REFUTATIO ALCORANI,

In qua ad Mahumetanicæ superstitionis radicem securis apponitur; & Mahumetus ipse gladio suo jugulatur;

SACRÆ CÆSAREÆ MAJESTATI

LEOPOLDI I.

MAGNI ROMANORUM IMPERATORIS

DICATA

AB AUCTORE

LUDOVICO MARRACCIO LUCENSI

E' Congregatione Clericorum Regularium Matris Dei,

INNOCENTII XI.

Gloriosissimæ memoriæ olim Confessario.

PATAVII,

M.DC.XCVIII.

Ex Typographia Seminarii.

SUPERIORUM PERMISSU.

AUGUSTISSIME CÆSAR.

Um primam literarii certaminis mei adversus Mahumetanicam impietatem velitationem Supremo Christianæ Ecclesiæ Hierarchę Innocentio XI. *perexiguum devotissimi obsequii mei monimentum destinassem: atque hoc è mortalibus ad superos nimis properè (Nestoreos quippè annos merebatur) translato, Innocentio XII. in quo Undecimum redivivum, & veluti in icone animata, lineamentis omnibus, & coloribus perfectissimè expressum non immeritò venerabar, dedicassem: Secundam hanc non jam velitationem, aut experimentum militare, sed justam conflictationem, in qua cum hoste infensissimo*

collatis signis propiori marte congredior, Summo Christiani Imperii Monarchæ, ejusdemque Ecclesiæ Protectori, ac Defensori; Tibi inquam, Augustissime Cæsar Leopolde, *offerre æquissimum esse existimavi. Ut opusculum illud ad Sacros* Innocentii *pedes deponerem, plures me, eæque non leves rationes adduxerunt. Primò, quòd, ubi de Religione dissertabatur, ad nullum alium, quàm ad Supremum illius Judicem esset causa deferenda. Deindè, quòd, cùm contra impietatis monstrum Mahumetum, atque ejus asseclas calamo decertarem, sub illius vexillum omninò mihi confugiendum esset, qui totius propè Christiani Orbis arma, Sacramento sibi ab ejusdem Principibus facto, ad pestilentissimam illam Sectam debellandam sociaverat, fœderatosque exercitus, auro validiùs, quàm ferro, & piis ad Deum votis, ac lachrymis potentiùs, quàm utroque ita roboraverat, ut jam Babylonicum illud Regnum exterminio proximum esse videretur. Hùc accedebat, quòd Sanctissimus ille Pontifex sæpiùs me ad aliquid contra Mahumetanicam superstitionem moliendum, ac vulgandum (quandoquidem Arabicæ linguæ facultatem in Atheneo Romano profiterer) adhortatus fuisset, ac prope imperio suo adegisset. Quamobrem, siquid calamo lugubrassem, quicquid illud esset, eidem omninò tanquam præcipuo Authori debebatur. Postremò, cùm ego ipse totus obsequiis ejus addictus, & devinctus essem, quippe quem ad secretiora, & sacratiora pectoris sui arcana excipienda jampridem admiserat, quomodò sine summo piaculo, qualemcunque ingenioli mei fœtum alii, quàm ipsi tradere, & consecrare potuissem?*

Eædem ferè rationes, quæ me moverunt, ut Innocentio XI. *opusculum illud meum nuncuparem; ut opus hoc grandiusculum* Leopoldo I. *devoverem, compulerunt. Non enim in Deum tantùm, sed & in Cæsarem Mahumetus peccavit: Et æquè impius, ac perfidus, utriusque Majestatis læsæ reus deprehenditur. Deo templa, aras, sacra, cultum, Religionem abstulit: Cæsari urbes, provincias, Regna, Imperia diripuit. Quamobrem non tantùm ad summum Religionis Antistitem, Dei in Terris Vicarium: Sed etiam ad maximum Terreni Imperii Moderatorem scelestissimi hominis causa à me deferenda fuit.*

Uter verò immanissimis hostibus infensior fuerit, eisque graviorem perniciem attulerit, Innocentius XI., *an* Leopoldus I. *aliorum judicio decidendum libenter relinquo. Unum affirmare non dubito: ex quo Monstrum illud impietatis ex Inferis erupit, à nullo Christianorum Principum*

cipum

cipum graviores clades, quàm à Te, Auguſtiſſime Cæſar, *accepiſſe: neque extremum vaſtiſsimi Imperii ſui exterminium magis ab ullo, quàm à victricibus Aquilis Tuis extimuiſſe. Magnum quidem Chriſtianis rebus, ac præſertim Auſtriacis terrorem primò potentiſsimus hoſtis incuſsit, cùm trecentorum ferè millium armatorum copiis ſe ſe in ipſam Monarchiæ Tuæ Metropolim, velut impetuoſiſsimum turbinem ex improviſo invexit. Et profectò, niſi divinum Tibi è Cœlis auxilium adfuiſſet, non erant tunc temporis res Tuæ eo in ſtatu, ut tàm vaſtæ Barbarici furoris procellæ reſiſtere poſſe viderentur. Verùm Deus, quemadmodùm David pro ſe optabat,* apprehendit arma, & ſcutum, & exurrexit in adjutorium Tibi. *Meliori jure de Te, quàm de Theodoſio ſuo ceciniſſet Claudianus:*

O nimium dilecte Deo, cui militat Æther;
Et conjurati veniunt ad claſſica Venti.

Et, cùm Barbarorum colluvies cum ſuo Viziro Regiam Urbem obſidione premeret; jamque prope eſſet, ut eam expugnaret: verè de illis dici potuit, quod in Siſaram, & Reges Chanaan, Iſraeliticam gentem copioſiſſimo exercitu prementes, ſcriptum eſt (Jud. c. 5.) De Cœlo pugnatum eſt contra eos: Stellæ manentes in ordine ſuo, & curſu ſuo, adverſus Siſaram pugnaverunt. *Pugnaverunt, inquam, pro Te,* Invictiſſime Imperator, *de Cœlo non tàm ſtellæ, quàm Angeli, atque ipſe Deus exercituum adverſus novum Siſaram Muſtapham Karàm, atque innumeras Barbarorum copias, quarum ipſe Dux erat, cum ea felicitate, quæ ex tàm validis propugnatoribus poterat expectari. Detur mihi aſſerere, obſidionem illam tàm hoſtibus infauſtam, quàm Tibi, Tuiſque fortunatam fuiſſe. Non enim ſolùm opulentiſsimas Vobis ex illis profligatis manubias comparavit: ſed glorioſiſsimos etiam ex iiſdem deindè triumphos acquiſivit. Ab ea enim die* Aquilæ *Tuæ feliciſsimè alas explicantes, ad ipſam propè hoſtium Regiam pervolarunt; atque in oculos potentiſsimi Tyranni roſtris, atque unguibus inſilierunt. Et jam quidem ſupra Byzantinas Arces triumphatrices apparerent, niſi Imperii Tui tuendi neceſsitas identidem illas aliò revocaſſet. Sed ſpero, hac quoque ſublata, curſum ſuum feliciùs repetent, ut Te, quemadmodùm Occidens, ita etiam Oriens* Sol *Monarcham ſalutet, ac veneretur: & prorsùs* auferatur Luna *illa infauſta, quæ oppoſitu ſuo Eclypſes tàm fœdas Chriſtianis rebus per tot ætates adduxit. Interim fruere,*

Au-

Augustissime Cæsar, *tàm copiosis fortunæ, virtutisque Tuæ fructibus: tot, inquam, victoriis ex Othomannico hoste relatis: tot arcibus, tot oppidis, tot urbibus, tot provinciis, quas injustè occupabat, recuperatis; satisque sit Tibi pro unica, atque inani ejus obsidione, ac post turpissimam fugam, septies supra octuagies intra paucorum annorum spatium gloriosissimè triumphasse.*

Quod verò primam illam meam elucubrationem justè Innocentio *nuncupaverim, quia ad illam elaborandam suasu ejusdem, atque imperio adactus fuerim, cogor etiam ex pari ratione hanc secundam Tibi,* Sacratissime Imperator, *nuncupare. Tu enim clementissimis Tuis ad me responsis apertissimè significasti, illam à me, & instanter exigere, & avidè expectare: quod ego non suasionis, aut hortationis, sed jussionis, & imperii loco reverenter accepi.*

Postremò, si ex eo, quòd pluribus titulis omnia servitutis meæ obsequia Sanctissimo illi Pontifici deberem, primos Arabicorum studiorum meorum fœtus eidem à me jure offerendos esse putavi: non minoribus nominibus obstrictus hos postremos Sacræ Majestati Tuæ à me exhibendos esse existimo. Est verò in Te nescio quid amplius, quod me Tibi magis, quàm Innocentio *debitorem constituat; cùm præter privatos respectus, etiam ii, qui cum Patria mihi sunt communes, accedant. Multum, fateor, Clementiæ Tuæ debeo, quòd primum illud meum opusculum ad sacras Manus Tuas transmissum tanta benignitate susceperis, quantam mihi pretiosæ Divales Tuæ, & ii, qui præsentes fuerunt, testati sunt: quòd duabus jam vicibus P. Maximilianum DeZam, Congregationis meæ alumnum, mihique religiosa charitate conjunctissimum, ad Quadragesimales Conciones in Aula Cæsarea habendas advocaveris: & quòd (ut idem mihi asseruit) Clementia Tua singularis de me, meisque Religiosis germanis non sine benevolentiæ, atque honoris significatione & audire, & scitari dignata sit. Plus tamen obsequiis Tuis me devincit, quòd ea in Republica natus, & educatus sum, quæ Libertatem, dignitatem, securitatem, atque omne decus suum Tibi, Tuisque Augustissimis Majoribus se se debere fatetur, & quæ sub Austriacarum Aquilarum alis absque ullo hostilis incursus metu felicissimè se vivere gloriatur.*

Verùm mea in Majestatem Tuam pietas, ac reverentia singularis, nullis indigebat adminiculis, ut obsequentissimos pectoris mei sensus hoc,

qua-

qualecunque sit, munusculo, seu veriùs tributo, tibi manifestarem. Summa semper fuit mea in omnes Monarchas Austriacos veneratio, ac reverentissimi animi propensio. At verò, ut hæc erga Majestatem Tuam in me excrescerent, ac supra modum incrementum caperent, multa effecere: singularis Tua in Deum Pietas: eximium Catholicæ Religionis studium: ubique terrarum celebrata prudentia, clementia, humanitas, ac benignitas prorsùs inaudita, cæteræque in gradu omninò eminentissimo virtutes, in aliis Principibus sparsim commendatæ, in Te uno simul collectæ. Sed, ut hæc meum in Te reverentissimum summa cum admiratione obsequium vehementer excitaverint, nihil tamen magis animum meum in Tui venerationem, cultumque commovit, quàm Sanctissimi Pontificis Innocentii XI. *frequens de Majestate Tua, præsertim in privatis mecum colloquiis, commemoratio. Dulcescebat quodammodò in ore ejus gloriosissimum* Leopoldi *nomen: semper de eo summa cum laude, summa cum æstimatione loquebatur. In illius pietate, Catholicæ Fidei zelo, animi moderatione, vitæ Sanctimonia, erga Sacrosanctam Apostolicam Sedem obsequio, ac reverentia commendandis, atque in illius victoriis, ac triumphis celebrandis ita vehemens erat, ut non semel in lachrymas erumperet, ut aliquantulùm lachrymas illas solaretur, quas propter Christiani Populi calamitates, & propter incommoda, ærumnas, atque angustias illas toti Orbi notas, quibus in gravissimo per se Summi Pontificatus onere sustinendo premebatur, assiduè, atque ubertim effundere consueverat.*

Suscipe igitur, Clementissime Cæsar, *id, quod ex tot titulis Tibi debetur. Atque, ut libentiùs facias, ne illud, obsecro, ut meum respicias, sed ut Purpuratorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Patrum præclarissimi luminis* Gregorii Barbadici, *quem jam mortalitate exutum, atque inter Indigetes, quorum heroicam virtutem, vitæque sanctimoniam semper sectatus fuit, pia populorum opinione jam relatum spes omnium indubia est, Vaticani Oraculi consensu quamprimùm supremis Divorum honoribus decorandum. Hic dum viveret, liberalissimus Literatorum omnium Mecęnas, his Arabicis laboribus meis, authoritate, opera, & munificentia sua, vitam, ac lucem elargitus est. Cùmque Cæsareæ Majestati Tuæ addictissimus esset, ut eidem jam absolutos illos dedicarem, mihi & suasit, & quodammodò imperavit. At frustrà erat id suadere, vel etiam imperare, quod jam ipse animo*

meo,

meo, meaque sponte firmissimè constitueram. Gratissimum tamen mihi fuit, deliberationi meæ tanti viri consensum accessisse, ut non tàm meo, quàm illius nomine possem hunc studiorum meorum fœtum Sacris Manibus Tuis exhibere.

Illud postremò votis omnibus exopto, quod in præcipua felicitatis meę parte reponam, ut, quemadmodùm Alexander Magnus ad Spiritus in se se martiales adversus hostes excitandos, atque augendos Homeri Iliadem non solùm vigilans legere, sed etiam dormiens sub pulvillo unà cum ense reponere consuevisse fertur: ita Leopoldus Magnus *ad acuendas contra Barbaros Mahumetanos iras, atque ad justissimæ vindictæ in eos ardorem inflammandum, malorum omnium Christianæ Religionis, & Romani Imperii Iliadem, Mahumeti scilicet Alcoranum in his meis paginis contentum, & confutatum, triumphatrici dextera identidem revolvere, atque inter gravissimas Imperii curas oculis perlustrare non dedignetur.*

Præ-

Præfatio ad Lectorem.

On sine propitii erga me Numinis singulari beneficio factum esse opinor (amice Lector) quòd à primis ætatis meæ annis in Arabicum idioma propensiorem genium expertus fuerim : idque ex fortuito prorsùs, quamvis non infortunato, eventu. Nam cùm pagellam ignotis mihi characteribus inscriptam in bibliotheca quadam nactus essem, eamque præ manibus tenens incederem; quendam è Maronitarum Gente obvium habui, à quo characteres illos, Arabicos esse intellexi. Is verò arabicæ linguæ excellentiam, dignitatem, atque utilitatem cœpit extollere, meque, ut in eam addiscendam seriò incumberem, multis verbis adhortatus est. Ego, quamvis de re qualibet perardua proverbium illud usurpari audissem *Arabica lingua difficilior* ; nihilominùs occulta nescio qua vi ab astris, seu potiùs ab astrorum Auctore ad peregrinarum linguarum notitiam indita, impellente: animum induxi, ut hoc quoque studium cæteris meis adjungerem. Literarum forma, nomine, & potestate memoriæ commendatis, germanam earundem pronunciationem ex Orientalibus, qui in Urbe erant, advenis, minimo cum labore percepi. Cætera ex grammaticis, seu lexicis doctissimorum virorum Guadagnoli, Martellotti, Giggeii, Erpenii, Rafelengii, Golii, & aliorum Arabismi Professorum, privato studio, absque aliis Magistris, addiscere conatus sum: eòque Deo adjutore, non multum post tempus deveni, ut arabicos codices mediocriter saltem cum lexicorum, & præsertim illius, quem Arabes القاموس *Oceanum* appellant, subsidio percurrerem. Deinde verò aliquantò instructior, Salomonis exemplum sequuturus *dedi cor meum, ut* in rebus arabicis *scirem prudentiam, atque doctrinam; erroresque & stultitiam:* quamvis *agnoscerem, quòd in his esset labor, & afflictio spiritus*. Primum, nempè *prudentiam atque doctrinam*, per lectionem Sacrorum Librorum, & aliorum Christianam pietatem continentium intellectu assequi non sine labore curavi. Secundum verò, *errores* scilicet, *& stultitiam*, Mahumetanorum codices, & præsertim Alcoranum sedulò revolventi, faciliùs sese mihi cognoscendum exhibuit: ex utroque autem fructum brevì percipere cœpi. Ex primo: cùm Sacrorum Bibliorum Arabicorum correctioni, seu potiùs novæ translationi sub *Innocentio* x. Pontifice Maximo; Eminentissimorum Patrum S. Congregationis de propaganda fide jussu, cum aliis doctissimis viris operam meam impendere coactus sum. Quod opus multorum annorum spatio elaboratum, tandem sub *Clemente* x. Pont. Max. feliciter absolutum fuit. Quam verò in eo partem ego habuerim, aliorum judicio relinquo. Illud tantùm non diffitebor, omnibus laboris mei sociis vita fun-

Eccl. cap. 1

ta functis, totum opus mihi ferè uni incubuisse: & me, ut in lucem prodiret, supremam manum illi supposuisse. Ex altero verò; cùm in Augustissimo Romanæ Inquisitionis Senatu ab eodem *Innocentio*, librorum quorundam examini deputatus sum, qui in plumbeis laminis, vetustissimo, ut apparebat, charactere arabico incisi, intra cujusdam montis cavas in Hispania Bætica reperti sunt. Cùm enim hujusmodi libri, seu laminæ plumbeæ, sancto Apostolo, ejusque discipulis tribuerentur, & non pauca Catholicæ Fidei, atque Orthodoxæ doctrinæ consona continerent, multorum studia in sui favorem trahebant, & à viris etiam doctrina & pietate conspicuis propugnabantur. Hìc verò mihi, cujus, utpote Fiscalis, commemoratos libros oppugnare partes erant; summoperè profuit ex Alcorano, & Mahumetanorum codicibus *stultitiam*, *erroresque didicisse*: nam illos ita hujusmodi erroribus ac stultitia respersos inveni (aliis etiam arabicæ linguæ peritis mecum convenientibus) ut manifestissimè universi Patres agnoverint, illud non S. Jacobi, ejusque Discipulorum genuinum opus, sed Mahumetanorum, qui in ea regione, Christianos se esse simulantes latitabant, imposturam esse, qua Christianæ Religioni illudere, minùsque cautos decipere tentaverant. Quamobrem tàm enormi perfidorum hominum fraude detecta, *Innocentius Undecimus* Pontifex Maximus libros illos gravissimo decreto proscripsit, perpetuòque damnavit.

Hæc non jactantiæ, aut ostentationis gratia me præloquutum esse putes; sed ut planum tibi fieret, Lector, undenam mihi hoc opus meum conscribendi occasio emanaverit; & quid me ad illud, quamvis plura dissuaderent ac retraherent, vulgandum impulerit. Cùm enim experimento intellexissem, me studiis meis arabicis Christianæ Religioni contra agarenicam superstitionem subsidii aliquid conferre posse: nihil utilius, nihil opportunius me facturum judicavi, quàm si contra librum illum omnem meum conatum intenderem, & calamum atque ingenium, quantum fieri posset, exacuerem, à quo eidem Religioni tot mala provenerant, & extremum hodie quoque exitium intentabatur: ita ut propè metuendum esset, ne Christo Mahumetus Regnum Gentium eriperet: & Alcoranus ex Orbe terrarum Euangelium eliminaret. Satis verò mirari non poteram (ut in Prodromi mei præfatione jam dixi) quòd cùm tot doctissimi, sanctissimique viri adversus aliarum pravarum sectarum auctores immensa volumina scripserint; adversus Mahumetum, ejusque Alcoranum tàm pauci, ac tàm parcè calamo decertaverint: imò verò (quod vix credi potest) nullus tàm pestilentem, tàm perniciosum, tàm nefarium librum ex professo, & collatis, ut ita dicam, signis, consertisque dexteris oppugnaverit. Fuerunt sanè nonnulli tàm ex antiquis, quàm ex recentioribus, qui contra Mahumeticam sectam magna cum laude stylum exercuerunt. Horum ego in præfatione illa catalogum texui: hìc duos addo præstantissimos è Societate Jesu Theologos, qui tunc temporis nondum in lucem prodierant: P. Jo. Laurentium Luchesinium Lucensem in opere, cui titulus: *Nova copia, & series centum evidentium signorum veræ fidei*; & P. Emmanuelem Sanzianum in libello italico inscripto: *Breve trattato, nel quale con ragioni demostrative si convincono manifestamente i Turchi*. Uterque sanè nervosissimè ac validissimè mahumeticam impietatem oppugnat. Nullus tamen hactenùs (quod sciam) contra Alcoranum totum directè, & ex instituto arma movit; ita ut illius textu, saltem summariè, in medium fideliter producto, eundem per singula capita, singu-

losque versus ex ordine discuteret, & ubi opus esset, castigaret: hic enim ferè fuit sanctorum Patrum, aliorumque Ecclesiæ Doctorum mos in Heterodoxorum libris refutandis. Non ignorabam circumferri quandam Alcorani versionem latinam Basileæ, atque etiam Tiguri impressam, quæ Venerabilis Petri Mauricii Abbatis Cluniacensis operâ facta fuisse dicebatur. At hæc paraphrasis potiùs, quàm versio potest appellari: neque ego illam ubique fidelem reperio. Et quamvis plurium libellorum farraginem seorsim adnexam habeat, in quorum nonnullis contra Alcorani errores, sine certo ordine, confusèque disseritur; hi tamen connexionem nullam habent cum ipso Alcorano, nisi quòd cum illo in eodem codice sunt alligati. Quarè nullo modo potest totum illud volumen, *Refutatio Alcorani*, vel *Alcoranus refutatus* appellari: præsertim cùm in illa appendice opusculorum adjectorum, plura nihil pertineant ad Alcoranum: non pauca etiam in illis falsa eidem Alcorano imponantur, quæ in eo non reperiuntur: quod sanè est Adversariis contra nos arma validissima præbere. Postremò totum illud volumen Basileæ, seu Tiguri impressum, justissimè à sacra Romana Censura proscriptum ac damnatum fuit, quòd impiis Novatorum adnotationibus, & Lutheri, aliorumque Sectariorum contumeliosis in Romanam Ecclesiam, Christique Vicarios præfationibus, Catholicæ Fidei non minùs fortassè, quàm Alcoranus ipse perniciosum esse videretur. Illud etiam non ignorabam, quod magnæ alioqui auctoritatis Scriptores tradunt, laudatum Petrum Cluniacensem, Alcoranum in latinum idioma studio, impensisque suis ex arabica lingua translatum, quinque libris egregiè confutasse. Verùm vel sanctus Abbas opus hujusmodi non attigit, sed, quantum ex ejus epistola conjicitur, Divo Bernardo hanc provinciam reliquit: vel incœptum non perfecit: vel ignotum in aliqua Bibliotheca latet; vel certè temporis injuria jam periit. Hoc me adduxit, & quodammodò coegit, ut huic oneri humeros ipse supponerem, & laborem illum exanthlandum susciperem, ad quem animi quidem hortabantur, sed vires suffecturas diffidebam. Verùm cùm manus operi admovere cœpissem, jamque Alcorani per partes trutinati, anatomicam (ut ita dicam) discussionem aggrederer; cognovi, me nullo modo posse hoc, quod mihi proposueram, convenienter pertractare, feliciterque ad metam perducere, nisi Alcorani ipsius verba arabicè latinèque à capite ad calcem fideliter expressa, tanquam oculati testes, ea quæ contra eundem dicturus eram, planiora facerent, pleniùsque confirmarent.

At verò huic meo præjudicio non contemnenda quorundam meorum familiarium judicia adversabantur, inter quæ illud erat præcipuum, quòd cùm sacra Romanorum Censorum Congregatio sub *Alexandro septimo* Pont. Max. *Alcoranum cujuscumque impressionis & idiomatis proscriptum esse voluisset*: si nunc arabicè & latinè, quamvis refutationibus interpolatim insertis, in lucem prodiret; proscriptio illa inanis prorsùs esse videretur: cùm liberum foret cuilibet illum & legere, & apud se retinere. Nec defuturi essent, qui curiositatis explendæ magis, quàm veritatis agnoscendæ cupiditate adducti, Alcoranum quidem legerent ac relegerent, & fortassè transcriberent: refutationes verò illius vel obiter percurrerent, vel penitùs præterirent. Hæc remora diù naviculam meam retinuit, ne per apertum mare liberè posset vela facere, atque ad optatum portum pervenire.

Mihi verò pro sententia mea tuenda plura, magnique roboris, quan-

tum existimabam, argumenta occurrebant. Probabam sanè & ego, ac venerabar illam sub *Alexandro* Romanorum Patrum censuram (quamvis Censores à sacrosancta Tridentina Synodo ad librorum castigationem deputati, quibus deinde cæteri librorum discussores sub aliis summis Pontificibus sese conformaverant, non adeò rigidè cum Alcorano egisse viderentur): Verùm, aliud Alcoranum, aliud autem Alcorani refutationem esse censebam. Alioquin omnes controversiarum de rebus religionis Auctores, qui adversus Heterodoxorum errores scripserant, prohibendi fuissent.

Regerebant illi, prædictos Auctores ita Hæreticorum libros impugnasse, ut ex illis ea solùm producerent, quæ errorem refellendum continerent: & verò ab integro eorum opere cum suo commiscendo abstinuisse. Atqui non mirum (resumebam ego) si celeberrimi Controversistæ integra Adversariorum volumina in opera sua non transtulissent: hoc enim & nimis onerosum ob magnitudinem vel multitudinem librorum, & inutile etiam fuisset, cùm plura, quæ in iis continebantur, ad causam, de qua agebatur, minimè spectarent. Cæterùm si omnia, quæ ex iisdem Auctoribus in controversiis suis verbo tenus allegabant, in unum volumen colligerentur; duplò saltem majus Alcorano conficerent: quod certè sub sacram censuram caderet, nisi refutationes adjunctas haberet. At verò breviora Novatorum opuscula, quale est Alcoranus, non semel à Catholicis Scriptoribus vel integrè, vel quoad maximam partem, verbis suis relata atque impugnata fuisse certissimum est. Nam S. Augustinus (cujus unius exemplum satis esse oporteret) contra Fausti Manichæi errores scripturus, integrum illius librum per partes allatum censoria virga castigavit, hæc verba præmittens: *Commodum autem arbitror sub ejus nomine verba ejus ponere; & sub meo responsionem meam*; scribens etiam contra Fortunatum Manichæorum presbyterum; contra Felicem Manichæum; contra epistolam Secundini Manichæi: contra sermonem Arianorum; contra Maximum Arianorum Episcopum, & alios ejusdem furfuris: ferè semper Antagonistarum verba vel omnia, vel pleraque adducit. Augustinum imitatus doctissimus Græcorum ætatis suæ Petrus Arcudius Corcyræus, librum Barlaam hominis schismatici contra ignem purgatorium, cum suis confutationibus, græcè latinèque Romæ excusum publici juris fecit. Joseph quoque Episcopus Methonensis, Marci Ephesini contra quinque Concilii Florentini capita opusculum item græcè latinèque productum & confutatum, romanis typis vulgavit, cujus initio hæc in rem nostram præloquitur: ἵν' οὖν μὴ δόξωμεν περιττὰ ἐκ προοιμίων λέγειν, φέρε τὰ παρ' αὐτοῦ εἰρημένα εἰς μέσον παραθῶμεν, καὶ ταῦτα κατὰ λέξιν ἀκριβῶς ἐξετάσωμεν, ἵν' ἀλήθεια φανερὰ τοῖς πᾶσι γένηται. Quæ verba ita transtulit Interpres: *sed ne videamur exordientes polliceri eximia; age, ipsius dicta in medium afferamus, & ea per verba singula diligenter expendamus, ut cunctis liquidò appareat veritas*. Doctissimus etiam ille Theologus, qui contra Tractatum P. Natalis Alexandri in causa Regaliæ calamum exeruit, nihil ex eodem sibi prætermittendum esse existimavit; cujus rei rationem reddens, hæc præfatur: *Dissertationem P. Alexandri totam exscripsi, nequid à me dolose suppressum; aut in alienam sententiam detortum conqueri quis posset: eamque in varias partes dividens, singulis partibus responsionem subjunxi*. Liber Alcorano fortè non minor impressus fuit Leodii cum Superiorum assensu. Idem fecit, qui Tractatum historicum Ludovico Memburci *De l' Etablissement & des Prerogati-*

rogatives de l'eglise de Rome, oppugnavit Apologia eruditissima, quam inscripsit: *De la puissance de l'Eglise*; ut alios quamplures hujus sæculi Auctores, qui idem fecerunt, prætermittam. Eminentissimus etiam Cardinalis Bellarminus quosdam breviores damnatæ doctrinæ libros integros ferè censuris suis attexuit. Existimabant scilicet hi sapientissimi viri, nullo modo posse Auctoris alicujus damnati opus plenè tutòque refelli, nisi totum, quantum fieri posset, Lectorum oculis exponeretur: Alioqui, semper de Censoris fide dubitari potuisset. Etenim vel ea, quæ præterivit, mala sunt, vel bona. Si mala; negligentiæ se, atque oscitantiæ reum facit, suamque causam prodere voluisse videtur. Si bona; reliquit Adversario defensionis locum: ea enim ipsa causam illius maximè possunt adjuvare. Semper scilicet ille se intrepidè tuebitur, asserendo nullum propè librum, quantumvis sacrum, reperiri, in quo aliquid mastige dignum non occurrat, si à toto corpore separetur. Si ea tantùm ex Alcorano excerpamus, quæ absurda, impia, falsa, fabulosa sese prima fronte ostendunt, poterunt Mahumetani conqueri, malignos nos, atque infideles esse, qui tot alia, quæ in illo pia, sana, ac vera continentur; & ex quibus fortassè ea ipsa, quæ à nobis tanquam mala objiciuntur, ab erroris nota purgentur, subticeamus. Multa quoque in Pentateucho, & Euangelio, aliisque sacris voluminibus haberi, quæ si ab antecedentibus, & consequentibus distrahantur, nudèque sumantur, nullo modo poterunt ab errore, & falsitate vindicari. Hoc porrò argumentum apud rudiores, & simpliciores non parùm causæ nostræ oberit: Adversariorum verò perfidiæ plurimùm favebit.

Sunt verò in Alcorano peculiares rationes, quibus nullo modo, prout opus est, refelli posse, demonstratur, nisi totus non solùm Latinè, sed etiam Arabicè cum confutationibus exponatur. Earum prima est, quia in cæteris damnatis auctoribus materia tantummodò castiganda venit, non forma. Nimirùm sincera rerum veritas, non fucatus verborum ornatus in unoquoque attenditur. Nec multùm refert, utrum quis eleganti, an rudiori stylo errare cæteros doceat: quemadmodùm non est curandum, utrum quis aureo calice, an vitreo, vel luteo venenum propinet. In Alcorano verò utriusque inspectio attenta requiritur. Nam cùm Mahumetus non semel in eo jactet; imò Deum affirmantem inducat, librum hunc tantæ esse excellentiæ, tàmque perfectæ, & absolutæ structuræ; ut si homines universi unâ cum Geniis, seu Dæmonibus simul convenirent, atque omne studium, totumque ingenium adhiberent, ut unam tantùm suram, seu caput, Alcoranicis similem, nedum parem, conscriberent, irrito conatu desudarent, & revera Meccanos Arabes, quamvis in re poetica peritissimos, ab illo sæpiùs ad hoc provocatos, nihil unquam simile efficere potuisse, apud Mahumetanos certissimum est. Hunc per antonomasian, كتاب الله *Librum Dei*: hunc miraculorum omnium maximum: hunc miraculum perpetuum, semperque perseverans: hunc miraculorum omnium divinorum divinissimum esse, plenis ac crepantibus buccis effutiunt. Quid plura? hunc æternum atque increatum, in Throno Dei, imò in ipsa illius Essentia asservari, certissimè credunt, & constantissimè affirmant, ut in Tractatu de Alcorano, & alibi clariùs videbimus. Hanc verò tantam, tàmque admirabilem ejus excellentiam, in styli venustate, verborum delectu, eleganti rerum, ac sententiarum connexione, histo-

riarum nunquam ampliùs auditarum novitate, arcanorum mysteriorum propalatione, parænefeon energia, parabolarum cujuscumque generis varietate, præcipuè sitam esse pronunciant.

Hanc adeò prodigiosam insaniam, quæ veluti Circæum poculum tot populos dementavit, & tanquam jumenta innumeras gentes traxit in ruinam, non tàm ut è Mahumetanorum cerebro excutere, quàm ut universo terrarum orbi ostendere, palàmque traducere possimus, *ad perdendum in nihilum*, si fieri possit, juxta Isaiæ vaticinium, *frænum erroris, quod est in maxillis populorum*: necesse erit omninò, ut Alcoranum ipsum totum, quantus est, cunctorum mortalium oculis exponamus. Ubi enim universi meridiana luce clariùs viderint, nullum in eo ordinem, nullam rerum syntaxin, nullam veram elegantiam: inanem tantùm quandam ampullositatem verborum ad prurientium aurium titillationem, præsertim in rhythmica illa versuum terminatione, seu cadentia, nunquam à sacris Scripturis usitata, quemadmodùm neque à Græcis, neque à Latinis scriptoribus, nisi fortè casu, & præter scribentis intentionem incideret, ut sæpè in lingua Hebraica contingit, citra ullum artificium, & prorsùs naturaliter, præsertim ratione pronominum affixorum in Psalmis: (Hujusmodi enim rhythmus licèt aures oblectet suavitate soni, videtur tamen parum habere gravitatis, nec divinis eloquiis convenienter aptari: esto in sacris hymnis & quibusdam precibus Ecclesiasticis aliquandò nos etiam in eo Hetruscos imitemur, quod nonnisi post mille saltem annos à Christi nativitate elapsos, ad populorum piam attentionem alliciendam fieri cœptum esse, gravissimi scriptores affirmant: de quo videri potest Illustrissimus D. Joannes Ciampinius Romanus Magister Brevium gratiæ, vir omnigena eruditione refertus; in suis *veteribus monimentis* p. 2. c. 3. pag. 28. quamvis in Alcorano nec versus, nec rhythmi legitimi sint, sed prorsùs anormes, & illis ferè similes, quos cæci, & errones in triviis apud nos canere consueverunt): Ubi, inquam, hæc in Alcorano universi cognoverint: & præterea stylum elumbatum, ac dissolutum: periodos truncas, & veluti apoplecticas, & ex vitiosis aposiopesibus omni sensu destitutas: orationem ita obscuram, perplexam, atque involutam, ut ne ipsi quidem Moslemorum Doctores primarii ullam ex ea sententiam elicere possint: transitiones ita importunas & ineptas, ut plerumque extra chorum saltare videatur: totum denique librum adeò confusum, ut sexcentarum rerum inter se dissitarum farrago, seu potiùs chaos possit appellari: manifestissimè agnoscent, quàm mendax, quàm impudens, quàm effrictæ frontis fuerit Mahumetus, qui tàm mira, ac magnifica de hoc suo libro prædicaverit: & quàm stulti ac stipites sint Mahumetani, qui adeò patentem Pseudoprophetæ sui imposturam, & mendacium tàm impudens non agnoscant.

Isai. cap. 30.

Possent tamen hæc, quæ diximus, in Alcorano tolerari, ac dissimulari, si saltem vera, justa, sana, sancta ubique contineret: si nihil contra veram religionem, contra pietatem, contra sacras historias, contra divinas, humanasque leges aut doceret, aut approbaret. Verùm si totus evolvatur, ac perlegatur, nulla ferè in eo pagina occurret, in qua aliquid contra hæc ipsa non reperiatur: ita penè totus mendaciis, erroribus, blasphemiis, fabulis, nugis confertus, & compactus est. Ea ipsa, quæ in illo saniora videntur, insaniis plerumque non carent. Hæc probandi, Alcoranus ipse mihi laborem adimet: ipse præsens erit; ipse de se loquetur.

Est porrò alia non levis ratio, ob quam hunc librum Arabicè Latinèque

nèque impressum vulgari oportebat. Cùm enim æquum sit, Ecclesiæ Christi notas, ac perspectas esse hostium suorum machinas, & arma, ut adversus ea possit sese præmunire: neque hodie ulla Alcorani sincera, & cui fides haberi possit, interpretatio reperiatur: ignorat quodammodò, quanam in re præcipui hostis sui tota vis ad pugnandum contra se reposita sit, cùm interim ab eo tot clades acceperit, & in dies accipiat. Translatio illa, quam Venerabilis Petri Abbatis Cluniacensis operæ tribui superiùs dixi, Paraphrasis potiùs, quàm interpretatio meretur appellari; & non rarò à vero Alcorani sensu recedit. Circumfertur versio alia gallica Parisiis impressa Anno 1672. Hæc magis inhæret verbis, & fideliùs exprimit sensus. Sed in hac quoque non rarò Auctor cæspitat, vel hallucinatur; credo, quia Arabicæ ipse linguæ ignarus, interpretes non ita peritos, vel fidos invenit. Alias Alcorani translationes impressas non vidi: manuscriptas aliquas videre licuit, sed obiter tantùm; ita ut certum de illis judicium ferre non possim. Cæterùm non adeò mei fidens sum, neque tantum mihi tribuo, ut hanc meam omni prorsùs defectu carere, omnibusque numeris absolutam esse, vel affirmem, vel mihi persuadeam. Illud unum explicita fronte affirmare possum, me in ea elucubranda omnem fidem, curam, atque attentionem adhibuisse, & annorum supra quadraginta studium collocasse. Quo tempore quater Alcoranum in Latinum idioma ex correctissimis Arabum exemplaribus, præcipuorum illius expositorum subsidio converti: semperque in eo omnia ad incudem & limam revocavi: semperque aliquid fuit, quod vel adderem, vel detraherem, vel in melius commutarem. Et fortassè nunc etiam idem mihi contingeret, si quintam illius interpretationem tentarem.

Interim dum aliquid limatius, perfectiusque ab alio melioris ingenii, majorisque scientiæ non prodeat; labor hic meus, qualiscumque sit, tàm ad Mahumetanam superstitionem penitùs dignoscendam, & impugnandam, quàm ad Arabicam linguam (quæ in Alcorano, quod attinet ad singulares dictiones, purior; & ad Grammaticales leges, seu potiùs apices, signa, & puncta, non à Mahumeto, sed à recentioribus Moslemis inventa, magis conformis esse censetur) addiscendam usui esse poterit. Nam & hanc ob causam Arabicè & Latinè communis juris facere operæ pretium visum fuit, ut nimirùm idiomatis hujus peregrini & exotici studium in Christianorum Academiis promoveretur juxta Decretum Sacri Concilii Viennensis sub *Clemente V.* celebrati Anno 1311. in quo sic loquitur Pontifex: *Viris Catholicis notitiam linguarum habentibus, quibus utuntur Infideles, præcipuè abundare sanctam affectamus Ecclesiam: qui Infideles ipsos sciant & valeant sacris institutis instruere, Christicolarumque collegio per doctrinam Christianæ fidei, ac susceptionem sacri Baptismatis aggregare. Ut igitur notitia linguarum hujusmodi possit habiliter per instructiones efficaciter obtineri, hoc Sacro approbante Concilio, scholas in subscriptarum linguarum generibus, ubicumque Romanam Curiam habitare continget, nec non in Parisiensi, & Oxoniensi, Bononiensi, ac Salamantino studiis providimus erigendas: statuentes, ut in quolibet horum ipsorum teneantur viri catholici sufficienter habentes Hebraicæ, Arabicæ, & Chaldaicæ linguarum notitiam: duo videlicet uniuscujusque linguæ periti, qui scholas regant inibi, & libros de linguis ipsis in Latinum fideliter transferentes, alios linguas ipsas solicitè doceant, earumque peritiam studiosa in illos instructione transfundant; ut instructi & edocti sufficienter in linguis hujusmodi, fructum speratum possint, Deo auctore, producere, fidem propagaturi salubriter in ipsos populos infideles.*

Hactenùs

Hactenùs Pontifex cum Concilio. Utinam verò hoc exemplum exteræ nationes imitarentur, & præsertim quæ Mahumeticam legem sequuntur, ita ut ea latinæ linguæ addiscendæ cupiditate tenerentur, quo nos earum idiomatum percipiendorum studio tenemur. Sed Dæmonis astu fit, ut ab hac maximè abhorreant, ne per ejus notitiam in erroris sui, & Christianæ veritatis cognitionem deveniant. Illud verò mirum, quòd nulla (quantum sciam) alia Orbis gens, exterarum sibi linguarum notitiam curet, præter Christianam, maximèque Orthodoxam; ita ut in sacri Collegii de propaganda fide typographia Romæ, quindecim circiter linguarum characteres prælo premantur. Videtur sanè hæc veræ Religionis esse nota, quæ omnibus Gentibus legitimum Divinitatis cultum per communicationem idiomatum cupit innotescere, juxta Christi promissionem, qua
Marci c. 16. prædixit asseclas sucs *novis linguis esse loquuturos*, sicut revera divinitùs
Act. c. 2 loquutos fuisse, S. Lucas in Actis Apostolicis testatur. Cùm verò non semper Deus miraculis, ut eo tempore, uti velit, Ecclesiæ suæ inspiravit, ut quod ipse primò per miraculum effecit; per studium, & laborem suorum fidelium illa efficere conetur: in quo, si Orthodoxos etiam Heterodoxi adjuvant, gaudendum est, non dolendum: ait enim S. Paulus:
Philip. c. 1. *Dum omni modo sive per occasionem, sive per veritatem Christus annuncietur & in hoc gaudeo, sed & gaudebo*, Deus etiam instrumentis malis utitur ad bonum fidelium suorum, ut per eos nomen suum glorificetur: & religio sua ubique prædicetur. Verùm hæc per transennam. Redeo ad Concilii Viennensis decretum. Nullus vir prudens persuadere sibi poterit, Pontificis, & Patrum intentionem fuisse, ut hujusmodi librorum versiones vel proscriberentur, vel in tenebris sepelirentur, ita ut nulli eas legere, vel videre sine magno piaculo fas esset: hoc enim pacto fine suo frustrarentur: sed voluisse, ut prodirent quidem, ac lucis beneficio fruerentur; verùm confutationibus tàm validis munitæ, ut nemini erroribus suis latentibus, vel nudè propositis nocerent: patefactis autem ac rejectis, multis prodessent. Atque ita, ut jam dixi, Abbas Cluniacensis versionem Alcorani à se ex Hispaniis allatam, ad S. Bernardum transmisit, ut *vel ipse, vel aliquis servus Dei* (sunt ejus verba) *ad eam scripto refellendam incitaretur*: nisi fortè ipsemet refutavit. Celeberrimus quoque Theologus Joannes Segoviensis, posteà Romana purpura decoratus, in Concilio Constantiensi *Alcoranum à se interpretatum*, nonnisi *notis adornatum*, & (ut scribit Volaterranus) *validissimis confutationibus munitum*, publici juris fecit, & per omnium manus ire permisit: atque utinam ad nostras etiam devenisset. Et nunc ego hunc meum, non solùm Romanis Patribus, atque ipso Pontifice Maximo *Innocentio xii*. feliciter regnante, non obstantibus, sed etiam approbantibus, præsertim ob rationes hìc allatas, in lucem edidi.

Postremam, & potissimam rationem, ob quam Alcoranum Arabicè & Latinè cum refutationibus prodire, & in Ecclesia Christi haberi ferè necessarium mihi visum fuit, eam esse existimo, quia Mahumetanorum Dervisii, seu Sanctones (qui apud ipsos religiosiorem vitam, & exactiorem Alcorani observantiam profitentur) superstitionem suam inter Ethnicos Orientales jamdiù disseminare cœperunt: & hodie quoque Missionarios nostros Apostolicos æmulantes, omni cum studio & conatu miseris illis gentibus insinuare, & ingerere non desistunt: & nisi à Nostris sedulò contra Alcorani fallacias illi præveniantur, & Euangelica veritate præmuniantur, magnum, & propè certum periculum imminet, ne omnes Mahume-

tismum

tiſmum recipiant. Ego enim ſemper in ea opinione fui (experientia id mihi, & ratione ſuadente) quòd ſi Alcoranus, & Euangelium Gentibus illis proponatur, ſemper Alcoranum potiùs & Mahumeticam ſuperſtitionem, quàm Euangelium & Chriſtianam religionem amplexuræ ſint, niſi anteà & de Euangelii veritate, & de Alcorani mendaciis ac fraudibus probè inſtruantur. Prima quippe facie ea, quæ hic habet, naturæ, præſertim corruptæ, dictamini magis conformia apparent, quàm quæ illud proponit: nempè unum eſſe Deum, omnipotentem, omniſcientem, rerum omnium conditorem ac moderatorem, cui nihil commune ſit cum rebus creatis: pias ac frequentes ad illum preces fundendas: eleemoſynas in pauperes erogandas: peregrinationes ſacras obeundas, jejuniis corpus affligendum: juſtitiam ſervandam: modeſtiam, beneficentiam, pietatem, aliaſque virtutes excolendas: nemini injuriam faciendam: à furtis, adulteriis, cædibus, aliiſque criminibus abſtinendum: res mundanas, utpote fluxas, ſpernendas: bonis operibus incumbendum. Præterea reddendam eſſe rationem Deo ab omnibus operum ſuorum: Bonis paratam eſſe in cœlo æternam felicitatem in iis rebus, quas humana natura vehementiùs ſolet appetere: Malis perpetuum in gehenna ſupplicium; & alia hujuſmodi, quæ revera paſſim in Alcorano leguntur. Si verò audiat ethnicus proponi ſibi à Miniſtro Euangelico, Deum unum, & trinum: Deum hominem factum: Deum pauperem, crucifixum, mortuum, ac ſepultum: myſterium Euchariſtiæ, neceſſitatem ſacramenti pœnitentiæ: Monogamiam; conjugii nexum indiſſolubilem: vitam perpetuæ cruci conjunctam; beneficentiam erga inimicos: felicitatem ſummam ſitam in bonis, quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt; & alia hujuſmodi, vel humani intellectus captum excedentia; vel naturali conditioni & imbecillitati difficillima, ſi non impoſſibilia; & hæc cum Alcoranica doctrina comparaverit: ſtatim ab his refugiet, & ad illa obviis ulnis accurret, (nam, ut ſcribit S. Hjeronymus, lib. 2. comm. in cap. 13. Matthæi. *Prædicatio Euangelii minima eſt omnibus diſciplinis: ad primam quippe doctrinam fidem non habet veritatis*) niſi anteà inſtruatur, etiam teſtimonio ipſius Alcorani, nihil Religionem Chriſtianam continere vel abſurdum, vel falſum; quantumvis captu arduum, factuque difficile; ſed omnia in ea vera, certa, & divino teſtimonio in Pentateucho & Euangelio (quos Mahumetus ipſe libros à Deo traditos, & certiſſimæ veritatis eſſe affirmat) comprobata. Nihil autem in Alcorano veri ſanique eſſe, ſeu circa myſteria à Deo revelata, & virtutes Theologicas; ſive circa virtutes morales, quod non pluribus fabulis, ineptiis, & erroribus plerùmque commixtum ſit; & quod in Euangelio & Chriſtiana Religione purum, integrum, & ſincerum, ſed & uberiùs non doceatur. Mahumetum porrò nihil aliud feciſſe, quàm veram, & propè univerſalem in Orbe religionem corrupiſſe; novamque ac perverſam ſuperſtitionem armis, fraudibus, aliiſque malis artibus invexiſſe: à qua, ſi ea quæ à Chriſtiana deſumpſit, auferantur, *moveat cornicula riſum furtivis nudata coloribus*. Si hoc modo Idolatræ præoccupentur, non ita facilè poterunt à Nebulonibus Mahumetanis ſeduci. Præoccupari autem non poterunt, niſi Alcoranus ipſe illis oſtendatur, ac perlegatur, & coram ipſis Mahumetanis ejuſdem teſtimonio convincantur. Horat. L.1.Epiſt.3.

Quod verò de idolorum cultoribus dixi, poteſt ex parte Chriſtianis illis convenire, qui Mahumetanis proximi, ſub eorumdem jugum facilè

cadere possunt. Hos enim, si imparatos, & Alcoranicarum fraudum ignaros subitò illi adoriantur, imperioque suo subjiciant; facilè etiam in superstitionem suam apparenti quadam veritatis & pietatis larva, qua Alcorani falsitas, & impietas tegitur; & præterea vi minarum, fictisque promissionibus, & liberioris vitæ spe inducent. Illi etiam, qui jam sub eorum tyrannide ingemiscunt, & quotidiè in fide sua periclitantur, detineri poterunt ne labantur: lapsi verò, præsertim ex falsa Mahumeticæ superstitionis opinione, sublevari, & ab errore revocari. Præterea cùm multi inter Christianos Mahumetistæ captivi reperiantur, & plures Othomannorum Provinciæ in manus Nostrorum devenerint (& in dies deventuras esse speremus) in quibus non dubito plures Mahumeti asseclas remansisse: facillimè poterunt hi ad Euangelicam lucem trahi, si iisdem Alcorani sui imposturæ, fabulæque manifestentur. Postremò & Mahumetani ipsi in suis regionibus (præsertim ubi libertas aliqua de religione disputandi permittitur) vel ad Christianam fidem æstimandam, & amplectendam; vel ad superstitionem suam agnoscendam atque contemnendam movebuntur, si & Euangelicæ Legis sanctitas, veritas, & majestas, & Alcoranicarum sanctionum vanitas, & absurditas illis apertè ex ipsius Alcorani verbis demonstretur. Sed vide quæ de hoc in Prodromi præfatione copiosiùs dicta sunt; & quæ mox dicturi sumus.

Non erat porrò, cur Theodorus Bibliander in Apologia sua pro editione Alcorani, tàm acriter contra summos Pontifices inveheretur, quòd hi hujusmodi editioni adversarentur. Adversantur quidem Supremi Ecclesiæ Pastores non solùm Alcorani, sed etiam cæterorum pravam doctrinam continentium librorum editioni, si absque congruis confutationibus & apologiis publicè prodeant, & quorumcunque, etiam cerdonum, barbitonsorum, mulicrcularum manibus liberè permittantur. Neque sancti Patres & Majores nostri unquam hæreticorum, atque impiorum libros è tenebris eruerunt, nisi ita probè castigatos, & censoriæ virgæ notis compunctos, ut nulli nocere possent; sed potiùs omnes ab erroribus in illis contentis, sequendis deterrerent. Verùm regeret fortasse juxta sua principia Theologaster Tigurinus, quemadmodùm quilibet Christianus Sacrarum scripturarum sibi ipsi interpres, ex Spiritus sancti lumine esse debet: ita etiam relinquendum est, ut malæ doctrinæ libros quilibet per se ipsum ex eodem lumine corrigat & confutet. Vix credas, Lector, potuisse ullum hominem ad hanc insaniam pervenire: neque ego crederem, nisi manu, ut ita dicam, tetigissem. Cùm enim hanc meam elucubrationem (quia id commodiùs, & sine ullis meis impensis, imò cum aliquo emolumento fieri poterat) in Hollandia, si hìc Romæ permitterent, typis vulgare tentassem, deque hoc Typographis illis scripsissem: illi humanissimè operam suam, & quidem gratuitam, cum multorum etiam exemplarium dono, obtulerunt: sed cum conditione, ut à confutationibus abstinerem, cùm posset quilibet Christianus per seipsum Alcorani errores confutare. Adeò conditio mihi displicuit, ut maluerim hos meos labores in tenebris perpetuò latere, quàm lucem cum illâ videre. Hoc enim fuisset Colchica omnia venena undique conquirere, & absque ullo antidoto, vel prævia monitione temerè, & indiscriminatim in vulgus distribuere; per quod certè vitæ salutique multorum pessimè consuleretur. Hanc si Augustinus, Hjeronymus, Basilius, aliique sanctissimi Patres regulam sequuti fuissent, benè actum esset cum Manichæis, Pelagianis, Eunomianis, Arianis,

cæterisque hæreticis & heterodoxis, pessimè verò cum Catholicis & Orthodoxis. Miror autem, quòd homines isti velint, Ecclesiæ Christi Custodes ita socordes & hebetes esse, ut libros illos, qui contra eandem Ecclesiam, veramque Religionem ab ejus hostibus scripti sunt, per omnium manus liberè decurrere sinant, cùm temporales Principes tàm magno rigore, ac severitate utantur in libros contra auctoritatem suam scriptos, quamvis sæpè vera contineant, ut eosdem per carnificum manus flammis consignent; & aliquandò etiam in auctores eorum capitali pœna animadvertant. Ergone in terreno regno tuendo vigilantia major & cura adhibenda erit, quàm in Christi Regno, & Christiana Religione conservandis?

Et quidem ex perpetua consuetudine novimus, perniciosos Religioni, vel moribus libros Edictis tàm Pontificiis & Ecclesiasticis, quàm Cæsareis & politicis, etiam sub Principibus Ethnicis, semper incendio damnatos, consumptosque fuisse, ne pestifero doctrinæ suæ morbo Rempublicam contaminarent: atque ob hanc ipsam rationem Alcoranum etiam flammis potiùs abolere, quàm calamo castigare opus fuisset; quemadmodùm tentasse legimus Franciscum Ximenium Antistitem Toletanum, qui ad mahumetanicam superstitionem ex Hispaniis extirpandam, universos codices Alcorani, vel illius doctrinam continentes undique à Mauris ipsis collectos usque ad quinque millia, in cineres redegit, ut refert Alvarus Gomez lib. 2. de rebus gestis Francisci Ximenii; imitatus est in hoc exemplum S. Pauli, quo commorante Ephesi, ibique prædicante, *multi ex eis, qui fuerant curiosa sectati* (ipso absque dubio jubente) *contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus: & computatis pretiis illorum, invenerunt pecuniam denariorum quinquaginta millium*. *Act. Apost. cap. 19.* Verùm ubi jam pravi alicujus libri exemplaria in immensum excreverunt, ut Alcorani; frustrà recurretur ad flammas. Esto enim omnes illius codices, qui apud nos sunt, incendio abolerentur; quid inde? morbus remedio excresceret. Primò enim rem gratissimam Mahumetanis præstaremus. Hi enim de nulla alia re tàm soliciti sunt, quàm ne Alcoranus ad extraneorum manus, & ne notitiam quidem deveniat: non enim ignorant tàm absurda in eo contineri, ut si à viris prudentibus legantur, omnem religioni suæ fidem & æstimationem detrahere possint. Deinde, non propterea Alcoranus aboleretur; innumera enim illius exemplaria inter Mahumetanos remanerent. Postremò nos ipsos armis spoliaremus, quibus potentissimos & infensissimos hostes possemus oppugnare. Non enim eorum impetus repellere, neque astus eludere unquam poterimus, nisi ab eorum armamentario tela sumamus, & eorum technas ab ipsismet addiscamus. Id verò sine Alcorani subsidio nunquam assequemur. Hic enim unus ut necessarius, ita sufficiens est ad universam Mahumetanorum superstitionem debellandam. Quamobrem nullo modo Christianis expedit eo libro (quamvis hostium suorum) carere, quo ad hostes ipsos exterminandos duce, magistro, ac proditore unicè uti possint. Hinc non defuere inter Catholicos ipsos viri sapientes ac probi, qui existimarent, posse etiam sine refutationibus Alcoranum tutò, imò utiliter omnium manibus, oculisque permitti, cùm à nullo meliùs quàm à se ipso refutetur. Et cùm cæteros malorum Magistrorum libros legisse semper multis nocuerit: hic solus, quia lectus non fuit, supra omnes alios nocuisse existimatur. Porrò certum est, aliquot ex ipsis Mahumetanis attentiùs Alcoranum legendo, probèque discutiendo, illius falsita-

tem ac

tem ac vanitatem agnovisse, & Christianam Religionem ultrò amplexos fuisse, imò etiam pro illa sanguinem profudisse. Ego tamen me in hac opinione non esse ingenuè fateor. Quamtumvis enim impia, falsa, & absurda Alcoranus contineat: quædam tamen (ut jam innui) in eo sunt, quæ saltem simpliciores & rudiores in errorem trahere possunt, inspecta præsertim tàm magna orbis terrarum parte, quæ illum tanquam librum divinum observat ac veneratur; & tot Judæis & Christianis, etiam doctis, & religiosis, qui non rarò ad mahumetanas partes transiliunt; &, quod majoris momenti est, tàm magna eorum, qui illius impietatem sequuntur, felicitate, imperii amplitudine, & apparenti quadam vitæ probitate. Quamvis enim, juxta Senecæ effatum, *argumentum pessimi turba sit:* ægrè tamen poterit quis sibi persuadere tàm magnam mortalium partem errare, vel decipi in ea religione amplectenda, vel retinenda, quam & multi sapientes ac prudentes sequuntur, & plura laudabilia commendant, & Deus ipse perpetua videtur felicitate comprobare. Nimis quippè proni sunt homines in errorem, si vel minima veritatis specie fucetur, præsertim cum ad licentiam, vitamque libertinam conducit.

Verùm tempus est jam, ut aliqua, quæ ad hoc meum opus propiùs, & peculiariùs pertinent, tibi, Lector, exponam. Jamdiù illud in scriniis prælo paratum servabam: sed vel mali Dæmonis astu, qui mahumetanicæ superstitioni patrocinabatur: vel ita ad meliorem successum providè disponente Deo, res in longum trahebatur: totque interim, ac tàm validi obices sese illi opponebant, ut jam de illis superandis penitùs desperarem. Ego verò ne hi labores mei ita infeliciter perirent, novum laborem suscipere constitui. Quicquid in prolixa Alcorani refutatione sparsim, prout materiarum ordo ferebat, differueram; in quatuor veluti classes digessi; ad quas omnes libri hujus errores, & absurditates reducerentur. Et ne refutationis ipsius, quam universi expectabant, edendæ spem prorsùs abjecisse viderer, hunc novum vigiliarum mearum fœtum, *Prodromum ad refutationem Alcorani*, quasi hæc mox subsequutura esset, inscripsi. Postquam verò hic, Eminentissimorum Cardinalium S. Congregationis *de propaganda fide*, beneficio in lucem prodiisset; Amplissimi Sacræ Inquisitionis Senatus Patres, opera potissimùm ac suasu Eminentissimi Cardinalis Barbadici, Pontifice ipso Maximo *Innocentio xii.* approbante, ut refutationis à me elucubratæ opus, cum Alcorani ipsius arabico, latinoque textu typis vulgari posset, concordibus suffragiis decrevere. Ego verò, cui nihil magis ad votum succedere poterat, vlnis obviis occasionem amplexus, statim, quæ prælo parata servabam, è scriniis deprompta, discutienda atque approbanda sacris Censoribus exhibui, ut per eos lucis beneficio quamprimùm fruerentur.

Quod verò ad Operis ipsius œconomiam spectat: primò posui in eo textum Alcorani arabicum cum omnibus motionibus, seu vocalibus, & reliquis signis ac notis Grammaticalibus (quæ aliquandiù post scriptum à Mahumeto Alcoranum, ut jam præmonui, ab Arabum peritis ad Rabbinorum Judæorum imitationem inventa sunt: nam in antiquis exemplaribus non reperiuntur) ex correctissimis codicibus exscriptum. Huic verò latinam interpretationem è regione subjeci, verbo tenus, & ad literam, quantum fieri potuit, expressam, qua in re minùs elegans, minùsque latinus, ne dicam aliquantulùm barbarus censeri malui, quàm exacti Interpretis fidei vel tantillum deesse, non sine doctissimorum virorum exemplo,

plo, qui è peregrinis linguis, Arabica præsertim, & Hebraica, aliquid in Latinum idioma transtulerunt. Id etiam feci ob Arabicæ linguæ studiosorum utilitatem, quò illius idiotismos, modosque loquendi faciliùs addiscerent, atque ex ipso fonte sinceras illius aquas, quantum fieri posset, haurirent, ac degustarent. Ubi tamen modi quidem loquendi, qui Arabibus proprii sunt, & præsertim qui Metaphoram continent, occurrerunt; eos verbis quidem propriis expressi, in Notis tamen vel in ipso Textu Alcorani diverso charactere explicare necessarium putavi; non quidem ex eo, quod ipsemet hariolatus essem, vel temerè divinassem; sed quod ex communi præcipuorum apud Arabes Expositorum sensu, vel ex usu apud eosdem Arabes recepto didicissem. Unius etiam, aut alterius dictionis additamento sententiam adjuvare, eique lucem præbere, piaculum non putavi, præsertim in verbo substantivo *sum*, quod Arabes, ut etiam Hebrei, raròexprimunt, cùm subintelligi à quolibet facilè possit.

Non ignoro, optimum interpretandi genus à D. Hieronymo in Epist. 101. ad Pammachium, itemque à Cicerone, & aliis Sapientibus, illud censeri, quo non verbum è verbo, sed sensus è sensu exprimitur. Id verum est, dum ex notis linguis, atque usitatis, in alias æquè notas, atque usitatas opus aliquod transfertur; & ubi non verba, sed sensus tantummodò interpretationi prodesse posse judicantur. Hoc autem minimè in Arabica lingua fieri potest, tum quia etiam eruditissimis Viris, vel in Arabia ipsa natis, obscura, & perplexa est; tum quia Arabes non solùm sententias, sed etiam verba, & characteres, & apices ipsos in Alcorano venerantur. Quamobrem, si solis sententiis, neglectis verbis, inhæsissem, statim malę Fidei Interpres à superstitiosa gente proclamatus fuissem; Divina autem Providentia factum esse videtur, ut Latina lingua linguarum omnium interpretationis, quantumvis literalis, & servata etiam syntaxi sermonis, sine ulla deformitate capax sit, quod in aliis linguis, quæ sunt in usu, nullo modo posset evenire. Si enim vel sacros Codices Hebraicos, vel Alcoranum Mahumeti, de verbo ad verbum in Italicum, aut Hispanicum, aut Gallicum, vel aliud hujusmodi vernaculum, &, ut ita dicam, vivum idioma, convertas, risus procul dubio effusos in lectoribus, & auditoribus excitabis. Hoc verò in Latino minimè accidit, quia procul ab usu communi, &, ut ita dicam, mortuum censetur: neque, dum in illud peregrinæ linguæ transferuntur, etiam verbatim, difformitas illa in eo apparet, quæ in aliis appareret.

Operæ pretium quoque fuit, non solùm sensibus, sed etiam verbis Alcorani, interpretationem ejus commensurare, ut deformitas ejus magis ostenderetur. Sunt enim in ejus contextu, ut jam præmonuimus, tam immanes scissuræ, ut, nisi plurium verborum assumento ab Expositoribus adjuvarentur, atque explerentur, frustrà omninò in illius intelligentia laboraremus. Sæpè enim principium sententiæ, sæpè medium, sæpè finis desideratur, ut nec verba verbis, nec sensa sensis respondeant.

Textui Alcorani Notas, seu Scholia subjicio, quibus juxta communem Arabum Expositorum mentem obscuriora dilucidantur; præsertim quæ ad Historiam, seu potius fabulam, ac figmentum spectant. Hoc autem necessariò mihi faciendum putavi, ut in intelligentia Alcorani, quò illum efficaciùs refutare possim, cum Adversariis conveniam. Nam, cùm ex Alcorani ipsius præscripto unaquæque gens librorum sibi à

Deo traditorum interpres esse debeat, & Judex: non possumus contra Mahumetanos ex eo libro, quem se à Deo accepisse mentiuntur, disceptare, nisi in eo sensu, quem ipsi admittunt, vel admittere necessariò coguntur: quod apud Scholasticos dicitur: *Ad hominem argumentari*. Multa porrò in Alcoranicorum verborum involucris latent, quæ si ab ejus Glossatoribus non exponerentur, minùs liber ille fedus, ac deformis appareret. Imò non rarò id, quod ad bonum sensum trahi aliquo modo potuisset, Expositores ipsi ita interpretantur, ut ad pejorem partem, & contra seipsos detorqueant. Nos verò, si eorum interpretationem sequamur, eorumdem armis ipsos legitimè oppugnabimus: nec de nobis queri possunt, dum de eorum Alcorano non melius, quàm ipsi velint, sentimus.

Notis, seu Scholiis refutationes subnecto, ea refellendo, quæ in Textu Alcorani jam præmissa censuram mereri videntur. Duo verò hìc te monitum volo, amice Lector. Primùm: sicut non omnia, quæ in Textu occurrebant, in Notis exposui; sed ea tantùm, quæ ad institutum meum magis necessaria esse existimavi; ita nec omnia, quæ censoriam virgam merebantur, castigare operæ pretium esse duxi. Præcipua tantùm excerpsi: nam universa refellere, nimis gravis, & fortasse inutilis laboris fuisset. Volui aliis etiam contra Mahumetanos pugnandi campum relinquere: & satis esse putavi, si prior ad certamen quocumque modo viam aperuissem: sperans, alios post me feliciùs, & majori cum gloria decertaturos. Secundum, de quo te monitum volo, est, me non tantum mihi tribuere, ut in Alcoranicis erroribus rejiciendis, ita semper Adversarios convincam, ut nihil, vel ab illis, vel ab aliis quantumvis doctis contra meas rationes saltem apparenter reponi posse mihi persuadeam. Ab hac de me opinione valdè remotum me esse, ingenuè profiteor, qui sciam, vix aliquid tàm absurdum, tàm falsum, ac tàm à communi sensu remotum reperiri, ut aliquibus rationibus, saltem apparenter veris, præsertim apud imperitos, non possit sustineri. Satis esse debet, si quis strenuè contra hostem pugnet, tandemque ex eo victoriam referat, etiamsi non omnia vulnera illi inflicta lethalia sint, sed manu medica sanari possint: vel etiamsi aliquandò casso ictu telum in Adversarium deferatur. Rarissima sunt pro rebus etiam certissimæ Fidei probandis argumenta, quibus aliquo modo responderi non possit. Id probant quotidianæ, tàm inter nostros Scholasticos, quàm inter orthodoxos, & hetherodoxos disceptationes.

Illud etiam præmoneo, non pauca esse in Alcorano, & in ipso Mahumeto, quæ sacrarum Scripturarum exemplis a Mahumetanis videntur aliquo modo posse confirmari; Sed, hæc quamvis similia, si tamen rectè perpendantur, invenientur longissimè distare ex diversis rationibus, & fundamentis, quibus innituntur: Unum satis sit exemplum. Christus Dominus non semel panes multiplicavit, quod nos miraculo tribuimus. Hoc idem Mahumetum fecisse, licèt falsò, Moslemi affirmant. Nos certè facti veritatem negamus ex auctoritate ipsius Alcorani, in quo Mahumetus constanter asserit, nullum se miraculum fecisse, & ex aliis rationibus in secunda parte Prodromi adductis. Verùm, etiamsi Mahumetanis concedamus, negamus tamen, miraculum verum fuisse. Quod autem in Christo hoc miraculum fuerit, Mahumetani ipsi fatentur. Jam verò duo sunt pro Christi miraculo testes: pro Mahumeto autem u-

nus

nus tantùm, & adeo dubiæ fidei, ut nihil pro ſe certi afferre poſſint. Deinde, cùm multiplicatio illa panis ope Dæmonis, vel per præſtigium fieri potuerit, in Chriſto nihil de hoc nos, aut Mahumetani, poſſumus dubitare. De Mahumeto autem plures ſunt dubitandi, imò certè aſſerendi rationes; cùm fuerit homo peccator, libidinoſus, ſuperbus, & fraudibus, mendaciiſque aſſuetus. Sexcenta ſunt hujus rei in Alcorano exempla, quæ ſuis locis Lector recognoſcet. Hunc ſatis habeo admonere, eamdem rem virtutis, vel vitii notam referre poſſe: & laudem, vel vituperationem mereri, ſi ex diverſo fine, diverſiſque motivis, ac rationibus procedat. Quare nemo poteſt me jure redarguere, ſi ea, quæ in ſacris literis communia videntur eſſe cum Alcorano, tamquam divina oracula, veneror, ac recipio, cùm tamen in Alcorano, ut falſa, & à veritate remota refellam. Alia quippe Spiritus Sancti intentio, alia Mahumeti mens in iiſdem ſæpè verbis reperitur. Nihil frequentiùs in utroque Teſtamento, quàm unum tantùm eſſe Deum. Hoc ipſum frequentiſſimè in Alcorano confirmatur, & in ore Mahumetanorum aſſiduè reſonat in illis verbis لا اله الا الله *Non eſt Deus ullus præter Deum*. Et nihilominùs hæc eadem verba, quæ in Sacris Scripturis veneror tamquam plena veritatis, in Alcorano tanquam falſa, & impia execror & rejicio, cùm in illo ſint abnegatio myſterii Sanctiſſimæ Trinitatis.

Multa etiam in Alcorano refuto, ac rejicio, quæ Mahumetus auctoritate legis Moſaicæ, & exemplo veterum Patrum conatur tueri, quemadmodùm ſunt polygamia, repudium, vindicta privata, & alia huiuſmodi; quamvis enim hæc aliquandò à Deo permiſſa, vel conceſſa ſint ad evitanda majora mala, & ab aliquibus ex priſcis Patribus uſurpata, fuerunt tamen à Chriſto Domino revocata, & tamquam illicita ſub æternæ damnationis interminatione prohibita, ex rationibus illis, quas ſuis in locis adducemus. Porrò, ſi in aliquibus, quæ benignè explicari poterant, nimis rigidum me cenſorem oſtendo, meminerit lector, etiam dona à Danais eſſe timenda, & in hoſte ea ipſa, quæ bona, & utilia apparent, ut ſuſpicioſa eſſe cavenda.

Non deerunt, qui me, quòd ſæpiùs eadem refutem, tautologiæ vitio notent, ac reprehendant. Verùm, cùm Alcoranus eadem ſemper recoquat, ac retrudat, non potui non eadem ego ipſe rejicere, ne pura Alcorani verba ubique ferè Liber contineret. Nihilominùs, ut Lectori faſtidium, quantum fieri poſſet, imminuerem, diverſimodis verborum, ac ſententiarum formis in eodem argumento utor, modò breviùs, modò prolixiùs reſpondendo; quædam jam alibi dicta reſecando: nonnulla de novo addendo, præſertim, quæ in Prodromo anteà ſcripſeram; ne actum agere perpetuò videar.

In allegandis Mahumetanorum Doctorum teſtimoniis, quamvis ſummam fidem me ſervaſſe in ſententiis profitear; non tamen ita verbis ſemper inhæſi, ut aliquid non addiderim, vel detraxerim, ſive ad tędium prolixitatis evitandum, ſive ad ſenſum clariorem reddendum. Neque vero ſemper Arabica verba placuit afferre, præſertim ubi longiora teſtimonia adducebantur. Neque ea ipſa, quæ Arabicè extra Alcoranum allegavi, vocalibus, aliiſque grammaticalibus ſignis (niſi neceſſitas aliud exigeret) notare curavi. Neque ſemper eamdem dictionem Arabicam per eamdem vocem latinam reddidi: cùm, ut in cæteris linguis, ita in

§§ 2 Arabi-

Arabica, sæpè eadem vox plura, ac inter se dissita significet. In nominibus propriis ex Arabico in Latinum vertendis consuetudinem potiùs communiter receptam, quàm proprietatem Arabicæ pronunciationis sequutus sum: Quamobrem, ubi nonnulli nomen محمد vertunt *Muhamed*, vel *Mohammad*, ego, ut plerique nostrorum, Mahumetum malui retinere. Ita pro عيسى *Jesum*; pro موسى *Moysem*, pro يحيى *Joannem*, pro سليمان *Salamonem*, &c. placuit, saltem plerumque, transferre; ubi aliqui *Issam*, *Musam*, *Jahiam*, *Suleyman* vertere maluerunt. Non potui tamen eos ex nostris in hoc sequi, qui Arabica nomina ita deformaverunt, ut in alia omninò nomina transisse videantur. Neque demùm omnia illa, quæ ex Arabum Doctorum libris produco, refutare operæ pretium duxi, si extra rem meam esse existimassem: satis enim nobis esse debet, ab adversario illud obtinere, quod pro nobis faciat: quæ verò, neque nostram causam lædunt, neque illius adjuvant, sive vera, sive falsa sint, minimè curanda esse censeo.

Postremò non deerunt, qui stylum meum tamquam minus expolitum, minusque elegantem sugillent; etsi non barbarum, saltem nimis rudem, & è trivio esse conquerantur. Quod spectat ad Alcorani translationem, jam suprà professus sum, me in ea non elegantiam, sed proprietatem quæsivisse; ut scilicet non tantùm sensa sensis, sed verba verbis, quantum fieri posset, responderent. Uno verbo: Arabismum in mea versione latinè personatum exhibui. In eo verò, quod spectat ad reliquum operis, stylum illum sequutus sum, quo Doctores Scholastici in rebus ad religionem spectantibus pertractandis uti consuevere. Si Panegyricum, vel declamationem, aut aliquid Academicum texerem, politiori certè sermone uti conatus fuissem. At in rebus, quæ ad Christianę Religionis, & Catholicæ fidei dogmata spectant, ęquum fuit ita locutionem temperare, ut veritas sermone nimis concinno, & expolito, non obscuraretur, vel fucaretur.

Videbor aliquibus in refutandis Adversariorum, & præsertim Mahumeti erroribus, aliquantò acrior, & intemperantior in conviciis fuisse. Neque ego id negabo; & certè improbarem, si hæc, quæ scribo, à Mahumetanis essent legenda. Non enim ignoro sedatis, modestisque verbis Auctori Christiano, & præsertim religioso, etiam cum extraneis à Religione, esse disceptandum: hac enim ratione faciliùs ad veritatem alliciuntur. Cæterùm Spiritus Sanctus, qui Proverb. cap. 26. monuit: *Ne respondeas stulto juxta stultitiam suam, ne efficiaris ei similis:* statim etiam subdidit: *Responde stulto juxta stultitiam suam, ne sibi sapiens esse videatur*. Nulla scilicet Christianæ modestiæ lex vetat, nimiam Adversariorum insaniam, impudentiam, ac temeritatem acrioribus verbis retundere, præsertim, si calamo procul, non linguâ coram decertetur; & multò magis, si is, contra quem scribimus, nunquam à nobis scripta lecturus, aut inspecturus sit. Id fecerunt Sanctissimi Patres Hieronymus, Augustinus, & alii tàm ex latinis, quàm Græcis complures, quorum exemplum, si sequutus fuero, nemo poterit me jure redarguere. Ego verò, etiamsi contra Mahumetum, & Mahumetanos aliquantò licentiùs agam: cum aliis tamen ex nostris etiam heterodoxis ab omni prorsùs convicio, & injuria semper abstinui; Unum Joannem Hottingerum Tigurinum ob immode-

modeſtiſſimam procacitatem, & intolerandam impudentiam contra Sacroſanctam Eccleſiam Romanam, ejuſque Pontifices, & gentem Catholicam, quin ſeverioribus verbis caſtigarem, abſtinere non potui. Alios tamen ejuſdem generis homines, præſertim Arabicarum rerum Profeſſores, ut doctrina, & eruditione illo cultiores, ita in ſcribendo, præſertim de Catholica Religione, modeſtiores, ſemper inveni: quamobrem ſemper modeſtis, humaniſque verbis cum illis agere conatus ſum. Supereſſet nunc, ut iis reſponderem, qui Alcorani, ſectæque Mahumetanicæ refutationem, vanum, ne dicam ſtultum, laborem eſſe proclamant: cùm neque Chriſtianis utilitatis aliquid afferre poſſit, quippè qui ab hac ſuperſtitione longiſſimè diſtent: neque Mahumetanos ab errore ſuo vel tantillum dimovere, cùm hi non rationibus, ſed armis imbutam ſemel impietatem obſtinatiſſimè tueantur. Verùm, quàm vana, nulliuſque momenti ſit hæc nonnullorum oppoſitio, ſatis patet ex his, quæ hactenùs dicta ſunt, & multò magis ex illis, quæ in Præfatione Prodromi ad Refutationem Alcorani latiſſimè diſſerui. Horum etiam errorem manifeſtè convincit Venerabilis Petrus Abbas Cluniacenſis in Epiſt. ad S. Bernardum Abbatem Clarevallenſem de Translatione ſua, qua Alcoranum ex Arabico in Latinum transferri curavit: & præterea Præfatio Roberti Translatoris ad eundem Petrum. Vale Lector, & quidquid in his meis elucubrationibus, ſive ad res, ſive ad verba pertineat, à me peccatum invenies, inſcitiæ meæ benignus condona: ego verò prudentiæ, ac peritiæ tuæ corrigendum relinquo.

Feria

Feria 4. die 7. Novembris 1691.

IN Generali Congregatione Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis, habita in Conventu Sanctæ Mariæ super Minervam, coram Eminentissimis, & Reverendissimis D.D. S.R.E. Cardinalibus, in tota Republica Christiana contra Hæreticam pravitatem Generalibus Inquisitoribus, à Sancta Sede Apostolica specialiter deputatis.

Relata instantia Patris Ludovici Marracci Congregationis Regularium Matris Dei, Eminentissimi, & Reverendissimi D.D. Cardinales Generales Inquisitores præfati consideratis considerandis concesserunt licentiam prædicto P. Marraccio imprimendi Confutationem Alcorani cum textu integro Arabico, & Latino ab ipso translato ipsius Alcorani, servatis servandis.

Facta relatione Sanctitati suæ SS. annuit.

Alexander Speronus S. Romanæ, & Universalis Inquis. Notarius.

L'AU-

LAURENTIUS PARENSI
Congregationis Clericorum Regularium
MATRIS DEI
RECTOR GENERALIS.

CUM opus, cui titulus Refutatio Alcorani, in qua ad Mahumetanicæ ſuperſtitionis radicem ſecuris apponitur, à P. Ludovico Marracci Lucenſi præfatæ Congregationis noſtræ Sacerdote profeſſo ſtudioſiſſimè elaboratum, duo ex noſtris Theologis, quibus illud examinandum commiſimus, recognoverint, ac in Lucem edi poſſe probaverint, facultatem concedimus, ut typis mandetur, ſi tamen iis, ad quos ſpectat, ita videbitur.

In quorum Fidem has literas manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas dedimus. Ex noſtra Domo S. Mariæ in Porticu in Burgo Plagiæ Neapoli die 8. Januarii 1695.

Laurentius Parenſi Rect. Generalis.

NOI

NOI REFFORMATORI
DELLO STUDIO DI PADOVA.

HAvendo veduto per la fede di revisione, & approbatione del P. F. Ambrosio Lisotti Inquis. di Pad. nel libro intitolato: *R. P. Ludovici Marraccii Congregationis Matris Dei, Confutatio Alcorani notis, Textu Arabico, & Latino illustrata*, non vi essere cos'alcuna contro la Santa fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Prencipi, e buoni costumi, concedemo licenza, che possi essere stampato, osservando gl'ordini in materia di stampe, e presentando le solite copie alle publiche librarie di Venetia, e di Padova.

Dat. dal Mag. de' Reff. dello Studio di Pad. 31. Gennaro 1695.

(Ferigo Marcello Proc. Reff.
(Ascanio Giustinian II. K.r Reff.

Agostino Gadaldini Segret.

Adi 2. Ottobre 1697.
Registrata nel Magist. Ecc. degl'Essecutori contro la bestemmia.

Antonio Canal Nodaro.

سورة

سورة الفاتحة مكية سبع ايات.

ALCORANI
SURA I.
APERIENS.
MECCANA COMMATUM VII.

الجزو الاول
PARS I.

1 بسم الله الرحمن الرحيم
2 الحمد لله رب العالمين 3 الرحمن الرحيم 4 مالك يوم الدين 5 اياك نعبد واياك
نستعين 6 اهدنا الصراط المستقيم 7 صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب
عليهم ولا الضالين

1. IN nomine Dei Miseratoris Misericordis. 2. Laus Deo, Domino Mundorum: 3. Miseratori, Misericordi: 4. Regnanti diei Judicii 5. Te colimus: & te in auxilium imploramus: 6. Dirige nos in viam rectam: 7. Viam illorum, erga quos beneficus fuisti: non actum iracundè contra eos: & non Errantium.

NOTÆ.

PRæter Epigraphen huic Suræ jam appositam, nempè الفاتحة *Aperiens*, seu فاتحة الكتاب *Aperiens Librum*, ideſt *Proœmialis*: aliis titulis à Mahumetanis inscribitur. Vocant enim illam ام الكتاب: *Matrem Libri*: سورة الكنز: *Suram thesauri*: سورة الحمد: *Suram Laudis*: سورة الصلاة: *Suram orationis*: سورة الشكر والدعاء: *Suram gratiarum actionis, & precationis*: & (omissis aliis hujusmodi inanibus titulis) السبع المثانى: *Septem iterata*: quia septem illius versiculi sæpè à Mahumetanis repetuntur: vel quia illam Mahumetó bis à Gabriele traditam fuisse fabulantur: primò Meccæ; secundò Medinæ. Ab his duabus Urbibus Suræ omnes Alcorani, vel Meccanæ, vel Medinenses nominantur. Septem constat versibus, inter quos nonnulli primum non computantes, qui communis est etiam cæteris Suris; incipiunt septimum versum ab illis verbis: *non actum iracundè, &c.* sed non benè; nam sextus versus nullum haberet rhythmum seu cadentiam.

Quidam volunt Suram esse Meccanam, quidam Medinensem: quidam utramque. Hinc Beidavius: صح انها نزلت بمكة حين فرضت الصلاة وبالمدينة لما

حولت

حولت القبلة: وصح انها مكية. *Probabilis sententia est, eam traditam fuisse Meccæ, cùm de Oratione lex data fuit: & Medinæ, cùm mutatus fuit locus Conversionis ad orandum: & probabilis etiam est ea, quæ asserit, illam Meccæ tantùm traditam fuisse*. Quamvis autem Sura hæc primo loco ponatur; plerique tamen negant, eam primò traditam fuisse: cùm non idem sit ordo Suratum, & versiculorum in Alcorano, ac fuerit in eorum traditione, ut aliàs monuimus.

In magna habent veneratione Moslemi hanc Suram: existimant enim in ea omnium Sacrorum Librorum doctrinam contineri. Quamobrem de illa ita nugatur Alhasan: انزل الله مابة كتاب واربعة كتبا من السماء اودع علومها منها اربعة: التوراة والانجيل والزبور والفرقان: ثم اودع علوم الفرقان المفصل ثم اودع علوم المفصل فاتحة الكتاب فمن علم تفسيرها كان كمن علم جميع كتب الله المنزلة من السماء ومن قرءها كانما قرء التوراة والانجيل والزبور والفرقان: *Demisit Deus è Cælo centum & quatuor libros, quorum scientiam posuit in quatuor ex illis: nempe Pentateucho, Evangelio, Psalterio, & Phorcano. Deinde collocavit scientiam totam horum quatuor in Alcorano. Tum scientiam totam Alcorani conclusit in prima ejus Sura, cujus expositionem si quis noverit, erit ac si nosset libros omnes à Deo traditos: & qui eam legerit, erit ac si legisset Pentateuchum, Evangelium, Psalterium, & Phorcanum*.

Postremò Mahumetus Suræ hujus lectoribus (sicut & cæterarum, quæ in Alcorano continentur) mercedem suam ita ex Zamchascerio, & Beidavio constituit: ان القوم ليبعث الله عليه العذاب حتما مقضيا فيقرء صبى من صبيانهم فى الكتاب الحمد لله رب العالمين فسمعه الله تعالى فيرفع بذلك العذاب اربعين سنة: *Si Deus mittere voluerit flagellum contra gentem, & jam decreto firmato id constituerit: dummodo unus ex puerulis illius recitet ex Alcorano: Laus Deo Domino Mundorum: exaudiet eum Deus, & per quadraginta annos flagellum illud suspendet*. Mirum est quantum ineptiarum in hujus Suræ expositione Moslemi Doctores confarcinent: quas ego, ne cum illis ineptire videar, libens omitto.

1. *In nomine Dei, &c.*] Hæc verba tàm huic, quàm cæteris Suris præfiguntur, nona excepta. Sexcentas de lana caprina quæstiones hìc movent Expositores, totidemque fabulas intermiscent: ex quibus hanc ex Ahmedo Thalebiensi placuit apponere: قال ابو سعيد الخدرى: قال النبى ان عيسى ابن مريم عم ارسلته امه الى الكتاب ليتعلم: فقال له المعلم: قل بسم الله الرحمن الرحيم: فقال عيسى وما بسم الله: قال لا ادرى: قال: الباء بهاء الله، والسين سناء الله، والميم ملكه: *Dixit Abu Said Hadriensis, dixisse Prophetam* (Mahumetum): *Jesum Filium Mariæ* (*quibus sit pax*) *missum fuisse à Matre sua, ut literas addisceret sub præceptore. Dixitque ei Præceptor: Dic: In nomine Dei Miseratoris, Misericordis. Dixit ei Jesus: Quid significant in dictione* بسم *Besmi, tres characteres B. S. M? Respondit* Præceptor: *Nescio*. Jesus verò *dixit: Litera B. significat: Eahâ Allah*, (idest Majestas Dei.) *Litera S. Sanâ Allah*, (idest Celsitudo Dei.) *Litera M. Molcoho*, (idest Regnum ejus.) Benè est, quòd Mahumetani credant Jesum, licet puerum, Magistri sui fuisse doctorem. At ridiculè satis putant, in Hebræorum Scholis Arabicæ linguæ magisterium fuisse. Idem Auctor refert, Ebn-Abbasum socium Mahumeti, & divinæ apud Moslemos auctoritatis, dixisse: سمعت النبى عم يقول: خير الناس وخير من يمشى على الارض المعلمون، فان المعلم اذا قال للصبى قل بسم الله الرحمن الرحيم فقال الصبى بسم الله الرحمن الرحيم كتب الله براءة له وبراءة للمعلم وبراءة لابويه من النار: *Audivi Prophetam Mahumetum dicentem: Omnium hominum ambulantium super terram, optimi sunt Doctores. Nam ubi Doctor dixerit puero, Dic: In nomine Dei Miseratoris, Misericordis: & puer hæc verba protulerit; scribet Deus immunitatem ab igne Gehennæ tàm puero, quàm Doctori; & præterea parentibus ejus*. Idem refert, Giaaberum, celeberrimum Auctorem, dixisse: لما نزلت بسم الله الرحمن الرحيم هرب الغيم الى المشرق وسكنت الرياح وهاج البحر واصغت البهايم باذانها ورجمت الشياطين من السماء وحلف الله تعالى بعزته لا يسمى اسمه على شى الا شفاه ولا يسمى اسمه على شى الا بارك عليه ومن قرء بسم الله الرحمن الرحيم دخل الجنة: *Cùm revelata fuissent hæc verba: In nomine Dei Miseratoris Misericordis: fugerunt nubes ad orientem: quieverunt venti: concitatum fuit mare: & bestiæ arrexerunt aures, ut ea audirent: Dæmones verò flammarum jaculis dejecti sunt ab orbibus cœlestibus. Juravitque Deus per potentiam suam, se salutem & benedictionem impertiturum esse omni rei, super quam invocatum fuisset nomen suum: & eum, qui legisset, In nomine Dei Miseratoris Misericordis, ingressurum esse Paradisum*. Postremò habemus ex Abu-Masaudo hæc verba: من اراد ان ينجيه الله تعالى من الربانية التسعة عشر فليقرء بسم الله الرحمن الرحيم فانها تسعة عشر حرفا ليجعل الله تعالى كل حرف منها جنة لكل واحد منهم: *Qui voluerit, ut Deus liberet eum à decem & novem* (Angelis præfectis Gehennæ,) *legat: In nomine Dei Miseratoris Misericordis: in his enim verbis continentur* (in Arabico Idiomate,) *decem ac novem characteres. Deus autem pro singulis characteribus singulos hortos* (in Cœlo) *retribuet*.

2. *Dominum Mundorum.*] Arabicè العالمين propriè significat *Mundos*. Credidit scilicet Mahumetus cum suis Arabibus, plures esse mundos. Quæ fuit stulta opinio Manichæorum. Democritus quoque, Metrodorus, Anaximander, & alii ex veteribus Philosophis infinitos Mundos esse finxere. Quidam tamen Interpretes, ad excusandum Prophetæ sui errorem, improprias adhibent explicationes. Alhasan, Mogiahed, & Cotada; ita exponunt: هو عبارة جميع المخلوقات السموات والارض وما بينهما: *Est significatio omnium rerum creatarum: Calorum, & terræ, & eorum quæ inter hæc duo continentur*. Jahias accipit simpliciter pro الخلق *Creaturis*. Gelaleddinus explicat جميع الخلق من الانس والجن والملايكة والدواب وغيرهم وكل منها يطلق عليه عالم: يقال عالم الانس وعالم الجن الى غير ذلك: *Omnes crea-*

creaturæ, sive sint homines, sive Dæmones, sive Angeli, sive bestiæ; & quæcunque sint aliæ, singulæ ex ipsis possunt Mundus appellari; nempe homines dicuntur Mundus: item Dæmones, & cæteræ rerum species, Mundus appellantur. Sed Thalebiensis affert sinceriores aliorum expositiones, qui Mahumeti mentem melius sunt assecuti: his verbis: قال سعيد المسيب لله تعالى الف عالم فمنها ستمائة في البحر واربعمائة في البر؛ وقال الضحاك فيهم ثلاثمائة وستون عالما حفاة عراة لا يعرفون من خلقهم وستون عالما يلبسون الثياب؛ وقال ابو سعيد الخدرى ان لله تعالى اربعين الف عالم؛ الدنيا من شرقها الى غربها عالم واحد؛ وقال مقاتل بن سليمان ثمانون الف عالم اربعون الف في البر واربعون الف في البحر؛ ولو فسرت العالمين لاحتجت الى الف مجلد كل مجلد من الف ورقة؛ وقال كعب الاحبار؛ لا يحصى عدد العالمين احد الا الله؛ *Dixit Said Almosajeb. Deus habet mille mundos: sexcentos in mari, & quadringentos in terra. Et dixit Aldhahak: Sunt inter eos trecenti ac sexaginta Mundi discalceati ac nudi, qui non cognoscunt illum, qui creavit eos: sexaginta autem, qui vestibus induuntur. Et dixit Abusaid Hadriensis: Deus habet quadraginta millia Mundorum, quorum unus est hic Mundus ab Oriente ad Occidentem. Et dixit Mocatel filius Soliman: Sunt octoginta millia Mundorum: quadraginta millia in terra, & quadraginta millia in mari. Et si vellem exponere quot sint Mundi, & quæ ad eos spectant, indigerem mille voluminibus, quorum quodlibet mille paginas contineret. Et dixit Kaab Alahbar: Nullus potest numerare Mundos, nisi Deus.* Respondet hęc vox Arabica عالم, Hebraicæ & Chaldaicæ עולם: Et puto, Arabes ab Hebræis hanc Mundorum multitudinem didicisse: nam in Libro טעמי מצות: in illa verba Psalmi 145. v. 13. *Regnum tuum, regnum* כל עולמים *omnium Mundorum*: tenent Kabalistæ, Deum esse Regem quinquaginta, seu potiùs quinquaginta millium Mundorum: quod colligunt ex numero qui conficitur ex illis duobus characteribus כל: nempe quinquaginta: quibus si supraponantur duo puncta, hoc modo כֿלֿ: resultabit numerus 50000. Volunt autem Rabbini, unumquemque ex prædictis Mundis durare tantùm mille annos. Vide Prodrom. par. 4. cap. 27.

VII. Dirige nos in viam rectam &c.] Orat hic Mahumetus, ut Deus dirigat se, & suos ad veram religionem, quæ in Alcorano non semel innuitur per صراط المستقيم *viam rectam*. Ut autem intelligatur, cujusmodi sit hæc via, seu religio, subdit: *Viam illorum, erga quos beneficus fuisti: non contra quos cum ira actum est: & non Errantium.* Quinam porrò primi fuerint; docet Thalebiensis; dicens: هم الانبياء والمومنون وقال ابن عباس هم قوم موسى وعيسى عليهما السلام قبل ان يغيروا وقال شهر بن حوشب هم اصحاب النبى صلى الله عليه وسلم وبيته؛ *Hi sunt Prophetæ, & Fideles,* (qui scilicet crediderunt in eos.) *Et dixit Ebnabbas: Hi sunt Populus Moysi, & Jesu, super quos sit pax, antequam mutarentur* (idest mutarent religionem suam.) *Et dixit Sciaher filius Hauseb: Hi sunt socii Prophetæ Mahumeti, piæ recordationis, & Domus ejus.* At non nisi ineptissimè oraret Mahumetus Deum, ut dirigeret se, & suos ad religionem sociorum & assectarum suorum: vel, ut explicat Jahias, ad religionem الاسلام Eslam, quam adinvenit ipse Mahumetus, neque fuit Prophetarum, neque populi Moysi, & Jesu, vel aliorum præcedentium, erga quos Deus beneficus fuit.

Qui verò sint illi, *contra quos iracundè actum fuit*; & illi, qui dicuntur *Errantes*: communis expositio est, priores esse Judæos: posteriores, Christianos. Ita Gelal: غير المغضوب عليهم وهم اليهود؛ ولا الضالين وهم النصارى؛ *Illi contra quos cum ira actum fuit, sunt Judæi: Errantes verò sunt Christiani.* Primis convenit epitheton, etiam Apostoli testimonio 1. Thess. 2. *Pervenit enim ira Dei super eos usque in finem.* Secundis autem, cùm à sua religione universaliter non recesserint, injustè tribuitur. Non desunt tamen, qui hæc duo connectant cum superioribus per negationem, itaut integra sententia sit; *Erga quos beneficus fuisti, neque iratus fuisti eis, neque ipsi erraverunt à vera fide.* Ita Zamchascerius, & alii plures. Refert prætereà Thalebiensis alias duas expositiones: قال الواقدى غير المغضوب عليهم بالمخالفة والعصيان؛ ولا الضالين عن الدين والايمان؛ وقال التسترى غير المغضوب عليهم بالبدعة والضالين عن السنة؛ *Dixit Vacadius: Contra quos iracundè actum non est propter contradictionem, & inobedientiam: & non errantium à religione & fide.* (Primi sunt peccatores & impii: Secundi Hæretici seu Apostatæ.) *Et dixit Testarius: Contra quos cum ira actum non est propter hæresim: non errantium à Senna*, seu Libro traditionum. Qui scilicet neque contra dogmata Alcorani, neque contra traditiones majorum deliquerunt.

Non est dissimulanda Guglielmi Postelli oscitantia, qui pro, *& non errantium*, vertit, *& non errabimus*: quem secutus Interpres Gallicus vertit: *& nous ne serons pas devoyez.*

R E F U T A T A.

Exorditur Impostor mysterium iniquitatis iis verbis, in quibus nihil nisi pium prima facie apparet: si demas pluralitatem illam mundorum suprà rejectam: quæ tamen non omnibus neque statim patet: id verò facit, ut fraudem honestiùs tegat. Observare est in Alcorano, quoties error aliquis, vel fabula profertur, semper illi pias aliquot sententias præmitti: ut omnia alia suspiceris, quàm quod Mahumetus malignè molitur. Et nihilominus in his etiam primis verbis tàm piis ac magnificis, non modica latet impietas.

Primò, quòd bis Deum الرحمن الرحيم *Miseratorem ac Misericordem* prædicet, & mox, *regnantem*, seu *Regem dici Judicii* illum appellet: id facit, opinor, ut diei illius cæteris omnibus formidandæ metum adimat asseclis suis. Quippè tantam fingit in Deo erga hos misericordiam, ut Mahumetanos omnes vel pessimos ac scelestissimos, in die Judicii à Gehenna per intercessiones suas liberandos esse, & in Paradisum transferendos, miseris persuadeat, dummodò quis,

dum viveret, fidem prorsùs non abjecerit, sed : كان في قلبه من الايمان مثقال ذرة *fuerit in corde ejus tantum fidei, quantum est pondus formiculæ unius ex minimis*. Ita enim scribit Ahmed Thalebiensis in Suram quartam, quę inscribitur النساء *de Mulieribus* §. 38. Et hoc Mahumetani omnes certissimè sibi pollicentur.

Secundò: Cùm Mahumetus, ejusque asseclæ Deum orent, ut ipsos dirigat in viam, seu religionem rectam: petimus ab eis, quænam sit hęc via recta? Certè alia esse non potest præter eam, quam Deus tanquam perfectam, imò perfectissimam, ad æternam salutem obtinendam approbavit, & quam illi secuti sunt, erga quos, ut ipsi fatentur, beneficentiam suam peculiariter demonstravit. Atqui hujusmodi via non potest esse nisi Christiana religio, etiam juxta Mahumetanorum sententiam, qui docent veram religionem quoad essentialia, & ea, quæ spectant ad æternas veritates, semper eamdem fuisse: sed in singulis ætatibus, quoad leges & ritus semper ad perfectiorem statum, Deum illam evexisse. Neque in hoc nos illis adversamur: non enim negari potest, ab Adam usque ad Noe religionem divinam inter homines minùs perfectam fuisse, quàm à Noe usque ad Abraham. Nullum enim Adæ posteris ante Noe præceptum, vel legem (nisi naturalem, & ad religionem, Deique cultum necessariam) à Deo emanasse reperimus: cùm ipsi Noe præceptum de abstinentia à sanguine impositum fuerit. Ab Abraham item usque ad Moysen statum perfectiorem per præceptum Circumcisionis (ut alia plura omittam, quę Mahumetani Abrahæ data fuisse confingunt) majorem perfectionem quàm anteà obtinuit. A Moyse verò usque ad Christum longè perfectior per legem in Sina traditam apparuit. Ex quo sequitur necessariò, per Euangelium à Christo promulgatum, religionem multò perfectiorem, quàm esset anteà, factam fuisse: nisi asserere velimus, Deum in operibus suis à perfectiori ad imperfectius regredi, quod saltem in materia religionis dici posse non videtur.

In hoc Mahumetani ipsi conveniunt, explicantes mysticè gradationem illam trium Montium, quæ habetur in Deuteronomio cap. 13. his verbis: *Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus est nobis: apparuit de Monte Pharan*. Ita enim ea exponit Ahmed filius Abdol-Halimi parte 2. Apolog. contra Christianos: & est communis expositio Mahumetanorum: قال كثير من العلماء

ان مجي الله من طور سينا انزاله التوراة على موسى من طور سينا كالذي هو من عند اهل الكتاب وعندنا وكذلك يجب ان يكون اشراقه من ساعير ارض الجليل بقرية تدعا ناصرة: فكذلك يجب ان يكون استعلانه من جبال فاران انزاله القران على محمد ص وجبال فاران هي جبال مكة: وهو سبحانه ذكر هذا في التوراة على الترتيب الزماني فذكر انزال التوراة ثم الانجيل ثم القران ومنه الكتب نور الله وهداه: وقال في الاول جاء وظهر: وفي الثاني اشرق وفي الثالث استعلن فكان مجي التوراة مثل طلوع الفجر او ما هو اظهر من ذلك ونزول الانجيل مثل اشراق الشمس زاد به النور والهدي واما نزول القران فهو بمنزلة ظهور الشمس في السماء:

Asserunt multi ex Doctoribus, Adventum Dei ex Monte Sina significare traditionem Pentateuchi factam Moysi in eodem monte; ut convenit tàm apud Scripturales, quàm apud nos. Consequenter dicendum erit, ortum illius è monte Seir, innuere traditionem Euangelii factam Christo: fuit enim Christus ex Seir terra Galilaæ, ex Urbe quæ vocatur Nazareth. Atque ita dicendum erit, apparitionem, seu manifestationem ejus ex montibus Pharan, præsignare traditionem Alcorani factam Mahumeto faustæ memoriæ: Montes enim Pharan sunt montes Meccæ. Ipse porrò Deus ostendit hoc in Pentateucho per ordinem temporum: primò enim Pentateuchum ipsum commemorat: deinde Euangelium: postremò Alcoranum, qui tres Libri sunt lux Dei & via recta illius. Et primò quidem loco habet جاء وظهر *venit & apparuit: secundò* اشرق *ortus est, seu fulguravit: tertiò verò* استعلن *manifestavit se, seu apertè patuit. Adventus quippe Pentateuchi similis fuit adventui Auroræ, vel diluculi: Euangelii autem descensus fuit, velut solis coruscatio; in illo siquidem lux crevit, & directio. At verò Alcorani traditio fuit velut solis meridianum in Cælo*. Verùm quidquid sit de hac Moslemorum expositione, de qua fusiùs tract. in Prodromi p. 2. cap. 5. vel cæcus videat Euangelicam legem perfectiorem ac sanctiorem esse, quàm Alcoranicam: & Alcoranum ita posse Euangelio comparari, ut auro lutum, & gemmis stercus: ut jam in Prodromo ostendimus, & in toto hoc opere manifestius patebit.

Convincitur itaque Mahumetus orare Deum, ut dirigat se, ac suos ad Christianam religionem, utpotè cæteris perfectiorem & sanctiorem, & cujus professores illi ipsi sunt, erga quos Deus beneficus fuit, ut ex auctoritate Ebnabbasi ingenuè fatetur Thalebiensis.

Non ita est (inquiunt) sed orat Mahumetus, ut Deus se, suosque dirigat ad religionem الاسلام Eslam. Ita Jahias, & alii, ut vidimus. Contendunt autem hanc fuisse religionem, quam professus est Abraham, & omnes Prophetæ, & docuit & observavit ipse Christus cum Apostolis, & Mahumetus renovavit. Sed recidunt in eumdem scopulum. Nam cùm semper hęc religio quoad essentialia fuerit eadem, & mutata sit tantùm quoad الشرايع i. *Leges*, ut ipsi volunt: in Christo verò, quoad leges, summam acceperit perfectionem: ut per totam quartam partem Prodromi probavi: non potest Mahumetus citra

citra inconstantiam Deum orare, ut dirigat se & suos ad aliam, quàm ad illam.

Dupliciter respondere possunt Moslemi. Primò Mahumetum orare Deum, ut dirigat se & suos ad religionem Christianam perfectiorem: nempe ad eam, quam ipse deinde sibi à Deo traditam, docuit per Alcoranum. Secundò concedi posse, ut etiam ad Christianam dirigi cupiat; sed non corruptam, & depravatam, qualis erat suo tempore, quo jam Christiani à religione vera aberraverant, quos propterea vocat hìc *Errantes*: sed qualis erat in prima sui institutione, antequam à Christianis ipsis depravaretur.

Verùm primæ responsioni jam occurri in tota quarta parte Prodromi; & iterum occurram in tota hac mea refutatione, quotiescunque se dederit occasio: ostendens Euangelicam Legem esse Alcoranica absque ulla comparatione excellentiorem: quod sanè longa probatione non indiget: satis enim est Euangelium, & cæteros Apostolorum Libros Alcorano comparare. Nec refert, quòd plures Christiani improbè, scelestèque vivant; hoc enim non legis, sed naturæ corruptæ vitium est. Nihilominus si Christiani Mahumetanis universaliter comparentur, non dubito, quin longè meliores, & quoad mores illis correctiores reperiendi sint. Vide Prodr. p. 4. per totum.

Secunda verò responsio facilè rejicitur, cùm certo certius sit, Christianos religionem sibi à Christo traditam nunquam universaliter deseruisse, licet aliquæ Nationes ab eadem defecerint, vel aliqui Novatores falsis eam dogmatibus depravarint: sed semper illam, ad hanc usque diem, integram illibatamque retinuisse: id quod ex continuata temporum serie, collatis inter se omnium sæculorum Auctoribus, & Annalium Scriptoribus, manifestissimè convincitur. Verùm quoniam hoc est unum ex potissimis Mahumetanorum contra nos argumentis: operæ pretium existimavi, ad illud aliquanto fusiùs respondere: nonnulla repetens ex iis, quæ circa hoc fusissimè disserui in Prodrom. par. 3. à cap. 1. usque ad 4. inclusivè.

Si quæramus à Mahumetanis, quandonam Christiani à religione sua discesserint, aut aberraverint: nullum sanè certum, ac fixum tempus ostendere poterunt. Coguntur tamen fateri, neque possunt negare, Christianam religionem usque ad Mahumetum universaliter perseverasse. Hoc probat, in eorum sententia, vaticinium illud de tribus Montibus, Sina, Seir, & Pharan paulò superiùs allatum. Hoc etiam parabola illa, quam apud S. Matth. cap. 20. proposuit Christus de *Patrefamilias, qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam*. Quam parabolam Mohammedus filius Ismaelis, cognomine Albocharius, in parte 30. Alcoranicarum traditionum, refert à Mahumeto Propheta suo ita expositam fuisse: اوتي اهل التوراة التوراة فعلوا بها حتي اذا انتصف النهار ثم عجزوا فاعطوا قيراطًا قيراطًا: ثم اوتي اهل الانجيل الانجيل فعلوا به حتي صلاة العصر ثم عجزوا فاعطوا قيراطًا قيراطًا: ثم اوتيتم القران فعملتم به حتي غربت الشمس فاعطيتم قيراطين قيراطين فقال اهل الكتاب هولاء اقلّ منّا عملًا واكثر اجرًا: قال الله هل ظلمتكم من حقكم شيًا قالوا لا: قال فهو فضلي اوتيه من اشاء. *Datus fuit Pentateuchus familiæ Pentateuchi, quæ operata est in eo usque ad meridiem: deinde delassata est, & singuli ex illa acceperunt denarium. Deinde datum est Euangelium familiæ Euangelii, & operata est in eo usque ad horam nonam: deinde delassata est, & singuli ex ea acceperunt denarium. Tandem datus est vobis Alcoranus, & operati estis in eo usque ad occasum solis, & accepistis singuli binos denarios. Quamobrem dixit familia Libri* (idest Judæi, & Christiani:) *Isti minus operati sunt quàm nos, & plus mercedis acceperunt. Respondit Deus: Num feci vobis injuriam, detrahens aliquid de mercede vestra? Responderunt: Non. Dixit Deus: Hæc est gratia mea, quam dabo cui mihi adlibuerit.* Si tàm Judæi, quàm Christiani, ex eo quòd operati sunt, mercedem à Deo receperunt, consequens est, ut benè operati sint, & eorum religio eo tempore Deo placuerit. Omitto plura alia loca Alcorani, in quibus Mahumetus Christianam probat, & commendat religionem; quia de iis, ubi pertractanda advenerint, agemus. Unum tantùm hìc innuam, qui habetur Sura 16. النحل *de Ape*, versu 54, his verbis: ولد ما في السموات والارض ولد الدين واصبًا: *Et illi* (scilicet Deo) *est quidquid in Cælis, & in terra reperitur: & illi est religio perseverans*: idest, ut exponit Gelal: وله الطايفة دايمًا *semper habet aliquam gentem seu nationem*, in qua scilicet cognoscatur, ritèque colatur. Verùm si religio Christiana, quemadmodum Judaica, ante Mahumetum defecisset, nulla eo temporis intervallo gens fuisset, quæ Deum coleret: & per consequens religio ejus non fuisset perseverans.

Porrò ex eo etiam comprobatur hæc veritas, quia eo temporis spatio, quod inter Christum, & Mahumetum intercessit, & appellatur الفترة ponunt Mahumetani plures Sanctos Christianos, eosque venerantur: ut S. Georgium, qui sub Diocletiano, anno Christi circiter trecentesimo, pro Christiana fide occisus est: SS. Martyres, qui sub Dunaam Judæo, in ipsa Arabia pro eadem fide igne combusti sunt, de quibus etiam mentio fit in Alcorano sub nomine اصحاب الاخدود i. *sociorum foveæ*: quia jussu tyranni in foveas plenas ardentibus prunis conjiciebantur. Prætereà fuerunt septem Dormientes apud Ephesum, de quibus in Alcorano Sura 18. الكهف i. *de spelunca*, prolixa, licet aliquot fabulis intermixta, narratio continetur. Hos omnes, & alios Sanctos Christianos collocat inter Christum, & Mahumetum Masaudius: addit tamen: وكانوا مومنين موحدين لا على راي النصرانية في هذا الوقت: *Et erant fideles, qui credebant in unum Deum,*

Deum, ſed non ex genere Chriſtianorum hujus temporis. Gratis tamen hoc dicit, ut ex ſequentibus patebit.

Gelaleddinus in Suram 57. الحديد idest *de ferro*, §. 28. exponens ea verba: وجعلنا في قلوب الذين اتبعوه رأفة ورحمة ورهبانية ابتدعوها ما كتبناها عليهم الا ابتغاء رضوان الله فما رعوها حق رعايتها فاتينا الذين امنوا منهم اجرهم: وكثير منهم فاسقون. *Et poſuimus in cordibus eorum, qui ſecuti ſunt eum* (ſcilicet Chriſtum) *pietatem, & miſericordiam, & profeſſionem Monaſticam, quam ipſimet inſtituerunt, abſque eo quòd nos præciperemus eam illis, tantummodo ob deſiderium magis placendi Deo: ſed non obſervaverunt eam debita ratione. Porrò illis, qui ex eis crediderunt, dedimus mercedem ſuam: multi autem ex eis prævaricati ſunt*: aſſignat tempus, quo Chriſtiani non ſolùm à profeſſione Monaſtica, ſed etiam à recta Chriſti fide deſciverunt, dum ita ſcribit: تركها كثير منهم وكفروا بدين عيسي ودخلوا في دين ملكهم وبقي على دين عيسي كثير منهم فامنوا بنبينا: *Dereliquerunt illam* (ſcilicet vitam Monaſticam) *multi ex ipſis, & abnegaverunt religionem Jeſu, & ingreſſi ſunt in religionem Imperatoris ſui: multi tamen ex ipſis perſeveraverunt in fide Jeſu, & crediderunt in Prophetam noſtrum*. Itaque uſque ad Mahumetum perſeveravit ſaltem in multis germana Chriſti religio. Quod verò addit, multos eam abnegaſſe, & ingreſſos fuiſſe in religionem Imperatoris, ſeu Regis ſui: primò non convincit, omnes veram Chriſti fidem deſeruiſſe, ſed tantùm multos. Deinde Chriſtiani neque Regem, neque Imperatorem habuerunt univerſaliter ante Conſtantinum. Tantùm verò abeſt, ut Chriſtianorum ullus amplexus ſit Imperatoris hujus religionem, ut ipſe potiùs ad Chriſtianam tranſierit. Hoc manifeſtè fatentur Chronologi ipſi Mahumetani, inter quos Abu-Mohammed Ebno-Haram, qui fuit ex genere duodecim primorum Mahumeti aſſeclarum, ita ſcribit. فرق منهم اصحاب اريوس وكان قسيسا بالاسكندرية ومن قوله التوحيد المجرد وان عيسي مخلوق وانه كلمة الله التي بها خلق السموات والارض وكان في زمان قسطنطين الاول باني القسطنطينية اول من تنصر من ملوك الروم وكان على مذهب اريوس هذا: *Secta fuit ex iis* (nempe Chriſtianis) *aſſeclarum Arii, qui fuit Preſbyter Alexandrinus; & inter ejus effata, fuit Unitas Dei depurata* (à Trinitate Perſonarum:) *& quod Jeſus eſſet creatus, & Verbum Dei, quo creavit Cælum & Terram. Fuit autem tempore Conſtantini primi fundatoris Urbis Conſtantinopolitanæ, qui primus Chriſtianam fidem amplexus eſt ex Imperatoribus Romanis, & ſectatus eſt opinionem hujus Arii*. Fallitur in hoc ultimo, confundens Conſtantinum filium, qui ad partes Arianas tranſivit, cum Conſtantino patre. Nam certum eſt, Conſtantinum amplexum fuiſſe Chriſtianam fidem Orthodoxam, eamque, ſaltem per plures annos retinuiſſe: & in Concilio Nicæno Arii condemnationem approbaſſe. Fatentur hoc Mahumetani in re Hiſtorica magis verſati: inter quos Iſmael Ebn-Alii, in cap. De Rom. Imperat. hæc habet: من مضت سنة والعشرين ملك قسطنطين المذكور اجتمعت الفان وثمان ماية واربعون اسقفا ثم اختاروا منهم ثلثماية وثمانية عشر اسقفا فاقاموا دين النصرانية وحرموا اريوس الاسكندري لكونه كان يقول ان المسيح كان مخلوقا ولقت الاساقفة المذكورون لذي قسطنطين ووضعوا شرايع النصرانية بعد ان لم تكن وكان رئيس هؤلاء البطارقة بطريق الاسكندرية وهذا الاجتماع هو اول الاجتماعات الستة التي تذكرها الروم في كلامهم وتسميها القوانين ويعني بهذه الاجتماعات السندوسات فالسندوسات الاول هذا والثاني بقسطنطينية وكان عدتهم ماية وخمسون اسقفا: *Tranſacto anno vigeſimo Imperii Conſtantini prædicti, congregati ſunt duo millia octingenti & quadraginta Epiſcopi: deinde elegerunt ex his trecentos decem & octo: & ſtare fecerunt* (ideſt confirmaverunt, ſeu ſtabilierunt) *religionem Chriſtianam, & excommunicaverunt Arium Alexandrinum, eo quòd diceret, Chriſtum eſſe creatum. Et convenerunt Epiſcopi prædicti coram Conſtantino, & ſanxerunt leges Chriſtianitatis* (ideſt ſacros Canones) *quæ anteà non extabant. Caput autem horum Patriarcharum, fuit Patriarcha Alexandrinus. Hoc verò Concilium fuit primum ſex Conciliorum, quæ Romæi commemorant in ſuis ſermonibus, & appellant Canones. Et per hæc Concilia ſignificantur ſynodi, quarum prima fuit hæc. Secunda autem fuit Conſtantinopolitana, centum quinquaginta Epiſcoporum*. Ex hujus igitur inſignis Hiſtorici Mahumetani teſtimonio (cujus, ſicut & aliorum Auctorum Mahumetanorum, quos cito, non omnia errata, præſertim quæ ad rem meam non pertinent, refutare nec vacat, nec neceſſarium eſt) habemus. Primò Conſtantinum non pertraxiſſe Chriſtianos ad ſectam ſuam: ſed ad Chriſtianam religionem ab Idolorum cultu ipſum pertranſiſſe. Secundò Patres Concilii Nicæni non mutaſſe fidem Chriſtianam: ſed eam, quæ jam in toto Orbe communis erat, confirmaſſe. Tertiò Arium, & ejus aſſeclas, tanquam Chriſtianę fidei, quæ Chriſtum Deum verum agnoſcebat, violatores, excommunicatos fuiſſe. Quartò Fidem Chriſtianam in hoc Concilio declaratam & confirmatam; ab aliis deinde quinque generalibus Conciliis receptam & confirmatam fuiſſe; quorum ultimum aſſerit celebratum fuiſſe poſt Conſtantinopolitanum tertium بالمدن *in Modon*, ſeu potiùs

tiùs in Urbibus Metropolitanis: in eoque interfuiſse ducentos octoginta novem Epiſcopos. Sed quidquid ſit de loco hujus Concilii, videtur incidiſſe in tempora Mahumeti; poſt cujus ortum celebrata deinde ſunt perpetua ſerie plura alia Concilia generalia uſque ad hoc noſtrum ævum; in quibus ſemper eadem Chriſtiana fides aſſerta eſt, damnatis omnibus erroribus, qui adverſus eam exorti fuiſſent. Hoc conſtat apertiſſimè ex iiſdem Conciliis, quæ adhuc extant, veluti linguæ perpetuò loquentes totius Chriſtianitatis.

Reſpondebunt Mahumetani: ſicut lex Moſaica ceſſavit per legem Chriſti, ita hanc per Mahumeti legem abolitam fuiſſe.

Sed nulla hæc eſt reſponſio: nam aliud eſt lex, aliud fides, & religio, ut Mahumetani ipſi docent. Lex continet ritus, cæremonias, & ſanctiones, quæ poſſunt non ſolùm à Deo, ſed etiam à Miniſtris Dei, ubi ita neceſſe fuerit, vel Deo ita placuerit, immutari. At religio ſeu fides continet res æternæ veritatis, & quæ nullo modo poſſunt variari. Chriſtus nihil hujuſmodi immutavit in Pentateucho, & in religione; licet quædam clariùs explicaverit, vel hactenus ignota, ſaltem pleriſque, manifeſtaverit. At Mahumetus plura ſpectantia tàm ad veritates æternas, quàm ad Sacras Hiſtorias, quæ ad eaſdem pertinent veritates, tùm in Pentateucho, tùm in Euangelio partim negavit, partim mendaciis, ac figmentis immiſcuit.

Objicient præterea: Multis hæreſibus, ac ſectis Chriſtianam religionē diſciſſam confuſamque fuiſſe.

Verùm hoc non ſatis eſt, ut dici poſſit, Chriſtianos à religione ſua deſciviſſe: vel eamdem religionem periiſse. Vide Prodromum part. 3. cap. 23. ubi de hac re ex profeſſo fuſiſſimè agitur. Alioquin, cùm Mahumetani fateantur, ſectam ſuam plures ſciſſuras, ſeu hæreſes, quàm religionem Chriſtianam habuiſse: cogentur etiam fateri, ſe religionem ſuam amiſiſse. Sufficit, ut ſi non in tota gente, ſaltem in parte illius illibata religio ſervetur, quæ per certas notas à corrupta, & falſa poſſit dignoſci. Poſtremò etiamſi in Chriſtiana gente plures ſint nationes hæreſibus infectę: ferè tamen omnes, & præſertim Græcæ & Latinę, quæ ſemper Chriſtiani populi maxima pars, & magis conſpicua fuere, in præcipuis fidei myſteriis, quę Mahumetus negat, conveniunt: ut in Unitate Dei cum Trinitate Perſonarum: in Chriſti Divinitate, ejuſdemque Crucifixione, ac Morte: in Sacramentis Baptiſmi, Ordinis, Pœnitentiæ, Euchariſtiæ; & in aliis hujuſmodi: in quibus cum Latinis & Græcis ab ipſo Apoſtolorum tempore, cæteræ ferè Orbis nationes ſemper convenere, hodieque conveniunt: quod argumentum evidentiſſimum eſt, Chriſtianos nunquam à ſua religione, ſaltem quoad potiorem partem, & quoad fundamentalia dogmata, quæ Mahumetus negat, deviaſse, ve aberraſse.

سورة البقرة مكية مايتان وستّ وثمانون اية

SURA II.

VACCA.

MECCANA COMMATUM CCLXXXVI.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 الٓمٓ ۞ 2 ذٰلِكَ ٱلْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِلْمُتَّقِينَ ۞ 3 ٱلَّذِينَ يُومِنُونَ بِٱلْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ
ٱلصَّلٰوةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ ۞ 4 وَٱلَّذِينَ يُومِنُونَ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِٱلْآخِرَةِ هُمْ
يُوقِنُونَ ۞ 5 أُولَيِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَيِكَ هُمُ ٱلْمُفْلِحُونَ ۞ 6 إِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا سَوَآءٌ عَلَيْهِمْ
أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنْذِرْهُمْ لَا يُومِنُونَ ۞ 7 خَتَمَ ٱللّٰهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةٌ
وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞ 8 وَمِنَ ٱلنَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِٱللّٰهِ وَبِٱلْيَوْمِ ٱلْآخِرِ وَمَا هُمْ بِمُومِنِينَ ۞
9 يُخَادِعُونَ ٱللّٰهَ وَٱلَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ ۞ 10 فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ
ٱللّٰهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ * بِمَا كَانُوا يُكَذِّبُونَ ۞ 11 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي ٱلْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا
نَحْنُ مُصْلِحُونَ ۞ 12 أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ ٱلْمُفْسِدُونَ وَلٰكِنْ لَا يَشْعُرُونَ ۞ 13 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا
آمَنَ ٱلنَّاسُ قَالُوا أَنُومِنُ كَمَا آمَنَ ٱلسُّفَهَآءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ ٱلسُّفَهَآءُ وَلٰكِنْ لَا يَعْلَمُونَ ۞ 14 وَإِذَا لَقُوا
ٱلَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَى شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزِئُونَ ۞ 15 ٱللّٰهُ
يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدُّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞ 16 أُولَيِكَ ٱلَّذِينَ ٱشْتَرَوُا ٱلضَّلَالَةَ بِٱلْهُدَى فَمَا رَبِحَتْ
تِجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ ۞ 17 مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ ٱلَّذِي ٱسْتَوْقَدَ نَارًا فَلَمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ ٱللّٰهُ
بِنُورِهِمْ وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ ۞ 18 صُمٌّ بُكْمٌ عُمْيٌ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ ۞ 19 أَوْ كَصَيِّبٍ مِنَ
ٱلسَّمَآءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ ٱلصَّوَاعِقِ حَذَرَ ٱلْمَوْتِ وَٱللّٰهُ مُحِيطٌ
بِٱلْكَافِرِينَ ۞ 20 يَكَادُ ٱلْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ
شَاءَ ٱللّٰهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّ ٱللّٰهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ۞

21 يا ايها

21 يا أيها الناس اعبدوا ربكم الذي خلقكم والذين من قبلكم لعلكم تتقون ۞ 22 الذي
جعل لكم الأرض فراشا والسماء بناء وأنزل من السماء ماء فأخرج به من الثمرات رزقا لكم فلا
تجعلوا لله أندادا وأنتم تعلمون ۞ 23 وإن كنتم في ريب مما نزلنا على عبدنا فأتوا بسورة من
مثله وادعوا شهداءكم من دون الله إن كنتم صادقين ۞ 24 فإن لم تفعلوا ولن تفعلوا فاتقوا
النار التي وقودها الناس والحجارة أعدت للكافرين ۞ 25 وبشر الذين آمنوا وعملوا الصالحات
أن لهم جنات تجري من تحتها الأنهار كلما رزقوا منها من ثمرة رزقا قالوا هذا الذي رزقنا من قبل
وأتوا به متشابها ولهم فيها أزواج مطهرة وهم فيها خالدون ۞ 26 إن الله لا يستحيي أن يضرب
مثلا ما بعوضة فما فوقها فأما الذين آمنوا فيعلمون أنه الحق من ربهم وأما الذين كفروا فيقولون ماذا
أراد الله بهذا مثلا يضل به كثيرا ويهدي به كثيرا وما يضل به إلا الفاسقين ۞
27 الذين ينقضون عهد الله من بعد ميثاقه ويقطعون ما أمر الله به أن يوصل ويفسدون
في الأرض أولئك هم الخاسرون ۞ 28 كيف تكفرون بالله وكنتم أمواتا فأحياكم ثم يميتكم
ثم يحييكم ثم إليه ترجعون ۞ 29 هو الذي خلق لكم ما في الأرض جميعا ثم استوى إلى السماء
فسواهن سبع سماوات وهو بكل شيء عليم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris Miſericordis.

1. A. L. M. 2. Iſte Liber, non eſt dubium de eo, *quin ſit à Deo*: directio timentibus *eum*. 3. Qui credunt in Arcanum, & ſtare faciunt orationem (*ideſt obſervant tempora ejus*:) & ex eo quod in ſuſtentaculum præbuimus illis, erogant *in eleemoſynam*. 4. Et qui credunt in id, quod demiſſum eſt ad te (*ideſt Alcoranum*,) & *in id*, quod demiſſum fuit ante te (*ideſt Pentateuchum*, *Pſalterium*, *& Euangelium*:) & in noviſſimum ſæculum ipſi firmiter credunt. 5. Hi erunt ſuper directionem (*ideſt dirigentur*) à Domino ſuo; & hi erunt felices. 6. Porrò qui infideles ſunt; ęquale *erit* ſuper eos (*ideſt unum atque idem erit illis*) ſive prædicaveris eis, ſive non prædicaveris eis: non credent. 7. Sigillum impreſſit Deus ſuper corda eorum, & ſuper auditum eorum: & ſuper [a] aſpectus eorum *eſt* cooperimentum: & ipſis *erit* pœna magna. 8. Et ex hominibus aliqui dicit: Credidimus in Deum, & in diem noviſſimum: & non ipſi cum credentibus (*ideſt & tamen non credunt*.)

[a] *oculos.*

9. Deceptoriè agunt, cum Deo, & *cum iis* qui crediderant, & non decipiunt niſi animas ſuas, & non ſentiunt *hoc*. 10. In cordibus eorum *eſt* morbus: auxitque illis Deus morbum: & ipſis *erit* pœna diſcrucians pro eo quod mentiti ſunt. 11. Et cùm dictum fuerit eis: Ne corrumpatis in terra; reſpondebunt: Certè quod nos *ſumus* [b] redintegrantes. 12. An non certè ipſi ſunt corruptores? Verumtamen non ſentiunt *ſe eſſe tales*. 13. Et cùm dictum fuerit eis: Credite, ſicut crediderunt homines: reſpon-

[b] *reſarcientes.*

ſpondebunt: An credemus, ſicut crediderunt fatui? Non ne ſanè ipſi ſunt fatui? ſed neſciunt, *ſe eſſe tales*. 14. Et cùm occurrerint iis, qui crediderunt, dicent: Credidimus. At cùm clam convenerint ad ſatanas ſuos, dicent: Certè nos *ſumus* vobiſcum: certè quòd nos illudentes *fuimus eos*. 15. Deus luſum captabit de illis, & extendet illos (*ideſt vitam prorogabit illis:*) in exorbitantia ſua attoniti hùc illùc errabunt. 16. Hi ſunt qui [a] commutaverunt errorem cum directione (*ideſt directionem cum errore, ſeu fidem cum infidelitate,*) ſed non eſt lucrata mercatura eorum, & non fuerunt directi. 17. Similitudo eorum *eſt* ſicut ſimilitudo illius, qui ſtuduerit accendere ignem: poſtquam autem *ignis* illuminaverit quod eſt circa eum, auferat Deus lumen eorum, & relinquat eos in tenebris: non videbunt. 18. Surdi, muti, cæci *ſunt:* ideò ipſi non convertentur. 19. Vel *ſunt* ſicut *illi, quibus ſupervenit* tempeſtas è Cœlo, in qua *ſint* tenebræ, & tonitru, & fulgur. Ponent digitos ſuos in auribus ſuis ad fulmina ſtrepentia *ob* timorem mortis: & Deus circumdans *eſt* infideles *potentia ſua, ne poſſint effugere*. 20. Propè eſt *ut* fulgur rapiat [b] obtutus eorum: quotieſcunque illuxerit eis, ambulabunt in eo: cùm autem tenebras offuderit ſuper eos, ſtabunt. Quòd ſi vellet Deus, procul dubio auferret auditum eorum, & aſpectus eorum: nam Deus ſuper omnem rem eſt potens. 21. O homines ſervite Domino veſtro, qui creavit vos, & eos qui *fuerunt* ante vos; ut vos timeatis *eum:* 22. Qui poſuit vobis terram *in* ſtratum; & Cœlum *in* ædificium (*ideſt terram pro pavimento, & Cælum pro tecto,*) & demiſit è Cœlo aquam, & produxit per eam ex fructibus *varias ſpecies*, alimentum vobis. Ne ergo ponatis Deo ſimilitudines (*ideſt alios Deos:*) & vos ſcitis *unum tantum eſſe Deum*. 23. Quòd ſi eſtis in dubitatione de eo, quod demiſimus ſuper ſervum noſtrum (*ideſt de Alcorano, quem dedimus Mahumeto*) afferte porrò *unam* Suram ex ſimilitudine ejus (*ideſt ſimilem Suris illius:*) & advocate teſtes veſtros (*ideſt Deos veſtros, ut adjuvent vos ad hoc*) pręter Deum, ſi eſtis veraces. 24. Quòd ſi nondum feciſtis *hoc*, nec unquam facietis: timete porrò ignem, cujus materia ad comburendum *ſunt* homines, & lapides: præparatus fuit Infidelibus. 25. Et annuntia illis, qui crediderunt, & fecerunt recta: quod *erunt* ipſis horti, currunt de ſub eis flumina. Quotieſcunque nutriti fuerint de illis *hortis* ex aliquo fructu *in* alimentum, dicent: Hic *eſt ille*, quo nutriti ſumus anteà. Sed dabitur eis hoc inter ſe aſſimilatum (*ideſt unus fructus ſimilis erit alteri in colore, ſed diverſus in ſapore*) & ipſis *erunt* in illis *hortis* Uxores purificatæ: & ipſi in illis perpetuò commoraturi *ſunt*. 26. Porrò Deus non erubeſcet ut proponat *in* parabolam aliquid *vile vel ut* calicem: atque etiam aliquid *quod ſit* ſupra illam: etenim qui credunt, ſcient quòd hoc *ſit* veritas à Domino ſuo. Qui autem infideles ſunt, dicent: [c] Cur nam voluit Deus in hoc [d] *proponere* parabolam. Errare faciet per eam multos; & diriget per eam multos: ſed non faciet errare per eam, niſi prævaricatores. 27. Qui diſſolvunt fœdus Dei poſt colligationem ejus; & abſcindunt id, de quo præcepit Deus, ut conjungatur; & corrumpunt in terra: hi *ſunt* perituri.

a emeriit errorem pro commutaverunt.

b oculos.

c Quidnam.

d Quod propoſuit per.

28. Quomodo non credetis in Deum, fuiſtis mortui, & vivificavit vos: dein-

deinde mori faciet vos; posteà vivificabit vos; tum ad eum reducemini 29. Ipse *est* qui creavit vobis quod est in terra universum: deinde intendit in Cœlum, & conformavit illud *in* septem Cœlos: & ipse *est* in omni re sciens.

NOTÆ.

INscriptio hujus Suræ desumitur ex eo, quòd in ea per transennam, & ex casu referatur multis admixta figmentis historia, quæ habetur in Libro Numer. cap. 19. De Vacca rufa, quam jussu Dei immolavit Eleazarus filius Aharon. Medinæ traditam fuisse, plerique sentire videntur. Sed Gelaleddinus, quem præcipuè sequor, ponit مكية أو مدنية *Meccanam, aut Medinensem*. Versus illi tribuuntur 286. Aliqui tamen enumerant 287. & tot esse videntur, si tres illi characteres, qui Suræ præfiguntur, nempe الم A, L, M, pro primo versu accipiantur. Verùm scias, Lector, Expositores tàm in loco traditionis Surarum assignando, quàm in earum versibus enumerandis, plerumque inter se dissentire. Neque ego circa hoc nimis sollicitus, aut scrupulosus ero, cùm sit res nullius propè momenti. De mercede hanc Suram legentis ita Mahumetus ipse apud Zamchascerium: السورة التى تذكر فيها البقرة فسطاط القران فتعلموها فان تعلمها بركة وتركها حسرة: *Sura, in qua fit mentio de Vacca, est complexio seu compendium Alcorani. Addiscite itaque illam: nam illam addiscere, est benedictio: omittere autem illam, est benedictionis privatio*, seu maledictio, vel jactura.

I. الم A. L. M. Quid significent tres characteres; quemadmodum & alii similes, qui nonnullis Suris præmittuntur; fatentur ingenuè Expositores; se ignorare. Hinc semper Gelal: الله اعلم بمراده بذلك *Deus scit, quid ipse voluerit per hos significare*. Hoc idem Jahias confirmat his verbis: كان الحسن يقول ما ادرى ما تفسير الم واشباه ذلك من حروف المعجم غير ان قوما من المسلمين كانوا يقولون اسماء السور وفواتحها: قال محمد وذكر بن سلام فى تفسير الم وغير ذلك من حروف المعجم التى فى اوائل السور تفاسير غير متفق فى معانيها سوى الذى ذكر عن الحسن فالله اعلم: وقد سمعت بعض من اقتدر به من مشايخنا يقول ان الامساك عن تفسيرها افضل: *Dicebat Hasan: Ego non assequor quid significent A, L, M, & hujusmodi characteres scripti per compendium; nisi quòd quidam ex Moslemis dicebant, esse nomina, & proœmia Surarum. Dixit Mohammed, & meminit Ebnosalam: In expositione hujusmodi characterum, Expositores non conveniunt in significatu eorum, præter id quod meminit Hasan* (nempe, nescio.) *Itaque Deus novit. Jam vero audivi quemdam ex Senioribus nostris, qui in magna habebatur æstimatione, dicentem: Abstinere ab explicatione eorum, est melius*. Thalebiensis innumeras hìc congerit Doctorum suorum ineptias: verùm in hoc ipse minus ineptire videtur, quòd primo loco ponit sententiam eorum, qui asserunt: انها من المتشابهات التى استاثر الله تعالى بعلمه فنحن نومن بتنزيلها ونكل الى الله تاويلها: *Hos characteres esse è numero rerum mysticarum, quarum scientiam Deus sibi reservavit: satisque esse nobis credere, à Deo traditos fuisse; relinquendo ipsi eorum interpretationem*. Vide quæ circa hos characteres eruditè scripsit Thomas Erpenius in Prolegomenis seu Præexercitationibus Grammaticæ Arabicæ pag. 180. qui inter alia habet hæc verba: *Has Corani proprias esse notas, & mysteriorum indices, sed quorum vera intelligentia ac certa mortalium nulli præterquam Muhammedi concessa fuerit, uno ore confitentur asseclæ ejus omnes, etiam intelligentissimi*. Et nihilominus quidam in iisdem characteribus explicandis hariolantur: sed temerè, *ut quò se vertant* (inquit Erpenius,) *reverà nesciant*.

II. *Timentibus*.] Arabicè المتقين: est una ex illis dictionibus, quæ sæpè occurrunt in Alcorano, & significat *timentes*, *vel caventes*: sæpè autem subauditur, vel Deum, vel Gehennam, vel peccatum, præsertim Idololatriæ, vel aliquid hujusmodi. Respondet omninò verbo Scripturali, *Timoratis*: Latiniùs dicemus, *Piis*:

III. *Arcanum*.] Arabicè الغيب, propriè significat id quod abest, nec videtur, sed creditur, qualia sunt Fidei mysteria. Exponit hìc Gelaleddinus: عما غاب عنهم من البعث والجنة والنار *Id quod longè remotum est ab eis, nempè resurrectio mortuorum, Paradisus, & ignis Gehennæ*.

Et stare faciunt orationem.] Frequens loquendi modus in Alcorano, quo significatur observantia quinque orationum, seu precum, quas quinque statis temporibus, partim diei, partim noctis Mahumetani persolvunt.

VI. *Qui infideles sunt*,] Arabicè verbum كفر: propriè dicitur de illis, qui nolunt credere Mahumeto, & Alcorano; præsertim verò de Judæis & Christianis. Ponitur autem tempus præteritum, pro præsenti, tàm in كفروا *Infideles fuerunt*, quàm in امنوا *Fideles fuerunt*, seu crediderunt.

X. *In cordibus eorum est morbus*.] Explicat Gelaleddinus: شك ونفاق, *Dubitatio in fide, & impietas*.

XI. *Ne corrumpatis in terra*.] Sæpè occurrit hic modus loquendi in Alcorano; & per eum significatur tàm latrocinari, deprædari, atque occidere more grassatorum: quàm pravam doctrinam, atque impia dogmata ferere inter homines. Opponuntur autem افسد فى الارض *corrumpere in terra*, vel terram; & اصلحها *redintegrare eam*, seu jam corruptam restituere in integrum. Italicè *racconciare*.

XIII. *Sicut crediderunt homines*.] Explicat Gelal: اصحاب النبى *Socii Prophetæ*; illi nimirum, qui primò adhæserunt, & crediderunt Mahumeto.

XIV. *Ad Satanas suos*.] Gelal: رؤسائهم *Principes suos*, idest magistros, ac duces errorum. Nimirum, Judæi quidam simulabant coram Mahumeto & Mahumetanis, se credere in illum: ubi verò ad Doctores seu Rabbinos suos revertebantur, detegebant illis simulationem suam.

XVI. *Commutaverunt errorem cum directione*.] Verbum

bum Arabicum اشترى significat propriè *commutare vendendo, & emendo, unam rem cum alia*: seu relicta una, eligere aliam. Propriè dicendum esset, *permutaverunt directionem cum errore*: sed Arabicæ linguæ proprietas exigit oppositum. Vertere etiam possumus, *emerunt*, vel *vendiderunt*, vel *mercati sunt*.

XVII. *Auferat Deus lumen eorum.*] frequentissimè occurrit in Alcorano mutatio numeri, ut hoc loco, ubi loquens de uno transilit ad multos. In quo videtur Mahumetus stylum propheticum affectare: puto tamen id potiùs ex illius oscitantia provenisse. Quid autem sibi velit his duabus similitudinibus, Expositores difficulter ac violenter expiscantur. Neque meum est in Alcorani ineptiis mysteria invenire.

XXI. *O homines.*] Alloquitur Meccanos concives suos idololatras. Quamobrem convincitur hæc Sura scripta fuisse Meccæ: ut in Prolegomenis ad Alcoranum præmonuimus ex doctrina ipsorum Mahumetanorum.

XXII. *Similitudines.*] Vox Arabica اندادًا significat *similitudines*, & *similes*. Putant quidam hìc sacras imagines damnari. Verùm dubium non est, quin de idolis Meccanis sermo sit.

Et vos scitis.] Sæpissimè absolvit Alcoranus periodos, per hæc verba: *Vos scitis: Illi sciunt: Si sciretis: Si scirent*, & alia hujusmodi. Quibus Expositores juxta loci exigentiam aliquid subjungunt è suo cerebro: sunt enim velut aposiopeses.

XXIII. *Quòd si estis in dubitatione.*] Nimirum, si dubitatis, Alcoranum traditum esse à Deo, componite Suram unam ejusdem styli, & elegantiæ. Quòd si hoc efficere non potueritis, intelligite Alcoranum esse opus Dei.

XXIV. *Homines & lapides.*] Nomine lapidum intelligit Gelal idola lapidea: & per hoc vult exprimi vehementiam ignis Gehennæ, cui lapides sint pro lignis.

XXV. *Horti currunt de sub eis flumina.*] Sexcenties hoc in Alcorano repetitur. Quòd autem dicuntur flumina currere sub hortis; explicat Gelal: تحت اشجارها وقصورها: *sub arboribus eorum, & palatiis eorum*.

Quotiescunque nutriti fuerint.] Sententia est: Erunt ibi poma diversi saporis, sed adeò similia in colore, ut primo aspectu nihil inter se differre videantur. Gelaleddinus intelligit de iisdem fructibus Paradisi inter se similibus. Sed Zamchascerius de similibus fructibus hujus mundi, quibus in eo anteà nutriti fuerant.

Uxores purificatæ.] Explicat Gelal: من الحور وغيرها مطهرة من الحيض وكل قذر: *Ex puellis nigriocnlis, & aliis purificatis à menstruo, & omnibus sordibus*. De his fœminis Paradisi, ita Jahias ex relatione MaleKi, qui id acceperat ab Alhasano. قال رسول الله ص فى نسآ اهل الجنة يدخلنها عربا اترابا لا يحضن ولا يلدن يمتخطن ولا يقضين حاجة: *Dixit Legatus Dei Mahumetus de mulieribus Paradisi: Ingredientur in illum Paradisum junctæ conjugibus suis, eisdem coætaneæ: non patientur menstrua: non parient: non emungent nares; non absolvent necessitatem*, egerendo scilicet cibi potusque excrementa. De hortis autem Paradisi hæc habet idem Auctor: قال محمد يعنى بساتين يجرى من تحتها ذهب الى شجرها لا الى ارضها: يحيى قال: بلغنى عن ابان ابن عياش عن انس بن مالك قال: انهار الجنة تجرى من غير حدود الماء واللبن والعسل والخمر وهو ابيض كله وطين النهر مسك اذفر ورضراضه الدر والياقوت:

Dixit Mohammed: significantur per hortos, viridaria, subtus quæ fluit aurum ad arbores eorum, non ad terram eorum. Dixit Jahias: Audivi ab Ajano filio Ajasci ex relatione Anasi filii Maleki dicentis: Flumina Paradisi fluunt sine terminis aqua, lacte, melle, & vino, quod est totum album. Limus autem fluminis Paradisi est muscus fragrantissimus: & glareæ ejus sunt margaritæ & hyacinthi.

XXVI. *Porrò Deus non erubescet.*] idest non dedignabitur proponere parabolas etiam in rebus vilioribus, qualis est culex. Vult autem Gelal: بعوضة esse صغار البق idest, *culicem minorem*: & cùm dicitur: ما فوقها *quod sit supra illum*, innui culicem majorem, vel quid aliud majus culice. Huic sententiæ occasionem dedisse fingit Jahias: ان الله لما ذكر فى كتابه العنكبوت والنملة والذباب قال المشركون ماذا اراد الله بذكر هذا فى كتابه وليس يقرون ان الله انزله ولكن يقولون للنبى ان كنت صادقا فما اراد الله بهذا مثلا: *Quia cùm Deus mentionem fecisset in Libro suo* (nempe Alcorano) *de aranea, de formica, & de musca: dixerunt Idololatræ: Quidnam sibi voluit Deus commemorando hæc in Libro suo. Neque volebant assentiri, Deum esse Auctorem hujusmodi Libri: sed dicebant Prophetæ: si es verax, dic nobis; quare voluit Deus in hisce rebus proponere parabolas?*

XXVII. *Et abscindunt id quod præcepit Deus ut conjungatur.*] Explicat Gelal: من الايمان بالنبى والرحم وغير ذلك: *Cujusmodi est fides in Prophetam* (nempe Mahumetum,) *& vinculum cognationis, & alia hujusmodi*. Hæc nimirum non sunt abscindenda, neque violanda.

XXVIII. *Et fuistis mortui.*] Hujusmodi argutiæ ineptæ occurrunt idemtidem in Alcorano. Hic autem exponit Gelal: قد كنتم امواتا نطفا فى الاصلاب فاحياكم فى الارحام ثم يميتكم عند انتهاء اجالكم ثم يحييكم بالبعث ثم اليه ترجعون بعد البعث: *Jam fuistis mortui, dum eratis sperma in lumbis patrum vestrorum: & vivificavit vos in uteris matrum vestrarum. Deinde morti tradet vos, cùm ad metam vitæ vestræ perveneritis. Tum vivificabit vos in die resurrectionis: posteà ad eum reducemini postquam resurrexeritis.*

XXIX. *Intendit in Cælum.*] Arabicè est استوى *adæquavit se*, quasi totum animum applicuerit: quamobrem explicat Gelal: بعد خلق الارض قصد الى السماء: *Post creationem terræ intendit*, seu applicuit animum, & composuit sese totum *ad creandum Cælum*,

REFU-

REFUTATA.

I. OTiosè omninò ponuntur tres illi characteres solitarii in principio hujus Suræ, quemadmodum alii aliis Suris præfiguntur, si eorum cognitio Deo tantùm reservatur, neque ab hominibus possunt intelligi. Deus porrò non indiget characteribus, vel Scriptura ad aliquid cognoscendum. Illud igitur, quod primò præfert Alcoranus otiosum est & inutile.

II. Cùm Alcoranus à laude sui ipsius exorditur, & de veracitate sua dubium nullum esse pronunciat: manifestæ falsitatis convincitur: non enim solùm plura dubia, ex quibus Moslemi nequeunt se expedire, sunt in Alcorano circa ejus veritatem: sed etiam plurima falsa & mendacia, ut deinceps patebit.

III. Præcipit Mahumetus hominibus, ut credant in Alcoranum, Pentateuchum, Euangelium, & alios Sacros Libros. Sed hoc est præcipere repugnantia inter se, & omninò impossibilia. Quomodo enim credere possumus in Alcoranum, simulque in Euangelium, & Pentateuchum, si Alcoranus destruit pleraque eorum, quæ sunt in Euangelio, & depravat plurima, quæ sunt in Pentateucho: & multa in utroque prædicta de se fuisse affirmat, quæ in neutro reperiuntur, nec unquam reperta sunt? Frivolum verò & prorsus inane est hìc effugium Mahumetanorum dicentium: Pentateuchum & Euangelium à Judæis & Christianis fuisse corruptos: Mahumetum verò habuisse hos libros legitimos & incorruptos. * Contra hanc Mahumetanorum calumniam fusiùs alibi disserui, & alii etiam Sanctissimi, doctissimique Viri argumentis prorsus insolubilibus disseruerunt. Inter hos præcipui sunt; S. Hieronymus in Isaiam cap. 6. Origenes in Isaiam lib. 8. S. Augustinus de Civ. Dei lib. 13. cap. 13. & inter recentiores Eminentissimus Cardinalis Bellarminus lib. 2. de Verbo Dei cap. 2. quem alii posteriores sequuntur.

Fateor, non defuisse etiam ex nostris quosdam, & quidem sanctitate, ac doctrina insignes, qui à Judæis vetus testamentum in odium Christi corruptum fuisse, in iis, quæ ad ipsum spectabant, existimaverint. Verùm hi nullo modo loquuti sunt, nec loqui potuerunt de corruptione universali, aut substantiali; sed de unius, vel alterius loci depravatione, quæ in eo sita esset, quòd cùm in Hebraico textu duplex esset lectio; Judæi eam, quæ Religioni Christianæ magis favebat, omittentes, minus favorabilem retinuerunt. Quòd verò dolo malo in tota Scriptura, vel in aliqua parte ejus depravanda conspiraverint; nullo modo credendum est.

Verùm, quia hic est Mahumetanorum Achilles, quo maximè prophetam suum, ejusque Alcoranum ab impostura, & mendaciis vendicare conantur; &, si hic ad terram cadat; tota Saracenicæ superstitionis moles simul corruat necesse est; præcipua hìc argumenta, quibus Sacrorum Veteris, novique testamenti librorum, (quos Mahumetani, التوراة و الانجيل *Pentateuchi & Euangelii* nomine designant) integritas probetur, ex prima parte Prodromi delibabo.

Suppono autem, ad hoc ut aliquis liber dici possit integer, & incorruptus, non esse necessarium, ut nullum in eo Scripturæ erratum, vel defectus verborum, vel lectionum varietas nulla reperiatur: alioqui nullus penè liber dici posset incorruptus: & Alcoranus ipse esset corruptissimus, cujus nullum est Arabicum exemplar ab ipsis Mahumetanis, vel diligentissimè scriptum, reperire, in quo non plura sint amanuensis errata. Adde sexcentas esse in eo varias lectiones. Prætereà in Surarum inscriptionibus, & in periodorum numeris, nullum penè exemplar cum alio convenire. Postremò certum est, Alcoranum, quo Persæ utuntur in rebus essentialibus, ab eo, quem Turcæ habent, differre. Quid verò, si de Alcorani in alias linguas versionibus loquamur? Vix earum pleræque Alcoranum redolent.

Fatemur igitur in Sacris veteris, novique testamenti libris, aliquot menda, vel defectus tàm in suis fontibus, quàm in versionibus, vel ex amanuensium incuria, vel ex minus attenta interpretum inspectione reperiri. Negamus tamen, propptereà corruptos, vel depravatos esse dicendos. Et licèt quidam putaverint, in Textu Hebraico à Judæis, in odium Christi nonnulla dolo malo corrupta fuisse: hoc tamen ab omni prorsus veritate, imò & verisimilitudine abhorret, idque nullo modo fieri potuisse, mox probabimus. Multò verò minus concedimus, Euangelium, in odium Mahumeti, ut ipse deblaterat, depravatum fuisse.

*Vide Prodromum p. 1. cap. 2. & seqq.

Primum, ac præcipuum fundamentum certissimæ hujus assertionis est Divina Providentia, ad quam spectat legem suam inter homines conservare unà cum iis libris, qui ad veram Dei agnitionem, cultumque legitimum sunt necessarii: alioqui omnia erunt confusa, incerta, ac tenebris plena. Quin & pro Mahumetanis ipsis res malè ageretur: nam cùm hi Sectam, ac legem suam (licèt falsò) Pentateuchi, & Euangelii oraculis stabilire se putent: si hæc depravata sint, ac proinde fide careant; Religionis suæ veritatem nullo modo ostendere possunt, vel comprobare, neque satis est, si dicant, extare Alcoranum: nam Alcoranus in hac controversia est pars, neque potest in propria causa testis esse, vel judex.

Secundum hujus veritatis argumentum, est accuratissima diligentia, ac vigilantia, qua Hebræi veteris testamenti, Christiani verò tàm novi, quàm veteris libros semper custodierunt. Incredibile est quantum hac in re illi semper fuerint accurati etiam ante ortum Mahumeti. Non solùm libros omnes, & capita librorum, sed etiam periodos, dictiones, characteres, & apices in Sacris bibliis enumeravere. Tantam verò ac tàm exactam curam in Sacris Codicibus exscribendis adhibent, ut in superstitionem degenerare videantur. Viginti de hoc præcepta enumerat

R. Moyses in tractatu de Lib. leg. cap. 10. inter quæ illa sunt, ut si in scribendo, literula ulla per incuriam vel addatur, vel detrahatur, vel si unus character ab alio nimis distet, vel eidem plus justo adhæreat, totus liber profanus habeatur. Multò verò major, licèt ab omni superstitione immunis, est, semperque fuit Christianorum cura in Sacris Scripturis, & præsertim Euangeliis asservandis, & venerandis. Non enim solùm in Ecclesiis, sed etiam in privatis domibus illas habere perpetuò consueverunt. Et cùm sæpè ab Idololatris eas depromere, sibique tradere juberentur, bonorum potiùs, vitæque jacturam facere, quàm Sancta canibus dare eligebant. Mos etiam semper fuit quotidie in publicis Conventibus, dum Sacra celebrarentur, easdem populo à Ministris ad hoc specialiter deputatis recitari.

Tertium argumentum est: A primo usque Christianæ religionis sæculo Sacras Scripturas per universas terrarum orbis provincias, ac nationes vulgatas fuisse, easque in omnium propè gentium linguas ex Hebraicis, Græcisque fontibus fuisse translatas: & prætereà fontes ipsos, tùm Hebræorum, tùm Christianorum opera ad omnes æquè nationes promanasse. Testantur hoc S. Augustinus libro secundo de Doctrina Christiana cap. 5. & tract. in psal. 105. Theodoretus lib. 5. de curan. Græcor. affect. S. Joan. Chrysost. in Joan. c. 1. homil. p. S. Hieron. præfat. in Euan. ad Damasum. Vixerunt hi omnes longè ante Mahumetum: & hodie quoque extant hujusmodi versiones, quæ omnes si non in verbis, saltem in substantia sententiæ, & in rerum gestarum narrationibus conveniunt: quod manifestè probat, Sacras Scripturas non fuisse corruptas. Sed dato etiam in harum aliqua defectum esse substantialem, id tamen Sacrorum voluminum integritati nullum inferret præjudicium: hujusmodi enim defectus ex tot aliarum versionum, & ex originalium Textuum collatione facillimè deprehenderetur. Quòd si ob hanc causam Sacræ Scripturæ corruptæ dicendæ essent; corruptus etiam, imò corruptissimus dicendus esset Alcoranus, cùm multi illum pravissimè descripserint, & in alias linguas pessimè converterint.

Quartum est; Neque causas, neque tempus, neque auctores corruptionis hujusmodi posse assignari. Cur enim Judæi testamentum vetus corrumperent? In odium, inquiunt, Christi, & Christianorum, ne ea, quæ illis favebant, apparerent. Atqui si res rectè perpendatur, hoc sine aperta calumnia dici non potest. Primò enim in Hebraico Textu reperiuntur hodie non solùm vaticinia illa omnia, quæ in novo testamento à Christo Domino, ejusque discipulis allegantur: verùm & alia multa: & utraque ob proprietatem Hebraicæ linguæ interdum clariora, & efficaciora, quàm in ipsa latina vulgata: neque dubitari potest, quin si Hebræi tantum scelus perpetrare voluissent; hæc etiam, & multò majori ratione substulissent. Nec minor Mahumetanorum calumnia, imò insania est, dùm Judæos Pentateuchum, Christianos verò Euangelium corrupisse, audacter affirmant, quò vaticinia, quæ in iis de Mahumeto, ejusque secta prædicta erant, abolerent. Etenim tàm Pentateuchus, quàm Euangelium, cæterique Sacri Libri sunt hoc tempore prorsus iidem, qui erant ante adventum Mahumeti: quod secundo, & tertio argumento jam allato, manifestè probatur: & multò manifestius evincitur, quia non pauci hodie visuntur Codices, præsertim Hebraici veteris testamenti, quorum antiquitas ortum Mahumeti longè superat, & tamen cum modernis Codicibus omninò conveniunt. Quòd si vel in his, vel in aliis exemplaribus originariis, aut versionibus est aliquod discrimen, qualecumque illud sit, nihil ad Mahumetum, vel ad ejus Sectam pertinet, sed ex amanuensium, vel interpretum minori attentione, quàm par erat, contigisse cognoscitur.

Quintum est, quia nulla gens tàm barbara, atque impia fingi, nedum reperiri potest, quæ publico, communique assensu ad corrumpendos libros illos conveniat, quos religionis, regnique sui fundamenta, ac bases agnoscit, & veluti Sacrosanctos veneratur.

Convenit deinde corruptionis hujus tempus assignare, quod sanè ante Christi adventum esse non potuit, cùm nulla tunc fuerit causa ex superiùs assignatis; Christi scilicet ipsius, & multò minus Mahumeti, memoriæ abolendæ cupiditas. Hùc accedit, quòd si Judæi hoc scelus perpetrassent, neque Christus, neque Apostoli ab illis incusandis abstinuissent. Atqui non solùm hoc non fecerunt, sed oppositum potiùs docuere, dum sæpè ad Sacrarum Scripturarum testimonia Judæos, & præsertim Sapientiores provocabant. Sed neque post Christi adventum potuerunt Sacra volumina corrumpi, cùm jam in manibus Apostolorum, aliorumque sine numero, qui à Judaismo ad Christianam fidem transierant, asservarentur. Præterquamquòd impossibile est, universos Judæos, qui per totum orbem dispersi erant, in depravandis sacris libris suis unanimi consensu conspirasse.

Loquendo autem de novo testamento, nullo modo potuit à Christianis ante Mahumeti adventum in odium ejusdem Mahumeti depravari ob jam dictas rationes. Neque etiam post adventum Mahumeti, ob causas, quas mox afferemus.

Porrò si de Auctoribus hujus corruptionis agatur, manifestiùs agnoscetur, nullo modo illam fieri potuisse. Neque enim dici potest, paucos aliquos ad hoc convenisse: sed cogimur asserere, Judæos omnes ad Pentateuchum depravandum, omnesque Christianos ad corrumpendum Euangelium unanimi consensu conspirasse. Nam si aliqui tantùm hoc fecissent (quod sanè non negamus fieri potuisse) statim ab aliis omnibus deprehensi fuissent, nec poterant hi pauci universum terrarum orbem pervagari, atque omnes Judæorum Synagogas, domosque penetrare: omnes Christianorum Ecclesias, atque ædes privatas pervadere, ut omnes Pentateuchos, omnia Euangelia, omnes sacros libros tot idiomatibus exscriptos; in tàm multis doctissimorum virorum commentariis, & glossis insertos, corrumperent, quò ex iis Christi, vel Mahumeti nomen, & memoriam abolerent. Multi saltem Codices integri, illibatique remansissent, è quibus hodie proculdubio aliqui reperirentur.

Hùc

Hùc accedit, impossibile esse, ut in re suapte natura mala, & illicita, plures nationes in eadem sententia conveniant, quæ inter se moribus, genio, lege, religione adversæ sint, aut diversæ; cujusmodi sunt Christiani, & Hebræi: Latini, & Græci: Orientales, & Occidentales. Unica dictio addita à Latinis in symbolo fidei, non ad aliquid de veritate detrahendum, sed ad eamdem veritatem magis explicandam, tàm magnum inter eos, & Græcos odium peperit, ac dissidium; ut quantumvis pluries Græci in generalibus Conciliis additionem illam approbaverint, adhuc tamen inter eos, & Latinos scissura perseveret. Magis verò mirabile videtur, quòd cùm Ariani, qui Christi Divinitatem negabant, in infinitum propè numerum excrevissent, & pro se Imperatores haberent, ut Mahumetani ipsi in suis historiis fatentur; attamen ne verbum quidem, quod Christi Divinitatem probaret, in Sacris Scripturis corrumpere ausi fuerint. Quòd si etiam daremus, aliquos Judæos, vel Christianos in Arabia aliquid in odium Mahumeti in Euangelio, vel Pentateucho depravasse; poterant ne hi pauci, in remotissimo mundi angulo positi, cæteros omnes terrarum orbis Christianos, vel Judæos, quorum plures non nisi post aliquot sæcula Mahumeti nomen audiverunt, in suum scelus pertrahere?

Hoc porrò argumentum eò magis Moslemos urget, quò Mahumetus ipse non semel in Alcorano fatetur, Pentateuchum, & Euangelium, cæterosque sacros libros, à Christianis, & Judæis depravatos non fuisse, nisi postquam sese Prophetam cœpit venditare: ut suis locis videbimus.

Prætereà dum Mahumetus toties affirmat in Alcorano, necessariò credendum esse in Pentateuchum, & Euangelium: & Judæis ut juxta Pentateuchum; Christianis autem, ut juxta Euangelium judicent, præcipit: Mahumetanis verò, ut simul cum Alcorano utrumque recipiant, ac venerentur: & toties utrumque laudat, & commendat tamquam duces veritatis, lucernas illuminantes, & vias rectas ad salutem; supponit, non solùm hos libros extare, sed etiam integros esse, & incorruptos. Neque poterat loqui de alio Pentateucho, & Euangelio, quàm de iis, quos Judæi, & Christiani tunc habebant, & nunc etiam habent. Nec Doctores ipsi Mahumetani alium Pentateuchum, vel aliud Euangelium agnoscunt. Et quidem, quod ad Pentateuchum attinet, nullum dubium esse potest, cùm ita apertè de illo loquatur Alcoranus. De Euangelio autem ita scribit Aly Abulhasanus Ebnalhoseinus Masaudiensis. ان المسيح مـــر ببحيرة الطبريـــة وعليها اناس من الصيادين والقصارين فدعاهم الي الله وقال لهم اتبعونـــي تصيدون البشر فاتبعه ثلاثة من الصيادين وهـــم بنوا زبدي واثنا عشر من القصارين وقد ذكر متى ويوحنا ومرقوس ولوقا وهم الحواريون الاربعة الذين نقلوا الانجيل والفوا خبر المسيـــح وما كان من مولده وكيف عمده يحيي بن زكريا وهو يحيـــي المعمدي وما فعل من العجايب واتا من المعجزات وما ناله من اليهود الي ان رفعه الله اليه وهـــو ابن ثلاثة وثلاثين سنة وفي الانجيل خطب طويل في امر المسيح ومريم ويوسف النجار اعرضنا عـــن ذلك لان الله تعلي لم يخبر بشي من ذلـــك في كتابه ولا خبر به محمد نبيـــــــــــه.

Transivit Christus juxta lacum Tyberiadis, ubi erant aliquot piscatores, & fullones, vocavitque illos ad Deum, & ait: Venite post me, & piscabimini homines. Secuti sunt igitur eum tres ex piscatoribus, qui erant filii Zebedæi: & duodecim ex fullonibus. Inter hos commemorantur Matthæus, Joannes, Marcus, & Lucas: suntque illi quatuor Apostoli, qui scripserunt Euangelium, & historias de Christo, & de eo, quod spectat ad illius nativitatem, & baptismum per Joannem filium Zachariæ, cognomine Baptistam: itemque de miraculis, ac prodigiis illius, & de eo, quod pertulit à Judæis, donec Deus elevavit illum ad se in Cœlum, cùm esset annorum triginta, ac trium. Fit autem in Euangelio prolixa narratio eorum, quæ spectant ad Christum, & Mariam, & Joseph Carpentarium. Nos tamen ab illis recedimus, quia nullam mentionem facit Deus in libro suo, neque commemorat ea Mahumetus Propheta ejus. Nihil refert, quòd nulla mentio fiat in Alcorano de multis rebus, quæ habentur in Euangelio, vel etiam quòd aliqua ex his ab eodem negentur. Imò hinc apparet manifestiùs falsitas Alcorani, cùm taceat, vel neget ea, quæ ipsemet implicitè, imò apertè fatetur, dum toties Euangelium commendat. Prætereà Ismael filius Aly in sua historia loquens de Christianorum gente hæc habet: واما الانجيل فهو كتاب يتضمن اخبار المسيـــح عم من ولادته الي وقت خروجه من هذا العالم كتبه اربعة نفر من اصحابه وهم متي كتبه بفلسطين بالعبرانية ومرقس كتبه ببلاد الروم باللغـــــة الرومية ولوقا كتبـه بالاسكندرية باللغـــــة اليونانية ويوحنا كتبه بافسس باللغـــــة اليونانية ايضـــا: *Euangelium est liber, qui gesta Christi continet ab ejus ortu usque ad exitum ex hoc mundo. Scriptum fuit à qua-*

tuor viris ex iis, qui eum sequebantur: fuerunt autem: Matthæus, qui scripsit illud in Palæstina idiomate Hebraico: Marcus, qui scripsit illud in regione Romanorum lingua Romana: Lucas, qui scripsit illud Alexandriæ idiomate Græco: & Joannes, qui scripsit illud Ephesi item Græcè. Præterea Ahmedus, filius Abdolhalimi, idem confirmat in Apologia sua his verbis: المسيح تكلم بالعبرانية وترجم عنه بلغة اخري كما نقلوا احد الاناجيل باليونانية والاخري بالسريانية والاخري بالرومية وواحد بقي عبرانيا : *Christus Hebraicè locutus est: ejus autem sermo in alias linguas translatus fuit. Unum enim ex Euangeliis Græcè, aliud Syriacè, aliud Latinè scriptum fuit. Unum autem remansit Hebraicè.* Fallitur in eo quod putat, unum ex Euangeliis Hebraicè, aliud verò Syriacè scriptum fuisse. Verùm hoc parvi refert. Accedit his duobus tertius Sciaher Settanius, quem citat Ebnosaidus Mogrebinus, in eo, quod de Christo scripsit in hæc verba: ثم ان اربعة من الحواريين وهم متي ولوقا ومرقس ويوحنا اجتمعوا وجمع كل واحد منهم انجيلا وخاتمة انجيل متي ان المسيح قال اني ارسلتكم الي الامم كما ارسلني ربي اليكم فاذهبوا وادعوا الامم باسم الاب والابن وروح القدس : *Quatuor ex Apostolis, scilicet Matthæus, Lucas, Marcus, & Joannes simul convenere: & quilibet eorum collegit Euangelium. Ultima autem verba in Euangelio Matthæi sunt hujusmodi: Dixit Christus Apostolis: Ego mitto vos ad gentes, sicut misit me Dominus meus ad vos. Ite ergo, & vocate gentes in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Nescio utrum ex malitia, an ex inscitia, vel oscitantia scriptum sit ربي Rabbì: *Dominus meus*: pro ابي Abì: *pater meus*: & relicta fuerint verba; *baptizantes eos.*

Nullum aliud proferunt, neque proferre possunt Mahumetani Euangelium, præter hæc quatuor, seu præter hoc unum à quatuor Euangelistis scriptum. Quamvis enim alia ab Hæreticis Euangelia conficta fuerint, nullum tamen ex iis fuit ab Ecclesia Christiana receptum; id quod Mahumetanos ipsos minimè latet: nam Ahmedus Ebnedrisus meminit quinti Euangelii, quod ipsemet agnoscit, & fatetur spurium: ita enim scribit: الانجيل الخامس يسمي انجيل الصبوة ذكر فيه الاشياء التي صدرت من المسيح عم في حال طفوليته ينسب لبطرس عن مريم عم وفيه زيادة ونقصان ومشاهير معجزاته فيذكر فيه قدوم للمسيح عم وامه رضي الله عنهما ويوسف النجار رضي الله عنه الي صعيد مصر ثم عودته الي ناصرة : *Quintum Euangelium appellatur Euangelium de Pueritia: in quo enarratur id, quod pertinet ad infantiam Christi. Petro tribuitur, qui illud scripserit ex relatione Mariæ Sanc. Mem. Multa in eo abundant, multa desunt: & referuntur ibi mirabilia, quæ operatus est Christus* (puer): *& adventus ejus cum matre sua, & Joseph Carpentario in Thebaidem Ægypti, & reditus illius in Nazaret.* Hujus Euangelii de Salvatoris infantia, multi etiam ex nostris meminere, & tamquam apocryphum semper fuit ab Ecclesia rejectum, neque possunt eo, vel aliis hujusmodi Euangeliis Moslemi uti contra nos; quemadmodum neque nos contra Moslemos Alcorano, qui scriptus fuit à Mosailma, vel aliis æmulis Mahumeti. Quamvis enim hujusmodi Alcorani ab aliquibus, imò a plurimis recepti fuerint, nunquam tamen communi Mahumetanorum consensu sunt approbati. Verùm neque hæc Euangelia apocrypha quidquam Mahumetum, vel Mahumetanos juvant, cùm in illis ne minima quidem mentio illius, vel ejus sectæ reperiatur.

Omitto, utpotè levissima, nulliusque momenti argumenta, quibus Moslemi Pentateuchum, & Euangelium, cæterosque sacros libros corruptos fuisse, probare conantur: hæc enim poterit, qui volet, in Prodromo recognoscere: & ex ipso Alcorano desumo ego argumentum satis validum contra ipsos. Sect. 15. quæ inscribitur سورة الحجر Sura de Hegra, inducitur Deus ita loquens: انا نحن نزلنا الذكر وانا له لحافظون : *Nos certè demisimus commonitionem: & profectò nos custodiemus illam.* Nomine الذكر id-est, *Commonitionis*, seu commemorationis intelligitur à Mahumetanis Expositoribus aliquando Pentateuchus, & Euangelium, aliquando Alcoranus, aliquando demùm omnes libri sacri. Hoc tamen loco Gelaleddinus, Zamchascerius, Jahias filius Salami, & alii, quos videre licuit, intelligunt solum Alcoranum. Sed immeritò, cùm nullo modo Deus ita illum custodierit, ut non multa in eo mutatio facta sit, ut jam suprà, & in Tractatu de Alcorano demonstravimus. Verùm, esto Deus Alcoranum illibatum custodierit: peto à Moslemis, quare Pentateuchum etiam, atque Euangelium non debuit custodire, cùm Mahumetus ipse jubeat, tàm Alcoranum ipsum, quàm Pentateuchum, & Euangelium, & reliquos sacros libros pari veneratione suscipi, & tamquam verbum Dei recognosci, ac servari?

Postremò si Moslemi obstinatè contendant, Pen-

Pentateuchi, & Euangelii libros, quibus nunc Judæi, & Christiani utuntur, esse corruptos, proferant ipsi nobis utrumque, vel alterutrum incorruptum. Sed tamen probent solidis rationibus, & certis argumentis, esse verum, & legitimum, itaut de illius veritate, & integritate dubitari non possit. Hoc verò nunquam fecerunt, nec unquam facere poterunt.

Placuit hæc fusiùs differere, quia hinc pendet omnis nostra contra Mahumetanos victoria. Pergo jam ad reliqua.

IV. Tàm hoc loco, quàm alibi sæpè in Alcorano manifestè docetur, hominem non liberè, sed necessariò peccare. Hoc enim probat id, quod hìc dicitur: *Unum atque idem esse prædicare infidelibus, ac non prædicare, cùm nullo modo credituri sint. Eos mutos esse, surdos, ac cæcos: non sentire, non animadvertere, nescire.* Hoc ipsum innuit similitudo illa hominis, cujus lumen Deus extinguit, & relinquit eum penitùs in tenebris. Item comparatio illa tempestatis, quæ alioqui ineptissima est, & claudicat utroque pede. Cùm enim antè dixisset, infideles, seu illos, qui non credunt, esse surdos, cæcos, ac mutos, idque Dei operæ tribuisset: posteà asserit, eos tantùm esse surdos, quia ipsi ponunt digitos in auriculas, ne audiant: cæcitatem verò removet, dum dicit, eos videre fulgura, & ambulare ad lumen eorum: eatenus verò non ambulare, quatenus Deus fulgura coruscare non finit. Atqui impium est putare, Deum alicui homini necessarium ad æternam salutem lumen denegare, vel auferre, præsertim dum eo benè utitur, sicut isti finguntur uti, dum ambulant in illo. Magis verò inconsequens est id, quod additur: Deum, si voluerit, ablaturum auditum, ac visum eorum. Si enim cæci jam & surdi erant, non erat, cur Deus auribus, & oculis eos privaret.

Putabit aliquis hanc Alcorani doctrinam non esse à Sacris Scripturis alienam; quæ sæpè docent, Deum indurare corda, seducere, seu in errorem inducere, & alia hujusmodi. Sed immensa est distantia inter sensum intentum à Spiritu Sancto in sacris litteris, & inter sententiam verborum Alcorani: nam Mahumetani Doctores volunt in Alcorano doceri necessitatem peccandi, & Deum Auctorem esse peccati. Hic enim est unus ex articulis professionis Mahumetanicæ ab Algazelo allatæ, in qua asseritur, omne bonum, & omne malum, fidem, & infidelitatem, transgressionem, & obedientiam evenire, seu fieri: بقضاء الله و قدره وحكمه ومشيئته: *per decretum, determinationem, judicium, & voluntatem Dei.* Et Hasciamienses, una ex Sectis Motazelitarum, hanc Alcorani doctrinam acriter impugnant: quamobrem à Moslemis pro hæreticis habentur. Asserunt enim contra Alcoranum, Deum: لا يختم على قلوبهم ولا على سمعهم ولا على ابصارهم ولم يخلق الكفر لان خلق الكفر كفر: *non imprimere sigillum super corda hominum, neque super aures, aut oculos eorum: neque creasse infidelitatem: quia creare infidelitatem est infidelitas*, ex quibus verbis patet, qualis sit Alcorani sensus in hoc loco apud Mahumetanos: qualis scilicet etiam apud quosdam ex nostris heterodoxis reperitur: nimirùm, Deum ita prædeterminare hominem ad peccatum, ut non possit non peccare, & necessariò cogatur ad peccandum. Lepida refertur in hanc rem historiola. Hugonottus quidam miles, qui hac insania laborabat, furtum perpetraverat: quamobrem jussit Dux eum suspendio puniri, miles cœpit exclamare, fieri sibi injuriam, nam ad furtum illud erat à Deo prædeterminatus, nec poterat illud non committere. Tum Dux: Ne queraris, inquit, de me; nam & ego prædeterminatus sum à Deo ad te suspendendum, nec possum non te suspendere. Atque ita miser ille cum omnium risu suspensus fuit.

V. In illis verbis versus vigesimi secundi: *Ne ergo ponatis Deo similitudines*: putant nonnulli improbari cultum Sacrarum imaginum: nam vox Arabica ند valet *simile, similitudinem, simulacrum, imaginem*. Sed re vera hìc nihil aliud improbatur, quàm idololatria, seu plurium deorum cultus. Quia tamen aliunde constat, tàm Mahumetum, quàm illius asseclas, Sacrarum imaginum insensissimos hostes semper fuisse, atque earumdem cultum, tamquam idololatricum Christianis objicere; nonnulla contra hunc illorum errorem argumenta breviter adducam.

Neque ex jure naturæ, neque ex lege divina sacrarum imaginum usus, & conveniens cultus potest damnari. Non quidem ex jure naturæ, quia nulla apparet ratio, cur illicitum sit aliquid imagine, vel similitudine exprimere. Ex alia verò parte videmus omnes ferè Orbis nationes, illustrium virorum, & vel pietate, vel doctrina, vel armis insignium imagines semper efformare consuevisse, & in ea veneratione habere, quæ viris ipsis illustribus conveniret. Non ex jure divino: quia in eo nihil aliud prohibetur, quàm ne imaginibus vel simulacris rerum creatarum cultus Deo debitus tribuatur. Cæterùm Deus ipse fecit hominem ad imaginem & similitudinem suam: & jussit fieri imagines Cherubim, boum, & leonum in templo, & figuram Serpentis ænei in deserto; quibus certè, sicut & templo ipsi, & Arcæ Testamenti aliqua veneratio debebatur, tanquam rebus ad divinum cultum destinatis; quas si quis vel violasset, vel contempsisset, sacrilegus omninò, ac morte dignus haberetur.

Deinde negari non potest, cultum aliquem ac venerationem monimentis, & reliquiis Sanctorum Virorum deberi. Hoc neque Mahumetani, neque Hebræi unquam negabunt: ipsi enim ad Sanctorum suorum sepulchra peregrinantur, eorumque ossa ac cineres supplices venerantur. Mirum est, quanta religione Mahumetani Pseudoprophetæ sui tumulum invisant, & quot lacrymis lapidem quendam nigrum in angulo delubri Meccani locatum, osculando perfundant. Præterea vestigia quædam pedum, seu aliorum membrorum relicta, ut ipsi

ipsi putant, in lapidibus à Christo Domino, ab Abraham, & à Mahumeto, imò & à bestiis, quibus Mahumetus usus est, devotissimè colunt. Si hoc convenit figuræ, quæ manum, vel pedem, vel aliud Sanctorum Virorum membrum repræsentat; cur etiam illi, quæ totum eorum corpus nobis refert, non conveniat?

Præterea Prophetæ, & Viri Sancti, Angelorum, & Dei ipsius figuras in imagines sibi demonstratas adorabant: erant enim tantummodo spectra, & simulacra aerea, quibus Angeli & Deus oculis eorum repræsentabantur. Certum est autem, eorum venerationem ita imagines illas respexisse, ut non nisi Angelos vel Deum ipsum venerari se putarent. Porrò quod attinet ad imaginem Dei, ita Christiani illam venerantur, ut Symbolum quoddam à Sacris Scripturis nobis propositum, & non secus ac characteres nominis ipsius Dei, quos & Hebræi & Mahumetani etiam supremo honore prosequuntur. Reliquum, certò scimus nullam fieri posse Dei imaginem, cùm sit invisibilis, immaterialis, & immensus.

Sed ut contra Mahumetanos directè, & ex ipsorum testimonio agamus, eosque gladio suo quodammodo jugulemus: cùm ipsi velint, Christianam Religionem saltem usque ad Mahumetum bonam fuisse: certum est Sacrarum imaginum cultum apud Christianos orthodoxos pluribus sæculis ante eum semper in usu fuisse. Neque de hoc ullum potest esse dubium, cùm imagines ipsæ antiquissimæ, quæ adhuc extant, id testentur; & Christianorum historiæ per singula sæcula confirment. Quin & ipsi iidem narrant, in Cœnobio Bahiræ sacras imagines depictas, vel sculptas fuisse. Et nihilominus Bahiras, qui eas venerabatur, tamquam Sanctus & Propheta ab illis habetur. Præterea narrant in suis historiis, Constantinopoli in templo S. Sophiæ cultas fuisse Christi, & Apostolorum figuras aureas è Cœlo delapsas, antequam Constantinopolis ipsa à Turcis expugnaretur. Vide Auctorem Mahumetanum de origine gentis Othomanicæ.

Itaque injuria Christianos idololatriæ accusant Moslemi, ob Sacrarum imaginum cultum, cùm ipsi delubrum Meccanum, Saxum nigrum, lapidem super quem stetit Abraham, puteum Zamzam, Sapham, & Mervam, sepulchrum & ossa Mahumeti, & aliorum, quos ipsi Sanctos fuisse putant, adeò colant ac venerentur; quin & viventium Sanctorum seu Dervisiorum suorum non solùm oculos & manus, sed etiam obscœna deosculentur, atque in magno habeant honore. Certè nullum potest absurdum in Sacrarum imaginum cultu contra Christianos afferri, quod in rebus, quas Mahumetani colunt, superabundantius non reperiatur.

Postremò non alia ratione Sacras imagines colunt, eisque genua flectunt, vel caput inclinant Christiani, nisi qua Moyses, Josue, David, & populus Israeliticus Arcam ligneam auro tectam, & Cherubim super eam collocatos colebant, & sese prosternentes venerabantur: referendo nimirùm venerationem suam ad Deum, qui in eadem Arca residere putabatur. Ita hi referunt cultum suum ad eos, quos imagines Sacræ repræsentant. Alia circa hoc argumentum vide in Prodromo p. 3. cap. 22. pag. 70.

VI. Ut probet Mahumetus se verum esse Prophetam, & Alcoranum à Deo traditum fuisse: provocat Meccanos ad unicam Suram, quæ ejusdem Alcorani Suris similis sit, conscribendam: alibi verò ad decem Suras, alibi ad totum Alcoranum imitandum. Nimirùm si id præstitissent, fateri se non esse Prophetam, neque Alcoranum esse opus divinum. Si verò id efficere nullo modo possent; utrumque ipsi verum esse faterentur. Atqui eos nullo modo id præstituros, etiamsi totum ingenii sui conatum adhiberent, & Dæmonum omnium opem, & auxilium accerserent, absolutè pronunciat. Hoc argumentum putant Doctores Moslemi esse omninò insolubile; ac propterea Alcoranum Miraculorum omnium, quæ Mahumetus fecerit, maximum esse prædicant. Verùm præterquamquòd non pauci ex ipsis Mahumetanis sapientioribus argumentum hoc, & miraculum negant, ac derident: satis est, si respondeamus, id quod nebuloni cuidam, qui jactabat se Rhodi saltum saltasse, quem nullus alius saltare potuisset, responsum fuit, ἰδὲ ῥόδος, ἰδὲ καὶ πήδημα: *En Rhodus, en & Saltus*. En hic Alcoranus: nullum validius afferri potest argumentum contra ipsum, quàm ipsemet stylo tàm diffuto ineptoque compactus; tot nugis, fabulis, mendaciisque refertus, qui non solùm Latinis, Græcisque Scriptoribus tàm Christianis, quàm Ethnicis; verùm etiam plurium Arabum libris comparatus stramineus omninò, vel luteus esse cognoscitur. Vide quæ diximus in Prodr. p. 2. cap. 11. pag. 69.

Quòd verò Arabes Meccani à Mahumeto provocati non fecerint aliquid simile Alcorano, non constat, licèt id non reperiatur: quot enim opera doctissimorum Virorum olim vulgatissima periere? Præterea, etiamsi non fecerint, non potest hinc inferri, eos facere non potuisse: & fortassè homini insano, qualem Mahumetum censebant, respondere dedignati sunt. Adde, Arabes, præsertim Meccanos, fuisse homines idiotas (ita enim in Alcorano appellantur:) & quamvis ore tenus proni essent ad versificandum, & cæcorum more carmina temerè effutirent: legendi tamen, scribendique erant ignari. Verùm etiamsi daremus, Alcoranum tantæ esse artis & elegantiæ, ut nullus eam posset æquare, non tamen miraculum dicendum hoc esset. Quot enim Scriptores inveniuntur, quos nullus potuit æmulari, nisi fortè eadem scribendo, vel ita imitando, ut propè eadem scripsisse videretur.

VII. Nulla penè in re Alcorani vanitas & impostura magis ostenditur; quàm ubi de summa hominis felicitate loquitur. Paradisum enim hujusmodi suis promittit, qualem vel Epicurus sibi finxisset, vel Nero, aut Sardanapalus exoptassent. Tota illius beatitudo, crapula & Venus. Uxores ibi ponit non ad prolem suscipiendam, quod nihilominus esset indignum: sed ad libidinem tantùm explendam, quod castæ aures audire exhorrescunt. Id verò non mirum, nam Mahumetus totus totus ex lascivia compactus erat. De hoc illum Judæi ipsi sugillabant. Audi Thalebiensem in Suram 4. §. 52. قال

ابو

ابو حمزة الثمالي قالت اليهود انظروا الي هذا الذي لا والله لا يشبع من الطعام ولا والله ما له هم الا النساء لو كان نبيا لشغله امر النبوة عن النساء .

Dixit Abu-Hamza Themalienſis : Dicebant Judæi (de Mahumeto) : *Videte hunc , qui per Deum non ſatiatur cibo , neque per Deum habet aliam ſolicitudinem , quàm de mulieribus . Si eſſet Propheta, incumberet ad ea , quæ pertinent ad munus propheticum , non autem ad fœminas*. Mahumetani ipſi hanc Prophetæ ſui ad mulieres , ac delitias proclivitatem non diſſimulant. Quamobrem Iſmael Ebn-Aly in ejus vita, agens de qualitatibus , ac moribus ejus , hæc habet : كان يحب الطيب ويكره الريح الكريهة وكان يقول ان الله جعل لذتي في النساء والطيب : *Delectabatur ſuavibus unguentis , & pravos odores averſabatur : & dicere ſolebat : Deus poſuit delectationem meam in fœminis , & ſuavibus odoribus* . Sed de belluina Mahumeti libidine alibi dicendi locus occurret , & plura in illius vita dicta ſunt. Ad ſuillum ejus Paradiſum redeamus, de quo doctiſſimus ac Sapientiſſimus P. Philippus Guadagnolus , in Arabica facultate ævi noſtri facilè princeps, è religione Cleric. Reg. Minorum , in aurea ſua Apologia ; de Alcorano cap. 3. Sect. 3. ex lib. السنة *Sonnæ*, divinæ apud Mahumetanes auctoritatis , loquens de puellis illis , ſeu veriùs ſcortis Paradiſi , hæc habet ex ipſius Mahumeti ore :

لو ظهرت واحدة منهن في السماء او الهواء ليلا لتنير العالم كله كانها شعاع الشمس ولو بزقت في البحر لتحول ملحه عسلا وملاحة مياهه حلوا عذبا : *Si appareret una ex illis in Cælo , vel in aere, nocturno tempore, illuminaret certè totum Mundum , quaſi eſſet ſplendor ſolis . Si verò ſpueret in mare, converteretur ſalſedo ejus in mel, & amaritudo aquarum ejus in dulcedinem ac ſuavitatem* . Loquens verò de ingreſſu Mahumetanorum in Paradiſum poſt diem reſurrectionis , ita pergit nefarius fabulator in ſonna : ثم سيامر الله جبرايل لياخذ مفاتيح جنة القدوس فينطلق جبرايل لياخذها فيجد ملاكا يستخرج من فيه سبعين الف مفتاح لكل مفتاح منها طوله سبعة الف مرحلة فلا يقدر جبرايل على رفعها لثقلها فيقول عن نقصانه لله فيقول الله له ادع لسمي واسم محمد حبيبي فتقدر على رفعها فياخذ جبرايل المفاتيح ويفتح جنة القدوس فاذا في داخل الجنة بمايدة من الماس طولها مسيرة الف يوم والمجالس من ذهب وفضة حول المايدة ومناديلها منسوجة من حرير وذهب فيتكون بها وياكلون اطعمة الفردوس ويشربون من مياه الجنة واذا اكلوا فالغلمان الخادميهم يلبسونهم ثيابا من خز وذهب ويزينونهم بالاطواق والاسورة من ذهب : ومن ثم يقربونهم اليهم في المباني نوارج لكل واحد من المسلمين نارنجة وهم يشتمونها فيخرجن من كل النوارجة جارية حسنهن غاية ما يكون وكل واحد منهم وجاريته يتعانقان ويتحاضنان مباشرين خمسين سنة دايما وبعد مباشرتهم فالله يظهر لهم وجهه وهم يسقطون على وجوههم ولا يقدرون على نظرهم الي وجه الله فيرفعهم الله ويقويهم فينظرون الي وجهه وبعد ما نظر والله يتخذ كل واحد منهم جاريته ويدخل كل واحد منهم وجاريته اثنين اثنين قصرهما ويخلدون كل واحد منهم وجاريته في قصره وياكلون ويشربون ويباشرون كل واحد منهم وجاريته الي ابد الابدين :

Deinde præcipiet Deus Gabrieli , ut accipiat claves Paradiſi Sancti . Pergetque Gabriel, ut accipiat eas ; & inveniet Angelum , qui extrahet ex ore ſuo ſeptuaginta millia clavium , quarum unaquæque habebit longitudinem ſeptem millium leucarum , itaut nequeat Gabriel eas elevare propter pondus earum . Defectum itaque virium ſuarum exponenti , reſpondebit Deus : Invoca nomen meum , & nomen Mahumeti dilecti mei : ſic enim poteris eas elevare . Accipiet itaque Gabriel claves , & aperiet Paradiſum

sum Sancti, in cujus ingressu apparebit mensa facta ex adamante, cujus longitudo habebit iter septingentorum millium dierum: & sedilia ex auro & argento circa mensam, cujus mappæ contextæ erunt ex serico, & auro. Accumbent itaque in illis, & comedent dapes Paradisi, & bibent ex aquis ejus. Postquam autem comederint, adolescentes, qui ministraverant eis, induent eos vestibus serico auroque contextis; & ornabunt eos torquibus & armillis aureis. Deinde offerent unicuique eorum in pateris citrum, ex quo, dum ipsi illud olfacient, egredietur puella speciosa supra quàm dici possit: & unusquisque eorum puellam suam amplectetur, & per quinquaginta annos semper in voluptatibus Venereis commorabuntur. Post hujusmodi verò carnales voluptates, Deus ostendet illis faciem suam: illi verò proni cadentes in terram, non poterunt intueri faciem Dei. Sed Deus sublevabit illos, & corroborabit eos, ita ut valeant intueri faciem ejus; quam postquam aspexerint, accipiet unusquisque puellam suam, & ingredientur bini in palatia sua, in quibus perpetuò manebunt comedentes, & bibentes, & opera Veneris exercentes, unusquisque cum puella sua per totam æternitatem. Hæc ex libris Sonnæ apud Mahumetanos sacrosancta, quæ tamen castæ aures exhorrescunt. Sed Mahumetus in his, velut sus in luto, pruriens volutabatur libentissimè, ut enim diximus, lascivissimæ erat naturæ. Hinc de illo S. Petrus Paschasius Giennensis Episcopus & Martyr, qui, utpote inter Mauros assiduè versatus, ea, quæ ad Mahumetum spectabant, ex ipsis Mahumetanis, & eorum libris optimè noverat, ita scripsit de eo in Historia Mahumetica cap. 2. *Mauri, tanquam in Mahumeti laudem, dicunt, illum potentem esse fornicatorem, lascivumque valdè, ita ut una tantummodò hora cum undecim posset cubare mulieribus. Insuperque, quod ipse de se dixit, quòd illi datum erat, habebatque vim quantum ad hoc pro triginta viris.* Non fingit hæc Sanctus Vir, sed in Mahumetanorum libris, tanquam in peculiarem Mahumeti laudem, passim leguntur. Porrò ea, quæ superiùs ex Sonna retulimus, non metaphoricè (quamquam & ita honestatem ac pudorem offenderent) sed materialiter omninò intelligunt, & accipiunt: quasi summa hominis felicitas, & beatitudo non in operatione nobilissimæ partis illius, nempè animæ (quemadmodum non solùm Christiana fides, sed Philosophia, ipsumque naturæ lumen docet), sed in corporeis voluptatibus, ac libidinibus sita esset. Quòd si objiciant Moslemi, etiam in Euangelio, aliisque Sacris libris cœlestem beatitudinem rerum corporearum nominibus describi, ut cibi, potus, somni, &c. Respondemus primò nunquam hujusmodi obscœnitatibus metaphoricè Sacras Scripturas uti. Deinde ex aliis apertissimis earumdem Scripturarum sententiis ostendi, summam felicitatem in Visione & Amore Dei positam esse: hæc verò non propriè, sed allegoricè, seu symbolicè nobis proponi. Illud autem hìc præterire non possum. Si singulis Mahumetanis puellæ ex Citris illis prosilientes in uxores tradentur: quid fiet de miseris illis fœminis, quas dum viverent in hoc mundo uxores habuerunt? Vel illæ à Paradiso excludentur: vel si admittantur, Zelotypia perpetua torquebuntur, cùm videant, vel sciant, viros suos cum puellis illis in palatiis sibi destinatis, tàm lascivè versari. De hoc Mahumeti paradiso suillo, aliàs in Alcorano sermo redibit. Vide etiam Prodr. p. 4. cap. ult. ubi multa de eo dicta sunt.

VIII. Postremò habetur hìc & alibi in Alcorano, Deum, postquam creasset omnia, quæ sunt in terra, ad Cœli creationem, & ornatum animum intendisse, atque illud in septem Cœlos distinxisse. Nihil differo de hoc septenario Cœlorum numero; quamvis plures quàm septem Cœlos Astrologi reperiant. Illud tantùm assero, falsum omninò esse, ac præposterum id, quod de Cœli, terræque creatione Alcoranus enunciat. Deus enim primò Cœlum, deinde terram creavit; utrumque tamen omni ornamento denudatum. Posteà lucem utrique communem produxit. Tum Firmamentum, quod procul dubio ad Cœlum pertinet, efformavit. Deinde maria congregavit: tum herbas, atque arbores jussit in terra germinare: quæ omnia procul dubio ad terram spectant. Posteà Solem, & Lunam, & Stellas in Cœlo creavit. Jamque omnibus Cœli partibus & ornamentis absolutis, perrexit in ornatu terræ, rerumque terrestrium productione; videlicet quadrupedum, reptilium, volucrum, piscium, & postremò hominis. Hæc apertissimè patent ex libro Geneseos, nec indigent probatione. Nullius ergo momenti est explicatio, quam affert Jahias ex Ebn-abbaso, nimirùm: انه كان خلق الارض ثم خلق السموات (بسطها)
ثم عاد فدحا الارض وخلق فيها جبالها وانهارها
واشجارها ومرعاها: *Quòd Deus creaverit terram, deinde creaverit Cælos: & posteà regressus sit ad extendendam, seu complanandam terram, & creaverit in ea montes, & flumina, & arbores, & pascua.* Alcoranus enim affirmat, Deum primò creasse terram, & omnia, quæ sunt in ea: & deinde ad Cœlorum creationem animum intendisse.

TEXTUS ALCORANI.

30 وإذ قال ربك للملائكة إني جاعل في الأرض خليفة قالوا أتجعل فيها من يفسد فيها ويسفك
الدماء ونحن نسبح بحمدك ونقدس لك قال إني أعلم ما لا تعلمون ۞ 31 وعلم آدم الأسماء
كلها ثم عرضهم على الملائكة فقال أنبئوني بأسماء هؤلاء إن كنتم صادقين ۞ 32 قالوا
سبحانك لا علم لنا إلا ما علمتنا إنك أنت العليم الحكيم ۞ 33 قال يا آدم أنبئهم بأسمائهم فلما
أنبأهم بأسمائهم قال ألم أقل لكم إني أعلم غيب السموات والأرض وأعلم ما تبدون وما كنتم
تكتمون ۞ 34 وإذ قلنا للملائكة اسجدوا لآدم فسجدوا إلا إبليس أبى واستكبر وكان من
الكافرين ۞ 35 وقلنا يا آدم اسكن أنت وزوجك الجنة وكلا منها رغدا حيث شئتما ولا تقربا هذه
الشجرة فتكونا من الظالمين ۞ 36 فأزلهما الشيطان عنها فأخرجهما مما كانا فيه وقلنا اهبطوا
بعضكم لبعض عدو ولكم في الأرض مستقر ومتاع إلى حين ۞ 37 فتلقى آدم من ربه كلمات
فتاب عليه إنه هو التواب الرحيم ۞ 38 قلنا اهبطوا منها جميعا فإما يأتينكم مني هدى
فمن تبع هداي فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 39 والذين كفروا وكذبوا بآياتنا أولئك
أصحاب النار هم فيها خالدون ۞

VERSIO LATINA.

30. ET *memento ò Mahumete*, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Ego ſanè poſiturus ſum in terra Vicarium. Dixerunt *Angeli*: An pones in ea qui pravè agat in ea, & effundat ſanguines? Nos verò celebramus laudem tuam, & ſanctificamus te: *& ideò digniores ſumus hoc honore*. Reſpondit *Deus*: Equidem ſcio, quod vos neſcitis. 31. Et docuit *Deus* Adam nomina omnia ipſa *rerum*: deinde expoſuit eas coram Angelis, & ait: Enunciate mihi nomina harum, ſi eſtis veraces. 32. Reſponderunt: Laus tua: Non eſt ſcientia nobis, niſi quantum docueris nos: tu quippe es Sciens, Sapiens. 33. Dixit *Deus*: O Adam, enuncia illis nomina earum. Cùm autem enunciaſſet illis nomina earum, dixit *eis Deus*: An non dixi vobis, quòd ego ſcio arcanum Cœlorum & terræ: & ſcio quod propalatis, & quod abſconditis? 34. Et cùm diximus Angelis: Adorate Adam: & adoraverunt: ſed Eblis renuit *adorare eum*; & in ſuperbiam elatus eſt, fuitque ex Infidelibus. 35. Et Diximus: O Adam, habita tu, & conjux tua Paradiſum; & comedite ex eo affluenter ubi volueritis: ſed ne propius accedatis huic arbori, ne ſitis ex Iniquis. 36. Atqui excidere fecit illos Satan ab eo (*ideſt Paradiſo*): ejecitque eos ab eo *ſtatu*, in quo erant; & diximus: Deſcendite *in terram*; alter veſtrum alteri inimicus: & *erit* vobis in terra manſio, & uſus fructus uſque ad tempus *mortis*. 37. Et didicit Adam à Domino ſuo verba, *quibus peteret veniam peccati ſui*: & converſus eſt ſuper eum *Deus*, quia ipſe eſt Convertibilis, Miſericors. 38. Diximus: Deſcendite ab eo *(ideſt Paradiſo)* omnes. Porrò veniet vobis à me directio. Qui ergo ſecutus fuerit directionem meam, non *erit* timor ſuper eos, neque ipſi contriſtabuntur. 39. Qui autem increduli fuerint, & mendacii inſimulaverint ſigna noſtra; illi *erunt* ſocii Ignis *Gehennæ*; ipſi in eo perennaturi *ſunt*.

NOTÆ.

N O T Æ.

XXX. *icarium*] Arabicè خليفة propriè significat *Successorem*. Explicat Gelaleddinus يخلفني في تنفيذ احكامي فيها وهو ادم *Qui vice mei promulges leges meas in terra: & hic fuit Adam*. Hinc supremi Mahumetanicæ gentis Antistites خلفاء idest Caliphæ dicti sunt. Et hoc titulo Mahumetani scriptores honorant etiam Romanum Pontificem.

XXXII. *Laus tua*] Arabicè سبحانك idem valet ac *Absit hoc*. Est enim formula detestationis, seu aversionis ab aliqua re.

XXXIV. *Eblis*] Arabicè ابليس ita vocatur Diabolus, seu Satan: videtur à Græca voce διάβολος derivari. Gelal هو ابو الجن كان بين الملايكة *ipse est pater Geniorum*, seu Dæmonum, *qui fuit inter Angelos*. Fabulantur scilicet Arabes, Eblis, seu Diabolum, genuisse Genios, qui deinde alios Genios procreavere, antequam crearetur Adam: de quibus scribit hic idem Auctor; cùm mutuas cædes, & alia scelera in terra perpetrarent: ارسل الله الملايكة فطردهم الى الجزاير والجبال *Misit Deus Angelos, qui expulerunt eos in insulas, & in montes.*

XXXVIII. *Directio*] Hæc vox هدى frequens est in Alcorano: & videtur accipi pro divina prædestinatione, vel pro speciali illius effectu. Interpretatur hic Gelal كتاب ورسول *Librum*, & *Legatum*: nimirùm Legislatores, & libros legis: ut Moysem cum Pentateucho: Christum cum Euangelio: & Mahumetum cum Alcorano, & alios prophetas cum libris ipsis revelatis.

XXXIX. *Signa nostra*] Gelal. كتبنا *libros nostros*. Aliquando hæc dictio significat Sacros libros: aliquando versus Alcorani, aliquando miracula.

Circa Adæ creationem hæc habet idem Auctor: فخلق الله ادم من اديم الارض اى وجهها بان قبض منها قبضة من جميع الوانها وعجنت بالمياه المختلفة وسواه ونفخ فيه الروح فصار حيوانا حساسا بعد ما كان جمادا: *Creavit Deus Adam ex superficie terræ, desumpto pugillo illius ex omnibus ejus coloribus, & pinsuit cum aquis variis. Cùmque efformasset eum, inspiravit in eum animam, & factus est animal sensibile, postquam fuerat insensibilis res.*

Addit Jahias ex Mogiahedo: خلق الله ادم اخر ساعة النهار من يوم الجمعة: *Creavit Deus Adam horâ ultima diei Veneris*, seu feriæ sextæ.

De pomo illo vetitæ arboris, ita nugatur Jahias والشجرة التى نهى عنها ادم وحوا هى سنبلة فى تفسير ابن عباس: وقال قتادة هى التين وقيل هى شجرة العنب: *Arborem interdictam Adæ, & Hevæ, asserit Ebn-Abbas in sua expositione, fuisse unam spicam: Cottada autem mavult fuisse ficum: alii verò vitem cum uva.* Eodem ferè modo Gelaleddinus. Quidam etiam ex Hebræis triticum fuisse somniavere. Sexcentæ sunt fabulæ, quas hic tàm Arabes, quàm Hebræi confingunt. Nonnullas referam ex historia Ismaelis Ebn-Aly cap. 1, sect. de Adam, ex Arabico idiomate tota fide translata. Ita igitur ille. *Et creavit Deus excelsus corpus Adæ ex* صلصل *Salsal* (idest luto arido, nondum cocto) *& reliquit illud quadraginta noctibus; vel, ut alii malunt, quadraginta annis, jacens sine anima. Et veniebat Diabolus ad illud; & pede illud percutiebat, & resonabat, fragoremque emittebat. Dixitque Diabolus: Hoc non est creatum nisi ad imperandum. Dixit autem Deus Angelis: Cùm erexero illud, & animavero flatu meo, procidite adorantes eum. Et insufflavit Deus in eo animam de flatu suo, immittens per oculos ejus, & ipse vidit nasum suum adhuc luteum; & animam currentem per illum, donec pervenit ad pedes, & stetit rectus. Et adoraverunt eum omnes Angeli: sed Diabolus in superbiam elatus, noluit id facere. Et conjecit Deus super Diabolum maledictionem, & ejecit eum ex Paradiso, postquam fuerat Angelus super Cælum lunæ, & super terram, & unus de Thesaurariis Paradisi. Et docuit Deus Adam nomina omnia, & linguas omnium animalium maris & terræ.* Hæc ille de creatione Adæ, & peccato diaboli, non parùm diversa ab iis, quæ habentur in Alcorano. Pergit Mythologus: *At Diabolus voluit ingredi Paradisum, ut tentaret Adam: sed prohibuerunt eum custodes illius. Ille verò obsecravit omnia jumenta, ut portarent ipsum in Paradisum, quò alloqui posset Adam, & Uxorem ejus. Sed omnia recusaverunt, præter serpentem, qui accepit Diabolum inter duos dentes molares suos, & introduxit eum in Paradisum. Erat autem Serpens eo tempore figuræ pulcherrimæ, non illius, quam habet modo.* Narrat deinde quomodo Diabolus Protoplastos seduxerit, & quomodo Deus ejecerit eos è Paradiso simul cum Diabolo Serpente: & Pavone: tum prosequitur: *Et descendere fecit eos omnes in terram: & Adamum quidem abire jussit in regionem Indiæ super montem Sernadib. Habebat autem pro indusio unum de foliis Paradisi, quod cùm ventus dispersisset per illam terram, inde nata sunt aromata regionis illius. Heva verò descendit in Geddan, & diabolus in Desertum Meisam: Serpens autem in Asphahan, & Pavo in Mare. Perseveravit autem Adam flens peccatum suum, quousque Deus placatus est illi: & tunc venit ad Templum Meccæ, ibique coivit cum Heva inter Saphiam & Mervam: quæ concepit masculum & fœminam; & mense octavo fecit abortum. Iterùm concepit, & abortivit. Tertiò concepit, peperitque masculum, ac fœminam. Postquam verò centies peperisset, semper masculum & fœminam; concepit & peperit Abel, & sororem ejus: & postea Cain, & sororem ejus. Misit autem Deus Adam, ut prædicaret genti suæ; & tradidit ei è Cælo Libros viginti & unum.* Hactenus figmenta Chronologi Mahumetani.

REFU-

REFUTATA.

I. INfulsa est omninò consultatio illa Dei cum Angelis circa creationem Adæ: in qua tamen sapientiores videntur fuisse Angeli, quàm Deus: divinaverunt enim id, quod de Adam futurum erat, licèt Deus dixisset illis: *Ego scio quod vos nescitis.*

II. Ludimagistrum, & propemodum jocatorem facit Mahumetus Deum suum, dum introducit eum clam docentem Adamum nomina rerum; & deinde illum veluti è tabula, ea coram Angelis recitantem, quò doctior Angelis appareret. Deus juxta verissimam Theologorum, ac Philosophorum etiam Mahumetanorum sententiam concreavit Angelis sive Intelligentiis rerum omnium naturalium scientiam, idcircò etiam vocabula rerum ante creationem Adæ sciebant. Ipsa etiam ratio exigit, ut Creaturæ nobiliores & primæ Veritati propinquiores, habeant majorem scientiam, quàm aliæ. Nec tamen negamus, Deum etiam Adæ concreasse rerum naturalium scientiam, licèt imperfectiorem, quàm Angelis, ob quam posset rebus omnibus nomina, earum naturæ congrua imponere. Quòd verò ita clam ab Angelis eadem nomina eum docuerit, quæ posset coram iisdem memoriter recitare, nimis puerile est ac ridiculum.

III. Quòd Deus jusserit Angelos adorare Adam, adeò rectæ rationi repugnat, ut Gelaleddinus ipse Prophetæ sui dictum coactus sit moderari, accipiens سجود *adorationem* pro تحية بالانحنا *salutatione honorifica cum inclinatione*; quamquam contra linguæ Arabicæ proprietatem, & contra omnem veritatem: nam سجد nullo modo significat salutare, sed adorare, præsertim postrato corpore, & fronte ad terram demissa: & propriè tribuitur Deo. Quamobrem noluerunt primi socii Mahumeti (ut habetur in ejus vita) hoc modo Regem Æthiopiæ adorare, asserentes, soli Deo hanc adorationem deberi. Cottada relatus à Jahia ingenuè fassus est أكرم الله آدم بان اسجد له الملائكة *Honoravit Deus Adam, quia præcepit Angelis, ut adorarent eum*. Hùc accedit, nullum fuisse titulum, propter quem Adam esset ab Angelis adorandus. Licèt enim ea nomina divinasset, id nihilominus tamquam Psittacus fecerat: nec propterea erat Angelis doctior, aut scientior. Præterea incongruum prorsus est, ut inferior, & ignobilior natura à superiori adoretur. Neque in Sacris Scripturis invenimus ullibi, homines ab Angelis adoratos fuisse, licèt homines sæpè Angelos tanquam Deum repræsentantes adoraverint. Neque verò dici potest hìc Adam Dei vices gessisse, cùm utrisque præsens esset Deus, & utrosque interrogaret. Constat autem, adorationem non aliam ob causam Angelis præceptam fuisse, nisi quia Adam ea nomina memoriter protulerat; quæ à Deo clam didicerat, & Angeli nesciebant. Quamobrem meritò videtur Diabolus renuisse adorare Adam: & ideò apud Ismaelem filium Aly ita de Deo conqueritur: *Quare Deus maledixit mihi, & ejecit me de Paradiso? Non est justitia in hoc, quandoquidem nullum flagitium vel scelus admisi, sed cùm imperasset mihi, ut adorarem Adam, dixi ei: Non adoro nisi te.* Scias, Lector, hoc totum commentum Alcoranicum de adoratione Angelorum erga Adam erutum fuisse è Cloaca Thalmudica in Beresceith Rabbah ex R. Moyse Hadarsan: habere tamen aliquod fundamentum veritatis, quatenus (ut plures Theologi docent) Deus præcepit Angelis, ut Verbum suum, humana carne induendum, adorarent. Quod cùm nonnulli eorum facere recusassent, è Cœlo expulsi, ad ignem gehennæ damnati sunt.

IV. Falsum tamen est, quod supponit Alcoranus, unum tantùm Angelum peccasse, & hoc evenisse post primi hominis creationem. Quòd plures Angeli peccaverint, & ideò è Cœlo ejecti ad Tartarum damnati sint, constat primò ex Euangelio Matthæi cap. 25. ubi Christus dicit reprobis: *Ite maledicti in Ignem æternum, qui paratus est Diabolo, & Angelis ejus.* Secundò ex Epistola Judæ Apostoli, ubi dicitur: *Angelos verò, qui non servaverunt suum principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in Judicium magni Diei vinculis æternis sub caligine reservavit.* Tertiò ex lib. Apocal. cap. 12. in illis verbis: *Et Draco pugnabat, & Angeli ejus: & projectus est Draco ille magnus serpens antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas: & projectus est in terram, & Angeli ejus cum illo missi sunt.* Postremò non solùm in Sacris literis, sed etiam in libris Mahumetanorum sæpè reperitur vox pluralis شياطين *Satanæ*: quos dici non potest esse Genios illos, quos ipsi, & Hebræi consingunt, mediam speciem inter Angelos & homines; de quibus alibi sermo redibit, nam ipsimet distinguunt Satanas à Geniis. Constat verò etiam apud Arabes, Satanas esse malos, & hostes hominum. Sed mali non sunt, quia ita à Deo conditi sint, hoc enim repugnat divinæ Bonitati: ergo mali sunt, quia seipsos tales fecerunt per aliquod peccatum. Atqui cùm isti Satanæ ante peccatum essent boni, & non essent homines, neque Genii, quia nunquam Genios malos, aut homines malos appellant Mahumetani, nedum Sacræ literæ, Satanas, nisi fortè metaphoricè: superest ergo, ut essent Angeli, sicut etiam erat Eblis, qui propter peccatum factus est Satanas. Quòd verò Angeli peccaverint ante creationem hominis, apud Christianos Theologos habetur pro indubitato, quidquid sentiant Mahumetani cum Alcorano.

V. Est prorsus contra Sacras literas, Paradisum illum, in quo positus fuit Adam, & tentatus à Diabolo, in Cœlo situm fuisse: erat enim omninò in terra, ut patet ex verbis Pentateuchi Gen. cap. 2. *Produxitque Deus de humo*

humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suave: Lignum etiam vitæ in medio Paradisi. Et fluvius egrediebatur de loco voluptatis ad irrigandum Paradisum, qui inde dividitur in quatuor capita. Hæc capita sunt quatuor præcipua flumina, quæ irrigant varias regiones terræ. Absurdum autem est opinari, flumen Tigrim, vel Euphratem descendere à septimo Cœlo, ubi fingunt Mahumetani esse Paradisum, in quo positus Adam peccavit. Huc accedit, Deum posuisse Adam in Paradiso, *ut operaretur, & custodiret illum.* Quod sanè nisi ridiculè diceretur de aliquo horto in septimo vel in quocumque alio Cœlo sito: præsertim cùm in ipso Alcorano Sura 3. dicatur, Paradisum hunc adeò spatiosum esse, ut totius terræ Cœlorumque omnium latitudinem occupet. Est autem certissimum dogma apud Moslemos, Paradisum Adæ in septimo Cœlo esse collocatum.

TEXTUS ALCORANI.

يا بني إسرائيل اذكروا نعمتي التي أنعمت عليكم وأوفوا بعهدي أوف بعهدكم وإياي فارهبون ۝
40 وآمنوا بما أنزلت مصدقا لما معكم ولا تكونوا أول كافر به ولا تشتروا بآياتي ثمنا قليلا وإياي
فاتقون ۝ 41 ولا تلبسوا الحق بالباطل وتكتموا الحق وأنتم تعلمون ۝ 42 وأقيموا الصلوة
وآتوا الزكوة واركعوا مع الراكعين ۝ 43 أتأمرون الناس بالبر وتنسون أنفسكم وأنتم تتلون
الكتاب أفلا تعقلون ۝ 44 واستعينوا بالصبر والصلوة وإنها لكبيرة إلا على الخاشعين ۝
45 الذين يظنون أنهم ملاقوا ربهم وأنهم إليه راجعون ۝ 46 يا بني إسرائيل اذكروا نعمتي التي
أنعمت عليكم وأني فضلتكم على العالمين ۝ 47 واتقوا يوما لا تجزي نفس عن نفس شيئا
ولا يقبل منها شفاعة ولا يؤخذ منها عدل ولا هم ينصرون ۝ 48 وإذ نجيناكم من آل فرعون
يسومونكم سوء العذاب يذبحون أبناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء من ربكم
عظيم ۝ 49 وإذ فرقنا بكم البحر فأنجيناكم وأغرقنا آل فرعون وأنتم تنظرون ۝ 50 وإذ
واعدنا موسي أربعين ليلة ثم اتخذتم العجل من بعده وأنتم ظالمون ۝ 51 ثم عفونا عنكم من
بعد ذلك لعلكم تشكرون ۝ 52 وإذ آتينا موسي الكتاب والفرقان لعلكم تهتدون ۝
53 وإذ قال موسي لقومه يا قوم إنكم ظلمتم أنفسكم باتخاذكم العجل فتوبوا إلى
بارئكم فاقتلوا أنفسكم ذلكم خير لكم عند بارئكم فتاب عليكم إنه هو
التواب الرحيم ۝

VERSIO LATINA.

40. O Filii Israel, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui erga vos: & servate pactum meum, *& ego* servabo pactum vestrum: & me, reveremini me. 41. Et credite in id quod demisi, confirmans id quod est vobiscum; & ne sitis primus incredulus in illud: neque commutetis cum signis meis pretium parvum: & me, timete me. 42. Et ne vestiatis veritatem vanitate: & *ne* abscondatis veritatem, & vos cognoscitis *eam*. 43. Et subsistere facite orationem: & date eleemosynam: & incurvamini cum incurvantibus se. 44. An præcipietis hominibus justitiam, & obliviscemini animarum vestrarum? & vos legitis Librum *Pentateuchi*. An ergo non intelligitis? 45. Et postulate auxilium cum longanimitate, & oratione, & quidem hæc (*idest oratio*) sanè gravis est, præterquam

quam super humiles. 46. Qui cogitant, quòd ipsi occursuri sint Domino suo *in die resurrectionis*; & quòd ipsi ad eum sint redituri. 47. O filii Israel, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui erga vos; & quòd ego excellentes feci vos super Mundos (*idest super omnes nationes ætatis vestræ*). 48. Et timete diem, *in quo* non satisfaciet anima pro anima quidquam: & non acceptabitur ab ea intercessio, neque accipietur ab ea compensatio: neque ipsi adjuvabuntur. 49. Et *mementote*, quando liberavimus vos à familia Pharaonis: infligebant vobis malum pœnæ: mactabant filios vestros, & vivere sinebant fœminas vestras: & in hoc *fuit* probatio à Domino vestro magna. 50. Et quando divisimus vobis mare, & eruimus vos, & demersimus gentem Pharaonis; & vos intuebamini. 51. Et quando pepigimus cum Moyse quadraginta noctes: tum accepistis Vitulum *in Deum*, post eum; & vos *fuistis* iniquè agentes. 52. Tum ignovimus vobis post hoc *scelus*, ut vos gratias ageretis. 53. Et quando attulimus Moysi Librum *Pentateuchi*, & Distinctionem *inter licita & illicita*, ut vos dirigeremini.

N O T Æ.

XL. E*T servate pactum meum*] Jahias تفسير الكلبى واوفوا بعهدى فى الايمان بمحمد اوف بعهدكم الذى عهدته لكم بالجنة : *Explicat Calebius: Et servate pactum meum de credendo in Mahumetum: & ego servabo vobis pactum vestrum, quod pepigi vobiscum de dando vobis Paradiso.* Eodem modo Gelaleddinus.

XLI. *Et credite in id quod demisi*] Gelal. وامنوا بما انزلت من القران مصدقا لما معكم من التوراة الموافقة له فى التوحيد والنبوة : *Et credite in Alcoranum, quem tradidi, qui verificat, & confirmat id, quod habetis in Pentateucho, & convenit cum illo circa Unitatem Dei, & prophetiam Mahumeti.* Ita etiam Jahias.

Neque commutetis cum signis meis pretium parvum] Gelal. التى فى كتابكم من نعت محمد *Vaticinia seu epitheta, quæ sunt in Libro vestro de Mahumeto.* Jahias: وكان الذين يفعلون ذلك علماءهم وكانت لهم ماكلة من اليهود كطعام فذلك الثمن القليل : *Erant autem, qui hoc faciebant, Sapientes eorum, quibus præbebatur victus à Judæis quotannis: & hoc significat pretium parvum.*

XLII. *Et ne abscondatis veritatem*] Gelal. نعت محمد *Epitheta Mahumeti.* Jahias ولا تلبسوا الحق بالباطل قال قتادة لا تخلطوا الاسلام باليهودية والنصرانية وكان معنى الاية لا تلبسوا امر النبى بما يحرفون ويكتمون الحق يعنى محمدا من وانتم تعلمون انى تجدوننى مكتوبا عندكم : *Ne vestiatis veritatem vanitate. Explicat Cattada: Ne commisceatis Mahumetismum cum Judaismo & Christianismo. Et sensus versiculi hujus est: Ne vestiatis ea, quæ spectant ad Mahumetum iis, quæ immutant, ac depravant* in Sacris Scripturis, *abscondentes veritatem, nempe Mahumetum ipsum* in illis prædictum: *& vos scitis, me inveniri scriptum apud vos.*

XLIII. *Et subsistere facite orationem, & date eleemosynam*]. Sæpè hæc repetit Alcoranus. Sciendum autem est, quinque esse fundamenta sectæ Mahumetanicæ, quæ Algazelus ex dicto ipsius Mahumeti ita enumerat: بنى الاسلام على خمس : شهادة ان لا اله الا الله وان محمد رسول الله : واقام الصلاة : وايتاء الزكاة : والحج : وصوم رمضان : *Fundatur Eslam (idest Secta Mahumetica) super quinque res, quæ sunt: Protestatio, quòd non sit Deus ullus præter Deum, & quòd Mahumetus sit Legatus ejus. Persolutio orationis. Contributio eleemosynæ. Peregrinatio Meccana. Jejunium mensis Rhamadan.* Quod attinet ad الصلاة *Orationem*; eam quinquies in singulos dies persolvunt. Primò: mane diluculo. 2. In ortu Solis. 3. In meridie. 4. In declinatione Solis. 5. In principio noctis. Antequam orent, sese accuratissime abluunt, præsertim si anteà vel naturæ necessitates explendo, vel alio quovis modo se polluerint. Non licet supra nudam humum orare, sed pallium stragulum, vel strophiolum genibus substernunt. Inter orandum, ne oculum quidem circumvertunt. Si verbum, vel crepitus in orando exciderit, iterum preces incipiunt. Tota oratio consistit in multis incurvationibus, quas vocant الركوع & adorationibus, quas السجود appellant, & aliis gesticulationibus in morem histrionum. Hujusmodi preces persolvunt ubicumque eos hora indicta deprehenderit, in meschitis, in domibus, in plateis. Libentiùs tamen orant in locis conspicuis, quò ab omnibus videri possint, quemadmodum Scribæ, & Pharisæi apud Judæos faciebant.

Quod attinet ad الزكاة Eleemosynam, à verbo زكر quod significat *augere*, vel, *purum & justum esse* (quasi eleemosyna augeat opes Auctoris sui, cumque justum & purum efficiat) alia est præscripta à lege, juxta cujusque majores, vel minores facultates, & respondet nostris decimis, vel censui: alia verò est arbitraria, quæ etiam dicitur الصدقة *justitia*: quo nomine appellatur quoque in Euangelio

Matth. cap. 6. *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus*. Sunt porrò Mahumetani, præsertim Magnates, quemadmodum ad furta & rapinas proclives, ita ad eleemosynas, & legata pia facienda liberales: ita ut etiam ad aves, canes, & feles alendos non pauci pingues reditus post obitum suum relinquant. Sed de his & aliis Mahumetanicæ, Sectæ fundamentis, vide Prodromum, p.4. à cap.3. usque ad cap. 14. exclusivè, nam ibi de illis agitur ex professo.

Quod spectat ad illam Vituli adorationem: ita eam fabulosè refert Sciahinsciah. *Perrexit Moyses in Synam, constituitque pro se Vicarium Aaron fratrem suum super filios Israel; Erat autem inter Hebræos Samarita quidam. Deus verò loquutus est ad Moysem, & dedit illi novem Tabulas, in quibus descriptus erat Pentateuchus. Dixit verò illis Samarita: Facite vobis aliquem Deum; Moyses enim jam prorsus recessit à vobis. Habebat autem Samarita pulverem, quem acceperat ex vestigiis unguis equi Gabrielis. Sumpsitque armillas, & monilia eorum, & posuit ea in conflatorio, conjecitque desuper de illo pulvere, & evasit vitulus, qui habebat corpus, & mugiebat*: & *adoraverunt eum filii Israel, exceptis duodecim millibus*. Hæc ex Arabico fideliter translata.

R E F U T A T A,

I. Uærimus à Moslemis in quanam Sacrorum Librorum pagina contineatur pactum illud, quo Israelitæ, seu Judæi promiserunt Deo, se credituros in Mahumetum: Deus verò promisit illis se propter hoc daturum ipsis Paradisum. Nullibi certè reperitur, nec reperietur unquam.

II. Quærimus qua veracitate dicat Mahumetus, Alcoranum confirmare Pentateuchum, illique esse conformem: cùm videamus inter utrumque dissensiones propè innumeras. In Alcorani decursu licebit eas recognoscere.

III. Licet Judæi alias ob causas culpandi, incusandique sint: injustè tamen & falsò de illa Sacrorum Librorum corruptione, vel occultatione vaticiniorum de Mahumeto accusantur. Hujusmodi enim vaticinia nusquam, & nunquam fuerunt in Pentateucho, neque in aliis Sacris Libris veteris, aut novi Testamenti. Quamobrem impossibile est, Judæos ea corrupisse, vel occultasse. Consequentia est aperta: antecedens evidenter probatur ex integritate superiùs asserta Pentateuchi, & cæterorum Sacrorum Librorum. Et quamvis in iisdem Sacris Libris nonnullæ ex incuria Scriptorum, vel Interpretum varietates occurrant, nihil tamen est, quod pertineat ad Mahumetum, vel ad illius Superstitionem.

Hoc argumento convicti Sapientiores Moslemi coguntur Sacras Scripturas, quas nunc præ manibus habemus, tamquam incorruptas fateri, ad easque recurrere, atque ex his aliquid pro suo Propheta expiscari, ne ille nimis impudens agnoscatur, dum affirmat, se à Pentateucho, & Euangelio prædictum fuisse. A Christianis igitur Apostatis, scelestissimisque Judæis edocti, tot ex utroque testamento pro Mahumeto testimonia producunt, ut Ahmedus filius Abdholhalimi non vereatur affirmare, plusquam centum loca in utroque testamento inveniri, quæ de Mahumeti adventu, deque illius Secta apertissimè loquantur. Quòd si ab iis petas, quomodo ergo Mahumetus conqueritur in Alcorano, vaticinia, quæ erant de se in Pentateucho, & Euangelio, à Judæis, & Christianis fuisse deleta? Respondebunt, deleta quidem, vel celata fuisse à Judæis, & Christianis; qui Meccæ, vel Medinæ morabantur: non tamen à cæteris, qui extra regiones illas in reliquis orbis partibus vivebant. Ego verò illis in hoc non adversabor: sed videamus, quænam sint hæc tot vaticinia de Mahumeto, ejusque Secta in Pentateucho, & Euangelio.

Primò proferunt verba illa Deuteronomii cap. 33. *Dominus de Sinai venit, & de Seir ortus est nobis: apparuit de Monte Pharan &c.* quibus associant illa alia Habacuc cap. 3. *Deus ab Austro veniet, & Sanctus de monte Pharan*. Mons enim Sinai, (inquiunt) præsignavit legem Moysi, quæ data fuit in Sinai. Mons autem Seir erat typus Euangelii, quod datum fuit Christo, qui fuit ex Seir, terra, vel monte Galilææ, ex oppido quodam, cui nomen Nazaret. Consequenter dicendum erit, Montem Pharan præsignare traditionem Alcorani Mahumeto; Pharan quippè est Mons Meccæ, imò Mecca ipsa, ubi natus est Mahumetus. Sed respondemus, falsum esse Montem Seir, de quo loquitur Pentateuchus, esse in Galilæa, vel pertinere ad terram Christi Natalem, falsum etiam esse Montem Pharan esse Meccam, vel ad Meccam spectare: esto vel in Galilæa, vel in Mecca sit aliquis mons, qui Seir, vel Pharan hodie appelletur: quod prorsus ignoro. Verùm quid faciunt hæc ad Mahumetum, ejusque Sectam? Omnia alia, quàm Mahumetum respiciunt verba Pentateuchi, & Habacuc.

Objiciunt, in verbis Habacuc inveniri expressum nomen Mahumeti: ita enim allegat illa Arabicè Ahmedus: جا الله من التيمن وظهر القدس عـلى جبال فاران وامتلات الارض من تحميد احمد وملك بيمينـه رقاب الامم وانارت الارض بنوره وحملت خيلـه في البحر : *Venit Deus ab Austro, & apparuit Sanctus super montes Pharan; & impleta est terra laudatione Ahmed: & possedit dextera ejus cervices gentium, & illuminavit terram luce sua, & invecti sunt equites ejus in mare*. Sciendum est autem, Mahumetum tria nomina apud Arabes habere: محمد *Mohammad*: idest laudatus. احمد *Ahmad*: idest laudatissimus: & ابو القاسم *Abulcasem* idest Pater Alcasemi, eò quod habuerit filium nomine Alcasem.

Verùm hæc lectio est contra fidem tàm originis Hebraicæ, quàm Græcæ, Syriacæ, Arabicæ, Latinæ, & aliarum omnium versionum; imò contra ipsum

ipſum Ahmedum, qui paulò ſuprà allegans hoc idem Habbacuc teſtimonium, ita habet: ومثل هذا بشارة اخري بمحمد من من كلام بما رضوه من ترجمتهم وهو جاء الله من جبال فاران وامتلاءت السما والارض من تسبيحه ومن تسبيح امته. *Et ſimilis huic* (Deuteronomii) *eſt alia prophetia de Mahumeto fauſtæ memoriæ ex verbis, in quibus conſentiunt juxta interpretationem ipſorum. Et eſt hujuſmodi: Venit Deus à montibus Pharan, & impletum eſt cœlum & terra laudatione ejus, & laudatione gentis ejus*. Ubi hic Ahmad? Porrò verba illa Habbacuc omnia referuntur ad Deum tantùm, non ad Mahumetum, aut alium, ut patet ex contextu ſermonis. Vide Prodr. p. 1. c. 5. pag. 13.

Secundum teſtimonium deſumitur ex peculiari benevolentia, quam oſtendit Deus erga Iſmaelem, ex cujus progenie ortus eſt Mahumetus. Fecit emanare fontem, quo cum ſiti pereuntem recrearet, ut habetur Geneſ. cap. 21. ubi etiam dicitur, *Deum fuiſſe cum eo*: & Angelum promiſiſſe matri ejus, *ſe facturum illum in gentem magnam*; imò Deum ipſum, ut habetur cap. 17. dixiſſe hæc verba Abrahæ: *ſuper Iſmael quoque exaudivi te: ecce benedicam ei, & augebo, & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam illum in gentem magnam*: Quibus in verbis notandum eſt, dictionem illam, *valdè*, in origine Hebraica legi בִּמְאֹד מְאֹד ideſt, *in multum multum*. Porrò ſi characteres Hebraici hìc poſiti, per Cabalam Arithmeticam numerentur, conſtituunt numerum 92. nimirùm: ב valet 2. מ 40. א 1. ד 4. מ 40. א 1. ד 4. Hunc autem eundem numerum ſummat nomen محمد nempè *Mahumetus*. Nam م valet 40. ح 8. م 40. د 4. Omitto alia, quæ in laudem Iſmaelis, & Hagar matris ejus Mahumetani Sapientes adducunt.

Reſpondeo tamen omnia hæc nullius eſſe momenti, & eadem multòque majora legi in Scripturis feciſſe Deum pro aliis hominibus, quorum aliqui non ſolùm nullam inſtituerunt novam religionem, ſed etiam mali fuerunt, & reprobi, veluti Cyrus, Saul & alii. Nulla verò facta fuit promiſſio à Deo, vel ab Angelo circa Iſmaelem, quin multò major, & magnificentior facta ſit circa Iſaac, de quo etiam cap. 17. verſ. 2. & 6. adhibetur illa forma loquendi, ſed valdè ſpecioſior, & glorioſior, quæ adhibita fuerat de Iſmael. Dicit enim ibi Deus loquens cum Abraham: *Et ponam pactum meum inter me, & inter te, & multiplicabo te* בִּמְאֹד מְאֹד *in multum multum*. Et paulò poſt: *Ego ſum & pactum meum tecum, eriſque pater multarum gentium &c. faciamque te creſcere* בִּמְאֹד מְאֹד *in multum multum. Et ponam te in gentibus, regeſque ex te egredientur: & ſtatuam pactum meum inter me, & te, & inter ſemen tuum poſt te in generationibus tuis fœdere ſempiterno, ut ſim Deus tuus, & ſeminis tui poſt te. Daboque tibi & ſemini tuo terram peregrinationis tuæ, omnem terram Chanaan in poſſeſſionem æternam*. Non poteſt dubitari, quin his locis ſermo ſit de Iſaac, dum multiplicatio *in multum multum*, cum pacto conjungitur, quod non cum Iſmael, ſed cum Iſaac initum eſt, dicente Deo ipſo. *Pactum autem meum ſtatuam ad Iſaac*. Et prætereà ſermo eſt de illo ſemine, cui terra Chanaam danda erat in hæreditatem. Prætereà dum in Pentateucho nominatur abſolutè, *Semen Abrahæ*, ſemper de Iſaac accipiendum eſt cùm dixerit Deus Abrahæ Geneſ. cap. 21. *In Iſaac vocabitur tibi ſemen*. Itaque Iſmael non ingreditur in pactum, neque computatur in ſemine Abrahæ, imò nec cenſetur filius ejus: id quod manifeſtè patet ex illis verbis Dei Abraham Geneſ. cap. 22. *Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis Iſaac*. Porrò Iſmaelem ſemper vocat Scriptura filium ancillæ, quod ſi filius Abrahæ cenſeretur, non poſſet Iſaac cum veritate filius ejus unigenitus appellari. Magis autem roboratur hæc veritas, quia quoties dixit Deus Abrahæ: *In ſemine tuo benedicentur omnes gentes terræ*: certiſſimum eſt, eum reſpectu Iſaac tantùm locutum fuiſſe: eadem enim verba ipſi Iſaac iteravit cap. 26. & poſt eum filio ejus Jacob, cap. 28.

Porrò obſervatio illa Cabaliſtica in verbis Hebraicis במאד מאד, & in nomine محمد *Mohammed*, ſeu Mahumetus; eſt prorſus deridenda. Primò enim falſum eſt, eſſe utrobique eumdem numerum, nam in محمد ſunt tria م: duo expreſſa, & unum latens ſub التشديد, quod tamen in legendo exprimitur: itaque continet numerum, non 92.; ſed 132. Deinde, cùm dictiones illæ Hebraicæ uſurpentur non ſolùm de Iſmael, ſed etiam de Iſaac, & prætereà de Iſraelitis cap. 1. Exodi; apparet, quàm vanè in Iſmael tantùm fingantur habere myſterium. Quòd ſi licet in his Cabaliſticis ineptiis nugari, & velint Mahumetani obſtinatè perſiſtere in ſua opinione, prædici Mahumetum ubi uſurpantur de Iſmael verba בִּמְאֹד מְאֹד ego facilè illis aſſentiar: nam ſi ritè rectèque numeres נְבִיא כָּזָב *Propheta mendacii*, vel *Pſeudopropheta*, invenies adamuſſim numerum 92. qualis eſt in בִּמְאֹד מְאֹד & belliſſimè quadrabit in Mahumetum. Cæterùm quoad Iſmaelem certum eſt, illum fuiſſe hominem malum, tùm quia li-

centiùs & lasciviùs se gessit cum Isaac, & cum persecutus est, quare Deus approbavit ejectionem ejus è domo Abrahæ tùm quia Angelus prædixit matri, illum *fore hominem ferum*, *& manum illius futuram contra omnes, & manum omnium contra eum*: tùm denique quia sæpè nominatur *Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob*, numquam autem Deus Ismael. Ismaelitæ quoque & Hagareni in Sacris literis, semper cum vituperatione nominantur. Hoc secundum testimonium validissimè rejicitur in Prodr. p. 1. cap. 5. pag. 13.

Tertiò allegant Doctores Moslemi, præsertim Auctor libri تاييد الملة verba illa Deuteronomii Cap. 18. *Prophetam de gente tua*, seu ut habent Hebræi *de medio, vel interiori suo è fratribus tuis sicut me, suscitabit tibi Dominus Deus tuus: ipsum audies*. Fundamentum Mahumetanorum pro asserenda hac prophetia Mahumeto est, quia in fine Pentateuchi Deuteron. cap. 34. dicitur: *Et non surrexit ultra Propheta in Israel sicut Moyses*. Ergo Propheta ille, qui promittitur ibidem cap. 18. similis Moysi, non poterit esse ex Israel; ergo erit Ismaelita: & per consequens, Mahumetus.

Respondemus non solùm in sententia S. Petri in Actis Apostolicis cap. 3. & communiter omnium Christianorum, & nonnullorum etiam Hebræorum, sed etiam ipsorum Mahumetanorum, & præsertim Ahmedi filii Abdolhalimi in Apologia pag. mihi 254. prædicta verba intelligenda esse de Christo, qui, quatenus simplex Propheta, non fuit aliquibus in rebus, & præsertim in signis, & portentis terrificis, similis Moysi; & de his præcipuè loquitur Pentateuchus in illis verbis: *Et non surrexit ultra Propheta in Israel sicut Moyses, quem nosset Dominus facie ad faciem, in omnibus signis, atque portentis, quæ misit per eum, ut faceret in terra Ægypti &c.* Ita explicant hunc locum Doctores Hebræi lib. 3. Iccarim cap. 20. Cæterùm Christus, cùm non solùm esset Propheta & homo, sed etiam Deus, major fuit non solùm Moyse, & cæteris Prophetis, sed etiam ipsis Angelis, ut testatur etiam Auctor Hebræus in *Neve Scialom*; lib. 9. cap. 5. dicens: *Rex Messias erit supra Abraham, & supra Moysem, & verè etiam dicitur supra Angelos administratores*. Cæterùm, ridiculum est, Prophetam suscitandum è medio Israel, & è fratribus ejus, esse Mahumetum Ismaelitam, cùm Ismaelitæ non fratres, sed hostes semper fuerint Israelitarum. Vide Prodr. p. 1. loco citato.

Quartò adducit idem Auctor verba illa Deuteronomii cap. 26. *Dominus elegit te hodie, ut sis ei populus peculiaris &c. & faciat te excelsiorem cunctis gentibus, quas creavit, in laudem, & nomen, & gloriam suam*. Connectit hic Auctor verba illa, *in laudem, & nomen &c.* cum, *gentibus, quas creavit*: cùm re vera conjungenda sint cum illis, *& faciat te excelsiorem*: ut constat ex interpunctionibus Originalis Hebraici, & versionis latinæ, & præcipuè ex versione Græca, quæ ita habet: *Dominus elegit te hodie &c. ut esses sublimis super omnes gentes, qui fecit te nominatum, & gloriosum, & honoratum*.

Respondemus itaque, nihil attinere hunc locum ad Mahumetum, vel Mahumetanos. Atqui, etiamsi concederemus illis id, quod sibi arrogant, esset tamen contra ipsos, nam probaret, Israelitas superiores futuros Ismaelitis, & Mahumetanis. Vide Prodr. l. c.

Quintò allegat Ahmedus filius Abdolhalimi verba psalmi 149. *Cantate Domino canticum novum &c.* & existimat omnia, quæ in eo psalmo habentur, pertinere ad Mahumetanos: ipsi enim (inquit ille) *Magnificant Deum vocibus altis, dum clamant è turribus meschitarum invitantes populum ad quinque precationes, neque faciunt id tubis, sicut Hebræi, neque campanis, sicut Christiani: quamobrem meritò vocatur canticum novum. Præterea utuntur gladiis ancipitibus, seu duarum acierum, quibus reges & provincias debellarunt: Lætantur etiam in cubilibus suis, quia quando defessi sunt, persolvunt preces suas extensi super cubilia*.

Sed respondemus primò, nimis crassè, & omninò nugatoriè Auctorem verba Prophetica explicare. Deinde asserimus, eo in loco non de Mahumeto, vel Mahumetanis, sed de Israelitis, & eorum rege Messia contineri vaticinium, id quod patet ex verbis paulò antè præcedentibus: *Lætetur Israel in eo, qui fecit eum, & filii Sion exultent in rege suo*.

Sextò adducit idem Auctor pro Mahumeto verba Psalmi 44. *Speciosus forma præ filiis hominum*, & cætera, quæ sequuntur in eodem Psalmo.

Respondeo totum illum psalmum, non solùm ex dicto S. Pauli in Epist. ad Hebræos cap. 1. verùm etiam ex consensu Interpretum Hebræorum, & Christianorum, ad Messiam, non ad Mahumetum pertinere, atque id fatetur etiam Ahmedus ipsi sibi turpiter contradicens in Apologia pag. mihi 60. oppugnans Christi Divinitatem his verbis: ومما يبين قولنا

في خلق للمسيح ان هذا الاسم انما وقع له

لانه مسح للنبوة والخير ومسحه الله تبارك

وتعالى وقد قال داوود في زبوره قولا يشهد على

ذلك بعينه : من اجل هذا مسحك الله

الهك اكثر مما مسح به نظارك : فابان داوود

بهذه الاية معنى المسيح وان مسحه الاله

واتاه مصطفا مكرم بزيادة على نظاره :

Inter ea, quæ magis confirmant dictum nostrum de esse Christi creato, illud est, quòd hoc nomen Messias, impositum fuit illi, eò quòd ad Prophetiam, & ad felicitatem unctus fuerit à Deo benedicto, & excelso. Et quidem dictum Davidis in psalmis hoc idem testatur: Ait enim: Propterea unxit te Deus Deus tuus, plus-

plusquam unxerit consortes tuos. Innuit autem David his verbis significationem hujus vocis, Messias: quia scilicet unctus fuit à Deo, & electus ab eo supra omnes consortes suos.

Septimò. Referunt ad Mahumetum tamquam pro eo scriptum, Psalmum septuagesimum primum, qui incipit: *Deus judicium tuum Regi da.*

Verùm ex ipso titulo Hebraico לִשְׁלֹמֹה constat, prædictum psalmum compositum fuisse in Salomonem literaliter, mysticè verò, atque etiam historicè in Christum à Salomone oriundum, cujus ipse Salomon typum gerebat. Hæc est sententia communis non solùm Christianorum, sed etiam Hebræorum: neque ullo modo pertinet ad Mahumetum: præsertim propter illa verba: *Orietur in diebus ejus justitia, & abundantia pacis*: nam Mahumetus totam vitam inter bella, arma, prædas, rapinas, cædesque transegit. Quamobrem inter ejus epitheta censentur, نبي للملحمة Propheta prælii: القتال Pugnator: & alia hujusmodi.

Octavò. Applicant Mahumeto verba illa Isaiæ cap. 42. *Ecce Servus meus suscipiam eum*: totumque illud caput, pro eodem interpretantur.

Sed certum est, totum illud de Christo esse vaticinium: ita enim asserit Euangelium Matthæi cap. 12. Et septuaginta interpretes, quos Ahmedus cæteris præfert, de Messia sub nomine Jacob, & Israel, ex quo Messias nasciturus erat, exponunt, hoc modo: *Jacob puer meus tuebor eum: Israel electus meus, suscepit eum anima mea.* Hebræi etiam de Messia communiter exponunt. Hùc accedit, ea, quæ in illo capite habentur, nullo modo Mahumeto convenire.

Nonò. Exponunt tamquam vaticinium de Secta Mahumetanica, saltem verba illa ejusdem capitis, quæ incipiunt à num. 11. *Sublevetur desertum, & civitates ejus: in domibus habitabit Cedar: laudate habitatores Petræ de vertice montium clamabunt &c.* Desertum enim Cedar, & Petra spectant ad Arabiam, & ad Ismaelitas: quamobrem videtur per hæc prædici Secta Mahumetanica.

Sed breviter respondeo, totum illud caput esse sibi consonum, totumque de Christo exponendum, ob cujus adventum deserta quoque, & inculta Arabiæ loca lætitiam erant ostensura, quemadmodum & Insulæ remotissimæ, & à Dei notitia prorsus alienæ, de quibus in eodem capite fit mentio. Et quidem in Arabia religionem Christi floruisse, & innumeros Monachorum, & Eremitarum cœtus deserta illius incoluisse, Mahumetani ipsi, ne dum Christiani suis in historiis affirmant. Sed de his & sequentibus testimoniis satis amplè in prima parte Prodromi disseruimus, & clarè ostendimus, non pertinere ad Mahumetum.

Decimò. Habent tamquam oraculum de Mahumeto satis celebre illud, quod dicitur Isaiæ cap. 21. *Et vidit currum duorum equitum, ascensorem asini, & ascensorem Cameli.* Ubi per ascensorem asini intelligunt Christum: per ascensorem verò Cameli Mahumetum.

Verùm fundamento nimis levi nititur hoc vaticinium pro Mahumeto, qui, ut constat ex libro اعلام الهدي Sect. 8. asseruit, prædictum fuisse de se à quodam Propheta Judæo: هو اخر الانبياء وافضلهم يركب الحمار ويلبس الشملة *Ipse erit ultimus Prophetarum, & excellentissimus eorum: equitabit asinum, & inductur paludamento.* Præterea Ismael filius Aly in ejus vita asserit, illum habuisse quatuor asinos ad equitandum. Quamobrem si præfatum vaticinium juxta ineptam Mahumetanorum expositionem intelligendum esset, magis Mahumeto, quàm Christo convenit esse ascensorem asini. Sed veram hujus vaticinii explicationem vide in Prodromo loco citato, ubi ostendi, ex communi expositorum sensu, per ascensorem Asini intelligi Cyrum, Regem Persarum: per Ascensorem verò Cameli Darium Regem Medorum: nihil verò esse, quod vel ad Christum, vel ad Mahumetum pertineat.

Undecimò. Volunt verba Isaiæ cap. 60. *Leva in circuitu oculos tuos, & vide, omnes isti congregati sunt &c.* prædicta fuisse de urbe Mecca patria Mahumeti.

Sed respondemus, totum illud caput pertinere ad Jerusalem, ut patet ex principio illius capitis in versione Septuaginta Interpretum, φωτίζου φωτίζου Ἱερουσαλήμ: *Illuminare illuminare Jerusalem.* Idem dicimus de illis verbis cap. 54. *Lætare, & exulta sterilis, quæ non pariebas &c.* quæ etiam trahunt ad eandem Meccam: constat enim ex testimonio S. Pauli ad Galatas cap. 4. pro *sterili*, intelligi Jerusalem, non quidem terrenam, sed spiritualem, nempè Ecclesiam gentium à Christo congregatam, sive Jerusalem cœlestem, quæ continet Ecclesiam Beatorum.

Duodecimò. Accipiunt tamquam oraculum de Mahumeto verba illa ejusdem Prophetæ cap. 9. *Parvulus natus est nobis &c.*

Sed certissimum est ibi vaticinium esse de Messia, cui soli convenit nomen אל nempè *Deus*; neque Mahumetus unquam appellatus est Deus, ne ab ipsis quidem Mahumetanis, & manifestiùs patet ex verbis sequentibus: *Super solium David, & super regnum ejus sedebit, ut confirmet illud usque in sempiternum.* Quæ sunt ipsissima verba Angeli ad Mariam Virginem Matrem ejus Lucæ cap. 1. *Dabit illi Dominus Deus sedem David patris ejus, & regnabit in domo Jacob in æternum.*

Decimotertiò. Est celeberrimum apud Mahumetanos de Mahumeto vaticinium illud, quod refertur cap. 2. Danielis, de lapide illo sine manibus abscisso de monte, qui percussit, & contrivit statuam illam, quæ quatuor Mundi Monarchias præsignabat: & factus est mons magnus, & implevit universam terram.

Communis tamen tàm Hebræorum, quàm Christianorum sententia est, semperque fuit, la-

pidem illum significare Messiam, qui per Euangelium subjecit sibi Romanum Imperium, & per consequens omnia regna illa, quæ in statua prædicta figurabantur: id quod manifestè prædixit David psalmo 2. illis verbis: *Postula à me, & dabo tibi Gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: reges eos in virga ferrea, & tamquam vas figuli confringes eos.* Quæ verba non solùm Judæi, & Christiani, sed etiam Mahumetus filius Jacob, Auctor القاموس seu Thesauri linguæ Arabicæ celeberrimus inter Mahumetanos, de Christo intelligenda esse affirmat. Vide eundem in verbo ولد.

Hæc, & alia levioris momenti vaticinia producunt Mahumetani ex veteri testamento, quæ omnia, & alia uberiùs tractata vide in Prodr. p. 1. cap. 5. pag. 13. Ex Euangelio etiam, & aliis libris novi testamenti aliquot pro Mahumeto, ejusque secta oracula vel eruunt, vel eruere conantur.

Primum, atque illud communissimum ac celeberrimum est promissio facta à Christo Domino de Spiritu Sancto Paraclito in Euangelio S. Joannis cap. 14. 15. & 16. Volunt enim obstinatissimè per Spiritum illum Mahumetum esse intelligendum.

Verùm clarius Sole ex toto contextu Euangelico, & ex cæteris libris novi testamenti, apparet crassissimus error Mahumetanorum: neque hìc est otium hujusmodi errorem confutandi. Vide Prodr. p. 1. cap. 6. pag. 24.

Secundum desumunt ex verbis illis Christi apud Joan. cap. 14. *Venit enim Princeps mundi hujus, & in me non habet quidquam*: quæ ita depravatè legit Ahmedus اركون العالم مياني وليس في شي: *Princeps Mundi veniet, & in me non erit quidquam.* Per Principem enim Mundi, volunt significari Mahumetum, qui, ubi venit, abolevit religionem Christi.

Sed certissimum est, per Principem Mundi tàm hìc, quàm cap. 12. ubi legimus, dixisse Christum: *Nunc Princeps hujus Mundi ejicietur foras*, Diabolum intelligi. Non negamus tamen etiam Mahumeto, utpote Diaboli membro hoc epitheton convenire.

Tertium desumitur ex epistola prima S. Joannis cap. 4. (licèt Auctor per errorem citet libr. Apocalypsis) in illis verbis: *Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus, si ex Deo sunt.* Et mox; *Omnis spiritus, qui confitetur Jesum Christum in carne venisse, ex Deo est.* Hunc spiritum ex Deo putant fuisse Mahumetum, qui docuit Christum venisse in carne, seu fuisse purum hominem, non autem Deum, vel filium Dei, ut tenent Christiani.

Verùm debebat Ahmedus legere ea, quæ mox in eodem capite sequuntur: *Quisquis confessus fuerit, quia Jesus est filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo.*

Quartum desumunt ex verbis Christi apud S. Matthæum cap. 21. quæ dixit Pharisæis: *Nunquam legistis in scripturis: Lapidem, quem reprobaverunt ædificantes, hic factus est in caput anguli? Ideò dico vobis, quia auferetur à vobis regnum Dei, & dabitur genti facienti fructus ejus.* Existimant scilicet, lapidis reprobati nomine Prophetam suum signari: gentem verò, in quam transferendum erat regnum Dei, esse seipsos Mahumetanos.

Sed certissimum est, lapidis nomine Christum esse intelligendum; gentem verò, cui tradendum erat regnum Dei, esse Christianos asseclas illius: ita enim affirmat S. Petrus in Actis Apostolicis cap. 4. Et in prima sua Epistola cap. 2. Neque Moslemi ipsi inficiantur, regnum Dei à Judæis ad Christianos translatum fuisse: licèt falsò affirment deinde à Christianis ad se pertransisse.

Quintum vaticinium his verbis profert Ahmedus ex cap. 4. Epist. primæ S. Petri (sed per errorem citat librum Actuum Apostolorum): وقال سمعون الصفا رييس الحواريين في كتاب فراكسيس قد كان ان يبتدي الحكم من بيت الله ابتداء: *Et dixit Simon Cephas princeps Apostolorum in libro Actuum Apostolorum: Jam adest tempus, ut incipiat judicium à domo Dei incipiendo.* Nimirùm putat hic Auctor, nomine الحكم *Judicii*, intelligendam esse potestatem judiciariam, seu Principatum, aut Imperium, quod debebat quamprimùm incipere à Mecca, ubi est fanum illud Mahumetanis tàm venerabile, quod idcircò ipsi vocant بيت الله *Domum Dei.*

Una in re sapit Doctor iste Moslemus; quòd fatetur, S. Petrum fuisse Principem Apostolorum: in reliquis prorsus desipit. Nam verba D. Petri illud significant; Deum quamprimùm judicaturum, & castigaturum primò domum Dei, idest, Ecclesiam suam, suosque electos, ac veluti domesticos, quod innuunt verba sequentia: *Si autem primùm à nobis, quis finis eorum, qui non credunt Euangelio? &, si justus vix salvabitur; impius & peccator ubi parebunt?*

Hæc placuit breviter attingere, quæ in meo Prodromo cum aliis multis hujusmodi fictitiis de Mahumeto vaticiniis, ex Sacris Scripturis, vel aliis priscis monimentis, erutis, seu potiùs somniatis, copiosiùs pertracto. Ea poterunt videri in parte p. à capite sexto, & deinceps.

Postremò falsum supponunt Mahumetus, & Mahumetani, Pentateuchum totum traditum fuisse à Deo, scriptum in unico, vel pluribus voluminibus, aut Tabulis, Moysi: solùm enim duas Tabulas, decem præcepta continentes, tradidit illi Deus: cætera scripsit Moyses ipse inspirante Deo. Patet hoc ex ipsis verbis Pentateuchi, Exod. cap. 24. num. 4. *Scripsit autem Moyses universos sermones Domini.* Et cap. 34. num. 27. Dixit Deus Moysi: *Scribe tibi verba hæc, quibus & tecum, & cum Israel pepigi fœdus.* Et Deut. 31. num. 9. *Scripsit itaque Moyses legem hanc* (nempè Pentateuchum) *& tradidit eam Sacerdotibus filiis Levi.* Tota itaque lex scripta fuit à Moyse, exceptis decem præceptis, quæ Deus ipse in duabus Tabulis descripsit.

TEX-

TEXTUS ALCORANI.

54 وإذ قلتم يا موسى لن نؤمن لك حتى نرى الله جهرة فأخذتكم الصاعقة وأنتم
تنظرون ۞ 55 ثم بعثناكم من بعد موتكم لعلكم تشكرون ۞ 56 وظللنا عليكم
الغمام وأنزلنا عليكم المن والسلوى كلوا من طيبات ما رزقناكم وما ظلمونا ولكن كانوا
أنفسهم يظلمون ۞ 57 وإذ قلنا ادخلوا هذه القرية فكلوا منها حيث شئتم رغدا وادخلوا
الباب سجدا وقولوا حطة نغفر لكم خطاياكم وسنزيد المحسنين ۞ 58 فبدل الذين
ظلموا قولا غير الذي قيل لهم فأنزلنا على الذين ظلموا رجزا من السماء بما كانوا يفسقون ۞
59 وإذ استسقى موسى لقومه فقلنا اضرب بعصاك الحجر فانفجرت منه اثنتا عشرة عينا
قد علم كل أناس مشربهم كلوا واشربوا من رزق الله ولا تعثوا في الأرض مفسدين ۞
60 وإذ قلتم يا موسى لن نصبر على طعام واحد فادع لنا ربك يخرج لنا مما تنبت الأرض من
بقلها وقثائها وفومها وعدسها وبصلها قال أتستبدلون الذي هو أدنى بالذي هو خير
اهبطوا مصرا فإن لكم ما سألتم وضربت عليهم الذلة والمسكنة وباءوا بغضب من الله
ذلك بأنهم كانوا يكفرون بآيات الله ويقتلون النبيين بغير الحق ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون ۞
61 إن الذين آمنوا والذين هادوا والنصارى والصابئين من آمن بالله واليوم الآخر وعمل
صالحا فلهم أجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 62 وإذ أخذنا ميثاقكم
ورفعنا فوقكم الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه لعلكم تتقون ۞ 63 ثم توليتم
من بعد ذلك فلولا فضل الله عليكم ورحمته لكنتم من الخاسرين ۞ 64 ولقد علمتم
الذين اعتدوا منكم في السبت فقلنا لهم كونوا قردة خاسئين ۞ 65 فجعلناها نكالا لما بين
يديها وما خلفها وموعظة للمتقين ۞ 66 وإذ قال موسى لقومه إن الله يأمركم أن تذبحوا
بقرة قالوا أتتخذنا هزوا قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين ۞

VERSIO LATINA.

54. ET quando dixit Moyses populo suo: O popule meus, certè vos iniquè tractastis animas vestras, accipiendo vos Vitulum *in Deum*. Itaque convertimini ad Creatorem vestrum, & occidite vos ipsos *mutuò*, *itaut innocens noxium occidat*. Hoc erit melius vobis apud Creatorem vestrum. Et *cùm hoc fecissetis*, conversus est super vos: ipse enim est Convertibilis, Misericors. 55. Et quando dixistis: O Moyses; nequaquam credemus tibi, donec videamus Deum clarè. Propterea invasit vos supplicium, *& mortui estis*: & vos aspiciebatis *id quod vobis evenit*. 56. Deinde Resuscitavimus vos post mortem vestram, ut vos gratias ageretis. 57. Et umbrescere fecimus super vos nubes: & descendere fecimus super vos mannam, & coturnices; *& diximus*: Comedite de bonis,

quod tribuimus vobis in alimentum. Et non iniquè tractaverunt nos, sed seipsos iniquè tractaverunt. 58. Et quando diximus: Ingredimini hanc Urbem (*Jerusalem, sive Jerico*): & comedite ex ea prout volueritis affluenter: & ingredimini portam *ejus* adorantes, & dicite: Indulgentia *peccatorum detur nobis à vobis*: dimittemus vobis peccata vestra, & augebimus *bonis* benefacientes. 59. Et permutaverunt qui erant iniqui dictum *hoc* in aliud, quod non fuerat dictum eis: & descendere fecimus super eos, qui iniqui erant, indignationem è Cœlo ob id quod excesserant. 60. Et quando potum petiit Moyses populo suo, & diximus: Percute virga tua petram: & eruperunt ex ea duodecim fontes. Jam cognoverunt omnes homines *singularum Tribuum* potatorium suum; *& diximus eis*: Comedite, & bibite de largitione Dei, & ne prævaricemini in terra corrumpentes. 61. Et cùm dixistis: O Moyses, nullo modo sustinentes erimus super escam unam: precare ergo pro nobis Dominum tuum, ut educat nobis ex eo quod germinat terra, de olere ejus, & cucumere ejus, & allio ejus, & lente ejus, & cæpa ejus. Respondit *Moyses*: An permutare vultis id quod est pejus cum eo quod est melius? Descendite in Ægyptum, quia vobis *ibi erit* id quod postulatis. Et incussa est super eos vilitas, & paupertas: & reversi sunt cum ira à Deo. Hoc *evenit illis*, quia ipsi increduli fuerunt in signa Dei, & occiderunt Prophetas sine justitia: hoc, eo quod rebellaverunt, & prævaricati sunt. 62. Certè qui crediderunt, & qui Judæi sunt, & Christiani & Sabaitæ; quisquis *ex his* crediderit in Deum, & diem novissimum, & fecerit rectum; erit ipsis merces sua apud Dominum suum, neque timor *erit* super eos, neque ipsi contristabuntur. 63. Et quando accepimus pactum vestrum *de observando Pentateucho*: & elevavimus supra Vos Montem Synai, *& diximus*: Accipite quod attulimus vobis, (*idest legem*), cum virtute (*idest sedulò observantes illud*): & mementote ejus quod *præcipimus* in illo, ut vos caveatis *Gehennam, & inobedientiam*. 64. Tum tergiversati fuistis post hoc. Quòd si non *fuisset* benignitas Dei super vos, & misericordia ejus; certè fuissetis ex pereuntibus. 65. Et jam porrò nostis eos, qui transgressi sunt ex vobis in Sabbato: & diximus eis: Estote simiæ abactæ. 66. Et posuimus eas exemplum illis, qui fuerunt ante eas, & illis, qui post eas: & admonitionem timentibus *Deum*.

N O T Æ.

LIV. *ccidite vos ipsos mutuò*] Gelal. فوفقكم الفعل ذلك وارسل عليكم سحابة سودا لىلا يرى بعضكم بعضًا فيرحمه حتى قتل منكم سبعين الفا *Et adjuvit vos ad hoc faciendum, & misit supra vos nubem nigram, ne alij alios possent videre, ne miserarentur eorum donec occisa sunt ex vobis septuaginta millia.*

LV. *Et permutaverunt*] Gelal. فقالوا حبة فى شعيرة ودخلوا يزحفون على استاههم : *Dixerunt; Granum in spica hordei: & ingressi sunt per portam Civitatis, natibus humi prorepentes.* Allusio est in vocibus Arabicis حبة habbat, idest *charitas*: & حبة hobbat: idest *granum*. Et per hoc irridebant divinum præceptum, sicut etiam; ita indecenter Urbem ingrediendo, reptando super nates.

Indignationem è Cælo] Gelal. طاعونًا فهلك منهم فى ساعة سبعون الفا او اقل : *idest Pestem: & mortui sunt statim septuaginta millia ex eis, vel quid minus.*

LX. *Petram*] Gelal. وهو الذى فر بثوبه خفيف مربع كراس الرجل رخام او كدان : *Hæc erat Petra illa, quæ fugerat cum vestibus ejus* (nempè Moysis) *levis & quadrata, sicut caput hominis, coloris albi, firma & stabilis*, Nam Moyses lavaturus sese, posuerat vestes super eam: at illa aufugit cum vestibus ejus: cùmque Moyses nudus eam sequeretur, incidit, minimè id advertens, in medium populi: & viderunt omnes illum non laborare hernia; vel ut alij dicunt, non esse hermaphroditum, quemadmodum falsò anteà obmurmurabant. Jahias, كان موسى يحمله من الجبل الطورانى : *Moyses asportaverat eam è monte Synai.*

LXI. *Allio*] Vox فوم Siriacè significat *allium*: Sed Arabicè *triticum*.

Occiderunt Prophetas] Arabicè est يقتلون *occident*: futurum pro præterito. Inter hos Prophetas enume-

merat Gelal. زكريا ويحيى *Zacariam, & Joannem* Baptistam ejus filium.

LXII. *Qui crediderunt*] Intelliguntur Mahumetani ipsi. Sed Gelal. malitiosè explicat امنوا بالانبياء من قبل *qui crediderunt in Prophetas anteà missos à Deo*. Sed in Alcorano الذين امنوا *qui crediderunt*, perpetuò intelliguntur esse Mahumetani.

Sabaitæ] Gelal. طايفة من اليهود او النصارى *species Judæorum, aut Christianorum*. Alii vocant illos Sabæos. De his copiosè scripsere Henricus Hottingerus in Historia Orientali lib. 1. cap. 8. & Abraham Eckellensis, vir pietate, & doctrina conspicuus, & de natione sua Maronitica, ac de universa Ecclesia optimè meritus. Hunc vide in Euthychio vindicato, part. 2. cap. 27. Satis habeo nunc innuere hos Sabaitas vocari نصارى يحى *Christianos Joannis*, quia maximi faciunt baptismum S. Joannis, & abominantur Circumcisionem, atque etiam Abrahamum, quia fuit circumcisus. Sed Christiani sunt tantùm nomine, & inter Hæreticos, vel potiùs Ethnicos computandi.

LXIII. *Et elevavimus super vos montem Syna*] Gelal. اقتعلناه من اصله عليكم لما ابيتم قبولها *Evulsimus eum à radicibus, elevantes eum suprà vos ad terrorem, quia nolebatis recipere legem*, seu Pentateuchum.

LXV. *Qui transgressi sunt ex vobis in Sabbato*] Rem ita narrat Sciahinsciah in sua historia, agens de David. *Fuerunt tempore David, cui sit pax, quidam Israelitæ, qui habitabant ad litus maris in Civitate Ailæ. Pisces autem exibant è mari nocte Sabbati, & non movebantur usque ad noctem Dominicæ, nec regrediebantur in mare. Illi verò dixerunt: Certè interdixit Deus patribus nostris piscationem die Sabbati; at nobis non interdixit. Piscati itaq; sunt, & assaverunt pisces, & comederunt. Cùm autem alii fideles ex olfactu id cognovissent, prohibuerunt eos. Illi verò ne dignati quidem sunt respicere prohibentes. Quamobrem fideles pugnantes contra eos diviserunt Civitatem, & fabricaverunt murum sublimem intermedium. At scelesti illi foderunt foveas, rivos per eas derivantes ex mari intra portas domorum suarum. Cùmque pisces nocte Sabbati per rivos illos egrederentur, ne possent habere reditum ad mare, in nocte Dominicæ occludebant eosdem rivos versus mare. Cœperunt autem fideles impedire eos: at ipsi obstinatiùs se gerebant in hac re. Maledixit itaque eis David, & Deus transformavit illos in simias. Veniebatque ad aliquem eorum amicus ejus, & inveniebat eum simiam, & oculi ejus hùc illùc sese movebant. Dicebatque ei: Tu ne es talis? Ille verò capite annuebat, ac si diceret: Ego sum: Dicebatque amicus: Nonne prohibui te? Nonne dixi tibi? At simia flebat. Permanseruntque in hoc statu tres dies, deinde perierunt, nec propagaverunt se per generationem. Misit autem Deus ventum, qui arreptas simias projecit in mare.* Hactenus fabula, ab Alcorano tantùm indicata.

R E F U T A T A.

I. IN illa cæde eorum, qui Vitulum adoraverunt, licèt Alcoranus obscuriùs loquatur; patefaciunt tamen mendacia illius Interpretes, dum septuaginta millia pro viginti ac tribus millibus occisorum ponunt, & nubem illam nigram è Cœlo importuniùs evocant.

II. Mentitur item Alcoranus, dum inducit Israelitas renuentes stare dictis Moysi, nisi clarè viderent Deum: & propterea fingit, omnes illos occisos fuisse, ac mortuos, deinde ad vitam revocatos. Non solùm Israelitæ noluerunt videre Deum, sed ne vocem quidem ejus audire: quamobrem dixerunt Moysi Exod. cap. 20. 19. *Loquere tu nobis, & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne fortè moriamur*. Et sanè ibidem cap. 19. 21. Dixerat Dominus Moysi: *Contestare populum, ne fortè velit transcendere terminos ad videndum Deum, & pereat ex eis plurima multitudo*. Non tamen legitur ibi, aut alibi, ullum voluisse videre Deum, ac propterea malè perisse, & deinde resuscitatum fuisse. Ismael filius Aly explicat hunc locum de septuaginta illis viris, quos Moyses secum assumpsit in montem Syna. Hæc sunt ejus verba ex Arabico translata: *Elegit Moyses è populo suo septuaginta viros: audieruntque verba Dei loquentis cum Moyse, quædam præcipientis, quædam verò prohibentis. Et rogaverunt, ut videre possent Deum clarè: propterea fulgure attacti, universi periere. Oravitque Moyses pro illis, & Deus eis vitam restituit*. Sed hoc quoque magnum est figmentum: habetur enim de illis Exodi cap. 24. *Et viderunt Deum Israel: & comederunt & biberunt*. Si post visum Deum comederunt & biberunt, ergo mortui non sunt.

III. Mentitur item Alcoranus, dum fingit, Deum præcepisse Hebræis, ut ingredientes Jericho, vel alias urbes Chanaan, humiliter veniam, & pacem ab incolis postularent: & propterea punitos fuisse à Deo præcepti hujus violatores. En præceptum Dei Israelitis num. cap. 33. *Intrantes terram Chanaan, disperdite cunctos habitatores terræ illius: confringite titulos*. Et Deut. cap. 7. *Percuties eas* (nempè urbes, ac gentes Chanaan) *usque ad internecionem: non inibis cum eis fœdus, nec misereberis earum*. Ecce quàm benè Alcoranus confirmet Pentateuchum, & conveniat cum illo.

IV. Affirmat, Israelitas illos primos, nam de illis loquitur punitos fuisse à Deo, quia occiderunt Prophetas. At quos Prophetas? Enumerent quæso. Gelaleddinus, ut vidimus, recenset inter hos Zacariam, & Joannem Baptistam filium ejus. Illos scilicet, qui non nisi post plures annorum centurias nati sunt.

V. Concedit Alcoranus, tàm Mahumetanos, quàm Judæos, Christianos, ac Sabaitas, in religione propria salutem consequi posse, si credant in Deum, & in die Judicii, & bona opera faciant. Credi non potest quantum hic se torqueant, ac distorqueant Moslemi. Sed verba Alcorani adeò clara sunt, ut Sapientiores inter eos negare non audeant veritatem: asserunt tamen hunc esse unum ex multis versiculis, qui jussu Dei abrogati sunt in Alcorano per alios versiculos oppositos. Hinc insignis doctor, & امام *Emam*, seu Antistes Abul-Casem Abbat-Allah in lib. de Abrogante, & Abrogato, ita hæc

hæc Alcorani verba exponit : ان الذين امنوا والذين هادوا: فيها قايلان : قال مجاهد والضحاك بن مزاحم هي محكمة ويقدرونها بالمحذوف للقدر فيكون التقدير ان الذين امنوا ومن امن من الذين هادوا والنصاري والصابيين: وقالت الجماعة والاكثرون هي منسوخة وناسخها عندهم ومن يتبع غير الاسلام دينا:

Porrò qui crediderunt (nempè Mahumetani) *& qui Judæi sunt. In his verbis est duplex sententia. Dixit Mogiahed, & Aldhahak filius Mazahem: Hæc periodus est firmata, nec fuit abrogata: sed ponunt in ea potentialitatem in eo quod occultatur, & subintelligitur: itaut sensus sit: Certè qui crediderunt*, (idest Mahumetani): *& qui crediderint ex Judæis, & Christianis, & Sabaitis* (scilicet in Mahumetum) *sed Concilium* (primi scilicet socii & asseclæ Mahumeti) *& plerique alii asserunt hunc versiculum fuisse abrogatum per illum* (qui habetur Sur. 3. de familia Amran §. 81.) *Et qui secutus fuerit aliam religionem præter Eslam*. Prima sententia est aliquorum particularium, & prorsus inepta. Non enim dicit Alcoranus, Judæos, Christianos, & Sabaitas salvandos, si crediderint in Mahumetum (nam tunc jam essent Mahumetani, & pertinerent ad الذين امنوا *eos qui crediderunt*) Sed *si crediderint in Deum, & diem novissimum, & fecerint opera bona*. Quamobrem secunda sententia, quæ est Conciliaris, Canonica, & Communis, tenet hunc versum, utpotè Mahumetismo nimis perniciosum, abrogatum fuisse.

Illud autem hoc loco prætereundum non est, quòd, cùm inter Suras Alcorani octoginta ac duæ Meccanæ, duæ verò & triginta Medinenses esse communiter asserantur; & omnes conveniant, Meccanas ante Medinenses Mahumeto traditas fuisse: nihilominus invenimus in quibusdam Medinensibus, Christianam religionem probari, ut in hac secunda de Vacca & in quinta de Mensa, in qua repetuntur eadem verba, quæ hìc habentur: in quibusdam verò Meccanis reprobari. Et quamvis Gelaleddinus inscribat hanc secundam Medinensem, vel Meccanam, parum refert, sufficit enim nobis, ut saltem quinta Medinensis sit. Imò si hæc secunda esset Meccana, probaret, Mahumetum ratum habuisse in Medina, quod anteà statuerat in Mecca, nempè Christianam religionem bonam esse, & ducere ad salutem. Verùm in Sect. 63. التغابن *Mutua fraudatio*, & in multis aliis, quæ sunt Meccanæ, affirmat, nullum posse salvari, nisi amplectatur Alcoranum quoad omnia, quæ in eo continentur: qui verò illum spreverit, ac rejecerit, in æternum esse damnandum. Et Sect. 98. البينة *Declaratio*, quæ est etiam Meccana § 5. affirmat, tàm Judæos, quàm Christianos in Gehennam esse detrudendos, nisi Mahumetanam legem observent. Ergo vel posteriori asserto Christianam legem probat, quam priori reprobaverat: vel sequitur illud absurdum, prorsusque ridiculum, Deum sententiam suam revocare, antequam illam pronunciet: & aliquid abrogari antequam existat.

Quòd si dicas etiam in aliquibus Suris Medinensibus definiri, solam legem Mahumetanam esse veram, & ad salutem omnibus necessariam: respondeo primò, tantò majorem Mahumeti levitatem, & inconstantiam apparere, qui priùs aliquid neget, deinde affirmet, tum iterùm neget. Respondeo 2. Cùm in Meccanis Suris, quæ primò scriptæ sunt, Christianam religionem reprobet: si deinde in Medinensibus, quæ sunt posteriores, aliquandò illam approbet, aliquandò reprobet, existimandum est, reprobationem positam fuisse in primis sectionibus Medinensibus, utpotè Meccanis vicinioribus: in ultimis verò approbationem. Alioquin cogentur Moslemi, ut jam dixi, Prophetam suum nimis levem, & inconstantem fateri.

Postremò negocium religionis, fidei, & æternæ salutis, non est hujusmodi, ut abrogationi ulli debeat subjacere. Vide quæ dixi in Prodr. p. 3. cap. 1. & alibi.

VI. Mentitur item, & fabulatur Alcoranus, dum autumat, Israelitas recusasse recipere legem Dei, & propterea Deum evulsisse, & elevasse in aera Montem Synai supra eos, illius casu eosdem collisurum, nisi legem reciperent. De prima parte oppositum habetur in Pentateucho. Nam cap. 19. Exodi, cùm proposuisset Moyses populo id, quod Deus decreverat circa dandam illi legem: *respondit omnis populus simul: Cuncta quæ locutus est dominus faciemus*. Et infrà habetur, populum eductum fuisse à Moyse *in occursum Dei* ad recipiendam legem: & licèt ex auditu tonitruorum, & visu fulgurum ex Monte Synai *timuerit populus, qui erat in castris*: non tamen recusavit accipere divinam legem. Quamobrem magnum Alcorani figmentum est elevatio illa montis Synai supra capita Israelitarum: neque minus est illud de Violatoribus Sabbati in Simias transmutatis ob Davidis maledictionem. Cùm enim portentum hoc evenisse fingatur in Civitate Ailath; hæc Civitas erat in terra Idumææ, ut patet lib. 3. Regum cap. 8. Et quamtumvis fuisset sub ditione David, non tamen observabant Idumæi ritus Israelitarum, & præsertim festum Sabbati. Postremò si tantum miraculum per Davidem factum fuisset, nullo modo Sacræ litteræ illud reticuissent.

VII. Quod asserit v. 60. de illis duodecim fontibus è petra emanantibus, videtur commentum Rabbinicum. Vide Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 60.

TEX.

TEXTUS ALCORANI.

67 وإذ قال موسى لقومه إن الله يأمركم أن تذبحوا بقرة قالوا أتتخذنا هزوا
قال أعوذ بالله أن أكون من الجاهلين ۞
68 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي قال إنه يقول إنها بقرة لا فارض ولا بكر عوان بين ذلك
فافعلوا ما تؤمرون ۞ 69 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما لونها قال إنه يقول إنها بقرة صفراء فاقع
لونها تسر الناظرين ۞ 70 قالوا ادع لنا ربك يبين لنا ما هي إن البقر تشابه علينا وإنا إن شاء الله
لمهتدون ۞ 71 قال إنه يقول إنها بقرة لا ذلول تثير الأرض ولا تسقي الحرث مسلمة لا شية فيها
قالوا الآن جئت بالحق فذبحوها وما كادوا يفعلون ۞ 72 وإذ قتلتم نفسا فادارأتم فيها والله
مخرج ما كنتم تكتمون ۞ 73 فقلنا اضربوه ببعضها كذلك يحيي الله الموتى ويريكم آياته
لعلكم تعقلون ۞ 74 ثم قست قلوبكم من بعد ذلك فهي كالحجارة أو أشد قسوة وإن من
الحجارة لما يتفجر منه الأنهار وإن منها لما يشقق فيخرج منه الماء وإن منها لما يهبط من خشية
الله وما الله بغافل عما تعملون ۞

VERSIO LATINA.

67. ET cùm dixit Moyses populo suo: Certè Deus præcipit vobis, ut immoletis Vaccam. Responderunt: An accipis nos in derisum? Dixit *illis Moyses*: Confugio ad Deum, ne sim de stultis (*idest ne faxit Deus, ut sim tàm stultus, ut irrideam vos*) 68. Dixerunt: Ora pro nobis Dominum tuum, *ut* declaret nobis, cujusmodi sit hæc. Respondit *Moyses*: Ipse quidem dicit: Hæc sanè sit Vacca non vetula, neque juvencula; *sed* mediæ ætatis inter hoc. Facite ergo quod jubemini. 69. Dixerunt: Ora pro nobis Dominum tuum, *ut* manifestet nobis, qualis sit color ejus. Respondit: Ipse quidem dicit: Certè ipsa sit Vacca crocea, intensè flavus color ejus exhilaret intuentes. 70. Dixerunt: Ora pro nobis Dominum tuum, *ut* declaret nobis *etiam amplius* cujusmodi sit hæc: quia Vaccæ sunt inter se similes apud nos: & nos quidem, si voluerit Deus, sanè directi *erimus ad faciendum quod ille jubet*. 71. Respondit: Ipse quidem dicit: Hæc sanè sit Vacca non attrita, *eo quòd* aret terram, neque *eo quòd* adaquet sata: integra: non sit macula in ea. Dixerunt: Nunc venisti cum veritate. Immolaverunt igitur eam, & non prope fuerunt, ut facerent (*idest parùm abfuit, quin id facere renuerent*). 72. Et quando occidistis animam (*idest hominem*), & contendebatis invicem pro ea: & Deus proferens *fuit in lucem* quod celabatis. 73. Diximus enim: Percutite eum (*idest hominem occisum*) parte illius (*idest Vaccæ immolatæ*). Sic vivificat Deus mortuos, & ostendit vobis miracula sua, ut vos intelligatis. 74. Tum obdurata sunt corda vestra post hoc *miraculum*: & ipsa velut lapides, vel fortiora *lapidibus* duritie. Nam inter lapides, hìc quidem erumpebant ex eo flumina: & quidem inter eos hic sanè scindebatur, & exibat ab eo aqua: & quidem inter eos hic sanè descendebat *à summo ad imum* ex timore Dei. Sed nequaquam Deus est negligens de eo, quod facitis.

 NOTÆ,

N O T Æ.

LXVII.

T immoletis Vaccam) Ex lib. Numer. cap. 19. apparent veluti vestigia figmenti hujus, quod in Alcorano obscurius refertur, & ab Ismaele Sciahin-Sciah cap. de Moyse, ita fusius explicatur. *Erat inter Israelitas Vir probus, qui habebat infantem ac Vitulam. Et adduxit vitulam in sylvam, commendavitque eam Deo, donec adolesceret infans: & relicta ibi vitula, paulò post mortuus est. Crevit autem vitula in sylva, à nemine se capi sinens, donec ad mediam adolevit ætatem. Crevit etiam puer, seque valde pium erga parentes ostendebat. Jam verò grandiusculo dixit Mater: Pater tuus hæreditate tibi reliquit vitulam, quam in tali sylva relictam divinæ Providentiæ commendavit. Abiit juvenis è vestigio in eam Sylvam, & advocans vitulam, minimè reluctantem duxit in domum suam. Hortata est eum Mater, ut ad levandam pauperiem, venderet vitulam tribus denariis: sed ne, se inconsulta, hoc faceret, admonuit. Ille adduxit eam in forum: & Deus misit Angelum, qui pro ejus pretio sex obtulit denarios, sed cum conditione, ne de hoc Matrem consuleret. Ille verò minimè acquiescens, abiit, & consuluit Matrem, quæ dixit, contentam se esse, ut pro eo pretio venderet vitulam, cum pacto tamen, ut diceret emptori, se velle prius consulere Matrem. Regressus juvenis invenit eumdem Angelum, qui obtulit ei duodecim denarios, cum pacto, ne id Matri significaret. Ille id facere recusans, venit ad Matrem, quæ hoc audito, dixit ei: Fili mi, hic est aliquis Angelus: redi igitur, & pete ab eo quid de hac vitula faciendum sit. Redeunti juveni dixit Angelus: Quamprimùm eveniet casus inter filios Israel, ob quem ement à te vitulam tanta auri copia, quantam capiet pellis ejusdem vitulæ. Hæc filius regressus matri narravit. Paulò post contigit, ut occideretur quidam inter filios Israel nomine Hammiel, homo ditissimus, à patruele suo cupido illius pecuniarum, vel, ut alii malunt, illius uxoris; qui transtulit cadaver ejus ex Urbe, in qua erat, in aliam* (at eo tempore filii Israel nullam habebant urbem, cùm essent in deserto). *Venerunt autem propinqui ejus, qui occisus fuerat, ad Moysen, adducentes eos, quos cædis reos esse putabant. Hi autem negaverunt, & rem perplexam dubiamque reddiderunt. Tunc autem Deus revelavit totum id, quod in Alcorano habetur de hac Vacca, in qua sola reperta sunt signa à Deo præscripta, & emerunt eam tanta auri copia, quantam capiebat pellis illius. Alii dicunt, quantum erat pondus Vaccæ illius. Alii verò decem vicibus supra pondus ejus. Immolaverunt igitur illam, & tetigerunt cadaver hominis occisi particula ejus Vaccæ: & revixit, stetitque rectus, & ait: Occidit me talis. Et mox cadens, iterùm mortuus est.* Hæc Sciahin-Sciah, quæ libuit hìc ex Arabico citra verborum rigorem fideli sententia referre ad pleniorem nugarum Alcoranicarum notitiam.

LXVII. *An accipis nos in derisum*] Quia scilicet interrogabant eum de homine occiso: ille verò respondebat eis de Vacca mactanda.

LXXI. *Et non prope fuerunt ut facerent*] quia nimirum magnitudine pretii ab emenda vitula deterrebantur.

LXXIII. *Parte illius*] Gelal. فضرب بلسانها

او عجب ذنبها فعاش *& percussus est lingua illius*

(nempe vitulæ) *vel extremitate caudæ ejus, & revixit.*

R E F U T A T A.

Uid hìc refutes, ubi omnia figmenta, ac deliria? Hæc est Vacca illa, quæ titulum huic Suræ fecit, & tàm monstroso capiti cornua imposuit. Verùm ne Moslemi se se Pentateuchi clypeo defensent, videamus quid de hujusmodi Vacca in Pentateucho habeatur. Ita igitur legimus in lib. Num. cap. 19. *Loquutus est Dominus ad Moysen & Aaron dicens: Ista est religio victimæ, quam constituit Dominus. Præcipe filiis Israel, ut adducant ad te Vaccam rufam, ætatis integræ, in qua nulla sit macula, nec portaverit jugum* (hactenus ferè consentit Alcorano) *tradetisque eam Eleazaro Sacerdoti, qui eductam extra castra, immolabit in conspectu omnium: & tingens digitum in sanguine ejus, asperget contra fores tabernaculi septem vicibus, comburetque eam.* Et mox: *Colliget autem vir mundus cineres Vaccæ, & effundet eos extra castra in loco purissimo, ut sint multitudini filiorum Israel in custodiam, & in aquam aspersionis, quia pro peccato Vacca combusta est.* Et paulò post: *Qui tetigerit cadaver hominis, & propter hoc septem diebus fuerit immundus, aspergetur de hac aqua die tertio, & septimo; & sic mundabitur.* Tàm ex dictis, quàm ex aliis, quæ ibi habentur, nihil aliud colligitur, nisi cineres hujus Vaccæ ad expiandos eos, qui mortui hominis cadaver tetigissent, adhibendos Dei jussu fuisse. Vides, quot figmentorum parergis Mahumetus Sacras Scripturas exornet, seu potiùs fœdet ac deformet. An verò dicent Moslemi, hæc à Judæis in Pentateucho depravata fuisse? Sed quamobrem? Erat ne hìc aliquod de Mahumeto vaticinium? Idem dico de tot aliis historiis sacris ab Alcorano depravatis, quæ cùm nihil ad Mahumetum pertinerent, non erat quòd Judæi illas in Pentateucho corrumperent.

Sed non potest hìc dissimulari fatuitas Mahumeti, dum ex nullo alio signo Israelitas cognovisse affirmat, qualis esset Vacca illa, nisi ex eo, quòd non esset attrita arando, neque adaquando terram: neque enim una tantùm Vacca erat apud Israelitas, quæ neque araret, neque adaquaret terram. Præterea vix est in usu, ut Vaccæ juvenes adhibeantur ad arandam terram. Postremò cùm hæc in deserto evenerint, ubinam erat illic ager, quem Vacca hæc araret, & adaquaret? Quòd si dicas, etiam in Pentateucho requiri, ut hæc Vacca *non portaverit jugum*: Respondeo primò, non esse ibi sermonem de Vacca aliqua singulari, sicut in Alcorano: sed generatim de omnibus Vaccis, quæ eodem ritu in decursu temporum in terra etiam Promissionis immolarentur. Respondeo secundò: aliud est portare jugum, aliud arare, & adaquare campos. Nam jugum imponitur Vaccis etiam ad onera ferenda, vel aliquid tra-

trahendum; non autem solùm ad arandum.

De illa lapidum scissione, ac descensione, & aquarum ex illis emanatione; vel fabulosè more suo loquitur; vel alludit ex parte ad miraculum à Moyse in percussione petræ patratum: vel demùm, ut Gelal., & Jahias sentire videntur, nihil aliud vult innuere, nisi ex rupibus emanare fontes, & flumina: & ex altissimis montibus aliquandò abrumpi, & descendere in profundum grandia saxa: sed insulsè dicuntur hæc evenire من خشية الله *ex timore Dei*: sunt enim meri effectus naturæ.

TEXTUS ALCORANI.

75 أفتطمعون أن يؤمنوا لكم وقد كان فريق منهم يسمعون كلام الله ثم يحرفونه من بعد ما عقلوه وهم
يعلمون ۞ 76 وإذا لقوا الذين آمنوا قالوا آمنا وإذا خلا بعضهم إلى بعض قالوا أتحدثونهم بما فتح الله
عليكم ليحاجوكم به عند ربكم أفلا تعقلون ۞ 77 أولا يعلمون أن الله يعلم ما يسرون وما
يعلنون ۞ 78 ومنهم أميون لا يعلمون الكتاب إلا أماني وإن هم إلا يظنون ۞ 79 فويل للذين
يكتبون الكتاب بأيديهم ثم يقولون هذا من عند الله ليشتروا به ثمنا قليلا فويل لهم مما كتبت
أيديهم وويل لهم مما يكسبون ۞ 80 وقالوا لن تمسنا النار إلا أياما معدودة قل أتخذتم عند
الله عهدا فلن يخلف الله عهده أم تقولون على الله ما لا تعلمون ۞ 81 بلى من كسب سيئة
وأحاطت به خطيئته فأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 82 والذين آمنوا وعملوا
الصالحات أولئك أصحاب الجنة هم فيها خالدون ۞ 83 وإذ أخذنا ميثاق بني إسرائيل لا تعبدون
إلا الله وبالوالدين إحسانا وذي القربى واليتامى والمساكين وقولوا للناس حسنا وأقيموا الصلوة
وآتوا الزكوة ثم توليتم إلا قليلا منكم وأنتم معرضون ۞ 84 وإذ أخذنا ميثاقكم لا تسفكون
دماءكم ولا تخرجون أنفسكم من دياركم ثم أقررتم وأنتم تشهدون ۞ 85 ثم أنتم هؤلاء تقتلون
أنفسكم وتخرجون فريقا منكم من ديارهم تظاهرون عليهم بالإثم والعدوان وإن يأتوكم أسارى
تفدوهم وهو محرم عليكم إخراجهم أفتؤمنون ببعض الكتاب وتكفرون ببعض فما جزاء من
يفعل ذلك منكم إلا خزي في الحيوة الدنيا ويوم القيامة يردون إلى أشد العذاب وما الله
بغافل عما تعملون ۞ 86 أولئك الذين اشتروا الحيوة الدنيا بالآخرة فلا يخفف عنهم العذاب
ولا هم ينصرون ۞ 87 ولقد آتينا موسى الكتاب وقفينا من بعده بالرسل وآتينا عيسى ابن مريم
البينات وأيدناه بروح القدس أفكلما جاءكم رسول بما لا تهوى أنفسكم استكبرتم ففريقا
كذبتم وفريقا تقتلون ۞

VERSIO LATINA.

75. AN ergo exoptabitis, ò *Moslemi*, ut credant vobis *Judæi*? Et jam pars ex ipsis audiebant sermonem Dei *in Pentateucho*; deinde immutabant illum, postquam intellexerant eum: & ipsi sciebant *se mentiri*. 76. Et cùm *Judæi* obvios haberent eos, qui crediderunt, dicebant *eis*: Credimus *in Mahumetum*. At verò cùm clam convenissent alii eorum ad alios, dicebant *Principes eorum, qui nondum in impietatem prolapsi erant cæteris jam impiis*: An narrabitis il-

lis (*idest Moslemis*) id quod aperuit Deus vobis *in Pentateucho de Mahumeto*, ut disceptent vobiscum de eo apud Dominum vestrum *in die judicii*, *arguentes vos, quòd scientes eum esse Prophetam, non fueritis eum secuti?* An non intelligitis *eos hoc facturos esse?* 77. An verò ignorant *Judæi*, quòd Deus scit id, quod occultant, & id quod manifestant? 78. Inter eos autem *quidam sunt* idiotæ: non noverunt Librum *Pentateuchi*, sed tantùm fabulas mendaces. Si hi non nisi opinantur, *neque habent scientiam illius quod dicunt*. 79. Sed veh illis, qui scribunt Librum *Pentateuchi corruptè* manibus suis; deinde dicunt: Hic est à Deo: ut commutent cum eo pretium parvum: & veh illis ob id, quod scripserunt manus eorum; & veh illis ob id, quod lucrantur. 80. Et dixerunt: Nequaquam tanget nos Ignis *Gehennæ*, nisi diebus numeratis (*idest paucis*). Responde *illis*: An accepistis apud Deum promissionem *de hac re*? Et nequaquam adversabitur Deus promissioni suæ. An *potiùs* dicitis de Deo id quod ignoratis? 81. Utique *tanget eos in æternum*. Qui perpetraverit malum (*idest idololatriam*), & circumdederit eum peccatum suum, *itaut moriatur in hoc scelere*; hi *erunt* Socii Ignis, ipsi in eo perenniter mansuri. 82. Qui verò crediderint, & fecerint recta; hi erunt socii Paradisi, ipsi in eo perenniter mansuri. 83. Et quando accepimus fœdus filiorum Israel *in Pentateucho*, *& diximus eis*: Non coletis nisi Deum, & *exercete* cum parentibus beneficentiam, & *cum* habentibus propinquitatem, & orphanis, & pauperibus: & dicite hominibus bonum, *justa præcipiendo*: & subsistere facite orationem, & date eleemosynam. Deinde terga vertistis, *renuentes hæc observare*, præter paucos ex vobis: & vos longè recedentes *fuistis*. 84. Et quando accepimus pactum vestrum, ut non effunderetis sanguines vestros *per mutuas cædes*: neque ejiceretis vos ipsos ab habitationibus vestris. Tum ratum habuistis *hujusmodi pactum*, & vos testes fuistis *vobis ipsis*. 85. Deinde vos iidem occiditis vos ipsos *mutuò*; & ejicitis partem ex vobis è domibus suis, & adjuvatis vos invicem contra illos cum iniquitate, & hostilitate. Et si venerint ad vos captivi, redimitis eos: & est prohibitum vobis ejicere eos *è domibus suis*. An ergo creditis in partem Libri, *in qua Deus præcipit vobis redemptionem captivorum*: & increduli estis in partem *ejus quæ prohibet cædes, & expulsiones à laribus propriis?* Atqui non *erit* retributio ei, qui fecerit hoc ex vobis, nisi ignominia in vita præsenti: & die resurrectionis rejicientur ad atrocissimum tormentum: & nequaquam Deus est negligens circa id quod facitis. 86. Hi sunt qui mercando elegerint vitam præsentem pro sæculo novissimo; quamobrem non alleviabitur ab eis pœna, neque ipsi adjuvabuntur. 87. Et jam quidem attulimus Moysi Librum: & subsequi fecimus post eum Legatos: & attulimus Jesu filio Mariæ demonstrationes (*idest virtutem miraculorum*) & roboravimus eum Spiritu Sanctitatis. An ergo quotiescumque venerit ad vos legatus cum eo, quod non desiderant animæ vestræ, superbè renuetis *sequi eum*: insuper partem eorum mendacii insimulabitis: partem verò occidetis?

N O T Æ.

LXXVIII. *I hi non nisi opinantur*] est modus loquendi usitatus etiam in Sacris Literis; quo aliquid absolutè negatur, vel affirmatur. Sensus est: Hi tantummodò opinantur.

LXXIX. *Veh illis qui scribunt*]. Gelal. وهـم اليهود غيروا صفة النبى فى التوراة وايـة الرجـم وغيرهـا وكتبوا على خلاف مـا انزل اللـه :

Et hi sunt Judæi, qui immutaverunt id, quod scriptum erat in Pentateucho de Mahumeto, & versiculum de lapidatione adulteri, & alia: & scripserunt contraria iis, quæ revelaverat Deus. Consonat Jahias ex Calebio: قال الكلبى هم احبار اليهود وعلماؤهـم عمدوا الى نعـت النبى صلعم فى كتابهـم فزادوا فيـه ونقصوا ثم اخرجوه لسفلتهم فقالوا هذا نعت النبى يبعثـه الله فى اخر الزمان ليس كنعت هذا الرجل فاذا نظر السفلة الى محمد صلى الله عليـه وسلم لم يروا فيه النعت الذى فى كتابهـم الذى كتـب الاحبـار وكانـت للاحبـار ماكلـة :

Dixit

Dixit Calebius. Hi sunt Sacerdotes, & Doctores Judæorum, qui animadvertentes vaticinia de Mahumeto in Libro suo, quædam addiderunt, quædam imminuerunt: deinde obtruserunt ea plebeculæ, dicentes: Hæc sunt vaticinia de Propheta illo sancto, quem mittet Deus in novissimo tempore, sed non quadrant in hunc hominem (idest Mahumetum). *Cùm autem infimates benè observarent Mahumetum, non agnoverunt in eo quæ prædicebantur in Sacris Libris, prout corruptè scripti erant à Sacerdotibus, quibus victus à populo præbebatur.*

LXXX. *Nequaquam tanget nos ignis, nisi &c.*]. Gelal. vult hos dies, quibus Judæi asserebant, se in gehenna esse torquendos, fore اربعيــن مرة عبادة آبائهم العجل ثم تزول: *quadraginta, quot fuerunt illi dies; quibus patres eorum adoraverunt Vitulum: & deinde pœnam cessaturam.* Hebræi communiter tenent, nullum quantumvis scelestum, & flagitiosum, cujuscumque tandem Sectæ ille sit, permansurum in gehenna ultra undecim menses, vel ad summum ultra annum, præter forte Dathan, & Abiron, & Atheistas: hi enim in ea cruciabuntur in æternum. Vide circa hoc ea, quæ scripsit eruditissimus P. Bartholoccius in sua Bibliotheca Magna Rabbinica tomo 2. in Dissertatione de Inferno secundum Hebræos à pagina 128. & tomo 3. pag. 421.

LXXXI. *Qui perpetraverit malum*] Gelal. Jahias, & alii communiter pro الســيئة *malum* intelligunt الشـــــــــرك *associationem*, idest cultum plurium deorum. Hoc solum peccatum asserunt Moslemi (nisi per pœnitentiam deleatur in hoc sæculo) futurum irremissibile, & æternis Gehennæ incendiis puniendum; cætera verò omnia tandem remittenda.

LXXXV. *Deinde vos iidem occiditis*] Gelal. وكانت قريظــة حالفوا الاوس والنضيــر الخزرج فكان كل فريق يقاتل مع حلفائه ويخرب ديارهــم ويخرجهم فاذا اسروا فدوهــم وكانوا اذا سئلوا لما تقاتلونهــم وتفدونهم قالوا أمرنا بالفدا فيقال فلما تقاتلونهــم فيقولــون حيــا ان يستذلــوا حلفاؤنــــا: *Judæi Coreidæ dissenserunt cum Lausinis, & Nodeiritis, & Chazreginis, & invicem pugnare cœperunt cum suis ducibus; destruentibus aliis aliorum domos, seque mutuò ex illis ejicientibus. Si qui verò captivi fiebant, eos redimebant. Interrogati autem, cur bello se invicem vexantes, captivos tamen mutuò redimerent, respondebant: Captivorum redemptionem fuisse sibi à Deo præceptam: se autem bello premere adversarios ob pudorem, quòd vilipenderentur duces ipsorum.*

LXXXVII. *Et roboravimus eum Spiritu Sanctitatis*] Explicat Gelal. قويناه بالروح المقدســة جبرايـــل لطهارتــه تسيــر معــه حيــث سار: *Adjunximus ei Spiritum Sanctum Gabrielem, ut sanctificaret eum: & ambularet cum eo quocumque ambulabat.*

R E F U T A T A.

I. Terùm Judæos falsò, injustèque redarguit, quòd Pentateuchum, ad vaticinia de Mahumeto occultanda, sacrilegè corrumperent. Nunquam id fecerunt, aut facere potuerunt Judæi, ut suprà evidenter ostendimus. Sed concesso, quòd in Mecca, aut Medina, aut in tota Arabia, Judæi Pentateuchum ita corruperint: cæteros omnes Pentateuchi Libros, qui per totum terrarum orbem erant innumeri, certè corrumpere non potuerunt. Et plura saltem exemplaria incorrupta superessent, in quibus vaticinia illa de Mahumeto reperirentur. Sed ostendant ex his Moslemi vel unum.

II. Fingit Deum pepigisse cum Israelitis in Pentateucho pactum, quod in illo nusquam reperitur. Ubi enim in Pentateucho pactum hoc de orationibus, de sacro censu, seu eleemosynis, de orphanis, de non extrudendo sese domibus, de captivis redimendis, & aliis hujusmodi, quæ sunt propria Saracenorum? Nullam ego inveni in Pentateucho orationem, aut sacrum censum, seu eleemosynam, nullam redemptionem captivorum, aut curam orphanorum Israelitis à Deo, expressè saltem imponi.

III. Vocat Alcoranus Salvatorem nostrum corruptè عيسى *Isa*, pro يسوع *Jasuh*, seu Jesus, literis penè retrogradis, ac præposterè collocatis, contra omnem Scriptorum tàm sacrorum, quàm profanorum consuetudinem. Judæi scelestissimi fuerunt in hoc Mahumeto magistri, Judæis verò Diabolus. Etenim sanctissimum hoc nomen scriptum عيسى, prout scribit Mahumetus, & Mahumetani, est id ac عيسو, permutata litera ultima و in ى, prout tàm apud Hebræos, quàm apud Arabes solet permutari. Est autem عيسو *Esau*, cujus animam scelestissimi ac spurcissimi Judaicæ fæcis Magistelli, in corpus Jesu transisse confingunt, eò quòd etiam nomen Hebraicum עשו *Esau* aliquatenus cum nomine ישוע *Jesu*, convenire videatur.

IV. Errant Gelal. & Jahias, dum nomine Spiritus Sanctitatis, seu Sancti, intelligunt Gabrielem. Ipse enim Gabriel promisit Sanctissimæ Virgini Mariæ, Spiritum Sanctum super eam venturum esse, qui certè erat alius ab ipso Gabriele. De Joanne item Baptista prædixit idem Gabriel: *Spiritu Sancto replebitur adhuc ex utero Matris suæ*; loquens proculdubiò de alio Spiritu Sancto, qui erat diversus ab ipso.

TEXTUS ALCORANI.

88 وقالوا قلوبنا غلف بل لعنهم الله بكفرهم فقليلا ما يومنون ۞
89 ولما جاءهم كتاب من عند الله مصدق لما معهم وكانوا من قبل يستفتحون على الذين كفروا
فلما جاءهم ما عرفوا كفروا به فلعنة الله على الكافرين ۞ 90 بيسما اشتروا به انفسهم ان
يكفروا بما انزل الله بغيا ان ينزل الله من فضله على من يشاء من عباده فباءوا بغضب على
غضب وللكافرين عذاب مهين ۞ 91 واذا قيل لهم آمنوا بما انزل الله قالوا نومن بما انزل علينا
ويكفرون بما وراءه وهو الحق مصدقا لما معهم قل فلم تقتلون انبياء الله من قبل ان كنتم
مومنين ۞ 92 ولقد جاءكم موسى بالبينات ثم اتخذتم العجل من بعده وانتم ظالمون ۞
93 واذ اخذنا ميثاقكم ورفعنا فوقكم الطور خذوا ما آتيناكم بقوة واسمعوا قالوا سمعنا وعصينا واشربوا
في قلوبهم العجل بكفرهم قل بيسما يامركم به ايمانكم ان كنتم مومنين ۞ 94 قل ان
كانت لكم الدار الآخرة عند الله خالصة من دون الناس فتمنوا الموت ان كنتم صادقين ۞
95 ولن يتمنوه ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين ۞ 96 ولتجدنهم احرص الناس على
حيوة ومن الذين اشركوا يود احدهم لو يعمر الف سنة وما هو بمزحزحه من العذاب ان يعمر والله
بصير بما يعملون ۞

VERSIO LATINA.

88. ET dixerunt *Judæi Mahumeto irrisoriè*: Corda nostra incircumcisa *sunt*, *nec possunt capere, quæ tu loqueris*. Atqui maledixit illis Deus ob perfidiam eorum: quamobrem quampauci sunt qui credunt! 89. Et postquam venit ad eos Liber *Alcorani* à Deo, confirmans id, quod *erat* cum ipsis (*idest Pentateuchum*): anteà verò implorabant auxilium *à Deo* contra eos, qui non credidissent: postquam, *inquam*, venit ad eos id, quod cognoverant *circa prophetiam Mahumeti*; voluerunt credere illud. Sed maledictio Dei super incredulos. 90. Infelix est *pretium*, quo vendiderunt animas suas, ut non crederent in id, quod demisit Deus (*idest Alcoranum*) ob invidiam, quod descendere faciat Deus de liberalitate sua, *revelando arcana sua*, super quem voluerit de servis suis. Itaque reversi sunt cum ira *Dei*, *eo quòd rejecerint Alcoranum*, super iram, *quam antè commeruerant ob corruptionem Pentateuchi, & ob negationem Jesu*. Abnegatoribus autem *parata est* pœna ignominiosa. 91. Cùm autem dicitur eis: Credite in id, quod demisit Deus (*idest in Alcoranum, & alios Sacros Libros*): respondent: Credimus in id, quod demissum fuit super nos (*idest in Pentateuchum*): & negant id, quod *traditum est* post illud (*idest Alcoranum*): & *tamen* ipsum est veritas confirmans id, quod est cum ipsis (*idest Pentateuchum*). Dic *illis ò Mahumete*. Quare ergo occidebatis Prophetas Dei anteà, si eratis credentes, *in Pentateuchum, qui hoc prohibebat*? 92. Et jam quidem venit ad vos Moyses cum demonstrationibus *miraculorum*; deinde accepistis Vitulum *in Deum* post eum: & vos *in hoc fuistis* iniquè agentes. 93. Et quando accepimus pactum vestrum *de observatione Pentateuchi*: & *jam* elevaveramus supra vos montem Synai, *ut eo vos obruere-*

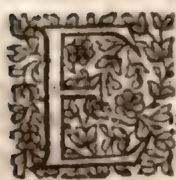
obrueremus, quia recusabatis Pentateuchum accipere, [*& dixeramus*: Accipite quod attulimus vobis, cum virtute (*idest cum intentione illud studiosè observandi*): & audite *præcepta mea*. Responderunt: Audivimus *quæ dixisti*, & inobedientes fuimus (*idest nolumus obedire*). Et bibere facti sunt in cordibus suis Vitulum (*tanto in illum amore ferebantur*) ob infidelitatem suam. Dic *illis*: Miserum est, quod præcipit vobis fides vestra, si estis credentes. 94. Dic *illis*: Si est vobis domus novissima *in Paradiso* apud Deum separata à *cæteris* hominibus: optate porrò mortem, si estis veraces, *quia mors erit via ad illam*. 95. Sed non optabunt eam unquam, propter id *scelerum*, quod præmiserunt manus eorum: & Deus sciens *est* iniquè agentes. 96. Et certè invenies eos avidissimos hominum circa vitam, & *magis etiam* quàm eos, qui associaverunt (*idest Ethnicos*). Desiderabit aliquis eorum, ut detur sibi ætas mille annorum: & non erit *tamen ullus* elongans eum à pœna *Gehennæ*, eo quòd diuturna donetur ætate. Et Deus est inspiciens in id quod operantur.

N O T Æ.

LXXXIX. *Ntea verò implorabant auxilium*]. Judæi scilicet expectantes Mahumeti adventum dicebant Deo, ut refert Gelal. اللهم انصرنا على الكافرين بالنبى المبعوث فى اخر الزمان: *O Deus adjuva nos contra infideles per Prophetam illum, qui mittendus est tempore novissimo.*

XCIII. *Miserum est, quod præcipit vobis fides vestra, si estis credentes*] Explicat Gelal. بيسما شيا يأمركم به ايمانكم بالتوراة عبادة العجل ان كنتم مومنين بها كما زعمتم لمتم بمومنين لان الايمان لا يأمر بعبادة العجل والمراد اباوءهم اى كذلل انتم لمتم بمومنين بالتوراة وقد كذبتم محمدا والايمان بها لا يأمر بتكذيبه: *Vah si quidquam præcipit vobis fides vestra in Pentateucho de adoratione Vituli, si estis credentes in eumdem Pentateuchum, sicut vos asseritis. Sed non estis credentes: nam fides non præcipit adorationem Vituli. Intendit autem loqui de patribus eorum, sed quasi dicat: Eodem modo vos non estis credentes in Pentateuchum, cùm rejiciatis tanquam mendacem Mahumetum atqui fides in Pentateuchum non præcipit, ut hic tanquam mendax rejiciatur.* Jahias ita exponit: ان لنتم مومنين اى لو كان الايمان فى قلوبكم بعجزكم من عبادة العجل: *Si estis credentes; idest si esset fides in cordibus vestris per abstinentiam vestram à cultu Vituli.*

R E F U T A T A.

Amdem semper cantat fabulam. Invehitur in Judæos, quòd vaticinia, quæ erant de se in Pentateucho, malignè sustulerint: eosque de majorum suorum sceleribus, & de propria ipsorum erga se infidelitate redarguit. Illud verò inter tot mendacia gratissimum nobis esse debet, quòd non nisi post suum adventum Judæos Sacras Scripturas depravasse Mahumetus affirmet; ob invidiam scilicet, quia sibi ab Arabibus prophetiam, & principatum religionis auferri videbant. At Scripturæ Sacræ, quæ non extant, ut jam diximus, eædem prorsus sunt, quæ erant ante Mahumeti adventum, ut constat ex codicibus manuscriptis, & ex Commentariis tot Patrum, & Doctorum Hebræorum, Græcorum, & Latinorum in easdem Scripturas Mahumeto antiquioribus. Ergo si ante Mahumetum Scripturæ integræ erant, & incorruptæ: cùm nunc sint eædem, incorruptæ omninò censendæ sunt. Huc accedit, plures Hebræos doctos Mahumeto adhæsisse, qui licèt alii Hebræi Scripturas vitiassent, poterant tamen eorum vitia detegere, & exemplaria legitima, & incorrupta Mahumetanis, quibus adhærebant, proponere; quæ sanè ipsi perire non sivissent, imò tanquam religionis suæ testimonia irrefragabilia servassent. Mahumetus etiam aliquot eorum vaticiniorum, quæ illi corruperant, vel abstulerant, in Alcorano suo allegasset, & tamen ne unum quidem proferre potuit.

Quod attinet ad illam Synai Montis elevationem: jam suprà ut fabulam, vel potiùs mendacium rejecimus. Adhuc autem clariùs ostenditur ejus falsitas, ex eo, quod legimus in Deut. cap. 5. ubi populus, Dei majestate perterritus, dixit ad Moysen: *Si audierimus ultrà vocem Domini Dei nostri, moriemur. Tu magis accede, & audi cuncta, quæ dixerit Dominus Deus noster tibi: loquerisque ad nos, & nos audientes faciemus ea. Quod cùm audisset Dominus dixit ad Moysen. Audivi vocem verborum populi hujus, quæ locuti sunt tibi: bene omnia locuti sunt*. Si tàm prompta erat in Israelitis ad divinam legem suscipiendam, & exequendam voluntas, quid causa erat, quòd Deus evelleret montem Synai ad eos perterrendos metu, ne ab illo obruerentur, ut legem reciperent? Jugulat Pentateuchus Alcoranum.

TEXTUS ALCORANI.

97 قل من كان عدوا لجبريل فانه نزله على قلبك باذن الله مصدقا لما بين يديه وهدى وبشرى للمومنين ۞
98 من كان عدوا لله وملايكته ورسله وجبريل وميكال فان الله عدو للكافرين ۞ 99 ولقد
انزلنا اليك ايات بينات وما يكفر بها الا الفاسقون ۞ 100 اوكلما عهدوا عهدا نبذه فريق منهم بل
اكثرهم لا يومنون ۞ 101 ولما جاءهم رسول من عند الله مصدق لما معهم نبذ فريق من الذين
اوتوا الكتاب كتاب الله وراء ظهورهم كانهم لا يعلمون ۞ 102 واتبعوا ما تتلوا الشياطين
على ملك سليمان وما كفر سليمان ولكن الشياطين كفروا يعلمون الناس السحر وما انزل على
الملكين ببابل هاروت وماروت وما يعلمان من احد حتى يقولا انما نحن فتنة فلا تكفر
فيتعلمون منهما ما يفرقون به بين المرء وزوجه وما هم بضارين به من احد الا باذن الله ويتعلمون ما
يضرهم ولا ينفعهم ولقد علموا لمن اشتراه ما له في الاخرة من خلاق ولبيس ما شروا به انفسهم
لو كانوا يعلمون ۞ 103 ولو انهم امنوا واتقوا لمثوبة من عند الله خير لو كانوا يعلمون ۞
104 يا ايها الذين امنوا لا تقولوا راعنا وقولوا انظرنا واسمعوا وللكافرين عذاب اليم ۞ 105 ما يود
الذين كفروا من اهل الكتاب ولا المشركين ان ينزل عليكم من خير من ربكم والله
يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم

VERSIO LATINA.

97. Dic *Judæis*: Qui fuerit inimicus Gabrieli; *malè pereat*, nam hic descendere fecit eum (*idest Alcoranum*) super cor tuum, per voluntatem Dei, confirmantem id, quod ante eum *traditum fuerat Sacrorum Librorum*: & directionem, & faustum nuncium Fidelibus. 98. Qui fuerit inimicus Deo, & Angelis ejus, & Legatis ejus, & Gabrieli, & Michaeli; *inimicus sit illi Deus*: quippe Deus inimicus est Infidelibus. 99. Et jam quidem descendere fecimus ad te signa evidentia: & non negabunt illa, nisi Prævaricantes. 100. An *negabunt illa*? Et quoties pepigerint pactum *cum Deo de credendo in Mahumetum, & non adjuvandis Infidelibus contra eum*, projiciet illud pars ex eis? Atqui plerique eorum non credunt. 101. Et postquam venit ad eos *Mahumetus* Legatus à Deo, confirmans *id Sacrorum Librorum*, quod *erat* cum eis: projecit pars ex illis, quibus traditus fuit Liber *Pentateuchi*, Librum Dei post terga sua, *non curans vaticinia de Mahumeto, & alia, quæ in illo scripta erant*; quasi ipsi nescirent, *vel hunc esse verè Prophetam*, *vel illum esse Librum Dei*. 102. Et sequuti sunt id, quod meditati sunt Satanæ contra regnum Salomonis. Et non fuit infidelis Salomon, sed Satanæ infideles fuerunt, *dum* docebant homines artem magicam, & id, quod demissum fuit super duos Angelos in Babylone, *quorum nomina erant* Harut, & Marut. Atqui *hi duo* non docebant ullum *magiam*, donec *antè* dicerent: Sanè nos *sumus* tentatio. Quare *cave*, ne sis infidelis *addiscendo à nobis magiam*. Itaque discebant *homines* ab his duobus id, quo separationem ponerent inter virum, & uxorem ejus. Neque hi (*nempe Magi*) noxii *erant* per

hanc

hanc *artem* ulli, nisi per concessionem Dei: & discebant *homines* id, quod noceret sibi, non verò prodesset sibi. Et quidem jam sciebant *Judæi*, sanè qui coemisset hanc *artem*, *tradendo pro ea Librum Dei*, non *fore* illi in novissimo sæculo partem ullam. Et profectò infelix fuit *pretium*, quo vendiderunt animas suas. Si scivissent, *se per hoc esse damnandos ad Gehennam*, *id non fecissent*. 103. Quòd si ipsi (*idest Judæi*) crediderint *in Mahumetum*, *& Alcoranum*; & timuerint *Deum*: profectò remuneratio, *quam habebunt* à Deo, melior *erit*, *quàm pretium rerum mundanarum*, *quo vendiderunt animas suas*. Si scirent *hoc*, *profectò crederent*. 104. O qui crediderunt, ne dicatis *Mahumeto*: Intuere nos: sed dicite: Respice nos: & audite, *quæ præcipit vobis*, *ut ea exequamini*. Infidelibus autem erit pœna discrutians. 105. Non amant, qui non credunt ex familia Libri (*idest Judæi & Christiani*) neque ex Associantibus (*idest Arabibus Ethnicis*) ut demittatur super vos aliquid boni à Domino vestro, *ob invidiam erga vos*. Sed Deus specialiter tractabit misericordia sua quem voluerit: & Deus est possidens liberalitatem magnam.

N O T Æ.

XCVII. *Ui fuerit inimicus Gabrieli*] Gelal. وسال ابن صوريا النبى او عمر من ياتى بالوحى من الملايكة فقال : جبرييل : فقال هو عدونا ياتى بالعذاب ولو كان ميكاييل لآمنا لانه ياتى بالخصب والسلام : فنزل : *Interrogaverat Ebnosuria* (erat hic Magister Judæorum) *Mahumetum*, *sive Omarem*, *quisnam Angelorum auctor esset cælestium revelationum* ipsi Mahumeto. *Respondit Mahumetus*, *esse Gabrielem*; *cui Ebnosuria*: *Hic*, *inquit*, *est hostis noster*, *nam nuncius est pœnarum*. *Si fuisset Michael*, *certè credidissemus in te*: *hic enim auctor est abundantiæ & pacis*. *Propterea revelata sunt hæc Alcorani verba*. Jahias قال قتادة وذكر لنا ان عمر ابن الخطاب اتى نفرا من اليهود فلما ابصروه قالوا له من كان صاحب صاحبكم فقال جبراييل فقالوا ذلك عدونا من اهل السماء يطلع محمدا على سرنا وهو اذا جاء جاء بالحرب والسنة وكان صاحب صاحبنا ميكاييل وكان اذا جاء جاء بالخصب والسلام قال لهم عمر اتعرفون جبراييل وتنكرون محمدا ففارقهم عند ذلك وتوجه نحو النبى ليحدثه حديثهم : *Dixit Cottada*: *Narratum est nobis*, *Omarem filium Chottabi venisse ad catervam quandam Judæorum*: *qui cùm vidissent eum*, *dixerunt ei*: *Quis ex Angelis est comes Prophetæ vestri Mahumeti*? *Respondit Omar*, *hunc esse Gabrielem*. *At illi*: *Hic*, *inquiunt*, *est hostis noster inter Angelos*, *nam revelat secreta nostra Mahumeto*, *& cùm venit*, *affert secum ruinam & malum*. *Comes autem Magistri nostri est Michael*, *qui cùm apparet*, *affert secum abundantiam & pacem*. *Dixit autem illis Omar*: *An nostis Gabrielem*, *& ignoratis Mahumetum*? *Discessit igitur statim ab eis*, *& venit ad Mahumetum*, *ut narraret ei*, *quid sibi cum Judæis accidisset*. Porrò verba illa: *Qui fueris inimicus &c.* Interpres Gallicus ponit primo loco per interrogationem, secundo verò §. 98. sine interrogatione. Sed utrobique debet auferri interrogatio: est enim locutio aposiopetica: & subintelliguntur, juxta Gelal. & Zamchascerium, verba, quæ in Textu interposui.

XCIX. *Et jam quidem descendere fecimus ad te signa evidentia*] In lingua Arabica آية *Signum*, aliquando capitur pro miraculo: aliquando pro versiculo Alcorani, seu alius Libri Sacri. Et quidem quando jungitur cum انزل descendere fecit, semper videtur significare periodos, seu versus hujusmodi: & ita significat hoc loco; ne quis fortè putaret, sermonem esse de aliquibus miraculis à Mahumeto patratis.

CII. *Et secuti sunt id quod excogitaverunt Dæmones*] Ad intelligentiam verborum Alcorani apponam hic verba Interpretum. Jahias. قال الكلبى لما ابتلى الله سليمان بما كان من امر الشيطان كتبت الشياطين سحرا كثيرا ثم دفنوه تحت كرسيه ثم لما قبض الله سليمان اتت الشياطين الى اوليايهم من الانس فقالوا الا ندلكم على ما كان سليمان يملك به الانس وتدين له به الجن وتسخر له به الرياح قالوا بلى قالوا احفروا تحت كرسيه ففعلوا فاستخرجوا كتبا كثيرة فلما قروها فاذا هى الشرك بالله فقال صلحاء بنى اسراييل معاذ الله من هذا ان نتعلمه ونعلمه سفلة بنى اسراييل وفشت الايمة لسليمان فى بنى اسراييل حتى عذره الله على لسان محمد

امحمد فقال ومـا كفـر سليمـان :

Dixit Calebius : Postquam probavit Deus Salomonem per operam Satanæ (alludit ad fabulam, de qua inferius suo loco) *scripserunt Dæmones multos libros magicos: quos sepelierunt sub throno illius. Cùm autem defunctus fuisset Salomon, venerunt Dæmones ad homines amicos suos, & dixerunt eis: Vultis ne ostendamus vobis, quibus artibus Salomon imperabat hominibus, & subjiciebat sibi Genios, & ventos? Cùmque illi id se velle responderent, dixerunt Dæmones: Effodite sub throno ejus. Hoc cum illi fecissent, plurimos inde libros extraxerunt, quos legentes, invenerunt continere impietatem in Deum. Dixerunt autem Optimates filiorum Israel: Absit ut hæc addiscamus. Vulgus autem ea addidicit: & evulgaverunt Pontifices de Salomone hoc inter filios Israel, donec Deus purgavit illum per linguam Mahumeti, dicens: & non fuit Salomon infidelis.* Eadem ferè habent Gelal, & alii Expositores.

Et id quod revelatum fuit duobus Angelis. Rem ita narrat Jahias ex Alhasano. قال الحسن ان الملكين

ببابل الى يوم القيامـة وان من زعم على تعلـم

السحـر ثم اتاهما سمع كلامهمـا من غيـر ان

براعما : وقال مجاهد عجبت الملايكة من ظلـم

بنى ادم وقـد جاءتهم الرسـل فقال لهم ربهـم

اختارا منكـم اثنين انزلهما يحكمان فى الارض

فكانا هاروت وماروت فحكما فعدلا حتى نزلت عليهما

الزهرة احسـن فى صورة امراة تخاصم زوجها فافتتنا

بها واراداها على نفسها فطارت الزهرة فرجعت حيث

كانت ورجعا الى السمـآ فزاجرا فاستشفعا برجل

من بنى ادم فقالا له سمعنا ربك يذكرك بخير فقال

لهما كيف يشفع اهل الارض لاهل السماء ثم واعدهما

يوما يدعو لهما فيه فدعا لهما فخير بين عذاب الدنيا

وبين عذاب الاخرة فنظر احدهما الى الاخ فقال الم

تعلم ان امواج عذاب الله فى الاخرة وكذا فى الخلد ايضا

فاختا راعذاب الدنيا فهما يعذبان ببابـل : قال

محمد وقد ذكر يحيى من غير مجاهد ان المراة التى

افتتنا فيها كانت من اهل الدنيا : والله اعلـم :

Dixit Alhasanus, hos duos Angelos commoraturos esse in Babylone usque ad diem resurrectionis: & si quis cupit addiscere artem magicam, proficisci ad eos, & audire vocem eorum, absque eo quod videat illos. Et dixit Mogiahedus: Mirabantur Angeli ob iniquitates filiorum Adæ, etiam postquam missi fuerant ad eos à Deo Legati. Dixit autem Deus Angelis: Eligite duos ex vobis, quos mittam ad exercendum judicium in terra. Et electi sunt Harut & Marut, qui justè judicaverunt, donec descendit ad eos è Cælo Venus in forma pulcherrima mulieris litem motura adversus maritum suum, quam cùm vidissent Angeli, exarserunt in concupiscentia illius, & viderunt eam in persona ipsius (idest voluerunt rem habere cum illa). *Illa verò avolavit, & rediit unde venerat. Duo quoque Angeli redierunt in Cœlum; sed prohibiti sunt ab ingressu ejus: rogaveruntque unum ex filiis Adæ, ut intercederet pro ipsis, dicentes ei: Audivimus Deum, optimam de te commemorationem facientem. At ille dixit eis: Quomodo intercedent homines terreni pro Angelis cœlestibus? Attamen condixit eis diem, in qua oraturus esset pro ipsis. Cùmque pro illis orasset, concessum est illis, ut eligerent pœnam mediam inter temporalem & æternam. Intuens autem alter eorum in alterum, dixit: An nescis fluctus pœnarum Dei in altera vita esse tales ac tales; & præterea esse æternos? Itaque elegerunt pœnam hujus mundi: & uterque torquetur in Babylone. Dixit Mohammedus, & jam meminit Jahias referens ex aliis præter Mogiahedum: mulierem illam, quam impudicè appetivere, fuisse unam ex mulieribus hujus mundi. Sed Deus id optimè novit.* Gelaleddinus alienam referens sententiam: ita scribit: قال ابـن

عباس هما ساحران يعلمان السحر وقيـل ملاكان

انـزلا لتعليمـه ابتلاء مـن اللـه النبـلس :

Dixit Elnabbasus: Hi erant duo magi, qui docebant artem magicam: alii verò volunt fuisse duos Angelos missos à Deo ad docendum homines eamdem artem, ad tentandum eos. Miror Mahumetanorum Doctorum Antesignanum asserere, homines fuisse, quos Alcoranus Angelos manifestè pronunciat.

CIV. *Ne dicatis: Intuere nos*]. Arabicè راعنـا & انظرنا idem ferè significant, nempe *Respice nos*, vel *Intuere nos*. Cur autem Mahumetus noluerit salutari à suis per راعنا sed per انظرنا, ita explicat Gelal. وكانوا يقولون لـه ذلك وهى بلغـة اليهود سب من الرعونـة فسروا بذلك وخاطبوا بها النبى فنهى المومنيـن عنهـا : *Salutabant eum hac voce, quæ in lingua Hebraica sonat Convicium: irrisoriè autem Judæi alloquebantur illa Mahumetum: quamobrem hic prohibuit suos asseclas ab usu illius:* Porrò Judæi in voce Arabica راعنـا alludebant ad Hebraicam רוע quæ significat *malum esse*, vel *malè facere*.

CV. *Ex familia Libri*] in Alcorano اهل الكتاب *familia Libri* idem est ac Scripturales, seu Sacrarum Scripturarum professores: semperque dicitur de Judæis, & Christianis. At المشركون *Associantes*, dicitur de Arabibus Ethnicis, & de quibuscumque plurium deorum cultoribus, quasi dent Deo socios. المسلمون *Traditores*, dicitur de asseclis Mahumeti, quasi se ipsos Deo tradiderint: vulgo dicimus Moslemos, seu Muslimos, & corruptè Monsulmanos المومنون *Fideles*, dicitur de iisdem, cum hoc discrimine; quòd primum nomen refertur ad fidei professionem externam: secundum autem ad fidem internam. الكافرون *Infideles*, dicitur de perfidis, & incredulis, qui nolunt credere in Mahumetum, & Alcoranum, quicumque tandem illi sint. المكذبون *Incusantes mendacii* intelliguntur illi, qui Mahumetum, vel alios Prophetas tanquam Impostores rejiciunt. المنافقون *Impii*, dicitur de Mahumetanis scelestis ac improbis. Et quia hæ voces frequenter occurrunt in Alcorano, placuit eas hic breviter explicare.

REFUTATA.

Escio, quæ intemperies Mahumetum contra Judæos exagitet. Volebat fortè hac ratione assentari Christianis, quò faciliùs eos ad partes suas traheret. Denique totus Alcoranus videtur contra miseros Judæos compactus, & comparatus. At mali sint Judæi, impii, ac scelesti, iniquus tamen est & Mahumetus, qui ea crimina illis objiciat, quorum numquam probare poterit reos illos fuisse.

I. Affirmat, eos habere pro hoste Gabrielem, eo quòd malorum sit nuncius, & secreta ipsorum Mahumeto revelet. Ridebunt Judæi, opinor, si has nugas audierint, vel potiùs hominis impudentiam, stultitiamque mirabuntur.

II. Asserit, Judæos pepigisse pactum cum Deo in Pentateucho, se credituros in Prophetam Mahumetum, & eum defensuros contra adversarios: & tamen cùm advenisset, noluisse credere in eum, imò Pentateuchi oracula de illo abolevisse, vel abscondisse. Hæc mera esse mendacia ex ipso Pentateucho apertissimè demonstratur. Neque dicant Moslemi, Pentateuchum esse corruptum, nam semper principium petent: & hoc est ab iis probandum.

III. Quòd attinet ad fabulas illas Dæmonum infodientium libros magicos sub throno Salomonis, & duorum Angelorum Harut, & Marut totum erutum est ex cloaca Thalmudica Judæorum. Vide eam in ילקוט. Sect. בראשית ex מדרש ubi Harut vocatur: שמחזי *Scembazai* & Marut עזאל *Azael*. Repugnat divinæ bonitati mittere Angelos, qui doceant homines aliquid suapte natura impium ac nefarium, cujusmodi est ars magica: etiamsi iidem Angeli protestentur, se hoc facere ad experimentum de illis capiendum. Quæ verò habent de duobus his Angelis Interpretes Moslemi, difficilè possunt Alcorani verbis convenire. Nam si juxta Alcoranum missi fuerant ad tentandos homines, exhibendo sese illis artis præstigiatoriæ magistros; quomodò verum erit, eos missos fuisse, ut inter mortales iniquos ac scelestos justa judicia exercerent? & cùm Angeli sint naturæ spiritualis, quomodò potuerunt in fœminam illam libidinosè exardescere? Illud verò nimis ridiculum, hujusmodi fœminam fuisse الزهرة nempe *Venerem* è Cœlo delapsam. Sed fortasse Veneris nomine intelligunt aliquam ex illis puellis, quas in Paradiso ad Mahumetanorum delicias creatas à Deo fuisse confingunt: alioquin Mahumetani Græcorum fabulis adhuc inhærere convincentur.

TEXTUS ALCORANI.

106 ما ننسخ من آية أو ننسها نأت بخير منها أو مثلها ألم تعلم أن الله علي كل شي قدير ۞
107 ألم تعلم أن الله له ملك السموات والأرض وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير ۞
108 أم تريدون أن تسألوا رسولكم كما سئل موسي من قبل ومن يتبدل الكفر بالإيمان
فقد ضل سواء السبيل ۞ 109 ود كثير من أهل الكتاب لو يردونكم من بعد إيمانكم
كفارا حسدا من عند أنفسهم من بعد ما تبين لهم الحق فاعفوا واصفحوا حتي يأتي الله بأمره إن
الله علي كل شي قدير ۞ 110 وأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه
عند الله إن الله بما تعملون بصير ۞ 111 وقالوا لن يدخل الجنة إلا من كان هودا أو نصاري
تلك أمانيهم قل هاتوا برهانكم إن كنتم صادقين ۞ 112 بلي من أسلم وجهه لله وهو
محسن فله أجره عند ربه ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 113 وقالت اليهود ليست النصاري
علي شي وقالت النصاري ليست اليهود علي شي وهم يتلون الكتاب كذلك قال الذين لا
يعلمون مثل قولهم فالله يحكم بينهم يوم القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ۞ 114 ومن أظلم ممن
منع مساجد الله أن يذكر فيها اسمه وسعي في خرابها أولئك ما كان لهم أن يدخلوها إلا
خائفين ۞

خائفين ۝ 115 لهم في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم ۝ 116 ولله المشرق
والمغرب فاينما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع عليم ۝

VERSIO LATINA.

106. QUod abrogaverimus de Signo (*idest si quem versum abrogaverimus in Alcorano*), aut illius oblivionem induxerimus *in cor tuum*: afferemus *aliud* melius illo, aut sicut illud. An ignoras, quòd Deus *est* super omnem rem potens? 107. An ignoras, quòd Dei est regnum Cœlorum, & terræ: & non *est* vobis præter Deum ullus patronus, neque adjutor? 108. An vultis petere à Legato vestro (*idest Mahumeto*) juxta id, quod requisitus fuit Moyses anteà *ab Israelitis*? at qui permutaverit infidelitatem cum fide (*idest fidem cum infidelitate*): jam certè erravit ab æquitate semitæ. 109. Cupierunt multi ex familia Libri, ut redderent vos post fidem vestram infideles ob invidiam *ortam* ab animis ipsorum *malignis*; postquam patuit eis *in Pentateucho de Mahumeto* veritas; sed ignoscite *illis*, & declinate *ab eis*, donec afferat Deus imperium suum *de inferendo illis bello*: quippe Deus *est* super omnem rem potens. 110. Et subsistere facite orationem, & date eleemosynam: & quod præmiseritis animabus vestris boni, invenietis illud apud Deum: nam Deus in id, quod facitis, est intuens. 111. Et dixerunt *Scripturales*: Nequaquam ingredientur Paradisum, nisi qui fuerint Judæi, aut Christiani. Hæc *sunt* desideria eorum. Dic *illis*: Afferte probationem vestram *de hac re*, si estis veraces. 112. Imò *ingredientur Paradisum etiam alii*. Qui tradiderit faciem suam Deo, & ipse *fuerit* benefaciens, *erit* illi merces sua apud Dominum suum *in Paradiso*: & non *erit* timor super eos, neque ipsi contristabuntur. 113. Et dicunt Judæi: Non sunt Christiani supra rem *ullam*, & *è contra* dicunt Christiani: Non sunt Judæi supra rem *ullam*. Et *tamen utrique* ipsi legunt Librum *Pentateuchi & Euangelii*. Ita dicunt *Arabes Ethnici*, qui nesciunt, juxta dictum eorum (*idest Scripturalium asserentes nullam religionem habere aliquod fundamentum*). Sed Deus judicabit inter illos die resurrectionis de eo, in quo fuerunt discordes *circa religionem*. 114. Et qui *est* iniquior, quàm qui prohi-
a festinat. bet Oratoria Dei, ne commemoretur in ipsis nomen ejus, & *a* nititur ad destructionem eorum? Hi, non est *permittendum* ipsis, ut ingrediantur ea, nisi metuentes *& malè securi*. 115. His *erit* in hoc mundo ignominia: his in novissimo sæculo *erit* tormentum magnum. 116. Et Dei *est* Oriens & Occidens: itaque quocumque conversi fueritis *faciebus vestris ad orandum*; ibi *erit* facies Dei, quia Deus est amplus, sciens.

N O T Æ.

CVI. Uod abrogaverimus de signo] Plures versus à Deo in Alcorano abrogatos fuisse, fatetur Alcoranus ipse, de qua re jam suprà satis egimus in Tractatu de Alcorano. Hic tantummodò addere placuit generalem regulam traditam ab Emamo Abulcasemo Habatallaho in tractatu de Abrogante & Abrogato, ad cognoscenda, quænam sint abrogata in Alcorano: & est hujusmodi: وكل ما فى القران من أعرض عنهم وتول عنهم وما شاكل ذلك من هذا المعنى فناسخه اية السيف ؛ وكل ما فى القران انى اخاف ان عصيت ربى عذاب يوم عظيم نسخه ليغفر الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ؛ وكل ما فى القران من صبر الذين اوتوا الكتاب والامر بالصفح عنهم نسخه قوله تعالى قاتلوا الذين لا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ؛ وكل ما فى القران من الامر بالشهادة نسخه فان امن بعضكم بعضا ؛ وكل ما فى القران من التشديد نسخه الله بقوله يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر ؛

Quoties dicitur Mahumeto in Alcorano: Recede ab *eis*

eis, vel: elongare ab eis, vel aliquid hujusmodi; intelligitur abrogatum per versiculum Gladii (idest per versus, quibus jubetur Mahumetus uti gladio contra infideles). *Et quoties dicit idem Mahumetus de se: Timeo, si inobediens fuero Domino meo pœnam diei magnæ: abrogatum intelligitur per ea verba: ut indulgeat Deus peccata tua præcedentia & subsequentia. Et quoties in eodem Alcorano præcipitur Mahumeto, & sociis, ut patienter sustineant Judæos & Christianos, & ignoscant illis: abrogatur per illa verba: Pugnate contra eos, qui non credunt in Deum, & in diem novissimum. Et omnia, quæ in Alcorano præcipiuntur circa faciendum testimonium, abrogantur per ea verba: Quod si alter vestrum alteri crediderit, ac fidem habuerit &c. Et quidquid continetur in Alcorano asperi ac difficilis, & cum comminatione; abrogatum fuit per ea verba Dei: Vult. Deus à vobis res leves & faciles, non autem graves & difficiles.* Illud etiam addo, causam periodi hujus Alcoranicæ fuisse juxta Gelaleddinum hujusmodi: ولما طعن الكفار في النسخ وقالوا ان محمدا يأمر اصحابه اليوم بامر وينهى عنه غدا انزل ما ننسخ : *Cùm proscinderent infideles Mahumetum, ob hanc versiculorum Alcorani abrogationem, & mutationem; ac dicerent; Mahumetus hodie præcipit sociis suis aliquid, & cras idem illis prohibet, revelavit Deus; hæc verba: Quod abrogaverimus de signo &c. Aut illius oblivionem induxerimus.* Explicat Gelal. نوخرها فلا ننزل حكمها ونرفع تلاوتها او نوخرها في اللوح المحفوظ او نمحها من قلبك : *Distulerimus illud, nec revelaverimus sententiam ejus, & abstulerimus lectionem ejus: vel distulerimus illud in Tabula custodita, aut deleverimus illud ex corde tuo.* Ex quibus verbis colligitur, Alcoranum missum (ut fabulantur) à septimo Cœlo per Gabrielem ad Cœlum Lunæ, non fuisse perfectum, cùm quædam reservata fuerint in Tabula custodita, absque eo quòd in illo describerentur. Jahias: قال قتادة وقد نسي رسول الله بعض ما كان نزل من القران فلم في القران : *Dixit Cottada: Jam oblitus fuerat Propheta Mahumetus quosdam versiculos à Deo ex Alcorano* (nempe illo qui erat in Cœlo lunæ) *revelatos: nec ea firmaverat, seu descripserat in Alcorano*, quem scilicet apud se habebat.

CVIII. *An verò petere vultis*] Gelal. explicat: Israelitas dixisse Moysi: ارنا الله جهرة وغير ذلك *Ostende nobis Deum manifestè: & prætereà alia ab eò postulasse.* Idem habet Jahias, his verbis قال قتادة كان الذي سألوا موسى ان قالوا ارنا الله جهرة : *Dixit Cottada: Id quod à Moyse exquisierunt Israelitæ, fuit, ut ostenderet ipsis Deum manifestè.*

CXI. *Et dixerunt: Nequaquam ingredientur Paradisum*] De hoc ita Gelal. قال ذلك يهود المدينة ونصارى نجران لما تناظروا بين يدي النبي صلى الله عليه وسلم اي قال اليهود لا يدخلها الا اليهود وقال النصارى لا يدخلها الا النصارى : *Dicebant hæc Judæi Medinenses, & Christiani Nageranenses, cum mutuò disputarent coram Mahumeto. Nimirùm Judæi asserebant, solos Judæos ingressuros esse Paradisum: Christiani verò solos Christianos.*

CXII. *Qui tradiderit faciem suam Deo*]. Explicat Gelal. اي انقاد لامره وخص الوجه لانه اشرف الاعضاء فغيره اولى : *idest subjecerit se imperio ejus. Posuit autem specialiter faciem, quia hæc cæteris membris supereminet: & reliqua sunt inferiora.*

Et ipse fuerit benefaciens] Gelal. وهو موحد *Et ipse crediderit in unum Deum.*

CXIII. *Et dicunt Judæi: Non sunt Christiani &c.*] Ita hæc exponit Gelal. وقالت اليهود ليست النصارى على شي معتد به وكفرت بعيسى وقالت النصارى ليست اليهود على شي معتد به وكفرت بموسى وهم اي الفريقان يتلون الكتاب المنزل عليهم وفي كتاب اليهود تصديق عيسى وفي كتاب النصارى تصديق موسى : *Et dicunt Judæi: Non sunt Christiani supra rem ullam* (idest nullam habent veram religionem, vel solidum fundamentum illius)*: & in hoc excedunt, & negant Jesum. Christiani verò dicunt: Non sunt Judæi supra rem ullam: & in hoc excedunt, & negant Moysem: & ipsi* (nempe utrique) *legunt librum sibi à Deo traditum: & in libro Judæorum* (idest Pentateucho) *asseritur Jesus: & in libro Christianorum* (idest Euangelio) *asseritur Moyses.*

CXIV. *Et quis est iniquior*]. Gelal. نزلت اخبارا عن الروم لما خربوا بيت المقدس او في المشركين لما صدوا النبي عام الحديبية عن البيت : *Revelatus fuit hic versus, quando venit nuncius, Romanos devastasse domum sanctificatam* (idest Urbem, vel Templum Jerusalem:) *vel quando infideles excluserunt Mahumetum ab ingressu Delubri Meccani, anno belli Hadibiensis.* Notandum hic obiter, vocem مسجد *Masged* derivari à سجد *sagiada*, nempe adorare. Quamobrem verti potest latinè *Oratorium*, seu locus adorationis. Vulgò dicimus, Moschea, seu Mesquita.

R E F U T A T A.

Um intelligeret Mahumetus, utpote versuti ingenii, non semper leges, quæ semel feruntur ab hominibus, posse à populis servari, vel reipublicæ proficuas evadere, atque adeò ex necessitate quadam, earum abrogationem vel mutationem sæpè requiri: ne ex hoc existimarent Arabes, Alcoranicam legem non à Deo traditam, sed à Mahumeto inventam, conditamque fuisse, maluit levitatem, & inconstantiam suam in Deum refundere, quàm pati, ut sibi ipsi à suis tribueretur, dum tot periodos in Alcorano à Deo traditas, eumdem abrogavisse, & immutasse affirmavit. Quamtumvis enim daremus, non esse inconveniens, Deum in lege sua aliquid pro temporum, rerumque varietate immutare: in eo tamen libro quem & increatum, & in Throno, imò in essentia Dei repositum, & librorum omnium perfectissimum, quem neque homines, neque Dæmones, neque creaturam ullam imitari, nedum exæquare posse Moslemi jactant, tàm ingentem rerum abrogatarum copiam, sive quoad literam, sive quoad sententiam reperiri, nullo modo tolerari potest. Præsertim quia ex ipsorum Moslemorum testimonio, quædam importunè omninò, & indebitè abrogata sunt. Cur enim delenda erat ex Sura de Pœnitentia, sententia illa, cujus meminit Anasus filius Maleci? *Si haberet homo duos torrentes auri, certè optaret addi sibi tertium. Et si haberet tertium, cuperet adjici quartum: neque implebitur venter filii Adæ, nisi pulvere: & convertetur Deus super eum, qui conversus fuerit.* Item illa alia, cujus meminit Omar filius Alcottabi, de lapidandis adulteris: *Ne alienetis amorem vestrum à patribus vestris, nam hæc esset in vobis infidelitas. Vir & mulier quamtumvis nobiles & digni, si adulterium perpetraverint, sine ulla remissione lapidentur: talem enim pœnam constituit huic flagitio Deus: & Deus est præpotens, sapiens.* Præsertim cùm sublata litera, remanserit tamen vigor sententiæ. Hùc accedit, nonnulla in pejus commutata fuisse, ut jejunium Judaicum seu Christianum in Mahumetanicum, & alia, quæ in progressu Alcorani patebunt. Illud verò ridiculum, quòd aliqua abrogata sint, priusquam præciperentur: ad quid enim ea præcipere, vel proponere in aliqua lege, quæ in eadem anteà nullius roboris esse declarata sint? Plura essent, quæ in hac re dici possent, sed ea in Tractatu de Alcorano videri possunt. Unum illud non prætermittam, quod P. Guadagnolus in sua Apologia cap. 8. Sect. 3. de Alcorano affirmat, nempè certum esse apud Mahumetanos Mahumetum confarcinasse librum duodecim millia propositionum continentem. Interrogatum verò, utrum universæ veræ essent, respondisse: Tria millia tantummodò veritatem continere; reliqua verò novem millia falsitatem. Quando ergo falsum aliquid in Prophetæ sui lege, vel dictis deprehendunt; unum ex novem millibus illis esse fatentur. Hoc tamen egò non ita facilè crediderim P. Guadagnolo, sine alicujus insignis Doctoris Mahumetani auctoritate.

II. Falsum prorsus est, Christianos absque ullo fundamento asserere, in sua tantùm religione salutem reperiri. Demonstrant enim hoc evidenter, non solùm verbis Christi apud Marcum cap. ult. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit: qui verò non crediderit, condemnabitur.* Et apud Joannem cap. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest introire Regnum Dei:* & aliis multis locis Euangelii: sed etiam ex eo quòd Christiana religio sola vera esse evidentissimis argumentis comprobetur, ipsius etiam Alcorani testimonio, ut superiùs vidimus, & deinceps etiam videbimus. Porrò unam tantùm religionem dari posse, quæ ducat ad salutem æternam, docent Mahumetani ipsi ex traditione apud ipsos receptissima Prophetæ sui, quam ex Sciaher-Settanio ita refert Ismael Sciahinsciah in suo Tarich seu Chronico, cap. في امة
المسلمين de Gente Moslemorum. فافترقت

المجوس على سبعين فرقة واليهود على احد
وسبعين والنصارى على اثنين وسبعين فرقة
والمسلمون على ثلاث وسبعين فرقة والناجية من
الفرق كلها واحدة كما قال صلى الله عليه
وسلم ستفترق امتي على ثلاث وسبعين
فرقة: الناجية منهم واحدة والباقون هلكا:
قيل ومن الناجية يا رسول الله قال اهل
السنة والجماعة قال ما انا عليه واصحابي.

Divisi sunt Magi in septuaginta sectas: Judæi verò in septuaginta & unam: Christiani autem in duas ac septuaginta; Mahumetani demum in tres supra septuaginta. Ex his autem omnibus sectis, una tantùm ducit ad salutem: quemadmodùm dixit faustæ memoriæ Mahumetus. Dividetur gens mea in septuaginta ac tres sectas: Una tantùm ex his ducet ad salutem, reliquæ ad perditionem. Interrogatus autem; quænam duceret ad salutem: respondit, Secta Sonnitarum, & Congregationis; quam scilicet ego cum sociis meis profiteor. Unum hîc verum est, nimirum non solùm unam tantùm religionem, sed unicam sectam, seu veriùs Ecclesiam ejusdem religionis ducere ad salutem: qua in re sapientiùs sensit Mahumetus, quàm Marcus Antonius de Dominis Præsul Spala-tren-

trensis, & ejus asseclæ, qui docent, unumquemque Christianorum posse in sua secta salvari, sive Catholicus sit, sive Hæreticus, sive Schismaticus. Duo verò falsa: primum: numerus ille sectarum in quatuor gentibus relatis: cùm constet, multò plures sectas saltem in gente Mahumetana, & Christiana fuisse, quàm suprà enumeratas. Secundum; sectam, quæ ducit ad salutem, eam esse, quam professus est Mahumetus, & socii illius; cùm, ut jam diximus, unica Religio Christiana, quam profitetur Ecclesia Romana, sit via ad salutem, utpote sola vera, & à Christo ipso instituta: quod Mahumetanis non unico argumento probari potest. Unicum tamen nunc satis sit. Christiana religio usque ad Mahumetum fuit vera, & bona, & duxit ad æternam salutem: hoc jam suprà probatum est. Sed nulla afferri potest ratio, cur post Mahumetum etiam, cùm sit eadem, non sit vera, & bona: ergo talem debemus fateri. Minor probatur: Si qua posset afferri ratio; esset, quia licèt bona esset anteà, Deus tamen in meliorem potuit, & voluit mutare, quomodo Judaicam in Christianam mutavit, ut concorditer fatemur. Sed hoc nullo modo dici potest: ergo neque illud. Assertum nostrum evidenter demonstratur: nam si Euangelium cum Alcorano comparetur, evidenter agnoscet quilibet judicio præditus, quantum inter utrumque sit discrimen. Illud totum est spirituale, totum cœleste: nihil terreni, nihil carnalis habet: virtutes omnes divinas ac morales proponit: nihil ex iis, quæ credenda, ac speranda sunt in futuro sæculo prætermittit. Hic verò totus ferè est in bellis, in mulierculis, in repudiis, in testamentis, in hæreditatibus, in privatis odiis ac simultatibus pertractandis. Quæ verò bona continet, omnia in Euangelio uberiùs quoad sententiam, licèt non cum tanta ineptorum verborum farragine reperiuntur. Sed ponamus etiam (quod absit) Deum Religionem Christianam in pejorem mutasse (nam in æquè bonam non erat cur mutaret): imò ponamus etiam, legem Alcoranicam (quod item absit) Euangelica esse perfectiorem: Mahumetani ipsi Doctores fatentur, mutationem religionum requirere necessariò præcedentes prophetias; sicut præcesserunt in mutatione Religionis Judaicæ in Christianam; & hoc fusissimè probat, & demonstrat Ahmed filius Abdol-Halim filii Abdolt-Salam in secunda parte suæ Apologiæ contra Christianos. Sed afferant Moslemi prophetiam ullam ex Sacris Scripturis præcedentibus, quæ nos doceat, Religionem à Messia institutam non esse perpetuò duraturam, sed in aliam (quæcumque tandem illa sit) esse mutandam? Oppositum prorsus docent Sacræ Scripturæ, & Hebræi ipsi consentiunt: nempè Messiæ legem ac religionem usque in finem sæculi perseveraturam. Quòd si Moslemi ad consuetum sibi effugium recurrant, asserentes, Sacras Scripturas à Judæis, & Christianis fuisse corruptas: jam suprà ostendimus, quàm miserum sit hujusmodi effugium.

Unum est, quod multos simpliciores decipit, & aliquibus etiam piis ac doctis magnum facessit negotium: nempè, Mahumetanos meliores pluribus in rebus apparere Christianis; præsertim verò in exactissima legum suarum, præsertim sacrarum, observantia; in pietate ac reverentia, qua conveniunt, ac morantur in suis Meschitis, seu Ecclesiis: in pudicitia, atque honestate fœminarum: in administranda justitia; in charitate, & fidelitate inter se; in eleemosynis, & misericordia erga pauperes, & aliis hujusmodi; in quibus Christiani ipsi sæpè fatentur, se à Mahumetanis superari. Hoc autem videtur argumentum valdè potens ad probandum, eos esse in meliori lege, ac religione. Huc accedit, Deum ipsum videri eorum religionem approbare, dum tanta felicitate, tot victoriis, tàm vasto imperio eos remunerat: ex opposito autem Christianos tot calamitatibus, tot intestinis bellis, tot provinciarum ac regnorum jactura, tot aliis malis divexat, & in dies imminuit. Duratio etiam hujus sectæ per tot sæcula, & major quotidie dilatatio magnum videtur argumentum, illam à Deo comprobari.

Sed ex nulla harum rerum arguenda, vel comprobanda est veritas Religionis, imò hæc omnia optimè stare possunt cum falsa religione. Id apertissimè patet ex statu Nationis Israeliticæ eo tempore, quo tàm ex nostro, quàm ex Mahumetanorum consensu erat populus Dei, & in vera religione: & ex statu Romanorum, Spartanorum, & aliarum Rerumpublicarum florentissimarum, quæ veri Dei agnitione, veraque religione carebant. Cæterùm summæ dementiæ esset, ubi lex aliqua bona ac justa esse cognoscitur, & revera talis est; eam derelinquere, vel damnare, quia plures eam violant, vel non observant, cùm tamen plures etiam sint, qui eam solerter custodiant, & in praxin deducant. Verùm de hac eadem re ex professo egi per totam quartam partem Prodromi mei, ubi etiam ostendimus, tantum abesse, ut supradicta argumenta Mahumetanicam comprobent sectam; ut potiùs illius falsitatem ac vanitatem manifestissimè coarguant: cùm sint argumenta prorsus fallacia, & apparentiam tantùm veritatis præseferant: falsumque omninò sit, Mahumetanos, vel alias gentes à vera fide alienas, universaliter, & absolutè, ne quoad moralia quidem, Christianis esse meliores.

III. Nunquam & nusquam dicunt, vel dixerunt Christiani, Judæos non esse supra rem ullam, in eo sensu, quem intendit Alcoranus. Credunt enim & Moysem fuisse Prophetam; & legem ab eo promulgatam, esse sanctam: sed negant, Judæos legem ipsam suam vel ritè servare, vel rectè intelligere; dum Christum in ea prædictum, & à Deo jam missum nolunt recipere, & legem ab eodem promulgatam observare.

IV. Præcipit Mahumetus suis, ut orantes vertant se quocumque velint, eò quòd Deus ubique reperiatur. Abrogat infrà hanc legem, præcipiendo, ut dum orant, ad templum Hierosolymitanum faciem convertant. Sed hanc etiam mox abolet, & jubet suos ad Delubrum Meccanum, dum orant, se se convertere. Nullus, nisi amens sit, negabit damnabilem hanc esse levitatem. Vel enim hæ tres orandi formæ erant æquè bonæ: & ita conveniebat earum quamlibet uniuscujusque arbitrio relinquere: vel ultima erat cæteris præstantior: & sic

æquum erat eam solam proponere, & in Alcorano stabilire; præsertim quia Delubrum Meccanum jam extabat. Sed Mahumetus, utpotè versipellis, voluit primò Christianis conformari: deinde Judæis; & demùm Ethnicis Arabibus, semper deteriora sectando.

TEXTUS ALCORANI.

117 وقالوا اتخذ الله ولدا سبحانه بل له ما في السموات والارض كل له قانتون ۞
118 بديع السموات والارض واذا قضي امرا فانما يقول له كن فيكون ۞ 119 وقال الذين لا
يعلمون لولا يكلمنا الله او تاتينا اية كذلك قال الذين من قبلهم مثل قولهم تشابهت قلوبهم
قد بينا الايات لقوم يوقنون ۞ 120 انا ارسلناك بالحق بشيرا ونذيرا ولا تسال عن اصحاب
الجحيم ۞ 121 ولن ترضي عنك اليهود ولا النصاري حتي تتبع ملتهم قل ان هدي الله هو
الهدي ولين اتبعت اهواهم بعد الذي جاك من العلم ما لك من الله من ولي ولا نصير ۞
122 الذين اتيناهم الكتاب يتلونه حق تلاوته اوليك يومنون به ومن يكفر به فاوليك هم
الخاسرون ۞ 123 يا بني اسرايل اذكروا نعمتي التي انعمت عليكم واني فضلتكم علي
العالمين ۞ 124 واتقوا يوما لا تجزي نفس عن نفس شيا ولا يقبل منها عدل ولا تنفعها شفاعة
ولا هم ينصرون ۞ 125 واذ ابتلي ابراهيم ربه بكلمات فاتمهن قال اني جاعلك للناس اماما قال
ومن ذريتي قال لا ينال عهدي الظالمين ۞ 126 واذ جعلنا البيت مثابة للناس وامنا واتخذوا
من مقام ابراهيم مصلي وعهدنا الي ابراهيم واسمعيل ان طهرا بيتي للطايفين والعاكفين والركع
السجود ۞ 127 واذ قال ابراهيم رب اجعل هاذا بلدا امنا وارزق اهله من الثمرات من امن منهم
بالله واليوم الاخر قال ومن كفر فامتعه قليلا ثم اضطره الي عذاب النار وبيس المصير ۞
128 واذ يرفع ابراهيم القواعد من البيت واسماعيل ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم ۞
129 ربنا واجعلنا مسلمين لك ومن ذريتنا امة مسلمة لك وارنا مناسكنا وتب علينا انك انت
التواب الرحيم ۞ 130 ربنا وابعث فيهم رسولا منهم يتلوا عليهم اياتك ويعلمهم الكتاب والحكمة
ويزكيهم انك انت العزيز الحكيم ۞ 131 ومن يرغب عن ملة ابراهيم الا من سفه نفسه ولقد
اصطفيناه في الدنيا وانه في الاخرة لمن الصالحين ۞ 132 اذ قال له ربه اسلم قال اسلمت لرب
العالمين ۞ 133 ووصي بها ابراهيم بنيه ويعقوب يا بني ان الله اصطفي لكم الدين فلا تموتن
الا وانتم مسلمون ۞ 134 ام كنتم شهدا اذ حضر يعقوب الموت اذ قال لبنيه ما تعبدون من
بعدي قالوا نعبد الهك واله اباك ابراهيم واسماعيل واسحاق الها واحدا ونحن له مسلمون ۞
135 تلك امة قد خلت لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ولا تسلون عما كانوا يعملون ۞

VER-

VERSIO LATINA.

117. ET dixerunt *Judæi, & Christiani, & ii, qui existimant Angelos esse filias Dei*: Suscepit Deus prolem. Laus ejus (*idest absit hoc ab illo*). Quin potiùs ipsius *est* id, quod in Cœlis & in terra *reperitur*: omnia ipsi *sunt* devotè obedientia. 118. Conditor Cœlorum & terræ: & cùm decreverit aliquid *efficere*, profectò dicet ei: Esto: & erit. 119. Et dixerunt ii qui nesciunt (*nempè infideles Arabes Prophetæ Mahumeto*:) *a* An non alloquitur nos Deus, *te esse legatum suum*? Vel *b* ostendis nobis signum, *ut credamus verum te esse Prophetam*? Ita dixerunt illi, qui *fuerunt* ante eos, *Prophetis suis* juxta dictum eorum, *miracula postulantes*. Similia facta sunt corda eorum *in infidelitate*. Jam clarè ostendimus signa gentibus, quæ certò crederent *illa esse miracula, & fidem amplecterentur*. 120. Nos quidem misimus te cum veritate faustum annunciatorem *felicitatis Paradisi*; & comminatorem *pœnarum gehennæ*: & non interrogaberis (*idest non exigetur à te ratio*) de sociis Inferni (*idest de iis, qui damnantur propter incredulitatem, cùm ad te tantùm spectet prædicare*). 121. Et nunquam complacebunt sibi de te Judæi, neque Christiani, donec sequaris sectam illorum. Dic *eis*: Certè directio Dei, est directio *vera*. Et sanè si sectatus fueris desideria eorum post id, quod venit ad te de scientia: non *erit* tibi à Deo ullus protector, neque adjutor. 122. Illi, quibus tradidimus librum *Alcorani, &* legunt illum veritate lectionis suæ; hi credunt in illum. Qui autem non crediderit in eum, hi erunt pereuntes. 123. O Filii Israel, mementote gratiæ meæ, qua beneficus fui erga vos: & quòd ego excellentes feci vos super Mundos (*idest super omnes nationes ætatis vestræ*). 124. Et timete diem, *in qua* non rependet anima pro anima quidquam; neque suscipietur ab ea compensatio, neque proderit ei intercessio, neque ipsi adjuvabuntur. 125. Et *memento*, cùm tentavit Abraham Dominus ipsius verbis, *quibus eidem quædam præcipiebat, quædam vetabat*: & *ipse* perfectè complevit ea. Dixit *illi Deus*: Certè ego positurus *sum* te hominibus Antistitem. Respondit *Abraham*: Etiam ex sobole mea *constitue Antistites*. Dixit *illi Deus*: Non comprehendet pactum meum *de hac re* iniquos *ex stirpe tua*. 126. Et cùm posuimus Domum (*idest Fanum Meccanum*) locum concursus hominibus & Asylum; & *diximus eis*: Efficite ex loco Stationis Abrahæ Oratorium. Et pactum inivimus cum Abraham, & Ismael, *dicentes eis*: Purificate Domum meam *ab Idolis*, circumeuntibus *eam*, & continentibus se *in ea*, & incurvantibus se, adorantibus. 127. Et cùm dixit Abraham: Domine mi, pone hunc *locum* regionem securam: & ale familiam ejus ex fructibus; qui crediderit ex eis in Deum, & diem novissimum. Respondit *Deus*: Etiam *alam eum*, qui infidelis fuerit: sed faciam eum frui parum; deinde compellam eum ad tormentum ignis: & veh profectionem *ejus ad illum*. 128. Et quando attollebat Abraham fundamenta Domus, & Ismael *erat cum eo, & dicebant*: Domine noster, suscipe à nobis *hanc ædem*: tu enim es Auditor, Cognitor. 129. Domine noster, etiam fac nos addictos tibi, & *pone* ex progenie nostra gentem addictam tibi: & ostende nobis ritus sacros nostros: & convertere super nos; tu enim es Convertibilis, Misericors. 130. Domine noster, etiam suscita in eis Legatum ex ipsis (*scilicet Mahumetum*), qui recitet eis signa tua, & doceat eos Librum (*idest Alcoranum*) & Sapientiam: & purificet eos *ab idololatria*: tu enim es Præpotens, Sapiens. 131. Et quis respuat religionem Abrahæ, nisi qui infatuaverit animam suam? Et quidem jam elegimus eum in hoc mundo: & sanè ipse in novissimo sæculo *erit* profectò ex Probis *in gradu sublimi*. 132. Cùm dixisset illi Dominus suus: Trade *te Deo*: respondit: Tradidi *me* Domino Mundorum. 133. Et legavit hanc *religionem* Abraham filiis suis: & Jacob *etiam filiis suis*; *his verbis*: O filii mei, certè Deus selegit vobis religionem: itaque nullo modo moriamini, nisi & vos *sitis illi* addicti. 134. An fuistis testes, *ò Judæi*, quando adfuit Jacobo mors?

a Si non alloquatur nos Deus, *te esse legatum suum*, non *credemus tibi*.
b ostendas.

mors? Cùm dixit filiis suis: Quid coletis post me (*idest post mortem meam?*) responderunt: Colemus Deum tuum, & Deum patrum tuorum Abrahæ, & Ismael, & Isaac, Deum unum: & nos *erimus* illi addicti. 135. Illa gens jam præteriit: ipsi *erit* quod lucrata fuit: & vobis quod lucrati fueritis: & non interrogabimini de eo, quod *ipsi* fuerint operati, *à Deo in die Judicii*.

N O T Æ.

CXIX. N *non alloquitur nos Deus*.] Arabicè لولا *si non*, exponunt hìc & alibi Gelal, & Jahias, هلا *an non*. Et licèt sententia sit eadem, verterem tamen ad verbum: *Si non alloquutus fueris nos Deus*: subaudiendo: *Non credemus tibi*. Videtur tamen esse loquutio ironica, æquivalens modo loquendi Italico, cùm de fatuo aliquo, vel stolido dicimus: *Se non hà la Sapienza di Salomone. Se non pare un Socrate &c.* Latini quoque hujusmodi loquutionibus vel seriò, vel joco utuntur. Et hanc esse legitimam interpretationem opinor. Zamchascerius exponit sermonem ironicum affirmativum, per serium negativum لما يكلمنا الله *nondum alloquutus est nos Deus*: idest numquam dixit nobis, te esse Prophetam. Interpres Latinus, & Gallicus vertit eo modo, quo ego dixi: *Si non*, & addit quod per aposiopesim latebat: *Non tibi credemus*.

CXXV. *Et memento cùm tentavit*.] Ea, per quæ Deus tentavit Abraham, ita commemorat Gelal. وقيل هى مناسك الحج وقيل المضمضة والاستنشاق والسواك وقص الشارب وفرق الراس وقلم الاظفار ونتف الابط وحلق العانة والختان والاستنجاء : *Quidam dicunt fuisse ritus ac ceremonias sacræ peregrinationis. Alii dicunt fuisse præceptum abluendi aqua totum os, attrahendo eam per nares ad easdem purgandas: confricationis oris & dentium: tonsionis barbæ, seu pilorum labii superioris: discriminationis capillorum capitis ad verticem, præcisionis unguium: depilationis axillarum:* radendi pubem circa genitalia, circumcisionis, & abluendi partes obscœnas, seu confricandi lapide, vel alia re ad eas mundandas.

CXXVI. *Locum concursus*] Arabicè مثابة locus ad quem undique concurritur, seu recurritur. Tanta erat loci hujus religio, ut teste Gelale: كان الرجل يلقى قاتل ابيه فيه فلا يهيجه : *Si quis ibi obvium habuisset interfectorem patris sui, nullum iræ motum ostendisset contra eum.*

Efficite ex loco stationis Abrahæ Oratorium] Est in Alcorano duplex lectio اتخذوا *efficite*, seu *accipite*, & اتخذوا *effecerunt*, seu acceperunt, scilicet homines. Iste autem locus, in quo debebant orare, erat, inquit Gelal, الحجر الذى قام عليه ابراهيم عند بنا البيت : *lapis ille, super quem stetit Abraham cùm ædificaturus esset Domum*: nempe Caabam. Jahias verò المقام جاء به ملك فوضعه تحت قدم ابراهيم وحدثنى الحجاج قال الحجر والمقام يقوتتان من يقوت الجنة ; *locus seu lapis, qui allatus fuit ab Angelo, & positus sub pedibus Abrahæ. Et juxta dictum Albaggiagi, erant duo Hiacynthi rubri, vel piropi ex Paradiso delati.*

CXXVIII. *Fundamenta Domus*.] De hac domo, seu templo Meccano, mira fabulantur Arabes, inter quos Zamchascerius hæc habet فتوجه ادم من ارض الهند اليه ماشيا وتلقته الملائكة فقالوا برّ حجك يا ادم لقد حججنا هذا البيت قبلك بالفى عام وحج ادم اربعين حجة من ارض الهند الى مكة على رجليه فكان على ذلك الى ان رفعه الله ايام الطوفان الى السما الرابعة فهو البيت المعمور ثم ان الله امر ابراهيم ببناء وعرفه جبريل مكانه وقيل بعث الله سبحانه اظللته ونودى ان ابن على ظلها لا تزد ولا تنقص : وقيل بناه من خمسة اجبل طور سينا وطور زيتا ولبنان والجودى واسسه من حرا وجاء جبرائيل بالحجر الاسود من السماء وقيل تمخض ابو قبيس فانشق عنه وقد خبى فيه فى ايام الطوفان وكان يقوتة بيضا من الجنة فلما لمسته الحيض فى الجاهلية اسود :

Et perrexit Adam ex India ad eam (Domum) *pedestris & occurrerunt ei Angeli, & dixerunt: Videris ò Adam defessus itinere. Nos jam peregrinati sumus ad hanc Domum ante te duobus millibus annis: & peregrinatus est Adam quadraginta vicibus ex India ad Meccam pedestris. Permansit verò* (hæc domus) *in eo statu, donec elevavit eam Deus à terra ad Cælum quartum in diebus diluvii: & hæc est Domus visitata* (quam scilicet invisunt quotidie septuaginta millia Angelorum, nec unquam redeunt iidem) *Deinde Deus præcepit Abrahæ, ut ædificaret eam* (idest aliam loco ejus) *& ostendit illi Gabriel locum, in quo anteà fuerat. Quidam dicunt, Deum misisse exemplar illius, ac præcepisse Abrahæ, ut juxta illud ædificaret eam, nihil addendo, & nihil minuendo. Alii dicunt, ædificatam fuisse ex materia quinque montium: Synai, Oliveti, Libani, Giudi, & Harra, ex quo desumpta sunt fundamenta illius. Attulit autem ad ejus constructionem Gabriel lapidem nigrum è Cælo. Alii dicunt, montem Abucais concepisse, & peperisse illum, & conservatum fuisse in eo diebus Diluvii. Erat autem Hiacynthus candidus ex Paradiso: sed cùm tetigisset eum mulier menstruata, evasit niger.* Thalebbiensis in Suram tertiam

tiam Alcorani §. 96. refert auctoritatem Vahebi, ita de hac Domo scribentis : وقال وهب مكتوب في التوراة ان الله يبعث سبع مائة الف من الملائكة المقربين بيد كل واحد منهم سلسلة من ذهب ويقول لهم اذهبوا الى البيت الحرام فزموه بالسلاسل ثم قودوه الى المحشر فياتونه فيزمونه بسبع مائة الف سلسلة ثم يقودونه :

Dixit Vahebus: scriptum est in Pentateucho, quòd Deus mittet septingenta millia Angelorum sibi propinquorum, quorum singuli habebunt in manu catenam auream, & dicet eis: Ite ad Domum Meccanam, & alligate eam catenis, & adducite eam in locum Judicii. Ibunt igitur Angeli, & alligabunt eam septingentis millibus catenis, & adducent eam. Mox subdit Domum illam loquuturam coram Deo, & imploraturam veniam pro iis, qui se visitaverint. *Vide synopsim vitæ Mahumeti in fine his verbis* Italico idiomate. *Vogliono, che questo Tempio sia longo quindeci passi, largo dodeci, & alto cinque braccia: il suolo della porta è alto da terra quanto può un'huomo alzarsi à toccarlo con la punta del dito. La porta è alta un braccio e mezzo, è larga uno, & è vicina al cantone sinistro, volta à Settentrione. Si chiude con argento massiccio in due parti: vi si monta con una scala. E' coperta da un terrazzo sostenuto da tre colonne di figura ottangolare, che sono di legno d'aloè della grossezza d'un'huomo, alte tre braccia e mezzo, tutte d'un pezzo, e di ottimo odore. Nel di dentro è tutta parata di seta rossa e bianca,* ... exigua *& in essa è scritto* ... محمد رسول الله *cioè: Mametto Legato di Dio:* ... *mezzo la Città, circondato d'un* ... *sendo frà il recinto, & il Tempio* ... *coperto d'una bella Cuppola. Il* ... *chiama Haram, ove sono tre ordini di* ... *volte nel muro, per le quattro Sette del* ... *Ogni volta riguarda verso il tempio,* ... *pregando. Il tempio è cinto di due cinture d'oro,* ... *in alto, l'altra abbasso. Le tegole sono dorate,* ... *gono in fuori del terrazzo, per la lunghezza d'un braccio. I Mametttani dicono, che sono d'oro massiccio,* ... *cora le cinture, mà non è credibile: servono à gettar l'acque della pioggia, acciò non guasti i paramenti, che il Gran Signore, & altri Prencipi Mamettani inviano in dono à gara. Non si può entrare in questo tempio, che stimano Sacrosanto, se non quattro volte l'anno. Nel ricinto del suo quadro vi è un pozzo d'acqua assai buona in riguardo all' altre di questa Città. Hò saputo tutti questi particolari da un Gentil'huomo degno di fede, che dimorò sette anni al servitio del Sceriffo Re della Mecca, havendo rinegato, essendosi reconciliato con la Chiesa. Il medesimo mi fù poi confermato da molti.* Hactenus Bremond.

CXXXIV. *An fuistis testes*] Putat Gelal. hanc esse responsionem Mahumeti ad Judæos, qui dixerant illi الست تعلم ان يعقوب يوم مات اوصى بنيه باليهودية: *An ignoras, Jacob in die, qua mortuus est, mandasse filiis suis, ut sequerentur Judaismum? Respondet igitur illis Mahumetus: An fuistis testes* (idest præsentes), *quando adfuit Jacob mors?* Sed poterant illi Judæi regerere: Tu verò, ò nebulo, fuisti ne præsens, qui ita è tripode ineptias effutis?

REFUTATA.

I. NOn est dubium, quin mentiatur Mahumetus, dum affirmat, Judæos Deo filium tribuere, naturalem scilicet. Nam Judæi obstinatissimè hoc negant, semperque ex quo cum regno religionem amisere, negaverunt. Non tamen negandum est, veteres Judæos ex Sacrarum Scripturarum oraculis apertè cognovisse, atque etiam confessos fuisse, Messiam futurum esse verum, ac naturalem filium Dei. At verò Mahumetus non de hoc eos incusat, sed quòd عزير, idest *Ezram* tanquam Dei filium naturalem agnoscant, & colant: ut sæpiùs illis objicit in Alcorano, prout videbimus.

II. Dum Christianos etiam incusat, quòd Deo filium tribuant, inscitiam suam, & crassitiem ostendit. Inscitiam quidem, quia Sacrarum Scripturarum apertissima de hoc testimonia ignorat, vel se ignorare simulat: crassitiem autem, quia putat, quemadmodum non semel in Alcorano apparet, nonnisi ex carnali cum muliercula aliqua commixtione Deum posse prolem suscipere. Et cùm ideò filii procreentur à parentibus, ut eos in vita adjutores, & post mortem hæredes ac successores habere possint; Deus verò nullius adjutorio, vel facultate indigeat, cùm sit Dominus omnium, quæ ipse creavit: nec possit habere successorem, aut hæredem, eo quòd maneat in æternum: idcircò censet, nullo modo esse illi filium tribuendum: præsertim quia, ut in humanis sæpè contingit, possent inter Patrem, & filium dissensiones oriri, & domestica bella suscitari. Hæ sunt rationes, quibus Mahumetus inducitur ad filium Deo negandum: quæ sanè admitti possent, si eo modo, quo ipse putat, Deus filium progigneret.

Sed necessarium existimo exponere hîc Mahumetanis, quomodo credant & asserant Christiani Deum habere filium (alibi verò eisdem probabo Christi divinitatem, ubi scilicet, Mahumetus illam negabit in Alcorano). Pro qua re suppono primò. Quando aliqua religio admittitur esse vera, admittenda etiam esse ea omnia, quæ in eadem religione à Deo revelata esse creduntur. Secundò. Non omnia, quæ à Deo revelata sunt, posse à nobis capi, aut intelligi: nihil tamen ex iis continere impossibilitatem ullam, aut contradictionem, quæ possit evidenter demonstrari. Tertiò. Christianam religionem saltem usque ad Mahumetum, bonam veramque fuisse: id quod superiùs jam probatum est. Quartò. Sacras Scripturas tàm veteris, quàm novi testamenti esse nunc easdem, quæ erant ante Mahumetum, integras scilicet, & sine corruptione substantiali: id quod etiam suprà demonstravimus. His ita suppositis:

Primùm assero, in religione Christiana sem-

per creditum fuisse, Deum habere filium: & hoc fatetur etiam Mahumetus in Alcorano, dum universaliter loquens, dicit non semel. وقالت النصارى اتخذ الله ولدا & *dicunt Christiani: Deus habet filium*. Idem fatentur Mahumetani, & uniformiter in suis historiis asserunt, in Concilio Nicæno, trecentis circiter annis ante Mahumetum, convenisse ex omnibus mundi partibus Antistites Christianos, & omnes concordi assensu confessos fuisse, & Scriptura etiam confirmasse, Christianam fidem docere, Deum habere filium sibi consubstantialem, & ex se ante omnia sæcula genitum. Hoc ipsum professi sunt semper, hodieque profitentur omnes Christiani (si unam, vel alteram sectam obscuriorem excipias), ut patet ex testimonio Conciliorum, tàm universalium, quàm particularium; Annalium, & omnium Scriptorum etiam Ethnicorum perpetua temporum serie: ita ut summæ esset impudentiæ ac dementiæ hoc in dubium revocare.

Deinde affirmo, Sacras Scripturas, & præsertim novi testamenti, manifestè docere, Deum habere filium hujusmodi, ex se genitum, sibique æqualem, non adoptivum tantummodo, aut extra se creatum. Et licèt Mahumetani testimonia Euangelii, & Apostolorum (quæ ipsi quoque admittunt) à vero sensu distorquere conentur: ex regula tamen Alcorani, quæ vult ad Christianos pertinere de Euangelio, suaque religione judicare; standum est expositioni illi, quam communiter ipsi probant, semperque probavere etiam ante Mahumetum, quando Mahumetani concedunt, religionem Christianam, veram bonamque fuisse: & tamen tunc etiam credebant Christiani, Deum habere filium eodem modo, quo hodie credunt, ut patet ex Concilio Nicæno, aliisque Conciliis generalibus, & ex symbolo fidei ab ipsis proposito, & in Ecclesia Christi perpetuò custodito.

Postremò nulla afferri potest impossibilitas, vel contradictio, & ne quidem inconvenientia, si dicamus Deum habere filium. Nam rationes inconvenientiæ, quas affert Mahumetus in Alcorano, non pugnant contra nos, qui non dicimus, Deum habere filium ex aliqua fœmina susceptum, à se divisum, ac separatum, & ad successionem, vel ad adjutorium in regno: vel Ezram, & Angelos esse filios, aut filias Dei: sed profitemur, Deum ab æterno, cognoscendo se ipsum, formasse conceptum sui ipsius, non divisum, vel separatum à se, sed ejusdem substantiæ, potentiæ, sapientiæ, ac bonitatis, & in omnibus sibi æqualem. Ita cùm nos mente concipimus nos ipsos, non concipimus aliquid diversum à nobis, sed quod identificatum sit nobiscum: cum hoc tamen discrimine, quòd conceptus iste in nobis est accidentalis, & non permanens: in Deo autem substantialis, & permanens. Quænam, oro, hic impossibilitas? Quæ contradictio? Quæ inconvenientia? Negabimusne Deum cognoscere se ipsum, vel habere conceptum sui? Vel dicemus hunc conceptum esse accidens, vel aliquid transiens, vel diversæ substantiæ à Deo? Ubi Mahumetani audiunt Nostros hoc modo divinæ filiationis mysterium explicantes, facilè inducuntur ad eam admittendam, vel saltem possibilem credendam. Sed de hac eadem re redibit sermo, cùm de æterna Trinitate, Christique Divinitate agendi occasionem dabit Alcoranus. Interim vide Prodr. p. 3. à cap. 5. & deinceps.

III. Manifestè ostendit Mahumetus, legem suam non esse à Deo, dum nullo valet eam miraculo confirmare. Requisitus enim de hoc à Meccanis, eosdem inscitiæ, ac stultitiæ redarguit, asserens, illos ab infidelibus præcedentibus non differre, qui à Prophetis, quos Deus miserat ad prædicandum, miracula postulabant: tum subdit: Deum jam antè fecisse miracula gentibus, quæ certò essent crediture, vel cognoscituræ illa esse miracula, & propterea fidem amplexuræ. Quasi verò Deus non faciat miracula, nisi omnes illi, ad quos fiunt, sint ea credituri, fidemque amplexuri. Quot miracula fecit Moyses coram Pharaone, & Ægyptiis, & Christus etiam coram Judæis, quæ vel nulli, vel paucissimi crediderunt? Probabile ne est, si Mahumetus miracula aliqua fecisset, nullum penitùs crediturum? Sed duas rationes affert ille, cur miracula non faciat. Prima est, quia Deus jam miracula ostenderat aliis gentibus. Secunda, quia non ad miracula facienda, sed ad prædicandam veritatem à Deo missus fuerat. Ineptissimè utrumque. Quid enim ad præsentes infideles Meccanos præcedentium Prophetarum miracula? Ita potuisset Christus dicere Judæis: Jam Deus per Moysen, Eliam, Eliseum, & alios Prophetas miracula patravit: illis contenti estote; ne à me miracula alia exigatis. Vel etiam: Ad prædicandam Euangelicam legem missus sum, non ad miracula patranda. Quasi verò repugnent prædicare, & miracula facere! Imò ille, qui prædicat novam legem ac religionem, tenetur eam miraculis confirmare. Id fecit Moyses: id fecit Christus: id fecerunt Apostoli: sed Mahumetus non fecit, neque facere potuit, quemadmodum ipsemet pluries in Alcorano fatetur. Et nihilominus Mahumetani plura illi, quamvis invito & reluctanti, miracula affingunt: itaut Ahmed Ebn-Edris scribat de eo اوتي ما لم يوته احد من الايات للنكاثرة الى ثلاثة الاف اية واكثر: *datum est ei, ut faceret tot miracula, quot nullus alius fecit: itaut excreverint ad tria millia & ampliùs*. At, quæ miracula, Deus bone! Omnia alibi recensui, quotquot in Mahumetanorum libris potui reperire. Vide ea in Prodr. p. 2. à cap. 4. & deinceps. Præcipua hic referam, omittendo ea, quæ in Alcorano contineri affirmant: & hæc nihilominus locis suis expendemus.

Ahmed filius Abdolhalim in sua Apologia à pagina mihi 382. hæc habet.

I. In magna siccitate impetravit precibus suis pluviam tàm immanem, ut totam penè devastaverit regionem: itaque necesse fuit novo miraculo eam cohibere.

II. Pluries venerunt ad eum aliqui cameli conquerentes cum fletu, & lacrymis de nimia sævitia erga se dominorum suorum. Ipse verò blandè eos solabatur, & eorum dominos duriùs increpabat, quòd adeò inhumanè camelos suos tracta-

tractarent. Alios etiam Camelos, qui erant feroces, mansuetos ac cicures tactu, vel verbis reddidit.

III. Cùm unus ex sociis ejus nidum avium abstulisset; mater pullorum secuta est eum, venitque volitans super caput Mahumeti, qui jussit nidum restitui loco suo. Magnum sanè prodigium!

IV. Erat in domo Mahumeti animal quoddam, quod cùm ille abesset, ferociùs atque insolentiùs se gerebat: ubi verò ille domum redibat, deposita ferocitate quiescebat.

V. Camelus quidam, dum Mahumetus unà cum sociis iter ageret, venit, & adoravit eum.

VI. Lupus quidam arripuerat ovem nescio cujus pastoris. Cùm verò pastor eam ex ore lupi vi eripuisset, lupus de hac injuria conquestus cum pastore, annunciavit illi Mahumetum esse Prophetam.

VII. Truncus palmæ aridus, cui Mahumetus innitebatur, dum concionaretur in Meschita Medinensi: postquam cœpit concionari è suggestu recenter constructo, in fletus & ejulatus erupit velut puer querulus. At verò Mahumetus, auditis ejus querelis, descendit è cathedra, & amplexatus eum, blanditus est illi, ac solatus est verbis: atque ita truncus ille quievit.

VIII. Cùm vellet ventrem exonerare, accepit per ramos duas arbores valdè dissitas, quæ spontè evulsæ è sedibus suis, venerunt, atque invicem ramos implicuerunt cooperientes eum, ne posset à quoquam videri. Cùm autem naturæ satisfecisset, regressæ sunt arbores ad loca sua.

IX. Advocavit palmam quamdam, ut veniret ad se: & cùm venisset, præcepit ei, ut reverteretur. Ramum etiam alterius palmæ ad se accersivit, qui obedivit ei veniendo, & redeundo. Aliam quoque palmam eodem modo jussit ad se venire, quæ cùm stetisset ante eum, ter testificata est, illum esse Legatum Dei: deinde reversa est unde venerat.

X. Arbor quædam affirmavit, se audivisse Mahumetum, dum quadam nocte legeret Alcoranum suum Dæmonibus.

XI. Asseruit Aly filius Abu-talebi, cùm egressus fuisset unà cum Mahumeto extra Meccam, nullam fuisse arborem, quæ in itinere non salutaret eum, dicens: Pax super te, ò Legate Dei.

XII. Cùm fuste pulsatus fuisset à quodam Meccano, sedebat tristis: Apparuit autem ei Gabriel, & ad consolandum eum, præcepit, ut vocaret ad se arborem è regione sitam; quæ advocata venit, & deinde eo jubente reversa est.

XIII. Sæpè emanare fecit, vel auxit aquam ad sedandam sitim, vel ad purificationem sociorum suorum, quæ plerumque erumpebat è manu ejus, vel è digitis in modum fontis, vel fluminis adeò copiosè, ut bis vel ter necesse fuerit procul removere camelos, & sarcinas, ne submergerentur. Aliquando etiam spuendo, vel jaciendo lapillos intra puteos siccos, vel verba quædam super eos clam mussitando, aquas copiosas fecit erumpere.

XIV. Sæpissimè multiplicavit cibos, præsertim dactylos, aliquando spuendo in illos, aliquando verba nescio quæ super eos obmurmurando: & cùm plurima turba ex ciborum exigua quantitate ad satietatem comedisset, remanebat eadem, vel etiam major quantitas.

XV. Ex viginti & uno dactylis, quos habebat in pera quidam nomine Abu-horeira, satiavit Mahumetus totum exercitum. Deinde jussit Abu-horeiram recondere totidem dactylos, quot anteà extraxerat, in pera; neque occludere illam, nec unquam removere à latere suo. Quoties igitur Abu-horeira dactylis indigebat, injiciebat manum in peram, & extrahebat quotquot voluisset. Perseveravit hoc per annos quadraginta, ita ut extraxerit ab ea quinquaginta onera jumentorum. Sed cùm in bello abscissa illi fuisset pera, & cecidisset in terram, cessavit dactylos suppeditare.

XVI. Postquam Mahumetus factus est Propheta, omnes lapides, & glebæ, & arbores, & montes Meccæ honorificis verbis salutabant eum.

XVII. In bello Honeinæ descendens è mula, accepit pugillum pulveris, & conjecit in hostes, illis malè precando: & nullus fuit, cujus oculi pulvere illo non implerentur. Itaque omnes hostes in fugam versi sunt. Idem penè evenit in aliis duobus præliis; non in illo, in quo exercitus ejus profligatus fuit, & ipsi confracti sunt duo dentes, discissa facies, & vulneratum brachium. Mirum quòd etiam tunc pugillum pulveris non invenerit ad excæcandos hostes.

XVIII. Ter misit Deus Angelos, primò mille: secundò tria millia: tertiò quinque millia, qui adjuvarent Mahumetum in prælio: sed nemo eos vidit nisi ipse: erat autem inter hos Gabriel sedens super equum suum, nomine Hazum: & habebat caput totum pulvere conspersum.

XIX. Cuidam, qui ausus fuerat nimis familiariter sedere juxta ipsum, dixit Mahumetus: Esto ita semper. Itaque miser ille ita membris luxatus fuit, ut sedere coactus sit per totam vitam suam.

XX. Ebn-abbas attulerat vas aquæ, quo Mahumetus post evacuatum ventrem obscœna ablueret. Quamobrem ille grati animi ergo communicavit ei tantam scientiam, ac sapientiam, ut vulgo mare scientiæ vocaretur.

XXI. Geber equitabat Camelum defessum & languidè incedentem. Accessit Mahumetus, & oravit pro camelo: tùm fuste eum probè percussit. Ille verò velociter, & plusquam unquam currere cœpit. Quamobrem Mahumetus voluit, ut eum sibi venderet.

XXII. Donavit tunicam Æthiopicam cuidam fœminæ dicens: Hæc est sana (quod Æthiopicè sonat pulchra.) Perseveravit igitur tunica esse pulchra, donec attrita est.

XXIII. Contrectavit barbam Amrui patris Zeidi, dicens: O Deus, fac illum pulchrum, & conserva pulchritudinem ejus. Itaque Amruus usque ad octoginta annos servavit pulchritudinem, velut juvenis: & vix unus, aut alter pilus canus in barba ejus apparebat.

XXIV. Attrectavit manu caput Abu-sophiani; pars autem illa, quam tetigerat, semper nigra perseveravit, reliquo capite canescente.

XXV. Homo quidam comedens cum Mahumeto,

meto, utebatur manu sinistra. Admonitus ab eo, ut dextra uteretur, respondit, se non posse. Malè precatus est ei Mahumetus, & exinde nunquam potuit admovere sinistram ori suo.

Auctor Libri اعلام الهدى idest *de signis directionis*, pleraque refert ex prædictis miraculis; sed ferè semper cum aliqua variatione: & præterea hæc ipse addit.

I. Ad petitionem Meccanorum infidelium dixit cuidam Arbori: Si credis in Deum, & in diem Judicii, transplantare, & veni huc ad me. Cùm verò arbor paruisset, jussit eam redire ad locum suum. Deinde advocavit dimidium ejusdem arboris, & statim venit ad eum, altero dimidio remanente. Posteà jussit partem arboris, quæ venerat, redire ad suam compartem, & iterùm conjungi cum illa. Et factum est. Sed tamen Meccani noluerunt credere in eum, asserentes, has esse magicas præstigias.

II. Fœmina quædam Judæa attulit Mahumeto, & sociis ejus harmum ovillum veneno infectum. Cùmque socios ad comedendum vocasset, & ipse etiam particulam ejus comedisset, loquutus est ei harmus, dicens, se esse veneno infectum. Mortui sunt igitur omnes, qui comederant, & ipse etiam ex vi illius veneni statim morbum contraxit, quo laboravit usque ad mortem, quæ brevi subsequuta est.

III. Capreola sylvestris cùm incidisset in retia, rogavit Mahumetum prætereuntem, ut dimitteret se, dum iret ad lactandum filium, promittens se quamprimùm redituram. Ille verò dimisit eam, & expectavit ibi, donec rediret. Cùm autem regressa esset, obtinuit ei libertatem à Domino retium.

IV. Transibat noctu per sylvam sedens super camelam; & oppressus somno dormitabat. Cùm verò camela incidisset in arborem Sedri, arbor scissa est per medium, ut transire posset camela: quæ certè transire potuisset per eam partem, qua dilataverant se partes Sedri discissæ.

V. Mahumetus malè vulneratus in bello, fractis dentibus, & facie discissa: colligebat manu sanguinem suum, & jactabat eum in aera, nec quidquam illius deorsum recidebat: nam si quid ejus sanguinis in terram decidisset ex aere, descendisset ira Dei simul cum eo, quemadmodum affirmavit Abu-bacer.

Ismael Ebn-Aly in vita Mahumeti, hæc alia illius miracula recenset.

I. Mahumetus habebat in humeris nævum quemdam nigrum pilosum magnitudine ovi. Erat autem sigillum prophetiæ, quo insignitus fuerat à Deo.

II. Affirmavit ipse Mahumetus, se translatum fuisse à Mecca in Jerusalem super Alborac, jumentum quoddam album, majus mulo, & minus asino ductum per habenas à Gabriele. Atque in Jerusalem vidisse Templum Salomonis, in cujus rei testimonium descripsit adamussim omnes partes, & ornamenta ejusdem templi, à quo deinde ascenderat super humeros Gabrielis usque ad septimum Cœlum. At eo tempore Templum Salomonis nullum erat, cùm jam combustum fuisset, & dirutum sub Vespasiano.

III. Fecit ut Sol regrederetur post occasum, ut Aly posset perficere preces, quas interdiu non potuerat explere. Dixit autem Asma uxor Mahumeti: Ego vidi solem oriri, postquam occubuerat, & stare supra montes. At Ahmed filius Abdolhalim referens miracula Mahumeti, ita scribit de hoc: بل بين اهل العلم بالحدين ان هذا كذب وليس له لسناد واحد صحيح: *Verùm inter peritos in historiis hoc habetur pro mendacio, neque habet auctoritatem ullam aut veritatem.*

IV. Obtinuit precibus suis, ne Aly obnoxius esset amplius frigori, aut calori.

V. Oravit pro Anaso, ut fœcundus esset prole: & genuit centum viginti liberos.

VI. Medicus quidam Arabs curare volebat Mahumetum tamquam insanum: at ille, ut ostenderet se esse Prophetam, vocavit ad se palmam, quæ cùm venisset, incurvata est ante illum, & testificata est, eum esse legatum Dei. Deinde, illo jubente, regressa est ad locum, unde discesserat.

VII. Præcepit Anaso, ut juberet quasdam palmas evellere se se, & currere ad cooperiendum ipsum, dum ventris onus deponeret. Cucurrerunt igitur palmæ cum cippis lapidum, in quibus sitæ erant, & implicuerunt ramis suis illum, dum naturæ satisfaceret. Deinde dixit Anaso: Præcipe eis, ut redeant ad locum suum. Et regressæ sunt.

VIII. Dum dormiret, venit arbor scindens terram cursu suo, & stetit ante eum; & deinde discessit. Cùm autem evigilasset, significavit ei hoc Arrazius: cui Mahumetus: Hæc arbor (inquit) petiit facultatem à Deo, ut veniret ad salutandum me.

IX. Dixit trunco palmæ, cui innitebatur in concionando, ut suprà dictum est, utrum vellet iterùm plantari in hoc mundo, & frondes fructusque producere: an verò transferri inter palmas Paradisi, & fieri una ex illis. Deinde admotis trunco auriculis, audivit quid responderet.

X. Lapilli, & cibi positi in manu ejus cantabant, & laudabant Deum.

XI. Crocodilus locutus est coram Mahumeto, dicens: Tu es Mahumetus Legatus Dei.

XII. Cùm esset staturæ justæ, nihilominus incedens cum hominibus longioris staturæ cum eis longescebat.

His hæc alia ex aliis Auctoribus pauca suggero.

I. Requisitus de aliquo miraculo à Raccana pastore ferocissimo, quem ter luctando prostraverat, præcepit Arbori remotæ, ut scinderetur, & media pars illius veniret ad se. Cùm verò venisset, jussit eam redire. Refert hoc Abu-emama allegatus à Thalebiensi in Sura de Mensa §. 73.

II. Erat Camelus ferocissimus, quem nullus audebat inscendere. Sed cùm vidisset Mahumetum, & attrectatus fuisset ab eo, procidit ad pedes ejus, & osculatus est eos, & ait: Quis est me felicior, cujus dorsum attrectavit Dominus primorum, & Novissimorum? Refert Albacarius

rius in libro الانوار idest de Splendoribus.

III. Cùm adhuc adolescens (quando scilicet idola colebat) quosdam nucleos dactylorum sputo linisset, terræ eos infodit: qui spatio unius horæ germinaverunt, & creverunt in arbores dactylis onustas, ex quibus Alabbas oneravit camelam suam: refert idem Auctor.

Hujusmodi miraculorum, seu præstigiarum quisquiliis, non secus ac venditores improbi, qui vitiatis mercibus bonas ad fraudem tegendam immiscent, inserunt nonnulla, quæ fortasse miracula possent existimari, si legitima essent. Nec tamen sunt hujusmodi, quæ geniorum etiam malorum opera fieri non possint. Nullus enim mortuus suscitatus: nullus verè cæcus illuminatus; nullum membrum à reliquo corpore penitùs abscissum, in integrum restitutum commemoratur. Quatuor adducuntur, seu potiùs finguntur, quæ totius naturæ vires superare videntur.

I. Asem filius Omar filii Coctadæ in bello Bedrensi ictus fuerat in oculo, ita ut orbis oculi super genam efflueret. Mahumetus manu restituit eumdem oculum in sedem suam, atque ita perfectè sanatus est, ut non dignosceretur, uter oculorum ictus fuisset.

II. Abdallah filius Oteic fregerat crus in obsidione cujusdam arcis. Alligavit illud vittis, donec arce expugnata, venit ad Mahumetum, qui tactu manus ita crus sanavit, ac si nullum unquam in eo dolorem expertus fuisset.

III. Quidam læsus oculis, ita ut duce viæ indigeret, per preces Mahumeti recuperavit perfectè visum. Hæc tria refert Abdallah filius Abdolhalim.

IV. Refert Ismael filius Aly, Zeido filio Bedri abscissam fuisse manum, quam Mahumetus admovit trunco brachii, exspuens super illam, & conjuncta fuit brachio, sicut fuerat anteà.

Primum, quamvis concederemus factum fuisse, fieri potuit naturaliter, saltem per aliquod spatium temporis, sicut factum fuit in Julio Atestino, cui cùm eruti fuissent oculi, statim repositi sunt in sedibus suis, & convaluit, visumque pristinum perfectissimè recuperavit, ut refert Franciscus Guicciardinus in historia Italica lib. 6. circa finem. Notandum est autem, Julio non omninò abscissos fuisse oculorum orbes, sed ita erutos, ut videndi facultas prorsus non adimeretur: ita enim scribit Auctor: *Julius, cui extracti fuerant oculi, sed repositi absque amissione luminis in locum suum, ob citam & solertem curam medicorum, &c.* Quod autem per artem humanam aliquo temporis spatio effici potuit, Dæmon arte sua valuit velociùs, & quàm citissimè operari: idemque evenire potuit in crure illo fracto. Multò verò faciliùs in eo, qui oculorum morbo laborabat, quem Auctor non أعمى idest cæcum: sed ضرير idest *infirmum oculis* tantummodo fuisse affirmat. Hùc accedit, sæpè reputari cæcitatem id, quod est solum impedimentum visus. Quòd attinet ad quartum, cùm non constet, manum fuisse prorsus à brachio separatam, potuit eadem arte Dæmonis sanari: imò fortassè etiam separata, sed statim loco suo applicita, potuit iterùm vitaliter uniri. Verùm quartum hoc miraculum Mahumetani ipsi non probant: nec Abdallah filius Abdolhalim illud recenset: numquam autem omisisset, si verum putasset, cùm omnium maximum existimandum sit.

Sed ex primis illis adeò levibus, & insulsis, quæ à Magis ex pacto cum Dæmone sæpissimè fiunt, facilè apparet, quantam fidem hæc, & alia similia mereantur. Mahumetani ipsi non multum Prophetæ sui miracula curant: credo, quia ficta omnia existimant, & quidem meritò. Nam Mahumetus ipse in Alcorano semper miracula facere recusat, ut constat ex ejus verbis, asserens, illa ad Deum pertinere, & nihil ad eorum, quibus prædicabat, conversionem conducere: ad hanc solam Dei gratiam necessariò requiri: miracula à Christo, & aliis præcedentibus Prophetis sufficienter patrata fuisse: se non ad miracula, sed ad prædicandum à Deo esse Legatum. Porrò si in Alcorano adeò jactat, & toties repetit, & recoquit id, quod ne miraculi quidem umbram olebat, ut victoriam Bedrensem, & somnia nescio quæ casu verificata, & alias hujusmodi nugas: quid de tot tantisque portentis, quæ illi Mahumetani imponunt, fecisset? Quantum se in illis jactasset? Aliqua certè, toties ut miracula faceret requisitus, non tacuisset. Et tamen nihil ibi habetur de arboribus ambulatoriis: nihil de lapidum, glebarum, & montium salutatione: nihil de bestiis colloquentibus: nihil de fontibus, ac fluminibus ex digitis illius erumpentibus: nihil de dactylorum, & aliorum esculentorum tàm frequenti, & immani multiplicatione. Quid hoc? Eratne adeò modestus Mahumetus, ut hæc reticeret? Imò vanissimus erat, & in sui ipsius laudibus profusissimus. Sed de hujusmodi miraculis nihil unquam audierat, vel somniaverat.

Hic verò admonere libet Lectorem, sæpè Mahumetanos in suis historiis, & præsertim in his miraculis referendis, allegare testes de visu, & eorum verba etiam cum juramento, dicentium: *Ego vidi: ego præsens fui: ego testor, me audivisse Mahumetum dicentem, &c.* Hunc modum loquendi desumunt non ex rei veritate, nam sæpissimè mentiuntur, sed ex consuetudine Hebræorum in Thalmude, ubi inducuntur sub eisdem formulis loquentes Auctores narrationum Thalmudicarum. Ita in Codice Bavà Bathra pag. 74. sic legimus. *R. Siphrà narravit mihi: Aliquando cùm essem in navi, vidimus quemdam piscem, qui caput extollebat super aquas, & habebat cornua, & erant incisa in eis hæc verba: Ego sum minima creaturarum, quæ sunt in mari. Et nihilominus erat longitudinis trecentarum leucarum* (idest mille ac ducentorum milliarium): *& ingrediebatur in os Leviatan, ut esset ei cibus unius diei.* Ibidem in cap. Hassephina pag. 73. ita legitur: *Dixit Rabbà Bar-Cana: Aliquando navem conscendimus, & vidimus quemdam piscem, in cujus nares ingressus est vermiculus Tinnà, à quo occisus, à maris procella in aridam projicitur, cujus impetu sexaginta urbes maritimæ submersæ sunt. Et aliæ sexaginta ei-*

ta cibaverunt se carne illius; & quod reliquum fuit, aliæ sexaginta urbes sale condierunt. Ex una autem pupilla oculi illius trecenta dolia olei impleverunt. Completo verò anno, iterùm per eadem loca transeuntes, vidimus homines secantes ossa illius, ex quibus eædem urbes restauratæ sunt. Ita Asma uxor Mahumeti dixit, se vidisse solem regredientem post occasum, & stantem supra montes, quod tamen Abdallah affirmat solemne esse mendacium. Hæc testimonia visualia, etiam jurata, sed nullius fidei, frequentissimè occurrunt in historiis Mahumetanorum. Porrò in secunda parte Prodromi videri possunt omnia, quæ spectant ad hoc argumentum miraculorum Mahumeticorum, nam ex professo de illis agitur à capite ad calcem. Sed pergo jam ad reliqua.

IV. Figmentum omninò censendum est id, quod Alcoranus de Templi Meccani constructione commemorat, cùm de hoc neque in sacris literis, neque in veterum Hebræorum voluminibus vestigium ullum appareat. Videmus in Pentateucho exactam mentionem fieri Altarium, lucorum, seu Oratoriorum, & sacrificiorum, quæ fecit Abraham. Templi hujus tàm celebris, & quod inter Abrahæ rerum monimenta præcipuum locum obtinere debuisset, memoria nulla reperitur. Hùc accedit, ex sacris literis ferè apertè constare, nullum ante Salomonis tempora lapideum templum Deo Optimo maximo constructum fuisse: & præthereà Abraham semper in Tabernaculis, ac Magalibus, vel sub arborum tegminibus habitasse, ibique Deum simplicissimo ritu coluisse: & denique illum extra Canaanitidis regionem post ortum Ismaelis, minimè pedem extulisse, ita ut Meccam neque unquam viderit, neque somniaverit.

V. Dum inducitur Deus tentare Abraham circa illas quisquilias à Gelale relatas, non tàm culpandus est Alcoranus, quàm expositores illius. Notum est omnibus ex Pentateucho, quibusnam in rebus Deus Abraham tentaverit: nempè in præceptis exeundi de terra sua, circumcidendi præputium, & immolandi ipsi filium suum Isaac: licèt Moslemorum doctissimi velint, jussum fuisse non Isaac, sed Ismael immolare: omninò contra fidem Pentateuchi.

VI. Mentitur turpissimè Mahumetus, dum affirmat, Deum inivisse pactum de religione cum Abraham, & Ismael: ex Pentateucho enim apertissimè patet, Deum circa Ismael nihil Abrahæ promisisse, nisi copiosam prolem: ita enim dixit ei Deus de Ismael: ***Et augebo, & multiplicabo eum valdè: duodecim duces generabit, & faciam eum in gentem magnam.*** Et statim subdit: ***pactum verò meum statuam ad Isaac.*** Vide quæ suprà circa hæc verba adnotavimus.

TEXTUS ALCORANI.

136 وقالوا كونوا هودا او نصاري تهتدوا قل بل ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۝
137 قولوا امنا بالله وما انزل الينا وما انزل الي ابراهيم واسماعيل واسحاق ويعقوب والاسباط وما
اوتي موسي وعيسي وما اوتي النبيون من ربهم لا نفرق بين احد منهم ونحن له مسلمون ۝
138 فان امنوا بمثل ما امنتم به فقد اهتدوا وان تولوا فانما هم في شقاق فسيكفيكهم الله وهو
السميع العليم ۝ 139 صبغة الله ومن احسن من الله صبغة ونحن له عابدون ۝ 140 قل
اتحاجوننا في الله وهو ربنا وربكم ولنا اعمالنا ولكم اعمالكم ونحن له مخلصون ۝
141 ام يقولون ان ابراهيم واسماعيل واسحاق ويعقوب والاسباط كانوا هودا او نصاري قل انتم
اعلم ام الله ومن اظلم ممن كتم شهادة عنده من الله وما الله بغافل عما تعملون ۝
142 تلك امة قد خلت لها ما كسبت ولكم ما كسبتم ولا تسالون عما كانوا يعملون ۝
143 سيقول السفهاء من الناس ما ولاهم عن قبلتهم التي كانوا عليها قل لله المشرق والمغرب يهدي
من يشاء الي صراط مستقيم ۝ 144 وكذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء علي الناس
ويكون الرسول عليكم شهيدا ۝ 145 وما جعلنا القبلة التي كنت عليها الا لنعلم من يتبع الرسول
ممن ينقلب علي عقبيه وان كانت لكبيرة الا علي الذين هدي الله وما كان الله ليضيع ايمانكم
ان الله

إن الله بالناس لرؤف رحيم ۞ 146 قد نرى تقلب وجهك في السماء فلنولينك قبلة ترضيها فول
وجهك شطر المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره وإن الذين أوتوا الكتاب
ليعلمون أنه الحق من ربهم وما الله بغافل عما يعملون ۞ 147 ولئن أتيت الذين أوتوا الكتاب
بكل آية ما تبعوا قبلتك وما أنت بتابع قبلتهم وما بعضهم بتابع قبلة بعض ولئن اتبعت أهواءهم
من بعد ما جاءك من العلم إنك إذا لمن الظالمين ۞ 148 الذين آتيناهم الكتاب يعرفونه
كما يعرفون أبناءهم وإن فريقا منهم ليكتمون الحق وهم يعلمون ۞ 149 الحق من ربك فلا
تكونن من الممترين ۞ 150 ولكل وجهة هو موليها فاستبقوا الخيرات أينما تكونوا يأت
بكم الله جميعا إن الله على كل شيء قدير ۞ 151 ومن حيث خرجت فول وجهك شطر
المسجد الحرام وإنه للحق من ربك وما الله بغافل عما يعملون ۞ 152 ومن حيث خرجت
فول وجهك شطر المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره لئلا يكون للناس
عليكم حجة إلا الذين ظلموا منهم فلا تخشوهم واخشوني ولأتم نعمتي عليكم ولعلكم
تهتدون ۞ 153 كما أرسلنا فيكم رسولا منكم يتلوا عليكم آياتنا ويزكيكم ويعلمكم
الكتاب والحكمة ويعلمكم ما لم تكونوا تعلمون ۞ 154 فاذكروني أذكركم واشكروا لي
ولا تكفرون ✻

VERSIO LATINA.

136. ET dixerunt *Judæi & Christiani*: Estote Judæi, aut Christiani, *ut* dirigamini *ad veram religionem:* Responde *illis*: Imò *sequemur* religionem Abrahæ Orthodoxi: & non fuit *Abraham* ex Associantibus. 137. Dicite *ò Moslemi*: Credimus in Deum, & quod demissum est ad nos *(idest Alcoranum)*, & quod demissum fuit ad Abraham, & Ismael, & Isaac, & Jacob, & Tribus *Israel*: & quod traditum fuit Moysi, & Jesu *(idest Pentateuchum, & Euangelium:)* & quod traditum fuit Prophetis à Domino ipsorum: non facimus discrimen inter ullum ex ipsis *(idest omnes eorum Sacros libros pari reverentia suscipimus)* & nos illi *(idest Deo) sumus* addicti. 138. Si porrò *Judæi & Christiani* crediderint juxta id, in quod *vos* credidistis; profectò jam directi erunt: at si tergiversati fuerint; profectò ipsi *erunt* in scissura *à vobis*. Sed sufficientiam dabit tibi contra eos Deus, *ò Mahumete*: nam ipse *est* Auditor, Scitor. 139. Baptismum Dei *suscepimus*: & quis *est* melior, quàm Deus *quod ad* baptismum? Nos autem *sumus* illi servientes. 140. Dic *Judæis*: An disceptabitis nobiscum de Deo? At ipse est Dominus noster, & Dominus vester: & nobis *sunt* opera nostra, & vobis opera vestra: & nos illi purè exhibentes *sumus religionem, & opera nostra præter vos*. 141. An dicetis: Certè Abraham, & Ismael, & Isaac, & Jacob, & Tribus *Israel* fuerunt Judæi aut Christiani? Dic *illis*: Utrum vos *estis* scientiores, an Deus? Et quis est iniquior, quàm qui abscondit testimonium, quod *habet* apud se ex Deo? At non *est* Deus negligens circa id, quod operamini. 142. Illa gens jam præteriit: ipsi *erit* id, quod lucrata est, & vobis id quod lucrati fueritis; neque interrogabimini *(idest reddetis rationem)* de eo quod ipsi fuerint operati. * 143. Dicent fatui ex hominibus: Quid avertit eos *(nempè Mahumetanos)* à loco Conversionis eorum super quem erant? *(idest ad quem convertebantur* * جزو الثاني

Pars Secunda.

bantur anteà dum orarent). Responde: Dei *est* Oriens, & Occidens: dirigit quem vult in viam rectam. 144. Et ita posuimus vos, *ò Moslemi*, gentem mediam (*idest optimam & justissimam*) ut sitis testes contra homines *in die Judicii*: & sit Legatus (*idest Mahumetus*) contra vos testis, *quòd prædicaverit vobis*. 145. Et non constituimus *tibi* locum conversionis (*idest ad quem converteres te in orando*) super quem fuisti *anteà*; nisi ut sciremus (*idest distingueremus*) eum, qui sequeretur Legatum, ab eo qui convertit se super calcaneos suos (*idest qui redit ad infidelitatem*). Et quidem fuit sanè *hæc mutatio loci conversionis ad orandum*, gravis præterquàm super eos, quos direxerit Deus. Sed non fuit Deus, ut perire faceret fidem vestram (*idest non sivit eam perire, seu carere mercede sua, dum orabatis conversi ad Jerusalem*): quippe Deus est erga homines prorsus pius, misericors. 146. Jam videmus conversionem faciei tuæ in Cœlum: sed profectò efficiemus, ut convertas te ad locum conversionis, *qui* tibi placeat. Verte igitur faciem tuam, *dum oras*, versus Oratorium Haram (*idest fanum Meccæ*). Et ubicunque fueritis, convertite facies vestras, *dum oratis*, versus illud. Et quidem illi, quibus datus fuit Liber (*idest Judæi & Christiani*), sanè sciunt hunc *ritum orandi esse* veritatem à Domino suo: neque Deus *est* negligens circa id, quod operantur. 147. Et certè si attuleris iis, quibus datus fuit Liber, omne signum, non *tamen* sequentur locum conversionis tuæ: neque tu sequens *eris* locum conversionis eorum: neque alii eorum sequentes *erunt* locum conversionis aliorum. Et quidem si sectatus fueris desideria eorum post id, quod venit ad te de scientia (*idest post scientiam tibi à Deo circa hoc communicatam*); certè tu eris omninò ex Iniquis. 148. Illi quibus dedimus Librum (*idest Judæi & Christiani*) agnoscunt illum (*nempè Mahumetum ex eodem Libro*), sicut cognoscunt filios suos. Sed profectò pars ex eis sanè abscondunt veritatem, & ipsi sciunt *eam*. 149. Veritas est, *hoc quod tibi præcipitur*, *revelata* à Domino tuo: itaque non eris ex dubitantibus *de ea*. 150. Et omni *genti* est *a* ora (*idest plaga mundi*) ad quam ipsa convertens *est* se *in orando*: at *vos* præcurrite certatim ad meliora ubicunque fueritis, *inde* abducet vos Deus omnes *in die resurrectionis*: quippe ipse *est* super omnem rem potens. 151. Et undecunque egressus fueris, converte vultum tuum ad Oratorium Haram: & quidem hoc, sanè *est* veritas à Domino tuo: neque Deus *est* negligens circa id, quod operamini. 152. Et undecunque egressus fueris, converte vultum tuum ad Oratorium Haram: & ubicunque fueritis, convertite facies vestras erga illud; ne fortè sit hominibus *Judæis & Ethnicis* contra vos disceptatio, *de ritu orandi*, præter eos, qui sunt iniqui ex illis. Ne verò timeatis eos: sed timete me: & ut compleam gratiam meam super vos, & ut vos dirigamini. 153. Quemadmodum misimus inter vos Legatum ex vobis (*idest Mahumetum qui*) recitat vobis signa nostra: & emundat vos *ad idololatria*; & docet vos Librum *Alcorani* & Sapientiam; & docet vos id, quod nondum sciebatis. 154. Itaque memores estote mei; *& ego* memor ero vestri: & grati estote mihi; & ne sitis infideles mihi.

a prospectus.

NOTÆ.

CXXXIX. *Aptismum Dei*] Gelal. المراد بها دينه الذى فطر الناس عليه لظهور اثره على صاحبه كالصبغ على الثوب : *Baptismi Dei nomine intelligit religionem ejus, in qua homines creavit; eò quod appareant signa ejusdem religionis in eo, qui illam tenet, sicut signa aquæ in vestibus ejus, qui baptizatur.*

CXL. *An disceptabitis nobiscum de Deo.*] Causam dedisse his verbis asserit Gelal, quia قالت اليهود للمسلمين نحن اهل الكتاب الاول وقبلتنا اقدم ولم تكن الانبياء من العرب ولو كان محمد نبيا لكان منا : *Dixerant Judæi Mahumetanis: Nos primi accepimus Sacras Scripturas: & ritus noster in orando est antiquior vestro: neque fuerunt unquam Prophetæ ex Arabibus: itaque si esset Mahumetus Propheta, esset ex gente nostra.*

CXLI. *Et quis est iniquior, quàm qui abscondit &c.*] Gelal. وهم اليهود الذين كتموا شهادة الله فى التوراة

التوراة لابراهيم بالحنيفية : & *hi sunt Judæi, qui absconderunt testimonium Dei in Pentateucho de religione Orthodoxa Abrahæ.* Jahias, قال الحسن يعنى بذلك علماء اليهود لانهم كتموا محمدا ودينه : *dixit Alhasan: Denotantur per hoc Sapientes Judæorum, qui abscondebant oracula de Mahumeto, & de religione ejus.*

CXLIII. *Dicent fatui ex hominibus*] Mahumetus & ejus asseclæ à principio non observabant ritum peculiarem in orando, convertendi faciem ad certum aliquem locum. Sed posteà ad ineundam gratiam Judæorum, cœperunt se convertere ad Templum Jerosolymitanum. Cùm verò de Judæis non ampliùs curarent, mutaverunt ritum, convertendo se ad delubrum Meccanum. Hinc quæstiunculæ istæ frivolæ, quas hic legis. De hac re ita scribit Gelal لما هاجر أمر باستقبال بيت المقدس تألفا لليهود ستة او سبعة شهرا ثم حوّل : *postquam emigravit in Medinam, præcepit suis, ut converterent se ad templum Jerosolymitanum, conformando se Judæis: & oravit sic per sex, vel septem menses. Deinde mutavit ritum.* Cùm autem Mahumetus ita ritum mutasset, multi resilierunt à sequela ejus (quamquam verba Arabica ارتد لذلك جماعة possint etiam significare oppositum, nempè, multi conversi sunt ad hunc ritum relinquentes priorem) offensi nimirùm tanta Prophetæ sui inconstantia.

CXLVI. *Oratorium Haram*]. Vox Arabica الحرام est propriè res vetita, aut illicita. Ita autem vocatur Templum Meccæ, & Mecca ipsa, quia ibi multa prohibita erant, ut venatio, bellum, jurgia &c., utpotè in loco sacro, & Deo dicato. Hinc الحرام accipitur etiam pro re Sacra, sicut apud Græcos *ἀνάθημα*, & *ἀνάθεμα*.

REFUTATA.

I. Recusat Mahumetus, ac rejicit Judaismum, & Christianismum, affirmans se sequi religionem Abrahæ, qui neque Judæus fuit, neque Christianus: qua in re omninò stolidum se stultumque demonstrat. Nam in religione (consentientibus etiam sapientibus Moslemis) duo spectari possunt: substantialia, & accidentalia. Prima continent ea, quæ sunt æternæ veritatis; ut Deum esse, futuram resurrectionem, Paradisum, Gehennam, & alia hujusmodi. Secunda, ritus ac ceremonias; ut Sacrificia, preces, festa, jejunia, & his similia. Prima sunt immutabilia: & licèt non omnia semper nota fuerint hominibus; vera tamen, & certissima fuerunt in se quolibet tempore, tàm ante Abraham, quàm post Abraham. Dixi non omnia, quæ sunt primi generis, nota semper fuisse hominibus saltem omnibus in qualibet lege: id quod Mahumetani ipsi negare non poterunt, qui volunt, (licèt falsò) plura ex his, quæ anteà ignota erant, fuisse in Alcorano per Mahumetum revelata. Præcipua tamen semper nota universis fuere: ut Deum esse, & remuneratorem esse operum bonorum, ac malorum: Item esse æternum, omnipotentem, omniscium: creasse etiam Cœlum & terram, & res à se creatas summa providentia gubernare; prætereà ab hominibus adorandum, & ut supremum Dominum omni obsequio colendum; & alia hujus generis, quæ Moslemi ipsi non ignorant, & plures Philosophi naturali lumine cognoverunt. Certum est autem, in qualibet lege subsequente, clariùs hæc & perfectiùs agnita esse; & prætereà alia etiam ab his pendentia, & veluti secundaria manifestata fuisse: quod, ut dixi, Mahumetani negare juxta sua principia non possunt.

Neque etiam negare possunt, omnem legem subsequentem, sive quoad revelationem æternarum veritatum, sive quoad ritum ac ceremoniarum institutionem, sive quoad vitæ morumque disciplinam, fuisse præcedenti perfectiorem. Patet enim hoc, si leges à Deo datas invicem comparemus; & Mahumetani simul comparantes tres leges, Mosaicam, Christianam, & Alcoranicam in typo trium montium, Sinai, Seir, & Pharan; Christianam Mosaicæ, verè; & Christianæ Alcoranicam, falsò præponunt. Vide quæ suprà diximus. Certum est autem, si consequenter loqui velimus, Mosaicam legem Abrahamitica perfectiorem fuisse, & multò magis Christianam. Patet hoc ex ipsis legibus, & ex eo quòd Deus semper tribuat rebus, quas cum successione operatur, majorem perfectionem. Quamobrem primò creavit in hoc mundo sublunari inanimata, ut lucem, maria, montes, & alia hujusmodi: deinde vegetabilia, ut herbas ac plantas: tertiò sensitiva imperfectiora ex aquis, ut pisces, & aves: quartò sensitiva perfectiora ex terra, qualia sunt omnia quadrupedia: postremò hominem, animalium omnium perfectissimum formavit. Eamdem prorsus rationem servavit in legibus tradendis: quamobrem insulsissimè Mahumetus à lege Christiana ad Abrahamiticam recurrit: in qua quid, quæso, est, quod non solùm in Christiana, sed etiam in Mosaica uberius non reperiatur? At enim in lege Christiana non est circumcisio, neque peregrinatio ad Meccam, neque ablutio oris & narium, neque confricatio dentium, neque tonsura mystacum, neque discriminatio crinium, neque præcisio unguium, neque depilatio axillarum, neque rasura, aut ablutio partium obscœnarum, neque alia hujusmodi, quæ in lege Abrahæ reperiebantur. Verùm nugæ hæ sunt, & Mahumetanorum figmenta. Nihil hujusmodi Abrahæ à Deo præscriptum fuit, circumcisione excepta, quæ tantùm ut signum fœderis inter Deum, & Abraham, ejusque posteros imposita fuit. Hoc autem fœdus in eo situm erat, ut in semine Abrahæ benedicendæ essent omnes gentes terræ. Fœdere autem per Christum completo, super-

perfluum omninò erat signum; præfertim cùm loco illius aliud dignius ac nobilius, quod amicitiam Dei cum homine significaret, institutum fuiffet.

II. Præcipit hìc Mahumetus fuis (ut habetur v. 137.), ut in omnes Prophetas æqualiter credant, & libros illis à Deo traditos, præfertim Pentateuchum, & Euangelium (nam cæteri funt omninò chimerici), pari veneratione fuscipiant, itaut nullum inter eos difcrimen agnofcant. Cur ergo ad Sectam feu legem Abrahæ confugit, & non potiùs ad legem Chrifti, vel Moyfi? Quia, inquit, Abraham neque Chriftianus fuit, neque Judæus. O ridiculum caput! Fatemur & nos, Abraham neque Chriftianum, neque Judæum fuiffe quoad peculiares leges & ritus: cæterùm quoad æternas veritates idem prorfus credidit, & fervavit, quod Judæi & Chriftiani, five explicitè, five implicitè; neque de hoc dubitandum eft. Quòd fi ex eo, quòd Abraham neque Chriftianus fuit neque Judæus, Chriftianam, ac Judaicam legem Mahumetus rejiciendam putat: cur novam ipfe fectam inducit, quam Abraham nunquam agnovit, neque fomniavit? Quòd enim tàm ille, quàm ejus affeclæ, Abrahamum, & omnes Prophetas, imò & veros Chriftianos præcedentes, fuiffe مسلمين *Moslemos* affirment; ridendum prorfus, fi Moslemorum nomine Alcoranicarum Sanctionum fectatores intelligant.

III. Mentitur Mahumetus more fuo, dum tàm frontosè affirmat, Judæos five Chriftianos fcire, præceptam effe in facris libris fuis converfionem vultus in orando verfus delubrum Meccanum: & eofdem tàm clarè cognofcere in iifdem libris perfonam Mahumeti defcriptam, ficut cognofcunt filios fuos, fed per fummam malitiam vaticinia de illo celare. Hoc autem quàm falfum fit jam fuprà oftendimus, & unufquifque per fe videre poteft.

IV. Neque abfolutè verum eft, unicuique genti effe morem convertendi fe ad certum locum inter orandum. Id faltem Chriftiani ex longo tempore non fervant: etfi olim Orientis profpectum in fuis precibus communiter eligerent: quia fcilicet pars illa nobilior cenfetur: & inde Chriftus ad Cœlum gloriofus afcendit: fed hoc in legem perpetuam nullo modo tranfivit: ficuti neque Judæis hac de re præceptum ullum in facris literis datum fuiffe reperimus. Verùm leviora funt hæc, & de quibus nullum operæ pretium eft cum adverfariis altercari: neque erat caufa, cur Mahumetus in re tàm parvi momenti fefe tàm latè diffunderet.

V. Demùm quòd vocet fuos Arabes امة وسطا *gentem mediam*; ideft juxta Gelalis, & Jahiæ explicationem *optimam & juftiffimam*: trafonicè omninò, imò mendaciter dictum eft. Legat, qui id noffe cupit, Mahumetanorum, præfertim Arabum, hiftorias, quas ipfimet fcripferunt; & intelliget, eos non folùm aliis gentibus meliores non effe, fed omnes illas inteftinis odiis, cædibus, furtis, flagitiis, fraudibus, & fceleribus univerfis fuperare. Certum eft hodie, nullam in orbe terrarum nationem effe Arabibus furaciorem, & rapaciorem, quæ ne peregrinis quidem Moslemis Meccana loca invifuris parcendum putet, & donaria pfeudoprophetæ fuo, imò Deo ipfi ab iifdem allata, abfque ulla religione diripiat.

Statim mortuo Mahumeto, qui deftinaverat Alyn Succefforem in Imperio; dum idem Alys cum Hafemitis in fepeliendo ejus cadavere, & in luctu effet occupatus: cæteri Moslemi per fraudem ac dolum Abu-bacrum Imperatorem creavere. Eodem anno defecerunt à Mahumetifmo plerique Arabes, feducti à quodam Taliha, qui novam fectam contra Mahumetum cœpit evulgare. Abu-bacer autem, ne Imperium, quod per fraudem adeptus fuerat, amitteret, magna militum vi, Arabes, qui ab eo defecerant, cæde, belloque vaftavit. Paulò poft defuncto Abu-bacro, electus eft Omar, non fine magna Alys, & Mahumeti ipfius injuria; qui decem annos, quibus regnavit, in varia bella infumpfit, nunc hos, nunc illos injuftè armis fub religionis fpecie infeftando: & tandem ob immania tributa impofita, tribus vulneribus à Perfa quodam confoffus, occubuit. Succeffit Othman, ipfe etiam contra jus & fas: qui cùm multas clades multis populis injuftè intuliffet, fuorum odium ob plura crimina incurrit, multifque provinciis ac ducibus rebellantibus, obfeffus eft à militibus, quorum unus ejus barba apprehenfa, ferro cum oblongo percuffit: cæteri gladiis ferire. Cùmque in extremo vitæ verfaretur, quidam pectori ejus infidens, novem illum vulneribus transfodit: manfit triduo infepultus, & tandem fine confuetis precibus & lotionibus, in horto quodam ad inftar pecudis fepultus eft. Tandem creatus eft Alys Imperator, ut Mahumetus deftinaverat: fed ejus imperium nihil aliud fuit, quàm bellorum civilium & fexcentarum fraudum, & iniquitatum congeries. Vix enim electus fuerat, cùm Zobeirus & Talha Meccam profecti conjuravere contra illum, ut eum deponerent. Aifa etiam uxor Mahumeti incitavit populum contra illum; & confcenfo Camelo adjuncta eft Zobeiro, & Talhæ: magnoque exercitu comparato, profecti funt Bofram, eamque captam hoftiliter diripuerunt. Cùm autem Alys illis occurriffet, magnum inter eos prælium commiffum eft, occifis hinc inde fupra triginta millia, inter quos Zobeirus, & Talha fuere. Tandem exercitu Aifæ profligato, ipfa in poteftatem Alys devenit. Deinde infurrexit Mauvias contra Alyn, & inter utrumque nonaginta certamina per dies centum ac decem commiffa funt, in quorum uno feptuaginta millia utrinque interiere. Poftea ventum eft ad fraudes. Mauvias extulit fupra quatuor haftas quatuor libros Alcorani, invitans Alyn cum fuis ad judicium Dei: & cùm conveniffet inter Mauviam & Alyn, ut uterque imperium deponeret, & traderetur Abdallaho filio Omaris, depofuit quidem Aly principatum, & Mauvias deponere recufavit; imò profectus in Ægyptum eam occupavit, plurimis occifis unà cum Præfecto ipfius Alys, qui alium mifit Præfectum virum prudentem & juftum, fed ob fufpicionem, quòd cum Mauvia contra fe confpiraffet, eum veneno necandum curavit; aliumque mifit nomine Mahumetum, quem

quem Mauviæ milites comprehensum necarunt, & asino impositum combusserunt. Deinde Mauvias missis exercitibus, magnas Arabum cædes fecit, eorum bona, etiam sacra diripiens, nec abstinens à vexando peregrinantes ad Meccam. Post plures verò utrinque cædes, scelera ac fraudes; pace inter Alyn, & Mauviam facta, in mense Rhomadani, qui sacratus erat jejunio; quidam Arabes conjuravere de occidendis Mauvia & Aly. Cùm igitur Mauvias ad preces Matutinas regrederetur, vulneratus fuit gladio venenato à quodam, qui Turca appellabatur. Alys autem dum item ad preces egrederetur, ab Abdorrahmano in fronte percussus, post triduum extinctus est. Placuit hæc pauca ex historia Abu-Giaapharis Tabaritæ, Arabis, Chronologi primarii, de ipsis Mahumeti sociis Arabibus referre, omissis quæ deinde graviora & atrociora, quamdiù Arabes imperavere, secuta sunt; ut unusquisque intelligat, quàm immeritò Mahumetus suos Arabes optimam & justissimam gentem appellet. Ad id verò, quod nonnulli de Mahumetanorum probitate, pietate, justitia, aliisque virtutibus in Christianorum opprobrium adeò exaggerant, satis copiosè respondi per totam quartam partem Prodromi mei.

TEXTUS ALCORANI.

155 يا أيها الذين آمنوا استعينوا بالصبر والصلوة إن الله مع الصابرين ۞ 156 ولا تقولوا لمن
يقتل في سبيل الله أموات بل أحياء ولكن لا تشعرون ۞ 157 ولنبلونكم بشيء من
الخوف والجوع ونقص من الأموال والأنفس والثمرات وبشر الصابرين ۞ 158 الذين إذا أصابتهم
مصيبة قالوا إنا لله وإنا إليه راجعون ۞ 159 أولئك عليهم صلوات من ربهم ورحمة وأولئك هم
المهتدون ۞ 160 إن الصفا والمروة من شعائر الله فمن حج البيت أو اعتمر فلا جناح عليه أن
يطوف بهما ومن تطوع خيرا فإن الله شاكر عليم ۞ 161 إن الذين يكتمون ما أنزلنا من
البينات والهدى من بعد ما بيناه للناس في الكتاب أولئك يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنون ۞
162 إلا الذين تابوا وأصلحوا وبينوا فأولئك أتوب عليهم وأنا التواب الرحيم ۞ 163 إن الذين
كفروا وماتوا وهم كفار أولئك عليهم لعنة الله والملائكة والناس أجمعين ۞ 164 خالدين
فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ۞ 165 وإلهكم إله واحد لا إله إلا هو الرحمن
الرحيم ۞ 166 إن في خلق السموات والأرض واختلاف الليل والنهار والفلك التي تجري في
البحر بما ينفع الناس وما أنزل الله من السماء من ماء فأحيا به الأرض بعد موتها وبث فيها من
كل دابة وتصريف الرياح والسحاب المسخر بين السماء والأرض لآيات لقوم يعقلون ۞ 167 ومن
الناس من يتخذ من دون الله أندادا يحبونهم كحب الله والذين آمنوا أشد حبا لله ولو يرى
الذين ظلموا إذ يرون العذاب أن القوة لله جميعا وأن الله شديد العذاب ۞ 168 إذ تبرأ الذين
اتبعوا من الذين اتبعوا ورأوا العذاب وتقطعت بهم الأسباب ۞ 169 وقال الذين اتبعوا لو أن لنا كرة
فنتبرأ منهم كما تبرؤوا منا كذلك يريهم الله أعمالهم حسرات عليهم وما هم بخارجين من النار ۞
170 يا أيها الناس كلوا مما في الأرض حلالا طيبا ولا تتبعوا خطوات الشيطان إنه لكم عدو
مبين ۞ 171 إنما يأمركم بالسوء والفحشاء وأن تقولوا على الله ما لا تعلمون ۞ 172 وإذا

قيل لهم اتبعوا ما أنزل الله قالوا بل نتبع ما ألفينا عليه آباءنا أولو كان آباؤهم لا يعقلون
شيئا ولا يهتدون ۞ 173 ومثل الذين كفروا كمثل الذي ينعق بما لا يسمع إلا دعاء ونداء صم
بكم عمي فهم لا يعقلون ۞ 174 يا أيها الذين آمنوا كلوا من طيبات ما رزقناكم واشكروا الله
إن كنتم إياه تعبدون ۞ 175 إنما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل به لغير
الله فمن اضطر غير باغ ولا عاد فلا إثم عليه إن الله غفور رحيم ۞ 176 إن الذين يكتمون ما
أنزل الله من الكتاب ويشترون به ثمنا قليلا أولئك ما يأكلون في بطونهم إلا النار ولا يكلمهم
الله يوم القيامة ولا يزكيهم ولهم عذاب أليم ۞ 177 أولئك الذين اشتروا الضلالة بالهدي
والعذاب بالمغفرة فما أصبرهم علي النار ذلك بأن الله نزل الكتاب بالحق وإن الذين
اختلفوا في الكتاب لفي شقاق بعيد ۞ 178 ليس البر أن تولوا وجوهكم قبل المشرق
والمغرب ولكن البر من آمن بالله واليوم الآخر والملائكة والكتاب والنبيين وآتي المال علي حبه
ذوي القربي واليتامي والمساكين وابن السبيل والسائلين وفي الرقاب وأقام الصلوة وآتي الزكوة
والموفون بعهدهم إذا عاهدوا والصابرين في البأساء والضراء وحين البأس أولئك الذين صدقوا
وأولئك هم المتقون ۞ 179 يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم القصاص في القتلي الحر بالحر والعبد
بالعبد والأنثي بالأنثي فمن عفي له من أخيه شيء فاتباع بالمعروف وأداء إليه بإحسان ذلك تخفيف
من ربكم ورحمة فمن اعتدي بعد ذلك فله عذاب أليم ۞ 180 ولكم في القصاص حيوة
يا أولي الألباب لعلكم تتقون ۞ 181 كتب عليكم إذا حضر أحدكم الموت إن ترك خيرا
الوصية للوالدين والأقربين بالمعروف حقا علي المتقين ۞ 182 فمن بدله بعدما سمعه فإنما إثمه
علي الذين يبدلونه إن الله سميع عليم ۞ 183 فمن خاف من موص جنفا أو إثما فأصلح بينهم
فلا إثم عليه إن الله غفور رحيم ۞ 184 يا أيها الذين آمنوا كتب عليكم الصيام كما كتب علي
الذين من قبلكم لعلكم تتقون ۞ 185 أياما معدودات فمن كان منكم مريضا أو علي
سفر فعدة من أيام أخر وعلي الذين يطيقونه فدية طعام مسكين فمن تطوع خيرا فهو خير له وأن
تصوموا خير لكم إن كنتم تعلمون ۞ 186 شهر رمضان الذي أنزل فيه القرآن هدي للناس
وبينات من الهدي والفرقان فمن شهد منكم الشهر فليصمه ومن كان مريضا أو علي سفر فعدة
من أيام أخر يريد الله بكم اليسر ولا يريد بكم العسر ولتكملوا العدة ولتكبروا الله علي
ما هداكم ولعلكم تشكرون ۞ 187 وإذا سألك عبادي عني فإني قريب أجيب دعوة الداع
إذا دعاني فليستجيبوا لي وليؤمنوا بي لعلهم يرشدون ۞ 188 أحل لكم ليلة الصيام الرفث إلي
نسائكم هن لباس لكم وأنتم لباس لهن علم الله أنكم كنتم تختانون أنفسكم فتاب عليكم

وعفا

وعفا عنكم فالآن باشروهن وابتغوا ما كتب الله لكم وكلوا واشربوا حتي يتبين لكم الخيط
الابيض من الخيط الاسود من الفجر ثم اتموا الصيام الي الليل ولا تباشروهن وانتم عاكفون في
المساجد تلك حدود الله فلا تقربوها كذلك يبين الله اياته للناس لعلهم يتقون ۞ 189 ولا
تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل وتدلوا بها الى الحكام لتاكلوا فريقا من اموال الناس بالاثم
وانتم تعلمون ۞

VERSIO LATINA.

155. O Qui crediderunt (*ideſt ò Mahumetani*), opem implorate cum patientia & oratione: quia Deus *eſt* cum patientibus. 156. Et ne dicatis iis, qui occiduntur in ſemita Dei, (*ideſt in bello contra infideles*), Mortui: ſed *dicite*: Vivi, & tamen neſcitis *in quo ſtatu ſint*. 157. Et profectò probabimus vos aliquo timore, & fame, & imminutione facultatum, & animarum, & fructuum: ſed fauſta annuntia patientibus. 158. Qui, cùm inciderit ſibi infortunium, dicunt: Certè nos *ſumus* Dei; & certè nos *ſumus* ad eum redituri. 159. Hi, ſuper eos erunt orationes (*ideſt benedictiones*) à Domino ipſorum, & miſericordia, & hi erunt directi. * 160. Porrò *duo montes Meccæ*, Sapha, & Merva, *ſunt* ex monimentis, ſacris Dei. Qui ergo peregrinatus fuerit ad Domum (*ideſt Caabam*), vel viſitaverit *eam*; non *erit* piaculum ſuper eum, ſi circumgyret utrumque *montem*. Et qui ſpontè præſtiterit *a* bonum *opus*, utique Deus *erit* gratus, cognitor. 161. Porrò qui abſcondunt id quod demiſimus evidentium demonſtrationum, & directionis *de Mahumeto & ejus religione*, poſt illud quod declaravimus hominibus in Libro *Pentateuchi*: hi, maledicet illi Deus, & maledicent illis Maledicentes. 162. Sed qui pœnitentiam egerint, & correxerint *errorem ſuum*, & manifeſtaverint *quod abſcondebant*: hi, convertar ſuper eos: & ego ſum Convertibilis, Miſericors. 163. Certè qui infideles fuerint, & mortui fuerint, & ipſi infideles *obierint*: hi, ſuper eos *erit* maledictio Dei, & Angelorum, & hominum univerſorum. 164. Perpetuò manſuros in ea (*ideſt maledictione, vel Gehenna*): non alleviabitur ab eis ſupplicium, neque ipſi aſpicientur. 165. Et Deus veſter, Deus unus *eſt*: non *eſt* Deus niſi ipſe: Miſerator, Miſericors. 166. Certè in creatione Cœlorum, & terræ, & varietate noctis ac diei; & navi, quæ currit per mare cum eo quod utile eſt hominibus: & quod demittit Deus è Cœlo aquæ, & vivificat per eam terram poſt mortem illius: & ſpargit in ea ex omni beſtia: & *in* revolutione ventorum, & nubis agitatæ inter Cœlum & terram; ſanè *ſunt* ſigna (*ideſt argumenta unitatis Dei*) gentibus quæ intelligunt.
167. Et ex hominibus aliquis aſſumit præter Deum ſimulacra, & diligunt ea juxta amorem Dei (*ideſt amore quo diligunt Deum*). Et qui crediderunt, vehementiores ſunt *in* amore Dei, *quàm illi in amore ſimulacrorum ſuorum*. Et ſi videres eos, qui iniquè egerunt, cùm aſpicient ſupplicium, *certè videres rem magnam*: quia potentia Deo tota eſt; & quia Deus robuſtus *eſt* in *infligenda* pœna. 168. Cùm depuraverint ſe illi, qui ſectarii fuerunt, ab illis, qui fuerunt ſectatores; & viderint ſupplicium *gehennæ*; & truncati fuerint inter eos funes (*ideſt amicitiæ, & cognationis vincula*). 169. Et dicent qui ſectatores fuerunt: Si quidem nobis regreſſus *eſſet in mundum*; porrò depuraremus nos ab iis, *quos ſectati ſumus*; ſicut depuraverunt ſe *illi hodie* à nobis. Sic oſtendet eis Deus opera eorum: ſuſpiria doloroſa ſuper eos: neque ipſi egreſſuri *ſunt* ab igne.
170. O homines, comedite ex eo quod *eſt* in terra licitum, bonum, & ne ſectemini paſſus Satanæ, quippe ipſe *eſt* vobis hoſtis manifeſtus. 171. Certè *ille* præcipit vobis malum, & flagitium; & ut dicatis de Deo quod ignoratis.

* Importuna tranſitio.

a id quod eſt melius.

Saltat extra chorum.

172. Et cùm dicitur illis (*idest infidelibus*): Sequimini id, quod demisit Deus (*idest revelavit de unitate sua, & cibis licitis*): respondent: Imò sequemur id, super quod invenimus Patres nostros. An verò *sequerentur eos*, etiamsi patres eorum non intellexissent quidquam, neque directi fuissent? 173. Similitudo autem eorum, qui non credunt, *est* juxta similitudinem illius, qui vocem extollit ad illud *animal*, quod non addit nisi clamorem, & sonitum vocis, *nihil intelligens de significatione ejus*. Surdi, muti, cæci *sunt*: ideò ipsi non intelligent.

174. O qui crediderunt: comedite ex rebus bonis id, quod in alimentum præbuimus vobis: & gratias agite Deo, si illum colitis. 175. Certè *Deus* interdixit vobis morticinum, & sanguinem, & carnem porci; & id, supra quod, *dum immolaretur*, invocatum est aliud nomen, quàm Dei. At verò qui necessitate coactus fuerit, non concupiscens, neque transgrediens; non *erit* piaculum super eum, *si quid horum comederit*: quippè Deus *est* Indulgens, Misericors.

176. Porrò *Judæi*, qui abscondunt id, quod demisit Deus de Libro *Pentateuchi* (*idest vaticinia de Mahumeto*) & commutant cum hoc (*idest acquirunt per hoc*) pretium parvum: hi non manducant in ventribus suis nisi ignem: & non alloquetur eos Deus die resurrectionis *ob iram contra eos*: neque purificabit eos: & ipsis *erit* tormentum dolorificum. 177. Hi *sunt* qui mercando emerunt errorem pro directione, & pœnam pro indulgentia. At quanta erit sustinentia eorum, *dum collocabuntur* a supra ignem! Hoc *eveniet eis*, quia Deus demisit Librum cum veritate; *& ipsi discordes fuerunt in eo*. Et quidem qui discordes fuerint in Libro, sanè *erunt* in scissura longinqua (*idest procul dissita à veritate*.)

a juxta.

178. Non est *sita* justitia *in hoc*, quòd *dum oratis* convertatis vultus vestros erga Orientem, & Occidentem. * sed justitia *est illius*, qui crediderit in Deum & diem novissimum, & Angelos, & Librum (*idest libros sacros*) & Prophetas: & dederit facultates propter amorem ejus, habentibus propinquitatem, & orphanis, & egenis, & filio semitæ (*idest viatori*), & rogantibus; & pro *redimendis* cervicibus (*idest captivis*): & persolverit orationem, & dederit eleemosynam: & complentium pactum suum, cùm *aliquid* pepigerint; & patienter se habentium in adversitate, & nocumento, & tempore belli. Hi sunt, qui veraces sunt: & ipsi sunt timentes *Deum*. 179. O qui crediderunt. Scripta est super vos pœna talionis pro occisis. Liber *occidetur* pro libero, *non autem pro servo*: & servus pro servo: & fœmina pro fœmina. At verò qui *occiderit*, *&* condonatum fuerit ei de fratre suo aliquid (*idest pœna debita pro fratre suo occiso*); porrò insectatio cum noto, & mulcta illi cum beneficentia (*idest jus habebit is, qui condonavit, insequendi occisorem ad repetendum ab eo id, quod æquum erit: & occisor tenebitur solvere mulctam illi, qui condonavit, aliam partem pœnæ beneficè, nempè celeriter & sine dilatione temporis*.) Hoc *est* alleviatio à Domino vestro, & misericordia. Porrò qui transgressus fuerit post hoc (*idest post indulgentiam concessam occisori, itaut occidat eum*) illi tormentum discrucians *erit in hoc mundo & in futuro sæculo*. 180. Et vobis in pœna talionis *est* vita, ò præditi cordibus: ut vos timeatis *alios occidere ob metum hujus pœnæ*. 181. Scriptum est super vos; *ut*, cùm aderit alicui vestrum mors; si relinquat aliquod bonum, Legatum *fiat ab eo* parentibus & propinquis cum noto (*idest convenienter*): debitum super timentes *Deum*. 182. Qui autem mutaverit illud *legatum*; *qui testis fuerit, vel hæres institutus*, postquam audivit illud: certè peccatum hujus *mutationis cadet* super eos, qui mutaverunt illud: quippè Deus *est* auditor, scitor. 183. Porrò qui timuerit à legatore errorem, vel injustitiam *erga eum, ad cujus favorem fit legatum*; & composuerit *rem ex æquo & bono* inter eos: non *erit in hoc* piaculum super eum: nam Deus *est* indultor, misericors. 184. O qui crediderunt, scriptum est super vos jejunium, sicut scriptum fuit super illos, qui *fuerunt* ante vos, timeatis *transgressionem illius*. 185. Dies numeratos *habebit hoc jejunium*. Qui autem fuerit ex vobis *eo tempore* ægrotus, vel in itinere: numerus ex diebus aliis *æqualis accipiatur ab eo ad jejunandum*. At super eos, qui potuerint illud *servare*, *& tamen fregerint*: *imponitur peccati sui* redemptio (*idest vice*

* Cur ergo in hac re tantum suprà verbis diffusus est.

vice illius) cibatio *unius* pauperis. Qui autem sponte præstiterit *id, quod est* melius, *lautiùs cibando pauperem, quàm lex præcipiat*: hoc melius erit illi: sed quòd jejunetis, melius erit vobis, *quàm frangere jejunium, vel pro jejunio cibare pauperem*. Si sciretis *hoc, certè faceretis*. 186. Mensis Rhomadan *destinatus est vobis ad jejunandum*: in quo demissus fuit Alcoranus *è Cœlo*, directio hominibus, & declarationes ex directione, & distinctione *(idest dirigentes ad veritatem, & distinguentes inter verum & falsum)*. Itaque qui præsens fuerit ex vobis *huic* mensi, jejunet illum. Qui autem ægrotus fuerit, vel in itinere, *accipiatur ab eo* numerus ex diebus aliis. Vult Deus *in hoc ostendere* vobiscum facilitatem, & non vult *ostendere* vobiscum difficultatem: & *tantùm* ut compleatis numerum *bonorum dierum*; & ut magnificetis Deum, *a* propterea quòd direxit vos; & ut vos *a juxta id quod.*
gratias agatis *illi de hoc*. 187. Et cùm interrogaverint te servi mei de me: certè ego propinquus, exaudiam precem precantis, cùm precatus fuerit me. Atqui *ipsi* exaudiant me *obediendo mihi*; & credant in me, ut rectè instituantur. 188. Concessa est vobis nocte jejunii conjugalis accessio ad uxores vestras; ipsæ *sunt* indumentum vobis, & vos *estis* indumentum illis. Noverat Deus, quòd vos invicem fraudabatis vos ipsos *in hoc, nocte jejunii*: propterea conversus est super vos, & indulsit vobis. Nunc igitur copulamini cum illis, & avidè appetite id, quod scripsit Deus vobis: & comedite, & bibite *per totam noctem*, donec appareat distinctè vobis filum album à filo nigro *b* in aurora. Deinde per- *b ex lumine auroræ.*
ficite (*idest perfectè observate)* jejunium *ab aurora* usque ad noctem: & ne copulemini cum illis: & vos *estote* commorantes assiduè in Oratoriis. Isti *sunt* termini Dei, *ab eo vobis præscripti*: ne ergo approximetis illis, *ut eos transgrediamini*. Ita declarat Deus signa sua *(idest præcepta)* hominibus, ut ipsi timeant *transgredi illa*. 189. Et ne comedatis opes vestras inter vos in vanum *(idest mutuis furtis, aut rapinis absumatis eas)* & *ne* projiciatis eas ad judices, *dando illis munera ad eos corrumpendos*; ut comedatis *per lites* partem ex opibus hominum cum iniquitate: & vos scitis *hoc esse illicitum*.

NOTÆ.

CLVI. *Ed dicite, vivi*] Gelal. ارواحهم في حواصل طيور خضر تسرح في الجنة حيث شاءت : *Animæ eorum sunt in vesicis gutturum quarumdam avium virilium: & liberè volant per Paradisum quocumque volunt*. Porrò verba illa في سبيل الله *in semita Dei*; idem valent ac *in bello pro religione divina, suscepto contra infideles*: Et sæpè occurret in Alcorano.

CLIX. *Orationes à Domino ipsorum*.] Orationum nomine intelligit hic Gelal. مغفرة *Indulgentiam*. Quando apud Arabes dicitur Deus orare pro aliquo illis formulis صلى الله عليه *oret Deus pro eo*: vel صلوات الله عليه: *orationes Dei super eum*, nihil aliud significatur, nisi faustæ apprecatio, qua homo orat Deum, ut alicui indulgentiam, felicitatem, ac benedictionem concedat, vel jam concessam perpetuet.

CLX. *Sapha & Merva*]. Gelal. نزلت لما كره المسلمون ذلك لان اهل الجاهلية كانوا يطوفون بهما وعليهما صنمان يمسحونهما : *Ideò revelata sunt hæc, quia Mahumetani refugiebant à circumgirandis septies his montibus, eò quod Ethnici hoc facere consuevissent. Erat autem in vertice utriusque idolum, quod Meccani superstitioso cultu ungebant, vel confricabant manibus*.

CLXI. *Maledicent illi Maledicentes*] Gelal. الملائكة والمؤمنون وكل شى بالدعا عليهم باللعنة : *Angeli, & fideles, & res omnes, imprecando illis maledictionem*, Jahias ex Calebio, Abu-Salcho, & Ebnabbaso, hæc habet, ex Arabico fideliter translata. *Postquam infidelis elatus fuerit in feretro suo; dicent portitoribus feretri anima, & corpus ejus: Malum vobis, quò me portatis? Cùm autem positus fuerit in sepulchro, & recesserint ab eo, qui eum comitati sunt ad tumulum; veniunt ad eum Monker, & Nakir* (duo Angeli) *quorum voces sunt sicut tonitru vehementissimum, aspectus verò sicut fulgur terribile; dentibus & crinibus suis terram prementes: & juxta eum assidentes, dicunt: Quis est Dominus tuus? Quæ religio tua? Quis Propheta tuus? Respondet ille, se hæc nescire. Hi verò ostendunt ei primùm portam Paradisi, quem amisit propter infidelitatem suam: deinde patefaciunt ei portam gehennæ, & interim sepulchrum ejus occluditur super eum. Deinde percutitur malleo ferreo ictu tam vehementi, ut satis esset ad dimovendum montes è loco suo*. Concludit mythologus فيصيح

عند

عند ذلك صيحة يسمعها كل شى غير الثقلين فلا يسمعها شى الا لعنه وهو قوله يلعنهم الله ويلعنهم اللاعنون *Poſteà vociferatur voce tam grandi, ut omnes præter duo pondera* (ideſt, Genios & Homines) *audiant illam: neque verò eſt ulla res, quæ audiat eam, niſi maledicat illum: & hoc eſt quod dicitur: Maledicet ei Deus, & maledicent ei maledicentes.*

CLXII. *Convertibilis*] Arabicè التواب vix explicari poteſt latinè. Propriè ſignificat eum, qui ex natura ſua ſæpè, facileque placatur, & propitius efficitur.

CLXIV. *Aſpicientur*] Poteſt etiam verti, ut interpretatur Gelal cum aliis nonnullis ينظرون *expectabuntur*, ſcilicet ad pœnitentiam.

CLXVI. *Nubis agitatæ*] Arabicè المسخرة verti etiam poteſt, *angariatæ*, vel *ludificatæ*, ſeu *per ludibrium agitatæ*, vel etiam *coactæ gratis ſervire.*

CLXVII. *Et, ſi videres*] legunt nonnulli ولو ترى *& ſi videres*, vel ò *utinam videres*; & referunt ad Mahumetum. Alii legunt ولو يرى *& ſi videret*: ſcilicet qui hæc audit, vel legit. Alii referunt ad ipſos iniquos; ut ſenſus ſit: O ſi viderent iniqui (ideſt ſi ſcirent) quando aſpicient ſupplicium gehennæ! وجوان لو محذوف: *Et reſponſiva τῶ ſi eſt occulta*: ideſt ſubintelligitur, qualem appoſuimus in textu, vel alia ſimilis. Hujuſmodi quæſtiunculas ficulneas ſæpè movent Moſlemi, ubi variam lectionem inveniunt in ſuo Alcorano.

CLXVIII. *Cùm depuraverint ſe*] Verbum Arabicum تبرى eſt propriè purgare ſe, vel ſeparare ſe tanquam innocentem ab aliquo, cujus criminis poſſit quiſpiam exiſtimare illum eſſe participem.

Illi qui ſectarii fuerunt] Minus latinè, ſed magis propriè verteremus: *Illi qui aſſectati ſunt, ab iis qui aſſectaverunt*: nempè ſeductores à ſeductis.

CLXX. *O homines comedite*] Oſtendit eſſe deceptionem Satanæ, abſtinere à cibis licitis & bonis: & hoc vocat *paſſus Satanæ*, & *malum*, & *flagitium*: cùm tribuatur Deo prohibitio illa, quam ipſe non poſuit.

CLXXV. *Non concupiſcens, neque transgrediens*] Arabicè: غير باغ ولا عاد. Jahias explicat ex Mogiahedo: غير باغ اى يبغى على الناس ولا عاد اى قاطع سبيل ولا مفارق الايمة ولا نازع فى معصية الله: *Non concupiſcens*, *ideſt non inſoleſcens, vel iniquè agens contra alios: neque transgrediens: ideſt neque infeſtans vias, neque deſciſcens ab obedientia Antiſtitum, neque longe diſſitus in inobedientia Dei.* Eodem ferè modo Gelal. Sed hujuſmodi explicationes non videntur ad rem: & fortaſsè magis legitima explicatio eſſet. *Non ductus appetitu gulæ, neque animo divinum præceptum transgrediendi.*

CLXXVII. *O quanta erit ſuſtinentia eorum*] ideſt quàm atrox tormentum ſuſtinebunt.

CLXXIX. *Et fæmina pro fæmina*]. Gelaled. بينت السنة ان الذكر بها وانما تعتبر المماثلة فى الدين فلا يقتل مسلم ولو عبدا بكافر ولو حرا: *Declaravit lex etiam maſculum occidendum eſſe pro fæmina: ſed conſiderabitur, in infligenda pœna talionis, religio: ita ut non liceat occidere Mahumetanum quamvis ſervum, pro infideli, quamvis libero.*

CLXXX. *Et vobis in pœna talionis eſt vita*]. Gelal. لان القاتل اذا علم انه يقتل ارتدع فاحيا نفسه ومن اراد قتله فشرع: *quia occidere alium volens, dum ſcit quòd ipſe propterea occidendus ſit, permittente lege, ut poſſit à quolibet occidi, timet, & abſtinet à cæde, & ſic vivificat ſeipſum.*

CLXXXI. *Cum noto*] Arabicè بالمعروف ſæpè occurrit: & ſignificat *juſtè, humaniter, debitè, beneficè, convenienter, & ſecundùm jura*, prout ſenſus exegerit. Explicat hìc Gelal. بان لا يزيد على الثلث ولا يفضل الغنى *ita ut non excedat tertiam partem, neque ſuperfluas addat divitias.* Sed hæc lex, utpote inſulſa, abrogata fuit per aliam legem de hæreditatibus in ipſo Alcorano.

CLXXXIV. *Scriptum eſt ſuper vos jejunium, ſicut ſcriptum fuit illis, qui fuerunt ante vos*] Gelal. explicat من الامم *ex gentibus*, ſeu populis. Zamchaſcerius على الانبياء والامم من لدن ادم الى عهدكم *Prophetis & gentibus, quæ fuerunt ab Adam uſque ad ætatem veſtram.*

CLXXXV. *At ſuper eos qui potuerint illud*] Putat Gelaleddinus deeſſe, & ideò ſubintelligendam eſſe particulam negativam لا *non*, quamobrem explicat لا يطيقون *non potuerint*; & addens cauſam impotentiæ لكبر او مرض لا يرجى برؤه *ob gravem ætatem, vel morbum, cujus non ſperetur ſanitas.* Sed in hoc oſtendit ſe non tàm ſingularem, quàm temerarium, dum cenſet in Alcorano ſuo tàm inſignem reperiri defectum. Zamchaſcerius varias affert explicationes Doctorum, & inter alios Ebn-abbaſi, qui يطيقونه explicat يتكلفونه *magnam difficultatem & laborem experiuntur in eo*: Sed ex proprio ſenſu addit وعلى المطيقين للصيام الذين لا عذر بهم ان افطروا فدية طعام مسكين: *& ii, qui potentes ſunt ad jejunandum, & qui non habent excuſationem frangendi jejunium, ſupplebunt jejunium cibando unum pauperem.* Jahias ex auctoritate item Ebn-abbaſi ita exponit كان رخص للشيخ الكبير والعجوز والعجوزة الكبيرة وهما يطيقان الصوم ان يفطرا ان شاوا ويطعما مكان يوم مسكينا: *Indultum fuit viro vel mulieri jam ſenibus, & ætate provectis, ac imbecillis, licet valeant jejunare, ut frangant jejunium, ſi velint, & pro eo jejunii die pauperi cibum præbeant.* Denique Gelal expli-

explicat universaliter : وكانــوا مخيريــن فى صدر الاسلام بين الصوم والفديــة ثم نسخ بيقيــن الصوم بقوله فمن شهد منكــم الشهر فليصمــه قال ابن عباس الا الحامل والمرضع اذا افطرتــا خوفا علــى الولــد فانهــا باقيــة بلا نســخ فى حقهــا :

In principio Mahumetismi liberè eligebant vel jejunium: vel pro jejunio cibationem pauperis unius. Deinde abrogatum est hoc per certam jejunii determinationem, illis verbis: Itaque quicunque ex vobis intererit huic mensi, jejunet in eo. Dixit Ebn-abbasus: Excipiuntur mulieres prægnantes, & lactantes: hæ siquidem possunt frangere jejunium, ne fœtus, vel infans aliquid mali patiatur. Pro his siquidem non fuit facta abrogatio. Cibus autem in prandium pauperis impendendus debet esset juxta Gelal. قدر ما ياكلــه فى يوم وهو مدّ من غالب قوت البلــد لكل يوم :

quantum quis comedit juxta communem mensuram, & usum regionis in uno die.

CLXXXVI. *In quo demissus est Alcoranus*] De hac Alcorani demissione, vide quæ diximus in Tractatu de Alcorano.

CLXXXVII. *Et cùm interrogaverint*] Causam huic versiculo dedit, inquit Gelal, quia سال جماعة النبى اقريب ربنــا فنناجيــه بعيــد فنناديــه .

interrogaverunt quidam Mahumetum, dicentes: Estne Dominus noster propinquus? Nam si ita est, submissa voce cum eo loquemur. Si verò est longinquus: vocem in loquendo attollemus. O acumen Chrysippæum!

CLXXXVIII. *Concessum est vobis nocte jejunii*]. Gelal. نزل نسخا لما كان فى صدر الاسلام مــن تحريمه وتحريم الاكل والشرب بعــد العشــاء :

Hic versiculus abrogat id, quod observabatur in principio Mahumetismi, cùm neque coire cum uxoribus, neque comedere aut bibere post cœnam fas erat. Euge Mahumete: hoc nimirùm est sapere, semper laxiora sequi.

CLXXXIX. *Ipsæ sunt indumentum vobis*] كنايــة عن تعانقهما او احتياج كل منهمــا لصاحبــه :

loquutio metaphorica, ad significandum vel mutuos amplexus, vel mutuam necessitatem unius erga alterum.

R E F U T A T A.

I. NUllo modo probari potest septenaria illa circumitio, quam Mahumetus concedit suis, duorum montium Saphæ, & Mervæ, juxta ritum idololatrarum, præsertim cùm in utriusque cacumine idolum positum esset, quod Meccani superstitioso cultu venerabantur. Vera religio à falsa semper abhorruit, ita ut ne illa quidem admitteret, quæ suapte natura non erant mala, vel etiam erant bona, si eadem in falsa religione usurparentur, nisi superstitionis omnis speciem ac suspicionem ab illis aboleret. Deus ipse Israelitis ritus plerumque idololatris appositos præscripsisse cognoscitur. Judæi altare illud, in quo Ethnici immolaverant, licèt anteà Deo sacratum, demoliti sunt, ne eo ulterius ad sacrificia uterentur. Christiani nunquam Pascha cum Hebræis celebrare voluerunt. At Mahumetus omnia permiscet, & confundit: & reluctantibus ipsis ejus asseclis (quippe qui vel ipso naturæ lumine nefarium id esse cognoscent) duos illos montes idolis sacros, in honore haberi, & impios Arabum ritus præcipit observari. Abulcasemus, ut excuset Prophetam suum ab impietate, asserit, hunc versiculum fuisse deinde abrogatum: ita enim scribit: ان الصفــا والمروة من شعاير الله هذا محكم والمنسوخ قوله فمــن حج البيت او اعتمــر فلا جناح عليــه ان يطوف بهمــا ومعناه ليلا يطوف بهمــــا وكان على الصفا صنم يقال لــــه اساف وعلى المروة صنم يقال له نايلة وكان رجلا ولمــــراة فى الجاهلية فدخلا الكعبة وزنيا فيها فمسخهما الله صنمين فترك المشركون الصنــم الذي كان رجلا علي الصفا والصنــم الذي كان امراة علي المروة وعبدتهما دون اللــه فلما اسلمــت الانصار تحرجوا ان يسعوا بينهما فانزل اللــه تعلى ان الصفا والمروة من شعاير الله : ثم نسخ اللــــه ذلك بقولـــــه ومن يرغـــب من ملــــة ابراهيــــم الا من سفـــه نفســــه :

Porrò Sapha & Merva sunt ex monimentis sacris Dei. Hæc verba non sunt abrogata. Abrogata autem sunt sequentia: Qui ergo peregrinatus fuerit ad sacram ædem, aut visitaverit eam, nullum erit illi piaculum, si circumeat utrumque. Et idem est ac si dicat, ne circumeat utrumque (vel si non circumeat utrumque *). Erat autem supra Sapham idolum quoddam nomine Esaph: & super Mervam idolum aliud nomine Naila. Hi fuerant tempore Ethnicismi duo, vir, & mulier, qui ingressi Templum Meccæ, ibi fornicati fuerant:* quam-

quamobrem Deus commutavit illos in duo idola, seu simulacra. Idololatræ autem posuerunt Simulacrum viri super Sapham; & Simulacrum fœminæ super Mervam, colentes ea præter Deum. Cùm autem duodecim auxiliatores amplexi fuissent sectam Mahumeti, abstinebant tanquam à re illicita à circuitione horum montium. Deus verò revelavit Mahumeto ea verba: Porrò Sapha & Merva sunt ex monimentis sacris Dei. Deinde abrogavit hæc per illa alia: Et quis rejiciet religionem Abrahæ, nisi qui infatuaverit animam suam?

Hactenùs Abulcasemus: qui quamtumvis excusare conetur Prophetam suum: nullo tamen pacto absolvere potest eum ab impietate: imò & Deum ipsum impium facit, & mutabilem, dum primò vult eum præcipere cultum illicitum, & deinde retractare præceptum. Quòd verò verba illa ان يطوق *Si circumeat*, exponit: لئلا يطوق *ne fortè circumeat*, vel, *si non circumeat*, videtur id sine ullo fundamento facere, & contra omnium Expositorum consensum.

II. Pergit homo fanaticus maledictionum larvis Judæos deterrere, quòd vaticinia de seipso in Pentateucho scripta (quæ, ut probavimus, nulla erant) malignè, & turpis lucri gratia abscondant. Et postquam illos diro feriit anathemate, iterùm veniam pollicetur, si resipiscentes oracula illa manifestent. Mirum verò, quòd tantus Propheta ea ignoret, vel per se non detegat, ac propalet, si non omnia, saltem aliqua, saltem unum. Vel Mahumetus erat insanus, vel alios omnes insanos esse putabat, qui de his Pentateuchi chimericis vaticiniis adeò fidenter loquebatur.

III. Interdicit suis morticinum, sanguinem, carnem suillam, & idolothytum. Sed cur hæc tantùm, & non alia etiam, quæ in Pentateucho prohibentur? Cur non etiam carnem leporinam, & camelinam? Cur non aves rapaces, & pisces pinnulis carentes? An quia quatuor illa sint suapte natura mala, non autem ista? Hoc certè dici non potest. Hùc accedit, Mahumetanos ipsos fateri, Christum ex divina auctoritate hanc ciborum legalium distinctionem sustulisse: cur ergo nunc Mahumetus illam revocat? Credo non alia de causa, nisi quia Judæorum gratiam inire studebat, dum quædam ex ipsorum lege in suam transferebat. Miror tamen, eum, qui toties se Abrahæ religionem, ac legem sequi profitetur, ita ineptè ad Mosaicas sanctiones transilire. Verùm tuebitur se se Mahumetus Apostolorum exemplo, qui (ut in eorum Actis cap. 25. refertur) novos Christianos ex gentibus conversos, ab idolothyto, & suffocato, & sanguine, non autem à cæteris in Pentateucho prohibitis, jusserint abstinere. Verùm hoc est contra Mahumetum: quia cùm Judæi, Christi fidem amplexi, vellent cogere gentes, quæ ad Christianas partes transibant, ad universam legem Mosaicam servandam: Apostoli, ut eos mutuò conciliarent, præceperunt, ut pro eo tempore (nam præceptum fuit temporarium, & alligatum ad certa loca, non autem perpetuum & universale) à paucis tantùm proselythi abstinerent; quæ cùm frequentiùs in usum venirent, poterant inter Judæos, & gentes rixas contentionesque progignere. Ex iis autem, quæ prohibuerunt, sanguis non tàm pertinebat ad legem Moysi, quàm omnium gentium, quibus in persona Noe, & filiorum ejus interdictus fuerat: & hic pro eo tempore prohibitus fuit in gratiam quorumdam ex Gentilibus. Idolothytum, licèt per se non esset malum, erat tamen materia scandali, & videbatur comedi in contemptum religionis: & ideò jure prohibitum fuit. Itaque solum morticinum ex lege Judaica, & in gratiam Judæorum quorumdam tantùm, ut par illis cum Gentibus honor exhiberetur, & sic faciliùs acquiescerent, interdictum fuit: à quo tamen cùm omnes naturaliter abhorreant, prohibitio illa otiosa quodammodo fuit: & tàm hæc, quàm aliæ, cessante causa, ob quam factæ fuerant, evanuerunt. Cæterùm tàm Christus, quàm Apostoli nullam voluerunt ciborum differentiam in Christiana religione servari, quasi quidam suapte natura mali, quidam verò boni forent, (nisi fortè ad exercitium pœnitentiæ, & ad carnem affligendam, abstinendo à cibis melioribus, & magis pretiosis, & viliores comedendo). Hoc manifestissimè patet tùm ex Euangelio, tùm ex epistolis S. Pauli, tùm ex perpetuo Christianorum Catholicorum usu. Nam Orientales quidam, qui ab Orthodoxa religione protervè desciverunt, nonnullas hujusmodi ciborum differentias hodie quoque superstitiosè observare dicuntur. Cæterùm hujusmodi ciborum discrimen traditum fuit Israelitis, non quia in cibis ipsis aliquid esset boni vel mali: sed quia per eorum proprietates, tamquam virtutum, ac vitiorum typos, futura sub Christo Ecclesia instruebatur: & quid fugiendum, quid amplectendum esset, ad perfectæ vitæ institutionem docebatur. Quamobrem post Christi adventum, & Euangelicæ legis promulgationem, supervacanei prorsus erant hujusmodi typi, quemadmodùm supervacaneum est signum, ubi jam totum, quod per signum prænotabatur, obtinetur. Hoc manifestè docet S. Paulus ad Colossenses cap. 2. 16. illis verbis: *Nemo ergo vos judicet in cibo, aut in potu, aut in parte diei festi, aut Neomeniæ, aut Sabbathorum, quæ sunt umbra futurorum, corpus autem Christi*. Nimis itaque importunè Mosaicæ legis ritus, qui erant Messiæ venturi, & gentis ejus typi; post ipsius Messiæ adventum nobis regerit, & obtrudit. Sed de hoc vide Prodr. p. 4. c. 16. pag. 40. Interim notta, præclarum legislatorem absolvere à peccato illum, qui cibos vetitos non pravo animo, sed necessitate coactus manducaverit. Non ita docuit S. Paulus, qui ne ob necessitatem quidem, neque ob ipsam mortem, manducanda illicita pronunciavit, si id fieret cum scandalo, ex ruina proximi. Et multò minus licebit cibos comedere, si cogatur id facere in contemptum religionis, ut ostendit exemplum Macchabæorum. Sed Mahumetus non solùm illum, qui coactus his cibis vescitur, sed etiam eum, qui fidem coactè abnegat, à culpa absolvit. Sed de hoc infrà redibit sermo.

IV. Pœnam talionis à Christo sublatam eadem impudentia reponit. Concedimus sanè talionis pœnam, quæ auctoritate publica sumi-tur,

tur, licitam esse, & Reipublicæ salubrem: neque teneri communiter partem læsam reo pœnam remittere: imò posse partes suas in judicio persequi contra eumdem reum, ut puniatur: dummodò id fiat non ex odio, aut appetitu privatæ vindictæ, sed ex zelo justitiæ, & publici boni amore. Prohibet itaque Christus, & lex ejus Euangelica pœnam talionis, quæ sumatur auctoritate privata; & quodcunque privatum odium, aut vindictæ appetitum, quando hujusmodi pœna auctoritate publica infligitur. Consulit verò tanquam actum perfectionis; ut inimico, qui nos læserit, etiam publicam pœnam, quantum in nobis est, condonemus, vel sedulò curemus, ut ei condonetur, vel saltem nihil faciamus, aut dicamus, quo is à judice puniatur: imò bona pro malis illi rependamus, & pro eo preces Deo offeramus. At Mahumetus, licèt non improbet, quòd læsus aliquam pœnæ partem lædenti condonet: magis tamen probat rigidam illius exactionem, dum concludit, *vitam esse in pœna talionis*. Deinde per illius sanctionem, etiamsi vir ignobilis occidat per insidias fœminam nobilem, nequaquam poterit reus mortis censeri. Hoc autem adeò iniquum est, ut Moslemi ipsi Prophetæ sui legem correxerint, quemadmodum patet ex Glossa Gelalis. Præterea neque reus mortis erit homo liber, qui quamtumvis injustè, ac proditoriè, suum, vel alienum servum occiderit: quod quantum ab humana ratione abhorreat, nemo non videt. Certè in Pentateucho, quem hìc Mahumetus se observare profitetur; dum pœna talionis constituitur, nulla personarum ratio habetur, sed damni tantùm gravitas æstimatur. In eo etiam stolidum se ostendit Mahumetus, quòd homicidium fortuitum, vel illud, quod in subita rixa committitur, vel etiam quod ad sui suarumque rerum defensionem perpetratur, ab eo, quod data opera & per insidias fit, non distinguit: cùm tamen tàm in Pentateucho, quàm in optimis quibusque legibus, hæc manifestè distincta reperiantur. Vide circa pœnam talionis Prodr. p. 4. cap. 18. pag. 43.

V. Præscribit suis jejunium prorsus ridiculum: nimirùm, ut totam noctem comedant, bibant, & ingurgitent, & quidem optimos quosque cibos; & præterea uxores quantum possunt, subagitent (hoc verò, utpote maximi momenti negotium, sæpiùs inculcat) diem verò in precibus intra oratoria insumant. Hoc ferè idem est, ac totam diem libidinibus, & crapulæ impendere, & noctem precibus ac vigiliis destinare: uno verbo, diem in noctem, & noctem in diem permutare. Cui verò persuadeat Mahumetus, posse aliquem totam noctem inter epulas & lascivias vigilem pertransire, & deinde subsequenti die precibus operam dare, præsertim cùm noctem jejuniis, ludis propè bacchanalibus Moslemi transigant. Audire libet Petrum à Valle Patritium Romanum testem oculatum in epistola 2. scripta Constantinopoli die 25. Octobris 1614. Cujus verba italica latinè hìc fideliter referam, & sunt quæ sequuntur.

Modus jejunandi est hujusmodi.

Diurno tempore nihil unquam comedunt, aut bibunt. Quidam verò adeò scrupulosi sunt, ut per vias incedentes, os etiam occludant, ut ne pulvis quidem in illud ingrediatur. Noctu, ubi stellæ apparuerint, comedunt & bibunt quantum libuerit, una seu pluribus vicibus, usque ad diem, vescentes carnibus; & quibuslibet aliis rebus. Si quis tamen à vino, quod aliis temporibus multi contra legis præscriptum bibunt, in mense Romadhani, seu jejunii non abstineret, valdè impius censeretur. Serò, ubi nox appetiit, Meschitas, seu Oratoria valdè frequentant, & plus solito ibidem orant; & ex earum turribus Ministri voces supra consuetum extollunt. Die verò, quo jejunii molestias faciliùs evitent, ferè semper dormiunt: noctu autem Meschitas frequentant. Absolutis precibus suis, ad oblectamentum captandum, & corpus cibo potuque exaturandum, pluries comedunt, & bibunt largissimè: reliquum verò noctis festivis jocis, & compotationibus, & comessationibus pertranseunt, præsertim quibusdam in locis publicis ad hunc effectum destinatis, ubi aliis etiam temporibus homines per plures horas otiantur, & confabulantur, potionem quamdam ferventem, quam cahue, (vulgo caffè) appellant, sorbillando; qua in conventiculis suis frequentissimè utuntur, quemadmodum nos ludo tesserarum. In his porrò locis, seu tabernis tempore jejunii joculatores quidam reperiuntur, qui variis præstigiis, ac gesticulationibus circumstantes detinent. Vidi ego nocte præterita, cùm interessem, intra telas quasdam lumine intus apposito, varias umbras ac figuras homunculorum sese moventium, & ambulantium, ac multimodè gesticulantium, quemadmodum & apud nos quandoque fieri consuevit. Hæc porrò homunculorum phantasmata non sunt prorsus muta, quemadmodum apud nos, sed loquacia, ut Neapoli in Arcis platea, & Romæ in foro Agonali esse videmus. Nimirùm joculator ipse intus latens, loquitur vice eorum, vocem permutando, & varia etiam idiomata usurpando, & satis lepidè hoc totum exercet. Verùm ea, quæ hic apparent, omnia sunt obscœnissima, & turpissimos inter mares & fœminas actus referunt, ea oculis exhibendo, quæ bacchanalium tempore in ganeis ac prostibulis nimis lasciva, ac fœda existimarentur. Deferunt etiam noctu per vias spectrum quoddam, seu simulacrum magnum latissima veste circumdatum, intra quam homo quidam latitans simulacrum illud gestat, & in varios motus, ac veluti choreas Hispanicas, quas ciacconas vocant, exagitat. Capitis hujus spectri pars anterior turpissimum hominem refert; posterior verò caput arietis cornibus instructum; Camelum appellant, sed rationem ignoro. Et quamvis ineptissimus sit hujusmodi ludus, magnam tamen post se turbam trahit, magnosque plausus excitat, & clamores. Hæc Petrus à Valle.

Porrò cùm mensis Romadhan, quo Moslemi jejunant,

jejunant, fit circularis (nullam enim ipsi habent intercalationem) & per annum totum circumvolvatur; tunc tantùm incommodus erit jejunantibus, cùm in tres menses æstivos inciderit, non ob famem, sed ob sitim. Cæteris verò mensibus, nullam, aut valdè exiguam secum afferet molestiam: plures enim sunt inter nos, qui unica cœna in vesperi contenti, nihil interdiù comedunt, aut bibunt, præsertim si cibis magnæ substantiæ, cujusmodi sunt carnes, ova, ac lacticinia, vescantur; quemadmodum Mahumetani in jejuniis suis vescuntur. Ubi verò per novem circiter annos hic mensis æstivo tempore recurrerit; deinceps per triginta annos non revertitur: nisi aut in hyeme, aut in Vere, aut in Autumno; quibus mensibus, quis non commodè, & libentissimò breviores dies jejunet, ubi totam noctem longissimam crapulando, & ingurgitando transegerit? Neque verò quòd à vino abstineant (si tamen abstinent, quod de multis non credo) gravius illis jejunium redditur: alias enim habent selectissimas potiones vino fortasse præstantiores, & quæ non minus, quàm vinum inebriant. Neque etiam credas, illos æstivo tempore à potu interdiù abstinere, nisi cùm ab aliis videntur, ob pœnæ timorem. Imò audivi à viris fide dignis, publica etiam auctoritate ab abstinentia potus Moslemos in jejuniis suis dispensari.

Cùm verò adeò commodum sit hoc jejunium, indulget tamen Mahumetus, ut qui non vult jejunare, etiam absque ulla causa comedat, dummodò pauperi cibum præbeat. Ridiculum autem est fingere, quòd hoc abrogaverit per verba immediatè sequentia: *qui ex vobis præsens fuerit huic mensi, jejunet illum*. Primò enim nihil apparet in iis hujusmodi abrogationis. Deinde nimis insanus haberetur legislator, qui in uno versiculo aliquid statueret, quod in immediatè sequenti abrogaret.

Respondebunt Moslemi, versus Alcorani non esse traditos à Deo eo ordine, quo scripti sunt: & fortasse inter unum & alterum ex his duobus versiculis multum temporis spatium effluxisse. Verùm hoc est, temerè divinare, & omnia dubia & incerta facere in Alcorano. Jam vidimus in Notis interpretes hìc inter se dissentire: & nunc libet afferre in eamdem rem expositionem Abul-casemi superiùs allegati, in hæc verba: وعلى الذين يطيقونه فدية طعام مسكين

وقد قري يطوقونه فمن قرء يطيقونه اراد ان يطيقوا صيامه : ومن قرء يطوقونه يعني يكلفونه وذلك ان الرجل في بدء الاسلام ان يشاء صام وان شاء افطر واطعم مكان يومه مسكينا حتى قال الله عز وجه فمن تطوع خيرا فاطعم مسكينا مكان يومه كان افضل ... حتى انزل الله الاية التي تليها وهي قوله عز اسمه فمن شهد الشهر حاضرا عاقلا صحيحا بالغا فليصمه فصار هذا ناسخا لقوله تعالى وعلى الذين يطيقونه:

Legunt nonnulli: Illi, qui poterunt eo mense jejunare. Alii verò: Illi, quibus grave fuerit eo mense jejunare (Gelal, ut vidimus, legit, *qui non poterunt*: sensu prorsus contrario) *cibum præbeant, si non jejunent, uni pauperi singulis diebus. Hoc dicitur, quia in principio Mahumetismi, qui volebat, jejunabat, qui autem nolebat jejunare, comedebat, & pro eo die cibabat unum pauperem: donec dixit Deus: Et qui spontè præstiterit id, quod melius est, nimirùm, qui cibaverit pauperem vice jejunii illius diei, erit excellentior. Sed tandem tradidit Deus versiculum sequentem: Qui interfuerit eo mense præsens, ratione præditus, sospes, ætate adulta, jejunet illum per quem abrogavit versiculum præcedentem. Illi, qui poterint jejunare, &c.* Miror Mahumetanorum Doctorum stultitiam, qui velint, Deum meliora in deteriora commutare. Si enim melius, & excellentius est pauperem cibare, quàm jejunare, ut asserit hic Interpres: Ergo dum Deus prætulit jejunium cibationi pauperis, præcepit id, quod est deterius. Fateor tamen, alios Expositores contrarium sentire, nempè in Alcorano jejunium cibationi pauperis manifestè præferri.

Nec minus digladiantur in expositione eorum verborum: *Præscribitur vobis jejunium, sicut præscriptum fuit illis, qui fuerunt ante vos.* Quidam agnoscentes manifestè hoc nullo modo verum esse, confugiunt ad الناسخ والمنسوخ *Abrogantem, & Abrogatum*, asserentes agi hìc de jejunio Hebræorum, Christianorum, & aliarum gentium: sed in sequentibus versiculis de jejunio proprio Mahumetanorum. Audiamus Abul-casemum: اختلف الناس في الاشارة الي من قبلكم

فقالت طايفة الاشارة الي الامم الخالية وذلك ان الله تعالى ما ارسل نبيا الا فرض عليه وعلى امته صيام شهر رمضان فكفرت به الامم كلها فامنت به امة محمد صلعم : وقال اخرون الاشارة الي النصاري وذلك انهم كانوا اذا افطروا اكلوا وشربوا وجامعوا النساء ما لم يناموا ويصلوا عشي الاخرة ...... فنزلت احل لكم ليلة الصيام الرفث الي نسايكم الي قوله تعالى وكلوا واشربوا الي قوله تعالى ثم اتموا الصيام الي الليل فصارت هذه

هذه الاية ناسخة لقوله تعالى كتب عليكم الصيام كما كتب على الذين من قبلكم :

Dissentiunt inter se Interpretes, ad quosnam referantur verba illa: Qui fuerunt ante vos. Quidam referunt ad omnes gentes præteritas, asserentes, Deum nullum misisse Prophetam, cui non præceperit jejunium mensis Romadani, unà cum gente, ad quam mittebatur: omnes autem gentes rejecisse illud, excepta gente Prophetæ Mahumeti. Alii dicunt referri ad Christianos; quia hi, completo jejunio, comedunt, & bibunt, & utuntur uxoribus usque ad tempus somni, & ultimæ orationis vespertinæ post cœnam; & deinde ab his abstinent: proptereà revelavit Deus hunc versiculum: conceditur vobis nocte jejunii usus uxorum, usque ad ea verba: & comedite & bibite; & deinceps usque ad illa: Deinde perfectè observate jejunium usque ad noctem: per quæ abrogantur superiora: Præscribitur vobis jejunium, sicut præscriptum fuit iis, qui fuerunt ante vos. Per hujusmodi abrogata, & abrogantia, salvant Moslemi omnia absurda, & universas contradictiones Alcorani, nihil curantes, quòd post abrogatum immediatè sequatur abrogans: vel etiam quòd abrogans præcedat abrogatum: quo nihil stultius dici potest, vel cogitari. Vide Prodromum pag. 4. c. 7. pag. 21. & cap. 12. pag. 34. ubi plura de hoc Mahumetanorum jejunio.

TEXTUS ALCORANI.

190 يسلونك عن الاهلة قل هي مواقيت للناس والحج وليس البر بان تاتوا البيوت من ظهورها
ولكن البر من اتقي واتوا البيوت من ابوابها واتقوا الله لعلكم تفلحون ۞ 191 وقاتلوا في
سبيل الله الذين يقاتلونكم ولا تعتدوا ان الله لا يحب المعتدين ۞ 192 واقتلوهم حيث
ثقفتموهم واخرجوهم من حيث اخرجوكم والفتنة اشد من القتل ولا تقاتلوهم عند المسجد الحرام
حتي يقاتلوكم فيه فان قاتلوكم فاقتلوهم كذلك جزاء الكافرين ۞ 193 فان انتهوا فان
الله غفور رحيم ۞ 194 وقاتلوهم حتي لا تكون فتنة ويكون الدين لله فان انتهوا فلا عدوان
الا علي الظالمين ۞ 195 الشهر الحرام بالشهر الحرام والحرمات قصاص فمن اعتدي عليكم فاعتدوا
عليه بمثل ما اعتدي عليكم واتقوا الله واعلموا ان الله مع المتقين ۞ 196 وانفقوا في سبيل
الله ولا تلقوا بايديكم الي التهلكة واحسنوا ان الله يحب المحسنين ۞ 197 واتموا الحج
والعمرة لله فان احصرتم فما استيسر من الهدي ولا تحلقوا رؤسكم حتي يبلغ الهدي محله فمن
كان منكم مريضا او به اذي من راسه ففدية من صيام او صدقة او نسك فاذا امنتم فمن تمتع
بالعمرة الي الحج فما استيسر من الهدي فمن لم يجد فصيام ثلثة ايام في الحج وسبعة اذا رجعتم
تلك عشرة كاملة ذلك لمن لم يكن اهله حاضري المسجد الحرام واتقوا الله واعلموا ان الله
شديد العقاب ۞ 198 الحج اشهر معلومات فمن فرض فيهن الحج فلا رفث ولا فسوق ولا جدال
في الحج وما تفعلوا من خير يعلمه الله وتزودوا فان خير الزاد التقوي واتقون يا اولي الالباب ۞
199 ليس عليكم جناح ان تبتغوا فضلا من ربكم فاذا افضتم من عرفات فاذكروا الله عند
المشعر الحرام واذكروه كما هديكم وان كنتم من قبله لمن الضالين ۞ 200 ثم افيضوا من
حيث افاض الناس واستغفروا الله ان الله غفور رحيم ۞ 201 فاذا قضيتم مناسككم فاذكروا

الله كذكركم آباءكم أو أشد ذكرا فمن الناس من يقول ربنا آتنا في الدنيا وما له في
الآخرة من خلاق ۞ 202 ومنهم من يقول ربنا آتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا
عذاب النار أولئك لهم نصيب مما كسبوا والله سريع الحساب ۞ 203 واذكروا الله في أيام
معدودات فمن تعجل في يومين فلا إثم عليه ومن تأخر فلا إثم عليه لمن اتقى واتقوا الله واعلموا
أنكم إليه تحشرون ۞ 204 ومن الناس من يعجبك قوله في الحيوة الدنيا ويشهد الله على ما في
قلبه وهو ألد الخصام ۞ 205 وإذا تولى سعى في الأرض ليفسد فيها ويهلك الحرث والنسل والله لا
يحب الفساد ۞ 206 وإذا قيل له اتق الله أخذته العزة بالإثم فحسبه جهنم ولبئس المهاد ۞
207 ومن الناس من يشري نفسه ابتغاء مرضات الله والله رؤوف بالعباد ۞ 208 يا أيها الذين آمنوا
ادخلوا في السلم كافة ولا تتبعوا خطوات الشيطان إنه لكم عدو مبين ۞ 209 فإن زللتم من
بعد ما جاءتكم البينات فاعلموا أن الله عزيز حكيم ۞ 210 هل ينظرون إلا أن يأتيهم الله
في ظلل من الغمام والملائكة وقضي الأمر وإلى الله ترجع الأمور ۞ 211 سل بني إسرائيل كم
آتيناهم من آية بينة ومن يبدل نعمة الله من بعد ما جاءته فإن الله شديد العقاب ۞ 212 زين
للذين كفروا الحيوة الدنيا ويسخرون من الذين آمنوا والذين اتقوا فوقهم يوم القيامة والله يرزق
من يشاء بغير حساب ۞ 213 كان الناس أمة واحدة فبعث الله النبيين مبشرين ومنذرين وأنزل
معهم الكتاب بالحق ليحكم بين الناس فيما اختلفوا فيه وما اختلف فيه إلا الذين أوتوه من
بعد ما جاءتهم البينات بغيا بينهم فهدى الله الذين آمنوا لما اختلفوا فيه من الحق بإذنه والله
يهدي من يشاء إلى صراط مستقيم ۞ 214 أم حسبتم أن تدخلوا الجنة ولما يأتكم مثل الذين
خلوا من قبلكم مستهم البأساء والضراء وزلزلوا حتى يقول الرسول والذين آمنوا معه متى نصر الله
ألا إن نصر الله قريب ۞ 215 يسألونك ماذا ينفقون قل ما أنفقتم من خير فللوالدين والأقربين
واليتامى والمساكين وابن السبيل وما تفعلوا من خير فإن الله به عليم ۞ 216 كتب عليكم
القتال وهو كره لكم وعسى أن تكرهوا شيئا وهو خير لكم وعسى أن تحبوا شيئا وهو شر لكم
والله يعلم وأنتم لا تعلمون ۞ 217 يسألونك عن الشهر الحرام قتال فيه قل قتال فيه كبير وصد
عن سبيل الله وكفر به والمسجد الحرام وإخراج أهله منه أكبر عند الله والفتنة أكبر من القتل
ولا يزالون يقاتلونكم حتى يردوكم عن دينكم إن استطاعوا ومن يرتدد منكم عن دينه فيمت
وهو كافر فأولئك حبطت أعمالهم في الدنيا والآخرة وأولئك أصحاب النار هم فيها خالدون ۞
218 إن الذين آمنوا والذين هاجروا وجاهدوا في سبيل الله أولئك يرجون رحمة الله والله
غفور رحيم ۞

VER-

VERSIO LATINA.

190. INterrogabunt te de lunationibus. Responde: Hæ *sunt ad indicanda* tempora statuta hominibus (*quibus scilicet debeant serere, negotiari, observare menstrua, jejunare &c.*): & *inserviunt etiam* peregrinationi Meccanæ. Et non est *sita* justitia in *hoc*, quòd veniatis domos à dorsis earum (*idest ingrediamini à parte postica earum*): sed justitia *est illius*, qui timuerit *Deum*. Et venite domos per portas earum, & timete Deum, ut vos felices sitis. 191. Et pugnate in semita Dei contra illos, qui pugnaverint contra vos: & ne transgrediamini (*idest ne pugnetis primi contra eos*), quia Deus non amat transgredientes. 192. Et occidite eos, ubi inveneritis eos: & ejicite eos, unde ejecerint vos: nam tentatio (*idest periculum perversionis vestræ ab illis*) gravior est, quàm cædes *à vobis illis inflicta*. Et ne pugnetis contra eos prope templum Haram, donec *ipsi* pugnent contra vos in eo. Quòd si pugnent contra vos *in eo*, porrò occidite eos *in eodem*. Ita *debet esse* retributio Infidelium. 193. Quòd si abstinuerint *ab infidelitate*: utique Deus *erit* indultor, misericors. 194. Et pugnate contra eos, donec non sit tentatio (*idest periculum idololatriæ*), & sit Religio Deo *tantummodò*. Quòd si abstinuerint *ab idolorum cultu*: tunc ne *sit* hostilitas, nisi contra Iniquos. 195. Mensis Haram *accipiatur à vobis ad pugnandum contra infideles*, pro mense Haram *illo, in quo pugnaverint ipsi contra vos*: & Sacraria Meccana, *si in iis pugnaverint contra vos*, *sint* pœna talionis: *ita ut vos etiam pugnetis in illis contra eos*. Qui ergo transgressus fuerit contra vos, *pugnando adversus vos in locis, aut mensibus probibitis*: transgredimini etiam *vos* contra eum, quemadmodum transgressus est contra vos. Et timete Deum, & scitote, quòd Deus *est* cum timentibus *se*. 196. Et erogate *facultates* in semita Dei: & ne projiciatis *vos ipsos* manibus vestris in ruinam: & benefacite, quia Deus amat benefacientes. 197. Et perficite peregrinationem Meccanam, & visitationem Deo: (*idest in honorem Dei*). Quòd si obsessi fueritis *ab hostibus, itaut non possitis hæc absolvere*: saltem *offerte* id quod facilius fuerit de munere (*nempè ovem, aut aliquid simile*). Et ne radatis capita vestra, donec perveniat munus, *quod offertis* ad locum immolationis suæ (*in quo scilicet debet immolari*). Sed qui fuerit ex vobis ægrotus, aut in eo fuerit malum aliquod ex capite ejus (*velut pediculi, aut cephalæa; ita ut necesse sit illi radere caput ante hoc tempus*) redemptio *rasionis capitis erit* ex jejunio *trium dierum*; aut eleemosyna *in victum sex pauperum*; aut aliqua oblatione (*puta, unius ovis*). Cùm autem securi fueritis *ab hostibus*; qui usus fuerit visitatione *locorum sacrorum intra septa Meccæ* usque ad peregrinationem: *offeret* quod facilius fuerit de dono (*nempè ovem*). Qui verò non invenerit *hujusmodi oblationem*; *præscribitur ei* jejunium trium dierum in peregrinatione, & septem, cùm reversi fueritis *in patrias vestras*. Isti *erunt* decem *dies* completi. Hoc *imponitur* illi, cujus non fuerint domestici præsentes Oratorio Haram. Et timete Deum: & scitote quòd Deus est validus *in* puniendo. 198. Peregrinatio, menses noti (*idest facienda est mensibus statutis*). Qui igitur decreverit in illis peregrinari, ne *admittat* actum conjugalem, neque exorbitantiam, neque altercationem in peregrinatione: & quod feceritis de bono, sciet illud Deus. Et viaticum parate *ad iter*. Porrò optimum viaticum est pietas. Et timete me, ò præditi cordibus (*idest ò cordati ac prudentes*). 199. Non erit super vos piaculum, quòd exquiratis abundantiam à Domino vestro *per mercaturam in peregrinatione*. Cùm autem regressi fueritis ab Araphat, mementote Dei prope sacrum monimentum Haram: & mementote ejus, sicut direxit vos (*idest quia direxit vos ad veram religionem*). Quòd si fuissetis ante hoc *tempus*, utique *fuissetis* ex Errantibus. 200. Deinde revertimini, *ò Coraisitæ*, unde reversi fuerint homines *reliqui*: & indulgentiam petite à Deo, quippe Deus *est* indultor, misericors. 201. Cùmque absolveritis sacras ceremonias vestras,

mementote Dei, juxta *quod consuevistis* meminisse vos patrum vestrorum, aut vehementiori memoria. Porrò ex hominibus quispiam dicit: Domine noster, da nobis *partem nostram* in hoc mundo: *& conceditur illi*: sed non *erit* illi in novissimo sæculo de portione (*idest ulla portio*). 202. Et ex eis quispiam dicit: Domine nôster, da nobis in hoc mundo bonum: & in novissimo sæculo bonum, & libera nos à tormento ignis. Hi, ipsis *erit* pars (*idest merces*) ex eo quod lucrati sunt *operibus suis bonis*: & Deus *est* velox *in* computando *opera uniuscujusque*. 203. Et mementote Dei in diebus enumeratis (*idest tribus diebus post mactationem hostiarum*). Qui verò acceleraverit *discessum ex valle Mina* in duobus diebus; non *erit* delictum super eum. Et qui procrastinaverit *in ea tertiam noctem*, non *erit* delictum super eum ei, qui timuerit *Deum*. Timete itaque Deum, & scitote, quòd vos ad eum congregabimini *in die judicii*. 204. Et inter homines, aliquis in admirationem te adducet dictum ejus *a* de vita mundana, & testem vocabit Deum super id, quod *est* in corde ejus (*nimirùm illud esse conforme dictis ejus*:) & *tamen* ipse *erit* acerrimus *in* disceptando *contra te*. 205. Et cùm averterit se *à te*, festinabit in terra, ut corrumpat in ea, & perdat satum, & germen. Deus autem non amat corruptionem. 206. Cùm dictum fuerit ei: Time Deum: capiet eum superbia cum iniquitate: verùm sufficientia ejus *erit* gehenna, (*idest sufficiet ei gehenna pro pœna*): & certè erit infelix lectulus. 207. Et ex hominibus quispiam vendit animam suam *ob* desiderium beneplaciti Dei: Deus autem benignus *est* cum servis. 208. O qui crediderunt, ingredimini in religionem sanam universim (*idest recipiendo omnia, quæ in ea continentur*): & ne sectemini passus Satanæ, quippe ipse *est* vobis hostis manifestus. 209. Quòd si lapsi fueritis, postquam venerunt vobis declarationes *veritatis circa religionem*: scitote porrò, quòd Deus est præpotens, sapiens. 210. An expectant *increduli*, nisi ut veniat ad eos Deus in umbraculo ex nubibus, & Angeli? Et decisum erit negotium *perditionis eorum*, *si venerit*: & ad Deum reducentur res. 211. Interroga filios Israel, quot attulerimus eis de signo claro (*idest quot miracula evidentia*). Qui autem commutaverit gratiam Dei, postquam venit ei; utique Deus vehemens *erit in illo* puniendo. 212. Adornata fuit iis, qui non credunt, vita mundana; & lusum captant de iis, qui crediderunt. At qui timuerint *Deum*, *stabunt* supra eos die resurrectionis: & Deus elargitur cui vult, sine supputatione (*idest copiosissimè*.) 213. Erant homines gens una (*idest in eadem fide*): & misit Deus Prophetas fausta annuntiantes *fidelibus*; & comminantes *infidelibus supplicia*: & demisit cum eis Librum (*idest sacros libros*) cum veritate, ut dijudicaret *per eum* inter homines de eo, in quo erant discrepantes (*nempè de religione*:) & non fuerunt discrepantes de eo, nisi illi, quibus traditus est idem *Liber*, postquam venerunt ad ipsos declarationes *de unitate Dei*, *ob* invidiam inter eos. Et direxit Deus eos, qui crediderunt, ad id, in quo discordes fuerant de veritate, per voluntatem suam: & Deus dirigit quem vult in viam rectam. 214. An existimastis, *ò fideles*, quòd ingrederemini Paradisum, & nondum evenerat vobis *aliquid* simile *illis*, *quæ evenerunt iis*, qui præcesserunt ante vos? Tetigit eos calamitas, & nocumentum, & concussi sunt *variis angustiis*; donec diceret Legatus *missus illis à Deo*, & qui crediderant cum eo: Quandonam *veniet* auxilium Dei *nobis promissum*? *Et responsum fuit eis à Deo*: Nonne certè auxilium Dei *est* propinquum? 215. Interrogabunt te, quidnam erogent *in eleemosynam*? responde: Quod erogabitis de bono, *cedat in utilitatem* parentibus, & propinquis, & orphanis, & pauperibus, & filio semitæ (*idest viatori*.) Quod autem feceritis de bono, utique Deus *erit* illud sciens. 216. Scriptum est super vos prælium *contra infideles*: at hoc est exosum vobis. Et fortasse eveniet, ut exosam habeatis rem, & hæc *sit* melior vobis: & fortasse veniet, ut cupiatis rem, & hæc *sit* pejor vobis: & Deus scit: & vos nescitis. 217. Interrogabunt te de mense Haram, prælium in eo *indictum est*. Responde: Prælium in eo, *est vobis* grave: sed prohibere à semita Dei, & infidelitas erga illum; & *excludere ab* oratorio Haram, & ejicere sa-

a in.

re familiam ejus ab eo, gravius *est* apud Deum; & tentatio (*idest idololatria*) gravius *malum est*, quàm cædes *in templo Haram*. Et non cessabunt *infideles* præliari contra vos, donec avertant vos à religione vestra, si potuerint. Qui autem resilierit ex vobis à religione sua, & mortuus fuerit, & ipse infidelis *obierit*: hi, vana erunt opera eorum in hoc mundo, & novissimo sæculo: & hi *erunt* socii ignis: ipsi in eo perenniter mansuri. 218. Porrò qui crediderint, & qui emigraverint *è patria sua*: & decertaverint in semita Dei: hi sperabunt misericordiam Dei: & Deus *est* Indultor, misericors.

NOTÆ.

CXC. *E lunationibus*] Arabicè الاهلة vertunt alii *neomeniis*, seu *novilunis*. Gelaleddinus accipit pro variis lunæ mutationibus, ac statibus.

Et non est sita justitia:] Reprehendit superstitionem suorum, qui cùm essent in Mecca, regressi, ut opinor, à peregrinatione, nolebant ingredi, vel egredi per portas domorum; sed facto foramine in parte earum postica, illo ad ingressum & egressum utebantur.

CXCVI. *Et ne projiciatis vos ipsos*] Explicat Gelaleddinus بالامساك عن النفقة فى الجهاد وتركه لانه يقوى العدو عليكم ؛ *abstinendo ab erogandis pecuniis pro bello, seu deserendo illud: nam hoc corroborat hostes contra vos.*

CXCVII. *Et perficite peregrinationem & visitationem*] Gelal. ادوهما بحقوقهما *persolvite utramque ritibus, & ceremoniis suis.*

Et ne radatis capita vestra] Radebant capita (inquit Gelal.) بينة التحلل *ad ostendendum se esse solutos voto*, quod emiserant, peregrinationis, eò quòd jam omnia complessent, quæ ad eam pertinebant.

Quinsus fuerit visitatione] Explicat Jahias: من اهل بعمرة فى اشهر الحج فى شوال او فى ذى القعدة او فى ذى الحجة ثم حج من عامه ذلك فهو متمتع عليه ما استيسر من الهدى ؛ *qui familiam instituerit* (idest uxorem duxerit) *in visitatione in mensibus peregrinationis, nempe Sceval, vel Dulcaeda, vel Dulhoggia: deinde peregrinatus fuerit post annum illum; hujusmodi vir offeret oblationem ex facilioribus.* Gelaleddinus فمن استمتع بالعمرة اى بسبب فراغه منها بمحظورات الاحرام الى الحج اى الاحرام به بان يكون احرم بها فى اشهره ؛ *qui commoratus fuerit in visitatione, nimirùm causa absolvendi illam, in septis locorum sacrorum Meccæ usque ad peregrinationem; idest, usque dum compleverit ea, quæ requiruntur ad peregrinationem* (hujusmodi sunt, indui veste viliori, abstinere à venatione: Venere, & odoribus: nutrire capillos & ungues &c.) *itaut compleverit ea mensibus suis &c.* Videtur sermo esse de iis, qui non potuerint complere peregrinationem tempore suo.

CXCVIII. *Peregrinatio, menses noti*]. Gelal. شوال وذو القعدة وعشر ليال من ذى الحجة وقيل كله ؛ *in mense Sceval, & Dulcaeda, & decem diebus mensis Dulhoggia. Alii dicunt concedi totum mensem.*

CXCIX. *Ab Araphat*]. Est mons in regione Meccæ, quem peregrini, utpote sacrum, visitant, ibique consistunt.

Prope sacrum monimentum Haram] Gelal. هو جبل فى اخر المزدلفة يقال له قزح وفى الحديث انه صلعم وقف به يذكر الله ويدعو حتى اسفر جدا ؛ *est mons in ultima parte Mozdalephæ, qui vocatur Cazah, in quo fertur stetisse Mahumetus laudans & precans Deum, donec multo splendore perfusus est.*

CC. *Unde reversi fuerint homines*] Gelal. اى من عرفة بان تفتوا بها معهم وكانوا يقفون بالمزدلفة ترفعا عن الوقوف معهم ؛ *idest ex Araphat, itaut ibi consistatis cum illis. Nam antè consistebant in Mosdalepha seorsim à cæteris.* Porrò Araphat, Arabicè عرفات seu عرفة significat *cognitionem*. Reddit rationem nominis hujus Alhasanus his verbis: ان جبرايل عم ارى ابراهيم المناسك كلها حتى اذا بلغ الى عرفات قال يا ابراهيم أعرفت ما اريت من المناسك قال نعم فلذلك سميت عرفات ؛ *quia Gabriel, cui sit pax, ostendit Abrahamo omnes ritus Religionis, donec pervenit in Araphat. Ibi autem dixit ei: O Abraham: Nostine quæ ostendi tibi circa ritus sacros? Respondit: Utique. Propterea appellatus est locus ille Araphat*, idest cognitio. Alii alias rationes commenti sunt. Gabriel Bremondus Massiliensis in suis itineribus lib. 2. cap. 29. loquens de hac peregrinatione Meccana, & præsertim de loco Araphat, multa habet, quæ lucem præbeant huic Alcorani loco, quæ ex Italico idiomate latinè hic Lectori fideliter exhibeo. *Quidam* (inquit) *religionis*, quidam verò negotiationis causa peregrinationem hanc suscipiunt. Magnates verò non nisi ad supplicium aliquod, quod commeruerint, evitandum. Hoc nanque iter à quolibet crimine cæteros omnes absolvit, præter eos, quos Imperator absolutè punire decreverit. Extrinsecus tamen omnes magnam præseferunt pietatem.

In itinere namque Alcorani versiculos, & psalmos
Davidis perpetuò ferè canunt, & eleemosynas etiam
supra vires erogant. Biduo antequam Meccam per-
veniant, unusquisque vestes omnes exuit quodam
in loco, qui vocatur Rhabi, obscœnis tantùm par-
tibus linteo coopertis: collo etiam linteum aliud
apponit, & sandalia pedibus induit. Quidam ibi
octo dies commorantur, quo tempore nefas est ca-
pillos, aut pilos radere, aliquid vendere vel emere,
aliquod animal, & ne pulicem quidem unum occi-
dere, servos increpare, cum aliis altercari, & ne
verbum quidem indecens proferre. Quòd si in his
delinquant, eleemosynis delictum redimunt. Qui
morbo, vel alia justa causa impediuntur, vestes
non exuunt; sed pro hoc pecunias in pauperes ero-
gant. Tres tantùm dies Meccæ morantur, quibus
loca sacra invisunt. Uno ex his diebus septies Mec-
canum delubrum circumeunt, preces effundentes.
Sacrificulus quidam eos præcedit, cujus passus, &
gestus omnes accuratè imitantur. Principiò preca-
tiunculas quasdam submisse obmurmurant. Tum per
certa intervalla saltitantes currunt, hàc illàc hume-
ros ridiculè jactantes: id verò sæpiùs faciunt, quò,
ut ipsi stultè existimant, peccatis exonerentur, peni-
tusque purgentur. His peractis, discedunt ad locum
quemdam, quem Misnè appellant, ibidem noctu
dormituri. Postero verò die proficiscuntur per inter-
vallum mille passuum, in magnam quandam plani-
tiem nomine Arapha, quæ sita est ad radices montis
ejusdem nominis. In hujus medio clivus quidam,
seu tumulus assurgit, unde pro suggestu Doctor qui-
dam de sacrificio ibidem peragendo prolixè concio-
natur. Deinde quilibet pro sua facultate verveces
immolat, quorum magnam partem pauperibus dis-
tribuit: & hoc totum præstant dimidia hora ante
Solis occasum. Posteà prolixas preces effundunt, e-
latis sursum manibus, divinam clementiam implo-
rantes, quò ipsis peccata dimittantur: putant enim
hoc in loco Deum Adamo atque Evæ peccatum igno-
visse. His precibus absolutis, quasi furore quodam
perciti discedunt, nec ullus est, qui vultum retrò con-
vertat, & in pagum quemdam, qui Mina, vel Muna
dicitur, proficiscuntur. Situs hic est in media plani-
tie montis Araphat, ubi scopulus quidam extat, in
quo Abraham filium suum immolare voluisse cre-
dunt. In eo etiam specus quoddam est, in quo
Mahumetum pœnitentiæ causa delituisse fabulantur.
Absoluto immolationis die, caput, ac pilos radunt,
& festivè quantum possunt induti, prædictum mon-
tem Araphat, & scopulum ibi situm invisunt, & u-
nusquisque quadraginta ac duos lapillos sibi comparat.
Hic triduo morantur. Prima die ad montis radicem
profecti, precibus nonnullis mussitatis, septem ex
his lapillis adversus montem conjiciunt: secunda die
quatuordecim: tertia verò viginti & unum: afferen-
tes, se illos projicere in vultum diaboli, qui ibi ten-
tavit Abraham, cùm pergeret filium suum Ismae-
lem (ita falsò putant) in hoc monte immolaturus.
Illud etiam fabulantur, Adam, & Evam, cùm
post peccatum diutiùs sejuncti vixissent, tandem
hoc in loco sibi mutuò occurrisse, ac dixisse, Aro-
phoc, nimirùm, *cognosco te*: unde nomen etiam
monti inditum fuit. His omnibus expletis, Rex
Meccæ, qui Sceriphus nuncupatur, seque illis ad
hunc montem socium ducemque adjungit; precibus
quibusdam conceptis, cuncta illis prospera, ac fau-
sta apprecatur: atque ita unusquisque in regionem
suam discedit. Hactenus Auctor: ex quibus, faciliùs
quæ hic Alcoranus habet intelliguntur.

CCII. *Et Deus est velox in computando*] idest ve-
lociter judicabit creaturas omnes in die Judicii; de
qua re ita Gelaleddinus: يحاسب الخلق كلهم في
قدر نصف نهار من ايام الدنيا : *judi-
cabit omnes creaturas spatio dimidiæ diei ex diebus hujus
mundi.*

CCIV. *Et inter homines aliquis*] Quis iste fuerit
explicat Gelal his verbis هو الاخنس ابن شريق
كان منافقا حلو الكلام للنبي يحلف انه
مؤمن به ويحب له فيدني مجلسه فاكذبه
الله في ذلك ومر بزرع وحمر لبعض
فاحرقه وعقرها ليلا كما قال تعالى :
*hic fuit Alachnas filius Sceric. Erat autem homo im-
pius, sed blandus ac suavis, dum loqueretur cum Ma-
humeto, jurans se credere in illum, & amare illum;
ac propterea prope eum assidebat. Ostendit autem Deus
eum in hoc mendacem fuisse. Cùm verò transisset
per sata cujusdam, & asinorum catervam ibi reperisset;
sata combussit, & asinos interfecit noctu, sicut dicitur
in Alcorano.*

*In admirationem te adducet dictum ejus de vita
mundana*] Arabicè يعجبك قوله في الحياة
الدنيا : potest juxta Zamchascerium dupliciter
exponi. Primò: sermo ejus in admirationem te ad-
ducet, seu tibi placebit in hac vita, sed non in al-
tera: quia ibi cognosces simulatè eum locutum fuis-
se. Secundò: sermo ejus de hac vita, seu de rebus
hujus mundi, quas ostendit se contemnere, & post-
ponere rebus futuri sæculi, placebit tibi, quia ne-
scies eum simulatè loqui.

CCVII. *Et ex hominibus quispiam vendit animam
suam*] Gelal. وهو صهيب لما اذاه المشركون هاجر
الى المدينة وترك لهم ماله : *hic fuit Soheibus,
quem cùm infideles lacesserent, ac vexarent, trans-
fugit in Medinam, relinquens illis facultates suas.*

CCXVII. *Interrogabunt te de mense Haram*] Erat
hic mensis sacer, in quo nefas erat præliari. Mahu-
metus tamen jussit suos, quamvis invitos, eo mense
Meccanis arma inferre, eò quòd anteà ab illis ex-
pulsus fuisset unà cum suis ab Urbe Mecca.

REFUTATA.

I. Excusari non potest Mahumetus ab impietate, qui mensibus sacris, in quibus nefas erat præliari, adversus patriam & concives suos arma movere asseclas suos jusserit, nulla religionis, vel civilis communionis habita ratione. At enim illi priùs Mahumetum, ac Mahumetanos civitate expulerant. Meritò sanè id fecerant, quippe novarum rerum molitores, & Reipublicæ perturbatores. Quòd si etiam injustè fecissent, non tamen Mahumetus adversus patriam hostiliter proficisci debuit. Damnant hoc omnes in Coriolano Romanorum nobilissimo, qui post præclaras victorias, odio plebis Urbe pulsus, Volscis hostibus se se adjunxit, & contra patriam infestissimum bellum movit. Non tamen eam oppressit, ut Mahumetus: sed genitricis precibus placatus, injuriam statim remisit. Deus ipse præcipit in Pentateucho Levitici cap. 19. *Ne quæras ultionem, nec memineris injuriæ civium tuorum*. Excusabit tamen se Mahumetus in hoc, prætextu religionis. Mos hic est omnium politicorum, qui religione ad impietatem suam cohonestandam abutuntur.

II. Neque à superstitione excusari potest Mahumetus, non solùm ob ritus illos inanes ac ridiculos, quos in Meccana peregrinatione suis præscribit; sed etiam quia tota hæc peregrinationis sanctio ab Arabibus idololatris accepta est, ut habetur ex libro Hagar, quem allegat P. Guadagnolus suprà laudatus in Apologia sua, tractatu de Mahumeto, cap. 10. sect. 5. Sahar settanius quoque Auctor celeberrimus apud Mahumetanos, ita scribit de Arabibus idololatris ante Mahumetum وكانوا يحجون البيت ويعتمرون

ويحرمون ويطوفون البيت اسبوعا ويسعون

بين الصفا والمروة وكانوا يلبون الا ان بعضهم

كان يشرك في تلبيته ويقفون المواقف كلها

وكانوا يهدون الهدايا ويرمون الجمار ويحرمون

الاشهر الحرم فلا يغيرون ولا يقاتلون فيها

الا طي وخثعم وبعض بني الحرث :

Et peregrinationem suscipiebant ad Templum Meccæ, & in eodem commorabantur, & ceremonias sacras præmittebant, & septies Ædem circumibant, & discurrebant inter Sapham, & Mervam: & Deo obsequium deferebant, quamvis nonnulli alios illi deos adjungerent: omnesque stationes sacrorum locorum servabant, & donaria offerebant, & lapillos conjiciebant; & habebant menses sacros, in quibus nec quemquam bello lacessebant, nec in eum hostiliter incurrebant: exceptis Tajensibus, & Chathaamitis, & quibusdam ex gente Harethi. En unde Mahumetus hausit superstitionem suam. Verùm ne prorsus idololatra ipse, & impius videretur; hæc omnia à Deo Abrahæ præcepta fuisse mentiebatur. Sed de hac Peregrinatione Meccana, vide quæ fusiùs scripsi in Prodr. p. 4. cap. 8. & 13.

III. Fabulatur, seu potiùs mentitur Impostor, dum asserit, homines quodam tempore unam eamdemque religionem habuisse: Deum verò misisse Prophetas cum libris è Cœlo delapsis, ut per eos sententiam ferret, ac dijudicaret circa id, in quo homines discrepabant, nempè circa religionem, ut exponit Gelaleddinus, & patet ex Alcorano. Sed quomodo discrepabant in religione, si una eademque erat omnium religio? respondet Mahumetus: Non incidisse hanc inter homines de religione dissensionem, nisi postquam venerunt Prophetæ cum libris è Cœlo allatis, in quibus erant argumenta manifestissima de unitate Dei. O ridiculum caput! An non anteà homines credebant, Deum esse unum? Erat enim omnium una religio: & hæc proculdubio erat religio vera & recta: alioquin Deus omninò caruisset in terra cultu sibi debito, cùm tamen ex sacris literis constet, semper fuisse inter homines aliquos, qui legitimam religionem tenerent: ergo illa unica religio debuit esse vera; id quod ex ipsis etiam Alcorani verbis non obscurè colligitur. Itaque Prophetæ illi cum libris suis nihil aliud effecerunt, quàm ut homines religionem veram confunderent, ac perturbarent, & in sectas dividerent. Insanit Mahumetus.

IV. Postremò notanda est oscitantia Mahumeti §. 215. ubi interrogatus à suis ماذا ينفقون *quid vel quantum esset illud, quod deberent in eleemosynam erogare*: Respondet illis, ut erogent, quæ erogaturi sunt in parentes, propinquos, orphanos, & viatores seu peregrinos. Hic verè potest usurpari id, quod vulgò dicimus: *Quo vadis? Moror cum Monachis.*

TEXTUS ALCORANI.

219 يسلونك عن الخمر والميسر قل فيهما اثم كبير ومنافع للناس واثمهما اكبر من نفعهما ويسلونك
ماذا ينفقون ۞ 220 قل العفو كذلك يبين الله لكم الايات لعلكم تتفكرون ۞ 221 في الدنيا
والاخرة ويسلونك عن اليتامي قل اصلاح لهم خير وان تخالطوهم فاخوانكم والله يعلم المفسد من
المصلح ولو شا الله لاعنتكم ان الله عزيز حكيم ۞ 222 ولا تنكحوا المشركات حتي
يومن ولامة مومنة خير من مشركة ولو اعجبتكم ولا تنكحوا المشركين حتي يومنوا ولعبد
مومن خير من مشرك ولو اعجبكم اوليك يدعون الي النار والله يدعو الي الجنة والمغفرة باذنه
ويبين اياته للناس لعلهم يتذكرون ۞ 223 ويسلونك عن المحيض قل هو اذي فاعتزلوا النسا
في المحيض ولا تقربوهن حتي يطهرن فاذا تطهرن فاتوهن من حيث امركم الله ان الله يحب
التوابين ويحب المتطهرين ۞ 224 نساوكم حرث لكم فاتوا حرثكم اني شيتم وقدموا لانفسكم
واتقوا الله واعلموا انكم ملاقوه وبشر المومنين ۞ 225 ولا تجعلوا الله عرضة لايمانكم ان تبروا وتتقوا
وتصلحوا بين الناس والله سميع عليم ۞ 226 لا يواخذكم الله باللغو في ايمانكم ولكن يواخذكم
بما كسبت قلوبكم والله غفور حليم ۞ 227 للذين يولون من نسايهم تربص اربعة اشهر فان فاوا فان
الله غفور رحيم ۞ 228 وان عزموا الطلاق فان الله سميع عليم ۞ 229 والمطلقات يتربصن
بانفسهن ثلثة قروء ولا يحل لهن ان يكتمن ما خلق الله في ارحامهن ان كن يومن بالله
واليوم الاخر وبعولتهن احق بردهن في ذلك ان ارادوا اصلاحا ولهن مثل الذي عليهن بالمعروف
وللرجال عليهن درجة والله عزيز حكيم ۞ 230 الطلاق مرتان فامساك بمعروف او تسريح باحسان ولا
يحل لكم ان تاخذوا مما اتيتموهن شيا الا ان يخافا الا يقيما حدود الله فان خفتم الا يقيما
حدود الله فلا جناح عليهما فيما افتدت به تلك حدود الله فلا تعتدوها ومن يتعد حدود الله
فاوليك هم الظالمون ۞ 231 فان طلقها فلا تحل له من بعد حتي تنكح زوجا غيره فان طلقها
فلا جناح عليهما ان يتراجعا ان ظنا ان يقيما حدود الله وتلك حدود الله يبينها لقوم يعلمون ۞
232 واذا طلقتم النسا فبلغن اجلهن فامسكوهن بمعروف او سرحوهن بمعروف ولا تمسكوهن
ضرارا لتعتدوا ومن يفعل ذلك فقد ظلم نفسه ولا تتخذوا ايات الله هزوا واذكروا نعمت الله عليكم
وما انزل عليكم من الكتاب والحكمة يعظكم به واتقوا الله واعلموا ان الله بكل شي عليم ۞
233 واذا طلقتم النسا فبلغن اجلهن فلا تعضلوهن ان ينكحن ازواجهن اذا تراضوا بينهم
بالمعروف ذلك يوعظ به من كان منكم يومن بالله واليوم الاخر ذلكم ازكي لكم واطهر والله
يعلم

يعلم وانتم لا تعلمون ۞ 234 والوالدات يرضعن اولادهن حولين كاملين لمن اراد ان يتم الرضاعة
وعلي المولود له رزقهن وكسوتهن بالمعروف لا تكلف نفس الا وسعها لا تضار والدة بولدها ولا
مولود له بولده وعلي الوارث مثل ذلك فان ارادا فصالا عن تراض منهما وتشاور فلا جناح عليهما
وان اردتم ان تسترضعوا اولادكم فلا جناح عليكم اذا سلمتم ما اتيتم بالمعروف واتقوا الله واعلموا
ان الله بما تعملون بصير ۞ 235 والذين يتوفون منكم ويذرون ازواجا يتربصن بانفسهن اربعة
اشهر وعشرا فاذا بلغن اجلهن فلا جناح عليكم فيما فعلن في انفسهن بالمعروف والله بما تعملون
خبير ۞ 236 ولا جناح عليكم فيما عرضتم به من خطبة النساء او اكننتم في انفسكم علم
الله انكم ستذكرونهن ولكن لا تواعدوهن سرا الا ان تقولوا قولا معروفا ولا تعزموا عقدة النكاح
حتي يبلغ الكتاب اجله واعلموا ان الله يعلم ما في انفسكم فاحذروه واعلموا ان الله غفور
حليم ۞ 237 لا جناح عليكم ان طلقتم النساء ما لم تمسوهن او تفرضوا لهن فريضة ومتعوهن
علي الموسع قدره وعلي المقتر قدره متاعا بالمعروف حقا علي المحسنين ۞ 238 وان طلقتموهن
من قبل ان تمسوهن وقد فرضتم لهن فريضة فنصف ما فرضتم الا ان يعفون او يعفوا الذي بيده
عقدة النكاح وان تعفوا اقرب للتقوي ولا تنسوا الفضل بينكم ان الله بما تعملون بصير ۞
239 حافظوا علي الصلوات والصلوة الوسطي وقوموا لله قانتين ۞ 240 فان خفتم فرجالا او ركبانا
فاذا امنتم فاذكروا الله كما علمكم ما لم تكونوا تعلمون ۞ 241 والذين يتوفون منكم
ويذرون ازواجا وصية لازواجهم متاعا الي الحول غير اخراج فان خرجن فلا جناح عليكم في ما
فعلن في انفسهن من معروف والله عزيز حكيم ۞ 242 وللمطلقات متاع بالمعروف حقا علي
المتقين ۞ 243 كذلك يبين الله لكم اياته لعلكم تعقلون ۞

VERSIO LATINA.

219. INterrogabunt te de vino, & alea. Responde: In utroque *est* peccatum grave, & utilitates hominibus: sed peccatum utriusque majus *est*, quàm utilitas utriusque. Interrogabunt etiam te, quidnam erogent *in eleemosynam.* 220. Responde: *Erogate* superfluum *necessitatibus vestris*. Ita declarat Deus vobis signa, ut vos recogitetis. 221. *a* de hoc mundo, & *a* de sæculo novissimo, *ut eligatis ea, quæ conducunt ad utriusque felicitatem*. Interrogabunt etiam te de orphanis. Responde: Bonificare illis *facultates eorum*, melius *est quàm hoc non facere*. Quòd si miscueritis vos cum illis *(idest expensas vestras cum expensis eorum in administrandis eorum bonis)*: porrò *sunt* fratres vestri *in religione*. Deus autem dignoscit depravantem *bona eorum*, à bonificante. Et si voluerit Deus, certè in difficultatem conjiciet vos *(idest angustabit vobis id, quod in usus vestros converteritis de facultatibus eorum)*: quippè Deus *est* præpotens, sapiens. 222. Et ne nubatis cum *fœminis* infidelibus, donec credant, & quidem ancilla fidelis melior est, quàm infidelis *libera*, etiamsi *hæc magis* placuerit vobis. Et ne nuptui detis infidelibus *mulieres fideles*, donec *hi* credant: & quidem servus fidelis melior *est*, quàm infidelis, etiamsi *hic magis* placeat vobis. Isti (*idest in-*

a in:

est infideles) vocant ad Ignem, Deus autem vocat ad Paradisum, & indulgentiam per voluntatem suam: & declarat signa sua hominibus, ut ipsi reminiscantur. 223. Et interrogabunt te de menstruo. Responde: Illud *est* malum (*idest immunditiès*). Itaque separamini à mulieribus in menstruo, & ne appropinquetis ad eas, donec purificentur. Cùm autem purificatæ fuerint, venite ad eas, ex unde præcepit vobis Deus: nam Deus amat pœnitentes, & amat purificatos. 224. Mulieres vestræ *sunt* ager vobis. Venite igitur ad agrum vestrum quomodocumque volueritis: & præmittite animabus vestris *aliquod opus pium, seu precationem ante actum conjugii*: & timete Deum: & scitote, quòd vos occursuri *estis* illi *in die resurrectionis*. Et fausta annuntia Fidelibus. 225. Et ne ponatis Deum scopum juramentis vestris, quod justè agetis, & pii eritis, & concordiam ponetis inter omnes: nam Deus *est* audiens, sciens. 226. Non puniet vos Deus ob dictum *a* inconsideratum in juramentis vestris: sed puniet vos ob id, quod acquisierint (*idest probaverint assensu suo*) corda vestra: & Deus *est* indultor, mansuetus. 227. Illis, qui juraverint *se non habituros rem cum aliqua* ex uxoribus suis; *conceditur* expectatio quatuor mensium. Quòd si resilierint *intra id tempus, vel post illud à juramento, & habuerint rem cum illis*: utique Deus *erit* indultor, misericors. 228. Quòd si decreverint repudium: utique Deus *erit* auditor, scitor. 229. Et repudiatæ expectabunt in se ipsis, *ante novum matrimonium*, tria menstrua: neque licebit illis ut celent quod creavit Deus in vulvis earum, *sive menstruum sit, sive proles*, si credant in Deum, & diem novissimum. Et mariti earum, justius est, *ut satagant* de reductione earum *ad se* in hoc *tempore, etiamsi ipsæ renuant*, si voluerint *ipsi* reconciliationem *mutuam*: & illis *convenit præstare maritis* juxta id quod *convenit maritis præstare* illis cum noto (*idest convenienter, benignè & humaniter*). Viris autem *convenit* habere supra eas gradum. Et Deus *est* præpotens, sapiens. 230. Repudium *permittitur* duabus vicibus: deinde *convenit* retinere *uxores* cum noto (*idest humanè & sine injuria*): aut dimittere *eas* cum beneficentia. Neque licet vobis, *ò viri*, ut accipiatis ex eo quod dederitis eis *in dotem, quando repudiabitis eas*, rem ullam, nisi timuerint *ambo conjuges*, ne subsistere faciant terminos (*idest præscripta*) Dei. Quòd si timueritis, ne subsistere faciant terminos Dei, non erit piaculum super eos duos ob id, quo *uxor* se redemerit. Isti *sunt* termini Dei: ne ergo transgrediamini illos: nam qui transgressus fuit terminos Dei, hi erunt Iniqui. 231. Quòd si *vir* repudiaverit eam *tertia vice*, non erit licita ei post *tertium repudium*, donec nupserit viro alteri, *& hic copulam habuerit cum ea*. Quòd si *hic vir secundus* repudiet eam, non *erit* piaculum super eos duos (*nempè uxorem & maritum primum*), si mutuò revertantur *ad matrimonium post tempus ipsis præscriptum*, si existiment, quòd stare faciant (*idest se posse observare*) terminos Dei. Et isti *sunt* termini Dei; declarat eos genti *quæ* sciunt. 232. Cùm autem repudiaveritis mulieres, & pervenerint ad terminum suum (*idest ad finem mensium præscriptorum à die repudii usque ad novas nuptias*): retinete eas cum noto (*idest humanè & sine injuria*), vel dimittite eas cum noto (*idest beneficè eas tractando*): & ne retineatis eas violenter, itaut prævaricemini *contra eas, cogendo illas ad redimendum se ipsas, aut ad discessionem, vel ad longiorem clausuram*. Et qui fecerit hoc, jam porrò iniquus erit contra animam suam. Et ne accipiatis signa Dei ludicre: & mementote gratiæ Dei super vos, & *illius* quod demissum est super vos de Libro *Alcorani*, & sapientia: exhortatur vos *Deus* per eum (*idest Alcoranum*). Et timete Deum: & scitote, quòd Deus in omni re *est* sciens. 233. Cùm autem repudiaveritis uxores, & pervenerint ad terminum suum (*idest ipsis præscriptum ad novas nuptias*) ne impediatis eas, quin nubant maritis suis, cùm consenserint inter se cum noto (*idest legitimè & convenienter*.) Hoc; commonetur de eo qui fuerit ex vobis, *qui* credat in Deum, & diem novissimum. Hoc erit *a* commodius vobis, & purius, *ob suspitionem, quæ timetur in duobus conjugibus propter dissidium & certamen amoris inter se*: & Deus scit, & vos nescitis. 234. Et genitrices lactabunt filios suos duobus annis completis.

a futile.

a innocentius.

pletis ei, qui voluerit complere lactationem: & super natum ei (*idest super genitorem, seu super eum, cui natus est filius, incumbet*) alere eas, & vestire eas *ob lactationem, cùm fuerint repudiatæ* cum noto (*idest convenienter, juxta possibilitatem suam.*) Non adigetur anima *ad aliquid præstandum*, nisi *juxta* capacitatem suam. Non cogetur genitrix propter filium suum, *ut lactet eum invita*: neque natum ei (*idest genitor cogetur*) propter filium suum, *ad aliquid præstandum supra vires suas*. Et super hæredem sicut hoc (*idest super tutorem seu curatorem facultatum pueri incumbet præstare similia; idest victum & vestitum matri ejus, quæ debebat præstare pater*). Quòd si voluerint ablactare *puerum ante biennium* ex consensu utriusque, & mutuo consilio, non erit piaculum super eos. Et si volueritis advocare lactatricem natis vestris *præter matrem*; non erit piaculum super vos, dummodò integrè persolvatis *illi*, quod *in mercedem* obtuleritis cum noto (*idest justè.*) Et timete Deum: & scitote, quòd Deus in id quod facitis *est* intuens. 235. Et qui defunguntur ex vobis, & relinquunt conjuges; expectabunt *eædem conjuges* in semetipsis *sine novis nuptiis*, quatuor menses, & decem *dies*. Cùmque pervenerint ad terminum suum, *transacto hoc tempore, quo debent expectare*; non erit piaculum super vos, *ò curatores earum*, ob id quod facient in semetipsis cum noto (*idest adornando se, & quærendo novas nuptias convenienter & honestè*): & Deus de eo, quod facitis, *est* peritus. 236. Et non erit piaculum super vos, pro eo quod manifestaveritis *animum vestrum* de appetitione connubii mulierum (*idest pro aliquo verbo amatorio, quo palam ostenderitis, vos velle ducere in uxores mulieres illas, quarum viri defuncti sunt, intra terminum quatuor mensium, quibus expectare tenentur*): aut celaveritis in animabus vestris, *cum intentione proferendi* illud ad alliciendas eas ad conjugium vestrum. Scit *enim* Deus, quòd vos recordabimini earum, *& alloquemini eas amatoriè, nec continere vos ab hoc poteritis, & ideò concedit vobis illud tanquam indifferens*. Verùm ne promittatis eis, *neque alloquamini eas* occultè, nisi dicatis dictum notum (*idest nisi verbis honestis*). Et ne decernatis nexum conjugii, donec perveniat scriptura ad terminum suum (*idest donec absolvantur quatuor menses præscripti*). Et scitote, quòd Deus novit id quod *est* in animabus vestris: itaque cavete ab eo: & scitote, quòd Deus *est* indulgens, mitis. 237. Non erit piaculum super vos, si repudietis uxores, quamdiù non tetigeritis eas *per conjugium*, aut *non* sanxeritis eis sanctionem (*idest dotem & dotalia non tribueritis*). Et providete illis (super largum erit mensura ejus, & super arctum erit mensura ejus): (*idest dives dabit repudiatæ provisionem juxta facultates suas, pauper autem juxta vires suas, nulla habita in hoc ratione uxoris*): utensile cum noto (*idest quantum satis sit ad usum honestum illius*): debitum super beneficos (*idest æquum est hoc beneficos præstare.*) 238. Quòd si repudietis eas, antequam tangatis eas; & jam sanxeritis eis sanctionem: *relinquetur eis dimidium* illius, quod sanxeritis, nisi condonaverint *illud sibi uterque conjux*; aut condonaverit *illud* is, in cujus manu *est* nexus conjugii (*nempè maritus, relinquendo uxori totam dotem*). Quòd verò condonetis *illud*, *erit* propinquius pietati. Et ne obliviscamini liberalitatis inter vos: nam Deus in id quod facitis *est* inspiciens. 239. Accurati estote super orationes *quinque, persolventes eas*, & orationem mediam: & state *in oratione* Deo devoti. 240. Quòd si timueritis *hostes, aut alluviones, aut feras; persolvite illas* pedestres, aut equestres. Cùm autem securi fueritis, memoriam agite Dei *per orationes*, quemadmodum docuit vos, quod nondum sciebatis. 241. Et qui defuncti fuerint ex vobis, & reliquerint conjuges, *condant aliquod* legatum conjugibus suis provisionem ad annum (*idest ad expensas unius anni in victum & vestitum*) sine ejectione *earum à domo sua*. Quòd si *ipsæ spontè* egressæ fuerint, non *erit* piaculum super vos, *ò procuratores virorum mortuorum*, ob id quod fecerint in se ipsis de noto (*idest convenienter ornando se, relinquendo habitum lugubrem; & in rejecando vos expensas, seu elargitiones ab ipsis*) & Deus est præpotens, sapiens. 242. Et repudiatis *debetur* provisio cum noto (*idest conveniens, & quantum patitur facultas virorum*): debitum *est hoc* super timentes *Deum*. 243. Ita declarat Deus vobis signa sua, ut vos intelligatis.

Saltat extra chorum.

N O T Æ.

CCXIX. *Nterrogabunt te de vino & alea*] Dictio Arabica الميسر exponitur à Gelale القمار quæ vox non solùm aleam, sed quodlibet genus ludi lucratorii significat.

In utroque est peccatum] Gelal. فى تعاطيهما *in nimio studio & applicatione ad utrumque*. Idem habet Zamchascerius والمعنى يسالونك عما فى تعاطيهما & *significatio est: Interrogabunt te de eo, quod est in nimio studio, & applicatione ad utrumque*: Vinum scilicet & ludum.

CCXXIII. *Exunde præcepit vobis Deus*] وهو القبل ولا تعدوه الى غيره *Hæc est pars anterior: (nempè cunnus) & ne transgrediamini ad alias partes*.

CCXXIV. *Uxores vestræ sunt ager vobis*]. Arabicè حرث est *ager sativus*, vel *satum*. Explicat Gelal. محل زرعكم الولد *locus, in quo seminare debetis prolem*.

Undecumque volueritis] Arabica vox أنّى significat *undecumque, quandocumque, & quomodocumque*: Gelal. vertit كيف *quomodo* & explicat من قيام وقعود واضطجاع واقبال وادبار نزل ردًّا لقول اليهود من اتى امراته فى قبلها من جهة دبرها جاء الولد احول : *stando, sedendo, jacendo, à parte anteriori, seu posteriori. Hoc dictum fuit ad respondendum Judæis, qui dicebant: Qui coierit cum uxore sua in vase quidem anteriori, sed à parte postica, procreabit filium sagaciorem, & ingeniosiorem*. Jahias, aliique Auctores ab eo allegati, sic glossant hunc locum. قالت اليهود ان الرجل اذا اتى المراة من خلفها جاء الولد احول فانزل الله نساؤكم حرث لكم فاتوا حرثكم انّى شئتم من بين يديها وان شئتم من خلفها غير ان السبيل موضع الولد : يحيى عن طريف عن نصر بن طريف عن قتادة عن عمر بن شعيب عن ابيه عن جده قال : قال رسول الله صلعم الذى ياتى امراته فى دبرها هى الوطية الصغرى يحيى عن عبد القدوس بن حبيب عن الحسن عن عبد الله بن مسعود قال : قال رسول الله صلعم لا تاتوا النساء فى مواضع حشوشهن : *Dicebant Judæi: Si vir accedat ad uxorem à parte postica, nascetur proles scitior, & ingeniosior: propterea dixit Deus in Alcorano: Uxores vestræ sunt ager vobis; ideò accedite ad agrum vestrum quomodocumque volueritis; à parte anteriori, sive à parte posteriori, absque eo, quòd via sit locus prolis. Jahias ex Taripho dixit: (& hic ex Nasaro filio Taripi; & hic ex Cottada, & hic ex Omare filio Scioaibi, & hic ex patre suo, & pater ab avo ipsius): Dixit Propheta Mahumetus: Accessus viri ad uxorem suam à parte postica, est compressio minor. Dixit Jahias ex Abdel-Caddus filio Habibi, & hic ex Alhasano, & hic ex Abd-Allaho filio Masaudi: Dixit Propheta Mahumetus: Ne accedatis ad mulieres in locis hortorum earum*. In his quippè consueverunt purgare ventrem. Zamchascerius sic explicat نساؤكم حرث لكم مواضع حرث لكم وهذا مجاز يشبههن بالمحارث شبها لما يلقى فى ارحامهن من النطف التى منها النسل بالبذور وقوله فاتوا حرثكم انّى شئتم تمثيل اى فاتوهن كما تاتون اراضيكم التى تريدون ان تحرثوها من اى جهة شئتم لا تحظر عليكم جهة دون جهة والمعنى جامعوهن من اى شق اردتم بعد ان يكون المانى واحدا وهو موضع الحرث : *Uxores vestræ sunt ager vobis: idest loca sativa vobis. Hæc autem est metaphora, quæ assimilat eas arvis ob similitudinem seminis, quod jacitur intra vulvas earum, unde nascitur proles. Quod autem dicitur: Accedite ad agrum vestrum quomodocumque volueritis, est similitudo: nimirum: Accedite ad eas, quemadmodum venitis ad agros vestros, quos vultis arare, & serere, ex qua parte volueritis, absque eo quòd prohibeatur, vobis pars una magis quam altera. Et sensus est: Coite cum illis per quam fissuram seu rimam volueritis, postquam locus, ad quem venitis, est unus; nempe locus seminationis*.

CCXXV. *Ne ponatis Deum scopum juramentis vestris*] Arabica vox عرضة est *obstaculum*, seu *impedimentum*. Gelal interpretatur نصبا *scopum* seu signum, in quod conjiciuntur sagittæ: & explicat بان تكثروا الحلف به *itans multiplicetis juramenta per eum*, scilicet Deum.

Quod justè agetis] Gelal. exponit negativè لان لا تبروا ونتقوا *quod non justè agetis, nec pii eritis*: & addit : فيكره اليمين على ذلك ويسن فيه الحنث

الحنث ويكثر باحلافها على فعل البرّ ونحوه فهى طاعة : *detestatur igitur juramentum in hoc., & decernit in hoc esse perjurium, & impietatis damnat observare in his juramentum, ubi agitur de juste agendo, & similibus ad Dei obedientiam spectantibus.* Eodem modo exponit Jahias ex Alhasano, qui ait hujusmodi juramenta impia de non faciendis rebus justis, vel piis, aut à Deo præceptis, consueta fuisse apud Meccanos idololatras: & citat dictum Mahumeti ad Abu-Abdorahmanum filium Samaræ اذا حلفت على اليمين فرايت غيرها خيراً منها فاتِ الذى هو خير منها وكفّر عن يمينك : *ubi aliquid te facturum juraveris, & postea videris facere aliter, esse melius eo, quod jurasti, fac illud, quod est melius, & irrita juramentum jam factum.*

CCXXVI. *Ob dictum inconsideratum*] Gelal. وهو ما يسبق اليه اللسان غير قصد الحلف نحو لا والله بلى والله فلا اثم فيه ولا كفارة : *& hoc est, quod prævenit lingua, sine interna intentione jurandi: ut cùm aliquis dicit: Non per Deum: Ita per Deum. Et in hoc non est iniquitas seu impietas.*

CCXXVII. *Illis qui juraverint &c.*] nimirùm debent uxoribus concedere quatuor menses usque ad novas nuptias cum alio viro. Quòd si hoc tempore voluerint cum illis reconciliari, & ad eas redire, facere poterunt, & Deus ignoscet illis juramentum. Sed juxta Gelaleddinum: هذا فى المدخول بهن امّا غيرهنّ فلا عدّة لهنّ وفى غير الايسة والصغيرة فعدتهنّ ثلاثة اشهر والحوامل فعدتهن ان يضعن حملهن : *hoc intelligitur de illis, cum quibus consumatum est matrimonium: nam cæteris non est præfixus terminus: Sed in illis, quæ non desperant fœtum* (hæ sunt quibus desiit fluxus menstruus, & habent annos lunares quinquaginta quinque, solares verò tres & quinquaginta, vel juxta alios, eæ quæ in prædicta ætate nunquam menstrua passæ sunt) *& in parvulis* (quæ scilicet nondum aptæ sunt ad prolem) *conceditur spatium trium mensium. Prægnantes verò tandiù debent expectare, donec pariant.*

CCXXIX. *Neque licebit illis ut celent &c.*] Jahias ex Mogiahedo: لا يحلّ للمطلقة ان تقول آنى حايض وليست بحايض او تقول انّى حبلى وليست بحبلى او تقول لست بحايض او تقول لست بحبلى وهى حبلى لتبين من زوجها قبل ان تنقض العدّة وتضيف الولد الى الزوج الثانى ولتستوجب الميراث إذا مات الرجل فتقول لم تنقض عدّتى وقد انقضت عدّتها والنفقة فى الحمل : *Non licet repudiatæ dicere, se habere menstruum, si non habeat: vel se esse gravidam, si non sit: (& è contrà:) ut separetur à marito suo, antequam absolvatur terminus mensium illi præscriptorum, & pertineat proles ad maritum secundum, & ipsa adjudicet sibi hereditatem, cùm mortuus fuerit maritus, asserens, se non explevisse terminum mensium, licet re vera expleverit, una cum expensis temporis illius, quo fœtum utero gestavit.*

Viris autem convenit habere super eas gradum]. Nimirùm ut exponit Gelal. فضيلة فى الحق من وجوب طاعتهنّ لهم لما ساقوه من المهر والانفاق : *præcellentiam in eo, quod spectat ad debitum obedientiæ earum erga ipsos ob dotem & expensas, quas illis tribuerunt.*

CCXXX. *Ne consistere faciant terminos Dei*] Jahias. حدود الله يعنى امر الله فى انفسهما وذلك انه يخاف من المراة فى نفسها اذا كانت مبغضة لزوجها فتعصى الله فيه ويخاف من الزوج ان لم يطلقها ان يتعدى عليها : *Terminus hoc loco significat præceptum Dei circa utrumque. Quia potest timeri ex parte uxoris, cùm fuerit exosa viro suo, ne propterea faciat aliquid contra præceptum Dei* (nempe odio habendo illum, vel mortem ei moliendo). *Ex parte autem viri timeri potest, ne, non dimittat eam* (sed retineat invitam, vel exosam) *transgrediatur ad aliquod malum contra eam.*

Ob id quo uxor se redemerit] Gelal. من المال ليطلقها : *dando pecunias* (seu relaxando partem dotis marito) *ut dimittat illam.* In hoc enim neuter peccabit.

CCXXXVI. *de appetitione coniugii*] dictio Arabica خطبة significat *expetitionem connubii, & connubium ipsum*, vel *sponsalia*. Potest etiam accipi pro alloquutione, seu colloquutione, qua vir aperiat desiderium suum mulieri ducendi eam in uxorem: cujus rei Gelal hoc ponit exemplum: انك لجميلة ومن يجد مثلك وربّ راغب فيك : *tu sanè lepida ac pulchra es: & quis reperire possit tibi similem? Testor Deum me ardere desiderio tui.*

CCXXXIX. *Et orationem mediam*]. Jahias سئل رسول الله عن الصلاة الوسطى فقال هى صلاة العصر الذى فرض فيه نبى الله سليمان : *interrogatus fuit Propheta Mahumetus, quænam esset oratio media. Et respondit, esse orationem pomeridianam, quam instituit Salomon Propheta Dei.* Gelal هى العصر او الصبح او الظهر او غيرها : *est oratio pomeridiana, vel matutina, vel meridiana vel alia.*

REFUTATA.

I. Ahumetus in concessione Veneris liberalissimus, in vini, ludique interdicto rigidissimum se ostendit. A vino, ac ludo, virtutis causa, & præsertim ad carnis libidines frænandas, abstinere, laudabile est. Fecerunt, & faciunt hoc plures etiam ex nostris. Hæc eadem verò, vel quia suapte natura mala sint, vel quia aliquorum malorum causa aliquandò existant, absolutè damnare, intolerabilis amentia est.

Notandum verò, Mahumetum non fuisse primum erroris hujus auctorem. Fuerunt enim primò hæretici quidam, qui teste S. August. l. de Hæres. c. 4. adeò temperantiæ amatores se profitebantur, ut vinum omninò damnarent, tanquam illi repugnans; Quamobrem ne in sacrificio quidem Missæ eo uti volebant, sed puram tantummodò aquam adhibebant. Propterea Aquarii dicti sunt. Contra hos scribit D. Thomas 3. p. q. 74. Præterea fuerunt alii nomine Cathari, seu Catharistæ è secta Manichæorum, de quibus item S. Augustinus in l. de hæres. c. 46. Hi propterea à vino abstinebant, licèt uvis vescerentur, quia asserebant, vinum esse fel Diaboli. Similes his fuere quidam nomine Encratitæ discipuli cujusdam Tatiani circa annum Domini 178.: qui docebant vinum nullo pacto bibendum esse, quia vitis ope terræ & satanæ illud produxisset: atque etiam quia in veteri lege Nazaræis illud prohibitum fuisset. De his etiam S. Augustinus Irenæus, & alii. Cur autem Mahumetus hoc idem in Alcorano suo pro lege statuerit variæ afferuntur causæ. In doctrina Mahumeti ab Hermanno quodam ex Arabico in latinum translata, quæ habetur in libro Alcorani Tiguri impresso anno 1550; qui liber apud Mahumetanos habetur pro sacro, divinæque auctoritatis, affertur ab eodem Mahumeto hujusmodi ratio, enarrando fabulam eamdem, vel similem illi, quam superiùs retulimus. *Erant Angeli duo Arot & Marot, missi olim à Deo de Cœlis in terram, pro gubernando, & instruendo genere humano, tribus his interdictis: ne occiderent: ne injustè judicarent: ne vinum biberent. Multo itaque tempore sic habito, cùm noti essent judices per universum orbem, venit eis die quadam mulier præ cunctis fœminis omninò pulcherrima causam habens adversus maritum. Quæ ut parti suæ accommodaret Judices, invitavit ad prandium. Sequuntur. Illa satagens, convivantibus inter epulas & pocula vini apponit. Adstat ministrans: offert crebrò, instat ut sumant. Quid plura? Vicerunt blanditiæ mulieris. Inebriati poculis, in hospita formosa incaluerunt. Victi, concubitum postulant. Spondet ea conditione, dum alter verbum doceat, per quod ascendebant Cœlos: alter per quod descendebant. Placet conditio. Cùm ergo didicisset, elevata est subitò, & ascendit Cœlos. Quòd cùm videret Deus, explorata causa, posuit eam Luciferum, pulcherrimam inter stellas, ut fuerat inter fœminas. Illis autem in judicium vocatis, proposuit Deus, ut eligerent inter pœnam hujus sæculi, & pœnam alterius. Elegerunt hanc. Depensi sunt ergo per catenas ferreas, demissis capitibus in puteo Babel, usque in diem Judicii.* Alii alias causas afferunt, sed omnes æquè nugatorias. Ego existimo veram rationem, ob quam Mahumetus vini, atque aleæ usum suis prohibuerit, fuisse, ut eosdem promptiores ac paratiores ad præliandum haberet. Cùm enim gens illa immoderatè vino, ludoque indulgeret, ac facillimè se inebriaret, non poterat ita expedita esse ad bellum, ut ipse cupiebat: imò inter eam sæpè dissidia, rixæ, ac cædes propter hoc oriebantur. Huc accedit, non sine multo dispendio, ac difficultate vinum ad prælia portari potuisse: aquam verò facillimè ubique reperiri. Hujusmodi austeritate non usus est Mahumetus cum suis circa mulieres: quia Mahumetani illas secum non ducunt, saltem universaliter, cùm ad bella proficiscuntur.

Quòd autem vinum ex se, suaque natura malum non sit, manifestè patet: quia apud omnes penè nationes, etiam veræ religionis cultrices, semper fuit in usu (imò & Mahumetus ipse illud per aliquod tempus suis concessit, ut patet ex Alcorano): quippe ad multa utilissimum, ac propè necessarium. Sacræ etiam Scripturæ, præsertim Pentateuchus, vinum sæpissimè laudant, & commendant. Et Melchisedec Rex Salem Abrahæ victori vinum obtulit, neque hic illud recusavit. Quamobrem non nisi impiè vinum damnat Mahumetus, qui se Abrahæ sectam sequi profitetur. Isaac quoque bibit vinum à Jacob filio oblatum Genes. cap. 27. ubi idem Isaac inter alias benedictiones abundantiam vini ipsi Jacob precatus est verbis illis: *Frumento & vino stabilivi eum*. Voluit præterea Deus Optimus Maximus in sacrificiis sibi oblatis vinum adhiberi, quod biberent Sacerdotes, ut patet Exodi cap. 29. Levit. cap. 15. & alibi. Christus ipse non solùm bibit vinum, sed aquas etiam in vinum convertit, ut alii bibere possent; quemadmodùm refert S. Joan. cap. 2. Et Sacrificium novæ legis in pane, vinoque instituit. Nullusque ferè in tota sacra scriptura est liber, in quo vini usus moderatus non approbetur. Quamobrem ergo Mahumetus vinum condemnat ac prohibet? Rationem reddit Alcoranus prorsus irrationabilem. Quia, inquit, licèt in eo magna sit utilitas, majus tamen damnum reperitur. Verùm non ex vino, sed ex hominum intemperantia hoc damnum procedit. Etiam ex pulchritudine, ex membris generationis, ex auro & argento, & ex aliis multis majora fortassè mala, atque incommoda plura proveniunt, quàm bona. Non tamen hæc damnanda, vel auferenda sunt: sed immoderatus, atque inordinatus illorum usus cohibendus. Nego tamen absolutè in vino majus malum, quàm bonum reperiri. Nam, exempli causa, hìc Romæ (& idem alibi) ubi sunt supra centum millia hominum bibentium vinum; ut duo vel tria millia quotidie ab immoderato ejus

jus

jus usu lædantur: cæteri omnes nutriuntur, roborantur, & meliùs ad labores subeundos, ad literarum studia excolenda, & ad alia opera disponuntur. Multi etiam ægroti, vel ægri, & præsertim senes, vini ope recreantur, & salutem, vel robur consequuntur. Quamobrem præcipit Salomon, vel potiùs Deus per Salomonem in Proverbiis cap. 31. *Date siceram mærentibus: & vinum his, qui amaro sunt corde. Bibant & obliviscantur egestatis suæ: & laboris sui non recordentur ampliùs.*

Sed Mahumetus non tantùm ob hanc rationem vinum prohibet: verùm etiam quia intrinsecùs malum, & diaboli inventum abominabile, & fortasse juxta Encratitarum errorem, fel diaboli esse existimat. Sic enim habet in Sura de Mensa. ان الخمر والميسر رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه: *Profectò vinum & alea sunt abominatio ex opera Satanæ: itaque fugite illa.* Quibus in verbis, ut exponit Jahias جاء بتحريمها قليلها وكثيرها *prohibet illud tàm in magna, quàm in parva quantitate*: itaut elusoria prorsus sit Glossa ejusdem Jahiæ, Gelalis, & aliorum, dum limitant hanc prohibitionem tantummodò ob nimium studium, & applicationem ad vinum. Mahumetani tamen hanc Prophetæ sui legem flocci facientes, utpotè sano homine indignam, in vino bibendo sibi benigniùs indulgent, & aviditùs, quàm nostrates homines illud ingurgitant. Sed quid mirum Moslemos in hoc Prophetæ suo adversari, cùm ipse sibi contrarius appareat? Hìc, & in Sura de Mensa, vinum prohibet & exsecratur: & tamen in Sura de Ape, manifestè concedit usque ad ebrietatem his verbis. ومن ثمرات النخيل والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ان في ذلك لاية لقوم يعقلون: & de *fructibus palmarum, & uvarum percipitis ebrietatem, & victum bonum: sanè in hoc quidem est signum* (idest argumentum divinæ providentiæ) *iis qui intellectu præditi sunt.* Proculdubio fructus uvæ, ex quo quis inebriatur, non est nisi vinum; hoc est argumentum divinæ providentiæ: ergo impossibile est esse abominationem ex opere Satanæ. Huc accedit Mahumetum, & ejus asseclas ponere inter Paradisi delicias vinum, imò flumina vino manantia; ergo vinum non potest esse natura sua malum. Quamobrem frustra recurrunt hìc Moslemi ad Abrogatum, & Abrogantem, cùm agatur de duabus propositionibus æternæ veritatis inter se pugnantibus.

Quod autem dixi de vino, idem ferè de ludo alearum, latrunculorum, & aliis hujusmodi dici potest. Nam si hi moderatè, & sine fraude, ac dolo malo, vel alia circumstantia vitiante exerceantur, non ad culpam, sed ad virtutem Eutrapeliæ pertinere censentur, neque est natio ulla tàm barbara & agrestis, quæ aliquo ex hujusmodi ludis non delectetur. Sed vide quæ tàm de vino, quàm de ludo dicta sunt in Prodr. p. 4. cap. 14. pag. 37.

II. Non minùs in menstruo, quàm in vino & ludo scrupulosus est Mahumetus. Sed in hoc non videtur omninò damnandus, cùm Deus ipse in Levitico cap. 20. commercium virieum muliere tempore menstrui, sub pœna capitali prohibuerit. *Qui coierit* (inquit) *cum muliere in fluxu menstruo &c. interficientur ambo de medio populi sui.* Ex gravitate pœnæ, & ex eo, quòd hujusmodi præceptum ibi reponatur cum aliis præceptis legis naturalis, nonnulli etiam ex nostris Theologis existimant, accedere ad uxorem tempore menstrui, grave esse delictum. Communior tamen sententia est, vel nullum, vel veniale tantùm in hoc esse peccatum; & præceptum illud ad ceremonialia tantùm pertinere, quorum nonnullis etiam capitalis pœna pro transgressoribus adjungitur.

III. Quid verò dicemus, de præclara illa sanctione, qua statuit, *Uxores esse viris suis agros ad serendum: & eosdem posse liberè accedere ad eas, quomodocumque: quandocumque: & undecumque voluerint?* Non temerè arguunt hinc plures ex nostris, Mahumetum concedere suis Venerem præposteram: certè illius verba ita sonant, licet Interpretes Moslemi conentur eum ab hoc crimine vindicare. Dices; Immediatè antè præmitti: *Accedite ad eas ex unde præcepit vobis Deus;* nempè, ut exponunt Jahias, Gelal, & alii, *à parte anteriori*, seu per cunnum. Sed hoc non obstat, quia non est certum, versum hunc non fuisse abrogatum per subsequentem, imò patet fuisse abrogatum, cùm non negent expositores, imò potiùs consentiant versum sequentem fuisse traditum posteriùs. Deinde, verba illa, *ex unde præcepit vobis Deus*; ambigua sunt; nec enim in Alcorano invenitur, Deum circa hoc aliquid præcepisse, sed solùm ut accedant ad mulieres undecumque: & quomodocumque voluerint:

Videtur itaque hìc Mahumetus concedere inter conjugatos Venerem præposteram: & ita intellexit prædicta verba Mahumetus ipse, & primi illius socii, & alii deinceps in praxi observavere, donec recentiores convicti, ut puto à nostris de hujus legis turpitudine, & spurcitia; Alcorani verba in honestiorem sensum detorquere conati sunt. Audiamus circa hoc S. Petrum Paschasium Episcopum Giennensem, & Martyrem, qui historiarum Mahumetanarum, utpotè inter Mahumetanos natus, & usque ad mortem, quam ab iis pertulit, commoratus, erat peritissimus: titulo primo de historia Mahumetanica cap. 4. n. 36 *Quarta facultas* (inquit) *& licentia à Mahumeto concessa, est valdè vilis, & ignara, quia evidenter naturæ opponitur, & contrariatur. Legitur enim in Maurorum libris, quòd aliqui illorum Mahumetum interrogaverunt: Si licitum illis esset & concessum, relicta concipiendi natura, uti suis mulieribus ad nutum voluntatis ipsorum. Et respondit Mahumetus: Vestræ mulieres sunt ager vester: seminate ubicumque vobis placuerit. Unde ipsemet Mahu-*

metus in diebus menstrualibus suarum mulierum, utebatur illis vase præpostero. Et sic Axa uxor illius (hanc Axam, seu Aisam duxit adhuc septennem, & cognovit eam novennem) circa hoc dedit contra Mahumetum testimonium pessimum, & vile, sic dicens: Mahumetus mihi jussit meam operire naturam, quando volebat coire mecum tempore menstrui. Et insuper Maymona uxor illius dixit: quòd quando Mahumetus cum aliqua ex suis mulieribus cubare volebat, jubebat illam, quæ tunc habebat menstruum, quòd naturam suam cooperuisset, pannisque etiam eam comprimeret, & tunc utebatur illa. Et circa hanc materiam Maurus quidam illum interrogavit dicens: Quid faciam, quando mea est in menstruis uxor? Et respondit illi Mahumetus: Comprime super ejus naturam femoralia illius (nam femoralibus utuntur mulieres Mahumetanæ): & reliquis ejus membris, seu corporis partibus, scito te pro tua voluntate uti posse. Hæc sanctus Martyr.

Dices: Mahumetum in Alcorano improbare hujusmodi scelus. Respondeo, improbare quidem, sed inter masculos tantùm, ut inferiùs patebit: nunquam autem inter conjuges.

Verùm, ut benignam, licèt violentam Moslemorum expositionem admittamus: videturne præceptum honestati, ac modestiæ consentaneum, ut maritus utatur uxore, quantumvis ad prolem suscipiendam, undecunque, & quomodocumque libido suggesserit? Quænam hæc tanta turpitudo? Quæ belluina rabies rei venereæ? Præscribitne Mahumetus leges suibus, an hominibus? Suntne hæc præcepta digna Alcorano illo, qui fingitur à Throno Dei delapsus ad directionem hominum, & ad normam totius sanctitatis & honestatis? Verùm quemadmodùm *laudibus arguitur vini vinosus Homerus*: ita ex approbatione usus conjugalis tàm spurci, immundi, ac luxuriosi, & ex tàm frequenti tractatione de mulierculis, earumque usu, valdè mulierosus, ac luxuriosus arguitur Mahumetus: & talis fuit proculdubio, qui ut in ejus vita scribit Ismael filius Aly وكان يقول ان الله جعل لذتي فى النساء والطيب وجعل قرة عيني فى الصلاة; *dicere solebat: Deus posuit delectationem meam in fœminis, & suavibus odoribus: & posuit tranquillitatem oculi mei in oratione*. Hæc scilicet satis bellè inter se conveniunt. Hæc est Impostoris versutia: turpitudinem suam, suæque legis obscœnitatem oratione, timore Dei, novissimorum commemoratione, & aliis hujusmodi cohonestare. Vide alia circa hoc in Prodr. p. 4. cap. 2. pag. 6. & cap. 26. pag. 70.

IV. Jurare, se nolle esse justum, aut nolle Deum timere, est juramentum ex se malum, impium, & prorsus illicitum: Quamobrem stultè præcipit Mahumetus, hæc juramenta non esse multiplicanda, cùm ne semel quidem possint sine magno piaculo usurpari. Nam qui vetat alicui, ne aliquid multiplicet; non vetat ne semel, aut iterum præstet. Quamvis autem juxta aliquorum explicationem possent verba Alcorani aliquatenùs excusari: non tamen video quomodò excusari possint illa, quibus asserit, Deum non puniturum eos, qui temerè, & inconsideratè juraverint, divinum nomen supra res falsas, aut injustas assumendo. Concedo sanè ob deliberationis defectum, id non esse peccatum grave: at nullum esse peccatum, nec à Deo ullo modo puniendum, falsum omninò est. Repugnat enim divinum præceptum Exodi cap. 20. *Non assumes nomen Domini Dei tui in vanum. Nec enim habebit insontem Dominus eum, qui assumpserit nomen Domini Dei sui frustra*. Qui autem falsò, vel ociosè jurat, vel injustè; quamtumvis indeliberatè & inconsideratè hoc faciat: assumit nomen Domini Dei sui frustra: ergo Dominus illum insontem non habebit. Porrò inconsideratio, & præcipitatio in falsa jurando, sicut etiam in cæteris rebus malis, non excusat prorsus à culpa, & consequenter neque à pœna. Unusquisque enim tenetur cautus esse tàm in factis, quàm in verbis, ne quid agat, aut loquatur contra rationem: præsertim verò ubi agitur de juramento. De hoc vide plura alia in Prodr. p. 4. cap. 19. pag. 46. ubi ostenditur quàm parvi faceret Mahumetus juramenta.

V. In eo verò, quòd libellum repudii Mahumetus concedit, Pentateuchi eumdem concedentis auctoritate sese fortassè tuebitur. Verùm Euangelii major auctoritas illi adversatur. Christus enim Matthæi cap. 19. libellum hunc repudii improbavit: & iis, qui Moysis auctoritatem opponebant, respondit: *Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras: ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis, quia quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur*. Esse autem repudium contra jus naturæ secundarium, & alia bona, de quibus diximus in Prodromo, nullus, ut opinor negabit: alioquin nunquam Christus Dominus illud tàm severè prohibuisset. Sed vide quæ uberiùs dixi in Prodr. p. 4. c. 20. pag. 49.

VI. Verùm nequaquam tueri se poterit Mahumetus Pentateuchi auctoritate, dum vetat mulierem bis ab uno marito repudiatam posse iterùm ab eodem recipi, nisi anteà alteri viro sese prostituerit: & mulierem etiam semel tantùm repudiatam, & ab altero viro cognitam iterùm primo viro nubere posse decernit, si à secundo repudiata sit. Hoc sanè est contra Pentateuchum Deuter. cap. 24. ubi ita præcipitur de muliere semel à viro repudiata: *Cùmque egressa alterum maritum duxerit, & ille quoque oderit eam, dederitque ei libellum repudii, & dimiserit de domo sua, vel certè mortuus fuerit: non poterit prior maritus recipere eam in uxorem, quia polluta est, & abominabilis facta est coram Domino, ne peccare facias terram tuam*. En tibi Prophetam illum, qui Pentateuchum & Euangelium toties commendat, ac servandum esse affirmat. Abutitur nimirùm Pentateucho & Euangelio, ea desumens ex utroque, quæ in rem suam tantummodò facere videntur. Nemo non videt quàm justè Deus optimus Maximus per Moysem statuerit, ne repudiata, ubi alteri viro nu-

pse-

pserit, ad primum possit redire. Hinc enim sequerentur iræ, rixæ, inimicitiæ, & alia sexcenta mala: magna quoque facilitas uxores repudiandi, cùm adesset spes iterùm eas reducendi. Posset præterea mulier ansam repudio præbere, ut cum aliquo amasio libidinem suam posset explere cum spe iterùm ad priorem maritum redeundi: & propterea secundo marito necem fortasse moliretur. Hæc omnia incommoda, quæ per divinum præceptum caventur, per Mahumeticam legem invehuntur.

Præterea est prorsus contra omnem rationem, lumenque naturæ, ut non possit primus vir uxorem bis repudiatam recipere, nisi illa alteri viro sese prostituerit. Mahumetus scilicet plus sapit, quàm Deus. Honestius igitur erit uxorem suam ab altero subactam, quàm intactam, maritalis thori consortio iterum admittere. Neque satis est, si dicant Moslemi, concubitum illum cum alio viro esse verum conjugium. Nam cùm conjugii effectus sit unio inter duo (ut habetur Genes. cap. 2. *Relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una.* Seu ut est in fontibus Hebraicis & Græcis, *in carnem unam*, vel ut habent Arabica Romæ impressa جسدا واحدا *caro una*) Alcoranus omninò huic fini repugnat, dum vetat, ne fœmina possit uniri cum uno viro, nisi prius cum altero uniatur. Unio quippe cum uno unioni cum altero adversatur, ut apparet quotidie in viris, qui aliam fœminam præter suam uxorem: & in fœminis, quæ alium virum præter suum conjugem semel degustaverunt. Sed certum est hoc non esse verum matrimonium, sed meram copulam fornicariam & adulterinam in fraudem ipsius matrimonii. Usus enim hujus legis hodie est hujusmodi. Qui uxorem bis repudiatam cupit iterum recipere, si tamen illa recipi velit, advocat aliquem, qui ipsi adlibuerit, eamque illi prostituit: ac deinde statim eam recipit tertiò in uxorem. Ita refert testis oculatus Auctor historiæ Imperii Othomanici: qui etiam narrat hujus rei lepidissimum factum. Cùm enim Moslemus quidam jam secundò uxorem repudiasset, ac deinde facti pœnituisset, statim requisivit eam an iterùm sua esse vellet. Annuit fœmina. Ille verò, utpote scrupulosus ut Alcoranicæ legi satisfaceret, juvenem quemdam lepidum ac robustum amicum suum accersivit, rogavitque eum, ut coram se cum repudiata uxore concumberet. Fecit ille, & quidem non illibenter. Cùm verò deinde maritus eam, utpote jam sui juris factam, reposceret: Satis bene, inquit illa, me habebo cum hoc juvene. Vade tu & vale; aliamque tibi uxorem quære præter me. Hoc prætextu utuntur fœminæ Mahumetanæ ad explendas libidines suas, curantes variis artibus repudium geminatum à viris, à quibus sciunt se amari, ut possint alicujus amasii desiderio inservire, scientes hoc esse necessarium ad hoc, ut possint à viris suis tertiò revocari, quod non ignorant illos certissimè esse facturos.

Sed perstant Moslemi hoc esse verum matrimonium: (Saltem juxta pecuinum ipsorum usum, quo matrimonia ad certum tempus ineunt, præsertim in peregrinatione Meccana, & deinde dissolvunt, remanente utroque conjuge in sua libertate; id quod rationi prorsus naturæque repugnat.) meritò tamen hoc fieri in pœnam levitatis, & inconstantiæ mariti. Sed contra, quia hìc major propè fit injuria uxori, quàm marito, dum cogitur, ut ad primum maritum possit redire, se alteri prostituere. Quid enim deliquit mulier, si vir injustè & sine ejus culpa secundò eam repudiavit? Si verò hic justè eam à se rejecit, non debet innocenter puniri ipse cum tanto probro suæ uxoris. Non deerant aliæ pœnæ congruæ & honestæ, quæ vel mariti, vel uxoris inconstantiæ possent imponi. Postremò per hanc Alcoranicam sanctionem, lata via aperitur ad sexcentas fraudes in matrimoniis celebrandis. Vide quæ de hoc dixi in Prodr. p. 4. c. 2. pag. 7.

VII. Nec prætermittendum est valde benignum ac pium erga amoris morbo laborantes se ostendere Mahumetum; ipse quippe eodem morbo insaniens, in ore eorum amatoria propemodum collocat verba, quibus illi idola sua alloquantur. Hoc nimirùm deerat propheticæ gravitati, ut Amasiorum, & Amasiarum pædagogum, seu potius lenonem Mahumetus sese exhiberet, liberam eis ex Dei jussione facultatem concedens, ut amatoriis inter se nugis utantur, quibus in comœdiis Pamphilos & Chæreas uti legimus, & videmus.

VIII. Postremò non est prætermittenda stultitia Mahumeti v. 236. ubi deterrens suos, ne divinas jussiones circa connubia violarent, eò quòd Deus penetret intima cordium: atque ideò cavere debeant ab eo, ejusque indignatione: concludit: *Scitote Deum esse indulgentem ac mitem*. Quæ verba apposuit, non quia rei convenirent, sed tantummodò ut periodum rythmo concluderet. Id quod in aliis plurimis Alcorani periodis facere consuevit. Nec minori oscitantia v. 219. repetit idem quod suprà finxerat sibi à Deo dictum fuisse, nempe: *Interrogabunt te, quidnam debeant erogare in eleemosynam*. Sed fortasse hoc fecit, quia ab aliquo è suis asseclis commonitus fuerat, se superiùs non respondisse ad rem: ac propterea voluit hìc ineptiam suam corrigere.

TEXTUS ALCORANI.

244 الم تر الي الذين خرجوا من ديارهم وهم الوف حذر الموت فقال لهم الله موتوا ثم احياهم ان
الله لذو فضل علي الناس ولكن اكثر الناس لا يشكرون ۞ 245 وقاتلوا في سبيل الله
واعلموا ان الله سميع عليم ۞ 246 من ذا الذي يقرض الله قرضا حسنا فيضاعفه له اضعافا كثيرة
والله يقبض ويبسط واليه ترجعون ۞ 247 الم تر الي الملا من بني اسرايل من بعد موسي اذ قالوا
لنبي لهم ابعث لنا ملكا نقاتل في سبيل الله قال هل عسيتم ان كتب عليكم القتال
الا تقاتلوا قالوا وما لنا الا نقاتل في سبيل الله وقد اخرجنا من ديارنا وابنايّنا فلما كتب عليهم
القتال تولوا الا قليلا منهم والله عليم بالظالمين ۞ 248 وقال لهم نبيهم ان الله قد بعث لكم
طالوت ملكا قالوا اني يكون له الملك علينا ونحن احق بالملك منه ولم يوت سعة من المال قال
ان الله اصطفاه عليكم وزاده بسطة في العلم والجسم والله يوتي ملكه من يشاء والله واسع
عليم ۞ 249 وقال لهم نبيهم ان اية ملكه ان ياتيكم التابوت فيه سكينة من ربكم وبقية
مما ترك ال موسي وال هرون تحمله الملايكة ان في ذلك لاية لكم ان كنتم مومنين ۞
250 فلما فصل طالوت بالجنود قال ان الله مبتليكم بنهر فمن شرب منه فليس مني ومن لم
يطعمه فانه مني الا من اغترف غرفة بيده فشربوا منه الا قليلا منهم فلما جاوزه هو والذين امنوا
معه قالوا لا طاقة لنا اليوم بجالوت وجنوده قال الذين يظنون انهم ملاقوا الله كم من فية قليلة
غلبت فية كثيرة باذن الله والله مع الصابرين ۞ 251 ولما برزوا لجالوت وجنوده قالوا ربنا افرغ
علينا صبرا وثبت اقدامنا وانصرنا علي القوم الكافرين ۞ 252 فهزموهم باذن الله وقتل داود
جالوت واتاه الله الملك والحكمة وعلمه مما يشاء ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لفسدت الارض
ولكن الله ذو فضل علي العالمين ۞ 253 تلك ايات الله نتلوها عليك بالحق وانك لمن
المرسلين ۞ 254 تلك الرسل فضلنا بعضهم علي بعض منهم من كلم الله ورفع بعضهم درجات
واتينا عيسي ابن مريم البينات وايدناه بروح القدس ولو شاء الله ما اقتتل الذين من بعدهم من
بعد ما جاءتهم البينات ولكن اختلفوا فمنهم من امن ومنهم من كفر ولو شاء الله ما اقتتلوا
ولكن الله يفعل ما يريد ۞

VERSIO LATINA.

244. An non respexisti ad eos, qui egressi sunt de habitationibus suis, & ipsi *erant multa* millia, *ob* timorem mortis? Dixitque illis Deus: Morimini. Deinde vivere fecit eos *iterum*: quippe Deus sanè prædictus *est* libera-

litate

litate erga homines. Sed plerique hominum non agunt gratias. 245. Et pugnate in semita Dei: & scitote, quòd Deus *est* audiens, sciens. 246. Quis *est* ille, qui fœneret Deo fœnus pulchrum, *dilargiendo facultates suas pro tuenda illius religione*? Profectò duplicabit illud ei duplicationibus multis. Deus autem contrahit & extendit *manum suam negando, vel concedendo opes cui vult*: & ad eum reducemini *in die judicii*. 247. An non respexisti ad conventum ex filiis Israel post Moysen? Cùm dixerunt Prophetæ *Samueli, qui erat* ipsis: Constitue nobis Regem, *ut* pugnemus in semita Dei. Respondit *illis Propheta*: An propè eritis, si scriptum fuerit super vos bellum, ut non pugnetis? *(idest an si pugnandum sit, pugnam recusabitis?)* Responderunt: Et quid *causæ erit* nobis, ut non pugnemus in semita Dei? Et jam ejecti fuimus ex habitationibus nostris, & *spoliati* filiis nostris. Cùmque scriptum fuisset super eos bellum, terga verterunt, præter paucos ex ipsis: & Deus *erat* sciens in Iniquos. 248. Et ait illis Propheta eorum: Certè Deus jam constituit vobis Talut *(idest Saul)* regem. Responderunt: Quomodò erit illi regnum super nos, & nos meliores jure *sumus* in regno, quàm ille: neque donatus fuit amplitudine ex opibus? Dixit *Samuel*: Certè Deus elegit eum super vos, & auxit eum extensione in scientia & corpore. Deus autem affert regnum suum cui vult: & Deus *est* amplus, sciens. 249. Et *cùm postulassent aliquod signum ad confirmationem hujus rei*, dixit eis Propheta eorum: Certè signum regni ejus *erit*, quòd veniat ad vos Arca: in ea *erit vobis* quieta securitas à Domino vestro; & reliquiæ ex eo, quod reliquit familia Moysis, & familia Aaron. Portabunt eam Angeli. Utique in hoc sanè *erit* signum vobis, si estis credentes. 250. Cùm autem discessisset Talut cum militibus *ex Hierosolymis tempore magni caloris, & illi siti affligerentur*, dixit: Utique Deus probaturus *est* vos in flumine. Qui enim biberit ex eo, non erit ex me. Qui verò non gustaverit illud, utique hic *erit* ex me; præter illum, qui hauserit haustum *unum tantùm* cum manu sua. Biberunt igitur ex eo præter paucos ex illis. Cùmque pertransissent illud ipse, & ii qui crediderant cum eo; dixerunt *illi, qui largius biberant*: Non *est* fortitudo nobis hodie contra Galut *(idest Goliam)* & milites ejus: Dixerunt qui *parcius bibentes* putabant, quòd ipsi occursuri *essent* Deo *in die resurrectionis*: Quot de exercitu pauco *(idest quoties parva manus militum)*, vicit exercitum multum per voluntatem Dei? & Deus *est* cum sustinentibus. 251. Et postquam prodierunt in aciem contra Galut, & milites ejus, dixerunt: Domine noster, effunde super nos patientiam, & firma pedes nostros, & auxiliare nobis contra gentes infideles. 252. Itaque profligaverunt illos per voluntatem Dei: & occidit David Galut. Et dedit illi Deus regnum & sapientiam; & docuit eum de eo, quod volebat. Quòd si non coercuisset Deus homines, alios eorum per alios; certè corrupta fuisset terra *(nimirum infideles prævaluissent contra fideles, & destruxissent loca eorum sacra)*. Sed Deus præditus *est* liberalitate super Mundos *(idest erga omnes creaturas)*. 253. Ista sunt signa Dei: legimus ea super te cum veritate: & tu quidem sanè *es* ex Missis *à Deo*. * 254. Isti sunt legati: excellentes fecimus alios eorum super alios. Ex iis aliquos alloquutus est Deus, & sublimavit aliquos eorum gradibus: & dedimus Jesu filio Mariæ argumenta clara *(idest vim faciendi miracula)*: & roboravimus eum spiritu sanctitatis. Et, si voluisset Deus, non decertavissent inter se, qui *fuerunt* post eos *(idest legatos)* postquam venerunt ad eos argumenta clara *de veritate*. Sed discordes fuerunt, *ita volente Deo*. Igitur ex illis quispiam credidit, & ex illis quispiam incredulus fuit. Et, si voluisset Deus, non decertavissent inter se *circa religionem*: Sed Deus facit quod vult.

* الجزء الثالث Pars Tertia

NOTÆ.

CCXLIV. N non respexisti ad eos &c.] Asserit Gelaleddinus hos fuisse قوم من بنى اسرائيل وقع عليهم الطاعون ببلادهم ففروا فقال لهم الله موتوا فماتوا ثم احياهم بعد ثمانية ايام او اكثر بدعاء نبيهم حزقيل فعاشوا دهرا عليهم اثر الموت لا يلبسون ثوبا الا عاد كالكفن واستمرت فى اسباطهم : *quosdam de filiis Israel, in quorum regionem cùm pestilentia incidisset, fugam inierunt: dixitque illis Deus: Morimini: & mortui sunt. Deinde suscitavit eos post octo, aut plures dies ad preces Prophetæ eorum Ezechielis: vixeruntque deinde plures annos. Apparebat autem in illis vestigium mortis: neque induebant vestem, quæ non evaderet nigra, sicut pix. Et perseveravit hoc in nepotibus eorum.* Idem ferè habet Jahias ex auctoritate Cotadæ, qui asserit, hos fuisse octo millia, juxta Chalebium. Alii dicunt, fuisse quatuor millia, alii decem millia: alii triginta, vel quadraginta, vel septuaginta millia. Totam fabulam fusius narrat Ismael filius Aly in Capite de Judicibus filiorum Israel his verbis ex Arabico fideliter translatis. *Dixit Abu-Isaac, & Thalebiensis. Mortuo Chaleb, & ejus filio, surrexit Judex Israelis Ezechiel filius Buzi, qui cognominabatur* ابن العجوز *Ebn-alagiuz* (idest filius vetulæ). *Nam cùm mater ejus sterilis esset, & jam grandæva, postulavit illum à Deo, à quo & accepit. Ipse autem est, cujus precibus Deus quosdam jam fato functos ad vitam revocavit: de quibus dicitur in Alcorano: An non animum advertisti ad eos, qui egressi sunt ex habitationibus suis &c. Dicitur autem eos fuisse in Civitate quadam, quæ vocabatur Davardan, in quam venit pestis: atque ideò multi eorum, qui eam incolebant, aufugerunt. Cùmque in amplam vallem descendissent, ibi Deo jubente mortui sunt. Alii dicunt eos fugisse à bello pro religione suscepto: quamobrem ad divinum Imperium ipsos, atque eorum jumenta interiisse. Egressi autem homines invenerunt cadavera eorum jam intumescentia, cùmque ea sepelire cœpissent, non potuerunt omnia terræ mandare, ob eorum multitudinem. Quamobrem septum circa ea ædificaverunt: quo à feris animantibus defensarentur. Discrepant autem inter se Auctores circa numerum eorum. Alii enim faciunt tria millia, alii quatuor, alii octo, alii decem, alii triginta, alii quadraginta, alii demum septuaginta millia. Corrupta sunt autem cadavera, & ossa tantummodò alba remanserunt. Et egressus Ezechiel, cùm secus illa pertransiret, flevit. Sed revelavit illi Deus, dicens: O Ezechiel, vociferare ad eos, & ego illos tibi ad vitam restituam. Cùmque id fecisset Ezechiel, surrexerunt omnes simul in unam turbam & vixerunt plures annos, liberosque genuerunt: & color mortis erat in faciebus eorum: & odor mortis in eis, eorumque posteris perseveravit. Alludunt tot fabulæ ad visionem quamdam, quæ habetur apud Ezechielem cap. 37.*

CCXLVII. *Ad conventum*]. Vox Arabica الملاء significat multitudinem, seu conventum multorum. Et nonnunquam accipitur pro principibus, seu proceribus. Et ita interpretatur Jahias الاشراف *nobiliores*, seu proceres.

CCXLVIII. *Et auxit eum extensione in scientia & corpore*]. Nam, ut fingit Gelal: كان اعلم بنى اسرائيل يومئذ واجملهم واتمهم خلقا : *erat doctissimus filiorum Israel tunc temporis, & pulcherrimus eorum, & perfectissimus constitutione naturæ.*

CCXLIX. *Signum regni ejus erit, quòd veniet ad vos Arca*] de Arca ita scribit hìc Gelal. الصندوق كان فيه صور الانبياء انزله الله على ادم فاستمر اليهم فغلبتهم العمالقة عليه واخذوه وكانوا يستفتحون به على عدوهم ويقدمونه فى القتال فيه بقية مما ترك ال موسى وال هرون اى تركاه هما وهو نعلا موسى وعصاه وعمامة هرون وقفيز من المن الذى كان ينزل عليهم ورضاض الالواح فحملته الملائكة بين السما والارض وهم ينظرون اليه حتى وضعته عند طالوت فاقروا بملكه وتسارعوا الى الجهاد فاختار من شبابهم سبعين الفا : *in Arca erant icones, seu figuræ Prophetarum. Demiserat eam Deus è Cœlo super Adam, & pervenerat ad eos. Amalecitæ autem illis devictis, ceperunt eam. Per illam verò obtinebant victorias ex hostibus suis, & in ea habebant fiduciam, & præferebant eam ante se ad prælia. Erant in ea reliquiæ earum rerum, quas reliquerat familia Moysis & Aaron: nimirùm, soleæ, seu crepidæ, & virga Moysis, tiara Aaron, & vasculum plenum manna illa, quæ pluerat super eos, & fragmenta tabularum legis. Portaveruntque eam Angeli, ipsis videntibus, inter Cœlum & terram, & deposuerunt eam apud Talut: ideòque acquieverunt in regno ejus; & certatim properaverunt ad bellum. Elegit autem Talut ex juvenibus eorum septuaginta millia.*

CCL. *Præter eos, qui hauserint haustum unum*]. Gelal, & Jahias asserunt hos fuisse trecentos ac tredecim circiter.

CCLI I. *Et docuit eum de eo, quod voluit*]. Gelal كصنعة الدروع ومنطق الطير : *cujusmodi est ars faciendi loricas, & intelligentiæ locutionis volucrum.* Jahias exponit الوحى *revelationem.*

CCLIV. *Et roboravimus eum spiritu Sanctitatis*]: Gelal, & Jahias جبرائيل يسير معه حيث سار : *Gabriele, qui ambulabat cum eo, ubi ille ambulabat.*

RE-

REFUTATA.

I. SI in eo, quod obscuriùs innuit Alcoranus de illis millibus, qui pestem fugientes, à Deo occisi, & postea suscitati sunt, Mahumetanorum Glossas sequamur, nihil ineptius, aut insultius fingi potest. Nunquam enim Ezechiel fuit judex filiorum Israel: & tamen Abu-Isaac, & Thalebiensis ponunt eum in numero judicum post Othonielem filium Caleb, qui fuit proximus Josue. Ezechiel verò vixit in captivitate Babylonica post plura sæcula. Quod autem habetur apud Ezechielem ipsum cap. 37. de cadaveribus, seu ossibus mortuorum ad vitam revocatis, nihil facit ad rem: fuit enim illa visio imaginaria, non autem aliquod factum reale, ut patet ex verbis ipsis Prophetæ. Quidquid autem sit, nihil ferè habet commune cum chimæra Alcoranica.

II. Nec minùs fabulosum ac falsum est, quod de Talut & de Galut, idest de Saule & Golia, confingitur. Primò enim contra sacræ paginæ veritatem est, cùm Saul post susceptum regnum prælium indixisset, Israelitas terga vertisse, aut pugnam detrectasse; ut patet ex lib. primo Regum Cap. 11. ubi indicto primùm prælio contra Ammonitas, ad unum Saulis nutum, *invasit timor Domini populum, & egressi sunt quasi vir unus*: nec ullus legitur ibi terga vertisse, sed omnes viriliter pugnasse, ac victoriam retulisse. Quòd verò deinde aliàs fugerint, non favet Alcorano, in quo sermo est de primo illo experimento, circa factam ab Hebræis de pugnando promissionem.

III. Deinde gratis omninò, & citra omnem veritatem dicitur, ad confirmandum regnum Saulis, delatam fuisse ab Angelis Arcam Testamenti, quæ ab Amalecitis sublata fuerat: & tot alia figmenta ab Expositoribus Moslemis superaddita. Non enim Amalecitæ sed Philistæi Accaronitæ abstulerant anteà ab Hebræis, Arcam, ut patet lib. 1. regum cap. 4. & 5. Cùm verò Saul renunciatus fuit rex, jam Arca redierat à Philistæis, & in Gabaa in domo Abinadab fuerat collocata, ut habetur lib. 1. regum cap. 6. Inde verò neque ab Angelis, neque ab hominibus mota unquam fuisse legitur, nisi jam regnante David lib. 2. reg. cap. 6. Illud verò ridiculum est, in Arca fuisse crepidas Moysis, & tiaram Aaronis: magis verò ridiculum, eamdem Arcam à Deo super Adam è Cœlo demissam fuisse; cùm certissimum sit, illam jussu Dei per Moysem fuisse fabricatam.

IV. Magnam verò imperitiam & crassitiem arguit in Mahumeto depravatio illa nominum Talut & Galut pro Saule, & Golia: neque enim id malignè, ut quidam putant, factum esse existimo: sed cùm esset crassi ingenii, & imbecillioris memoriæ, non valuit nomina ipsa, prout ab Hebræo aliquo, vel Christiano audierat, retinere, quemadmodùm sæpè rusticanis & rudioribus hominibus solet evenire. Hinc etiam factum est, ut duas sacrarum scripturarum historias enormiter confuderit. Certum est enim, experimentum illud captum ex militibus in bibenda aqua fluminis non sub Saule, sed sub Gedeone contigisse. Ut legimus in libro Judicum cap. 7. Sed in hujusmodi achronismis frequentissimè peccat Mahumetus, & Scriptores Mahumetani.

V. Non est ocium ad reliquas Interpretum nugas respondendi. Unum illud prætereundum non est, quod Mahumetus hìc & alibi sæpè pronunciat: nimirùm, si voluisset Deus, nullas circa religionem discordias futuras fuisse inter homines: & ideò illas exortas esse, quia ipse voluit. Quæ verba licèt in sana etiam parte accipi possint, videntur tamen redolere impietatem hæreticorum, qui omnia mortalium scelera absolutè Dei voluntati tribuunt, atque illum eorum Auctorem constituunt. Saltem modus ille loquendi Mahumeti magnam præbet ansam hominibus credendi, Deum esse Auctorem culpæ, & hominem necessariò peccare. De hac Mahumeti, Mahumetanorumque absurdissima sententia jam suprà nonnulla dicta sunt.

TEXTUS ALCORANI.

255 يا أيها الذين آمنوا أنفقوا مما رزقناكم من قبل أن يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلة ولا شفاعة
والكافرون هم الظالمون ۞ 256 الله لا إله إلا هو الحي القيوم لا تأخذه سنة ولا نوم له ما في
السموات وما في الأرض من ذا الذي يشفع عنده إلا بإذنه يعلم ما بين أيديهم وما خلفهم ولا
يحيطون بشيء من علمه إلا بما شاء وسع كرسيه السموات والأرض ولا يؤوده حفظهما وهو العلي
العظيم ۞ 257 لا إكراه في الدين قد تبين الرشد من الغي فمن يكفر بالطاغوت ويؤمن بالله

فقد استمسك بالعروة الوثقى لا انفصام لها والله سميع عليم ✿ 258 الله ولي الذين امنوا يخرجهم
من الظلمات الى النور والذين كفروا اوليآؤهم الطاغوت يخرجونهم من النور الى الظلمات اولائك
اصحاب النار هم فيها خالدون ✿ 259 الم تر الى الذي حاج ابراهيم في ربه ان اتاه الله الملك
اذ قال ابراهيم ربي الذي يحيي ويميت قال انا احيي واميت قال ابراهيم فان الله ياتي بالشمس من
المشرق فات بها من المغرب فبهت الذي كفر والله لا يهدي القوم الظالمين ✿ 260 او كالذي
مر على قرية وهي خاوية على عروشها قال انى يحيي هاذه الله بعد موتها فاماته الله مائة عام ثم
بعثه قال كم لبثت قال لبثت يوما او بعض يوم قال بل لبثت مائة عام فانظر الى طعامك وشرابك
لم يتسنه وانظر الى حمارك ولنجعلك اية للناس وانظر الى العظام كيف ننشزها ثم نكسوها لحما
فلما تبين له قال اعلم ان الله على كل شي قدير ✿ 261 واذ قال ابراهيم رب ارني كيف تحيي
الموتى قال اولم تومن قال بلى ولاكن ليطمين قلبي قال فخذ اربعة من الطير فصرهن اليك ثم
اجعل على كل جبل منهن جزءا ثم ادعهن ياتينك سعيا واعلم ان الله عزيز حكيم ✿
262 مثل الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله كمثل حبة انبتت سبع سنابل في كل سنبلة
مائة حبة والله يضاعف لمن يشآء والله واسع عليم ✿ 263 الذين ينفقون اموالهم في سبيل الله
ثم لا يتبعون ما انفقوا منا ولا اذى لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ✿
264 قول معروف ومغفرة خير من صدقة يتبعها اذى والله غني حكيم ✿ 265 يا ايها الذين امنوا
لا تبطلوا صدقاتكم بالمن والاذى كالذي ينفق ماله رئآء الناس ولا يومن بالله واليوم الاخر فمثله
كمثل صفوان عليه تراب فاصابه وابل فتركه صلدا لا يقدرون على شي مما كسبوا والله لا يهدي
القوم الكافرين ✿ 266 ومثل الذين ينفقون اموالهم ابتغآء مرضات الله وتثبيتا من انفسهم
كمثل جنة بربوة اصابها وابل فاتت اكلها ضعفين فان لم يصبها وابل فطل والله بما تعملون
بصير ✿ 267 ايود احدكم ان تكون له جنة من نخيل واعناب تجري من تحتها الانهار له
فيها من كل الثمرات واصابه الكبر وله ذرية ضعفآء فاصابها اعصار فيه نار فاحترقت كذالك يبين
الله لكم الايات لعلكم تتفكرون ✿ 268 يا ايها الذين امنوا انفقوا من طيبات ما كسبتم ومما
اخرجنا لكم من الارض ولا تيمموا الخبيث منه تنفقون ولستم باخذيه الا ان تغمضوا فيه واعلموا ان
الله غني حميد ✿ 269 الشيطان يعدكم الفقر ويامركم بالفحشآء والله يعدكم مغفرة منه
وفضلا والله واسع عليم ✿ 270 يوتي الحكمة من يشآء ومن يوت الحكمة فقد اوتي خيرا كثيرا
وما يذكر الا اولوا الالباب ✿ 271 وما انفقتم من نفقة او نذرتم من نذر فان الله يعلمه وما
للظالمين من انصار ✿ 272 ان تبدوا الصدقات فنعما هي وان تخفوها وتوتوها الفقرآء فهو خير
لكم

لكم ويكفر عنكم من سياتكم والله بما تعملون خبير ۞ 273 ليس عليك هديهم ولكن
الله يهدي من يشاء وما تنفقوا من خير فلانفسكم وما تنفقون الا ابتغاء وجه الله وما تنفقوا من خير
يوف اليكم وانتم لا تظلمون ۞ 274 للفقراء الذين احصروا في سبيل الله لا يستطيعون ضربا في
الارض يحسبهم الجاهل اغنياء من التعفف تعرفهم بسيماهم لا يسلون الناس الحافا وما تنفقوا من
خير فان الله به عليم ۞ 275 الذين ينفقون اموالهم بالليل والنهار سرا وعلانية فلهم اجرهم
عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞

VERSIO LATINA.

255. O Qui crediderunt, erogate *in eleemosynas* ex eo, quod in sustentationem præbuimus vobis, antequam veniat dies *Judicii*: non *erit* venditio in eo, neque amicitia, neque intercessio: & Infideles sunt Iniquè agentes. 256. Deus: non *est* Deus præter ipsum: Vivus, Subsistens. Non capit eum dormitatio, neque somnus. Ipsi *est* quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. Quis *est* ille, qui intercedat apud eum, nisi per voluntatem ejus? Scit quod *fuit* ante eos, & quod *erit* post eos: & non comprehendent rem ullam de scientia ejus, nisi quatenùs *ipse* voluerit. Ambit amplitudine sedes ejus, Cœlos, & terram, neque gravat illum custodia amborum: & ipse *est* Excelsus, Magnus. 257. Ne *sit* violentia in religione *suscipienda*. Jam distinctè patuit recta institutio à deceptione *(idest vera à falsa religione)*. Qui ergo abnegaverit Tagut *(idest Dæmones)*, & crediderit in Deum; jam porrò tenebit se ad ansam firmissimam, cui non *erit* fractio: & Deus *est* audiens, sciens. 258. Deus *est* patronus eorum, qui crediderunt: educet eos de tenebris in lucem. At, qui infideles sunt, patroni eorum *sunt* Tagut: educent eos de luce in tenebras. Hi *erunt* socii Ignis, ipsi in eo perennaturi. 259. An non respexisti ad eum, qui disputavit cum Abraham de Domino ejus, eò quòd dedisset illi Deus Regnum? Cùm dixisset Abraham: Dominus meus *est*, qui vivificat, & mortificat. Respondit *ille*: Ego vivificabo, & mortificabo. Dixit Abraham: Certè Deus adducit solem ab Oriente: *tu* porrò adduc eum ab Occidente. Itaque attonitus hæsit ille, qui erat infidelis. Deus autem non dirigit gentes iniquas. 260. Aut *non considerasti*, quemadmodùm *se gessit ille*, qui transivit juxta *quamdam* Urbem, & ipsa erat destructa, *& corruerat* super sedes suas. Dixit: Quomodò vivificabit hanc Deus post mortem ejus? Et mori fecit eum Deus, *& mortuum reliquit* centum annos: deinde suscitavit eum. Dixit *verò illi Deus*: Quamdiù hic moratus es? Respondit: Moratus sum die, aut partem diei. Dixit *illi Deus*: Imò moratus es centum annos. Respice porrò ad cibum tuum, & potum tuum, *qui* nondum sunt corrupti: & respice ad asinum tuum *in ossa redactum*. Et *hoc fecimus*, ut poneremus te signum *resurrectionis* hominibus. Et respice ad ossa *asini tui*, quomodò elevemus ea, & deinde vestiamus ea carne. Cùmque *hoc* manifestatum fuisset ei; dixit: scio, quòd Deus *est* super omnem rem potens. 261. Et *memento* cùm dixit Abraham: Domine mi, ostende mihi, quomodò vivificabis mortuos. Respondit *ei Deus*: An etiam nondum credis? Dixit *Abraham*: Utique *credo*: Verùm *hoc petii*, ut quiescat firmiter cor meum. Dixit *illi Deus*: Cape igitur quatuor ex avibus, & inclina eas ad te, *& in frusta scinde eas*. Deinde pone super omnem montem ex ipsis partem. Tum voca eas; *nam* venient ad te velociter: & scito, quòd Deus *est* præpotens, sapiens. 262. Similitudo eorum, qui erogant facultates suas in semita Dei, *est* juxta similitudinem grani, *quod* germinavit septem spicas: in qualibet spica *sunt* centum grana.

na. Et Deus duplicavit *facultates pro se erogatas*, cui voluerit: & Deus *est* amplus, sciens. 263. Qui erogant facultates suas in semita Dei; deinde non sectantur quod erogaverunt, exprobrando, neque nocendo: ipsis *erit* merces eorum apud Dominum suum: neque *erit* timor super eos, neque ipsi contristabuntur. 264. Sermo notus (*idest benignus*), & indulgentia melior *est*, quàm eleemosyna, quam sequatur damnificatio. Et Deus *est* dives, mansuetus. 265. O qui crediderunt, ne vanas reddatis eleemosynas vestras cum exprobratione, & læsione; sicut qui erogat opes suas ad apparendum hominibus, & non credit in Deum, & diem novissimum. Similitudo autem ejus *est*, sicut similitudo silicis, super quam sit terra, incidatque ei pluvia vehemens, & relinquat eam duram, *auferendo terram*. Non poterunt proficere in re ulla ex eo, quod lucrati fuerint: nam Deus non dirigit gentes infideles. 266. Et similitudo eorum, qui erogant facultates suas ob desiderium placendi Deo, & stabilimentum de animabus suis, *est* sicut similitudo horti in Colle, cui incidit pluvia vehemens, & attulit cibum suum duplicia (*idest fructum duplicavit*). Quòd si non inciderit ei pluvia vehemens: saltem ros. Et Deus in id, quod facitis *est* intuens. 267. An cupiet unus vestrum, ut sit sibi hortus ex palmis & uvis, currant subtus illum fluvii: sibi *sit* in eo de universitate fructuum: & incidat sibi grandævitas: & sibi *sit* soboles imbecilla: tum percutiet illum (*nempè hortum*) ventus vehemens, in quo *sit* ignis, itaut comburatur? Sic declarat Deus vobis signa, ut vos recogitetis. 268. O qui crediderunt, erogate *in eleemosynam* de rebus bonis, quod acquisivistis, & ex eo, quod produximus vobis de terra: & ne seligatis vitiosum ex eo, *ut* erogetis: & *vos* non essetis accipientes illud, nisi quatenùs conniveretis in illo *in emptione*, *& venditione*. Et scitote, quòd Deus est dives, laudatus. 269. Satanas minatur vobis paupertatem, *si faciatis eleemosynam*, & præcipit vobis nefarium (*idest avaritiam*). Deus verò promittit vobis indulgentiam ex se, & abundantiam: & Deus *est* amplus, sciens. 270. Dabit sapientiam cui voluerit, & cui data fuerit sapientia, jam porrò datum erit ei bonum multum. Et non versabunt memoria *hæc* nisi præditi cordibus. 271. Et quod erogaveritis de erogatione, vel voveritis de voto (*idest eleemosynas & vota quæ facietis*) certè Deus sciet illud: & non *erit* iniquis *ullus* ex auxiliatoribus. 272. Si manifestaveritis eleemosynas benè quidem hoc: Et si absconderitis eas, & dederitis eas pauperibus: hoc porrò melius *erit* vobis: & expiabit à vobis de malis vestris. Deus autem de eo, quod facietis *erit* instructus. 273. Non est super te directio eorum (*idest non spectat ad te dirigere infideles*). Sed Deus diriget quem volet. Et quod erogabitis de bono *in eleemosynam*, porrò animabus vestris *erogabitis*: & non erogabitis, nisi ex desiderio vultus Dei. Et quod erogabitis de bono, rependetur vobis: & vos non injustè tractabimini. 274. Pauperibus, qui conclusi sunt in semita Dei (*idest occupati in bello sacro*), nec possunt percutere in terra (*idest circumire ad mercaturam, & victualia quærenda, faciendæ sunt eleemosynæ*). Existimat eos ignarus divites ex modestia. Cognosces eos ex nota eorum. Non rogant homines importunè. Quod verò erogabitis de bono, utique Deus *erit* in eo sciens. 275. Qui erogant facultates suas in nocte ac die; secretò, & manifestè: profectò illis *erit* merces sua apud Dominum suum: & non *erit* timor super eos, neque ipsi contristabuntur.

N O T Æ.

CCLVII. E *sit violentia in religione*] Gelal. نزلت فيمن كان له من الانصار اولاد اراد ان يكرههم على الاسلام : *hæc dicta sunt pro illis ex primis Mahumeti sociis, qui habebant filios, & volebant illos violenter cogere ad sectam Mahumeti suscipiendam*: Jahias asserit hos filios in Ethnicismo nutritos fuisse, & crevisse in Judaismo. Cumque patres eorum Mahumetismum amplexi fuissent, cogere voluisse ad eumdem filios suos.

CCLIX. *Disputavit cum Abraham de Domino ejus*] Hunc, qui cum Abraham disputavit fuisse Nemrod, est

est communis sententia inter Moslemos. Ideò autem hoc fecit, quia ut ait Gelal: حمله بطره بنعمة الله على ذلك: *impulit illum ingratitudo, & insolescentia erga beneficia Dei ad hoc.*

Ego mortificabo, & vivificabo] fingunt Gelal, & Jahias, Nemrod jussisse adduci sibi eodem tempore duos viros, quorum unum occidit, alterum verò vivum reservavit: ut verum esset, quod dixerat, se posse mortificare & vivificare.

CCLX. *Ille qui transivit juxta quamdam civitatem*]. Iidem Interpretes, & alii volunt, hunc fuisse Ozair, sive Ezram, qui transivit juxta Civitatem Hierusalem jam à Chaldæis destructam, insidens asino, & portabat canistrum ficorum, & cyathum plenum musto. Cumque ambigeret, quo pacto Deus restituere posset Urbem illam jam dirutam, & habitatores ejus jam extinctos suscitare, Deus illi mortem immisit, & mansit mortuus per centum annos: post quos suscitatus à Deo, vidit ficos & musti cyathum adhuc integros, & incorruptos: asinum verò extinctum, itaut ossa illius tantummodò superessent, ad quæ respiciens jussu Dei, vidit illa elevari, atque inter se compacta carne vestiri, & fieri asinum, in quem cùm Deus spiritum immisisset, statim cœpit rudere.

CCLXI. *Tum voca eas, nam venient ad te*]. Gelal absolvit fabulam Alcorani his verbis: *Accepit igitur Abraham pavonem, & aquilam, & corvum, & gallum gallinaceum, & occidit eos, atque in frusta discidit illos, & permiscuit plumas & carnes eorum, & retinuit capita eorum apud se: deinde vocavit eos ad se ex diversis locis, in quibus eorumdem frusta collocaverat; & volavit pars eorum ad alteram partem, donec perfectè redintegrati sunt, & deinde accesserunt ad capita sua.*

CCLXIII. *Exprobrando, neque nocendo*] Gelal. ما امنا مثلا قد احسنت اليه وجبرت حاله ولا اذى له بذكر ذلك الى من لا يحب وقوفه عليه: *Non exprobrando: ut si dicat: Ego benefeci illi, & illius statum ego restitui. Neque nocendo, veluti si commemoret iis, quibus non oportet, id quod erogavit in illum detegendo scilicet pauperiem ejus.*

CCLXVII. *An cupiet aliquis vestrum &c.*] Gelal. هذا تمثيل لنفقة المرائي والمان في ذهابها وعدم نفعها، وعن ابن عباس هو الرجل عمل بالطاعات ثم بعث له الشيطان فعمل بالمعاصي حتى اغرق اعماله: *Hæc est similitudo eleemosynæ factæ ab hypocrita & exprobratore, quatenus evanescit, & nullam habet utilitatem. Ex dicto autem Ebn-abbasi est similitudo hominis, qui post opera bona tentatus à Satana, committit peccata, itaut jacturam faciat operum bonorum.*

CCLXXIII. *Ex desiderio vultus Dei*]. Explicat Gelal. اى ثوابه لا غيره من اعراض الدنيا *idest præmii seu mercedis ejus, & non ob alium finem rerum hujus mundi.*

R E F U T A T A.

I. PRohibet Mahumetus, ne quis ad religionem suscipiendam invitus cogatur. Hoc tamen ipse nequaquam servavit: sola enim armorum vi, ac terroribus magnam terrarum orbis partem ad sectam suam perduxit. Sæpè etiam in hoc eodem Alcorano præcipit suis, ut oppugnent, & occidant infideles, donec Moslemi fiant. In libro etiam Sonnæ leguntur hæc illius verba: قاتلوا الناس حتى يكونوا مومنين: *Pugnate contra homines, donec fideles fiant.* Prætereà ipse vocat se . رسول السيف *Apostolum gladii*: quasi non doctrina, aut miraculis, sed armorum violentia superstitionem suam esset propagaturus, ut re vera propagavit. Sed vide hac de re Prodr. p. 4. cap. 23. pag. 59. fusissimam dissertationem.

II. Quòd attinet ad narratiunculam illam, seu fabellam de Abraham, & Nemrod, non est quòd multùm laboremus in ea confutanda. Ex rectâ enim annorum computatione constat, Nemrod ante ortum Abrahæ mortuum fuisse. Neque probabile est, si eodem tempore vixisset, res tàm insignes à sacro Scriptore fuisse prætermittendas, qui alia leviora diligentissime recensuit. Sed totum hoc est commentum Thalmudicum: Vide Prodr. p. 4. cap. ultimo pag. 84.

III. Tota verò fabula illa de avibus ab eodem Abraham mactatis, alludit sine dubio ad id, quod habetur in Genesi cap. 15. his verbis. *Dixit Deus ad Abraham: Ego Dominus, qui eduxi te de Ur Chaldæorum, ut darem tibi terram istam, ut possideres eam. At ille ait: Domine Deus, unde scire possum, quòd possessurus sim eam? Et respondens Dominus: Sume, inquit, mihi Vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. Qui tollens universa hæc, divisit ea per medium, & utrasque partes contra se altrinsecùs posuit, aves autem non divisit. Descenderuntque volucres super cadavera, & abigebat eas Abraham.* In hac sacræ Scripturæ historia tot figmenta admiscent Mahumetus, & Mahumetani, quot superiùs vidimus. Vide Prodr. p. 4. c. ult. pag. 85.

IV. Idem penè faciunt in eo, quod de Ozair, sive Esdra fabulantur. Quomodò enim potuit Ezras centum annos mortuus jacere prope Hierosolymorum Urbem destructam, si eadem Urbs septuaginta tantummodò annos diruta permansit? Prætereà quando Ezras è Chaldæa venit in Judæam, anno scilicet septimo Artaxerxis, jam Templum erat ædificatum, ut patet libro 1. Esdræ cap. 7. Et semper fuit Ezras ibidem præsens cum Nehemia, aliisque Judæis usque ad annum trigesimum & ultra ejusdem Artaxer-

xerxis: quo temporis ſpatio ædificati ſunt muri Hieruſalem, & domus ejus reſtitutæ, itaut habitarent in iis Principes populi cum familiis in magno numero, ut habetur lib. 2. Eſdræ cap. 11. Poſtremò Mahumetanorum doctiſſimus Iſmael filius Aly in capite de ædificatione domus Sanctæ, ſive Hieruſalem, loquens de Ozair, hæc habet. *Cùm iterùm ædificata fuiſſet Domus Sancta, regreſſi ſunt ad eam filii Iſrael ex Arac, & Hagiaz, & aliis provinciis: & erat inter eos Ozair, qui fuerat in Arac: & venerunt cum eo de filiis Iſrael pluſquam ducenti ſapientes, & alii. Et ordinati ſunt cum Ozair in Hieruſalem centum viginti ſeniores ex ſapientibus filiorum Iſrael. Cùmque divinam legem obliti eſſent, Deus Excelſus infudit eam in pectus Ozair, qui propoſuit illam filiis Iſrael, ut agnoſcerent quid ipſis licitum, quidve illicitum eſſet. Dilexeruntque eum filii Iſrael amore magno. Et reſtituit Ozair ſtatum eorum, & gubernavit eos donec mortuus eſt, quadraginta annis poſt ædificationem Domus Sanctæ. Ozair autem, Hebraicè Ezra appellatur.* Vides hìc nihil haberi, aut probari de Alcoranicis nugis circa Eſdram. Quòd ſi dicas, Mahumetum non de Eſdra, ſed de alio neſcio quo loquutum fuiſſe: reſpondeo, nos in expoſitione Alcorani ſtare debere communi Mahumetanorum Doctorum ſententiæ. Atqui Gelaleddinus, Jahias, Mohammedus Abu-abdallah, Zamchaſcerius, & alii primarii Gloſſatores aſſerunt, hunc fuiſſe Ozair, ſive Ezram: ergo Mahumetus de Ezra locutus fuiſſe dicendus eſt. Quòd ſi in hoc deceptos fuiſſe dicamus præcipuos Alcorani Expoſitores, quam fidem habebimus illis in reliquis? Non eſt tamen diſſimulandum, Zamchaſcerium aliam etiam opinionem afferre, dum ſcribit وقيل هو عزير او الخضر & *dicitur hic fuiſſe Ezra, ſive Alchader*. Petes, quis ſit iſte Alchader? Reſpondeo eſſe chimæram quamdam à Mahumetanis confictam: nimirùm credunt Phinees filium Eleazar filii Aaron, per μετεμψύχωσιν tranſiſſe in Eliam, & deinde in hunc Alchader, quem volunt fuiſſe S. Georgium, à Mahumetanis propterea ſummo in honore habitum. Sed ineptiæ hæ ſunt aniles, & pluſquam pueriles. Ego tamen puto Mahumetum, & Mahumetanos Ezram cum Nehemia confundere. Moveor ad hoc, quia idem Nehemias cap. 2. ita de ſe loquitur: *Et vinum erat ante me, & levavi vinum, & dedi regi: & eram quaſi languidus ante faciem ejus.* Et paulò poſt: *Et veni Hieruſalem, & eram ibi tribus diebus.* Et mox: *Et conſiderabam murum Hieruſalem diſſipatum, & portas ejus conſumptas igni &c. & non erat locus jumento, cui ſedebam, ut tranſiret.* En unde Mahumetus Urbem dirutam, craterem vini, aſinum, & cætera confinxit: caniſtrum tamen ficorum de cerebro ſuo protulit. Vide Prodr. loco modò citato.

V. Poſtremò nullo modo probari poſſunt propoſitiones illæ Alcoranicæ: *Deus non dirigit gentes iniquas: Deus non dirigit infideles*: & aliæ hujuſmodi. Imò hos ipſos dirigit Deus, qui à veritate aberrant; non enim opus eſt ſanis medico, juxta Evangelicum dictum, ſed malè habentibus. Hinc David dixit Deo: *Et gentes in terra dirigis*: Gentium nomine hìc idolorum cultores intelliguntur, vel omnes homines generatim, quos ad viam veritatis, ac ſalutis Deus dirigit, ac manuducit. Alioquin ita poſſumus contra Mahumetum argumentari ad hominem: Multi iniqui & infideles facti ſunt Mahumetani: ergo vel Deus dirigit iniquos & infideles ad veram religionem: vel religio Mahumetana falſa eſt, & à vera religione prorſùs aliena.

TEXTUS ALCORANI.

276 الذين يأكلون الربا لا يقومون الا كما يقوم الذي يتخبطه الشيطان من المس ذلك بانهم
قالوا انما البيع مثل الربا واحل الله البيع وحرم الربا فمن جاءه موعظة من ربه فانتهى فله
ما سلف وامره الى الله ومن عاد فاولئك اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 277 يمحق الله
الربا ويربي الصدقات والله لا يحب كل كفار اثيم ۞ 278 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات
واقاموا الصلوة واتوا الزكوة لهم اجرهم عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 279 يا ايها
الذين امنوا اتقوا الله وذروا ما بقي من الربا ان كنتم مومنين ۞ 280 فان لم تفعلوا فاذنوا
بحرب من الله ورسوله وان تبتم فلكم روس اموالكم لا تظلمون ولا تظلمون ۞ 281 وان كان
ذو عسرة فنظرة الى ميسرة وان تصدقوا خير لكم ان كنتم تعلمون ۞ 282 واتقوا يوما ترجعون
فيه الى الله ثم توفى كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 283 يا ايها الذين امنوا اذا
تداينتم

تداينتم بدين الى اجل مسمى فاكتبوه وليكتب بينكم كاتب بالعدل ولا يأب كاتب ان يكتب
كما علمه الله فليكتب وليملل الذي عليه الحق وليتق الله ربه ولا يبخس منه شيا فان كان
الذي عليه الحق سفيها او ضعيفا او لا يستطيع ان يمل هو فليملل وليه بالعدل واستشهدوا شهيدين
من رجالكم فان لم يكونا رجلين فرجل وامراتين ممن ترضون من الشهداء ان تضل احداهما
فتذكر احداهما الاخرى ولا يأب الشهداء اذا ما دعوا ولا تساموا ان تكتبوه صغيرا او كبيرا الى
اجله ذلكم اقسط عند الله واقوم للشهادة وادنى الا ترتابوا الا ان تكون تجارة حاضرة تديرونها
بينكم فليس عليكم جناح الا تكتبوها واشهدوا اذا تبايعتم ولا يضار كاتب ولا شهيد وان
تفعلوا فانه فسوق بكم واتقوا الله ويعلمكم الله والله بكل شي عليم ۞ 284 وان كنتم على سفر
ولم تجدوا كاتبا فرهن مقبوضة فان امن بعضكم بعضا فليؤد الذي اوتمن امانته وليتق الله ربه
ولا تكتموا الشهادة ومن يكتمها فانه اثم قلبه والله بما تعملون عليم ۞ 285 لله ما في السموات
وما في الارض وان تبدوا ما في انفسكم او تخفوه يحاسبكم به الله فيغفر لمن يشاء ويعذب من
يشاء والله على كل شي قدير ۞ 286 امن الرسول بما انزل اليه من ربه والمومنون كل امن بالله
وملائكته وكتبه ورسله لا نفرق بين احد من رسله وقالوا سمعنا واطعنا غفرانك ربنا واليك
المصير ۞ 287 لا يكلف الله نفسا الا وسعها لها ما كسبت وعليها ما اكتسبت ربنا لا تواخذنا
ان نسينا او اخطانا ربنا ولا تحمل علينا اصرا كما حملته على الذين من قبلنا ربنا ولا تحملنا ما
لا طاقة لنا به واعف عنا واغفر لنا وارحمنا انت مولانا فانصرنا على القوم الكافرين ۞

VERSIO LATINA.

276. QUi comedunt usuram, non resurgent *è sepulchris*, nisi quemadmodùm surgit ille, quem colliserit Satanas ex tactu (*idest ex agitatione corporis, & alienatione mentis*). Hoc *accidet illis*, quia ipsi dixerunt: Certè quòd venditio *est* sicut usura. An concessit Deus venditionem, & prohibuit usuram? Itaque cui venerit commonitio *hæc à* Domino suo, & abstinuerit *ab usura*; porrò illi *condonabitur*, quod præcessit (*idest quod ante hanc legem ex usuris lucratus est*): & negotium ejus *in hoc spectabit* ad Deum. Qui verò redierit *ad usuras*; illi *erunt* socii Ignis; ipsi in eo perpetuò mansuri. 277. Benedictione privabit Deus usuram: & crescere faciet eleemosynas. Et Deus non amabit omnem infidelem, iniquum. 278. Porrò qui crediderint, & fecerint recta, & persolverint orationem, & dederint eleemosynam, ipsis *erit* merces sua apud Dominum suum, & non *erit* timor super eos, neque ipsi contristabuntur. 279. O qui crediderunt, timete Deum, & dimittite, quod superfuerit de usura, si estis credentes. 280. Quod si non feceritis; arrigite aures ad bellum, *quod vobis indicetur* à Deo, & legato ejus. At si resipueritis; *concedentur* vobis capitalia facultatum vestrarum. Non iniquè tractabitis, & non iniquè tractabimini. 281. Quòd si *quis debitor* fuerit habens difficultatem *ad solvendum*, *concedatur illi* expectatio usque ad facilitatem. Et si relinquatis in eleemosynam *eidem id, quod debet vobis*; melius *erit* vobis; si scieritis, *hoc facietis*. 282. Et timete

diem, *in quo* reducemini ad Deum, tunc rependetur omni animæ, quod lucrata fuerit: & ipsi non tractabuntur injustè. 283. O qui crediderunt, cùm mutuò vos obligaveritis in debito usque ad terminum nominatum (*idest usque ad certum tempus*): scribite illud, & scribat inter vos Scriba cum justitia: neque recuset Scriba, quin scribat quemadmodùm docuit illum Deus: scribat, & dictet *illi is*, super quem est debitum (*idest debitor*): & timeat Deum Dominum suum, & non subtrahat de eo (*idest debito*) quidquam. Quòd si fuerit is, super quem est debitum fatuus, aut infirmus; aut non sit potens, ut dictet ipse: dictabit procurator ejus cum æquitate: & advocate in testimonium duos testes ex viris vestris. Quòd si non fuerint duo viri, *saltem sit unus* vir, & duæ mulieres ex iis, quos malueritis de testibus. * Si erraverit una earum *per oblivionem*; revocabit in memoriam uni earum altera. Et non recusent testes, quandocunque accersiti fuerint: & ne fastidiatis, ut scribatis illud *testimonium sive* parvum, sive magnum *sit debitum*, usque ad terminum *solutionis* illius. Istud erit justius apud Deum, & rectius ad testificationem, & facilius, ut non dubitetis *circa quantitatem debiti, & terminum solutionis illius*. Verùm si sit negociatio præsens, quam congiretis inter vos, *dantes & accipientes in præsenti absque præscriptione termini futuri*: non erit super vos piaculum, quod non scribatis eam. Et testes adhibete, cùm invicem vendideritis: neque *a* noceatur Scribæ, neque testi *ad hoc, ut devient à veritate, & justitia*. Si autem *id* feceritis; certè hoc erit prævaricatio in vobis. Et timete Deum, & docebit vos Deus: & Deus in omni re *est* sciens. 284. Et si fueritis in itinere, neque inveneritis Scribam: pignora retenta *erunt loco chirographi*. Quòd si *bona fide* crediderit alter vestrum alteri, *sine dato pignore*: reddat is, cui habetur fides (*idest debitor*) fidem suam, *solvendo suo tempore debitum*: & timeat Deum Dominum suum; & ne abscondatis testimonium: nam qui absconderit illud, certè iniquum erit cor ejus. Et Deus in id, quod operamini, *est* sciens. 285. Dei *est* quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. Et sive propaletis, quod *est* in animabus vestris, sive abscondatis illud; rationem inibit vobiscum de eo Deus: & ignoscet cui voluerit, & puniet quem voluerit: & Deus *est* in omni re potens. 286. Credidit Legatus (*idest Mahumetus*) in id, quod demissum fuit ad ipsum à Domino suo: & Fideles *etiam crediderunt*. Omnis credidit in Deum, & Angelos ejus, & libros ejus, & Legatos ejus. Non facimus distinctionem inter ullum ex legatis ejus, *sed omnes æquè recipimus*. Et dixerunt: audivimus, & obedivimus. Indulgentiam tuam Domine noster *imploramus*: & ad te *erit* reditus *noster in die judicii*. 287. Non coget Deus animam *ad aliquid*, nisi *juxta* capacitatem ipsius. Ipsi erit, quod lucrata fuerit *boni*: & super eam erit, quod acquisierit *mali*. Domine noster, ne punias nos, si obliti fuerimus, aut peccaverimus. Domine noster, & ne imponas super nos pondus, sicut quod imposuisti super eos, qui *fuerunt* ante nos. Domine noster, & ne facias nos portare, quod non est vis nobis ad illud: & indulge nobis, & parce nobis, & miserere nobis. Tu es Patronus noster; itaque adjuva nos contra gentes infideles.

* إِنْ videtur positum pro أَنْ. Verti potest, Quod si.

a fiat vis.

N O T Æ.

CCLXXVI. *Ui comedunt usuram*]. Sententia est: Usurarii resurgent in die Judicii è tumulis ita attriti, & contusi sicut energumeni, vel obsessi, quandò à malis geniis divexati fuerunt.

CCLXXVII. *Benedictione privabit*]. Vox Arabica يمحق propriè est *abolebit* Gelal. explicat: ينقصه ويذهب بركته: *imminuet eam, & auferet benedictionem ejus*.

CCLXXIX. *Dimittite quod superfuerit de usura*] idest condonate lucrum usurarium præteritum ante Alcorani prohibitionem Gelal.: نزلت لما طالب بعض الصحابة بعد النهي بالربا كان له قبل: *revelata sunt hæc verba, quia quidam ex sociis Mahumeti post prohibitionem exigere volebant usuras factas à se ante illam*.

CCLXXXIII. *Procurator ejus*]: nimirùm ut explicat Gelal. متولي امره من والد ووصي وقيم ومترجم:

ومترجمهم : *Præpositus negociis ejus, pater scilicet, vel hæres, vel moderator, aut interpres.*

CCLXXXVI. *Et fideles etiam crediderunt. Omnis &c.*]. Quidam conjunctim legunt unica sententia: *Et fideles, omnis credidit:* ideſt fideles omnes crediderunt.

Non facimus distinctionem] *sicut faciunt*, inquit hic Gelal. *Judæi & Christiani*. Judæi enim credunt in Pentateuchum, & in Moysem: non autem in Euangelium, & in Christum. Christiani credunt in utrumque: ſed non in Alcoranum, ac Mahumetum. Moslemi in omnia hæc, & in hos omnes ſine ullo diſcrimine credunt.

CCLXXXVII. *Super eos, qui fuerunt ante nos*] Gelal. اى بنى اسرائيل من قتل النفس فى التوبة واخراج ربع المال فى الزكاة وقرض موضع النجاسة : *ideſt ſuper filios Iſrael, quibus præceptum fuit occidere hominem in pœnitentia: & tributum impoſitum quartæ partis facultatum in eleemoſynam ſeu cenſum; & ſectio, ſeu abraſio dolorifica loci, ubi eſſet immunditia*. Jahias paulò aliter: يعنى ما شرط به على بنى اسرائيل وكان من ذلك الاصرار ما كان حرم عليهم من الشحوم وكل ذى ظفر وامر السبت وكل ما كان عهد اليهم الا يفعلوا مما احل لنا : *ideſt id, quod præceptum fuit filiis Iſrael, inter quæ erat prohibitio comedendi adipem, & omne animal, quod haberet ungulam (intellige unitam totam ac ſolidam), obſervantia Sabbati, & cætera, quæ ipſis prohibita, nobis licita facta ſunt.*

Et parce nobis]. Obſervat hic Jahias: فاخبر الله تعالى النبى انه قد غفر له : *revelaſſe Deum Mahumeto, quòd jam pepercisset illud*. Et addit ex Haſciamo, & Cottada قال رسول الله ص ان الله كتب قبل ان خلق السموات والارض بالفى سنة القران فوضعه تحت العرش فانزل منه آيتين ختم بهما سورة البقرة لا تقرء ان فى بيت فيقربه الشيطان ثلث ليال : *Dixit Propheta Mahumetus: Deus duobus millibus annis antequam crearet Cœlum & terram ſcripſit Alcoranum, poſuitque eum ſub Throno ſuo: & demiſit ex eo duos verſiculos, qui ſunt ſigillum Suræ de Vacca* (nempè duos ultimos verſus illius) *neque leguntur in ulla domo, quin Satanas per tres noctes procul ſit.*

R E F U T A T A.

Uamvis in extrema Suræ hujus parte, præter morem ſuum, ſanior ſit Mahumetus: non tamen prorsùs ab inſania recedit.

I. Gloriatur, ſe in omnes Dei legatos, ſacroſque iiſdem traditos libros credere, atque omnes abſque ullo diſcrimine pari obſervantia venerari. Idem nos etiam profitemur, quamquam tàm inter legatos, quàm inter ſacros libros aliquod diſcrimen facimus. Licèt enim omnes tàm illi, quàm iſti ſint à Deo: ratione tamen excellentiæ, ſanctitatis, & antiquitatis alius alio venerabilior apparet. Sed ille juxta Gelalis Gloſſam, Judæis & Chriſtianis per hoc notam inurere intendit: quia nimirùm Chriſtiani Alcoranum & Mahumetum: Judæi autem præter hos duos, Chiſtum etiam & Euangelium rejiciunt. Verùm quidquid ſit de Judæis, Chriſtiani meritò Alcoranum, & Mahumetum ablegant: quippè & Prophetis & Pentateucho, & Chriſto & Euangelio contrarios, ut jam ſuprà demonſtravimus. Dum autem Mahumetus nullum ſe diſcrimen inter Dei legatos, & ſacros libros facere profitetur, non eſt quòd Mahumetani vel Mahumetum ſupra omnes Prophetas, vel Alcoranum ſupra omnes ſacros libros extollant.

II. Orat Mahumetus Deum, ne faciat ſe, & ſuos portare id, ad quod non habent vires, ſeu poſſibilitatem. Impietatem manifeſtam hæc oratio continere videtur. Et eſt apertè contra S. Paulum ſcribentem in Ep. 1. c. 10. ad Corinthios. *Fidelis autem Deus, qui non patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis: Sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut poſſitis ſuſtinere*. Et ferè convenit cum propoſitione prima ex quinque damnatis Janſenii: *Aliqua Dei præcepta hominibus juſtis volentibus & conantibus ſecundum præſentes, quas habent, vires ſunt impoſſibilia: Deeſt quoque illis gratia, qua poſſibilia fiant*. Repugnat autem divinæ bonitati impoſſibilia creaturis ſuis præcipere: & apud homines etiam magna eſſet iniquitas cogere aliquem ad præſtandum id, quod non poteſt: quamvis in hoc homines peccare poſſint & ſæpè peccent; id quod Deo nequaquam poteſt convenire. Huc accedit Mahumetum ſibi manifeſtè contradicere. Superiùs enim dixit: *Deus non coget aliquem præſtare niſi id, quod eſt juxta capacitatem ejus*. Hic autem rogat Deum, ne cogat ſe & ſuos præſtare id, ad quod neque vires habent, neque capacitatem. Quòd ſi in ſacris literis inveniantur aliquandò viri ſancti conqueri, ſe ſupra vires ærumnis & calamitatibus eſſe gravatos, ut cùm S. Paulus Epiſt. 2. ad Corint. cap. 1. dicit: *Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione noſtra, quæ facta eſt in Aſia, quoniam ſupra modum gravati ſumus, ſupra virtutem; itaut tæderet nos etiam vivere*: hoc intelligitur in ordine ad homines, qui ut dixi, non raro alios homines gravant & opprimunt ſupra eorum virtutem. Sed expoſitores, & præſertim Jahias voluit hìc intelligendum de الوسوسة nempè *ſuggeſtionibus*, ſeu *tentatio-*

tationibus satanæ, ad quas superandas nunquam Deus denegat hominibus gratiam, saltem sufficientem; ita ut, si quis ab illis vincatur, nunquam possit cum veritate dicere, se non habuisse possibilitatem ad eas superandas, nisi ex culpa propria. Non nego tamen, posse verba Alcorani aliquo modo trahi ad sanum, & catholicum sensum: ille tamen modus loquendi malè sonat; & ex aliis locis Alcorani, & ex doctrina Sonnitarum, qui faciunt Deum auctorem peccati, pro certo habeo Mahumeti mentem non aliam fuisse ab ea, quam jam dixi, nempè Deum impossibilia homini præcipere, ita ut in eorum transgressione ex necessitate peccent, eò quòd non habeant ad illa exequenda possibilitatem. Rationabiliùs posset defendi, si cum suis orasset Deum, ut concederet sibi gratiam, & vires ad ea exequenda, quæcumque ipse præcepisset; & ad quæ ipsi per se non habebant possibilitatem: hunc enim orandi modum in sacris literis, non autem illum (quantum observare potui) reperimus.

III. Postremò, in eo quod orat Mahumetus Deum, ne imponat sibi, & suis pondus eorum, qui fuerunt ante ipsos, nempè Judæorum, ut communiter sentiunt expositores: atque etiam Christianorum; nam & hi fuerunt ante Mahumetanos; magnum se laxonem ostendit, & licentiæ, vitiosæque libertatis amicum. Non explicat, quodnam sit pondus illud, quod præcedentibus hominibus impositum, ne sibi, suisque imponat, Deum deprecatur. Hariolantur Expositores, & præcepta quædam gravia Judæis tradita intelligunt, ut vidimus in Notis. Sed hæc partim falsa & ficta sunt, partim non adeò gravia, ut Mahumetus suis graviora, vel æquè gravia non imposuerit. Ego tamen existimo, non esse hic sermonem de Judæis, à quorum gravioribus præceptis legalibus, seu ceremonialibus non ignorabat Mahumetus, homines jam per Christum fuisse solutos: sed de Christianis, & de pondere legis Euangelicæ, quæ cùm tota sit sancta, & immaculata, & repudia, polygamiam, ultionem, talionem, & alias hujusmodi laxitates prohibeat ex opposito verò, unius uxoris indissolubile connubium, erga inimicos charitatem, & beneficentiam, virginitatem, pudicitiam, abstinentiam, humilitatem, perpetuum sui ipsius odium, terrenarum rerum omnium contemptum, aliasque hujusmodi perfectissimas virtutes partim præcipiat, partim suadeat: Mahumeto homini spurcissimo, & qui totus Veneri, ventri, cædibus, rapinis, terrenæque gloriæ erat addictus, nimis hæc gravia, & prorsùs importabilia videbantur. Quamobrem Deum suum fictitium, & chimæricum orat, ne sibi, suisque tantum onus imponat. Et sanè Mahumetum ad nimis rigidam, severamque Christi legem Alcorano suo moderandam, ac molliendam missum à Deo fuisse, communis est Mahumetanorum sententia.

Sura

سورة آل عمران مدنية مايتا آية

SURA III.

FAMILIA AMRAN.

MEDINENSIS: COMMATUM CC.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 الله لا اله الا هو الحي القيوم ۞ 3 نزل عليك الكتاب بالحق مصدقا لما بين
يديه وانزل التوراة والانجيل من قبل هدى للناس وانزل الفرقان ۞ 4 ان الذين كفروا بآيات
الله لهم عذاب شديد ۞ 5 والله عزيز ذو انتقام ۞ 6 ان الله لا يخفى عليه شيء في الارض
ولا في السماء هو الذي يصوركم في الارحام كيف يشاء لا اله الا هو العزيز الحكيم ۞
7 هو الذي انزل عليك الكتاب منه آيات محكمات هن ام الكتاب واخر متشابهات فاما
الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة وابتغاء تاويله وما يعلم تاويله الا الله
والراسخون في العلم يقولون آمنا به كل من عند ربنا وما يذكر الا اولوا الالباب ۞ 8 ربنا لا
تزغ قلوبنا بعد اذ هديتنا وهب لنا من لدنك رحمة انك انت الوهاب ۞ 9 ربنا انك جامع
الناس ليوم لا ريب فيه ان الله لا يخلف الميعاد ۞ 10 ان الذين كفروا لن تغني عنهم اموالهم
ولا اولادهم من الله شيا واولايك هم وقود النار ۞ 11 كداب آل فرعون والذين من قبلهم
كذبوا باياتنا فاخذهم الله بذنوبهم والله شديد العقاب ۞ 12 قل للذين كفروا ستغلبون
وتحشرون الى جهنم وبيس المهاد ۞ 13 قد كان لكم آية في فيتين التقتا فية تقاتل في سبيل
الله واخرى كافرة يرونهم مثليهم راي العين والله يويد بنصره من يشاء ان في ذلك لعبرة لاولي
الابصار ۞ 14 زين للناس حب الشهوات من النساء والبنين والقناطير المقنطرة من الذهب والفضة
والخيل المسومة والانعام والحرث ذلك متاع الحيوة الدنيا والله عنده حسن المآب ۞ 15 قل
اونبيكم بخير من ذلكم للذين اتقوا عند ربهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها

وازواج

وأزواج مطهرة ورضوان من الله والله بصير بالعباد ۞ 16 الذين يقولون ربنا اننا امنا فاغفر
لنا ذنوبنا وقنا عذاب النار ۞ 17 الصابرين والصادقين والقانتين والمنفقين والمستغفرين بالأسحار
۞
18 شهد الله انه لا اله الا هو والملائكة وأولوا العلم قائما بالقسط لا اله الا هو العزيز الحكيم
۞
19 ان الدين عند الله الاسلام وما اختلف الذين أوتوا الكتاب الا من بعد ما جاءهم العلم بغيا
بينهم ومن يكفر بآيات الله فان الله سريع الحساب ۞ 20 فان حاجوك فقل أسلمت وجهي لله
ومن اتبعن وقل للذين أوتوا الكتاب والأميين أأسلمتم فان أسلموا فقد اهتدوا وان تولوا فانما عليك
البلاغ والله بصير بالعباد ۞ 21 ان الذين يكفرون بآيات الله ويقتلون النبيين بغير حق ويقتلون
الذين يأمرون بالقسط من الناس فبشرهم بعذاب أليم ۞ 22 أولئك الذين حبطت أعمالهم في
الدنيا والآخرة وما لهم من ناصرين ۞ 23 ألم تر الي الذين أوتوا نصيبا من الكتاب يدعون الي
كتاب الله ليحكم بينهم ثم يتولي فريق منهم وهم معرضون ۞ 24 ذلك بأنهم قالوا لن تمسنا
النار الا أياما معدودات وغرهم في دينهم ما كانوا يفترون ۞ 25 فكيف اذا جمعناهم ليوم لا ريب
فيه ووفيت كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 26 قل اللهم مالك الملك تؤتي الملك من
تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بيدك الخير انك علي كل شيء قدير ۞
27 تولج الليل في النهار وتولج النهار في الليل وتخرج الحي من الميت وتخرج الميت من الحي
وترزق من تشاء بغير حساب ۞ 28 لا يتخذ المؤمنون الكافرين أولياء من دون المؤمنين ومن
يفعل ذلك فليس من الله في شيء الا أن تتقوا منهم تقية ويحذركم الله نفسه والي الله المصير ۞
29 قل ان تخفوا ما في صدوركم أو تبدوه يعلمه الله ويعلم ما في السماوات وما في الأرض والله
علي كل شيء قدير ۞ 30 يوم تجد كل نفس ما عملت من خير محضرا وما عملت من سوء تود
لو أن بينها وبينه أمدا بعيدا ويحذركم الله نفسه والله رؤوف بالعباد ۞ 31 قل ان كنتم
تحبون الله فاتبعوني يحببكم الله ويغفر لكم ذنوبكم والله غفور رحيم ۞ 32 قل أطيعوا الله
والرسول فان تولوا فان الله لا يحب الكافرين ۞ 33 ان الله اصطفي آدم ونوحا وآل ابراهيم
وآل عمران علي العالمين ۞ 34 ذرية بعضها من بعض والله سميع عليم ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. AL. M. 2. DEUS: non *est* Deus nisi ipse: Vivus, Subsistens. 3. Descendere fecit super te Librum cum veritate confirmantem id, quod *traditum fuerat* ante eum: & descendere fecerat Pentateuchum, & Euangelium anteà, directionem hominibus: & descendere fecerat Alphorcanum. 4. Certè qui abnegaverint signa Dei, ipsis erit pœna vehemens. 5. Et Deus est excellens, habens vim ulciscendi. 6. Sanè Deus, non abscondetur illi res ulla in Terra, neque in Cœlo: ipse est qui format vos in vulvis, quomodò vult. Non est

Deus

Deus nisi ipse: Excellens, Sapiens. 7. Ipse est, qui descendere fecit super te Librum, ex eo *sunt aliqui* versus sapienter dispositi; ipsi *sunt* mater Libri: alii verò assimilati *illis*. Porrò illi, in quorum cordibus est declinatio *(à veritate)* sectabuntur, quod est assimilatum his ob desiderium schismatis, & ob cupiditatem interpretationis ejus: sed non novit interpretationem ejus, nisi Deus. Stabiles autem in scientia, dicent: Credimus in illud: totum est à Domino nostro. Et non recogitabunt *hoc*, nisi cordati. 8. Domine noster, ne declinare facias corda nostra *à veritate*, postquam direxisti nos: & dona nobis abs te misericordiam; tu enim es Donator. 9. Domine noster certè tu congregaturus es homines ad diem *resurrectionis*, non est dubitandum de eo; quippè Deus non adversatur promissioni *suæ*. 10. Porrò qui infideles fuerint, non proderunt illis facultates eorum, neque filii eorum apud Deum quidquam: hi erunt materia ad comburendum, Ignis. 11. Juxta morem gentis Pharaonis, & eorum, qui fuerunt ante eos: mendacium confinxerunt in signis nostris, & comprehendit eos Deus in delictis eorum: & Deus est vehemens in puniendo. 12. Dic illis, qui sunt infideles: Mox vincemini, & congregabimini in gehennam; & infelix erit lectulus. 13. Jam fuit vobis miraculum in duobus exercitibus, qui occurrerunt sibi. Exercitus *unus* pugnabat pro semita Dei: alter verò erat infidelis. Videbant eos sicut duos ipsorum *(idest duplò majores quàm essent ipsi)* visione oculi: & Deus roborat auxilio suo quem vult. Certè in hoc fuit sanè res admiranda præditis aspectibus *(idest aspicientibus)*. 14. Adornatus fuit hominibus amor cupiditatum ex uxoribus ex filiis, & talentis coacervatis ex argento & auro, & equis insignibus, & pecudibus, & agris. Hæc est suppellex vitæ mundanæ: sed Deus: apud eum erit pulchritudo reditus *in futuro sæculo*. 15. Dic: An annunciabo vobis *aliquid* melius, quàm hoc? Illis, qui pii fuerint *erunt* apud Dominum suum horti, currunt sub illis flumina, perenniter mansuris in illis, & *erunt ipsis* uxores purificatæ, & beneplacitum ex Deo: & Deus est intuens in servos. 16. Qui dicunt: Domine noster; nos certè credidimus: dimitte ergo nobis delicta nostra, & libera nos à tormento Ignis. 17. Patientes & veraces, & devotos, & eleemosynarios, & indulgentiam postulantes in matutinis. 18. Testificatus est Deus, quòd non est Deus nisi ipse: & *testificati sunt hoc* Angeli, & *homines* præditi scientia: stans cum æquitate. Non est Deus, nisi ipse: Præpotens, Sapiens. 19. Certè Religio apud Deum est Eslam. Et non fuerunt discordes ii, quibus datus fuit Liber, nisi postquam venit ad eos scientia, ob invidiam inter se. Qui autem incredulus fuerit in signa Dei, utique Deus velox *erit* in computo *(idest in computandis illius peccatis)*. 20. Quòd si disputaverint tecum dic: Tradidi faciem meam Deo *ego*, & qui sectatus est me. Et dic illis, quibus datus est Liber, & Idiotis: An sectamini *religionem* Eslam? Quòd si amplexi fuerint Eslam, jam porrò dirigentur. At si tergiversati fuerint, profectò ad te *spectat tantùm* prædicatio: Deus verò est inspiciens in Servos. 21. Porrò qui non credunt in signa Dei, & occidunt Prophetas injustè, & interficiunt eos, qui præcipiunt veritatem ex hominibus: annuncia eis pœnam discruciantem. 22. Illi sunt, quorum evanuerunt opera eorum in hoc mundo, & sæculo novissimo; neque *erit* eis *ullus* ex adjuvantibus. 23. An non respexisti ad eos, quibus allata est pars ex Libro *(idest Pentateucho*? Vocantur ad librum Dei, ut dijudicet inter eos: tùm terga vertit pars ex eis, & ipsi longiùs recedentes *sunt*. 24. Hoc *evenit*, eò quòd ipsi dixerunt: Nequaquam tanget nos Ignis *Gehennæ*, nisi diebus numeratis. Et decepit eos in religione eorum id, quod mendaciter commenti sunt. 25. Quomodò ergo *se habebunt*, cùm congregaverimus eos ad diem *Judicii*, de quo non est dubitandum; & rependetur omni animæ, quod lucrata fuerit, & ipsi non tractabuntur iniquè? 26. Dic: O Deus possessor Regni; afferes regnum, cui volueris: & auferes regnum, à quo volueris: & excellentem facies, quem volueris, & humiliabis, quem volueris. In manu tua est bonum, tu enim es omnipotens. 27. Immittis noctem in diem, & immittis diem in noctem: & educis vivum ex mortuo, & educis mortuum ex vivo, & victualia

præbes cui vis sine computatione. 28. Ne accipiant fideles infideles *in* prote-
ctores præter fideles. Qui verò fecerit hoc, non erit ex Deo in ulla re (*idest
nihili fiet à Deo*): nisi *quòd* timeatis ab eis timorem. Et cavere faciet vos
Deus animam suam (*idest iram suam*): & ad Deum erit reditus. 29. Dic: Si
absconderitis, quod est in pectoribus vestris, seu propalaveritis illud, sciet il-
lud Deus: nam scit quod est in Cœlis, & quod est in terra: & Deus est O-
mnipotens. 30. Die (*idest aliquandò*) inveniet omnis anima, quod operata fue-
rit boni, factum præsens: & quod operata fuerit mali, cupiet, ut inter se, &
inter illud sit terminus longinquus: & cavere faciet vos Deus animam suam:
& Deus pius est cum servis. 31. Dic: Si amatis Deum, sequimini me: ama-
bit vos Deus, & condonabit vobis delicta vestra: nam Deus est indultor,
misericors. 32. Dic: Obedite Deo, & Legato (*idest Mahumeto*). Quòd si aver-
si fueritis: profectò Deus non amabit Infideles. 33. Certè Deus elegit Adam,
& Noe, & familiam Abrahæ, & familiam Amran super Mundos: (*idest su-
per omnes creaturas Mundorum*). 34. Generationem, alii ejus ex aliis *orti sunt*:
& Deus est audiens, sciens.

N O T Æ.

Amiliam Amran]. Cùm audiret Mahumetus celebrari Mariam à Christianis, itemque à Judæis, putavit unam, eamdemque esse utrorumque Mariam, filiam scilicet Amran, sororem Moysis & Aaron, & Matrem Christi. Elisabeth autem Matrem Joannis Baptistæ, ejusdem Mariæ Matris Christi esse sororem (ut falsò etiam Mahumetani existimant, appellantes Jesum, & Joannem ابنى الخالة *filios materteræ*, seu matrueles). Atque ita cùm in hac Sura agatur de Maria, Jesu, Joanne Baptista, & Zaccharia; inscribitur: سورة آل عمران *Sura familiæ Amran*. Est autem Medinensis, seu Medinæ tradita. Constat juxta communiorem computum ducentis signis, seu versibus Gelal tamen addit او الا اية *vel uno minus*, idest centum ac nonaginta novem. Sed ego sex tantùm supra centum ac nonaginta in correctioribus Codicibus reperio. Decernit, ut in præteritis & sequentibus Suris, in hac quoque Mahumetus ipse suum lectoribus præmium, ut referunt Zamchascerius, & Beidavius, his verbis: من قرء سورة التى تذكر فيها آل عمران يوم الجمعة صلى الله عليه والملايكة حتى تحتجب الشمس؛ *Qui legerit Suram, in qua commemoratur familia Amran, die Veneris: Deus & Angeli orabunt super eum donec Sol occubuerit.* Juxta alios autem à Zamchascerio relatos من قرء سورة آل عمران أعطى بكل اية منها امانا على جسر جهنم؛ *Qui legerit Suram familiæ Amran, pro unoquoque versiculo illius dabitur ei immunitas à carcere gehennæ.*

I. A. L. M.] Confirmat Gelal sententiam suam circa hos tres characteres solitarios, nempè: الله اعلم بمراده بذلك؛ *Deus optimè novit, quid ipse significare voluerit per illos.*

III. *Id quod traditum fuerat*]. Nimirùm Pentateuchum, & Euangelium, ut mox subditur.

Alphorcanum] Vox Arabica الفرقان idem sonat ac distinctio, seu distinctorium. Zamchascerius & Gelal accipiunt pro omnibus sacris libris, لفارقها بين الحق والباطل. *eò quòd distinguant veritatem à falsitate*. Pro Alcorano aliquandò; & interdùm pro Pentateucho accipitur.

VII. *Ex eo sunt aliqui versus sapienter dispositi*]. Exponit Gelal. واضحة الدلالة *clari & aperti in demonstrationibus*, seu quoad intelligentiam.

Mater libri]. Gelal. اصله المعتمد عليه فى الاحكام *radix & fundamentum ejus in sententiis.*

Et alii sunt assimilati illis]. Gelal. لا يفهم معانيه كاوايل السور وجعله كله محكما فى قوله احكمت اياته بمعنى انه ليس فيه عيب ومتشابها بمعنى انه يشبه بعضه بعضا فى الحسن والصدق؛ *versus assimilati sunt, quorum non intelligitur significatio, cujusmodi sunt principia Surarum* (præsertim characteres illi singulares): *& Deus fecit totum illum* (nempè Alcoranum) *sapienter dispositum: ipse enim dicit: Sapienter dispositi sunt versus ejus: significans per hoc, nihil esse in eo reprehensibile aut vitiosum. Versus autem assimilati dicuntur, quia similes sunt aliis in venustate, & veritate.* Jahias, versus محكمة *sapienter dispositos*. explicat ex auctoritate Mogiahedi. ما فيه من الحلال والحرام وما سوى

: سوى ذلك منه التشابه *quod in Alcorano spectat ad licita, & ad illicita, cùm cætera præter hæc dicantur assimilata*. Zamchascerius autem ita exponit: محكمات احكمت عبارتها بان حفظت من الاحتمال والاشتباه متشابهات محتملات هم ام الكتاب اى اصل الكتاب تحمل المتشابهات عليها وترد اليها : *sapienter disposita sunt, quæ habent significationem claram & apertam, itaut remota sint à metaphoris, & allegoriis: Assimilata verò sunt metaphorica & allegorica. Prima dicuntur mater libri, idest radix illius; ad quæ referuntur, & reducuntur metaphorica*. Sed fortassè Mahumetus pro المحكمات intelligit ea, quæ firmata, & retenta sunt in Alcorano: sic enim ea Doctores appellant. Pro المتشابهات autem, المنسوخات, ea quæ sunt abrogata quoad observantiam, non quoad verba in eodem Alcorano.

XIII. *Jam fuit vobis miraculum*] De hoc miraculo fusius egi in Vita Mahumeti cap. 15. & in parte 2. Prodromi cap. 4. pagina 21. Summariè hic illud ita habe. Mahumetus cum sociis trecentis ac tredecim, vel septendecim armatis, in loco quodam, qui appellabatur Bedrum (unde Bedrense bellum dictum fuit) aggressus est ex insidiis Coraisitas mercatores è Syria redeuntes, concives, & contribules suos, qui erant circiter mille, nec tale aliquid suspicabantur. Coraisitis autem apparebant Mahumetani duplò majores se, nempè duo millia, Mahumetanis autem apparebant Coraisitæ multò pauciores quàm essent. Præterea Deus misit in auxilium Mahumetanorum primò mille Angelos: deinde tria millia: posteà quinque millia, quorum dux erat Gabriel insidens equo, cujus nomen erat Haizum: cæteri etiam Angeli equis utebantur, & adjuvabant Mahumetanos in trucidandis Coraisitis. Porrò Mahumetus implens volam manus suæ lapillis, conjecit eos in hostes, & impleti sunt omnium oculi hujusmodi lapillis, itaut omnes proni caderent in terram, absque eo, quòd possent lapillos ex oculis extrahere. Exitus belli fuit, quòd Mahumetani Coraisitas septuaginta occiderunt, & totidem captivos duxerunt: ex Mahumetanis autem quatuordecim interfecti sunt.

XVIII. *Stans cum æquitate*] Gelal بتدبير مصنوعاته : *per rectam gubernationem rerum à se factarum*.

XIX. *Religio apud Deum est Eslam:*] Arabicè الاسلام est, ut ait Gelal: الشرع المبعوث به الرسل المبني على التوحيد : *lex, cum qua missi sunt Legati, fundata super unitatem Dei*. Significat autem hæc vox propriè *traditionem*: quasi in hac lege, seu religione totum se aliquis Deo tradat ac devoveat.

Quibus datus fuit liber]. Hi sunt, inquit Gelal اليهود والنصارى *Judæi & Christiani*. Illi namque Pentateuchum, hi Euangelium acceperunt.

Postquam venit ad eos scientia]. Hanc scientiam explicat Gelal. بالتوحيد : *de Unitate Dei* fuisse.

XX. *Et Idiotis*] Hoc nomine intelliguntur in Alcorano, ut ait Gelal: شرك العرب *Arabes Idololatræ*.

Deus est inspiciens in servos] Vox Arabica العباد *servi* accipitur in Alcorano pro omnibus hominibus, & creaturis rationalibus, utpotè natura servis Dei.

XXIII. *An non respexisti ad eos, quibus allata fuit pars ex libro*] Gelal حظا من التوراة نزل فى اليهود زنا منهم اثنان فتحاكموا الى النبى فحكم عليهما بالرجم فابوا فجاء بالتوراة فوجد فيها فرجما فغضبوا : *Pars ex Pentateucho. Hæc revelata sunt propter Judæos, quorum duo adulterium perpetraverant, & appellaverant ad Judicium Mahumeti; ille verò judicavit, eos esse lapidandos* (ut præcipiebat Pentateuchus, quod tamen Judæi negabant extare in Pentateucho) *at illi recusabant ejus sententiam. Allatus est autem Pentateuchus, in quo inventum est præceptum de lapidandis adulteris: quamobrem duo illi lapidati sunt, & ideò cæteri Judæi valde sunt indignati*,

XXIV. *Nisi diebus numeratis*]. Gelal asserit hos futuros اربعين يوما مدة عبادة ابائهم العجل ثم تزول عنهم النار : *quadraginta dies, quot fuerunt dies illi, quibus coluerunt vitulum. Et deinde cessaturam ab eis pœnam Gehennæ*.

XXVII. *Educis vivum ex mortuo &c.*] Gelal كالانسان والطاير من النطفة والبيضة والنطفة والبيضة من الحى : *ut hominem & avem ex semine & ovo, & hæc duo ex vivente*.

R E F U T A T A.

I. Ex ipso Suræ hujus titulo, crassissimus Mahumeti error ostenditur, dum Mariam Deiparam filiam Joachim confundit cum Maria filia Amran & sorore Moysis & Aaron. Id vero infrà clariùs patet, ubi vocat Mariam Deiparam *Sororem Aaron*. Distorqueant quantum volunt Mahumetani Expositores verba Alcorani: nunquam Prophetam suum ab hoc errore poterunt vindicare. Vide Prodr. parte 4. cap. 27. pag. 86.

II. De tribus illis singularibus characteribus Suræ præfixis jam suprà satis diximus: ubi ostendimus omninò otiosè apponi, cùm nullus nisi Deus illos possit intelligere. Si quis verò velit divinare, tàm in bonam, quàm in malam partem possit eos interpretari.

III. Quàm falsò autem asserat, Alcoranum Pentateucho & Euangelio consonum esse, non est

est, quòd hic probemus, cùm suprà jam id ostenderimus, & per se manifestè pateat.

IV. Quod habet de duplici Alcoranicorum versuum differentia, (in qua tamen explicanda Mahumetani non conveniunt) non est dubium, quin per hoc subterfugium sese præmuniat ad quoslibet in Alcorano errores, vel excusandos, vel defendendos. Cùm enim versus, quos *assimilatos* appellat, sint metaphorici, vel allegorici, & Deus solus illos intelligat: quoties in Alcorano absurdi aliquid, vel falsi, vel impii occurrerit, statim dicent Mahumetani, illas esse locutiones metaphoricas, nec intelligi posse, nisi à Deo. At verò, quæ utilitas in his versibus assimilatis, si eos nemo potest intelligere? Postremò magna est, & intolerabilis Alcorani confusio, dum nullam certam habere possumus regulam discernendi versus assimilatos à non assimilatis, seu sapienter dispositis. Poterit igitur unusquisque Alcoranum ad libitum suum explicare, prout re ipsa Moslemi faciunt: & iis exceptis, quæ vel naturæ lumine, vel ex sacrarum Scripturarum revelatione certa sunt (quorum nonnulla, licèt plerumque depravata habet Alcoranus) cætera tricis & confusione plena erunt. Neque objiciant Moslemi, in Pentateucho quoque, & Euangelio multa esse assimilata, seu metaphorica, aut allegorica. Quamvis enim hoc verissimum sit: ea tamen non sunt hujusmodi, ut à solo Deo intelligi possint, sed ex antecedentibus, & consequentibus, & ex ipso modo loquendi, ab hominibus saltem sapientioribus, seu doctioribus veræ fidei lumine illustratis, non multo sæpè cum labore intelliguntur, & ab iis, quæ sunt propriè dicta, facilè distinguuntur. In illis tamen, quæ ad historiam, seu rerum gestarum narrationem pertinent, semper in sacris literis est proprietas loquendi, & verba prout sonant intelligenda sunt: (licèt hæc etiam mysterio aliquo, seu sensu allegorico non careant) alioquin nihil certi ex sacris libris haberemus, sed omnia plena essent tenebris, & ambagibus. Postremò miror, quomodò Doctores Mahumetani admittant in Alcorano sensus metaphoricos & allegoricos, cùm in professione fidei suæ ab Algazelo relata, damnetur tanquam hæreticus, qui Alcorani verba literaliter, & prout sonant, non accipit, & ad sensus figuratos audet detorquere.

V. Miraculum illud victoriæ Bedrensis, quod in Alcorano toties refricatur, & recoquitur, ita frivolum est & leve, ut ne miraculi quidem umbram præseferat. Erant in eo prælio (ut vidimus) Coraisitarum mille, & aliquid minus, qui è Syria regressi, nihil de bello cogitabant. Mahumetus cum trecentis ac tredecim militibus eos inopinatò, & ex insidiis adorsus est. Ne verò Mahumetani ex hostium multitudine terrerentur; & ne hostes ex pauco Mahumetanorum numero audaciores fierent, divinitùs factum esse fingitur, ut Coraisitæ Mahumetanis duplò minores; Mahumetani verò Coraisitis duplò, quàm ipsi, majores apparerent. En tibi unum miraculum. Audi alterum. Mahumetus arena, seu lapillis impletam volam conjecit in hostes, quorum oculis arena oppletis, omnes proni, ac penitùs cæci in terram corruerunt. Mirum, si Mahumetani non omnes tanquam turdos laqueo irretitos, vel visco detentos, ceperunt. Atqui ecce tibi intereà tertium miraculum. Deus è tertio Cœlo, primò mille, deindè tria millia, postremò quinque millia Angelorum armatorum, duce Gabriele, in auxilium Mahumetanorum misit. Sed quid opus erat cœlestibus armis ubi hostes prostrati, cæcique jacebant? Ita se res habuit. Sed eventum belli audiamus: nimirùm: *Parturient montes, nascetur ridiculus mus*. Commisso certamine, septuaginta Coraisitæ cæsi sunt, & totidem capti. Ex Mahumetanis verò quatuordecim periere. Hoccine est miraculum toties in Alcorano decantatum? Vix dignosci potest, posita tanta utriusque exercitus disparitate, ex cujus parte steterit victoria. Certè nullum hoc est miraculum: vel miraculum etiam & multò majus dicendum erit, quòd, cùm Darius Rex Persarum cum trecentis millibus, vel ut alii scribunt, sexcentis millibus militum Alexandrum Macedonum regem, cujus exercitus ad quadraginta millia militum non perveniebat, aggressus fuisset, inito prælio, centum ac decem millia ex Persis cæsa sint: ex Alexandri verò militibus, centum octoginta tantùm interierint. Nullum itaque in hoc bello miraculum, sed scelus tantùm & impietas, cùm Mahumetus, ejusque socii miseros mercatores concives, & cognatos suos ex insidiis, prædonum more, invaserint: à quibus etiamsi Mahumetus se anteà læsum existimaret; meminisse tamen debebat divini præcepti Levit. cap. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum.*

VI. In eo autem fatuum, ac ridiculum se ostendit Mahumetus, dum exhortans suos ad deponendum amorem uxorum, filiorum, divitiarum, equorum, pecudum, & agrorum; fortassè quia hæc deinde ipse sibi arripere cupiebat, vel quia ipsos ad arma expeditiores habere volebat, asserit se his meliora promittere, nimirùm hortos, fluvios, & mulierculas menstruo carentes. Sed quis non videt illum deteriora promittere? Ipse etiam hoc sensit, ac propterea addidit, *beneplacitum ex Deo*: At beneplacitum Dei, cùm nihil aliud sit, quam vel aliquem placere Deo, vel Deum placere alicui, convenit viris justis tàm in hoc mundo, quàm in futuro sæculo, quamvis non cum eadem perfectione. Quòd si pro Dei beneplacito intellexit, (id quod non credo) visionem Dei, nimis ineptè & insulsè hanc cum hortis & fluminibus, & muliercularum illecebris conjunxit. Cæterùm de pecuino Mahumeti paradiso, seu potiùs ganea, jam superiùs locuti sumus in 2. Sura, ubi hæc eadem verba leguntur. Et in Prodromo p. 4. c. 27. & alibi pluries.

VII. Quòd verò Mahumetus sibi suisque peculiariter attribuat religionem Eslam, quæ unum Deum profitetur, injuriam facit tàm Judæis, quàm Christianis, qui unum Deum credunt, confitentur, & adorant. Quamtumvis enim tres Personas, seu proprietates relativas in Deo inter se realiter distinctas agnoscant, quia tamen hæ identificantur cum unica Essentia Dei, non hinc arguitur, ipsos non credere in unum Deum, vel plures Deos venerari. Alioqui

qui Judæi etiam, qui ut alibi ostendemus, admittunt hujusmodi proprietates in Deo, licèt sub aliis nominibus: Mahumetani etiam, qui communiter credunt, attributa in Deo esse non solùm inter se, sed etiam ab Essentia realiter distincta, multò plures quàm cæteri, Deos venerarentur. Sed vide quæ de hoc diximus in Prodr. p. 3. cap. 5. pag. 16.

VIII. Non nisi per summam oscitantiam affirmat, Judæos & Christianos anteà uniformiter professos esse religionem Eslam, nec discordes unquam fuisse in illa, nisi postquam notitiam habuerunt de unitate Dei. Continet hoc manifestam repugnantiam. Si enim anteà profitebantur omnes religionem Eslam, cujus proprium est credere & colere unum tantùm Deum: quomodò deinde habuerunt notitiam de unitate Dei, & propter hanc inter se scissi sunt?

IX. Postremò fabula omninò & figmentum censendum est, quod de duobus adulteris Judæis refertur: neque enim verum est, adulteris in Pentateucho lapidationis pœnam expressè constitui, quemadmodùm asserebat Mahumetus: esto id fortassè Judæi observarent ex traditione; quamobrem feruntur dixisse Christo in Evangelio Joannis cap. 8. *Moyses autem mandavit nobis hujusmodi lapidare*. Nihil hìc dico de quadraginta illis diebus, quibus Judæi se in gehenna permansuros affirmasse feruntur: jam enim ostendi in superiori Sura, apertum esse mendacium.

TEXTUS ALCORANI.

35 إذ قالت امرأت عمران رب إني نذرت لك ما في بطني محررا فتقبل مني إنك أنت السميع
العليم ۞ 36 فلما وضعتها قالت رب إني وضعتها أنثى والله أعلم بما وضعت وليس الذكر كالأنثى
وإني سميتها مريم وإني أعيذها بك وذريتها من الشيطان الرجيم ۞ 37 فتقبلها ربها بقبول حسن
وأنبتها نباتا حسنا وكفلها زكريا كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا قال يا مريم
أنى لك هذا قالت هو من عند الله إن الله يرزق من يشاء بغير حساب ۞ 38 هنالك دعا زكريا
ربه قال رب هب لي من لدنك ذرية طيبة إنك سميع الدعاء ۞ 39 فنادته الملائكة وهو قائم
يصلي في المحراب أن الله يبشرك بيحيى مصدقا بكلمة من الله وسيدا وحصورا ونبيا من الصالحين ۞
40 قال رب أنى يكون لي غلام وقد بلغني الكبر وامرأتي عاقر قال كذلك الله يفعل ما
يشاء ۞ 41 قال رب اجعل لي آية قال آيتك ألا تكلم الناس ثلاثة أيام إلا رمزا واذكر ربك كثيرا
وسبح بالعشي والإبكار ۞ 42 وإذ قالت الملائكة يا مريم إن الله اصطفاك وطهرك واصطفاك على
نساء العالمين ۞ 43 يا مريم اقنتي لربك واسجدي واركعي مع الراكعين ۞ 44 ذلك من أنباء
الغيب نوحيه إليك وما كنت لديهم إذ يلقون أقلامهم أيهم يكفل مريم وما كنت لديهم إذ
يختصمون ۞ 45 إذ قالت الملائكة يا مريم إن الله يبشرك بكلمة منه اسمه المسيح عيسى ابن مريم
وجيها في الدنيا والآخرة ومن المقربين ۞ 46 ويكلم الناس في المهد وكهلا ومن الصالحين ۞
47 قالت رب أنى يكون لي ولد ولم يمسسني بشر قال كذلك الله يخلق ما يشاء إذا قضى أمرا
فإنما يقول له كن فيكون ۞ 48 ونعلمه الكتاب والحكمة والتوراة والإنجيل ورسولا إلى بني
إسرائيل أني قد جئتكم بآية من ربكم أني أخلق لكم من الطين كهيئة الطير فأنفخ فيه فيكون
طيرا بإذن الله وأبرئ الأكمه والأبرص وأحيي الموتى بإذن الله وأنبئكم بما تأكلون وما تدخرون

في بيوتكم إن في ذلك لآية لكم إن كنتم مؤمنين ۞ 49 ومصدقا لما بين يدي من التورية
ولأحل لكم بعض الذي حرم عليكم وجيتكم بآية من ربكم فاتقوا الله وأطيعون ۞ 50 إن
الله ربي وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ۞ 51 فلما أحس عيسى منهم الكفر قال من
أنصاري إلى الله قال الحواريون نحن أنصار الله آمنا بالله واشهد بأنا مسلمون ۞ 52 ربنا آمنا بما
أنزلت واتبعنا الرسول فاكتبنا مع الشاهدين ۞ 53 ومكروا ومكر الله والله خير الماكرين ۞
54 إذ قال الله يا عيسى إني متوفيك ورافعك إلي ومطهرك من الذين كفروا وجاعل الذين اتبعوك
فوق الذين كفروا إلى يوم القيمة ثم إلي مرجعكم فأحكم بينكم فيما كنتم فيه تختلفون ۞
55 فأما الذين كفروا فأعذبهم عذابا شديدا في الدنيا والآخرة وما لهم من ناصرين ۞ 56 وأما الذين
آمنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم أجورهم والله لا يحب الظالمين ۞ 57 ذلك نتلوه عليك من الآيات
والذكر الحكيم ۞ 58 إن مثل عيسى عند الله كمثل آدم خلقه من تراب ثم قال له كن
فيكون ۞ 59 الحق من ربك فلا تكونن من الممترين ۞ 60 فمن حاجك فيه من بعد ما جاءك
من العلم فقل تعالوا ندع أبناءنا وأبناءكم ونساءنا ونساءكم وأنفسنا وأنفسكم ثم نبتهل فنجعل
لعنة الله على الكاذبين ۞ 61 إن هذا لهو القصص الحق وما من إله إلا الله وإن الله لهو
العزيز الحكيم ۞ 62 فإن تولوا فإن الله عليم بالمفسدين ۞

VERSIO LATINA.

35. *Memento* cùm dixit uxor Amran: Domine mi, certè ego vovi tibi quod est in utero meo, liberum: suscipe ergo à me: tu quippè es Auditor, Cognitor. 36. Cùm autem peperisset eam, dixit: Domine mi, certè ego peperi eam fœminam (& Deus scientissimus erat illius quod pepererat); & non est masculus sicut fœmina. Et ego quidem nominavi eam Mariam: & ego sanè confugere facio eam ad te, & prolem ejus à Satana lapidato *(idest commendo eam, ejusque prolem, ut defendas eam à diabolo)*. 37. Suscepit ergo eam Dominus ejus susceptione pulchra, & germinare fecit eam germine pulchro: & suscepit eam in curam Zacharias. Quotiescumque ingrediebatur ad eam Zacharias in Adytum, inveniebat apud eam cibum. Dixit: O Maria, undenam tibi hoc? respondit: Hoc est à Deo: nam Deus præbet alimenta cui vult sine computatione. 38. Ibi precatus est Zacharias Dominum suum, dixit: Domine mi, dona mihi à conspectu tuo sobolem bonam: tu quippè es auditor deprecationis. 39. Vocaverunt itaque eum Angeli, & ipse stans orabat in Adyto: *& dixerunt ei*: Certè Deus annunciat tibi, Joannem asserturum veritatem in Verbo, *quod est* à Deo: & dominum, & cælibem, & Prophetam ex probis. 40. Respondit. Domine mi: Quomodò erit mihi puer, & jam pervenit ad me senium; & uxor mea est sterilis? Dixit *Angelus*: Sic Deus facit quod vult. 41. Respondit *Zacharias*: Domine mi, pone mihi signum. Dixit *Angelus*: Signum tuum erit, quòd non alloqueris homines per tres dies, nisi nutu. Et memento Domini tui multùm, & lauda *illum* vesperè & manè. 42. Et cùm dixerunt Angeli: O Maria, certè Deus elegit te, & puram fecit te, & elegit te super mulieres *omnium* Mundorum. 43. O Maria, devota esto Domino tuo,

tuo, & adora, & genuflecte cum genuflectentibus. 44. Hoc est ex historiis Arcani: revelamus illud tibi, *ò Mahumete*; & non fuisti apud illos cum projicerent calamos suos *ad sortiendum*, quis eorum in curam suscepturus esset Mariam: neque fuisti apud eos, cùm inter se contenderent. 45. Cùm dixerunt Angeli: O Maria, certè Deus annunciat tibi Verbum ex se: nomen ejus erit Christus Jesus Filius Mariæ; conspicuum in hoc mundo, & in futuro sæculo; & ex Approximatis *Deo*. 46. Et alloquetur homines in cunis, & ætate provectus, & erit ex Probis. 47. Respondit: Domine mi, quomodò erit mihi proles, & non tetigit me homo? Dixit *Angelus*: Sic Deus creat quod vult: cùm decreverit rem, profectò dicet illi: Esto: & erit. 48. Et docebit eum *Deus* Librum, & Sapientiam, & Pentateuchum, & Euangelium: *& mittet eum Legatum* ad filios Israel: *ad quos cùm venisset, dixit eis*: Certè ego jam veni ad vos cum signo à Domino vestro: quia ego creabo vobis ex luto veluti figuram avis: tum insufflabo in illam, & fiet avis per voluntatem Dei: & curabo cæcum à nativitate, & leprosum; & vivificabo mortuos per voluntatem Dei; & divinabo vobis quid comedatis, & quid reponatis in domibus vestris. Certè *in* hoc erit sanè signum vobis, si estis credentes. 49. Et *veni* confirmaturus, quod *traditum est à Deo* ante me de Pentateucho, & ut licitam faciam vobis partem illius, quod prohibitum fuit vobis: & veni ad vos cum signo à Domino vestro. Timete itaque Deum, & obedite mihi. 50. Certè Deus est Dominus meus, & Dominus vester: itaque servite illi. Hæc est via recta. 51. Cùm autem sensisset Jesus ex eis infidelitatem, dixit: Quinam erunt adjutores mei apud Deum? Responderunt Apostoli: Nos erimus adjutores Dei: credidimus in Deum: & testis esto, quòd nos sumus Moslemi. 52. Domine noster, credidimus in id, quod demisisti *(idest in Euangelium)* & secuti sumus Legatum *(idest Jesum)*. Scribe ergo nos cum Testificantibus. 53. Et dolosè egerunt *Judæi in Jesum*: & dolosè egit Deus *in eos*: & Deus est præstantissimus dolosè agentium. 54. Cùm dixit Deus: O Jesu, equidem defungi faciam te, & levabo te ad me, & immunem faciam te ab iis, qui sunt infideles: & ponam eos, qui sequuti fuerint te supra eos, qui fuerint infideles, usque ad diem resurrectionis: tum ad me erit reditus vester, & dijudicabo inter vos circa id, in quo fuistis discordes *(idest circa Religionem)*. 55. Porrò qui infideles fuerint, puniam eos pœna vehementi in hoc mundo, & in futuro sæculo: & non erit illis *ullus* ex adjuvantibus. 56. An verò qui crediderint, & fecerint recta, persolvet illis mercedes eorum, & Deus non amat iniquè agentes? 57. Hoc recitamus tibi de Signis, & Commemoratione sapienti. 58. Utique similitudo Jesu apud Deum, est sicut similitudo Adam: creavit illum ex pulvere, deinde dixit ei: Esto: & fuit. 59. Veritas *est hæc* à Domino tuo: ne igitur sis ex dubitantibus. 60. Qui ergo disputaverit tecum de ea, post id, quod venit tibi de scientia: dic: Venite, vocemus filios nostros & filios vestros, & uxores nostras, & uxores vestras, & personas nostras, & personas vestras: deinde suppliciter oremus: tum conjiciamus maledictionem Dei super mentientes. 61. Certè hæc est sanè historia vera: & non est ullus Deus nisi Deus: & profectò Deus ipse sanè est Præpotens, Sapiens. 62. Quòd si tergiversati fuerint, profectò Deus est cognitor pravè agentium.

NOTÆ.

XXXV. *Xor Amran*]. De hac ita Gelal حنة لما سنت واشتقات للولد فدعت الله واحست بالحمل وهلكا عمران وهي حامل : *Anna hæc appellabatur, quæ jam senuerat, & desiderabat prolem: oravitque Deum, & sensit se gravidam esse. Mortuus est autem Amran, cùm adhuc illa gravida esset.*

Liberum]. Gelal.: خالصا من شواغل الدنيا لخدمة بيتك المقدس : *liberum ab occupationibus*

bus, & negotiis mundanis, administrandum in domo sancta tua.

XXXVI. *Et non est fœmina sicut Masculus*] idest ut explicat Gelal non est apta ad ministerium Templi sicut masculus.

A Satana lapidato]. Gelal. الطرود *projecto*, alludit ad fabulam, quia, ut inferiùs videbimus, fingunt Mahumetani, Dæmones ante nativitatem Mahumeti in orbibus cœlestibus residentes, in illius ortu flammarum globis lapidatos, atque in terram dejectos fuisse. Vel ad id, quod fertur, Abraham lapidasse Dæmonem, cùm tentavit eum, ne divino imperio de filio suo immolando obsequeretur: in cujus rei memoriam consueverunt Mahumetani tempore peregrinationis Meccanæ, lapillos aliquot in Araphat, & in Valle Mina contra Diabolum projicere. Hinc opinantur aliqui, innui immunitatem ab originali culpa Beatissimæ Virginis, ejusque Filii: in qua sententia videtur fuisse Gelal, dum ita explicat hæc verba Alcorani: وفي الحديث ما من مولود يولد الا مسه الشيطان حين يولد فيستهل صارخا الا مريم وابنها رواه الشيخان: & *in historiis habetur, nullum nasci, nisi tangat eum Satanas quandò nascitur; & ideò erumpit in vagitus; præter Mariam & Filium ejus. Referunt hoc duo Seniores.* Thalebiensis asserit, hæc verba relata à duobus Senioribus, dicta fuisse ab ipso Mahumeto, facitque hujus rei auctorem Abuhoreiram. Confirmat hanc Mahumetanorum opinionem Cottada, his verbis كل ادمي يحفز بطعن الشيطان في جنبه حين يولد غير عيسى وامه جعل بينهما حجاب فاصابت الطعنة الحجاب ولم ينفذ اليهما منه شي: قال: وذكر لنا انهما كانا لا يصيبان من الذنوب كما يصيب سائر بني ادم: *Omnis natus ex Adam confoditur in latere tactu Satanę quandò nascitur, excepto Jesu, & Matre ejus: nam posuit Deus inter eos, & Satanam velamen: itaut tactus Satanæ steterit in velamine, nec pertigerit ad eos ulla ex parte. Prætereà narratum est nobis, quòd neuter commiserit ullum peccatum, sicut committunt cæteri filii Adam.* Idem Thalebiensis in explicatione hujus loci habet quædam, quæ non modicam lucem possunt Alcorani verbis afferre, quæ ex arabico fideliter translata, sic se habent.

Anna uxor Amran, fuit filia Phacudi, Mater Mariæ, & avia Jesu. Dixit Ebnabbas: Hic Amran filius fuit Mathan, diversus ab Amran patre Moysis, cùm inter utrumque intercesserint mille centum & octo anni (cognovit hallucinationem Prophetæ sui, sed frustrà conatur eam excusare). *Erant autem filii Mathan principes filiorum Israel, & Pontifices eorum. Et reges eorum. Et dixit Ebn-Isaac, fuit Amran filius Ascham ex filiis Salomonis per quindecim generationes. Mater verò Mariæ vovit se oblaturam Templo filium, quem peperisset. Et historia hujus rei est; quòd Zacharias & Amran acceperunt in uxores duas sorores, ambas filias Phacudi; nempè Ascicham* (idest Elisabet) *quam accepit Zacharias; & Annam, quam accepit Amran. Erat verò Anna vetula, & sterilis, & jam desperabat prolem. Cùm autem vidisset in quadam arbore avem cibum præbentem pullis suis, excitatum est in ea desiderium prolis. Cumque hanc à Deo postularet, promisit se oblaturam Templo filium, quem peperisset, ut ministraret in eo. Accidit autem ut pareret filiam &c.*

XXXVII. *Suscepit ergo eam Dominus &c.*] *Ita hunc locum explicat & illustrat Gelal: Suscepit eam à matre ejus, & crescere fecit eam indole pulchra: & crescebat in una die, quantum crescit Infans in uno anno. Attulit autem eam mater ad Pontifices præsides Templi, & ait: Offero vobis hanc votivam oblationem. Illi verò lętati sunt de ea, eò quòd esset filia Amran Antistitis ipsorum. Dixit autem Zacharias: Mihi hæc justiùs debetur, quàm cęteris, nàm amita ejus est uxor mea. Illi verò responderunt: Nequaquam sed sorti id committamus. Abierunt autem Sacerdotes numero viginti novem ad flumen Jordanem, & projecerunt in illud virgas suas cum pacto, ut is, cujus virga consisteret in aqua, & supernataret, susciperet puellam in custodiam. Substitit autem virga Zachariæ, qui accepta puella, ędificavit ei cænaculum, & afferebat ei cibum, & potum, & unguenta. Invenit autem apud eam fructus hyemales in æstate, & æstivos in hyeme.* Hactenus Gelal.

XXXIX. *Vocaverunt itaque eum Angeli*]. Nomine Angelorum intelligunt hic Jahias & Gelal unicum Angelum, nempè Gabrielem.

In verbo quod est à Deo]. Explicat Gelal. اى عيسى انه روح الله وسمى كلمة الله لانه خلق بكلمة كن: *idest Jesum: quia ipse est Spiritus Dei. Appellatus est autem Verbum quia Deus creavit eum per Verbum Esto.*

Et Dominum] Gelal. متبوعا *quem alii sequantur*; seu Caput Sectæ.

Et cęlibem] Jahias الذى لا ياتى النساء *qui non accedit ad fœminas*. Eodem modo Gelal. منوعا من النسا: *continentem se à mulieribus* & addit روى انه لم يعمل خطية ولم يهم بها: *habetur ex traditione illum nunquam fecisse peccatum, neque cogitasse de eo.*

XLII. *Et puram fecit te*] Explicat Gelal: من مسيس الرجال *à contactu virorum.*

Sæculorum omnium] Arabicè العالمين *Mundorum* Exponit Gelal. اى افضل زمانك *idest super mulieres ætatis tuæ.*

XLIV. *Hoc est ex historiis Arcani*]. Gelal. اخبار ما غاب عنك; *ex historiis, quæ remotæ erant à te*, seu quæ te latebant.

XLV. *Verbum ex se*] Gelal. اى ولد *idest filium.*

Filium Mariæ] Cur Alcoranus & Mahumetani vocent Jesum *filium Mariæ*, rationem reddit Gelal his verbis: خاطبها بنسبته اليها تنبيها على انها تلده بلا اب عادة الرجال نسبتهم الى ابايهم: *alloquitur eam referendo ortum ejus ad ipsam, ut eam magis honoraret: quia paritura erat eum sine patre; cùm ortus seu prosapia hominum soleat referri ad patres eorum,* non autem ad matres.

Conspicuum in hoc mundo & in futuro sæculo] Explicat,

plicat Gelal: في الدنيا بالنبوة وفي الاخرة بالشفاعة والدرجات العلى : *in hoc mundo propter donum prophetiæ: & in futuro sæculo, quia erit intercessor hominum, & obtinebit gradus eminentes.*

XLVI. *In cunis, & ætate provectus*] Gelal اى طفلا قبل وقت الكلام : *idest infans ante tempus locutionis.* Jahias اى فى حجر امه وكبيرا *idest in sinu matris suæ, & jam grandis.* Thalebiensis كهلا بعد نزوله من السما : *in ætate adulta, idest postquam descenderit è Cælo,* rediturus in mundum.

XLVIII. *Et docebit eum librum*] Jahias & Gelal pro الكتاب *libro* intelligunt الخط *Scripturam seu modum* scribendi:

Et mittet eum legatum]: Thalebiensis وكان اول انبياء اسرايل يوسف واخرهم عيسى : *primus Prophetarum Israelitis fuit Joseph, ultimus autem Jesus.* Concludit Gelal فنفخ جبرايل فى جيب درعها فحملت وكان من امرها ما ذكر بسورة مريم : *Cùm autem Gabriel insufflasset in aperturam tunicæ ejus ad collum, illa concepit. Cætera verò, quæ ad eam pertinent, habentur in Sura Mariæ.*

Et fiet avis]. Gelal: فخلق لهم الخفاش لانه اكمل الطير خلقا فكان يطير وهم ينظرونه فاذا غاب عن اعينهم سقط ميتا : *Et creavit illis vespertilionem, eò quòd sit perfectissimus natura omnium volucrum: & volabat coram eis: cùmque ab oculis eorum sese removisset, cecidit mortuus.* Thalebiensis accipit avem genericè لانه خلق طيرا كثيرة : *quia,* inquit; *ipse creavit aves multas.*

Et curabo cæcum.] Gelal. وكان بعثه فى زمان الطب فابرأ فى يوم خمسين الفا بالدعاء بشرط الايمان : *fuit autem missus à Deo in tempore medicinæ* (idest ad curandos infirmos), *sanavitque una die quinquaginta millia infirmos, cum pacto ut crederent.*

Et vivificabo mortuos] Gelal. فاحيا العازر صديقا وابن العجوز وابنة العاشر فعاشوا وولد لهم وسام بن نوح ومات فى الحين : *suscitavit autem à mortuis Lazarum Justum: & filium Vetulæ* (idest Viduæ Naim) *& filiam Publicani* (idest Jairi Archisynagogi) *qui omnes vixerunt, & genuerunt filios: & Sem filium Noe, qui statim mortuus est.* Addit Thalebiensis, *Christum resuscitasse Sem filium Noe per invocationem Nominis Maximi* (nimirùm יְהֹוָה) *illum verò exisse è sepulchro cum dimidia parte capitis cana, cùm tamen eo tempore homines non canescerent; eò quòd putasset, se vocatum fuisse ad extremum Judicium.* Notat autem Gelal, Christum fecisse hæc miracula باذن الله *per voluntatem, seu concessionem Dei,* prout bis habet Alcoranus: لنفى توهم الالهية فيه *ad repellendam opinionem de Divinitate ejus.*

XLIX. *Et veni confirmaturus &c.*] idest ut confirmarem, seu probarem veritatem Pentateuchi, qui datus fuit à Deo ante me.

Et ut licitam faciam vobis] Gelal. فاحل لهم من السمك والطير ما لا صيصية له وقيل احل المجموع فبعض بمعنى كل : *licitos fecit eis pisces & aves carentes pinnulis, seu pennis. Alii dicunt, licita fecisse eis omnia; itaut partem, seu quædam stet pro omnia.*

LI. *Cùm autem sensisset Jesus*]. Hæc quæ spectant ad Judæorum perfidiam, & insidias ac dolos contra Jesum, ut eum occiderent, itemque ad illius mortem, variis figmentis involvuntur à Scriptoribus Moslemis, quorum nonnullos, eorum verbis latinè fideliter redditis, hic placuit afferre. Hæc omnia in Prodromo parte 3. cap. 19. pag. 63. *Ebno-Saidus Mogrebiensis ab Ismaele allegatus in cap. de Jesu filio Mariæ, hæc habet: Quærebant autem Judæi summo studio comprehendere Jesum: & venit quidam ex Apostolis ad Herodem Judicem Judæorum, & ad Collegium Judæorum, & dixit: Quid dabitis mihi, si indicavero vobis Christum? Et dederunt ei triginta denarios, quos cùm accepisset, ostendit eis ubi ille esset. Dixit Ebnol-Athirus in suo Chronico: Variæ sunt Doctorum opiniones circa mortem ejus, antequam assumeretur in Cælum. Dicunt nonnulli, assumptum fuisse absque eo, quòd moreretur. Alii autem dicunt, Deum immisisse illi mortem per tres horas; alii verò per septem horas: & deinde in vitam illum revocasse. Auctores hujus secundæ sententiæ habent pro fundamento ea verba Alcorani: Equidem defungi te faciam, & assumam te ad me. Cùm autem apprehendissent Judæi hominem quemdam, qui erat similis Christo, ligaverunt eum, & cæperunt attrahere eum funibus, & dicebant ei: Tu vivificabas mortuos, an non salvabis te ipsum ab his funibus? Et expuebant in faciem ejus, & conjecerunt super eum spinas & crucifixerunt eum, & permansit in Cruce sex horas. Deinde petiit corpus ejus Joseph faber lignarius ab Herode, qui erat Judex Judæorum & cognominabatur Pilatus, & sepelivit illud in sepulchro, quod sibi ipsi præparaverat. Descendere autem fecit Deus Christum de Cælo ad Mariam Matrem ipsius, quæ flebat eum; & dixit ei: Deus assumpsit me ad se, neque contigit mihi nisi optimum. Et præcepit ei, ut congregaret ad se Apostolos, & constituit eos in terra legatos Dei, & præcepit eis, ut prædicarent ex parte sua id, quod sibi mandaverat Deus. Et divisi sunt Apostoli, unusquisque in eam regionem, quam constituerat ei.* Dixit Kilæus: *Et ingressi sunt Apostoli per portas Civitatum, ad quas missi fuerant, & unusquisque eorum loquebatur lingua illius civitatis, ad quam missus fuerat.*

Alio modo refert hoc ipsum Amruus Auctore Assbato, & Alfaddio, his verbis: *Tunc Judæi congregaverunt turbam adversus Jesum filium Mariæ, & concluserunt eum intra quamdam domum; ibique superveniente*

niente illis nocte pernoctaverunt custodientes eum. Revelavit autem ei Deus verba illa Alcorani: Ego sane defungi te faciam, & exaltabo te ad me, & liberabo te ab infidelibus. Præmonuit autem Jesus socios suos de hoc, & dixit: quis vestrum vult suscipere in se figuram vultus mei, ut Judæi occidant illum pro me? & Deus collocabit eum mecum in die resurrectionis: Respondit quidam ex illis: Ego suscipiam. Impressa fuit igitur illi figura Jesu: Jesus autem raptus est in Cælum: Mane autem facto, inventi sunt socii Jesu esse undecim, cùm anteà essent viginti. Nam inter eos erat ille, cui impressa fuerat figura Jesu: nec dubitaverunt eum esse Jesum; quamobrem capientes eum, crucifixerunt, & occiderunt.

Alio modo narrat rem Thalebiensis explicans Suram quartam de mulieribus §. 255. *Cùm vellent,* inquit, *Judæi occidere Jesum, misit Deus Gabrielem, qui immisit eum intra fenestram cujusdam domus, unde Deus elevavit eum in Cælum. Judas autem, qui erat caput & dux Judæorum, præcepit cuidam ex suis asseclis, qui vocabatur Titianus, ut ingrediens per illam fenestram occideret eum. Ingressus Titianus intra fenestram, non invenit Jesum: Deus autem impesuit illi similitudinem Jesu, itaque captum crucifixerunt, & occiderunt eum.*

Mocatelus Auctor inter Mahumetanos celebris ita factum refert: *Miserunt Judæi exploratorem quemdam, qui observaret ubi esset Jesus, & quò se reciperet. Ascendit autem Jesus in montem, & veniens Angelus apprehendit eum duobus digitis, & elevavit in Cælum: conjecitque Deus figuram Jesu in exploratorem illius: & existimantes Judæi illum esse Jesum, crucifixerunt, & occiderunt eum. Ille verò dicebat: Ego non sum Jesus, sed sum talis filius talis. At illi non præstantes ei fidem, occiderunt eum.*

Ismael filius Aly paulò aliter rem narrat dicens: *Celebravit Jesus Pascha, feria quinta, cum pane & vino: & ingressus est in domum cujusdam ex asseclis suis. Deinde exiit in nocte præcedente feriam sextam in montem. Unus autem ex discipulis ejus, Judas nomine, festinavit ad Principes Judæorum, & accepit ab eis triginta nummos pro pretio, ut indicaret eum illis. Deus autem posuit similitudinem Christi in Juda prædicto. Acceperunt ergo eum, & ligaverunt, & percusserunt & attraxerunt eum; & posuerunt super caput ejus coronam de spinis, & exercuerunt contra eum omnia edibilia, & excruciaverunt eum in reliquo illius noctis, ante feriam sextam, donec facto mane crucifixerunt eum hora tertia prædictæ feriæ sextæ, existimantes eum esse Christum, & crucifixi sunt cum eo duo latrones super montem Calvarium, & mortui sunt hora nona.* Sed audiendus iterum Thalebiensis in expositione verborum Alcorani, quæ præ manibus habemus in hac Sura tertia de familia Amron §. 53. *Et dolosè egerunt &c.* Ita igitur Thalebiensis. *Hic verbis innuitur id, quod moliti sunt Judæi circa cædem Jesu, donec invenirent rationem eam facilè exequendi. Nam cùm hi ejecissent eum, & ipse cum Apostolis ad eos rediisset, cæpit eis iterùm prædicare. Illi verò anxiè cogitaverunt de eo interficiendo, & convenerunt inter se adversus eum. Et hic fuit dolus eorum. Dolus autem Dei in eos fuit injectio similitudinis Jesu in unum ex eis, qui voluerat occidere eum, itaut hic occisus & crucifixus fuerit. Jesus autem raptus est in Cælum.* Addit alius Auctor nomine Vahebus. *Venit Mater Jesu, & alia mulier, quæ fuerat dæmoniaca, sed liberata à Jesu, & flebant apud Crucem. Sed accedens Jesus, dixit eis: Super quem fletis? At illæ responderunt: Super te. Ille verò dixit: Rapuit me ad se Deus in Cælum, & nihil mihi, nisi faustum evenit. Porrò Judæi decepti sunt in similitudine mea. Post septem autem dies dixit Deus ad Jesum; Descende ad Mariam, quæ maximo mærore conficitur; ita ut nemo unquam tot lacrymas effuderit: & congrega Apostolos, & mitte eos ad prædicandum per Orbem. Posteà elevavit eum iterùm Deus ad se.*

Hæc est communis & certa apud Mahumetanos sententia, nempè, non Christum ipsum, sed alium quempiam sub imagine & similitudine ejus à Judæis comprehensum, cruciatum, crucifixum atque occisum fuisse: Christum verò eodem tempore à Deo in Cœlum raptum ad se fuisse, unde circa finem mundi in Orbem terrarum cum supremo supra gentes omnes imperio est rediturus, & tandem felicissimè ac placidissimè moriturus.

Utrum verò Christus ante elevationem in Cœlum naturali morte functus fuerit; variæ sunt inter eos sententiæ, de quibus ita in hoc loco Thalebiensis. *Prima sententia est Vahedi dicentis: Mori fecit Deus Jesum, ac mortuum servavit per tres horas diei, antequam venirent Judæi ad eum comprehendendum; deinde elevavit eum Deus. Secunda est Ebn-Isaac, qui ex Christianorum testimonio* (sed falsò) *censet Deum morti eum subjecisse per septem horas diurnas, deinde vitæ eum restituisse & ad se sublevasse. Tertia sententia est Aldhacaki, & communis Expositorum; in his verbis Alcorani; Certè ego defungi te faciam, & elevabo te ad me &c. esse hysterologiam,* (*seu* ὕστερον πρότερον) *itaut intelligendum sit, Deum prius elevasse Jesum ad se, & ab infidelibus liberasse, & deinde eum morti subjecturum, quandò redibit in Mundum. Interrogatus autem fuit Hoseinus filius Phadeli, an inveniret in Alcorano reditum Jesu è Cælo in mundum. Respondit se invenire in Sura tertia familiæ Amran, ubi asseritur Christum allocuturum esse homines senem. Porrò cùm non pervenerit ad senectutem ante assumptionem in Cælum, consequens est, ut rediturus sit in mundum, quò senex evadat. Dixit Bejenanius Sceibanensis. Cùm esset Jesus in Monte Oliveti, excitatus fuit ventus vehemens: cùmque ille incitato cursu ferretur, in eo cursu elevatus fuit à Deo in Cælum: erat autem indutus thorace ex pilis confecto.* Hactenus Thalebiensis.

Cùm autem certum sit apud Mahumetanos Christum in mundum esse rediturum supremum omnium Imperatorem; & per eum auream ætatem reducendam; dubium est quandiù in eo victurus sit. Thalebiensis ita de hoc pronunciat: ويلبث في الارض اربعين سنة وفي رواية كعب الاخبار اربعا وعشرين سنة ثم تيزوج ويولد له ثم يتوفى ويصلي المسلمون عليه ويدفنونه في حجرة النبي صلى الله عليه وسلم: *& commorabitur in terra quadraginta annos. Sed in relatione Caab Alachbari, habetur commoraturum esse quatuor supra viginti annos. Deinde susceptis ex conjuge liberis morietur, orabuntque Moslemi super eum, & sepelient eum in conclavi Prophetæ nostri.* Hæc de Christo, ejusque morte sentiunt communiter Mahumetani. Cùmque in nonnullis inter se dissentiant, in hoc tamen omnes conveniunt, non ipsum Christum, sed alium sub imagine ejus ea passum esse, quæ illi in Euangelio tribuuntur.

Quod attinet ad Apostolos Christi, varia fabulantur Mahumetani. Ita de illis hoc loco Gelal: هم اصفيا عيسى اول من امن به وكانوا اثنى عشر واسمهم بالعربي الحواريون من الحور وهو البياض الخالص وقيل كانوا قصارين يحورون الثياب اي يبيضونها: *hi fuerunt Electi Jesu, primi qui crediderunt in eum: erant autem duodecim, & vocantur Arabicè Havariuna, voce havar, quæ significat albedinem puram & sinceram. Quidam dicunt eos fuisse fullones, seu vestium dealbatores.* Alii tamen meliùs existimant ita dictos fuisse, eò quòd vestibus albis uterentur.

LIV. *Et ponam eos, qui secuti sunt te, supra eos*]. Gelal. صدقوا نبوتك من المسلمين والنصارى فوق الذين كفروا بك وهم اليهود يعلونهم بالحجة والسيف:

qui

qui crediderunt in prophetiam tuam, Mahumetani scilicet & Christiani supra eos, qui non crediderunt in te, scilicet Judæos, quos hi duo superant argumentis & armis.

LVII. *De signis & commemoratione sapienti*] Gelal. أى القرآن idest *de Alcorano.*

LVIII. *Utique similitudo Jesu &c.*] nimirùm similis fuisse asseritur Jesus in creatione sui, & in ortu mirabili ex matre sine patre, Adæ, qui creatus fuit à Deo ex solo pulvere. Ita Gelal, & cæteri Expositores.

LX. *Venite vocemus filios nostros*] Refert hic Gelal, Mahumetum invitasse Christianos, qui venerant ad ipsum legati ex provincia Nagerana in Arabia, & disputabant cum eo de his historiis; ut simul convenirent juxta propositam conditionem in Alcorano. Illi verò responderunt, sese velle priùs de hoc deliberare. Dixit autem eis Episcopus, qui erat caput eorum. Vos jam nostis Mahumetum esse Prophetam, & nullam gentem maledixisse alicui Prophetæ, quin statim gens illa perierit. Illi verò neglecto Episcopi consilio, reversi sunt ad Mahumetum, qui jam egressus fuerat cum filia sua Phatema, & marito ejus Aly & duobus nepotibus Hasano & Hosceino ejusdem filiis: dixitque eis: Expectate, donec precatus fuero. Sed illi crediderunt in eum, nec voluerunt ei maledicere: conveneruntque de tributo ei persolvendo. Refert autem Ebn-abbas Mahumetum dixisse: لو خرج الذين يباهلون لرجعوا لا يجدون : *Si egressi fuissent, & maledixißent mihi: certè rediißent, & non invenissent neque opes, neque familiam.* Alii ferunt eum dixisse فلو خرقوا لا خترقوا *si laceravissent, certè lacerati fuissent.* Vide vitam Mahumeti cap. 21. pag. 28. & Prodromi partem 2. cap. 6. pag. 42.

R E F U T A T A.

I. Jam superiùs indicavi, quàm turpiter hallucinatus sit Mahumetus, existimando Beatissimam Mariam Deiparam eamdem fuisse cum Maria filia Amran, & sorore Moysis & Aaron. Quidam Mahumetani, teste Guadagnolo suprà laudato, in sua apologia sectione 3. cap. 8. volunt Mariam illam filiam Amran usque ad hæc tempora miraculosè à Deo vivam conservatam fuisse. Sed in libro Numer. cap. 20. clarè habemus, illam mortuam fuisse in Cades, & ibidem sepultam. Fortassè, ut Mahumetanorum plerique tenent μετεμψύχωσιν, dicere poterunt animam unius Mariæ in alterius corpus emigrasse. Verùm Pythagorica deliramenta hæc sunt. Zamchascerius ita Prophetam suum purgare nititur ab errore: ال عمران موسى وهرون ابنا عمران بن
يصهر وقيل عيسى ومريم بنت عمران بن ماثان
وبين العمرانين الف وثماني مائة : وال
عمران ذرية بعضها من بعض يعني ان الا
لين ذرية واحدة متسلسلة متشعب بعضها
من بعض موسى وهرون من عمران وعمران
من يصهر ويصهر من قاهث وقاهث من
لاوي ولاوي من يعقوب ويعقوب من اسحق
وكذلك عيسى بن مريم بنت عمران بن ماثان
بن سليمان بن داود بن ايشى بن يهوذا
بن يعقوب بن اسحق : وامراة عمران هي
امراة عمران بن ماثان على اثر قوله وال عمران
ما يرجح ان عمران هو عمران بن ماثان جد
عيسى : فان قلت كانت لعمران بن يصهر بنت
اسمها مريم اكبر من موسى وهرون ولعمران
ابن ماثان مريم البتول فما ادراك ان عمران
هذا هو ابو مريم البتول دون عمران ابي مريم
التي هي اخت موسى وهرون قلت كفى
بكفالة زكريا دليلا على انه عمران ابو البتول
وان زكريا بن اذن وعمران بن ماثان كانا في
عصر واحد فقد تزوج زكريا بنته ايشاع اخت
مريم فكان يحيى وعيسى ابني خالة روي
انها كانت عاقرا لم تلد : *Familia Amran intelligitur esse Moyses & Aaron filii Amran, qui fuit filius Jeshar. Alii dicunt per familiam Amran intelligi Jesum & Mariam filiam Amran filii Mathan. Inter hos autem duos Amranes fluxerunt anni mille octingenti. Familia autem Amran dicitur generatio, in qua alii ex aliis orti sunt: quia duæ familiæ, nempè familia Amran filii Jeshar, & familia Amran filii Mathan, fuit generatio una concatenata simul, in qua alii ex aliis diffusi sunt: videlicet, Moyses & Aaron ex Amran & Amran ex Jeshar, & Jeshar ex Cahath, & Cahath ex Levi, & Levi ex Jacob, & Jacob ex Isaac, & similiter Jesus & Maria filia Amran filii Salomonis, filii David, filii Isai, filii Juda, filii Jacob, filii Isaac. Uxor autem*

autem Amran fuit uxor Amran filii Mathan, juxta dictum illius. Sed familia Amran non refertur ad Amran filium Mathan avum Jesu. Quòd si dicas: Amran filius Jeshar habuit filiam nomine Mariam, grandiorem natu, quàm Moysen & Aaron: Amran item filius Mathan habuit Mariam Virginem: & quomodò cognoscere possumus, hunc Amran fuisse patrem Mariæ Virginis, & non potiùs Amran illum, qui fuit pater Mariæ sororis Moysis & Aaron? Respondeo: sufficiens argumentum est tutela suscepta à Zacharia, ad probandum Amran hunc fuisse patrem Mariæ Virginis. Nam Zacharias filius Adhan, & Amran filius Mathan fuerunt eodem tempore, & Zacharias accepit in uxorem filiam ejus Aisam, (idest Elisabeth) sororem Mariæ; itaut Joannes & Jesus essent filii materteræ: & dicitur hæc fuisse sterilis, itaut liberos non pareret:

Verùm insulsa omninò & ridicula hæc responsio est. Primò enim gratis, & prorsùs falsò fingitur patrem Mariæ Virginis Amran fuisse, cùm in nullis historiis hoc legatur; sed communis & constans omnium sententia fuerit, patrem Mariæ Virginis fuisse Joachim. Deinde petitur principium: hoc enim est, quod nos inquirimus, cur nimirùm Mahumetus faciat patrem Mariæ Virginis Amran, qui fuit pater Mariæ sororis Moysis, & Aaron: & præstereà inferiùs vocet Mariam Virginem اخت هرون *sororem Aaron*, cùm tamen nunquam fratrem hujus nominis habuerit. At enim non potest Mahumetus de priori Amran loqui, cùm ponat eum eodem tempore cum Zacharia, qui multis sæculis vixit post illum Amran. Verùm in hoc nos dicimus Mahumetum turpissimè hallucinatum fuisse, quòd ita temporum, rerumque ordinem confuderit, id quod si semel tantùm fecisset, posset fortasse aliquantisper excusari: sed in hujusmodi achronismis nimis sæpè peccat, & eum Mahumetani cum usura imitantur. Huc accedit ineptè satis Zamchascerium distinguere hic duos Amranes: nullum enim afferri potest hujus distinctionis fundamentum. In eo etiam peccat Zamchascerius cum cæteris Expositoribus, quòd velint Annam & Aisam, sive Elisabetham fuisse sorores; & Amran patrem Moysis fuisse filium Jeshar, seu Ishar: cùm Amran & Ishar fuerint fratres germani, & ambo filii Cahat, ut patet ex libro Exodi cap. 6. & alibi.

Si autem quærat lector, cur Mahumetani, uxorem Amran vocent Annam, non autem Jochabed, quæ fuit uxor Amran patris Moysis: responderi potest, illos cùm non legerent in Alcorano nomen uxoris Amran, quam facit matrem Mariæ Virginis, secutos fuisse in hoc communem Christianorum sententiam & usum, præsertim, cùm licèt ipsi crassi essent, nunquam tamen sibi persuaderent, Prophetam suum adeò bardum, stupidumque fuisse, ut in errores tàm manifestos prolaberetur.

II. Porrò ea, quæ hic habentur de Zacharia Joanne, Maria, & Jesu, magna ex parte mendacii, vel fabulæ convincuntur ab Euangelio. Et licèt ea Expositores Moslemi aliis fabulis & nugis in immensum augeant: semper tamen de Maria & Jesu honorificentissimè loquuntur: & ea ipsa, quæ confingunt, nihil indigni aut probrosi continere videntur. Hauserunt ea fortassè ex apocryphis hæreticorum libris, & præsertim ex quodam, in quo agitur de infantia Salvatoris; vel ex simpliciorum Christianorum relatu. Probabile etiam est Judæos aliquos suggessisse: nam de creatione illa volucrum ex luto, & de sanatione morbosorum per nomen Dei ineffabile: itemque de volatu per aera, & de aliis, quæ Alcoranus & Mahumetani Christo tribuunt, expressa in Thalmude mentio habetur. Satis habuit diabolus, quando res ad Christum spectantes abolere non potuit, fabulis eas, ac nugis permiscere.

III. Mentitur Alcoranus, dum refert, Angelum dedisse Zachariæ pro signo, quod postulaverat, silentium, seu privationem loquelæ per tres dies. Non enim pro signo (quod nullum postulaverat) sed pro incredulitate, damnatus fuit Zacharias ad silentium, non quidem trium dierum, sed novem mensium.

IV. Non tamen mendacii notam meretur Alcoranus, cùm vocat Christum *Spiritum*, & *Verbum Dei*, vel *ex Deo*, eique vim creandi attribuit: per hoc enim, velit nolit, fatetur apertè Christi divinitatem, quam tamen in Alcorano non semel inficiatur. Verùm cùm proprium sit Impostorum sibi contradicere, & vel invitò veritatem fateri, quam spontè negant & impugnant, ex verbis Alcorani ita contra Mahumetanos libet argumentari. Verbum Dei juxta principia fidei ipsorum ab Algazelo in symbolo suæ professionis allata, duplex est: alterum ازلي قديم قايم بذاته *æternum sine principio subsistens in essentia ejus.* alterum مقرو بالالسنة مكتوب للمصاحف محفوظا في القلوب: *quod legitur linguis, scribitur in libris, & custoditur in cordibus.* Christus non fuit Verbum Dei secundi generis, ut patet: ergo dicendum est fuisse primi, & per necessariam consequentiam fuisse Deum: Nam quidquid est æternum, & increatum, & subsistit in Essentia Dei, non potest nisi esse Deus. Vide Prodr. p. 3. cap. 18. pag. 60.

Respondet Gelaleddinus سمي كلمة الله لانه خلق بكلمة كن: *Nominatus est Verbum Dei, quia creatus est à Deo per verbum Esto.* Dixit nimirùm Deus illi: Esto, & fuit.

Sed si hoc esset; eodem modo qui v. g. per aquam mundatur, vel per ignem calefit, vel sanatur per pharmacum, dici posset aqua, ignis, vel pharmacum. Præterea ex ista ratione omnia dici poterunt Verbum Dei, nam Deus dixit & facta sunt: & ita asinus etiam erit verbum Dei, quia saltem in prima creatione, dixit ei Deus esto, & fuit. Bedavius aliam affert rationem سمي بذلك مسيحي لانه وجد بامره

بامره تعلي دون اب : *ita vocatus fuit Jesus, quia extitit per imperium Dei sine patre.* Atqui etiam primus asinus extitit ad imperium Dei non solùm sine patre, sed etiam sine matre. In quodam Lexico m. f. Arabico, cui titulus est لجماع اللغة affertur hæc alia ratio

سمي كلمة الله لانه انتفع في الدين بكلامه كما قيل فلان سيف الله اسد الله : *dictus fuit Verbum Dei, quia verbis suis profuit religioni: sicut aliquis dicitur gladius Dei, leo Dei.* Sed præterquam quòd hæc responsio est admodùm violenta, plures alii verbo suo profuerunt religioni, nec tamen ullus unquam appellatus est Verbum Dei. Hæc autem appellatio in Christo notat aliquid speciale ac singulare.

Ex nomine etiam روح الله *Spiritus Dei*; vel روح من الله *Spiritus ex Deo* (nam utroque modo vocant eum Mahumetani & Alcoranus), ostenditur apertissimè Christi divinitas. Nam cùm spiritus Dei debeat esse in Deo & in Deo esse non possit accidens, sequitur spiritum istum esse substantiam, & consequenter Deum.

Hic etiam se torquent, & distorquent sapientes Moslemi. Gelal exponens ea verba Suræ 66. quæ scribitur التحريم *Prohibitio* §. 14.

ومريم بنت عمران التي احصنت فرجها فنفخنا فيها من روحنا : *Et Maria filia Amran quæ custodivit vulvam suam, & propterea insufflavimus in eam de spiritu nostro*, hæc habet من روحنا جبرايل حيث نفخ في جيب درعها بخلق الله فعله الواصل الي فرجها فحملت بعيسى : *de spiritu nostro Gabriele, quandò insufflavit in aperturam tunicæ ejus ad collum, efficiente Deo, flatus ejus perveniret ad vulvam ejus, & ex eo conciperet Jesum.* Ahmed autem filius Abdolhalimi exponens verba Suræ 4. النساء *de mulieribus* §. 170. انما المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وكلمته القيها الي مريم وروح منه فامنوا بالله ورسله : *Certè Christus Jesus filius Mariæ est legatus Dei & Verbum ejus, quod injecit in Mariam, & Spiritus ex eo: itaque credite in Deum & legatos ejus*, ita scribit. وروح

منه اي ذو روح منه اضيف اليه تعالي تشريفا له وليس كما زعمتم ابن الله او الهـا معه وثالث ثلاثة لان ذو الروح مركب والاله تنزه عن التركيب وعن نسبة المركب اليه : *Et spiritus ex eo idest habens spiritum ab eo: & refertur ad ipsum Deum, ad denotandam nobilitatem & excellentiam ejus: non autem sicut vos (Christiani) putatis, est filius Dei, aut Deus simul cum eo, & tertius trium (idest una ex tribus Personis divinis). Nam habens spiritum, est quid compositum: absit autem ut sit in Deo ulla compositio, vel aliquid compositum de illo prædicetur.* Zamchascerius autem ita hunc ipsum locum exponit وقيل لعيسى كلمة الله وكلمة منه لانه وجد بكلمته وامره لا غير ومن غير واسطة اب ولا نطفة وقيل له روح الله وروح منه لذلك لانه ذو روح وجد من غير جزء من ذي روح كالنطفة المنفصلة من الاب الحي وانما اخترع اختراعا من عند الله وقدرته خالصة : *Dictus fuit Jesus Verbum Dei, & Verbum ex Deo, quia extitit per verbum ejus, & imperium ejus, non aliter: neque per patrem, aut ex semine. Dictus autem fuit Spiritus Dei, & Spiritus ex Deo, ideò quia ipse habens spiritum extitit sine literis ab habente spiritum, sicut semen quod abscinditur à patre vivo: & quidem emanavit à Deo, & potentia ejus absoluta.*

Sed hic etiam petimus à Mahumetanis, quisnam sit iste Spiritus Dei. Estne flatus aereus, vel spirabilis aura? Atqui Christus neque flatus est, neque aura, neque hæc reperiuntur in Deo. Estne aliquod accidens, vel substantia Deo superaddita? At hæc à Deo Mahumetani ipsi rejiciunt. Respondet Gelaleddinus, spiritum hunc esse Gabrielem, quia sufflavit per aperturam interulæ matris ejus ad collum, & flatus ejus descendens intravit in uterum ejus, & ex eo ipsa concepit Jesum. Verùm præterquam quòd hujusmodi flatus non convenit naturæ Angelicæ; non fuisset flatus, seu spiritus Dei, sed Gabrielis: imò neque Gabrielis, si aliunde illum collegisset, ut revera colligere debuit, cùm ex sua natura non haberet. Et quidquid sit, nullo modo verificarentur verba Alcorani, quæ finguntur à Deo prolata: *Et insufflavimus in eam de spiritu nostro*: neque propterea posset Christus appellari روح الله *Spiritus Dei*.

Quòd

Quòd verò aiunt Ahmedus & Zamchascerius, spiritum Dei significare, habentem spiritum à Deo: ineptissimè dicitur; nam primò omnes homines habent spiritum à Deo, nempè animam, & respirationem: ergo omnes dicendi essent spiritus Dei. Deinde si spiritus Dei idem est, ac habens spiritum à Deo: eodem modo potentia Dei idem erit, ac habens potentiam à Deo: & regnum Salomonis idem erit, ac habens regnum à Salomone, quod est ridiculum. Postremò, licèt admitteremus expositionem Ahmedi & Zamchascerii, non proptereà sequeretur, Christum non esse Deum. Nam ratio illa, nempè habens spiritum, est quid compositum: sed Deus non admittit compositionem: ergo Christus non potest esse Deus, primò quidem in sententia Mahumetanorum Sonnitarum, qui censentur inter eos orthodoxi, non convincit, cùm ipsi admittant compositionem in Deo ex essentia, & attributis. Secundò hæc compositio non esset in Deo, sed in Christo, qui constat ex humanitate & divinitate; atque ideò non prohiberet, quin Christus esset Deus, cùm idem sit, habens spiritum à Deo, ac habens naturam divinam à Deo: ita ut *habens* sit suppositum humanitatis, & divinitatis, seu naturæ divinæ & humanæ.

Verùm insurgit contra nos adversarius, nempè Ahmedus, argumento non contemnendo, dicens ولم يكن ادم لما نفخ الله فيه من روحه لاهوتا وناسوتا بل كله ناسوت فكذلك المسيح كله ناسوت; *Non fuit Adam, ex eo quòd Deus insufflavit in eo de spiritu suo, Deus & homo; sed totus homo: ita etiam Christus erit totus homo.*

Respondeo primò, non fieri comparationem adæquatam: nam non dicit Alcoranus, Deum inspirasse in Christum de spiritu suo, vel spiritum suum: sed insufflasse, vel injecisse in Mariam de spiritu suo. Deinde non dixit Moyses, Deum inspirasse in Adam de spiritu suo; sed *inspirasse in faciem ejus spiraculum vitæ*, & ideò Adam factum esse non quidem Deum, sed animam viventem. Certum est enim & indubitatum apud omnes pro *spiraculo vitæ* non esse intelligendam portionem ullam divinitatis, seu spiritus Dei, sed animam rationalem. Longè alius est spiritus, quem inspiravit Deus in faciem Adæ, ab eo, quem immisit in Mariam, qui non potest intelligi esse anima rationalis Christi: alioquin in omnes fœminas insufflaret Deus de spiritu suo, quandò concipiunt prolem, & omnes homines essent spiritus Dei.

Jahias filius Salami ita exponit verba Alcorani: وكلمته القاها الى مريم وروح منه اي انه كان من غير بشر; *Verbum ejus, quod immisit in Mariam, & spiritus ab eo: nimirùm quia fuit sine carne*, idest sine actu carnali, seu opera viri. Verùm non proptereà desiit Christus esse verè homo, conceptus carne humana. Præterea neque Adam formatus fuit opera viri, neque Eva condita per actum carnalem: nec tamen fuerunt spiritus Dei.

Omitto sententias aliorum Mahumetanorum explicationes hujus loci Alcoranici, omnes leves, ineptas ac ridiculas: & unam tantùm historiolam, seu fabellam affero ex Thaalebiensi, ex Arabico fideliter translatam. Audivi (inquit) Alhasemum Gennabiensem dicentem: *Habebat Aaron Rascidus* (erat hic Chalipha Mahumetanorum) *adolescentem Christianum, odoribus aromatum perfusum, & pulcherrimum vultu omnium creaturarum Dei, & eruditum perfectissimum disciplina, & præditum omnibus iis partibus, quibus sibi quilibet aditum facere possit ad reges. Summoperè autem cupiebat Rascidus, ut adolescens fieret Mahumetanus, sed ipse hoc recusabat. Offerebat autem ei Rascidus omnia, quæ desiderare posset, at ille universa respuebat. Dixit autem illi die quadam: Quid te detinet, ut fias Moslemus? At ille: Quia, inquit, in Alcorano vestro est argumentum contra illud quod tenetis, dum vocat Christum Verbum Dei, quod immisit in Mariam, & Spiritum ab eo. Nonne hæc est fides Christiana, quòd scilicet Jesus est pars ex Deo? Tunc vehementer doluit Imperator: & vocavit sapientes & doctores; nec fuit inter eos, qui posset difficultatem solvere, donec dictum fuit illi: Venerunt peregrini Chorasani, inter quos est vir nomine Alys filius Haseini filii Vakeri de familia Marva, Doctor in Alcorano. Vocavit hunc Rascidus, & fecit ut colloqueretur cum adolescente. Cùmque interrogasset eum adolescens circa hoc, Alys suspendit responsum, & dixit: Tester Deum, me non gustaturum cibum, donec inveniam justum responsum, si voluerit Deus: nam Deus excelsus non reliquit librum suum Alcoranum sine responsione ad hanc difficultatem. His dictis ingressus est in domum obscuram & tenebrosam, & clauso ostio, cœpit legere attentè Alcoranum, donec pervenit ad Suram, quæ inscribitur* الجاثية Genuflectens, *in qua sunt ea verba:* وسخر لكم ما في السموات وما في الارض جميعا منه; Et subjecit vobis ea quæ sunt in Cœlis, & quæ sunt in Terra, omnia ab ipso. *Tunc exclamavit quanta potuit voce: Aperite portam. Legitque hæc verba adolescenti coram Rascido, & ait: Si ex eo quòd Jesus est verbum Dei, & spiritus ab eo, est pars illius: sequitur, omnia quæ sunt in Cœlo & in terra, cùm sint ab eo, esse partes illius. Et convictus adolescens hoc argumento, factus est Mahumetanus.* Hactenùs fabula: fabula inquam: in vita enim Aaronis Rascidi, nihil ego de hoc Ganymede, quem ille confingit reperio. Habetur ibi tantummodò, Christianum quemdam medicum, juvenem ingeniosum, fuisse Imperatori huic in magno pretio, eo quòd per venæ sectionem illum ab apoplexia liberasset. Verùm quidquid sit de hoc, ineptissima fuit

fuit Doctoris hujus Charasani responsio, etiam admisso crassissimo illo errore, in quo versabatur adolescens, qui putabat Christum esse partem Dei, quasi Deus posset in frusta secari, id quod Christiani nunquam somniaverunt. Etenim non omnia sunt à Deo eodem modo. Quædam enim dicuntur esse ab intrà, ut cognitio & amor; quædam verò ad extrà, cujusmodi sunt omnes creaturæ, de quibus loquitur Alcoranus. Non valet igitur argumentum. Quæ sunt in Cœlo & in Terra, sunt à Deo, & non sunt Deus, neque pars Dei: ergo Verbum, & spiritus Dei, licèt sint à Deo, non erunt Deus, neque pars illius: sicut non valeret, si quis diceret, Imago picta est ab homine, & non est pars illius: ergo brachium, quod abscinditur ab homine, seu à corpore ejus, licèt sit ab homine, non erit pars illius. Verùm relicto hoc chimærico errore, quo nullum unquam laborasse puto, dico Christum vocari ab Alcorano & Mahumetanis passim Verbum & spiritum Dei, sive à Deo; itaut non possit dici esse ab eo, ut opera reliqua ad extrà, sed necessariò ut actus vitalis ab intrà: spiritus enim & locutio sunt actus vitales in homine, sed accidentales: in Deo autem sunt ipsa substantia Dei. Neque malè ex eo quòd Alcoranus tribuat Christo vim creandi, in illis verbis: *Creabo vobis ex luto veluti figuram volucris*, arguitur Christi divinitas, Dei enim proprium est creare. Nihilominùs cùm supponatur Christum creasse avem illam ex materia luti, non potest dici, illam propriè fuisse creationem, nisi fortè lutum ipsum ex nihilo produxerit.

Quòd verò Gelaleddinus neget Christi divinitatem in faciendis miraculis, eò quòd per Dei voluntatem, atque ex illius concessione juxta Alcoranum illa patraret: non est mirum, cùm non agnoscat duplicem in Christo naturam, divinam scilicet & humanam: itaut & ut Deus propria auctoritate, & ut homo ex Dei concessione miracula dicatur operari.

IV. Dum Mahumetus Deum *dolosum*, imò *dolosorum maximum* appellat: potest aliquatenùs excusari ex simili modo loquendi sacrarum scripturarum. Non tamen excusari potest in eo, quod fingit Deum dolosum se præbuisse Judæis, eorumque dolum elusisse, subtrahendo ab illorum manibus Christum, ne illum occiderent, & in alieno vultu figuram Christi illis objiciendo: itaut non Christum ipsum; sed alium nescio quem pro illo comprehenderint, crucifixerint, & occiderint. Sed non fuit Mahumetus primus hujus erroris auctor: etenim à Manichæis, Marcitis, Marcionitis, aliisque hæreticis illum hausit. Nos eumdem jam in Podromi pag. 3. cap. 19. satis fusè rejecimus: & inferiùs etiam confutabimus.

V. Postremò si vel dona à Danais non essent timenda, posset benignè admitti comparatio illa, qua Christus in creatione similis Adæ fuisse pronunciatur, præsertim cum expositione Gelalis: itaut tantùm intenderetur mirabilis utriusque creationis conditio: nempè Adæ ex pulvere; Christi autem ex Virgine: illius sine utroque parente; hujus autem cum matre tantùm. Sed Mahumetus voluit per hoc æternam divinamque Christi generationem negare, & humanam ac temporariam tantummodò asserere.

TEXTUS ALCORANI.

63 قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بينكم الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيا ولا يتخذ
بعضنا بعضا اربابا من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون ۞ 64 يا اهل الكتاب لم
تحاجون في ابرهيم وما انزلت التورية والانجيل الا من بعده افلا تعقلون ۞ 65 ها انتم هولاء
حاججتم فيها لكم به علم فلم تحاجون فيها ليس لكم به علم والله يعلم وانتم لا تعلمون ۞
66 ما كان ابرهيم يهوديا ولا نصرانيا ولكن كان حنيفا مسلما وما كان من المشركين ۞ 67 ان
اولى الناس بابرهيم للذين اتبعوه وهذا النبي والذين امنوا والله ولي المومنين ۞ 68 ودت طايفة
من اهل الكتاب لو يضلونكم وما يضلون الا انفسهم وما يشعرون ۞ 69 يا اهل الكتاب لم
تكفرون بايات الله وانتم تشهدون ۞ 70 يا اهل الكتاب لم تلبسون الحق بالباطل وتكتمون
الحق وانتم تعلمون ۞ 71 وقالت طايفة من اهل الكتاب امنوا بالذي انزل على الذين امنوا
وجه النهار واكفروا اخره لعلهم يرجعون ۞ 72 ولا تومنوا الا لمن تبع دينكم قل ان الهدى
هدى الله ان يوتى احد مثل ما اوتيتم او يحاجوكم عند ربكم قل ان الفضل بيد الله يوتيه

من

من يشاء والله واسع عليم ۞ 73 يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞ 74 ومن
اهل الكتاب من ان تامنه بقنطار يوده اليك ومنهم من ان تامنه بدينار لا يوده اليك الا ما
دمت عليه قايما ذلك بانهم قالوا ليس علينا في الاميين سبيل ويقولون علي الله الكذب وهم
يعلمون ۞ 75 بلي من اوفي بعهده واتقي فان الله يحب المتقين ۞ 76 ان الذين يشترون بعهد
الله وايمانهم ثمنا قليلا اولايك لا خلاق لهم في الاخرة ولا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم يوم القيمة ولا
يزكيهم ولهم عذاب اليم ۞ 77 وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وما هو من الكتاب ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله ويقولون علي الله الكذب
وهم يعلمون ۞ 78 ما كان لبشر ان يوتيه الله الكتاب والحكم والنبوة ثم يقول للناس كونوا
عبادا لي من دون الله ولكن كونوا ربانيين بما كنتم تعلمون الكتاب وبما كنتم تدرسون ۞
79 ولا يامركم ان تتخذوا الملايكة والنبيين اربابا ايامركم بالكفر بعد اذ انتم مسلمون ۞ 80 واذ
اخذ الله ميثاق النبيين لما اتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاكم رسول مصدق لما معكم لتومنن
به ولتنصرنه قال اقررتم واخذتم علي ذلكم اصري قالوا اقررنا قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين ۞
81 فمن تولي بعد ذلك فاولايك هم الفاسقون ۞ 82 افغير دين الله يبغون وله اسلم من في
السموات والارض طوعا وكرها واليه يرجعون ۞ 83 قل امنا بالله وما انزل علينا وما انزل علي
ابرهيم واسمعيل واسحق ويعقوب والاسباط وما اوتي موسي وعيسي والنبيون من ربهم لا نفرق بين احد
منهم ونحن له مسلمون ۞ 84 ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه وهو في الاخرة من
الخاسرين ۞ 85 كيف يهدي الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاهم البينات
والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 86 اولايك جزاوهم ان عليهم لعنة الله والملايكة والناس
اجمعين ۞ 87 خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ۞ 88 الا الذين تابوا من
بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ۞ 89 ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا
لن تقبل توبتهم واولايك هم الضالون ۞ 90 ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من
احدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدي به اولايك لهم عذاب اليم ۞ 91 وما لهم من ناصرين ۞

VERSIO LATINA.

63. Dic: O Scripturales, venite ad verbum æquale inter nos, & inter vos: ut non serviamus nisi Deo, & non associemus in eo quidquam, & non accipiant alii nostrum alios *in* dominos præter Deum. Quòd si tergiversati fuerint, dicite: Testes estote, quòd nos sumus Moslemi. 64 O Scripturales, quare disputatis de Abraham, & non fuit demissus Pentateuchus, neque Euangelium nisi post illum? An ergo non intelligitis? 65. Ecce vos illi *estis*, *qui* disputastis de eo, cujus est vobis scientia: quare ergo disputatis de eo, de quo

quo non est vobis scientia? Et Deus scit, & vos nescitis. *66.* Non fuit. Abraham Judæus, neque Christianus: sed fuit Orthodoxus, Moslemus, & non fuit ex Associantibus. *67.* Certè propinquiores hominum *ipsi* Abrahæ, sanè sunt qui sectati fuerunt eum, & hic Propheta (*nempè Mahumetus*) & qui crediderunt *cum eo*: & Deus est præses Credentium. *68.* Desideravit pars ex scripturalibus ut seducerent vos: sed non seducunt nisi animas suas: & non sentiunt. *69.* O Scripturales, quarè non creditis in signa Dei, cùm vos sitis testes *eorum*? *70.* O Scripturales quarè vestitis veritatem vanitate, & absconditis veritatem, & vos scitis *eam*? *71.* Et dixit pars ex Scripturalibus: Credite in id, quod demissum est super eos, qui crediderunt, in facie diei (*idest primo diluculo*); & abnegate *illud* in extremo ejus (*idest ad vesperam*), ut ipsi regrediantur *à religione sua*. *72.* Et ne credatis nisi illi, qui sectatus fuerit religionem vestram. Dic *illis ò Mahumete*: Certè directio est directio Dei, itaut detur alicui simile ei, quod datum fuit vobis. An disputabunt vobiscum apud Dominum vestrum? Dic: Utique excellentia est in manu Dei, dabit illam cui voluerit: & Deus est amplus, sciens. *73.* Peculiarizabit misericordia sua quem voluerit: (*magis verbaliter*:) *Speciali ratione conferet misericordiam suam cui voluerit*: & Deus est præditus liberalitate magna. *74.* Et ex Scripturalibus aliquis, si concredas ei talentum, restituet illud tibi: & ex iisdem *aliquis*, si concredas ei denarium, non restituet illud tibi, nisi quantum perseveraveris super eum stans (*idest nisi assiduè urgeas illum.*) Hoc *evenit*, eò quòd illi dixerunt: Non est super nos pro Idiotis semita. Et dicunt adversus Deum mendacium, & ipsi sciunt. *75.* Utique *est super eos semita pro Idiotis*. Qui adimpleverit pactum suum, & timuerit *Deum*: certè Deus diliget timentes *se*. *76.* Porrò qui mercimonium fecerint cum pacto Dei & juramentis suis *vendiderint pactum Dei, & juramenta sua* pretio parvo, illis non erit portio in sæculo novissimo, neque alloquetur eos Deus, nec aspiciet ad eos die resurrectionis, neque purificabit eos: & ipsis erit pœna discrucians. *77.* Et profectò ex ipsis (*nempè scripturalibus*) sanè pars declinant linguas suas in Libro (*idest legunt sacras scripturas perversè & fraudolenter*;), ut censeatis illud, *quod legunt, esse verè* ex libro: sed non est illud ex libro: & dicunt: Hoc est à Deo: sed non est illud à Deo: & dicunt de Deo mendacium, & ipsi sciunt. *78.* Non est *conveniens* homini, ut det ei Deus Librum, & Sapientiam & prophetiam: tum *ipse* dicat hominibus: Estote servi mihi, præter Deum: sed *convenit ut dicat*: Estote Dominici in eo, quod docueritis librum, & in eo *studio*, in quo vos exercueritis *circa ipsum librum*. *79.* Et non præcipit vobis *Deus*, ut accipiatis Angelos & prophetas in Dominos. An præcipiet vobis infidelitatem, postquam vos *facti estis* Moslemi? *80.* Et *memento*, cùm accepit Deus pactum Prophetarum, *dicens illis*: *Hoc* sanè *est*, quod attuli vobis de libro, & sapientia. Deinde venit ad vos legatus fidem adstruens illi, quod erat vobiscum (*idest libro, quem habebatis penes vos*). Prorsùs credetis in illum, & omninò adjuvabitis eum. Dixit *Deus*: An firmi estis, & accipitis super hoc pactum meum? Responderunt: Firmi sumus. Dixit *Deus*: Ergo testes estote; & ego vobiscum sum ex testificantibus. *81.* Qui ergo tergiversatus fuerit post hoc; profectò hi erunt Prævaricantes. *82.* An ergo aliam præter religionem Dei quærunt? Et illi addixit sese, qui est in Cœlis & terra, sponté & coactè: & ad eum reducentur *omnes in Judicio*. *83.* Dic: Credidimus in Deum, & id quod demissum est super nos; & quod demissum fuit super Abraham, & Ismael, & Isaac, & Jacob, & Tribus *Israel*, & quod traditum fuit Moysi, & Jesu, & Prophetis à Domino ipsorum: non distinguimus inter ullum ex ipsis; & nos sumus ei addicti. *84.* Et qui sectatus fuerit præter Eslam religionem *aliam*: profectò non acceptabitur ab eo: & ipse in novissimo sæculo erit ex pereuntibus. *85.* Quomodò diriget Deus homines, qui infideles fuerunt post fidem suam, & testificati sunt, quòd Legatus erat verax: & venerunt ad eos *argumenta* evidentia? Et Deus non dirigit homines iniquè agentes. *86.* Horum retributio erit, quòd *cadat* super eos maledictio Dei, & Angelorum, & hominum omnium. *87.* Semper mansuros

in ea: non alleviabitur ab eis tormentum: & non ipsi respicientur *à Deo*. 88. An verò qui conversi fuerint post hoc, & correxerint *opera sua*: utique Deus *erit illis* indultor, misericors. 89. Porrò qui infideles fuerint post fidem suam, & insuper auxerint infidelitatem: nullo modo acceptabitur pœnitentia eorum: & hi sunt Errantes. 90. Certè qui infideles fuerint, & obierint, & ipsi infideles (*idest in statu infidelitatis*) nullo modo acceptabitur ab ullo eorum plenitudo terræ ex auro, (*idest terra tota plena auro*) etiamsi redimeret se illo; his erit tormentum dolorificum: 91. Et non erit illis *ullus* ex adjuvantibus.

N O T Æ.

LXIII. *Scripturales*] Arabicè اهـــل الكتاب vertere potes, *familiæ libri, familiares Scripturæ, professores Scripturarum, Scripturales*. Hoc nomine intelliguntur semper Judæi & Christiani, vel simul, vel disjunctim: his nimirum datæ sunt à Deo Sacræ Scripturæ, Pentateuchus scilicet, & Euangelium, quorum nomine intelligunt Mahumetani libros omnes veteris ac novi Testamenti. Ignarum se, ac stolidum ostendit Hottingerus, dum nomine اهل الكتاب *familiæ libri*, vult, Mahumetanos etiam designari. Hoc loco Gelal comprehendit simul اليهود والنصارى *Judæos & Christianos*.

Venite ad verbum æquale] idest ad conditionem vel pactum, quod ab utraque parte probari possit.

Et non accipiant alii nostrum alios in Dominos] Gelal كما اتخذتم الاحبار والرهبان *sicut vos accepistis Pontifices & Monachos*.

LXIV. *Quare disceptatis de Abraham*] Gelal: نزل لما قال ابراهيم يهودى ونحن على دينه وقالت النصارى كذلك: *Causa cur hæc dicta sint fuit, quia dicebant Judæi, Abraham fuit Judæus, & nos sumus in religione ejus. Et eodem modo loquebantur Christiani de se ipsis*.

LXV. *De eo, cujus est vobis scientia*] Gelal من امر موسى وعيسى زعمتم انكم على دينهما: *de eo quod pertinet ad Moysen, & Jesum, in quorum religione ac fide vos esse affirmatis*.

De eo in quo non est vobis scientia] Gelal: من شان ابراهيم: *de statu & conditione Abrahæ*.

LXVI. *Orthodoxus*]. Arabicè حنيفـــا Explicat Gelal: مايلاً عن الاديان كلها الى الدين القيم *declinans ab omnibus religionibus ad religionem rectam*.

LXVIII. *Desideravit pars ex Scripturalibus*]: videlicet Judæi; nam juxta Gelalem: نزل لما دعا اليهود معادا وحذيفة وعمارا الى دينهم: *revelata sunt hæc, quandò Judæi studuerunt attrahere ad religionem suam Moadum, & Hodeiphum, & Omarum. Erant autem omnes hi Mahumetani*.

LXIX. *Non creditis in signa Dei*]. nempè ut ait Gelal, in القران المشتمل على نعت محمد وانتم تعلمـــون انــه حـــق: *Alcoranum, qui continet Mahumeti epitheta: & vos scitis illa esse vera*.

LXX. *Vestitis veritatem vanitate*]. Explicat Gelal. تخلطون الحـق بالبـاطل بالتحـريف والتزويـر وتكتمـون الحق اى نعت النبى وانتـم تعلمـون انه حق: *commiscetis vera falsis, corrumpendo sacras Scripturas, & falsa in iis apponendo: & absconditis veritatem, nimirum prophetias de Mahumeto, quarum vos cognoscitis veritatem*. Jahias ex auctoritate Hasani: يعنى به خاصة علمـائهـم لانهـم يحرّون نعت محمـد فى كتابهـم، لما تلبسون بالباطل عنى ما حرفوا مـن التوراة والانجيـل بالباطل الـذى قبلـوه من الشيطـان وتكتمـون الحق وانتـم تعلمـون ان محمـد رسـول اللــه وان دينـه حـق: *Innuit per hoc præcipuè doctores eorum* (nempè Judæorum, & Christianorum) *quia ipsi corrumpebant vaticinia de Mahumeto in libris suis. Quarè vestitis veritatem vanitate? Indicat ea, quæ corruperunt in Pentateucho & Euangelio, per vanitatem, seu mendacium, quod didicerunt à Satana. Et absconditis veritatem, & vos scitis Mahumetum missum fuisse à Deo, & religionem ejus esse veram*.

LXXI. *Et dixit pars ex Scripturalibus*]. Nimirum ut exponit Gelal, dixerunt Judæi ad alios Judæos: Credite, vel potius fingite, vos credere tempore matutino in Alcoranum: sed adveniente vespere, abnegate illum, asserentes vos non amplius credere in eum: ut Moslemi hoc videntes يقولـوا ما رجـع هولاء عنه بعد دخولهـم فيه وهـم اولوا علـم الا لعلمهم بطلانـه: *dicant*: Videtur melius ita vertendum. *Quid retraxit eos ab eo* (Alcorano seu fide Mahumeti). *postquam amplexi sunt eum, cùm sint præditi scientia, si scientia eorum non est vana?* Non

Non rejiciunt hi illum (idest Alcoranum) *postquam crediderunt in eum, cùm sint homines docti & sapientes, nisi quia scientia eorum est vana.* Et per hoc dubitantes de veritate Alcorani sui avertantur à credendo in eum. Ita etiam exponit Jahias.

LXXII. *Et ne credatis nisi illi, qui secutus fuerit religionem vestram*]. Hæc verba ab Expositoribus tribuuntur Judæis, quibus jubetur respondere Mahumetus, Deum dirigere, quem vult, itaut possit concedere aliis gentibus prophetiam, & sacros libros, sicut concessit Judæis. Sequentia autem verba: *An disputabunt vobiscum &c.* Jahias & Gelal tribuunt item Judæis, atque ita exponunt: ايغلبوكـــم المومنـــون عند ربكـــم يوم القيمة لا، لانكـــم اصلح دينـــا: *An Mahumetani vincent vos apud Dominum vestrum in die Judicii? Nequaquam, quia religio vestra melior est.* Respondet autem illis Mahumetus ea, quæ sequuntur.

LXXIV. *Et ex Scripturalibus &c.*]. Affert Gelal exempla Abdallahi filii Salami, cui quidam concredidit, seu mutuò dedit mille ac ducentas uncias auri, ille verò eas suo tempore restituit: & Caabi filii Asraphi, cui Coraisita quidam mutuò dedit unum denarium, & illud negavit. Erant ambo Judæi.

Non est super nos pro Idiotis semita] idest juxta expositionem Gelalis & Jahiæ, non habemus legem, quæ cogat nos ad observandam justitiam cum Arabibus (hi enim Idiotæ communiter appellabantur) itaut teneamur illis restituere, si quid mutuum, aut commodatum nobis dederint.

LXXVI. *Pactum Dei*] Explicat Gelal فى الايمـــان بالنبـــى *pactum de credendo in Mahumetum* quod vendebant, idest violabant ob exiguum lucrum, recedendo à religione ejus; seu potius abscondendo vat[illegible] [illegible]vili p[illegible]

LXXVII. [illegible] vant Scriptur[illegible] vaticinia de M[illegible]

LXXVIII. Domini[illegible] Gelal علماء عامليـــن [illegible] cientes ea quæ docent. Et [illegible] امرهـــم ان يتخـــذه ربـــا ولما [illegible] بعض المسلمـــن السجود لـــه مى: [illegible] *sunt hæc postquam Christiani Nagerenses dixerunt* [illegible] *sum præcepisse sibi, ut colerent eum tanquam* [illegible] *num: & postquam Moslemi quidam voluerunt adorare Mahumetum.*

[illegible]ierit pactum cum Prophetis de Mahu[illegible]cipiendo, & adjuvando: & cum qui[illegible] hoc pactum inierit? Dixi superiùs [illegible]ausisse à Thalmudistis insanam [illegible]n, Deum in Monte Sina ad[illegible] Moyse animas omnium Pro[illegible]torum, & iisdem leges, [illegible]rùm, ut fabulam admit[illegible]cto admittendum es[illegible]tis de Mahumeto [illegible] tanquam nebu[illegible]erent, & evi[illegible] voluminibus [illegible] aliis in [illegible]na ne[illegible]n re[illegible] Ma[illegible]

LXXX. *Accepit Deus pactum Prophetarum*] idest pepigit, seu iuivit pactum cum Prophetis. Sentire videtur Mahumetus cum Thalmudistis, animas omnium Prophetarum fuisse in monte Syna, quando lex Moysi tradita fuit: ibique Deum eosdem alloquutum fuisse, & ostendisse illis futura tanquam præsentia.

Deinde venit ad vos Legatus]. Nimirùm Mahumetus, qui confirmaturus erat Pentateuchum, & alios sacros libros jam traditos. Ita Gelal, & alii Expositores communiter.

LXXXIX. *Infideles fuerunt post fidem suam &c.*] loquitur de Judæis, qui ut ait Gelal كفروا بعيسى بعد ايمانهـــم بموسى وازدادوا كفـــرا بمحمد *increduli fuerunt in Jesum, postquam crediderant in Moysen: auxerunt autem infidelitatem suam, dum noluerunt credere in Mahumetum.*

REFUTATA:

I. INcusat Mahumetus Christianos & Judæos (nam utrosque complectitur hic nomine Scripturalium, juxta expositionem Gelalis, Jahiæ, Thalebiensis, & aliorum interpretum) quòd hi Sacerdotes seu Pontifices suos, illi autem Monachos suos, quorum nomine Episcopos etiam, qui è monasteriis plerumque accipiebantur, intelligit, tanquam Dominos ac Deos agnoscant, & adorent. Diversimodè cultum hunc, & adorationem Mahumetani sapientes explicant: qua de re ita Thalebiensis in hoc loco: فقالـــت اليهود ما تريـــد الا ان نتخذك ربا كما اتخذت النصـــاري عيسي ربا فقالـــت النصاري ما تريـــد الا ان نقول فيك ما قالـــت اليهود فى عزير فانزل الله تعالي يا اهـــل الكتاب تعالوا الي كلمة سواء عدل بيننا وبينكـــم لا نعبد الا اللـــه ولا نتخذ بعضنا بعضـــا اربابا من دون اللـــه كما فعلـــت اليهود فى عزيـــر والنصـــاري فى المسيح: قال اللـــه تعالي اتخذوا احبارهـــم ورهبانهـــم اربابا من دون اللـــه والمسيح ابن مريم اي اطاعوهـــم فى المعاصي وقال عكرمـــة هـــو سجودهـــم بعضهم لبعض وقيـــل معناه لا نطيع احدا فى المعاصي: وفى الخبر من اطاع مخلوقـــا فى معصية الله فكانمـــا سجد سجدة لغير الله وقد قيل ولا نتخذ بعضنا بعضـــا اربابا من دون الله لا نستحل الاشيا بغير احلال اللـــه ولا

ولا نحرمها بتحريم غير الله ولا نجعل لغير الله الخضوع والتعظيم ما يجب لله وذلك ان اهل الكتاب كانوا يحللون ويحرمون بقول الاحبار والرهبان ما لم يحرمه الله ولا حلله ويجبون على انفسهم طاعتهم ويجرون امرهم في ذلك ونهيهم مجري امر الله تعالي ونهيه :

Dixerunt Judæi (Mahumeto): Tu non vis, ut accipiamus te in Dominum, nisi ut acceperunt Christiani Jesum in Dominum. Dixerunt è converso Christiani: Tu non vis nisi ut dicamus de te id, quod dixerunt Judæi de Ezra. Tunc revelavit Deus hæc verba: O Scripturales, venite ad verbum æquale, idest ad conditionem justam inter nos & inter vos, ut non serviamus nisi Deo, & non accipiant alii nostrum alios in dominos præter Deum, sicut fecerunt Judæi circa Ezram, & Christiani circa Christum. Dixit Deus excelsus: Acceperunt Pontifices suos, & Monachos suos in dominos, & Christum Filium Mariæ (Sura 9. §. 32.) idest: obedierunt illis in prævaricationibus legis divinæ. Et dixit Acrama: Hæc est adoratio eorum, qua alii alios adorant. Alii dicunt sensum esse: Ne obediamus ulli in transgressionibus legis divinæ. Nam vulgata est sententia: Qui obedierit creaturæ alicui in transgressione legis divinæ, idem est ac si adoraret alium præter Deum. Alii sic explicant: Et non accipiant alii alios in dominos præter Deum: idest non concedamus tanquam licitas res, quas Deus licitas non fecit, neque prohibeamus eas, nisi Deus prohibuerit: neque exhibeamus ulli, præter Deo subjectionem, & magnificentiam, quæ convenit Deo. Hoc autem dicitur, quia Judæi, & Christiani concedebant, & prohibebant ad dictum Pontificum & Monachorum id, quod neque concesserat, neque prohibuerat Deus: & credebant, necessarium sibi esse illis obedire: & ponebant in æquali gradu præceptum & prohibitionem eorum cum præcepto & prohibitione Dei. Hactenùs Thalebiensis.

Benè est, quòd Mahumetus conjungit causam Christianorum cum causa Judæorum: nam hoc pacto duplices testes habet impudentiæ suæ & mendacii sui. Etenim quandonam vel Judæi Pontifices suos, vel Christiani Monachos, seu Episcopos suos ita acceperunt in dominos, ut illos in cultu, adoratione, & obedientia Deo æquarent? Quandonam vel isti, vel illi docuerunt populos, ut divinas leges transgrederentur, Deoque non obtemperarent? Quandonam licitum fecerunt id, quod Deus illicitum pronunciavit, vel illicitum, quod ille concessit? Quandò denique vel Judæi Ezræ divinitatem tribuerunt, vel Christiani eodem cultu, quo Christum, Monachos suos, vel Episcopos honoraverunt? Sunt hæc (saltem quod ad Christianos attinet) apertissima mendacia, quæ totius orbis testimonio redargui possunt.

Cæterùm non negamus, Christianos honorare, semperque honorasse Monachos, & multò magis Episcopos & Antistites suos: supra omnes verò Pontificem Romanum maximo quidem honore, non purè humano, sed hieropolitico, idest non divino quamvis sacro, quatenùs illos non ut supremos dominos vel Deos: sed ut Domini, Deique Vicarios, & Ministros recognoscunt, eodem ferè modo, quo Mahumetani olim Caliphas suos venerabantur, & nunc Sceriphas venerantur, omni tamen superstitione remota. Quòd si aliqua illis exhibent, quæ Deo etiam exhibentur, & præsertim adorationem, seu genuflexionem, non propterea Deos, vel Dominos illos esse profitentur. Nam multa, quæ Deo tribuuntur, videmus in sacris literis etiam hominibus tribui, præsertim Regibus, ac Principibus, vel viris sanctitate insignibus, quos non solùm geniculatione, sed etiam totius corporis prostratione ab aliis hominibus absque ullo piaculo adoratos fuisse legimus. Quin & Alcoranus ipse affirmat, Angelos Dei jussu Adamum adorasse, ut vidimus in Sura 2. Legimus præterea in sacris literis, Angelos Dei vicem gerentes, ab hominibus justis adoratos fuisse, & præterea Dei nomine ineffabili decoratos. Ut patet Genes. cap. 18. & 19. Et Judic. cap. 6.

Alia verò expositio, nempè Christianos colere Monachos, & Prælatos suos tanquam dominos ac Deos, eò quòd obediant illis præcipientibus aliquid contra legem Dei: impostura est & mendacium, & debet hoc probari, non inaniter jactari. Sunt sanè quædam à Deo prohibita vel imperata, quæ natura sua, neque actum virtutis, neque culpam ullam continent, nisi quatenùs à Deo prohibentur, vel imperantur, in obsequium sui ex motivo alicujus virtutis, ut ex. gr. operari in Sabbato, celebrare festa, mactare pecudes, abstinere à cibis aliquibus, & alia hujusmodi. In his tàm Christiani, quàm Judæi, imò & ipsi Mahumetani, si id necessitas exigat, credunt se posse à suis Prælatis absque ullo piaculo, tanquam divinæ legis interpretibus dispensari.

II. Gladio porrò suo se jugulat Mahumetus, dum contra Judæos & Christianos ita ineptissimè argumentatur. Unaquæque gens debet disserere de his, quæ spectant ad propriam religionem, & in illis fides est ei adhibenda, & standum est illius dictis. Vos autem disceptatis de Abraham, qui ad vos nihil spectat; Abraham enim neque Judæus fuit, neque Christianus, cùm præcesserit multo tempore traditionem Pentateuchi & Euangelii: ergo in hoc nulla fides est vobis habenda; sed tantùm in his, quæ pertinent ad Pentateuchum, quoad Judæos; & ad Euangelium, quoad Christianos. Quid tibi videtur, Lector, de hoc acumine Chrysippeo? Mahumeto igitur nulla fides est habenda, dum blaterat de Abraham, de Pentateucho, & de Euangelio: hæc enim omnia fuerunt longè ante Mahumetum & Alcoranum: & consequenter non spectant ad Mahumetum. Porrò si de Abraham loquamur, magis pertinet ad Judæos & Christianos, utpote eorum ætati propinquior, quàm ad Mahumetum.

tum. Et quidquid sit de hoc, concedere saltem cogitur Mahumetus, in his quæ spectant ad Moysen & Pentateuchum, Judæis: in his verò, quæ ad Christum & Euangelium pertinent, Christianis standum esse; affirmat enim eosdem *de his habere scientiam*.

III. Crambem recoquit, dum & Judæis Pentateuchi, & Christianis Euangelii corruptelam imponit; & eos de vaticiniis ad Mahumetum spectantibus in utroque vel occultatis, vel abrasis redarguit. Hoc tàm impudens mendacium, quod in Alcorano sexcenties repetitur, jam satis suprà detectum ac rejectum est: & satis erit illud deinceps tantummodò notare. Sed vide Prodr. partem pr. cap. 2. & seq. ubi de hoc argumento ex professo agitur.

IV. Importuna est admonitio Mahumeti ad asseclas suos, ne accipiant Angelos & Prophetas in dominos, si per hoc intendat juxta Gelalem, Judæos & Christianos sugillare: ait enim كما اتخذت الصابية للملايكة واليهود عزرا والنصاري عيسي: *sicut acceperunt in dominos Sabæi Angelos, Judæi Ezram, & Christiani Jesum*. Quidquid sit de Sabæis, seu Sabaitis; certum est, Judæos nunquam Ezram tanquam Deum, vel Dominum coluisse. Christiani verò si hoc modo colunt Jesum, non immeritò faciunt, cùm hic non sit purus homo, vel simplex Propheta, sed etiam Deus verus, ut alibi ostendimus.

V. Quærimus à Mahumeto, quando nam Deus inierit pactum cum Prophetis de Mahumeto ipso recipiendo, & adjuvando: & cum quibus Prophetis hoc pactum inierit? Dixi superiùs illum fortassè hausisse à Thalmudistis insanam ipsorum opinionem, Deum in Monte Sina adduxisse unà cum Moyse animas omnium Prophetarum etiam futurorum, & iisdem leges, & præcepta dedisse. Verùm, ut fabulam admitteremus, nullo tamen pacto admittendum esset, Deum aliquid Prophetis de Mahumeto præcepisse, nisi fortè ut illum tanquam nebulonem & impostorem agnoscerent, & evitarent.

VI. Recinit næniam de sacris voluminibus traditis Abrahæ, Ismaeli, Isaac, & aliis in textu enumeratis. Verùm hæc volumina neque extant, neque extiterunt unquam in rerum natura. Tenent autem communiter Mahumetani, libros sacros à Deo traditos, fuisse centum & quatuor: nempè Pentateuchum Moysis: Euangelium Christi: Psalterium Davidis: Alcoranum Mahumeti: quinquaginta libros Seth: triginta Henoch: decem Abrahæ: decem item Adæ. Mirum verò, quòd cùm Alcoranus asserat traditos fuisse sacros libros etiam Ismaeli, & Isaac, & Jacob, & Tribubus, & Prophetis; de his Doctores Moslemi mentionem nullam faciant. At verò Adæ, Seth, & Henoch, de quibus Alcoranus non meminit, illos attribuant. Mirum etiam, quòd cùm ipsi se ab Ismaele prognatos, & illius religionis asseclas esse glorientur, nullum ex his libris, quos eidem Ismaeli à Deo traditos esse affirmant, habeant quem ostendere possint.

TEXTUS ALCORANI.

92 لن تنالوا البر حتي تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شي فان الله به عليم ۞ 93 كل الطعام
كان حلا لبني اسرايل الا ما حرم اسرايل علي نفسه من قبل ان تنزل التورية قل فاتوا بالتورية
فاتلوها ان كنتم صادقين ۞ 94 فمن افتري علي الله الكذب من بعد ذلك فاوليك هم
الظالمون ۞ 95 قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ 96 ان اول
بيت وضع للناس للذي ببكة مباركا وهدي للعالمين ۞ 97 فيه ايات بينات مقام ابراهيم ومن
دخله كان امنا ولله علي الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ومن كفر فان الله غني عن
العالمين ۞ 98 قل يا اهل الكتاب لم تكفرون بايات الله والله شهيد علي ما تعملون ۞
99 قل يا اهل الكتاب لم تصدون عن سبيل الله من امن تبغونها عوجا وانتم شهداء وما الله
بغافل عما تعملون ۞ 100 يا ايها الذين امنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم
بعد ايمانكم كافرين ۞ 101 وكيف تكفرون وانتم تتلي عليكم ايات الله وفيكم رسوله
ومن يعتصم بالله فقد هدي الي صراط مستقيم ۞ 102 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله حق تقاته

Quòd verò ajunt Ahmedus & Zamchasce-rius, spiritum Dei significare, habentem spiritum à Deo: ineptissimè dicitur; nam primò omnes homines habent spiritum à Deo, nempè animam, & respirationem: ergo omnes dicendi essent spiritus Dei. Deinde si *spiritus Dei* idem est, ac habens spiritum à Deo: eodem modo potentia Dei idem erit, ac habens potentiam à Deo: & regnum Salomonis idem erit, ac habens regnum à Salomone, quod est ridiculum. Postremò, licèt admitteremus expositionem Ahmedi & Zamchascerii, non proptereà sequeretur, Christum non esse Deum. Nam ratio illa, nempè habens spiritum, est quid compositum: sed Deus non admittit compositionem: ergo Christus non potest esse Deus, primò quidem in sententia Mahumetanorum Sonnitarum, qui censentur inter eos orthodoxi, non convincit, cùm ipsi admittant compositionem in Deo ex essentia, & attributis. Secundò hæc compositio non esset in Deo, sed in Christo, qui constat ex humanitate & divinitate: atque ideò non prohiberet, quin Christus esset Deus, cùm idem sit, habens spiritum à Deo, ac habens naturam divinam à Deo: ita ut *habens* sit suppositum humanitatis, & divinitatis, seu naturæ divinæ & humanæ.

Verùm insurgit contra nos adversarius, nempè Ahmedus, argumento non contemnendo, dicens ولم يكن ادم بما نفخ الله فيه من روحه لاهوتا وناسوتا بل كله ناسوت فلذلك المسيح كله ناسوت: *Non fuit Adam, ex eo quòd Deus insufflavit in eo de spiritu suo, Deus & homo; sed totus homo: ita etiam Christus erit totus homo.*

Respondeo primò, non fieri comparationem adæquatam: nam non dicit Alcoranus, Deum inspirasse in Christum de spiritu suo, vel spiritum suum: sed insufflasse, vel injecisse in Mariam de spiritu suo. Deinde non dixit Moyses, Deum inspirasse in Adam de spiritu suo; sed *inspirasse in faciem ejus spiraculum vitæ*, & ideò Adam factum esse non quidem Deum, sed animam viventem. Certum est enim & indubitatum apud omnes pro *spiraculo vitæ* non esse intelligendam portionem ullam divinitatis, seu spiritus Dei, sed animam rationalem. Longè alius est spiritus, quem inspiravit Deus in faciem Adæ, ab eo, quem immisit in Mariam, qui non potest intelligi esse anima rationalis Christi: alioquin in omnes fœminas insufflaret Deus de spiritu suo, quandò concipiunt prolem, & omnes homines essent spiritus Dei.

Jahias filius Salami ita exponit verba Alcorani: وكلمته القاها الى مريم وروح منه اي انه كان من غير بشر: *& Verbum ejus, quod immisit in Mariam, & spiritus ab eo: nimirùm quia fuit sine carne*, idest sine actu carnali, seu opera viri. Verùm non proptereà desiit Christus esse verè homo, constans carne humana. Prætereà neque Adam formatus fuit opera viri, neque Eva condita per actum carnalem: nec tamen fuerunt spiritus Dei.

Omitto sexcentas alias Mahumetanorum explicationes hujus loci Alcoranici, omnes leves, ineptas ac ridiculas: & unam tantùm historiolam, seu fabellam affero ex Thalebiensi, ex Arabico fideliter translatam. Audivi (inquit) Alhasemum Gennabiensem dicentem: *Habebat Aaron Rascidus* (erat hic Chalipha Mahumetanorum) *adolescentem Christianum, odoribus aromatum perfusum, & pulcherrimum vultu omnium creaturarum Dei, & earum perfectissimum disciplina, & præditum omnibus illis partibus, quibus sibi quilibet aditum facere possit ad reges. Summoperè autem cupiebat Rascidus, ut adolescens fieret Mahumetanus, sed ipse hoc recusabat. Offerebat autem ei Rascidus omnia, quæ desiderare posset, at ille universa respuebat. Dixit autem illi die quadam: Quid te detinet, ne fias Moslemus? At ille: Quia, inquit, in Alcorano vestro est argumentum contra illud ipsum, quod docet, dum vocat Christum Verbum Dei, quod immisit in Mariam, & spiritum ab eo. Nonne hæc est fides Christiana, quòd scilicet Jesus est pars ex Deo? Tunc vehementer doluit Imperator: & vocavit sapientes & doctores; nec fuit inter eos, qui posset difficultatem solvere, donec dictum fuit illi: Venerunt peregrini Charasani, inter quos est vir nomine Alys filius Hoseini filii Vakeri de familia Marva, Doctor in Alcorano. Vocavit hunc Rascidus, & fecit ut colloqueretur cum adolescente. Cùmque interrogasset eum adolescens circa hoc, Alys suspendit responsum, & dixit: Testor Deum, me non gustaturum cibum, donec inveniam justum responsum, si voluerit Deus? nam Deus excelsus non reliquit librum suum Alcoranum sine responsione ad hanc difficultatem. His dictis ingressus est in domum obscuram & tenebrosam, & clauso ostio, cæpit legere attentè Alcoranum, donec pervenit ad Suram, quæ inscribitur* الجاثية Genuflectens, *in qua sunt ea verba*: وسخر لكم ما في السموات وما في الارض جميعا منه: Et subjecit vobis ea quæ sunt in Cœlis, & quæ sunt in Terra, omnia ab ipso. *Tunc exclamavit quanta potuit voce: Aperite portam. Legitque hæc verba adolescenti coram Rascido, & ait: Si ex eo quòd Jesus est verbum Dei, & spiritus ab eo, est pars illius: sequitur, omnia quæ sunt in Cælo & in terra, cùm sint ab eo, esse partes illius. Et convictus adolescens hoc argumento, factus est Mahumetanus.* Hactenùs fabula: fabula inquam: in vita enim Aaronis Rascidi, nihil ego de hoc Ganymede, quem iste confingit reperio. Habetur ibi tantummodò, Christianum quemdam medicum, juvenem ingeniosum, fuisse Imperatori huic in magno pretio, eo quòd per venæ sectionem illum ab apoplexia liberasset. Verùm quidquid sit de hoc, ineptissima fuit

fuit Doctoris hujus Charasani responsio, etiam admisso crassissimo illo errore, in quo versabatur adolescens, qui putabat Christum esse partem Dei, quasi Deus posset in frusta secari, id quod Christiani nunquam somniaverunt. Etenim non omnia sunt à Deo eodem modo. Quædam enim dicuntur esse ab intrà, ut cognitio & amor: quædam verò ad extrà, cujusmodi sunt omnes creaturæ, de quibus loquitur Alcoranus. Non valet igitur argumentum. Quæ sunt in Cœlo & in Terra, sunt à Deo, & non sunt Deus, neque pars Dei: ergo Verbum, & spiritus Dei, licèt sint à Deo, non erunt Deus, neque pars illius: sicut non valeret, si quis diceret, Imago picta est ab homine, & non est pars illius: ergo brachium, quod abscinditur ab homine, seu à corpore ejus, licèt sit ab homine, non erit pars illius. Verùm relicto hoc chimærico errore, quo nullum unquam laborasse puto, dico, Christum vocari ab Alcorano & Mahumetanis passim Verbum & spiritum Dei, sive à Deo; itaut non possit dici esse ab eo, ut opera reliqua ad extrà, sed necessariò ut actus vitalis ab intrà: spiritus enim & locutio sunt actus vitales in homine, sed accidentales: in Deo autem sunt ipsa substantia Dei. Neque malè ex eo quòd Alcoranus tribuat Christo vim creandi, in illis verbis: *Creabo vobis ex luto veluti figuram volucris*, arguitur Christi divinitas, Dei enim proprium est creare. Nihilominùs cùm supponatur Christum creasse avem illam ex materia luti, non potest dici, illam propriè fuisse creationem, nisi fortè lutum ipsum ex nihilo produxerit.

Quòd verò Gelaleddinus neget Christi divinitatem in faciendis miraculis, eò quòd per Dei voluntatem, atque ex illius concessione juxta Alcoranum illa patraret: non est mirum, cùm non agnoscat duplicem in Christo naturam, divinam scilicet & humanam: itaut & ut Deus propria auctoritate, & ut homo ex Dei concessione miracula dicatur operari.

IV. Dum Mahumetus Deum *dolosum*, imò *dolosorum maximum* appellat: potest aliquatenùs excusari ex simili modo loquendi sacrarum scripturarum. Non tamen excusari potest in eo, quod fingit Deum dolosum se præbuisse Judæis, eorumque dolum elusisse, subtrahendo ab illorum manibus Christum, ne illum occiderent, & in alieno vultu figuram Christi illis objiciendo: itaut non Christum ipsum, sed alium nescio quem pro illo comprehenderint, crucifixerint, & occiderint. Sed non fuit Mahumetus primus hujus erroris auctor: etenim à Manichæis, Marcitis, Marcionitis, aliisque hæreticis illum hausit. Nos eumdem jam in Podromi pag. 3. cap. 19. satis fusè rejecimus: & inferiùs etiam confutabimus.

V. Postremò si vel dona à Danais non essent timenda, posset benignè admitti comparatio illa, qua Christus in creatione similis Adæ fuisse pronunciatur, præsertim cum expositione Gelalis: itaut tantùm intenderetur mirabilis utriusque creationis conditio: nempè Adæ ex pulvere; Christi autem ex Virgine: illius sine utroque parente; hujus autem cum matre tantùm. Sed Mahumetus voluit per hoc æternam divinamque Christi generationem negare, & humanam ac temporariam tantummodò asserere.

TEXTUS ALCORANI.

63 قل يا اهل الكتاب تعالوا الى كلمة سواء بينكم الا نعبد الا الله ولا نشرك به شيا ولا يتخذ
بعضنا بعضا اربابا من دون الله فان تولوا فقولوا اشهدوا بانا مسلمون ۞ 64 يا اهل الكتاب لم
تحاجون في ابرهيم وما انزلت التورية والانجيل الا من بعده افلا تعقلون ۞ 65 ها انتم هولاء
حاججتم فيما لكم به علم فلم تحاجون فيما ليس لكم به علم والله يعلم وانتم لا تعلمون ۞
66 ما كان ابرهيم يهوديا ولا نصرانيا ولكن كان حنيفا مسلما وما كان من المشركين ۞ 67 ان
اولى الناس بابرهيم للذين اتبعوه وهذا النبي والذين امنوا والله ولي المومنين ۞ 68 ودت طايفة
من اهل الكتاب لو يضلونكم وما يضلون الا انفسهم وما يشعرون ۞ 69 يا اهل الكتاب لم
تكفرون بايات الله وانتم تشهدون ۞ 70 يا اهل الكتاب لم تلبسون الحق بالباطل وتكتمون
الحق وانتم تعلمون ۞ 71 وقالت طايفة من اهل الكتاب امنوا بالذي انزل على الذين امنوا
وجه النهار واكفروا اخره لعلهم يرجعون ۞ 72 ولا تومنوا الا لمن تبع دينكم قل ان الهدى
هدى الله ان يوتى احد مثل ما اوتيتم او يحاجوكم عند ربكم قل ان الفضل بيد الله يوتيه

من

من يشاء والله واسع عليم ۞ 73 يختص برحمته من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞ 74 ومن
اهل الكتاب من ان تامنه بقنطار يؤده اليك ومنهم من ان تامنه بدينار لا يؤده اليك الا ما
دمت عليه قايما ذلك بانهم قالوا ليس علينا في الاميين سبيل ويقولون علي الله الكذب وهم
يعلمون ۞ 75 بلي من اوفي بعهده واتقي فان الله يحب المتقين ۞ 76 ان الذين يشترون بعهد
الله وايمانهم ثمنا قليلا اوليك لا خلاق لهم في الاخرة ولا يكلمهم الله ولا ينظر اليهم يوم القيمة ولا
يزكيهم ولهم عذاب اليم ۞ 77 وان منهم لفريقا يلوون السنتهم بالكتاب لتحسبوه من الكتاب
وما هو من الكتاب ويقولون هو من عند الله وما هو من عند الله ويقولون علي الله الكذب
وهم يعلمون ۞ 78 ما كان لبشر ان يوتيه الله الكتاب والحكم والنبوة ثم يقول للناس كونوا
عبادا لي من دون الله ولكن كونوا ربنيين بما كنتم تعلمون الكتاب وبما كنتم تدرسون ۞
79 ولا يامركم ان تتخذوا الملايكة والنبيين اربابا ايامركم بالكفر بعد اذ انتم مسلمون ۞ 80 واذ
اخذ الله ميثاق النبيين لما اتيتكم من كتاب وحكمة ثم جاءكم رسول مصدق لما معكم لتومنن
به ولتنصرنه قال اقررتم واخذتم علي ذلكم اصري قالوا اقررنا قال فاشهدوا وانا معكم من الشاهدين ۞
81 فمن تولي بعد ذلك فاوليك هم الفاسقون ۞ 82 افغير دين الله يبغون وله اسلم من في
السموات والارض طوعا وكرها واليه يرجعون ۞ 83 قل امنا بالله وما انزل علينا وما انزل علي
ابرهيم واسماعيل واسحق ويعقوب والاسباط وما اوتي موسي وعيسي والنبيون من ربهم لا نفرق بين احد
منهم ونحن له مسلمون ۞ 84 ومن يبتغ غير الاسلام دينا فلن يقبل منه وهو في الاخرة من
الخاسرين ۞ 85 كيف يهدي الله قوما كفروا بعد ايمانهم وشهدوا ان الرسول حق وجاءهم البينات
والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 86 اوليك جزاوهم ان عليهم لعنة الله والملايكة والناس
اجمعين ۞ 87 خالدين فيها لا يخفف عنهم العذاب ولا هم ينظرون ۞ 88 الا الذين تابوا من
بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ۞ 89 ان الذين كفروا بعد ايمانهم ثم ازدادوا كفرا
لن تقبل توبتهم واوليك هم الضالون ۞ 90 ان الذين كفروا وماتوا وهم كفار فلن يقبل من
احدهم ملء الارض ذهبا ولو افتدي به اوليك لهم عذاب اليم ۞ 91 وما لهم من ناصرين ۞

VERSIO LATINA.

63. DIc: O Scripturales, venite ad verbum æquale inter nos, & inter vos: ut non serviamus nisi Deo, & non associemus in eo quidquam, & non accipiant alii nostrum alios *in* dominos præter Deum. Quòd si tergiversati fuerint, dicite: Testes estote, quòd nos sumus Moslemi. 64. O Scripturales, quare disputatis de Abraham, & non fuit demissus Pentateuchus, neque Euangelium nisi post illum? An ergo non intelligitis? 65. Ecce vos illi *estis*, *qui* disputastis de eo, cujus est vobis scientia: quare ergo disputatis de eo, de

quo

quo non est vobis scientia? Et Deus scit, & vos nescitis. *66.* Non fuit. Abraham Judæus, neque Christianus: sed fuit Orthodoxus, Moslemus, & non fuit ex Associantibus. *67.* Certè propinquiores hominum *ipsi* Abrahæ, sanè sunt qui sectati fuerunt eum, & hic Propheta (*nempè Mahumetus*) & qui crediderunt *cum eo*: & Deus est præses Credentium. *68.* Desideravit pars ex scripturalibus ut seducerent vos: sed non seducunt nisi animas suas: & non sentiunt. *69.* O Scripturales, quarè non creditis in signa Dei, cùm vos sitis testes *eorum*? *70.* O Scripturales quarè vestitis veritatem vanitate, & absconditis veritatem, & vos scitis *eam*? *71.* Et dixit pars ex Scripturalibus: Credite in id, quod demissum est super eos, qui crediderunt, in facie diei (*idest primo diluculo*); & abnegate *illud* in extremo ejus (*idest ad vesperam*), ut ipsi regrediantur *à religione sua*. *72.* Et ne credatis nisi illi, qui sectatus fuerit religionem vestram. Dic *illis ò Mahumete*: Certè directio est directio Dei, itaut detur alicui simile ei, quod datum fuit vobis. An disputabunt vobiscum apud Dominum vestrum? Dic: Utique excellentia est in manu Dei, dabit illam cui voluerit: & Deus est amplus, sciens. *73.* Peculiarizabit misericordia sua quem voluerit: (*magis verbaliter*:) *Speciali ratione conferet misericordiam suam cui voluerit*: & Deus est præditus liberalitate magna. *74.* Et ex Scripturalibus aliquis, si concredas ei talentum, restituet illud tibi: & ex iisdem *aliquis*, si concredas ei denarium, non restituet illud tibi, nisi quantum perseveraveris super eum stans (*idest nisi assiduè urgeas illum.*) Hoc *evenit*, eò quòd illi dixerunt: Non est super nos pro Idiotis semita. Et dicunt adversus Deum mendacium, & ipsi sciunt. *75.* Utique *est super eos semita pro Idiotis*. Qui adimpleverit pactum suum, & timuerit *Deum*: certè Deus diliget timentes *se*. *76.* Porrò qui mercimonium fecerint cum pacto Dei & juramentis suis *vendiderint pactum Dei, & juramenta sua* pretio parvo, illis non erit portio in sæculo novissimo, neque alloquetur eos Deus, nec aspiciet ad eos die resurrectionis, neque purificabit eos: & ipsis erit pœna discrucians. *77.* Et profectò ex ipsis (*nempè scripturalibus*) sanè pars declinant linguas suas in Libro (*idest legunt sacras scripturas perversè & fraudolenter*;), ut censeatis illud, *quod legunt, esse verè* ex libro: sed non est illud ex libro: & dicunt: Hoc est à Deo: sed non est illud à Deo: & dicunt de Deo mendacium, & ipsi sciunt. *78.* Non est *conveniens* homini, ut det ei Deus Librum, & Sapientiam & prophetiam: tum *ipse* dicat hominibus: Estote servi mihi, præter Deum: sed *convenit ut dicat*: Estote Dominici in eo, quod docueritis librum, & in eo *studio*, in quo vos exercueritis *circa ipsum librum*. *79.* Et non præcipit vobis *Deus*, ut accipiatis Angelos & prophetas in Dominos. An præcipiet vobis infidelitatem, postquam vos *facti estis* Moslemi? *80.* Et *memento*, cùm accepit Deus pactum Prophetarum, *dicens illis*: *Hoc* sanè *est*, quod attuli vobis de libro, & sapientia. Deinde venit ad vos legatus fidem adstruens illi, quod erat vobiscum (*idest libro, quem habebatis penes vos*). Prorsùs credetis in illum, & omninò adjuvabitis eum. Dixit *Deus*: An firmi estis, & accipitis super hoc pactum meum? Responderunt: Firmi sumus. Dixit *Deus*: Ergo testes estote; & ego vobiscum sum ex testificantibus. *81.* Qui ergo tergiversatus fuerit post hoc; profectò hi erunt Prævaricantes. *82.* An ergo aliam præter religionem Dei quærunt? Et illi addixit sese, qui est in Cœlis & terra, spontè & coactè: & ad eum reducentur *omnes in Judicio*. *83.* Dic: Credidimus in Deum, & id quod demissum est super nos; & quod demissum fuit super Abraham, & Ismael, & Isaac, & Jacob, & Tribus *Israel*, & quod traditum fuit Moysi, & Jesu, & Prophetis à Domino ipsorum: non distinguimus inter ullum ex ipsis; & nos sumus ei addicti. *84.* Et qui sectatus fuerit præter Eslam religionem *aliam*: profectò non acceptabitur ab eo: & ipse in novissimo sæculo erit ex pereuntibus. *85.* Quomodò diriget Deus homines, qui infideles fuerunt post fidem suam, & testificati sunt, quòd Legatus erat verax: & venerunt ad eos *argumenta* evidentia? Et Deus non dirigit homines iniquè agentes. *86.* Horum retributio erit, quòd *cadat* super eos maledictio Dei, & Angelorum, & hominum omnium. *87.* Semper mansuros

in ea: non alleviabitur ab eis tormentum; & non ipsi respicientur *à Deo*. 88. An verò qui conversi fuerint post hoc, & correxerint *opera sua*: utique Deus *erit illis* indultor, misericors. 89. Porrò qui infideles fuerint post fidem suam, & insuper auxerint infidelitatem: nullo modo acceptabitur pœnitentia eorum: & hi sunt Errantes. 90. Certè qui infideles fuerint, & obierint, & ipsi infideles (*idest in statu infidelitatis*) nullo modo acceptabitur ab ullo eorum plenitudo terræ ex auro, (*idest terra tota plena auro*) etiamsi redimeret se illo; his erit tormentum dolorificum: 91. Et non erit illis *ullus* ex adjuvantibus.

N O T Æ.

LXIII. *Scripturales*] Arabicè اهـــل الكتاب vertere potes, *familia libri, familiares Scripturæ, professores Scripturarum, Scripturales*. Hoc nomine intelliguntur semper Judæi & Christiani, vel simul, vel disjunctim: his nimirùm datæ sunt à Deo Sacræ Scripturæ, Pentateuchus scilicet, & Euangelium, quorum nomine intelligunt Mahumetani libros omnes veteris ac novi Testamenti. Ignarum se, ac stolidum ostendit Hottingerus, dum nomine اهل الكتاب *familia libri*, vult, Mahumetanos etiam designari. Hoc loco Gelal comprehendit simul اليهود والنصارى *Judæos & Christianos*.

Venite ad verbum æquale] idest ad conditionem vel pactum, quod ab utraque parte probari possit.

Et non accipiant alii nostrum alios in Dominos] Gelal كما اتخذتم الاحبار والرهبان *sicut vos accepistis Pontifices & Monachos*.

LXIV. *Quarè disceptatis de Abraham*] Gelal: نزل لما قال ابراهيم يهودى ونحـن على دينه وقالـت النصارى كذلـك: *Causa cur hæc dicta sint fuit, quia dicebant Judæi, Abraham fuit Judæus, & nos sumus in religione ejus. Et eodem modo loquebantur Christiani de se ipsis*.

LXV. *De eo, cujus est vobis scientia*] Gelal من امر موسى وعيسى زعمتم انكم على دينهما: *de eo quod pertinet ad Moysen, & Jesum, in quorum religione ac fide vos esse affirmatis*.

De eo in quo non est vobis scientia] Gelal: مـن شان ابراهيـم: *de statu & conditione Abrahæ*.

LXVI. *Orthodoxus*]. Arabicè حنيفـــا Explicat Gelal. مايلاً عن الاديان كلها الى الدين القيـم: *declinans ab omnibus religionibus ad religionem rectam*.

LXVIII. *Desideravit pars ex Scripturalibus*]: videlicet Judæi; nam juxta Gelalem: نزل لما دعـا اليهود معاذا وحذيفة وعمارا الى دينهـم: *revelata sunt hæc, quandò Judæi studuerunt attrahere ad religionem suam Moadum, & Hodeiphum, & Omarum*. Erant autem omnes hi Mahumetani.

LXIX. *Non creditis in signa Dei*]. nempè ut ait Gelal, in القران المشتمل على نعت محمد وانتـم تعلمـون انـه حـق: *Alcoranum, qui continet Mahumeti epitheta: & vos scitis illa esse vera*.

LXX. *Vestitis veritatem vanitate*]. Explicat Gelal. تخلطون الحق بالباطل بالتحـريف والتزويـر وتكتمـون الحق اى نعت النبى وانتـم تعلمـون انه حق: *commiscetis vera falsis, corrumpendo sacras Scripturas, & falsa in iis apponendo: & absconditis veritatem, nimirùm prophetias de Mahumeto, quarum vos cognoscitis veritatem*. Jahias ex auctoritate Hasani: يعنى به خاصة علمـائهـم لانهـم يحرّفون نعت محمـد فى كتابهـم: لما تلبسون بالباطل عنى ما حرفوا مـن التوراة والانجيـل بالباطل الـذى تقبلـوه من الشيطـان وتكتمـون الحق وانتـم تعلمـون ان محمـد رسول اللـه وان دينـه حـق: *Innuit per hoc præcipuè doctores eorum* (nempè Judæorum, & Christianorum) *quia ipsi corrumpebant vaticinia de Mahumeto in libris suis. Quarè vestitis veritatem vanitate? Indicat ea, quæ corruperunt in Pentateucho & Euangelio, per vanitatem, seu mendacium, quod didicerunt à Satana. Et absconditis veritatem, & vos scitis Mahumetum missum fuisse à Deo, & religionem ejus esse veram*.

LXXI. *Et dixit pars ex Scripturalibus*]. Nimirùm ut exponit Gelal, dixerunt Judæi ad alios Judæos: Credite, vel potiùs fingite, vos credere tempore matutino in Alcoranum: sed adveniente vespere, abnegate illum, asserentes vos non ampliùs credere in eum: ut Moslemi hoc videntes يقولـوا ما رجـع هولاء عنه بعد دخولهـم فيه وهـم اولوا علـم الا لعلمهم ببطلانـه: *dicant*: Videtur meliùs ita vertendum. *Quid retraxit eos ab eo* (Alcorano seu fide Mahumeti), *postquam amplexi sunt eum, cùm sint præditi scientia, si scientia eorum non est vana?*

Non

Non rejiciunt hi illum (ideſt Alcoranum) *poſtquam crediderunt in eum, cùm ſint homines docti & ſapientes, niſi quia ſcientia eorum eſt vana*. Et per hoc dubitantes de veritate Alcorani ſui avertantur à credendo in eum. Ita etiam exponit Jahias.

LXXII. *Et ne credatis niſi illi, qui ſectatus fuerit religionem veſtram*]. Hæc verba ab Expoſitoribus tribuuntur Judæis, quibus jubetur reſpondere Mahumetus, Deum dirigere, quem vult, itaut poſſit concedere aliis gentibus prophetiam, & ſacros libros, ſicut conceſſit Judæis. Sequentia autem verba: *An diſputabunt vobiſcum &c.* Jahias & Gelal tribuunt item Judæis, atque ita exponunt: ايغلبوكم المومنون عند ربكم يوم القيمة لا : لانكم اصلح دينا : *An Mahumetani vincent vos apud Dominum veſtrum in die Judicii? Nequaquam, quia religio veſtra melior eſt*. Reſpondet autem illis Mahumetus ea, quæ ſequuntur.

LXXIV. *Et ex Scripturalibus &c.*]. Affert Gelal exempla Abdallahi filii Salami, cui quidam concredidit, ſeu mutuò dedit mille ac ducentas uncias auri, ille verò eas ſuo tempore reſtituit: & Caabi filii Aſraphi, cui Coraiſita quidam mutuò dedit unum denarium, & illud negavit. Erant ambo Judæi.

Non eſt ſuper nos pro Idiotis ſemita] ideſt juxta expoſitionem Gelalis & Jahiæ, non habemus legem, quæ cogat nos ad obſervandam juſtitiam cum Arabibus (hi enim Idiotæ communiter appellabantur) itaut teneamur illis reſtituere, ſi quid mutuum, aut commodatum nobis dederint.

LXXVI. *Pactum Dei*] Explicat Gelal في الايمان بالنبي *pactum de credendo in Mahumetum* quod vendebant, ideſt violabant ob exiguum lucrum, recedendo à religione ejus; ſeu potius abſcondendo vaticinia Sacrarum Scripturarum de Mahumeto prō vili pretio.

LXXVII. *Declinant linguas ſuas &c.*] ideſt depravant Scripturas, perverſe eas legendo ad occultanda vaticinia de Mahumeto. Ita Gelal.

LXXVIII. *Dominici*] Arabicè ربانيين exponit Gelal علماء عاملين *Doctores operantes* ideſt facientes ea quæ docent. Et addit نزل لما قال النصارى نجران ان عيسى امرهم ان يتخذوه ربا ولما طلب بعض المسلمين السجود له مى : *Dicta ſunt hæc poſtquam Chriſtiani Nagerenſes dixerunt; Jeſum præcepiſſe ſibi, ut colerent eum tanquam Dominum: & poſtquam Moslemi quidam voluerunt adorare Mahumetum*.

LXXX. *Accepit Deus pactum Prophetarum*] ideſt pepigit, ſeu inivit pactum cum Prophetis. Sentire videtur Mahumetus cum Thalmudiſtis, animas omnium Prophetarum fuiſſe in monte Syna, quando lex Moyſi tradita fuit: ibique Deum eoſdem alloquutum fuiſſe, & oſtendiſſe illis futura tanquam præſentia.

Deinde venit ad vos Legatus]. Nimirùm Mahumetus, qui confirmaturus erat Pentateuchum, & alios ſacros libros jam traditos. Ita Gelal, & alii Expoſitores communiter.

LXXXIX. *Infideles fuerunt poſt fidem ſuam &c.*] loquitur de Judæis, qui ut ait Gelal كفروا بعيسى بعد ايمانهم بموسى وازدادوا كفرا بمحمد *increduli fuerunt in Jeſum, poſtquam crediderant in Moyſen: auxerunt autem infidelitatem ſuam, dum noluerunt credere in Mahumetum*.

REFUTATA:

I. INcuſat Mahumetus Chriſtianos & Judæos (nam utroſque complectitur hìc nomine Scripturalium, juxta expoſitionem Gelalis, Jahiæ, Thalebienſis, & aliorum interpretum) quòd hi Sacerdotes ſeu Pontifices ſuos, illi autem Monachos ſuos, quorum nomine Epiſcopos etiam, qui è monaſteriis plerumque accipiebantur, intelligit, tanquam Dominos ac Deos agnoſcant, & adorent. Diverſimodè cultum hunc, & adorationem Mahumetani ſapientes explicant: qua de re ita Thalebienſis in hoc loco: فقالت اليهود ما تريد الا ان نتخذك ربا كما اتخذت النصاري عيسي ربا فقالت النصاري ما تريد الا ان نقول فيك ما قالت اليهود في عزير فانزل الله تعالي يا اهل الكتاب تعالوا الي كلمة سواء عدل بيننا وبينكم الا نعبد الا الله ولا نتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله كما فعلت اليهود في عزير والنصاري في المسيح : قال الله تعالي اتخذوا احبارهم ورهبانهم اربابا من دون الله والمسيح ابن مريم اي اطاعوهم في المعاصي وقال عكرمة هو سجود بعضهم لبعض وقيل معناه لا نطيع احدا في المعاصي : وفي الخبر من اطاع مخلوقا في معصية الله فكانما سجد سجدة لغير الله وقد قيل ولا نتخذ بعضنا بعضا اربابا من دون الله لا نستحل الاشيا بغير احلال الله

ولا نحرمها بتحريم غير الله ولا نجعل لغير
الله الخضوع والتعظيم ما يجب لله وذلك
ان اهل الكتاب كانوا يحللون ويحرمون بقول
الاحبار والرهبان ما لم يحرمه الله ولا حلله
ويجبون على انفسهم طاعتهم ويجبرون امرهم
فى ذلك ونهيهم مجري امر الله تعالي ونهيه :

Dixerunt Judæi (Mahumeto): Tu non vis, ut accipiamus te in Dominum, nisi ut acceperunt Christiani Jesum in Dominum. Dixerunt è converso Christiani: Tu non vis nisi ut dicamus de te id, quod dixerunt Judæi de Ezra. Tunc revelavit Deus hæc verba: O Scripturales, venite ad verbum æquale, idest ad conditionem justam inter nos & inter vos, ut non serviamus nisi Deo, & non accipiant alii nostrum alios in dominos præter Deum, sicut fecerunt Judæi circa Ezram, & Christiani circa Christum. Dixit Deus excelsus: Acceperunt Pontifices suos, & Monachos suos in dominos, & Christum Filium Mariæ (Sura 9. §. 32.) idest: obedierunt illis in prævaricationibus legis divinæ. Et dixit Acrama: Hæc est adoratio eorum, qua alii alios adorant. Alii dicunt sensum esse: Ne obediamus ulli in transgressionibus legis divinæ. Nam vulgata est sententia: Qui obedierit creaturæ alicui in transgressione legis divinæ, idem est ac si adoraret alium præter Deum. Alii sic explicant: Et non accipiant alii alios in dominos præter Deum: idest non concedamus tanquam licitas res, quas Deus licitas non fecit, neque prohibeamus eas, nisi Deus prohibuerit: neque exhibeamus ulli, præter Deo subjectionem, & magnificentiam, quæ convenit Deo. Hoc autem dicitur, quia Judæi, & Christiani concedebant, & prohibebant ad dictum Pontificum & Monachorum id, quod neque concesserat, neque prohibuerat Deus: & credebant, necessarium sibi esse illis obedire: & ponebant in æquali gradu præceptum & prohibitionem eorum cum præcepto & prohibitione Dei. Hactenùs Thalebiensis.

Benè est, quòd Mahumetus conjungit causam Christianorum cum causa Judæorum: nam hoc pacto duplices testes habet impudentiæ suæ & mendacii sui. Etenim quandonam vel Judæi Pontifices suos, vel Christiani Monachos, seu Episcopos suos ita acceperunt in dominos, ut illos in cultu, adoratione, & obedientia Deo æquarent? Quandonam vel isti, vel illi docuerunt populos, ut divinas leges transgrederentur, Deoque non obtemperarent? Quandonam licitum fecerunt id, quod Deus illicitum pronunciavit, vel illicitum, quod ille concessit? Quandò denique vel Judæi Ezræ divinitatem tribuerunt, vel Christiani eodem cultu, quo Christum, Monachos suos, vel Episcopos honoraverunt? Sunt hæc (saltem quod ad Christianos attinet) apertissima mendacia, quæ totius orbis testimonio redargui possunt.

Cæterùm non negamus, Christianos honorare, semperque honorasse Monachos, & multò magis Episcopos & Antistites suos: supra omnes verò Pontificem Romanum maximo quidem honore, non purè humano, sed hieropolitico, idest non divino quamvis sacro, quatenùs illos non ut supremos dominos vel Deos: sed ut Domini, Deique Vicarios, & Ministros recognoscunt, eodem ferè modo, quo Mahumetani olim Caliphas suos venerabantur, & nunc Sceriphas venerantur, omni tamen superstitione remota. Quòd si aliqua illis exhibent, quæ Deo etiam exhibentur, & præsertim adorationem, seu genuflexionem, non propterea Deos, vel Dominos illos esse profitentur. Nam multa, quæ Deo tribuuntur, videmus in sacris literis etiam hominibus tribui, præsertim Regibus, ac Principibus, vel viris sanctitate insignibus, quos non solùm geniculatione, sed etiam totius corporis prostratione ab aliis hominibus absque ullo piaculo adoratos fuisse legimus. Quin & Alcoranus ipse affirmat, Angelos Dei jussu Adamum adorasse, ut vidimus in Sura 2. Legimus præterea in sacris literis, Angelos Dei vicem gerentes, ab hominibus justis adoratos fuisse, & præterea Dei nomine ineffabili decoratos. Ut patet Genes. cap. 18. & 19. Et Judic. cap. 6.

Alia verò expositio, nempè Christianos colere Monachos, & Prælatos suos tanquam dominos ac Deos, eò quòd obediant illis præcipientibus aliquid contra legem Dei: impostura est & mendacium, & debet hoc probari, non inaniter jactari. Sunt sanè quædam à Deo prohibita vel imperata, quæ natura sua, neque actum virtutis, neque culpam ullam continent, nisi quatenùs à Deo prohibentur, vel imperantur, in obsequium sui ex motivo alicujus virtutis, ut ex. gr. operari in Sabbato, celebrare festa, mactare pecudes, abstinere à cibis aliquibus, & alia hujusmodi. In his tàm Christiani, quàm Judæi, imò & ipsi Mahumetani, si id necessitas exigat, credunt se posse à suis Prælatis absque ullo piaculo, tanquam divinæ legis interpretibus dispensari.

II. Gladio porrò suo se jugulat Mahumetus, dum contra Judæos & Christianos ita ineptissimè argumentatur. Unaquæque gens debet disserere de his, quæ spectant ad propriam religionem, & in illis fides est ei adhibenda, & standum est illius dictis. Vos autem disceptatis de Abraham, qui ad vos nihil spectat; Abraham enim neque Judæus fuit, neque Christianus, cùm præcesserit multo tempore traditionem Pentateuchi & Euangelii: ergo in hoc nulla fides est vobis habenda; sed tantùm in his, quæ pertinent ad Pentateuchum, quoad Judæos; & ad Euangelium, quoad Christianos. Quid tibi videtur, Lector, de hoc acumine Chrysippeo? Mahumeto igitur nulla fides est habenda, dum blaterat de Abraham, de Pentateucho, & de Euangelio: hæc enim omnia fuerunt longè ante Mahumetum & Alcoranum: & consequenter non spectant ad Mahumetum. Porrò si de Abraham loquamur, magis pertinet ad Judæos & Christianos, utpote eorum ætati propinquior, quàm ad Mahumetum.

tum. Et quidquid sit de hoc, concedere saltem cogitur Mahumetus, in his quæ spectant ad Moysen & Pentateuchum, Judæis: in his verò, quæ ad Christum & Euangelium pertinent, Christianis standum esse, affirmat enim eosdem *de his habere scientiam*.

III. Crambem recoquit, dum & Judæis Pentateuchi, & Christianis Euangelii corruptelam imponit; & eos de vaticiniis ad Mahumetum spectantibus in utroque vel occultatis, vel abrasis redarguit. Hoc tàm impudens mendacium, quod in Alcorano sexcenties repetitur, jam satis suprà detectum ac rejectum est: & satis erit illud deinceps tantummodò notare. Sed vide Prodr. partem pr. cap. 2. & seq. ubi de hoc argumento ex professo agitur.

IV. Importuna est admonitio Mahumeti ad asseclas suos, ne accipiant Angelos & Prophetas in dominos, si per hoc intendat juxta Gelalem, Judæos & Christianos sugillare: ait enim كما اتخذت الصابية الملايكة واليهود

عزيرا والنصاري عيسي : *sicut acceperunt* in dominos *Sabæi Angelos, Judæi Ezram, & Christiani Jesum*. Quidquid sit de Sabæis, seu Sabaitis; certum est, Judæos nunquam Ezram tanquam Deum, vel Dominum coluisse. Christiani verò si hoc modo colunt Jesum, non immeritò faciunt, cùm hic non sit purus homo, vel simplex Propheta, sed etiam Deus verus, ut alibi ostendimus.

V. Quærimus à Mahumeto, quando nam Deus inierit pactum cum Prophetis de Mahumeto ipso recipiendo, & adjuvando: & cum quibus Prophetis hoc pactum inierit? Dixi superiùs illum fortassè hausisse à Thalmudistis insanam ipsorum opinionem, Deum in Monte Sina adduxisse unà cum Moyse animas omnium Prophetarum etiam futurorum, & iisdem leges, & præcepta dedisse. Verùm, ut fabulam admitteremus, nullo tamen pacto admittendum esset, Deum aliquid Prophetis de Mahumeto præcepisse, nisi fortè ut illum tanquam nebulonem & impostorem agnoscerent, & evitarent.

VI. Recinit næniam de sacris voluminibus traditis Abrahæ, Ismaeli, Isaac, & aliis in textu enumeratis. Verùm hæc volumina neque extant, neque extiterunt unquam in rerum natura. Tenent autem communiter Mahumetani, libros sacros à Deo traditos, fuisse centum & quatuor: nempè Pentateuchum Moysis: Euangelium Christi: Psalterium Davidis: Alcoranum Mahumeti: quinquaginta libros Setth: triginta Henoch: decem Abrahæ: decem item Adæ. Mirum verò, quòd cùm Alcoranus asserat traditos fuisse sacros libros etiam Ismaeli, & Isaac, & Jacob, & Tribubus, & Prophetis; de his Doctores Moslemi mentionem nullam faciant. At verò Adæ, Setth, & Henoch, de quibus Alcoranus non meminit, illos attribuant. Mirum etiam, quòd cùm ipsi se ab Ismaele prognatos, & illius religionis asseclas esse glorientur, nullum ex his libris, quos eidem Ismaeli à Deo traditos esse affirmant, habeant quem ostendere possint.

TEXTUS ALCORANI.

٩٢ لن تنالوا البر حتي تنفقوا مما تحبون وما تنفقوا من شي فان الله به عليم ۞ ٩٣ كل الطعام
كان حلا لبني اسراييل الا ما حرم اسراييل علي نفسه من قبل ان تنزل التورية قل فاتوا بالتورية
فاتلوها ان كنتم صادقين ۞ ٩٤ فمن افتري علي الله الكذب من بعد ذلك فاوليك هم
الظالمون ۞ ٩٥ قل صدق الله فاتبعوا ملة ابراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ ٩٦ ان اول
بيت وضع للناس للذي ببكة مباركا وهدي للعالمين ۞ ٩٧ فيه ايات بينات مقام ابراهيم ومن
دخله كان امنا ولله علي الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا ومن كفر فان الله غني عن
العالمين ۞ ٩٨ قل يا اهل الكتاب لم تكفرون بايات الله والله شهيد علي ما تعملون ۞
٩٩ قل يا اهل الكتاب لم تصدون عن سبيل الله من امن تبغونها عوجا وانتم شهداء وما الله
بغافل عما تعملون ۞ ١٠٠ يا ايها الذين امنوا ان تطيعوا فريقا من الذين اوتوا الكتاب يردوكم
بعد ايمانكم كافرين ۞ ١٠١ وكيف تكفرون وانتم تتلي عليكم ايات الله وفيكم رسوله
ومن يعتصم بالله فقد هدي الي صراط مستقيم ۞ ١٠٢ يا ايها الذين امنوا اتقوا الله حق تقاته

وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ۞ 103 وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللّٰهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ
عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَكُنْتُمْ عَلَي شَفَا حُفْرَةٍ مِنَ
النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِنْهَا كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ ۞ 104 وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ
أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ۞ 105 وَلَا تَكُونُوا
كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ۞ 106 يَوْمَ تَبْيَضُّ
وُجُوهٌ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَكَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
تَكْفُرُونَ ۞ 107 وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللّٰهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞ 108 تِلْكَ
آيَاتُ اللّٰهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللّٰهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِلْعَالَمِينَ ۞ 109 وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَمَا فِي
الْأَرْضِ وَإِلَى اللّٰهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ۞ 110 كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ
الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ مِنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ
الْفَاسِقُونَ ۞ 111 لَنْ يَضُرُّوكُمْ إِلَّا أَذًى وَإِنْ يُقَاتِلُوكُمْ يُوَلُّوكُمُ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنْصَرُونَ ۞
112 ضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةُ أَيْنَ مَا ثُقِفُوا إِلَّا بِحَبْلٍ مِنَ اللّٰهِ وَحَبْلٍ مِنَ النَّاسِ وَبَاءُوا بِغَضَبٍ مِنَ اللّٰهِ
وَضُرِبَتْ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةُ ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللّٰهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ ذٰلِكَ بِمَا
عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ۞ 113 لَيْسُوا سَوَاءً مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَائِمَةٌ يَتْلُونَ آيَاتِ اللّٰهِ آنَاءَ اللَّيْلِ
وَهُمْ يَسْجُدُونَ ۞ 114 يُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي
الْخَيْرَاتِ وَأُولٰئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ ۞ 115 وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ تُكْفَرُوهُ وَاللّٰهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ ۞
116 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَأُولٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ ۞ 117 مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هٰذِهِ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ حَرْثَ
قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللّٰهُ وَلٰكِنْ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ ۞ 118 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا
تَتَّخِذُوا بِطَانَةً مِنْ دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي
صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ ۞ 119 هَا أَنْتُمْ أُولَاءِ تُحِبُّونَهُمْ وَلَا يُحِبُّونَكُمْ
وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا لَقُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْكُمُ الْأَنَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا
بِغَيْظِكُمْ إِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ۞ 120 إِنْ تَمْسَسْكُمْ حَسَنَةٌ تَسُؤْهُمْ وَإِنْ تُصِبْكُمْ سَيِّئَةٌ
يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ تَصْبِرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئًا إِنَّ اللّٰهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ ۞ 121 وَإِذْ غَدَوْتَ
مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللّٰهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ۞ 122 إِذْ هَمَّتْ طَائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ
تَفْشَلَا وَاللّٰهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَي اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ۞ 123 وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللّٰهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا
اللّٰهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ۞ 124 إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلٰثَةِ آلَافٍ
مِنَ

من الملايكة منزلين ✿ 125 بلي ان تصبروا وتتقوا ويأتوكم من فورهم هذا يمددكم ربكم
بخمسة الاف من الملايكة مسومين ✿ 126 وما جعله الله الا بشري لكم ولتطمين قلوبكم به
وما النصر الا من عند الله العزيز الحكيم ✿ 127 ليقطع طرفا من الذين كفروا او يكبتهم
فينقلبوا خايبين ✿ 128 ليس لك من الامر شي او يتوب عليهم او يعذبهم فانهم ظالمون ✿
129 ولله ما في السموات وما في الارض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء والله غفور رحيم ✿
130 يا ايها الذين امنوا لا تاكلوا الربا اضعافا مضاعفة واتقوا الله لعلكم تفلحون ✿ 131 واتقوا
النار التي اعدت للكافرين ✿ 132 واطيعوا الله والرسول لعلكم ترحمون ✿ 133 وسارعوا الي
مغفرة من ربكم وجنة عرضها السموات والارض اعدت للمتقين ✿ 134 الذين ينفقون في السراء
والضراء والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين ✿ 135 والذين اذا فعلوا
فاحشة او ظلموا انفسهم ذكروا الله فاستغفروا لذنوبهم ومن يغفر الذنوب الا الله ولم يصروا علي ما
فعلوا وهم يعلمون ✿ 136 اوليك جزاوهم مغفرة من ربهم وجنات تجري من تحتها الانهار خالدين
فيها ونعم اجر العاملين ✿ 137 قد خلت من قبلكم سنن فسيروا في الارض فانظروا كيف
كان عاقبة المكذبين ✿ 138 هذا بيان للناس وهدي وموعظة للمتقين ✿ 139 ولا تهنوا ولا
تحزنوا وانتم الاعلون ان كنتم مومنين ✿ 140 ان يمسسكم قرح فقد مس القوم قرح مثله
وتلك الايام نداولها بين الناس وليعلم الله الذين امنوا ويتخذ منكم شهداء والله لا يحب
الظالمين ✿ 141 وليمحص الله الذين امنوا ويمحق الكافرين ✿ 142 ام حسبتم ان تدخلوا
الجنة ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ويعلم الصابرين ✿ 143 ولقد كنتم تمنون الموت من
قبل ان تلقوه فقد رايتموه وانتم تنظرون ✿ 144 وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل
افاين مات او قتل انقلبتم علي اعقابكم ومن ينقلب علي عقبيه فلن يضر الله شيا وسيجزي الله
الشاكرين ✿ 145 وما كان لنفس ان تموت الا باذن الله كتابا موجلا ومن يرد ثواب الدنيا
نوته منها ومن يرد ثواب الاخرة نوته منها وسنجزي الشاكرين ✿ 146 وكاين من نبي قاتل معه
ربيون كثير فما وهنوا لما اصابهم في سبيل الله وما ضعفوا وما استكانوا والله يحب الصابرين ✿
147 وما كان قولهم الا ان قالوا ربنا اغفر لنا ذنوبنا واسرافنا في امرنا وثبت اقدامنا وانصرنا
علي القوم الكافرين ✿ 148 فاتيهم الله ثواب الدنيا وحسن ثواب الاخرة والله يحب
المحسنين ✿

VERSIO LATINA.

الجزء الرابع Pars Quarta.

92. Nunquam accipietis justitiam, donec erogetis in eleemosynam ex eo, quod diligitis. Quidquid verò erogabitis, utique Deus illud sciet. 93. Omnis cibus fuit licitus filiis Israel, præter eum, quem prohibuit Israel super animam suam (*idest sibi ipsi*) antequam demitteretur Pentateuchus. Dic *Judæis*: Afferte porrò Pentateuchum, & legite illum, si estis veraces. 94. Qui ergo commentus fuerit adversus Deum mendacium post hoc, hi erunt Iniqui. 95. Dic: Verax est Deus: sequimini ergo sectam Abrahæ orthodoxi: & non fuit *Abraham* ex Associantibus. 96. Certè prima domus (*idest templum*) quæ constituta est hominibus, sanè fuit illa, quæ est in Becca: benedicta, & directio Mundis. (*idest omnibus creaturis*). 97. In ea *sunt* signa manifesta: locus in quo stetit Abraham, & qui ingressus fuerit in eam, erit securus. Et Deo *debetur* ab hominibus peregrinatio hujus domus, qui potuerint ad illam proficisci. Et qui incredulus fuerit: certè Deus dives est sine Mundis (*idest nullis indiget creaturis*). 98. Dic: O Scripturales, quare non creditis in signa Dei (*idest in Alcoranum?*) Atqui Deus testis est super id, quod facitis. 99. Dic: O Scripturales, quare excluditis à semita Dei eum, qui credidit? Quæritis eam distorquere, & vos testes estis *esse rectam*: sed Deus non erit negligens pro eo, quod operamini (*idest puniet vos pro eo*). 100. O qui crediderunt, si obedieritis parti ex iis, quibus traditus est Liber, reddent vos post fidem vestram infideles. 101. Et quomodò increduli eritis, cùm vobis legantur signa Dei, & in vobis sit legatus ejus? Porrò qui firmiter tenuerit se cum Deo, profectò jam dirigetur ad viam rectam. 102. O qui crediderunt, timete Deum veritate timoris ejus: & nullo modo moriamini, nisi & vos sitis Moslemi. 103. Et firmiter apprehendite funem Dei universim (*idest universam religionem Dei*): & ne separetis vos *ab eo*: & mementote gratiæ Dei erga vos, *nam* cùm essetis hostes, posuit unionem inter corda vestra; & facti estis per gratiam ejus fratres: & eratis super labium foveæ ignis (*idest gehennæ*), & liberavit vos ab ea. Ita declarat Deus vobis signa sua, ut vos dirigamini. 104. Et sit ex vobis gens, *quæ* vocent ad Optimum (*idest religionem Eslam*): & præcipiant justum & prohibeant ab injusto: & illi *qui hæc fecerint* erunt felices. 105. Et ne sitis sicut illi, qui divisi sunt, & dissenserunt *in religione sua*, postquam venerunt ad eos argumenta manifesta (*idest Judæi & Christiani*). Verùm his erit tormentum magnum. 106. Die *quadam* albescent facies, & nigrescent facies. Porrò illis, quorum nigrescent facies, *dicet Deus*: An ad infidelitatem redistis post fidem vestram? Igitur gustate pœnam ob id, quòd fuistis infideles. 107. At verò illi, quorum albæ fuerint facies, erunt in misericordia Dei, ipsi in ea perpetuò mansuri. 108. Ista sunt signa Dei: recitamus ea tibi cum veritate. Et Deus non vult iniquè tractare Mundos. (*idest ullam creaturam*). 109. Et Dei est id, quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*: & ad Deum reducentur vel omnes in die Judicii. 110. Estis, *ò Arabes*, optima gens, literaliter *optimum gentis*, quæ producta fuerit hominibus: præcipitis justum, & prohibetis ab injusto, & creditis in Deum. Et si credidissent Scripturales, certè fuisset melius ipsis. Ex iis sunt credentes; (*idest aliqui qui credunt*): sed plerique eorum sunt prævaricantes (*idest infideles*). 111. Non nocebunt vobis *Judæi*, nisi læsione *aliqua levi*: & si pugnaverint contra vos, obvertent vobis terga; tum non adjuvabuntur. 112. Conjecta est super eos abjectio ubicunque deprehensi fuerint; præterquam cum fune à Deo, & fune ab hominibus: & regressi sunt cum ira à Deo, & conjecta est super eos inopia. Hoc, quia ipsi noluerunt credere in signa Dei, & occiderunt Prophetas injustè: hoc, quia rebelles fuerunt, & transgressi sunt. 113. Non sunt *tamen Scripturales omnes* æquales. Ex Scripturalibus est gens recta: meditantur signa Dei temporibus noctis, & ipsi adorant. 114. Credunt in Deum, & diem novissimum; & præcipiunt justum, & prohi-

prohibent ab injusto: & certatim satagunt in bonis *operibus*: & hi sunt ex probis. 115. Et quod facient de bono, nequaquam fraudabuntur eo (*idest mercede illius in die Judicii*): nam Deus est cognitor timentium se. 116. Porrò qui infideles fuerint, nullo modo proderunt illis facultates eorum, neque filii eorum apud Deum quidquam: & hi erunt socii Ignis: ipsi in eo perpetuò mansuri. 117. Similitudo illius, quod erogant in hac vita mundana, est sicut similitudo venti, in quo sit frigus urens: incidit in satum hominum, qui inique egerant contra animas suas; & pessumdedit illum: & non iniquè tractavit eos Deus, sed *ipsi* se iniquè tractabunt. 118. O qui crediderunt, ne accipiatis intrinsecam amicitiam *cum aliis extraneis*, præter vos: *quia* non omittent vos corrumpere. Optaverunt id, quo malè periretis: jam apparuit odium ex oribus eorum: sed quod occultant pectora eorum gravius est. Jam demonstravimus vobis signa *hostilitatis eorum*, si intellexistis. 119. Ecce vos illi, amatis eos, & *ipsi* non amant vos: & creditis in librum totum (*idest. in omnes libros sacros eorum, cùm ipsi non credant in Alcoranum vestrum*): & cùm occurrerint vobis, dicunt: Credidimus: Cùm autem clam convenerint, mordent contra vos extremos digitos suos ob iram. Dic *illis*: Morimini in ira vestra: sanè Deus sciens est essentiam pectorum. 120. Si attigerit vos bonum, contristabit eos: si verò acciderit vobis malum, lætabuntur de eo. At si patientes fueritis, & timueritis *Deum*, non nocebit vobis astus eorum quidquam, quippè Deus id, quod faciunt, est comprehendens *scientia sua*. 121. Et *memento*, cùm diluculò egressus fuisti à familia tua, ut parares fidelibus castra ad præliandum: & Deus *erat* audiens, sciens. 122. Cùm anxiè cogitaverunt duæ cohortes ex vobis, ut recederent *à prælio*: Deus autem fuit adjutor utriusque, & in Deo confidant fideles. 123. Et jam quidem adjuvit vos Deus in Bedro, & vos inferiores *eratis hostibus numero*. Timete itaque Deum, ut vos grati sitis. 124. Cùm dicebas fidelibus: An non sufficit vobis, quòd corroboret vos Dominus vester tribus millibus Angelorum *è Cœlo* demissorum? 125. Utique *sufficit vobis*. Si tolerantes fueritis, *&* timueritis *Deum*, & venerint ad vos *hostes* à fervore suo hoc (*idest repentè*): suppetias feret vobis Dominus vester quinque millibus Angelorum signatorum. 126. Et non posuit hoc *auxilium* Deus, nisi ad faustum nuncium vobis, & ut fiduciam conciperent corda vestra per hoc. Et non est auxilium nisi à Deo Præpotente, Sapiente. 127. Ut abscinderet extremitatem ex eis, qui erant infideles (*idest perderet eos penitùs*) aut dejiceret eos, & subverterentur fatigati (*Nihil ad munus tuum pertinet*). 128. Non est tibi de negocio quidquam, sive convertatur *Deus* super eos, sive puniat eos: Certè ipsi sunt iniqui. 129. Et Dei est, quod in cœlis & quod in terra *existit*: parcet cui voluerit, & puniet quem voluerit: & Deus est parcens, misericors. 130. O qui crediderunt, ne comedatis usuram duplicationibus duplicatis: & timete Deum, ut vos felices sitis. 131. Et timete Ignem, qui præparatus est Infidelibus. 132. Et obedite Deo, & Legato, ut vos misericordiam consequamini. 133. Et certatim festinate ad indulgentiam *obtinendam* à Domino vestro; & ad Paradisum, cujus latitudo *æquat* Cœlos & terram; præparatus est piis. 134. Qui erogant eleemosynas in prosperitate, & adversitate: & compescentibus iram, & ignoscentibus hominibus: & Deus amat benefacientes. 135. Et qui postquam perpetraverint flagitium, aut iniquè tractaverint animas suas, recordati fuerint Dei, & veniam petierint delictis suis (& quis ignoscet delicta nisi Deus?) Et non perseveraverint in eo, quod fecerunt, & ipsi scierint (*idest scienter*). 136. Horum retributio erit indulgentia à Domino ipsorum, & horti subtus quos currunt flumina: semper moraturi sunt in eis: & euge merces operantium. 137. Jam prætererunt ante vos statuta *Dei circa pœnam infidelium*: itaque perambulate terram, & videte quomodò fuerit finis insimulantium mendacii *Legatos Dei*. 138. Hic *Alcoranus* est declaratio hominibus, & directio, & exhortatio piis. 139. Et ne concidatis animo, neque contristemini: nam vos superiores *eritis Infidelibus*, si fueritis fideles. 140. Si tetigerit vos ulcus (*idest si vulnerati fueritis in bello*) jam porrò

tetigit gentem *infidelem* ulcus ficut illud: & hos dies faciemus fuccedere per vices inter homines: & ut cognofcat Deus eos, qui crediderunt, & affumat ex vobis teftes (*ideft martyres*): & Deus non amat iniqua agentes. 141. Et ut probet Deus eos, qui crediderunt, & perdat infideles. 142. An putaftis, quòd ingreffuri effetis Paradifum, cùm nondum noverit Deus eos, qui decertaverint ex vobis, & *nondum* cognoverit patienter fuftinentes. 143. Et jam porrò optabatis mortem, antequam obviam haberetis eam. Sed jam vidiftis eam, & vos *eam* intuebamini, *fed fugiftis eam*. 144. Et non eft Mahumetus nifi legatus: jam præterierunt ante eum legati: an ergo fi moriatur, aut occidatur, convertemini fuper calcaneos veftros (*ideft redibitis ad infidelitatem?*) At, qui converfus fuerit fuper calcaneos fuos, non utique nocebit Deo quidquam: & mox remunerabit Deus gratias agentes. 145. Et non eft animæ (*ideft hominis*, ut moriatur nifi per nutum Dei, *prout fcriptum fuerit* in libro metas rerum continente. Et qui voluerit mercedem hujus mundi, dabimus illi ex eo: qui autem voluerit mercedem futuri fæculi, dabimus illi ex eo: & mox remunerabimus gratias agentes. 146. Et quot ex Prophetis (*ideft quot Prophetæ*) pugnaverunt cum quo erant myriades multæ *pugnantium*: nec tamen defponderunt animum ob id, quod acciderat eis in femita Dei: & non funt infirmati, neque fefe abjectè gefferunt? Et Deus amat patienter fuftinentes. 147. Et non fuit fermo eorum, nifi quòd dixerunt: Domine nofter parce nobis delicta noftra, & tranfgreffiones noftras in negotio noftro: & firma pedes noftros, & adjuva nos contra gentes infideles. 148. Et dedit eis Deus præmium hujus mundi, & pulchritudinem præmii fæculi noviffimi: & Deus amat benefacientes.

N O T Æ.

I.CIII. Rater eum, quem prohibuit Ifrael &c.] Explicat Gelal وهو الابل لما حصل له عرق النساء فنذر ان شفى لا ياكلها نحرم عليهم : cibus ifte, quem interdixit fibi Ifrael five Jacob, *fuit camelus: cùm enim advenisset illi morbus fciaticus, vovit, fi convaluiffet, fe non comefturum ex eo; & ideò prohibitus fuit illis*, nempe Ifraelitis. Cautam autem huic verficulo dedit Auctore eodem Gelale: لما قال اليهود انك تزعم انك على ملة ابراهيم وكان لا ياكل لحوم الابل والبانها : *quia dicebant Judæi Mahumeto: Tu jactas te effe in religione Abrahæ: atqui Abraham non vefcebatur carnibus, neque lacte Cameli.* Jahias etiam refert ex Hafano, Jacobum non folùm carnes, fed etiam lac Cameli fibi interdixiffe.

Afferte porrò Pentateuchum]. Nimirùm ut cognofcatis ex eo Ifraelem abftinuiffe à Camelo: Addit Gelal: فبهتوا ولم ياتوا بها *illi verò attoniti remanferunt, nec attulerunt Pentateuchum*, quia fcilicet fciebant hoc fcriptum effe in Pentateucho, neque poterant illud negare.

XCVI. *Certè prima domus &c.*] Gelal. نزل لما قالوا قبلتنا قبل قبلتكم : *hæc revelata funt, quandò dixerunt Judæi* Mahumetanis: *Locus orationis noftræ eft antiquior veftro.*

In Becca] ideft in Mecca, dialecto Meccana, qua Littera. B. pro M. ufurpatur. De hac domo, feu delubro, & Urbe Mecca ita fabulatur hic Gelal: سميت بذلك لانها تبك اعناق الجبابرة اى تدقها بناء الملايكة قبل خلق ادم ووضع بعده الاقصى وما بينهما اربعون سنة كما فى حديث الصحيحين وفى حديث انه اول ما ظهر على وجه الماء عند خلق السموات والارض زبدة بيضا فدحت الارض من تحتها : *vocata eft Becca* (à verbo Arabico بك quod fignificat conterere) *quia in ea contrita funt colla gigantum. Ædificaverunt autem hanc domum Meccanam Angeli ante creationem Adæ & poftea pofiti funt termini terræ poft quadraginta annos: ficut habetur in relatione duorum Sahihorum. Et in alia relatione habetur, illam fuiffe primam rem, quæ apparuit fuper faciem aquarum in creatione Cæli & Terræ, in figura fpumæ alvæ, fub qua terra delitefcebat.* Jahias opinatur dictam fuiffe Beccam, quia ibi fefe comprimunt, & quòd admodùm conterant homines peregrini ob magnam multitudinem confluentium.

XCVII. *In ea funt figna manifefta*] Ita hæc figna recenfet Gelal الحجر الذى قام عليه ابراهيم عند بناء البيت فاثر قدماه فيه وبقى الى الان مع تطاول الزمان وتداول الايدى عليه ومنها تضعيف الحسنات فيه وان الطير لا تعلوه ومن دخله كان امنا

امنا لا يتعرض عليه بقتل وظلم او غير ذلك : *Lapis super quem stetit Abraham dum ædificaretur Domus, in quo sunt vestigia pedum ejus, quæ permanent usque hodie post tam longum tempus, & assiduam manuum attrectationem. Præterea ibi bona crescunt in duplum, & aves non ascendunt super eam: qui verò ingrediuntur in eam, securi sunt à cæde & injuria, & aliis hujusmodi noxis.*

C. *Si obedieritis parti &c.*] Sermo est de Judæis, qui, ut ait Gelal, studebant serere dissidia inter asseclas Mahumeti, præsertim inter Ausinos, & Chazragenos, ob invidiam concordiæ & pacis eorum.

CVI. *Die quadam albescent facies*] Communis expositio est de die Judicii supremi, in qua fidelium facies albæ erunt, infidelium autem nigræ.

CXII. *Præterquam cum fune à Deo, & fune ab hominibus*]. Exponit Gelal. بعهد الله والمومنين اليهم بالامان على اداء الجزية اى لا عصمة لهم غير ذلك : *cum pacto securitatis à Deo, & à fidelibus cum conditione ut solvant ipsis tributum: nimirùm sine hoc nunquam & nusquam erunt securi.*

CXXI. *Cùm diluculò egressus fuisti*]. Putant communiter Expositores agi hoc loco de prælio, quod gessit Mahumetus in Ohod, qui est mons prope Medinam. Ita autem refert hoc prælium Georgius Almacinus in historia Arabica lib. 1. *Hoc anno* (nempè 3. Hegiræ) *commissum est prælium die Sabbati circa medium mensis Sceval: & occupavit Mahumetus montem* (*Ohod*) *prope Medinam. Erant autem hostium infidelium tria millia peditum, ducenti equites, tria millia camelorum, & quindecim mulieres. Horum dux erat Abu-Sophian filius Harethi. Numerus autem Moslemorum erat mille. Et primò quidem vicerunt Moslemi: deinde verò infideles, qui septuaginta Moslemos occiderunt: Dies autem hic infaustus fuit, quo Mahumetus ipse prælio interfuit: jaculatusque est in eum Otua filius Abu Mogheidi; & fregit dentem ejus incisorium dexterum, & vulneravit labium ejus inferius. Abdallahus quoque filius Scehabi frontem ejus sauciavit. Vulnerata est quoque maxilla ejus superior, duoque dentes ejus exciderunt. Infidelium autem occisi sunt viginti duo.* Hactenus Almacinus fideliter ex Arabico translatus, cum quo ferè conveniunt cæteri Chronologi, & Expositores Mahumetani.

CXXIII. *Adjuvit vos Deus in Bedro*] Est hic locus inter Meccam & Medinam, ubi Mahumetus cum suis grassatorum ac prædonum more mercatores Coraisitas contribules suos è Syria redeuntes invasit. Vide suprà.

CXXIV. *Tribus millibus Angelorum*]. Notat hìc Gelal. وفى سورة الانفال بالف لانه مدهم اولا بها ثم صارت ثلاثة ثم صارت خمسة كما قال تعالى : *In Suræ de spoliis habetur, missos fuisse mille Angelos, quia primò adjuvit eos mille Angelis: deinde facta sunt tria millia; postremò facta sunt quinque millia sicut dicit Deus in* Alcorano. Videtur hinc colligi posse, missos fuisse novies mille Angelos ad occidendos septuaginta hostes, & totidem capiendos.

CXXV. *Angelorum signatorum*]. idest variis signis distinctorum. Nam, ut ait Gelal. : قاتلت معهم الملايكة على خيل بلق عليهم عمايم صفرا وبيض ارسلوها بين اكتافهم : *pugnaverunt cum illis Angeli super equos albo nigroque colore distinctos, gestantes cydares albas & flavas cum tæniis inter scapulas pendentibus.*

CXXVIII. *Nihil ad munus tuum pertinet*]. Revelata sunt hæc (inquit Gelal) لما كسرت رباعيه صلى الله عليه وسلم يوم احد وشج وجهه وقال كيف يفلح قوم خضبوا نبيهم بالدم : *postquam excussus est dens Mahumeti caninus in prælio Ohod, & discissa fuit facies ejus, & ipse dixit: Quomodò prosperabuntur illi, qui fœdaverunt sanguine Prophetam suum?* Vide de prælio Bedrensi & Ohodensi quæ dicta sunt in Vita Mahumeti cap. 16. p. 24.

CXXX. *Ne comedatis usuram duplicationibus duplicatis*]. Explicat Gelal بان تزيدوا فى المال عند حلول الاجل وتوخروا الطلب : *itaut augeatis lucrum, cùm adveneris tempus solutionis capitalis ob dilationem, quam conceditis ad solvendum.*

CXXXVII. *Jam præterierunt ante vos statuta Dei*]. idest exempla, quibus Deus diù expectavit infideles & impios, & demum punivit eos. Ita Gelal.

CXL. *Si tetigerit vos ulcus*]. idest si vulnerati fuistis in prælio Ohodensi, vel alio: etiam infideles hostes vestri vulnerati sunt, præsertim in Bedro. Et hæ vicissitudines, in quibus fideles modò vincunt, modò vincuntur sunt à Deo, qui per hoc vult probare veros fideles & concedere illis martyrium. Ita Gelal.

CXLIV. *Et non est Mahumetus nisi legatus*]. Gelal. نزل فى هزيمتهم لما اشيع ان النبى قتل وقال لهم المنافقون ان كان قتل فارجعوا الى دينكم : *revelata sunt hæc in clade & profligatione Mahumetanorum* (in Ohod), *cùm increvit rumor, occisum fuisse Mahumetum: dixeruntque eis infideles: Si occisus est, redite ad religionem vestram priorem.*

REFUTATA.

I. Non est dissimulanda vulpina Mahumeti fraus, versutia, & hypocrisis, qui toties in Alcorano eleemosynam, & pecuniarum profusionem præcipiat, vel commendet, præsertim فى سبيل الله *pro semita Dei*: idest pro sustinendis præliis ad dilatandam, vel defendendam religionem susceptis. Sub hac speciosissima larva Mahumetus latrocinia sua veriùs, quàm bella exercebat. Et quia ad tot certamina pro tyrannidis suæ dilatatione conficienda, pecuniæ innumeræ requirebantur: ideò has sub religionis & eleemosynæ titulo è suorum marsupiis conabatur extorquere.

II. Licet non sit concedendum, omnem cibum licitum fuisse filiis Israel ante traditum Pentateuchum, cùm saltem à sanguine atque etiam à carne cum sanguine admixta debuissent absti-

abstinere, ob præceptum divinum factum filiis Noe: ut tamen hoc concederemus, non esset admittendum, Jacobum interdixisse sibi carnem & lac cameli ob votum emissum in morbo sciatico, quemadmodùm Mahumetus mentitur, scriptum esse in Pentateucho. Sed huic Expositorum potiùs, quàm Mahumeti fabulæ occasionem præbuisse videtur illud, quod legimus in Genesi cap. 32., nempè Angelum noctu luctantem cum Jacobo, tetigisse nervum femoris ejus, qui emarcuit, nimirùm contractus ac debilitatus est, quamobrem pede altero claudicabat. *Hanc ob causam* (inquit Moyses) *non comedunt nervum filii Israel, qui emarcuit in femore Jacob, usque in præsentem diem: eò quòd tetigerit nervum femoris ejus, & obstupuerit.* Ubi hic morbus sciaticus? ubi votum abstinendi à carne & lacte cameli? ubi etiam ullius cibi prohibitio à Jacobo sibi ipsi facta? Ita sacras historias Mahumetus, & Mahumetani fabulis permiscent & corrumpunt!

III. Mahumetus imitatus impiissimum regem Jeroboam, ut averteret homines à Christiana religione, commentus fuit Templum Meccanum, & Peregrinationem ad illud, tot monstra de eo confingens, quot superiùs in Notis vidimus; quibus multò plura jactant Mahumetani, quæ non est hìc otium referre. Conveniunt autem omnes fanum illud ante Mahumetum idola plura in se continuisse, quæ Meccani colebant, & superstitionibus fuisse refertum. Cùm verò Alcoranus apertè asserat, illud ab Abrahamo à fundamentis extructum fuisse (licèt id falsum esse jam suprà ostenderimus) nescio qua fide Gelaleddinus & alii Moslemi, ab Angelis illud constructum esse dicant ante creationem Adæ, & antequam ponerentur fines terræ. Sed respondent Templum ædificatum ab Angelis, translatum fuisse in Cœlum tempore diluvii: Abraham verò aliud construxisse ad similitudinem illius. Fabulæ. Vide quæ de hoc templo dicta sunt in Vita Mahumeti circa finem. Circa lapidem illum, in quo pedum Abrahæ vestigia impressa adhuc perseverare affirmant: qui rem benè perspexerunt, vestigia hujusmodi nulla prorsùs in eo recognoscunt. Illud tamen adverto plura vel pedum, vel aliorum membrorum vestigia in lapidibus impressa, præsertim in Oriente, tàm à Mahumetanis, quàm à Christianis Schismaticis Sanctorum suorum ostendi, quæ inania prorsùs esse, & naturalia tantùm signa deprehenduntur. Nec major fides habenda est illi, quod jactant de duplicatione bonorum, & de abstinentia avium à volatu supra Meccanum Templum, quæ vel popularis credulitatis figmenta sunt, vel præstigiæ Dæmonum, qui mendacibus his miraculis etiam Ethnicos illudere consueverunt, ut omnibus notum est.

IV. Arguit Judæos & Christianos, quòd non credant in Alcoranum, quòd avertant homines à vera religione, & quærant eam distorquere ac depravare, & quidem scienter ac malitiosè. Quidquid sit de Judæis, quos parùm curamus, verissimum est, Christianos non credere in Alcoranum; imò eum contemnunt ac rejiciunt, quippe qui non solùm Sacris Scripturis, & præsertim Pentateucho, & Euangelio adversetur, sed etiam plures nugas, mendacia, & contradictiones contineat. Quòd verò Christiani, vel à vera religione homines avertant vel eamdem religionem depravent, aut unquam depravaverint, meræ calumniæ sunt: ut ex aliàs dictis manifestum est.

V. Illud omninò cum risu explodendum est, quòd gens Mahumeti, nempè Arabes sint optimi omnium gentium. Legantur eorumdem historiæ de seipsis, ne fortè aliquid à nostris affictum esse querantur. Nihil ferè in illis nisi fraudes furta, latrocinia, bella intestina, sævities, ac barbaries: quin & hodiè adeò prædatoriæ arti, vitæque belluinæ addicti sunt, ut neque suis ipsis parcant, dum ad Fanum illud peregrinantur, quod Sacrosanctum habent, & prorsùs inviolabile: itaut etiam donis illis, quæ Deo destinaverant, ne dum pecuniis ac mercibus, eos expolient. Hæccine est gens omnium optima? Sed vide partem 4. Prodromi, in qua fusissimè de Arabum, ac cæterorum Mahumetanorum vitiis agitur.

VI. Pugnat secum Alcoranus, dum Scripturales (Christianos scilicet, de quibus apertè loquitur) ita laudat, & commendat, ut propter rectam vivendi rationem, atque opera bona quæ faciunt, & propter fidem in Deum, & diem novissimum, æternam salutem sint consecuturi. Et tamen non semel, sed sæpiùs asserit, in religione tantùm Eslam, nempè sua, salutem reperiri. Dicent fortassè Moslemi intelligi hoc loco Scripturales, seu Christianos, qui crediderant in Mahumetum. Verùm (præterquamquòd hoc ex Alcorano probari non potest) si hi crediderant in Mahumetum, jam Christianæ religioni valedixerant: cùm Secta Mahumetana præcipua ac substantialia Christianæ religionis dogmata rejiciat: quamobrem non jam Scripturales aut Christianos, sed Mahumetanos eos appellari necesse erat. Hùc accedit, Scripturales in Alcorano à Mahumetanis semper distingui; itaut si quis Christianam fidem simul & Mahumetanam superstitionem vellet amplecti, & malus Christianus, & malus Mahumetanus dicendus esset; imò neque Christianus, neque Mahumetanus posset appellari. Sed velut hybrida utriusque religionis dicendus esset.

VII. Cùm timeret Mahumetus, ne ob cladem Ohodensem, asseclæ sui ab ipso dilaberentur; opponit cladi illi à Moslemis acceptæ, mirabilem victoriam in Bedro relatam ex infidelibus, ubi auxilio novem millium Angelorum, & eorum prodigiorum, quæ suprà retulimus, mille circiter Mahumetani septuaginta hostes ex tribus ferè millibus peremerant. Sed jam vidimus quanti momenti esse posset hæc victoria ad Mahumetanos in gravissima clade Ohodensi consolandos.

VIII. Dum affirmat Alcoranus latitudinem Paradisi æquare latitudinem Cœlorum, & terræ, neque vera neque vero similia (ut ajebat ille apud Comicum) loquitur frutex. Vel enim hic Paradisus erit extra Cœlum & terram; vel Cœlum, & terra erunt hujusmodi paradisus: utrumque autem maximum est absurdum. Gelal & Zamchascerius volunt hoc dictum esse per similitudinem, seu potiùs hyperbolem ad ostendendam amplitudinem Paradisi: in similitudine

dine autem non exigitur paritas aut identitas. Sed nihilominùs hujusmodi similitudo est ineptissima, quia comparat partem cum toto: non secùs, ac si ad ostendendam magnitudinem pedis alicujus statuæ, vel hominis diceremus tantam esse, quantam capitis, & cæterorum membrorum illius. Nam Paradisus est tantùm pars quædam Cœlorum; situs est enim in septimo Cœlo juxta Mahumetanos. Porrò etiamsi Alcoranus hyperbolicè loqui voluisset, Thrasonis tamen vitium non effugeret.

IX. Contra omnem veritatem laudatur Alcoranus, tanquam declaratio, & directio, & exhortatio hominibus. Quid enim declarat, vel ad quid dirigit, & exhortatur (si ea excipias, quæ anteà per Christum, Apostolos, & Christianos Doctores multò meliùs, & luculentiùs dicta fuerant) nisi ad nugas, & quisquilias? Nihil prorsùs habet Alcoranus de suo, quod vel tantillum conducat ad æternam salutem: cùm tamen plurima habeat, quæ ad extremam perniciem homines trahunt.

X. Notanda obiter Mahumeti sagacitas, ac versutia. Ob victoriolam illam putidam ac miseram suorum in Bedro, pollicebatur sibi, & suis perpetuam in bellis felicitatem. Ubi verò in Ohod vidit inexpectatam suorum cladem, & seipsum malè vulneratum ac lacerum; metuens ne Moslemi ipsum destituerent, ostendit varios esse eventus belli, & nunc hos, nunc illos vincere, vel vinci. Hostes quoque non fuisse immunes à malo, imò pari infortunio succubuisse: Deum per hujusmodi sinistros eventus, veros fideles probare; illis martyrii palmam tribuere, Paradisi felicitatem elargiri. Ponit eis ob oculos ardorem animi, quo sese primò ad bellum, & ad mortem exhibuerant: exprobrat ignaviam, qua mortem præsentem refugerant. Monet, ne Prophetæ sui infortunium demirentur: se esse hominem, ac mortalem: mortem verò à Deo omnibus constitutam, fuga non posse evitari. Demum exemplum præteritorum Prophetarum proponit, qui pro religione pugnantes, etiam dum vincerentur, constantes se ac intrepidos ostendebant. Non erat adeò stipes, aut fungus Mahumetus, ut in re sua non multùm saperet. Vellem tamen ab eo rescire, quinam fuerint Prophetæ illi, vel legati, qui cum myriadibus militum pro religione pugnantes in bello occisi sunt, vel vulnerati. De nullo Propheta ego ista lego, nec unquam legi: imò nec Mahumetus ullum in Alcorano suo, quantum memini commemorat.

Una in re non est rejiciendus, imò laudem meretur Mahumetus, quòd interdicat suis intrinsecam amicitiam, & societatem cum hominibus extraneæ religionis. Observant hoc hodie quoque Mahumetani. Utinam Christiani Principes, hoc idem semper observassent. *Sed prudentiores filii tenebrarum filiis lucis in generatione sua sunt.*

TEXTUS ALCORANI.

149 يا ايها الذين امنوا ان تطيعوا الذين كفروا يردوكم علي اعقابكم فتنقلبوا خاسرين ۞
150 بل الله موليكم وهو خير الناصرين ۞ 151 سنلقي في قلوب الذين كفروا الرعب بما
اشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وماويهم النار وبيس مثوي الظالمين ۞ 152 ولقد صدقكم الله
وعده اذ تحسونهم باذنه حتي اذا فشلتم وتنازعتم في الامر وعصيتم من بعد ما اريكم ما تحبون ۞
153 منكم من يريد الدنيا ومنكم من يريد الاخرة ثم صرفكم عنهم ليبتليكم ولقد عفا عنكم
والله ذو فضل علي المومنين ۞ 154 اذ تصعدون ولا تلوون علي احد والرسول يدعوكم في
اخريكم فاثابكم غما بغم لكيلا تحزنوا علي ما فاتكم ولا ما اصابكم والله خبير بما تعملون ۞
155 ثم انزل عليكم من بعد الغم امنة نعاسا يغشي طايفة منكم وطايفة قد اهمتهم انفسهم يظنون
بالله غير الحق ظن الجاهلية يقولون هل لنا من الامر من شي قل ان الامر كله لله يخفون
في انفسهم ما لا يبدون لك يقولون لو كان لنا من الامر شي ما قتلنا ههنا قل لو كنتم في بيوتكم
لبرز الذين كتب عليهم القتل الي مضاجعهم وليبتلي الله ما في صدوركم وليمحص ما في
قلوبكم والله عليم بذات الصدور ۞ 156 ان الذين تولوا منكم يوم التقي الجمعان انما
استزلهم الشيطان ببعض ما كسبوا ولقد عفا الله عنهم ان الله غفور حليم ۞ 157 يا ايها الذين

أمنوا لا تكونوا كالذين كفروا وقالوا لإخوانهم إذا ضربوا في الأرض أو كانوا غزا أو كانوا عندنا
ما ماتوا وما قتلوا ليجعل الله ذلك حسرة في قلوبهم والله يحيي ويميت والله بما تعملون بصير ۞
158 ولئن قتلتم في سبيل الله أو متم لمغفرة من الله ورحمة خير مما تجمعون ۞ 159 ولئن متم
أو قتلتم لإلي الله تحشرون ۞ 160 فبما رحمة من الله لنت لهم ولو كنت فظا غليظ القلب لانفضوا
من حولك فاعف عنهم واستغفر لهم وشاورهم في الأمر فإذا عزمت فتوكل علي الله إن الله يحب
المتوكلين ۞ 161 إن ينصركم الله فلا غالب لكم وإن يخذلكم فمن ذا الذي ينصركم
من بعده وعلي الله فليتوكل المومنون ۞ 162 وما كان لنبي أن يغل ومن يغلل يأت بما غل
يوم القيمة ثم توفي كل نفس ما كسبت وهم لا يظلمون ۞ 163 أفمن اتبع رضوان الله كمن
باء بسخط من الله ومأواه جهنم وبيس المصير ۞ 164 هم درجات عند الله والله بصير بما يعملون ۞
165 لقد من الله علي المومنين إذ بعث فيهم رسولا من أنفسهم يتلوا عليهم آياته ويزكيهم ويعلمهم
الكتاب والحكمة وإن كانوا من قبل لفي ضلال مبين ۞ 166 أولما أصابتكم مصيبة قد أصبتم
مثليها قلتم أني هذا قل هو من عند أنفسكم إن الله علي كل شيء قدير ۞ 167 وما أصابكم
يوم التقي الجمعان فبإذن الله وليعلم المومنين ۞ 168 وليعلم الذين نافقوا وقيل لهم تعالوا قاتلوا
في سبيل الله أو ادفعوا قالوا لو نعلم قتالا لاتبعناكم هم للكفر يومئذ أقرب منهم للإيمان يقولون
بأفواههم ما ليس في قلوبهم والله أعلم بما يكتمون ۞ 169 الذين قالوا لإخوانهم وقعدوا لو أطاعونا
ما قتلوا قل فادرءوا عن أنفسكم الموت إن كنتم صادقين ۞ 170 ولا تحسبن الذين قتلوا في
سبيل الله أمواتا بل أحياء عند ربهم يرزقون ۞ 171 فرحين بما آتيهم الله من فضله ويستبشرون
بالذين لم يلحقوا بهم من خلفهم ألا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 172 يستبشرون بنعمة من الله
وفضل وأن الله لا يضيع أجر المومنين ۞ 173 الذين استجابوا لله والرسول من بعد ما أصابهم
القرح للذين أحسنوا منهم واتقوا أجر عظيم ۞ 174 الذين قال لهم الناس إن الناس قد جمعوا
لكم فاخشوهم فزادهم إيمانا وقالوا حسبنا الله ونعم الوكيل ۞ 175 فانقلبوا بنعمة من الله
وفضل لم يمسسهم سوء واتبعوا رضوان الله والله ذو فضل عظيم ۞ 176 إنما ذلكم الشيطان يخوف
أولياءه فلا تخافوهم وخافون إن كنتم مومنين ۞ 177 ولا يحزنك الذين يسارعون في الكفر إنهم
لن يضروا الله شيا يريد الله ألا يجعل لهم حظا في الآخرة ولهم عذاب عظيم ۞ 178 إن الذين
اشتروا الكفر بالإيمان لن يضروا الله شيا ولهم عذاب أليم ۞ 179 ولا يحسبن الذين كفروا أنما
نملي لهم خير لأنفسهم إنما نملي لهم ليزدادوا إثما ولهم عذاب مهين ۞ 180 ما كان الله ليذر
المومنين على ما أنتم عليه حتي يميز الخبيث من الطيب وما كان الله ليطلعكم علي الغيب
ولكن

ولكن الله يجتبي من رسله من يشآء فآمنوا بالله ورسله وان تؤمنوا وتتقوا فلكم اجر عظيم ۞
181 ولا تحسبن الذين يبخلون بما آتيهم الله من فضله هو خيرا لهم بل هو شر لهم سيطوقون ما
بخلوا به يوم القيمة ولله ميراث السموات والارض والله بما تعملون خبير ۞ 182 لقد سمع الله
قول الذين قالوا ان الله فقير ونحن اغنيآء سنكتب ما قالوا وقتلهم الانبيآء بغير حق ونقول ذوقوا
عذاب الحريق ۞ 183 ذلك بما قدمت ايديكم وان الله ليس بظلام للعبيد ۞ 184 الذين
قالوا ان الله عهد الينا الا نومن لرسول حتى ياتينا بقربان تاكله النار قل قد جاءكم رسل من
قبلي بالبينات وبالذي قلتم فلم قتلتموهم ان كنتم صادقين ۞ 185 فان كذبوك فقد كذب
رسل من قبلك جاوا بالبينات والزبر والكتاب المنير ۞ 186 كل نفس ذائقة الموت وانما توفون
اجوركم يوم القيمة فمن زحزح عن النار وادخل الجنة فقد فاز وما الحيوة الدنيا الا متاع
الغرور ۞ 187 لتبلون في اموالكم وانفسكم ولتسمعن من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم
ومن الذين اشركوا اذى كثيرا وان تصبروا وتتقوا فان ذلك من عزم الامور ۞ 188 واذ اخذ
الله ميثاق الذين اوتوا الكتاب لتبيننه للناس ولا تكتمونه فنبذوه ورآء ظهورهم واشتروا به ثمنا
قليلا فبيس ما يشترون ۞ 189 لا تحسبن الذين يفرحون بما اتوا ويحبون ان يحمدوا بما لم يفعلوا
فلا تحسبنهم بمفازة من العذاب ولهم عذاب اليم ۞ 190 ولله ملك السموات والارض والله على
كل شي قدير ۞ 191 ان في خلق السموات والارض واختلاف الليل والنهار لايات لاولي الالباب ۞
192 الذين يذكرون الله قياما وقعودا وعلى جنوبهم ويتفكرون في خلق السموات والارض ربنا ما
خلقت هذا باطلا سبحانك فقنا عذاب النار ۞ 193 ربنا انك من تدخل النار فقد اخزيته وما
للظالمين من انصار ۞ 194 ربنا اننا سمعنا مناديا ينادي للايمان ان آمنوا بربكم فآمنا ربنا فاغفر
لنا ذنوبنا وكفر عنا سياتنا وتوفنا مع الابرار ۞ 195 ربنا واتنا ما وعدتنا على رسلك ولا تخزنا
يوم القيمة انك لا تخلف الميعاد ۞ 196 فاستجاب لهم ربهم اني لا اضيع عمل عامل منكم من
ذكر او انثى بعضكم من بعض فالذين هاجروا واخرجوا من ديارهم واوذوا في سبيلي وقاتلوا وقتلوا
لاكفرن عنهم سياتهم ولادخلنهم جنات تجري من تحتها الانهار ثوابا من عند الله والله عنده حسن
الثواب ۞ 197 لا يغرنك تقلب الذين كفروا في البلاد متاع قليل ثم ماويهم جهنم وبيس
المهاد ۞ 198 لكن الذين اتقوا ربهم لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها نزلا من
عند الله وما عند الله خير للابرار ۞ 199 وان من اهل الكتاب لمن يومن بالله وما انزل اليكم
وما انزل اليهم خاشعين لله لا يشترون بآيات الله ثمنا قليلا اولئك لهم اجرهم عند ربهم ان الله
سريع الحساب ۞ 200 يا ايها الذين آمنوا اصبروا وصابروا ورابطوا واتقوا الله لعلكم تفلحون ۞

VERSIO LATINA.

149. O Qui crediderunt si obedieritis iis, qui sunt infideles, reducent vos super calcaneos vestros (*idest retrorsum ad infidelitatem*): & invertemini pereuntes. 150. Atqui Deus est herus vester: & ipse est optimus adjuvantium. 151. Mox conjiciemus in corda eorum, qui sunt infideles pavorem, eò quòd associaverunt in Deo id, de quo non demisit potestatem (*idest quod non revelavit, neque concessit hominibus*): & habitatio eorum erit ignis: & infelix erit receptaculum Iniquorum. 152. Et jam quidem verificavit vobis Deus promissionem suam, cùm perdebatis eos (*nempè hostes*) per voluntatem ejus, usquedum elanguistis *ob lassitudinem*: & disceptastis de imperio *Mahumeti exequendo*: & contumaces fuistis, postquam ostendit vobis *Deus*, quod optabatis. 153. Ex vobis quis volebat hunc mundum: & ex vobis quis volebat novissimum sæculum. Tum vertit vos *in fugam* ab illis (*nempè infidelibus*), ut experimentum caperet vestri. Et jam quidem ignovit vobis: & Deus præditus est liberalitate erga fideles. 154. *Mementote*, cùm ascendebatis *fugientes*, nec respiciebatis *retrò* ad ullum. Et Legatus vocabat vos in extrema parte vestri. Itaque rependit vobis *Deus* afflictionem pro afflictione, ut non contristaremini de eo, quod defuerat vobis (*idest de præda*) neque de eo, quod acciderat vobis: & Deus instructus erat de eo, quod faciebatis. 155. Deinde demisit super vos post afflictionem securitatem; *nempè* soporem, qui obrueret partem ex vobis: partem verò jam anxiam fecerant animæ ipsorum, *dum* cogitabant de Deo sine veritate cogitationem stultitiæ, dicentes: An *eveniet* nobis de negotio (*idest de promissione Mahumeti*) quidquam? Dic: Certè negotium totum est Dei. Abscondebant in animabus suis, quod non manifestabant tibi. Dicebant: Si fuisset nobis de negotio *hoc* quidquam, non fuissemus occisi hic. Responde: Si fuissetis in domibus vestris, certè prodiissent pugnaturi illi, super quos præscripta fuerat cædes *à Deo*, ad loca occubituum suorum (*idest in quibus ipsi occubuerunt*) & ut experiretur Deus, quid esset in pectoribus vestris, & ut discerneret, quid esset in cordibus vestris. Et Deus sciens est, quid sit in pectoribus. 156. Certè qui terga verterunt ex vobis die, qua occurrerunt sibi duæ acies *fidelium & infidelium in Ohod*, profectò labi curavit eos satanas ob aliquod *peccatum*, quod perpetraverant: & jam quidem ignovit Deus illis: quippe Deus est indultor, mitis. 157. O qui crediderunt, ne sitis sicut qui infideles fuerunt, & dixerunt de fratribus suis, postquam peragraverunt terram, *& mortui sunt in itinere proficiscentes ad bellum*: aut fuerunt pugnantes, & *in bello occisi sunt*: Si fuissent apud nos, non fuissent mortui, neque fuissent occisi: ut ponat Deus hoc *dictum eorum* in suspirium in cordibus eorum: & Deus vivificat, & mortificat: & Deus in id, quod facitis, est inspiciens. 158. Et quidem si occisi fueritis in semita Dei, aut mortui fueritis: certè indulgentia à Deo & misericordia melior est, quàm quod congregant (*idest congregare possunt de rebus mundanis*). 159. Et quidem si mortui fueritis, aut occisi fueritis: profectò ad Deum congregabimini. 160. Porrò circa id misericordiæ, quæ est à Deo, mollis fuisti eis *ò Mahumete*. Quòd si fuisses rigidus, durus corde: certè separassent se à circa te. Itaque indulge illis, & veniam precare illis: & consule illos in negotio *belli*: & postquam deliberaveris, confide in Deo; nam Deus amat confidentes *in se*. 161. Si adjuverit vos Deus, non erit qui vincat vos: si autem destituerit vos, quisnam erit qui adjuvet vos post eum? Itaque in Deo confidant fideles. 162. Et non est Prophetæ ut fraudet. Et qui fraudaverit, veniet cum eo, quod fraudavit, die resurrectionis *ad collum alligato*. Tunc persolvetur omni animæ, quod lucrata fuerit: & ipsi non tractabuntur injustè. 163. An ergo qui sectatus fuerit beneplacitum Dei *erit* sicut is, qui reportaverit iram à Deo, & receptaculum ejus *erit* gehenna? Et infelix est profectio ad illam. 164. Hi *erunt* gradus apud Deum (*idest in gradibus diversis pœnæ vel præmii*:)

præmii:) & Deus *est* inspiciens in id, quod operantur. 165. Jam porrò beneficus fuit Deus erga fideles, cùm suscitavit in eis Legatum ex ipsis, *qui* recitaret eis signa sua, & mundaret eos, & doceret eos Librum, & Sapientiam, *(idest Alcoranum & Sonnam)*. Quòd si fuissent anteà, certè *versati essent* in errore manifesto. 166. An etiam postquam incidit vobis infortunium *in Obod* (jam inveneratis duo similia illi), dixistis: Unde *evenit nobis malum* hoc? Responde: Hoc *evenit* à vobis ipsis: nam Deus est super omnem rem potens. 167. Et quod incidit vobis die, *qua* occurrerunt sibi duæ acies *in Obod*, certè *fuit* per voluntatem Dei; & ut cognosceret, *qui verè essent* fideles. 168. Et ut cognosceret eos, qui impii erant: & dictum fuit illis: Venite, pugnate in semita Dei, aut repellite *hostes*. Responderunt: Si sciremus pugnare, certè secuti fuissemus vos. Ipsi infidelitati ea die viciniores erant, quàm ipsi essent fidei: dicebant oribus suis, quod non erat in cordibus eorum. Deus verò erat scientissimus illius, quod abscondebant. 169. Qui dixerunt de fratribus suis (& *ipsi* resederant *domi, ne irent ad prælium*): Si obedissent nobis, non fuissent occisi. Dic *illis*: Repellite ergo à vobis ipsis mortem, si estis veraces. 170. Et nullo modo reputes eos, qui occisi sunt in semita Dei, mortuos: imò vivi apud Dominum suum aluntur. 171. Gaudentes ob id, quod concessit eis Deus de munificentia sua: & lætantur de iis, qui non sunt ipsos adhuc assecuti, euntes post eos; quòd non *sit futurus* timor super eos *in futuro sæculo*: neque ipsi contristandi sint. 172. Exhilarantur ob gratiam *acceptam* à Deo, & liberalitatem: & quòd Deus non sinat perire mercedem fidelium. 173. Qui obaudierunt Deum & Legatum, postquam incidit illis ulcus *in Obod*: illis, qui benefecerint ex eis, & timuerint *Deum*, erit merces magna. 174. Illi quibus dixerunt homines: Certè homines jam congregaverunt contra vos *exercitum*: timete itaque eos. Atqui *hoc dictum* auxit illos fide, & dixerunt: Sufficientia nostra est Deus: & euge procurator! 175. Et reversi sunt *à Bedro* cum gratia à Deo, & beneficentia: non tetigit eos malum; & sectati sunt beneplacitum Dei, & Deus præditus est liberalitate magna. 176. Certè iste Satanas faciet vos timere amicos suos *(idest infideles)*: sed ne timeatis eos: verùm timete me, si estis fideles. 177. Et ne contristent te, qui certatim festinant ad infidelitatem, etenim ipsi nunquam nocebunt Deo quidquam. Non vult Deus dare illis partem in novissimo sæculo: & ipsis erit pœna magna. 178. Certè qui mercati sunt infidelitatem cum fide *(idest rejicientes fidem)* nunquam nocebunt Deo quidquam: & ipsis erit pœna discrucians. 179. Et ne putent qui infideles sunt, eò quòd felicem vitam protrahamus illis, id esse melius animabus eorum: certè felicem vitam protrahemus illis, ut augeantur iniquitate: & ipsis erit pœna ignominiosa. 180. Non est Deus *talis naturæ*, ut relinquat fideles in eo rerum statu, in quo vos estis, donec discernat improbum à bono: & non est Deus *ita dispositus*, ut elevet vos *ad cognoscendum* arcanum *suum*: sed Deus eliget de Legatis suis quem voluerit. Credite itaque in Deum, & Legatos ejus: & si credideritis, & timueritis, erit vobis merces magna. 181. Et ne existiment qui avari sunt in eo, quod tribuit eis Deus de liberalitate sua, hoc *fore* melius ipsis: quin potiùs hoc *erit* pejus ipsis. Circumdabitur in modum torquis collo eorum id, cujus avari fuerunt, die resurrectionis: & Dei est hæreditas Cœlorum & terræ: & Deus de eo, quod facitis, est instructus. 182. Jam quidem audivit Deus dictum eorum, qui dixerunt: Certè Deus est pauper, & nos divites. Mox scribemus quod dixerunt, & cædem factam ab ipsis Prophetarum injustè: & dicemus *eis*: Gustate tormentum combustionis. 183. Hoc *eveniet eis*, propter id mali, quod ante præmiserunt manus eorum, & quia Deus non est iniquus erga servos. 184. Qui dixerunt: Certè Deus pepigit nobiscum *in Pentateucho*, ne crederemus *ulli* legato, donec veniret ad nos cum oblatione, quam absumeret ignis. Dic: Jam venerunt ad vos legati ante me cum argumentis evidentibus, & cum ea oblatione, quam dixistis. Quarè ergo occidistis illos, si estis veraces? 185. Quòd si mendacii arguerunt te: jam porrò mendaces habiti sunt legati ante te, *qui* venerunt cum demonstrationibus *miraculorum*, &

Scripturis, & Libro illuminante. 186. Omnis anima gustatura est mortem: & quidem rependentur vobis mercedes vestræ die resurrectionis. Et qui elongatus fuerit procul ab igne, & introductus fuerit in Paradisum, jam porrò erit beatus. Et non est vita mundana nisi supellex fallaciæ. 187. Certè probabimini in facultatibus vestris, & personis vestris. Et sanè audietis ab iis, quibus traditus fuit Liber ante vos, & ab iis, qui associaverunt (*idest à Judæis, Christianis, & Idololatris*) læsionem multam: at si patientes fueritis, & timueritis *Deum*; utique hoc est ex decreto rerum. 188. Et *memento* cùm accepit Deus pactum eorum, quibus traditus fuit liber *Pentateuchi*, *dicens eis*. Omninò manifestabitis eum hominibus, & non abscondetis illum. Atqui projecerunt illum post terga sua, & vendiderunt eum pretio exiguo. Sed miserum est *pretium*, quo vendiderunt. 189. Ne putes eos, qui lætantur de eo, quod fecerunt, & cupiunt laudari de eo, quod non fecerunt; ne, inquam, putes eos *futuros esse* in effugio à pœna: nam ipsis erit pœna dolorifica. 190. Et Dei est regnum Cœlorum & terræ, & Deus est omnipotens. 191. Porrò in creatione Cœlorum & terræ, & varietate noctis & diei, sanè sunt signa *divinæ potentiæ* iis, qui præditi sunt cordibus. 192. Qui recordantur Dei, stando, & sedendo, & *jacendo* super latera sua: & recogitant de creatione Cœlorum, & terræ, *dicentes*: Domine noster, non creasti hoc frustrà: Laus tua: (*idest absit hoc à te*). Ergo libera nos à supplicio ignis. 193. Domine noster, certè quem tu conjeceris in ignem, jam quidem pudore perfundes eum: neque erit iniquis ullus ex adjutoribus. 194. Domine noster, certè nos audivimus præconem, *qui* invitat ad fidem, *dicens*: Credite in Dominum vestrum. Itaque credidimus Domine noster, dimitte igitur nobis peccata nostra, & expia à nobis mala nostra, & fac nos defungi cum justis. 195. Domine noster etiam fac, ut veniat nobis quod promisisti nobis per legatos tuos: & ne pudore suffundas nos die resurrectionis: quippe tu non adversaris promissioni *tuæ*. 196. Respondit itaque eis Dominus eorum, *dicens*: Ego non sinam perire opus operantis ex vobis, masculus sit, sive fœmina. Alter vestrum est ex altero. Qui ergo transmigraverunt *è patria*, & ejecti sunt è domibus suis, & læsi sunt in semita mea, & pugnaverunt, & occisi sunt: profectò expiabo ab eis mala eorum, & certè introducam eos in hortos, currunt subter eos flumina; præmium à Deo: & Deus; & apud eum est pulchritudo præmii. 197. Ne decipiat te conversatio (*idest prosperitas in negociis*) eorum, qui infideles sunt in regione *Meccæ*. Fruitio exigua *erit eorum in hoc mundo*; deinde receptaculum eorum erit gehenna: & ò infelix stratum! 198. Verùm qui timuerint Dominum suum, ipsis erunt horti, currunt subter illos flumina: semper moraturis in iisdem: *hoc erit illis* xenium à Deo: quod autem est apud Deum, melius erit justis, *quàm res mundanæ*. 199. Et quidem ex Scripturalibus sanè qui crediderint in Deum, & in id, quod demissum est ad vos (*idest in Alcoranum*), & id quod demissum fuit ad illos (*idest Pentateuchum, & Euangelium*) subjicientes sese Deo, non vendunt signa Dei pro pretio parvo; his erit merces sua apud Dominum suum: quippe Deus velox est in computando. 200. O qui credidertunt, sustinete, & certate *cum infidelibus* de patientia & constanter agite, & timete Deum, ut vos felices sitis.

NOTÆ.

CLII. T *jam quidem verificavit vobis Deus*] innuit id quod evenit in Ohod, ubi asseclæ Mahumeti à principio feliciter pugnare cœperunt; sed postea invalescentibus hostibus, fugam arripuere: nolentes obedire Mahumeti imperio, qui hortabatur eos, ne hosti cederent, quidam tamen paruerunt.

CLV. *Soporem qui obrueret &c.*]. Hi, quos sopor invasit, juxta Gelalem erant المومنون فكانوا يمتنون تحت الحجف وتسقط السيوف منهم: *fideles, qui extendebant sese sub clypeis, &* cade-

cadebant enses ab eis. Malos autem, & impios Mahumetanos non invasit hic sopor: imò ipsi sese in magnas animi angustias conjecere.

An eveniet nobis]. Explicat Gelal: أى النصر : وعدناه : *idest de auxilio, quod promisit nobis ad victoriam.*

Si fuissetis in domibus vestris]. idest, Etiamsi voluissetis domi residere, ne ad bellum proficisceremini; illi tamen ex vobis, qui ad cædem à Deo prædestinati fuissent, exiissent ad prælium, & occisi fuissent.

CLXII. *Et non est prophetæ ut fraudet*] Gelal. نزلت لما فقدت قطيفة حمراء يوم بدر فقال بعض الناس لعل النبى اخذها : *Revelata sunt hæc, quandò in distributione prædæ Bedrensis, defuit vestimentum quoddam holosericum rubrum: & dixerunt quidam ex militibus: Forte Mahumetus abstulit illud.* Furax scilicet apud suos habebatur Mahumetus.

CLXVI. *Jam invenietis duo similia illi*] Arabicè قد اصبتم مثليها : propriè; *jam nacti eratis duo similia illi*: idest, jam in prælio Bedrensi, duplicem victoriam, occisorum scilicet captivorum retuleratis, quæ quodammodò par referret huic infortunio Ohodensi, seu compensaret illud. Ita explicat Gelal. قد اصبتم مثليها ببدر بقتل سبعين واسر سبعين منهم : *Jam nacti eratis duo similia illi in Bedro, occidendo septuaginta hostes, & septuaginta captivando.* Itaut duo similia sit duo bona similia, vel paria malo unico, quod passi estis in Ohod. Sed hæc expositio videtur aliquantò violenta.

CLXX. *Vivi apud Dominum suum aluntur*] Gelal. فى حواصل طيور خضر تسرح فى الجنة حيث شاءت : كما ورد فى الحديث *in gutturibus avium viridium, quæ liberè volant per Paradisum, quocunque volunt, quemadmodùm ex traditionibus historiarum habetur.*

CLXXIV. *Quibus dixerunt homines &c.*]. Pro his hominibus intelligit Gelal نعيم بن مسعود الاشجعى : *Naimum filium Masaudi Asciageensem.* Pro aliis autem hominibus, qui congregaverunt exercitum: ابو سفيان واصحابه *Abusophianem, & socios illius.* Consentit utrobique Jahias.

CLXXVI. *Certè iste Satanas*]. Nimirùm prædictus Naimus filius Masaudi, qui Mahumeti socios ad seditionem, & rebellionem his terriculamentis sollicitabat. Ita Gelal.

CLXXX. *Non est Deus ut relinquat fideles*]. Sententia est: Non patietur Deus bonos ita malis permixtos perseverare, ut non tandem hos ab illis per manifesta signa discernat: & licet aliquandò malis tribuat felicitatem, bonis verò infortunia, tandem tamen hujusmodi confusionem tollet. Sed hoc est arcanum Dei imperscrutabile.

CLXXXI. *Circumdabitur in modum torquis*] Gelal. بان يجعل حية فى عنقه تنهشه : *itaut ponatur serpens in collo ejus, qui mordeat eum.*

CLXXXII. *Qui dixerunt Deus est pauper*] Gelal. هم اليهود قالوه لما نزل من ذا الذى يقرض الله قرضا حسنا وقالوا لوكان غنيا ما استقرضنا : *hi erant Judæi, qui hæc dixerunt, quandò audierunt ea verba Alcorani. Quis est, qui fæneretur Deo fænus pulchrum? Dixerunt enim: Si Deus esset dives, non exigeret à nobis fænora.*

CLXXXIV. *Certè Deus pepigit nobiscum &c.*] Gelal. وهو ما يتقرب به الى الله من نعم وغيرها فان قبل جاءت نار بيضاء من السماء فاحرقته والا بقى مكانه وعهد الى بنى اسرايل ذلك الا فى المسيح ومحمد : *hoc erat quod offerebatur Deo de camelis & aliis pecoribus. Nam anteà adveniebat ignis candidus è Cælo, & comburebat illud: alioquin remanebat sicut erat anteà. Pepigit autem hoc Deus cum filiis Israel, sed non quoad Christum, & Mahumetum.*

Legati ante me] Inter hos legatos recenset Gelal زكريا ويحى *Zachariam, & Joannem.*

CLXXXV. *Et Scripturis*] Arabicè الزبر interpretatur Jahias الحجج والكتب *argumenta & libros* Gelal صحف *volumina* vel codices, qualia fuerunt, inquit, صحف ابراهيم *volumina Abrahæ.* Nonnulli interpretantur Psalmos, seu Psalterium.

Libro illuminante]. Gelal. هو التوراة والانجيل : *hic liber est Pentateuchus & Evangelium.* Addit Zamchascerius والزبور *& liber Psalmorum.*

CLXXXVII. *Ex decreto rerum*]. Explicat Gelal اى من معزوماتها التى يعزم عليها لوجوبها : *idest ex rebus decretis, quas Deus decrevit necessariò futuras.*

CXCIV. *Præconem*] idest Mahumetum cum Alcorano.

CXCVI. *Alter vestrum ex altero*]. nempè masculus è fœmina, & è converso. Ita Gelal.

CXCVII. *Conversatio*]. Nimirùm juxta Gelalem commercium بالتجارة والكسب *per mercaturam & lucrum*; circumeundo regiones Arabiæ & Syriæ: nam hoc lucro parum erant fruituri.

CXCIX. *Non vendiderit signa Dei*]. Nimirùm, ut ait Gelal, oracula seu vaticinia التى هى عندهم فى التوراة والانجيل من نعت النبى ثمنا قليلا من الدنيا بان يكتموها خوفا على الرياسة : *quæ erant apud ipsos in Pentateucho & Evan-*

Euangelio de Mahumeto, occultantes illa ob exiguum pretium rerum terrenarum, ob timorem etiam amittendi principatum apud suos.

Deus velox est in computando]. ideſt in ineunda ratione cum creaturis ad eas pro merito remunerandas, idque ſpeciatim in die Judicii. Quamobrem Gelàl ex communi Mahumetanorum opinione, aſſerit, Deum يحاسب الخلق في قدر نصف نهار من ايام الدنيا : *rationem initurum cum creaturis ſpatio mediæ diei ex diebus hujus ſeculi.*

REFUTATA.

I. Cum videret Mahumetus Arabes ſuos à ſe, ſuaque ſecta valdè alienatos ob cladem in Ohod acceptam, totus eſt in hac macula eluenda, iiſdem, quibus ſuperiùs, utens argumentis ad eos in fide retinendos, perſuadens eis cladem illam præcipuè ob culpam, & inobedientiam ipſorum acceptam fuiſſe. Neque ceſſat eam victoriæ Bedrenſis, imò & belli ipſius Ohodenſis, cujus initium Mahumetanis arriſit, commemoratione elevare. Verſatile eſt Impoſtorum ingenium: & eodem halitu frigida calefaciunt, & calidis frigus inſpirant. Tàm victorias, quàm clades homo verſipellis in rem ſuam trahebat. Si ſui vincerent, miracula fingebat: ſi vincerentur, in ipſorum culpam, vel in occulta Dei judicia id rejiciebat. Sed Arabes, qui non erant prorsùs plumbei, mendacem illum non poterant non agnoſcere, qui ipſis ibi victoriam promiſiſſet ubi & ipſi, & Mahumetus victi, vulnerati, profligatique fuiſſent; quamobrem ab illo tanquam à nebulone plures diſcedebant.

II. Ridiculum eſt illud, quod fingitur, nempè Deum Moslemis in certamine Ohodenſi profundum ſoporem immiſiſſe, ob quem dilapſis è manibus eorum gladiis ipſi ſub clypeis porrecti jacebant. Hoc enim vel in ipſo prælio, vel intra vallum contigiſſe potuit. Nullum miraculum eſt, quod milites pugnando, vel potiùs fugiendo laſſati in caſtra egreſſi, profundo ſopore occupentur. Magnum verò prodigium cenſeri debet, ſi cùm hoſtibus confligentes, ſopore preſſi jaceant, & interim hoſtes ſtipites fiant, neque eos omnes ad unum trucident. At in Alcorano de hac hoſtium immobilitate ne verbum quidem. Pugnabant igitur contra Mahumetanos ſopore oppreſſos, non ſecus ac contra larvas, aut umbras. Cogita, lector, quidquid vis, ſemper figmenta agnoſces.

III. Arguitur Mahumeti furacitas & avaritia, cùm ipſius milites ab eo pretioſam veſtem in partitione prædæ clam ſublatam fuiſſe ſuſpicati fuerint. Aſſueverat ſcilicet furtis & rapinis homo Arabs, quantumvis de hoc ſcelere ſeſe purgare omni ſtudio conetur.

IV. Neque illud ſine riſu præteriri poteſt, quòd animæ Mahumetanorum in bello occiſorum nutriantur in Paradiſo intra guttura avium viridium, & per Paradiſi nemora liberè volitent ac diſcurrant. Ita exponit Gelal, & tenent, quantum vidi, cæteri etiam Mahumetani.

V. Poteſt contra Mahumetum ex ipſius doctrina argumentum ſolidum conflari. Quòd Deus longam ac felicem vitam infidelibus concedat, non eſt ad ipſorum bonum, ſed ad malum: ut ſcilicet ſcelera faciliùs multiplicent, & ad atrociora tormenta in Tartarum detrudantur. Ergo tàm longa Mahumetanorum, præſertim Turcarum & Perſarum felicitas non eſt argumentum bonæ, ſed peſſimæ religionis.

VI. Quòd vituperet Mahumetus avaritiam, & toties eleemoſynas commendet, mereretur laudem, niſi ipſe avaritiæ, cupiditatique ſuæ ex aliena liberalitate pabulum quæreret. Si rectè Alcoranum introſpicias, agnoſces manifeſtè Impoſtorem ſemper commodis ſuis ac lucris inhiare, præſertim, ut tot bella, quæ ſuſcipiebat, poſſet ſine ſuis impendiis ſuſtinere.

VII. Mendacii manifeſti arguitur Mahumetus, dum aſſerit Judæos habere in Pentateucho (juxta eorum dictum, quod ipſe non refutat, ſed potiùs approbat) pactum Dei de non credendo Legato ulli, ſeu Prophetæ, qui non offerret ſacrificium, quod ignis è Cœlo delapſus non abſumeret. Nuſquam id in Pentateucho reperitur: neque potuerunt hoc dicere Judæi, niſi fortè ad Mahumetum ludificandum. Nec minùs mentitur Gelal, dum fingit, omnium Prophetarum ſacrificia igne fuiſſe conſumpta, præſertim Zachariæ, & Joannis: excepto Chriſto & Mahumeto, qui nullum hujuſmodi ſacrificium obtulerunt. Raròlegimus in Sacris literis ſacrificia à Prophetis, ſive ab aliis oblata, igne è Cœlo delapſo conſumpta fuiſſe. Joannem porrò ſacrificium nullum obtuliſſe, ferè certum eſt: ſemper enim vixit in deſertis, & ubi inde egreſſus eſt, in prædicatione & baptiſmo conferendo menſes paucos inſumpſit: reliquum tempus in carcere tranſegit. Quòd verò ſacrificia ex camelis offerrentur, falſum prorsùs eſt: imò camelus inter animalia immunda computabatur.

VIII. Quòd Mahumetus, juxta Moslemorum interpretationem, Pentateuchum & Euangelium الكتاب المنير *Librum illuminantem* appellet, laudandus prorsùs eſt. Sed in hoc ſeipſum jugulat: ex horum enim duorum librorum lumine evidenter agnoſcitur falſitas Alcorani, qui toties utrique tàm enormiter adverſatur. Ineptè verò ſeſe præteritis Prophetis comparat, quòd ut illi, ita ipſe mendacii notam referat: quaſi verò impoſſibile ſit, quemadmodùm verum Prophetam immeritò, ita falſum meritò mendacem haberi. Mahumetus mendax habebatur, & erat mendax, mendaciſſimus.

IX. Dignum peculiari nota eſt, quòd Mahumetus §. 187. diſtinguat Scripturales, nempè Judæos & Chriſtianos ab Aſſociantibus, nempè idololatris, ſeu plurium deorum cultoribus. Ergo juxta Alcoranum, dum Chriſtiani tres in Deo perſonas agnoſcunt; & Chriſtum Deum

ſimul

simul & hominem esse fatentur, non sunt associantes, neque colunt plures deos. Hanc distinctionem non semel in Alcorano reperimus, neque associantium nomine Christianos in eo venire unquam memini, aut inveni.

X. A veritate alienum omninò est, Deum præcepisse Israelitis, ut Pentateuchum cæteris gentibus manifestarent: ipsos verò projecisse eum post terga sua, & ob exiguum pretium vendidisse: idest vaticinia, quæ in eo de Mahumeto erant, abscondisse, vel corrupisse. Pentateuchus enim datus fuit Israelitis, non ut eum aliis gentibus evulgarent, aut prædicarent, sed ut ipsi soli penes se haberent, & observarent, ut manifestè patet ex verbis ipsius Pentateuchi. Nullo verò modo potuerunt in eo delere vaticinia illa de Mahumeto, quæ non erant.

XI. Hic, & alibi prædicat Alcoranus omnia hæc terrena esse contemnenda, pecunias, domos, patriam deserendam: omnia inania & fallacia esse censenda: cuncta hæc expendenda & impendenda في سبيل الله *in semita Dei*, idest ut exponunt communiter Glossatores Mahumetani, pro bello suscepto ad ampliandam sectam Mahumetanam; pro qua si quis facultates, & vitam impenderit, habebit hortos, subtus quos currunt flumina, in quibus perpetuò morabuntur. His illecebris illudit misellos Arabes: & sub prætextu religionis, eos ad libidines suas explendas trahit. Cùm enim superiùs ipse dixerit, nullum invitum cogendum esse ad suscipiendam religionem, non debebat eam armis, & cædibus dilatare: sed satis erat eam proponere, ac suadere, sicut fecerunt Christus & Apostoli in prædicando Euangelium. Armis itaque utebatur Mahumetus non ad dilatandam religionem, sed ad imperium propagandum: & ad ea rabidus inhiabat, quæ alios contemnere jubebat. Volebat alios pecunias abjicere, ut ipse commodiùs subripere posset: promittebat hortos & flumina hominibus rusticis ac bardis, quibus marsupia callidus emungebat. Et quidem ab iis urbibus, vel gentibus, quas bello vicisset, si tributum persolvissent, hoc contentus, religionem nullam exigebat, ut constat: & nos probavimus in Prodr. parte 4. cap. 23. pag. 3. & sequentibus.

XII. Postremò, farraginem seu centonem religionum formare vult Mahumetus. Promittit enim Judæis & Christianis salutem, si unà cum Pentateucho & Euangelio Alcoranum etiam admittant & observent, & vaticinia, quæ de Mahumeto in iisdem libris reperiuntur, non abscondant, neque corrumpant. Verùm cùm Alcoranus, ut manifestum est, & Pentateuchum, & Euangelium, non solùm in præceptis, & ritibus, sed etiam in historiis, & iis rebus, quæ sunt æternæ veritatis oppugnet ac destruat, impossibile est hos tres libros simul admittere, & observare, non minùs quàm impossibile sit esse simul & Judæum, & Christianum, & Mahumetanum. Quod attinet ad abscondenda, vel corrumpenda vaticinia Pentateuchi & Euangelii de Mahumeto, jam suprà satis responsum est.

سورة النسآء مدنية ماية وخمس او ست او سبع وسبعون آية

S U R A IV.

M U L I E R E S.

M E D I N E N S I S:

CENTUM ET SEPTUAGINTA QUINQUE, SEU SEX, SEU SEPTEM COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الناس اتقوا ربكم الذي خلقكم من نفس واحدة وخلق منها زوجها وبث منهما رجالا
كثيرا ونسآء واتقوا الله الذي تسآءلون به والارحام ان الله كان عليكم رقيبا ۞ 2 واتوا اليتامى
اموالهم ولا تتبدلوا الخبيث بالطيب ولا تاكلوا اموالهم الى اموالكم انه كان حوبا كبيرا ۞
3 وان خفتم الا تقسطوا في اليتامى فانكحوا ما طاب لكم من النسآء مثنى وثلاث ورباع فان خفتم
الا تعدلوا فواحدة او ما ملكت ايمانكم ذلك ادنى الا تعولوا واتوا النسآء صدقاتهن نحلة فان طبن
لكم عن شيء منه نفسا فكلوه هنيا مريا ۞ 4 ولا تؤتوا السفهآء اموالكم التي جعل الله
لكم قياما وارزقوهم فيها واكسوهم وقولوا لهم قولا معروفا ۞ 5 وابتلوا اليتامى حتى اذا بلغوا
النكاح فان انستم منهم رشدا فادفعوا اليهم اموالهم ولا تاكلوها اسرافا وبدارا ان يكبروا ومن كان
غنيا فليستعفف ومن كان فقيرا فلياكل بالمعروف فاذا دفعتم اليهم اموالهم فاشهدوا عليهم وكفى بالله
حسيبا ۞ 6 للرجال نصيب مما ترك الوالدان والاقربون وللنسآء نصيب مما ترك الوالدان والاقربون
مما قل منه او كثر نصيبا مفروضا ۞ 7 واذا حضر القسمة اولوا القربى واليتامى والمساكين فارزقوهم
منه وقولوا لهم قولا معروفا ۞ 8 وليخش الذين لو تركوا من خلفهم ذرية ضعافا خافوا عليهم فليتقوا
الله وليقولوا قولا سديدا ۞ 9 ان الذين ياكلون اموال اليتامى ظلما انما ياكلون في بطونهم نارا
وسيصلون سعيرا ۞ 10 يوصيكم الله في اولادكم للذكر مثل حظ الانثيين فان كن نسآء

فوق اثنتين فلهن ثلثا ما ترك وان كانت واحدة فلها النصف ولابويه لكل واحد منهما السدس
مما ترك ان كان له ولد فان لم يكن له ولد وورثه ابواه فلامه الثلث فان كان له اخوة
فلامه السدس من بعد وصية يوصي بها او دين اباؤكم وابناؤكم لا تدرون ايهم اقرب لكم نفعا
فريضة من الله ان الله كان عليما حكيما ۞ 11 ولكم نصف ما ترك ازواجكم ان لم يكن
لهن ولد فان كان لهن ولد فلكم الربع مما تركن من بعد وصية يوصين بها او دين ولهن
الربع مما تركتم ان لم يكن لكم ولد فان كان لكم ولد فلهن الثمن مما تركتم من
بعد وصية توصون بها او دين وان كان رجل يورث كلالة او امراة وله اخ او اخت فلكل
واحد منهما السدس فان كانوا اكثر من ذلك فهم شركاء في الثلث من بعد وصية يوصي بها
او دين غير مضار وصية من الله والله عليم حكيم ۞ 12 تلك حدود الله ومن يطع الله ورسوله
يدخله جنت تجري من تحتها الانهار خالدين فيها وذلك الفوز العظيم ۞ 13 ومن يعص الله
ورسوله ويتعد حدوده يدخله نارا خالدا فيها وله عذاب مهين ۞ 14 واللاتي ياتين الفاحشة من
نسايكم فاستشهدوا عليهن اربعة منكم فان شهدوا فامسكوهن في البيوت حتى يتوفيهن
الموت او يجعل الله لهن سبيلا ۞ 15 واللذان ياتيانها منكم فاذوهما فان تابا واصلحا فاعرضوا
عنهما ان الله كان توابا رحيما ۞ 16 انما التوبة على الله للذين يعملون السوء بجهالة ثم
يتوبون من قريب فاوليك يتوب الله عليهم وكان الله عليما حكيما ۞ 17 وليست التوبة للذين
يعملون السيات حتى اذا حضر احدهم الموت قال اني تبت الان ولا الذين يموتون وهم كفار اوليك
اعتدنا لهم عذابا اليما ۞ 18 يا ايها الذين امنوا لا يحل لكم ان ترثوا النسا كرها ولا تعضلوهن
لتذهبوا ببعض ما اتيتموهن الا ان ياتين بفاحشة مبينة وعاشروهن بالمعروف فان كرهتموهن فعسى
ان تكرهوا شيا ويجعل الله فيه خيرا كثيرا وان اردتم استبدال زوج مكان زوج واتيتم
احديهن قنطارا فلا تاخذوا منه شيا اتاخذونه بهتانا واثما مبينا ۞ 19 وكيف تاخذونه وقد
افضى بعضكم الى بعض واخذن منكم ميثاقا غليظا ۞ 20 ولا تنكحوا ما نكح اباؤكم
من النساء الا ما قد سلف انه كان فاحشة ومقتا وساء سبيلا ۞ 21 حرمت عليكم امهاتكم
وبناتكم واخواتكم وعماتكم وخالاتكم وبنات الاخ وبنات الاخت وامهاتكم اللاتي ارضعنكم واخواتكم
من الرضاعة وامهات نسايكم وربايبكم اللاتي في حجوركم من نسايكم اللاتي دخلتم بهن فان لم
تكونوا دخلتم بهن فلا جناح عليكم وحلايل ابنايكم الذين من اصلابكم وان تجمعوا بين
الاختين الا ما قد سلف ان الله كان غفورا رحيما ۞ 22 والمحصنات من النسا الا ما ملكت
ايمانكم كتاب الله عليكم واحل لكم ما وراء ذلكم ان تبتغوا باموالكم محصنين غير

مسافحين ۞ 23 فما استمتعتم به منهن فآتوهن أجورهن فريضة ولا جناح عليكم فيما تراضيتم
به من بعد الفريضة إن الله كان عليما حكيما ۞ 24 ومن لم يستطع منكم طولا أن ينكح
المحصنات المؤمنات فمن ما ملكت أيمانكم من فتياتكم المؤمنات والله أعلم بإيمانكم بعضكم
من بعض فانكحوهن بإذن أهلهن وآتوهن أجورهن بالمعروف محصنات غير مسافحات ولا متخذات
أخدان فإذا أحصن فإن أتين بفاحشة فعليهن نصف ما على المحصنات من العذاب ذلك لمن خشي
العنت منكم وأن تصبروا خير لكم والله غفور رحيم ۞ 25 يريد الله ليبين لكم ويهديكم
سنن الذين من قبلكم ويتوب عليكم والله عليم حكيم ۞ 26 والله يريد أن يتوب عليكم
ويريد الذين يتبعون الشهوات أن تميلوا ميلا عظيما ۞ 27 يريد الله أن يخفف عنكم وخلق
الإنسان ضعيفا ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. O Homines timete Dominum vestrum, qui creavit vos ex anima una (*idest Adam*): & creavit ex ea conjugem ejus (*idest Hevam*): & sparsit ex his duobus viros multos, & mulieres: & timete Deum, per quem rogatis vos invicem: & *cavete ne violetis* consanguinitates: quia Deus est super vos observator. 2. Et date orphanis, *cùm adoleverint*, facultates suas; & ne permutetis malum cum bono; & ne comedatis (*idest consumatis*) facultates eorum *aggregantes eas* ad facultates vestras: quia hoc est peccatum grande. 3. Et si timuistis, ne justè vos gereretis cum orphanis: *ac propterea reliquistis procurationem eorum: timete etiam, ne justè vos geratis cum multis uxoribus*: ergo ducite in matrimonium, quæ placuerint vobis ex mulieribus, binarium, & ternarium, & quaternarium, *non plures*. Quòd si timueritis ne æquitatem servare possitis *cum illis, ducite tantùm* unam: aut *ducite tantùm*, quod possederunt dexteræ vestræ) *idest ancillas vestras*). Hoc erit facilius, ut non declinetis ab æquitate: & date mulieribus eleemosynas earum, donum spontaneum, (*idest mundum muliebrem*). Quòd si liberales fuerint vobis in re aliqua ex eo (*idest mundo muliebri*, *aliquid remittentes*) ex animo (*idest voluntariè*) utimini illo, *liter.* comedite illud delectabiliter, utiliter. 4. Et ne detis, ò *Curatores*, fatuis facultates vestras (*idest facultates eorum, quæ sunt penes vos*), quas constituit Deus vobis ad stabilimentum (*idest ad eas conservandas*); sed alite eos ex illis, & vestite eos, *liter.* & dicite dictum conveniens, & utimini cum eis verbis benignis. 5. Et probate orphanos, *instruentes eos in fide & moribus*, donec perveniant ad conjugium. Quòd si agnoveritis in eis *sufficientem* institutionem; tradite illis facultates eorum; neque absumatis eas prodigè, & properanter, eò quòd crescant in ætate. Qui autem *ex curatoribus* fuerit dives, abstineat *ab utendo facultatibus orphanorum*. Qui verò fuerit pauper comedat illas cum justitia (*idest utatur illis discretè*). Quando autem tradetis illis facultates eorum, testes advocate coram eis. Deus porrò est sufficiens computator *operum vestrorum*. 6. Viris *debetur* portio ex eo, quod reliquerint parentes & propinqui, *quando moriuntur*. Et mulieribus *similiter debetur* portio ex eo, quod reliquerint parentes & propinqui. Ex eo, quod exiguum fuerit de eo, sive fuerit multum; *debetur illis* portio determinata *pro rata*. 7. Et cùm præsentes fuerint partitioni *hæreditatis* ii, qui sunt propinqui, itemque orphani, & pauperes; clargimini illis *aliquid* ex ea *ante partitio-*

partitionem: *& si hæreditas hoc non tulerit eò quòd sit exigua*, dicite eis dictum justum *(idest humanis verbis eos consolamini)*. 8. Et timeant *soliciti pro orphanis* illi, qui si relinquant post se sobolem imbecillam, metuunt pro illa, *ne malè pereat*. Timeant itaque Deum: & dicant *moribundo* dictum salubre. 9. Porrò qui comedunt facultates orphanorum injustè, certè comedunt in ventribus suis ignem: & torrebuntur fervore ignis. 10. Præcepit vobis Deus circa filios vestros. Masculo *debetur* instar portionis duarum fœminarum. Quòd si fuerint *tantùm* mulieres, *& hæ sint* supra duas; *dentur* illis duæ tertiæ partes illius, quod reliquerit *mortuus*. Si autem fuerit *tantùm* una, *detur* illi dimidium. Parentibus verò ejusdem *defuncti*, unicuique ex eis *detur* sexta pars ex eo, quod reliquerit, si fuerit illi filius. Quòd si non fuerit illi filius, & hæredes ejus sint parentes ejus: tunc matri ejus *dabitur* tertia pars. Quòd si fuerint ei fratres; matri ejus *dabitur* sexta pars, post *adimpleta* legata, *quæ* legaverit, aut *persoluta* debita, *quæ reliquerit*. Patres vestri, & filii vestri, nescitis utri eorum sint *liter.* viciniores vobis utilitate *(idest utiliores vobis.)*: Statutum *hoc est* à Deo: porrò Deus est sciens, sapiens. 11. Et vobis *debetur* dimidium illius, quod reliquerint conjuges vestræ, nisi habeant prolem. Quòd si prolem habuerint, tunc *cedet* vobis quarta pars ex eo, quod reliquerint, post *adimpleta* legata, *quæ legaverint*, aut debita *dissoluta*. Ipsis quoque *uxoribus assignabitur* quarta pars ex eo, quod reliqueritis, nisi fuerit vobis proles. Si autem prolem habueritis, tunc *constituetur* illis octava pars ex eo, quod reliqueritis, post *adimpleta* legata, quæ legaverint, aut debita *dissoluta*. Quòd si fuerit vir aliquis, qui instituatur hæres illius, cui non sit genitor, neque proles: aut mulier *aliqua ejusdem status instituatur hæres*: & hic habeat fratrem aut sororem: unicuique ex his duobus *detur* sexta pars *illius*, *quod reliquerit*. Quòd si fuerint plures, quàm hic *unus*, *vel una*: hi *erunt* participes in tertia parte, post *adimpleta* legata, quæ legaverit aut debita *dissoluta*, sine damno *hæredum*. *Hoc est* præceptum à Deo: Deus autem est sciens, mitis. 12. Isti sunt termini *(idest statuta)* Dei. Et qui obedierit Deo, & Legato ejus, introducet eum in hortos, subtus quos currunt flumina; perpetuò moraturos in illis: & hæc erit felicitas magna. 13. Qui verò non obedierit Deo, & Legato ejus, sed transgressus fuerit terminos ejus: introducet eum in ignem, perpetuò moraturum in eo: & ipsi erit pœna ignominiosa. 14. Et quæ flagitium *(idest adulterium, seu fornicationem)* perpetraverint ex mulieribus vestris: testes advocate contra eas quatuor ex vobis: qui si testificati fuerint *de earum flagitio; concludite ac* retinete eas in domibus, donec absumat eas mors, aut *lit.* ponat, *aperiat illis Deus viam exeundi*. 15. *Lit.* (& duo qui perpetraverint illud ex vobis.) *Et si duo ex vobis, perpetraverint hujusmodi flagitium*; noxam irrogate utrique. Quod si resipuerint, & sese correxerint, *lit.* recedite ab utroque, *dimittite utrumque*: nam Deus est propitiabilis, misericors. 16. Certè *conceditur* pœnitentia apud Deum illis, qui faciunt malum per ignorantiam, deinde resipiscunt *lit.* de proximo, *quamprimùm*: his propitius erit Deus: & Deus est sciens, sapiens. 17. Sed non est *locus* pœnitentiæ illis, qui faciunt mala, donec, *lit.* præsens sit uni eorum: *adveniat illi mors*: *etiamsi quis tunc* dicat: Certè pœnitet me nunc: neque illis, qui moriuntur, *lit.* & ipsi infideles sunt, *in infidelitate*. His præparavimus pœnam dolorificam. 18. O qui crediderunt, *fideles*, non licet vobis esse hæredes mulierum invitò contra earum voluntatem: neque prohibere illas, *ne nubant aliis præter vos*, ut auferatis aliquid ex eo, quod dederitis eis *in dotem*; nisi perpetraverint flagitium manifestum: & cohabitate cum eis cum æquitate, *humaniter*. Quòd si exosas habueritis illas, fortasse eveniet, ut exosam habeatis rem, in qua posuit Deus *vobis* bonum multum. Quòd si volueritis permutare uxorem: loco uxoris: *cum alia uxore*; & *jam* dederitis uni earum talentum, ne tollatis ex eo quidquam. An tolletis illud per injustitiam & iniquitatem manifestam? 19. Et quomodò tolletis illud: (& jam ingressus est alter vestrum ad alterum:) *cùm jam conjuncti fueritis invicem per copulam maritalem*; & illæ acceperint à vobis pactum firmum.

20. Et ne nubatis *a* mulieribus, quibus jam nupserint patres vestri: excepto
quod *circa hoc* jam præcessit *(idest conceditur vobis retinere eas, quibus jam nu-*
psistis): nam hoc est flagitium, & abominatio: & malum est semita *(idest du-*
cit ad malum vel infelicitatem). 21. Prohibentur vobis matres vestræ, & filiæ
vestræ, & sorores vestræ, & amitæ vestræ, & materteræ vestræ, & filiæ fra-
tris, & filiæ sororis: & matres vestræ, quæ lactaverunt vos, & sorores ve-
stræ *b* collactaneæ, & matres uxorum vestrarum, & privignæ vestræ, quæ
sunt in custodia vestra, *natæ* ex uxoribus vestris, ad quas ingressi fuistis. (Quòd
si ingressi non fueritis ad eas, non erit piaculum vobis *eas accipere*) & uxo-
res filiorum vestrorum, qui *egressi sunt* ex lumbis vestris: & *prohibetur etiam*
vobis *c* accipere in conjuges duas sorores: excepto eo, quod jam præteriit *in*
contrarium circa hoc: nam Deus est indultor, misericors. 22. Et *prohibentur etiam*
vobis ingenuæ ex mulieribus *conjugatis* præter eas, quas *d* ut captivas posside-
tis. Hoc præscribitur vobis à Deo. Conceditur autem vobis id, quod est præ-
ter hoc; ut exquiratis facultatibus vestris ingenuas, pudicas, non scortatri-
ces. 23. Pro eo autem commodo, quod acceperitis ex illis, date illis merce-
des *(idest dotes)* earum, *juxta* statutum. Et non erit piaculum, vobis in eo,
de quo mutuo placito consenseritis, post *e* dotem constitutam; Deus enim est
sciens, sapiens. 24. *f* Qui verò ex vobis non habuerit tot facultates, ut nu-
bere possit cum *mulieribus* ingenuis, fidelibus, *nubat* cum *g ancillis vestris puellis*
fidelibus. Et Deus est scientissimus fidei vestræ. Alii vestrum sunt ex aliis;
itaque nubite illis cum assensu dominorum ipsarum: & date illis dotes earum
h prout justum est. *Sint autem* pudicæ, non fornicariæ, neque habentes ama-
sios. Postquam autem nupserint, si perpetraverint flagitium *(idest adulteratæ fue-*
rint) irrogetur illis dimidium illius, quod *irrogatur Virginibus* ingenuis de pœna
propter stuprum. Hoc *conjugium cum ancillis conceditur* illi, qui timuerit ex vobis
flagitium *ab ingenuis*. Quòd si abstinueritis *à conjugio ancillarum* melius erit vo-
bis: & Deus est indultor, misericors. 25. Vult Deus manifestare vobis *hoc*,
& dirigere vos per instituta eorum, qui *fuerunt* ante vos, & propitium se o-
stendere vobis: & Deus est sciens, sapiens. 26. Et Deus vult propitius esse
vobis: & volunt ii, qui sectantur concupiscentias, ut declinetis *à veritate* de-
clinatione magna. 27. Vult Deus levem reddere vobis *legem suam*: nam homo
creatus est infirmus.

a cui nupserint patres vestri ex mulieribus.
b ex lactatione.
c ut conjugetis inter.
الجزو الخامس Pars quinta.
d possederunt dexteræ vestræ, Præscriptū Dei super vos.
e statutum adimpletū.
f Et qui nō potuerit ex vobis longitudinē (idest, *habere tot facultates*) ut nubat.
g iis, quas possederunt dexteræ vestræ, ex puellis vestris fidelibus.
h cum æquitate.

N O T Æ.

Nscribitur hæc Sura النساء *Mulieres*, quia in ea præcipuè agitur de his quæ spectant ad illas; nimirum, sponsalibus, repudiis, dotibus, gradibus prohibitis &c. Est Medinensis. Versus illi tribuuntur supra centum ac septuaginta quinque, vel sex, vel septem. Videtur Mahumetus voluisse a-
gere Simiam Hebræorum, qui in suo משנה habent
item tractatum, seu partem tertiam de נשים *Mulieri-*
bus, ejusdem propè farinæ. Præmium lectoris est
hujusmodi من قرأ سورة النساء فكانما تصدق
على كل مومن ومومنة ورث ميراثا والعطى
من الاجر كما اشترى محررا وبرى من الشرك
وكان فى مشيئة الله تعلى من الذين يتجاوز
عنهم : *qui legeris Suram Mulierum, perinde erit,*
ac si dedisset in eleemosynam singulis viris ac mulie-
ribus fidelibus hæreditatem possidendam: & habebis
mercedem ac si redemisset liberum: & immunis serva-
bitur ab idololatria: & erit in voluntate Dei Ex-
celsi ex illis, quibus Deus ipse ignovit peccata.

I. *O homines*] Exponit Gelal اى اهل مكة *idest*
o homines Meccani. Notant interpretes, ubicumque
in Alcorano dicitur يا ايها الناس *ò homines*, Su-
ram illam, vel periodum traditam fuisse Meccæ.
Ubi verò dicitur يا ايها الذين امنوا *ò qui credide-*
runt, Suram illam, vel periodum Medinæ revela-
tam fuisse.

Consanguinitates] Arabicè est الارحام *idest vulvas*
Intelligunt Interpretes consanguinitates, affinitates,
vel matrimonia.

II. *Ne permutetis pravum cum bono*]. Nimirum
ut exponit Gelal. من اخذ الجيد من مال اليتيم
وجعل

وجعــل الردى من مالكـم مكانــه : *accipiendo quæ bona ſunt de facultatibus orphani, & reponendo pro eis quæ mala ſunt de facultatibus veſtris.*

III. *Et ſi timuiſtis ne juſtè &c.*]. Gelal. ولما نزلت تتحرجوا من ولايـة اليتامى وكان فيهـم من تحته العشر او الثمـان من الازواج فلا يعدل بينهـن فنزل وان خفتـم : *cùm hæc revelata fuiſſent, reliquerunt curam orphanorum. Erant autem inter eos, quidam, qui habebant decem, vel octo uxores, nec ſervabant æquitatem inter eas; & ideò hic dicitur: Si timuiſtis &c.*

VIII. *Et timeant &c.*]. Locum hunc alioqui obſcurum ita declarat Gelal. : وليخف علـى اليتامى الذيـن لو قاربوا ان يتركوا بعـد موتهـم اولادا صغارا خافـوا عليهـم الضيـع فليتقـوا اللـه فى امر اليتامى وليلتـوا اليهـم ما يحبـون ان يجعـل بذريتهم من بعدهـم : *& ſoliciti ſint pro orphanis illi, qui cùm propiores ſint, ut relinquant poſt mortem ſuam filios parvulos, timent de eis ne male pereant. Timeant igitur Deum in hoc negocio pupillorum; & præſtent illis id, quod cupiunt, ut præſtetur filiis ſuis poſt mortem ſuam.* Eodem ferè modo Jahias.

Moribundo]. nempè patri orphanorum.

X. *Maſculo debetur inſtar portionis duarum fœminarum*] Ita gloſſat Gelal. : إذا اجتمعتـا معـه فلـه نصف المال ولهمـا النصف فان كان معـه واحدة فلهـا الثلـث ولـه الثلثـان وان انفرد حاز المـال : *ſi ſimul fuerint cum eo duæ, debetur illi dimidium facultatum, & illis aliud dimidium. Sed ſi una tantùm cum eo fuerit, illi debetur tertia pars, maſculo autem duæ tertiæ partes. Si autem hic ſolus fuerit, devolventur ad eum omnes facultates.*

Patres veſtri & filii veſtri &c.] Horum verborum ſenſus eſt. Vos ignoratis, utrum magis profuturi ſint vobis in hoc mundo, & in futuro ſæculo parentes veſtri, an filii veſtri, licèt vos putetis parentes magis utiles eſſe vobis, quia reliquerunt vos hæredes. ita Gelal:

XIV. *Concludite ac retinete eas in domibus*] Gelal امروا بذلـك اول الاسلام ثم جعـل لهـن سبيـلا بجلـد البكـر مائة وتغريبهـا عاما ورجـم المحصنـة وفى الحديـث لما بين الحـد قال خذوا عنـى خذوا عنى قد جعـل اللـه لهن سبيـلا : *præceptum fuit hoc illis in principio Mahumetiſmi. Deinde facta eſt illis via exeundi e carcere cum hac conditione, ut puellæ, ſeu virgines centum ictibus cæderentur, & exularent per annum: conjugatæ verò lapidibus obruerentur. Ex traditione autem habetur, quòd cùm publicata eſſet hæc lex, Mahumetus dixerit: Audite me: audite me: Jam poſuit illis Deus modum exeundi.*

XV. *Et ſi duo ex vobis perpetraverint &c.*] De Sodomitici ſceleris reorum pœna nihil hic habetur, quàm فاذوهمـا *noxam inferte utrique*. Sed quamnam noxam? Explicat Gelaleddinus بالسـب والضرب بالنعال *convicia illis ingerendo, & crepidis percutiendo*. Jahias: فاذوهمـا بالالسنـة *nocete eis linguis*. Nempè reprehendite eos, ſeu conviciamini illis. Putat Zamchaſcerius non agi hic de ſcelere nefario inter duos mares, ſed de copula meretricia, vel fornicaria inter maſculum, & fœminam, ait enim يريد الزانـى والزانية فاذوهمـا فوبخوهما وذموهمـا وقولوا لهمـا ما استحيتمـا أما خفتمـا اللـه : *Intelligit ſcortatorem, & ſcortatricem, de quibus dicit: Nocete utrique, nimirùm arguite utrumque & vituperate eos dicentes: Quid eſt, quòd adeò concupiſtis? an non timuiſtis Deum?* Verum Gelal ſolidè probat, hoc non pertinere ad mulieres, ſed ad viros tantùm. Nam de mulieribus jam ſuprà lex ſancita fuerat: ipſum audiamus: والذان ياتيـانها اى الفاحشـة الزنـا او اللواط منكـم اى من الرجـال وهـذا منسوخ بالحـد ان اريـد بها الزنـا وكذا ان اريد بهـا اللواط عنـد الشافعى لكـن المفعول به لا يرجـم عنـده وان كان محصنـا بـل يجلـد ويغـرب وارادة اللـواط اظهـر بدليـل تثنيـة الضميـر والاول قال اراد الزانى والزانيـة ويرده الى تبيينهمـا بمـن المتصلـة بضميـر الرجـال واشتـراكهمـا فى الاذى والتوبـة والاعراض وهو مخصوص بالرجـل لما تقدم فى النسـاء مـن الحبـس : *Et duo qui perpetraverint hoc flagitium, nempè fornicationem, aut ſodomiam ex vobis, ſcilicet ex viris. Et hoc fuit abrogatum, poſito quòd intelligatur de fornicatione, aut adulterio, & ſimiliter ſi intelligatur de ſodomia, juxta ſententiam Sciaphaenſis. Sed juxta eundem, is qui patitur ſodomiam non lapidatur, licèt ſit liber, & ingenuus, ſed flagellatur, & exulat. At verò quòd hic agatur de ſodomia, magis eſt clarum ob numerum dualem pronominis. Prima autem ſententia, quòd hic ſermo ſit de viro & fœmina fornicantibus, rejicitur, ob particulam declarativam, ſeu diſtinctivam, Ex, conjunctam cum pronomine virili; & ob conjunctionem utriuſque delinquentis in pœna, & pœnitentia, & indulgentia. Et hoc propriè dicitur de viris eò quòd de mulieribus præceſſerit pœna carceris.* Abul-Caſemus in libro de *Abrogante, & Abrogato*, accipit verba Alcorani de ſimplici copula inter ſolutos dicens: وكان البكر

البكر ان اذا زنيا عيرا وشتما لا غير فجلعن الاية التى فى سورة النور وهى الزانية والزانى فاجلدوا كل واحد منهما ماية جلدة فهذا منسوخ بالكتاب ; *Cùm duo nondum copulati matrimonio simul coirent, arguebantur, & conviciis tantummodò puniebantur, absque alia pœna. Sed in Sura de Luce, ita deinde sancitum est: Fornicatrix, & fornicator, singuli centum ictibus flagellentur.* Trina itaque est hic abrogatio juxta Abul-Casemum: convicium enim, seu reprehensio abrogavit carcerationem: flagellatio abrogavit convicium; & lapidatio flagellationem. Interpres Alcorani Latinus, sicut & Gallicus, interpretatur verba Alcorani de adulteris, & fornicariis. Neuter placet: & sæpissimè hallucinatur uterque.

XXII. *ingenuæ ex mulieribus*] *Arabicè* المحصنات propriè *munitæ*: & modò intelliguntur *conjugatæ*, modò *liberæ & ingenuæ*; modò *castæ & pudicæ*: in quo sequutus sum expositionem Gelaleddini præcipuè. Porrò hoc loco sermo est de conjugatis liberis, quas nefas est ducere in uxores, antequam per repudium, seu divortium separentur à propriis maritis, sive sint Mahumetanæ, sive non. Quæ verò captæ sunt in bello, vel tanquam ancillæ possidentur, etiam si habeant maritum: possunt accipi in uxores, sed ut ait Gelal, بعد الاستبراء *postquam mundatæ ac purificatæ fuerint.*

XXIII. *Et non erit vobis piaculum &c.*] Gelal نقص من خطها او بعضها اوزيادة عليها : idest *augendo, vel minuendo aliquid de dote, seu tota sorte, aut parte illius.*

XXIV. *Irrogetur eis dimidium &c.* Gelal : فيجلد بخمسين ويغربن نصف سنة : *flagellentur quinquaginta ictibus, & exulent per dimidium anni.*

XXV. *Eorum qui fuerunt ante vos*] Gelal. من الانبياء *ex Prophetis.*

XXVI. *Qui sectantur concupiscentias*] Gelal vult hos esse اليهود والنصارى والمجوس والزناة *Judæos, & Christianos, & Magos, & Sabæos.* Quidam pro الزباة *Sabæos* legunt الزناة *Scortatores.*

XXVII. *Creatus est homo infirmus*] quia inquit Gelal لا يصبر عن النسا او الشهوات *continere se non potest à fœminis, vel concupiscentiis.*

R E F U T A T A.

I. Nihil est Mahumeto insanius. Ita ad asseclas suos ratiocinatur: Vos Arabes utpotè natura furaces, & latrones primarii, recessistis à cura orphanorum, agnoscentes vos servare non posse legem meam, de abstinendo ab eorum facultatibus usurpandis. Laudo factum. Sed metuere etiam, & quidem rationabiliter debetis, ne circa plures uxores æquitatem servare possitis. Harum præmissarum legitima erat conclusio: Vel penitùs igitur ab iis abstinete, vel una tantùm contenti estote. Sed conclusit ille: Accipite ergo uxores quas vultis, & quot vultis, ex ingenuis ac liberis unam, duas, tres, quatuor: ex ancillis decem, centùm, mille; dummodò tot alere possitis. O cerebrum pecuinum! Et tamen infrà sanctè affirmat, *impossibile esse, ut cum pluribus uxoribus, aliquis vir, vel sua, vel earum culpa, servet æquitatem.* Id autem verum esse in ipsis Sacris Scripturis apertè deprehenditur in Sara, & Hagar: in Rachele & Lia: in Anna, & Phenenna, & aliis; inter quas frequenter invidiæ, rixæ, iræque oriebantur, non quidem culpa virorum, qui erant Sancti; sed ipsarum mulierum, vel alterius ex ipsis.

II. Pluries asserit Mahumetus, missum se fuisse, ut Pentateuchum, & Euangelium confirmaret, seu veritatem continere ostenderet. Atqui in Euangelio Christus Polygamiam proscripsit, unius uxoris thorum præscripsit. Quomodò igitur confirmat Mahumetus Euangelium, qui & suis tàm magnum uxorum numerum concedit, & ipse ad duas & viginti in matrimonium ductas retinuit?

Respondebunt Mahumetani Prophetam suum in hoc non quidem Euangelium, in quo Monogamia præcipitur; sed Pentateuchum, in quo Polygamia permittitur confirmasse: cùmque inter se Pentateuchus, & Euangelium in hoc discreparent, non potuisse utrumque confirmare.

Sed facilè convellitur hæc responsio: nam lex illa servanda est & retinenda quæ postremo loco fertur, & per quam prima abrogatur. Sed præceptum Euangelicum de Monogamia posterius fuit sanctioni Mosaicæ de Polygamia: debebat igitur Mahumetus in hoc non Pentateuchum, sed Euangelium confirmare; præsertim quia Polygamia nunquam præcepta in Pentateucho, sed ad summum permissa tantùm fuit: at in Euangelio omninò proscripta, ac per Monogamiæ legem rejecta. Quoniam verò nihil est quod magis Mahumetanos à Christiana religione alienos faciat, quàm libera hæc circa uxorum pluralitatem facultas ab Alcorano concessa: non abs re erit nonnulla hìc contra eamdem argumenta è Sacris Scripturis, & ex ratione desumpta proferre; quæ in Prodromi p. 4. c. 21. pag. 52. fusiùs tractata sunt.

Primò Certum est Polygamiam legi naturæ, vel contrariam esse, vel non ita conformem, ut Monogamiam. Deus enim à principio unam tantum fœminam Adæ concessit: & cæteri omnes usque ad Lamech, qui fuit sextus ab Adam, una tantùm uxore contenti fuerunt. Lamech

mech verò, qui ortus est ex stirpe reproba Cain primus duas accepit uxores, quæ in illius necem mox conspirasse dicuntur; ut colligitur ex iis verbis, quibus eas à tanto scelere deterruit: *Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septem*. Cæteri verò omnes usque ad Abraham, plures uxores habuisse non leguntur; Abraham etiam, cujus se asseclam falsò jactat Mahumetus, unam tantùm Saram habuit. Et quamvis hæc sterilis esset, nunquam tamen de alia ducenda cogitavit: hoc enim sine Saræ injuria fieri non posse cognoscebat. Quòd si objicias, illum etiam Hagarem habuisse, respondeo, hanc ex necessitate, ut ita dicam, ab Abraham ductam fuisse, non ex propria electione, sed quia Sara ultrò cedens juri suo, ita illi persuasit, existimans, se hoc posse sine piaculo facere. Cæterùm ubi Sara filium peperit ejecta est Hagar, quam Abraham non ultrà cognovisse ex eo colligitur, quia præter Ismaelem, nullum alium ex ea filium suscepisse legimus: quidquid Rabbini Judæorum in contrarium delirent. Probabile autem est, id ex speciali Dei instinctu factum fuisse (Deus enim est supra omnes leges) vel quia Abraham sibi persuaderet, posse se in eo casu licitè cum Hagare coire, præsertim consentiente, imò volente Sara. At ubi inter illam & Hagarem dissidia excitari cœperunt, ejecta est Hagar, quæ nunquam uxoris nomen acquisivit, sed ancillæ semper retinuit. Duxit etiam Abraham tertiam uxorem Ceturam, sed mortua jam Sara, & ejecta, & fortassè etiam mortua Hagare. Itaque vix dici potest, Abraham polygamum fuisse. Si hac modestia in se, & in suis usus fuisset Mahumetus, posset aliquo modo se Abrahæ asseclam jactare, & nihilominùs non debuisset sibi hanc licentiam assumere, postquam fuerat à Deo per Christum revocata. Isaac etiam unam tantùm habuit uxorem Rebeccam, Jacob unam tantùm accepit Rachelem. Sed cùm Laban furtim Liam illi supposuisset, eamque ipse carnaliter cognovisset, putavit non immeritò, se ad utramque retinendam teneri. Ad primam quidem, quia jam eam desponsaverat: ad secundam verò, quia eam cognoverat. Quòd autem etiam cum duabus ancillis concubuerit; id se licitè facere posse putavit, quia nec bono prolis, cùm sterilis esset vera uxor; nec paci domesticæ, cùm eadem uxor marito ancillam ultrò concessisset, adversabatur. Itaque vix dici potest etiam Jacob fuisse polygamum, nisi per accidens. Credibile autem est, ab his duobus exemplis ansam cœpisse alios nonnullos duas ducendi uxores, qui tamen paucissimi fuerunt. Ita legimus lib. 1. Reg. Elcanam duas habuisse uxores, Annam scilicet, & Phenennam. Et fortassè imò probabilissimè duxerat Annam tantummodò. Verùm cùm hæc sterilis esset, ut testatur Scriptura; Phenennam, eadem Anna suadente, vel consentiente, ob bonum prolis accepit.

Porrò in Pentateucho nullibi reperimus Deum expressè & absolutè polygamiam præcepisse. Licèt enim Deut. cap. 25. jusserit, si frater sine prole obiisset, fratrem ejusdem uxorem ducere: non tamen censebatur uxor fratris vivi, sed mortui, cujus etiam nomine proles nascebatur. Probabile etiam est non cedere hanc legem in fratrem vivum, qui aliam haberet uxorem. Imò etiamsi uxore propria careret, liberum erat illi uxorem fratris defuncti recusare. Duplex hujus rei exemplum habemus.

Primum Genes. cap. 38. ubi Onan accepit uxorem Her fratris sui defuncti: sed ipse Onan erat cælebs. Alterum Ruth cap. 4. ubi Elimelech noluit accipere Ruth ad suscitandum semen fratri, seu cognato suo Machalon, quia habebat uxorem: sed accepit eam Booz item frater cognatus, qui erat cælebs. Posset asserri in contrarium lex illa Deuter. cap. 22. qua præcipiebatur, ut si vir cum puella nondum desponsata concubuisset, ad eam in uxorem ducendam teneretur; itaut nunquam dimittere posset. Duplex ad hoc potest esse responsio: prima hunc virum supponi esse sine propria uxore: alioquin reputatus fuisset adulter: quemadmodùm si uxor ejus homini licèt soluto se prostituisset, adulterium perpetrasset, & consequenter tàm hæc, quàm ille morte digni fuissent. Secunda: etiamsi concedamus illum habuisse uxorem; attamen in hoc Deum legem suam dispensasse, non ad utilitatem vel commodum, sed in pœnam illius: neque ad approbandam polygamiam, sed ad indemnitati puellæ consulendum. Cæterùm hi casus rarissimi erant, & generalem de Monogamia naturæ legem non irritabant. Quòd si Deuter. cap. 21. supponi videatur virum duas simul uxores habere posse; cùm dicatur ibi: *Si habuerit homo uxores duas &c.* nihil tamen hoc juvat causam Mahumeti: imò cùm hinc, & aliundè è Sacris Scripturis habeamus dygamiam tantùm licèt raro usurpatam fuisse, non debebat Mahumetus uxorum turbam concedere. Huc accedit Deum verbis illis non præcipere, neque probare dygamiam, aut polygamiam; sed in aliquibus jam introductam supponere: quemadmodùm si Princeps legem statueret, ut si quis prolem ex Meretrice susceperit, illam alere teneretur; non approbaret usum meretricis, sed abusum supponeret.

Superest potissimum pro Mahumeto argumentum in exemplo David Prophetæ sanctissimi, & Salomonis regis Sapientissimi; quorum alter decem & octo, alter supra mille partim uxores, partim concubinas habuisse dicitur.

Ut ad argumentum respondeam. Suppono primò: Deum in Deuter. cap. 17. ita præcepisse circa regem: *Non habebit uxores plurimas, quæ alliciant animum ejus*. Seu, ut habetur Hebraicè: *Non multiplicabit sibi uxores, neque declinabit cor ejus*. Suppono 2. Quoties exceditur unitas, dici posse fieri multiplicationem, præsertim si præcedat negatio. Præclarum hujus rei exemplum habemus in antiquissimo omnium Scriptore Homero, qui libro p. Iliad. ait: οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη: *Non est bonus multorum dominatus*. Certè hic vel duos dominos excludit: Subdit enim statim: εἷς κοίρανος ἔστω εἷς βασιλεύς. *Unus dominus esto, unus Rex*. Imò aliquandò videtur excludi etiam unus, ut apparet in iis verbis S. Pauli 1. Corinth. cap. 1. *Non multi sapientes, non multi potentes &c.* Et ex illis S. Jacobi, epist. cap. 3. *Nolite plures magistri fieri*. Ubi colligitur

ex verbis mox sequentibus, omnes sapientes potentes, & magistros excludi. Cùm igitur Deus vetuit, ne Rex multiplicaret sibi uxores, prohibuisse illi simpliciter polygamiam, quæ in duabus etiam uxoribus consistere potest: quemadmodùm summum quoque Pontificem unam tantùm uxorem habere constituit. Ut patet Levit. cap. 21. Regi autem speciatim præcepit, ne multiplicaret uxores, quia jam tùm inoleverat consuetudo, ut reges gentium, greges fœminarum possiderent, quod regem populi Dei nequaquam decebat. His positis: quæri potest quomodò Davidi tot uxores accipere licuerit. Responderi potest id quidem per se fuisse illicitum: sed David licitum putasse, præsertim cùm haberet exemplum non solùm Saulis, sed etiam Gedeonis: Deum verò in hoc dissimulasse, eumque in bona fide sua reliquisse: sicut reliquit Jacob quandò nupsit duabus sororibus, quod à Mahumeto quoque illicitum censetur: & ipsum David, quandò accepit Maacham filiam regis Gessur Ethnici: & Salomonem, quandò accepit filiam Pharaonis (de quo tamen Scriptura eum deinde vituperat): & multos reges optimos, qui non auferebant excelsa, quæ fecerat Salomon, & alia hujusmodi. Hoc pacto affirmat Christus, permissum fuisse Hebræis libellum repudii, propter duritiam cordis ipsorum, ne uxores occiderent. Ita fortasse quia David pronus erat in Venerem, ne in adulteria prolaberetur, (sicut nihilominùs prolapsus est,) Deus eum eo dispensasse in polygamia, vel dissimulasse censendus est, ut Doctores plures affirmant. Sed quidquid sit, negari vix potest, quin David uxores nimis multiplicaverit, cùm saltem decem & octo habuisse convincatur. Has tamen post Absalonis rebellionem in custodia posuit, nec eas ampliùs cognovit: ut habetur lib. 2. Reg. cap. 20. Quo tempore probabiliter dici potest eum psalmorum librum saltem magna ex parte scripsisse: quia, ut Hebræi ipsi fatentur, spiritus prophetiæ à Venere quamvis licita, alienus est. Et ideò Moyses non solùm unam tantùm habuit uxorem; sed ex quo à Deo propheticum munus accepit, non ampliùs eam cognovit. De aliis verò Prophetis vel nulla fit mentio, quòd uxorem habuerint, vel unam tantùm aliquos habuisse colligitur. De Salomone non est dubium, quin tàm in qualitate, quàm in numero uxorum enormiter peccaverit: neque Sacræ ipsæ literæ sinunt nos de hoc dubitare, cùm illius intemperantiam gravissimè redarguant. Hæc sunt, quæ pro sua sanctione, seu potiùs libidine tuenda adducere potest Mahumetus, qui tanquam Scarabæus immundus à floribus refugiens, ad stercora avidus accurrit. Sed contra ipsum habemus.

Primò, Deum ab initio conjugium cum unica uxore instituisse: & ita à primis illis patribus per multa sæcula, & deinceps ferè ab omnibus usque ad Christi tempora observatum fuisse. Nam si Scripturas percurramus, inveniemus omnes ferè SS. Patres, ut Noe, Isaac Joseph, Moysen, Job, Tobiam, Zachariam, unam tantùm uxorem habuisse. Nescio verò utrum decem polygami in universis sacris libris legantur, sed plerique impii & scelesti.

Secundò: Modus loquendi Scripturarum semper innuit unicam uxorem unico viro deberi. Genes. cap. 2. *Relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una*. Cum verò de uno aliquo viro sermo est, ferè semper additur *uxor ejus*: rarissimè *uxores ejus*, nisi in quibusdam regibus plerumque impiis, qui sequentes Ethnicorum Principum exempla, uxorum, & pellicum greges amaverunt.

Tertiò. Ethnici ipsi, & idolorum cultores, naturæ lumine ducti, uxore unica contenti fuere. In ipsis sacris literis Abimelech, Putiphar, Haman, Pilatus, aliique infideles uxorem unicam habuisse leguntur. Romanos quoque, Græcos, & alias nationes cultiores à polygamia abstinuisse certum est. Imò & animalia nobiliora, qualia sunt volatilia, monogamiæ tenacissima esse deprehenduntur.

Quartò: Cùm contractus debeat esse mutuus, si mulier, ut ait S. Paulus, sui corporis potestatem viro tradit; vir quoque sui corporis potestatem mulieri tradere debet: quare non potest alii fœminæ illud concedere.

Quintò. Quia sicut non potest una fœmina plures viros habere, ita non debet unus vir plures fœminas obtinere: tàm enim repugnat, unum corpus habere plura capita, quàm unum caput multa corpora possidere. Vir autem, ut ait S. Paulus, est caput mulieris, & per consequens mulier erit caput viri.

Sextò. Cùm tres præcipui ac primarii sint fines matrimonii: nimirùm procreatio prolis, remedium concupiscentiæ, & bonum societatis: polygamia potiùs nocet, quàm prosit ulli ex his finibus. Quoad prolis procreationem, si utilis vel necessaria esset uxorum pluralitas; certè Deus illam non solùm concessisset, sed præcepisset Adæ, & primis illis hominibus, cùm maximè necessaria videretur eorumdem multiplicatio ad replendam terram; juxta divinum præceptum: *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Et tamen tàm Adam, quàm ejus posteri per plura sæcula unam tantùm uxorem habuere. Huc accedit sicut in cæteris rebus, ita etiam in procreatione prolis moderationem requiri: nimia enim *multiplicitas* potiùs officit; quàm prosit bono generis humani. Præterea experientia docet, semperque docuit regiones illas, in quibus unius tantùm uxoris usus viguit, æquè numerosas fuisse ac illas, in quibus polygamia admissa fuit. Constat hoc ex veteribus Romanis & Græcis, quorum urbes & oppida pleniora erant hominibus, quàm hodie sint provinciæ Mahumetanorum. Quod verò mirabilius est, cùm ex Christianis quarta ferè pars se Deo consecret, & cælibem vitam ducat, reliqui verò unam tantùm uxorem habere possint, vix tamen invident multitudinem & frequentiam ipsis Mahumetanis. Postremò observatum est, multitudinem uxorum potiùs obesse, quàm prodesse generationi. Id fatentur Mahumetani ipsi edocti exemplo Pseudoprophetæ sui, qui cùm viginti ac duas uxores habuisset, quamtumvis salacissimus esset, nullam tamen prolem virilem post se reliquit: puerum enim quem ex ancilla Cophta susceperat propè in incunabulis amisit & eadem sors fuit aliorum trium

quos

quos ex Chadige acquisivit. Fœminas etiam tantùm quatuor habuit, quarum nullam superstitem reliquit præter Phatemam; quæ aliquot mensibus post mortem ejus extincta est.

Quod spectat ad secundum finem, nempè, remedium concupiscentiæ, huic etiam uxorum multitudo videtur opponi: Venereæ enim delectationes sunt velut aquæ, quæ quò plùs sunt potæ, plùs sitiuntur. David ac Salomon cum tàm magno uxorum numero, in ea flagitia prolapsi sunt, quæ de aliis subsequentibus regibus unicam tantùm, vel pauciores uxores habentibus non leguntur. Et Mahumetus etiam cum viginti ac duabus uxoribus, ab adulterio cum uxore Zaidi, & ab aliis flagitiis non abstinuit. Pluralitas illa fœminarum est velut copia ciborum, quæ præsentium nauseam affert, absentium famem excitat. Mahumetani cum tot uxoribus, adeò propriam non explent libidinem, ut non solùm in alienas fœminas, sed quod omnibus notum est, in pueros & adolescentes quantum dici possit, insaniant.

Si verò de tertio fine, nempè de bono societatis, ac domesticæ pacis loquamur, amens omninò esset, qui illum magis pluralitate uxorum, quàm unica tantùm conjuge obtineri posse pronunciaret. Ne Mahumetus quidem hoc concedit: sed tamen excusat se auctoritate Dei affirmantis, velle se dirigere Mahumetanos per viam à Prophetis calcatam, & reddere illis suavem ac facilem legem suam, quippè qui sciat, hominem fragilem esse & imbecillum, nec posse, ut explicat Gelal, se à concupiscentiis fœminarum cohibere. Verùm non ignorabat hæc Deus, quandò per Christum legem Euangelicam Mundo tradidit. Sed non nisi per summum mendacium appellat Mahumetus polygamiam institutum eorum, qui fuerunt anteà nempè Prophetarum; cùm paucissimi præsertim ex Prophetis præcedentibus plures uxores habuerint. Quod verò attinet ad humanam fragilitatem, & impotentiam sese à fœminis cohibendi, Mahumetus omnes à semetipso metitur. Universi homines præter Lamech, ab Adam usque ad Abraham, quantum ex sacris literis colligitur, unica uxore contenti fuere: & deinceps pleramquè partem generis humani monogamiam coluisse ex historiis habemus. Porrò si hæc hominum fragilitas ad legem naturæ atque ipsius Dei abolendam satis est: poterat ob eamdem rationem concedi furtum præsertim Arabibus furacissimis, & ad rapinas propensissimis. Neque enim apparet ratio, cur non possit etiam in hoc Deus suam legem dispensare.

Huc accedit, quòd vel Mahumetus dedit legem meliorem lege Christi, vel æquè bonam, vel pejorem. Non meliorem, quia nihil in ea perfectionis reperitur, quod in Euangelio non inveniatur. Non æquè bonam, quia saltem in hoc negotio uxorum; ex confessione etiam Mahumeti perfectior est lex Christi. Sequitur ergo dedisse pejorem. Hoc verò est contra id, quod Mahumetani Doctores communiter affirmant in explicatione superiùs allata verborum illorum Deuteron. cap. 33. ***Dominus de Sinaï venit, & de Seir ortus est nobis &c.***

Potest præterea hoc argumentum fieri contra Mahumetum. Præcipit ille suis, si timuerint, ne cum pluribus uxoribus æquitatem servare possint, ut accipiant unam tantùm; vel utantur ancillis suis. At inferiùs §. 128. asserit, nullo modo posse viros inter multas conjuges æquitatem servare, etiamsi multum cupiant, ita ut non inclinent majori propensione in unam, quàm in aliam: ergo etiam secundum legem Mahumeti una tantùm uxor ducenda est: alioquin vir semper manebit in occasione certa, & proxima peccandi. Hic Mahumetus capitur velut turdus stercore suo. Quòd verò huic malo mederi velit conjugio ancillarum, nihil agit: de ancillis enim eadem ratio militat, ac de liberis. Præterea inter eas, utpotè vilioris conditionis, acriores rixæ, & æmulationes suscitabuntur, quemadmodùm inter infimæ plebis mulierculas quotidiè experimur. Adde, ancillam, cùm à domino suo assumitur in conjugem, acquirere jus liberæ. Hinc Deuter. cap. 21. præcipit Deus, mulierem captivam, si ducatur in uxorem, haberi & tractari tanquam liberam. Sed Mahumetus ancillas in numero asinarum, & mularum computandas esse putavit. Matrimonium tamen cum ancillis, semper in ingenuis vituperatum fuit. Sed transeo jam ad alias præclaras, quæ in hac Sura habentur sanctiones.

II. Quòd tutores divites nihil mercedis accipiant ex bonis orphanorum ratione tutelæ & laboris sui: pauperes autem accipiant justam compensationem: non videtur æquitati congruere. Nulli neganda est merces laboris sui, sive dives sit, sive pauper. Merces enim personam non respicit, sed operam. Si autem dives nihil pro suo labore & incommodo recipere potest de bonis orphanorum; ne pauper quidem poterit, nisi in extrema, vel saltem gravi necessitate constitutus: præsertim cùm orphanus sive bona ejus absumat pauper, sive dives, idem damnum recipiat: esto possit dives & quidem laudabiliter ultrò mercedem sibi debitam condonare.

III. Ut nimis rigidus est Mahumetus in sanctionibus suis contra fœminas adulteras, sive fornicarias: ita nimis benignus ac mollis est erga mares nefandi sceleris reos. Illas jubet perpetuò carceri damnari, à quo liberari non possint, nisi vel moriantur, vel Deus aperiat illis viam exeundi, quæ juxta Gelalem & alios expositores, aperta fuit per aliam legem, ut nimirùm conjugatæ lapidibus obruerentur: puellæ verò centum ictibus fustigatæ, per annum extorres essent à patria. Fateor apud omnes nationes tàm adulterio, quàm stupro gravissimas pœnas esse constitutas. Sed cùm Mahumetus appellaret se رسول الرحمة *legatum Misericordiæ*: imò absolutè الرحمة *misericordiam*, debuit aliquantò leniorem se in miseras fœminas ostendere, præsertim cùm Christi Domini haberet exemplum, qui mulierem in adulterio deprehensam adeò benignè absolvit. Quod verò mirum est, nullam hic viris adulteris, ac stupratoribus pœnam bonus legislator imponit: nimirùm se ipsum, qui

in his

in his flagitiis erat involutus, condemnare nolebat. Præposteræ verò libidinis reos, quos leges omnes, & præsertim divina supplicio extremo adjudicant, adeò humaniter tractat, ut nefarium hoc scelus approbare potiùs, quàm damnare videatur. Nihil enim aliud præscribit ad illius pœnam, ut suprà vidimus, quàm reprehensionem aliquam, vel convicium verborum. Quid levius præscribere poterat in pœnam illius, qui coram aliis immodestiùs se spuendo, vel tussiendo gessisset? Et nihilominùs cùm nimis rigidum in hujusmodi exsoletos se fuisse existimaret, præcepit, ut, si pœnitentiam facti ostenderent, ne verbo quidem punirentur, sed eorum flagitium omninò dissimularetur: *nam Deus*, inquit, *est indultor, misericors*, Videlicet, ita misericors, ut propter hoc scelus quinque celeberrimas urbes cœlestibus flammis in cineres redegerit cum habitatoribus suis. Verùm cur Deus ita in hos indultor ac misericors, in mulieres tàm rigidum ac severum sese ostendit, cùm hæ ob sexus fragilitatem, majorem misericordiam mereantur? Zelotypia leges Mahumeto dictabat pro fœminis: libido & luxuries pro maribus. Vide Prodr. p. 4. c. 2. pag. 6. & cap. 26. pag. 70.

Erant hìc alia quædam censoria nota castiganda: ut §. 17 ubi ait, non esse pœnitentiam pro iis, quibus advenit, seu præsens est mors: semper enim datur locus pœnitentiæ hominibus donec anima separetur à corpore. Vide Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 3. §. 18. ubi concedit repudium, contra Evangelicum præceptum. Circa repudium vide Prodr. p. 4 cap. 20. pag. 49. & hanc ipsam refutationem suprà §. 20. ubi permittit Mahumetanis neophytis retinere uxores patrum suorum: & nihilominùs affirmat, conjugium hoc flagitiosum esse ac detestabile. Ibidem pag. 75. Ubi concedit viris accipere filias uxorum suarum ex altero marito, dummodò nondum cum illis matrimonium consummaverint: quod sanè est contra debitum honestatis, præsertim si post acceptas filias, cum illis, ac matribus earum copulentur. Quod certè non excipit, nec vetat Mahumetus, sed satis ei est, ut non coierint cum illis anteà. Certè hoc flagitiosius est, quàm duas sorores in matrimonium ducere; quod tamen prohibet Mahumetus ut illicitum. Quòd verò Jacob duas sorores simul duxerit, arguit contra Mahumetum, non omnia, quæ fecerunt Prophetæ, seu antiqui patres, esse ex se laudabilia, vel imitanda. §. 21. ubi concedit Mahumetanis neophytis retinere posse uxores, in statu ethnicismi acceptas, etiam si essent propriæ matres, filiæ, vel sorores: quod ab omni abhorret humanitate. Vide prodr. p. 4. c. 20. pag. 66. Ubi etiam agitur de gradu collactaneitatis dirimente, confictο à Mahumeto. §. 22. ubi concedit ut licitum matrimonium Mahumetani cum ancilla Mahumetana, cujus maritus adhuc vivat: quod certè juxta Evangelicam legem, manifestum est adulterium. Ibidem: ubi vult adulteram seu fornicariam, si sit servilis conditionis, mitiùs puniri, quàm ingenuam. Atqui omnes leges (quantum observare potui, & natura ipsa dictat) præcipiunt, ut idem crimen acriùs ac severiùs in servo, vel plebejo, quàm in libero, vel nobili vindicetur. §. 25. ubi asserit, sanctiones suas de fœminis & matrimoniis, observatas fuisse à præcedentibus fidelibus, nempè ab Israelitis: quod sanè est apertum mendacium. Et denique §. 26. ubi, juxta Glossam Gelalis, Judæos & Christianos, *sectatores libidinum* seu concupiscentiarum appellat. Sint tales Judæi: at Christianis manifesta per hoc infertur injuria. Sed quis magis libidines, & concupiscentias sectatur, quàm Mahumetani, qui uxorum gregibus non contenti, inter mascula scorta tanquam sues in luto assiduè volutantur? Verùm satis sit hæc innuisse.

TEXTUS ALCORANI.

28 يا ايها الذين امنوا لا تاكلوا اموالكم بينكم بالباطل الا ان تكون تجارة عن تراض
منكم ولا تقتلوا انفسكم ان الله كان بكم رحيما ۞ 29 ومن يفعل ذلك عدوانا وظلما
فسوف نصليه نارا وكان ذلك علي الله يسيرا ۞ 30 ان تجتنبوا كباير ما تنهون عنه نكفر
عنكم سياتكم وندخلكم مدخلا كريما ۞ 31 ولا تتمنوا ما فضل الله به بعضكم علي
بعض للرجال نصيب مما اكتسبوا وللنساء نصيب مما اكتسبن واسالوا الله من فضله ان الله كان
بكل شي عليما ۞ 32 ولكل جعلنا موالي مما ترك الوالدان والاقربون والذين عقدت ايمانكم
فاتوهم نصيبهم ان الله كان علي كل شي شهيدا ۞ 33 الرجال قوامون علي النساء بما فضل
الله بعضهم علي بعض وبما انفقوا من اموالهم فالصالحات قانتات حافظات للغيب بما حفظ الله واللاتي
تخافون

تخافون نشوزهن فعظوهن واهجروهن في المضاجع واضربوهن فان اطعنكم فلا تبغوا عليهن سبيلا
ان الله كان عليا كبيرا ۞ 34 وان خفتم شقاق بينهما فابعثوا حكما من اهله وحكما من اهلها
ان يريدا اصلاحا يوفق الله بينهما ان الله كان عليما خبيرا ۞ 35 واعبدوا الله ولا تشركوا به
شيئا وبالوالدين احسانا وبذي القربى واليتامى والمساكين والجار ذي القربى والجار الجنب
والصاحب بالجنب وابن السبيل وما ملكت ايمانكم ان الله لا يحب من كان مختالا فخورا ۞
36 الذين يبخلون ويامرون الناس بالبخل ويكتمون ما آتاهم الله من فضله واعتدنا للكافرين عذابا
مهينا ۞ 37 والذين ينفقون اموالهم رئاء الناس ولا يؤمنون بالله ولا باليوم الآخر ومن يكن
الشيطان له قرينا فساء قرينا ۞ 38 وماذا عليهم لو آمنوا بالله واليوم الآخر وانفقوا مما رزقهم الله
وكان الله بهم عليما ۞ 39 ان الله لا يظلم مثقال ذرة وان تك حسنة يضاعفها ويؤت من لدنه
اجرا عظيما ۞ 40 فكيف اذا جئنا من كل امة بشهيد وجئنا بك على هؤلاء شهيدا ۞
41 يومئذ يود الذين كفروا وعصوا الرسول لو تسوى بهم الارض ولا يكتمون الله حديثا ۞ 42 يا
ايها الذين آمنوا لا تقربوا الصلوة وانتم سكارى حتى تعلموا ما تقولون ولا جنبا الا عابري سبيل حتى
تغتسلوا وان كنتم مرضى او على سفر او جاء احد منكم من الغائط او لامستم النساء فلم تجدوا ماء
فتيمموا صعيدا طيبا فامسحوا بوجوهكم وايديكم ان الله كان عفوا غفورا ۞ 43 الم تر الى
الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يشترون الضلالة ويريدون ان تضلوا السبيل والله اعلم باعدائكم
وكفى بالله وليا وكفى بالله نصيرا ۞ 44 من الذين هادوا يحرفون الكلم عن مواضعه
ويقولون سمعنا وعصينا واسمع غير مسمع وراعنا ليا بالسنتهم وطعنا في الدين ولو انهم قالوا سمعنا
واطعنا واسمع وانظرنا لكان خيرا لهم واقوم ولكن لعنهم الله بكفرهم فلا يؤمنون الا قليلا ۞
45 يا ايها الذين اوتوا الكتاب آمنوا بما نزلنا مصدقا لما معكم من قبل ان نطمس وجوها فنردها
على ادبارها او نلعنهم كما لعنا اصحاب السبت وكان امر الله مفعولا ۞ 46 ان الله لا يغفر ان
يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشاء ومن يشرك بالله فقد افترى اثما عظيما ۞ 47 الم تر الى
الذين يزكون انفسهم بل الله يزكي من يشاء ولا يظلمون فتيلا ۞ 48 انظر كيف يفترون على
الله الكذب وكفى به اثما مبينا ۞ 49 الم تر الى الذين اوتوا نصيبا من الكتاب يؤمنون
بالجبت والطاغوت ويقولون للذين كفروا هؤلاء اهدى من الذين آمنوا سبيلا ۞ 50 اولئك
الذين لعنهم الله ومن يلعن الله فلن تجد له نصيرا ۞ 51 ام لهم نصيب من الملك فاذا لا
يؤتون الناس نقيرا ۞ 52 ام يحسدون الناس على ما آتاهم الله من فضله فقد آتينا آل ابراهيم
الكتاب والحكمة وآتيناهم ملكا عظيما ۞ 53 فمنهم من آمن به ومنهم من صد عنه وكفى

بجهنم سعيرا ۞ 54 إن الذين كفروا بآياتنا سوف نصليهم نارا كلما نضجت جلودهم بدلناهم
جلودا غيرها ليذوقوا العذاب إن الله كان عزيزا حكيما ۞ 55 والذين آمنوا وعملوا الصالحات
سندخلهم جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها أبدا لهم فيها أزواج مطهرة وندخلهم ظلا
ظليلا ۞ 56 إن الله يأمركم أن تؤدوا الأمانات إلى أهلها وإذا حكمتم بين الناس أن تحكموا
بالعدل إن الله نعما يعظكم به إن الله كان سميعا بصيرا ۞ 57 يا أيها الذين آمنوا أطيعوا الله
وأطيعوا الرسول وأولي الأمر منكم فإن تنازعتم في شيء فردوه إلى الله والرسول إن كنتم تؤمنون
بالله واليوم الآخر ذلك خير وأحسن تأويلا ۞ 58 ألم تر إلى الذين يزعمون أنهم آمنوا بما أنزل إليك
وما أنزل من قبلك يريدون أن يتحاكموا إلى الطاغوت وقد أمروا أن يكفروا به ويريد الشيطان أن
يضلهم ضلالا بعيدا ۞ 59 وإذا قيل لهم تعالوا إلى ما أنزل الله وإلى الرسول رأيت المنافقين يصدون
عنك صدودا ۞ 60 فكيف إذا أصابتهم مصيبة بما قدمت أيديهم ثم جاؤوك يحلفون بالله إن
أردنا إلا إحسانا وتوفيقا ۞ 61 أولئك الذين يعلم الله ما في قلوبهم فأعرض عنهم وعظهم وقل لهم
في أنفسهم قولا بليغا ۞ 62 وما أرسلنا من رسول إلا ليطاع بإذن الله ولو أنهم إذ ظلموا أنفسهم
جاؤوك فاستغفروا الله واستغفر لهم الرسول لوجدوا الله توابا رحيما ۞ 63 فلا وربك لا يؤمنون حتى
يحكموك فيما شجر بينهم ثم لا يجدوا في أنفسهم حرجا مما قضيت ويسلموا تسليما ۞ 64 ولو أنا
كتبنا عليهم أن اقتلوا أنفسكم أو اخرجوا من دياركم ما فعلوه إلا قليل منهم ولو أنهم فعلوا
ما يوعظون به لكان خيرا لهم وأشد تثبيتا ۞ 65 وإذا لآتيناهم من لدنا أجرا عظيما ۞
66 ولهديناهم صراطا مستقيما ۞ 67 ومن يطع الله والرسول فأولئك مع الذين أنعم الله عليهم من
النبيين والصديقين والشهداء والصالحين وحسن أولئك رفيقا ۞ 68 ذلك الفضل من الله وكفى
بالله عليما ۞ 69 يا أيها الذين آمنوا خذوا حذركم فانفروا ثبات أو انفروا جميعا ۞ 70 وإن
منكم لمن ليبطئن فإن أصابتكم مصيبة قال قد أنعم الله علي إذ لم أكن معهم شهيدا ۞
71 ولئن أصابكم فضل من الله ليقولن كأن لم يكن بينكم وبينه مودة يا ليتني كنت
معهم فأفوز فوزا عظيما ۞ 72 فليقاتل في سبيل الله الذين يشرون الحيوة الدنيا بالآخرة ومن
يقاتل في سبيل الله فيقتل أو يغلب فسوف نؤتيه أجرا عظيما ۞ 73 وما لكم لا تقاتلون في
سبيل الله والمستضعفين من الرجال والنساء والولدان الذين يقولون ربنا أخرجنا من هذه القرية
الظالم أهلها واجعل لنا من لدنك وليا واجعل لنا من لدنك نصيرا ۞ 74 الذين آمنوا يقاتلون
في سبيل الله والذين كفروا يقاتلون في سبيل الطاغوت فقاتلوا أولياء الشيطان إن كيد الشيطان
كان ضعيفا ۞ 75 ألم تر إلى الذين قيل لهم كفوا أيديكم وأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة فلما كتب
عليهم

عليهم القتال اذا فريق منهم يخشون الناس كخشية الله او اشد خشية وقالوا ربنا لم كتبت علينا
القتال لو لا اخرتنا الى اجل قريب ۞ 76 قل متاع الدنيا قليل والاخرة خير لمن اتقى ولا
تظلمون فتيلا ۞

VERSIO LATINA.

28. O Qui crediderunt, ne absumatis opes vestras inter vos cum vanitate *(idest usurariè)*; nisi fuerit mercatura ex mutuo consensu inter vos. Neque occidatis vos ipsos; quippè Deus est vobiscum misericors. 29. Qui autem fecerit hoc per transgressionem & iniquitatem; mox conjiciemus illum ustulandum in ignem: hoc autem erit apud Deum facile. 30. Si declinaveritis à peccatis gravibus, id à quo prohibemini: expiabimus à vobis mala vestra; & introducemus vos *in Paradisum* ingressu honorifico. 31. Et ne concupiscatis id, quo excellere fecit Deus alios vestrum super alios. Viris *dabitur* portio ex eo, quod operati fuerint: & mulieribus portio ex eo, quod operatæ fuerint: & petite à Deo de liberalitate ejus: nam Deus est in omni re sciens. 32. Et unicuique constituimus propinquos, *quibus relinqui possit aliquid* ex eo, quod reliquerint parentes & cognati *in morte de facultatibus suis*. Et illis, quibus se obstrinxerint dexteræ vestræ *per juramenta tempore Ethnicismi*, date portionem suam *hæreditatis*: nam Deus est super omnem rem testis. 33. Viri [a] stabunt supra mulieres in eo, in quo Deus fecit excellere alios eorum supra alios *(idest eos super illas)*, & in eo, quod erogaverint *in illas* de facultatibus suis. Igitur probæ, obedientes sint, custodientes secretum eò quòd custodierit *illas* Deus, *committendo curæ virorum*. Quarum verò timueritis protervіam, corripite eas, & ponite eas separatim in cubilibus, & verberate eas. Quòd si obedientes fuerint vobis, ne quæratis contra eas viam *(idest ne verberetis eas)*: quia Deus est excelsus, magnus. 34. Quòd si timueritis scissuram inter eos duos *(maritum scilicet & uxorem)*, advocate judicem de familia ejus *(idest mariti)* & judicem de familia ejus *(idest uxoris)*. Si *hi judices* voluerint *eos* pacificare, ponet Deus concordiam inter illos *(idest conjuges)*: nam Deus est sciens, peritus. 35. Servite itaque Deo, neque associetis in eo quidquam: & *exercete* cum parentibus beneficentiam, & cum propinquis, & orphanis, & pauperibus, & vicino [b] cognato, & vicino advena, & socio à latere *(seu laterone)*: & filio semitæ *(idest viatore)*, & *captivis*, quos possederint dexteræ vestræ, nam Deus non amat eum, qui sit superbus, jactabundus. 36. Qui avari sunt, & præcipiunt hominibus avaritiam, & abscondunt, quod dedit illis Deus de liberalitate sua, *væ illis*: & præparavimus infidelibus pœnam ignominiosam. 37. Et qui erogant in eleemosynam facultates suas ob aspectum hominum, & non credunt in Deum, neque in diem novissimum, & cui Satanas est sociennus: & ò malum sociennum! 38. Et quidnam *mali cadet* super eos, si crediderint in Deum, & diem novissimum, & erogaverint eleemosynam ex eo, quod elargitus est illis Deus? Et est Deus cognoscens. 39. Certè Deus non tractabit injustè *ullum, ne quidem quantum est* pondus formiculæ. Et si fuerit bonum *quod fecit, quantum est pondus formiculæ*, duplicabit illud, & dabit à conspectu suo mercedem magnam. 40. Et quomodò *habebunt se infideles*, cùm adduxerimus ex omni gente testem *contra eam*: & adduxerimus te, *ò Mahumete*, contra hos *(idest Arabes)* testem. 41. Die illa desiderabunt qui fuerunt infideles, & non obedierunt Legato, ut coæquetur cum ipsis terra: & non abscondent à Deo [c] factum ullum. 42. O qui crediderunt, ne accedatis ad orationem cùm vos *estis* ebrii; donec cognosca-

[a] Stantes erunt.

[b] habenti cognationē *(seu propinquitatem)*.

[c] narrationem *(idest aliquid narrabile, vel referibile)*.

gnoscatis quid dicatis: neque polluti semine, nisi *a* iter agatis, donec abluamini. Et si fueritis ægroti, aut in itinere, aut vestrum aliquis venerit à latrina, vel attrectaveritis mulieres, nec inveneritis aquam; accipite pulverem subtiliorem bonum (*idest mundum*) & abstergite facies vestras, & manus vestras: quippè Deus est indulgens, condonans. 43. An non animadvertisti illos, quibus tradita fuit pars ex libro (*idest Pentateuchus*)? Vendunt errorem & cupiunt, ut aberretis à via *recta*: & Deus *b* optimè novit inimicos vestros: & Deus est sufficiens, patronus: & Deus est sufficiens adjutor. 44. Ex iis, qui sunt Judæi *quidam* immutant verba *Pentateuchi de Mahumeto* à locis suis: & dicunt *Mahumeto, cùm præcipit eis aliquid*: Audivimus, *c* sed nolumus obedire: & audi non factus audire: & respice nos: implicando *verba* linguis suis, & proscindendo religionem *illius*. Et si quidem ipsi dixerint: Audivimus, *d* & obediemus: & audi, & intuere nos: utique melius erit illis & rectius. Sed maledixit illis Deus propter perfidiam suam: itaque non credunt, nisi pauci. 45. O *vos*, quibus traditus fuit liber *Pentateuchi*, credite in *Alcoranum*, quem demisimus confirmantem *Pentateuchum*, quem habetis vobiscum; antequam deleamus facies, & reddamus illas juxta posteriora earum: aut maledicamus eis, sicut maledeximus sociis Sabbati: & fuit imperium Dei effectum. 46. Certè Deus non ignoscet, quòd tribuatur illi socius *alius Deus*: & ignoscet quodlibet *aliud peccatum*, *quod fuerit* præter hoc, cui voluerit. Et qui *e* tribuit socium Deo, jam porrò confingit iniquitatem magnam. 47. An non considerasti eos, qui justificant se ipsos? Atqui Deus justificat quem vult: & non tractabuntur iniquè *homines ab eo* hilum. 48. Respice, quomodò confingunt contra Deum mendacium; *f* & in hoc est iniquitas satis manifesta. 49. An non animadvertisti ad eos, quibus tradita fuit pars ex Libro (*idest Pentateuchus*)? Credunt in Gebet, & Tagut: & dicunt de iis, qui sunt infideles: Hi magis directi *sunt*, quàm qui crediderunt *in Mahumetum*, in via *veritatis*. 50. Isti sunt, quibus maledixit Deus: illi verò, cui maledixerit Deus, nullo modo invenies adjutorem. 51. An erit illis portio regni, cùm ipsi non dent hominibus gry. 52. An invident hominibus id, quod dedit illis Deus de liberalitate sua? Jam quidem tradidimus familiæ Abrahæ Librum, & Sapientiam: & dedimus eis regnum magnum. 53. Et ex ipsis quis credidit in eum (*idest Mahumetum*): & ex ipsis quis avertit se longè ab eo: sed sufficiens est in gehenna incendium *ad pœnam eorum*. 54. Certè qui non crediderunt in signa nostra, mox conjiciemus eos ustulandos in ignem. Quotiescumque probè ustæ fuerint pelles eorum, mutabimus eis pelles alias, ut gustent tormentum: nam Deus est præpotens, sapiens. 55. At verò qui crediderint, & fecerint recta, introducemus eos in hortos: currunt subtus ipsos flumina: permansuros in eis semper: ipsis *erunt* in illis uxores purificatæ: & introducemus eos in umbram jugiter obumbrantem. 56. Porrò Deus præcipit vobis, ut reddatis credita *g* iis, quibus debentur, & cùm judicabitis inter homines, ut judicetis cum justitia: & ò quantùm Deus admonet vos de hoc! quippè Deus est audiens, videns. 57. O *h* Fideles, obedite Deo, & obedite Legato, & iis *i* qui inter vos sunt cum imperio. Quòd si discordes fueritis aliqua in re, rejicite illam ad Deum, & Legatum, si creditis in Deum & diem novissimum. Hoc melius *erit* & honestius ad *l* consecutionem *illius*, *quod optatis*. 58. An non respexisti ad eos, qui affirmant se credere in *Librum*, qui *m* traditus fuit tibi, & in eos, qui traditi sunt ante te? Volunt judicari coram Tagut: & jam præceptum est eis, ne credant in illum, sed vult satanas seducere eos errore longinquo *à via veritatis*. 59. Et cùm dicitur illis, Venite ad *Librum*, quem demisit Deus, & ad Legatum: videbis impios avertere sese à te aversione. 60. Et quomodò *se gerent*, cùm inciderit illis infortunium propter *peccata*, quæ præmiserunt manus eorum? Tunc venient ad te, jurabunt per Deum *ac dicent*: si voluimus aliud, quàm benefacere, & concordiam ponere *inter partes discordes*. 61. Hi sunt, quorum novit Deus, quid sit in cordibus eorum:

Itaque

a transeuntes viæ.

b est Scientissimus in inimicos vestros: & sufficit in Deo patronus: & sufficit in Deo adjutor.

c & non obedivimus.

d obedivimus.

e associat in Deo.

f Et sufficiens est in hoc iniquitas manifesta.

g ad familiam eorum.

h qui crediderunt.

i præditis imperio inter vos.

l interpretationem.

m demissus fuit ad te, & demissus fuit ante te.

Itaque longiùs recede ab eis, & commone eos, & dic eis in animabus eorum dictum penetrans *(id est quod penetret ad animas eorum)*. 62. Et non misimus ullum legatum, nisi ut obediretur illi ex voluntate Dei: Quòd si ipsi postquam iniquè tractaverint animas suas, venerint ad te, & precati fuerint veniam à Deo, & precatus fuerit veniam pro illis Legatus, profectò invenient Deum propitium, misericordem. 63. Et nequaquam, per Dominum tuum, nequaquam credent, donec judicem te constituant in eo, quod controversum est inter eos: tum non invenient in se ipsis dubium circa id, quod decideris: & acquiescent *tibi* assentiendo. 64. Et si quidem nos præscripsissemus illis *dicentes*: Occidite vos ipsos: vel, egredimini de domibus vestris, non fecissent hoc, nisi pauci ex ipsis. Et si ipsi fecissent id, ad quod exhortati sunt, certè fuisset melius illis, & efficacius ad stabilimentum *in fide*. 65. Et propterea certè dedissemus eis à conspectu nostro mercedem magnam. 66. Et certè direxissemus eos in viam rectam. 67. Et qui obedierint Deo, & Legato, si erunt cum illis, quibus beneficus fuit Deus, ex Prophetis, & Justis & Martyribus, & Probis: *a* & hi pulchros habebunt socios. 68. Hæc erit liberalitas à Deo: & sufficiens est cum Deo sciens *(id est, & Deus habet sufficientem scientiam)*. 69. *b* O fideles accipite cautionem vestram *(id est cauti estote quandò pugnatis cum hostibus)*: & insurgite *contra illos* separati: vel insurgite omnes simul. 70. Et quidem ex vobis erit sanè qui remaneat *post alios milites*. Quòd si acciderit vobis infortunium, dicet: Jam benignus fuit Deus erga me, quòd non fui cum illis *c* præsens. 71. Quòd si evenerit vobis prosperitas à Deo, utique dicet: Quasi non esset inter vos, & inter illum charitas: O utinam ego fuissem cum eis: certè obtinuissem præmium magnum. 72. Pugnent ergo pro via Dei illi, qui *d* præferunt vitæ mundanæ vitam novissimam. Nam qui pugnaverit pro via Dei, & occisus fuerit, vel victor extiterit, post dabimus ei mercedem magnam. 73. Et quid vobis *est*, quòd non pugnetis pro via Dei, & pro imbecillibus ex viris, & fœminis, & filiis; qui dicunt: Domine noster educ nos de hac urbe *(id est Mecca)*, *e* cujus cives iniqui sunt: & concede nobis à conspectu tuo protectorem; & concede nobis à conspectu tuo defensorem. 74. Qui crediderunt, pugnabunt pro via Dei: & qui increduli sunt, pugnabunt pro via Tagut. Pugnate igitur contra amicos Satanæ; quippè stratagemma Satanæ est imbecillum. 75. Nonne respexisti ad eos, quibus dictum est? Continete manus vestras *à prælio*, & insistite orationi, & date eleemosynam. Cùm autem præscriptum fuisset illis bellum: ecce pars ex eis timebant homines *infideles f* eo modo, quo timetur Deus, aut vehementiori timore: & dicebant: Domine noster, cur indixisti nobis bellum? Cur non distulisti nos ad metam propinquam? *(id est ad mortem naturalem)*. 76. Responde *illis*: Ususfructus mundi est exiguus: novissimum autem sæculum melius est illi, qui timuerit *Deum*: & non injustè tractabimini hilum *in Judicio Dei*.

a Et pulcher erit illis socius, vel: & pulcri erunt illi quoad socium.
b O qui crediderunt.
c testis.
d vendunt vitam mundanam pro novissima.
e iniqua est familia ejus.
f juxta timorem Dei.

N O T Æ.

XXVIII. N *vanitate* Gelal. بالحرام في الشرع كالربا والغصب *in rebus à lege prohibitis, ut in usura, & rapina.*

Neque occidatis vos ipsos]. Arabicè انفسكم *animas vestras*. Quod fieret juxta Gelal. بارتكاب ما يودى الى اهلكها: *perpetrando id, quod eas trahat ad perditionem.*

XXX. *A peccatis gravibus*] Gelal. وهى ما ورد عليها وعيدا كالقتل والزنا والسرقة وعن ابن عباس هى الى السبعماية اقرب: *hæc sunt, super quæ cadit comminatio pœnæ à Deo: ut homicidium, fornicatio, furtum. Et juxta Ebn-abbasum, sunt ferè septingenta.*

Mala vestra] Gelal. الصغاير بالطاعة *peccata parva commissa in observantia legis.*

XXXI. *Viris erit portio &c.*] Gelal. نزل لما قالت
ام سلمة ليتنا كنا رجالا فجاهدنا وكان لنا
مثل اجر الرجال : *revelata ſunt hæc, cùm dixiſſet mater Salmæ: Utinam nos fœminæ eſſemus viri, ut pugnare poſſemus, eſſetque nobis merces virorum.*

XXXII. *Date portionem ſuam*]. Juxta Gelalem, & Zamchaſcerium, fuit hoc abrogatum quoad Ethnicos.

XXXIII. *Viri ſtabunt &c.*] Gelal. بتفضيله لهم
عليهن بالعلم والعقل والولاية وغير ذلك ; *ob quòd Deus excellentes fecerit eos ſuper illas in ſcientia, & intellectu, facultate gubernandi, & aliis.*

Cuſtodientes ſecretum] Gelal. اى لفروجهن وغيرها
فى غيبة ازواجهن : *ideſt pudenda ſua, & alia, quæ celare debent in abſentia virorum ſuorum.*

XLIV. *Et audi non factus audire*] ideſt audi verba, quæ nos Hebraicè proferimus, quorum tamen ſenſum tu, putans ea eſſe Arabica, nequaquam aſſequeris: nam ut ait Gelal, Judæi ſalutantes Mahumetum تقولون له راعنا قد نهى عن خطابه بها
وهى كلمة سب بلغتهم . *dicebant ei Raina, contra prohibitionem jam ſibi ab eo factam* (quæ dictio Arabicè ſonat reſpice nos:) *ſed in lingua eorum* hebraica *eſt verbum contumelioſum*. Mahumetus autem de hoc admonitus, juſſit eos verbis apertioribus, ac purè Arabicis ipſum ſalutare.

XLV. *Antequam deleamus facies*]. Gelal. نمحو ما
فيها من العين والانف والحاجب فنجعلها كالاقفا
لوحا واحدا ; *deleamus partes illarum, nempè oculos, naſum, ſupercilia: & reddamus illos veluti occipitia tabulam planam.*

Socii Sabbati] ideſt tranſgreſſoribus illius. Vide ſuprà in 2. Sura.

XLVII. *Qui juſtificant ſe ipſos*] Gelal. وهم اليهود
حين قالوا نحن ابنا الله واحباوه , *hi erant Judæi qui dicebant de ſe ipſis: Nos ſumus filii Dei, & dilecti ejus.*

Hilum] Arabicè فتيلا Gelal. قدر قشر النواة *quantus eſt cortex oſſiculi unius dactyli.*

XLIX. *An non animadvertiſtis*] Gelal. نزل فى كعب
ابن الاشرف ونحوه من علماء اليهود ولما
قدموا مكة وشاهدوا قتلى بدر وحرضوا
المشركين على الاخذ بثارهم ومحاربة
النبى صلعم : *revelata ſunt hæc propter Caabum filium Aſraphi, & alios ſimiles ex ſapientibus Hebræorum, cùm veniſſent Meccam, poſt viſos eos, qui occiſi fuerant in Bedro, & incitaſſent infideles ad ſumendum de illis ultionem, & ad bellum inferendum Mahumeto.*

Credunt in Gebet, & Tagut]. Erant hæc duo idola Coraiſitarum.

LI. *Gry*] Ita verti dictionem Arabicam نقيرا quæ propriè ſignificat ſcrobulam exilem in dorſo nuclei, ſeu oſſis dactyli: & accipitur pro re nullius pretii.

LII. *An invident hominibus*] Judæi, ut explicat Gelal, invidebant Mahumeto النبوة وكثرة النساء
ويقولون لو كان نبيا لاشتغل عن النساء . *prophetiam & multitudinem uxorum: & dicebant: Si hic eſſet Propheta, abſtineret à negotio fœminarum.* Addit tamen Gelal in excuſationem Prophetæ ſui: فكان لداود تسع وتسعون امراة ولسليمان الف
ما بين حرة ومرية ; *habuit etiam David uxores nonaginta novem. Salomon autem mille, partim liberas, partim pellices.* Primum falſum prorſus eſt.

LVIII. *An non reſpexiſti ad eos*] Gelal. نزل لما
اختصم يهودى ومنافق فدعا المنافق الى كعب
بن الاشرف ليحكم بينهما ودعا اليهودى الى
النبى صلعم فاتياه فقضى اليهودى فلم يرض المنافق
واتيا عمر فذكر له اليهودى ذلك فقال للمنافق
اكذلك قال نعم فقتله ; *revelata ſunt hæc, poſtquam Judæus quidam, & quidam Mahumetanus impius, cùm inter ſe litigarent, impius appellavit ad Caabum filium Aſraphi Judæorum principem: Judæus autem poſtulavit judicium Mahumeti: ad quem cùm ambo veniſſent, decidit Mahumetus ad favorem Judæi. Sed cùm huic ſententiæ non acquieſceret impius, venerunt ambo, ad Omarem, cui enarravit Judæus id, quod evenerat. Dixitque Omar impio, Itane ergo egiſti? Et ille reſpondit. Ita. At Omar occidit eum.*

Judicari coram Tagut] Hoc loco, juxta Gelalem, Tagut, intelligitur prædictus Caabus princeps Judæorum.

LXXIV. *Pro via Tagut*] Hic verò Gelal. intelligit Satanam.

LXXV. *An non reſpexiſti ad eos &c.*] Erant hi juxta Gelalem quidam ex ſociis Mahumeti.

REFU-

R E F U T A T A.

Nter pauca sana, quæ hìc habet Alcoranus, plura redolent insaniam, quam etiam augent Expositores ineptiis suis.

I. Rectè admonet suos, ne dum ebrii sunt, accedant ad orandum. Sed per hoc videtur ebrietatem approbare, vel non improbare extra orationem; & consequenter vini usum liberiorem concedere: Saltem ex his verbis colligitur inter Mahumetanos usum vini fuisse, & quidem liberum, & communem, quod tamen alibi severissimè interdicit. Respondent Moslemi: Quandò hæc scripsit Mahumetus, nondum vinum ab eo interdictum fuisse: licèt enim superiùs in Sura 2. illud prohibuerit: non tamen sequitur versiculum illum non fuisse hoc posteriorem: cùm in Alcorano nullus temporum ordo servetur, ùt jam alibi vidimus. Hoc effugio universas Alcorani contradictiones salvant Mahumetani.

II. Quamvis accedere ad orationem cum munditia etiam corporis laudabile sit: ea tamen, quam præscribit Mahumetus, superstitione, imò stultitia non caret. Quid enim magis superstitiosum ac stultum, quàm faciem & manus inquinatas, affricato pulvere velle mundare? Hoc sanè magis inquinare est, & fœdare. Deindè contra omnem rationem est putare, Deum tanti facere munditiem corpoream, ut si quis ea, quæ ex naturæ necessitate contingunt omnibus, expleverit, non possit ad orationem accedere, nisi obscœnas, ac pudendas partes abluerit. Postremò Christus Dominus in Euangelio externam hanc munditiam, nihil ad animæ puritatem, vel pietatem per se conferre declaravit. Quòd si in Pentateucho Judæis exterior corporis puritas sæpiùs inculcatur: symbolicè ac typicè id fit, ad interiorem à peccatis munditiam indicandam. Satis est igitur civilis quædam, & communior mundities ad res divinas publicè administrandas, potiùs ratione urbanitatis erga homines, quàm necessitatis erga Deum, qui exteriora hæc inquinamenta, utpotè naturalia, & quæ nullus potest evitare, nihil in se mali continere optimè novit. Verùm de hujusmodi superstitiosis & immundis Mahumetanorum purificationibus satis diffusè egi in Prodromo p. 4. cap. 4. pag. 9. & cap. 9. pag. 26.

III. Hìc etiam §. 44. culpat Judæos de corruptela sacrarum Scripturarum, vaticinia de Mahumeto continentium. Sed vide, quæ suprà circa hoc dicta sunt.

IV. Asserit Deum peccata omnia indulturum cui voluerit, præter plurium deorum cultum. Verùm vel loquitur in sensu disjuncto, itaut nulli Deus hoc peccatum unquam ignoscat, etiamsi illud relinquat ac detestetur: & hoc falsum est: alioquin Mahumetus, qui per quadraginta annos polytheus fuit, fateri cogetur, sibi nunquam peccatum hoc condonatum fuisse; itemque idololatras omnes, qui ad sectam ipsius conversi sunt, damnatos fuisse. Vel loquitur in sensu composito, itaut Deus nulli ignoscat hoc scelus, nisi illud relinquat, & Deum unum ac verum agnoscat, & adoret. Et hoc verum est: sed idem evenit omninò de aliis gravibus peccatis: certum enim est Deum nullum peccatum ignoscere alicui, qui in eodem voluerit perseverare. Quòd si objiciant Moslemi, etiam in Euangelio haberi, peccata omnia remittenda esse hominibus: blasphemiam autem contra Spiritum Sanctum nunquam, & nusquam remittendam. Matth. cap. 12. Marci. cap. 3. Luc. cap. 12. Respondeo, non convenire inter sapientes Christianos, quænam sit blasphemia contra Spiritum sanctum: sed quæcunque tandem illa sit, quamvis possit à Deo dimitti, non tamen esse dimittendam, permittente ipso Deo, ut in pœnam tanti sceleris, in eo, vel in aliis quis cæca mente persistat, ac moriatur. Responderi etiam potest: Christum per ea verba significare voluisse non omnimodam impossibilitatem, sed summam difficultatem remissionis hujus peccati. Hoc autem de idololatria nullo modo dici potest, cùm exempla innumera habeamus in contrarium. Sed vide, quæ circa hoc scripsi in Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 73.

V. Si verum est, quod affirmat Gelal, divinam liberalitatem, quam Judæi Mahumeto invidebant, fuisse donum prophetiæ, & multitudinem uxorum: & stulti, & impii fuissent Judæi. Cùm enim apertè cognoscerent illum non esse Prophetam, sed nebulonem; nulla erat causa, cur ipsi prophetiæ donum inviderent. Cùm verò certò scirent Mahumetum ad effrænatam & insatiabilem libidinem explendam tot sibi uxores coacervasse, inter quas erat uxor Zæidi adhuc viventis, & per consequens adultera cum adultero; & Aisa quam septennem duxerat: & novennem compresserat non nisi per summam impietatem poterant hanc uxorum, seu veriùs pellicum turbam, divinæ gratiæ, liberalitatique tribuere. Exempla Davidis & Salomonis non adjuvant causam Mahumeti, ut superiùs ostendi: præsertim si David tot uxores habuisset, quot Gelal confingit: eodem enim modo, quo Salomon, peccasset ille contra divinam legem: Cæterùm prudenter exprobrabant Judæi Mahumeto hanc tàm insanam libidinis rabiem, tanquam prophetico muneri prorsùs contrariam.

VI. Sæpiùs redit Mahumetus ad Paradisum suum, & ad fœminas, brutalesque delicias in illo asseclis suis paratas: quo tàm dulci pabulo lascivissimos Arabes meliùs alliciat: sed non cessat interim aliqua veræ pietatis, ac virtutis larva fraudes suas cohonestare.

TEXTUS ALCORANI.

77 أينما تكونوا يدرككم الموت ولو كنتم في بروج مشيدة وإن تصبهم حسنة يقولوا هذه
من عند الله وإن تصبهم سيئة يقولوا هذه من عندك قل كل من عند الله فمال هولاء القوم لا
يكادون يفقهون حديثا ۞ 78 ما أصابك من حسنة فمن الله وما أصابك من سيئة فمن نفسك
وأرسلناك للناس رسولا وكفى بالله شهيدا ۞ 79 من يطع الرسول فقد أطاع الله ومن تولى فما
أرسلناك عليهم حفيظا ۞ 80 ويقولون طاعة فإذا برزوا من عندك بيت طائفة منهم غير الذي تقول
والله يكتب ما يبيتون فأعرض عنهم وتوكل على الله وكفى بالله وكيلا ۞ 81 أفلا يتدبرون
القرآن ولو كان من عند غير الله لوجدوا فيه اختلافا كثيرا ۞ 82 وإذا جاءهم أمر من الأمن
أو الخوف أذاعوا به ولو ردوه إلى الرسول وإلى أولي الأمر منهم لعلمه الذين يستنبطونه منهم ولولا فضل
الله عليكم ورحمته لاتبعتم الشيطان إلا قليلا ۞ 83 فقاتل في سبيل الله لا تكلف إلا نفسك
وحرض المومنين عسى الله أن يكف بأس الذين كفروا والله أشد بأسا وأشد تنكيلا ۞
84 من يشفع شفاعة حسنة يكن له نصيب منها ومن يشفع شفاعة سيئة يكن له كفل منها وكان
الله على كل شيء مقيتا ۞ 85 وإذا حييتم بتحية فحيوا بأحسن منها أو ردوها إن الله كان
على كل شيء حسيبا ۞ 86 الله لا إله إلا هو ليجمعنكم إلى يوم القيمة لا ريب فيه ومن أصدق
من الله حديثا ۞ 87 فما لكم في المنافقين فئتين والله أركسهم بما كسبوا أتريدون أن تهدوا
من أضل الله ومن يضلل الله فلن تجد له سبيلا ۞ 88 ودوا لو تكفرون كما كفروا فتكونون
سواء فلا تتخذوا منهم أولياء حتى يهاجروا في سبيل الله فإن تولوا فخذوهم واقتلوهم حيث
وجدتموهم ولا تتخذوا منهم وليا ولا نصيرا ۞ 89 إلا الذين يصلون إلى قوم بينكم وبينهم ميثاق
أو جاوكم حصرت صدورهم أن يقاتلوكم أو يقاتلوا قومهم ولو شاء الله لسلطهم عليكم فلقاتلوكم
فإن اعتزلوكم فلم يقاتلوكم وألقوا إليكم السلم فما جعل الله لكم عليهم سبيلا ۞
90 ستجدون آخرين يريدون أن يأمنوكم ويأمنوا قومهم كلما ردوا إلى الفتنة أركسوا فيها فإن
لم يعتزلوكم ويلقوا إليكم السلم ويكفوا أيديهم فخذوهم واقتلوهم حيث ثقفتموهم وأولئكم
جعلنا لكم عليهم سلطانا مبينا ۞ 91 وما كان لمومن أن يقتل مومنا إلا خطأ ومن قتل مومنا
خطأ فتحرير رقبة مومنة ودية مسلمة إلى أهله إلا أن يصدقوا فإن كان من قوم عدو لكم وهو
مومن فتحرير رقبة مومنة وإن كان من قوم بينكم وبينهم ميثاق فدية مسلمة إلى أهله وتحرير
رقبة مومنة فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين توبة من الله وكان الله عليما حكيما ۞

92 ومن يقتل مومنا متعمدا فجزاوه جهنم خالدا فيها وغضب الله عليه ولعنه واعد له عذابا
عظيما ۞ 93 يا ايها الذين امنوا اذا ضربتم في سبيل الله فتبينوا ولا تقولوا لمن القي اليكم
السلم لست مومنا تبتغون عرض الحيوة الدنيا فعند الله مغانم كثيرة كذلك كنتم من قبل
فمن الله عليكم فتبينوا ان الله كان بما تعملون خبيرا ۞ 94 لا يستوي القاعدون من المومنين
غير اولي الضرر والمجاهدون في سبيل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدين باموالهم وانفسهم
علي القاعدين درجة وكلا وعد الله الحسني وفضل الله المجاهدين علي القاعدين اجرا عظيما ۞
95 درجات منه ومغفرة ورحمة وكان الله غفورا رحيما ۞ 96 ان الذين توفيهم الملائكة ظالمي
انفسهم قالوا فيما كنتم قالوا كنا مستضعفين في الارض قالوا الم تكن ارض الله واسعة فتهاجروا
فيها فاولائك ماويهم جهنم وساءت مصيرا ۞ 97 الا المستضعفين من الرجال والنساء والولدان لا
يستطيعون حيلة ولا يهتدون سبيلا ۞ 98 فاولائك عسي الله ان يعفو عنهم وكان الله عفوا غفورا ۞
99 ومن يهاجر في سبيل الله يجد في الارض مرغما كثيرا وسعة ومن يخرج من بيته مهاجرا الي
الله ورسوله ثم يدركه الموت فقد وقع اجره علي الله وكان الله غفورا رحيما ۞ 100 واذا ضربتم
في الارض فليس عليكم جناح ان تقصروا من الصلوة ان خفتم ان يفتنكم الذين كفروا
ان الكافرين كانوا لكم عدوا مبينا ۞ 101 واذا كنت فيهم فاقمت لهم الصلوة فلتقم طايفة
منهم معك وليأخذوا اسلحتهم فاذا سجدوا فليكونوا من ورايكم ولتات طايفة اخري لم يصلوا
فليصلوا معك وليأخذوا حذرهم واسلحتهم ود الذين كفروا لو تغفلون عن اسلحتكم وامتعتكم
فيميلون عليكم ميلة واحدة ولا جناح عليكم ان كان بكم اذي من مطر او كنتم مرضي
ان تضعوا اسلحتكم وخذوا حذركم ان الله اعد للكافرين عذابا مهينا ۞ 102 فاذا قضيتم
الصلوة فاذكروا الله قياما وقعودا وعلي جنوبكم فاذا اطمانتم فاقيموا الصلوة ان الصلوة كانت علي
المومنين كتابا موقوتا ۞ 103 ولا تهنوا في ابتغاء القوم ان تكونوا تالمون فانهم يالمون كما
تالمون وترجون من الله ما لا يرجون وكان الله عليما حكيما ۞ 104 انا انزلنا اليك الكتاب
بالحق لتحكم بين الناس بما اريك الله ولا تكن للخاينين خصيما ۞ 105 واستغفر الله ان الله
كان غفورا رحيما ۞ 106 ولا تجادل عن الذين يختانون انفسهم ان الله لا يحب من كان خوانا
اثيما ۞ 107 يستخفون من الناس ولا يستخفون من الله وهو معهم اذ يبيتون ما لا يرضي من القول
وكان الله بما يعملون محيطا ۞ 108 ها انتم هولاء جادلتم عنهم في الحيوة الدنيا فمن يجادل
الله عنهم يوم القيمة ام من يكون عليهم وكيلا ۞ 109 ومن يعمل سوءا او يظلم نفسه ثم يستغفر
الله يجد الله غفورا رحيما ۞ 110 ومن يكسب اثما فانما يكسبه علي نفسه وكان الله عليما
حكيما ۞

حكيما ۝ 111 ومن يكسب خطية او اثما ثم يرم به بريا فقد احتمل بهتانا واثما مبينا ۝
112 ولولا فضل الله عليك ورحمته لهمت طايفة منهم ان يضلوك وما يضلون الا انفسهم وما يضرونك
من شي وانزل الله عليك الكتاب والحكمة وعلمك ما لم تكن تعلم وكان فضل الله عليك
عظيما ۝ 113 لا خير في كثير من نجواهم الا من امر بصدقة او معروف او اصلاح بين الناس
ومن يفعل ذلك ابتغا مرضات الله فسوف نوتيه اجرا عظيما ۝ 114 ومن يشاقق الرسول من بعد ما
تبين له الهدي ويتبع غير سبيل المومنين نوله ما تولي ونصله جهنم وسات مصيرا ۝ 115 ان
الله لا يغفر ان يشرك به ويغفر ما دون ذلك لمن يشا ومن يشرك بالله فقد ضل ضلالا بعيدا ۝
116 ان يدعون من دونه الا اناثا وان يدعون الا شيطانا مريدا ۝ 117 لعنه الله وقال لاتخذن
من عبادك نصيبا مفروضا ۝ 118 ولاضلنهم ولامنينهم ولامرنهم فليبتكن اذان الانعام ولامرنهم
فليغيرن خلق الله ومن يتخذ الشيطان وليا من دون الله فقد خسر خسرانا مبينا ۝ 119 يعدهم
ويمنيهم وما يعدهم الشيطان الا غرورا ۝ 120 اوليك ماويهم جهنم ولا يجدون عنها محيصا ۝
121 والذين امنوا وعملوا الصالحات سندخلهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا وعد
الله حقا ومن اصدق من الله قيلا ۝ 122 ليس بامانيكم ولا اماني اهل الكتاب من يعمل
سوا يجز به ولا يجد له من دون الله وليا ولا نصيرا ۝ 123 ومن يعمل من الصالحات من ذكر
او انثي وهو مومن فاوليك يدخلون الجنة ولا يظلمون نقيرا ۝ 124 ومن احسن دينا ممن اسلم
وجهه لله وهو محسن واتبع ملة ابرهيم حنيفا واتخذ الله ابرهيم خليلا ۝ 125 ولله ما في
السموت وما في الارض وكان الله بكل شي محيطا ۝

VERSIO LATINA.

77. UBicunque fueritis, assequetur vos mors, etiamsi sitis in turribus excelsis: quòd si evenerit illis (*idest Judæis*) *aliquod* bonum, dicent: Hoc est à Deo. At si evenerit eis *aliquod* malum, dicent: Hoc est à te, ò *Mahumete*. Responde *illis*: Totum est à Deo. Quid porrò est his hominibus, quòd propè sunt, ut non intelligant narrationem; (*idest aliquid eorum, quæ illis dicuntur*:). 78. Id, quod evenit tibi de bono, est à Deo: id verò, quod evenit tibi de malo, est à te ipso. Et misimus te hominibus Legatum: & Deus est testis sufficiens *hujus rei*. 79. Qui obedierit Legato, jam porrò obedivit Deo: qui verò tergiversatus fuerit, non misimus te super eos custodem. 80. Et dicunt: Obedientia. Cùm verò egressi fuerint à conspectu tuo, mente versabit pars eorum aliud, quàm quod dicit: Deus autem scribit id, quod mente revolvunt. Recede ergo ab eis, & confide in Deo, nam Deus est sufficiens procurator. 81. An non attentè considerant Alcoranum? Quòd si esset ab alio, quàm à Deo, certè invenirent in eo contradictiones multas. 82. Et cùm venerit ad eos aliquod nuncium de securitate, vel timore *rerum Mahumeti in bello*; divulgant illud. Quòd si referrent illud ad Legatum, [a] & ad præfectos suos; certè scirent illud *à Legato & Præfectis* ii, qui cupiunt scire ab ipsis.

[a] & ad prædictos imperio ex ipsis.

ipsis. Et si non fuisset gratia Dei super vos, & misericordia ejus; certè sectati fuissetis Satanam, præter paucos. 83. Pugna ergo pro via Dei: non laborabis nisi pro anima tua: & excita fideles *ad prælium*. Fortassè eveniet, ut Deus cohibeat vim bellicam eorum qui sunt infideles: nam Deus valentior est *illis* vi bellica: & valentior est in infligenda pœna. 84. Qui intercessor fuerit *inter homines* intercessione bona; erit illi pars *(idest merces)* ob eam. Qui verò intercessor fuerit intercessione mala, erit illi portio *(idest pœna)* ob eam: & est Deus super omnem rem inspector. 85. Et cùm salutati fueritis salutatione, salutate *salutatione* meliori, quàm illa; aut restituite eamdem: nam Deus in omni re est computator *ad eam remunerandam*. 86. Deus: non est Deus nisi ipse. Profectò congregabit vos ad diem resurrectionis; non est dubitandum de eo. Et quis est veracior Deo *a* in eo, quod dicit? 87. Et quid vobis est *quòd divisi estis* circa impios in duas factiones? At Deus dissipavit illos ob id, quod perpetraverunt. An vultis dirigere eum, quem in errorem induxit Deus? Quem porrò errare fecerit Deus, nullo modo invenies ei viam. 88. Desideraverunt, ut infideles essetis, sicut *ipsi* infideles sunt: & essetis pares *ipsis in impietate*. Ne ergo assumatis ex eis amicos, donec emigrent *è patria* pro via Dei. Quòd si tergiversati fuerint, capite eos, & occidite eos ubicunque inveneritis eos: & ne accipiatis ex eis amicum, neque adjutorem. 89. Nisi eos, qui confugerint ad gentem, inter vos & inter quam sit fœdus; aut *eos qui* venerint ad eos, quorum angustiata sunt pectora *(idest coacti sunt inviti)* ut pugnarent contra vos, vel pugnarent contra gentem suam. Et si voluisset Deus, certè prævalere fecisset eos super vos, & certè oppugnassent vos. Quòd si separaverint se à vobis, nec pugnaverint contra vos, & obtulerint vobis concordiam: non concedit Deus vobis contra illos viam *(idest facultatem pugnandi)*. 90. Invenietis alios, qui velint concredere sese vobis *fingentes se fideles*: & concredere sese genti suæ, *infidelitatem sectando*. Quotiescunque *b* invitati fuerint ad infidelitatem, subvertentur in ea. Quòd si non separaverint sese à vobis *(idest non destiterint à bello contra vos)* & non obtulerint vobis concordiam; & non continuerint manus suas *à vobis*: capite eos, & occidite eos, ubicunque inveneritis eos: etenim concessimus vobis super eos potestatem manifestam. 91. Et non est *licitum* fideli occidere fidelem, nisi *sit* per errorem. Qui verò occiderit fidelem per errorem; *c* debet liberare cervicem fidelem à servitute: & mulcta persolvenda familiæ ejus *(idest occisi)* nisi condonaverint, *(erit pœna illius)*. Quòd si *occisus* fuerit ex gente inimica vobis, sed ipse *sit* fidelis: *debet occisor similiter* liberare cervicem fidelem. Et si *occisus* fuerit ex gente *d* vobis fœderata; *occisori incumbet solvere* mulctam tradendam familiæ ejus, & liberare cervicem fidelem. Qui autem non invenerit *cervicem fidelem, quam liberet, observet* jejunium duorum mensium continuatorum: pœnitentiam *injunctam* à Deo: & Deus est sciens, sapiens. 92. Et qui occiderit fidelem, habens intentionem *occidendi*; retributio ejus erit gehenna, perpetuò commoraturi in ea: & irascetur Deus illi, & maledicet ei: & præparavit ei pœnam magnam. 93. O *e* fideles: quandò proficiscemini *ad prælium* pro via Dei, rectè dispicite: & ne dicatis ei, qui obtulerit vobis pacem *(idest pacificè salutaverit)*: Non es fidelis: quærentes *per hoc occidere, & spoliare eum, & acquirere* accidentarium *bonum* vitæ mundanæ: nam apud Deum sunt prædæ multæ. Tales fuistis anteà: sed benignus fuit Deus erga vos. Rectè itaque dispicite, *quisnam sit fidelis & quis infidelis*: nam Deus de eo, quod facitis est commonitus. 94. *f* Non æqualiter tractabuntur ii fideles, qui resident *domi, ne proficiscantur ad prælium*, *g* nec morbo ullo laborant; & ii, qui decertant pro via Dei facultatibus suis, & personis suis. Excellentes fecit Deus eos, qui decertant facultatibus suis, & personis suis, supra residentes *domi, constituitque eos superiores* gradu. Omnibus quidem promisit Deus bonum maximum *(idest paradisum)*: sed prætulit Deus euntes ad prælium residentibus domi mercede magna. 95. Gradibus à se *concessis*, & indulgentia, & misericordia: nam Deus est indulgens, miseri-

a narratione?

b restituti fuerint ad seditionem.

c liberatio cervicis fidelis.

d inter vos, & inter eos sit fœdus.

e qui crediderunt.

f Non æquales erunt residentes ex fidelibus.

g non habentes nocumentum.

cors. 96. Porrò illis, quos morti dederunt Angeli, iniquè tractantes animas suas, dixerunt *iidem Angeli*: in qua (*idest in qua religione*) fuistis? Responderunt: Fuimus imbecilles; *ita ut nequiverimus esse in vera religione*, in terra *Meccæ Ethnica*. Dixerunt *illis Angeli*: An non erat terra Dei ampla, ut peregrè proficisceremini in ea, *extra terram Meccæ*? Erit itaque habitatio eorum Gehenna: *a* & ò miseram profectionem *ad illam*! 97. Exceptis imbecillibus ex viris ac mulieribus, & pueris, *qui* non pollebant viribus, & non dirigebantur *ab ullo* ad viam, *qua emigrarent è Mecca*. 98. Istis fortassè eveniet, ut Deus indulgeat: nam Deus est indulgens, ignoscens. 99. Et qui emigraverit *è patria* pro via Dei, inveniet in terra multos *secum* emigrantes, & copiam *alimentorum*. Et qui egressus fuerit domo sua transmigraturus ad Deum, & Legatum ejus; & assecuta fuerit eum mors *in itinere*, jam cadet *stabiliter mansura* merces ejus apud Deum: nam Deus est indultor, misericors. 100. Cùm autem peragrabitis terram, non erit vobis piaculum, si diminueritis *aliquid* de oratione, si timueritis, ne insidiosè adoriantur vos ii, qui sunt infideles: nam infideles sunt vobis hostis manifestus. 101. Cùm autem eris cum illis, & indixeris illis orationem: stet pars eorum tecum, & capiant arma sua. Cùm autem adoraverint *absolutis precibus*, stent post tergum vestrum *ad custodiam*: & veniat pars altera, quæ nondum oravit, & oret tecum, & capiat cautelam suam, & arma sua. Vellent qui sunt infideles, ut *dum oratis*, negligeretis arma vestra, & sarcinas vestras, ut ita irruerent super vos impetu uno. Et non erit vobis piaculum, si fuerit vobis incommodum ex pluvia, *b* aut morbo laboraveritis, quòd deponatis arma vestra; sed accipite cautelam vestram. Porrò Deus præparavit infidelibus pœnam ignominiosam. 102. Cùm autem absolveritis orationem, mementote Dei *laudantes eum vocibus*, stantes, & sedentes & *jacentes* super latera vestra. Cùm verò securi fueritis, persolvite orationem *integrè*: quippè oratio est fidelibus præscriptum, suis temporibus statutum. 103. Et ne segnes sitis in perquirenda gente *infideli ad eam oppugnandam*, eò quòd passuri sitis *aliquid incommodi*: nam ipsi patientur, sicut vos patiemini: & *vos* speratis à Deo, quod *illi* non sperant: & Deus est sciens, sapiens. 104. Nos quidem demisimus ad te librum cum veritate, ut sis judex inter homines per id, quod ostendit tibi Deus *in illo*: & ne sis pro fraudulentis disceptator. 105. Et veniam posce à Deo *pro eo, quod suspicatus es*; nam Deus est indulgens, misericors. 106. Et ne disceptes pro illis, qui decipiunt animas suas: nam Deus non amat eum, qui est deceptor, iniquus. 107. Abscondunt se *deceptores* ab hominibus: sed non abscondunt se à Deo: nam ipse est cum eis *c* cùm noctu proferunt sermonem, qui non placet illi, & Deus complectitur *scientia sua* id, quod faciunt. 108. Ecce vos estis illi, qui disceptastis pro eis in vita mundana: at quis disceptabit cum Deo pro illis in die resurrectionis? An quisquam erit pro eis procurator? 109. Et qui fecerit malum *aliis*, aut iniquè egerit in animam suam: deindè petierit veniam à Deo; inveniet Deum propitium, misericordem. 110. Et qui perpetraverit iniquitatem; utique perpetrabit illam contra animam suam: & Deus est sciens, sapiens. 111. Et qui perpetraverit peccatum, aut iniquitatem; deinde conjecerit eam in innocentem: portabit sanè calumniam, & iniquitatem, manifestam. 112. Et si non *fuisset* benignitas Dei super te, & misericordia ejus: certè studuit pars ex eis, ut seducerent te: sed non seducent, nisi se ipsos, & non nocebunt tibi ulla in re. Et demisit Deus super te librum, & jurisprudentiam, & docuit te, quod nesciebas: & fuit benignitas Dei super te magna. 113. Non est bonum in multitudine *d* colloquutionis eorum, nisi illius, qui præcipit eleemosynam, aut justum, aut concordiam inter homines. Et qui fecerit hoc ex desiderio placendi Deo, mox dabimus ei mercedem magnam. 114. Et qui scissionem fecerit à Legato (*idest Mahumeto*) postquam manifestata est illi directio; & sectatus fuerit aliam viam, quàm fidelium; faciemus eum pervenire ad id, quod amavit, & conjiciemus eum urendum in gehennam: *e* & infelix est profectio *ad illam*.

115. Cer-

a & mala erit profectione (*nempe Gehenna*).

b aut fueritis infirmi.

c cùm noctu proferunt, quod non placet de dicto: & est Deus id, quod faciũt, circumdãs.

d ex colloquutione.

e & mala est profectione.

115. Certè Deus non ignoſcet, quòd detur ſocius ſibi: & ignoſcet, quòd *quis*
peccaverit præter hoc, cui voluerit: & qui poſuerit ſocium Deo, jam porrò
erravit errore longinquo. 116. *a* Non invocant *infideles* præter ipſum *(ideſt* a Si.
Deum) niſi fœminas: & *b* non invocant Satanam rebellem. 117. Maledixit b Si.
ei Deus: & dixit *ei Satanas*: Certè accipiam è ſervis tuis partem præciſam
ab aliis. 118. Et certè ſeducam eos: & ſanè injiciam eis cupidines: & quidem præcipiam eis, ut abſcindant auriculas pecorum: & quidem præcipiam eis, ut immutent creaturam Dei. Qui verò acceperit ſatanam in patronum præter Deum, jam periit perditione manifeſta. 119. Promittit eis, & deſideria immittit eis, & non promittit eis ſatanas, niſi fallaciam. 120. Illorum receptaculum erit gehenna: & non invenient ab ea effugium. 121. Qui autem crediderint, & fecerint recta, introducemus eos in hortos, ſubtus quos currunt flumina; permanſuros in eis ſemper. *Hæc eſt* promiſſio Dei vera: & quis eſt veracior Deo in dicto *(ideſt in eo, quod dicit)*? 122. Non erit juxta deſideria veſtra, neque juxta deſideria Scripturalium. Qui fecerit malum, recipiet retributionem pro eo, & non inveniet ſibi præter Deum, patronum, neque auxiliatorem. 123. Qui autem fecerit *aliquid* ex bonis; ſive ſit maſculus, ſive fœmina, & fuerit fidelis: hi ingredientur Paradiſum, neque injuſtè tractabuntur hilum. 124. Et quis eſt melior quoad religionem, quàm qui tradiderit faciem ſuam Deo, & ipſe *fuerit* beneficus, & ſecutus fuerit ſectam Abrahæ Orthodoxi? nam accepit Deus Abraham in amicum. 125. Et Dei eſt quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*: & eſt Deus omnem rem circumplectens *ſcientia & potentia ſua*.

N O T Æ.

LXXX. *Invenirent in eo contradictiones multas*]. Vox Arabica اختلاف eſt *diſſenſio*, ſeu contradictio, aut contrarietas. Gelal exponit: تناقضا في معانيه وتباينا في نظمه: *contradictionem in ſignificationibus, incohærentiam in ſerie ejus.*

LXXXVI. *Et quid vobis, quòd diviſi eſtis*]. Exponit Gelal. لما رجع ناس من احد اختلف الناس فيهم فقال فريق اقتلهم وقال فريق لا فنزل فما لكم في المنافقين. *Cùm rediiſſent quidam perfugæ à prælio Ohod, diviſi ſunt inter ſe Moslemi circa ipſos bifariam: quidam enim volebant occidere eos, utpotè transfugas, & impios: alii autem id prohibebant. Propterea revelata ſunt hæc verba; Et quid vobis quòd diviſi eſtis &c.*

LXXXVIII. *Quorum anguſtiata ſunt pectora*]. Senſus eſt juxta Gelalem: *Qui abſtinuerunt à pugnando cum ſuis contra vos, vel vobiſcum contra ſuos: vel ſaltem id ægrè & inviti fecere.* Addit Gelal. وهذا وما بعده منسوخ باية السيف: *hoc, & ſequens abrogatum fuit per ſectionem gladii.*

XCII. *Quando proficiſcemini*]. Hæc revelata ſunt, juxta Gelalem لما مر نفر من الصحابة برجل من بني سليم وهو يسوق غنما فسلم عليهم فقالوا ما سلم علينا الا تقية فقتلوه واستاقوا غنمه: *quandò tranſierunt quidam è ſociis Mahumeti juxta locum, in quo erat homo è familia Selimi* (erat hic Judæus): *qui agebat gregem ovium, & ſalutavit eos. At illi putantes eum hoc feciſſe propter timorem ipſorum tantùm, occiderunt eum, & abegerunt oves ejus.*

XCV. *Quos morti dederunt Angeli*]. Gelal. نزل في جماعة اسلموا ولم يهاجروا فقتلوا يوم بدر مع الكفار: *revelata ſunt hæc propter quoſdam, qui crediderunt in Mahumetum, ſed noluerunt tranſmigrare è Mecca: ideòque occiſi ſunt in prælio Bedrenſi cum infidelibus.*

C. *Si fuerit vobis incommodum ex pluvia*]. Sententia eſt: Licebit vobis deponere arma, vel quia madefacti ſitis à pluvia, vel quia aliquo morbo laboretis: ſed tamen cauti eſtote, ne fortè hoſtibus anſam præbeatis inſidiarum, ſi viderint vos inermes.

CI. *Cùm autem abſolveritis orationem*]. Oratio Mahumetanorum tota conſiſtit in motibus, & geſticulationibus mimicis: quibus abſolutis; quibuſdam vocibus elatis laudant Deum. Sed vide quartam partem Prodr. cap. 5. & 10.

CIII. *Et quidem nos demiſimus &c.*] In hoc & ſequentibus verſibus alluditur ad hiſtoriolam quamdam, quam ita innuit Gelal. وسرق طعمة بن ابيرق درعا وخباها عند يهودي فوجدت عنده فرماه طعمة بها وحلف انه ما سرقها فسال قومه النبي

Furatus fuerat Tahama النبى ان يجادل عنه ويبريه: *filius Abiraci loricam, & absconderat eam apud quemdam Judæum. Cùmque apud eum inventa fuisset, Tahama insimulavit Judæum furti illius. At Judæus juravit se nullo modo furtum illud perpetrasse. Cæteri autem Judæi rogaverunt Mahumetum, ut socium ipsorum defenderet, & innocentiam ejus tueretur.* Constat autem ex verbis Alcorani, Mahumetum in hoc allucinatum fuisse, & unà cum suis sociis verum furem contra innocentem defendisse.

CVII. *Ecce vos estis*] Exponit Gelal hæc verba de Tahama, & sociis ejus, qui ut complices fortasse fuerant in furto, ita sese invicem apud Mahumetum contra Judæum patrocinabantur.

CXII. *Colloquutiones eorum*]. Dubium est ad quos referatur pronomen *eorum*. Gelal explicat أى الناس *idest hominum*. Dubium fortassè erat utrum cum asinis colloquerentur. Jahias exponit يعنى قوم الانصارى: *idest virorum ex gente duodecim Auxiliatorum*, quos Mahumetus tanquam primos ac præcipuos asseclas elegit.

CXV. *Nisi fæminas*]. Colebant scilicet Angelos, quos dicebant esse بنات اللـه *filias Dei*. Et اللات والعزى وامنـاة: *Allatam, Alozam, & Menatam*: tres Deas Meccanorum.

CXVII. *Abscindent auriculas pecorum*] Gelal. وقد كان ذلـك بالبحابـر: *& jam factum est hoc in decimo quoque pullo camelorum*. Clariùs Jahias هى بحـيرة كانـوا يقطعـون اطـراف اذنـهـ ويحرمونها: *hic erat decimus pullus camelæ, cujus extremitatem aurium abscindebant: & ita velut rem sacram habebant illum, scilicet pullum*: nimirùm liberum dimittebant, nec onere ullo gravabant, nec lac illius bibebant. Hæc erat superstitio Meccanorum.

Immutabunt creaturam Dei] nimirùm quemadmodùm exponit Gelal. دينـه بالكفـر وتحريـم: ما احـلّ واحـلال مـا حرّم: *religionem ejus in infidelitatem, prohibendo id, quod concessit, & concedendo id, quod prohibuit.*

CXXII. *Non erit juxta desideria vestra.*] Gelal نزلت لما افتخر المسلمـون واهـل الكتـاب: *revelata sunt hæc cùm gloriarentur Moslemi, & Scripturales*: nempè unusquisque de propria religione gloriabatur, quasi in ea sola esset salus. Jahias explicat id clariùs allegans Hasanum his verbis: قـال اليهـود للمسلميـن كتابنـا قبل كتابكـم ونبينا قبـل نبيكم وكتابنا القاضى على ما قبله من الكتب ونحـن اهدى منكـم: قال المسلمـون كذبتـم انّـا صدقنـا بكتابكـم ونبيكـم وكذبتـم بكتابنـا ونبينـا وكتابنـا القاضى علـى مـا قبلـه من الكتـب: قال محمـد ليـس ثواب اللـه بامانيكـم: *Dixerunt Judæi Moslemis: Liber noster est ante librum vestrum, & Propheta noster ante Prophetam vestrum. Et liber noster judicat de libris, qui fuerunt ante eum: & nos rectioris fidei sumus quàm vos. Responderunt Moslemi: Mentimini: Nos enim fidem asserimus libro vestro, & Prophetæ vestro: & vos negatis librum nostrum, & Prophetam nostrum, cùm liber noster sit judex librorum præcedentium. Dixit Mahumetus: Non erit retributio Dei juxta desideria vestra.*

CXXIII. *Sectam Abrahæ*]. Gelal.: ملـة الموافقة الاسـلام: *quæ est conformis sectæ Eslam*, seu Mahumetanæ.

R E F U T A T A.

I. MAnifestam habet Alcoranus contradictionem, secumque ipse pugnat in duobus primis versiculis. Nam cùm Judæi pestilentiam, quæ in adventu Mahumeti Medinæ exorta fuerat, illius peccatis tribuerent: respondit: Omnia tàm bona, quàm mala esse à Deo. Mox verò hominum bona Deo, mala autem ipsis hominibus tribuenda pronunciat. Loquitur autem semper de iisdem bonis ac malis, nempè temporalibus: nam utrobique est حسنـة *bonum*, & سيـة *malum*. Et ita etiam Explicat Gelal. Et verbum اصاب *contingere*, seu *percutere*, refertur ad ea, quæ extrinsecùs adveniunt; & fortunæ tribuuntur. Agnovit Gelal contradictionem, eamque excusare conatus est, exponens ea verba; *Evenit tibi à teipso*: اتتك حيث ارتكبت ما لمتوجبها من الذنـوب: *evenit tibi, quia perpetrasti peccata, quæ malum illud mererentur*. Verùm cur etiam primo loco non adhibuit hanc excusationem? Certè Alcoranus eodem modo, eademque verborum forma utrobique utitur.

II. Nullum propè efficacius argumentum fieri potest contra Alcoranum, quàm quod Mahumetus ipse hic nobis suggerit. Si Alcoranus, inquit non esset à Deo: reperirentur in illo multæ discrepantiæ, & (ut explicat Gelal) contradictiones in sententiis, & de ordinationes in verbis. Major hæc est ipsius Mahumeti.

Ego

Ego minorem ita subjicio: Sed utrumque in Alcorano ubertissimè reperitur. Tu lector consequentiam collige. De veritate minoris nulla potest esse dubitatio. Nam quod attinet ad contradictionem in sententiis, Mahumetani ipsi, ut vidimus, fatentur eas ad plures centurias ascendere: & ut illas excusent, recurrunt ad putidum illud effugium الناسخ والمنسوخ *Abrogantis, & Abrogati*, Mahumeti stultitiam & inconstantiam impiè refundentes in Deum. Quod verò spectat ad deordinationem & incohærentiam verborum, & rerum ipsarum: fatentur item Moslemi, nullam esse inter versiculos, & materias Alcorani ut plurimùm, connexionem. Sed etiamsi id negarent; res ipsa illos manifestè redargueret. Sequitur igitur ex Mahumeti confessione, Alcoranum non esse à Deo.

III. Homicidio per errorem, & præter intentionem perpetrato, cùm nullum sit peccatum, nulla etiam debetur pœna, nisi fortè culpabilis aliqua incuria admixta fuerit. Quamobrem Deus in Pentateucho, hujusmodi homicidio non solùm pœnam nullam constituit: sed jussit designari primò tres, deindè sex urbes, ad quas tanquam ad asyla, & loca immunia ii, qui hominem præter intentionem occidissent, confugerent. Vide Deuter. cap. 19. At Mahumetus plus sapere voluit, quàm Deus, qui legem Dei corrigere non erubuerit. Talem enim pœnam homicidio involuntario statuit, quæ voluntario propè satis foret. Exigit primò redemptionem unius captivi: deindè mulctam dissolvendam hæredibus occisi, quæ sanè erat gravissima, cùm scribat hìc Gelal وبينت السنة انها مائة من الابل: *& declaravit Sonna, seu Statutum, hanc esse centum Camelos*. Denique in defectu liberationis captivi duos menses perpetui jejunii. Paulò gravior pœna homicidio culpabili imponi poterat.

IV. Notandum, Mahumetum hìc, & per totum ferè Alcoranum, semper omnia dirigere ad hoc, ut asseclæ sui valenter prælia exerceant, & adversarios intrepidè aggrediantur: & ob hanc causam non solùm patriam liberosque relinquant, sed facultates omnes, & sanguinem, vitamque profundant: pollicens inanem quemdam Paradisum strenuis; ignavis verò gehennæ terriculamenta comminitans. Hoc observet lector: hinc enim vafrum ac fraudulentum Impostoris ingenium agnoscet, qui sub religionis, pietatis, paradisi, gehennæ, judicii, orationis, eleemosynæ, aliarumque virtutum larva, miseros ac rusticos Arabes ad libidinem suam secundandam alliciat. Hæc nimirùm est, semperque fuit Seductorum, Hæreticorum, Schismaticorum, ac Politicorum techna, qua ignaros ac simplices, & non rarò etiam prudentiores, & sapientiores in nassan trahunt.

Egregium re vera Prophetam sese Mahumetus ostendit in facto illo, seu judicio Tahamæ, quod ita refert apud Jahiam Hasanus in Expositione hujus loci: رجل من الانصار سرق درعًا فاتهم عليها حتي فشت القالة انه سرق الذرع فانطلق فاستودعها رجلًا من اليهود ثم اتي قومه فقال الم تر الي هولآء الذين اتهموني علي الذرع فوالله ما زلت الملبها حتي وجدتها عند فلان اليهود فاتوا اليهودي فوجدوا عنده الذرع فقال والله ما سرقتها انما استودعنيها رجل من الانصار ثم قال الانصاري لقومه انطلقوا الي النبي صلي الله عليه وسلم فقولوا له فليخرج فليعذرني فتسقط عني القالة فاتي قومه رسول الله فقالوا يا رسول الله اخرج فاعذر فلانا حتي تسقط عنه القالة فاراد رسول الله ان يفعل: *Quidam ex Auxiliatoribus furatus fuerat loricam, de qua variæ suspiciones ortæ sunt, donec percrebuit fama, ipsum furatum fuisse illam. Venit igitur Auxiliator ille, & deposuit loricam apud quemdam Judæum: deindè rediit ad suos, & ait: Nonne audistis eos, qui suspicati sunt de me, quòd loricam furatus fuerim? Per Deum non cessavi inquirens de ea, donec reperi eam apud quemdam Judæum: venerunt igitur ad Judæum & invenerunt apud eum loricam. Judæus verò jurabat se minimè eam subripuisse, sed à quodam auxiliatore apud se fuisse depositam. Auxiliatores igitur venerunt ad Mahumetum, rogantes eum, ut egrederetur, & socium suum à calumnia contra Judæum vindicaret, famamque ipsius apud populum tueretur; voluit igitur Mahumetus hoc facere*: nempè innocentem Judæum judicio opprimere, & Mahumetanum furem defendere. In quo primò ostendit, se non esse Prophetam, qui reum ab innocente non dignoverit: imò reum absolvere, qui jam publicè diffamatus erat, & innocentem unius, qui erat accusatus, testimonio, damnare voluerit. Deindè sese valdè præcipitem, malumque judicem ostendit, dum inaudita parte, statim sententiam ad favorem compartis ferre aggressus est. Meritò fingit Mahumetus, jussum se fuisse à Deo, de hac sua præcipitantia, ac temeritate veniam petere, & in posterum cautiùs in judicando se gerere.

VI. Mahumetus secum ipse apertè pugnat, dum litem inter Moslemos, & Scripturales de præstantia religionis exortam tàm ineptè decidit. Gloriabantur Judæi Pentateuchum & Moysen anteriores esse Alcorano & Mahumeto: Pentateuchum esse judicem librorum anteriorum (at nulli ante Pentateuchum libri inveniuntur

à Deo

à Deo traditi): se esse in religione rectiore, quàm Moslemos (quod certè Moslemi negabant). Hi contrà asserebant Alcoranum & Mahumetum excellentiores esse Pentateucho, & Moyse, cùm & Pentateucho & Moysi fidem adstruerent, ac de utroque judicarent. Ex hoc verò inferebant Moslemi in sua tantùm religione salutem reperiri: quæ omnia sexcenties in Alcorano confirmantur. Quid Mahumetus? Sententiam absolutè profert contra utramque partem, dicens: *Non erit* (vel non est) *sicut vos desideratis*. Quid hoc aliud est, quàm sibi ipsi manifestè contradicere. Per ea verò, quæ mox subdit, ostendit, nihil curandum de libris sacris, aut de Prophetis, sed de bonis tantùm operibus, & de fide unius Dei, & hanc asserit esse sectam, seu religionem Abrahę, de qua superiùs satis diximus.

TEXTUS ALCORANI.

126 ويستفتونك في النساء قل الله يفتيكم فيهن وما يتلي عليكم في الكتاب في يتامى
النساء اللاتي لا تؤتونهن ما كتب لهن وترغبون أن تنكحوهن والمستضعفين من الولدان وأن
تقوموا لليتامى بالقسط وما تفعلوا من خير فإن الله كان به عليما ۞ 127 وإن امرأة خافت من
بعلها نشوزا أو إعراضا فلا جناح عليهما أن يصلحا بينهما صلحا والصلح خير وأحضرت الأنفس الشح
وإن تحسنوا وتتقوا فإن الله كان بما تعملون خبيرا ۞ 128 ولن تستطيعوا أن تعدلوا بين النساء
ولو حرصتم فلا تميلوا كل الميل فتذروها كالمعلقة وإن تصلحوا وتتقوا فإن الله كان غفورا رحيما ۞
129 وإن يتفرقا يغن الله كلا من سعته وكان الله واسعا حكيما ۞ 130 ولله ما في السماوات
وما في الأرض ولقد وصينا الذين أوتوا الكتاب من قبلكم وإياكم أن اتقوا الله وإن تكفروا
فإن لله ما في السماوات وما في الأرض وكان الله غنيا حميدا ۞ 131 ولله ما في السماوات
وما في الأرض وكفي بالله وكيلا ۞ 132 إن يشأ يذهبكم أيها الناس ويأت بآخرين وكان
الله علي ذلك قديرا ۞ 133 من كان يريد ثواب الدنيا فعند الله ثواب الدنيا والآخرة وكان
الله سميعا بصيرا ۞ 134 يا أيها الذين آمنوا كونوا قوامين بالقسط شهداء لله ولو علي أنفسكم
أو الوالدين والأقربين إن يكن غنيا أو فقيرا فالله أولى بهما فلا تتبعوا الهوي أن تعدلوا وإن تلووا
أو تعرضوا فإن الله كان بما تعملون خبيرا ۞ 135 يا أيها الذين آمنوا آمنوا بالله ورسوله والكتاب
الذي نزل علي رسوله والكتاب الذي أنزل من قبل ومن يكفر بالله وملائكته وكتبه ورسله
واليوم الآخر فقد ضل ضلالا بعيدا ۞ 136 إن الذين آمنوا ثم كفروا ثم آمنوا ثم كفروا ثم
ازدادوا كفرا لم يكن الله ليغفر لهم ولا ليهديهم سبيلا ۞ 137 بشر المنافقين بأن لهم عذابا
أليما ۞ 138 الذين يتخذون الكافرين أولياء من دون المؤمنين أيبتغون عندهم العزة فإن
العزة لله جميعا ۞ 139 وقد نزل عليكم في الكتاب أن إذا سمعتم آيات الله يكفر بها
ويستهزأ بها فلا تقعدوا معهم حتي يخوضوا في حديث غيره إنكم إذا مثلهم إن الله جامع
المنافقين والكافرين في جهنم جميعا ۞ 140 الذين يتربصون بكم فإن كان لكم فتح من
الله

الله قالوا الم نكن معكم وان كان للكافرين نصيب قالوا الم نستحوذ عليكم ونمنعكم
من المومنين فالله يحكم بينكم يوم القيامة ولن يجعل الله للكافرين على المومنين سبيلا ۞
141 ان المنافقين يخادعون الله وهو خادعهم واذا قاموا الى الصلوة قاموا كسالى يراون الناس ولا
يذكرون الله الا قليلا ۞ 142 مذبذبين بين ذلك لا الى هولاء ولا الى هولاء ومن يضلل الله
فلن تجد له سبيلا ۞ 143 يا ايها الذين امنوا لا تتخذوا الكافرين اولياء من دون المومنين
اتريدون ان تجعلوا لله عليكم سلطانا مبينا ۞ 144 ان المنافقين في الدرك الاسفل من النار
ولن تجد لهم نصيرا ۞ 145 الا الذين تابوا واصلحوا واعتصموا بالله واخلصوا دينهم لله فاولايك
مع المومنين وسوف يوتي الله المومنين اجرا عظيما ۞ 146 ما يفعل الله بعذابكم ان شكرتم
وامنتم وكان الله شاكرا عليما ۞ 147 لا يحب الله الجهر بالسوء من القول الا من ظلم
وكان الله سميعا عليما ۞ 148 ان تبدوا خيرا او تخفوه او تعفوا عن سوء فان الله كان عفوا
قديرا ۞ 149 ان الذين يكفرون بالله ورسله ويريدون ان يفرقوا بين الله ورسله ويقولون نومن
ببعض ونكفر ببعض ويريدون ان يتخذوا بين ذلك سبيلا ۞ 150 اولايك هم الكافرون حقا
واعتدنا للكافرين عذابا مهينا ۞ 151 والذين امنوا بالله ورسله ولم يفرقوا بين احد منهم اولايك
سوف نوتيهم اجورهم وكان الله غفورا رحيما ۞ 152 يسلك اهل الكتاب ان تنزل عليهم كتابا
من السماء فقد سالوا موسى اكبر من ذلك فقالوا ارنا الله جهرة فاخذتهم الصاعقة بظلمهم ثم اتخذوا
العجل من بعد ما جاءتهم البينات فعفونا عن ذلك واتينا موسى سلطانا مبينا ۞ 153 ورفعنا فوقهم
الطور بميثاقهم وقلنا لهم ادخلوا الباب سجدا وقلنا لهم لا تعدوا في السبت واخذنا منهم ميثاقا
غليظا ۞ 154 فبما نقضهم ميثاقهم وكفرهم بايات الله وقتلهم الانبياء بغير حق وقولهم قلوبنا
غلف بل طبع الله عليها بكفرهم فلا يومنون الا قليلا ۞ 155 وبكفرهم وقولهم على مريم
بهتانا عظيما ۞ 156 وقولهم انا قتلنا المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وما قتلوه وما صلبوه
ولكن شبه لهم وان الذين اختلفوا فيه لفي شك منه ما لهم به من علم الا اتباع الظن وما قتلوه
يقينا ۞ 157 بل رفعه الله اليه وكان الله عزيزا حكيما ۞ 158 وان من اهل الكتاب
الا ليومنن به قبل موته ويوم القيامة يكون عليهم شهيدا ۞ 159 فبظلم من الذين هادوا حرمنا
عليهم طيبات احلت لهم وبصدهم عن سبيل الله كثيرا ۞ 160 واخذهم الربا وقد نهوا عنه
واكلهم اموال الناس بالباطل واعتدنا للكافرين منهم عذابا اليما ۞ 161 لكن الراسخون في
العلم منهم والمومنون يومنون بما انزل اليك وما انزل من قبلك والمقيمين الصلوة والموتون الزكوة
والمومنون بالله واليوم الاخر اولايك سنوتيهم اجرا عظيما ۞

VERSIO LATINA.

126. ET *a* consulent te circa mulieres. Responde: Deus instruet vos circa illas, & *instruet etiam vos* circa id, quod legitur vobis in Libro *Alcorani* de orphanis mulieribus, quibus non datis id, quod præscriptum est illis, *b* neque vultis nubere cum illis; & circa imbecilles pueros: & ut assistatis orphanis cum æquitate. Et quod feceritis boni, certè Deus illud erit sciens. 127. Quòd si mulier timuerit à marito suo elationem, aut aversionem: neutri erit piaculum, si rem inter se pacificè componant: & pacifica compositio melior *erit, quàm separatio*. Et præsentes factæ sunt animæ avaritiæ. Quòd si benefici fueritis *erga mulieres*, & caveritis *injustitiam erga illas*: utique Deus de eo quod facietis erit instructus. 128. Et nullo modo poteritis æquales esse *in amore* inter mulieres; etiamsi *multum in hoc* studeatis: & proptereà non inclinetis omnimoda *(idest aliqua)* propensione *erga eam, quam diligitis*: & relinquatis eam velut suspensam *(idest quæ neque cælebs est, neque habens maritum)*. Quòd si concordiam servaveritis, & caveritis, *ne quid injustè agatis contra uxores*; certè Deus erit indulgens, misericors. 129. Quòd si divortium fecerint, locupletabit Deus quemlibet *ex illis* ex abundantia sua; nam Deus est amplus, sapiens. 130. Et Dei est quidquid in Cœlis, & quidquid in terra *existit*. Et jam quidem mandavimus eis, quibus *c* traditæ sunt sacræ Scripturæ ante vos, & vobis *etiam præcipit, dicens*: timete Deum: quòd si infideles fueritis utique Dei est id, quod in Cœlis, & id quod in terra *reperitur*: & Deus est dives, laudatus. 131. Et Dei est id, quod in Cœlis, & id quod in terra *reperitur*: & Deus est sufficiens procurator. 132. Si voluerit, perire faciet vos, ò homines, & adducet alios: & Deus est ad hoc potens. 133. Qui voluerit præmium hujus mundi: certè apud Deum est præmium hujus mundi, & futuri sæculi: & Deus est audiens, intuens. 134. O qui *d* credidistis, estote stantes cum justitia testes Deo *(idest ne mentiamini in testimonio dicendo)*, etiam contra vos ipsos, aut parentes, & propinquos: sive fuerit dives, sive pauper *ille, de quo fertur testimonium*: quippè Deus est vicinior utrique eorum, *quàm sitis vos*. Ne itaque sectemini libidinem *in testificando* ita ut non servetis justitiam. Et sive distorqueatis *testimonium*: sive retrahatis vos *ab eo ferendo*; certè Deus est de eo, quod facietis, instructus. 135. O *e* fideles, credite in Deum, & Legatum ejus, & Librum, quem demisit super Legatum suum, & librum, quem demisit anteà. Qui autem non crediderit in Deum, & Angelos ejus, & libros ejus, & legatos ejus, & diem novissimum; jam porrò erravit errore longinquo *(idest toto Cœlo)*. 136. Porrò qui crediderunt, deindè *f* ad infidelitatem redierunt: iterùmque crediderunt, & iterum infideles facti sunt, atque insuper *g* auxerunt infidelitatem, numquam Deus parcet illis, neque diriget eos in viam *rectam*. 137. Annuncia impiis, fore ipsis pœnam discruciantem. 138. Qui accipiunt infideles in amicos, præter fideles: an exquirunt apud eos potentiam? Atqui potentia est Dei universa. 139. Et jam revelavit vobis in libro *Alcorani in Sura de Pecoribus dicens*: Cùm audieritis signa Dei, *h* non credentur, sed irridebuntur. Ne ergo sedeatis cum illis, *qui non credunt*, donec natent in narratione diversa. Certè vos namque *si cum eis versati fueritis, evadetis* similes illis. Utique Deus congregabit impios, & infideles in gehenna universos. 140. Qui *malignè* observant vos: si fuerit vobis victoria à Deo, dicent: Nonne fuimus vobiscum *in eadem religione? Date ergo nobis partem prædæ*. Si autem fuerit infidelibus pars *victoriæ contra vos*, dicent *illis*: Nonne superiores fuimus vobis, *&* *poteramus vos occidere*: & defendimus vos à fidelibus? Verùm Deus dijudicabit inter vos in die resurrectionis: & non ponet Deus infidelibus contra fideles viam *ad eos vincendos, vel perdendos*. 141. Porrò Impii deceptoriè agunt cum Deo, sed ipse decipiet eos: & cùm stant in oratione, stant oscitanter: affectant aspectum hominum, & non recordantur Dei, nisi *i* parùm. 142. Su-

spensi

a petent instrui a te.
b & renuitis.
c traditus fuit Liber.
d crediderunt.
e qui crediderunt.
f infideles fuerunt.
g aucti sunt infidelitate, non erit Deus ut parcat illis.
h non credetur in illa: sed irrisio erit de illis.
i pauci.

ſpenſi hærentes inter hoc (*ideſt inter fidem & infidelitatem:*) non *adhærentes* his (*ideſt fidelibus*), neque illis (*ideſt infidelibus*). Et quem errare fecerit Deus, nunquam invenies illi viam. 143. O qui crediderunt, ne aſſumatis infideles in amicos citra fideles. An vultis ponere Deo contra vos poteſtatem manifeſtam? 144. Porrò impii erunt in ſede infima Ignis *Tartarei*: & nullo modo reperies eis adjutorem. 145. Verumtamen qui reſipuerint, & correxerint ſe, & firmiter adhæſerint Deo, & ſinceram exhibuerint religionem ſuam Deo: hi cum fidelibus *computabuntur*; & mox dabit Deus fidelibus mercedem magnam. 146. Quid faciet Deus de ſupplicio veſtro, ſi grati fueritis, & credideritis? Nam Deus eſt gratus, ſciens. 147. Non amat Deus manifeſtationem mali, *quæ fit* per loquutionem, niſi illius, qui injuſtè tractatus fuerit: & Deus eſt audiens, ſciens. 148. Si propaletis bonum, ſive abſcondatis illud, ſeu condonetis malum: certè Deus eſt condonator, potens. 149. Certè qui non credunt in Deum, & legatos ejus; & volunt diviſionem ponere inter Deum, & Legatos ejus: & dicunt: Credimus in aliquos, & in aliquos non credimus: & volunt ponere inter hoc viam *mediam*. 150. Hi ſunt infideles verè: ſed præparavimus infidelibus pœnam ignominioſam. 151. At qui crediderint in Deum, & Legatos ejus, & diſcrimen non poſuerint inter ullum ex eis: his mox dabimus mercedes eorum: & Deus eſt parcens, miſericors. 152. Petent à te Scripturales, & ut deſcendere facias ſuper eos librum è Cœlo: jam verò petierunt à Moyſe majus quàm hoc: dixerunt enim: Oſtende nobis Deum manifeſtè. Quamobrem ſuſtulit eos flamma cœleſtis propter iniquitatem eorum. Deindè acceperunt *in Deum* Vitulum, poſtquam veniſſent ad eos argumenta clara *de unitate Dei*. Sed condonavimus *illis* hoc, & dedimus Moyſi poteſtatem manifeſtam. 153. Et extulimus ſuper eos Montem *Synam*, *in exigendo ab eis* fœdus eorum: & diximus eis: Ingredimini portam *Urbis* adorantes. Diximus etiam eis: Ne transgrediamini in Sabbato. Et accepimus ab eis *ſuper hoc* pactum firmum. 154. *a* Quia igitur irritum fecerunt pactum ſuum, & non crediderunt in ſigna Dei, & occiderunt Prophetas injuſtè: & dixerunt: Corda noſtra incircumciſa ſunt (atqui impreſſit Deus ſigillum ſuper ea propter perfidiam eorum; ideòque non credunt niſi pauci): 155. *b* Et quia non crediderunt *in Jeſum*: & dixerunt contra Mariam mendacium magnum, *accuſantes eam adulterii*. 156. Et *c* dixerunt: Nos certè occidimus Chriſtum Jeſum filium Mariæ legatum Dei: nec tamen occiderunt eum, neque crucifixerunt eum; ſed objecta eſt eis ſimilitudo *ejus*: & profectò qui diſcordes fuerunt circa eum; *eſſet ne ipſe, an alius ſimilis ipſi*; certè *fuerunt* in dubitatione de hoc (*de vera morte ejus*) non *fuit* illis de hoc ulla ſcientia, ſed tantùm ſectatio opinionis. Et non occiderunt eum verè. 157. Sed elevavit eum Deus ad ſe: & Deus eſt præpotens, ſapiens. 158. Et *d* nullus eſt ex Scripturalibus, qui non crediturus ſit omninò in eum (*ideſt Jeſum*) ante mortem ſuam: & die reſurrectionis erit *Jeſus* contra eos teſtis. 159. Propter iniquitatem autem eorum, qui ſunt Judæi, prohibuimus eis res bonas, *quæ* conceſſæ fuerant illis: & *e* propterea quòd ipſi excluſerunt à via Dei plurimos. 160. Et *f* eò quòd ipſi exercuerunt uſuram, quæ jam vetita fuerat illis *in Pentateucho* & conſumpſerunt facultates hominum in vanitatem: Et præparavimus infidelibus ex illis pœnam dolorificam. 161. Verùm ſtabilibus in ſcientia inter eos; & fidelibus, qui credunt in id, quod demiſſum eſt ad te, & quod demiſſum fuerat ante te; & obſervantibus orationem; & dantibus eleemoſynam, & credentibus in Deum, & diem noviſſimum, his dabimus mercedem magnam.

الجزء السادس

Pars Sexta.

a Igitur propter fractionẽ ipſorum pacti ſui: & *propter* incredulitatem ipſorum in ſigna Dei & occiſionem eorum, *qui occiderunt* Prophetas ſine juſtitia: & dictum eorum:

b & propter incredulitatem eorũ *in Jeſum*, & dictum eorum contra Mariã, mendacio magno.

c dictum eorum.

d Si.

e & ob excluſiſſe eos.

f acceptionem eorum uſuræ: & jam prohibiti ſunt ab ea in Pentateucho: & conſũptionem eorũ facultatum hominum.

N O T Æ.

CXXVII. *Lationem aut aversionem*]. Explicat Gelal. ترفعا عليها بترك مضاجعها والتقصير في نفقتها لبغضها وطموح عينه الى اجمل منها واعراضا عنها بوجهه ; *ne eleveur contra se, relinquendo lectum ipsius, & imminuendo expensas in ea propter odium, & avertendo oculos ab ea, ut convertat eos ad aliam ipsa pulchriorem.*

Et præsentes factæ sunt animæ avaritiæ] idest avaritia est veluti congenita hominibus, itaut nunquam absit ab eis.

CXXXVI. *Porrò qui crediderunt*]. Sermo est de Judæis, qui, ut exponit Gelal. امنوا بموسى ثم كفروا بعبادة العجل ثم امنوا بعده ثم كفروا بعيسى ثم ازدادوا كفرا بمحمد ; *crediderunt in Moysen: deinde infideles fuerunt in adoratione Vituli: tum iterum reversi sunt ad fidem: posteà non crediderunt in Jesum: postremò auxerunt infidelitatem suam non credendo in Mahumetum.*

CXXXVIII. *In amicos præter fideles*]: Dictio Arabica اوليا significat non solùm *amicos*, sed etiam patronos, defensores, præsides &c. Illa autem particula من دون *præter*: non videtur significare totalem exclusionem: itaut sensus sit: Qui accipiunt in amicos Infideles, relictis fidelibus. Hoc verò sæpè observandum in Alcorano: ut cùm dicitur Meccanos colere deos من دون الله *præter Deum*. Significat enim eos non rejicere etiam Deum verum. Non negarem tamen etiam cum exclusione totali intelligi posse verba Alcorani: ita ut omninò prohibeatur Moslemis accipere amicos, seu patronos eos, qui non sint Moslemi.

CXXXIX. *Donec natent in diversa narratione*] idest donec mutent modum loquendi, seu loquantur de alia re.

CXLIII. *Potestatem manifestam*] Explicat Gelal. برهانا بينا على نفاقكم ; *demonstrationem*, seu argumentum evidens *impietatis vestræ*.

CXLVI. *Quid faciet Deus de supplicio vestro*] idest nulla erit causa Deo vos puniendi.

CXLVII. *Non amat Deus manifestationem*] Explicat Gelal. يعاقب الله على الجهر بالسوء من احد الا من ظلم فلا يواخذه بالجهر به بان يخبر عن ظلم ظالمه ويدعو عليه : *puniet Deus manifestationem mali de aliquo homine: sed qui injuriam patitur, non punietur, si manifestet injuriam, quam patitur ab aliquo, ut auxilium advocet contra eum.*

CLIV. *Quia igitur irritum fecerunt*]. Cùm nihil sit quod respondeat particulæ causali *quia* tàm in hoc, quàm in sequentibus versibus: subintelligendum putat Gelal لعناهم *maledixímus illis*.

CLV. *Et dixerunt contra Mariam*]. Vide circa hoc Suram de Maria.

CLVIII. *Et nullus est ex Scripturalibus*]. duplex est hìc Moslemorum expositio. Alii enim referunt, *mortem suam*, ad Scripturales, ut sensus sit: Nemo est ex Scripturalibus, (Judæis scilicet & Christianis), qui antequam moriatur, non crediturus sit in Jesum. Et hæc est communior expositio; Alii verò referunt, *mortem suam*, ad ipsum Jesum: ut sensus sit: Nemo est ex Scripturalibus, qui non crediturus sit in Jesum, antequam moriatur ipse Jesus, quandò iterum redibit in mundum. Nam pronomen Arabicum ه affixum τῷ موت, æquè benè potest referri ad utrumque, nempè Jesum, & ad Scripturales: vertique potest, *mortem suam*, & *mortem ejus*. Sed audiamus Expositores, cùm hæc res non parvi momenti esse videatur Gelal. قبل موته اى الكتابى حين يعاين ملايكة الموت فلا ينفعه ايمانه او قبل موت عيسى لما ينزل قبل الساعة كما ورد في حديث : *Ante mortem suam, scilicet Scripturalis, quandò intuebitur Angelos mortis: sed nihil proderit ei fides sua. Vel ante mortem ejus, scilicet Jesu, cùm redibit in Mundum ante diem Judicii, ut habetur ex traditione.* Jahias قال قتادة قبل موته يعني قبل موت عيسى اذا نزل ; وقال السدى لا يموت منهم احد حتى يومن بعيسى انه عبد الله ورسوله فلا ينفعه ذلك عند معاينة ملك الموت ; *Dixit Cottada: Ante mortem ejus, idest ante mortem Jesu cùm redibit in mundum. Et dixit Alsaddius: Nullus morietur ex ipsis Scripturalibus, donec credat in Jesum, quòd sit servus Dei, & legatus ejus. Sed nihil proderit ei hoc, quandò jam oculis videbit Angelum mortis.* Zamchascerius, alios referens Auctores: والمعنى وما من اليهود والنصارى احد الا ليومنن قبل موته بعيسى بانه عبد الله ورسوله يعنى اذا عاين ملك الموت قبل ترمق روحه حين لا ينفعه ايمانه لانقطاع وقت التكليف. وعن شهر بن حوشب قال لى الحجاج ان اليهودى اذا حضره الموت ضربت الملايكة دبره ووجهه وقالوا يا عدو الله اتاك عيسى بيّنا فكذبت فيقول امنت انه عبد : ويقول للنصرانى اتاك عيسى بيّنا (forte نبيا) فزعمت انه الله اوابن الله فيومن انه عبد الله ورسوله حين لا ينفعه ايمانه : وقيل الضميران :

الضميران يعنى بمعنى وان منهم احد الا ليومننّ
بعيسى قبل موت عيسى وهم اهل الكتاب
الذين يكونون فى زمان نزوله من السما فى اخر
الزمان فلا يبقى احد من اهل الكتاب الا يومن
به حتى يكون الملّة واحدة وهى ملّة الاسلام
ويهلك الله فى زمانه المسيح الدجال وتقع الامنة
حتى يرتع الاسود مع الابل ويلبث فى الارض
اربعين سنة ثم يتوفى ويجوز ان يريد انه لا يبقى
احد من جميع اهل الكتاب الا ليومنن به على
ان الله يحييهم فى قبورهم فى ذلك الزمان ويعلّمهم
نزوله وما انزل له ويومنون حين لا ينفعهم
ايمانهم وقيل الضمير فى به يرجع الى الله :

Verba Alcorani significant, nullum fore ex Judæis, & Christianis, qui ante mortem suam non credat in Jesum, quòd sit servus Dei, & legatus ejus. Hoc autem eveniet, cùm intuebitur Angelum mortis, antequam efflet ultimum spiritum: at non proderit ei fides sua eò quòd abscissum sit tempus operandi. Et ex dicto Sciahari filii Chauscebi habetur dixisse ei Hagiagum: Cùm advenerit mors Judæo, percutient Angeli dorsum ejus, & faciem ejus: & dicent: O inimice Dei, venit ad te Jesus manifestè: (forte Propheta), *& non credidisti in eum. Et respondebit: Credidi eum esse servum! Dicent verò Christiano: Venit ad te Jesus* manifestè, *& existimasti eum esse Deum, vel filium Dei. Tunc verò credet illum esse servum Dei, & legatum ejus, quandò nihil proderit ei fides sua. Alii dicunt sensum verborum Alcorani esse, ante mortem ejus, id. ipsius Jesu: nimirùm, nullum fore ex Scripturalibus eo tempore, quo Jesus redibit in mundum, qui non credat in eum, antequam moriatur ipse Jesus, qui, ut fertur, descendet è Cœlo in novissimo tempore, nec remanebit ullus ex Scripturalibus, qui non credat in eum, itaut futura sit una tantùm religio, nempè Eslamitica, seu Mahumetana. Et perdet Deus tempore ejus Antichristum: & erit pax & securitas tàm magna in terra, ut leo pascatur cum camelo. Morabitur autem in terra quadraginta annos, deindè morietur. Potest etiam esse sensus, nullum ex omnibus Scripturalibus remansurum, qui non credat in eum, quatenus Deus vitam tribuet illis intra sepulchra eorum eo tempore, & notum faciet eis descensum ejus e Cœlo, & id quod concessum est ei: & credent in eum, quandò nihil eis proderit fides eorum. Alii referunt, (in eum) non ad Jesum, sed ad Deum.* Itaut sensus sit, nullum fore ex Scripturalibus, qui ante mortem suam non sit crediturus in Deum. Hactenùs Zamchascerius.

CLIX. *Prohibuimus eis res bonas*) Explicat Gelal. كل ذى ظفر: *omne animal, quod habet ungulam:* nimirùm ungulam non fissam.

CLXI. *Stabilibus qui stabiles sunt in scientia*] inter hos enumerat Gelal. عبد الله بن سلام *Abdallahum filium Salami*, qui licèt esset Judæus, favebat tamen Mahumeto: & fortassè fuit unus ex consarcinatoribus Alcorani, unà cum Sergio & Bahira Christianis.

REFUTATA.

I. Mahumetus homo mulierosus, satis solicitum, & accuratum ostendit se in negotio fœminarum, non secus ac si ageretur de pupillis oculorum suorum. Nihilominùs inter plures ineptias, & insanias, illud habet sani, quòd licèt viri multum conentur, nunquam tamen æquales esse poterunt, in amore circa plures uxores. Ex hoc verò convincitur non rectè, imò perversè illum polygamiam suis concessisse, cùm non possint in ea carere peccato injustitiæ, inæqualiter uxores amando, ob majorem ad unam, quàm ad aliam inclinationem. Quam ipsemet fatetur nullo modo posse evitari.

II. Videtur non solùm permittere cum Moyse sed etiam approbare, & commendare repudium contra præceptum Christi, dum asserit Deum abundè subministraturum tàm viro repudianti, quàm fœminæ repudiatæ ea, quæ ad vitam commodè transigendam requiruntur. Porrò repudium ex sua natura illicitum esse, satis constat ex illis verbis Christi: *Quod Deus conjunxit, homo non separet*. Sed circa repudium, vide Prodr. p. 4. c. 20. pag. 49.

III. Recoquit crambem, dum fabulatur Judæos petiisse à Moyse claram Dei visionem: ideòque fulgure ictos, & occisos, mox ad vitam revocatos fuisse. Cùm autem legem recipere detrectarent; Deum elevasse montem Synai super capita eorum, quasi eos oppressurum, nisi legem suam acceptarent. Hæc omnia jam superiùs tanquam figmenta, & mendacia, Pentateuchi testimonio rejecimus. His simile est illud, quod habetur de calumnia Judæorum contra Mariam, tanquam adulterii, vel stupri ream: quod Euangelio prorsùs repugnare dignoscitur.

IV. Negat Christum verè passum, & crucifixum fuisse: sed pro eo Imaginem, seu effigiem ipsius objectam Judæis in alio homine, quem verè illi crucifixerunt, & occiderunt. De hoc errore superiùs nonnulla dicta sunt: sed hìc ex professo illum confutandum suscepi repetens multa, quæ in Prodr. p. 3. c. 19. pag. 63. & sequentibus. Constat Diabolum, in Alcorano omnium ferè præteritarum hæreseon fæcem congessisse. Et quemadmodùm Christi divinitatem cum Ario oppugnavit: ita & veram ejusdem passionem, & mortem per crucem cum Manichæis, Marcionitis, & aliis hujusmodi monstris negavit. Nihil quippe illi tàm odiosum, & grave est, quàm Christi mors & passio, per quam illius regnum destructum est, & humanum genus ab ejus tyrannide liberatum, æternam salutem obtinuit. Quàm verò stulta, & contra omnem rationem, & veritatem hujusmodi hæresis sit; sequentibus argumentis clarè demonstratur.

I. Euangelistæ omnes apertissimè, & absque ulla verborum ambage, Christum passum, crucifixum, ac mortuum fuisse affirmant: alium pro eo suppositum fuisse existimandi ansam nullam nobis reliquerunt. Idem patentissimè, ac meridiana luce clariùs testantur libri omnes Testamenti novi, in quibus nihil frequentius, nihil certius, nihil clarius, quàm Christi passio, crucifixio, & mors in cruce proponitur. Itaut summæ dementiæ sit de hac veritate vel tantillum dubitare.

II. Præter Sacras Scripturas, Scriptores omnes cujuscumque nationis, qui inter Christianos floruere, & præsertim S. Patres, ab ipso Apostolorum ævo ad hæc usque tempora (si paucos illos, qui contrarium docuerunt, insanissimos homines excipias) Christum verè passum, crucifixum, & in cruce mortuum affirmaverunt.

III. Indubitatum semper hoc idem fuit apud Christianos Orthodoxos, & etiam apud plerosque heterodoxos: & hodiè nulla Christianorum natio, vel secta illud in dubium revocat. Idem affirmat, & confirmat Ismael filius Aly de Christianis temporis sui, in cap. de gente Christianorum, his verbis: واتفقت النصاري علي ان المسيح قتله اليهود وصلبوه وانه بعد ان قُتل وصُلب ومات عاش وراي شمعون الصفا وكلّمه واوصي اليه ثم فارق الدنيا وصعد الي السماء: *Et concorditer tenent Christiani, Christum occisum & crucifixum fuisse à Judæis: & postquam occisus, crucifixus, & mortuus fuit, revixisse, & apparuisse Simoni Petro, & alloquutum fuisse eum, & legavisse ei testamentum suum* (nimirùm constituisse eum Vicarium suum in terra) *deindè discessisse ab hoc mundo, & ascendisse in Cœlum*. Hactenùs testis Mahumetanus. Et sanè in symbolo fidei, quod Apostoli ipsi tradiderunt, & Christiani omnes per totum terrarum orbem ab eorum tèmpore ad hanc usque diem tenent & profitentur, inter alia habetur de Christo, quòd sit *passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus*. In symbolo quoque Nicæno, seu Constantinopolitano, quod Christiani omnes recipiunt, habetur: *Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est*.

IV. Hoc ipsum testatur, Quòd Christiani semper Crucem venerati sunt: & Christi Crucifixi imagines perpetuò in templis, in domibus aliisque in locis, præsertim magis conspicuis coluere. Loca etiam illa, in quibus passus, crucifixus, mortuus, & sepultus est, præcipuo semper honore venerati sunt. Id autem nunquam fecissent, neque facerent modò, si Judam, vel Titianum, vel alium nescio quem nebulonem sub imagine Christi crucifixum ac mortuum esse existimarent.

V. Accedit testimonium omnium Judæorum, qui, ut Alcoranus ipse testatur, sese Christum Jesum Filium Mariæ crucifixisse, & occidisse fatentur. Hodiè quoque, si interrogentur Judæi, quotquot per totum terrarum orbem dispersi reperiuntur, utrum Majores eorum Jesum Nazarænum, quem Christiani & Mahumetani etiam ut verum Messiam suscipiunt, ac venerantur, crucifixerint, & occiderint; omnes uno ore fatebuntur rem ita esse, & se ita credere, semperque omnes Judæos credidisse, & in libris suis ita scriptum reliquisse. Inter quos R. Moses filius Maymonis in lib. Judicum cap. 11. hæc scribit: *Jesus Nazarænus visus est esse Messias, & occisus est per domum Judicii & ille causa fuit, ut Israel destrueretur in gladio & dispergerentur reliquiæ ipsorum, & ut deprimerentur*. Et in lib. Sanhedrin distint. Nigmar Hadin: *Dixit Vlà: Jesus Nazarænus propinquus fuit Regno: & in vespere Paschæ crucifixerunt eum*.

VI. Cæteræ etiam gentes, præter Christianos & Judæos, hoc idem tanquam certissimum semper habuere. Cornelius Tacitus inter Romanos scriptores Ethnicos celeberrimus, loquens de Christianis à Nerone per summam injustitiam interfectis lib. 5. Annalium scribit: *Auctor nominis ejus Christus, qui Tiberio imperitante per Procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat*. Alios Auctores ejusdem rei assertores tanquam superfluos omitto. Admiranda igitur est stupiditas, seu veriùs stultitia & insania Mahumeti, & Mahumetanorum, qui rem tàm certam, & ab universo Orbe testatam, absque ulla prorsùs ratione, aut fundamento negare non vereantur. Porrò si eam negant, quia indecens erat Christo Crucem ac mortem pati: ita deberent negare tot Prophetas à Judæis occisos, variisque suppliciis affectos fuisse: & Mahumetum suum tàm indigna à Coraisitis, & aliis Meccanis sustinuisse & demum veneno à fœmina Judæa in harmo ovis hausto periisse. Nullus vir sapiens censet pœnam ullum dedecus afferre, quamtumvis turpis sit, & ignominiosa; si non propter culpam, sed propter virtutem inferatur. Imò nihil gloriosius est, quàm vel propter religionem, vel propter Reipublicæ salutem supplicia vel atrocissima, ac scelerosissimorum propria constanter perferre. Hic est sensus omnium prudentium, & ipsorum etiam Mahumetanorum. Si verò eam præcisè negant quia Jesus erat Messias, sive Christus: neque hoc potest aliquid subsidii illorum errori afferre præsertim quia ipsi credunt Christum fuisse hominem tantummodò, nec Mahumeto suo superiorem. Nos verò ex opposito, nimirùm hoc ipso, quòd erat Christus, probamus illum pati, ac mortem subire debuisse, quia id in Pentateucho, ac Prophetis prædictum fuerat, ut Christus ipse sæpiùs in Euangelio testatur, & Apostoli in suis libris confirmant. Luc. cap. 24. duobus discipulis euntibus in Emmaus, & dicentibus de illo; *Tradiderunt eum Summi Sacerdotes, & Principes nostri in damnationem mortis, & crucifixerunt eum*. Respondit Christus: *O stulti & tardi corde ad credendum in omnibus, quæ locuti sunt Prophetæ. Nonne hæc oportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam?* Et ibidem loquens

cum

cum omnibus Discipulis simul congregatis dixit: *Quoniam sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die*. In Actis Apostolorum cap. 3. dixit S. Petrus Judæis. *Deus autem qui prænuntiavit per os omnium Prophetarum pati Christum suum, sic implevit*. Et cap. 13. S Paulus loquens de Judæis, qui Christum interfecerant, dixit: *Nullam causam mortis invenientes in eum, petierunt à Pilato, ut interficerent eum: cùmque consummassent omnia, quæ de eo scripta erant, deponentes eum de ligno posuerunt in monumento*; Alia plura sunt in novo testamento loca, quæ hoc idem clarissimè testantur: in quibus afferuntur etiam vaticinia particularia, & figuræ, seu symbola de passione & morte Christi, quæ habentur in Pentateucho, & cæteris libris veteris Testamenti, quæ non est hìc otium referre. Quamobrem vel neganda sunt Euangelia, & cætera volumina ab Apostolis conscripta, tanquam à capite ad calcem falsa & conficta; id quod jam ostendimus nullo modo fieri posse: vel fatendum est, Christum verè passum, & mortuum fuisse.

Quòd si Mahumetani ea, quæ de Christi morte & passione scripta sunt; non ut realiter ac verè facta, sed ut apparenter tantùm ficta accipienda esse contendant: Respondebimus primò gratis hoc, & sine ullo prorsus fundamento affirmari 2. Si dum habemus disertissimis verbis in Euangelio, Judæos Christum Jesum comprehendisse, alligasse, flagellasse, occidisse: & dum Christus ipse pluries prædicit se hæc omnia passurum, & flagella, ludibria, crucem, mortemque subiturum: & Apostoli in Sacris libris absque ulla verborum ambage scribunt, Christum crucifixum, occisum, ac mortuum fuisse: si unquam hæc omnia intelligenda sunt, non de ipso Christo, sed de Juda, vel Titiano, vel alio nescio quo, cui Deus Christi similitudinem imposuerat; nihil jam certi, nobis erit in Sacris Scripturis: & eodem modo ea, quæ in illis scribuntur de Adam, de Noe, de Abraham, de Moyse, de David, de Salomone, & aliis; licebit asserere, non de Adam, vel de Abraham, vel de alio ex illis verè esse accipienda: sed de aliis, qui iisdem similes erant, intelligenda: neque enim ullum est fundamentum potius illud, quàm hoc asserendi. 3. Si Christus verè passus, & mortuus non esset, sed pro eo Judas, vel alius; falsò Sacræ Scripturæ nos docerent, Christum passione, ac morte sua homines redemisse, & pro eorum peccatis Sanguine suo Deo satisfecisse. Hanc enim causam passionis & mortis Christi afferunt divini scriptores tàm veteris, quàm novi Testamenti. Isaias cap. 53. loquens de Christo non solùm ex sententia Euangelistarum & Apostolorum, sed etiam veterum Hebræorum. *Vulneratus est* (inquit) *propter peccata nostra; attritus est propter scelera nostra: livore ejus sanati sumus: Posuit Deus in eo iniquitatem omnium nostrum*. S. Paulus ad Rom. cap. 5. *Christus, cùm adhuc infirmi essemus, secundum tempus pro impiis mortuus est*. Et *Reconciliati sumus Deo per mortem filii ejus*. Et cap. 8. *Proprio filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. Porrò juxta sententiam Mahumetanorum ita cogeremur hæc verba exponere: Proprio filio suo pepercit Deus, illum à Judæorum manibus liberando, & ad se in Cœlum assumendo: & pro eo tradidit Judam, vel Titianum ejus inimicos ac proditores. Verùm quis ad tàm ineptam expositionem risum teneat?

Possem hìc Veterum Doctorum Hebræorum testimonia producere, quibus asserunt Messiam, seu Christum pro salute populi sui, & pro genere humano redimendo, probra, tormenta mortemque passurum. Sed remitto lectorem ad Auctores, qui de hujusmodi argumento contra recentiores Hebræos scripsere. Pergo jam ad reliqua confutanda.

IV. Dum affirmat Mahumetus, nullum esse, vel futurum esse ex Scripturalibus, qui non sit crediturus in Jesum ante mortem suam: sive loquatur de Judæis, sive de Christianis; sive de morte Jesu, sive de morte ipsorum Scripturalium: vertant se quocumque velint in expositione hujus loci Interpretes Mahumetani, est apertissimum delirium, neque argumento vel ratione aliqua illud rejicere necessarium, vel operæ pretium puto, quòd omni prorsùs caret ratione ac fundamento. Illud tamen prætereundum non existimo, quòd *credere in Jesum* nihil aliud hìc esse putent, quàm cognoscere apertè, Jesum esse servum Dei, & legatum ejus, non autem Deum, vel filium Dei, hanc verò cognitionem nihil Scripturalibus ad salutem profuturam: cùm tamen communiter in Alcorano, credere in Deum, vel in Jesum, vel in Prophetas, aut Angelos, aut sacros libros, & alia hujusmodi, non accipiatùr nisi in bonam partem, itaut hujusmodi credulitas, sive fides semper proficua intelligatur ad salutem. Et non nisi ineptissimè, & contra omnem modum loquendi diceremus, Judæum, vel Mahumetanum aliquem ante mortem suam credidisse in Jesum, eòquòd hujusmodi Judæus, vel Mahumetanus antequam efflaret animam, agnovisset Jesum non esse Deum, neque Filium Dei, sed purum hominem, servum Dei, & legatum ejus: nihilque ei hujusmodi cognitionem ad salutem profuisse. Huc accedit Christianos jam credere in Jesum, uti oportet: nec posse in morte non credere, vel non cognoscere illum esse & hominem, & Filium Dei & Deum verum, quemadmodùm à sacris literis manifestissimè docentur.

V. Delirat Mahumetus, dum asserit Deum prohibuisse Judæis res bonas, quas anteà concesserat propter iniquitatem eorum. In lib. Levit. cap. 11. ubi Deus præscribit Judæis, quæ animalia sint ipsis licita, quæque illicita, nihil habetur de hac eorum iniquitate: sed quæ prohibentur, ex eo tantùm capite prohibentur, quia Deus ea immunda declaravit. Hæc autem erant ferè viliora, & quæ communiter comedi non solent: ut ex quadrupedibus canes, equi, asini, sues: ex volucribus aquilæ, gryphes, noctuæ, accipitres: ex piscibus ii, qui carent pinnulis, nempè deteriores cæteris: Item reptilia, ut lacertæ, serpentes, vermes: prætereà morticina, & alia hujusmodi, quæ præcipuè propter ipsorum immunditiam, qua diversa

hominum

hominum exprimunt vitia, prohibentur. At si hæc prohibitio ad puniendam Judæorum iniquitatem facta fuisset, animalium cæteris meliorum esse debuisset: ut vitulorum, hædorum, gallinarum, columbarum, turdorum, mugilum, thynnorum, & aliorum hujusmodi: potiùsque condemnandi erant ad vescendum animantibus vilioribus, ac deterioribus. Prætereà si ea, quæ superiùs enumeravimus, erant Judæis propter eorum iniquitatem, tanquam res bonæ, interdicta: cur Mahumetus asseclis suis porcum, morticinum, sanguinem, & alia quædam ex iis, quæ Judæis prohibita erant, interdixit? Certè non ob iniquitatem eorum hoc fecit, sed quia in ipsis immunditiam aliquam esse putabat; vel ut Judæos ita sibi benevolos efficeret. Sciant tamen Moslemi, hæc eadem animalia Judæis interdicta, non esse per se, & ex natura sua mala: Deus enim *vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona*: alioquin Noe, & posteris ejus ea non concessisset: sed ideò tanquam immunda Judæis à Deo prohibita sunt, quia, ut suprà dixi vitiorum quorumdam symbola gerebant, à quibus Deus populum suum cavere volebat, vel alias ob causas, quas non est opus hìc afferre.

VI. Postremò dum Mahumetus promittit Judæis, qui sunt stabiles in scientia, præmium magnum, nempè Paradisum, ut exponit Gelal: videtur manifestè approbare, unumquemque in religione sua salutem consequi posse. Vel enim Judæi isti legem suam observabant, vel Mahumetanam. Si hanc secundam; jam desierant esse Judæi. Si suam; non poterant cum Mahumeto & Alcorano convenire utpotè legi suæ adversantibus. Existimo tamen hos, de quibus hìc fit commemoratio, neque Judæos prorsùs fuisse, neque Mahumetanos; sed nebulones quosdam, qui ut Mahumeti gratiam sibi conciliarent, & fortassè ut illum meliùs sic deciperent, aut irriderent, nunc Judæi, nunc Moslemi personam induebant.

TEXTUS ALCORANI.

162 انا اوحينا اليك كما اوحينا الى نوح والنبيين من بعده واوحينا الى ابراهيم واسمعيل واسحق
ويعقوب والاسباط وعيسى وايوب ويونس وهرون وسليمن واتينا داود زبورا ۞ 163 ورسلا قد قصصناهم
عليك من قبل ورسلا لم نقصصهم عليك وكلم الله موسى تكليما ۞ 164 رسلا مبشرين ومنذرين
لئلا يكون للناس على الله حجة بعد الرسل وكان الله عزيزا حكيما ۞ 165 لكن الله
يشهد بما انزل اليك انزله بعلمه والملائكة يشهدون وكفى بالله شهيدا ۞ 166 ان الذين
كفروا وصدوا عن سبيل الله قد ضلوا ضلالا بعيدا ۞ 167 ان الذين كفروا وظلموا لم يكن
الله ليغفر لهم ولا ليهديهم طريقا الا طريق جهنم خالدين فيها ابدا وكان ذلك على الله يسيرا ۞
168 يا ايها الناس قد جاءكم الرسول بالحق من ربكم فامنوا خيرا لكم وان تكفروا فان لله
ما في السموات والارض وكان الله عليما حكيما ۞ 169 يا اهل الكتاب لا تغلوا في دينكم
ولا تقولوا على الله الا الحق انما المسيح عيسى ابن مريم رسول الله وكلمته القاها الى مريم وروح
منه فامنوا بالله ورسله ولا تقولوا ثلاثة انتهوا خيرا لكم انما الله اله واحد سبحانه ان يكون له
ولد له ما في السموات وما في الارض وكفى بالله وكيلا ۞ 170 لن يستنكف المسيح ان
يكون عبدا لله ولا الملائكة المقربون ومن يستنكف عن عبادته ويستكبر فسيحشرهم اليه
جميعا ۞ 171 فاما الذين امنوا وعملوا الصالحات فيوفيهم اجورهم ويزيدهم من فضله واما الذين
استنكفوا واستكبروا فيعذبهم عذابا اليما ۞ 172 ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ۞
173 يا ايها الناس قد جاءكم برهان من ربكم وانزلنا اليكم نورا مبينا ۞ 174 فاما الذين
امنوا بالله واعتصموا به فسيدخلهم في رحمة منه وفضل ويهديهم اليه صراطا مستقيما ۞
175 يستفتونك

175 يستفتونك قل الله يفتيكم في الكلالة ان امرا هلك ليس له ولد وله اخت فلها نصف
ما ترك وهو يرثها ان لم يكن لها ولد فان كانتا اثنتين فلهما الثلثان مما ترك وان كانوا اخوة
رجالا ونساء فللذكر مثل حظ الانثيين يبين الله لكم ان تضلوا والله بكل شي عليم

VERSIO LATINA.

162. Certè nos revelavimus tibi, sicut revelavimus Noe & Prophetis post eum; & *sicut* revelavimus Abrahæ, & Ismaeli, & Isaac, & Jacob, & Tribubus, & Jesu, & Job, & Jonæ, & Aaroni; & Salomoni, & dedimus Davidi Psalmos. 163. Et *misimus aliquos* legatos, quos jam enarravimus tibi anteà; & *aliquos* legatos, quos non enarravimus tibi: & allocutus est Deus Moysem alloquendo. 164. Legatos euangelizantes, & comminantes: ne fortè esset hominibus apud Deum argumentum, *quo se excusarent* post legatos *missos ad se*: & Deus est præpotens, sapiens. 165. Sed Deus testis est ejus, quod demisit ad te (*idest Alcorani*:) demisit illud cum scientia sua; & Angeli testes sunt: & Deus est testis sufficiens. 166. Porrò qui infideles sunt, & averterunt *alios* à via Dei; jam erraverunt errore longinquo. 167. Sanè qui infideles sunt, & iniquè egerunt, non erit ut Deus ignoscat illis, neque dirigat eos per viam *aliam*, nisi per viam gehennæ; perpetuò moraturos in ea semper: & erit hoc apud Deum facile. 168. O homines, jam venit ad vos Legatus cum veritate à Domino vestro: credite ergo: melius erit vobis. Quòd si increduli fueritis, profectò Dei est id, quod in Cœlis, & terra *existit*: & Deus est sciens, sapiens. 169. O Scripturales, ne limitem excedatis in religione vestra, neque dicatis de Deo nisi veritatem. Certè Christus Jesus filius Mariæ est legatus Dei, & Verbum ejus, quod immisit in Mariam, & Spiritus ab eo. Credite ergo in Deum, & legatos ejus: & ne dicatis Tres. Abstinete *ab hoc dicendo*: melius erit vobis. Porrò Deus est Deus unus. *a* Absit ut sit illi filius. Ipsius est id, quod *a* Laus ejus.
in Cœlis, & id, quod in terra *existit*: & Deus est sufficiens procurator *sibi ipsi sine ope filii*. 170. Non dedignabitur superbè Christus esse servus Dei: neque Angeli proximi *Deo dedignabuntur esse servi ejus*: & qui dedignabitur servitutem ejus, & in superbiam efferetur; congregabit eos omnes ad se *Deus in die Judicii*. 171. Porrò qui crediderint, & fecerint recta, persolvet eis mercedes suas, & augebit eos ex liberalitate sua. Qui verò dedignati fuerint *servire ei*, & superbè sese extulerint, puniet eos pœna atroci. 172. Et non invenient sibi extra Deum patronum, neque adjutorem. 173. O homines, jam venit ad vos evidens argumentum a Domino vestro: & demisimus ad vos lucem manifestam. 174. Porrò qui crediderint in Deum, & firmiter adhæserint illi: introducet eos in misericordiam *b* suam, & liberalitatem: & diriget eos *b* ex se.
ad se per viam rectam. 175. Quærent instrui à te. Dic *illis*: Deus instruet vos circa cognationes remotiores. Si vir *c* obierit, cui non sit proles, & habeat *c* perierit.
sororem; huic *debetur* dimidium illius, quod reliquerit: & ipse (*idest frater*) hæreditabit illam, si hæc non habuerit prolem. Quòd si fuerint duæ *sorores*; utrique *dabuntur* duæ tertiæ partes ex eo, quod reliquerit *frater*, quòd si fuerint *plures* fratres viri ac mulieres; masculo *dabitur* sicut portio duarum fœminarum. Declarat Deus vobis *hoc*, ne erretis: & Deus est in omni re sciens.

NOTÆ.

NOTÆ.

CLXII. *Salmos*] Arabicè زبورا Interpretatur Gelal. مكتوبا *Scriptum*, nempè Librum. Jahias كتبا *Scripturam* nempè psalmorum, ut ipse exponit.

CLXIII. *Aliquos legatos*]. Gelal روى انه تعالى بعث ثمانية الاف نبى اربعة الاف من بنى اسرايل واربعة الاف من ساير الناس ; *ex traditione habetur, Deum misisse octo millia Prophetarum: quatuor millia ex filiis Israel, quatuor millia ex cæteris hominibus*. Videtur accipere Prophetas pro legatis: licèt re vera hi ab illis distinguantur.

CLXIX. *O Scripturales*]. Alloquitur juxta Gelalem Christianos, admonens eos, ut caveant à ponendis tribus diis, & ab asserenda Christo divinitate.

Et Spiritus ab eo] Explicat Gelal. اى ذو روح منه idest, *habens Spiritum ab eo*. Et subdit. اضيف اليه تعالى تشريفا له وليس كما زعمتم ابن الله او الها معه او ثالث ثلاثة لان ذو الروح مركب والاله تنزه من التركيب عن نسبة المركب اليه : *refertur ad ipsum* (nempè Deum) *ad ipsius dignitatem indicandam: non tamen est, sicut putatis*, (o Christiani) *filius Dei, aut Deus unà cum ipso, aut tertius trium* (idest una ex tribus personis) *nam habens spiritum est quid compositum. Deus autem absit, ut sit compositus, aut prædicetur de eo compositio*, nempè tres esse Deos.

Ne dicatis Tres]. nimirùm ut exponit Gelal: الله وعيسى وامه *Deum, Jesum, & Matrem ejus*.

CLXXIII. *Jam venit ad vos evidens argumentum*]. Arabicè برهان est propriè argumentum demonstrativum, pro quo intelligit Gelal ipsum Mahumetum. quemadmodum pro luce manifesta Alcorani.

REFUTATA:

NOn immoror in refutandis ineptiis illis, quæ spectant ad enumerationem tot librorum, & præsertim Alcorani, qui finguntur traditi à Deo: neque tot legatorum, seu Prophetarum, quos ab eodem missos fuisse fingunt Mahumetani. Neque etiam hic repeto, quæ superiùs satis expendi contra ipsos Mahumetanos, nomina illa ab Alcorano Christo tributa, Verbi, & Spiritus Dei. Est enim hic locus proprius propugnandi contra Mahumetum, ac Mahumetanos mysterium ineffabile Sanctissimæ Trinitatis, quod non solùm Mahumetanis, sed & Judæis, & cæteris gentibus à Christiana fide alienis est lapis offensionis, & petra scandali. Et sanè negari non potest rem esse maximè arduam, & intellectui tàm humano, quàm Angelico incomprehensibilem, solaque Dei revelatione credendam.

Notandum tamen est Alcorani verba, juxta communem Moslemorum sapientum expositionem, nullo modo verum Sanctissimæ Trinitatis mysterium oppugnare, sed Arabum quemdam errorem, seu hæresim refutare. Etenim versu 169. superiùs posito: nimirùm يا اهل الكتاب لا تغلوا فى دينكم ولا تقولوا علي الله الا الحق ولا تقولوا ثلثة انتهوا خير لكم انما الله اله واحد: *O Scripturales, ne excedatis in religione vestra &c. neque dicatis Tres: abstinete ab hoc; nam melius erit vobis: quippe Deus est Deus unus.*

Et Sura 5. de Mensa §. vers. 82. لقد كفروا الذين قالوا ان الله ثالث ثلثة وما من اله الا اله واحد وان لم ينتهوا عما يقولون ليمسن الذين كفروا منهم عذاب اليم : *Infideles sunt, qui dicunt Deum esse Tertium trium: nam non est nisi Deus unus: & si non abstinuerint ab hoc modo loquendi subibunt hujusmodi infideles tormentum dolorificum*: utrobique explicat Gelaleddinus: لا تقولوا الالهة ثلثة الله وعيسى وامه : *ne dicatis esse tres Deos, nempè Deum, Jesum, & Matrem ejus*. Et addit وهم فرقة من النصارى : *& hi qui hæc dicebant, erant secta quædam Christianorum*. Neque enim hujusmodi impietatem omnibus tribuit Christianis. Eodem modo Jahias filius Salami, & Mohammedus filius Abdallahi ex auctoritate Cotadæ لقد كفر الذين قالوا ان الله ثالث ثلثة

قال

قال قتادة قالوا عيسى اله وامه اله والله اله : *Sunt infideles, qui dicunt, Deus est Tertius Trium: dixit Cottada. Hi sunt qui dicebant: Jesus est Deus, & Mater ejus est Deus, & Deus est Deus.* Eodem modo Bedavius: لا تقولوا ثلثة اي الالهة ثلثة الله والمسيح ومريم: *Ne dicatis Tres, idest tres Deos, nempè Deum, Christum, & Mariam.* Sed posteà subdit, quasi Christianos ab imposito ipsis errore purgaturus: لا تقولوا ثلثة ان صح انهم يقولون الله ثلثة اقانيم الاب والابن والروح القدس ويريدون بالاب الذات وبالابن العلم والروح القدس الحياة : *Neque dicatis esse tres Deos, nam constat ipsos Christianos dicere, Deum esse tres personas: Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum. Intelligunt autem per Patrem, Essentiam: Per Filium, Scientiam: & per Spiritum Sanctum, Vitam.* Perperam quædam habet ex errore Jacobitarum. Verùm nihil hic contra Christianos, qui neque tres Deos adorant, neque Mariam dicunt esse Deum: esto re vera fuerit olim in Arabia hæresis Collyridianorum circa annum Christi 395. de qua agit S. Epiphanius. Hi collyridem, seu placentam Mariæ Virgini in sacrificium, non secus ac si Deus esset, offerebant. In hac autem Secta solæ ferè erant mulierculæ. De hac eadem hæresi meminit Georgius Almacinus: Eutychius Patriarcha Alexandrinus, uterque Christianus: Abu-nazar, & Ahmedus filius Abdolhalimi, uterque Mahumetanus: sed hic ultimus addit وهذه الفرقة قد بادت *hæc verò secta jam prorsùs abolita est.*

Nihilominùs, quia alii censent in his Alcorani locis verè negari mysterium Sanctissimæ Trinitatis, & saltem Mahumetani illud acerrimè oppugnant, ac detestantur: ego hic illud contra ipsos, quantum illorum captus patitur, defendere, ejusque veritatem asserere conabor.

Duo verò, eaque apud omnes certissima, supponenda sunt. Primum: Quotiescunque admittitur, aliquam religionem veram esse, & à Deo institutam; & hoc argumentis sufficientibus probatur: admittenda etiam esse omnia illa, quæ in hujusmodi religione à Deo revelata esse certò creduntur. Secundum, multa esse à Deo revelata, quæ licèt non solùm à Christianis, sed etiam à Judæis, & Mahumetanis certissima credantur; nihilominùs naturalem omninò superant intelligentiam, nec ullo modo possunt comprehendi, & multò minus per intrinsecas rationes positivè probari. Sunt enim prorsùs supra naturam; cujusmodi est resurrectio mortuorum post resoluta corpora in terram ac cinerem: est enim naturale axioma, à privatione ad habitum non dari regressum: & oppositum est contra naturam. Nihil tamen ex his involvit contradictionem: nam si hoc esset, convinceretur manifestæ falsitatis, & omnimodæ impossibilitatis: ut si diceremus, Deum esse unum, & non esse unum: satis est, si possimus ea ab omni contradictione, & impossibilitate defendere contra Adversarios, imò & aliquibus congruentiis probare.

His præmissis, dicimus Sanctissimæ Trinitatis mysterium non posse à Mahumetanis rationabiliter negari: tum quia creditur ab illa religione, quam veram esse, ex ipsorum etiam testimonio superiùs probavimus: tum quia à Deo revelatum fuisse, efficaciter inferiùs ostendemus: tum demum quia nullam involvit contradictionem, aut impossibilitatem respectu infinitæ perfectionis divinæ.

Sed videamus quibus argumentis mysterium hoc oppugnent Moslemi ex verbis Ahmedi filii Abdolhalimi parte 2. Apologiæ contra Christianam religionem, ex Arabico idiomate fideliter translatis. *Unum*, inquit, *petimus à vobis, ad quod oportet vos respondere. Radix illius, quod asseritis de cultu trium personarum, quæ juxta vestram opinionem redeunt ad unam substantiam, nempè divinitatem; quænam est? & unde accepistis illam? & quis vobis præcepit eam? & in quo libro sacro revelata est? & quis Propheta meminit illius? & quod dictum Christi persuadet vobis illam? An verò aliud fundamentum illius habetis, nisi id, quod referente discipulo Matthæo, dixit Christus,* (super quem sit pax) *discipulis suis, cùm voluit discedere ab eis, videlicet: Ite, & baptizate homines in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti? Horum autem verborum sensus ad hoc, ut sit sanus, exigit, ut sententia collecta ex iisdem verbis, importet, ut conferantur illis omnes benedictiones Dei, & benedictio Prophetæ illius Christi, & Spiritus Sancti, per quam confirmantur Prophetæ & Apostoli. Videmus autem vos, cùm vultis alter alteri benè precari: dicere: Oratio Sancti talis sit tecum. Et per orationem intelligitur fausta apprecatio. Et similiter Nomen Prophetæ talis adjuvet te in negotiis tuis. Et sicut dixit Deus benedictus & excelsus. O fideles obedite Deo, & legato, & Præfectis vestris Moslemis. Dicemus ne propterea hosce omnes esse deos? Sed concedamus horum verborum sensum alium esse ab eo, quem diximus, aut Christum faustæ memoriæ intendisse per illa id, quod ipse tantùm novit: quare vos eò devenistis, ut diceretis illum voluisse asserere, hæc nomina, quatenùs ea retulit ad Deum Optimum Maximum, esse deos: & constituistis illi personas; unicuique eorum nominum personam peculiarem tribuentes, cùm ipse sit una tantùm persona? Et unde eruistis id, quod associastis cum Deo interpretatione non sana? Cùm autem dicitis de tribus personis, unamquamque habere suam essentiam: necessariò fatemini unamquamque personam vivere, audire, scire videre, sapere separatim per essentiam suam*

 quem-

quemadmodùm de Christo dicitis, quòd sedeat à dextris Patris sui. Videmus porrò vos ideò duas personas cum Deo posuisse, quia Deus est sapiens, & vivens. Et sapientiam quidem ejus appellatis Verbum, quod est Christus; vitam autem ejus, Spiritum Sanctum. Hæc porrò sunt attributa Dei, quibus multa alia similia reperiuntur: vocatur enim mitis, sciens, audiens, videns, vivens, potens: & similiter Dominus noster benedictus, & excelsus. Quamvis attributa, quæ ei damus, non assequantur attributa ejus, neque attingant rationem gloriæ ejus, nisi per similitudinem, & parabolicè, propter magnitudinem, excellentiam, & gloriam ejus, quæ nulli alii conveniunt. Vos autem fecistis eum personas, quarum unaquæque habet vitam & Sapientiam, & cætera attributa juxta illud, quod habet: neque est persona ex illis habens attributum, nisi etiam exigat, juxta dictum vestrum, ut sit attributum, sicut ipsa. Quòd si essent istæ personæ Dii, certè omnia attributa essent Dii, cùm sint ex substantia Dei. Necesse est itaque, ut unumquodque attributum singularum trium personarum sit Deus, sicut ipse, cùm sit ex substantia ejus. Magnus igitur hìc patebit campus ad multiplicandos Deos, itaut res processura sit in infinitum. Cùm autem dicitis tres personas esse in Cælo ex substantia æterna, nonne cogimini fateri tres Deos? Personæ enim sunt individua demonstrabilia ac determinata. Alioqui quam probationem affertis hujus rei? Vos autem dicitis in quibusdam vestris ratiocinationibus, tres personas redire ad unum; nec divisas, nec separatas: & assimilatis eas in collectione earum, & in eo, quod apparet ex ipsis, Soli. Jam verò scimus vos fateri in symbolo fidei vestræ, Christum esse Deum, & hominem simul unitos: & ipsum ascendisse in Cælum, & sedere ad dexteram Patris sui. At verò qui sedet ad dexteram alterius, nonne est ab eo distinctus, & separatus? Quomodò ergo ponetur mensura huic dicto, aut vera, ac sana erit in eo constitutio religionis? Similitudinem autem solis, quam attulistis, jam ante clarè ostendimus esse futilem ac vanam ad probandum, quod intenditis, neque currere paritatem in utroque. Præterea invenimus vos dicere de significatione Trinitatis illud, quod vobis eam persuasit, esse id, quod refertis scripsisse Matthæum discipulum in Euangelio, dictum à Christo discipulis suis: Pergite in regiones, & baptizate homines in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Et vos sanè excogitastis in his verbis intellectibus vestris, & dixistis, hunc esse eorum sensum, quòd ubi certum fuerit, mundum fuisse de novo productum, scitis fuisse aliquem, qui eum produxit: & hunc concipitis primò esse Ens existens; deindè vivens, deindè rationale. Ens quippe dividitur in vivens, & non vivens: vivens autem in rationale, & irrationale. Atque etiam hoc scitis, vivens rationale habere vitam, & rationalitatem præter se in persona, seu supposito: & utramque esse in substantialitate. In hoc autem dicimus vobis: Cùm fuerit Vivens, habens, vitam, & rationalitatem, dicite nobis de illo: Asseritisne illud esse potens, & excellens; an verò infirmum ac vile? Si dicatis esse potens & excellens; respondebimus: Constituite illi potentiam, & excellentiam, sicut constituistis illi vitam, & sapientiam; & rationalitatem. Quòd si dicatis: Non cogimur ad hoc, quia est potens per se & excellens per se: respondebimus: Eodem modo dicere cogimini, quòd sit vivens per se. Neque dubium est per hoc de vanitate Trinitatis. Quòd si ita non est, assignetur discrimen: atqui nullum potest discrimen afferri.

Hæc sunt, quæ à Mahumetano Doctore à Christianis apostatis perversè instructo, contra Sanctissimæ Trinitatis mysterium afferuntur. Alia etiam argumenta producit, ubi Christi divinitatem oppugnat. Ad quæ suo loco respondebimus. Nunc ad jam proposita, quæ partim ab auctoritate, partim à ratione petuntur, respondeamus.

Petit primò à nobis Ahmedus, ex quibusnam Sacrarum Scripturarum libris; vel ex qua Prophetarum, vel Apostolorum, vel ipsius Christi auctoritate, Sacrosanctæ Trinitatis mysterium eruerimus. Et supponit nos nullum aliud illius fundamentum habere, quàm verba illa Christi ad discipulos apud Matthæum cap. ult. *Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eas in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.*

Respondemus primò: Quamvis nullam aliam præter illam auctoritatem haberemus, deberet tamen sufficiens existimari: quia per ea Christi verba Sacrosanctum hoc mysterium nobis manifestari, Christianorum magistri, & Doctores ex ipsius Christi, & Apostolorum traditione perpetuò docuerunt. Porrò illum esse alicujus Sacrorum librorum legitimum sensum, quem ex constanti, & perpetua traditione majorum semper tenuit religio illa, cui à Deo traditi sunt Sacri libri, in quibus sententia illa reperitur, nemini est dubitandum: eoque magis: quia, ut superiùs vidimus, Mahumetus judicium de Pentateucho Judæis, de Euangelio autem Christianis docet esse committendum. Nos quoque, si Alcoranum à Deo traditum esse crederemus; si qua in illo essent, quæ nunquam interrupta traditione à Mahumeto, vel à discipulis ejus recepta, Moslemi ipsi communi assensu tali vel tali modo intelligenda esse judicarent, quamtumvis verba alium propè sensum exigerent, nullatenùs ipsis adversaremur. Non negamus sanè, aliquandò sub pluribus particulis conjunctivis contineri disparia, sicut probat exemplum ab Ahmedo allatum: *Obedite Deo, & Legato, & Præfectis vestris*: hoc tamen loco certissimè credimus sub nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti tres divinas personas unius essentiæ nobis proponi, quia ita Apostoli, & eorum discipuli ex Christi documento tradidere, & Christiani omnes communiter semper tenuere.

Respondemus secundò; Non ex allatis tantùm S. Matthæi verbis, ad hoc ineffabile mysterium credendum nos adduci: sed ex aliis etiam multis tum veteris, tum novi Testamenti sententiis; & prætereà ex doctrina ipsorum Hebræorum antiquiorum, qui hoc Trinitatis Arcanum verbis minimè obscuris tradidere. Huc accedit, omnia loca illa Scripturarum, quæ probant

bant Christum esse verum Filium Dei, probare quoque mysterium Trinitatis. Nam positis duabus personis, nimirùm Patre & Filio; nulla potest esse repugnantia, vel difficultas circa Spiritum Sanctum.

Sunt autem in veteri Testamento præcipua loca, quæ tres in una essentia divinas personas reperiri non obscurè ostendant hæc quæ sequuntur.

Isaiæ cap. 48. *Accedite ad me, audite hoc: non à principio in abscondito locutus sum: ex tempore antequam fieret, ibi eram: & nunc Dominus misit me, & Spiritus ejus*. Loquitur hìc Deus, ut patet ex verbis præcedentibus, & subsequentibus: & ex eo quod dicit. *Ex tempore antequam fieret ibi eram*: nimirùm ab æterno eram; Deus enim fuit ab æterno. Exponunt Hebræi: *Ex tempore esse ejus*: scilicet traditionis legis in monte Syna, *ibi eram*, nimirùm in Syna. Ita R. Salomon ex consensu Doctorum Hebræorum. Sed fallitur, dum fingit, Isaiam hìc loqui de se ipso, quasi fuerit in monte Syna, quandò data fuit lex à Deo. Certè R. Jose, & R. Hathan referunt hæc verba ad Deum; qui tamen dicit se missum fuisse à Domino Deo, & à Spiritu ejus. In quo vides manifestissimè exprimi tres divinas personas.

Psalmo 33. *Verbo Domini Cœli firmati sunt, & Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*. Tres etiam hoc loco in creatione Cœlorum divinæ personæ enumerantur: *Dominus*, nempè Pater: *Verbum*: scilicet Filius: & *Spiritus*, scilicet Sanctus. Et ita in Berescith Rabbah R. Moses Haddarsan allegat R. Eliezer dicentem. *Non est creatus mundus, nisi per Verbum Domini, sicut dictum est. Psal. 33. In Verbo Domini facti sunt Cœli. R. Simeon dixit: Spiravit, vel sufflavit Deus Spiritu oris sui, & creatus est Mundus, sicut dictum est: Et Spiritu oris ejus omnis virtus eorum*.

Conatur Ahmedus eludere hanc Davidis auctoritatem. Primò quia non dicitur, Verbum Domini, vel Spiritum Domini creasse Cœlos, sed Dominum creasse Cœlos verbo & Spiritu suo. Secundò quia Verbum & Spiritus Dei sunt ejus attributa, sicut scientia & potentia: attributa autem sunt pura nomina, neque sunt res Deo superadditæ, vel ab ejus essentia separatæ, vel realiter distinctæ: quamobrem non dicimus Deus & scientia ejus creavit: vel Deus, & potentia ejus creavit. Tertiò. Si per Verbum, & Spiritum intelligatur Christus, aut res aliqua unita cum humanitate ejus, Christus totus est creatus; & Deus solus est Creator. Quartò Oratio & cultus dirigitur ad Deum Creatorem, non ad aliquod attributum ejus: & propterà omnes homines dicunt: O Deus, ò Domine noster, ò Creator noster miserere nobis, & parce nobis: neque est ullus qui dicat: O sermo Dei; vel, ò potentia Dei, sive, ò voluntas, seu, ò scientia Dei parce nobis, & miserere nobis: Quintò. Nullo modo dici potest, quòd David per Verbum Dei intelligat Christum: Christus enim in sententia omnium hominum est nomen humanitatis, quamvis apud Christianos importet divinitatem, & humanitatem simul unitas. Porrò hæc unio, cùm sit de novo producta, dici non potest Verbum illud, quo creati sunt cœli & terra, esse Christum: quandò enim hæc creata sunt, divinitas non erat unita humanitati, & per consequens nondum erat Christus.

Responsio adæquata ad hæc Ahmedi argumenta pendet ex iis, quæ infrà dicenda sunt, cùm ineffabile hoc mysterium pro modulo nostro explicabimus. Nunc breviter dicimus, aliud esse personas in Deo, aliud attributa. Personæ enim habent inter se oppositionem relativam: ut Pater & Filius: Spirator, & Spiratus. Attributa verò nullam habent hujusmodi oppositionem veram, & realem. Deindè dicimus, aliud esse in Deo Verbum personale, & scientiam vel sapientiam personalem; aliud verbum, scientiam, & sapientiam essentialia. Prima dicuntur tantùm de filio, seu de secunda persona: Secunda de Deo simpliciter & absolutè, & consequenter de omnibus, ac singulis personis. Eodem modo loquendum est de Spiritu Sancto: cùm enim accipitur personaliter, dicitur tantùm de tertia persona; cùm verò essentialiter, dicitur simpliciter de Deo, ac de omnibus, & singulis personis. Porrò Verbum sive personale, sive essentiale semper fuit in Deo, etiam ante unionem cum humanitate in Christo: sicut affirmat S. Joannes cap. 1. *In principio* (idest ab æterno) *erat Verbum*: & ut habetur in symbolo fidei; *Erat ante omnia sæcula*. Quamobrem potuit per Verbum creari cœlum & terra: antequam uniretur cum natura humana in Christo. Illa verò objectio, quòd non dicatur, Verbum creavit; sed Deus Verbo creavit: satis frivola est: nam dicimus: Regem facere aliquid per suum legatum; & tamen legatus etiam facit. Et homo operatur manu, & tamen manus etiam operatur. Et in sacris Scripturis centies dicitur, manus vel brachium, vel dextera Dei aliquid facere. Et loquendo etiam de Personis, non raro operatio tribuitur directè Verbo, Vel Spiritui Dei. Ut Isaiæ cap. 55. *Verbum meum, quod egredietur de ore meo, non redibit ad me vacuum: sed faciet quæcumque volui, & prosperabitur in his, ad quæ misi illud*. Et Job cap. 26. *Prudentia ejus percussit superbum: Spiritus ejus ornavit Cœlos*. Ita enim legitur in Vulgatis latinis, licèt in Hebraicis, & Græcis aliter habeatur. Sed non desunt alia hujus rei exempla etiam in Græcis & Hebraicis.

Nec minùs frivolum est illud, quòd cùm oramus non dicimus: O Verbum Dei, vel o scientia Dei, miserere nobis, & parce nobis. Nam in iisdem Scripturis manifestum est, invocari à Prophetis Deum per ejusdem attributa, quibus operationes etiam directè tribuuntur: ut cum Isaiæ cap. 51. dicitur *Consurge, consurge, induere fortitudinem brachium Domini: Consurge sicut in diebus antiquis, in generationibus sæculorum. Nunquid non tu percussisti superbum, vulnerasti draconem? Nunquid non tu siccasti mare &c.* Hìc certè *brachium Domini*, sive sit attributum potentiæ, sive persona Verbi, vel filii; invocatur à Propheta, & tribuuntur illi operationes in recto. Et quidem cùm Dei attributa non sint aliquid realiter distinctum à Deo, sed sint ipsemet Deus (ut Ahmedus contra communem Mahu-

metanorum sententiam fatetur) idem erit dicere, *Deus adjuva me*: ac *sapientia*, vel *bonitas Dei adjuva me*: & ideò, sicut Deus, ita etiam attributa illius poterunt invocari. Sed pergo ad alia loca.

Genesis cap. 18. habetur, Deum apparuisse Abrahæ juxta quercum Mambre: quem ita Scriptura describit: *Et ecce tres viri steterunt juxta eum*. Mirum quòd dicat, Deum fuisse tres viros: & quòd Abraham loquatur cum illis, nunc tanquam cum uno, & unum adoret: nunc tanquam cum pluribus; ita enim scribitur: *Et vidit, & cucurrit in occursum eorum ab ostio Tabernaculi, & incurvavit se in terram, & dixit: Domine mi, si inveni gratiam in oculis tuis, ne quæso transeas à Servo tuo. Tolletur nunc parum aquæ, & lavate pedes vestros, & requiescite sub arbore*. De iisdem etiam Moyses loquitur nunc ut de uno, nunc ut de multis; & tamen vocat eos nomine יְהוָה proprio unius & veri Dei: & nunc habet, *& dixit*: nunc verò, *& dixerunt*: nunc Deum appellat, nunc viros. Manifestè hìc elucet mysterium Sacrosanctæ Trinitatis, in qua unus idemque Deus in tribus personis agnoscitur, & adoratur.

Isaiæ cap. 6. Duo Seraphim alternis vocibus clamabant: *Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum*. Hac trina iteratione *Sanctus* cum unico nomine: *Dominus*, ostenditur non obscurè Unitas divinæ essentiæ cum Trinitate personarum.

Idem Isaias cap. 34. introducit Deum dicentem. *Quia os meum ipsum præcepit, & Spiritus ejus ipse congregavit ea*. Hìc habemus personam Patris loquentis: personam Filii significatam in ore, vel verbo oris ejus: & personam Spiritus Sancti significatam in Spiritu oris ejus.

In his locis innuitur Trinitas Personarum simul acceptarum in unica divina essentia. Innumera verò sunt loca, in quibus singillatim asseritur Divinitas uniuscujusque personæ præsertim secundæ, nempè Filii, de qua peculiaris erit disputatio.

In novo Testamento clariora & apertiora testimonia sunt de hoc incomprehensibili arcano. Præcipua hìc subjicio.

Matthæi cap. 3. sic habetur: *Baptizatus autem Jesus, confestim ascendit de aqua: & ecce aperti sunt ei Cæli, & vidit Spiritum Dei descendentem sicut columbam, & venientem super se: & ecce vox de Cælis dicens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui*. Hìc expressam habemus trium divinarum personarum mentionem: nempè Patris loquentis, Filii dilecti, & Spiritus Sancti descendentis. Omitto verba illa cap. ult. ejusdem Matthæi, quæ dixit Christus discipulis suis: *Euntes ergo, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*: nam super jam illa produximus.

Joannes in Euangelio cap. 14 *Dixit Jesus discipulis: Si diligitis me, mandata mea servate: & ego rogabo Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis*. Hìc etiam dilucidè apparet mysterium Trinitatis, dum inducitur Pater, qui dat, Filius, qui rogat, Spiritus Sanctus, qui mittitur.

Idem epist. 1. cap. 5. *Tres sunt, qui testimonium dant in Cælo: Pater, Verbum, & Spiritus Sanctus: & hi tres unum sunt*. Nihil clariùs dici potuit.

Paulus ad Corinth. Epist. 2. cap. 13. *Gratia Domini nostri Jesu Christi, & charitas Dei, & communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis. Amen*. Habentur hìc quoque manifestè ac distinctè tres personæ. Nec refert, quòd persona Filii ante personam Patris ponatur: nam ut ait S. Athanasius: *In hac Trinitate nihil prius est, aut posterius, nisi ratione tantùm originis*.

Hæc sanè, & alia hujusmodi testimonia plurimum ad hoc mysterium comprobandum conducunt. Argumentum tamen præcipuum & firmissimum illud est; quòd in sacris Scripturis frequenter reperiuntur hæ tres divinæ Personæ sive sub nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, sive sub aliis æquivalentibus appellationibus, vel etiam tantùm sub nomine Dei, vel Domini per notionales operationes ab invicem distingui; cujusmodi sunt, gignere & gigni: mittere & mitti; procedere unum ab alio, & similes. Et quidem juxta Philosophos, operationes dicuntur de supposito vel persona: & consequenter operationes distinctæ ostendunt personas distinctas, ut benè notat etiam Ahmedus in eo, quod nos confitemur Filium sedere ad dexteram Patris. Ita verò de unaquaque harum trium personarum loquuntur Scripturæ, ut de vero Deo: tribuunt enim illis nomina, & operationes, quæ non conveniunt nisi Deo. Cùm autem non possint esse plures Dii, sed necessariò sit unus Deus, hinc cogimur in una essentia divina tres personas credere, quæ per oppositiones relativas realiter distinguantur inter se, licèt cum essentia identificentur. Si hæc Mahumetanis difficilia videntur, Deum attendant, qui ea revelavit, non autem redarguant nos, qui ea Deo revelanti credimus, & veneramur.

Porrò de prima Persona, quæ ut plurimùm absolutè *Deus* appellatur, quia est origo cæterarum divinarum Personarum: (licèt etiam Patris nomine, præsertim in novo testamento frequentissimè exprimatur) nulla potest inter nos & Mahumetanos esse controversia. De secunda verò Persona, quæ Filius, & Verbum communioribus nominibus nuncupatur, patebit inferiùs, cùm de Christi divinitate erit agendum. De Spiritu Sancto, qui est tertia Persona satis clara sunt in sacris Libris testimonia, quorum præcipua hìc recensebo.

Job cap. 33. *Spiritus Dei fecit me: & spiraculum Omnipotentis vivificavit me*. Non est dubium, quin facere hominem, & vitam ei dare sit solius Dei.

II. Reg. cap. 23. Dixit David. *Spiritus Domini locutus est in me, & sermo ejus super linguam meam*. Quis dubitet, loqui per Prophetas esse solius Dei?

Psalmo 138. *Quò ibo à Spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si ascendero in Cælum, tu illic es &c*. In his verbis fit mentio non solùm Spiritus Sancti, sed etiam Patris, cum quo

quo loquitur David: & Filii, qui est velut facies, & imago Patris: & omnibus tribuitur id, quod soli Deo convenit, nempè esse ubique, & omnia ubique inspicere.

Joel. cap. 2. Dicit Deus: *Effundam Spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri &c. & dabo prodigia in Cælis &c.* Spiritus effusus à Deo super omnem carnem, per quem prophetant homines, & prodigia operantur, non potest esse nisi Deus: nulli enim Angelo, vel creaturæ ista conveniunt.

In Euangelio Marci cap. 3. dixit Christus: *Qui blasphemaverit in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem in æternum, sed reus erit æterni delicti.* Hìc sanè necessarium est fateri, Spiritum Sanctum esse Deum, cùm ex doctrina quoque Alcorani, & Mahumetanorum, peccata irremissibilia sint ea tantùm, quæ sunt contra divinitatem. Et ideò dicunt ipsi, peccatum الشرك: idest *Associationis*, quo violatur unitas Dei, nunquam esse à Deo remittendum, cùm cætera omnia veniam tandem sint consecutura.

In Actis Apostolorum cap. 5. Dixit Petrus ad Ananiam: *Anania, cur tentavit Satanas cor tuum, mentiri te Spiritui Sancto? Non es mentitus hominibus sed Deo.* Hìc patet Spiritum Sanctum esse Deum: alioquin non esset bona illatio Petri. Nam posito etiam, quòd Spiritus Sanctus esset Gabriel, ut volunt Mahumetani, & gereret personam Dei; debuisset dicere Petrus: Non es mentitus Angelo, sed Deo.

Ibidem cap. 10. *Quia & in nationes gratia Spiritus Sancti effusa est.* Hìc si Spiritum Sanctum intelligas alium, quàm Deum, ineptè, imò impiè intelliges: solùm enim gratia Dei effunditur in homines.

Ibidem cap. 13. *Ministrantibus autem illis Domino, & jejunantibus, dixit illis Spiritus Sanctus: Segregate mihi Saulum & Barnabam, in opus, ad quod assumpsi eos. Et ipsi quidem emissi à Spiritu Sancto abierunt Seleuciam.* Quis potest assumere homines ad Apostolatum, & mittere eos, quò vult, nisi Deus?

Ibidem cap. 28. Dixit S. Paulus: *Benè Spiritus Sanctus locutus est per Isaiam Prophetam ad Patres nostros dicens: Vade ad populum istum, & dic ad eos: Aure audietis, & non intelligetis &c.* Atqui hæc verba in Isaia cap. 6. habentur dicta à Deo ad eumdem Isaiam, qui ita loquitur: *Et audivi vocem Domini dicentis: Quem mittam, & quis ibit nobis? Et dixi: Ecce ego, mitte me. Et dixit: Vade, & dices populo huic: Audite audientes, & nolite intelligere.* Ergo manifestissimè Spiritus Sanctus est Deus. Et notanda sunt verba illa Dei: *Quem mittam, & quis ibit nobis?* In quibus primò tanquam unus, & deindè tanquam plures loquitur ad notandum mysterium Unitatis & Trinitatis Dei: & ad ostendendum etiam omnia opera ad extra (ut loquuntur Theologi) communia esse omnibus Personis divinis: quamvis ex ea ratione, quam inferiùs adducam, magis uni, quàm alteri tribuantur.

Epistola 1. ad Corinth. cap. 2. *Spiritus enim omnia scrutatur, etiam profunda Dei. Quis enim hominum scit, quæ sunt hominis, nisi Spiritus hominis, qui in ipso est? Ita & quæ Dei sunt nemo cognovit, nisi Spiritus Dei.* His verbis apertissimè ostenditur, Spiritum Sanctum esse Deum: nemo enim potest penetrare & cognoscere omnia secreta Dei, nisi Deus ipse. Et sicut inter hominem, & Spiritum hominis est realis distinctio, saltem inadæquata; ita necesse est inter Personam Patris, & Spiritus Sancti esse aliquam veram, & realem distinctionem: quæ sanè non potest esse distinctio inter partem & totum, quia Deus non habet partes: quare sequitur, ut sit distinctio personalis, & relativa tantùm. Quòd si nulla esset distinctio inter Deum, quatenùs dicitur de Persona Patris, & inter Spiritum ejus; inepta & impropria esset locutio S. Pauli; diceret enim idem per idem.

Ibidem cap. 6. *An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt Spiritus Sancti, qui in vobis est, quem habetis à Deo & non estis vestri?* Templum nulli creaturæ tribui potest, sicut nec sacrificium, quod in templo offertur, cùm utrumque sit proprium Dei: sequitur ergo Spiritum Sanctum esse Deum.

Ibidem cap. 12. *Alii quidem per Spiritum datur sermo sapientiæ: alii autem sermo scientiæ secundum eumdem Spiritum: alteri fides in eodem Spiritu: alii gratia sanitatum in uno Spiritu: alii operatio virtutum: alii Prophetia &c. Hæc autem omnia operatur unus atque idem Spiritus, dividens singulis prout vult.* Quid clarius dici poterat ad probandam Spiritus Sancti divinitatem? Quis enim potest hæc omnia dividere & elargiri creaturis sicut vult, & pro suo libito, nisi solus Deus? Hæc pauca sufficiant ad ostendendum, quàm falsò dixerit Ahmedus, Christianos nullum habere testimonium in Sacris Scripturis, ad sacrosanctæ Trinitatis mysterium asserendum.

Secundum Ahmedi argumentum contra hoc idem mysterium erat hujusmodi: Si Sapientia, seu scientia, & vita constituunt duas personas in Deo præter personam Patris, nempè Filium & Spiritum Sanctum: cùm Deus sit non solùm sapiens & vivens, sed justus, & misericors, & videns, & audiens, & potens; multò plures personæ, quàm duæ reperientur in Deo: nulla enim est major ratio, cur sapientia & vita constituant personas: & non item justitia, & misericordia, & visus, & auditus, & potentia, & alia plura attributa.

Ut huic objectioni respondeam, suppono primò, Deum habere intellectum & voluntatem: alioquin careret scientia, & libertate. suppono secundò actus intellectus & voluntatis divinæ esse quidem immanentes & simul essentiales ac notionales; intellectio & volitio essentiales purè & secundum se præcisè consideratæ, sunt quidem communes omnibus divinis personis, ad eòque non sunt processiones, nec principia processionum unius personæ ab alia; actus verò notionales nihil aliud sunt, quàm ipsi actus essentiales intelligendi & amandi, ut connotantes, & sibi identificantes relationes originis proprias personarum producentium, & ab hujusmodi relationibus notionales denominantur, & sunt ipsæ-

ipſæmet activæ origines, ſeu activæ proceſſiones divinarum perſonarum ad intra. Certum enim eſt, Deum cognoſcere & amare ſe ipſum, & cognoſcere etiam & amare creaturas. Reſpectu horum actuum eſſentialium dicuntur de Deo varia attributa ut juſtitia, miſericordia, ſcientia, providentia. Reſpectu illorum actuum notionalium oriuntur in Deo proceſſiones, relationes, & Perſonæ divinæ; ſicut enim homo cognoſcendo ſe ipſum producit verbum, ſeu conceptum mentis, ideſt efformat mentalem imaginem illius, quod cognoſcit, nempè ſui ipſius: ita Deus cognoſcendo, & intelligendo ſeipſum, producit Verbum, ſeu vitalem imaginem ſui ipſius, quam vocamus Filium, quia vivens oritur a vivente in ſimilitudinem naturæ. Per hoc autem Deus quatenùs generat, dicitur Pater; quatenùs verò gignitur, Filius. Rurſum ſicut homo amando conceptum illum, ſeu imaginem ſui ipſius, producit propenſionem vitalem erga illum: & ſi conceptus ille eſſet ſubſiſtens, procul dubio produceret eamdem propenſionem amoris erga concipientem ſe, videlicet erga eſſentiam ſuam, quæ eſt una eademque cum eſſentia concipientis: ita Pater & Filius mutuò ſe amando, (ſuam ſcilicet ipſorum unam eamdemque eſſentiam) producunt Spiritum Sanctum, qui eſt propenſio vitalis, ſeu inclinatio in eſſentiam amatam. Hoc verò eſt inter alia diſcrimen, quòd terminus, qui per intellectum, ac voluntatem producitur, in homine eſt accidens & tranſiens: in Deo autem eſt ſubſtantia & permanens, idemque realiter cum ipſa eſſentia Dei. Ex hactenùs dictis rectè colligimus in Deo eſſe duas proceſſiones, ſeu emanationes: ſcilicet Filii à Patre, quæ dicitur generatio, & eſt per intellectum: & Spiritus Sancti à Patre & Filio tanquam ab unico principio, quæ dicitur ſimpliciter proceſſio; & eſt per voluntatem. Prætereà eſſe in eo quatuor relationes; nempè Paternitatem, qua Pater refertur ad Filium, & fundatur in generatione activa: Filiationem, qua Filius refertur ad Patrem, & fundatur in generatione paſſiva: Spirationem activam, qua Pater & Filius tamquam unum principium referuntur ad Spiritum Sanctum: & Proceſſionem, ſeu Spirationem paſſivam, qua Spiritus Sanctus refertur ad Patrem, & Filium. Hæ autem relationes in Deo ſunt reales, & propter has divinæ Perſonæ inter ſe realiter diſtinguuntur. Eſſe autem reales patet, quia inter generantem & genitum; & inter ſpirantem, & ſpiratum eſt vera oppoſitio relativa.

Hæc breviter propoſui, ad explicandum eo modo, quo fieri poteſt, hoc ineffabile myſterium. Neque ex his erit difficilis reſponſio ad objectionem adverſarii. Quæ enim recenſentur, ſpectant vel ad intellectum, nempè ſapientia ſeu ſcientia, & viſio vel auditio; vel ad voluntatem, ut juſtitia, & miſericordia; Secundum potentiam verò non attenditur proceſſio divinæ perſonæ, cùm ſit principium agendi ad extra, & Perſonæ divinæ procedunt per actionem manentem ad intra quia conveniunt Deo eſſentialiter, nec realiter diſtinguuntur inter ſe, nec ab eſſentia divina, ut fatentur etiam quidam Doctores Mahumetani.

Concedimus igitur Adverſariis, omnia attributa, cùm accipiuntur notionaliter ſeu relativè, eſſe perſonas: ſed tunc omnia attributa ſunt ſynonyma Perſonæ illius, cui tribuuntur. v. g. Potentia erit idem ac Pater: ſapientia idem ac Filius; Chriſtus vel etiam Vita juxta Jacobitas, idem ac Spiritus Sanctus. Cæterùm attributa propriè ſumpta non poſſunt eſſe, neque dici Perſonæ, quia nulla eſſet inter eas oppoſitio relativa.

Tertium Ahmedi argumentum erat, quia ſi in Deo eſſent tres Perſonæ, eſſent etiam tres Dii; cùm unaquæque perſona ſit Deus. Unde ſequeretur aliud abſurdum, quòd quælibet perſona conſtitueret tres alias perſonas, & conſequenter tres alios Deos, & ſic daretur proceſſus in infinitum.

Sed reſpondemus, licèt unaquæque Perſona ſit Deus, non eſſe tamen plures, ſed unum tantùm Deum: quia nimirùm una eademque divina eſſentia communis eſt tribus perſonis, neque verum eſt, quamlibet perſonam habere propriam & peculiarem eſſentiam. Hoc autem in Deo non repugnat, propter infinitam illius perfectionem.

Ad id, quod dicebat Adverſarius, unamquamque perſonam debere conſtituere tres alias perſonas: reſpondemus falſum eſſe: quia eſſentia divina jam communicata perſonæ, eſt ulteriùs incommunicabilis; nec tamen habet minorem perfectionem, quia ſemper intelligitur infinitè perfecta, ſive ſit communicabilis, ſive communicata, vel incommunicabilis. Prætereà licèt unaquæque perſona ſit Deus, eſt tamen omninò idem Deus, ac ſit alia perſona: quarè non benè colligitur quamlibet perſonam, eò quòd ſit Deus, debere conſtituere tres alias perſonas.

Hæc pinguiori, atque hebetiori Mahumetanorum ingenio, ardua nimis ac difficilia fortaſsè videbuntur. Quamobrem facilioribus rationibus, & nonnullis comparationibus myſterii hujus difficultatem, vel ſaltem impoſſibilitatem illis auferre conabor.

Prima ratio eſt, quia cùm Deus ſit infinitum bonum, debet etiam eſſe infinitè communicabile: natura quippè boni eſt eſſe communicativum ſui. Porrò Deus poteſt duplici modo ſe communicare: primo ad extra, ſecundo ab intra. Primo modo non poteſt communicare ſe infinitè, quia ſequeretur aliquam creaturam poſſe eſſe Deum, quod omninò repugnat. Supereſt ergo ut communicet ſe infinitè ab intra. Hoc autem facit dum eſſentiam ſuam, ſeu divinam naturam communicat perſonis divinis, eo modo, quem ſuperiùs explicavimus.

Secunda ratio, licèt unitas, ſeu ſingularitas ſit aliqua perfectio: ſolitudo tamen, quam fert ſecum, videtur imperfectio. Et ideò habemus in ſacris literis, Deum nullum animal creaſſe ſolitarium. Et cùm creaſſet hominem, dixit: *Non eſt bonum hominem eſſe ſolum*. Perfectius igitur erit illud, quod cum ſumma unitate habet etiam aliquam ſocietatem, quàm illud, quod manet omninò ſolitarium.

Tertia ratio: habemus ex ſacris literis, Deum delectari ſocietate hominum, & Angelorum: itaut per Salomonem Proverb. cap. 8. dixerit: *Deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum*. Hoc ipſum clariùs habetur ex toto libro Cantici

Canti-

Canticorum. Si ergo societas creaturarum pertinet ad Dei felicitatem: multò magis pertinebit societas divinarum personarum. Ergo si non repugnet, non est ei deneganda hujusmodi societas.

Quarta ratio est: quia habemus ex sacris literis, Deum creasse hominem ad imaginem, & similitudinem suam. Hæc autem imago & hæc similitudo non potest sita esse in corpore, ut omnes concedunt: ergo erit tantùm in anima. Porrò anima rationalis cùm sit unica & simplex in essentia, habet tamen tres potentias inter se realiter distinctas: memoriam scilicet, intellectum, ac voluntatem: licèt aliqui faciant intellectum & voluntatem unam tantùm potentiam. Neque tamen hæ potentiæ officiunt animæ unitati ac simplicitati, cùm juxta probabilem sententiam non distinguantur ab ipsa animæ essentia, nisi fortè distinctione virtuali intrinseca, licèt inter se saltem quoad diversas operationes realiter distinguantur. Hoc autem videtur esse id, in quo maximè consistit similitudo hominis cum Deo. Ergo non sine magno fundamento admittimus in Deo similem distinctionem personarum cum unitate essentiæ.

Præter has rationes, possunt afferri quædam comparationes, ex quibus hujus mysterii possibilitas probabiliter ostendatur. Prima est puncti in linea, quod cùm sit entitas indivisibilis, habet duo prædicata opposita: est enim finis lineæ præcedentis, & initium lineæ subsequentis. Secunda, partium metaphysicarum in homine, nempè animalis, & rationalis: quæ cùm distinguantur ab invicem quoad operationes, sunt tamen idemtificatæ cum essentia hominis. Tertia, animæ ejusdem hominis, quæ cùm sit una in essentia, est tamen trina in potentia, nempè vegetativa, sensitiva, & rationalis. Quarta graduum entis inter se distinctorum, & tamen idemtificatorum in ultima specie: in homine enim reperiuntur ens, vivens, sensibile, rationale; quæ in lapidibus, plantis, jumentis, & Angelis inveniuntur distincta: in homine verò sunt realiter distincta quoad effectus, & tamen idemtificata cum essentia hominis. Alia hujusmodi multa adduci possent exempla. Cæterùm in nulla rerum creatarum comparatione reperitur adæquata mensura cum ineffabili sacrosanctæ Trinitatis mysterio, quod ex divina tantummodò revelatione certissimè credendum est.

Suprapositis testimoniis scripturarum, rationibus, & comparationibus addi potest primò testimonium Veterum Judæorum, de quo videri potest Illustrissimus D. Joseph Ciantes Episcopus Marsicanus Vir in rebus Hebraicis versatissimus in Tract. *De sanctissima Trinitate ex antiquorum Hebræorum testimoniis evidenter comprobata*: ex quo præcipuas auctoritates & illustriora testimonia hic ego producam.

R. Moyses Cordoverus, Doctor apud Hebræos insignis, in lib. *Pardes Rimmonim*, affirmat, *in Deo esse tres luces, easque vocat, tria occulta existentia in Deo, & à creaturis distincta.* Ad hoc probandum affert antiquorum magistrorum sententiam, & in primis R. Hai Gaon, qui communi Hebræorum calculo, præclarissimum sapientiæ lumen fuit appellatus. Hic in Tractatu TsatsaGot cap. 1. ita suos discipulos alloquitur: *Nunc vobis declarabo tres sublimes luces, quæ sunt supra decem sephiroth* (idest intelligentias), *quarum nomina à nostris Veteribus sanctis accepimus: Lucem intrinsecam antiquam: lucem clarificatam: & lucem claram. Hæ tres luces sunt in Infinito* (scilicet Deo) Addit R. Chamai Gaon: *Has tres luces, cùm tres sint, esse principium & causam aliorum principiorum.* R. Simeon Ben Jochai sic loquitur de his tribus lucibus: *Sunt luces unitæ in substantia radicis, quam per se necesse est esse. In hoc firmantur omnia arcana fidei.* Ex his habemus, veteres Hebræos tria in Deo entia posuisse, quæ tres luces, tria occulta, tria principia, tres radices, & aliis nominibus appellavere.

Affirmant præterea, has luces alteram ab altera emanare, & per hoc ab invicem realiter distingui. Ita R. Cordoverus loco citato: *Verùm* (inquit) *causa distinctionis harum trium lucum nascitur ex diffusione, & processione earumdem in propria substantia: & non est causa manifestandi se alicui ad extra, extra ipsum* (scilicet Deum). *Sed quia habent suam originem, seu processionem, & patefactionem in propria substantia. Et hoc est illud, quod dicit* (R. Hai Gaon): *Et ipsum* (idest infinitum, seu Deus) *se ipsum diffundit, & emanat in radice occulta.* Deinde eamdem doctrinam magis explicans, hæc subdit notatu digna. *Putavimus in hoc capite declarare mysterium horum trium occultorum claritate congrua intellectui intelligentis. Verùm ita se se res habet, quòd non sunt cogitationes Dei cogitationes nostræ, neque viæ ejus viæ nostræ. Quia quandò homo efformavit in suo intellectu aliquod esse, ut illud producat, ejus cogitatio in actu non erit, dum in eadem cogitatione perseverat. Et licèt illud esse formet, & effingat in suo intellectu, forma illius esse, quod producere vult, erit ac si non esset, donec ad actum id non producat, & in esse reperiatur potentialitate exutum, quia nullam habet existentiam, & actualitatem. Verùm non sunt ejusdem rationis opera, & productiones Regis regum* (i. Dei): *quia quandò voluit formare, & producere productionem & emanationem sanctam ac mundam* (i. producere Verbum, seu Filium) *tunc produxit & formavit totum in sua substantia, sine aliqua mutatione in seipso: absit hæc: sed illud esse ita sibi unitum est, ut inter producentem, & esse producti nulla sit differentia. Et ipse & illæ,* (nempè Deus & luces) *sunt eadem, & una substantia, unum principium.*

Quis non videt his veterum Hebræorum doctrinis manifestè proponi mysterium Sanctissimæ Trinitatis; cùm ponantur in Deo tres entitates realiter inter se distinctæ, & idemtificatæ cum unica essentia Dei? Neque dici potest per has tres luces intellexisse attributa Dei: nam hæc sunt multò plura, quàm tria. Præterea intelligere attributa aliqua esse in Deo, non continet singulare aliquod, ignotumque mysterium. At Doctores illi veteres Hebræorum, harum trium lucum arcanum proponentes, asserunt, rem esse difficillimam intellectu, prorsùsque

sùsque inperscrutabilem. Quamobrem R. Hai Gaon in libro Pardes TsatsaGoth cap. 1. hæc habet: *Sapientes peculiari nota inbibuerunt, non declarari hanc sapientiam, & hunc mentis conceptum, quia est supra captum omnis creaturæ. Neque est intellectio, quæ possit ad illa pertingere, quia nulla cognitio cujuscunque creaturæ potest ea percipere.* Idem R. Hai Gaon interrogatus ab aliis Doctoribus de tribus his lucibus, ait: *Responsio ad hanc interrogationem indiget magna profunditate, & fuit in publico proposita longè ante nos, & temporibus generationum præteritarum, & à nostris Veteribus: & ejus declaratio prolixa est, & requirit longum tempus, quia involvitur in sapientia occulta, & in arcanis prophetiarum, & traditionum sapientium egregiorum.* Eodem modo loquuntur cæteri Doctores. Ex quo colligitur antiquos Hebræos necessariò in prædictis tribus lucibus aliquid agnovisse, quod ab attributis esset valdè diversum. Nam quid magnum, aut valdè arduum est cognoscere vel intelligere, Deum esse lucem antiquam seu æternam, claram & clarissimam, cùm omnes etiam philosophi hoc intellexerint, & confessi fuerint? Quid amplius est hoc, quàm intelligere Deum esse sapientem, potentem, justum, misericordem? Quid ergo erat, ut prisci illi sapientissimi Hebræorum magistri deterrerent omnes ab hujus rei speculatione, tanquam omnem captum excedentis, & prorsùs inintelligibilis? Nam ut profundè scripsit R. Aharon in libro Pardes loco citato: *Res est perdifficilis intellectu, quòd sint tres, & totum sit unum & idem.*

Non multum refert, quòd has tres luces prisci illi Hebræi non nominaverint expressè, Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum, cùm tamen Christiani lucis nomine unamquamque personam appellent. Non enim vis facienda est in nominibus, sed in rebus. In sacris tamen literis utriusque Testamenti, nomina Patris, & Filii, & Spiritus Sancti expressè commemorantur. Quin iidem sapientes Hebræi vocant has tres luces ספרים, *numeros* ad ostendendam realem earum inter se distinctionem: itemque הוויות hypostases: & פנים הפנימים *facies* seu *personas intrinsecas* more Christianorum.

Addi potest secundò, numerum ternarium non solùm apud Hebræos, sed etiam apud cæteras gentes semper fuisse celeberrimum, mysticum, ac sacrum, & quodammodò natum ad divinum numen mortalibus significandum. Omitto de hac re testimonia adducere tàm Hebræorum, quàm Ethnicorum Philosophorum, eo tantùm contentus, quòd cùm summus Judæorum sacerdos populo benediceret, trina benedictione cum trina divini nominis invocatione utebatur, ut habetur in lib. Numer. cap. 6. his verbis: *Sic benedictis filiis Israel: Benedicat tibi Deus, & custodiat te: illuminet Deus faciem suam super te, & misereatur tui: Elevet Deus faciem suam ad te, & det pacem tibi.* Ubi illud notandum, ut observat Petrus Alphonsi in Dialogo adversus Judæos cap. 6. Quoties summus Sacerdos in hac benedictione nominabat nomen Dei יְהֹוָה tres digitos, pollicem, indicem & medium in utraque manu rectos altiùs efferebat: & deindè ut priùs fuerant, remittebat.

Tertiò addi potest, etiam veteres illos gentium philosophos, Hebræorum procul dubio disciplina eruditos, sacrosanctæ Trinitatis mysterium aliqualiter agnovisse. Trismegistus enim in Pimandro hæc habet: *Mens illa, quæ Deus est, utriusque sexus vim habens, cùm sit vita & lux, produxit verbo aliam mentem operatricem.* De eodem Trismegisto ita scribit Suidas: *Dictus est ter maximus, quia de Trinitate locutus est; dicens in Trinitate unam esse deitatem, sic: Erat lumen intelligibile prius lumine intelligibili; & erat semper mens à mente lucens.* Et mox: *Nam Verbum ejus absolutissimum est, ac fœcundum, & opifex in natura fœcunda.* Præterea in Pimandro ita introducit Deum loquentem: *lumen illud ego sum, mens, Deus tuus: mentis verò germen, Verbum lucens, Dei filius, quorum unio vita est.* Ecce hìc Pater, *Mens*: Filius, *Verbum*: Spiritus Sanctus, *Vita*; quo nomine ab aliquibus etiam Christianis nationibus hodiè Spiritus Sanctus appellatur, quem nos quoque *Vivificantem* confitemur. Zoroaster quoque Trismegisto coævus, vocat Deum πατρικὴν μονάδα, *paternam unitatem*: & addit, ταναὴ ἐστὶ μονὰς, ἣ δύο γεννᾷ, δυὰς γὰρ παρὰ τῷ κάθηται (fortè τῷ θεῷ). *Extensa est unitas, quæ duo generat: dualitas autem apud eam sedet.* Ponit ergo Triadem in Deo, si monas, sive unitas dyadem gignit. Quamobrem subdit: παντὶ γὰρ ἐν κόσμῳ λάμπει τριὰς, ἧς μονὰς ἀρχή. *Universo enim in mundo fulget Trinitas, cujus principium est Unitas.* Plura alia veterum Philosophorum possem de hac eadem re testimonia clarissima proferre: sed hæc pauca sufficiant, quæ nullo modo dicere possunt Mahumetani à Christianis fuisse conficta, quemadmodùm neque illa, quæ ex Hebræis retulimus: nam utraque longè ante exortam Christianam religionem scripta fuisse manifestum est.

Postremò ex iis, quæ Moslemi Doctores de Deo vel in Deo credenda esse affirmant, licet percommodè adversùs eosdem probare sacrosanctæ Trinitatis mysterium neque idololatriam, neque ullum ex iis absurdis, quæ ipsi nobis objiciunt continere: ac præterea etiam ex eorum principiis illud admittendum esse, & crededendum. Sciendum est autem duas apud Mahumetanos celeberrimas sectas inter se omninò oppositas reperiri. Prima est المعتزلة *Motazelitarum* seu Separatorum; Secunda الصفاتية *Saphatitarum*, seu Attributariorum. De primis ita scribit Gregorius Abulphargius in lib. de Historiis Arabum: *Porrò Motazelitæ conveniunt communiter in removendo attributa æterna ab essentia Dei, ut fugiant distinctionem Personarum, quas tenent Christiani. Nonnulli itaque ex illis dicunt, Deum scire non per scientiam, sed per propriam essen-*

ſentiam: & ita potentem eſse, & vivere per propriam eſsentiam. Alii verò dicunt illum ſcire per ſcientiam, quæ eſt eſsentia ipſius: & eodem modo eſse potentem & viventem. Primi negant omninò attributa: ſecundi concedunt, ita tamen, ut ſint idem cum eſsentia. Omninò autem negatio attributorum deſumpta eſt à Philoſophis, qui aſseruerunt Dei eſsentiam eſse unam, nullamque in ea multiplicitatem reperiri. De ſecundis verò hæc refert. *Oppoſiti Motazelitis ſunt Saphatitæ, qui ſtatuunt in Deo attributa æterna ſcientiæ, potentiæ, vitæ, & ſimilium. Et quidam eorum eò proceſserunt, ut ponerent in eo attributa viſus, auditus, & ſermonis, qualia ſunt in corpore humano; affirmantes verba Alcorani, quibus aſseritur, Deum ſedere ſuper thronum, creare manu, & alia huiuſmodi; accipienda eſse propriè, & prout ſonant, nec aliter exponenda. Quidam tamen ex illis, ſicut Abullaſanus Aſcearienſis & alii, tractantes Theologiam ſcholaſticam, prohibuerunt fieri in his ſimilitudinem, vel comparationem. Et hæc eſt ſententia Sonnitarum, & Conciliaris.* Hactenùs verba Auctoris ex Arabico fideliter translata. Nimirùm ſententia apud Moslemos Orthodoxa, & de fide tenenda, hæc eſt, quemadmodùm habetur ex profeſſione fidei conſcripta ab Algazelo Abu-ahmedo Ebnono Mohammedo Tuſino in hæc verba: واذا كانت له هذه الصفات كان حيا عالما قادرا مريدا سميعا بصيرا متكلما بالحياة والعلم والقدرة والارادة والسمع والبصر والكلام لا بمجرد الذات : *Cùmque competant illi* (nempè Deo) *hæc attributa; eſt tamen vivens, ſciens, potens, volens, audiens, videns, loquens per vitam, ſcientiam, potentiam, voluntatem, auditum, viſum, ſermonem; non per ſimplicem eſsentiam.*

Per hoc patet manifeſtè, veros Mahumetanos ponere diſtinctionem realem inter attributa Dei, & ejus eſſentiam. Nam ſi eſſet tantùm diſtinctio rationis, vel per intellectum, approbarent ſententiam Motazelitarum, quam ipſi, ut falſam & hæreticam, rejiciunt. Porrò idem eſt ſi dicas Deum V. G. ſcire non per ſcientiam, ſed per eſſentiam, ac dicere Deum ſcire per ſcientiam, quæ ſit ipſa eſſentia: in hoc enim ſecundo modo dicendi ſolùm poteſt concipi aliqua diſtinctio rationis, vel virtualis inter eſſentiam & attributa. Et ideò Sonnitæ, qui exiſtimantur eſſe Orthodoxi, utrumque dicendi modum æquè rejiciunt. Si autem attributa Dei, ut ſcientia, & potentia, identificarentur cum illius eſſentia: malè dicerent Moslemi, Deum ſcire & poſſe per ſcientiam & potentiam, non per ſimplicem eſſentiam. Itaque velint, nolint, coguntur ponere in Deo diſtinctionem veram & realem inter eſſentiam, & attributa illius.

Magis oſtenditur vis argumenti ex eo, quòd Sonnitæ eodem modo volunt ſubſiſtere in eſſentia Dei hæc attributa, ac ſubſiſtat Alcoranus. Eſt enim certiſſimum dogma apud eos, reperiri Alcoranum increatum, qui inſtar attributorum ſubſiſtat in eſſentia Dei. Ita Algazelus in profeſſione fidei: *Credere*, inquit, *oportet de Alcorano*, انه قديم قايم بذات الله لا يقبل الانفصال والفراق بالانتقال الى القلوب والاوراق : *ipſum eſſe æternum, ſubſiſtentem in eſſentia Dei, neque ab ea dividi, aut ſeparari, dum in corda vel in chartas transfertur.* Peto hic à Sonnitis, utrum Alcoranus iſte æternus, diſtinctus ſit realiter ab ipſa eſſentia, necne? Si non eſt realiter diſtinctus, ergo idemtificatur cum illa, & per conſequens eſt ipſa eſſentia Dei; ergo eſt Deus: & tantùm nomine, vel per ens rationis eſt Alcoranus. Adde non ſolùm ab eſſentia, ſed à cæteris quoque attributis debere diſtingui realiter hunc Alcoranum: alioqui verè dici poterit illum eſſe ſcientiam, vel potentiam, vel viſum vel auditum Dei. Quòd ſi dicant in eſſentia Dei eſſe ideam Alcorani, & ideò Alcoranum in illa ſubſiſtere: reſpondebimus, non unius tantùm Alcorani, ſed omnium rerum ideas hoc modo in eſſentia divina reperiri, quatenùs Deus omnia cognoſcit. Hoc tamen non addit aliquid reale ſupra ipſam eſſentiam.

Huc accedit, quòd licèt Sonnitæ pro hæreticis habeant Saphatitas, quatenùs conveniunt cum Anthropomorphitis: conveniunt tamen cum eis in hoc, quòd omnia, quæ de Deo dicuntur in Alcorano, ut audire, videre, ſedere, habere manus, oculos, pedes &c. conveniant Deo propriè, & verè, ſed ratione prorsùs diſſimili ac conveniunt creaturis, in quo diſſident ſaltem à quibuſdam Saphatitis Anthropomorphitis. Ita affirmat Algazelus in profeſſione fidei: *Credendum eſt* (inquit) *quòd Deus* يري من غير حدقة واجفان ويسمع من غير اصخة واذان كما يعلم بغير قلب ويبطش بغير جارحة ويخلق بغير الة اذا لا تشبه صفاته صفات الخلق كما لا تشبه ذاته ذات الخلق وانه تعالي متكلم امر ناهي واعد متوعد بكلام ازلي قديم قايم بدانه لا يشبه كلام الخلق فليس بصوت يحدث من انملال هواء واصطكاك اجرام ولا بحرف ينقطع بانطباق شفة او تحريك لسان وان موسي سمع كلام الله بغير صوت ولا حرف كما يري الابرار ذات الله من غير جوهر

: بلا جوهر ولا عرض *videat sine pupillis & palpebris: & audiat sine meatu, & auribus, quemadmodùm scit sine corde, & molitur sine instrumentis: cùm non sint similia attributa ipsius attributis creaturarum, neque essentia ejus essentiæ creaturarum. Prætereà credendum est, quòd Deus loquatur, jubeat, probibeat, promittat, comminetur sermone æterno, sempiterno, qui subsistit in essentia ejus, nec similis est sermoni creaturarum, nec consistit in voce, quæ oriatur è commotione aeris, & collisione corporum: neque literis, quæ formentur concursu labiorum, aut motione linguæ. Prætereà quòd Moyses audierit sermonem Dei sine voce, & literis, sicut vident justi essentiam Dei sine substantia & accidente.* Et paulò superiùs loquens de sessione Dei super thronum, credendum esse ait: انه مستو على العرش على الوجه الذي قاله وبالمعنى الذي اراده استوا منزها عن المماسة والاستقرار والتمكن والحلول والانتقال : *quòd throno insideat eo modo, quo ipse dixit & in eo sensu, quem ipse intendit, sessione remota à contactu, & insidentia, & situ locali, & existentia in altero, & motu locali.* Itaque volunt Sonnitæ, Deum audire, videre, loqui, sedere per aliquid distinctum à simplici essentia. Atqui hoc, si benè res perpendatur, coincidit cum sententia mitiori Saphatitarum, quam tenuit Abul-hasanus aliique doctiores Mahumetanorum, imò Sonnitæ ipsi tanquam orthodoxam profitentur. Dummodò enim nulla fiat comparatio ad creaturas, ea, quæ de Deo habet Alcoranus, ad literam intelligenda esse affirmant. Quomodò autem hæc fieri possint, neque intelligunt, neque curant intelligere. Dicunt enim, teste Saherstettanio, quem allegat Pochokius in Notis suis ad Abulphargium: عرفنا بمقتضى العقل ان الله ليس كمثله شي فلا يشبه شيا من المخلوقات : *Nos scimus ex dictamine intellectus, nullam rem esse similem Deo, nec Deum similem esse ulli rei creatæ.* Quo posito, nihil aliud scire curant, nisi firmiter credere: انه لا شريك له وليس كمثله شي : *nullum Deo esse socium* (idest consortem in divinitate); *& nihil esse sicut illum.* Quamobrem fertur Malecus filius Anasi dixisse: الاستوا مجهول والايمان به واجب والسوال عنه بدعة : *quomodò Deus sedeat super thronum, ignotum est: sedere tamen, necessariò credendum est, sed curiosiùs de eo inquirere, hæresis est.*

Dicant nunc nobis Mahumetani, quid sint attributa illa in Deo, realiter distincta ab ejus essentia, in qua tamen dicuntur subsistere. Suntne substantia, an accidens? Non possunt respondere esse accidens: quia in prædicta eorum fidei professione excluduntur à Deo accidentia: dicitur enim in illa: لا تحله الحوادث ولا تعتريه العوارض : *Non subsistunt in eo contingentia, neque adveniunt ei accidentia:* & hoc bis ibidem asseritur. Ergo si attributa ista non sunt in Deo accidens, in quo nos etiam convenimus, erunt substantia. Quòd verò in prædicta professione dicatur de Deo: انه ليس بجوهر ولا تحله الجواهر : *Non est substantia, neque recipiuntur in eo substantiæ,* verum est, si accipiatur substantia rigorosè, prout substat accidentibus: falsum verò si accipiatur substantia, prout contra distinguitur ab accidentibus. Hoc modo si attributa in Deo non sunt accidens, erunt necessariò substantia. At nulla potest esse in Deo substantia, quæ non sit identificata cum ejus essentia: ergo, velint, nolint, coguntur ponere in Deo distinctionem realem inter attributa, & essentiam, vel saltem inter ipsa attributa ab invicem. Atque ita, si putant Christianos esse infideles, quia ponunt in Deo tres personas, seu proprietates distinctas quidem realiter inter se, sed identificatas cum essentia, ita ut non possit dici nisi unus Deus: quomodò non erunt ipsi magis infideles, dum ponunt in Deo tot attributa realiter distincta non solùm inter se, sed etiam ab essentia, cùm tamen idem sint cum essentia? Hoc Sonnitis objiciebant Motazelitæ, prout refert Auctor Libri الواقف AlmavaKef, his verbis: كفروا النصارى بقدماء الثلثة فكيف السبعة او اكثر : *Infideles sunt Christiani, eò quòd ponant tria æterna: quantò magis erunt illi, qui ponunt septem, aut plura?* Neque dicere possunt Sonnitæ de illis attributis non posse prædicari Deum, itaut unumquodque eorum sit Deus: sicut Christiani asserunt unamquamque personam esse Deum: nam quidquid est in Deo, est Deus: & hoc cognoscunt, & fatentur omnes ex ipso lumine naturæ. Coguntur igitur Sonnitæ vel amplecti doctrinam Motazelitarum, negando in Deo omnia attributa, quod ipsi tanquam hæresim detestantur: vel fateri plures esse deos inter se distinctos unà cum illo Deo, quem nos Christiani unicum fatemur. Quòd si respondeant, se quidem credere omnia attributa illa esse Deum, licèt distincta sint realiter ab essentia, & inter se, nec tamen esse plures Deos, sed unum tantùm Deum: verùm se non posse hoc intelligere, neque hujus rei rationem

red-

reddere: eodem modo nos illis respondebimus, dum ab iisdem arguimur, quòd tres in Deo personas inter se realiter distinctas, & cum essentia identificatas profiteamur.

Hoc argumento convicti Morgitæ Cadrienses (qui sunt una ex sectis Mahumetanorum), quemadmodùm refert Ismael Ebn-Aly in suo Chronico, dixerunt: ان قول القايل ثالث ثلثة ليس بكفر لكنه لا يظهر الا من كافر: *Dictum dicentis, Tertius Trium, non est infidelitas; licèt non usurpetur palam, nisi ab infideli*. Quod idem est, ac dicere: Asserere tres personas in Deo, itaut Christus sit tertia earum (ita enim Syri Christiani vocant Christum, nempè Tertium Trinitatis) non est sententia, quæ contineat aliquid contra sanam fidem, licèt talis modus loquendi non sit in usu, nisi apud Christianos. Quin etiam Garabitæ (est alia secta Mahumetanorum, de qua idem Ismael ibidem) asserebant: الالهية لخمس اشخاص اصحاب الكسا وهم محمد وعلى وفاطمة والحسن والحسين وقالوا خمستهم شي واحد: *Divinitatem esse in quinque personis nobilibus, & has quinque personas esse unam rem: nempè Mahumetum, Alym, Phatemam, Hasanum, & Hoseinum*.

Prætereà reperitur inter recentiores Mahumetanorum Sonnitarum Sectas una eorum, qui à Turcis vocantur *Eschraki*, nimirùm *Illuminati*. De quibus Auctor historiæ Imperii Othomanici testis oculatus, lib. 2. cap. 12. hæc habet: *Secta eorum, qui vocantur Eschraki, seu Illuminati, est merè Pythagorica. Qui eam profitentur, in contemplatione divinæ ideæ, & numerorum, qui in Deo sunt, præcipuè versantur. Quamvis enim Deum unum esse credant, non tamen negant illius Trinitatem: eam quippè velut numerum considerant, qui ab unitate procedat. Et ut meliùs hanc suam sententiam persuadeant, utuntur plerumque comparatione trium flexurarum, quæ fiant in sudariolo, vel linteolo, quod potest benè admittere denominationem ternarii numeri, quamvis reverà sit unum tantùm linteum, dum explicatum fuerit*. Hujusmodi homines sunt è Sapientissimis, & prudentissimis Mahumetanorum. Ex quibus vides illos, qui non ex Mahumeti crassitie, sed ex ratione & veritate res metiuntur, à Sacrosanctæ Trinitatis mysterio nullatenùs abhorrere, quin potiùs illud approbare & amplecti: id quod procul dubio Mahumetani omnes facerent, si rectè ritèque doctrinam illius intelligerent.

Neque prætereundum est, Ahmedum Ebn-edrisum Doctorem inter Moslemos celeberrimum, ab ipsa veritate convictum, non diffiteri omnia Dei attributa, quæ alii septem, alii novem enumerant, posse appellari, imò esse Deum: ait enim: كل احد من التسعة اله لان كل واحد منها مساو لكل واحد من الثلثة الاول *Unumquodque ex his novem (idest attributis) est Deus quia quodlibet ex illis æquale est unicuique ex primis tribus*. Quidquid sit de ratione, quam assert, nobis satis est illum approbare quodlibet attributum esse Deum. Cùm autem, ut jam dictum est, attributa sint inter se, & ab essentia realiter distincta, juxta sententiam Mahumetanorum, necessariò ponendi erunt in uno Deo plures Dii. Nam, ut benè ratiocinatur Maimonides sapiens Judæus in Prologo Pirkè, valet consequentia: الي قول بقدماء للتعددة من اثبات الصفات. *ad asserendos plures æternos à positione attributorum*. Hoc autem absurdum non sequitur in mysterio Trinitatis, in quo personæ identificantur cum una eademque essentia.

Hìc operæ pretium putavi, Christianum lectorem admonere Mahumetanos, ut religionis nostræ mysteriis fidem adimant, ea plerumque fabulis nugisque permiscere. Ita hoc loco præfatus Ahmedus, allegans auctoritatem suorum, ac nostrorum Historicorum (quamvis apud nostros nihil hujusmodi reperiatur) fingit Christum, dum viveret, paucos ex Israelitis secutos fuisse. Cùm autem sublatus fuisset in Cœlum, plures illum celebrare cœpisse, ita ut septingenti ferè homines religionem illius sectati fuerint, qui etiam vi armorum alios ad eam compellerent. Contra hos insurgens Saulus, alio nomine Paulus, qui erat Rex Israelitarum, ejecit eos è Syria. Posteà verò mutato habitu inter Christi asseclas excurrebat. Sed ab illis cognitus, captusque fuit; Ipse verò confessus est, se non ita pridem, & oculis, & auditu, & sensu omni orbatum, votum fecisse, Christo se nomen daturum, dum à malis istis liberaretur. Nunc ergo sibi ipsi restitutum, se votum soluturum, & inter Christianos reliquum vitæ suæ spatium transacturum. Extruxere autem Christianorum proceres novo proselyto sacellum, in quo aliquot visionibus de instituendis religionis Christianæ ritibus fuit admonitus. In prima visione revelatum ei fuit, Christianos, qui anteà ad Jerusalem conversi orabant, converti debere ad Orientem. In secunda jussus est auferre ciborum discrimen. In tertia clausus in eo sacello vidit quædam mysteria, quæ ut posset patefacere, jussit omnes egredi foras, excepto Nestorio, Jacobo, Melcone, & Fideli. Cùmque id fecissent, dixit Paulus, se censere illum, qui sanasset cæcos à nativitate, & leprosos, & suscitasset mortuos, esse Deum, qui apparuit mortalibus. Responderunt quidam eorum, se idem censere. Alii verò dixerunt: Nequaquam, sed hi sunt tres, Deus, & Filius ejus, & Spiritus Sanctus. Alii verò dixerunt: Deus, & Filius ejus. Alii demum asseruerunt, ipsum esse Deum, qui incarnatus fuerat pro hominibus: & sic divisi sunt in quatuor partes. Porrò Jacobus affirmavit ex dicto Pauli, Deum esse

esse Christum: & hoc amplexi sunt sectatores ejus, qui sunt Jacobitæ. Nestorius autem dixit: Christus est Filius Dei per gratiam ab eo adoptatus. Et in hoc habuit sectatores Nestorianos. Porrò Melchon dixit, Deum esse Trinum in Personis. Et secuti sunt illum in hoc ii, qui dicuntur Melchitæ. At verò Fidelis surgens dixit eis: Maledicat huic Deus. Hic sanè nihil aliud molitur, nisi ut vos seducat. Nos etiam fuimus Asseclæ Christi, & vidimus Jesum, & audivimus verba ejus. Dixit autem Paulus sociis suis: Surgite, pugnemus contra hunc Fidelem, & occidamus eum, & socios ejus. Egressus autem Fidelis dixit ad suos: An nescitis, Christum esse servum Dei, & Legatum ejus, & illum hoc idem vobis dixisse? Responderunt: Certè ita est. Pergit Mythologus enarrans, quomodò Fidelis cum suis, conscensis equis, persecuti sint Melchonem, & ejus asseclas, & profligaverint eos in Syria: & quomodò Paulus, cùm ex Christi persecutore factus fuisset Christianæ religionis, & sanctissimæ Trinitatis propugnator acerrimus, se ipsum in quodam monte decreverit sacrificare: quamobrem tres Reges ad se advocaverit: eisque seorsim singulis verba quædam insusurraverit, itaut quilibet eorum post ejus mortem, crederet sibi soli commissam esse doctrinæ ejus veritatem. Mortuo verò Paulo, litem de illius reliquiis inter eos obortam esse confingit, & ad eam decidendam, cadaver illius combustum, & in cineres redactum, æqualiter illis distributum fuisse. Neque sic tamen acquievere. Domum enim tres illi Reges reversi, magnas simultates inter se fovebant, cùm sibi quisque persuaderet uni sibi tantùm, veram fidei doctrinam traditam fuisse.

Placuit has nugas Mahumetani Doctoris, & quidem celeberrimi referre, ut quilibet certò agnoscere possit, quanta Moslemis Sapientibus fides habenda sit, cùm hic inter eos Sapientissimus, tàm fidenter, & veluti ex tripode, asserat Nestorium, & Jacobum Jacobitarum antesignanum, fuisse Pauli Apostoli auditores: cùm alter quadringentis ferè annis, alter plusquam quingentis, etiam secundum sinceriores Mahumetanorum historias post eundem Paulum vixerit. Illud verò ridiculum, quod Melchitas à Melchone Pauli item auditore dictos fuisse affirmet, cùm hi à voce Hebraica מֶלֶךְ vel Syriaca מַלְכָא, quæ Regem, seu Imperatorem sonat, appellati sint: Et ita hodiè quoque, teste Gabriele Syonita, & aliis Auctoribus fide dignissimis, ab Orientalibus Græcis vocantur, quia religionem Imperatorum suorum, & præsertim Marciani in Concilio Chalcedonensi contra Dioscorum celebrato secuti sunt: atque utinam hodiè quoque sequerentur.

سورة المايدة مدنية ماية وعشرون آية

SURA V.

MENSA.

MEDINENSIS:

CENTUM AC VIGINTI COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها الذين آمنوا اوفوا بالعقود ۞ 2 احلت لكم بهيمة الانعام الا ما يتلي عليكم غير
محلي الصيد وانتم حرم ان الله يحكم ما يريد ۞ 3 يا ايها الذين آمنوا لا تحلوا شعاير الله
ولا الشهر الحرام ولا الهدي ولا القلايد ولا آمين البيت الحرام يبتغون فضلا من ربهم ورضوانا واذا حللتم
فاصطادوا ولا يجرمنكم شنان قوم ان صدوكم عن المسجد الحرام ان تعتدوا وتعاونوا علي البر
والتقوي ولا تعاونوا علي الاثم والعدوان واتقوا الله ان الله شديد العقاب ۞ 4 حرمت عليكم
الميتة والدم ولحم الخنزير وما اهل لغير الله به والمنخنقة والموقوذة والمتردية والنطيحة وما اكل السبع
الا ما ذكيتم وما ذبح علي النصب وان تستقسموا بالازلام ذلكم فسق اليوم يئس الذين كفروا
من دينكم فلا تخشوهم واخشون اليوم اكملت لكم دينكم واتممت عليكم نعمتي ورضيت
لكم الاسلام دينا فمن اضطر في مخمصة غير متجانف لاثم فان الله غفور رحيم ۞ 5 يسلونك
ماذا احل لهم قل احل لكم الطيبات وما علمتم من الجوارح مكلبين تعلمونهن مما علمكم
الله فكلوا مما امسكن عليكم واذكروا اسم الله عليه واتقوا الله ان الله سريع الحساب ۞ 6 اليوم
احل لكم الطيبات وطعام الذين اوتوا الكتاب حل لكم وطعامكم حل لهم والمحصنات من
المومنات والمحصنات من الذين اوتوا الكتاب من قبلكم اذا آتيتموهن اجورهن محصنين غير
مسافحين ولا متخذي اخدان ومن يكفر بالايمان فقد حبط عمله وهو في الآخرة من الخاسرين ۞
7 يا ايها الذين آمنوا اذا قمتم الي الصلوة فاغسلوا وجوهكم وايديكم الي المرافق وامسحوا برؤسكم

Refutat. in Alcor.

وارجلكم

وأرجلكم إلى الكعبين وإن كنتم جنبا فاطهروا وإن كنتم مرضي أو علي سفر أو جاء أحد منكم
من الغايط أو لامستم النساء فلم تجدوا ماء فتيمموا صعيدا طيبا فامسحوا بوجوهكم وأيديكم منه
ما يريد الله ليجعل عليكم من حرج ولكن يريد ليطهركم وليتم نعمته عليكم لعلكم
تشكرون ۞ 8 واذكروا نعمة الله عليكم وميثاقه الذي واثقكم به إذ قلتم سمعنا وأطعنا واتقوا
الله إن الله عليم بذات الصدور ۞ 9 يا أيها الذين آمنوا كونوا قوامين لله شهداء بالقسط ولا
يجرمنكم شنان قوم علي ألا تعدلوا اعدلوا هو أقرب للتقوي واتقوا الله إن الله خبير بما تعملون ۞
10 وعد الله الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة وأجر عظيم ۞ 11 والذين كفروا وكذبوا
بآياتنا أولئك أصحاب الجحيم ۞ 12 يا أيها الذين آمنوا اذكروا نعمة الله عليكم إذ هم قوم
أن يبسطوا إليكم أيديهم فكف أيديهم عنكم واتقوا الله وعلي الله فليتوكل المؤمنون ۞
13 ولقد أخذ الله ميثاق بني إسرائيل وبعثنا منهم اثني عشر نقيبا وقال الله إني معكم لئن أقمتم
الصلوة وآتيتم الزكوة وآمنتم برسلي وعزرتموهم وأقرضتم الله قرضا حسنا لأكفرن عنكم سيئاتكم
ولأدخلنكم جنات تجري من تحتها الأنهار فمن كفر بعد ذلك منكم فقد ضل سواء السبيل ۞
14 فبما نقضهم ميثاقهم لعناهم وجعلنا قلوبهم قسية يحرفون الكلم عن مواضعه ونسوا حظا مما
ذكروا به ولا تزال تطلع علي خائنة منهم إلا قليلا منهم فاعف عنهم واصفح إن الله يحب
المحسنين ۞ 15 ومن الذين قالوا إنا نصاري أخذنا ميثاقهم فنسوا حظا مما ذكروا به فأغرينا بينهم
العداوة والبغضاء إلي يوم القيامة وسوف ينبئهم الله بما كانوا يصنعون ۞ 16 يا أهل الكتاب قد
جاءكم رسولنا يبين لكم كثيرا مما كنتم تخفون من الكتاب ويعفوا عن كثير ۞ 17 قد
جاءكم من الله نور وكتاب مبين ۞ 18 يهدي به الله من اتبع رضوانه سبل السلام ويخرجهم
من الظلمات إلي النور بإذنه ويهديهم إلي صراط مستقيم ۞ 19 لقد كفر الذين قالوا إن الله هو
المسيح ابن مريم قل فمن يملك من الله شيئا إن أراد أن يهلك المسيح ابن مريم وأمه ومن في
الأرض جميعا ولله ملك السموات والأرض وما بينهما يخلق ما يشاء والله علي كل شيء قدير ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. O Qui crediderunt, satisfacite pactis. 2. Licitum est vobis brutum pecorum, præterquam quod legitur vobis illicitum venationis, cùm vos estis in *a* sacra peregrinatione: nam Deus decernit id, quod vult. 3. O qui crediderunt, ne licita faciatis sacraria Dei, neque mensem Haram (*idest ne violetis ea venando, vel præliando in ipsis,*) neque munus (*idest pecus quod defertur ad immolandum in Mecca*) neque appensoria (*idest ramos seu alia, quæ appenduntur eidem pecori, ut sit securum in itinere*) neque tendentes ad domus Haram (*idest Templum Meccæ,*) qui quærunt abundantiam a Domino suo *per mercaturam*, & beneplacitum *ejus*. Cùm autem *b* absolveritis peregrinationem; tunc venamini.

a peregrinantes.
b solveritis.

Et ne

Et ne impellat vos odium quorumdam, eò quòd excluserint vos ab Oratorio Haram, ut prævaricemini *contra eos pugnando in mensibus sacris*; & adjuvetis vos invicem contra justitiam; & pietatem; & non adjuvetis vos invicem contra iniquitatem, & prævaricationem. Timete itaque Deum: nam Deus vehemens est in puniendo. 4. Prohibetur vobis morticinum, & sanguis, & caro porci, & quod immolatum est alii, quàm Deo: & suffocatum: & quod occisum est percussione: & quod cadens ab alto mortuum est; & quod cornu ictum interiit; & quod comedit fera: (exceptis iis, quæ *adhuc viva reperientes, vos ipsi* mactaveritis:) & quod immolatum fuerit *a* simulacris. Quòd verò exquiratis partitionem (*idest sortitionem rerum*) per sagittas, hoc illicitum est. Hodiè *b* væ illis qui recesserunt à religione vestra. Ne ergo timeatis eos: sed timete me. Hodiè perfeci vobis religionem vestram, & complevi super vos gratiam meam: & placuit mihi *tradere* vobis *c* religionem Eslám. Porrò qui necessitate adactus fuerit ob famem *manducare aliquid ex rebus superiùs prohibitis*, non intendens ad peccatum, (idest sine intentione aut voluntate peccandi) certè Deus *erit illi* indulgens, misericors. 5. Petent à te quid licitum factum sit ipsis? Responde: Licita facta sunt vobis bona: & quod docueritis ex animantibus venaticis in modum canum (*idest quod captum fuerit ab hujusmodi animantibus*,) docentes ea animantia ex eo, quod docuit vos Deus. Comedite igitur ex eo, quod apprehenderint vobis: & commemorate nomen Dei super illud: & timete Deum, quia Deus velox est in computando. 6. Hodiè licita facta sunt vobis bona: & cibus eorum, quibus datus fuit Liber, licitus est vobis: & cibus vester licitus est eis. Et ingenuæ ex fidelibus, & ingenuæ ex iis, quibus datus fuit Liber ante vos, *licitæ sunt vobis ad conjugium*, postquam dederitis eis dotes earum: *dummodò pudici fueritis cum illis*, neque scortatores *earum fueritis*, neque *d* habueritis *eas* in amicas, *impudicè cum eis versantes*. Qui autem abnegaverit fidem, jam porrò vanum erit opus illius: & ipse in futuro sæculo erit ex pereuntibus. 7. O qui credidistis! cùm steteritis ad orandum, (idest cùm volueritis orare) abluite facies vestras, & manus vestras usque ad cubitum: & perfricate *frusto cilicino* capita vestra, & pedes vestros usque ad talos: & si fueritis immundi ex coitu purificamini. Et si fueritis ægroti, vel in itinere; aut venerit aliquis vestrum à latrina; aut contrectaveritis mulieres; neque inveniatis aquam: accipite ad purificationem pulverem bonum & confricate facies vestras, & manus vestras illo. Non vult Deus imponere vobis ullam difficultatem; sed vult purificare vos, & perficere gratiam suam super vos, ut vos gratias agatis *illi*. 8. Et mementote gratiæ Dei super vos, & pacti ejus, quod pepigit vobiscum, cùm dixistis *Mahumeto, quandò inaugurastis eum*: Audivimus & obedivimus (*idest audiemus & obediemus*.) Timete itaque Deum: nam Deus *e* novit id, quod est in pectoribus. 9. O qui crediderunt! estote stantes Deo testes cum justitia: & ne inducat vos odium aliquorum, ne justè agatis. Justè agite hoc erit magis affine pietati: & timete Deum; quia Deus instructus plenè est de eo, quod operamini. 10. Promisit Deus iis, qui crediderint, & fecerint recta, *fore* ipsis indulgentiam, & mercedem magnam. 11. Qui verò increduli fuerint, & mendacii insimulaverint signa nostra, illi erunt *f* habitatores inferni. 12. O qui crediderunt! mementote gratiæ Dei super vos, cùm *g* decrevissent quidam (*idest Coraisitæ*) extendere contra vos manus suas: & *ipse* cohibuit manus eorum à vobis. Et timete Deum: & in Deo confidant fideles. 13. *h* Et jam quidem iniit Deus pactum cum filiis Israel: & constituimus ex eis duodecim duces. Et dixit Deus: Certè ego ero vobiscum. Profectò si observaveritis orationem, & dederitis eleemosynam, & credideritis in Legatos meos, & opem tuleritis eis, & fœnerati fueritis Deo fœnus pulchrum (*idest expenderitis pecunias pro religione ejus*:) utique expiabo vos à malis vestris; & certè introducam vos in hortos, subtus quos emanant flumina. At verò qui incredulus fuerit post hoc ex vobis, jam porrò erravit ab æquitate semitæ (idest à fide vel justitia). 14. Propterea verò quòd ipsi infregerunt pactum suum, maledixnus eis, & fecimus corda eorum dura: amo-

a super statuas.

b miserum est illis, qui increduli defeiverunt à religione vestra.

c Eslam religionem.

d acceptores earum.

e cognoscens *est* essentiam pectorum.

f socii.

g anxiè cogitassent.

h accepit Deus pactum filiorum.

a ex eo, de quo commoniti sunt.

b accepimus pactū eorum.

c ex eo, de quo præmoniti sunt.

amovent sermonem à locis suis (*idest depravant verba sacræ Scripturæ, quæ prædicunt Mahumetum*) & obliti sunt partem *a* eorum, quæ illis commemorata fuerant *in Pentateucho circa Mahumetum*: & non cessabis manifestare fraudem eorum, exceptis pauci ex illis. Sed ignosce illis, & indulge, quippe Deus amat beneficos. 15. Et ex iis, qui dicunt: nos sanè sumus Christiani, *b* inivimus pactum cum illis: sed obliti sunt partem *c* eorum, quæ commemorata sunt eis *in Evangelio*: quamobrem suscitavimus inter eos inimicitiam & odium usque in diem resurrectionis: & mox enarrabit illis Deus id, quod fuerint operati. 16. O Scripturales: jam venit ad vos legatus noster, manifestat vobis multa ex eo, quod abscondebatis de Libro, & condonat multa. 17. Jam venit vobis à Deo lux, & liber manifestus. 18. Diriget per eum Deus illum, qui secutus fuerit beneplacitum ipsius, in semitas pacis: & educet eos de tenebris in lucem per voluntatem suam: & diriget eos in viam rectam. 19. Jam porrò infideles fuerunt illi, qui dixerunt: utique Deus est Christus filius Mariæ. *Dic illis*. Et quis obtineret quidquam à Deo, si vellet perdere Christum filium Mariæ & matrem ipsius, & eos, qui sunt in terra universos, *idest quis posset eum impedire, ne hoc faceret?*

N O T Æ.

DUplex Suræ hujus titulus reperitur, nimirum المائدة *Mensæ*, & hic est communior & العقود *Pactæ* seu conventiones. Prior respicit figmentum, quod in hac Sura habetur, de Mensa quadam, quam Christus descendere fecit ad Apostolos è Cœlo. Posterior verò desumitur ab eadem dictione العقود quæ in primo versiculo reperitur: & hoc ad imitationem Hebræorum, qui non rarò sacrorum librorum titulos à prima libri dictione desumunt. Conveniunt omnes, Suram esse Medinensem, & centum viginti versus continere. De præmio lectoris hæc Zamchascerius من قرء سورة المايدة أعطى من الاجر عشر حسنات ومحى عنه عشر سيئات ورفع له عشر درجات بعدد كل يهودى ونصرانى يتنفس فى الدنيا : *qui legeris Suram Mensæ, habebit pro mercede decem bona, & delebuntur ab eo decem mala, & elevabuntur ei decem gradus pro numero singulorum Judæorum & Christianorum, qui respirant in hoc mundo.*

II *Brutum pecorum*]. Arabicè بهيمة الانعام exponit Gelal. الابل والبقر والغنم *Cameli, boves & oves*: quæ & alia hujusmodi licet comedere. Prohibentur autem ea, quæ venando capta sunt in septis Meccanis, tempore peregrinationis.

III *Neque munus*]. Arabicè الهدى Erat ovis, quæ ducebatur ad Meccam, ut ibi immolaretur; & foliis seu ramusculis arborum tanquam sertis ornabatur, ut quilibet agnosceret rem esse Deo dicatam.

IV. *Partitionem per sagittas*]. Erat hoc genus sortilegii illiciti, extrahendo sagittas ad sortem. Carebant autem pinnis & cuspide: & ut ait Gelal. كانت سبعة عند سادة الكعبة عليها اعلام وكانوا يحكمونها فان امرتهم ائتمروا وان نهتهم انتهوا : *erant septem, & servabantur apud Antistites templi Meccani*] *Et habebant quasdam notas, seu signa: & sacrificabant eas* (seu spiritum immittebant in eis) *quod si præcepissent iisdem Antistitibus aliquid* (idest significassent eis per motum, seu verba aliquid faciendum), *id faciebant: si autem prohibuissent, ab eo abstinebant.*

Hodie perfeci vobis religionem vestram]. Explicat Gelal. احكامه وفرائضه فلم ينزل بعدها حلال وحرام : *judicia & statuta religionis absolvi. Nec postea nihil aliud concessum, vel prohibitum fuit.*

Et complevi super vos gratiam meam]. Exponit Gelal: وقيل بالدخول مكة امنين *dicta sunt hæc, quando Mahumetani ingressi sunt Meccam securi.*

Comedite ex eo, quod apprehenderint vobis] Gelal. وان قتلنه بان لم ياكلن منه : *licet illud occiderint, dummodo nihil comederint ex eo.*

Invocate nomen Dei super illud] Nimirum ut exponit Gelal: عند ارسالم *cum animalia venatica laxatis ad illud capiendum.*

VI. *Bona*] Arabicè الطيبات nimirum cibi omnes salubres, & palato suaves.

Et cibus eorum, quibus datus fuit liber]. Explicat Gelal. اى ذبايح اليهود والنصارى idest immolata à Judæis, & Christianis.

VII. *Si fueritis ægroti*]. Quibus scilicet nocet aqua.

VIII. *Audivimus, & obedivimus*] Præteritum vim habet futuri, ad indicandam promptitudinem, & celeritatem obedientiæ. Erat autem hæc formula præstandi fidelitatem Principi, dum inaugurabatur.

XVI. *Manifestat vobis multa*]. Gelal آية الرجم وصفته : *sicut versiculum de lapidandis adulteris & prædicatum ejus*, nempe Mahumeti idest vaticinia de illo.

REFU-

REFUTATA.

I. Licèt verum sit id, quod dicit Mahumetus: *Deus judicat id, quod vult:* judicia tamen ejus, ut ait David, *vera sunt, & justificata in semetipsis.* Prohibuit sanè Deus, ut diximus, sanguinem filiis Noe & animalia multa filiis Israel; sed non temerè & sine magno mysterio. Certum autem est, nihil horum prohibitum fuisse, quia esset per se, & ex natura sua malum: Deus enim *vidit cuncta, quæ fecerat, & erant valdè bona.* Alioquin non solùm Israelitis, aut posteris Noe, sed etiam primis parentibus hæc eadem prohibuisset. Neque quia corporeæ saluti noxium, vel palato insipidum foret: nam ex iis, quæ Deus concessit, quædam insalubriora, & insipidiora sunt illis, quæ prohibuit. Quis enim neget leporem meliorem esse locusta? Mysterium itaque in hoc, ut in aliis, debemus agnoscere, sine quo, non pauca quæ in lege Moysi continentur, parùm divinæ majestati consentanea possent existimari. Hæc enim tanquam symbola & figuræ rerum sub Messia futurarum proponebantur, juxta illud S. Pauli: *Omnia in figura contingebant illis* 1. ad Corinth. cap. 10. Hæc scilicet erant *mirabilia, quæ in lege Dei considerabat* David psal. 118. Alioquin si tantùm verborum, præceptorumque superficiem sectemur, difficulter mirabilia hæc inveniemus, vel agnoscemus. Quid, quæso, mirabile est, Deum interdixisse, ne quis sanguine, aut carne suilla, vel leporina vesceretur? Vel ne quis alligaret os bovi trituranti? vel ne coqueret hædum in lacte matris suæ? vel ne pullos tollens è nido, pullorum quoque matrem caperet? Quid opus erat propterea, ut David Deum rogaret, dicens; *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua? Et: Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam?* psal. 118. Indicabant hæc omnia, ut jam dixi, sub figurarum tegmine, ea quæ palam docturus, & facturus erat Messias. Quamobrem ubi ille venit, ut loquitur Alcoranus بالحقّ *cum veritate*, quid ampliùs opus est umbris & figuris? Mahumetani ipsi ex doctrina Alcorani fatentur, hanc ciborum mundorum & immundorum differentiam Christum auctoritate divina sustulisse. Cur ergo nobis eam ingerit, & obtrudit Mahumetus? Cur etiam tot animalia, quæ Deus tanquam immunda prohibuerat, suis asseclis velut munda concedit, & pauca tantummodò interdicit? Cur suem vetat, & camelum permittit, cùm Deus utrumque æquè prohibuerit? Nimirùm suem, tanquam corporeæ saluti noxium ab Arabibus rejici videbat, camelum verò valdè in usu apud eos esse non ignorabat: quamobrem ex eorum genio & gustu leges sanciebat. Morticinum item & sanguinem ad eamdem regulam interdixit. Immolata verò, seu mactata à Judæis & Christianis, & eorumdem fœminas nequaquam suis prohibuit, quæ tamen prohibere omnis ratio suadebat. Naturæ enim lumine patet, non posse sine magno piaculo, & periculo homines diversæ religionis inter se conjugia contrahere: quamobrem Deus filiis Israel hujusmodi conjugia, & commercia severissimè interdixit. De hac permissione matrimoniorum Mahumetanorum cum Judæis & Christianis vide Prodr. p. 4. cap. 26. pag. 72. Et similiter de hac Mahumeti circa cibos licitos & illicitos sanctione vide Prodr. p. 4. c. 16. pag. 40.

II. Iterùm purificationes, & ablutiones suis inculcat: quas adeò necessarias existimat, ut, si desit aqua, jubeat eos pulvere ad manus, faciem, & obscœna abstergenda adhibere: quod quàm vanum, ac ridiculum sit, nemo non videt, & nos superiùs etiam demonstravimus.

III. Fingit pactum quoddam, quod Deus cum filiis Israel inierit, de certis precibus, & eleemosynis, de credendo in legatos, quos erat missurus, de pecuniis in bellum pro religione expendendis. Sed hujusmodi pactum nunquam & nusquam in Pentateucho, vel alibi reperitur, & filii Israel illud prorsùs ignorant: & ex putido tantùm Mahumeti cerebro prosilivit.

IV. Iterùm Judæos & Christianos ob sublata in Pentateucho & Euangelio de Mahumeto vaticinia redarguit. Sed quàm impudens mendacium hoc sit, jam superiùs demonstravimus.

V. Negat Christum esse Deum, quia si Deus vellet perdere Christum, & Matrem ejus, nemo posset eum prohibere. Verissimum hoc est, si de Matre Christi, & de Christo ipso, quatenùs homo est, loquamur. Quatenùs autem Deus est, non potest illum Deus destruere, quia destrueret seipsum.

Quoniam verò, ut superiùs diximus, totus Dæmonis conatus fuit per Alcoranum, & Mahumetum Christi divinitatem abolere, quod per Arium & Arianos minùs feliciter ei successerat: ideò statui hoc loco eamdem divinitatem contra Mahumetanos pro meis viribus, Deo adjuvante, propugnare. Et quamvis ex eo, quòd Christus sit verus & naturalis Filius Dei (talem autem esse jam superiùs etiam ex ipsius Alcorani & Mahumetanorum testimoniis ostendi) manifestè sequatur illum esse Deum: aliis tamen rationibus, & testimoniis, quibus Moslemi respondere non possint, hoc ipsum probabo. Sed primùm eorumdem Moslemorum contra hoc Christianæ fidei dogma argumentis respondebo, prætermissis illis, quæ habentur in Alcorano, quibus singillatim, ubi ad ea pervenero, satisfaciam. Interim videatur Prodr. p. 3. cap. 11. & seq. pag. 32. ubi Christi Divinitas fusissimè propugnatur.

§. I.

Argumenta Moslemorum contra Christi divinitatem.

AHmedus filius Abdhalhalimi p. 2. Apolog. contra Christianam religionem, ex eo, quòd Jacobitæ comparent unionem humanitatis, & divinitatis in Christo cum mixtione lactis & aquæ: Melchitæ verò, seu Græci cum unione ferri & ignis, & animæ cum corpore: probare nititur, vel in Christo non fuisse naturam divinam, vel passam fuisse simul cum natura humana. Verba illius Arabica latinè fideliter reddo. *Certum est* (inquit) *nihil pertingere ad aquam, quod non pertingat ad lac cum ea mixtum: non enim distinguitur unum ab alio. Et ita ignis, qui est in ferro, penetrat totum ferrum, & conjungitur illi, ita ut quidquid accidit ferro, participetur ab igne. Corpus etiam cùm percutitur & torquetur, dolor percussionis, & cruciatus sentitur ab anima. Exigit igitur veritas harum similitudinum, ut quod evenit humanitati de injuriis, tormentis, & crucifixione Judæorum, quam ipsi credunt, evenerit etiam humanitati. Et hoc necessariò exigit ratio unionis: nam si in unione id, quod contingit uni unito non participetur ab altero, jam non erit unio, sed numerica dispositio.*

Sed respondemus, in comparationibus non exigi adæquatam veritatem rei comparatæ ad illam, cum qua comparatur: sufficit enim, ut verificetur id, quod præcipuè intenditur probari. Optimè congruunt tres propositæ similitudines, quatenùs sicut in lacte aquæ commixto nulla pars aquæ sensibilis potest assignari, quæ non sit lacti conjuncta: & in ferro ignito nulla pars ferri, cui non sit adjunctus ignis; nulla etiam pars in corpore humano, quæ non informetur ab anima: ita nulla pars humanitatis Christi erat sive in corpore, sive in anima, quæ non esset unita divinitati. At verò dici non potest quòd quidquid uni parti unitæ eveniret, eveniret etiam alteri: neque enim hoc erat necessarium: imò falsum est absolutè hujusmodi principium, quòd quidquid uni parti unitæ evenit, debeat necessariò etiam alteri evenire. Pro qua re notandum est, duplici modo fieri posse duarum rerum unionem. Primò, itaut ex duobus fiat unum tertium, & nihil formaliter remaneat de utroque unito. Et in hoc casu, verè quidem, sed impropriè dicetur: Quidquid evenit uni unito alteri etiam convenire. Dixi impropriè, quia jam non sunt duæ res formaliter distinctæ, sed una tantùm. Porrò unio humanæ divinæque naturæ in Christo, non fuit hujus generis, ut impiè asserebat Eutyches, & asseclæ illius. Secundo modo fieri potest unio duarum rerum, itaut formaliter unaquæque retineat suum esse: & talis est unio lactis, vel vini cum aqua; ignis cum ferro: & animæ cum corpore. Quòd enim hæc retineant suum esse quantumvis unita, patet, quia possunt ab invicem separari etiam post unionem, ut docet experientia. In hoc verò secundo genere unionis, falsum est, quidquid contingit uni parti unitæ, debere etiam alteri contingere. Nam certum est multa corpus afficere, quæ nihil afficiunt animam & è converso. Neque etiam dubitandum est, vinum, vel lac, licèt cum aqua mixtum, recipere posse ab extrinseco agente aliqua accidentia, quæ non recipiat aqua. Et licèt aliquis pervicaciter assereret in unione duarum rerum materialium, præsertim symbolarum, ut aquæ & vini verificari illud principium: non tamen esset par ratio in unione duarum rerum, quarum altera esset materialis, altera verò immaterialis, cujusmodi sunt humanitas, & divinitas Christi. Ita licèt Deus sit intimè unitus, & præsens omnibus rebus, non tamen obnoxius est accidentibus, & passionibus earumdem rerum.

Postremò similitudines illæ sunt tantummodò ad exprimendam maximam, & perfectissimam unionem naturæ divinæ cum humana in Christo: non autem ad omnia, quæ illis conveniunt verificanda.

II. Arguit idem contra Christi divinitatem ex eo, quòd Christus à Judæis crucifixus, auxilium Dei imploraverit verbis illis; Deus meus, Deus meus, quare dereliquisti me? *Et ipsi asserunt* (inquit) *illum, cujus audiebant homines vocem, fuisse divinitatem: & divinitatem & humanitatem esse personam unam. Et quidam eorum dicunt unam esse utriusque voluntatem, & naturam unam. Et sermo quidem est in voluntate loquentis: unde necessariò sequitur, ut is, qui loquitur sit precans, & auxilium petens: & denique qui crucifixus est, sit divinitas, quæ simul auxilium petit, & supplicat, & simul ab ea petitur auxilium. Præterea dicunt, divinitatem & humanitatem esse personam unam. Et cum hoc, quòd sint persona una, vel est supplicans, & rogans: vel est supplicata & rogata. Si dicant rogantem esse diversum à rogato, necessariò sequitur, ut sint duo, non unus. Si verò dicant, utrumque esse unum & eumdem: idem erit rogans & rogatus.*

Ex hac Doctoris Mahumetani ratiocinatione patet, hominem animalem, non percipere ea, quæ sunt Spiritus Dei. Quamobrem instruendus est, & faciliori qua fieri possit ratione erudiendus. Respondemus igitur, Filium Dei, vel Deum incarnari, nihil aliud esse, quàm illum assumere naturam humanam, eamque in sua persona unire cum natura divina, cum qua eadem persona realiter identificatur: & hoc sine ulla prorsùs mutatione in ipso Deo, & ejus persona vel natura. Sciendum tamen hanc unionem ex parte Verbi divini non esse factam immediatè in natura seu essentia, sed in persona: itaut unio in Christo neque facta sit inter naturam & naturam, neque inter personam & personam, sed inter naturam & personam. Ex hac unione duarum naturarum in una persona vel supposito, constituitur Christus, qui propterea habet unicam personam, seu suppositum divinum; & duas naturas, divinam & humanam. Unicuique autem naturæ remanet sua voluntas, suæque proprietates, itaut in Christo sint duæ voluntates, divina scilicet & humana: & ita duo intellectus &c. Et licèt sit vera duarum naturarum

rarum unio, nulla tamen est permixtio illarum vel confusio, ut volebat Eutyches. Porrò quia actiones, & passiones dicuntur de supposito, & in Christo est unicum divinum suppositum utriusque naturæ, ideò naturæ communicant sibi mutuò actiones & passiones ratione ejusdem suppositi. Et ita verè dicimus, Deus est homo, Deus nascitur, Deus patitur, Deus moritur: idest, ille qui est Deus, nempè Christus, est homo, nascitur, patitur, moritur; non quatenùs est Deus, sed quatenùs est homo, malè tamen diceretur, divinitas est homo, nascitur, patitur, moritur, quia divinitas non includit suppositum, vel personam. Ita è converso dicimus, homo est Deus, homo est omnipotens. i. ille idem Christus, qui est homo, est etiam Deus, & omnipotens. Prætereà verè dicimus: Christus est Deus, Christus est homo: Christus est finitus, Christus est infinitus: Christus est æqualis Patri, Christus est minor Patre, & alia hujusmodi; & hoc ratione diversarum naturarum in Christo. Hoc verò non esse aliquid absurdum, vel contra divinæ majestatis reverentiam, facilè intelligemus, si consideremus, non raro in scripturis divinis Deum assumpsisse figuram hominis, non quidem veri, sed aerei, & apparentis: & tamen sub ea figura, licèt non hypostaticè unita divinæ naturæ, prædicabantur quædam de Deo, quæ Deo revera non conveniunt, quin potiùs videntur illi indecora. E. G. quandò apparuit Abrahæ sub figura trium virorum, legitur comedisse & bibisse. Quandò item Danieli apparuit, dicitur fuisse senem longævum, & canum, & alia hujusmodi. Quid ergo magnum est, si, cùm Deus naturam suam cum humana hypostaticè univit in Christo, prædicentur de Deo ea, quæ illi ut Deo minimè conveniunt? Neque verò credant Mahumetani Christianos esse tàm bardos ac stupidos, ut putent Deum quatenùs Deus est, aliquid per Incarnationem passum fuisse, aut mutationem aliquam vel minimam in se recepisse: firmissimè enim credunt Deum esse omninò impassibilem, prorsùsque immutabilem.

Per ea quæ diximus, patet responsio ad suprapositas & alias multas objectiones nobis factas à Mahumetanis, & simul collectas ab Ahmedo, qui cùm in multis hallucinetur, in eo etiam turpiter errat, quòd commune Christianorum Orthodoxorum dogma cum peculiaribus quorumdam hæreticorum sententiis confundit. Nam licèt Eutyches & Dioscorus unam tantùm in Christo naturam ex unione divinæ & humanæ conflatam posuerint: Nestorius verò duas personas in eodem constituerit: Severus autem Antiochenus cum Monothelitis, seu Monophisitis, unam tantùm esse in Christo voluntatem asseruerint: Christiani tamen cæteri communiter, unam tantùm in Christo personam divinam, duas verò naturas & duas voluntates & operationes, divinam & humanam firmissimè profitentur. Quamobrem non est, quòd miretur Ahmedus, si idem Christus erat rogans & rogatus: rogabat enim in eo natura & voluntas humana naturam & voluntatem divinam. Quid verò mirum est hoc, cùm David psal. 41. rogaret quodammodò & precaretur se ipsum illis verbis? *Ad me ipsum anima mea conturbata est. Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo &c.* In nobis etiam crebrò experimur eamdem voluntatem secum ipsam pugnare, seque hortari ac movere ad id, quod ipsamet refugit ac renuit. Idem etiam intellectus hominis cognoscens seipsum, est simul cognoscens & cognitus. Quid ergo mirum, si hoc eveniat in duabus voluntatibus & duobus intellectibus distinctis, quamvis in eodem supposito simul unitis?

Neque verò hinc sequitur aliquid divina Majestate indignum, quòd nimirùm ea, quæ de humana natura ratione ipsius naturæ prædicantur in Christo, tribuantur divinæ naturæ ratione divini suppositi: imò maxima hinc illius erga homines dignatio & pietas manifestè dignoscitur, qui propter æternam eorum salutem, voluit humanitatem illam, quam hypostaticè assumpserat, talia pati; licèt ipse revera quoad divinitatem nihil pateretur. Quòd si Mahumetanis arduum videtur vel absurdum, quòd talia non quidem Divinitati, ut falsò nobis imponit Ahmedus, sed Deo tribuantur: meminerint magis fortassè indigna illi tribui in Sacris Scripturis, hominum causa: ut patet in Creatione Adæ: & in iis verbis Genes. cap. 5. quæ dicuntur de Deo: *Tactus dolore cordis intrinsecùs dixit: Pœnitet me fecisse hominem*: & in iis, quæ Isaiæ cap. 1. dicit Deus ipse Judæis: *Kalendas vestras, & solemnitates vestras odivit anima mea: facta sunt mihi molesta: laboravi sustinens*: & cap. 43. *Verumtamen servire me fecisti in peccatis tuis: præbuisti mihi laborem in iniquitatibus tuis.* Et alia hujusmodi, quæ videntur prorsùs divina Majestate indigna.

III. Ita contra nos objicit Adversarius: *Necesse est homines præditos intellectu retrahi à propria ipsorum conscientia à cultu illius Dei, quem peperit Maria mulier de genere Adæ: qui moratus est in terra triginta annos, subjectus omnibus humanis necessitatibus cibi ac nutritionis, prosperæ, adversæque valetudinis, timoris, fiduciæ, ignorantiæ, & scientiæ. Non potestis ostendere, quòd toto illo tempore apparuerit ab eo aliquod argumentum divinitatis, neque quòd non fuerit obnoxius omnibus humanis necessitatibus, indigentiæ, solicitudinibus, tentationibus & vicissitudinibus. Deindè post tam longum tempus publicavit id, quod sibi præceptum fuerat à Deo, ostendens se esse Prophetam, & fecit signa & prodigia illustria per virtutem Dei excelsi. Fuerunt autem alii ex Prophetis, qui fecerunt similia miracula, & etiam alia majora. Vixit autem in hoc statu minùs, quàm tres annos: deindè habuit eum finem, quem vos dicitis, asserentes captum fuisse, flagellatum, injuriis affectum, crucifixum & occisum. At estne ullus intellectus capax illius, quod vos dicitis, quòd scilicet Deus passus sit à Servis suis aliquid simile ei, quod vos ab illo toleratum fuisse affirmatis?* (Et paucis interjectis prosequitur.) *An verò fuit aliquis, quem invaserit tantus timor, pavor, anxietas, & perturbatio animi? Et tamen ipse supplicaverit Deo, ut posset liberari ab eo, quod sibi acciderat, quemadmodùm narratur in Evangelio, ipsum de se*

de se confessum fuisse. Et quidem invenimus in historiis, quanta passus sit Georgius, unus ex iis, qui professi sunt fidem Christi, per necem, combustionem, & sectionem, itaut nullum hominem audierimus talia passum fuisse. Plurimi etiam ex discipulis ejus atrocia tormenta, & mortem passi sunt, eò quòd reges inimici vellent eos cogere ad deserendam fidem, & amplectendam infidelitatem, quam ipsi profitebantur: & tamen sustinuerunt omnia patienter & constanter, nec fugerunt mortem cùm possent, relinquendo regionem in qua erant, & transeuntes in aliam, seque abscondendo & occultando. Nec aliquid unquam præsetulerunt de timore & pavore, quem ille ostendit: & tamen erant homines sectatores illius: nam allevabat eis id, quod patiebantur, virtus, quæ Deus eos roborabat.

Sed respondemus eodem modo, quo superioribus objectis: nimirùm, ideò dici Deum natum ex Virgine Maria, humanis necessitatibus, & vicissitudinibus subjectum, passum, crucifixum, ac mortuum fuisse, quia humanitas illa, cui hæc omnia contigerunt, erat hypostaticè unita cum natura divina: nec tamen divinitas ipsa aliquid ex his patiebatur; neque hinc sequitur aliquid Deo indignum; immò maxima illius dignatio erga homines dignoscitur, qui propter æternam eorum salutem voluit humanitatem illam, quam hypostaticè assumpserat, talia pati: itaut propter unionem illam personalem, sibi tribuerentur quæcunque homini, vel humanitati illi evenirent, licèt ipse revera nihil pateretur, aut mutaretur. Ita de uno homine, qui duplicem personam, publicam scilicet & privatam sustinet, prædicamus indifferenter ea, quæ conveniunt utrique personæ: imò & de una persona ea, quæ conveniunt alteri, quia scilicet omnes personæ, seu officia sunt in uno eodemque subjecto. Dicimus enim v. g. Ahmedus est Imperator, & Imperator est Ahmedus, quamvis Ahmedus ut Ahmedus non sit Imperator, neque Imperator ut Imperator sit Ahmedus. Ita de eo, qui simul est & Rex & Sacerdos, seu Pontifex, dici potest: Rex offert sacrificium Deo, & Pontifex ducit exercitum contra hostes: ille nimirùm, qui est Rex offert sacrificium, non quatenùs est Rex: sed quatenùs Pontifex: & ille qui est Pontifex ducit exercitum contra hostes, non quatenùs Pontifex sed quatenùs Rex.

Ad illud verò, quod objiciebat Adversarius de timore tàm vehementi, quem Christus ostendit ob propinquam mortem, cùm S. Georgius, aliique quamplures martyres Christi discipuli tantam constantiam in suppliciis, ac nece ipsa præsetulerint: facilè respondetur, Christum ultrò timorem illum & angorem in se admisisse, cùm potuisset ab illo se eximere, & mortem, crucemque effugere. Id patet manifestè, quia Petrum volentem ipsum ab inimicis defendere, prohibuit illis verbis: *Mitte gladium tuum in vaginam: nonne possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquam duodecim legiones Angelorum?* prætereà qui discipulis suis dabat robur & fortitudinem ad supplicia alacriter perferenda, ut ipsemet in Euangelio promiserat Lucæ cap. 21. illis verbis: *Ego dabo vobis os & Sapientiam, cui non poterunt resistere omnes adversarii vestri*: poterat etiam roborare se ipsum, sed non fecit quia noluit: noluit autem, ut magis pro hominum salute pateretur. Quandò autem voluit, robur ostendit, ultrò obviam procedens iis, qui eum comprehensuri adveniebant.

Ad illud, quod addit Adversarius, Christum obnoxium fuisse humanis necessitatibus, ac defectibus, præsertim ignorantiæ & adversæ valetudinis, & præterea tentationibus Satanæ; breviter respondeo, eum illis tantùm necessitatibus, vicissitudinibus, & infirmitatibus obnoxium fuisse, quæ communes sunt toti naturæ humanæ generatim sumptæ, non autem iis, quæ reperiuntur in singulis hominibus in particulari: neque quæ culpam propriam, aut intemperantiam, aut defectum virtutis formativæ, aut deordinationem supponunt, cùm esset perfectissimæ constitutionis, & in omnibus rebus suis temperatissimus & ab omni excessu alienissimus. Quæ autem sunt effectus culpæ originalis, omnibusque communes, non autem propriæ ipsius naturæ, Christus, cùm originali culpa careret, non contraxit ex necessitate, sed voluntariè assumpsit, ut pro nobis magis pateretur.

Ignorantia verò in eo nulla propriè fuit, quia ut Deus, omnia sciebat: ut homo autem habebat scientiam infusam rerum omnium, quæ ad ipsius statum, & officium pertinebant, quatenùs erat caput hominum, & Angelorum, rerumque omnium Dominus, & Judex futurus universorum.

Tentationes exteriùs tantùm expertus est à Satana, sed non interiùs à carne, cùm à fomite, seu inclinatione ad culpam esset prorsùs immunis.

Quòd verò dicat, illum per triginta annos nullum argumentum ostendisse divinitatis suæ, falsum prorsùs esse, etiam ex communi sententia ipsorum Mahumetanorum, mox videbimus.

Neque absolutè concedimus aliquem ex Prophetis fecisse miraculum majus miraculis Christi. Quamvis etiamsi id concederemus, nihil faceret contra nos, cùm Christus ipse dixerit Joannis cap. 14. *Qui credit in me, signa, quæ ego facio, & ipse faciet, & majora horum faciet.* Neque per hoc inferri potest aliquem Christi discipulum illo majorem fuisse: cùm omnia miracula sive parva, sive magna fieri non possint nisi per virtutem Christi.

Sed in sequentibus pleniùs satisfiet his Mahumetanorum objectis, & præsertim circa Christi scientiam, quam in illo rerum omnium fuisse, absque ulla earum ignorantia, Sacræ literæ evidentissimè testantur.

§. 2.

Argumenta contra Christi divinitatem è Sacris Scripturis à Mahumetanis petita.

Plura congerunt Mahumetani è sacris scripturis, præsertim verò ex Euangelio, contra Christi divinitatem argumenta, quæ ab Ahmedo fusiùs exposita, breviter hìc recensebo.

Primò:

Primò: Angelus non dixit Mariæ: *Ille quem paries, eſt Creator, & Deus tuus.*

Reſpondeo; A propoſitione, quæ aliquid tacet, vel non affirmat, non poſſe fieri illationem ad illud abſolutè negandum. Hùc accedit, dum Angelus vocat illum Filium Altiſſimi, etiam Deum, & Creatorem implicitè confiteri. Licèt enim Angelus non dixerit, illum, quem Virgo paritura erat, eſſe Creatorem, & Deum illius, non tamen ſequitur illum non eſſe talem.

II. Angelus vocavit eum filium David.

Reſpondeo; revera Chriſtus ut homo fuit filius David: quemadmodùm ut Deus fuit Filius Dei.

III. Dixit Angelus eum futurum regem ſuper progeniem Jacob, non autem ſuper orbem univerſum.

Reſpondeo ut ſuprà. Licèt hoc ſecundum non dixerit, non tamen negavit, aut propterea minùs verum cenſendum eſt. Præterea manifeſtum erat ex Sacris litteris, eum, qui fuiſſet Rex ſuper progeniem Jacob, nempè Meſſiam, regnaturum etiam eſſe ſuper omnes gentes, ut patet ex pſalmo 2. Et quemadmodùm referunt Suetonius, Tacitus, & ipſe Joſeph Hebræus, vulgatum erat hoc per totum Orientem.

IV. Alii vocati ſunt filii Dei, nec tamen propterea fuerunt Deus.

Reſpondeo negando paritatem: nam de Chriſto habemus aliunde ex ſacris litteris eſſe Filium Dei unicum, & naturalem: alios verò per adoptionem, ſeu gratiam tantummodò. Hinc eſt, quòd cùm Filius Dei dicitur de Chriſto, in textibus Græcis ſemper ponitur cum articulo ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. Arabicè الابن & Hebraicè הַבֵּן ut pateat ratione prorsùs diverſa, Chriſtum Filium Dei appellari, ac cæteros, qui hoc nomine vocati ſunt. Sed de hoc inferiùs redibit ſermo.

V. Chriſtus vocatus fuit à Deo *Electus*, cùm audita eſt vox de Cœlo à Joanne in Jordane: Hic eſt Filius meus dilectus, quem elegi. Sed electus, eſt quid paſſivum, & oſtendit rem creatam: ergo Chriſtus non eſt Deus, ſed ſervus Dei.

R. Apud omnes Euangeliſtas haberi non, *quem elegi*: ſed, in quo mihi benè complacui. Verùm concedimus & nos Chriſtum à Deo electum fuiſſe, non quoad divinitatem, ſed quoad humanitatem.

VI. Chriſtus eguit baptiſmate Joannis: ergo non fuit Deus.

R. Chriſtum non eguiſſe baptiſmate Joannis, ſed ſpontè illum ſuſcepiſſe, ut oſtenderet perfectiſſimæ humilitatis exemplum, & ob alias cauſas ſibi notas.

VII. Joannes vir tantus apud Deum, & prædicatus à Chriſto excellentiſſimus omnium prophetarum; & qui audierat in Jordane vocem cœlitus delapſam, dubitat de Chriſto, quis ſit.

R. Non potuiſſe Joannem dubitare quis eſſet Chriſtus, cùm audiſſet è Cœlo vocem illam Dei: *Hic eſt Filius meus dilectus*: ut ſupponit etiam Adverſarius; & id conſtat ex aliis quoque Euangelii locis: ſed voluiſſe diſcipulos ſuos teſtes eſſe oculatos divinitatis illius. Itaque miſſio illa & interrogatio diſcipulorum Joannis non fuit propter Joannem, ſed propter diſcipulos ejus, qui de Chriſti divinitate fortaſsè ambigebant.

VIII. Chriſtus non reſpondit Joanni, ſe eſſe Deum, vel Dominum, vel Creatorem: imò præmonuit diſcipulos ejus ne errarent, & ſcandalum paterentur in perſona ſua.

R. Ea quæ Chriſtus fecit coram diſcipulis Joannis, ſatis oſtendere, illum fuiſſe Deum, Dominum, & Creatorem. Neque verò ex eo, quòd Chriſtus non dixerit hoc, propterea negavit: & aliundè habemus illum talem fuiſſe ex verbis ipſius. Eorum verò verborum: *Et beatus eſt, qui non fuerit ſcandalizatus in me*, non eſt ſenſus: Beatus qui non erraverit in æſtimando me Deum, vel Creatorem: ſed omninò oppoſitus: nimirùm. Beatus, qui videns me ita humilem, & abjectum, non deſpexerit me, neque crediderit me non eſſe verum Meſſiam, Deum ſcilicet ſimul & hominem. Hunc ſenſum exigit naturaliter locus ille: & ita ſemper intellectus & expoſitus fuit à Doctoribus Chriſtianis.

IX. Joannes nihil dixit in laudem Chriſti, quod excedat conſuetudinem etiam ſuperiorum erga inferiores. Contrà verò Chriſtus non minùs honorificè locutus eſt de Joanne, quàm Joannes de Chriſto.

R. Falſum hoc eſſe omninò, ut patet ex ipſis Euangelii verbis. Chriſtus enim dixit de Joanne; inter natos mulierum non ſurrexiſſe majorem illo: & præterea appellavit eum Prophetam, & pluſquam Prophetam: & denique affirmavit eum eſſe Angelum, ſeu nuncium ſuum, qui viam antè ſe erat præparaturus: per quod ſine dubio oſtendit, ſe eſſe illo longè ſuperiorem. At Joannes dixit de Chriſto, eſſe Agnum Dei, qui tollebat peccata mundi: tollere autem peccata eſt proprium Dei. Præterea vocavit illum Filium Dei, affirmans eum fortiorem eſſe ſe, factum ante ſe, & fuiſſe priorem ſe. Quæ ultima verba non obſcurè indicant illum eſſe Deum: nam Chriſtus conceptus fuit ſex menſes poſt Joannem: ergo non potuit eſſe ut homo prior Joanne, neque factus, i. genitus, ante illum. Aſſeruit præterea, ſe non eſſe dignum, qui procumbens ſolveret corrigiam calceamentorum ejus: & alia hujuſmodi. Verùm quidquid dixerit vel Joannes de Chriſto, vel Chriſtus de Joanne, non excludit id, quod non dixit, & aliundè manifeſtè habetur.

X. Chriſtiani dicunt, Chriſtum deſcendiſſe de Cœlo, ut ſalvaret homines, & tolleret peccatum, & alligaret Satanam. At nihil horum videmus factum.

R. Hæc omnia à Chriſtianis ex ſacrarum ſcripturarum teſtimonio credi, & affirmari. Nam quòd Chriſtus è Cœlo deſcenderit, ipſemet de ſe teſtatus eſt apud Joannem dicens: *Deſcendi de Cœlo, non ut faciam voluntatem meam; & nemo aſcendit in Cœlum, niſi qui deſcendit de Cœlo, filius hominis, qui eſt in Cœlo.* Quòd attulerit ſalutem hominibus, dixit Angelus, Matthæi cap. 1. *Ipſe enim ſal-*

vum

vum faciet populum suum à peccatis eorum: & propterea Jesus, i. *Salvator* seu *salus* appellatus fuit. Quòd tolleret peccata, dixit Joannes Baptista illis verbis: *Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccatum mundi.* Quòd alligaverit Satanam, i. represserit vires ejus, & potentiam: patet ex parabola illa apud Matth. cap. 12. *Si autem ego in Spiritu Dei ejicio Dæmones, igitur pervenit in vos regnum Dei. Aut quomodò potest quisquam intrare in domum fortis, & vasa ejus diripere, nisi priùs alligaverit fortem? & tum domum illius diripiet.* At enim non videmus hanc salutem: & Satanas solutus & violentus est ut priùs, & peccata non cessaverunt. R. hanc salutem esse Spiritualem, neque oculis corporeis videri; sitamque esse in emundatione animæ à peccatis, in acquisitione divinæ gratiæ & gloriæ æternæ: quæ omnia Christus confert, legem ac præcepta sua servare volentibus. Satanas porrò non ita alligatus est, ut nullam ampliùs habeat facultatem homines tentandi. Sed est sicut canis ligatus, qui latratibus suis minatur, & territat transeuntes: non tamen mordere potest, nisi se se illi ultrò offerentes. Non potest autem negari, post Christi adventum, Dæmonis vires valdè defecisse, illiusque tyrannicum regnum imminutum fuisse, verosque Christi fideles magnam gratiam experiri, ad Satanæ illecebras rejiciendas, & conatus evincendos: licèt fortassè Dæmones vehementiùs illos, quàm cæteras gentes aggrediantur: quia nimirùm hos suos hostes agnoscunt: illas verò, tanquam jam sui Juris, quietiùs vivere sinant, nec multùm curent, si moralibus quibusdam virtutibus floreant: hæ siquidem sine fide Christi ad salutem æternam nihil prosunt. Denique abstulit peccata mundi, primò quia per baptismi Sacramentum, omnes homines ab originali culpa emundantur: & per Sacramentum pœnitentiæ ab actualibus peccatis expiantur.

II. quia post Christi adventum, per idololatriæ abolitionem, & veræ fidei propagationem plurima peccata cessaverunt.

III. quia abstulit debitum pœnæ peccati; quæ etiam justos amplectebatur, impediens eos ab ingressu in Cœlum, & ab æterna beatitudine perfruenda.

XI. Christus usque ad annum trigesimum ita vixit, ut à cæteris hominibus non distingueretur. Ubi verò post annum trigesimum cœpit legem suam promulgare, licèt multa signa ediderit, non tamen talia fuerunt, ut probarent illum esse Deum: cùm plures Prophetæ similia, atque etiam majora patraverint.

R. Falsum prorsùs esse, Christum usque ad annum trigesimum nihil habuisse peculiare à cæteris hominibus. Nam præter admirabilem illius conceptionem, plenamque prodigiis nativitatem (quæ duo Mahumetani nobiscum fatentur), stella etiam mirabilis illum infantem honoravit, atque ad eum adorandum orientales Reges adduxit, qui humi prostrati, pretiosa illi munera obtulerunt. Præterea dum in templum post quadragesimum à Nativitate diem deferretur, à Simeone justo, & aliis, tanquam verus Messias, & Salvator agnitus, & cum veneratione exceptus est. Duodennis verò in eodem Templo in medio Doctorum, cœlestem divinamque Sapientiam demonstravit. Mahumetani plura referunt miracula ac prodigia ab illo ante annum trigesimum, & præsertim in adolescentia patrata. Post annum verò trigesimum quamvis non fecerit quædam ex prodigiis, quæ de Moyse, & aliis præcedentibus prophetis referuntur, quia scilicet nulla erat causa ea faciendi, talia tamen ac tanta edidit miracula, quæ satis essent ad testandam illius divinitatem. Alioquin petemus à Mahumetanis, cur Mahumetus cùm & Moyse, & Christo, & cæteris Prophetis major ab eis habeatur; nullum mortuum suscitaverit, nullum verè cæcum illuminaverit; nunquam mare per medium sciderit: nunquam flumina imperio suo regredi coegerit. Cur etiam usque ad annum circiter quadragesimum, juxta legitimas eorum historias, non solùm nihil miri gesserit, sed peccator etiam, & idolorum cultor perseveraverit?

XII. Si Christus Deus erat, cur coram eo non trepidabant montes? Cur non retrocedebant maria ac flumina? Cur non incedebat supra dorsum aeris, & super pennas ventorum? cur etiam non incendebat igne, sicut Elias, adversarios suos?

R. Hæc non convenisse statui illi, in quo divina natura unita cum humana cupiebat homines ad sese allicere, non terrere; eosque humilitatem, patientiam, ac modestiam docere, non potentiam ac majestatem præseferre. Cæterùm poterat super aerem ac ventos ambulare, qui super undas maris incessit: poterat efficere, ut flumina ac maria retrocederent, qui imperavit ventis ac mari, & eorum impetus ac furores voce sedavit: poterat adversarios igne cœlesti consumere, qui armatam cohortem, dicendo tantummodò: *Ego sum*, in dorsa prostravit; & qui Petrum pro se pugnare volentem, cohibuit dicens: *Nonne possum rogare Patrem meum, & exhibebit mihi modò plusquàm duodecim legiones Angelorum?*

§. 2.

Argumenta alia contra Christi divinitatem è Sacris Literis à Mahumetanis petita.

Multa alia congerunt Mahumetani è Sacris Scripturis argumenta contra Christi divinitatem, quæ etiam Ariani adversus Catholicos differentes usurpabant. Sed nullum eorum est contra nos, qui distinguimus in Christo duplicem naturam, divinam scilicet & humanam; & fatemur sacras literas aliquandò loqui de Christo ut de Deo, aliquandò ut de homine. Libet tamen non nulla ex his in medium proferre, verbis ipsis Ahmedi filii Abdolhalimi, præsertim cùm potiùs faciant pro nobis quàm contra nos.

I. *Sæpè Christus rogavit Deum, ut cùm Lazarum resuscitavit: cùm esset in Cruce: cùm oraret in horto: & alibi. At*

non

non potest Deus orare vel rogare aliquem.

R. Hæc fecisse Christum non ut Deum, sed ut hominem.

II. *Dixit Christus: Pater major me est: & à me non possum facere quidquam.*

R. Hæc etiam Christum dixisse de se quatenùs homo erat, non verò Deus.

III. *Dixit etiam Christus, Deus non generat, neque generatur: neque comedit, neque bibit, neque dormit; neque vidit eum unquam ulla creaturarum suarum: neque videt eum ullus, quin moriatur.*

R. Falsò allegari verba prædicta ex Euangelio tanquam à Christo prolata, cùm sint consarcinata partim ex Alcorano, partim ex nonnullis sacrarum scripturarum sententiis. Sed quamvis omnia vera essent, non tamen probarent Christum non esse Deum. Licèt enim genitus fuerit ex Virgine, & comederit, & biberit, & dormierit, & visus fuerit à suis creaturis, absque eo quòd ulla earum moreretur: hæc tamen omnia illi convenerunt non ut Deo, sed ut Homini. Quamvis etiam ut Deus à Patre genitus fuerit ante omnia sæcula, eo modo, quo superiùs explicavimus, non quem intendit Alcoranus, dum negat Deum generare aut generari, quia nimirùm Deus non habet uxorem, neque indiget successore.

IV. *Dixit etiam Deus Altissimus in Euangelio Joannis: Utique vos cùm exaltaveritis Filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum: & à me ipso nihil facio: sed omnia facio sicut docuit me Pater meus.*

R. Hunc locum ostendere Christi divinitatem: nemo enim verè dicere potest, *Ego sum*, seu ut habent Arabica ab Ahmedo allegata إني انا هو *certè ego, ego ipse*, nisi Deus, prout Deus ipse de se ad Moysem locutus est: *Ego sum qui sum*. Arabes etiam pro هو *ipse*, intelligunt absolutè *Deum*: & in suis precibus sexcenties repetunt هو هو هو *ipse, ipse, ipse*, usque ad spumam ex ore effundendam. Miror verò Ahmedum asserere supradicta verba prolata fuisse à تعالى i. Altissimo, i. Deo (est enim unum ex nominibus veri Dei tàm apud Arabes, quàm apud Hebræos) cùm dicta fuerint ab ipso Christo. Sed solent Arabes omnia verba sacrorum librorum, à quocunque tandem dicta sint, dum ea allegant, Deo tribuere; per quod fatetur Ahmedus Euangelium Joannis esse librum sacrum, & traditum à Deo. Neque obstant verba sequentia: *& à me ipso facio nihil: sed sicut docuit me Pater, hæc loquor* (ita enim habetur in Euangelio). Nam Christus etiam ut Deus nihil facit à semetipso, quia accipit suum esse & operari à Patre, à quo gignitur ac procedit. Et ideò Christus ipse dixit in eodem Joannis Euangelio cap. 5. *Non potest filius à se facere quidquam, nisi quod viderit Patrem facientem: quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit.* Quibus verbis Christi divinitas manifestissimè ostenditur.

V. *Et dixit Joannes: Sicut Pater habet vitam in semetipso, ita dedit filio habere vitam in semetipso. Atqui ille, cui aliquid datur, opponitur danti sine dubio, sicut agens patienti.*

R. Hunc locum esse contra adversarios, & ostendere apertè Christum esse Deum, dum affirmat illum habere vitam in semetipso, sicut habet Pater. Neque obstat quòd dicatur, Patrem hoc illi dedisse: non enim dedit per creationem (hoc enim repugnat, cùm nulla creatura possit habere vitam in semetipsa, sicut habet Deus) sed per æternam generationem. Et licèt etiam hoc modo sit oppositio inter generantem & genitum, hæc tamen non tollit, quin filius sit verè Deus, & ejusdem naturæ cum Patre: quemadmodùm etiam in naturalibus oppositio, seu relatio inter Patrem & filium non obstat, quin filius sit ejusdem naturæ cum patre; quamvis comparatio adæquatè non militat, quia inter Patrem & Filium in humanis est una natura specificè, non numericè, in divinis autem est numericè.

VI. *Et dixit David in psalmo* 110. *Dixit Dominus Domino meo. Juxta originem hebraicam: Sede ad dexteram meam, donec ponam inimicos tuos scabellum pedibus tuis.* Ex quibus verbis conatur probare Ahmedus, Christum, de quo David loquitur hìc, non esse Deum: quia quamvis dicatur Dominus, habet tamen Dominum majorem se, qui dat ei omnia, quæ in hoc psalmo illi tribuuntur; in quo etiam vocatur *Sacerdos*; & juxta quamdam versionem allegatam etiam à S. Epiphanio, *Puer*: quæ nomina Deo minimè conveniunt.

R. Benè se habere, quòd Mahumetani cum Christianis & sapientioribus Hebræis sentiant, psalmum illum loqui de Christo: Sed ita tamen de eo loquitur, ut simul Deum & hominem esse illum ostendat. Deum quidem, cùm Dominum appellat, & sedere à dextris Dei, & genitum esse à Deo in splendoribus sanctitatis ante luciferum, idest ab æterno (hoc enim significant hi modi loquendi in sacris litteris: ante luciferum, ante solem, ante lunam, antequam crearetur terra & orbis &c.) affirmat. Porrò si est genitus à Deo ex utero, idest ex intellectu, qui uteri nomine Hebraicè significatur, non potest esse nisi Deus; cùm generatio sit origo, seu emanatio viventis à vivente in similitudinem naturæ. Hominem autem demonstrat, cùm vocat eum sacerdotem, & asserit eum bibiturum de torrente in via, & alia hujusmodi, quæ divinæ naturæ non possunt convenire. Non est hìc prætereundum, David vocare Christum *Dominum suum*: quod non faceret, præsertim dum loquitur de illo sociatim cum Deo, nisi agnosceret ipsum etiam esse Deum, eò magis quò Christus erat ejus filius, & per consequens minor illo. Hoc argumento usus est ipse Christus contra Judæos, ad probandam divinitatem suam, apud S. Matthæum cap. 22. Itaque Adversarius hanc Davidis auctoritatem pro se allegando, suo se gladio jugulavit.

VII. *Dixit Simon Petrus Princeps Apostolorum in 2. cap. Actuum eorumdem: O viri Israe-*

Israelitæ scitote, quòd Deus constituit Jesum, quem occidistis, Dominum & Messiam. At ille, qui constituitur, est creatus & factus. Nec refert, quòd vocetur Dominus: nam & Joseph in psalmis dicitur Dominus, verbis illis: Constituit eum dominum domus suæ.

Respondeo, hoc ipsum, quòd Deus constituit Jesum Dominum & Messiam, esse argumentum evidens divinitatis ejus. Nam titulus Domini, qui hoc loco Arabicè est رب non tribuitur, quandò ponitur absolutè, in sacris literis nisi soli Deo. Concedimus igitur, Christum quatenùs homo erat, constitutum fuisse à Deo Messiam & Dominum, sed ratione adjunctæ divinitatis, itaut supremum Domini nomen, quod Christo competebat tantummodò ut Deo, communicatum fuerit etiam ipsius humanitati ob unionem hypostaticam, per quam unius naturæ idiomata de altera prædicantur. Exemplum Joseph non est ad rem: non enim constitutus fuit à Deo absolutè Dominus, sed à Pharaone dominus domus suæ: neque Arabicè scribitur رب : sed سيد : quod nomen competit cuilibet homini, etiam inferioris conditionis.

VIII. *Et dixit David in psalmo. 8. alloquens Deum, & encomia texens de Christo: Quis est vir ille, cujus memor fuisti: & homo ille, cui imperium dedisti, & posuisti eum paulò inferiorem Angelis & induisti eum gloria & honore? Et in psal. 2. dixit: Dominus dixit ad me: filius meus es tu, & ego hodiè genui te. Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam. Cùm autem dicat, genui te; ostendit illum esse recentem ac novum, non antiquum & æternum: atqui omne novum est creatum. Deindè confirmat hoc, dum dicit hodiè; & limitavit ad hodiè nativitatem ejus, tollens per hoc dubitationem, quòd ipse fuisset ante hodiè. Cùm verò dixit: Postula à me, & dabo tibi: ostendit opus esse illi postulatione, & indigere, ut ei detur.*

Respondeo benè esse, quòd Mahumetani sentiant nobiscum prædictos psalmos loqui de Christo. Porrò ea quæ in illis habentur partim respiciunt Christum ut hominem, ut cùm dicitur *Minuisti eum paulò minùs ab Angelis*: revera enim natura humana in Christo inferior est natura Angelica. Et in illis verbis: *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam*. Partim verò respiciunt tantùm divinitatem: ut *Filius meus es tu, ego hodiè genui te*: ibi enim, *hodiè*, ponitur pro æternitate, quæ est simul tota præsens, nec habet *heri*, aut *cras*. Quædam denique ita referuntur ad humanitatem, ut non conveniant illi, nisi ratione hypostaticæ unionis cum divinitate: ut *omnia subjecisti sub pedibus ejus*: atque etiam illa: *dabo tibi gentes hæreditatem tuam*.

Deindè objicit sibi ipsi Adversarius loca quædam scripturarum, quæ Christiani pro Christi divinitate proferre consueverant, eademque dissolvere licèt frustrà, conatur.

Primus locus est, quòd Christus sæpè vocat Deum patrem suum, per quod ostendit se esse Filium Dei. Et respondet primò, etiam amicos in usu consueto loquendi vocari filios 2. Deum in Pentateucho appellasse Israelem filium suum primogenitum: & Davidem in psalmis filium suum, & dilectum suum: & Christum in Euangelio dixisse Apostolis: Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum, vocans Apostolos filios Dei. Ergo per hoc quòd Christus vocetur Filius Dei, non probatur esse Deus: alioquin supradicti omnes fuissent Dii.

II. Christus aliquandò fecit miracula tanquam ex propria auctoritate, absque eo, quòd preces præmitteret, aut invocationem Dei: per quod videtur declarasse, se esse Deum. Sed respondet, etiam Elisæum mundasse Naaman Syrum à lepra, absque eo, quòd preces præmitteret, aut Deo supplicaret. Et prætereà Christum non semel antequam miracula faceret, preces ad Deum fudisse.

III. Christus peccata dimittebat, quod est proprium solius Dei. Respondet etiam Angelos dimittere peccata, cùm Deus dixerit Moysi: Egredere tu & populus tuus, quem eduxisti de Ægypto: & ego ponam vobiscum Angelum, qui dimittat peccata vestra.

IV. Christus appellatur Dominus, qui titulus videtur convenire soli Deo. Respondet, Loth in Pentateucho vocasse Dominos duos Angelos: & prætereà Joseph, & alios homines in sacris scripturis Dominos appellari.

V. Christus appellatur Deus apud Isaiam præsertim, dum dicitur *Emmanuel*, idest nobiscum Deus. Respondet primò Christum appellari Emmanuel, eodem modo, quo multi illustres viri eodem nomine vocantur. 2. etiam Moysem in Pentateucho vocari Deum Pharaonis. Et de Judicibus David scriptum esse: *Ego dixi: dii estis.*

VI. Christus dixit in Euangelio: *Ego & Pater meus unum sumus: & qui videt me, videt & Patrem meum.*

Respondet, etiam legatum alicujus Principis dicere: Ego & qui misit me unum sumus: & procuratorem: ego, & qui constituit me procuratorem, unum sumus: quia scilicet in eo quòd præstat, tenet locum, & exercet vices illius. Verba autem illa, *qui videt me, videt & Patrem meum,* idem valere ac: qui ex vobis recipit præceptum Dei, recipit præceptum meum.

VII. Christus dixit: *Antequam Abraham fieret, ego sum*: at non potuit esse ante Abraham, nisi ratione divinitatis. Respondet satis insulsè, etiam Salomonem in lib. Sapientiæ dixisse: Ego sum ante mundum, & eram cum Deo, quandò extendebat terram: Et David etiam dicere in psalmis: Memor fui tui ab initio. Deindè recoquit crambem circa illud nomen Emmanuel, his verbis. *Æquum est, ut hoc nomen Emmanuel, postquam inditum fuit Christo, significet ipsum enunciasse de se: Deus noster nobiscum: nimirùm, quòd Deus erat cum eo, & cum populo ejus auxiliator, & defensor. Patet hoc ex eo, quòd vos vocamini eo nomine. Quòd si significaret id, quod vos vultis, nulli liceret eo appellari, quemadmo-*

admodum nulli fas est nominari Christum, cùm sit proprium & peculiare ipsius.

VIII. Discipuli Christi operati sunt miracula in nomine ejus: quod arguit, illum fuisse Deum. Ad hoc ita respondet: *Jam dixit Deus gloriosissimus Joanni filio Zachariæ: roboravi te Spiritu Sancto, & virtute Eliæ; & hæc erat virtus operandi miracula: & retulit virtutem ad Eliam. Quòd si vos putatis Christum esse Deum, quia facta sunt miracula in nomine ejus, in quo differetis ab eo, qui dicat Eliam esse Deum ob eandem rationem?*

IX. Per Christi crucem mortuus suscitatus fuit, cùm illi admotus fuisset: quod argumentum est, illum esse Deum. Respondet, haberi etiam in libro Regum, hominem mortuum ad vitam rediisse, cùm tetigisset ossa Elisæi.

X. Christus conceptus, & natus fuit ex Virgine sine opera viri: quod argumentum magnum videtur illius divinitatis. Respondet, in hoc potiùs apparere potentiam Creatoris, quàm Christi divinitatem. Præterea majus miraculum fuit, Evam creari ex masculo sine fœmina: & Adam creari ex pulvere, quàm aliquem nasci de Virgine.

Postremò regrediens ad primum locum, probare contendit, ex nomine filii non posse deduci Christum esse Deum; cùm Christus ipse interrogatus à discipulis de die Judicii, responderit, diem illam neminem nosse, neque Angelos in Cœlo, neque etiam Filium, sed solum Patrem. *Et hoc est*, (inquit) *testimonium apertissimum, quod ipse nesciat omnia quæ scit Deus. Nam si esset Deus, sciret id, quod scit Deus de omnibus rebus.*

Ut ad singula respondeam: primò dico nomen Filii Dei in Christo importare absolutè divinitatem ex rationibus superiùs allatis, & infrà afferendis.

II. Christum miracula quædam patrasse præmissis precibus ad Deum, ut se hominem ostenderet: quædam verò absoluto imperio, & auctoritate propria fecisse, ut manifestaret, se esse Deum. De Elisæo, non constat nullas illum preces, saltem mentales, ante Naamani curationem præmisisse, sed non potest dici, illum solo imperio Naamanum curasse, cùm præceperit ei, ut lavaretur septies in Jordane, per quod posset à lepra mundari. Et licèt non repugnet sanctos viros miracula aliqua sine prævIis precibus, solo vocis imperio, patrare, certum tamen est, id non proprio nomine & auctoritate facere, sed ex beneplacito & auctoritate Dei.

Ex modo autem, quo Christus miracula patrabat, patet discrimen inter ipsum & alios sanctos, in miraculis solo imperio faciendis.

III. Ex eo quòd Christus remitteret peccata, illius divinitas convenientissimè comprobatur. Nam Judæi ipsi doctiores, quales erant Scribæ & Pharisæi, id confessi sunt verbis illis: *Quis est hic, qui etiam peccata dimittit? Quis potest remittere peccata, nisi solus Deus?* Et ratio est manifesta, quia nullus inferior potest injuriam superiori factam condonare, cùm nullum habeat jus in superiorem. Verum quidem est hanc potestatem habuisse Christum non solùm ut Deum, sed etiam ut Hominem; Sed ut Homo habuit à Deo communicatam ratione divinitatis unitæ, cum potestate eam aliis communicandi, sicut communicavit Apostolis, & Sacerdotibus novæ legis. Fallitur verò Ahmedus, dum scribit, Angelum datum fuisse à Deo Israelitis, qui eorum peccata dimitteret. Oppositum prorsùs est: ita enim in Originali Hebræo legimus Exodi cap. 23. *Ecce ego mitto Angelum meum coram te, ut custodiat te in via, & introducat te in locum, quem præparavi: observa te à facie ejus, & audi vocem ejus: ne sis rebellis in eum, quia non parcet prævaricationi vestræ.* Et eodem modo legunt omnes translationes. Et profectò nullibi in Scripturis sacris invenimus aliquem absolutè remisisse peccata, nisi Deum & Christum: homines autem non nisi ex parte Dei, ut cùm dixit Nathan Davidi: *Dominus transtulit peccatum tuum.*

IV. Ex titulo *Domini*, Arabicè الرب optimè probatur Christi divinitas. Nam, ut suprà diximus, hoc nomen absolutè positum, ut fatentur etiam Doctores Mahumetani, soli Deo convenit: unitum autem cum aliis rebus, sæpè nihil valdè dignum sonat, sicut رب البيت *Dominus Domus*, quo nomine vocatus fuit Joseph, & vocatur etiam quicumque habet curam domus, diciturque Græcè οἰκονόμος. Angeli verò vocati sunt à Lot non domini simpliciter, sed domini mei, & domine mi. Nihilominùs concedimus Angelos aliquandò in scripturis vocari absolutè Dominos, imò nomine ipso proprio unius Dei יהוה nuncupari, sed quatenùs tantùm gerunt personam ipsius Dei. Atqui nullus homo in scripturis invenitur gessisse personam Dei, itaut dixerit: Ego sum Deus, vel Dominus, sicut legimus Angelos non semel dixisse. Soli Christo tribuitur titulus Domini & Dei, quia revera talis erat propter divinam naturam.

V. Titulus etiam Dei in scripturis Christo tributus, ostendit illum fuisse Deum. Nec obstat, quòd alii etiam Dei nomine appellentur: nam nunquam id absolutè fit, sed cum talibus circumstantiis, ut intelligatur non esse sermonem de vera divinitate. Ita Deus dixit Moysi: *Ecce constitui te Deum Pharaonis*: limitans nomen Dei in Moyse ad solum Pharaonem: cùmque talis constitueretur à Deo, constat non potuisse esse verum Deum. Porrò notandum est, inter alia Dei nomina unum esse אלהים, quod significat *Deum, Deos, Angelos, Judices, Principes*. Et ideò tribuitur tàm Deo vero, quàm Angelis, & hominibus: & hoc nomine vocatus est Moyses, & Judices Davidis, & alii. Quædam verò sunt nomina, quæ non nisi uni veroque Deo tribuuntur, ut אל יְהֹוָה יָהּ: & hæc etiam Christo tribui reperimus. Quare fallitur Ahmedus, dum putat per nomen *Emmanuel* significari hominem principem & illustrem. Ridiculum verò se ostendit, dum vult Christum hoc nomine vocatum

catum

catum fuiſſe, quia dicturus erat hominibus: Deus eſt mecum, & vobiſcum: ſicut ridiculum eſſet aſſerere, Chriſtum vocandum fuiſſe Jeſum, ſeu Salvatorem, quia dicturus erat hominibus, Deus ſalvabit vos. Porrò Chriſtiani imponunt nomen Emmanuelis aliis hominibus, non autem Chriſti, quia illud ut nomen proprium, quòd liberè poſſit cuique imponi, uſu communi receptum fuit: hoc autem eſt agnomen ſummæ dignitatis, & ſupremi honoris, non ſolùm apud Chriſtianos, ſed etiam apud Hebræos & Mahumetanos, inter quos nullus audet eo appellari.

VI. Per ea verba Chriſti: *Qui videt me, videt & Patrem meum*: &: *ego & Pater unum ſumus*: Luculenter probatur Chriſtum eſſe Deum, & æqualem Patri. Et quantum ad prima verba, inſulſa prorsùs eſt explicatio Ahmedi, nimirùm: Qui recipit præceptum meum recipit præceptum Dei; vel; Qui videt opera, quæ ego facio, videt opera Patris mei. Nam Chriſtus ipſe apertè oſtendit, ſe loqui de idemtitate ſua in eſſentia cum Patre, dum addidit; *Non creditis quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Et quia Apoſtoli hoc videre non poterant, ſed credere debebant, ideò ſubdit: *Alioquin propter opera ipſa credite.* Credite, ſcilicet, me eſſe Deum, ut eſt Pater, propter opera, quæ facio: non enim poteſt ea facere niſi Deus. Multò magis probant Chriſtum eſſe Deum verba illa: *Ego & Pater unum ſumus*: & ita intellexerunt ea Judæi ipſi, qui propterea inſano zelo adacti, *ſuſtulerunt lapides, ut lapidarent eum*: ut habetur Joan. cap. 10. Et reddentes rationem dixerunt. *De bono opere non lapidamus te, ſed de blaſphemia: & quia tu homo cùm ſis, facis te ipſum Deum.* Neque Chriſtus negavit ſe eſſe talem: neque reſpondit: Non dixi me eſſe Deum: vel ego non ſum Deus: ſed, *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: ſi autem facio, & ſi mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoſcatis, quia Pater in me eſt, & ego in Patre.* Porrò etiamſi concederemus Ahmedo, morem loquendi inter homines, ut v. g. procurator Petri dicat: Ego & Petrus unum ſumus. Et amicus dicat de alio amico: Ego & amicus meus unum ſumus: hic tamen loquendi modus non uſurpatur inter valdè diſpares: neque præco Regis dicet: Ego & Rex unum ſumus: imò ne Legatus quidem Pontificis, licèt pleniſſima fultus auctoritate, dicet unquam: Ego & Pontifex unum ſumus. Multò minùs conveniet homini, imò & Angelo dicere: Ego & Deus unum ſumus: vel: qui videt me, videt Deum. Quare fateatur adverſarius, his loquendi modis manifeſtiſſimè oſtendi, Chriſtum eſſe Deum.

VII. Verba à Chriſto prolata: *Antequam Abraham fieret ego ſum*: vel ut citat Ahmedus: *Ego ſum ante Abraham*: ſunt unum ex potiſſimis teſtimoniis divinitatis Chriſti: itaut Judæi ipſi ex illis deduxerint, Chriſtum affirmare ſe eſſe Deum: & propterea tanquam blaſphemum illum falsò exiſtimantes, ſuſtulerint lapides, ut jacerent in eum. Nullo enim modo poterat verè dicere Chriſtus, ſe fuiſſe ante Abraham, qui minor natu quinquaginta annis erat, niſi eſſet Deus: aliter enim quomodò eſſe poterat, antequam Abraham fieret? Et notandum eſt, quòd non dixit: Antequam Abraham fieret, ego factus ſum, vel ego fui, vel ego eram: ſed, *ego ſum*: per quod propriè oſtendit ſe eſſe Deum, qui ſolus dicere poteſt, *ego ſum*, ſicut dixit Moyſi: *Ego ſum qui ſum, & Sum miſit me ad vos*: Græcè: ὁ ὢν Arabicè الكاين vel هو: Ridiculum verò eſt effugium Adverſarii, dum tribuit Salomoni de ſe ipſo, id quod Salomon dixit de Sapientia æterna, quæ eſt ipſum Verbum, ſeu Filius Dei, ut patet ex cap. 8. Proverbiorum Salomonis. Verba verò David ex pſalmo 77. non faciunt ad rem: legimus enim ibi Hebraicè: *Commemorabo ab initio mirabilia tua, & meditabor in omni opere tuo.* Non poteſt autem, *ab initio* referri *ad*, *Commemorabo*, quod reſpicit tempus futurum: ſed ad, mirabilia tua; ut ſenſus ſit: Commemorabo mirabilia tua, recolens ea ab initio ipſorum. Huc accedit, *ab initio*, Hebraicè מקדם non ſemper ſignificare *ab æterno*, ſed à quocumque principio alicujus temporis determinati.

VIII. Magnum etiam eſt argumentum divinitatis Chriſti, quòd in nomine ipſius, diſcipuli & aſſeclæ ejus miracula patrarent: nemo enim in Scripturis Sacris invenitur feciſſe miracula in nomine ullius, quàm Dei. Ineptiſſimum verò eſt exemplum, ſeu probatio, quam affert Ahmedus ex Joanne filio Zachariæ: quaſi verò habere à Deo Spiritum & virtutem Eliæ, ſeu ſimilem illi, quam habuit Elias, eſſet idem, ac facere miracula in nomine Eliæ. Præterea ex Euangelio habemus, Joannem nullum feciſſe miraculum, nec unquam legimus ab eo invocatum fuiſſe Eliam.

IX. Fatemur etiam nos, ſuſcitationem mortui per contactum Crucis Chriſti, non eſſe argumentum ſufficiens ad probandam ejus divinitatem: ſed non deſunt alia plura, quæ eam ſufficienter probent.

X. Quòd Chriſtus conceptus & natus fuerit ex Virgine ſine opera viri; eſt argumentum non quidem certum, ſed ſatis validum divinitatis ejus. Etenim tàm novum nativitatis genus non videtur convenire puræ creaturæ. Utrum verò mirabilior fuerit ortus Chriſti ex Virgine, an creatio Adæ ex terra, vel Evæ ex viro ſine muliere, nolo hìc exquirere, neque decidere: puto tamen, Chriſtum in hoc Adam & Evam longè ſuperaſſe.

Poſtremò ad id, quod obiicitur ex cap. 13. Marci, filium, nempè Chriſtum, neſcire diem & horam ſupremi Judicii, ſed ſolum Patrem: reſpondeo, *Filium* eo loco, cùm ſit indifferens ad Filium Dei, & Filium hominis, poſſe accipi pro Chriſto, ut homine: ut homo autem poteſt neſcire diem & horam Judicii, quamvis ut Deus ſciat omnia, quæ ſcit Pater, cùm una eademque ſit utriuſque ſcientia. Nonnulli ita explicant verba Chriſti, ut hoc loco, *neſcire* ſit ita ſcire, ut nulli velit vel debeat revelare. Et ita licèt humanitas Chriſti, & fortaſsè etiam Angeli ſciant illum diem, non tamen poſ-

ſunt

sunt illum hominibus manifestare: & ideò respectu eorum idem est, ac si nescirent. Porrò nisi ex aliis Scripturis certam haberemus Christi divinitatem, posset hìc aliquis fortassè de illa ambigere. Quamobrem debemus accipere hunc locum tamquam unum ex iis, quæ Arabicè dicuntur متشابهة idest *assimilata*, nempè obscuriora, & interpretationis egentia, cujusmodi in sacris literis non pauca reperiuntur, in quorum nonnullis ipsi Deo alicujus rei notitia videtur denegari; ut quandò idem Deus dixit Gen. cap. 18. *Clamor Sodomorum, vel Gomorræ multiplicatus est. Descendam, & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, an non est ita, ut sciam.* Et cùm ibidem cap. 11. dicitur: *Descendit autem Dominus, ut videret civitatem & turrim, quam ædificabant filii Adam.* Possunt tamen prædicta Euangelii verba etiam hoc modo exponi. Cùm Christus, etiam ut Deus, nullam habeat scientiam, nisi scientiam Patris; verè dici potest, solum Patrem scire diem Judicii, quatenùs Pater est fons scientiæ divinæ, quam communicat Filio. Et ideò alibi dixit Christus: *Mea doctrina non est mea, sed ejus, qui misit me.* Ubi doctrinam suam dixit non esse suam, quia, ut exponit S. Augustinus; *quæ est doctrina Patris, nisi Verbum Patris? Ipse ergo Christus doctrina Patris, si Verbum Patris. Sed quia Verbum non potest esse nullius, sed alicujus: & suam doctrinam dixit se ipsum, & non suam, quia Patris est Verbum. Quid enim tàm tuum, quàm tu: & quid non tàm tuum, quàm tu, si alicujus est quod es?* Idem vel simile dici potest hoc loco. Cùm enim Filius sit scientia Patris, potest eodem modo dicere: Scientia mea non est mea: & propterea cum veritate asserere, se nescire diem Judicii, & solum Patrem illum scire. Alios similes loquendi modos habemus in Euangelio, in quibus Christus videtur idem de se ipso affirmare, & negare.

§. 3.

Dissolvuntur alia Mahumetanorum argumenta contra Christi divinitatem.

AUctor quidam nomine الحسن ابن ايوب Hasanus filius Ajubi, seu Jobi, Apostata à Christiana fide ad perfidiam Mahumetanam, à quo Ahmedus sua arma desumpsit; alia non pauca ex sacris libris congerit argumenta, quibus probare conatur Christum non esse Deum.

Primò: Cùm quidam dixisset ei: *Magister bone*: ille respondit: *cur me dicis bonum? nemo bonus est, nisi solus Deus.*

Respondeo: Ex hoc loco maximè probari Christi divinitatem. Cùm enim idem Christus non semel seipsum bonum appellaverit, ut cùm dixit: Ego sum Pastor bonus: nunc asserens, nullum esse bonum, nisi solum Deum, manifestè infert se esse Deum: & ideò adolescenti vocanti se bonum, nec tamen credenti esse Deum, respondit: *Cur me dicis bonum, cùm nullus bonus sit, nisi solus Deus, & tu tamen non credis me esse Deum?*

Secundò: Cùm Petrus petiisset à Christo, ut concederet sibi ambulare super aquas, & Christus annuisset: ille incipiens ambulare, mox ingruente vi ventorum, cœpit mergi. *Per hoc* (inquit Apostata) *manifestè apparet defectus potentiæ in Christo, cùm non potuerit perfectè præstare id, quod ab eo Simon Cephas petierat.* Præterea, cùm homo quidam attulisset filium suum obsessum à Dæmone ad Christi discipulos, illi non potuerunt liberare eum: quamvis Christus jam concessisset eis, ut possent facere hoc, & alia miracula. Ex hoc arguit Hasanus defectum potentiæ in Christo, quòd non potuerit tribuere discipulis perfectè eam potestatem patrandi miracula, quam intendebat.

Verùm spontè & malignè cæcutit homo impius, dum tribuit defectum illum potentiæ Christi, quem Euangelium manifestè ostendit fuisse fidei Petri, & cæterorum discipulorum. Quemadmodùm enim Deus ita vult homines salvare, ut ipsi mala opera fugiant, ac benè operentur, & præcipuè fidem conservent: neque argui potest defectus potentiæ in Deo, si malè operantes, & fidem deserentes pereant illi, quos ipse ex parte sua volebat salvos fieri: eodem modo Christus ita miracula patrare decreverat, ut ii, quorum bono patranda erant, fidem haberent: qua si caruissent, non ex impotentia Christi, sed ex defectu ipsorum miracula non fiebant. Innumera sunt quæ Deus in Sacris Scripturis promittit se facturum; & tamen minimè facit ex defectu hominum: neque inde ulla Dei impotentia, aut defectus virtutis potest deduci.

Tertiò: Christus requisitus à Matre filiorum Zebedæi, ut alteri eorum sedem à dextris, alteri à sinistris concederet in regno suo, respondit, quemadmodùm allegat Auctor: *Non est hoc possibile: nam non est meum dare hoc, sed cui promisit Pater meus.* Per quod patet Christum non posse omnia, & per consequens non esse Deum.

Respondeo, nequaquam dixisse Christum, se non posse dare filiis Zebedæi sedes in regno suo: imò asseruit suum esse dare illas, verùm non cuilibet, sed illis tantùm, quibus paratæ essent à Patre suo, nempè merentibus illas: talibus enim parantur sedes à Deo in Cœlo; divinæque justitiæ repugnat illas indignis tribuere. Cæterùm etiamsi Christus dixisset absolutè, non esse suum sedes illas dare, loquutus fuisset de se, ut de homine, non ut de Deo.

IV. Dixit Christus discipulis suis Lucæ cap. 22. *Ego dispono vobis, sicut disposuit mihi Pater meus, ut comedatis, & bibatis super mensam meam in Regno meo.* Ex hoc concludit Adversarius, Christum non posse esse Deum, qui una cum Apostolis comesturus & bibiturus sit in Paradiso, quod Deo minimè convenit.

R. hoc loco, *comedere & bibere*, metaphoricè, ac spiritualiter sumenda esse; quod patet ex aliis scripturæ locis, in quibus excluditur à regno Dei cibus omnis, & potus. Sed Hasanus confundit Euangelium cum Alcorano,

& Paradisum Christi spiritualem, cum Paradiso Mahumeti carnali.

V. Christus in symbolo fidei dicitur المولود *genitus*, seu, *natus*: ex quo ita argumentatur Adversarius: *Si hic filius est æternus, sicut dicitur in symbolo vestræ fidei: ergo non est genitus, aut natus. Si autem est genitus, aut natus, ergo non est æternus, quia nomen æternitatis cadit super eum, qui caret principio & fine: genitus verò significat recenter productum, & factum: omne autem factum habet principium.*

Respondemus non esse idem *genitum* ac *factum*: nam factum supponit suum agens prius tempore: genitum autem non ita: sufficit enim inter generantem, & genitum prioritas originis. Sed Hasanus mensuravit divinam generationem cum humana, & putavit Deum non posse gignere filium, nisi post aliquot annos ætatis suæ. Potest comparatione res explicari. Sol producit seu gignit lucem, & ignis calorem; & tamen nec lux est posterior tempore sole, nec calor igne: & si, ut quidam falsò existimaverunt, sol esset æternus, lux quoque ejus esset æterna. Porrò Deus ab æterno cognovit seipsum, & produxit conceptum sui ipsius, qui est Verbum, seu Filius ipsi coæternus, licèt Pater sit prior prioritate originis, quæ non repugnat æternitati. Ex hoc patet responsio ad aliam objectionem similem factam ab Adversario his verbis: *Quare vocatis Patrem patrem, & Filium filium? Nam si convenit Patri esse patrem ratione æternitatis, etiam Filio convenit idem, cùm sit ipse quoque æternus. Et si Pater habet scientiam & potentiam, filius quoque est sciens & potens sicut ille. Porrò, si Pater & filius æquales sunt in æternitate & potentia, ob quod privilegium, vel potestatem Pater exercet supra filium jus præcipiendi & prohibendi: & Pater mittit, filius verò mittitur: & filius sequitur Patrem & obedit illi, non autem è converso?* Respondemus enim, licèt Pater & Filius sint æterni, & æquè sapientes ac potentes, filium tamen procedere ac generari à Patre, & Patrem esse priorem filio origine, non tempore: filium verò accipere ab æterno suum esse à Patre per generationem, & habere idem omninò esse cum Patre. Dicitur autem Pater mittere, & filius mitti; primò quatenùs filius procedit & oritur à Patre, ut dictum est. 2. quatenùs filius est homo; nam, ut homo mittitur verè à Patre tamquam subditus, & subjacet, atque obedit Patri.

Sextò Christus appellatur بكر الخلائق *Primogenitus creaturarum*: *ex quo sequitur non posse esse æternum: nam in nullo idiomate, (inquit) invenimus, Primogenitum significare, nisi eum, qui major natu sit inter fratres. Itaque Primogenitus Creaturarum non erit, nisi ex creaturis: sicut Primogenitus virorum, aut mulierum non est, nisi ex genere eodem.*

Respondemus, Christum in sacris literis appellari Primogenitum omnis creaturæ, in quantum est homo & creatura: neque dicitur Primogenitus ratione temporis, sed dignitatis & excellentiæ. Et hoc nomine appellavit eum S. Paulus in epist. ad Colossenses cap. 1. sicut S. Joannes in Apocalypsi cap. 1. appellavit eum *Primogenitum mortuorum*, quia primus resurrexit à mortuis gloriosus & immortalis. Cæterùm potest Christus etiam, ut Deus dici aliquo modo *Primogenitus omnis creaturæ*, idest, genitus à Patre ante omnem creaturam, scilicet ab æterno. Ita in lib. Ecclesiastici cap. 24. Sapientia Dei, nempè filius, dicit de se: *Ego ex ore Altissimi prodivi primogenita ante omnem creaturam*. Sed tunc, *genitus*, non accipietur univocè, sed analogicè: itaut uno modo intelligatur de Christo, ut Deo, alio de creaturis. Neque hoc est alienum à modo loquendi scripturarum, in quibus apud Job cap. 38. *Deus asserit se esse Patrem pluviæ, & gignere stillas roris*: Et Israeliticus populus dicitur *Primogenitus Dei*. Exodi cap. 4. nimirùm primo loco *gignere* est producere, seu creare. Secundo loco, eligere & specialiter amare. At in Christo intelligitur strictè & propriè: & ita idem erit hìc, *Primogenitus omnis creaturæ*, ac genitus à Patre, atque etiam dilectus ante productionem omnis creaturæ. Ita Deus dicitur *Ens primum omnium entium*, licèt *ens* dicatur de Deo, & de Creaturis analogicè, non autem univocè. Itaque ad illud, quod asseritur, unumquodque dici primogenitum respectu generis vel speciei suæ: respondemus id verum esse, cùm *genitus* sumitur univocè, non autem cùm sumitur analogicè.

Septimò Nomen Messiæ, seu Christi ostendit illum esse hominem & creatum: *Nam hoc nomen (inquit) inditum fuit illi, quia unctus fuit ad Prophetiam & ad felicitatem: unxitque eum Deus benedictus & excelsus. Jamque David in suis psalmis testatur hoc ipsum dicens: Propterea unxit te Deus Deus tuus, magis quàm unxerit consortes tuos. Per quod ostendit David significationem hujus nominis Messiæ; eo quòd unxerit eum Deus, & elegerit, atque honoraverit eum supra consortes ejus. Nam Deus unxit eum ad Prophetiam, & ad Regnum.*

Respondemus Christum unctum fuisse à Deo in Prophetam & in Regem, quoad humanitatem: hoc tamen non excludit, imò maximè probat ejus divinitatem: etenim tantus honor nulli debebatur, nisi illi, qui simul Deus esset, & homo. Laudem meretur hìc Hasanus, quòd veram Messiæ etymologiam cum Christianis & Judæis agnoscat: nempè משיח *Messias*, à משח *ungere* formatur, ut idem sit, ac *Unctus*, Græcè Χριστὸς *Christus*: cùm Arabes Mahumetani المسيح *Messiam*, à مسح nempè, *manu contrectare* velint derivari: eo quòd Christus manu contrectans vultus quorumdam Judæorum, qui ipsum irridebant, eosdem in porcos converterit. Erubuit homo alioqui impudentissimus, suorum congerronum nugas probare, vel etiam commemorare.

Octavò ex eo, quod dicitur in symbolo, Christus

ſtus natus ex Patre ante omnia ſæcula, ita ineptè argutatur Apoſtata: *Neceſſariò Pater genuit vel aliquid, quod exiſtebat, vel aliquid, quod non exiſtebat. Si dicatis primum: ergo Pater nihil genuit. Si ſecundum: ergo genuit aliquid de novo, quod non erat: ergo illud erit aliquod creatum.*

Reſpondimus jam ſuprà, calorem produci ab igne, & lucem à ſole: & tamen neque calorem eſſe priorem, aut poſteriorem igne, neque lucem ſole prioritate, vel poſterioritate temporis, ſed tantùm originis, quæ datur etiam, quamvis excellentiori in infinitum ratione, inter Patrem & Filium, ut jam ſuprà toties explicavimus.

Poſtremò concludit Haſanus Thraſonicè:

واذا نُظر في الانجيل وكُتب بولص وغيره ممن
يحتج به النصاري وُجد نحو من عشرين الف
اية كلها تنطق بعبودية للمسيح وانه مبعوث
مربوب وان الله اختصه بالكرامة ما خلا ايات
يسيرة مشكلات قد تاولها كل فريق اوليك
الذين وضعوا الشريعة على هواهم فاخذوا
بذلك التاويل الفاسد وتركوا المعظم
الذي ينطق بعبوديته .

Cùm autem benè quis inſpexerit Euangelium, & Epiſtolas Pauli, & libros aliorum ſcriptorum, quibus utuntur Chriſtiani ad ſuum dogma comprobandum, inveniet circa viginti millia teſtimonia, quæ omnia loquuntur de eſſe Chriſti creato, & ſervili reſpectu Dei, & quòd ipſe miſſus eſt, & ſubjectus illius dominio, & quòd Deus ſpeciali honore decoravit illum: exceptis paucis locis dubiis, quæ unaquæque ſecta eorum, qui compoſuerunt ſymbolum fidei, interpretati ſunt ad libitum ſuum, & amplexi ſunt interpretationes hujuſmodi corruptas: & reliquerunt loca præcipua, quæ clarè loquuntur de eſſe Chriſti creato & ſervili.

Pergit deindè exprobrare Chriſtianis falſas hujuſmodi interpretationes præſertim loci illius apud S. Joannem cap. 14. *Ego ſum in Patre & Pater in me eſt*: & illius cap 10. *Ego & Pater unum ſumus*: quaſi verò ex his poſſit Chriſti divinitas probari, cùm ex aliis Chriſti verbis cap. 17. argumentum ab illis deſumptum refelli poſſit. Ipſe enim alloquens Patrem pro diſcipulis ſuis, rogat eum dicens: *Pater ſancte cuſtodi eos, ut ſint etiam ipſi unum, ſicut nos unum ſumus. Ego ſum in eis, & tu in me. Hæc autem verba*, (inquit) *non ſignificant unitatem eſſentiæ ejus cum illis, neque unitatem eſſentiæ aliquorum ex ipſis diſcipulis cum aliis: ſed habent aliam ſignificationem.*

Reſpondemus, quamtumvis hyperbolicè loquatur homo inſanus de locis illis, quæ clarè loquuntur de eſſe Chriſti ſervili & creato, ea nobis, nihil officere, qui illud minimè negamus: Aſſerimus tamen plura alia eſſe loca, quæ apertiſſimè de ejuſdem Chriſti eſſe divino, & increato loquuntur, ut paulò poſt videbimus. Quod verò attinet ad verba illa Chriſti apud Joannem: reſpondemus in comparationibus non requiri idemtitatem, ſed ſufficere proportionem aliquam, vel ſimilitudinem. Dixit enim idem Chriſtus diſcipulis ſuis: *Eſtote perfecti, ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt.* Et tamen quantacumque ſit perfectio creaturæ, infinitè diſtat à perfectione Creatoris: & imperfectio potiùs, quàm perfectio dicenda eſt. Eodem modo, cùm Chriſtus oravit Patrem, ut diſcipuli eſſent unum inter ſe, ſicut ipſe erat unum cum Patre, intelligendum eſt eum loquutum fuiſſe de unitate analogica, non univoca. Sicut optimè quis diceret: Quemadmodùm Deus regit, & gubernat orbem: ita Rex gubernat, & regit regnum ſuum: etiamſi infinita ſit inter regimen Dei, & hominis diſtantia. Eodem modo intelligere debemus ea verba Chriſti allegata ab Adverſario: *Pater meus eſt in me, & ego in vobis: Sicut Pater miſit me, & ego mitto vos. Sicut dilexit me Pater, & ego dilexi vos.* Semper enim intelligenda eſt analogia, & aliqua tantùm ſimilitudo: non autem idemtitas perfecta.

Reſumit Ahmedus ſermonem Haſani magiſtri ſui, quaſi quodam parergo, vel epiphonemate his verbis. ومن اعجب العجب ان تكون

امة كتابها ودعوتها ومعبودها واحدا يتمسكون
بامر المسيح عم وتلامذته وانجيله ومجمله
وشرايعه وهم مع ذلك يختلفون فيه اشد
الاختلاف فمنهم من يقول انه اقنومان
وطبيعتان وكل منهم يكفر صاحبه ويقول
ان الحق في يده وكلهم لا ياتي من الكتاب
بحجة واضحة يثبت بها دعواه ولا من قياسه
لنفسه وتاويله بما يصح له عند المناظر وانما
يرجع في دينه واعتقاده الي ما تاوله له
المتاولون بما يخالف انجيلهم وكتبهم
بالهوا والعناد من بعضهم :

Maximæ verò admirationis eſt, quòd una gens habeat eaſdem ſacras ſcripturas, idem prædicet, idem colat, & mordicùs teneat religionem Chriſti & diſcipulorum ejus, & Euangelium ejus, & ſtatuta, & leges, ac ſanctiones ejus: & ipſi nihilominùs diſcordes ſint in hoc ipſo inter ſe, quantum dici poſſit. Nonnulli enim ponunt in eo duas perſonas, & duas naturas: & alii appellant alios hæreticos, & infideles; aſſerente unoquoque ſuam ſententiam veram

veram esse. Nemo tamen ex eis profert è sacris scripturis probationem claram, & evidentem, qua confirmet id, quod dicit; neque ullam regulam ejus, aut analogiam, aut interpretationem, qua id verum ostendat apud disputantes: verùm recurrit in religione sua, & in professione fidei suæ ad interpretationem eorum, qui interpretati sunt contraria Euangelio suo, & scripturis sacris suis, ex voluntate, & cultu quorumdam ex ipsis. Affert deindè responsionem ad hæc quorumdam Christianorum asserentium non in Christiana solùm, sed in cæteris quoque religionibus dissidia, variasque sententias inveniri: & unumquemque veritatem sibi arrogare. Sed respondet, nullam religionem habuisse cultores discordes in articulis substantialibus suæ fidei, quos Arabes vocant الاصول, idest *radices*, seu *truncos*: sed in iis tantùm, quos appellant الفروع idest ramos: nimirùm res levioris momenti, & quæ ad substantiam religionis non pertinent.

Sed in hoc, ut in aliis multis, Adversarius sibi ipsi contradicit. Primò enim affirmat, Christianos habere easdem sacras Scripturas, idem prædicare, idem colere, eandem Christi religionem, & discipulorum ejus, idem Euangelium, easdem leges, ac sanctiones tenere: & quod præcipuum est, unum tantùm Deum colere: & nihilominùs nullam esse, aut fuisse religionem, cujus cultores adeò inter se discordes essent, ut Christiani esse reperiuntur. Neque verò (ut falsò insimulat Ahmedus) dissentiunt in truncis, seu radicibus, cujusmodi sunt Unitas & Trinitas Dei: vera Christi divinitas, & humanitas: ejusdem Christi passio & mors per crucem pro salute humani generis: æterna beatitudo in Cœlis, & supplicium æternum in gehenna, & alia hujusmodi præcipua dogmata, in quibus Christiani omnes conveniunt: dissentientes tantummodò in nonnullis dogmatibus, quæ etiamsi ex ignorantia inculpabili, vel nesciantur, vel minùs rectè teneantur, non impediunt æternam salutem, neque propterea dici debet aliquis non esse verè Christianus. Inter hæc censeri debet dogma de una, vel duabus naturis, seu personis in Christo. Qui enim asserunt esse in eo unicam naturam, & duas personas, confundunt procul dubio personam cum natura: cæterùm ipsi etiam credunt, & confitentur, Christum esse verum Deum, & verum hominem, cum operationibus distinctis humanitatis, & divinitatis, quemadmodùm nuper Patriarcha Alexandrinus in sua professione, quam trasmisit ad Innocentium Undecimum Pontificem maximum apertissimis verbis profitetur. Sed esto nonnulli ex Christianis essent etiam in radicibus: hoc non officit Christianæ religionis veritati, sicut non putant Mahumetani officere suæ sectæ, quòd inter eos sint, qui negent non solùm ea, quæ ipsi certissimè credunt de Alcorano, & Mahumeto, sed etiam de Deo, cùm inter eos non pauci Atheismum profiteantur. Verùm de hoc argumento fusiùs alibi agemus.

§. 4.

Probatur Christi divinitas ex Sacris Scripturis contra Mahumetanos.

Non sine evidentissimo mendacio pronunciat Ahmedus cum Magistro suo Hasano in Sacris Scripturis nonnulla tantùm obscura, ac dubia pro Christi divinitate testimonia reperiri: cùm ea, quæ illum hominem, & Creaturam fuisse affirmant, innumera sint & apertissima, itaut non nisi per summam impudentiam possint negari. Fatemur nos etiam ingenuè in sacris libris frequentiùs Christum nobis, ut hominem, quàm ut Deum proponi. Id verò duplici de causa factum esse credendum est. Primò, ut nemo dubitaret de vera ejus humanitate, cùm plures futuri essent, qui illum apparenter tantùm, & phantasticè hominem fuisse existimarent: quales fuerunt Marcionistæ, Manichæi, & alii. Secundò, quia, cùm introduceretur Deus factus homo in Mundum, ut homines verbo, & exemplo doceret; & passione, ac morte sua redimeret: æquum erat, frequentiùs ea, quæ ad humanitatem ejus spectabant, quàm quæ divinitatem respiciebant, proponere. Satis nimirùm erat tantum attingere divinitatem, quantum necesse esset ad credendum ipsum esse Deum. Et quia hoc credendum erat; ad majus fidei meritum noluit semper Spiritus Sanctus apertissimis verbis, & valdè frequenter, hoc magnum mysterium à Sacris Scriptoribus proponi.

Non tamen, ut dixi, desunt satis aperta, ac certa testimonia illius divinitatis tàm in veteri, quàm in novo Testamento, quæ Mahumetani nullo modo negare possunt, vel in dubium revocare; Ea nos breviter percurremus; poterunt enim ab Apostolicis Missionariis apud Controversiarum Scriptores, qui illa fusiùs pertractant, recognosci.

I. In Psalmo 2. quem non solùm Christiani, sed Judæi quoque, & Mahumetani de Christo loqui fatentur; Ita Christus ipse de se loquitur: *Dominus dixit ad me; Filius meus es tu: ego hodiè genui te.* In quibus verbis Deus affirmat, Christum esse Filium suum, non per adoptionem, electionem, aut gratiam, sed per generationem. Ergo Christus est Deus: nam filius per generationem debet habere eandem naturam cum Patre. Nec obstat, quòd Mohammedus filius Jacobi, auctor Camus, seu Thesauri Arabici dicat hoc loco ولدتك *genui te*, idem esse ac ربيتك *nutrivi te*: Ebn-Athir verò, Auctor item celebris apud Mahumetanos velit legendum esse وَلَّدتك *generari feci te*, in secunda conjugatione: & præterea pro بني *filius meus*, legendum putet نبي *propheta meus*. Nam

Nam hujusmodi interpretationibus repugnant non solùm fontes Hebraici, sed Versiones omnes Græcæ, Latinæ, Syriacæ, Arabicæ, & quotquot inveniuntur: neque in Arabico idiomate reperietur unquam وَلَّدَ aliud significare, quàm gignere seu generare: nunquam, nutrire.

II. Isaiæ cap. 35. De Christi adventu hæc leguntur. *Deus ipse veniet, & salvabit nos: tunc aperientur oculi cæcorum, & aures surdorum patebunt. Tunc saliet sicut cervus claudus, & soluta erit lingua mutorum.* Hæc sive materialiter, sive spiritualiter accipiantur, nonnisi de Christo intelligi possunt, qui hìc absolutè Deus appellatur.

III. Ibidem cap. 45. ita legimus. *Hæc dicit Dominus: labor Ægypti, & negotiatorum Æthyopiæ, & Sabaim viri sublimes ad te transibunt, & tui erunt. Post te ambulabunt, vincti manicis pergent, & te adorabunt, teque deprecabuntur. Tantùm in te est Deus, & non est absque te Deus. Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel, Salvator.* Hæc si rectè perpendantur, non nisi Christo possunt convenire, qui meritò vocatur Deus absconditus, seu abscondens sese, quia in eo divinitas in humanitate latebat. Nomen verò Salvatoris est proprium nomen Christi. Quòd si objicias, verba præcedentia spectare ad Cyrum Regem Persarum: Respondeo hìc fieri mutationem personæ, cùm hujusmodi verba nullo modo Cyro homini idololatræ possint convenire.

IV. In lib. Baruch, cap. 3. scribitur. *Hic est Deus noster, & non æstimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplinæ, & tradidit illam Jacob puero suo, & Israel dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est.* Quandonam Deus post datam legem (nam hæc intelligitur nomine omnis viæ disciplinæ) Israelitis visus est in terris, & cum hominibus conversatus; nisi quandò in Christo univit hypostaticè naturam suam divinam cum humana? Quamvis autem liber Baruch ab Hebræis inter libros canonicos non numeretur: agnoscunt tamen illum & recipiunt inter eos libros, qui dicuntur scripti fuisse per בת קול *filiam vocis*, idest per divinam inspirationem.

V. Zachariæ cap. 2. *Hæc dicit Dominus exercituum: Post gloriam misit me ad gentes, quæ spoliaverunt vos: qui enim tetigerit vos, tanget pupillam oculi mei* (hodiè Hebraicè legitur, oculi ejus). *Quia ecce ego levo manum meam super eos, & erunt spolium servis suis: & scietis, quòd Dominus exercituum misit me. Lauda & lætare filia Sion, quia ecce ego veniam, & habitabo in medio tui, ait Dominus. Et adhærebunt gentes multæ Domino in die illa, & erunt mihi in populum: & habitabo in medio tui: & scies, quòd Dominus exercituum miserit me ad te.* Videmus hìc Dominum exercituum asserere, se missum fuisse à Domino exercituum. Cùmque vaticinium de Christo accipiendum sit, non potest is, qui missus est esse nisi Deus, & idem Deus cum eo, à quo missus est. Et notandum est ubique esse nomen proprium veri Dei יהוה. Quomodò autem dicatur Deus filius mitti à Deo Patre, jam suprà explicatum est.

VI. Ibidem cap. 3. *Et ostendit mihi Dominus Jesum sacerdotem magnum stantem coram Angelo Domini: & Satan stabat à dextris ejus ut adversaretur ei. Et dixit Dominus ad Satan: Increpet Dominus in te Satan; & increpet Dominus in te, qui elegit Jerusalem.* Hìc manifestè apparet distinctio duarum personarum, dum Dominus dicit Satanæ: Increpet Dominus in te. Utrobique verò Hebraicè est nomen Dei proprium יהוה. Quòd si respondeas Deum imperare sibi ipsi, ut increpet Satanam, nullo modo videtur probari posse hujusmodi responsio.

Verùm his, quæ hactenùs ex veteri Testamento tàm hoc loco, quàm suprà, ubi de arcano divinissimæ Trinitatis Mysterio egimus, à nobis producta sunt, poterunt fortassè Mahumetani aliquid objicere, ut probent alium esse eorum sensum ab eo, quem nos illis tribuimus. Sed quid dicent ad ea ejusdem veteris Testamenti loca, quorum sensus certus & indubitatus ex novi Testamenti expositione tenetur?

Primus ex his est in lib. Numer. cap. 21. *Locutus est populus contra Dominum & Moysem &c. Quamobrem immisit Dominus in populum ignitos Serpentes.* S. Paulus Epist. 1. ad Cor. cap. 10. ita locum hunc exponit. *Neque tentemus Christum sicut quidam eorum tentaverunt, & à Serpentibus perierunt.* Dominus ille, quem tentaverunt Hebræi, erat verus Deus Israel: & tamen S. Paulus pronunciat, hunc fuisse Christum. Ergo Christus est verus Deus.

II. Exod. cap. 20. *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de Terra Ægypti.* Hunc Dominum Deum affirmat S. Judas in Epistola sua fuisse Jesum Christum, dicens: *Jesus populum de Ægypto salvans, secundò eos qui non crediderunt perdidit. Angelos verò, qui non servaverunt suum Principatum, sed dereliquerunt suum domicilium, in Judicium magni diei vinculis æternis sub caligine reservavit.* Sicut verò Exodi cap. 20. & alibi dicitur Deus salvasse Israelitas ab Ægypto: sic Numer. cap. 14. dicitur eosdem perdidisse propter ipsorum incredulitatem. Porrò Angelos rebelles non ab alio, quàm à Deo punitos fuisse, Mahumetani ipsi ex Alcorani doctrina fateri coguntur. Christus igitur est verus Deus. Quòd si objicias, in epist. Judæ non legi Græcè ὁ Ἰησοῦς *Jesus*: sed ὁ Κύριος *Dominus*: Respondeo, Textus latinos convenire cum aliis Textibus Græcis antiquioribus, in quibus legitur *Jesus*, non autem Dominus. Præterea in novo Testamento, ubi ponitur absolutè *Dominus*, intelligitur communiter Christus, præsertim in Epistolis canonicis.

Tertiò David psalmo 67. alloquens verum Deum, ait: *Ascendisti in altum, cepisti captivitatem, accepisti dona in hominibus.* Hæc

verba S. Paulus ad Ephesios cap. 4. tribuit Christo, dum scribit: *Unicuique autem nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi: Propter quod dicit: Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem, dedit dona hominibus. Quòd autem ascendit, quid est, nisi quia & descendit primùm in inferiores partes terræ?* Patet igitur Christum esse verum Deum.

IV. Psalmo 96. verba illa: *Adorate Deum omnes Angeli ejus.* idem S. Paulus ad Hebræos tribuit Christo, dicens de Patre: *Et cùm iterum introducit Primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes Angeli Dei.*

Quintò Verba psalmi 44. *Sedes tua Deus in sæculum sæculi, virga directionis virga regni tui. Dilexisti justitiam: & odisti iniquitatem: proptereà unxit te Deus.* Idem S. Paulus explicat de Christo: Quem primò David Deum appellat dicens: *Sedes tua Deus in sæculum sæculi.* Deindè asserit, unctum fuisse à Deo suo, nimirùm secundum humanitatem, ad ostendendum illum Deum simul esse, & hominem. Neque respondeat Mahumetanus, verba illa: *Sedes tua Deus &c.* esse apostrophen ad Deum abruptam ab antecedentibus, & consequentibus. Nam primò obstat auctoritas S. Pauli 2. cùm in antecedentibus & subsequentibus Propheta faciat apostrophen ad Christum; importuna esset apostrophe in medio apostrophes, cum continuatione sermonis in secunda persona. Fatetur hoc vel invitus R. Abraham Aben-Ezra, qui ita scribit in hunc locum: *Porrò qui dicit, quòd verba illa: Sedes tua Deus &c. sunt referenda ad Deum: attendat, quòd sequens versus hoc denegat, qui ait: Dilexisti justitiam &c.* & addit hunc psalmum magis convenire Messiæ, quàm alii.

VI. Verba illa psalmi 101. *Initio tu Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cœli: ipsi peribunt, tu autem permanes &c.* Idem S. Paulus loco citato explicat tanquam dicta de Christo: quamobrem sequitur, hunc esse Deum Creatorem Cœli & terræ.

VII. Verba Isaiæ cap. 6. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum &c. & dixit Dominus ad me: Dic populo huic: Excæca oculos ipsorum, & cor eorum aggrava:* pertinere ad Christum, asserit S. Joannes cap. 12. Euangelii dicens: *Hæc dixit Isaias, quandò vidit gloriam ejus, & locutus est de eo.* Neque objicias, verba Joannis referri ad primum locum Isaiæ cap. 53. *Domine quis credidit auditui nostro? &c.* Nam primò cap. 53. Non vidit gloriam ejus sed potiùs ignominias & pœnas ejus. Secundò impertinens est, ut, cùm Joannes immediatè post secundum locum Isaiæ subdat: *Hæc dixit Isaias &c.* Pronomen, *hæc*, referatur ad primum, & non ad secundum locum.

VIII. Verba ejusdem Isaiæ cap. 80. *Dominus exercituum, ipsum sanctificate: ipse pavor vester, & ipse terror vester. Et erit vobis in sanctificationem: in lapidem autem offensionis & petram scandali. &c.* Exponunt de Christo S. Lucas in Euangelio; & S. Petrus, ac S. Paulus in suis Epistolis. Introducit enim S. Lucas cap. 2. Euangelii Simeonem prædicentem de Christo. *Ecce positus est hic in ruinam & in resurrectionem multorum in Israel.* Et D. Petrus epist. 1. cap. 3. fideles hortatur dicens: *Timorem autem eorum ne timueritis; & non conturbemini: Dominum autem Christum sanctificate in cordibus vestris:* Et cap. 2. loquens de Christo: *Vobis honor credentibus: non credentibus autem lapis offensionis, & petra scandali.* Denique S. Paulus ad Romanos cap. 9. loquens de perfidia Hebræorum in Christum ait: *Offenderunt enim in lapidem offensionis: sicut scriptum est: Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandali.*

IX. Verba ejusdem cap. 40. *Vox clamantis in deserto parate viam Domino, rectas facite in solitudine semitas Dei nostri:* esse vaticinium de Christo, cujus adventum præivit S. Joannes Baptista, ut pararet vias ejus, asserunt omnes Euangelistæ. Quemadmodùm etiam locum illum Malachiæ cap. 3. ubi dicit Deus: *Ecce ego mitto Angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam.* Hunc enim Angelum esse Joannem Baptistam, qui præparavit viam ante faciem Christi, asserit ipse Christus Matth. cap. 11. Et confirmat Zacharias pater ejus Lucæ cap. 1. illis verbis: *Et tu puer Propheta Altissimi vocaberis: præibis enim ante faciem Domini parare via ejus.*

X. Verba ejusdem Isaiæ cap. 45. *Ego Deus & non est alius: in memetipso juravi, quia mihi curvabitur omne genu.* S. Paulus ad Romanos cap. 14. exponit de Christo dicens: *Omnes stabimus ante Tribunal Christi; Scriptum est enim: Vivo ego dicit Dominus, quia mihi flectetur omne genu.* Postremò cùm apud eumdem Prophetam cap. 4. & 44. & 48. Deus ter dicat de se: *Ego sum primus, Ego novissimus.* Et idem dicat de se ipso Christus in Apocalypsi cap. primo, necessariò fatendum est, Christum esse Deum.

Satis superque probant testimonia hactenùs allata, Christum quemadmodùm verè est Homo, ita etiam verè esse Deum. Attamen, ut clariùs hæc veritas Mahumetanis appareat, ex variis novi testamenti locis illam directè probemus.

Primò. Matth. cap. 16. S. Petrus Apostolorum Princeps fatetur, *Christum esse Filium Dei vivi.* Neque obstat quòd in sacris literis, alii etiam filii Dei appellentur. Diverso enim modo convenit hoc Christo, ac cæteris sive Angelis sive hominibus: quemadmodùm diverso modo convenit illi hoc nomen *Christi*, seu Messiæ, ac aliis qui eodem nomine inveniuntur appellari. Nemo quippè absolutè nuncupatus fuit Messias, quemadmodùm neque filius Dei nisi Jesus. Ex quo patet aliquid singulare importare in illo hæc nomina, quod non competit ulli alii. Probatur hoc primò ex Proverbiis Salomonis cap. 30. ubi dicitur de Deo. *Quod est nomen ejus, & quod nomen filii ejus, si nosti?* Certè si hìc nomen *filii* nihil aliud significaret, quàm adoptionem, aut electionem, interrogatio esset satis levis, & facilis, cùm omnes boni sint hac ratione filii Dei; & tamen tanquam res ininvestigabilis proponatur. Secundò: Nemo nisi Christus, tanquam proprio, & usitato nomine vocatur in Scripturis

Filius

Filius Dei. Hoc non indiget probatione: nam omnia Euangelia, & cæteri libri Testamenti novi id manifestissimè demonstrant.

Propterea cùm, *Filius Dei* dicitur de Christo, semper in textu originario Græco, quemadmodùm etiam in versione Syriaca, & Arabica ponitur cum articulo, seu modo emphatico: quod ostendit Christum propriè, verè ac singulariter esse filium Dei. Quòd si Mahumetani dicant, Christum propter excellentem electionem ipsius, non autem propter divinitatem, quam habeat, appellari antonomasticè Filium Dei: respondemus ob hanc rationem in sententia ipsorum multò magis Mahumetum, quàm Christum honorandum fuisse à Deo hoc nomine, cùm, licèt falsò, putent electionem illius excellentiorem fuisse, quàm electionem Christi; ac propterea absolutè & tanquam proprio nomine vocent eum المصطفى *Electum*: & tamen neque in Alcorano, neque usquam apud Arabes obtinuit unquam nomen Filii Dei. Tertiò: Si Christus diceretur filius Dei per adoptionem, vel electionem: non esset, cur Euangelistæ referrent tanquam rem novam, & divinitùs revelatam, quòd aliquis eum agnosceret & fateretur filium Dei: & quòd Christus ipse Petro se talem agnoscenti ac fatenti diceret: *Beatus es Simon Bar-iona, quia caro & sanguis non revelavit tibi, sed Pater meus qui in Cœlis est*: & propterea constitueret eum Principem Ecclesiæ suæ & traderet illi claves Regni Cœlorum. Quartò: Christus non solùm dicitur *filius Dei*, sed *filius Dei vivi*: quòd sine dubio est ad demonstrandum, illum esse filium Dei naturalem, & ab eo generatum. Generatio enim, ut sæpè diximus, est processio viventis à vivente in similitudinem naturæ: quamvis enim Oseæ cap. 1. prædicatur, Israelitas nominandos esse *filios Dei viventis*: non tamen dicitur eos esse verè tales. Neque unquam de ullo singulari homine, præter Christum, dictum vel scriptum fuit, verè esse Filium Dei vivi. Quintò: Non solùm Christus dicitur filius Dei: sed *filius Dei unigenitus*: & additur à S. Joanne cap. 1. *Qui est in sinu Patris*: per quod manifestè ostenditur, illum esse filium Dei verum, & naturalem. Sextò. Judæi ipsi apertè agnoscebant, Christum vocare se Filium Dei hoc modo, & consequenter fateri se esse æqualem Deo, & Deum verum. Hoc patet ex Joan. cap. 5. ubi cùm dixisset Christus: *Pater meus usque modò operatur, & ego operor*: Subjicit Euangelista: *Propterea ergo magis quærebant eum Judæi interficere, quia non solùm solvebat Sabbatum, sed & patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo*. Et cap. 10. Cùm Christus dixisset, Deum esse Patrem suum, & consequenter se esse filium Dei: *sustulerunt lapides Judæi, ut lapidarent eum*. Cùmque de hoc Christus conquereretur; responderunt ei: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo cùm sis, facis te ipsum Deum*. Non dixerat autem Christus, se esse Deum sed Filium Dei: ut patet ex eo, quod sequitur: *Vos dicitis, quia blasphemas, quia dixi: filius Dei sum*. Intelligebant scilicet, *filium Dei* absolutè & simpliciter involvere necessariò filiationem Dei naturalem; & consequenter æqualitatem cum Deo. Propterea etiam Pontifex Caiphas tàm studiosè exquirebat ab eo, utrùm esset Filius Dei vivi.

Cùmque id ille confessus esset, Caiphas scindens vestimenta sua, eumdem blasphemiæ condamnavit. Et Judæi dixerunt ad Pilatum Joan. cap. 19. *Nos legem habemus, & secundum legem debet mori, quia filium Dei se fecit*. Hoc autem nullo modo fecissent, aut dixissent, si de filiatione per solam gratiam vel adoptionem illum loqui existimassent: nemo enim vel blasphemus, vel morte dignus censeri poterat, qui illam sibi tribuisset. Postremò solus Christus, proprius & verus Dei Filius appellatur: ut in Epistola ad Romanos cap. 8. *Quia etiam proprio filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum*. Et in epistola 1. Joan. cap. 5. *Dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero filio ejus. Hic est verus Deus & vita æterna*. Ex his manifestum est, si Christus est filius Dei non per adoptionem, sed verus, proprius, unigenitus, & naturalis, esse etiam verum Deum.

II. Lucæ cap. 1. dixit Gabriel de Joanne Baptista. *Multos filiorum Israel convertet ad Dominum Deum ipsorum: & ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Eliæ*. Manifestum est autem Joannem non præcessisse nisi ante Christum: juxta illud S. Pauli in Actis Apostolorum cap. 13. *Eduxit Deus Israel Salvatorem Jesum, prædicante Joanne ante faciem Adventus ejus*. Neque pronomen demonstrativum, *illum*, in verbis Gabrielis potest referri ad alium, quàm ad *Dominum Deum ipsorum*. Est igitur Christus Dominus Deus filiorum Israel. Et confirmatur verbis illis Zachariæ alloquentis filium suum Joannem: *Præibis enim ante faciem Domini parare vias ejus*.

III. Joannis cap. 5. *Judæi quærebant Christum interficere, quia non solùm solvebat Sabbatum, sed etiam Patrem suum dicebat Deum, æqualem se faciens Deo*. Quo in loco notandum est, verba illa, *æqualem se faciens Deo*, non esse Judæorum, sed Euangelistæ, qui sciebat, idem esse habere Patrem Deum, & esse filium ejus naturalem, ac esse æqualem Deo. Porrò si verba illa posuisset Euangelista ex mente Judæorum, & ea falsa existimasset, utique eorumdem errorem confutasset, vel saltem manifestasset, ut aliàs eum sæpè fecisse videmus. Ut cap. 2. cùm dixisset Jesus: *Solvite Templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud*: & Judæi intellexissent hæc verba de Templo Jerosolymitano: statim Euangelista correxit eorum errorem, dicens: *Ille autem dicebat de Templo corporis sui*. Et cap. ult. cùm dixisset de Joanne ipso: *Sic eum volo manere donec veniam*: & cæteri discipuli putassent per hoc significari, illum nunquam esse moriturum usque ad Christi adventum: corripuit eorum errorem dicens: *Et non dixit Jesus non moritur, sed sic eum volo manere donec veniam*: eodem modo cap. 11., cùm dixisset Jesus: *Lazarus amicus noster dormit*: & putarent discipuli eum loqui de vero somno; statim detexit eorum deceptionem, dicens: *Dixerat autem Jesus de morte ejus*. Si igitur hìc etiam Judæi falsum

falsum opinati fuissent, correxisset Joannes eorum opinionem dicens: *& non dixit Jesus se esse æqualem Deo*: imò Jesus ipse, quemadmodùm semper eorumdem Judæorum calumnias & mendacia de se refutabat vel negabat, ita hìc quoque, si sibi falsum quid imposuissent, procul dubiò illud rejecisset, atque innocentiam suam manifestasset. Et quemadmodùm hìc non negavit, se esse æqualem Deo, ita neque cap. 10. ubi hoc idem opposuerunt ei illis verbis: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo cùm sis, facis te ipsum Deum*, non respondit: Ego non facio me ipsum Deum: imò ratum habuit quod ipsi dixerant, convincens eos illis verbis: *Si non facio opera Patris mei* (idest opera propria Dei) *nolite credere mihi. Si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre.*

Objicies, primò Christum respondisse Judæis: *Nonne scriptum est in lege vestra: Quia Ego dixi, dii estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis; quia blasphemas, quia dixi: filius Dei sum.* Per quæ verba videtur ostendi, Christum non alia ratione asseruisse, se esse Deum, vel filium Dei, quàm illa, qua dicti sunt dii, & filii Dei ii, ad quos sermo Dei factus est, nempè per gratiam & adoptionem tantùm. Respondeo Christum argumentatum fuisse contra Judæos à minori ad majus: non secus ac si filius Regis verus & naturalis, sed ignotus, ac sub veste peregrina argueretur temeritatis, quòd vocaret se filium Regis illius, qui etiam domesticos suos famulos appellaret filios: ille verò responderet: Vos arbitramini me temerarium, quòd me ipsum filium Regis appellem, à quo genitus sum, cùm Rex appellet filios etiam servos domesticos suos. Eandem vim habent verba Christi, nimirùm: Si illi, ad quos tantùm sermo Dei factus est, dicuntur dii & filii Dei: quantò magis debetur mihi hoc nomen, quem Pater sanctificavit per unionem hypostaticam divinæ naturæ cum humana (nam id significat hoc loco *sanctificare*, juxta sensum Doctorum Christianorum) & misit in mundum? Probat deindè sequentibus verbis, se esse filium Dei non per adoptionem, sed per generationem, & consequenter Deum verum, per opera propria Dei, quæ faciebat.

IV. Joannis cap. 14. dixit Christus Apostolis: *Creditis in Deum, & in me credite*, per quod ostendit, se esse verum Deum. Alioquin non arrogasset sibi fidem ab Apostolis, quæ Deo debebatur. Quòd si objiciant Mahumetani, etiam Exodi cap. 14. scriptum esse de Israelitis: *& crediderunt in Dominum & in Moysem servum ejus*: respondemus ea verba, *servum ejus*, ostendere, diverso modo accipiendum esse ibi, *credere*, respectu Dei, & respectu Moysis. Præterea ibi, *credere*, non importat actum fidei, sed certitudinis illius, quod promissum fuerat. Quamobrem tàm versio Græca, quàm latina habent: *Et crediderunt Deo, & Moysi servo ejus.* Arabica autem optimè interpretatur: وامنوا بالرب وصدقوا موســـى عبده. *Et crediderunt in Dominum, & veracem habuerunt Moysem servum ejus.* In Euangelio autem loco jam allegato Arabicè habetur امنوا بالله وامنوا بـــي *Credite in Deum, & credite in me*: non autem وصدقولـي *& veracem habete me*. Patet verò ex verbis sequentibus, eandem fidem hìc tribui Deo, & Christo: sequitur enim paulò post: *Ego sum via, veritas, & vita.* Quæ verba soli Deo conveniunt, qui Arabicè etiam tanquam proprio nomine dicitur الحق *Veritas*. Et multò magis ex illis: *Si cognovissetis me, & Patrem meum utique cognovissetis. Et amodò cognoscetis eum, & vidistis eum.* Certè discipuli cognoscebant Christum, sed nondum agnoscebant esse eundem Deum cum Patre: Quòd si hoc cognovissent, cognovissent etiam Patrem. Quamobrem postulanti Philippo, ut Patrem ipsis ostenderet, respondit: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Certè si Christus non esset Deus idem ac Pater, nullo modo verificari possent hæc verba illius.

V. Joannis cap. 16. dixit Christus: *Omnia, quæ habet Pater mea sunt.* At quis unquam dicere audeat, vel jure possit: Mea sunt omnia, quæ habet Deus; nisi etiam sit Deus? Certè si quis diceret: Omnia quæ habet Rex, mea sunt: apertè ostenderet se etiam esse Regem, vel filium hæredem & successorem Regis. Confirmavit hoc idem Joan. cap. 17. cùm dixit Patri: *Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt.* Si omnia Patris sunt filii, & omnia filii sunt Patris; impossibile est filium non esse æqualem Patri, & eundem Deum cum illo. Matthæi etiam cap. 11. dixit: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo: & nemo novit filium, nisi Pater: neque Patrem quis novit nisi filius, & cui voluerit filius revelare.* Estne ulla creatura, quæ sine blasphemia dicere possit: Deus mihi tradidit omnia: quod idem est ac dicere: Ego habeo omnia, quæ habet Deus: & nemo novit me, nisi Deus: & nemò novit Deum nisi ego: & ego revelo Deum cui volo? Hæc sanè nemo dicere potest, nisi sit Deus.

VI. Joan. cap. 20. Thomas Apostolus dixit Christo: *Dominus meus, & Deus meus.* Et notandum est Græcè esse cum articulo: ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Quod ostendit, Thomam confessum fuisse Christum, ut verum Deum, & verum Dominum. Christus verò non solùm de hoc illum non redarguit, sed etiam laudavit & commendavit dicens: *Quia vidisti me Thoma credidisti: Beati qui non viderunt & crediderunt.*

VII. In epistola ad Romanos cap. 9. loquens S. Paulus de Judæis, ait: *Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus, Benedictus in Sæcula*: Quem locum ita transtulit Interpres Syrus: *Et ex ipsis revelatus fuit Christus in carne, qui est Deus, qui est super omnia: cui laus & benedictio in sæcula sæculo-*

sæculorum Amen. Quid clarius dici poterat pro vera Christi divinitate?

VIII. In epist. ad Galat. cap. 1. ita loquitur S. Paulus: *Notum vobis facio Euangelium, quod prædicatum est à me; quia non est secundum hominem, neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi*. Quibus verbis Apostolus non obscurè insinuat, Christum non esse purum hominem, sed etiam Deum, dum affirmat, se non accepisse, nec didicisse Euangelium ab homine, sed à Jesu Christo sibi illud revelante. Et confirmatur ex primis ejusdem Epistolæ verbis: *Paulus Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, & Deum Patrem*. Ergo Jesus Christus non est purus homo, sed etiam Deus.

IX. In epistola ad Philippenses cap. 2. dicit D. Paulus de Christo: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*. Porrò forma alicujus rei est essentia ipsius rei: non enim potest hìc esse sermo de forma accidentali, quæ in Deo nullo modo reperitur. Ergo forma Dei erit essentia, seu esse Dei. Ergo Christum esse in forma Dei, erit esse in essentia Dei, seu habere idem esse cum Deo: quemadmodùm esse in forma servi, idest hominis, ut explicat idem Paulus, est habere essentiam, seu esse servi, vel hominis. Confirmatur primò: quia si, cùm esset in forma Dei, accepit formam hominis, & factus est homo, ergo anteà non erat homo. Sed neque erat Angelus. Quid ergo erat cùm erat in forma Dei? Certè Deus. Sed deitatem abscondens (hoc enim fuit semetipsum exinanire) factus est homo. Confirmatur 2. ex illis verbis: *Non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo*. Nam si Christus non arbitratus est, idest non putavit, neque existimavit (hoc enim significat verbum Græcum ἡγήσατο: non autem *meditatus*, seu *speculatus est*, ut falsò, imò impiè vult Erasmus) rapinam esse, assumere sibi æqualitatem cum Deo: ergo putabat, sibique persuadebat, posse eam sibi justè tribuere: id verò minimè fecisset, si non fuisset revera æqualis Deo.

X. In epist. 2. cap. 5. ita scribit S. Joannes; *Et scimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum: & simus in Vero, in filio ejus Jesu Christo. Hic est verus Deus, & vita æterna*: ita enim habent fontes Græci, & Versio Syriaca, cum quibus latina etiam convenit. Quibus in verbis Christus appellatur *Verus*, & affirmatur esse verus Deus, & vita æterna. Verus enim, seu Veritas est nomen Dei apud Arabes, & etiam in Sacris literis. Quòd si dicant Mahumetani, pronomen, hic, referri ad *verum Deum* ante nominatum, non autem ad filium; Respondemus pronomen demonstrativum, *hic*, naturaliter referri ad magis propinquum. Ita si dicam: Profectus sum Romam, ut viderem Templum magnificum S. Petri: & Templum S. Pauli; hoc est Templum magnificum: certè nemo dicet, *hoc*, referri ad Templum S. Petri: alioquin esset inepta loquutio: idem enim bis frustrà repeteretur.

XI. Euangelium Joannis primis verbis manifestissimè testatur Christi divinitatem, dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Multa possunt Mahumetani, & Ariani alibi cavillari: Sed hìc verba adeò clara sunt, & aperta, ut nihil in contrarium afferre, neque ullo modo tergiversari possint. Apertè enim dicitur Verbum esse Deum: & hoc Verbum non esse recenter productum, sed fuisse antequam quidquam crearetur à Deo: & hoc idem Verbum carnem assumpsisse, & hominem factum fuisse. Neque dici potest, assumendo carnem, desiisse esse Deum: Impossibile enim est Deum deficere in esse suo. Probant etiam evidentissimè Christi divinitatem verba sequentia: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: quod factum est; in ipso vita erat. &c.* Hæc sanè, si de alio, quàm de vero Deo dicantur; falsò, imò impiè dicentur. Nam, ut optimè observat S. Augustinus, si omnia, quæ facta sunt, per Verbum facta sunt, & nihil est factum, quod non factum sit per ipsum: non potest ipsum Verbum factum esse, seu creatum, alioquin per se ipsum factum esset, quod repugnat: & reperiretur aliquid factum, quod non esset factum per ipsum, quod negat Euangelista. Nec dicant Mahumetani, particulam *per* ostendere causam instrumentalem: nam causæ etiam principali tribuitur, ut idem sit, *per ipsum*, ac *ab ipso*. Patet hoc ex multis exemplis Scripturæ; ut ex epistola ad Romanos cap. 11. ubi dicitur de Deo: *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*. Non potest hìc particula *per* significare causam instrumentalem. In epist. etiam ad Galatas cap. 1. asserit S. Paulus, se factum fuisse Apostolum per Jesum Christum, & Deum Patrem. In veteri etiam Testamento Oseæ cap. 1. ita loquitur Deus; *Et domui Juda miserebor, & salvabo eos per Dominum Deum suum, & non salvabo eos per arcum, & per gladium*: ubi primo loco particula *per* nullo modo significare potest instrumentum. Dicitur autem Pater creasse omnia per filium, licèt etiam filius omnia creaverit, quia est Verbum Patris, & persona ab illo procedens. Ita dicitur homo intelligere per intellectum, licèt intellectus etiam ut causa principalis intelligat; & videre per oculum, operari per manum, seu brachium, licèt tàm oculus, quàm brachium, & manus sint causæ principales, seu comprincipales suarum operationum. Confirmatur hoc ex Euangelio Joannis cap. 5. in illis Christi verbis: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*. Et paulò post; *Non potest filius à se facere quidquam* (quia scilicet per generationem accipit suum esse à Patre, & consequenter etiam omnipotentiam, qua operatur) *nisi quod viderit Patrem facientem. Quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit: & majora his demonstrabit opera, ut vos miremini. Sicut enim Pater suscitat mortuos & vivificat, sic & filius quos vult vivificat*. Ex quibus patet ita Patrem operari per Filium, ut Filius etiam operetur cum Patre, & eodem modo, quo Pater. Hùc accedit, quod in Scripturis habetur, non solùm omnia facta

falsum opinati fuissent, correxisset Joannes eorum opinionem dicens: *& non dixit Jesus se esse æqualem Deo*: imò Jesus ipse, quemadmodùm semper eorumdem Judæorum calumnias & mendacia de se refutabat vel negabat, ita hìc quoque, si sibi falsum quid imposuissent, procuIdubiò illud rejecisset, atque innocentiam suam manifestasset. Et quemadmodùm hìc non negavit, se esse æqualem Deo, ita neque cap. 10. ubi hoc idem opposuerunt ei illis verbis: *De bono opere non lapidamus te, sed de blasphemia: & quia tu homo cùm sis, facis te ipsum Deum*, non respondit: Ego non facio me ipsum Deum: imò ratum habuit quod ipsi dixerant, convincens eos illis verbis: *Si non facio opera Patris mei* (idest opera propria Dei) *nolite credere mihi. Si autem facio: & si mihi non vultis credere, operibus credite, ut cognoscatis, & credatis, quia Pater in me est, & ego in Patre*:

Objicies, primò Christum respondisse Judæis: *Nonne scriptum est in lege vestra: Quia Ego dixi, dii estis? Si illos dixit deos, ad quos sermo Dei factus est, & non potest solvi scriptura: quem Pater sanctificavit, & misit in mundum, vos dicitis; quia blasphemas, quia dixi: filius Dei sum*. Per quæ verba videtur ostendi, Christum non alia ratione asseruisse, se esse Deum, vel filium Dei, quàm illa, qua dicti sunt dii, & filii Dei ii, ad quos sermo Dei factus est, nempè per gratiam & adoptionem tantùm. Respondeo Christum argumentatum fuisse contra Judæos à minori ad majus: non secus ac si filius Regis verus & naturalis, sed ignotus, ac sub veste peregrina argueretur temeritatis, quòd vocaret se filium Regis illius, qui etiam domesticos suos famulos appellaret filios: ille verò responderet: Vos arbitramini me temerarium, quòd me ipsum filium Regis appellem, à quo genitus sum, cùm Rex appellet filios etiam servos domesticos suos. Eandem vim habent verba Christi, nimirùm: Si illi, ad quos tantùm sermo Dei factus est, dicuntur dii & filii Dei: quantò magis debetur mihi hoc nomen, quem Pater sanctificavit per unionem hypostaticam divinæ naturæ cum humana (nam id significat hoc loco *sanctificare*, juxta sensum Doctorum Christianorum) & misit in mundum? Probat deindè sequentibus verbis, se esse filium Dei non per adoptionem, sed per generationem, & consequenter Deum verum, per opera propria Dei, quæ faciebat.

IV. Joannis cap. 14. dixit Christus Apostolis: *Creditis in Deum, & in me credite*, per quod ostendit, se esse verum Deum. Alioquin non arrogasset sibi fidem ab Apostolis, quæ Deo debebatur. Quòd si objiciant Mahumetani, etiam Exodi cap. 14. scriptum esse de Israelitis: *& crediderunt in Dominum & in Moysem servum ejus*: respondemus ea verba, *servum ejus*, ostendere, diverso modo accipiendum esse ibi, *credere*, respectu Dei, & respectu Moysis. Præterea ibi, *credere*, non importat actum fidei, sed certitudinis illius, quod promissum fuerat. Quamobrem tàm versio Græca, quàm latina habent: *Et crediderunt Deo, & Moysi servo ejus*. Arabica autem optimè interpretatur: وامنوا بالرب وصدقوا موسى عبده. *Et crediderunt in Dominum, & veracem habuerunt Moysem servum ejus*. In Euangelio autem loco jam allegato Arabicè habetur امنوا بالله وامنوا بي *Credite in Deum, & credite in me*: non autem وصدقوني *& veracem habete me*. Patet verò ex verbis sequentibus, eandem fidem hìc tribui Deo, & Christo: sequitur enim paulò post: *Ego sum via, veritas, & vita*. Quæ verba soli Deo conveniunt, qui Arabicè etiam tanquam proprio nomine dicitur الحق *Veritas*. Et multò magis ex illis: *Si cognovissetis me, & Patrem meum utique cognovissetis. Et amodò cognoscetis eum, & vidistis eum*. Certè discipuli cognoscebant Christum, sed nondum agnoscebant esse eundem Deum cum Patre: Quòd si hoc cognovissent, cognovissent etiam Patrem. Quamobrem postulanti Philippo, ut Patrem ipsis ostenderet, respondit: *Tanto tempore vobiscum sum, & non cognovistis me? Philippe, qui videt me, videt & Patrem. Non credis, quia ego in Patre, & Pater in me est?* Certè si Christus non esset Deus idem ac Pater, nullo modo verificari possent hæc verba illius.

V. Joannis cap. 16. dixit Christus: *Omnia, quæ habet Pater mea sunt*. At quis unquam dicere audeat, vel jure possit: Mea sunt omnia, quæ habet Deus; nisi etiam sit *Deus*? Certè si quis diceret: Omnia quæ habet Rex, mea sunt: apertè ostenderet se etiam esse Regem, vel filium hæredem & successorem Regis. Confirmavit hoc idem Joan. cap. 17. cùm dixit Patri: *Et mea omnia tua sunt, & tua mea sunt*. Si omnia Patris sunt filii, & omnia filii sunt Patris; impossibile est filium non esse æqualem Patri, & eundem Deum cum illo. Matthæi etiam cap. 11. dixit: *Omnia mihi tradita sunt à Patre meo: & nemo novit filium, nisi Pater: neque Patrem quis novit nisi filius, & cui voluerit filius revelare*. Estne ulla creatura, quæ sine blasphemia dicere possit: Deus mihi tradidit omnia: quod idem est ac dicere: Ego habeo omnia, quæ habet Deus: & nemo novit me, nisi Deus: & nemo novit Deum nisi ego: & ego revelo Deum cui volo? Hæc sanè nemo dicere potest, nisi sit Deus.

VI. Joan. cap. 20. Thomas Apostolus dixit Christo: *Dominus meus, & Deus meus*. Et notandum est Græcè esse cum articulo: ὁ Κύριός μου καὶ ὁ Θεός μου. Quod ostendit, Thomam confessum fuisse Christum, ut verum Deum, & verum Dominum. Christus verò non solùm de hoc illum non redarguit, sed etiam laudavit & commendavit dicens: *Quia vidisti me Thoma credidisti: Beati qui non viderunt & crediderunt*.

VII. In epistola ad Romanos cap. 9. loquens S. Paulus de Judæis, ait: *Ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus, Benedictus in Sæcula*: Quem locum ita transtulit Interpres Syrus: *Et ex ipsis revelatus fuit Christus in carne, qui est Deus, qui est super omnia: cui laus & benedictio in sæcula sæculo-*

sæculorum Amen. Quid clarius dici poterat pro vera Christi divinitate?

VIII. In epist. ad Galat. cap. 1. ita loquitur S. Paulus: *Notum vobis facio Euangelium, quod prædicatum est à me; quia non est secundum hominem, neque enim ego ab homine accepi illud, neque didici, sed per revelationem Jesu Christi*. Quibus verbis Apostolus non obscurè insinuat, Christum non esse purum hominem, sed etiam Deum, dum affirmat, se non accepisse, nec didicisse Euangelium ab homine, sed à Jesu Christo sibi illud revelante. Et confirmatur ex primis ejusdem Epistolæ verbis: *Paulus Apostolus, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum, & Deum Patrem*. Ergo Jesus Christus non est purus homo, sed etiam Deus.

IX. In epistola ad Philippenses cap. 2. dicit D. Paulus de Christo: *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinanivit, formam servi accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inventus ut homo*. Porrò forma alicujus rei est essentia ipsius rei: non enim potest hìc esse sermo de forma accidentali, quæ in Deo nullo modo reperitur. Ergo forma Dei erit essentia, seu esse Dei. Ergo Christum esse in forma Dei, erit esse in essentia Dei, seu habere idem esse cum Deo: quemadmodùm esse in forma servi, idest hominis, ut explicat idem Paulus, est habere essentiam, seu esse servi, vel hominis. Confirmatur primò: quia si, cùm esset in forma Dei, accepit formam hominis, & factus est homo, ergo anteà non erat homo. Sed neque erat Angelus. Quid ergo erat cùm erat in forma Dei? Certè Deus. Sed deitatem abscondens (hoc enim fuit semetipsum exinanire) factus est homo. Confirmatur 2. ex illis verbis: *Non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo*. Nam si Christus non arbitratus est, idest non putavit, neque existimavit (hoc enim significat verbum Græcum ἡγήσατο; non autem *meditatus*, seu *speculatus est*, ut falsò, imò impiè vult Erasmus) rapinam esse, assumere sibi æqualitatem cum Deo: ergo putabat, sibique persuadebat, posse eam sibi justè tribuere; id verò minimè fecisset, si non fuisset revera æqualis Deo.

X. In epist. 2. cap. 5. ita scribit S. Joannes; *Et scimus, quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum: & simus in Vero, in filio ejus Jesu Christo. Hic est verus Deus, & vita æterna*: ita enim habent fontes Græci, & Versio Syriaca, cum quibus latina etiam convenit. Quibus in verbis Christus appellatur *Verus*, & affirmatur esse verus Deus, & vita æterna. Verus enim, seu Veritas est nomen Dei apud Arabes, & etiam in Sacris literis. Quòd si dicant Mahumetani, pronomen, hic, referri ad *verum Deum* ante nominatum, non autem ad filium; Respondemus pronomen demonstrativum, *hic*, naturaliter referri ad magis propinquum. Ita si dicam: Profectus sum Romam, ut viderem Templum magnificum S. Petri: & Templum S. Pauli; hoc est Templum magnificum: certè nemo dicet, *hoc*, referri ad Templum S. Petri: alioquin esset inepta loquutio: idem enim bis frustrà repeteretur.

XI. Euangelium Joannis primis verbis manifestissimè testatur Christi divinitatem, dicens: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*. Multa possunt Mahumetani, & Ariani alibi cavillari: Sed hìc verba adeò clara sunt, & aperta, ut nihil in contrarium afferre, neque ullo modo tergiversari possint. Apertè enim dicitur Verbum esse Deum: & hoc Verbum non esse recenter productum, sed fuisse antequam quidquam crearetur à Deo: & hoc idem Verbum carnem assumpsisse, & hominem factum fuisse. Neque dici potest, assumendo carnem, desiisse esse Deum: Impossibile enim est Deum deficere in esse suo. Probant etiam evidentissimè Christi divinitatem verba sequentia: *Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil: quod factum est; in ipso vita erat. &c.* Hæc sanè, si de alio, quàm de vero Deo dicantur; falsò, imò impiè dicentur. Nam, ut optimè observat S. Augustinus, si omnia, quæ facta sunt, per Verbum facta sunt, & nihil est factum, quod non factum sit per ipsum: non potest ipsum Verbum factum esse, seu creatum, alioquin per se ipsum factum esset, quod repugnat: & reperiretur aliquid factum, quod non esset factum per ipsum, quod negat Euangelista. Nec dicant Mahumetani, particulam *per* ostendere causam instrumentalem: nam causæ etiam principali tribuitur, ut idem sit, *per ipsum*, ac *ab ipso*. Patet hoc ex multis exemplis Scripturæ; ut ex epistola ad Romanos cap. 11. ubi dicitur de Deo: *Quoniam ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia*. Non potest hìc particula *per* significare causam instrumentalem. In epist. etiam ad Galatas cap. 1. asserit S. Paulus, se factum fuisse Apostolum per Jesum Christum, & Deum Patrem. In veteri etiam Testamento Oseæ cap. 1. ita loquitur Deus; *Et domui Juda miserebor, & salvabo eos per Dominum Deum suum, & non salvabo eos per arcum, & per gladium*: ubi primo loco particula *per* nullo modo significare potest instrumentum. Dicitur autem Pater creasse omnia per filium, licèt etiam filius omnia creaverit, quia est Verbum Patris, & persona ab illo procedens. Ita dicitur homo intelligere per intellectum, licèt intellectus etiam ut causa principalis intelligat; & videre per oculum, operari per manum, seu brachium, licèt tàm oculus, quàm brachium, & manus sint causæ principales, seu comprincipales suarum operationum. Confirmatur hoc ex Euangelio Joannis cap. 5. in illis Christi verbis: *Pater meus usque modo operatur, & ego operor*. Et paulò post; *Non potest filius à se facere quidquam* (quia scilicet per generationem accipit suum esse à Patre, & consequenter etiam omnipotentiam, qua operatur) *nisi quod viderit Patrem facientem. Quæcumque enim ille fecerit, hæc & filius similiter facit. Pater enim diligit filium, & omnia demonstrat ei, quæ ipse facit: & majora his demonstrabit opera, ut vos miremini. Sicut enim Pater suscitat mortuos & vivificat, sic & filius quos vult vivificat*. Ex quibus patet ita Patrem operari per Filium, ut Filius etiam operetur cum Patre, & eodem modo, quo Pater. Hùc accedit, quod in Scripturis habetur, non solùm omnia facta

esse

esse per Christum; sed etiam facta esse in Christo, idest in virtute, & omnipotentia ejus. Quare in epistola ad Colossenses cap. 1. scribitur: *In ipso condita sunt universa in Cælo, & in terra; visibilia, & invisibilia; sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates: omnia per ipsum, & in ipso creata sunt, & ipse est ante omnia, & omnia in ipso constant.* Hæc si de alio, quàm de Deo dicantur, falsò impièque dicentur. Porrò cùm Mahumetani velint, Christum non esse Deum, sed purum hominem: dicant nobis; cum juxta S. Paulum, & cæteros sacros Scriptores, imò ipsum Christum, esset ante Mundum, & ante omnem creaturam: dicente eodem in Euangelio Joannis cap. 17. *Et nunc clarifica me tu Pater, apud temetipsum claritate, quam habui priusquam mundus esset, apud te*: dicant, inquam, nobis: quid erat tunc? Erat ne Angelus, an homo, an aliquid aliud creatum? At ita non fuisset ante omnem creaturam, alioquin fuisset ante seipsum. Si Mahumetani his tàm claris, apertisque testimoniis, & argumentis non convincuntur, in meridiana luce spontè cæcutiunt.

§. 5.

Aliis argumentis ex Sacris Scripturis petitis Christi divinitas probatur.

PRobatur prætereà Christi divinitas tùm ex nominibus, & attributis, tùm ex operibus propriis Dei, quæ Christo in Sacris literis tribuuntur: tùm demum ex perpetua, communique traditione.

Primum ac præcipuum nomen, quo supremum Numen absolutè, & simpliciter à mortalibus agnoscitur, & colitur, est *Deus*. Hoc autem nomine Christus insignitur Isaiæ cap. 9. *Et vocabitur nomen ejus Admirabilis, Deus, Fortis &c.* Et in Actis Apostolorum cap. 20. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo.* Et ad Romanos cap. 9. *Qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.* Et Apocalypsis cap. 4. *Dominus Deus omnipotens, qui est, & qui erat, & qui venturus est.* Et Joannis cap. 1. *Et Deus erat Verbum.* Et cap. 20. *Dominus meus, & Deus meus.* Et epist. 1. Joan. cap. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quia ille animam suam pro nobis posuit.*

Secundum nomen est *Dominus*, qui absolutè in Sacris Scripturis dicitur de solo Deo: imò ubi Hebraicè est nomen ineffabile יְהֹוָה quod de vero tantùm Deo dicitur, Interpretes Græci, Latini, & plerique alii, ferè semper vertunt, *Dominus*: Græcè ὁ κύριος: Syriacè ܡܪܝܐ: Arabicè الرب puto ob eam causam, quia Hebræi non solùm recentiores, sed etiam antiquiores, ubi scriptum erat nomen, יהוה ob reverentiam legebant אֲדֹנָי *Dominus*, non autem *Deus*: ut item legit Interpres latinus Exod. cap. 6. itaut potiùs nomen *Domini*, quàm *Dei*, proprium supremi Numinis esse videatur. Christum autem hoc nomine vocari jam suprà vidimus. Et ita vocandum esse prædixit Jeremias cap. 23. *Et hoc est nomen ejus quod vocabunt eum, Dominus justitia nostra*: ubi Hebraicè est יהוה. Quòd si objiciant Moslemi locum hunc non esse ita certum, cùm ex Hebraico fonte quidam vertendum esse putant: *Et hoc est nomen ejus, quo vocabit eum Dominus, Justitia nostra.* Respondemus, sufficere pro nobis testimonia superiùs allegata: quibus addi potest illud Isaiæ cap. 9. *Et vocabitur nomen ejus, Admirabilis, Deus, Fortis.* Ubi nomen Dei Hebraicè est אל quod de uno tantùm, veroque Deo dicitur.

Tertium nomen est *Altissimus*: Hebraicè עליון: Arabicè الاعلى: quo nomine Christus à Zacharia patre Joannis Baptistæ appellatus fuit illis verbis Lucæ cap. 1. *Tu Puer Propheta Altissimi vocaberis.* Et cùm S. Paulus in epistola ad Philippenses cap. 2. dicat, *nomen Christi esse super omne nomen*: & ad Rom. cap. 9. *Christum esse super omnia Deum benedictum*; manifestè ostendit, *Altissimi* nomen illi jure deberi.

Quartum nomen est *Invisibilis*: non tantùm quia nemo potest Deum oculo corporeo videre, quantùm quia nulla est creatura, quæ etiam intellectuali oculo sine speciali ipsius auxilio, & lumine possit eum clarè cognoscere. Christus autem dixit de seipso Matth. cap. 11. *Nemo novit filium nisi Pater; neque Patrem quis novit nisi filius*; ostendens per hoc, tàm Patri, quàm sibi nomen *Invisibilis* convenire.

Quintum nomen est, *Rex gloriæ*, vel *Dominus gloriæ*. Hoc nomen Christo tribuitur à S. Paulo epist. 1. ad Corinth. cap. 2. ubi scribit: *Si enim cognovissent, numquam Dominum gloriæ crucifixissent.* Et in psalmo 23. dicitur. *Attollite portas Principes vestras &c. & introibit Rex gloriæ*: quæ verba de Christo intelligenda esse, communis semper fuit omnium Christianorum sensus. Neque solùm ibi Christus *Rex gloriæ*, sed etiam *Dominus fortis & potens, & Dominus virtutum*, qui tituli soli Deo tribuuntur, appellatur.

Sextum nomen est, *Rex Regum & Dominus dominantium*. Quod sicut S. Paulus epist. 1. ad Timotheum cap. 6. Uni vero Deo competere affirmat; ita S. Joannes in Apocalypsi cap. 17. & 19. Christo expressis verbis tribuit, dicens: *Agnus vincet illos, quoniam Rex regum est, & Dominus dominantium.* Et: *In femore scriptum habet: Rex regum, & Dominus dominantium.*

Septimum Dei nomen est, *Sum*, vel *Ens*, vel *Qui est*. Ita habetur Exodi cap. 5. *Ego sum qui sum, & Qui est misit me ad vos.* Græcè dicitur εἰμὶ, vel ὁ ὤν. Arabicè هو vel الكائن In Euangelio Joannis cap. 8. dixit Christus Judæis:

dæis: *Si non credideritis, quia ego sum, moriemini in peccatis vestris. Et cùm respondissent Judæi: Tu quis es?* Ille ait: *Principium, qui & loquor vobis*: idest: ille, qui loquutus sum vobis à principio: nimirùm, Deus. Et paulò post: *Cùm exaltaveritis filium hominis, tunc cognoscetis, quia ego sum.* Et in Apocalypsi dicitur de eo: *Qui est, & qui erat, & qui venturus est.*

Tribuuntur etiam Deo non solùm à Mahumetanis, sed etiam à Sacris Scripturis nomina, seu epitheta: *Magnus, Unus, Verus, Solus.* Et his iisdem Christus non rarò insignitur. Epistola 1. ad Corinthios cap. 8. *Nobis est Unus Dominus Jesus Christus.* Epist. 1. Joan. cap. 5. *Ut simus in Vero filio ejus. Hic est Verus Deus.* In epist. Judæ: *Solum Dominatorem, & Dominum nostrum Jesum Christum negantes.* In epist. ad Titum: *Expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei, & Salvatoris nostri Jesu Christi.* Uniuntur enim sub eodem articulo in Originali Græco *Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi*: Μεγάλυ Θεῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησῦ Χρισῦ. Quemadmodùm etiam in epistola Judæ. τὸν μόνον Θεὸν, καὶ Δεσπότlω τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησῦν Χρισόν. *Solum Deum, & Dominatorem Dominum nostrum Jesum Christum.* Ubi etiam ponitur *Deus*, quod nomen in vulgatis latinis desideratur. Porrò si Christus non esset Deus, nunquam Scripturæ appellarent illum, *Solum, & Unicum, Dominum: & Dominatorem omnium.*

Ex Attributis etiam propriis Dei probatur Christi divinitas: inter illa

Primum est Æternitas: quæ Christo tribuitur Proverbiorum cap. 8. sub nomine sapientiæ, verbis illis: *Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis.* Quæ non possunt intelligi de Sapientia creata, quia nihil creatum est ab æterno: neque de Sapientia essentiali, quæ communis est omnibus personis divinis, cùm dicat se genitam, & egressam ex ore Altissimi, & loquatur tamquam persona distincta ab alia persona divina. Ergo intelligenda sunt de Filio Dei, qui est sapientia genita à Deo. Præthereà Michææ cap. 5. dicitur de Christo. *Et egressus ejus ab initio à diebus æternitatis.* Et Joannis cap. 1. *In principio erat Verbum*: ubi ostenditur Verbum fuisse ante principium rerum omnium, cùm dicitur, quòd in principio jam *erat*. Et confirmatur ex sequentibus: *Et Deus erat Verbum: & omnia per ipsum facta sunt: & mundus per ipsum factus est.* Quod probat illum fuisse ante mundum, & ante omnia creata, & per consequens ab æterno. Habemus saltem ex his testimoniis, Christum non incœpisse esse secundum omnia sui constitutiva eo solùm tempore, quo de Virgine conceptus fuit, sed ante ipsam Mundi constitutionem: ex quo necessariò sequitur, Christum habere duplicem naturam: alteram, quam habebat ante omnem Creaturam, & hæc est divina, & æterna: alteram, quam accepit, quandò de Virgine conceptus fuit, & hæc est temporalis, & humana. Innuitur etiam Christi æternitas per ea verba S. Pauli ad Hebræos cap. 13. *Jesus Christus, heri & hodiè, ipse, & in sæcula.* Tres enim status per hæc verba significantur Æternitatis: nempè æternitas à parte ante per *heri*: æternitas præsens per *hodiè*: & æternitas à parte post, per *in sæcula.*

Est etiam proprium Dei attributum *Immensitas*, quæ Christo tribuitur à Baruch. cap. 3. *Magnus est, & non habens finem, excelsus, & Immensus.* Esse autem hìc sermonem de Christo, patet ex sequentibus verbis: *Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conversatus est*; De quibus jam suprà dictum est. Idem probant verba illa Christi apud Joannem cap. 3. *Nemo ascendit in Cœlum, nisi qui descendit de Cœlo, filius hominis, qui est in Cœlo*: Græcè ὁ ὢν ἐν τῷ ὀυρανῷ. Illud *Ens in Cœlo.* Ex quo habemus Christum quandò hæc loquebatur, simul fuisse in Cœlo, & in terra: in Cœlo quidem ut Deum, cujus proprium nomen est ὁ ὢν *Ens*, seu *Qui est*: in terra autem; ut Deum simul, & hominem. Confirmatur idem ex eo, quod ipse dixit Matthæi cap. 18. *Ubi fuerint duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorum.* Non dixit, ibi ero, sed ibi sum, ad denotandam divinitatem suam: quod etiam ostendit cap. ult. cùm dixit Apostolis: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* Hæc sanè convenire non possunt nisi illi, qui ob immensitatem suam ubique reperiatur.

Prætereà inter præcipua Dei Attributa est *Omnipotentia*; quæ in Apocalypsi cap. 1. Christo tribuitur, dicenti de se ipso. *Ego sum Alpha, & Omega dicit Dominus Deus, qui est, & qui erat, & qui venturus est, Omnipotens*: quæ verba dici de Christo, patet ex illis aliis cap. 22. *Ecce venio citò, & merces mea mecum est reddere unicuique juxta opera ejus. Ego sum Alpha, & Omega, Primus, & Novissimus.* Neque dubium est illum, qui venturus est, esse Christum.

Denique tribuitur Christo scientia rerum omnium, quæ soli Deo convenit. Epist. ad Colossenses cap. 2. *In Christo sunt omnes thesauri Sapientiæ, & scientiæ Dei.* Et Joann. cap. 2. *Eo quòd ipse nosset omnes: ipse enim sciebat quid esset in homine.* Et cap. 16. Dixerunt Christo Discipuli: *Nunc scimus quia scis omnia.* Et cap. 21. dixit ei Petrus: *Domine tu omnia nosti: tu scis, quia amo te.*

Demum ex operibus propriis Dei, divinitas Christi manifestè comprobatur.

Primò enim tribuitur illi *Creatio*, quæ soli Deo convenit: ut Joannis cap. 1. *Omnia per ipsum facta sunt: & sine ipso factum est nihil.* Creatio autem est productio rei ex nihilo. In epist. ad Hebræos cap. 1. intelligit S. Paulus de Christo verba illa psalmi 101. *Et tu in principio Domine terram fundasti, & opera manuum tuarum sunt Cœli.* De eodem intelligenda sunt verba illa Proverb. c. 8. *Quando præparabat Cœlos aderam. Quando appendebat fundamenta terræ; cum eo eram cuncta componens.* Joann. cap. 5. cùm dixit Christus: *Quæcumque Pater facit, hæc & Filius similiter facit*: ostendit se universa simul cum Patre creasse.

Conservatio etiam rerum creatarum est propria Dei: quæ tamen Christo quoque tribuitur

tur à S. Paulo in epist. ad Coloss. cap. 1. *Omnia in ipso constant*. Et ad Hebræos cap. 1. *Qui portat omnia Verbo virtutis suæ*.

Præterea proprium Dei est salvare. Quamobrem Isaiæ cap. 43. dicit idem Deus: *Non est absque me salvator*. Et cap. 45. *Et Salvans non est præter me*. Porrò ita proprium est Christi salvare, ut *Jesus*, idest Salvator, seu Salus fuerit proprio nomine appellatus; dixeritque de eo Angelus: *Ipse enim salvum faciet populum suum à peccatis eorum*.

Prædictio futurorum, & cognitio cordium, quæ duo in Sacris literis propria Dei esse asseruntur; Christo quoque tribui videmus. Primum constat ex Euangeliis, in quibus Christus multa ventura prædixit, non ex revelatione sibi ab alio facta, sicut prædicebant Prophetæ, sed ex propria scientia, eò quòd, ut suprà diximus, ipse nosset omnia, & in eo essent omnes thesauri Sapientiæ, & scientiæ Dei. Secundum etiam patet ex Scripturis, in quibus legitur illum cognovisse occultas hominum cogitationes; ut enim scribit S. Joannes cap. 2. *Ipse sciebat quid esset in homine, eò quòd ipse nosset omnes*. Et Apocalyp. cap. 2. dixit Christus de se: *Et scient omnes Ecclesiæ; quia ego sum scrutans corda, & probans renes*: quæ verba dicuntur de Deo psalmo 7. *Scrutans corda, & renes Deus*.

His addi potest operatio miraculorum, quæ propria virtute facere solius est Dei. Sancti verò, & Prophetæ in virtute tantùm Dei miracula patrabant. Porrò Christum propria virtute miracula fecisse, jam suprà ostendimus, Certum etiam est, Apostolos, & alios Sanctos Viros sæpè operatos esse miracula in nomine, & virtute Christi, ut patet ex Actis Apostolorum cap. 3. ubi Petrus claudum sanavit illis verbis: *In nomine Jesu Christi Nazareni surge, & ambula*. Et Christus ipse Marci cap. ult. prædixit de suis fidelibus: *In nomine meo dæmonia ejicient &c.*

Nec minorem vim habet ad probandam Christi divinitatem cultus proprius Dei, quo Apostoli, cæterique fideles illum venerabantur adorantes eum, & vocantes absolutè Dominum, seque servos, & ministros ejus appellantes, ut videre est in epistolis S. Pauli, & aliorum, Apostolorum.

Maximum verò divinitatis Christi testimonium censeri debet perpetua Christianorum traditio, communisque totius Mundi sensus, & consensus. Semper enim Christiani crediderunt Christum esse Deum verum, verumque Dei Filium. Illi verò, qui aliter sentirent, tanquam impii, & hæretici damnati sunt. Neque de hoc possunt Mahumetani dubitare, cùm Alcoranus ipse sæpiùs asserat, Christianos credere, & prædicare Christum Deum, & Filium Dei verum, & naturalem. Neque loquitur de aliqua Christianorum secta, sed de universo genere Christianorum. Et confirmatur hoc idem ex fide communi, quam hodiè Christiani omnes Latini, Græci, Armeni, Arabes, Chaldæi, Aethiopes, & cujuscumque sectæ sint, & nationis, etiam Hæretici, & Schismatici profitentur. Omnes enim, ut Ahmedus etiam fatetur (si paucos Atheos, qui Christianorum tantùm nomen habent, excipias) Christum esse Dei Filium, verumque Deum credunt, & fatentur. Quin etiam, si interrogentur aliæ nationes, & sectæ, Judæi, Mahumetani, Ethnici, omnes uno ore, Christianos Christum, ut Deum verum colere testabuntur. Quod autem aliquod tempus fuerit, in quo iidem Christiani religionem suam (ut Moslemi blaterant) mutaverint: & cùm Christum ut hominem tantùm haberent, cœperint ita universaliter illum ut Deum adorare; impossibile prorsùs est; cùm nullum possit hujus mutationis tempus assignari: & non solùm perpetua traditio, sed etiam generalia, & particularia Concilia Christianorum ab ipso religionis exordio ad hæc usque tempora, & Scriptores omnes omnium Nationum manifestè repugnent; imò oppositum evenisse reperimus: nimirùm, cùm primò omnes Christi divinitatem faterentur; temporis progressu nonnullos ut Arium, Ebionem, Cerinthum, Mahumetum, & alios, *illam*, cæteris semper contradicentibus, negavisse. Quamvis autem Arius, qui primus hanc hæresim vel invenit, vel dilatavit, Christum, vel Verbum, æqualem esse Patri, & Deum verum negaverit: non tamen sensit cùm Mahumeto, & quibusdam aliis, Christum fuisse purum hominem, & tunc esse incœpisse, quandò è Virgine Maria conceptus est; sed credidit antequam conciperetur fuisse Verbum Dei, & Filium Dei, non tamen Deum, neque Deo æqualem, vel ex Deo genitum, sed factum à Deo ante omnem Creaturam: itaque Ariani ipsi aliqua ex parte à Mahumeti errore recedebant, illumque damnabant; & paucissimi fuere inter Christianos, qui Christum antequam de Virgine conciperetur, non extitisse, vel aliquod esse in cœlo apud Deum non habuisse, auderent affirmare.

Habemus etiam testimonia Scriptorum veterum Ethnicorum, ut Taciti, Suetonii, Plinii, & aliorum, qui primis Christianæ Religionis sæculi scripserunt. Hi omnes testantur Christum ut verum Deum à Christianis creditum, cultumque fuisse, & propter hanc fidem eosdem suppliciis, & nece fuisse multatos.

§. 6.

Judæorum veterum testimoniis probatur Christi Divinitas.

POst Sacrum Moysis, & Prophetarum Textum, nihil apud Hebræos majorem habet auctoritatem, quàm Thargum, seu Chaldaica Interpretatio: post eam verò liber Thalmud primum locum obtinet, cujus doctrinam rejicere magna apud eos impietas censeretur. Horum librorum testimoniis Messiæ, seu Christi divinitas evidentissimè comprobatur.

Primò enim verba illa Isaiæ cap. 28. *In die illa erit Dominus exercituum in diadema gaudii, & in sertum ornatus residuo populi sui*. Jonathan filius Uzielis sic transtulit Chaldaicè:

In

In die illa erit Messias Domini exercituum in diadema gaudii; & in sertum exultationis residuo populi sui. Vides pro eodem sumi in Thargum Dominum Exercituum, & Messiam Domini exercituum.

2. In Midras Thehillim super psalmum 36. versic. 10. *Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen:* dixit R. Johanan. *Ecce lassati sumus subjugationibus, & redemptionibus* (quia scilicet Judæi sæpè subjugati sunt à variis gentibus, & sæpè redempti à variis ducibus): *Non quærimus ultrà, ut illucescat nobis caro, & sanguis, sed Deus ipse; sicut scriptum est psal. 118. Dominus Deus, & illuxit nobis. Et dicitur Isaiæ.* cap. 45. *Israel salvatus erit in Domino, vel per Dominum, Salvatione æterna.* Et confirmatur Expositio hujus Rabbini ex eo, quod dixit R. Abba in Berescith Rabba super illud Genes. cap. 1. *In principio creavit Deus Cælum, & terram:* nimirum: *Hoc est quod scriptum est Danielis cap. 2. Et lumen cum eo est: hoc est lumen Regis Messiæ. Et sic etiam dicitur psal. 36. versic. 10: Quia tecum est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen.* Patet hìc manifestè, Messiam prædicari, ut Deum, cùm ab eo ventura sit salus æterna Israeli, quæ tamen à Deo ventura esse affirmatur: quemadmodum dixit R. Ammi in Midras Vaicrà, introducens Deum ita loquentem cum Judæis: *In futuro ego salvabo vos in substantia mea, sicut dictum est Isaiæ 45. Israel salvatus erit in Domino salvatione æterna.* Confirmatur prætereà auctoritate Isaiæ cap. 62. ubi ait: *Dicite filiæ sion: Ecce salvator tuus venit.* Hic enim Messias prædicitur Salvator: ut autem diximus Salvatoris nomen est proprium Dei.

3. In Midras Scir Hascirim super ea verba cap. 1. *Exultabimus, & lætabimur in te* R. Abbin exposuit id, quod scriptum est psal. 118. *Hic est dies, quem fecit Dominus, exultemus, & lætemur in eo.* Dixit R. Abbin. *Nesciebant in quo esset lætandum, utrum in eo, an in Domino: donec venit Salomon, & dixit: Exultabimus, & lætabimur in te. In te, in Deo: & in te, in salute tua. Simile autem est hoc Matronæ cuidam, cujus Rex maritus ejus ivit, & filii, & generi ejus ad Civitatem maritimam. Venerunt, dixerunt ei: Venerunt filii tui. Respondit: Quid ad me? Lætentur nurus meæ. Rursum dixerunt ei: Venerunt generi tui. Respondit: Quid ad me? lætentur filiæ meæ. Quando verò dixerunt ei: Venit Rex maritus tuus; ait: Ecce hæc est mihi perfecta, & sufficiens lætitia. Sic futurum fuit, ut venirent Prophetæ, & dicerent ad Jerusalem: Filii tui de longè venient: Isaiæ cap. 60. Et ipsa dixit eis: Quid ad me? Exultent filiæ Judæ: psalm. 97. Et filiæ tuæ supra latus nutrientur. Isaiæ. 60. Dixit eis: Quid ad me? lætetur mons sion psalm. 48. Cùm verò dixerunt: Ecce Rex tuus venit justus, & salvatus. Zachar. cap. 9. Et scriptum fuit Zachar. 2. Canta, lætare filia sion, quia ecce ego veniens habitabo in medio tui, ait Dominus: Et congregabuntur gentes multæ ad Dominum in die illo: & erunt mihi in populum, & habitabo in medio tui: & scies quia Dominus exercituum misit me ad te: in illa hora dixit Jerusalem: Gaudens gaudebo in Domino, & exultabo in Deo meo. Isaiæ cap. 60. Et hoc est exultabimus, & lætabimur in te.* Huc usque Glossa R. Abbin. Glossa autem R. Salomonis super illud Zachariæ cap. 9. *Ecce Rex tuus venit tibi:* hæc habet: *Non potest hoc exponi nisi de Rege Messia: dictum est enim hìc: Et dominatio ejus de mari ad mare. Et non invenimus Israeli talem dominatorem in domo secunda.* Ex dictis horum Doctorum simul collatis, manifestè apparet, etiam à Sapientibus Hebræis ex Majorum doctrina, Messiam haberi, & prædicari, ut Deum. Cùm enim R. Abbin dicat, Regem illum, quem expectabat synagoga, esse Deum Dominum Exercituum; & ad hoc probandum afferat locum Zachariæ cap. 2. ubi sine dubio loquitur de Deo vero: & locum ejusdem cap. 9. Qui, ut optimè probat R. Salomon, non potest intelligi, nisi de Messia: manifestè sequitur Messiam esse Deum, Dominum Exercituum.

In Midras Tehillim super psalmum 21. ubi scriptum est: *Domine in virtute tua lætabitur Rex.* Dixit R. Chanina, in nomine R. Arhà. *Ipse Deus Sanctus, benedictus, tribuit Messiæ de gloria, vel honore supremo: hoc est: Domine in virtute tua lætabitur Rex. Dixit R. Nachaman: Quis est iste Rex gloriæ? Dominus virtutum ipse est Rex gloriæ. Et dixerunt Magistri nostri: Rex carnis, & sanguinis, nullus induitur corona ipsius: Deus verò sanctus donabit eam Regi Messiæ. Rex carnis, & sanguinis, nullus induitur purpura ejus. Et quæ est purpura Dei? Confessio, auctoritas, reverentia, laus, & decor. Et de Rege Messia scribitur: Magna est gloria ejus in salvatione tua: reverentiam, & decorem pones, vel coæquabis super eum. Rex carnis, & sanguinis, nullus de subditis ejus vocatur Cæsar Augustus: & Deus vocabit Messiam Regem nomine ejus. Et de Rege Messia scriptum est Jeremiæ cap. 23. Et hoc est nomen ejus, quo vocabunt eum: Jehova justitia nostra.* Confirmatur hoc idem ex eo, quod scriptum est in Echa Rabbathi cap. 1. vers. 6. *Quod est nomen Regis Messiæ? R. Abba dixit: Jehova est nomen ejus, sicut dictum est Jeremiæ 23. Et hoc est nomen ejus, quo vocabunt ipsum, Jehova justitia nostra.* Si ergo Messias habebit coronam Dei, & purpuram ejus, idest gloriam, auctoritatem, reverentiam, confessionem, decorem, & cætera, quæ sunt propria Dei, & vocabitur nomine proprio unius Dei, nempè Jehova; & Rex gloriæ, & Dominus exercituum; quomodò negari potest, illum esse Deum? Frivolum verò est id, quod respondet R. Nalman, etiam Moisen, & Israelitas; imò juxta R. Abba, etiam Jerusalem, & altare Moysis, & Gedeonis, & montem Moria, deos in scripturis appellari: nam neque Moyses, neque Israelitæ appellati sunt nomine proprio Dei Jehova: sed Elohim, quod nomen Principibus, & Idolis non rarò tribuitur. Jerusalem verò, & duo illa altaria, & mons moria vocata sunt nomine Jehova in obliquo tantum, veluti si quis vocaret Templum aliquod, vel inscriberet super valvas ejus: *Deus est in loco isto.* Porrò, quis

quis eſt adeò hebes, ut non intelligat, Moyſi, & Iſraelitis, & multò minùs Urbi, altari, & monti non poſſe convenire divinitatem, neque aliquid horum, quæ ſuperiùs Meſſiæ ab ipſis Doctoribus Judæis tribui videmus?

R. Abraham Aben Ezra verba pſalmi 44. *Sedes tua Deus in ſæculum ſæculi, &c.* vult intelligenda eſſe de Meſſia, ita ſcribens: *Porrò qui dicit verba illa: Sedes tua, ò Deus, in ſæculum ſæculi: referenda eſſe ad Deum, attendat, quòd ſequens verſus hoc denegat, qui ait: Dilexiſti juſtitiam, & odiſti iniquitatem; propterea unxit te Deus, Deus tuus*. Sentit hic Doctor apud ſuos celeberrimus, Meſſiam eſſe Deum, cujus ſedes manet in ſæculum ſæculi.

Legitur in libro Sanehdrin in diſtinctione, quæ incipit: *Echàd Dinè Mammoth*: unum de filiis R. Chija, coactum à vino largiùs ebibito, revelaſſe arcanum ſibi creditum à patre ſuo, ac dixiſſe: *Non veniet Filius David* (i. Meſſias) *donec deficiant duæ domus Patrum de Iſrael, ſicut dictum eſt Iſaiæ 8. & erit ad ſanctificationem, & ad lapidem offenſionis, & ad petram ſcandali duabus domibus Iſrael.* Cum autem hæc traditio Thalmudica velit verba Iſaiæ prædicta intelligenda eſſe de Meſſia, patet Iſaiam loqui de Deo vero ex verbis præcedentibus: *Dominum exercituum ipſum ſanctificate.*

Verba illa Zachariæ cap. 12. *Et reſpicient ad me, quem transfixerunt*: in *Maſſecheth Suva*, diſtinct. quæ incipit: *Habalim Chamiſcia*, exponuntur de Meſſia, & tamen ibi ille, qui ea profert, vocatur in principio illius capitis: *Dominus extendens Cœlum, & fundans terram, & fingens ſpiritum hominis in eo.* Nihil verò refert, quòd nonnulli ex Rabbinis velint, hæc intelligenda eſſe de Meſſia filio Joſeph: nam præterquam quòd Meſſias hic filius Joſeph eſt figmentum Rabbinicum: in Bereſcith Rabba eadem verba tribuuntur Meſſiæ filio David, & de eodem à Sapientioribus exponuntur. Alia Sapientum Judæornm teſtimonia de Chriſti divinitate omitto. Uno tantùm argumento contentus ero, quod ex eorumdem doctrina deſumptum, nervoſiſſimè tractat Illuſtr. & Reverendiſſimus D. Joſeh Ciantes Romanus, Epiſcopus Marſicenſis, Hebraicæ linguæ omnium ævi noſtri peritiſſimus in tractatu de *Incarnatione divini Verbi, clariſſimis Hebræorum doctrinis ab eorumdem argumentorum oppoſitionibus evidenter defenſa*. Probat in hoc brevi quidem, ſed eruditiſſimo opuſculo ex Thalmudicis doctrinis, non repugnare, Deum naturam humanam aſſumpſiſſe, & in unico ſuppoſito divino, duas ſimul naturas unitas fuiſſe: ita ut idem Chriſtus Deus ſimul ſit, & homo. Quia veteres Hebræi docent, & ut rem divinitùs revelatam firmiſſimè credunt, Deum ab initio decem Intelligentias produxiſſe, quas ipſi vocant Sephirot, ſeu Sephiras: quibus ita Deus unitus, & conjunctus fuit, ut ex Deo, & Sephiris conſtituatur unum totum, ſicut ex corpore, & anima unus homo; ex trunco, & ramis una arbor: ex prunis, & flamma unus ignis: & quidquid dicitur de Deo, dicatur de Sephiris: & è converſo quidquid de Sephiris dicitur, de Deo enuncietur: ita tamen, ut omnia, quæ involvunt imperfectionem, cadant ſupra naturam Sephirarum, quæ verò dicunt tantùm perfectionem, ſupra naturam divinam. Hanc autem unionem Dei cum Sephiris, ajunt eſſe omnium unionum perfectiſſimam. Ideò autem volunt, Deum ita cum Sephiris conjunctum fuiſſe, ut iis tanquam inſtrumentis uti poſſet ad creationem, conſervationem, & gubernationem rerum. Cum enim videatur ad hoc requiri mutatio in operante; Deus verò ſit immutabilis: oportuit, ita ipſe influeret in hæc omnia, ut omnis mutatio, & imperfectio caderet ſupra naturam Sephirarum. Sicuti quando radii Solis tranſeunt per plura vitra diverſorum colorum, exeunt varii inter ſe, ſed tota varietas tenet ſe ex parte vitrorum, cum Sol eodem modo omnes radios producat. Hoc ſalvantur multa, quæ in Scripturis dicuntur de Deo, quæ nullo modo illi conveniunt, ut dolere, iraſci, pœnitere, laborare, affligi, & alia hujuſmodi, quæ cum de Deo dicuntur, ſemper cadunt ſupra naturam Sephirarum, per quas Deus operatur. Immò mordicùs tenent Judæi, Deum Sephiris unitum, & veluti in illis incluſum, morari cum ipſis in captivitate, & cum ipſis pati, & affligi: & aſſerunt teſtimonia ſcripturarum, quibus hoc ipſum prima facie videtur indicari.

Hac Judæorum veterum doctrina (de cujus veritate modò, neque diſputo, neque curo; nam ad hominem tantum argumentor) coguntur Mahumetani, ne dum Judæi ipſi, credere myſterium Incarnationis Verbi, ſeu Divinitatis Chriſti non eſſe impoſſibile.

Hùc accedit (quod apud me validiſſimum eſt argumentum) ſæpè Deum in Sacris Scripturis, ut hominem nobis repræſentari, & ea, quæ ſunt propria hominis, exercere, quæ tamen nulla ratione Deo, ut Deo poſſunt convenire, ut jam dictum eſt. Prætereà ſæpè tribuitur Deo in Sacris Literis corpus humanum; dicitur enim habere manus, pedes, oculos, aures, caput, cor: ſtare, ſedere, ambulare, &c. & ita ſub humani corporis ſpecie viſus, & deſcriptus fuit à Prophetis. Hæc omnia evidentiſſimè probant, nullum eſſe abſurdum, immò valdè probabile, Deum humanam naturam aſſumpſiſſe, ac per illam, tanquam per inſtrumentum, id, quod hominis proprium eſt, exercuiſſe. Si enim unitus cum Sephiris, juxtà Rabbinorum Commentum, & ſpectabilem ſe exhibens ſub corpore aereo, qualem ſe ſæpiùs exhibuiſſe habemus in ſcripturis, non dedignatur, ut ſibi tribuantur ea, quæ Deo minimè conveniunt, & hominis propria ſunt; quæ implicantia eſt, quod hoc ipſum faciat hypoſtaticè unitus vero corpori humano? Præſertim cum tàm immutabilis perſeveret Deus ſub corpore aereo, cui accidentaliter unitur, quàm ſub corpore humano, cui hypoſtaticè conjunctus eſt?

§. VII.

§. VII.
Mahumetanorum quoque testimonio Christi Divinitas comprobatur.

CErtum est, Mahumetanos universaliter Christi divinitatem negare. Ex Alcorano tamen superiùs ostendimus, illam, vel Mahumeto invito, comprobari, dum in eo Christus *Spiritus Dei*, *Deique Verbum* appellatur. Sed ne jam dicta repetam, hìc solùm addo, Hajetenses, & Hademienses, quorum alteri Ahmedum filium Hajeti, alteri Phadelum filium Hademi, celeberrimos inter Mohtazelitas, & Discipulos Nadhami, sectabantur, Christo Divinitatem constanter asseruisse; affirmantes prætereà illum in die Judicii creaturas omnes esse judicaturum. Ita refert Ismael Ebn-Aly in cap. de sectis Moslemorum his verbis: الحابطية والحدثية هم اصحاب احمد بن حابط واصحاب الفضل ابن الحدثي كانا من اصحاب النظام وطالعا كتب الفلاسفة وخلطوا كلامهم بكلامهم ولهم ثلث بدع الاولى اثبات حكم من احكام الالهية في المسيح وقالوا ان المسيح يحاسب الخلق في الاخرة: *Hajetenses, & Hademienses fuerunt Sectatores Ahmedi filii Hajeti, & Phadeli filii Hademi, qui fuerunt Sectatores Nadhami; & legerunt libros Philosophorum, & commiscuerunt sermones eorum cum sermonibus suis: & habuerunt tres novas opiniones, quarum prima fuit stabilire sententiam de Christi divinitate, quem dixerunt futurum esse judicem creaturarum in futuro sæculo*. Idem confirmat Sciaher Settanius relatus à Gregorio Abul-Phargo in sua historia, cui titulus est لـــــــــع من اخبار العرب: his verbis: ومن المعتزلة احمد بن حابط زعم ان المسيح تدرع بالجسد الجسماني وهو الكلمة القديمة المتجسدة كما يقول النصارى: *Et ex Mothazelitis fuit Ahmedus filius Hajeti, qui asseruit Christum induisse corpus humanum, & illum esse Verbum æternum incarnatum, sicut dicunt Christiani*. Sed addebat cum suis asseclis satis absurdè, quemadmodum scribunt Almavakephus, & Ebnol-Cassajus للعالم الاهان قديم هو الله تعالي ومحدث هو المسيح او للخلق خالقان احدهما قديم وهو الباري تعالي والثاني محدث وهو المسيح: *Mundus habet duos Deos; Æternum, qui est Altissimus Deus, & Recentem, qui est Christus. Seu: Creaturæ habent duos Creatores: alter est æternus; & est Creator Altissimus. alter recens, & hic est Christus*. Neque verò magnum, aut mirum est, si Moslemi concedant Christo divinitatem, qui eam aliis quoque attribuant. Nam idem Ismael loco citato, loquens, de Bajanensibus Sectatoribus Bajani filii Simeonis ita scribit: البيانية اصحاب بيان ابن سمعان النهدي قالوا بانتقال الامامة من بني هاشم اليه وهو من الغلاة القايلين بالالهية لعلي بن ابي طالب كان يقول حل في علي جزو من الالهية واتحد بجسده فيه لانه كان يعلم الغيب وبه كان يحارب الكفار وله النصر والظفر وبه قلع باب خيبر ثم ادعي بيان المذكور انه قد انتقل اليه الجزو الالهي بنوع من التناسخ وكذلك استحق ان يكون اماما وذلك الجزو هو الذي استحق به ادم سجود الملايكة: *Bajanenses asseclæ Bajani filii Simeonis Nahadiensis tenuerunt sententiam de translatione Pontificatus à filiis Hascemi ad se. Et ipse fuit ex excedentibus, qui adstruunt divinitatem Aly filii Abutalebi, quippe qui dixerit: Resedit in Aly pars divinitatis, & unita est in eo cum corpore ejus, quia sciebat res arcanas: & ipse per eam oppugnans infideles, vincebat eos, & triumphator redibat, & per eam evulsit fores Arcis Choaiberensis. Et idem Bajanus jactabat partem illam divinitatis translatam fuisse ad se per modum transmigrationis animarum in corpora; & ita se commeruisse Pontificatum: & per eandem particulam Adamum meruisse, ut ab Angelis adoraretur*. Hanc sententiam de divinitate Aly tenuerunt Gholienses, idest *Excedentes*, de quibus hæc scribit idem Ismael: quæ latinè tantùm brevitatis causa hic fideliter apponam: *Gholatæ, seu Gholienses* (idest excedentes) *sunt illi, qui modum excesserunt in veneratione suorum Pontificum, ita ut attribuerint illis divinitatem, & exemerint eos à numero creaturarum, nunc similem facientes creaturam Deo, nunc Deum creaturæ. Inter hos sunt Sabajatæ asseclæ Ab-*

Abdalah filii Sabæ, qui dixit τῷ *Aly* أنت : أنت *Tu, Tu: idest tu es Deus: & secuti sunt eum plurimi, qui tenebant sententiam Trasmigrationis particulæ Divinitatis in Pontifices successores Aly. Et ex his sunt Alabanitæ asseclæ Alabæ filii Dharai Asadiensis, vel ut alii habent, Dusiensis, qui præferebat Alym Prophetæ Mahumeto, & vocabat eum Deum: & existimabat illum esse, qui miserat Mahumetum, ut vocaret homines ad sequendum Alym: sed Maumethum obtrusisse se ipsum pro Aly. Et vocata fuit hæc secta Dhamiensium, inter quos quidam tribuebant tàm Mahumeto, quàm Aly divinitatem, in qua tamen concedebant primas partes Mahumeto: & hi vocati sunt Mimienses: inter quos quidam dixerunt, Gabrielem hallucinatum fuisse, dum annunciavit legationem Mahumeto, nam missus fuerat, ut annunciaret eam Aly: sed erravit etiam in Aly, quia Mahumetus & Aly erant inter se magis similes, quàm sit corvus corvo: quamobrem hi vocati sunt Gorabitæ* (i. Corvini) *Et ex his quidam attribuebant divinitatem quinque personis gloriosis; nempè Mahumeto, Aly, Phatemæ, Hasano, & Hoseino: & asserebant omnes hos quinque esse rem unam.* Hæc omnia refert Ismael prædictus loquens de suis Moslemis. Quamobrem immeritò Moslemi ipsi Christianis succensent, quia dicant Christum habere divinitatem, & esse Deum simul, & hominem, cum sapientiores ipsorum tot θεανθρώπους confingant.

Quod si respondeant, hæc tanquam falsa ab ipsis rejici: peto, utrum hæc sint contra radicem, an contra ramos? Si contra radicem; ergo falsum est quod suprà Ahmedus filius Abdolhalimi jactabat, in Mahumetana religione non esse dissensiones, quæ tangerent radicem. Si verò contra ramos; ergo liberum est unicuique ea credere, & profiteri, quemadmodum Ahmedus ipse asserebat.

Probari etiam potest Christi divinitas contra Mahumetanos argumento ad hominem desumpto ex quadam illorum fabula, quam tamen ipsi ut historiam verissimam credunt. Refert eam Ahmedus filius Abdol-Halimi suprà allegatus in sua Apologia pag. mihi 333. his verbis: وروى عنبر ابو نعيم وابو الشيخ وغيرهما عن ابن عباس ان الله ارسل الى نبيه مع ملكا من الملائكة معه جبرايل فقال الملك ان الله خيرك بين ان يكون عبدا نبيا وبين ان يكون ملكا نبيا : قال فالتفت رسول الله الى جبرايل كالمستشير فاشار جبرايل بيده ان تواضع فقال رسول الله بل لا اكون عبدا نبيا : رواه البخاري والبخاري في تاريخه :

Refert Anbar Abu-Naim, & Abu-Scieich, & alii ex auctoritate Ebn-Abbas, Deum misisse ad Prophetam suum Mahumetum quendam ex Angelis una cum Gabriele. Dixitque Angelus: Deus dat illi (nempe Mahumeto) *optionem, ut eligat, utrum velit esse homo Propheta, an Angelus Propheta. Conversus tunc est Mahumetus ad Gabrielem, tanquam consilium circa hoc petiturus. Et innuit ei Gabriel manu sua, ut sese humiliaret. Respondit itaque Mahumetus: Nequaquam: sed ero homo Propheta. Refert hoc Albasciarius & Albacharius in suo Chronico.* Quæro hìc à Doctoribus Moslemis, qua ratione poterat Mahumetus Angelus fieri? An ita, ut nihil remaneret Mahumeti, prorsusque destrueretur: an verò ita, ut aliquid de eo superesset? Si primum: nimis stultus fuisset Mahumetus, eligendo destructionem sui ipsius. Quid enim profuisset illi esse Angelum, si nihil de hac re erat sciturus, aut sensurus? Si enim Deus me destruat, nihil mea refert, sive pro me creet Angelum, sive asinum. Si verò remansurus erat Mahumetus; quæro qua ratione fieri poterat, ut etiam Angelus esset, & cognosceret, se esse simul Mahumetum, & Angelum? Certè non alio modo, nisi, ut vel Mahumetus assumeret ad suum suppositum naturam Angeli: vel contra, Angelus assumeret ad suum suppositum naturam Mahumeti: ita ut in uno supposito duæ simul naturę Angelica, & humana hypostaticè unitæ reperirentur. Alioquin intelligibile prorsùs est quomodo posset Mahumetus Angelus fieri. Hoc igitur est, quod credunt, & docent Christiani, dum dicunt, Deum factum esse hominem, vel Christum esse simul Deum, & hominem.

Propter has rationes, ut puto, plures Mahumetani non solùm ex veteribus, sed etiam ex recentioribus, & quidem nobilioribus, & Sapientioribus, Christi divinitatem constanter adstruunt, ut optimè norunt illi, qui inter eos versati sunt; ex quibus auctor alias laudatus, Historiæ Status hodierni Imperii Othomanici lib. 2. cap. 12. hæc habet: *Paucis ab hinc annis nova opinio introducta est, quam sequuntur, & cui præcipuè adhærent modestiores, & temperatiores Regalis Curiæ, & valde communis est Constantinopoli. Qui eam profitentur, Cachpmessachi, boni scilicet Messiæ discipuli appellantur. Hi constanter propugnant, Jesum Christum esse Deum, verumque mundi Redemptorem. Juvenes, qui liberalium studiorum causa in Regia detinentur, huic opinioni mordicus inhærent, sed præcipuè honestiores, ac civiliores; & quos natura melioribus partibus ornavit: adeò, ut cum laudare aliquem inter se volunt, qui hujusmodi qualitatibus universis ornatus sit, uni-*

co

eo verbo omnia exprimentes, Cachpmessachisem illum appellent: quæ dictio tantum valet, quantum si dicerent ei: Tu es vir honestus, ac generosus, liberalis, atque ingenuus, qualis esse debet, qui profitetur se cognoscere, ac sequi verum Messiam. Constantinopoli ingens est hujusmodi hominum numerus, inter quos quidam hanc sententiam tàm constanter retinuere, ut mortem pro ea libenter sustinuerint. Neque id prohibet, quin omnes illi, qui cydari alba utuntur, eandem sententiam occultè retineant. Hactenùs Auctor testis oculatus. His pro Christi Divinitate, quam Alcoranus præcipuè oppugnat, prolixiùs pertractatis, quæ in Prodromi part. 3. à cap. 11. etiam fusiùs videri possunt, pergo jam ad reliqua, quæ in hac Sura continentur.

Textus Alcorani.

21 وقالت اليهود والنصاري نحن ابناء الله واحباوه قل فلم يعذبكم بذنوبكم بل انتم بشر ممن
خلق يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء ولله ملك السموات والارض وما بينهما واليه المصير ۞ 22 يا
اهل الكتاب قد جاءكم رسولنا يبين لكم علي فترة من الرسل ان تقولوا ما جاءنا من بشير
ولا نذير ۞ 23 فقد جاءكم بشير ونذير والله علي كل شيء قدير ۞ 24 واذ قال موسي لقومه
يا قوم اذكروا نعمة الله عليكم اذ جعل فيكم انبياء وجعلكم ملوكا واتيكم ما لم يوت احدا من
العالمين ۞ 25 يا قوم ادخلوا الارض المقدسة التي كتب الله لكم ولا ترتدوا علي ادباركم فتنقلبوا
خاسرين ۞ 26 قالوا يا موسي ان فيها قوما جبارين ۞ 27 وانا لن ندخلها حتي يخرجوا منها فان
يخرجوا منها فانا داخلون ۞ 28 قال رجلان من الذين يخافون انعم الله عليهما ادخلوا عليهم
الباب فاذا دخلتموه فانكم غالبون ۞ 29 وعلي الله فتوكلوا ان كنتم مومنين ۞
30 قالوا يا موسي انا لن ندخلها ابدا ما داموا فيها فاذهب انت وربك فقاتلا انا هاهنا قاعدون ۞
31 قال رب اني لا املك الا نفسي واخي فافرق بيننا وبين القوم الفاسقين ۞ 32 قال فانها
محرمة عليهم اربعين سنة يتيهون في الارض فلا تاس علي القوم الفاسقين ۞ 33 واتل عليهم نبا
ابني ادم بالحق اذ قربا قربانا فتقبل من احدهما ولم يتقبل من الاخر قال لاقتلنك قال انما يتقبل الله
من المتقين ۞ 34 لين بسطت الي يدك لتقتلني ما انا بباسط يدي اليك لاقتلك اني اخاف الله
رب العالمين ۞ 35 اني اريد ان تبوء باثمي واثمك فتكون من اصحاب النار وذلك جزاء
الظالمين ۞ 36 فطوعت له نفسه قتل اخيه فقتله فاصبح من الخاسرين ۞ 37 فبعث الله غرابا
يبحث في الارض ليريه كيف يواري سوءة اخيه قال يا ويلتي اعجزت ان اكون مثل هذا الغراب
فاواري سوءة اخي فاصبح من النادمين ۞ 38 من اجل ذلك كتبنا علي بني اسرايل انه من
قتل نفسا بغير نفس او فساد في الارض فكانما قتل الناس جميعا ومن احياها فكانما احيا
الناس جميعا ولقد جاءتهم رسلنا بالبينات ثم ان كثيرا منهم بعد ذلك في الارض لمسرفون ۞
39 انما جزاء الذين يحاربون الله ورسوله ويسعون في الارض فسادا ان يقتلوا او يصلبوا او تقطع ايديهم
وارجلهم من خلاف او ينفوا من الارض ذلك لهم خزي في الدنيا ولهم في الاخرة عذاب عظيم ۞

40 إلا الذين تابوا من قبل أن تقدروا عليهم فاعلموا أن الله غفور رحيم ۞ 41 يا أيها الذين
آمنوا اتقوا الله وابتغوا إليه الوسيلة وجاهدوا في سبيله لعلكم تفلحون ۞ 42 إن الذين كفروا
لو أن لهم ما في الأرض جميعا ومثله معه ليفتدوا به من عذاب يوم القيامة ما تقبل منهم ولهم
عذاب أليم ۞ 43 يريدون أن يخرجوا من النار وما هم بخارجين منها ولهم عذاب مقيم ۞
44 والسارق والسارقة فاقطعوا أيديهما جزاء بما كسبا نكالا من الله والله عزيز حكيم ۞ 45 فمن
تاب من بعد ظلمه وأصلح فإن الله يتوب عليه إن الله غفور رحيم ۞ 46 ألم تعلم أن الله له
ملك السموات والأرض يعذب من يشاء ويغفر لمن يشاء والله على كل شيء قدير ۞ 47 يا أيها الرسول لا
يحزنك الذين يسارعون في الكفر من الذين قالوا آمنا بأفواههم ولم تؤمن قلوبهم ومن الذين
هادوا سماعون للكذب سماعون لقوم آخرين ۞ 48 لم يأتوك يحرفون الكلم من بعد مواضعه
يقولون إن أوتيتم هذا فخذوه وإن لم تؤتوه فاحذروا ومن يرد الله فتنته فلن تملك له من الله
شيئا أولئك الذين لم يرد الله أن يطهر قلوبهم لهم في الدنيا خزي ولهم في الآخرة عذاب عظيم ۞
49 سماعون للكذب أكالون للسحت فإن جاءوك فاحكم بينهم أو أعرض عنهم وإن تعرض عنهم
فلن يضروك شيئا وإن حكمت فاحكم بينهم بالقسط إن الله يحب المقسطين ۞ 50 وكيف
يحكمونك وعندهم التوراة فيها حكم الله ثم يتولون من بعد ذلك وما أولئك بالمؤمنين ۞
51 إنا أنزلنا التوراة فيها هدى ونور يحكم بها النبيون الذين أسلموا للذين هادوا والربانيون
والأحبار بما استحفظوا من كتاب الله وكانوا عليه شهداء فلا تخشوا الناس واخشون ولا تشتروا بآياتي
ثمنا قليلا ۞ 52 ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الكافرون ۞ 53 وكتبنا عليهم
فيها أن النفس بالنفس والعين بالعين والأنف بالأنف والأذن بالأذن والسن بالسن والجروح قصاص
فمن تصدق به فهو كفارة له ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الظالمون ۞ 54 وقفينا على
آثارهم بعيسى ابن مريم مصدقا لما بين يديه من التوراة وآتيناه الإنجيل فيه هدى ونور ومصدقا
لما بين يديه من التوراة وهدى وموعظة للمتقين ۞ 55 وليحكم أهل الإنجيل بما أنزل الله
فيه ومن لم يحكم بما أنزل الله فأولئك هم الفاسقون ۞ 56 وأنزلنا إليك الكتاب بالحق
مصدقا لما بين يديه من الكتاب ومهيمنا عليه فاحكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم
عما جاءك من الحق لكل جعلنا منكم شرعة ومنهاجا ولو شاء الله لجعلكم أمة واحدة
ولكن ليبلوكم في ما آتاكم فاستبقوا الخيرات إلى الله مرجعكم جميعا فينبئكم بما
كنتم فيه تختلفون ۞ 57 وأن احكم بينهم بما أنزل الله ولا تتبع أهواءهم واحذرهم أن يفتنوك
عن بعض ما أنزل الله إليك فإن تولوا فاعلم أنما يريد الله أن يصيبهم ببعض ذنوبهم وإن كثيرا
من الناس لفاسقون ۞ 58 أفحكم الجاهلية يبغون ومن أحسن من الله حكما لقوم يوقنون ۞

59 يا أيها

59 يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا اليهود والنصارى أولياء بعضهم أولياء بعض ومن يتولهم منكم فإنه
منهم إن الله لا يهدي القوم الظالمين ۞ 60 فترى الذين في قلوبهم مرض يسارعون فيهم
يقولون نخشى أن تصيبنا دائرة فعسى الله أن يأتي بالفتح أو أمر من عنده فيصبحوا على ما أسروا
في أنفسهم نادمين ۞ 61 ويقول الذين آمنوا أهؤلاء الذين أقسموا بالله جهد أيمانهم إنهم لمعكم
حبطت أعمالهم فأصبحوا خاسرين ۞ 62 يا أيها الذين آمنوا من يرتد منكم عن دينه فسوف
يأتي الله بقوم يحبهم ويحبونه أذلة على المؤمنين أعزة على الكافرين ۞ 63 يجاهدون في
سبيل الله ولا يخافون لومة لائم ذلك فضل الله يؤتيه من يشاء والله واسع عليم ۞ 64 إنما
وليكم الله ورسوله والذين آمنوا الذين يقيمون الصلوة ويؤتون الزكوة وهم راكعون ۞ 65 ومن
يتول الله ورسوله والذين آمنوا فإن حزب الله هم الغالبون ۞ 66 يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا
الذين اتخذوا دينكم هزوا ولعبا من الذين أوتوا الكتاب من قبلكم والكفار أولياء واتقوا الله
إن كنتم مؤمنين ۞ 67 وإذا ناديتم إلى الصلوة اتخذوها هزوا ولعبا ذلك بأنهم قوم لا يعقلون ۞
68 قل يا أهل الكتاب هل تنقمون منا إلا أن آمنا بالله وما أنزل إلينا وما أنزل من قبل وأن
أكثركم فاسقون ۞ 69 قل هل أنبئكم بشر من ذلك مثوبة عند الله من لعنه الله وغضب
عليه وجعل منهم القردة والخنازير وعبد الطاغوت أولائك شر مكانا وأضل عن سواء السبيل ۞
70 وإذا جاؤوكم قالوا آمنا وقد دخلوا بالكفر وهم قد خرجوا به والله أعلم بما كانوا يكتمون ۞
71 وترى كثيرا منهم يسارعون في الإثم والعدوان وأكلهم السحت لبئس ما كانوا يعملون ۞
72 لولا ينهاهم الربانيون والأحبار عن قولهم الإثم وأكلهم السحت لبئس ما كانوا يصنعون ۞
73 وقالت اليهود يد الله مغلولة غلت أيديهم ولعنوا بما قالوا بل يداه مبسوطتان ينفق كيف يشاء
وليزيدن كثيرا منهم ما أنزل إليك من ربك طغيانا وكفرا وألقينا بينهم العداوة والبغضاء إلى
يوم القيامة كلما أوقدوا نارا للحرب أطفأها الله ويسعون في الأرض فسادا والله لا يحب
المفسدين ۞ 74 ولو أن أهل الكتاب آمنوا واتقوا لكفرنا عنهم سيئاتهم ولأدخلناهم جنات
النعيم ۞ 75 ولو أنهم أقاموا التوراة والإنجيل وما أنزل إليهم من ربهم لأكلوا من فوقهم
ومن تحت أرجلهم منهم أمة مقتصدة وكثير منهم ساء ما يعملون ۞ 67 يا أيها الرسول بلغ ما
أنزل إليك من ربك وإن لم تفعل فما بلغت رسالته والله يعصمك من الناس إن الله لا يهدي القوم
الكافرين ۞ 77 قل يا أهل الكتاب لستم على شيء حتى تقيموا التوراة والإنجيل
وما أنزل إليكم من ربكم وليزيدن كثيرا منهم ما أنزل إليك من ربك طغيانا وكفرا فلا
تأس على القوم الكافرين ۞ 78 إن الذين آمنوا والذين هادوا والصابئون والنصارى من آمن
بالله واليوم الآخر وعمل صالحا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 79 لقد أخذنا ميثاق بني إسرائيل

وأرسلنا

وأرسلنا إليهم رسلا كلما جاءهم رسول بما لا تهوى أنفسهم فريقا كذبوا وفريقا يقتلون ۞ 80 وحسبوا
ألا تكون فتنة فعموا وصموا ثم تاب الله عليهم ثم عموا وصموا كثير منهم والله بصير بما يعملون ۞
81 لقد كفر الذين قالوا إن الله هو المسيح ابن مريم وقال المسيح يا بني إسرائيل اعبدوا الله
ربي وربكم إنه من يشرك بالله فقد حرم الله عليه الجنة ومأواه النار وما للظالمين من أنصار ۞
82 لقد كفر الذين قالوا إن الله ثالث ثلاثة وما من إله إلا إله واحد وإن لم ينتهوا عما يقولون
ليمسن الذين كفروا منهم عذاب أليم ۞ 83 أفلا يتوبون إلى الله ويستغفرونه والله غفور رحيم ۞
84 ما المسيح ابن مريم إلا رسول قد خلت من قبله الرسل وأمه صديقة كانا يأكلان الطعام
انظر كيف نبين لهم الآيات ثم انظر أنى يؤفكون ۞ 85 قل أتعبدون من دون الله ما لا يملك
لكم ضرا ولا نفعا والله هو السميع العليم ۞ 86 قل يا أهل الكتاب لا تغلوا في دينكم
غير الحق ولا تتبعوا أهواء قوم قد ضلوا من قبل وأضلوا كثيرا وضلوا عن سواء السبيل ۞ 87 لعن
الذين كفروا من بني إسرائيل على لسان داود وعيسى ابن مريم ذلك بما عصوا وكانوا يعتدون ۞
88 كانوا لا يتناهون عن منكر فعلوه لبئس ما كانوا يفعلون ۞ 89 ترى كثيرا منهم يتولون
الذين كفروا لبئس ما قدمت لهم أنفسهم أن سخط الله عليهم وفي العذاب هم خالدون ۞
90 ولو كانوا يؤمنون بالله والنبي وما أنزل إليه ما اتخذوهم أولياء ولكن كثيرا منهم فاسقون ۞
91 لتجدن أشد الناس عداوة للذين آمنوا اليهود والذين أشركوا ولتجدن أقربهم مودة للذين
آمنوا الذين قالوا إنا نصارى ذلك بأن منهم قسيسين ورهبانا وأنهم لا يستكبرون ۞ 92 وإذا سمعوا ما أنزل
إلى الرسول ترى أعينهم تفيض من الدمع مما عرفوا من الحق يقولون ربنا آمنا فاكتبنا مع الشاهدين ۞
93 وما لنا لا نؤمن بالله وما جاءنا من الحق ونطمع أن يدخلنا ربنا مع القوم الصالحين ۞
94 فأثابهم الله بما قالوا جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها وذلك جزاء المحسنين ۞
95 والذين كفروا وكذبوا بآياتنا أولئك أصحاب الجحيم ۞ 96 يا أيها الذين آمنوا لا
تحرموا طيبات ما أحل الله لكم ولا تعتدوا إن الله لا يحب المعتدين ۞ 97 وكلوا مما
رزقكم الله حلالا طيبا واتقوا الله الذي أنتم به مؤمنون ۞ 98 لا يؤاخذكم الله باللغو في
أيمانكم ولكن يؤاخذكم بما عقدتم الأيمان فكفارته إطعام عشرة مساكين من أوسط ما تطعمون
أهليكم أو كسوتهم أو تحرير رقبة فمن لم يجد فصيام ثلاثة أيام ذلك كفارة أيمانكم إذا
حلفتم واحفظوا أيمانكم كذلك يبين الله لكم آياته لعلكم تشكرون ۞

Versio Latina.

21. ET dicunt Judæi, & Christiani: Nos sumus filii Dei, & dilecti ejus. Responde *illis*: Quare ergo punit vos propter peccata vestra? Quin potiùs vos estis homines ex iis, quos creavit. Ignoscit, cui vult, & punit, quem vult: ad

& Dei est regnum Cælorum, & terræ, & eorum, quæ sunt inter hæc duo: & ad eum erit reditus *in die Judicii*. 22. O Scripturales, jam venit ad vos Legatus noster (idest Mahumetus) declarans vobis *sanctiones religionis* in cessatione Legatorum, ne diceretis: Non venit ad nos ullus annunciator, neque comminator 23. Et jam venit ad vos annunciator, & comminator: & Deus est ad omnem rem potens. 24. Et *memento* cum dixit Moyses populo suo: O popule meus mementote beneficentiæ Dei erga vos, cum posuit inter vos Prophetas, & constituit vos reges, & dedit vobis id, quod non dedit ulli ex Mundis 25. O popule meus, ingredimini terram sanctificatam, quam præscripsit Deus vobis: & ne regrediamini super terga vestra, ne *a* revertamini perditi 26. Responderunt: O Moyses certè in ea sunt homines gigantes. 27. Et nos sanè nullo modo ingrediemur eam, donec *illi* exeant ab ea. Quod si egrediantur ab ea, nos certè ingrediemur 28. Dixerunt duo viri ex iis, qui timebant *Deum*, super quos gratiosus fuerat Deus: Ingredimini ad eos per portam *Urbis*: cumque ingressi fueritis per eam, certè vos vincetis. 29. Et in Deo confidite, si estis fideles. 30. Responderunt: O Moyses, nos certè nullo modo ingrediemur eam unquam, quandiù permanserint *illi* in ea. Vade ergo tu, & Dominus tuus, & pugnate: nos certè hic residebimus. 31. Dixit Moyses: Domine mi, certè ego non possideo, nisi meipsum, & fratrem meum: divide ergo inter nos, & inter homines prævaricatores. 32. Respondit *illi Deus*: Certè hæc (*idest terra*) interdicta erit illis quadraginta annos, *ne ingredi possint in eam*: errabunt vagantes in terra: ne ergo cura angaris propter homines prævaricatores 33. Et recita illis, *ò Mahumete*, historiam duorum filiorum Adam cum veritate; Cùm obtulissent oblationem, & acceptata fuisset ab uno eorum, & non acceptata fuisset ab altero, dixit *illi*: Certè ego occidam te. Respondit *ille*: Profectò acceptat Deus *oblationes* à piis. 34. sanè si extenderis in me manum tuam, ut occidas me; non ego extendam manum meam in te, ut occidam te: ego enim timeo Deum Dominum *b* sæculorum. 35. Equidem volo, ut redeas cum iniquitate mea, & iniquitate tua, *occidendo me*, & sis cum *c* habitatoribus Ignis: nam hæc est remuneratio iniquorum 36. Et persuasit illi animus suus cædem fratris sui, occiditque eum: quamobrem factus est ex perditis. 37. Misitque Deus corvum, qui scalpebat *unguibus* terram, ut ostenderet illi, quomodò absconderet ignominiam fratris sui, *idest sepeliret cadaver ejus*. Dixit: O væh mihi! An impotens sum ad hoc, ut sim sicut hic corvus, ut cooperiam ignominiam fratris mei? Itaque factus est ex pænitentibus. 38. Propter hoc præscripsimus filiis Israel, quod, qui occiderit animam *unam*, absque anima *alia* (*idest hominem unum tantùm*) aut *absque* corruptione terræ *latrocinia, & cædes exercendo in* ea, *erit*, ac si occidisset homines universos. Qui autem vivificaverit eam, *abstinens ab ejus occisione*, *erit* ac si vivificasset homines universos. Et jam quidem venerunt ad eos (i. *Israelitas*) Legati nostri cum demonstrationibus *miraculorum*: tum sanè multi ex illis post hoc *fuerunt* in terra certè exorbitantes. 39. Porrò retributio eorum, qui pugnant contra Deum, & Legatum ejus, & studiosè curant in terra corruptionem, *erit* ut occidantur, aut crucifigantur, aut abscindantur manus eorum, & pedes eorum ex opposito, aut expellantur è terra. Hoc sit illis vilipendium in hoc mundo: & ipsis in futuro sæculo erit supplicium magnum. 40. Sed qui resipuerint, antequàm prævaleatis contra eos: scitote quod Deus *erit illis* indulgens, misericors. 41. O qui crediderunt, timete Deum, & satagite ad eum appropinquare, & decertare pro via ejus, ut vos felices sitis. 42. Porrò qui infideles fuerint, etiamsi esset ipsis, quod est in terra totum, & simile illi cum eo (idest *tantundem*), ut redimerent sese cum eo à pœna diei resurrectionis, non susciperetur ab eis: & ipsis erit pœna discrutians. 43. Desiderabunt egredi ab igne, sed non egredientur ab eo, & ipsis erit pœna stabilis. 44. Et furator, & furatrix, abscindite manus utriusque in retributionem ob id, quod perpetraverunt: suplicium exemplare à Deo: & Deus est præpotens, sapiens. 45. Sed qui resipuerit post iniquitatem suam, & correxerit se, utique Deus convertetur

a invertamini.
b Mundorũ.
c Sociis.

tetur super eum, quippe Deus est indultor, misericors. 46. An non nosti, quòd Dei est regnum Cœlorum, & terræ? Punit, quem vult, & parcit, cui vult: & Deus est ad omnem rem potens. 47. O Legate, non contristent te, qui certatim festinant in infidelitate, ex iis, qui dicunt credidimus: *sed dicunt hoc tantùm* oribus suis: nec tamen crediderunt corda eorum: ex iis, qui sunt Judæi auditores mendacii; auditores *etiam tui*, propter homines alios (*nempe Judeos*). 48. Qui nondum venerunt ad te: dimovent sermonem (*idest verba Pentateuchi*) de post loca sua: dicunt: Si allatum fuerit vobis hoc (*idest si Mahumetus recitaverit vobis hoc eo modo, quo nos corrupimus*) suscipite illud: si autem non fuerit allatum hoc vobis, cavete illud. Et cujus voluerit Deus seductionem; non obtinebis ei à Deo quidquam, *ut non seducatur*. Illi, quorum noluerit Deus purificare corda eorum; ipsis erit in hoc mundo ignominia: & ipsis in novissimo sæculo supplicium magnum. 49. *Hi sunt* auditores mendacii, comestores illicitorum. Quod si venerint ad te, *ut judicentur*; vel judica inter eos, vel longè recede ab eis. Quòd si longè procùl recesseris ab eis, nequaquam nocebunt tibi quidquam. Si autem judicaveris; judica inter eos cum justitia: quippe Deus amat justitiam servantes. 50. Sed quomodò eligent te in judicem, cum apud ipsos sit Pentateuchus, in quo est judicium Dei: tum tergiversabuntur post hoc; & non sunt hi credentes. 51. Nos certè demisimus Pentateuchum: in eo est directio, & Lux. Judicabant per eum Prophetæ, qui sequebantur religionem Elsam, eos qui erant Judæi: & Doctores, & Pontifices *etiam judicabant* per id, quod commissum fuerat custodiæ eorum ex Libro Dei: & erant de eo testes. Ne ergo timeatis homines, ò *Judæi*: sed timete me; & ne vendatis signa mea ob pretium modicum. 52. Et qui non judicaverit juxta, quod demisit Deus: hi sunt infideles. 53. Et scripsimus super eos in illo (*idest Pentateucho*): quod anima *reddatur* pro anima; & oculus pro oculo, & nasus pro naso, & auris pro aure, & dens pro dente: & vulnera *compenset* pœna talionis. Sed qui eleemosynam fecerit de ea (*idest pœna*), hæc erit expiatio illi, *idest. Si læsus condonet hanc injuriam lædenti, hæc condonatio inserviet pro expiatione peccati lædentis, seu illius, qui læsus fuit.*) Et qui non judicaverit secundùm quod demisit Deus: hi sunt iniqui. 54. Et subsequi fecimus vestigia eorum (*idest Prophetarum*) Iesum filium Mariæ confirmantem, quod *traditum fuerat* ante eum de Pentateucho: & dedimus illi Euangelium, in quo est directio, & Lux; & confirmante id, quod *traditum fuerat* ante ipsum de Pentateucho: & directionem, & commonitionem timentibus *Deum*. 55. Et judicet familia Euangelii juxtà id, quod tradidit Deus in illo. Et qui non *judicaverit* juxtà id, quod tradidit Deus, hi sunt Prævaricantes. 56. Et demisimus ad te Librum *Alcorani* cum veritate, confirmantem id, quod *traditum fuerat* ante eum de Libro (*idest Pentateucho, & Euangelio*): & testimonium perhibente de illo. Judica ergo inter eos (*idest scripturales*) juxta id, quod tradidit Deus: & ne secteris desideria eorum, *declinando* ab eo, quod venit ad te de veritate. Cuique dedimus ex vobis legem, & viam patentem, ò *Gentes*. Et si voluisset Deus, certè fecisset vos gentem unam (*idest unius legis*): sed *divisit vos per diversas leges*, ut experimentum vestri caperet in eo, quod dederat vobis (*idest in ea lege*). Itaque prævenite vos mutuò ad bona. Ad Deum erit reditus vestrum omnium: & *tunc* enarrabit vobis id, in quo discordes fuistis. 57. Et judica inter eos juxtà id, quod revelavit Deus, & ne secteris desideria eorum; & cave ab eis, ne errare te faciant ab aliquo eorum, quæ demisit Deus ad te: quod si tergiversati fuerint, scito porrò, quòd certè vult Deus plectere eos propter aliqua delicta eorum: & quidem multi ex hominibus sanè sunt Prævaricantes. 58. An ergo judicium Ignorantiæ (*idest temporis idololatriæ*) desiderant? Et quis melior est, quàm Deus in judicando apud homines, qui firmiter credunt? 59. O qui crediderunt, ne accipiatis Judæos, & Christianos in socios: alii eorum sint socii aliis. Qui autem acceperit eos in socios ex vobis, certè hic *evadet, sicut unus* ex illis. Profectò Deus non diriget gentes iniquè agentes. 60.

Vide-

Videbis itaque eos, quorum in cordibus est morbus *infidelitatis* certatim festinare inter eos, *ut sibi eos amicos concilient*: dicent *illis*: Timemus, ne incidat nobis adversa fortuna *contra id, quod promisit nobis Mahumetus*. Verum facile eveniet, ut Deus afferat victoriam *Mahumeto*, aut præceptum à conspectu suo *de detegendis, & confundendis his impiis*; ita, ut fiant de eo, quod celabant in cordibus suis, pœnitentes. *61.* Et dicunt, qui crediderunt: An hi sunt, qui juraverunt per Deum *a* validissimo juramentorum suorum, quòd ipsi sanè forent vobiscum? *a* Conatu.
Vana facta sunt opera eorum, & evaserunt pereuntes. *62.* O qui crediderunt: qui recesserit ex vobis à religione sua: mox adducet Deus *pro illis alios* homines: amabit eos *Deus*; *& ipsi* amabunt eum: mansuetos erga fideles, terribiles erga infideles. *63.* Decertabunt in via Dei: neque timebunt vituperationem vituperantis. Hæc erit liberalitas Dei: dabit illam, cui voluerit: & Deus est amplus, sciens. *64.* Certè socius auxiliaris vester est Deus, & legatus ejus, & ii, qui crediderunt, qui persolvunt orationem, & præbent eleemosynam, & ipsi sese incurvant *ad orandum*. *65.* Et qui in adjutores acceperit Deum, & legatum ejus, & eos, qui crediderunt: utique *qui sunt* factio Dei, ipsi erunt Victores. *66.* O qui crediderunt, ne accipiatis eos, qui habent religionem vestram in derisum, & ludum, ex iis, quibus traditæ sunt Scripturæ ante vos, & Infideles, socios: & timete Deum, si estis fideles. *67.* Et *neque eos*, qui cum vocaveritis ad orationem, accipiunt eam in derisum, & ludum: hoc *autem fit*, quia ipsi sunt homines, qui non intelligunt. *68.* Dic: O Scripturales, an retrahitis vos à nobis, nisi quia credimus in Deum, & *in* id, quod demissum est ad nos *(idest Alcoranum)*, & *in* id, quod demissum fuit antea *(idest Pentateuchum, & Euangelium)* & quòd plerique vestrum sunt prævaricantes? *69.* Dic: An enarrabo vobis *aliquid* pejus hoc circa retributionem *pœnæ* apud Deum? Ille, cui maledixit Deus, & iratus est contra eum, & fecit ex eis simias, & porcos, & coluerunt Tagut *(idest satanam)* hi sunt pejores loco, & magis errantes ab æquitate viæ. *70.* Et cum venerint ad vos, dicunt: Credidimus: sed jam intraverunt cum infidelitate *ad vos*; & ipsi jam egressi sunt *à vobis* cum illa. At Deus *b* optimè noverat id, quod celabant. *71.* Et videbis multos ex eis certatim *b* Scientiss. erat ejus.
festinare in iniquitate, & transgressione, & comedere ipsos illicita. Porrò *c* veh id, *c* Infelix erit.
quod fecerint. *72.* Nisi prohibeant eos magistri, & Pontifices *eorum* à loquendo eos iniquitatem, & comedendo eos illicita; *d* veh sanè id, quod egerint. *73.* Et dixerunt *d* Certè miserum erit.
Judæi: Manus Dei est alligata *e*. Alligentur manus eorum, & *f* maledicantur *e* Alligatæ sunt.
ob hoc, quod dixerunt. Quinimmò manus ejus extensæ sunt: dilargitur quomodò vult: & quidem augebit multos ex ipsis id, quod demissum est ad te à Domino *f* Maledictæ sunt.
tuo, exorbitantia & infidelitate: & conjecimus inter eos inimicitiam, & odium usque ad diem resurrectionis. Quotiescumque accenderit ignem ad bellum *contra te*, extinguet illum Deus: & discurrent in terra corrumpendo *eam*: & Deus non amat corruptores. *74.* Quod si porrò Scripturales crediderint *in Mahumetum* & timuerint *Deum*; certè expiabimus ab eis mala eorum, & certè introducemus eos in hortos voluptatis. *75.* Et si porrò ipsi observaverint Pentateuchum, & Euangelium, & quod demissum fuit ad eos à Domino istorum: certè comedent de suprà se, & de sub pedibus suis *(idest bonis omnibus abundabunt.)* Inter eos est gens recta via incedens: sed multi ex eis malum est, quod operantur. *76.* O Legate, annuncia *totum* id, quod demissum fuit ad te à Domino tuo. Quod si non feceris; ne quidem annunciaveris *id, quod tibi mandatum fuit per legationem ejus*: & Deus servabit te immunem ab hominibus: quippè Deus non diriget gentes infideles. *77.* Dic: O Scripturales, non estis *fundati* supra rem ullam, donec observetis Pentateuchum, & Euangelium, & quod traditum est vobis à Domino vestro. Et quidem augebit multos ex illis id, quod demissum est ad te à Domino tuo, exorbitantia, & infidelitate. Sed ne contristeris propter homines infideles. *78.* Certè illi, qui crediderunt & qui Judæi sunt, & Sabæi, & Christiani: qui crediderit in Deum, & diem novissimum, & operatus fuerit rectè; non erit timor super eos, neque ipsi contristabuntur. *79.* Et jam quidem accepimus pactum filiorum Israel, & misimus ad eos legatos. Quotiescum-

cumque venisset ad eos Legatus cum eo, quod non cupiebant animæ eorum; partem mendacii insimulabant, & partem occidebant. 80. Et putaverunt, quòd non foret *propter hoc ipsis ulla* pœna: atque adeò cæci facti sunt, & obsurduerunt. Tum conversus est Deus super eos, deinde cæci facti sunt, & obsurduerunt multi ex ipsis: & Deus inspiciens erat in id, quod faciebant. 81. Jam quidem infideles fuerunt, qui dixerunt: Certè Deus est Messias filius Mariæ. Et dixit Messias: O filii Israel, servite Deo Domino meo, & Domino vestro. Certè qui socium posuerit Deo, jam interdixit Deus illi Paradisum; & receptaculum ejus erit Ignis; & non erit iniquè agentibus *ullus* ex adjutoribus. 82. Jam quidem infideles fuerunt, qui dixerunt: Certè Deus est tertius trium (*idest trinus*) Et non est Deus aliquis, nisi Deus unus. Quod si non abstineant ab eo, quod dicunt, procul dubio attinget eos, qui sunt infideles ex ipsis, tormentum dolorificum. 83. An ergo non convertentur ad Deum, & veniam petent ab eo? Et Deus est indultor, misericors. 84. Non est Christus filius Mariæ, nisi Legatus; jam præcesserunt ante eum Legati: & Mater ejus fuit verax. *Ambo* comedebant cibum. Aspice quomodò declaramus illis signa *unitatis divinæ*: deinde aspice quomodò avertantur à veritate. 85. Dic: An servietis præter Deum illi, quod *a* non obtinebit vobis nocumentum, neque utilitatem? Et Deus, ipse est Audiens, sciens. 86. Dic: O Scripturales, ne excedatis in religione vestra sine veritate: neque sectemini desideria hominum, qui jam erraverunt anteà, & errare fecerunt multos: & erraverunt ab æquitate viæ. 87. Maledicti sunt, qui infideles fuerunt ex filiis Israel per linguam Dauid, & Jesu filii Mariæ. Hoc *evenit eis*, quia rebelles fuerunt, & prævaricati sunt. 88. Non prohibebant sese mutuò ab illicito, quod faciebant: veh certè, quod faciebant. 89. Videbis multos ex eis assumere in socios eos, qui sunt infideles. *b* Veh certè, quod præmiserunt ipsis animæ eorum, quòd iratus fuerit Deus contra eos, & in tormento ipsi perpetuò commoraturi sint. 90. Quòd, si credidissent in Deum, & Prophetam *Mahumetum*, & quod demissum fuit ad eum; non accepissent eos in socios, sed multi ex eis sunt prævaricantes. 92. Utique invenies vehementissimos Hominum in hostilitate adversus eos, qui crediderunt, esse Judæos, & eos qui associant (*idest idololatras Meccanos*). Et certè invenies propinquissimos eorum (*idest hominum*) in charitate erga eos, qui crediderunt, esse eos, qui dicunt: Nos sanè sumus Christiani. Hoc *fit*, quia ex his sunt presbiteri, & Monachi: & quia ipsi non eriguntur in superbiam. 92. Et cum audierint id, quod demissum fuit ad legatum (*idest Alcoranum*) videbis oculos eorum profundere lacrymas ob id, quod cognoverunt de veritate, *c* dicentes: Domine noster credimus: scribe ergo nos cum testificantibus *veritatem Mahumeti, & Alcorani*. 93. Et quod est nobis *causæ*, *ut* non credamus in Deum, & quod venit ad nos de veritate: & optemus, ut introducat nos Dominus noster cum hominibus recta operantibus? 94. Itaque in prœmium dedit illis Deus ob id, quod dixerunt, hortos; currunt de sub ipsis flumina: perpetuò commoraturi sunt in illis: & hæc est merces Benefacientium. 95. At qui increduli fuerint, & mendacii arguerint signa nostra, hi erunt socii Inferni. 96. O qui crediderunt, ne prohibeatis bona (*idest cibos bonos*), quæ concessit Deus vobis: & ne transgrediamini *terminos positos à Deo*: quippè Deus non amat transgredientes. 97. Et comedite ex eo, quod præbuit in alimentum vobis Deus, licitum, bonum: & timete Deum in quem vos estis credentes. 98. Non puniet vos Deus ob dictum inconsideratum in juramentis vestris: sed puniet vos propter id, quo obstrinxistis juramentum, *jurantes cum intentione, & advertentia*. Porrò expiatio hujus *juramenti* erit cibare decem pauperes ex mediocri *cibo*, quo cibatis familias vestras; vel vestire eos, vel liberare cervicem (*idest captivum fidelem*). Qui verò non invenerit *id, quo possit hæc præstare, imponitur illi* jejunium trium dierum. Hæc erit expiatio juramentorum vestrorum, cum juraveritis *falsum*. Observate autem juramenta vestra. Ita declarat Deus vobis signa sua, ut vos gratias agatis.

a non poterit afferre.

b Certè malū est quod.

جزو السابع
Pars septima

c dicunt.

XXI.

NOTÆ.

XXI. *Quare ergo punit vos*] Gelal. ولا يعذب الاب ولده ولا الحبيب حبيبه وقد عذبكم الله فانتم كاذبون: *non enim punit pater filium, neque dilectus dilectum suum: sed Deus jam punivit vos: ergo vos estis mendaces.*

XXII. *In cessatione legatorum*] Arabicè الفترة est, juxta Gelal, tempus, quod intercessit بين محمد وبين عيسى ومدة ذلك خمماية وستون سنة *inter Mahumetum, & Jesum per spatium quingentorum, ac sexaginta annorum*: in quo nullus fuit legatus, aut Propheta juxta falsam Mahumetanorum opinionem.

XXVIII. *Dixerunt duo viri*] Gelal وهما يوشع وكالب: *erant hi Josue, & Caleb.*

XXXII. *Errabunt vagantes in terra*: idest in deserto, quod Ebn-abbas asserit fuisse latitudinis, seu spatii تسعة فراسخ: *novem parasangarum.* Est autem parasanga spatium trium millium passuum. Addit Gelal: *fertur, ipsos dùm noctu iter agerent cum omni celeritate, mane inventos fuisse ibi, ubi noctu iter inceperant: & eodem modo vespere ibi repertos fuisse, unde mane erant profecti, donec omnes extincti sunt, præter eos, qui perveniebant ad ætatem viginti annorum. Fuerant autem sexcenta millia: mortuique sunt Moyses, & Aaron in deserto.*

XXXIII. *Duorum filiorum Adam*] Gelal vocat eos corruptè هابيل وقابيل: *Habil, & Cabil*: & scribit Habelem obtulisse arietem; Cainum verò fruges: & Deum acceptasse sacrificium Habelis, immittendo ignem è Cœlo, qui consumpsit illud.

XXXV. *Cum iniquitate mea, & iniquitate tua*] Explicat Gelal: باثم قتلى واثمك الذى ارتكبته من قتلى: *cum iniquitate occisionis meæ* (idest quam committerem occidendo te) *& iniquitate tua, quam perpetrabis occidendo me.* Addit idem Gelal, cùm Cain Habelem occidisset, sustulisse cadaver ejus in humeros suos, ut absconderet illud. Cumque hesitaret, Deum immisisse Corvum vivum gestantem corvum mortuum, qui unguibus, ac rostro effodiens terram, sepelivit in ea corvum mortuum: ut disceret Cain exemplo Corvi sepelire cadaver fratris sui.

XXXVII. *Ignominia*] Explicat Gelal جيفة *cadaver.*

XXXIX. *Porrò retributio eorum*] Gelal: نزل فى العربيين لما قدموا المدينة وهم مرضى فاذن لهم النبى ان يخرجوا الى الابل ويشربوا من ابوالها والبانها فلما صحوا قتلوا راعى النبى واستاقوا الابل: *hæc revelata sunt propter Arabes, cùm pervenissent Medinam. Cùm enim essent ægroti, concessit illis Mahumetus, ut irent ad Camelos suos, & biberent ex lotio, & lacte eorum. Illi verò, cùm convaluissent, occisis pastoribus Mahumeti, Camelos abegerunt.* Lotium Cameli erat ad Medicinam.

Ex opposito Arabicè من خلاف explicat Gelal اى ايديهم اليمنى وارجلهم اليسرى *idest manum eorum dexteram, & pedem eorum sinistrum.* Addit Interpres, occidendos esse eos, qui solùm occiderint: crucifigendos verò, qui occiderint, & abstulerint simul pecunias, aut res: abscindendos autem, qui deprædati fuerint, sed non occiderint: ejiciendos demùm in exilium, qui tantùm injecerint terrorem viatoribus. Sed non conveniunt cæteri Interpretes, & Jurisconsulti.

XXXXIV. *Furator, & Furatrix*] Contendit Gelal, abscindendam illis esse manum dexteram à carpo, seu ab extremitate cubiti: & addit: وابينت السنة ان الذى يقطع فية ربع دينار فصاعدا وانه ان عاد قطعت رجله اليسرى من مفصل القدم ثم اليد اليسرى ثم الرجل اليمنى بعد ذلك يعزر: *Declaravit Consuetudo, abscissionem manus dextre non esse faciendam, nisi propter furtum quatuor nummorum, vel majoris quantitatis. Quod si fur redeat ad furandum, abscindatur illi pes sinistr à talo: deinde manus sinistra: deinde pes dexter, & postea virgis cedatur absque ulla lege, & modo.*

XXXXV. *Sed resipuerit*] Gelal بتوبته يسقط حق الادمى من القتل ورد المال: *Sed propter pœnitentiam ejus, non excidit lex humana abscissione ejus, & restitutione rei furto ablatæ.* Condonatur tamen abscissio, juxta Sciapejensem, si pars ignoscat ei, antequam deferatur ad Judicem.

LI. *Et Doctores*] Arabicè est الربانيون *Rabbanii*: puto idem esse, ac Rabbini, voce desumpta à Siriis, qui magistros, ac doctores رابى *Rabbone* appellant.

LIII. *Sed qui eleemosynam fecerit de ea, hæc erit expiatio illi.* Interpres Alcorani impressi Basileæ, sic vertit: *Hoc tamen condonans, Dei misericordiam, peccatique decrementum accipiet.* Videtur vera, & genuina translatio: nempe *Si læsus condonet pœnam læsori*, hoc sufficiet pro expiatione culpæ lædentis: vel potius hoc proderit lex condonanti, ad remissionem suorum peccatorum. Interpres Gallus vertit: *celuy, qui l'observera sera bien* ineptè.

LVI. *Et viam patentem*: طريقا واضحة فى الدين *viam claram, & patentem in religione.*

LIX. *Ne accipiatis Judæos, & Christianos in socios*] Arabicè ولى non solùm significat *socium*, sed etiam amicum, protectorem, patronum, & auxiliatorem. Utinam Christiani Principes ita saperent, & intelligerent.

LXIX. *Ille, cui maledixit Deus*] Intelligit Judæos transgressores sabbathi conversos in simias ob maledictionem David: & mutatos in porcos à Christo ob violatam ejus mensam, vel ob ipsum Chri-

stum derisum. De primis superiùs diximus; de secundis inferiùs dicemus.

LXXIII. *Manus Dei est alligata*] Idest juxta Gelalis expositionem : مقبوطة عــن ادرار الرزق علينا *coarctata à præbendo nobis alimenta.*

LXXV. *Observaverint Pentateuchum, & Evangelium*] Gelal : بالعمل بما فيها ومنه الايمان بالنبي *faciendo ea, quæ habentur in utroque, inter quæ est, ut credant in Mahumetum.*

Quidam via recta incedunt] Gelal recenset inter hos Judæorum quemdam præcipuum, nomine Abdallah filium Salam, & socios ejus.

LXXVI. *Quod si id non feceris*]. Est manifesta Tautologia: nam idem est, ac si dicat: Si non feceris, idem erit, ac si non feceris. Gelal ad excusandam Prophetæ sui oscitantiam, hac utitur explicatione. وان لم تفعل اى لم تبلغ جميع ما انزل اليــــك فما بلغت رسالته بالافراد والجمع لان كتمان بعضها كتمان كلـــــــها، *Quod si non feceris, idest non annunciaveris omnia, quæ tradita sunt tibi, ne annunciaveris quidem legationem, seu epistolam ejus per partes, & in totum; nā abscondere partem ejus, est abscondere eam totam.* Violenta, & inepta expositio.

Servabit te immunem ab hominibus] Gelal explicat ان يقتلوك *ne occidant te.* Et addit: وكان صلى الله عليه وسلم يحرس حتى نزلــت فقال انصرفوا فقد عصمني ربي رواه الحكـــــم *Propheta Mahumetus utebatur custodia militum, donec traditus fuit hic versiculus. Tunc autem dixit custodibus: Recedite: nam immunem, ac tutum fecit me Dominus meus. Refert hoc Alhakem.*

LXXVIII. *Neque ipsi contristabuntur*] Nimirùm, ut exponit Gelal فى الآخرة *in futuro sæculo.*

LXXXII. *Deus est Tertius trium*] Glossa Gelalis ثالث آلهــة ثلاثــة اى احدها والاخران عيسى وامه وهم فرقة من النصارى *tertius trium Deorum, idest unus ex illis; ita ut alii duo sint Jesus, & Mater ejus. Fuit hæc secta quædam Christianorum.*

LXXXIV. *Mater ejus fuit verax*] Gelal مبالغة فى الصدق *summæ veracitatis: neque dixit unquam, se esse Deum, aut Deam.* Ita est.

Comedebant cibum] Gelal: كغيرها مــن الحيوانات ومن كان كذلك لا يكون الها لتركيبه وضعفه ومــا ينشا منه مـــن البول والغايــط *sicut cætera animantia. Qui autem est hujusmodi, non est Deus propter compositionem, & infirmitatem suam, & propter excrementa, quæ egrediuntur ab eo.*

LXXXVII. *Per linguam David, & Jesu*]. Quia nimirùm Jesus mutavit eos in porcos; David autem in Simias.

LXXXXI. *Utique invenies*] His verbis ostendit, Judæos fuisse Mahumetanis infensissimos, Christianos autem amicissimos præ cæteris gentibus.

XCII. *Et cum audierint*] Gel. نزلت فى وفد النجاشى القادمين من الحبشة قرا ص عليهم سورة يس فبكوا واسلموا وقالوا ما اشبه هذا بما كان ينزل على عيسى *Hæc revelata sunt, quandò advenerunt ex Aethyopia legati Regis Aethiopum, quibus cùm Mahumetus legisset suram Alcorani, quæ inscribitur Jas, cœperunt flere, & Mahumetani facti sunt, dicentes: Quàm simile est hoc illi, quod revelatum fuit Jesu.* Longa est fabula: sed vide sis, eam in Prodromi p. 1. in synopsi.

XCIII. *Ne prohibeatis bona*] Gel. نزل لما هــم قوم من الصحابة ان يلازمـوا الصوم والقيام ولا يقربوا النسآ والطيب ولا ياكلوا اللحم ولا يناموا على الفرش: *dicta sunt hæc, cum quidam ex sociis Mahumeti decrevissent obligare se ad jejunium ad surgendum noctu, abstinendum à fœminis, & unguentis, ad non comedendas carnes, & ad non dormiendum super stratum.* Nimirùm hæc omnia rejecit Mahumetus à secta sua, affirmans se nolle in ea institutum Monachorum Christianorum.

LXXXXVIII. *Ob dictum inconsideratum*]. Arabicè اللغو *dictum temerè, & sine reflexione prolatum* Explicat Gelal هو ما يسبق اليــه اللسان من غير قصــد الحلف كـقول الانسان لا والله وبلى والله : *cum lingua præcurrit judicium, & intentionem jurandi, veluti, cùm quis dicit: Non per Deum: vel, Ita per Deum.*

REFUTATIONES.

I. FAlsa prorsùs, & sacris literis contraria est ratio, qua Mahumetus negat Christianos (nam de Judæis non curamus, sunt .n. in diversa causa) esse filios, & dilectos Dei: quia scilicet Deus puniat illos propter peccata ipsorum. Imò ex hoc agnoscuntur peculiariter esse tales, quia Deus iniquitates illorum flagellis puniat, & corrigat. Patet hoc in populo Israelitico, cum adhùc esset populus Dei; qui ob peccata sua, & præsertim ob idololatriam, flagellis à Deo atterebatur: & in ipso David, qui in psalmo 72. ingenuè de se ipso fatetur: *& fui flagellatus tota die, & castigatio mea in matutinis.* Et de suis Electis, ac dilectis Deus ipse per eundem loquitur psalmo 88. *Si autem dereliquerint filii ejus legem meam, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum.* Audi etiam Salomonem Proverb. cap. 30. *Quem diligit Dominus*

nus corripit: & quasi pater in filiis complacet sibi. Et Paulum ad Hebreos cap. 12. *Quem diligit Dominus castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit.* Ex opposito habemus in iisdem scripturis, Deum sępè concedere peccatoribus quietem, & felicitatem: ut in eodem psalmo 72. ubi conqueritur David: *Zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns. In labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur.* Sexcenta alia hujusmodi loca sunt in scripturis, quæ Alcorano è diametro opponuntur, & Mahumeti crassitiem plus quam pecuinam ostendunt. Quin & ipsemet non semel fatetur in Alcorano hanc ipsam veritatem, cum scilicet se, & suos adversæ fortunæ expositos videret. Porrò fatemur etiam nos, Christianos esse homines: at hoc nihil obstat, quin sint etiam filii Dei per gratiam, & dilecti illius.

II. Falsum est à Christo usque ad Mahumetum nullum fuisse missum à Deo Prophetam, vel legatum. Ipsi enim Mahumetani non solùm fatentur plures in Christiana religione fuisse Sanctos Viros Prophetiæ dono ornatos, sed etiam illos peculiari veneratione prosequuntur, ut D. Georgium, D. Antonium Abbatem; & alios, quos ipsi enumerant in الفترة *Alphetra*, seu Statu cessationis hujusmodi. Neque dicant, hos non fundasse novam religionem, vel novam legem non promulgasse: hoc enim non requiritur ad statum Prophetæ, vel legati; ut patet in Noe, Lot, Jona, Davide, & aliis. Satis est, si veterem, & jam anteà receptam religionem seu legem prædicent, & miraculis confirment. Ex his autem innumeri fuere in religione Christiana à Christi ævo usque ad Mahumetum, qui non novam religionem fundavit; sed veterem, veramque destruere conatus est, ut superstitionem suam stabiliret.

III. Quamvis id, quod refertur ex libro Numer. cap. 13. & 14. in substantia cum Pentateucho conveniat, multas tamen habet ineptas appendices, quas Mahumetus è putido cerebro suo deprompsit. Mirum verò, quot ineptias expositores Moslemi hoc in loco excogitaverint. Inter hos Ahmedus filius Mohamedi, cognomento المستاد *Alastadus*, hæc habet: *Promiserat Deus Moysi, daturum se ei, & populo ejus terram Sanctam, quæ est Syria, quam habitabant Chananæi Gigantes. Pollicitus autem erat, se illos deleturum, & traditurum terram Syriæ in habitationem filiis Israel. . . . . Et elegit Moyses duces duodecim, & profectus est cum eis, quousque appropinquaverunt terræ Chanaan, quæ est Jericho: inde misit Deus ad eam, ut explorarent, quæ in ea reperirentur.* Hactenùs tollerabiliter. Sequuntur jam fabularum monstra: فلقيهم رجل من الجبارين يقال لـه عوج بن عنق طوله ثلاثة الاف وعشرون الف ذراع وثلاثة وثلاثون ذراعا : قاله ابن عمر : وكان عوج يحتجز بالسحاب ويشرب منه الماء ويتناول الحوت في قعر البحر فيشويه لعين الشمس يرفعه اليها ثم ياكله وروي انه اتى نوحا يوم الطوفان وقال له احملني معكم في السفينة فقال اخرج عني يا عدو الله وطبق الماء ما على الارض من جبل وما علا ركبتي عوج وعاش عوج ثلاثة الاف سنة : *Et obvium habuerunt quemdam ex Gigantibus, qui dicebatur Og filius Enac, cujus staturæ altitudo erat viginti trium millium, & triginta trium cubitorum, ut refert Ebn-omar. Porrò Og pertingebat lateribus nubes, ex quibus hauriebat aquam ad bibendum: & acceptos pisces è fundo maris elevabat eos ad sphæram Solis: & ibi assatos manducabat. Fertur autem venisse ad Noe tempore diluvii, & dixisse ei, Porta me tecum, & cum tuis in Arca. Cui respondit: Noe: Exi à me, ò inimice Dei. Cum autem aqua cooperiret terram, & elevaretur super eam plusquam ad altitudinem montis, non tamen elevabatur usque ad genua Og: Vixit autem Og tribus millibus annis.* Hæc Mahumetanus interpres, & quidem celeberrimus, qui plusquam septuaginta auctores ad ea, quæ scribit confirmanda, producit, ne quis putaret haberi hęc pro fabulis, & quisquiliis. Sed audi reliqua, & risum tene, si potes. *Et perdidit eum Deus excelsus per manum Moysi. Habebat autem Moyses castra protensa undique per tria milliaria: venitque Og, ut videret ea. Deinde accedens ad montem, excidit ab eo petram latam quantum castra Moysi, & accepit eam, tulitque, ut super castra projiceret, eademque tota cooperiret. Sed Deus Excelsus misit ad eum upupam, quæ rostro excavavit petram, quam Og capite gestabat, ita ut petra decideret tanquam torques in collum ejus. Cum autem eo pondere prostratus fuisset, accessit Moyses, qui erat altus decem cubitis, cum hasta item decem cubitorum; quam cum in altum ad decem alios cubitos evibrasset, non pertigit, nisi ad talos Og, licet prostratus jaceret, & ita occidit eum. Accurrit autem turba multa cum sicis, & absciderunt caput ejus: & cum occisus esset, jacuit protensus usque ad Nilum Aegypti per unum annum: Vocabatur autem mater ejus Enac, quæ dicitur fuisse una ex filiabus Adam, & prima meretrix in terra, cujus unusquisque digitus longus erat tres cubitos, & latus duos, cum geminis unguibus in singulis digitis, veluti serris. Cum autem scortari cæpisset, immisit in eam Deus Leones magnos velut Elephantes, & Lupos velut Camelos, & Aquilas velut Asinos, insilientes in eam, peremerunt, & comederunt eam.* Redit deinde ad Og, & exploratores missos à Moyse, & ita prosequitur. . . . *Cum autem occurrisset illis Og portans fascem lignorum in capite, corripuit manu omnes duodecim,*

decim, & conjecit eos in peram suam: & deferens eos ad conjugem, ait illi: En, vide hos, qui putaverunt se posse pugnare contra nos. Et extractos è pera, projecit ante eam dicens: Vis ne commollam eos pedibus meis? Illa verò: Dimitte eos, inquit, ut renuncient suis id, quod viderunt. Itaque dimissi tulerunt secum granum unum ex uvis eorum, erat tantæ molis, quantam posset portare camelus. Hæc ex Arabico fidelissimè translata, quæ etiam videri possent in prodr. p. 2. c. 9. pag. 54.

IV. Non est dubium, quin fabulosum sit, & aliquo fortasse Rabbinico Commento erutum id, quod de duobus Adæ filiis narrat Alcoranus. Augent hic etiam fabulam Expositores, & præsertim Alastadus Thalebiensis, qui asserit Hevam solitam fuisse geminos semper parere, masculum, & fœminam. Adam verò copulabat conjugio fœminam unius partus cum masculo alterius: atque ita adjungere voluit Habeli sororem Caini, nomine Aclimam: & sororem Habelis Ludam cum Caino. Cum autem Aclima esset pulcherrima, utpotè in Paradiso genita, ac nata: renuebat Cainus cedere eam Habeli. Jussit itaque Adam, utrumque offerre sacrificium ad explorandum circa hoc divinum beneplacitum. Alii scribunt, cum jam Cain adolevisset, Deum effecisse, ut appareret illi puella quædam orta ex Geniis, nomine Gemana, in figura humana. Deum verò inspirasse Adæ, ut conjungeret eam cum Cain, sicut fecit. Cum porrò etiam Habel adolevisset, fecit, ut descenderet ad Adam Heva in figura humana, (puto pro Heva scriptum fuisse aliud nomen alicujus puellæ ex Geniis) quæ genuit illi filiam nomine Bledram, quam aspiciens Habel, vehementer adamavit: & Adam, inspirante Deo, tradidit ei illam in uxorem. Id ægreferens Cain, conquestus est apud patrem, Bedram sibi tanquam grandiori natu deberi affirmans. Cum igitur jubente Adam, uterque sacrificium ad divinam in hoc voluntatem explorandam obtulisset; descendit ignis candidus è Cœlo, & absumpsit oblationem Habel: oblationem verò Cain non attigit. Testatur autem Ismael filius Raphei, se ex fama audivisse, natum fuisse Habeli agnum, quem adeò dilexit, ut cunctis opibus eum præferret, & eum in humeris suis portaret. Hunc agnum tunc obtulit Habel; qui tamen translatus in paradisum, non cessavit in eo liberè vagari, ac pasci, donec Abraham immolavit illum pro filio. Ita referunt Abdallah filius Homar; & Abdallah filius Raphedi. Cain porrò invidia exagitatus, absente patre venit ad Habel, volens eum occidere. Aperit autem Saddæus, cum Cain constituisset fratrem occidere, venisse ad eum in montem, ubi dormientis caput saxo collisit, ita ut moreretur. Addit Ebno-gerih; Cum nesciret Cain, qua ratione fratrem occideret, apparuit illi diabolus, & accepta ave, posuit caput ejus supra petram, & deinde petra alia contudit caput ejus. Quo viso, Cain compressit caput fratris inter duos lapides, & occidit eum. Hæc summatim, sed fideliter ex Interpretibus Alcorani.

V. Falsum prorsus est, Deum dixisse filiis Israel, eum, qui occidit, vel à cæde servat unum tantum hominem, idem facere, ac si occideret, vel à cæde servaret universos homines. Nusquam hoc in Pentateucho invenitur, & ne inveniri quidem potest, cum sit absolutè falsum, Ebn-abbas pro homine, seu anima una, intelligit, عادلا نبيا او اماما: *Prophetam, aut Antistitem religionis, justè agentem*. Inepta prorsus expositio.

VI. Semper cantat eamdem cantionem; Judæos corrupisse in sacris Scripturis oracula de Mahumeto. Nos verò, eandem semper damus responsionem: Nec fecerunt hoc Judæi, nec facere potuerunt.

VII. Dùm allegat legem de pœna talionis, quæ in Pentateucho statuitur; addit de suo: *Nasum pro naso, & aurem pro aure*. Licèt enim hæc etiam duo comprehendantur sub pœna talionis, non tamem leguntur in sacro Textu, neque ponuntur à Deo. Sed Mahumetus plus sapit quàm, Deus.

VIII. Mirum quàm stultus sit Mahumetus, qui approbet Pentateuchum, & Euangelium, & juxta hos libros tanquam à Deo traditos jubeat judicia exerceri; & tamen velit etiam Alcoranum suum ingerere, tanquam illis conformem, cum adeò sit ab eis difformis. Statuit pro fundamento effati sui; diversitatem legum, nempe Judaicæ, Christianæ, & Mahumetanæ esse à Deo, qui, si voluisset, dedisset omnibus eamdem legem: *Sed hoc non fecit, ut experiretur obedientiam uniuscujusque gentis in sua ipsius lege*. Verùm in lege divina duo sunt attendenda: unum, quod spectat ad ritus, ac cæremonias, & ad jus merè politicum: alterum, quod veritates æternas, & ad fidem, vel historiam spectantes amplectitur. Primum potest à Deo immutari, ac diversimodè tradi. Secundum semper manet immutabile, & invariabile. Si totum discrimen Alcorani cum Euangelio, & Pentateucho circa primum versaretur, non esset inter nos, & Moslemos magnum dissidium. Verùm, quod Pentateuchus, & Euangelium multa proponant, quæ vel sunt æternæ veritatis, vel pertinent ad historiam, & ad ea, quæ ita gesta sunt, & Alcoranus eadem neget, vel corruptè referat, hoc nullo modo probari potest: atque adeò intollerabilis est Mahumeti stultitia, qui ex rebus inter se oppositis, seque invicem destruentibus, velit unum quid, atque idem componere, & confarcinare. Hùc accedit, Euangelium non continere materias politicas, neque ritus, aut cæremonias legales: sed totum ex rebus æternæ veritatis, & ex iis, quæ gesta sunt, compactum esse: quamobrem judicia illius nullo modo variari possunt, aut immutari, quemadmodùm judicia Pentateuchi, quæ magna ex parte cæremonialia, vel politica sunt. Porrò si professores Euangelii tenentur ex præcepto divino juxta Euangelium judicare, tenentur etiam judicare contra Alcoranum, cum hic Euangelio in pluribus adversetur. Neque regerat nobis Mahumetanus, Euangelium esse corruptum: nam cum idem nunc sit Euangelium, quod erat tempore Mahumeti, si tunc erat corruptum, neque sincerum extabat; cur præcipit judicia fieri à Christianis

stianis juxta Euangelium, nihil distinguens de corrupto, vel incorrupto? Sed Euangeliũ semper idẽ fuisse, semperque incorruptum, jam superiùs efficaciter demonstravimus. Hæc eadem vide fusiùs tractata in prodromo par. pr. c. 2. & seq.

9. In eo, quod fingit Mahumetus sibi à Deo immunitatem ab hominum injuria in prædicatione Alcorani promissam fuisse, manifestè mendax deprehenditur, dum mulieris Judeæ astu veneno sublatus est, & in prælio Ohod gravissimè vulneratus fuit. Prodr. par. 2. c. 5. pag. 29.

10. Hic etiam §. 38. quemadmodùm superiùs, salutem unicuique in sua religione, sive Christiana sit, sive Judaica, sive alia, quæ unum Deum colat, & supremi judicii diem credat, & bona opera exerceat, pollicetur. Sed vide quæ suprà, & fusissimè in Prodr. par. 3. c. pr. pag. 3. & alibi circa hoc dicta sunt.

11. Oppugnat iterùm Christi divinitatem verbis ex Euangelio mendaciter desumptis: nunquam enim legimus Christum talia verba dixisse. Verùm licèt ea dixisset, nihil facerent contra nos, qui duplicem in Christo naturam, divinam, & humanam agnoscimus. Matrem verò ejus non fuisse Deum, aut Deam, nos etiam ultrò confitemur. Quamobrem ea, quæ hic habet Alcoranus, nullius momenti sunt ad Sanctissimæ Trinitatis mysterium labefactandum. Vide superiùs dicta.

12. Quidquid sit de odio, & hostilitate Judæorum, & propensione, charitateque Christianorum erga Mahumetanos, itemque de laudibus ipsorum Christianorum, præsertim Monachorum, ac Presbyterorum: magnum certè mendacium est, quod asseritur de eorumdem lacrymis in audiendo Alcorano, & præsertim sectione illa, quæ inscribitur *Jas*: in qua, cùm propè nihil sit, quod cum Euangelio, vel tantillum conveniat, impossibile est Christianos illos Æthyopes, præsertim Presbyteros, & Monachos, cum iis, quæ in Euangelio habentur, illam ita comparasse. Potuit tamen evenire, ut Christiani aliqui simpliciores, & rudiores, Mahumeti hypocrisi decepti, in illius nassam inciderent. Hodie quoque in Oriente idem non rarò contingit in Christianis Schismaticis, qui utpote à Deo derelicti, eo quòd ab ejus Ecclesia disjuncti sint, ad Mahumetanorum partes facillimè transeunt.

13. Valde deliciolum, ac mollem se ostendit Mahumetus, qui ad suaviorum ciborum usum asseclas suos propemodum compellat, & nonnullos eorum austeriorem vitam amplecti volentibus, ita à proposito deterreat, & ad licentiam, ac libidinem revocare conetur.

14. Absolvit iterum juramenta vana ab omni culpa. Sed de hoc, & aliis, ne eadem repetere cogar, vide, quæ jam superiùs dicta sunt.

Textus Alcorani.

99 يا ايها الذين امنوا انما الخمر والميسر والانصاب والازلام رجس من عمل الشيطان فاجتنبوه لعلكم
تفلحون ۝ 100 انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوة والبغضاء في الخمر والميسر ويصدكم
عن ذكر الله وعن الصلوة فهل انتم منتهون ۝ 101 واطيعوا الله واطيعوا الرسول واحذروا فان
توليتم فاعلموا انما علي رسولنا البلاغ المبين ۝ 102 ليس علي الذين امنوا وعملوا الصالحات
جناح فيما طعموا اذا ما اتقوا وامنوا وعملوا الصالحات ثم اتقوا وامنوا ثم اتقوا واحسنوا والله يحب
المحسنين ۝ 103 يا ايها الذين امنوا ليبلونكم الله بشيء من الصيد تناله ايديكم ورماحكم
ليعلم الله من يخافه بالغيب فمن اعتدي بعد ذلك فله عذاب اليم ۝ 104 يا ايها الذين
امنوا لا تقتلوا الصيد وانتم حرم ومن قتله منكم متعمدا فجزاء مثل ما قتل من النعم يحكم
به ذوا عدل منكم هديا بالغ الكعبة او كفارة طعام مساكين او عدل ذلك صياما ليذوق وبال
امره عفا الله عما سلف ومن عاد فينتقم الله منه والله عزيز ذو انتقام ۝ 105 احل لكم صيد
البحر وطعامه متاعا لكم وللسيارة وحرم عليكم صيد البر ما دمتم حرما واتقوا الله الذي اليه
تحشرون ۝ 106 جعل الله الكعبة البيت الحرام قياما للناس والشهر الحرام والهدي والقلايد
ذلك لتعلموا ان الله يعلم ما في السموات وما في الارض وان الله بكل شيء عليم ۝
107 اعلموا ان الله شديد العقاب وان الله غفور رحيم ۝ 108 ما علي الرسول الا البلاغ والله

يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ۞ ١٠٩ قُلْ لَا يَسْتَوِي ٱلْخَبِيثُ وَٱلطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ ٱلْخَبِيثِ
فَٱتَّقُوا ٱللّٰهَ يَا أُولِي ٱلْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ۞ ١١٠ يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ
تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ ٱلْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا ٱللّٰهُ عَنْهَا وَٱللّٰهُ غَفُورٌ حَكِيمٌ ۞
١١١ قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ۞ ١١٢ مَا جَعَلَ ٱللّٰهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَائِبَةٍ
وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلٰكِنَّ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى ٱللّٰهِ ٱلْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۞
١١٣ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ ٱللّٰهُ وَإِلَى ٱلرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ
آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ۞ ١١٤ يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا
ٱهْتَدَيْتُمْ إِلَى ٱللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞ ١١٥ يَا أَيُّهَا ٱلَّذِينَ آمَنُوا
شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ ٱلْمَوْتُ حِينَ ٱلْوَصِيَّةِ ٱثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ
أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي ٱلْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ ٱلْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ ٱلصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ بِٱللّٰهِ إِنِ ٱرْتَبْتُمْ لَا
نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ ٱللّٰهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ ٱلْآثِمِينَ ۞ ١١٦ فَإِنْ عُثِرَ عَلَى
أَنَّهُمَا ٱسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ ٱلَّذِينَ ٱسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ ٱلْأَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِٱللّٰهِ لَشَهَادَتُنَا
أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا ٱعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا لَمِنَ ٱلظَّالِمِينَ ۞ ١١٧ ذٰلِكَ أَدْنَى أَنْ يَأْتُوا بِٱلشَّهَادَةِ عَلَى
وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَٱتَّقُوا ٱللّٰهَ وَٱسْمَعُوا وَٱللّٰهُ لَا يَهْدِي ٱلْقَوْمَ ٱلْفَاسِقِينَ ۞
١١٨ يَوْمَ يَجْمَعُ ٱللّٰهُ ٱلرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ ٱلْغُيُوبِ ۞
١١٩ إِذْ قَالَ ٱللّٰهُ يَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ ٱذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَى وَالِدَتِكَ إِذْ أَيَّدْتُكَ بِرُوحِ ٱلْقُدُسِ
تُكَلِّمُ ٱلنَّاسَ فِي ٱلْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ ٱلْكِتَابَ وَٱلْحِكْمَةَ وَٱلتَّوْرَاةَ وَٱلْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ
ٱلطِّينِ كَهَيْئَةِ ٱلطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ ٱلْأَكْمَهَ وَٱلْأَبْرَصَ بِإِذْنِي
وَإِذْ تُخْرِجُ ٱلْمَوْتَى بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُمْ بِٱلْبَيِّنَاتِ فَقَالَ ٱلَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْهُمْ إِنْ هٰذَا إِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ۞ ١٢٠ وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى ٱلْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوا آمَنَّا
وَٱشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ ۞ ١٢١ إِذْ قَالَ ٱلْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا
مَائِدَةً مِنَ ٱلسَّمَاءِ قَالَ ٱتَّقُوا ٱللّٰهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ۞ ١٢٢ قَالُوا نُرِيدُ أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ
قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ ٱلشَّاهِدِينَ ۞ ١٢٣ قَالَ عِيسَى ٱبْنُ مَرْيَمَ ٱللّٰهُمَّ
رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ ٱلسَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِنْكَ وَٱرْزُقْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ
ٱلرَّازِقِينَ ۞ ١٢٤ قَالَ ٱللّٰهُ إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَا
أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِنَ ٱلْعَالَمِينَ ۞ ١٢٥ وَإِذْ قَالَ ٱللّٰهُ يَا عِيسَى ٱبْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ ٱتَّخِذُونِي
وَأُمِّيَ إِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ ٱللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ إِنْ كُنْتُ
قُلْتُهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ ٱلْغُيُوبِ ۞ ١٢٦ مَا قُلْتُ

لَهُمْ

لهم الا ما امرتني به ان اعبدوا الله ربي وربكم وكنت عليهم شهيدا ما دمت فيهم فلما
توفيتني كنت انت الرقيب عليهم وانت على كل شيء شهيد ۞ 127 ان تعذبهم فانهم
عبادك وان تغفر لهم فانك انت العزيز الحكيم ۞ 128 قال الله هذا يوم ينفع الصادقين
صدقهم لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك
الفوز العظيم ۞ 129 لله ملك السموات والارض وما فيهن وهو على كل شيء قدير ۞

Versio Latina.

99. O Qui crediderunt: certè vinum, & alea, & statuæ, & sagittæ sunt
abominatio ex opere Satanæ: itaque devitate illud, ut vos felices sitis.
100. Utique vellet Satanas conjicere inter vos inimicitiam, & odium per vinum,
& aleam; & avertere vos à memoria Dei, & ab oratione: an ergo vos abstinebitis *ab eis?* 101. Et obedite Deo, & obedite Legato, & cavete *ab opposito*: nam
si contumaces fueritis, scitote, quòd ad legatum nostrum *pertinet tantummodò* annunciatio clara *veritatis*. 102. Non est iis, qui crediderunt, & fecerunt bona,
piaculum ullum ob id, quod gustaverunt *ex illicitis*, si timuerint *Deum*, & crediderint, & fecerint bona: tùm timuerint, & crediderint: tùm timuerint, & benefecerint: nam Deus amat benefacientes. 103. O qui crediderunt, certè experimentum vestri faciet Deus in aliqua re circa venationem, quam capiant manus
vestræ, & hastæ vestræ; ut sciat Deus, quis timeat eum in occulto *(idest, quandò nemo ipsum videt)*. Qui ergo transgressus fuerit post hoc *interdictum circa venationem*,
illi erit pœna dolorifica. 104. O qui crediderunt, ne occidatis venationem,
cùm vos estis *a* in sacris peregrinationibus: & qui occiderit eam ex vobis, habens *a* Peregrinantes.
intentionem *occidendi*, certè retributio ejus erit, veluti, si occidisset aliquod jumentum *domesticum*. Judicabunt de illo duo præditi justitia ex vobis, *& erit pœna ejus* munus mittendum ad Caabam: aut expiatio *ejus erit* cibatio pauperum: aut compensatio hujus *peccati* erit jejunium, ut gustet pœnam facti sui.
Ignoscit Deus id, quod præteriit. At qui reversus fuerit ad *illud*, ultionem
capiet Deus de eo: & Deus est præpotens, habens vim ulciscendi. 105. Concessa est vobis venatio maris *quocunque tempore*: & cibus ejus ad usum vobis, &
ad viaticum itinerantibus: & prohibita est vobis venatio terræ, quandiù manseritis *b* sacræ peregrinationi addicti: & timete Deum, ad quem congregabimini *b* Peregrini.
in die judicii. 106. Constituit Deus Caabam domum sacram, stationem hominibus: & mensem sacrum, & Donarium *ovis, quæ offertur ad Meccam*, & appensoria, *quæ illi apponuntur*. Hoc *fecit*, ut sciretis, quòd Deus novit id, quod est
in Cœlis, & id, quod in terra, & quòd Deus in omni re est sciens. 107.
Scitote, quòd Deus est vehemens in puniendo, & quòd Deus est indultor,
misericors. 108. Non *c* spectat ad Legatum, nisi prædicatio: & Deus scit id, *c* Nō est super Legatū.
quod manifestatis, & id, quod absconditis. 109. Dic: Non adæquabitur malum,
& bonum, etiamsi placuerit tibi multitudo mali, timete itaque Deum, ò præditi
cordibus, ut vos felices sitis. 110. O qui crediderunt, ne interrogetis de rebus,
quæ, si manifestantur vobis, molestiam allaturæ sunt vobis; & si interrogetis de
eis, quandò revelatur Alcoranus, manifestabuntur vobis. Condonat Deus *vobis culpam ob interrogationem* de illis: nam Deus est indulgens, benignus. 111. Jam
interrogavit de illis gens, *quæ fuit* ante vos: deinde facti sunt in eas non credentes. 112. Non statuit Deus aliquid de Bahira, neque Saiba, neque Vasila,
neque Hamo: sed, qui infideles erant, commenti sunt *circa hæc* adversus Deum
mendacium: & plerique eorum non intelligebant. 113. Et, cùm diceretur illis
venite ad id, quod revelavit Deus, & ad Legatum: respondebant: Sufficit
nobis id, in quo invenimus esse patres nostros. An *sufficeret hoc illis*, etiamsi

patres

patres eorum non scivissent quidquam, neque directi fuissent. 114. O qui crediderunt: super vos animæ vestræ (*idest attendite vobis ipsis*). Non nocebit vobis, qui erraverit, dum *vos* directi fueritis: ad Deum erit reditus vestrum omnium, & enarrabit vobis id, quod operati fueritis. 115. O qui crediderunt, testimonium sit inter vos, cum advenerit alicui vestrum mors, tempore *condendi* testamenti; sint duo *testes* præditi justitia ex vobis: aut alii duo non ex vestris, cùm vos iter habueritis in terra, & inciderit vobis accidens mortis: claudetis ambos *in custodia* post orationem *meridianam*, & jurabunt per Deum, si dubitaveritis *de eorum fide*; *& dicent*: Non accipiemus pro hoc pretium, etiamsi fuerit habens cognationem: neque abscondemus testimonium Dei: nam nos profectò essemus ex iniquis. 116. Quod si constiterit, quòd ambo admiserint iniquitatem: alii duo stent loco utriusque ex iis, contra quos admissa est *iniquitas*, propinquiores *mortuo*: jurentque per Deum: Certè testimonium nostrum verius est, quàm testimonium horum duorum; neque prævaricati sumus: nam nos certè essemus ex iniquis. 117. Hoc erit facilius, ut dicant testimonium contra faciem illius *testimonio prioris*, vel timeant, ne feratur juramentum *aliud* post juramentum ipsorum, *quo deprehendatur falsitas illius*. Timete itaque Deum, & audite *præcepta* ejus; nam Deus non dirigit gentes prævaricantes. 118. Die *quadam* congregabit Deus Legatos, & dicet illis: Quid responsum fuit vobis, *quandò prædicastis populis*. Respondebunt: Non est scientia nobis *de hoc*: tu sanè es cognitor arcanorum. 119. Cùm dicet Deus: O Jesu fili Mariæ, memento beneficentiæ meæ erga te, & erga Genitricem tuam, cùm corroboravi te spiritu sanctitatis, *ut* alloquereris homines, *dum esses* in cunabulis, & senex: & cum docui te Scripturam, & sapientiam, Pentateuchum, & Euangelium: & cùm creabas ex luto veluti figuram volucris ex concessione mea, & insufflabas in ea, & fiebat avis ex concessione mea; & sanabas cæcum *à nativitate*, & leprosum ex concessione mea: & cùm educeres *è sepulchris* mortuos ex concessione mea: & cùm cohibui filios Israel à te, *ne occiderent*, cùm venisses ad eos cum demonstrationibus *miraculorum*. Et dixerunt, qui increduli erant ex eis: Si est hæc, nisi magia manifesta. 120. Et cùm inspiravi Apostolis, *dicens*: Credite in me, & in legatum meum *Jesum*: Responderunt: Credimus: & testificare, quòd nos sumus Moslemi. 121. *Memento*, cùm dixerunt Apostoli; O Jesu fili Mariæ, an poterit Dominus tuus demittere ad nos mensam de Cœlo? Respondit: Timete Deum, si estis fideles. 122. dixerunt: Volumus comedere ex ea, & quieta esse corda nostra; & scire, quòd jam dixeris nobis vera; & esse super eam ex testificantibus (*idest assistere eidem mensæ* .) 123. Dixit Jesus filius *Mariæ*: O Deus Domine noster, descendere fac super nos mensam è Cœlo, quæ sit nobis in diem festum, primo nostrum, & novissimo nostrum, & *in* signum à te: Et nutri nos: nam tu es optimus nutrientium. 124. Dixit Deus: Equidem descendere faciam illam ad vos: at qui infidelis fuerit posteà ex vobis; certè ego puniam eum pœna, qua non puniam *a* ullam ex creaturis. 125. Et *memento*, cùm dicet Deus *Jesu in die Judicii*: O Jesu fili Mariæ, tu ne dixisti hominibus; accipite me, & matrem meam in duos Deos præter Deum? Respondebit: laus tua: non *b* convenit mihi dicere, quod non est mihi in veritate: si hoc dixissem, jam certè scivisses illud. *Tu* scis id, quod est in me; *& ego* nescio id, quod est *in te*. Tu certè es Cognitor arcanorum. 126. Non dixi eis, nisi quod præcepisti mihi: Colite Deum Dominum meum, & Dominum vestrum: & fui super eos testis (*idest custodivi*) quamdiù commoratus sum cum eis. Postquam verò fungi fato fecisti me, fuisti tu custos super eos: nam tu super omnem rem es testis. 127. Si punieris eos, ipsi certè sunt servi tui: & si peperceris eis, certè tu es Præpotens, Sapiens. 128. Dicet Deus: Hac die proderit veracibus veracitas eorum: ipsis erunt horti, currunt sub illis flumina: perennes erunt in illis semper: complacuit sibi Deus in eis, & *ipsi* complacuerunt sibi in eo: hæc erit felicitas magna. 129. Dei est regnum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ sunt in ipsis: & ipse est super omnem rem potens.

NOTÆ.

LXXXXIX. *Ertè Vinum, & alea, & statuæ, & sagittæ*]. De vino, alea, & sagittis jam satis supra disserui. Statuarum nomine, Arabicè الانصاب, Gelal. Jahias, Zanchascerius, & Thalebiensis intelligunt الاوثان *idola*, quæ Arabes colebant. Sed alii veriùs intelligunt latrunculorum ludum, quos vulgò *Scaccos* appellamus; & quo Arabes præcipuè delectantur. De vino est hìc addendum, non prohiberi à Mahumeto, juxtà Gelalem, nisi المسكر الذى يخامر العقل, *illud, quod inebriat, ac perturbat intellectum* ita, ut vina leviora, ac suaviora; vel etiam generosiora, si in tàm modica quantitate sumantur, ut inebriare non possint, juxta hunc Doctorem, non sunt illicita. Sed Jahias contraria sentit; ait enim جاء تحريم الخمر فى هذه الاية قليلها وكثيرها منها وما لم يسكر: *Prohibetur hic vinum absolutè, sive multum sit, sive parvum, sive inebriet, sive non*. Idem Auctor ex assertione Mohamed filii Abu-Hamid scribit Mahumetum ipsum dixisse: من شرب الخمر ثم لم يسكر اعرض الله عنه اربعين ليلة: ومن شرب الخمر ثم اسكر لم يقبل الله عنه صرفا ولا عدلا اربعين ليلة فان مات فيها مات كعابد الاوثان ومن كان حقا على الله ان يسقيه يوم القيامة من طينة الخبال قيل يا رسول الله وما طينة الخبال قال عصارة اهل النار. *Qui biberit vinum, nec inebriatus fuerit, longè recedet Deus ab eo per quadraginta dies. Qui autem bibens inebriatus fuerit, non acceptabit ab eo Deus conversionem, neque justitiam per quadraginta dies: &, si eo tempore mortuus fuerit, inter idololatras reputabitur: erit debitum Deo potare illum die resurrectionis, luto corruptionis. Dictum fuit ei: O Legate Dei, quid est lutum corruptionis? Respondit: Sanies expressa è corporibus damnatorum*. Thalabiensis alia prophetæ sui contra vinum dicta commemorat ex Othman filio Aplam, Abu-loreira, Ebnabram, Ebn-abbas, & aliis antiquis Moslemis per traditionem accepta; inter quæ hæc sunt. ان الله لا يجمع بين الخمر والايمان فى جوف امراء ابدا مدمن الخمر كعابد الاوثان: من شرب الخمر فى الدنيا ثم لم يتب منها حرمها فى الاخرة: من شرب الخمر فى الدنيا سقاه الله من سم الاساود ومن سم العقارب من شربها تساقط لحم وجهه فى الاناء قبل ان يشربها فاذا شربها فتسخ لحمه كالجيفة يتاذى به اهل الجمع ثم يؤمر به الى النار: الا وشاربها وعاصرها ومعتصرها وبايعها ومبتاعها وحاملها والمحمولة اليه واكل ثمنها سواء فى اثمها وعارها ولا يقبل الله منه صلاة ولا صياما ولا حجا ولا عمرة حتى يتوب فان مات قبل ان يتوب منها كان حقا على الله ان يسقيه لكل جرعة شربها فى الدنيا شربة من صديد جهنم الا وكل مسكر خمر وكل خمر حرام: لعن الله الخمر وشاربها وساقيها وبايعها ومبتاعها وعاصرها ومعتصرها والمحمولة اليه واكل ثمنها: اجتنبوا الخمر فانها مفتاح كل شر. *Non uniet Deus simul in interiori hominis vinum, & fidem. Assiduè vino indulgere æquiparatur idololatriæ. Qui biberit vinum in hoc mundo, neque egerit pœnitentiam de hoc, arcebitur ab eo bibendo in sæculo futuro. Qui biberit vinum in hoc mundo, potabitur à Deo veneno serpentum, & scorpionum, sed, antequam bibat illud, concidet caro faciei ejus in vase illius postquam verò biberit illud, computrescet caro ejus in morem cadaveris, ex cujus fœtore omnes offendentur: & deinde projicietur in ignem. Prætereà bibens vinum, premens uvas ad illud exprimendum, videns, emens, portans, recipiens illud, & comedens de pretio ejus; omnes rei sunt ejusdem culpæ, & pœnæ: non acceptabit Deus ab eis preces, jejunia, peregrinationem, & visitationem Meccanam, donec pœnitentiam agant. Quòd si quis ex his sine pœnitentia obierit, debitum est Deo potare illum pro siliis calicibus vini, quos biberit in hoc mundo, totidem potionibus ex putore, seu sanie corporum damnatorum. Præterea quidquid inebriat, reputabitur vinum, & omne vinum est prohibitum. Maledixit Deus vino, & bibentibus, propinantibus, ementibus, vendentibus, calcantibus uvas, & exprimentibus illud; item recipientibus illud, & comedentibus pretium ejus. Evitate vinum, quia est clavis omnium malorum*. Hæc Thalebiensis. Sed Mahumetus canit fabulam surdo, & pulsat lyram asino, dum tàm rigidè vinum suis prohibet.

CII. *Non est iis, qui crediderunt*]. Versiculi hujus sententia juxta Gelalem est: Nullum piaculum amisisse discipulos Mahumeti bibendo vinum, aleisque ludendo, antequam Deus hæc prohiberet; dummodò post prohibitionem ab his abstineant. Jahias putat sermonem esse de illis, qui jam defuncti ante prohibitionem vinum biberant, sed hi non poterant in posterum cavere à vino, neque bona opera exercere, quemadmodùm præcipit Alcoranus. Porrò, cùm Mahumetus prohibeat hic vinum, & aleas, & sagittas sortitorias, & idola: & dicat nullum esse piaculum iis, qui ante prohibitionem his rebus usi fuerint: miror interpretes ad vinum solùm, & aleas Alcorani verba restringere, præsertim cum potum vini idololatriæ Mahumetus æquiparet.

Dein-

Deinde cum sortitio illa per sagittas, & idolorum cultus sint suaptè natura mala, & illicita; ne ante prohibitionem quidem potuerunt sine piaculo exerceri.

CIII. *Certè experimentum vestri faciet Deus*] Quandò, & quomodo hoc factum sit, ita refert Gelal:

وكان ذلك بالحديبية وهم محرومون فكانت الوحش والطير تغشاهم في رحالهم : *Cum essent in Hadibia, & sacræ peregrinationis ritibus, ac ceremoniis, à venatu prohiberentur; veniebant spontè feræ, & aves in tam magno numero, ut camelos & sarcinas eorum operirent.* Hoc scilicet erat illis ad tentationem; nam poterant hastis feras, manibus aves capere, si voluissent.

CIV. *In sacris Peregrinationis, seu peregrinantes*] Arabicè حرم quandò, s. ad eam solitis ritibus preparamini, vel actu eam exercetis. Porrò qui eo tempore feram aliquam, vel volucrem venatu occidisset, restituere cogebatur domesticum aliquod animal illi simile: Exempli causa ovem pro capra, columbam pro perdice, &c. Hujus autem similitudinis judices erant duo viri ex prudentibus. Porrò ovis illa, vel avis, vel quicquid aliud esset, deferebatur in oblationem ad Meccam. Quòd si quis simile animal non posset restituere ob suam paupertatem, jejunio, vel cibatione unius pauperis mulctabatur.

CV. *Concessa est vobis venatio Maris*]: nimirum piscari, atque vesci ex quolibet genere piscium. Apponit Gelal moderationem: وهو ما لا يعيش الا فيه بخلاف ما يعيش فيه وفي البر كالسرطان : *intelligitur de his, quæ vivunt tantùm in mari, non autem de his, quæ vivunt simul in mari, & in terra, cujusmodi sunt cancri.*

CVI *Constituit Deus Caabam*] Delubrum Meccanum كعبة *Caaba* appellatur, à figura cuba, seu quadrata. Dicitur autem Statio hominibus, quia, ut exponit Gelal يقوم به أمر دينهم *situm est in eo id, quod spectat ad religionem eorum.*

* *Mensem sacrum*] Gelal: بمعنى الاشهر الحرم ذو القعدة وذو الحجة والمحرم ورجب i. *Menses sacros: nempè, Dhulkaedat, Dhulhoggiat, Moharram, & Rageb.* Vocantur autem hi menses Arabicè الحرم idest prohibiti, seu prohibitionis, eo quòd in iis bellum, venatio, & alia nonnulla prohibeantur.

CX. *Ne interrogetis de rebus*] Gelal: نزل لما اكثروا سواله صلى الله عليه وسلم *hæc dicta sunt, quia nimis frequentes erant in interrogando Mahumeto.* Hortatur itaque eos, ut expectent oracula Alcorani, ex quibus intelligent, quæ interrogant, & fortasse intellecta displicebunt.

CXII. *non statuit Deus aliquid de Bahira*] Pertinent hæc ad superstitionem Arabum redarguendam. Est autem بحيرة *Bahira*, ut docet Albocharius, camela, quæ ad hoc tantùm deserviebat, ut lac ejus emunctum, diis libaretur. At verò سايبة *Sajeba*, camela erat, quæ iisdem diis libera dimittebatur, nec onus ullum illi imponebatur. Porrò وصيلة *Vasila*, erat camela primogenita, quæ simul cum alia camela sine societate masculi dimittebatur. Postremò حام *Hamus*, camelus erat, qui, cum camelam subegisset ad prolem, usque ad certum tempus libertati suæ relinquebatur.

CXVIII. *Die quadam*] Arabicè يوم: videtur habere vim τῦ *quandò*, vel, *illa die qua*. Hic intelligitur dies supremi judicii, ad quam referuntur omnia sequentia, licet in Arabico usurpetur tempus præteritum pro futuro.

CXX. *Quòd nos sumus moslemi*] Apostolos, quemadmodùm Prophetas, imò & sanctos omnes tùm veteris, tùm novi testamenti, fuisse مسلمين *Moslemos*, idest Mahumetanæ sectæ professores, Mahumetani constanter tenent cum Alcorano. Hoc autem nomen مسلم *Moslemus*, propriè significat, *Tradens*, quasi se totum tradat Deo

CXXI. *Memento cum dixerunt Apostoli*]. Præcipuum Christianæ Religionis mysterium in fabulam vertit impostor, quam Expositores sexcentis augent nugis, ac figmentis. Placuit hìc referre, quæ Talebiensis habet in loci hujus expositione; sed quia prolixiora sunt, latinè tantùm, sed fideliter, Arabicis omissis, producam: ait igitur: *Fuerunt Apostoli peculiares socii Jesu. Dixit Hasan: Erant fullones. Et dixit Mogiahed: Erant Piscatores. Alii Nautas. alii consiliarios Jesu eos faciunt. Dixit Akrama: ipsi fuerunt Electi, & erant duodecim. Dissentiunt autem Auctores circa hanc Mensam, utrum verè descenderit è cælo, necne. Dixit Mogiahed: Non descendit Mensa verè: sed hæc est tantum parabola. Et dixit Alhasan: Reverà non descendit, quia homines illi cum audissent eam conditionem: Qui autem deinde ex vobis incredulus fuerit: certè puniam illum, &c. deprecati sunt dicentes: Nolumus illam. Verum certior sententia est, eam verè descendisse, propter verba apertissima Alcorani. Dixit Kaab: Descendit die Dominica, quam propterea à Christiani solemnem habent: sed non conveniunt in modo descensionis, & pertinentibus ad Mensam. Refert Ommar filius Jadas, Mahumetum dixisse: Descendit cum pane, & carne: & hoc, quia ipsi petierunt à Jesu cibum, qui non deficeret unquam: dixitque illis Jesus: Certè perseverabit Mensa, donec nihil abscondatis, vel auferatis ex ea. Si autem hoc feceritis, puniet vos Deus. Et dixit Isaac filius Abdallah: Quidam eorum furati sunt ex ea dicentes: fortasse non descendet semper, sed auferetur à nobis: & transmutati sunt in simias, & porcos. Et dixit Ebn-Abbas: Dixit Jesus filius Mariæ faustæ memoriæ filiis Israel: Jejunate triginta dies; deinde petite à Deo id, quod vultis, & dabit vobis. Id cum fecissent, dixerunt: O Jesu, si cui operam nostram navavissemus, perfecto jam opere, sane cibavisset nos. At nos jejunavimus, & fame affligimur: roga ergo Deum, ut demittat mensam è cælo super nos. Attulerunt igitur Angeli mensam, in qua erant novem placentæ, & novem pisces magni; posueruntque eam ante illos, & comederunt ex ea ita primus, ut ultimus. Dixerunt Zadan, & Meisera: Cum apposita fuisset Mensa illa filiis Israel, variabantur super eos manus è cælo cum omni cibo præter carnem. Et dixit Said filius Giovair ex auctoritate Ebn-Abbas. Demittebatur super Mensam omnis esca, præter panem, & carnem. Et dixit Atta: Demittebantur super eam omnia præter pisces & carnem. Et dixit Attia Auphiensis: Demissus est è Cælo unus piscis, in quo erat sapor omnium rerum.*

Et

Et dixit Ommar, & Cottada: descendebat Mensa è Cælo, in qua erant fructus ex arboribus Paradisi: Et dixit Vaheb filius Monabbeh: Demisit Deus pastillos hordeaceos, & pisces. Dictum autem fuit τῷ Vaheb: Quid hæc proderant eis? Respondit: Nihil: sed Deus duplicavit illis benedictionem: & comedebant homines, & egrediebantur, donec comederent omnes. Dixit Calebi, & Mokatel; Exaudivit Deus Jesum, & dixit: Equidem descendere faciam eam super vos, ut petitis: Sed qui comederit ex eo cibo, & deinde non crediderit maledicam ei, & puniam eum in exemplum posteris. Responderunt: Contenti sumus de hoc. Vocavit autem Jesus Simonem fullonem, qui erat Apostolorum præstantissimus, & dixit ei: Habesne apud te cibum? Respondit: Utique: sunt apud nos duo pisces, & septem liba. Affer, inquit, ea ad me. Et allata, concidit in parva frusta, jussitque eos assidere in prato denos, & denos. Deinde surgens oravit Deum, qui exaudivit eum, & descendere fecit super ea benedictionem, & evaserunt panis perfectus. Deinde surgens Jesus posuit in singulis decuriis quantum digiti ejus ferre poterant; tum dixit: Comedite in Nomine Dei. Cœpit autem cibus multiplicari, donec pervenit usque ad genua eorum; comederuntque quantum voluit Deus, & superfuerunt quinque cophini. Erant autem plusquam quinque millia hominum: dixeruntq; omnes: Testamur te esse servum Dei, & legatum ejus. Deinde rogaverant eum alia vice, & oravit Jesus, & demisit Deus panem, & piscem; quinque scilicet liba, & duos pisces; & evenit, sicut prima vice. Cum autem reversi fuissent ad Urbes suas, & hoc divulgassent, riserunt illi, qui non fuerant præsentes, & dixerunt; Fascinavit oculos eorum. Deus autem stabilivit eos, quibus voluit bonum, in eo, quod viderant. Illi autem, quorum voluit perversionem, reversi sunt ad infidelitatem suam, & transmutati sunt in porcos: non erat inter eos puer ullus, aut mulier: & ita permanserunt per aliquos dies, deinde perierunt; & non comedebant, neque bibebant. Et dixit Kaab: Descendit Mensa deorsùm inversa è Cælo, quam ferebant Angeli volantes inter Cælum, & terram. Erat autem super eam omne ciborum genus præter carnem. Et dixit Cottada: Descendebat super eos mane, vespere, ubicunque fuissent, sicut Manna, & coturnices filiis Israel. Et dixit Jemam filius Riab. Comedebant ex ea quantum volebant. Et dixit Salman: Cum rogassent Jesum Apostoli, ut descendere faceret super eos Mensam, indutus est veste lanea, & flens dixit: O Deus, Domine noster, demitte super nos Mensam, & pone in ea aliquid, quod comedamus: tu enim es optimus Nutrientium. Descendit autem Mensa rubra inter duas nubes, & delabebatur cum sonitu, videntibus ipsis. Jesus autem flevit, ac dixit: O Deus fac, ut simus tibi grati: O Deus, fac, ut sit nobis ad misericordiam; & ne sit nobis ad pœnam, & ad exemplum supplicii. Judæi autem intuebantur in illam, & nihil unquam tale viderant, sicut in ea. nec senserant odorem tam suavem, qualis erat odor illius. Dixitque Jesus: Surgat optimus vestrum, & discooperiat eam, & invocato Nomine Dei comedat. Respondit Simon caput Apostolorum: Tu es ad hoc omnium dignissimus, tunc surrexit Jesus, & cum se ablutione purificasset, prolixè oravit, ubertimque flevit, & ablato linteo, quo Mensa cooperiebatur, dixit: In nomine Dei, qui est optimus Nutrientium. Et ecce ibi piscis assus, sine squamis, & spinis, stillans pinguedine; & ad caput ejus erat sal, & juxta caudam acetum; & in circuitu ejus omnis species olerum præter porrum. Erant etiam in ea quinque placentæ. Super primam erant oleæ: super secundam Mel: super tertiam ovum: super quartam caseus: super quintam caro siccata. Dixit Simon: O Spiritus Dei, est ne cibus hic ex hoc Mundo, an ex altero? Respondit Jesus faustæ memoriæ. Ex his, quæ hic videtis, nihil est ex hoc Mundo, neque ex altero, sed totum creavit Deus potentia prædominante. Comedite ex eo, quod petitis; nam roborabit vos, & augebit Deus gratia sua. Dixerunt Apostoli: Vellemus, ut ostenderes nobis in hoc miraculo aliud miraculum. Tunc ait Jesus: O piscis, vive per voluntatem Dei Altissimi. Cœpitque piscis motitare sese, & reversæ sunt ad eum squamæ, & spinæ, ita ut Apostoli timore percellerentur. Quibus dixit Jesus: Cur petistis illud, quod, cùm obtinuistis, refugitis? Tunc iterùm dixit. O piscis, revertere qualis, eras antea, per voluntatem Dei. Et reversus est piscis assus. Illi verò dixerunt ei: O spiritus Dei; tu primus comede ex eo; deinde nos etiam comedemus. Respondit Jesus: Avertat Deus, ne comedam ex eo: sed comedat ex eo qui id petiit. Illi verò timuerunt ex eo comedere. Et vocavit Jesus pauperes, & ægrotos, & mutilos, ac mancos, & claudos, & miserabiles, & ait illis: comedite alimoniam Dei; nam vobis erit in bonum, cæteris autem in malum. Comederunt igitur ex ea mille, ac trecenti viri, & mulieres, qui omnes erant pauperes, annosi, ægroti, & ærumnis pressi, & omnes saturati sunt. Deinde respexit Jesus in piscem; & ecce erat in eadem forma, qua missus fuerat è Cælo. Deinde avolavit Mensa sursùm in Cælum, aspicientibus ipsis, & abscondita est ab eis: nullusque ex ea comedit illa die ætate confectus, qui non convalesceret: nullus infirmus, qui non sanaretur: nullus ærumnosus, qui non levaretur: nullus pauper, qui non ditesceret, & dives perseveraret usque ad mortem. Et pœnituit Apostolos, & cæteros, quòd non comedissent ex ea. Cùm autem descendebat Mensa è Cælo, congregabantur divites, & pauperes; pusilli, & magni; viri, ac mulieres; & sese comprimebant, ut ad eam accederent. Jesus autem per vices ad eam illos admittebat. Perseveravit autem quadraginta dies, mane hora prandii descendens è Cælo; & stabat fixa usque ad declinationem umbræ meridianæ, ita ut omnes comederent eo tempore ex illa: & tunc elevabatur sursùm, cunctis videntibus umbram ejus, & abscondebatur ab eis. Descendebat autem alternis diebus, sicut Camela Themudi. Et revelavit Deus Jesu dicens: Pone Mensam meam, & alimoniam meam pauperibus sine divitibus. Et dubitare cœperunt circa illam, an verè descenderet è Cælo: Et dixit eis Jesus: Peristis: præparate vos ad pœnam Dei.

Hactenus Auctor, cum quo cæteri expositores in pluribus consentiunt. Has verò ineptias libuit ad majorem Alcoranicorum verborum intelligentiam hoc loco referre,

REFUTATIONES.

1. Jam supra Mahumeti stultitiam in prohibendo vino demonstravimus. Quòd, si id ex temperantiæ amore fecisset, laudem fortasse mereretur; quamvis in hoc etiam esset improbandus: nam Temperantiæ virtus refugit ab extremis; neque in omnimoda abstinentia, sed in discreto, ac moderato vini usu consistit: quamvis & ab illo aliqui ad carnem magis spiritui subigendam, & ad peccatorum suorum pœnam à seipsis exigendam, laudabiliter prorsus abstineant. Atqui nihil horum Impostorem movit ad proscribendum vinum; sed illud tantùm, quòd Diaboli opus esset inventum, & suaptè natura malum, & illicitum, quantumvis ex illius usu bona nonnulla provenirent. Hoc autem, quàm falsum sit, ex eo potissimùm probatur, quòd in pluribus sacræ scripturæ libris, vinum non solùm non damnatur, verum etiam tanquam Dei donum commendatur. Quòd si aliqui eo abutuntur ad luxuriem, & ebrietatem; non sequitur esse tanquam malum absolutè fugiendum. Nulla res est tàm bona, ac sancta, ut non aliqui saltem ea abutantur, vel abuti possint ad malum. Hùc accedit Mahumetum ipsum, multo tempore vinum suis permisisse, quod nullo modo facere poterat, si suaptè natura malum erat,

&

& illicitum, & رجس من عمل الشيطان *abominatio ex opere Satanæ:* quasi Satanas aliquid creaverit, quod propterea sit ex se malum, ut volebant Manichæi. Illud verò ridendum, quod vini potatores in hoc mundo, à vini potu in futuro sæculo arcendos esse affirmet, in quo inter alia flumina, unum vino fluiturum constans est inter Mahumetanos fides. Si vinum in Paradiso reperitur, & à Beatis bibitur (quod ne Homerus quidem concessit) qua ratione *opus Satanæ* appellat illud Alcoranus? Verùm, ut jam diximus, credunt, ac docent prudentiores Moslemi, non vinum, sed nimium, & immoderatum vini usum esse damnandum, quidquid blateret Alcoranus, quem plerique Mahumetani, & præsertim Persæ in hoc parùm, aut etiam nihil curant, dum sese vino ad ebrietatem usque liberrimè ingurgitant. Circa prohibitionem vini, & aleæ vide Prodr. p. 4. cap. 14. pag. 37.

II. Mahumetus tàm hic, quàm aliis in locis Alcorani, (quos Abul-Kasem Habat-Allah, in tractatu في الناسخ والمنسوخ *de abrogante, & abrogato,* centum viginti quatuor esse affirmat) profitetur, se esse tantummodò prædicatorem, & commonitorem: nihil aliud ad se spectare: nullum se cogere ad religionem suam sectandam: credant Infideles, sive non credant, nihil sua interesse: ad Deum id tantummodò pertinere. Imò fatetur non semel, Judæos, & Christianos, & alios hujusmodi, qui in Deum verum credunt, & in diem Judicii, & rectè juxta propriam legem operantur, salutem consequi sempiternam. Postremò Mahumeti in Alcorano est illud لا كره في الدين *Ne sit coactio in religione:* seu, Nemo invitus trahatur ad religionem, ita loquebatur homo versipellis, cùm nondum sese viribus, & armis confirmasset. At postquam, Mecca expugnata, vidit se hostibus suis superiorem, & sectam suam posse per vim inter Arabes introduci, palinodiam cantavit, Sura illa, quæ in Alcorano est nona (sed juxta Albocharium, & alios, fuit ultimo loco tradita, nempè anno nono Hegiræ, devicta jam Mecca, & Coraisitis subactis, cùm Mahumetus jam cœperat esse potentior) Vocatur autem Sura illa البراءة, *Immunitas,* vel التوبة *Penitentia;* qua, non jam prædicatione, aut verbis; sed bello, & armis se cum infidelibus usurum esse denunciat, ut in illius refutatione videbimus. Interim vide Prodr. p. 4. c. 23. pag. 59.

III. Cùm omnis lex debeat esse conformis rationi, videtur esse prorsùs contra rationem, ut tempore peregrinationis prohibeatur venatio animalium terrestrium, & concedatur aquatilium piscatio: utraque enim poterat peregrinos à religionis operibus divertere. Hùc accedit mercaturam multò magis, quàm venationem animum à pietate distrahere; & nihilominùs hanc Mahumetus in Meccana peregrinatione concedit. Patet igitur prohibitionem venationis terrestris, meram esse superstitionem ab Arabibus idololatris observatam. Circa hunc, & alios peregrinationis Meccanæ vanissimos ritus vide Prodr. p. 4. c. 8. pag. 23. c. 13 pag. 35.

IV. Nullibi in Sacris Libris legimus, Deum aliquid constituisse de Caaba, seu delubro Meccano, vel de Mensibus sacris, aliisve quisquiliis ab Alcorano propositis. Mirum verò Mahumeti apparet acumen, dùm ex eo, quòd hæc Deum constituisse affirmat, vult suos Moslemos intelligere, *Deum cognoscere Cœlestia omnia, & terrestria, omniumque rerum habere scientiam.* Ineptissimæ hujusmodi consequentiæ perpetuæ ferè sunt in Alcorano.

V. Constat Mahumetum fuisse in eo errore, quo quidam putaverunt, homines post mortem amittere memoriam eorum, quæ viventes fecerunt, vel cognoverunt; dùm introducit legatos interrogatos in die judicii à Deo, quid ipsis responderint populi, quibus prædicaverunt; asserere se, hoc nescire; Sed hujus rei scientiam penes ipsum esse. Neque excusat Mahumeti errorem Gelalis explicatio, nimirum, ذهب عنهم علمه لشدة هول القيمة: *amittent scientiam illius,* quod sibi responsum fuerat, *ob vehementiam terroris diei Judicii.* Nullus erit ibi terror legatis, utpotè justis, ac sanctis: & ne impiis quidem terror illius diei auferet eorum, quæ in vita perpetraverunt, memoriam.

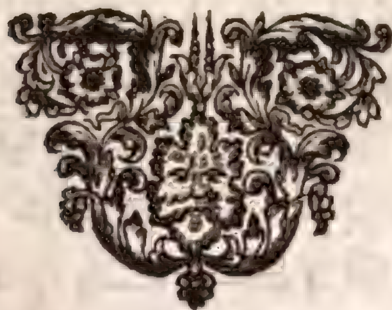
VI. Crambem recoquit, introducens Deum in die Judicii quasi exprobrantem Christo beneficia à se ipsi collata, & præsertim potestatem ea miracula patrandi, quæ jam superiùs in alia Sura commemoravit, quorum pleraque tanquam fabulosa, ac ficta rejecimus. Illud verò ridiculum, quod faciat Apostolos Moslemos, seu Mahumetanicæ legis professores. Porrò, ut in Notis indicavimus, cùm non possent Mahumetus, & Mahumetani negare sanctitatem, & miracula Apostolorum, ac primorum Christianorum, ac propterea illos in vera religione fuisse: per summam impudentiam finxerunt, omnes illos Moslemos fuisse, & à modernorum Christianorum religione penitùs alienos. In hoc autem Impostor sibi manifestè contradicit: nam Sura 6. quæ inscribitur الانعام *Pecudes* §. 13. ipse de se testatur اني امرت ان اكون اول من اسلم *Certè ego jussus sum, esse primus Moslemorum,* & §. 160. وانا اول المسلمين: *& certè ego sum primus Moslemorum.* Idem repetit Sura 39. الزمر *Catervæ.* §. 14. امرت لان اكون اول المسلمين

للعلمين. *Præceptum mihi fuit, ut sim primus Moslemorum*. Quòd si ipse fuit primus Moslemorum, quomodò ante eum Apostoli, & Christiani Sancti fuerunt Moslemi? Respondet Gelaleddinus, Mahumetum fuisse primum Moslemum non absolutè, sed من هذه الأمة *ex hac gente*: scilicet Arabum. Sed contra. Quia plures fuerunt Sancti Christiani in Arabia ante Mahumetum, & inter alios illi, qui sub Dunaan Tyranno Judæo pro Christo in foveis combusti sunt, quos Alcoranus ipse commendat, ut suo loco videbimus. Si igitur Mahumetus fuit primus Moslemus, vel in Arabia, quo pacto hi Moslemi esse potuerunt?

VII. Quid porrò dicemus de portentosa illa Mensa, quæ huic Suræ nomen dedit? Si ad sola Alcorani verba respiciamus, tot Expositorum nugis detractis, putabimus Mahumetum ad Eucharisticam Christi Mensam alludere, quamvis ipse nesciret, quid diceret, & ex confusa tantùm notitia, quam à Christianis de tanto mysterio hauserat, loqueretur. Certè, quæ hìc dicuntur de hac Mensa, nonnisi magnæ alicui rei, ac prorsùs divinæ conveniunt, nec materiali ulli, quantumvis lautissimæ Mensæ possunt adaptari: Sacramentalis verò ita propria esse videntur, ut illius veritas ex ipsis Alcorani verbis facilè possit Mahumetanis non solùm insinuari, sed etiam persuaderi. Expositores autem Alcorani, ne cogerentur altissimum hoc Christianæ fidei Mysterium ex Alcorano ipso fateri, ex pluribus Euangelii locis, (superadditis cerebri sui deliriis) chimæram confinxere, simul permiscentes, & confundentes ultimam Christi cœnam, quam cum Apostolis celebravit; miraculum, quo idem Christus quinque panibus, & duobus piscibus turbas in deserto saturavit; parabolam cœnæ ab eodem propositam, ad quam primò divites, ac nobiles; deindè pauperes, claudi, cæci, & alii miserabiles vocati sunt: miraculum patratum ad mare Tyberiadis, in quo discipuli viderunt prunas positas, ac piscem superpositum: & piscem illum, ex cujus ore S. Petrus extraxit staterem ad solvendum didrachma, ut habetur Matthæi cap. 16. Hoc modo ab Alcorano, atque illius expositoribus obtruditur nobis historia.

. . . *Cujus, velut ægri somnia, vanæ Finguntur species; ut nec pes, nec caput uni Reddatur formæ.*

VIII. Satis importunè, atque omninò gratis inducit Mahumetus Deum in die Judicii, interrogantem Jesum, utrùm se, matremq; suam, tanquam duos deos, præceperit adorari. Esto enim, Jesus sese Deum verum verbis, factisque probaverit, ac propterea, ut talem se agnosci, & adorari voluerit: nunquam tamen matrem suam, ut Deum, vel deam, coli jussit; semperque à tanta impietate Christiani abhorruere. Prima in re, non rapinam arbitratus est Jesus, esse se æqualem Deo, & Deum, cùm verè talis esset; ut suprà latissimè probavimus. In secunda, rapinam reverà commisisset, si (quod absit) divinitatem puræ creaturæ, qualis mater ejus erat, tribuisset. Quòd si in Arabia aliqui, & præsertim mulierculæ Beatam Mariam, ut deam coluerunt, eique sacrificia obtulerunt; id non Christi doctrinæ, sed Dæmonis fraudi, hominumque perfidiæ tribuendum est.

سورة الانعام مكيّة ماية وخمس وستّون آية

SURA VI.

PECUDES.

MECCANA: COMMATUM CENTUM SEXAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور ثم الذين كفروا بربهم
يعدلون ۞ 2 هو الذي خلقكم من طين ثم قضي اجلا واجل مسمي عنده ثم انتم
تمترون ۞ 3 وهو الله في السموات وفي الارض يعلم سركم وجهركم ويعلم ما تكسبون ۞
4 وما تاتيهم من آية من آيات ربهم الا كانوا عنها معرضين ۞ 5 فقد كذبوا بالحق لما جاءهم
فسوف ياتيهم انباء ما كانوا به يستهزءون ۞ 6 الم يروا كم اهلكنا من قبلهم من قرن مكناهم
في الارض ما لم نمكن لكم وارسلنا السماء عليهم مدرارا وجعلنا الانهار تجري من تحتهم
فاهلكناهم بذنوبهم وانشانا من بعدهم قرنا آخرين ۞ 7 ولو نزلنا عليك كتابا في قرطاس
فلمسوه بايديهم لقال الذين كفروا ان هذا الا سحر مبين ۞ 8 وقالوا لولا انزل عليه ملك ولو
انزلنا ملكا لقضي الامر ثم لا ينظرون ۞ 9 ولو جعلناه ملكا لجعلناه رجلا وللبسنا عليهم ما
يلبسون ۞ 10 ولقد استهزي برسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا به يستهزءون ۞
11 قل سيروا في الارض ثم انظروا كيف كان عاقبة المكذبين ۞ 12 قل لمن ما في
السموات والارض قل لله كتب علي نفسه الرحمة ليجمعنكم الي يوم القيامة لا ريب فيه الذين
خسروا انفسهم فهم لا يومنون ۞ 13 وله ما سكن في الليل والنهار وهو السميع العليم ۞
14 قل اغير الله اتخذ وليا فاطر السموات والارض وهو يطعم ولا يطعم قل اني امرت ان اكون
اول من اسلم ولا تكونن من المشركين ۞ 15 قل اني اخاف ان عصيت ربي عذاب يوم
عظيم ۞ 16 من يصرف عنه يوميذ فقد رحمه وذلك الفوز المبين ۞ 17 وان يمسسك الله

بضر

بضر فلا كاشف له الا هو وان يمسسك بخير فهو علي كل شيء قدير ❁ 18 وهو القاهر فوق
عباده وهو الحكيم الخبير ❁ 19 قل اي شيء اكبر شهادة قل الله شهيد بيني وبينكم
واوحي الي هذا القران لانذركم به ومن بلغ اينكم لتشهدون ان مع الله الهة اخري قل لا
اشهد قل انما هو اله واحد وانني بري مما تشركون ❁ 20 الذين اتيناهم الكتاب يعرفونه
كما يعرفون ابناءهم الذين خسروا انفسهم فهم لا يومنون ❁ 21 ومن اظلم ممن افتري علي الله
كذبا او كذب باياته انه لا يفلح الظالمون ❁ 22 ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين اشركوا
اين شركاوكم الذين كنتم تزعمون ثم لم تكن فتنتهم الا ان قالوا والله ربنا ما
كنا مشركين ❁ 23 انظر كيف كذبوا علي انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون ❁
24 ومنهم من يستمع اليك وجعلنا علي قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا وان يروا كل
اية لا يومنوا بها حتي اذا جاوك يجادلونك يقول الذين كفروا ان هذا الا اساطير الاولين ❁
25 وهم ينهون عنه وينأون عنه وان يهلكون الا انفسهم وما يشعرون ❁ 26 ولو تري اذ وقفوا علي
النار فقالوا يا ليتنا نرد ولا نكذب بايات ربنا ونكون من المومنين ❁ 27 بل بدا لهم ما كانوا
يخفون من قبل ولو ردوا لعادوا لما نهوا عنه وانهم لكاذبون ❁ 28 وقالوا ان هي الا حياتنا
الدنيا وما نحن بمبعوثين ❁ 29 ولو تري اذ وقفوا علي ربهم قال اليس هذا بالحق قالوا بلي
وربنا قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ❁ 30 قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله حتي
اذا جاءتهم الساعة بغتة قالوا يا حسرتنا علي ما فرطنا فيها وهم يحملون اوزارهم علي ظهورهم
الا ساء ما يزرون ❁ 31 وما الحيوة الدنيا الا لعب ولهو والدار الاخرة خير للذين يتقون افلا
تعقلون ❁ 32 قد نعلم انه ليحزنك الذي يقولون فانهم لا يكذبونك ولكن الظالمين بايات
الله يجحدون ❁ 33 ولقد كذبت رسل من قبلك فصبروا علي ما كذبوا واوذوا حتي اتاهم
نصرنا ولا مبدل لكلمات الله ولقد جاءك من نبإ المرسلين ❁ 34 وان كان كبر عليك
اعراضهم فان استطعت ان تبتغي نفقا في الارض او سلما في السماء فتاتيهم باية ولو شاء الله لجمعهم
علي الهدي فلا تكونن من الجاهلين ❁ 35 انما يستجيب الذين يسمعون والموتي يبعثهم الله ثم
اليه يرجعون ❁ 36 وقالوا لولا نزل عليه اية من ربه قل ان الله قادر علي ان ينزل اية ولكن
اكثرهم لا يعلمون ❁ 37 وما من دابة في الارض ولا طاير يطير بجناحيه الا امم امثالكم
ما فرطنا في الكتاب من شيء ثم الي ربهم يحشرون ❁ 38 والذين كذبوا باياتنا صم وبكم
في الظلمات من يشاء الله يضلله ومن يشا يجعله علي صراط مستقيم ❁ 39 قل ارايتكم ان
اتيكم عذاب الله او اتتكم الساعة اغير الله تدعون ان كنتم صادقين ❁ 40 بل اياه
تدعون فيكشف ما تدعون اليه ان شاء وتنسون ما تشركون ❁ 41 ولقد ارسلنا الي امم من

قبلك فأخذناهم بالبأساء والضراء لعلهم يتضرعون ۞ 42 فلولا إذ جاءهم بأسنا تضرعوا ولكن
قست قلوبهم وزين لهم الشيطان ما كانوا يعملون ۞ 43 فلما نسوا ما ذكروا به فتحنا عليهم
أبواب كل شيء حتى إذا فرحوا بما أوتوا أخذناهم بغتة فإذا هم مبلسون ۞ 44 فقطع دابر
القوم الذين ظلموا والحمد لله رب العالمين ۞ 45 قل أرأيتم إن أخذ الله سمعكم وأبصاركم
وختم على قلوبكم من إله غير الله يأتيكم به انظر كيف نصرف الآيات ثم هم يصدفون ۞
46 قل أرأيتكم إن أتيكم عذاب الله بغتة أو جهرة هل يهلك إلا القوم الظالمون ۞
47 وما نرسل المرسلين إلا مبشرين ومنذرين فمن آمن وأصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞
48 والذين كذبوا بآياتنا يمسهم العذاب بما كانوا يفسقون ۞ 49 قل لا أقول لكم عندي
خزائن الله ولا أعلم الغيب ولا أقول لكم إني ملك إن أتبع إلا ما يوحى إلي قل هل
يستوي الأعمى والبصير أفلا تتفكرون ۞ 50 وأنذر به الذين يخافون أن يحشروا إلى ربهم ليس
لهم من دونه ولي ولا شفيع لعلهم يتقون ۞ 51 ولا تطرد الذين يدعون ربهم بالغداة والعشي
يريدون وجهه ما عليك من حسابهم من شيء وما من حسابك عليهم من شيء فتطردهم فتكون
من الظالمين ۞ 52 وكذلك فتنا بعضهم ببعض ليقولوا أهؤلاء من الله عليهم من بيننا
أليس الله بأعلم بالشاكرين ۞ 53 وإذا جاءك الذين يؤمنون بآياتنا فقل سلام عليكم كتب
ربكم على نفسه الرحمة أنه من عمل منكم سوءا بجهالة ثم تاب من بعده وأصلح فإنه غفور
رحيم ۞ 54 وكذلك نفصل الآيات ولتستبين سبيل المجرمين ۞ 55 قل إني نهيت أن أعبد
الذين تدعون من دون الله قل لا أتبع أهواءكم قد ضللت إذا وما أنا من المهتدين ۞
56 قل إني على بينة من ربي وكذبتم به ما عندي ما تستعجلون به إن الحكم إلا لله يقص
الحق وهو خير الفاصلين ۞ 57 قل لو أن عندي ما تستعجلون به لقضي الأمر بيني وبينكم
والله أعلم بالظالمين ۞ 58 وعنده مفاتح الغيب لا يعلمها إلا هو ويعلم ما في البر والبحر
وما تسقط من ورقة إلا يعلمها ولا حبة في ظلمات الأرض ولا يابس إلا في كتاب مبين ۞
59 وهو الذي يتوفيكم بالليل ويعلم ما جرحتم بالنهار ثم يبعثكم فيه ليقضى أجل مسمى ثم
إليه مرجعكم ثم ينبئكم بما كنتم تعملون ۞ 60 وهو القاهر فوق عباده ويرسل عليكم
حفظة حتى إذا جاء أحدكم الموت توفته رسلنا وهم لا يفرطون ۞ 61 ثم ردوا إلى الله
مولاهم الحق ألا له الحكم وهو أسرع الحاسبين ۞ 62 قل من ينجيكم من ظلمات البر والبحر
تدعونه تضرعا وخفية لئن أنجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين ۞ 63 قل الله ينجيكم
منها ومن كل كرب ثم أنتم تشركون ۞ 64 قل هو القادر على أن يبعث عليكم
عذابا من فوقكم أو من تحت أرجلكم أو يلبسكم شيعا ويذيق بعضكم بأس بعض انظر كيف
نصرف

نصرف الآيات لعلهم يفقهون ۞ 65 وكذب به قومك وهو الحق قل لست عليكم بوكيل ۞
66 لكل نبإ مستقر وسوف تعلمون ۞ 67 وإذا رأيت الذين يخوضون في آياتنا فأعرض عنهم حتى
يخوضوا في حديث غيره وإما ينسينك الشيطان فلا تقعد بعد الذكرى مع القوم الظالمين ۞
68 وما على الذين يتقون من حسابهم من شيء ولكن ذكرى لعلهم يتقون ۞ 69 وذر الذين
اتخذوا دينهم لعبا ولهوا وغرتهم الحيوة الدنيا وذكر به أن تبسل نفس بما كسبت ليس لها
من دون الله ولي ولا شفيع ۞ 70 وإن تعدل كل عدل لا يؤخذ منها أولئك الذين أبسلوا
بما كسبوا لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا يكفرون ۞ 71 قل أندعوا من دون
الله ما لا ينفعنا ولا يضرنا ونرد على أعقابنا بعد إذ هدينا الله كالذي استهوته الشياطين في
الأرض حيران له أصحاب يدعونه إلى الهدى ايتنا قل إن هدى الله هو الهدى وأمرنا لنسلم
لرب العلمين ۞ 72 وأن أقيموا الصلوة واتقوه وهو الذي إليه تحشرون ۞ 73 وهو الذي خلق
السموات والأرض بالحق ويوم يقول كن فيكون ۞ 74 قوله الحق وله الملك يوم ينفخ في الصور
عالم الغيب والشهادة وهو الحكيم الخبير ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. LAUS Deo, qui creavit cœlos, & terram; & posuit tenebras, & lucem: *a* at verò, qui infideles sunt Domino suo æquales faciunt *alios deos*. (*a* Deiade.) 2. Ipse est, qui creavit vos ex luto: deinde constituit metam *vitæ vobis*: & meta *b* præfinita apud eum *est resurrectionis vestræ*: & vos dubitabitis *de ea*? (*b* Nominata.) 3. Et ipse est Deus in cœlis, & in terra: scit secretum vestrum, & manifestum vestrum: & scit, quod *c* operamini. (*c* Acquisitis.) 4. Et non venit ad eos *(idest Meccanos)* ullum signum, ex signis Domini sui *in Alcorano*, quin sint ab eo longè recedentes. 5. Et jam abnegaverunt veritatem *Alcorani*, postquam venisset ad eos: sed mox adveniet eis nuncium de eo, quod irridebant. *(scilicet pœna à Deo)* 6. An non viderunt quot perdidimus ante eos, ex generationibus? Locum *firmum* dederamus illis in terra, qualem locum non dedimus vobis: & miseramus Cœlum super eos copiosè pluviam effundens: & posueramus flumina currentia sub eis. Et tamen perdidimus eos in delictis eorum: & oriri fecimus post eos generationes alias. 7. Et, si demisissemus super te librum scriptum in charta, & attrectassent eum manibus suis; certè dixissent, qui sunt infideles. Si hoc est, nisi præstigium manifestum. 8. Et dixerunt. Nisi demissus fuerit super eum Angelus, *non credemus illi*. At si demiserimus Angelum, *& ipsi non crediderint*: certè decisum erit negotium *perditionis eorum*: tùm non expectabuntur *ad pœnitentiam*. 9. Quòd si mitteremus eum, *quem petunt*, Angelum: certè mitteremus eum virum *(idest in forma hominis)*; & quidem indueremus *eum* coram illis quomodò *ipsi* induuntur. 10. Et jam quidem irrisi sunt legati ante te: sed comprehendit illos, qui deriserunt eos id, quod *ipsi* irridebant *(nempe pœna à legatis comminata)*. 11. Dic: Peragrate terram: & videte quomodò fuerit finis eorum, qui mendacii insimulabant *Prophetas*. 12. Dic: Cujus est id, quod est in Cœlis, & terra? Responde: Dei. Præscripsit sibiipsi misericordiam. Certè congregabit vos ad diem resurrectionis; non est dubitandum de eo. Qui jacturam fecerunt animarum suarum, ipsi non credent. 13. Et ipsius est id, quod *d* evenit in nocte, & die: & ipse est Auditor, Cognitor. (*d* Habitat (vel quiescit)) 14. Dic: An præter

Deum accipiam herum; *cùm ipse sit* conditor Cœlorum, & terræ, & ipse alat, & non alatur? Dic: Certè ego jussus sum, ut sim primus, qui Eslamiticam religionem suscipiat, & *dictum est mihi*: Nullo modo eris ex Associantibus. 15. Dic: Certè ego timeo, si contumax fuero Domino meo, pœnam diei magnæ. 16. Qui liberatus fuerit ab ea *pœna* die illa, jam quidem misericors fuit illi *Deus*: & hæc erit salus manifesta. 17. Quòd si tetigerit te Deus nocumento, non erit relevans illud, nisi ipse. Si verò tetigerit te bono; ipse porrò est ad omnem rem potens. 18. Et ipse est Prædominator super servos suos: & ipse sapiens, Peritus. 19. Dic, Quæ res est major ad testificandum? Dic: Deus est testis inter me, & inter vos: & revelatus fuit mihi hic Alcoranus, ut commonerem vos illo, & eum, ad quem pervenerit *notitia ejus*. Anne vos certè testificamini esse cum Deo deos alios? Dic: Non testificor *ego hoc*. Dic: Profectò ipse est Deus unus: & certè ego immunis sum ab eo, quod associatis. 20. Illi, quibus dedimus Librum *(idest Pentateuchum, & Euangelium)* agnoscunt illum *(idest Mahumetum)* quemadmodùm cognoscunt filios suos. Qui jacturam fecerunt animarum suarum; ipsi porrò non credent. 21. Et quis est iniquior illo, qui commentus fuerit de Deo mendacium, aut mendacii insimulaverit signa ejus? Certè ipse non prosperabit iniquè agentes. 22. Et die *quadam* congregabimus eos universos: tùm dicemus iis, qui associaverunt: ubi sunt socii vestri, quos putabatis *habere Deum*? Sed non erit excusatio eorum, nisi quòd dicent: Per Deum Dominum nostrum non fuimus associantes. 23. Vide, quomodò mentiantur contra seipsos: & fugit ab eis id, quod blasphemè commenti fuerant. 24. Et ex ipsis aliquis aures præbebit tibi *recitanti Alcoranum*: sed posuimus super corda eorum operimenta, ne intelligant illum; & in auribus eorum gravedinem. Etiamsi viderint omne signum, non credent in illud, donec veniant ad te, ut disceptent tecum. Dicent, qui infideles sunt: *si est hic Alcoranus*, nisi commenta futilia Priorum. 25. Et ipsi prohibent *alios* ab eo *(idest Mahu-*
a Et, si. *meto)* & longè recedunt ab eo: *a* & non perdunt, nisi animas suas: sed non animadvertunt. 26. Si autem videres, quandò statuentur apud ignem? Dicent: O utinam nos reduceremur *in mundum*! neque mendacii insimularemus signa Domini nostri, & essemus ex credentibus. 27. Atqui apparuit illis id, quod abscondebant anteà, *negantes se fuisse associatores*. Et, licèt reducerentur *in mundum*, attamen redirent ad id, quod erat ipsis prohibitum: & certè ipsi sunt mentien-
b Si est. tes. 28. Et dixerunt: *b* Non est, nisi vita nostra mundana: neque nos sumus resuscitandi *ad aliam vitam*. 29. At si videres, quandò statuentur coram Domino suo! Dicet *illis*: An non est hæc verè *resurrectio*? Respondebunt: Utique, per Dominum nostrum. Dicet: Gustate ergo pœnam ob id, quod non credebatis. 30. Jam perierunt illi, qui inficiati sunt occursum Dei *(idest diem judicii)*, donec pervenit eis Hora *resurrectionis* repente. Dixerunt: Proh dolorem nostrum pro eo, quod negligentes fuimus de hac *hora*! Et ipsi portabant onera sua super humeros suos. An non malum erit, quod portabunt? 31. Et non est vita mundana, nisi ludus, & jocus: & profectò domus altera *(idest Paradisus)*, melior erit iis, qui timent *Deum*: an ergo non intelligitis *hoc*? 32. Jam novimus, quòd certè te contristat illud, quod dicunt. Porrò ipsi non faciunt te mendacem: sed Iniqui signa Dei inficiantur. 33. Et jam quidem mendaces habiti sunt Legati ante: sed patienter sustinuerunt, quòd mendaces haberentur, & vexarentur,
c Immutăs. donec veniret ad eos auxilium nostrum. Et non est, *c* qui immutet verba Dei, *ita ut non fiat id, quod ipse dicit*. Et jam quidem venit ad te aliqua narratio de iis, qui missi sunt legati *à Deo*. 34. Quòd si gravis fuerit tibi aversio eorum, si potueris exquirere foveam, *per quam penetres* in terram; aut scalam, *per quam ascendas* in Cœlum, ut ostendas eis signum, *quod postulant: exquire sanè; sed non reperies: patienter igitur sustine*. Quòd si voluerit Deus, certè congregabit eos ad directionem. Ne ergo sis ex ignorantibus *hanc rem*. 35. Certè exaudient *vocationem ad fidem* illi, qui audierint: & mortuos suscitabit Deus: deinde ad eum reducentur. 36. Et dixerunt *infideles Meccani*: Nisi demissum fuerit super eum signum aliquod à Domino suo, *non credemus ei*. Responde: Certè Deus

potens

potens est ad hoc, ut demittat signum: sed plerique eorum nesciunt *hoc fore ad ipsorum ruinam*. 37. Et non est *ulla species* ex bestiis in terra, neque volucribus, quæ volent alis suis, nisi sint gentes similes vobis. Non prætermisimus in libro, *qui asservatur in Cœlo apud nos*, rem ullam: deinde ad Dominum suum congregabuntur. 38. Qui verò mendacii redarguerunt signa nostra (*nemque Alcoranum*) surdi, & muti versantur in tenebris. Quem voluerit Deus, in errorem inducet: &, quem voluerit, ponet eum super viam rectam. 39. Dic *Meccanis*: *a* Quid putatis? si venerit ad vos pœna Dei, aut venerit ad vos Hora (*idest dies Judicii*) num alium præter Deum invocabitis, si estis veraces? 40. Quinimò illum invocabitis, & relevabit id, pro quo invocaveritis eum (*idest liberabit vos ab eo*) si voluerit: & obliviscemini illius, quod associabatis *Deo*. 41. Et jam quidem misimus *legatos* ad gentes ante te: & excepimus eas cum calamitate, & nocumento *propter earum incredulitatem*, ut ipsæ supplices deprecarentur. 42. *b* An verò, cùm advenisset eis punitio nostra, supplices deprecati sunt? *c* Imò verò obduruerunt corda eorum: & adornavit eis Satanas id, quod faciebant. 43. Cùm autem obliti fuissent id, de quo commoniti fuerant, aperuimus super eos portas omnis rei; donec, cùm legati fuissent ob id, quod datum fuerat illis, corripuimus eos repentè *supplicio*, & ecce ipsi *facti sunt* desperantes. 44. Et abscissa est *d* stirps gentis, quæ iniquè egerat: Et laus Deo Domino *e* seculorum. 45. Dic *Meccanis*: *f* Quid vobis videtur? si abstulerit Deus auditum vestrum, & visum vestrum, & sigillum impresserit super corda vestra; quis Deus, præter Deum, restituet vobis hæc? Vide, quomodò diversimodè explicamus signa *unitatis Dei*! tum ipsi avertunt se *ab eis*. 46. Dic: *g* Quid vobis videtur? si advenerit vobis supplicium Dei repentè, vel manifestè; num peribunt, nisi homines iniquè agentes? 47. Et non mittimus legatos, nisi euangelizantes, & comminantes. Qui ergo crediderit, & correxerit *opera sua*; non erit timor super eos: neque ipsi contristabuntur. 48. Qui verò mendacii insimulaverint signa nostra: tanget eos pœna ob id, quod prævaricati fuerint. 49. Dic: Non dico vobis; Apud me sunt thesauri Dei: neque *dico vobis*; scio arcanum; neque dico vobis; ego sanè sum Angelus. *h* Non sequor, nisi quod revelatur mihi. Dic: An adæquabitnr cæcus, & videns? An ergo non recogitatis? 50. Et prædica eum (*idest Alcoranum*), illis, qui timent, quòd congregandi sint ad Dominum suum. Non erit illis præter eum patronus, neque intercessor: ut ipsi sibi caveant. 51. Et ne expellas eos, qui invocant Dominum suum mane, & vespere, desiderantes faciem ejus: *i* non incumbit tibi de æstimatione eorum quidquam (*idest non spectat ad te judicare, qualis sit mens, & intentio eorum*) neque de æstimatione tui *l* incumbit eis quidquam. Quòd, si expuleris eos, eris ex iniquis. 52. Et ita probavimus alios eorum per alios, ut dicerent: An illis beneficus fuit Deus inter nos? Nonne Deus scientissimus est, *qui sint*, qui gratias agentes? 53. Cùm autem venerint ad te, qui credunt in signa nostra, dic: Pax super vos: præscripsit Dominus vester sibi ipsi misericordiam; quòd scilicet, qui operatus fuerit ex vobis malum per ignorantiam; deinde resipuerit post illud, & correxerit, *quod fecit*: certè ipse *erit illi* propitius, misericors. 54. Et ita distinctè proponimus signa (*idest periodos Alcorani*) & ut manifestetur semita scelerosorum. 55. Dic: Certè ego prohibitus sum, ne colam, quos invocatis præter Deum. Dic: Non sequar desideria vestra: *nam si hoc facerem*, jam errarem utique: & non essem ego ex directis. 56. Dic; Ego sanè *ambulo* juxta declarationem *mihi factam* à Domino meo: at *vos* mendacia de illo confinxistis. Non est penes me, quod cupitis accelerari (*i. in supplicium à Deo tentatum*). Non *Si* est judicium *hujus rei*, nisi Dei: *ipse* enarrabit veritatem; & ipse est optimus discernentium. 57. Dic: Si esset penes me id, quod accelerari optatis: jam definitum esset negotium inter me, & inter vos: & Deus est scientissimus, *qui sint* Iniqui. 58. Et apud eum sunt claves Arcani: nescit illas *alius* præter ipsum: & *ipse* scit in terra, & mari: neque cadit unum folium, quin sciat illud; neque granum unicum in tenebris terræ, neque reus, neque siccum, nisi *scriptum sit* in libro manifesto 59. Et ipse est, qui

a Dicite mihi.
b Et si non.
c Sed
d pars posterior.
e Mundorũ.
f Dicite mihi.
g Dicite mihi.
h Si.
i Non est super te,
l Est supe vos.
Quidã Codices hic incipiũt novã periodũ, 57. Sed rectè.

qui defungi facit vos (*idest obdormiscere*) in Nocte; & scit, quid operemini in die: deinde suscitabit vos in eo, ut absolvatur meta præfinita *vitæ vestræ*: deinde ad eum erit reditus vester: tum enarrabit vobis id, quod fueritis operati. 60. Et ipse est Prędominator supra servos suos: & mittit super vos custodiam *Angelorum recensentium opera vestra*; quoadusque perveniat ad unumquemque vestrum mors, *&* fato fungi faciant eum Iagati nostri (*idest Angeli*): & ipsi non erunt negligentes *in exequendis imperiis nostris*: 61. Deinde reducantur ad Deum Dominum suum verum. An non *competit* ipsi Judicium? & ipse est velocissimus ratiocinantium. 62. Dic: Quis liberat vos à tenebris continentis, & Maris? Cùm invocatis eum suppliciter *palàm*, & occultè, dicentes: Certè, si liberaverit nos ab his, profectò erimus ex gratias agentibus. 63. Dic: Deus liberat vos ab illis, & ab omni animi angustia: deinde vos associatis. 64. Dic: Ipse est potens ad hoc, ut mittat adversum vos pœnam de supra vos, aut de subtus pedes vestros, aut induat vos dissensione, & gustare faciat alios vestrum cladem aliorum. Vide quomodò diversimodè tractemus signa *potentiæ nostræ*: ut ipsi sapiant. 65. Et mendacii insimulavit hunc (*idest Alcoranum*) gens tua: & *tamen* ipsa est veritas. Dic: Non sum super vos procurator. 66. Omni prædictioni est tempus stabile, *in quo verificetur*; & mox scietis, *verum esse, quod predixi*. 67. Et cum videris eos, qui *a* disceptant de signis nostris (*idest de Alcorano*) procul recede ab eis, donec *b* disceptent de narratione alia. Porrò si oblivisci te fecerit Satan *hujus præcepti*, saltem ne sedeas post recordationem cum hominibus iniquis. 68. Et ne sit apud eos, qui timent *Deum*, æstimatio eorum (*idest iniquorum*) *c* ullius momenti. sed *sit illis* memoria, ut sibi caveant *ab eis*. 69. Et desere eos, qui habent religionem suam pro joco, & ludicro: & decepit eos vita mundana: & commonefac *eos* super hunc (*idest Alcoranum*), quòd, si perditioni se exponat anima ob id, *d* quod perpetrat, non erit illi præter Deum patronus, neque intercessor. 70. Et quamvis *e* adamussim persolvat omne justum pretium, *quo se redimat*; non acceptabitur ab eo. Illis, qui se exposuerint perditioni ob id, quod *f* perpetraverint, *dabitur* potio ex aqua ferventi, & pœna dolorifica ob id, in quo fuerunt infideles. 71. Dic: An invocabimus præter Deum id, quod non prosit nobis, neque noceat nobis; & retrò avertemur super calcaneos nostros, postquam direxit nos Deus, sicut ille, quem seduxerunt Satanæ in terra hæsitantem *quò se verteret*? Illi erant socii, qui vocabant eum ad directionem, *dicentes*: Veni ad nos. Dic: Certè directio Dei, ipsa est directio: & jussi sumus tradere nos ipsos Domino *g* sæculorum, 72. Et *dictum fuit nobis*: Persolvite orationem, & timete eum: & ipse est, ad quem congregabimini. 73. Et ipse est qui creavit Cœlos, & terram in veritate: & *h* quando dicet *alicui rei*: Esto: erit. 74. Dictum ejus est veritas: & ipsi erit regnum diei, qua insufflabitur in Tubam: *ipse est* Cognitor arcani, & manifesti: & ipse est sapiens, Peritus.

a Nutant in.
b Nutent in.
c In ulla re.
d Lucratur.
e Adæquet omem ęquitatem.
f Acquisierint.
g Mundorū.
h Die qua.

N O T Æ.

INscribitur hæc Sura الانعام *Pecora*, seu *pecudes*: non quòd in ea de pecoribus ex professo agatur; sed quia incidenter superstitiosi quidam circa nonnulla pecora Meccanorum ritus referantur, ut posteà videbimus. Habet versus centum sexaginta quinque: aliqui unum addunt. Est Meccana. Excipit Gelal: وما قدروا الله: *Et non mensuraverunt Deum*; cum duobus versibus sequentibus: Et قل تعالوا: *Dic: venite*. Item cum duobus sequentibus: hos enim vult Medinæ traditos fuisse. Pręmium Lectori promittitur: من قرا الانعام صلى الله عليه وسلم واستغفر اليه السبعون الف ملك بعد كل اية من سورة الانعام يوما وليلة

Qui legerit Suram Pecorum, benedicet ei Deus, & salutem concedet; & septuaginta millia Angelorum (hi sunt, qui visitant quotidie Domum Maamurat in Cęlo) *deprecabuntur pro eo pro qualibet versu ejusdem Suræ die, ac nocte*.

XVI. *Qui liberatus fuerit*] Arabicè duplex est lectio من يصرف *qui liberatus, seu aversus fuerit*: &

من يصرف *quem liberaverit, seu verterit*; nempè Deus.

XIX. *Quæ res est major ad testificandum*]. Quæ fuerit hujus versus occasio, disce ex Gelal: نزل لما قالوا للنبى اتينا بمن يشهد لك فان اهل الكتاب انكروك *Hæc revelata sunt, quandò* Meccani *dixerunt Prophetæ: Adduc aliquem, qui testimonium tibi perhibeat: nam Judæi, & Christiani professores Scripturæ negant, te esse prophetam*: seu, *ignorant te*, nec reperiunt quidquam de te in sacris libris. Mahumetus verò respondet petendo principium: hoc enim erat, quod quærebatur, utrùm Deus testimonium perhiberet de illo in Sacris Libris.

XXVI. *Neque mendacii insimularemus*] Hæc distinguenda sunt ita, ut sensus sit: Si reduceremur in Mundum, nequaquam mendacii insimularemur, &c.

XXX. *Occursum Dei*] Ita appellatur in Alcorano dies Resurrectionis, quia ita appellabant eum Christiani ex verbis S. Pauli 1. Thessal. c. 4. & alibi. Dicitur etiam *Hora* ob eandem rationem, quia videlicet ita vocavit Christus apud S. Joannem cap. 6. Furtivis cornicula induitur coloribus, ut melius fallat; sed magis movet risum.

* *Et ipsi portabunt onera sua*] Explicat Jahias ذنوبهم *peccata sua*. Idem refert ex testimonio plurium Auctorum Mahumetum dixisse: ان الكافر اذا خرج من قبره مثل له عمله فى اقبح صورة راها قط واقبح وجها وانتن ريحا واسواء لفظا فيقول من انت اعوذ بالله منك فما رايت اقبح منك وجها ولا انتن منك ريحا ولا اسواء منك لفظا فيقول اتعجب من قبحى فيقول له نعم فيقول انا والله عملك الخبيث وانك كنت تركبنى فى الدنيا وانى لاركبنك اليوم فيركبه فلا يرى شيا يهوله ولا يروعه الا قال له ابشر يا عدو الله انت الذى يراد وانت الذى يعنى وهو قوله وهم يحملون اوزارهم: *Cùm infidelis egressus fuerit è Sepulchro suo, ponetur ante eum opus, quod fecit, in figura turpissima, qualem nunquam vidit, facie deformi, pessimo odore, pessimaque loquela. Dicet ei infidelis: Quis es tu? Deus me liberet à te: nunquam vidi rem turpiorem. Respondebit figura illa: Quid turpitudinem meam admiraris? Ego profectò sum opus tuum malum: & tu in Mundo ascendebas supra me: ego autem hodie ascendam supra te, & tu portabis me. Itaque ascendet super eum, neque videbit rem ullam, quæ non terreat eum, ac dicat ei: Prosit, ò inimice Dei: tu es ille, quem innuebat, & significabat illud Alcorani: & ipsi portabunt onera sua.*

XXXVII. *Quænam sint gentes similes vobis*]. Ad excusandam Prophetæ sui inscitiam, vel potiùs stultitiam explicat Gel: فى تقدير خلقها ورزقها واحوالها *in eo, quod spectat ad creationem, gubernationem, & status, seu constitutiones earum.*

XXXXII. *An verò cùm advenisset*] Arabicè فلولا *& si non* facit sensum affirmativè, nempè illos supplices deprecatos fuisse: sed Interpretes exponunt in sensu negativo.

XXXXV. *Quid putatis*]. Arabicè ارايتم: vel, ارايتكم exponit Gelal: اخبرونى *Dicite mihi*. Propriè verteremus: An putatis? vel: *An vobis videtur?*

XXVXVII. *Evangelizantes, & comminantes*] Arab. مبشرين ومنذرين primum significat, præsertim in Alcorano, idem, quod Græcum verbum εὐαγγελίζειν, *evangelizare*, seu fausta annunciare: secundum autem, cum comminatione pœnæ prædicare. Aliquandò tamen etiam primum ad infausta refertur: sed videtur esse per ironiam.

LI. *Et ne expellas*]. Fingit Gelal, hæc dicta fuisse, quia Principes Meccani idololatræ expellebant pauperes omnes, & miseros ab urbe sua, atque ad Mahumetum ire jubebant: ad quem, cùm refugerent illius, religionem amplecti se velle asserebant. At Mahumetus illos hoc ob necessitatem, & non ex animo petere, suspicatus, illos recipere recusabat. Quamobrem fingitur hìc Deus ita eum corripere: *Et ne expellas, &c.*

LII. *Et ita probabimus alios eorum per alios*] Gelal: اى الشريف بالوضيع والغنى بالفقير بان قدمناه بالسبق الى الايمان: *idest, nobilem per ignobilem, & divitem per pauperem, vocando illum priùs ad fidem*: ita, ut divites, ac nobiles dicerent: An Deus pauperes, & ignobiles fidei gratia donavit priusquam nos?

LVIII. *Claves Arcani*] Gelal: وهى الخمسة التى فى قوله ان الله عنده علم الساعة: Hæ claves *sunt illæ quinque, quæ continentur in illis verbis Alcorani: Sanè apud Deum est Scientia Horæ, &c.* Albocharius parte 30. Traditionum Mahumeticarum, ita eas enumerat. حدثنا خلد بن مجلد قال حدثنا سليمان بن بلال قال حدثنى عبد الله ابن دينار عن ابن عمر عن النبى صلعم قال مفاتيح الغيب خمس لا يعلمها الا الله: لا يعلم ما تغيض الارحام الا الله: ولا يعلم ما فى غد الا الله: ولا يعلم متى ياتى المطر الا الله: ولا تدرى نفس باى ارض تموت الا الله: ولا يعلم متى تقوم الساعة الا الله

Narravit nobis Chaled filius Mogialled dicens: Narravit nobis Solyman filius Belal dicens: Narravit mihi Abdallah filius Dinar, narratum sibi fuisse ab Ebn-Omar, se audivisse Mahumetum dicentem: Claves arcani sunt quinque, quas nemo novit, nisi Deus. Nemo novit, quantum à justo fœturæ termino decrescant uteri fœminarum, nisi Deus. Et nemo novit quid cras futurum sit, nisi Deus. Et nemo novit, quandò pluvia ventura sit, nisi Deus. Et nemo novit, in qua terra sit moriturus, nisi Deus. Et nemo novit

quan-

quandò ventura sit Hora (i. dies Judicii) *nisi Deus*.

LXI. *Et ipse est velocissimus ratiocinantium*] Hanc Dei velocitatem in ratione ineunda cum creaturis explicat Gelal ex communi Doctorum sententia, his verbis يحاسب الخلق كلهم فى قدر نصف نهار من ايام الدنيا: *Judicabit omnes creaturas rationem cum eis ineundo, per spatium medietatis unius diei ex diebus hujus mundi.*

LXIV. *Ipse est potens ad hoc, ut mittat &c.*] Hujus sententiæ vis est: Potest Deus vos punire per tempestates è Cœlo, vel per hiatus terræ, vel per mutua bella inter vos. Refert autem Moslem dixisse Mahumetum: سألت ربى ان لا يجعل بأس امتى فمنعنيها وفى حديث لما نزلت قال اما انها كائنة ولم يأت تاويلها بعد: *oravi Dominum meum, ut non sineret in gente mea bella mutua oriri: sed noluit exaudire me. Alii referunt, cùm hæc verba revelata sunt, eum dixisse: An hæc aliquandò evenient? Et nunquam responsum fuit ei. Vel: Et nunquam venit interpretatio eorum.*

LXVIII. *Et ne sit apud eos, qui timent Deum.*] Occasionem dedit his verbis id, quod narrat hic Gelal: وقال المسلمون ان قمنا كلما خاضوا لم نستطيع ان نجلس فى المسجد وان نطوف فنزل وما على الذين يتقون الله من حسابهم اى الخائضين من شى اذا جالسوهم ولكن عليهم ذكرى &c. *Dixerunt Moslemi. Si assurgentes discedere debemus, quoties* infideles *disceptant irrisoriè* de Alcorano, *nunquam poterimus consistere in templo, neque circuire illud* cum supplicatione. *Tunc revelata sunt hæc verba: Non debent qui timent Deum quidquam curare eos*, nempè disceptantes, *cùm sederint juxta illos, sed meminerint tantùm cavendum sibi esse ab eis.*

LXXIV. *Die qua insufflabitur in Tubam*] Gelal النفخة الثانية من اسرافيل: *Secunda vice ab Asraphel*. Alludit ad illud Apostoli 1: Cor. c. 15. *In novissima Tuba*: quod videtur supponere primam tubam, vel primum sonum cujusdam tubæ. Fingunt autem Moslemi primum sonum faciendum esse à Gabriele: secundum verò ab Asraphele (alii tamen oppositum sentiunt): & inter primam, & secundam tubam, seu sonum, intercessurum spatium quadraginta annorum. sed audiamus verba Jahiæ يوم ينفخ فى الصور ينفخ فيه ملك يقوم بين السما والارض قال قتادة من الصخرة من بيت القدس والطور قرن فيه ارواح الخلايق فينفخ فيه فيذهب كل روح الى جسده فيدخل فيه ثم ينطلقون سراعا الى المنادى صاحب الصور الى بيت المقدس: *Die qua insufflabitur in tubam. Insufflabitur in illam ab Angelo, qui stabit inter Cælum, & terram. Dixit Cotada è saxo, seu rupe. Ab Jerusalem, & monte Sina protendetur tuba, in qua erunt animæ omnium creaturarum. Ubi verò flatum acceperit, perget unaquæque anima ad corpus suum, & ingredietur in illud. Deinde accurrent omnes velociter ad præconem, qui insufflavit in tubam in Jerusalem.*

REFUTATIONES.

Quid inter tot nugas, & quisquilias seria refutatione dignum reperias? Semper eandem crambem recoquit: eandem fabulam recantat.

I. Signa petunt Meccani: miracula sc. vera, non ineptias Alcorani ad hoc, ut possint tutò credere Mahumeto. Ille verò nihil ex his, quæ petunt, se facere posse fatetur: non librum in charta conscriptum è Cœlo accipere: non Angelum inde ad se advocare. Quia scilicet alterum, etiamsi manu attrectassent, præstigium proclamarent: alteri, utpote in figura, & vestitu humano apparenti, fidem nullam adhiberent. Bellam sanè excusationem. Quasi verò non sint facienda miracula, si illis aliqui non sint credituri. Nonne plurimi prodigia Moysi præstigia esse asserebant? Nonne miracula Christi, Dæmonis ope patrata Judæorum Principes vulgabant? Illud verò ridiculum, quod non possit Deus ad homines Angelos mittere, nisi in humana forma, atque humanis vestibus indutos.

II. Jactat Mahumetus, se esse primum Eslamiticę sectæ Professorem: quam tamen Abrahæ, & Prophetarum, imò Christi, & Apostolorum, primorumque Christianorum religionem fuisse sæpiùs in Alcorano fatetur. At enim religio hæc prorsus defecerat, & Mahumetus primus illam restituit, & professus est. Ergo tempus aliquod fuit, in quo vera religio pęnitus interiit, & Deus in Mundo sine ullo vero cultore remansit. Atqui ex Alcorani confessione constat, hanc religionem Eslamiticam Associationi, nempe plurium deorum cultui opponi, nihilque aliud peculiare continere. Quot verò ante Mahumetum unum tantùm Deum colebant? Prætereà constans est Mahumetanorum opinio ex ipsius Mahumeti & Alcorani documento, Deum semper in terris aliquos veræ religionis cultores habuisse.

III. Sæpius, ut ex Alcorano liquet, dixerat Mahumetus Meccanis requirentibus aliquod testimonium veritatis Prophetiæ illius; ut adirent Judæos, & Christianos, penes quos erant Sacræ Scripturæ, ex quarum testimonio intelligerent, ipsum verè esse prophetam. Verùm affirmantibus utrisque nihil de Mahumeto in Sacris Libris reperiri, homo astutus, ut sese à tanti mendacii labe purgaret, obtrudit Alcoranum, tanquam divinum testimonium suę veracitatis. Sed hoc erat, quod in quæstione versabatur; utrùm scilicet, quod ille ex Alcorano effutiebat, esset à Deo: quod sanè non per Alcoranum, sed vel per aliquod miraculum, vel per divinorum librorum auctoritatem erat demonstrandum. Verùm, miracula facere non potuit, ut vidimus; & in Sacris Libris nihil de Mahumeto, vel Alcorano Judæi, & Christiani reperire potuerunt. At enim nolebant hi vaticinia de Mahumeto asseclis illius manifestare. Cur ergo Mahumetus ipse non manifestabat? cur ad solum Alcorani testimonium miserum confugiebat? Cur hujusmodi technis suos illudebat.

IV.

IV. Notandum hic, & alibi frequentissimè in Alcorano id, quod jam non semel præmonui, pessimum Imperatorem, quò faciliùs simpliciores decipiat, inter ea, quæ impiè, vel absurdè pronunciat, plerunque supremi Judicii, vel gehennæ terriculamenta permiscere; vel etiam sana aliqua documenta suggerere: hęc nimirum est Seductorum consuetudo, Zizania frumento admiscere, & inter errorum tenebras Angelum lucis simulare.

V. Arguit Mahumetus Meccanos, quòd audientes Alcoranum, fidem illi habere recusarent: & nihilominùs causam obstinationis eorum refundit in Deum, qui eorum corda obduraverit, oculos excæcaverit, aures gravedine oppresserit. Cùmque illi se credituros assererent, si miraculum aliquod vidissent, hic, etiam visis miraculis, eos credituros negabat. Illud saltem Meccani rogabant, ut liceret ipsis Alcorani veritatem inquirere, ne temerè essent in illum credituri. At ille callidè fingit sibi à Deo præceptum, ut de Alcorano disceptari minimè permitteret: timebat enim, utpote versutus, ne errores, fraudesque suæ in Alcorani discussione detegerentur. Hanc Pseudoprophetæ sui legem Mahumetani rigidissimè servant, disputationes circa Alcoranum, propriamque sectam prorsus refugientes. Hoc verò esse contra omnem rationem nemo non videt: nam nemo tenetur, imò nec debet, aut potest aliquam religionem suscipere, nisi de illius veritate, vel saltem probabilitate certus sit. Hoc verò fieri non potest, nisi ejusdem Religionis, ejusque legis fundamenta sedulò discutiat. Quòd, si aliqua occurrant, quæ humanam rationem excedant, ea debent, vel per certam divinam revelationem, vel per verum miraculum comprobari. Quamobrem nunquam consuevere Christiani disputationes cum infidelibus de sua religione refugere: imò eosdem alliciunt, atque etiam provocant ad hujusmodi disputationes: cognoscunt enim, se esse in bona causa, & religionem suam, & ratione, & miraculis, & divina revelatione se posse probare. At verò Mahumetus, & Mahumetani nullam de lege sua quæstionem haberi volunt, sed sine ulla ratione, sine miraculis, sine divino testimonio brutali quodam modo eam ipsi credunt, atque aliis credendam obtrudunt. Vide de hoc Prodr. p. 4. cap. 25. pag. 437.

VI. Dum Mahumetus fingit, revelari sibi à Deo, se non dici, neque credi à Meccanis mendacem: mentitur ipse, mendacemque facit ipsum Deum: nam ex testimonio Alcorani, & ex iis, quæ in vita Mahumeti jam diximus, communis erat Meccanorum opinio, Mahumetum mendacem esse mendacissimum; neque aliud in eorum ore semper, atque ubique resonabat. Respondet Gelal, illos non palam, sed في السر *in secretò* confessos fuisse Mahumetum non esse mendacem. Audierat nimirum Gelal arcana Meccanorum colloquia, qui tot sæculorum intervallo ab illis distabat. Mendacium mendacio tegere conatur.

VII. Nihil impudentiùs dici, vel cogitari poterat, quàm Judæos, & Christianos non minùs ex Sacris Libris cognoscere Mahumetum, quàm ex quotidiana consuetudine, & aspectu filios suos. Sed vide circa hoc quæ superiùs disseruimus.

VIII. Sentit, ac docet Mahumetus, bestias & aves esse gentes similes hominibus, & in novissimo die à Deo esse judicandas. Excuset quantum vult Gelaleddinus Prophetæ sui crassitiem, & amentiam: ex verbis suis nimis apertè convincitur sentire cum Gnosticis, & Manichæis, qui in eodem errore versabantur, dum brutis animalibus rationales animas tribuebant.

IX. Improbandus omninò erat Mahumetus, dùm pauperes Meccanos ad sectam suam suscipiebat, si eos ficto animo, & eo tantùm fine, ut inopiæ suæ mederentur, eandem amplecti suspicabatur. Ipsum quippè naturæ lumen docet, non sine solerti perquisitione, ac prævia instructione aliquem ad religionem admittendum esse, præsertim si fictio aliqua in eo esse probabiliter agnoscatur. Dùm verò Mahumetus Deum sibi contraria præcipere fingit, in ipsum Deum se injurium manifestè demonstrat.

Textus Alcorani.

75 وإذ قال إبرهيم لأبيه آزر أتتخذ أصناما آلهة إني أراك وقومك في ضلال مبين ۞
76 وكذلك نري إبرهيم ملكوت السموات والأرض وليكون من الموقنين ۞ 77 فلما جن
عليه الليل رأي كوكبا قال هذا ربي فلما أفل قال لا أحب الآفلين ۞ 78 فلما رأي القمر بازغا
قال هذا ربي فلما أفل قال لئن لم يهدني ربي لأكونن من القوم الضالين ۞ 79 فلما رأي
الشمس بازغة قال هذا ربي هذا أكبر فلما أفلت قال يا قوم إني بري مما تشركون ۞ 80 إني
وجهت وجهي للذي فطر السموات والأرض حنيفا وما أنا من المشركين ۞ 81 وحاجه قومه
قال أتحاجوني في الله وقد هدان ولا أخاف ما تشركون به إلا أن يشاء ربي شيا وسع ربي
كل

كل شيء علما أفلا تتذكرون ۞ 82 وكيف أخاف ما أشركتم ولا تخافون أنكم أشركتم
بالله ما لم ينزل به عليكم سلطانا فأي الفريقين أحق بالأمن إن كنتم تعلمون ۞ 83 الذين
آمنوا ولم يلبسوا إيمانهم بظلم أولئك لهم الأمن وهم مهتدون ۞ 84 وتلك حجتنا آتيناها إبرهيم
علي قومه نرفع درجات من نشاء إن ربك حكيم عليم ۞ 85 ووهبنا له إسحق ويعقوب كلا
هدينا ونوحا هدينا من قبل ومن ذريته داوود وسليمان وأيوب ويوسف وموسي وهرون وكذلك
نجزي المحسنين ۞ 86 وزكريا ويحيي وعيسي وإلياس كل من الصالحين ۞ 87 وإسمعيل
واليسع ويونس ولوطا وكلا فضلنا علي العالمين ۞ 88 ومن آبائهم وذرياتهم وإخوانهم واجتبيناهم
وهديناهم إلي صراط مستقيم ۞ 89 ذلك هدي الله يهدي به من يشاء من عباده ولو أشركوا
لحبط عنهم ما كانوا يعملون ۞ 90 أولئك الذين آتيناهم الكتاب والحكم والنبوة فإن يكفر بها
هؤلاء فقد وكلنا بها قوما ليسوا بها بكافرين ۞ 91 أولئك الذين هدي الله فبهداهم اقتده
قل لا أسألكم عليه أجرا إن هو إلا ذكري للعالمين ۞ 92 وما قدروا الله حق قدره إذ قالوا
ما أنزل الله علي بشر من شيء قل من أنزل الكتاب الذي جاء به موسي نورا وهدي للناس
تجعلونه قراطيس تبدونها وتخفون كثيرا وعلمتم ما لم تعلموا أنتم ولا آباؤكم قل الله ثم ذرهم في
خوضهم يلعبون ۞ 93 وهذا كتاب أنزلناه مبارك مصدق الذي بين يديه ولتنذر أم القري ومن
حولها والذين يؤمنون بالآخرة يؤمنون به وهم علي صلاتهم يحافظون ۞ 94 ومن أظلم ممن
افتري علي الله كذبا أو قال أوحي إلي ولم يوح إليه شيء ومن قال سأنزل مثل ما أنزل
الله ولو تري إذ الظالمون في غمرات الموت والملائكة باسطوا أيديهم أخرجوا أنفسكم اليوم تجزون
عذاب الهون بما كنتم تقولون علي الله غير الحق وكنتم عن آياته تستكبرون ۞
95 ولقد جئتمونا فرادي كما خلقناكم أول مرة وتركتم ما خولناكم وراء ظهوركم وما نري معكم
شفعاءكم الذين زعمتم أنهم فيكم شركاء لقد تقطع بينكم وضل عنكم ما كنتم تزعمون ۞
96 إن الله فالق الحب والنوي يخرج الحي من الميت ومخرج الميت من الحي ذلكم الله فأني
تؤفكون ۞ 97 فالق الإصباح وجاعل الليل سكنا والشمس والقمر حسبانا ذلك تقدير العزيز
العليم ۞ 98 وهو الذي جعل لكم النجوم لتهتدوا بها في ظلمات البر والبحر قد فصلنا الآيات
لقوم يعلمون ۞ 99 وهو الذي أنشأكم من نفس واحدة فمستقر ومستودع قد فصلنا الآيات لقوم
يفقهون ۞ 100 وهو الذي أنزل من السماء ماء فأخرجنا به نبات كل شيء فأخرجنا منه خضرا
نخرج منه حبا متراكبا ومن النخل من طلعها قنوان دانية وجنات من أعناب والزيتون والرمان
مشتبها وغير متشابه انظروا إلي ثمره إذا أثمر وينعه إن في ذلكم لآيات لقوم يؤمنون ۞
101 وجعلوا لله شركاء الجن وخلقهم وخرقوا له بنين وبنات بغير علم سبحانه وتعالي عما
يصفون

يصفون بديع السموات والارض انى يكون له ولد ولم تكن له صاحبة وخلق كل شيء وهو بكل
شيء عليم ۞ 102 ذلكم الله ربكم لا اله الا هو خالق كل شيء فاعبدوه وهو على كل
شيء وكيل ۞ 103 لا تدركه الابصار وهو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير ۞
104 قد جاءكم بصاير من ربكم فمن ابصر فلنفسه ومن عمي فعليها وما انا عليكم بحفيظ ۞
105 وكذلك نصرف الآيات وليقولوا درست ولنبينه لقوم يعلمون ۞ 106 اتبع ما اوحي اليك من
ربك لا اله الا هو واعرض عن المشركين ۞ 107 ولو شاء الله ما اشركوا وما جعلناك عليهم حفيظا وما
انت عليهم بوكيل ۞ 108 ولا تسبوا الذين يدعون من دون الله فيسبوا الله عدوا بغير علم
كذلك زينا لكل امة عملهم ثم الى ربهم مرجعهم فينبيهم بما كانوا يعملون ۞ 109 واقسموا بالله
جهد ايمانهم لين جاءتهم اية ليومنن بها قل انما الآيات عند الله وما يشعركم انها اذا جاءت
لا يومنون ۞ 110 ونقلب افيدتهم وابصارهم كما لم يومنوا به اول مرة ونذرهم في طغيانهم
يعمهون ۞ 111 ولو اننا نزلنا اليهم الملايكة وكلمهم الموتي وحشرنا عليهم كل شيء قبلا ما كانوا
ليومنوا الا ان يشاء الله ولكن اكثرهم يجهلون ۞ 112 وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا
شياطين الانس والجن يوحي بعضهم الى بعض زخرف القول غرورا ولو شاء ربك ما فعلوه فذرهم وما
يفترون ۞ 113 ولتصغي اليه افيدة الذين لا يومنون بالآخرة وليرضوه وليقترفوا ما هم مقترفون ۞
114 افغير الله ابتغي حكما وهو الذي انزل اليكم الكتاب مفصلا والذين اتيناهم الكتاب
يعلمون انه منزل من ربك بالحق فلا تكونن من الممترين ۞ 115 وتمت كلمات ربك صدقا
وعدلا لا مبدل لكلماته وهو السميع العليم ۞ 116 وان تطع اكثر من في الارض يضلوك عن
سبيل الله ان يتبعون الا الظن وان هم الا يخرصون ۞ 117 ان ربك هو اعلم من يضل عن
سبيله وهو اعلم بالمهتدين ۞ 118 فكلوا مما ذكر اسم الله عليه ان كنتم بآياته مومنين ۞
119 وما لكم الا تاكلوا مما ذكر اسم الله عليه وقد فصل لكم ما حرم عليكم الا ما
اضطررتم اليه وان كثيرا ليضلون باهوايهم بغير علم ان ربك هو اعلم بالمعتدين ۞ 120 وذروا
ظاهر الاثم وباطنه ان الذين يكسبون الاثم سيجزون بما كانوا يقترفون ۞ 121 ولا تاكلوا مما
لم يذكر اسم الله عليه وانه لفسق وان الشياطين ليوحون الى اوليايهم ليجادلوكم وان اطعتموهم
انكم لمشركون ۞ 122 اومن كان ميتا فاحييناه وجعلنا له نورا يمشي به في الناس كمن
مثله في الظلمات ليس بخارج منها كذلك زين للكافرين ما كانوا يعملون ۞
123 وكذلك جعلنا في كل قرية اكابر مجرميها ليمكروا فيها وما يمكرون الا بانفسهم وما
يشعرون ۞ 124 واذا جاءتهم اية قالوا لن نومن حتي نوتي مثل ما اوتي رسل الله الله
اعلم حيث يجعل رسالته سيصيب الذين اجرموا صغار عند الله وعذاب شديد بما كانوا

يذكرون ۞ 125 فمن يرد الله ان يهديه يشرح صدره للإسلام ومن يرد ان يضله يجعل صدره
ضيقا حرجا كانما يصعد في السماء كذلك يجعل الله الرجس على الذين لا يومنون ۞
126 وهذا صراط ربك مستقيما قد فصلنا الآيات لقوم يذكرون ۞ 127 لهم دار السلام عند ربهم
وهو وليهم بما كانوا يعملون ۞ 128 ويوم يحشرهم جميعا يا معشر الجن قد استكثرتم من الانس
وقال اولياوهم من الانس ربنا استمتع بعضنا ببعض وبلغنا اجلنا الذي اجلت لنا قال النار مثويكم
خالدين فيها الا ما شاء الله ان ربك حكيم عليم ۞ 129 وكذلك نولي بعض الظالمين
بعضا بما كانوا يكسبون ۞ 130 يا معشر الجن والانس الم ياتكم رسل منكم يقصون عليكم
آياتي وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا شهدنا على انفسنا وغرتهم الحيوة الدنيا وشهدوا على انفسهم
انهم كانوا كافرين ۞ 131 ذلك ان لم يكن ربك مهلك القرى بظلم واهلها غافلون ۞
132 ولكل درجات مما عملوا وما ربك بغافل عما يعملون ۞ 133 وربك الغني ذو الرحمة ان
يشا يذهبكم ويستخلف من بعدكم ما يشاء كما انشاكم من ذرية قوم آخرين ۞ 134 ان
ما توعدون لآت وما انتم بمعجزين ۞ 135 قل يا قوم اعملوا على مكانتكم اني عامل فسوف
تعلمون من تكون له عاقبة الدار انه لا يفلح الظالمون ۞

Versio Latina.

75. Et *memento*, cùm dixit Abraham patri suo Azar: An accipis simulacra in deos? Certè ego video te, & gentem tuam in errore manifesto. 76. Et ita ostendimus Abrahæ regnum Cœlorum, & terræ: & ut esset ex firmiter credentibus. 77. Cumque obtenebrata fuisset super eum nox, vidit stellam (*scilicet Venerem*). Dixit: Hic est Dominus meus. Cùm autem *illa* occidisset, dixit: Non amo *dominos* occumbentes. 78. Cùm verò vidisset lunam orientem, dixit: Hic est Dominus meus. Sed cùm *illa* occubuisset, dixit: Profectò, nisi direxerit me Dominus meus, ero certè ex gentibus errantibus. 79. Cùm posteà vidisset Solem exorientem, dixit: Hic est Dominus meus: Hic *est major stella*, *&* *luna*. Sed cùm occidisset, dixit: O popule meus, certè ego immunis sum ab eo, quod associatis (*idest ab idololatria vestra.*) 80. Certè ego converti faciem meam ad eum, qui condidit Cœlos, & terram; Orthodoxus *sum*, & non sum ego ex Associantibus. 81. Et disceptavit cum eo populus ejus: *At ille* dixit: An disceptatis mecum de Deo? & jam direxit me: & non timeo id, quod associatis illi: sed si voluerit Dominus meus aliquid, comprehendit Dominus meus omnem rem scientia. An ergo non commonefietis? 82. Et quomodò timebo *ego* id, quod associatis *vos*; & *vos* non timetis, quòd vos associaveritis in Deo id, de quo non demisit ad vos potestatem? & quænam ex duabus sectis est dignior fide *mea, an vestra*? si nostis *hoc mihi dicere*. 83. Qui crediderint, & non vestierint fidem suam iniquitate, his erit securitas *à pœna*; & ipsi *erunt* directi. 84. Et hæc est demonstratio nostra *de unitate Dei*, quam tradidimus Abrahæ adversus gentem suam. Extollimus gradibus, quem volumus; nam Dominus tuus est sapiens. 85. Et largiti sumus ei Isaac, & Jacob: omnes *hos* direximus: & Noë direxeramus anteà: & ex progenie ejus David, & Salomonem: & Job, & Joseph, & Moysen, & Aaron: & ita remuneramus Benefacientes. 86. Et Zacariam, & Joannem, & Jesum, & Eliam: omnes *hi ex numero* Proborum. 87. Et Ismael, & Eliseum, & Jonam, & Lot: & omnes *hos*

hos exaltavimus super *a* sęcula. (*idest super omnes homines suæ ætatis*). 88. Et ex patribus eorum, & prolibus eorum, & fratribus eorum: & elegimus eos, & direximus eos in viam rectam. 89. Hæc est directio Dei; dirigit per eam, quem voluerit è servis suis. Quòd si associaverint, certè inutile erit illis id, quod fuerint operati. 90. Illi sunt, quibus tradidimus Librum (*idest sacras scripturas*) & Juris prudentiam, & Prophetiam: Quòd si ingratè spreverint hæc ipsi: jam porrò committemus ea curæ gentis, *b* quę ea non ingratè rejiciet. 91. Isti sunt, quos direxit Deus: directionem ergo eorum imitare. Dic *Meccanis*, Non peto à vobis pro hoc (*i. Alcorano*) mercedem: Non est hic, nisi commonitio *c* sæculis (*idest omnibus creaturis, nempe hominibus, & geniis*). 92. Et non mensuraverunt Deum (*idest Judæi*) veritate mensuræ ejus; dùm dixerunt: Non demisit Deus super hominem quidquam (*idest: Non revelavit alicui homini ullum sacrum librum*). Dic: Quis demisit librum, quem attulit Moyses lucem, & directionem hominibus; quem ponitis *scribendo* in chartis, *ex quibus* manifestatis eas, *quas vultis*; & absconditis multas, *in quibus prædicitur Mahumetus?* Et didicistis *ab Alcorano* id, quod non sciebatis vos, neque patres vestri. Dic: Deus *demisit illum*. Deinde relinque eos, ut *d* natando in vado suo ludant (*idest, ut inter se disceptent, & in errore suo versentur*). 93. Et hic liber (*idest Alcoranus*) quem demisimus, benedictus est, confirmans, quod *revelatum fuit* ante eum: & ut prædices *eum* Metropoli (*idest Meccæ*) & iis, qui sunt circa eam. Et ii, qui credunt in alteram vitam, credunt in eum; & ipsi super orationem suam erunt seduli custodes. 94. Et quis est iniquior, quàm qui comminiscitur de Deo mendacium? aut dicit: Revelatum fuit mihi, & non revelatum fuit illi quidquam? Et qui dicit: Descendere faciam *è Cælo librum* similem illi, quem demisit Deus? Quod si videres, quando iniqui erunt in angustiis mortis; & Angeli extendent manus suas, *ut percutiant eos, & dicent illis*: Ejicite animas vestras: Hodie recipietis pœnam ignominiæ ob id, quod dicebatis de Deo sine veritate, & signa ejus superbè dedignabamini. 95. Et jam quidem venistis ad nos separati (*i. spoliati omnibus rebus*) sicut creavimus vos prima vice; & reliquistis, quæ præbueramus vobis post terga vestra; neque videmus vobiscum intercessores vestros, quos putabatis esse inter vos socios *Dei*. Jam porrò præcisum est *consortium* inter vos, & fefellit vos id, quod existimabatis *de intercessione eorum*. 96. Certè Deus scindit granum *à germine*, & nucleum *à palma*: educit vivum ex mortuo, & educet mortuum ex vivo. Hic est Deus. Quomodò ergo seducimini *à via veritatis*? 97. Dividit auroram *à tenebris*; & ponit noctem ad quietem; & solem, ac lunam ad computum *temporum*. Hæc est dispositio Præpotentis, scientis. 98. Et ipse est, qui posuit vobis astra, ut dirigeremini per ea in tenebris Continentis, & maris. Jam distinctè ostendimus signa *potentiæ nostræ* hominibus, qui sciunt. 99. Et ipse est, qui produxit vos ex anima una (*idest Adam*) *& datus fuit vobis ab eo* locus ad requiescendum *in uteris matrum*: & locus depositionis *in lumbis patrum*. Jam distinctè proposuimus signa *potentiæ nostræ* hominibus, qui intelligunt. 100. Et ipse est, qui demisit è Cœlo aquam, & produximus per eam germen omnis rei; & eduximus ex eo viride, ex quo educimus granum simul connexum, & palmas, *e* ex quibus oriuntur involucra dactilorum simul adhærentium: & hortos ex uvis, & oleas, & mala punica, inter se similia, & dissimilia. Aspicite in fructus eorum, ubi fructificaverint, & maturitatem eorum. Certè in hoc sunt signa *divinæ potentiæ* hominibus, qui credent. 101. Et posuerunt Deo socios Genios, & *ipse* creavit eos. Et mendaciter tribuerunt ei filios, & filias per inscitiam. Laus illi: & longè absit ab eo, quod prædicant *de illo*. * Conditor est Cœlorum, & terræ: quomodò erit illi proles, cùm non sit illi socia (*idest uxor?*) & creavit omnem rem, & ipse est omnem rem sciens. 102. Iste est Deus Dominus vester: non est Deus, nisi ipse, Creator omnis rei. Servite ergo illi; nam ipse est super omnem rem procurator. 103. Non comprehendunt eum oculi; & ipse comprehendit oculos: & ipse est benignus, peritus. 104. Jam venerunt ad vos probationes claræ à Domino vestro; qui ergo aspexerit *eas* sibi ipsi aspiciet: qui verò cæcus

a Mundos.

b Non erunt de illis ingrati.

c Mundis.

d In natatione sua.

e Et ex palmis, ex spathis earum

* Hic quidã incipiũt novã periodũ, & videtur rectè.

fuerit, contra se ipsum *cæcus erit*: & non sum ego super vos custos. 105.
Et sic explicamus signa, &, ut dicant *tibi infideles quandò viderint eventum rei*:
sedulò operam navasti *libris Scripturalium*: & ut manifestemus hoc hominibus,
qui sciunt. 106. Sequere quod revelatum est tibi à Domino tuo. Non est
Deus, nisi ipse: & longè recede ab Associantibus. 107. Quod, si voluisset Deus,
non associavissent. Et non posuimus te super eos custodem: neque tu es super
eos procurator. 108. Et ne contumeliosè tractetis illos, quos invocant præter
Deum (*idest idola eorum*) ne *ipsi* contumeliosè tractent Deum hostiliter per igno-
rantiam. Ita speciosum fecimus unicuique genti opus suum: tùm ad Dominum
suum erit regressus eorum: & enarrabit illis id, quod fuerint operati. 109.
Et juraverunt *Meccani* per Deum toto conatu juramentorum suorum, quòd
sanè, si venisset ad ipsos signum *aliquod miraculorum*, utique credidissent in
illud. Dic; Profectò signa sunt in potestate Dei: & non sinit vos intelligere,
quòd ipsa cum venerint, non credent. 110. Et avertemus corda eorum, &
oculos eorum *à veritate*, sicut non crediderunt in illud (*idest signum, quod osten-*
dit Deus) prima vice; & relinquemus eos, ut in errore suo hæsitanter versentur.
الجزء الثامن 111. Et etiamsi nos descendere fecissemus ad eos Angelos; & alloquuti fuis-
Pars Octava sent eos mortui; & congregavissemus super eos omnem rem catervatim: non
credidissent, nisi quatenus voluisset Deus: sed plerique eorum ignorant *hoc*.
112. Et ita posuimus unicuique Prophetæ hostem, *nimirum* Satanam hominum,
& Geniorum: insusurrant alii eorum aliis ornamentum sermonis, ad deceptio-
nem (*nempe Prophetarum*) Quòd, si vellet Dominus tuus, non facerent hoc.
sed sine eos (*idest infideles*) & *ne cures* id, quod blasphemè mentiuntur. 113.
Et *sine*, ut intendant ad illud (*idest ornamentum sermonis* corda eorum, qui non
credunt in alteram vitam, & ut complaceant sibi in eo; & ut lucrentur id,
quod ipsi sunt lucraturi. 114. An præter Deum exquiram Judicem? Et ipse
est, qui demisit ad vos Librum *Alcorani* distinctum (*idest distinguentem vera*
à falsis) Illi verò, quibus attulimus librum *Pentateuchi*, sciunt, quòd ipse *Al-*
coranus fuit demissus à Domino tuo cum veritate. Ne ergo ullo modo sis
ex dubitantibus *de hoc*. 115. Et completa sunt verba Domini tui quoad ve-
ritatem, & æquitatem: non est, qui permutet verba ejus: & ipse est Audiens,
sciens. 116. Quòd, si obsecutus fueris plerisque eorum, qui sunt in terra: errare
facient te à semita Dei. Non sectantur, nisi opinionem, & ipsi tantummodò men-
tiuntur. 117. Certè Dominus tuus est scientissimus, quis erret à semita sua; &
Nota insul- ipse est scientissimus, qui sint directi. 118. Comedite igitur ex eo, super quod
sā trāsitionē commemoratum est nomen Dei, si estis in signa ejus credentes. 119. Et quid
causæ est vobis, ut non comedatis ex eo, super quod commemoratum est nomen
Dei, *dùm mactaretur*? & jam distinctè præscripsit vobis, quid prohibuerit vobis
præter id, ad quod *comedendum* necessitate compulsi fueritis. Et quidem multi sanè
in errorem inducunt *alios* propter cupiditates suas sine scientia. Porrò Dominus
tuus est scientissimus, quinam sint trangressores. 120. Et relinquite extrinsecum
iniquitatis, & intrinsecum ejus: nam qui perpetrant iniquitatem, recipient mer-
cedem illius, quod fuerint lucrati. 121. Et ne comedatis ex eo, supra quod,
dùm mactaretur, non fuerit commemoratum nomen Dei: & certè hoc profectò
est nefas: & quidem satanæ sanè inspirabunt amicis suis (*idest infidelibus*) ut
disceptent vobiscum *de esu morticini*. Quòd, si obedieritis illis, certè vos *evadetis*
sanè associantes. 122. An, & qui fuerit mortuus, & revocaverimus eum ad
vitam, & posuerimus ei lumen, per quod ambulet inter homines, *erit* sicut ille,
cujus similitudo est in tenebris, ex quibus non sit egressurus? Ita adornatum
fuit infidelibus id, quod operantur. 123. Et sic posuimus in omni civitate Pri-
mates sceleratorum illius, ut fraudolenter agant in ea: sed non agent frau-
dolenter, nisi contra animas suas: & non animadvertunt *hoc*. 124. Et, cùm
venerit ad eos (*idest Meccanos*) *aliquod* signum *de veracitate Mahumeti*, dicent:
Nequaquam credemus, donec traditum fuerit nobis simile illi, quod traditum
fuit legatis Dei. Deus est scientissimus, ubi collocaturus sit legationem suam.
Incidet illis, qui sceleratè egerint, vilitas apud Deum, & pœna vehemens ob
id,

id, quod fraudolenter egerunt. 125. Quem porrò voluerit Deus dirigere, dilatabit pectus ejus ad fidem Eſlamiticam. Quem verò voluerit inducere in errorem, reddet pectus ejus arctum, anguſtum, non ſecus, ac ſi niteretur aſcendere in Cœlum. Ita ponet Deus abominationem ſuper eos, qui non credunt: 126. Et hæc eſt via Domini tui recta. Jam diſtinctè tradidimus ſigna hominibus, *qui per ea* commoneſient. 127. Ipſis erit Domus pacis apud Dominum ſuum, & ipſe erit patronus eorum ob id, quod fuerint operati. 128. Et *memento* diei, *in qua Deus* congregabit eos univerſos: *& dicet*: O cætus Geniorum, jam multum fuiſtis cum hominibus, *eos decipiendo*. Et dicent amici eorum ex hominibus: Domine noſter, emolumentum cepit alter noſtrum ab altero: & pervenimus ad metam noſtram, quam præfiniviſti nobis. Dicet *Deus*: Ignis erit receptaculum veſtrum, ſemper moraturi eſtis in eo; niſi quantum voluerit Deus: quippe Dominus tuus eſt ſapiens, ſciens. 129. Et ita præficiemus alios iniquorum aliis, ob id, quod perpetraverint. 130. O cætus Geniorum, & hominum: an non venerunt ad vos legati ex vobis, *qui* narrabant vobis ſigna mea, & comminabantur vobis occurſum diei hujus. Reſpondebunt: Teſtamur contra nos ipſos *ita eſſe*. Et decepit eos vita mundana. Et teſtificabuntur contra ſeipſos, quod ipſi fuerint infideles. 131. Hoc *fiebat (ideſt, quod Deus mitteret legatos)*, quia numquam fuit Dominus tuus perdens Civitates in iniquitate, dum cives earum eſſent incogitantes. 132. Et unicuique erunt gradus *mercedis* ex eo, quod fuerint operati: & non eſt Dominus tuus negligens circa id, quod operantur. 133. Et Dominus tuus dives, præditus miſericordia: ſi voluerit, perire faciet vos, & ſuccedere faciet poſt vos, quod voluerit, quemadmodum produxit vos ex generatione gentium aliarum. 134. Certè, quod promittitur vobis, omninò eventurum eſt; neque vos infirmum reddetis *Deum, quin compleat, quod promiſit*. 135. Dic *Meccanis*: O popule meus, operamini juxta ſtatum veſtrum: ego certè operaturus *ſum juxta ſtatum meum*: porrò mox ſcietis, cujus ſit merces Domus *(ideſt paradiſi)*: profectò non proſperabuntur iniqui.

N O T Æ.

LXXV. P*Atri ſuo Azar*]. Gelal, & Jahias volunt, patrem Abrahę propriè nominatum fuiſſe تار *Tare* vel تارخ *Tarech*: *Azar* verò cognomen illius fuiſſe. Auctores duo Mahumetani Alhaſan, & Alchalil, putant أزر *Azar* eſſe nomen probroſum, quo Abraham vocabat patrem ſuum idololatram, ut idem ſit ازر *Azar*, ac يا زر ideſt يا معوج يا ضال *O prave: O errans*.

LXXVII. *Hic eſt dominus meus*] Explicat Gelal: فى زعمكم *in opinione veſtra*: quaſi hæc dixiſſet Abraham, non ex ſenſu ſuo, ſed illudens quodammodo genti ſuæ.

LXXXVI. *Eliam*] Arabicè الياس. Gelal aſſerit, hunc fuiſſe ابن اخى هرون *filium fratris Aaron*.

LXXXVII. *Eliſeum*] Arabicè اليسع. Putat Gelal ال *al*, eſſe ſuperfluum, & verum nomem eſſe يسع *Jaſaum*: ideſt, *Joſue*, ni fallor.

XCIV. *Aut dicit: revelatum fuit mihi*] Autumat idem innui hoc loco مسيلمة *Moſailmam*, celebrem impoſtorem, æmulum ipſius Mahumeti, qui Alcoranum ſuum ſcripſit ad imitationem ejus, nec pauciores aſſeclas habuit: ſed ſub Abubacro occiſus eſt, non multò poſt extinctum Mahumetum.

XCVI. *Scindit granum*]: ideſt extrahit, vel producit.

* *Educit vivum ex mortuo &c.*] Gelal كالانسان والطاير من النطفة والبيضة *ſicut hominem ex ſpermate: & avem ex ovo*. Et ex oppoſito.

CXI. *Et poſuerunt Deo ſocios Genios*.] Adoraverunt ſcilicet illos pro diis. Sunt autem Genii apud Arabes creaturę quædam mediæ inter homines, & Angelos; ita, ut in quibuſdam ſimiles ſint angelis, in quibuſdam hominibus. Vide, quæ dicta ſunt in ſecunda ſura, & quæ deinde dicentur in Alcorano.

CIII. *Non comprehendunt eum oculi*]. Arabicè الابصر *Viſus*, vel, *aſpectus*. Exponit Gelal: لا تراه وهذا مخصوص لروية المومنين له فى الاخرة وحديث الشيخين انكم سترون ربكم كما ترون القمر ليلة البدر وقيل المراد لا تحيط به. *Non videbunt eum: hoc verò peculiare eſt viſioni fidelium*, (nimirum peculiariter illis concedetur in Cœlo) *qua videbunt Deum in ſęculo futuro. Et ex relatu duorum ſeniorum hęc habentur: Vos ſanè videbitis Dominum veſtrum, ſicut videtis lunam in nocte plenilunii. Alii intelligunt de vera comprehenſione Dei.*

CXVIII. *Super quod commemoratum est nomen Dei*] Gelal: اى ذبح على اسمه : *idest; mactatum est in nomine ejus.*

CXXVIII. *Emolumentum cepit alter nostrum ab altero*] explicat Gelal: انتفع الانس بتزيين الجن لهم الشهوات والجن بطاعة الانس لهم *Emolumentum ceperunt homines à Geniis, quia hi inescabant eos libidinibus: Genii autem ab hominibus, quia hi obtemperebant illis.*

* *Nisi quantum voluerit Deus*] nimirum, ut non sentiant ignis cruciatum. Gelal. من الاوقات التى يخرجون منها لشرب الحميم فانه خارجها كما قال ثم ان مرجعهم الى الجحيم وعن ابن عباس انها بمعنى من. *Ex tempore quo exibunt ad sorbendam aquam ferventem: nam tunc egredientur ab igne: sicut hic dicitur; sed mox regredientur in Tartarum. At Ebn-Abbas, accipit particulam* ما *pro* من: idest, *quantum*, vel *quod*: pro *quem*: ut sensus sit, nisi *quem voluerit Deus*, nempè egredi ab eo.

REFUTATIONES.

I. PAtrem Abrahæ vocatum fuisse Thare, sacræ literæ ubique testantur: quamobrem nimis aperti erroris convincitur Mahumetus, dum illum *Azar* nominatum fuisse pronunciat. Nec ullo fundamento nititur id, quod habet Gelal, *Azar* cognomen illius fuisse: vel quod autumant Duo seniores, *Azar* esse vocem contumeliosam, qua Abraham parentem suum affecit. Vide Prodr. par. 4. cap. ultimo. pag. 582.

II. Ridiculum est Abraham, antequam ita cum patre, vel cum gente sua disceptaret, nunquam vidisse Stellas, Lunam, ac Solem occumbere. Noverat saltem, cum vidit Venerem post ortum occidere, Lunam etiam, & Solem occasum suum habuisse: quamobrem incredibile est, illum adeò stolidum fuisse, ut quia post tertiam diem vidit Solem occidere, recusaverit illum tanquam Deum, quod primò fecerat, ulteriùs adorare. Agnoscentes Mosslemi sapientes hujusmodi ineptias Prophetæ sui; simulatè, & ad idololatras illudendos hęc omnia Abraham fecisse asseruere. Sed si verba Alcorani rectè perpendantur; non simulatè, sed seriò illum hæc fecisse apparet. Quòd si etiam se sidera adorare tanquam deos tantummodò simulasset, impietatem tamen manifestam admisisset; neque enim fas est, creaturæ divinum cultum etiam simulatè tribuere Vide Prodr. loco modo citato.

III. Nunquam dixere Judæi, Deum nulli mortalium sacrum aliquem librum revelasse; quod hìc illis Alcoranus juxtà Expositores Mosslemos, objicit: neque oraculum ullum de Mahumeto in Sacris Literis, absconderunt; nec abscondere potuerunt, cum nullum prorsùs existeret, nisi fortasse in illius vituperationem. Vide alibi dicta.

IV. Alcoranum, non modo Sacros Libros Pentateuchi, & Euangelii non confirmare, sed etiam eosdem destruere, dum contraria illis docet, jam superius ostendimus. Quòd verò Judæi multa ex Alcorano didicerint, quę anteà ignorabant, concedimus ultrò, si de nugis, fabulis, & impiis dogmatibus loquamur. Verius tamen est, plura ex his, quæ ignorabat, Mahumetum ex Thalmude Judæorum didicisse, & in Alcoranum suum transtulisse.

IV. Negat Mahumetus, Deum habere posse prolem, eò quod non habeat uxorem. O pecuinum ingenium! Ethnici ipsi in suis fabulis sapientiores ostenderunt se Mahumeto, dùm Jovem, supremum ipsis Numen, è proprio capite, absque uxoris ope, Minervam Sapientiæ Deam genuisse, ac protulisse tradiderunt. Sed homo, uxoriæ tantùm rei peritus omnia, etiam divina, ad crassissimæ libidinis suæ regulam metiebatur. Et tamen non ignorabat, ut puto, Adam à limo, Hevam verò ex Adam, sine opera uxoris à Deo productos fuisse. Quomodò verò Deus prolem gignat, jam supra fusissimè demonstravimus: atque etiam in prodr. p. 3.

V. Immiscet more suo Impostor suis erroribus quædam partim ad supremum Judicium, & Gehennam, partim ad divinæ providentiæ opera spectantia, quò faciliùs ad suam impietatem sub pietatis larva trahat incautos. Mira verò est illius impudentia, dum pronuntiat (& quidem verè,) nullum esse iniquiorem illo, qui de Deo mendacia comminiscitur, & ab eodem sibi aliquid revelatum fuisse falsò affirmat: & tamen ipse, qui in hoc maximè peccat, plura contra Deum mentiens, & fictas revelationes evulgans, non erubescit se pium, ac justum venditare.

VI. Falsò affirmat Mahumetus, Meccanos claras probationes habuisse à Deo veritatis sectę suæ: neque enim illam miraculis ullis, neque Sacrorum Librorum testimoniis, neque probabiliter saltem rationibus confirmare potuit, ut vidimus.

VII. Dùm Mahumetus fingit prædici sibi à Deo, infideles audiendo lectionem Alcorani, credituros, ipsum sedulam operam navasse Sacris Scripturis: videtur prorsùs jocari. Primò enim omnia alia præsefert Alcoranus in Auctore suo, quàm peritiam, vel studium sacrarum scipturarum. Id probatione non indiget. Alcoranus ipse rem testatur. Deinde cùm Mahumetus legendi, scribendique esset prorsùs ignarus, qua conscientia blandiebatur sibi, infideles credituros, se sacris literis sedulam operam navasse, Deumque hanc infidelibus deceptionem approbasse? Frivola verò, & omninò impertinens est illa Gelalis explicatio: *quandò viderint eventum rei*. Neque enim hìc aliquid prædicitur, sed tantùm commendatur Alcoranus.

VIII. Quamvis absque ullo errore dici possit: Si Deus voluisset, homines idola non coluissent:

ſent: poterat enim homines non creare: vel creatos tali gratia prævenire, ut idola non colerent. Nihilominùs modus ille loquendi præſertim tàm frequens in Alcorano malè ſonat: videtur enim Deum facere Auctorem peccati: & in illum refundere culpam hominum in cultu deorum, in quo ſenſu à Mahumeto, & Mahumetanis accipi, alibi oſtendimus.

IX. Prohibet ſuis Mahumetus, ne contumelioſè tractent Deos Ethnicorum, ne ex hoc anſam illi arripiant contumelioſè tractandi Deum verum: nam unicuique ſectæ Deus ſpecioſum fecit opus ſuum, ideſt religionem ſuam: ita, ut unaquæque gens veram exiſtimet religionem ſuam, donec Deus in die Judicii, cujuſnam vera fuerit religio, demonſtret. Sic habes hìc §. 108. Verùm Sacrarum Scripturarum exempla contrarium omninò docent: in quibus legimus à Prophetis, & Sanctis Viris idola gentium probris, & contumeliis affecta nihil ipſis curantibus, quòd illæ verum Deum viciſſim conviciis laceſſerent, quem alioqui Deum verum non agnoſcebant. Illud verò ſine ſumma impietate dici non poteſt, quod hìc Deum aſſerere blaſphemè fingit Mahumetus: nempe ſe ſpecioſam feciſſe, ſeu, ut habetur Arabicè زين *adornaſſe* unicuique genti religionem, ſeu ſectam ipſius: neque uſque ad diem Judicii ſe maniſeſtè oſtenſurum, cujuſnam vera fuerit religio. Repugnat hoc prorsùs divinæ Providentiæ, & anſam præbet unicuique ſectæ perſeverandi in errore ſuo. Hìc etiam requiſitus Mahumetus de aliquo miraculo à Meccanis, excuſat ſe, reſpondendo, miracula ad Deum ſpectare; ideò verò Deum illa non facere, quia prævideret, ipſos, etiam viſis miraculis, non credituros: ideò verò non credituros, quia Deus averteret corda, & oculos eorum à veritate, nec vellet eos credere: *Sicut (inquit) non crediderunt in illud prima vice*. Quid ſit autem *illud*, *in quod non crediderunt*, non conſtat ex Alcorano. Gelal credit fuiſſe aliquod miraculum. Sed, cùm miraculum Arabicè dicatur آية, ſitque generis fœminei, debuiſſet poni pro relativo *illud*, بها: non autem به in genere virili. Quamobrem, cùm ſuperiùs per hujuſmodi affixum maſculinum, ubi nihil præceſſit, ad quod referatur, ſemper intelligant Expoſitores Alcoranum, vel Mahumetum: eodem modo etiam hìc intelligendum eſt. Alioqui turpiter ſibi contradiceret Mahumetus. Nam, ſi ideò Deus non facit miracula, quia prævidet, infideles non credituros, quia non vult ipſe, ut credant; cur fecit miraculum illud, in quod prævidebat certò eos non credituros, nec ipſe volebat, ut crederent? Patet igitur Mahumetum nullum unquam miraculum feciſſe, nec facere potuiſſe. Vide, quæ ſuprà circa hoc dicta ſunt.

X. Affirmat impudenter, eos, quibus traditus fuit Pentateuchus, vel etiam Euangelium (nam *Libri* nomine in Alcorano Sacræ omnes Scripturæ intelliguntur) ſcire, Alcoranum verè à Deo traditum fuiſſe: cum tam Judæi, quam Chriſtiani certiſſimè ſciant, Alcoranum eſſe figmentum Diaboli ad miſeros mortales decipiendos.

XI. Proteſtatur hìc, & alibi Impoſtor, ſe non eſſe procuratorem Infidelium: credant, vel non credant, nihil ad ſe pertinere: eorum converſionem, eſſe negotium Dei. Sed hæc omnia revocat, atque irrita declarat in ſura السيف nempe, de *Gladio*. Vide alibi dicta.

XII. Saltat prorſus extra chorum, dum poſt inculcatam Infidelibus Alcorani veritatem ex teſtimonio, quantumvis ementito, ſacrarum ſcripturarum: concludit §. 118. *Comedite igitur ex eo, ſuper quod commemoratum eſt nomen Dei, ſi eſtis in ſigna ejus credentes*. Omnia ſunt in Alcorano diffuſa, atque ineptiſſimè diſpoſita. Erat verò res tanti momenti comedere carnes eorum animalium, ſuper quę, dum mactarentur, invocatum fuerat nomen Dei, ut hinc totum fidei Mahumetanæ negotium dependeret; & neceſſe eſſet tam multa de hoc & de cibis licitis, & illicitis pręcipere; pręſertim cum ciborum licitorum, & illicitorum diſcrimen jam diù per Euangelicam legem ſublatum fuiſſet?

Textus Alcorani.

136 وجعلوا لله مما ذرا من الحرث والانعام نصيبا فقالوا هذا لله بزعمهم وهذا لشركاينا فما كان
لشركايهم فلا يصل الى الله وما كان لله فهو يصل الى شركايهم سآء ما يحكمون ۞
137 وكذلك زين لكثير من المشركين قتل اولادهم شركآوهم ليردوهم وليلبسوا عليهم دينهم
ولو شآء الله ما فعلوه فذرهم وما يفترون ۞ 138 وقالوا هذه انعام وحرث حجر لا يطعمها الا من نشآء
بزعمهم انعام حرمت ظهورها وانعام لا يذكرون اسم الله عليها افترآء عليه سيجزيهم بما كانوا
يفترون ۞ 139 وقالوا ما في بطون هذه الانعام خالصة لذكورنا ومحرم على ازواجنا وان يكن
ميتة فهم فيه شركآء سيجزيهم وصفهم انه حكيم عليم ۞ 140 قد خسر الذين قتلوا اولادهم
سفها

سفها بغير علم وحرموا ما رزقهم الله افتراء علي الله قد ضلوا وما كانوا مهتدين ۝ 141 وهو
الذي انشا جنات معروشات وغير معروشات والنخل والزرع مختلفا اكله والزيتون والرمان متشابها وغير
متشابه كلوا من ثمره اذا اثمر واتوا حقه يوم حصاده ولا تسرفوا انه لا يحب المسرفين ۝ 142 ومن
الانعام حمولة وفرشا كلوا مما رزقكم الله ولا تتبعوا خطوات الشيطان انه لكم عدو مبين ۝
143 ثمانية ازواج من الضان اثنين ومن المعز اثنين قل الذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت
عليه ارحام الانثيين نبئوني بعلم ان كنتم صادقين ۝ 144 ومن الابل اثنين ومن البقر اثنين
قل الذكرين حرم ام الانثيين اما اشتملت عليه ارحام الانثيين ام كنتم شهداء اذ وصاكم الله
بهذا فمن اظلم ممن افتري علي الله كذبا ليضل الناس بغير علم ان الله لا يهدي القوم
الظالمين ۝ 145 قل لا اجد في ما اوحي الي محرما علي طاعم يطعمه الا ان يكون ميتة او دما
مسفوحا او لحم خنزير فانه رجس او فسقا اهل لغير الله به فمن اضطر غير باغ ولا عاد فان ربك
غفور رحيم ۝ 146 وعلي الذين هادوا حرمنا كل ذي ظفر ومن البقر والغنم حرمنا عليهم
شحومهما الا ما حملت ظهورهما او الحوايا او ما اختلط بعظم ذلك جزيناهم ببغيهم وانا لصادقون ۝
147 فان كذبوك فقل ربكم ذو رحمة واسعة ولا يرد باسه عن القوم المجرمين ۝ 148 سيقول
الذين اشركوا لو شاء الله ما اشركنا ولا اباؤنا ولا حرمنا من شيء كذلك كذب الذين من
قبلهم حتي ذاقوا باسنا قل هل عندكم من علم فتخرجوه لنا ان تتبعون الا الظن وان انتم الا
تخرصون ۝ 149 قل فلله الحجة البالغة فلو شاء لهداكم اجمعين ۝ 150 قل هلم شهداءكم
الذين يشهدون ان الله حرم هذا فان شهدوا فلا تشهد معهم ولا تتبع اهواء الذين كذبوا باياتنا
والذين يومنون بالاخرة وهم بربهم يعدلون ۝ 151 قل تعالوا اتل ما حرم ربكم عليكم الا
تشركوا به شيا وبالوالدين احسانا ولا تقتلوا اولادكم من املاق نحن نرزقكم واياهم ولا تقربوا
الفواحش ما ظهر منها وما بطن ولا تقتلوا النفس التي حرم الله الا بالحق ذلكم وصاكم به
لعلكم تعقلون ۝ 152 ولا تقربوا مال اليتيم الا بالتي هي احسن حتي يبلغ اشده واوفوا
الكيل والميزان بالقسط لا نكلف نفسا الا وسعها واذا قلتم فاعدلوا ولو كان ذا قربي وبعهد
الله اوفوا ذلكم وصاكم به لعلكم تذكرون ۝ 153 وان هذا صراطي مستقيما فاتبعوه ولا
تتبعوا السبل فتفرق بكم عن سبيله ذلكم وصاكم به لعلكم تتقون ۝ 154 ثم اتينا موسي
الكتاب تماما علي الذي احسن وتفصيلا لكل شيء وهدي ورحمة لعلهم بلقاء ربهم يومنون ۝
155 وهذا كتاب انزلناه مبارك فاتبعوه واتقوا لعلكم ترحمون ۝ 156 ان تقولوا انما انزل
الكتاب علي طايفتين من قبلنا وان كنا عن دراستهم لغافلين ۝ 157 او تقولوا لو انا انزل
علينا الكتاب لكنا اهدي منهم فقد جاءكم بينة من ربكم وهدي ورحمة فمن اظلم ممن كذب
بايات

بآيات الله وصدف عنها سنجزي الذين يصدفون عن آياتنا سوء العذاب بما كانوا يصدفون ۞
158 هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي ربك أو يأتي بعض آيات ربك يوم يأتي بعض آيات
ربك لا ينفع نفسا إيمانها لم تكن آمنت من قبل أو كسبت في إيمانها خيرا قل انتظروا
إنا منتظرون ۞ 159 إن الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا لست منهم في شيء إنما أمرهم إلى
الله ثم ينبئهم بما كانوا يفعلون ۞ 160 من جاء بالحسنة فله عشر أمثالها ومن بالسيئة فلا يجزى
إلا مثلها وهم لا يظلمون ۞ 161 قل إنني هداني ربي إلى صراط مستقيم ۞ 162 دينا قيما
ملة إبراهيم حنيفا وما كان من المشركين ۞ 163 قل إن صلاتي ونسكي ومحياي ومماتي
لله رب العالمين ۞ 164 لا شريك له وبذلك أمرت وأنا أول المسلمين ۞ 165 قل أغير الله
أبغي ربا وهو رب كل شيء ولا تكسب كل نفس إلا عليها ولا تزر وازرة وزر أخرى ثم إلى ربكم
مرجعكم فينبئكم بما كنتم فيه تختلفون ۞ 165 وهو الذي جعلكم خلائف الأرض ورفع
بعضكم فوق بعض درجات ليبلوكم فيما آتاكم إن ربك سريع العقاب وإنه لغفور رحيم ۞

Versio Latina.

136. ET constituerunt *Meccani* Deo ex eo, quod produxit de satis, & pecoribus portionem; & dixerunt: Hoc *debetur* Deo; *dicentes hoc*, juxta opinionem suam: & hoc *debetur* Sociis (*idest diis nostris*). Quod verò erat *debitum* Sociis eorum, non perveniebat ad Deum: quod autem erat *debitum* Deo, hoc perveniebat ad socios eorum. Vah *a* quod *circa hoc* judicant. 137. Et ita a malū est adornaverunt multis ex Associantibus cædem filiorum suorum socii eorum, ut perderent eos; & ut vestirent super eos religionem ipsorum. Et, si voluisset Deus, non fecissent hoc: relinque ergo eos, & id, quod blasphemè mentiuntur, *ne cures*. 138. Et dixerunt: Hæc pecora, & sata prohibita sunt: non vescetur illis, nisi *is*, quem voluerimus; *pronunciantes hoc* ex opinione sua: & sunt pecora, quorum prohibita sunt dorsa *ad onera ferenda, & equitandum*, & *sunt* pecora, super quæ non commemorant Nomen Dei, *dùm mactantur*, mendacium irrogando illi. Retribuet eis *Deus* mercedem propter id, quod falsò pronunciant *contra eum*. 139. Et dixerunt: Id, quod est in ventribus horum pecorum, licitum est maribus nostris, & prohibitum uxoribus nostris. Quòd, si fuerit morticinum, ipsi ejus participes sunt. Rependet eis *Deus* mercedem *propter* dictum ipsorum: ipse quippè est sapiens, sciens. 140. Jam malè perierunt, qui occiderunt filios suos stultè, sine scientia; & prohibuerunt id, quod in alimentum tribuit illis Deus, mendaciter loquendo de Deo. Jam erraverunt; nec fuerunt directi. 141. Et ipse est, qui produxit hortos sedentarios (*idest olerum, cucumerum*, &c.) & non sedentarios (*idest palmarum, & majorum plantarum*) & sementem, cujus varius est cibus: & oleas, & mala punica; simile inter se, & dissimile. Comedite de fructu ejus, cùm fructificaverit, & date debitum ejus (*idest decimas, vel eleemosynas*) in die messis ejus; & ne excedatis (*idest detis plusquam necessarium est familiis vestris*) nam ipse non amat excedentes. 142. Et ex pecoribus *quædam sunt* apta ad onera ferenda, & *quædam* inepta ad portandum. Comedite ex iis, quæ in alimentum præbuit vobis Deus; & ne sectemini passus Satanæ; ipse quippe est vobis hostis manifestus. 143. Octo paria *ex pecoribus dicunt Meccani prohibuisse Deum*. Ex ovibus duo *paria, masculum, & fœminam*: & ex capris duo *paria, masculum, & fœminam*. Dic *illis*: Duosne masculos prohibuit *Deus*, an duas fœminas? an quicquid

con-

continent vulvæ duarum fœminarum, *sive masculum sit, sive fœmina*? Enarrate *hoc* mihi cum scientia, si estis veraces. 144. Et ex Camelis *prohibuit* duos; & ex bobus duos. Dic: An duos masculos prohibuit, an duas fœminas? an quicquid continent vulvæ duarum fœminarum? An fuistis testes, cùm præceptum dedit vobis Deus de hoc? Quis porrò est iniquior, quàm qui comminiscitur de Deo mendacium, ut errare faciat homines sine scientia? Certè Deus non diriget homines iniquè agentes. 145. Dic: Non invenio in eo, quod revelatum fuit mihi, prohibitum gustanti, qui gustet illud, nisi sit morticinum, aut sanguis fusus, aut caro porci: hoc enim est immundities: aut prophanum, super quod invocatum sit nomen aliud, quàm Dei. Porrò, qui necessitate compulsus fuerit *ad hæc comedenda*, non ductus cupiditate, neque transgrediens (*idest animo transgrediendi*) profectò Dominus tuus *erit illi* indulgens, misericors. 146. Et illis, qui sunt Judæi prohibuimus omne habens ungulam *non fissam*; & ex bobus, & ovibus, prohibuimus eis adipem utrorumque, præter eum, quem ferunt terga eorum, aut viscera; aut eum, qui commixtus est cum osse; *qualis est in cauda*. Hæc rependimus illis propter improbitatem eorum: & profectò nos *sumus* sanè veraces. 147. Quòd si mendacii insimulaverint te: Dic: Dominus vester præditus est misericordia ampla; & non avertetur pœna ejus ab hominibus sceleste agentibus. 148. Dicent illi, qui associaverunt: Si voluisset Deus, non associavissemus nos, neque patres nostri; *dicent, quòd nos ipsis* non prohibuimus quidquam. Ita mendacii insimulaverunt *prophetas suos*, illi, qui fuerunt ante eos, donec gustaverunt pœnam nostram. Dic: An est apud vos aliquid scientiæ *de hoc, quod dicitis*, ut manifestetis eam nobis? Non sequimini, nisi opinionem; & vos tantummodò mentimini. 149. Dic: Dei igitur erit probatio *hujus rei* absolutissima, quòd si voluerit, sanè diriget vos universos. 150. Dic: Adducite testes vestros, qui testificentur, quòd Deus interdixerit hoc, *quod vos prohibetis*. Quòd si testificati fuerint *hoc*; ne testificeris *tu* cum eis; neque secteris desideria eorum; qui mendacii coarguunt signa nostra, & qui non credunt in alteram vitam; & ipsi cum Domino suo coæquant *alios deos*. 151. Dic: Venite; legam quid prohibuerit Dominus vester vobis. *Prohibuit*, ne associetis cum eo quidquam: & *præcepit* erga parentes beneficentiam; & ne occidatis filios vestros ob timorem paupertatis. Nos alimenta præbebimus vobis, & illis, & ne appropinquetis rebus nefariis, *perpetrantes* quod manifestum est ex illis, & quod occultum est: & ne occidatis animam, quam prohibuit Deus, nisi cum justitia. Hoc præcepit vobis, ut vos intelligatis. 152. Et ne attingatis facultates orphani, nisi per id, quod sit melius *illi*, donec perveniat ad ætatem suam firmam: & complete modium, & stateram cum æquitate. Non gravabimus animam, nisi juxta capacitatem suam. Et cùm dicetis *aliquid*, justitiam servate, *vera loquendo*. Et; si fuerit junctus propinquitate *cum eo, pro quo, vel contra quem quis loquitur*, & cum pacto Dei (*idest cum juramento*) satisfacite. Hoc præcepit vobis *Deus*; ut vos commonefieretis. 153. Et *edicit vobis Deus*, quòd hæc est via mea recta: sequimini ergo eam: & ne sequamini semitas *ei contrarias*, ne fiat separatio in vobis à semita ejus. Hoc præcepit vobis, ut vos timeretis *illum*. 154. Deinde dedimus Moysi Librum ad perfectionem illius, qui benè operatus fuisset, *cum observando*; & distinctionem omnis rei, & directionem, & misericordiam: ut ipsi (*idest Israelitæ*) in occursum Domini sui crederent. 155. Et hic liber (*idest Alcoranus*) quem demisimus, *est* benedictus: sequimini ergo eum, & timete *Deum*, ut vos misericordiam consequamini. 156. * Ne diceretis, *nisi cum demisissemus*: Profectò demissus fuit Liber (*idest Pentateuchus, & Evangelium*) ad duas gentes (*nempe Judæos, & Christianos*) ante nos: *a* Et nos quidem fuimus in studio lectionis eorum negligentes, *ob ignorantiam idiomatis eorum*. 157. Aut *ne* diceretis: Nos certè, si demissus fuisset super nos Liber, certè fuissemus directiores illis. Jam porrò venit ad vos declaratio à Domino vestro, & directio, & misericordia. Quis verò est iniquior, quàm qui mendacia fingit in signis Dei, & longè recedit ab eis? Rependemus iis, qui longè recesserint à si-

Inepta transitio.

*Eo, quòd dictum esset tis.

a Et si

à signis nostris, malum pœnæ, eo quòd longè recesserint *ab eis*. 158. An expectant *Infideles*, nisi ut veniant ad eos Angeli *ad abripiendas animas eorum*: aut veniat Dominus tuus *ad eos puniendos*: aut veniat aliquod Signorum Domini tui, *ad proximam Judicii diem prænunciandam*? Dic, qua veniet aliquod signorum Domini tui (*ut ortus Solis ab occidente*) non proderit animæ fides ejus, nisi crediderit antea, aut operata fuerit in fide sua bonum. Dic: Expectate: nos certè expectaturi sumus. 159. Porrò, qui diviserint religionem suam, & fuerint sectarii: ne sis ex eis in re ulla: profectò negotium eorum *spectat* ad Deum. Tùm enarrabit eis *in die Judicii* id, quod fecerunt. 160. Qui venerit cum bono *opere*, ipsi *rependetur* decuplum paritatis ejus (*idest recipiet mercedem ejus in decuplum*) At, qui venerit cum malo *opere*, non rependetur illi, nisi paritas ejus: & ipsi non tractabuntur injustè. 161. Dic: Equidem direxit me Dominus meus in viam rectam. 162. Religionem *a* probam, sectam Abrahæ Orthodoxi: & *ipse* non fuit ex Associantibus. 163. Certè oratio mea, & cultus meus, & vita mea, & mors mea *dicata est* Deo Domino *b* seculorum. 164. Non est socius illi: & hoc præceptum est mihi: ego sum primus Moslemorum. 165. Dic: an præter Deum optabo Dominum: & ipse est Dominus omnis rei? Et non operabitur omnis anima *malum*, nisi contra seipsam: & non portabit portans pondus alterius. Deinde ad Dominum vestrum erit reditus vester; & enarrabit vobis, in, quo discordes fueritis. 166. Et ipse est, qui posuit vos *per generationes* successores terræ: & extulit alios vestrum super alios gradibus, ut probaret vos in eo, quod dedit vobis. Porrò Dominus tuus velox est in puniendo: & sanè ipse est prorsus indulgens, misericors.

a rectam.

b mundorū.

N O T Æ.

CXLVII. T. *constituerunt*] Nimirùm Meccani, ut ait hoc loco Gelal, destinabant ex segetibus, & pecoribus suis نصيبا لله وللضيفان والمساكين نصيبا ولشركايهم نصيبا يصرفونه الى سدنتها *unam partem Deo; unam hospitibus, & pauperibus, & unam idolis suis, quam tradebant custodibus Templi sui*. Si quid verò excessisset in portione Dei, adjungebant illud portioni idolorum; non tamen, si quid in horum portione excessisset, portioni Deo debitæ adjungebant.

* *Ut vestirent super eos*] Gelal: يخلطوا *commiscerent*, & confunderent erroribus.

CXXXXV. *Sanguis fusus*] Arabic. دما مسفوحا Explicat Gella. سايلا بخلاف غيره كالكبد والطحال *fluidus*, *ex opposito illius, qui non est fluidus, cujusmodi est splen, & jecur.*

CLIV. *Deinde dedimus.*] Satis insulsè hoc loco Gelal notat: وثم لترتيب الاخبار *particula deinde, ponitur ad ordinem consecutivum narrationum*. Mihi verò videtur esse prorsus extra omnem ordinem Sed quis quærat ordinem in Alcorano, in quo perpetua confusio reperitur?

CLXV. *Et non portabit portans*] nempè anima peccatrix, quę peccatis onerata est.

R E F U T A T I O N E S.

I. Otanda iterum verba illa: *Et si voluisset Deus, non fecissent hoc.* Ad quid verò toties asserere, homines non peccare, nisi volente Deo: nisi ad persuadendum iisdem hominibus, ipsos necessariò peccare, & Deum esse auctorem peccati eorum? Vide quæ superiùs dicta sunt. Nulla certè utilitas provenire potest peccantibus ex eo, quòd sciant, se non peccaturos, si Deus nolit: ex hoc enim quilibet arguere poterit: ideò pecco, quia Deus vult, me peccare: esto aliud sit: *si vellet Deus, non peccarem; & pecco, quia Deus vult, me peccare.* At in communi modo loquendi, hęc duo ęquiparantur: *si tu voluisses, non evenisset mihi hoc infortunium: & ideò evenit mihi hoc infortunium, quia tu ita voluisti.*

II. Affirmat Mahumetus, se non reperire in suis stramineis revelationibus, aliquid sibi à Deo prohibitum, quoad cibum, nisi morticinum, sanguinem fluidum, carnem porcinam, & idolothytum. Jam suprà ostendi absurditatem hujus prohibitionis: ideò hìc eadem non repeto. Quid verò dicemus de iis, quæ Judęis à Deo prohibita fuisse pronunciat? Duo tantùm ex plurimis commemorat, nempè animalia solidungula, seu ungulam fixam non habentia: & adipem boum, & ovium, præter eum, quem habent terga, aut viscera, aut qui cum osse commixtus est, qualis in cauda reperitur. Audiamus, utrum hoc Pentateucho con-

conforme sit. In Libro Levitici cap. 3. 17.
ita legimus. *Statutum perpetuum erit per ge-*
nerationes vestras in cunctis habitaculis ve-
stris: omnem adipem, & omnem sanguinem
non comedetis. Et in eodem cap. jubetur Sa-
cerdos, offerre Domino adipem omnem ope-
rientem intestina, & adipem, qui est super
duos renes, & super ilia; quando boves im-
molantur. Et eodem modo quando immolantur
oves, seu agni, præcipit Deus offerri sibi adi-
pem earum, caudam integram; adipem omnem
operientem intestina, & renes, & ilia. Itemq;
præcipitur quando capræ immolantur. Vide,
utrum Pentateuchus cum Alcorano conveniat,
an verò illi è diametro adversetur. In eo tandem se insulsum ostendit Mahumetus, quòd hanc Dei prohibitionem Judæis factam fuisse asserat in pœnā بغيهم improbitatis, & iniquitatis, & transgressionis eorum. Ad suum ipsius obsequium, & ad Israelitarum obedientiam exercendam, non verò ad eorum iniquitatem puniendam, Deum illa prohibuisse certissimum est.

III. Jactat Impostor, se fuisse primum Moslemum, qui religionem Abrahæ profiteretur. Hoc verò magnum esse mendacium, jam suprà statis ostendimus.

سورة الاعراف مكية مايتان وست ايات

S U R A VII.

A L A R A P H.

MECCANA: DUCENTORUM, AC SEX COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 المص ۞ 2 كتاب انزل اليك فلا يكن في صدرك حرج منه لتنذر به وذكري للمومنين ۞
3 اتبعوا ما انزل اليكم من ربكم ولا تتبعوا من دونه اوليآء قليلا ما تذكرون ۞ 4 وكم من قرية
اهلكناها فجآءها باسنا بياتا او هم قايلون ۞ 5 فما كان دعويهم اذ جآءهم باسنا الا ان قالوا
انا كنا ظالمين ۞ 6 فلنسالن الذين ارسل اليهم ولنسالن المرسلين ۞ 7 فلنقصن عليهم
بعلم وما كنا غايبين ۞ 8 والوزن يوميذ الحق فمن ثقلت موازينه فاولايك هم المفلحون ۞
9 ومن خفت موازينه فاولايك الذين خسروا انفسهم بما كانوا باياتنا يظلمون ۞ 10 ولقد مكناكم
في الارض وجعلنا لكم فيها معايش قليلا ما تشكرون ۞ 11 ولقد خلقناكم ثم
صورناكم ثم قلنا للملايكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس لم يكن من الساجدين ۞
12 قال ما منعك الا تسجد اذ امرتك قال انا خير منه خلقتني من نار وخلقته من طين ۞
13 قال فاهبط منها فما يكون لك ان تتكبر فيها فاخرج انك من الصاغرين ۞ 14 قال انظرني
الي يوم يبعثون ۞ 15 قال انك من المنظرين ۞ 16 قال فبما اغويتني لاقعدن لهم صراطك
المستقيم ۞ 17 ثم لاتينهم من بين ايديهم ومن خلفهم وعن ايمانهم وعن شمايلهم ولا تجد اكثرهم
شاكرين ۞ 18 قال اخرج منها مذوما مدحورا ۞ 19 لمن تبعك منهم لاملان جهنم منكم
اجمعين ۞ 20 ويا ادم اسكن انت وزوجك الجنة فكلا من حيث شيتما ولا تقربا هذه الشجرة
فتكونا من الظالمين ۞ 21 فوسوس لهما الشيطان ليبدي لهما ما وري عنهما من سواتهما وقال
ما نهيكما ربكما عن هذه الشجرة الا ان تكونا ملكين او تكونا من الخالدين ۞

22 وقاسمهما اني لكما لمن الناصحين ۞ 23 فدلاهما بغرور فلما ذاقا الشجرة بدت لهما سوآتهما
وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وناداهما ربهما الم انهكما عن تلكما الشجرة واقل لكما ان
الشيطان عدو مبين ۞ 24 قالا ربنا ظلمنا انفسنا وان لم تغفر لنا وترحمنا لنكونن من الخاسرين ۞
25 قال اهبطوا بعضكم لبعض عدو ولكم في الارض مستقر ومتاع الى حين ۞ 26 قال فيها
تموتون ومنها تخرجون ۞ 27 يا بني آدم قد انزلنا عليكم لباسا يواري سوآتكم وريشا ولباس
التقوى ذلك خير ذلك من آيات الله لعلهم يذكرون ۞ 28 يا بني آدم لا يفتننكم الشيطان
كما اخرج ابويكم من الجنة ينزع عنهما لباسهما ليريهما سوآتهما انه يراكم هو وقبيله
من حيث لا ترونهم انا جعلنا الشياطين اولياء للذين لا يؤمنون ۞ 29 واذا فعلوا فاحشة قالوا
وجدنا عليها آباءنا والله امرنا بها قل ان الله لا يامر بالفحشاء اتقولون على الله ما لا تعلمون ۞
30 قل امر ربي بالقسط واقيموا وجوهكم عند كل مسجد وادعوه مخلصين له الدين كما
بداكم تعودون ۞ 31 فريقا هدى وفريقا حق عليهم الضلالة انهم اتخذوا الشياطين اولياء من
دون الله ويحسبون انهم مهتدون ۞ 32 يا بني آدم خذوا زينتكم عند كل مسجد وكلوا
واشربوا ولا تسرفوا انه لا يحب المسرفين ۞ 33 قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده
والطيبات من الرزق قل هي للذين آمنوا في الحياة الدنيا خالصة يوم القيامة كذلك نفصل
الآيات لقوم يعلمون ۞ 34 قل انما حرم ربي الفواحش ما ظهر منها وما بطن والاثم والبغي
بغير الحق وان تشركوا بالله ما لم ينزل به سلطانا وان تقولوا على الله ما لا تعلمون ۞
35 ولكل امة اجل فاذا جاء اجلهم لا يستاخرون ساعة ولا يستقدمون ۞ 36 يا بني آدم اما
ياتينكم رسل منكم يقصون عليكم آياتي فمن اتقى واصلح فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞
37 والذين كذبوا بآياتنا واستكبروا عنها اولائك اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 38 فمن اظلم
ممن افترى على الله كذبا او كذب بآياته اولائك ينالهم نصيبهم من الكتاب حتى اذا
جاءتهم رسلنا يتوفونهم قالوا اين ما كنتم تدعون من دون الله قالوا ضلوا عنا وشهدوا على
انفسهم انهم كانوا كافرين ۞ 39 قال ادخلوا في امم قد خلت من قبلكم من الجن والانس
في النار كلما دخلت امة لعنت اختها حتى اذا اداركوا فيها جميعا قالت اخراهم لاولاهم
ربنا هؤلاء اضلونا فآتهم عذابا ضعفا من النار لكل ضعف ولكن لا تعلمون ۞ 40 وقالت
اولاهم لاخراهم فما كان لكم علينا من فضل فذوقوا العذاب بما كنتم تكسبون ۞ 41 ان
الذين كذبوا بآياتنا واستكبروا لا تفتح لهم ابواب السماء ولا يدخلون الجنة حتى يلج الجمل
في سم الخياط وكذلك نجزي المجرمين ۞ 42 لهم من جهنم مهاد ومن فوقهم غواش وكذلك
نجزي الظالمين ۞ 43 والذين آمنوا وعملوا الصالحات لا نكلف نفسا الا وسعها اولائك اصحاب

الجنة

الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ ۞ 44 وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمِ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ
وَنُودُوا أَنْ تِلْكُمُ الْجَنَّةُ أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞ 45 وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ
أَنْ قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَنْ
لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ ۞ 46 الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ
كَافِرُونَ ۞ 47 وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلًّا بِسِيمَاهُمْ وَنَادَوْا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ
أَنْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ ۞ 48 وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا
تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ ۞ 49 وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رِجَالًا يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُوا مَا أَغْنَى عَنْكُمْ
جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ ۞ 50 أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَقْسَمْتُمْ لَا يَنَالُهُمُ اللَّهُ بِرَحْمَةٍ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ
لَا خَوْفٌ عَلَيْكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ ۞ 51 وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُوا عَلَيْنَا
مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ ۞ 52 الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ
لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَوةُ الدُّنْيَا فَالْيَوْمَ نَنْسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ ۞
53 وَلَقَدْ جِئْنَاهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَى عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۞ 54 هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا
تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلُهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَتْ رُسُلُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَهَلْ لَنَا مِنْ شُفَعَاءَ
فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدُّ فَنَعْمَلَ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ ۞
55 إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُغْشِي اللَّيْلَ
النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ
الْعَالَمِينَ ۞ 56 ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ۞ 57 وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ
بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَةَ اللَّهِ قَرِيبٌ مِنَ الْمُحْسِنِينَ ۞ 58 وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ
الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ حَتَّى إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا ثِقَالًا سُقْنَاهُ لِبَلَدٍ مَيِّتٍ فَأَنْزَلْنَا بِهِ الْمَاءَ
فَأَخْرَجْنَا بِهِ مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ كَذَلِكَ نُخْرِجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ ۞ 59 وَالْبَلَدُ الطَّيِّبُ
يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا كَذَلِكَ نُصَرِّفُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. A. L. M. S. 2. Liber missus fuit ad te: ne ergo sit in pectore tuo angustia ex eo (*quod timeas illum vulgare*) ut commineris per illum *Infidelibus*, & *ut sit* monimentum fidelibus. 3. Sequimini quod demissum est ad vos à Domino vestro: & ne sectemini præter eum patronos *alios*. O quam [a] pauci commonefitis. 4. Et quot ex Urbibus perdidimus: venitque ad eas pœna nostra noctu; vel *dum* ipsis *essent* meridies permites. Et non fuit deprecatio eorum, cùm venisset ad eos supplicium nostrum, nisi quòd dixerunt: Certè nos fuimus iniqui. 6. Et quidem rationem exigemus ab iis, ad quos facta est missio *legatorum*, & profectò rationem exigemus *à legatis*, qui missi fuerunt. 7. Et quidem narrabimus illis cum scientia

[a] Parùm.

a Justitia. *id, quod fecerunt*: non enim fueramus absentes. 8. Et pondus *operum* die illa erit *a*
justum; & cujus graves fuerint bilances *bonis operibus*, illi erunt felices. 9.
Cujus verò leves fuerint bilances, hi sunt, qui pessumdederunt animas suas,
eo quòd in signa nostra iniquè se gesserint. 10. Et jam quidem collocavi-
b Pauci. mus vos in Terra; & posuimus vobis in ea victualia. O quàm *b* parùm
gratias agitis. 11. Et jam quidem creavimus vos: deindè formavimus vos *in*
Adam: deindè diximus Angelis: Adorate Adam: & adoraverunt. Sed Eblis
non fuit ex adorantibus. 12. Dixit *illi Deus*; Quid retinuit te, ne adorares,
cùm tibi præcepissem? Respondit: Ego sum excellentior illo. Creasti me ex
igne; & creasti illum ex luto. 13. Dixit *illi Deus*: Descende ergo ab eo (*idest*
paradiso) Non enim est tibi *conveniens*, ut superbè te geras in illo. Egredere
jam: Certè tu eris ex pusillis. 14. Respondit *Eblis*: Especta me usque ad diem
in qua homines resuscitabuntur. 15. Dixit *illi Deus*: Certè tu eris ex expectatis.
16. Respondit *Eblis*: Ob id, quod decepisti me, certè obsidebo illis (*idest ho-*
minibus) viam tuam rectam. 17. Tùm sanè veniam ad eos à parte anterio-
ri eorum, & à parte posteriori eorum, & à dextris eorum, & à sinistris eo-
rum: & non invenies plerosque eorum gratias agentes. 18. Dixit *illi Deus*; Egre-
dere eb eo, contemptus, & longè abactus *à misericordia mea*. 19. Certè, qui
sequutus fuerit te ex illis, senè implebo Gehennam ex vobis universis. 20.
Et, ò Adam, habita tu, & uxor tua Paradisum; & comedite undecunque
volueritis; at ne appropinquetis huic arbori, ne sitis ex Iniquis. 21. Et in-
susurravit utrique Satanas, ut apparere faceret eis, quod occultatum fuerat ab
eis de pudendis eorum: & dixit: Non prohibuit vobis Dominus vester hanc
arborem, nisi ne essetis duo Angeli, aut, *ne* essetis ex perpetuò viventibus.
22. Et juravit eis, *dicens*: Certè ego sum vobis sanè ex rectè consulentibus. 23.
Et dejecit eos per fallaciam. Cùmque gustassent arborem, apparuerunt illis
pudenda eorum: & cœperunt consuere super se de foliis Paradisi. Et inclamavit
ad eos Dominus eorum: An non prohibueram vobis hanc arborem: & di-
xeram vobis: Certè Satanas est vobis hostis manifestus? 24. Responderunt:
Domine noster, iniquè tractabimus animas nostras: & si non peperceris no-
bis, & misertus fueris nobis, profectò erimus ex pereuntibus. 25. Dixit *illis*
Deus: Descendite; alius vestrum alii hostis: & vobis erit in terram habitatio, &
usus usque ad tempus. 26. Dixit: In ea vivetis, & in ea moriemini, & ex ea *in*
die resurrectionis educemini. 27. O filii Adam, jam demisimus super vos amictum,
qui cooperiret pudenda vestra: & vestem speciosam: sed amictus pietatis, hic
est melior. Hoc est ex signis Dei, ut ipsi commonefiant. 28. O filii Adam,
ne seducat vos Satanas, sicut ejecit parentes vestros ex paradiso, auferens
ab eis indumentum eorum, ut ostenderet eis pudenda eorum: *certè ipse* videt
vos, ipse, & socii ejus de unde non videtis eos. Nos sanè constituimus Satanas
præsides eorum, qui non credunt. 29. Et cùm perpetraverint rem nefariam,
dicent: Invenimus in hac patres nostros: & Deus præcepit nobis hoc. Dic: Cer-
tè Deus non præcipit nefaria. An dicitis de Deo, quod nescitis? 30. Dic: Præ-
cepit Dominus meus justitiam: & statuite facies vestras versùs omne Oratorium:
& invocate eum puram exhibentes ei religionem. Sicut creavit vos *ex nihilo*;
ita resuscitabit vos *extinctos*, *& ad eum* revertemini. 31. Partem *ex vobis* dire-
xit: & partem justè adjudicatus fuit super eos error, quia ipsi acceperunt Sa-
tanas in patronos præter Deum, & existimant se esse directos. 32. O filii
Adam, accipite ornamentum vestrum, *quo operiatis obscœnas partes vestras*, pro-
pè omne Oratorium, *in quo oraturi sitis*: & comedite, & bibite: & ne exce-
datis: quippe ipse non amat excedentes. 33. Dic: Quis prohibuit ornamen-
tum Dei, quod protulit servis suis, & res bonas ex victu? Dic, Hæc *deben-*
tur illis, qui credunt, in vita mundana; peculiariter die resurrectionis: Ita
distinctè proponimus signa hominibus, qui sciunt. 34. Dic: Certè prohibuit
Dominus meus res nefarias; quod apparet ex illis, & quod occultum est; &
iniquitatem, & violentiam sine justitia: & ne associetis cum Deo id, de quo
non demisit potestatem; & ne dicatis de Deo, quod nescitis. 35. Et omni gen-
ti

ti meta *præfixa est* : cùm ergo venerit meta eorum, non procrastinabunt unam horam, neque prævenient. 36. O filii Adam, certè venient ad vos legati *mei* ex vobis: exponent vobis signa mea : qui ergo timuerit *Deum*, & correxerit *opera sua*, non erit timor super eos, neque ipsi contristabuntur. 37. Qui verò mendacii insimulaverint signa nostra, & superbè recesserint ab eis: Illi erunt socii Ignis: ipsi in eo perpetuò mansuri. 38. Quis verò est iniquior, quàm qui comminiscitur de Deo mendacium, aut falsitatem fingit in signis ejus? His continget portio eorum *ex bonis hujus mundi*, ex Libro *(idest quæ destinata fuit illis in libro, seu Tabula asservata apud Deum, in quo omnia scripta sunt)* quoadusque veniant ad eos legati nostri *(idest Angeli mortis)* qui defungi facient eos. Dicent *illis*: Ubi sunt, quos invocabatis, præter Deum? Respondebunt: Absconderunt se à nobis. Et testes erunt contra animas suas, quod ipsi fuerunt infideles. 39. Dicet *illis Deus in die resurrectionis*: Ingredimini cum gentibus, quæ jam præcesserunt ante vos ex Geniis, & hominibus in Ignem. Quotiescunque ingressa fuerit una gens *in Ignem*, maledicet sororem suam *(idest aliam gentem anteriorem, à qua seducta fuit)* donec intraverint una post aliam in eum omnes. Dicent extremi eorum primis eorum *(idest asseclæ sectariis)* Domine noster, hi seduxerunt nos: da ergo illis pœnam duplicatam ex Igne. Respondebit *Deus*: Omnibus est duplicata: sed *vos hoc* ignoratis. 40. Et dicent primi eorum extremis eorum *(i. sectarii asseclis)* Non ergo est vobis supra nos, quid amplius: *nam utrique pares sumus in pœna*. Gustate ergo supplicium ob id, quod perpetrastis. 41. Certè, qui mendacia commenti fuerint in signis nostris, & superbè recesserint ab eis; non aperientur illis portæ Cœli: neque ingredientur Paradisum, donec penetret Camelus per foramen acus: & ita remunerabimus scelesta patrantes. 42. Ipsis erit ex Gehenna lectulus; & de super eos erunt operimenta *ex igne*, & ita remunerabimus iniqua agentes. 43. Qui verò crediderint, & fecerint recta (non gravabimus animam *præceptis*, nisi juxta capacitatem ejus) hi erunt socii Paradisi: ipsi in eo perpetuò commoraturi. 44. Et abstrahemus, quod erat in pectoribus eorum de simultate, *quam nutriebant inter se, dùm essent in mundo*. Current sub ipsis flumina, & dicent: Laus Deo, qui direxit nos ad hoc: & non fuissemus *apti ex nobis*, ut dirigeremur, nisi direxisset nos Deus. Jam quidem venerunt legati Domini nostri cum veritate. Et inclamabitur illis: iste est Paradisus, quem hæriditate accepistis ob id, quod operati estis. 45. Et clamabunt socii Paradisi ad socios Ignis: jam invenimus, quod promisit nobis Dominus noster esse verum: an verò invenistis *vos etiam*, quod promisit Dominus vester, esse verum? Respondebunt: utique. Et clamabit præco inter eos: maledictio Dei super iniquos. 46. Qui avertunt *homines* à semita Dei, & quærunt eam distorquere: & ipsi alteram vitam abnegantes. 47. Et inter utrosque erit velamen *(idest inter beatos, & damnatos)* & super Alaraph *stabunt* viri, qui cognoscent omnes *illos* ex signis eorum; & clamabunt ad habitatores Paradisi: Pax super vos. Non *tamen* intrabunt in eum, & ipsi *nihilominus* avidè cupient *intrare*. 48. Cùm autem conversi fuerint aspectus eorum erga socios Ignis, dicent: Domine noster, ne ponas nos cum gentibus iniquis. 49. Et clamabunt socii Alaraph *(idest, qui stant super Alaraph)* ad viros *quosdam positos in igne*, quos cognoscent ex signis ipsorum, & dicent: Quid profuit vobis congregatio vestra *opum, & familiæ*, & quod vos ipsos in superbiam efferebatis? 50. An illis, quos jurabatis, quòd non suscepturus esset Deus cum misericordia sua, *non dictum est nunc*: Ingredimini Paradisum: non timor super vos *erit*, neque vos contristabimini. 51. Et clamabunt socii Ignis ad socios Paradisi: Effundite super nos aliquid ex aqua, aut ex eo, quod præbuit in alimentum vobis Deus. Respondebunt *illi*: Certè Deus prohibuit utrumque pro infidelibus. 52. Qui acceperunt religionem suam in ludum, & jocum; & decepit eos vita mundana. Itaque hodie obliviscemur eorum, sicut *ipsi* obliti sunt occursus diei hujus, & sicut signa nostra abnegaverunt. 53. Et jam quidem attulimus illis *(idest Meccanis)* Librum *(idest Alcoranum)*: distinximus illum cum scientia, ad

directionem, & misericordiam hominibus, qui credunt. 54. An expectant, nisi interpretationem ejus? *(idest eventum eorum malorum, quæ prædicit)*. Dic, qua veniet interpretatio ejus *(idest die resurrectionis)* dicent ii, qui obliti fuerant ejus antea: Jam venerunt Legati Domini nostri cum veritate. An ergo erit nobis aliquis de intercessoribus, ut intercedant pro nobis? An verò restituemur *in mundum*, ut operemur diversum ab eo, quod operabamur? Jam perdiderunt animas suas: & fugit eos *(idest obliti sunt)* id, quod impiè cominiscebantur. 55. Certè Dominus vester est Deus, qui creavit Cœlos, & terram in sex diebus: deinde consedit super Thronum: facit, ut cooperiat nox diem: insequitur illum *(idest diem nox)* festinanter; & *creavit* solem, & lunam, & stellas humiliter subjectas imperio ejus. An non ipsius sunt creaturæ, & Imperium? Benedictus sit Deus Dominus *a* sæculorum. 56. Invocate Dominum vestrum cum supplicatione *(idest palam)* & occultè: ipse quippe non amat transgredientes *(nempe nimium vocem elevando in invocatione)*. 57. Et ne corrumpatis terram post instaurationem ejus: & invocate eum cum timore, & spe: nam misericordia Dei propinqua est benefacientibus. 58. Et ipse est, qui mittit ventos, nuncium faustum ante misericordiam suam, quoadusque portaverint nubem gravidam, quam adducamus ad regionem mortuam *(idest aridam)* & descendere faciamus ex ea aquam, per quam producamus ex omnibus fructibus. Ita egredi faciemus mortuos *è sepulcris suis*; ut vos commonefiatis: 59. *b* Et ex regione bona egredietur germen *bonum* per voluntatem Domini sui: & ea, quæ fuerit mala, non egredietur, nisi *malum*, & exiguum. Ita explicamus signa hominibus, qui gratias agunt.

a Mundorū.

b Et regio bona egredietur germen ejus.

N O T Æ.

Itulus Suræ *est* الاعراف Alaraph: quæ vox, quid significet, suo loco dicemus. Est autem Sura Meccana; nonnulli tamen excipiunt quinque, vel octo versus, quorum primus est, واسألهم من القرية *Et interroga eos de Urbe*: reliqui verò, qui hunc immediatè sequuntur. Versus habet quinque, vel sex supra ducentos. Præmium Lectoris est: من قرء سورة الاعراف جعل الله يوم القيمة بينه وبين ابليس سترا وكان ادم شفيعا له يوم القيمة: *Qui legerit Suram Alaraph, ponet Deus inter eum, & inter Diabolum in die Resurrectionis velamen, Adam verò erit pro illo intercessor in die Resurrectionis.*

I. *A. L. M. S.*] Quid hi singulares characteres significent, Doctores Mahumetani se ignorare ingenuè fatentur: Quare Gelal eorum doctissimus scribit hìc, ut alibi. الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè novit, quid sibi in his voluerit.*

VIII. *Et cujus graves fuerint bilances*]. De his bilancibus, seu stateris plura fabulantur Moslemi, tanquam de materialibus, verisque instrumentis ad ponderandum. Audi Algazelum in professione fidei Mahumetanæ. ويومن بالميزان ذى الكفتين واللسان وصفته فى العظم انه مثل طباق السموات والارض توزن فيه الاعمال بقدرة الله *Et credere debet (Moslemus) esse stateram habentem duas lances, & linguam (i. Examen) de qua asseritur esse tàm amplam, quanta est superficies Cælorum, & terræ: & trutinabuntur in ea opera per potentiam Dei.*

XI. *Et jam quidem creavimus vos*]. Recoquit crabem. Vide hæc eadem supra Sura 2.

XIII. *Descende ergo ab eo*] nimirùm, ut explicat Gelal: من الجنة وقيل من السموات *à Paradiso: vel juxta aliorum explicationem à Cælo.* Putant quippè Mahumetani, Paradisum hunc Adamiticum in septimo Cœlo reperiri.

XXII. *Apparuerunt illis pudenda eorum*]. Scribit Jahias, eosdem indumento crinium, seu comarum ab hujusmodi aspectu tectos fuisse, & addit قال رسول الله ... كان ادم رجلا طوالا كانه نخلة سحوق كثير شعر الراس فلما وقع بما وقع بدت له عورته وكان لا يراها قبل ذلك فانطلق هاربا فى الجنة فاخذت شجرة من شجر الجنة براسه فقال لها ارسلنى فقالت فمرسلك فناداه ربه يا ادم امنى تفر قال يا رب انى استحييك. *Dixit legatus Dei Mahumetus: Erat Adam valdè altus, velut palma sublimis, coma plurima in capite præditus: cumque cecidisset in peccatum, quod commisit, apparuit ei membrum pudendum suum, quod non videbat antea. Abiit igitur fugiens per paradisum; cujus quædam arbor apprehendit eum per caput. At ille dixit ei: Dimitte me. Respondit arbor: En dimitto te. Vocavitque eum Dominus suus dicens: Me ne fugis? Respondit Adam: Domine mi erubescebam à te videri.*

XXVII. *Ipse videt vos, de unde non videtis &c.*] Hujus

Hujus rei causam tribuit Gelal, لطافة اجسامهم او عدم الوانهم *subtilitati, ac tenuitati corporum eorum: vel quia colore carent.*

XXXI. *Accipite ornatum vestrum*] Gelal: ما يستر عورتكم *quod cooperiat pudenda vestra.* Hoc autem præcipitur عند الصلاة والطواف *quando orandum est, aut Templum Meccanum circumeundum:* nam teste Alhasano كان اهل الجاهلية يطوفون بالبيت عراة: *Meccani Ethnici circuibant Delubrum nudati.*

XXXIX. *Non ergo est nobis suprà vos quid amplius*] affert Zamchascerius lucem obscuræ huic loquutioni; عطفوا هذا الكلام على قول الله تعالى لكل ضعف اى فقد ثبت ان لا فضل لكم علينا وانا متساوون في استحقاق الضعف *Referuntur hæc verba ad id, quod dixerat Deus ultimis: Omnibus est pœna duplicata. Ac si dicant: Jam constat, vos nihil habere amplius, quàm nos: & nos pares esse vobis in duplici pœna commerenda.*

XL. *Non aperientur illis portæ Cæli*] nimirum, ut explicat Gelal. اذا عرج بارواحهم اليها بعد الموت فيهبط بها الى سجين بخلاف المومن فيفتح له ويصعد بروحه الى السماء السابعة: *Cum ascenderint animæ eorum in Cœlum post mortem: sed cadent inde in infimum inferni carcerem, nempe septimum. E converso fidelibus aperientur portæ Cœli, & intrabunt animæ eorum in septimum Cœlum;* in quo scilicet est Paradisus. Sequentia autem verba: *donec penetret Camelus per foramen acus,* furtum sunt ex Euangelio Matth. cap. 19.

XLVI. *Et super Alaraph*] Jahias putat, idem esse حجاب *Velamen, ac* الاعراف *Alaraph.* Est autem Alaraph, juxta Gelal سور الجنة paries Paradisi: qui scilicet medius est inter Paradisum, & Gehennam, seu Tartarum, & utrumque separat, aut distinguit. Ita Impostor in fabulam vertit *Chaos illud magnum inter Infernum, & Sinum Abrahæ firmatum:* de quo mentio fit in Euangelio Lucæ cap. 16. Sciendum autem est, Moslemos credere Paradisum esse in septimo Cœlo; Gehennam autem in centro terræ: quod innuit Jahias hoc loco scribens: لان الجنة في السماء والنار في الارض: *Nam Paradisus est in Cœlo, Infernus autem in terra.* Porrò paries hic vocatur Alaraph à verbo عرف *Arapha,* quod significat cognoscere: quia illi, qui stant super eum, ut ait idem Jahias: يعرفون كلا بسيماهم تميز قتادة يعرفون اهل الجنة ببياض وجوههم واهل النار بسواد وجوههم: *Cognoscunt omnes ex signis ipsorum: & juxta expositionem Cottadæ, cognoscunt Cælicolas ex candore faciei ipsorum, & gehennicolas ex nigrore faciei ipsorum.* Porrò viri illi, quos refert Alcoranus, stare super Alaraph, sunt juxta Gelal illi, استوت حسناتهم وسيئاتهم, *quorum opera bona æqualia fuerunt operibus eorum malis.* De his idem Auctor ex testimonio Ebn-Abbasi, ipsiusque Mahumeti subdit sequentia: اصحاب الاعراف قوم غزوا بغير اذن ابائهم فاستشهدوا فحبسوا عن الجنة لمعصيتهم اباءهم وعن النار لشهادتهم وعن عبد الله ابن الحارث قال رسول الله صلعم ان احدا جبل يحبنا ونحبه وانه يوم القيمة يمثل بين الجنة والنار يحتبس عليه اقوام يعرفون كلا بسيماهم هم ان شاء الله من اهل الجنة واصحاب الاعراف هاهنا ملايكة رجالا: *Illi qui stant super Alaraph, sunt homines, qui in bello pugnaverunt absque permissione parentum suorum, ibique martyres occubuerunt: Detinentur autem ab ingressu Paradisi propter inobedientiam erga parentes: nec detruduntur in ignem; quia martyrium subiere. Refert præterea Abdallah filius Alhareth, Mahumetum Prophetam dixisse: Ohed esse montem quemdam, qui amat nos, & amatur à nobis: hunc verò die resurrectionis constiturum inter Paradisum & Tartarum; atque in eo detinendos esse quosdam, qui cognoscent omnes* [beatos, & damnatos] *ex signis ipsorum: hos autem, si Deus ita voluerit, futuros esse ex Cælicolis.* Porrò hi, qui dicuntur *stare super Alaraph, sunt* ἀνθράγγελοι: idest, viri simul, & Angeli. Hoc autem impossibile est, nisi Mahumetani admittant mysterium Incarnationis, in quo duæ naturæ in una persona, seu supposito uniuntur.

REFUTATIONES.

I. NUlla ratione potest intelligi, cur in Suris, quæ Mahumeto traditæ fuisse finguntur in Mecca, aliqui versiculi ex traditis in Medina admisceantur; & è converso. Si dicant Moslemi, paucos illos versus Medinense, in Meccanis insertos, traditos fuisse Mahumeto, dùm esset in Medina, & è converso: & deindè Suram, quæ in Mecca fuerat incœpta, in Mecca etiam absolutam fuisse, in certis illis paucis versibus, qui tempore intermedio in Medina traditi fuerant: Respondetur, id nullo modo fieri potuisse. Nam, cum plusquam triginta Suræ sint in Alcorano: cùm hac interpolatione versiculorum; necesse fuisset, Mahumetum decimo illo, quo fuit in Medina, tricies

ties saltem in Meccam regressum fuisse, ter scilicet in anno; cùm ex historiis Moslemorum constet, vix ter, aut quater toto eo tempore illum in Meccam rediisse. Neque verò potterat toties hinc inde progredi, ac regredi, cùm Medinam à Mecca decem saltem dierum itinere distare omnes fateantur. Superest igitur, ut versiculi illi casu, ac temerè ab Alcorani collectoribus inserti fuerint: ex quo patet, Alcoranum librum esse prorsùs confusum, & præposterè consarcinatum. Huc accedit plures Suras dubiam habere inscriptionem, nimirum

مكية او مدنية *Meccanam, aut Medinensem*. Et tamen Expositores fidenter asserunt, versus aliquot illius Suræ, de qua dubium est, utrum Meccana sit, an Medinensis, Meccanos esse, aut Medinenses. Postremò peto à Moslemis, utrum Alcoranus hic, quem nunc habent, idem ille sit, qui delapsus fuit à Throno Dei ad Cœlum Lunæ, & traditus Mahumeto, an non? Si ille idem est: ergo Deus Auctor erit rei tàm confusæ, & inordinatæ. Sin minùs: ergo ipsi non habent verum Alcoranum.

II. Neque etiam intelligi potest quomodò in omnibus ferè Suris mentio fiat de Alcorano, tanquam libro integro, & absoluto, quem Mahumetus penes se ab initio ipso suæ prædicationis haberet, quandò Meccanos provocabat ad perscribendum Alcoranum similem suo, vel saltem aliquot Suras pares Suris illius: & nihilominùs asserant Mahumetani, illum è Cœlo Lunæ ad Mahumetum per Suras, & versiculos trium supra viginti annorum spatio transmissum fuisse. Et quidem vivente Mahumeto, Alcorani sententias nunquam in unum volumen collectas fuisse, citra dubitationem est: hoc enim tantummodò factum est post illius obitum, Abubacro jam imperante. Verùm de hoc fusè, & ex professo agitur in Tractatu de Alcorano, qui est in prima parte Prodromi.

III. De characteribus illis singularibus A. L. M. S. qui Suræ preferuntur, idem dicendum, quod de aliis similibus jam dictum est: nempè inutiles esse, prorsùsque ociosos, cum juxta Gelalem, solus Deus illorum significationem sciat: cæteri verò prorsùs ignorent. Hoc tamen loco divinare se putavit quidam acutioris ingenii Mahumetanus, exponendo eosdem characteres

الله جبراييل محمد ص: *Deus: Gabriel: Mahumetus, super quem sit Dei benedictio, & pax.*

IV. Nimis absurdum, ac ridiculum est, putare, bona, vel mala mortalium opera, materiali aliqua statera in supremo judicio esse trutinanda. Bonitas enim, ac malitia humanorum operum, est quid immateriale, & intellectu tantummodò perceptibile. Verùm, ut magnam in hoc crassitiem Moslemi ostendant: majorem tamen in illa duarum lancium portentosa amplitudine demonstrant. Si enim non solùm terræ, sed etiam Cœli superficiem exæquant: quomodò in valle Josaphat, seu in alio quolibet loco, ubi homines judicandi sint, recipi poterunt, vel appendi?

V. Jam suprà in Sura 2. ea rejecimus, quæ de adoratione Angelorum erga Adam, & de ejusdem Adæ creatione, & peccato Alcoranus fabulosè confingit. Illud omiseram, videri Mahumetum sentire, protoplastos, antequam peccarent, genitalibus membris caruisse. Nam verbum بدى non est idem, ac ظهر nempe, *apparere, ac manifestari*, ut exponit Gelal: Sed *de novo incipere, & primò esse, vel existere*. Et quidem ridiculum est effugium Jahiæ, ad

الضفر *crines*, vel *comas implexas*, sive intelligat comas capitis, sive crines pubis circa genitalia. Nam, si id fuisset, non erat, cur pro iisdem genitalibus tegendis, ad arborum folia recurrerent.

VI. Falsum est, Protoplastos à Deo interrogatos post peccatum, respondisse confitendo peccatum suum, & misericordiam, atque indulgentiam pro eo postulasse. Imò excusavit, quantum potuit uterque culpam suam, dùm Adam in Hevam, Heva verò in serpentem illam rejecit: ut patet ex lib. Genes. cap. 3. neque veniam ullam, aut misericordiam implorasse leguntur.

VII. Magnum prorsus figmentum est paries ille, seu mons, qui homines amat, & ab iisdem amatur, & Paradisum, ac Gehennam intermedius disjungit. Quis enim putet, vel somniet montem amare, vel amari? Porrò cum Paradisus, juxta Mahumetanos sit in septimo Cœlo, gehenna verò in centro terræ: quid opus est pariete intermedio: & quomodò potest paries hic consistere, vel excogitari? Si Moslemi symbolicè, ac mysticè hæc intelligerent, possent fortasse piè, sanèque explicari. Verùm ita materialiter accipiunt; ut, si quis ad allegoriam, vel mysterium velit detorquere, impietatis, atque hæreseos notam illi inurant.

VIII. Viri illi, seu Virangeli, qui stant super parietem Alaraph; & neque Paradisum, neque Gehennam ingrediuntur; & per consequens nec felicitate Beatorum fruuntur, nec damnatorum pœna torquentur, asseruntur esse illi, quorum opera bona, ac mala, paria, & æqualia omnino fuerunt. Verùm, quemnam reperias, cujus opera mala ita bonis paria sint, ut nullus utrinque excessus reperiatur? Sed esto id possit evenire; non tamen potest status neutralis in ve hominum, sive Angelorum consistere. Nam in sententia sacrarum scripturarum, & ipsorum etiam Moslemorum, sicut potest aliquis, qui per plures annos sceleste vixerit, unius diei pœnitentia, bonisque operibus peccata omnia delere, atque æternam consequi felicitatem: ita qui per omnes vitæ suæ annos sanctissimè vixerit, si posteà unica tantùm die, vel etiam hora improbus, ac scelestus fuerit, omnia opera sua perdet, & in gehennam detrudetur, si in eo statu mortuus fuerit. In eo scilicet, quod spectat ad salutem, vel damnationem æternam, non tàm attenditur, in quo quis statu vixerit; quàm, in quo vitam absolverit. Audi Deum ipsum per Ezechielem Prophetam cap. 33. ita loquentem. *Justitia Justi non liberabit eum, in quocunque die peccaverit: & Omnes justitiæ ejus oblivioni tradentur; & impietas impii non nocebit ei, in quocunque die*

die conversus fuerit ab impietate sua: omnia peccata, quæ peccavit, non imputabuntur ei: Hoc cùm ita sit, certum etiam est, non posse hominem aliquem ita vitam absolvere, ut moriens, æquè bonus sit, ac malus: debet enim mori, vel in statu peccati, vel in statu gratiæ: & hic status attendendus est ad hoc, ut quis æternam salutem consequatur, vel in æternum pereat. Vide quæ circa hæc eadem dicta sunt in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 584. &c.

IX. Non est prætereundum, quod §. 52. innuitur, totum Alcoranum, distinctè concinnatum, & perfectum exhibitum fuisse Meccanis hoc tempore, quo nondum Mahumetus Medinam migraverat. Hoc verò apertè pugnat cum eo, quod communiter tenent de ejusdem Alcorani traditione: ut in Prolegomenis, & alibi dictum est.

Textus Alcorani.

60 لقد ارسلنا نوحا الى قومه فقال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره اني اخاف عليكم
عذاب يوم عظيم ۞ 61 قال الملا من قومه انا لنريك في ضلال مبين ۞ 62 قال يا قوم ليس
بي ضلالة ولكني رسول من رب العالمين ۞ 63 ابلغكم رسالات ربي وانصح لكم واعلم من
الله ما لا تعلمون ۞ 64 اوعجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم على رجل منكم لينذركم
ولتتقوا ولعلكم ترحمون ۞ 65 فكذبوا فانجيناه والذين معه في الفلك واغرقنا
الذين كذبوا بآياتنا انهم كانوا قوما عمين ۞ 66 والى عاد اخاهم هودا قال يا قوم اعبدوا الله ما
لكم من اله غيره افلا تتقون ۞ 67 قال الملا الذين كفروا من قومه انا لنريك في سفاهة
وانا لنظنك من الكاذبين ۞ 68 قال يا قوم ليس بي سفاهة ولكني رسول من رب العالمين ۞
69 ابلغكم رسالات ربي وانا لكم ناصح امين ۞ 70 اوعجبتم ان جاءكم ذكر من ربكم
على رجل منكم لينذركم واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد قوم نوح وزادكم في الخلق
بصطة فاذكروا آلاء الله لعلكم تفلحون ۞ 71 قالوا اجئتنا لنعبد الله وحده ونذر ما كان
يعبد آباؤنا فاتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ۞ 72 قال قد وقع عليكم من ربكم
رجس وغضب اتجادلونني في اسماء سميتموها انتم وآباؤكم ما نزل الله بها من سلطان فانتظروا
اني معكم من المنتظرين ۞ 73 فانجيناه والذين معه برحمة منا وقطعنا دابر الذين كذبوا
بآياتنا وما كانوا مومنين ۞ 74 والى ثمود اخاهم صالحا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله
غيره قد جاءتكم بينة من ربكم هذه ناقة الله لكم آية فذروها تاكل في ارض الله ولا
تمسوها بسوء فياخذكم عذاب اليم ۞ 75 واذكروا اذ جعلكم خلفاء من بعد عاد وبواكم
في الارض تتخذون من سهولها قصورا وتنحتون الجبال بيوتا فاذكروا آلاء الله ولا تعثوا في الارض
مفسدين ۞ 76 قال الملا الذين استكبروا من قومه للذين استضعفوا لمن آمن منهم اتعلمون
ان صالحا مرسل من ربه قالوا انا بما ارسل به مومنون ۞ 77 قال الذين استكبروا انا بالذي
آمنتم به كافرون ۞ 78 فعقروا الناقة وعتوا عن امر ربهم وقالوا يا صالح ائتنا بما تعدنا ان كنت
من المرسلين ۞ 79 فاخذتهم الرجفة فاصبحوا في دارهم جاثمين ۞ 80 فتولى عنهم وقال يا قوم

لقد

لقد ابلغتكم رسالة ربي ونصحت لكم ولكن لا تحبون الناصحين ۞ 81 ولوطا اذ قال
لقومه اتأتون الفاحشة ما سبقكم بها من احد من العالمين ۞ 82 اينكم لتأتون الرجال شهوة
من دون النساء بل انتم قوم مسرفون ۞ 83 وما كان جواب قومه الا ان قالوا اخرجوهم من
قريتكم انهم اناس يتطهرون ۞ 84 فانجيناه واهله الا امرأته كانت من الغابرين ۞
85 وامطرنا عليهم مطرا فانظر كيف كان عاقبة المجرمين ۞ 86 والي مدين اخاهم شعيبا قال
يا قوم اعبدوا الله ما لكم من اله غيره قد جاءتكم بينة من ربكم فاوفوا الكيل والميزان
ولا تبخسوا الناس اشياءهم ولا تفسدوا في الارض بعد اصلاحها ذلكم خير لكم ان كنتم
مومنين ۞ 87 ولا تقعدوا بكل صراط توعدون وتصدون عن سبيل الله من امن به وتبغونها
عوجا واذكروا اذ كنتم قليلا فكثركم وانظروا كيف كان عاقبة المفسدين ۞ 88 وان كان
طائفة منكم امنوا بالذي ارسلت به وطائفة لم يومنوا فاصبروا حتي يحكم الله بيننا وهو خير
الحاكمين ۞ 89 قال الملأ الذين استكبروا من قومه لنخرجنك يا شعيب والذين امنوا معك
من قريتنا او لتعودن في ملتنا قال اولو كنا كارهين ۞ 90 قد افترينا علي الله كذبا ان عدنا
في ملتكم بعد اذ نجينا الله منها وما يكون لنا ان نعود فيها الا ان يشاء الله ربنا وسع كل شيء
علما علي الله توكلنا ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق وانت خير الفاتحين ۞ 91 وقال الملأ
الذين كفروا من قومه لئن اتبعتم شعيبا انكم اذا لخاسرون ۞ 92 فاخذتهم الرجفة فاصبحوا
في دارهم جاثمين ۞ 93 الذين كذبوا شعيبا كان لم يغنوا فيها الذين كذبوا شعيبا كانوا هم
الخاسرين ۞ 94 فتولي عنهم وقال يا قوم لقد ابلغتكم رسالات ربي ونصحت لكم فكيف اسي
علي قوم كافرين ۞ 95 وما ارسلنا في قرية من نبي الا اخذنا اهلها بالبأساء والضراء لعلهم
يتضرعون ۞ 96 ثم بدلنا مكان السيئة الحسنة حتي عفوا وقالوا قد مس اباءنا الضراء والسراء
فاخذناهم بغتة وهم لا يشعرون ۞ 97 ولو ان اهل القري امنوا واتقوا لفتحنا عليهم بركات
من السماء والارض ولكن كذبوا فاخذناهم بما كانوا يكسبون ۞ 98 افأمن اهل القري ان
يأتيهم بأسنا بياتا وهم نائمون ۞ 99 اوأمن اهل القري ان يأتيهم بأسنا ضحي وهم يلعبون ۞
100 افأمنوا مكر الله فلا يأمن مكر الله الا القوم الخاسرون ۞ 101 اولم يهد للذين
يرثون الارض من بعد اهلها ان لو نشاء اصبناهم بذنوبهم ونطبع علي قلوبهم فهم لا يسمعون ۞
102 تلك القري نقص عليك من انبائها ولقد جاءتهم رسلهم بالبينات فما كانوا ليومنوا بما كذبوا
من قبل كذلك يطبع الله علي قلوب الكافرين ۞ 103 وما وجدنا لاكثرهم من عهد
وان وجدنا اكثرهم لفاسقين ۞ 104 ثم بعثنا من بعدهم موسي باياتنا الي فرعون وملائه
وظلموا فانظر كيف كان عاقبة المفسدين ۞ 105 وقال موسي يا فرعون اني رسول من رب
العالمين ۞

العالمين ۞ 106 حقيق علي ان لا اقول علي الله الا الحق قد جيتكم ببينة من ربكم فارسل معي
بني اسرايل قال ان كنت جيت باية فات بها ان كنت من الصادقين ۞ 107 فالقي عصاه
فاذا هي ثعبان مبين ۞ 108 ونزع يده فاذا هي بيضا للناظرين ۞ 109 قال الملا من قوم
فرعون ان هذا لساحر عليم ۞ 110 يريد ان يخرجكم من ارضكم فماذا تامرون ۞
111 قالوا ارجه واخاه وارسل في المداين حاشرين ۞ 112 ياتوك بكل ساحر عليم ۞
113 وجا السحرة فرعون ۞ 114 قالوا ان لنا لاجرا ان كنا نحن الغالبين ۞ 115 قال نعم
وانكم لمن المقربين ۞ 116 قالوا يا موسي اما ان تلقي واما ان نكون نحن الملقين ۞
117 قال القوا فلما القوا سحروا اعين الناس واسترهبوهم وجاوا بسحر عظيم ۞ 118 واوحينا الي
موسي ان الق عصاك فاذا هي تلقف ما يافكون ۞ 119 فوقع الحق وبطل ما كانوا يعملون ۞
120 فغلبوا هنالك وانقلبوا صاغرين ۞ 121 والقي السحرة ساجدين ۞ 122 قالوا امنا برب
العالمين ۞ 123 رب موسي وهرون ۞ 124 قال فرعون امنتم به قبل ان اذن لكم ان هذا
لمكر مكرتموه في المدينة لتخرجوا منها اهلها فسوف تعلمون ۞ 125 لاقطعن ايديكم
وارجلكم من خلاف ثم لاصلبنكم اجمعين ۞ 126 قالوا انا الي ربنا منقلبون ۞ 127 وما
تنقم منا الا ان امنا بايات ربنا لما جاتنا ربنا افرغ علينا صبرا وتوفنا مسلمين ۞ 128 وقال الملا
من قوم فرعون اتذر موسي وقومه ليفسدوا في الارض ويذرك والهتك قال سنقتل ابناهم ونستحي
نساهم وانا فوقهم قاهرون ۞ 129 قال موسي لقومه استعينوا بالله واصبروا ان الارض لله يورثها
من يشا من عباده والعاقبة للمتقين ۞ 130 قالوا اوذينا من قبل ان تاتينا ومن بعد ما جيتنا
قال عسي ربكم ان يهلك عدوكم ويستخلفكم في الارض فينظر كيف تعملون ۞
131 ولقد اخذنا ال فرعون بالسنين ونقص من الثمرات لعلهم يذكرون ۞ 132 فاذا جاتهم
الحسنة قالوا لنا هذه وان تصبهم سيية يطيروا بموسي ومن معه الا انما طايرهم عند الله ولكن
اكثرهم لا يعلمون ۞ 133 وقالوا مهما تاتنا به من اية لتسحرنا بها فما نحن لك بمومنين ۞
134 فارسلنا عليهم الطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم ايات مفصلات فاستكبروا وكانوا قوما
مجرمين ۞ 135 ولما وقع عليهم الرجز قالوا يا موسي ادع لنا ربك بما عهد عندك لين كشفت
عنا الرجز لنومنن لك ولنرسلن معك بني اسرايل فلما كشفنا عنهم الرجز الي اجل هم بالغوه
اذا هم ينكثون ۞ 136 فانتقمنا منهم فاغرقناهم في اليم بانهم كذبوا باياتنا وكانوا عنها
غافلين ۞ 137 واورثنا القوم الذين كانوا يستضعفون مشارق الارض ومغاربها التي باركنا فيها
وتمت كلمة ربك الحسني علي بني اسرايل بما صبروا ودمرنا ما كان يصنع فرعون وقومه وما كانوا
يعرشون ۞ 138 وجاوزنا ببني اسرايل البحر فاتوا علي قوم يعكفون علي اصنام لهم قالوا يا موسي

اجعل

اجعل لنا إلها كما لهم آلهة قال إنكم قوم تجهلون ۞ 139 إن هؤلاء متبر ما هم فيه
وباطل ما كانوا يعملون ۞ 140 قال أغير الله أبغيكم إلها وهو فضلكم على العالمين ۞
141 وإذ أنجيناكم من آل فرعون يسومونكم سوء العذاب يقتلون أبناءكم ويستحيون نساءكم
وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم ۞ 142 ووعدنا موسى ثلثين ليلة وأتممناها بعشر فتم
ميقات ربه أربعين ليلة وقال موسى لأخيه هرون اخلفني في قومي وأصلح ولا تتبع سبيل
المفسدين ۞ 143 ولما جاء موسى لميقاتنا وكلمه ربه قال رب أرني أنظر إليك قال لن تراني
ولكن انظر إلى الجبل فإن استقر مكانه فسوف تراني فلما تجلى ربه للجبل جعله دكا
وخر موسى صعقا فلما أفاق قال سبحانك تبت إليك وأنا أول المؤمنين ۞ 144 قال يا موسى إني
اصطفيتك على الناس برسالاتي وبكلامي فخذ ما آتيتك وكن من الشاكرين ۞ 145 وكتبنا
له في الألواح من كل شيء موعظة وتفصيلا لكل شيء فخذها بقوة وأمر قومك يأخذوا بأحسنها
سأوريكم دار الفاسقين ۞ 146 سأصرف عن آياتي الذين يتكبرون في الأرض بغير الحق وإن
يروا كل آية لا يؤمنوا بها وإن يروا سبيل الرشد لا يتخذوه سبيلا وإن يروا سبيل الغي يتخذوه
سبيلا ذلك بأنهم كذبوا بآياتنا وكانوا عنها غافلين ۞ 147 والذين كذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة
حبطت أعمالهم هل يجزون إلا ما كانوا يعملون ۞ 148 واتخذ قوم موسى من بعده من حليهم
عجلا جسدا له خوار ألم يروا أنه لا يكلمهم ولا يهديهم سبيلا اتخذوه وكانوا ظالمين ۞ 149 ولما
سقط في أيديهم ورأوا أنهم قد ضلوا قالوا لئن لم يرحمنا ربنا ويغفر لنا لنكونن من الخاسرين ۞
150 ولما رجع موسى إلى قومه غضبان أسفا قال بئسما خلفتموني من بعدي أعجلتم أمر ربكم
وألقى الألواح وأخذ برأس أخيه يجره إليه قال ابن أم إن القوم استضعفوني وكادوا يقتلونني فلا
تشمت بي الأعداء ولا تجعلني مع القوم الظالمين ۞ 151 قال رب اغفر لي ولأخي وأدخلنا في
رحمتك وأنت أرحم الراحمين ۞ 152 إن الذين اتخذوا العجل سينالهم غضب من ربهم وذلة
في الحيوة الدنيا وكذلك نجزي المفترين ۞ 153 والذين عملوا السيئات ثم تابوا من بعدها
وآمنوا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ۞ 154 ولما سكت عن موسى الغضب أخذ الألواح وفي
نسختها هدى ورحمة للذين هم لربهم يرهبون ۞ 155 واختار موسى قومه سبعين رجلا لميقاتنا
فلما أخذتهم الرجفة قال رب لو شئت أهلكتهم من قبل وإياي أتهلكنا بما فعل السفهاء منا إن
هي إلا فتنتك تضل بها من تشاء وتهدي من تشاء أنت ولينا فاغفر لنا وارحمنا وأنت خير
الغافرين ۞ 156 واكتب لنا في هذه الدنيا حسنة وفي الآخرة إنا هدنا إليك قال عذابي
أصيب به من أشاء ورحمتي وسعت كل شيء فسأكتبها للذين يتقون ۞ 157 ويؤتون الزكوة
والذين هم بآياتنا يؤمنون ۞ 158 الذين يتبعون الرسول النبي الأمي الذي يجدونه مكتوبا
عندهم

عندهم في التوراة والانجيل يامرهم بالمعروف وينهيهم عن المنكر ويحل لهم الطيبات ويحرم
عليهم الخبايث ويضع عنهم اصرهم والاغلال التي كانت عليهم فالذين امنوا به وعزروه ونصروه واتبعوا
النور الذي انزل معه اولايك هم المفلحون ۞ 159 قل يا ايها الناس اني رسول الله اليكم
جميعا الذي له ملك السموات والارض لا اله الا هو يحيي ويميت فامنوا بالله ورسوله النبي
الامي الذي يومن بالله وكلماته واتبعوه لعلكم تهتدون ۞ 160 ومن قوم موسي امة يهدون
بالحق وبه يعدلون ۞ 161 وقطعناهم اثنتي عشرة اسباطا امما واوحينا الي موسي اذ استسقيه قومه
ان اضرب بعصاك الحجر فانبجست منه اثنتا عشرة عينا قد علم كل اناس مشربهم وظللنا عليهم
الغمام وانزلنا عليهم المن والسلوي كلوا من طيبات ما رزقناكم وما ظلمونا ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞
162 واذ قيل لهم اسكنوا هذه القرية وكلوا منها حيث شيتم وقولوا حطة وادخلوا الباب
سجدا نغفر لكم خطيايكم سنزيد المحسنين ۞ 163 فبدل الذين ظلموا منهم قولا غير الذي
قيل لهم فارسلنا عليهم رجزا من السماء بما كانوا يظلمون ۞ 164 واسلهم عن القرية التي كانت
حاضرة البحر اذ يعدون في السبت اذ تاتيهم حيتانهم يوم سبتهم شرعا ويوم لا يسبتون لا تاتيهم
كذلك نبلوهم بما كانوا يفسقون ۞ 165 واذ قالت امة منهم لم تعظون قوما الله مهلكهم
او معذبهم عذابا شديدا قالوا معذرة الي ربكم ولعلهم يتقون ۞ 166 فلما نسوا ما ذكروا به انجينا
الذين ينهون عن السوء واخذنا الذين ظلموا بعذاب بيس بما كانوا يفسقون ۞ 167 فلما عتوا عن
ما نهوا عنه قلنا لهم كونوا قردة خاسين ۞

Versio Latina.

60. JAm quidem legavimus Noe ad gentem suam: dixitque: O popule meus, servite Deo: non est vobis Deus aliquis præter eum. Certè ego timeo super vos pœnam diei magnę. 61. Responderunt Primates è gente ejus: Nos certè videmus te in errore manifesto. 62. Dixit *ille*: O popule meus, non est in me error. Verumtamen ego sum legatus à Domino *a* sę- a Mundorũ.
culorum. 63. Pervenire facio ad vos mandata, Epistolas Domini mei, & benè consulo vobis: nam scio à Deo, quos nescitis *vos*. 64. An verò miramini, quòd venerit ad vos commonitio à Domino vestro per virum ex vobis, ut comminetur vobis, & ut timeatis, & ut vos misericordiam consequamini? 65. At verò mendacii redarguerunt eum. Sed liberavimus eum, & eos, qui erant cum illo in Arca: & demersimus eos, qui falsitatis insimulabant signa nostra: quippe ipsi erant homines cæci. 66. Et *legavimus* ad *posteros* Aad fratrem eorum Hud. Dixit: O popule meus, servite Deo: Non est vobis ullus Deus præter eum: an ergo non timebitis *eum*? 67. Responderunt Primates, qui erant infideles ex gente ejus: Certè nos videmus te in stultitia: & profectò nos existimamus te ex mendacibus. 68. Dixit *ille*: O popule meus, non in stultitia: sed ego sum legatus à Domino *b* sęculorum. 69. Desero ad vos commissiones b Mundorũ.
Domini mei: & ego sum vobis Consiliarius fidelis. 70. An verò admiramini, quòd venerit ad vos commonitio à Domino vestro per virum ex vobis, ut prædicaret vobis? atqui mementote, cùm posuit vos successores post gentem Noe, & auxit vos in creatione extensione *staturæ*. Recordamini porrò beneficiorum Dei, ut vos felices sitis. 71. Responderunt: An venistis ad nos,

ut colamus Deum unum, & relinquamus, quod coluerunt patres nostri? Verùm fac, ut veniat ad nos id, quod comminaris nobis, si es ex veracibus. 72. Dixit *ille*: Mox cadet super vos à Domino vestro supplicium, & ira. An disceptabitis mecum de nominibus *deorum vestrorum*, quæ nominastis vos, & patres vestri; non revelavit Deus circa ea ullam facultatem? Atqui expectate *ob hoc pœnam*; nam ego ero vobiscum ex expectantibus. 73. Liberavimus itaque eum, & eos, qui erant cum eo per misericordiam ex nobis; & abscidimus extremum eorum, qui falsitatem commenti sunt in signis nostris, & non fuerunt credentes. 74. Et ad *populum* Themud *misimus* fratrem eorum Saleh. Dixit: O popule mi, colite Deum: non est vobis ullus Deus præter eum. Jam venit ad vos demonstratio clara à Domino vestro; hæc camela Dei est vobis in signum: dimittite igitur illam, ut comedat in terra Dei; & ne attingatis eam cum nocumento, ne apprehendat vos pœna dolorifica. 75. Et mementote, cùm posuit vos successores post *gentem* Aad; & habitationem dedit vobis in terra, ut construeretis ex planitie ejus arces, & exscinderetis montes in domos. Recordamini igitur beneficiorum Dei, & ne pravè agatis terram corrumpentes. 76. Dixerunt Primates, qui in superbiam se extulerant è populo ejus, illis, qui erant tenuiores, *nimirùm* iis, qui crediderant ex eis: An scitis, quòd Saleh missus fuerit à Domino suo? Responderunt: Nos certè in id, pro quo missus fuit, sumus credentes. 77. Dixerunt illi, qui in superbiam sese extulerant: nos porrò in id, quod credidistis, non sumus credentes. 78. Et præciderunt pedes camelæ, & desciverunt à præcepto Domini sui, & dixerunt: O Saleh, fac, ut veniat ad nos id, quod comminaris nobis, si es ex missis *à Deo*. 79. Et invasit eos terræmotus; & manè apparuerunt in habitaculo suo prostrati, *ac mortui*. 80. Et recessit ab eis *Saleh*, & dixit: O popule meus, jam quidem pervenire feci ad vos commissionem Domini mei; & rectè consului vobis: Sed *vos* non amatis rectè consulentes. 81. Et *memento* Lot, cùm dixit populo suo: An perpetratis flagitium, in quo non prævivit vobis ullus ex

a Mundis. *omnibus a* sęculis. 82. An vos porrò acceditis ad viros libidinosè præter mulieres? Atqui vos estis homines excedentes *omnes honestatis limites*. 83. Sed non fuit responsio gentis ejus, nisi quod dixerunt *inter se*: Ejicite eos ex urbe vestra: quippe ipsi sunt homines, qui se puros servant *à flagitiis nostris*. 84. Liberavimus itaque eum, & familiam ejus; sed uxor ejus fuit ex remanentibus *in pœna*. 85. Et pluimus super eos pluviam. Vide igitur, quomodò fuerit finis sceleratorum. 86. Et ad *gentem* Madiam *legavimus* fratrem eorum Scioaib, *qui* dixit *eis*: O popule meus, colite Deum: non est vobis ullus Deus præter eum. Jam venit ad vos demonstratio clara à Domino vestro. Complete itaque modium, & stateram; & ne detrahatis *quidquam de justo pondere* hominibus in rebus eorum: & ne corrumpatis terram post instaurationem ejus. Hoc erit melius vobis, si estis credentes. 87. Et ne obsideatis omnem viam, *ita ut* comminemini *viatoribus*, & avertatis à semita Dei, eum qui crediderit in illum, & quæratis eam distorquere: Et mementote, cùm essetis pauci, & multiplicavit vos *Deus*: & aspicite, qualis fuerit finis corrumpentium *terram*. 88. Quòd, si pars ex vobis crediderint in id, propter quod missus sum, pars verò non crediderint: patienter expectate, donec judicet Deus inter nos: nam ipse

الجزء التاسع Pars Nona. est optimus judicantium. 89. Responderunt Primates, qui in superbiam elati fuerant è gente ejus: Profectò ejiciemus te, ò Scioaib, & eos, qui crediderunt tecum ex urbe nostra; vel certè redibis ad sectam nostram: Dixit *ille*: An, etiamsi fuerimus inviti; *reducemur ad eam*? 90. Jam comminisceremur adversus Deum mendacium, si rediremus ad sectam vestram, postquàm liberavit nos Deus ab illa. Et non est nobis *causa*, cur revertamur ad illam, nisi voluerit Deus Dominus noster. Comprehendit Dominus noster omnem rem scientia. In Deo confidimus. Domine noster judica inter nos, & inter gentem nostram cum veritate; nam tu es optimus judicantium. 91. Dixerunt autem Primates, qui credere noluerant è gente ejus: Certè si sectati fueritis Scioaib, profectò vos eritis sanè perditi. 92. Itaque invasit eos terræmotus, & manè

appa-

apparuerunt in habitatione sua *mortui* in genua procumbentes. 93. Qui mendacii insimulaverant Scioaib, quasi numquam substitissent in ea. Qui mendacii insimulaverant Scioaib, fuerunt ipsi pereuntes. 94. Et recessit ab eis, & ait: O gens mea, jam quidem detuli ad vos commissiones Domini mei; & rectè consului vobis: & quamobrem mærore afficiar super homines infideles? 95. Et non misimus in urbe ulla aliquem Prophetam, quin exciperemus habitatores ejus calamitate, & nocumento, ut ipsi sese humiliarent. 96. Deindè commutavimus loco mali bonum, donec opulenti facti sunt, & dixerunt: Jam contigit patribus nostris adversitas, & prosperitas, *ex cursu naturæ, sicut nobis; non autem ex decreto Dei*. Itaque sustulimus eos repentè, & ipsi non animadverterunt *hoc anteà*. 97. Quòd, si porrò habitatores *harum* urbium credidissent, & timuissent *Deum*; certè aperuissemus super eos benedictiones è Cœlo, & terra. Verùm mendacii insimulaverunt *legatos nostros*; itaque punivimus eos ob id, quod commeruerant. 98. An ergo securi fuerunt habitatores *harum* urbium; ne veniret ad eos pœna nostra noctu, & *dùm essent* ipsi dormientes? 99. Vel securi fuerunt habitatores *harum* urbium, ne veniret ad eos pœna nostra interdiù, & *dùm* ipsi luderent? 100. An verò securi fuerunt *à* dolo Dei, *qui elevavit eos prosperitatibus, & subitò perdidit eos*? Ergo non erunt securi à dolo Dei, Nisi homines in perditione euntes? 101. An & non manifestè patuit illis, qui hæreditate obtinuerunt terram post habitatores ejus *jam perditos*, quòd, si vellemus, feriremus eos *pœna* in peccatis eorum? Verùm sigillum imprimemus super corda eorum, quamobrem ipsi non audient. 102. Harum urbium narramus tibi aliquot historias. Et jam quidem venerunt ad eas legati eorum cum demonstrationibus *miraculorum*: sed non fuerunt *dispositi*, ut crederent in id, quod mendacium existimaverant anteà. Ita sigillum imprimit Deus super corda infidelium. 103. Et non invenimus in plerisque eorum *quidquam* de pacto *(idest de observatione pacti ab eis initi)* & quidem invenimus plerosque eorum sanè prævaricantes. 104. Deindè misimus post eos *(scilicet legatos)* Moysen cum signis nostris ad Pharaonem, & proceres ejus; & iniqui fuerunt erga illa, *nolentes credere in ea*. Vide porrò, quomodò fuerit finis corrumpentium *terram*. 105. Et dixit Moyses: O Pharao, certè ego sum legatus à Domino *a* seculorum. 106. Justum est, ut non dicam de Deo, nisi veritatem. Jam veni ad vos cum signo evidenti à Domino vestro. Mitte ergo mecum filios Israel. Respondit *Pharao*: Si advenisti cum signo, profer illud, si es ex veracibus. 107. Projecit ergo virgam suam: & ecce ipsa *facta est* draco manifestus. 108. Et extraxit manum suam *è sinu suo*: & ecce ipsa *facta est* candida, *effundens splendorem* intuentibus. 109. Dixerunt primores è populo Pharaonis: Profectò hic est sanè incantator peritus. 110. Vult ejicere vos è terra vestra; quid ergo præcipitis? 111. Responderunt: Differ illum, & fratrem ejus: & mitte ad civitates *viros* congregantes. 112. *Qui* adducant ad te omnem magum peritum. 113. Venerunt ergo magi ad Pharaonem. 114. Dixerunt: An utique erit nobis certè merces, si fuerimus nos victores? 115. Respondit *ille*: Vtique: & profectò vos sanè eritis ex approximatis *throno meo*. 116. Dixerunt *magi*: O Moyses, aut tu projicias *prior virgam tuam*: aut erimus nos projicientes *nostras primi*: *elige utrum vis*. 117. Respondit *ille*: Projicite *vos priores*. Cùmque projecissent: præstigiis fascinaverunt oculos hominum, & perterruerunt eos, *videntes virgas conversas in colubros*: & effecerunt incantationem magnam. 118. Et inspiravimus Moysi *dicentes*: Projice virgam tuam. Et ecce ipsa *conversa in colubrum* devoravit, quod *illi præstigiis suis in colubros* converterant. 119. *b* Apparuit igitur veritas: & evanuit, quod illi fuerant operati. 120. Victique sunt ibi *magi*, & evaserunt *c* parvi *(idest humiles, seu contempti)* 121. Et projecti sunt magi adorantes *in terram*. 122. Dixerunt: *d* Credimus Dominum seculorum. 123. Dominum Moysi, & Aaron. 124. Dixit Pharao: An credidistis in eum, antequam annuerem vobis! Certè hæc est sanè techna, quam moliti estis in civitatem, ut ejiceretis ex ea habitatores ejus. Sed mox scietis, *quid ego facturus in vobis*. 125. Certè præcidi faciam manus vestras, & pedes vestros al-

a Mundo. ū.

b Constitit.

c Reversi sūt.

d Mundorū.

ternè (*idest manum dexteram, & pedem sinistrum singulis.*) Deindè certè faciam vos cruci affigi universos. 126. Dixerunt *magi*: Nos sanè ad Dominum nostrum *in futuro sæculo sumus* reversuri. 127. Nam non sumis ultionem de nobis, nisi quia credidimus in signa Domini nostri, postquam venerunt ad nos. Domine noster, effunde super nos patientiam: & fac nos defungi Moslemos. 128. Et dixerunt Primates è populo Pharaonis: An dimittes Moysen, & gentem ejus, ut corrumpant terram, & deserant te, & deos tuos? Respondit *Pharao*: Occidi faciemus filios eorum; & vivere sinemus mulieres eorum: & quidem nos erimus super eos prævalentes. 129. Dixit Moyses genti suæ: Auxilium exposcite à Deo, & patienter sustinete: quippe terra est Dei: dabit illam in hæreditatem cui voluerit de servis suis: & finis *felix* erit timentibus *eum*. 130. Responderunt: Vexati sumus antequam venires ad nos, & postquam venisti ad nos. Dixit *Moyses*: Fortè eveniet, ut dominus vester perdat inimicum vestrum; & succedere faciat vos *illi* in terra, ut videat quomodò operemini *in ea*. 131. Et jam quidem punivimus gentem Pharaonis sterilitate, & imminutione fructuum, ut ipsi commonefierent. 132. Cùm autem adveniret illis bonum, dicebant: Nobis hoc *debitum erat*. Si autem incideret illis malum; auguria captabant contra Moysen, & eos, qui erant cum eo. Non ne sanè augurium eorum erat apud eum? Sed plerique eorum ignorabant *hoc*. 133. Et dixerunt *Moysi*. Quodcumque ostenderis nobis signum, ut fascines nos illo: nos tibi non erimus credentes. 134. Misimus ergo super eos diluvium, & locustam, & pediculum, & ranas, & sanguinem: signa distincta. Sed superbè resiluerunt, & fuerunt homines scelerosi. 135. Et cùm incidisset super eos pœna, dixerunt: O Moyses, precare pro nobis Dominum tuum juxta id, quod pepigit tecum. Profectò si relevaveris à nobis pœnam, sanè credemus tibi, & certè dimittemus tecum filios Israel. Cùmque relevassemus ab eis pœnam usque ad terminum eorum (*idest ab iis postulatum*) ad quem pervenerant: ecce ipsi promissis non stabant: 136. Vindictam igitur sumpsimus ex eis, & demersimus eos in mare *rubrum*, quia ipsi mendacia confinxerunt in signis nostris, & fuerunt de illis negligentes. 137. Et hæreditare fecimus gentes, quæ erant attenuatæ, orientalia terræ, & occidentalia ejus, cui benediximus: & completum est verbum Domini tui optimum super filios Israel ob id, quod sustinuerant: & perdidimus, quod fecerat Pharao, & populus ejus, & quod construxerant *ædificiorum*. 138. Et transire fecimus filios Israel mare: & venerunt ad gentes, quæ addictæ erant cultui simulacrorum suorum. Dixerunt: O Moyses, fac nobis Deum, quemadmodùm his sunt dii. Respondit Moyses: Certè vos estis homines, qui ignoratis (*idest idola eorum, in quibus confidunt*). 139. Quippe isti, caducum est, quod ipsi in eo *confidunt*, & vanum, quod operantur. 140. Dixit *iterùm*: An præter Deum quæram vobis deum; & ipse excellentes fecit vos super omnes *a* gentes? 141. Et *mementote*, cùm liberavimus vos à gente Pharaonis, qui insignibant vos malo pœnæ; occidebant filios vestros; & vivere sinebant fœminas vestras: & in hoc erat probatio à Domino vestro magna. 142. Et condiximus Moysi triginta noctes; & complevimus eas cum decem: completumque est tempus constitutum Domini tui quadraginta noctibus. Dixitque Moyses fratri suo Aaron: Esto successor meus in populo meo, & rectè te gere: & ne sequaris semitam pravè agentium. 143. Cum autem venisset Moyses ad tempus constitutum à nobis, & alloquutus fuisset cum Dominus ipsius, dixit: Domine mi, *b* fac me videre, ut aspiciam ad te. Respondit *Deus*: Nullo modo videbis me: sed respice in montem: & si persliterit firmus in loco suo, mox videbis me. Cùmque gloriosus apparuisset Dominus ejus in monte, reddidit eum attritum, *& comminutum*. Et procidit Moyses exanimatus. Cùmque in se rediisset, dixit: Laus tua: Conversus sum pœnitens ad te: & ego sum primus Credentium. 144. Dixit *illi Deus*: O Moyses, equidem elegi te super homines cum mandatis meis, & cum sermone meo. Accipe ergo, quod attuli tibi, & esto ex gratias agentibus. 145. Et scripsimus illi in Tabulis de omni re commonitionem, & distinctionem ad omnem rem: *& diximus*: Accipe hoc cum virtute:

& præ-

a Mundos.

b Ostende te mihi.

& præcipe populo tuo, ut accipiant optimum ejus. Mox ostendam vobis habitationem prævaricantium (*idest Ægyptiorum*) 146. Avertam à signis meis eos, qui superbè se gerunt in terra sine justitia: & licèt *videant* omne signum, non credent in illud. Et licèt videant viam rectæ institutionis, non recipient eam in viam. Quòd si viderint viam erroris, suscipient illam in viam: Hoc *eveniet*, quia ipsi mendacia confinxerunt in signis nostris, & fuerunt de illis parùm curantes. 147. Et qui mendacia confinxerint in signis nostris, & *abnegaverint* occursum (*idest adventum*) alterius vitæ, inania erunt opera eorum. An retribuetur illis, nisi, quod fuerint operati? 148. Et confecit populus Moysi post eum (*idest post discessum ejus*) ex annulis suis vitulum *habentem* corpus: ipsi erat mugitus. An non videbant, quòd ipse non alloquebatur eos, neque dirigebat eos in via? Acceperunt eum *in Deum*, & fuerunt iniquè agentes. 149. Et cùm cadere pactus fuisset in manibus eorum, & vidissent, quòd ipsi jam errassent; dixerunt: Certè, si non misertus fuerit nostri Dominus noster, & ignoverit nobis; utique erimus ex pereuntibus. 150. Cùm autem regressus fuisset Moyses ad populum suum, valdè iratus, indignatione plenus, dixit: Malum est, quod succedere fecistis mihi post me (*idest post discessum meum*). An accelerastis imperium Domini vestri? Et projecit Tabulas, & arripuit per caput fratrem suum, attrahens illum ad se *per comam, & barbam*. Dixit ei *Aaron*: Fili matris meæ, certè populus ignaviæ incusavit me, & parum affuit, quin occiderent me. Ne ergo lætifices in me inimicos, neque ponas me cum hominibus iniquis. 151. Dixit *Moyses*: Domine mi, parce mihi, & fratri meo, & introduc nos in misericordiam tuam: nam tu es misericordissimus miserantium. 152. Profectò, qui acceperunt vitulum *in Deum*, invadet eos ira à Domino suo, & vilitas in vita mundana: & ita remunerabimus blasphema comminiscentes. 153. Et, qui fecerint mala, deinde conversi fuerint post illa *perpetrata*, & crediderint *in Deum*: utique Dominus tuus post illa erit sanè indultor, misericors. 154. Et, postquam quievit à Moyse ira, accepit Tabulas; & in exemplari earum erat directio, & misericordia erga illos, qui Dominum suum timent. 155. Et elegit Moyses è populo suo septuaginta viros *a* juxta tempus condictum à nobis. Cùm autem sustulisset eos terræmotus, dixit *Moyses*: Domine mi, si voluisses, perdidisses eos anteà, & me. An perdes nos ob id, quod fuerunt fatui ex nobis? Si hæc est, nisi probatio tua, per quam errare facies, quem volueris, & diriges, quem volueris. Tu es protector noster: parce ergo nobis, & miserere nobis: nam tu es optimus parcentium. 156. Et scribe nobis in hoc Mundo bonum, & in altera vita: quippe nos *b conversi* sumus ad te. Respondit *Deus*: Pęna mea: percutiam illa, quem voluero: & misericordia mea amplectitur omnem rem; & scribam illam iis, qui pii fuerint. 157. Et dederint statutam eleemosynam, & qui ipsi in signa nostra crediderint. 158. Qui sequentur Legatum, Prophetam idiotam (*idest Mahumetum*) quem invenient scriptum apud se in Pentateucho, & Euangelio: præcipiet eis justum, & prohibebit eos ab injusto: & licita faciet eis bona (*idest cibos bonos anteà prohibitos*) & interdicet eis mala: & deponet ab eis onus grave eorum, & vincula, quæ erant super eos. Qui verò crediderint in eum, & honoraverint eum, & adjuverint eum, & secuti fuerint lucem, quæ demissa fuit cum eo: illi erunt felices. 159. Dic. O homines, certè ego sum legatus Dei ad vos omnes: cujus est regnum Cœlorum, & terræ; non est Deus, nisi ipse: vivificat, & mortificat. Credite ergo in Deum, & Legatum ejus Prophetam idiotam, qui credit in Deum, & verba ejus: & sequimini eum, ut vos dirigamini. 160. Et ex populo Moysis quidam dirigunt *alios* cum veritate, & cum ea justè agunt. 161. Et divisimus eos in duodecim tribus, *ut essent totidem* gentes: & inspiravimus Moysi, cùm potum petiisset ab eo populus ejus; *& diximus ei*: Percute virga tua Petram. Et effluxerunt ab ea duodecim fontes: jam sciebant omnes homines *singularum Tribuum* potatorium suum. Et umbrescere fecimus super eos nubes: & demisimus super eos mannam, & coturnices, *& diximus eis*: Comedite de bonis, quod in alimentum præbuimus vobis. Et non fuerunt iniqui contra nos, sed contra animas suas iniquè se gesserunt. 162. Et *memento*, cùm dictum fuit illis: Habitate hanc Ur-

a Ad.

b Directi.

bem (*idest Jerusalem*) & comedite ex ea, prout volueritis, & dicite: Indulgentia. Et ingredimini portam *ejus*, adorantes: *& dicite civibus ejus*: Ignoscimus vobis peccata vestra: augebimus *bonis* benefacientes. 163. Sed commutaverunt, qui iniqui erant ex illis dictum *hoc* in aliud, quod non dictum fuerat illis. Propterea misimus super eos pęnam è Cœlo, ob id, quod iniquè egerant. 164. Et interroga eos de Urbe, quæ erat proxima mari, cùm transgrederentur in Sabbatho; cùm venirent ad eos pisces eorum die Sabbathi eorum palam *ostendendo se super aquas*: & die, qua non sabbatizabant, non veniebant ad eos. Hoc modo probabamus eos, eo, quòd essent prævaricantes. 165. Et cùm dicerent quidam ex eis *aliis, qui hoc vetabant*: Quare commonetis populum? Deus perditurus est illos, vel puniturus pœna vehementi. Respondebant *illi*: *Hoc facimus* ad excusationem *nostram* apud Dominum vestrum: &, ut ipsi caveant. 166. Cùm autem obliti fuissent id, de quo commoniti fuerant: liberavimus eos, qui prohibebant *alios* à malo; & sustulimus eos, qui iniquè agebant, pœna miserabili; ob id, quod prævaricati fuerant. 167. Et, cùm superbè se gererent, *recusantes abstinere* ab eo, quod illis prohibitum fuerat; diximus eis: Estote Simiæ abactæ.

N O T Æ.

LIX. I*Am quidem legavimus Noe*] Zamchascerius وهو ابن خمسين سنة وكان نجارًا *& ipse erat ætatis quinquaginta annorum, eratque faberlignarius*. Porrò ex verbis Alcorani, hoc loco colligit idem Interpres, homines tunc temporis fuisse idololatras: Noe verò studiosè avertere eos à cultu Numinis illius, vel idoli, quod كانوا يعبدوه من دون الله *colebant præter Deum*. Quæ in his Notis, & refutationibus habentur, videre poteris etiam in Prodr. p. 4. cap. ultimo pag. 591.

LXV. *Et legavimus ad posteros Aad fratrem eorum Hud*] De Aad, ejusque gente ita scribit Ismael filius Aly in chronico suo, cap. فى ذكر امة عاد *de gente Aad*: وهم من ولد عاد بن عوص بن ارم بن سام بن نوح وكانت عاد فى نهاية من عظم الاسجاد والتجبر ونزل عاد بعد تبلبلت الالسن فى حضر موت وارسل الله الى بنى عاد هودا وقد كثر الاختلاف فى ذكرهم وجميع ما ذكر مضطرب غير قريب من الصحة *Et ipsi sunt ex filiis Aad, filii Aus, filii Aram, filii Sem, filii Noe. Fuerunt autem Aadæi in summo magnitudinis adorationis, & superbiæ*. [i. Studiosissimi idolorum cultores, & superbissimi]. *Et habitaverunt Adæi post confusionem linguarum in Hadarmaut. Misitq; Deus ad filios Aad Hud. Multæ autem sunt discrepantiæ, & varietates in historia eorum: & quidquid in ea refertur est perturbatum, & à veritate remotum*. Quod verò attinet ad Hud. Pockochius, & Hottingerus putant, eundem esse, ac Heber. Sequutus est uterque, ut puto, Auctorem Libri de signis directionis, qui cap. 1. scribit: عابر هو هود النبى عم *Heber ipse est Hud Propheta, super quem sit pax*. Heber autem fuit filius Saleh, filii Arphaxad, filii Sem, filii Noe. Ejusdem sententiæ sunt Eutychius Alexandrinus, & Georgius Almacinus Auctores Arabes Christiani. Fuisse autem Heber, sive Hud Prophetam, affirmant Judæi in Seder Olam, his verbis: אמר ר יוסי נביא גדול היה העבר *Dixit Rabbi Jose: Propheta magnus fuit Heber*.

LXIX. *Et auxit vos in creatione*] Hujusmodi augmentum his verbis explicat Gelal وزادكم قوة وطولا كان طويلهم ماية ذراع وقصيرهم ستين *Auxit vos fortitudine, & longitudine. Erat longior inter eos altitudinis centum cubitorum: brevior, cubitorum sexaginta*. Idem habet Ebn-Abbas, Zamchascerius, aliique Interpretes, & Historiographi communiter.

LXXII. *Et abscidimus extremum eorum*] pœna, qua Deus Aadæorum perfidiam multavit; fuit juxta Beidavium: السموم كانت تدخل انوف الكفرة وتخرج من ادبارهم فيتقطع اعضاوهم *aura urens, ac pestilens, quæ ingrediebatur per nares infidelium, & egrediebatur per partes posteriores eorum, & disrumpebat membra eorum*. Ismael Ebn-Aly, in suo Taarich, seu Chronico multa refert de Hud, & Aad. Pauca hic ex Arabico fideliter translata subjicio. *Fuit Hud* (inquit ille) *Propheta Dei, quem Deus misit post Noe, & ante Abraham: & dicitur fuisse idem, ac Heber. Misit autem Deus illum ad Aadæos, qui tria idola colebant, & habitabant in Alahkaph, & habebant Regem nomine Algiegian. Vocavit autem eos Hud ad Deum per longum tempus: illi vero nihil dicta ejus attendentes, verberabant eum ita, ut aliquando reliquerint eum penè mortuum. Sed cùm nihilominus Hud illis prędicaret, & paucissimi converterentur: Deus inhibuit illis pluviam quatuor annis, ita ut perirent jumenta eorum, & ipsi extremo exitio essent propinqui. Miserunt igitur ad Meccam Locmanum quemdam cum sexaginta viris ad postulandam aquam: & Mauvia Rex Meccę hospitio excepit eos. Ibi exegerunt mensem comedentes & bibentes apud regem. Quo audito Algiagian, misit viros, qui revocarent eos. Mauvia quoque moleste ferebat moram eorum apud se. Surgentes itaque, aqua se abluerunt: & ingressi delubrum Meccanum, pro obtinenda pluvia preces obtulerunt. Misitque Deus tres nubes, albam, rubram, & nigram. Porrò nigra mixta*

erat

erat ira Dei: illi autem putantes illam plenam esse aqua, elegerunt eam. sed mox, ut in patriam regressi sunt, tanta ex eadem tempestas erupit, ut domos eorum labefactaret, & per spatium septem, vel octo dierum, omnes arbores, & germina extirparet in terra eorum: & elevans truncos in aera, impingebat eos capitibus eorum: mortuisque omnibus, etiam Algiagian novissimus occubuit. Remansit autem Locman vivus inter omnes Aadgos extinctos. Dixit autem illi Deus, ut eligeret, quod vellet præter immortalitatem. Ille vero petiit ætatem septem Aquilarum, quarum singulæ viverent octaginta annos. Concessit illi hæc Deus: & mortua Aquila septima, mortuus est etiam Locman. Hæc summatim Chronologus Arabs, qui tamen non dubitat tribuere illa figmentis Poetarũ.

LXXIII. *Et ad populum Themud misimus fratrem eorum Saleh*] De hac fabula ita scribit idem Auctor:

صالح هو نبىّ ارسله الله بعد هود وقبل ابراهيم وهو
صالح ابن عبيد... الى ثمود وكان مسكنهم بالحجر
وكانوا اهل قوة وجبروت وكان لهم ملك اسمه
جندع وكانت منازلهم اولًا بارض كوش من بلاد
عالج فانتقلوا الى هذه الارض لكثرة جبالها
فنحتوها واتخذوها مساكن واقبل صالح يدعوهم الى
الله مدّة فلا يومن منهم الّا قليل مستضعفون ثم
ان كفارهم عاهدوا صالحا على انه ان اتاهم بما
يقترحونه عليه امنوا واقترحوا عليه ان يخرج لهم من
صخرة معينة ناقةً فسأل صالح ربّه فى ذلك فخرج
من تلك الصخرة ناقة وولدها فصيلًا وكانت تخرج
ترعى بالنهار فاذا اقبل الليل جاءت وطافت على
دور اهل المدينة وتنادى مَن احتاج اللبن فليخرج
فتروى اهل المدينة لبنًا وكان فى القوم امراة اسمها
عنيزة ذات ثروة ولها اربع بنات فزيّنتهنّ وعرضتهنّ
على شخص يسمّى قدار على ان يختار منهن واحدة
ويعقر الناقة فاجاب واختار واحدة وخرج وقد اجتمع
اليه ثمانية انفس اخر فعقروا الناقة فهرب فصيلها الى
الجبل فاتبعه القوم وعقروه وتقاسموا لحمه فاهلكهم
الله بعد ثلثة ايام بصيحة من السماء فيها صوت
من كل صاعقة فتقطعت قلوبهم فاصبحوا فى ديارهم
جاثمين وسار صالح الى فلسطين ثم انتقل الى الحجاز
واقام يعبد الله الى ان مات وهو ابن ثمان وخمسين
سنة والله اعلم. *Fuit Saleh Propheta quidam filius Obeid, qui post Hod, & ante Abraham missus fuit à Deo ad Temudæos, quorum habitatio erat in rupibus. Erant autem viri fortes, & superbi. eratque illis Rex nomine Genda. Fuit autem primò habitatio eorum in terra Cus, seu Aethiopiæ ex regione Aales. Transtulerunt porrò se in hanc terram propter multitudinem montium ejus, quos excidentes, effecerunt sibi in illis domos. Venit autem Saleh invitans eos ad cultum unius Dei multo tempore: sed solùm pauci, & infimæ plebis ex eis crediderunt. Posteà infideles pepigerunt cum Saleh, se credituros, si fecisset miraculum, quod postulassent: nimirùm, ut educeret è petra quadam ab ipsis designanda, camelam. Cùm verò Saleh orasset Deum, eduxit è petra designata camelam cum pullo ejus jam ablactato. Camela autem illa exibat interdiù ad pascua: adventante verò nocte redibat, & circumiens domos Civitatis, clamabat: Si quis eget lacte, egrediatur: cives verò bibebant ex ea lac quantum volebant. Erat autem inter eos mulier quædam nomine Aniza, valdè opulenta, quæ habebat quatuor filias; quas cùm exornasset, exibuit eas homini cuidam nomine Cædar, ut acciperet ex illis unam, quam vellet cum pacto, ut camelam illam occideret. Assensus est ille, & electa una ex puellis egressus est cum octo aliis viris, & peremerunt camelam. Pullum autem in montem fugientem insecuti, similiter occiderunt, carnem ejus inter se dividentes. Sed post triduum Deus perdidit illos clamore è Cœlo emisso, in quo erat sonitus omnium fulminum: & discissa sunt corda eorum, & manè inventi sunt in domibus suis in genua prostrati. Abiit autem Saleh in Palestinam; deinde transtulit sese in Arabiam Petræam, & perseveravit serviens Deo usque ad mortem; obiitque, cùm esset quinquaginta, & octo annorum. Sed Deus hæc meliùs novit.* De hac eadem tàm portentosa camela ita scribit Zamchascerius فصلّى صالح ودعا
ربّه فتمخضت الصخرة تمخض النتوج بولدها
فانصدعت عن ناقة عشراء جوفاء وبراء ثم نتجت ولدًا
مثلها فى العظم فمكثت الناقة مع ولدها ترعى
الشجر وتشرب الماء وكانت ترد غبًا فاذا كان يومها
وضعت راسها فى البيرِ فما ترفعه حتى تشرب كل ماء
فيها ثم تتفحج فيحلبون ما شاوا حتى تمتلى اوانيهم
فيشربون ويدخرون: قال ابو موسى الاشعرى اتيتُ ارض
ثمود فذرعت مصدر الناقة فوجدته ستّين ذراعًا

Oravit Saleh, & precatus est Dominum suum, & parturivit petra cum mugitu veluti maris fluctuantis: & discissa peperit camelam gestantem uterum decem mensium totam pilis obsitam. Deinde peperit pullum similem ipsi jam ablactatum. Mansit autem Camela cum pullo suo vescens arborum foliis, & bibens aquam. Redibat autem ad potum alternis diebus: ea verò die, qua redibat, mergebat caput in puteum, & absorbebat totam aquam illius, absque eo, quòd caput à puteo interea elevaret. Deinde voce quadam instar, gemitus emissa, advocabat homines, qui hauriebant ab ea quantum lactis volebant: itaut impletis vasis suis, biberent, & lac etiam reservarent: Dixit Abu-Musa Ascearius: Ego veni in terram Themud, & mensuravi aperturam petræ, unde egressa est camela, & inveni eam esse sexaginta cubitorum.

LXXXIII. *Sed uxor ejus fuit ex remanentibus*] Zamchascerius: فروى انها التفتت فاصابها حجر فماتت

Fertur ipsam retro conversam fuisse, & interim cecidisse super eam lapidem, & ex illius ictu periisse: Idem habet Ismael, qui præterea de Lot, & Sodomita-

mitarum excidio multa fabulatur, quæ hic referre
operæ pretium non putavi.
LXXXIV. *Et pluimus super eos pluviam*] Gelal

هو حجارة السّجيل إهلكتهم *Hæc fuit pluvia lapi-*
dum, seu laterum, qui excocti erant igne gehennæ,
ex quorum ictu perierunt.
LXXXV. *Et ad gentem Madiam legavimus fratrem*
eorum Scioaib]. Eumdem esse Scioaib, ac Jetro socerum Moysi, tenent plerique Arabes teste Almacino
in historia miscellanea: & Ismaele Ebn-Aly. Sed
Ahmed Ebn-Alhalim in Apologia sua pagina mihi
423. hoc negat, asserens hanc esse sententiam
الكسـائى *hominum ignorantium* طايفة من الجهال
Cassæus, qui in hoc sentit cum pluribus, ita scri-
bit de illo: فولدت لـه ولدًا اسمه بيون وهو شعيب
فى نهاية الحسن والجمال ولـما كبر اعطاه الله عالمـًا
وفقها وحكمة وكان قليل الكلام دائم الفكر ناحل
الجسم قليل اللحم؛ *Et peperit ei* (nempè Saanuno
uxor ejus) *puerum, cujus nomen fuit Bojun, & ipse*
est Scioaib. Fuit autem Scioaib pulcherrimus, ac spe-
ciosissimus: & cum adolevisset, Deus dedit ei scien-
tiam, & peritiam, & sapientiam. Erat autem pauci-
loquus, assiduè cogitabundus, corpore gracilis, & car-
ne macilentus. Hebræi quidam docent, Jethro ad
septem nomina sortitum fuisse.

CIII. *Deinde misimus post eos Moysem*] Mirùm,
quàm portentosa de Moyse fabulentur Arabes, eruta ex Thalmudica cloaca Hebræorum. Pauca ex Tarich, seu Chronico Ismaelis, summatim, sed fideliter
ex Arabico delibabo. *Moyses* (inquit) *filius Amran,*
missus fuit à Deo ad Pharaonem Aegypti regem, qui
Alvalid appellabatur: cujus pater Mosaab, jam cen-
tum, & septuaginta annos natus, sed adhuc prole ca-
rens, dum pasceret armenta, animadvertit Vaccam
peperisse vitulam, audivitque eandem vaccam dicen-
tem sibi: O Mosaab, ne tristeris: nascetur enim tibi
filius improbus, qui tandem detrudetur in gehennam.
Regressus domum, cum uxore convenit, quæ concepit
filium, qui natus est post mortem patris, nomine Pha-
rao. Hic post varias rerum vicissitudines factus Rex
Aegypti in tantam superbiam elatus est, ut divinitatem
sibi vendicaret. Cùm autem audisset famam pulchritudinis
Asiæ, quæ erat neptis Amram patris Moysi, accepit eam
in uxorem magna eidem dote collata. Verùm, ubi ab Astro-
logis intellexit, puerum Israelitam perditurum esse re-
gnum suum, cœpit omnes Israelitarum pueros vestiga-
re, occiditque ex eis ad septuaginta millia: pregnantes
verò fœminas torquebat, ut abortum facerent. Concepit
interea Mater Moysen, de quo Rex ab Astrologis ad-
monitus misit obstetrices, quæ infantem statim natum
necarent. Mater verò cum clam illis peperisset; ut in-
fantem occuleret, in clybano reponebat. Die autem
quadam cum domo egressa rediret, vidit apparitores regios,
qui infantes necaturi circumibant, exire è domo sua. Quam-
obrem exanimata statim cucurrit ad clybanum, quem vidit
flammis anhelantem (nam soror pueri, ignara, ibi eum esse
clybanum, lignis injectis incenderat). Quamobrem novo me-
tu consternata, introspiciens, vidit puerum incolumem, &
eductum, cum jam quadraginta dies ætatis ageret, nec
tutò posset domi retinere; positum in cistula conjecit in Ni-
lum, per cujus alveum cistula decurrens ingressa est pala-
tium Pharaonis. Cumque eam Asia Pharaonis uxor inve-
nisset, extractum puerum læta detulit ad maritum. Cum
autem vellet eum Rex occidere, obtinuit precibus Asia,
ut vivum sibi dimitteret. Hæc autem plures illi nutrices
advocavit, sed omnes rejecit puer: donec Calthum ejus
soror, matrem illius, regina annuente, advocavit, à qua
lac libens accepit. Jam triennem die quadam accepit
Pharao in sinu: & dum illi blandiretur, & collude-
ret, injecit puer manum in barbam illius, attrahens
eam: Indignatus Rex voluit eum occidere: Sed pro-
hibuit Asia, affirmans pueris audaciam esse sine in-
tellectu. Quod ut facto alio comprobaret, posuit coram
puero prunam, & dactilum. Cum verò puer ad dacti-
lum manum extenderet, divertit eam Gabriel ad pru-
nam: quam acceptam ad os admovit, non sine a-
dustione, & fletu. Ex quo intelligens Pharao pueri
simplicitatem, ab ira cessavit. Refert deinde Mythologus cætera, quæ de Moyse in Pentateucho leguntur, semper tamen falsi aliquid, vel fabulosi admiscet. Inter quæ sunt: primò, ex his, quos Moyses
secundo rixantes componere voluit, unum fuisse
Hebræum, alterum Aegyptium: cum utrumque Hebræum fuisse certum sit. Secundò: Jethro spopondisse
illi filiam suam cum pacto, ut pasceret gregem
suum octo, vel decem annis, in quo Jacob cum
Moyse confundit: tribuens etiam ipsi Jethro duas
filias, ut Labano: tamen cum septem filias haberet.
Tertiò: Moysen, dum pasceret gregem Jethro, occidisse serpentem magnum, qui regionem totam
infestabat. Quartò: Moysen vidisse rubum ardentem in regressu è Madian in Aegyptum; cum illum viderit eo tempore, quo cum Jethro morabatur. Quintò: Cum ignem è silice noctu excutere frustra conatus
esset, vidisse flammam quamdam, ad quam accurrit, ut
ignem inde acciperet: prædictam autem flammam in
lycio, vel in vite accensam fuisse, cum scriptura rubum
fuisse affirmet. Sextò: Apprehendisse virgam in co-
lubrum versam per os ejus: cum ex Scriptura constet
apprehendisse per caudam. Septimò: Manum Moysi è
sinu productam apparuisse lucidam, ut Solem: cum
certum sit candorem lepræ tantùm illam habuisse.
Octavò: Pharaonem, cum virgam Moysi in serpentem
versam aspexisset, tanto terrore correptum fuisse, ut
femoralia inquinaverit. Nonò: Moysen coram Pharao-
ne protulisse è sinu manum splendidam, ut Solem, in
quam non poterat Pharao oculos intendere. Hoc au-
tem signum non legimus Moysen coram Pharaone fe-
cisse. Decimò: Pharaonem voluisse Moysen occide-
re: Sed Ezechielem ejus Thesaurarium, qui erat fi-
delis occultus, illum servasse: propterea regem in-
dignatum, Ezechielem ipsum carceri mancipasse,
unde à filia regis per dolum fuit ereptus. Undecimò;
Magos Pharaonis septuaginta millia fuisse; ex quibus
septuaginta tantùm ad concertandum cum Moyse ele-
cti sunt. Duodecimò: Prædictos magos à Moyse convi-
ctos, in Deum credidisse, & propterea à rege fuisse inter-
fectos. Decimotertiò: Pharaonem jussisse extrui turrim
adeo excelsam, ut nullus præcedentium regum talem
construxerit: sed jam extructam à Gabriele ictu u-
nius Alæ fuisse dejectam, non sine strage innume-
rorum Aegyptiorum. Decimoquartò: Ponit pri-
mum signum factum à Moyse, Diluvium (licet al-
terat alios falsò ponere variolas, alios pestem, alios
mortem) quod septem dies perseveravit, & domos
omnes, ac plateas ita implevit, ut aqua ad hominum
dorsa perveniret. Decimoquintò: Enumerat alia
signa: primò. Locustas. 2. pediculos, vel ricinos,
vel tineas, vel mures campestres, vel pulices. 3.
ranas. 4. sanguinem, in quem versæ sunt aquæ.
5. destructionem omnium facultatum, & multorum
ex servis, pecoribus, & arboribus Aegyptiorum,
convertendo ea in lapides. 6. truncationem cursus
Nyli, ita ut Aegyptii penè siti perirent. Refert deinde, Gabrielem Pharaoni apparuisse, & cum ipsius
testimonio condemnasse, & sententiam damnationis in pugillari scripsisse, qua Pharao dignus
demersione declarabatur. Interim cum Pharaonem
pœniteret, quòd Israeliticum populum cum Moyse
dimisisset, insecutus est eum بجمع عظيم قال ابن
جريح خرج فرعون ومعه الف الف و خمسماية الف
ملك مسور مع كل ملك الف رجل: *cum turba magna.*
Dixit Ebno-Gerih: Exiit Pharao, & cum eo millies
mille, & sexcenta millia Regum nobilium: & cum
singulis Regibus erant mille viri. Sed, cùm ad Moy-
sem appropinquasset, ille virga sua mare divisit in
duodecim vias, ut per singulas singulæ tribus trans-
irent. Moyses verò præivit, & Aaron subsequutus
est.

est Israelẽ mare transeuntẽ. At verò Ægyptii subsequuti sunt præeunte Gabriele, & Michaele post terga sequente. Cùmque jam omnes mare essent ingressi, ostendit Gabriel Pharaoni sententiam, quam scripserat, damnationis ipsius. Ille verò agnoscens se mox periturum, dixit: امنت انه لا اله الا الله الذى امنت به بنوا اسرايل وانا من المسلمين *Credo, nullum alium esse Deum, præter eum, in quem credunt filii Israel: & ego sum unus ex Moslemis.* Sed nihilominùs Gabriel dejecit illum in mare, in quo unà cum omnibus Aegyptiis demersus periit. Refert deindè, quomodò Moyses in montem Synai ascenderit, ibiq; Deus alloquutus fuerit eum, illique tradiderit novem tabulas, in quibus scriptus erat Pentateuchus: & quomodò Samarita ex aureis mulierum ornamentis vitulum fabricaverit, & immiscuerit in eo pulverem vestigiorum ungulæ equi Gabrielis, cujus vi mugiebat: & alia hujusmodi figmenta.

CXXVIII. *Auguria captabant contra Moysen*] Verti etiam potest *ex Moyse*. Nimirùm, causam malorum suorum Moysi tribuebant, tanquam mali ominis homini.

CXXX. *Misimus ergo super eos diluvium*] Hujusmodi diluvium, de quo nihil habent Sacræ literæ, intravit domos Ægyptiorum, tàm copiosum, ut pertingerent aquę usque ad dorsa, vel etiam ad guttura habitantium in eis, ut superiùs vidimus ex Gelal.

CXXXVIII. *Et condiximus Moysi triginta noctes.*] Explicat Gelal: تكلمه عند انتهايها بان يصومها فصامها فلما تمت انكر خلوف فمه فاستاك فامره الله بعشرة اخرى ليكلمه بخلوف فمه *ut alloqueremur eum post finem illarum, cum pacto, ut in iisdem jejunaret. Jejunavit autem in illis Moyses: sed postea displicuit ipsi fœdus halitus oris sui: curavitque illud tollere confricatione ejusdem oris. Sed Deus præcepit ei, ut decem alias noctes jejunaret, quò posset alloqui eum, non obstante fœdo illo oris halitu.* Notandum hìc obiter, Arabes in computo temporis uti nomine *noctis* comprehendentes cum nocte etiam diem: quemadmodum nos cum dies enumeramus, etiam noctes cum illis comprehendimus.

CXXXIX. *cùmque gloriosus apparuisset*] Gelal: اي اظهر من قدر نوره نصف انملة الخنصر *i. ostendisset de luce sua tantum, quanta est dimidia extremitas unius digiti minimi.*

CXLI. *Et scripsimus illi in tabulis*] Gelal: وكانت من سدر الجنة او زبرجد او زمرد سبعة او عشرة *Erant autem Tabulæ ex Sedro (arbore) Paradisi: sive ex Chrysolytho, sive ex smaragdo: & erant septem, vel decem.*

CXLIV. *Vitulum habentem corpus*] i. ut exponit Gel: لحما ودما *carnẽ, & sanguinẽ.* Quod autem addit, ipsi fuisse mugitum, exponit idem Auctor صوت يسمع *vocem, quæ audiebatur*: & addit انقلب كذلك بوضع التراب الذى اخذه من حافر فرس جبرايل في فمه فان اثرة الحياة فيما يوضع به : *Ita autem conversus fuerat per oppositionem pulveris ungulæ equi Gabrielis in ore ejus* (nimirùm ab eadem ungula excitati vel compressi) *nam ubi is ponebatur, vitæ vestigia apparebant.*

CLI. *Cum autem sustulisset eos terræmotus*]. Hos ideo ex terræmotu periisse affirmat Ebn-Abbas لانهم لم يزايلوا قومهم حين عبدوا العجل *quia non separaverant sese à gente sua, quandò vitulum adoravit.*

CLX. *Et interroga eos de urbe*] Hanc urbem putat Gelal fuisse ايلة *Ailam*, quæ est vicina mari rubro, & alio nomine *Clysma* appellatur. Vide de hujusmodi fabula quæ superiùs dicta sunt in Sura 2.

REFUTATIONES.

I. EX Alcorano apertè hoc loco colligitur, ante diluvium fuisse homines Idolorum cultores; nã iisdem verbis inducitur Noe illis prædicare, quibus Hud Aadeis, & Saleh Themudæis, qui omnes idola colebant. Atqui certissimè colligitur tùm ex veteribus Scriptoribus, tùm ex Sacris ipsis Literis, idololatriam non nisi post diluvium à posteris Cham exortam fuisse. Si enim homines ante diluvium sese hac impietate contaminassent, id Moyses non tacuisset: imò ut præcipuam diluvii causam eam adduxisset, quemadmodùm fieri vidimus ubique in Sacris Literis; quandò Deus ob idolorum cultum alicui genti, & præsertim Hebræis flagella & calamitates immittit. Ex alia verò parte manifestè tenentur causæ diluvii, nimirùm universalis corruptio circa carnales voluptates, & libidines: excessus in cibo, & potu: nuptiæ illicitæ, & alia hujusmodi flagitia, quæ leguntur tùm in libro Genes. tùm in Euangelio Matthęi cap. 24. Et Lucæ cap. 17. Quamobrem apertæ falsitatis convicitur Mahumetus.

II. Portentosam illam Aadeorum staturam fictitiam esse, ac mendacem (nam licèt eam Alcoranus non nisi obscurè innuat, tenent tamen communiter Interpretes,) nemo non fatebitur, qui cum Mahumeto stultitia non laboret. Et quia inter ipsos Mahumetanos non omnes prorsùs insaniunt; Auctor inter eos insignis Ahmed Ebno-Juseph, affirmat, adhuc extare, & ab omnibus cerni domos Aadeorum, & addit: مساكنهم علي قدر مساكن اهل عصرنا وهذا يدل علي ان اجسامهم كاجسامنا *habitationes eorum non excedunt habitationem hominum hujus nostræ ætatis: quod demonstrat, corpora eorum fuisse, sicut corpora nostra.*

III. Omitto quærere, unde nam Prophetas illos Hud, & Saleh Mahumetus eruerit. Quòd si primus, ut Mahumetanis placet, fuit Heber: secundus verò, ut quidam coniectant, Phaleg: cur ita eorum nomina depravat? Sed hoc novum non est Impostori: videmus enim

enim illum pleraque, quæ in Sacris Literis virorum nomina habentur, insana metamorphosi in aliena nomina commutare. Illud porrò fide prorsùs indignum est, quod de camela illa, ejusque pullo Alcoranus innuit, & Interpretes copiosiùs enarrant. Hujusmodi monstra tàm inepta Deus per Prophetas facere non consuevit.

IV. Si in Alcorani intelligentia standum sit Expositoribus Mahumetanis, falsum omninò est, pluviam à Deo super Sodomitas immissam fuisse lapidum, vel laterum: & uxorem Lot unius ex his lapidibus ictu percussam interiisse. Fuit enim pluvia illa non lapidum, sed ignis, quo Sodoma, cæteræque Civitates confines absumptæ sunt. Uxor verò Lot non lapidis ictu interiit, sed in statuam salis divinitùs versa est.

V. Pleraque, quæ de gestis Moysis cum Pharaone hic ab Alcorano, ejusque Glossatoribus referuntur, vel falsa sunt, vel fabulosa, ut ex jam dictis patet. Illud præsertim, quod de Magorum Ægyptiorum post primum signum à Moyse editum, conversione, & Martyrio asseritur; cùm ex libro Exodi manifestè habeatur, eosdem magos alia deindè præstigia, Rege jubente, fecisse, semperque Moysi obluctatos fuisse. Quamobrem de iisdem loquens S. Paulus in epist. 2. ad Timotheum cap. 3. hæc habet: *Quemadmodùm autem Jannes, & Mambres restiterunt Moysi: ita & hi resistunt veritati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, &c.* Neque sanè ita locutus fuisset de illis Magis, si in Deum statim credidissent, & Martyres occubuissent.

VI. Falsum præterea est, Israelitas postulasse à Moyse, ut faceret ipsis idola, qualia viderant coli à gentibus, ad quas pervenerant. Nunquam hoc Israelitæ à Moyse postulassent. Quod, si fecissent, nunquam id Moyses ipse in Pentateucho reticuisset.

VII. Absque ullo fundamento asseritur, Deum primò condixisse Moysi ad loquendum cum eo triginta dies: deindè verò decem alios addidisse, ut essent in totum quadraginta dies. Nusquam hoc habetur in Pentateucho. Ridicula porrò est ratio, cur Deus primò quadraginta dies non indixerit: quia nimirùm, molestè ferebat Moyses fœdum oris sui halitum post triginta jejunii dies. Deus verò, ut hujusmodi defectum aliqualiter suppleret, jussit, Moysen decem alios dies jejunare. Verùm, si fœdus halitus ex jejunio præterito oriebatur, nimis insulsum remedium erat alios jejunii dies addere; hac enim ratione ingratus ille odor augebatur. Porrò, si hujusmodi halitus, non ex jejunio, sed ex naturali Moysis constitutione oriebatur; quomodò non retinuit eum à loquendo cum Deo ante indictionem triginta dierum? Nimis verò absurdum est existimare, Deum fœdo oris nostri halitu offendi, præsertim, cum ex actu religionis, quale est jejunium, procedit, ac propterea alloquium nostrum cum stomacho aversari, ac rejicere. Falsum est etiam, Deum, nonnisi transactis quadraginta diebus, cum Moyse loquutum fuisse: constat enim apertissimè ex libro Exodi à cap. 24. usque ad 34. inclusivè, totum illud tempus (sex primis diebus exceptis) Moysen in colloquiis cum Deo transegisse, quantumvis interdùm ad populum redierit. Verum tamen est, nonnisi quadraginta diebus expletis, Deum Tabulas duas, non septem, aut decem, quemadmodùm hic fingitur, digito suo scriptas, Moysi tradidisse.

VIII. Depravat consuetis figmentis illud, quod habetur Exodi cap. 33. ubi Moyses petiit à Deo, ut videre posset faciem ipsius: Deus verò ostendit illi tantummodò posteriora sua. Nihil hic de comminutione montis, nihil de deliquio Moysis, nihil de plenitudine illius ob peccatum in ea petitione admissum: quæ omnia Mahumetus è cerebro suo, vel ex Judæorum impostura deprompsit. Neque verò potuit ibi Moyses dicere, se esse primum credentium, seu fidelium. Nam etiamsi juxta Glossam Gelalis, illum de ævi sui credentibus loqui poneremus: falsum tamen esset; cùm eodem tempore multi ante ipsum fuissent in Israelitica gente fideles.

IX. Inter fabulas Rabbinicas, seu Thalmudicas recensenda existimo esse pleraque ex his, quæ de vitulo ab Israelitis adorato, Alcoranus ejusque Expositores comminiscuntur. Quemadmodùm etiam illud, quod de septuaginta viris terræmotu sublatis refertur. Nihil hujusmodi ex sacris scripturis colligitur. Quàm verò ridiculum est, ex pulvere ungulæ equi Gabrielis Samaritam vitulo ex auro conflato vocem, vitamque tribuisse.

X. Æquè falsum est, Mahumetum justa præcipere, injusta prohibere, deponere onus grave, & alia hujusmodi: ac illum prædictum legi in Pentateucho, & Euangelio. Neuter horum librorum Prophetam hunc idiotam prædicit. Non tamen negamus, imò ultrò concedimus, Mahumetum idiotam idiotissimum fuisse, quem tot fabulis, mendaciis, ac figmentis Judæi, atque Hæretici decipere potuerunt.

Postremò prætereundum non est, Mahumetum, dùm affirmat *esse inter Judæos, qui rectum dirigant homines cum veritate, & eosdem justè agere*: fateri etiam Judaicam sectam bonam esse, & in ea posse quemlibet consequi salutem.

Textus Alcorani.

168 وإذ تأذن ربك ليبعثن عليهم إلى يوم القيامة من يسومهم سوء العذاب إن ربك لسريع
العقاب وإنه لغفور رحيم ۝ 169 وقطعناهم في الأرض أمما منهم الصالحون ومنهم دون ذلك
وبلوناهم بالحسنات والسيئات لعلهم يرجعون ۝ 170 فخلف من بعدهم خلف ورثوا الكتاب
يأخذون

يأخذون عرض هذا الأدنى ويقولون سيغفر لنا وإن يأتهم عرض مثله يأخذوه ألم يؤخذ عليهم ميثاق
الكتاب أن لا يقولوا على الله إلا الحق ودرسوا ما فيه والدار الآخرة خير للذين يتقون أفلا
تعقلون ۞ 171 والذين يمسكون بالكتاب وأقاموا الصلوة إنا لا نضيع أجر المصلحين ۞
172 وإذ نتقنا الجبل فوقهم كأنه ظلة وظنوا أنه واقع بهم خذوا ما آتيناكم بقوة واذكروا ما فيه
لعلكم تتقون ۞ 173 وإذ أخذ ربك من بني آدم من ظهورهم ذريتهم وأشهدهم على أنفسهم
ألست بربكم قالوا بلى شهدنا أن تقولوا يوم القيمة إنا كنا عن هذا غافلين ۞ 174 أو تقولوا
إنما أشرك آباؤنا من قبل وكنا ذرية من بعدهم أفتهلكنا بما فعل المبطلون ۞ 175 وكذلك
نفصل الآيات ولعلهم يرجعون ۞ 176 واتل عليهم نبأ الذي آتيناه آياتنا فانسلخ منها فأتبعه
الشيطان فكان من الغاوين ۞ 177 ولو شئنا لرفعناه بها ولكنه أخلد إلى الأرض واتبع هواه
فمثله كمثل الكلب إن تحمل عليه يلهث أو تتركه يلهث ذلك مثل القوم الذين كذبوا
بآياتنا فاقصص القصص لعلهم يتفكرون ۞ 178 ساء مثلا القوم الذين كذبوا بآياتنا وأنفسهم كانوا
يظلمون ۞ 179 من يهد الله فهو المهتدي ومن يضلل فأولئك هم الخاسرون ۞ 180 ولقد ذرأنا
لجهنم كثيرا من الجن والإنس لهم قلوب لا يفقهون بها ولهم أعين لا يبصرون بها ولهم آذان
لا يسمعون بها أولئك كالأنعام بل هم أضل أولئك هم الغافلون ۞ 181 ولله الأسماء الحسنى
فادعوه بها وذروا الذين يلحدون في أسمائه سيجزون ما كانوا يعملون ۞ 182 وممن خلقنا أمة
يهدون بالحق وبه يعدلون ۞ 183 والذين كذبوا بآياتنا سنستدرجهم من حيث لا يعلمون ۞
184 وأملي لهم إن كيدي متين ۞ 185 أولم يتفكروا ما بصاحبهم من جنة إن هو إلا نذير
مبين أولم ينظروا في ملكوت السموات والأرض وما خلق الله من شيء وأن عسى أن
يكون قد اقترب أجلهم فبأي حديث بعده يؤمنون ۞ 186 من يضلل الله فلا هادي له
ويذرهم في طغيانهم يعمهون ۞ 887 يسألونك عن الساعة أيان مرسيها قل إنما علمها عند ربي لا
يجليها لوقتها إلا هو ثقلت في السموات والأرض لا تأتيكم إلا بغتة يسألونك كأنك حفي عنها قل
إنما علمها عند الله ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 188 قل لا أملك لنفسي نفعا ولا ضرا إلا
ما شاء الله ولو كنت أعلم الغيب لاستكثرت من الخير وما مسني السوء إن أنا إلا نذير وبشير
لقوم يؤمنون ۞ 189 هو الذي خلقكم من نفس واحدة وجعل منها زوجها ليسكن إليها
فلما تغشيها حملت حملا خفيفا فمرت به فلما أثقلت دعوا الله ربهما لئن آتيتنا صالحا لنكونن
من الشاكرين ۞ 190 فلما آتيهما صالحا جعلا له شركاء فيما آتيهما فتعالى الله عما يشركون ۞
191 أيشركون ما لا يخلق شيا وهم يخلقون ۞ 192 ولا يستطيعون لهم نصرا ولا أنفسهم ينصرون ۞
193 وإن تدعوهم إلى الهدى لا يتبعوكم سواء عليكم أدعوتموهم أم أنتم صامتون ۞ 194 إن

الذين

الذين تدعون من دون الله عباد امثالكم فادعوهم فليستجيبوا لكم ان كنتم صادقين ۝
195 الهم ارجل يمشون بها ام لهم ايد يبطشون بها ام لهم اعين يبصرون بها ام لهم اذان يسمعون
بها قل ادعوا شركاءكم ثم كيدون فلا تنظرون ۝ 196 ان وليي الله الذي نزل الكتاب
وهو يتولى الصالحين ۝ 197 والذين تدعون من دونه لا يستطيعون نصركم ولا انفسهم ينصرون ۝
198 وان تدعوهم الى الهدى لا يسمعوا وتراهم ينظرون اليك وهم لا يبصرون ۝ 199 خذ العفو
وامر بالعرف واعرض عن الجاهلين ۝ 200 واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله انه سميع
عليم ۝ 201 ان الذين اتقوا اذا مسهم طايف من الشيطان تذكروا فاذا هم مبصرون ۝
202 واخوانهم يمدونهم في الغي ثم لا يقصرون ۝ 203 واذا لم تاتهم باية قالوا لولا اجتبيتها قل
انما اتبع ما يوحى الي من ربي هذا بصاير من ربكم وهدى ورحمة لقوم يومنون ۝ 204 واذا
قري القران فاستمعوا له وانصتوا لعلكم ترحمون ۝ 205 واذكر ربك في نفسك تضرعا وخيفة
ودون الجهر من القول بالغدو والاصال ولا تكن من الغافلين ۝ 206 ان الذين عند ربك لا
يستكبرون عن عبادته ويسبحونه وله يسجدون ۝

Versio Latina.

168. ET *commemora*, cùm innuit Dominus tuus, quòd certè mitteret contra eos (*idest Judæos*) usque ad diem resurrectionis, qui insigneret eos malo pœnæ : quippe Dominus tuus profectò velox est in punitione: & certè ipse sanè est indultor, misericors. 169. Et divisimus eos in terra in populos: ex ipsis sunt probi; & ex ipsis sunt secùs: & probavimus eos felicitatibus, & adversitatibus, ut ipsi reverterentur *ab impietate sua*. 170. Et successit post eos successio *nepotum, qui* hæreditaverunt librum (*idest Pentateuchum*) acceperunt accidens hujus Infimi (*idest accidentaria Bona hujus mundi*) & dixerunt: Ignoscetur nobis. Quòd, si venisset ad eos accidens, sicut illud (*idest aliud bonum accidentale simile præcedenti*) excipiebant illud. An non acceptum fuit super eos pactum libri (*idest Pentateuchi*) ut non dicerent de Deo, nisi veritatem? Et studiosè legerunt id, quod est in eo: & palatium novissimum (*idest Paradisus*) melius est illis, qui pii sunt. An ergo non intelligitis? 171. Et, qui constanter retinent Librum *Pentateuchi*, & stare faciunt orationem: nos certè non sinemus perire mercedem rectè operantium. 172. Et *commemora*, cùm quassavimus montem (*idest Syna*) super eos *elevantes illum*, quasi ipse esset umbraculum: & existimaverunt, ipsum esse casurum super eos. *Nos verò diximus illis*: Accipite, quod attulimus, cum studio *observantes illud*: & memores estote illius, quod est in eo, ut vos timeatis *me*. 173. Et cùm accepit Dominus tuus à filiis Adam ex dorsis eorum sobolem eorum; & contestatus est eos super animas ipsorum *dicens*: An non sum Dominus vester? Responderunt: Utique. Testati sumus, ne diceretis die resurrectionis: Certè non fuimus de hoc negligentes, *eo, quòd nesciremus*. 174. Aut diceretis: Certè quòd associaverunt patres nostri antea; & sumus soboles post eos. An ergo perdes nos ob id, quod fecerunt Sectatores vanitatis? 175. Et ita distinguimus signa: & ut ipsi revertantur *ab infidelitate sua*. 176. Et recita illis historiam illius, cui attulimus signa nostra, & removit se ab eis: quamobrem sequutus est eum Satanas; & fuit ex seductis. 178. Quòd, si voluissemus, certè elevassemus eum per illa *ad sapientiam*: sed ipse declinavit ad terram, & sectatus est desiderium suum. Itaque similitudo ejus fuit, sicut similitudo canis, *qui*, si abigas eum, latrat: &, si relinquas eum, latrat. Hæc est similitudo hominum, qui mendacia fingunt in signis nostris.

Narra

Narra igitur *Judæis* hanc narrationem, ut ipsi commonefiant. 178. Mala est similitudo hominum, qui mendacia fingunt in signis nostris, & animas suas iniquè tractant. 179. Quem direxerit Deus, ipse erit directus: at quem errare fecerit; hujusmodi erunt pereuntes. 180. Et jam quidem creavimus ad Gehennam multos ex Geniis, & hominibus; ipsis sunt corda, per quæ non intelligunt: & ipsis oculi, per quos non vident: & ipsis aures, per quas non audiunt. Hi sunt velut pecudes: imò ipsi magis errantes *sunt*, *quàm pecudes*. Hi sunt Negligentes. 181. Et Deo sunt nomina pulcherrima. Invocate igitur eum ipsis: & relinquite eos, qui deviant *à veritate* in nominibus ejus. Remunerabuntur eo, quòd fuerint operati. 182. Et ex iis, quos creavimus, est gens, quæ dirigunt cum veritate, & per eam justè agunt. 183. Et qui mendacia confingunt in signis nostris, gradatim dejiciemus eos ex *loco*, unde nesciunt. 184. Et, *si* prorogavero vitam illis: profectò dolus meus est validus. 185. An non recogitarunt non esse in socio ipsorum *(idest Mahumeto)* ullum dæmonium? Si ipse est, nisi prædicator manifestans *mala à Deo imminentia*. An verò non respexerunt in regnum Cœlorum, & terræ, & quod creavit Deus rerum? Et quod fortè eveniet, ut sit, quod jam appropinquaverit finis eorum? Et in quam novam narrationem post eum *(i. Alcoranum)* credent? 286. Quem errare fecerit Deus, non erit director illi: & relinquet eos, ut in errore suo stupidi versentur. 187. Interrogabunt te *Meccani* de Hora *(i. de supremo Judicio)* quandò nam *futurus* sit fixus adventus ejus. Responde: Profectò scientia ejus est apud Dominum meum: non manifestabit eam ad tempus fixum ejus, nisi ipse. Gravis erit (*scilicet hora*) in Cœlis, & terra. Non veniet ad vos, nisi repentè. Interrogabunt te, quasi tu esses gnarus illius. Responde: Profectò scientia ejus est apud Deum: sed plerique hominum ignorant *hoc*. 188. Dic: Non possidebo animæ meæ utile, neque noxium, nisi quantum voluerit Deus. Quod si scirem Arcanum; certè multiplicarer ex bono, neque attingeret me malum. Si ego sum, nisi comminator, & euangelizator hominibus, qui credunt. 189. Ipse est, qui creavit vos ex anima una (*idest ex Adam*) & fecit ex ea conjugem ejus (*idest Evam*) ut cohabitaret ipsi: cùmque cooperuisset eam (*idest concubuisset cum illa*) portavit pondus leve (*idest semen virile*) propterea *facilè* incessit cum illo. Sed, cùm gravior facta esset (*idest crevisset fœtus in alvo, & timerent, ne bestia aliqua esset nascitura*) rogaverunt Dominum Deum suum, *dicentes*: Si dederis nobis *prolem* rectè formatam (*idest humanæ formæ*) certè erimus ex gratias agentibus. 190. Cùmque dedisset eis *prolem* apertè formatam: tribuerunt ei consortes *(idest deos socios)* in eo, quod dederat illis. Verùm procul absit Deus ab eo, quod associabant ei. 191. An associabunt ei id, quod non creat aliquid *(idest Deos, qui nihil creant)* & ipsi creantur: & non possunt *afferre* illis auxilium: & neque se ipsos adjuvant? 192. Et si invocaveritis eos ad directionem, non sequentur vos. Unum, atque idem erit vobis, sive invocaveritis eos, sive vos fueritis tacentes. 193. Profectò, quos invocatis præter Deum, sunt servi similes vobis. Invocate igitur eos, & exaudiant vos, si estis veraces. 194. An sunt ipsis pedes, ut ambulent eis? An ipsis manus, *ut* attrectent eis? An ipsis oculi, *ut* videant eis? An ipsis aures, *ut* audiant eis? Dic: Invocate socios vestros (*idest deos, quos Deo associatis*) deindè insidias struite mihi: & ne expectetis *me*, *ut cavere possim*. 195. Certè protector meus erit Deus, qui demisit librum *Alcorani*: nam ipse protegit rectè agentes. 196. At, quos invocatis præter eum, non poterunt adjuvare vos: neque seipsos adjuvabunt. 197. Et si invocaveritis eos ad directionem, non audient; & videbis eos respicere ad te (*idest positos è regione tui*) & ipsi non videbunt. 198. Accipe indulgentiam: & præcipe justum, & longè recede ab ignorantibus. 100. Quòd, si averterit te ex Satana aversio (*idest, si Satanas averterit te ab eo, quod præcipitur tibi*) confuge ad Deum: quippe ipse est audiens, sciens. 200. Profectò, qui timuerit *Deum*, cùm tetigerit eos circumdans (*idest tentatio, seu afflictio*) ex Satana, commonefient: & ecce ipsi erunt intuentes veritatem. 201. Et fratres ipsorum *infideles*, extendent eos dæmones in errore *ita*, *ut in eo diù perseverent*: tùm non cohibebunt se *ab eo*. 202. Et, cùm non attuleris eis aliquod signum, dicent *ironicè*: Nonne protulisti illudenda? Responde:

de: Equidem sequor id, quod revelatur mihi à Domino meo. Hic *Alcoranus continet* probationes evidentes à Domino vestro, & directionem, & misericordiam hominibus, qui credunt. 203. Et quandò legetur Alcoranus, aures præbete illi, & tacete: ut vos misericordiam consequamini. 204. Et memento Domini tui in anima tua cum humili supplicatione, & timore, & sine manifestatione per sermonem vesperè, & manè: & ne sis ex negligentibus. 205. Porrò *Angeli*, qui sunt apud Dominum tuum, non resiliunt superbè à servitute ejus, & laudant eum, & eum adorant.

N O T Æ.

CLXVIII. *T commemora, cùm innuit Dominus tuus*] Hic, quem fingit, à Deo mittendum esse contra Judæos, fuit, juxta Gelal, primò Salomon; deindè Nabuchodonosor. Hæc sunt ejus verba فبعث عليهم سليمان وبعده نخت نصر فقتلهم وسباهم وضرب عليهم الجزية فكانوا يودونها الى المجوس الى ان بعث نبينا صلعم وضربها عليهم: *Misit enim Deus contra eos Salomonem, & postea Nabuchodonosor; qui cæde, captivitate, & tributo eos afflixit. Solverunt autem tributum Magis* (seu Magusçis) *usque ad Mahumetum, qui etiam ab iisdem illud exegit*. Jahias ex Cottada autumat, hos Arabes fuisse.

CLXXI. *Et qui constanter retinent*] Inter hujusmodi Judæos probos recenset Gelal: عبدالله ابن سلام واصحابه *Abdallah filium Salam, & sodales ejus*. Hic fortasse fuit, qui cum Sergio, Bahira, aliisque nebulonibus, Alcoranum Mahumeto consarcinavit.

CLXXIII. *Et cùm accepit Dominus tuus à filiis Adam*] Explicat Gelal: بان اخرج بعضهم من صلب بعض من صلب ادم نسلا بعد نسل: *quia eduxit alios eorum ex lumbis aliorum, incipiens à lumbis Adam, progeniem post progeniem*. Jahias ex Ebn-Abbas اهبط الله ادم بالهند ثم مسح ظهره فاخرج منها كل نسمة هو خالقها الى يوم القيمة ثم قال الست بربكم قالوا بلى شهدنا وقال الكلبى مسح ظهر ادم فاخرج منه كل خلق خلقه الله ثم قال الست بربكم قالوا بلى فقال للملايكة اشهدوا فقالوا شهدنا: قال الحسن ثم اعادهم فى صلب ادم: *Descendere fecit Deus Adam in Indiam; deindè manu confricavit dorsum ejus, & eduxit inde omnem animam, quam creaturus erat usque ad diem resurrectionis. Deindè dixit eis: Nonne ego sum Dominus vester? Responderunt: Utique hoc nos testamur: Et dixit Calebius: Attrectavit Deus dorsum Adam, & eduxit inde omnem creaturam, quam creavit Deus. Deindè dixit: Nonne ego sum Dominus vester? Responderunt: Utique. Tùm dixit Deus Angelis: Testes estote. Responderunt: Testes sumus. Dixit Alhasan: Deindè Deus redire fecit eos intra lumbos Adam.*

CLXXVI. *Et recita illis historiam*] Gelal: وهو بلعم ابن باعورا من علماء بنى اسرايل ان يدعو على موسى واعدى اليه شى فدعا فانقلب عليه فاندلع لسانه على صدره *Hic fuit Balaam filius Beor ex sapientibus filiorum Israel: qui requisitus est, ut imprecaretur Moysi: allatisque sibi aliquot muneribus, imprecatus est ei: & recidit in eum imprecatio: nam lingua ejus ab ore sese extendit usque ad pectus*. Consonat ferè Zamchasçerius his verbis: هو عالم من علماء بنى اسرايل وقيل من الكنعانيين واسمه بلعم ابن باعورا اوتى علم بعض كتب الله ولما دعا بلعام على موسى خرج لسانه فوقع على صدره وجعل يلهث كما يلهث الكلب: *Hic fuit unus ex sapientibus filiorum Israel. Alii dicunt, eum fuisse ex Cananæis, & nomen ejus erat Balaam filius Beor, & legerat aliquot libros sacros. Cùm autem maledixisset Balaam Moysi, exivit lingua ejus, & jacuit supra pectus ejus, cœpitque exserere eam sicut canis.*

CLXXXI. *Et Deo sunt nomina pulcherrima.*] Hæc nomina volunt Arabes esse nonaginta novem, ex traditione ipsius Mahumeti. Quamobrem Jahias hìc: قال رسول الله صلعم لله تسعة وتسعون اسماء ماية غير واحد من احصاها دخل الجنة اى من حفظها *Dixit legatus Dei Mahumetus: Deus habet nonaginta novem nomina: i. centum minùs uno. Qui enumeraverit ea; i. qui custodierit ea, seu memoria retinuerit, Paradisum ingredietur*. Inferiùs nomina hæc ex Gelale recensebuntur. Porrò verba illa. *Qui deviant in nominibus ejus*, exponuntur à Gelal حيث اشتقوا منها اسماء الالهتهم كاللات من الله والعزى من العزيز ومناة من المنان: *dùm deducunt ab eis nomina idolorum suorum: videlicet Allat ab Allah: Aloza ab Alaziz: & Manat ab Almannan*. Sunt autem Allat, Aloza, & Manat, nomina trium idolorum, quæ colebant Meccani, derivantes ea à tribus veri Dei nominibus; nempè اللات *Allat* ab الله *Allah* Deus العزى *Aloza* ab العزيز *Alaziz* Potens: & مناة *Manat*, ab المنان *Almannan*, Beneficus.

CLXXVIII. *Qui dirigunt cum veritate*] Hos vult Gelal esse من امة النبى *gentem Mahumeti*, seu Arabes

bes Mahumetanos. Hoc idem tribuitur suprà quibusdam Judæis.

CXC. *Cùmque dedisset eis prolem rectè formatam, tribuerunt ei consortes*] Ut hoc melius intelligatur, referam hic expositionem Calebii à Jahia allegati, ita scribentis: حملت حملا خفيفا يعنى حوا فمرت به اى قامت به وقعدت ثم اتاها الشيطان فى غير صورته فقال يا حوا ما هذا فى بطنك قالت لا ادرى فقال لعله بهيمة من هذه البهايم قالت ما ادرى: فاعرض حتى اذا اثقلت اتاها فقال لها كيف تجدى يا حوا قالت انى اخاف ان يكون الذى خوفتنى ما استطيع القيام اذا قعدت قال افرايت ان دعوت الله فجعله انسانا مثلك مثل ادم اتسميه بى قالت نعم فانصرف عنها فلما ولدت اتاها ابليس فقال الا تسميه بى كما وعدتنى: فقالت وما اسمك قال عبد الحارث فمات قال الله فلما اتاهما صالحا جعلا له شركاء فيما اتاهما: قال قتادة فكان شركا فى طاعتهما لابليس فى تسميتهما اياه عبد الحارث

Portavit Heva pondus leve, cum quo facile sese movebat, stando, & sedendo: cùm venit ad eam Satanas in forma humana, dixitque ei; Quid est illud, quod habes in utero? At illa: nescio, inquit. Et ille Est ne, inquit, aliquod pecus ex his, quæ vides? Et, cùm illa se ignorare respondisset, abiit Satanas. Sed, cùm Heva graviùs onus experiretur, accessit iterùm Satanas interrogans, quomodò se haberet. At illa: Timeo, inquit, ne verus sit timor, quem mihi injecisti: nam nequeo, postquam sedi, assurgere. Cui Satanas: Si, inquit, precibus meis tibi Deus humanum fœtum similem tibi, & Adæ concedat, vocabis ne eum nomine meo? Promisit illa, se facturam; & Satanas abiit. Cùm autem Heva peperisset, rediit ad eam Satanas, exigens ab ea, ut nomen suum filio imponeret. At Heva: Quod est, inquit, nomen tuum? Respondit ille: Nomen meum est Adolhareth. Quo nomine, cùm Heva filium appellasset, is statim mortuus est. Hoc significat Alcoranus illis verbis: Cùmque dedisset eis fœtum rectè formatum, posuerunt ei socios in eo, quod concesserat illis: eo quòd, ut ait Cotada, Adam, & Heva obedierint Diabolo, imponendo nomen illius filio suo.

REFUTATIONES.

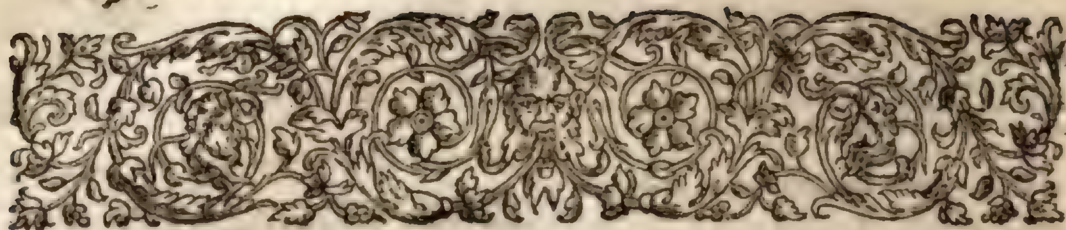
I. Dum asserit, ex Judæis quosdam probos esse, quosdam secùs: & primos à Deo probitatis suę premium esse recepturos: manifestè patefacit errorem suum, posse unumquemque in sua religione Deo placere, atque ab eo consequi æternam salutem. Hoc idem sæpiùs in Alcorano apertissimis verbis confirmat; quamvis identidem, ut in cæteris, in hoc quoque sibi contradicat.

II. Jam suprà rejeci figmentum illud de elevatione in aera montis Synai, ad Israelitas, divinam legem suscipere recusantes, deterrendos.

III. Dùm pronunciat, Deum creasse multos ex Geniis, & hominibus ad Gehennam: magnam divinæ Bonitati infert injuriam. Neque enim Deus ullum creavit ad hoc, ut peccaret, ita ut propterea ad Gehennam esset damnandus: imò quantum ex se fuit, omnes creavit ad Paradisum, & ad felicitatem consequendam: ex propria verò culpa quilibet ad Gehennam condemnatur. Et quamvis hoc Deus in uniuscujusque creatione prævideat: non tamen directè intendit, cùm, quantum est ex se, velit omnes homines salvos fieri. Et juxta hunc sensum explicanda sunt loca quædam sacrarum scripturarum, quæ Mahumetus perperam intellexit, ut alibi ostendimus.

IV. Rabbinicum fortasse figmentum est id, quod de Hevæ partu comminiscitur. Sed ex sacris literis apertè constat, primum Hevę partum fuisse Cain, non verò Abdolareth: Neque ullus, qui sit sanæ mentis, dicet unquam primos parentes aliquid Deo associasse, idest plures Deos coluisse; quod in Alcorano semper significat verbum أشرك *associare*, quidquid dicat hic Jahias cum Calebio.

V. De more suo requisitus hic Mahumetus ab infidelibus, ut aliquod signum patraret; obtrudit importunè Alcoranum, non secus, ac si omnium signorum loco, sectæ suæ probaret veritatem: affirmatque, non ad se, sed ad Deum, miracula pertinere.

سورة الانفال مدنية وهي خمس وسبعون اية

SURA VIII.

MANUBIÆ.

MEDINENSIS:

COMMATUM SEPTUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسألونك عن الانفال قل الانفال لله والرسول فاتقوا الله واصلحوا ذات بينكم واطيعوا الله
ورسوله ان كنتم مؤمنين ✿ 2 انما المؤمنون الذين اذا ذكر الله وجلت قلوبهم واذا تليت
عليهم اياته زادتهم ايمانا وعلى ربهم يتوكلون ✿ 3 الذين يقيمون الصلوة ومما رزقناهم
ينفقون ✿ 4 اولئك هم المؤمنون حقا لهم درجات عند ربهم ومغفرة ورزق كريم ✿ 5 كما
اخرجك ربك من بيتك بالحق وان فريقا من المؤمنين لكارهون ✿ 6 يجادلونك في الحق بعد
ما تبين كانما يساقون الى الموت وهم ينظرون ✿ 7 واذ يعدكم الله احدى الطائفتين انها لكم
وتودون ان غير ذات الشوكة تكون لكم ويريد الله ان يحق الحق بكلماته ويقطع دابر
الكافرين ✿ 8 ليحق الحق ويبطل الباطل ولو كره المجرمون ✿ 9 اذ تستغيثون ربكم
فاستجاب لكم اني ممدكم بالف من الملائكة مردفين ✿ 10 وما جعله الله الا بشرى
ولتطمئن به قلوبكم وما النصر الا من عند الله ان الله عزيز حكيم ✿ 11 اذ يغشيكم
النعاس امنة منه وينزل عليكم من السماء ماء ليطهركم به ويذهب عنكم رجز الشيطان وليربط
على قلوبكم ويثبت به الاقدام ✿ 12 اذ يوحي ربك الى الملائكة اني معكم فثبتوا الذين
امنوا سالقي في قلوب الذين كفروا الرعب فاضربوا فوق الاعناق واضربوا منهم كل بنان ذلك
بانهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاقق الله ورسوله فان الله شديد العقاب ✿ 13 ذلكم فذوقوه وان
للكافرين عذاب النار ✿ 14 يا ايها الذين امنوا اذا لقيتم الذين كفروا زحفا فلا تولوهم
الادبار ✿ 15 ومن يولهم يومئذ دبره الا متحرفا لقتال او متحيزا الى فئة فقد باء بغضب من الله

ومأواه

ومأويه جهنم وبئس المصير ۞ 16 فلم تقتلوهم ولكن الله قتلهم وما رميت إذ رميت ولكن
الله رمى وليبلي المؤمنين منه بلاء حسنا إن الله سميع عليم ۞ 17 ذلكم وأن الله موهن
كيد الكافرين ۞ 18 إن تستفتحوا فقد جاءكم الفتح وإن تنتهوا فهو خير لكم وإن
تعودوا ولن نعد تغنى عنكم فيتكم شيا ولو كثرت وأن الله مع المؤمنين ۞ 19 يا أيها الذين
آمنوا أطيعوا الله ورسوله ولا تولوا عنه وأنتم تسمعون ۞ 20 ولا تكونوا كالذين قالوا سمعنا
وهم لا يسمعون ۞ 21 إن شر الدواب عند الله الصم البكم الذين لا يعقلون ۞ 22 ولو علم الله
فيهم خيرا لأسمعهم ولو أسمعهم لتولوا وهم معرضون ۞ 23 يا أيها الذين آمنوا استجيبوا لله وللرسول
إذا دعاكم لما يحييكم واعلموا أن الله يحول بين المرء وقلبه وأنه إليه تحشرون ۞ 24 واتقوا
فتنة لا تصيبن الذين ظلموا منكم خاصة واعلموا أن الله شديد العقاب ۞ 25 واذكروا إذ أنتم
قليل مستضعفون في الأرض تخافون أن يتخطفكم الناس فآواكم وأيدكم بنصره ورزقكم من
الطيبات لعلكم تشكرون ۞ 26 يا أيها الذين آمنوا لا تخونوا الله والرسول وتخونوا أماناتكم
وأنتم تعلمون ۞ 27 واعلموا أنما أموالكم وأولادكم فتنة وأن الله عنده أجر عظيم ۞
28 يا أيها الذين آمنوا إن تتقوا الله يجعل لكم فرقانا ويكفر عنكم سيئاتكم ويغفر لكم والله
ذو الفضل العظيم ۞ 29 وإذ يمكر بك الذين كفروا ليثبتوك أو يقتلوك أو يخرجوك ويمكرون
ويمكر الله والله خير الماكرين ۞ 30 وإذا تتلى عليهم آياتنا قالوا قد سمعنا لو نشاء لقلنا مثل
هذا إن هذا إلا أساطير الأولين ۞ 31 وإذ قالوا اللهم إن كان هذا هو الحق من عندك فأمطر
علينا حجارة من السماء أو ائتنا بعذاب أليم ۞ 32 وما كان الله ليعذبهم وأنت فيهم وما كان
الله معذبهم وهم يستغفرون ۞ 33 وما لهم ألا يعذبهم الله وهم يصدون عن المسجد الحرام وما كانوا
أولياءه إن أولياؤه إلا المتقون ۞ 34 ولكن أكثرهم لا يعلمون ۞ 35 وما كان صلاتهم عند
البيت إلا مكاء وتصدية فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۞ 36 الذين كفروا ينفقون
أموالهم ليصدوا عن سبيل الله فسينفقونها ثم تكون عليهم حسرة ثم يغلبون ۞ 37 والذين
كفروا إلى جهنم يحشرون ۞ 38 ليميز الله الخبيث من الطيب ويجعل الخبيث بعضه على
بعض فيركمه جميعا فيجعله في جهنم أولائك هم الخاسرون ۞ 39 قل للذين كفروا إن ينتهوا
يغفر لهم ما قد سلف وإن يعودوا فقد مضت سنت الأولين وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة ويكون
الدين كله لله فإن انتهوا فإن الله بما يعملون بصير ۞ 40 وإن تولوا فاعلموا أن الله
مولاكم نعم المولى ونعم النصير ۞ 41 واعلموا أنما غنمتم من شيء فأن لله خمسه وللرسول ولذي
القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل إن كنتم آمنتم بالله وما أنزلنا على عبدنا يوم
الفرقان يوم التقى الجمعان والله على كل شيء قدير ۞ 42 إذ أنتم بالعدوة الدنيا وهم بالعدوة

القصوي والركب اسفل منكم ولو تواعدتم لاختلفتم في الميعد ۞ 43 ولكن ليقضي الله
امرا كان مفعولا ۞ 44 ليهلك من هلك عن بينة ويحيي من حي عن بينة وان الله لسميع
عليم ۞ 45 اذ يريكهم الله في منامك قليلا ولو اراكهم كثيرا لفشلتم ولتنازعتم في الامر
ولكن الله سلم انه عليم بذات الصدور ۞ 46 واذ يريكموهم اذ التقيتم في اعينكم قليلا
ويقللكم في اعينهم ليقضي الله امرا كان مفعولا والى الله ترجع الامور ۞ 47 يا ايها الذين
امنوا اذا لقيتم فئة فاثبتوا واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون ۞ 48 واطيعوا الله ورسوله
ولا تنازعوا فتفشلوا وتذهب ريحكم واصبروا ان الله مع الصابرين ۞ 49 ولا تكونوا كالذين
خرجوا من ديارهم بطرا ورئاء الناس ويصدون عن سبيل الله والله بما يعملون محيط ۞ 50 واذ
زين لهم الشيطان اعمالهم وقال لا غالب لكم اليوم من الناس واني جار لكم فلما تراءت الفئتان
نكص علي عقبيه وقال اني بري منكم اني اري ما لا ترون ۞ 51 اني اخاف الله والله
شديد العقاب ۞ 52 اذ يقول المنافقون والذين في قلوبهم مرض غر هولاء دينهم ومن يتوكل
علي الله فان الله عزيز حكيم ۞

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. INterrogabunt te de Manubiis. Responde: Manubiæ *debentur* Deo, & Legato *ejus Mahumeto*. Timete ergo Deum, & pacificè componite rem inter vos: & obedite Deo, & Legato ejus, si estis fideles. 2. Certè Fideles, qui, cùm facta fuerit mentio Dei, excitantur ad timorem corda eorum: & cùm recitantur illis signa ejus, augent illos fide, & super Dominum suum innituntur. 3. Qui stare faciunt orationem; & ex eo, quod in alimentum præbuimus illis, dilargiuntur. 4. Hi sunt fideles verè: ipsis erunt gradus apud Dominum suum, & indulgentia, & provisio honorifica. 5. Quemadmodùm eduxit te Dominus tuus è domo tua cum veritate; & quidem pars ex fidelibus sanè erant aversi *ab exitu tuo à Mecca, & à bello inferendo infidelibus*. 6. Disceptabant tecum de veritate *revelationis tibi factæ* postquam manifestata fuerat: non secus ac, si ducerentur ad mortem, & ipsi eam aspicerent. 7. Et cùm promisit vobis Deus unam duarum nationum (*idest Airensium, & Naphirensium*) quòd ipsa certè *tradenda esset vobis*: & optabatis, ut ea, quæ erat sine apparatu armorum (*nimirùm Airenses, ut faciliùs à vobis vinci posset*) a traderetur vobis, sed volebat Deus, ut verificaret veritatem in verbis suis, & abscinderet extremum infidelium (*idest eos penitùs extirparet*). 8. Ut verificaret veritatem, & evanescere faceret vanitatem, quamtumvis renuerent scelesta patrantes. 9. Cùm opem postularetis à Domino vestro, respondit que vobis: Certè ego suppetias laturus sum vobis cum mille ex Angelis sese mutuò insequentibus. 10. Et non fecit hoc Deus, nisi ad faustum nuncium; & ut secura quiescerent in hoc corda vestra: & non est auxilium, nisi à Deo: quippe Deus est prępotens, sapiens. 11. Cùm opprimeret vos sopore ad securitatem ex eo *capiendam*, & demitteret super vos è Cœlo aquam, ut purificaret vos per eam, & auferret à vobis abominationem Satanæ; & ut alligaret fide corda vestra; & stabiliret per hoc pedes *vestros*. 12. Quandò inspiravit Dominus tuus Angelis, *dicens*: Certè ego cero vobiscum: confirmate ergo eos, qui crediderunt. Conjiciam in corda eorum, qui sunt infideles, pavorem. Itaque percutite super colla: & percutite ex eis omnes extremitates manuum, ac pedum. Hoc, quia ipsi schisma fece-

a Esset.

runt

runt contra Deum, & Legatum ejus. Quisquis autem ſchiſma fecerit contra
Deum, & legatum ejus; certè Deus erit contra illum vehemens punitione. 13.
Hoc *vobis rependitur ſupplicium*: guſtate ergo illud, & quidem Infidelibus erit
ſupplicium ignis. 14. O qui *a* credidiſtis, cùm occurreritis iis, qui ſunt infideles
confertim procedentibus, ne vertatis illis terga. 15. Et qui obverterit illis *a* credide-runt.
ea die tergum ſuum, niſi invertens ſeſe ad pugnandum, aut adjuncturus
ſe ad aciem *fidelium*: jam quidem reportabit iram à Deo, & receptaculum
ejus erit Gehenna: & *b* væh abitionem *ad illam*. 16. Et non occidiſtis eos vos *b* mala eſt
(*nempè hoſtes in prælio Bedrenſi*): ſed Deus occidit eos. Neque *tu Mahumete*, abitio.
feriiſti *oculos eorum lapillis*, cùm projeciſti *eos*: ſed Deus feriit *eos*: & ut probaret
fideles ex ſe probatione bona: quippe Deus eſt audiens, ſciens. 17. Hoc vo-
bis *fecit Deus, ut juvaret vos*: & *ut oſtenderet*, quòd Deus *erat* infirmans aſtum
infidelium. 18. Si quæritis aperitionem (*ideſt cauſæ, quæ inter nos eſt, deciſionem*):
jam venit ad vos aperitio *per ruinam veſtram, ò infideles*. Quòd, ſi abſtineatis
ab oppugnandis fidelibus: hoc porrò erit melius vobis. Si autem redeatis *ad eos
oppugnandos; nos etiam* redibimus *ad eos adjuvandos;* & non proderit vobis exer-
citus veſter quidquam, etiamſi multiplicatus fuerit; & quòd Deus ſit cum
fidelibus. 19. O qui crediderunt, obedite Deo, & legato ejus, & ne tergi-
verſemini ab eo, & vos auditis (*ideſt dùm auditis lectionem Alcorani*). 20. Et ne
ſitis, ſicut qui dixerunt: Audimus: & ipſi non audiunt. 21. Certè peſſima ju-
mentorum apud Deum ſunt ſurdi, & muti, qui non intelligunt. 22. Quòd, ſi co-
gnoviſſet Deus in eis aliquod bonum: certè dediſſet auditum illis. At ſi de-
diſſet auditum illis, certè tergiverſarentur, & eſſent longè recedentes. 23. O
qui crediderunt reſpondete Deo, & legato ejus, cùm vocaverit vos ad id, quod
vitam confert vobis; & ſcitote, quòd Deus intercedit inter hominem, & cor
ejus; *& ideò non poſſe credere, aut non credere ſine voluntate ejus*: & quòd ad
ipſum congregabimini. 24. Et cavete ſeditionem: non feriet eos, qui ſunt iniqui
ex vobis peculiariter: *ſed omnibus in communi nocebit*: & ſcitote, quòd Deus eſt
vehemens punitione. 25. Et mementote, cùm vos eſſetis pauci, imbecilles in
terra Meccæ, & timeretis, ne abriperent vos homines; & recepit vos *Deus* in
confugium: & corroboravit vos auxilio ſuo, & providit vobis in alimentum ex
rebus bonis, ut vos gratias ageretis. 26. O qui crediderunt, ne defraudetis
Deum, & legatum: & *ne* fraudem ponatis in ſponſionibus veſtris, & vos ſci-
tis, *hoc eſſe nefas*. 27. Et ſcitote, quòd opes veſtræ, & filii veſtri *ſunt vobis*
tentatio, *quia diſtrahunt vos à cogitatione futuri ſeculi*: & quòd Deus, apud eum
eſt merces magna. 28. O qui crediderunt, ſi timueritis Deum, ponet vobis ſe-
parationem *à malis, quæ metuitis*, & expiabit à vobis mala veſtra; & parcet
vobis: & Deus eſt profeſſor liberalitatis magnæ. 29. Et *memento*, cùm dolos
ſtruebant contra te, qui erant infideles, ut comprehenderent te, aut occide-
rent te, aut ejicerent te *Mecca*: & dolos ſtruebant *contra te*; & dolos ſtruebat
Deus *contra illos*: *&* Deus eſt præſtantiſſimus ſtruentium dolos. 30. Et cùm re-
citantur illis ſigna noſtra, dicunt; jam audivimus: Si vellemus, certè diceremus
ſimilia huic (*ideſt Alcorano*) ſi hic eſt *aliud*, niſi commenta priorum. 31. Et
memento, cùm dixerunt: O Deus; ſi eſt hic *Alcoranus* veritas abs te; plue ſuper
nos lapides è Cœlo; aut veni ad nos cum pœna dolorifica. 32. Et non fuit
Deus, ut puniret eos, quia tu eras cum eis: & non fuit Deus puniens eos,
cùm ipſi veniam precarentur. 33. Et non *fuit cauſa* ipſis, ut non puniret eos
Deus, cùm ipſi prohiberent *fideles* ab Oratorio Haram; & non erant Antiſtites
ejus. Non ſunt Antiſtes ejus, niſi timentes *Deum*. 34. Verùm plerique eorum
neſciunt *hoc*. 35. Et non fuit oratio eorum apud Domum *Meccanam*, niſi ſibi-
lus oris, & comploſio manuum. Guſtate ergo pœnam, ob id, quod fuiſtis infi-
deles. 36. Porrò, qui ſunt infideles, expendunt facultates ſuas, ut arceant *ho-
mines* à ſemita Dei. Expendent eas: deindè erit ſuper eos ſuſpirium, ideſt *pæ-* *c* malum à
nitebit eos: deindè vincentur. 37. Et qui fuerint infideles, in gehennam congre- bono.
gabuntur. 38. Ut diſcernat Deus *c* malos à bonis, & ponat *d* malos, alios *d* malum.
eorum ſuper alios, & coacervet *e* eos univerſos, & ponat eos in Gehenna. *e* cũ unà, cer-tim, & po[illegible] cum.

Hi

Hi sunt Pereuntes. 39. Dic illis, qui sunt infideles, si abstineant *ab infidelitate sua*, ignoscetur illis, quod jam præcessit. Si autem redierint *ad eam*; jam porrò prævivit lex priorum *(idest præcessit exemplum divinæ ultionis in eos, qui fuerunt antea.)* Et pugnate contra eos, donec non sit schisma; sed sit religio tota Dei. Quòd, si abstinuerint *ab infidelitate*, profectò Deus in id, quod facient, erit intuens. 40. Quòd, si tergiversati fuerint, scitote, quòd Deus est herus vester. Euge herum: & euge

الجزو العاشر adjutorem. 41. Et scitote, quòd, cùm deprædati fueritis aliquid, sanè Deo *debetur* quinta pars ejus, & legato, & habenti propinquitatem *cum eo*, & orphanis, & pauperibus, & filio semitæ *(idest viatori, vel detento in itinere)* si credideritis in Deum, & quod demisimus super servum nostrum die distinctionis *(idest in prælio*

a die qua. *Bedrensi, quandò per Miracula distincta est veritas à falsitate)*: a quandò occurrerunt sibi duo exercitus. Et Deus est super omnem rem potens. 42. Cùm vos essetis in

b Eques esset inferior. latere fluvii propinquo *Medinæ*; & illi essent in latere fluvii remoto: & b equites essent inferiores vobis: quamvis *vos, & Naphiræi de bello ineundo* convenissetis, certè discordes fuissetis in conventione *servanda*. 43. Sed *Deus congregavit vos sine præcedenti conventione*; ut decideret Deus rem, quæ *jam apud ipsum* fuerat confecta. 44. Ut periret, qui periit post evidentiam *victoriæ fidelium*: & viveret, qui vixit post evidentiam *eandem*. Et quidem Deus est sanè audiens, sciens. 45. *Memento*, cùm ostendit tibi eos Deus in somno tuo paucos. Et si ostendisset tibi eos multos; certè animo concidissetis, & certè discordes fuissetis in negotio *belli*. Sed Deus servavit *vos ab hoc*: quippe ipse est sciens in essentiam pectorum. 46. Et cùm apparere fecit vobis illos, quandò occurristis *mutuò*, in oculis vestris paucos; & imminuit vos in oculis eorum; ut perficeret Deus rem, *quæ jam in præscientia sua* fuerat facta. Et ad Deum reducentur res. 47. O qui crediderunt, cùm occurreritis exercitui *infidelium*, constantes estote, & mementote Dei plurimùm; ut vos felices sitis. 48. Et obedite Deo, & legato ejus: & ne discordes sitis *inter vos*, *ne* animo concidatis, & abeat halitus vester *(idest fortitudo vestra)* & patienter sustinete; nam Deus est cum sustinentibus patienter. 49. Et ne sitis, sicut illi, qui egressi sunt è laribus suis jactanter, & ad ostentationem hominibus: & avertunt à semita Dei: & Deus illud, quod faciunt, est comprehendens. 50. Et cùm adornavit illis Satanas opera eorum, & dixit: Non erit vincens vos hodie ullus ex hominibus: & quidem ego ero vicinus vobis. Cùmque apparuissent *sibi mutuò* duo exercitus, *fidelium, & infidelium*, regressus est *Satanas* super calcaneos suos, & dixit: Certè ego immunis sum à vobis *(idest nihil mihi est vobiscum)*. Certè ego video, quod vos non videtis. 51. Certè ego timeo Deum, nam Deus est vehemens in puniendo. 52. Cùm dicerent Impii, & ii, quorum in cordibus erat morbus: Decepit eos *(idest fideles)* religio eorum. At, qui innixus fuerit super Deum; utique Deus est præpotens, sapiens.

N O T Æ.

Edit occasionem huic Suræ dissensio militum in partitione manubiarum, seu spoliorum victoriæ Bedrensis, de qua satis multa diximus in vita Mahumeti, & alibi. Ut enim scribit Gelal: قال الشبان هى لنا لانا باسرنا القتال وقال الشيوخ كنا رداء لكم تحت الرايات ولو انكشفتم لفيتم الينا فلا تستاثروا. *Dicebant milites juniores: Nobis præda debetur: nos enim bellum gessimus. Seniores verò dicebant: Nos fuimus vobis pallium sub vexillis, quo, si discooperti fuissetis, revoluissetis vos ad nos: itaque, ne vobis solis manubias vendicetis.* At Mahumetus litem pro domo sua decidit: ut patet ex verbis Alcorani.

Versus habet hæc sura septuaginta quinque. Alii tamen unum, vel duos addunt. Medinensis est, exceptis, juxta quosdam, septem versibus, quos volunt esse Meccanos. Horum primus est 29. *Et cùm dolos struebant contra te.* Cæteri verò, qui sequuntur.

Præmium Lectoris audi ex ore ipsius Mahumeti: من قراء سورة الانفال وبراءة فانا شفيع له يوم القيمة وشاهد انه برئ من النفاق واعطى عشر حسنات بعدد كل منافق ومنافقة وكان العرش وحملته يستغفرون له ايام حياته فى الدنيا، والله اعلم. *Qui legerit Suram hanc, & sequentem de Pœnitentia, ego ero advocatus ejus in die resurrectionis, & testis, quod purus fuerit ab impietate. Et recipiet decem bona pro numero singulorum impiorum, & impiarum: & deprecabitur pro eo thronus Dei, & Angeli, qui portant eum, cunctis diebus vitæ ejus. Sed Deus hæc melius novit*: nimirum esse figmenta.

V. *Quemadmodum eduxit te Dominus tuus*] Videtur hic,

hic, *quemadmodùm*, accipiendum esse pro *quandò*, ut sit aliqua connexio. Verùm frustrà quæras connexionem in Opere tam malè suto. Tota autem hæc inanium verborum farrago alludit ad bellum illud Bedrense, in quo contra duas gentes, seu familias, nempè العير والنفير *Airenses, & Naphirenses*, cum suis asseclis, latronum in morem pugnavit. Erant autem hæ familiæ Coraisitæ, videlicet Mahumeto ipsi cognatione junctæ. Vide quę alibi; & præsertim in Prodromo p. 2. & in vita Mahumeti, & in Sura 3. familiæ Amran, dicta sunt, ut facilius obscuriorem loci hujus sententiam possis intelligere.

XXIX. *Et memento, cùm dolos struebant contra te*]. Voluerunt scilicet Meccani Mahumetum, tanquam hominem seditiosum, ac fanaticum comprehendere, & occidere: at ille cum suis asseclis evasit. Vide in vita Mahumeti.

XXXXI. *Deo debetur quinta pars*]. Explicat Gelal اى يستحقه النبى والاصناف الاربعة عـلـى ما كان يقسمه مـن ان لكل خمس الخمس والاخماس الاربعة الباقية للغانمين: *Debetur prædæ quinta pars Prophetæ Mahumeto, & quatuor illis personarum generibus, quas enumerat Alcoranus: ita, ut ex omni quinta parte tollatur quintana pro illis: & reliquæ quatuor quintanæ remaneant prædatoribus*, seu victoribus.

XLVI. *Et cùm apparere fecit vobis illos*]. Sexcenta miracula, omnia frivola, ac straminea fingit Impostor in hoc bello, seu latrocinio Bedrensi: inter quæ illud fuit, quod tàm Mahumeto dormienti, quàm Mahumetanis propè conflictum existentibus, hostes pauciores, quàm essent, fecerit Deus apparere: hostibus verò Mahumetanos plures, quàm essent, in speciem demonstraverit. Ita suprà Sura 3. Sed hìc asserit, etiam Mahumetanorum numerum in oculis hostium à Deo imminutum fuisse: Tuetur, seu potius excusat contradictionem Gelal: hoc scilicet à Deo factum fuisse ante conflictum belli, ne hostes multò Mahumetanorum numero conspecto, regrederentur, nec ulteriùs ad pugnam procederent. Verùm, cùm prælium cœpit iniri, ostendit Deus hostibus Mahumetanos duplo majores numero, quàm essent. Quasi verò tunc etiam non possent terga vertere, & effugere.

XLIX. *Et ne sitis, sicut illi*]. Fuerunt hi quidam ex Meccanis infidelibus, qui suadente Diabolo Meccâ egressi sunt in Bedrum, ut contra Mahumetanos pugnarent. Apparuit autem illis Diabolus, ut scribit Gelal, in figura Saracæ filii Malec, qui erat Dominus illius regionis. Verùm, cùm Diabolus, inquit Gelal: رأى الملائكة وكان يده فى يد الحرث بن هاشم فرجع هاربا وقال لما قالوا له أتخذل لنا على هذه الحالة انى برئ من جواركم انى ارى ما لا ترون من الملائكة. *vidisset Angelos* (qui missi fuerant ad auxilium Mahumetanorum) *& teneret manu sua manum Hareth filii Hascem, terga vertit, atque aufugit. Cùm verò dicerent ei Meccani: Ita ne prodis nos in hoc discrimine? Respondit: Ego sanè separo me à consortio vestro, video enim Angelos, quos vos non videtis.*

REFUTATIONES.

I. Nimis se avarum, lucrique sui avidum ostendit Mahumetus, qui toties in Alcorano mundanas res spernendas esse prędicat, dum ad litem de prædarum divisione inter milites suos componendam, quintam sibi illarum partem deposcit. At enim eadem quinta pars, in Deum, cognatos ipsius Mahumeti, orphanos, pauperes, & viatores erat quintanda. Esto: sed tamen avaritiæ notam à se non removet: hæc enim partitio ab illius pendebat arbitrio. Cognatos saltem suos accludere suspiciosum erat. Hùc accedit, absolutè sanciri, manubias Deo, ejusque legato debitas esse. Et, cùm Deus manubiis non indigeat, uni tantùm Mahumeto reservari quis non videat? Illud verò prætereundum non est, quoties Impostor aliquid pro sua re (sive ad Venerem, sive ad lucrum, aut aliud proprium commodum spectet) decernit; semper religionis, aut pietatis, aut mundanarum rerum contemptus, aut supremi Judicii, aut Gehennæ, aut Paradisi mentionem importunissimè ingerere: & libidines suas virtutum larva cohonestare; quod hìc etiam contingit.

II. Jam suprà ostendi, quanta sit vanitas miraculorum illorum, quæ in bello Bedrensi facta esse confinguntur. Hìc duo adjicio. Primum, miraculo tribui, quod ne umbram quidem miraculi præsefert: nimirùm: Mahumetanos ante congressum cum hostibus, cibo fortasse oppletos, vel præterita vigilia fatigatos, in soporem mersos fuisse: quo tempore, repentina pluvia superveniente, perbellè madefacti sunt. Miraculum hìc in eo fingit: quod per soporem illum à Deo immissum, Mahumetani ab hostium timore liberarentur: per pluviam verò à sordibus purgarentur. Verum quis ineptias has esse non videat? Secundum, Mahumetum sibi manifestè contradicere. Ubi enim Sura Tertia Mahumetanos in hostium oculis plures, quàm essent, apparuisse asserit: hìc pauciores visos fuisse affirmat. Nulla verò est Gelalis, & Zamchascerii excusatio, vel defensio: quod scilicet antè congressum pauciores apparuerint, ne hostes multitudine deterriti, retrocederent. Verùm ubi ad manus ventum est: plures, quàm essent, apparuisse, ad hostium animos dejiciendos. Primò enim verus Mahumetanorum numerus vix trecentos excedebat: hostium verò ad mille pertingebat: neque erat, cur mille reformidarent trecentos. Secundò frustra multiplicasset Deus Mahumetanos in conflictu ad terrorem hostibus incutiendum, si ante conflictum illos imminuerat, ad animos iisdem augendos. Poterant quippe in ipso conflictu ita refugere, ac terga vertere, sicut ante conflictum. Quòd si dicas, hostes inito jam conflictu, non potuisse ita commodè retrocedere: respondebo, tunc supervacaneum fuisse illud phantasticum augmentum Mahumetanorum, præsertim additis tot millibus Angelorum. Postremò, si quoties Alcoranus sibi ipsi contradicit, & adversatur, ad temporum diversitatem confugere liceat (sicut passim Expositores Moslemi faciunt); nullum erit absurdum, quod non possit in Alcorano defendi.

Tex-

Textus Alcorani.

53 ولو ترى إذ يتوفى الذين كفروا الملائكة يضربون وجوههم وأدبارهم وذوقوا عذاب الحريق ۞
54 ذلك بما قدمت أيديكم وأن الله ليس بظلام للعبيد ۞ 55 كدأب آل فرعون والذين
من قبلهم كفروا بآيات الله فأخذهم الله بذنوبهم إن الله قوي شديد العقاب ۞ 56 ذلك بأن
الله لم يك مغيرا نعمة أنعمها على قوم حتى يغيروا ما بأنفسهم وأن الله سميع عليم ۞
57 كدأب آل فرعون والذين من قبلهم كذبوا بآيات ربهم فأهلكناهم بذنوبهم وأغرقنا آل
فرعون وكل كانوا ظالمين ۞ 58 إن شر الدواب عند الله الذين كفروا فهم لا يؤمنون ۞
59 الذين عاهدت منهم ثم ينقضون عهدهم في كل مرة وهم لا يتقون ۞ 60 فإما تثقفنهم في
الحرب فشرد بهم من خلفهم لعلهم يذكرون ۞ 61 وإما تخافن من قوم خيانة فانبذ إليهم على
سواء إن الله لا يحب الخائنين ۞ 62 ولا يحسبن الذين كفروا سبقوا إنهم لا يعجزون ۞
63 وأعدوا لهم ما استطعتم من قوة ومن رباط الخيل ترهبون به عدو الله وعدوكم وآخرين
من دونهم لا تعلمونهم الله يعلمهم وما تنفقوا من شيء في سبيل الله يوف إليكم وأنتم لا
تظلمون ۞ 64 وإن جنحوا للسلم فاجنح لها وتوكل على الله إنه هو السميع العليم ۞
65 وإن يريدوا أن يخدعوك فإن حسبك الله هو الذي أيدك بنصره وبالمؤمنين ۞ 66 وألف بين
قلوبهم لو أنفقت ما في الأرض جميعا ما ألفت بين قلوبهم ولكن الله ألف بينهم إنه عزيز
حكيم ۞ 67 يا أيها النبي حسبك الله ومن اتبعك من المؤمنين ۞ 68 يا أيها النبي حرض
المؤمنين على القتال إن يكن منكم عشرون صابرون يغلبوا مائتين وإن يكن منكم مائة
يغلبوا ألفا من الذين كفروا بأنهم قوم لا يفقهون ۞ 69 الآن خفف الله عنكم وعلم أن
فيكم ضعفا فإن تكن منكم مائة صابرة يغلبوا مائتين وإن يكن منكم ألف يغلبوا ألفين
بإذن الله والله مع الصابرين ۞ 70 ما كان لنبي أن تكون له أسرى حتى يثخن في الأرض
تريدون عرض الدنيا والله يريد الآخرة والله عزيز حكيم ۞ 71 لولا كتاب من الله سبق
لمسكم فيما أخذتم عذاب عظيم ۞ 72 فكلوا مما غنمتم حلالا طيبا واتقوا الله إن الله غفور
رحيم ۞ 73 يا أيها النبي قل لمن في أيديكم من الأسرى إن يعلم الله في قلوبكم خيرا
يؤتكم خيرا مما أخذ منكم ويغفر لكم والله غفور رحيم ۞ 74 وإن يريدوا خيانتك فقد
خانوا الله من قبل فأمكن منهم والله عليم حكيم ۞ 75 إن الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا
بأموالهم وأنفسهم في سبيل الله والذين آووا ونصروا أولئك بعضهم أولياء بعض والذين آمنوا ولم
يهاجروا ما لكم من ولايتهم من شيء حتى يهاجروا وإن استنصروكم في الدين فعليكم النصر

إلا على

الا علي قوم بينكم وبينهم ميثاق والله بما تعملون بصير ۞ 76 والذين كفروا بعضهم اوليآء بعض
الا تفعلوه تكن فتنة في الارض وفساد كبير ۞ 77 والذين امنوا وهاجروا وجاهدوا في
سبيل الله والذين اووا ونصروا اولايك هم المومنون حقا لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 78 والذين
امنوا من بعد وهاجروا وجاهدوا معكم فاولايك منكم واولوا الارحام بعضهم اولى ببعض في
كتاب الله ان الله بكل شيء عليم ۞

Versio Latina.

53. ET si videres, quandò morti tradunt eos, qui fuerunt infideles, Angeli. Percutiunt facies eorum, & dorsa eorum *fustibus ferreis*: & *dicunt eis*: Gustate pœnam combustionis. 54. Hoc *evenit vobis*, propter id, quod anteà perpetraverunt manus vestræ: &, quia sanè Deus non est iniquus erga servos. 55. Juxta consuetudinem familiæ Pharaonis, & eorum, qui ante eos increduli fuerunt in signa Dei, *est consuetudo horum*. Ideò sustulit eos Deus in delictis eorum: nam Deus est fortis, vehemens in puniendo. 56. Hoc eo, quòd Deus non fuerit immutans gratiam, qua beneficus fuit super gentem aliquam, donec immutarent (*ipsi*) id, quod erat in animabus suis (*idest fidem in infidelitatem;*) &, quia sanè Deus est audiens, sciens. 57. Juxta consuetudinem familiæ Pharaonis, & eorum, qui ante eos mendacii insimulaverunt signa Domini, sui: ideò perdidimus eos in peccatis eorum, & demersimus familiam Pharaonis: & omnes fuerunt iniqui. 58. Certè pessima jumentorum apud Deum, sunt, qui abnegant *signa Dei*: ideò ipsi non credunt. 59. Quos ex eis fœdus accepisti; deindè infringunt fœdus suum qualibet vice, & ipsi non timent *Deum*; 60. Sive deprehenderis eos in bello, separa per eos illos, qui erunt post eos, (*idest fac, ut alii, qui deindè fœdus tecum inibunt, discant exemplo pœnæ eorum fœdera servare*) ut ipsi (*idest, qui venient post eos*) commonefiant. 61. Sive timueris ab aliquibus, *cum quibus fœdus ineas*, fraudem, rejice ad eos cum paritate (*idest rejice fœdus eorum par pari reddendo*) nam Deus non amat fraudolentos. 62. Et ne existiment, qui infideles fuerunt, quòd præterierint (*idest effugerint iram Dei*) quippe ipsi non infirmabunt (*potentiam Dei*). 63. Et præparate contra eos, quod potueritis ex vi *militari*, & ex septis equorum, ut metum incutiatis per hoc hosti Dei: & hosti vestro, & aliis præter eos; non nostis illos: Deus novit eos. Quod autem impenderitis de re pro via Dei, rependetur vobis: & vos non injustè tractabimini. 64. Quod si inclinaverint ad pacem: inclina ad eam *tu quoque*, & innitere super Deum, quippe ipse est Auditor, Cognitor. 65. Si autem voluerint decipere te: certè sufficientia tua erit Deus. Ipse est, qui roboravit te auxilio suo, & fidelibus (*idest auxilio fidelium*). 66. Et unionem posuit inter corda eorum. Si impendisses, quod est in terra universum, non posuisses unionem inter corda eorum: sed Deus unionem posuit inter eos; quippe ipse est Præpotens, Sapiens. 67. O Propheta: sufficientia tua est Deus, & qui sequutus fuerit te ex fidelibus. 68. O Propheta; excita fideles ad prælium: si fuerint ex vobis viginti constantes, vincent ducentos. Et si fuerint ex vobis centum; vincent mille ex iis, qui sunt infideles, eo, quòd ipsi sint gens, quæ non sapiunt. 69. Nunc alleviavit Deus à vobis: nam novit, quòd in vobis est imbecillitas. Quòd si fuerint ex vobis centum constantes; vincent ducentos: Et si fuerint ex vobis mille; vincent duo millia propter voluntatem Dei: & Deus est cum constanter sustinentibus. 70. Non fuit *datum alicui* Prophetæ, ut essent ei captivi, donec stragem plurimam fecisset in terra *ex infidelibus*. Vultis accidentale *bonum* mundi: & Deus vult alteram vitam: & Deus est præpotens, sapiens. 71. Nisi liber à Deo præcessisset, qui *concederet vobis spolia*, & *captivos*: certè attigisset vos ob id, quod accepistis *ex præda Bedrensi*, pœna ma-

magna. 72. Comedite ergo ex eo, quod prædati fueritis, licitum bonum: & timete Deum: nam Deus est indulgens, misericors. 73. O Propheta; dic illis, qui sunt in manibus vestris ex captivis: Si noverit Deus in cordibus vestris bonum; dabit vobis melius, quàm, quod ablatum fuerit vobis; & parcet vobis; nam Deus indulgens, misericors est. 74. Quod si *captivi* voluerint decipere te: jam porrò deceperunt Deum antè: propterea *a* potestati subjecit eos: & Deus est sciens, sapiens. 75. Porrò, qui crediderunt, & emigraverunt *patria*, & decertaverunt cum facultatibus suis, & personis suis pro semita Dei: &, qui in consugium receperunt *Prophetam*, & auxiliati sunt *ei*: hi, alii eorum erunt socii aliorum *in præda*. Qui verò crediderunt, sed non emigraverunt *patria*: non erit vobis de societate eorum, quidquam; donec emigrent *etiam ipsi*. Quod si opem postulent à vobis pro religione, ad vos *spectabit dare illis* auxilium præter quàm contra gentes inter vos, & inter illas pactum *(i. vobis fœdere junctas)*. Et Deus in id, quod facitis, est intuens. 76. Qui verò infideles fuerint: alii eorum sint socii aliorum. Nisi hoc feceritis, erit schisma in terra, & corruptio gravis. 77. Qui autem crediderunt, & emigraverunt, & decertaverunt pro semita Dei: &, qui consugium præbuerunt *Mahumeto*, & auxiliati sunt *ei*; hi sunt fideles verè: ipsis erit indulgentia, & provisio honorifica in *Paradiso*. 78. Et, qui crediderunt posteà, & emigraverunt, & decertaverunt vobiscum; hi erunt ex vobis *(idest socii vestri in victoriis, & prædis)* habentes verò consanguinitates, alii eorum potiores sunt aliis in libro Dei, *juxta cujusque meritum*: nam Deus in omni re est sciens.

a potestatē dedit de eis *(i. dedit eos in potestatē suam, ut occideres, & captivos duceres eos in Bedro.)*

N O T Æ.

LIII. *T si videres quandò, &c.*] Ex documento Thalmudico, credūt Mahumetani, unumquemque in sepulchro post mortem, transactæ vitæ examen subire. Vocant hoc, tormentum foveæ, seu sepulchri: de quo Algazel in professione fidei Moslemicè, hæc habet. لا يتقبل ايمـان عبد حتـــى يوقن بما اخبر عنه بعد الموت واولـه سوال منكر ونكير وهما شخصان مهيبان هايلان يقعدان العبد فى قبره سويا ذا روح وجسد فيسألانه عـن التوحيد والرسالة يقولان له من ربك ومـا دينك ومن نبيك وهما فتانا القبر وسوالهما اول فتنة بعد الموت وان يومن بعذاب القبر وانه حق وحكمة وعدل علـى الجسم والروح على ما يشا الله. *Non est accepta fides hominis, donec certò credat in id, quod traditum est, post mortem esse eventurum. Et primum est examen Monker, & Nakir. Sunt autem hi duæ personæ terribiles, & horrendæ speciei, quæ hominem in Sepulcro suo erectum statuent, anima, corporeque constantem. Et interrogabunt eum de unitate Dei, & de missione legati, dicentes: Quis est Dominus tuus; & quæ religio tua, & quis Propheta tuus? Et hi ambo sunt exploratores sepulchri: & examen eorum est prima probatio post mortem. Et etiam credendum est in tormentum sepulchri, atque illud esse debitum, & judicium, & justitiam erga corpus, & animam, juxta id, quòd Deus voluerit.* Hoc tormentum, seu examen sepulchri, quod hic, & alibi in Alcorano commemoratur, dixi commentum esse Thalmudicum. Nam Elias in Thisbi, ubi agit de חִבּוּט הַקֶּבֶר percussione sepulchri, hæc habet: *Scriptum est in Midras R. Isaac filii Parnach. Interrogaverunt discipuli τῶ R. Eliezer: Quomodò se habet ritus percussionis sepulchri? Respondit eis. Postquam separatus est homo ab hoc sæculo, venit Angelus mortis, & sedet super sepulchrum ejus. Statim intrat anima ejus in corpus ejus, & facit illum stare super pedes suos, &c. Dixit R. Jehozua filius Levi: Et in manu ejus Angeli est catena, cujus media pars est ferrea, & altera ignea, qua verberat ipsum hominem. Et prima vice dissolvuntur membra ejus: secunda vice, ejus ossa dissipantur. Tùm veniunt Angeli, & colligunt ea. Quod si tertia vice ipsum percusserit, redigitur in pulverem, & cinerem, & redit in sepulchrum suum, &c. Dixit. R. Meir: Gravius est judicium percussionis sepulchri judicio Gehennæ: quoniam etiam qui planè justi sunt, & filii Principum, & abortivi, eo judicantur; illo excepto, qui moritur in Vespera Sabbathi, &, qui moritur in terra Israel.* Hactenùs Thalmud. Quin, & Judæi precatiunculis suis, quas vocant *Hierachoth*, rogant Deum, ut ipsos liberet à percussione sepulchri. Vide Lexicon Buxtorfii in radice חבט. Hoc modo Alcoranus Thalmudem ferè semper in suis fabulis, veluti canis canem, subodoratur.

REFUTATIONES.

I. Ihil magis fide indignum, examine illo, tormentoque sepulchri, quod inter præcipuos fidei suæ articulos Mahumetani reponunt. Nam, cùm plurimi post mortem sepultura careant, multi etiam vivi comburantur, & in cineres abeant: vel in minuta frusta discissi, hinc inde dispergantur: vel à bestiis devorentur: quomodò poterunt corpora eorum, iterùm anima immissa, intra sepulchra examinari, & bacillis, seu catenis ferreis torqueri? At enim Deus miraculosè eorum corpora restituet, & in aliquo sepulchro collocabit. Verùm gratis hoc, & absque ullo

ullo fundamento aſſeritur. Præterea non ſolùm Chriſtiani, ſed etiam Moslemi ipſi ex doctrina Alcorani certiſſimè credunt, hanc corporum reſtitutionem, eorumq; novam animationem, in reſurrectione tantùm univerſali per divinam potentiam eſſe faciendam. Hoc verò loco notandum, verba Alcorani non reſpicere hominem poſitum jam in ſepulchro: ſed in articulo mortis conſtitutum, ut quilibet videre poteſt. Sed nos debemus ſtare Doctorum Moslemorum expoſitioni.

II. Promittit primò Mahumetus aſſeclis ſuis, viginti ex ipſis, ducentos ex hoſtibus: & centum ex ipſis, mille ex hoſtibus eſſe ſuperaturos. Deindè ſtatim, centum Moslemos, ducentos infideles: & mille Moslemos, duo millia infidelium victuros eſſe pollicetur. In hoc autem levem ſe, fatuumque demonſtrat. Nam, cùm hæc Mahumetanorum victoria miraculo tribuatur (id, quod innuunt verba illa Alcorani باذن الله *per nutum*, ſeu voluntatem *Dei*, quibus utitur, ubi de miraculo aliquo ſermo eſt) importunè ob imbecillitatem Mahumetanorum mutat Deus id, quod non ex eorum viribus, ſed ex mero miraculo ſuo dependet. Quamquam nulli miraculo tribuendum eſt, quòd centum vincant ducentos, & mille duo millia: & neque etiam, quòd viginti de ducentis; & centum de millibus victoriam reportent.

III. Mendacem ſe de more Mahumetus oſtendit, dùm Prophetas immani infidelium ſtrage, captivos ſibi comparaſſe pronuntiat. Vellem, vel unicum ex hujuſmodi Prophetis produceret. Nos enim nullum in Sacris literis Prophetam talem invenimus. Quin, nec Alcoranus ex his, quos confingit, Hud, Saleh, Locman, & aliis, aliquem talem nobis deſcribit. Verùm hæc ſubdolè confingit, ut Prophetarum exemplo rapacitatem, ſævitiam, ac libidinem ſuam cohoneſtet, & tueatur. Hoc ſæpè facere conſuevit. Et tamen eodem tempore accidentalia mundi bona ſpernenda; æternam verò Paradiſi felicitatem appetendam eſſe, aſſeclis ſuis ſuadere conatur: nimirùm, ut hæc ſibi illi haberent, vel inaniter ſperarent: illa verò ipſi ſoli relinquerent. Sapit Impoſtor; ſed pro re ſua.

سورة التوبة مدنية مائة وثلثون آية

SURA IX.

POENITENTIA.

MEDINENSIS:

CENTUM TRIGINTA COMMATUM.

1 براءة من الله ورسوله الى الذين عاهدتم من المشركين ۞ 2 فسيحوا في الارض اربعة اشهر
واعلموا انكم غير معجزي الله وان الله مخزي الكافرين ۞ 3 واذان من الله ورسوله الى الناس
يوم الحج الاكبر ان الله بري من المشركين ۞ 4 ورسوله فان تبتم فهو خير لكم وان توليتم
فاعلموا انكم غير معجزي الله وبشر الذين كفروا بعذاب اليم ۞ 5 الا الذين عاهدتم من
المشركين ثم لم ينقصوكم شيا ولم يظاهروا عليكم احدا فاتموا اليهم عهدهم الى مدتهم ان
الله يحب المتقين ۞ 6 فاذا انسلخ الاشهر الحرم فاقتلوا المشركين حيث وجدتموهم وخذوهم
واحصروهم واقعدوا لهم كل مرصد فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا الزكوة فخلوا سبيلهم ان الله
غفور رحيم ۞ 7 وان احد من المشركين استجارك فاجره حتى يسمع كلام الله ثم ابلغه
مامنه ذلك بانهم قوم لا يعلمون ۞ 8 كيف يكون للمشركين عهد عند الله وعند رسوله
الا الذين عاهدتم عند المسجد الحرام فما استقاموا لكم فاستقيموا لهم ان الله يحب المتقين ۞
9 كيف وان يظهروا عليكم لا يرقبوا فيكم الا ولا ذمة يرضونكم بافواههم وتابى قلوبهم
واكثرهم فاسقون ۞ 10 اشتروا بايات الله ثمنا قليلا فصدوا عن سبيله انهم ساء ما كانوا يعملون ۞
11 لا يرقبون في مومن الا ولا ذمة واولايك هم المعتدون ۞ 12 فان تابوا واقاموا الصلوة واتوا
الزكوة فاخوانكم في الدين ونفصل الايات لقوم يعلمون ۞ 13 وان نكثوا ايمانهم من بعد
عهدهم وطعنوا في دينكم فقاتلوا ايمة الكفر انهم لا ايمان لهم لعلهم ينتهون ۞ 14 الا تقاتلون
قوما نكثوا ايمانهم وهموا باخراج الرسول وهم بدوكم اول مرة اتخشونهم فالله احق ان تخشوه ان
كنتم مومنين ۞ 15 قاتلوهم يعذبهم الله بايديكم ويخزهم وينصركم عليهم ويشف صدور قوم

مومنين

مومنين ۞ 16 ويذهب غيظ قلوبهم ويتوب الله علي من يشاء والله عليم حكيم ۞ 17 أم
حسبتم أن تتركوا ولما يعلم الله الذين جاهدوا منكم ولم يتخذوا من دون الله ولا رسوله
ولا المومنين وليجة والله خبير بما تعملون ۞ 18 ما كان للمشركين أن يعمروا مسجد الله
شاهدين علي انفسهم بالكفر أولايك حبطت أعمالهم وفي النار هم خالدون ۞ 19 إنما يعمر
مساجد الله من آمن بالله واليوم الآخر وأقام الصلوة وآتي الزكوة ولم يخش الا الله فعسي
أولايك أن يكونوا من المهتدين ۞ 20 أجعلتم سقاية الحاج وعمارة المسجد الحرام كمن آمن
بالله واليوم الآخر وجاهد في سبيل الله لا يستوون عند الله والله لا يهدي القوم الظالمين ۞
21 الذين آمنوا وهاجروا وجاهدوا في سبيل الله باموالهم وانفسهم أعظم درجة عند الله وأولايك
هم الفايزون ۞ 22 يبشرهم ربهم برحمة منه ورضوان وجنات لهم فيها نعيم مقيم ۞
23 خالدين فيها أبدا إن الله عنده أجر عظيم ۞ 24 يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا
آباءكم وإخوانكم أولياء إن استحبوا الكفر علي الإيمان ومن يتولهم منكم فأولايك هم
الظالمون ۞ 25 قل إن كان آباوكم وأبناوكم وإخوانكم وأزواجكم وعشيرتكم
وأموال اقترفتموها وتجارة تخشون كسادها ومساكن ترضونها أحب إليكم من الله ورسوله وجهاد
في سبيله فتربصوا حتي يأتي الله بأمره والله لا يهدي القوم الفاسقين ۞ 26 لقد نصركم
الله في مواطن كثيرة ويوم حنين إذ أعجبتكم كثرتكم فلم تغن عنكم شيا وضاقت
عليكم الأرض بما رحبت ثم وليتم مدبرين ۞ 27 ثم أنزل الله سكينته علي رسوله
وعلي المومنين وأنزل جنودا لم تروها وعذب الذين كفروا وذلك جزاء الكافرين ۞ 28 ثم
يتوب الله من بعد ذلك علي من يشاء والله غفور رحيم ۞ 29 يا أيها الذين آمنوا إنما
المشركون نجس فلا يقربوا المسجد الحرام بعد عامهم هذا وإن خفتم عيلة فسوف يغنيكم الله
من فضله إن شاء إن الله عليم حكيم ۞ 30 قاتلوا الذين لا يومنون بالله ولا باليوم الآخر ولا
يحرمون ما حرم الله ورسوله ولا يدينون دين الحق من الذين أوتوا الكتاب حتي يعطوا الجزية
عن يد وهم صاغرون ۞ 31 وقالت اليهود عزير ابن الله وقالت النصاري المسيح ابن الله ذلك
قولهم بأفواههم يضاهون قول الذين كفروا من قبل قاتلهم الله أني يوفكون ۞ 32 اتخذوا
أحبارهم ورهبانهم أربابا من دون الله والمسيح ابن مريم وما أمروا إلا ليعبدوا إلها وحدا لا إله
إلا هو سبحانه عما يشركون ۞ 33 يريدون أن يطفيوا نور الله بأفواههم ويأبي الله إلا أن يتم
نوره ولو كره الكافرون ۞ 34 هو الذي أرسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي
الدين كله ولو كره المشركون ۞ 35 يا أيها الذين آمنوا إن كثيرا من الأحبار
والرهبان ليأكلون أموال الناس بالباطل ويصدون عن سبيل الله والذين يكنزون الذهب

والفضة ولا ينفقونها في سبيل الله فبشرهم بعذاب اليم ۞ 36 يوم يحمى عليها في نار جهنم
فتكوى بها جباههم وجنوبهم وظهورهم هذا ما كنزتم لانفسكم فذوقوا ما كنتم تكنزون ۞

Versio Latina.

1. IMmunitas à Deo, & Legato ejus ad eos, cum quibus fœdus inistis ex associantibus. 2. Peragrate terram *securi per* quatuor menses: & scitote, quòd vos non estis infirmaturi Deum (*idest impedituri eum, quin puniat*) &, quòd Deus ignominia affecturus sit infideles. 3. Et notificatio à Deo, & legato ejus ad homines die peregrinationis majoris: quòd Deus immunis est ab associantibus (*idest non concedit eis indulgentiam ultra illum diem*). 4. Et legatus ejus *etiam immunis est ab illis*. Quòd si resipueritis: hoc erit melius vobis. Si verò tergiversati fueritis, scitote porrò, quòd vos non infirmaturi estis Deum *ita, ut non puniat vos*. Et annuncia iis, qui fuerint infideles, pœnam dolorificam. 5. Præter eos, quibuscum fœdus inieritis ex Associantibus; deindè non defecerint vobis ulla in re, neque adjuverint contra vos ullum. Porrò perfectè servate illis pactum eorum usque ad terminum eorum (*idest, quamdiù durat fœdus cum illis initum*) quippe Deus amat timentes *se*. 6. Ubi verò transierint menses sacri: occidite associantes, ubicumque inveneritis eos, & capite eos, & obsidete eos, & insidiamini eos omnibus insidiis. Quòd si conversi fuerint, & stare fecerint orationem, & persolverint sacrum censum; liberam dimitte viam eorum: quippe Deus est indultor, misericors. 7. Si quis verò ex Associantibus securitatem postulet à te: securitatem concede illi, ut audiat sermonem Dei (*idest Alcoranum*) deindè fac pervenire eum ad locum securitatis ejus (*idest ad gentem suam, si noluerit credere*) hoc *facies*, quia ipsi sunt homines, qui ignorant. 8. Quomodò erit Associantibus fœdus apud Deum, & apud legatum ejus; præter eos, cum quibus fœdus inistis prope templum Meccæ? Quamdiù ergo constantes fuerint vobis *in fœdere; vos etiam* constantes estote illis: nam Deus amat timentes *se*. 9. Quomodò, *inquam erit cum eis fœdus*, cùm, si prævaluerint contra vos, non observaturi sint in vobis cognationem, neque pactum? Placebunt vobis oribus suis: & aversa erunt corda eorum: & plerique eorum sunt prævaricantes. 10. Vendiderunt signa Dei (*idest doctrinam Alcorani*) pretio parvo, & prohibuerunt *alios* à via ejus. Certè ipsi, malum est, quod fecerunt. 11. Non observant in ullo fideli cognationem, neque pactum: & hi sunt Transgressores. 12. Quòd si conversi fuerint, & stare fecerint orationem, & dederint eleemosynam; *censendi erunt* fratres vestri in religione. Et distinctè proponimus signa hominibus, qui sciunt. 13. At, si violaverint juramenta sua post pactum suum, & obtrectaverint religioni vestræ: oppugnate antistites infidelitatis: quippe non sunt juramenta ipsis *servanda*: ut ipsi abstineant *ab infidelitate*. 14. An non pugnabitis contra homines, qui violaverunt juramenta sua, & studuerunt ejicere legatum: & ipsi ultrò aggressi sunt vos prima vice? An timebitis eos? At Deus justiùs est, ut timeatis eum, si estis fideles. 15. Oppugnate eos: puniet eos Deus per manus vestras, & ignominia afficiet eos: & auxiliabitur vobis contra eos, & sanabit pectora hominum credentium. 16. Et auferet indignationem cordium eorum: & convertet se Deus, super quem voluerit: & Deus est sciens, sapiens. 17. An existimastis, quòd deserendi essetis; & nondum noverat Deus illos, qui decertassent ex vobis: & nondùm acceperatis præter Deum, & legatum ejus, & fideles *alios in* amicos? Et Deus peritus est in eo, quod facitis. 18. Non est *conveniens* Associantibus, ut visitent Oratoria Dei, *cùm sint* testes super animas suas de infidelitate. Horum vana sunt opera: & in igne ipsi perpetuò moraturi *sunt*. 19. Porrò visitabit Oratoria Dei, qui credit in Deum, & diem novissimum: & stare facit orationem; & persolvit eleemosynam statutam; & non timet, nisi Deum. Facile erit his, ut sint ex directis. 20. An fecistis potationem peregrinantis *ad Meccam ex puteo Zamzam*: & visitationem delubri Meccani; sicut illum (*idest aqualem merito illius*)

illius) qui credit in Deum, & diem novissimum, & decertat pro semita Dei? Non erunt paria *hęc* apud Deum; & Deus non diriget gentes iniquas. 21. Qui crediderunt, & *patria* emigraverunt, & decertaverunt pro via Dei facultatibus suis, & personis suis, majores erunt gradu apud Deum: & hi erunt felices. 22. Annunciat illis Dominus ipsorum misericordiam à se, & beneplacitum: & hortos: *erit* ipsis in eis voluptas stabilis. 23. Perennes erunt in eis semper: quippe Deus, apud eum est merces magna. 24. O qui crediderunt, ne accipiatis patres vestros, & fratres vestros in amicos, si dilexerint infidelitatem super fidem: &, qui in amicos acceperit eos ex vobis, hujusmodi erunt iniqui. 25. Dic: si fuerint patres vestri, & filii vestri, & fratres vestri, & uxores vestræ, & affines vestri, & facultates, quas acquisistis, & mercimonium, cujus timetis *non esse faciendam à vobis* distractionem: & habitationes, quibus delectamini, cariores vobis, quàm Deus, & legatus ejus, & decertatio pro via ejus: expectate, donec veniat Deus cum imperio suo: & Deus non diriget homines prævaricantes. 26. Jam quidem adjuvit vos Deus *prælantes* in locis multis: & in die Honein, cùm complacuistis vobis in multitudine vestra; nec tamen profuit vobis quidquam: & angustata fuit super vos terra, cùm spatiosa esset: tùm aversi fuistis terga vertentes. 27. Deindè demisit Deus quietem suam super legatum suum, & super fideles; & demisit exercitus *Angelorum*, quos non vidistis: & punivit eos, qui erant infideles: & hæc fuit retributio infidelium. 28. Tùm convertet se Deus post hoc super quem voluerit: & Deus est indultor, misericors. 29. O qui crediderunt: Certè associantes sunt immunditia: ne itaque appropinquent delubro Meccano post hunc annum. Quòd, si timueritis penuriam *ob abscissionem commercii eorum*: mox ditabit vos Deus ex abundantia sua, si voluerit: quippe Deus est sciens, sapiens. 30. Pugnate contra eos, qui non credunt in Deum, neque in diem novissimum; & non prohibent id, quod prohibuit Deus, & legatus ejus: & non profitentur religionem veram, ex iis, quibus traditus fuit liber (*idest ex Judæis, & Christianis*) donec persolvant tributum à manu (*idest manibus suis*) & ipsi sint parvi (*idest humiles, ac subjecti.*) 31. Et dicunt Judęi: Ozair est filius Dei. Et dicunt Christiani: Messias est filius Dei. Hoc dictum eorum in oribus ipsorum: imitantur dictum eorum, qui infideles fuerunt antea. *a* Oppugnet eos Deus. Quomodò mentiuntur? 32. Acceperunt *Judæi* Pontifices suos: & *Christiani* Monachos suos in dominos præter Deum; & Messiam filium Mariæ. Et non fuit præceptum illis, nisi ut colerent Deum unum; non est Deus, nisi ipse; laus ejus *idest procul absit* ab eo, quod associant *illi*. 33. Volunt extinguere lumen Dei oribus suis: sed renuet Deus, ut non perficiat lumen suum, etiam si ægrè ferant infideles. 34. Ipse est, qui misit legatum suum cum directione, & religione vera; ut apparere faciat eam super religionem omnem: etiamsi ægrè ferant Associantes. 35. O qui crediderunt: sanè multi ex Pontificibus, & Monachis comedunt facultates hominum cum vanitate: & avertunt *alios* à via Dei. At qui thesaurizant aurum, & argentum, & non expendunt illud pro via Dei, annuncia illis pœnam discruciantem. 36. Die qua *b* incendetur illud (*idest aurum, & argentum*) in igne Gehennæ, & cauterizabuntur eo frontes eorum, & latera eorum, & dorsa eorum; & *dicetur illis*: Hoc est, quod thesaurizastis animabus vestris: gustate ergo, quod thesaurizastis

a Oppugnabit.

b Die quadã

NOTÆ.

Nscribitur hæc Sura, التوبة *Pœnitentia*: quia in ea conceditur hostibus Mahumeti, ut intra quatuor menses redeant ad pęnitentiam: idest abstineant à bello ipsi inferendo, & fœdere secum uniantur. Et, quia hoc temporis spatio securos eos à suis armis reddebat, ideò ab aliis Suræ titulus ponitur البراة *Immunitas*, vel securitas. Nonnulli pręter duas prædictas epigraphas, alias duodecim illi tribuunt, quas supervacaneum est hìc referre. Volunt quidam, in hac Sura, Pœnitentiam, seu resipiscentiam respicere Mahumetanòs Apostatas, vel scelestos: immunitatem verò Infideles, sed in malam partem: quasi Mahumetus hic profiteatur, se immunem esse à fœdere cum illis in posterum servando: ac propterea bellum eis indicit. Et hæc videtur genuina interpretatio. De præmio lectoris hujus Suræ, nihil habent Expositores, quia volunt esse idem cum proemio Suræ superioris.

Notandum est autem, Suræ huic non præfigi formulam illam, quam reliquæ omnes præferunt: *In nomine Dei miseratoris, misericordis*: cujus rei rationem hanc reddit Gelal: ولم تكتب فيها البسملة

لانه ﷺ لم يامر بذلك كما يوخذ من حديث رواه الحاكم واخرج فى معناها عن على ان البسملة امان وهى نزلت لرفع الامان بالسيف وعن حذيفه انكم تسمونها سورة التوبة وهى سورة العذاب وروى البخارى عن البراء البراة انها اخر سورة نزلت هذه:

Et non fuit scriptum in ea: In nomine Dei, &c. quia Mahumetus id non præcepit: sicut habetur ex narratione, quam tradidit Alhakem. Et habetur circa significationem ejus ex Aly, quòd: in nomine Dei, &c. importat securitatem (seu assecurationem) *& hæc Sura tradita fuit ad tollendam securitatem per gladium. Habetur autem dixisse Hodeipham: Vos vocatis hanc Suram Pœnitentiæ, cùm sit Sura pœnæ. Habetur etiam ex relatione Albochari ex dicto Albarà, hanc Suram fuisse ultimam, quæ Mahumeto tradita fuerit.* Refert Jahias: Cùm Ebn-abbas interrogasset Othman filium Aphan, cur non præposuissent huic Suræ consuetam formulam: *In nomine Dei, &c.* respondisse: ان رسول الله ﷺ كانت تنزل عليه الثلاثة الايات والاربعة الايات واقل واكثر من ذلك فيقول اجعلوا آية كذا وكذا فى سورة كذا وكذا فى موضع كذا وكذا وانه قبض ولم يقل لنا فى الانفال شيا ونظرنا قصصهم متشابها فجعلناها معها ولم نكتب بينهما بسم الله: *Revelabantur Mahumeto tres, vel quatuor, vel plures, aut pauciores versus simul; & dicebat: Ponite hunc, vel hunc versum in hac, vel illa Sura, in tali, vel tali loco: & ipse defunctus est. Non dixit autem nobis in Suræ de Manubiis aliquid. Et, cùm vidissemus utramque Suram esse inter se similem in suis narrationibus, posuimus eas simul* (tanquam unicam Suram) *quare non interposuimus inter eas: In nomine Dei, &c.* Similia habet Zamchascerius, qui addit: وقيل سورة الانفال وسورة التوبة سورة واحدة *Dicunt aliqui, Suram Manubiarum, & Suram Pœnitentiæ esse Suram unicam.* Referuntur præterea hujusmodi verba ex ore ipsius Mahumeti: ما نزل القران علىّ الا اية اية وحرفا حرفا ما خلا سورة براة وقل هو الله احد فانهما انزلا علىّ ومعهما سبعون الف صف من الملائكة *Non revelatus fuit mihi Alcoranus, nisi per singulos versus, & singulas voces; excepta Sura Pœnitentiæ, & Sura: Dic: Ipse est Deus unus* (est Sura 110) *nam hæ integræ revelatæ sunt mihi: & cum eis descenderunt septuaginta millia ordinum Angelorum.*

Censetur communiter hæc Sura tota Medinensis. Sed Gelal ponit duos postremos versiculos, juxta quorumdam sententiam, Meccanos. Illius versiculos quidam centum, ac triginta; quidam verò centum, ac viginti novem enumerant.

Quatuor menses] Menses hi recensentur inferiùs. Gelal ponit horum primum شوال *Sceval*, qui est decimus anni Arabici. Zamchascerius ita eos enumerat: شوال وذو القعدة وذو الحجة والمحرم *Sceval, Dhulcaeda, Dhulheggia, & Moharram.* Tradunt autem, Suram hanc revelatam fuisse Mahumeto in mense Sceval.

XX. *Potationem peregrinantis*] Peregrini quippe, cùm essent in Mecca, religionis, seu veriùs superstitionis causa, aquam putei cujusdam, qui زمزم *Zamzam* dicebatur, bibebant: ex eo enim Abraham bibisse putabant: licèt aqua illius sit ingrata bibentibus.

XXVI. *Et Die Honein*] Est hic juxta Gelal; واد بين مكة والطائف اى يوم قتالكم فيه: *torrens, seu vallis inter Meccam, & Taiphum, in quo prælium inter Meccanos, & hostes commissum est.* Erant autem Mahumetanorum duodecim millia: hostium autem quatuor millia: & nihilominùs illi in fugam versi sunt, relicto Mahumeto, qui constanter restitit super mulam suam albam, nec alius erat cum eo præter Abasum. Sed deinde animos resumentes Moslemi, hostes profligaverunt, & copiosam ex iis prædam retulerunt. Plura autem hìc miracula effingunt: quæ in vita Mahumeti, & in Prodromo P. 2. retulimus.

XXXI. *Ozair*] Idem est, ac Ezar. Ita Sacrarum Scripturarum propria nomina deformat Impostor.

XXXII. *Pontifices suos*]. Arabicè احبار *Pontifices*, seu Sacerdotum præcipuos significat. Gelal interpretatur علماء *Doctores, seu Sapientes.*

REFUTATIONES.

I. Totum ferè Alcoranum destruit Mahumetus hac Sura. Hactenùs enim suam unicuique religionem vel probaverat, vel non prorsùs improbaverat: nullum ad sectam suam cogendum edixerat: se prædicatorem tantummodò, atque enunciatorem veritatis, non ullius hominis procuratorem à Deo destinatum esse professus fuerat: infideles admonendos verbis, non armis compellendos; patienter sustinendos, non pro merito puniendos pronunciaverat. Hæc autem omnia, cùm se illis potentia, & viribus inferiorem agnoscebat. Ubi verò subacta violenter patria, & pluribus Arabiæ populis sibi subjectis, superiorem se esse conspexit, nullumque sibi resistere posse cognovit: palinodiam in hac Sura (quæ, ut verè affirmat Albocharius, ultima fuit ex Suris Alcorani) libenter cantavit: & fœdere, quod cum infidelibus, & Associantibus (Judæis scilicet, Christianis, & Idololatris) habebat, abrupto: bellum iisdem irreconciliabile indicit. Religionis Larvam assumpsit, ut imperandi libidinem cohonestaret. Nam, ut ex Alcorani verbis constat, nihil aliud *pro via*, seu religione *Dei decertando* curabat, quàm populos sibi subjicere, & tributum ab iis exigere: quod, si obtinuisset, nullam de cætero religionis curam habebat. Notat autem Abulkasem Habat-Allà in suo tractatu فى الناسخ والمنسوخ *de Abrogante, & Abrogato*, per sextum versum hujus Suræ نسخت من القران ماية واربعا وعشرين اية:

ابدا *abrogari centum viginti quatuor versus ex Alcorano*. Quod verò magis mirum est, per ultima ejusdem sexti versiculi verba, prima ejusdem verba abrogantur: quia scilicet primò jubet absolutè, occidi, & exterminari Associantes, seu idololatras ubicunque deprehendantur. Deindè verò jubet iisdem ignosci, si fiant Mahumetani (vel etiam, si tributum solvant, seque vectigales agnoscant. Vide Prodr. p. 4. c. 23. pag. 59.) Ita prædictus Abulkasem Habat-Allah: ثم صار اخرها ناسخا لاولها *Præterea est extremum illius Abrogans principium illius*. Una in re videtur hìc laude dignus Mahumetus, quòd homines exteræ religionis, etiam cum dispendio Reipublicæ ob impedimentum mercaturæ, à Mecca superstitionis suæ sede jubet arceri: quod deindè ad universam extendit Arabiam. Utinam in hoc Christiani Principes illum imitarentur, quemadmodùm in hypocrisi, & religionis simulatione ad impietatem, & atheismum tegendum nonnulli imitantur.

II. Duo mendacia, & quidem impudentissima habet hìc Alcoranus. Primum est, Judæos affirmare Ozair, seu Ozram esse filium Dei, eodem modo, quo Christiani credunt, esse Jesum Christum; nempè naturalem, nam de filiatione adoptiva, vel per charitatem, nullum est dubium, cùm Mahumetani etiam omnibus justis illam concedant. Secundum, Judæos colere Pontifices, seu doctores suos: Christianos verò Monachos suos tanquam Dominos, quatenùs vox hæc, *Dominus*, refertur ad Deum: nam de Dominio politico dubium esse non potest. Utrunque autem omninò falsum, & in hoc potest Mahumetus ab universo orbe mendacii redargui. Sed vide quæ diximus de hac eadem re in Prodr. p. 3. cap. 21. pag. 68.

III. Thrasonicè loquitur Mahumetus, dùm jactat, se effecturum, ut appareat superstitio sua على الدين كلّه *super religionem totam*; idest super omnes alias religiones. Duplici porrò ratione potest aliqua religio cæteris superior apparere: nempe, vel quoad numerum; vel quoad sanctitatem, ac veritatem. Si de numero loquamur: ferè certum mihi est, Christi asseclas Mahumeti sectatores multitudine superare. Quamvis enim Mahumetanorum tyrannis, plures, quàm Christianorum Imperium regiones occupet; in iisdem tamen regionibus Christiani innumeri reperiuntur, cùm in Christianorum provinciis Mahumetani nulli, præter paucos captivos inveniantur. Verùm, si religionis excellentia ex multitudine pensanda sit? ante Christi adventum idololatrarum superstitio, quæ totum ferè orbem occupabat, excellentissima fuisset: Judæorum verò religio, quæ intra uniùs Judææ fines propè continebatur, nullo in prætio fuisset habenda. Hùc accedit, quòd, etiamsi hodie fortasse Moslemi Christianos turba excedant; aliis tamen temporibus Christiani Moslemos superaverunt; & favente Deo, futuris temporibus superabunt; quamvis nullibi in Sacris Litteris pro veræ religionis nota numerus assignetur, ita, ut falsarum religionum turbam necessariò debeat excedere. Si verò de veritate, ac sanctitate sermo sit: jactet quaqua versus Mahumetus sectam, legemque suam, nunquam Euangelicæ legis, Christique religionis sanctitati, ac veritati poterit ulla ex parte comparari. At enim Christiani legem suam non observant, sicut Moslemi custodiunt suam. Esto. Vitium hoc humanæ naturæ est, non legis. Neque Judæi legem suam, quo tempore Deus jubebat, observabant; sicut idololatræ custodiebant suam: nec tamen hæc illa ideò erat excellentior, vel superior. Neque negaverim, Mahumetanos sanctiones Alcoranicas majori studio observare, quàm plures Christiani Euangelicas observent: sed eorum observantia tota est exterior, & in rebus, quas Deus minùs curat. Quamobrem Mahumetus ipse hìc viginti illos redarguit, quòd in potatione putei Zamzam, & in visitatione, & circuitione delubri Meccani totum studium suum ponerent: fidem verò, & perfectiora religionis opera negligerent. Hùc accedit, plerosque Mahumetanos, præsertim, si nemo eos videat, etiam exteriora illa superstitionis suæ opera parvi pendere: & ea non ex virtutis amore, sed ex metu pœnæ observare. Christiani verò, licèt nullo temporalis pœnæ timore adacti, leges suas, quæ potissimùm interiorem sanctitatem, cordisque puritatem respiciunt, ex mero Dei, virtutis, & æternæ salutis amore, quamvis non omnes, plerique tamen sedulò observant. Postremò, cùm Dæmones in sola Christi fide, ac lege salutem æternam positam esse sciant: eam vehementiùs oppugnant, ejusque professores tentationibus gravioribus aggrediuntur. Aliarum legum asseclas, utpotè jam sui juris, & Gehennæ destinatos, potiùs ad exactam earum curam extimulant, quam, ut ab earum observantia illos retrahant. Vide quæ circa hoc fusissimè disseruimus in Prodromo p. 2. in proemio. Et in p. 4. cap. 1. & ferè per totum. Et p. 2. c. 5. pag. 24. ubi ex professo discutitur hic locus Alcorani.

Textus Alcorani.

37 إن عدة الشهور عند الله اثنا عشر شهرا في كتاب الله يوم خلق السموات والأرض منها
أربعة حرم ذلك الدين القيم فلا تظلموا فيهن أنفسكم وقاتلوا المشركين كافة كما يقاتلونكم
كافة واعلموا أن الله مع المتقين ۞ 38 إنما النسيء زيادة في الكفر يضل به الذين
كفروا

كفروا يحلونه عاما ويحرمونه عاما ليواطئوا عدة ما حرم الله فيحلوا ما حرم الله زين لهم
سوء اعمالهم والله لا يهدي القوم الكافرين ۝ 39 يا ايها الذين آمنوا ما لكم اذا قيل لكم
انفروا في سبيل الله اثاقلتم الى الارض ارضيتم بالحيوة الدنيا من الآخرة فما متاع الحيوة الدنيا
في الآخرة الا قليل ۝ 40 الا تنفروا يعذبكم عذابا اليما ۝ 41 ويستبدل قوما غيركم
ولا تضروه شيا والله على كل شيء قدير ۝ 42 الا تنصروه فقد نصره الله اذ اخرجه الذين
كفروا ثاني اثنين اذ هما في الغار اذ يقول لصاحبه لا تحزن ان الله معنا فانزل الله
سكينته عليه وايده بجنود لم تروها وجعل كلمة الذين كفروا السفلى وكلمة الله هي
العليا والله عزيز حكيم ۝ 43 انفروا خفافا وثقالا وجاهدوا باموالكم وانفسكم في سبيل
الله ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون ۝ 44 لو كان عرضا قريبا وسفرا قاصدا لاتبعوك
ولكن بعدت عليهم الشقة وسيحلفون بالله لو استطعنا لخرجنا معكم يهلكون انفسهم والله
يعلم انهم لكاذبون ۝ 45 عفا الله عنك لم اذنت لهم حتى يتبين لك الذين صدقوا
وتعلم الكاذبين ۝ 46 لا يستاذنك الذين يومنون بالله واليوم الآخر ان يجاهدوا باموالهم
وانفسهم والله عليم بالمتقين ۝ 47 انما يستاذنك الذين لا يومنون بالله واليوم الآخر وارتابت
قلوبهم فهم في ريبهم يترددون ۝ 48 ولو ارادوا الخروج لاعدوا له عدة ولكن كره الله
انبعاثهم فثبطهم وقيل اقعدوا مع القاعدين ۝ 49 لو خرجوا فيكم ما زادوكم الا خبالا ولا
وضعوا خلالكم يبغونكم الفتنة وفيكم سماعون لهم والله عليم بالظالمين ۝ 50 لقد ابتغوا الفتنة
من قبل وقلبوا لك الامور حتى جاء الحق وظهر امر الله وهم كارهون ۝ 51 ومنهم من
يقول ايذن لي ولا تفتني الا في الفتنة سقطوا وان جهنم لمحيطة بالكافرين ۝ 52 ان تصبك
حسنة تسوهم وان تصبك مصيبة يقولوا قد اخذنا امرنا من قبل ويتولوا وهم فرحون ۝ 53 قل
لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا هو مولنا وعلى الله فليتوكل المومنون ۝ 54 قل هل
تربصون بنا الا احدى الحسنيين ونحن نتربص بكم ان يصيبكم الله بعذاب من عنده او
بايدينا فتربصوا انا معكم متربصون ۝ 55 قل انفقوا طوعا او كرها لن يتقبل منكم
انكم قوما فاسقين ۝ 56 وما منعهم ان تقبل منهم نفقاتهم الا انهم كفروا بالله وبرسوله ولا
ياتون الصلوة الا وهم كسالى ولا ينفقون الا وهم كارهون ۝ 57 فلا تعجبك اموالهم ولا
اولادهم انما يريد الله ليعذبهم بها في الحيوة الدنيا وتزهق انفسهم وهم كافرون ۝
58 ويحلفون بالله انهم لمنكم وما هم منكم ولكنهم قوم يفرقون ۝ 59 لو يجدون ملجا او
مغارات او مدخلا لولوا اليه وهم يجمحون ۝ 60 ومنهم من يلمزك في الصدقات فان
اعطوا منها رضوا وان لم يعطوا منها اذا هم يسخطون ۝ 61 ولو انهم رضوا ما آتيهم الله ورسوله

وقالوا

وقالوا حسبنا الله سيوتينا الله من فضله ورسوله انا الى الله راغبون ۞ 62 انما الصدقات للفقراء
والمساكين والعاملين عليها والمولفة قلوبهم وفي الرقاب والغارمين وفي سبيل الله وابن السبيل
فريضة من الله والله عليم حكيم ۞ 63 ومنهم الذين يوذون النبي ويقولون هو اذن قل اذن
خير لكم يومن بالله ويومن للمومنين ورحمة للذين امنوا منكم والذين يوذون رسول الله لهم
عذاب اليم ۞ 64 يحلفون بالله لكم ليرضوكم والله ورسوله احق ان يرضوه ان كانوا
مومنين ۞ 65 الم يعلموا انه من يحادد الله ورسوله فان له نار جهنم خالدا فيها ذلك الخزي
العظيم ۞ 66 يحذر المنافقون ان تنزل عليهم سورة تنبيهم بما في قلوبهم قل استهزوا ان الله
مخرج ما تحذرون ۞ 67 ولين سالتهم ليقولن انما كنا نخوض ونلعب قل ابالله واياته
كنتم تستهزون ۞ 68 لا تعتذروا قد كفرتم بعد ايمانكم ان نعف عن طايفة منكم
نعذب طايفة بانهم كانوا مجرمين ۞ 69 المنافقون والمنافقات بعضهم من بعض يامرون بالمنكر
وينهون عن المعروف ويقبضون ايديهم نسوا الله فنسيهم ان المنافقين هم الفاسقون ۞
70 وعد الله المنافقين والمنافقات والكفار نار جهنم خالدين فيها هي حسبهم ولعنهم الله ولهم
عذاب مقيم ۞ 71 كالذين من قبلكم كانوا اشد منكم قوة واكثر اموالا واولادا
فاستمتعوا بخلاقهم فاستمتعتم بخلاقكم كما استمتع الذين من قبلكم بخلاقهم وخضتم
كالذي خاضوا اولايك حبطت اعمالهم في الدنيا والاخرة واولايك هم الخاسرون ۞ 72 الم
ياتهم نبا الذين من قبلهم قوم نوح وعاد وثمود وقوم ابرهيم واصحاب مدين والموتفكات اتتهم
رسلهم بالبينات فما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا انفسهم يظلمون ۞ 73 والمومنون والمومنات
بعضهم اولياء بعض يامرون بالمعروف وينهون عن المنكر ويقيمون الصلوة ويوتون الزكوة ويطيعون
الله ورسوله اولايك سيرحمهم الله ان الله عزيز حكيم ۞ 74 وعد الله المومنين والمومنات
جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ومساكن طيبة في جنات عدن ورضوان من
الله اكبر ذلك هو الفوز العظيم ۞ 75 يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ
عليهم وماويهم جهنم وبيس المصير ۞ 76 يحلفون بالله ما قالوا لقد قالوا كلمة الكفر
وكفروا بعد اسلامهم وهموا بما لم ينالوا وما نقموا الا ان اغنيهم الله ورسوله من فضله فان يتوبوا
يك خيرا لهم وان يتولوا يعذبهم الله عذابا اليما ۞ 77 في الدنيا والاخرة وما لهم في
الارض من ولي ولا نصير ۞ 78 ومنهم من عاهد الله لين اتينا من فضله لنصدقن ولنكونن
من الصالحين فلما اتيهم من فضله بخلوا به وتولوا وهم معرضون ۞ 79 فاعقبهم نفاقا في
قلوبهم الى يوم يلقونه بما اخلفوا الله ما وعدوه وبما كانوا يكذبون ۞ 80 الم يعلموا ان
الله يعلم سرهم ونجويهم وان الله علام الغيوب ۞ 81 الذين يلمزون المطوعين من المومنين في
الصدقات

الصدقات والذين لا يجدون الا جهدهم فيسخرون منهم سخر الله منهم ولهم عذاب اليم ۞
82 استغفر لهم او لا تستغفر لهم ان تستغفر لهم سبعين مرة فلن يغفر الله لهم ذلك بانهم
كفروا بالله ورسوله والله لا يهدي القوم الفاسقين ۞ 83 فرح المخلفون بمقعدهم خلاف رسول
الله وكرهوا ان يجاهدوا باموالهم وانفسهم في سبيل الله وقالوا لا تنفروا في الحر قل
نار جهنم اشد حرا لو كانوا يفقهون ۞ 84 فليضحكوا قليلا وليبكوا كثيرا جزاء بما
كانوا يكسبون ۞ 85 فان رجعك الله الى طائفة منهم فاستأذنوك للخروج فقل لن تخرجوا
معي ابدا ولن تقاتلوا معي عدوا انكم رضيتم بالقعود اول مرة فاقعدوا مع الخالفين ۞ 86 ولا
تصل على احد منهم مات ابدا ولا تقم على قبره انهم كفروا بالله ورسوله وماتوا وهم فاسقون ۞
87 ولا تعجبك اموالهم واولادهم انما يريد الله ان يعذبهم بها في الدنيا وتزهق انفسهم وهم
كافرون ۞ 88 واذا انزلت سورة ان آمنوا بالله وجاهدوا مع رسوله استأذنك اولوا الطول منهم
وقالوا ذرنا نكن مع القاعدين ۞ 89 رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع على قلوبهم فهم
لا يفقهون ۞ 90 لكن الرسول والذين آمنوا معه جاهدوا باموالهم وانفسهم واولائك لهم الخيرات
واولائك هم المفلحون ۞ 91 اعد الله لهم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك
الفوز العظيم ۞ 92 وجاء المعذرون من الاعراب ليؤذن لهم وقعد الذين كذبوا الله ورسوله
سيصيب الذين كفروا منهم عذاب اليم ۞ 93 ليس على الضعفاء ولا على المرضى ولا على
الذين يجدون ما ينفقون حرج اذا نصحوا لله ورسوله ما على المحسنين من سبيل والله
غفور رحيم ۞ 94 ولا على الذين اذا ما اتوك لتحملهم قلت لا اجد ما احملكم عليه
تولوا واعينهم تفيض من الدمع حزنا الا يجدوا ما ينفقون ۞ 95 انما السبيل على الذين
يستأذنونك وهم اغنياء رضوا بان يكونوا مع الخوالف وطبع الله على قلوبهم فهم لا
يعلمون ۞ 96 يعتذرون اليكم اذا رجعتم اليهم قل لا تعتذروا لن نؤمن لكم قد نبأنا الله
من اخباركم وسيرى الله عملكم ورسوله ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما
كنتم تعملون ۞ 97 سيحلفون بالله لكم اذا انقلبتم اليهم لتعرضوا عنهم فاعرضوا عنهم انهم
رجس وماويهم جهنم جزاء بما كانوا يكسبون ۞ 98 يحلفون لكم لترضوا عنهم فان ترضوا
عنهم فان الله لا يرضى عن القوم الفاسقين ۞ 99 الاعراب اشد كفرا ونفاقا واجدر الا يعلموا
حدود ما انزل الله على رسوله والله عليم حكيم ۞ 100 ومن الاعراب من يتخذ ما ينفق
مغرما ويتربص بكم الدوائر عليهم دائرة السوء والله سميع عليم ۞ 101 ومن الاعراب من
يؤمن بالله واليوم الآخر ويتخذ ما ينفق قربات عند الله وصلوات الرسول الا انها قربة لهم
سيدخلهم الله في رحمته ان الله غفور رحيم ۞ 102 والسابقون الاولون من المهاجرين
والانصار

والانصار والذين اتبعوهم باحسان رضي الله عنهم ورضوا عنه واعد لهم جنت تجري من تحتها الانهار
خالدين فيها ابدا ذلك الفوز العظيم ۝ ١٠٣ وممن حولكم من الاعراب منافقون ومن اهل
المدينة مردوا على النفاق لا تعلمهم نحن نعلمهم سنعذبهم مرتين ثم يردون الى عذاب عظيم ۝

Versio Latina.

37. Porrò numerus mensium apud Deum est duodecim mensium in Libro Dei *(idest in Tabula servata)* in die, qua creavit Cœlos, & terram. Ex his quatuor sunt sacri. Hæc est religio recta. Ne ergo injustè tractetis in illis animas vestras: & pugnate contra Associantes omnibus *mensibus*, quemadmodùm pugnant contra vos in omnibus, & scitote, quòd Deus est cum piis. 38. Profectò rejectio *unius mensis sacri in alium mensem* est excessus in infidelitate: errare sinuntur in eo *à Deo*, qui sunt infideles: licitum faciunt hoc *uno* anno; & prohibent hoc *alio* anno, ut conveniant in numero *mensium*, quos sacros esse voluit Deus: & concedunt, quod prohibuit Deus. Adornatum fuit illis malum operum suorum. Et Deus non dirigit homines infideles. 39. O qui crediderunt: quid est vobis, quòd, cùm dictum fuit vobis: exite *ad prælium* pro via Dei, moram traxistis segnes vultu dejecto ad terram? An complacuistis in vita mundana magis, quam *in* novissima? Atqui non est supellex vitæ mundanæ præ novissima, nisi exiguum. 40. Nisi egressi fueritis *ad pugnam*: puniet vos *Deus* pœna discruciante. 41. Et substituet aliam gentem præter vos: & non nocebitis ei *(idest Deo)* quidquam: nam Deus est ad omnem rem potens. 42. Nisi adjuveritis eum *(idest Mahumetum)* jam porrò adjuvit eum Deus, cùm ejecerunt eum, qui erant infideles *(idest Meccani)*. Secundus duorum, cùm ambo essent in spelunca *(scilicet, adjuvit eum)* cùm dixit socio suo *(idest Abubacro.)* Ne tristeris: nam Deus est nobiscum. Demisitque Deus securam fiduciam super eum; & roboravit eum exercitibus *Angelorum*; non vidistis eos. Et posuit verbum eorum, qui erant infideles, infimum: & verbum Dei fuit excelsum: nam Deus est prępotens, sapiens. 43. Egredimini *ad prælium* leves, & graves *(idest debiles, ac fortes, vel divites, ac pauperes)* & decertate cum facultatibus vestris, & personis vestris pro via Dei. Hoc erit melius vobis, si sciatis. 44. Si fuisset accidens vicinum *(idest aliquod accidentale bonum facile acquisitu)* & iter moderatum: certè secuti fuissent te. Verùm longa visa est eis via: & tamen jurabunt per Deum: Si potuissemus, certè egressi fuissemus vobiscum. Perdunt animas suas;: nam Deus scit, quòd ipsi sanè sunt mentientes. 45. Parcat Deus tibi: quare annuisti eis *(idest demisisti eos, concedens eis veniam à prælio)* donec innotescerent tibi, qui essent veraces, & cognosceres mentientes? 46. Non petent facultatem à te, qui credunt in Deum, & diem novissimum, ne decertent cum facultatibus suis, & personis suis: & Deus est sciens timentes *se*. 47. Profectò petent facultatem à te, qui non credunt in Deum, & diem novissimum: & hæsitant corda eorum *in fide*. Proindè ipsi in dubitatione sua hùc, atque illùc agitantur. 48. Quòd, si voluissent exire *tecum ad prælium*: certè præparassent ad hoc apparatum *armorum, & viatici*. Verùm renuit Deus profectionem eorum: propterea segnes reddidit eos. Et dictum fuit *eis*: sedete cum sedentibus *(idest remanete cum fœminis, pueris, & infirmis.)* 49. Si egressi fuissent vobiscum non auxissent vos, nisi dispendio: & quidem discurrissent inter vos procurantes vobis seditionem: & inter vos *fuissent* aurem præbentes eis: & Deus est cognitor iniquorum. 50. Jam quidem *a* desideraverunt seditionem anteà: & perturbaverunt tibi res, donec venit veritas, & apparuit imperium Dei: & ipsi erant inviti. 51. Et ex ipsis est, qui dicat *tibi*: Concede facultatem mihi *remanendi à prælio*, & ne conjicias me in seditionem. Nonne in seditionem inciderunt, *etiamsi domi remanserint*? Sed certè Gehenna sanè circumdatura est infideles. 52. Si acciderit tibi bonum, contristabit eos. Si verò acciderit tibi infortunium, dicent: Jam accepimus rem nostram anteà. Et tergiversabuntur,

a procuraverunt.

& ipsi

& ipsi erunt gaudentes *de infortunio tuo*. 53. Dic: Non eveniet nobis, nisi, quod scripserit Deus nobis. Ipse est herus noster: & super Deum innitantur fideles. 54. Dic: An expectatis in nobis, nisi unum duorum bonorum *(idest victoriam, aut martyrium)*? Nos verò expectamus in vobis, ut feriat vos Deus pœna ab ipso, vel per manus nostras. Expectate ergo; nam nos vobiscum erimus expectantes. 55. Dic: Erogate *facultates vestras pro religione* spontè, vel invitò; non suscipientur à vobis *(idest erogatæ à vobis, seu de manibus vestris)* quippè vos estis homines prævaricantes. 56. Et non impedivit eos, ne susciperetur ab eis erogatio eorum, nisi quia ipsi non crediderunt in Deum, & legatum ejus: & non persolvunt orationem, nisi & ipsi segnes: & non erogant *facultates*, nisi & ipsi inviti. 57. Ne ergo in admirationem adducant te opes eorum, neque filii eorum. Profectò vult Deus punire eos per hæc in vita mundana: & *vult*, *ut* egrediantur animæ eorum, & ipsi *moriantur* infideles. 58. Et jurant per Deum, quòd ipsi sanè sint ex vobis. Sed non sunt ex vobis: verùm ipsi sunt homines, qui timent *malum à vobis*. 59. Si invenerint perfugium, aut speluncas, aut locum, in quem ingrediantur: certè terga vertent ad illum; & ipsi citò confugient *ad eum*. 60. Et ex illis est, qui obloquatur de te propter eleemosynas, *quòd non æquè eas distribuas*. Quòd, si datum fuerit illis aliquid ex eis; contenti erunt. At, si non datum fuerit illis ex eis; ecce ipsi irascentur. 61. Quòd, si ipsi contenti essent eo, quod dedit illis Deus, & legatus ejus: & dicerent: sufficientia nostra est Deus, dabit nobis Deus ex abundantia sua, & legatus ejus; certè nos Deum rogamus: *hoc melius esset illis, quàm obloqui de Propheta*. 62. Porrò eleemosynæ *debentur* pauperibus, & egenis, & operam suam impendentibus in illis *colligendis, ac distribuendis*; & unitis cordibus suis: & pro cervicibus, *idest redimendis captivis*; & ære alieno gravatis, *si non sint solvendo*; & pro via Dei, *idest pro bello sacro*; & filio semitæ, *idest viatore in itinere detento*; Statutum *est hoc* à Deo: & Deus est sciens, sapiens. 63. Et ex iis, qui lædunt Prophetam, & dicunt: Ipse est auris, *idest audit omnia, quæ à nobis dicuntur*, & *facilè credit*, *ea* dic; *Ipse est* auris boni vobis, *quia non audit, quod malum afferat vobis*. Credit in Deum; & credit fidelibus: & *est* misericordia, *idest misericors* iis, qui crediderunt ex vobis. Qui verò lædunt legatum Dei; illis erit pœna dolorifica. 64. Jurant per Deum vobis, ut placeant vobis: sed Deus, & legatus ejus digniores sunt, ut placeant illi, *idest æquius esset, ut placerent Deo, & legato ejus*, si essent credentes. 65. An ignorant, quòd is, qui dissidet à Deo, & legato ejus, procul dubio erit illi ignis Gehennæ, perpetuò *a* mansuro in ea? Hæc erit ignominia magna. 66. Metuunt Impii, ne demittatur super eos, *nempe fideles*, sura; quæ enunciet illis id, quod est in cordibus eorum. Dic: Irridete. Certè Deus manifestaturus est, quod timetis. 67. Quòd, si interrogaveris eos *de hujusmodi irrisione*: profectò dicent: Certè confabulabamur, & ludebamus. Dic: An de Deo, & signis ejus, legato ejus jocum captabatis? 68. Ne excusationem prætendatis. Jam infideles facti estis post fidem vestram. Si ignoverimus parti ex vobis; puniemus partem eo, quòd ipsi fuerint sceleste agentes. 69. Impii, & Impiæ; alii eorum sunt ex aliis, *idest se invicem imitantur*. Præcipiunt injustum, & prohibent à justo, & contrahunt manus suas ab *eleemosynis faciendis*. Obliti sunt Dei; quamobrem oblitus est eorum *Deus*. Nam impii sunt prævaricantes. 70. Promisit Deus impiis, & impiabus, & infidelibus ignem Gehennæ; perpetuò moraturis in eo: hic erit sufficientia, *idest merces sufficiens* eorum: & maledixit illis Deus: & ipsis erit pœna, stabilis. 71. Sicut illi, qui fuerunt ante vos, *ita estis & vos*. Fuerunt *hi* robustiores vobis viribus; & copiosiores opibus, & filiis. Fruiti itaque sunt parte sua *in hoc mundo, & vos* etiam fruiti estis parte vestra, sicut fruiti sunt, qui fuerunt ante vos, parte sua. Et oblocuti estis *de Propheta vestro* juxta id, quod oblocuti sunt *illi*. Hi vana fuerunt opera eorum in hoc mundo, & in futuro sæculo, & hi fuerunt pereuntes. 72. An non pervenit ad eos historia eorum, qui fuerunt ante eos? *Nimirum* gentis Noe, & Ad, & Themud, & gentis Abrahæ, & habitatorum Madian, & *urbium* subversarum, *idest Pentapolis*

a mansuris.

tapolis venerunt ad eos legati eorum cum demonstrationibus *miraculorum*, neque fuit Deus, ut injustè tractaret illos: sed se ipsos injustè tractaverunt. 73. Et fideles *viri*, & fideles fœminæ, alii eorum sunt amici aliorum. Præcipiunt justum, & prohibent ab injusto, & stare faciunt orationem, & persolvunt eleemosynam statutam; & obediunt Deo, & legato ejus: hi miserebitur illis Deus: quippe Deus est præpotens, sapiens. 74. Promisit Deus fidelibus *viris*, & fidelibus *fœminis* hortos currunt sub iis flumina, perpetuò moraturis in illis, & habitationes bonas in hortis Eden, & beneplacitum à Deo majus *erit his omnibus*. Hæc erit felicitas magna. 75. O Propheta, decerta contra Infideles, & impios, & durus esto contra eos: nam receptaculum eorum erit Gehenna: & misera est profectio *in illam*. 76. Jurant per Deum, *quòd* non dixerint *id*, *quod dixerunt contra Mahumetum*. Et jam quidem dixerunt verbum infidelitatis: & infideles facti sunt post Eslamismum suum, *idest post susceptam religionem Mahumeti*, & studiosè quæsierunt id, quod non sunt assecuti, *idest occidere per insidias Mahumetum*, & *a* non reprobaverunt: nisi, quòd ditasset eos Deus, & legatus ejus ex abundantia sua. Quòd, si conversi fuerint, erit melius illis. Si autem tergiversati fuerint, puniet eos Deus pœna discruciante. 77. In hoc mundo, & in futuro sęculo: & non erit ipsis in terra ullus patronus, neque adjutor. 78. Et ex illis quidam pepigerunt cum Deo, *dicentes*: Certè, si dederit nobis de abundantia sua, sanè erogabimus *eleemosynas*: & quidem erimus ex probis. Sed, cùm dedisset eis de abundantia sua, avari fuerunt in ea, & tergiversati sunt, & ipsi longè recedentes. 79. Propterea succedere fecit impietatem in cordibus eorum, usque ad diem, qua occurrent ei *in resurrectione*, eo, quòd fidem fefellerunt Deo in eo, quod promiserant ei: & eo, quòd mentiti sunt. 80. An non cognoverunt, quòd Deus novit secretum eorum, & colloquia clandestina eorum? Quippe Deus est cognitor arcanorum. 81. Qui vituperant liberaliores ex fidelibus in eleemosynis; & eos, qui non inveniunt, nisi studium suum, *idest non habent, quod largiantur, nisi, quod comparant labore suo*) ac propterea, jocum captant ex ipsis: jocum capiet Deus ex illis: & ipsis erit pœna dolorifica. 82. Preceris indulgentiam eis; vel non preceris indulgentiam eis. Si preceris indulgentiam eis septuaginta vicibus, nequaquam tamen ignoscet Deus eis. Hoc, quia ipsi non credunt in Deum, & legatum ejus: & Deus non diriget homines prævaricantes. 83. Lætati, sunt relicti, *ne proficiscerentur ad bellum Tabuc*, de residentia sua post legatum Dei, & renuerunt decertare facultatibus suis, & personis suis pro semita Dei, & dixerunt: Ne egrediamini *ad bellum* in æstu; dic: Ignis Gehennæ vehementior erit æstu. Si intelligerent *hoc*, *non remansissent domi*. 84. Rideant ergo modicum *in hoc mundo*, & fleant multum *in altero sęculo* in retributionem illius, quod fuerint operati. 85. Quòd, si reduxerit te Deus *ex Tabuc* ad aliquos ex eis; & petierit facultatem à te exeundi *tecum ad prælium*; Dic: Non egrediemini mecum; unquam; neque pugnabitis mecum contra hostem *nullum*: quippe vos gratum habuistis residere *domi* prima vice: residete ergo cum remanentibus. 86. Et, ne ores super ullum ex eis, qui mortuus fuerit unquam: & ne stes super sepulchrum ejus, *idest, ne assistas funeri ejus*, quia ipsi increduli fuerunt in Deum, & legatum ejus, & mortui sunt, & ipsi erant *in mortis articulo* prævaricantes. 87. Neque in admirationem inducant te facultates eorum, & filii eorum: quippe vult Deus punire eos per hæc in hoc mundo: & *vult*, ut egrediantur animæ eorum, & ipsi sint *in eo puncto infideles*. 88. Et, cùm demissa fuerit sura *aliqua, in qua dicatur eis*: Credite in Deum, & decertate cum legato ejus: petent facultatem à te *remanendi domi* præditi longitudine ex eis, *idest opulentiores eorum*, & dicent: Sine, ut simus cum residentibus *domi*. 89. Placuit illis, ut essent cum remanentibus domi: & impressum est sigillum super corda eorum; quamobrem ipsi non sapiunt. 90. Sed legatus, & qui crediderunt cum eo, decertaverunt cum facultatibus suis, & animabus suis: & hi, ipsis erunt bona: & hi, ipsi erunt felices. 91. Præparavit Deus ipsis hortos; currunt sub ipsos flumina, perpetuò moraturis in illis. Hæc erit beatitudo magna. 92. Et venerunt

a ingratum habuerunt.

nerunt excusaturi se ex Arabibus campestribus, ut concederetur facultas ipsis *remanendi domi* : & resederunt *domi*, qui abnegaverant Deum, & legatum ejus. Mox incidet iis, qui infideles fuerint ex ipsis, pœna dolorifica. 93. Non erit super imbecilles, neque super morbosos, neque super eos, qui non inveniunt, quid erogent *in bellum sacrum*, piaculum, *si remaneant domi*, dummodò consuluerint Deum, & legatum ejus *de hoc*. Non est super benefacientes *aliquid* ex semita; *idest ulla reprehensio, vel culpa*: & Deus est indultor, misericors. 94. Neque super eos, qui, cùm venissent ad te *orantes*, ut gestares ipsos *super jumenta ad prælium*, dixisti: Non invenio, quòd gestem vos super illud, *idest jumentum, super quod gestem vos. Et ideò* regressi sunt; & oculi eorum fluebant lacrymis ob tristitiam eo, quòd non invenissent, quid erogarent. 95. Verùm semita; *idest reprehensio* est super illos, qui petunt facultatem à te *remanendi*, & ipsi sunt divites. Placuit illis, ut essent cum retrò manentibus; & sigillum impressit Deus super corda eorum: quamobrem ipsi non sciunt. 96. Excusabunt se apud vos, ubi reversi fueritis ad eos. Dic: Ne excusetis vos: nullo modò credemus vobis: jam notitiam dedit vobis Deus de actis vestris: & mox videbit Deus opus vestrum, & legatus ejus: deindè adducemini ad scientem absconditum, & manifestum: & enarrabit vobis id, quod fueritis operati. 97. Jurabunt per Deum vobis, ubi reversi fueritis ad eos *à prælio Tabuc*, ut procul recedatis ab eis. Recedite ergo ab eis, quia ipsi sunt abominatio: & receptaculum eorum erit gehenna, retributio ob id, quod operati sunt. 98. Jurabunt vobis, ut complaceatis vobis in eis. Porrò, si complacueritis vobis in eis, certè Deus non complacebit sibi in hominibus prævaricantibus. 99. Arabes campestres obstinatiores sunt in infidelitate, & impietate, & facilius est, ut ignorent terminos illius, quod demisit Deus super legatum suum: & Deus est sciens, sapiens. 100. Et ex Arabibus campestribus quispiam existimat id, quod erogat *in eleemosynam pro bello*, esse solutionem æris alieni: *ac proinde erogat illud ob metum, & non pro spe Paradisi*: & expectat in vobis vicissitudines, *idest rerum mutationes, ut ab hoc onere liberetur*. Super ipsos erit vicissitudo mali, *non autem super vos*: & Deus est audiens, sciens. 101. Et ex Arabibus campestribus quispiam credit in Deum, & diem novissimum: & existimat id, quod erogat *pro religione*, esse approximationes ad Deum, & *ad preces legati*. An non est hæc approximatio *ad Deum, & ad preces legati* pro ipsis? Introducet eos Deus in misericordiam suam: nam Deus est indulgens, misericors. 102. Et præcedentes primi ex emigratoribus, & auxiliatoribus: &, qui secuti fuerunt eos in benefaciendo; complacuit sibi Deus in eis, & *ipsi* complacuerunt sibi in eo; & preparavit illis hortos, decurrunt sub ipsos flumina, perpetuò moraturis in eis in sæculum; hæc erit felicitas magna. 103. Et inter eos, qui sunt circa vos ex Arabibus campestribus, *inveniuntur quidam* impii: & ex habitatoribus Medinæ *quidam* obstinati sunt in impietate. Non nosti eos, *ò Mahumete*: nos novimus illos. Mox puniemus eos duabus vicibus; *idest in vita, & in sepulchro post mortem*) deindè adducentur ad pœnam magnam; *idest ad gehennam*.

الجزو الحادى عشر Pars Undecima.

N O T Æ.

XXXVII. *orrò numerus mensium*] Arabes, ut reliquæ ferè gentes, annum suum in menses duodecim partiuntur; qui, cùm sint lunares, & illi nullam in annis suis faciant intercalationem (quæ quarto quoquo anno ab Hebræis per duplicationem unius mensis, & à Romanis per additionem unius diei fieri consuevit) hinc menses illi vagi sunt: & idem mensis modò in vernum tempus, modò in æstivum, modò in alia anni tempora incidit. Quatuor autem illi menses sacri, qui dicuntur حرم seu محرمة, idest, *prohibiti*, quòd in illis bella prohibeantur, sunt ذوالقعدة ذوالحجة المحرم ورجب *Dulkaeda*, *Dulhoggia*, *Almoharram*, & *Rageb*.

XXXVIII. *Profectò rejectio unius mensis sacri*] Explicat Gelal كما كانت الجاهلية تفعله من تاخير حرمة المحرم اذا هل وهم فى القتال الى صفر. *Sicut faciebant Arabes Ethnici, qui transferebant prohibitionem à bello mensis Almoharram, si incidisset in id tempus, quo ipsi in bello erant occupati, in mensem Sepher.* Volebat scilicet Mahumetus, hos quatuor menses esse continuos.

XLII. *Cùm ambo essent in spelunca*] Alludit ad fabulam, quæ habetur in vita Mahumeti: cùm scilicet hic Mecca aufugiens cum suis congerronibus, ut

ut Meccanos sese insequentes declinaret, in speluncam unà cum Abubraco, &, nescio quo alio, sese recepit. Vide, quæ scripsimus in vita Mahumeti cap. 14.

LXIX. *Impii*] Inter المنافقين *Impios* الكافرين *Infideles*, & المشركين *Associantes* est hoc discrimen: Primi sunt Mahumetani quidem, sed mali, & scelesti. Secundi sunt ii, qui ex Judæis præsertim, & Christianis nolunt credere in Mahumetum. Tertii sunt, qui colunt idola, quales erant Meccani, quamvis etiam Christianos illis Mahumetani obliquè accenseant, ob cultum Christi, & Trinitatis.

LXXIV. *Eden*] est procul dubio hæc vox Arabica عدن Eden eadem, ac Hæbraica עֵדֶן, quæ delicias, voluptatemque significat. Sed Gelal retinuit significationem Arabicam اقامة *idest Stabilitas*, seu firmitas: quem sequuntur cæteri Expositores. Nihilominùs Alhasan juxta veram significationem exponit عدن اسم من اسمآء الجنة *Eden est unum ex nominibus Paradisi*.

XCVII. *A prælio Tabuc*] Erat locus nòn procul à Medina, sub Romanorum Imperatorum ditione. Fuit in eo ultimum Mahumeti prælium, primum contra Romanos anno Hegiræ 9. Vide Vitam Mahumeti.

XCIX. *Arabes campestres*] الاعراب *Arabes campestres*, seu *Scenitæ*. Est genus Arabum, quod à Civitatibus, ac certis sedibus abhorrens, hoc etiam tempore turmatim per deserta vagatur: tabernaculis tanquam portatilibus domibus utitur, & in prædis ac latrociniis assiduis sese exercet. Sunt Turcarum hostes infensissimi; & peregrinantes illos ad Meccam, quemadmodùm & cæteros Mahumetanos adoriuntur, ac deprædantur. Et tamen hi veros se Mahumeti discipulos jactant. De hoc hominum, seu veriùs bestiarum genere, nostri etiam Authores, tàm antiqui, quàm recentes passim, & copiosè tractant.

CII. *Ex emigrantibus, & auxiliatoribus*] Emigrantes, Arabicè المهاجرون, sunt illi, qui Mahumetum Mecca ejectum, & profugum, relictis patriis laribus, ex eadem urbe, Medinam usque (quæ urbs decem dies itineris distat à Mecca) alii priùs, qui hic dicuntur السابقون *præcedentes*, alii posteriùs prosecuti sunt. Fuit hic annus ætatis Mahumeti quartus supra quadragesimum: & ab hoc Mahumetani computant suam الهجرة *Hegiram*, seu numerum annorum. Auxiliatores autem, Arabicè الانصار, fuerunt duodecim viri, quos Mahumetus elegit sibi, ut ipse ajebat, ad imitationem Moysi: sed re vera, ut ageret simiam Christi: tanquam Apostolos, seu primos præcones superstitionis suæ: quemadmodùm etiam septuaginta alios, veluti peculiares discipulos, sibi destinavit.

REFUTATIONES.

I. Nihil magis suspectum, etiam sapientiorum Moslemorum judicio, reddit Alcoranum; quàm, quòd in eo Mahumetus nihil aliud, quàm rem suam curare videatur, semper tamen sub religionis prætextu. Hoc agit, & quidem sedulò, præcipuè in hac Sura, in qua totus est in hominibus, & pecuniis pro bellis, quæ gerere parabat comparandis: ignarus, se quamprimùm è vivis tollendum, nec ullum ampliùs bellum, nisi cum morte, malo suo, sibi gerendum superesse.

II. Cùm Mahumetus sese prophetam, & quidem omnium maximum jactaret; qui non secus, ac Homericus Chalcas, ἤδει τά τ' ἐόντα, τά τ' ἐσσόμενα, πρό τ' ἐόντα, *videbat præsentia, futura, & præterita* mirùm, quòd tàm facilè à suis deciperetur, adeò, ut veraces à mendacibus non dignosceret. Illud verò magis mirum, quòd Deus eum redarguat, quia illis veniam domi remanendi concessisset, quos Deus ipse impediebat, ne ad bellum proficiscerentur; ac propterea segnes illos reddiderat, & cordibus eorum sigillum impresserat.

III. Menses apud plerasque gentes esse duodecim, omnes norunt; hunc verò numerum à Deo primo institutum fuisse pro certò habeo; quòd autem ex illis, quatuor prohibitos, seu sacros esse voluerit, figmentum est Mahumeticum; nullum enim hujus rei in sacris literis, nullum in communi gentium usu vestigium reperitur.

Textus Alcorani.

104 وآخرون اعترفوا بذنوبهم خلطوا عملا صالحا وآخر سيئا عسى الله أن يتوب عليهم إن الله غفور
رحيم ۞ 105 خذ من أموالهم صدقة تطهرهم وتزكيهم بها وصل عليهم إن صلوتك سكن
لهم والله سميع عليم ۞ 106 ألم يعلموا أن الله هو يقبل التوبة عن عباده ويأخذ الصدقات
وأن الله هو التواب الرحيم ۞ 107 وقل اعملوا فسيرى الله عملكم ورسوله والمؤمنون
وستردون إلى عالم الغيب والشهادة فينبئكم بما كنتم تعملون ۞ 108 وآخرون مرجون لأمر
الله إما يعذبهم وإما يتوب عليهم والله عليم حكيم ۞ 109 والذين اتخذوا مسجدا ضرارا

وكفرا وتفريقا بين المومنين وارصادا لمن حارب الله ورسوله من قبل وليحلفن ان اردنا الا
الحسنى والله يشهد انهم لكاذبون ۞ ١١٠ لا تقم فيه ابدا لمسجد اسس على التقوى من اول
يوم احق ان تقوم فيه فيه رجال يحبون ان يتطهروا والله يحب المطهرين ۞ ١١١ افمن اسس
بنيانه علي تقوي من الله ورضوان خير ام من اسس بنيانه علي شفا جرف هار فانهار به في نار جهنم
والله لا يهدي القوم الظالمين ۞ ١١٢ لا يزال بنيانهم الذي بنوا ريبة في قلوبهم الا ان تقطع
قلوبهم والله عليم حكيم ۞ ١١٣ ان الله اشتري من المومنين انفسهم واموالهم بان لهم
الجنة يقاتلون في سبيل الله فيقتلون ويقتلون وعدا عليه حقا في التوراة والانجيل والقران ومن
اوفي بعهده من الله فاستبشروا ببيعكم الذي بايعتم به وذلك هو الفوز العظيم ۞ 114 التايبون
العابدون الحامدون السايحون الراكعون الساجدون الامرون بالمعروف والناهون عن المنكر
والحافظون لحدود الله وبشر المومنين ۞ ١١٥ ما كان للنبي والذين امنوا ان يستغفروا
للمشركين ولو كانوا اولي قربي من بعد ما تبين لهم انهم اصحاب الجحيم ۞ 116 وما كان
استغفار ابرهيم لابيه الا عن موعدة وعدها اياه فلما تبين له انه عدو لله تبرا منه ان ابرهيم لاواه
حليم ۞ ١١٧ وما كان الله ليضل قوما بعد اذ هديهم حتي يبين لهم ما يتقون ان الله بكل
شيء عليم ۞ 118 ان الله له ملك السموات والارض يحيي ويميت وما لكم من دون
الله من ولي ولا نصير ۞ ١١٩ لقد تاب الله علي النبي والمهاجرين والانصار الذين اتبعوه في ساعة
العسرة من بعد ما كاد يزيغ قلوب فريق منهم ثم تاب عليهم انه بهم روف رحيم ۞
١٢٠ وعلي الثلثة الذين خلفوا حتي اذا ضاقت عليهم الارض بما رحبت وضاقت عليهم انفسهم
وظنوا ان لا ملجا من الله الا اليه ثم تاب عليهم ليتوبوا ان الله هو التواب الرحيم ۞
١٢١ يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وكونوا مع الصادقين ۞ ١٢٢ ما كان لاهل المدينة
ومن حولهم من الاعراب ان يتخلفوا عن رسول الله ولا يرغبوا بانفسهم عن نفسه ذلك بانهم لا يصيبهم
ظما ولا نصب ولا مخمصة في سبيل الله ولا يطون موطيا يغيظ الكفار ولا ينالون من عدو نيلا الا
كتب لهم به عمل صالح ان الله لا يضيع اجر المحسنين ۞ ١٢٣ ولا ينفقون نفقة صغيرة
ولا كبيرة ولا يقطعون واديا الا كتب لهم ليجزيهم الله احسن ما كانوا يعملون ۞ 124 وما كان
المومنون لينفروا كافة فلولا نفر من كل فرقة منهم طايفة ليتفقهوا في الدين ولينذروا
قومهم اذا رجعوا اليهم لعلهم يحذرون ۞ 125 يا ايها الذين امنوا قاتلوا الذين يلونكم من
الكفار وليجدوا فيكم غلظة واعلموا ان الله مع المتقين ۞ 126 واذا ما انزلت سورة فمنهم من
يقول ايكم زادته هذه ايمانا فاما الذين امنوا فزادتهم ايمانا وهم يستبشرون ۞ 127 واما الذين
في قلوبهم مرض فزادتهم رجسا الي رجسهم وماتوا وهم كافرون ۞ 128 اولا يرون انهم
يفتنون

يفتنون في كل عام مرة او مرتين ثم لا يتوبون ولا هم يذكرون ۞ 129 وإذا ما أنزلت
سورة نظر بعضهم إلى بعض هل يريكم من احد ثم انصرفوا صرف الله قلوبهم بانهم قوم لا
يفقهون ۞ 130 لقد جاءكم رسول من انفسكم عزيز عليه ما عنتم حريص عليكم
بالمؤمنين رؤف رحيم ۞ 131 فإن تولوا فقل حسبي الله لا إله إلا هو عليه توكلت وهو رب
العرش العظيم ۞

Versio Latina.

104. ET alii confessi sunt peccata sua (*idest, se sine legitima causa ad bellum profectos non fuisse*). Miscuerunt opus bonum, & aliud malum (*idest cum alio malo*). Fortè eveniet, ut Deus placetur illis: quippe Deus est indultor, misericors. 105. Accipe de facultatibus eorum eleemosynam, ut purifices eos, & expies eos per illam: & ora pro eis: quippe oratio tua erit quies illis: & Deus est audiens, sciens. 106. An ignorant, quòd Deus ipse acceptat pœnitentiam à servis suis, & accipit eleemosynas; &, quòd Deus ipse est placabilis, misericors? 107. Et dic *illis*. Facite, *quod vultis*: porrò videbit Deus opus vestrum, & legatus ejus, & fideles: & reducemini ad scientem arcani, & manifesti: manifestabitque vobis id, quod fueritis operati. 108. Et alii sunt expectantes imperium Dei; vel ut puniat eos; vel ut propitietur eis. Et Deus est sciens, sapiens. 109. Et qui construxerunt oratorium ad nocendum, & ad *fovendam* infidelitatem, & divisionem inter fideles, & ad locum insidiarum pro iis, qui pugnaverunt contra Deum, & legatum ejus anteà, & sanè jurant *dicentes*. Non *a* intendimus *in hac constructione*, nisi optimum. Sed Deus testis *a* Si:
est, quòd ipsi procul dubio sunt mentientes. 110. Ne stes in eo (*idest oratorio*) unquam. Porrò oratorium *verum* fundatum est supra pietatem à prima die, *qua constructum est*. Justius est, ut stes in hoc, *quàm in illo*. In hoc viri eligant purificari: nam Deus amat purificatos. 111. An igitur, qui fundavit ædificium suum super timorem ex Deo, & beneplacitum *ejus* melior est: an, qui fundavit ædificium suum super oram terræ ab aquis excesæ ita, ut corruat cum eo in ignem gehennæ? Et Deus non diriget homines iniquè agentes. 112. Non deficiet ædificium eorum, quod ædificaverunt cum hæsitatione *circa fidem* in cordibus suis, nisi abscindantur corda eorum *per mortem*, & Deus est sciens, sapiens. 113. Certè Deus emit à fidelibus animas eorum, & facultates eorum cum hoc pacto, *ut retribuatur* illis Paradisus. Pugnabunt pro semita Dei, & occident, & occidentur: promissio super eum debita in Pentateucho, & Euangelio, & Alcorano. Et quis est magis complens promissionem suam, quàm Deus? Lætamini igitur in venditione vestra, qua vendidistis *vos*, *& vestra Deo*. Et hæc erit beatitudo magna. 114. Pœnitentes, servientes *Deo*, laudantes *illum*, jejunantes, genuflectentes, adorantes, præcipientes justum, & prohibentes ab injusto, & custodientes statuta Dei. Et fausta annuncia fidelibus. 115. Non est Prophetæ, neque eorum, qui sunt fideles, ut veniam precentur pro Associantibus, quamvis sint participes propinquitatis *idest cognati* postquam innotuerit eis, quòd hi sint habitatores Tartari. 116. Neque fuit *concessum* veniam precari Abrahæ pro patre suo, nisi ex promissione, qua id promisit illi. Cùmque innotuisset ei, quòd ipse esset inimicus Dei; immunem se fecit ab illo (*idest ab orando pro illo*). Certè Abraham fuit sanè pius, mitis. 117. Neque est Dei, ut errare faciat homines, postquam direxit eos, donec innotuerit eis, quid cavere debeant, quippe Deus in omni re est sciens. 118. Utique Dei est regnum Cœlorum, & terræ: vivificat, & mortificat, & non est vobis præter Deum ullus patronus, neque adjutor. 119. Jam quidem propitius fuit Deus erga Prophetam, & transmigrantes,

& auxiliatores, qui secuti sunt eum in hora difficultatis *(idest in prælio Tabuc)* postquam propè fuit, ut declinarent corda partis ex eis. Deindè conversus est super eos, quippe ipse fuit cum eis clemens, misericors. 120. Et *conversus est etiam* super tres, qui relicti fuerant adeò, ut angustata fuerit super eos terra, ubi spatiosa fuerat, & angustatæ fuerint super ipsos animæ eorum, & existimaverunt, quòd non esset confugium à Deo, nisi ad ipsum *Deum.* Deindè conversus fuit super eos, ut converterentur *ipsi ad illum*; nam Deus est convertibilis, misericors. 121. O qui crediderunt, timete Deum, & estote cum veracibus. 122. Non fuit *causa* habitatoribus Medinæ, & iis, qui sunt circa eos ex Arabibus Scenitis, cur retrò remanerent post legatum Dei, & amarent animas suas plusquam animam ejus. Hoc *evenit*, quia ipsi non affligebat eos sitis, neque labor, neque fames pro via Dei: neque movebant passum, qui irritaret infideles; neque accipiebant ab hoste acceptionem *(idest nocumentum)* nisi scriberetur ipsis pro hoc opus bonum: quippe Deus non sinet perire mercedem benefacientium. 123. Et non expendebant expensam parvam, neque magnam, neque transibant torrentem ullum; nisi scriberetur *(idest computaretur)* ipsis, ut rependeret illis Deus melius eo, quod fuissent operati. 124. Et non est *conveniens* fidelibus, ut egrediantur *ad pugnam* omnes simul. Quòd si non egressa fuerit *ad prælium* ex omni agmine ex ipsis *una tantùm* pars, *remanentibus reliquis*, ut instruantur, *qui remanent* in religione, & ut commoneant gentem suam, quandò redierint ad eos *à prælio, de, eo in quo ipsi instructi fuerint*, ut ipsi sibi caveant *à divina ultione; non erit rectè factum.* 125. O, qui crediderunt, pugnate contra eos, qui sunt è regione vestri ex infidelibus *(idest proximi vestri, vel confines)* & inveniant in vobis ferocitatem, & scitote, quòd Deus est cum timentibus se. 126. Et, cùm demissa fuerit Sura aliqua, erit ex illis, qui dicat *per Jocum*; Quem vestrum auxit hæc in fide? Verùm, qui crediderunt, augebit illos in fide, & ipsi lætabuntur. 127. At verò, quorum in cordibus est morbus, augebit illis abominationem ad abominationem eorum, & morientur, & ipsi infideles. 128. An non vident, quòd ipsi vexantur quolibet anno *sterilitate, & morbis* semel, aut bis: nec tamen convertuntur, neque ipsi commonefiunt? 129. Et, cùm demissa fuerit aliqua Sura, respicient alii eorum in alios, *dicentes.* An videt vos ullus? *Nam si nullus viderit, surgent, & fugient, ne audiant Mahumetum, dùm recitat Suram illam.* Tùm retrò avertentur. Avertit Deus corda eorum *à veritate*, quia ipsi sunt homines, qui non sapiunt. 130. Jam quidem venit ad vos legatus ex personis vestris, excellens: super eum est, quod delinquitis sedulus erga vos: cum fidelibus clemens, misericors. 131. Quòd, si tergiversati fuerint, dic *illis*: Sufficientia mea est Deus: Non est Deus, nisi ipse: super eum innixus sum, & ipse est Dominus Throni magni.

NOTÆ.

CIX. *T qui construxerunt Oratorium*] Ita sē hanc refert Gelal: الذين اتخذوا مسجدا هم اثنا عشر من المنافقين مضارة لاهل مسجد قباء وكفرا لانهم بنوه بامر ابى عامر الراهب ليكون معقلا له يقدم فيه من ياتى من عنده وكان ذهب لياتى بجنود من قيصر لقتال النبى وتفريقا بين المومنين:

Qui Oratorium hoc construxerunt, fuerunt duodecim impii Mahumetani ad nocendum illis, qui orabant in Oratorio Caba (hoc ædificaverat Mahumetus post reditum à prælio Thabuc, quod etiam asserit hic fundatum esse supra pietatem) *& ad inducendam infidelitatem. Nam fabricaverant illud jussu Abu-hamer Monachi Christiani, ut esset asylum sibi, & in quo reciperentur illi, qui ab ipso missi fuissent. Jam enim profectus erat ad Cæsarem, ut ab eo milites obtineret, quibus pugnaret contra Mahumetum, & inter fideles poneret divisionem.* Addit idem Gelal; فارسل جماعة هدموه وحرقوه وجعلوا مكانه كناسة تلقى فيها الجيف: *Et misit Mahumetus multitudinem hominum, qui destruxerunt, & incenderunt illud, redegeruntque illud in locum immundum, in quem cadavera projicerentur.*

CXX. *Super tres, qui relicti fuerant*]. Fuerunt hi quemadmodum scribit Gelal: مزارة بن الربيع وكعب بن مالك وهلال ابن امية *Mazara filius Alrabya Caab filius Malec; & Halal filius Ommia*; sed

sed juxta Zamchascerium fuerunt: مروان ابو لبابة بن عبد المنذر واوس بن ثعلبة ووديعة بن حزام وقيل كانوا عشرة *Mervam pater Lebanæ, filius Abdalmonder: Aus filius Thaalebæ: & Vadia filius Haram. Alii dicunt, hos fuisse decem.*

REFUTATIONES.

I. NUllam præterit occasionem Mahumetus rem suam curandi: quamobrem fingit, juberi se à Deo expiare peccatum eorum, qui ad bellum Tabucense proficisci noluerant, quamvis deindè resipuissent: sed expiare ipsorum pecuniis. Qua de re ita Gelal: فاخذ ثلث اموالهم فتصدق بها *& accepit tertiam partem facultatum eorum, & erogavit eam in eleemosynas*: nempè in stipendium militum, qui pro se decertaverant. Ita rapacitatem suam pietate cohonestat: & precum suarum pretium exigit spoliatione miserorum illorum, qui ad prælium pergere recusaverant.

II. Impudentissimè mentitur Impostor, dùm Deum in Euangelio aliquid circa bellum statuisse confingit. Imò neque in Pentateucho promisit unquam Paradisum his, qui pro religione pugnassent: neque ibidem prælia ulla pro religione instituit, vel mandavit. Agitur quidem in Euangelio, aliisque sacris libris, quos Apostoli conscripserunt; de bellis, ac certaminibus, sed spiritualibus, & contra dæmones, ac vitia. Verùm bella hujusmodi, neque curavit unquam, neque novit Mahumetus.

III. Fabulæ procul dubio sunt, quæ de Abraham, ejusque precibus pro defuncto patre hìc habentur. Nihil hujusmodi in Pentateucho reperitur. Sed Mahumetus more suo Pentateuchum cum Thalmude confundit.

سورة يونس مكية ماية وتسع ايات

SURA X.

JONAS.

MECCANA:

CENTUM, AC NOVEM COMMATUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الــر ۞ 2 تلك آيات الكتاب الحكيم ۞ 3 أكان للناس عجبا أن أوحينا إلى
رجل منهم أن أنذر الناس وبشر الذين آمنوا أن لهم قدم صدق عند ربهم قال الكافرون إن هذا
لساحر مبين ۞ 4 إن ربكم الله الذي خلق السموات والأرض في ستة أيام ثم استوى على
العرش يدبر الأمر ما من شفيع إلا من بعد إذنه ذلكم الله ربكم فاعبدوه أفلا تذكرون ۞
5 إليه مرجعكم جميعا وعد الله حقا إنه يبدئ الخلق ثم يعيده ليجزي الذين آمنوا وعملوا
الصالحات بالقسط والذين كفروا لهم شراب من حميم وعذاب أليم بما كانوا يكفرون ۞ 6 هو
الذي جعل الشمس ضياء والقمر نورا وقدره منازل لتعلموا عدد السنين والحساب ما خلق الله
ذلك إلا بالحق يفصل الآيات لقوم يعلمون ۞ 7 إن في اختلاف الليل والنهار وما خلق الله في
السموات والأرض لآيات لقوم يتقون ۞ 8 إن الذين لا يرجون لقاءنا ورضوا بالحيوة الدنيا
واطمأنوا بها والذين هم عن آياتنا غافلون ۞ 9 أولئك مأويهم النار بما كانوا يكسبون ۞
10 إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات يهديهم ربهم بإيمانهم تجري من تحتهم الأنهار في جنات
النعيم ۞ 11 دعواهم فيها سبحانك اللهم وتحيتهم فيها سلام وآخر دعواهم أن الحمد لله رب
العالمين ۞ 12 ولو يعجل الله للناس الشر استعجالهم بالخير لقضي إليهم أجلهم فنذر الذين
لا يرجون لقاءنا في طغيانهم يعمهون ۞ 13 وإذا مس الإنسان الضر دعانا لجنبه أو قاعدا أو قائما
فلما كشفنا عنه ضره مر كأن لم يدعنا إلى ضر مسه كذلك زين للمسرفين ما كانوا
يعملون ۞ 14 ولقد أهلكنا القرون من قبلكم لما ظلموا وجاءتهم رسلهم بالبينات وما كانوا

ليومنوا

ليؤمنوا كذلك نجزي القوم المجرمين ۝ 15 ثم جعلناكم خلايف في الأرض من بعدهم
لننظر كيف تعملون ۝ 16 وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين لا يرجون لقاءنا ايت
بقران غير هذا أو بدله قل ما يكون لي أن أبدله من تلقاء نفسي إن أتبع إلا ما يوحى إلي
إني أخاف إن عصيت ربي عذاب يوم عظيم ۝ 17 قل لو شاء الله ما تلوته عليكم
ولا أدريكم به فقد لبثت فيكم عمرا من قبله أفلا تعقلون ۝ 18 فمن أظلم ممن افترى
على الله كذبا أو كذب بآياته إنه لا يفلح المجرمون ۝ 19 ويعبدون من دون الله
ما لا يضرهم ولا ينفعهم ويقولون هولاء شفعاونا عند الله قل أتنبئون الله بما لا يعلم في السموات ولا
في الأرض سبحانه وتعالى عما يشركون ۝ 20 وما كان الناس إلا أمة واحدة فاختلفوا
ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم فيما فيه يختلفون ۝ 21 ويقولون لولا أنزل عليه
آية من ربه فقل إنما الغيب لله فانتظروا إني معكم من المنتظرين ۝ 22 وإذا أذقنا الناس
رحمة من بعد ضراء مستهم إذا لهم مكر في آياتنا قل الله أسرع مكرا إن رسلنا يكتبون
ما تمكرون ۝ 23 هو الذي يسيركم في البر والبحر حتى إذا كنتم في الفلك
وجرين بهم بريح طيبة وفرحوا بها جاءتها ريح عاصف وجاءهم الموج من كل مكان وظنوا أنهم
أحيط بهم دعوا الله مخلصين له الدين لئن أنجيتنا من هذه لنكونن من الشاكرين ۝
24 فلما أنجيهم إذا هم يبغون في الأرض بغير الحق يا أيها الناس إنما بغيكم على أنفسكم
متاع الحيوة الدنيا ثم إلينا مرجعكم فننبئكم بما كنتم تعملون ۝ 25 إنما مثل الحيوة
الدنيا كماء أنزلناه من السماء فاختلط به نبات الأرض مما يأكل الناس والأنعام حتى إذا
أخذت الأرض زخرفها وازينت وظن أهلها أنهم قادرون عليها أتيها أمرنا ليلا أو نهارا فجعلناها
حصيدا كأن لم تغن بالأمس كذلك نفصل الآيات لقوم يتفكرون ۝ 26 والله يدعوا إلى
دار السلام ويهدي من يشاء إلى صراط مستقيم ۝ 27 للذين أحسنوا الحسنى وزيادة ولا يرهق
وجوههم قتر ولا ذلة أولائك أصحاب الجنة هم فيها خالدون والذين كسبوا السيئات جزاء سيئة
بمثلها وترهقهم ذلة ما لهم من الله من عاصم كأنما أغشيت وجوههم قطعا من الليل مظلما أولائك
أصحاب النار هم فيها خالدون ۝

In Nomine Dei Miseratoris Misericordis.

1. A L. R. 2. Ista sunt signa Libri Sapientis *(idest periodi Alcorani sapienter dispositi)*. 3. An *visum* fuit hominibus *Meccanis* prodigium, quòd revelaverimus ad virum ex ipsis, *dicentes*: Comminare hominibus *infidelibus divinam ultionem*, & evangeliza iis, qui crediderunt, quòd ipsis est præitio veritatis (*idest merces bonorum operum præparata*) apud Dominum suum? Dixerunt infideles: Certè hic (*idest Mahumetus*) est magus manifestus. 4. Profectò Dominus vester est Deus, qui creavit Cœlos, & terram in sex diebus. Deindè consedit super thronum, ut moderaret res. Non est ullus intercessor, nisi post nutum ejus. Iste est

Deus

Deus, Dominus vester: itaque servite ei. An ergo non commonefietis? 5. Ad eum erit reditus vestrum omnium. Promissio Dei *circa hoc* vera est. Quippe ipse producit creaturam: deindè redire faciet eam *ad se in resurrectione*; ut retribuat iis, qui crediderunt, & fecerunt rectâ, cum æquitate. Qui verò fuerunt infideles; ipsis *propinabitur* potio ex aqua ferventi, & *inferetur* supplicium dolorificum, eo quòd fuerint increduli. 6. Ipse est, qui posuit solem in splendorem, & lunam in lumen: & disposuit eam in stationes, ut sciretis numerum annorum, & computum. Non creavit Deus hoc, nisi cum veritate. Distinguit signa hominibus, qui sciunt. 7. Porrò in variatione noctis, & diei, & illius, quod creavit Deus in Cœlo, & terra, sunt sanè signa hominibus, qui timent *Deum*. 8. Certè, qui non sperant occursum nostrum (*idest diem resurrectionis*) & complacent sibi in vita mundana, & securè quiescunt in ea, & qui sunt de signis nostris negligentes. 9. Hi receptaculum eorum erit ignis; pro eo, quod lucrati fuerunt. 10. Qui verò crediderint, & fecerint recta, diriget eos Dominus eorum in fide ipsorum. Current sub illis flumina in hortis voluptatis. 11. Precatio eorum in illis erit: Laus tua ò Deus. Et consalutatio eorum in ipsis erit: Pax. Et finis precationis eorum erit: Laus Deo, Domino *a* sæculorum. 12. Quòd si accelerarct Deus hominibus malum juxta desiderium ipsorum, ut acceleretur *sibi* bonum: Certè decisa fuisset eis meta eorum (*idest jam malè periissent*). Quamobrem finimus eos, qui non sperant occursum nostrum, ut in errore suo stupida mente versentur. 13. Et, cùm tetigerit homines nocumentum; precabitur nos in latus suum (*idest jacens*) sive sedens, sive stans. Cùm autem elevaverimus ab illo nocumentum ejus, transibit (*idest perget in peccatis suis*) ac si non invocassent nos ad *pellendum* nocumentum, quod tetigerat eum. Ita adornatum fuit scelestis id, quod operati sunt. 14. Et jam quidem perdidimus generationes ante vos, *ò Meccani*, postquam iniquè egissent, & venissent ad eos legati, ut crederent. Ita remuneramus homines scelesta patrantes. 15. Deindè posuimus vos successores in terra post eos; ut inspiceremus, quomodò operaremini. 16. Et, cùm recitantur illis signa nostra manifesta; dicunt, qui non sperant occursum nostrum: Affer Alcoranum alium præter hunc; aut immuta. Responde: Non est meum, ut immutem illum *b* ad libitum meum: non sequor, nisi, quod revelatur mihi. Equidem timeo, si inobediens fuero Domino meo, pœnam diei magnæ. 17. Dic: Si voluisset Deus, non legissem illum vobis, nec edocuissem vos in eo. Jam porrò moratus sum inter vos ætatem *quadraginta annorum* ante illum. An ergo non intelligitis? 18. Quis verò est iniquior, quàm, qui comminiscitur contra Deum mendacium, vel falsitatem fingit in signis ejus? Certè non prosperabuntur scelestè agentes. 19. Et colunt præter Deum, quod non noceat ipsis, neque prosit ipsis, & dicunt. Hi sunt intercessores nostri apud Deum. Responde: An docebitis Deum id, quod non sciat in Cœlis, neque in terra? Laus ejus: & *c* procul absit ab eo, quod associant *illi*. 20. Et non erant homines, nisi gens una (*idest unius religionis*). Atqui discordes fuerunt inter se, &, si non verbum (*idest decretum*) præcessisset à Domino tuo, certè decisum fuisset inter eos circa id, in quo discordes erant. 21. Et dicunt *d* Nonne demissum fuit super eum signum à Domino suo? Responde *ironicè*: Certè Arcanum *pertinet* ad Deum. Expectate ergo. Certè ego vobiscum porrò: ero ex expectantibus. 22. Et, cùm gustare fecissemus homines *Meccanos* misericordiam post damnum, quod attigerat eos: ecce ipsis dolus in signa nostra (*idest dolosè, & irrisoriè egerunt contra illa*). Dic *illis*: Deus velocior est ad dolum, *quàm vos*. Profectò legati nostri (*idest Angeli Custodes*) scribunt id, quod dolosè agitis. 23. Ipse est, qui præbet vobis iter per Continens, & Mare, donec fueritis in navibus, currunt cum eis (*idest naves cum hominibus*) cum vento bono; & lætantur in eo. Venit ad eas ventus turbinosus; & venit ad eos fluctus ex omni loco, & existimant, se circumclusos esse: invocant Deum puram exhibentes illi religionem, *ac dicentes*: Certè, si liberaveris nos ab hoc *periculo*, sanè erimus ex gratias agentibus *tibi*. 24. Sed postquam liberaverit eos, ecce ipsi violenter se gerunt in terra sine veritate. O homines, certè *e* iniqua acquisitio vestra est contra animas vestras, ad fruitionem vitæ mundanæ; deindè ad nos erit reditus vester: tùm enarrabimus

a Mundorū.

b Ex occursu animæ meæ: si.

c exaltetur.

d Si nōn.

e violentia.

rabimus vobis id, quod fueritis operati. 25. Certè similitudo vitæ mundanæ est, sicut aqua, quam demisimus è Cœlo, & commiscuit se cum ea germen terræ, ex quo vescuntur homines, & pecora, donec acceperit terra elegantiam suam, & ornata fuerit *herbis, & floribus*: existimarunt habitatores ejus, se fore potentes super eam (*idest se potituros ejus fructibus*). Venit ad eam imperium nostrum noctù, vel diù, & reddidimus eam demessam, quasi non fuerit dives *iisdem rebus*, hesterna die. Ita distinctè proponimus signa hominibus, qui *ea* mente revolvunt. 26. Et Deus invitat ad domum Pacis (*idest Paradisum*) & dirigit, quem vult in viam rectam. 27. Illis, qui benefecerint, *retribuetur* optimum (*idest Paradisus*) & additamentum (*idest visio Dei*) & non operiet facies eorum nigredo, neque vilitas. Hi erunt habitatores Paradisi; ipsi in eo perennaturi. Qui verò perpetraverint mala, *erit* illis retributio mali, sicut illa, *quæ operati sunt*; & operiet eos vilitas. Non erit illis à Deo ullus defensor: non secùs, ac si coopertæ fuissent facies eorum parte noctis tenebricosa. Hi erunt habitatores ignis: ipsi in eo perpetuò moraturi.

N O T Æ.

Nscribitur hæc Sura يونس *Jonas*, quia in ea de Propheta hoc fit mentio. Quid autem de eo Arabes fabulentur suo loco videbimus. Suram Jonæ legentibus, Auctore Bedavio, أعطي من الاجر عشر حسنات بعدد من صدق بيونس كذب به وبعدد من غرق مع فرعون *dabitur merces decem bonorum* (seu præmiorum) *juxta numerum eorum, qui Jonam, ut veracem secuti sunt; & eorum, qui ut mendacem, rejecerunt; & juxta numerum eorum, qui cum Pharaone submersi sunt.* Sura communiter inscribitur Meccana. Excipiunt nonnulli duos, vel tres versus, quorum primus incipit: *Quod si fueris in dubitatione*, & est 95. Aliqui etiam excipiunt versum 41. qui incipit: *Et ex ipsis aliquis credet in eum.* Numerus versiculorum centum, ac novem assignatur: quidam tamen unum superaddunt, ut sint centum, ac decem.

II. *Magus*] Arabicè quidam legunt لساحر *Magus*; & refertur ad Mahumetum: quidam verò لسحر *Magia*, & refertur ad Alcoranum.

V. *Et disposuit eam in stationes*] Explicat Gelal. وقدره من حيث سيره منازل ثمانية وعشرين ليلة من كل شهر ويستتر ليلتين ان كان الشهر ثلاثين يوما وليلة ان كان تسعة وعشرين يوما *Et mensuravit eam, quoad cursum in stationes viginti, & octo noctium quolibet mense: & absconditur duabus noctibus, si fuerint menses triginta dierum: unica verò nocte, si fuerint dierum viginti, ac novem.*

XIX. *Et non erant homines, nisi gens una*]. Nimirùm, ut exponit Gelal: على دين واحد وهو الاسلام من لدن ادم الى نوح وقيل من عهد ابراهيم الى عمرو بن يحيى: *unius religionis, nempe Eslamiticæ à tempore Adam, usque ad Noe. Vel, ut aliis placet, à tempore Abrahæ, usque ad Amrum filium Jahiæ.* Paulò aliter Zamchascerius ما كان الناس الا امة واحدة حنفاء متفقين على ملة واحدة غير ان يختلفوا بينهم وذلك في عهد ادم الى ان قتل قابيل هابيل وقيل بعد الطوفان *Non erant homines, nisi gens una orthodoxi, concordes in una religione, absque schismatibus inter se: & hoc tempore Adæ, donec Cain interfecit Abel. Alii dicunt: post transactum diluvium.* Audiendus est etiam Jahias وما كان الناس الا امة واحدة يعني على الاسلام فمن بين ادم الى نوح في تفسير قتادة فاختلفوا حين اتتهم الانبياء فامن بعضهم حين اتتهم الانبياء وكفر بعضهم *Et non fuerunt homines, nisi gens una, idest unius religionis Eslamiticæ, ut exponit Cattada: & hoc ab Adam, usque ad Noe. Dissenserunt autem inter se, quandò venerunt ad eos Prophetæ. Quidam enim, cum ii advenissent, crediderunt: quidam verò credere noluerunt*

XXII. *Præbet vobis iter*]. Duplex est hìc lectio. Quidam enim legunt يسيركم *præbet vobis iter*: seu, ambulare facit vos. Quidam verò ينشركم *dispergit*, seu, *disseminat vos*. Notanda est autem in hoc versiculo mutatio personæ secundæ in tertiam. Hujusmodi mutationes personæ, numeri, & temporis, frequentissimæ sunt in Alcorano: & puto, Mahumetum in hoc, non tàm propheticum stylum affectasse, quàm amentiam, & oscitantiam suam patefecisse.

XXIV. *Certè similitudo vitæ mundanæ*] Prolixiori, & obscuriori verborum circuitu comparat hìc humanæ vitæ felicitatem terræ herbis, ac floribus ornatæ, ex qua dominus illius etiam uberes fructus expectet. Et interim tempestate ad Dei imperium exorta, herbarum, florumque ornamentis penitùs spolietur.

REFU-

REFUTATIONES.

I. On solùm hìc v. 3. sed alibi etiam dicitur in Alcorano, Deum post sex dies creationis استوى على العرش *adæquasse sese*, seu consedisse *super thronum*. Neque verò hoc mysticè, seu figuratè accipiunt Moslemi: Sed literaliter omninò, & prout verba sonant, intelligunt: Quasi in Deo detur mutatio aliqua situs, vel loci: vel thronum aliquem, quem sedendo undequaque repleat, & coæquet, possideat. Mira verò, ac portentosa sunt, quæ de hoc throno fabulantur: sed non est hìc otium referre.

II. Dùm Meccani affirmant se colere Divos suos, tanquam intercessores apud Deum: ineptè redarguit illos Mahumetus, qui non solùm Sanctorum intercessionem cum Moslemis suis agnoscit, & fatetur: sed etiam futurum se pro omnibus creaturis in die Judicii intercessorem deblaterat. Rectiùs sanè fecisset, si eos culpasset, quòd illi, quos colebant, homines scelesti fuissent; & cultu prorsùs indigni: vel, quòd cultu uni Deo debito, non essent colendi.

III. Non videtur dubitandum, quin per longum tempus mortales universi eandem religionem servaverint: & quidem ab Adam usque ad diluvium inclusivè unam in Orbe religionem fuisse, in qua Deus unus agnoscebatur, & colebatur; nec, nisi post diluvium idololatriam in Mundum invectam fuisse, communior est tàm Christianorum, quàm Hebræorum, & ipsorum Mahumetanorum opinio. Et nihilominùs Mahumetus non semel in Alcorano, præsertim sura 71. نوح *Noe*, manifestè indicat etiam ante diluvium idola culta fuisse, & ipsum Noe contra illa prædicasse: quod, ut superiùs ostendimus, mendacii facillimè convincitur. Illud verò, quod Gelal, & alii ex Moslemis autumant, religionem illam unam, universi profitebantur, fuisse الاسلام *Eslam*; illam scilicet, quam Mahumetus docuit, & Mahumetani tenent: risu explodendum est, & Alcorani ipsius verbis repugnat. Porrò si pro religione الاسلام, intelligamus illam, quæ Deum unum, ac verum colit, certisque sacris, ac ritibus (non tamen Mahumeticis superstitionibus) veneratur, & legem naturæ, rectæ tamen, & non depravatæ, observat; & Dei præcepta, quæ innotuerint, custodit; non negabimus hujusmodi religionem ab Adam usque ad diluvium inter mortales communem fuisse. At verò nullo modo consistere potest id, quod ex Cottada pronunciat Jahias, & in Alcorano quoque non semel innuitur; nempe, tunc homines religionem mutasse, sive in ea inter se discordes fuisse, cùm Prophetæ ad eos missi sunt. Si enim hoc verum esset, infaustis prorsùs avibus Prophetas Deus ad homines misisset, nempe ad æternam ipsorum ruinam. Ex Alcorano patet oppositum, quamvis Alcoranus in hoc, quemadmodùm & in aliis plurimis non sibi constet. In eo enim inducuntur Prophetæ omnes, seu legati, ut Noe, Hud, Salech, Scioaib, Moyses, Jonas, &c. mitti ad suas gentes, postquam illæ à vera religione ad idololatriam descivissent. Quòd, si antea omnes rectè credidissent, non erat, cur mitterentur Prophetæ, præsertim, cùm adventus eorum, nonnisi dissensiones, & schismata in religione esset parituros. Impiè verò Mahumetus tribuit divino decreto, & veluti prædeterminationi hoc tam magnum hominum scelus, & impietatem, sicut & cætera peccata: nec erubescit eorum Authorem facere Deum. Hunc Prophetæ sui errorem Mahumetani ferè omnes, ac præsertim Turcæ docent, ac mordicùs tuentur, existimantes se, dùm peccant, ex impulsu Dei necessitantis peccare.

IV. Constat apertè hìc ex v. 20. Mahumetum, nec fecisse miracula, nec facere potuisse: dùm de his à Meccanis requisitus, respondet: Ad Deum, non ad se miracula pertinere: suum munus esse, non mira patrare, sed Alcoranum prædicare. Certè, si anteà miracula illa fecisset, quæ iidem Moslemi affingunt, hìc ea exposuisset, nec ullo modo reticuisset, præsertim, cùm toties jactet prodigium illud stramineum victoriæ Bedrensis, & alias hujusmodi miraculorum quisquilias: quibus tamen malè poterat hìc se tueri: miracula enim volebant Meccani; non nugas, & ineptias. Sed de hoc vide Prodromi partem secundam per totam.

V. Notanda sunt verba versiculi 26. Illis, qui benè fecerint, retribuetur الحسنى *Optimum* Græcæ. Τὸ κάλλιστον Diceremus Italicè. *L' Ottimo*. Hoc autem optimum affirmat Gelal, esse الجنة *Paradisum*. Quod autem subditur, وزيادة *& additamentum* seu appendix: explicat idem Gelal النظر اليه *aspectus in eum*; idest, in Deum, seu visio Dei. Quasi verò in æterna felicitate, visio Dei esset aliud superadditum, non autem summa, & maxima Beatitudo, præ qua omnis alia Paradisi felicitas est verè quædam appendix, & additamentum. Ita sentiunt de Paradisi delitiis brutalia Mahumetanorum ingenia.

Textus

Textus Alcorani.

28 ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للذين أشركوا مكانكم أنتم وشركاؤكم فزيلنا بينهم وقال
شركاؤهم ما كنتم إيانا تعبدون ۞ 29 فكفى بالله شهيدا بيننا وبينكم إن كنا عن
عبادتكم لغافلين ۞ 30 هنالك تبلوا كل نفس ما أسلفت وردوا إلى الله مولاهم الحق وضل
عنهم ما كانوا يفترون ۞ 31 قل من يرزقكم من السماء والأرض أمن يملك السمع والأبصار
ومن يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من الحي ومن يدبر الأمر فسيقولون الله فقل أفلا
تتقون ۞ 32 فذلكم الله ربكم الحق فماذا بعد الحق إلا الضلال فأنى تصرفون ۞ 33 كذلك
حقت كلمة ربك على الذين فسقوا أنهم لا يؤمنون ۞ 34 قل هل من شركائكم
من يبدأ الخلق ثم يعيده قل الله يبدأ الخلق ثم يعيده فأنى تؤفكون ۞ 35 قل هل
من شركائكم من يهدي إلى الحق قل الله يهدي للحق أفمن يهدي إلى الحق أحق أن يتبع
أمن لا يهدي إلا أن يهدى فما لكم كيف تحكمون ۞ 36 وما يتبع أكثرهم إلا ظنا
إن الظن لا يغني من الحق شيئا إن الله عليم بما يفعلون ۞ 37 وما كان هذا القرآن أن
يفترى من دون الله ولكن تصديق الذي بين يديه وتفصيل الكتاب لا ريب فيه من رب
العالمين ۞ 38 أم يقولون افتراه قل فأتوا بسورة مثله وادعوا من استطعتم من دون الله إن
كنتم صادقين ۞ 39 بل كذبوا بما لم يحيطوا بعلمه ولما يأتهم تأويله كذلك كذب
الذين من قبلهم فانظر كيف كان عاقبة الظالمين ۞ 40 ومنهم من يؤمن به ومنهم من
لا يؤمن به وربك أعلم بالمفسدين ۞ 41 وإن كذبوك فقل لي عملي ولكم عملكم
أنتم بريئون مما أعمل وأنا بريء مما تعملون ۞ 42 ومنهم من يستمعون إليك أفأنت تسمع الصم
ولو كانوا لا يعقلون ۞ 43 ومنهم من ينظر إليك أفأنت تهدي العمي ولو كانوا لا يبصرون ۞
44 إن الله لا يظلم الناس شيئا ولكن الناس أنفسهم يظلمون ۞ 45 ويوم يحشرهم كأن لم
يلبثوا إلا ساعة من النهار يتعارفون بينهم قد خسر الذين كذبوا بلقاء الله وما كانوا مهتدين
46 وإما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإلينا مرجعهم ثم الله شهيد على ما يفعلون ۞
47 ولكل أمة رسول فإذا جاء رسولهم قضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون ۞ 48 ويقولون متى
هذا الوعد إن كنتم صادقين ۞ 49 قل لا أملك لنفسي ضرا ولا نفعا إلا ما شاء الله
لكل أمة أجل إذا جاء أجلهم فلا يستأخرون ساعة ولا يستقدمون ۞ 50 قل أرأيتم إن
أتاكم عذابه بياتا أو نهارا ماذا يستعجل منه المجرمون ۞ 51 أثم إذا ما وقع آمنتم
به الآن وقد كنتم به تستعجلون ۞ 52 ثم قيل للذين ظلموا ذوقوا عذاب الخلد هل
تجزون إلا بما كنتم تكسبون ۞ 53 ويستنبئونك أحق هو قل إي وربي إنه لحق وما أنتم

بمعجزين ۞ 54 ولو أن لكل نفس ظلمت ما في الأرض لافتدت به وأسروا الندامة
لما رأوا العذاب وقضي بينهم بالقسط وهم لا يظلمون ۞ 55 ألا إن لله ما في السموات والأرض
ألا إن وعد الله حق ولكن أكثرهم لا يعلمون ۞ 56 هو يحيي ويميت وإليه ترجعون ۞
57 يا أيها الناس قد جاءتكم موعظة من ربكم وشفاء لما في الصدور وهدي ورحمة
للمؤمنين ۞ 58 قل بفضل الله وبرحمته فبذلك فليفرحوا هو خير مما يجمعون ۞
59 قل أرأيتم ما أنزل الله لكم من رزق فجعلتم منه حراما وحلالا قل الله أذن لكم
أم على الله تفترون ۞ 60 وما ظن الذين يفترون على الله الكذب يوم القيمة إن الله
لذو فضل على الناس ولكن أكثرهم لا يشكرون ۞ 61 وما تكون في شأن وما تتلوا
منه من قرآن ولا تعملون من عمل إلا كنا عليكم شهودا إذ تفيضون فيه وما يعزب عن ربك
من مثقال ذرة في الأرض ولا في السماء ولا أصغر من ذلك ولا أكبر إلا في كتاب
مبين ۞ 62 ألا إن أولياء الله لا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۞ 63 الذين آمنوا وكانوا
يتقون لهم البشرى في الحيوة الدنيا وفي الآخرة لا تبديل لكلمات الله ذلك هو الفوز
العظيم ۞ 64 ولا يحزنك قولهم إن العزة لله جميعا هو السميع العليم ۞ 65 ألا إن
لله من في السموات ومن في الأرض وما يتبع الذين يدعون من دون الله شركاء إن يتبعون
إلا الظن وإن هم إلا يخرصون ۞ 66 هو الذي جعل لكم الليل لتسكنوا فيه والنهار
مبصرا إن في ذلك لآيات لقوم يسمعون ۞ 67 قالوا اتخذ الله ولدا سبحانه هو الغني له
ما في السموات وما في الأرض إن عندكم من سلطان بهذا أتقولون على الله ما لا تعلمون ۞
06 قل إن الذين يفترون على الله الكذب لا يفلحون ۞ 96 متاع في الدنيا ثم
إلينا مرجعهم ثم نذيقهم العذاب الشديد بما كانوا يكفرون ۞ 07 واتل عليهم نبأ نوح إذ
قال لقومه يا قوم إن كان كبر عليكم مقامي وتذكيري بآيات الله فعلى الله توكلت فأجمعوا
أمركم وشركاءكم ثم لا يكن أمركم عليكم غمة ثم اقضوا إلي ولا تنظرون ۞
71 فإن توليتم فما سألتكم من أجر إن أجري إلا على الله وأمرت أن أكون من
المسلمين ۞ 72 فكذبوه فنجيناه ومن معه في الفلك وجعلناهم خلائف وأغرقنا الذين
كذبوا بآياتنا فانظر كيف كان عاقبة المنذرين ۞ 73 ثم بعثنا من بعده رسلا إلى قومهم
فجاؤوهم بالبينات فما كانوا ليؤمنوا بما كذبوا به من قبل كذلك نطبع على قلوب
المعتدين ۞ 74 ثم بعثنا من بعدهم موسى وهرون إلى فرعون وملائه بآياتنا فاستكبروا
وكانوا قوما مجرمين ۞ 75 فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا إن هذا لسحر مبين ۞ 76 قال
موسى أتقولون للحق لما جاءكم أسحر هذا ولا يفلح الساحرون ۞ 77 قالوا أجئتنا لتلفتنا
عما

عما وجدنا عليه اباانا وتكون لكما الكبرياء في الارض وما نحن لكما بمومنين ۝
78 وقال فرعون ايتوني بكل ساحر عليم ۝ 79 فلما جاء السحرة قال لهم موسي القوا ما انتم
ملقون ۝ 80 فلما القوا قال موسي ما جيتم به السحر ان الله سيبطله ان الله لا يصلح عمل
المفسدين ۝ 81 ويحق الله الحق بكلماته ولو كره المجرمون ۝ 82 فما امن لموسي الا ذرية
من قومه علي خوف من فرعون وملايهم ان يفتنهم وان فرعون لعال في الارض وانه لمن المسرفين ۝
83 وقال موسي يا قوم ان كنتم امنتم بالله فعليه توكلوا ان كنتم مسلمين ۝ 84 فقالوا علي الله
توكلنا ربنا لا تجعلنا فتنة للقوم الظالمين ۝ 85 ونجينا برحمتك من القوم الكافرين ۝ 86 واوحينا
الي موسي واخيه ان تبوا لقومكما بمصر بيوتا واجعلوا بيوتكم قبلة واقيموا الصلوة وبشر المومنين ۝
87 وقال موسي ربنا انك اتيت فرعون وملاءه زينة واموالا في الحيوة الدنيا ربنا ليضلوا عن سبيلك
ربنا اطمس علي اموالهم واشدد علي قلوبهم فلا يومنوا حتي يروا العذاب الاليم ۝ 88 قال قد
اجيبت دعوتكما فاستقيما ولا تتبعان سبيل الذين لا يعلمون ۝ 89 وجاوزنا ببني اسرايل البحر
فاتبعهم فرعون وجنوده بغيا وعدوا حتي اذا ادركه الغرق قال امنت انه لا اله الا الذي امنت به
بنوا اسرايل وانا من المسلمين ۝ 90 الان وقد عصيت قبل وكنت من المفسدين ۝ 91 فاليوم
ننجيك ببدنك لتكون لمن خلفك اية وان كثيرا من الناس عن اياتنا لغافلون ۝
92 ولقد بوانا بني اسرايل مبوا صدق ورزقناهم من الطيبات فما اختلفوا حتي جاءهم العلم
ان ربك يقضي بينهم يوم القيمة فيما كانوا فيه يختلفون ۝ 93 فان كنت في شك مما
انزلنا اليك فسل الذين يقرون الكتاب من قبلك لقد جاءك الحق من ربك فلا تكونن
من الممترين ۝ 94 ولا تكونن من الذين كذبوا بايات الله فتكون من الخاسرين ۝ 95 ان
الذين حقت عليهم كلمة ربك لا يومنون ۝ 96 ولو جاءتهم كل اية حتي يروا العذاب
الاليم ۝ 97 فلو لا كانت قرية امنت فنفعها ايمانها الا قوم يونس لما امنوا كشفنا عنهم
عذاب الخزي في الحيوة الدنيا ومتعناهم الي حين ۝ 98 ولو شاء ربك لامن من في
الارض كلهم جميعا افانت تكره الناس حتي يكونوا مومنين ۝ 99 وما كان لنفس ان
تومن الا باذن الله ويجعل الرجس علي الذين لا يعقلون ۝ 100 قل انظروا ماذا في
السموات والارض وما تغني الايات والنذر عن قوم لا يومنون ۝ 101 فهل ينتظرون الا مثل
ايام الذين خلوا من قبلهم قل فانتظروا اني معكم من المنتظرين ۝ 102 ثم ننجي
رسلنا والذين امنوا كذلك حقا علينا ننجي المومنين ۝ 103 قل يا ايها الناس ان كنتم
في شك من ديني فلا اعبد الذين تعبدون من دون الله ولكن اعبد الله الذي
يتوفيكم وامرت ان اكون من المومنين ۝ 104 وان اقم وجهك للدين حنيفا ولا تكونن

مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۞ 105 وَلَا تَدْعُ مِن دُونِ ٱللَّهِ مَا لَا يَنفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِنَ
ٱلظَّالِمِينَ ۞ 106 وَإِن يَمْسَسْكَ ٱللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ
يُصِيبُ بِهِ مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ۞ 107 قُلْ يَا أَيُّهَا ٱلنَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ
ٱلْحَقُّ مِن رَبِّكُمْ فَمَنِ ٱهْتَدَى فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَن ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُم
بِوَكِيلٍ ۞ 108 وَٱتَّبِعْ مَا يُوحَى إِلَيْكَ وَٱصْبِرْ حَتَّى يَحْكُمَ ٱللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ ٱلْحَاكِمِينَ ※

Versio Latina.

28. ET die *quadam* congregabimus eos omnes: tùm dicemus iis, qui associaverunt: Ad locum vestrum *secedite* vos, & socii vestri *(idest dii eorum)*. Et ponemus distinctionem inter eos; & dicent socii eorum: Non nos colebatis. 29. Et sufficit Deus ad testem inter nos, & inter vos, quòd fuerimus de cultu vestro sanè parùm curantes. 30. Ibi experietur omnis anima id, quod præmiserit *(idest recipiet mercedem operum suorum præteritorum)* & reducentur ad Deum Dominum suum verum, & abscondet se ab eis id, quod commenti fuerant *(idest dii eorum)*. 31. Dic: Quis enutrit vos è Cœlo, & terra? Aut quis habet Dominum auditus, & visus? Et quis educit vivum ex mortuo, & educit mortuum ex vivo? Et quis gubernat res? Respondebunt sanè: Deus. Dic ergo: An igitur non timebitis *eum*? 32. Hic itaque est Deus Dominus vester verus, & quidnam *reliquum est* post veritatem, nisi error? Quomodò ergo avertimini *à fide*? 33. Ita verificatur verbum Domini tui super eos, qui improbè agunt, quòd ipsi non credant. 34. Dic: An est ex sociis vestris, qui producat creaturam: deindè redire faciet eam *ad se*? Dic: Deus condit creaturam; deindè redire faciet eam *ad se*: Quomodò ergo avertimini *à cultu illius*? 35. Dic: An est ex sociis vestris, qui dirigat ad veritatem? Dic: Deus dirigit ad veritatem. An ergo, qui dirigit ad veritatem, justiùs est, ut habeat sectatores; an, qui non dirigit, nisi dirigatur? Quid ergo est vobis quamobrem *ita* judicetis? 36. At non sequuntur plerique eorum, nisi opinionem. Porrò opinio non acquirit de veritate quidquam. Certè Deus est sciens de eo, quod faciunt. 37. Et non est hic Alcoranus *talis*, ut confictus sit *ab aliquo* præter Deum, sed est verificatio illius, quod *revelatum fuit* ante eum; & declaratio Libri *(idest Pentateuchi, & Euangelii)*. Non est dubium de eo; *traditus est* à Domino
a Mundorũ a sęculorum. 38. An dicent: Confinxit eum *Mahumetus*? Responde; Atqui afferte Suram unam, sicut *Suras* illius, & advocate, quem potueritis, *ut adjuvet vos ad hoc*, præter Deum, si estis veraces. 39. Verùm mendacii insimulaverunt id, cujus non comprehenderunt scientiam *(idest Alcoranum)* & nondùm venit ad eos interpretatio ejus *(idest verificatio eorum, quæ prædicit circa supplicium ipsorum)*. Eodem modo mendacii insimulaverunt, qui fuerunt ante eos. *Prophetas suos*. Verùm aspice, quomodò fuerit finis Iniquorum. 40. Et ex illis aliquis credet in eum, & ex illis aliquis non credet in eum *(idest in Alcoranum)*. Et Dominus tuus est scientissimus, *quinam sint* corruptores. 41. Quòd, si mendacii te coarguerint; Dic: Mihi sit opus meum, & vobis opus vestrum: vos eritis immunes ab eo, quod faciam, & ego ero immunis ab eo, quòd facietis. 42. Et ex illis aliqui aures præbebunt tibi *recitanti Alcoranum*. An ergo tu audire facies surdos, etiamsi non intelligant? 43. Et ex illis quispiam aspiciet ad te: an ergo tu diriges cæcos, etiamsi non videant? 44. Certè Deus non aget iniquè in homines ulla in re: verùm homines animas suas iniquè tractant. 45. Et die quadam congregabit eos: *& erit*, quasi non morati fuissent *in mundo*, nisi una hora ex die. Cognoscent sese mutuò inter se. Jam perierunt, qui, ut falsum negabant occursum Dei; & non fuerunt directi. 46. Et sive faciamus te videre partem illius, quod comminamur illis: sive defungi faciamus te; ad nos tamen erit reditus eorum: tùm Deus erit testis super id, quod faciunt.

faciunt. 47. Et unicuique genti *missus fuit* legatus: cùmque venisset legatus eorum, decisum fuit inter eos cum æquitate, & ipsi non sunt tractati iniquè. 48. Et dicunt *infideles fidelibus*: Quandò *eveniet* hæc comminatio *supplicii à Deo*, si estis veraces? 49. Responde: Non possideo animæ meæ nocumentum, neque juvamen (*idest non est in potestate mea accersere à Deo, quod noceat, vel prosit*) nisi quantum voluerit Deus. Unicuique genti meta *statuta est*: cùm venerit meta eorum, non procrastinabunt unicam horam, neque prævenient *pœnam sibi statutam*. 50. Dic. *a* An existimatis, si venerit ad vos punitio ejus noctù, vel *a idest dicite mihi.*
diù, quid accelerabunt de ea scelesta patrantes? 51. An tunc, cùm inciderit *vobis pœna*, credetis in eam? *Sed tunc dicetur vobis*: Nunc *creditis*, & cupitis *eam differre*; Atqui jam illam accelerabatis. 52. Tunc dicetur illis, qui impii fuerunt: Gustate pœnam æternitatis: an recipitis mercedem, nisi illius, quod fuistis operati? 53. Et cupient scire à te, an verum sit hoc. Dic: Certè per Dominum meum hoc est sanè verum; neque vos infirmaturi estis *Deum, ne vos puniat*. 54. Quòd, si profectò unicuique animæ, quæ iniquè se gessit, esset, quidquid est in terra, certè redimeret sese eo *libenter in die Judicii*. Et celabunt pœnitudinem *suam magistri infidelitatis, ne exprobretur illis ab asseclis suis deceptio eorum*, postquam viderint pœnam, & decidetur inter eos cum æquitate, & ipsi non tractabuntur iniquè. 55. Nunquid non est Dei id, quod est in Cœlis, & terra? Nunquid non promissio Dei vera est? Sed plerique eorum nesciunt *hoc*. 56. Ipse vivificat, & mortificat, & ad eum reducemini *in die Judicii*. 57. O homines: Jam venit ad vos exhortatio à Domino vestro *per Alcoranum*; & medicamen ad id *morbi*, quod est in pectoribus *vestris*, & directio, & misericordia fidelibus. 58. Dic: Per gratiam Dei, & per misericordiam ejus fuit *hoc*: in hoc ergo lætentur: hoc melius erit, quàm, quod congregant de *rebus mundanis*. 59. Dic: Quid vobis videtur? Id, quod demisit Deus vobis de alimento, & fecistis ex eo illicitum, & licitum: dic, *inquam*. An Deus concessit vobis *hoc*: an de Deo mendacia confingitis. 60. Quæ verò est opinio eorum, qui comminiscuntur de Deo mendacium in die resurrectionis? Certè Deus est præditus liberalitate erga homines, sed plerique eorum non agunt gratias *illi*. 61. Et non erit in ullo statu: neque leges de eo ex Alcorano: neque facietis aliquid operis, nisi simus super vos testes, cùm versamini in illo. Neque latet Dominum tuum pondus unius formicula in terra, neque in Cœlo, neque *aliud, quod sit* minus illo, neque majus: nisi *scriptum sit* in libro manifesto (*idest in tabula custodita*). 62. Nonne sanè amici Dei *erunt in statu, in quo* non erit timor super eos, neque ipsi contristabuntur? 63. Qui crediderint, & timuerint *Deum*, ipsis erit faustum nuncium in vita mundana, & in altero sæculo. Non est immutatio verbis Dei. Hæc erit felicitas magna. 64. Et ne constristet te dictum eorum: nam potentia est Dei universa: ipse est Auditor, Cognitor. 65. Nonne Dei est, quisquis in Cœlis, & quisquis in terra *reperitur*. Et quid sectantur ii, qui invocant præter Deum *alios Deos, illius* socios? Si sectantur *aliud*, nisi opinionem, &, si ipsi nonnisi mendaciis innituntur. 66. Ipse est, qui constituit vobis noctem, ut quiescatis in ea, & diem conspicuum. Certè in hoc sunt signa hominibus, qui audiunt. 67. Dicunt *Judæi, & christiani*: Suscepit Deus prolem. Laus ejus ipse est Dives: illius est, quod in Cœlis, & quod in terra *reperitur*. *b* Non est apud vos ulla potestas (*idest ullum* *b* Si.
argumentum ad probandum) in hoc. An loquimini de Deo id, quod nescitis? 68. Dic: Certè, qui comminiscuntur adversus Deum mendacium, non prosperabuntur. 69. Fruitio *modica erit illis* in mundo: deindè ad nos erit reditus eorum: tùm faciemus eos gustare pœnam vehementem eo, quòd fuerunt increduli. 70. Et recita illis historiam Noè, cùm dixit genti suæ: O popule meus; si molesta est vobis consistentia mea *inter vos*, & commonitio mea de signis Dei: ego super Deum innitor: *vos* congregate *c* vim vestram, & socios (*idest Deos*) vestros: at *c facultatem*
non sit negotium vestrum super vos obscuritas (*idest apertè agite, quod agitis*) tùm *vestram.*
decernite adversum me, & ne expectetis me, *idest citò facite, quod facturi estis*. 71. Quòd, si tergiversati fueritis à *prædicatione mea*; non petam à vobis *pro illa* *d aliquid*
d mercedem, si est merces mea, nisi apud Deum, & jussus sum, ut sim ex Mos- *mercedis.*
lemis. 72. At verò mendacii redarguerunt eum, & liberavimus eum, & qui

erant cum eo in Arca, & posuimus eos successores (*idest sibi invicem succedentes in terra*) & demersimus eos, qui falsitatem confinxerant in signis nostris. Aspice, itaque qualiter fuerit finis commonitorum *à Noe*. 73. Deindè misimus post eum legatos ad gentes ipsorum: veneruntque ad eas cum claris argumentis *miraculorum*. Non tamen fuerunt *dispositi*, ut crederent in id, quod, ut falsum rejecerant anteà. Ita sigillum imprimimus super corda prævaricantium.

a proceres. 74. Deindè misimus post eos Moysen, & Aaron ad Pharaonem, & *a* populum ejus cum signis nostris: sed superbè sese gesserunt, & fuerunt homines scelerosi. 75. Cùmque venisset ad eos veritas à nobis, dixerunt: Certè hoc est præstigium manifestum. 76. Dixit Moyses: An dicitis hoc de veritate postquam venit ad vos? An præstigium est hoc? Atqui non prosperabuntur præstigiatores. 77. Dixerunt: An venisti ad nos, ut averteres nos ab eo, *idest ab ea religione*, in quo invenimus patres nostros, &, ut sit vobis duobus imperium in terra? At non sumus nos vobis credentes. 78. Et Dixit Pharao: Adducite ad me omnem magum peritum. 79. Cùmque venissent magi, dixit illis Moyses: Projicite, quod vos estis projecturi (*idest virgas, seu funes*). 80. Et, cùm projecissent, dixit Moyses; id, quod attulistis præstigium, certè Deus mox evanescere faciet illud; nam Deus non dat prosperum successum operi depravantium. 81. Et confirmabit Deus veritatem in verbis suis, etiamsi renuant scelesta patrantes. 82. Et non crediderunt Moysi, nisi generatio ex gente ejus, propter timorem ex Pharaone, & procerum eorum (*idest ejus*) ne affligeret ipsos, & quidem Pharao erat sanè superbus in terra, & certè ipse erat ex exorbitantibus. 83. Et dixit Moyses: O popule meus, si credidistis in Deum, & etiam super ipsum innitimini, si estis Moslemi. 84. Responderunt ergo; super Deum innixi sumus. Domine noster, ne ponas nos in tentationem gentibus iniquis (*idest, ne finas nos vexari ab illis*). 85. Et libera nos per misericordiam tuam ab hominibus infidelibus. 86. Et inspiravimus ad Moysen, & fratrem ejus, *dicentes*: Construite genti vestræ in Ægypto domos, &

b conversionis. facite domos vestras locum, ad *b* quem convertamini *in orando*, & stare facite orationem, & euangeliza fidelibus. 87. Et dixit Moyses: Domine noster, tu

c proceribus. certè dedisti Pharaoni, & *c* populo ejus ornamentum, & facultates in vita mundana. Domine noster, ut errare fiant à via tua. Domine noster abole facultates eorum, & obdura corda eorum, ita ut non credant, donec videant pœnam discruciantem. 88. Dixit: Jam exaudita est oratio vestra: recti ergo estote; &, ne sectemini semitam illorum, qui ignorant. 89. Et traduximus filios Israel per mare, & insectati sunt eos Pharao, & exercitus ejus violenter, & hostiliter, donec apprehendit eum submersio. Dixit, *cùm submergeretur*: Credo, quòd non est Deus, nisi ille, in quem credunt filii Israel, & ego sum ex Moslemis. 90. *Dixit ei Gabriel*: Nunc *credis*, & jam rebellis fuisti anteà, & fuisti ex depravantibus. 91. Hodiè porrò educemus te *è mari* cum corpore tuo, ut sis his, qui erunt post te, in signum, & certè multi ex hominibus de signis nostris sunt sanè negligentes. 92. Et Jam quidem dedimus ad habitandum filiis Israel habitationem securitatis, & præbuimus eis ad sustentatio-

d ex rebus bonis. nem *d* res bonas: neque dissenserunt inter se, *circa religionem*, donec venit ad eos scientia. Porrò Dominus tuus decidet inter eos die resurrectionis circa id, in quo discordes fuerunt. 93. Quod, si fueris in dubitatione de eo, quod demisimus ad te *circa aliquas historias*; interroga eos, qui legerunt librum *Pentateuchi* ante te. Jam quidem venit ad te veritas à Domino tuo; ne ergo sis ex dubitantibus. 94. Et nullo modo sis ex iis, qui mendacia confingunt in signis Dei, ne sis ex pereuntibus. 95. Certè illi, super quos decretum est verbum Domini tui (*idest, qui prædestinati sunt ad gehennam*) non credent. 96. Etiamsi veniat ad eos omne signum (*idest miraculum*) donec videant pœnam discruciantem. 97. Quòd, si *ita* non *esset*: fuisset aliqua Civitas, quæ credidisset, *antequam puniretur à Deo*, & profuisset ei fides sua. Sed populus Jonæ, postquam crediderunt, relevavimus ab eis pœnam ignominiæ in vita mundana; & sivimus eos frui usque ad tempus. 98. Quòd, si voluisset Dominus tuus, certè credidissent, qui sunt in terra omnes simul. An ergo tu coges per vim homines, ut sint creden-

credentes? *Sed Deus hoc non vult*. 99. Et non est animæ, ut credat, nisi per voluntatem Dei. Et ponet *Deus* abominationem super eos, qui non intelligunt. 100. Dic: Respicite id, quod est in Cœlis, & terra, & non proderunt signa, & comminatores hominibus, qui non credunt *(idest, quos prædestinavit Deus, ne crederent)*. 101. An ergo expectant, *qui tibi non credunt*, nisi *dies*, sicut dies eorum, qui præcesserunt ante eos? *(Idest pœnam incredulitatis eorum)*. Dic: Expectate: certè ego vobiscum ero ex expectantibus. 102. Deindè liberavimus legatos nostros, & eos, qui crediderant: ita debitum est super nos, *ut* liberemus fideles. 103. Dic: O homines, si estis in dubio de religione mea, certè non colam, quos colitis præter Deum, sed colam Deum, qui mori faciet vos. Et jussus sum, ut sim ex fidelibus. 104. Et *præceptum fuit mihi*: Statue faciem tuam ad religionem Orthodoxus: & ne sis ex associantibus. 105. Et, ne invoces præter Deum id, quod non prosit tibi, neque noceat tibi. Quòd, si *hoc* feceris, certè tu procul dubio eris ex iniquis. 106. Quòd, si tetigerit te Deus nocumento, non erit relevans illud, nisi ipse. Et, si voluerit te cum bono *(idest habere aliquod bonum)* non erit retrahens liberalitatem ejus. Conferet illud, cui voluerit de servis suis, & ipse est indultor, misericors. 107. Dic: O homines, jam venit ad vos veritas à Domino vestro. Qui ergo directus fuerit, utique directus erit, si animæ suæ. Qui autem erraverit, utique errabit contra eam *(idest animam)*. Et non sum ego super vos procurator. 108. Et sequere, quod inspiratur tibi, & patienter sustine, donec judicet Deus; nam ipse est Optimus judicantium.

N O T Æ.

XXX. E*xperietur anima*] quidam legunt تبلـوا *experietur*: quidam verò تتلوا *leget* vel *sequetur*.

L. *An existimatis*] Arabicè ارايتم exponunt communiter اخبرونـى *annunciate*, vel dicite *mihi*. Propriè vertas, *an vidistis*? Fortè non malè: *Quid vobis videtur*? Illa autem verba: *quid accelerabunt de ea scelestæ patrantes*; sunt juxta Gelal للتهويل *ad incutiendum terrorem*: itaut significet ما اعظم ما استعجلوه: *quàm magnum est, quod accelerant!*

LXX. *Decernite adversum me*]. Est hìc duplex lectio: اقضوا *decernite*, vel *judicate*: & افضوا *venite* vel, *assurgite*.

LXXX. *Quod attulistis præstigium*]. Hìc etiam duplex est lectio: ما جيتم به السحر: *quod attulistis præstigium*, vel *est præstigium*. & ما جيتـم بـه أسحر: *quod attulistis, an est præstigium?*

LXXXVI. *Locum, ad quem convertamini in orando*] Unico verbo dicitur Arabicè قبـلـة *Keblas*: locus scilicet, seu plaga Mundi, ad quam quis convertitur, dum orat. Quamobrem Meccanum delubrum dicitur قبلة; quia ad illud faciem vertunt, quicumque sint, Mahumetani in precibus suis. Hoc tamen loco explicat Gelal: مصلى تصلـون فيـه *Oraterium, in quo oretis*; ita, ut Israelitæ orarent intra domos suas secretò: nam, كان فرعون منعهم عـن الصلاة *Pharao prohibuerat eis orationem*. At verò Zamchascerius existimat, per hoc Israelitis preceptum fuisse, ut in domibus suis oratoria constituerent, quæ Meccanum delubrum respicerent ita, ut ad illud conversi preces suas funderent.

LXXXVIII. *Exaudita est oratio vestra*]. Nam, ut ait Gelal فمسخت اموالهـم حجارة ولـم يومن فرعون حتى ادركـه الغرق: *omnes facultates eorum conversæ sunt in lapides: nec tamen credidit Pharao, donec submergi cœpit*. Mirum verò, quòd post quadraginta annos submersum fuisse asserit.

LXXXIX. *Et ego sum ex Moslemis*] Gelal كـرر ليقبل منه فلم يقبـل ودس جبرايـل فى فيه من حمـاة البحر مخافة ان تنالـه الرحمة: *Iterabat has voces crebriùs, ut exaudiretur: sed non fuit exauditus, quia Gabriel opplevit os ejus cœno maris, timens, ne misericordiam consequeretur à Deo*.

XCI. *Hodie porrò educemus te*] Gelal وعن ابن عباس ان بعض بنى اسرايل شكوا فى موته فاخرج لهم ليروه: *Habetur ex Ebn-abbas, quosdam filiorum Israel dubitasse de morte Pharaonis. Quamobrem Gabriel eduxit cadaver ejus ad litus, ut viderent illud*.

XCII. *Habitationem securitatis*] Arabicè مبوا صدق Exponit Gelal منزل كرامـة وهو الشام ومصـر *Habitationem honorificam, nempe Syriam, & Ægyptum*. Eodem modo Zamchascerius.

XCIII. *Quòd, si fueris in dubitatione*]. Gelal فانه ثابت

ثابت عندهم يخبروك بصدقه؛ قال صلى الله عليه و سلام لا اشك ولا اسال: *Quia hic* (idest liber Pentateuchi) *est stabilis, & constans apud eos: & docebunt te de veracitate ejus. Respondit Mahumetus: Non dubito; & non interrogabo.*

XCVII. *Sed populus Jonæ*]. Mirum, quòd mentio Jonæ per transennam, fecerit titulum Suræ, cùm de Noe, Moyse, & aliis tàm multa loquatur. Imò, & aliis in Suris plura, quàm hìc de eo commemorantur. Sensus autem hujus versiculi est: Gentes reprobæ, ac præscitæ, etiamsi videant omnia miracula, nunquam tamen ad amplectendam fidem adducuntur, donec præsens sit pœna eorum extrema: quemadmodùm videre est in Pharaone, & Ægyptiis, & aliis. Sed ab hac regula excepti sunt Ninivitæ gens Jonæ: qui crediderunt, ut ait Gelal;

عند روية امارة العذاب و لم يوخروا الى حلوله *ubi viderunt sibi pœnam comminari, nec distulerunt credere usque ad adventum pœnę ipsius.* Libet hìc referre, quæ de Jona Arabes fabulantur, ex Ismaele Ebn-Aly parte 1. cap. de Jona fideliter translata.

Ipse est in (inquit) ذوالنون *Dhul nun* (idest habitator piscis) *& mater ejus vocabatur* متى *Matai: neque ullus Propheta celebratus est ex nomine matris, nisi Jonas, & Christus. Fertur autem illum fuisse Israelitam de Tribu Beniamin, & missum à Deo post Joathan filium Oziæ, qui ambo fuerunt reges Israel. Misit autem eum Deus ad Ninivitas, qui idola colebant: & profectus est ad eos cum uxore, & filiis suis. Cùmque esset jam in ripa fluvii Tigris, cogitavit transuadare prior fluvium, & traducere post se familiam suam. Sed in transitu submersus est filius major: & adveniens lupus arripuit filium minorem: cùmque respiceret, non vidit ampliùs uxorem suam. Cùm igitur in fletus erupisset, intellexit per revelationem, restituendam sibi esse familiam amissam: pergeret modò in urbem Niniven, & prædicaret ibi juxta præceptum Dei. Eò, cùm Jonas pervenisset, cæpissetque cives illius ad veram religionem hortari: exceperunt eum cum injuriis, & lapidibus, & fustibus. Quamobrem in angustiis positus, divinam opem imploravit: & à Deo ita inspiratus, urbe egressus est, comminans civibus divinam vindictam ad tempus præfixum, nisi converterentur. Misit autem Deus super eos nubem, in qua erant colores significantes pœnam illis infligendam. Et diffusa est supra omnem illam regionem: & proprior facta terræ, cœpit spargere scintillas ignis, quibus universa comburebantur. Quæsierunt autem Jonam, ut ipsis opem ferret; sed non invenerunt. Tunc recurrentes ad auxilium illius Dei, quem Jonas colebat, congregati sunt simul viri, pueri, & mulieres: & egressi in apertum regionis, precibus, supplicationibus, ac gemitibus divinam misericordiam imploraverunt. Exaudivit autem eos Deus, & à flagello illo Liberavit. Interim adveniens Jonas, nec videns præsentem pœnam, quam comminatus illis fuerat, & conversionis, ac pœnitentiæ eorum ignarus; regressus est indignabundus: juravitque, se nunquam in posterum eò esse rediturum. Scribit autem Ebno-Said Mogrebinus, illum navi ingressum fuisse in Tigrim, navem verò immotam stetisse. Quamobrem Nauclerus persuadens, sibi id evenisse ob peccatum alicujus, qui esset in navi, cupiensque rescire, quisnam hic esset, jecit sortes, ceciditque sors super Jonam, quem propterea in mare projecerunt, ubi deglutivit eum cetus, & portavit eum usque ad urbem Ailam. Fuit autem Jonas in ventre ceti quadraginta dies: deinde evomuit eum in loco aperto: eratque velut pullus avis, implumis. Oriri autem fecit Deus super eum plantam cucurbitæ: &, cùm Gabriel manu sua tetigisset eum, restituit ei capillos, quos amiserat. Deus verò amicè reprehendit eum de imprecatione ab eo facta contra populum suum proposita ipsi ad hanc rem quadam parabola. Jussitque eum redire in Niniven, & restituit ei uxorem cum filiis. Cùm verò Niniven peteret, obvium habuit pastorem, qui sese agnoscendum illi exhibuit, jussitque eum pergere, & cives urbis recognoscere. Egressus est autem obviam illi Rex, & populus, & magna cum lætitia introduxerunt in urbem, ubi ad mortem usque commemoratus fuit.* Hæc summatim ex Ismaele; in quibus plura sunt figmenta, ac mendacia, quàm periodi. Ita sapientiores Moslemi, Pseudo-Prophetæ sui exemplo, in sacris historiis nugantur.

REFUTATIONES.

I. Nihil magis à veritate alienum dici potuit, quàm quòd Alcoranus confirmet, vel conformes habeat sacros libros à Deo ante traditos. Nulla hìc opus est probatione: satis est, si hìc cum illis conferatur. Quòd verò Mahumetus ad ostentandum Alcorani sui Miraculum, & ad Meccanorum causam infirmandam, eosdem provocet ad conscribendum alium Alcoranum parem, vel similem suo; vel saltem Suram aliquam, quæ cum Suris illius possit comparari: id quod tamen Meccani nunquam facere potuerunt: nemo non videt, quàm frivolum, ac ridiculum sit. Quid quæso in Alcorano est, sive verba, sive sententiam respicias, quòd miraculum oleat, & quivis, qui penitùs prorsùs cerebri non sit, non possit pari, vel etiam meliori stylo conscribere? Ne Moslemi quidem sapientiores hoc audent negare. Sed vide, quæ de hoc utroque argumento suprà disseruimus: atque etiam in Prodromo p. 2.

II. Notandum est, præsertim hoc loco vafrum Mahumeti ingenium, dùm prædicit, Meccanos à Deo esse puniendos, cupiens per hoc se Prophetam vendicare. Nam ipsemet de Meccanis bello invadendis cogitabat; & arma contra concives suos parabat, quibus eos imparatos, prædonum in morem aggrederetur. Facilè quivis prædicit, ac divinat ea, quæ facere jam constituit, factuque facilia sibi fore persuadet.

III. Redarguit Mahumetus Meccanos, quòd ex pecoribus, aliisve rebus à Deo creatis, quædam licita, quędam verò illicita constituantur. Et fortasse meritò redarguit. Sed cur ipse hoc idem statuit in Alcorano? An, quia Deus hoc ipsi, non autem illis præcepit? Non erit igitur per se reprehendenda hæc licitarum, illicitarumque rerum distinctio; cùm Deus ipse illam præcipiat: cur ergo turbas tantas homo fanaticus excitat propter illam contra suos concives, qui pari jure respondere poterant, licèt gratis, sicut gratis affirmabat Mahumetus, eam sibi à Deo præceptam fuisse. Mirùm verò, quòd cùm plerosque superstitionis suæ ritus à Meccanis idololatris acceperit (ut Mahumetani ipsi fatentur) hunc adeò acriter insectetur, ac recipiat.

IV. Iterùm in Judæos, & Christianos invehitur, quòd Deo filium attribuant. Sed immeritò, ut superiùs ostendimus. Et duplici illius argumento: primo, quòd Deus sit Dominus omnium rerum, nec alicujus filii ope indigeat: secun-

ſecundo, quòd de hoc nulla ſit in Sacris Literis probatio; alibi ſatis, ſuperque ſatis fecimus. Et hoc, quod pertinet ad Chriſtianos: nam de Judæis patet, merum eſſe mendacium.

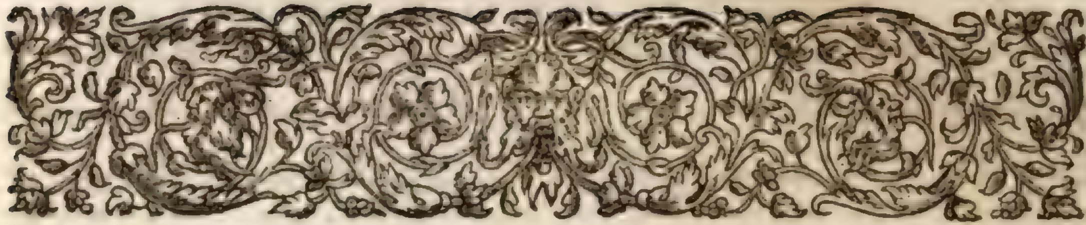
V. Crambem recoquit infeliciſſimus caupo; & fabulas de Noe, Moyſe, & Pharaone in Menſam retrudit, non ſine novorum figmentorum parergis. Et nihilominùs tantæ eſt impudentiæ, ut hæc omnia in Pentateucho reperiri conſtanter aſſeveret. Illud verò riſum meretur, quòd, cùm fingatur primò Deum præcipere Mahumeto, ut, ſi de his dubitaret, conſuleret ipſos Judæos, à quibus veritatem poſſet addiſcere; mox ſubjiciat: ea omnia veriſſima eſſe, ac propterea nullo modo de his illi eſſe dubitandum. Quid ergo ad Judæos de veritate conſulendos illum ablegaret, ſi de iis dubitatio aliqua ſibi ſuboriretur, ſi neque ipſe Mahumetus dubitabat (ut habetur ex traditione) neque per divinum præceptum licebat ei dubitare? Reſpondet Zamchaſcerius يريد اللـــه أن علمهم بصدق حقيقة القران وحقيقة نبـوة النبـــي *Volebat Deus, ut ſcientia eorum* (ſcilicet Judæorum, & Chriſtianorum) *confirmaret veritatem Alcorani, & veritatem Prophetiæ Mahumeti*. Sed volebat id, quòd nullo modo eſſe poterat: Quomodò enim Pentateuchus, & Euangelium confirmarent id, quod utrumque penitùs deſtruebat? Poſito verò, quòd Mahumetus conſulens Dei juſſu Judęos, intellexiſſet ab eis nihil hujuſmodi eſſe in Pentateucho, quale in Alcorano referebatur; quid tunc illi faciendum erat? Cogebatur procul dubio fateri ſeſe ab illo ſuo fictitio Deo, vel Gabriele deceptum fuiſſe, qui tàm fallacem veritatis Alcorani ſui regulam ſibi præſcripſiſſet, & Alcoranum ipſum abjicere, vel flammis devovere.

VI. Nuſquam alibi Mahumetus manifeſtiùs aperit ſententiam ſuam circa divinam prædeterminationem neceſſitantem, quàm hìc à verſiculo 95. uſque ad centeſimum: ubi diſertis verbis pronunciat, nulla ex parte ab humano arbitrio pendere receptionem fidei; ſed à divina tantùm voluntate, ac decreto neceſſitante. Quamobrem nihil prodeſſe prædicationem, aut miracula ad fidem iis, quos Deus non vult, ut credant. Hos autem tunc tantùm oſtendere ſe paratos eſſe ad credendum, cùm jam ultimam perfidiæ ſuæ pœnam præſentem habuerint: quandò ſcilicet nihil eis prodeſſe poteſt fides eorum. Ab hac tamen regula excipit populum Jonæ, ſcilicet Ninivitas, qui crediderunt, antequam extremas infidelitatis ſuæ pęnas ſubirent: vel potiùs poſt eaſdem pœnas incœptas crediderunt; & eorum fides meruit, ut ab illis liberarentur, & finerentur adhuc vivere, & frui hoc mundo uſque ad tempus mortis. Ex quibus habes: Primò hominem non credere, quia Deus non vult, ut credat. Secundò, hominem neceſſariò eſſe infidelem, quia non habet libertatem ad fidem. Tertiò Deum eſſe authorē infidelitatis hominum. Quartò Deum eſſe injuſtum, qui hominibus pęnam irroget ob id, in quo nullum habent peccatum, cùm ex mera neceſſitate, & abſoluta Dei voluntate ſint infideles. In eo autem, quod de Jona, & Ninivitis adjungit: dupliciter hallucinatur. Primò enim ſupponit, Jonam Ninivitam fuiſſe, cùm revera fuerit Hebræus, ut ipſemet nautis affirmavit. Secundò Ninivitas pęnam aliquam à Deo accepiſſe (hanc autem deſcribit Iſmael, ut vidimus) antequam crederent, ſeu converterentur ad prædicationem Jonæ: quod prorſùs falſum eſt. Omitto diſcutere ineptias, & figmenta, quibus hiſtoriam Jonę conſarciminant Alcoraniſtæ. Unum diſſimulandum non eſt: nullo modo dici poſſe aliam fuiſſe Patriam Jonæ, quàm Niniven, ſi Alcorano ſtandum ſit. Nam quoties in eo dicitur de aliquo Propheta miſſum fuiſſe, vel prædicaſſe الي قومه ad gentem ſuam, certum eſt, Prophetam, vel legatum illum ex eadem gente fuiſſe prognatum. Et ideò quamvis Moyſes ad Ægyptios miſſus fuerit, non tamen dicitur miſſus fuiſſe الي قومــــه *ad gentem ſuam, ſed* الي فرعون والي قومه *ad Pharaonem, & gentem ejus*: licèt Moyſes in Ægypto natus fuiſſet, non tamen ad Ægyptios, ſed ad Iſraelitas pertinebat. Et nihilominùs, ſi quandò (quod non memini) diceretur in Alcorano miſſus fuiſſe Moyſes ad gentem ſuam, poſſent Ægyptii gens ejus appellari, quia non ſolùm ibi natus fuerat, & morabantur Iſraelitæ, ad quos pertinebat: ſed etiam, quia à filia Regis Ægypti in filium adoptatus Ægyptius etiam poterat cenſeri.

VII. Prorſùs inconſequenter loquitur Mahumetus, dùm aſſerit, filios Iſrael nullum de religione diſſidium inter ſe habuiſſe, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia. Hoc porrò diſſidium, juxta Gelalis expoſitionem fuit بيـــان امن بعض وكفر بعـــض, *quòd aliqui eorum crediderunt: aliqui verò credere noluerunt*. Sed quandò nam venit ad eos ſcientia, &, qualis nam ſcientia fuit hæc? Zamchaſcerius docet hoc hujuſmodi verbis: واختلفوا في دينهم وما تشعبوا فيه شعبًـــا الأ بعد ما قاروا التورٰة وكسبوا العلم بدين الحق ولزمهـــم البينات عليه: وقيـــل هو العلم بمحمد صٓ واختلاف بني اسرائل وهم اهـل الكتاب واختلافهـــم في صفته ونعته وهو انه هو ام ليس بـــه بعدما جاءهـــم العلم والبيان انه هو ولم يرتابوا فيـه كما قال تعالي الذين اتيناهـــم الكتاب يعرفونه

Et dissenserunt in religione sua, neque divisi sunt in ea in partes, nisi postquam legerunt Pentateuchum, & acquisiverunt scientiam de vera religione, & habuerunt demonstrationes claras de illa. Alii dicunt, hanc scientiam fuisse de Mahumeto; & in hoc dissensisse filios Israel, seu scripturales, & dissensionem eorum fuisse circa epitheta, & prædicata ejus in Pentateucho: utrum scilicet convenirent illi, nec ne. Sed, postquam habuerunt certam scientiam, ad eum illa pertinere; non dubitaverunt de eo, sicut dicitur in Alcorano: Illi, quibus dedimus Pentateuchum, cognoscunt Mahumetum, sicut filios suos. Et nihilominùs, licèt non dubitarent, in Mahumetum credere noluerunt. Verùm hæc omnia gratis prorsùs dicuntur. Esto enim aliquot Judæi ob timorem, vel proprium commodum Mahumetanæ superstitioni adhæserint, quemadmodùm nunc etiam adhærent: non tamen propterea dici potest, Judæos universim scissos fuisse in partes circa religionem suam: neque, si hoc verum esset, dici posset, id provenisse ex scientia, quę venit ad eos de vaticiniis Pentateuchi spectantibus ad Mahumetum, vel de veritate illius religionis, cùm nullibi in Pentateucho hujusmodi vaticinia reperiantur: sed potiùs ex inscitia, vel ex impietate, improbitate, ac libidine id contigisse,

سورة هود مكية ماية وثلث وعشرون اية

S U R A XI.

H U D.

M E C C A N A:

COMMATUM CENTUM VIGINTI, AC TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۝ 2 كتاب أحكمت اياته ثم فصلت من لدن حكيم خبير ۝ 3 الا تعبدوا
الا الله انني لكم منه نذير وبشير ۝ 4 وان استغفروا ربكم ثم توبوا اليه يمتعكم متاعا
حسنا الى اجل مسمى ويوت كل ذي فضل فضله وان تولوا فاني اخاف عليكم عذاب يوم
كبير ۝ 5 الى الله مرجعكم وهو على كل شيء قدير ۝ 6 الا انهم يثنون صدورهم
ليستخفوا منه الا حين يستغشون ثيابهم يعلم ما يسرون وما يعلنون انه عليم بذات الصدور ۝
7 وما من دابة في الارض الا على الله رزقها ويعلم مستقرها ومستودعها كل في كتاب
مبين ۝ 8 وهو الذي خلق السموات والارض في ستة ايام وكان عرشه على الماء ليبلوكم
ايكم احسن عملا ولين قلت انكم مبعوثون من بعد الموت ليقولن الذين كفروا ان هذا الا
سحر مبين ۝ 9 ولين اخرنا عنهم العذاب الى امة معدودة ليقولن ما يحبسه الا يوم ياتيهم
ليس مصروفا عنهم وحاق بهم ما كانوا به يستهزون ۝ 10 ولين اذقنا الانسان منا رحمة
ثم نزعناها منه انه ليوس كفور ۝ 11 ولين اذقناه نعماء بعد ضراء مسته ليقولن ذهب
السيات عني انه لفرح فخور ۝ 12 الا الذين صبروا وعملوا الصالحات اولايك لهم مغفرة
واجر كبير ۝ 13 فلعلك تارك بعض ما يوحى اليك وضايق به صدرك ان يقولوا لو لا انزل
عليه كنز او جاء معه ملك انما انت نذير والله على كل شيء وكيل ۝ 14 ام يقولون
افتريه قل فاتوا بعشر سور مثله مفتريات وادعوا من استطعتم من دون الله ان كنتم صادقين ۝
15 فان لم يستجيبوا لكم فاعلموا انما انزل بعلم الله وان لا اله الا هو فهل انتم مسلمون ۝

16 من

16 من كان يريد الحيوة الدنيا وزينتها نوف اليهم اعمالهم فيها وهم فيها لا يبخسون ۞ 17 اولايك
الذين ليس لهم في الآخرة الا النار وحبط ما صنعوا فيها وباطل ما كانوا يعملون ۞
18 افمن كان علي بينة من ربه ويتلوه شاهد منه ومن قبله كتاب موسي اماما ورحمة
اولايك يومنون به ومن يكفر به من الاحزاب فالنار موعده فلا تك في مرية منه انه
الحق من ربك ولكن اكثر الناس لا يومنون ۞ 19 ومن اظلم ممن افتري علي الله
كذبا اولايك يعرضون علي ربهم ويقول الاشهاد هولاء الذين كذبوا علي ربهم الا لعنة الله
علي الظالمين ۞ 20 الذين يصدون عن سبيل الله ويبغونها عوجا وهم بالآخرة هم كافرون ۞
21 اولايك لم يكونوا معجزين في الارض وما كان لهم من دون الله من اوليآء يضاعف
لهم العذاب ما كانوا يستطيعون السمع وما كانوا يبصرون ۞ 22 اولايك الذين خسروا
انفسهم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞ 23 لا جرم انهم في الآخرة هم الاخسرون ۞ 24 ان
الذين امنوا وعملوا الصالحات واخبتوا الي ربهم اولايك اصحاب الجنة هم فيها خالدون ۞
25 مثل الفريقين كالاعمي والاصم والبصير والسميع هل يستويان مثلا افلا تذكرون ۞
26 ولقد ارسلنا نوحا الي قومه اني لكم نذير مبين ۞ 27 ان لا تعبدوا الا الله اني اخاف
عليكم عذاب يوم اليم ۞ 28 فقال الملا الذين كفروا من قومه ما نريك الا بشرا
مثلنا وما نريك اتبعك الا الذين هم اراذلنا بادي الراي وما نري لكم علينا من فضل بل
نظنكم كاذبين ۞ 29 قال يا قوم ارايتم ان كنت علي بينة من ربي واتيني رحمة
من عنده فعميت عليكم انلزمكموها وانتم لها كارهون ۞ 30 ويا قوم لا اسلكم عليه
مالا ان اجري الا علي الله وما انا بطارد الذين امنوا انهم ملاقوا ربهم ولكني اريكم
قوما تجهلون ۞ 31 ويا قوم من ينصرني من الله ان طردتهم افلا تذكرون ۞ 32 ولا اقول
لكم عندي خزاين الله ولا اعلم الغيب ولا اقول اني ملك ولا اقول للذين تزدري
اعينكم لن يوتيهم الله خيرا الله اعلم بما في انفسهم اني اذا لمن الظالمين ۞ 33 قالوا يا نوح
قد جادلتنا فاكثرت جدالنا فاتنا بما تعدنا ان كنت من الصادقين ۞ 34 قال انما
ياتيكم به الله ان شآء وما انتم بمعجزين ۞ 35 ولا ينفعكم نصحي ان اردت ان انصح
لكم ان كان الله يريد ان يغويكم هو ربكم واليه ترجعون ۞ 36 ام يقولون افتراه
قل ان افتريته فعلي اجرامي وانا بري مما تجرمون ۞ 37 واوحي الي نوح انه لن يومن من
قومك الا من قد امن فلا تبتيس بما كانوا يفعلون ۞ 38 واصنع الفلك باعيننا ووحينا
ولا تخاطبني في الذين ظلموا انهم مغرقون ۞ 39 ويصنع الفلك وكلما مر عليه ملا من
قومه سخروا منه قال ان تسخروا منا فانا نسخر منكم كما تسخرون ۞ 40 فسوف تعلمون
من ياتيه

من يأتيه عذاب يخزيه ويحل عليه عذاب مقيم حتي إذا جاء أمرنا وفار التنور قلنا احمل
فيها من كل زوجين اثنين وأهلك إلا من سبق عليه القول ومن آمن وما آمن معه إلا
قليل ۞ 41 وقال اركبوا فيها بسم الله مجريها ومرسيها إن ربي لغفور رحيم ۞ 42 وهي
تجري بهم في موج كالجبال ونادي نوح ابنه وكان في معزل يا بني اركب معنا ولا
تكن مع الكافرين ۞ 43 قال سآوي إلي جبل يعصمني من الماء قال لا عاصم اليوم من
أمر الله إلا من رحم وحال بينهما الموج فكان من المغرقين ۞ 44 وقيل يا أرض ابلعي
ماءك ويا سماء أقلعي وغيض الماء وقضي الأمر واستوت علي الجودي وقيل بعدا للقوم
الظالمين ۞ 45 ونادي نوح ربه فقال رب إن ابني من أهلي وإن وعدك الحق وأنت أحكم
الحاكمين ۞ قال يا نوح إنه ليس من أهلك إنه عمل غير صالح فلا تسألن ما ليس لك به
علم إني أعظك أن تكون من الجاهلين ۞ 77 قال رب إني أعوذ بك أن أسألك ما ليس
لي به علم وإلا تغفر لي وترحمني أكن من الخاسرين ۞ 48 قيل يا نوح اهبط بسلام منا
وبركات عليك وعلي أمم ممن معك وأمم سنمتعهم ثم يمسهم منا عذاب أليم ۞ 49 تلك
من أنباء الغيب نوحيها إليك ما كنت تعلمها أنت ولا قومك من قبل هذا فاصبر إن
العاقبة للمتقين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A L. R. 2. Liber *est hic*, cujus sapienter dispositæ sunt periodi: deindè distinctæ sunt *in judicia*, *historias*, *& paræneses* à sapiente, perito (*idest à Deo*). 3. Ut non serviatis, nisi Deo: certè ego *missus sum* ad vos ab eo comminator *pœnæ*, & annunciator *præmii*. 4. Et, ut veniam postuletis à Domino vestro; deindè convertamini ad eum: fruendum dabit vobis proventum bonum, usque ad terminum præfixum (*idest mortem*) & dabit omni habenti abundantiam *in opere*, abundantiam suam *in mercede*. Quòd, si tergiversati fueritis, certè ego timeo super vos pœnam diei magnæ. 5. Ad Deum erit reditus vester, & ipse ad omnem rem est potens. 6. Nonne ipsi sanè conduplicant pectora sua, ut abscondant se ab eo (*idest à Deo*)? Nonne, cùm cooperiunt se vestibus suis, scit *Deus*, quid abscondant, & quid manifestent? Quippè ipse est sciens substantiam pectorum. 7. Et non est ullum reptile in terra, nisi *incumbat* super Deum alimentum ejus, & *ipse* novit locum ad quiescendum illius, & depositorium illius *post mortem*, *& in utero*. Totum *scriptum est* in libro manifesto. 8. Et ipse est, qui creavit Cœlos, & terram in sex diebus, & erat thronus ejus, *antequam hæc crearet*, super aquam: ut probaret vos, quis vestrum esset melior opere. Quòd, si dixeris: Certè vos suscitandi estis post mortem; profectò dicent, qui sunt infideles: Si est hoc, nisi præstigium manifestum. 9. Et profectò, si distulerimus ab eis pœnam usque ad gentem numeratam (*idest usque ad tempus definitum*) certè dicent *irrisoriè*: Quid retinet illam? An non die veniet ad illos, *in qua* non erit avertens *eam* ab illis, & eveniet eis id, quod irridebant? 10. Et certè, si gustare fecerimus hominem ex nobis misericordiam; deindè abstulerimus illam ab eo: certè ipse *fiet* desperans, ingratus. 11. Et quidem, si gustare fecerimus ei beneficium post noxam, quæ tetigerit eum; profectò dicet: Abierunt mala à me: profectò ipse fiet lætabundus, gloriabundus. 12. Verùm, qui patienter sustinuerint, & fecerint recta: his erit indulgentia, & merces grandis. 13. Et

الجزو الثاني عشر
Pars duodecima.

fortasse tu prætermissurus *es* partem ejus, quod revelatur tibi; & angustiandum *est*
a co, quòd in hoc pectus tuum, *a* ne dicant. *Non credemus ei*, si non demissus fuerit super eum thesaurus, aut venerit cum eo Angelus. Certè tu es prædicator, *non miraculorum patrator*, & Deus est super omnem rem procurator. 14. An dicent: Confinxit illum (*idest Alcoranum*)? Responde: Afferte ergo decem suras, *sicut suras* illius *à vobis* confictas, & invocate *ad hoc* quemcumque potueritis præter Deum, si estis veraces. 15. Quòd, si non exaudierint vos *ii*, *quos invocaveritis*; scitote sanè, quòd *hic Alcoranus* demissus fuit cum scientia Dei, & quòd non est Deus, nisi ipse. An ergo vos *eritis* Moslemi? 16. Qui voluerit vitam mundanam, & ornamentum ejus, persolvemus mercedem illis operum suorum in ea, & ipsi in ea non defraudabuntur *ulla in re*. 17. Hi sunt, quibus non erit in altera vita, nisi ignis, & inutile erit, quod fecerunt in ea; & vanum, quod fuerint operati. 18. An ergo, qui est super declarationem à Domino suo (*idest Mahumetus, cui Deus declararavit veritatem*) & sequitur eum testis ab illo (*idest Gabriel missus à Deo*) & antè eum *traditus fuerat* liber Moysi ad directionem, & misericordiam, *erit*, *sicut ille*, *qui non est hujusmodi*? Hi credunt in eum (*idest in Alcoranum*). Qui verò non crediderit in eum ex sectis *infidelium*; ignis est promissio ejus. Ne ergo sis in dubitatione de eo, quia ipse est veritas à Domino tuo: verumtamen plerique hominum non credunt. 19. Et, quis est iniquior, quàm, qui confingit de Deo mendacium? Hi præsentabuntur coram Domino suo, *in die judicii*, & dicent testes (*idest Angeli*): Hi sunt, qui mentiti sunt adversus Dominum suum. An non maledictio Dei erit super iniquos? 20. Qui avertunt *alios* à via Dei, & quærunt eam distorquere, & ipsi in alteram vitam sunt increduli. 21. Hi non fuerunt infirmantes *Deum* in terra, ne *ipsos puniret*, & non fuerunt ipsis præter Deum ulli patroni: duplicabitur illis tormentum. Non potuerunt audire, neque viderunt. 22. Hi sunt, qui jacturam fecerunt animarum suarum, & effugit ab eis id, quod confinxerunt (*idest dii eorum dereliquerunt eos*). 23. Non est dubium, quin ipsi in sæculo futuri sint perditissimi. 24. Certè, qui crediderint, & fecerint recta, & converterint se cum fiducia ad Dominum suum, hi erunt possessores Paradisi, ipsi in eo perenniter mansuri. 25. Similitudo *harum* duarum partium (*idest fidelium, & infidelium*) est sicut cæcus, & surdus, & videns, & audiens. An erunt æquales *hi duo* in comparatione? An ergo *per hoc* non commonefietis? 26. Et jam quidem misimus Noe ad gentem suam, *qui dixit eis*: Equidem sum vobis prædicator manifestus. 27. Ut non colatis, nisi Deum: Sanè ego timeo super vos pœnam diei dolorificæ. 28. Responderunt autem Primates, qui infideles erant, de gente ejus: Non videmus te, nisi hominem, sicut nos, & non videmus te, quòd sequuti sint te, nisi, qui *sunt abjectissimi* nostrum principio sententiæ (*idest prout primò illis benè visum est*) neque videmus esse vobis supra nos aliquid excellentiæ: quin imò existimamus vos esse mendaces. 29. Dixit (*ille*) O popule meus, an putatis, quòd, si fuero super declarationem (*idest instructus, & directus*) à Domino meo; & contulerit mihi misericordiam de apud se: sed cæca sit super vos (*idest negata sit vobis*) an (*inquam, putatis, quòd*) compulsuri simus vos ad eam, & vos eam sitis abhorrentes? 30. Et, ò popule meus, non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, pecuniam. *Non b* est
b Si. merces mea, nisi apud Deum, & non ego expulsurus sum eos, qui crediderunt. Certè ipsi occursuri sunt à Domino suo *in die judicii*. Verumtamen ego video vos esse homines, qui ignoratis. 31. Et, ò popule meus, quis adjuvabit me, *ne puniar* à Deo, si expulero eos? An ergo non commonefietis? 32. Et non dico vobis: Apud me sunt thesauri Dei: neque: Scio arcanum: neque dico: Ego sanè sum Angelus: neque dico de iis, quos despiciunt oculi vestri; numquam dabit eis Deus bonum. Deus est scientissimus de eo, quod est in animabus eorum. Nam ego sanè, *si dicerem hoc*, *essem* utique ex iniquis. 33. Responderunt *illi*; O Noe: Jam disputasti nobiscum, & multiplicasti disputationem nobiscum: atqui effice nobis id, quod promittis nobis, si es ex veracibus. 34. Dixit *Noe*; Profectò efficiet vobis illud Deus, si voluerit: neque vos infirmaturi estis *illum, ne hoc faciat*. 35. Neque proderit vobis rectum consilium meum, si voluero rectè consulere vobis,

vobis, si Deus voluerit in errorem inducere vos. Ipse est Dominus vester, & ad eum reducemini. 36. An dicent *Meccani*: Confinxit eum? *(idest Alcoranum)*. Responde: si confinxi eum, super me porrò erit reatus meus; & ego ero immunis ab eo, quod vos delinquetis. 37. Et revelatum fuit ad Noe: Certè non credet è gente tua, nisi, qui jam credidit: Ne ergo contristeris ob id, quod fecerint. 38. Et fac Arcam in oculis nostris, & revelatione nostra, & ne alloquaris me pro illis, qui sunt iniqui: nam hi submergendi sunt. 39. Et fabricabat Arcam: &, quotiescumque transibat juxta illum *a* cætus è gente ejus, jocum captabant ex eo. *a primores.* *At ille* dicebat: Si irridetis nos, nos porro irridebimus vos, sicut irridetis *nos*. 40. Mox verò scietis, ad quem ventura sit pœna, quæ confundat eum, & descensura sit super eum pœna stabilis. Donec venit præceptum nostrum, & extuavit clibanus. Diximus *Noe*: Infer in illam ex singulis *animantibus* conjuges duos; & familiam tuam, præter eum, super quem præcessit dictum *(idest prædestinatio ad interitum)* &, qui crediderit. Et non crediderunt cum eo, nisi pauci. 41. Et dixit *Noe*: Ascendite in eam nomine Dei: cursus ejus, & consistentia ejus *(idest curret, & subsistet, quandò opus fuerit)* quippe Dominus meus est sanè indulgens, misericors. 42. Et illa currebat cum eis inter fluctus, sicut montes. Et advocavit Noe filium suum *Canaan*, qui erat in loco separato, *dicens*: O filiole mi, ascende nobiscum, & ne sis cum infidelibus. 43. Respondit *ille* Recipiam me ad montem, qui defendet me ab aqua. Dixit *illi Noe*: Non erit defendens hodie à præcepto Dei, nisi eum, cujus misertus fuerit *ipse Deus*. Pertransiit inter eos unda, & fuit ex submersis. 44. Et dictum fuit *à Deo*: O terra absorbe aquam tuam, & ò Cœlum contine te *à pluvia*. Et imminuta est aqua, & absolutum est præceptum *de perditione hominum*, & consedit *Arca* supra *montem* Giudi, & dictum fuit: Procul gentibus iniquis *(idest procul esse gentes iniquæ)*. 45. Et invocavit *Noe* Dominum suum, & ait: Domine mi, certè filius meus *Canaan* est è familia mea, & quidem promissio tua est veritas, & tu es justissimus judicantium. 46. Respondit *ei Deus*: O Noe: Sanè ille non est è familia tua. Hoc certè, *quod petis pro eo* est opus non rectum. Ne ergo petas à me id, in quo non est tibi scientia, *nempe liberatione, filii tui à submersione)*. Equidem admoneo te, ne sis ex ignorantibus *in eo, quod petis à me*. 47. Dixit *Noe*: Domine mi, equidem confugio ad te, *ne sinas*, ut petam à te id, in quo non est mihi scientia. Et, nisi peperceris mihi, & misertus fueris mei, ero ex pereuntibus. 48. Dictum fuit *illi*: O Noe, descende *ex Arca* cum salute ex nobis, & benedictionibus super te, & super gentes *(idest super aliquos)* ex iis, qui sunt tecum. Gentes autem *(idest aliquos ex iis)* faciemus frui *in hoc mundo*: deindè tanget eos à nobis pœna dolorifica *in seculo futuro*. 49. Hæc sunt ex historiis arcani *(idest occultis)*: revelamus ea tibi: non noveras ea tu, neque populus tuus ante hoc. Patienter igitur sustine: nam finis *felix* erit timentibus *Deum*.

N O T Æ.

Nscribitur hæc Sura هــود *Hud*, quia recoquit crambem, retrudendo importunè fabulam commentitii ejus prophetæ, de quo satis multa superiùs dicta sunt. Tradita fuit Meccæ tota: quidam tamen tres versiculos excipiunt Medinæ traditos: nempe decimum tertium: *Et fortasse tu prætermissurus es*. Et verba illa decimi octavi: *Hi credunt in eum*. Et 112. *& persolve orationem*. Versus communiter numerantur centum viginti, ac tres. Quidam unum demunt. Præmium hanc Suram legentis erit, quòd is

أُعطى من الاجر عشر حسنات بعدد من صدق بنوح
ومن كذب به وهود وصالح و شعيب ولوط وابراهيم
وموسى وعيسى وكان يوم القيمة من السعداء ان شاء

الله تعلى: *recipies pro mercede decem bona juxta numerum tàm eorum, qui crediderunt, quàm eorum, qui credere noluerunt in Noe, Hud, Saleh, & Scioaib, Lot, Abraham, Moysen, & Jesum: & in die Resurrectionis erit ex numero Beatorum, si Deus excelsus voluerit*.

VI. *Conduplicant pectora sua*:] Jahias. هم بطوون ما فيها و يسترونـه: *ipsi plicant, & abscondunt id, quod est in iis* pectoribus.

XVIII. *An ergo, qui est super declarationem*]. Periodum malè consutam, & elumbatam, ita concinnant Interpretes: An Mahumetus, & ejus asseclæ à Deo directi per Alcoranum traditum per Gabrielem, & confirmatum per Pentateuchum, antea velatum Moysi; erunt sicut Infideles, & ethnici existimandi? Absit: non erit ita. Talis scilicet est Alcoranus, ut si illi frustum aliquod perpetuò non

assuatur, nullus prorsus ex eo sensus possit haberi.

XXVIII. *Principio sententiæ*]. Arabicè: بادى الراى
Zamchascerius ita exponit hunc locum: اتبعوك اول
الراى او ظاهر الراى و انتصابه على الظرف اصله
وقت حدوث اول رايهم او وقت حدوث ظاهر رايهم
Sequuti sunt te prima sententia; seu apparentia sententiæ (idest, primò sequuti sunt te, vel ex animo, vel apparenter) *& nasbatio ejus notat adverbium temporis. Tempore, quo evenit principium sententiæ eorum: vel tempore, quo exteriùs apparuit sententia eorum.*
Gelal: اى ابتداء من غير تفكر فيك و نصبه
على الظرف اى وقت اول رايهم *idest principio* (vel primò quodam impetu) *sine cogitatione de te* (dùm scilicet te non benè norant) *& nasbatio* (seu casus accusativus) *illius notat adverbium temporis: idest: tempore, quo evenit principium sententiæ* (seu prima sententia) *eorum*. Jahias: اى فيما يظهر لنا
idest in quantum (seu quatenùs) *apparet nobis.*

XL. *Et exæstuavit Clybanus*] Gelal فار التنور
للخباز بالماء وكان ذلك علامة لنوح *Ebullivit aqua clybanus pistorius: quod erat signum constitutum ipsi Noe*. Jahias والتنور فى تفسير الحسن الباب الذى
يجتمع فيه ماء السفينة ففار منه الماء والسفينة
على الارض وكان ذلك علامة لاهلاك القوم
Et clybanus, juxta expositionem Alhasan, erat porta, in qua colligebatur aqua Navis [idest Arcæ]: *Et ebullivit ex ea aqua, & Navis adhuc erat in terra. Et erat hoc signum perditionis hominum.*

* *Infer in illam ex omnibus animantibus conjuges duos*. [Gelal: و فى القصة ان الله حشر لنوح السباع
والطير و غيرهما فجعل يضرب بيديه فى كل نوع
فتقع يده اليمنى على الذكر واليسرى على الانثى
فيحملهما فى السفينة *Habetur in historia, Deum congregasse ad Noe, feras, aves, & cætera animantia, qui cœpit percutere manibus suis animalia ex omni specie, & incidit manus ejus dextera super masculos, sinistra autem super feminas, atque ita intulit ea in Arcam.*

* *Præter eum, super quem præcessit dictum*] Quis verò hic fuerit, ita indicat Gelal: وهو زوجته و ولده
كنعان *Fuit autem hic uxor ejus, & filius ejus Canaan*. Jahias, filium tantùm fuisse affirmat. Zamchascerius ex authoritate Aldahac, ponit utrumque.

* *Et non crediderunt cum eo, nisi pauci*] Varii sunt inter se expositores Moslemi circa eos, qui ingressi sunt in Arcam. Cottada apud Jahiam: لم ينج فى
السفينة الا نوح و ثلثة بنين سام حام و يافث
ونساوهم فجميعهم ثمانية *Non sunt salvati in Arca, nisi Noe, & tres filii ejus, Sem, Cham, & Japheth; & uxores eorum: in totum octo*. Gelal: قيل
كانوا ستة رجال و نساوهم وقيل جميع من كان فى
السفينة ثمانون نصفهم رجال و نصفهم نساء
Fertur in Arca fuisse sex mares, & totidem feminas. Alii volunt fuisse octoginta; quorum media pars erant mares, media feminæ. Zamchascerius: روى عن
النبى ص انه قال كانوا ثمانية نوح واهله
وبنوه الثلاثة ونساوهم ، ومحمد بن اسحق كانوا
عشرة خمسة رجال وخمس نساء ؛ وقيل كانوا اثنين
وسبعين رجالا وامراة ؛ واولاد نوح سام وحام ويافث
ونساوهم فالجميع ثمانية وسبعون نصفهم رجال
ونصفهم نساء. *Habetur ex traditione, Prophetam Mahumetum dixisse: Fuerunt octo, nimirùm Noe, & uxor ejus, & tres filii ejus, & uxores eorum. Mohammed autem filius Isaac dixit: Fuerunt decem, quinque viri, & quinque mulieres. Alii dicunt, fuisse duos, ac septuaginta, viros, ac mulieres: & tres filios Noe cum uxoribus suis: in totum octo, & septuaginta: quorum media pars erant viri, media autem feminæ.* Mira est insania Mahumetanorum, qui, ne Prophetæ, quidem sui traditioni, quæ sane sacris scripturis est consona, fidem habeant. Sexcentas porrò nugas hic ingerunt. Ab hac, quam ex Jahia tibi profero, disce alias: وشكوا الى نوح فى السفينة
الزبل فاوحى الله الى نوح ان يمسح بيده على ذنب
الفيل ففعل فخرج منه خنزيران فكانا ياكلان
الزبل. وشكوا اليه الفار فاوحى الله الى الاسد
العتى فى قلبه فعطس الاسد فخرج من منخره
سنوران فكانا ياكلان الفار وشكوا الى نوح عرامة
الاسد فدعا عليه نوح فسلط الله عليه الحمى. قال
الحسن وكان طول السفينة فيما بلغنا الفى ذراع ومايتا
ذراع وعرضها ستمايه ذراع: وبلغنا انه كان فى السفينة
ثلاثة ابواب وفصل بين الرجال والنسا فجسد ادم
حمله نوح معه: *Et conquesti sunt apud Noe in Arca propter stercora: & inspiravit Deus Noe, ut attrectaret manu caudam elephantis. Quod, cùm fecisset, egressi sunt ab ea duo porci, qui stercora comedebant. Iterùm conquesti sunt de muribus: & Deus excitavit superbiam in corde leonis, qui sternutavit, & egressi sunt per nares ejus duo feles, qui comedebant mures. Iterùm conquesti sunt apud Noe, de petulantia Leonis, maledixitque ei Noe, & fecit Deus, ut febris ardens invaderet eum. Dixit autem Alhasan: Altitudo Arcæ prout accepimus erat mille ducentorum cubitorum: Latitudo verò sexcentorum cubitorum. Accepimus etiam fuisse in Arca tres portas: & inter viros, &*

femi-

fœminas positum erat distinctionis gratiâ corpus Adam, quod Noe tulerat secum. O quàm eruditi sunt Mahumetani! A quibus tamen libenter rescifcerem, quomodò duo porci tot animalium stercora possent vorare: & quid de ipsorum porcorum stercoribus tandem fieret. Quomodò etiam consistere cum orthodoxa dimensione possit altitudo illa Arcæ mille ducentorum cubitorum, cum tanto excessu supra latitudinem, quæ nonnisi sexcentos cubitos occupabat. Hoc sanè est contra omnem regulam navium, seu triremium, vel hujusmodi ligneorum ædificiorum, quibus ad aquas permeandas homines utuntur: horum enim longitudo semper altitudinem longè excedit. Quamobrem jussit Deus Noe Arcam construere, cujus longitudo esset trecentorum cubitorum, latitudo quinquaginta, altitudo verò triginta. Vide, quàm bellè Moslemorum figmenta cum Pentateuchi veritate conveniant.

XLVI. *Hoc certè, quod petis pro eo, est opus non rectum*] Est hìc duplex lectio. Prior, & communior: انه عمل غير صالح *Certè hoc opus non rectum*: Posterior انه عَمِلَ غيرَ صالح *Certè hic* (nempe Canaan) *fecit non rectum*: idest pravè operatus est.

REFUTATIONES.

I. Notandum, tàm in hac Sura, quàm in cęteris, Mahumetum plerumque exordiri stylo quodam gravi, ac pietatem, & religionem præferenti: mox ineptias, atque impietates suas paulatim ingerere, quò simpliciores faciliùs in nassam trahat. Semper mihi persuasi, Impostorem hunc ex pio aliquo Christianorum orientalium, vel veterum Hebræorum libro sententias saniores furatum fuisse, quibus nugas, ac blasphemias suas intermisceret. Nulla enim in sententiis, & ne in verbis quidem est connexio: & plerumque, dùm in Alcorano amphora cœpit institui, currente rota urceus exit: & turpiter atrum desinit in piscem mulier formosa supernè.

II. Hìc etiam apertè ostenditur Moslemorum mendacium, qui Pseudoprophetæ suo tot miracula effingunt: cùm ipse ingenuè fateatur, se tantummodò prædicatorem esse, non Thaumaturgum. Et nihilominùs non cessat Alcorani ipsius miraculum obtrudere; quod, quàm vanum, & ridiculum sit, aliàs ostendimus.

III. Non satis mirari possum oscitantiam Mahumeti, qui, cùm à versu 26. usque ad 49. agat de Noe: versu 36. ingerat tàm importunè, & pœnitùs extra rem, Alcoranum, & Meccanos, quamvis, neque hos, neque illum apertè nominet; itaut opus fuerit expositoribus Oedipum agere. Hiccine est liber ille tàm mirabilis in ordine, & connexione rerum?

IV. Constat ex sacris literis, Noe non habuisse (saltem usque ad diluvium) nisi tres filios, qui cum eo Arcam ingressi sunt; nullus ex eis, quemadmodùm, nec uxor Noe, aquis submersus interiit. Quartus igitur filius, qui in diluvio periit, Mahumetici cerebri figmentum est. Communis Expositorum sententia est nomen ejus fuisse Chanaan. Sed hic filius ꝑ Cham fuit, non ꝑ Noe, & post diluvium natus est. Conatur Zamchascerius Prophetam suum à mendacio vendicare: sed frustrà. Audi illum: قيل كان اسم ابنه كنعان وقيل * يام: وقرا علي رضي الله عنه ابنها والضمير لامراته وبه يتضر مذهب الحسن: قال قتادة سالته: فقال والله ما كان ابنه وقلت ان الله حكي عنه انّ ابني من اهلي وانت تقول لم يكن ابنه واهل الكتاب لا يختلفون في انه كان ابنه: فقال و من ياخذ دينه من اهل الكتاب واستدل بقوله من اهلي ولم يقل مني ولنسبته الي امه وجهان احدهما ان يكون ربيبا له او ان يكون لغير رشده: *Dicitur nomen filii ejus fuisse Chanaan; alii verò dicunt fuisse Sem. Alicui sit pax* (pro ابنه filium ejus, scilicet patris, nempè Noe) *legit* ابنها *filium ejus* (Cum affixo fœmineo) *itaut referatur ad uxorem ejus*: quasi uxor Noe conceperit illum ex alio viro) *in quo patrocinatur sententiæ Alhasan, quem, cùm Cottada de hac re interrogasset; respondit: Per Deum non fuit filius ejus* (scilicet Noe.) *Cui Cottoda*: In Alcorano *dixit de eo Deus* per Noe: *Filius meus ex familia* (seu uxore) *mea. Et tu dicis: Non fuit filius ejus. Scripturales sanè non dissentiunt, quòd ipse fuerit filius ejus. Respondit* Alhasan: *& quis accipiat religionem suam à scripturalibus? Et probavit* sententiam suam *ex dicto ipsius* Noe *Ex familia mea: Et non dixit, ex me. Et quidem duplicem in hoc posuit sententiam: primam, quòd fuerit filius privignus*, seu uxoris tantummodò ex alio viro: *secundam, quòd fuerit filius alius, nescio cujus: sed ipse domi educaverit, & instruxerit eum.* Verùm nemo non videt, quàm debiles, ac frigidæ sint istæ defensiones: si admittantur, nihil jam certum erit neque in sacris, neque in Profanis historiis. Quantò verò mendacio asseverat Cottada, scripturales (Judæos scilicet, & Christianos), in quarto filio Noe assignando convenire? Nihil tale somniarunt scripturales, cùm omnes conveniant cum Pentateucho, Noe tres tantummodò filios habuisse, & hos in Arcam admissos è diluvii aquis evasisse. In eo porrò hallucinantur Moslemi, quòd Chanaan filius fuerit Noe; cùm ex Cham filio Noe post diluvium ortus fuerit. Quòd verò asserat Alcoranus, Arcam super Montem Giudi, qui est in Mesopotamia, resedisse, falsum prorsùs esse videtur, cùm ex Pentateucho constet, illam super montes Armeniæ quievisse. Poterunt nihilominùs Moslemi respondere, cùm Mesopotamia Armeniæ contermina sit, posse eosdem montes ad utramque regionem pertinere.

* fortè سام

V. Quòd dicatur hic, historiam Noe esse بنا الغيب historiam arcanam, & ignotam; patet, quanta in Mahumeto esset inscitia. Nihil mundo penè universo, etiam tempore Mahumeti notius, quàm diluvium, Noe, Arca, & ea, quæ ad hæc spectant. Sed Impostor non de his fortasse loquebatur: sed de nugis illis, ac mendaciis, quæ de suo veræ, notæque historiæ intermiscuit.

Textus Alcorani.

50 وإلى عاد أخاهم هودا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من إله غيره إن أنتم إلا مفترون ۞
51 يا قوم لا أسألكم عليه أجرا إن أجري إلا على الذي فطرني أفلا تعقلون ۞ 52 ويا قوم استغفروا
ربكم ثم توبوا إليه يرسل السماء عليكم مدرارا ويزدكم قوة إلى قوتكم ولا تتولوا
مجرمين ۞ 53 قالوا يا هود ما جئتنا ببينة وما نحن بتاركي آلهتنا عن قولك وما نحن
لك بمؤمنين ۞ 54 إن نقول إلا اعتراك بعض آلهتنا بسوء قال إني أشهد الله واشهدوا أني
بريء مما تشركون ۞ 55 من دونه فكيدوني جميعا ثم لا تنظرون ۞ 56 إني توكلت
على الله ربي وربكم ما من دابة إلا هو آخذ بناصيتها إن ربي على صراط مستقيم ۞
57 فإن تولوا فقد أبلغتكم ما أرسلت به إليكم ويستخلف ربي قوما غيركم ولا تضرونه
شيئا إن ربي على كل شيء حفيظ ۞ 58 ولما جاء أمرنا نجينا هودا والذين آمنوا معه برحمة
منا ونجيناهم من عذاب غليظ ۞ 59 وتلك عاد جحدوا بآيات ربهم وعصوا رسله واتبعوا أمر
كل جبار عنيد ۞ 60 وأتبعوا في هذه الدنيا لعنة ويوم القيامة ألا إن عادا كفروا ربهم
ألا بعدا لعاد قوم هود ۞ 61 وإلى ثمود أخاهم صالحا قال يا قوم اعبدوا الله ما لكم من إله
غيره هو أنشأكم من الأرض واستعمركم فيها فاستغفروه ثم توبوا إليه إن ربي قريب
مجيب ۞ 62 قالوا يا صالح قد كنت فينا مرجوا قبل هذا أتنهانا أن نعبد ما يعبد آباؤنا وإننا
لفي شك مما تدعونا إليه مريب ۞ 63 قال يا قوم أرأيتم إن كنت على بينة من ربي
وآتاني منه رحمة فمن ينصرني من الله إن عصيته فما تزيدونني غير تخسير ۞ 64 ويا قوم
هذه ناقة الله لكم آية فذروها تأكل في أرض الله ولا تمسوها بسوء فيأخذكم عذاب
قريب ۞ 65 فعقروها فقال تمتعوا في داركم ثلاثة أيام ذلك وعد غير مكذوب ۞
66 فلما جاء أمرنا نجينا صالحا والذين آمنوا معه برحمة منا ومن خزي يومئذ إن ربك هو
القوي العزيز ۞ 67 وأخذ الذين ظلموا الصيحة فأصبحوا في ديارهم جاثمين ۞ 68 كأن
لم يغنوا فيها ألا إن ثمود كفروا ربهم ألا بعدا لثمود ۞ 69 ولقد جاءت رسلنا إبراهيم
بالبشرى قالوا سلاما قال سلام فما لبث أن جاء بعجل حنيذ ۞ 70 فلما رأى أيديهم لا تصل إليه
نكرهم وأوجس منهم خيفة قالوا لا تخف إنا أرسلنا إلى قوم لوط ۞ 71 وامرأته قائمة فضحكت
فبشرناها بإسحق ومن وراء إسحق يعقوب ۞ 72 قالت يا ويلتى أألد وأنا عجوز وهذا بعلي شيخا

إن

إن هذا لشيء عجيب ۞ 73 قالوا أتعجبين من أمر الله رحمة الله وبركاته عليكم أهل البيت
إنه حميد مجيد ۞ 74 فلما ذهب عن إبرهيم الروع وجاءته البشرى يجادلنا في قوم لوط إن
إبرهيم لحليم أواه منيب ۞ 75 يا إبرهيم أعرض عن هذا إنه قد جاء أمر ربك وإنهم
آتيهم عذاب غير مردود ۞ 76 ولما جاءت رسلنا لوطا سيء بهم وضاق بهم ذرعا وقال هذا
يوم عصيب ۞ 77 وجاءه قومه يهرعون إليه ومن قبل كانوا يعملون السيئات قال يا قوم هؤلاء
بناتي هن أطهر لكم فاتقوا الله ولا تخزون في ضيفي أليس منكم رجل رشيد ۞
78 قالوا لقد علمت ما لنا في بناتك من حق وإنك لتعلم ما نريد ۞ 79 قال لو أن لي
بكم قوة أو آوي إلى ركن شديد ۞ 80 قالوا يا لوط إنا رسل ربك لن يصلوا إليك فأسر بأهلك
بقطع من الليل ولا يلتفت منكم أحد إلا امرأتك إنه مصيبها ما أصابهم إن موعدهم الصبح أليس
الصبح بقريب ۞ 81 فلما جاء أمرنا جعلنا عاليها سافلها وأمطرنا عليها حجارة من سجيل منضود ۞
82 مسومة عند ربك وما هي من الظالمين ببعيد ۞ 83 وإلى مدين أخاهم شعيبا قال يا قوم
اعبدوا الله ما لكم من إله غيره ولا تنقصوا المكيال والميزان إني أريكم بخير وإني أخاف
عليكم عذاب يوم محيط ۞ 84 ويا قوم أوفوا المكيال والميزان بالقسط ولا تبخسوا الناس أشياءهم
ولا تعثوا في الأرض مفسدين ۞ 85 بقية الله خير لكم إن كنتم مؤمنين ۞
86 وما أنا عليكم بحفيظ ۞ 87 قالوا يا شعيب أصلواتك تأمرك أن نترك ما يعبد آباؤنا أو أن
نفعل في أموالنا ما نشاء إنك لأنت الحليم الرشيد ۞ 88 قال يا قوم أرأيتم إن كنت
على بينة من ربي ورزقني منه رزقا حسنا وما أريد أن أخالفكم إلى ما أنهاكم عنه إن
أريد إلا الإصلاح ما استطعت وما توفيقي إلا بالله عليه توكلت وإليه أنيب ۞ 89 ويا قوم لا
يجرمنكم شقاقي أن يصيبكم مثل ما أصاب قوم نوح أو قوم هود أو قوم صالح وما قوم
لوط منكم ببعيد ۞ 90 واستغفروا ربكم ثم توبوا إليه إن ربي رحيم ودود ۞ 91 قالوا
يا شعيب ما نفقه كثيرا مما تقول وإنا لنراك فينا ضعيفا ولولا رهطك لرجمناك وما أنت علينا
بعزيز ۞ 92 قال يا قوم أرهطي أعز عليكم من الله واتخذتموه وراءكم ظهريا إن ربي بما
تعملون محيط ۞ 93 ويا قوم اعملوا على مكانتكم إني عامل سوف تعلمون ۞ 94 من يأتيه
عذاب يخزيه ومن هو كاذب وارتقبوا إني معكم رقيب ۞ 95 ولما جاء أمرنا نجينا شعيبا
والذين آمنوا معه برحمة منا وأخذت الذين ظلموا الصيحة فأصبحوا في ديارهم جاثمين ۞
96 كأن لم يغنوا فيها ألا بعدا لمدين كما بعدت ثمود ۞ 97 ولقد أرسلنا موسى بآياتنا
وسلطان مبين ۞ 98 إلى فرعون وملئه فاتبعوا أمر فرعون وما أمر فرعون برشيد ۞
99 يقدم قومه يوم القيامة فأوردهم النار وبئس الورد المورود ۞ 100 وأتبعوا في هذه لعنة

ويوم

ويوم القيمة بيس الرفد المرفود ✿ 101 ذلك من انباء القري نقصه عليك قايم وحصيد ✿
102 وما ظلمناهم ولكن ظلموا انفسهم فما اغنت عنهم الهتهم التي يدعون من دون الله من شي
لما جا امر ربك وما زادوهم غير تتبيب ✿ 103 وكذلك اخذ ربك اذا اخذ القري وهي
ظالمة ان اخذه اليم شديد ✿ 104 ان في ذلك لاية لمن خاف عذاب الاخرة ذلك يوم
مجموع له الناس وذلك يوم مشهود ✿ 105 وما نوخره الا لاجل معدود ✿ 106 يوم يات لا
تكلم نفس الا باذنه فمنهم شقي وسعيد ✿ 107 فاما الذين شقوا ففي النار لهم فيها زفير
وشهيق ✿ 108 خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شا ربك ان ربك فعال لما يريد ✿
109 واما الذين سعدوا ففي الجنة خالدين فيها ما دامت السموات والارض الا ما شا ربك
عطا غير مجذوذ ✿ 110 فلا تك في مرية مما يعبد هولا ما يعبدون الا كما يعبد اباوهم
من قبل وانا لموفوهم نصيبهم غير منقوص ✿ 111 ولقد اتينا موسى الكتاب فاختلف فيه ولو
لا كلمة سبقت من ربك لقضي بينهم وانهم لفي شك منه مريب ✿ 112 وان كلا لما
ليوفينهم ربك اعمالهم انه بما يعملون خبير ✿ 113 فاستقم كما امرت ومن تاب معك ولا
تطغوا انه بما تعملون بصير ✿ 114 ولا تركنوا الى الذين ظلموا فتمسكم النار وما لكم
من دون الله من اوليا ثم لا تنصرون ✿ 115 واقم الصلوة طرفي النهار وزلفا من الليل ان
الحسنات يذهبن السيات ذلك ذكري للذاكرين ✿ 116 واصبر فان الله لا يضيع اجر
المحسنين ✿ 117 فلولا كان من القرون من قبلكم اولوا بقية ينهون عن الفساد في
الارض الا قليلا ممن انجينا منهم واتبع الذين ظلموا ما اترفوا فيه وكانوا مجرمين ✿ 118 وما
كان ربك ليهلك القري بظلم واهلها مصلحون ✿ 119 ولو شا ربك لجعل الناس امة
واحدة ولا يزالون مختلفين الا من رحم ربك ولذلك خلقهم وتمت كلمة ربك لاملان جهنم
من الجنة والناس اجمعين ✿ 120 وكلا نقص عليك من انبا الرسل ما نثبت به فوادك
وجاءك في هذه الحق وموعظة وذكري للمومنين ✿ 121 وقل للذين لا يومنون اعملوا على
مكانتكم انا عاملون ✿ 122 وانتظروا انا منتظرون ✿ 123 ولله غيب السموات والارض
واليه يرجع الامر كله فاعبده وتوكل عليه وما ربك بغافل عما تعملون ✿

Versio Latina.

50. ET ad *populum* Aad *misimus* fratrem eorum Hud. Dixit: O popule meus,
a Si. servite Deo: non est vobis ullus Deus præter eum. Non *a* estis vos,
b Si. nisi falsa confingentes. 51. O popule meus, non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, mercedem: non *b* est merces mea, nisi apud eum, qui condidit me. An ergo non intelligitis? 52. Et ò popule meus veniam postulate à Domino vestro: tùm convertimini ad eum. Mittet Cœlum super vos pluviam copiosè effundens (*nimirùm siccitate laborabat*) & augebit vobis robur ad robur vestrum: at, ne tergiversemini scelesta patrantes. 53. Responderunt: O Hud, non attulisti

nobis

nobis probationem ullam *eorum, quæ blateras*: neque nos derelicturi sumus Deos nostros propter dictum tuum; neque nos tibi erimus credentes. 54. Non *a* dicimus, nisi, quod corripuit te aliquis Deorum nostrorum malo. Respondit *ille*: Equidem testor Deum, & *vos quoque* testes estote, quòd ego immunis sum ab eo, quod associatis *in Deo* 55. præter eum. Circumvenite ergo me dolo universi: tùm ne expectate me, *ut mihi caveam*. 56. Nam ego innixus sum super Deum Dominum meum, & Dominum vestrum. Non est ulla bestia, quin ipse apprehenderit anxias ejus: quippe Dominus meus est super viam rectam. 57. Quòd, si tergiversati fueritis, jam porrò annunciavi vobis id, pro quo missus sum ad vos, & substituet Dominus meus gentem aliam à vobis, & non nocebitis ei quidquam: nam Dominus meus est super omnem rem custos. 58. Et, cùm venisset præceptum nostrum (*idest pœna à nobis inflicta*) liberavimus Hud, & eos, qui crediderant cum eo per misericordiam ex nobis, & liberavimus eos à pœna atroci. 59. Et ista gens Aad scienter negaverunt signa Domini sui, & contumaces fuerunt legatis ejus, & secuti sunt imperium omnis præpotentis, refractarii. 60. Et sequuta est eos in hoc mundo maledictio, & die resurrectionis. Nonne sanè *gentes* Aad abnegaverunt Dominum suum? Nonne elongatio *à misericordia Dei fuit ipsi* Aad, populo Hud? 61. Et ad *gentem* Themud *misimus* fratrem eorum Saleh. Dixit *eis*: O popule meus, servite Deo; non est vobis ullus Deus præter eum: ipse produxit vos è terra; & dedit vobis habitationem in ea. Petite igitur veniam ab eo; tùm convertimini ad eum: quippe Dominus meus est propinquus, exaudiens. 62. Responderunt: O Saleh, jam fuisti inter nos speratus, *ut esses princeps noster*, anteà. An prohibes nos, ne colamus, quod colebant patres nostri? At nos certè sumus in dubitatione de eo, ad quod vocas nos, *utpotè* suspiciosum. 63. Dixit *Saleh*: O popule meus, quid vobis videtur? Si fuero super declarationem à Domino meo (*idest, si Dominus meus declaraverit mihi veritatem*) & tribuerit mihi ex se misericordiam, quis adjuvabit me, *ne puniar* à Deo, si inobediens fuero illi? Vos porrò non addetis mihi, nisi perditionem. 64. Et, ò popule meus, hæc camela Dei sit vobis in signum. Dimittite ergo eam, ut comedat in terra Dei, & ne tangatis eam læsione, ne invadat vos pœna propinqua. 65. At *illi* peremerunt eam, *succidentes crura illius*, dixitque *Saleh*: Fruimini in habitatione vestra tres dies. Hæc est promissio infallibilis (*quòd scilicet post tres dies peribitis*). 66. Cùmque venisset præceptum nostrum *de perditione eorum*, liberavimus Saleh, & eos, qui crediderant cum eo per misericordiam ex nobis, & *liberavimus eos* ab ignominia illius diei: quippe Dominus tuus est fortis, Præpotens. 67. Et sustulit eos, qui iniquè se gesserant supplicium, & manè inventi sunt in domibus suis *mortui* in genua prostrati. 68. Tanquam, si nunquam recti stetissent in illis. Nonne sanè Themudæi increduli fuerunt in dominum suum? Nonne elongatio *à divina misericordia fuit* Themudæis? 69. Et jam quidem venerunt legati nostri ad Abraham cum fausto nuncio *de ortu Isaac, & Jacob*. Dixerunt: pacem. Respondit: pax. Neque moratus est, quin afferret vitulum assum. 70. Cùm autem vidisset, quòd manus eorum non pertingerent ad eum (*idest non tangerent illum*) habuit eos pro alienis, & concepit animo ex eis timorem. *Illi verò* dixerunt: Ne timeas: quippe nos missi sumus ad gentem Lot. 71. Et uxor ejus *Sara* stans risit, & annunciavimus ei Isaac, & post Isaac Jacob. 72. Dixit *illa*: Hei mihi! An pariam, & ego sum vetula; & hic maritus meus est senex? Certè hæc est sanè res admirabilis. 73. Responderunt *Angeli*: An admiraris de præcepto Dei? Misericordia Dei, & benedictiones super vos, famliam Domus *Abrahæ*; quippe ipse est laudabilis, gloriosus. 74. Cùm verò abiisset ab Abraham timor, & venisset ad eum lætum nuncium *de ortu Isaac*; disceptabat nobiscum pro gente Lot: quippe Abraham erat sanè mitis, pius, devotus. 75. *Dixerunt ei Angeli*: O Abraham, recede ab hoc *sermone*: jam enim venit præceptum Domini tui, & quidem advenit eis pœna inavertibilis. 76. Cùm autem venissent legati nostri ad Lot, tristatus est de eis, & arctatus est pro eis brachio (*idest contristatus animo*) & dixit: Hæc est dies dura. 77. Et venit ad eum gens ejus; impetuosè *b* cucurrerunt ad eum, & anteà operabantur mala. Dixit *ad eos Lot*: O popule meus,

a Si. *b* currentes.

meus, hæ ſunt filiæ meæ: ſunt puriores pro vobis (*ideſt magis licitæ, quam maſculi*) timete itaque Deum, & ne ignominia afficiatis me in hoſpite meo. An non eſt inter vos vir rectè inſtitutus? 78. Reſponderunt: jam quidem noſti, quòd non eſt nobis in filiabus tuis ullum jus, & tu ſanè noſti, quid velimus. 79. Dixit ille: Si porrò eſſent mihi contra vos vires, aut poſſem confugere ad præſidium validum; *profectò reprimerem vos*. 80. Dixerunt *Angeli*: O Lot, nos quidem legati ſumus Domini tui: nunquam *hi* pertingent ad te. Perge ergo cum familia tua in parte aliqua noctis, & ne retrò ſe vertat ex vobis ullus, præter uxorem tuam: porrò eventurum eſt illi, quod evenerit illis. Certè promiſſio eorum (*ideſt pœna eorum*) erit mane. An non eſt mane propinquum? 81. Cùmque veniſſet præceptum noſtrum, poſuimus ſublime earum *urbium*, imum earum (*ideſt invertimus eas*) & pluimus ſuper eas lapides ex luto cocto uno alium ſupervenientе. 82. ſignatos *nomine eorum, ſuper quos caſuri erant*, apud Dominum tuum, & non eſt hæc (*ideſt Mecca*) ab iniquè agentibus (*ideſt ſodomitis*) longè remota. 83. Et ad *gentem* Madian *miſimus* fratrem eorum Scioaib. Dixit: O popule meus, ſervite Deo: non eſt vobis ullus Deus præter eum, & ne imminuatis modium, & ſtateram. Equidem video vos in ſtatu felici, ſed certè ego timeo ſuper vos pœnam diei circumdantis *vos, ne effugere poſſitis ab ea*. 84. Et, ò popule meus complete modium, & ſtateram cum juſtitia, & ne defraudetis homines in rebus ipſorum, & ne pravè agatis, terram devaſtantes. 85. Reſiduum Dei (*ideſt id, quod remanet vobis à Deo, poſtquam ſatisfeceritis juſtę menſuræ hominum*) melius erit vobis, *quàm id, quod fraude retinetis*, ſi eſtis fideles. 86. Et non ſum ego ſuper vos cuſtos: *ſed tantùm prædicator*. 87. Reſponderunt *Madianitæ*: O Scioaib: an orationes tuæ præcipiunt tibi, *ut aſſumas tibi ſollicitudinem ſuadendi nobis*, ut relinquamus id, quod coluerunt patres noſtri: vel, ne faciamus de facultatibus noſtris id, quod volumus? Scilicet tu *ſolus* es verè ſapiens, director. 88. Dixit *ille*: O popule meus; quid putatis, ſi ego fuero ſuper declarationem (*ideſt, ſi declarata mihi fuerit veritas*) à Domino meo, & aluerit me ex ſe alimento bono (*ideſt licito, & non per fraudes acquiſito*) & non voluero adhærere vobis circa illud, quod prohibeo vobis? An *a* volo, niſi corrigere, *quod pravè agitis*, quantùm poſſum? Et non auxilium meum, niſi in Deo: ſuper eum innixus ſum, & ad eum me converto. 89. Et, ò popule meus, *cavete*, ne lucretur vobis ſciſſura *veſtra* à me, ut incidat vobis, ſicut id, quod incidit populo Noe, vel populo Hud, aut populo Saleh. Neque populus Lot eſt à vobis remotus (*nimirùm loco, vel tempore, vel moribus*). 90. Et veniam precamini à Domino veſtro: tùm convertimini ad eum: quippe Dominus meus eſt miſericors, amator. 91. Reſponderunt illi: O Scioaib, non intelligimus multùm de eo, quod dicis, & nos quidem videmus te inter nos tenuem, quòd, ſi non *eſſet nobis curæ* familia tua, certè lapidaviſſemus te, neque tu fuiſſes *b* ſuper nos præpotens. 92. Dixit ille: O popule meus, an familia mea excellentior eſt apud vos, quàm Deus, & poſuiſtis illum poſt à tergo. Certè Dominus meus id, quod facitis eſt circumdans (*ideſt comprehendens*). 93. Et, ò popule meus; operamini juxta ſtatum veſtrum: certè ego operaturus ſum *juxta ſtatum meum*. 94. Mox ſcietis, cui ventura ſit pœna, quæ ignominia afficiat eum, & quis ſit mendax. Et expectate *finem negotii veſtri*: nam ego vobiſcum ero obſervator. 95. Cùm autem veniſſet præceptum noſtrum (*ideſt pœna à nobis illata*) liberavimus Scioaib, & eos, qui crediderant cum eo, per miſericordiam ex nobis, & invaſit eos, qui iniqui erant, ſupplicium *per clamorem Gabrielis*, & apparuerunt manè in domibus ſuis, *mortui* in genua proſtrati. 96. Quaſi nunquam recti ſtetiſſent in illis. An non remotio *à miſericordia fuit* ipſi Madian, ſicut remotus fuit *ab ea* Themud. 97. Et jam quidem miſimus Moyſem cum ſignis noſtris, & poteſtate manifeſta. 98. Ad Pharaonem, & Primates ejus, & ſecuti ſunt imperium Pharaonis, & non fuit imperium Pharaonis rectum. 99. Antecedet *Pharao* populum ſuum die reſurrectionis, & deſcendere faciet eos in ignem, & infelix erit deſcenſus, quo deſcendetur. 100. Et aſſeclas habuerunt in hoc *mundo* cum maledictione, & die reſurrectionis *habebunt eoſdem cum maledictione*. Miſerum fuit auxilium, quo auxiliatum fuit *eis*. 101. Hoc eſt ex hiſtoriis

a Si.

b es apud nos excellens.

Urbium.

Urbium: enarramus illud tibi. Ex his *Urbibus* est stans; & demessum (*idest nonnullæ supersunt, nonnullæ perierunt*). 102. Et non fuimus iniqui in eos: sed *ipsi* iniqui fuerunt in animas suas: neque profuerunt ipsis Dii eorum, quos invocabant præter Deum, ulla in re, postquam venit imperium (*idest punitio*) Domini tui, neque addiderunt illis *aliquid*, præter perditionem. 103. Et hujusmodi fuit punitio Domini tui, quandò punivit Civitates, quòd *a* ipsæ essent iniquæ: quippe punitio ejus est dolorifica, vehemens. 104. Certè in hoc sanè est signum (*idest exemplum*) ei, qui timuerit pœnam futuri sæculi. Ille *erit* dies, ad quem congregandi sunt homines, & ille *erit* dies testificatus (*idest cujus erunt testes, seu præsentes omnes creaturæ*). 105. Et non differimus illum, nisi ad terminum *b* computatum (*idest præfixum*). 106. Quandò venerit *dies illa*, non fiet alloquutio *ulli* animæ, nisi ex permissione ejus (*idest Dei*). Ex ipsis porrò erit *alius* infelix, *alius* felix. 107. Porrò, qui infelices fuerint, in igne *collocabuntur*: ipsis in eo erit vox vehemens, & vox imbecilla (*idest modò vehementiori, modò imbecilliori voce conquerentur*). 108. Perpetuò moraturi sunt in eo, quandiù permanserint Cœli, & terra præter id, quod voluerit Dominus tuus *addere præter ignem*: quippe Dominus tuus effector est illius, quod vult. 109. Qui verò felicitate donati fuerint, in Paradiso *collocabuntur*, semper moraturi in eo, quamdiù perseveraverint Cœli, & terra, præter id, quod voluerit *addere huic felicitati* Dominus tuus: donum nunquam auferendum. 110. Ne ergo sis in dubio de eo, quod colunt illi. Non colunt, nisi quemadmodùm colebant patres eorum anteà, & nos certè reddituri sumus eis partem eorum non diminutam (*idest, plenè puniemus eos*). 111. Et jam quidem dedimus Moysi Librùm *Pentateuchi*: atqui dissensum fuit in eo *per varias opiniones*, &, nisi verbum (*idest decretum*) præcessisset à Domino tuo, jam decisum fuisset inter eos. Et quidem ipsi sunt sanè in dubitatione de eo suspiciosa. 112. Et quidem omnibus certissimè rependet Dominus tuus opera ipsorum: ipse enim de eo, quod operantur, est peritus. 113. Stabilis igitur esto, sicut præceptum est tibi, & *stabilis sit*, qui conversus fuerit tecum, & ne prævaricemini: quippe ipse in id, quod facitis, est inspiciens. 114. Et, ne inclinetis ad eos, qui iniquè agunt, ne tangat vos Ignis; nam non sunt vobis, præter Deum, ulli patroni: ideò non adjuvabimini, *ne pereatis*. 115. Et persolve orationem in duabus extremitatibus diei (*idest, mane, & vespere*) & in parte noctis (*idest post occasum solis*) quippe bona *opera* abire facient mala. Hæc est commonitio reminiscentibus. 116. Et patienter sustine, quia Deus non sinet perire mercedem benefacientium. 117. Et nonne fuerunt ex generationibus *ante vos* præditis reliquis (*idest religione, & virtute*) qui prohibebant à corruptione terræ? Sed *non fuerunt hi*, nisi *pauci* ex iis, quos liberavimus, & secuti sunt ii, qui iniqui erant id, in quo deliciis affluі facti fuerant, & fuerunt scelerosi. 118. Et non fuit Dominus tuus *talis*, ut perderet urbes cum iniquitate (*idest injustè*) &, *cùm* cives earum *essent* rectè agentes. 119. Et, si voluisset Dominus tuus, utique posuisset homines gentem unam, *idest unius religionis*. Et non cessabunt esse inter discordes *in religione*, nisi illi, quorum misertus fuerit Dominus tuus, & ad hoc creavit eos, & completum fuit verbum Domini tui: *nimirùm*: Certè implebo Gehennam ex Geniis, & hominibus universis. 120. Et *hoc* totum narramus tibi de historiis legatorum, quo confirmemus cor tuum, & venit ad te de his veritas, & commonitio, & commemoratio fidelibus. 121. Et, dic illis, qui non credunt: Operamini juxta statum vestrum: nos certè operaturi *sumus juxta statum nostrum*. 122. Et expectate *finem operis vestri*; nos certè erimus expectantes. 123. Et Deo *notum est* arcanum Cœlorum, & terræ, & ad eum reducetur negotium totum. Cole ergo illum, & innitere super illum, & non est Dominus tuus negligens circa id, quod operamini.

a Et ipsæ erãt.

b numeratũ.

NOTÆ

NOTÆ.

LVI. Nulla est bestia, quin ipse apprehenderit antias ejus.] Ita exponit Gelal: اى مالكها وقاهر فلا نفع ولا ضرر الا باذنه وخص الناصية بالذكر لان من اخذ بناصيته يكون فى غاية الذل *Idest, dominio, & potentia sua cohibeat eam, itaut neque prosit, neque noceat, nisi ad nutum ejus. Specialiter autem posuit antias* (seu crines anteriores) *quæ in maribus reperiuntur; quia, qui tenetur per illas, ad extremum subjectionis redactus intelligitur.*

LXIX. *Et uxor ejus Sara stans risit*]. Causam risus Saræ affert Gelal استبشارا بهلاكهم *lætitiam conceptam ex perditione eorum*; Scilicet Sodomitarum. Eandem causam ponit Zamchascerius: qui addit, à nonnullis verbum ضحكت *risit*; exponi حاضت *menstrua passa est*. Jahias allegat Kelebium in hæc verba لما رأت سارة فرق ابراهيم عجبت من فرقه فضحكت وهى لا تدرى من القوم: *Cùm vidisset Sara Abraham separari ab illis viris, quos ipsa minimè norat, risit ob talem separationem.*

LXXII. *Disceptabat nobiscum pro gente Lot.*] Hanc disceptationem putat Gelal fuisse illam, quæ habetur Genesis cap. 18. ubi Abraham petit à Deo, utrum propter quinquaginta justos indulturus esset toti civitati impiæ; tùm utrùm propter quadraginta quinque: tùm utrùm propter quadraginta: tùm utrùm propter trigintą: tùm utrùm propter viginti: demùm utrùm propter decem. Sed Gelal ponit primò trecentos justos: secundò ducentos: tertiò quadraginta: quartò quatuordecim: postremò unum. Ita cæcutiunt sapientes Moslemi in sacris historiis alioqui notissimis.

LXXIV. *Tristatus est de eis*]. Causam tristitiæ affert Gelal: لانهم حسان الوجوه فى صورة اضياف: *quia erant pulcri facie, in figura hospitum*. Hos scilicet Sodomitæ venabantur ad nefariam libidinem.

LXXV. *Operabantur mala.*] Gelal: هى اتيان الرجال فى الادبار *Præposteram libidinem cum viris exercebant.*

LXXVI. *Non est nobis in filiabus tuis ullum jus.*] Dictionem Arabicam حق *jus*, vel *debitum*; exponit Gelal حاجة *opus*, vel, *indigentia*.

LXXVIII. *Et ne retrò se vertat ex vobis.*] Fortè rectiùs vertas verba Arabica ولا يلتفت منكم احد الا امراتك انه مصيبها ما اصابهم: *Et ne retrò vertat se ex vobis ullus: sed uxori tuæ certè eventurum est id, quod evenerit illis.* Prima interpretatio vera est, si legas امراتك cum الرفع: secunda, si legas امراتك cum النصب. Quidam ex Moslemis ita nectunt sententiam: *Perge ergo cum familia tua in parte aliqua noctis, & ne retrò vertatur ex vobis ullus; præter uxorem tuam (idest, cum uxore tua ne pergas) nam eventurum est illi, quod evenerit illis*; nempè Sodomitis. De uxore autem Lot, ita Gelal: فقيل لم يخرج بها وقيل خرجت والتفتت فقالت واقوماه فجاءها حجر فقتلها *Dicunt nonnulli, eam non fuisse egressam cum Lot: nonnulli verò, egressam fuisse, & retrò conversam dixisse: Heu gentem meam! & interim lapide percussam interiisse.*

LXXIX. *Posuimus sublime earum urbium imum earum*] Gelal: بان رفعها جبريل الى السماء واسقطها مقلوبة الى الارض: *Quia Gabriel elevavit eas urbes ad cælum, & deinde inversas dejecit ad terram.*

LXXXVI. *Et non voluero adhærere vobis*]. Arabicè: وما اريد ان اخالفكم الى ما انهيكم عنه: Explicat Zamchascerius; ان اسبقكم الى شهواتكم التى نهيتكم عنها *præcedere vos ad desideria vestra, quæ vobis prohibui.*

REFUTATIONES.

I. Cum dicitur, Angelos illos, qui hospitum forma assumpta ad Abraham diverterant, manus suas ad cibos appositos non extendisse, falsum prorsùs est. Imò oppositum habetur ex cap. 18. Genes. ubi, & oblatum ab Abraham prandium eos acceptasse, & appositas escas comedisse, apertissimè legimus.

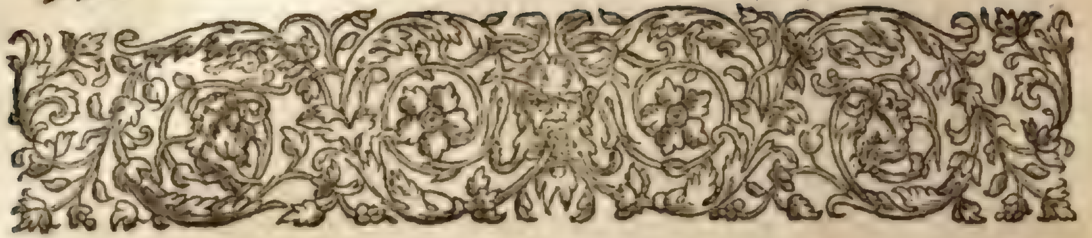
II. Falsum item est, quod ab Expositoribus Moslemis asseritur, Saram ex lætitia perditionis Sodomitarum, vel discessionis hospitum ab Abraham, risisse, vel menstrua passam fuisse. Risit enim ex eo, quod audivit, promitti sibi filium: ut patet ex illis verbis Genes. cap. 18. quæ dixit Angelus Abrahæ. *Revertens veniam ad te tempore isto, vita comite, & habebit filium Sara uxor tua. Quo audito Sara risit post ostium Tabernaculi.* Et paulò post: *Dixit autem Dominus ad Abraham: Quare risit Sara, dicens: Num verè paritura sum anus?* Quòd si dicas, Alcoranum etiam hanc causam intendisse, vel saltem non negasse: respondeo, id dici non posse: nam ponit risum Saræ ante mentionem promissionis filii.

III. Præterea, mendacium est apertissimum, Angelos præcepisse Lot, ne educeret secum uxorem suam: vel, ne ullus retrò sese verteret in itinere præter eam. Oppositum prorsùs habemus cap. 19. Genes. ubi Angeli dixerunt Lot: *Surge, tolle uxorem tuam, & duas filias*

lias, quas habes: Imò Angeli ipsi *apprehenderunt manum ejus, & manum uxoris, &c. eduxeruntq; eum, & posuerunt extra Civitatem*. Et deindè præceperunt ei nomine omnium suorum, tamquam patri familias: *Noli respicere post tergum, nec stes in omni circa regione*: sine ulla uxoris exceptione. Imò ob hoc ipsum, quòd uxor contra divinum præceptum post terga respexit, *versa est in statuam salis*: non autem lapide percussa occubuit, sicut expositores Moslemi fabulantur, & Alcoranus innuit, dum eodem modo, quo Sodomitæ illam periisse affirmat, nempè lapidum pluvia contritam.

IV. Falsum est, Sodomam, & reliquas Urbes, pluvia lapidum ex luto cocto confectorum, dirutas fuisse: pluvia enim sulphuris, & ignis cęlitùs immissa obrutæ, consumptæque sunt: ut habetur Genes. cap. 19. Quod autem scribitur in Alcorano, Deum ita Urbes illas invertisse, ut domorum fundamenta in sublime elevaret: tecta verò in fundamentorum ima deprimeret: vel, ut exponit Gelal cum aliis Moslemis, Gabrielem Urbes illas in aera elevasse, & ad terram inversas dejecisse, pro figmentis habenda sunt. Licèt enim Hæbraicè sit הָפַךְ quod est *subvertere*, seu, quod erat sursum, deorsum collocare: idem tamen verbum significat aliquid in aliam formam mutare: sicut revera hæ Urbes per pluviam ignis, & sulphuris mutatæ sunt: alioquin frustratoria videretur hęc pluvia ignis, vel etiam lapidum, si hujusmodi Urbes ita inversæ fuissent. Omitto hìc aliis ineptiis respondere: satis enim est ad Alcorani falsitatem coarguendam, quòd ita turpiter hallucinetur in iis sacrorum librorum successibus referendis, de quorum veritate nullus unquam dubitavit, utpotè rerum omnibus notissimarum. Neque dici potest, Judæos ea loca corrupisse, cùm nullam hoc faciendi causam habere potuerint: quippe hæc neque ad Mahumetum, neque ad rem in religione controversam spectabant.

سورة يوسف مكية ماية وحدي عشر آية

SURA XII.

JOSEPH.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, ET UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 تلك آيات الكتاب المبين ۞ 3 إنا أنزلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون ۞
4 نحن نقص عليك أحسن القصص بما أوحينا إليك هذا القرآن وإن كنت من قبله لمن
الغافلين ۞ 5 إذ قال يوسف لأبيه يا أبت إني رأيت أحد عشر كوكبا والشمس والقمر رأيتهم
لي ساجدين ۞ 6 قال يا بني لا تقصص رؤياك على إخوتك فيكيدوا لك كيدا إن الشيطان
للإنسان عدو مبين ۞ 7 وكذلك يجتبيك ربك ويعلمك من تأويل الأحاديث ويتم نعمته عليك
وعلى آل يعقوب كما أتمها على أبويك من قبل إبرهيم وإسحق إن ربك عليم حكيم ۞
8 لقد كان في يوسف وإخوته آيات للسائلين ۞ 9 إذ قالوا ليوسف وأخوه أحب إلى أبينا منا
ونحن عصبة إن أبانا لفي ضلال مبين ۞ 10 اقتلوا يوسف أو اطرحوه أرضا يخل لكم وجه
أبيكم وتكونوا من بعده قوما صالحين ۞ 11 قال قائل منهم لا تقتلوا يوسف وألقوه في
غيابة الجب يلتقطه بعض السيارة إن كنتم فاعلين ۞ 12 قالوا يا أبانا ما لك لا تأمنا على
يوسف وإنا له لناصحون ۞ 13 أرسله معنا غدا يرتع ويلعب وإنا له لحافظون ۞ 14 قال إني
ليحزنني أن تذهبوا به وأخاف أن يأكله الذئب وأنتم عنه غافلون ۞ 15 قالوا لئن أكله
الذئب ونحن عصبة إنا إذا لخاسرون ۞ 16 فلما ذهبوا به وأجمعوا أن يجعلوه في غيابة
الجب وأوحينا إليه لتنبئنهم بأمرهم هذا وهم لا يشعرون ۞ 17 وجاؤوا أباهم عشاء يبكون ۞
18 قالوا يا أبانا إنا ذهبنا نستبق وتركنا يوسف عند متاعنا فأكله الذئب وما أنت بمؤمن لنا
ولو كنا صادقين ۞ 19 وجاؤوا على قميصه بدم كذب قال بل سولت لكم أنفسكم

أمرا

أمرا فصبر جميل والله المستعان على ما تصفون ۞ 20 وجاءت سيارة فأرسلوا واردهم فأدلى
دلوه قال يا بشري هذا غلام وأسروه بضاعة والله عليم بما يعملون ۞ 21 وشروه بثمن بخس
دراهم معدودة وكانوا فيه من الزاهدين ۞ 22 وقال الذي اشتراه من مصر لامرأته أكرمي
مثواه عسى أن ينفعنا أو نتخذه ولدا وكذلك مكنا ليوسف في الأرض ولنعلمه من تأويل
الأحاديث والله غالب على أمره ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 23 ولما بلغ أشده آتيناه
حكما وعلما وكذلك نجزي المحسنين ۞ 24 وراودته التي هو في بيتها عن نفسه وغلقت
الأبواب وقالت هيت لك قال معاذ الله إنه ربي أحسن مثواي إنه لا يفلح الظالمون ۞
25 ولقد همت به وهم بها لولا أن رأى برهان ربه كذلك لنصرف عنه السوء والفحشاء
إنه من عبادنا المخلصين ۞ 26 واستبقا الباب وقدت قميصه من دبر وألفيا سيدها لدى الباب
قالت ما جزاء من أراد بأهلك سوءا إلا أن يسجن أو عذاب أليم ۞ 27 قال هي راودتني
عن نفسي وشهد شاهد من أهلها إن كان قميصه قد من قبل فصدقت وهو من الكاذبين ۞
28 وإن كان قميصه قد من دبر فكذبت وهو من الصادقين ۞ 29 فلما رأى قميصه قد من
دبر قال إنه من كيدكن إن كيدكن عظيم ۞ 30 يوسف أعرض عن هذا
واستغفري لذنبك إنك كنت من الخاطئين ۞ 31 وقال نسوة في المدينة امرأة العزيز
تراود فتيها عن نفسه قد شغفها حبا إنا لنريها في ضلال مبين ۞ 32 فلما سمعت بمكرهن
أرسلت إليهن وأعتدت لهن متكأ وآتت كل واحدة منهن سكينا وقالت اخرج عليهن فلما
رأينه أكبرنه وقطعن أيديهن وقلن حشى لله ما هذا بشرا إن هذا إلا ملك كريم ۞
33 قالت فذلكن الذي لمتنني فيه ولقد راودته عن نفسه فاستعصم ولئن لم يفعل ما آمره
ليسجنن وليكونا من الصاغرين ۞ 34 قال رب السجن أحب إلي مما يدعونني إليه وإلا تصرف
عني كيدهن أصب إليهن وأكن من الجاهلين ۞ 35 فاستجاب له ربه فصرف عنه
كيدهن إنه هو السميع العليم ۞ 36 ثم بدا لهم من بعد ما رأوا الآيات ليسجننه حتى
حين ۞ 37 ودخل معه السجن فتيان قال أحدهما إني أراني أعصر خمرا وقال الآخر إني
أراني أحمل فوق رأسي خبزا تأكل الطير منه نبئنا بتأويله إنا نراك من المحسنين ۞ 38 قال
لا يأتيكما طعام ترزقانه إلا نبأتكما بتأويله قبل أن يأتيكما ذلكما مما علمني ربي إني تركت ملة
قوم لا يؤمنون بالله وهم بالآخرة هم كافرون ۞ 39 واتبعت ملة آبائي إبراهيم وإسحق ويعقوب ما
كان لنا أن نشرك بالله من شيء ذلك من فضل الله علينا وعلى الناس ولكن أكثر
الناس لا يشكرون ۞ 40 يا صاحبي السجن أأرباب متفرقون خير أم الله الواحد القهار ۞
41 ما تعبدون من دونه إلا أسماء سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من سلطان إن الحكم

الا لله امر الا تعبدوا الا اياه ذلك الدين القيم ولكن اكثر الناس لا يعلمون ❁
41 يا صاحبي السجن اما احدكما فيسقي ربه خمرا واما الآخر فيصلب فتاكل الطير من راسه
قضي الامر الذي فيه تستفتيان ❁ 42 وقال للذي ظن انه ناج منهما اذكرني عند ربك
فانساه الشيطان ذكر ربه فلبث في السجن بضع سنين ❁ 43 وقال الملك اني اري سبع
بقرات سمان ياكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر يابسات يا ايها الملا افتوني
في رؤياي ان كنتم للرؤيا تعبرون ❁ 44 قالوا اضغاث احلام وما نحن بتاويل الاحلام
بعالمين ❁ 45 وقال الذي نجا منهما وادكر بعد امة انا انبئكم بتاويله فارسلون ❁
46 يوسف ايها الصديق افتنا في سبع بقرات سمان ياكلهن سبع عجاف وسبع سنبلات خضر
واخر يابسات لعلي ارجع الي الناس لعلهم يعلمون ❁ 47 قال تزرعون سبع سنين دابا فما
حصدتم فذروه في سنبله الا قليلا مما تاكلون ❁ 48 ثم ياتي من بعد ذلك سبع شداد
ياكلن ما قدمتم لهن الا قليلا مما تحصنون ❁ 49 ثم ياتي من بعد ذلك عام فيه يغاث
الناس وفيه يعصرون ❁ 50 وقال الملك ائتوني به فلما جاءه الرسول قال ارجع الي ربك فسله
ما بال النسوة اللاتي قطعن ايديهن ان ربي بكيدهن عليم ❁ 51 قال ما خطبكن اذ
راودتن يوسف عن نفسه قلن حاش لله ما علمنا عليه من سوء قالت امراة العزيز الآن
حصحص الحق انا راودته عن نفسه وانه لمن الصادقين ❁ 52 ذلك ليعلم اني لم اخنه بالغيب
وان الله لا يهدي كيد الخائنين ❁ 53 وما ابرئ نفسي ان النفس لامارة بالسوء الا ما رحم
ربي ان ربي غفور رحيم ❁ 54 وقال الملك ائتوني به استخلصه لنفسي فلما كلمه قال
انك اليوم لدينا مكين امين ❁ 55 قال اجعلني علي خزائن الارض اني حفيظ عليم ❁
56 وكذلك مكنا ليوسف في الارض يتبوا منها حيث يشاء نصيب برحمتنا من نشاء ولا نضيع
اجر المحسنين ❁ 57 ولاجر الآخرة خير للذين آمنوا وكانوا يتقون ❁ 58 وجاء اخوة
يوسف فدخلوا عليه فعرفهم وهم له منكرون ❁ 59 ولما جهزهم بجهازهم قال ائتوني باخ
لكم من ابيكم الا ترون اني اوفي الكيل وانا خير المنزلين ❁ 60 فان لم تاتوني
به فلا كيل لكم عندي ولا تقربون ❁ 61 قالوا سنراود عنه اباه وانا لفاعلون ❁
62 وقال لفتيانه اجعلوا بضاعتهم في رحالهم لعلهم يعرفونها اذا انقلبوا الي اهلهم لعلهم
يرجعون ❁ 63 فلما رجعوا الي ابيهم قالوا يا ابانا منع منا الكيل فارسل معنا اخانا نكتل
وانا له لحافظون ❁ 64 قال هل آمنكم عليه الا كما امنتكم علي اخيه من قبل
فالله خير حافظا وهو ارحم الراحمين ❁ 65 ولما فتحوا متاعهم وجدوا بضاعتهم ردت اليهم
قالوا يا ابانا ما نبغي هذه بضاعتنا ردت الينا ونمير اهلنا ونحفظ اخانا ونزداد كيل بعير ذلك
كيل

كيل يسير ۞ 66 قال لن أرسله معكم حتى تؤتون موثقا من الله لتأتنني به إلا أن
يحاط بكم فلما آتوه موثقهم قال الله على ما نقول وكيل ۞ 67 وقال يا بني لا تدخلوا
من باب واحد وادخلوا من أبواب متفرقة وما أغني عنكم من الله من شيء إن الحكم إلا لله
عليه توكلت وعليه فليتوكل المتوكلون ۞ 68 ولما دخلوا من حيث أمرهم ما كان
يغني عنهم من الله من شيء إلا حاجة في نفس يعقوب قضاها وإنه لذو علم لما علمناه ولكن
أكثر الناس لا يعلمون ۞ 69 ولما دخلوا على يوسف آوى إليه أخاه قال إني أنا أخوك
فلا تبتئس بما كانوا يعملون ۞ 70 فلما جهزهم بجهازهم جعل السقاية في رحل أخيه
ثم أذن مؤذن أيتها العير إنكم لسارقون ۞ 71 قالوا وأقبلوا عليهم ماذا تفقدون ۞ 72 قالوا
نفقد صواع الملك ولمن جاء به حمل بعير وأنا به زعيم ۞ 73 قالوا تالله لقد علمتم ما جئنا
لنفسد في الأرض وما كنا سارقين ۞ 74 فما جزاؤه إن كنتم كاذبين ۞ 75 قالوا
جزاؤه من وجد في رحله فهو جزاؤه كذلك نجزي الظالمين ۞ 76 فبدأ بأوعيتهم
قبل وعاء أخيه ثم استخرجها من وعاء أخيه كذلك كدنا ليوسف ما كان ليأخذ أخاه
في دين الملك إلا أن يشاء الله نرفع درجات من نشاء وفوق كل ذي علم عليم ۞
77 قالوا إن يسرق فقد سرق أخ له من قبل فأسرها يوسف في نفسه ولم يبدها لهم قال أنتم
شر مكانا والله أعلم بما تصفون ۞ 78 قالوا يا أيها العزيز إن له أبا شيخا كبيرا فخذ
أحدنا مكانه إنا نراك من المحسنين ۞ 79 قال معاذ الله أن نأخذ إلا من وجدنا متاعنا
عنده إنا إذا لظالمون ۞ 80 فلما استيأسوا منه خلصوا نجيا قال كبيرهم ألم تعلموا أن أباكم
قد أخذ عليكم موثقا من الله ومن قبل ما فرطتم في يوسف فلن أبرح الأرض حتى
يأذن لي أبي أو يحكم الله وهو خير الحاكمين ۞ 81 ارجعوا إلى أبيكم فقولوا يا أبانا إن
ابنك سرق وما شهدنا إلا بما علمنا وما كنا للغيب حافظين ۞ 82 وسل القرية التي كنا فيها
والعير التي أقبلنا فيها وإنا لصادقون ۞ 83 قال بل سولت لكم أنفسكم أمرا فصبر جميل
عسى الله أن يأتيني بهم جميعا إنه هو العليم الحكيم ۞ 84 وتولى عنهم وقال يا أسفى
على يوسف وابيضت عيناه من الحزن فهو كظيم ۞ 85 قالوا تالله تفتأ تذكر يوسف
حتى تكون حرضا أو تكون من الهالكين ۞ 86 قال إنما أشكو بثي وحزني إلى الله وأعلم من
الله ما لا تعلمون ۞ 87 يا بني اذهبوا فتحسسوا من يوسف وأخيه ولا تيأسوا روح الله إنه لا ييأس
من روح الله إلا القوم الكافرون ۞ 88 فلما دخلوا عليه قالوا يا أيها العزيز مسنا وأهلنا الضر
وجئنا ببضاعة مزجاة فأوف لنا الكيل وتصدق علينا إن الله يجزي المتصدقين ۞ 89 قال
هل علمتم ما فعلتم بيوسف وأخيه إذ أنتم جاهلون ۞ 90 قالوا أإنك لأنت يوسف قال

انا يوسف وهذا اخي قد منّ الله علينا انه من يتق ويصبر فان الله لا يضيع اجر المحسنين ۞
91 قالوا تالله لقد آثرك الله علينا وان كنا لخاطئين ۞ 92 قال لا تثريب عليكم اليوم يغفر
الله لكم وهو ارحم الراحمين ۞ 93 اذهبوا بقميصي هذا فالقوه على وجه ابي يأت بصيرا
وأتوني باهلكم اجمعين ۞ 94 ولما فصلت العير قال ابوهم اني لاجد ريح يوسف لولا ان
تفندون ۞ 95 قالوا تالله انك لفي ضلالك القديم ۞ 96 فلما ان جاء البشير القاه على
وجهه فارتد بصيرا قال الم اقل لكم اني اعلم من الله ما لا تعلمون ۞ 97 قالوا يا ابانا
استغفر لنا ذنوبنا انا كنا خاطئين ۞ 98 قال سوف استغفر لكم ربي انه هو الغفور
الرحيم ۞ 99 فلما دخلوا على يوسف آوى اليه ابويه وقال ادخلوا مصر ان شاء الله آمنين ۞
100 ورفع ابويه على العرش وخروا له سجدا وقال يا ابت هذا تأويل رؤياي من قبل
قد جعلها ربي حقا وقد احسن بي اذ اخرجني من السجن وجاء بكم من البدو من بعد
ان نزغ الشيطان بيني وبين اخوتي ان ربي لطيف لما يشاء انه هو العليم الحكيم ۞ 101 رب
قد آتيتني من الملك وعلمتني من تأويل الاحاديث فاطر السموات والارض انت وليي في الدنيا
والآخرة توفني مسلما والحقني بالصالحين ۞ 102 ذلك من انباء الغيب نوحيه اليك وما كنت لديهم
اذ اجمعوا امرهم وهم يمكرون ۞ 103 وما اكثر الناس ولو حرصت بمؤمنين ۞ 104 وما
تسألهم عليه من اجر ان هو الا ذكر للعالمين ۞ 105 وكاين من آية في السموات والارض
يمرون عليها وهم عنها معرضون ۞ 106 وما يؤمن اكثرهم بالله الا وهم مشركون ۞
107 افامنوا ان تأتيهم غاشية من عذاب الله او تأتيهم الساعة بغتة وهم لا يشعرون ۞ 108 قل
هذه سبيلي ادعوا الى الله على بصيرة انا ومن اتبعني وسبحان الله وما انا من المشركين ۞
109 وما ارسلنا من قبلك الا رجالا نوحي اليهم من اهل القرى افلم يسيروا في الارض فينظروا
كيف كان عاقبة الذين من قبلهم ولدار الآخرة خير للذين اتقوا افلا تعقلون ۞ 110 حتى
اذا استيأس الرسل وظنوا انهم قد كذبوا جاءهم نصرنا فنجي من نشاء ولا يرد باسنا عن القوم
المجرمين ۞ 111 لقد كان في قصصهم عبرة لاولي الالباب ما كان حديثا يفترى ولكن
تصديق الذي بين يديه وتفصيل كل شيء وهدى ورحمة لقوم يؤمنون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A. L. R. 2. Hæc sunt signa libri manifesti. 3. Nos quidem demisimus illum lectione Arabica, ut vos intelligeretis *illum*. 4. Nos narrabimus tibi pulcherrimam historiarum in eo, quod revelavimus tibi hunc Alcoranum. Quòd, si fuisses ante eum, certè *fuisses* ex non curantibus *illam*. 5. Cùm dixisset Joseph Patri suo: O Pater mi; certè ego vidi undecim stellas, & solem, & lunam: vidi eas me adorantes. 6. Respondit *Pater*: O filiole mi, ne narres visionem tuam fratribus tuis, ne machinentur tibi insidias: quippe Sata-

Satanas est homini inimicus manifestus. 7. Et secundum hoc, *quod vidisti*, eliget te Dominus tuus, & docebit te de interpretatione novorum successuum, & perficiet gratiam suam super te, & super familiam Jacob, quemadmodùm perfecit eam super patres tuos anteà, Abraham, & Isaac. Nam Dominus tuus est sciens, sapiens. 8. Jam quidem fuerunt in Joseph, & fratribus ejus signa (*idest exempla*) perquirentibus (*idest discere cupientibus ea*). 9. Cùm dixerunt *fratres ejus ad invicem*) certè Joseph, & frater ejus *Beniamin* dilectiores sunt apud Patrem nostrum, quàm nos, & nos sumus turba (*idest multi, seu major, & potior pars*.) Certè Pater noster est sanè in errore manifesto. 10. Occidite Joseph, aut amandate eum in terram *aliquam longinquam*, ut vacet vobis facies Patris vestri (*idest, ut diligat vos, neque impediatur ab alieno amore*.) Et eritis posteà homines recti (*idest pœnitentiam hujus peccati agetis*). 11. Dixit dicens (*idest quidam*) ex illis: Ne occidatis Joseph, sed projicite eum in profunda cisternæ: colligent eum aliqui viatorum, si fueritis *hoc* facientes. 12. Dixerunt; O Pater noster, quid tibi est, *quod* non concredis nobis Joseph? Et nos sanè *erimus* illi benè consulentes. 13. Mitte illum nobiscum cras, ut liberiùs spatietur, & ludat, & nos sanè *erimus* illum custodientes. 14. Respondit *Pater*: Equidem sanè tristitia me afficit, quòd abeatis cum eo: nam timeo, ne comedat eum lupus, dùm vos estis illum negligentes. 15. Dixerunt: Si comederit eum lupus, & nos erimus agmen *ad eum defendendum*, profectò igitur nos erimus *priores* pereuntes. 16. Cùm autem abiissent cum eo, etiam convenerunt, ut ponerent eum in profundis cisternæ, & revelavimus ei, *dùm esset in cisterna dicentes*: Certè narrabis eis factum eorum hoc; & ipsi non intelligent. 17. Et venerunt ad patrem suum vesperè, & flebant. 18. Dixerunt: O Pater noster: nos certè abieramus præcurrentes nos mutuò, & reliqueramus Joseph apud utensilia nostra, & comedit eum lupus. Sed non eris tu nobis credens, etiamsi simus veraces. 19. Et venerunt *ostendentes* super tunicam ejus sanguinem falsum. Dixit *Jacob*, atqui aptè composuerunt vobis animæ vestræ negotium. Sed patientia speciosa *necessaria est mihi*. Et Deus implorandus est in auxilium super id, quod refertis. 20. Et venerunt viatores (*idest mercatores Madianitæ*) & miserunt aquatorem suum, qui demisit situlam suam *in cisterna, ubi erat Joseph, & videns ipsum hærentem funi situlæ, dùm eam retraheret è cisterna*, dixit: O lætum nuncium! Hìc est puer. Et *fratres ejus* occultabant eum *affirmantes, esse servum suum, non autem fratrem*, ad lucrandam pecuniam. Deus verò erat sciens de eo, quod faciebant. 21. Et emerunt eum *Madianitæ* prætio vili, drachmis numeratis (*idest viginti argenteis*) & fuerunt in eo ex repudiantibus (*idest, quasi rem projectitiam vix dignati sunt eum recipere*). 22. Et dixit, qui emerat eum ex Ægypto (*idest Putiphar Ægyptius*) uxori suæ *Zalichæ*. Honora habitationem ejus (*idest honorificè tracta eum*) fortè eveniet, ut sit utilis nobis, aut adoptemus eum in filium. Atque ita stabilivimus locum τῷ Joseph in terra *Ægypti*: &, ut doceremus eum de interpretatione novorum eventuum: nam Deus est prevalens super negotium suum (*idest potenter facit, quod facere decrevit*): sed plerique hominum nesciunt *hoc*. 23. Postquàm autem pervenit ad robustam ætatem suam, dedimus ei sapientiam, & scientiam, & ita remuneramus benefacientes. 24. Et expetivit eum illa, cujus ipse erat in domo, in persona ipsius (*idest libidinosè*) & clausit Portas, & dixit: Ades huc. Respondit Joseph: Confugium Dei (*idest, liberet me Deus ab hoc flagitio*) certè Dominus meus bonam fecit habitationem meam: profectò non prosperabuntur iniquè agentes. 25. Et jam quidem illa solicita erat de eo (*idest destinaverat animo peccare cum eo*) & *ille etiam* solicitus erat de ea (*idest destinaverat animo peccare cum ea, & fecisset*) nisi vidisset manifestum signum Domini sui. Ita *egimus cum eo*, ut averteremus ab eo malum, & flagitium: quippe ipse *erat* ex servis nostris sinceris. 26. Conatique sunt se invicem præcurrere ad januam: *hic, ut fugeret; illa, ut fugientem apprehenderet*. Et *illa* scidit interulam ejus à tergo, & [a] obvium habuerunt Dominum ejus (*idest maritum ejus*) juxta portam. Dixit *illa viro suo*, quæ merces *debetur* illi, qui expetivit contra uxorem tuam malum, nisi, ut carceri mancipetur, *infligatur ei* pœna dolorifica? 27. Dixit *Joseph*: Ipsa appetivit me in persona mea. Testificatus est autem testificans (*idest, quidam* de fami-

[a] invenerūt.

familia ejus (*idest uxoris dicens*): Si interula ejus scissa est à parte anteriori:
hæc vera dicit, & hic est ex mendacibus. 28. Si autem interula ejus scissa
est à parte posteriori: *hæc* mentita est, & hic est ex veridicis. 29. Cùm autem
vidisset *maritus*, *quòd* interula ejus scissa esset à parte posteriori, dixit: Certè
hæc est ex technis vestris, *ò fœminæ*: certè technæ vestræ magnæ sunt: Deindè
dixit τῷ *Joseph*. 30. Joseph elonga te ab hac re (*idest silentio preme illam*) & *tu*,
ò Zalicha veniam precare pro peccato tuo: nam tu sanè fuisti ex peccantibus.
31. Et dixerunt mulieres per civitates: Uxor Excellentissimi appetivit puerum suum
pro persona ejus *fruenda*; jam incendit præcordia ejus amore: certè nos videmus
eam in errore manifesto. 32. Cùm autem audisset Zalicha machinationem earum
misit ad eas, & præparavit illis convivium, & dedit unicuique earum cultrum,
& citrum, *seu malum medicum*, *quòd cultro scinderent*: & dixit τῷ *Joseph* Egredere,
& ostende te coram eis. Cùm autem vidissent eum, magnificaverunt eum, & *adeò*
in aspectum illius raptæ sunt, *ut pro citro* scinderent *cultro* manus proprias, *absque*
a si. *eo*; *quod animadverterent*. Et dixerunt. Proh Deum: non est hic homo: non *a* est
hic, nisi Angelus venerandus. 33. Dixit *Zalicha*. Hic porrò est ille, propter
quem culpastis me. Et jam porrò concupivi eum pro *fruenda* persona ejus, & *ille*
constanter restitit. At profectò, si non fecerit, quod præcipio ei, sanè detrude-
tur in carcerem, & certè erit ex parvis (*idest vilibus*, *& abjectis.*) 34. Dixit *Joseph*.
Domine mi, carcer optabilior est mihi, quàm id, ad quod hortantur me *mulieres*
istæ: sed, si non averteris à me fraudem earum, inclinabo juveniliter ad eas,
& ero ex stultè agentibus. 35. Exaudivit itaque eum Dominus suus, & avertit
ab eo fraudem earum: quippe ipse est Auditor, Cognitor. 36. Tùm visum
est eis (*idest Putiphari*, *& Consiliariis ejus*) postquàm viderant signa *innocentiæ*
ejus, ut manciparent eum carceri usque ad tempus. 37. Et ingressi sunt cum
eo carcerem duo juvenes. Dixit unus eorum: Equidem videbar mihi exprimere
vinum *ex uvis*. Alter verò dixit: Equidem videbar mihi portare supra caput
meum panem, ex quo comedebant aves. Expone nobis interpretationem ejus,
quod vidimus: nos sanè videmus te esse ex benefacientibus. 38. Dixit *eis Joseph*:
Non veniet vobis cibus, quo nutriamini, nisi enarravero vobis interpretationem
ejus, antequam veniat ad vos. Hoc *eveniet* ex eo, quod docuit me Dominus
meus: nam ego deserui sectam gentium, quæ non credunt in Deum, & ipsi
futurum sæculum sunt abnegantes. 39. Et secutus sum religionem patrum meo-
rum, Abraham, & Isaac, & Jacob. Non est *licitum* nobis, ut associemus in
Deo aliquid. Hoc *datum est nobis* ex liberalitate Dei super nos, & super ho-
mines: sed plerique hominum non agunt gratias *pro hoc beneficio*. 40. O socii
mei carceris: an Domini divisi meliùs sunt, an Deus unus, prævalens *universis*.
41. Non colitis præter eum, nisi nomina, quæ nominastis vos, & patres vestri.
Non demisit Deus circa ea ullam potestatem (*idest argumentum*, *aut probationem.*)
b si; *Non b* est judicium, nisi Dei: præcepit ne colatis, nisi ipsum. Hæc est religio
recta; sed plerique hominum ignorant *eam*. 42. O socii mei, carceris: certè
unus vestrum potandum præbebit Domino suo vinum: porrò alter crucifigetur,
& comedent aves de capite ejus. Decisa est res, de qua doceri postulastis.
Et dixit ei, quem existimavit, quòd esset evasurus ex duobus: Memento mei
apud Dominum tuum. At oblivisci fecit eum Satanas recordationem *Josephi*
apud Dominum suum. Mansit itaque in carcere aliquot annos. 43. Et dixit
Rex *Ægypti*: Equidem videbam septem vaccas pingues; devorabant eas septem
macilentæ, & septem spicas virides, & alias *septem* arefactas. O Proceres,
explicate mihi visionem meam, si estis *idonei*, *qui* visionem interpretemini. 44.
responderunt: Confusiones somniorum *sunt*; *hæ* neque nos in interpretationem
somniorum sumus edocti. 45. Dixit autem is, qui liberatus fuerat ex duobus:
nam recordatus est τȣ̃ *Joseph* post aliquot spatium temporis: Ego exponam
vobis interpretationem ejus: sed dimitte me. *Dimissus autem venit ad Joseph*,
& dixit ei. 46. Joseph, ò verax: doce nos de septem vaccis pinguibus, quas
devorabant septem macilentæ, & septem spicis viridibus, & aliis *septem* arefactis,
ut ego redeam ad homines, quò ipsi sciant, *quid hæc significent*. 47. Dixit
Joseph; Seminabitis septem annos continuos sequentes. Quod verò messueritis,
relin-

relinquite illud in ſpica ſua, *quò meliùs conſervetur*; excepto pauco, ex quo comedatis. 48. Deindè venient poſt hoc ſeptem *anni* valdè ſteriles, *qui* conſument, quod præmiſeritis illis (*ideſt, quidquid collegeritis annis præcedentibus*) præter paucum, quod cuſtodieritis. 49. Deindè veniet poſt hoc annus, in quo congluentur homines, & in eo exprimet *vina ex uvis*. 50. Et dixit Rex: Adducite eum (*ideſt Joſeph*) ad me. Cùmque veniſſet ad eum (*ſcilicet ad Joſeph*) nuncius, dixit: Revertere ad Dominum tuum, & pete ab eo, quæ fuerit mens mulierum, quæ conciderunt manus ſuas: quippe Dominus meus de techna earum eſt inſtructus. 51. Dixit *Rex mulieribus ante ſe congregatis*: Quodnam fuit negotium veſtrum, cùm concupiviſtis Joſeph pro *fruenda* perſona ejus: Reſponderunt: Procul faceſſat Deus: non novimus de eo, quidquam mali. Dixit uxor Excellentiſſimi (*i. Putipharis*) Nunc patefacta eſt veritas. Ego concupivi eum pro *fruenda* perſona ejus: porrò ille ſanè eſt ex veracibus.
52. *Audiens hoc Joſeph ex relatione aliorum, dixit*: Hoc *mihi pergratum eſt*, ut ſciat *Dominus meus*, quòd ego non deceperim eum in abſentia *ejus*; &, quòd Deus non dirigit techna m decipientium. 53. Neque facio innocentem animam meam *à culpa*: nam anima eſt ſanè proclivis *a* ad malum, excepta ea, cujus miſertus fuerit Dominus meus: quippè Dominus meus eſt indultor, miſericors.
54. Et dixit Rex: Adducite ad me illum, faciam eum peculiarem mihi. Cùm ergo alloquutus fuiſſet eum *Rex*, dixit *ei*: Tu ſanè hodie eris apud nos ſtabilis, fidus (*ideſt cui confidam res meas*). 55. Dixit *Joſeph Regi*: Conſtitue me ſuper horrea terræ: ego enim ero cuſtos, ſciens *ea benè ſervare*. 56. Atque ita firmavimus locum τῷ Joſeph in terra *Ægypti*, *ut* aſſumeret ſibi habitationem ex ea, ubi vellet. Impartimur miſericordiam noſtram, cui volumus, & non ſinimus perire mercedem benefacientium. 57. Et quidem merces futuri ſæculi eſt melior, *quàm merces hujus mundi*, iis, qui crediderint, & timuerint *Deum*.
58. Venerunt autem fratres Joſeph, & ingreſſi ſunt ad eum, & *ipſe* cognovit eos: ſed illi eum non *b* cognoverunt. 59. Cùm autem inſtruxiſſet eos commeatu ſuo (*ideſt frumento, & aliis rebus ad iter neceſſariis*) dixit. Adducite mihi fratrem veſtrum *c* ex patre veſtro: nonne videtis, quòd ego compleo menſuram *in frumento vendendo*, & ego ſum optimus hoſpitio excipientium (*vel alimenta præbentium*). 60. Quòd, ſi non adduxeritis mihi eum, non erit menſura *frumenti* vobis apud me, neque appropinquabitis mihi. 61. Reſponderunt: Inſtanter poſtulabimus eum à patre ejus; & nos certè facturi *ſumus hoc*. 62. Dixit autem *Joſeph* pueris ſuis: Ponite pretium eorum, *quod dederunt pro frumento*, in ſarcinis eorum, ut ipſi agnoſcant illud, cùm reverſi fuerint ad familiam ſuam; ut ipſi *ad nos* regrediantur. 63. Cùm autem rediiſſent ad patrem ſuum, dixerunt: O Pater noſter; interdicta eſt nobis menſura (*ideſt emptio frumenti*) *niſi adducamus Beniamin nobiſcum*. Mitte ergo nobiſcum fratrem noſtrum, menſuretur nobis *triticum*, & certè nos erimus illum cuſtodientes. 64. Reſpondit *Pater*: An concredam vobis illum, niſi quomodò concredidi vobis fratrem ejus anteà? *ideſt idem eveniet iſti, ac illi*. Sed Deus erit optimus cuſtos *illius*, & ipſe eſt miſericordiſſimus miſericordium. 65. Cùm autem aperuiſſent ſarcinas ſuas, invenerunt pecuniam ſuam, quæ reddita fuerat illis. Dixerunt: O pater noſter, quid deſideremus *ampliùs beneficentiæ*? Hæc eſt pecunia noſtra, quæ reddita eſt nobis: *redibimus*, & ememus triticum familiæ noſtræ, & cuſtodiemus fratrem noſtrum; & augebimur menſura *oneris* unius cameli *pro eo*. Hæc menſura facilis *erit ad Regis munificentiam*. 66. Dixit *pater*: Nullo modo dimittam eum vobiſcum, niſi faciatis *d* me ſecurum *cum obligatione* ex parte Dei (*ſcilicet jurando per ipſum*) quòd omninò reducetis ad me illum, niſi *fortè eveniat*, ut obſtaculum *e* fiat vobis *à morte*, *vel alio caſu*. Cùm igitur exhibuiſſent ei obligationem ſuam, dixit: Deus ſuper id, quod dicimus, eſt procurator *ideſt teſtis*. 67. Et dixit: O filii mei, ne ingrediamini per portam unam *in Urbem*: ſed ingredimini per portas diverſas. Atqui non proderit vobis apud Deum, quidquam *hoc*, *quod moneo*, *niſi ipſe vos adjuverit* quippe *f* non eſt judicium, niſi Dei: ſuper eum innixus ſum, & ſuper eum innitantur Innitentes. 68. Cùm autem intraſſent *Urbem regiam*, undè præceperat eis pater ipſorum, non profuit *hoc* illis apud

Deum

الجزوُ الثالث عشر Pars Decimatertia.

a ſtudioſa in

b cognoſcentes.

c qui eſt vobis.

d detis mihi ſecuritatem à Deo.

e circumveniamini.

f Si.

Deum quidquam: sed solùm indigentiæ (*idest desiderio, quod erat*) in animo Jacobi (*ut scilicet ingrederentur per diversas portas, ne quis eos observaret*) satisfecit, & quidem ipse erat sanè præditus scientia eo, quòd docuissemus eum, sed plerique hominum nesciunt. 69. Postquam verò ingressi sunt coram Joseph, excepit ad sese fratrem suum *Beniamin*, *&* dixit: Ego sanè sum frater tuus: ne ergo affligaris de eo, quod fecerunt *contra me fratres nostri*. 70. Cùm autem instruxisset eos commeatu suo (*idest ipsis necessario ad iter*) posuit scyphum in sarcina fratris sui. Deindè, *ubi illi discessissent*, inclamavit præco *post terga eorum*: O societas viatorum, certè vos sanè estis fures. 71. Dixerunt *illi*, & conversi sunt retrorsum erga eos, quid quæritis? 72. Responderunt *Ægyptii*: Quærimus scyphum Regis. Et ei, qui protulerit eum, *dabitur* onus *frumenti* unius cameli, & ego ero de hoc fidejussor. 73. Dixerunt *fratres τ* *Joseph*. Per Deum jam sanè nostis, *quòd* non venimus, ut corrumpamus terram, neque fuimus *unquam* fures. 74. Responderunt *Ægyptii*: Quænam porrò erit merces illius, *qui scyphum furatus est*, *si* fueritis mendaces? 75. Responderunt *fratres τ Joseph*: retributio ejus, cujus inventus fuerit in sarcina *scyphus*, *erit*, *quòd* ipse sit recompensatio ejus (*idest*, *ut tradatur ipse pro scypho*). Ita remuneramus *apud nos* iniqua agentes. 76. Cœpitque *Joseph scrutari* saccos eorum, *antequam scrutaretur* saccum fratris sui: deindè extraxit eum (*idest scyphum*) ex sacco fatris sui. Ita suggessimus astum τῷ Joseph. Non fuisset *ei datum*, ut acciperet fratrem suum *in servum pro furto* in judicio Regis, nisi voluisset Deus, *ut ageret cum eo secundum legem judicariam patris sui Jacob*. Exaltabimus gradibus, quem voluerimus, & super omnem præditum scientia est sciens. 77. Dixerunt *fratres*: Si furatus est *Beniamin*, jam furatus est frater ejus *Joseph* anteà. Et celavit hæc Joseph in animo suo, neque manifestavit ea illis. Dixit *intra se*: Vos estis pejores conditione *in furando*, *quàm ego*, *&* *Beniamin*, & Deus est scientissimus de eo, quod *nunc* commemoratis. 78. Dixerunt *fratres ad Joseph*: O excellentissime, certè huic est pater senex grandævus: accipe ergo unum nostri loco illius: nos certè videmus, te esse ex beneficis. 79. Respondit *Joseph*: Confugium Dei (*idest non permittat Deus*) ut accipiamus, nisi, apud quem invenimus utensile nostrum: nam nos certè, *si id faceremus*, essemus sanè iniqui. 80. Cùm verò desperassent de illo *recuperando*: seorsim recesserunt ad mutuam colloquutionem. Dixit major eorum: An nescitis, quòd pater vester jam accepit à vobis obligationem ex *contestatione* Dei; & anteà, quid perpetraveritis contra Joseph? Nullo ergo modo recedam ab *hac* terra, donec permittat mihi pater meus, aut *a* judicium suum ostendat Deus mihi *circa hoc*, & ipse est optimus Judicantium. 81. Revertimini ad patrem vestrum, & dicite: O Pater noster, certè filius tuus furtum perpetravit: neque testimonium ferimus, nisi de eo, quod novimus, & non fuimus id, *b* quod latebat custodientes (*idest non potuimus tibi promissa servare de eo reducendo, quia quandò promisimus nesciebamus, illum esse furaturum*). 82. Et interroga urbem, in qua fuimus, & societatem mercatorum, cum qua profecti sumus, *& invenies*, *quòd* nos certè sumus veraces. 83. Dixit *eis Pater*: Quin potiùs concinnaverunt vobis animæ vestræ rem *hanc* (*idest hoc vos confinxistis*) sed patientia pulchra *convenit mibi*: Fortè eveniet, ut Deus restituat mihi eos omnes; nam ipse est sciens, sapiens. 84. Et avertit se ab eis, & dixit: Oh dolorem meum super Joseph! Et valdè albi facti sunt oculi ejus præ mærore: ipse enim erat dolore intimo oppressus erat. 85. Dixerunt *filii*: Per Deum, *c* desines mentionem facere de Joseph, quandò eris proximus exitio, vel eris ex pereuntibus (*idest moribundus*, *vel mortuus*). 86. Respondit *ille*: Equidem conqueror de impotentia doloris mei, & mœrore meo apud Deum, & scio *per revelationem* à Deo, quòd *vos* nescitis. 87. O filii mei, ite, & nuncium explorate de Joseph, & fratre ejus, &, ne desperetis de spiritu (*idest misericordia*) Dei: Quippe non desperant de spiritu Dei, nisi gentes infideles. 88. Cùm autem ingressi fuissent coram illo (*idest coram Joseph*) dixerunt: O excellentissimè, tetigit nos, & familiam nostram nocumentum (*idest fames*) & venimus cum pecunia exigua, & vili: comple tamen nobis modium, & in eleemosynam largire nobis *triticum*: nam Deus repen-

a judicet Deus mihi.

b occultum.

c non desines mentionem facere de Joseph, donec fueris.

rependit mercedem largientibus eleemosynam. 89. Dixit *illis Joseph*: Num nostis, quid feceritis in Joseph, & fratrem ejus, cùm vos essetis ignorantes *illius*, *quod eventurum erat illi*? 90. Responderunt *illi*: Anne tu es verè Joseph? Dixit *ille*: Ego sum Joseph; & hic *(idest Beniamin)* est frater meus. Jam beneficus fuit Deus erga nos. Etenim, qui timuerit *Deum*, & patienter sustinuerit, utique Deus non sinet perire mercedem benefacientium. 91. Dixerunt *fratres*. Per Deum, jam quidem exaltavit te Deus super nos, & *nos* quidem fuimus sanè peccantes. 92. Respondit *Joseph*: Ne sit exprobratio contra vos hodie. Ignoscit Deus vobis: nam ipse est misericordissimus miserantium. 93. Pergite cum interula mea hac, & conjicite eam super faciem patris mei: evadet videns *(idest recuperabit visum)* & venite ad me cum familia vestra universa. 94. Cùm verò discessisset societas viatorum *ex Ægypto versus Chanaan*: dixit pater eorum: Equidem sentio odorem Joseph. Nisi putatis me delirare. 95. Responderunt: Per Deum, certè tu es in errore tuo antiquo *(scilicet nimii amoris erga Joseph)*. 96. Postquam autem advenit faustus nuncius, *nempe Judas cum interula*, conjecit eam super vultum ejus, & redditus est videns. Dixit: Nonne dixi vobis, quòd ego sciebam ex *revelatione* Dei, quod *vos* nesciebatis? 97. Responderunt *illi*: O Pater noster, precare veniam pro nobis peccatorum nostrorum, nam nos certè fuimus peccantes. 98. Dixit *Jacob*. Mox veniam precabor vobis à Domino meo: ipse enim est Indultor, Misericors. 99. Postquam autem *reversi in Ægyptum*, ingressi sunt coram Joseph, excepit *Joseph* ad sese patres suos *(idest patrem, & matrem, seu materteram)* & dixit: Ingredimini Aegyptum, si voluerit Deus, securi. 100. Et exaltavit Patres suos super thronum, & prociderunt illum adorantes *Pater, & mater, & frater ejus*. Et dixit: O pater mi, hæc est interpretatio visionis meæ, *quam vidi* anteà: jam effecit eam Dominus meus veram; & jam beneficus fuit in me, cùm eduxit me de carcere, & adduxit vos *huc* de loco deserto, *ubi habitabatis sub tentoriis*; postquam excitavit Satanas simultatem inter me, & inter fratres meos: nam Dominus meus *a* est facilis ad id, quod vult: quippe ipse est sciens, sapiens. 101. Domine mi, jam dedisti mihi de Regno, & docuisti me de interpretatione novorum successuum, *quantum tibi placuit*. Conditor Cœlorum, & terræ, tu es patronus meus in hoc mundo, & novissimo sæculo: fac me mori Moslemum, & conjunge me cum Probis. 102. Hoc est ex narrationibus Arcani: revelamus illud tibi, *ò Mahumete*, & non eras apud eos *(idest fratres Joseph)* cùm simul convenissent ad negotium suum, & ipsi fraudem struerent *contra Joseph*. 103. Neque plerique hominum, etiamsi avidè cupias, sunt credituri. 104. Neque petes ab eis pro hoc *Alcorano* aliquid mercedis: non est hic, nisi commonitio omnibus *b* creaturis. 105. Et quotquot fuerint signa *(idest argumenta unitatis Dei)* in Cœlis, & terra; transibunt juxta ea *(idest aspicient illa)* & ipsi erunt ab iis longè recedentes. 106. Et non credunt plerique eorum in Deum, nisi etiam sint associantes *illi alios Deos*. 107. An ergo crediderunt, quòd ventura sit ad ipsos cooperiens *(idest afflictio)* ex punitione Dei: aut ventura sit ad eos Hora *(idest dies judicii)* repentè; & ipsi *hoc* non considerant? 108. Dic *illis*: Hæc est via mea: Voco ad Deum per evidentem demonstrationem, ego, &, qui sequutus est me, & laus Deo, & non sum ego ex Associantibus. 109. Et non misimus ante te, nisi homines, revelabamus eis, *& misimus eos* ex familia Urbium, *non ex incolis Deserti*. An non peragraverunt *Meccani* terram, & viderunt, quomodò fuerit finis eorum, qui fuerunt ante ipsos? Et quidem domus futuri sæculi melior erit illis, qui pii fuerint, *quàm domus hujus vitæ*: An ergo non intelligitis? 110. Quandò jam desperabant legati, & existimabant, quòd ipsi jam habendi essent mendaces, venit ad eos auxilium nostrum, & salvatus est, quem volebamus: neque aversum est supplicium nostrum ab hominibus scelestis. 111. Jam quidem fuit in historiis eorum *(idest legatorum)* exemplum ad discendum præditis *c* prudentia. Non est *hic Alcoranus* nova narratio, quæ conficta fuerit mendaciter, sed confirmatio illius, quod *revelatum fuit à Deo* ante eum, & distincta explicatio omnis rei *spectantis ad religionem*, & directio, & misericordia hominibus, qui credunt.

a est benignus erga quem vult.

b Mundis.

c habentibus corda.

NOTÆ

NOTÆ.

Ituló Suræ respondet argumentum; quod vix alia ulla in Sura reperias. Refertur enim hæc historia Joseph filii Jacob, sed adeo deformata, & tot nugis, ac fabulis admixta, ut vix eam recognoscas. Causam Suræ hanc habe ex Bedavio, & Zamchasccerio روى ان علماء اليهود قالوا لكبراء المشركين سالوا محمدا لما انتقل آل يعقوب من الشام الى مصر وعن قصة يوسف فنزلت: *Fertur, doctores Judæorum dixisse Primatibus Meccanorum: Interrogate Mahumetum, quare translata fuerit familia Jacob ex Syria in Ægyptum: & quænam sit historia Joseph. Tunc verò Deum revelasse hanc Suram Mahumeto*: quam sanè Moslemi magni faciunt ob magnifica promissa ipsius Mahumeti legentibus illam. Is enim, Teste Bedavio dixit: ايما مسلم تلاها وعلمها اهله وما ملكت يمينه هون الله عليه سكرات الموت واعطاه القوة ان لا يحسد مسلما *Quotiescunque Moslemus recitaverit eam, aut docuerit eam familiares suos, & servos suos, faciles reddet ei Deus angustias mortis, & dabit ei virtutem, ut non invideat ulli Moslemo*. Tribuunt etiam ejus lectori præmium generale eorum, qui docent, vel unum Alcorani versiculum, de quo sic idem Bedavius من علم ولده اية من القران خير له من عبادة سنة صيام نهارها وقيام ليالها وخير له من الف دينار صدقة للفقراء والمساكين: *Qui docuerit filium suum versiculum unum Alcorani, melius erit illi, quàm, si per unum annum quotidie jejunet, & singulis noctibus stationes faciat* (vigilando, & orando) *& melius erit illi, quàm mille denarii eleemosynæ in egenos, & pauperes erogatæ*. Sunt tamen inter ipsos Mahumetanos, qui Suræ hujus fabulas, ac mendacia animadvertentes eam, ut apocrypham, ex Alcorano explodendam esse pronuncient. Inter hos fuere العجاردة *Agiareditæ*: & الميمونية *Maimunitæ*; duæ sectæ spectantes ad quartam capitalem sectam Mahumetanorum, quæ est الخوارج *Chavaregitarum*.

De loco traditionis Suræ non est controversia. Versiculi, si tres primos characteres adnumeres, centum, ac duodecim inveniuntur. Quidam centum, ac decem tantùm enumerant.

IV. *Nos narrabimus tibi pulcherrimam historiarum*] In quo hæc tanta pulchritudo sita sit, ita exponit Zamchasccerius. المراد باحسن الاقتصاص انه اقتص على ابدع طريقة واعجب اسلوب الا ترى ان هذا الحديث مقتص في كتب الاولين وفي كتب التواريخ ولا ترى اقتصاصه في كتاب منها مقاربا لاقتصاصه في القران *Dicitur pulcherrima historiarum, quia refertur hæc historia ratione nova, nec ampliùs audita, & stylo prorsus admirabili. Nonne vides hanc historiam referri in libris Priorum, & in libris Annalium? Nec tamen in ullo horum librorum vides referri stylo, qui sit similis stylo, quo in Alcorano narratur.*

* *Fuisses ex non curantibus*] Verbum Arabicum الغافلين *non curantibus*, seu negligentibus, exponit Zamchasccerius, & alii الجاهلين *ignorantibus*: ac si dicatur: ان كنت من قبل ايحاينا اليك ما كان لك فيه علم قط: *Si fuisses ante revelationem factam tibi à nobis, nunquam novisses hanc historiam*. Sed quomodo scire non poterat, si jam in libris Priorum, & in Annalibus reperiebatur?

V. *Undecim Stellas*] Scribit Giaber relatus à Zamchasccerio: يا محمد ان يهوديا جاء الى النبي صلعم فقال اخبرني عن النجوم التي راهن يوسف فسكت صلعم فنزل جبرائيل فاخبره بذلك فقال النبي صلعم لليهودي ان اخبرتك هل تسلم قال نعم قال جربان والطارق والذيال وقابس وعمودان والفليق والمصبح والضروح والفرع ووثاب وذو الكتفين: والشمس والقمر نزلن من السماء وسجدن له: فقال اليهودي اي والله انها لاسماؤها: *Venisse Judæum quemdam ad Mahumetum, & ab eo postulasse, ut undecim stellarum, quas viderat Joseph, nomina, sibi exponeret. Tacuit Mahumetus, eo quod ea ignoraret: Sed descendens è Cœlo Gabriel, illum de iis admonuit: Mahumetus autem Judæo promittenti, se Moslemum futurum, eadem enarravit. Sunt autem nomina hujusmodi Gerian* (idest currens) *Altare* (idest Lucifer) *Aldhial* (idest caudata) *Cabes* (idest accendens) *Amudan* (idest duæ bases) *Alphalic* (idest divisa) *Aimosabbeh* (idest matutina) *Aldharuh* (idest sagittaria) *Alphara* (idest crinita) *Vatab* (idest subsiliens) *& Dhulkanphain* (idest duabus alis prædita). *Sol autem, & Luna descenderunt è Cœlo, & adoraverunt eum. His auditis, dixit Judæus: Per Deum hæc sunt earum nomina.*

XIV. *Ne comedat eum lupus*]. Ideò lupum timet, quia, ut ait Zamchasccerius, Jacob راى في النوم ان الذيب قد شد على يوسف فكان يحذره: *Viderat antè in somnis, lupum lacerare Joseph, & ideò ei cavebat ab illo*. Gelal verò causam affert. وكانت ارضهم كثيرة الذياب; *quia in terra eorum magna erat copia luporum*: sed utrumque sine fundamento.

XV. *Profectò igitur nos erimus priores pereuntes*]. Arabicum verbum خاسرون *pereuntes*, exponit Gelal: عاجزون *imbecilles*; ut sensus sit: Nimis imbecilles, & ignavos nos censes, si, cùm tot simus ad eum defendendum, comederit eum lupus: & per consequens comedet etiam nos prius illo.

XVI. *Convenerunt, ut ponerent eum in profundis cisternæ*]. Ita factum describit Gelal : فعلوا ذلك بان نزعوا قميصه بعد ضربه واهانته وارادة قتله وادلوه فلما وصل الى نصف البئر القوه ليموت فسقط فى الماء ثم اوى الى صخرة فنادوه فاجابهم لظن رحمتهم فارادوا رضخه بصخرة فمنعهم يهودا *Fecerunt hoc , expoliantes eum tunica , postquam verberibus, & conviciis cumulassent , atque etiam interficere tentassent . Et demiserunt eum fune in puteum: cùmque ad medium devenisset , laxato fune , siverunt eum præcipitem ruere , ut moreretur . Cùm autem in aquam cecidisset , arripuit manibus saxum , quo se super aquas sustineret . Vocaverunt autem eum fratres ; ipse verò respondit eis , sperans ab eis pietatem . At illi voluerunt eum lapidibus desuper conjectis contundere : sed prohibuit eos Judas .* Addit Zamchascerius fabellam : روى ان ابراهيم حين ألقى فى النار جرد عن ثيابه واتاه جبرائيل بقميص من حرير الجنة والبسه اياه فدفعه ابراهيم الى اسحق واسحق الى يعقوب فجعله يعقوب فى تميمة علقها فى عنق يوسف فجاء جبرائيل فاخرجه و البسه اياه *Fertur , cùm Abraham projectus fuit in ignem , spoliatum fuisse vestibus suis : Gabrielem verò attulisse ei tunicam factam ex serico Paradisi , eaque illum induisse . Porrò Abraham reliquit eandem tunicam Isaaco , Isaac verò Jacobo ; qui posuit eam in quodam amuleto , quod alligaverat collo Joseph filii sui : ex quo amuleto extraxit eam tunc Gabriel , & eadem vestivit illum .*

XVIII. *Abieramus præcurrentes nos mutuò .*] Zamchascerius, & cæteri Expositores contendunt , agi hìc de ludo jaculatorio , in quo aliqui jacientes sagittas, vel jacula , sese invicem præcurrebant . Hæc sunt Zamchascerii verba : كان لعبهم الاستباق والانتضال ليعودوا انفسهم بما يحتاج اليه لقتال العدو : *Erat ludus eorum præcurrere sese jaculando , ut exercerentur per ludum in eo, quod sibi auxilio foret , quandò cum hoste vera ineunda essent certamina .* Fingitur itaque fratres occasione hujus ludi reliquisse Josephum ad custodiam utensilium , seu ,ut exponit Gelal , vestimentorum suorum : proindè à lupo devoratum fuisse .

XXV. *Nisi vidisset manifestum signum*] . Fuit hoc signum, teste Gelale, quia مثل له يعقوب فضرب فى صدره فخرجت شهوته من انامله : *apparuit ei quidam in forma Jacob , qui percussit eum in pectore, & egressa est concupiscentia ejus per extrema digitorum ejus .* Idem ferè habet Jahias , qui explicans utriusq; assensum in flagitium, ait : ولقد همت به يعنى ما اردته حين انطجعت له وهم بها يعنى حل سراويله . *Et ipsa sollicita fuit erga eum, innuens, quid voluisset , quandò concubuisset cum eo*]. Ille verò anxius fuit de ea ineunda , innuens hoc per solutionem fœmoralium suorum . Eadem habet Zamchascerius cum aliquot parergis. Audi ejus verba . وقد فسر هم يوسف بانه حل الهميان وجلس منها مجلس المجامع وبانه حل تكة سراويله وقعد بين شعبها الاربع وهى مستلقية على قفاه وفسر البرهان بانه سمع صوتا اياك واياها فلم يكترث له فسمعه ثانيا فلم يعمل به فسمع ثالثا اعرض عنها فلم ينجع فيه حتى مثل له يعقوب عاضا على انملته وقيل ضرب فى صدره بيده فخرجت شهوته من انامله : وقيل كل ولد يعقوب له اثنا عشر ولدا الا يوسف فانه ولد له احد عشر ولدا من اجل ما نقص من شهوته حين هم وقيل صيح به يا يوسف *Exponitur propositum Joseph per hoc , quòd ipse solverit Zonam suam , & fecerit ex ea pulvillum , quod inserviret ad commodiùs coeundum ; & quòd solverit adstrigmentum fœmoralium suorum , & sederit inter quatuor digitos ejus (idest fœminæ) & ipsa innitebatur super collum ejus* (videtur alludere ad quædam verba Genesis c. 49. in quibus Thalmudistæ fundant sua deliria.) *Expositio verò signi manifesti* (quod vidit Joseph) *est , quia ipse audivit vocem dicentem sibi : Cave tibi , cave tibi ab ea . Sed non curavit eam : audivitque illam secundò, nec fecit, quod jubebatur . Tertiò audivit dicentem sibi ; Recede ab ea . Sed nihil profecit in illo, donec apparuit ipsi forma Jacobi mordentis dentibus extremitatem digiti sui . Alii dicunt , eum percussisse manu pectus illius , & concupiscentiam ejus exisse per extremitates digitorum ejus . Quamobrem fertur singulos filios Jacob habuisse duodecim filios , excepto Joseph , qui habuit tantùm undecim, propter imminutionem concupiscentiæ ejus, cùm proposuit flagitium perpetrare . Alii dicunt , vocem factam fuisse ad eum . O Joseph , &c.*

XXVI. *Quæ merces debetur illi ?*] Arabicè ما جزاء لمن Potest etiam verti sine interrogatione , affirmativè : Non alia merces debetur illi, &c.

XXVII. *Testificatus est autem testificans*]. Affirmat Gelal , hunc ابن عمها وروى انه كان فى المهد , *filium fuisse patrui ejusdem Zalichæ ; & quidam volunt, illum eo tempore fuisse infantem in cunabulis* . Eodem modo Zamchascerius.

XLII. *Mansit itaque in carcere aliquot annos.*] Arabicè بضع سنين *supra tres annos* . Nam بضع significat numerum à tribus usque ad novem , vel decem . Quamobrem Gelal : قيل سبعا وقيل اثنا عشر *septem , vel duodecim annis .*

XLIII. *Et dixit Rex*] Fuit hic Rex, juxta Gelalem : الريان ابن الوليد : *Alrian filius Alvalid .*

LXXVI. *Non fuisset ei datum, ut acciperet*]. Erat quippe apud Israelitas lex, ut fingit Gelal, ut esset

السارق جزا المسروق لاغير *fur ipse compensatio rei furto ablatæ, & non aliud.* Apud Ægyptios verò, eodem authore, pena furis erat: الضرب وتغريم مثلى المسروق لا الاسترقاق: *flagellatio, & restitutio in duplum rei furto ablatæ: non autem mancipatio ipsius furis.*

LXXVII. *Jam furatus est frater ejus*] nempe Joseph, qui, ut ait Gelal: من قبل سرق لابى امه صنما: ذهب نكسره: *furatus est patri matris suæ* (Labano) *idolum aureum, & confregit illud.*

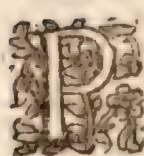
XCIII. *Pergite cum interula mea hac*]. De hac jam superiùs. Addit Gelal: فيه ريح الجنة ولا يلقى على مبتلى الا عوفى *Erat in ea odor Paradisi, nec ponebatur super ullum morbo affectum, quin sanaretur.*

XCIV. *Sentio odorem Joseph*] Gelal: اوصلته اليه الصبا باذنه تعالى من مسيرة ثلاثة ايام او ثمانية او اكثر. *Detulerat hujusmodi odorem ad illum Eurus ita volente Deo, per distantiam itineris trium, vel octo, vel plurium dierum.*

C. *Facilis ad id, quod vult*] Dictio Arabica لطيف propriè est, *facilis, benignus, mollis, beneficus.* Quare videtur hic لما *ad quod*; sumi pro لمن *erga quem.* Neque hoc insuetum est in lingua Arabica.

CVII. *Cooperiens*] Arabicè غشية; quidam intelligunt divinam ultionem; quidam diem Judicii: quasi tenebris afflictionis, & mœroris hominum corda sit cooperitura.

REFUTATIONES.

Placuit totam hanc fabulam unica scena exhibere; quam non immeritò sapientiores Moslemi, tanquam figmentum ex Alcorano explodendam audacter pronunciant. Si historiæ de Josepho, prout à Moyse refertur, Alcoranicam narrationem comparaveris, hominem monstruosum, lacerum, ac mutilum, cum perfectè formato, ac partibus omnibus absoluto contuleris. Et nihilominùs Zamchascerium non pudet asserere, Alcoranicæ narrationis excellentiam in hoc præcipuè sitam esse, quod venustate, ordine, stylo, & aliis historicis ornamentis reliquas omnes antecellat. Nec videt insanus, quot assumentis, ac frustis Expositores (inter quos ipse primarius) Alcorani sententias, ac verba simul connectant, ut possint intelligi. Aliter enim Oedipus ipse in iis intelligendis frustra desudaret. Illud verò impudentissimum est mendacium, hanc historiam esse من نبا الغيب *ex narrationibus, seu gestis occultis, & ignotis*: ita ut Mahumetus ante Alcoranicam revelationem nullo modo ea rescivisse potuisset. Zamchascerius ipse non volens, Prophetæ sui mendacium patefacit, dùm Josephi gesta in Primorum historiis, & libris Annalium ante Alcoranum extitisse fatetur. Quid, quæso, notius, quid vulgatius, quid magis decantatum in toto terrarum orbe, etiam ante Alcoranicas quisquilias, quàm Josephi historia? At enim habet Alcoranus, nescio quid amplius, quàm Moyses; præsertim in eo, quod spectat ad Zalicham, & fœminas Ægyptias. Sed scias, lector, illa in Thalmude pœnè omnia referri, & ex Hebræorum ore eadem Mahumetum didicisse: quæ tamen, quàm falsa, spurca, & impia sint, nemo non videt. Quamvis autem superfluum videatur, aliquid in hac Sura confutare, cùm una sacræ Geneseos cum Alcorano collatio, pro omni confutatione satis esse possit, quia tamen non omnibus illa in promptu est, placuit hic utriusque narrationis inter sese discrepantiam, & antilogiam, lectorum oculis breviter exhibere.

I. Referens Alcoranus Josephi somnia, omittit illud, quo sibi videbatur una cum fratribus in agro manipulos alligare, cum prelatione manipuli sui supra manipulos fratrum. Hic autem non est mediocris defectus in eo libro, quem jactant Moslemi librorum omnium perfectissimum; & præsertim in hac Sura.

II. Supponit Alcoranus, Joseph narrasse secundum somnium Patri suo tantùm, qui prohibuerit eum, ne fratribus suis illud narraret. Verùm ex Genesi patet, fratribus etiam suis, & quidem priusquam Patri, illud narrasse.

III. In Genesi non habetur, filios Jacob conquestos fuisse, nisi de peculiari amore Patris erga Joseph. At Alcoranus etiam Beniamin admiscet. Et quamvis illum etiam Pater, utpote natu minimum, peculiari amore fortasse diligeret: de hoc tamen fratres querelam habuisse non legimus.

IV. Alcoranus supponit, Jacobum retinuisse Josephum, ne cum fratribus ad pascendas oves proficisceretur; & non nisi multis eorum instantiis, eorum consortio illum permisisse. At verò ex Genesi habetur oppositum, ubi Jacob ultrò filium suum misit ad fratres visendos, cum quibus etiam habetur, illum quotidianam consuetudinem in pascendis pecoribus habuisse, in illis verbis cap. 37. *Joseph pascebat gregem cum fratribus suis adhuc puer, & erat cum filiis Balæ, & Zelphæ uxorum Patris sui.*

V. Ex Genesi constat, fratres Joseph, cùm vidissent Madianitas transire, extraxisse illum è cisterna, in qua nulla erat aqua; & iisdem mercatoribus vendidisse. Alcoranus fingit, mercatores ipsos misisse aquatorem suum, ut è cisterna hauriret aquam: hunc verò in aqua extrahenda, Josephum etiam per funem attraxisse. Quomodò autem fratres Joseph potuerint eum, ut rem suam vendere mercatoribus, quem mercatores ipsi in cisterna invenerant, tu lector divina. Conantur expositores Alcoranum tueri, asserentes, fratres Joseph, cùm vidissent eum è cisterna extractum, accurrisse, atque illum mancipium suum venale esse asseruisse. Miserum effugium! Respondere sanè poterant Madianitæ: Cur illum in cisternam projeci-

jeciſtis? Sanè ut malum, vel inut ilem à vob abjeceratis: jam vobis perierat: nos eum invenimus: res noſtra eſt: cur pretium ex eo, quod noſtrum eſt, exigitis?

VI. Vult Alcoranus, fratres Joſeph attuliſſe ad Patrem tunicam illius, ſanguine fictitio conſperſam. At ex Geneſi manifeſtè habetur, non ipſos per ſe tunicam ad Patrem tuliſſe, ſed alios miſiſſe, qui eam deferrent, ac dicerent, à ſe inventam fuiſſe. Quamobrem patet, ficta etiam eſſe illa, de quibus Jacob cum iiſdem filiis conqueſtus eſt.

VII. Ex fæce Thalmudica (nempe ex Thalmud Babilonico Ord. 3. נשים pag. 36.* ad ea verba Genes. cap. 39. *Accidit quadam die*: hauſit Alcoranus, Joſephum jam animo ſuo deſtinaſſe cum Hera adulterium perpetrare. Apage Rabbinicas ſpurcitias. Apage totam Zalichæ, atque Ægyptiarum fœminarum fabulam. Conſtat ex libro Geneſeos apertiſſimè, caſtiſſimum juvenem ſemper à flagitio tàm execrando abhorruiſſe; ſemper petulantiſſimæ Dominæ poſtulatis conſtanter reſtitiſſe.

VIII. Figmentum, & quidem ridiculum eſt, ſciſſio illa interulæ à parte poſteriori. Veſtis enim, quam apprehendit mulier, non fuit interula, ſeu interius induſium; ſed veſtis exterior, ſeu pallium, quod fugiente Joſeph, integrum in manu fœminæ remanſit.

IX. Falſum eſt, Zalicham, dùm Joſeph præcurrentem inſequeretur, ad januam obvium habuiſſe maritum; tunc enim, ut conſtat ex Geneſi, maritus domo aberat. Quamobrem Zalicha cum domeſticis primùm de Joſeph conqueſta eſt, deindè marito domum regreſſo, rem, ut confinxerat, narravit, & pallium, quod retinuerat, oſtendit.

X. Aſſerit Alcoranus, Putipharem uxoris dolum, & Joſephi innocentiam ſtatim agnoviſſe, nec aliquid pœnæ in eum ſtatuiſſe. Aſſerit Moyſes oppoſitum: nempe Putipharem uxoris verbis fidem ſtatim adhibuiſſe, & Joſephum in carcerem detruſiſſe. Id verò fingit Alcoranus à Zalicha, & fœminis convivalibus poſteà factum fuiſſe, at non ſine Putipharis, & Conſiliariorum ejus voto, ſi Gelali credimus, quaſi verò Putiphares uxori ſuæ lenonem ageret: & Joſephum, quia illius ſtuprum recuſabat, carcere puniret.

XI. Poſt expoſitum duobus Eunuchis ſomnium (qui non ſimul cum Joſeph, ut fingit Alcoranus, ſed multò poſt in carcerem conjecti ſunt) tranſiere duo anni, poſt quos Joſeph è carcere aductus eſt, ut conſtat ex Geneſi. At Alcoranus ponit بضع سنين: Explicat Gelal سبعا وقيل اثنا عشر *Septem, vel duodecim.* Jahias ex Cottada سبعا *ſeptem*. Zamchaſcerius vim vocis definit: والبضع ما بين لثلث الي التسع واكثر الاقاويل علي انه لبث فيه سبع سنين. *Hæc vox ſignificat numerum inter tres, & novem. Plerique autem affirmant, Joſeph manſiſſe ibi ſeptem annos*. Itaque ſeptem ſaltem annos juxta Alcoranum, ejuſque expoſitores manſit Joſeph in carcere: cùm, juxta Moyſen, duos tantùm annos, vel paulo plus, ibidem exegerit.

XII. Ridiculè prorsùs inducitur Joſeph explicare ſomnia Pharaonis famulo, qui miſſus fuerat ad eum è carcere educendum, cùm è ſacra Hiſtoria habeatur, & ratio ipſa exigat, nonniſi Regi ipſi immediatè explicationem hanc à Joſeph factam fuiſſe. Magis verò ridiculè inducit famulum ipſum ſuadentem Joſepho, ut redeat ad Dominum ſuum, ut exploret ab eo, quæ fuerit mens mulierum in convivio Zalichæ, dùm cultris conciderunt manus ſuas. Putat Zamchaſcerius, *Dominum ſuum*, intelligendum eſſe Deum. Sed ineptè, & contra cæterorum Interpretum explicationem. Suadetur itaque Joſeph à famulo redire ad Dominum ſuum, nempè ad Regem, ad quem nunquam venerat. Famulus verò, ſeu nuncius, qui venerat ad Joſeph, ut ad ſomnia Regis explicanda illum accerſeret: ſuadet ei, ut agat cum Rege de negotio fœminarum. Putat Jahias, hoc factum fuiſſe, ut innocentia, & integritas Joſephi apud Regem conſtaret, quò illi in ſomniorum explicatione majorem fidem adhiberet. Sed nimis violentæ interpretationes hæ ſunt.

XIII. Ex Geneſi habemus, Joſephum conſuluiſſe Pharaoni, ut provideret virum ſapientem, & induſtrium, & præficeret eum terræ Aegypti pro re frumentaria. Alcoranus, Joſephum ipſum ſeſe ultrò Regi obtuliſſe ad hanc curam, pronunciat. Nimis ſui fidentem, imò impudentem, modeſtiſſimum juvenem facit.

XIV. Joſeph remittens prima vice fratres, in Chanaan retinuit pro obſide Beniamini in carcere Simeonem. Ita ex Geneſi. Alcoranus ſupponit, omnes rediiſſe ad Patrem, ea tantùm lege, ut ſi Beniamin non adduxiſſent, negarentur ipſis frumenta.

XV. Ex Geneſi conſtat, nulli fratrum ſeſe Joſeph exhibuiſſe cognoſcendum, niſi poſt ſecundum eorum regreſſum in Regiam, quandò omnibus ſimul ſe manifeſtavit. Alcoranus verò, poſt primum regreſſum, quo Beniamin adductus eſt, ipſi ſe ſtatim Beniamino occultè, & clam ab aliis, propalaſſe pronunciat.

XVI. Ex Geneſi habetur, non Joſephum, ſed miniſtros ejus ſcrutatos eſſe ſaccos fratrum, & inveniſſe ſcyphum aureum in ſacco Beniamin: pro quo furto fratres non ſervitutem, ſed mortem furis, & ſervitutem ſui ipſorum omnium exhibuerunt. In Alcorano ipſemet Joſeph ſaccos ſcrutatur, & ſcyphum invenit: fratres verò ſervitutem tantùm furis pro illius pœna proponunt.

XVII. Contra omnem hiſtoriæ ſacræ veritatem fingit Alcoranus, fratres Joſephi ſecunda vice rediiſſe ad patrem in Chanaan, relicto in Aegypto Beniamin apud Joſeph: & deindè urgente frumenti neceſſitate (quæ revera regreſſus primi cauſa fuit) tertia vice in Ægyptum ad comparandum triticum veniſſe. Confundit ſcilicet Simeonem cum Beniamin; & primum regreſſum verum cum ſecundo fictitio.

XVIII. Introducit Alcoranus Joſeph manifeſtantem ſe fratribus, cum exprobratione illius, quod fecerant contra ſe, & cōtra Beniamin (quāvis contra Benia-

* Vide Bartolac. in Bib. magn. Rabb. p. 3. pag. 509.

Beniamin nihil unquam fecissent) cum ex opposito in Genesi legamus hanc manifestationem factam fuisse à Joseph humanissimis verbis, fletu, lachrymisque permixtis, & cum commemoratione illius, quod contra se fecerant, non ad scelus exprobandum, sed ad timorem elevandum. Ita enim loquitur: *Neque durum vobis esse videatur, quod vendidistis me in his regionibus: pro salute enim vestra misit me Deus ante vos in Ægyptum. Non vestro consilio, sed Dei voluntate hùc missus sum, &c.*

XIX. Falsum prorsùs est, quòd Josepho *exaltaverit parentes suos super Thronum*: nam reliquit eos, ut erant antea pastores ovium, collocans in terra Gessen: nec ullum munus honorificum in Regno, vel apud Regem eos habere voluit.

Ex dictis, & ex iis, quæ ulteriùs dici possent, constat quanto mendacio concludatur hæc Sura § 112. *Non est hic Alcoranus nova narratio, quę conficta fuerit mendaciter: sed confirmatio illius, quod revelatum fuit à Deo ante eum.* Videt nimirùm unusquisque quàm difformia, ac dissona, imò quàm contraria, & adversa sint ea, quæ in hac præsertim Sura habet Alcoranus, & ea, quæ in sacris scripturis ante eum traditis reperiuntur. Vide ea, quæ in prod. p. 4 cap. ult. pag. 125. circa hanc Suram dicta sunt,

سورة الرعد مكية خمس واربعون اية

SURA XIII.
TONITRU.
MECCANA:
COMMATUM QUADRGINTAQUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 المر ۞ 2 تلك ايات الكتاب والذي انزل اليك من ربك الحق ولكن اكثر
الناس لا يومنون ۞ 3 الله الذي رفع السموات بغير عمد ترونها ثم استوي علي العرش
وسخر الشمس والقمر كل يجري لاجل مسمي يدبر الامر يفصل الايات لعلكم بلقاء ربكم
توقنون ۞ 4 وهو الذي مد الارض وجعل فيها رواسي وانهارا ومن كل الثمرات جعل فيها
زوجين اثنين يغشي الليل النهار ان في ذلك لايات لقوم يتفكرون ۞ 5 وفي الارض
قطع متجاورات وجنات من اعناب وزرع ونخيل صنوان وغير صنوان يسقي بماء واحد ونفضل
بعضها علي بعض في الاكل ان في ذلك لايات لقوم يعقلون ۞ 6 وان تعجب فعجب قولهم اذا
كنا ترابا انا لفي خلق جديد ۞ 7 اولايك الذين كفروا بربهم واولايك الاغلال في اعناقهم قبل
الحسنة اصحاب النار هم فيها خالدون ۞ 8 ويستعجلونك بالسيئة واولايك وقد خلت من قبلهم المثلات
وان ربك لذو مغفرة للناس علي ظلمهم وان ربك لشديد العقاب ۞ 9 ويقول الذين كفروا
لولا انزل عليه اية من ربه انما انت منذر ولكل قوم هاد ۞ 10 الله يعلم ما تحمل كل انثي
وما تغيض الارحام وما تزداد وكل شيء عنده بمقدار ۞ 11 عالم الغيب والشهادة الكبير
المتعال ۞ 12 سواء منكم من اسر القول ومن جهر به ومن هو مستخف بالليل وسارب
بالنهار ۞ 13 له معقبات من بين يديه ومن خلفه يحفظونه من امر الله ان الله لا يغير ما بقوم
حتي يغيروا ما بانفسهم واذا اراد الله بقوم سوءا فلا مرد له وما لهم من دونه من وال ۞
14 هو الذي يريكم البرق خوفا وطمعا وينشي السحاب الثقال ۞ 15 ويسبح الرعد

بحمده والملائكة من خيفته ويرسل الصواعق فيصيب بها من يشاء وهم يجادلون في الله وهو
شديد المحال ۞ 16 له دعوة الحق والذين يدعون من دونه لا يستجيبون لهم بشيء الا
كباسط كفيه الى الماء ليبلغ فاه وما هو ببالغه وما دعاء الكافرين الا في ضلال ۞
17 ولله يسجد من في السموات والارض طوعا وكرها وظلالهم بالغدو والاصال ۞ 18 قل من
رب السموات والارض قل الله قل افاتخذتم من دونه اولياء لا يملكون لانفسهم نفعا ولا ضرا
قل هل يستوي الاعمي والبصير ام هل تستوي الظلمات والنور ام جعلوا لله شركاء خلقوا
كخلقه فتشابه الخلق عليهم قل الله خالق كل شيء وهو الواحد القهار ۞ 19 انزل من
السماء ماء فسالت اودية بقدرها فاحتمل السيل زبدا رابيا ومما توقدون عليه في النار ابتغاء
حلية او متاع زبد مثله كذلك يضرب الله الحق والباطل فاما الزبد فيذهب جفاء واما ما
ينفع الناس فيمكث في الارض كذلك يضرب الله الامثال ۞ 20 للذين استجابوا لربهم
الحسني والذين لم يستجيبوا له لو ان لهم ما في الارض جميعا ومثله معه لافتدوا به
اولائك لهم سوء الحساب ومأواهم جهنم وبئس المهاد ۞ 21 افمن يعلم انما انزل اليك من
ربك الحق كمن هو اعمي انما يتذكر اولوا الالباب ۞ 22 الذين يوفون بعهد الله ولا ينقضون
الميثاق ۞ 23 والذين يصلون ما امر الله به ان يوصل ويخشون ربهم ويخافون سوء الحساب ۞
24 والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم واقاموا الصلوة وانفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية ويدرءون بالحسنة
السيئة اولائك لهم عقبي الدار ۞ 25 جنات عدن يدخلونها ومن صلح من ابائهم وازواجهم
وذرياتهم والملائكة يدخلون عليهم من كل باب ۞ 26 سلام عليكم بما صبرتم فنعم عقبي
الدار ۞ 27 والذين ينقضون عهد الله من بعد ميثاقه ويقطعون ما امر الله به ان يوصل
ويفسدون في الارض اولائك لهم اللعنة ولهم سوء الدار ۞ 28 الله يبسط الرزق لمن
يشاء ويقدر وفرحوا بالحيوة الدنيا وما الحيوة الدنيا في الاخرة الا متاع ۞ 29 ويقول الذين
كفروا لولا انزل عليه اية من ربه قل ان الله يضل من يشاء ويهدي اليه من اناب ۞
30 الذين امنوا وتطمئن قلوبهم بذكر الله الا بذكر الله تطمئن القلوب ۞ 31 الذين امنوا
وعملوا الصالحات طوبي لهم وحسن مآب ۞ 32 كذلك ارسلناك في امة قد خلت من
قبلها امم لتتلوا عليهم الذي اوحينا اليك وهم يكفرون بالرحمن ۞ 33 قل هو ربي لا
اله الا هو عليه توكلت واليه متاب ۞ 34 ولو ان قرانا سيرت به الجبال او قطعت به
الارض او كلم به الموتي بل لله الامر جميعا افلم ييأس الذين امنوا ان لو يشاء الله لهدي
الناس جميعا ولا يزال الذين كفروا تصيبهم بما صنعوا قارعة او تحل قريبا من دارهم حتي يأتي
وعد الله ان الله لا يخلف الميعاد ۞ 35 ولقد استهزي برسل من قبلك فامليت للذين

كفروا

كفروا ثم أخذتهم فكيف كان عقاب ۞ 36 أفمن هو قائم على كل نفس بما
كسبت وجعلوا لله شركاء قل سموهم أم تنبئونه بما لا يعلم في الأرض أم بظاهر من القول
بل زين للذين كفروا مكرهم وصدوا عن السبيل ومن يضلل الله فما له من هاد ۞
37 لهم عذاب في الحياة الدنيا ولعذاب الآخرة أشق وما لهم من الله من واق ۞ 38 مثل
الجنة التي وعد المتقون تجري من تحتها الأنهار أكلها دائم وظلها تلك عقبى الذين اتقوا
وعقبى الكافرين النار ۞ 39 والذين آتيناهم الكتاب يفرحون بما أنزل إليك ومن الأحزاب
من ينكر بعضه قل إنما أمرت أن أعبد الله ولا أشرك به إليه أدعو وإليه مآب ۞ 40 وكذلك
أنزلناه حكما عربيا ولئن اتبعت أهواءهم بعد ما جاءك من العلم ما لك من الله من ولي
ولا واق ۞ 41 ولقد أرسلنا رسلا من قبلك وجعلنا لهم أزواجا وذرية وما كان لرسول أن يأتي
بآية إلا بإذن الله لكل أجل كتاب يمحو الله ما يشاء ويثبت وعنده أم الكتاب ۞ 42 وإما
نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإنما عليك البلاغ وعلينا الحساب ۞ 43 أولم يروا
أنا نأتي الأرض ننقصها من أطرافها والله يحكم لا معقب لحكمه وهو سريع الحساب ۞
44 وقد مكر الذين من قبلهم فلله المكر جميعا يعلم ما تكسب كل نفس وسيعلم الكافر
لمن عقبى الدار ۞ 45 ويقول الذين كفروا لست مرسلا قل كفى بالله شهيدا بيني
وبينكم ومن عنده علم الكتاب ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A L. M. R. 2. Hæc sunt signa Libri (*idest commata Alcorani*) &, quod demissum fuit ad te à Domino tuo, est Veritas: sed plerique hominum non credunt. 3. Deus est, qui exaltavit Cœlos sine columnis *sustinentibus eos*, quas videatis. Deindè adæquavit se super Thronum; & adegit ad gratis serviendum Solem, & Lunam: Omne currit ad metam [a] constitutam. Moderatur rem *omnem*: distinctè proponit signa *potentiæ suæ*; ut vos in occursum Domini vestri (*idest in diem Resurrectionis*) certè credatis. 4. Et ipse est, qui extendit Terram; & posuit in ea montes stabiles, & flumina, & ex omnibus fructibus posuit in ea conjuges duos. Facit, ut cooperiat nox diem. Certè in hoc sunt sanè signa *unitatis Dei* hominibus, qui recogitant. 5. Et in Terra sunt partes distinctæ, sibi contiguæ, & horti ex uvis, & semen, & palmæ complexæ (*idest in plures truncos ex una radice consurgentes*) & non complexæ (*idest singulares.*) Irrigantur *hæc omnia* aqua una, & præstantiora facimus quædam eorum, quàm alia ad vescendum. Porrò in hoc sunt sanè signa hominibus, qui intelligunt. 6. Quòd, si admiraris, *quòd infideles tibi non credant*; *magis* certè mirum est dictum eorum: An postquàm fuerimus pulvis, certè nos utique *restituendi sumus* in creaturam novam? 7. Hi sunt, qui non credunt in Dominum suum & hi, catenæ *conjicientur* in colla eorum, & hi erunt habitatores Ignis; ipsi in eo semper commoraturi. 8. Et postulabunt à te accelerationem mali (*idest pœnæ*) ante bonum (*idest potiùs, quàm misericordiæ.*) Et jam præcesserunt ante eos similia exempla *divinæ vindictæ*. Et quidem Dominus tuus sanè præditus est indulgentia, erga homines super iniquitatem eorum, & quidem Dominus tuus sanè est vehemens in puniendo. 9. Et dicunt, qui sunt increduli, *irrisoriè*: Nonne

[a] nominatã.

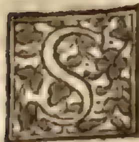
Nonne demissum fuit super eum (*idest Mahumetum*) signum à Domino suo? Tu certè es prædicator (*idest missus ad prædicandum, non ad miracula facienda*) & unicuique genti *datus fuit* director. 10. Deus scit, quid *utero* gestet omnis fœmina: *masculum, an femelam: singulare, an geminos, &*, quantum minuantur vulvæ *ex conceptu*; & quantum augeantur *ex illo*, & omnis res apud eum est cum mensura. 11. Sciens arcani, & manifesti: Magnus, Excelsus. 12. Aequalis est ex vobis *in scientia ejus*, qui celat dictum, &, qui manifestat illud, &, qui est abscondens sese in nocte, & ambulans manifestè in die. 13. Ipsi (*idest homini*) sunt *Angeli* sibi mutuo succedentes ante eum, & post eum: custodiunt eum ex præcepto Dei. Certè Deus non immutabit, quod est in hominibus *gratiæ suæ*; donec ipsi immutent id, quod est in animabus suis *per peccatum*. Cùm autem voluerit Deus in hominibus malum (*idest punire illos*) non erit avertens *a* eum; neque erit ipsis præter eum ullus patronus. 14. Ipse est, qui videre facit vos fulgur ad timorem *fulminum*, & ad spem *pluviæ*, & producit nubem gravidam *imbre*. 15. Et celebrat TONITRU laudem ejus, & Angeli *laudant eum* ex timore ejus (*idest Dei*) & mittit fulmina, & percutit illis, quem vult, & ipsi disceptant *inter se* de Deo, & ipse est robustus potentia. 16. Ipsi *convenit* invocatio veritatis (*idest non est Deus, nisi Deus*) &, qui invocant *Deos* præter eum, non exaudient eos ulla in re, nisi quemadmodùm *exauditur* expandens volas suas ad aquam, *quæ est in puteo, rogans eam*, ut perveniat ad os suum, neque ipsa erit perveniens ad illud, & non est invocatio infidelium, nisi in errore. 17. Et Deum adorant, quæ sunt in Cœlis, & terra spontè, & invitè (*idest velint, nolint*) & umbræ eorum, manè, & vesperè. 18. Dic: Quis est Dominus Cœlorum, & terræ? Responde: Deus. Dic: An ergo accepistis præter eum patronos, qui non possident sibi ipsis juvamen, neque nocumentum (*i. qui, nec auxiliari sibi possunt, nec nocere*)? Dic: An æquabuntur cæcus, & videns. Vel an æquabuntur tenebræ, & lux? An posuerunt Deo socios, qui creaverint juxta creationem ejus (*idest, sicut creavit ipse*) ita ut similis sit creatio apud eos? Dic: est creator omnis rei, & ipse est Unus, Prævalens. 19. Demittit è Cœlo aquam, & fluunt torrentes in mensura sua, & affert fluxus spumam supernatantem. Et ex eo, quod incendunt in igne *conflantes illud* quærendo *efficere ex eo* monilia, aut supellectilem, *oritur* spuma similis illi. Ita *parabolicè* proponit Deus veritatem, & vanitatem. Porrò spuma abit per rejectionem. Quod autem utile est hominibus (*idest aqua, vel metalla*) permanet in terra. Ita proponit Deus parobolas. 20. Illis, qui obedierint Domino suo, *erit* Optimum (*idest Paradisus*) qui verò non obedierint ei; siquidem esset ipsis, quod est in terra universum; &, sicut illud cum eo (*idest aliud tantumdem*) utique redimerent sese (*idest redimere eligerent*) cum eo. His erit malum computi (*idest non computabuntur eis, nisi mala*) & receptaculum eorum erit Gehenna, & infelix erit lectulus. 21. An ergo, qui scit, quòd certè demissa fuit ad te à Domino tuo veritas *erit*, sicut ille, qui est cæcus. Certè commonefient præditi cordibus. 22. Qui adimplent pactum Dei, & non infringunt fœdus. 23. Et, qui conjungunt id, quod præcepit Deus, ut conjungatur, & timent Dominum suum, & metuunt malum computi (*idest, ne computentur mala opera eorum in die Judicii*). 24. Et, qui patienter sustinuerint ob desiderium faciei Domini sui; & stare fecerint orationem; & erogaverint ex eo, quod fruendum dedimus illis, occultè, & manifestè, & depulerint bonis *operibus* mala; his erit finis Domus (*idest præmium Paradisi*). 25. Horti Eden; introibunt in eos *ipsi*, &, qui probus fuerit ex patribus eorum, & conjugibus eorum, & filiis eorum, & Angeli ingredientur ad eos ex omni porta, *dicentes*. 26. Pax super vos ob id, quod patienter sustinuistis, & euge finem domus! (*idest felix præmium Paradisi*). Qui verò infringent fœdus Dei post pactum ejus, & abscindent, quod præcepit Deus, ut conjungatur; & corrumpent terram: his erit maledictio; & his erit malum domus (*idest finis infelix in Gehenna*). 28. Deus amplè tribuet proventum, cui voluerit; & angustum dabit *illum, cui voluerit*. Et lætati sunt in vita mundana, & non est vita mundana præ vita futura, nisi utensile *exiguum*. 29. Et dicunt, qui

a illud.

qui sunt infideles irrisoriè: Nonne demissum fuit super eum signum à Domino suo? Responde: Certè Deus errare faciet, quem vult; *nec proderunt ei, quidquam miracula*, & diriget ad se eum, qui resipuerit: *nempe eos*. 30. Qui crediderint, & securè quieverint corda eorum in memoria Dei. Nonne in memoria Dei securè quiescent corda? 31. Qui crediderint, & fecerint recta beatitudo erit illis, & pulchritudo reditus *in Paradisum*. 32. Ita misimus te, *sicut alios Prophetas*, in gentem, jam præcesserunt ante eam gentes *aliæ*, ut recitares super eos id, quod revelavimus tibi, & ipsi non credunt in Miseratorem. 33. Dic: Ipse est Dominus meus: non est Deus, nisi ipse: super eum innixus sum, & ad eum est conversio mea. 34. Et, quamvis aliquis Alcoranus, transferrentur per eum montes, aut scinderetur per eum terra; aut loqui fierent per eum mortui, *non tamen Meccani crederent*. Verùm ad Deum *spectat hoc* negotium totum. An ergo nesciunt, qui crediderunt, quòd, si voluerit Deus, profectò diriget homines universos? Et non cessabit eos, qui sunt increduli ferire ob id, quod patraverunt adversitas: aut *non cessabis, tu ò Mahumete, cum exercitu tuo* consistere juxta habitationem eorum (*idest Meccam*) donec veniat promissio Dei: quippe Deus non adversatur promissioni *suæ*. 35. Et jam quidem irrisi sunt legati ante te; & vitam felicem protraxi illis, qui noluerunt credere. Deindè punivi eos, & quomodò fuit punitio mea? 36. Quis ergo est, qui sit stans super omnem animam *observans eam* in eo, quod patraverit? Et posuerunt Deo socios. Dic: Nominate eos. An ennarrabitis illi aliquid, quod nesciat in terra? An in apparentia sermonis *tantùm nominabitis eos*? Atqui adornatus fuit *à Satana* iis, qui sunt infideles dolus eorum; & aversi sunt à via *veritatis*. Et quem errare fecerit Deus, non erit illi ullus director. 37. His erit pœna in vita mundana, & quidem pœna alterius vitæ erit miserabilior, & non erit illis à Deo ullus defensor. 38. Similitudo Paradisi, qui promissus est piis: currunt de sub illo flumina: cibus ejus est perpetuus, & umbra ejus. Hoc erit præmium eorum, qui pii fuerint. Et præmium infidelium erit ignis. 39. Et illi, quibus tradidimus Librum (*idest Pentateuchum, & Euangelium*) lætantur de eo, quòd demissum est ad te (*idest Alcorano*). Et ex Convocatis (*idest Judæis, & Meccanis*) quidam negant partem ejus. Dic: Utique jussus sum, ut serviam Deo, & non associem in eo. Ad eum voco, & ad eum erit reditus meus. 40. Et ita demisimus eum sententia Arabica (*idest Alcoranum idiomate Arabico*). Et profectò, si sectatus fueris desideria eorum, postquam venit ad te *id*, *quod venit* de scientia: non erit tibi à Deo ullus patronus, neque defensor. 41. Et jam quidem misimus legatos ante te, & dedimus illis conjuges, & prolem, & non fuit *datum* ulli legato, ut veniret cum signo (*idest faceret aliquod miraculum*) nisi per concessionem Dei. Omni termino liber (*idest post unamquamque ætatem datus fuit à Deo liber cum legibus*) Delebit Deus *ex eo*, quod voluerit, & firmabit, *quod voluerit*: Et apud eum est mater Libri. 42. Porrò, si fecerimus, ut tu videas partem illius, quod comminamur illis: sive fecerimus, ut moriaris *antequam videas illum*: profectò ad te *pertinet tantùm* prædicatio: ad nos verò disquisitio. 43. An non viderunt, quòd nos venimus in terram *eorum*, & imminuimus eam ab extremitatibus ejus? Et Deus judicat; non est retrovertens judicium ejus, & ipse est velox in computando. 44. Et jam dolosè egerunt, qui fuerunt ante eos: at Deo est dolus universus. Novit id, quod lucretur omnis anima, & mox scient infideles cuinam *futurus sit* finis Domus (*idest præmium Paradisi*). 45. Et dicent, qui sunt infideles: Non es missus *à Deo*. Responde: Sufficit *a* Deus testis inter me, & inter vos; & is, apud quem est scientia Libri (*idest sacrarum scripturarum, est sufficiens testis.*)

a in Deo.

NOTÆ.

Uræ titulus desumitur ex versiculo 15. ubi tonitru tantummodò nominatur. Circa locum traditionis Suræ non conveniunt Expositores. Jahias autumat, totam Meccæ traditam fuisse, exceptis aliquot verbis versiculi 34. Zamchascerius facit totam Meccanam, Gelal relinquit dubiam. In quibusdam Alcorani exemplaribus inscribitur Medinensis. Nec levius est dissidium in computo versiculorum. Ego quinque super quadraginta enumeravi. Qui hanc Suram legerit, juxta Bedavium, أعطى من الاجر عشر حسنات بوزن كل سحاب مضى وكل سحاب يكون الى يوم القيامة وبعث يوم القيامة من الموفين بعهد الله: *Dabitur ei merces decem bonorum operum in pondere omnium nubium, quæ transierunt, & omnium, quæ erunt usque ad diem resurrectionis, & suscitabitur die resurrectionis inter eos, qui fœdus Dei adimpleverunt.*

I. A. L. M. R. Expedit facilè sese Gelal ab interpretatione horum caracterum singularium cosuetis verbis الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè novit, quid sibi volueris in hoc*. Cæteri pertranseunt.

IV. *Et ex omnibus fructibus posuit in ea conjuges duos*]. Explicat Jahias اى صنفين قال محمد قيل انه نوعين حلوا وحامضا *Idest, duo genera. Dixit Mohammed: dicitur duas species esse dulce, & acre.*

XIII. *Angeli sibi mutuò succedentes*]. Jahias: قال الحسن هم اربعة املاك ملكان بالليل وملكان بالنهار قال محمد ومعنى معقبت اى ياتى بعضهم يعقب بعض لتكثير الفعل: *Dixit Alhasan: Hi sunt quatuor Angeli: duo in nocte, & duo in die. Dixit Mohammed: dicuntur sibi mutuò succedere: quia alii veniunt post alios ad multiplicationem actionis.*

XV. *Tonitru*]. Gelal: هو ملك موكل بالسحاب يسوقه ملتبسا يسبح بحمده اى يقول سبحان الله *Hic est Angelus, qui præest Nubibus, & qui agit eas simul confusas: & celebrat laudem ejus: idest dicit: Laus Deo.*

* *Et ipsi disputant, &c.*] Occasionem horum verborum hanc refert Gelal نزل فى رجل بعث النبى محمد من يدعوه فقال من رسول وما الله: أمن ذهب ام فضة ام نحاس فنزلت به صاعقة فذهبت بقحف راسه. *Hæc dicta sunt in virum, ad quem miserat Mahumetus quendam, qui vocaret eum ad sectam suam: cui ille respondit: Quis est legatus, & quid est Deus? Est ne ex auro, an ex argento, an ex ære? Et dilapsum è Cælo fulmen feriit eum, & abstulit cranium capitis ejus.*

XXIII. *Et qui conjungunt id, quod præcepit Deus, &c.*] Gelal: من الايمان والرحم وغير ذلك; *quod spectat ad fidem, consanguinitatem, & alia hujusmodi*: ita, ut in his Moslemi sint uniformes, nec sint inter eos Schismata. Jahias تفسير ابن عباس الذى امر الله بان يوصل الايمان بالنبيين كلهم لا يفرق بين احد منهم. *Expositio Ebn-Abbas; Id, quod præcepit Deus, ut conjungatur, est, ut credatur in omnes Prophetas, itaut nullum discrimen fiat inter eos.*

XXXI. *Beatitudo erit ipsis.*] Vox Arabica طوبى potest juxta Gelal esse مصدر من الطيب او شجرة فى الجنة يسير الراكب فى ظلها مائة عام ما يقطعها *derivata à Bono, seu felicitate; vel significare Arborem Paradisi, sub cujus umbra curreret eques centum annos, nec tamen totam percurreret.* Jahias: قال عبد الله بن عبيدة بن عمير طوبى شجرة فى الجنة اصلها فى دار محمد وليست فى الجنة دار ولا غرفة الا غصن منها فى تلك الدار: *Dixit Abdallah filius Obeidę, filii Omeir: Tuba est arbor in Paradiso, ejus radix; seu truncus est in palatio Mahumeti. Neque est in Paradiso palatium ullum, aut cœnaculum, quin pertingat ad illud ramus hujus arboris.*

XXXII. *Et ipsi abnegant Miseratorem*]. Arabica vox الرحمان *Alrahman, Miserator*, est unum ex Nominibus Dei: sed aliqui etiam inter Arabes hoc nomine vocabantur. Audientes igitur Meccani, Mahumetum prædicare Alrahman (inquit Gelal): قالوا وما الرحمان *dicebant: quis est Alrahman?*

XXXIV. *Et quamvis aliquis Alcoranus*]. Gelal: نزل لما قالوا له ان كنت نبيا فسير جبال مكة واجعل لنا فيها انهارا وعيونا لنغرس ونزرع وابعث لنا اباءنا الموتى يكلمونا انك نبى: *Hæc revelata sunt, cùm dixerunt ei. Si tu es Propheta, transfer è sede sua montes Meccę, & fac, ut ibi scaturiant nobis fontes, & flumina, ut plantare, & serere possimus: & resuscita nobis patres nostros mortuos, ut loquantur nobiscum, & dicant, te esse Prophetam.*

XXXVIII. *Similitudo Paradisi*]. Vox مثل similitudo explicatur à Gelal صفة *prædicatum*, seu, *attributum*. Est enim hæresis apud Moslemos orthodoxos credere ea, quæ in Alcorano de Paradiso dicuntur, esse similitudines, seu metaphoras, sed volunt omnia esse literaliter intelligenda. Jahias etiam exponit: مثل الجنة اى صفتها: *Similitudo Paradisi, idest, prædicatum ejus*. Eodem modo Zamchascerius: مثل الجنة اى صفتها التى فى غرابة المثل *Similitudo Paradisi, idest prædicatum ejus, quod situm est in excellentia similitudinis*. Nimirùm ita est, vel dicitur similitudo, ut tamen verè, & propriè de Paradiso dicatur. Author الزجاج allegatus ab eodem مثل الجنة جنة تجرى من تحتها الانهار على حذف الموصوف تمثيلا لما غاب عنها بما يشاهد وترى

على

علىٰ ع م امثال الجنة على الجمع اى مفاتـــهـــا *Similitudo Paradisi est hortus, sub quo currunt flumina, per reticentiam illius, supra quod cadit prędicatum, & comparatione facta ad illud, quod remotum est à nobis ad id, quod præsens est. Et legit Aly felicis memorię: Similitudines Paradisi, in numero plurali; idest, prędicata ejus.*

XLI. *Et dedimus eis conjuges*]. Gelal: نزل لمـــا عيروه بكثرة النسـا *Revelata sunt hęc, postquam exprobraverunt ei multitudinem uxorum.* Nam, ut ait Jahias: قال اليهود لو كان محمد رسولا لكان اشتغل بغير النسا و التماس الولد: *Dicebant Judęi: Si esset Mahumetus Propheta, certè de aliis esset solicitior, quàm de fœminis, & procreatione liberorum.*

* *Et apud eum est mater Libri*]. Zamchascerius: امل كل كتـــاب وهو اللوح المحفوظ لان كل كاين مكتوب فيه: *Radix omnium librorum, nempè Tabula custodita: in ea enim omne ens conscriptum est.* Gelal: امله الذى لا يغير منه شى وهو مـا كتبه فى الازل: *Radix ejus* [Libri] *in qua nihil mutatur; & hęc est illud, quod ipse scripsit in ęternitate.*

REFUTATIONES.

I. On video, quomodò probare possit Mahumetus, Deum ex omni genere, seu specie fructuum, duos conjuges, seu duas quasi subspecies produxisse. Vix enim est ulla fructuum species, quæ non contineat sub se plures species subalternas: ut videmus in pyris, malis, ficubus, uvis, &c. Ipsæ autem species subalternæ infimæ nullam habent divisionem. Nam divisio illa Jahiæ in dulce, & acre, seu amarum, videtur satis inepta: nisi fortè pro dulci intelligat id, quod vulgò domesticum: & pro amaro silvestre appellamus. Quamvis non omni fructuum speciei hujusmodi divisio convenire videatur.

II. Iterùm protestatur Mahumetus hìc versic. 9. (& Gelal ingenuè fatetur) non fuisse officii sui facere miracula: &, cùm Meccani ab ipso illa exigerent, nullo modo facere potuisse. Cur ergo Moslemi tot illi prodigia affingunt?

III. Neque solùm negat Mahumetus, se miracula fecisse: sed etiam probare conatur, hujusmodi miracula esse supervacanea. *Deus enim* (inquit) *errare facit, quem vult: & huic* (subdit Gelal) *nihil proderunt miracula ad credendum*. Itaque ociosa prorsùs fuerunt miracula omnia Moysi, Prophetarum, Christi, Apostolorum; & multò magis illa, quæ de Propheta suo Moslemi mentiuntur. Deus enim vult efficaciter errorem hominum, neque per miracula potest auferri: imò neque poterit per prædicationem. Cur ergo Mahumetus sese نذيرا *prædicatorem* jactat? Confirmat Alcoranus errorem suum circa hanc peccandi in hominibus inevitabilem necessitatem, & miraculorum inutilitatem versic. 34.

IV. Nisi sapientes Moslemi explicarent Alcoranum versic. 38. meritò redargui posset Mahumetus apud Sonnitas suos, tanquam hæreticus. Hi enim, tanquam rem ex fide divina certissimam, tenent ea, quæ in Alcorano de Paradiso dicuntur: ut flumina, arbores, puellas, palatia, mensas, & alia hujusmodi, literaliter, & prout sonant, esse intelligenda. Quamobrem, dùm hoc loco Mahumetus utitur nomine مثـــل, *idest similitudinis*; exponunt Glossatores, ut vidimus, صفـــة *idest prædicatum*, vel attributum. Cæterùm, non est dubium, similitudinem dari, etiam inter ea, quę sunt ejusdem speciei, ut inter hominem, & hominem, & inter equum, & equum: nec semper referri ad metaphoram, vel allegoriam, quemadmodùm refertur vox Arabica مجـــاز.

V. Cùm Expositores agnoscant apertam in Alcorano contradictionem (alibi enim sæpè affirmat, Judæos, & Christianos invidere Mahumeto munus propheticum, & ægrè ferre, quòd Deus arcana sua illi revelaret; hìc autem versic. 39. asserit, eosdem de hujusmodi Mahumeti prærogativa lætitiam præferre) limitant dictum ad paucos tantùm Judæos, & Christianos, qui avita religione abjurata, ad Mahumeti partes transierant. Inter hos enumerant Abdalah filium Salam, Caab, & alios Judæos perpaucos: & octaginta circiter ex Christianis, partim ex Nageran, partim ex Aethiopia; At Alcoranus universaliter loquitur.

VI. Cùm Judæi exprobarent Mahumeto turbam uxorum, & miraculorum sterilitatem; quæ duo valdè prophetico muneri repugnabant; ille aliorum Prophetarum exemplo sese tuetur, qui & uxores habuerunt, & miracula nulla, nisi concedente Deo, facere potuerunt. Infirma prorsùs defensio. Nam etiamsi aliqui Prophetæ uxorem habuerint gregem; tamen fœminarum non habuerunt, unica plerumque uxore contenti. Quosdam etiam cælibes semper fuisse, ut Eliam, Elisęum, Danielem, ex sacris litteris apertè colligitur. De Joanne Baptista, & Jesu, quos Moslemi summo in honore, tanquam magnos Prophetas habent, certissimum est, etiam, apud ipsos, perpetuò virgines fuisse. At enim David, & Salomon prophetię dono claruere: & nihilominùs plures, imò plurimas uxores habuisse perspectum est. Ad hoc argumentum satis supra respondimus; & in Prodromo p. 4. c. 21. latissimè satisfecimus. Verùm etiamsi concederemus, hosce duos Reges aliquot uxores supra cæteros homines vulgares licitè habuisse; & nihilominùs prophetico spiritu claruisse, debuit ne Mahumetus hos solùm imitari, & cæterorum Prophetarum exempla relinquere? Hebræi ipsi sapientiores delectationes Venereas cum Prophetico spiritu non

non convenire fatentur. Et pro comperto habetur, fœminas quasdam Gentiles, quas Sybillas appellant, propter Virginatem prophetiæ dono à Deo illustratas fuisse. Adde, Mahumetum non facere sese Prophetam communem, ac vulgarem: sed unum ex iis, qui novas leges, novam religionem, Deo jubente tradiderunt, quorum primus fuit Moyses, qui unam tantùm habuit uxorem, cum qua tamen, postquam ad propheticum munus assumptus est, commercium nullum habuisse, Hebræi ipsi fatentur. Secundus fuit Jesus, quem virginem semper fuisse nullus, ne inter Moslemos quidem unquam dubitavit. Producunt Arabes Mahumetum, viginti circiter mulierculàrum libidinibus explendis libidine sua assiduè occupatum. Vah Prophetam, Saltem verò miracula aliqua, quemadmodùm Prophetæ alii, patrasset. At enim nullus Propheta miracula patravit, nisi ex Dei concessione. Verùm hoc ipsum inquirimus, cur cæteris Prophetis, non autem Mahumeto facultatem istam Deus concesserit.

VII. Mahumetus ad sectam suam stabiliendam, & ad omnia Alcorani absurda salvanda duo supponit hic vers. 41. Primum, *Deum omni termino Librum dedisse*: idest dedisse primò Judæis Pentateuchum: deindè Christianis Euangelium: postremò Arabibus Alcoranum. Secundum, *Deum delevisse, vel mutasse in his libris multa: multa immutata, ac firma reliquisse*. Juxta hanc regulam, ubi Alcoranus aliquid habet, vel Pentateucho, vel Euangelio, vel etiam sibi ipsi contrarium; contendet, hoc esse ex iis, per quæ Deus in his libris opposita delevit, vel mutavit: ita ut per Euangelium, Pentateuchū; per Alcoranum, Euangelium correxerit, relictis tamen in utroque nonnullis intactis, quæ in Alcorano retenta sunt, ipse etiam Alcoranus pluribus in locis à Deo mutatus sit, deterioribus in meliora recusis. Verùm respondemus; cùm ea, in quibus Alcoranus Pentateucho, & Euangelio adversatur, pertineant, ut plurimùm, ad æternas veritates, vel ad aliquam rem gestam; nullo modo dici posse, à Deo mutata fuisse; non enim potest Deus res hujusmodi mutare. Erunt igitur mendacia, & figmenta Alcorani; in quo etiam plura asseruntur mutata fuisse, de quibus jam suprà dictum est.

Fffff

سورة ابرهيم مكية اثنين وخمسون آية

SURA XIV.

ABRAHAM.

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 كتاب انزلناه اليك لتخرج الناس من الظلمات الى النور باذن ربهم الى
صراط العزيز الحميد ۞ 3 الله الذي له ما في السموات وما في الارض وويل للكافرين من
عذاب شديد ۞ 4 الذين يستحبون الحيوة الدنيا على الاخرة ويصدون عن سبيل الله ويبغونها
عوجا اولائك في ضلال بعيد ۞ 5 وما ارسلنا من رسول الا بلسان قومه ليبين لهم فيضل
الله من يشاء ويهدي من يشاء وهو العزيز الحكيم ۞ 6 ولقد ارسلنا موسي بآياتنا ان اخرج
قومك من الظلمات الي النور وذكرهم بايام الله ان في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞
7 واذ قال موسي لقومه اذكروا نعمة الله عليكم اذ انجيكم من ال فرعون يسومونكم سوء
العذاب ويذبحون ابناءكم ويستحيون نساءكم وفي ذلكم بلاء من ربكم عظيم ۞ 8 واذ
تاذن ربكم لئن شكرتم لازيدنكم ولئن كفرتم ان عذابي لشديد ۞ 9 وقال موسي
ان تكفروا انتم ومن في الارض جميعا فان الله لغني حميد ۞ 10 الم ياتكم نبؤا
الذين من قبلكم قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم لا يعلمهم الا الله جاءتهم رسلهم
بالبينات فردوا ايديهم في افواههم وقالوا انا كفرنا بما ارسلتم به وانا لفي شك مما تدعوننا
اليه مريب ۞ 11 قالت رسلهم افي الله شك فاطر السموات والارض يدعوكم ليغفر لكم
من ذنوبكم ويؤخركم الي اجل مسمي قالوا ان انتم الا بشر مثلنا تريدون ان تصدونا عما كان
يعبد اباؤنا فاتونا بسلطان مبين ۞ 12 قالت لهم رسلهم ان نحن الا بشر مثلكم ولكن الله
يمن علي من يشاء من عباده وما كان لنا ان ناتيكم بسلطان الا باذن الله وعلي الله

فليتوكل المؤمنون ۞ 13 وما لنا ألا نتوكل على الله وقد هدانا سبلنا ولنصبرن على
الله فليتوكل المتوكلون ۞ 14 وقال الذين كفروا لرسلهم لنخرجنكم من أرضنا أو لتعودن
في ملتنا فأوحي إليهم ربهم لنهلكن الظالمين ۞ 15 ولنسكننكم الأرض من بعدهم
ذلك لمن خاف مقامي وخاف وعيد ۞ 16 واستفتحوا وخاب كل جبار عنيد ۞ 17 من
ورائه جهنم ويسقى من ماء صديد ۞ 18 يتجرعه ولا يكاد يسيغه ويأتيه الموت من كل مكان
وما هو بميت ومن ورائه عذاب غليظ ۞ 19 مثل الذين كفروا بربهم أعمالهم كرماد
اشتدت به الريح في يوم عاصف لا يقدرون مما كسبوا على شيء ذلك هو الضلال
البعيد ۞ 20 ألم تر أن الله خلق السموات والأرض بالحق إن يشأ يذهبكم ويأت بخلق
جديد وما ذلك على الله بعزيز ۞ 21 وبرزوا لله جميعا فقال الضعفاء للذين استكبروا إنا كنا
لكم تبعا فهل أنتم مغنون عنا من عذاب الله من شيء قالوا لو هدانا الله لهديناكم سواء
علينا أجزعنا أم صبرنا ما لنا من محيص ۞ 22 وقال الشيطان لما قضي الأمر إن الله وعدكم
وعد الحق ووعدتكم فأخلفتكم وما كان لي عليكم من سلطان إلا أن دعوتكم فاستجبتم لي
فلا تلوموني ولوموا أنفسكم ما أنا بمصرخكم وما أنتم بمصرخي إني كفرت بما أشركتمون من
قبل إن الظالمين لهم عذاب أليم ۞ 23 وأدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات
تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها بإذن ربهم تحيتهم فيها سلام ۞ 24 ألم تر كيف
ضرب الله مثلا كلمة طيبة كشجرة طيبة أصلها ثابت وفرعها في السماء تؤتي أكلها
كل حين بإذن ربها ويضرب الله الأمثال للناس لعلهم يتذكرون ۞ 25 ومثل كلمة خبيثة
كشجرة خبيثة اجتثت من فوق الأرض ما لها من قرار ۞ 26 يثبت الله الذين آمنوا
بالقول الثابت في الحيوة الدنيا وفي الآخرة ويضل الله الظالمين ويفعل الله ما يشاء ۞
27 ألم تر إلى الذين بدلوا نعمة الله كفرا وأحلوا قومهم دار البوار ۞ 28 جهنم يصلونها
وبئس القرار ۞ 29 وجعلوا لله أندادا ليضلوا عن سبيله قل تمتعوا فإن مصيركم إلى
النار ۞ 30 قل لعبادي الذين آمنوا يقيموا الصلوة وينفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية من قبل
أن يأتي يوم لا بيع فيه ولا خلال ۞ 31 الله الذي خلق السموات والأرض وأنزل من السماء ماء
فأخرج به من الثمرات رزقا لكم وسخر لكم الفلك لتجري في البحر بأمره وسخر لكم
الأنهار ۞ 32 وسخر لكم الشمس والقمر دائبين وسخر لكم الليل والنهار ۞ 33 وآتيكم
من كل ما سألتموه وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها إن الإنسان لظلوم كفار ۞ 34 وإذ قال
إبرهيم رب اجعل هذا البلد آمنا واجنبني وبني أن نعبد الأصنام ۞ 35 رب إنهن أضللن
كثيرا من الناس ۞ 36 فمن تبعني فإنه مني ومن عصاني فإنك غفور رحيم ۞ 37 ربنا إني
أسكنت

اسكنت من ذريتي بواد غير ذي زرع عند بيتك المحرم ربنا ليقيموا الصلوة فاجعل افئدة من
الناس تهوي اليهم وارزقهم من الثمرات لعلهم يشكرون ۞ 38 ربنا انك تعلم ما نخفي وما
نعلن وما يخفى على الله من شيء في الارض ولا في السماء الحمد لله الذي وهب لي على
الكبر اسمعيل واسحق ان ربي لسميع الدعاء ۞ 39 رب اجعلني مقيم الصلوة ومن ذريتي
ربنا وتقبل دعاء ۞ 40 ربنا اغفر لي ولوالدي وللمومنين يوم يقوم الحساب ۞ 41 ولا تحسبن
الله غافلا عما يعمل الظالمون انما يوخرهم ليوم تشخص فيه الابصار ۞ 42 مهطعين مقنعي
روسهم لا يرتد اليهم طرفهم وافئدتهم هواء ۞ 43 وانذر الناس يوم ياتيهم العذاب فيقول الذين
ظلموا ربنا اخرنا الى اجل قريب ۞ 44 نجب دعوتك ونتبع الرسل اولم تكونوا اقسمتم من
قبل ما لكم من زوال ۞ 45 وسكنتم في مساكن الذين ظلموا انفسهم وتبين لكم
كيف فعلنا بهم وضربنا لكم الامثال ۞ 46 وقد مكروا مكرهم وعند الله مكرهم وان
كان مكرهم لتزول منه الجبال ۞ 47 فلا تحسبن الله مخلف وعده رسله ان الله عزيز
ذو انتقام ۞ 48 يوم تبدل الارض غير الارض والسموات وبرزوا لله الواحد القهار ۞ 49 وترى
المجرمين يومئذ مقرنين في الاصفاد ۞ 50 سرابيلهم من قطران وتغشى وجوههم النار ۞
51 ليجزي الله كل نفس ما كسبت ان الله سريع الحساب ۞ 52 هذا بلاغ للناس ولينذروا
به وليعلموا انما هو اله واحد وليذكر اولوا الالباب ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A L. R. 2. Liber *est hic*, quem demisimus ad te: ut educeres homines è Tenebris in lucem per voluntatem Domini ipsorum; in viam excellentem, laudatam. 3. Deus est, cujus est id, quod in Cœlis, &, quod in terra existit, & vęh infidelibus à pœna vehementi. 4. Qui diligunt vitam mundanam super sęculum novissimum, & avertunt à via Dei, & exquirunt eam *a* distortè: hi sunt in errore longinquo. 5. Et non misimus ullum legatum, nisi cum lingua gentis suæ, ut declararet eis *veritatem*. Porrò errare faciet Deus, quem vult, & diriget, quem vult, & ipse est Præpotens, Sapiens. 6. Et jam quidem misimus Moysen cum signis nostris, *& diximus ei*: Educ populum tuum de tenebris in lucem, & reduc in mentem illis dies Dei (*idest opera Dei, erga varias gentes*). Certè in hoc erunt procul dubio signa (*idest documenta*) omni patienter sustinenti, gratias agenti. 7. Et, cùm dixit Moyses populo suo: Mementote beneficentiæ Dei erga vos, cùm liberavit vos à familia Pharaonis. Insignibant vos malo pœnæ, & mactabant filios vestros, & vivere sinebant mulieres vestras: & in hoc fuit probatio à Domino vestro magna. 8. Et, cùm commonuit *vos* Dominus vester, *dicens*: Certè, si grati fueritis, sanè augebo vos, at certè, si ingrati fueritis, utique pœna mea erit sanè vehemens. 9. Et dixit Moyses: si infideles fueritis vos, &, qui sunt in terra universi: profectò Deus est sanè dives, laudatus. 10. Nonne pervenit ad vos narratio eorum, qui fuerunt ante vos; gentis, *scilicet* Noè, & Aad, & Themud, & eorum, qui fuerunt post illos; non novit eos, nisi Deus? Venerunt ad eos legati eorum cum evidentibus argumentis: at *illi* convertebant manus suas ad ora *b* sua, *ut obturarent ea ob indignationem*, & dicebant: Nos sanè abnegamus id,

a distorquere.

b ipsorum.

ad quod *prædicandum* missi estis, & nos certè sumus in dubio de eo, ad quod
vocatis nos, suspiciosum. 11. Responderunt legati eorum: An de Deo *potest*
esse dubitatio, conditore cœlorum, & terræ, *qui* vocat vos, ut parcat vobis
peccata vestra, & differat vos (*idest expectet misericorditer*) usque ad terminum
præfinitum *mortis*. Dixerunt *illi*; Si vos estis, nisi homines, sicut nos: cupitis
avertere nos ab eo, quod colebant patres nostri. Atqui afferte nobis potestatem
manifestam (*idest probationem per miracula de eo, quod dicitis*). 12. Responderunt
a Si non. illis legati eorum: *a* nos non sumus, nisi homines, sicut vos: Sed Deus muni-
ficus est erga quem voluerit de servis suis, & non est nostrum, ut veniamus
ad vos cum potestate (*idest cum miraculis*) nisi per concessionem Dei: super
Deum igitur innitantur fideles. 13. Et non est nostrum, ut non innitamur
super Deum, & jam direxit nobis semitas nostras, & profectò patienter sustine-
bimus super id, in quo vexaveritis nos: super Deum igitur innitantur Innitentes.
14. Et dixerunt, qui noluerunt credere legatis suis: Certissimè ejiciemus
vos è terra nostra: vel certè convertimini ad sectam nostram. Et dixit per
revelationem illis Dominus eorum: Certè perdemus iniqua patrantes. 15.
Et certè habitare faciemus vos terram post eos. Hoc *concedetur* illi, qui ti-
muerit statum meum, & timuerit comminationem meam. 16. Et auxilium
imploraverunt *legati*, & periit omnis superbus, refractarius. 17. Post eum
aperietur Gehenna, & potabitur ex aqua purulenta. 18. Sorbebit eam paulatim,
& non erit facilè, ut transmittat eam in guttur *ob nauseam*, & veniet ad eum
mors ab omni loco, & non erit ipse moriens, & post eum *sequetur* supplicium
durissimum. 19. Similitudo eorum, qui non credunt in Dominum suum: opera
b vehemens fertur. eorum erunt, sicut cinis: validè *b* insufflavit in eum ventus in die turbinosa:
non poterunt ob id, quod operati fuerint, super aliquid (*idest aliquid proficere.*)
Hic erit error longinquus (*idest perditio extrema*). 20. An non vidisti, quòd
Deus creavit cœlos, & terram in veritate? Si voluerit, perire faciet vos, &
adducet creaturam novam: neque erit hoc apud Deum arduum. 21. Et com-
paruerunt coram Deo universi: dixeruntque Imbecilles iis, qui cum fastu se
gesserant (*idest simpliciores in errorem seducti magistris, & principibus suis.*) Certè
nos fuimus vobis asseclæ: nunquid ergo vos aversuri estis à nobis de pœna
Dei aliquid? Responderunt *Principes*: Si direxisset nos Deus; certè direxisse-
mus vos. Aequale est nobis, sive impatienter feramus, sive patienter susti-
neamus: non est nobis aliquid effugii. 22. Et dixit Satanas, postquàm decisum
fuit negotium (*idest post absolutum judicium, & damnationem*) certè Deus promiserat
vobis promissionem veritatis, & *ego etiam* promiseram vobis *mendaciter*: sed
fefelli vos: neque fuit mihi super vos aliquid potestatis; *ut cogerem vos*: sed
tantummodò invitavi vos, & respondistis mihi (*idest obedistis.*) Ne ergo incusetis
me: sed incusate vos ipsos. Non *possum* ego adjuvare vos: neque vos adjuvare
me. Certè ego non credidi in id, quod associastis me anteà (*idest me esse socium*
Dei, ut putabatis.) Certè impiis erit pœna discrucians. 23. Et introducti sunt,
qui crediderunt, & fecerunt recta, in hortos: currunt de sub ipsis flumina,
perpetuò commoraturi in eis per voluntatem Domini sui, salutatio eorum in
ipsis *erit*, PAX. 24. An non nosti quomodò proposuerit Deus per parabo-
lam verbum bonum (*idest professionem fidei*) sicut arborem bonam: radix ejus
stabilis *est in terra*, & rami ejus *extenduntur* in Cœlum. Affert cibum suum
omni tempore per voluntatem Domini sui. Proponit autem Deus parabolas
hominibus, ut ipsi erudiantur. 25. Similitudo autem verbi mali (*idest infideli-*
tatis) est, sicut arbor mala: evellitur è superficie terræ, *quia non habet firmas*
radices; non est illi aliquid stabilitatis. 26. Firmabit Deus eos, qui credide-
rint per verbum stabile *fidei*: in vita mundana, & in novissimo sæculo; & er-
rare faciet Deus Iniquos, & facit Deus, quod vult. 27. An non animadver-
tisti eos, qui commutaverunt gratiam Dei in infidelitatem; & descendere fe-
cerunt gentem suam in domum perditionis (*idest*) 28. in gehennam? Ustu-
landi ingredientur eam, & infelix erit mansio. 29. Et posuerunt Deo *alios Deos*
similes, ut errare facerent *homines* à semita illius. Dic: Fruimini: nam abitio
vestra

vestra erit ad Ignem. 30. Dic servis meis, qui crediderunt, ut stare faciant orationem, & erogent *in eleemosynam* ex eo, quod in alimentum præbuimus illis, occultè, & manifestè, antequam veniat dies, non erit emptio, & venditio in ea, neque amicitia. 31. Deus est, qui creavit cœlos, & terram; & descendere fecit è cœlo aquam, & eduxit per eam ex fructibus alimentum vobis; & gratis servire coegit vobis naves, ut currant in Mari ad imperium ejus, & subegit gratuitæ servituti vestræ flumina. 32. Et coegit gratis servire vobis solem, & lunam currentes solerter, & gratis coegit servire vobis noctem, & diem. 33. Et dedit vobis de omni re, quam petistis, &, si numeraveritis beneficentiam Dei, non assequemini computum ejus. Certè homo est sanè iniquus, ingratus. 34. Et, cùm dixit Abraham: Domine mi fac hanc regionem *(idest Meccam)* securam, & procul amove me, & filios meos, ne colamus idola. 35. Domine mi, certè hæc errare fecerunt multos ex hominibus. 36. Qui ergò sectatus fuerit me: utique *ipse erit* ex me. Sed, qui noluerit obedire mihi: tu certè es indultor, misericors. 37. Domine noster: ego sanè habitare feci ex generatione mea *(idest Ismael, & matrem ejus)* in valle non habente semen *(idest in Mecca sterili)* propè domum tuam sacratam: Domine noster, ut stare faciant orationem. Fac ergo, ut corda *aliquorum* ex hominibus inclinentur affectu erga illos, & ale eos ex fructibus, ut ipsi gratias agant. 38. Domine noster, tu sanè scis, quod abscondimus, & quod manifestamus, & non latet apud Deum aliquid rei in terra, neque in cœlo. Laus Deo, qui donavit mihi in ætate grandæva Ismael, & Isaac: certè Dominus meus est sanè auditor precationis. 39. Domine mi, fac me observatorem orationis, & *reliquos* ex progenie mea. Domine noster, & suscipe deprecationem meam. Domine noster parce mihi, & genitoribus meis, & Fidelibus die, *in qua* stabit computus *(idest in die judicii)*. 40. Ne verò existimes, Deum non curaturum de eo, quod operantur Iniqui. 41. Certè differet eos *impunitos* usque ad diem, *in qua* sursum aspicient oculi. 42. Properantes *erunt homines ad vocem vocantis ad judicium)* elevantes capita sua non retorquebitur ad eos obtutus eorum *(idest nullus alium respiciet)* & corda eorum erunt vacua *sensu ob terrorem*. 43. Et comminare hominibus diem, *qua* veniet ad eos pœna. Et dicent, qui iniquè egerint: Domine noster expecta nos usque ad metam vicinam *(idest per paucos dies)*. 44. Respondebimus vocationi tuæ *ad fidem*, & sequemur legatos. *Sed dicetur illis*: An, & non jurabatis antea, non fore vobis desitionem? 45. Et habitastis in habitaculis eorum, qui iniquè tractaverunt animas suas: & innotuit vobis, quomodò fecerimus cum eis; & proposuimus vobis parabolas. 46. Et jam machinati sunt dolum suum *(contra Mahumetum)* & apud Deum *(idest in scientia Dei)* erat dolus eorum, ut destrueret eum: Etiamsi fuisset dolus eorum, *tàm potens*, ut emoverentur *è suis sedibus* per eum Montes. 47. Nullo ergo modo existimes, Deum adversaturum promissioni suæ *factæ* legatis suis: nam Deus est præpotens; habens *vim* ad ultionem. 48. Die *quadam* commutabitur terra *a* in non terram, & cœli *b* *in non cœlos*, & properabunt *homines è sepulchris* ad Deum, Unum, Victorem. 49. Et videbis scelestos die illa constrictos in manicis, & compedibus. 50. Interulæ eorum erunt ex pice, & cooperiet vultus eorum ignis. 51. Ut rependat Deus omni animæ *mercedem illius*, quod operata est: quippè Deus velox est in computo *ineundo*. 52. Hæc est annunciatio hominibus; &, ut commoneantur per eam; &, ut sciant, quòd ipse est sanè Deus unus; &, ut commonefiant præditi cordibus.

a in aliam terram.
b in alios Cœlos.

NOTÆ.

Quia in hac Sura nonnulla de Abraham fabulosa, tanquam per transitum referuntur, ideò ab illius nomine Titulum accepit. Meccana communiter censetur. Excipiunt quidam versiculos vigesimum septimum, & vigesimum octavum. Versus duos, & quinquaginta plerique enumerant; aliqui ad quatuor, vel quinque supra quinquaginta extendunt. Qui Suram legerit أعطى من الأجر عشر حسنات بعدد من عبد الأصنام وعدد من لم يعبد *habebit pro mercede decem bona, juxta numerum eorum, qui coluerunt idola, & eorum, qui non coluerunt.*

VII. *Insignibant vos malo pęnæ*] idest insigni pęna vos afflictabant. Hoc autem faciebant, inquit Gelal: لقول بعض الكهنة ان مولودًا من بنى اسرايل يكون سبب ذهاب مُلك فرعون *ob dictum cujusdam Arioli, quod puer, qui nasceretur ex filiis Israel, futurus esset causa exterminii Regno Pharaonis.*

XVII. *Post eum*] Arabicè من ورايه exponit Gelal: امامه *ante eum*, seu *coram eo*. Potest etiam significare من خلفه *post eum*, seu à tergo ejus. Et quidam referunt ad ipsum hominem: quidam verò ad id, quod præcessit: ut sensus sit, بعد ذلك *post hoc*.

* *Aqua saniosa*] Gelal: هو ماء يسيل من جوف اهل النار مختلطًا بالقيح و الدم: *hæc est aqua, quæ fluit ex ventre damnatorum, commixta humore purulento, & sanguine.*

XXI. *Et comparuerunt coram Deo*]. Agitur hìc de supremi Judicii die. Mahumetus verò, ut Prophetam se venditet, Prophetas sæpè imitatur in temporum permutatione, ut patet hoc loco, ubi futurum pro præterito est intelligendum.

XXVI. *Firmabit Deus eos, qui crediderunt*]. Juxta Gelal, hæc firmatio in præsenti vita est كلمة التوحيد *Verbum Unificationis*: nimirùm formula illa solennis لا اله الا الله *Non est Deus, nisi Deus*. Per الاخرة, idest *alteram vitam*, seu sæculum novissimum intelligit القبر, idest *sepulcrum*, quandò scilicet sepultis jam hominum corporibus يسالهم الملكان عن ربهم ودينهم و نبيهم فيجيبون بالصواب كما فى حديث الشيخين و يضل الله الظالمين الكفار فلا يهتدون للجواب بالصواب بل يقولون لا ندرى كما فى الحديث: *interrogabunt eos duo Angeli* [Nokir, & Monkir] *de Domino, religione, & Propheta ipsorum: & ipsi respondebunt rectè, & convenienter: ut habetur in narratione duorum seniorum. Et errare faciet Deus impios, infideles, & non dirigentur ad responsionem convenientem: Sed dicent: Nescimus. Ita in narratione.* Addit Jahias circa examen hominis fidelis: ثم يفتح له باب الى النار فيقال له انظر هذه النار التى لو انك كنت كذبت صرت اليها قد اعاذك الله منها: ثم يفتح له باب الى الجنة ثم يقال له هذه الجنة و يعرض عليه منزله فيها ثم يوسع له قبره فلا يزال ياتيه من ريح الجنة وبردها حتى تاتيه الساعة: *Deindè aperietur ei porta versus Tartarum, & dicetur ei: Aspice ignem illum, in quem certè tu abiisses si fuisses infidelis: jam verò Deus te ab eo liberavit. Deindè aperietur illi porta versus Paradisum, & dicetur ei: Hic est Paradisus: & ostendetur ei mansio in eo sibi preparata. Deindè dilatabitur ei sepulchrum: neque cessabit venire ad eum aura odoriferæ Paradisi, quam etiam respirabit usque ad diem resurrectionis.* Quòd si quæras à Moslemis, quomodò hæc de cadavere jam extincto possint verificari: respondet Zamchascerius ex dicto Albrà filii Azeb: ان رسول الله صم ذكر قبض روح المومن ثم يعود روحه الى جسده فياتيه ملكان فيجلسانه فى قبره *Legatus Dei Mahumetus narravit educi à corpore animam hominis fidelis in morte: deinde redire animam ad corpus ejus in sepulchro, in quo veniunt ad eum duo Angeli, qui faciunt eum sedere in eodem sepulchro, &c.*

XXXVI. *Tu certè es indultor, misericors*:] idest. Tu ignosces illi, & misereberis illius. Sed, ut notat Gelal, hoc dixit Abraham, قبل علمه انه تعالى لا يغفر الشرك *antequam sciret, Deum nullo modo ignoscere peccatum idololatriæ.*

XXXVII. *Fac ergo, ut corda aliquorum ex hominibus*]. Gelal: قال ابن عباس لو قال افيدة الناس لحنت اليه فارس و الروم والناس كلهم *Dixit Ebn-abbas: Si dixisset, corda hominum absolutè: certè inclinassent ad eum Persæ, & Romani, & homines universi.*

XXXIX. *Parce mihi, & genitoribus meis.*] Gelal: هذا قبل ان يتبين له عدواتهما الله: وقيل اسلمت امه وقرئ والدى مفرد او و الدى *Hæc dixit Abraham, antequam declaratum fuisset illi, genitores suos fuisse inimicos Dei. Quidam dicunt, matrem ejus Moslemam fuisse. Quidam legunt genitori meo*, in singulari: *quidam genitoribus meis*, in duali.

XLIV. *An & non jurabatis*]. Verba Alcorani obscurissima sunt, nempè: الم تكونوا اقسمتم من قبل ما لكم من زوال *An non jurabatis antea: non vobis de discessu, vel, desitione?* Explicant Gelal, Jahias, & Zamchascerius: اقسمتم انكم باقون فى الدنيا لا تزالون بالموت و الفناء وقيل لا تنتقلون الى دار الاخرة يعنى كفرهم بالبعث *Jurabatis, vos perseveraturos esse in hoc mundo, neque desituros per mortem, & consumptionem. Vel juxta aliorum explicationem: non esse transferendos ad ignem futuri sęculi. Et significatur per hoc, eos abnegasse resurrectionem.* Ego verò mihi persuadeo, hunc esse sensum legitimum verborum Alcorani: *An & non jurabatis antea* hoc idem, quod nunc promittitis? Sed *non* erit *vobis desitio*, seu cessatio, vel abitio ab hoc igne. Ea verò, quæ sequuntur, sunt dicta non à Deo, vel ab Angelis pro damnatis: sed à Mahumeto ad Meccanos.

XLVI. *Etiamsi fuisset dolus eorum*]. Gelal accipit particulam إِن pro مَا in sensu negandi: ut idem sit ac, & non fuit dolus eorum talis, ut per eum moverentur e suis sedibus montes.

XLVIII. *Commutabitur terra in non terram*]. Potest etiam verti: *in aliam terram*: quemadmodum *in non Cælos*, verti potest *in alios cælos*. Utranque

versio-

versionem probat Gelal his verbis فيحشر النـــاس على ارض بيضـــا نقية كما فى حديث الصحيحين وروى مسلم حديث سيل متّى اين الناس يوميذ قال على الصراط *Congregabuntur homines super terram candidam, æquam, ac puram, quemadmodùm habetur ex narratione duorum seniorum: & refert Moslem, interrogatum Prophetam Mahumetum, ubi consituri essent homines illa die respondisse, constituros esse super Sarati*: de quo superiùs dictum est.

LI. *Velox est in computo ineundo.*] Idest, velocissimè universos discutiet, & judicabit; nam, ut ait Gelal: يحاسب جميع الخلق قدر نصف نهار من ايـــام الدنيا *rationem exiget ab omnibus creaturis spatio dimidiæ diei ex diebus hujus mundi*. Atque adeo tam brevi temporis intervallo absolvetur supremum judicium.

REFUTATIONES.

I. Ihil magis distat à veritate, quàm quòd per Alcoranum educti sint homines è tenebris in lucem. Hoc sanè effecit Christus per Euangelium, per quod universum mundum in tenebris positum illuminavit. Quam verò lucem, obsecro, Alcoranus invexit in mundum, quam antea Christus uberiorem, & clariorem non attulerit? At enim Mahumetus multos mortales ab idolorum cultu ad unius Dei cognitionem pertraxit. Sed tamen plures Christifideles à vera religione in superstitionem suam perduxit. Cæterùm illos ipsos, quicunque illi fuerint, quos ab idolorum cultu divertit; à tenebris in tenebras protrusit: nec meliores effecit, sed partim minùs malos, partim pejores. Nam, cùm possent illi facillimè ad veram religionem trahi, specie quadam vana illius decepti; in eam sectam conjecti sunt, è qua, etiamsi vellent, partim pœnarum metu deterriti, partim libertinæ vitæ illecebris allecti, vix possent exire. Postremò, si quid boni Mahumetus per Alcoranum invexit: furtivum dici potest; cùm illud ipse è Christianorum consuetudine familiari hauserit. Itaque bonum illud Christo, non Mahumeto tribuendum est.

II. Quæ referuntur hìc de Abraham, fabulosa esse, ac ficta, apertè colligitur ex eo, quod nusquam legatur Abraham in religione Meccana commoratum fuisse, & ne eam quidem vidisse. Ubi enim ille habitaverit, & quibus in locis Sanctuaria, seu Altaria construxerit, ex libro Genesis manifestè tenetur. Vixit enim primò in Chaldæa; ubi ortum habuit. Deindè jubente Deo, venit in Terram Chanaan, unde peregrè profectus est in Ægyptum: rursumque venit in Chanaan, ubi semper vixit, ac mortuus est, ubique variis in locis Sacraria construxit, & victimas immolavit. Meccam verò, vel Arabiam, ne somniavit quidem, multoque minùs in ea Templum una cum Ismaele construxit: id enim nunquam Sacræ scripturæ tacuissent, cum altaria omnia, quæ erexit, accuratissimè commemorent. Huc accedit, quòd Templum illud creditur à Mahumetanis ante diluvium fuisse ædificatum: & hìc versiculo 37. affirmat ipse Abraham, se transtulisse Hagar, & Ismaelem ejus filium in vallem Meccæ apud domum Sacram Dei. Supponit igitur, hujusmodi domum extitisse ibi ante adventum Ismaelis: ex quo etiam patet contradictio Alcorani, in quo asseritur, Abraham una cum Ismaele domum hanc, seu templum à fundamentis costruxisse. Sed, ut à contradictione Prophetam suum vendicent expositores, respondet, Abraham adduxisse Hagarem, & Ismaelem in Meccam ad domum sacram, idest ad locum illum, in quo antea fuerat Domus sacra, sed tunc non extitisse, quia tempore diluvii sublata fuerat in septimum cœlum, ubi nunc reperitur, & ab angelis invisitur. Quam verò posteà ædificavit idem Abraham cum Ismaele; aliam fuisse similem illi. At hoc est mendacium apertum anili fabula convestire, & simiæ nates joculatoria clamydæ cooperire. Habitavit sanè Ismael cum Hagar Matre sua in deserto Pharan. Sed nihil habet commune Pharan cum Mecca: ut albi probavimus, & dùm Moslemi hæc duo confundunt, toto utique Cœlo aberrant.

VII. *Insignibant vos malo pœna*] idest insigni pena vos affligebant. Hoc autem faciebant, inquit Gelal:

لقول بعض الكهنة ان مولودا من بنى اسرايـــيـــل

يكون سبب ذهاب ملك فرعون *ob dictum cujusdam Arioli, quod puer, qui nasceretur ex filiis Israel, futurus esset causa exterminii Regno Pharaonis.*

XVII. *Post eum*] Arabicè من ورايه exponit Gelal: امامه *ante eum*, seu *coram eo*. Potest etiam significare من خلفه *post eum*, seu à tergo ejus. Et quidam referunt ad ipsum hominem: quidam verò ad id, quod præcessit: ut sensus sit, بعد ذلــك *post hoc*.

[*] *Aqua saniosa*] Gelal: هو ماء يسيــل من جوف اهل النار مختلطـــا بالقيح و الدم: *hæc est aqua, quæ fluit ex ventre damnatorum, commixta humore purulento, & sanguine.*

XXI. *Et comparuerunt coram Deo*]. Agitur hìc de supremi Judicii die. Mahumetus verò, ut Prophetam se venditet, Prophetas sæpè imitatur in temporum permutatione, ut patet hoc loco, ubi futurum pro præterito est intelligendum.

XXVI. *Firmabis Deus eos, qui crediderunt*]. Juxta Gelal, hæc firmatio in præsenti vita est كلمــة التوحيد *Verbum Unificationis*: nimirùm formula illa solennis لا اله الا الله *Non est Deus, nisi Deus*. Per الاخرة, idest *alteram vitam*, seu sæculum novissimum intelligit القبـــر, idest *sepulcrum*, quandò scilicet sepultis jam hominum corporibus يسالهم الملكان عن ربهم ودينهم و نبيهم فيجيبون بالصواب كما فى حديث الشيخين و يضل الله الظالمين الكفــار فلا يهتدون للجواب بالصواب بل يقولون لا ندرى كما فى الحديث: *interrogabunt eos duo Angeli* [Nokir, & Monkir] *de Domino, religione, & Propheta ipsorum: & ipsi respondebunt rectè, & convenienter: ut habetur in narratione duorum seniorum. Et errare faciet Deus impios, infideles, & non dirigentur ad responsionem convenientem: Sed dicent: Nescimus. Ita in narratione.* Addit Jahias circa examen hominis fidelis: ثم يفتح لــه باب الى النار فيقال له انظر هذه النار التى لو انك كنت كذبت صرت اليهـــا قد اعاذك الله منهـــا: ثم يفتح له باب الى الجنة ثم يقال له هذه الجنة و يعرض عليه منزله فيهـــا ثم يوسع له قبره فلا يزال ياتيه من ريح الجنة وبردهـــا حتى تاتيه الساعة: *Deindè aperietur ei porta versus Tartarum, & dicetur ei: Aspice ignem illum, in quem certè tu abiisses si fuisses infidelis: jam verò Deus te ab eo liberavit. Deindè aperietur illi porta versus Paradisum, & dicetur ei: Hic est Paradisus: & ostendetur ei mansio in eo sibi præparata. Deindè dilatabitur ei sepulchrum: neque cessabit venire ad eum aura odorifera Paradisi, quam etiam respirabit usque ad diem resurrectionis.* Quòd si quæras à Moslemis, quomodò hæc de cadavere jam extincto possint verificari: respondet Zamchascerius ex dicto Albrà filii Azeb: ان رسول الله ص ذكــر قبض روح المومن ثم يعود روحه الى جسده فياتيـــه ملكان فيجلسانه فى قبره *Legatus Dei Mahumetus narravit educi à corpore animam hominis fidelis in morte: deinde redire animam ad corpus ejus in sepulchro, in quo veniunt ad eum duo Angeli, qui faciunt eum sedere in eodem sepulchro, &c.*

XXXVI. *Tu certè es indultor, misericors*:]idest. Tu ignosces illi, & misereberis illius. Sed, ut notat Gelal, hoc dixit Abraham, قبل علمه انه تعالى لا يغفر الشرك *antequam sciret, Deum nullo modo ignoscere peccatum idololatriæ.*

XXXVII. *Fac ergo, ut corda aliquorum ex hominibus*]. Gelal: قال ابن عباس لو قال افيدة الناس لحنت اليه فارس و الروم والنــاس كلهم *Dixit Ebn-abbas: Si dixisset, corda hominum absolutè: certè inclinassent ad eum Persæ, & Romani, & homines universi.*

XXXIX. *Parce mihi, & genitoribus meis.*] Gelal: هذا قبل ان يتبين له عداوتهما الله: وقيل اسلمت امه وقرى والدى مفرد او و الدى *Hæc dixit Abraham, antequam declaratum fuisset illi, genitores suos fuisse inimicos Dei. Quidam dicunt, matrem ejus Moslemam fuisse. Quidam legunt genitori meo*, in singulari: *quidam genitoribus meis*, in duali.

XLIV. *An & non jurabatis*]. Verba Alcorani obscurissima sunt, nempè: الم تكونوا اقسمتم من قبل ما لكم من زوال *An non jurabatis antea: non vobis de discessu, vel, desitione?* Explicant Gelal, Jahias, & Zamchascerius: اقسمتم انكم باقون فى الدنيـــا لا تزالون بالموت و الفناء وقيل لا تنتقلون الى دار الاخرة يعنى كفرهم بالبعث *Jurabatis, vos perseveraturos esse in hoc mundo, neque desituros per mortem, & consumptionem, vel juxta aliorum explicationem: non esse transferendos ad ignem futuri sæculi. Et significatur per hoc, eos abnegasse resurrectionem.* Ego verò mihi persuadeo, hunc esse sensum legitimum verborum Alcorani: *An & non jurabatis antea* hoc idem, quod nunc promittitis? Sed *non erit vobis desitio*, seu cessatio, vel abitio ab hoc igne. Ea verò, quæ sequuntur, sunt dicta non à Deo, vel ab Angelis pro damnatis: sed à Mahumeto ad Meccanos.

XLVI. *Etiamsi fuisset dolus eorum*]. Gelal accipit particulam ان pro ما in sensu negandi: ut idem sit ac, & non fuit dolus eorum talis, ut per eum moverentur è suis sedibus montes.

XLVIII. *Commutabitur terra in non terram*]. Potest etiam verti: *in aliam terram*: quemadmodum *in non Cœlos*, verti potest *in alios cœlos*. Utranque versio-

versionem probat Gelal his verbis فيحشر النـــاس على ارض بيضـــا نقية كما في حديث الصحيحين وروى مسلم حديث سئل متى اين الناس يومئذ قال على الصراط *Congregabuntur homines super terram candidam, æquam, ac puram, quemadmodùm habetur ex narratione duorum seniorum: & refert Moslem, interrogatum Prophetam Mahumetum, ubi constituri essent homines illa die respondisse, constituros esse super Sorati*: de quo superiùs dictum est.

LI. *Velox est in computo ineundo.*] Idest, velocissimè universos discutiet, & judicabit; nam, ut ait Gelal: يحاسب جميع الخلق قدر نصف نهار من ايـــام الدنيا *rationem exiget ab omnibus creaturis spatio dimidiæ diei ex diebus hujus mundi*. Atque adeo tam brevi temporis intervallo absolvetur supremum judicium.

REFUTATIONES.

I. Nihil magis distat à veritate, quàm quòd per Alcoranum educti sint homines è tenebris in lucem. Hoc sanè effecit Christus per Euangelium, per quod universum mundum in tenebris positum illuminavit. Quam verò lucem, obsecro, Alcoranus invexit in mundum, quam antea Christus uberiorem, & clariorem non attulerit? At enim Mahumetus multos mortales ab idolorum cultu ad unius Dei cognitionem pertraxit. Sed tamen plures Christifideles à vera religione in superstitionem suam perduxit. Cæterùm illos ipsos, quicunque illi fuerint, quos ab idolorum cultu divertit; à tenebris in tenebras protrusit: nec meliores effecit, sed partim minùs malos, partim pejores. Nam, cùm possent illi facillimè ad veram religionem trahi, specie quadam vana illius decepti; in eam sectam conjecti sunt, è qua, etiamsi vellent, partim pœnarum metu deterriti, partim libertinæ vitæ illecebris allecti, vix possent exire. Postremò, si quid boni Mahumetus per Alcoranum invexit: furtivum dici potest; cùm illud ipse è Christianorum consuetudine familiari hauserit. Itaque bonum illud Christo, non Mahumeto tribuendum est.

II. Quæ referuntur hìc de Abraham, fabulosa esse, ac ficta, apertè colligitur ex eo, quod nusquam legatur Abraham in religione Meccana commoratum fuisse, & ne eam quidem vidisse. Ubi enim ille habitaverit, & quibus in locis Sanctuaria, seu Altaria construxerit, ex libro Genesis manifestè tenetur. Vixit enim primò in Chaldæa; ubi ortum habuit. Deindè jubente Deo, venit in Terram Chanaan, unde peregrè profectus est in Ægyptum: rursumque venit in Chanaan, ubi semper vixit, ac mortuus est, ubique variis in locis Sacraria construxit, & victimas immolavit. Meccam verò, vel Arabiam, ne somniavit quidem, multoque minùs in ea Templum una cum Ismaele construxit: id enim nunquam Sacræ scripturæ tacuissent, cum altaria omnia, quæ erexit, accuratissimè commemorent. Huc accedit, quòd Templum illud creditur à Mahumetanis ante diluvium fuisse ædificatum: & hìc versiculo 37. affirmat ipse Abraham, se transtulisse Hagar, & Ismaelem ejus filium in vallem Meccæ apud domum Sacram Dei. Supponit igitur, hujusmodi domum extitisse ibi ante adventum Ismaelis: ex quo etiam patet contradictio Alcorani, in quo asseritur, Abraham una cum Ismaele domum hanc, seu templum à fundamentis construxisse. Sed, ut à contradictione Prophetam suum vendicent expositores, respondet, Abraham adduxisse Hagarem, & Ismaelem in Meccam ad domum sacram, idest ad locum illum, in quo antea fuerat Domus sacra, sed tunc non extitisse, quia tempore diluvii sublata fuerat in septimum cœlum, ubi nunc reperitur, & ab angelis invisitur. Quam verò posteà ædificavit idem Abraham cum Ismaele; aliam fuisse similem illi. At hoc est mendacium apertum anili fabula convestire, & simiæ nates joculatoria clamydæ cooperire. Habitavit sanè Ismael cum Hagar Matre sua in deserto Pharan. Sed nihil habet commune Pharan cum Mecca: ut alibi probavimus, & dùm Moslemi hæc duo confundunt, toto utique Cœlo aberrant.

سورة الحجر مكية تسع وتسعون آية

SURA XV.
HEGRUM.
MECCANA.
COMMATUM NONAGINTA, AC NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الر ۞ 2 تلك آيات الكتاب وقرآن مبين ۞ 3 ربما يود الذين كفروا لو كانوا
مسلمين ۞ 4 ذرهم يأكلوا ويتمتعوا ويلههم الأمل فسوف يعلمون ۞ 5 وما أهلكنا من قرية
إلا ولها كتاب معلوم ۞ 6 ما تسبق من أمة أجلها وما يستأخرون ۞ 7 وقالوا يا أيها
الذي نزل عليه الذكر إنك لمجنون ۞ 8 لو ما تأتينا بالملائكة إن كنت من الصادقين ۞
9 ما ننزل الملائكة إلا بالحق وما كانوا إذا منظرين ۞ 10 إنا نحن نزلنا الذكر وإنا له
لحافظون ۞ 11 ولقد أرسلنا من قبلك في شيع الأولين ۞ 12 وما يأتيهم من رسول إلا كانوا
به يستهزئون ۞ 13 كذلك نسلكه في قلوب المجرمين ۞ 14 لا يؤمنون به
وقد خلت سنة الأولين ولو فتحنا عليهم بابا من السماء فظلوا فيه يعرجون ۞ 15 لقالوا إنما
سكرت أبصارنا بل نحن قوم مسحورون ۞ 16 ولقد جعلنا في السماء بروجا وزيناها
للناظرين ۞ 17 وحفظناها من كل شيطان رجيم ۞ 18 إلا من استرق السمع فأتبعه شهاب
مبين ۞ 19 والأرض مددناها وألقينا فيها رواسي وأنبتنا فيها من كل شيء موزون ۞
20 وجعلنا لكم فيها معايش ومن لستم له برازقين ۞ 21 وإن من شيء إلا عندنا خزائنه
وما ننزله إلا بقدر معلوم ۞ 22 وأرسلنا الرياح لواقح فأنزلنا من السماء ماء فأسقيناكموه وما
أنتم له بخازنين ۞ 23 وإنا لنحن نحيي ونميت ونحن الوارثون ۞ 24 ولقد علمنا المستقدمين
منكم ولقد علمنا المستأخرين ۞ 25 وإن ربك هو يحشرهم إنه حكيم عليم ۞ 26 ولقد
خلقنا الإنسان من صلصال من حمإ مسنون ۞ 27 والجان خلقناه من قبل من نار السموم ۞

28 وإذ

28 وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ۞ 29 فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ
فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ ۞ 30 فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ ۞ 31 إِلَّا إِبْلِيسَ
أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ۞ 32 قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا لَكَ أَلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ ۞
33 قَالَ لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِنْ حَمَإٍ مَسْنُونٍ ۞ 34 قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا
فَإِنَّكَ رَجِيمٌ ۞ 35 وَإِنَّ عَلَيْكَ اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ ۞ 36 قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ
يُبْعَثُونَ ۞ 37 قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ۞ 38 قَالَ رَبِّ بِمَا أَغْوَيْتَنِي
لَأُزَيِّنَنَّ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَلَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ ۞ 39 إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخْلَصِينَ ۞ 40 قَالَ هَذَا
صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ ۞ 41 إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ ۞
42 وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ ۞ 43 لَهَا سَبْعَةُ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَقْسُومٌ ۞
44 إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ ۞ 45 ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ آمِنِينَ ۞ 46 وَنَزَعْنَا مَا فِي
صُدُورِهِمْ مِنْ غِلٍّ إِخْوَانًا عَلَى سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ۞ 47 لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا
بِمُخْرَجِينَ ۞ 48 نَبِّئْ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ ۞ 49 وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ ۞
50 وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ ۞ 51 إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ ۞
52 قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ ۞ 53 قَالَ أَبَشَّرْتُمُونِي عَلَى أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فَبِمَ
تُبَشِّرُونَ ۞ 54 قَالُوا بَشَّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُنْ مِنَ الْقَانِطِينَ ۞ 55 قَالَ وَمَنْ يَقْنَطُ مِنْ رَحْمَةِ
رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ ۞ 56 قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ ۞ 57 قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ
مُجْرِمِينَ ۞ 58 إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجُّوهُمْ أَجْمَعِينَ ۞ 59 إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَابِرِينَ ۞
60 فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطٍ الْمُرْسَلُونَ ۞ 61 قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ ۞ 62 قَالُوا بَلْ جِئْنَاكَ بِمَا
كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ ۞ 63 وَأَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ ۞ 64 فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ
وَاتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُوا حَيْثُ تُؤْمَرُونَ ۞ 65 وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ
دَابِرَ هَؤُلَاءِ مَقْطُوعٌ مُصْبِحِينَ ۞ 66 وَجَاءَ أَهْلُ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ ۞ 67 قَالَ إِنَّ هَؤُلَاءِ ضَيْفِي
فَلَا تَفْضَحُونِ ۞ 68 وَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ ۞ 69 قَالُوا أَوَلَمْ نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ ۞ 70 قَالَ
هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ ۞ 71 لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ ۞ 72 فَأَخَذَتْهُمُ
الصَّيْحَةُ مُشْرِقِينَ ۞ 73 فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِنْ سِجِّيلٍ ۞ 74 إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِلْمُتَوَسِّمِينَ ۞ 75 وَإِنَّهَا لَبِسَبِيلٍ مُقِيمٍ ۞ 76 إِنَّ ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ۞
77 وَإِنْ كَانَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ لَظَالِمِينَ ۞ 78 فَانْتَقَمْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُبِينٍ ۞ 79 وَلَقَدْ
كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ ۞ 80 وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ ۞ 81 وَكَانُوا
يَنْحِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ ۞ 82 فَأَخَذَتْهُمُ الصَّيْحَةُ مُصْبِحِينَ ۞ 83 فَمَا أَغْنَى عَنْهُمْ مَا

كَانُوا

كانوا يكسبون ۞ 85 وما خلقنا السموات والارض وما بينهما الا بالحق وان الساعة لآتية فاصفح
الصفح الجميل ۞ 86 ان ربك هو الخلاق العليم ۞ 87 ولقد آتيناك سبعا من المثاني والقران
العظيم ۞ 88 لا تمدن عينيك الى ما متعنا به ازواجا منهم ولا تحزن عليهم واخفض
جناحك للمومنين ۞ 89 وقل اني انا النذير المبين ۞ 90 كما انزلنا على المقتسمين ۞
91 الذين جعلوا القران عضين ۞ 92 فوربك لنسالنهم اجمعين ۞ 93 عما كانوا يعملون ۞
94 فاصدع بما تومر واعرض عن المشركين ۞ 95 انا كفيناك المستهزيين ۞ 96 الذين
يجعلون مع الله الها آخر فسوف يعلمون ۞ 97 ولقد نعلم انك يضيق صدرك بما يقولون ۞
98 فسبح بحمد ربك وكن من الساجدين ۞ 99 واعبد ربك حتى ياتيك اليقين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. AL. R. 2. Hæc sunt signa Libri, & Corani Manifesti. 3. Aliquandò desiderabunt, qui infideles fuerunt, ut fuissent Moslemi. 4. Sine illos, ut comedant, & fruantur, & dulciter teneat eos spes *diuturnæ vitæ*: mox scient, *quid mali ipsis eveniet*. 5. Et non perdidimus ullam urbem, nisi, & ipsi *scriptus fuerit* liber notus (*idest præscriptus terminus ad perditionem*). 6. Non præveniet ulla gens terminum suum: neque differentur *post eum*. 7. Et dixerunt *Meccani Mahumeto*: Heus tu, super quem demissum est Monitorium (*idest Alcoranus*) profectò tu es prorsùs dæmoniacus. 8. *a* Nonne venires ad nos cum Angelis, si esses ex veridicis? 9. Non *b* demittentur Angeli, nisi cum justa ratione (*idest ad puniendos malos*) neque erunt ulteriùs expectandi *ad pœnitentiam, ubi Angeli ad eos puniendos missi fuerint*. 10. Nos certè demisimus Commonitionem (*idest Alcoranum*) & profectò nos erimus illam prorsùs custodientes. 11. Et jam quidem misimus de ante te *legatos* in *c* nationibus prioribus. 12. Et non veniebat ad eos ullus legatus, nisi ipsum deriderent. 13. Ita immittemus hoc (*idest hanc perfidiam*) in corda scelestorum *Meccanorum*. 14. Non credent in eum (*idest in Mahumetum*) & jam præcessit statutum (*idest pœna exemplaris*) Priorum. Et, si aperiremus super eos portam de Cœlo, & inciperent ad eam ascendere. 15. Certè dicerent: Profectò ebrietate hebetati sunt oculi nostri. Quin nos sumus homines præstigiis illusi. 16. Et jam quidem posuimus in Cœlo turres (*idest signa zodiaci*) & adornavimus ea aspicientibus (*idest ad oblectationem aspicientium*). 17. Et custodivimus eas ab omni Satana lapidato. 18. Sed, qui furtivè exceperit auditum, assequetur eum flamma manifesta. 19. Et terram extendimus, & jecimus in ea montes stabiles; & germinare fecimus in ea de omni re in pondere mensurata. 20. Et posuimus vobis in ea victualia; & id, cui vos non estis victum præbentes (*idest animalia: quæ ab hominibus non aluntur*). 21. Et *d* nulla est res, quin apud nos sint promptuaria ejus, & non demittimus eam, nisi in mensura justa. 22. Et misimus ventos fœcundantes *nubes aqua*; & demisimus è Cœlo aquam, & potavimus vos illa: neque vos eam estis habentes in promptuariis. 23. Et *e* nos certè vivificamus, & mortificamus; & nos *sumus universa* hæreditantes (*idest possidentes*). 24. Et jam quidem novimus eos, qui præcesserunt ex vobis; & jam quidem novimus eos, qui *f* subsecuturi sunt. 25. Et quidem Dominus tuus ipse congregabit eos; quippe ipse est sapiens, sciens. 26. Et jam quidem creavimus hominem ex argilla sicca, ex luto nigro conformato. 27. Et Dæmonem creavimus anteà ex igne Samum (*idest carente fumo, ac penetrante*). 28. Et *memento*, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Equidem creaturus sum hominem ex argilla sicca, ex luto nigro conformato. 29. Cùm ergo perfecero illum, & insufflavero in eum de

a Si non:
b Nō demittemus Angelos.
c Sectis Priorum.
d Si est res ulla, nisi.
e Nos certè, nos sanè.
f Subsequuti.

de spiritu meo: procidite illum adorantes. 30. Adoraverunt ergo *eum* Angeli omnes ipsi universi. 31. At Diabolus renuit, ut esset cum adorantibus. 32. Dixit *illi Deus*: O Diabole, quid tibi est, quòd non sis cum adorantibus? 33. Respondit *Diabolus*: Non fui, *ita imprudens*, ut adorarem hominem, quem creasti ex argilla sicca, ex luto nigro conformato. 34. Dixit *illi Deus*: Egredere ergo ex eo (*idest ex Paradiso, vel Cœlo*) tu quippe eris lapidatus (*idest ejectus*). 35. Et quidem super te erit maledictio usque ad diem Judicii. 37. Respondit *Diabolus*: Domine mi, expecta porrò me usque ad diem, *qua mortui* suscitabuntur. 36. Dixit *illi Deus*: Certè tu eris ex expectatis. 37. Usque ad diem temporis *a* determinati. 38. Respondit *Diabolus*: Domine mi, eò quòd decepisti me, certè adornabo illis *peccata* in terra (*idest faciam, ut pulchra appareant illis*) & certè decipiam eos omnes. 39. Præter servos tuos ex eis sinceros. 40. Dixit *Deus*: Hæc est via *b* super me recta. 41. Certè servi mei, non erit tibi super eos potestas, præter eum, qui sequutus fuerit te ex seductis. 42. Et quidem gehenna sanè est promissio eorum omnium. 43. Illi sunt septem portæ: unicuique portæ *assignabitur* ex illis pars separata. 44. Porrò timentes *Deum* erunt in hortis, & fontibus. 45. Ingredimini in eum (*idest Paradisum*) cum pace, securi. 46. Et auferemus, quod erat in pectoribus eorum de malevolentia. Erunt *tanquam* fratres, super lectulos sibi invicem occursantes. 47. Non tanget eos in illo defatigatio: neque ipsi ex eo ejiciendi *sunt unquam*. 48. Annuntia servis meis, quòd ego sum indultor, misericors. 49. Et quòd pœna mea est pœna dolorifica. 50. Et enarra illis *historiam* de hospitibus Abrahæ. 51. Cùm ingressi sunt ad eum; & dixerunt: Pax. Respondit: Nos certè ex vobis sumus timentes. 52. Dixerunt: Ne timeas: Nos quippe annunciamus tibi adolescentem scientem. 53. Respondit: An annunciatis mihi *filium c* non obstante, quòd attigerit me grandævitas? In quo ergo (*idest quo fundamento*) annunciatis? 54. Dixerunt: Annunciavimus tibi veritatem: ne ergo sis ex desperantibus. 55. Respondit: Et quis desperet de misericordia Domini sui, nisi errantes? 56. Dixit: Quodnam ergo est negotium vestrum, ò Legati? 57. Responderunt: Nos certè missi sumus ad homines sceleratos: 58. Sed familiam Lot nos sanè liberaturi sumus eos universos. 59. At uxorem ejus, decrevimus, quòd ipsa sanè sit ex remanentibus *in ruina cæterorum*. 60. Cùm ergo venissent ad familiam Lot Legati: 61. Dixit *illis*: Vos sanè estis homines ignoti. 62. Responderunt: Atqui venimus ad te ob id, de quo *concives tui* dubitabant. 63. Et venimus ad te cum veritate, & nos sumus prorsus veraces. 64. Proficiscere igitur noctu cum familia tua in *d* medio noctis, & sequere posteriora eorum, & ne retrò se vertat ex vobis ullus, & pergite, quò jubemini (*idest in Syriam*). 65. Et decidimus illi hanc rem, quòd *nimirum* reliquiæ horum abscindendæ essent pervenientibus *illis* ad mane. 66. Et venerunt habitatores civitatis *Sodomæ ad domum Lot*, lætitia *e* gestientes. 67. Dixit *illis Lot*: Certè hi sunt hospites mei: ne ergo dedecoretis me. 68. Et timete Deum, & ne pudore afficiatis me. 69. Responderunt: An non prohibuimus te ab *hospitio excipiendis f* omnibus hominibus? 70. Dixit Lot; Hæ sunt filiæ meæ: si estis facturi *hoc flagitium, utimini potiùs illis*. 71. Per vitam tuam, *O Mahumete*, ipsi profectò in amentia sua perseverabant. 72. Sustulit ergo eos clamor *Gabrielis*, ad ortum solis pervenientes. 73. Et posuimus altum ejus (*idest Sodomæ*) imum illius (*idest subvertimus eam ita, ut tecta inverterentur, ubi erant fundamenta*) & pluimus super eos lapides ex luto cocto. 74. Certè in hoc sunt sanè signa *divinæ unitatis* rectè inspicientibus. 75. Et certè illæ urbes (*idest Sodomæ*) erant sanè in via recta, *per quam itur in Syriam*. 76. Profectò in hoc est sanè signum (*idest monimentum*) fidelibus. 77. Et quidem fuerunt habitatores Aleicæ sanè iniqui. 78. Quamobrem vindictam sumpsimus de illis, & certè utræque *urbes Sodomæ, & Leicæ erant* certè in via manifesta (*idest publica*). 79. Et jam quidem mendacii insimulaverunt habitatores Hegri missos *à Deo*. 80. Et attulimus eis signa nostra (*idest camelam prodigiosam cum pullo*) sed fuerunt ab illis longè recedentes. 81. Et excidebant ex montibus domos,

a Noti.

b Apud me.

c Supra.

d Parte ex nocte.

e Gestiebāt.

f Mundis (*idest hominibus omnium Mundorum, seu cujusque regionis.*)

domos, *in quibus essent* securi. 82. Sed sustulit eos clamor *Gabrielis* manicantes (*idest cùm ad mane pervenissent*). 83. Neque profuit eis id, quod operati fuerant (*idest domus munitæ*). 84. Et non creavimus Cœlos, & terram, & quod est inter hæc duo, nisi cum veritate, & quidem Hora (*idest supremum Judicium*) prorsùs ventura est. Recede igitur, *O Mahumete*, *à gente tua* recessione pulchra (*idest honestè, neque ut fugitivus*). 85. Certè Dominus tuus est Creator, Cognitor. 86. Et jam quidem attulimus tibi septem *versus* ex iis, qui repetuntur (*idest primam Suram Alcorani*) & Alcoranum magnum. 87. Nullo modo extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus conjugibus (*idest quibusdam*) ex illis (*idest Meccanis*) neque contristeris super eos, *quia nolint credere*, & inclina alam tuam fidelibus (*idest protege eos, seu mitis esto illis*. 88. Et dic: Ego sanè sum Prædicator manifestus. 89. Sicut demisimus *pœnam* super dividentes. 90. Qui posuerunt Alcoranum partes. 91. Porrò per Dominum tuum, sanè exigemus rationem ab iis omnibus. 92. De eo, quod fuerunt operati. 93. Manifesta igitur id, quod juberis: & longè recede ab associantibus. 94. Nos certè satis erimus pro te contra illusores. 95. Qui ponunt cum Deo deum alium, mox scient, *quid mali sibi eventurum sit*. 96. Et jam quidem novimus, quod tibi angustiatur pectus tuum ob id, quod dicunt. 97. Sed *tu* celebra laudem Domini tui, & esto cum Adorantibus. 98. Et servi Domino tuo, donec veniat ad te Certum (*idest mors*).

N O T Æ.

INscriptio Suræ Arabicè est الحجر *Hegrum*, est autem Hegrum juxta Gelalem: وادٍ بين المدينة و الشام وهو ثمود *Vallis inter Medinam, & Syriam, ubi habitabant Themudæi*, de quibus hìc agitur satis concisè. De loco, in quo tradita fuit Sura, non invenio inter Moslemos controversiam. In numero etiam versuum omnes conveniunt, esse novem supra nonaginta. Sed, si computes tres primos characteres singulares, centum reperies.

Præmium legentium hanc Suram, sic habe: من قرأ سورة الحجر كان له من الاجر عشر حسنات بعدد المهاجرين والانصار و المستهزئين بمحمد: *Qui legerit suram Hegri, habebit pro mercede decem bona juxta numerum eorum, qui Meccæ Medinam emigraverunt: & eorum, qui primi Mahumetum adjuverunt; & eorum, qui eundem irriserunt*. Nimirùm, ut pro singulis eorum, decem bona, seu præmia sortiatur.

II. *Libri, & Corani*] Idem videtur esse, ac *Libri Alcorani*. Dicitur autem قران *Coranus*, sine articulo; & القران *Alcoranus* (Italicè, *il Corano*) cum articulo.

III. *Aliquandò desiderabunt*]. Particula ربما significat tàm التكثير *multiplicitatem*; quàm التقليل *paucitatem*. Potest itaq; verti *multoties*, vel *aliquandò*, vel *fortassè*. Hoc autem desiderium erit, juxta Gelalem, يوم القيمة اذا عاينوا حالهم و حال المسلمين, *die Resurrectionis, quandò infideles videbunt statum suum, & statum fidelium*.

X. *Et profectò nos erimus illam prorsùs custodientes.*] Hanc Alcorani custodiam asserit Gelal, divinitùs factam من التبديل والتحريف والزيادة و النقص *à commutatione, & perversione, & additione, & diminutione*: ita ut in Alcorano nihil sit immutatum, nihil depravatum, nihil additum, nihil ablatum.

XVII. *Posuimus in cœlo Turres*]. Has turres vult Gelal esse اثنى عشر *duodecim*; signa scilicet Zodiaci, quæ ita enumerat: الحمل والثور والجوزا والسرطان والاسد والسنبلة والميزان والعقرب والقوس والجدى والدلو والحوت وهى منازل الكواكب السبعة السيارة: المريخ وله الحمل و العقرب: والزهرة ولها الثور و الميزان: و عطارد وله الجوزا والسنبلة: والقمر وله السرطان: والشمس ولها الاسد: والمشترى وله القوس والحوت: وزحل وله الجدى والدلو. *Agnus, Taurus,*
Gemini, Cancer, Leo, Spica, Statera, Scorpius, Ar-
cus, Hædus, Aquarius, Piscis. Hæ autem sunt sta-
tiones septem Stellarum errantium. Agnus, & Scor-
pius habent Martem: Taurus, & Statera Venerem:
Gemini, & Spica Mercurium: Cancer Lunam. Leo So-
lem: Arcus, & Piscis Jovem: Hædus, & Aquarius Sa-
turnum.

XVIII. *Et custodivimus eas ab omni Satana Lapidato*]. Fingunt Mahumetani, consuevisse Dæmones ante ortum Mahumeti, in has Turres cœlestes, seu signa Zodiaci ascendere, atque inde arrectis auribus arcana Angelorum colloquia furtim excipere, quæ deindè ariolis, & magis revelabant. Ubi verò Mahumetus ortus est, Deus flammis ardentibus conjectis Dæmonas illos exturbavit, ne possent ampliùs Cœlituum arcana furtivis auribus excipere. Et nihilominùs identidem redire tentantes, iisdem flammis territat, ac in fugam convertit. Hujus rei indicium esse volunt exhalationes illas ignitas, quas stellas volau-

volantes appellamus, Idem autem est hic رجوم *lapidatus*, ac flammis illis cœlestibus percussus.

XLVIII. *Super lectulos sibi invicem occursantes*] Gelal لا ينظر بعضهم الى قفا بعض لدوران الاسرة بهم *Non respicient alii aliorum occipitia*, seu posticas partes cervicis: *dùm in lectulis sese huc illuc revolvent, & congyrabunt.*

L. *De hospitibus Abrahæ*] Gelal: وهم الملايكة اثنى عشر او عشرة او ثلاثة منهم جبرايل: *Et fuerunt hi Angeli duodecim: vel decem, vel tres: inter quos erat Gabriel.* Ita hallucinantur Moslemi in Sacris Scripturis.

LXXVII. *Habitatores Aleicæ*] Arabicè اصحاب الايكة *socii Aleicæ*. Est locus sylvestris propè Madian, & ejus habitatores sunt populus Scioaib, seu Jethro, de quibus supra.

LXXVIII. *Habitatores Hegri*] Hi sunt Thæmudæi, quibus prædicavit Saleh, & ostendit miraculum Cameleæ. V. S.

LXXXV. *Septem versus, qui repetuntur.*] Gelal: لانها تثنى فى كل ركعة *quia hi* septem versus, quibus prima Alcorani Sura continetur *repetuntur ad singulas incurvationes.*

LXXXVI. *Nullo modo extendas oculos tuos*]. Puto ego hic notari licentiam, seu veriùs lasciviam Mahumeti in alienis uxoribus aspiciendis; quam conscientia victus ipsemet confiteatur. Est enim ازواجا plurale ∓ زوج quod tàm maritum, quàm uxorem significat, quemadmodùm apud latinos, *conjux*. Quamvis hoc loco etiam pro marito accipi æquè benè possit: est enim Arabicè ولا تمدن عينيك الى ما متعنا به ازواجا منهم *Et nullo modo extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus conjugibus (vel conjuges) ex illis.* Sed Gelal contra omnem linguæ Arabicæ proprietatem explicat اصنافا *generibus*, seu *speciebus*; nimirùm *multis* Meccanorum, seu Infidelium: pro quibus Jahias intelligit: اغنياء *divites*. Zamchascerius item exponit اصناف الكفار *generibus Infidelium*.

XCI. *Super dividentes.*] Arabicè المقتسمين *partientes, seu dividentes in partes*. Gelal ita exponit: اليهود والنصارى الذين جعلوا القران اى كتبهم المنزلة اجزاء حيث امنوا ببعض وكفروا ببعض وقيل المراد بهم الذين اقتسموا طرق مكة يصدون الناس عن الاسلام وقال بعضهم فى القران سحر وبعضهم كهانة وبعضهم شعر: *Hi sunt Judæi, & Christiani, qui diviserunt in partes Alcoranum: idest sacros libros suos, credentes in aliquos eorum, aliquos verò rejicientes, Alii volunt intelligi de illis, qui diviserunt, seu impedierunt vias ad Meccam, avertentes homines à religione Eslamitica. Et dixerunt quidam ex his de Alcorano esse Magiam: quidam ariolationem: quidam verò figmentum Poeticum.*

REFUTATIONES.

I. Quod hic habetur, *Deum demisisse Commonitionem: & eundem illam custodire*: nomine *Commonitionis* Arabicè الذكر, intelligit Ricardus, seu Ricoldus ex Ordine Prædicatorum in confutatione Alcorani Cap. 3. Pentateuchum, & Euangelium: & hoc asserit esse juxta expositionem ipsorum Mahumetanorum. Ego quoque fateor hanc dictionem accipi non rarò in hujusmodi significatione: sed hoc loco reperio Expositores omnes pro *Commonitione* Alcoranum intelligere. Jahias: انا نحن نزلنا الذكر يعني القران وانا له لحافظون: حفظه الله من ابليس ان يزيد فيه شيا و ينقص منه. *Nos certè misimus Commonitionem, idest Alcoranum: & nos sanè eam custodiemus: Custodivit enim illum Deus à Diabolo, ne in eo aliquid adderet, vel minueret*: Gelal. انا نحن نزلنا عليك يا محمد الذكر اي القران وانا لحافظون من التبديل والتحريف والزيادة والنقص. *Nos quidem demisimus super te, ò Mahumete, commonitionem, idest Alcoranum: & certè nos custodiemus eum ab immutatione, depravatione, additione, ac diminutione*. Zamchascerius: واكد عليهم انه المنزل وانه هو الذي بعث به جبرايل الى محمد و بين يديه ومن خلفه رصد حتى نزل وبلغ محفوظا من الشياطين وهو حافظه فى كل وقت من كل زيادة ونقصان وتحريف وتبديل بخلاف الكتب المتقدمة فانه لم يتول حفظها وانما استحفظها الربانيون والاحبار واختلفوا فيما بينهم بغيا فكان التحريف ولم يكل القران الي غير حفظه: *Et confirmavit illis Deus, se esse, qui misit Alcoranum, & qui misit*

misit cum eo Gabrielem ad Mahumetum: & antè, & retrò custodivit eum, donec delaberetur è Cælo, & perveniret custoditus à Dæmonum injuria: & ipse custodit illum omni tempore ab omni additamento, & imminutione, & perversione, & mutatione, ex opposito librorum sacrorum præteritorum, quos ipse non demisit è Cælo cum custodia: sed custodiendos reliquit illos Doctoribus legis, & Pontificibus. Sed hi discordes fuerunt circa eos inter se ob invidiam. Hinc orta est in illis depravatio. Alcoranũ autem nulli alii præter se tradidit custodiendum. Verùm cum hac tota chimerica custodia, Alcoranum in multis corruptum, ac mutatum fuisse patet ex iis, quæ in prodromo P. 1. de Alcorano dicta sunt. Interim obiter noto, cùm Mahumetus sæpiùs præcipiat suis, ut omnes sacros libros, Pentateuchum scilicet, Euangelium, & Alcoranum, pari in honore habeant, nullumque inter eos discrimen faciant; cur non omnes à Deo æquè custoditos, atque à corruptione servatos fuisse fateatur? Porrò, si eo solum temporis spatio, quo Alcoranus è Cœlo ad Mahumetum, vel ad Cælum lunæ missus est, custoditus fuit à Deo, ne Dæmones eum depravarent: cur non idem de Pentateucho, & Euangelio asseramus? Neque enim credi potest, Pentateuchum ad Moysem, vel Euangelium ad Jesum è Cœlo corruptum pervenisse. Si verò de tempore subsequenti, & quod usque modo decurrit, agatur; Sole ipso clarius est, Alcoranum non ita à Deo custoditum fuisse, ut in illum immutatio aliqua, vel additio, vel diminutio, vel depravatio irrepserit: cùm Persæ (ut Turcæ, & Arabes asserunt) & Turcæ, & Arabes (ut affirmant Persæ) multa in eo etiam substantialia corruperint, vel mutaverint; & tamen utraque gens credat, se Alcoranum verum habere. Hùc accedit, quòd, cùm Alcoranus lectionibus variis plenus sit, nec vera lectio certò possit definiri: sequitur necessariò plures in illum mutationes irrepsisse. Præterea scire vellem à Moslemis, quisnam, & ubinam sit Alcoranus ille ita à Deo custoditus, ut nulla in eo mutatio reperiatur. Nos sanè vidimus in omnibus Alcorani exemplaribus plura menda, etiam substantialia, saltem Amanuensium negligentia illapsa fuisse: & in sex, aut septem, quæ ego præ manibus habui, à Mahumetanis scriptis, multa, eaq; essentialia errata notavi. Nec mirum: summa enim esset amentia sibi persuadere, Deum assistere omnibus Alcoranum exscribentibus, ut nullum in scribendo erratum committerent. Erit igitur Alcoranus aliquis in universali, cujusmodi sunt genera, & species apud Philosophos, qui in Utopiæ tantùm Regno reperietur. At idem nobis de Pentateucho, & Euangelio majori cum ratione dicere licebit: Vel erit ille idem, quem semel in anno ostendebat Gabriel Mahumeto, qui nullibi reperitur. Nec tamen Alcoranus, quem Mahumetus ipse apud se scriptum habebat; poterat esse illi uniformis alioqui frustra Gabriel suum illi Alcoranum ostendisset. Probat etiam in Alcorano mutationem factam fuisse, titulorum illa ridiculorum inscriptio; quæ in nullo penè Alcorani exemplari uniformis reperitur. Demùm puncta distinctiva, seu commata, motiones, seu vocales, & cætera signa grammaticalia, in Alcorano longè post Mahumeti tempora addita fuisse, docti omnes, & norunt, & fatentur.

De Turribus illis cœlestibus, ac Dæmonibus inde expulsis, longa est fabula. Breviter hic repetam, quæ in secunda Prodromi mei parte cap. 4. p. 82. fusiùs exposui. Ante adventum Mahumeti assidebant Dæmones in his Turribus, & inde per foramina quædam arrectis auriculis arcana Angelorum inter se, & cum Deo colloquia excipiebant: &, si qua futura ex iis cognovissent, in terram descendentes, Magis, Ariolisque revelabant, ut ita homines faciliùs deciperent. Affirmant ergo uniformiter scriptores Moslemi, paulò antequam Mahumetus oriretur, Deum flammas quasdam in Dæmones repentè immisisse, dùm nihil tale cogitantes, in turribus illis Angelorum colloquia furtim excepturi accumberent: & universos tumultuatim aufugisse, nec unquam eò reversos fuisse. Fabulam clarioribus verbis ex Arabico idiomate brevitatis causa fideliter translatis, ita refert Albacarius: *Et commoti, conterritique sunt Dæmones, & expulsi sunt à locis, in quibus jacebant, ut furtim exciperent ex illis ea, quę ab Angelis, ac Deo in Cœlo dicebantur, & flammeis jaculis percussi sunt: Habetur ex Homar Sceibanensi, & communi Historicorum relatu, Magos, & Ariolos, & Satanas rebelles, & Dęmonas, ante Mahumeti adventum consuevisse res admirandas ostendere, ac peregrina, novaque prodigia patrare; & hominibus arcanas, atque occultas res per diabolorum, ac dæmonum linguas revelare, qui furtim eas ab Angelis arrectis auribus excipiebant. Neque verò fuerunt hi penitùs è Cœlis depulsi, unde hæc assidentes audiebant; usque ad adventum Mahumeti.* Has flammas asserit Gelal, nihil aliud esse, quàm كوكب مضـــى

يحرقه او يثقبه او يخبله: *stellam lucidam, quæ comburit, aut penetrat, aut in stuporem amentiamque convertit eum* (idest dæmonem. Ahmed filius Adol-Halim in sua Apologia pag. mihi 353. ex authoritate sapientum Moslemorum, & ipsius Mahumeti, vult has flammas esse stellas illas volantes, de quibus Virgilius l. 1. Georg.

Sæpè etiam stellas, vento impendente videbis
Præcipites cælo labi, noctisque per umbras
Flammarum longos à tergo albescere tractus.

Referam hic aliquot ejusdem verba. ومعلـوم

ان هذا امر يراه الناس بابصارهـم فان امتلاء

السما بالشهب امر يراه الناس كلهم: فلولـم

يكن كذل لكان النـاس يكذبون بـــهـــذا

Et notum est, hanc esse rem, quam vident omnes homines oculis suis: nam repleri cœlum flamma (idest stellis volantibus) *res est, quam vident homines universi. Quòd si non fuisset ita* (quandò scilicet Mahumetus hæc legebat

gebat populis ex Alcorano): *profectò negassent, tanquam mendacium, id, quod referebat.*

Mox subdit : لم ينكر

ذلك احد بل تظاهرت الاخبر بمثل اخبرة

القران من الرمي العظيم بالشهب الذي لم

يعهد مثله حتى صاروا يشكون هل ذلك من

الكواكب التي في الفلك او غيرها: وقالوا ان

كان في كواكب الافلاك فهو خراب العالم فلما

راوه في ما دونها علموا انه لامر جديث

Verùm nullus hoc negavit : imò convenere Historiæ in referendo id, quod narrat Alcoranus circa magnam ejaculationem hujus flammæ, cui nunquam anteà similis visa fuerat : donec dubitare cœperunt, utrum hæc à Firmamenti Stellis procederet, an verò aliundè oriretur. Et convenerunt, quòd si ex Stellis cœlestium Orbium emanasset, universo Orbi ruinam attulisset. Cùm verò observassent, id sub iisdem Orbibus evenire, cognoverunt esse rem novam. Nihilominùs subdit Auctor: وقد ظن

بعض الناس ان الشهب لم يكن يرمي قبل

ذلك الحال والصواب انه كان الرمي بها كما هو

الان احيانا كما ثبته صحيح مسلم

Et jam opinati sunt quidam hominum, quòd flamma illa, seu stella volans nunquam ante hoc tempus vibrata fuisset. Sed certum est, eam corruscasse aliquandò anteà, sicut nunc, & affirmat hoc Sahibus Moslemi. Non est hìc omittendum id, quod refert Albacharius parte sexta Traditionum Alcoranicarum: nimirùm, Dæmonem quendam dixisse Zarkę Reginæ Arabiæ felicis, quæ erat famosissima præstigiatrix, dùm ob Mahumeti adventum conquereretur: لقد نزل بنا الامر اكثر نزل بك: كنا

نصعد الي السموات نسترق السمع الي ان بعث

المسيح ابن مريم فطردنا من اربع سموات فلما

كان في هذه الايام طردنا من السموات كلها

اسمعنا مناديا ينادي في السموات العلى

الله عز وجل يريد ان يظهر رسوله وحبيبه

ليكسر الاصنام &c. *Aliquid gravius nobis accidit, quàm tibi. Nos per septem Cœlos ascendebamus, & furtim excipiebamus auribus arcana cœlestia: donec missus est Christus filius Mariæ, & tunc ejecti sumus è quatuor Cœlis. His verò diebus ex omnibus Cœlis ejecti sumus: vocemque præconis audivimus, qui ex altissimo Cœlo clamabat: Deus potens, & gloriosus manifestare vult Legatum suum, & dilectum suum, ut confringat idola, &c.*

Nihil magis insulsum, ac ridiculum poterat excogitari. Hoc unum abundè ostendit, Alcoranum non posse esse à Deo, cùm adeò absurda, atque insana contineat. Quid enim? Habentne Dæmones auriculas, vel Angelorum voces materiales sunt, ac sonoræ : itaut illi ad has furtim excipiendas excubare debeant ad foramina, vel fissuras Cœlorum? Verùm Moslemorum crassitiei potest hoc aliqualiter condonari. Sed quid dicemus de ejectione Dæmonum è turribus Cœli per jactum illarum flammarum, quas Meteorologi sydera discurrentia, seu volantia, vel stellas cadentes appellant? Quis unquam somniavit hujusmodi flammas, nonnisi ad Mahumeti adventum cæpisse videri : anteà verò, vel visas non fuisse, vel rariùs apparuisse, cùm hujusceemodi Meteorologicæ impressiones semper eodem modo, tùm ante, quàm post adventum Mahumeti ubique, & ab omnibus visæ fuerint, ut patet ex suprà allegatis Virgilii versibus: & ex Aristotele lib. 1. Meteor. cap. 4. & 5. Quid verò efficere possunt in Dæmonibus hæ flammæ, cùm hi spiritus sint incorporei, neque à materialibus flammis lædi possint, saltem eo modo, quem fingunt Mahumetani? Prætereà certissimum est, Meteora prædicta in Orbibus Cœlestibus non gigni, quemadmodum Adversarius ipse fatetur: sed sub Cœlo Lunæ in secunda aeris regione, remotissimè ab infimo Cœlo, ad quod certum est, ea non pertingere. Imò plerunque non sursum, sed obliquè, & in transversum moventur, & aliquandò etiam deorsum feruntur, ut asserit Aristoteles loco cit. his verbis: *Aut in sublime fertur, vel ad latus: sed ferè ad latus: quod duobus motibus, vi deorsum, natura ad supera feratur: omnia enim talia per diametrum feri solent. Itaque stellarum, quæ trajiciuntur, motus inflexus, & obliquus ferè existit.* Quomodò ergo dici potest sine manifesta insania, Meteora hæc invehi sursùm ad feriendos, ac depellendos Dæmones, qui per septem Cœlorum orbes assident ad Angelorum colloquia furtim excipienda, cùm ne tertiam quidem aeris regionem transcendant? Satis verò importunè, & prorsùs ineptè admonuit Magus ille Doctor Ebn-Abbas à Jahia relatus, discipulos suos de hujusceemodi flamma: اذا رايتم

الكوكب قد رمي به فتوري فانه يحرق ما

اصاب وما يقتل. *Cùm videritis stellam in Cœlo evibrari, statimque evanescere, scitote, eam tantùm adurere, quem ferit, non occidere.* Dubitare scilicet aliquis poterat, utrum vapor ignitus in secunda aeris regione conceptus, & nullius propè activitatis, posset Dæmonas in-

cœlestibus orbibus commorantes non solùm adurere, sed etiam occidere. Verùm excusandi sunt Arabes, qui Dæmonas, seu Genios, & corporeitatem habere, & generationi, & corruptioni obnoxios esse existimant.

III. Hallucinatur Alcoranus, dùm fingit tres Angelos annunciare Abrahæ, tanquam rem novam, conceptum, & nativitatem Isaac: & Abraham de hoc dubitare, & ab Angelis argumenta hujus rei exquirere. Jam antea certior factus fuerat à Deo, se filium Isaac è Sara suscepturum neque poterat de hoc, nisi stultè, vel impiè dubitare. Dubitavit quidem Sara, cui Deus nihil revelaverat, & de revelatione facta Abrahæ nihil fortasse sciebat. At Mahumetus Abraham hic cum Sara oscitanter confundit.

Reliquas hujus Suræ fabulas, & ineptias, ut de creatione Adæ, de adoratione Angelorum, de Paradiso, & Gehenna, de Lot, ac Sodomitis, & alias: jam supra satis refutavi.

سورة النحل مكية مائة وثمان وعشرون آية

SURA XVI.

APES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, & VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 أتى أمر الله فلا تستعجلوه سبحانه وتعالى عما يشركون ۞ 2 ينزل الملائكة بالروح
من أمره على من يشاء من عباده أن أنذروا أنه لا إله إلا أنا فاتقون ۞ 3 خلق السماوات
والأرض بالحق تعالى عما يشركون ۞ 4 خلق الإنسان من نطفة فإذا هو خصيم مبين ۞
5 والأنعام خلقها لكم فيها دفء ومنافع ومنها تأكلون ۞ 6 ولكم فيها جمال حين
تريحون وحين تسرحون ۞ 7 وتحمل أثقالكم إلى بلد لم تكونوا بالغيه إلا بشق الأنفس
إن ربكم لرؤوف رحيم ۞ 8 والخيل والبغال والحمير لتركبوها وزينة ويخلق ما لا تعلمون ۞
9 وعلى الله قصد السبيل ومنها جائر ولو شاء لهداكم أجمعين ۞ 10 هو الذي أنزل
من السماء ماء لكم منه شراب ومنه شجر فيه تسيمون ۞ 11 ينبت لكم به الزرع والزيتون
والنخيل والأعناب ومن كل الثمرات إن في ذلك لآية لقوم يتفكرون ۞ 12 وسخر لكم الليل
والنهار والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره إن في ذلك لآيات لقوم يعقلون ۞ 13 وما
ذرأ لكم في الأرض مختلفا ألوانه إن في ذلك لآية لقوم يذكرون ۞ 14 وهو الذي سخر
البحر لتأكلوا منه لحما طريا وتستخرجوا منه حلية تلبسونها وترى الفلك مواخر فيه ولتبتغوا
من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 15 وألقى في الأرض رواسي أن تميد بكم وأنهارا وسبلا
لعلكم تهتدون ۞ 16 وعلامات وبالنجم هم يهتدون ۞ 17 أفمن يخلق كمن لا يخلق أفلا
تذكرون ۞ 18 وإن تعدوا نعمة الله لا تحصوها إن الله لغفور رحيم ۞ 19 والله يعلم
ما تسرون وما تعلنون ۞ 20 والذين تدعون من دون الله لا يخلقون شيئا وهم يخلقون ۞

21 أموات غير أحياء وما يشعرون أيان يبعثون ۞ 22 إلهكم إله واحد فالذين لا يؤمنون
بالآخرة قلوبهم منكرة وهم مستكبرون ۞ 23 لا جرم أن الله يعلم ما يسرون وما يعلنون إنه
لا يحب المستكبرين ۞ 24 وإذا قيل لهم ماذا أنزل ربكم قالوا أساطير الأولين ۞
25 ليحملوا أوزارهم كاملة يوم القيامة ومن أوزار الذين يضلونهم بغير علم ألا ساء ما يزرون ۞
26 قد مكر الذين من قبلهم فأتى الله بنيانهم من القواعد فخر عليهم السقف من فوقهم
وأتاهم العذاب من حيث لا يشعرون ۞ 27 ثم يوم القيامة يخزيهم ويقول أين شركاءي
الذين كنتم تشاقون فيهم قال الذين أوتوا العلم إن الخزي اليوم والسوء على الكافرين ۞
28 الذين تتوفاهم الملائكة ظالمي أنفسهم فألقوا السلم ما كنا نعمل من سوء بلى إن الله
عليم بما كنتم تعملون ۞ 29 فادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فلبئس مثوى
المتكبرين ۞ 30 وقيل للذين اتقوا ماذا أنزل ربكم قالوا خيرا للذين أحسنوا في
هذه الدنيا حسنة ولدار الآخرة خير ولنعم دار المتقين ۞ 31 جنات عدن يدخلونها
تجري من تحتها الأنهار لهم فيها ما يشاؤون كذلك يجزي الله المتقين ۞ 32 الذين
تتوفاهم الملائكة طيبين يقولون سلام عليكم ادخلوا الجنة بما كنتم تعملون ۞
33 هل ينظرون إلا أن تأتيهم الملائكة أو يأتي أمر ربك كذلك فعل الذين من
قبلهم وما ظلمهم الله ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ۞ 34 فأصابهم سيئات ما عملوا
وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞ 35 وقال الذين أشركوا لو شاء الله ما عبدنا من
دونه من شيء نحن ولا آباؤنا ولا حرمنا من دونه من شيء كذلك فعل الذين من
قبلهم فهل على الرسل إلا البلاغ المبين ۞ 36 ولقد بعثنا في كل أمة رسولا أن
اعبدوا الله واجتنبوا الطاغوت فمنهم من هدى الله ومنهم من حقت عليه الضلالة فسيروا في
الأرض فانظروا كيف كان عاقبة المكذبين ۞ 37 إن تحرص على هداهم فإن الله لا
يهدي من يضل وما لهم من ناصرين ۞ 38 وأقسموا بالله جهد أيمانهم لا يبعث الله من
يموت بلى وعدا عليه حقا ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 39 ليبين لهم الذي
يختلفون فيه وليعلم الذين كفروا أنهم كانوا كاذبين ۞ 40 إنما قولنا لشيء إذا أردناه
أن نقول له كن فيكون ۞ 41 والذين هاجروا في الله من بعد ما ظلموا لنبوئنهم
في الدنيا حسنة ولأجر الآخرة أكبر لو كانوا يعلمون ۞ 42 الذين صبروا وعلى ربهم
يتوكلون ۞ 43 وما أرسلنا من قبلك إلا رجالا نوحي إليهم فاسألوا أهل الذكر إن كنتم
لا تعلمون ۞ 44 بالبينات والزبر وأنزلنا إليك الذكر لتبين للناس ما نزل إليهم ولعلهم
يتفكرون ۞ 45 أفأمن الذين مكروا السيئات أن يخسف الله بهم الأرض أو يأتيهم العذاب

من

من حيث لا يشعرون ۞ 46 او ياخذهم في تقلبهم فما هم بمعجزين ۞ 47 او ياخذهم علي
تخوف فان ربكم لروف رحيم ۞ 48 اولم يروا الي ما خلق الله من شي يتفيوا
ظلاله عن اليمين والشمايل سجدا لله وهم داخرون ۞ 49 ولله يسجد ما في السموات وما
في الارض من دابة والملايكة وهم لا يستكبرون ۞ 50 يخافون ربهم من فوقهم ويفعلون ما
يومرون ۞ 51 وقال الله لا تتخذوا الهين اثنين انما هو اله واحد فاياي فارهبون ۞ 52 وله
ما في السموات والارض وله الدين واصبا افغير الله تتقون ۞ 53 وما بكم من نعمة فمن
الله ثم اذا مسكم الضر فاليه تجرون ۞ 54 ثم اذا كشف الضر عنكم اذا فريق
منكم بربهم يشركون ۞ 55 ليكفروا بما اتيناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ۞
56 ويجعلون لما لا يعلمون نصيبا مما رزقناهم تالله لتسلون عما كنتم تفترون ۞ 57 ويجعلون
لله البنات سبحانه ولهم ما يشتهون ۞ 58 واذا بشر احدهم بالانثي ظل وجهه مسودا وهو
كظيم ۞ 59 يتواري من القوم من سوء ما بشر به ايمسكه علي هون ام يدسه في
التراب الا سا ما يحكمون ۞ 60 للذين لا يومنون بالاخرة مثل السوء ولله المثل
الاعلي وهو العزيز الحكيم ۞ 61 ولو يواخذ الله الناس بظلمهم ما ترك عليها من دابة
ولكن يوخرهم الي اجل مسمي فاذا جاء اجلهم لا يستاخرون ساعة ولا يستقدمون ۞
62 ويجعلون لله ما يكرهون وتصف السنتهم الكذب ان لهم الحسني لا جرم ان لهم
النار وانهم مفرطون ۞ 63 تالله لقد ارسلنا الي امم من قبلك فزين لهم الشيطان اعمالهم
فهو وليهم اليوم ولهم عذاب اليم ۞ 64 وما انزلنا عليك الكتاب الا لتبين لهم الذي
اختلفوا فيه وهدي ورحمة لقوم يومنون ۞ 65 والله انزل من السماء ماء فاحيا به الارض
بعد موتها ان في ذلك لاية لقوم يسمعون ۞ 66 وان لكم في الانعام لعبرة نسقيكم
مما في بطونه من بين فرث ودم لبنا خالصا سايغا للشاربين ۞ 67 ومن ثمرات النخيل
والاعناب تتخذون منه سكرا ورزقا حسنا ان في ذلك لاية لقوم يعقلون ۞ 68 واوحي ربك
الي النحل ان اتخذي من الجبال بيوتا ومن الشجر ومما يعرشون ۞ 69 ثم كلي من كل
الثمرات فاسلكي سبل ربك ذللا يخرج من بطونها شراب مختلف الوانه فيه شفاء للناس ان في
ذلك لاية لقوم يتفكرون ۞ 70 والله خلقكم ثم يتوفيكم ومنكم من يرد الي
ارذل العمر لكي لا يعلم بعد علم شيا ان الله عليم قدير ۞ 71 والله فضل بعضكم
علي بعض في الرزق فما الذين فضلوا برادي رزقهم علي ما ملكت ايمانهم فهم فيه سواء
افبنعمة الله يجحدون ۞ 72 والله جعل لكم من انفسكم ازواجا وجعل لكم من
ازواجكم بنين وحفدة ورزقكم من الطيبات افبالباطل يومنون وبنعمة الله هم يكفرون ۞

73 ويعبدون

73 ويعبدون من دون الله ما لا يملك لهم رزقا من السموات والارض شيا ولا يستطيعون ۝
74 فلا تضربوا لله الامثال ان الله يعلم وانتم لا تعلمون ۝ 75 ضرب الله مثلا عبدا مملوكا لا
يقدر على شيء ومن رزقناه منا رزقا حسنا فهو ينفق منه سرا وجهرا هل يستوون الحمد لله بل
اكثرهم لا يعلمون ۝ 76 وضرب الله مثلا رجلين احدهما ابكم لا يقدر على شيء وهو
كل على موليه اينما يوجهه لا يات بخير هل يستوي هو ومن يامر بالعدل وهو على
صراط مستقيم ۝ 77 ولله غيب السموات والارض وما امر الساعة الا كلمح البصر او هو
اقرب ان الله على كل شيء قدير ۝ 78 والله اخرجكم من بطون امهاتكم لا تعلمون
شيا وجعل لكم السمع والابصار والافيدة لعلكم تشكرون ۝ 79 الم يروا الى الطير
مسخرات في جو السماء ما يمسكهن الا الله ان في ذلك لايات لقوم يومنون ۝ 80 والله
جعل لكم من بيوتكم سكنا وجعل لكم من جلود الانعام بيوتا تستخفونها يوم ظعنكم
ويوم اقامتكم ومن اصوافها واوبارها واشعارها اثاثا ومتاعا الى حين ۝ 81 والله جعل لكم
مما خلق ظلالا وجعل لكم من الجبال اكنانا وجعل لكم سرابيل تقيكم الحر وسرابيل
تقيكم باسكم كذلك يتم نعمته عليكم لعلكم تسلمون ۝ 82 فان تولوا فانما عليك
البلاغ المبين ۝ 83 يعرفون نعمة الله ثم ينكرونها واكثرهم الكافرون ۝ 84 ويوم
نبعث من كل امة شهيدا ثم لا يوذن للذين كفروا ولا هم يستعتبون ۝ 85 واذا را الذين
ظلموا العذاب فلا يخفف عنهم ولا هم ينظرون ۝ 86 واذا را الذين اشركوا شركاءهم قالوا
ربنا هولاء شركاونا الذين كنا ندعوا من دونك فالقوا اليهم القول انكم لكاذبون ۝
87 والقوا الى الله يوميذ السلم وضل عنهم ما كانوا يفترون ۝ 88 الذين كفروا وصدوا
عن سبيل الله زدناهم عذابا فوق العذاب بما كانوا يفسدون ۝ 89 ويوم نبعث في كل امة
شهيدا عليهم من انفسهم وجينا بك شهيدا على هولاء ونزلنا عليك الكتاب تبيانا لكل شيء
وهدي ورحمة وبشرى للمسلمين ۝ 90 ان الله يامر بالعدل والاحسان وايتاي ذي القربى
وينهى عن الفحشاء والمنكر والبغي يعظكم لعلكم تذكرون ۝ 91 واوفوا بعهد الله
اذا عاهدتم ولا تنقضوا الايمان بعد توكيدها وقد جعلتم الله عليكم كفيلا ان الله يعلم
ما تفعلون ۝ 92 ولا تكونوا كالتي نقضت غزلها من بعد قوة انكاثا تتخذون ايمانكم
دخلا بينكم ان تكون امة هي اربى من امة انما يبلوكم الله به وليبينن لكم يوم القيمة
ما كنتم فيه تختلفون ۝ 93 ولو شاء الله لجعلكم امة واحدة ولكن يضل من يشاء
ويهدي من يشاء ولتسالن عما كنتم تعملون ۝ 94 ولا تتخذوا ايمانكم دخلا بينكم فتزل
قدم بعد ثبوتها وتذوقوا السوء بما صددتم عن سبيل الله ولكم عذاب عظيم ۝ 95 ولا تشتروا

بعهد

بعهد الله ثمنا قليلا إنما عند الله هو خير لكم إن كنتم تعلمون ۞ 96 ما عندكم ينفد
وما عند الله باق ولنجزين الذين صبروا أجرهم بأحسن ما كانوا يعملون ۞ 97 من عمل صالحا
من ذكر أو أنثى وهو مومن فلنحيينه حيوة طيبة ولنجزينهم أجرهم بأحسن ما كانوا
يعملون ۞ 98 فإذا قرأت القرآن فاستعذ بالله من الشيطان الرجيم ۞ 99 إنه ليس له
سلطان على الذين آمنوا وعلى ربهم يتوكلون ۞ 100 إنما سلطانه على الذين يتولونه
والذين هم به مشركون ۞ 101 وإذا بدلنا آية مكان آية والله أعلم بما ينزل قالوا إنما
أنت مفتر بل أكثرهم لا يعلمون ۞ 102 قل نزله روح القدس من ربك بالحق ليثبت
الذين آمنوا وهدى وبشرى للمسلمين ۞ 103 ولقد نعلم أنهم يقولون إنما يعلمه بشر لسان
الذي يلحدون إليه أعجمي وهذا لسان عربي مبين ۞ 104 إن الذين لا يومنون بآيات
الله لا يهديهم الله ولهم عذاب أليم ۞ 105 إنما يفتري الكذب الذين لا يومنون بآيات
الله وأولائك هم الكاذبون ۞ 106 من كفر بالله من بعد إيمانه إلا من أكره وقلبه مطمئن
بالإيمان ولكن من شرح بالكفر صدرا فعليهم غضب من الله ولهم عذاب عظيم ۞
107 ذلك بأنهم استحبوا الحيوة الدنيا على الآخرة وأن الله لا يهدي القوم الكافرين ۞
أولائك الذين طبع الله على قلوبهم وسمعهم وأبصارهم وأولائك هم الغافلون ۞ 109 لا جرم أنهم
في الآخرة هم الخاسرون ۞ 110 ثم إن ربك للذين هاجروا من بعد ما فتنوا ثم
جاهدوا وصبروا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ۞ 111 يوم تأتي كل نفس تجادل عن
نفسها وتوفى كل نفس ما عملت وهم لا يظلمون ۞ 112 وضرب الله مثلا قرية كانت
آمنة مطمئنة يأتيها رزقها رغدا من كل مكان فكفرت بأنعم الله فأذاقها الله لباس الجوع
والخوف بما كانوا يصنعون ۞ 113 ولقد جاءهم رسول منهم فكذبوه فأخذهم العذاب وهم
ظالمون ۞ 114 فكلوا مما رزقكم الله حلالا طيبا واشكروا نعمة الله إن كنتم إياه
تعبدون ۞ 115 إنما حرم عليكم الميتة والدم ولحم الخنزير وما أهل لغير الله به فمن
اضطر غير باغ ولا عاد فإن الله غفور رحيم ۞ 116 ولا تقولوا لما تصف ألسنتكم الكذب
هذا حلال وهذا حرام لتفتروا على الله الكذب إن الذين يفترون على الله الكذب لا
يفلحون ۞ 117 متاع قليل ولهم عذاب أليم ۞ 118 وعلى الذين هادوا حرمنا ما
قصصنا عليك من قبل وما ظلمناهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ۞ 119 ثم إن ربك
للذين عملوا السوء بجهالة ثم تابوا من بعد ذلك وأصلحوا إن ربك من بعدها لغفور رحيم ۞
120 إن إبراهيم كان أمة قانتا لله حنيفا ولم يك من المشركين ۞ شاكرا لأنعمه اجتباه
وهداه إلى صراط مستقيم ۞ 122 وآتيناه في الدنيا حسنة وإنه في الآخرة لمن الصالحين ۞

123 ثم

١٢٣ ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنِ ٱتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ۞ ١٢٤ إِنَّمَا
جُعِلَ ٱلسَّبْتُ عَلَى ٱلَّذِينَ ٱخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ ۞ ١٢٥ ٱدْعُ إِلَىٰ سَبِيلِ رَبِّكَ بِٱلْحِكْمَةِ وَٱلْمَوْعِظَةِ ٱلْحَسَنَةِ وَجٰدِلْهُمْ بِٱلَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ
رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِٱلْمُهْتَدِينَ ۞ ١٢٦ وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ
مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصّٰبِرِينَ ۞ ١٢٧ وَٱصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِٱللّٰهِ وَلَا تَحْزَنْ
عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ ۞ ١٢٨ إِنَّ ٱللّٰهَ مَعَ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا وَٱلَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ ۞

In nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. VEnit Imperium Dei *(idest propè est Dei vindicta, vel judicium)* ne ergo acceleretis illud. Laus ejus, & exaltetur ab eo, quod associant *(idest procul absit, ut habeat deos socios)*. 2. Descendere faciet Angelos cum spiritu per imperium suum, super quem voluerit de servis suis, *& dicet illis*: Prædicate, quòd non est Deus, nisi ego: itaque timete me. 3. Creavit Cœlos, & terram cum veritate: exaltetur ab eo, quod associant. 4. Creavit hominem ex spermate, & ecce ipse est disceptator manifestus *circa mortuorum resurrectionem*. 5. Et pecudes creavit: vobis in illis est materia ad calefaciendum *(idest lana, & pili)* & utilitates *aliæ*, & ex ipsis vescimini. 6. Et vobis in illis est decor, cùm *vespere* ad stabula reducitis *eas*, & cùm *manè* in pascua educitis. 7. Et portant onera vestra ad regionem, ad quam non eratis perventuri, nisi cum difficultate personarum *vestrarum*: quippe Dominus vester verè est benignus, misericors. 8. Et *creavit* equos, & mulos, & asinos, ut conscendatis eos, & ad ornamentum, & *creabit alia*, quæ non nostis. 9. Et ad Deum *spectat* demonstrare viam *rectam*, & ab ea *invenitur aliquis* declinans. Et si voluisset, certè direxisset vos universos. 10. Ipse est, qui demisit è Cœlo aquam: vobis est ex ea potus, & ex ea *oritur* arbor: in ea pascitis *pecora vestra*. 11. Germinare facit vobis per eam semen, & oleam, & palmam, & uvas, & ex omnibus fructibus. Certè in hoc est sanè signum *unitatis Dei* hominibus, *qui id* mente recogitant. 12. Et coegit gratis servire vobis noctem, & diem; & solem, & lunam, & stellas subjectas gratuitæ servituti per imperium suum. Certè in hoc sunt sanè signa hominibus, qui intelligunt. 13. Et *subjecit vobis*, quod creavit vobis in terra diversum coloribus suis. Certè in hoc verè est signum hominibus, qui memoria recolunt *illud*. 14. Et ipse est, qui subegit *vobis* mare, ut comedatis ex eo carnem recentem *(idest pisces)* & extrahatis ex eo ornamentum *(idest uniones, & purpuram)* quo induamini. Et vides naves sulcantes illud, & ut exquiratis, *mercaturam exercendo per navigationem* de abundantia ejus *(idest Dei)* & ut vos gratias agatis *illi propter hoc*. 15. Et conjecit in terra montes stabiles, ne moveretur vobiscum, & flumina, & semitas, ut vos dirigeremini. 16. Et *posuit* signa *(idest indicia viarum)* & per stellas ipsi diriguntur. 17. An ergo, qui creat, *erit* sicut, qui non creat? An ergo non recogitatis? 18. Quòd, si numeraveritis beneficia Dei: non assequemini computum eorum: quippe Deus verè est indultor, misericors. 19. Et Deus scit, quod occultatis, & quod propalatis. 20. Et, quos invocant præter Deum, non creant, quidquam, & ipsi creantur. 21. Mortui *sunt*, non vivi, & non intelligunt, quandò suscitabuntur (*idest formabuntur ab artificibus*). 22. Deus vester, Deus unus est. Qui verò non credunt in futurum sæculum: corda eorum sunt abnegantia *unitatem Dei*, & ipsi sunt superbè repellentes *veritatem*. 23. Non est dubium, quin Deus sciat, quod occultant, &, quod manifestant: certè ipse non amat superbientes. 24. Et, cùm dicitur illis:

illis: Quid demisit Dominus vester *ad Mahumetum*? Responderunt: Figmenta Priorum. 25. Ut portent pondera sua integra (*idest peccata sua nullatenùs expiata*) in die resurrectionis, & *partem* ex ponderibus eorum, qui errare faciunt eos sine scientia. Nonne malum erit *onus*, quod portabunt? 26. Jam dolosè egerunt, qui fuerunt ante eos: venitque Deus ad ædificium eorum, *ut destrueret illud* à fundamentis: idcircò cecidit super eos tectum à parte superiori eorum, & advenit illis pœna de unde non animadvertebant. 27. Deindè in die resurrectionis pudefaciet eos, & dicet: Ubi sunt socii mei (*idest dii vestri, quos associabatis mihi*) de quibus disceptabatis *contra fideles*? Respondebunt illi, qui donati fuerunt scientia (*idest fideles*) profectò confusio erit hodie, & malum super infideles. 18. Illi, quos morti tradent Angeli, iniquos contra animas suas: offerent concordiam *in articulo mortis, dicentes*: Non fecimus quidquam mali. *Sed respondebunt Angeli*: *Fecistis* utique. Certè Deus est sciens in eo, quod operabamini. 29. Ingredimini ergo portas Gehennæ jugiter mansuri in ea, & sanè miserum erit receptaculum Protervorum. 30. Et dicetur illis, qui pii fuerint: Quidnam demisit Dominus vester? Respondebunt: Optimum illis, qui benefecerunt: in hoc mundo bonum *erit illis*, & certè Palatium alterius vitæ erit melius, & profectò euge Palatium Piorum. 31. Horti Eden, in quos ingredientur; currunt subter eos flumina: ipsis *erit* in illis, quod voluerint. Ita remunerabit Deus Pios. 32. Illis, quos morti tradent Angeli, bonis, dicent, Pax super vos: ingredimini Paradisum ob id, quod fuistis operati. 33. An expectant *infideles*, nisi, ut veniant ad eos Angeli *ad eos occidendos*, aut veniat imperium Domini tui (*idest pœna, vel ultio illius*)? Ita fecerunt, qui fuerunt ante eos, & non injustus fuit in eos Deus: sed ipsi animas suas injustè tractaverunt. 34. Et inciderunt illis mala *in pœnam* illius, quod fecerunt, & descendit super eos *supplicium*, quod irridebant. 35. Et dixerunt, qui associabant (*idest idololatræ*) si voluisset Deus, non coluissemus præter cùm quidquam nos, neque patres nostri: neque prohibuissemus sine illo (*idest sine illius imperio*) rem ullam. Ita faciebant (*idest dicebant*) qui fuerunt ante eos. An verò ad Legatos spectat, nisi prædicatio manifesta? 36. Et jam quidem suscitavimus in omni gente Legatum, *qui diceret eis*: Colite Deum, & aversamini idola. Ex his verò aliquos direxit Deus, & ex his alicui debitum fuit *ob Dei prædestinationem* errare. Perambulate igitur terram, & inspicite, quomodò fuit finis mendacia imponentium *legatis suis*. 37. Si solicitus es, *ò Mahumete*, super directionem eorum. Certè Deus non diriget, quem errare fecerit: neque erunt illis ulli adjutores. 38. Et juraverunt per Deum *toto* conatu juramentorum suorum, *dicentes*: Non suscitabit Deus eum, qui mortuus fuerit. Imò *suscitabit eum*; promissio *a* de hoc vera est, sed plerique hominum ignorant. 39. Ut clarùm faciat eis id, in quo sunt discordes, & ut sciant, qui sunt infideles, se esse mendaces. 40. Profectò dictum nostrum ad rem rei, cùm voluerimus eam, erit, quòd dicamus ei: Esto, & erit. 41. Et, qui *patria* emigraverint pro Deo, postquam iniquè vexati sunt; certè faciemus habitare eos in hoc mundo pulchrè, & quidem merces alterius vitæ erit major. Si scivissent *hoc infideles*, *certè fidem amplexi fuissent*. 42. Qui patienter sustinuerint, & super Dominum suum innixi fuerint *providebit illis Deus unde non opinantur*. 43. Et non misimus ante te, nisi viros, *non autem Angelos*: loquebamur per revelationem ad eos. Interrogate porrò familiam commonitionis (*idest peritos Pentateuchi, & Euangelii*: *seu Judæos, & Christianos*) si *vos* nescitis *hoc*; *ipsi enim sciunt*. 44. *Misimus autem illos* cum evidentibus argumentis, & libris, & demisimus ad te commonitionem (*idest Alcoranum*) ut declares hominibus id, quod demissum est ad eos, & ut ipsi mente revolvant. 45. An ergo securi fuerunt, qui machinati sunt mala contra *Mahumetum*, ne dehiscere faceret Deus sub illis terram, vel *ne* veniret ad eos pœna, unde non putabant? 46. Vel *ne* puniret eos in circuitione ipsorum (*idest, dùm mercaturæ gratia itinerabantur*) neque ipsi imbecillem erant reddituri *Deum, ne ipsos puniret*. 47. Vel *ne* puniret eos, *b* paulatim imminuendo *res eorum*? Certè Dominus vester verè est pius, misericors. 48. Nonne

a Super eũ debita [*i. ex debito ab eo observanda est.*]

b per injectionem terroris.

a Respexerũt ad id.

ne viderunt a id, quod creavit Deus rerum, *quomodò* inflectantur umbræ ejus à dextris, & sinistris, adorantes Deum, & ipsę sunt parvescentes (*idest sese imminuunt*). 49. Et Deum adorat, quod est in Cœlis, & quod in terra ex bestiis, & Angeli, & ipsi non efferuntur in superbiam, *dedignantes eum adorare*. 50. Timent Dominum suum supra se *exaltatum*, & faciunt id, quod jubentur. 51. Et dixit Deus: Ne accipiatis deos duos; quippe ipse est Deus unus, & me, timete me. 52. Et ipsius est, quod *existit* in Cœlis, & terra, & ipsi est religio perpetua. An ergo præter Deum timebitis *alium*? 53. Et, quod est in vobis de gratia (*idest bonorum*) certè est à Deo. Tùm ubi tetigerit vos nocumentum (*idest aliquid adversi vobis acciderit*) profectò ad eum deprecantes clamabitis. 54. Deindè ubi relevaverit nocumentum à vobis: ecce pars ex vobis in Domino suo socium ponunt. 55. Ut infideliter se gerant pro eo, quod dedimus illis. Fruimini sanè *in cultu deorum vestrorum*: atqui mox scietis, *quid vobis eveniet*. 56. Et constituunt ei, quod nesciunt (*idest idolis*) partem ex eo, quod in alimentum dedimus illis. Per Deum sanè rationem reddetis de eo, quod comminiscimini. 57. Et tribuunt Deo filias. Laus ejus. Et sibi *eligunt* id, quod desiderant (*idest filios*). 58. Et ubi affertur nuncium alicui eorum de fœmina, evadit facies ejus nigra, & ipse tristitia plenus. 59. Occultat sese à populo ob malum illius, quod ipsi nunciatum est, *hæret dubius*, an retineat illud cum vilipendio, *neque occidat*: an verò sepeliat illud in pulvere. Nonne malum est id, quod judicant? 60. Illis, qui non credunt in alteram vitam, *competit* similitudo mali, & Deo similitudo altissima, & ipse est Præpotens, sapiens. 61. Quod si puniret Deus homines propter iniquitatem eorum: non relinqueret super eam (*idest terram*) ullam bestiam. Verùm differt eos usque ad terminum nominatum (*idest præfixum.*) Cùm autem venerit terminus eorum, non procrastinabunt unam horam, neque anticipabunt. 62. Et tribuunt Deo id, quod *ipsi* refugiunt (*idest filias*) & proferunt linguæ eorum mendacium, quod *scilicet* ipsis *erit* Optimum (*idest Paradisus.*) Non est dubium, quin ipsis *dandus sit* Ignis, & quin ipsi derelinquendi sint *in eo*. 63. Per Deum, jam quidem misimus *legatos* ad gentes ante te, & adornavit illis Satanas opera eorum (*idest fecit, ut apparerent bona, cùm essent mala*) & ipse erat patronus eorum hodie (*idest in hoc mundo*) & ipsis *erit in futuro seculo* pœna discrucians. 64. Et non demisimus super te Librum, nisi ut declarares illis id, in quo sunt discordes *circa religionem*, & ad directionem, & misericordiam hominibus, qui credunt. 65. Et Deus demisit è Cœlo aquam, & vivificavit per eam terram post mortem ejus. Certè in hoc est sanè signum *resurrectionis* hominibus, qui audiunt. 66. Et quidem est vobis in pecoribus profectò exemplum ad eruditionem. Potamus vos de eo, quod est *in* uteris ejus (*idest eorum*) inter sedimentum excrementorum, & sanguinem: *videlicet*, lac defecatum, facile ad deglutiendum bibentibus. 67. Et ex fructibus palmarum, & uvarum percipitis ex eo (*idest ex illis*) ebrietatem (*idest vinum, quo inebriamini*) & alimentum bonum. Certè in hoc est signum *potentiæ divinæ* hominibus, qui intelligunt. 68. Et dixit per inspirationem Dominus tuus ad APEM; Fac *tibi* ex montibus domos, & ex arboribus, & ex eo, quo *homines tibi* construent domos. 69. Deindè comede ex omnibus fructibus, & ambula per semitas Domini tui faciles *tibi*, egreditur ex ventribus earum potus diversus coloribus: in eo est sanitas hominibus. Certè in hoc est sanè signum hominibus, qui recogitant. 70. Et Deus creavit vos: deindè defungi faciet vos, & ex vobis aliquis reducetur ad deterius ætatis; itaut nesciat post scientiam quidquam (*idest obliviscatur omninò illius, quod sciebat*) quippe Deus est sciens, potens. 71. Et Deus excellentes fecit alios vestrum super alios in opibus: neque, qui excellentiores facti sunt, sunt b impartientes opes suas iis, quos possederunt dexteræ eorum (*idest captivis suis*) itaut hi sint in illis *opibus* æquales. An ergo beneficentiam Dei inficiantur? 72. Et Deus posuit vobis ex c animabus vestris conjuges (*nam mulieres nascuntur ex viris, & Heva formata est ex Adam*) & posuit vobis ex conjugibus vestris filios, & nepotes; & ali-

b tradentes.

c vobis ipsis

alimoniam dedit vobis ex rebus bonis. An ergo in vanitatem (*idest idola*) credunt, & in beneficia Dei ipsi sunt ingrati? 73. Et colunt præter Deum, quod non possidet, *ut det* illis alimoniam, è Cœlis, & terra, rem ullam, & non possunt *aliquid efficere*. 74. Ne ergo *a* ponatis Deo similitudines: quippe Deus scit, & vos nescitis. 75. Proposuit Deus in parabolam servum possessum, qui non possit ullam rem, & *hominem liberum*, cui præbuimus in sustentationem ex nobis proventum bonum; ipse verò dilargitur ex eo clam, & palam. An *duo isti* æquales erunt? Laus Deo. Sed plerique eorum nesciunt. 76. Et proposuit Deus in parabolam duos viros: unum eorum mutum à nativitate; non *b* potest *præstare* rem ullam, & ipse gravis est super herum suum: quocunque miserit illum, non veniet cum bono (*idest nihil efficiet*). An adæquabitur hic, & ille, qui præcipit justum, & ipse est in via recta? 77. Et Deo est arcanum Cœlorum, & terræ, & non erit negocium Horæ (*idest dies judicii*) nisi sicut ictus oculi, vel ipsum erit celerius: quippe Deus ad omnem rem est potens. 78. Et Deus eduxit vos de uteris matrum vestrarum: nesciebatis quidquam, & dedit vobis auditum, & visum, & corda, ut vos gratias ageretis. 79. Nonne respiciunt in aves agitatas *volando* in intercapedine Cœli? Non retinebit eas, *ne volent*, nisi Deus. Certè in hoc sunt sanè signa hominibus, qui credunt. 80. Et Deus effecit vobis ex domibus vestris habitationem, & fecit vobis ex pellibus pecudum domos (*idest tentoria*) levigatis eas die itineris vestri, & die stationis vestræ (*idest ad standum, & ambulandum*) Et ex velleribus earum, & pilis earum, & crinibus earum ad utensilia, & supellectilem usque ad tempus. 81. Et Deus posuit vobis ex eo, quod creavit, umbracula, & posuit vobis ex montibus latibula, & dedit vobis tunicas, quæ tuentur vos à calore (*idest à frigore*) & tunicas, quæ tuentur vos in præliis vestris. Ita complet beneficentiam suam erga vos, *c* ut vos dedatis *vos ipsos illi*. 82. Quòd, si tergiversati fuerint; profectò ad *d* te *spectat tantummodò* annunciatio manifesta. 83. Agnoscunt beneficentiam Dei, deindè abnegant illam, & plerique eorum sunt infideles. 84 Et die *quadam* suscitabimus ex omni gente testem (*idest die judicii, qua contra quamlibet gentem consurget propheta, qui prædicaverat ei*) Tùm non annuetur iis, qui fuerint infideles; *e* neque ipsi in gratiam recipientur. 85. Et ubi viderint iis, qui iniquè egerint, tormentum *ignis*: neque alleviabitur ab ipsis, neque ipsi expectabuntur (*idest statim conjicientur in illud*). 86. Et cùm viderint ii, qui associaverunt, associatos suos (*idest idololatræ deos suos, seu dæmonas*), dicent: Domine noster, isti sunt associati nostri, quos invocabamus præter te. At *illi* jacient ad eos dictum (*idest respondebunt eis*) Certè vos estis prorsus mendaces. 87. Et conjicient ad Deum die illa concordiam (*idest postulabunt ab eo pacem*) & errabit ab eis id, quod commenti fuerant (*idest abscondent se ab eis dii eorum*). 88. Qui infideles fuerint, & excluserint *alios* à semita, Dei augebimus illis pœnam supra pœnam, eo quòd corruperint *alios*. 89. Et die *quadam* suscitabimus in omni gente testem contra eos ex animabus eorum (*idest Prophetam, seu legatum è genere ipsorum*) & adducemus te testem contra hos (*idest Arabes*). Et demisimus super te librum ad declarationem omnis rei, & directionem, & misericordiam, & faustum nuncium Moslemis. 90. Certè Deus præcipit justitiam, & beneficentiam, & donationem *partis facultatum* habentibus propinquitatem, & prohibet à flagitio, & injustitia, & sycophantia: hortatur vos, ut vos commonefiatis. 91. Et complete pactum Dei cùm pactum iniistis, & ne infringatis juramenta post ratificationem eorum. Et jam constituistis Deum super vos fidejussorem. Certè Deus scit id, quod facitis. 92. Et ne sitis sicut illa, quæ dissoluit netum suum post firmitatem *f* multoties dissolvendo, *dum* assumitis juramenta vestra fraudolenter inter vos, eo, quòd sit gens ipsa numerosior, quàm gens (*idest una pars numerosior sit, vel potentior altera*). Certè tentabit vos Deus in hoc, & profectò evidens faciet vobis die resurrectionis id, in quo discordes eratis. 93. Quòd, si voluisset Deus, certè fecisset vos gentem unam (*idest unius religionis*) Sed errare facit, quem vult, & dirigit, quem

a proponatis de Deo.

b est pótens ad.

c ut vos Moslemi fiatis.

d Super te *incumbit*.

e neque ipsis complacebitur.

f cum multiplici retorsione [*idest postquàm multoties retorsit filum, firmiterque redegit in glomū*]

quem vult. Et profectò rationem reddetis de eo, quod fueritis operati. 94. Et ne assumatis juramenta vestra fraudolenter inter vos, ne labatur pes post stabilitatem suam, & gustetis malum eo, quòd averteritis *alios* à semita Dei, & *eveniat* vobis pœna magna. 95. Et ne *a* negociemini cum pacto Dei pretium parvum (*idest, ne violetis illud ob exiguum lucrum*). Utique apud Deum erit melius vobis, si scieretis. 96. Quod est apud vos, deficiet, & quod est apud Deum, erit permanens. Et quidem rependemus iis, qui constantes fuerint, mercedem suam, pro optimo illius, quod fuerint operati. 97. Qui fecerit rectum, sit masculus, sive fœmina, & ipse fuerit credens, omninò vivicabimus eum vita bona, & certè rependemus eis mercedem eorum, pro optimo illius, quod fuerint operati. 98. Cùm verò leges Alcoranum, recurre ad auxilium Dei, ut custodiat te à Satana lapidato. 99. Porrò non est illi potestas super eos, qui credunt, & super Dominum suum innituntur. 100. Utique *b* potestas ejus est super eos, qui accipiunt ipsum in Præsidem, & qui sunt in eo (*idest Deo*) associantes. 101. Cùm autem commutaverimus signum loco signi (*idest versum Alcorani in alium versum*) (Deus autem est scientissimus de eo, quod demittit) (*i. quid revelet in Alcorano*) dicent *tibi infideles*: Profectò tu es confictor *hujusmodi versuum*. Atqui plerique eorum nesciunt. 102. Dic: Demisit illum (*i. Alcoranum*) spiritus sanctitatis (*i. Gabriel*) à Domino tuo cum veritate, ut confirmet eos, qui crediderunt, & *ad* directionem, & faustum nuncium Moslemis. 103. Et, quidem jam novimus, quod ipsi dicunt: Profectò docet eum (*idest Mahumetum*) homo. Lingua, ad quam inclinant (*idest, qua loquuntur homines illi, à quibus dicunt Mahumetum doceri*) est barbara: hæc autem, *qua scriptus est Alcoranus*, est lingua Arabica, clara (*idest elegans*). 104. Porrò, qui non credunt in signa Dei, non diriget eos Deus, & ipsis erit pœna dolorifica. 105. Profectò confingunt mendacium, qui non credunt in signa Dei, & hi sunt mentientes. 106. Qui abnegaverit Deum post fidem suam (*idest, postquam credidit in eum*) præter eum, qui invitus coactus fuerit *ad abnegandum eum verbis*; sed cor ejus fuerit firmiter permanens in fide (*gravis huic fiat comminatio*). Verumtamen, qui manifestaverit in infidelitate pectus (*idest, qui ostenderit, se fidem libenti animo abnegare*) super hos erit ira à Deo, & his erit pœna magna. 107. Hoc, quia ipsi dilexerunt vitam mundanam plusquam alteram vitam, & quia Deus non diriget homines infideles. 108. Hi sunt, quibus sigillum impressit Deus super corda eorum, & auditum eorum, & aspectus eorum, & hi sunt negligentes. 109. Non est dubium, quin ipsi in altera vita sint perituri. 110. Tùm certè Dominus tuus illis, qui transmigraverunt *è Mecca in Medinam*, posteaquam divexati fuerunt (*idest coacti suppliciis ad abnegandam fidem ore tenus*) deindè decertaverunt, & constantes fuerunt (*in fide*) profectò Dominus tuus post eam *abnegationem erit illis* sanè indultor, misericors. 111. Dic quadam veniet omnis anima, *c* causam actura pro se ipsa, & satisfiet omni animæ *pro eo*, quod fuerit operata, *&* ipsi non tractabuntur injustè. 112. Et proposuit Deus in parabolam urbem, quæ erat secura, tutò quiescens, veniebat ad eam annona ejus abundanter ex omni loco: sed ingrata fuit beneficiis Dei: propterea gustare fecit eam Deus indumentum famis (*idest extremam famem septem annorum; hoc enim evenit Meccæ*) & timoris *armorum Mahumeti*, propter id, quod fecerant. 113. Et quidem jam venit ad eos legatus ex ipsis (*i. Mahumetus ad Maccanos*) & mendacii insimulaverunt eum: propterea invasit eos pœna; & ipsi erant injustè agentes. 114. Comedite igitur ex eo, quod providit vobis Deus, licitum, bonum, & grati estote beneficentiæ Dei, si illum colitis. 115. Porrò prohibuit vobis morticinum, & sanguinem, & carnem porci, & illud, quod immolatum est alii, quàm Deo. Qui verò necessitate coactus fuerit *ad hæc comedenda*; non appetens, neque transgrediens (*idest non ex libidine comedendi, neque animo legem transgrediendi*) profectò Deus *erit illi* indultor, misericors. 116. Neque dicatis id in quo proferrent linguæ vestræ mendacium: Hoc est licitum, & hoc est illic, tum; ut confingatis de Deo mendacium, *dum Deus nihil hujusmodi dixit*. Nam, qui comminiscuntur de Deo mendacium, non prosperabuntur. 117. Fruitio

a vendatis parum Dei pretio parvo.

b patronum.

c disceptatura.

Importuna prorsus transitio.

parva

parva *erit illis in hac vita*, & ipsis *in futuro seculo erit* pœna discrucians. 118. Et super eos, qui sunt Judæi, prohibuimus id, quod narravimus tibi anteà: neque injuriam fecimus illis *in hoc*: sed in animas suas *ipsi* iniqui fuerunt. 119. Deindè certè Dominus tuus illis, qui operati fuerint malum *idololatriæ* per ignorantiam: tùm resipuerint post hoc, & se correxerint certè Dominus tuus posteà *erit illis* omninò indultor, misericors. 120. Porrò Abraham fuit Antistes, obediens Deo, Orthodoxus, & non fuit ex Associantibus. 121. Gratus beneficiis ejus. Elegit eum: & direxit eum in viam rectam. 122. Et dedimus ei in hoc mundo bonum, & quidem ipse in altera vita sanè erit ex Probis. 123. Deindè per inspirationem diximus tibi: sequere religionem Abrahæ Orthodoxi, & non fuit ex associantibus. 124. Utique constitutum fuit Sabbathum super eos, qui discordes fuerant in eo, & certè Dominus tuus sanè judicabit inter eos die resurrectionis circa id, in quo fuerunt discordes. 125. Voca ad viam Domini tui per sapientiam, & parænesim pulchram, & discepta cum eis cum *verbis*, quæ sint *a* pulcherrima; nam Dominus tuus est scientissimus de eo, qui erraverit à via ejus, & ipse est scientissimus de directis. 126. Quòd si pœnas sumpturi sitis *de aliquibus*, sumite pœnas, secundum quòd sumptæ sunt pœnæ de vobis (*idest reddite par pari*). Quòd si patienter sustinueritis, *omissa vindicta*: certè hoc erit melius patienter sustinentibus. 127. Et patienter sustinete, & non erit patientia vestra, nisi cum Deo (*idest cùm auxilio ejus.*) Et ne contristeris propter eos (*idest infideles*), & ne sis in angustia propter id, quod dolosè moliuntur. 128. Quippe Deus erit cum illis, qui *ipsum* timuerint, & qui fuerint benefacientes,

a optima[i: *modestissima*].

N O T Æ.

INscriptionem fecit huic Suræ, *Apes*, eò, quod de illa duo versiculi, nimirùm 68. & 69. conscribantur. Promittitur autem præmium lectori, quòd: لا يحاسبه الله بما انعم عليه في دار الدنيا وان مات في يوم تلاها او ليلة كان له من الاجر كالذي مات واحسن الوصية *Non computabit Deus id, quod beneficè contulit ei in præsenti sæculo* (vel non exiget ab eo rationem de illo.) *Si vero mortuus fuerit eadem die, vel nocte, qua legerit hanc Suram: habebis eamdem mercedem, quam habet is, qui moriens, optimum condit testamentum*: vel qui facit legata ad beneficium multorum. Meccanam faciunt omnes: sed Gelal excipit tres ultimos versus. De numero versiculorum non invenio esse apud Authores discrepantiam.

I. *Laus ejus, & exaltetur.*] Aliàs dixi, has formulas سبحانه وتعالى *Laus ejus, & exaltetur*, seu, *& exaltatus est*, habere vim التنزيه *detestationis*: ac si dicas: Absit, absit à Deo, ut habeat deos socios. Porrò تعالى sicut etiam *benedictus fuit* تبارك, cùm sint præterita, habent vim imperandi. Ita dicitur ابليس لعنه الله *Diabolus, maledixit eum Deus*, idest maledicat eum Deus. Eumdem modum loquendi observant Hebræi: & hoc faciunt ob reverentiam Dei, ne videantur quodammodò Deo aliquid imperare.

II. *Descendere faciet Angelos cum spiritu.*] Explicat Gelal: ينزل جبرايل بالوحي *descendere faciet Gabrielem cum revelatione*. Eodem modò Jahias, & Zamchascerius; qui addunt revelationem vocari Spiritum, quia est veluti spiritus, & vita animarum. Alii tamen per spiritum, intelligunt ipsum Gabrielem.

VI. *Et vobis in illis est decor*] Decoris nomine intelligit Gelal: زينة *ornamentum*. Videtur enim esse in hoc quoddam veluti ornamentum, ac decus dominorum.

XXI. *Non intelligunt, quandò suscitabuntur.*] Verbum Arabicum بعث significat *suscitare*, *mittere*, *creare*, vel *producere*. Quamobrem quidam explicant: quandò ab artificibus formantur: Gelal exponit: Non intelligunt, scilicet Dæmones, quandò suscitandi sint homines in die Judicii. Jahias autem & Cottada: Nesciunt ipsi Dæmones, qui coluntur in simulacris, quandò congregandi sint unà cum hominibus in die Judicii.

XXVI. *Jam dolosè egerunt, &c.*] Putat Gelal, hìc sermonem esse de Nemrod, qui Babelicam Turrim ædificavit: ita enim habet: وهو نمرود بنا صرحا طولا ليصعد منه الى السماء ليقاتل اهلها فاتى الله قصد بنيانهم من القواعد فارسل عليه الريح والزلزلة فهدمتها *Et hic fuit Nemrod, qui ædificavit altissimam turrim, ut ascenderet per eam in Cœlum, & bellum gereret cum habitatoribus ejus. Deus autem veniens diruit ædificium eorum à fundamentis, immisitque contra illum ventum, & terræmotum excitavit,, turremque destruxit.*

XXVIII. *Conjicient concordiam.*] Verba Arabica القوا السلم variè exponuntur à Moslemis, qui tamen omnes conveniunt, innui per ea humiliationem, supplicemque subjectionem hominum scelestorum in mor-

morte, cùm viderint Angelos venientes ad extrahendas animas ipsorum.

XLVII. *Vel ne puniret eos paulatim imminuendo.*] Ita communiter explicant interpretes verba Arabica على التخوف quæ tamen propriè significant, *cum terrore*, vel *eos timore concutiendo*: quam expositionem etiam Zamchascerius admittit.

LVII. *Et tribuunt Deo filias*]. Putabant enim Arabes Ethnici, ut asserit Gelal, Angelos esse filias Dei.

LXX. *Itaut nesciat post scientiam quidquam.*] Idest nihil recordetur eorum, quæ ante sciebat, quod pluriès senibus solet evenire. Mirabile est, seu verius ridiculum, quod, teste Gelal, قال عكرمة من قرء القران لم يصر بهذه الحالة dixit *Acrama*: *Qui legerit Alcoranum, non deveniet ad hunc statum*. At experientia docet oppositum.

LXXV. *Proposuit Deus in parabolam, &c.*] Exponit Gelal, parabolam horum duorum hominum, servi scilicet, & liberi his verbis الاولى مثل الاصنام والثاني مثل تعالى *Prior significat idola: posterior autem Deum verum*.

LXXVI. *In parabolam duos viros*]. Hunc mutum à nativitate, accipiunt expositores pro homine infideli: quemadmodum eum, qui loquitur justa, & est in via recta, pro fideli. Sed ineptissima est hæc parabola, in qua prima pars caret explicatione, secunda verò nihil habet parabolicum.

LXXXI. *Quæ tuentur vos à calore*]. Explicat Gelal: اى من البرد idest *à frigore*. Nimis stolidum facit Prophetam suum, qui caloris nomine frigus intelligat.

XCII. *Sicut illa, quæ dissolvit netum suum*]. Alludit ad fœminam quamdam Meccanam fatuam, quæ per totam diem nebat: deindè id, quod neverat dissolvebat. Ostenditque per hoc non esse violanda juramenta. Omnia ineptè.

XCVIII. *Cum verò leges Alcoranum, &c.*] Ita admoneri se fingit Mahumetus, quia accidit quadam die, ut dum legeret, vel recitaret Alcoranum, insignem protulerit blasphemiam magno cum scandalo eorum, qui audiebant id, quod actu Diaboli linguam ejus moventis, evenisse confingunt. Verùm de hoc inferiùs dicemus suo loco.

CIII. *Profectò docet eum homo*] De hoc homine, qui Mahumetum docebat, diversimodè sentiunt Moslemi. Gelal: وهو قين نصراني كان النبي يدخل عليه *Erat hic Cain Christianus, cujus domum Mahumetus frequentabat*. Suspicor pro قين *Cain* scribendum قيس *Cais*: de quo apud Moslemos, tanquam de insigni Monacho Christiano, & Mahumeto familiari, fit mentio. Jahias يعنون عبداً لابن الحضرمي وكان رومياً صاحب كتب: وتفسير قتادة اسمه جبر وقال بعضهم هو عداس غلام عتبة بن ربيعة *Per hunc hominem innuebant servum Ebnalchadermii, qui erat Romanus, artifex librorum. In expositione Cottadæ appellatur Haber. Quidam verò dicunt, hunc fuisse Addas puerum Ottabæ filii Rabiæ*. Zamchascerius ارادوا بالبشر غلاماً كان لحويطب بن عبد العزى قد اسلم وحسن اسلامه اسمه عايش او يعيش وكان صاحب كتب وقيل هو جبر غلام رومي كان لعامر بن الحضرمي وقيل عبدان جبر ويسار كانا يصنعان السيوف بمكة ويقران التورة والانجيل فكان رسول الله اذا مر وقف عليهما يسمع ما يقران فقالوا يعلمانه فقيل لاحدهما فقال بل هو يعلمني وقيل هو سلمان الفارسي. *Significabant per illum hominem, adolescentem quemdam, quem habebat apud se Haviteb filius Abdalozæ, qui Mahumetismum amplexus fuerat, seque optimè in eo gerebat, & vocabatur Aise, vel Jaise; eratque Bibliopola. Alii dicunt, eum fuisse Haber juvenem Romanum, quem habebat apud se Amer filius Alchadermii. Alii dicunt, fuisse duos servos, quorum nomina erant Haber, & Jasser, qui fabricabant enses in Mecca, & legebant Pentateuchum, & Evangelium. Mahumetus autem, dum transiret, consistebat apud utrumque, & audiebat id, quod legebant. Ideò homines vulgò dicebant, hos duos docere Mahumetum. Quod cùm uni eorum relatum fuisset, respondit: Quin, potius ipse docet me. Alii dicunt, hunc fuisse Salman Persam.*

CXXIV. *Utique constitutum fuit Sabbatum, &c.*] Gelal ita factum exponit اختلفوا فيه على نبيهم وهم اليهود أمروا ان يتفرغوا للعبادة يوم الجمعة فقالوا لا نريد واختاروا السبت فشدد عليهم فيه *Discordes fuerunt circa illud contra Prophetam suum, nimirùm Judæi: quibus, cùm præceptum fuisset, ut vacarent cultui divino die Veneris; dixerunt: Nolumus illum. Et elegerunt Sabbatum. Quamobrem obstricti sunt ad illud observandum.*

CXXVI. *Quod si pænas, &c.*] Gelal نزل لما قتل حمزة ومثل به فقال صلعم وقد راه لامثلن منهم بسبعين مكانك *hoc revelatum fuit, quandò occisus est Amza: statutumque fuit de eo supplicium publicum contra illius interfectores. Dixitque Mahumetus, qui jam viderat eum occisum: Certè ego statuam de his, qui occiderunt te, supplicium publicum septuagies atrocius, quàm fuerit supplicium tuum.*

REFU-

REFUTATIONES.

I. DUm versu 43. fingitur Deus affirmare, se ante Mahumetum non misisse, nisi homines, non autem Angelos, ut explicat Gelal, ut pro se legatione fungerentur, & allegantur hujus rei testes Pentateuchi, & Euangelii professores, convincitur Deus per Alcoranum manifesti mendacii. Neque enim semel legimus tàm in Pentateucho, quàm in Euangelio, Angelos à Deo ad homines legatos fuisse: ut patet in libro Exodi Cap. 23. ubi Deus ipse loquitur Israelitis: *Ecce ego mittam Angelum meum, observa eum, & audi vocem ejus*. Et in lib. Judicum Cap. 2. Angelus fungitur loco legati ad eosdem Israelitas, redarguens eos de peccatis eorum.

II. Dùm versu 52. pronunciat Mahumetus, religionem Dei esse perpetuam: necessario etiam fatetur, Christianam religionem, saltem in iis, quæ pertinent ad æternas veritates, & ad substantiam, esse, & fuisse veram, & bonam: quemadmodùm bona, & vera fuit quoad hæc religio Judaica: hæc enim sunt immutabilia in se, neque Deus ipse potest ea variare. Secùs dicendum de illis, quæ ad ceremonias, sacrificia, & leges positivas referuntur. E converso Mahumetanica secta non potest esse neque bona, neque vera religio, quia in veritatibus æternis, & in iis, quæ de facto evenerunt, discedit ab ea religione, quæ ab orbe condito usque ad Mahumetum semper eadem fuit, & nunc etiam apud Christianos perseverat.

III. Approbat hìc Mahumetus versu 67. vinum, & ebrietatem, tanquam beneficia Dei. Dùm igitur alibi vinum damnat, tanquam Diaboli inventum, sibiipsi turpissimè contradicit. Non enim, nisi stultè, & impiè, inventum Diaboli, & res per se mala, ac nefaria, vocari potest beneficium Dei. Sed de hoc jam supra fusiùs disseruimus.

IV. De eo, quod pertinet ad abrogationem, & subrogationem versuum Alcorani, jam supra satis multa dicta sunt. Hìc tantummodò addo, valdè ridiculum esse, abrogari, & subrogari posse aliquid in eo libro, qui fingitur increatus servari in essentia Dei, vel etiam in throno ipsius. Et quamvis novum non sit in legibus humanis aliquid pro conditione temporum, vel hominum auferri, vel apponi: hoc tamen in lege illa, quæ legum omnium perfectissima à Deo data supponitur, absurdum omnino censendum est; præsertim ubi ea abrogantur, vel subrogantur, quæ semper suapte natura vel bona, vel mala sunt, cujusmodi est in præsenti usus vini, quod, si inventum Diaboli est, & aliquid per se nefarium, & illicitum, nunquam debuit in Alcorano, tanquam Dei donum, ac beneficium commendari, & consequenter, ut bonum concedi.

V. Illud, quod habetur obscurius versu 103. & alibi in Alcorano, innuit veritatem ejus, quod communi nostrorum Authorum calculo probatur, nimirùm à Judæis, & Christianis, Mahumetum ea confusim didicisse, ex quibus Alcoranum suum consarcinavit. Certum est plura ejus figmenta ex Thalmude desumpta esse, ut adorationem Adæ exhibitam ab Angelis: examen, seu tormentum sepulchri; consensum internum Josephi in stuprum cum domina, & alia hujusmodi suprà relata, & infrà referenda. Verùm quid de Alcorani Authore sentiendum sit, vide, quæ in Tractatu de Alcorano suo loco dicta sunt.

VI. Absolvit Alcoranus à peccato gravi eum, qui invitus coactus fuerit ad abnegandum Deum, dummodò id faciat verbis tantùm, corde firmiter in fide permanente, & cum tantùm peccati gravis, & gehennæ reum facit, qui, & verbis, & animo volente fidem abnegaverit. Ita .n. habet. §. 106. *Qui abnegaverit Deum post fidem suam, præter eum, qui invitus coactus fuerit, & cor ejus firmum permanserit in fide*. Hìc est aposiopæsis, & Gelal vult intelligi pro الجواب seu parte correlativa sententiæ لهم وعيد شديد *his competit comminatio gravissima*. Jahias in hoc silet, sed solùm scribit hæc verba dicta fuisse,

في عمار بن يسار واصحابه اخذهم المشركون

ووقفوهم علي الكفر بالله ورسوله فخافوا

منهم فعاهدوهم ذلك بافواههم

propter Omar filium Jassar, & socios ejus, comprehenderunt Idololatræ, & adegerunt eos ad abnegandum Deum, & legatum ejus: ipsi verò ob timorem consenserunt illis in hoc verbis tantùm. Zamchaicerius putat præintelligenda verba præcedentis versiculi انما يفتري الكذب *Profectò confingit medacium*, seu blasphemè mentitur, *qui abnegaverit Deum post fidem suam*: & subdit: واستثني منهم

المكره فلم يدخل تحت حكم الافتراء ثم قال

ولكن من شرح الكفر صدرا اي طاب به نفسا

واعتقده فعليهم غضب من الله . . . وروي

ان ناسا من اهل مكة فتنوا فارتدوا عن الاسلام

بعد دخولهم فيه وكان فيهم من اكره فاجري

كلمة الكفر علي لسانه وهو معتقد للايمان منهم

عمار وابواه ياسر وسمية وصهيب وبلال وخباب

وسالم عذبوا . . . فقيل يا رسول الله ان عمارا

كفر فقال كلا ان عمارا ملي ايمانا من قرنه

الي قدمه فاختلط الايمان بلحمه ودمه فاتي

عمار رسول الله صلعم وهو يبكي فجعل رسول الله يمسح عينيه وقال ما لك ان عادوا لك فعد لهم بما قلت

Excipit autem ab illis, ideſt confingentibus mendacium, ſuper quos erit ira Dei, illum, qui invitus coactus fuerit; ita ut non ſubeat ſententiam, ſeu judicium debitum confingentibus mendacium. Deindè ſubdit: Sed, qui aperuerit infidelitatem pectore: ideſt, cui interiùs placuerit infidelitas, & profeſſus fuerit illam, ſuper hujusmodi erit ira Dei. Fertur autem, quoſdam homines Meccanos tentatos fuiſſe ab infidelibus; & reſiliiſſe à fide jam ſuſcepta. Erant autem inter eos quidam, qui inviti coacti fuerant ad hoc, & corde fidem firmiter retinentes, eam tantummodò verbis abnegaverant. Inter hos fuerunt Omar, & parentes ejus Jaſer, & Sammia, & Saheb, & Malal, & Chobab, & Salem, qui propter religionem diſcruciati fuerant. Dictum autem fuit Mahumeto. O legate Dei: Omar abnegavit fidem. Ille verò reſpondit: Nihil tale, nam Omar eſt plenus fide à vertice capitis uſque ad plantam pedis; itaut caro ejus, & ſanguis ejus cum fide commixta ſint. Venit autem Omar flens ad Mahumetum: at ille manu cœpit leniter attrectare eum, dicens. Quid ad te, ſi hoſtiliter egerunt tecum? vel ſi transgredi fecerunt te? Et juſtificavit eos in eo, quod dixi; Ideſt immunes declaravit eos à peccato in eo, quod fidem exteriùs tantummodò abnegaverant. Ex his manifeſtè habetur, licere per Alcoranum, & Mahumetanos, ſine culpa ſaltem gravi, & quæ iram Dei mereatur, Deum ipſum, ejuſque fidem, verbis abnegare, dummodò id non fiat ex corde, ſi quis ad hoc minis, vel ſuppliciis intentatis adigatur. Hoc autem, quàm impium, ac deteſtabile ſit, nemo non videt. Vide Prodr. p. 4. c. 26. pag. 71.

VII. Quod attinet ad diſſenſionem Judeorum circa receptionem Sabbathi, vel diei Veneris, eſt mera fabula, vel potiùs mendacium. Patet enim ex ſacris literis, diem Sabbathi fuiſſe communem ad feriandum Deo omnibus hominibus ab ipſis mundi incunabulis. Quamobrem Deus in lege non præcepit Sabbathum, tanquam aliquid novum, ſed ſolum illud in memoriam Iſraelitis reduxit, ut in ejus cultu perſeverarent, dicens Exodi Cap. 20. *Recordare diei Sabbathi, ad ſanctificandum eum.*

VIII. Si Mahumetus in lege, quam ſancit verſu 103. de ultione ſumenda cum pœna talionis, reſpicit publicam authoritatem, cum bono Reipublicæ conjunctam, nullam meretur cenſuram. Si verò privatam vindictam concedit, itaut unuſquiſque propria authoritate poſſit ſe de eo, à quo læſus fuerit, ulciſci, rejiciendus omninò eſt, ac damnandus, cùm & Euangelicæ legi, & optimis quarumcunque gentium inſtitutis adverſetur. Si autem verum ſit id, quod habent hìc Expoſitores, & qui Mahumeti vitam ſcripſere, de ultione, quam ſumere volebat de cæde Hamzę; nemo non fatebitur, nimis crudelem, & injuſtum fuiſſe Mahumetum. Quod, cùm ipſemet cognoviſſet, lege ſua ſeipſum correxit, vel corrigere ſimulavit. Porrò concedi in Alcorano privatam vindictam, patet ex aliis ejus locis, & nos in Prodrom. p. 4. c. 24. pag. 65. latiſſimè demonſtravimus.

سورة الاسري مكية ماية وعشر آية

SURA XVII.

ITER NOCTURNUM.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, AC DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبحان الذي اسري بعبده ليلا من المسجد الحرام الي المسجد الاقصا الذي باركنا حوله لنريه من
اياتنا انه هو السميع البصير ۝ 2 واتينا موسي الكتاب وجعلناه هدي لبني اسرايل الا
تتخذوا من دوني وكيلا ۝ 3 ذرية من حملنا مع نوح انه كان عبدا شكورا ۝ 4 وقضينا الي
بني اسرايل في الكتاب لتفسدن في الارض مرتين ولتعلن علوا كبيرا ۝ 5 فاذا جا
وعد اوليهما بعثنا عليكم عبادا لنا اولي باس شديد فجاسوا خلال الديار وكان وعدا مفعولا ۝
6 ثم رددنا لكم الكرة عليهم وامددناكم باموال وبنين وجعلناكم اكثر نفيرا ۝
7 ان احسنتم لانفسكم وان اساتم فلها فاذا جا وعد الاخرة ليسوا وجوهكم وليدخلوا المسجد
كما دخلوه اول مرة وليتبروا ما علوا تتبيرا ۝ 8 عسي ربكم ان يرحمكم وان عدتم
عدنا وجعلنا جهنم للكافرين حصيرا ۝ 9 ان هذا القران يهدي للتي هي اقوم ويبشر المومنين
الذين يعملون الصالحات ان لهم اجرا كبيرا ۝ 10 وان الذين لا يومنون بالاخرة اعتدنا
لهم عذابا اليما ۝ 11 ويدع الانسان بالشر دعاه بالخير وكان الانسان عجولا ۝
12 وجعلنا الليل والنهار ايتين فمحونا اية الليل وجعلنا اية النهار مبصرة لتبتغوا فضلا من ربكم
ولتعلموا عدد السنين والحساب وكل شي فصلناه تفصيلا ۝ 13 وكل انسان الزمناه
طايره في عنقه ونخرج له يوم القيمة كتابا يلقاه منشورا ۝ 14 اقرا كتابك كفي
بنفسك اليوم عليك حسيبا ۝ 15 من اهتدي فانما يهتدي لنفسه ومن ضل فانما يضل
عليها ولا تزر وازرة وزر اخري وما كنا معذبين حتي نبعث رسولا ۝ 16 واذا اردنا ان نهلك

قرية

قرية أمرنا مترفيها ففسقوا فيها فحق عليها القول فدمرناها تدميرا ۞ 17 وكم أهلكنا من
القرون من بعد نوح وكفى بربك بذنوب عباده خبيرا بصيرا ۞ 18 من كان يريد العاجلة
عجلنا له فيها ما نشاء لمن نريد ثم جعلنا له جهنم يصليها مذموما مدحورا ۞ 19 ومن
أراد الآخرة وسعى لها سعيها وهو مؤمن فأولائك كان سعيهم مشكورا ۞ 20 كلا نمد هؤلاء
وهؤلاء من عطاء ربك وما كان عطاء ربك محظورا ۞ 21 انظر كيف فضلنا بعضهم على
بعض وللآخرة أكبر درجات وأكبر تفضيلا ۞ 22 لا تجعل مع الله إلها آخر فتقعد
مذموما مخذولا ۞ 23 وقضى ربك ألا تعبدوا إلا إياه وبالوالدين إحسانا إما يبلغن عندك
الكبر أحدهما أو كلاهما فلا تقل لهما أف ولا تنهرهما وقل لهما قولا كريما ۞ 24 واخفض
لهما جناح الذل من الرحمة وقل رب ارحمهما كما ربياني صغيرا ۞ 25 ربكم أعلم بما
في نفوسكم إن تكونوا صالحين فإنه كان للأوابين غفورا ۞ 26 وآت ذا القربى حقه
والمسكين وابن السبيل ولا تبذر تبذيرا ۞ 27 إن المبذرين كانوا إخوان الشياطين وكان
الشيطان لربه كفورا ۞ 28 وإما تعرضن عنهم ابتغاء رحمة من ربك ترجوها فقل لهم قولا
ميسورا ۞ 29 ولا تجعل يدك مغلولة إلى عنقك ولا تبسطها كل البسط فتقعد ملوما
محسورا ۞ 30 إن ربك يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر إنه كان بعباده خبيرا بصيرا ۞
31 ولا تقتلوا أولادكم خشية إملاق نحن نرزقهم وإياكم إن قتلهم كان خطآء كبيرا ۞
32 ولا تقربوا الزنا إنه كان فاحشة وساء سبيلا ۞ 33 ولا تقتلوا النفس التي حرم الله إلا
بالحق ومن قتل مظلوما فقد جعلنا لوليه سلطانا فلا يسرف في القتل إنه كان منصورا ۞
34 ولا تقربوا مال اليتيم إلا بالتي هي أحسن حتى يبلغ أشده وأوفوا بالعهد إن العهد كان
مسولا ۞ 35 وأوفوا الكيل إذا كلتم وزنوا بالقسطاس المستقيم ذلك خير وأحسن تأويلا ۞
36 ولا تقف ما ليس لك به علم إن السمع والبصر والفؤاد كل أولائك كان عنه مسولا ۞
37 ولا تمش في الأرض مرحا إنك لن تخرق الأرض ولن تبلغ الجبال طولا ۞ 38 كل
ذلك كان سيئه عند ربك مكروها ۞ 39 ذلك مما أوحى إليك ربك من الحكمة ولا
تجعل مع الله إلها آخر فتلقى في جهنم ملوما مدحورا ۞ 40 أفأصفاكم ربكم بالبنين
واتخذ من الملائكة إناثا إنكم لتقولون قولا عظيما ۞ 41 ولقد صرفنا في هذا القرآن
ليذكروا وما يزيدهم إلا نفورا ۞ 42 قل لو كان معه آلهة كما تقولون إذا لابتغوا إلى
ذي العرش سبيلا ۞ 43 سبحانه وتعالى عما يقولون علوا كبيرا ۞ 44 تسبح له السموات
السبع والأرض ومن فيهن وإن من شيء إلا يسبح بحمده ولكن لا تفقهون تسبيحهم إنه كان
حليما غفورا ۞ 45 وإذا قرأت القرآن جعلنا بينك وبين الذين لا يؤمنون بالآخرة حجابا
مستورا ۞

مستورا ۞ 46 وجعلنا علي قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا ۞ 47 واذا ذكرت
ربك في القران وحده ولوا علي ادبارهم نفورا ۞ 48 نحن اعلم بما يستمعون به اذ
يستمعون اليك واذ هم نجوي اذ يقول الظالمون ان تتبعون الا رجلا مسحورا ۞ 49 انظر كيف
ضربوا لك الامثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ۞ 50 وقالوا ءاذا كنا عظاما ورفاتا انا لمبعوثون
خلقا جديدا ۞ 51 قل كونوا حجارة او حديدا او خلقا مما يكبر في صدوركم
فسيقولون من يعيدنا قل الذي فطركم اول مرة فسينغضون اليك روسهم ويقولون متي هو قل
عسي ان يكون قريبا ۞ 52 يوم يدعوكم فتستجيبون بحمده وتظنون ان لبثتم الا قليلا ۞
53 وقل لعبادي يقولوا التي هي احسن ان الشيطان ينزغ بينهم ان الشيطان كان للانسان
عدوا مبينا ۞ 54 ربكم اعلم بكم ان يشا يرحمكم او ان يشا يعذبكم وما ارسلناك عليهم
وكيلا ۞ 55 وربك اعلم بمن في السموات والارض ولقد فضلنا بعض النبيين علي بعض
واتينا داود زبورا ۞ 56 قل ادعوا الذين زعمتم من دونه فلا يملكون كشف الضر
عنكم ولا تحويلا ۞ 57 اولايك الذين يدعون يبتغون الي ربهم الوسيلة ايهم اقرب ويرجون
رحمته ويخافون عذابه ان عذاب ربك كان محذورا ۞ 58 وان من قرية الا نحن مهلكوها
قبل يوم القيمة او معذبوها عذابا شديدا ۞ 59 كان ذلك في الكتاب مسطورا ۞
60 وما منعنا ان نرسل بالايات الا ان كذب بها الاولون واتينا ثمود الناقة مبصرة فظلموا بها
وما نرسل بالايات الا تخويفا ۞ 61 واذ قلنا لك ان ربك احاط بالناس وما جعلنا الرويا التي
اريناك الا فتنة للناس والشجرة الملعونة في القران ونخوفهم فما يزيدهم الا طغيانا كبيرا ۞
62 واذ قلنا للملايكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس قال ءاسجد لمن خلقت طينا ۞
63 قال ارايتك هذا الذي كرمت علي لين اخرتن الي يوم القيمة لاحتنكن ذريته الا
قليلا ۞ 64 قال اذهب فمن تبعك منهم فان جهنم جزاوكم جزاء موفورا ۞ 65 واستفزز
من استطعت منهم بصوتك واجلب عليهم بخيلك ورجلك وشاركهم في الاموال والاولاد وعدهم
وما يعدهم الشيطان الا غرورا ۞ 66 ان عبادي ليس لك عليهم سلطان وكفي بربك
وكيلا ۞ 67 ربكم الذي يزجي لكم الفلك في البحر لتبتغوا من فضله انه كان
بكم رحيما ۞ 68 واذا مسكم الضر في البحر ضل من تدعون الا اياه فلما نجيكم
الي البر اعرضتم وكان الانسان كفورا ۞ 69 افامنتم ان يخسف بكم جانب البر او يرسل
عليكم حاصبا ثم لا تجدوا لكم وكيلا ۞ 70 ام امنتم ان يعيدكم فيه تارة
اخري فيرسل عليكم قاصفا من الريح فيغرقكم بما كفرتم ثم لا تجدوا لكم علينا به
تبيعا ۞ 71 ولقد كرمنا بني ادم وحملناهم في البر والبحر ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم

علي

على كثير ممن خلقنا تفضيلا ۞ 72 يوم ندعوا كل اناس بامامهم فمن اوتي كتابه
بيمينه فاولايك يقرون كتابهم ولا يظلمون فتيلا ۞ 73 ومن كان في هذه اعمى فهو في
الاخرة اعمى واضل سبيلا ۞ 74 وان كادوا ليفتنونك عن الذي اوحينا اليك لتفتري علينا
غيره واذا لاتخذوك خليلا ۞ 75 ولولا ان ثبتناك لقد كدت تركن اليهم شيا قليلا ۞
76 اذا لاذقناك ضعف الحيوة وضعف الممات ثم لا تجد لك علينا نصيرا ۞ 77 وان كادوا
ليستفزونك من الارض ليخرجوك منها واذا لا يلبثون خلفك الا قليلا ۞ 78 سنة من قد ارسلنا
قبلك من رسلنا ولا تجد لسنتنا تحويلا ۞ 79 اقم الصلوة لدلوك الشمس الى غسق الليل
وقران الفجر ان قران الفجر كان مشهودا ۞ 80 ومن الليل فتهجد به نافلة لك عسى
ان يبعثك ربك مقاما محمودا ۞ 81 وقل رب ادخلني مدخل صدق واخرجني مخرج
صدق واجعل لي من لدنك سلطانا نصيرا ۞ 82 وقل جا الحق وزهق الباطل ان الباطل
كان زهوقا ۞ 83 وننزل من القران ما هو شفا ورحمة للمومنين ولا يزيد الظالمين الا خسارا ۞
84 واذا انعمنا على الانسان اعرض ونا بجانبه واذا مسه الشر كان يوسا ۞ 85 قل كل
يعمل على شاكلته فربكم اعلم بمن هو اهدى سبيلا ۞ 86 ويسلونك عن الروح قل
الروح من امر ربي وما اوتيتم من العلم الا قليلا ۞ 87 ولين شينا لنذهبن بالذي اوحينا
اليك ثم لا تجد لك به علينا وكيلا ۞ 88 الا رحمة من ربك ان فضله كان عليك
كبيرا ۞ 89 قل لين اجتمعت الانس والجن على ان ياتوا بمثل هذا القران لا
ياتون بمثله ولو كان بعضهم لبعض ظهيرا ۞ 90 ولقد صرفنا للناس في هذا القران من كل
مثل فابى اكثر الناس الا كفورا ۞ 91 وقالوا لن نومن لك حتى تفجر لنا من الارض
ينبوعا او تكون لك جنة من نخيل وعنب فتفجر الانهار خلالها تفجيرا ۞ 92 او تسقط
السما كما زعمت علينا كسفا او تاتي بالله والملايكة قبيلا ۞ 93 او يكون لك بيت من
زخرف او ترقى في السما ولن نومن لرقيك حتى تنزل علينا كتابا نقروه قل سبحان ربي
هل كنت الا بشرا رسولا ۞ 94 وما منع الناس ان يومنوا اذ جاهم الهدى الا ان
قالوا ابعث الله بشرا رسولا ۞ 95 قل لو كان في الارض ملايكة يمشون مطمينين
لنزلنا عليهم من السما ملكا رسولا ۞ 96 قل كفى بالله شهيدا بيني وبينكم انه كان
بعباده خبيرا بصيرا ۞ 97 ومن يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد لهم اوليا من
دونه ونحشرهم يوم القيمة على وجوههم عميا وبكما وصما ماويهم جهنم كلما خبت زدناهم
سعيرا ۞ 98 ذلك جزاوهم بانهم كفروا باياتنا وقالوا اذا كنا عظاما ورفاتا انا لمبعوثون
خلقا جديدا ۞ 99 اولم يروا ان الله الذي خلق السموات والارض قادر على ان يخلق
مثلهم

مثلهم وجعل لهم أجلا لا ريب فيه فأبى الظالمون إلا كفورا ۞ 100 قل لو أنتم تملكون
خزائن رحمة ربي إذا لأمسكتم خشية الإنفاق وكان الإنسان قتورا ۞ 101 ولقد آتينا موسى
تسع آيات بينات فسل بني إسرائيل إذ جاءهم فقال له فرعون إني لأظنك يا موسى مسحورا ۞
102 قال لقد علمت ما أنزل هؤلاء إلا رب السموات والأرض بصائر وإني لأظنك يا فرعون
مثبورا ۞ 103 فأراد أن يستفزهم من الأرض فأغرقناه ومن معه جميعا ۞ 104 وقلنا من بعده
لبني إسرائيل اسكنوا الأرض فإذا جاء وعد الآخرة جئنا بكم لفيفا ۞ 105 وبالحق أنزلناه
وبالحق نزل وما أرسلناك إلا مبشرا ونذيرا ۞ 106 وقرآنا فرقناه لتقرأه على الناس على مكث
ونزلناه تنزيلا ۞ 107 قل آمنوا به أو لا تؤمنوا إن الذين أوتوا العلم من قبله إذا يتلى
عليهم يخرون للأذقان سجدا ويقولون سبحان ربنا إن كان وعد ربنا لمفعولا ۞ 108 ويخرون
للأذقان يبكون ويزيدهم خشوعا ۞ 109 قل ادعوا الله أو ادعوا الرحمن أيا ما تدعوا فله
الأسماء الحسنى ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها وابتغ بين ذلك سبيلا ۞ 110 وقل الحمد لله
الذي لم يتخذ ولدا ولم يكن له شريك في الملك ولم يكن له ولي من الذل
وكبره تكبيرا ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAUS illi, qui transtulit servum suum *Mahumetum* noctu ab Oratorio Haram (*idest à templo Meccano*) ad Oratorium remotissimum *ab eo* (*idest ad templum Jerosolymitanum*) cui benediximus in circuitu ejus; ut ostenderemus illi de signis nostris: quippe ipse est Auditor, Inspector. 2. Et dedimus Moysi Librum, & posuimus eum directionem filiis Israel *dicentes illi*: *Cavete*, ut non accipiatis præter me procuratorem. 3. Generationem eorum, quos portavimus cum Noe: certè ipse servus gratus. 4. Et præcisè diximus filiis Israel in libro. Certè pravè agetis in terra duabus vicibus, & certè exorbitabitis excessu magno. 5. Cùm autem advenisset promissio primæ *vicis* earum, suscitavimus contra vos servos, *qui erant* nobis, præditos robore militari ingenti, & exploraverunt intra domos, & fuit promissio factu completa. 6. Deindè convertimus vobis periodum *victoriæ* supra illos, & amplificavimus vos opibus, & filiis, & posuimus vos plures numero, *& diximus*. 7. Si benè feceritis, benefacietis animabus vestris, &, si malè feceritis, *malè facietis* iisdem. Cùm autem advenisset promissio *vicis* alterius, ut affligerent facies vestras, &, ut ingrederentur *a* templum, *ut illud destruerent*, quemadmodùm ingressi fuerant illud prima vice, &, ut demolirentur id, quod conscendissent (*idest turres, ac domos*) demoliendo. 8. Fortè eveniet, ut Dominus vester misereatur vestri. Quòd si reversi fueritis *ad peccandum*, reversi *etiam nos ad vos puniendos*. Et constituemus gehennam infidelibus carcerem. 9. Certè hic Alcoranus dirigit ad *eam viam*, quæ est directior, & annunciat fidelibus, qui operantur recta, quòd ipsis erit merces grandis. 10. Et quòd, qui non credunt in alteram vitam, præparavimus illis pœnam discruciantem. 11. Et precatur homo pro malo precatione sua pro bono (*idest precatur sibi malum pro bono*) & est homo festinus (*idest vellet statim exaudiri*). 12. Et posuimus noctem, ac diem duo signa *potentiæ nostræ*. Tùm delevimus signum noctis (*idest obscuravimus eam tenebris*) & posuimus signum diei conspicuum, ut exquireretis abundantiam à Domino vestro *per laborem operum*, &, ut sciretis numerum annorum, & computum *temporum*, & omnem

الجزو الخامس عشر

Pars decima Quinta.

a Oratoriū.

omnem rem distinximus distinguendo. 13. Et omni homini appendimus ei avem ejus in collo ejus, & proferemus illi die resurrectionis librum: inveniet illum apertum, *& dicetur ei*. 14. Lege librum tuum: Sufficiet in anima tua hodie contra te computator *(idest satis eris tu ipse ad opera tua computanda)*. 15. Qui directus fuerit, certè directus erit sibiipsi, &, qui erraverit, certè errabit contra se ipsum; neque portabit *anima* portans pondus alterius. Neque fuimus punientes *ullum populum*, donec mitteremus legatum, *qui præmoneret eum*. 16. Cùmque voluimus perdere urbem *aliquam*, præcepimus optimatibus ejus *id*, *quod facere deberent*: Sed prævaricati sunt in ea, & justè convenit contra eam dictum *nostrum*. Propterea exterminavimus eam funditùs ea terminando. 17. Et, quot perdidimus ex generationibus post Noe? Et satis fuit Dominus tuus in peccata servorum suorum cognitor, inspector. 18. Qui voluerit *hanc vitam* velociter currentem, accelerabimus ei in ea, quod voluerimus, cui voluerimus: deindè dabimus ei gehennam, descendet ustulandus in eam, ignominiosus, abjectus. 19. Qui verò voluerit alteram vitam, & cucurrerit ad eam cursu ejus*(idest bonis operibus)* & ipse fuerit fidelis: horum erit cursus gratus *Deo*. 20. Omnes amplificabimus hos, & illos *(idest amatores vitæ mundanæ, & vitæ futuræ)* ex dono Domini tui, & non erit donum Domini tui negatum *ulli*. 21. Aspice, quomodò excellentes fecimus alios eorum supra alios. Et profectò altera vita erit major gradibus, & major excellentia. 22. Ne ponas cum Deo deum alium, ne sedeas ignominiosus, ope destitutus. 23. Et decrevit Dominus tuus, ne coleretis, nisi ipsum, & *præcepit* erga parentes beneficentiam, sive pervenerit apud te ad grandævitatem alter eorum, sive uterque eorum. Ne ergo dicas eis, vah: neque increpes eos, & dic illis dictum honorificum. 24. Et demitte illis alam subjectionis ex misericordia, & dic: Domine mi miserere utriusque, sicut uterque nutrivit me parvulum. 25. Dominus vester scientissimus est de eo, quod est in animabus vestris, si fueritis rectè agentes, ipse porrò erit redeuntibus *ad obedientiam ejus* indultor. 26. Et da habenti propinquitatem debitum suum, & pauperi, & filio semitæ *(idest viatori, vel peregrinanti)* & ne dissipes *facultates tuas* dissipando. 27. Nam dissipatores sunt fratres Dæmonum; fuit autem Dæmon Domino suo infidelis. 28. Quòd, si longè recesseris ab eis ob exquisitionem misericordiæ à Domino tuo, quam speres *(idest, si nihil dederis eis, eo, quòd ipse egeas, & cupias tibi prospicere)* dic *saltem* eis dictum *a* benignum *(idest utere cum eis verbis benignis)*. 29. Et ne ponas manum tuam alligatam ad collum tuum: neque extendas eam tota extensione *(idest, ne sis nimis tenax, neque nimis liberalis)* ne sedeas *(idest ne sis)* vituperatus, mendicus. 30. Certè Dominus tuus amplum faciet proventum, cui voluerit, & arctabit, *cui voluerit*: quippe ipse est circa servos suos cognitor, inspector. 31. Et ne interficiatis proles vestras ob timorem paupertatis: nos providebimus eis, & vobis: quippe occisio earum est peccatum grande. 32. Et ne appropinquetis *b* mœchiæ: quippe hæc est nefaria, & mala est semita. 33. Neque occidatis animam, quam prohibuit Deus, nisi cum justitia, qui autem occisus fuerit injustè, jam constituimus curatori ejus *(idest hæredi)* potestatem *adversus occisorem illius*. Sed ne limites excedat in occisione *(idest ne occidat alium præter occisorem, aut alio modo, quàm quo is occiderit)* quippe ipse *c* est adjutus. 34. Et ne appropinquetis facultatibus pupilli *(idest ne attingatis eas)* nisi per id, quod sit meliùs *(idest, nisi fortè, ut eas meliores reddatis)* donec perveniat ad *d* firmam ætatem suam, & observate pactum; quippe de pacto erit ratio reddenda. 35. Et complete mensuram, quandò mensuraveritis, & ponderate cum statera justa. Hoc erit melius, & pulchrius ad *e* reducendum ad primum statum. 36. Et ne sequaris id, de quo non est tibi scientia: nam auditus, & visus, & cor, hæc omnia, est de *iis* exigenda ratio. 37. Et ne ambules in terra fastosus: quippe tu nequaquam scindes terram, & nullo modo pervenies ad montes altitudine. 38. Hoc totum est malitia, apud Dominum tuum detestabile. 39. Hoc est de eo, quod revelavit tibi Dominus tuus de sapientia, & non ponas cum Deo deum alium, ne projiciaris in gehennam

a Facilè.
b Fornicationi.
c Erit.
d Firmitatē.
e Interpretationem.

nam vituperatus, rejectus. 40. An elegit vos Dominus vester cum filiis *masculis*, & accepit *sibi* ex Angelis fœminas? Vos porrò sanè dicitis *in hoc* dictum magnum. 41. Et jam quidem posuimus varietatem in hoc Alcorano, ut commonefierent, & non auxit illis, nisi fugam *à veritate*. 42. Dic, si essent cum eo dii *alii*, sicut dicunt; utique affectarent *a* ad Dominum throni viam, *ut pugnarent contra illum*. 43. Laus ejus, & exaltetur ab eo, quod dicunt altitudine magna (*id est longissimè absit hoc ab eo*). 44. Laudant illum Cœli septem, & terra, & quod *b* est in eis, & *c* nulla est res, quæ non celebret laudem ejus. Verùm non percipitis intellectu laudationem eorum: quippe ipse est mitis, indultor. 45. Cùm autem leges Alcoranum, ponemus inter te, & inter eos, qui non credunt in alteram vitam, velamen occlusum. 46. Et ponemus super corda eorum operimentum, ne intelligant illud, & in auribus eorum pondus. 47. Et cùm commemorabis Dominum tuum in Alcorano, unum ipsum, retrovertentur super terga sua fugiendo. 48. Nos scientissimi sumus de eo, quod audiunt, cùm audiunt te, & cùm ipsi sunt consabulantes: cùm dicunt iniqui: Non sequimini, nisi hominem amentem. 49. Aspice, quomodò proposuerint de te parabolas *ad contumeliam*. Sed erraverunt, neque poterunt viam *reperire ad veritatem*. 50. Et dixerunt: An postquam fuerimus ossa, & pulvis tenuis, an nos certè suscitandi sumus creatione nova? 51. Responde: Estote lapides, aut ferrum, aut creatura *alia* ex eo, quod sit grandiùs in pectoribus vestris (*id est difficiliùs ad recipiendam vitam suscitabimini nihilominùs*. Sed dicetis: Quis redire faciet nos *in vitam*? Responde: Qui creavit vos prima vice. Atqui movebunt *admirabundi* erga te capita sua, & dicent: Quandò hoc erit? responde: Fortè eveniet, ut sit vicinum. 52. Die quadam vocabit vos *Deus è Sepulchris*, & respondebitis cum laude ejus, & putabitis, quòd non morati fueritis *in mundo*, nisi parùm. 53. Et dic servis meis, ut dicant id, quod est pulchrius (*id est humanioribus verbis alloquantur infideles*) nam Satanas dissidia serit inter eos: quippe Satanas est homini hostis manifestus. 54. Dominus vester est scientissimus *eorum, quæ sunt* in vobis, si voluerit, miserebitur vestri: vel, si voluerit, puniet vos. Et non misimus te super eos procuratorem. 55. Et Dominus tuus est scientissimus de eo, quod est in Cœlo, & terra. Et jam quidem excellentes fecimus alios Prophetarum super alios, & dedimus Davidi librum Psalmorum. 56. Dic: Invocate eos, quos existimatis *esse deos* præter eum, non tamen poterunt relevare malum à vobis, neque commutare *illud*. 57. Illi, quos invocant, peroptant ad Dominum suum appropinquationem, *satagentes*, quis eorum *possit illi esse* propinquior, & sperant misericordiam ejus: nam pœna Domini tui est formidabilis. 58. Et *d* nulla est urbs, quin nos destructuri simus eam ante diem resurrectionis; aut punituri eos pœna vehementi. 59. Est hoc in Libro scriptum. 60. Et non retinuit nos, ne mitteremus *te* cum miraculis, nisi, quia mendacii insimulaverunt ea Primi, *& idem facerent Meccani*, & dedimus Themudæis camelam conspicuam, & iniquè tractaverunt eam, & non mittimus *Prophetas* cum miraculis, nisi ad terrorem incutiendum. 61. Et cùm diximus tibi: Certè Dominus tuus circumdat homines *scientia, & potentia sua*; & non posuimus visionem, quam ostendimus tibi *in itinere tuo nocturno in Cœlum*, nisi ad tentationem hominibus (*id est, ut circa illam omnes inter se verbis digladiarentur*) & Arborem maledictam in Alcorano. Et terrebimus eos *per eam*, sed non augebit illis, nisi errorem magnum. 62. Et cùm diximus Angelis: Adorate Adam: adoraverunt *eum omnes*, præter Diabolum, *qui* dixit: An adorabo eum, quem creasti ex luto. Dixit *rursus*: Quid tibi videtur? Hic, quem honorasti supra me, certè, si dederis spatium mihi usque ad diem resurrectionis, profectò extirpabo progeniem ejus, præter paucos. 64. Dixit *illi Deus*: Vade *concedetur tibi spatium*. Sed, qui sequutus fuerit te ex illis, profectò gehenna erit retributio vestra, retributio copiosa. 65. Et levem effice (*id est facilem ad malum*) quem potueris ex eis voce tua, & invehere super illos equitibus tuis, & peditibus tuis, & impertire eis opes, & filios, & promitte eis: Sed non pro-

a ad possessorem.
b Qui.
c Si.
d si.

mittet eis Satanas, nisi fallaciam. 66. Porrò, *qui fuerint* servi mei, non erit tibi super eos potestas, & sufficiens erit in Domino tuo procurator (*idest Dominus tuus erit sufficiens procurator eorum*). 67. Dominus vester est, qui currere facit vobis naves in mari, ut exquiratis de abundantia ejus *per mercaturam*: quippe ipse est erga vos misericors. 68. Cùm autem attigerit vos infortunium in mari, abscondent se *à vobis* illi, quos invocatis, *neque ullus vos adjuvabit* præter eum (*idest Deum*). Cùm autem liberaverit vos *reducens* in continentem, longè recedetis *ab eo*: nam est homo ingratus. 69. An ergo securi eritis ne dehiscere faciat sub vobis latus terræ, aut mittat contra vos turbinem spargentem glareas: tùm non inveniatis vobis procuratorem? 70. An securi eritis ne reducat vos in illud (*idest mare*) vice altera & mittat contra vos vehementem ventum, & submergat vos, eo quòd fueritis ingrati: tùm non inveniatis vobis contra nos in eo defensorem. 71. Et jam quidem honoravimus filios Adam, & portavimus eos in terra *super jumenta*, & in mari *super naves*, & providimus eis ex rebus bonis, & excellentes fecimus eos supra multa ex iis, quæ creavimus, excellentes faciendo. 72. Die *quadam* vocabimus omnes homines cum *a* Antistite suo, cui porrò datus fuerit liber suus in dextera sua, illi legent librum suum, & non tractabuntur injustè hilum. 73. Et, qui fuerit in hac *vita* cæcus, ipse etiam in altera erit cæcus, & *b* errantissimus à via. 74. Et quidem parùm absfuerunt infideles, quin seducerent te ab eo, quod revelavimus tibi, ut confingeres super nos diversum ab eo, & profectò, *si fecisses hoc*, sanè accepissent te in amicum fidum. 75. Et, nisi confirmavissemus te: certè jam propè eras, ut inclinares ad eos aliquantulum. 76. Profectò, *si hoc fecisses*, sanè gustare fecissemus te infirmitatem vitæ, & infirmitatem mortis: tùm non invenisses tibi contra nos adjutorem. 77. Et, quidem propè fuerunt *Judæi*, ut egredi facerent te è terra *Medinæ*, ut ejicerent te ab ea: sed profectò, *si ejecissent*, non commorati fuissent *in ea* post te, nisi parùm. 78. *Juxta* legem eorum, quos jam misimus ante te de legatis nostris, & non invenies legi nostræ mutationem. 79. Insiste orationi à declinatione solis, usque ad tenebricositatem noctis, & *lectioni* Alcorani in aurora: quippe *lectio* Alcorani in aurora est testificata (*idest habet Angelos testes*) 80. Et ex *parte* noctis evigila in eo (*idest in Alcorano legendo*) supererogatorium tibi sortè eveniet, ut suscitet te Dominus tuus *in die resurrectionis, & constituat te* in loco laudato. 81. Et dic: Domine mi, introduc me ingressu veritatis, & educ me exitu veritatis, & pone mihi à conspectu tuo potestatem adjutricem. 82. Et dic: Venit veritas, & abiit vanitas, certè vanitas erat futilis. 83. Et demittemus de Alcorano id, quod sit ad medelam, & misericordiam fidelibus, & non addet iniquis, nisi perditionem. 84. Cùm verò benefici fuerimus erga hominem, procul recedet, & elongabit se latere suo (*idest ingratus erit*). Cùm autem tetigerit eum malum: erit desperans. 85. Dic: Unusquisque operatur juxta viam suam. Sed Dominus vester scientissimus est, quis sit directior semita. 86. Et interrogabunt te *Judæi* de spiritu (*idest de anima*). Responde: Spiritus est ex negotio Domini mei (*idest ex iis rebus, quarum scientia spectat ad Deum*) neque datum est vobis de scientia, nisi parùm. 87. Et certè, si vellemus, profectò aboleremus illud, quod revelavimus tibi (*idest Alcoranum*) tùm non invenires tibi in eo apud nos procuratorem. 88. Nisi per misericordiam à Domino tuo quippe liberalitas ejus fuit erga te magna. 89. Dic: Certè, si congregarentur homines, & Dæmones ad hoc, ut facerent *librum*, sicut hunc Alcoranum non efficerent, sicut illum, etiamsi essent alii eorum, aliis adjutores. 90. Et jam quidem varietatem posuimus hominibus in hoc Alcorano ex omni similitudine: sed renuerunt plerique hominum *recipere illum*, nonnisi propter perfidiam. 91. Et dixerunt: Nunquam credemus tibi, donec erumpere facias nobis è terra fontem. 92. Vel sit tibi hortus ex palmis, & vitibus, & erumpere facias flumina è medio ejus erumpendo. 93. Aut cadere facias Cœlum, quemadmodùm spopondisti, super nos in frusta, aut adducas Deum, & Angelos patenter. 94. Vel sit tibi domus ex auro: aut per scalam ascendas in Cœ-

a Libro.

b errantior cæco à via.

Cœlum: neque tamen credemus aſcenſui tuo, donec deſcendere facias ſuper nos librum, quem legamus. Reſponde: Laus Domino meo: nunquid ſum *ego*, niſi homo legatus? 95. Et non retinuit homines, ne crederent, cùm veniſſet ad eos directio, niſi, quod dixerunt: An miſit Deus hominem, *& non Angelum* legatum? 96. Reſponde: ſi in terra Angeli ambularent confidenter verſantes, certè miſiſſemus ad eos è Cœlo Angelum legatum. 97. Dic: ſufficiens eſt Deus teſtis inter me, & inter vos: quippe ipſe eſt circa ſervos ſuos cognitor, inſpector. 98. Et quem direxerit Deus, ipſe erit directus, quos verò errare fecerit, nunquam invenies illis adjutores præter eum. Et congregabimus eos die reſurrectionis, *incedentes* ſuper facies ſuas, cæcos, & mutos, & ſurdos receptaculum eorum erit gehenna: quotieſcumque extincta fuerit *flamma ejus*, augebimus eis incendium. 99. Hæc erit retributio eorum, eo quòd ipſi increduli fuerunt in ſigna noſtra, & dixerint: An poſtquam fuerimus oſſa, & pulvis tenuiſſimus, an nos certè ſuſcitandi ſumus creatione nova? 100. An noverunt, quòd Deus, qui creavit Cœlos, & terram, eſt potens ad hoc, ut creet *alios homines*, ſicut illos, & conſtituit illis metam *(ideſt mortem, vel diem Judicii.)* Non eſt dubium de ea: Sed renuerunt iniqui *hoc credere* tantùm propter perfidiam. 101. Dic. Si vos poſſideretis theſauros miſericordiæ Domini mei: certè abſtineretis *ab illis tangendis* ob timorem expendendi: nam eſt homo avarus. 102. Et jam quidem dedimus Moyſi *poteſtatem patrandi* Interpretat
novem miracula evidentia. Interroga ſanè filios Iſrael: Cùm veniſſet ad eos, dixit illi Pharao: Certè ego exiſtimo te, ò Moyſes, pręſtigiis illuſum. 103. Reſpondit *Moyſes*: Jam quidem noſti, quòd non fecerit hæc *miracula*, niſi Dominus Cœlorum, & terræ, evidentes demonſtrationes, & certè ego exiſtimo te, ò Pharao, perditum. 104. Voluit ergo *Pharao* ejicere eos è terra: Sed ſubmerſimus eum, &, qui erant cum eo, univerſos. 105. Et diximus poſt eum *mortuum*, filiis Iſrael: Incolite terram. Cùm autem venerit promiſſio alterius ſęculi, adducemus vos convolutim *ad judicium noſtrum*. 106. Et cum veritate demiſimus eum *(ideſt Alco-* Interpretat.
ranum), & cum veritate deſcendit, & non miſimus te, niſi *felicitatis* annunciatorem & comminatorem *pœnarum*. 107. Et Alcoranum diſtinximus (*ideſt per partes revelavimus*) ut legeres eum hominibus cum pauſa, & demiſimus eum demittendo *(ideſt per partes)*. 108. Dic: Credite in eum, vel non credatis: Certè illi, quibus data fuit ſcientia ante eum *(ideſt ante Alcoranum, nempe Judæi, & Chriſtiani)* cùm recitatur illis, procidunt cum mentis *(ideſt faciebus pronis)* adorantes, & dicunt: Laus Domino noſtro, quia promiſſio Domini noſtri profectò eſt adimpleta. 109. Et procidunt in menta, & flent, & auget illis *lectio Alcorani* humilem ſubjectionem *Deo*. 109. Dic: Invocate Deum, vel invocate Miſeratorem: quodcunque *horum duorum nominum* invocaveritis, profectò illi ſunt nomina pulcherrima. Et ne manifeſtes orationem tuam (*ideſt, ne legas Alcoranum voce nimis elata, ne audientes infideles irrideant te*) neque voce nimis demiſſa proferas eam, *itaut ſodales tui non poſſint* eam percipere: ſed ſequere inter hoc ſemitam: *(ideſt viam mediam tene inter hæc duo)*. 110. Et dic; Laus Deo, qui non ſuſcepit prolem: neque fuit illi particeps in regno: neque fuit illi adjutor ob imbecillitatem, & magnifica eum magnificando.

N O T Æ.

INſcribunt quidam hanc Suram بنى اسرايل *Filiorum Iſrael*, quòd in ea de illis mentio fiat per tranſennam. Communis tamen inſcriptio eſt الاسرى, quàm vocem exponit Gelal: سير الليل *Iter noctis*, ſeu nocturnium. Hoc loco verbum أسرى ſignificat, *noctu tranſtulit*, ſcilicet Deus, ſeu Gabriel Mahumetum à Delubro Meccano ad Templum Jeroſolymitanum, & inde in Cœlum. Jahias à prima Suræ voce, inſcribit eam سبحان .i. *laus*, & addit هى مكية كلها *eſt tota Meccana*. Alii etiam Meccanam faciunt, licet quidam octo verſus excipiant, quorum primus eſt ſeptuageſimus quartus, qui incipit: *Et quidem parùm abfuerunt*: Et ſeptem alii, qui immediatè ſequuntur. De numero verſuum, non video eſſe controverſiam, niſi quòd nonnuli unum addunt, ita ut undecim ſupra centum addant. Jam prœmium legentis Suram audiamus: من قراء سورة بنى اسرايل فرق قلبه عند الذكر الوالدين كان له قنطار

قنطار في الجنة والقنطار في الجنة والقنطار الف اوقية

ومايتا اوقية: *Qui legerit Suram filiorum Israel, & emollitum fuerit cor ejus ad commemorationem parentum suorum habebit in Paradiso unum Cantarum. Est autem Cantarus pondus auri mille, & ducentarum unciarum*. Ita literaliter, ac materialiter hæc accipiunt Mahumetani.

I. *Laus illi, qui transtulit servum suum.*] De hac Chimerica Mahumeti translatione satis fusè aliàs disserui. Vide Prodromi partem secundam cap. 4. pag. 5. & vitam Mahumeti cap. 12. pag. 75. Hic solum repetam, quæ habet hoc loco Gelaleddinus fideliter ex Arabicis translata, & cæteris Expositoribus communia, recisis identidem superfluis verborum laciniis, sine læsione sententiæ. *Hac igitur translatione* (inquit Gelaleddinus) *seu transitu nocturno à Templo Meccano ad Jerosolymitanum, honoravit Deus Mahumetum, conjungens illum cum Prophetis, & transferens in Cœlum, ostendens illi per visionem mirabilia Regni cœlestis; & dignans eum colloquio suo: de qua re ita dixit ipse Mahumetus: Veni equitans super Alborac, quod erat jumentum album, album majus asino, & minus mulo: & findebat ungulas in extremitate ipsarum. Portavit autem me, donec perveni ad Templum Jerosolymitanum, ubi alligavi illum ad anulum, ad quem alligabant illum Prophetæ. Deindè ingressus in Templum, oravi in eo cum gemina incurvatione. Ubi verò egressus sum, venit ad me Gabriel cum vase vini, & cum vase lactis. Ego verò elegi vas lactis. Dixitque mihi Gabriel; Rectè elegisti. Et, cùm hoc dixisset, ascendimus ad Cœlum Lunæ. Et pulsavit Gabriel januam, ut aperiretur. Dictumque fuit illi: Quis es tu? Respondit: Ego sum Gabriel. Dictum fuit illi rursum; & quis est tecum? Respondit: Mahumetus. Iterùm dictum fuit: Jam ne demandata fuit illi à Deo legatio? Respondit: Jam demandata est. Aperta est itaque nobis janua: & ecce obvius venit mihi Adam, & salutavit me, fausta apprecando. Deindè ascendimus simul ad secundum Cœlum, & pulsavit januam Gabriel, ut aperirent ei,* [& factis interrogationibus, & responsionibus, ut supra,] *aperta est nobis janua: & obvii venerunt mihi duo filii Materteræ: nempe Joannes, & Jesus, qui salutaverunt me, fausta apprecantes. Deinde ascendimus ad tertium Cœlum: & pulsata à Gabriele janua,* [post interrogationes, & responsiones, ut supra:] *aperta est, & vidi Joseph, cui collata fuit eximia pulchritudo, & salutavit me fausta apprecando. Tùm ascendimus ad quartum Cœlum, cujus januam cùm pulsasset Gabriel,* [post consueta interrogata, & responsa,] *aperta est nobis, & vidi Edris* (i. Henoch) *qui salutavit me cum fausta apprecatione. Postea ascendimus ad quintum Cœlum, cujus janua,* [præmissis dialogismis consuetis,] *aperta est nobis: & vidi Aaron, qui salutavit me cum felicitatis apprecatione. Tùm ascendimus ad sextum Cœlum, &* [præmissis consuetis interrogationibus, & responsionibus] *aperta est nobis janua illius: & vidi Moysen, qui salutavit me fausta apprecando. Deindè ascendimus ad septimum Cœlum, &* [post superiora præmissa,] *aperta illius janua, vidi Abraham, qui innixus erat Domui visitatæ, in quam ingrediuntur quotidiè septuaginta millia Angelorum; & nunquam redeunt ad illam. Deindè adduxit me ad arborem, quæ dicitur Sedret Almontahi, cujus folia sunt sicut aures Elephantis, & fructus, sicut hydriæ. Cùmque accessisset ad illam, ex præcepto Dei ea pars, ad quam accessit, immutata est: neque ulla creatura potest explicare pulchritudinem ejus. Post hæc revelata sunt mihi nonnulla, inter quæ illud fuit, quòd deberem singulis diebus quinquaginta orationes persolvere. Descendi ergo, & perveni ad Moysen, qui ait mihi: Quid statuit Dominus tuus populo tuo? respondi: Quinquaginta orationes singulis diebus, ac noctibus. Et dixit Moyses: Revertere ad Dominum tuum, & precare eum, ut imminuat hunc numerum, non enim poterit populus tuus illum complere: nam ego talem experientiam feci in filiis Israel. Tunc ergo redii ad Dominum meum, & dixi: Domine mi, imminue hunc numerum populo meo. Ille verò detraxit quinque orationes. Cùmque ad Moysen rediissem, dixit mihi. Quid fecisti? Respondi: Obtinui, ut quinque orationes imminueret. Dixitque Moyses: Adhuc non poterit populus tuus hunc numerum explere, redi igitur ad Dominum tuum, & precare, ut aliquot alias detrahat. Ego verò non cessavi ire, & redire à Domino meo ad Moysen, detrahente semper mihi Domino per singulas vices quinas orationes, donec dixit mihi Dominus: O Mahumete, jam sunt quinque tantùm orationes singulis diebus, ac noctibus, ita ut in singulis orationibus decem comprehendantur, & ita sunt quinquaginta orationes: & qui studiosè sategerit unum bonum operari, etiamsi non fecerit illud, attamen adscribam ei bonum unum. Si verò fecerit, adscribam ei decem bona. Qui verò studiosè sategerit operari unum malum, nec fecerit; non adscribam ei illud. Si autem fecerit, adscribam ei malum unum. Descendi igitur, & veni ad Moysen, & retuli omnia prædicta. Ille verò dixit mihi: Revertere ad Dominum tuum, & precare eum, ut hunc etiam numerum genti tuæ imminuat, non enim poterit illum persolvere. Ego verò respondi: Jam toties redii ad Dominum meum, ut me pudeat iterùm redire. Dixit autem legatus Dei Mahumetus: Vidi Dominum meum excellentem, & gloriosum*. Hactenùs Auctor. Vix credes, Lector, Mahumetanos his nugis fidem aliquam adhibere, & tamen adhibent, & quidem maximam. Sed Gelaleddinus multa ex iis, quæ ab aliis Expositoribus referuntur, omisit; puto, quia ipsi nimis monstruosa, & risu digna videbantur.

III. *Generationem eorum*]. Non satis constat, cum quo connectatur. Gelal putat, casum accusandi stare pro vocativo, ac si esset يا ذرية ô *Generatio*. Nec dissentit Zamchascerius. Sed quis exquirat connexionem in Alcorano, in quo diffuta sunt omnia, ac dissipata?

V. *Cùm autem advenisset promissio primæ vicis.*] Hunc locum ita exponit Gelal: وقد افسدوا في الاولى بقتل زكريا فبعث عليهم جالوت وجنوده فقتلوهم وسبوا اولادهم وخربوا بيت المقدس: *Et jam peccaverunt prima vice, occidendo Zachariam: propterea misit Deus contra eos Goliam, & exercitus ejus, & occiderunt eos, captivos duxerunt filios eorum, & destruxerunt Domum sanctam*. Consentit ex parte Jahias فبعث عليهم في الاولى جالوت فسبا وقتل: *& misit contra eos prima vice Goliam; & captivitate, & cæde vastavit eos*.

VI. *Deindè convertimus vobis periodum victoriæ supra illos.*] Ideft concessimus vobis victoriam de illis. Hoc fuit juxta Gelal: بعد ماية سنة بقتل جالوت *post centum annos per occisionem Golia*.

VII. *Cùm autem advenisset promissio vicis alterius*]. Gelal: وقد افسدوا ثانيا بقتل يحيى فبعث عليهم بخت نصر وقتل منهم الوفا وسبى ذريتهم *Et peccaverunt secunda vice occidendo Jahiam* [i. S. Joannem Baptistam]: *& misit contra eos Nabuchodonosor, qui occidit ex eis multa millia, & captivos duxit filios eorum*. Consentit Jahias ان فسادهم الثاني قتل يحيى بن زكريا فبعث الله بخت نصر عقوبة عليهم فخرب بيت المقدس وسبا وقتل منهم سبعين الفا *Secundum peccatum eorum fuit*

nis occisio Joannis filii Zachariæ, propter quam misit Deus Nabuchodonosor ad eos puniendos; qui destruxit templum, & captivos duxit, atque occidit septuaginta millia. Consonat utrique Zamchascerius: افسدوا مرتين اولاهما قتل زكريا ع م وحبس ارميا حين انذرهم سخط الله والاخرة قتل يحيى بن زكريا وقصد قتل عيسى بن مريم بعثنا عليهم عبادا لنا سنحاريب وجنوده وقيل بخت نصر وعن ابن عباس جالوت فقتلوا علماءهم واحرقوا التوراة وخربوا المسجد وسبوا منهم سبعين الفا:

Duabus vicibus peccaverunt. Primò occiderunt Zachariam Sanc. mem. & carcere incluserunt Jeremiam comminantem ipsis iram Dei. Secundò occiderunt Joannem filium Zachariæ; & voluerunt occidere Jesum filium Mariæ. Misimus contra eos servos nostros: nempe Sennacherib, & exercitus ejus. Alii dicunt intelligi Nabuchodonosor. Sed Ebn-Abbas mavult fuisse Goliam. Hi occiderunt Doctores eorum, & combusserunt Pentateuchum, & demoliti sunt templum, & captivos duxerunt ex eis septuaginta millia. Sed in Alcorano deest secunda pars periodi, quæ his nugis suppletur ab expositoribus.

XIII. *Et omni homini appendimus avem ejus in collo ejus*]. Nomine *avis* intelligunt Gelal, & Jahias opera uniuscujusque hominis. Verùm meliùs alii exponunt augurium, vel factum, in qua significatione etiam latini scriptores *bonam avem*, vel *malam avem* dixerunt. Hinc Mogialed pronunciavit ما من مولود يولد الا وفي عنقه ورقة مكتوب فيها شقي او سعيد *Nullus est, qui nascatur, quin in collo ejus appendatur chartula, in qua scriptum est, utrum ille felix futurus sit, an infelix.* Hujusmodi superstitionem Græci, ac Latini fortasse didicerunt, per aves auguria capientes.

XXXII. *Et non appropinquetis fornicationi*]. Arabicè الزنا videtur significare simplicem fornicationem, seu meretricationem; & convenit cum Hæbraica voce זְנָה. Amplectitur tamen quodcumque genus illiciti concubitus, & præsertim adulterini.

XXXIII. *Quippe ipse est adjutus*]. Explicat Jahias اى ينصره السلطان حتى يقيده منه *Adjuvat illum publica potestas, ut vindicet eum de illo.*

XXXV. *Ad reducendum ad primum statum.*] Hoc propriè videtur significare تاويلا, Explicat Gelal مالا, *opes*: idest ad opes acquirendas, vel conservandas. Zamchascerius exponit عاقبة *ad felicem exitum*. Sed rectè verti potest; *ad interpretationem*: idest, ad cognoscendum justum pretium, vel justum pondus, justamque mensuram: sunt enim modius, & Statera interpretes quidam valoris, seu pretii rerum.

LXI. *Et Arborem maledictam in Alcorano*]. De hac arbore ita Gelal: وهى الزقوم تنبت فى اصل الجحيم جعلناها فتنة لهم اذ قالوا النار تحرق الشجر فكيف تنبته *Hæc Arbor vocatur Zacum, & oritur ex imo fundo Tartari. Cùm verò dicitur: Posuimus eam ad disceptationem illis: innuitur id, de quo ipsi inter se disceptabant dicentes: Ignis comburit arbores, & quomodò nasci potest in eo arbor Zacum?* De hac arbore alibi mentio fit in Alcorano, ubi dicitur producere quosdam fructus, sicut رووس الشياطين *capita diabolorum.*

LXIII. *Quid tibi videtur?*] Arabicè ارايتك propriæ significat *an vidisti?* Sed expositores communiter explicant اخبرني *Enarra mihi*, vel, *Dic mihi*. Censeo rectè verti posse, *videtur ne tibi?* seu, *an existimas rectè factum?* nimirùm id, quod mox subjicitur: itaut in eo absolvatur tota sententia: sed meliùs (ut ego verti) *quid vobis, vel tibi videtur?*

LXXII. *Cum Antistite suo*]. Arabica vox امام propriè significat *Antistitem*, Nonnulli tamen explicant كتاب *Librum*.

LXXIV. *Et quidem parùm abfuerunt*]. Idest, parùm abfuit, quin infideles deciperent te. Gelal: نزل فى ثقيف وقد سالوه ان يحرم واديهم والحوا عليه *Hæc revelata sunt pro hominibus Thekiphensibus, qui postulaverunt à Mahumeto, ut consecraret Vallem ipsorum (idest, erigeret in ea Templum præter Meccanum): Et maxime in hoc urserunt illum.* In hoc autem Mahumetus finxisset, vel fecisset aliquid diversum ab eo, quod ipsi Deus revelaverat. Divinant hæc ex proprio cerebro quidam Interpretes.

LXXVII. *Et quidem propè fuerunt Judæi*]. Hæc ita explicat Gelal: نزل لما قال له اليهود ان كنت نبيا فالحق بالشام فانها ارض الانبياء *Hæc revelata sunt, quando Judæi (ut calidè Mahumetum Medina ejicerent) dixerunt ei: si tu es propheta, vade in Syriam: illa enim est terra Prophetarum.*

LXXXI. *Et dic: Domine mi introduc me*]. Hæc verba jubetur Mahumetus dicere in ingressu Meccæ, juxta Gelal, qui subdit: وقد دخلها مع دخول البيت ثلثمائة وستون صنما فجعل يطعنها بعود فى يده ويقول جاء الحق حتى سقطت *Ingressus est autem Mahumetus Meccam: & circa Templum ejus erant trecenta sexaginta idola: cœpitque ea fodicare baculo, quem manu tenebat, ac dicere; Venit veritas, & abiit vanitas: donec omnia ceciderunt.* Sed ex vita Mahumeti constat, hoc esse mendacium.

CI. *Potestatem patrandi novem miracula*]. Hæc miracula ita enumerat Gelal: وهى اليد والعصا والطوفان والجراد والقمل والضفادع والدم الطمس والسنين ونقص من الثمرات: *Hæc fuerunt, manus, & virga, & Diluvium, & locustæ, & pediculi, & ranæ, & sanguis, & tenebræ, & segetum lues, & fructuum sterilitas.* At plura fuerunt, ut patet ex lib. Exodi.

CIX. *Invocate Deum, vel invocate miseratorem*]. Ideò hæc dicta sunt juxta Gelal, quia كان مع يقول

يقول يا الله ويا رحمن فقالوا أينهانا ان نعبد الهين اخر معه: وهو يدعو الهـــا *dicebat Mahumetus: O Deus, ò Miserator. Socii verò audientes dixerunt: An prohibet nobis cultum duorum deorum; & ipse invocat cum Deo alium deum?* Credebant scilicet رحمن Rahman, seu Miseratorem, esse deum aliquem diversum à Deo: cùm tamen esset tantùm unum ex Nominibus Dei, quæ Nomina Arabes asserunt communiter esse nonaginta, ac novem, & sunt hujusmodi: الله الذى لا اله الا هو *Deus, præter quem nullus est Deus.* الرحمن *Miserator.* الرحيم *Misericors.* الملك *Rex.* القدوس *Sanctus.* السلام *Pax.* المومن *Fidelis.* المهيمن *Tutor.* العزيز *Excellens.* الجبار *Gigas.* المتكبر *Grandis.* الخالق *Creator.* البارى *Conditor.* المصور *Formator.* الغفار *Indultor.* القهار *Triumphator.* الوهاب *Donator.* الرزاق *Provisor.* الفتاح *Victor.* العليم *Sciens.* القابض *Comprehensor.* الباسط *Dilatans.* الخافض *Deprimens.* الرافع *Exaltans.* المعز *Glorificans.* المذل *Humilians.* السميع *Audiens.* البصير *Videns.* الحكم *Judex.* العدل *Justus.* اللطيف *Benignus.* الخبير *Peritus.* الحليم *Mitis.* العظيم *Magnus.* الغفور *Propitius.* الشكور *Gratus.* العلى *Excelsus.* الكبير *Ingens.* الحفيظ *Custos.* المقيت *Nutritor.* الحسيب *Computator.* الجليل *Gloriosus.* الكريم *Honorabilis.* الرقيب *Observator.* المجيب *Exauditor.* الواسع *Dilatator.* الحكيم *Sapiens.* الودود *Amator.* المجيد *Glorificatus.* الباعث *Suscitator.* الشهيد *Testis.* الحق *Veritas.* الوكيل *Præfectus.* القوى *Fortis.* المتين *Validus.* الولى *Præsens.* الحميد *Laudatus.* المحصى *Numerator.* المبدى *Principiator.* المعيد *Reductor.* المحيى *Vivificator.* المميت *Mortificator.* الحى *Vivens.* القيوم *Subsistens.* الواجد *Inventor.* الماجد *Glorificator.* الواحد *Unus.* الصمد *Æternus.* القادر *Potens.* المقتدر *Præpotens.* المقدم *Præcessor.* المؤخر *Subsecutor.* الاول *Primus.* الاخر *Novissimus.* الظاهر *Apparens.* الباطن *Latens.* الوالى *Præsidens.* المتعالى *Altissimus.* البر *Purus.* التواب *Remunerator.* المنتقم *Ultor.* العفو *Indulgens.* الرؤف *Pius.* مالك الملك *Possessor Regni.* ذوا الجلال والاكرام *Præditus gloria, & magnificentia.* المقسط *Justè mensurans.* الجامع *Congregans.* الغنى *Dives.* المغنى *Ditans.* المانع *Prohibens.* الضار *Nocens.* النافع *Juvans.* النور *Lux.* الهادى *Dirigens.* البديع *Producens de novo.* الباقى *Permanens.* الوارث *Hereditans.* الرشيد *Director.* الصبور *Patiens.* His nominibus, seu Epithetis Dei addunt centesimum, quod vocant الاسم الاعظم *Nomen maximum*; quod tamen non reperio expressum: & puto eos per illud intelligere Nomen tetragrammaton יהוה. Verùm multa alia nomina Dei poterant afferre, etiam quæ magis, quàm prædicta illi convenirent. Omiserunt autem præcipuum Dei Nomen الرب *Dominus*, quod non solùm Hebræi, sed etiam interpretes Græci, Syri, Latini, Arabes, & reliqui, loco nominis ineffabilis יהוה pronuntiant, ac si esset אֲדֹנָי *Dominus*.

Cur hoc? Quia nunquam in Alcorano hoc nomen الرب *Dominus* reperitur, nisi in regimine, vel cum affixis; ut ربى *Dominus meus*; رب العالمين *Dominus Mundorum*, in quo casu non est nomen Dei proprium, & præcipuum, quod respondeat nomini tetragrammato יהוה. Vides igitur in Alcorano deesse proprium, ac præcipuum Dei nomen, ac propterea inter Dei nomina illud à Moslemis non recenseri.

REFUTATIONES.

I. Quicunque patienter legerit deliria, & ineptias, quæ in decantata Mahumeti in Cœlum translatione continentur: manifestè cognoscet, quanta fides Mahumeto, ac sapientibus Mahumetanis habenda sit. Innuit eam hoc loco tantummodò Alcoranus; sed fusissimè legitur in libro Sonnæ, & apud Alcorani Expositores, qui omnes eam ex ipso Mahumeti ore in medium proferunt. Non est hic otium tot nugas recensere, aut confutare. Vide, quæ in Prodromo prolixiùs de hac translatione disseruimus loco citato,

II. Asserit Alcoranus, Deum prædixisse in Pentateucho filiis Israel, ipsos in terra Syriæ duabus vicibus gravissimè peccaturos: & totidem vicibus pro peccato suo severissimè puniendos. Post pœnam tamen primæ vicis, eosdem in

in amplissimum statum restituendos; ita ut hostes suos antea victores ipsi vincerent, ac profligarent. Nihil hujusmodi legimus in Pentateucho. Et quidem filii Israel in terra Syriæ non bis tantùm, sed plusquam decies gravissimè peccaverunt; & gravissimè etiam à Deo cæde, & captivitate puniti sunt. Porrò, si in expositione Alcorani stemus hìc concordibus sapientiorum Moslemorum dictis, risum cohibere nullo modo poterimus. Quis enim in profusos cachinnos non erumpat, dùm audit Zamchascerium Goliæ, & Joannem Baptistam Zachariæ filium Nabuchodonosori, vel Sennaceribo coævos fuisse? Nulla in re magis hallucinantur Moslemi, quàm in antiqua historia, & Chronologia.

III. Quòd singulis hominibus avem suam collo appensam à Deo fuisse pronunciet; sapit Ethnicam superstitionem, & contra humanam libertatem fatum, ac necessitatem inducit.

IV. Dùm affirmat, deos, quos Meccani colebant, studere Deo appropinquare, & de hoc inter se decertare; ac præterea misericordiam ejus sperare, pœnamque timere: sibi ipsi manifestè adversatur. Sæpè enim in Alcorano asseritur hujuscemodi deos, sive homines fuerint, sive dæmones, Deo adversos, & rebelles, & gehennæ addictos fuisse.

V. Patet hìc § 60. Mahumetum nulla in testimonium Legis suæ miracula fecisse: ubi etiam frivola hujus rei ratio observanda est: quia nimirùm, cùm Deus antea Prophetas cum miraculis ad priores gentes misisset, illæ tanquam præstigia, ac mendacia eadem rejecissent; idem verò Meccanos facturos fuisse, si Mahumetus miracula patrasset. Itaque ne Mahumetum quidem mittere debuisset Deus, quia Meccani, quemadmodùm priores gentes Prophetas suos, illum tamquam Impostorem, ac nebulonem rejecturi erant. At enim Mahumetus Meccanos plures prædicatione sua convertit. Multò ergo magis miraculis convertisset: imò, & non paucos convertisse narratur; quemadmodùm priorum Prophetarum miracula, ex testimonio ipsius Alcorani, multos converterunt. Quamobrem nimis futilem excusationem fraudibus suis, ac mendaciis obtendit Mahumetus. Demùm nunquam Deus deest partibus suis, nec omittit facere, quod in se est, etiamsi certissimè sciat, hominem minimè corresponsurum. Sed dicat nobis Mahumetus, cur Deus miserit Christum cum miraculis, quamvis priores gentes prophetis suis miracula patrantibus non crediderint? Et, cùm Christi, & Apostolorum miracula tot hominibus ad fidem suscipiendam profuerint; cur Deus in mittendo Mahumeto respexit potiùs ad Prophetas antiquos in negando illi miracula, quàm ad Christum, & Apostolos in eadem concedendo? Sed circa miracula vide secundam partem Prodromi, & ea, quę supra dicta sunt.

VI. Nimis thrasonicè jactat Mahumetus Alcoranum suum, dùm nihil illi æquale ab hominibus, & Dæmonibus simul conspirantibus, seque invicem adjuvantibus fieri posse pronunciat. Si loqueretur de re aliqua extra anni, solisque vias posita, facilè nobis mendacia sua tanquam oracula è tripode posset obtrudere. Alcoranum verò præ manibus habemus, videmus, legimus, à capite ad calcem revolvimus. Nihil in eo, nisi fabulas, mendacia, quisquilias, nugas, ineptias reperimus. Hæc de suo habet. Cætera, quæ boni aliquid, vel sani continent, aliundè furatus est Mahumetus. Sed circa hoc miraculum Alcorani vide Prodr. p. 2. cap. 11. pag. 443. & ea, quę alibi dicta sunt.

VII. Iterùm excusat se § 91. & sequentibus à miraculis faciendis. Neque tamen puto Meccanos adeo insulsos fuisse, ut miracula illa, quæ hìc recensentur, ab eo exigerent: nisi fortè ad ipsum illudendum, sibique jocum de eo captandum.

VIII. Falsum est, Moysen coram Pharaone Ægyptiis, & filiis Israel novem tantùm signa fecisse: saltem enim duodecim fuere, quæ in libro Exodi potest unusquisque recognoscere. Quòd si dicas, Mahumetum non negare hæc signa plura, quàm novem fuisse: respondeo, nullam afferri posse rationem, cur cætera omitteret, si verè ea facta esse credidisset. Huc accedit, quòd Alcorani Expositores Moysi miracula enumerantes nunquam plura, quàm novem recensent.

IX. Quòd asserat, Christianos, & Judæos, audientes Alcoranum procubuisse in facies suas cum fletu, tanquam illum venerantes: vel mendacium est: vel fuerunt illi rustici aliqui, & idiotæ, quibus quidvis veri, vel falsi facillimè persuaderetur. Cæterùm norunt omnes, quàm facilè Impostorum, ac Seductorum errores non solùm à vulgaribus hominibus, sed etiam à præcipuis viris hauriantur; præsertim, cùm ea continent, quę depravatæ mortalium naturæ favent: cùm è converso veræ, sinceræque religionis dogmata nonnisi summa cum difficultate ab hominibus recipiantur, & jam recepta facillimè relinquantur. Id manifestè apparet in Euangelica lege, quæ nonnisi cum sanguine eam docentium, potuit in Orbem invehi, & quamvis ab omnibus ferè suscepta brevi tamen à multis liberiores sectas amantibus destituta fuit.

سورة الكهف مكية ماية وعشر آية

SURA XVIII.
SPELUNCA.
MECCANA:
COMMATUM CENTUM, AC DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 الحمد لله الذي انزل علي عبده الكتاب ولم يجعل له عوجا ۞ 2 قيما لينذر باسا شديدا من
لدنه ويبشر المومنين الذين يعملون الصالحات ان لهم اجرا حسنا ۞ 3 ماكثين فيه ابدا ۞
4 وينذر الذين قالوا اتخذ الله ولدا ما لهم به من علم ولا لاباهم كبرت كلمة تخرج من
افواههم ان يقولون الا كذبا ۞ 5 فلعلك باخع نفسك علي اثارهم ان لم يومنوا بهذا
الحديث اسفا ۞ 6 انا جعلنا ما علي الارض زينة لها لنبلوهم ايهم احسن عملا ۞ 6 وانا
لجاعلون ما عليها صعيدا جرزا ۞ 8 ام حسبت ان اصحاب الكهف والرقيم كانوا من اياتنا
عجبا ۞ 9 اذ اوي الفتية الي الكهف فقالوا ربنا اتنا من لدنك رحمة وهيي لنا من امرنا
رشدا ۞ 10 فضربنا علي اذانهم في الكهف سنين عددا ۞ 11 ثم بعثناهم لنعلم
اي الحزبين احصي لما لبثوا امدا ۞ 12 نحن نقص عليك نباهم بالحق انهم فتية امنوا بربهم
وزدناهم هدي ۞ 13 وربطنا علي قلوبهم اذ قاموا فقالوا ربنا رب السماوات والارض لن ندعوا
من دونه الها لقد قلنا اذا شططا ۞ 14 هولاء قومنا اتخذوا من دونه الهة لولا ياتون
عليهم بسلطان بين فمن اظلم ممن افتري علي الله كذبا ۞ 15 واذ اعتزلتموهم وما
يعبدون الا الله فاووا الي الكهف ينشر لكم ربكم من رحمته ويهيي لكم من امركم
مرفقا ۞ 16 وتري الشمس اذا طلعت تزاور عن كهفهم ذات اليمين واذا غربت تقرضهم ذات
الشمال وهم في فجوة منه ذلك من ايات الله من يهد الله فهو المهتد ومن يضلل فلن تجد له
وليا مرشدا ۞ 17 وتحسبهم ايقاظا وهم رقود ونقلبهم ذات اليمين وذات الشمال وكلبهم باسط
ذراعيه

بذراعيه بالوصيد ۝ 18 لو اطلعت عليهم لوليت منهم فرارا ولملئت منهم رعبا ۝ 19 وكذلك
بعثناهم ليتساءلوا بينهم قال قائل منهم كم لبثتم قالوا لبثنا يوما او بعض يوم قالوا ربكم اعلم
بما لبثتم فابعثوا احدكم بورقكم هذه الى المدينة فلينظر ايها ازكى طعاما فليأتكم برزق منه
وليتلطف ولا يشعرن بكم احدا ۝ 20 انهم ان يظهروا عليكم يرجموكم او يعيدوكم في ملتهم ولن
تفلحوا اذا ابدا ۝ 21 وكذلك اعثرنا عليهم ليعلموا ان وعد الله حق وان الساعة لا ريب فيها اذ
يتنازعون بينهم امرهم فقالوا ابنوا عليهم بنيانا ۝ 22 ربهم اعلم بهم قال الذين غلبوا على
امرهم لنتخذن عليهم مسجدا ۝ 23 سيقولون ثلاثة رابعهم كلبهم ويقولون خمسة سادسهم
كلبهم رجما بالغيب ويقولون سبعة وثامنهم كلبهم قل ربي اعلم بعدتهم ما يعلمهم الا
قليل ۝ 24 فلا تمار فيهم الا مراء ظاهرا ولا تستفت فيهم منهم احدا ۝ 25 ولا تقولن
لشيء اني فاعل ذلك غدا الا ان يشاء الله واذكر ربك اذا نسيت وقل عسى ان يهدين ربي
لاقرب من هذا رشدا ۝ 26 ولبثوا في كهفهم ثلاث مائة سنين وازدادوا تسعا ۝ 27 قل الله
اعلم بما لبثوا له غيب السموات والارض ابصر به واسمع ما لهم من دونه من ولي ولا يشرك في
حكمه احدا ۝ 28 واتل ما اوحي اليك من كتاب ربك لا مبدل لكلماته ولن تجد من
دونه ملتحدا ۝ 29 واصبر نفسك مع الذين يدعون ربهم بالغداوة والعشي يريدون وجهه ولا تعد
عيناك عنهم تريد زينة الحيوة الدنيا ولا تطع من اغفلنا قلبه عن ذكرنا واتبع هويه وكان امره
فرطا ۝ 30 وقل الحق من ربكم فمن شاء فليؤمن ومن شاء فليكفر انا اعتدنا للظالمين
نارا احاط بهم سرادقها وان يستغيثوا يغاثوا بماء كالمهل يشوي الوجوه بئس الشراب وساءت
مرتفقا ۝ 31 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات انا لا نضيع اجر من احسن عملا ۝ 32 اولائك
لهم جنات عدن تجري من تحتهم الانهار يحلون فيها من اساور من ذهب ويلبسون ثيابا
خضرا من سندس واستبرق متكئين فيها على الارائك نعم الثواب وحسنت مرتفقا ۝
33 واضرب لهم مثلا رجلين جعلنا لاحدهما جنتين من اعناب وحففناهما بنخل وجعلنا بينهما
زرعا ۝ 34 كلتا الجنتين اتت اكلها ولم تظلم منه شيا وفجرنا خلالهما نهرا ۝ 35 وكان
له ثمر فقال لصاحبه وهو يحاوره انا اكثر منك مالا واعز نفرا ۝ 36 ودخل جنته
وهو ظالم لنفسه قال ما اظن ان تبيد هذه ابدا ۝ 37 وما اظن الساعة قائمة ولئن رددت الى
ربي لاجدن خيرا منها منقلبا ۝ 38 قال له صاحبه وهو يحاوره اكفرت بالذي خلقك من
تراب ثم من نطفة ثم سواك رجلا ۝ 39 لكنا هو الله ربي ولا اشرك بربي احدا ۝
40 ولولا اذ دخلت جنتك قلت ما شاء الله لا قوة الا بالله ان ترن انا اقل منك مالا
وولدا ۝ 41 فعسى ربي ان يؤتين خيرا من جنتك ويرسل عليها حسبانا من السماء فتصبح
صعيدا

صعيدا زلقا ۞ 42 او يصبح ماؤها غورا فلن تستطيع له طلبا ۞ 43 واحيط بثمره فاصبح يقلب
كفيه على ما انفق فيها وهي خاوية على عروشها ويقول يا ليتني لم اشرك بربي احدا ۞
44 ولم تكن له فية ينصرونه من دون الله وما كان منتصرا ۞ 45 هنالك الولاية لله
الحق هو خير ثوابا وخير عقبا ۞ 46 واضرب لهم مثل الحيوة الدنيا كماء انزلناه من السماء
فاختلط به نبات الارض فاصبح هشيما تذروه الرياح وكان الله على كل شيء مقتدرا ۞
47 المال والبنون زينة الحيوة الدنيا والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير املا ۞
48 ويوم نسير الجبال وترى الارض بارزة وحشرناهم فلم نغادر منهم احدا ۞ 49 وعرضوا على
ربك صفا لقد جيتمونا كما خلقناكم اول مرة بل زعمتم ان لن نجعل لكم موعدا ۞
50 ووضع الكتاب فترى المجرمين مشفقين مما فيه ويقولون يا ويلتنا ما لي هذا الكتاب لا يغادر
صغيرة ولا كبيرة الا احصاها ووجدوا ما عملوا حاضرا ولا يظلم ربك احدا ۞ 51 واذ قلنا
للملايكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس كان من الجن ففسق عن امر ربه افتتخذونه
وذريته اوليا من دوني وهم لكم عدو بيس للظالمين بدلا ۞ 52 ما اشهدتهم خلق
السموات والارض ولا خلق انفسهم وما كنت متخذ المضلين عضدا ۞ 53 ويوم يقول نادوا
شركاي الذين زعمتم فدعوهم فلم يستجيبوا لهم وجعلنا بينهم موبقا ۞ 54 وراى المجرمون
النار فظنوا انهم مواقعوها ولم يجدوا عنها مصرفا ۞ 55 ولقد صرفنا في هذا القران للناس
من كل مثل وكان الانسان اكثر شيء جدلا ۞ 56 وما منع الناس ان يومنوا اذ جاءهم
الهدي ويستغفروا ربهم الا ان تاتيهم سنة الاولين او ياتيهم العذاب قبلا ۞ 57 وما نرسل
المرسلين الا مبشرين ومنذرين ويجادل الذين كفروا بالباطل ليدحضوا به الحق واتخذوا اياتي
وما انذروا هزوا ۞ 58 ومن اظلم ممن ذكر بايات ربه فاعرض عنها ونسي ما قدمت يداه انا
جعلنا على قلوبهم اكنة ان يفقهوه وفي اذانهم وقرا ۞ 59 وان تدعهم الى الهدي فلن
يهتدوا اذا ابدا ۞ 60 وربك الغفور ذو الرحمة لو يواخذهم بما كسبوا لعجل لهم العذاب
بل لهم موعد لن يجدوا من دونه موئلا ۞ 61 وتلك القري اهلكناهم لما ظلموا وجعلنا
لمهلكهم موعدا ۞ 62 واذ قال موسي لفتيه لا ابرح حتي ابلغ مجمع البحرين او امضي
حقبا ۞ 63 فلما بلغا مجمع بينهما نسيا حوتهما فاتخذ سبيله في البحر سربا ۞ 64 فلما
جاوزا قال لفتيه اتنا غداءنا لقد لقينا من سفرنا هذا نصبا ۞ 65 قال ارايت اذ اوينا الى
الصخرة فاني نسيت الحوت وما انسانيه الا الشيطان ان اذكره واتخذ سبيله في البحر عجبا ۞
66 قال ذلك ما كنا نبغ فارتدا على اثارهما قصصا ۞ 67 فوجدا عبدا من عبادنا اتيناه
رحمة من عندنا وعلمناه من لدنا علما ۞ 68 قال له موسي هل اتبعك على ان تعلمن مما
علمت

علمت رشدا ۞ 69 قال إنك لن تستطيع معي صبرا ۞ 70 وكيف تصبر علي ما لم
تحط به خبرا ۞ 71 قال ستجدني إن شاء الله صابرا ولا أعصي لك أمرا ۞ 72 قال فإن
اتبعتني فلا تسلني عن شيء حتي أحدث لك منه ذكرا ۞ 73 فانطلقا حتي إذا ركبا
في السفينة خرقها قال أخرقتها لتغرق أهلها لقد جيت شيا أمرا ۞ 74 قال ألم أقل إنك
لن تستطيع معي صبرا ۞ 75 قال لا تواخذني بما نسيت ولا ترهقني من أمري عسرا ۞
76 فانطلقا حتي إذا لقيا غلاما فقتله قال أقتلت نفسا زكية بغير نفس لقد جيت شيا نكرا ۞
77 قال ألم أقل لك إنك لن تستطيع معي صبرا ۞ 78 قال إن سألتك عن شيء بعدها
فلا تصاحبني قد بلغت من لدني عذرا ۞ 79 فانطلقا حتي إذا أتيا أهل قرية استطعما أهلها
فأبوا أن يضيفوهما فوجدا فيها جدارا يريد أن ينقض فأقامه قال لو شيت لتخذت عليه أجرا ۞
80 قال هذا فراق بيني وبينك سأنبيك بتأويل ما لم تستطع عليه صبرا ۞ 81 أما السفينة
فكانت لمساكين يعملون في البحر فأردت أن أعيبها وكان وراءهم ملك يأخذ كل سفينة
غصبا ۞ 82 وأما الغلام فكان أبواه مومنين فخشينا أن يرهقهما طغيانا وكفرا ۞ 83 فأردنا
أن يبدلهما ربهما خيرا منه زكوة وأقرب رحما ۞ 84 وأما الجدار فكان لغلامين يتيمين في
المدينة وكان تحته كنز لهما وكان أبوهما صالحا فأراد ربك أن يبلغا أشدهما ويستخرجا
كنزهما رحمة من ربك وما فعلته عن أمري ذلك تأويل ما لم تسطع عليه صبرا ۞ 85 ويسلونك
عن ذي القرنين قل سأتلوا عليكم منه ذكرا ۞ 86 إنا مكنا له في الأرض آتيناه من
كل شيء سببا ۞ 87 فاتبع سببا حتي إذا بلغ مغرب الشمس وجدها تغرب في عين حمية
ووجد عندها قوما ۞ 88 قلنا يا ذا القرنين إما أن تعذب وإما أن تتخذ فيهم حسنا ۞ 89 قال
أما من ظلم فسوف نعذبه ثم يرد إلي ربه فيعذبه عذابا نكرا ۞ 90 وأما من آمن وعمل
صالحا فله جزاء الحسني وسنقول له من أمرنا يسرا ۞ 91 ثم اتبع سببا حتي إذا بلغ
مطلع الشمس وجدها تطلع علي قوم لم نجعل لهم من دونها سترا ۞ 92 كذلك وقد
أحطنا بما لديه خبرا ۞ 93 ثم اتبع سببا حتي إذا بلغ بين السدين وجد من دونهما
قوما لا يكادون يفقهون قولا ۞ 94 قالوا يا ذا القرنين إن يأجوج ومأجوج مفسدون في الأرض
فهل نجعل بيننا وبينهم سدا ۞ 95 قال ما مكني فيه ربي خير فأعينوني بقوة أجعل
بينكم وبينهم ردما ۞ 96 آتوني زبر الحديد حتي إذا ساوي بين الصدفين قال انفخوا حتي
إذا جعله نارا ۞ 97 قال آتوني أفرغ عليه قطرا ۞ 98 فما اسطاعوا أن يظهروه وما استطاعوا
له نقبا ۞ 99 قال هذا رحمة من ربي فإذا جاء وعد ربي جعله دكا وكان وعد ربي
حقا ۞ 100 وتركنا بعضهم يوميذ يموج في بعض ونفخ في الصور فجمعناهم جمعا ۞

101 وعرضنا

101 وعرضنا جهنم يومئذ للكافرين عرضا ۝ 102 الذين كانت اعينهم في غطاء عن
ذكري وكانوا لا يستطيعون سمعا ۝ 103 افحسب الذين كفروا ان يتخذوا عبادي من دوني
اولياء انا اعتدنا جهنم للكافرين نزلا ۝ 104 قل هل ننبئكم بالاخسرين اعمالا الذين
ضل سعيهم في الحيوة الدنيا وهم يحسبون انهم يحسنون صنعا ۝ 105 اولائك الذين
كفروا بايات ربهم ولقائه فحبطت اعمالهم فلا نقيم لهم يوم القيمة وزنا ۝ 106 ذلك جزاؤهم
جهنم بما كفروا واتخذوا اياتي ورسلي هزوا ۝ 107 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات كانت
لهم جنات الفردوس نزلا ۝ 108 خالدين فيها لا يبغون عنها حولا ۝ 109 قل لو كان
البحر مدادا لكلمات ربي لنفد البحر قبل ان تنفد كلمات ربي ولو جئنا بمثله
مددا ۝ 110 قل انما انا بشر مثلكم يوحى الي انما الهكم اله واحد فمن كان يرجوا
لقاء ربه فليعمل عملا صالحا ولا يشرك بعبادة ربه احدا ۝

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. LAUS DEO, qui demiſit ſuper ſervum ſuum *Mahumetum* Librum *Alcorani*,
& non poſuit illi diſtorſionem (*ideſt, aliquid in eo pravum, aut diſtortum*)
ſed fecit totum rectum. 2. Ut comminaretur calamitatem vehementem *infidelibus*
venturam à conſpectu ejus, & euangelizaret fidelibus, qui operantur recta, quòd
ipſis erit merces bona: 3. Permanſuris in ea ſemper. 4. Et commonerent eos,
qui dicunt: Suſcepit Deus prolem, *oſtendens*, non eſſe illis in hoc ullam ſcientiam,
neque *fuiſſe*, patribus eorum. Grave eſt dictum, quod egreditur de oribus eorum,
a Si. *a* non dicunt, niſi mendacium. Et fortaſſe tu *b* enecans eris te ipſum ſuper ve-
b enecaturus es. ſtigia eorum, *currens poſt eos, ut reducas ad te*, ſi non credant in novam nar-
rationem (*ideſt in Alcoranum*) ob triſtitiam *animi tui*. 6. Nos certè poſuimus id,
quod eſt ſuper terram ad ornatum ejus, ut experimentum faceremus eorum,
quis ipſorum eſſet melior operando. 7. Et nos ſanè poſituri ſumus id, quod eſt
ſuper eam, pulverem ſiccum (*ideſt reducemus eam in ſterilitatem*). 8. An exiſtimaſti,
quòd habitatores ſpeluncæ, & RaKim, fuerint inter ſigna noſtra mirabile (*ideſt*
unum ex præcipuis ſignis noſtris). 9. Cùm confugerunt Pueri ad ſpeluncam *ob ti-*
morem infidelium, dixerunt; Domine noſter, affer nobis à conſpectu tuo miſeri-
cordiam, & diſpone nobis negotium noſtrum rectè. 10. Percuſſimus igitur ſuper
aures eorum (*ideſt in ſoporem merſimus eos*) in ſpelunca per annorum numerum. 11.
Deindè excitavimus eos, ut ſciremus, quænam duarum partium, *diſceptantium*
inter ſe de duratione commorationis eorum in ſpelunca eſſet meliùs computans illud
tempus, quo commorati fuiſſent uſque ad finem. 12. Nos narrabimus tibi hiſto-
riam eorum cum veritate. Certè ipſi erant pueri, qui crediderant in Dominum
ſuum, & auxeramus illis directionem. 13. Et alligavimus (*ideſt conſtantiam poſui-*
mus) ſuper corda eorum, cùm ſteterunt *ante tyrannum*, & dixerunt: Dominus no-
ſter eſt Dominus Cœlorum, & terræ: nunquam invocabimus præter eum deum
ullum: *nam, ſi hoc faceremus*, jam quidem diceremus proculdubio exceſſum *im-*
pietatis. 14. Hæ gentes noſtræ acceperunt præter eum deos: *ſed nos nunquam ad-*
hærebimus illis, niſi afferant pro eis poteſtatem manifeſtam (*ideſt argumenta certa*
divinitatis eorum). Quis porrò iniquior eſt, quàm, qui confingit de Deo menda-
cium? 15. Et *dixit quidam ex illis ad alios*: Cùm ſeparaveritis vos ab eis, & non
colent (*ideſt donec non colant*) niſi Deum; confugite in ſpeluncam: effundet vobis
Dominus veſter de miſericordia ſua, & diſponet vobis de re veſtra convenien-
ter.

ter. 16. Et vidisses solem, postquàm ortus fuerat, declinare à spelunca eorum tenentem dexteram (*idest versus meridiem*) cùm verò vergeret ad occasum, & relinqueret eos, tenentem sinistram (*idest declinare ad septemtrionem ita, ut nunquam tangeret eos*). Et ipsi erant in parte spatiosa illius (*idest speluncæ*). Hoc *fuit unum* ex miraculis Dei. Quem direxerit Deus, ipse porrò erit directus: quem verò errare fecerit, nunquam invenies ei patronum, directorem. 17. Et existimasses eos vigilantes: *tenebant enim oculos apertos*: at ipsi erant dormientes. Et versabamus eos ad dexteram, & ad sinistram. Et canis eorum erat extendens brachia sua in ore speluncæ. 18. Si apparuisses eis *ex improviso*: certè terga vertisses ab eis fugiendo, & certè repletus fuisses ab eis terrore. 19. Et ita suscitavimus eos è somno, ut interrogarent mutuò inter se. Dixit dicens (*idest, quidam*) ex eis. Quamdiù morati estis *hic*? Responderunt: Morati sumus diem, vel partem diei: Dixerunt *alii*: Dominus vester scientissimus est, quantum morati fueritis. Porrò mittite unum vestrum cum pecunia vestra hac in Civitatem, & videat, quid in illa sit mundius ad cibum, & afferat vobis alimentum ex eo, & blandè agat *cum civibus*, & non notificet ex vobis ullum. 20. Certè ipsi, si apparuerint super vos (*idest, si ascenderint huc ad vos*) lapidabunt vos, aut reducent vos in sectam suam: atque ita non eritis felices unquam. 21. Et sic venire fecimus ad eos *gentem eorum jam fidelem*; ut scirent, quòd promissio Dei est veritas, & quod Hora (*idest dies resurrectionis*) non est dubium de ea, cùm disceptarent inter se *homines* de negotio eorum (*idest septem dormientium*) & dicerent *infideles*: Aedificate super eos ædificium. 22. Dominus eorum scientissimus erat de eis. Responderunt *fideles*, qui prævaluerant in negotio eorum: Omninò ædificabimus super eos oratorium. 23. Dicent *quidam*: *Hi juvenes fuerunt* tres: quartus eorum *fuit* canis eorum: Et dicent *alii*. *Fuerunt* quinque: sextus eorum *fuit* canis eorum: opinando de re arcana. Et dicent *alii*: *fuerunt* septem, & octavus *fuit* canis eorum: Dic *tu, ò Mahumete*: Dominus meus scientissimus est de numero eorum: Non scient eos, nisi pauci. 24. Ne igitur disceptaveris de eis, nisi disceptatione clara, juxta id, *quod tibi revelatum est*. Et ne perconteris circa eos ex illis (*idest Judæis, & Christianis*) ullum. 25. Et nunquam dicas de aliqua re: Certè ego facturus sum hoc cras, nisi *addas*: si voluerit Deus. Et memento Domini tui, cùm oblitus fueris *alicujus rei*, & dic: Facile erit, ut dirigat me Dominus meus, ut approximem ad hoc (*idest, ut sciam veritatem hujus historiæ*) *a* rectè. 26. Et morati sunt in spelunca sua trecentos annos, & additi sunt novem. 27. Dic: Deus scientissimus est, quantùm commorati sint. Ipsius est arcanum Cœlorum, & terræ. Fac videre in eo, & fac audire. Non est illis præter eum ullus patronus: neque associabit in judicio suo ullum. 28. Et lege, quod revelatum fuit tibi de libro Domini tui: non est *ullus* immutans verba ejus, & nusquam invenies præter eum effugium. 29. Et constanter gere te ipsum (*idest persevera*) cum iis, qui invocant Dominum suum manè, & vesperè, & requirunt faciem ejus, & ne avertantur oculi tui ab eis, ut requiras ornatum vitæ mundanæ, & ne obedias ei, cujus conjecimus incuriam cordi circa memoriam nostri, & sectatus est concupiscentiam suam, & est negotium ejus excessus *in peccatis*. 30. Et dic: Veritas est à Domino vestro *id, quod vobis prædico*: itaque, qui voluerit, credat, & qui voluerit, non credat. Certè nos præparavimus iniquè agentibus ignem; circumdabit eos fumus flamma mixtus illius. Quòd si auxilium imploraverint, adjuvabuntur aqua, *quæ* sicut æs liquidum assabit facies. Misera erit potio, & malum erit reclinatorium. 31. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta: certè nos non sinemus perire mercedem ejus, qui benè fecerit operando. 32. His ipsis erunt horti Eden: current subter ipsos flumina: ornabuntur in eis armillis ex auro, & induentur vestibus viridibus ex serico pretioso, auro intertexto, & amictu splendenti: accumbentes in illis super lectos sponsales. O felix præmium, & erit pulchrum reclinatorium. 33. Et propone illis in parabolam duos viros: dedimus uni eorum duos hortos ex vitibus, & circumcinximus utrumque palmis, & posuimus inter utrumque sementem. 34. Uterque hortorum attulit fructum suum, & non defraudavit ex eo, quidquam, & *b* erumpere fecimus inter utrumque fluvium. 35. Et fuit illi *homi-*

a per directionē eius.

b currere.

ni ex iisdem hortis fructus, & dixit socio suo, & ipse gloriabatur adversus eum; ego copiosior sum, quàm tu opibus, & potentior familia. 36. Et ingressus est hortum suum, & ipse iniquus in animam suam, dixit: Non existimo, quòd periturus sit hic *hortus* unquam: 37. Neque puto, Horam staturam (*idest futurum diem judicii.*) Et quamvis reducar ad Dominum meum (*idest quamvis resusciter*), profectò inveniam melius hoc *horto* immutatus. 38. Dixit illi socius ejus (& ipse gloriabatur contra eum): An non credis in eum, qui creavit te ex pulvere deindè ex spermate: deindè conformavit te in virum? 39. Sed ego *dico*: Ipse Deus est Dominus meus, & non associabo in Domino meo ullum. 40. Et nonne, cùm ingressus fueris hortum tuum, dices, quòd voluerit Deus? Non est virtus, nisi in Deo. etiamsi videas, me esse minorem te opibus, & filiis. 41. Et fortasse eveniet, ut Dominus meus det mihi melius, quàm hortum tuum, & mittat super eum fulmina è Cœlo, itaut evadat terra pulverulenta, instabilis. 42. Vel evadat aqua illius profundè depressa, itaut nullatenùs possis eam haurire. 43. Et circumdatus est fructus ejus (*idest periit.*) Cœpit igitur invertere volas suas super id, quod expenderat in illum, *nempe hortum*, nam ille erat vacuus super fulcimenta sua (*idest super paxillos, quibus vites sustentabantur*) & dicebat: O utinam ego non associassem cum Domino meo ullum. 44. Et non fuit illi turba *hominum, qui*

a vindicans. adjuvarent eum, præter Deum: neque fuit *a* adjuvans se ipsum. 45. Ibi (*idest*

b auxilium erit Dei veri. *in die judicii*) *b* auxilium Dei erit verum, ipse melior erit quoad præmium, & melior quoad *felicem* successum. 46. Et propone illis parabolam vitæ mundanæ. *Hæc est* sicut aqua, quam demisimus è Cœlo, & commiscetur per eam germen terræ, & *postquàm viride, & pulchrum fuerit*, evadit stipula arida, dispergunt eam venti, & est Deus super omnem rem prępotens. 47. Opes, & filii sunt ornamentum vitæ mundanæ: Sed permanentia *opera* bona meliora erunt apud Dominum tuum quoad præmium, & meliora quoad spem. 48. Et die *quadam* ambulare faciemus montes, & videbis terram manifestè apparentem (*idest totam complanatam*) & congregabimus eos, & non prætermittemus ex eis ullum. 49. Et *c* exponentur ante Dominum tuum ordina-

c præsentabuntur. tim, *& dicetur eis*: Jam quidem venistis ad nos *rebus omnibus expoliati*, quemadmodùm creavimus vos prima vice. Atqui existimabatis, quòd non servaturi essemus vobis promissionem. 50. Et ponetur liber *operum uniuscujusque in manu ejus*. Et videbis sceleratos formidantes ob id, quod *scriptum erit* in eo, & dicent: Oh veh nobis! Quid mihi hic liber? Non præterit parvum *quid*, neque magnum, quin recenseat illud. Et invenient id, quod operati

Inepta trāsitione recoquit crābe. fuerint, præsens: neque injustè tractabit Dominus tuus vllum. 51. Et, cùm diximus Angelis: Adorate Adam, & adoraverunt *eum omnes*: Sed Eblis (*idest Diabolus*) fuit ex Geniis, & prævaricatus est à præcepto Domini sui. An ergo accipietis eum, & generationem ejus (*idest Genios ex eo natos*) in patronos præter me, cùm ipsi sint vobis hostes? Misera est iniquorum permutatio, *dùm colunt diabolum pro Deo*. 52. Non adhibui eos testes (*idest non habui eos socios*) creationis Cœlorum, & terræ, neque creationis eorumdemmetipsorum: neque fui accipiens seductores (*idest Dæmones*) in adjutorium. 53. Et die *quadam* dicet *Deus infidelibus*: Advocate associatos meos, quos putabatis *esse deos*. Invocabunt itaque eos: Sed non respondebunt illis, & ponemus inter eos torrentem exitii, *in quo omnes pereunt in Gehenna*. 54. Et videbunt scelesti Ignem, & existimabunt se projiciendos esse in eum, & non invenietur ab illo effugium. 55. Et jam quidem varietatem posuimus in hoc Alcorano hominibus ex omni similitudine: Sed est homo plerasque res, *quæ sunt in illo*, disputans. 56. Et non retinuit homines, ne crederent, cùm venisset ad eos Directio (*idest Alcoranus*), & veniam peterent à Domino suo, nisi ut veniret ad eos statutum priorum (*idest pæna statuta à Deo infidelibus præcedentibus*) aut veniret ad eos supplicium patenter. 57. Et non mittimus. Legatos nisi Euangelizantes, & comminantes. Et disceptant ii, qui non credunt, cum vanitate, ut eliminent per eam veritatem. Et acceperunt signa mea *in Alcorano*, & id, quod comminatum fuit eis, in jocum. 58. Et quis est iniquior, quàm is,

is, qui commonitus fuit de signis Domini sui; & longè recedit ab eis, & obliviscitur id, quod præmiserunt manus ejus (*idest peccata sua precedentia?*) Nos sanè posuimus super corda eorum operimenta, ne intelligant illum (*idest Alcoranum*) & in auribus eorum gravitatem. *59.* Quòd, si invitaveris eos ad Directionem; non propterea dirigentur unquam. *60.* Et Dominus tuus indultor, præditus misericordia, si puniret (*idest punire voluisset*) eos *in mundo* ob id, quod perpetraverunt, procul dubio accelerasset illis pœnam. Sed *manet* illis promissio, *ut differatur ad diem judicii*, *in quo* non invenient præter eum effugium. *61.* Illas autem urbes perdidimus, postquam iniquè egerant, & posueramus perditioni earum promissionem (*idest præmonueramus eas de hoc*). *62.* Et cùm dixit Moyses puero suo, *Josue filio Nun*: Non cessabo *ab itinere*, donec perveniam ad conjunctionem duorum marium (*idest Jonii, & Persici*) aut incedam per longum tempus (*idest per spatium octoginta annorum.*) Incepta trāsitio. *63.* Cùm autem ambo pervenissent ad conjunctionem inter hæc duo *maria*, obliti sunt *accipere* piscem suum, *quem secum ferebant*. Porrò accepit *piscis ille* viam suam in mare per subterraneam viam. *64.* Cùm verò *indè* pertransissent, dixit *Moyses* puero suo: Affer nobis prandium nostrum; jam enim invenimus ex itinere nostro hoc fatigationem. *65.* Respondit *puer*; Credes ne, quòd, cùm confugissemus ad petram, ego sanè oblitus sum piscis? Neque oblivisci fecit me illius, nisi Satan, ne recordarer illius, & arripuit *piscis* viam suam in mare cum stupore *utriusque*. *66.* Dixit Moyses: Hoc est, quod desiderabamus. Et reversi sunt ambo super vestigia sua repetendo *viam priorem*. *67.* Et invenerunt servum è servis nostris, cui tribueramus misericordiam de apud nos, & docueramus eum à conspectu nostro scientiam. *68.* Dixit illi Moyses: An *vis* sequar te cum pacto, ut doceas me in eo, de quo doctus fuisti, ad directionem *meam*? *69.* Respondit *ille*: Certè tu non poteris mecum perdurare. 70. Quomodò enim sustinere poteris, ne interroges me de eo, quod non comprehenderis notitia? 71. Dixit Moyses: Invenies me, si voluerit Deus, constantem, neque inobediens ero tibi ulla in re. 72. Dixit *ille*: Si ergo sequutus fueris me, ne interroges me de ulla re, donec retulero tibi de ea mentionem. 73. Profecti sunt igitur ambo, donec ascenderunt in navim, *& ille* confregit eam. Dixit *illi Moyses*: An confregisti eam, ut submergeres homines illius? Jam porrò fecisti rem miram. 74. Respondit *ille*: Nonne dixi tibi, quòd tu non poteris mecum perdurare? 75. Dixit *Moyses*: Ne succenseas mihi ob id, quod oblitus sum, & ne imponas mihi in præcipiendo mihi, difficilia. 76. Processerunt igitur, donec invenerunt juvenem, & *ille* occidit eum. Dixit *Moyses*: An occidisti animam innocentem sine anima (*idest absque eo, quòd alium occiderit?*) Jam certè perpetrasti rem nefariam. الجزؤ السادس عشر Pars Decimasexta. 77. Respondit *ille*: Nonne dixi tibi, quòd tu non potuisses mecum perseverare? 78. Dixit *Moyses*: si interrogavero te de re ulla posthac: ne retineas me socium tuum. Jam *a* pervenit ad te mea excusatio. 79. Perrexerunt igitur, donec pervenerunt ad habitatores urbis *cujusdam* (*idest Antiochiæ*). Petierunt cibum à civibus illius: Sed illi renuerunt hospitio recipere eos. Invenerunt autem in ea parietem *altitudinis centum cubitorum*, qui volebat ruere; at ille erexit eum *manu sua*. Dixit *illi Moyses*: Si voluisses, profectò accepisses pro hoc mercedem (*si nimirùm jam dirutum reædificasses*). 80. Respondit ille: Hæc erit separatio inter me, & inter te. *Sed priùs* enarrabo tibi significationem illius, de quo non potuisti sustinere, *ne interrogares me*. 81. Porrò navis, *quam confregi*, erat *quorumdam* pauperum, qui operabantur in mari: volui autem labefactare eam, nam erat à tergo eorum Rex *Pirata*, qui capiebat omnem navim violenter. 82. At verò juvenis, *quem occidi*, erant parentes ejus fideles; timuimus autem, *quia ipse erat infidelis*, ne inficeret eos errore, & infidelitate. 83. Voluimus ergo, ut commutaret illis Dominus eorum meliorem, illo (*idest daret illis filium meliorem*) pietate, & proximiorem misericordia (*idest magis misericordem erga parentes*). 84. Paries autem erat duorum juvenum orphanorum in civitate, & erat sub eo thesaurus, *qui spectabat* ad

a assequutus es à me excusationem.

utrumque: fuerat autem pater eorum probus; & voluit Dominus tuus, ut pervenirent ad firmam ætatem suam, & extraherent thesaurum suum per misericordiam à Domino tuo. Et non feci hoc, *quod vidisti* ex voluntate mea: hæc est interpretatio ejus, super quo non potuisti sustinere, *ut taceres*. 85. Et interrogabunt te *Judæi*, *ò Mahumete*, de Bicorni. Responde: Recitabo vobis de eo commemorationem. 86. Nos quidem firmavimus ei locum in terra, & dedimus ei ad omnem rem viam. 87. Sequutus est ergo viam, donec pervenit ad locum Occasus solis; invenitque eum occidere in fonte lutinigri, & invenit prope eumdem *fontem* populum *quemdam infidelem*. 88. Diximus: O Bicornis, aut affligas *hunc populum bello*, aut assumas erga eum benignitatem, *captivum ducendo*. 89. Respondit *Bicornis*: Si quis fuerit infidelis, mox puniamus eum: deindè reducetur ad Dominum suum in die judicii, & puniet eum pœna vehementissima. 90. Si quis verò crediderit, & fecerit rectum, ipsi erit retributio, optimum (*idest Paradisus*), & loquemur ei ex imperio

a facilitate. nostro *a* facilia (*idest levia reddemus ei præcepta nostra*). 91. Deindè prosequutus est viam, donec pervenit ad locum ortus solis: invenit eum orientem supra *quosdam* populos, quibus non dedimus ab eo tegumentum (*idest*, *quo tueri se possent ab ejus calore*). 92. Ita *se res habuit*, & jam comprehenderamus id, quod erat apud eum, notitia *nostra* (*idest exercitus*, *& cætera*, *quæ habebat Bicornis*). 93. Deindè prosequutus est iter, donec pervenit inter duos mon-

b non erant prope, ut intelligerent dictum. tes, infra quos invenit populos *quosdam*, qui *b* vix poterant intelligere sermonem. 94. Dixerunt: O Bicornis, certè Jagug, & Magug sunt devastantes terram *nostram*: An ergo *vis* persolvamus tibi tributum cum pacto, ut construas inter nos, & inter illos obicem (*idest*, *parietem ne transire possint ad nos?*)

c potentem fecit. 95. Respondit: Id, quo *c* stabilivit me Dominus meus, melius *est tributo vestro*. Atqui adjuvate me viribus, *ut* ponam inter vos, & inter illos munimentum validum. 96. Afferte mihi frusta ferri, ut æquem duo latera *horum montium*. Dixit *præterea*: Insufflate, donec efficiam illud ignem (*idest ferrum ignitum*). 97. Dixit *rursùm*: Afferte mihi, *ut* effundam super illud æs liquefactum. 98. Itaque non potuerunt *Jagug*, *& Magug* ascendere super illum *murum*, neque potuerunt illum perfodere. 99. Dixit *Bicornis*: Hoc, *quod feci*, fuit misericordia à Domino meo (*idest per gratiam ejus*). Cùm autem advenerit promissio Domini mei, *& egredientur Jagug*, *& Magug propè diem judicii*, reducet illum (*idest murum*) in pulverem comminutum. Est autem promissio Domini mei vera. 100. Et sinemus alios eorum die illa fluctuare in alios, & insufflabitur in tubam, & congregabimus eos congregando. 101. Et exponemus gehennam in die illa infidelibus exponendo. 102. Quorum fuerunt oculi in coopertura à memoria mea, & non potuerunt audire *veritatem Alcorani*. 103. An existimarunt, qui sunt infideles, quòd acciperent servos meos præter me in Dominos, *me non esse puniturum ipsos*? Certè nos preparavimus

d jacturam passos. gehennam infidelibus, in hospitium. 104. Dic: An referremus vobis *d* eos, qui jacturam faciunt operum *suorum*, quorum erravit studium in vita munda-

e opus suũ. na, & ipsi existimant, se benè operari *e* id, quod faciunt. 105. Hi sunt, qui non credunt in signa Domini sui, & occursum ejus (*idest adventum ad judicium*) quamobrem inutilia evaserunt opera eorum. Proptereà non statuemus illis in die resurrectionis pondus (*quia scilicet inania erunt opera eorum*). 106. Hæc *erit* merces eorum; gehenna; eo, quòd infideles fuerint, & acceperint signa mea, & legatos meos in derisu. 107. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; erunt illis horti Paradisi in hospitium. 108. Perpetuò moraturis in eis: non desiderabunt ab illis mutationem. 109. Dic: si esset mare atramentum ad *scribenda* verba Domini mei: profectò deficeret mare, an-

f ad extẽsionem. tequam deficerent verba Domini mei, etiamsi afferremus *aliud atramentum*, sicut illud, *f* extendendo (*idest ad scribendum*). 110. Dic. Utique ego sum homo, sicut vos: revelatur mihi, quòd certè Deus vester Deus unus est. Qui ergo sperat occursum Domini sui (*idest adventum ejus ad judicium*) operetur opus rectum: neque associet in cultu Domini sui ullum.

NOTÆ.

N O T Æ.

Nscribitur Sura الكهف, idest *Spelunca*; eo quòd in ea de spelunca illa agatur, in quam septem Dormientes Ephesi, ad fidem suam servandam confugerunt: de quibus in nostris etiam Authoribus, tàm Græcis, quàm Latinis celebris mentio habetur. Et, licèt in hanc historiam falsi aliquid, vel dubii fortasse irrepserit; non tamen fabula dicenda est, ut impietatis illud monstrum Hoctingerus audacissimè appellat. De loco Suræ non video inter Expositores controversiam. In numero versuum non omnes conveniunt. Centum, ac decem communiter enumerant. Quidam usque ad centum, & quindecim extendunt. Quidam etiam versiculum vigesimum nonum: *Et constanter gere te ipsum, &c.* inter Medinenses reponunt. Quod attinet ad præmium lectoris, ita scribit Beidavius: من قراء سورة الكهف من اخرها كانت له نورا من قرنه الى قدمه ومن قرء كلها كانت له نورا من الارض الى السماء. *Si quis legerit Suram Speluncæ ab extremo ejus:* nimirùm (nisi fallor) à medio ad finem: *Erit ei lux à capite usque ad calcem. Si quis verò legerit illam totam, erit ei lux à terra usq; ad Cælum.*

VIII. *Habitatores speluncæ, & Alrakim.* Quid hoc loco significet vox Arabica الرقيم Alrakim, non omnes conveniunt. Gelal exponit اللوح المكتوب فيه اسماؤهم وانسابهم: *Tabula, in qua scripta erant nomina eorum, & prosapia eorum.* Jahias ex Cottada: الرقيم الوادى الذى فيه الكهف *Alrakim est vallis: in qua erat spelunca.* Zamchascerius: الكهف الغار الواسع فى الجبل والرقيم اسم كلبهم: وقيل هو لوح من رصاص رقمت فيه اسماؤهم جعل على باب الكهف وقيل الجبل وقيل الوادى الذى فيه الكهف وقيل قريتهم وقيل مكانهم: *Spelunca erat antrum vastum, & amplum in monte. Alrakim verò est nomen canis eorum. Alii dicunt fuisse tabulam, seu laminam plumbeam positam supra os speluncæ, in qua incisa erant nomina eorum. Alii dicunt, fuisse nomen ipsius montis: alii vallem, in qua sita erat spelunca; Alii locum, ubi dormierunt; alii locum, ubi steterunt.* Notat hìc Gelal: وقد سئل عن قصتهم *Jam interrogatus fuerat Mahumetus de historia eorum* à Judæis. Scilicet hæc curabant Judæi.

IX. *Cùm confugerunt Pueri.*] Vox Arabica الفتية *pueri* sumitur hìc juxta Gelal pro الشاب الكامل *juvene perfecto.*

XVII. *Et versabamus eos ad dexteram, & ad sinistram.*]Hoc fiebat, ut ait Gelal, لئلا تاكل الارض لحومهم *ne fortè absumeret terra carnes eorum.* Addit Gelal: وكانوا اذا انقلبوا انقلب كلبهم وهو مثلهم فى النوم واليقظة: *Eveniebat autem, ut, cùm ipsi ita versarentur, versaretur quoque canis eorum, qui sicut illi in dormiendo, & vigilando se gerebat.*

XIX. *In civitatem*]. Putant nonnulli Interpretes, hanc civitatem fuisse Tarsum.

XXI. *Cùm disceptarent inter se homines*]. Hujusmodi disceptatio erat inter fideles, & infideles de construendo circa speluncam, in qua dormierant septem adolescentes, ædificio. Volebant enim infideles construi simplex ædificium: fideles autem oratorium, seu Ecclesiam, in qua cultus illis adhiberetur.

XXIII. *Et dicunt alii fuisse septem, &c.*]. Hanc veram esse sententiam, asserit Gelal ex authoritate Ebn-Abbas.

XXV. *Et nunquam dicas de aliqua re, &c.*] Ne penitùs importunè hunc versiculum hìc intrudi quis existimaret, affert Gelal hanc causam illius: وساله اهل الكتاب عن خبر اهل الكهف فقال اخبركم غدا ولم يقل ان شاء الله فنزل ولن تقولن لشى انى فاعل. *Interrogaverant Scripturales Mahumetum de historia habitatorum speluncæ. Ille verò respondit eis: Cras eam vobis enarrabo; neque addiderat: Si Deus voluerit. Propterea admonetur hìc: Et nunquam dicas de aliqua re, &c.* omnia figmenta.

XXVI. *Morati sunt in spelunca, &c.*] Gelal existimat, hos annos trecentos fuisse solares: additos autem esse annos novem ex computo annorum lunarium.

XXVII. *Fac videre in eo, & fac audire.*] Idest, effice, ut ille videat, & audiat. Arabicè أبصر به وأسمع: Explicat Gelal: هى صيغة تعجب بمعنى ما ابصره وما اسمعه وهما على جهة المجاز والمراد انه تعالى لا يغيب عن بصره وسمعه شى; *Hæc est formula admirationis significans: O quantum videt: O quantum audit; Et utraque loquutio est metaphorica, seu ironica: & significat, nihil abscondi ab oculis, & auribus Dei.* Eo scilicet modo, quo quis diceret alicui: Doce tu Deum: vel adjuva Deum: ut ostenderet, Deum non egere, ut ab aliquo doceatur.

XLV. *Auxilium Dei erit verum.* Est duplex lectio: الولاية لله الحقُّ: *auxilium Dei verum*, & الولاية لله الحقِّ *Auxilium Dei veri.* Quidam etiam pro الوَلاية *Auxilium* legunt الوِلاية *Regnum.*

L. *Et ponetur liber.*]Gelal: كل امرى فى يمينه من المومنين وفى شماله من الكافرين: *Cuilibet ex fidelibus ponetur liber in dextera ejus: ex infidelibus autem in sinistra.*

LI. *Sed Eblis fuit ex Geniis*]. Gelal قيل هم نوع من الملائكة فالاستثناء متصل وقيل هو منقطع وابليس ابو الجن فله ذرية ذكرت معه والملائكة لا ذرية لهم. *Quidam dicunt, Genios esse speciem Angelorum, & particulam exceptivam, sed, esse conjun-*

stam [. Idest, idem significare, ac præter; ut sensus sit, omnes adoraverunt eum præter diabolum, qui fuit ex Geniis]: *alii verò esse præcisam* [idest præscindere partem sententiæ præcedentis à subsequenti]. *Est autem Eblis pater Geniorum, & habet generationem masculinam similem sibi: sed Angeli carent generatione.*

LXVI. *Hoc est, quod desiderabamus.*] Quia scilicet hujusmodi fuga piscis in mare, erat signum, eos mox inventuros, quem quærebant. Ita Gelal.

LXVII. *Et invenerunt servum*]. Hic servus Dei, quem invenerunt, fuit juxta Gelal, & alios Expositores الخضر *Alchedrus*, quem fabulantur Moslemi, eundem fuisse, ac Phinees filium Eleazari, filii Aaron; cujus anima per metempsychosin emigravit primò in Eliam, deindè ex Elia in S. Gregorium, quem propterea Mahumetani omnes summo honore prosequuntur. Ita verò totam hanc fabulam dilucidat Albocharius, cujus verba ex Arabicis fideliter translata hic pono. *Cùm Moyses stans concionem haberet ad filios Israel, interrogatus fuit à quodam, quisnam ex hominibus majorem haberet scientiam. Ille autem respondit: Ego. Deus verò iratus, objurgavit illum, eo quod non attribuisset ipsius dono scientiam suam, dixitque ei per revelationem: est mihi servus in loco, ubi duo maria conjunguntur, qui majorem habet scientiam, quam habeas tu. Dixit Moyses. Quomodò potero illum invenire? Respondit ei Deus. Tolle tecum piscem magnum, & pone eum in sporta: & ubi amiseris piscem, ibi est locus, quem dixi tibi. Acceptum igitur Moyses piscem posuit in sporta, & abiit: profectusque est cum illo puer ejus Josue, filius Nun, & perrexerunt, donec venerunt ad petram, ubi caput demittentes, ambo dormierunt. Piscis verò sese commovens è sporta desiliit in mare, & cœpit in eo natare findens longam rimam per aquas. Sed Deus cohibuit aquam à pisce, itaut aqua staret supra illum in modum fornicis, & undequaque ambiret, nec tamen contingeret eum. Cùm autem evigilassent, oblitus est alter commonere alterum de pisce: & prosequuti sunt iter toto die illo, ac nocte sequenti, donec novus illuceret dies. Tunc autem dixit Moyses puero suo. Affer nobis prandium nostrum*; & cętera, ut in Alcorano. Similia Albochario habet Zamchascerius, cum aliarum fabularum additamentis.

LXXXV. *Et interrogabunt te Judæi de Bicorni*]. Arabicè ذو القرنين *Dhul-karnain*; idest Bicornis, accipitur communiter pro الاسكندر *Alexandro*, nempe Macedone. Ita Gelal, Jahias, Zamchascerius, & alii: Notat autem Gelal, illum non fuisse Prophetam. Zamchascerius verò hæc de illo nugatur. Do tantùm verba latina, ne prolixior evadam. *Bicornis est Alexander, qui regnavit super mundum universum. Fertur autem, regnum mundi habuisse duos fideles, nempè Bicornem, & Salomonem: & duos infideles, scilicet Nemrod, & Nabuchodonosor. Fuit autem post Nemrod. Dissentiunt verò circa illum Authores. Quidam dicunt, fuisse hominem sanctum; cui Deus dedit regnum terræ, & scientiam, & sapientiam, & venerationem: & subjecit ei lucem, & tenebras; ita ut, cùm incederet noctu, præcederet ante eum lux dirigens eum, & à tergo tenebræ circundarent eum. Alii dicunt, illum fuisse Prophetam: alii unum ex Angelis. Et ex Homar fel. mem. habetur, ipsum audivisse hominem quemdam dicentem; O Bicornis. Ipse verò ait: O Deus ignosce: An non contenti fuistis nominari nominibus Prophetarum, nisi etiam nominaremini nominibus Angelorum? Et ex Aly fel. mem. habetur, subjectas illi fuisse nubes, & apertas causas rerum, & expansam lucem. Interrogatus autem de eo, respondit: Dilexit Deum, & Deus dilexit illum. Et interrogavit eum Ebnolkauva: Quisnam fuit Bicornis? Angelus ne, an Propheta? Et respondit; Non fuit Angelus, neque Propheta, sed fuit vir sanctus, & percussum fuit illi cornu dextrum propter Deum, quamobrem mortuus est: Sed Deus resuscitavit illum. Et percussum fuit illi cornu sinistrum, & mortuus est: sed resuscitavit eum Deus: quare dictus fuit Bicornis. Ex oraculo autem Prophetæ Mahumeti habetur, dictum fuisse Bicornem, quia circumivit duo cornua mundi, nempe latus ejus occidentale, & orientale. Alii dicunt illum habuisse duo cornua, idest duos cirros. Alii, incisa fuisse in cervice ejus duo cornua in signum fortitudinis. At verò Taheb voluit ita appellatum fuisse, quia habuit duo regna, Græcorum, & Persarum: vel, ut alii malunt, Græcorum, & Thracum, seu Turcarum. Vel quia, ut habetur ex eodem Authore, duo tempora capitis ejus erant ex ære. Alii volunt gestasse duo cornua super coronam, vel super caput. Licet etiam existimare ita cognominatum fuisse à robore, vel fortitudine.* Hactenùs Zamchascerius. Quamvis autem ex dictis apertissimè appareat, eundem esse apud Arabes Bicornem, & Alexandrum Magnum; nihilominùs Ismael filius Aly in capite فى ذكر الاسكندر بن فليبوس *De Alexandro filio Philippi*, negat, quod alii communiter affirmant; asserens Bicornem, de quo loquitur Alcoranus, esse alium quemdam Regem antiquum, qui vixit tempore Abrahæ, & ab aliquibus existimari, fuisse: افريدون بن اثفيان *Afridum filium, Asfian sextum regem Persarum*: ab aliis verò الصعب بن الرايش ملك اليمن *Assaab filium Arrais regem Jeman*, seu Arabiæ felicis. Sed neutri conveniunt, quæ habentur in Alcorano: & velit nolit Ismael, non possunt hæc convenire, nisi Alexandro Macedoni, juxta expositionem universaliter receptam à Mahumetanis. Quamvis revera totum hoc, quod de Bicorne refertur, sit merum figmentum.

LXXXVII. *Invenitque eum occidere in fonte luti nigri.*] Agnovit hìc Gelal crassitiem Prophetę sui: quamobrem ita Alcorani verba benignius exposuit, وغروبها فى العين فى راى العين والا فهى اعظم من الدنيا *Occidere verò Solem in fonte, fuit ad speciem oculi: nam alioquin sol major est toto mundo.*

XCI. *Orientem supra quosdam populos.*] Quinam fuerint hi populi, docet Gelal his verbis هم الزنج لم نجعل لهم من دونها اى الشمس سترا من لباس ولا سقف لان ارضهم لا تحمل بناء ولهم سروب يغيبون فيها عند طلوع الشمس ويظهرون عند ارتفاعها: *Hi sunt populi Zingitani in Aethiopia, quibus non est à sole tegumentum vestium, neque demorum, quia terra eorum non fert ædificia. Habent autem foveas subterraneas, in quibus absconduntur in ortu solis, & ex ipsis prodeunt in declinatione illius.*

XCIII. *Inter duos montes*] Arabicè بين السدين inter duo claustra, seu obices. Gelal وبعدهما جبلان مقطع بلاد الترك سد الاسكندر ما بينهما. *Et post illa sunt duo montes ad separandam regionem Thracum: horum fauces, seu intermedium occlusit Alexander.* Alludit fortasse ad Abylam, & Calpen, quos montes columnas Herculis appellant.

XCIV. *Jagug, & Magug*]. Juxta Gelal sunt nomina barbara duarum familiarum, seu tribuum, quas Zamchascerius oriundas facit ex Joseph tertio ex filiis Noe: & ait à nonnullis existimari Anthropophagos, idest manducatores hominum. Et ex autori-

thoritate Prophetæ sui Mahumeti, subdit: احد لا يموت منهم حتى ينظر الى الف ذكر من صلبه كلهم قد حمل السلاح وقيل هم على صنفين طوال مفرطوا الطول وقصار مفرطوا القصر: *Nullus ex eis moritur, donec videas mille masculos egressos è lumbis suis, & omnes arma ferentes. Dicuntur autem esse in duplici genere staturæ: vel enim excedunt longitudinem ii, qui sunt longi: vel, si sint parvi, habent extremam parvitatem.* Videntur autem idem esse Jagug, & Magug in Alcorano, ac Gog, & Magog in sacris litteris apud Ezechielem, & in Apocalipsi S. Joannis.

REFUTATIONES.

I. VEl Mahumetus erat insanus, vel alios omnes insanire existimabat. Qua enim fiducia, vel qua fronte nihil in Alcorano suo pravum, aut distortum, sed omnia recta esse, potest ffirmaare? Jam supra vidimus, & infra, Deo volente, videbimus, quot in illo absurda, quot fabulosa, quot falsa, & à veritate prorsùs aliena reperiantur.

II. Quòd, asserentes Deum habere filium, mendaces esse, & absque ullo scientiæ fundamento hoc affirmare pronunciet: mendacem se, ac penitus ignarum, qualis revera erat, ostendit. Videantur, quæ superiùs circa hoc latè disseruimus.

III. Historiam septem Dormientium, in qua vulgi rumor aliquid fortasse fabulosi antea admiscuerat: Alcoranus aliis fabulis deformat. In ea verò sese Prophetam nimis ridiculum ostendit, dùm inter tot sententias, quas refert circa eorum numerum, decidere ipse litem nescit. Erat verò operæ pretium, sanctissimorum juvenum numero etiam canem admiscere. Sed Mahumetanis solemne est bestiis non solùm sanctitatem, verùm etiam Paradisum tribuere: veluti arieti Abrahæ, Alboraco Mahumeti, & cani huic dormientium. Vide Prodrom. p. 4. cap. ultim.

IV. Ea, quæ de Moyse, Josue, & Alchedro, seu Phinees, hìc referuntur, esse prorsus fabulosa, & per mendacium conficta, ex eo convincitur, quòd, cùm Moyses in deserto per quadraginta annos semper populo adstiterit, utpotè summus rerum omnium moderator: nullo modo fieri potuit, ut iter tam longum cum solo Josue arripuerit, non modo, ut pertingeret ad conjunctionem duorum illorum remotissimorum marium, ad quam pervenit: Sed etiam, ut ulteriùs progrederetur per spatium octoginta, vel plurium annorum: hoc enim significat §. 62. vox Arabica حُقُبًا: juxta Mahumetanorum ipsorum interpretationem. Et sanè, si spectemus tempus illud totum, quod Moyses cum Josue, & Alchedro vagando absumpsit, non potuit non aliquot menses, & fortasse annos complecti. Quis autem sanæ mentis sibi persuadeat tandiù Moysen à suis Israelitis absuisse? Preterea, si ponamus Alchedrum fuisse Phinees filium Eleazari filii Aaron, quemadmodùm Mahumetani affirmant, qui Alchedrum hunc nobis ignotum in scenam protulerunt: certo certios est, Phinees eo tempore fuisse puerum: & fortasse nondum natus erat; nam introducitur vivus cap. 20. Judic. num. 28. quomodò ergo potuit eum Moyses in conjunctione duorum marium jam grandem natu reperire, atque illi sese discipulum offerre? En tibi quam recta contineat Alcoranus, & quam ab omni distorsione remota.

V. Superest, ut de Bicorni pauca attingamus. Si ponamus hunc fuisse Alexandrum Macedonem, quemadmodùm Mahumeti universaliter affirmant: omnes sciunt, hunc idololatram, ac plurimis vitiis imbutum fuisse, neque Deum verum unquam coluisse, imò neque omninò illum cognovisse. Si verò alius quispiam fuit præter Macedonem, necesse est ostendere quisnam, & quandò fuerit Rex hic adeò fidelis, ac sanctus, qui universum terrarum orbem ab ortu solis usque ad occasum imperio suo occupaverit. Impossibile enim est de hujusmodi rege nullam ab antiquis Chronologis factam fuisse mentionem. Imò neque fieri ullo modo potuit, ut hic vel ante Abraham, vel ante Moysen, vel etiam ante David, vel Salomonem extiterit. Si verò post Salomonem fuisset, nullo modo illius memoria in solo Alcorano reperiretur. Præterea mortales omnes norunt, quinam post Salomonem, terrarum orbis monarchiam obtinuerint, inter hos verò nullus fuit, cui ea, quæ in Alcorano finguntur, convenirent. Verùm totum id, quod de hoc Bicorni refertur, fabulam esse, ex eo patet, quòd hic ad locum ubi sol occumbit, pervenerit, eumque in fonte, seu palude cœni nigri occumbere perspexerit: itemque, quòd ad locum, unde idem sol oritur, devenerit: cùm omnes, vel pueri sciant, solem terrarum orbem in immensa propè distantia circumgirando, nullum proprium ortus, vel occasus sui locum habere, sed ubique oriri, & ubique occidere. Benè est Gelaleddinum tàm crassum Prophetæ sui errorem agnovisse: sed nimis infeliciter illum ab eo defendere conatus est, dùm oculi errorem, id quod revera Alcoranus factum narrat, esse pronunciavit. Nihil dico de pariete illo ex ære, ferroque constructo, quo Bicornis aditum gentibus Jagug, & Magug præclusit, ne ad finitimos populos devastandos transilirent, neque è finibus suis usque ad supremum Judicii diem possent exire. Risum merentur hæc, non confutationem.

سورة

سورة مريم مكية ثمان وتسعون آية

SURA XIX.

MARIA.

MECCANA:

COMMATUM NONAGINTA, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 كهيعص ۞ 2 ذكر رحمة ربك عبده زكريا ۞ 3 إذ نادى ربه نداء خفيا ۞
4 قال رب إني وهن العظم مني واشتعل الراس شيبا ولم اكن بدعايك رب شقيا ۞ 5 وإني
خفت الموالي من وراي وكانت امراتي عاقرا فهب لي من لدنك وليا ۞ 6 يرثني ويرث من
ال يعقوب واجعله رب رضيا ۞ 7 يا زكريا إنا نبشرك بغلام اسمه يحيي لم نجعل له من
قبل سميا ۞ 8 قال رب أنى يكون لي غلام وكانت امراتي عاقرا وقد بلغت من
الكبر عتيا ۞ 9 قال كذلك قال ربك هو علي هين وقد خلقتك من قبل ولم تك
شيا ۞ 10 قال رب اجعل لي اية قال ايتك الا تكلم الناس ثلاث ليال سويا ۞ 11 فخرج
علي قومه من المحراب فاوحي اليهم ان سبحوا بكرة وعشيا ۞ 12 يا يحيي خذ الكتاب
بقوة واتيناه الحكم صبيا ۞ 13 وحنانا من لدنا وزكوة وكان تقيا ۞ 14 وبرا بوالديه ولم
يكن جبارا عصيا ۞ 15 وسلام عليه يوم ولد ويوم يموت ويوم يبعث حيا ۞ 16 واذكر في
الكتاب مريم إذ انتبذت من اهلها مكانا شرقيا ۞ 17 فاتخذت من دونهم حجابا فارسلنا
اليها روحنا فتمثل لها بشرا سويا ۞ 18 قالت إني اعوذ بالرحمن منك ان كنت تقيا ۞
19 قال إنما انا رسول ربك لاهب لك غلاما زكيا ۞ 20 قالت أنى يكون لي غلام ولم
يمسسني بشر ولم اك بغيا ۞ 21 قال كذلك قال ربك هو علي هين ولنجعله اية للناس
ورحمة منا وكان امرا مقضيا ۞ 22 فحملته فانتبذت به مكانا قصيا ۞ 23 فاجاءها
المخاض إلي جذع النخلة قالت يا ليتني مت قبل هذا وكنت نسيا منسيا ۞ 24 فناداها

من

مِن تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا ۞ 24 وَهُزِّي إِلَيْكِ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطْ
عَلَيْكِ رُطَبًا جَنِيًّا ۞ 25 فَكُلِي وَاشْرَبِي وَقَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيِنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنِّي
نَذَرْتُ لِلرَّحْمٰنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا ۞ 26 فَأَتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ
جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا ۞ 27 يَا أُخْتَ هَرُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكِ بَغِيًّا ۞
28 فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا ۞ 29 قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ
الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا ۞ 30 وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَمَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ مَا
دُمْتُ حَيًّا ۞ 31 وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا ۞ 32 وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ
أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا ۞ 33 ذٰلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ ۞ 34 مَا كَانَ
لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَى أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ ۞ 35 وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي
وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هٰذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ ۞ 36 فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا
مِنْ مَشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۞ 37 أَسْمِعْ بِهِمْ وَأَبْصِرْ يَوْمَ يَأْتُونَنَا لٰكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ
مُبِينٍ وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ ۞ 38 إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ
الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ ۞ 39 وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ۞
40 إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئًا ۞ 41 يَا أَبَتِ إِنِّي
قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطًا سَوِيًّا ۞ 42 يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ
إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمٰنِ عَصِيًّا ۞ 43 يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمٰنِ
فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ۞ 44 قَالَ أَرَاغِبٌ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرٰهِيمُ لَئِنْ لَمْ تَنْتَهِ لَأَرْجُمَنَّكَ
وَاهْجُرْنِي مَلِيًّا ۞ 45 قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُ لَكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا ۞ 46 وَأَعْتَزِلُكُمْ
وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُوا رَبِّي عَسَى أَلَّا أَكُونَ بِدُعَاءِ رَبِّي شَقِيًّا ۞ 47 فَلَمَّا اعْتَزَلَهُمْ
وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا نَبِيًّا ۞ 48 وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ
رَحْمَتِنَا وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا ۞ 49 وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ
رَسُولًا نَبِيًّا ۞ 50 وَنَادَيْنَاهُ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا ۞ 51 وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ
رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَرُونَ نَبِيًّا ۞ 52 وَاذْكُرْ فِي الْكِتَابِ إِسْمٰعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ
رَسُولًا نَبِيًّا ۞ 53 وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلٰوةِ وَالزَّكٰوةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا ۞ 54 وَاذْكُرْ فِي
الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا ۞ 55 وَرَفَعْنَاهُ مَكَانًا عَلِيًّا ۞ 56 أُولٰئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ
اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَّةِ إِبْرٰهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ
هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمٰنِ خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا ۞ 57 فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ
خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلٰوةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا ۞ 58 إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا

فَأُولٰئِكَ

فأولئك يدخلون الجنة ولا يظلمون شيئا ۞ 58 جنات عدن التي وعد الرحمن عباده بالغيب
انه كان وعده مأتيا ۞ 59 لا يسمعون فيها لغوا الا سلاما ولهم رزقهم فيها بكرة وعشيا ۞
60 تلك الجنة التي نورث من عبادنا من كان تقيا ۞ 61 وما نتنزل الا بأمر ربك له ما
بين ايدينا وما خلفنا وما بين ذلك وما كان ربك نسيا ۞ 62 رب السموات والارض وما بينهما
فاعبده واصطبر لعبادته هل تعلم سميا ۞ 63 ويقول الانسان أإذا ما مت لسوف أخرج حيا ۞
64 أولا يذكر الانسان أنا خلقناه من قبل ولم يك شيئا ۞ 65 فوربك لنحشرنهم والشياطين
ثم لنحضرنهم حول جهنم جثيا ۞ 66 ثم لننزعن من كل شيعة أيهم أشد على الرحمن
عتيا ۞ 67 ثم لنحن أعلم بالذين هم أولى بها صليا ۞ 68 وان منكم الا واردها
كان على ربك حتما مقضيا ۞ 69 ثم ننجي الذين اتقوا ونذر الظالمين فيها جثيا ۞
70 واذا تتلى عليهم آياتنا بينات قال الذين كفروا للذين آمنوا أي الفريقين خير مقاما وأحسن
نديا ۞ 71 وكم أهلكنا قبلهم من قرن هم أحسن أثاثا ورئيا ۞ 72 قل من كان
في الضلالة فليمدد له الرحمن مدا ۞ 73 حتى اذا رأوا ما يوعدون اما العذاب واما الساعة
فسيعلمون من هو شر مكانا وأضعف جندا ۞ 74 ويزيد الله الذين اهتدوا هدى ۞
75 والباقيات الصالحات خير عند ربك ثوابا وخير مردا ۞ 76 أفرأيت الذي كفر بآياتنا وقال
لأوتين مالا وولدا ۞ 77 أطلع الغيب أم اتخذ عند الرحمن عهدا ۞ 78 كلا سنكتب
ما يقول ونمد له من العذاب مدا ۞ 79 ونرثه ما يقول ويأتينا فردا ۞ 80 واتخذوا من دون
الله آلهة ليكونوا لهم عزا ۞ 81 كلا سيكفرون بعبادتهم ويكونون عليهم ضدا ۞
82 ألم تر أنا أرسلنا الشياطين على الكافرين تؤزهم أزا ۞ 83 فلا تعجل عليهم انما
نعد لهم عدا ۞ 84 يوم نحشر المتقين الى الرحمن وفدا ۞ 85 ونسوق المجرمين الى جهنم
وردا ۞ 86 لا يملكون الشفاعة الا من اتخذ عند الرحمن عهدا ۞ 87 وقالوا اتخذ الرحمن
ولدا ۞ 88 لقد جئتم شيئا إدا ۞ 89 تكاد السموات يتفطرن منه وتنشق الارض وتخر الجبال
هدا ۞ 90 أن دعوا للرحمن ولدا ۞ 91 وما ينبغي للرحمن أن يتخذ ولدا ۞ 92 ان كل
من في السموات والارض الا آتي الرحمن عبدا ۞ 93 لقد أحصيهم وعدهم عدا ۞ 94 وكلهم
آتيه يوم القيمة فردا ۞ 95 ان الذين آمنوا وعملوا الصالحات سيجعل لهم الرحمن ودا ۞
96 فانما يسرناه بلسانك لتبشر به المتقين وتنذر به قوما لدا ۞ 97 وكم أهلكنا قبلهم
من قرن هل تحس منهم من أحد ۞ 98 أو تسمع لهم ركزا ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. KH. I. A. S. 2. Commemoratio misericordiæ Domini tui *erga* servum suum Zachariam. 3. Cùm invocavit Dominum suum invocatione occulta. 4. Dixit, Domine mi, certè ego *a* infirmus sum ossibus ex me (*idest meis*) & respersum est caput canitie, & nunquam fui in precatione ad te, Domine mi, infortunatus. 5. Atqui ego sanè timui successores in hereditate post me: nam est uxor mea sterilis. Dona ergo mihi à conspectu tuo filium herilem. 6. Qui sit hæres meus, & sit hæres ex familia Jacob, & fac eum, Domine mi, placentem *tibi*. 7. O Zacharia: nos sanè annunciamus tibi puerum: nomen ejus erit Jahia (*idest Joannes*) non posuimus ei antea *b* nominationem (*idest nulli antea illud imposuimus*). 8. Respondit, Domine mi, quomodò erit mihi puer, cùm sit uxor mea sterilis, & jam *ego* perveni ad grandævam ætatem decrepitus. 9. Dixit *illi Angelus*: Ita *erit*: Dicit Dominus tuus: Hoc apud me erit facile, & jam creavi te antea, & non fueras quidquam 10. Respondit: Domine mi, constitue mihi signum *hujus rei*. Dixit *Angelus*: signum tuum *erit*, quòd non alloqueris homines per tres noctes sospes (*idest quamtumvis morbo nullo labores.*) 11. Egressus est ergo ad populum suum ex Adyto *Templi*, & innuit illis, Laudate *Deum* manè, & vesperè. 12. O Jahia, accipe Librum (*idest Pentateuchum*) cum virtute (*idest illum studiosè legendo.*) Et dedimus illi judicium (*idest Prophetiam*) *cùm esset* puer *triennis*. 13. Et misericordiam à nobis, & *largitionem* eleemosynæ (*idest, ut esset misericors, & eleemosynarius*) & fuit pius *erga Deum*. 14. Et justus erga parentes suos, & non fuit superbus, contumax. 15. Et pax super eum die, *qua* natus est, & die, *qua* morietur, & die, *qua* resuscitabitur vivus. 16. Et commemora in libro *Alcorani* Mariam, quandò secessit à familia sua ad locum orientalem. 17. Et accepit clam ipsis velamen, *quo se tegeret*, & misimus ad eam spiritum nostrum (*idest Gabrielem*) & assimilatus est ei homo perfectus. 18. Dixit *Maria*: Equidem confugio ad Misericordem, *ut tueatur me* à te: si es timoratus, *abstinebis te à me, dùm confugio ad Deum*. 19. Respondit *Gabriel*: Certè ego sum legatus Domini, ut donem tibi puerum sanctum. 20. Dixit *illa*: unde erit mihi puer, cùm non tetigerit me homo (*idest maritus*) neque fuerim meretrix? 21. Respondit *Gabriel*: Ita *erit*. Dicit Dominus tuus: Hoc apud me est facile, &, ut ponamus eum (*idest puerum*) in miraculum hominibus, & in misericordiam ex nobis. Et *hoc* est negocium definitum *à nobis*. 22. Concepit igitur illum, & discessit cum eo *in utero* ad locum longinquum. 23. Supervenit igitur ei dolor partus juxta truncum palmæ. Dixit: O Utinam ego mortua essem ante hoc, & fuissem, *quid* derelictum, oblivioni traditum. Et inclamavit ad eam *Gabriel, qui erat* sub eam (*idest è loco inferiori.*) Ne contristeris: Jam posuit Dominus tuus sub te rivum. 24. Et excute ad te truncum palmæ: cadere faciet super te dactylos maturos colligibiles. 25. Et comede, & bibe, & tranquilla oculum: Porrò si videris ex hominibus aliquem, *qui interroget te de puero*; dic: Ego sanè vovi Miseratori jejunium, ideò nullo modo alloquar hodie hominem. 26. Venit ergo cum eo (*idest puero*) ad gentem suam, & portabat eum. Dixerunt *ei*: O Maria, jam sanè effecisti rem miram. 27. O soror Aaron; non fuit pater tuus vir malus, & non fuit mater tua scortatrix, 28. At *illa* innuit ad eum (*idest puerum, dicens, loquimini cum eo.*) Responderunt; Quomodò alloquemur eum, qui est in cunabulis infans? 29. Dixit *puer* Certè ego sum servus Dei: Tradidit mihi Librum (*idest Euangelium*) & constituit me Prophetam. 30. Et fecit me benedictum, ubicunque fuero, & præcepit mihi orationem, & eleemosynam, quandiù permansero vivus. Et pium *fecit me* erga genitricem meam, & non fecit me superbum infelicem. 31. Et pax super me die, *qua* natus sum, & die, *qua* moriar, & die *qua* resuscitabor vivus. 32. Iste *est* Jesus filius Mariæ: dictum veritatis, de quo dubitant (*nimirùm utrum sit filius Dei, nec ne*). 33. Non fuit *conveniens* Deo, ut haberet

ullum

a infirmata sunt ossa ex me.

b cognominem.

ullum filium. Laus illius. Cùm decreverit *aliquam* rem, profectò dicet ei: Esto, & erit. 34. Et quidem Deus *est* Dominus meus, & Dominus vester: servite ergo illi: hæc est via recta. 35. Sed discordes fuerunt sectarii inter ipsos *circa Jesum*: atqui væh illis, qui infideles sunt à conspectu diei magnæ. 36. Fac audire in ipsis, & fac videre (*idest, ò quantum audient, & quantum videbunt*) die, *qua* venient ad nos. Sed iniqui hodie sunt in errore manifesto. Et comminare illis (*idest Meccanis*) diem suspirii dolorosi, cùm decisum fuerit negotium (*idest completum decretum de perditione eorum*) & ipsi *nunc* sunt in incuria, & ipsi non credunt. 37. Nos sanè nos hæreditabimus terram, & id, quod est super eam, & ad nos *omnes* reducentur. 38. Et commemora in Libro *Alcorani* Abraham: quippe ipse fuit justus, propheta. 39. Cùm dixit patri suo: O Pater mi, quare colis, quod non audit, neque videt, neque prodest tibi quidquam? 40. O Pater mi, equidem jam venit ad me id scientiæ, quod non venit ad te, sequere ergo me: dirigam te in viam æquam. 41. O pater mi, ne servias Satanæ: quippe satanas fuit Miseratori rebellis. 42. O pater mi: equidem timeo, ne tangat te pœna à Miseratore, & propterea sis Satanæ socius. 43. Respondit *ei pater*: An es rejiciens tu deos meos, ò Abraham? Certè, si non abstineas *ab hac re*, profectò lapidabo te. Atqui procul abesto à me diuturnans (*idest per longum tempus*). 44. Dixit *illi Abraham*: Pax super te: rogabo veniam tibi à Domino meo: quippe ipse est de me solicitus. 45. Et separabo me à vobis, & ab iis, quos invocatis præter Deum, & invocabo Dominum meum: facile erit, ut non sim in invocatione Domini mei infelix. 46. Cùm autem separasset se ab eis, & ab iis, quos colebant præter Deum, donavimus ei Isaac, & Jacob, & omnem (*idest utrumque*) fecimus prophetam. 47. Et donavimus illis ex misericordia nostra *opes, & filios*, & dedimus illis linguam veritatis excelsam (*idest laudem, & gloriam in omni religione*). 48. Et commemora in libro Moysen: quippe ipse fuit sincerus *religione*, & fuit legatus, propheta. 49. Et vocavimus eum è latere montis *Synai* dextero, & appropinquare fecimus eum colloquutorem *nostrum*. 50. Et concessimus ei per misericordiam nostram fratrem *ipsius* Aaron prophetam. 51. Et commemora in libro Ismaelem: quippe *ipse* fuit verax in promissione, & fuit legatus, propheta. 52. Et præcipiebat familiæ suæ orationem, & eleemosynam, & fuit apud Dominum suum gratus. 53. Et commemora in libro Edris (*idest Enoch*) quippe ipse fuit justus, propheta. 54. Et elevavimus illum in locum sublimem. 55. Hi sunt erga quos beneficus fuit Deus ex Prophetis de generatione Adam, & ex iis, quos portavimus cum Noe *in Arca*, & ex progenie Abrahæ, & Israel, & ex iis, quos direximus, & elegimus. Cùm legerentur illis signa Miseratoris, procidebant adorantes, & flentes. 56. Successit autem post eos successio (*idest generatio Judæorum, & Christianorum*) qui dereliquerunt orationem, & sequuti sunt concupiscentias: sed mox incident in torrentem Tartari. 57. Verùm, qui resipuerit, & crediderit, & fecerit rectum, hi ingredientur Paradisum, neque injustè tractabuntur ulla in re. 58. Hortos Eden, quos promisit Miserator servis suis in absentia (*idest dùm abessent ab illis in hoc mundo*) nam erit promissio ejus veniens. 59. Non audient in illis futilia, sed pacem, & erit ipsis alimentum suum in illis manè, & vesperè. 60. Iste est Paradisus, quem dabimus in hæreditatem ex servis nostris *illi, qui fuerit* timoratus. 61. Et non descendimus *è Cælo*, nisi per imperium Domini tui. Ipsius est, quod est ante nos, & quod post nos, & quod inter hoc (*idest inter medium*). Neque est Dominus tuus obliviosus. 62. Dominus Cœlorum, & terræ, & illius, quod est inter hæc duo. Cole ergo illum, & constans esto in cultu illius. An nosti illi cognominem. 63. Et dicit homo: An postquam mortuus fuero, revera educar *è tumulo* vivus? 64. An verò non recordatur homo, quòd nos creavimus eum antea, cùm non esset quidquam? 65. Atqui *juro* per Dominum tuum, sanè congregabimus eos, & dæmonas: tùm circumducemus eos circa gehennam genuflexos. 66. Deindè sanè separabimus ab unaquaque caterva, quicunque eorum fuerit obs-

tina-

tinatior adverſus Miſeratorem protervia. *67.* Deindè ſanè nos ſcientiſſimi erimus *a* eorum, *qui* fuerint digniores in illa *(ideſt gehenna)* ad combuſtionem. *68.* Et *b* non eſt ex vobis, qui non deſcenſurus ſit ad illam: eſt *hoc* apud Dominum tuum decretum deciſum. *69.* Deindè liberabimus eos, qui fuerint timorati, & relinquemus iniquos in ea genuflexos. 70. Et cùm leguntur illis ſigna noſtra manifeſta, dicunt, qui ſunt infideles illis, qui crediderunt: Quænam duarum partium *(nempe veſtræ, & noſtræ)* eſt melior ſtatu, & pulchrior conventu? 71. Et quot perdidimus ante eos ex generationibus, quæ erant meliores facultatibus, & aſpectu? 72. Dic: Qui fuerit in errore, extendat illi Miſerator extenſionem *(ideſt longam, & felicem vitam)*. 73. Donec videant id, quod ipſis promittitur, ſive pœnam *in hoc mundo*, ſive Horam *(ideſt ſupplicium gehennæ)* cognoſcent enim, quis fuerit pejor loco, & infirmior præſidio. 74. Et augebit Deus eos, qui fuerant directi directione. 75. Et permanentia bona *(ideſt bona opera)* meliora erunt apud Dominum tuum, quoad præmium, & meliora quoad retributionem. *76.* Num vidiſti illum, qui non credit in ſigna noſtra, & dicit: Profectò donabor opibus, & prole? 77. An novit arcanum? Num accepit apud Miſeratorem pactum *de hoc*? 78. Nequaquam. Mox ſcribemus id, quod dicit, & extendemus illi in pœna extenſionem *(ideſt augebimus ei pœnam)*. *79.* Et hæreditare faciemus eum id, quod dicit, *in hoc mundo*: Sed veniet ad nos *in die Judicii*, ſingularis (i. ſolus, & nudus). 80. Et acceperunt præter Deum *alios* deos, ut eſſent ſibi in auxilium. 81. Nullo modo *erit hoc*: mox rejicient cultum ipſorum, & erunt erga ipſos contrarietas *(ideſt erunt illis adverſarii)*. 82. Nonne vidiſti, quòd nos miſerimus dæmonas contra infideles, *qui* incitarent eos inſtigando *ad peccatum*? 83. Ne ergo feſtines contra eos: quippe numeramus eis numerum *dierum, quibus eis prorogatur pœna*. 84. Die *quadam* congregabimus timoratos ad Miſeratorem accedentes. 85. Et deducemus ſceleratos ad gehennam deſcendentes. 86. Non obtinebunt interceſſionem, niſi, qui acceperit apud Miſeratorem pactum. 87. Et dicunt *Judæi, & Chriſtiani*: Suſcepit Miſerator prolem. 88. Jam quidem prætuliſtis rem infandam. 89. Parum abeſt, quin cœli diffindantur ob illam, & diſcindatur terra, & corruant Montes conquaſſati. 90. Eo, quòd attribuerint Miſeratori prolem. 91. Et non convenit Miſeratori, ut ſuſcipiat prolem. 92. *c* Nullus eſt in cœlis, & terra, quin venturus ſit ad Miſeratorem ſervus. 93. Jam quidem recenſuit eos, & numeravit eos numerando. 94. Et omnes ipſi venient ad eum die reſurrectionis ſingulares *(ideſt omnibus rebus deſtituti)*. 95. Porrò, qui crediderint, & operati fuerint recta: dabit illis Miſerator amorem *inter ſe, & cum Deo*. 96. Profectò facilitavimus eum *(ideſt Alcoranum)* per linguam tuam *Arabicam*; ut fauſta annuncies per illum Timoratis, & commineris per eum hominibus litigioſis. 97. Et quot perdidimus ante eos de generationibus? An invenies ex eis vel unum? 98. Aut audies de eis muſſitationem?

a quinà eorum.
b Si.
c Si ullus.

NOTÆ

Itulus Suræ eſt مريم *Mariæ*, quia in illa fit peculiaris mentio Sanctiſſimæ Virginis Deiparæ Mariæ. Eſt tota Meccana, excepto verſiculo 56: فخلف بعدهم خلف: *Et ſucceſſit poſt eos ſucceſſio*, quem vocant verſum السجدة *Adorationis*. In numero verſuum nullum eſt diſſidium, niſi, quòd aliqui addunt unum; ut ſint 99. Præmium Lectoris eſt: من قراء سورة مريم أعطى عشر حسنات بعدد من كذب زكريا وصدق به ويحيى ومريم وعيسى وساير الانبيآ المذكورين فيها وبعدد من دعا الله في الدنيــــا ومن لم يدع الله: *Qui legerit Suram Mariæ, donabitur decem bonis, juxta numerum eorum, qui mendacii arguerunt Zachariam, & veracem prædicaverunt eum, & Joannem, & Mariam, & Jeſum, & cęteros Prophetas in illa commemoratos: & juxta numerum eorum, qui Deum in hoc Mundo invocaverunt, &, qui non invocaverunt.*

I. *K. H. I. A. S.*] Arabicè كهيعص. Quid ſignificent hi ſingulares characteres, & alii hujuſcemodi, Doctores certant, & adhuc ſub judice lis eſt. Gelal fatetur ſemper, الله اعلم بمراده بذلك: *Deus optimè, ac planiſſimè novit, quid ſibi voluerit in illis.*

V. *Succeſſores in hæreditate.*] Arabicè المــوالى exponit Gelal: الذين يلونى في النسب كبنى العم *qui pertinent ad me, ſeu reſpiciunt me, in ſtirpe, ſeu, ſtemmate paterno, ut ſunt filii patrui, ſeu patrueles.*

VIII. *Et jam ego perveni ad grandævam ætatem.*] *Ætas ejus*, juxta Gelal, erat, مائة وعشرين سنة وبلغت امراته ثمان وتسعين سنة: *centum viginti annorum; & uxor ejus pervenerat ad annum nonagesimum octavum.*

IX. *Ita erit: dicit Dominus tuus.*] Arabica verba كذلك يقول ربك conjungenda putat Jahias: *Ita dicit Dominus tuus.* Sed Gelal distinguit: *Ita nempè erit, ut dixi. Dicit Dominus tuus: Hoc, &c.*

XIII. *Et fuit pius erga Deum.*] Gelal: روى انه لم يعمل خطية ولم يهم بها: *Habetur ex traditione, illum nullum fecisse peccatum, & ne quidem de illo faciendo deliberasse.*

XVI. *Secessit à familia sua ad locum orientalem.*] Gelal exponit: نحو الشرق من الدار *in partem orientalem domus*, in quam scilicet secessit seorsum à cęteris domesticis. Jahias; كان زكريا كفل مريم وكانت اختها تحته وكانت تكون في المحراب فلما ادركت كانت اذا حاضت اخرجها الى منزله الى اختها فاذا طهرت رجعت الى المحراب فطهرت مرة فلما فرغت من غسلها قعدت في مشرقة في ناحية الدار وعلقت عليها سترة فجاء جبرايل اليها في ذلك الموضع في صورة ادمي: *Susceperat Zacharias educandam Mariam, cujus Soror etiam erat sub Zachariæ potestate. Ipsa verò morabatur in Adyto Templi. Cùm verò adolevisset, & menstrua illi advenirent, educebat eam Zacharias ex Adyto in domum suam ad sororem ipsius: & cùm purgata fuisset à menstruis, in templum revertebatur. Quadam autem vice, cùm purgata fuisset, seque aqua abluisset, sedit in parte separata domus versus Orientem velo cooperta. Venitque ad eam eodem in loco Gabriel in forma humana.* Honestatis ergo causa, quia vestes exuerat, fingitur sese velamine cooperuisse. Zamchascerius cæteris in hoc prudentior: تخلت للعبادة في مكان ما يلي شرق بيت المقدس او من دارها معتزلة من الناس *Secesserat ad orandum in locum, qui respiciebat partem orientalem versus Templum, vel etiam in domo sua separata ab hominibus.*

XXII. *Concepit igitur.*] Gelal: فنفخ جبريل في جيب درعها فاحست بالحمل في بطنها مصورا *Insufflavit Gabriel in aperturam tunicæ ejus ad collum; & illa sensit in utero suo fœtum formari.* Jahias: فاخذ جبريل جيبها باصبعه فنفخ فيه فصار الى بطنها فحملت: قال الحسن حملته تسعة اشهر في بطنها: *Accepit Gabriel digitis suis sinum apertum indusii ejus ad collum, & insufflavit in eum, & pervenit flatus ad uterum, & concepit. Dixit Alhasan: Concepit illum in utero, sicut infantem novem mensium.*

XXIII. *Et inclamavit ad eam.*] Existimat Gelal, hunc, qui inclamavit ad virginem, fuisse Gabrielem. Alii tamen putant, fuisse puerum ipsum, qui erat sub matre. Quod verò additur de rivo, censet Gelal, miraculose rivum illum tunc effluxisse, cùm antea fluere desiisset.

XXIV. *Cadere faciet super te dactylos maturos.*] Hanc palmam antea fuisse aridam affirmant Jahias, & Zamchascerius his verbis: وكان جدع نخلة يابسة في صحرا ليس لها راس ولا ثمرة ولا خضرة وكان الوقت شتاء: *Et erat truncus palmæ aridæ in rupe, & carebat vertice, & dactylis, & virore: & erat tempus hyemis.*

XXV. *Vovi miseratori jejunium.*] Jejunii nomine intelligit Gelal: امساكا عن الكلام *continentiam à loquendo, seu silentium.* Alii tamen intelligunt etiam abstinentiam à cibo, & potu.

XXVII. *O soror Aaron.*] Gelal: هو رجل صالح اى يا شبيهته في العفة: *Hic fuit Vir sanctus: & sensus est: O similis illi in castitate.* Costada relatus à Jahia. ليس هرون اخي موسى ولكنه هرون اخر كان يسمى هرون صالح المحبب في عشيرته: *Non erat hic Aaron frater Moysi, sed alius, qui nominabatur Aaron sanctus, dilectus in tribu sua.* Zamchascerius: هرون كان اخاها من ابيها من امثل بني اسراييل وقيل اخو موسى صلوات الله عليهما وعن النبي صلى انما عنيا هرون النبي وكان من اعقابه في طبقة الاخوة وبينها وبينه الف سنة واكثر وعن السدي كانت من اولاده وهو انما قيل اخت هرون كما يقال يا اخا همدان اى يا واحدا منهم وقيل رجل صالح او طالح في زمانها شبهوها به اى كنت عندنا مثله في الصلاح او شتموها به ولم ترد اخوة النسب ذكران هرون الصالح تبع جنازته اربعين الفا كلهم يسمى هرون تبركا به وباسمه فقالوا كنا نشبهك بهرون هذا. *Fuit Aaron frater ejus, scilicet Mariæ ex parte Patris, ex præstantissimis filiorum Israel. Alii dicunt fuisse fratrem Moysi. At ex propheta Mahumeto habetur fuisse alium ab Aaron Propheta, licèt ex successoribus ejus in serie fratrum. Inter eam autem, & illum (nempe inter Mariam Matrem Christi, & Aaron fratrem Moysi) fuerunt mille anni, & plures. Ex Alsaddio autem habetur, Mariam fuisse ex filiis ejusdem Aaron. Porrò ipsa dicitur soror Aaron, sicut dici consuevit: ò frater Hamdan, idest; ò unus ex his. Alii dicunt fuisse virum quemdam probum, sivè improbum, qui vixit ejusdem Mariæ ætate, cum quo assimilaverunt eam, quasi dicerent: Fuisti, sicut ille apud nos in probitate. Vel conviciati sunt ei (nimirùm comparando illam cum eo in improbitate) & non est hic sensus de fratribus stirpis. Dicitur autem sanus*

Aaro-

Aaronis probi deductum, fuiße à quadraginta millibus viris, qui omnes vocabantur Aaron, benedictionem expetentes per eum, & per nomen ejus, & dicebant: Fuimus similes tibi in hoc nomine Aaron. Addit nebulo. وقيل احتمل يوسف النجار مريم وابنهـا الى غار فلبثوا فيه اربعون يوما ثم جاءت تحمله فكلمها عيسى فى الطريق يا امـى ابشرى فانى عبد اللـه: *Et dicunt quidam, Joseph fabrum lignarium tulisse Mariam, ejusque filium intra cavernam, ubi manserunt quadraginta dies. Deinde venit Maria portans eum: alloquutusque est illam puer in via; Gaude mater mea, nam ego sum servus Dei.* Ahmed Ebn-Edris sequitur prædictos Authores circa duplicem illum Aaron coævum Deiparæ, alterum optimum, alterum pessimum, & vult eam dici alterutrius sororem per similitudinem: addit tamen: وقيل انهـا من ذرية موسى ع م وهو اخو هرون وقيل لهـا اخت هرون: *Dicunt quidam, illam fuiße ex generatione Moysi, cui sit pax, cujus frater erat Aaron: & propterea vocari sororem Aaron.*

XXXII. *Dictum Veritatis.*] Arabicè قول الحق: potest referri ad Jesum, quasi ipse sit *Dictum*, seu *verbum Veritatis*. Vel potest exponi: *Hoc, quod dictum est de Jesu, est dictum cum veritate.*

LIII. *Edris.*] Hoc nomine appellatur Henoch in Alcorano, de quo Gelal: هو حيى فى السمـاء الرابعة او السادسة او السابعة او فى الجنة ادخلهـا بعد ان اذيق الموت واحيى ولم يخرج منهـا *Ipse est vivus in quarto, vel sexto, vel septimo cœlo, vel in Paradiso, in quem introductus fuit, postquam gustavit Mortem, & ad vitam revocatus fuit; & nunquam egressus est ab eo.* De hoc multa fabulantur Arabes. Inter alia hæc habet Ismael Ebn-Aly ex Arabico fideliter translata: *Cùm esset Enoch trecentorum quinquaginta annorum, sublatus est à Deo in Cœlum. Contulit autem illi Deus spiritum propheticum, & revelavit illi arcana cœlestia, demisitque super eum è Cœlo triginta volumina. Ipse primus usus est calamo, & scriptura, & armis, quibus pro religione pugnavit. Invenit etiam scientiam astrologicam, & modium, & stateram. Refert autem de eo Ebn-Abbas, quod, cùm die quadam ambularet sub ardente sole, ejusque calorem molestè ferret, dixit intra se: cùm ego calorem tàm magnum experiar, licèt inter me, & inter solem sit spatium itineris quatuor millium annorum, quomodò se habebit Angelus ille, qui præest soli? O Deus, alleva ab eo de pondere ejus, & tolle ab eo de calore ejus. Et eadem die sensit Angelus pondus solis levius, & calorem ejus mitiorem. Quamobrem interrogavit Dominum suum de hoc, qui dixit ei: Enoch oravit pro te, & exaudivi eum. Respondit Angelus: Domine mi permitte mihi, ut visitem eum; concessitque illi hoc Deus: & visitavit Enoch, qui rogavit eum, ut portaret se ad locum, ubi nascitur sol: sed cùm eò portasset illum, ibi mortuus est. Confestim autem Deus suscitavit illum, & transtulit in Paradisum.*

Verùm eruditissimus Bartoloccius in Bibliotheca Magna Rabbinica, parte 2. pag. 845. ex testimonio Hebræorum antiquiorum probat, Enoch, qui cognominatus fuit אדרים Arab. ادريس *Edris*, fuisse valdè diversum ab Enoch, de quo agitur in libro Genesis, multisque sæculis illo posteriorem. Unde colligitur, sicut Impostor confudit duas Marias, ita duos Enochos simul permiscuisse, & confudisse.

LXXV. *Num vidisti illum;*] Loquitur hic juxta explicationem Gelalis, de العـاصى بن وبل Alasso filio Vaili, qui hæc loquebatur cum جناب بن الارث Genabo filio Alarethi.

REFUTATIONES.

I. A Veritate prorsùs alienum est, nomen Joannis, quem Mahumetani ab Alcorano edocti corruptè يحيـى *Jahiam* appellant, nulli ante Baptistam fuisse impositum. Deceptus in hoc fuit Mahumetus ex eo, quòd in Euangelio Lucæ habeatur, nullum fuisse in cognatione Zachariæ, qui vocaretur hoc nomine. Multis tamen antea in sacris litteris *Joannis* nomen inditum fuisse patet. Cùm enim Hebraicè scribatur יוחנן *Joannam*, invenitur hoc nomen lib. 3. reg. cap. 25. 1. Paralip. cap. 3. 2. Paral. cap. 17. 1. Esdræ cap. 8. 2. Ezræ cap. 6. Jeremiæ cap. 40. & alibi.

II. Falsum etiam est, signum datum ab Angelo Zachariæ, fuisse taciturnitatem ipsius, seu impedimentum loquelæ per tres noctes. Damnatus enim fuit ad silentium, seu mutitatem non per triduum, sed per novem circiter menses. Neque fuit hoc ad signum, sed ad pœnam incredulitatis ejus, ut patet ex Euangelio Lucæ cap. 1.

III. Ea, quæ de Mariæ conceptu, partuque referuntur, esse in plerisque fabulosa, & ex apocrypho aliquo Orientalium Schismaticorum libro desumpta; manifestè convincitur ex iis, quæ ea de re in Euangeliis habentur.

IV. Quemadmodùm supra Mahumetus vocavit Mariam Deiparam, filiam Amram: ita vocat eam hìc sororem Aaron. Confundit scilicet hanc cum Maria illa, quæ verè fuit filia Amran, & soror Aaron. Hunc tamen errorem tàm crassum Mahumetani agnoscentes, excusare conantur, ut vidimus in notis: sed frustra, & rationibus prorsùs frivolis, ac ridiculis. Neque enim Maria fuit ex stirpe Aaron, sed Judæ, neque potuit habere fratrem illum tàm sanctum, nomine Aaron; cùm orta sit primogenita, & unigenita ex parentibus sterilibus. Quòd si etiam poneremus, post illam natum fuisse hunc Aaron fictitium; fuisset certè, eo tempore valdè puer: erat enim tunc Maria, juxta Mahumetanos, tredecim annos nata. Ineptè verò vocassent eam sororem Aaron propter similitudinem cum Aaron fratre Moysi in pudicitia; cùm nullam in hoc prærogativam Aaron habuerit. Rationabiliùs vocassent eam sororem alicujus fœminæ castitate insignis, veluti Juditæ, vel ipsius Mariæ sororis Aaron: vel saltem alicujus viri ejusdem virtutis laude conspicui, veluti Joseph filii Jacob, vel Eliæ. Omitto alias circa hoc ineptias. Unum addo: si ita licet nomina, ac personas fingere

gere, vel pervertere: nihil tam absurdum e-rit, quod defendere non possimus. Vide supra in Sura 3. & in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 76.

V. Fingitur Ismael fuisse legatus, & Propheta: omninò gratis. Oppositum colligitur ex sacris litteris, quæ illum hominem ferum, prædonem, ac vicinis omnibus infestum repræsentant. De ipsius legatione, & prophetia nihil, ne in ipso quidem Alcorano, habetur: cùm tamen in eo tot exoticorum Prophetarum, & legatorum portenta commemorentur. Sed de Ismaele vide Prodromi p. primam cap. 5. pag. 13. ubi de eo fusè disseritur.

VI. Non est, quod Mahumetus, seu potiùs Gelal subgillet Christianos, quòd dereliquerint orationem, & secuti sint concupiscentias suas. Capiti canat talia demens Mahumetico, Moslemisque suis, qui nihil curant, nisi muliercularum illecebras, & præposteras libidines: seque sanctos putant, si quarumdam exteriorum precum apparentia, & ridiculis corporis gesticulationibus homines fallant.

Benè est, quòd Mahumetus fateatur concedi à Deo magnas, ac diuturnas felicitates malis in hoc mundo; ne ipsius asseclæ ob florentissimi imperii diuturnitatem, meliores se cæteris esse sibi persuadeant.

سورة

سورة طه مكية ماية وخمس وثلاثون اية

SURA XX.

T. H.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM TRIGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طه ۞ 2 ما انزلنا عليك القران لتشقي ۞ 3 الا تذكرة لمن يخشي ۞ 4 تنزيلا
ممن خلق الارض والسموات العلي ۞ 5 الرحمن علي العرش استوي ۞ 6 له ما في
السموات وما في الارض وما بينهما وما تحت الثري ۞ 7 وان تجهر بالقول فانه يعلم السر
واخفي ۞ 8 الله لا اله الا هو له الاسماء الحسني ۞ 9 وهل اتيك حديث موسي ۞
10 اذ راي نارا فقال لاهله امكثوا اني انست نارا لعلي اتيكم منها بقبس او اجد علي النار
هدي ۞ 11 فلما اتيها نودي يا موسي ۞ 12 اني انا ربك فاخلع نعليك انك بالواد المقدس
طوي ۞ 13 وانا اخترتك فاستمع لما يوحي ۞ 14 انني انا الله لا اله الا انا فاعبدني واقم
الصلوة لذكري ۞ 15 ان الساعة اتية اكاد اخفيها لتجزي كل نفس بما تسعي ۞
16 فلا يصدنك عنها من لا يومن بها واتبع هويه فتردي ۞ 17 وما تلك بيمينك يا موسي ۞
18 قال هي عصاي اتوكوا عليها واهش بها علي غنمي ولي فيها مارب اخري ۞ 19 قال القها
يا موسي ۞ 20 فالقيها فاذا هي حية تسعي ۞ 21 قال خذها ولا تخف سنعيدها سيرتها
الاولي ۞ 22 واضمم يدك الي جناحك تخرج بيضاء من غير سوء اية اخري ۞ 23 لنريك من
اياتنا الكبري ۞ 24 اذهب الي فرعون انه طغي ۞ 25 قال رب اشرح لي صدري ويسر لي
امري ۞ 26 واحلل عقدة من لساني يفقهوا قولي ۞ 27 واجعل لي وزيرا من اهلي هرون
اخي ۞ 28 اشدد به ازري واشركه في امري ۞ 29 كي نسبحك كثيرا ونذكرك
كثيرا ۞ 30 انك كنت بنا بصيرا ۞ 31 قال قد اوتيت سولك يا موسي ۞ 32 ولقد

مننا عليك مرة أخري ۞ 33 إذ أوحينا إلي أمك ما يوحي ۞ 34 أن اقذفيه في التابوت
فاقذفيه في اليم فليلقه اليم بالساحل يأخذه عدو لي وعدو له وألقيت عليك محبة مني
ولتصنع علي عيني ۞ 35 إذ تمشي أختك فتقول هل أدلكم علي من يكفله فرجعناك
إلي أمك كي تقر عينها ولا تحزن ۞ 36 وقتلت نفسا فنجيناك من الغم وفتناك فتونا فلبثت
سنين في أهل مدين ثم جيت علي قدر يا موسي ۞ 37 واصطنعتك لنفسي ۞ 38 اذهب
أنت وأخوك بآياتي ولا تنيا في ذكري ۞ 39 اذهبا إلي فرعون إنه طغي ۞ 40 فقولا له
قولا لينا لعله يتذكر أو يخشي ۞ 41 قالا ربنا إننا نخاف أن يفرط علينا أو أن يطغي ۞
42 قال لا تخافا إنني معكما أسمع وأري ۞ 43 فأتياه فقولا إنا رسولا ربك فأرسل معنا بني
إسرايل ولا تعذبهم قد جيناك بآية من ربك والسلام علي من اتبع الهدي ۞ 44 إنا قد
أوحي إلينا أن العذاب علي من كذب وتولي ۞ 45 قال فمن ربكما يا موسي ۞ 46 قال
ربنا الذي أعطي كل شيء خلقه ثم هدي ۞ 47 قال فما بال القرون الأولي ۞ 48 قال
علمها عند ربي في كتاب لا يضل ربي ولا ينسي ۞ 49 الذي جعل لكم الأرض مهدا
وسلك لكم فيها سبلا وأنزل من السماء ماء فأخرجنا به أزواجا من نبات شتي ۞ 50 كلوا
وارعوا أنعامكم إن في ذلك لآيات لأولي النهي ۞ 51 منها خلقناكم وفيها نعيدكم ومنها
نخرجكم تارة أخري ۞ 52 ولقد أريناه آياتنا كلها فكذب وأبي ۞ 53 قال أجيتنا
لتخرجنا من أرضنا بسحرك يا موسي ۞ 54 فلنأتينك بسحر مثله فاجعل بيننا وبينك موعدا
لا نخلفه نحن ولا أنت مكانا سوي ۞ 55 قال موعدكم يوم الزينة وأن يحشر الناس
ضحي ۞ 56 فتولي فرعون فجمع كيده ثم أتي ۞ 57 قال لهم موسي ويلكم لا
تفتروا علي الله كذبا فيسحتكم بعذاب وقد خاب من افتري ۞ 58 فتنازعوا أمرهم بينهم
وأسروا النجوي ۞ 59 قالوا إن هذان لساحران يريدان أن يخرجاكم من أرضكم بسحرهما
ويذهبا بطريقتكم المثلي ۞ 60 فأجمعوا كيدكم ثم ائتوا صفا وقد أفلح اليوم من استعلي ۞
61 قالوا يا موسي إما أن تلقي وإما أن نكون أول من ألقي ۞ 62 قال بل ألقوا فإذا حبالهم
وعصيهم يخيل إليه من سحرهم أنها تسعي ۞ 63 فأوجس في نفسه خيفة موسي ۞ 64 قلنا
لا تخف إنك أنت الأعلي ۞ 65 وألق ما في يمينك تلقف ما صنعوا إنما صنعوا كيد ساحر ولا
يفلح الساحر حيث أتي ۞ 66 فألقي السحرة سجدا قالوا آمنا برب هرون وموسي ۞ 67 قال
آمنتم له قبل أن آذن لكم إنه لكبيركم الذي علمكم السحر ۞ 68 فلأقطعن
أيديكم وأرجلكم من خلاف ولأصلبنكم في جذوع النخل ولتعلمن أينا أشد عذابا
وأبقي ۞ 69 قالوا لن نؤثرك علي ما جاءنا من البينات والذي فطرنا فاقض ما أنت قاض

إنما

إنما تقضي هذه الحيوة الدنيا إنا آمنا بربنا ليغفر لنا خطايانا وما أكرهتنا عليه من السحر والله
خير وأبقى ۞ 70 إنه من يأت ربه مجرما فإن له جهنم لا يموت فيها ولا يحيى ۞
71 ومن يأته مومنا قد عمل الصالحات فأولائك لهم الدرجات العلى ۞ 72 جنات عدن
تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها وذلك جزاؤ من تزكى ۞ 73 ولقد أوحينا إلى موسى
أن أسر بعبادي فاضرب لهم طريقا في البحر يبسا لا تخاف دركا ولا تخشى ۞ 74 فأتبعهم
فرعون بجنوده فغشيهم من اليم ما غشيهم وأضل فرعون قومه وما هدى ۞ 75 يا بني إسرائيل
قد أنجيناكم من عدوكم وواعدناكم جانب الطور الأيمن ونزلنا عليكم المن والسلوى ۞
76 كلوا من طيبات ما رزقناكم ولا تطغوا فيه فيحل عليكم غضبي ۞ 77 ومن يحلل عليه
غضبي فقد هوى ۞ 78 وإني لغفار لمن تاب وآمن وعمل صالحا ثم اهتدى ۞ 79 وما أعجلك
عن قومك يا موسى ۞ 80 قال هم أولاء على أثري وعجلت إليك رب لترضى ۞ 81 قال
فإنا قد فتنا قومك من بعدك وأضلهم السامري ۞ 82 فرجع موسى إلى قومه غضبان أسفا ۞
83 قال يا قوم ألم يعدكم ربكم وعدا حسنا أفطال عليكم العهد أم أردتم أن يحل عليكم
غضب من ربكم فأخلفتم موعدي ۞ 84 قالوا ما أخلفنا موعدك بملكنا ولكنا حملنا أوزارا
من زينة القوم فقذفناها فكذلك ألقى السامري ۞ 85 فأخرج لهم عجلا جسدا له خوار ۞
86 فقالوا هذا إلهكم وإله موسى فنسي ۞ 87 أفلا يرون ألا يرجع إليهم قولا ولا يملك لهم ضرا ولا
نفعا ۞ 88 ولقد قال لهم هرون من قبل يا قوم إنما فتنتم به وإن ربكم الرحمن فاتبعوني
وأطيعوا أمري ۞ 89 قالوا لن نبرح عليه عاكفين حتى يرجع إلينا موسى ۞ 90 قال يا هرون
ما منعك إذ رأيتهم ضلوا ألا تتبعن أفعصيت أمري ۞ 91 قال يا بنؤم لا تأخذ بلحيتي ولا
برأسي ۞ 92 إني خشيت أن تقول فرقت بين بني إسرائيل ولم ترقب قولي ۞ 93 قال فما
خطبك يا سامري ۞ 94 قال بصرت بما لم يبصروا به فقبضت قبضة من أثر الرسول فنبذتها
وكذلك سولت لي نفسي ۞ 95 قال فاذهب فإن لك في الحيوة أن تقول لا مساس وإن لك
موعدا لن تخلفه وانظر إلى إلهك الذي ظلت عليه عاكفا لنحرقنه ثم لننسفنه في اليم
نسفا ۞ 96 إنما إلهكم الله الذي لا إله إلا هو وسع كل شيء علما ۞ 97 كذلك نقص
عليك من أنباء ما قد سبق وقد آتيناك من لدنا ذكرا ۞ 98 من أعرض عنه فإنه يحمل يوم
القيمة وزرا ۞ 99 خالدين فيه وساء لهم يوم القيمة حملا ۞ 100 يوم ينفخ في الصور
ونحشر المجرمين يومئذ زرقا ۞ 101 يتخافتون بينهم إن لبثتم إلا عشرا ۞ 102 نحن أعلم بما
يقولون إذ يقول أمثلهم طريقة إن لبثتم إلا يوما ۞ 103 ويسألونك عن الجبال فقل ينسفها ربي
نسفا ۞ 104 فيذرها قاعا صفصفا ۞ 105 لا ترى فيها عوجا ولا أمتا ۞ 106 يومئذ يتبعون
الداعي

الداعي لا عوج له وخشعت الاصوات للرحمن فلا تسمع الا همسا ۞ 107 يومئذ لا تنفع الشفاعة
الا من اذن له الرحمن ورضي له قولا ۞ 108 يعلم ما بين ايديهم وما خلفهم ولا يحيطون به
علما ۞ 109 وعنت الوجوه للحي القيوم وقد خاب من حمل ظلما ۞ 110 ومن يعمل من
الصالحات وهو مومن فلا يخاف ظلما ولا هضما ۞ 111 وكذلك انزلناه قرانا عربيا وصرفنا فيه
من الوعيد لعلهم يتقون او يحدث لهم ذكرا ۞ 112 فتعالى الله الملك الحق ولا تعجل بالقران
من قبل ان يقضى اليك وحيه وقل رب زدني علما ۞ 113 ولقد عهدنا الى ادم قبل فنسي
ولم نجد له عزما ۞ 114 واذ قلنا للملائكة اسجدوا لادم فسجدوا الا ابليس ابى ۞
115 فقلنا يا ادم ان هذا عدو لك ولزوجك فلا يخرجنكم من الجنة فتشقى ۞ 116 ان لك
الا تجوع فيها ولا تعرى ۞ 117 وانك لا تظمؤا فيها ولا تضحى ۞ 118 فوسوس اليه
الشيطان قال يا ادم هل ادلك على شجرة الخلد وملك لا يبلى ۞ 119 فاكلا منها فبدت
لهما سواتهما وطفقا يخصفان عليهما من ورق الجنة وعصى ادم ربه فغوى ۞ 120 ثم اجتباه
ربه فتاب عليه وهدى ۞ 121 قال اهبطا منها جميعا بعضكم لبعض عدو فاما ياتينكم مني
هدى ۞ 122 فمن اتبع هداي فلا يضل ولا يشقى ۞ 123 ومن اعرض عن ذكري فان له
معيشة ضنكا ونحشره يوم القيامة اعمى ۞ 124 قال رب لم حشرتني اعمى وقد كنت
بصيرا ۞ 125 قال وكذلك اتتك اياتنا فنسيتها وكذلك اليوم تنسى ۞ 126 وكذلك نجزي
من اسرف ولم يومن بايات ربه ولعذاب الاخرة اشد وابقى ۞ 127 افلم يهد لهم كم اهلكنا
قبلهم من القرون يمشون في مساكنهم ان في ذلك لايات لاولي النهى ۞ 128 ولولا كلمة
سبقت من ربك لكان لزاما واجل مسمى ۞ 129 فاصبر على ما يقولون وسبح بحمد ربك
قبل طلوع الشمس وقبل غروبها ومن اناء الليل فسبح واطراف النهار لعلك ترضى ۞ 130 ولا
تمدن عينيك الى ما متعنا به ازواجا منهم زهرة الحيوة الدنيا لنفتنهم فيه ورزق ربك خير
وابقى ۞ 131 وامر اهلك بالصلوة واصطبر عليها لا نسالك رزقا نحن نرزقك والعاقبة للتقوى ۞
132 وقالوا لولا ياتينا باية من ربه ۞ 133 اولم تاتهم بينة ما في الصحف الاولى ۞
134 ولو انا اهلكناهم بعذاب من قبله لقالوا ربنا لولا ارسلت الينا رسولا فنتبع اياتك من قبل
ان نذل ونخزى ۞ 135 قل كل متربص فتربصوا فستعلمون من اصحاب الصراط السوي
ومن اهتدى ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. TH. 2. Non demisimus super te Alcoranum, ut esses infelix (*idest, ut gravareris nimiis precibus, ac jejuniis, quibus hactenus te gravasti*). 3. Sed ad commonitionem illius, qui timet *Deum*. 4 Demissio *ejus fuit* ab eo, qui creavit Terram, & Cœlos sublimes. 5. Miserator super Thronum consedit. 6.

Ipsius

Ipsius est id, quod in cœlis est, & quod in terra, & quod inter hæc duo, & quod est sub terra. 7. Quòd si propalaveris *aliquid* sermone: profectò ipse scit secretum, & occultius *omni secreto*. 8. Deus: non est Deus, nisi ipse: illi sunt nomina pulcherrima. 9. An verò pervenit ad te historia Moysis? 10. Cùm vidit ignem, & dixit familiæ suæ; Expectate *hic*; nam ego conspexi ignem; ut ego *pergens illuc*, afferam vobis ex eo torrem: aut inveniam per ignem directionem *(idest viam, à qua propter nocturnas tenebras aberravi)*. 11. Cùm verò pervenisset ad eum *(idest ignem)* inclamatum est illi: O Moyses. 12. Ego sanè sum Dominus tuus: exue ergo calceamenta tua; quippe tu es in valle sancta Tuua. 13. Ego verò elegi te: itaque attentè audi id, quod revelatur *tibi*. 14. Certè ego sum Deus: non est Deus, nisi ego: cole ergo me, & perfice orationem ad memoriam mei. 15. Profectò Hora *(idest dies judicii)* ventura est: prope sum, ut revelem eam, ut retribuatur unicuique animæ *merces* ob id, quod studiosè egerit. 16. Ne ergo avertat te ab ea *credenda*, qui non credit in eam, & sequitur concupiscentiam suam: ne pereas. 17. Et quid est illud, *quod habes* in dextra tua, ò Moyses? 18. Respondit: Est virga mea, innitor super eam, & excutio folia cum illa super gregem meum, & sunt mihi in ea usus alii. 19. Dixit *illi Deus*: Projice eam, ò Moyses. 20. Projecitque eam, & ecce ipsa *facta est* serpens, *qui hinc inde* discurrebat. 21. Dixit *illi Deus*: Apprehende eam, & ne timeas; mox reducemus eam ad statum suum priorem. 22. Et contrahe manum tuam *dexteram* ad axillam tuam *sinistram*: egredietur alba, sine læsione. *Hoc erit* signum aliud. 23. Ut ostendamus tibi de signis nostris maximis. 24. Vade ad Pharaonem: quippe ipse excessit terminos *in impietate*. 25. Respondit Moyses: Domine mi dilata mihi pectus meum, & facilita mihi negocium meum. 26. Et dissolve nodum ex lingua mea, *ut* intelligant sermonem meum. 27. Et pone mihi consiliarium de familia mea, Aaron fratrem meum. 28 Accinge per eum renes meos, & associa eum in negocio meo. 29. Ut laudemus te multùm, & recordemur tui multùm. 30. Quippe tu es in nos inspiciens. 31. Respondit *Deus*: Jam donatus es petitione tua, ò Moyses. 32. Et jam quidem benefici fuimus erga te vice alia. 33. Cùm revelavimus matri tuæ id, quod revelabatur *ei*, *& diximus*. 34. Conjice eum in cistulam, & projice eam in mare *(idest in Nilum)* & ejiciat eam mare ad litus, *ut* accipiat eum hostis meus, & hostis illius, & posui super te amorem ex me, & ut efficereris super oculum meum *(idest, ut nutrireris sub custodia mea)*. 35. Cùm perambularet soror tua *Maria*, & diceret: An ostendam vobis, qui suscipiat educandum illum? Reduximus te ad Matrem tuam, ut tranquillaretur oculus ejus, & non contristaretur. 36. Et occidisti animam *(idest hominem Ægyptium)* & liberavimus te ab angore, & probavimus te probatione, & moratus es annos *decem* cum gente Madian. Deindè venisti juxta decretum *nostrum ad Pharaonem*, ò Moyses. 37. Et elegi te animæ meæ, *& dixi*. 38. Vade tu, & frater tuus cum signis meis *novem*, & ne segnes sitis in memoria mei. 39. Ite ad Pharaonem: quippe ipse terminos excessit *in impietate*. 40. Et dicite ei dictum lene; forte ipse commonefiet, aut timebit. 41. Responderunt: Domine noster, nos sanè timemus, ne præceps feratur contra nos, aut ne modum excedat. 42. Dixit *Deus*: Ne timeatis; nam ego vobiscun, audiam, & videbo. 43. Ite igitur ad eum, & dicite: Nos certè sumus legati Domini tui: mitte igitur nobiscum filios Israel, & ne discrucies eos. Jam venimus ad te cum signo à Domino tuo, & pax super eum, qui sequutus fuerit directionem. 44. Nos sanè jam revelatum fuit nobis, quòd pœna *ventura sit* super eum, qui mendacii insimulaverit *nos*, & tergiversatus fuerit. 45. Dixit *Pharao*: Quisnam est Dominus vester, ò Moyses? 46. Respondit *Moyses*: Dominus noster est ille, qui dedit omnem rem: creavit eam, deindè direxit. 47. Dixit *Pharao*: Quæ ergo fuit mens generationum priorum *in colendis idolis?* 48. Respondit *Moyses*: Scientia earum apud Dominum meum in libro *(idest cognitio hujus rei est penes Deum in Tabula custodita)* non errabit Dominus meus, & non obliviscetur. 49. Qui posuit vobis terram in stratum, & fecit vobis in ea semitas, &

demi-

demisit è Cœlo aquam, & produximus per eam species ex germinibus multiplices. 50. Comedite, & pascite pecora vestra. Certè in hoc sunt sanè signa praeditis intellectu. 51. Ex ea (*idest terra*) creavimus vos, & in eam reducemus vos, & ex ea educemus vos vice alia. 52. Et jam quidem ostendimus illi (*idest Pharaoni*) signa nostra omnia: Sed mendacii insimulavit *ea*, & renuit *credere*. 53. Dixit *Pharao ad Moysen*: An venisti ad nos, ut ejiceres nos è terra nostra magia tua, ò Moyses? 54. Profectò veniemus ad te cum magia simili illi. Constitue ergo inter nos, & inter te conventionem *loci*, *ac temporis*, quam non transgrediamur nos, neque tu, in loco æquali. 55. Respondit *Moyses*: Conventio vestra sit, dies festivitatis, & ut congregentur homines clara die. 56. Avertit ergo se Pharao; & congregavit astum suum (*idest magos suos peritiores*, deindè venit *ad locum*, *& tempus condictum*. 57. Dixit illis Moyses: Væh vobis: Ne confingatis adversus Deum mendacium, ne perimat vos supplicio. Jam porrò periit, qui mendacia confinxit. 58. Disceptaverunt igitur negocium suum inter se *magi Pharaonis*, & occultaverunt collocutionem *factam inter se*. 59. Dixerunt: Certè hi duo sunt sanè magi; volunt ejicere vos è terra vestra magia sua, & abducere *secum* proceres vestros præstantissimos. 60. Colligite igitur *in unum* artificium vestrum: deindè venite ordinatim: jam enim felix erit hodie, qui superior fuerit *in certamine*. 61. Dixerunt: O Moyses, *elige*, utrum tu projicias *virgam tuam prior*: vel utrum *nos* simus primi, qui projiciant. 62. Respondit *Moyses*: Quinimò *vos primi* projicite. Ecce autem funes eorum, & virgæ eorum phantasticæ apparuerunt ei per magiam eorum, quòd ipsæ discurrerent *huc*, *atque illuc* 63. Sensit itaque in anima sua timorem Moyses. 64. Diximus: Ne timeas: nam tu eris superior. 65. Projice autem id, quod est in dextera tua: devorabit id, quod fecerunt: quippe id, quod fecerunt, est artificium præstigiatoris: & non prosperabitur præstigiator, ubi venerit. 66. Prociderunt itaque Magi adorantes: dixerunt: Credimus in Dominum Aaronis, & Moysi. 67. Dixit *illis Pharao*: An credidistis illi, antequam *ego* permitterem vobis? Certè hic est Princeps vester, qui docuit vos magiam. 68. Atqui certè truncabo manus vestras, & pedes vestros alternè (*idest manum dexteram, & pedem sinistrum*) & certè configam vos in truncis palmarum, & profectò scietis, quis ex nobis (*nimirum ego ne, an Deus Moysi*) sit vehementior in puniendo, & perseverantior? 69. Responderunt: Nullo modo pluris faciemus te, quàm id, quod venit ad nos de evidentibus argumentis, & *quàm illum*, qui creavit nos: Decerne igitur id, quod tu es decreturus *contra nos*: profectò decernes *id tantùm*, *quod respicit* hanc vitam mundanam. Nos sanè credidimus in Dominum nostrum, ut dimittat nobis peccata nostra, & id, ad quod coegisti nos circa magiam, & Deus est melior, & permanentior, *quàm sis tu*. 70. Profectò, qui venerit ad Dominum suum sceleribus infectus *in die Judicii*, certè erit illi gehenna: non morietur in ea, neque vivet. 71. Qui autem venerit ad eum fidelis, & jam operatus fuerit recta; huic erunt gradus altissimi. 72. Horti Eden: currunt sub ipsis flumina: perennaturi *sunt* in illis, & hæc erit merces illius, qui mundatus fuerit. 73. Et jam quidem diximus per revelationem Moysi: Perge noctu cum servis meis *ex Ægypto*, & percute *virga tua mare*, *& fac* illis viam in mari siccam: ne timeas apprehensionem (*idest ne Pharao apprehendat te*) & ne formides. 74. Insecutus est ergo eos Pharao cum exercitibus suis, & operuit eos *pars illa* ex mari, quæ operuit eos. Et errare fecit Pharao gentem suam, neque direxit *eam*. 75. O filii Israel, jam liberavimus vos ab hoste vestro, & condiximus vobis *ad dandam vobis legem* latus Synai dexterum, & demisimus super vos manna, & coturnices. 76. Comedite ex bonis id, quod præbuimus vobis in alimentum, & ne excedatis in eo *per ingratitudinem*, ne descendat super vos ira mea. 77. Nam, qui descenderit super eum ira mea, jam corruet *preceps in gehennam*. 78. Et quidem ego sanè indultor *ero* ei, qui conversus fuerit, & crediderit, & fecerit rectum: Deindè dirigetur. 79. Quid verò accelerare fecit te à populo tuo, *ut venires ad accipiendam legem*, ò Moyses? 80. Respondit: Sunt hi super vestigium meum (*idest propè sequuntur me*) Ego verò festinavi ad te, Domine mi, ut complaceres *magis de me*. 81. Dixit *illi Deus*: Nos sanè jam experientiam fecimus populi tui post te (*idest post discessum tuum ab eo*)

&

& errare fecit eos Samarita *per adorationem vituli*. 82. Reversus est ergo Moyses ad populum suum iracundia concitus, vehementer tristis. 83. Dixit: O popule meus, nonne promiserat vobis Dominus vester promissionem pulchram *dandi vobis legem?* An ergo longum fuit super vos pactum (*idest nimis prolixum visum est vobis spatium separationis meæ à vobis?*) An voluistis, ut descenderet super vos ira à Domino vestro, & propterea fefellistis condictum meum, *omittentes venire post me?* 84. Responderunt: Non neglesimus condictum tuum authoritate nostra; verùm nos jussi sumus conferre pondera ex ornatu populi (*idest magnam copiam ornamentorum aureorum*) conjecimusque ea *in ignem*; nam ita conjecit Samarita. 85. Et eduxit eis vitulum *habentem* corpus: ipsi erat mugitus. 86. Dixerunt autem *Samarita, & socii ejus*: Hic est Deus vester, & Deus Moysi: Sed oblitus est *Moyses hujus Dei sui, & perrexit, ut quæreret alium*. 87. An ergo non videbant, quòd non redderet eis *vitulus ille* responsum: neque conferret illis nocumentum, neque juvamen? 88. Et jam quidem dixerat illis Aaron antea: O popule meus, profectò tentati fuistis per hunc *vitulum*, & certè Dominus vester est Miserator: sequimini ergo me, & obedite imperio meo. 89. Responderunt: Nequaquam cessabimus super eum (*idest super ejus cultum*) esse constantes, donec revertatur ad nos Moyses. 90. Dixit *Moyses, cùm jam rediisset*: O Aaron, quid detinuit te, cùm vidisti eos *a* errare, ne sequereris me? An ergo inobediens fuisti imperio meo? 91. Respondit: O fili matris meæ, ne arripias *me per* barbam meam, neque per caput meum. 92. Certè ego timui, ne diceres *mihi, si sequutus fuissem te*: posuisti scissuram inter filios Israel, & non custodisti dictum meum. 93. Dixit *Moyses Samaritæ*: Quodnam fuit negocium tuum (*idest quid fecisti*) ò Samarita? 94. Respondit: Sciebam id, quod nesciebant *illi*. Accepi igitur pugillum ex *pulvere* vestigii *ungulæ equi* Legati (*idest Gabrielis*) & conjeci illud *in formam fusoriam vituli*: ita enim persuasit mihi anima mea. 95. Dixit *illi Moyses*: Abi porrò: quippe tibi *erit pœna hæc* in vita, ut dicas *occurrentibus tibi*: Ne tactus (*idest ne tangas me*) & quidem tibi *est à me hæc* comminatio *pœnæ*: nullo modo effugies eam. Inspice autem in Deum tuum, super quem perseverasti constans *colens eum*. Certè comburemus eum: deindè sanè dispergemus eum comminutum in mare projiciendo. 96. Profectò Deus vester est Deus, qui non est Deus, nisi ipse: amplectitur omnem rem scientia. 97. Ita enarramus tibi ex historiis illius, quod jam præcessit, & jam dedimus tibi à conspectu nostro commonitionem (*idest Alcoranum*). 98. Qui procul recesserit ab ea, certè ipse portabit die resurrectionis pondus *impietatis suæ*. 99. Perennaturi *sunt* in eo (*idest pondere*) & malum erit ipsis die resurrectionis portare *hoc pondus*. 100. Die *quadam* insufflabitur in tubam, & congregabimus sceleratos: die illa erit hebetudo oculorum. 101. Dicent submissa voce inter se *b*: Non morati fuistis *in mundo*, nisi decem dies. 102. Nos *erimus* scientissimi de eo, quod dicent: cùm dicent præstantissimi eorum dignitate: *Non* morati estis, nisi diem *unum*. 103. Et interrogabunt te de montibus (*quid scilicet futurum sit de illis in die Judicii.*) Responde: Sparget eos Dominus meus spargendo *in pulverem redactos*: 104. Et relinquet eos planitiem æqualiter extensam. 105. Non videbis in illis declivitatem, neque prominentiam. 106. Die illa sequentur *homines Angelum Asraphel* vocantem *eos ad Judicium*: non erit declinatio ab eo (*idest non poterunt non sequi eum*) & humiles erunt voces coram Miseratore: neque audies, nisi sonitum pedum. 107 Die illa non proderit intercessio, nisi ei, cui annuerit Miserator, & placuerit ei in dicto (*idest in professione, seu formula illa: Non est Deus, nisi Deus.*) 108. Sciet *Deus* id, quod *fuit* ante eos, & id, quod *erit* post eos (*idest res præteriti, & futuri sæculi*), & *ipsi* non comprehendent hoc scientia *sua*. 109. Et humiliabuntur facies coram Uivente, subsistente; & jam peribit, qui portaverit iniquitatem. 110. Qui autem fecerit *aliqua* ex rectis *operibus*, & ipse fuerit credens, non timebit injustitiam, neque iniquitatem *à Deo*. 111. Et ita demisimus eum (*idest Alcoranum*) lectione Arabica, & varietatem posuimus in eo ex comminatione, ut ipsi timerent *Deum*: vel produceret illis *Alcoranus* commonitionem. 112. Exaltetur igitur Deus, Rex, Ueritas, & ne festines in Alcorano *legendo*, antequàm absolvatur tibi revelatio ejus, & dic: Domine mi, auge mihi scientiam. 113. Et jam quidem pactum statuimus

a quid errarent.

b Si.

tuimus cum Adam antea, *ne comederet pomum vetitum*: Sed oblitus est, *& comedit*; & non invenimus in eo firmum propositum. 114. Et *memento*, cùm diximus Angelis: Adorate Adam, & adoraverunt. Sed Eblisus renuit hoc facere. 115. Et diximus: O Adam, certè hic est inimicus tibi, & uxori tuæ: itaque *cavete*, ne ejiciat vos è paradiso; nam eris infelix. 116. Porrò *conceditur* tibi, ne esurias in eo, neque sis nudus. 117. Et quidem *dabitur* tibi, ne sitias in eo, neque æstues *calore solis*. 118. Sed insusurravit illi Satanas. Dixit: O Adam; *an vis, ut* ostendam tibi arborem æternitatis, & regnum, quod non deficit? 119. Comederunt igitur ex ea, & apparuerunt illis pudenda eorum, & cœperunt consuere supra se ex foliis Paradisi, & inobediens fuit Adam Domino suo, & prævaricatus est. 120. Deindè recepit eum Dominus suus, & conversus est super eum, & direxit *eum*. 121. Dixit *Deus*: Descendite ex eo (*idest paradiso*) omnes: alter vestrum erit alteri hostis. Porrò veniet ad vos à me directio. 122. Qui autem sequutus fuerit directionem meam, non errabit, & non erit infelix. 123. Qui autem elongaverit se à commonitione mea: certè erit illi vita infelix, & congregavimus eum die resurrectionis cæcum. 124. Dicet: Domine mi, quare congregasti me cæcum, & antea eram videns? 125. Respondebit *illi Deus*: Ita *eveniet tibi*, *quia* venerunt ad te signa nostra, & oblitus es ea, & juxta hoc hodie oblivioni traderis. 126. Et ita remunerabimus eum, qui excesserit, *plures deos colendo*, & non crediderit in signa Domini sui, & quidem pœna alterius vitæ erit vehementior, & permanentior *pœna hujus vitæ*. 127. An ergo non innotuit illis (*idest Meccanis*) quot perdiderimus ante eos de generationibus, ambulant in habitationibus earum? Certè in hoc sunt sanè signa præditis intelligentia. 128. Et nisi verbum (*idest decretum*) præcessisset à Domino tuo *de dilatione supplicii eorum*: certè fuisset *perditio eorum* necessariò consequuta: Sed terminus est nominatus (*idest præfinitus à Deo perditioni eorum*). 129. Patienter igitur sustine super id, quod dicunt, & celebra laudem Domini tui ante ortum solis, & ante occasum ejus, & *in aliquibus* ex horis noctis lauda *eum*, & in extremitatibus diei, ut tu complaceas tibi *propter præmium, quod ob id recipies à Deo*. 130. Et ne extendas oculos tuos ad id, quod fruendum dedimus quibusdam ex illis, florem vitæ mundanæ, ut probaremus eos in illo: Sed proventus Domini tui *in Paradiso* erit melior, & permanentior. 131. Et præcipe familiæ tuæ orationem, & constanter persevera in ea. Non requiremus à te proventum (*idest, ut labores in comparandis tibi, & tuis, quæ necessaria sunt ad vitam*) nos providebimus tibi alimenta, & retributio erit pietati. 132. Et dixerunt *infideles*: Nisi venerit ad nos cum miraculo à Domino suo, *non credemus Mahumeto*. 133. Nonne venit ad eos declaratio illius, quod scriptum fuit in voluminibus prioribus (*idest in historiis gentium præteritarum*)? 134. Quod si porrò nos perdidissemus eos supplicio ante eum (*idest ante adventum Mahumeti*) certè dixissent *in die Judicii*: Domine noster, *quomodo credere potuimus*, si non misisti ad nos legatum, ut sequeremur signa tua, antequàm humiliaremur, & confunderemur? 135. Dic: Unusquisque *ex nobis, & ex vobis est* expectans *finem suum*. Expectate ergo: mox scietis, quinam fuerint sectatores viæ æquæ, & quis directus fuerit.

NOTÆ.

I. T. *H.*] Dederunt Suræ nomen hi duo characteres, qui versiculum primum juxta aliquos constituunt. Quid verò significent, Gelal more suo relinquit Deo divinandum. Jahias, authore Alhasan, exponit: يا رجل *O vir*. Sed ne vestigium quidem apparet hujusmodi expositionis. Zamchascerius, eodem Authore, putat طه idem esse, ac طَ imperativum à وطى *comprimere*, seu calcare: idest *calca*, seu comprime: quia, inquit, كان النبي ص يقوم في تهجده على احدى رجليه فامر بان يطا الارض بقدميه معا *Stabat Propheta Mahumetus in vigilia sua nocturna super unum pedum suorum: & præceptum fuit illi, ut calcaret, seu premeret terram ambobus pedibus simul.* Verùm ipse quoque fatetur: والله اعلم بصحة ما يقال *Deus est Scientissimus veritatis de eo, quod circa hoc dicitur.* Alii volunt ط significare طوبى, idest *Beatitudinem*. ه verò هو i. *Infernum*. Legens hanc Suram obtinebit ثواب المهاجرين والانصار *premium Transmigrantium, & Auxi-*

Auxiliatorum: eorum, scilicet, qui cum Mahumeto Mecca emigraverunt; & duodecim primorum sociorum illius. Circa locum Suræ omnes conveniunt. In numero versuum universi penè dissident. Refert Zamchascerius Mahumetum dixisse لا يقرؤ اهل الجنة من القران الا طه ويس: *Non legent, qui sunt in Paradiso, ex Alcorano, nisi Suram TH. & JAS*.

VI. *Et quod est sub terra*.] Gelal: والمراد الارضون السبع لانها تحته: *Significantur per hoc septem terræ, quæ sunt sub Terra*.

VII. *Quòd si propalaveris*.] Putat Gelal, admoneri hic Mahumetum, ne nimiùm solicitus sit de extollenda voce in lectione, aut precibus: nam Deus novit occulta quælibet, nec indiget nostris verbis ad aliquid sciendum.

VIII. *Illi sunt nomina pulcherrima*.] De his nominibus, quæ Arabes novem, ac nonaginta recensent, jam suprà diximus.

XII. *In valle sancta Tuva*]. Arabicè طوى: censetur esse nomen hujus vallis, seu torrentis: nam vox الوادى utramque rem significat.

XVIII. *Facta est serpens*]. Gel. ثعبان عظيما تمشى على بطنها سريعا كسرعة الثعبان الصغيرة *Serpens magnus, qui discurrebat supra ventrem suum ita velociter, ac si esset serpens exiguus*.

XX. *Egredietur alba sine læsione*.] Gelal. اى برص تضى كشعاع الشمس تغشى البصر: *idest leprosa, resplendens, sicut fulgor Solis, qui offuscat oculos*.

XXII. *Excessit terminos*]. Vox Arabica طغى significat *excedere in malo*, præsertim in impietate. Excesserat autem Pharao, juxta Gelal, الى ادعاء الالهية *usque ad attribuendam sibi divinitatem*.

XXIV. *Et dissolve nodum ex lingua mea*.] Gelal: حدثت من احتراقه بجمرة وضعها وهو صغير بفيه *Alludit ad id, quod refertur, quòd, cùm adhuc esset infans, posuit prunam in ore suo, quæ combussit linguam ejus*.

XXXIII. *Qui suscipiat educandum illum*.] Gelal: قد احضروا مراضع وانت لا تقبل ثدى واحدة منها. *Jam adduxerunt nutrices, quarum nullius ubera tu sugere voluisti*.

LVII. *Ecce autem funes eorum*.] Arguitur ex hoc, magos non solùm virgas, sed etiam funes projecisse: quod, quàm verum sit, tu vide.

LXXIII. *Quid verò accelerare fecit te, &c.*] Sententia hujus, & sequentis versus est. Deus præceperat Moysi, ut una cum septuaginta senioribus veniret ad se in Sina, relicto cætero populo ad radices montis. At Moyses præcessit septuaginta illos, & venit prior ad Deum: quamobrem petit ab eo Deus rationem, cur celeriùs venisset, quam populus ejus. Ubi pro populo intelliguntur non omnes Israelitæ, sed illi soli septuaginta: vel duces illi totius populi, quos præceperat Deus Moysi, ut secum adduceret in montem. Ita communiter expositores.

LXXVI. *Fefellistis condictum meum*.] Videtur Moyses hic loqui partim cum septuaginta senioribus, partim cum universo populo: quasi seniores illi Moysen fefellissent remanendo cum populo, & non sequendo ipsum, qui præcesserat eos in Sina. Quod verò subdit. *An ergo longum fuit super vos pactum?* Videtur Jahiæ accipiendum العهد *pactum*, pro الوعد *promissione*: ut sententia sit: An tæduit vos tandiù expectare illud, quod promiserat vobis Deus (nempè Pentateuchum), & ideò fecistis vitulum?

LXXVII. *Conjecimusque ea in ignem, &c.*] De hac fabula, in qua Samarita pulvere vestigiorum equi Gabrielis vitulum aureum animavit, itaut evaderet corpus constans carne, & sanguine, & mugiret: vide suprà: nam non est otium toties has nugas referre.

LXXXVIII. *Et quidem tibi est à me hæc comminatio pœna*.] De hac pœna ita scribit Gelal: فكان يهيم فى البرية واذا مس احدا اومسه احد حما جميعا *Erravit igitur furibundus per desertum. Si verò ipse aliquem tangeret, vel aliquis tangeretur ab eo, uterque ardore vehementi succendebatur*.

XCIII. *Hebetudo oculorum*.] Vox Arabica زرق variè exponitur. Gelal interpretatur زرقا عيونهم مع سواد وجوههم *hebetudinem, seu cæcitatem oculorum cum nigredine facierum*. Jahias absolutè سودة وجوههم *nigredinem facierum*. Videtur propriè idem esse, ac *obversio oculorum*, cùm scilicet ita quis oculos movet, ut album eorum ostendat. Italicè diceremus *stravoltatura, ò stralunatura d'occhi*. Circa sonitum illum tubæ, qui juxta Gelal erit sonus secundæ vicis per ministerium Asraphel, observat Jahias. فاذا نفخ فيه صاحب الصور خرجت الارواح مثل النحل. كل روح الى جسده: *Cùm insufflaverit in illam Angelus, exibunt ab ea animæ, sicut apes: & unaquæque anima perget ad corpus suum*.

CIV. *Et ne festines in Alcorano*.] Gabriel enim, ut observat Gelal, legebat Alcoranum Mahumeto. Hic verò ita velociter lectionem ejus repetebat, ut sæpè præveniret Gabrielem, nec sineret eum absolvere versiculos ob timorem, ne aliquid sibi memoria excideret. Quamobrem admonetur hic, ne festinet repetere verba Alcorani قبل ان يقرع جبرايل من ابلاغه *antequam absolvat Gabriel id, quod legit*.

CVII. *Neque sis nudus*.] In quodam codice Vaticano invenio scriptum الا تجوع فيها تعرى, *ut non esuriat in eo, nudus sis*. Sed repugnant omnia exemplaria, ولا تعرى: *neque sis nudus*. Explicat Jahias. كانا كسيا الظفر: *Erant vestiti crinibus, seu comis*.

CX. *Et apparuerunt illis pudenda eorum*.] Gelal: اى لكل منهما قبله وقبل الاخر ودبره وسمى كل منهما سوءة لان انكشافه يسوء صاحبه: *Idest, apparuit unicuique eorum pudendum suum, & pudendum alterius, & posteriora obscœna. Nominavitque uterque pudenda, & obscœna malum; quia detectio eorum mala est socio ipsius*, seu offendit eum.

CXVIII. *Et in extremitatibus diei*.] Gelal: اى صلى الظهر لان وقتها يدخل بزوال الشمس فهو طرف النصف

النصف الاول وطــرف النصف الثانى *Idest: Ora in meridie; quia tempus ejus ingreditur cum recessu solis: itaut contineat extremitatem medietatis primæ, & extremitatem medietatis secundæ.*

CXIX. *Et ne extendas oculos tuos*]. Superius fit Mahumeto eadem commonitio, ubi notavimus ازواجا propriè significare *Conjuges*: itaut admoneatur homo effrænatæ libidinis, ut contineat oculos suos à conjugibus alienis aspiciendis. Sed Interpretes Mahumetani communiter exponunt اصنافا *species*: ut sensus sit, *variis personis ex illis*; seu quibusdam ex illis.

Nonne venit ad eos declaratio?] Sententia verborum est: præteritas gentes punitas fuisse à Deo eo, quòd non crederent Prophetis, & legatis suis. Caverent itaque Meccani infideles iram Dei, si Mahumeto non crederent, etiamsi miracula nulla operaretur.

REFUTATIONES.

I. Patet ex sacris litteris, magnum esse figmentum, quòd Moyses videns rubum succensum, cucurrerit ad eum, ut torrem inde acciperet, cujus lumine viam, à qua aberraverat, inveniret. Pergere enim instituit ad rubum, non ut torrem inde acciperet, sed ut rem tam miram propiùs intueretur: cur scilicet rubus arderet, & non combureretur. Neque verò tunc erat cum uxore, aut familia sua in itinere, ut in Ægyptum proficisceretur, ut perperam supponit Alcoranus, & explicat Gelal cum cæteris Expositoribus dicens ذلك في مسيرة من مدين طالبا مصر. *Hoc evenit in profectione ex Madian, quandò petebat Ægyptum*: Sed, cùm esset solus in deserto, & pasceret oves Jethro soceri sui; & de profectione in Ægyptum ne quidem cogitaret. Illa etiam, de quibus refert Alcoranus, Deum cum Moyse colloquutum fuisse, nempè de precibus persolvendis, de hora supremi Judicii, & aliis hujusmodi, conficta esse ex sacro Exodi Textu manifestè colligitur. Falsum item est, quòd Moyses petierit à Deo Aaron fratrem suum consiliarium, seu adjutorem. Manifestè enim habetur ex eodem libro Exodi, Deum ultrò, & nihil tale petenti Moysi, fratrem ipsius Aaron socium in legatione ad Pharaonem addidisse.

II. Non minus fabulosum censendum est id, quod de Magorum Ægyptiorum conversione, & extremo eorumdem pro vera religione supplicio enarrat Alcoranus. Si enim hoc verè evenisset, nunquam illud Moyses in historia sua omninò reticuisset. Vide superiùs dicta, & Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 70.

III. Supponit Alcoranus septuaginta seniores, & Aaron non ascendisse cum Moyse in montem Sina. Hoc verò falsum est, ut constat ex capite 24. Exodi. Non tamen ascenderunt ad locum ipsum, in quo Moyses cum Deo loquebatur: imò ne eò ascenderent, Deus illis interdixerat. Neque eo tempore, quo populus vitulum adoravit, jussus fuerat Aaron, vel septuaginta seniores esse cum Moyse in monte Syna. Imò, cùm Moyses una cum Josue ascendit in montem, dixit senioribus. *Expectate hic, donec revertamur ad vos. Habetis Aaron, & Hur vobiscum: si quid natum fuerit quæstionis, referetis ad eos*. Ita habetur cap. 24. Exodi. Ex quo patet, quàm infideliter referat Alcoranus sacras historias, & quàm multis fabulis illas admisceat, cujusmodi est illa de animatione vituli facta à Samarita per pulverem vestigiorum equi Gabrielis; & de pœna Samaritæ ipsi illata.

IV. Quòd Adæ, & Hevæ competeret in Paradiso, ut non esurirent, neque sitirent, neque nudi essent, neque solis æstum experirentur, absolutè falsum est. Nisi enim esurissent, cibos non appetissent; atque ita frustra, & ociosè dedisset illis Deus in escam herbas, & poma, & præcepisset, ut de omni ligno Paradisi comederent, ut habetur cap. 2. Genes. Quod de cibo dicitur, de potu etiam dici debet. Quod spectat ad nuditatem, apertè testatur scriptura: *Erat autem uterque nudus, Adam scilicet, & uxor ejus, & non erubescebant*. Ridiculum verò est Jahiæ subterfugium, quòd scilicet non quidem vestibus, sed crinibus, seu comis propriis uterque cooperiretur. Duos scilicet urses Deus creaverat, non duos homines. Et prætereà si crinibus, seu capillis ita tegebantur, ut pro vestibus illis inservirent, non poterant post pomi vetiti comestionem, videre se esse nudos. Probabile etiam est illos solis æstum experturos, eodem ferè modo, quo nunc experimur, nisi Deus peculiari miraculo eum impediret. Sed vide, quæ circa hæc dixi in Prodr. p. 4. cap. ult. p. 70.

V. Absque ullo autem fundamento asseritur, infideles in resurrectione cæcos esse futuros, nisi fortè de cæcitate metaphorica intelligatur.

سورة الانبياء مكية ماية واثنتا عشرة اية

S U R A XXI.

P R O P H E T Æ.

M E C C A N A:

COMMATUM CENTUM, AC DUODECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقترب للناس حسابهم وهم في غفلة معرضون ۞ 2 ما ياتيهم من ذكر من ربهم محدث الا
استمعوه وهم يلعبون ۞ 3 لاهية قلوبهم واسروا النجوي الذين ظلموا هل هذا الا بشر مثلكم
افتاتون السحر وانتم تبصرون ۞ 4 قال ربي يعلم القول في السماء والارض وهو السميع
العليم ۞ 5 بل قالوا اضغاث احلام بل افتريه بل هو شاعر فلياتنا باية كما ارسل
الاولون ۞ 6 ما امنت قبلهم من قرية اهلكناها افهم يومنون ۞ 7 وما ارسلنا قبلك الا رجالا
نوحي اليهم فسلوا اهل الذكر ان كنتم لا تعلمون ۞ 8 وما جعلناهم جسدا لا ياكلون
الطعام وما كانوا خالدين ۞ 9 ثم صدقناهم الوعد فانجيناهم ومن نشاء واهلكنا المسرفين ۞
10 لقد انزلنا اليكم كتابا فيه ذكركم افلا تعقلون ۞ 11 وكم قصمنا من قرية كانت
ظالمة وانشانا بعدها قوما اخرين ۞ 12 فلما احسوا باسنا اذا هم منها يركضون ۞ 13 لا
تركضوا وارجعوا الي ما اترفتم فيه ومساكنكم لعلكم تسلون ۞ 14 قالوا يا ويلنا انا كنا
ظالمين ۞ 15 فما زالت تلك دعويهم حتي جعلناهم حصيدا خامدين ۞ 16 وما خلقنا السماء
والارض وما بينهما لاعبين ۞ 17 لو اردنا ان نتخذ لهوا لاتخذناه من لدنا ان كنا فاعلين ۞
18 بل نقذف بالحق علي الباطل فيدمغه فاذا هو زاهق ولكم الويل مما تصفون ۞
19 وله من في السماوات والارض ومن عنده لا يستكبرون عن عبادته ولا يستحسرون ۞
20 يسبحون الليل والنهار لا يفترون ۞ 21 ام اتخذوا الهة من الارض هم ينشرون ۞
22 لو كان فيهما الهة الا الله لفسدتا فسبحان الله رب العرش عما يصفون ۞ 23 لا يسال عما

يفعل وهم يسألون ۞ 24 أم اتخذوا من دونه آلهة قل هاتوا برهانكم هذا ذكر من معي
وذكر من قبلي بل أكثرهم لا يعلمون الحق فهم معرضون ۞ 25 وما أرسلنا من قبلك من
رسول إلا يوحي إليه أنه لا إله إلا أنا فاعبدون ۞ 26 وقالوا اتخذ الرحمن ولدا سبحانه بل
عباد مكرمون ۞ 27 لا يسبقونه بالقول وهم بأمره يعملون ۞ 28 يعلم ما بين أيديهم وما
خلفهم ولا يشفعون ۞ 29 إلا لمن ارتضى وهم من خشيته مشفقون ۞ 30 ومن يقل منهم إني
إله من دونه فذلك نجزيه جهنم كذلك نجزي الظالمين ۞ 31 أولم ير الذين كفروا أن
السموات والأرض كانتا رتقا ففتقناهما وجعلنا من الماء كل شيء حي أفلا يؤمنون ۞
32 وجعلنا في الأرض رواسي أن تميد بهم وجعلنا فيها فجاجا سبلا لعلهم يهتدون ۞
33 وجعلنا السماء سقفا محفوظا وهم عن آياتها معرضون ۞ 34 وهو الذي خلق الليل والنهار
والشمس والقمر كل في فلك يسبحون ۞ 35 وما جعلنا لبشر من قبلك الخلد أفإن مت فهم
الخالدون ۞ 36 كل نفس ذائقة الموت ونبلوكم بالشر والخير فتنة وإلينا ترجعون ۞
وإذا رآك الذين كفروا إن يتخذونك إلا هزوا أهذا الذي يذكر آلهتكم وهم بذكر الرحمن
هم كافرون ۞ 38 خلق الإنسان من عجل سأريكم آياتي فلا تستعجلون ۞ 39 ويقولون
متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ۞ 40 لو يعلم الذين كفروا حين لا يكفون عن
وجوههم النار ولا عن ظهورهم ولا هم ينصرون ۞ 41 بل تأتيهم بغتة فتبهتهم فلا يستطيعون
ردها ولا هم ينظرون ۞ 42 ولقد استهزئ برسل من قبلك فحاق بالذين سخروا منهم ما كانوا
به يستهزءون ۞ 43 قل من يكلؤكم بالليل والنهار من الرحمن بل هم عن ذكر
ربهم معرضون ۞ 44 أم لهم آلهة تمنعهم من دوننا لا يستطيعون نصر أنفسهم ولا هم منا
يصحبون ۞ 45 بل متعنا هؤلاء وآباءهم حتى طال عليهم العمر أفلا يرون أنا نأتي الأرض
ننقصها من أطرافها أفهم الغالبون ۞ 46 قل إنما أنذركم بالوحي ولا يسمع الصم الدعاء إذا
ما ينذرون ۞ 47 ولئن مستهم نفحة من عذاب ربك ليقولن يا ويلنا إنا كنا ظالمين ۞
48 ونضع الموازين القسط ليوم القيامة فلا تظلم نفس شيئا وإن كان مثقال حبة من خردل أتينا
بها وكفى بنا حاسبين ۞ 49 ولقد آتينا موسى وهارون الفرقان وضياء وذكرى للمتقين ۞
50 الذين يخشون ربهم بالغيب وهم من الساعة مشفقون ۞ 51 وهذا ذكر مبارك أنزلناه أفأنتم
له منكرون ۞ 52 ولقد آتينا إبراهيم رشده من قبل وكنا به عالمين ۞ 53 إذ قال
لأبيه وقومه ما هذه التماثيل التي أنتم لها عاكفون ۞ 54 قالوا وجدنا آباءنا لها عابدين ۞
55 قال لقد كنتم أنتم وآباؤكم في ضلال مبين ۞ 56 قالوا أجئتنا بالحق أم أنت من اللاعبين ۞
57 قال بل ربكم رب السموات والأرض الذي فطرهن وأنا على ذلكم من الشاهدين ۞
58 وتالله

58 وتالله لأكيدن أصنامكم بعد أن تولوا مدبرين ۞ 59 فجعلهم جذاذا إلا كبيرا لهم
لعلهم إليه يرجعون ۞ 60 قالوا من فعل هذا بآلهتنا إنه لمن الظالمين ۞ 61 قالوا سمعنا
فتى يذكرهم يقال له إبراهيم ۞ 62 قالوا فأتوا به على أعين الناس لعلهم يشهدون ۞
63 قالوا أأنت فعلت هذا بآلهتنا يا إبراهيم ۞ 64 قال بل فعله كبيرهم هذا فسلوهم إن
كانوا ينطقون ۞ 65 فرجعوا إلى أنفسهم فقالوا إنكم أنتم الظالمون ۞ 66 ثم نكسوا على
رؤسهم لقد علمت ما هؤلاء ينطقون ۞ 67 قال أفتعبدون من دون الله ما لا ينفعكم شيئا ولا
يضركم أف لكم ولما تعبدون من دون الله أفلا تعقلون ۞ 68 قالوا حرقوه وانصروا آلهتكم
إن كنتم فاعلين ۞ 69 قلنا يا نار كوني بردا وسلاما على إبراهيم ۞ 70 وأرادوا به
كيدا فجعلناهم الأخسرين ۞ 71 ونجيناه ولوطا إلى الأرض التي باركنا فيها للعالمين ۞
72 ووهبنا له إسحق ويعقوب نافلة وكلا جعلنا صالحين ۞ 73 وجعلناهم أئمة يهدون
بأمرنا وأوحينا إليهم فعل الخيرات وإقام الصلوة وإيتاء الزكوة وكانوا لنا عابدين ۞ 74 ولوطا
آتيناه حكما وعلما ونجيناه من القرية التي كانت تعمل الخبائث إنهم كانوا قوم سوء فاسقين ۞
75 وأدخلناه في رحمتنا إنه من الصالحين ۞ 76 ونوحا إذ نادى من قبل فاستجبنا له
فنجيناه وأهله من الكرب العظيم ۞ 77 ونصرناه من القوم الذين كذبوا بآياتنا إنهم كانوا
قوم سوء فأغرقناهم أجمعين ۞ 78 وداود وسليمن إذ يحكمان في الحرث إذ نفشت فيه غنم القوم
وكنا لحكمهم شاهدين ۞ 79 ففهمناها سليمن وكلا آتينا حكما وعلما وسخرنا مع داود
الجبال يسبحن والطير وكنا فاعلين ۞ 80 وعلمناه صنعة لبوس لكم لتحصنكم من بأسكم
فهل أنتم شاكرون ۞ 81 ولسليمن الريح عاصفة تجري بأمره إلى الأرض التي باركنا فيها
وكنا بكل شيء عالمين ۞ 82 ومن الشياطين من يغوصون له ويعملون عملا دون ذلك وكنا
لهم حافظين ۞ 83 وأيوب إذ نادى ربه أني مسني الضر وأنت أرحم الراحمين ۞ 84 فاستجبنا
له فكشفنا ما به من ضر وآتيناه أهله ومثلهم معهم رحمة من عندنا وذكرى للعابدين ۞
85 وإسمعيل وإدريس وذا الكفل كل من الصابرين ۞ 86 وأدخلناهم في رحمتنا إنهم من
الصالحين ۞ 87 وذا النون إذ ذهب مغاضبا فظن أن لن نقدر عليه فنادى في الظلمات أن
لا إله إلا أنت سبحانك إني كنت من الظالمين ۞ 88 فاستجبنا له ونجيناه من الغم
وكذلك ننجي المؤمنين ۞ 89 وزكريا إذ نادى ربه رب لا تذرني فردا وأنت خير
الوارثين ۞ 90 فاستجبنا له ووهبنا له يحيى وأصلحنا له زوجه إنهم كانوا يسارعون في
الخيرات ويدعوننا رغبا ورهبا وكانوا لنا خاشعين ۞ 91 والتي أحصنت فرجها فنفخنا فيها من روحنا
وجعلناها وابنها آية للعالمين ۞ 92 إن هذه أمتكم أمة واحدة وأنا ربكم فاعبدون ۞

93 وتقطعوا أمرهم بينهم كل إلينا راجعون ۝ 94 فمن يعمل من الصالحات وهو مومن فلا
كفران لسعيه وإنا له كاتبون ۝ 95 وحرام على قرية أهلكناها أنهم لا يرجعون ۝
96 حتى إذا فتحت يأجوج ومأجوج وهم من كل حدب ينسلون ۝ 97 واقترب الوعد الحق فإذا
هي شاخصة أبصار الذين كفروا يا ويلنا قد كنا في غفلة من هذا بل كنا ظالمين ۝
98 إنكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم أنتم لها واردون ۝ 99 لو كان هؤلاء آلهة
ما وردوها وكل فيها خالدون ۝ 100 لهم فيها زفير وهم فيها لا يسمعون ۝ 101 إن
الذين سبقت لهم منا الحسنى أولائك عنها مبعدون ۝ 102 لا يسمعون حسيسها وهم في ما اشتهت
أنفسهم خالدون ۝ 103 لا يحزنهم الفزع الأكبر وتتلقاهم الملائكة هذا يومكم الذي
كنتم توعدون ۝ 104 يوم نطوي السماء كطي السجل للكتاب كما بدأنا أول خلق
نعيده وعدا علينا إنا كنا فاعلين ۝ 105 ولقد كتبنا في الزبور من بعد الذكر أن
الأرض يرثها عبادي الصالحون ۝ 106 إن في هذا لبلاغا لقوم عابدين ۝ 107 وما أرسلناك إلا
رحمة للعالمين ۝ 108 قل إنما يوحى إلي إنما إلهكم إله واحد فهل أنتم مسلمون ۝
109 فإن تولوا فقل آذنتكم على سواء وإن أدري أقريب أم بعيد ما توعدون ۝ 110 إنه
يعلم الجهر من القول ويعلم ما تكتمون ۝ 111 وإن أدري لعله فتنة لكم ومتاع إلى
حين ۝ 112 قل رب احكم بالحق وربنا الرحمن المستعان على ما تصفون ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis

الجزو السابع عشر
Pars decima septima.

1. APpropinquavit hominibus *Meccanis* redditio rationis eorum, & ipsi versantur in negligentia, longè recedentes *à cogitando de ea*. 2. Quod venit ad eos de commonitione à Domino suo recenter missa (*idest de Alcorano*) tantummodò audierunt illud, & ipsi jocum captant *de eo*. 3. Oblectationibus distracta *ab eo* sunt corda eorum, & occultaverunt colloquutionem (*idest clam inter se colloquuti sunt*) qui iniquè agunt, *dicentes*: An est hic (*idest Mahumetus*) nisi homo, sicut vos? An ergo venietis ad *audiendum* prestigium, & vos apertè videbitis *esse præstigium*? 4. *a* Dic: Dominus meus scit dictum (*idest id, quod dicitur*) in Cœlo, & terra, & ipse est Auditor, Cognitor. 5. Atqui dixerunt *de Alcorano*: *Hic est* congeries confusa somniorum. Quinimmò confinxit eum. Immò ipse est versificator. Veniat porrò ad nos cum aliquo miraculo, quemadmodùm missi sunt *Prophetæ* priores. 6. Non credidit ante eos ulla ex Urbibus, quas perdidimus, *etiamsi viderent miracula nostra*: an ergo hi credent, *si ea viderint*? 7. Et non misimus ante te, nisi viros; quos per revelationem alloquebamur. Atqui interrogate familiam commonitionis (*idest professores Pentateuchi, & Evangelii*) si vos nescitis. 8. Et non fecimus eos corpus, quod non comederet cibum; neque fuerunt perennes *in hoc mundo*. 9. Tum fideliter servavimus eis promissionem; quamobrem liberavimus eos, & quos voluimus, & perdidimus prævaricatores. 10. Jam quidem demisimus ad vos librum *Alcorani*, in eo est commemoratio vestri (*idest scriptus est lingua vestra*) an ergo non intelligetis? 11. Et quot destruximus ex Urbibus, *quæ* erant iniquæ, & oriri fecimus post eas gentes alias. 12. Cùm autem sensissent pœnam nostram,

a dixit. Vide notas.

ſtram, ecce ipſi ex illis *Urbibus* velociter fugiebant. *Angeli verò illudentes dicebant eis.* 13. Ne properate fugam: ſed revertimini ad id, quo deliciabamini, & ad habitationes veſtras: fortè vos interrogabimini. 14. Reſponderunt: Oh væh nobis: certè nos fuimus iniqui. 15. Et non ceſſavit hæc proclamatio eorum, donec poſuimus eos *veluti* ſegetem demeſſam, extinctos. 16. Et non creavimus Cœlum, & terram, & id, quod eſt inter utrumque, ludentes (*ideſt ocioſè, & per jocum*). 17. Si voluiſſemus captare jocum *ad oblectationem*: certè captaviſſemus illum ex nobis ipſis, ſi fuiſſemus facturi *hoc*. 18. Sed jaculabimur veritate vanitatem, & *veritas* profligabit illam, & ecce ipſa evaneſcens *erit*: Et vobis væh ob id, quod prædicatis *de Deo*. 19. Et ipſius *ſunt*, qui in Cœlis, & terra, &, qui apud ipſum ſunt, non dedignantur ſuperbè ſervitutem ejus, neque delaſſantur *in ea*. 20. Laudant *eum* nocte, ac die: non torpent *in hoc*. 21. An acceperunt deos de terra? *An* ipſi *dii* ſuſcitabunt *mortuos*? 22. Si eſſent in his duobus (*ideſt Cœlo, & terra*) dii præter Deum, certè ambo corrumperentur, *quia ipſi non convenirent inter ſe in iis gubernandis*. Atqui laus Deo Domino Throni (*ideſt procul abeſt*) ab eo, quod prædicant *de illo*. Non exigetur ab eo ratio de eo, quod facit, & ipſi requirentur *de eo, quod facient*. 24. An ſuſceperunt præter eum deos *alios*? Dic: Afferte probationem veſtram *de hac re*. Hæc eſt commonitio eorum, qui ſunt mecum, & commonitio eorum, qui fuerunt ante me. Sed plerique eorum non norunt veritatem, & ipſi ſunt longè recedentes *ab ea*. 25. Neque miſimus ante te ullum legatum, quin revelaremus illi, quod non eſt Deus, niſi ego: Itaque colite me. 26. Et dixerunt: Suſcepit Miſerator prolem *ex Angelis*. Laus ejus. Imò *ipſi ſunt* ſervi *ejus* honorati. 27. Non præveniunt illum in dicto, & ipſi imperium ejus exequuntur. 28. Novit id, quod fuit ante eos, & id, quod *erit* poſt eos (*ideſt id, quod jam fecerunt, & id, quod facient in poſterum*) & non intercedent. 29. Niſi pro quibus ipſi placuerit, & illi præ timore ejus ſunt formidantes. 30. Et, qui dixerit ex illis: Ego quidem ſum Deus præter eum: hunc porrò remunerabimus gehenna. Ita remuneramus iniquos. 31. An verò non noverunt, qui ſunt infideles, quòd Cœli, & terra erant clauſi, ac ſolidi, & diffidimus eos, & fecimus ex aqua omnem rem vivam? An ergo non credent? 32. Et poſuimus in terra montes ſtabiles, ne commoveretur cum eis, & *a* poſuimus in ea *inter eoſdem montes* intermedia ampla in vias, ut ipſi (*nempè homines*) dirigerentur *ad itinera ſua*. 33. Et poſuimus Cœlum tectum, cuſtoditum *ſuper terram*, & ipſi à ſignis ejus (*ideſt ſtellis, ac planetis*) *ſunt* ſe avertentes; *non conſiderantes, Deum ea feciſſe*. 34. Et ipſe eſt, qui creavit noctem, ac diem, & ſolem, ac lunam, *& ſtellas*, omnia in orbem velociter volvuntur. 35. Et non poſuimus ulli homini ante te æternitatem *in hoc mundo*: an ergo, ſi *tu* mortuus fueris, ipſi *erunt* æterni? 36. Omnis anima guſtatura eſt mortem, & probabimus vos malo, & bono ad tentationem, & ad nos reducemini. 37. Et cùm viderint te, qui ſunt infideles, *b* non excipient te, niſi cum joco, *dicentes*: An hic eſt, qui commemorat deos veſtros *cum ſpretu*? Ipſi verò in commemoratione Miſeratoris ſunt infideles. 38. Creatus eſt homo ex feſtinatione (*ideſt nimis preceps, ac feſtinus.*) Mox oſtendam vobis ſigna mea, itaut non poſtuletis accelerari *ea*. 39. Et dicunt: Quandò erit hæc promiſſio (*ideſt quandò adimplebitur hoc, quod promittitis*) ſi eſtis veraces? 40. Si ſcirent ii, qui ſunt infideles, *quomodò ſe habituri ſint*, quandò non repellent (*ideſt non poterunt repellere*) à faciebus ſuis ignem, neque à dorſis ſuis, neque ipſi adjuvabuntur, *profectò crederent*. 41. Atqui veniet ad eos repente *dies judicii*; & reddet eos attonitos: neque poterunt avertere eam: neque ipſi *c* expectabuntur ad *pœnitentiam*. 42. Et jam quidem irriſi fuerunt legati ante te: ſed recidit in eos, qui irriſerunt ex illis, id, quod irridebant. 43. Dic: Quis defendet vos in nocte, & die à Miſeratore? Nihilominùs ipſi à commonitione domini ſui *ſunt* longè recedentes. 44. Num ſunt ipſis Dii, qui defendant eos præter nos? Non poſſunt adjuvare ſeipſos (*nempè dii eorum*) neque ipſi à nobis ſociorum ope defendentur. 45. Verùm fruendum dedimus illis, è Patribus eorum, quantum diuturna

a ſtravimus.

b ſi.

c reſpicietur.

fuit

fuit super eos ætas. An ergo non vident, quòd non veniemus ad terram *eorum*, & imminuemus eam ab extremitatibus illius? An ergo *erunt* ipsi victores? 46. Dic: Utique prędico vobis revelationem: sed non audient surdi vocationem, quandò prędicabitur illis. 47. At profectò, si tetigerit eos sufflatio (*idest aliquid leve*) de pœna Domini tui, profectò dicent: Oh, væh nobis: profectò nos fuimus iniqui. 48. Et ponemus stateras justas in die resurrectionis: neque injustè tractabitur anima ulla in re; etiamsi *opus bonum*, *vel malum* fuerit pondus unius grani synapis, afferemus illud, *ut justè ponderetur in statera*, & sufficientes sunt nobiscum æstimatores. 49. Et jam quidem dedimus Moysi, & Aaron Distinctorium (*idest Pentateuchum distinguentem licita ab illicitis*) & lumen, & commonitionem timoratis. 50. Qui metuunt Dominum suum in occulto (*idest, etiamsi non videantur ab aliis*) & ipsi ab Hora (*idest à die Judicii*) *sunt* formidantes. 51. Et hic *liber est* commonitio benedicta: demisimus illum *è Cœlo*: An ergo vos eum inficiabimini? 52. Et jam quidem dedimus Abrahæ directionem suam antea, & fuimus eum cognoscentes (*idest cognovimus, eum esse dignum hac re*). 53. Cùm dixit Patri suo, & genti suæ: Quænam sunt hæc simulacra, quæ vos estis studiosè colentes? 54. Responderunt: Invenimus Patres nostros illis servientes. 55. Dixit *illis*: Jam quidem fuistis vos, & Patres vestri in errore manifesto. 56. Responderunt: Venisti ne ad nos cum veritate, an tu es ex ludentibus (*idest serió ne loqueris, an per jocum*)? 57. Dixit *illis*: Atqui Dominus vester est Dominus Cœlorum, & terræ, qui creavit ea, & ego sum super hoc ex testificantibus. 58. Et per Deum sanè struam dolos idolis vestris, postquàm retrocesseritis terga vertentes. 59. Redegit igitur ea in frusta, præter maximum eorum, ut ipsi ad illud converterentur. 60. Dixerunt: Quis fecit hoc contra Deos nostros? Certè hic est ex iniquis. 61. Responderunt *quidam*: Audivimus puerum obloquentem de *illis*: *hic dicitur* Abraham. 62. Dixerunt *cæteri*: Adducite ergo illum ante oculos hominum, ut *ipsi testificentur contra illum*. 63. Dixerunt *ei*: Tu ne fecisti hoc contra Deos nostros, ò Abraham? 64. Respondit: Imò verò fecit hoc maximus eorum iste, sed interrogate eos, si loquantur. 65. Conversi sunt igitur ad seipsos, & dixerunt: Certè vos estis iniqui, *qui adoratis Deos, qui non loquuntur*. 66. Deindè incurvati sunt super capita sua, *& dixerunt illi*: Jam quidem nosti, quòd isti non loquuntur. 67. Respondit *Abraham*: An ergo colitis præter Deum id, quod non prodest vobis quidquam, neque nocet vobis? Vah vobis, et ei, quod colitis præter Deum. An ergo non intelligitis? 68. Dixerunt: Comburite illum, & adjuvate Deos vestros, si *hoc* eritis facientes, *adjuvabitis deos vestros*. 69. Diximus:
O ignis esto frigus, & sospitas super Abraham. 70. Et voluerunt in eum
struere fraudem: Sed reddidimus eos damnificatos. 71. Et liberavimus eum,
a Mundis. & Lot, *transferentes eos* in terram, in qua benediximus *a* omnibus creaturis.
72. Et donavimus illi Isaac, & Iacob additamentum (*idest supra id, quod petierat*) & omnes *eos* fecimus probos. 73. Et constituimus eos Antistites, *ut*
dirigerent *alios* per præceptum nostrum, & inspiravimus eis operationem *operum* bonorum, & observantiam orationis, & præbitionem eleemosynæ, & fuerunt nobis servientes. 74. Et *ipsi* Lot dedimus jurisprudentiam, & scientiam,
& liberavimus eum ex urbe, quæ perpetrabat scelera nefaria: quippe ipsi
erant homines mali, exorbitantes. 75. Et introduximus eum in misericordiam
b precatus fuit nos. nostram: nam ipse erat ex probis. 76. Et Noe, cùm *b* imprecatus fuit *malum genti suæ* antea, & exaudivimus eum, & liberavimus eum, & familiam
ejus ab angustia magna. 77. Et defendimus eum ab hominibus, qui mendacii
insimulaverunt signa nostra: quippe ipsi erant homines mali: quamobrem demersimus eos universos. 78. Et *commemora* David, & Salomonem, cùm judicium protulerunt circa agrum, cùm depasti fuissent in eo greges populi,
& fuimus judicio eorum testes. 79. Et dedimus intelligentiam ejus *rei* Salomoni, & omnibus dedimus jurisprudentiam, & scientiam, & servire coegimus
cum David montes, *ut* laudarent *Deum*, & aves *etiam ad hoc coegimus*, & fuimus *hoc* facientes. 80. Et docuimus eum artem faciendi loricas vobis, ut munitos

nitos redderent vos à præliis vestris: an verò vos estis grati? 81. Et Salomoni *subegimus* ventum vehementem, *qui* currebat per imperium ejus ad terram, in qua posuimus benedictionem, & fuimus in omni re scientes. 82. Et *subjecimus illi* ex dæmonibus aliquos, qui urinarentur illi *in mari gemmas, ac margaritas*, & operarentur opus *aliud* præter hoc, & *nos* fuimus illos custodientes. 83. Et *memento* Job, quandò vociferatus est ad Dominum suum, *dicens*: Equidem tetigit me nocumentum: sed tu es misericordissimus miserantium 84. Et exaudivimus eum, & relevavimus, quod erat in eo de nocumento, & reddidimus ei familiam suam, &, sicut eos cum eis *(idest duplicatam)* per misericordiam ex nobis, & ad commonitionem colentium *Deum*. 85. Et Ismael, & Edris, & Dulkephli: omnes *hi fuerunt* ex patienter sustinentibus. 86. Et introduximus eos in misericordiam nostram: quippe ipsi fuerunt ex rectè agentibus. 87. Et Dulnuni *(idest Jonæ)* quandò abiit iratus *genti suæ*, & existimavit, quòd nullo modo possemus super eum *exercere potentiam nostram*. Exclamavitque in tenebris *(idest in ventre piscis)*: Non est Deus, nisi tu. Laus tua. Profectò ego fui ex iniquis. 88. Igitur exaudivimus eum, & liberavimus eum ab animi angustia, & ita liberamus fideles. 89. Et Zachariæ, cùm invocavit Dominum suum, *dicens*: Domine mi, ne sinas me esse solitarium *(idest sine liberis)*: nam tu es optimus *a* hæredum. 90. Exaudivimus ergo eum, & donavimus ei Joannem, & aptam reddidimus ei *ad prolem* uxorem ejus: quippe hi certatim satagebant in bonis *operibus*, & invocabant nos cum amore, & timore, & erant nobis humiliter subjecti. 91. Et *Mariæ*, quæ munitam servavit vulvam suam *(idest fuit virgo intacta)* & insufflavimus in eam de spiritu nostro, & posuimus eam, & filium ejus in miraculum omnibus *b* sæculis. 92. Certè hæc gens vestra *(idest hæc religio vestra, ò Moslemi)* est gens una, & ego sum Dominus vester: servite ergo mihi. 93. Sed *Christiani, & Judæi* disciderunt negocium suum *(idest religionem suam)* inter se. Omnes ad nos sunt reversuri *in die Judicii*. 94. Qui ergo fecerit ex bonis *operibus*, & ipse *fuerit* credens: non erit inficiatio *mercedis* studio ejus, & nos certè illi scripturi *sumus eam*. 95. Et anathema *erit* super *omnem* urbem, quam perdiderimus: certè ipsi non revertentur *in mundum*. 96. Donec aperiatur *via ad egressum* Jagug, & Magug *prope diem Judicii*: hi verò ab omni sublimi monte properabunt. 97. Et, *donec* appropinquet promissio vera *(idest dies resurrectionis)* & ecce erunt attonitè suspicientes oculi eorum, qui fuerunt infideles, *& dicent*: Oh væh nobis! Jam fuimus in incuria de hac *die*: quinimmò fuimus iniqua agentes. 98. Certè vos, *ò Meccani*, & id, quod colitis præter Deum, *eritis* ligna gehennæ *ad comburendum*: vos in eam estis descensuri. 99. Si fuissent hi dii, non descendissent in eam. Omnes autem in ea sunt perpetuò mansuri. 100. Ipsis *erit* in ea ejulatus, & ipsi in ea non audient *quidquam ob profunditatem ejus*. 101. Porrò illi, quibus præcessit à nobis Optimum *(idest prædestinatus fuit Paradisus)*: hi ab ea *(idest gehenna)* elongandi sunt. 102. Non audient sonitum vel levissimum ipsius,: & ipsi in eo, quod desideraverunt animæ eorum, sunt perpetuò moraturi. 103. Non contristabit eos timor maximus *æternæ perditionis*, & occurrent eis Angeli *in egressu è sepulchris, dicentes*: Hæc est dies illa, quæ vobis promittebatur. 104. Die *quadam* plicabimus Cœlum, quemadmodùm *solet* plicare *Angelus* Segel libros. Eo modo, quo produximus primam creaturam *ex nihilo*: reducemus eam *ex nihilo*. Promissio super nos *(idest ita nos promittimus)* certè nos *id, quod promittimus*, erimus exequentes. 105. Et jam quidem scripsimus in *c* sacris voluminibus post commonitionem, quòd terram hæreditabunt servi mei probi. 106. Profectò in hoc *Alcorano est* sanè annunciatio hominibus colentibus Deum. 107. Et non misimus te, nisi ad misericordiam *d* omnibus creaturis. 108. Dic: Certè revelatum fuit mihi, quòd Deus vester Deus unus est: an ergo vos *eritis* Moslemi? 109. Quod si tergiversati fuerint, dic *illis*: *e* Notificavi vobis æqualiter *bellum (idest indixi illud vobis omnibus)*: sed nescio, *f* utrum proqinquum sit, an longinquum id, quod vobis promittitur *(idest indicitur)*. Certè ipse novit manifestum ex dicto *(idest, quod apertè loquimini)* & scit id, quod occultatis. 111. Et *g* ego nescio, utrum id, *quod notificavi vobis*, *sit* ad

a hæreditantium.
b Mundis.
c Psalmis.
d Mundis.
e Indixi.
f Si scio
g Si ego scio.

ad probationem vobis, & fruitio *futura sit* usque ad tempus. 112. a Dic: Domine mi, judica *inter me*, & *adversarios meos* cum veritate. Et Dominus noster est Miserator, implorandus in auxilium contra id, quod prædicatis *mendaciter de eo*, & *de me*.

a Dixit (nempè Mahumetus) duplex lectio. قال & قل

NOTÆ

Uod spectat ad epigraphen Suræ, haud dubium est, quin ita inscribatur, quia in ea continetur Farrago multorum Prophetarum, de quibus gesta quædam, magna ex parte fabulosa referuntur: nimirum Moysis, Aaron, Abrahæ, Lot, Isaac, Jacob, Noe, David, Salomonis, Job, Ismaelis, Enoch, Dulkefli, Jonæ, Zachariæ, Joannis, & Mariæ. De præmio Lectoris hæc habet Zamchascerius: من قرء سورة اقترب للناس حسابهم حاسبه الله حسابا يسيرا او صافحه وسلم عليه كل نبى ذكر اسمه فى القران. *Qui legerit Suram, quæ incipit: Appropinquavit hominibus redditio rationis eorum: judicabit eum Deus judicio levi, ac facili: vel per manus accipiet eum, & salutabit eum omnis Propheta in Alcorano commemoratus*; De loco Suræ, & numero versuum non video esse inter Authores discrimen. Quidam tamen centum, & undecim tantùm versus enumerant.

IV. *Dic*]. Est duplex lectio: quidam enim codices habent: قل *Dic*: subaudiendo, ò *Mahumete*. Quidam verò, قال *Dixit*, nempè Mahumetus.

VII. *Atqui interrogate familiam Commonitionis*]. Vox Arabica الذكر *Commonitio* accipitur hoc loco pro Pentateucho, & Euangelio. Quamobrem Gelal: فسالوا اهل الذكر العلماء بالتوراة والانجيل ان كنتم تعلمون ذلك فانهم يعلمونه وانتم الى تصديقهم اقرب من تصديق المؤمنين بمحمد. *Interrogate familiam Commonitionis, nimirùm doctos in Pentateucho, & Euangelio, si vos nescitis hoc, ipsi enim hoc sciunt: & vos ad confirmationem eorum propiùs accedetis confirmationi illorum, qui credunt in Mahumetum.*

XIII. *Fortè vos interrogabimini*]. Nimirùm, ut exponit Gelal: شيا من دنياكم على العادة *de aliqua re hujus mundi ad vos spectante, juxta consuetudinem.* Explicat Zamchascerius. لعلكم تسالون غدا عما جرى عليكم ونزل باموالكم ومساكنكم فتجيبوا السايل عن علم و مشاهدة: *Fortè interrogabimini cras de eo, quod evenerit vobis, & acciderit facultatibus vestris, & habitationibus vestris. Et respondebitis interroganti ex propria scientia, & testimonio.*

XXIV. *Hæc est commonitio eorum, qui sunt mecum, &c.*] Explicat Gelal: هذا ذكر من معى هو القران وذكر من قبلى هو التوراة والانجيل وغيرها *Commonitio hæc est Alcoranus: Commonitio verò eorum, qui fuerunt antea, est Pentateuchus, & Euangelium, & alii sacri libri.* In his scilicet nunquam legimus esse plures deos, sed tantùm Deum unum.

XXXI. *Cæli, & terræ erant clausi, & solidi, & diffidimus eos.*] Exponit Gelal: اى جعلنا السماء سبعا او فتق السما ان كانت لا تمطر فامطر وفتق الارض ان كانت لا تنبت فانبتت: *Idest fecimus, ut Cælum evaderet in septem Cælos. Vel diffidit Cælum, cùm non plueret, & fecit, ut plueret: Et diffidit terram, quæ non germinabat, & fecit, ut germinaret.*

XXXII. *Et posuimus in ea, &c.*] Ne scilicet terra posset commoveri, aut labare, posuit Deus in ea montes stabiles, qui pondere suo eam firmam, & immobilem redderent; quid verò stultius hoc, aut ineptius dici potuit?

XLVIII. *Et sufficientes sunt nobiscum æstimatores.*] Idest sufficientes sumus ad omnia æstimanda, & justè computanda per nos ipsos.

LIX. *Præter maximum eorum.*] Refert Gelal, postquam Abraham in frusta concidit reliqua idoli, appendisse bipennem, qua ea conciderat, collo idoli illius præcipui, quod intactum reliquerat, ac si hic stragis illius author fuisset.

LXVIII. *Dixerunt comburite illum.*] Fabulantur hoc Expositores, Chaldæos ingentem lignorum struem congessisse, iisque ignem subjecisse, itaut omni ex parte succenderetur. Deindè alligasse Abraham, & instrumentis quibusdam, seu machinis in medium ignem conjecisse. Jubente autem Deo, ignem nihil aliud, nisi funes, quibus alligatus erat, combussisse: deindè amisisse calorem suum; & in frigus mutatum, lucem tantummodò retinuisse.

LXXIV. *Cùm [illegible] pretulerunt circa agrum.*] Ita factum, seu fabulam exponit Gelal: رعت حرثا غنم القوم ليلا بلا راع بان انفلتت قال داود لصاحب الحرث رقاب الغنم وقال سليمان ينتفع بدرها ونسلها وصوفها الى ان يعود الحرث كما كان باصلاح صاحبها فيردها اليه: *Depaverant agrum noctu oves quorumdam: absente enim pastore, irruperant in illum. Delata autem causa ad David, & Salomonem, dixit David: Domino agri tradentur oves pro damno illato. Salomon autem dixit: Compensetur damnum lacte, fœtibus, & velleribus ovium, donec redeat ager, sicut erat antea, expensis pastoris ovium: Deindè oves ei restituantur.* Addit autem Author, David prætulisse sententiæ suæ sententiam Salomonis.

LXXIX. *Et fervire coegimus cum David montes.*] Multa fabulantur hic expositores à Thalmudistis edocti, de David, & Salomone: nempe, quòd fuerint illis subjecti non solùm montes, sed etiam venti, bestiæ, oves, imò & dæmones ipsi, ita ut omnibus pro libito imperarent. Porrò, cùm David esset à Psalmodia defatigatus, præcipiebat montibus, & volucribus, ut ipsum cantu sublevarent. Idem verò David, Deo præceptore, didicit, ac docuit artificium loricæ: ante enim pro lorica homines latis laminis in bello utebantur.

LXXXII. *Et nos fuimus illos custodientes.*] Deus hos dæmones custodiebat, idest cohibebat (inquit Gelal)

Gelal) من ان يفسدوا ما عملوا لانهم كانوا اذا فرغوا

من عمل قبل الليل افسدوه ان لم يشغلوا بغيره.

Ne destruerent id, quod ædificaverant: Nam ipsi, quando opus aliquod absolvebant, ante noctem destruebant illud, nisi opus alind haberent, quo occuparentur.

LXXXIII. *Et memento Job.*] Libet hîc summatim referre, quid Mahumetani sentiant de Job, ex Chronico Ismaelis Ebn-Aly in cap. في ذكر ايوب عليه السلام. *De commemoratione Job, cui sit pax. Fuit,* inquit, *Job ex posteris Esau, eratque ditissimus, & innumeros equorum, boum, ovium, & camelorum greges habebat. Uxor autem ejus Rahmat appellabatur. Probavit verò illum Deus, auferendo ab eo quidquid habebat, itaut ad extremam inopiam redigeretur: nec tamen ille à pietate, & gratiarum actione cessabat. Deinde probavit eum in corpore morbo elephantiæ, ita ut vermibus undique scateret. Cumque in * sterquilinio projectus jaceret, nemo poterat fœtorem illius tolerare. Uxor autem ejus Rahmat inserviebat ei patienter; & mercede famulatus, quem aliis exhibebat, illum sustentabat. Venit autem die quadam ad eam Diabolus, & redigens in ejus mentem prioris status felicitatem; promisit illi, se omnia ei restituturum, si ipsum velles adorare, cùm autem mulier requisiisset de hoc assensum viri sui iratus Job, juravit per Deum, si convaluisset, se illi centum verbera inflicturum. Misit autem Deus ad eum Angelum Gabrielem, qui accepta ejus manu erexit eum; eodemque tempore divinitùs fons emanavit sub pedibus ejus, ex quo, cùm bibisset, ceciderunt omnes vermes è corpore ejus. Deinde lotus in eo, exivit pulcher quantum unquam fuisset. Restituitque illi Deus omnia in duplum: familiam etiam, & filios recuperavit: uxori verò ejus pristina forma, & pulchritudo reddita est, peperitque ei viginti, ac sex filios masculos. Ut autem juramento à se facto posset satisfacere, præcepit ei Deus, ut caperet ramum palmæ centum folia habentem, & unico ictu totum impingeret in uxorem: ut verè centum illi verbera inflixisse dici posset. Fuit autem Job Propheta, vixitque tempore Jacob, ut quidam dicunt. Fertur autem vixisse tres, ac nonaginta annos. Inter ejus filios numerantur Basciar, Hud, & Dulkephlus.* Hactenus Ismael Ebn-Aly. Addit Gelal, eumdem Job exegisse tres, vel septem, vel octodecim annos in suis calamitatibus: deindè recuperasse omnia duplicata, & uxorem, ac filios, & ad juvenilem ætatem rediisse. Cùm autem haberet duas areas, alteram ad hordeum, alteram ad frumentum; Deum misisse duas nubes, quarum altera effudit aurum super aream hordei: altera argentum super aream frumenti; donec utraque redundaret.

LXXXV. *Et Dulkephli,*] Arabicè ذوالكفل *Dulkephlus*, idem sonat, ac *fidei jussor*; vel assiduus in jejuniis, aliisque piis operibus. De hoc Propheta fictitio hæc habet Gelal: وسمى ذا الكفل فانه تكفل بصيام جمع نهارة وقيام جميع ليلة وان يقضى بين الناس ولا يغضب فوفى بذلك وقيل لم يكن نبيا

Et nominatus fuit Dulkephlus eò, quòd tota die jejunaret, & tota nocte stans vigilaret: & quia judicabat causas hominum, neque irascebatur; & in hoc plenè satisfaciebat partibus suis. Dicunt autem quidam, illum non fuisse Prophetam. Ismael Ebn-Aly asserit eum fuisse filium Job, & habitasse in Syria: & juxta nonnullos fuisse primò improbum, ac flagitiosum. Cùm verò resipuisset, statim mortuum fuisse, & super januam domus ejus scriptum divinitùs apparuisse: *Jam pepercit Deus Dulkephlo.* Alii volunt eum fuisse hominem sanctum, & usque ad mortem in bonis operibus perseverasse, & centies in die sese ad orandum incurvasse. Ita Ismael.

LXXXVII. *Et Dulnuni.*] Arabicè ذو النون *Dul-Nun* idem est, ac *habitator piscis*. Hoc autem nomine censetur significari Jonas Propheta eo, quòd triduo in ceto commoratus sit. De hoc, quemadmodùm etiam de Edris, seu Enoch jam satis multa dicta sunt.

CI. *Porrò illi, quibus præcessit à nobis.*] Cùm dixisset jam Mahumetus, detrudendos esse in Gehennam, qui socios Deo dedissent una cum ipsis sociis, seu Diis à se confictis, objecit quidam nomine ابن الزبرى Ebn-Alzoberius: عُبِدَ عزير والمسيح والملايكة فهم في النار على مقتضى ما تقدم. *Culti sunt tamquam Dii Ezras, Christus, & Angeli: ergo hi juxta hanc legem, erunt in Gehennæ.* Huic respondetur hîc: *Porro illi, quibus præcessit à nobis, &c.* Nimirùm, hos non esse in Gehenna, quia antea prædestinati fuerant ad Paradisum. Ratio frivola, & quæ Deum partialem facit.

* مزبلة Sterquilinium, juxta vulgati, non cinerem, ut habet Hebræa ex quo patet, librum Job Arabicè scriptum fuisse, & ex eo vulgatã nostram fuisse translatam. Græca, & LXX. habêt κοπρίας Stercore

CIV. *Quemadmodùm solet plicare Angelus Segel libros.*] Explicat Gelal: صحيفة ابن ادم عند موته: *librum, seu volumen hominis propè mortem ejus;* quandò scilicet jam legit illi opera ejus. Alii accipientes سجل *Segel*, pro صحيفة *Libro*, exponunt: *Sicut plicatur liber scriptus*; quasi للكتب *Libros*, seu ut alii legunt للكتاب *Librum*, staret pro المكتوب *Scriptus*. Glossat Cottada: كطي الصحيفة التي فيها الكتاب: *Sicut plicatur volumen, in quo est scriptura*, seu volumen scriptum.

CV. *In sacris Voluminibus.*] Vox Arabica الزبور accipitur generatim pro omnibus sacris libris. Aliquandò peculiariter pro Psalmis Davidicis: aliquandò اللوح المحفوظ *Tabula custodia.*

CVI. *Annunciatio.*] Vox Arabica بلاغ propriè significat actionem illam, qua efficitur, ut aliquid ad alium perveniat. Gelal ponit كفاية الى دخول الجنة, *id quod satis est scire, seu facere, ad ingrediendum in Paradisum.*

CXI. *Et ego nescio.*] Gelal: وما ادرى لعله اى ما اعلمتكم به ولم يعلم وقته فتنة اختبار لكم ليرى كيف صنعكم ومتاع تمتع الى حين اى انقضاء اجالكم. *Et nescio, utrum id, quod notificavi vobis, & ignotum est tempus ejus, sit ad probandum vos, ut videat Deus, quomodò vos geratis: & interim sinat vos frui usque ad tempus mortis vestræ.*

CXII. *Dic.*] Hîc etiam est duplex lectio: قُل *Dic*: scilicet ò Mahumete: & قال *Dixit*, Nempè Mahumetus.

REFU-

REFUTATIONES.

I. ILlud hic notandum, quod alibi notavi frequenter: nimirùm, Mahumetum à suis requisitum, ut miraculum aliquod ad confirmandam novam sectam patraret, sese excusare, respondendo, Deum nulla per ipsum miracula facere; quia prævideret profutura non esse Meccanis ad credendum; quemadmodùm non profuerunt gentibus illis, quas Deus antea perdiderat propter ipsorum incredulitatem. Quàm autem frivola, & futilis hæc excusatio sit, jam supra demonstravi.

II. Jubet Mahumetus asseclas suos interrogare versatos in Pentateucho, & Euangelio, nempè Judæos, & Christianos, ut ab iis intelligant vera esse, quæ ipse prædicabat. At, si velint Mahumetani à Christianis, & Judæis rescire, utrum vera sint, necne ea, quæ in Alcorano continentur, atque eorumdem testimonio acquiescere: intelligent procul dubio, sese in manifestissimo errore versari.

III. Ea, quæ hoc loco de Abraham, Davide, Salomone, aliisque Prophetis, sive veris, sive fictis habentur, ex Thalmudicis nugis desumpta esse existimo. Magna certè ex parte fabulosa sunt, præsertim, quę ad Davidem, & Salomonem spectant. De quibus tædet toties differere.

IV. Notanda demùm est Mahumeti vafrities, & plusquàm vulpina calliditas. Nam, ut se Prophetam venditaret, prædixit Meccanis bellum divinitùs inferendum, quod ipse iisdem inferre cogitabat. Verùm, quia nondùm sufficiens ad præliandum robur sibi comparaverat, nec certus erat de tempore, quo posset paratum illud habere: idcircò asserit, se ignorare, quandonam comminatum à Deo malum illis sit eventurum. Imò ita ambiguè loquitur, ut nescias, utrum de bello aliquo, an verò de suprema judicii die loquatur. Neque enim in his *Alcorani verbis exponendis Sapientes Moslemi conveniunt*.

سورة الحج مكية ثمان وسبعون آية

SURA XXII.

PEREGRINATIO MECCANA:

COMMATUM SEPTUAGINTA, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 يا ايها الناس اتقوا ربكم ان زلزلة الساعة شيء عظيم ۞ 2 يوم ترونها تذهل كل
مرضعة عما ارضعت وتضع كل ذات حمل حملها وترى الناس سكارى وما هم بسكارى ولكن
عذاب الله شديد ۞ 3 ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ويتبع كل شيطان مريد ۞
4 كتب عليه انه من تولاه فانه يضله ويهديه الى عذاب السعير ۞ 5 يا ايها الناس ان
كنتم في ريب من البعث فانا خلقناكم من تراب ثم من نطفة ثم من علقة ثم من مضغة مخلقة وغير
مخلقة لنبين لكم ونقر في الارحام ما نشاء الى اجل مسمى ثم نخرجكم طفلا ثم
لتبلغوا اشدكم ومنكم من يتوفى ومنكم من يرد الى ارذل العمر لكيلا يعلم من بعد علم
شيا وترى الارض هامدة فاذا انزلنا عليها الماء اهتزت وربت وانبتت من كل زوج بهيج ۞
6 ذلك بان الله هو الحق وانه يحيي الموتى وانه على كل شيء قدير ۞ 7 وان الساعة
اتية لا ريب فيها وان الله يبعث من في القبور ۞ 8 ومن الناس من يجادل في الله بغير علم
ولا هدى ولا كتاب منير ۞ 9 ثاني عطفه ليضل عن سبيل الله له في الدنيا خزي ونذيقه
يوم القيامة عذاب الحريق ۞ 10 ذلك بما قدمت يداك وان الله ليس بظلام للعبيد ۞ 11 ومن
الناس من يعبد الله على حرف فان اصابه خير اطمان به وان اصابته فتنة انقلب على
وجهه خسر الدنيا والاخرة ذلك هو الخسران المبين ۞ 12 يدعوا من دون الله ما لا يضره وما لا
ينفعه ذلك هو الضلال البعيد ۞ 13 يدعوا لمن ضره اقرب من نفعه لبيس المولى ولبيس
العشير ۞ 14 ان الله يدخل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الانهار

إن الله يفعل ما يريد ۝ 15 من كان يظن أن لن ينصره الله في الدنيا والآخرة فليمدد
بسبب إلى السماء ثم ليقطع فلينظر هل يذهبن كيده ما يغيظ ۝ 16 وكذلك أنزلناه
آيات بينات وأن الله يهدي من يريد ۝ 17 إن الذين آمنوا والذين هادوا والصابئين والنصارى
والمجوس والذين أشركوا إن الله يفصل بينهم يوم القيامة إن الله على كل شيء شهيد ۝
18 ألم تر أن الله يسجد له من في السموات ومن في الأرض والشمس والقمر والنجوم والجبال
والشجر والدواب وكثير من الناس وكثير حق عليه العذاب ومن يهن الله فما له من مكرم
إن الله يفعل ما يشاء ۝ 19 هذان خصمان اختصموا في ربهم فالذين كفروا قطعت لهم
ثياب من نار يصب من فوق رؤوسهم الحميم ۝ 20 يصهر به ما في بطونهم والجلود ۝ 21 ولهم
مقامع من حديد ۝ 22 كلما أرادوا أن يخرجوا منها من غم أعيدوا فيها وذوقوا عذاب
الحريق ۝ 23 إن الله يدخل الذين آمنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من تحتها الأنهار
يحلون فيها من أساور من ذهب ولؤلؤ ولباسهم فيها حرير ۝ 24 وهدوا إلى الطيب من القول
وهدوا إلى صراط الحميد ۝ 25 إن الذين كفروا ويصدون عن سبيل الله والمسجد الحرام الذي
جعلناه للناس سواء العاكف فيه والباد ۝ 26 ومن يرد فيه بإلحاد بظلم نذقه من عذاب
أليم ۝ 27 وإذ بوأنا لإبراهيم مكان البيت أن لا تشرك بي شيئا وطهر بيتي للطائفين
والقائمين والركع السجود ۝ 28 وأذن في الناس بالحج يأتوك رجالا وعلى كل ضامر يأتين
من كل فج عميق ۝ 29 ليشهدوا منافع لهم ويذكروا اسم الله في أيام معلومات على
ما رزقهم من بهيمة الأنعام ۝ 30 فكلوا منها وأطعموا البائس الفقير ۝ 31 ثم ليقضوا
تفثهم وليوفوا نذورهم وليطوفوا بالبيت العتيق ۝ 32 ذلك ومن يعظم حرمات الله فهو خير له عند
ربه وأحلت لكم الأنعام إلا ما يتلى عليكم فاجتنبوا الرجس من الأوثان واجتنبوا قول
الزور ۝ 33 حنفاء لله غير مشركين به ومن يشرك بالله فكأنما خر من السماء فتخطفه
الطير أو تهوي به الريح في مكان سحيق ۝ 34 ذلك ومن يعظم شعائر الله فإنها من
تقوى القلوب ۝ 35 لكم فيها منافع إلى أجل مسمى ثم محلها إلى البيت العتيق ۝
36 ولكل أمة جعلنا منسكا ليذكروا اسم الله على ما رزقهم من بهيمة الأنعام فإلهكم
إله واحد فله أسلموا وبشر المخبتين ۝ 37 الذين إذا ذكر الله وجلت قلوبهم والصابرين على
ما أصابهم والمقيمي الصلوة ومما رزقناهم ينفقون ۝ 38 والبدن جعلناها لكم من شعائر الله
لكم فيها خير فاذكروا اسم الله عليها صواف فإذا وجبت جنوبها فكلوا منها وأطعموا
القانع والمعتر كذلك سخرناها لكم لعلكم تشكرون ۝ 39 لن ينال الله لحومها
ولا دماؤها ولكن يناله التقوى منكم كذلك سخرها لكم لتكبروا الله على ما هداكم

وبشر

وبشر المحسنين ۞ 40 ان الله يدفع عن الذين امنوا ان الله لا يحب كل خوان كفور ۞
41 اذن للذين يقاتلون بانهم ظلموا وان الله على نصرهم لقدير ۞ 42 الذين اخرجوا من
ديارهم بغير حق الا ان يقولوا ربنا الله ولولا دفع الله الناس بعضهم ببعض لهدمت صوامع
وبيع وصلوات ومساجد يذكر فيها اسم الله كثيرا ولينصرن الله من ينصره ان الله لقوي
عزيز ۞ 43 الذين ان مكناهم في الارض اقاموا الصلوة واتوا الزكوة وامروا بالمعروف ونهوا
عن المنكر ولله عاقبة الامور ۞ 44 وان يكذبوك فقد كذبت قبلهم قوم نوح وعاد
وثمود ۞ 45 وقوم ابراهيم وقوم لوط واصحاب مدين وكذب موسى فامليت للكافرين ثم
اخذتهم فكيف كان نكيري ۞ 46 فكاين من قرية اهلكناها وهي ظالمة فهي خاوية
على عروشها وبير معطلة وقصر مشيد ۞ 47 افلم يسيروا في الارض فتكون لهم قلوب
يعقلون بها او اذان يسمعون بها فانها لا تعمى الابصار ولكن تعمى القلوب التي في الصدور ۞
48 ويستعجلونك بالعذاب ولن يخلف الله وعده وان يوما عند ربك كالف سنة مما تعدون ۞
49 وكاين من قرية امليت لها وهي ظالمة ثم اخذتها والي المصير ۞ 50 قل يا ايها
الناس انما انا لكم نذير مبين ۞ 51 فالذين امنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة ورزق
كريم ۞ 52 والذين سعوا في اياتنا معاجزين اولايك اصحاب الجحيم ۞ 53 وما ارسلنا
من قبلك من رسول ولا نبي الا اذا تمنى القى الشيطان في امنيته فينسخ الله ما يلقي الشيطان
ثم يحكم الله اياته والله عليم حكيم ۞ 54 ليجعل ما يلقي الشيطان فتنة للذين في
قلوبهم مرض والقاسية قلوبهم وان الظالمين لفي شقاق بعيد ۞ 55 وليعلم الذين اوتوا العلم انه
الحق من ربك فيومنوا به فتخبت له قلوبهم وان الله لهاد الذين امنوا الى صراط مستقيم ۞
56 ولا يزال الذين كفروا في مرية منه حتى تاتيهم الساعة بغتة او ياتيهم عذاب يوم عقيم ۞
57 الملك يوميذ لله يحكم بينهم فالذين امنوا وعملوا الصالحات في جنات النعيم ۞
58 والذين كفروا وكذبوا باياتنا فاولايك لهم عذاب مهين ۞ 59 والذين هاجروا في
سبيل الله ثم قتلوا او ماتوا ليرزقنهم الله رزقا حسنا وان الله لهو خير الرازقين ۞
60 ليدخلنهم مدخلا يرضونه وان الله لعليم حليم ۞ 61 ذلك ومن عاقب بمثل ما عوقب
به ثم بغي عليه لينصرنه الله ان الله لعفو غفور ۞ 62 ذلك بان الله يولج الليل في النهار
ويولج النهار في الليل وان الله سميع بصير ۞ 63 ذلك بان الله هو الحق وان ما يدعون من
دونه هو الباطل وان الله هو العلي الكبير ۞ 64 الم تر ان الله انزل من السماء ماء
فتصبح الارض مخضرة ان الله لطيف خبير ۞ 65 له ما في السموات وما في الارض وان
الله لهو الغني الحميد ۞ 66 الم تر ان الله سخر لكم ما في الارض والفلك تجري في

البحر بأمره ويمسك السماء ان تقع على الارض الا بإذنه ان الله بالناس لرءوف رحيم ۞
67 وهو الذي احياكم ثم يميتكم ثم يحييكم ان الانسان لكفور ۞ 68 لكل
امة جعلنا منسكا هم ناسكوه فلا ينازعنك في الامر وادع الى ربك انك لعلى هدى مستقيم ۞
69 وان جادلوك فقل الله اعلم بما تعملون ۞ 70 الله يحكم بينكم يوم القيمة فيما كنتم
فيه تختلفون ۞ 71 الم تعلم ان الله يعلم ما في السماء والارض ان ذلك في كتاب
ان ذلك على الله يسير ۞ 72 ويعبدون من دون الله ما لم ينزل به سلطانا وما ليس لهم
به علم وما للظالمين من نصير ۞ 73 واذا تتلى عليهم اياتنا بينات تعرف في وجوه الذين
كفروا المنكر يكادون يسطون بالذين يتلون عليهم اياتنا قل افانبئكم بشر من ذلكم
النار وعدها الله الذين كفروا وبئس المصير ۞ 74 يا ايها الناس ضرب مثل فاستمعوا له
ان الذين تدعون من دون الله لن يخلقوا ذبابا ولو اجتمعوا له وان يسلبهم الذباب شيئا لا
يستنقذوه منه ضعف الطالب والمطلوب ۞ 75 ما قدروا الله حق قدره ان الله لقوي عزيز ۞
76 الله يصطفي من الملايكة رسلا ومن الناس ان الله سميع بصير ۞ 77 يعلم ما بين ايديهم
وما خلفهم والى الله ترجع الامور ۞ 78 يا ايها الذين امنوا اركعوا واسجدوا واعبدوا
ربكم وافعلوا الخير لعلكم تفلحون ۞ 79 وجاهدوا في الله حق جهاده هو اجتباكم
وما جعل عليكم في الدين من حرج ملة ابيكم ابراهيم هو سماكم المسلمين من قبل وفي
هذا ليكون الرسول شهيدا عليكم وتكونوا شهداء على الناس فاقيموا الصلوة واتوا الزكوة
واعتصموا بالله هو مولاكم فنعم المولى ونعم النصير

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Homines *Meccani*, timete Dominum vestrum, quia commotio Horæ (*idest diei Judicii*) *erit* res magna. 2. Die, *qua* videbitis illam, obliviscetur omnis lactatrix illius, quod lactat, & pariet omnis habens fœtum, fœtum suum, & videbis homines ebrios, neque ipsi *erunt verè* ebrii: sed pœna Dei *erit* terribilis (*idest ira Dei infligentis pœnam*). 3. Et ex hominibus quispiam disputat de Deo sine scientia, & sectatur omnem satanam rebellem. 4. Scriptum fuit super eum (*idest decretum fuit à Deo circa eumdem Satanam*) quòd, qui in patronum elegerit eum, certè ipse errare faciet eum, & diriget eum ad tormentum Tartari. 5. O homines, si estis in dubio circa resurrectionem; nos certè creavimus vos ex pulvere: deindè ex spermate: deindè ex sanguine coagulato: deindè ex frusto carnis, *partim* formato, & *partim* informi; ut manifestaremus vobis *potentiam nostram*, & quiescere facimus *vos* in vulvis, quantum volumus, usque ad terminum constitutum. Deindè educimus vos infantes. Deindè *efficimus*, ut perveniatis ad ætatem robustam vestram. Et ex vobis quispiam defungitur *ante hanc ætatem*. Et ex vobis quispiam deducitur ad deterrimum ætatis (*idest ad extremum senium*) itaut nesciat post scientiam quidquam (*idest obliviscatur omnia, quæ sciebat antea*). Et videbis terram siccam; cùm verò demiserimus super eam aquam, commovebit sese, & crescet, & producet de omni genere germinis luxuriantis. 6. Hoc *fit*, quia Deus est veritas, & quia ipse vivificat mortuos, quia ipse est ad omnem rem potens.

7. Et

7. Et, quia Hora *(idest dies Judicii)* ventura est: non est dubium de ea, & quia Deus suscitavit eos, qui sunt in sepulchris. 8. Et ex hominibus quispiam disceptat de Deo sine scientia, & sine directione, & sine libro illuminante. 9. Inflectens collum suum *superbè*, ut seducat *alios* à via Dei. Huic erit in mundo confusio, & gustare faciemus eum in die resurrectionis tormentum combustionis, *& dicemus illi*. 10. Hoc *evenit tibi* ob id, quod præmiserunt *(idest anteà operatæ sunt)* manus tuæ, & quia Deus non est iniquus erga servos. 11. Et ex hominibus quispiam colit Deum super extremitatem *(idest hæsitanter, & velut is, qui stat super extremitatem, seu supercillium montis)*. Quodsi inciderit ei bonum, securus adhærebit ei. Si verò inciderit ei tentatio, obvertetur super faciem suam *(idest redibit ad infidelitatem)* cum amissione hujus mundi, & futuræ vitæ. Hæc erit perditio manifesta. 12. Invocabit præter Deum, quòd non noceat illi, & quòd non prosit illi. Hic est error longè remotus *à veritate*. 13. Invocabit eum, cujus nocumentum vicinius *est*, quàm juvamen ejus *(idest, qui potiùs nocere possit ei, quàm prodesse)*. Certè infelix est patronus, & certè infelix est socius. 14. Porrò Deus introducet eos, qui crediderint, & fecerint recta, in hortos, current sub iis flumina: quippe Deus facit id, quod vult. 15. Qui existimaverit, quòd non sit adjuturus eum *(idest Mahumetum)* Deus in hoc mundo, & in futuro sæculo; extendat funem ad Cœlum *(idest appendat laqueum ad tectum domus suæ, & injiciat collum in eum)* deindè abscindat *laqueum, ut strangulatus corruat*, & videat, utrum irritum reddat astus ipsius id, propter quod irascebatur *(quòd scilicet Deus adjuvaret Mahumetum)*. 16. Et ita demisimus eum *(idest Alcoranum) habentem* signa clara, & quia Deus dirigit, quem vult. 17 Profectò, qui crediderint, & qui Judæi fuerint, & Sabaitæ, & Christiani, & Magi, & qui associaverint *(idest plures Deos coluerint)*: Certè Deus dividet inter eos die resurrectionis: quippe Deus super omnem rem est testis. 18. Nonne vides, quòd Deum adorat, qui est in Cœlis, & qui in terra, & Sol, & Luna, & Stellæ, & montes, & arbores, & bestiæ, & multi ex hominibus? Multis verò justè debetur pœna. Quem autem contempserit Deus, non erit illi ullus honorans: quippe Deus facit id, quod vult. 19. Hi duo adversarii *(nimirùm fideles, & infideles)* disceptaverunt de Domino suo. Porrò, qui infideles sunt, conficientur illis vestes ex igne: effundetur super capita ipsorum aqua fervens. 20. Liquefiet per eam id, quod est in ventribus eorum, & pelles. 21. Et ipsis *adhibebuntur ad flagella* clavæ *cum stimulis aduncis* ex ferro. 22. Quotiescunque voluerint exire ab eo *(idest igne)* ob angustiam: reducentur ad illum, & *dicetur illis*: Gustate pœnam combustionis. 23. Porrò Deus introducet eos, qui crediderint, & fecerint recta, in hortos; current sub iis flumina: ornabuntur in illis ex armillis ex auro, & margaritis, & vestimentum eorum in eis erit sericum. 24. Et directi fuerunt ad bonum ex dicto *(idest ad dictum bonum, nempè ad confessionem unitatis Dei)* & directi fuerunt ad viam laudatam. 25. Qui autem infideles fuerint, & prohibuerint *alios* à semita Dei, & Oratorio Meccano, quod constituimus hominibus æqualiter, consistenti in eo, & de novo advenienti *(idest, tàm indigenis, quàm advenis)* 26. Et, qui voluerit illud profanare cum iniquitate: faciemus eum gustare de pœna dolorifica. 27. Et *memento*, cùm dedimus in asilum Abrahæ locum Domus *(idest Templi Meccani)* *& diximus ei*: Ne associes mihi quidquam, & purifica domum meam pro circumeuntibus *eam*, & stantibus *in ea*, & incurvantibus se ad adorandum. 28. Et edicito inter homines Peregrinationem, *ut* veniant ad te pedestres, & *equitantes* super omnem camelum, *quamtumvis extenuatum*; venient ex omni itinere *a* longinquo. 29. Ut testes sint utilitatum sibi *provenientium ex Peregrinatione*, & commemorent nomen Domini in diebus *b* constitutis ob id, quod præbuit eis in usum de jumento pecorum. 30. Comedite ergo ex illis, & cibate pauperem mendicum. 31. Deindè absolvant *c* Nazareatum suum, & satisfaciant votis suis, & circumeant Domum antiquam. 32. Hoc *faciant*. Qui autem magni fecerit anathemata Dei, hoc erit melius illi apud Dominum suum. Concessa autem sunt vobis *ad comedendum omnia* pecora, exceptis iis, quæ lectum est vobis *esse probibita*. Recedite porrò ab abominatione ex idolis, & evitate dictum mendacii. 33. Orthodoxi *estote* Deo, non associantes in eo. Qui enim associaverit in Deo, erit,

a profundo.
b Notis.
c ritus peregrinationis suæ.

erit, ficut illud, quod decidit è Cœlo, & rapient illud aves: vel perflat in illud ventus: *&* *defert* in locum longinquum. 34. Hoc *ita se habet*. Qui autem magnificaverit oblationes Dei: certè hæ *provenient* ex pietate cordium. 35. Vobis sunt in illis utilitates usque ad terminum constitutum *mactationi earum* (*idest uti licet vobis illis ad utilitatem vestram, donec immolentur*) deindè *convenit* adducere eas ad immolandum ad Domum antiquam. 36. Unicuique autem genti constituimus stata sacra, ut commemorent nomen Dei ob id, quod providit eis de jumento pecorum. Porrò Deus vester Deus unus est: ipsi ergo vos ipsos dedicate. Et Euangeliza obedientibus humiliter *Deo*. 37. Qui, cùm facta fuerit mentio Dei, timore percelluntur corda eorum. Et patienter, sustinentibus id, quod inciderit eis; & persolventibus preces; & ex eo, quod ad sustentationem præbuimus eis, elargiuntur. 38. Et Camelos dedimus vobis inter cultus religionis Dei. Est vobis in illis bonum (*i. multa utilitas.*) Commemorate ergo nomen Dei super illos, quandò immolabitis eos stantes supra tres pedes, alligato pede sinistro anteriori. Cùm autem prociderint latera eorum *post immolationem*: manducate ex illis, & cibate *ex illis* contentum *eo, quod sibi datur, nec aliquid petit*, & rogantem. Ita subjecimus eos vobis, ut vos gratias *nobis* ageretis. 39. Non pervenient ad Deum carnes eorum, neque sanguines eorum: Sed perveniet ad eum pietas ex vobis. Ita subjecimus eos vobis, ut magnificaretis Deum eò, quòd direxerit vos. Et Euangeliza benefacientibus: 40. Quòd Deus depellet *fraudes infidelium* ab iis, qui crediderunt: Deus enim non amat omnem deceptorem, infidelem. 41. Concessum fuit iis, qui præliantur (*idest concessum fuit fidelibus, ut pugnent contra infideles*) eò, quòd ipsi injustè vexati sint *ab illis*. Et quidem Deus ad auxilium eorum est sanè potens. 42. *Hi sunt*, qui ejecti fuerunt è domibus suis sine justitia, *non aliam ob causam*, nisi, quia dicebant; Dominus noster est Deus. Sed, si non pelleret Deus homines alios eorum per alios: certè destruerentur monasteria, & Ecclesiæ *Christianorum*, & orationes (*idest Synagogæ Judæorum*) & Oratoria (*idest Meschitæ Mahumetanorum*). Commemoratur in his *locis* nomen Dei multum. Et quidem adjuvabit Deus eum, qui adjuverit ipsum: quippe Deus est sanè validus, præpotens. 43. *Hi sunt*, qui, si firmaverimus eos in terra; persolvent orationem, & dabunt eleemosynam, & præcipient justum, & prohibebunt ab injusto. Et Deo erit finis rerum (*idest omnia ad eum in novissimo die revertentur*). 43. Quodsi mendacii insimulaverint te: jam porrò mendacii insimulavit ante eos *Prophetas suos* populus Noe, & Aad, & Themud. 45. Et populus Abrahæ, & populus Lot, & habitatores Madian. Et mendacii insimulatus est Moyses. Atqui protraxi spatium vitæ infidelibus: deindè punivi eos, & quomodò fuit pœna mea (*idest, quam vehemens*). 46. Quot verò ex urbibus perdidimus, quia ipsæ erant iniquæ, & hæ *nunc* sunt dirutæ super tecta sua? Et *quot* putei sunt derelicti? Et *quot* castra munita *deserta sunt*? 47. An ergo non peragraverunt terram? Nonne sunt illis corda, quibus intelligant: aut aures, quibus audiant? Certè non sunt cæci oculi *eorum*: Sed cæca sunt corda, quæ sunt in pectoribus eorum. 48. Et urgent te ad accelerandam pœnam *sibi*. Atqui nequaquam retractavit Deus promissionem suam. Et quidem dies *una* apud Dominum tuum *in pœna futuri sæculi erit*, sicut mille anni ex iis, quos enumeratis. 49. Et quot ex urbibus protraxi illis spatia felicis vitæ, & ipsæ erant iniquæ? Deindè sustuli eas. Et ad me erit reditus *in die Judicii*. 50. Dic: O homines, certè ego sum vobis prædicator manifestus. 51. Qui ergo crediderint, & fecerint recta, erit illis indulgentia, & proventus honorificus. 52. Qui verò studuerint in signis nostris infirmantes (*idest studuerint signa nostra, seu Alcoranum infirmare*) hi erunt socii inferorum. 53. Et non misimus ante te ullum legatum, neque Prophetam, quin, cùm legeret, conjecerit satanas *aliquem errorem* in lectione ejus. Sed abolebit Deus id, quod conjecerit Satanas: deindè stabiliet Deus signa sua: nam Deus est sciens, sapiens. 54. Ut ponat id, quod conjicit Satanas ad tentationem eorum, in quorum cordibus est morbus *impietatis*; & dura sunt corda eorum. Et quidem iniqui sunt certè in schismate longinquo (*idest perseveranti contra fideles*). 55. Et, ut sciant illi, quibus tradita est scientia, quòd hic *Alcoranus* est veritas à Domino tuo, atque ideò credant in eum, & securè

securè acquiescant illi corda eorum. Et quidem Deus sanè directurus est eos, qui crediderunt, ad viam rectam. 56. Et non cessabunt, qui sunt infideles, à dubitando de eo (*idest Alcorano*) donec veniat ad eos Hora repentè: aut veniat ad eos pœna diei sterilis (*idest belli Bedrensis, vel supremi Judicii*). 57. Regnum die illa erit Dei. Judicabit inter eos. Porrò, qui crediderint, & operati fuerint recta, erunt in hortis voluptatis. 58. Qui verò non crediderint, & mendacia confinxerint in signis nostris, his erit pœna ignominiosa. 59. Et, qui emigraverint *Mecca* pro via Dei: deindè occisi fuerint, vel mortui fuerint: utique providebit eis Deus provisionem pulchram, & quidem Deus est sanè optimus providentium. 60. Procul dubio introducet eos introitu, in quo ipsi sibi complacebunt (*nimirùm in Paradisum*) & quidem Deus sanè est sciens, benignus. 61. Hoc ita est, & qui vicem rependerit *infidelibus*, quemadmodùm ipsi repensa fuit *ab illis*: deindè injustè actum fuerit contra illum *ab iisdem*: profectò adjuvabit eum Deus: nam Deus est procul dubio condonator, indultor. 62. Hoc *erit*, quia Deus immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*idest succedere facit alteram alteri*) &, quia Deus est auditor, inspector. 63. Hoc *item erit*, quia Deus est veritas, & quia id, quod invocant præter eum, est Vanitas, &, quia Deus est Excelsus, Magnus. 64. Nonne vides, quòd Deus demittit è Cœlo aquam, & evadit terra virescens? Quippe Deus est perspicax, peritus. 65. Ipsi *servit* id, quod est in Cœlis, & quod in terra, & quidem Deus sanè est dives, laudatus. 66. Nonne vides, quòd Deus subjecit ad gratis serviendum vobis id, quod est in terra, & naves, *quæ* currunt in mari, imperio suo? Et continet Cœlum, ne cadat super terram, nisi per voluntatem ipsius: quippe Deus est sanè erga homines pius, misericors. 67. Et ipse est, qui vitam dedit vobis, deindè mori faciet vos: tùm *iterum* vitam dabit *in resurrectione*: porrò homo est procul dubio ingratus. 68. Omni genti constituimus ritum religionis; *a* ipsi sunt observantes illum. Ne ergo disceptent tecum de hoc negotio (*idest ne discepes tu cum illis de religione*) sed voca *illos* ad Dominum tuum: quippe tu sanè es in directione (*idest religione*) recta. 69. Quòdsi disputaverint tecum *de hoc*: dic *illis*: Deus est scientissimus in eo, quod facitis. 70. Deus judicabit inter vos die resurrectionis circa id, in quo estis discordes. 71. An ignoras, quòd Deus scit id, quod est in Cœlo, & terra? Certè hoc *scriptum est* in libro (*idest in Tabula custodita*). Porrò hoc apud Deum est facile. 72. Et colunt præter Deum id, in quo *ipse* non demisit potestatem (*idest id, quod ipse nullo modo probavit*) & id, in quo non est illis scientia. Et non erit iniquè agentibus ullus adjutor. 73. Et, cùm recitantur illis signa nostra evidentia *ex Alcorano*: agnosces in vultibus eorum, qui sunt infideles, abnegationem (*idest fastidium, & abominationem eorum*) prope sunt, ut invehantur in eos, qui recitant ipsis signa nostra. Dic: An verò enunciabo vobis pejus *aliquid*, quàm hoc *fastidium, quod experimini ex lectione Alcorani*? *Pejus erit* ignis, quem comminatus est Deus his, qui sunt infideles, & infelix erit profectio *ad illum*. 74. O homines *Meccani*: proposita est *vobis* similitudo: audite ergo illam. Certè, quos invocatis præter Deum, nunquam creabunt unam muscam, etiamsi *universi* congregentur ad hoc. Et, si raperet ab eis musca aliquid, non possent illud recuperare ab ea. Imbecillis est petens, & petitus, idest homo, qui rogat idolum, & idolum, quod rogatur. 75. Non mensi sunt Deum veritate mensuræ ejus: certè Deus est sanè validus, præpotens. 76. Deus eligit ex Angelis legatos, & ex hominibus: quippe Deus est auditor, inspector. 77. Novit id, quod fuit ante eos, & id, quod erit post eos (*idest id, quod fecerunt, & id, quod facturi sunt*) & ad Deum reducentur res *universæ*. 78. O, qui crediderunt, incurvamini, & adorate, & colite Dominum vestrum, & operamini optimum, ut vos felices sitis. 79. Et decertate pro Deo debito decertationis ipsius (*idest prout debitum est decertare pro illo.*) Ipse elegit vos, & non posuit super vos in religione quidquam ardui. *Dedit vobis* religionem patris vestri Abrahæ. Ipse nominavit eos Moslemos antea, & in hoc (*idest, & nunc in hoc Alcorano*) ut sit Legatus (*idest Mahumetus*) testis contra vos *in*

a ut ipsi fiat.

die

die resurrectionis, & vos sitis testes contra homines. Insistite ergo orationi, & præbete eleemosynam, & firmiter adhærete Deo. Ipse est herus vester, & euge herum, & euge adjutorem.

NOTÆ.

Nscribitur Sura الحج *Peregrinatio*, quia scilicet quædam in ea obiter attinguntur ad Meccanam Peregrinationem spectantia; cujus superstitiosos ritus hic non refero, quia passim in Auctoribus nostris, qui inter Mahumetanos versati sunt, leguntur. Vide Prodromum par. 4. ca. 8. pag. 135. & cap. 13. pag. 226. ubi ex professo agitur de hac Peregrinatione. Est autem Sura Meccana. Excipit Gelal versiculos undecimum, ac duodecimum: alii etiam decimum nonum, & quinque sequentes; qui Medinæ traditi sunt. In numero versuum variant Auctores: communiter octo supra septuaginta recensentur; sed est res levis momenti

Præmium Lectionis accipe ex Zamchascerio: من قراء سورة الحج اعطى من الاجر كحجة حجها وعمرة اعتمرهــا بعدد من حج واعتمر فيمــا مضى: *Qui legerit Suram Peregrinationis, habebit mercedem, ac si peregrinatus fuisset, & visitasset Meccam, & fanum ejus pro numero eorum, qui anteà peregrinati fuerint ad eam, ejusque fanum visitaverint.*

I. *Commotio Horæ.*] Nomine الساعة *Horæ*, intelligitur in Alcorano absolutè supremi Judicii dies. De illius verò commotione, seu terræmotu, ita Gelal: تكون بعدها طلوع الشمس من مغربهــا الذى هو قرب الساعة: *Post terræmotum erit ortus solis ab Occidente, & hic ortus erit proximus Horæ.*

VIII. *Et ex hominibus quispiam disputat.*] Gelal: نزل فى ابى جهــل *Hæc dicta sunt de Abu-gehel.*] Fuit autem Abu-gehel princeps inter Meccanos, & cognatus Mahumeti, sed hostis ejus acerrimus: & ideò eum sæpè mordet, ac flagellat in Alcorano.

XXVII. *Et memento, cùm dedimus in asylum.*] Exponit Gelal: بيّنا لبينيه وكان قد رُفع زمان الطوفان: *Demonstravimus, ut ædificares eam: nam sublata fuerat jam anteà tempore diluvii.*

XXVIII. *Venient ex omni itinere longinquo.*] Verbum Arabicum يأتين ostendit referri hæc ad camelos, non ad homines: accipitur enim hic, *camelus*, collectivè: ut observat Gelal.

XXIX. *Ut testes sint utilitatum.*] Idest, ut cognoscant lucra, quæ acquirent in peregrinatione per mercaturam, quemadmodum explicat Gelal. Fit enim hæc peregrinatio non tàm causa pietatis, quàm negociationis. Idem Gelal refert etiam ad spirituale lucrum, seu mercedem apud Deum in futuro sæculo. Quod autem addit, *diebus constitutis*, intelligit juxta eumdem Authorem عشر ذى الحجة او يوم عرفة او يوم النحر الى اخر ايام التشريق: *Decem dies mensis Dhulhoggiat, vel diem visitationis montis Araphat: vel diem immolationis usque ad finem trium dierum post festum victimale.* Postremò verba illa, *de jumentis pecudum*, idem valent ac simpliciter de pecudibus, seu pecoribus, ut camelis bobus, ovibus.

XXXI. *Nazareatum suum.*] Vox Arabica: تفث Exponitur à Golio ex Lexicis Arabicis pro Nazareatu, seu ceremoniis, vel ritibus peregrinationis, vel visitationis Meccanæ. Itaque hoc loco absolvere Nazareatum idem est, ac ungues præcidere, tondere barbam, capitis, & reliqui corporis pilos abradere, & mactare camelum, vel aliam pecudem. Eodem modo exponit Gelal.

XXXII. *Anathemata Dei.*] Arabicè حرمات اللــه sunt, juxta Gelalem مالا يحلّ انتهاكه *quæ non licet violare, vel imminuere.*

XXXVI. *Unicuique autem genti.*] Intelligendum hoc vult Gelal de gentibus fidelibus præcedentibus, quarum singulis constituit Deus منسكًا, quod ego verti *stata sacra*. Gelal verò exponit ذبحًا قربانــا او مكانــه: *sacrificium ad oblationem, aut locum illius.*

XXXVIII. *Stantes supra tres pedes.*] Ita exponit Gelal, Jahias, & alii ab his allegati, Arabicam dictionem صوافّ alii tamen malunt significare simpliciter *alligatas*. Golius explicat. *Anteriores pedes æquali serie collocantes.* Videtur rectè verti posse, *pedibus rite dispositis*, vel *alligatis*.

LIII. *Et non misimus ante te ullum legatum.*] Qua occasione hæc Mahumeto revelata sint, ita refert Gelal: قرء النبى صلعم فى سورة النجم بمجلس مــن قريش بعد افرايتم اللات والعزى ومناة الثالثــة الاخرى فالقى الشيطان على لسانه من غير علمــه به تلك الغرانيق العلى وان شفاعتهــن لترتجى ففرحوا بذلك ثم اخبره جبرايل بما القاه الشيطان على لسانــه من ذلك فحزن فسلى بهذه الايــة ليطمان. *Legebat Propheta Mahumetus in Suræ Stellæ consedentibus circa ipsum Coraisitis, hæc verba:* * *An ergo vidistis Ellatam, & Alezam, & Manatam tertiam aliam? Et conjecit Satanas in linguam ejus, absque eo, quòd ipse animadverteret hæc verba: Istæ sunt puellæ excelsæ, quarum speranda est intercessio. Gavisi sunt ergo audientes hoc Coraisitæ. Sed Gabriel commonuit eum de eo, quod Satanas conjecerat in linguam ejus: quamobrem contristatus est. Verùm consolationem magnam accepit, & fiduciam ob id, quod in hoc versiculo revelatum est illi.* Jahias ex Cottada eodem prope modo rem Narrat: بينما رسول الله صلعم يصلى عند المقام اذ نعس فالقا الشيطان على لسانه كلمة فتكلم

* *Quid vobis videtur de Ellata, & Alza, & Manata tertia alia?*

فتكلم بها فتعلقها المشركون عليه وانه قرء افرايتم اللات والعزى ومناة الثالثة الاخرى فالقى الشيطان على لسانه ونعس فان شفاعتها هى الرتجى وانها لمع الغرانيق العلى فحفظها المشركون واخبرهم الشياطين ان نبى الله قد قرءها. *Dum Legatus Dei Mahumetus legeret Alcoranum, prope locum, in quo infideles consistebant, dormitavit: conjecitque Satanas in linguam ejus nescio, quæ verba, quæ ipse protulit. Et captaverunt illum Infideles in hujusmodi verbis. Legebat autem versiculum illum Alcorani. An vidistis Allatam, & Alozam, & Manatam tertiam aliam? Conjecit autem Satanas in linguam ejus dormitantis: Certè harum Dearum intercessio speranda est: & quidem hæ sunt cum puellis speciosis, excelsis. Id observaverunt Infideles: nam Dæmones manifestaverunt eis, quòd Propheta Dei hujusmodi verba protulisset.* Eodem ferè modo referunt hujusmodi factum Zamchascerius, & alii expositores.

REFUTATIONES.

I. Omnia, quæ Mahumetus præcipit suis circa Peregrinationem Meccanam, desumpta ferè sunt ab antiqua Ethnicorum Arabum superstitione, quemadmodùm Mahumetani ipsi fatentur, & nos alio in loco demonstravimus. Unum hìc certissimum habendum est, neque Abraham, neque Ismaelem delubrum illud Meccanum ædificasse. Id jam superiùs satis manifestè demonstravimus. Quamobrem ruit præcipuum fundamentum Mahumetanicæ superstitionis.

II. Dùm Mahumetus non solùm permittit non destrui, sed improbat, quòd destruantur Ecclesię Christianorum, claustra Monachorum, & Synagogę Judęorum, ęquè, ac Meschitę suorum Moslemorum, quia in his locis commemoratur plurimum nomen Dei; (idest laudibus, ac precibus honoratur, & colitur:) ostendit se tùm Christianam Religionem, tùm Judaicam sectam approbare. Si enim Christiani essent in mala, vel falsa religione, expediret eorum Ecclesias, ac Monasteria destrui: neque enim placere possent Deo preces, & sacra eorum. Sed homo nullius religionis, religiones omnes pro suo libito amplectebatur, & commiscebat.

III. Promittit Impostor suis asseclis Paradisum, qui consistit in hortis, fluminibus, vestibus sericis, armillis ex auro, gemmisque confectis, & aliis hujusmodi. Hæc, si mysticè, vel metaphoricè Moslemi intelligerent, in sanam partem accipi possent. Verùm ita materialiter accipiunt: ut, si quis ea figuratè, vel allegoricè dicta esse affirmaret, pro hæretico, impioque haberetur. Certum est autem etiam apud veteres Philosophos, non posse in his bonis, quantumvis excellentibus, veram hominum felicitatem sitam esse.

IV. Ridiculum est id, quod in hac Sura narratur, seu fingitur: nimirùm Mahumetum, dùm Alcoranum recitaret, oscitanter in apertam blasphemiam erupisse, tria Meccanorum idola commendando, eorumque intercessionem, ac patrocinium adstantibus asserendo. Illud verò nullo modo tolerari potest, maximumque mendacium censendum est, quòd Deus ad Prophetæ sui impietatem, seu excusandam, seu purgandam, pronunciet, nullum legatum, neque Prophetam ante Mahumetum fuisse, qui, dùm sacros libros divinitùs revelatos legeret, blasphemiam aliquam hujusmodi, non quidem ex propria malitia, sed astu Satanę (quemadmodùm Mahumeto dormitanti acciderat) non interseruerit. Et quidem non fuerunt legati, & Prophetæ ante Mahumetum, juxta Arabum sententiam, pauci; Cùm scribat Zamchascerius.

وعن النبى صلى الله عليه وسلم انه سئل عن الانبياء فقال مائة والف واربعة وعشرون الفا فقيل فكم الرسل منهم فقال ثلثماية وثلث عشر.

Interrogatus quondam Propheta Mahumetus, quot fuissent Prophetæ: Respondit: centum viginti quatuor millia. Interrogatus rursum, quot ex iis fuissent legati: respondit: trecenti, ac tredecim. Ismael habet, *trecentos, ac septemdecim*. Volunt autem, hos omnes, Mahumeto excepto, ortos fuisse ex progenie Isaac; & natos, ac missos à Deo in mensibus Alharam, seu sacris, post quadragesimum ætatis annum, excepto Christo. Omnes item in suis vaticiniis à Dæmone aliquandò deceptos, atque illusos fuisse. Distinguunt autem legatos à Prophetis: quia, etiamsi legati omnes fuerint etiam Prophetæ, solis tamen legatis traditi sunt libri cęlitus à Deo: reliqui verò Prophetę eosdem libros jam traditos prædicavere. Ita Zamchascerius, & Ismael in locis allegatis.

V. Inter opera divinæ potentiæ illud reponitur in Alcorano, quòd Deus imperio, & voluntate sua, & ex magna erga homines misericordia, Cœlum retineat, ne cadat super terram, & opprimat habitatores ejus. O acumen Chrysippæum! quasi verò Cœlum violenter suspensum supra terram, velut lapis in aere, detineretur: & non potiùs esset contra naturam ipsius, ipsique omninò violentum è propria sede dimoveri. Erat revera tàm malus astrologus, quàm falsus Propheta Mahumetus. Verùm, etiamsi Cœlum super terram rueret, non tamen putandum est ex illius casu præcisè quemquam interimendum, aut opprimendum, cùm sit materiæ tenuissimæ, ac nullius ponderis.

VI. Affirmat Mahumetus, ritus, ac sacra cujuslibet gentis, à Deo instituta fuisse; quamobrem non esse de his disputandum. Sacra igitur Christianæ religionis, ejusdemque leges cogitur approbare. Quòdsi dicat hæc usque eò bona fuisse, quandiù per Alcoranum à Deo aliis legibus, ac sacris traditis abrogata non sunt, quemadmodùm Mosaicæ legis ritus tandiù boni fuere, quandiù per Euangelium aboliti non sunt.

sunt. Respondeo, hoc illum gratis asserere, nec ullo modo posse probare: nullibi enim in sacris libris invenimus Messiæ legem mutandam esse, quemadmodùm Mosaicam mutandam reperimus, Imò hanc usque ad finem mundi perseveraturam esse, Prophetarum oracula manifestè testantur. Denique pro bonitate Christianæ legis Mahumetum ipsum testem habemus. At verò pro Alcoranicis superstitionibus nullum, nisi se ipsum potest Mahumetus testem proferre. Neque verò expectandum est, ut de his dijudicet inter nos Deus in die resurrectionis: jam enim satis, superque judicavit, ac dijudicavit in sacris scripturis.

VII. Turpiter sibi contradicit Impostor. Cùm enim superiùs semel dixisset, Deum mittere legatos suos, non Angelos, sed homines: hic oppositum affirmat: Deum scilicet tàm ex Angelis, quàm ex hominibus legatos mittere.

VIII. Quamvis negandum non sit, legem à Mahumeto evulgatam licentiæ, ac libidini frena laxare: non tamen potest omninò illi concedi, nihil esse in ea ardui, aut difficilis, quemadmodùm ipse nunc gloriatur. Sunt in ea sine dubio nonnulla admodùm ardua, ac molesta, quæ tamen superstitionem tantummodò continent, vel nihil pertinent ad pietatem, veramque religionem: cujusmodi sunt illæ tàm multæ, tamque importunæ lotiones, incurvationes, gesticulationes, & alia hujusmodi, quæ risum potiùs, quàm pietatem valeant excitare. Jejunium etiam Romadan mensibus æstivis: peregrinatio Meccana: circumcisio adulta jam ætate, non modicam, quamvis inutilem secum afferunt difficultatem: nec minoris esset incommodi à vino abstinere, nisi Mahumetani in hoc sibi nimis, & usque ad ebrietatem indulgerent.

سورة

سورة المومنون مكية وهى ماية وثمانى عشر آية

SURA XXIII.

FIDELES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM, DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

١ قد افلح المومنون ۞ ٢ الذين هم في صلاتهم خاشعون ۞ ٣ والذين هم عن اللغو
معرضون ۞ ٤ والذين هم للزكوة فاعلون ۞ ٥ والذين هم لفروجهم حافظون ۞
٦ الا علي ازواجهم او ما ملكت ايمانهم فانهم غير ملومين ۞ ٧ فمن ابتغي وراء ذلك
فاولايك هم العادون ۞ ٨ والذين هم لاماناتهم وعهدهم راعون ۞ ٩ والذين هم علي
صلواتهم يحافظون ۞ ١٠ اولايك هم الوارثون ۞ ١١ الذين يرثون الفردوس هم فيها خالدون ۞
١٢ ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طين ۞ ١٣ ثم جعلناه نطفة في قرار مكين ۞
١٤ ثم خلقنا النطفة علقة فخلقنا العلقة مضغة فخلقنا المضغة عظاما فكسونا العظام لحما
ثم انشاناه خلقا اخر فتبارك الله احسن الخالقين ۞ ١٥ ثم انكم بعد ذلك لميتون ۞
١٦ ثم انكم يوم القيمة تبعثون ۞ ١٧ ولقد خلقنا فوقكم سبع طرايق وما كنا عن
الخلق غافلين ۞ ١٨ وانزلنا من السماء ماء بقدر فاسكناه في الارض وانا علي ذهاب به
لقادرون ۞ ١٩ فانشانا لكم به جنات من نخيل واعناب ۞ ٢٠ لكم فيها فواكه
كثيرة ومنها تاكلون ۞ ٢١ وشجرة تخرج من طور سينا تنبت بالدهن وصبغ للاكلين ۞
٢٢ وان لكم في الانعام لعبرة نسقيكم مما في بطونها ولكم فيها منافع كثيرة ومنها
تاكلون ۞ ٢٣ وعليها وعلي الفلك تحملون ۞ ٢٤ ولقد ارسلنا نوحا الي قومه فقال يا قوم
اعبدوا الله ما لكم من اله غيره افلا تتقون ۞ ٢٥ فقال الملا الذين كفروا من قومه ما هذا
الا بشر مثلكم يريد ان يتفضل عليكم ولو شاء الله لانزل ملايكة ما سمعنا بهذا في اباينا
الاولين ۞

الأولين ۞ 26 إن هو إلا رجل به جنة فتربصوا به حتي حين ۞ 27 قال رب انصرني
بما كذبون ۞ 28 فأوحينا إليه أن اصنع الفلك بأعيننا ووحينا فإذا جاء أمرنا وفار التنور ۞
29 فاسلك فيها من كل زوجين اثنين وأهلك إلا من سبق عليه القول منهم ولا تخاطبني في
الذين ظلموا إنهم مغرقون ۞ 30 فإذا استويت أنت ومن معك علي الفلك فقل الحمد لله
الذي نجينا من القوم الظالمين ۞ 31 وقل رب أنزلني منزلا مباركا وأنت خير المنزلين ۞
32 إن في ذلك لآيات وإن كنا لمبتلين ۞ 33 ثم أنشأنا من بعدهم قرنا آخرين ۞
34 فأرسلنا فيهم رسولا منهم أن اعبدوا الله ما لكم من إله غيره أفلا تتقون ۞ 35 وقال الملأ
من قومه الذين كفروا وكذبوا بلقاء الآخرة وأترفناهم في الحيوة الدنيا ما هذا إلا بشر مثلكم
يأكل مما تأكلون منه ويشرب مما تشربون ۞ 36 ولئن أطعتم بشرا مثلكم إنكم إذا
لخاسرون ۞ 37 أيعدكم أنكم إذا متم وكنتم ترابا وعظاما أنكم مخرجون ۞ 38 هيهات
هيهات لما توعدون ۞ 39 إن هي إلا حياتنا الدنيا نموت ونحيي وما نحن بمبعوثين ۞
40 إن هو إلا رجل افتري علي الله كذبا وما نحن له بمؤمنين ۞ 41 قال رب انصرني
بما كذبون ۞ 42 قال عما قليل ليصبحن نادمين ۞ 43 فأخذتهم الصيحة بالحق
فجعلناهم غثاء فبعدا للقوم الظالمين ۞ 44 ثم أنشأنا من بعدهم قرونا آخرين ۞ 45 ما تسبق
من أمة أجلها وما يستأخرون ۞ 46 ثم أرسلنا رسلنا تتري كلما جاء أمة رسولها كذبوه
فأتبعنا بعضهم بعضا وجعلناهم أحاديث فبعدا لقوم لا يؤمنون ۞ 47 ثم أرسلنا موسي وأخاه
هرون بآياتنا وسلطان مبين ۞ 48 إلي فرعون وملائه فاستكبروا وكانوا قوما عالين ۞
49 فقالوا أنؤمن لبشرين مثلنا وقومهما لنا عابدون ۞ 50 فكذبوهما فكانوا من المهلكين ۞
51 ولقد آتينا موسي الكتاب لعلهم يهتدون ۞ 52 وجعلنا ابن مريم وأمه آية وآويناهما إلي
ربوة ذات قرار ومعين ۞ 53 يا أيها الرسل كلوا من الطيبات واعملوا صالحا إني بما
تعملون عليم ۞ 54 وإن هذه أمتكم أمة واحدة وأنا ربكم فاتقون ۞ 55 فتقطعوا أمرهم
بينهم زبرا كل حزب بما لديهم فرحون ۞ 56 فذرهم في غمرتهم حتي حين ۞ 57 أيحسبون
أنما نمدهم به من مال وبنين ۞ 58 نسارع لهم في الخيرات بل لا يشعرون ۞ 59 إن الذين
هم من خشية ربهم مشفقون ۞ 60 والذين هم بآيات ربهم يؤمنون ۞ 61 والذين هم بربهم لا
يشركون والذين يؤتون ما آتوا وقلوبهم وجلة أنهم إلي ربهم راجعون ۞ 62 أولائك يسارعون في
الخيرات وهم لها سابقون ۞ 63 ولا نكلف نفسا إلا وسعها ولدينا كتاب ينطق بالحق وهم لا
يظلمون ۞ 64 بل قلوبهم في غمرة من هذا ولهم أعمال من دون ذلك هم لها عاملون ۞
65 حتي إذا أخذنا مترفيهم بالعذاب إذا هم يجأرون ۞ 66 لا تجأروا اليوم إنكم منا لا
تنصرون ۞

تنصرون ۞ 68 قد كانت آياتي تتلى عليكم فكنتم على أعقابكم تنكصون ۞
69 مستكبرين به سامرا تهجرون ۞ 70 أفلم يدبروا القول أم جاءهم ما لم يأت آباءهم
الأولين ۞ 71 أم لم يعرفوا رسولهم فهم له منكرون ۞ 72 أم يقولون به جنة بل
جاءهم بالحق وأكثرهم للحق كارهون ۞ 73 ولو اتبع الحق أهواءهم لفسدت السماوات
والأرض ومن فيهن بل أتيناهم بذكرهم فهم عن ذكرهم معرضون ۞ 74 أم تسألهم خرجا
فخراج ربك خير وهو خير الرازقين ۞ 75 وإنك لتدعوهم إلى صراط مستقيم ۞ 76 وإن
الذين لا يؤمنون بالآخرة عن الصراط لناكبون ۞ 77 ولو رحمناهم وكشفنا ما بهم من ضر
للجوا في طغيانهم يعمهون ۞ 78 ولقد أخذناهم بالعذاب فما استكانوا لربهم وما يتضرعون ۞
79 حتى إذا فتحنا عليهم بابا ذا عذاب شديد إذا هم فيه مبلسون ۞ 80 وهو الذي أنشأ لكم
السمع والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون ۞ 81 وهو الذي ذرأكم في الأرض وإليه
تحشرون ۞ 82 وهو الذي يحيي ويميت وله اختلاف الليل والنهار أفلا تعقلون ۞ 83 بل
قالوا مثل ما قال الأولون ۞ 84 قالوا أإذا متنا وكنا ترابا وعظاما أإنا لمبعوثون ۞ 85 لقد
وعدنا نحن وآباؤنا هذا من قبل إن هذا إلا أساطير الأولين ۞ 86 قل لمن الأرض ومن
فيها إن كنتم تعلمون ۞ 87 سيقولون لله قل أفلا تذكرون ۞ 88 قل من رب
السماوات السبع ورب العرش العظيم ۞ 89 سيقولون لله قل أفلا تتقون ۞ 90 قل من
بيده ملكوت كل شيء وهو يجير ولا يجار عليه إن كنتم تعلمون ۞ 91 سيقولون لله
قل فأنى تسحرون ۞ 92 بل أتيناهم بالحق وإنهم لكاذبون ۞ 93 ما اتخذ الله من
ولد وما كان معه من إله إذا لذهب كل إله بما خلق ولعلا بعضهم على بعض سبحان الله
عما يصفون ۞ 94 عالم الغيب والشهادة فتعالى عما يشركون ۞ 95 قل رب إما تريني
يوعدون ۞ 96 رب فلا تجعلني في القوم الظالمين ۞ 97 وإنا على أن نريك ما نعدهم
لقادرون ۞ 98 ادفع بالتي هي أحسن السيئة نحن أعلم بما يصفون ۞ 99 وقل رب أعوذ بك
من همزات الشياطين ۞ 100 وأعوذ بك رب أن يحضرون ۞ 101 حتى إذا جاء أحدهم الموت
قال رب ارجعون ۞ 102 لعلي أعمل صالحا فيما تركت كلا إنها كلمة هو قائلها ومن
ورائهم برزخ إلى يوم يبعثون ۞ 103 فإذا نفخ في الصور فلا أنساب بينهم يومئذ ولا يتساءلون ۞
104 فمن ثقلت موازينه فأولئك هم المفلحون ۞ 105 ومن خفت موازينه فأولئك الذين خسروا
أنفسهم في جهنم خالدون ۞ 106 تلفح وجوههم النار وهم فيها كالحون ۞ 107 ألم
تكن آياتي تتلى عليكم فكنتم بها تكذبون ۞ 108 قالوا ربنا غلبت علينا شقوتنا وكنا قوما

ضالين ۞ 109 ربنا اخرجنا منها فان عدنا فانا ظالمون ۞ 110 قال اخسؤا فيها ولا
تكلمون ۞ 111 انه كان فريق من عبادي يقولون ربنا امنا فاغفر لنا وارحمنا وانت خير
الراحمين ۞ 112 فاتخذتموهم سخريا حتى انسوكم ذكري وكنتم منهم تضحكون ۞
113 اني جزيتهم اليوم بما صبروا انهم هم الفائزون ۞ 114 قال كم لبثتم في الارض
عدد سنين ۞ 115 قالوا لبثنا يوما او بعض يوم فسل العادين ۞ 116 قال ان لبثتم الا قليلا
لو انكم كنتم تعلمون ۞ 117 افحسبتم انما خلقناكم عبثا وانكم الينا لا ترجعون ۞
11 فتعالى الله الملك الحق لا اله الا هو رب العرش الكريم ۞ 119 ومن يدع مع
الله الها اخر لا برهان له به فانما حسابه عند ربه انه لا يفلح الكافرون ۞ 120 وقل
رب اغفر وارحم وانت خير الراحمين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

الجزء الثامن عشر
Pars decima octava.

1. JAm felices ſunt Fideles. 2. Qui in oratione ſua ſunt ſeſe humiliantes. 3.
Et, qui ſunt ab inani, futilique ſermone procul recedentes. 4. Et, qui
ſunt eleemoſynam facientes. 5. Et, qui ſunt mutones ſuos cuſtodientes, *non
utentes illis*. 6. Niſi erga uxores ſuas, aut quod poſſederunt dexteræ eorum
(ideſt erga ancillas ſuas) nam ipſi *erunt in his* inculpabiles. 7. Qui verò concu-
pierit præter hoc *(ideſt præter uxores, & ancillas)* hi erunt prævaricatores. 8.
Et, qui ſunt vadimonia ſua, & pactum ſuum obſervantes. 9. Et, qui ſuper
orationes ſuas habent cuſtodiam *(ideſt perſolvunt eas temporibus ſuis)*. 10. Hi
erunt Hæreditantes. 11. Qui hæreditabunt Paradiſum, ipſi in eo perpetuò
commoraturi. 12. Et jam porrò creavimus hominem ex extracto luti *(ideſt
ex luto defæcato)*. 13. Deindè poſuimus eum ſperma in manſione firma *(ideſt
in vulva)*. 14. Deindè creavimus ſperma illud in ſanguinem coagulatum.
Deindè creavimus ſanguinem illum coagulatum in fruſtum carnis. Poſteà crea-
vimus fruſtum illud carnis in oſſa. Deindè induimus oſſa carne. Deindè pro-
duximus illud, quod creaveramus, creatione altera, *facientes illud corpus ani-
matum*. Benedictus igitur ſit Deus Optimus Creantium. 15. Deindè vos pro-
fectò poſt hoc ſanè eſtis morituri. 16. Deindè vos certè die reſurrectionis
ſuſcitabimini. 17. Et jam quidem creavimus *(ideſt creaveramus)* ſupra vos ſe-
ptem vias *(ideſt Cœlos)* neque fuimus circa creaturam *(ideſt circa homines crea-
tos)* negligentes. 18. Et demiſimus è Cœlo aquam in menſura, & reſidere
fecimus eam in terra. Et quidem nos ad auferendam illam certè ſumus po-
tentes. 19. Tùm produximus vobis per eam hortos ex palmis, & vitibus. 20.
Sunt vobis in illis fructus multi, & ex illis comeditis. 21. Et *produximus vobis*
arborem, *quæ* egreditur ex monte ſyna: profert oleum, & tinturam comeden-
tibus *(ideſt in quo comedentes intingunt bucellas)*. 22. Et quidem vobis in pe-
cudibus eſt ſanè eruditio: potamus vos ex eo, quod eſt in uteris earum *(ideſt
lacte)* & ſunt vobis in illis utilitates multæ, & ex illis comeditis. 23.
Et ſuper illas, & ſuper naves vehimini. 24. Et jam quidem miſimus Noe ad
gentem ſuam, & dixit: O popule meus ſervite Deo: non eſt vobis ullus
Deus præter eum; an ergo non timebitis *eum*? 25. Dixerunt Primores, qui
infideles erant de gente ejus: Non eſt hic, niſi homo *carneus*, ſicut vos: af-
fectat, ut excellens fiat ſupra vos, Quodſi voluiſſet Deus, *ne coleremus
alium præter ſe*: certè miſiſſet Angelos; *non hunc hominem*. Non audivimus
hoc de patribus noſtris primis. 26. Si eſt hic, niſi homo, in quo eſt ma-
nia. Cuſtodite ergo eum uſque ad tempus. 27. Dixit *Noe*: Domine mi adju-
va

va me in hoc, quod insimulant me mendacii. 28. Et diximus per revelationem ad eum: Fac Arcam in oculis nostris, & revelatione nostra *(idest videntibus, & revelantibus nobis.)*. Cùm autem advenerit negocium nostrum *(idest tempus diluvii)* & ebullierit furnus *aqua, qui nunc deservit ad coquendum panem*: 29. Intromitte in eam ex omni *animante* paria duo, *masculum, & fœminam*, & familiam tuam, præter eum, super quem præcessit dictum ex illis *(idest præter eum ex illis, quem prædeterminavi dicto, seu decreto meo ad perditionem)*. Et ne alloquaris me pro iis, qui sunt iniqui, etenim ipsi demergendi sunt. 30. Cùm autem conscendes tu, &, qui tecum sunt, in Arcam, dic: Laus Deo, qui liberavit nos de gentibus iniquis. 31. Et, *cùm descendes ab ea*, dic: Domine mi, descendere fac me descensu benedicto *(idest felici)* nam tu es Optimus descendere facientium. 32. Certè in hoc fuerunt sanè signa *divinæ potentiæ*, & quidem fuimus sanè probantes *per hoc gentem Noe*. 33. Deindè oriri fecimus post eos generationem aliam *(nempe Aadæos)*. 34. Misimusque inter eos legatum ex ipsis, *nomine Hud, qui dixit eis*: Colite Deum. Non est vobis ullus Deus præter eum: an ergo non timebitis *eum*? 35. Et dixerunt Primores è populo ejus, qui erant infideles, & abnegabant occursum alterius vitæ *(i. diem resurrectionis)* & deliciarum affluentiam dederamus eis in vita mundana: Non est hic, nisi homo *carneus*, sicut vos: comedit ex eo, quod comeditis, & bibit ex eo, quod bibitis. 36. Et sanè, si obedieritis homini *carneo*, sicut vos, procul dubio vos tis prorsùs pereuntes. 37. An promittit vobis, quòd vos, ubi mortui fueritis, & eritis pulvis, & ossa, quòd vos, *inquam*, estis educendi *vivi è tumulis*? 38. Apage, apage id, quod promittitur vobis. 39. Si est *alia vita*, nisi vita nostra mundana. Morimur, & vivimus: neque nos sumus resuscitandi. 40. Si est hic, nisi vir, qui commentus est contra Deum mendacium. Sed non erimus nos illi credentes. 41. Dixit *Hud*: Domine mi, defende me in eo, quod mendacii insimulaverunt me. 42. Respondit *Deus*: Post modicum profectò evadent pœnitentes. 43. Sustulit igitur eos supplicium cum veritate, & reddidimus eos *velut* germen aridum. Procul ergo *à misericordia Dei* gentes iniquæ. 44. Deindè oriri fecimus post eos generationes alias. 45. Non præveniet ulla gens terminum suum: neque differentur *ulteriùs, postquam terminus advenerit*. 46. Deindè misimus legatos nostros successivè cum interpolatione* Quoties- * تترى تترى
cumque veniebat ad aliquam gentem legatus suus, mendacii insimulabant eum. Et subsequi fecimus alios eorum alios *(idest perdidimus unam gentem post aliam)* & posuimus eos in novas narrationes. Procul itaque *à Divina misericordia* gentes, quæ non credunt. 47. Deindè misimus Moysen, & fratrem ejus Aaron cum signis nostris, & potestate manifesta. 48. Ad Pharaonem, & Primates ejus: Sed superbè renuerunt *credere*, erant enim homines [a] sublimes. 49. Dixerunt itaque: An credemus duobus hominibus, *qui sunt*, sicut nos, & gens eorum sunt nobis servientes? 50. Et mendacii insimulaverunt ambos: quamobrem fuerunt ex perditis. 51. Et jam quidem dedimus Moysi Librum, ut ipsi *(idest Israelitæ)* dirigerentur. 52. Et posuimus filium Mariæ, & matrem ejus in miraculum, & recepimus utrumque in locum sublimem, habentem quietem, & fontem aquæ puræ. 53. O Legati, comedite de rebus bonis *(idest licitis)* & operamini rectum: ego enim in eo, quod operabimini, cognitor *ero*. 54. Et quidem hæc gens vestra *(idest religio vestra)* est gens una, & ego sum Dominus vester: timete ergo me. 55. Et disciderunt *Judæi, & Christiani, & alii* negotium suum *(idest religionem suam)* inter se in sectas. Omnis secta in eo, quod est penes se *(idest in opinione sua)* lætantes *sunt*. 56. Sed sine eos in errore suo usque ad tempus *mortis eorum*. 57. An existimant, quòd id, quod extendimus iis de opibus, & filiis *(idest copiosè concedimus illis)* acceleremus iis? 58. In bonis *(idest ad bonum ipsorum, & non potiùs ad malum)*. Verumtamen non intelligunt. 59. Porrò, qui sunt ex timore Domini sui, sibi caventes *ab ira ejus*: 60. Et, qui in signa Domini sui credunt: 61. Et, qui in Domino suo non ponunt socios: 62. Et, qui dant id, quod [b] dederint *(nempè eleemosynas)* & corda eorum *sunt* timentia, quòd ipsi ad Dominum suum sint reversuri: 63. Hi certatim

[a] elati.

[b] dederint id, quod dant.

tatim feſtinant in bonis *operibus*, & ipſi ad ea prævenientes *ſunt alios*. 64. Et non gravabimus animam, niſi pro capacitate ejus, & apud nos *eſt* liber, *qui* loquitur cum veritate: Et ipſi non tractabuntur iniquè. 65. Atqui corda eorum *verſantur* in ignorantia de hoc (*ideſt Alcorano*) & ipſis ſunt opera præter hoc (*ideſt diverſa ab operibus fidelium ſuperiùs relatis*) ipſi ſunt ea *a* operaturi. 66. Uſque dùm ſuſtulerimus opulentos eorum per ſupplicium *in bello Bedrenſi*: ecce ipſi tumultuoſè clamabunt. 67. *Sed dicetur illis*: Ne vociferemini hodie: quippe vos à nobis non adjuvabimini. 68. Jam ſigna noſtra legebantur vobis; ſed *vos* ſuper calcaneos veſtros revertebamini. 69. In ſuperbiam vos efferentes de hoc (*ideſt de templo, vel locis ſacris Meccæ, quæ poſſidetis*) turba noctu confabulans, falſa, ac futilia obloquebamini *de Mahumeto, & Alcorano*. 70. An ergo non conſideraverunt attentè dictum (*ideſt verba Alcorani*) an venit ad eos id, quod non venit ad patres eorum priores? 71. An non cognoverunt Legatum ſuum: propterea ipſi ſunt eum abnegantes? 72. An dicunt: In eo ſunt Dæmonia? Sed venit ad eos cum veritate, & plerique eorum ſunt veritatem abominantes. 73. Quòd, ſi ſequuta eſſet veritas deſideria eorum: profectò corrupti fuiſſent Cœli, & terra, &, qui ſunt in illis. Atqui attulimus eis commonitorium eorum (*ideſt Alcoranum*) ipſi verò à commonitorio ſuo ſunt longè recedentes. 74. An petes ab eis mercedem *pro prædicatione*? Sed merces Domini tui eſt melior, & ipſe eſt optimus largientium. 75. Et tu quidem ſanè invitas eos ad viam rectam. 76. Et profectò, qui non credunt in alterum ſæculum, ab *hac* via ſunt certè longè deviantes. 77. Quòd, ſi miſerti fuiſſemus eorum, & relevaſſemus, quod erat in eis de damno (*ideſt famem, quæ per ſeptennium Meccanos afflixit*) profectò tenaciùs hæſiſſent in errore ſuo, *& in eo* perſeveraſſent. 78. Et jam quidem excepimus eos cum pœna (*ideſt fame*) non tamen humiliaverunt ſe Domino ſuo, neque ſupplices deprecati ſunt. 79. Donec, cùm aperuiſſemus ſuper eos portam habentem pœnam vehementem (*ideſt cædem belli Bedrenſis*) ecce ipſi in ea in deſperationem dejecti. 80. Et ipſe eſt, qui creavit vobis auditum, & aſpectus, & corda; quàm pauci gratias agitis! 81. Et ipſe eſt, qui procreavit vos in terra; & ad eum congregabimini. 82. Et ipſe eſt, qui vivificat, & mortificat, & ab ipſo eſt varietas noctis, & diei: an ergo non intelligitis? 83. Sed dixerunt, quod dicebant Priores. 84. Dixerunt: An poſtquàm mortui fuerimus, & erimus pulvis, & oſſa; an utique nos certè *ſumus* ſuſcitandi? 85. Jam quidem promiſſum fuit nobis, & Patribus noſtris hoc antea: ſi eſt hoc, niſi fabulæ Priorum. 86. Dic: Cujus eſt terra, &, qui ſunt in ea, ſi vos ſcitis *hoc*? 87. Reſpondebunt: Dei. Dic an ergo non commonefietis? 88. Dic: Quis eſt Dominus Cœlorum ſeptem, & Dominus Throni magni? 89. Reſpondebunt: Dei. Dic: an ergo non timebitis *eum*? 90. Dic: Cujus in manu eſt Regnum omnis rei; & ipſe protegit, & non protegitur; ſi ſcitis? 91. Reſpondebunt: Dei. Dic: Quomodò ergo præſtigiis faſcinamini? 92. Atqui attulimus illis veritatem: & nihilominùs ipſi ſunt ſanè mentientes. 93. Non ſuſcepit Deus ullam prolem, & non cum eo ullus Deus: alioquin ſanè abſtuliſſet quilibet Deus id, quod creaſſet *pro ſe*, & quidem extuliſſet ſe alius eorum ſupra alium. Laus Deo ab eo, quod prædicant (*ideſt procul abeſt Deus ab hoc*). 94. Cognitor eſt occulti, & manifeſti: itaque exaltetur ab eo, quod aſſociant (*ideſt procul abſit ab habendis diis ſociis*). 95. Dic: Domine mi, ſi videre feceris me id *ſupplicii*, quod ipſis promittitur. 96. Domine mi, ne ponas me cum gentibus iniquis (*ideſt ne involvas me in ſupplicio eorum*). 97. Et nos quidem ad hoc, ut videre faciamus te id, quod ipſis comminamur, ſanè ſumus potentes. 98. Depelle per id, quod eſt *b* optimum, malum (*ideſt ignoſce illis id, quo te lædunt*). Nos ſcientiſſimi ſumus de eo, quod prædicant (*ideſt obloquuntur*). 99. Et dic: Domine mi, confugio ad te, *ut liberes me* à ſtimulis Satanarum. 100. Et confugio ad te, Domine mi, ne præſentes ſint mihi (*ideſt ne noceant mihi*). 101. Quandò venerit alicui eorum mors, dicet: Domine mi, redire fac me *in vitam*. 102. Ut ego operer rectum in eo, quod reliqui (*ideſt in ſpatio vitæ, quod mihi*

a operantes.

b melius:

mihi periit); *Sed respondebitur ei*: Nequaquam. Profectò *hoc* verbum (*idest redire fac me*) ipse dicturus est illud: *Sed frustrà*: nam post eos *erit* repagulum, *ne redire possint* usque ad diem, *qua* suscitabuntur. 103. Cùm ergo insufflatum fuerit in Tubam: non *erunt* porrò cognationes inter eos die illa: neque sese mutuò rogabunt *propter eas*. 104. Porrò, cujus graves fuerint bilances ejus *operibus bonis*: hi erunt felices. 105. Cujus verò leves fuerint bilances ejus, hi sunt, qui perdent animas suas, in gehenna semper moraturi. 106. Aduret facies eorum ignis, & ipsi in eo erunt contrahentes labia *præ dolore*, *& dicetur illis*. 107. Nonne signa mea legebantur vobis *in Alcorano*? At *vos* ea mendacii insimulabatis. 108. Respondebunt: Domine noster, prævaluit super nos infelicitas nostra, & fuimus homines errantes. 109. Domine noster, educ nos ab eo (*idest igne*). Quòd si redierimus *in pristinum errorem*, tunc certè nos erimus ex iniquis. 110. Dicet *illis Deus*: Procul este, abjecti in eo, & ne alloquamini me *pro libertate vestra*. 111. Certè, quòd fuit pars è servis meis, *qui* dicebant: Domine noster, credidimus: parce ergo nobis, & miserere nobis: tu enim es Optimus Miserantium. 112. Atqui excipiebatis eos cum ludibrio, ita, ut oblivisci facerent vos memoriam mei (*quia scilicet illi videntes*, *se contemni*, *desistebant à vobis commonendis*) & vos ex eis risum captabatis. 113. Ego sanè rependi eis mercedem hodie pro eo, quod patienter sustinuerunt: certè ipsi erunt felices. 114. Dicet *illis Deus*: Quoto morati estis in terra numero annorum? 115. Respondebunt: Morati sumus diem, vel partem diei: Atqui interroga numerantes (*idest pete hoc ab Angelis*, *qui recensent opera creaturarum*). 116. Dicet *illis Deus*: *a* Non morati estis, nisi parùm, si porrò vos sciretis *numerare*, *hoc cognosceretis*. 117. Putabatis ne, quòd creavissemus vos frustrà, &, quòd vos ad nos non essetis reducendi? 118. Atqui exaltetur Deus, Rex, Veritas: non est Deus, nisi ipse; Dominus Throni venerandi. 119. Qui autem invocat cum Deo deum alium; non est probatio demonstrativa ipsi de eo (*idest non potest id probare*) profectò redditio rationis ejus erit apud Dominum suum (*idest reddet rationem de hoc peccato apud Deum*) certè non felicitabuntur infideles. 120. Et dic: Domine mi, parce, & miserere: tu enim es Optimus Miserantium.

a Si.

N O T Æ.

INscribitur Sura المومنون *Fideles*, seu *Credentes*, ab ultima versiculi primi dictione. Est Meccana: & in ea centum decem, & octo versus communiter recensentur. Nonnulli tamen unum superaddunt. Lectoris premium erit, quòd

من قراء سورة المومنين بشرتـــه الملايكة بالروح والريحان ومـا يقر به عينه عند نزول ملك الموت؛

Qui legerit Suram Fidelium, exhilarabitur ab Angelis aura, & odore suavi, & iis rebus, quibus recreetur oculus ejus sub adventum Angeli mortis. Habetur ex traditione dixisse Mahumetum ipsum لقد نزلت على عشر ايـات من قراهن دخل الجنة ثم قراء قد افلح المومنون حتى ختم العشر *Revelati sunt mibi decem versus, quos qui legerit, ingredietur in Paradisum. Deinde legit Suram. Jam felices sunt fideles; donec pervenit ad finem decimi versus*. Addit Zamchascerius: وروى ان اول سورة قد أفلح المومنون واخرهـا من كنوز العرش من عمل بثلاث ايات من اولهـا واتعظ باربع ايات من اخرهـا فقد نجا وافلح

Habetur ex traditione, Principium, & finem Suræ Fidelium, esse deprompium ex thesauris Throni Dei. Qui operatus fuerit juxta tres primos versus, & instructus, & commonefactus per ultimos quatuor versus illius, salutem adipiscetur, & beatus erit.

XVII. *Et jam quidem creavimus super vos septem vias*.] Jam notavimus, viarum nomine hoc loco ab Expositoribus Cęlos intelligi. Rationem reddit Gelal: لانها طرق الملايكة. *Quia Cęli sunt Angelorum viæ*.

Quod autem additur: neque fuimus circa creaturam negligentes: innuitur, juxta expositionem ejusdem Auctoris, Deum retinere ipsos Cœlos violenter suspensos ان يسقط عليهم فتهلكهم, *ne cadant super homines, & interimant illos*. Vide superiùs eamdem ineptiam.

XXI. *Arborem, quæ egreditur ex monte Sina*.] Pro hujusmodi arbore intelligunt communiter Expositores الزيتون, *Oleam*, seu arborem olivi. Quasi verò peculiare sit monti Sinai hanc arborem progignere, qua regiones ferè omnes abundant.

XXVIII. *Et ebullierit furnus*.] Vide, quæ superiùs circa hoc dicta sunt.

XXIX. *Præter eum, super quem præcessit dictum ex illis*.] Exponit Gelal: وهو زوجته وولده كنعـان

Fuerunt hi uxor ejus, & filius ejus Canaan. Putant enim Arabes, hos duos in diluvio periisse ob iniquitatem ipsorum, quantumvis Noe pro iis precaretur. Vide alibi dicta : & Prodr. p. 4. cap. ultim.

LIII. *Et recepimus utrumque in locum sublimem.*]

Gelal : وهو بيت المقدس او دمشق او فلسطين

Idest in Jerusalem, seu Templum Jerosolimitanum, vel in Damascum, vel in Palestinam. Puto tamen Alcoranum loqui de Paradiso terrestri.

LXXXVIII. *Respondebunt : Dei.*] Credidissem esse mendum Scriptoris, qui pro الله *Deus*, posuisset لله *Dei* : Sed, cùm in omnibus exemplaribus constanter legatur لله *Dei*, constat fuisse oscitantiam Mahumeti. Sed fortasse excusabunt illum Mahumetani, quòd mens illius fuerit in hac responsione, septem Cœlos, & Thronum magnum esse Dei.

C. *Domine mi, redire facite me.*] Putat Gelal, usurpari hic verbum plurale cum Deo, للتعظيم *ad magnificentiam*, ut cum magnis Principibus fieri consuevit.

REFUTATIONES.

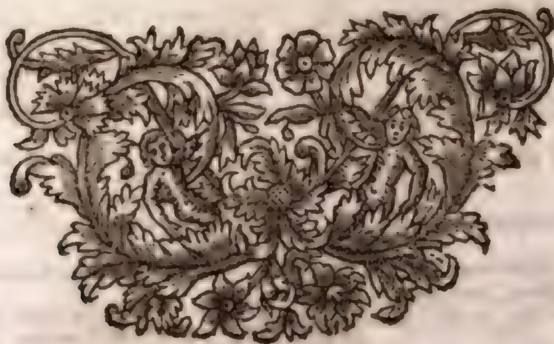
I. Ostendit se Mahumetus continentiæ amicum, dùm asseclas suos ad frænandas libidines hortatur. Eodem tamen tempore licentiùs, quàm par est, eorumdem luxuriæ laxat habenas, dùm non solùm plurium uxorum, sed etiam omnium ancillarum ad thorum usum liberum permittit. Hoc certè non solùm contra omnes continentiæ, & temperantię leges, sed etiam contra Reipublicę bonum esse censendum est; cùm sexcenta inde incommoda, odia, rixæ, & domesticæ rei jactura consequantur. Sed de hoc vide, quæ alibi disservimus. Vide Prodromum, par. 4. cap. 26. pag. 466. ubi per errorem ponitur المومن *Fidelis*, pro المومنون Fideles. Ibi probo, hunc liberum coitum cum ancillis esse veram fornicationem, seu potiùs adulterium, nec posse conjugii colore cohonestari.

II. Ex iis, quæ de Noe differit Alcoranus, patet, ante diluvium fuisse homines Idolorum cultores. Hoc autem sacris litteris, & meliorum scriptorum sententiæ repugnare, jam suprà demonstravimus.

III. Cùm ex iisdem sacris litteris manifestè habeamus, universam familiam Noe fuisse in Arca à diluvio liberatam, & ipsum, ejusque uxorem, & tres filios cum uxoribus suis post diluvium ex Arca sospites egressos fuisse: mentitur Mahumetus cum Mahumetanis, dùm Canaan filium Noe, & uxorem ejusdem Noe aquis demersos fuisse nugantur. Et miror, Auctorem quemdam Gallum, qui Annales Ecclesiasticos Arabicè conscriptos in lucem dedit, hunc tàm crassum Alcorani errorem velle excusare; quasi verò ex sacris litteris, & ex perpetuo omnium tàm Hebræorum, quàm Christianorum sensu certum non sit, Noe tres tantùm filios mares habuisse. Hùc accedit, Canaan non filium, sed nepotem Noe fuisse, & nonnisi post diluvium in lucem prodiisse.

IV. Quòd Judæos, & Christianos suggillet, quia religionem suam in sectas discinderint, facilè Mahumeto ignosci posset, si Mahumetani religionem suam in plures, quàm Judæi, & Christiani sectas non discidissent. Vulgatissimum est, & certissimum apud Arabes Prophetę sui vaticinium, Magos, seu Maguscos in septuaginta sectas, Judæos in septuaginta, & unam, Christianos in septuaginta, & duas, ipsos verò Mahumetanos in septuaginta, ac tres esse dividendos. De quo satis dixi alibi; & præsertim in Prodromo, p. 3. c. 23. pag. 438. ubi agitur de omnibus sectis Mahumetanismi. Et inde poterunt hùc multa transferri.

V. Comminatur sæpè Mahumetus, Meccanis pœnam à Deo ipsis infligendam. Verùm, de quanam pœna loquatur, non satis constat inter Expositores. Gelal, ut Mahumetum in hoc Prophetam fuisse ostendat, exponit de clade belli Bedrensis, de qua ille fortasse ne somniabat quidem. Et hæc nihilominùs non fuit tanta, ut verbis tàm magnificis esset ab eo prædicanda. Videre licet manifestè in vita Mahumeti, & in iis, quæ superiùs dicta sunt.

سورة

سورة النور مدنية اربع وستون آية

SURA XXIV.

LUX.

MEDINENÆA:

COMMATUM SEXAGINTA, & QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سورة انزلناها وفرضناها وانزلنا فيها آيات بينات لعلكم تذكرون ۞ 2 الزانية والزاني
فاجلدوا كل واحد منهما مائة جلدة ولا تأخذكم بهما رأفة في دين الله ان كنتم تؤمنون
بالله واليوم الآخر وليشهد عذابهما طائفة من المؤمنين ۞ 3 الزاني لا ينكح الا زانية او
مشركة والزانية لا ينكحها الا زان او مشرك وحرم ذلك على المؤمنين ۞ 4 والذين
يرمون المحصنات ثم لم يأتوا باربعة شهداء فاجلدوهم ثمانين جلدة ولا تقبلوا لهم شهادة ابدا
واولائك هم الفاسقون ۞ 5 الا الذين تابوا من بعد ذلك واصلحوا فان الله غفور رحيم ۞
6 والذين يرمون ازواجهم ولم يكن لهم شهداء الا انفسهم فشهادة احدهم اربع شهادات بالله
انه لمن الصادقين ۞ 7 والخامسة ان لعنة الله عليه ان كان من الكاذبين ۞ 8 ويدرؤا عنها
العذاب ان تشهد اربع شهادات بالله انه لمن الكاذبين ۞ 9 والخامسة ان غضب الله عليها ان
كان من الصادقين ۞ 10 ولولا فضل الله عليكم ورحمته وان الله تواب حكيم ۞
11 ان الذين جاؤا بالافك عصبة منكم لا تحسبوه شرا لكم بل هو خير لكم لكل امرئ
منهم ما اكتسب من الاثم والذي تولى كبره منهم له عذاب عظيم ۞ 12 لولا اذ سمعتموه
ظن المؤمنون والمؤمنات بانفسهم خيرا وقالوا هذا افك مبين ۞ 13 لولا جاؤا عليه باربعة
شهداء فاذ لم يأتوا بالشهداء فاولائك عند الله هم الكاذبون ۞ 14 ولولا فضل الله
عليكم ورحمته في الدنيا والآخرة لمسكم فيما افضتم فيه عذاب عظيم ۞ 15 اذ تلقونه
بالسنتكم وتقولون بافواهكم ما ليس لكم به علم وتحسبونه هينا وهو عند الله عظيم ۞

16 ولولا

16 ولولا إذ سمعتموه قلتم ما يكون لنا أن نتكلم بهذا سبحانك هذا بهتان عظيم ۞
17 يعظكم الله أن تعودوا لمثله أبدا إن كنتم مومنين ۞ 18 ويبين الله لكم الآيات والله
عليم حكيم ۞ 19 إن الذين يحبون أن تشيع الفاحشة في الذين آمنوا لهم عذاب أليم ۞
20 في الدنيا والآخرة والله يعلم وأنتم لا تعلمون ۞ 21 ولولا فضل الله عليكم ورحمته
وأن الله رؤوف رحيم ۞ 22 يا أيها الذين آمنوا لا تتبعوا خطوات الشيطان ومن يتبع
خطوات الشيطان فإنه يأمر بالفحشاء والمنكر ولولا فضل الله عليكم ورحمته ما زكي منكم
من أحد أبدا ولكن الله يزكي من يشاء والله سميع عليم ۞ 23 ولا يأتل أولوا الفضل
منكم والسعة أن يوتوا أولي القربى والمساكين والمهاجرين في سبيل الله وليعفوا وليصفحوا ألا
تحبون أن يغفر الله لكم والله غفور رحيم ۞ 24 إن الذين يرمون المحصنات الغافلات
المومنات لعنوا في الدنيا والآخرة ولهم عذاب عظيم ۞ 25 يوم تشهد عليهم ألسنتهم
وأيديهم وأرجلهم بما كانوا يعملون ۞ 26 يومئذ يوفيهم الله دينهم الحق ويعلمون أن الله
هو الحق المبين ۞ 27 الخبيثات للخبيثين والخبيثون للخبيثات والطيبات للطيبين والطيبون
للطيبات أولائك مبرؤون مما يقولون لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 28 يا أيها الذين آمنوا
لا تدخلوا بيوتا غير بيوتكم حتى تستأنسوا وتسلموا على أهلها ذلكم خير لكم لعلكم
تذكرون ۞ 29 فإن لم تجدوا فيها أحدا فلا تدخلوها حتى يوذن لكم وإن قيل
لكم ارجعوا فارجعوا هو أزكى لكم والله بما تعملون عليم ۞ 30 ليس عليكم
جناح أن تدخلوا بيوتا غير مسكونة فيها متاع لكم والله يعلم ما تبدون وما تكتمون ۞
31 قل للمومنين يغضوا من أبصارهم ويحفظوا فروجهم ذلك أزكى لهم إن الله خبير بما
يصنعون ۞ 32 وقل للمومنات يغضضن من أبصارهن ويحفظن فروجهن ولا يبدين زينتهن
إلا ما ظهر منها وليضربن بخمرهن على جيوبهن ولا يبدين زينتهن إلا لبعولتهن أو آبائهن
أو آباء بعولتهن أو أبنائهن أو أبناء بعولتهن أو إخوانهن أو بني إخوانهن أو بني أخواتهن
أو نسائهن أو ما ملكت أيمانهن أو التابعين غير أولي الإربة من الرجال أو الطفل الذين لم
يظهروا على عورات النساء ولا يضربن بأرجلهن ليعلم ما يخفين من زينتهن وتوبوا إلى الله
جميعا أيها المومنون لعلكم تفلحون ۞ 33 وأنكحوا الأيامى منكم والصالحين من
عبادكم وإمائكم إن يكونوا فقراء يغنهم الله من فضله والله واسع عليم ۞ 34 وليستعفف
الذين لا يجدون نكاحا حتى يغنيهم الله من فضله والذين يبتغون الكتاب مما
ملكت أيمانكم فكاتبوهم إن علمتم فيهم خيرا وآتوهم من مال الله الذي آتيكم ولا
تكرهوا فتياتكم على البغاء إن أردن تحصنا لتبتغوا عرض الحيوة الدنيا ومن يكرههن فإن

الله

الله من بعد اكراههن غفور رحيم ۞ 35 ولقد انزلنا اليكم آيات مبينات ومثلا من
الذين خلوا من قبلكم وموعظة للمتقين ۞ 36 الله نور السموات والارض مثل نوره
كمشكاة فيها مصباح المصباح في زجاجة الزجاجة كانها كوكب دري توقد من
شجرة مباركة زيتونة لا شرقية ولا غربية يكاد زيتها يضي ولو لم تمسسه نار نور على نور
يهدي الله لنوره من يشاء ويضرب الله الامثال للناس والله بكل شيء عليم ۞ 37 في بيوت
اذن الله ان ترفع ويذكر فيها اسمه يسبح له فيها بالغدو والاصال ۞ 38 رجال لا تلهيهم
تجارة ولا بيع عن ذكر الله واقام الصلوة وايتاء الزكوة يخافون يوما تتقلب فيه القلوب
والابصار ۞ 39 ليجزيهم الله احسن ما عملوا ويزيدهم من فضله والله يرزق من يشاء بغير
حساب ۞ 40 والذين كفروا اعمالهم كسراب بقيعة يحسبه الظمان ماء حتى اذا جاءه
لم يجده شيا ووجد الله عنده فوفيه حسابه والله سريع الحساب ۞ 41 او كظلمات في
بحر لجي يغشيه موج من فوقه موج من فوقه سحاب ظلمات بعضها فوق بعض اذا اخرج يده
لم يكد يريها ومن لم يجعل الله له نورا فما له من نور ۞ 42 الم تر ان الله يسبح
له من في السموات والارض والطير صافات كل قد علم صلاته وتسبيحه والله عليم بما
يفعلون ۞ 43 ولله ملك السموات والارض والى الله المصير ۞ 44 الم تر ان الله
يزجي سحابا ثم يولف بينه ثم يجعله ركاما فترى الودق يخرج من خلاله وينزل من
السماء من جبال فيها من برد فيصيب به من يشاء ويصرفه عن من يشاء يكاد سنا برقه يذهب
بالابصار ۞ 45 يقلب الله الليل والنهار ان في ذلك لعبرة لاولي الابصار ۞ 46 والله خلق
كل دابة من ماء فمنهم من يمشي على بطنه ومنهم من يمشي على رجلين ومنهم من يمشي
على اربع يخلق الله ما يشاء ان الله على كل شيء قدير ۞ 47 لقد انزلنا آيات
مبينات والله يهدي من يشاء الى صراط مستقيم ۞ 48 ويقولون امنا بالله وبالرسول واطعنا
ثم يتولى فريق منهم من بعد ذلك وما اولايك بالمومنين ۞ 49 واذا دعوا الى الله ورسوله
ليحكم بينهم اذا فريق منهم معرضون ۞ 50 وان يكن لهم الحق ياتوا اليه مذعنين ۞
51 افي قلوبهم مرض ام ارتابوا ام يخافون ان يحيف الله عليهم ورسله بل اولايك هم
الظالمين ۞ 52 انما كان قول المومنين اذا دعوا الى الله ورسوله ليحكم بينهم ان يقولون
سمعنا واطعنا واولايك هم المفلحون ۞ 53 ومن يطع الله ورسله ويخش الله ويتقه فاولايك هم
الفايزون ۞ 54 واقسموا بالله جهد ايمانهم لين امرتهم ليخرجن قل لا تقسموا طاعة معروفة
ان الله خبير بما تعملون ۞ 55 قل اطيعوا الله واطيعوا الرسول فان تولوا فانما عليه ما
حمل وعليكم ما حملتم وان تطيعوه تهتدوا وما على الرسول الا البلاغ المبين ۞ 56 وعد
الله

اللّه الذين آمنوا منكم وعملوا الصالحات ليستخلفنّهم في الأرض كما استخلف الذين
من قبلهم وليمكّننّ لهم دينهم الذي ارتضى لهم وليبدّلنّهم من بعد خوفهم أمنا يعبدونني
لا يشركون بي شيئا ومن كفر بعد ذلك فأولائك هم الفاسقون ۞ 57 وأقيموا الصلوة وآتوا
الزكوة وأطيعوا الرسول لعلّكم ترحمون ۞ 58 لا تحسبنّ الذين كفروا معجزين في الأرض
ومأويهم النار ولبئس المصير ۞ 59 يا أيها الذين آمنوا ليستأذنكم الذين ملكت
أيمانكم والذين لم يبلغوا الحلم منكم ثلاث مرّات من قبل صلوة الفجر وحين تضعون
ثيابكم من الظهيرة ومن بعد صلوة العشاء ثلاث عورات لكم ليس عليكم ولا عليهم جناح
بعدهنّ طوّافون عليكم بعضكم على بعض كذلك يبيّن الله لكم الآيات والله عليم
حكيم ۞ 60 وإذا بلغ الأطفال منكم الحلم فليستأذنوا كما استأذن الذين من قبلهم
كذلك يبيّن الله لكم آياته والله عليم حكيم ۞ 61 والقواعد من النساء اللاتي لا
يرجون نكاحا فليس عليهنّ جناح أن يضعن ثيابهنّ غير متبرّجات بزينة وأن يستعففن خير
لهنّ والله سميع عليم ۞ 62 ليس على الأعمى حرج ولا على الأعرج حرج ولا على
المريض حرج ولا على أنفسكم أن تأكلوا من بيوتكم أو بيوت آبائكم أو بيوت أمّهاتكم
أو بيوت إخوانكم أو بيوت أخواتكم أو بيوت أعمامكم أو بيوت عمّاتكم أو بيوت أخوالكم أو
بيوت خالاتكم أو ما ملكتم مفاتحه أو صديقكم ليس عليكم جناح أن تأكلوا جميعا
أو أشتاتا فإذا دخلتم بيوتا فسلّموا على أنفسكم تحيّة من عند الله مباركة طيّبة كذلك
يبيّن الله لكم الآيات لعلّكم تعقلون ۞ 63 إنما المؤمنون الذين آمنوا بالله ورسوله وإذا
كانوا معه على أمر جامع لم يذهبوا حتى يستأذنوه إنّ الذين يستأذنونك أولائك الذين
يؤمنون بالله ورسوله فإذا استأذنوك لبعض شأنهم فأذن لمن شئت منهم واستغفر لهم الله إنّ
الله غفور رحيم ۞ 64 لا تجعلوا دعاء الرسول بينكم كدعاء بعضكم بعضا قد يعلم الله
الذين يتسلّلون منكم لواذا فليحذر الذين يخالفون عن أمره أن تصيبهم فتنة أو يصيبهم
عذاب أليم ألا إنّ لله ما في السموات والأرض قد يعلم ما أنتم عليه ويوم يرجعون إليه
فينبّئهم بما عملوا والله بكلّ شيء عليم ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis

1. SUram hanc demisimus è *Cælo*; & sancivimus eam, (*idest sanctiones posuimus in ea*) & demisimus in ea signa manifesta, ut vos commonefieretis.
2. Scortatricem, & scortatorem, verberate unumquemque ex ipsis centum ictibus, & ne capiat vos erga illos commiseratio in judicio Dei, si creditis in Deum, & diem novissimum, & testes sint pœnæ eorum aliquot ex fidelibus.
3. Scortator non nubet nisi scortatrici *alicui*, vel associatrici (*idest idololatræ.*) Et scortatricem non accipiat in matrimonium, nisi *aliquis* scortator, aut associator.

ciator. Et prohibitum est hoc *genus conjugii* fidelibus (*ne scilicet nubant scortantibus*). 4. Qui autem accusant *scortationis mulieres* pudicas, & non adducunt quatuor testes *de visu*, flagellate eos octoginta ictibus; & ne suscipiatis eorum testimonium unquam *ulla in re*: hujusmodi enim sunt prævaricatores (*idest infames*). 5. Verùm, qui resipuerint post hoc, & se correxerint: certè Deus erit *illis* indultor, Misericors. 6. Qui verò accusaverint *adulterii* uxores suas, & non habuerint testes *de hoc*, nisi se ipsos, testificatio uniuscujusque eorum sint quatuor testificationes (*idest quater juret*) per Deum, quòd ipse sanè est ex veridicis (*idest, quòd verum dicit*). 7. Quinta autem *testificatio sit imprecari* maledictionem Dei super se, si est ex mentientibus. 8. Et avertet ab ea (*idest uxore*) pœnam, quia testificata fuerit quatuor testificationibus per Deum, quòd ipse (*idest maritus*) est prorsus ex mentientibus. 9. Et quinta *testificatio erit imprecari* iram Dei super se ipsam, si *maritus* est ex veridicis. 10. Quòdsi non esset benignitas Dei super vos, & misericordia ejus, & quòd sanè Deus est propitiabilis, sapiens: *Certè detegeret veritatem, & statim puniret perjuros.* 11. Porrò, qui protulerunt mendacium (turba ex vobis) ne existimetis hoc malum vobis: imò hoc melius est vobis. Unicuique viro ex eis *rependetur* id, quod patraverit de iniquitate. Et, qui assumpsit sibi gravitatem ejus (*nempe iniquitatis*) ex eis, ipsi erit pœna magna. 12. An verò, cùm audivistis illum, opinati sunt fideles *viri*, & fideles *fœminæ* in se ipsis *id, quod erat* optimum; & dixerunt: Hoc est mendacium manifestum. 13. An adduxerunt ad hoc quatuor testes? cùm verò non adduxerint testes, hi porrò apud Deum sunt mentientes. 14. Quòdsi non fuisset benignitas Dei erga vos, & misericordia ejus in hoc Mundo, & altero sæculo: certè tetigisset vos ob id, quod oblocuti fuistis, supplicium magnum. 15. Cùm traduceretis illud (*nempe crimen calumniosum*) linguis vestris, & diceretis oribus vestris id, de quo non erat vobis scientia, & existimaretis illud leve, & ipsum erat apud Deum grande. 16. An verò, cùm audistis illud, dixistis: Non spectat ad nos, ut obloquamur de hoc. Laus tua: hoc est mendacium magnum. 17. Admonet vos Deus, ne revertamini ad *peccatum* simile huic unquam, si estis fideles. 18. Et declarat Deus vobis signa (*idest præcepta sua in Alcorano*) & Deus est sciens, sapiens. 19. Certè, qui amant evulgare flagitium de iis, qui crediderunt, ipsis erit pœna discrucians. 20. In hoc mundo, & in altero sæculo, & Deus scit, & vos nescitis. 21. Quòdsi non fuisset benignitas Dei super vos, & misericordia ejus, & quòd Deus est pius, misericors: *citò sine dubio punivisset vos.* 22. O, qui crediderunt, ne sectemini passus Satanæ (*idest illecebras ejus*) nam, qui sectatus fuerit passus Satanæ, certè ipse præcipiet *ei* turpia, & illicitum. Quòd si non fuisset benignitas Dei super vos, & misericordia ejus: non fuisset insons ex vobis, vel unus unquam. Sed Deus expiabit, quem voluerit, & Deus est auditor, cognitor. 23. Et non jurent præditi abundantia ex vobis, & amplitudine divitiarum, quòd non dabunt propinquis, & pauperibus, & emigrantibus pro via Dei, *aliquid*: Sed compatiantur, & benignè agant *cum illis*: Nonne desideratis, ut indulgeat Deus vobis? Et Deus est indultor, misericors. 24. Porrò, qui criminantur pudicas, negligentes (*idest simpliciùs viventes, eò, quòd malitia careant*) fideles, maledicentur in hoc mundo, & in altero sæculo, & ipsis erit pœna magna. 25. Die *quadam* testificabuntur contra eos linguæ eorum, & manus eorum, & pedes eorum de eo, quod fuerint operati. 26. Die illa satisfaciet eis Deus debitum eorum justè, & scient, quòd Deus est Veritas manifesta. 27. Improbæ *debentur* improbis *viris*, improbi *debentur* improbis fœminis, & bonæ bonis *viris*, & boni bonis *fœminis*: hi (*idest boni, & bonæ*) justificandi sunt (*idest defendendi*) ab eo, quod dicunt *contra eos mali, & malæ*. His erit indulgentia, & provisio honorifica *in Paradiso*. 28. O, qui crediderunt, ne ingrediamini domos præter domos vestras, donec facultatem petatis, & salutem apprecati fueritis familiæ eorum. Hoc est melius vobis, ut vos commonefiatis. 29. Quòdsi non inveneritis in eis ullum, non tamen ingrediamini eas, donec annuatur vobis. Si verò di-

ctum

ctum fuerit vobis: Revertimini: revertamini: hoc erit *a* justius *(idest securius)* vobis, & Deus in eo, quod facitis, est sciens. 30. Non erit super vos piaculum, quòd ingrediamini domos inhabitatas, *cujusmodi sunt stabula viatoria, tabernæ meritoriæ, & hujusmodi*, in quibus sit aliquis usus vobis *(idest agendum aliquid pro vestro usu)* & Deus scit id, quod propalatis, & id, quod absconditis. 31. Dic fidelibus, ut contineant oculos suos, & custodiant *b* mentulas suas *ab illicitis*: hoc purius erit pro illis, Deus enim commonitus est de eo, quod faciunt. 32. Et dic fidelibus *mulieribus*, ut contineant oculos suos, & custodiant, *c* cunnos suos, & non ostendant ornatum suum *(idest corpus suum)* nisi, quod apparet ex eo *(nempè faciem, & manus)* & conjiciant peplos suos super sinus suos, & non ostendant ornatum suum *(idest partes corporis sui) præter faciem, & manus*, nisi maritis suis, aut patribus suis, aut patribus maritorum suorum, aut filiis suis, aut filiis maritorum suorum, aut fratribus suis, aut filiis fratrum suorum, aut filiis sororum suarum, aut fœminis suis, aut ei, quod possident dexteræ earum *(idest captivis suis)* aut assectantibus eas, *d* præter viros deputatos ad necessitates *earum*, aut infantibus, qui non agnoverunt pudenda mulierum. Et ne jactent pedes suos, itaut appareat, quod abscondunt de ornatu suo. *(idest de membris suis)* Et convertimini ad Deum universi ò fideles, ut vos felices sitis. 33. Et copulate matrimonio carentes conjuge ex vobis, & probos ex servis vestris, & ancillis vestris. Si fuerint pauperes, ditabit illos Deus de abundantia sua, & Deus est amplus, sciens. 34. Et contineant se *à fornicatione*, qui non inveniunt *dotem, & expensas ad* matrimonium, donec ditet illos Deus de abundantia sua. Et, qui requirunt Scripturam, ex iis, quos possident dexteræ vestræ *(idest servi, & ancillæ vestræ, qui exigunt à vobis chirographum libertatis suæ)* scribite *eam* illis, si noveritis in eis esse bonum *(idest fidelitatem)* & date eis de facultatibus Dei, quas dedit vobis, & ne cogatis *e* ancillas vestras ad meretricium, si voluerint pudicè vivere, ut lucremini *bonum* accidentale vitæ mundanæ *per prostitutionem earum*. Qui autem coegerit eas *ad hoc*, certè Deus post coactionem illarum *erit illis* indulgens, misericors. 35. Et jam quidem demisimus ad vos signa declarata *(idest clarè, & manifestè)* & similitudinem ex iis, qui præcesserunt ante vos, & parænesin timoratis. 36. Deus est lux Cœlorum, & terræ: Similitudo lucis ejus est sicut fenestella in pariete clausa à parte posteriori, in qua sit lampas, & lampas *hæc* sit in vitro: vitrum illud erit quasi stella refulgens. Accenditur *lampas illa* ex arbore benedicta oleæ non orientalis, neque occidentalis, *sed alterius speciei perfectioris*: propè est, ut oleum ejus luceat, etiamsi non attingat illud ignis. Lux est super lucem *(idest lux olei super lucem ignis)* Diriget Deus ad lucem suam, quem voluerit, & proponet Deus parabolas hominibus, & Deus in omni re est sciens. 37. In domibus concessit Deus, ut exaltarentur, *nempè Dominus (idest fabricarentur in illis Meschitæ, seu oratoria)* & commemoratur in illis nomen suum. Laudant eum in illis manè, & vesperè. 38. Viri: non avocat eos mercatura, neque venditio à memoria Dei, & observantia orationis, & præbitione eleemosynę: timent diem, *in qua* susque, deque agitabuntur corda, & oculi *(idest diem Judicii)* 39. Ut retribuat illis Deus optimum, quod fecerunt, & augeat illis *mercedem* ex abundantia sua. Nam Deus elargitur, cui vult sine computatione *(idest sine mensura)*. 40. At, qui fuerint infideles, opera eorum *erunt*, sicut vapor in planitie deserta: existimat eum sitiens esse aquam, donec, cùm venerit ad eum, non invenit eum esse quidquam, & invenit Deum apud se *(idest in opere suo, quia dat illi prosperitatem ob illud)* & satisfacit illi computum suum *(idest retribuit illi mercedem suam in hoc mundo)*. Et Deus est velox in computando. 41. Vel *erunt opera eorum*, sicut tenebræ in Mari profundo, cooperiunt illud fluctus super ipsum, fluctus *alii* super ipsos *efferuntur*; super ipsos est nubes: tenebræ aliæ earum super alias *(idest tenebræ Maris, fluctuum, & nubis)*. Cùm protulerit *aliquis* manum suam, non facile erit, ut videat eam. Et, cui non concesserit Deus lucem, non erit ei quidquam lucis. 42. Nonne vides, quòd Deum laudant,

a purius.

b genitalia sua.

c rimas suas.

d nõ necessariis ad indigentiam *earum* ex viris [*i. viris, non necessariis*, &c.

e puellas.

dant, qui sunt in Cœlis, & terra, & volucres ordinatim. Omnia jam noverunt orationem suam, & laudationem suam, & Deus est cognitor illius, quod faciunt. 43. Et Dei est regnum Cœlorum, & terræ, & ad Deum *erit* reditus *in die Judicii*. 44. Nonne vides, quòd Deus leniter agit nubes: deindè unionem ponit inter eas: deindè ponit eas aggestas (*idest aliam super aliam.*) Vides etiam pluviam, quæ egreditur à concavitate earum. Et demittit *Deus* è Cœlo *velut* quosdam montes *nubium*, in iis est grando, & ferit per eam, quem vult, & avertit eam, à quo vult. Parùm abest, quin splendor fulguris ejus abripiat oculos. 45. Commutat Deus noctem, & diem: certè in hoc est sanè eruditio habentibus oculos. 46. Et Deus creavit omnem bestiam ex aqua, & ex illis quædam incedit supra ventrem suum, & ex illis quædam ambulat supra duos pedes, & ex illis quędam ambulat super quatuor. Creat Deus, quod vult: quippe Deus est ad omnem rem potens. 47. Jam quidem demisimus signa declarata *in Alcorano*, & Deus dirigit, quem vult ad viam rectam. 48. Et dicunt *impii*: Credidimus in Deum, & in Legatum *ejus Mahumetum*, & obedivimus *illis*. Mox retrocedit pars ex eis post hoc, & nequaquam sunt hi credentes. 49. Et cùm vocantur ad Deum, & Legatum ejus, ut judicet inter eos: ecce pars illorum sunt longè recedentes. 50. Quodsi esset ipsis veritas, venirent ad eum festinantes. 51. An in cordibus eorum est morbus? An dubitant? An timent, ne iniquè agat Deus erga ipsos, & Legatus ejus? Atqui ipsi sunt iniquè agentes. 52. Porrò est dictum fidelium, quandò vocantur ad Deum, & Legatum ejus, ut judicet inter eos, quod dicant: Audivimus, & obedivimus, & hi sunt felices. 53. Qui autem obedierit Deo, & Legato ejus, & timuerit Deum, & pius fuerit erga illum: hi erunt salvati. 54. Et juraverunt per Deum *a* studio juramentorum suorum (*idest sanctissimo juramento*) quod sanè si præcepisses eis, omninò egressi fuissent *ad bellum*. Dic: Ne juretis: obedire justum est: porrò Deus commonitus est de eo, quod facitis. 55. Dic: obedite Deo, & obedite Legato. Quodsi tergiversati fueritis, profectò super eum erit id, quod portare factus fuerit, & super vos erit id, quod portare facti fueritis (*i. unusquisque reddet rationem oneris, seu muneris sui.*) Quodsi obedieritis ei, dirigemini, & non est super Legatum (*idest non incumbit ei*) nisi annunciatio manifesta. 56. Promisit Deus iis, qui crediderint ex vobis, & fecerint recta, quòd certè succedere faciet eos *infidelibus* in terra, quemadmodùm succedere fecit eos, qui fuerunt ante ipsos (*nempe Israelitas Chananæis*) & sanè stabiliet illis religionem ipsorum, quæ placuit eis, & certè commutabit eos post timorem ipsorum in securitatem: colent me; & non associabunt in me quicquam. Et, qui infidelis fuerit post hoc, hi erunt prævaricantes. 57. Et persolvite orationem, & præbete eleemosynam, & obedite Legato, ut vos misericordiam consequamini. 58. Ne existimes eos, qui sunt infideles, infirmaturos esse *potentiam Dei, ne puniat eos* in terra, & receptaculum eorum erit ignis, & quidem misera erit profectio ad eum. 59. O qui crediderunt, petant licentiam à vobis *ingrediendi ad vos* illi, quos possident dexteræ vestræ (*idest servi, & ancillæ vestræ*) & illi, qui non pervenerunt ad pubertatem ex vobis, tribus vicibus *nimirùm* ante orationem auroræ, & cùm deponetis vestimenta vestra tempore meridiano, & post orationem vespertinam. *Hæc sunt* tria tempora vobis. Non erit super vos, neque super illos piaculum, *si ingrediantur ad vos* post hæc *tria tempora* circumeuntes erga vos alii vestrum erga alios (*idest obsequia præstantes vobis mutuò, tanquam famuli circa Dominos suos.*) Ita declarat Deus vobis signa, & Deus est sciens, sapiens. 60. Et, cùm pervenerint infantes ex vobis ad pubertatem, petant licentiam *ingrediendi ad vos omnibus temporibus*, sicut petierunt licentiam, qui fuerunt ante eos, *ingenui majoris ætatis*. Ita declarat Deus vobis signa sua, & Deus est sciens, sapiens. 61. Et effœtæ ex mulieribus, quæ *propter gravem ætatem* non sperant *novas* nuptias: non erit super eas piaculum, si deponant vestes suas, non ostentantes ornatum, quodsi abstineant (*idest continenter vivant*) melius erit illis. Et Deus est audiens, sciens. 62. Non erit super cæcum piaculum, neque super claudum erit piaculum, neque super ægrotum erit piaculum, neque super vos ipsos, quòd comedatis in domibus vestris (*idest filiorum vestrorum*) aut domi-

a conatu.

bus patrum vestrorum, aut domibus matrum vestrarum, aut domibus fratrum vestrorum, aut domibus sororum vestrarum, aut domibus patruorum vestrorum, aut domibus amitarum vestrarum, aut domibus avunculorum vestrorum, aut domibus materterarum vestrarum, aut cujus custoditis claves (*idest eorum, quorum facultates tanquam custodes servatis*) aut *alicujus* amici vestri. Non erit, *inquam*, super vos piaculum, quòd comedatis simul, sive separatim. Cùm verò ingrediemini domos *vestras, in quibus nullus est*: attamen salutate vos ipsos salutatione ex parte Dei benedicta, bona. Ita declarat Deus vobis signa, ut vos intelligatis. 63. Profectò fideles illi sunt, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus, &, cùm fuerint cum eo super negotium congregans (*idest tractaturi negotium, ad quod conveniat simul congregari*) non discedunt, donec facultatem obtineant ab eo. Qui verò facultatem *discedendi* petierint à te, hi sunt, qui credunt in Deum, & Legatum ejus. Cùm ergo facultatem petierint à te propter aliquod negotium suum, concede *eam*, cui volueris ex eis, & precare veniam illis à Deo: quippe Deus est indultor, misericors. 64. Ne ponatis vocationem Legati inter vos, sicut vocationem aliorum vestrum *vocantium* alios (*idest, ne appelletis Mahumetum proprio nomine, sicut facitis inter vos.*) Jam novit Deus eos, qui clam egrediuntur ex vobis *è congregatione tempore concionis*, sese invicem tegendo. Sed caveant sibi illi, qui adversantur præcepto ejus, ne incidat ipsis tentatio (*idest punitio in hac vita*) vel incidat ipsis pœna dolorifica *in futuro sæculo*. 65. Nonne utique Dei est id, quod est in Cœlis, & terra? jam novit id, super quo vos estis (*idest statum vestrum circa fidem, & eleemosynas*) & die *quadam* reducentur ad eum *omnes homines*, & enarrabit illis id, quod fuerint operati. Et Deus in omni re est sciens.

N O T Æ.

PRæfert hæc Sura titulum النـــور Lucis, quia ab hoc nomine metaphora fidei, vel Dei in eadem Sura obiter desumitur. Medinea communiter inscribitur. Versus quatuor supra sexaginta plerique enumerant. Alii plures, alii pauciores recensent. Verùm, ut sæpè commonui, res hæc est levissimi momenti. Lectoris præmium erit. مــن قراء سورة النور أعطى من الاجر عشر حسنات بعدد كل مومن ومومنة فيمــا مضى وفيمــا يبقى. *Qui legeris Suram lucis, recipiet pro mercede decem bona juxta numerum singulorum fidelium utriusque sexus; tàm præteritorum, quàm futurorum.*

II. *Scortatricem, & scortatorem.*] Arabicè: زنــا sicut etiam Hebraicè זָנָה est *scortari*, seu *meretricari*, aut *fornicari*. Et in sacris præsertim litteris videtur extendi ad omne genus coitus illiciti, etiam adulterii. In hoc Alcorani versiculo agitur juxta Gelalis explicationem, de غير المحصنيــــــن لرجمهما بالسنة: *iis, qui non sunt ingenui: propterea quòd in sonna decernatur illis pœna lapidationis.* Præter pœnam autem prædictam lapidationis additur his in Sonna: تغريب عام والرقيق على النصف مما ذكر *exilium unius anni: & mancipiis, ac vilibus dimidium pœnæ commemoratæ indulgetur.*

III. *Et prohibitum est hoc genus conjugii Fidelibus.*] Non quibuscunque, ut explicat Gelal, sed الاخيــار *nobilioribus, seu melioribus.* Et addit: نزل ذلك لمــا هم فقراء المهاجرين ان يتزوجوا بغايا المشركين وهن مامورات لينفقن عليهم فقيل التحريم خاص بهم وقيل عــام ونسخ بقوله: Revelatus fuit hic versus, cùm pauperes ex iis, qui Mecca emigraverant, vellent inire conjugia cum scortis infidelium, quæ in bello captivaverant, ut ab ipsis ditarentur. Volunt quidam hanc prohibitionem esse specialem pro his tantùm: alii verò volunt esse universalem. Sed abrogata fuit per alia verba Alcorani.*

XI. *Porrò, qui protulerunt mendacium.*] Sensus, & ordo legitimus horum verborum est: Ne existimetis, ò fideles probi, nocuisse, vel nociturum esse vobis, quòd nonnulli improbi è turba protulerint mendacium, dùm calumniati sunt Aisam, ut adulteram, cùm tamen esset innocens. Immò hoc melius fuit vobis, quia ex hoc didicistis, non ita facilè credendum esse id, quod contra alienam famam deblateratur.

XII. *An verò, cùm audivistis illum, opinati sunt Fideles.*] Est hic commutatio personæ, ut sæpè fit in Alcorano, non tàm per poeticam, seu propheticam figuram, quàm per oscitantiam. Est enim, *audivistis*, pro *audiverunt*. Ut autem hic Alcorani locus satis obscurus, fiat dilucidior, referam id, quod narrat Gelal ex dicto ipsius Aisæ (quæ erat uxor Mahumeti inter cæteras dilecta; septennem quippè duxerat eam, & novennem compresserat): ex Arabico fideliter translatum. *Dixit Aisa: Fui cum Propheta Mahumeto in quodam prælio: quod, cùm absolvisset, & regrediens propior esset Medinæ, præcepit, ut noctis profectio indiceretur. Ego verò perrexeram, ut necessitati meæ satisfacerem: qua expleta redii ad locum mansionis meæ. Ecce autem cognovi disruptum monile meum, & reversa sum quærens illud. Interim verò sulerunt pilentum meum, quo fœminarum more in itinere vehebar: & existimantes me esse in eo, posue-*

runt

runt illud super camelum meum. Postquam autem monile inveni, regressa sum ad tabernaculum meum, in quo fueram ante, & jam exercitus discesserat. Expectabam autem, dùm redirent homines, & asportarent me. Interim victa somno obdormivi. Porrò Sephuan remanserat post exercitum, ut aliquantulùm ea nocte quiesceret. Surrexitque diluculò, & profectus venit ad mansionem suam, viditque umbram, vel figuram hominis dormientis. Cùmque vidisset me, agnovit me; viderat autem me sine velamine. Experrecta igitur sum; si quidem, ut me agnovit, dixit bis submissa voce: Nos Dei sumus: & nos ad eum revertemur. Et operui faciem meam velamine. Et testor Deum, nihil illum mihi dixisse, & me nihil ab eo audivisse prçter verba supradicta. Et stravit camelam suam, super quam duxit me, & venimus ad exercitum, qui inciderat in loca aspera, & salebrosa sub sole ferventissimo. Cçpit autem Abdallah filius Obba obloqui de hac re, rumoremque sinistrum spargere de Aisa. Hactenùs Gelal. Cùm autem dicitur hic: *nonne cùm audistis illum*. Refertur ad prçdictum Abdallah, qui cum aliis nonnullis prædictam Aisam calumniatus fuerat, tamquam cum Sephuano flagitiosi aliquid perpetrasset. Hoc impulit Mahumetum ad leges tam rigidas contra fœminarum calumniatores in hac Sura sanciendas: immò ad tot nugas, & ineptias Zelotypiæ causa effingendas.

XXIII. *Et non jurent præditi abundantia.*] Causam dedit huic versiculo AbubaKer, qui ut refert hic Gelal: حلف أن لا ينفق على مسطح وهو ابن خالته مسكين مهاجر لما خاض فى الافك بعد ان كان ينفق عليه وهو وناس من الصحابه اقسموا ان لا يتصدقوا على من تكلّم بشى من الافك; *Juraverat, se non daturum eleemosynam Mostaho filio materterç suç pauperi, qui Mecca emigraverat eò, quòd immiscuisset se cum iis, qui Aisam calumniati fuerant: cùm tamen anteà illi dilargiretur. Quidam etiam ex sociis Mahumeti juraverant, se non daturos eleemosynam illi, qui aliqua in re mentiti fuissent.*

XXIV. *Porrò, qui criminantur pudicas.*] Gelal: المحصنات هنّ ازواج النبى صلعم: *Pudicæ sunt uxores Prophetæ Mahumeti.*

XXIX. *Hoc erit justius vobis.*] Explicat Gelal: خير من القعود على البـــابا: *melius erit, ut revertamini, quàm ut expectetis sedentes juxta portam.*

XXXII. *Et non ostendant ornatum suum.* Videtur hoc loco ornatus nomine accipi totum corpus: vel vestes preciosiores, quæ sub palla teguntur. Jahias explicat الزينة الباطنـــة *ornatum interiorem.* Quod verò addit: *Et conjiciant peplos suos super sinus suos:* Explicat Gelal: يستترن الروس والاعنـــاق والصدور بالمقانع: *cooperiant capita, & colla, & pectora calanticis, seu syndonibus.*

Nisi maritis suis, &c.] Gelal: فيجوز لهم نظره الّا مـا بين السّرة والركبة فيحرم نظره لغير الازواج وخرج بنسايهنّ الكافرات فلا يجوز للمسلمـــات التكشف لهنّ وشمل ما ملكت ايمانهنّ العبيـــد: *His licet aspicere illud* (ornamentum interius), *excepta ea parte, quæ est inter umbilicum, & genua: nefas est enim aliis, quàm maritis earum illam inspicere. Excipiunt mulieres eorum infideles: non enim licet fidelibus fœminis coram eis sese discooperire. Illi autem, quos possident dexteræ eorum, sunt servi.*

Aut assectantibus eas præter viros, &c.] Duplex est Interpretum explicatio. Prima: *Aut iis viris, qui assectantur eas, nec sunt necessarii ad servitium earum.* Secunda. *Aut iis, qui assectantur eas, præter viros necessarios ad servitium earum.* Sed sensus videtur idem. Qui autem sint isti asseclæ fœminarum, quorum opera non est illis necessaria, indicat Gelal, esse eos, qui illas sequuntur فى فضول الطعـــام: *pro reliquiis ciborum*: idest, ut accipiant ab eis id, quod superest à mensa: parasiti scilicet, vel pauperes, ac viles. Jahias: هو الرجـــل الاحمق الذى لا تشتهيه المراة ولا يغار عليه الرجل. Qui assectatur fçminas, cujus opera non est illis necessaria, *est homo fatuus, quem neque fçmina concupiscat, neque Zelotypiam viro illius gignere possit.* Olim etiam Romani, sicut hodie Mahumetani hujusmodi fatuis, sive viris, sive mulieribus delectabantur.

Aut infantibus, qui non agnoverunt, &c.] Arabicè est: لم يظهروا على عورات النسا; *Non apparuerunt super pudenda mulierum.* Exponit Gelal: لم يطلعو للجماع: *non apparuerunt*, seu ascenderunt *ad copulam*: & de his subdit: فيجوز ان يبدين لهم عدا ما بين السترة والركبـــة *Licet, ut ostendant illis*, quç cæteris prohibita, *præter id, quod est inter umbilicum, & genua.* Puto agi de illa ætate, quæ nondum capax est malitiæ circa res venereas.

Quod abscondunt de ornatu suo.] Gelal: اى خلخال يتقعقع *idest periscelides*, seu ornamenta tibiarum, *quæ strepitum edunt in motu, seu jactatione pedum.*

XXXIV. *Et ne cogatis ancillas vestras ad meretricium.*] Gelal: نزل فى عبد الله بن ابى كان يكره جوارى له على العسب بالزنـــا: *Dicta sunt hæc propter Abdallah filium Obba, qui cogebat ancillas suas quæstum facere ex meretricio.*

XL. *Sicut vapor in planitie deserta.*] De hoc vapore ita Gelal: وهو شعاع يرى فيها نصف النهار فى شدة الحرّ يشبه الماء الجارى: *Est quidam splendor*, seu vapor *lucidus, qui apparet in illis* desertis *in meridie, cùm calor solis est vehementissimus, similisque est aquæ currenti.*

XLVI. *Et Deus creavit omnem bestiam ex aqua.*] Accipit Gelal: دابة *bestiam*, seu jumentum pro animali in genere, hominem etiam includendo: & nomine aquç, النطفة *genitale semen* intelligit. Videbat nimirùm, falsum esse bestias ex aqua creatas fuisse.

LXI. *Si deponant vestes suas non ostentantes ornatum.*] Has vestes putat Gelal esse: الجلبـــاب والردا والقناع فوق الخمار: idest: *pallam lineam talarem*

rem cooperientem à capite usque ad pedes: palliolum, *& calanticam*, seu velamen capitis, quod ponitur super inferius velamen. Porrò verba illa, *non ostentantes ornatum*, referenda potiùs videntur ad has vestes ex se modestas, quàm ad mulieres.

LXII. *Quòd comedatis in domibus vestris.*] Gelal: مواكلة مقابليهم *comedendo simul è regione eorum*; & addit: المعنى يجوز الاكل من بيوت من ذكر وان لم يحضروا اى اذا علم رضاؤهم به: *Significatur, licere comedere in domibus prædictorum, etiamsi præsentes non sint: dummodò constet de beneplacito eorum.*

Quòd comedatis simul, sive separatim.] Dicta sunt hæc, ut ait Gelal: فيمن تحرج ان ياكل وحده وان لم يجد من يواكله بترك الاكل: *Propter quosdam, qui nefas existimabant comedere solitariè: & nisi invenissent aliquem, cum quo comederent, abstinebant à comedendo.*

Attamen salutate vos ipsos.] Gel: اى قولوا السلام علينا وعلى عباد الله الصالحين; فان الملايكة ترد عليكم وان كان بها اهل فسلموا عليهم; *Idest, dicite: Pax super nos, & super servos Dei probos: nam Angeli respondebunt vobis. Si autem fuerint ibi domestici, salutate eos.*

LXIV. *Ne ponatis vocationem Legati.*] Gel: بان تقولوا يا محمد بل قولوا يا نبى الله يا رسول الله فى لين وتواضع وخفض صوت: *itaut non dicatis, ò Mahumete: sed dicite: ò Propheta Dei, vel ò legate Dei, cum voce leni, humili, & demissa.*

REFUTATIONES.

I. PRæcipit hìc Mahumetus iniri conjugia à suis ob fornicationem infamibus, cum associatoribus nempè idololatris, diversæque prorsùs religionis: id, quod postea ad omnes Mahumetanos extendit. Hoc autem est contra omnem rationem, & ideò severè prohibitum à Deo in Pentateucho Israelitis: quia nimirùm conjunctio, & affectus maritalis sit valdè efficax, itaut facilè possit per hunc fidelis à religione sua averti: ut apparuit in Salomone, & aliis, qui à fœminis alienigenis ad ipsarum impietatem pertracti sunt.

II. Non videtur boni legislatoris esse, ad propria commoda, & utilitates jura sancire. Mahumetus tamen in gratiam Aisę, quam deperibat, & ad reliquas uxores suas in tuto collocandas, statuit hìc legem adversus eos, qui easdem uxores calumniati fuissent: de his enim præcipuè, imò unicè loquitur, ut patet ex verbis ipsis Alcorani juxta Gelalis, aliorumq; Interpretum explicationem. Quòd autem velit, uxorum flagitium quatuor testibus probari; nimia videtur erga fœminarum peccata indulgentia: multò verò magis, quòd, ut explicat idem Gelal, debeant hi testificari, seu testes esse برؤيتهم de visu proprio; quod & ridiculum, & contra rationem prorsùs apparet. Nulla enim mulier adeò imprudens, ac stolida est, ut se ipsam prostituat eo in loco, ubi à tot testibus possit deprehendi, vel observari. Jus itaque Mahumeticum valdè commodum est fœminis ad proprias libidines citra periculum explendas: tantoque magis, quia pœna magna illis infligitur, qui mulieres accusaturi, hos quatuor testes non invenerint. Posset in hoc fortassè etiam sine testibus credi uni marito, præsertim cum tot juramentis; sed juret ille quantum vult; si mulier etiam ex adverso toties juret, se esse innocentem; nulla fides marito habenda est. Atque ita fęminæ omnes poterunt miseros viros fallere, ac ludificare: quemadmodum procul dubio Aisa à Sephuano corrupta ludificavit Mahumetum. Erat enim à cunabulis in *lasciviis enutrita*; cùm eam Mahumetus adhuc *septennem duxisset*. Sunt tamen quidam *inter* Mahumetanos Auctores, qui affirment, Mahumetum fœminam nullam, quæ virgo esset, in uxorem accepisse. Ex quo sanè arguere licet, cujusnam farinę esset hæc Aisa.

III. Improbat, quòd Domini prostituant ancillas suas ad lucrum captandum. At verò prostitutis asserit, Deum fore indulgentem, & misericordem. Quasi verò fornicatio non sit ex natura sua illicita; & per dominorum violentiam possit in puellis eorum cohonestari, tutaque conscientia exerceri. Ita poterunt etiam uxores legitimæ, si à maritis cogantur, vel sine scrupulo cum aliis viris commisceri, vel aliud pejus flagitium admittere.

IV. Nimis superbum, & ambitiosum se ostendit Mahumetus, dùm lege sancit, ne asseclæ sui proprio ipsum nomine appellent; sed vel Prophetæ, vel Legati Dei titulo honorent. Miror verò, cùm Mahumetani tot mirabilia, & prodigia de hoc Mahumeti nomine effutiant, itaut etiam in foliis arborum Paradisi, & in ipso throno Dei scriptum esse affirment, cur Mahumetus adeò ab illo abhorreat, ut eodem à suis dedignetur appellari.

سورة الفرقان مكية وهى سبع وسبعون آية

SURA XXV.

DISTINCTIO.

MECCANA:

COMMATUM SEPTUAGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تبارك الذي نزل الفرقان على عبده ليكون للعالمين نذيرا ۞ 2 الذي له ملك السموات
والأرض ولم يتخذ ولدا ولم يكن له شريك في الملك وخلق كل شيء فقدره تقديرا ۞
3 واتخذوا من دونه آلهة لا يخلقون شيئا وهم يخلقون ولا يملكون لأنفسهم ضرا ولا نفعا ولا يملكون
موتا ولا حيوة ولا نشورا ۞ 4 وقال الذين كفروا إن هذا إلا إفك افتراه وأعانه عليه قوم آخرون
فقد جاءوا ظلما وزورا ۞ 5 وقالوا أساطير الأولين اكتتبها فهي تملى عليه بكرة وأصيلا ۞
6 قل أنزله الذي يعلم السر في السموات والأرض إنه كان غفورا رحيما ۞ 7 وقالوا
ما لهذا الرسول يأكل الطعام ويمشي في الأسواق لولا أنزل إليه ملك فيكون معه نذيرا ۞
8 أو يلقى إليه كنز أو تكون له جنة يأكل منها وقال الظالمون إن تتبعون إلا رجلا مسحورا ۞
9 انظر كيف ضربوا لك الأمثال فضلوا فلا يستطيعون سبيلا ۞ 10 تبارك الذي إن شاء
جعل لك خيرا من ذلك جنات تجري من تحتها الأنهار ويجعل لك قصورا ۞
11 بل كذبوا بالساعة وأعتدنا لمن كذب بالساعة سعيرا ۞ 12 إذا رأتهم من مكان
بعيد ۞ 13 سمعوا لها تغيظا وزفيرا ۞ 14 وإذا ألقوا منها مكانا ضيقا مقرنين دعوا هنالك
ثبورا ۞ 15 لا تدعوا اليوم ثبورا واحدا وادعوا ثبورا كثيرا ۞ 16 قل أذلك خير أم
جنة الخلد التي وعد المتقون كانت لهم جزاء ومصيرا ۞ 17 لهم فيها ما يشاءون خالدين
كان على ربك وعدا مسئولا ۞ 18 ويوم يحشرهم وما يعبدون من دون الله فيقول أأنتم
أضللتم عبادي هؤلاء أم هم ضلوا السبيل ۞ 19 قالوا سبحانك ما كان ينبغي لنا أن نتخذ

من دونك من أوليآء ولكن متعتهم وآباءهم حتى نسوا الذكر وكانوا قوما بورا ۞ 20 فقد
كذبوكم بما تقولون فما يستطيعون صرفا ولا نصرا ومن يظلم منكم نذقه عذابا كبيرا ۞
21 وما أرسلنا قبلك من المرسلين إلا إنهم ليأكلون الطعام ويمشون في الأسواق وجعلنا بعضكم
لبعض فتنة أتصبرون وكان ربك بصيرا ۞ 22 وقال الذين لا يرجون لقاءنا لولا أنزل علينا
الملائكة أو نرى ربنا لقد استكبروا في أنفسهم وعتوا عتوا كبيرا ۞ 23 يوم يرون
الملائكة لا بشرى يومئذ للمجرمين ويقولون حجرا محجورا ۞ 24 وقدمنا إلى ما عملوا من
عمل فجعلناه هباء منثورا ۞ 25 أصحاب الجنة يومئذ خير مستقرا وأحسن مقيلا ۞
26 ويوم تشقق السماء بالغمام ونزل الملائكة تنزيلا ۞ 27 الملك يومئذ الحق للرحمن وكان
يوما على الكافرين عسيرا ۞ 28 ويوم يعض الظالم على يديه يقول يا ليتني اتخذت مع
الرسول سبيلا ۞ 29 يا ويلتى ليتني لم أتخذ فلانا خليلا ۞ 30 لقد أضلني عن الذكر
بعد إذ جاءني وكان الشيطان للإنسان خذولا ۞ 31 وقال الرسول يا رب إن قومي اتخذوا
هذا القرآن مهجورا ۞ 32 وكذلك جعلنا لكل نبي عدوا من المجرمين وكفى بربك هاديا
ونصيرا ۞ 33 وقال الذين كفروا لولا نزل عليه القرآن جملة واحدة كذلك لنثبت به فؤادك
ورتلناه ترتيلا ۞ 34 ولا يأتونك بمثل إلا جئناك بالحق وأحسن تفسيرا ۞ 35 الذين
يحشرون على وجوههم إلى جهنم أولائك شر مكانا وأضل سبيلا ۞ 36 ولقد آتينا موسى
الكتاب وجعلنا معه أخاه هرون وزيرا ۞ 37 فقلنا اذهبا إلى القوم الذين كذبوا بآياتنا
فدمرناهم تدميرا ۞ 38 وقوم نوح لما كذبوا الرسل أغرقناهم وجعلناهم للناس آية وأعتدنا
للظالمين عذابا أليما ۞ 39 وعادا وثمودا وأصحاب الرس وقرونا بين ذلك كثيرا ۞
40 وكلا ضربنا له الأمثال وكلا تبرنا تتبيرا ۞ 41 ولقد أتوا على القرية التي أمطرت
مطر السوء أفلم يكونوا يرونها بل كانوا لا يرجون نشورا ۞ 42 وإذا رأوك إن يتخذونك
إلا هزوا أهذا الذي بعث الله رسولا ۞ 43 إن كاد ليضلنا عن آلهتنا لولا أن صبرنا عليها
وسوف يعلمون حين يرون العذاب من أضل سبيلا ۞ 44 أرأيت من اتخذ إلهه هواه أفأنت
تكون عليه وكيلا ۞ 45 أم تحسب أن أكثرهم يسمعون أو يعقلون إن هم إلا كالأنعام
بل هم أضل سبيلا ۞ 46 ألم تر إلى ربك كيف مد الظل ولو شاء لجعله ساكنا
ثم جعلنا الشمس عليه دليلا ۞ 47 ثم قبضناه إلينا قبضا يسيرا ۞ 48 وهو الذي جعل
لكم الليل لباسا والنوم سباتا وجعل النهار نشورا ۞ 49 وهو الذي أرسل الرياح نشورا بين
يدي رحمته وأنزلنا من السماء ماء طهورا لنحيي به بلدة ميتا ونسقيه مما خلقنا أنعاما وأناسي
كثيرا ۞ 50 ولقد صرفناه بينهم ليذكروا فأبى أكثر الناس إلا كفورا ۞ 51 ولو شئنا
لبعثنا

لبعثنا في كل قرية نذيرا ۞ 52 فلا تطع الكافرين وجاهدهم به جهادا كبيرا ۞
53 وهو الذي مرج البحرين هذا عذب فرات وهذا ملح اجاج وجعل بينهما برزخا وحجرا
محجورا ۞ 54 وهو الذي خلق من الماء بشرا فجعله نسبا وصهرا وكان ربك قديرا ۞
55 ويعبدون من دون الله ما لا ينفعهم ولا يضرهم وكان الكافر على ربه ظهيرا ۞
56 وما ارسلناك الا مبشرا ونذيرا ۞ 57 قل ما اسالكم عليه من اجر الا من شاء ان يتخذ
الى ربه سبيلا ۞ 58 وتوكل على الحي الذي لا يموت وسبح بحمده وكفى به بذنوب
عباده خبيرا ۞ 59 الذي خلق السموات والارض وما بينهما في ستة ايام ثم استوى على
العرش الرحمن فسل به خبيرا ۞ 60 واذا قيل لهم اسجدوا للرحمن قالوا وما الرحمن
انسجد لما تامرنا وزادهم نفورا ۞ 61 تبارك الذي جعل في السماء بروجا وجعل فيها
سراجا وقمرا منيرا ۞ 62 وهو الذي جعل الليل والنهار خلفة لمن اراد ان يذكر او اراد
شكورا ۞ 63 وعباد الرحمن الذين يمشون على الارض هونا واذا خاطبهم الجاهلون قالوا
سلاما ۞ 64 والذين يبيتون لربهم سجدا وقياما ۞ 65 والذين يقولون ربنا اصرف عنا عذاب
جهنم ان عذابها كان غراما ۞ 66 انها ساءت مستقرا ومقاما ۞ 67 والذين اذا انفقوا لم
يسرفوا ولم يقتروا وكان بين ذلك قواما ۞ 68 والذين لا يدعون مع الله الها آخر ولا
يقتلون النفس التي حرم الله الا بالحق ولا يزنون ومن يفعل ذلك يلق اثاما ۞ 69 يضاعف
له العذاب يوم القيامة ويخلد فيه مهانا ۞ 70 الا من تاب وآمن وعمل عملا صالحا فاولائك
يبدل الله سياتهم حسنات وكان الله غفورا رحيما ۞ 71 ومن تاب وعمل صالحا فانه يتوب
الى الله متابا ۞ 72 والذين لا يشهدون الزور واذا مروا باللغو مروا كراما ۞ 73 والذين
اذا ذكروا بآيات ربهم لم يخروا عليها صما وعميانا ۞ 74 والذين يقولون ربنا هب لنا
من ازواجنا وذرياتنا قرة اعين واجعلنا للمتقين اماما ۞ 75 اولائك يجزون الغرفة بما صبروا
ويلقون فيها تحية وسلاما ۞ 76 خالدين فيها حسنت مستقرا ومقاما ۞ 77 قل ما يعبوا
بكم ربي لولا دعاؤكم فقد كذبتم فسوف يكون لزاما ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Benedictus sit, qui demisit Distinctionem super servum suum (*idest Alcoranum super Mahumetum*) ut esset omnibus creaturis *a* (*i. hominibus, & Geniis*) prædicator. 2. Ille cui est Regnum Cœlorum, & terræ, & non suscepit prolem: neque fuit illi particeps in regno, & creavit omnem rem, tùm disposuit eam disponendo. 3. Et acceperunt præter eum Deos, *qui* non erant quidquam, & ipsi creantur (*idest formantur ab hominibus*) Et non possunt facere sibi ipsis malè, neque benè *b*, & non habent potestatem mortis, neque vitæ, neque suscitationis *mortuorum*. 4. Et dicunt, qui sunt infideles: Si est hic *Alcoranus*, nisi mendacium, quod commentus est *Mahumetus*, & adjuverunt eum ad illum *componendum* homines alii (*idest Judæi, & Christiani*). Verùm, *dùm*

a Mundis

b nocumentum, neque juvamen

dicunt

dicunt hoc, jam proferunt iniquitatem, & mendacium. 5. Et dixerunt: *Hæ sunt* fabulæ Priorum. Descripsit eas *ex libris eorum*, & hæ leguntur ei mane, & vespere. 6. Dic: Demisit hunc *Alcoranum ille*, qui scit secretum in Cœlis, & terra. Ipse porrò est indultor, misericors. 7. Et dixerunt: Quid est huic Legato? Comedit cibum, & ambulat per plateas? Nisi demissus fuerit ad eum Angelus, itaut sit cum eo prædicator. 8. Vel dejectus fuerit ad eum thesaurus: vel sit illi hortus, ex quo comedat: *nullo modo credemus ei*. Et dixerunt iniqui: si sequimini, nisi virum præstigiis illusum. 9. Vide, quomodò ponant tibi similitudines (*idest, cui te similem faciant*). Sed erraverunt, neque poterunt *reperire* viam *veritatis*. 10. Benedictus sit, qui, si voluerit, dabit tibi melius, quàm hoc *quod isti dicunt*: hortos, *scilicet*, de sub quibus currunt flumina, & ponet tibi palatia. 11. Atqui negaverunt Horam (*idest diem Judicii*) sed preparavimus ei, qui negaverit Horam, ignem ardentem. 12. *Qui*, cùm viderit eos à loco longinquo; 13. Audient illum furibundè exæstuantem, & perstrepentem. 14. Et, cùm projecti fuerint ab eo in locum angustum alligati, invocabunt ibi mortem (*sed dicetur illis*): 15. Ne invocetis hodie interitum unum: sed invocate interitus multos. 16. Dic: An hoc melius est, an Paradisus æternitatis, qui promissus est piis? Erit illis in præmium, & locum regressus. 17. Ipsis erit in eo (*idest Paradiso*) id, quod voluerint, *ibi* perenniter mansuris. Est apud Dominum tuum promissio requirenda (*idest jus erit illis exigere à Deo hoc, quod illis promisit*). 18. Et die *quadam* congregabit eos, & quos coluerunt præter Deum, & dicet (*i. illis, quos coluerunt*): Vos ne seduxistis servos meos hos: an ipsi erraverunt à via *veritatis*? 19. Respondebunt: Laus tua: non conveniebat nobis, ut acciperemus præter te ullos dominos. Verùm ditasti eos, & patres eorum, itaut obliti sint commonitionis (*idest Alcorani*) & facti sunt homines perditi. 20. *Dicet Deus asseclis eorum*: Jam ergo *isti, quos colebatis*, mendacii insimulaverunt vos in eo, quod dicitis: neque potestis avertere *à vobis ipsis pœnam*, neque adjuvare *vos ipsos*. Et, qui iniquus fuerit ex vobis, faciemus gustare eum pœnam grandem. 21. Et non misimus ante te *ullos* ex legatis, quin ipsi sanè comederent cibum, & ambularent per plateas, & posuimus alios vestrum aliis in tentationem. An patienter sustinebitis? Est autem Dominus tuus inspector *patientiæ vestræ*. 22. Et dicunt, qui non sperant occursum nostrum (*idest diem Judicii*) Nisi demissi fuerint super nos Angeli, aut viderimus Dominum nostrum: *non credemus, Mahumetum esse Prophetam*. Jam certè in superbiam elati sunt intra se ipsos, & exorbitaverunt excessu magno. 23. Die, qua videbunt Angelos, non erit faustum nuncium illa die sceleratis, & dicent: Confugium, ad quod confugiatur (*idest implorabunt auxilium adversus Angelos*). 24. Et accedemus ad id, quod operati fuerint operis (*idest producemus illud in medium*) & reducemus illud in pulverem dispersum. 25. Habitatores Paradisi die illa meliores erunt quoad locum quietis, & præstantiores quoad sedem quiescendi in meridie. 26. Et die, *qua* scindetur Cœlum cum nubibus, & demittentur Angeli demissione. 27. Regnum die illa debitum *erit* Miseratori, & erit dies super infideles difficilis. 28. Et die *quadam* mordebit iniquus manus suas: dicet: O utinam ego suscepissem cum legato viam (*idest secutus fuissem ejus directionem*). 29. Oh væh mihi: utinam ego non accepissem illum talem in amicum. 30. Jam quidem errare fecit me à Commonitione (*idest Alcorano*) postquam venerat ad me. Est autem satanas homini proditor. 31. Et dixit Legatus: O Domine mi, certè populus meus habuerunt hunc Alcoranum rejectum. 32. Et ita posuimus unicuique Prophetæ hostem ex sceleratis: sed sufficiens est cum Domino tuo director, & adjutor (*idest ipse sufficit ad dirigendum, & adjuvandum*). 33. Et dicunt, qui sunt infideles: Nisi demissus fuerit super eum Alcoranus in unica summa, *non credemus ei*. Sic *demisimus eum separatim*, ut stabiliremus per eum cor tuum, & modulati sumus eum modulando (*idest partem post partem tradendo ptotulimus illum*). 34. Et non venient ad te *infideles* cum ulla parabola, nisi veniamus ad te cum veritate, & optima interpretatione. 35. Qui congregabuntur super facies suas in gehennam, illi *erunt* pessimi loco, & errantissimi à via *salutis*. 36. Et jam quidem tradidimus

الجزء التاسع عشر
Pars decima nona.

Moysi

Moysi Librum, & posuimus cum eo fratrem ejus Aaron consiliarium. 37. Et diximus *illis*: Ite ad gentem, quæ mendacii insimulavit signa nostra: quamobrem perdidimus eos perditione. 38. *Et memento* gentis Noe, cùm mendacii insimulassent Legatos: demersimus eos, & posuimus eos hominibus in signum, & præparavimus iniquis pœnam discruciantem. 39. *Et memento* Aad, & Themud, & possessorum Rassi, & generationum inter hoc *spatium temporis* plurimarum. 40. Et unicuique *ex bis* proposuimus similitudines *ad eos commonendos*, & omnes perdidimus perdendo. 41. Et jam quidem venerunt *Meccani* juxta urbem, quæ compluta est pluvia mali (*idest Sodomam.*) An ergo non viderunt eam? Verùm non speraverunt resurrectionem. 42. Et, cùm viderint te, non *a* excipient te, nisi cum ludibrio, *dicentes*: Hiccine est ille, quem misit Deus legatum? 43. Certè parùm absuisset, quin averteret nos à diis nostris, nisi constantes fuissemus erga eos. Sed mox scient, cùm viderint pœnam, quis fuerit errantior à via *veritatis*. 44. Quid tibi videtur? Qui acceperit in Deum suum concupiscentiam suam, an tu eris illi procurator? 45. An existimas, quòd plerique eorum audiant, vel intelligant? Non *b* sunt, nisi sicut pecudes: imò sunt errantiores à via *veritatis, quàm pecudes*. 46. Nonne respexisti ad Dominum tuum, quomodò extendat umbram *ab aurora usque ad elevationem solis*? Quòd si vellet, certè efficeret eam quiescentem (*idest semper eandem*). Tùm ponimus solem super eam indicem (*quia scilicet nisi esset sol, non cognoscerentur umbræ*). 47. Deindè colligimus eam ad nos collectione facili (*idest sensim breviamus illam*). 48. Et ipse est, qui posuit vobis noctem, *tanquam* indumentum, & somnum ad quietem, & posuit diem ad excitationem *hominum ad laborem*. 49. Et ipse est, qui mittit ventos, faustum nuncium ante misericordiam suam (*idest ante pluviam*) & demittimus è Cœlo aquam puram, ut vivificemus per eam regionem mortuam (*idest terram aridam*) & potemus ea ex eo, quod creavimus, pecora, & homines multos. 50. Et jam quidem variè distribuimus eam inter illos, ut reminiscantur *beneficiorum Dei*. Sed renuerunt plerique hominum *omnia alia* præter ingratitudinem. 51. Quòd si voluissemus, certè misissemus in omnem urbem prædicatorem. 52. Ne verò obtemperes infidelibus: sed oppugna eos cum hoc (*idest Alcorano*) oppugnatione gravi. 53. Et ipse est, qui contermina fecit duo maria: hoc dulce, suave, & illud salsum, amarum, & posuit inter utrumque obstaculum, & repagulum prohibitum (*idest, quo probibentur, ne simul confundantur*). 54. Et ipse est, qui creavit ex aqua (*idest spermate*) hominem, & posuit eum *in* consanguinitatem, & affinitatem *inter se*: nam est Dominus tuus potens. 55. Et colunt præter Deum id, quod non prodest eis, neque nocet eis, & est Infidelis contra Dominum suum adjutor *Satanæ*. 56. Et non misimus te, nisi fausta annunciantem, & *infausta* comminantem. 57. Dic: Non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, ullam mercedem, nisi *ab eo*, qui voluerit capessere ad Dominum suum viam (*idest, qui voluerit aliquid sponte dare pro Deo.*) 58. Et innitere super Vivum, qui non moritur, & celebra laudem ejus, & sufficientia est in eo, *ut sit* in delictis servorum suorum cognitor. 59. Qui creavit Cœlos, & terram, & id, quod est inter hæc duo in sex diebus: deindè adæquavit se super Thronum, Miserator. Interroga porrò de eo eruditum (*idest Viros sapientes, ut doceant te*). 60. Cùm autem dictum fuerit illis (*idest infidelibus*): Adorate Miseratorem: Respondent: Et quis est Miserator? An adorabimus id, quod præcipis nobis? & auxit illis *hæc exbortatio* fugam *à fide*. 61. Benedictus sit, qui posuit in Cœlo turres (*idest duodecim signa Zodiaci*) & posuit in eo lucernam (*idest Solem*) & Lunam illuminantem. 62. Et ipse est, qui posuit noctem, & diem successionem (*idest sibi succedentes*) ei, qui voluerit recogitare, aut voluerit *esse* gratus. 63. Et servi Miseratoris *sunt*, qui ambulant super terram demissè, &, cùm alloquuntur eos ignari, respondent: Pax (*idest pacificè.*) 64. Et, qui pernoctant Domino suo adorantes, & stantes (*idest proni, & recti*). 65. Et, qui dicunt: Domine noster, averte à nobis pœnam Gehennæ: quippe pœna illius est constanter adhærens. 66. Certè ipsa *Gebenna* mala est ad quiescendum, & standum. 67. Et, qui cum erogant, non sunt nimis profusi, neque sunt nimis parci: sed est *erogatio eorum* inter hoc

(*idest*

hic quidam incipiunt novam periodum

a Si

b Si

ubra potius dici debet index Solis, quam Sol umbræ.

(*ideſt inter hæc duo*) conſiſtens. 68. Et, qui non invocant cum Deo Deum alium: neque occidunt animam (*ideſt hominem*) quam prohibuit Deus, niſi cum juſtitia: neque fornicantur. Et, qui fecerit hoc, inveniet pœnam iniquitatis *ſuæ*. 69. Duplicabitur ei ſupplicium die reſurrectionis, & perpetuò manebit in eo viliſicatus. 70. Sed, qui pœnitentiam egerit, & fecerit opus rectum: illis commutabit Deus mala eorum in bona; nam eſt Deus indultor; miſericors. 71. Et, qui reſipuerit, & fecerit rectum: certè ipſe convertetur ad Deum converſione *vera*. 72. Et, qui non teſtificantur falſum, &, cùm tranſeunt per futilia, pertranſeunt honorificè (*ideſt cùm audiunt vana, vel obſcœna loquentes, ſeſe ab iis honeſto modo expediunt*). 73. Et, qui, cùm commemorantur ipſis ſigna Domini ſui: non cadunt ad ea ſurdi, & cæci (*ideſt erectis auribus, & mente excipiunt illa*). 74. Et, qui dicunt: Domine noſter, da nobis ex conjugibus noſtris, & liberis noſtris hilaritatem oculorum, & fac nos eſſe timentibus *te* duces. 75. Hi remunerabuntur loco ſublimi ob id, quod ſuſtinuerunt, & invenient in eo ſalutationem, & pacem. 76. Perpetuò moraturi in eo. Pulcher erit *locus ille* ad quieſcendum, & ſtandum. 77. Dic: Non angitur ſolicitudine pro vobis Dominus meus, ſi non ſit invocatio veſtra (*ideſt ſi non invocetis eum*) jam porrò mendacii incuſaſtis *Mahumetum, & Alcoranum*: Sed mox erit pœna adhærens (*ideſt nunquam removenda à vobis.*)

NOTÆ.

Vox Arabica الفرقان Alphorcan, unde Sura hæc epigraphen ſortita eſt, fortaſſe magis propriè *Diſtinctorium*, quàm *Diſtinctio* verti poterat. Hoc autem nomine intelligitur hìc Alcoranus. Alibi tamen etiam Pentateuchus, & alii Sacri Libri ita appellantur eò, quòd hi omnes vera à falſis, licita ab illicitis diſtinguant. Tribuunt huic Suræ plerique ſeptem ſupra ſeptuaginta verſiculos. Meccæ traditam, totamque Meccanam eſſe volunt; nihilominùs excipit Gelal verſiculum ſexageſimum octavum, qui incipit: *Et, qui non invocant cum Deo deum alium*. Cur autem verſus hic ſit potiùs Medinenſis, quàm Meccanus, non facilè divinarem, niſi fortè, quia Medinenſes jam à plurium Deorum cultu abſtinebant: Meccani verò adhuc Idola ſua retinebant.

Merces promiſſa lectori hæc eſt: من قراء سورة الفرقان لقى الله يوم القيامة وهو مومن بازاء الساعة آتية لا ريب فيها وادخل الجنة بغير نصب *Qui legerit Suram Alphorcan, occurret Deo in die Reſurrectionis, & ipſe ſecurus erit in adventu Horæ, de qua nulla eſt dubitatio; & introducetur in Paradiſum ſine ullo obſtaculo, ac labore.*

VII. *Quid eſt huic legato.*] Arabicè in omnibus ferè exemplaribus ſcribitur: مال هذا pro ما لهذا, cum ل extenſo, ac ſi ſpectaret ad ما. Myſterium ignoro. Sunt tamen, qui ما لهذا, ut nos impreſſimus, ſcribendum admoneant.

XI. *Vel ſit illi hortus, ex quo comedat.*] Nonnulli codices habent ناكل *comedamus*. Sed prima lectio verior videtur; alludebant enim ad id, quod ei exprobrabant, quòd ſcilicet ambularet per plateas mercatorias لطالب المعاش *ad victum quæſtuandum*, ut explicat Gelal.

XXVI. *Et poſuimus alios veſtrum aliis in tentationem.*] Explicat Gelal: ابتلى الغنى بالفقير والصحيح بالمريض والشريف بالوضيع يقول الثانى في كل ما لى لا اكون كالاول في كل: *Tentatur dives per pauperem, & ſanus per ægrotum, & nobilis per ignobilem. Dicit ſecundus* (nempe pauper, ægrotus, & ignobilis): *In toto, quod eſt mihi, non ſum ſicut primus in toto.*

XXIX. *Et præſtantiores quo ad locum quieſcendi in meridie.*] Ex hoc loco deſumit Gelal argumentum, extremum judicium incipiendum eſſe à primo mane, & in meridie ejuſdem diei abſolvendum.

XXXII. *Et die quadam mordebit iniquus manus ſuas.*] Deſignari hoc loco peculiarem quemdam Mahumeti hoſtem, ſeu adverſarium volunt Interpretes, nempe عقبة بن ابى معيط كان نطق بالشهادتين ثم رجع رضى لابى بن خلف: *Okbam filium Abu-Moiti, qui profeſſus fuerat ſectam Mahumetanam: deinde ultrò apoſtatavit ad Obbam filium Chalphi*. Et hic eſt, quem in ſequenti verſu appellat فلانا *illum talem*. Hiſpanicè *Fulano*.

XXXVII. *In unica ſumma.*] Gelal: كالتوراة والانجيل والزبور: *Sicut Pentateuchus, & Euangelium, & Pſalterium*. Credunt nimirùm Mahumetani, hos libros miſſos fuiſſe è Cœlo à Deo in unico volumine, ſeu totos ſimul; cùm Alcoranus demiſſus, ſeu revelatus fuerit paulatim, & per partes ſpatio viginti, ac trium annorum.

XXXVIII. *Et non venient ad te infideles cum ulla parabola.*] Explicat Gelal. لا ياتونك بسوال عجيب من سوالاتهم الباطلة: *non venient ad te cum ulla ex inanibus ſuis quæſtionibus admirabundi*; ſæpè enim Meccani proponebant Mahumeto quæſtiunculas quaſdam, & argutationes, ad explorandum, utrum eſſet verus Propheta: ſed plerumque erant de quiſquiliis, & de lana caprina.

XLIII. *Et poſſeſſorum Raſſi.*] Arabicè اصحاب الرس Eſt autem Raſſum, ſeu Raſſus, ut ait Gelal: اسم بير نبيهم قيل شعيب وقيل غيره كانوا قعودا حولها فانهارت بهم فخسف بهم. *Nomen putei in regione Madianitarum, quorum Prophetam, alii dicunt fuiſſe* Scioaib, ſeu Jethro, *alii alium ab eo diverſum. Cum hi quadam die ſederent circa puteum, ille diſruptus eſt, & per terræ fatiſcentis hiatum omnes cum eo abſorti ſunt.* Ita etiam Jahias, & Zamchaſcerius.

REFU-

REFUTATIONES.

SUnt in hac Sura plures ex iis erroribus, quos anteà refutavimus; quamobrem illos hìc retractare supervacaneum foret. Unum tantummodò nota dignum, nec pertranseundum putavi: quòd nimirùm Meccani, Mahumeto Alcoranum ipsis recitante, agnoſcant non eſſe aliquid divinitùs traditum; ſed centonem ex nugis, & fabulis malè conſutum. Si quid verò in eo boni eſſet, à Chriſtianorum, vel Judæorum libris compilatum fuiſſe. Cæterùm videbant apertè, illum non eſſe prophetam, ſed voraciſſimum helluonem; qui non contentus eo, quod domi in penu habebat, per plateas, in quibus edulia vendebantur, more canum divagabatur, ut aliquid ad ingluviem ſuam explendam ſubriperet. Maximè, verò ut in illius vita retulimus, gallinis, ſarmis ovillis, & dulciariis delectabatur. Neque Mahumetus ipſe negat, ſe eſſe manduconem, & per plateas ad ventri quæſtuandum divagari: ſed excuſat ſe exemplo aliorum Prophetarum, quos idem feciſſe non ſine impudenti mendacio affirmat.

سورة الشعراء مكية مايتان وسبع وعشرون آية

SURA XXVI.

POETÆ

MECCANA:

COMMATUM DUCENTORUM VIGINTI SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 طسم ۞ 2 تلك آيات الكتاب المبين ۞ 3 لعلك باخع نفسك ألا يكونوا مومنين ۞
4 إن نشأ ننزل عليهم من السماء آية فظلت أعناقهم لها خاضعين ۞ 5 وما يأتيهم من ذكر من
الرحمن محدث إلا كانوا عنه معرضين ۞ 6 فقد كذبوا فسيأتيهم أنباء ما كانوا به
يستهزون ۞ 7 أولم يروا إلى الأرض كم أنبتنا فيها من كل زوج كريم ۞ 8 إن في
ذلك لآية وما كان أكثرهم مومنين ۞ 9 وإن ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 10 وإذ نادى
ربك موسى أن ايت القوم الظالمين ۞ 11 قوم فرعون ألا يتقون ۞ 12 قال رب إني أخاف
أن يكذبون ۞ 13 ويضيق صدري ولا ينطلق لساني فأرسل إلى هرون ۞ 14 ولهم على
ذنب فأخاف أن يقتلون ۞ 15 قال كلا فاذهبا بآياتنا إنا معكم مستمعون ۞ 16 فأتيا
فرعون فقولا إنا رسول رب العالمين ۞ 17 أن أرسل معنا بني إسراييل ۞ 18 قال ألم نربك
فينا وليدا ولبثت فينا من عمرك سنين ۞ 19 وفعلت فعلتك التي فعلت وأنت من
الكافرين ۞ 20 قال فعلتها إذا وأنا من الضالين ۞ 21 ففررت منكم لما خفتكم فوهب
لي ربي حكما وجعلني من المرسلين ۞ 22 وتلك نعمة تمنها علي أن عبدت بني
إسراييل ۞ 23 قال فرعون وما رب العالمين ۞ 24 قال رب السموات والأرض وما بينهما إن
كنتم موقنين ۞ 25 قال لمن حوله ألا تستمعون ۞ 26 قال ربكم ورب آبائكم الأولين ۞
27 قال إن رسولكم الذي أرسل إليكم لمجنون ۞ 28 قال رب المشرق والمغرب وما بينهما إن
كنتم تعقلون ۞ 29 قال لئن اتخذت إلها غيري لأجعلنك من المسجونين ۞ 30 قال أولو

جيتك

جيتك بشيء مبين ۝ 31 قال فات به ان كنت من الصادقين ۝ 32 فالقي عصاه فاذا
هي ثعبان مبين ۝ 33 ونزع يده فاذا هي بيضاء للناظرين ۝ 34 قال للملاء حوله ان هذا
لساحر عليم ۝ 35 يريد ان يخرجكم من ارضكم بسحره فماذا تامرون ۝ 36 قالوا
ارجه واخاه وابعث في المداين حاشرين ۝ 37 ياتوك بكل سحار عليم ۝ 38 فجمع
السحرة لميقات يوم معلوم ۝ 39 وقيل للناس هل انتم مجتمعون ۝ 40 لعلنا نتبع
السحرة ان كانوا هم الغالبين ۝ 41 فلما جاء السحرة قالوا لفرعون اين لنا لاجرا ان كنا
نحن الغالبين ۝ 42 قال نعم انكم اذا لمن المقربين ۝ 43 قال لهم موسي القوا ما انتم
ملقون ۝ 44 فالقوا حبالهم وعصيهم وقالوا بعزة فرعون انا لنحن الغالبون ۝ 45 فالقي
موسي عصاه فاذا هي تلقف ما يافكون ۝ 46 فالقي السحرة ساجدين ۝ 47 قالوا امنا
برب العالمين ۝ 48 رب موسي وهرون ۝ 49 قال امنتم له قبل ان اذن لكم انه
لكبيركم الذي علمكم السحر فلسوف تعلمون ۝ 50 لاقطعن ايديكم وارجلكم من
خلاف ولاصلبنكم اجمعين ۝ 51 قالوا لا ضير انا الي ربنا منقلبون ۝ 52 انا نطمع
ان يغفر لنا ربنا خطايانا ان كنا اول المومنين ۝ 53 واوحينا الي موسي ان اسري بعبادي
انكم متبعون ۝ 54 فارسل فرعون في المداين حاشرين ۝ 55 ان هولاء لشرذمة
قليلون ۝ 56 وانهم لنا لغايظون ۝ 57 وانا لجميع حاذرون ۝ 58 فاخرجناهم من جنات
وعيون ۝ 59 وكنوز ومقام كريم ۝ 60 كذلك واورثناها بني اسراييل ۝ 61 فاتبعوهم
مشرقين ۝ 62 فلما تراء الجمعان قال اصحاب موسي انا لمدركون ۝ 63 قال كلا ان
معي ربي سيهدين ۝ 64 فاوحينا الي موسي ان اضرب بعصاك البحر فانفلق فكان كل
فرق كالطود العظيم ۝ 65 وازلفنا ثم الاخرين ۝ 66 وانجينا موسي ومن معه اجمعين ۝
ثم اغرقنا الاخرين ۝ 68 ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۝ 69 وان
ربك لهو العزيز الرحيم ۝ 70 واتل عليهم نبا ابراهيم ۝ 71 اذ قال لابيه وقومه ما
تعبدون ۝ 72 قالوا نعبد اصناما فنظل لها عاكفين ۝ 73 قال هل يسمعونكم اذ
تدعون او ينفعونكم او يضرون ۝ 74 قالوا بل وجدنا اباءنا كذلك يفعلون ۝ 75 قال
افرايتم ما كنتم تعبدون ۝ 76 انتم واباوكم الاقدمون ۝ 77 فانهم عدو لي الا رب
العالمين ۝ 78 الذي خلقني فهو يهدين ۝ 79 والذي هو يطعمني ويسقين ۝ 80 واذا
مرضت فهو يشفين ۝ 81 والذي يميتني ثم يحيين ۝ 82 والذي اطمع ان يغفر لي
خطيتي يوم الدين ۝ 83 رب هب لي حكما والحقني بالصالحين ۝ 84 واجعل لي لسان
صدق في الاخرين ۝ 85 واجعلني من ورثة جنة النعيم ۝ واغفر لابي انه كان من
الضالين ۝

الضالين ۞ 87 ولا تخزني يوم يبعثون ۞ 88 يوم لا ينفع مال ولا بنون ۞ 89 الا من اتى
الله بقلب سليم ۞ 90 وازلفت الجنة للمتقين ۞ 91 وبرزت الجحيم للغاوين ۞
92 وقيل لهم اين ما كنتم تعبدون من دون الله هل ينصرونكم او ينتصرون ۞
93 فكبكبوا فيها هم والغاوون ۞ 94 وجنود ابليس اجمعون ۞ 95 قالوا وهم فيها
يختصمون ۞ 96 تالله ان كنا لفي ضلال مبين ۞ 67 اذ نسويكم برب العالمين ۞
98 وما اضلنا الا المجرمون ۞ 99 فما لنا من شافعين ۞ 100 ولا صديق حميم ۞ 101 فلو
ان لنا كرة فنكون من المومنين ۞ 102 ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞
103 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 104 كذبت قوم نوح المرسلين ۞ 105 اذ قال لهم
اخوهم نوح الا تتقون ۞ 106 اني لكم رسول امين ۞ 107 فاتقوا الله واطيعون ۞
108 وما اسلكم عليه من اجر ان اجري الا على رب العالمين ۞ 109 فاتقوا الله واطيعون ۞
110 قالوا انومن لك واتبعك الارذلون ۞ 111 قال وما علمي بما كانوا يعملون ۞ 112 ان
حسابهم الا على ربي لو تشعرون ۞ 113 وما انا بطارد المومنين ۞ 114 ان انا الا نذير
مبين ۞ 115 قالوا لين لم تنته يا نوح لتكونن من المرجومين ۞ 116 قال رب ان
قومي كذبون ۞ 117 فافتح بيني وبينهم فتحا ونجني ومن معي من المومنين ۞
118 فانجيناه ومن معه في الفلك المشحون ۞ 119 ثم اغرقنا بعد الباقين ۞ 120 ان في
ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 121 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞
122 كذبت عاد المرسلين ۞ 123 اذ قال لهم اخوهم هود الا تتقون ۞ 124 اني لكم
رسول امين ۞ 125 فاتقوا الله واطيعون ۞ 126 وما اسلكم عليه من اجر ان اجري الا على
رب العالمين ۞ 127 اتبنون بكل ريع اية تعبثون ۞ 128 وتتخذون مصانع لعلكم
تخلدون ۞ 129 واذا بطشتم بطشتم جبارين ۞ 130 فاتقوا الله واطيعون ۞ 131 واتقوا
الذي امدكم بما تعلمون ۞ 132 امدكم بانعام وبنين ۞ 133 وجنات وعيون ۞
134 اني اخاف عليكم عذاب يوم عظيم ۞ 135 قالوا سواء علينا اوعظت ام لم تكن
من الواعظين ۞ 136 ان هذا الا خلق الاولين ۞ 137 وما نحن بمعذبين ۞
138 فكذبوه فاهلكناهم ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 139 وان ربك
لهو العزيز الرحيم ۞ 140 كذبت ثمود المرسلين ۞ 141 اذ قال لهم اخوهم صالح الا
تتقون ۞ 142 اني لكم رسول امين ۞ 143 فاتقوا الله واطيعون ۞ 144 وما اسلكم عليه
من اجر ان اجري الا على رب العالمين ۞ 145 اتتركون فيما هاهنا امنين ۞
146 في جنات وعيون ۞ 147 وزروع ونخل طلعها هضيم ۞ 148 وتنحتون من الجبال
بيوتا

بيوتا فرهين ۞ 149 فاتقوا الله واطيعون ۞ 150 ولا تطيعوا امر المسرفين ۞ 151 الذين
يفسدون في الارض ولا يصلحون ۞ 152 قالوا انما انت من المسحرين ۞ 153 ما انت الا
بشر مثلنا فات باية ان كنت من الصادقين ۞ 154 قال هذه ناقة لها شرب ولكم شرب
يوم معلوم ۞ 155 ولا تمسوها بسوء فياخذكم عذاب يوم عظيم ۞ 156 فعقروها فاصبحوا
نادمين ۞ 157 فاخذهم العذاب ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 158 وان
ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 159 كذبت قوم لوط المرسلين ۞ 160 اذ قال لهم اخوهم
لوط الا تتقون ۞ 161 اني لكم رسول امين ۞ 162 فاتقوا الله واطيعون ۞ 163 وما
اسالكم عليه من اجر ان اجري الا علي رب العالمين ۞ 164 اتاتون الذكران من العالمين ۞
165 وتذرون ما خلق لكم ربكم من ازواجكم بل انتم قوم عادون ۞ 166 قالوا لين
لم تنته يا لوط لتكونن من المخرجين ۞ 167 قال اني لعملكم من القالين ۞ 168 رب
نجني واهلي مما يعملون ۞ 169 فنجيناه واهله اجمعين ۞ 170 الا عجوزا في الغابرين ۞
171 ثم دمرنا الاخرين ۞ 172 وامطرنا عليهم مطرا فسا مطر المنذرين ۞ 173 ان في
ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 174 وان ربك لهو العزيز الرحيم ۞ 175 كذب
اصحاب الايكة المرسلين ۞ 176 اذ قال لهم شعيب الا تتقون ۞ 177 اني لكم رسول
امين ۞ 178 فاتقوا الله واطيعون ۞ 179 وما اسالكم عليه من اجر ان اجري الا علي رب
العالمين ۞ 180 اوفوا الكيل ولا تكونوا من المخسرين ۞ 181 وزنوا بالقسطاس المستقيم ۞
182 ولا تبخسوا الناس اشياءهم ولا تعثوا في الارض مفسدين ۞ 183 واتقوا الذي خلقكم
والجبلة الاولين ۞ 184 قالوا انما انت من المسحرين ۞ 185 وما انت الا بشر مثلنا وان
نظنك لمن الكاذبين ۞ 186 فاسقط علينا كسفا من السماء ان كنت من الصادقين ۞
187 قال ربي اعلم بما تعملون ۞ 188 فكذبوه فاخذهم عذاب يوم الظلة انه كان عذاب
يوم عظيم ۞ 189 ان في ذلك لاية وما كان اكثرهم مومنين ۞ 190 وان ربك لهو
العزيز الرحيم ۞ 191 وانه لتنزيل رب العالمين ۞ 192 نزل به الروح الامين ۞
193 علي قلبك لتكون من المنذرين ۞ 194 بلسان عربي مبين ۞ 195 وانه لفي زبر
الاولين ۞ 196 اولم يكن لهم اية ان يعلمه علما بني اسرايل ۞ 197 ولو نزلناه علي
بعض الاعجمين ۞ 198 فقراه عليهم ما كانوا به مومنين ۞ 199 كذلك سلكناه في
قلوب المجرمين ۞ 200 لا يومنون به حتي يروا العذاب الاليم ۞ 201 فياتيهم بغتة وهم لا
يشعرون ۞ 202 فيقولوا هل نحن منظرون ۞ 203 افبعذابنا يستعجلون ۞ 104 افرايت
ان متعناهم سنين ۞ 205 ثم جاءهم ما كانوا يوعدون ۞ 206 ما اغني عنهم ما كانوا

يمتعون ۞

يمتعون ۞ 207 وما أهلكنا من قرية إلا لها منذرون ۞ 208 ذكرى وما كنا ظالمين ۞
209 وما تنزلت به الشياطين ۞ 210 وما ينبغي لهم وما يستطيعون ۞ 211 إنهم عن السمع
لمعزولون ۞ 212 فلا تدع مع الله إلها آخر فتكون من المعذبين ۞ 213 وأنذر عشيرتك
الأقربين ۞ 214 واخفض جناحك لمن اتبعك من المؤمنين ۞ 215 فإن عصوك فقل إني
بريء مما تعملون ۞ 216 وتوكل على العزيز الرحيم ۞ 217 الذي يراك حين تقوم ۞
218 وتقلبك في الساجدين ۞ 219 إنه هو السميع العليم ۞ 220 هل أنبئكم على من
تنزل الشياطين ۞ 221 تنزل على كل أفاك أثيم ۞ 222 يلقون السمع وأكثرهم كاذبون ۞
223 والشعراء يتبعهم الغاوون ۞ 224 ألم تر أنهم في كل واد يهيمون ۞ 225 وأنهم يقولون
ما لا يفعلون ۞ 226 إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وذكروا الله كثيرا ۞ 227 وانتصروا
من بعد ما ظلموا وسيعلم الذين ظلموا أي منقلب ينقلبون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. T S. M. 2. Hæc *sunt* signa Libri manifestantis *veritatem*. 3. Fortaſsè tu es discrucians animum tuum, quòd *Meccani* non sint credentes. 4. Si vellemus, demitteremus super eos è Cœlo signum, *& fierent cervices* eorum sese illi humiliantes. 5. Sed non veniet ad eos aliquid commonitionis à Miseratore recenter manifestatæ *in Alcorano*, nisi sint ab ea longè recedentes. 6. Jam porrò mendacii insimulaverunt *eam*; Sed veniet ad eos nuntium, quod non irridebunt. 7. An non adhuc respexerunt ad terram, quot *res* produxerimus in ea ex omni specie pulchra? 8. Certè in hoc est sanè signum: nec tamen sunt plerique eorum credentes. 9. Et quidem Dominus tuus certè ipse est Præpotens, Misericors. 10. Et *memento*, cùm vocavit Dominus tuus Moysen, *dicens*: Vade ad homines iniquos; 11. Gentem Pharaonis: an non timebunt *me*? 12. Respondit *Moyses*: Domine mi, equidem timeo, ne mendacii insimulent me. 13. Et angustiatur pectus meum, & non est expedita lingua mea: Mitte ergo ad Aaron, *ut veniat mecum*. 14. Et ipsis est super me crimen (*quia scilicet occiderat Ægyptium*) quare timeo, ne occidant me. 15. Dixit *illi Deus*: Nequaquam *occident te*. Pergite ergo cum signis nostris: Nos enim *erimus* vobiscum audientes. 16. Ite ergo ad Pharaonem, & dicite: Certè nos sumus Legatus Domini *a* sæculorum. 17. Dimitte nobiscum filios Israel. 18. Respondit *Pharao*: Nonne nutrivimus te inter nos puerulum, & moratus es nobiscum ex ætate tua *plures* annos? 19. Et patrasti facinus tuum, quod patrasti, *occidendo Ægyptium*? tu autem es ex ingratis. 20. Respondit *Moyses*: Patravi illud sanè, & ego *fui* ex errantibus. 21. Propterea fugi á vobis, quia timui vos: Sed dedit mihi Dominus meus sapientiam, & fecit me ex Legatis. 22. At hæc est gratia, qua beneficas me, quòd servituti subegeris filios Israel. 23. Respondit Pharao: Et quis est Dominus *b* sæculorum? 24. Dixit *Moyses*: Dominus Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ sunt inter hæc duo: si estis *hoc* certò credentes. 25. Dixit *Pharao* his, qui erant circum se: An non auditis? 26. Dixit *Moyses*: Dominus vester, & Dominus Patrum vestrorum primorum. 27. Dixit *Pharao circumstantibus se*: Profectò Legatus vester, qui missus est ad vos, omninò est *c* insanus. 28. Dixit *Moyses*: Dominus Orientis, & Occidentis, & eorum, quæ sunt inter utrumque, si intelligitis. 29. Dixit *illi Pharao*; Profectò, si susceperis Deum *ullum* præter me, certè ponam te ex carceratis. 30. Respondit *Moyses*: An *facies hoc*, etiamsi ostendero tibi rem *mirabilem*, manifestam? 31. Dixit *illi Pharao*; Ostende ergo illam, si es ex veracibus. 32. Projecit itaque virgam suam,

a Mundorũ

b Mũdorũ.

c Maniacus.

ſuam, & ecce ipſa *facta eſt* draco manifeſtus. 33. Et extraxit manum ſuam *è ſinu ſuo*, & ecce ipſa *apparuit* candida aſpicientibus. 34. Dixit *Pharao* proceribus, *qui erant* circum ſe: Certè hic eſt magus ſanè peritus. 35. Vult ejicere vos è terra veſtra magia ſua; quid ergo præcipitis? 36. Reſponderunt *Proceres*: Differ illum, & fratrem ejus *(ideſt ſuſpende cauſam utriuſque)* & mitte per urbes congregantes *(ideſt præcones, qui)* 37. Adducant ad te omnem incantatorem peritum. 38. Congregati ſunt igitur Magi ad tempus condictum diei notæ *(ideſt ſolemnis)*. 39. Et dictum fuit hominibus: An vos eſtis congregati? 40. Fortaſſè nos ſequemur Magos, ſi fuerint ipſi victores. 41. Cùm autem veniſſent Magi, dixerunt Pharaoni: An certè erit nobis aliqua merces, ſi fuerimus nos victores? 42. Reſpondit *Pharao*: Utique, & certè vos eritis omninò ex approximatis *mihi*. 43. Dixit illis Moyſes: Projicite, quod vos eſtis projecturi. 44. Projecerunt ergo funes ſuos, & virgas ſuas, & dixerunt: Per potentiam Pharaonis nos certè, nos ſanè erimus victores. 45. Projecit autem Moyſes virgam ſuam, & ecce ipſa devoravit id, quod inverterant *(nimirùm funes, & virgas Magorum converſas in colubres per præſtigia.)* 46. Et projecerunt ſe Magi adorantes. 47. Dixerunt: Credidimus in Dominum *a* ſæculorum. 48. Dominum Moyſi, & Aaron. 49. Dixit *illis Pharao*: An crediditis illi, antequam annuerem vobis? Certè ipſe eſt Princeps veſter, qui docuit vos magiam. Atqui mox ſanè ſcietis, *quid facturus ſim vobis*. 50. Profectò abſcindam manus veſtras, & pedes veſtros alternè *(manum dexteram, & pedem ſiniſtrum cujuslibet)* & certè crucifigam vos omnes. 51. Reſponderunt: Non *erit nobis* nocumentum: nos enim ad Dominum noſtrum reverſuri ſumus. 52. Nos quidem ſperamus, quòd dimittet nobis Dominus noſter peccata noſtra, eo, quòd fuerimus primi credentium. 53. Et diximus per revelationem ad Moyſen: Perge noctu cum ſervis meis: quippe vos perſequendi eſtis *ab Ægyptiis*. 54. Miſit ergo Pharao per civitates *Duces* congregantes *milites, & dixit*. 55. Certè hi ſanè ſunt turba exigua. 56. Et nihilominùs ipſi nobis ſunt iraſcentes. 57. Et nos ſanè *ſumus* multitudo alacriter parata. 58. Egredi ergo fecimus eos *(ideſt Ægyptios ad perſequendos Iſraelitas)* ex hortis, & fontibus: 59. Et theſauris, & habitatione honorifica. 60. Ita *fecimus*, & in hæreditatem dedimus hæc filiis Iſrael. 61. Et perſecuti ſunt eos ſurgentes in hortu ſolis. 62. Cùmque vidiſſent ſe invicem duo cœtus *(nempe Ægyptii, & Iſraelitæ)* dixerunt aſſeclæ Moyſis: Nos certè deprehendendi *ſumus ab Ægyptiis*. 63. Reſpondit *Moyſes*; Nequaquam *ita erit*: nam mecum *eſt* Dominus meus, qui diriget me. 64. Et diximus per revelationem ad Moyſen: Percute virga tua mare. Et diviſum eſt *mare in duodecim partes*, & erat unaquæque pars, ſicut mons magnus. 65. Et appropinquare fecimus ibi alteros *(ideſt Ægyptios)*. 66. Et liberavimus Moyſen, & eos, qui erant cum eo, univerſos. 67. Deindè demerſimus alteros *(ideſt Ægyptios)*. 68. Certè in hoc fuit ſanè ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 69. Et quidem Dominus tuus eſt ſanè Præpotens, Miſericors. 70. Et recita illis hiſtoriam Abrahæ. 71. Cùm dixit patri ſuo, & genti ſuæ: Quid colitis? 72. Reſponderunt: Colimus idola, & totam diem illis aſſiſtimus venerantes. Dixit *Abraham*: Nunquid exaudiunt vos, cùm invocatis? 73. Vel proſunt vobis, aut nocent? 74. Reſponderunt: Atqui invenimus patres noſtros, qui ita faciebant. 75. Dixit *ille*, quid vobis videtur? quos colitis. 77. Vos, & patres veſtri priores: 77. Ipſi ſanè ſint hoſtes mihi: Sed Dominus *b* ſæculorum *eſt ille* 78. Qui creavit me, & ipſe dirigit me. 79. Et, qui idem cibat me, & potat me. 80. Et, cùm ægrotus fuero, ipſe ſanabit me. 81. Et, qui mortificabit me, deindè vivificabit me. 82. Et, quem ſpero, quòd dimittet mihi peccatum meum in die judicii. 83. Domine mi, da mihi ſapientiam, & conjunge me cum Probis. 84. Et da mihi linguam veritatis inter noviſſimos, *qui venturi ſunt poſt me uſque ad extremum diem*. 85. Et pone me inter hæredes Paradiſi voluptatis. 86. Et parce patri meo, quia ipſe fuit ex errantibus. 87. Et ne pudore ſuffundas me in die, *qua homines ſuſcitabuntur*. 88. Die, *qua* non proderunt opes, neque filii. 89. Niſi illi, qui venerit ad Deum cum corde ſincero: 90. Et approximabitur Paradiſus

[a] Mundorũ

[b] Mundorũ

Piis. 91. Et pandetur Infernus impiis. 92. Et dicetur illis: Ubi sunt, quos colebatis præter Deum? nunquid adjuvabunt vos, vel defensabunt? 93. Et projicientur in eum ipsi (*idest Dii*) & *qui fuerunt* errantes, *colendo eos.* 94. Et exercitus Diaboli omnes *simul.* 95. Dicent, *qui seducti sunt*, & ipsi in eo disceptabunt altercantes (*cum Dæmonibus, quos coluerunt*). 96. Per Deum, fuimus sanè in errore manifesto. 97. Cùm æquavimus vos cum Domino sæculorum. 98. Et non seduxerunt nos, nisi scelerati. 99. Neque sunt nobis ulli intercessores. 100. Neque amicus sollicitus *pro nobis.* 101. Si porrò *esset* nobis regressus *in mundum*: certè essemus ex credentibus. 102. Profectò in hoc, *quod de Abraham dictum est*, fuit sanè signum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 103. Et quidem Dominus tuus est procul dubio Præpotens, Misericors. 104. Mendacii insimulavit populus Noe Legatos. 105. Cùm dixit illis frater eorum Noe: Nonne timebitis *Deum*? 106. Certè ego sum vobis Legatus fidelis. 107. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 108. Neque postulo à
a Si vobis pro hoc, *quod vobis prædico*; aliquid mercedis, *a* non est merces mea,
b Mundorũ nisi apud Dominum *b* sæculorum. 109. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 110. Responderunt *ei*: An credemus tibi, cùm secuti fuerint te *ii tantùm, qui sunt* vilissimi? 111. Dixit *Noe*: At non est scientia mea de eo, quod *isti*
c Si faciunt. 112. Non *c pertinet* inquisitio eorum, nisi ad Dominum meum: Si intelligitis. 113. Neque ego rejecturus sum *à me* fideles. 114. Si ego sum, nisi Prædicator manifestus. 115. Responderunt *ei*: Procul dubio, nisi abstineas, ò Noe, *ab hac tua prædicatione*, certissimè eris ex lapidatis. 116. Dixit *Noe*: Domine mi, certè populus meus habet me pro mendaci. 117. Aperi itaque inter me, & inter illos aperitionem (*idest judica me inter me, & illos*) & libera me, & eos, qui sunt mecum ex fidelibus. 118. Liberavimus itaque eum, & eos, qui erant cum eo, in Arca *plena animantibus.* 119. Deindè submersimus postea reliquos. 120. Certè in hoc fuit sanè *signum. Sed non fuerunt* plerique eorum credentes. 121. Porrò Dominus tuus est certè Præpotens, Misericors. 122. Mendacii insimulaverunt Aadæi Legatos. 123. Cùm *dixit* illis frater eorum Hud: Nonne timebitis *Deum*? 124. Ego quidem sum vobis Legatus fidelis. 125. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 126. Et non po-
d Si. stulo à vobis propter hoc aliquid mercedis: *d* non est merces mea, nisi apud
e Mundorũ. Dominum *e* sæculorum. 127. An ædificabitis in omni loco sublimi signum (*idest speculam ad inspiciendos transeuntes*) *ut* ludificetis *eos, qui transeunt per fines*
f An vos perennaturi estis *in illis?* *vestros?* 128. Et construetis opificia (*idest opera magnifica*) *f, quasi* vos perennaturi sitis *in illis*? 129. Et, cùm violenter egeritis, violenter agetis superbè vos gerentes *verberando, & occidendo absque ulla pietate.* 130. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 131. Et timete eum, qui extendit vos (*idest ditavit*) in eo, quod facitis. 132. Extendit vos in pecoribus, & filiis. 133. Et hortis, & fontibus. 134. Certè ego timeo super vos pœnam diei magnæ. 135. Responderunt *ei*: Aequale est apud nos, sivè exhortatus fueris *nos*: sivè non fueris
g Si. ex exhortantibus. 136. Non *g* est hoc, *quod tu prædicas*, nisi commentum Priorum. 137. Neque nos sumus puniendi *à Deo.* 138. Mendacii ergo insimulaverunt eum: quare perdidimus eos. Certè in hoc fuit sanè signum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 139. Et quidem Dominus tuus est sanè Præpotens, Misericors. 140. Mendacii insimulaverunt Themudei Legatos. 141. Cùm dixit illis frater eorum Saleh: Nonne timebitis *Deum*? 142. Certè ego sum vobis Legatus fidelis. 143. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 144.
h Si. Et non postulo à vobis propter hoc ullam mercedem *h*: non *est* merces mea,
i Mundorũ. nisi apud Dominum *i* sæculorum. 145. An relinquemini in iis, quæ hìc sunt, securi *non amittendi ea*? 146. In hortis, & fontibus. 147. Et satis, & palmetis,
k productio. quorum fructus *k* est suavis. 148. Et construitis ex montibus domos, ingeniosè elaborantes. 149. Timete ergo Deum, & obedite mihi. 150. Et ne obediatis
l bonificãt. imperio prævaricatorum. 151. Qui corrumpunt terram, & non *l* instaurant
m veni cum signo. *eam.* 152. Responderunt *ei*: Profectò tu es ex præstigiatis. 153. Non es tu, nisi homo *carneus*, sicut nos: Atqui *m* ostende aliquod miraculum, si es ex veraci-

veracibus. 154. Dixit *Saleh*: Hæc Camela; illi potio, & vobis potio diei *a* deſti- *a* Notæ.
natæ. 155. Et ne attingatis eam cum læſione, ne invadat vos pœna diei ma-
gnæ. 156. Atqui peremerunt eam, & facti ſunt pœnitentes. 157. Invaſit enim
eos pœna: Certè in hoc fuit ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum cre-
dentes. 158. Et quidem Dominus tuus eſt certè Præpotens, Miſericors. 159.
Mendacii incuſavit populus Lot Legatos. 160. Cùm dixit illis frater eorum Lot:
Nonne timebitis *Deum*? 161. Certè ego ſum vobis Legatus fidelis. 162. Ti-
mete ergo Deum, & obedite mihi. 163. Neque poſtulo à vobis propter hoc
aliquid mercedis. *b* Non eſt merces mea; niſi apud Dominum *c* ſæculorum. *b* Si. *c* Mundorũ.
164. An venitis ad maſculos ex *d* creaturis? 165. Et relinquitis id, quod
creavit vobis Dominus veſter de uxoribus veſtris? Atqui vos eſtis homines *d* Mundis [*i. iis, qui ſunt in Mũdo*].
prævaricantes. 166. Reſponderunt *ei*: Certè, niſi abſtinueris, ò Lot, *ab his*
verbis: certiſſimè eris ex ejectis (*ideſt ejiciemus te ex urbe noſtra*). 167. Dixit
Lot: Certè ego facinus veſtrum ex deteſtantibus *ſum* (*ideſt deteſtor ſcelus ve-
ſtrum*). 168. Domine mi, libera me, & familiam meam ab eo, quod ope-
rantur. 169. Liberavimus ergo eum, & familiam ejus univerſam. 170. Sed
uxor ejus vetula *periit* cum remanentibus *in Sodomis*. 171. Tum perdidimus
cæteros *Sodomitas*. 172. Et pluimus ſuper eos pluviam, & mala fuit pluvia com-
monitorum (*ideſt eorum, qui antea minis commoniti fuerant*). 173. Certè in hoc fuit
ſanè ſignum: Sed non fuerunt plerique eorum credentes. 174. Et quidem Dominus
tuus ipſe certè eſt Præpotens, Miſericors. 175. Mendacii inſimulaverunt habitato-
res Aleicæ Legatos. *e* 176. Cùm dixit illis Scioaib: Nonne timebitis *Deum*? 177. *e* dixiſſet.
Certè ego ſum vobis Legatus fidelis. 178. Timete ergo Deum, & obedite
mihi. 179. Et non poſtulo à vobis pro hoc aliquid mercedis: *f* non eſt mer- *f* Si.
ces mea, niſi apud Dominum *g* ſæculorum. 180. Complete modium, & ne ſi-
tis ex diminuentibus *illud*. 181. Et ponderate cum ſtatera *h* juſta. 182. Et ne *g* Mundorũ. *h* recta.
fraudetis homines rebus eorum, & ne pravè agatis in terra devaſtantes
eam. 183. Et timete eum, qui creavit vos, & creaturas primas. 184. Reſ-
ponderunt *ei*: Certè tu *es* ex præſtigiatis. 185. Neque tu *es*, niſi homo, ſicut
nos, & certiſſimè exiſtimamus, te *eſſe* ex mendacibus. 186. Fac porrò, ut
cadat ſuper nos fruſtum Cœli, ſi es ex veracibus. 187. Dixit *Scioaib*:
Dominus meus ſcientiſſimus *eſt* de eo, quod operamini. 188. Itaque mendacii
incuſaverunt eum: quamobrem excepit eos pœna diei tenebrarum: porrò hęc
fuit pœna diei magnę. 189. Certè in hoc ſanè *fuit* ſignum; ſed non fuerunt
plerique eorum credentes. 190. Et quidem Dominus tuus eſt ſanè Prępotens,
Miſericors. 191. Et quidem hic *Alcoranus* eſt procul dubio demiſſio Domini *i* *i* Mundorũ.
ſæculorum. 192. *k* Depoſuit eum Spiritus fidelis (*ideſt Gabriel*). 193. Super *k* Deſcendit cum eo.
cor tuum, ut eſſes ex prædicantibus *illum*: 194. *Scriptum* lingua Arabica clara.
195. Et certè ipſe (*ideſt ipſius mentio*) eſt in libris Sacris Priorum (*ideſt in
Pentateucho, & Euangelio*). 196. An verò non fuit illis (*ideſt Meccanis*) ſignum
(*ideſt argumentum hujus rei*) quòd ſcierint illum ſapientes filiorum Iſrael. 197.
Quodſi demiſiſſemus illum ſuper aliquem barbarorum: 198. Et *hic* legiſſet
eum ſuper eos (*ideſt Meccanos*) non tamen fuiſſent in eum credentes. 199.
Ita introduximus eum in corda ſceleſtorum. 200. Non credent in eum, do-
nec videant pœnam dolorificam. 201. Veniet autem *hæc* ad eos repentè, &
ipſi non animadvertent. 202. Et dicent: Numquid nos expectandi *ſumus ad
pęnitentiam*? 203. An ergo pœnam noſtram cupient accelerari? 204. *l* Quid *l* An ergo Putas?
tibi videtur? ſi frui fecerimus eos *multos* annos: 205. Deindè advenerit eis
id *ſupplicii*, quod ipſis intentabatur. 206. Quid proderit illis id, quod frui facti
fuerant? 207. Et non perdidimus ullam urbem, niſi illi *pręceſſiſſent* commina-
tores. 208. Ad commonitionem: neque fuimus injuſtè tractantes *eam*. 209.
Neque demiſſi fuerunt cum eo (*ideſt Alcorano*) Satanæ (*ideſt non fuerunt illius
Authores*. 210. Neque competit illis *hoc*, neque poſſunt. 211. Quippe ipſi
ab auditu *ſermonis Angelorum in Cœlo* longè ſanè remoti ſunt. 212. Ne ergo
invoces cum Deo deum alium, ne ſis ex puniendis. 213. Et prædica *hoc*
cognationi tuæ propinquiorum. 214. Et deprime alam tuam (*ideſt eſto benignus*,

& huma-

& humanus) illi, qui secutus fuerit te ex fidelibus. 215. Quodsi inobedientes fuerint tibi: dic porrò: Ego quidem immunis *sum* ab eo, quod facitis. 216. Et innitere super Præpotentem, Misericordem. 217. Qui videt te, cùm surgis *ad precandum*. 218. Et conversationem tuam cum adorantibus. 219. Quippe ipse est Auditor, Cognitor. 220. An enarrabo vobis, super quem descendant Satanæ? 221. Descendunt super omnem mendacem, iniquum. 222. Jaciunt auditum (*idest revelant divinatoribus id, quod audierunt ab Angelis*) sed plerique eorum *sunt* mendaces. 223. Et Poetæ sequuntur illos decepti. 224. Nonne vidisti, quòd ipsi in omni *a* torrente vagi errant. 225. Et, quòd ipsi dicunt *se facere* id, quod non faciunt. 226. Præter illos, qui crediderunt, & fecerunt recta, & meminerunt Dei plurimùm. 227. Et vendicaverunt se *scribendo satyras contra infideles*, postquam injustè vexati fuerunt *ab illis per satyras ipsorum*. Et scient, qui iniquè egerint, qua reversione reversuri sint (*idest, quò reversuri sint post mortem.*)

a valle.

N O T Æ.

Pigraphe hujus Suræ desumitur ex eò, quòd in fine illius Poetæ, præsertim Satyrici, damnantur. Communiter Meccanam faciunt: quidam tamen excipiunt quatuor extremos versiculos, quorum primus incipit. *Et Poetæ sequuntur, &c.* hos enim Medinæ traditos fuisse volunt. Versiculos viginti septem supra ducentos, ferè omnes brevissimos, illi pleriq; assignant: ego tamen ægrè hos expiscari potui. Præmium Lectori constituunt: عشر حسنات بعدد من صدق بنوح وكذب به وهود وصالح وشعيب وابراهيم وبعدد من كذب بعيسى وصدق بمحمد. *Decem bona pro numero eorum, qui crediderunt Noe, Hud, Saleh, Scioaib, & Abrahæ: & eorum etiam, qui illis non crediderunt: & pro numero eorum, qui abnegaverunt Jesum, & crediderunt in Mahumetum.*

I. *T. S. M.*] Arabicè طسم. Quid hi tres characteres significent, adhuc sub judice lis est inter Moslemos sapientes. Sapientiores tamen relinquunt Deo notitiam eorum.

VIII. *Certè in hoc est sanè signum, &c.*] Signi nomine Arabicè آية intelligit Gelal hoc loco دلالة على كمال قدرته تعالى: *demonstrationem perfectionis potentiæ Dei*. Inferiùs tamen, ubi hic versiculus repetitur, accipit etiam pro exemplo, quo alii possint erudiri. Potest autem hujusmodi versiculus exponi pro hominibus illius ætatis: & tunc legitima illius versio erit: *Certè in hoc fuit signum: sed non fuerunt plerique eorum credentes*. Vel etiam referri potest ad ipsos Meccanos, qui hæc exempla à Mahumeto audientes, non tamen illi credebant.

LX. *Et in hæreditatem dedimus hæc filiis Israel.*] Nimirùm, ut explicat Gelal, بعد غراق فرعون وقومه *post demersionem Pharaonis, & gentis ejus.* Zamchascerius exponit: مثل ذلك المقام الذى كان لهم *sicut illum locum, quem ipsi habuerant: ita ut Israelitis in Palestina datus sit locus similis illi, quem habuerant Ægyptii.* Sed Jahias fideliùs, & ad mentem Alcorani: واورثناها بنى اسرايل ورجعوا الى مصر بعد ما اهلك الله فرعون وقومه فى تفسير الحسن *Et in hæreditatem dedimus ea filiis Israel: nam reversi sunt in Ægyptum, postquam Deus perdidit Pharaonem, & populum ejus. In expositione Alhasan.*

CLIV. *Hæc Camela: illi potio, & vobis potio dici destinata.*] Sensus est: Altera die potabitis vos, & haurietis aquas ex flumine: altera verò bibet tantùm hæc Camela: & sic alternis diebus flumine utemini. Vide suprà, quæ de Camela hac portentosa dicta sunt.

CLXXV. *Habitatores Aleicæ*: Arabicè الايكة est sylva in terra Madian, ubi prædicavit Madianitis Scioaib, seu Jethro. Vide suprà.

CCXVIII. *Et conversationem tuam.*] Arabicè تقلبك est potiùs *versatio*, quàm *conversatio*. Exponit Gelal: تقلبك فى اركان الصلاة قايما وقاعدا وراكعا وساجدا: *mutationem tuam in variis statibus orationis: stando, sedendo, caput inclinando, & corpus incurvando.*

CCXXIV. *In omni torrente vagi errant.*] Arabica vox الوادى significat *vallem*, & *torrentem*. Fortassè, quia torrentes coalescunt ex aquis in valles defluentibus. Convenit cum latina voce *Vadum*. explicat autem prædicta verba Gelal: انهم فى كل واد يهيمون من اودية الكلام وفنونه يمضون فيجازون الحد فى مدح وهجاء. *Ipsi in omni torrente vagi errant: idest in torrentibus sermonis, & satyris, ac rapsodiis ejus vadunt; & excedunt limites in laudando, ac vituperando.*

REFUTATIONES.

I. EXcusat se more suo Mahumetus à faciendis miraculis: quia etiamsi ea fecisset, non tamen Meccani credidissent. Verùm frivolam, & inanem esse hujusmodi excusationem patet ex eo, quòd hìc § 4. introducit Deum ipsum asserentem, si è Cęlo signum aliquod Meccanis ostendisset, illos esse humiliandos, &, ut addit Gelal, adducendos ad fidem. Si quid verò Alcorani iisdem revelasset, ab eo longiùs recessuros, nullamque ei fidem adhibituros. Cur ergo, si miracula profutura erant illis ad fidem, non iis utitur Mahumetus? & cur Alcoranum prędicat, si ab illo longiùs erant recessuri?

II. Ex cap. 4. Exodi constat, Moysen non coram Pharaone, sed coram filiis Israel miraculum manus leprosæ ostendisse: & sine ullo fundamento asserit Alcoranus, hoc coram Pharaone evenisse. Quemadmodùm etiam è cerebro suo fingit, Magos non solùm virgas, sed etiam funes projecisse, & in serpentes mutasse. Falsum etiam est, Magos priùs Moyse virgas projecisse. Oppositum enim habetur cap. 7. libri Exodi. Nihil dico de conversione illa Magorum ad fidem, & martyrium pro ea toleratum suprà enim satis hanc fabulam confutavi.

III. Contra omnem sacræ historiæ veritatem affirmat Alcoranus, Deum tradidisse Israelitis hortos, fontes, thesauros, & habitationem Ægyptiorum jam in mari Rubro demersorum, quasi verò Israelitę, mari Rubro pervadato, in Ægyptum regressi sint, quod omninò falsum est, ut patet ex libro Exodi, & reliquo Pentateucho. Zamchascerius ad crassissimum Prophetæ sui errorem palliandum accipit loco similitudinis id, quod tamquam re vera factum affirmatur in Alcorano: itaut idem sit, *& in hęreditatem dedimus ea filiis Israel*; ac, in hęreditatem dedimus filiis Israel paria, vel similia illis, quę Ægyptii reliquerant. Verùm Gelaledinus, Jahias, Alhasanus, & alii Sapientiores, non audentes negare propriam hìc esse locutionem, dixerunt, filios Israel post Pharaonem, & Ægyptios extinctos, in Ægyptum regressos fuisse, & ea, quæ ab Ægyptiis relicta fuerant, possedisse, vel saltem ea, quę mobilia erant, secum asportasse: quod, ut diximus, Pentateucho omninò repugnat. Verum quidem est, Hebræos, antequam ex Ægypto discederent, commodatò accepisse ab Ægyptiis vicinis vasa aurea, & argentea, & alia utensilia, quæ deindè secum fugientes asportaverunt: ut habetur Exodi cap. 12. Sed hoc valdè diversum est ab eo, quod habetur in Alcorano. Verùm, ut concedamus Zamchascerio coactam illam, & violentam expositionem, non potest dici, Deum tradidisse Israelitis similia illis, quæ reliquerant Ægyptii, cùm ea, quę iisdem in terra Chanaan concessit, absque ulla comparatione majora, & meliora in sacris litteris referantur fuisse, quàm ea, quæ in Ægypto reperiebantur.

IV. Affirmat Mahumetus, mentionem fieri Alcorani sui in libris sacris Priorum; idest, ut explicat Gelal, in Pentateucho, & Euangelio. At debuisset ostendere, quonam in loco horum librorum Alcorani vestigium appareat. Sed quomodò ostenderet id, quod nullibi esset? At enim sapientes filiorum Israel hoc testabantur, Mahumetum scilicet ludificabant: eique, ut rem suam curarent, splendido mendacio assentabantur.

V. Ex eo probat Impostor, Alcoranum suum non habere Dęmones authores, quia neque illis competebat, neque poterant tale opus condere, cùm ab auditu colloquii Angelorum in Cœlo sint remoti. Atqui plurimum competebat dæmonibus, pestilentem hunc librum opera sua promovere, quo totus penè orbis inficeretur: & quo sanctissima Christi Religio ex magna Mundi parte eliminaretur. Quòd verò non possent Dęmones Alcoranum condere, quia ab Angelorum colloquiis in Cœlo audiendis prohiberentur: ridiculum prorsùs est. Quid enim, obsecro, est in Alcorano, quod cęleste, vel angelicum sapiat? Anne exceptæ sunt à colloquio Angelorum tot nugæ, tot fabulæ, tot ineptiæ, tot mendacia, quæ in Alcorano reperiuntur, & quæ illum non Angelorum, sed dæmonum opus esse testari possint?

Alia plura erant, quæ in hac Sura confutarem: sed nolui cum Mahumeto crambem recoquere: & dum ille eadem semper obtrudit, eadem semper retrudere, inutile, & molestum esse existimavi. Unum illud non omittam, hanc totam Suram figmentum poeticum manifestè se prodere: cùm enim in illa diversarum gentium Legati introducantur: tàm legati, quàm gentes iisdem verbis interrogando, & respondendo utuntur, non secùs, ac si illa memoriæ sub pędagogo commisissent.

سورة النمل مكية وهي ثلاث وتسعون آية

SURA XXVII.
FORMICA.
MECCANA:
COMMATUM NONAGINTA, AC TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طس ۞ 2 تلك آيات القرآن وكتاب مبين ۞ 3 هدي وبشري للمومنين ۞ 4 الذين يقيمون
الصلوة ويوتون الزكوة وهم بالاخرة هم يوقنون ۞ 5 إن الذين لا يومنون بالاخرة زينا
لهم أعمالهم فهم يعمهون ۞ 6 أولايك الذين لهم سوء العذاب وهم في الاخرة هم
الاخسرون ۞ 7 وإنك لتلقي القران من لدن حكيم عليم ۞ 8 إذ قال موسي لاهله
إني آنست نارا سآتيكم منها بخبر أو آتيكم بشهاب قبس لعلكم تصطلون ۞ 9 فلما جاءها
نودي أن بورك من في النار ومن حولها وسبحان الله رب العالمين ۞ 10 يا موسي إنه
أنا الله العزيز الحكيم ۞ 11 والق عصاك فلما رآها تهتز كأنها جان ولي مدبرا ولم يعقب
يا موسي لا تخف إني لا يخاف لدي المرسلون ۞ 12 إلا من ظلم ثم بدل حسنا بعد سوء
فإني غفور رحيم ۞ 13 وأدخل يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء في تسع
آيات إلي فرعون وقومه إنهم كانوا قوما فاسقين ۞ 14 فلما جاءتهم آياتنا مبصرة قالوا هذا سحر
مبين ۞ 15 وجحدوا بها واستيقنتها أنفسهم ظلما وعلوا فانظر كيف كان عاقبة المفسدين ۞
16 ولقد آتينا داود وسليمان علما وقالا الحمد لله الذي فضلنا علي كثير من عباده
المومنين ۞ 17 وورث سليمان داود وقال يا أيها الناس علمنا منطق الطير وأوتينا من كل
شيء إن هذا لهو الفضل المبين ۞ 18 وحشر لسليمان جنوده من الجن والإنس والطير فهم
يوزعون ۞ 19 حتي إذا أتوا علي واد النمل قالت نملة يا أيها النمل ادخلوا مساكنكم
لا يحطمنكم سليمان وجنوده وهم لا يشعرون ۞ 20 فتبسم ضاحكا من قولها وقال رب

أوزعني

أوزعني أن أشكر نعمتك التي أنعمت علي وعلي والدي وأن أعمل صالحا ترضيه وأدخلني
برحمتك في عبادك الصالحين ۞ 21 وتفقد الطير فقال ما لي لا أري الهدهد أم كان من
الغايبين ۞ 22 لأعذبنه عذابا شديدا أو لأذبحنه أو ليأتيني بسلطان مبين ۞
23 فمكث غير بعيد فقال أحطت بما لم تحط به وجيتك من سبا بنبا يقين ۞ 24 إني وجدت
امراة تملكهم وأوتيت من كل شيء ولها عرش عظيم ۞ 25 وجدتها وقومها يسجدون للشمس
من دون الله وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم عن السبيل فهم لا يهتدون ۞ 26 ألا يسجدوا
لله الذى يخرج الخبء في السموات والأرض ويعلم ما يخفون وما يعلنون ۞ 27 الله لا إله إلا
هو رب العرش العظيم ۞ 28 قال سننظر أصدقت أم كنت من الكاذبين ۞ 29 إذهب
بكتابي هذا فألقه إليهم ثم تول عنهم فانظر ماذا يرجعون ۞ 30 قالت يا أيها الملا إني
ألقي إلي كتاب كريم ۞ 31 إنه من سليمان وإنه بسم الله الرحمن الرحيم ۞
32 ألا تعلوا علي وأتوني مسلمين ۞ 33 قالت يا أيها الملا أفتوني في أمري ما كنت
قاطعة أمرا حتي تشهدون ۞ 34 قالوا نحن أولوا قوة وأولوا بأس شديد والأمر إليك فانظري
ماذا تأمرين ۞ 35 قالت إن الملوك إذا دخلوا قرية أفسدوها وجعلوا أعزة أهلها أذلة وكذلك
يفعلون ۞ 36 وإني مرسلة إليهم بهدية فناظرة بم يرجع المرسلون ۞ 37 فلما جاء سليمان
قال أتمدونن بمال فما آتيني الله خير مما آتيكم بل أنتم بهديتكم تفرحون ۞ 38 إرجع
إليهم فلنأتينهم بجنود لا قبل لهم بها ولنخرجنهم منها أذلة وهم صاغرون ۞ 39 قال يا أيها
الملا أيكم يأتيني بعرشها قبل أن يأتوني مسلمين ۞ 40 قال عفريت من الجن أنا آتيك
به قبل أن تقوم من مقامك وإني عليه لقوي أمين ۞ 41 قال الذي عنده علم من
الكتاب أنا آتيك به قبل أن يرتد إليك طرفك فلما رآه مستقرا عنده قال هذا من فضل
ربي ليبلوني أأشكر أم أكفر ومن شكر فإنما يشكر لنفسه ومن كفر فإن ربي غني
كريم ۞ 42 قال نكروا لها عرشها ننظر أتهتدي أم تكون من الذين لا يهتدون ۞
43 فلما جاءت قيل أهكذا عرشك قالت كأنه هو وأوتينا العلم من قبلها وكنا مسلمين ۞
44 وصدها ما كانت تعبد من دون الله إنها كانت من قوم كافرين ۞ 45 قيل لها
ادخلي الصرح فلما رأته حسبته لجة وكشفت عن ساقيها قال إنه صرح ممرد من قوارير ۞
46 قالت رب إني ظلمت نفسي وأسلمت مع سليمان لله رب العالمين ۞ 47 ولقد أرسلنا إلى
ثمود أخاهم صالحا أن اعبدوا الله فإذا هم فريقان يختصمون ۞ 48 قال يا قوم لم تستعجلون
بالسيئة قبل الحسنة لولا تستغفرون الله لعلكم ترحمون ۞ 49 قالوا اطيرنا بك وبمن معك
قال طايركم عند الله بل أنتم قوم تفتنون ۞ 50 وكان في المدينة تسعة رهط يفسدون

في

في الارض ولا يصلحون ۞ 50 قالوا تقاسموا بالله لنبيتنه واهله ثم لنقولن لوليه ما شهدنا
مهلك اهله وانا لصادقون ۞ 51 ومكروا مكرا ومكرنا مكرا وهم لا يشعرون ۞
52 فانظر كيف كان عاقبة مكرهم انا دمرناهم وقومهم اجمعين ۞ 53 فتلك بيوتهم
خاوية بما ظلموا ان في ذلك لاية لقوم يعلمون ۞ 54 وانجينا الذين امنوا وكانوا يتقون ۞
55 ولوطا اذ قال لقومه اتاتون الفاحشة وانتم تبصرون ۞ 56 اينكم لتاتون الرجال شهوة من
دون النساء بل انتم قوم تجهلون ۞ 57 فما كان جواب قومه الا ان قالوا اخرجوا ال لوط
من قريتكم انهم اناس يتطهرون ۞ 58 فانجيناه واهله الا امراته قدرناها من الغابرين ۞
59 وامطرنا عليهم مطرا فساء مطر المنذرين ۞ 60 قل الحمد لله وسلام علي عباده
الذين اصطفي الله خير اما يشركون ۞ 61 من خلق السموات والارض وانزل من السماء ماء
فانبتنا به حدائق ذات بهجة ما كان لكم ان تنبتوا شجرها االه مع الله بل هم قوم
يعدلون ۞ 62 من جعل الارض قرارا وجعل خلالها انهارا وجعل لها رواسي وجعل بين
البحرين حاجزا االه مع الله بل اكثرهم لا يعلمون ۞ 63 من يجيب المضطر اذا دعاه
ويكشف السوء ويجعلكم خلفاء الارض االه مع الله قليلا ما تذكرون ۞ 64 من
يهديكم في ظلمات البر والبحر ومن يرسل الرياح بشرا بين يدي رحمته االه مع الله
تعالي الله عما يشركون ۞ 65 من يبدا الخلق ثم يعيده ومن يرزقكم من السماء والارض
االه مع الله قل هاتوا برهانكم ان كنتم صادقين ۞ 66 قل لا يعلم من في
السموات والارض الغيب الا الله وما يشعرون ايان يبعثون ۞ 67 بل ادرك علمهم في
الاخرة بل هم في شك منها بل هم منها عمون ۞ 68 وقال الذين كفروا ااذا كنا
ترابا واباونا اينا لمخرجون ۞ 69 لقد وعدنا هذا نحن واباونا من قبل ان هذا الا اساطير
الاولين ۞ 70 قل سيروا في الارض فانظروا كيف كان عاقبة المجرمين ۞ 71 ولا
تحزن عليهم ولا تكن في ضيق مما يمكرون ۞ 72 ويقولون متي هذا الوعد ان كنتم
صادقين ۞ 73 قل عسي ان يكون ردف لكم بعض الذي تستعجلون ۞ 74 وان
ربك لذو فضل علي الناس ولكن اكثرهم لا يشكرون ۞ 75 وان ربك ليعلم ما
تكن صدورهم وما يعلنون ۞ 76 وما من غائبة في السماء والارض الا في كتاب
مبين ۞ 77 ان هذا القران يقص علي بني اسرائيل اكثر الذي هم فيه يختلفون ۞
79 وانه لهدي ورحمة للمومنين ۞ 78 ان ربك يقضي بينهم بحكمه وهو العزيز العليم ۞
79 فتوكل علي الله انك علي الحق المبين ۞ 80 انك لا تسمع الموتي ولا تسمع الصم الدعاء
اذا ولوا مدبرين ۞ 81 وما انت بهادي العمي عن ضلالتهم ان تسمع الا من يومن باياتنا
فهم

فهم مسلمون ۞ 83 وإذا وقع القول عليهم أخرجنا لهم دابة من الأرض تكلمهم أن الناس
كانوا بآياتنا لا يوقنون ۞ 84 ويوم نحشر من كل أمة فوجا ممن يكذب بآياتنا فهم
يوزعون ۞ 85 حتى إذا جاؤوا قال أكذبتم بآياتي ولم تحيطوا بها علما أماذا كنتم
تعملون ۞ 86 ووقع القول عليهم بما ظلموا فهم لا ينطقون ۞ 87 ألم يروا أنا جعلنا
الليل ليسكنوا فيه والنهار مبصرا إن في ذلك لآيات لقوم يومنون ۞ 88 ويوم ينفخ في
الصور ففزع من في السموات ومن في الأرض إلا من شاء الله وكل أتوه داخرين ۞
89 وترى الجبال تحسبها جامدة وهي تمر مر السحاب صنع الله الذي أتقن كل شيء إنه
خبير بما تفعلون ۞ 90 من جاء بالحسنة فله خير منها وهم من فزع يومئذ آمنون ۞
91 ومن جاء بالسيئة فكبت وجوههم في النار هل تجزون إلا ما كنتم تعملون ۞
92 إنما أمرت أن أعبد رب هذه البلدة الذي حرمها وله كل شيء وأمرت أن أكون
من المسلمين ۞ 93 وأن أتلو القرآن فمن اهتدى فإنما يهتدي لنفسه ومن ضل فقل إنما أنا
من المنذرين وقل الحمد لله سيريكم آياته فتعرفونها وما ربك بغافل عما تعملون

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis

1. TS. 2. Hæc *sunt* signa Alcorani, & libri manifesti. 3. Directio, & faustum nuncium fidelibus. 4. Qui persolvunt orationem, & exsolvunt eleemosynam, & ipsi in futurum sæculum firmè credunt. 5. Porrò, qui non credunt in sæculum futurum, adornavimus illis opera eorum *(idest dedimus illis mundanas felicitates)* quamobrem ipsi attoniti hærebunt, *quandò viderint horum vanitatem, ac turpitudinem.* 6. Hi *sunt*, quibus erit malum pœnæ *in hoc mundo*, & ipsi in futuro sæculo erunt perditissimi. 7. Et tibi quidem absque dubio traditur Alcoranus *iste* à conspectu sapientis, scientis. 8. Cùm dixit Moyses familiæ suæ: Certè ego aspexi ignem: *pergam, ut* referam vobis de eo nuncium: vel afferam vobis flammam accensam in torre, ut vos calefiatis. 9. Cùm autem venisset ad eum *(idest ignem)* inclamatum est ei: Benedictus sit ille, qui est in igne, & qui est circa illum, & laus Deo Domino *a* sæculorum. 10. O Moyses certè ego sum Deus Præpotens, sapiens. 11. Projice porrò virgam tuam. Cùmque vidisset eam, *quòd* sese motitaret, quasi ipsa esset anguis: retrocessit terga vertens, nec regrediebatur. O Moyses, ne timeas: quippe non timent coram me Legati. 12. Sed, qui iniquè egerit, deindè substituerit bonum post malum, certè ego *ero illi* indulgens, misericors. 13. Intromitte autem manum tuam in sinum tuum, egredietur alba sine læsione. *Et hoc erit* inter novem signa apud Pharaonem, & populum ejus: quippe ipsi sunt homines prævaricantes. 14. Cùm autem pervenissent ad eos signa nostra evidentia: dixerunt: Hæc *est* magia manifesta. 15. Et abnegaverunt ea, quamvis certè cognoscerent ea animæ eorum *esse à Deo*, ob iniquitatem, & superbiam. Sed aspice, quomodò fuerit finis corrumpentium *(idest pravè agentium)*. 16. Et jam quidem tribuimus Davidi, & Salomoni scientiam, & dixerunt: Laus Deo, qui excellentes fecit nos supra multos ex servis suis fidelibus. 17. Et hæres fuit Salomon Davidis *in prophetia, & scientia*, & dixit: O homines, docti fuimus loquelam volucrum, & donati sumus de omni re *(idest dedit nobis Deus omnes excellentias Prophetarum, & Regum)* certè hæc sanè est excellentia manifesta. 18. Et congregati sunt ad Salomonem exercitus

[a] Mundorum.

a citatim: tus ejus *compositi* ex dæmonibus, & hominibus, & volucribus, & ipsi *a separatim* ducebantur. 19. Donec venerunt juxta vallem formicarum. Dixit *una* formica, *quæ erat Regina aliarum, cùm vidisset exercitus Salomonis*: Heus ò formicæ, ingredimini habitacula vestra, ne proterat vos Salomon, & exercitus ejus, dùm ipsi non animadvertunt. 20. Et exhilaratus est *Salomon* ridens ob verba illius, & dixit: Domine mi, excita me, ut gratus sim gratiæ tuæ, quam beneficè contulisti super me, & super parentes meos, & ut faciam rectum, in quo tibi complaceas, & introduc me per misericordiam tuam inter servos tuos probos. 21. Et circumspexit volucres, & dixit: Quid mihi est, quòd non video Upupam? Numquid est ex absentibus? 22. Profectò castigabo illam pœna vehementi: aut certè mactabo illam, aut sanè veniet ad me cum potestate manifesta (*idest, nisi afferat justam causam absentiæ suæ*). 23. At *illa* constitit haud procul *à Salomone*, & ait: Lustravi id *regionis*, quod tu non lustrasti, & veni ad te ex Saba cum nuncio certo. 24. Equidem inveni *ibi* mulierem, quæ regnat super eos, & prædita fuit omni re, & ipsi est Thronus
b adorant. magnus. 25. Inveni illam, & gentem ejus, *b* adorantes Solem præter Deum, & adornavit illis Satan opera eorum, avertitque eos à via *veritatis*, quamobrem ipsi non sunt directi (*idest detinentur à Satana*); 26. Ne adorent Deum, qui manifestat id, quod latet in Cœlis, & terra, & novit id, quod obsconditis, & id, quod manifestatis. 27. Deus: non est Deus, nisi ipse: Dominus Throni magni. 28. Dixit *ei Salomon*: Mox videbimus an vera dixeris; an fueris ex mentientibus. 29. Perge cum hac mea epistola, & projice eam ad illos; deindè averte te ab eis, & attende, quidnam respondeant. 30. Dixit *Balcaisa Regina Saba, cùm accepisset epistolam, Proceribus suis*: O Proceres: Equidem projecta est ad me epistola honorifica. 31. Ipsa porrò est à Salomone, & quidem illa *præfert hunc titulum*: In nomine Dei Miseratoris, Misericordis: 32. Ne elevemini contra me: Sed venite ad me devoti. 33. Dixit *Regina*: O Proceres, consulite mihi in negotio meo: non ero decidens quidquam, donec testes sitis (*idest, donec approbetis*). 34. Responderunt *Proceres: Nos sumus* præditi fortitudine, & præditi robore militari valido: sed imperium *spectat* ad te. Vide ergo, quid præcipias. 35. Dixit *Balcaisa*: Certè Reges, cùm ingressi fuerint urbem *aliquam*, devastant eam, & reddunt potentissimos civium ejus vilissimos. Et ita facient *isti, qui miserunt epistolam, in nos*. 36. Sed ego missura *sum* ad eos munera, & expectatura id, quod referant missi *à me cum muneribus*. 37. Cùm autem venisset *Legatus Balcaisæ* ad Salomonem, dixit *ei Salomon*: An augebitis me opibus? profectò id, quod dedit mihi Deus, melius est eo, quod dedit vobis. Vos porrò donis vestris lætabimini (*idest habete illa, iisque fruimini*). 38. Revertere, *ò Legate*, ad eos: *nos* verò omninò veniemus ad eos cum exercitibus: non *erit* potentia illis contra eos, & profectò ejiciemus eos ex ea (*idest regione eorum*) humiliatos, & ipsi *fient* parvi (*idest, subjecti, & obedientes*) 39. Dixit *deindè Salomon suis*: Heus Proceres; Quis vestrum afferet ad me Thronum hujus *Reginæ*, antequam veniant ad me sese dedituri? 40. Respondit Vaferrimus *quidam* inter Dæmones: Ego afferam tibi illum, antequam surgas è loco tuo, & ego quidem *ero* ad hoc sanè validus, fidelis. 41. Dixit *alius Dæmon*, penes quem erat scientia ex Libro (*idest sacrarum scripturarum*): Ego afferam tibi illum; antequam reddatur ad te obtutus tuus (*idest, antequam respiciens aliquid statim ad te visum retrahas*). Cùm autem *Salomon* vidisset eum (*idest Thronum*) depositum ante se, dixit: Hoc *est* ex gratia Domini mei, ut experimentum mei faciat, utrum gratus sim, an sim ingratus. Qui verò gratus fuerit, utique gratus erit sibiipsi. Qui autem ingratus fuerit: profectò Dominus meus *est* dives, munificus. 42. Dixit *Salomon suis*: Ignotum facite ei Thronum ejus (*idest, ita immutate eum, ut ipsa non possit illum facilè agnoscere*) *ut* videamus, utrum directa sit, an verò sit ex illis, qui non sunt directi. 43. Cùm autem venisset *Balcaisa*, dictum est ei: An hujusmodi erat thronus tuus? Respondit: Sicut hic ipse *erat*. Et *dixit*
c Moslemi. *Salomon*: Donati sumus scientia ante illam, & fuimus *c* tradentes nos Deo.

44. Et

44. Et avertit eam *à vera religione* id, quod colebat præter Deum: quippe ipsa fuit ex gentibus infidelibus. 45. Dictum fuit eidem *Reginæ*: Ingredere in Palatium. Cùm autem vidisset illud, existimavit illud esse cumulum aquarum, & discooperuit crura sua, *ut transvadaret illum*. Dixit ei *Salomon*: Certè hoc est Palatium solidum factum ex vitro. Dixit *tunc Regina*: Domine mi, certè iniqua fui in animam meam, & *nunc* trado me ipsam cum Salomone Deo Domino *a sæculorum*. 46. Et jam quidem legavimus ad Themudæos fratrem eorum Saleh, *qui dixit eis*: Servite Deo. Et ecce ipsi *divisi in* duas factiones inter se disceptabant *circa religionem*. 47. Dixit *illis Saleh*: O popule meus, quare celeres estis ad *expetendum* malum priùs, quàm bonum? Nonne veniam postulabitis à Deo, ut vos misericordiam consequamini? 48. Responderunt *Themudæi*: Malè auguramur tibi, & iis, qui tecum *sunt*. Respondit *Saleh*: Augurium vestrum est penes Deum: atqui vos *estis* homines, qui probamini *à Deo per prospera, & adversa*. 49. Erant autem in Civitate novem homines, *qui* corrumpebant terram, neque beneficabant *eam*. 50. Dixerunt *hi ad invicem*: Jurate mutuò per Deum, quòd sanè occidemus noctu hunc *Saleh*, & familiam ejus (*idest asseclas ejus*) deindè porrò dicemus *b* vindici *sanguinis* ejus: Non fuimus præsentes perditioni familiæ ejus, & nos *in hoc* sumus prorsùs veraces. 51. Et machinati sunt dolum *illi*, & *nos quoque* machinati sumus dolum *illis*: sed ipsi non animadvertebant. 52. Aspice porrò, cujusmodi fuerit finis doli eorum. Nimirùm nos perdidimus eos, & gentem eorum universam. 53. Et *c* ecce *remanserunt* domus eorum vacuæ ob id, quod iniquè egerunt. Certè in hoc *est* sanè signum hominibus, *qui* sciunt. 54. Et liberavimus eos, qui crediderunt, & timebant *Deum*. 55. Et *Liberavimus etiam* Lot. Cùm dixit genti suæ. An perpetratis flagitium, & vos videtis, hoc esse flagitium? 56. Ergone vos sanè venitis ad viros libidinosè, prӕter mulieres? Atqui vos *estis* homines, qui ignoratis *malum vobis venturum*. 57 Sed non fuit responsio gentis ejus, nisi, quòd dixerunt: Ejicite familiam Lot ex urbe vestra: quippe ipsi *sunt* homines, *qui* se puros servant *à flagitiis vestris*. 58. Liberavimus ergo eum, & familiam ejus, præter uxorem ejus, quam decrevimus *fore* ex remanentibus *ad pœnam*. 59. Et pluimus super eos pluviam. Fuit autem miserabilis pluvia commonitorum (*idest eorum, qui commoniti fuerant antea de ea*). 60. Dic: Laus Deo, & pax super servos ejus, quos elegit: est ne Deus melior, an quod associant *illi infideles* (*idest idola*)? 61. Quisnam creavit Cœlos, & terram, & demittit vobis è Cœlo aquam? Et germinare facimus per eam viridaria habentia pulchritudinem. Non est vobis (*idest in potestate vestra*) ut germinare faciatis arbores eorum. Est ne Deus *aliquis* cum Deo? Nihilominùs hi *sunt* homines, qui coæquant *illi alios Deos*. 62. Quisnam posuit terram *in* stabilitatem, & posuit interiora ejus *apta ad emittenda* flumina, & constituit ei montes stabiles, & posuit inter duo maria (*nempè salsum, & dulce*) obstaculum, *ne invicem miscerentur*? An *fuit* Deus *alius* cum Deo? Nihilominùs plerique eorum nesciunt. 63. Quisnam exaudit afflictum angustia, cùm invocat eum, & relevat *ab eo* malum? Et ponit vos successores terræ (*idest succedentes vobis invicem per generationem*)? An fuit Deus *alius* cum Deo? Quàm pauci considerant *hæc*! 64. Quisnam dirigit vos in tenebris terræ, *d* & maris, & quis mittit ventos, faustum nuncium ante misericordiam suam? An *est* Deus *alius* cum Deo? Procul absit Deus ab eo, quod *illi* associant. 65. Quisnam producit creaturam, deindè reverti faciet eam *ad vitam post mortem*? Et quis alit vos de Cœlo, & terra? An *est* Deus alius cum Deo? Dic; Afferte probationem vestram *de hoc*, si estis veraces. 66. Dic: Nescit *e* ullus in Cœlis, & Terra, Arcanum, nisi Deus. Et nesciunt *homines*, quandò resuscitandi sint. 67. At enim assequuta est scientia eorum *veritatem* de futuro sæculo. Verùm ipsi *sunt* in dubitatione de eo: immò ipsi *sunt* circa illud cæci. 68. Et dicunt, qui sunt infideles: An postquam fuerimus pulvis *nos*, & Patres nostri, an, *inquam*, nos verè educendi sumus *è sepulcbris*. 69. Jam quidem promissum fuit hoc nobis, & Patribus nostris antea: si hoc *est*, nisi fabellæ Priorum. 70. Dic *illis*: Perambulate terram, & videte, cujusmodi fuerit exitus scelestorum. 71. Et ne tristeris pro eis: neque sis in angustia ob id, quod dolosè machinantur. 72. Et dicunt: Quandò

a Mundorum.
b propinquo ejus.
c hæ.
الجزو
العشرون
Pars Vigesima.
d continentis.
e qui *est*.

a Facile est, ut pone sequatur vos, *erit* hæc promiſſio, ſi eſtis veraces. 73. Reſponde: *a* Fortaſsè contingit, ut proxima ſit vobis pars *illius pœnæ*, quam cupitis accelerari. 74. Et quidem Dominus tuus profectò eſt præditus benignitate erga homines, *dùm differt illis hanc pœnam*. Sed pleriquè eorum non agunt gratias *illi propter hoc*. 75. Et profectò Dominus tuus ſanè novit, quid abſcondant pectora eorum, & quid *ipſi linguis* propalent. 76. Et non eſt aliquid occultum in Cœlo, & terra, niſi *ſcriptum ſit* in libro manifeſto (*ideſt in tabula cuſtodita*). 77. Certè hic Alcoranus enarrat filiis Iſrael pleraque eorum, in quibus ipſi inter ſe diſſentiunt. 78. Et profectò ipſe eſt ſanè directio, & miſericordia Fidelibus. 79. Porrò Dominus tuus decidet litem inter eos judicio ſuo: nam ipſe *eſt* Præpotens, ſciens. 80. Innitere verò ſuper Deum: quippè tu es in veritate manifeſta. 81. Certè tu non facies audire mortuos, neque facies audire ſurdos prædicationem, ubi receſſerint terga vertentes. 82. Ne-
b Si. que tu *eris* dirigens cœcos, *ut recedant* ab errore ſuo. Non *b* facies audire, niſi eum, qui credit in ſigna noſtra: hi porrò *ſunt* Moslemi. 83. Cùm autem ceciderit dictum ſuper eos (*ideſt advenerit tempus ſupplicii eorum*) educemus illis beſtiam è terra, *quæ* alloquetur eos, quòd certè homines *Meccani* in ſigna noſtra non firmiter credebant. 84. Et dic *quadam* congregabimus ex omni gente cœtum ex iis, qui mendacii inſimulant ſigna noſtra, & ipſi in orbem *coacti ducentur*. 85. Donec pervenerint *ad locum Judicii*. Dicet *illis Deus*: An mendacii inſimulaſtis ſigna mea, & non comprehendiſtis ea ſcientia? Quidnam eſt, quod feciſtis? 86. Et cadet dictum (*ideſt ſententia damnationis*) ſuper eos ob id, quod iniquè egerunt, & ipſi non loquentur. 87. Nonne viderunt, quòd non poſuimus noctem, ut
c conſpicuũ. quieſcerent in ea, & diem *c* facientem videre (*ideſt, ut homines viderent in eo*) certè in hoc *ſunt* ſanè ſigna hominibus, *qui* credunt. 88. Et dic *quadam* inſufflabitur in Tubam, & formidabunt, qui *ſunt* in terra, præter eos, quos voluerit Deus *eſſe ſecuros*. Et omnes venient ad eum ſeſe humiliter demittentes. 89. Et videbis montes, & exiſtimabis eos glacie concretos, & ipſi tranſibunt tranſitu nubium (*ideſt diſſolventur, ſicut nubes diſſolvuntur*.) Opus Dei, qui ſapienter diſpoſuit omnem rem: quippè ipſe *eſt* commonitus de eo, quod facitis. 90. Qui attulerit
d ipſi dabitur. bonum *d* habebit melius illo, & ipſi à terrore diei illius erunt ſecuri. 91. Qui verò attulerint malum, præcipitabuntur obverſi vultus eorum in ignem. An recipietis mercedem, niſi illius, quod fueritis operati? 92. Certè ego juſſus ſum colere Dominum hujus regionis (*ideſt Meccæ*) qui conſecravit eam, & ipſius *eſt* omnis res, & præceptum eſt mihi, ut ſim ex Moslemis. 93. Et, ut legam Alcoranum. Porrò, qui directus fuerit, profectò directus erit ſibiipſi. Qui autem erraverit, dic *illi*: Certè ego ſum ex commonentibus (*ideſt nihil ad me ſpectat, niſi te commonere*). Et dic: Laus Deo: mox oſtendet vobis ſigna ſua, & cognoſcetis ea, & non eſt Dominus tuus negligens circa id, quod facitis.

N O T Æ.

*F*Ormica eſt hujus Suræ, quæ Meccana communiter cenſetur, Epigrahe. Agitur enim in illa, inter alias nugas, de eo, quod contigit inter formicas, & Salomonem. Verſus illius, ſi duas literas initiales nullius ſenſus excludas, (quas tamen ego computavi) tres ſupra nonaginta reperies. Sed quodnam Lectoris præmium? audi: من قراء سورة النمل كان له من اجر عشر حسنات بعدد من صدق سليمن وكذب به وهود وصالح وابراهيم وشعيب ويخرج من قبر وهو ينادى لا اله الا الله. *Qui legerit Suram formicæ, habebit mercedem decem bonorum, juxta numerum eorum, qui crediderunt Salomoni, & Hud, & Saleh, & Abrahæ, & Scioaib, & eorum, qui hos mendacii inſimulavere: & quandò exibit è ſepulcro, clamabit: Non eſt deus, niſi Deus.*

I. T. S.] Idem de duobus his characteribus dicendum, quod de aliis ſimilibus dictum eſt.

IX. *Qui eſt in igne, & qui eſt circa illum*,] Gel, من فى النار اى موسى ومن حولها اى الملايكـــــة; *Qui eſt in igne, ideſt Moyſes: qui circa illum, ideſt Angeli*. Jahias, primum intelligit ipſum Deum: ſecundum autem Angelos. In codice Abu-Caab legitur بورك النار ومن حولها; *Benedictus ſit ignis, & qui eſt circa eum*. Ex quo apparet inconſtantia lectionum Alcorani, quem tam ſedulò à Deo cuſtoditum ab omni alteratione Moslemi jactant.

XVII. *Docti fuimus loquelam volucrum*.] Arabica vox منطق eſt propriè loquela, ſeu ſermo rationalium. Gelal exponit, فهم اصواتهم: *intelligentiam vocum earum*, ſcilicet volucrum, vel avium. Sed audiendus hic Zamchaſcerius, qui ſic de voce المنطق

النطق *i. loquela*, differtat: والمنطق كل مـا يصوت
بـه من المفرد والمؤلف المفيد وغير المفيد وقد ترجـم
يعقوب كتابـه باصلاح المنطق مـا اصلح فيه الا
مفردات الكلم وقالت العرب نطقت الحمامة وكـل
صنف من الطير يتفاهـم اصواته والذى علمـه
سليمان منطق الطير هو مـا يفهم بعضه من بعض
من معانيه واغراضه ويحكى انه مرّ على بلبـل
فى شجرة يحرك راسه ويميل ذنبه فقال لاصحابـه
أتدرون ما يقول قالوا الله ونبيّه اعلـم قال يقول
اكلت نصف ثمرة. . وصاح طاووس فقال يقول كما
تدين تدان وصاح هدهد فقال يقول استغفروا اللـه
يا مذنبون وصاح طوطى فقال يقول كـل حىّ ميت
وكل جديد بالٍ وصـاح خطاف فقال يقول قدموا
خيرا تجدوه وصاحت رخمة فقال تقول سبحان ربى
الاعلى ملء سمايه وارضه وصاح قمرى فاخبر انـه
يقول سبحـان ربى الاعلى وصاح الحدا فقال يقول
كل شى هالك الّا الله والقطا يقول من سكت سلم:
والببغى يقول ويل لمن الدنيـا همّه والديك يقول
اذكروا الله يا غافلون والنسر يقول يا ابن ادم عش
ما شئت اخرك الموت والعقاب يقول فى البعد مـن
الناس انس والضفدع يقول سبحـان ربى
القدوس واراد بقوله كل شى كثرة ما اوتـى:

Loquela autem est quidquid effertur per vocem, sive sit simplex, sive compositum; sive utile ad significandum, sive inutile. Et jam conscripsit Jacob (hic fuit author libri Camus, seu Lexici linguæ Arabicæ) *librum suum de correctione sermonis, vel locutionis: sed non tractavit in eo, nisi de verbis simplicibus: Dicitur autem apud Arabes: locuta est columba. Et Omnis species avium mutuò percipit voces suas. Illud autem, quod didicit Salomon de loquela avium, est illud, quod intelligit una avis ab alia juxta significationes, & declarationes proprias. Fertur autem Salomonem, dum transiret juxta quamdam arborem, vidisse in ea Lusciniam motitantem caput, & caudam inflectentem: dixitque asseclis suis: intelligitis ne, quid illa dicat? At illi responderunt: Deus scit, & Propheta ejus. Dixit Salomon; Dicit: Comedi dimidium dactyli. Cùm autem vociferatus esset Pavo, dixit Salomon: Hic dicit: Sicut judicabis, ita judicaberis. Et, cùm cantasset Upupa, dixit: Hæc dicit: Petite veniam à Deo, ò peccatores. Cùm autem cantasset* Avis, quę Arabicè dicitur *Tuta, dixit Salomon: Hæc dixit. Omne, quod vivit, morietur: & omne, quod novum est, veterascet. Et cantavit Hirundo, dixitque Salomon: Hæc dicit: Præmittite opera bona, & invenietis ea. Et cantavit Pellicanus, dixitque Salomon: Hic dixit: Laus sit Domino meo altissimo ob aquam Cęli ejus, & terræ ejus. Et cantavit Turtur, dixitque Salomon: Hæc dicit: Laus sit Domino meo altissimo. Cantavit Milvus: Et dixit: Omnia peribunt præter Deum. Et cantavit* Avis, quæ dicitur Arabicè *Catà, & dixit: Qui tacuerit, salvus erit. Et cantavit* Avis, quę vocatur *Biga, & dixit: Væh illi, qui ponit in mundo sollicitudinem suam. Et cantavit Gallus, & dixit: Mementote Dei, ò negligentes. Et cantavit Aquila, & dixit: O fili Adæ, vive quantum vis, finis tuus erit mors. Et cantavit Aquila nigra, & dixit: In elongando se ab hominibus, invenitur quies: Et cantavit Rana, & dixit: Laus Domino meo Sancto. Per hoc autem, quod dicitur, Salomonem donatum fuisse de omni re, intelligitur multitudo rerum, quas à Deo accepit.* Hactenùs Zamchascerius.

XIX. *Donec venerunt juxta vallem formicarum.*] Videtur esse nomen proprium loci, qui juxta Gelal est بالطايف او بالشام *In Thaiph, vel in Syria.*

XX. *Et exhilaratus est Salomon.*] Gel: وقد سمعه
سليمان من ثلاثة اميـال حملته اليه الريح فحبس
جنده حين اشرف على واديهم حتى دخلوا بيوتهم
وكان جنده ركبـانـا ومشاةً فى هذه المسـير. *Et jam audierat sermonem ejus Salomon à tribus millibus passuum, nam ventus detulerat sonitum ejus ad illum. Ubi igitur pervenit prope Vallem earum, continuit exercitum suum, donec ingrederentur foramina sua. Erat autem exercitus ejus in eo itinere, compositus ex equitibus, & peditibus.*

XXI. *Et circumspexit volucres.*] Gel: ليرى الهدهد
الذى يرى الماء تحت الارض ويدلّ عليه بنقره فيها
فيستخرجه الشياطين لاحتياج سليمان اليه للصلاة:
فلم يرى: *Ut videret Upupam, quę vidit aquam latentem sub terra, & ostendit eam scalpens unguibus terram. Dæmones autem hauriebant eam ad necessitates Salomonis, ut nimirùm sese ante preces purificaret. Sed non vidit eam adesse.*

XXII. *Profectò castigabo illam, &c.*] Gelal: بنتف
ريشه وذنبه و رميه فى الشمس فلم يمتنع على الهوام:
depilando alas ejus, & caudam ejus, & projiciendo eam ad Solem, ita, ut nequeat animalcula noxia à se arcere.

XXIII. *At illa constitit haud procul à Salomone.*] Describit Gelal satis pueriliter adventum ejus in hęc verba: وحضر لسليمان متواضعًا برفع راسه وارخـاء
ذنبه وجناحيه نعفى عنه وساله عمّا لقى فى غيبته:
Et constitit coram Salomone, demissè, humiliterque se gerens: elevando caput suum, & leniter movendo caudam, & alas, & veniam ab eo petendo. Ille verò interrogavit eam de eo, quod sibi evenisset in absentia sua.

XXIV. *Equidem inveni ibi mulierem, &c.*] Hanc mulierem, tenent communiter Arabes, fuisse Reginam regionis Sabæ in Arabia felici, & appellatam fuisse بالقيس *Balcaisam.* De Throno verò ejus hæc scribit Gelal: طوله ثمانين ذراعـا وعرضه اربعون
ذراعاً وارتفاعه ثلاثون ذراعاً مضروب من الذهـب
والفضة

والفضة مكلل بالدر والياقوت الاحمر والزبرجد الاخضر
والزمرد وقوايمه من الياقوت الاحمر والزبرجد الاخضر
عليه سبعة ابواب على كل بيت باب معلق :

Longitudo ejus erat octoginta cubitorum, latitudo quadraginta, & altitudo triginta. Confectus erat ex auro, & argento. Habebat supra se coronam ex margaritis, jaspidibus, & smaragdis. Bases ejus erant similiter ex jaspide, & smaragdo. Habebat supra se septem portas: supra omnem mansiunculam erat porta affixa.

XXVIII. *Mox videbimus, an vera dixeris.* Hoc experimento probavit Salomon Upupæ veracitatem: nimirùm, quód illa, inquit Gelal. دلّهم على الماء
فاستخرج وارتوا وتوضوا وصلّوا ثم كتب سليمان
كتابًا صورته من عبد الله سليمان بن داود الى
بلقيس ملكة سبا بسم الله الرحمان الرحيم
السلام على من اتبع الهدى امّا بعد فلا تعلوا
علىّ وانونى مسلمين ثم طبعه بالمسك وختمه
بخاتمه ثم قال للهدهد اذهب بكتابى. *Demonstravit illis, ubi esset aqua, & effodiens eduxit eam. Cum autem hausissent eam, purificaverunt se, & persolverunt Sacras preces. Deindè scripsit Salomon epistolam in hanc formam. Servus Dei Salomon filius David Balcaisæ Reginæ Saba. In nomine Dei Miseratoris Misericordis. Pax super illum, qui secutus fuerit directionem. Posteà verò: Ne efferatis vos contra me; sed venite ad me devoti: Deindè aspersit epistolam musco, & signavit eam sigillo suo: deindè dixit Upupæ: Perge cum hac epistola mea.* Subdit Author, Upupam accepisse epistolam, & detulisse ad Reginam, quæ circumdata erat exercitu suo; & projecisse eam in sinum illius. Quod cùm vidisset Regina, vehementer timuit, & expavit.

XXXVI. *Sed ego missura sum ad eos munera.*] De his muneribus ita fabulatur Gelal; فارسلت خدمًا
ذكورًا واناثًا الفًا بالسوية وخمساية لبنة من
الذهب وتاجًا مكلّلًا بالجواهر ومسكًا وعنبرًا
وغيرذلك مع رسول بكتاب فاسرع الهدهد الى
سليمان يخبره بالخبر فامر ان يضُرب لبنات
الذهب والفضّة وانبسط من موضعه الى تسعة فراسخ
ميدانًا وان يبنوا حوله حايطًا مشرفًا من الذهب
والفضّة وان ياتوا باحسن دواب البرّ والبحر مع اولاد
الجنّ عن يمين الميدان وشماله: *Misit ergo Balcaisa ad Salomonem mille ministros, quingentos masculos, & quingentas fœminas, eodem modo indutos, eademq; forma præditos: & quingentos laterculos aureos: & coronam ornatam gemmis pretiosis; & muscum, & ambarum, & alia per Legatum cum epistola. Sed Upupa celerius veniens ad Salomonem nunciavit ei hæc omnia. Præcepit ergo Salomon, ut conficerentur laterculi ex auro, & argento, & consternerentur à loco, in quo erant per novem parasangas in medum Hippodromi, quem circumdedit muro alto, confecto ex auro, & argento. Et præcepit, ut adducerentur animalia quæque pulcherrima terræ, & maris cum filiis Dæmonum à dextris, & sinistris Hippodromi.*

XXXVIII. *Revertere, ò legate, ad eos.*] Cùm legatus ad Reginam reversus fuisset cum muneribus, quæ illa miserat ad Salomonem: Regina (inquit Gelal:)

جعلت سريرها داخل سبعة ابواب داخل قصرها
وقصرها داخل سبعة قصور واغلقت الابواب وجعلت
عليها حرسًا وتجهّزت للمسير الى سليمان لتنظر ما
يامُرها به فارتحلت فى اثنى عشر الف قيّل مع
كل قيل الوف كثيرة الى ان قربت منه على فرسخ:

Collocavit sedem suam intra septem portas in arce sua, quæ circumdata erat septem aliis arcibus, & occlusit portas, & apposuit illis custodias, & præparavit se, ut iret ad Salomonem, & videret, quid sibi præciperet. Habuit autem in comitatu in itinere duodecim millia Regum: & cum singulis Regibus erant multa millia hominum, & pervenit prope locum, ubi erat Rex in distantia unius parasangæ.

XL. *Antequam surgas è loco tuo.*] Idest, ut explicat Gelal, antequam adveniet meridies. Salomon enim sedebat in throno ad judicandum assiduè, usque ad meridiem.

XLI. *Dixit alius dæmon.*] Dæmon iste, juxta eumdem interpretem, erat; اصف بن برخيا كان صديقًا يعلم
اسم الله الاعظم الذى اذا دعى به اجاب. *Asaph &c. filius Barachiæ. Erat autem justus, & veridicus, & habebat notitiam nominis Dei Maximi* (videtur esse יְהֹוָה) *Quod, cùm invocasset, respondit Salomoni; Ego afferam tibi illum.* Subdit autem Author, Salomonem, ita annuente dæmone, respexisse in Cœlum. Cùm verò inde obtutum retraxisset, vidisse thronum Balcaisæ positum ante se. Eo enim momento, quo Salomon respexit in Cœlum, invocavit Asaph nomen Dei maximum, ut Deus statim afferret illum, & penetravit sub terram, donec emersit cum throno ante solium regis.

XLV. *Ingredere in palatium*] De hoc palatio, & ingressu reginæ in illud, ita idem Glossator. هو سطح
من زجاج ابيض شفاف تحته ماء جارٍ فيه سمك
اصطنعه سليمان لمّا قيل له ان ساقيها ورجليها
كقدمى حمار وكشفت عن ساقيها لتخوضه
وكان سليمان على سريره فى صدر الصرح فراى
ساقيها وقدميها حسانًا ودعاها الى الاسلام
واراد تزويجها فكره شعر فعملت له الشياطين
النورة فازالته بها فتزوّجها واحبّها واقرها
على ملكها وكان يزورها كل شهر مرّة ويقيم عندها
ثلاثة ايام وانقضا ملكها بانقضا ملك سليمان.

Erat

Erat autem constructum ex vitro albo, ac transparenti; & sub illo erat aqua currens, in qua natabant pisces. Ita autem artificiosè fabricaverat illud Salomon, postquam audivit Balcaisam habere pedes, & crura pilosa instar asini. Itaque ingressura palatium, cùm putaret esse gurgitem aquarum, discooperuit crura sua, ut pervadaret illum. Salomon autem, qui sedebat in medio palatii, manifestè vidit crura, & pedes ejus. Deindè exhortatus est eam ad veram religionem, &, cùm vellet illam in uxorem accipere, exhorruit pilos crurium ejus. Sed diaboli fecerunt ei depilatorium ex calce viva, quo ablati sunt pili ejus, & ita accepit eam in uxorem, & dilexit eam, & stabilivit eam in regno suo. Visitabat autem eam semel in singulos menses, & triduum apud eam morabatur. Et tandiù perseveravit in regno suo, quandiù duravit regnum Salomonis.

LV. *Et vos videtis.*] Arabicè وانتــــم تبصرون. Jahias subintelligit انها الفاحشة *hoc esse flagitium.* Gelal explicat : تبصرون بعضكم بعضا انهماكـــا فى المعصية : *Aspicitis vos invicem* in perpetrandis hujusmodi flagitiis *ad irritandos vos magis ad peccandum.*

LXXXIII. *Educemus illis bestiam è terra.*] Hæc bestia dicitur الجساسة idest *Exploratrix*; quia fabulantur per eam, Antichristum res exploraturum. De hac bestia mira, ac portentosa fabulantur Arabes. Audi Zamchascerium: ودابة الارض الجساسة جاء فــى
الحديث ان طولهــا ستون ذراعا : لا يدركهــا طالب
ولا يفوتهــا هارب: وروى لهـــا اربع قوايـــم وزغب
وريش وجناحان : وعن ابن جريج فى وصفهـا راس
ثور وعين خنزير واذن فيـــل وقرن ايل وعنق نعامة
وصدر اسد ولون نمر وخاصرة هر وذنب كبش وخف
بعير وما بيــن المفصلين اثنــا عشر ذراعــا بذراع
ادم. وروى لا يخرج الا راسهــا وراسها يبلغ اعنان
السما ويبلغ السحاب. وعـــن ابى هريرة فيهـــا
من كــل لون وما بين قرنيها فرسخ للراكب وعن
الحسن لا يتــم خروجها الا بعد ثلثـــة ايام. وعـن
امير المومنين على ابن ابى طالب عليه السلام انه
سيل من اين تخرج الدابـــة فقال من اعظـــم
المساجد الى ثلثة ايام والناس ينظرون فـــلا يخرج
الا ثلثهـــا. وعن النبى صم انـــــه سيـــل من اين
تخرج فقال من اعظم المساجد على الله يعنـــى
المسجـــــد الحرام: وروى انها تخرج ثلث خرجات
تخرج باقصى اليمـــــن ثم تتكمن : ثـــم تخرج
بالباديـــة ثم تتكمن دهرا طويلا فبينما الناس فى
اعظم المساجد . . . . فما يهولهم الا خروجها . . . .
فقوم يهربون وقوم يقفون نظارة : وقيل تخرج مـــن
الصفا فتكلمهـــــم بالعربية بلسان زلق وتقول ان
الناس كانوا بـــاياتنا لا يوقنون يعنى ان الناس لا
يوقنون بخروجى لان خروجها مـــن الايات: وتقول
الا لعنة الله على الظالمين. وعن السدى تكلمهـــم
ببطلان الاديان كلها سوى دين الاسلام . وعن ابـــن
عمر تستقبل المغرب فتصرخ صرخة منفذة، ثـــــم
تستقبل المشرق ثـــم الشام ثـــم اليمن فتفعل مثل
ذلـــك وروى . . . . . بينما عيسى عم يطوف بالبيت
ومعه المسلمون انا تضطرب الارض تحتهـــم تحرك
القنديل وينشق الصفا . . . . فتخرج الدابة مـــــن
الصفا ومعها عصى موسى وخاتـــم سليمان فتضرب
المومن فى مسجده او فيما بين عينيه بعصا موســـى
فتنكت نكتة بيضا فتفشوا تلك النكتة فى وجهـــه
حتى تضى بهـــا وجهه . . كانه كوكب درى وتكتـــب
بين عينيه مومن : وتنكت الكافر بالخاتم فى انفه
فتفشا النكتة حتى تسود بها وجهه وتكتـــب بيـــن
عينيه كافر ، فتجلوا وجه المومن بالعصـــا وتخطـــم
انف الكافر بالخاتم ثـــم تقول لهم يا فلان انت
مـــــن اهل الجنة ويا فلان انت من اهـــل النار:

Et bestia terræ Exploratrix, prout habetur in relationibus, habebit in longitudine sexaginta cubitos. Non assequetur eam insequens, neque evitabit eam fugiens. Habebit quatuor pedes; & pilos, & pennas, & duas alas. Ebnogiarih describit eam cum capite tauri, & oculis porci, & auribus elephantis, & cornibus cervi, & cervice struthiocameli, & pectore leonis, & colore ursi, & hypocondrio, seu medio corporis felis, & cauda arietis, & ungulis cameli. Spatium inter duas juncturas erit duodecim cubitorum humanorum. Fertur etiam, non exiturum è terra, nisi caput ejus, quod perveniet ad nubes Cæli. Et ex authoritate Abuhoreiræ, erunt in ea omnes colores, & inter cornua ejus erit spatium parasangæ, seu trium milliariorum, quantum potest eques percurrere. Et ex authoritate Alhasan, non complebitur egressus ejus, nisi post tres dies. Et ex dicto Imperatoris fidelium Aly filii Abutaleb habetur, quòd interrogatus, unde egressura esset Bestia, respondit: Ex maxima Meschitarum per tres dies, & homines videbunt illam, & non egredietur, nisi tertia pars ejus. Et habetur ex relatione, Prophetam Mahumetum interrogatum, unde egressura esset bestia, respondisse: Ex maxima Meschitarum apud Deum: significans per hoc Meschitam, seu Templum Meccæ. Et habetur ex relatione, egressuram esse tribus vicibus. Egredietur in finibus Arabiæ felicis: deindè abscondetur. Posteà egredietur in campestribus Arabum scenitarum: deindè abscondet se per longissimum tempus. Cùm verò homines erunt in maxima Meschitarum, non

terre-

terrebit eos, nisi egressus ejus, & nonnulli fugient: nonnulli verò firmi stabunt ad aspectum ejus. Juxta aliorum dictum, egredietur ex monte Sapha, & alloquetur eos Arabice lingua expedita, & dicet verba illa Alcorani: Quippè homines in signa nostra firmiter non credebant: ac si diceret: Quippè homines non credebant in egressum meum. Nam egressus ejus est unum de signis. Et dicet: Nonne maledictio Dei erit super iniquos? Et juxta Alsaddi, alloquetur eos de vanitate omnium Religionum, præter Eslamiticam. Et juxta dictum Ebn-Homar, convertetur ad Occidentem, & clamabit clamore acutissimo. Deindè convertetur ad Orientem, & ad Syriam, & ad Arabiam Felicem, & faciet similiter. Et habetur ex traditione, quòd, dùm Jesus, cui sit pax, circumibit Templum, & cum eo erunt Moslemi, commovebitur Terra sub eis, & movebitur Candelabrum, & scindetur Mons Sapha, & egredietur ex illo Bestia habens secum virgam Moysi, & sigillum Salomonis, & percutiet fideles in fronte, vel inter oculos eorum virga Moysi, & imprimet ibi signum album, quod extendetur per totam faciem, quæ lucebit tamquam stella refulgens, & scribet inter oculos uniuscujusque fidelis hanc vocem, Fidelis. *Deindè imprimet signum sigillo Salomonis in naso infidelium, & signum illud dilatabitur in nigredinem per totam faciem infidelis, & scribet inter oculos ejus,* Infidelis. *Splendebit itaque facies fidelis per virgam Moysi, & deformabitur nasus infidelis per sigillum Salomonis. Deinde dicet eis: O talis, tu eris ex habitatoribus Paradisi. Et, ò talis, tu eris ex habitatoribus Inferni.* Hactenùs Zamchascerius. Hæc autem omnia, quæ de hujusmodi bestia Arabes confingunt, delumpta sunt absque dubio ex eo, quod de simili bestia prope mundi finem in mundum egressura, habetur in Apocalypsi S. Joannis, & in Prophetia Danielis. Ita nimirum Sacrarum literarum oracula Moslemi depravant, ac fabulis commiscent.

LXXXVIII. *Præter eos, quos voluerit Deus esse securos.*] Hi erunt, juxta Gelal: جبرائيل وميكائيل واسرافيل وملك الموت وعن ابن عباس هم الشهدآ اذ هم احياء عند ربهم يرزقون: *Gabriel, Michael, Asraphel, & Angelus mortis. Et juxta Ebn-Abbas, erunt Martyres: nam hi vivi apud Dominum suum alentur.*

REFUTATIONES.

I. EVenit Alcorano, vel Mahumeto, id, quod Asino evenisse ex fabulis accepimus. Hic, cùm die quadam fortè fortuna leoninam pellem invenisset, ea sese totum cooperiens, Leonemque simulans, reliquas bestias aspectu territabat. Ubi verò rudere cœpit, vulpes in risus erumpens: Heus tu, inquit, tandem Asinus es, qui te Leonem simulabas. Videas interdum Mahumetum in Alcorano prophetica pelle indutum, ea legentium oculis exhibere, quæ vel è sacris literis, vel à Sanctis Patribus, præsertim Syris, furtivè desumpsit. Prophetam omninò credas: Sed, cùm propria alienis admiscet; vel, cùm veris sacrarum literarum historiis, & sententiis, Thalmudicas, ac Rabbinicas ineptias interponit, sese nebulonem, atque Impostorem prodit.

Primò quidem in eo se stultum, ac ridiculum ostendit, quòd brutis animantibus humanam loquelam, & rationem, atq; intellectum attribuit: hoc enim significat نطق, & المنطق juxta Arabicæ linguæ proprietatem, ac genuinam interpretationem. Nempe loquelam distinctam, & propriam animalis rationalis, quam Græci λόγον appellant: unde Artem, quam, hi λογικὴν, & διαλεκτικὴν dicunt, Arabes علم المنطق appellant. Itaque nescio, qua fide Zamchascerius dicat المنطق esse quidquid effertur per vocem, sive simplicem, sive compositam, sive significativam, sive non significativam; nisi fortè mentiri voluit ad excusandum crassissimum Prophetæ sui errorem, qui المنطق animalibus ratione carentibus attribuit. Quamvis enim concedamus, hæc voces suas habere, negamus tamen illas à ratione, seu intellectu proficisci, cùm solùm sint signa quædam naturalia, quibus semper eodem modo passiones, seu affectiones suas significant: id, quod non solùm vocibus, sed etiam motibus exterioribus corporis præstant. Proveniunt itaque hæc ab instinctu naturæ, sicut in infantibus, non à ratione aliqua, qua polleant. Et ideò, ut dixi, semper eadem sunt in omnibus. Fatemur etiam, hunc naturæ instinctum in quibusdam brutis ad humanam rationem ita accedere, ut intellectum habere videantur, quemadmodùm apparet in canibus, Elephantis, &c. Sed revera hæc quoque intellectu carent; & id, quod faciunt, ex necessario tantùm naturæ ductu, & non liberè, neque electivè operantur. Videmus etiam aves quasdam voces humanas proferre, quamvis valdè imperfectè: Hoc tamen non accidit, nisi quia ita edoctæ sunt ab hominibus, neque ullam habent conjunctam intelligentiam, & eodem modo assuefiunt illis vocibus, sicut canes venationi, & equi cursui. Porrò, quòd potuerit Salomon ex signis exterioribus, vel ex cantu avium cognoscere naturales earum affectus, sicut ipsæ cognoscunt inter se: non est mirum, neque singulare fuit hoc Salomoni: idem enim possunt & alii naturæ Observatores assequi. Sed non est hoc, quod vult Alcoranus, qui introducit Salomonem ita cum upupa, & upupam locum Salomone loquentem, quemadmodùm loquitur homo cum alio homine, non per sola signa necessariò elicita à natura, sed per voces articulatè distinctas, sensu connexas, significativas, & omninò liberè à ratione provenientes. Mala igitur fide exponit Zamchascerius, Salomonem ita loquelam avium intellexisse, sicut aves ipsæ sese mutuò per naturalia signa intelligunt.

Respondebunt Moslemi, in sacris literis non solùm avibus, & aliis animantibus, sed etiam rebus inanimatis loquelam attribui. Quamobrem invitantur sæpè montes, & arbores, & fontes, & Cœli, & sidera ad laudandum, & benedicendum Deum. Et in libro Job cap. duodecimo legimus; *Interroga jumenta, & docebunt te. & volatilia Cœli, & indicabunt tibi. Loquere terræ, & respondebit tibi, & narrabunt pisces maris.*

Verùm manifestè patet, has esse locutiones metaphoricas. Eo enim ipso creaturæ omnes laudant, & benedicunt Deum, & enarrant gloriam, & magnitudinem ejus, quòd funguntur eo munere, vel inserviunt ad id, ad quod ab ipso.

ipſo Deo creatæ ſunt, & exprimunt in ſe-ipſis potentiam, ac ſapientiam illius. Et propter eamdem cauſam dicuntur etiam docere, & erudire homines, quia nimirùm apparent in ipſis veſtigia quædam, ſeu effectus Divinæ ſcientiæ, potentiæ, & bonitatis, & virtutes nonnullæ, ſeu proprietates naturales, quibus homines ad Dei notitiam, & amorem, & ad veram virtutem excitantur.

Poteſt nihilominùs confirmare Mahumetanos in errore ſuo, quòd in libro Geneſis ſerpens cum Heva locutus fuiſſe, manifeſtè affirmatur, & in libro Numerorum, Aſinam cum Balaam verba feciſſe, & collocutam fuiſſe habemus, non ſecùs, ac Upupam cum Salomone.

Sed reſpondemus, loquelam illam ſerpentis, non fuiſſe ipſi naturalem, ſed contigiſſe, movente Diabolo, qui in eo latebat, linguam ipſius: quemadmodùm legimus in hiſtoriis, per alia animalia bruta, vel etiam per ſtatuas, Dæmones eſſe locutos. Quin, & arte Magica, ſeu dęmoniaca efficiunt Præſtigiatores in animalibus brutis nonnulla, quæ ad humanam rationem videntur accedere, & naturaliter ſine arte humana, vel diabolica nullo modo fieri poſſunt. Quod verò attinet ad Aſinam Balaam: ex ipſis Sacræ Scripturæ verbis patet, illam non fuiſſe inſtinctu naturali locutam. Hìc enim ſcribitur: *Aperuitque Dominus os Aſinæ, & locuta eſt*. Ut igitur Serpens ope Dæmonis, ita quoq; Aſina ope Angeli ſermonem formavit: neuter tamen fuit ſermo cognoſcitivus, vel rationalis, ideſt proveniens ab intellectu, & ratione, ſed tantùm materialis, velut ſonitus, qui ex inſtrumento aliquo muſico manus, vel oris ope producitur. Nihilominùs adeò craſſi, bardique ſunt Arabes, & Mahumetani, ut non ſolùm brutis animantibus, ſed lignis quoque, & lapidibus humanum ſermonem tribuere non dubitent. Hinc arbores, & lapides, ne dum Camelos, & alia quadrupedia, frequentiſſimè Mahumetum allocuta fuiſſe fabulantur.

II. Ea, quæ inter Salomonem, & formicas; itemque inter eumdem, & Upupam eveniſſe referuntur, adeò ridicula ſunt, ut ea confutare non ſit opus: Fabulæ Æſopicæ majorem fidem ſibi poſſunt vendicare. Tanti ne faciebat Salomon unam aviculam, ut adeò excandeſceret, & tam dira illi minaretur, quòd ab aliarum ſocietate ſeſe ſubduxiſſet?

III. Illud verò, & Salomoni injurium, & nonniſi impium exiſtimari debet, eſt, quòd Alcoranus faciat illum Imperatorem avium, & Dæmonum, non ſolùm eorum, quos الجنة *Genios* vocant, ſed illorum etiam, quos الشياطين *Satanas* appellant, qui certè mali ſunt, atque humani generis hoſtes. Cur verò potiùs avium, quàm Leonum, vel tigrium, vel pardorum Dux eſſet Salomon? Hæc certè animalia aptiora ſunt ad pugnam, quàm aves, aut volucres. Sed fortaſſe in cauſa fuit, quòd aves tantùm humanis vocibus enunciandis aſſueſiant, quod cæteris animalibus non contingit. Quòd verò Salomon Dæmonum, ac Satanarum ope, & miniſterio uteretur, ſine ſummæ impietatis nota dici non poteſt: Divina enim lege interdictum eſt hominibus cum hujuſmodi ſpiritibus Deo rebellibus conſuetudinem habere. Licèt enim Arabes ex falſa Hebræorum doctrina, exiſtiment, Genios, non ſecùs, ac homines, ad bonum, & malum liberos eſſe: hoc tamen Sacris literis omninò repugnat, in quibus Genii, ſeu Dæmones, & Satanæ pro iiſdem habentur, nempe pro Angelis apoſtaticis, Deoque rebellibus, atque ideò æternis cruciatibus deſtinatis. Hunc tam craſſum errorem hauſit Alcoranus à Thalmude, & Rabbinis, qui ex prava intelligentia eorum verborum, quę in libro קֹהֶלֶת ſive Eccleſiaſte leguntur ca. 2. 8.

עָשִׂיתִי לִי שִׁדָּה וְשִׁדּוֹת : *feci mihi captivam, & captivas*: ſeu, ut habet Vulgata latina: *feci mihi ſcyphos, & urceos in miniſterio ad vina fundenda*, quod conſonat verſioni ſeptuaginta, οἰνοχόον καὶ οἰνοχόας *vini funditorem, & vini funditrices*, perperam interpretati ſunt, *dæmonem, & Dæmonas*, ſeu dæmoniſſas: quaſi Salomon his miniſtris, ſeu pincernis in conviviis ſuis, aliiſque officiis uteretur.

IV. Ea, quæ Alcoranus de Salomone, & Regina Sabæ commemorat, hujuſmodi ſunt, (præſertim, ſi Expoſitorum nugas adjicias) ut ſola ſufficiant, ad illius vanitatem, & impoſturam manifeſtiſſimè agnoſcendam. Non eſt otium in illis examinandis, & refutandis, immorari. Sciat tamen lector, totam eſſe farinam Thalmudicam, quam Judæi Mahumeto, non ſine ingenti pretio vendidere. Sed unuſquiſque videt, quàm longè Alcoranica figmenta diſtent à legitima Sacrarum litterarum narratione.

V. Poſtremò, dum Mahumetus aſſerit, Alcoranum ſuum decidere, ac dilucidare filiis Iſrael pleraque eorum, in quibus ipſi diſſentiunt, deſiderandum erat, ut ex his unum tantùm poſuiſſet. Quam, oro, litem dirimit Alcoranus Iſraelitis in Sacrorum librorum controverſiis? Iſraelitæ ipſi dicant, ſi noverunt. Sed nihil hujuſmodi præſtat Alcoranus, & Mahumetus mera jactat mendacia.

سورة القصص مكية وهي سبع وثمانون آية

SURA XXVIII.
HISTORIA.
MECCANA:
COMMATUM OCTOGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 طسم ❀ 2 تلك آيات الكتاب المبين ❀ 3 نتلو عليك من نبإ موسي وفرعون
بالحق لقوم يومنون ❀ 4 إن فرعون علا في الأرض وجعل أهلها شيعا يستضعف طائفة منهم
يذبح أبناءهم ويستحيي نساءهم إنه كان من المفسدين ❀ 5 ونريد أن نمن علي الذين
استضعفوا في الأرض ونجعلهم أئمة ونجعلهم الوارثين ❀ 6 ونمكن لهم في الأرض ونري فرعون
وهامان وجنودهما منهم ما كانوا يحذرون ❀ 7 وأوحينا إلى أم موسي أن أرضعيه فإذا
خفت عليه فألقيه في اليم ولا تخافي ولا تحزني إنا رادوه إليك وجاعلوه من المرسلين ❀
8 فالتقطه آل فرعون ليكون لهم عدوا وحزنا إن فرعون وهامان وجنودهما كانوا خاطئين ❀
9 وقالت امرأة فرعون قرة عين لي ولك لا تقتلوه عسي أن ينفعنا أو نتخذه ولدا وهم لا
يشعرون ❀ 10 وأصبح فؤاد أم موسي فارغا إن كادت لتبدي به لولا أن ربطنا علي
قلبها لتكون من المومنين ❀ 11 وقالت لأخته قصيه فبصرت به عن جنب وهم لا يشعرون ❀
12 وحرمنا عليه المراضع من قبل فقالت هل أدلكم علي أهل بيت يكفلونه لكم وهم
له ناصحون ❀ 13 فرددناه إلى أمه كي تقر عينها ولا تحزن ولتعلم أن وعد الله حق
ولكن أكثرهم لا يعلمون ❀ 14 ولما بلغ أشده واستوي آتيناه حكما وعلما وكذلك
نجزي المحسنين ❀ 15 ودخل المدينة علي حين غفلة من أهلها فوجد فيها رجلين
يقتتلان هذا من شيعته وهذا من عدوه فاستغاثه الذي من شيعته علي الذي من عدوه فوكزه
موسي فقضي عليه قال هذا من عمل الشيطان إنه عدو مضل مبين ❀ 16 قال رب إني ظلمت

نفسي

نفسي فاغفر لي فغفر له إنه هو الغفور الرحيم ۞ 17 قال رب بما أنعمت علي فلن أكون
ظهيرا للمجرمين ۞ 18 فأصبح في المدينة خايفا يترقب فإذا الذي استنصره بالأمس
يستصرخه قال له موسى إنك لغوي مبين ۞ 19 فلما أن أراد أن يبطش بالذي هو عدو
لهما قال يا موسي أتريد أن تقتلني كما قتلت نفسا بالأمس إن تريد إلا أن تكون جبارا
في الأرض وما تريد أن تكون من المصلحين ۞ 20 وجاء رجل من أقصى المدينة يسعى قال
يا موسي إن الملاء يأتمرون بك ليقتلوك فاخرج إني لك من الناصحين ۞ 21 فخرج منها
خايفا يترقب قال رب نجني من القوم الظالمين ۞ 22 ولما توجه تلقاء مدين قال عسى
ربي أن يهديني سواء السبيل ۞ 23 ولما ورد ماء مدين وجد عليه أمة من الناس
يسقون ۞ 24 ووجد من دونهم امرأتين تذودان قال ما خطبكما قالتا لا نسقي حتى
يصدر الرعاة وأبونا شيخ كبير ۞ 25 فسقى لهما ثم تولى إلى الظل فقال رب إني لما أنزلت
إلي من خير فقير ۞ 26 فجاءته إحداهما تمشي على استحياء قالت إن أبي يدعوك ليجزيك
أجر ما سقيت لنا فلما جاءه وقص عليه القصص قال لا تخف نجوت من القوم الظالمين ۞
27 قالت إحداهما يا أبت استأجره إن خير من استأجرت القوي الأمين ۞ 28 قال إني أريد
أن أنكحك إحدى ابنتي هاتين على أن تأجرني ثماني حجج فإن أتممت عشرا فمن عندك
وما أريد أن أشق عليك ستجدني إن شاء الله من الصالحين ۞ 29 قال ذلك بيني وبينك
أيما الأجلين قضيت فلا عدوان علي والله على ما نقول وكيل ۞ 30 فلما قضى موسى
الأجل وسار بأهله آنس من جانب الطور نارا قال لأهله امكثوا إني آنست نارا لعلي آتيكم
منها بخبر أو جذوة من النار لعلكم تصطلون ۞ 31 فلما أتاها نودي من شاطئ الواد الأيمن
في البقعة المباركة من الشجرة أن يا موسى إني أنا الله رب العالمين ۞ 32 وأن ألق
عصاك فلما رآها تهتز كأنها جان ولى مدبرا ولم يعقب يا موسى أقبل ولا تخف إنك من
الآمنين ۞ 33 اسلك يدك في جيبك تخرج بيضاء من غير سوء واضمم إليك جناحك
من الرهب فذانك برهانان من ربك إلى فرعون وملايه إنهم كانوا قوما فاسقين ۞ 34 قال رب
إني قتلت منهم نفسا فأخاف أن يقتلون ۞ 35 وأخي هرون هو أفصح مني لسانا فأرسله معي
ردءا يصدقني إني أخاف أن يكذبون ۞ 36 قال سنشد عضدك بأخيك ونجعل لكما سلطانا
فلا يصلون إليكما بآياتنا أنتما ومن اتبعكما الغالبون ۞ 37 فلما جاءهم موسى بآياتنا بينات
قالوا ما هذا إلا سحر مفترى وما سمعنا بهذا في آبائنا الأولين ۞ 38 وقال موسى ربي
أعلم بمن جاء بالهدى من عنده ومن تكون له عاقبة الدار إنه لا يفلح الظالمون ۞
39 وقال فرعون يا أيها الملأ ما علمت لكم من إله غيري فأوقد لي يا هامان على الطين

فاجعل

فاجعل لي صرحا لعلي اطلع الى اله موسي واني لاظنه من الكاذبين ۝ 40 واستكبر
هو وجنوده في الارض بغير الحق وظنوا انهم الينا لا يرجعون ۝ 41 فاخذناه وجنوده
فنبذناهم في اليم فانظر كيف كان عاقبة الظالمين ۝ 42 وجعلناهم ايمة يدعون الى
النار ويوم القيمة لا ينصرون ۝ 43 واتبعناهم في هذه الدنيا لعنة ويوم القيمة هم من
المقبوحين ۝ 44 ولقد اتينا موسي الكتاب من بعد ما اهلكنا القرون الاولى بصاير
للناس وهدي ورحمة لعلهم يتذكرون ۝ 45 وما كنت بجانب الغربي اذ قضينا الي موسي
الامر وما كنت من الشاهدين ۝ 46 ولكنا انشانا قرونا فتطاول عليهم العمر وما كنت
ثاويا في اهل مدين تتلو عليهم اياتنا ولكنا كنا مرسلين ۝ 47 وما كنت بجانب
الطور اذ نادينا ولكن رحمة من ربك لتنذر قوما ما اتيهم من نذير من قبلك لعلهم
يتذكرون ۝ 48 ولولا ان تصيبهم مصيبة بما قدمت ايديهم فيقولوا ربنا لولا ارسلت الينا
رسولا فنتبع اياتك ونكون من المومنين ۝ 49 فلما جاءهم الحق من عندنا قالوا لولا اوتي
مثل ما اوتي موسى اولم يكفروا بما اوتي موسي من قبل قالوا ساحران تظاهرا وقالوا انا
بكل كافرون ۝ 50 قل فاتوا بكتاب من عند الله هو اهدي منهما اتبعه ان كنتم
صادقين ۝ 51 فان لم يستجيبوا لك فاعلم انما يتبعون اهواءهم ومن اضل ممن اتبع هواه
بغير هدي من الله ان الله لا يهدي القوم الظالمين ۝ 52 ولقد وصلنا لهم القول لعلهم
يتذكرون ۝ 53 الذين اتيناهم الكتاب من قبله هم به يومنون ۝ 54 واذا يتلي
عليهم قالوا امنا به انه الحق من ربنا انا كنا من قبله مسلمين ۝ 55 اولايك يوتون
اجرهم مرتين بما صبروا ويدرون بالحسنة السيية ومما رزقناهم ينفقون ۝ 56 واذا سمعوا اللغو
اعرضوا عنه وقالوا لنا اعمالنا ولكم اعمالكم سلام عليكم لا نبتغي الجاهلين ۝ 57 انك
لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء وهو اعلم بالمهتدين ۝ 58 وقالوا ان
نتبع الهدي معك نتخطف من ارضنا اولم نمكن لهم حرما امنا يجبي اليه ثمرات كل
شيء رزقا من لدنا ولكن اكثرهم لا يعلمون ۝ 59 وكم اهلكنا من قرية بطرت معيشتها
فتلك مساكنهم لم تسكن من بعدهم الا قليلا وكنا نحن الوارثين ۝ 60 وما كان
ربك مهلك القري حتي يبعث في امها رسولا يتلو عليهم اياتنا وما كنا مهلكي القري
الا واهلها ظالمون ۝ 61 وما اوتيتم من شيء فمتاع الحيوة الدنيا وزينتها وما عند الله خير
وابقي افلا تعقلون ۝ 62 افمن وعدناه وعدا حسنا فهو لاقيه كمن متعناه متاع الحيوة الدنيا
ثم هو يوم القيمة من المحضرين ۝ 63 ويوم يناديهم فيقول اين شركايي الذين كنتم
تزعمون ۝ 64 قال الذين حق عليهم القول ربنا هولاء الذين اغوينا اغويناهم كما غوينا
تبرانا

تبرأنا إليك ما كانوا إيانا يعبدون ۞ 64 وقيل ادعوا شركاءكم فدعوهم فلم يستجيبوا لهم
ورأوا العذاب لو أنهم كانوا يهتدون ۞ 65 ويوم يناديهم فيقول ماذا أجبتم المرسلين ۞
66 فعميت عليهم الأنباء يومئذ فهم لا يتساءلون ۞ 67 فأما من تاب وآمن وعمل صالحا
فعسى أن يكون من المفلحين ۞ 68 وربك يخلق ما يشاء ويختار ما كان لهم الخيرة
سبحان الله وتعالى عما يشركون ۞ 69 وربك يعلم ما تكن صدورهم وما يعلنون ۞
70 وهو الله لا إله إلا هو له الحمد في الأولى والآخرة وله الحكم وإليه ترجعون ۞ 71 قل
أرأيتم إن جعل الله عليكم الليل سرمدا إلى يوم القيامة من إله غير الله يأتيكم بضياء أفلا
تسمعون ۞ 72 قل أرأيتم إن جعل الله عليكم النهار سرمدا إلى يوم القيامة من إله
غير الله يأتيكم بليل تسكنون فيه أفلا تبصرون ۞ 73 ومن رحمته جعل لكم الليل
والنهار لتسكنوا فيه ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 74 ويوم يناديهم فيقول أين
شركاءي الذين كنتم تزعمون ۞ 75 ونزعنا من كل أمة شهيدا فقلنا هاتوا برهانكم
فعلموا أن الحق لله وضل عنهم ما كانوا يفترون ۞ 76 إن قارون كان من قوم موسى فبغى
عليهم وآتيناه من الكنوز ما إن مفاتحه لتنوء بالعصبة أولي القوة إذ قال له قومه لا تفرح إن
الله لا يحب الفرحين ۞ 77 وابتغ فيما آتيك الله الدار الآخرة ولا تنس نصيبك من
الدنيا وأحسن كما أحسن الله إليك ولا تبغ الفساد في الأرض إن الله لا يحب
المفسدين ۞ 78 قال إنما أوتيته على علم عندي أولم يعلم أن الله قد أهلك من قبله
من القرون من هو أشد منه قوة وأكثر جمعا ولا يسأل عن ذنوبهم المجرمون ۞ 79 فخرج
على قومه في زينته قال الذين يريدون الحيوة الدنيا يا ليت لنا مثل ما أوتي قارون إنه
لذو حظ عظيم وقال الذين أوتوا العلم ويلكم ثواب الله خير لمن آمن وعمل صالحا ولا يلقيها
إلا الصابرون ۞ 80 فخسفنا به وبداره الأرض فما كان له من فئة ينصرونه من دون الله
وما كان من المنتصرين ۞ 81 وأصبح الذين تمنوا مكانه بالأمس يقولون ويكأن الله
يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر لولا أن من الله علينا لخسف بنا ويكأنه لا يفلح
الكافرون ۞ 82 تلك الدار الآخرة نجعلها للذين لا يريدون علوا في الأرض ولا فسادا
والعاقبة للمتقين ۞ 83 من جاء بالحسنة فله خير منها ومن جاء بالسيئة فلا يجزى الذين
عملوا السيئات إلا ما كانوا يعملون ۞ 84 إن الذي فرض عليك القرآن لرادك إلى معاد
قل ربي أعلم من جاء بالهدى ومن هو في ضلال مبين ۞ 85 وما كنت ترجو
أن يلقى إليك الكتاب إلا رحمة من ربك فلا تكونن ظهيرا للكافرين ۞ 86 ولا
يصدنك عن آيات الله بعد إذ أنزلت إليك وادع إلى ربك ولا تكونن من المشركين ۞

87 ولا تدع مع الله إلها آخر لا إله إلا هو كل شيء هالك إلا وجهه له الحكم وإليه ترجعون *

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. T S. M. 2. Hæc *sunt* signa libri manifesti. 3. Recitabimus tibi *aliqua* ex historia Moysis, & Pharaonis cum veritate, pro hominibus, qui credunt. 4. Porrò Pharao efferebat se in terra *Ægypti*, & posuerat gentem suam in partes *duas*: attenuabat partem ex eis (*idest Israelitas*) mactabat filios eorum, & vivas reservabat mulieres eorum: quippe ipse erat ex corruptoribus. 5. Et *nos* volebamus beneficare eos, qui attenuabantur in terra, & constituere eos Antistites, & facere eos hæredes *Regni ejus*. 6. Et *volebamus* stabilire locum illis in terra, & ostendere Pharaoni, & Hamani, & exercitibus utriusque, ex iisdem *Israelitis* id, quod metuebant (*idest ruinam Regni sui*). 7. Et diximus per revelationem ad Matrem Moysis: Lacta illum. Quòd si timueris illi *aliquod malum*, projice eum in Mare (*idest in flumen Nilum*) & ne timeas, neque contristeris: nos quippe reddituri sumus eum tibi, & constituturi eum *unum* ex Legatis. 8. Collegit autem eum familia Pharaonis, ut esset ipsis *in* inimicum, & *in* mœrorem. Porrò Pharao, & Haman *Consiliarius ejus*, & exercitus eorum erant peccatores. 9. Et dixit uxor Pharaonis: Hilaritas oculi sit mihi, & tibi: ne occidatis eum, fortasse eveniet, ut sit utilis nobis, aut suscipiamus eum *in* filium. Et ipsi non animadvertebant, *quid mali sibi accerserent hoc faciendo*. 10. Et factum est cor Matris Moysis vacuum *timore*: certè propè fuit, ut manifestaret eum (*idest, ut diceret esse filium suum*) nisi posuissemus ligamen super cor ejus (*idest, nisi retinuissemus eam, ne hoc manifestaret*) ut esset ex fidelibus. 11. Et dixit sorori ejus *Mariæ*: Assectare eum. Et aspiciebat eum è longinquo; & ipsi non animadvertebant. 12. Et impedivimus super eum nutrices, *antequam lactaret eum Mater*. Dixit autem *soror ejus*: Num *vultis* ostendam vobis familiam domus *ejus*, *qui* enutrient eum vobis, & ipsi erunt illi providè consulentes? 13. Restituimus ergo eum matri suæ, ut tranquillaretur oculus ejus, neque tristaretur, & ut sciret, quòd promissio Dei *esset* vera; Sed plerique eorum *hoc* nesciebant. 14. Cùm autem pervenisset ad firmam ætatem suam, & adæquatus fuisset (*idest esset quadraginta annorum*) dedimus ei prudentiam, & scientiam: ita enim remuneramus benefacientes. 15. Et intravit in urbem *Memphæos* tempore negligentiæ habitatorum ejus (*idest meridie, quandò cives dormiebant*) & invenit in ea duos viros inter se digladiantes: alter erat ex gente sua (*idest Hebræus*) & alter ex inimicis suis (*idest Ægyptius*) & imploravit auxilium ejus is, qui *erat* ex gente ipsius adversus eum, qui *erat* ex inimicis ejus. Et percussit eum tota manu Moyses, & interemit eum. *Deindè facti pœnitens*, dixit: Hoc fuit ex operatione Satanæ: quippe ipse *est* inimicus, seductor manifestus. 16. Dixit: Domine mi, certè ego iniquè egi in animam meam: parce ergo mihi. Pepercitque illi, quippe ipse *est* Indultor, Misericors. 17. Dixit: Domine mi, eo, quòd beneficus fueris erga me, nunquam ero adjutor sceleratis. 18. Mane autem fuit in civitate timens, & anxius observabat, *si quid de homicidio suo diceretur*, & ecce ille, cui opem tulerat externa die, clamitans rogabat eum, *ut adjuvaret se adversus alium Ægyptium*. Dixit ei Moyses: Certissimè tu *es* nebulo manifestus. 19. Cùmque voluisset vi repellere eum, qui erat hostis utriusque (*idest Ægyptium*) dixit *ille*: O Moyses, vis ne occidere me, sicut occidisti animam (*idest alium hominem*) heri? *a* Tu non vis esse, nisi violentus in terra, neque vis esse ex rectè agentibus. 20. Venit autem vir *quidam* ex ultimis partibus civitatis; velociter currebat; *qui* dixit: O Moyses certè Proceres consilium agitant contra te, ut occidant te: Egredere ergo: Certè ego *sum* tibi ex rectè consulentibus.

bus. 21. Exivit ergo ab ea timens, *sibique* cavebat. Dixit: Domine mi, libera me à gentibus iniquis. 22. Cùm autem *a* iter cepisset erga Madian, dixit: Fortè eveniet, ut Dominus meus dirigat me æquitate viæ *(idest feliciter)*. 23. Ubi verò descendit ad aquam Madian, invenit circa eam turbam ex hominibus, *qui* adaquabant *pecora sua*. 24. Et invenit præter eos duas mulieres, *quæ* procul tenebant *ab aquis oves suas*. Dixit *illis*: Quod est negotium vestrum? Responderunt: Non adaquamus, donec discesserint Pastores, & Pater noster *est* senex grandævus. 25. Adaquavit igitur illis: deindè recessit ad umbram, & dixit: Domine mi: certè ego illius, quod demisisti ad me de bono, *eram* inops *(idest indigebam eo bono, quod obtulisti mihi)*. 26. Venit ergo ad eum una earum: incedebat cum verecundia, *&* dixit: Certè pater meus vocat te, ut rependat tibi mercedem illius *laboris*, quo adaquasti nobis *oves*. Cùm autem venisset ad eum *(idest Moyses ad patrem puellarum)* & narrasset illi historiam *rerum suarum*, dixit *ei senex*: Ne timeas: evasisti ex gentibus iniquis. 27. Dixit una earum: O pater mi, conducas eum mercede: certè erit optimus *omnium*, quos mercede conduxisti: fortis, fidelis. 28. Dixit *Jethro Moysi*: Equidem volo copulare tibi matrimonio unam filiarum mearum istarum, cum pacto, ut servias mercede mihi octo annis. Quodsi compleveris decem *annos*, *erit* ex arbitrio tuo; neque volo *hac in re* difficultatem ponere super te. Invenies autem me, si voluerit Deus, ex probis. 29. Respondit *Moyses*: Hoc *erit pactum* inter me, & inter te: quemcumque duorum terminorum complevero, *sive octo, sive decem annorum*, ne esto transgressio super me *(idest, ne tenear progredi ulteriùs in serviendo tibi)* & Deus super id, quod dicimus, *sit* procurator *(idest testis.)* 30. Cùm autem absolvisset Moyses terminum *statutum*, & proficisceretur cum familia sua, vidit ex latere Montis Sinai ignem. Dixit familiæ suæ: Expectate, nam ego vidi ignem, ut ego afferam vobis ex eo nuncium, aut partem ex igne, ut vos calefiatis. 31. Cùm ergo venisset ad eum *(idest ignem)* Inclamatum est *illi* ex latere Torrentis dextero in valle benedicta, ex arbore: O Moyses: Ego quidem sum Deus Dominus *b* sæculorum. 32. Projice porrò virgam tuam. Cùm autem vidisset eam agitare sese, quasi ipsa *esset* anguis, avertit se terga vertens, nec regressus est. *Dixitque illi Deus*: O Moyses accede, & ne timeas: quippe tu es ex securis. 33. Introduc manum tuam in sinum tuum: egredietur alba absque læsione, & contrahe ad te alam tuam *(idest manum tuam)* à timore *(idest, sine timore)*. Porrò hæc erunt duo *c* signa à Domino tuo ad Pharaonem, & proceres ejus: ipsi quippe sunt homines prævaricantes. 34. Dixit *Moyses*: Domine mi, certè ego occidi ex eis animam *(idest hominem qaendam)* quamobrem timeo, ne occidant me. 35. Sed frater meus Aaron est eloquentior me lingua: mitte ergo illum mecum *in* auxilium, *ut* veracem probet me: quippe ego timeo, ne mendacem putent me. 36. Dixit *ei Deus*: Mox roboravimus brachium tuum fratre tuo, & tribuemus utrique vestrum potestatem, ita, ut non assequantur vos in signis nostris. Vos duo, &, qui secutus fuerit vos, *eritis* victores. Cùm autem venisset ad eos Moyses cum signis nostris manifestis, dixerunt: Non est hoc, nisi præstigium confictum: neque audivimus de hoc apud Patres nostros Priores. 38. Dixit autem Moyses: Dominus meus scientissimus est, quis veniat cum directione de apud se *(idest, quis sit à se directus ad veritatem)* & cui futurus sit finis Domus *(idest, quis assecuturus sit pro mercede Paradisum)*: Certè non erunt felices Iniqui. 39. Et dixit Pharao: O Proceres, nunquam scivi *esse* vobis aliquem Deum præter me. Verùm succende mihi, ò Haman, super lutum *(idest coque mihi lateres in fornace)* & ædifica mihi turrim excelsam, ut ego ascendam ad *inspiciendum* Deum Moysis: ego autem absque dubio puto, hunc *esse* ex mendacibus. 40. Et superbè se gessit ipse, & exercitus ejus in terra, sine justitia, & existimaverunt, quòd ipsi ad nos non essent reducendi. 41. Itaque sustulimus eum, & exercitus ejus, & projecimus eos in mare. Vide ergo, cujusmodi fuerit exitus iniquorum. 42. Et posuimus eos antistites, *qui* vocarent *alios post se* ad Ignem, & die resurrectionis non

a faciem vertisset

b Mundorum.

c argumenta.

adjuvabuntur. 43. Et prosequuti sumus eos in hoc mundo maledictione, & die resurrectionis ipsi *erunt* ex ignominiosè reprobatis. 44. Et jam quidem dedimus Moysi Librum, postquam perdidissemus generationes priores; illuminationes hominibus, & directionem, & misericordiam, ut ipsi commonefierent. 45. Et non fuisti in latere occidentali *montis*, cùm destinavimus Moysi negotium *legationis ad Pharaonem*: neque fuisti ex testificantibus (*idest non fuisti præsens*). 46. Sed nos oriri fecimus generationes *multas post Moysen*, & prolongata fuit super eas ætas, & non fuisti commorans inter habitatores Madian, *a* recitans eis signa nostra: sed nos fuimus mittentes *te*. 47. Neque fuisti in latere montis Sinai, cùm vocavimus *Moysen*: Sed *misimus te in* misericordiam à Domino tuo, ut prædicares hominibus, ad quos non venerat ullus prædicator ante te; ut ipsi commonefiant. 48. Et, nonne, si incideret eis infortunium, ob id, quod præmiserunt manus eorum (*idest ob peccata sua*) dicebant; Domine noster, *b an* misisti ad nos Legatum, ut sequeremur signa tua, & essemus ex credentibus? 49. Cùm autem venit ad eos veritas à conspectu nostro (*idest Mahumetus cum Alcorano*) dixerunt: Nisi datum fuerit ei *facere miracula* juxta illud, quod datum fuit Moysi, *non credemus ei*. An non negaverunt etiam id, quod datum fuit Moysi anteà: dixerunt *enim de Pentateucho, & Alcorano*: Duo præstigia se invicem adjuverunt. Et dixerunt: Certè nos totum (*idest utrumque*) *sumus* abnegantes. 50. Dic *illis*: Afferte ergo librum ex parte Dei, qui *sit* directior his duobus, *ut* sequar eum, si estis veraces. 51. Quodsi non responderint tibi, *neque hoc fecerint*: scito porrò, quòd sequuntur desideria sua. Quis verò *est* errantior, quàm, qui sequitur desiderium suum sine directione à Deo? Quippe Deus non dirigit homines iniquos. 52. Et jam quidem pervenire fecimus ad eos Dictum (*idest Alcoranum*) ut ipsi commonefierent. 53. Quibus dedimus Librum (*idest Judæis, & Christianis*) ante illum (*idest Alcoranum*) hi in eum credunt (*idest in Alcoranum*). 54. Et, cùm recitatur illis, dicunt: Credimus in eum, quippe ipse est veritas à Domino nostro; certè nos *eramus* ante eum Moslemi. 55. His dabitur merces eorum duabus vicibus, eo, quòd patientes fuerint, & repulerint bono malum; & ex eo, quod providimus illis, dilargiuntur. 56. Et, cùm audierint ludibria *ab infidelibus*, longè recedunt ab eis, & dicunt: Nobis *sint* opera nostra, & vobis opera vestra. Pax super vos; Non affectamus amicitiam ignorantium. 57. Tu certè non diriges, quem cupis: Sed Deus dirigit, quem voluerit, & ipse *est* scientissimus de directis (*idest, qui sint directi.*) 58. Et dixerunt *Meccani*: Si sequeremur directionem tecum, violenter expelleremur è terra nostra. An verò non firmavimus illis asylum securum (*idest Meccam?*) Deferuntur ad illud fructus omnis rei *in* alimentum ex parte nostra: sed plerique eorum nesciunt. 59. Quot verò perdidimus urbes, *quæ* luxuriosè transegerant vitam suam, & *c* ecce habitationes eorum non fuerunt habitatæ post eos, nisi parùm, & fuimus nos hæreditantes *eas*. 60. Et non fuit Dominus tuus disperdens urbes, donec suscitaret in metropoli earum Legatum, *qui* legeret illis signa nostra. Neque fuimus perdentes urbes, nisi etiam habitatores earum *essent* iniqui. 61. Et id, quod datum est vobis rerum, est supellex vitæ mundanæ, & ornamentum ejus. Sed id, quod *est* apud Deum, melius *est*, & permanentius. An ergo non intelligitis? 62. An igitur is, cui promisimus promissionem pulchram (*idest Paradisum*) & ipse assecuturus *est* eam; *erit*, sicut ille, cui fruendam dedimus supellectilem vitæ mundanæ; deindè ipse die resurrectionis *erit* ex præsentandis *gehennæ*. 63. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Ubi *sunt* consortes, quos attribuebatis *mihi*? 64. Respondebunt illi, quibus competit Dictum (*idest decretum de æterna damnatione*:) Domine noster, hi, quos seduximus, seduximus eos quemadmodùm *nos* seducti fueramus. *Nunc autem* recedimus immunes *ab eis* ad te. Nunquam fuit, quòd *isti* nos colerent. Et dicetur *illis, qui seducti fuerunt*: Invocate Associatos vestros (*idest Deos, quos faciebatis mihi socios*.) Et invocabunt eos, sed non respondebunt illis, & videbunt pœnam, *quam non vidissent*, si sanè ipsi fuissent dire-

a ut recitares.

b Si non (*idest nonne, sed ironicè, pro non vel subintellige. quomodò poterimus credere*)

c illæ.

directi. 65. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Quid respondistis legatis? 66. Sed cæca erit apud eos narratio die illa (*idest nescient, quid respondeant*): & ipsi non interrogabunt sese mutuò. 67. Porrò, qui conversus fuerit, & crediderit, & operatus fuerit rectè, *a* eveniet, ut sit ex fortunatis. 68. Et Dominus tuus creat, quod vult, & eligit, *quod vult*: non est illis electio (*idest, non est diis potestas eligendi*). Laus Deo, & procul absit ab eo, quod *illi* associant. 69. Et Dominus tuus scit, quid celent pectora eorum, & quid manifestent *ipsi linguis suis*. 70. Et ipse est Deus: non est Deus, nisi ipse: ipsi laus in primo, & in novissimo (*idest in præsenti sæculo, & in futuro*) & ipsi potestas judiciaria, & ad eum reducemini *in die judicii*. 71. Dic: Quid *b* vobis videtur? Si poneret Deus super vos noctem perpetuam usque ad diem resurrectionis; quis Deus præter Deum afferret vobis lucem? An ergo non auditis? 72. Dic: *c* Quid vobis videtur? Si poneret Deus super vos diem perseverantem usque ad diem resurrectionis: quis Deus præter Deum adduceret vobis noctem, *ut* quiesceretis in ea? An ergo non videtis? 73. Et ex misericordia sua dedit vobis noctem, & diem, ut quiesceretis in ea, &, ut exquireretis *in illo* de liberalitate ejus (*idest laboraretis ad victum quærendum*) &, ut vos gratias ageretis. 74. Et die *quadam* vocabit eos *Deus*, & dicet: Ubi *sunt* socii mei, quos attribuebatis *mihi*? 75. Et producemus ex omni gente testem (*nempè Prophetam, seu Legatum uniuscujusque gentis*) & dicemus: Afferte probationem vestram *de eo, quod falsò asserebatis*. Et cognoscent veritatem *esse* Dei, & abscondetur ab eis id, quod commenti fuerant (*idest dii eorum*). 76. Porrò *Caron* (*idest Core*) fuit ex gente Moysi: Sed insolenter se gessit adversus eos: nam dederamus ei de thesauris *d* tantum, ut claves ejus profectò gravassent turbam hominum præditorum robore. Cùm dixisset ei gens ejus: Ne lætitia efferaris: nam Deus non diligit *insolenter* lætantes. 77. Sed exquire cum eo, quod dedit tibi Deus, Palatium novissimum (*idest acquire tibi Paradisum opibus tuis*) &, ne obliviscaris portionis tuæ, *quæ tibi obtigit* ex hoc mundo. Sed benefac *aliis*, sicut benefecit Deus tibi, & ne studeas corrumpere terram; nam Deus non amat corruptores. 78. Respondit: Profectò datum est mihi hoc, *quod habeo*, propter scientiam, quæ *est* apud me. An verò nesciebat, quòd Deus jam perdiderat ante eum *multos* ex generationibus, qui erant valentiores, quàm ille, robore, numerosiores turba? & non interrogabuntur de peccatis suis scelerati, *eo, quòd Deus sciat illa*. 79. Egressus est ergo *Caron* ad gentem suam cum ornatu suo. Dixerunt, qui amabant vitam mundanam: O utinam esset nobis, sicut illud, quod datum fuit Caroni: certè hic *e* habet fortunam magnam. Sed responderunt illi, quibus data fuerat scientia: Væh vobis: præmium Dei melius erit illi, qui crediderit, & operatus fuerit benè: Sed non assequentur illud, nisi patienter sustinentes. 80. Fecimus igitur dehiscere sub eo, & sub Palatio ejus terram: neque fuit illi ulla turba, *quæ* adjuvaret eum præter Deum: neque fuit ex vindicantibus se. 81. Cùm *f* verò pervenissent ad mane illi, qui desideraverant statum ejus æterna die; dicebant: Papè! Certè Deus largè tribuit proventum, cui vult de servis suis; & coarctat *illum, cui vult*. Nisi benignus fuisset Deus erga nos, certè aperta fuisset sub nobis *terra*. Papè! Certè non prosperabuntur infideles. 82. Illud Palatium novissimum (*idest Paradisum*) dabimus illud his, qui non amant elationem in terra, neque corruptionem, & successus *felix erit* timoratis. 83. Qui fecerit bonum, erit illi melius eo. Qui verò fecerit malum, non rependetur iis, qui fecerint mala, nisi *juxta mensuram* illius, quod fuerint operati. 84. Porrò, qui sancivit super te Alcoranum, omninò redditurus est te ad reditum *in Meccam*. Dic: Dominus meus scientissimus *est*, quis veniat cum directione, & quis sit in errore manifesto. 85. Et non sperabas, ut mitteretur ad te Liber *Alcorani*. Sed per misericordiam à Domino tuo *missus fuit*. Ne ergo sis adjutor infidelibus. 86. Et ne avertant te à signis Dei, posteaquam demissa sunt ad te, & voca *homines* ad Dominum tuum, & nullo modo sis ex associantibus. 87. Et ne invoces cum Deo deum alium. Non est Deus, nisi ipse. Omnis res peritura *est* præter faciem ejus: Ipsius *est* potestas judiciaria, & ad eum reducemini *in die judicii*.

a facilè eveniet

b An vobis videtur?

c An.

d Quantum certè.

e *Est* habẽs.

f Et pervenerunt.

NOTÆ.

Nscribitur Sura القصص *Historia*, eò, quòd hæc dictio in versu illius vigesimo sexto reperiatur; ex ridicula Arabum, de qua alibi diximus, consuetudine, ut ex aliqua dictione, quæ incidenter, & nihil ad materiam propositam faciens in capite, vel Sura legatur, totum caput inscribatur. Meccana absolutè censetur: quidam tamen excipiunt versum 84. *Porrò, qui sancivit super te Alcoranum*. & V. 53. *Quibus dedimus Librum*, & sequentes usque ad finem versus 56. In numero versuum non omnes conveniunt. Plerique septem supra octoginta enumerant, quos ego sequutus sum.

Præmium legentis requiris? Audi: مــــن قرء سورة القصص كان له مــن الاجر بعدد من صدق موسى وكذب ولم يبق ملـــــك في السموات والارض الا شهد لـــه يوم القيمة انه كان صادقـــا. *Qui legerit Suram Historiæ habebit mercedem pro numero eorum, qui crediderunt in Moysen, & eorum etiam, qui non crediderunt in eum. Neque remanebit Angelus in Cælo, neque in terra, qui in die resurrectionis non testificetur, illum fuisse veracem.* An, etiamsi fuerit mendacissimus? Ita tenendum est; dummodò legerit hanc Suram.

I. *T. S. M.*] Arab. طسم. Vide, quæ suprà diximus.

VII. *Lacta illum*] فارضعته ثلاثة اشهر لا يبكـي وخافت عليه فوضعتـــه في تابوت مطلـــى بالقار داخل ممهد له فيه واغلقته: *Et lactavit eum tribus mensibus, quibus nunquam flevit. Sed timens ei ab Ægyptiis, posuit eum in arca illita pice, composita interius in modum cunarum, & clausit eam.*

VIII. *Collegit autem eum familia Pharaonis.*] Gel. فوضعوه بين يديه وفتح واخرج موسى منه وهو يمص من ابهامه لبنـــــا: *Exposuerunt arcam ante Pharaonem, & aperuerunt eam, & eduxerunt infantem, qui sugebat lac è digito pollice suo.*

XV. *Et invenit in ea duos viros inter se digladiantes.*] Inde orta rixa, quia, ut scribit Gelal: القبطي يتسخر الاسرايليـــ حطبا الي مطبخ فرعون *Ægyptius volebat vi cogere Israelitam ad ligna ferenda pro servitio familiæ Pharaonis.*

XIX. *Dixit ille: O Moyses.*] Refert hoc Gelal ad virum Israelitam, quippe qui, cùm audisset, se à Moyse superiùs contumeliosè appellari, existimavit eumdem voluisse sibi vim inferre, cùm Ægyptium manu repellendo, ipsum etiam eodem impetu repulit, utpotè cum Ægyptio in rixa implicatum.

XXII. *Cùm autem iter cœpisset erga Madian.*] Notat Gelal ab urbe Menpheos ad regionem Madian, octo dierum iter intercessisse. Cùm autem viam ignoraret, ارسل الله اليه ملك بيده عنزة فانطلق بـــه اليهـــا; *misit Deus ad eum unum Angelum, qui habebat brevem virgam in manu: eoque duce profectus est in Madian.*

XXV. *Adaquavit igitur.*] Gelal scribit, Moysen adaquasse gregem earum من بير اخرى بقربـــها رفع حجرا عنها لا يرفعه الا عشرة انفس: *ex alio puteo vicino, à cujus ore sustulit lapidem, quem decem homines elevare non potuissent.* Idem habet, sed magis hyperbolicè Jahias; ها بير غيرها ولكـــن عليهـــا صخرة لا يرفعها الا اربعون رجلا فرفعها موســـى وحده: *Ibi erat alius puteus, sed coopertus saxo tam vasto, ut quadraginta viri non possent illud elevare: & tamen Moyses solus sustulit illud.* Eodem propè modo ineptit Zamchascerius: ويروى ان الرعاء كانوا يضعون علـــى راس البير حجرا لا يقله الا سبعة رجال وقيل عشرة وقيل اربعون وقيل مائة فاقلـــه وحده: وروي انه سالهم دلو مـــن ماء فاعطوه دلوهم وقالوا استق بها وكان لا ينزعها الا اربعون فاستقى بها وقيل كانت بير اخرى وعليها الصخرة. *Fertur autem pastores consuevisse ponere super os putei lapidem, quem, nonnisi septem viri elevare potuissent. Alii dicunt decem: alii quadraginta: alii centum: & tamen elevavit eum solus Moyses. Fertur etiam ipsum postulasse à pastoribus situlam ad hauriendam aquam, quam solùm quadraginta homines poterant extrahere. Cùmque illi obsecuti fuissent, ipse solus eam extraxit, ovesque adaquavit. Quidam dicunt fuisse alium puteum, & super os ejus positum fuisse lapidem illum.*

XXVI. *Venit ergo ad eum una earum.*] Pueriliter more suo nugatur hic Gelal; فاجابهـــا منكرا في نفسه اخذ الاجر وكانها قصدت المكافاة ان كـــان ممن يريدها فمشت بين يديه فجعلت الريح تضرب ثوبها فتكشف ساقيها فقال لها امشي خلفي ودليني على الطريق ففعلت الى ان جـــاء اباهــــا وهو شعيب ثم عنده عشاء قال لـــه اجلس نتعش قال اخاف ان يكون عوضا مما سقيت لهـــا وانا اهـــل بيت لا نطلب علـــى عمل خير عوضـــا قال لا عادتي وعادة ابآئي نقري الضيف ونطعـــم الطعام فاكل واخبره بحاله. *Et obsecutus fuit puellæ, intendens nullam recipere mercedem, & quasi ipsa existimaret satis esse sibi, si Moyses vellet eam accipere: ante ibat illum: ventus verò cœpit agitare vestes ejus, & detegere crura ejus. Quamobrem dixit ei Moyses: Incede post me, & indica mihi viam. Fecit hoc puella, donec pervenit cum ea ad Patrem ejus Scioaib, apud quem erat cœna præparata; Dixit ei: Sede, & cœna. Respondit; timeo, ne sit hæc cœna pro eo, quòd adaquavi illi oves, & ego sum ex ea domo, in qua pro opere bono non exigimus mercedem. Dixit: non est consuetudinis meæ, vel patrum meorum, ut non excipiamus hospites, & cibemus illos. Itaque comedit, & certiorem fecit eum de statu suo.*

XXX.

XXX. *Cùm ergo absolvisset Moyses terminum statutum.*] Hic etiam fabulatur Glossator. Fingit enim, antequam Jethro committeret curam gregum suorum Moysi, præcepisse filiæ suæ, quam scilicet eidem desponderat ان تعطى موسى عصا يدفع بهـــا السباع عن غنمة وكانت عصا الانبيآ عنده فوقع فى يدها عصا أدم من آس الجنة فاخذهآ بعلـــــم شعيب : *ut traderet Moysi virgam, qua à grege feras abigeret. Erat autem penes eum virga Prophetarum. Et cecidit in manum filiæ Virga Adæ facta ex myrto Paradisi; quam accepit Moyses cum scientia Jethro.*

XXXI. *In valle Benedicta, & arbore.*] Hanc arborem censet Interpres fuisse Vitem, seu rubum, sive arborem aliam spinosam.

XXXIX. *Ædifica mihi turrim.*] Zamchascerius ita fabulam dilatat. روى انه لـــا امر فرعون ببنـــــآ الصرح جمع هامان العمّال حتى اجتمـــع خمسون الفـ بناء سوى الاتباع والاجراء وامر بطبــخ الاجر والجصّ ونجر الخشـــب وضرب المسامير فشدوه حتـــى بلغ ما لم يبلغه بنيان احد مـــــن الخلق فكان البانى لا يقدر ان يقوم على راسه يبنى فبعث الله جبرايل عند غروب الشمس فضربه بجناحه فقطعه ثلث قطع قطعة وقعت علـــى عسكر فرعون فقتلت الـــف الف رجــــل ووقعت قطعة فى البحر وقطعة فى المغرب ولم يبق من عمالة الاّ وقد هلك ويروى فى هذه القصّة ان فرعون ارتقى فوقه فرمى بنشابـــة نحو السماء فردّت اليه وهى ملطوخـــة بالدم فقال قد قتلتُ اله موسى فبعدها بعث الله جبرايــــــل لهدمه : *Habetur ex relatione, cùm præcepisset Pharao, ut turris ædificaretur, congregasse Haman ad quinquaginta millia ædificatores, præter operarios, & mercenarios: & præcepisse coqui lateres, & gypsum, & dolari trabes, & confici clavos. Construxerunt itaque turrim ea altitudine, qua nunquam alia anteà constructa fuerat: itaut jam non possent ædificatores consistere supra verticem ejus, ad prosequendum ædificium. Deus autem ad occasum Solis misit Gabrielem, qui ala sua turrim in tres partes diffregit: quarum una cecidit super castra Pharaonis, & occidit decies centena millia virorum. Altera pars cecidit in mare; & tertia pars in occidentales plagas. Nec ullus fuit operariorum, qui non statim periret. Additur in hac historia, Pharaonem ascendisse super cacumen turris, & jecisse jaculum in Cælum, quod rediit ad eum sanguine aspersum: quamobrem dixit: Occidi Deum Moysi. Postea misit Deus Gabrielem, qui diruit funditus turrim.*

XLVIII. *Et nonne, si incideret eis infortunium?*] Versiculi hujus sententia videtur esse: Si Meccanis infortunium aliquod, vel flagellum à Deo incideret propter peccata eorum, antequam à Mahumeto præmonerentur ex parte Dei: dicebant, vel dicere poterant; Deum erga se non justè egisse, eò, quòd puniret eos, antequam ipsos per Prophetam aliquem, vel Legatum præmoneret, ut pœnitentiam agerent, vel ut veram Religionem sequerentur.

XLIX. *Duo præstigia se invicem adjuverunt.*] Duplex hìc est lectio سحران, *duo præstigia*: idest Pentateuchus, & Alcoranus. Et ساحران, *duo præstigiatores*; nempè, Moyses, & Mahumetus.

LIII. *Quibus dedimus Librum.*] Gelal: نـــزل فى جماعة اسلموا مــــن اليهود كعبد الله بـــــن سلام وغيره ومن النصارى قدموا مــــــــن الحبشة والشام : *Hæc revelata sunt ex occasione multorum, qui Mahumetizaverant ex Judæis, inter quos erat Abdallah filius Salam, & ex Christianis, qui ex Æthiopia, & Syria advenerant.*

LXXVI. *Porrò Caron.*] De Carone, seu Core multa fabulosè effutiunt Arabes, inter quos Ismael filius Aly in suo Chronico: Cap. فى ذكـــر قارون *De commemoratione Caronis*, hæc habet وكان قـــارون احسنهم صورةً واكثرهم مالاً وهو ابن عمّ موســـى وكان قد رُزق من المال ما يضرب بــه المثل : قيـــل كانت مفاتيح خزاينه تحمـــل على اربعين بغـــلاً وبنا دارًا عظيمةً صفحها بالذهب وجعل ابوابهـــــا بالذهب فتكبّر قارون بسبب كثرة ماله على موسى واتفق مـــع بنى اسرايل على قذفه والخروج عـــــن طاعته واحضر امراةً بغيًا وجعل لهـــا جُعلاً وامرها ان تقذف موسى بنفسها واتفق معها على ذلـــك ثم اتـــــى موسى فقال ان قومك قد اجتمعون فخرج اليهم موسى فخطبهم وقال من سرق قطعناه ومـــن افترى جلدناه ومن زنا رجمناه : فقال له قارون وان كنتَ انت قال موسى نعم وان كنتُ انا قال قارون فان بنى اسرايل يزعمون انك فجرتَ بفلانـــــة قال موسى فادعوها فان قالت عنّى شيًا فهو كمــــــا قالت * فلما جاءت قال لها موسى اقسمتُ عليك بالذى انزل التوراة الّا صدقت انا فعلت بـــك ما يقول هُولاء فقالت لا والله كذبوا ولكـــن جعلوا لى جُعْلاً على ان اقذفك فاوحى اللـــه تعالى الى موسى مُرْ الارض بما شيت تعطيك قـــال موســـى يا ارض خذيهم فجعل قارون يقول يا موسى ارحمنى وموسى يقول يا ارض خذيهم حتى ابتلعهـــم الارض ثم خسف بهـــم وبدار قارون والله اعلـــم .

* deest aliquid.

Erat

Erat autem Caron inter Israelitas pulcherrimus forma, & ditissimus opibus, filius patrui Moysis. Copia verò divitiarum ejus tanta erat, ut jam in proverbium abiret. Claves apothecarum ejus onerabant quadraginta mulos. Ædificaverat autem palatium ingens, quod laminis aureis contexerat: portas item ejus ex auro confecerat. Efferebat verò se Caron supra Moysen ob copiam divitiarum suarum: & conspiravit cum Israelitis de calumniando eum, & de schismate contra eum faciendo. Adduxitque mulierem scortatricem, pollicitusque est ei mercedem, si asseruisset, Moysen rem secum habuisse. Cùm autem cum ea de hoc convenisset, profectus ad Moysen dixit ei: Populus tuus jam simul congregatus est. Cùm ergo Moyses venisset ad eos, cœpit concionari, ac dicere: Si quis furatus fuerit, abscindemus manus ejus. Si quis mentitus fuerit, flagellabimus eum. Si quis mœchatus fuerit, lapidabimus eum. Tunc dixit ei Caron: At, si tu hoc feceris? Respondit Moyses: Ego quoque, si hoc fecero, hanc pœnam subibo. Tunc Caron: Atqui filii Israel asserunt te mœchatum fuisse cum tali fœmina. Respondit Moyses: Adducite eam huc: &, si quid tale de me protulerit, habeatur verum. Cùm autem advenisset mulier, dixit ei Moyses: Adjuro te per eum, qui tradidit mihi Pentateuchum, ut dicas mihi verè, utrum ego fecerim in te id, quod isti dicunt. Respondit Mulier: Per Deum non est ita: & isti mentiuntur: Sed obtulerunt mihi mercedem, ut te ita calumniarer. Tunc dixit Deus Moysi per revelationem: Præcipe terræ id, quod vis, nam obediet tibi: dixitque Moyses: O terra, absorbe eos. Tunc cœpit Caron dicere: O Moyses miserere mei. At Moyses pergebat dicens: O terra, absorbe eos: donec terra dehiscens absorbuit eos unà cum palatio Caronis. Et Deus hæc optimè novit. Hactenùs Ismael. Aliquantò modestiùs Gelal tradit, claves thesaurorum Core onerasse septuaginta viros, vel juxta alios, quadraginta: quamvis alii dicant decem: alii plures, vel pauciores.

LXXVIII. *Propter scientiam, quæ est apud me.*] Gelal: وكان اعلم بنى اسرائيل بالتوراة بعد موسى وهرون, *Erat enim doctissimus omnium Israelitarum in Pentateucho post Moysen, & Aaron.*

LXXIX. *Egressus est ergo Caron.*] Gelal: فخرج قارون باتباعه الكثيرين ركبانا متحلين بملابس الذهب والحرير على خيول وبغال متحلية; *Egressus est autem Caron cum magna turba asseclarum equitantium, qui ornati erant vestibus auro, sericoque intertextis, super equos, & mulos ornatos.*

REFUTATIONES.

I. Confundit Mahumetus Sacras historias. Ponit enim Haman Consiliarium Pharaonis, cùm Assuero Persarum Regi à consiliis fuerit. Fingit prætereà, Pharaonem jussisse extrui sibi Turrim sublimem, ex cujus vertice Deum Moysis inferiorem sibi videret: quod commentum haud dubium est, quin ex Babelicæ turris ædificatione desumpserit. Certè nihil hujusmodi de Pharaone in Sacris literis habetur, & quidquid sit, inanissimam præsefert fabulam. Ea etiam, quę ad decretum Pharaonis de occidendo Moyse infante, & ad lactatrices ab eodem Moyse rejectas, Rabbinicas sapiunt nugas: neque probabile est, si hæc vera essent, Moysen ipsum in Pentateucho ea prætermissurum fuisse.

II. Cùm Moyses virum Ægyptium ad justam Israelitæ defensionem occiderit, non videtur tàm gravis peccati reus fuisse, ut Alcoranus introducere debeat eum adeò facti illius pœnitentem, & promittentem se nunquam in posterum fore improbis adjutorem. Neque verò adjuverat improbum ullum, vel scelestum (hoc enim significat Arabicè الكافر quam dictionem exponit Gelal: للمجرم *infidelem*) sed fidelem Israelitam injustè ab Ægyptio vexatum.

III. Turpiter hallucinatur Mahumetus, cùm duorum, quos secunda vice dirimere voluit Moyses, alterum Israelitam, alterum verò Ægyptium fuisse supponit. Ex sacro enim Textu, Exodi cap. 2. apertissimè constat, utrumque Hebræum, sive Israelitam fuisse.

IV. In eo etiam errat, quòd duas tantùm Jethro (quem ipse insulsè Scioaib appellat) filias fuisse crediderit. Exodi enim cap. 2. dicitur: *Erant autem Sacerdoti Madian septem filiæ, quæ venerant ad hauriendam aquam.* At ipse, nonnisi duas venisse narrat. Prætereà mendacium est manifestum, Moysen hausisse aquam ex puteo, sive illo, sive alio, auferendo lapidem tàm grandem, & cætera agendo, quæ Alcorani Interpretes communi consensu fabulantur. Jam enim puellæ ante Moysis adventum hauserant aquam ex puteo, & impleverant canales ad oves suas adaquandas: cùmque pastores eas à canalibus repellerent, Moyses defendit puellas, earumque oves adaquavit. Et, quamvis è puteo novam hauserit aquam, non tamen opus fuit, ut lapidem ullum ab ejus ore removeret, cùm jam puellæ ipsę removissent, quod arguit, lapidem illum non adeò grandem fuisse, qualem fingunt Mahumetani.

V. Ea, quæ habentur hìc de Moyse, & Jethro, & duabus filiabus ejus, & de pacto servitutis annorum in pascendis gregibus, apparet manifestè esse centonem, ac miscellam duarum historiarum, quarum altera est de Jethro, & Moyse, & habetur Exod. cap. 2. & 3. Altera, quæ legitur in Genes. cap. 29. de Jacob, & Laban, & duabus filiabus ejus, in qua etiam habetur illud, quod de lapide posito super puteum, hìc intrudunt Interpretes Alcorani. Ita mos est Mahumeti, & Mahumetanorum Sacras historias confundere, ac permiscere.

VI. Fallitur hìc, ut alibi suprà, Impostor, dùm ponit visionem Moysis in monte Horeb in itinere ex Madian in Ægyptum. Habuit enim illam Moyses, cùm adhuc in terra Madian versaretur, & pasceret oves Jethro soceri sui, ut patet ex lib. Exod. cap. 3.

VII. Jam dixi, turrim illam tàm portentosam jussu Pharaonis extructam, commentum esse ex Babylonicæ Turris constructione desumptum.

VIII. Dùm Mahumetus fingit dici sibi à Deo, se non fuisse præsentem illis, quæ tunc ei revelabat de historia Moysis, & quæ (ut exponit Gelal) ob diuturnitatem temporis, & hominum incuriam jam erant obliterata, nihil aliud intendit, quàm simplicioribus persuadere, se esse verè prophetam, qui res præteritas

tas omnibus ignotas, ita exactè enarraret. Verùm hæc semper fuerunt universis notissima, tàm Christianis, quàm Judæis: nec ullam partem habet in eis Mahumetus, vel Alcoranus, præter nugas, & fabulas à se superadditas.

IX. Quamvis ea, quæ refert Alcoranus de Carone, seu Core, non sint adeò dissona ab iis, quæ de eodem in libro Num. cap. 16. narrantur: si tamen illius Interpretes audiamus, pleraque falsa, ac ficta manifestè apparent. Neque etiam verum esse potest id, quod Alcoranus ipse affirmat: fuisse scilicet tàm multas apothecas, & thesauros Core, ut eorum claves robustissimorum virorum turbam gravassent.

Porrò vox Arabica عصبة, juxta doctiores Arabes est turba hominum à decem usque ad quadraginta. Ut autem decem tantùm, eosque robustissimos fuisse ponamus: nonne cujusvis domus regiæ, vel Cæsareæ thesaurorum claves gestare potuissent? Ubi verò tot thesaurorum promptuaria, & ubi tàm ingens palatium habere potuit Core in deserto, ubi omnes sub tabernaculis portatilibus habitabant?

سورة العنكبوت مكية وهى تسع وستون آية

SURA XXIX.
ARANEA.
MECCANA:
COMMATUM SEXAGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 أحسب الناس أن يتركوا أن يقولوا آمنا وهم لا يفتنون ۞ 3 ولقد
فتنا الذين من قبلهم فليعلمن الله الذين صدقوا وليعلمن الكاذبين ۞ 4 أم حسب الذين
يعملون السيئات أن يسبقونا ساء ما يحكمون ۞ 5 من كان يرجو لقاء الله فإن أجل الله
لآت وهو السميع العليم ۞ 6 ومن جاهد فإنما يجاهد لنفسه إن الله لغني عن العالمين ۞
7 والذين آمنوا وعملوا الصالحات لنكفرن عنهم سيئاتهم ولنجزينهم أحسن الذي كانوا
يعملون ۞ 8 ووصينا الإنسان بوالديه حسنا وإن جاهداك لتشرك بي ما ليس لك به علم
فلا تطعهما إلي مرجعكم فأنبئكم بما كنتم تعملون ۞ 9 والذين آمنوا وعملوا الصالحات
لندخلنهم في الصالحين ۞ 10 ومن الناس من يقول آمنا بالله فإذا أوذي في الله
جعل فتنة الناس كعذاب الله ولئن جاء نصر من ربك ليقولن إنا معكم أو ليس الله
بأعلم بما في صدور العالمين ۞ 11 وليعلمن الله الذين آمنوا وليعلمن المنافقين ۞
12 وقال الذين كفروا للذين آمنوا اتبعوا سبيلنا ولنحمل خطاياكم وما هم بحاملين من
خطاياهم من شيء إنهم لكاذبون ۞ 13 وليحملن أثقالهم وأثقالا مع أثقالهم وليسألن
يوم القيامة عما كانوا يفترون ۞ 14 ولقد أرسلنا نوحا إلي قومه فلبث فيهم ألف سنة إلا
خمسين عاما فأخذهم الطوفان وهم ظالمون ۞ 15 فأنجيناه وأصحاب السفينة وجعلناها آية
للعالمين ۞ 16 وإبراهيم إذ قال لقومه اعبدوا الله واتقوه ذلكم خير لكم إن كنتم
تعلمون ۞ 17 إنما تعبدون من دون الله أوثانا وتخلقون إفكا إن الذين تعبدون من

دون

دون الله لا يملكون لكم رزقا فابتغوا عند الله الرزق واعبدوه واشكروا له اليه ترجعون ۞
18 وإن تكذبوا فقد كذب أمم من قبلكم وما على الرسول إلا البلاغ المبين ۞
19 أولم يروا كيف يبدئ الله الخلق ثم يعيده إن ذلك على الله يسير ۞ 20 قل
سيروا في الأرض فانظروا كيف بدأ الخلق ثم الله ينشئ النشأة الآخرة إن الله على
كل شيء قدير ۞ 21 يعذب من يشاء ويرحم من يشاء وإليه تقلبون ۞ 22 وما أنتم
بمعجزين في الأرض ولا في السماء وما لكم من دون الله من ولي ولا نصير ۞ 23 والذين
كفروا بآيات الله ولقائه أولائك يئسوا من رحمتي وأولائك لهم عذاب أليم ۞ 24 فما كان
جواب قومه إلا أن قالوا اقتلوه أو حرقوه فأنجيه الله من النار إن في ذلك لآيات لقوم
يؤمنون ۞ 25 وقال إنما اتخذتم من دون الله أوثانا مودة بينكم في الحيوة الدنيا
ثم يوم القيمة يكفر بعضكم ببعض ويلعن بعضكم بعضا ومأويكم النار وما لكم من
ناصرين ۞ 26 فآمن له لوط وقال إني مهاجر إلى ربي إنه هو العزيز الحكيم ۞ 27 ووهبنا
له إسحق ويعقوب وجعلنا في ذريته النبوة والكتاب وآتيناه أجره في الدنيا وإنه في
الآخرة لمن الصالحين ۞ 28 ولوطا إذ قال لقومه إنكم لتأتون الفاحشة ما سبقكم بها
من أحد من العالمين ۞ 29 أئنكم لتأتون الرجال وتقطعون السبيل وتأتون في ناديكم
المنكر فما كان جواب قومه إلا أن قالوا ائتنا بعذاب الله إن كنت من الصادقين ۞
30 قال رب انصرني على القوم المفسدين ۞ 31 ولما جاءت رسلنا إبرهيم بالبشرى قالوا
إنا مهلكوا أهل هذه القرية إن أهلها كانوا ظالمين ۞ 32 قال إن فيها لوطا قالوا
نحن أعلم بمن فيها لننجينه وأهله إلا امرأته كانت من الغابرين ۞ 33 ولما أن جاءت
رسلنا لوطا سيء بهم وضاق بهم ذرعا وقالوا لا تخف ولا تحزن إنا منجوك وأهلك إلا امرأتك
كانت من الغابرين ۞ 34 إنا منزلون على أهل هذه القرية رجزا من السماء بما كانوا
يفسقون ۞ 35 ولقد تركنا منها آية بينة لقوم يعقلون ۞ 36 وإلى مدين أخاهم شعيبا فقال
يا قوم اعبدوا الله وارجوا اليوم الآخر ولا تعثوا في الأرض مفسدين ۞ 37 فكذبوه
فأخذتهم الرجفة فأصبحوا في دارهم جاثمين ۞ 38 وعادا وثمودا وقد تبين لكم من
مساكنهم وزين لهم الشيطان أعمالهم فصدهم عن السبيل وكانوا مستبصرين ۞ 39 وقارون
وفرعون وهامان ولقد جاءهم موسى بالبينات فاستكبروا في الأرض وما كانوا سابقين ۞
40 فكلا أخذنا بذنبه فمنهم من أرسلنا عليه حاصبا ومنهم من أخذته الصيحة ومنهم من خسفنا
به الأرض ومنهم من أغرقنا وما كان الله ليظلمهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ۞
41 مثل الذين اتخذوا من دون الله أولياء كمثل العنكبوت اتخذت بيتا وإن أوهن
البيوت

الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْعَنْكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝ 42 إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ
شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ۝ 43 وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ ۝
44 خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ ۝ 45 اتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ
مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
مَا تَصْنَعُونَ ۝ 46 وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ
وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي أُنْزِلَ إِلَيْنَا وَأُنْزِلَ إِلَيْكُمْ وَإِلَهُنَا وَإِلَهُكُمْ وَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ ۝
47 وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِنْ هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ
بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ ۝ 48 وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ
بِيَمِينِكَ إِذًا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ ۝ 49 بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا
يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ ۝ 50 وَقَالُوا لَوْلَا أُنْزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ
وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُبِينٌ ۝ 51 أَوَلَمْ يَكْفِهِمْ أَنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَرَحْمَةً وَذِكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ ۝ 52 قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيدًا يَعْلَمُ مَا فِي
السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ ۝ 53 وَيَسْتَعْجِلُونَكَ
بِالْعَذَابِ وَلَوْلَا أَجَلٌ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ ۝ 54 يَسْتَعْجِلُونَكَ
بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ ۝ 55 يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ
وَيَقُولُ ذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝ 56 يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ ۝
57 كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ ۝ 58 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُبَوِّئَنَّهُمْ مِنَ الْجَنَّةِ
غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ ۝ 59 الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ
يَتَوَكَّلُونَ ۝ 60 وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ۝
61 وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى
يُؤْفَكُونَ ۝ 62 اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝
63 وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ
بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ۝ 64 وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهْوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِيَ
الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۝ 65 فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلْكِ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى
الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ ۝ 66 لِيَكْفُرُوا بِمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ ۝ 67 أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا
جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَةِ اللَّهِ يَكْفُرُونَ ۝ 68 وَمَنْ
أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ۝
69 وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A. L. M. 2. An existimaverunt homines, quòd relinquerentur (*idest satis sibi fore*) si dicerent: Credidimus, & ipsi non probarentur, *utrum verè crederent?* 3. Et jam quidem experimentum fecimus eorum, qui *fuerunt* ante ipsos, & quidem novit Deus eos, qui fuerunt veraces *in fide sua*, & certè novit *eos, qui sunt* mentientes. 4. An existimaverunt, qui operantur mala, quòd prævenient nos, *ne puniamus eos?* Malum est, quod judicant (*idest falluntur cum suo malo in hac existimatione*). 5. Qui speraverit occursum Dei (*idest futurum judicium*) profectò terminus Dei (*idest à Deo homini præfixus*) certè venturus *est*, & ipse est Auditor, Cognitor. 6. Et, qui decertaverit *pugnans pro Religione*: utique decertabit animæ suæ: nam Deus profectò Dives est absquè *a* omnibus creaturis (*idest nullius eget*). 7. Et, qui crediderint, & fecerint recta, certè expiabimus ab eis mala eorum: & profectò retribuemus eis pulcherrimum *præmium* illius, quod fuerint operati. 8. Et mandavimus homini erga Parentes suos beneficentiam. Quodsi *parentes* pugnaverint contra te (*idest sollicitaverint te*) ut associes in me id, de quo non est tibi scientia (*idest, Deos, quos ignoras*) ne obedias eis. Ad me erit reditus vester, & nunc enarrabo vobis id, quod fueritis operati. 9. Qui autem crediderint, & operati fuerint recta, profectò introducemus eos *in Paradisum* cum Probis. 10. Et ex hominibus quispiam dicit: Credidimus in Deum. At, cùm vexatus fuerit pro Deo, ducit vexationem hominum, tanquam pœnam Dei (*idest timet eum eodem modo, quo pœnam Dei*). Et quidem, si venerit *fidelibus* auxilium á Domino tuo, profectò dicent: Nos certè fuimus vobiscum (*idest in vestra religione.*) An verò non est Deus scientissimus de eo, quod est in pectoribus *b* omnium creaturarum? 11. Et certissimè cognoscet Deus eos, qui crediderint, & certissimè cognoscet Impios. 12. Et dicunt ii, qui non credunt, illis, qui crediderunt: Sequimini viam nostram, & portemus peccata vestra, *si in hoc erraveritis*. Verùm ipsi non sunt portaturi de peccatis eorum quidquam: Quippe ipsi *in hoc* sunt sanè mentientes. 13. Sed profectò portabunt pondera sua, & pondera cum ponderibus suis, & certè *c* ratio exigetur ab eis die resurrectionis de eo, quod mendaciter confinxerunt. 14. Et jam quidem legavimus Noe ad gentem suam: mansitque cum eis mille annos præter quinquaginta annos (*idest nongentos quinquaginta annos*) posteà sustulit eos diluvium; & ipsi *erant* iniquè agentes. 15. Et liberavimus eum, & socios Arcæ (*idest eos, qui erant cum illo in Arca*) & posuimus eam in signum *d* omnibus creaturis. 16. Et *commemora* Abraham, cùm dixit genti suæ: servite Deo, & timete eum. Hoc *erit* melius vobis, si scieritis. 17. Profectò colitis præter Deum Idola, & componitis mendacium. Porrò illi, quos colitis præter Deum, non possident, *ut dent* vobis, alimentum. Exquirite ergo apud Deum alimentum, & servite illi, & gratias agite illi: ad eum reducemini. 18. Quodsi mendacii arguatis *me, ò Meccani*: jam porrò mendacii arguerunt gentes ante vos *Prophetas suos*, & non *e* incumbit Legato, nisi prædicatio manifesta. 19. An non viderunt adhuc, quomodò producat Deus creaturam (*idest creet homines?*) Deindè redire faciet eam (*idest resuscitabit eos*) Certè hoc apud Deum est facile. 20. Dic: Peragrate terram, & videte, quomodò produxerit creaturas: deindè Deus producet productionem alteram (*idest alias creaturas*; quippe Deus *est* ad omnem rem potens. 21. Puniet, quem voluerit, & miserebitur, cujus voluerit, & ad eum revoluemini (*idest redibitis in die judicii*). 22. Neque vos infirmaturi *estis Deum, ne puniat vos* in terra, neque in Cœlo: neque *erit* vobis præter Deum aliquis Patronus, neque adjutor. 23. Qui verò non credunt in signa Dei, & occursum ejus, illi desperabunt de misericordia mea, & illis *erit* pœna dolorifica. 24. Et non fuit responsio gentis ejus (*nempe Abrahæ*) nisi, quòd dixerunt: Occidite eum, vel comburite eum. Sed liberavit eum Deus ab igne. Porrò in hoc *fuerunt* certè signa hominibus, qui credebant. 25. Et dixit *illis Abraham*: Profectò accepistis præter Deum Idola *cum* amore inter

a Mundis.

b Mundorum.

c Interrogabuntur

d Mundis.

e est super Legatum [*i. non spectat ad Legatum.*

vos (*idest certantes inter vos de affectu in cultu eorum*) in vita mundana: deindè die resurrectionis negabunt alii vestrum alios, & maledicent alii vestrum aliis, & receptaculum vestrum *erit* ignis, neque *erunt* vobis ulli adjutores. 26. Credidit autem illi (*nempè Abrahæ*) Lot, & dixit *Abraham*: Certè ego transmigraturus sum *à gente mea* ad Dominum meum (*idest ad locum, quem ipse mihi præceperit*) quippe ipse *est* Præpotens, Sapiens. 27. Et donavimus illi Isaac, & Jacob, & posuimus in progenie *a* ejus Prophetiam, & Librum (*idest Pentateuchum, Evangelium, Psalterium, & Alcoranum*) & dedimus ei mercedem suam in hoc mundo, & quidem ipse in futuro sæculo *erit* ex Probis. 28. Et *memento* Lot, cùm dixit populo suo: Ergo ne vos sanè perpetratis flagitium, in quo non præivit vos ullus ex *b* omnibus creaturis? 29. Ergo ne vos *impudicè* acceditis ad viros; & abscinditis viam, *ne ullus veniat ad vos, quin hanc injuriam sustineat*, & patratis in consessu vestro nefarium? Atqui non fuit responsio gentis illius, nisi, quòd dixerunt: Fac, ut veniat ad nos punitio Dei, si es ex veracibus. 30. Dixit *Lot*: Domine mi, adjuva me adversus homines corruptores. 31. Cùm autem venissent *Angeli* Legati nostri ad Abraham cum fausto nuncio, dixerunt: Nos sanè perdituri *sumus* habitatores hujus urbis (*idest Sodomæ*) nam habitatores ejus sunt iniqui. 32. Respondit *Abraham*: Certè in ea *est* Lot. Dixerunt *illi*: Nos scientissimi *sumus*, quisnam *sit* in ea: certè liberabimus eum, & familiam ejus. Sed uxor ejus erit ex remanentibus *in supplicio*. 33. Cùm verò venissent Legati nostri ad Lot, tristatus est propter eos, & angustiatus est propter eos, brachio (*idest angustiam sensit in corde, timens, ne Cives consueta eos injuria afficerent*). At *illi* dixerunt: Ne timeas, neque contristeris: nam nos liberaturi *sumus* te, & familiam tuam: sed uxor tua erit ex remanentibus *in pœna*. 34. Nos porrò demissuri *sumus* super hanc urbem supplicium è Cœlo ob illud, quod flagitiosè operantur. 35. Et jam quidem reliquimus ex ea signum manifestum (*idest vestigia ruinæ ejus ad exemplum*) hominibus, *qui* intelligunt. 36. Et ad Madianitas *misimus* fratrem eorum Scioaib, & dixit *eis*: O popule meus servite Deo, & expectate diem novissimum, & ne prævaricemini in terra corrumpentes. 37. Sed mendacii incusaverunt eum; quamobrem sustulit eos terræmotus magnus, & inventi sunt mane in habitaculo suo in genua provoluti. 38. Et *perdidimus quoque* Adæos, & Themudæos, & jam innotuit *hoc* vobis ex *vestigiis relictis* habitationum ipsorum. Et adornavit eis Satanas opera eorum, avertitque eos à semita *recta*: *c* licèt essent perspicaces. 39. Et *d* Caronem, & Pharaonem, & Holman. Et jam quidem venerat ad eos Moyses cum evidentiis *miraculorum*: sed superbè se extulerunt in terra, & non fuerunt prævenientes (*idest, & non potuerunt præcavere, & effugere vindictam nostram*). 40. Omnes ergo sustulimus in peccatis eorum. Et ex ipsis aliquis misimus super eum ventum vehementem, & ex ipsis aliquis sustulit eum vox cum clamore *è Cœlo*: & ex ipsis aliquis dehiscere fecimus sub eo terram. Et ex ipsis aliquem demersimus *in mare*. Neque fuit Deus *talis*, ut iniquè tractaret eos: sed *ipsi* fuerunt, qui se ipsos iniquè tractaverunt. 41. Similitudo eorum, qui acceperunt præter Deum patronos, *est*, sicut similitudo Araneæ, *quæ* construxit *sibi* domum: sed profectò imbecillima domorum *est* sanè domus Araneæ. Si scivissent *hoc*, *nunquam alios præter Deum coluissent*. 42. Porrò Deus novit, quid invocent præter ipsum ex rebus: nam ipse est Præpotens, Sapiens. 43. Et hujusmodi similitudines proponimus eas hominibus: sed non intelligunt eas, nisi scientes. 44. Creavit Deus Cœlos, & terram cum veritate: certè in hoc *est* sanè signum Fidelibus. 45. Recita id, quod revelatum fuit tibi de libro *Alcorani*, & persolve orationem; quippe oratio removet à flagitiis, & illicito: & certè recordatio Dei *est* res maxima, & Deus scit id, quod facitis. 46. Et ne disputetis cum familia Libri (*i. cum Judæis, & Christianis*) nisi cum eo, quod est pulcherrimum (*i. verbis humanis, hortando eos ad religionem vestram*) exceptis illis, qui iniqui fuerint ex eis *contra vos*: *cum his enim non verbis, sed gladio disputandum est*. Et dicite: Credimus in illud, quod demissum fuit ad nos (*idest Alcoranum*) & *in id, quod* demissum fuit ad vos (*idest Pentateuchum, & Evangelium*) & Deus noster, & Deus vester unus est, & nos *sumus* ei *e* devoti.

duplex lectio. ذريته ذريتها

a utriusque.

b Mundis.

c & tamen erant.

d Core.

الجزو الحادى والعشرون Pars vigesima prima.

e addicti.

ti. 47. Et ita demisimus ad te librum, & illi, quibus dedimus Librum *Pentateuchi*, credunt in illum (*idest Alcoranum*). Et ex his (*idest Meccanis*) aliquis credit in eum, & non inficiantur signa nostra, nisi infideles (*idest Judæi*). 48. Et non legebas ante hunc ullum librum, neque scribebas eum dextera tua: alioquin sanè dubitassent *de veritate illius* Annullantes (*idest illi, qui vanitatis insimulant Alcoranum*). 49. Atqui hic *Alcoranus habet* signa evidentia in pectoribus eorum, qui donati sunt scientia: neque inficiantur signa nostra, nisi iniquè agentes (*idest Judæi*). 50. Et dicunt *Meccani*: Nisi demissa fuerint super eum signa *miraculosa* à Domino suo, *non credemus ei*. Responde: Certè signa *sunt* penes Deum, & certè ego *sum tantummodò* Prædicator manifestus. 51. An nondùm sufficit eis, quòd nos miserimus super te librum, *ut* legatur illis? Certè in hoc *libro* est sanè misericordia, & commonitio hominibus, *qui* credunt. 52. Dic: Sufficit *a* Deus inter me, & inter vos testis. *Ipse* scit id, quod *est* in Cœlis, & terra, &, qui credunt in vanitatem (*idest in Idola*) & non credunt in Deum, hi sunt perituri (53. Et petent à te celeritatem pœnæ *à te comminatæ*: quòd si non *esset* meta *b* determinata certè venisset ad eos *hujusmodi* pœna. Sed profectò adveniet illis repentè, & ipsi non animadvertent. 54. Petent à te accelerationem pœnæ: sed profectò gehenna sanè circumdatura *est undique* Infideles. 55. Die *quadam* cooperiet eos pœna desuper eos, & de sub pedibus eorum, & dicet *illis*: *Deus*. Gustate id, quod fuistis operati. 56. O servi mei, qui crediderunt: certè terra mea est spatiosa: itaque me colite, me. 57. Omnis anima gustatura *est* mortem: deindè ad nos reducemini. 58. Et, qui crediderint, & operati fuerint recta, certè habitare faciemus eos in Paradiso cœnacula, current de sub illis flumina, perpetuò moraturos in eis. Euge merces Operantium. 59. Qui patientes fuerunt, & super Dominum suum innitebantur. 60. Et quot ex bestiis, quæ non portant (*idest non parant sibi*) victum suum, Deus nutrit illas, & vos, & ipse est Auditor, Cognitor. 61. Et profectò, si interroges eos, quis creaverit Cœlos, & terram, & subegerit servituti *hominum* Solem, & lunam: certè respondebunt: Deus. Quomodò ergo mentiuntur, *dùm colunt alios deos*? 62. Deus amplum facit proventum, cui vult de servis suis, & coarctat illi: quippe Deus in omni re *est* sciens. 63. Et certè, si interroges eos: Quis demittit è Cœlo aquam, & vivificat ea terram post mortem ejus? Sanè respondebunt: Deus. Dic: Laus Deo. Verùm plerique eorum non intelligunt. 64. Et non est hæc vita mundana, nisi ludus, & jocus, & profectò Palatium novissimum sanè est vita. Si scirent *hoc*, *non præferrent illi vitam mundanam*. 65. Cùm autem conscenderint navim, invocabunt Deum, purè offerentes illi religionem. Postquàm autem salvos reduxerit eos ad *c* terram, ecce ipsi associabunt *illi alios deos*. 66. Ut ingratos se exhibeant pro eo, quod dedimus illis, &, ut fruantur *bonis mundanis*: sed mox scient, *quid sibi eventurum sit*. 67. An adhuc non viderunt, quòd nos fecerimus *urbem eorum Meccam*, asylum securum, cùm diripiantur homines, *qui sunt in regionibus* circa eos? An ergo in Vanitatem credunt, & beneficiis Dei sunt ingrati? 68. Quis verò *est* iniquior, quàm, qui comminiscitur adversus Deum mendacium, vel mentitur contra veritatem, postquàm venit ad eum? Nonne erit in gehenna receptaculum Infidelibus? 69. Qui verò pugnaverint pro nobis, profectò dirigemus eos per semitas nostras, & quidem Deus sanè *est* cum benefacientibus.

a In Deō.

b nominata.

c continentem.

N O T Æ.

Nihil est Mahumetanis insulsius, aut ineptius. Ex una dictione, quæ incidenter, & propè extra rem in Sura occurrat, epigraphen Suræ, tamquam illius argumentum præponunt: quemadmodùm vides in præsenti, quæ ex eo, quòd versu quadragesimo primo, Infidelium opera Araneæ telis comparentur, Aranea inscribitur. Et fortassè, quæ sequitur Sura, Musca inscriberetur, si aliqua illius mentio contigisset. Excusandi nihilominùs sunt Moslemi: quia, cùm nullus propè versiculus cum alio coalescat; impossibile prorsùs erat alicui Suræ argumentum conveniens, & adæquatum præfigere. Habetur hæc Sura communiter Meccana: verùm in codice Basileensi legitur: سورة مكية وروى من قتادة ان اولهـــا الى قوله وليعلمـــــن المنافقين فهو مدنى : *Sura est Meccana: sed habetur ex dicto Cotadæ, principium ejus, usque ad ea verba: & certissimè cognosces impios* (versu undecimo) *esse Medinæ traditum*. De numero Versuum non videtur esse controversia. Præmium Lectoris erit: مـــن

قراء سورة العنكبوت كـــان له مـــــن الاجر عشر حسنات بعدد كل المومنين والمنفقيــــــــــن.

Qui legerit Suram Araneæ, habebit pro mercede decem bona, pro numero singulorum fidelium, & impiorum. Sed faciliùs erit, ut totidem muscas aucupetur.

XVI. *Mansitque cum eis mille annos, præter quinquaginta.*] Hoc erit verum, si computemus vitam Noe universam, quæ nongentos quinquaginta annos complexa est. Sed Alcoranus nimis apertè loquitur de illis tantùm annis, quibus Noe usque ad diluvium legationem inter suos exercuit. Hanc autem, nonnisi anno ætatis suæ quadragesimo exorsus est juxta sententiam Gelalis, cui adhæret Zamchascerius ita scribens كان عمر نوح عم الفا وخمسيـــن سنة بعث على راس اربعين ولبث فى قومه تسعماية وخمسين وعاش بعد الطوفان ستين وعن وهب انـــه عاش الفا واربعماية سنة : *Fuit vita Noe mille, & quinquaginta annorum. Missus fuit ad prædicandum in principio anni quadragesimi, & moratus est in gente sua nongentos, quinquaginta annos: & vixit post diluvium sexaginta annos. Et habetur ex dicto Vahebi, illum vixisse mille, quadringentos annos.* Jahias habet aliquid amplius ex Caab: قال كعب لبث نوح فى قومه الفا سنة الا خمسيـــن عاما ثم لبث بعـــــد الطوفان ستمايـــة سنــــة : *Dixit Caab; Moratus est Noe inter suos nongentos, quinquaginta annos: deinde vixit post diluvium sexcentos annos.* His, si addas annos quadraginta, qui præcesserunt prædicationem, conficient summam annorum ferè mille sexcentorum. Ismael filius Aly asserit, Deum misisse Noe ad prædicandum genti suæ: وله مـــــن العمر مايتان وخمسون سنة : *cùm esset ætatis ducentorum, quinquaginta annorum.* Totam verò vitam Noe facit nongentorum, quinquaginta annorum. Eodem modo Masaudius Abul-hasanus, Thalebiensis autem in Suram 4. quæ est *de Mulieribus* vers. 126. scribit انه عمر الف سنة لم ينقص له سن ولم ينقص لـــه قوة ولم تشيب له شعرة ; *Ipse vixit mille annos: non defecit ei dens ullus, neque imminutum est ei robur, neque incanuit ei pilus.* In libello, qui inscribitur باب شرايــع الاسلام *Capus de legibus Sectæ Eslemiticæ* ita legimus; وانا قيل لك اخبرنى عـــن نوح كم عاش فقل عاش الف سنة واربعماية سنة واثنان وعشرون سنــــــة : *Ubi interrogatus fueris: Dic mihi, quandiù vixit Noe? Responde: vixit mille, quadringentos, ac viginti duos annos.*

XXIX. *Acceditis ad viros, & abscinditis viam.*] Modestè innuit flagitia hujus gentis, quam etiam vias abscidisse affirmat, quia, ut exponit Jahias: كنوا يتعرضون للطريق ياخذون الغرباء فتاتونهـــــم فى ادبارهـــم ولا يفعله بعضهم ببعــــــــــض. *Observabant vias, ut, si inde transissent peregrini, eos caperent, & cum eis præposterè coirent, omittentes interim hoc flagitium inter sese perpetrare.*

XLVI. *Et ne disputetis cum familia libri.*] Gelal: اذا خبروكم بشئ مما فى كتبهـــم ولا تصدقوهـــم ولا تكذبوهـــــم فى ذلـــــك : *Cùm allegaverint vobis aliquid è Sacris Libris suis: neque credatis illis, tamquam veracibus, neque rejiciatis illos, tamquam mendaces.*

XLVIII. *Et non legebas ante hunc.*] Ratio, ob quam Judæi dubitaturi fuissent de Mahumeti veracitate, si ante Alcoranum editum scribendi, legendique peritus fuisset, hæc affertur à Gelale: لـــــو كنت قاريا كاتبا لشك اليهود فيـــك وقالوا الذى فى التوراة امى لا يقراء ولا يكتــــــــــــب : *Si peritus fuisses legendi, aut scribendi, certè dubitassent de te Judæi: dixissent enim: Propheta ille, qui in Pentateucho promittitur, asseritur futurus esse idiota, & legendi, scribendique ignarus.*

REFUTATIONES.

I. QUemadmodùm in Notis præmonui, manifestè colligitur ex verbis Alcorani, ut etiam meliores interpretes agnoscunt, Noe ad multos supra mille annos pervenisse. Nam, ut ponamus, eum quadragenarium ad prædicandam populis suis pœnitentiam à Deo missum fuisse (quamvis, cùm jam quingentorum esset annorum, hoc illi contigisse, ex sacris literis manifestissimè habeatur) si his nongenti quinquaginta anni addantur, quibus Alcoranus asserit illum moratum fuisse in prædicatione ante diluvium: erunt jam nongenti nonaginta anni. His si trecentos, quinquaginta, quos post diluvium Moyses illum vixisse scribit, fiet summa annorum mille trecentorum, quadraginta. Porrò dubium non est, quin Alcoranus annos nongentos, quinquaginta intelligat eos, quibus Noe perseveravit in prædicatione post legationem usque ad diluvium; id enim patet ex particula ف, quæ est consecutiva alicujus temporis, saltem immediatè sequentis, & ponitur in Alcorano post legationem in ordine ad prædicationem, & post prædicationem in ordine ad diluvium; & ita intellexerunt Zamchascerius, Vahebus, Jahias, & alii. Hinc apparet, quantùm aberraverit à vero Mahumetus in Noe vitam recensendo.

II. Dùm Mahumetus vetat suis asseclis, ne disputent cum Judæis, & Christianis, sed placidè

dè pacificique eos alloquantur, affirmando, se credere in eorum Sacros libros, & unum, eumdemque esse suum, & illorum Deum, & prætereà edicit illis, ne aliquid approbent, vel reprobent eorum, quæ è Sacris libris suis ipsi allegant: ostendit manifestè, se in mala causa versari, & velle veram Religionem cum superstitione sua confundere, ac permiscere, & Dagonem cum Arca Dei in eodem Templo associare. Porrò, cùm Scripturales, Judæi, scilicet, & Christiani, clarissimè ostenderent ex Pentateucho, & Euangelio, Mahumetum mentiri, neque esse Prophetam, qualem se jactabat: pessimè consulebat suis, dùm illis vetabat, ne approbarent, neque reprobarent, quæ ab illis dicebantur: per hoc enim apertè monstrabat, se nihil certi, solidique habere ad Sectam suam probandam, & Scripturalium Religionem rejiciendam.

III. Mahumetum fuisse idiotam, ac legendi, scribendique ignarum, qualem Mahumetani faciunt, non pauci negant; ego tamen ultrò illis concedo. At verò promitti in Pentateucho Prophetam hujusmodi idiotam, & prorsùs asinum: absolutè nego. Proferant illi Pentateuchum, in quo hoc legatur: non tamen Pentateuchum aliquem è cerebro suo confictum.

IV. Rursùm affirmat, se miracula nulla patrare. Nam de illis à Meccanis requisitus, respondet more suo, miracula apud Deum reperiri: inde sibi illa Meccani arripiant: munus suum non Thaumaturgi, sed Concionatoris esse. Attamen, ne omninò fidem sibi abrogare velle videatur, miraculum unum, quod instar omnium esse possit, à se factum obtrudit, scilicet Alcoranum. Verùm, quid de hoc stramineo miraculo dicendum sit, videat lector suprà, ubi de eo ex professo disserui. Immò videat hunc ipsum Alcoranum à capite ad calcem, & susque, deque verset, ac revolvat, & videbit, quale miraculum sit.

سورة الروم مكية وهي ستون آية

SURA XXX.
ROMANI.
MECCANA:
COMMATUM SEXAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ❁ 2 غلبت الروم ❁ 3 في أدنى الأرض وهم من بعد غلبهم سيغلبون ❁ 4 في بضع
سنين لله الأمر من قبل ومن بعد ويومئذ يفرح المؤمنون ❁ 5 بنصر الله ينصر من يشاء وهو
العزيز الرحيم ❁ 6 وعد الله لا يخلف الله وعده ولكن أكثر الناس لا يعلمون ❁
7 يعلمون ظاهرا من الحيوة الدنيا وهم عن الآخرة هم غافلون ❁ 8 أولم يتفكروا في أنفسهم ما
خلق الله السموات والأرض وما بينهما إلا بالحق وأجل مسمى وإن كثيرا من الناس بلقاء ربهم
لكافرون ❁ 9 أولم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانوا
أشد منهم قوة وأثاروا الأرض وعمروها أكثر مما عمروها وجاءتهم رسلهم بالبينات فما كان الله
ليظلمهم ولكن كانوا أنفسهم يظلمون ❁ 10 ثم كان عاقبة الذين أساؤا السوأى أن كذبوا
بآيات الله وكانوا بها يستهزءون ❁ 11 الله يبدأ الخلق ثم يعيده ثم إليه ترجعون ❁
12 ويوم تقوم الساعة يبلس المجرمون ❁ 13 ولم يكن لهم من شركائهم شفعاء وكانوا
بشركائهم كافرين ❁ 14 ويوم تقوم الساعة يومئذ يتفرقون ❁ 15 فأما الذين آمنوا وعملوا
الصالحات فهم في روضة يحبرون ❁ 16 وأما الذين كفروا وكذبوا بآياتنا ولقاء الآخرة
فأولئك في العذاب محضرون ❁ 17 فسبحان الله حين تمسون وحين تصبحون ❁ 18 وله
الحمد في السموات والأرض وعشيا وحين تظهرون ❁ 19 يخرج الحي من الميت ويخرج الميت من
الحي ويحيي الأرض بعد موتها وكذلك تخرجون ❁ 20 ومن آياته أن خلقكم من تراب ثم
إذا أنتم بشر تنتشرون ❁ 21 ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجا لتسكنوا إليها

وجعل

وجعل بينكم مودة ورحمة ان في ذلك لآيات لقوم يتفكرون ۞ 22 ومن آياته خلق
السموات والارض واختلاف ألسنتكم وألوانكم ان في ذلك لآيات للعالمين ۞ 23 ومن آياته
منامكم بالليل والنهار وابتغاؤكم من فضله ان في ذلك لآيات لقوم يسمعون ۞ 24 ومن آياته
يريكم البرق خوفا وطمعا وينزل من السماء ماء فيحيي به الارض بعد موتها ان في ذلك لآيات
لقوم يعقلون ۞ 25 ومن آياته ان تقوم السماء والارض بأمره ثم اذا دعاكم دعوة من الارض
اذا انتم تخرجون ۞ 26 وله من في السموات والارض كل له قانتون ۞ 27 وهو الذي
يبدأ الخلق ثم يعيده وهو اهون عليه وله المثل الاعلى في السموات والارض وهو العزيز
الحكيم ۞ 28 ضرب لكم مثلا من انفسكم هل لكم من ما ملكت ايمانكم من
شركاء في ما رزقناكم فانتم فيه سواء تخافونهم كخيفتكم انفسكم كذلك نفصل الآيات
لقوم يعقلون ۞ 29 بل اتبع الذين ظلموا اهواءهم بغير علم فمن يهدي من اضل الله وما
لهم من ناصرين ۞ 30 فأقم وجهك للدين حنيفا فطرة الله التي فطر الناس عليها لا
تبديل لخلق الله ذلك الدين القيم ولكن اكثر الناس لا يعلمون ۞ 31 منيبين اليه
واتقوه واقيموا الصلوة ولا تكونوا من المشركين ۞ 32 من الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا كل
حزب بما لديهم فرحون ۞ 33 واذا مس الناس ضر دعوا ربهم منيبين اليه ثم اذا اذاقهم
منه رحمة اذا فريق منهم بربهم يشركون ۞ 34 ليكفروا بما آتيناهم فتمتعوا فسوف تعلمون ۞
35 ام انزلنا عليهم سلطانا فهو يتكلم بما كانوا به يشركون ۞ 36 واذا اذقنا الناس
رحمة فرحوا بها وان تصبهم سيئة بما قدمت ايديهم اذا هم يقنطون ۞ 37 اولم يروا ان
الله يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ان في ذلك لآيات لقوم يؤمنون ۞ 38 فآت ذا القربى
حقه والمساكين وابن السبيل ذلك خير للذين يريدون وجه الله واولائك هم المفلحون ۞
39 وما آتيتم من ربا ليربو في اموال الناس فلا يربو عند الله وما آتيتم من زكوة تريدون
وجه الله فاولائك هم المضعفون ۞ 40 الله الذي خلقكم ثم رزقكم ثم يميتكم ثم
يحييكم هل من شركائكم من يفعل من ذلكم من شيء سبحانه وتعالى عما يشركون ۞
41 ظهر الفساد في البر والبحر بما كسبت ايدي الناس ليذيقهم بعض الذي عملوا لعلهم
يرجعون ۞ 42 قل سيروا في الارض فانظروا كيف كان عاقبة الذين من قبل كان
اكثرهم مشركين ۞ 43 فأقم وجهك للدين القيم من قبل ان يأتي يوم لا مرد له من الله
يومئذ يصدعون ۞ 44 من كفر فعليه كفره ومن عمل صالحا فلانفسهم يمهدون ۞
45 ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات من فضله انه لا يحب الكافرين ۞ 46 ومن آياته
ان يرسل الرياح مبشرات وليذيقكم من رحمته ولتجري الفلك بأمره ولتبتغوا من فضله

ولعلكم

ولعلكم تشكرون ۞ 47 ولقد ارسلنا من قبلك رسلا الى قومهم فجاوهم بالبينات فانتقمنا
من الذين اجرموا وكان حقا علينا نصر المومنين ۞ 48 الله الذي يرسل الرياح فتثير سحابا
فيبسطه في السماء كيف يشاء ويجعله كسفا فترى الودق يخرج من خلاله فاذا اصاب به من
يشاء من عباده اذا هم يستبشرون ۞ 49 وان كانوا من قبل ان ينزل عليهم من قبله لمبلسين ۞
50 فانظر الى اثر رحمة الله كيف يحيي الارض بعد موتها ان ذلك لمحيي الموتى وهو على
كل شيء قدير ۞ 51 ولين ارسلنا ريحا فراوه مصفرا لظلوا من بعده يكفرون ۞
52 فانك لا تسمع الموتى ولا تسمع الصم الدعاء اذا ولوا مدبرين ۞ 53 وما انت بهادي
العمي عن ضلالتهم ان تسمع الا من يومن باياتنا فهم مسلمون ۞ 54 الله الذي خلقكم
من ضعف ثم جعل من بعد ضعف قوة ثم جعل من بعد قوة ضعفا وشيبة يخلق ما يشاء
وهو العليم القدير ۞ 55 ويوم تقوم الساعة يقسم المجرمون ما لبثوا غير ساعة كذلك كانوا
يوفكون ۞ 56 وقال الذين اوتوا العلم والايمان لقد لبثتم في كتاب الله الى يوم البعث فهذا
يوم البعث ولكنكم كنتم لا تعلمون ۞ 57 فيومئذ لا تنفع الذين ظلموا معذرتهم ولا هم
يستعتبون ۞ 58 ولقد ضربنا للناس في هذا القران من كل مثل ولين جيتهم باية ليقولن
الذين كفروا ان انتم الا مبطلون ۞ 59 كذلك يطبع الله على قلوب الذين لا
يعلمون ۞ 60 فاصبر ان وعد الله حق ولا يستخفنك الذين لا يوقنون

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A. L. M. 2. Victi sunt Romani. 3. In viciniſſimo Terræ *(ideſt in terra Perſarum ipſis viciniſſima)*. Et ipſi *Romani* poſt victoriam ſuam *(ideſt poſtquàm victi ſunt)* vincent *Perſas*. 4. Intra *a* decem annos. Dei *eſt hoc negotium* ante, & poſt *(ideſt tàm victoria Perſarum, quàm Romanorum)*. Et die illa, *qua vincent Romani*, lętabuntur Fideles. 5. In auxilio Dei *erga Romanos. Nam Deus* adjuvat, quem vult, & ipſe *eſt* Prępotens, Miſericors. 6. Promiſſio Dei: Non adverſabitur Deus promiſſioni ſuæ: ſed plerique hominum neſciunt. 7. Sciunt apparens de vita mundana, & ipſi de noviſſima vita ſunt negligentes. 8. An verò nondùm recogitaverunt in *animabus ſuis*, quòd non creaverit Deus Cœlos, & terram, & quæ *ſunt* inter hæc duo, niſi cum veritate, & *cum* meta *b* determinata *durationi eorum*? Et profectò multi ex hominibus in occurſum Domini ſui certè non *ſunt* credentes. 9. An verò nondùm perambulaverunt terram, & viderunt, cujuſmodi fuerit finis eorum, qui *fuerunt* ante ipſos? Erant validiores ipſis robore; & excolebant terram, & habitaverunt eam diuturniùs, quàm *ipſi* habitaverint eam. Veneruntque ad eos Legati eorum cum demonſtrationibus *veritatis*: neque fuit *talis* Deus, ut injuſtè tractaret eos: ſed ipſi animas ſuas injuſtè tractabant. 10. Tùm fuit finis eorum, qui malè egerant, malum: quia mendacii inſimulaverunt ſigna Dei, & ipſa irridebant. 11. Deus producit creaturam: deindè faciet eam redire *ad vitam poſt mortem*: deindè ad eum reducemini. 12. Et *c* quandò ſtabit Hora *(ideſt die Judicii)* deſperantes obmuteſcent ſcelerati. 13. Et non erunt ipſis ab aſſociatis ſuis *(ideſt idolis ſuis)* interceſſores, & erunt aſſociatos ſuos abnegantes.

a aliquot.
b nominata.
c die quadã.

tes. 14. Et die, *qua* stabit Hora: die illa separabuntur *fideles ab infidelibus*. 15. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; ipsi in prato ameno oblectabuntur. 16. At verò, qui increduli fuerint, & mendacii insimulaverint signa nostra, & occursum alterius vitæ: illi in supplicio præsentandi *sunt*. 17. Laus itaque Deo *detur à vobis*, quandò ad vesperam perveneritis, & quandò mane consurgetis. 18. Et ipsi laus in Cœlis, & terra, & vespere *prope occasum solis*, & cùm ad meridiem perveneritis. 19. Educit vivum ex mortuo, & educit mortuum ex vivo, & vivificat terram post mortem ejus, & ita educemini *vos è Sepulchris*. 20. Et inter signa ejus *unum est*, quòd creaverit vos ex pulvere: deindè ecce vos homines, *qui* dispergitis vos *per terram*. 21. Et inter signa ejus *est*, quòd creaverit vobis ex vobis ipsis conjuges, ut habitaretis cum illis, & posuit inter vos amorem, & misericordiam. Certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* recogitant. 22. Et inter signa ejus *est* creatio Cœlorum, & terræ, & diversitas linguarum vestrarum, & colorum vestrorum. Certè in hoc *sunt* sanè signa *a* creaturis universis. 23. Et inter signa ejus *est* somnus vester in nocte, & die, & exquisitio vestra de abundantia ejus (*idest industria vestra in comparandis necessariis ad vitam ex bonis à Deo creatis*) Certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* audiunt. 24. Et inter signa ejus *est*, *quòd* ostendat vobis fulgur *ad* timorem *fulminis*, & *ad* spem *pluviæ*, & demittat è Cœlo aquam, & vivificet per eam terram post mortem ejus. Certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* intelligunt. 25. Et inter signa ejus *est*, quòd stet Cœlum, & Terra *sine ullo fulcimento* per imperium ejus. Deindè, cùm vocaverit vos vocando è terra *in die Judicii*, ecce vos *ex illa* egrediemini. 26. Et ipsius *est* quicunque in Cœlis, & terra *reperitur*: omnes illi *sunt* reverenter obsequentes. 27. Et ipse *est*, qui producit creaturam; deindè redire faciet eam *post mortem ad vitam*, & hoc *erit* facilius apud eum, *quàm creare*, & ipsi *convenit* similitudo altissima in Cœlis, & Terra, & ipse est Præpotens, Sapiens. 28. Proposuit vobis similitudinem *desumptam* ex vobis ipsis. *Est* ne vobis inter eos, quos possident dexteræ vestræ (*idest inter mancipia vestra*) ullus consors in eo, quòd ditavimus vos? Itaut vos in eo *habeatis cum illo* æqualitatem, *&* timeatis eos juxta timere vos (*idest eo timore, quo timetis*) vos ipsos. Ita distinctè proponimus signa hominibus, qui intelligunt. 29. Verùm sectantur ii, qui iniquè agunt, cupiditates suas sine scientia: Quis autem diriget eum, quem errare fecerit Deus? Et non *erunt* illis ulli adjutores. 30. Statue ergo faciem tuam ad Religionem orthodoxus (*idest cum inclinatione ad illam*) opus Dei, ad quod condidit homines. Non *est* commutatio creaturæ Dei (*idest religionis ejus*). Hæc *est* religio recta, sed plerique hominum ignorant *eam*. 31. *Estote* convertentes vos ad eum, & timete eum, & persolvite orationem, & ne sitis ex Associantibus. 32. Inter illos, qui diviserunt religionem suam, & fuerunt *scissi* in sectas: omnis secta de eo, quod *est* apud se (*idest de opinione sua*) *sunt* lætantes. 33. Cùm autem tetigerit homines nocumentum: invocabunt Dominum suum convertentes se ad eum. Deindè, ubi gustare fecerit eos ex se misericordiam: ecce pars ex illis in Domino suo associant. 34. Ut ingratos exhibeant se pro eo, quod dedimus eis. Fruimini sanè: Sed mox scietis, *quid vobis eveniet*. 35. Nunquid demisimus super vos potestatem, itaut hæc loquatur de eo, quod in illo associant? (*idest nunquid præcepimus per aliquem sacrum librum, cultum plurimum deorum*)? 36. Cùm autem gustare fecerimus homines misericordiam, lætabuntur in ea. Quodsi inciderit eis malum ob id, quod præmiserunt manus eorum (*idest propter peccata anteà perpetrata*) ecce ipsi desperabunt. 37. An nondùm viderunt, quòd Deus ampliat proventum, cui vult, & coarctat, *cui vult*? Certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* credunt. 38. Et tribue habenti propinquitatem debitum suum, & pauperibus, & filio viæ (*idest viatori, seu peregrino*) hoc est melius iis, qui cupiunt faciem Dei (*idest præmium à Deo*) & hi erunt felices. 39. Quod autem dederitis ex usura, ut multiplicetur in facultatibus hominum, profectò non multiplicabitur apud Deum. Quod autem dederitis de eleemo-

a Mundis.

eleemosyna, *ut* exquiratis faciem Dei: illi sanè erunt duplicantes *(idest duplum recipiunt à Deo)*. 40. Deus *est*, qui creavit vos: tùm alimenta præbuit vobis; deindè morti tradet vos: posteà vivificabit vos. Numquid ex Associatis vestris *est*, qui faciat de hoc aliquid? Laus ejus, & longè absit ab eo, quod associant *illi*. 41. Apparuit corruptio in terra, & mari *(idest sterilitas terræ, & exsiccatio fontium)* ob id, quod perpetraverunt manus hominum, ut *a* gustare faceremus eos partem ejus *mali*, quod operati sunt, si fortè ipsi converterentur. 42. Dic *Meccanis*: Peragrate terram, & videte, cujusmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt anteà. Erant plerique eorum associantes. 43. Statue ergo faciem tuam ad religionem rectam, antequàm veniat dies, cui non erit retrovertens à Deo *(idest, quam nullus poterit impedire, quin Deus adducat eam)* die illa separabuntur *boni à malis*. 44. Qui infidelis fuerit, super eum *erit* infidelitas ejus. Qui verò operatus fuerit rectum, sibiipsis lucrabuntur. 45. Ut retribuat illis, qui crediderint, & operati fuerint recta, *mercedem* de liberalitate sua: quippe ipse non amat infideles. 46. Et inter signa ejus *est*, quòd mittat ventos fausta nunciantes *(idest pluviam)* &, ut gustare faciat vos de misericordia sua: &, ut decurrant naves ad imperium ipsius, & ut exquiratis de abundantia ejus *per mercaturam*: & ut vos gratias agatis. 47. Et jam quidem misimus Legatos ad populos suos; veneruntque ad eos cum evidentibus probationibus, & ultionem sumpsimus de illis, qui scelestè egerunt, & fuit debitum super nos adjuvare fideles. 48. Deus *est*, qui mittit ventos, & agitat *b* nubes, & expandit *c* eas in Cœlo, quomodò vult, & ponit eas in frusta *(idest disgregat eas)*. Tùm videbis imbrem emanantem ex intimo *d* earum: cùmque effuderit eum, super quem voluerit de servis suis; ecce ipsi lętitia perfundentur. 49. Et quidem erant, antequàm demitteretur super eos, anteà sanè desperantes. 50. Inspice porrò ad vestigia misericordiæ Dei, quomodò vivificet terram post mortem ejus. Certè hic idem sanè vivificaturus *est* mortuos: & ipse *est* ad omnem rem potens. 51. Et certè, si miserimus ventum *noxium super sata*, & propterea viderint ea flavescentia, certè *e* erunt post hoc ingrati *beneficio pluviæ anteà accepto*. 52. Tu porrò non facies, ut audiant mortui; neque facies, ut audiant surdi prædicationem, cùm retrocesserint terga vertentes. 53. Neque tu *eris* dirigens cœcos ab errore suo. *f* Non facies, ut audiat, nisi, qui credit in signa nostra: atque hi *sunt* Moslemi. 54. Deus *est*, qui creavit vos ex imbecillitate: deindè dedit post imbecillitatem robur: deindè dedit post robur imbecillitatem, & canitiem. Creat, quod vult, & ipse est Sciens, Potens. 55. Et die, *qua* stabit Hora *(idest die Judicii)* jurabunt peccatores, *quòd* non morati fuerint *in sepulchris*, nisi unam horam. Ita mentiebantur *anteà, dùm viverent, sicut nunc mentientur*. 56. Et dicent illis ii, quibus data fuit scientia, & fides: Jam quidem morati estis in libro Dei *(i. in præscientia ejus)* usque ad diem resurrectionis. Hæc porrò est dies resurrectionis: sed vos nesciebatis. 57. Die autem illa non proderit iis, qui iniquè egerint, excusatio eorum: neque ipsi requirentur de beneplacito *(idest, ut faciant id, quod placet Deo)*. 58. Et jam quidem proposuimus hominibus in hoc Alcorano de omni similitudine. Et quidem, si protuleris eis aliquod signum *(idest miraculum)* certè dicent ii, qui sunt increduli: Si vos *estis*, nisi *g* nugatores. 59. Ita sigillum imprimit Deus super corda eorum, qui nesciunt. 60. At *tu* patienter sustine, quia promissio Dei *est* vera, & ne ad inconstantiæ levitatem adducant te illi, qui non firmiter credunt.

duplex lect. *a* يذيقهم نذيقهم gustare faceret, & gustare faciemus.

b nubem. *c* eam. *d* ejus.

e ظلوا pergent, continuabunt esse, perenniorem est in quibusdam صلوا.

f Si.

g vana effutientes.

N O T Æ.

Ox Arabica الروم, quæ est epigraphe hujus Suræ, videtur propriè significare Græcos Romano Imperio subjectos, qui Græcè dicuntur: Ῥωμαῖοι, *Rhomæi*. Ipsa porrò Sura Meccana communiter censetur. Excipiunt quidam versiculum 15. qui incipit: *Laus itaque Deo*. De numero versuum non videtur esse disceptatio. Magni faciunt hanc Suram Mahumetani (si credimus Hottingero) tanquam fatidicam de Romano Imperio expugnando. Præmium lectoris statuunt عشر حسنات بعدد كل ملك سبح الله بين السما والارض وادرك ما ضيع في يومه وليلته

وليلته : *Decem bona juxta numerum cujuslibet Angeli ex iis, qui laudant Deum inter Cœlum, & terram, & aſſecutio*, ſeu reperitio *illius, quod deperditum fuerit ea die, eaque nocte.*

II. *Victi ſunt Romani.*] Gelal: وهم اهل كتاب غلبتها فارس وليسوا اهل كتاب بـــل يعبدون الاوثان ففرح كفار مكة بذلك وقالوا للمسلميـــن نحـــــن نغلبكم كما غلبت فارس الروم . *Hi* (ſcilicet Romani) *ſunt ſcripturales* (ideſt acceperunt à Deo Sacras Scripturas, vel illis ſtudent) *& victi ſunt à Perſis, qui non ſunt ſcripturales, ſed adorant idola. Quamobrem gaviſi ſunt de hoc Meccani infideles, & dixerunt Moslemis: Nos etiam vincemus vos, quemadmodum Perſæ vicerunt Romanos.*

III. *In viciniſſimo terræ.*] Jahias: باذراعات مـــن الشـــام : *In Adraat Urbe Syriæ.* Gelal: اى اقرب ارض الروم الى فارس بالجزيرة التقى فيهـــا الجيشان : *Ideſt in terra Romæorum viciniſſima Perſis in Meſopotamia, ubi duæ acies conflixere.* Zamchaſcerius: القرءة المشهورة الكثيرة غلبت بضم الغيـــــــن وسيغلبون بفتح اليـــــا والارض ارض العرب لان الارض المعمورة عند العرب ارضهم والمعنى غلبوا فى ادنى ارض العرب منهـــم وهى اطراف الشام او اراد ارضهـــم على انابة اللام مناب المضاف اليه اى فى ادنى ارضهم الى عدوهم قال مجاهد هى ارض الجزيرة وهـــى ادنى ارض الروم الى فارس وعن ابن عباس الاردن وفلسطيـــن وقرئ فى ادانـــــــى . *Lectio communiter vulgata, ac recepta eſt: Victi ſunt Romani, & ipſi vincent* (quidam ſcilicet legebant è converſò: Vicerunt Romani, & ipſi vincentur.) *Terra autem hæc erat terra Arabum; quia terra habitata apud Arabes eſt terra ipſorum. Et ſenſus eſt: Victi ſunt in terra Arabum propinquiſſima ipſis Romanis: & hæc eſt in confinibus Syriæ. Vel intelligit terram ipſorum, terram Romanorum propinquam Arabibus hoſtibus ipſorum. Sed Mogiahed cenſet, terram hanc fuiſſe in Meſopotamia viciniſſima Perſis. Ebn-Abbas autem in Jordanis regione, ſeu Paleſtina. Aliqui legunt: In viciniſſimis terræ.*

IV. *Intra decem annos.*] Vox Arabica بضع juxta Gelal: هـــــو ما بين الثلاث الى التسع او العشر فالتقى الجيشان وفى السنة السبعة من الالتقـــا غلبت الروم فارس . *Eſt ſpatium, quod intercedit inter tres, & novem, vel decem annos: itaut conflixerint duo exercitus: & anno ſeptimo conflictus Romani vicerint Perſas.* Addit Zamchaſcerius وهذه الاية من الايات البينة الشاهدة علـــى صحة النبوة وان القران من عند الله لانهـــا انباء عن علم الغيـــب الذى لا يعلمه الا الله : *Hic autem verſiculus eſt ex illis, qui evidenter teſtantur, Mahumetum fuiſſe verum Prophetam, & Alcoranum datum fuiſſe à Deo, cùm prædicant occulta, quæ nullus alius ſcire poterat, niſi Deus.* Idem Author aſſignans tempus victoriæ Romanorum ſupra Perſas, ſcribit فظهرت الروم علـــى فارس يوم الحديبية وذلك عند راس سبع سنين وقيل كان النصر يوم بدر للفريقيـــــن . : *Vicerunt Romani Perſas in prælio Hadibiæ, ineunte ſeptimo anno. Alii volunt hanc victoriam contigiſſe in prælio Bedrenſi, pugnantibus duobus exercitibus.* Gelal etiam ponit in prælio Bedrenſi.

XXII. *Creaturis univerſis.*] Eſt hìc duplex lectio: لِلْعَالَمِينَ *omnibus creaturis:* Et لِلْعَالِمِينَ *Scientibus.*

XXVII. *Ipſi convenit ſimilitudo altiſſima*]. Ideſt, ut prædicetur de eo, & attribuatur illi, quidquid maximum, & digniſſimum poteſt excogitari.

XXX. *Orthodoxus*] Arabicè حنيفا poteſt referri tùm ad Mahumetum, tùm ad Religionem, & verti tàm Orthodoxus, quàm Orthodoxam.

XLIV. *Lucrabuntur*] Arab. يمهدون exponitur à Gelal: يوطيون منازلهم فى الجنة *component*, ſeu ſternent *ſibi molles habitationes*, ſeu cubilia *in Paradiſo.* Propriè ſonat: *Component ſibi lectulos.*

LII. *Flaveſcentia*] Ideſt languentia, ac pallentia ob venti aduſtionem.

REFUTATIONES.

Nihil propè eſt in hac Sura, quod confutationem requirat: ſunt enim omnia in ea, vel inania, vel jam ſuperiùs ſufficienter rejecta, quippe ſexcenties à Mahumeto recocta, & obtruſa. Caſtigandus eſt nihilominùs Zamchaſcerius, qui exiſtimat ſatis comprobari Mahumetum verum eſſe Prophetam, & Alcoranum verè datum eſſe à Deo, ex eo, quòd hìc manifeſtè prædicatur victoria à Romanis de Perſis, à quibus victi fuerant, referenda.

Quòd Romani à Perſis victi fuerint: vel, ut alii, vocalibus commutatis, legunt, Perſæ victi fuerint à Romanis; nunc in dubium non revoco: Neque enim, ut puto, tàm impudens Mahumetus fuiſſet, ut in re, quæ omnibus debuit eſſe notiſſima, mentiretur. Quòd verò ex eo, quòd addidit, eoſdem Perſas à Romanis, vel Romanos à Perſis intra decennii ſpatium eſſe vincendos, poſſit apertè probari illum verum Prophetam fuiſſe: prorſùs nego. Primò, quia de hac ſecunda victoria ab eo prædicta nihil certi habetur, neque in hiſtoriis noſtris, neque in libris Mahumetanorum: neque Scriptores ipſi Moslemi in tempore, vel loco illius conveniunt. Quidam enim referunt eam ad annum ſecundum Hegiræ, quandò commiſſum eſt prælium Bedrenſe. Alii verò ad annum ſextum, in quem incidit prælium Hadi-

Mosleim. De loco verò hujus victoriæ nullam mentionem facit: inter interpretes sic, convenienter id, quod Mahumetus celebrari fuerat. Hoc accedit, dubium esse inter scriptores Arabes, utrum hæc bella, & hæ victoriæ contigerint Romanis cum Persis, an verò cum Arabibus. Verùm, quidquid sit, etiamsi concedamus evenisse, quod Mahumetus prædixerat: nonne potuit hoc casu, vel ex probabilibus conjecturis ab eo prædici? Videbat quippe Romanos esse potentissimos, & facilè posse cladem illam à Persis acceptam vindicare, deque illis victoriam referre. Neque verò Mahumetus præfinivit huic victoriæ tempus determinatè, quod sanè boni Prophetæ munus erat; Sed potiùs terminum dubium, nempe atque ad novem annos, ut incertum. Qui enim Prophetam illum esse dicat, qui videns potentissimum Regem & diu [illegible] victoriam [illegible], dicat, post tres vel novem annos Regem victum, iterum victoriam restauraturum, victorem esse futurum? Præsertim, cùm ex verbis Alcorani dubium omnino sit, vincantne priùs Persæ, an Romani, & [illegible] sint, an [illegible], cum non constet, utrum bellum renovandum sit tam primo, quam secundo vice à Romanis cum Persis, an cum Arabibus: quis non videt, vaticinium hoc omni ex parte suspectum esse, atque inane? Videat igitur non hic prophetasse Mahumetum, vel potiùs more [illegible]rum. Vide. Præ. 3. a. cap. 5. pag. 20.

سورة لقمان مكية وهى اربع وثلاثون آية

SURA XXXI.

LOCMAN.

MECCANA:

COMMATUM TRIGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 تلك آيات الكتاب الحكيم ۞ 3 هدى ورحمة للمحسنين ۞
4 الذين يقيمون الصلوة ويوتون الزكوة وهم بالآخرة هم يوقنون ۞ 5 اولايك على هدى من
ربهم واولايك هم المفلحون ۞ 6 ومن الناس من يشتري لهو الحديث ليضل عن سبيل الله
بغير علم ويتخذها هزوا اولايك لهم عذاب مهين ۞ 7 واذا تتلى عليه آياتنا ولى مستكبرا
كان لم يسمعها كان في اذنيه وقرا فبشره بعذاب اليم ۞ 8 ان الذين آمنوا وعملوا
الصالحات لهم جنات النعيم ۞ 9 خالدين فيها وعد الله حقا وهو العزيز الحكيم ۞
10 خلق السموات بغير عمد ترونها والقى في الارض رواسي ان تميد بكم وبث فيها من كل
دابة وانزلنا من السماء ماء فانبتنا فيها من كل زوج كريم ۞ 11 هذا خلق الله فاروني
ماذا خلق الذين من دونه بل الظالمون في ضلال مبين ۞ 12 ولقد آتينا لقمان الحكمة
ان اشكر لله ومن يشكر فانما يشكر لنفسه ومن كفر فان الله غني حميد ۞ 13 واذ قال
لقمان لابنه وهو يعظه يا بني لا تشرك بالله ان الشرك لظلم عظيم ۞ 14 ووصينا الانسان
بوالديه حملته امه وهنا على وهن وفصاله في عامين ان اشكر لي ولوالديك الي المصير ۞
15 وان جاهداك على ان تشرك بي ما ليس لك به علم فلا تطعهما وصاحبهما في الدنيا
معروفا واتبع سبيل من اناب الي ثم الي مرجعكم فانبيكم بما كنتم تعملون ۞ 16 يا بني
انها ان تك مثقال حبة من خردل فتكن في صخرة او في السموات او في الارض يات بها
الله ان الله لطيف خبير ۞ 17 يا بني اقم الصلوة وامر بالمعروف وانه عن المنكر واصبر على

ما أصابك إن ذلك من عزم الأمور ۞ 18 ولا تصعر خدك للناس ولا تمش في الأرض مرحا
إن الله لا يحب كل مختال فخور ۞ 19 واقصد في مشيك واغضض من صوتك إن أنكر
الأصوات لصوت الحمير ۞ 20 ألم تروا أن الله سخر لكم ما في السموات وما في الأرض
وأسبغ عليكم نعمه ظاهرة وباطنة ومن الناس من يجادل في الله بغير علم ولا هدى ولا كتاب
منير ۞ 21 وإذا قيل لهم اتبعوا ما أنزل الله قالوا بل نتبع ما وجدنا عليه آباءنا أولو
كان الشيطان يدعوهم إلى عذاب السعير ۞ 22 ومن يسلم وجهه إلى الله وهو محسن فقد
استمسك بالعروة الوثقى وإلى الله عاقبة الأمور ۞ 23 ومن كفر فلا يحزنك كفره إلينا
مرجعهم فننبئهم بما عملوا إن الله عليم بذات الصدور ۞ 24 نمتعهم قليلا ثم نضطرهم إلى
عذاب غليظ ۞ 25 ولئن سألتهم من خلق السموات والأرض ليقولن الله قل الحمد لله بل
أكثرهم لا يعلمون ۞ 26 لله ما في السموات والأرض إن الله هو الغني الحميد ۞ 27 ولو
أن ما في الأرض من شجرة أقلام والبحر يمده من بعده سبعة أبحر ما نفدت كلمات الله إن
الله عزيز حكيم ۞ 28 ما خلقكم ولا بعثكم إلا كنفس واحدة إن الله سميع بصير ۞
29 ألم تر أن الله يولج الليل في النهار ويولج النهار في الليل وسخر الشمس والقمر
كل يجري إلى أجل مسمى وأن الله بما تعملون خبير ۞ 30 ذلك بأن الله هو الحق وأن
ما يدعون من دونه الباطل وأن الله هو العلي الكبير ۞ 31 ألم تر أن الفلك تجري في
البحر بنعمة الله ليريكم من آياته إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞ 32 وإذا
غشيهم موج كالظلل دعوا الله مخلصين له الدين فلما نجاهم إلى البر فمنهم مقتصد وما
يجحد بآياتنا إلا كل ختار كفور ۞ 33 يا أيها الناس اتقوا ربكم واخشوا يوما لا
يجزي والد عن ولده ولا مولود هو جاز عن والده شيئا إن وعد الله حق فلا تغرنكم الحيوة
الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور ۞ 34 إن الله عنده علم الساعة وينزل الغيث ويعلم ما في
الأرحام وما تدري نفس ماذا تكسب غدا وما تدري نفس بأي أرض تموت إن الله
عليم خبير ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A L. M. 2. Hæc *sunt* signa Libri sapientis. 3. *Ad* directionem, & misericordiam benefacientibus. 4. Qui persolvunt orationem, & dant a eleemosinam, & ipsi in novissimum sæculum ipsi firmiter credunt. 5. Hi *erunt* super directionem (*idest dirigentur*) à Domino suo, & hi erunt felices. 6. Et ex hominibus *est*, qui mercatur ludicrum b novę historiæ, ut errare faciat *alios* à semita Dei sine scientia, & accipiat eam (*idest semitam*) *in* jocum. His erit pœna ignominiosa. 7. Cùm verò recitantur illi signa nostra, terga vertit in superbiam elatus, quasi non audisset ea; non secùs, ac si *esset* in auribus ejus gravedo. Atqui annuncia illi pœnam dolorificam. 8. Porrò, qui crediderint, & ope-

a Sacrum censum.

b novellæ.

operati fuerint recta, *erunt* ipsis horti voluptatis. 9. Perpetuò moraturis in eis. *Hæc est* promissio Dei vera, & ipse *est* Præpotens, Sapiens. 10. Creavit Cœlos sine columnis *illud sustinentibus*, quas videatis, & conjecit in terra montes stabiles, ne commoveretur vobiscum, & sparsit in ea de omni bestia, & demittimus è Cœlo aquam, & germinare facimus in ea ex omni specie pulchra. 11. Hæc est creatio Dei. Ostendite porrò mihi, quid creaverint illi, qui *sunt* præter eum? Atqui Iniqui *sunt* in errore manifesto. 12. Et jam quidem dedimus *a* τῷ Locman sapientiam, *& diximus illi*: Gratus esto Deo: Nam, qui gratus fuerit, profectò gratus erit animæ suæ. Qui autem ingratus fuerit; certè Deus est dives, laudatus. 13. Et *memento*, cùm dixit Locman filio suo, dùm ipse hortaretur eum: O filiole mi, ne ponas socium cum Deo; nam *hujusmodi* associatio *est* sanè iniquitas magna. 14. Et præcepimus homini erga parentes suos *honorificentiam*. Portavit eum Mater ejus *in utero* cum labore supra laborem, & ablactatio ejus *fuit* intra duos annos. Itaque gratus esto mihi, & parentibus tuis. Ad me *erit* reditus *omnium in die judicii*. 15. Quòdsi *parentes* contenderint à te, ut socium ponas in me id, de quo non est tibi scientia: ne obedias illis. Et comitare illos in mundo, *b tribuens utrique, quod* justum *est*, & sectare viam illius, qui conversus fuerit ad me. Deindè ad me erit reditus vester, & tunc enarrabo vobis id, quod fueritis operati. 16. O filiole mi, certè, si fuerit pondus grani synapis, & fuerit *absconditum* in petra, aut in Cœlis, aut in terra: proferet illud Deus: quippe Deus *est* perspicax, peritus 17. O filiole mi persolve orationem, & præcipe justum, & prohibe injustum, & patiens esto in eo, quod acciderit tibi: quippe hoc *erit* ex decreto rerum. 18. Et ne detorqueas genam tuam hominibus (*idest, ne superbè avertas vultum tuum ab eis*) & ne incedas in terra cum fastu: quippe Deus non amat omnem arrogantem, gloriabundum. 19. Et esto moderatus in incessu tuo (*idest neque nimis lentus, neque nimis velox*) & deprime vocem tuam (*idest loquere submissa voce*) nam fœdissima vocum utique *est* vox asinorum. 20. An non animadvertistis, quòd Deus coegit servire vobis id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in terra, & copiosè effudit super vos beneficia sua externa, & interna (*idest bona corporis, & bona animi*)? Et inter homines *est*, qui disceptat de Deo sine scientia, & sine directione, & sine libro illuminante. 21. Cùmque dicitur illis: Sequimini, quod demisit Deus: Respondent: Imò sequemur id, in quo invenimus patres nostros. An verò *sequerentur illud*, etiamsi Satanas advocasset eos ad pœnam Tartari? 22. Qui autem traddiderit faciem suam Deo, & ipse fuerit benefaciens, jam porrò apprehendit ansam firmam, & ad eum erit finis rerum. 23. Qui verò infidelis fuerit, ne contristet te infidelitas ejus: ad nos erit reditus eorum: tunc enarravimus illis id, quod fuerint operati: nam Deus sciens *est* essentiam pectorum (*idest interiora cordis*). 24. Frui faciemus eos aliquantulùm: deindè adigemus eos ad pœnam atrocem. 25. Si porrò interroges eos: Quis creavit Cœlos, & terram? Certè respondebunt; Deus. Dic: Laus Deo. At verò plerique eorum ignorant. 26. Dei *est*, quod in Cœlis, & terra *reperitur*: quippe Deus est Dives, Laudatus. 27. Et, si porrò quidquid est in terra de arboribus *essent* calami, & mare extenderet *Deus* post illud, *quod est in* septem maria *atramenti*; non exhaurirentur verba Dei (*idest semper remaneret aliquid, quod scribi posset*) quippe Deus *est* præpotens, sapiens. 28. Non *est* creatio vestra, neque resuscitatio vestra, nisi juxta animam unam: quippe Deus *est* audiens, intuens. 29. Nonne considerasti, quòd Deus immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*idest succedere facit unum alteri*) & coegit servire *vobis* Solem, & Lunam. Quodlibet *ex his duobus* currit ad metam *c* determinatam, &, quòd Deus de eo, quod facitis *est* plenè instructus? 30. Hoc *fit* ex eo, quòd Deus est veritas, & quia id, quod *d* invocatis præter eum, est vanitas, & quia Deus est Excelsus, Magnus. 31. Nonne vidisti, quòd naves decurrunt per Mare ex beneficio Dei, ut ostendat vobis de signis suis? Certè in hoc *sunt* sanè signa omni patienter sustinenti, grato. 32. Cùm verò

a Locmani.

b convenienter debito.

c nominatam.

d invocant.

rò cooperuerint eos, unde velut montes umbrescentes invocabunt Deum, sinceram offerentes illi religionem. At verò, ubi salvos eduxerit eos ad terram, *erit* ex illis hæsitans *inter fidem, & infidelitatem*. Sed non negabit signa nostra, nisi omnis perfidus, ingratus. 33. O homines *Meccani*, timete Dominum vestrum, & pavete diem, *in quo* non retribuet genitor pro nato suo, neque natus erit retribuens pro genitore suo quidquam *(idest nulla in re poterunt se invicem adjuvare)* quippe promissio Dei *est* veritas. Ne ergo decipiat vos vita mundana, neque decipiat vos in Deo *(idest* * *ut avertat vos à religione Dei)* Deceptor, *(idest Satanas)*. 34. Certè Deus, apud eum *est* scientia Horæ *(idest diei judicii)* & descendere facit imbrem, & scit, quid *sit* in vulvis; neque comprehendit anima quidnam acquisitura sit die crastina *(idest quid eventurum sit illi)* neque comprehendit anima, in qua terra moritura sit: quippe Deus est sciens, plenè instructus.

* Zamchaf. الغرة بالله ان يتادى الرجل فى المعصية ويتمنى على الله المغفرة Deceptio in Deo, ut adjuvet hominem in peccato, & optet apud Deum indulgentiã.

NOTÆ.

Nscriptio Suræ desumpta est ex versiculo 13. & sequentibus, in quibus agitur de quodam sapiente, qui Locman appellabatur: de quo ibidem fusius disseremus. Meccanam esse Suram omnes conveniunt, Nonnulli tamen excipiunt versus 27. & 28. quibus initium est; *Et, si porrò quidquid, &c.* Quidam etiam 29. excipiunt, De numero versuum non video, esse inter Authores dissidium; Præmium lectoris est: مــــن قرء سورة لقمان كان له لقمان رفيقا يوم القيمة واعطى مــن الحسنات عشرا عشرا بعدد من عمل بالمعروف ونهــى عن المنكر: *Qui legerit Suram Locman, habebit in die Resurrectionis ipsum Locman socium, & recipiet dena bona pro singulorum numero, qui, vel justa egerunt, vel ab injustis alios prohibuerunt.*

XII. *Et jam quidem dedimus τῷ Locman,*] Quis fuerit iste Locman, non satis conveniunt inter se Moslemi Expositores. Ita de illo Gelal: كان يفتى قبل بعث داود وادرك زمانه واخذ عنه العلم وترك الفتيا وقال فى ذلك اكتفى اذا كفيت وقيل له اى الناس شر قال الذى لا يبالى ان يراه الناس مسيئا. *Exercebat jurisprudentiam, antequam mitteretur David, & assequutus est partem ætatis ejus, & accepit ab eo scientiam: & reliquit Judiciariam, & dixit circa hoc: Nonne satis esse debet mihi, cùm satis habuerim? Et dictum fuit illi: Quis est pessimus hominum? Respondit, qui non curat, si videatur ab hominibus, cùm male operatur.* Zamchascerius autem hæc de illo fusius. هو لقمان بن باعور ابن اخت ايوب او ابن خالته وقيل كان من اولاد ازر وعاش الــف سنة وادرك داود عم واخذ منه العلم وقيل يفتـــى قبل مبعث داود فلما بعث قطع الفتوى فقيـــل لــه . . . فقال الا اكتفى اذا كفيت . وقيل كان قاضيا فى بنى اسرائيل واكثر الاقاويل انه كـــان حكيما ولم يكن نبيا . وعن ابن عباس لقمان لم يكن نبيا ولا ملكا وكان راعيا اسود فرزقه الله العتق ورضى قوله ووصيته فقص امره فى القران ليتمسكوا بوصيته : وقال عكرمة والشعبى كان نبيا وقيل خير بين النبوة والحكمة فاختار الحكمة ; وعن ابن المسيب كان اسود من سودان مصر خياطا ; وعن مجاهد كان عبدا اسود غليظ الشفتين متشقق القدمين ; وقيل كان نجارا وقيل راعيا وقيل كان يحتطب لمولاه كل يوم حزمة : وعنه انه قال لرجل ينظر اليه ان كنت ترانى غليظ الشفتين فانه يخرج من بينهما كلام رقيق وان كنت ترانى اسود فقلبى ابيض : وروى ان رجلا وقف عليه فى مجلسه فقال الست الذى ترعى معى فى مكان كذا قال بلى قال ما بلغ بك ما ارى قال صدق الحديث والصمت عما لا يعنينى وروى انه دخل الى داود وهو يسرد الدرع وقد لين الله لــه الحديد كالطين فاراد ان يساله فادركته الحكمة فسكـــت فلما اتمها لبسها وقال نعم لبوس الحرب انـــت * فقال الصمت حكم وقليل فاعله فقال لــه داوود بحق ما سميت حكيما ; وروى ان مولاه امره بذبح شاة وبان يخرج اطيب مضغتين فاخرج اللســـان والقلـــب ثم امره مثل ذلك بعد ايام وان يخرج اخبث مضغتين فاخرج اللسان والقلب فساله عــن ذلك فقال هما اطيب ما فيها اذا طابا واخبث مــا فيها

* deest aliquid

فيها اذا خبثا . وعن سعيد بن المسيب انـــه قال لا سود لا تحزن فانه كان من خير الناس ثلثة مـــن السودان : قيل كان اسم ابنه انعـــم وقال الكلبى اشكم وقيل كان ابنه وامراته كافرين فما زال بهمـــا حتى اسلمـــا . *Fuit Locman filius Bauri filii sororis Job, vel filius materteræ ejus : & dicitur fuisse ex filiis Azar (hic fuit pater Abrahæ) & vixisse mille annos, & attigisse ætatem David sanctæ memoriæ, & accepisse ab eo scientiam. Exercebat autem, ut fertur, Jurisprudentiam, antequam mitteretur David: sed, postquam missus est, destitit ab ea exercenda. Cùm verò hujus rei ratio ab eo quæreretur, respondit: Nonne contentus esse debeo, quandò jam mihi satis est? Quidam dicunt, eum fuisse Judicem filiorum Israel. Plerique verò conveniunt, eum fuisse sapientem, non tamen Prophetam. Authore autem Ebnabas, Locman non fuit Propheta, neque Rex: sed fuit pastor nigri coloris. Contulerat autem ei Deus vim, & gratiam in verbis, & præceptis ejus: propterea Alcoranus meminis illius, ut retinerentur præcepta ejus. Acrama, & Sciabiensis dicunt, eum fuisse Prophetam. Addunt alii, cùm data fuisset illi optio, sive Prophetiæ, sive Sapientiæ, eum elegisse sapientiam. Et habetur ex Ebnolmosaieb, eum fuisse nigrum ex nigris Ægypti, & Sartorem, seu sutorem. Mogiahed asserit, illum fuisse mancipium nigri coloris, crassis labiis, pedibus fissis. Alii volunt, fuisse fabrum lignarium: alii pastorem. Fertur, eum consuevisse quotidie portare fascem lignorum Domino suo. Ex eodem Authore habetur, illum dixisse cuidam, qui eum fixis oculis intuebatur: Si vides me habere labia crassa, scito tamen ex illis egredi sermonem subtilem. Et, si vides, me esse facie nigrum, scito tamen, me habere cor album. Ferunt hominem quemdam assedisse juxta eum, eique dixisse: An non es tu, qui pascebas mecum oves in tali loco? respondit: Ego ille sum. At ille, quid pervenire fecit te ad id, quod video? Respondit Locman: Vera dicere, & tacere ea, quæ mihi prodesse non poterant. Dicitur illum venisse ad David, dùm occupatus esset in texenda lorica: jamque Deus mollefecerat ei ferrum, sicut lutum. Voluit ergo Locman interrogare eum: & ingressa est in eum sapientia, & tacuit. Cùm autem David loricam absolvisset, induit se illa, & dixit: Quàm pulchrum indumentum ad prælium! Quid tibi videtur? Respondit Lochman: Silentium est sapientia: & pauci sunt, qui observent illud. Tùm dixit illi David: Justè nominatus es Sapiens. Fertur etiam præcepisse ei Dominum ipsius, ut mactata ove, extraheret ab ea duas optimas partes ejus. Ille verò extraxit linguam, & cor. Deindè præcepit ei post aliquot dies, ut iterùm mactaret ovem, & extraheret ab ea duas pessimas partes ejus. At ille extraxit similiter linguam, & cor. Interrogatus verò de hac re, respondit: Hæc duo optima sunt, cùm bona sunt: sed sunt pessima, cùm mala sunt inter partes ovis. Refert Said filius Mosajeb, illum dixisse cuidam nigro, qui de sua nigredine tristabatur: Ne tristeris, quia tertia pars hominum meliorum est ex nigris. Ferunt nomen filii ejus fuisse Anaam; sed Calebius vocat illum Ascam. Habetur etiam tàm filium, quàm uxorem ejus fuisse infideles. Sed ipse non cessavit commonere, & hortari eos, donec religionem Eslamiticam amplexi sunt.* Hactenùs Zamchascerius. Ismael Ebn-Aly meminit in suo Chronico cujusdam Locman, qui missus fuit ab Aadæis ad Meccam cum aliis septuaginta, pluviæ postulandæ causa. Addit tamen وهو غير لقمـــان الحكيم الذى كان علـــى عهد داوود . *Sed hic fuit alius ab illo Locman, cognomento Sapienti, qui vixit temporibus David.* De hoc eodem refert, vixisse longissimam ætatem, nempè septem aquilarum, quarum singulæ vixerant octoginta annos. Bedavius in hunc locum scribit eum fuisse ابن باعورا من اولاد ازر بن اخت ايوب او خالته وعاش حتى ادرك داود واخذ منه العلـــم *filium Bauræ ex filiis Azar filii Sororis Job, vel materteræ ejus: & vixisse usque ad tempora David, à quo etiam accepit scientiam.*

Ex dictis colligitur non obscurè, Locman Alcoranicum eumdem esse, ac Æsopum: eadem quippè utrique ferè conveniunt. De Æsopo enim scribit Maximus Planudes: Acuminato fuit capite, pressis naribus, depresso collo, prominentibus labris, nigro vultu, unde & nomen adeptus est (Æsopus enim idem sonat, quod Æthiops) ventrosus, idest cruribus distortis, varicus, & incurvus. Fortasse verò vocatur in Alcorano Locman, idest helluo, vel vorax, quia erat ventre pinguissimus. Quamobrem, cùm à Zena venditioni exponeretur, Mercator eum rogavit: Unde tibi hæc olla? Utrum truncus est arboris, an homo? Æsopi etiam cognomen, teste Gellio lib. 2. cap. 29. & aliis Scriptoribus, fuit sapientis cujusdam, quemadmodùm Locman. Nec refert, quòd Mahumetani faciant Locman coævum Davidi: omnes enim norunt, quàm turpiter hi in Chronologia hallucinentur: inter eos tamen nonnulli multò Davide posteriorem illum faciunt. Prætereà exhortatio Æsopi ad filium non multum abludit ab ea, qua utitur Locman ad filium suum. Nomen quoque ipsius filii انعم *Anaam*, simile est *Enno* filio Æsopi. Hùc accedit, easdem penè fabulas legi apud Arabes Authore Locman, quæ apud Græcos Authore Æsopo leguntur: ut de sene, & morte: de muliere, & Gallina, de leone, & vulpe, &c. Postremò id, quod narrant de Locman, quòd nimirùm extraxerit ex ove duas illas partes, primò tanquam optimas, deindè tanquam pessimas, simillimum est illi, quod de Æsopo refertur. Illa etiam responsa arguta Locman Æsopicum sapiunt.

XXII. *Jam apprehendit ansam firmissimam.*] Quia scilicet adhæret Deo, ejusque religioni; ducta similitudine ab eo, qui firmiter tenet se, vel aliquam rem, apprehensa ansa illius.

XXVIII. *Non est creatio vestra.*] Gelal: كنفس واحدة خلقا وبعثا لانه بكلمة كـــن فيكون : *Juxta animam unam in creatione, & suscitatione, quia utraque fuit per verbum, Esto, & Erit;* Itaut, *juxta animam unam*, idem fit, ac eodem modo, & ratione. Jahias aliquantò fusiùs: قال المشركون يـــا محمد خلقنا الله اطوارا نطفا ثم علقا ثم مضغا ثم عظاما ثم لحما ثم انشانا خلقا اخر كما تزعـــم وتزعم اننا نبعث فى ساعة واحدة فانزل الله جوابـــا لقولهـــم لا خلقكم ولا بعثكم الا كنفس واحدة انما يقول له كن فيكون : . *Dixerunt Infideles: O Mahumete, Deus creavit nos multiformiter, & quasi per plures vices. Primò per sperma: secundò per sanguinem coagulatum: tertiò per frustum carneum, seu molam: quartò per ossa: quintò per carnem: postremò produxit nos in creaturam aliam, ut tu dicis. Et nunc asseris, nos resuscitandos esse in hora una. Deus verò respondit illis: Non fuit creatio vestra, neque erit suscitatio, nisi juxta animam unam.* Zamchascerius verba illa كنفس واحدة *juxta animam unam*, exponit كخلقها وبعثها : *Sicut fuit creatio ejus, ita erit resuscitatio ejus:* nempè per verbum كن *Esto*, vel verte: *juxta rationem, & suscitationem animæ unius*: nempè velocissimè.

XXXIV. *Scientia Horæ.*]Enumerat Alcoranus quinque res, quarum ſcientia penes Deum tantùm eſt: nempe: quandò futura ſit dies ſupremi Judicii: quandò pluvia ventura ſit; quid ſit in utero prægnantium, maſculuſne, an fœmina (alii addunt, quantum creſcant, vel decreſcant vulvæ) quid futurum ſit die craſtino; in qua terra, quis moriturus ſit: Hæ vocantur apud Arabes خمس مفاتح الغيب *Quinque claves Arcani.* Sed aliquæ harum clavium videntur eſſe aliquo modo etiam apud homines.

REFUTATIONES.

I. Valdè craſſi ingenii oſtendit ſe Mahumetus, cùm putat Cęlum inviſibilibus columnis ſuſtineri, vel ſaltem miraculum eſſe, quòd ſine columnarum fulcimento non corruat; terram verò impoſitis montibus ſiſti immobilem, ne homines circummoveantur cum ea. Riſum merentur hæc, non refutationem. Tàm enim contra Cœli naturam eſt deorsùm ruere ſuper terram, quàm contra naturam terræ aſcendere ſursùm in Cœlum. Porrò etiamſi terra motu circulari ageretur, non tamen hominibus ex hoc incommodi quicquam proveniret, quemadmodùm nullum provenit eis, qui itinerantes, vel navigantes, terram ipſam circumgirant.

II. Cùm ex ipſo Mahumetanorum teſtimonio evidenter habeatur, Locmanem nullum alium eſſe, quàm Æſopum; gratulandum eſt Mahumeto, quòd in Alcorani ſui ſcenam tàm bellas perſonas inducat, &, quòd inter ſectæ ſuæ ſanctos Æſopum annumeret; quem, licèt apud omnes conſtet idololatram fuiſſe, Mahumetus tamen unius Dei cultorem, veræque religionis aſſeclam, & quidem ſanctiſſimum, ac ſapientiſſimum facit. Libet interim hìc Mahumetum, ut ſtultum contemnere, ac relinquere, & Joannem Henricum Hottingerum ſtultum ſimul, & impium convenire. Hic in hiſtoria ſua Orientali, lib. pri. cap. 3. cùm de hoc Mahumeti errore diù egiſſet, hæc pro coronide ſubjecit: *Prolixiùs in hujus Therſitis* ἀφροσυνα-χαρίᾳ *morati ſumus: quia, quod ſciam, hactenùs nemini in mentem venit, adeò inſulſum, & incautum Muhammedem in blaſphemę ſuæ religionis collocandis fundamentis fuiſſe, ut cum Scriptura Sacra haberet fabulas Æſopi. Sed, quid miremur huc inſaniæ prorupiſſe eum, qui in ſenſum planè reprobum datus erat à Deo* ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα; *quique nec literas norat, nec nare? Id potiùs admirationi excitet in nobis, multos inter Chriſtianos, &, quod majus eſt, inter Doctores eorum ita caligare, ut abſque Eccleſiæ conſpicillo non videant, quid diſtent æra Lupinis: qui putant, pio ſenſu, dici poſſe, tantum Scripturas valere, quantum valeant fabulæ Æſopi, ſi deſtituantur auctoritate Eccleſiæ. Verùm & hic, & alibi, Eccleſiæ Romanæ cum Antichriſto Orientali convenire, infrà pluribus docebimus.* Addit, vel ipſe Hottingerus, vel aliquis ejus diſcipulus, in margine libri; *Idem Turcarum, & Pontificiorum de Æſopo judicium.* Has nebulonis Tigurini impias, ac blaſphemas inſanias hìc retuli, ut cognoſcant omnes, quanta ſit in Eccleſiæ Romanæ perduellibus, ac rebellibus impudentia, & quàm efficta fronte mentiantur. Quis enim Catholicorum Æſopi fabulas cum ſcripturis ſacris unquam comparavit, vel compararet modò, etiamſi Eccleſia nondùm nobis eas, tanquam Dei eloquia, credendas propoſuiſſet. Cęterùm nemo dubitare poteſt, veteris, novique teſtamenti libros à quolibet Orthodoxo in tantum recipi, ut verbum Dei, atque adeò in cultu haberi, in quantum ab Eccleſia univerſali illi proponuntur. Alioquin eſſet in libertate cujuslibet, Sacras Scripturas dignoſcere, atque ad libitum eligere. Verùm quid miramur, impium hunc heterodoxum in rebus ſacris ita ineptire, ac cæcutire, qui in Mahumetanorum nugis, in quibus ſe facit archimandritam, ſæpiſſimè hallucinatur? Aſſerit hoc loco, Antonium Giggejum, virum pietate, ac doctrina inſignem, toto Cœlo aberrare, quòd dicat in ſuo Theſauro Arabico: *Fuit porrò Locman ſapientia præditus fabularum, non diſſimilis Æſopo. Fuit etiam alter apud Arabes prophetæ loco cultus.* Regerit hic hiſtrio Tigurinus: *Neque enim Lucmanus Propheta fuit: vel ipſe Beidavi monet: neque duo hoc nomine apud Arabes occurrunt celebres.* Hæc Thraſo Tigurinus ex tripode. At, ſi ita ie Arabicis peritus fuiſſet, qualem ſe jactat, legiſſet ſanè in Zamchaſcerio, non deeſſe, qui Locman velint Prophetam fuiſſe. Et apud Iſmaelem filium Aly item legiſſet, præter hunc Locman, fuiſſe alium inſignem ejuſdem nominis virum, quemadmodum ſuperiùs à nobis commemoratum fuit.

سورة السجدة مكية ثلاثون آية

SURA XXXII.
ADORATIO.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم ۞ 2 تنزيل الكتاب لا ريب فيه من رب العالمين ۞ 3 أم يقولون افتراه بل
هو الحق من ربك لتنذر قوما ما أتاهم من نذير من قبلك لعلهم يهتدون ۞ 4 الله الذي
خلق السموات والأرض وما بينهما في ستة أيام ثم استوى على العرش ما لكم من دونه من ولي
ولا شفيع أفلا تتذكرون ۞ 5 يدبر الأمر من السماء إلى الأرض ثم يعرج إليه في يوم كان
مقداره ألف سنة مما تعدون ۞ 6 ذلك عالم الغيب والشهادة العزيز الرحيم ۞ 7 الذي
أحسن كل شيء خلقه وبدأ خلق الإنسان من طين ۞ 8 ثم جعل نسله من سلالة من
ماء مهين ۞ 9 ثم سواه ونفخ فيه من روحه وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلا
ما تشكرون ۞ 10 وقالوا أإذا ضللنا في الأرض أإنا لفي خلق جديد ۞ 11 بل هم بلقاء ربهم
كافرون ۞ 12 قل يتوفاكم ملك الموت الذي وكل بكم ثم إلى ربكم ترجعون ۞
13 ولو ترى إذ المجرمون ناكسوا رؤوسهم عند ربهم ربنا أبصرنا وسمعنا فارجعنا نعمل صالحا إنا
موقنون ۞ 14 ولو شئنا لآتينا كل نفس هداها ولكن حق القول مني لأملأن جهنم
من الجنة والناس أجمعين ۞ 15 فذوقوا بما نسيتم لقاء يومكم هذا إنا نسيناكم وذوقوا
عذاب الخلد بما كنتم تعملون ۞ 16 إنما يؤمن بآياتنا الذين إذا ذكروا بها خروا سجدا
وسبحوا بحمد ربهم وهم لا يستكبرون ۞ 17 تتجافى جنوبهم عن المضاجع يدعون ربهم خوفا
وطمعا ومما رزقناهم ينفقون ۞ 18 فلا تعلم نفس ما أخفي لهم من قرة أعين جزاء بما كانوا
يعملون ۞ 19 أفمن كان مؤمنا كمن كان فاسقا لا يستوون ۞ 20 أما الذين آمنوا وعملوا
الصالحات

الصالحات فلهم جنات المأوى نزلا بما كانوا يعملون ۞ 21 وأما الذين فسقوا فمأواهم النار
كلما أرادوا أن يخرجوا منها أعيدوا فيها وقيل لهم ذوقوا عذاب النار الذي كنتم به
تكذبون ۞ 22 ولنذيقنهم من العذاب الأدنى دون العذاب الأكبر لعلهم يرجعون ۞
23 ومن أظلم ممن ذكر بآيات ربه ثم أعرض عنها إنا من المجرمين منتقمون ۞ 24 ولقد
آتينا موسى الكتاب فلا تكن في مرية من لقائه وجعلناه هدى لبني إسرائيل وجعلنا
منهم أئمة يهدون بأمرنا لما صبروا وكانوا بآياتنا يوقنون ۞ 25 إن ربك هو يفصل بينهم يوم
القيامة فيما كانوا فيه يختلفون ۞ 26 أولم يهد لهم كم أهلكنا من قبلهم من القرون
يمشون في مساكنهم إن في ذلك لآيات أفلا يسمعون ۞ 27 أولم يروا أنا نسوق الماء إلى
الأرض الجرز فنخرج به زرعا تأكل منه أنعامهم وأنفسهم أفلا يبصرون ۞ 28 ويقولون متى
هذا الفتح إن كنتم صادقين ۞ 29 قل يوم الفتح لا ينفع الذين كفروا إيمانهم ولا هم
ينظرون ۞ 30 فأعرض عنهم وانتظر إنهم منتظرون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. A. L. M. 2. Demissio Libri *Alcorani (non dubitandum de eo) fuit* à Domino sæculorum. 3. An dicent: Mendaciter confinxit illum *Mahumetus?* atqui ipse est veritas à Domino, ut prædices *eum* hominibus, ad quos non venerat ullus prædicator ante te; ut ipsi dirigantur. 4. Deus *est*, qui creavit Cœlos, & terram, & quod *est* inter hæc duo, in sex diebus. Deindè *a* consedit super thronum. Non *est* vobis præter eum ullus patronus, neque intercessor. An ergo non *b* recogitabitis? 5. Gubernat res à Cœlo usque ad terram: Deindè redibunt ad eum in die, cujus mensura erit mille annorum ex iis, quos enumeratis. 6. Hic *est* cognitor Arcani, & Manifesti: Præpotens, Misericors. 7. Qui optimè fecit omnem rem, quam creavit, & exorsus est creationem hominis ex luto. 8. Deindè constituit generationem ejus ex sanguine coagulato, ex aqua vili. 9. Deindè conformavit eum, & insufflavit in eum de spiritu suo, & fecit vobis auditum, & visum, & corda. Quàm pauci *sunt*, *qui* gratias agant! 10. Et dicunt: An, postquàm latuerimus in terra *sepulti*, an nos sanè *educendi sumus* in creaturam novam? 11. Atqui ipsi in occursum Domini sui non *sunt* credentes. 12. Dic: Defungi faciet vos Angelus mortis, qui præpositus fuit vobis: tùm ad Dominum vestrum reducemini. 13. Et si videres, cùm scelerati humiliter demittentes capita sua coram Domino suo, *dicent*: Domine noster, vidimus, & audivimus *veritatem*: fac porrò redire nos *in mundum*, ut operemur rectum: nos certè sumus firmiter credentes: *videres utique rem miram*. 14. Quòd si voluissemus, certè dedissemus omni animæ directionem ejus: Sed verificari debet dictum à me. Profectò implebo gehennam ex Geniis, & hominibus *c* simul collectis. 15. Gustate ergo *pœnam ignis*, eò, quòd obliti fueritis adventum diei hujus: nos quoque obliviscemur vos, & gustate pœnam æternitatis ob id, quod operati fuistis. 16. Profectò credunt in signa nostra illi, qui, cùm commoniti fuerint de eis, procidunt adorantes, celebrant laudem Domini sui, & ipsi non efferuntur in superbiam. 17. Elevantur latera eorum è cubilibus (*idest surgunt è stratis suis*) & invocant Dominum suum cum timore, & spe, & ex eo, quod tribuimus illis in alimentum, dilargiuntur. 18. Nescit autem anima, quid absconditum sit ipsis de hilaritate oculorum *in* mercedem ob id, quod fuerunt opera-

a adequavit se.
b reminiscemini.
c universis.

operati. 19. An ergo, qui fuerit fidelis, *tractabitur* sicut ille, qui fuerit prævaricator? Non erunt in pari conditione. 20. Etenim, qui crediderint, & fecerint recta, ipsis erunt horti, receptaculrm *ad* hospitium, ob id, quod fuerunt operati. 21. At, qui prævaricati fuerint, receptaculum eorum *erit* ignis. Quotiescunque voluerint exire ab eo, regredi fient in illum, & dicetur illis: Gustate pœnam ignis, quem ut mendacium negabatis. 22. Et quidem gustare faciemus eos *anteà in hoc mundo* de pœna leviori præter pœnam gravissimam *gehennæ*; Si fortè ipsi convertantur. 23. Quis verò *est* iniquior, quàm ille, cui prædicata sunt signa Domini sui, deindè recessit ab eis? Nos sanè de scelestis ultionem sumpturi *sumus*. 24. Et jam quidem dedimus Moysi Librum: ne porrò sis in dubitatione de occursu ejus (*idest quandò occurrit ei: Moyses in Cœlo in nocte raptus ejus*) & posuimus eum directionem filiis Israel, & constituimus ex eis Antistites, *qui* dirigerent *reliquos* per imperium nostrum, postquam patienter sustinuissent, & in signa nostra firmiter credidissent. 25. Certè Dominus tuus ipse decidet inter eos in die resurrectionis circa id, in quo discordes fuerant. 26. An nondùm innotuit illis, quot perdiderimus ante eos ex generationibus, ambulant *nunc ipsi* in habitationibus eorum? Certè in hoc sanè *sunt* signa: An ergo non audiunt? 27. An etiam non vident, quòd nos adducimus aquam in terram sterilem, & aridam, & educimus per eam semen, ex quo comedunt pecora eorum, & animæ eorum? An ergo non aspiciunt? 28. Et dicunt *infideles fidelibus*: Quandò *erit* hæc divisio *Dei inter nos, & vos*, si estis veraces. 29. Responde: *In* die *hujus* decisionis non proderit iis, qui fideles fuerint, fides eorum: neque ipsi *a* expectabuntur *ad pœnitentiam*. 30. Recede ergo ab eis, & expecta *pœnam eorum*: Certè ipsi expectantes *sunt malum aliquod de te.*

a aspicientur.

N O T Æ.

X eo, quòd habetur vers. 16. de Neophytis Mahumetanis audientibus lectionem Alcorani خروا سجدا *procidunt adorantes*, desumitur Suræ hujus inscriptio; quam Meccanam esse, & triginta versus continere Scriptores conveniunt. Quisquis eam legerit لم يدخل الشيطان بيته ثلثة ايام, *non ingredietur Satanas in domum ejus per tres dies*. Zamchascerius aliud refert præmium, nempè اعطى من الاجر كانما احيى ليلة القدر *dabitur ei merces, ac si vivificatus fuisset in nocte Alcadar.*

V. *Cujus mensura erit mille annorum.*] Gelal: وفى سورة سال خمسين الف سنة وهو يوم القيمة لشدة هوالـه بالنسبة الى الكافر اما المومن فيكون اخف عليه. *Et in Sura, quæ inscribitur, interrogavit: ponuntur quinquaginta millia annorum. Erit autem hic dies resurrectionis, qui adeò prolixus futurus dicitur propter magnitudinem terroris respectu infidelium: sed fidelibus erit levior.* Alibi vidimus Mahumetanos communiter sentire supremum judicium in dimidia parte diei naturalis esse absolvendum.

XXIV. *Ne porrò sis in dubitatione de occursu ejus.*] Vide, quæ dicta sunt circa hunc occursum Moysis, & Mahumeti Sura 17. in principio. Porrò verba illa, *& posuimus eum*, refert Gelal, tàm ad Moysen, quàm ad Pentateuchum: sed rectiùs referas ad Pentateuchum.

XXVII. *Quandò erit hæc decisio?*] Arabicè الفتح est propriè *aperitio*: aliquandò sumitur pro *victoria*. Hoc loco Gelal videtur accepisse pro pœna infligenda infidelibus, qua decidet Deus litem inter eos, & fideles. Ità etiam Jahias explicat القضى بعذابهم *decisionem per supplicium eorum*; seu sententiam definitivam pœnæ eorum.

R E F U T A T I O N E S.

I. SUpponit Mahumetus id, quod probare debuisset; nempè nullam esse dubitationem, quin Alcoranus demissus sit è Cœlo à Deo, & omnimodam contineat veritatem. Ex defectu secundæ assertionis arguitur manifestè falsitas primæ. Certum est enim, Alcoranum habere multa, quæ sacrarum scripturarum veritati, & naturali ipsi lumini repugnant: quamobrem nullo modo potest esse à Deo.

II. Quòd diem judicii mille annorum spatium occupaturum esse pronunciet, vel ipse mendax est, vel facit suos omnes mendaces: hi enim unanimi consensu dimidium diei tantummodò expleturum esse affirmant. Laudo ingenium Gelalis, dùm hanc tantam unius diei longitudinem impiorum timori, & angustiæ attribuit. Sed verba Alcorani sunt nimis aperta, nec tàm piam patiuntur interpretationem. Miror verò, quòd, cùm Moslemi pro impio, atque hæretico habeant illum, qui Alcorani verba ad metaphoram detorquet, neque ea prout sonant, accipit: hìc suam ipsi regulam transgrediantur.

III.

III. Magnam Divinæ Bonitati, & justitiæ infert injuriam Mahumetus, dùm asserit, Deum noluisse dirigere omnes homines ad Salutem, quia anteà promiserat, se impleturum gehennam Geniis, & hominibus: quasi verò Deus necessitet homines ad peccandum, & impellat eos in gehennam, ut possit promissum suum verificare de implenda gehenna damnatis. Repugnat hoc Deo, ejusque æquitati. Quòdsi dicant Mahumetani, etiam in Euangelio reperiri hujusmodi formulas loquendi: ut, cùm Christus loquens cum Patre in Euangelio S. Joannis cap. 11. dixit de Juda: *Quos dedisti mihi, custodivi, & nemò ex eis periit, nisi filius perditionis, ut Scriptura impleatur*. Respondemus, non ideò periisse Judam, quia Scriptura hoc prædixerat: sed, quia sua culpa periturus erat, Scripturam hoc prædixisse: neque enim res eveniunt, quia Prophetæ anteà eas vaticinati fuerint, sed Prophetæ res ipsas prævidentes futuras, illas vaticinati sunt. Quòdsi in hoc sensu explicentur verba Alcorani, videntur posse aliquo modo tolerari. Verùm, si rectè considerentur, hujusmodi explicationem non admittunt. Cùm enim asserunt, Deum non dirigere homines, ut eos damnet ad gehennam, constat manifestè, Deum esse Auctorem damnationis eorum: neque ideò Deum prædixisse eorum perditionem, quia videbat eos propria culpa damnandos, sed quia jam decreverat eos ipse damnare, atque ideò noluisse eos ad salutem dirigere, ut in gehennam detruderentur. Et ita intelligunt verba Alcorani non pauci inter Mahumetanos sapientiores: imò hæc sententia communis est inter eos, & articulus fidei, dùm certò tenent, hominem necessitate ad malum impelli ex vi decreti, seu prædestinationis divinæ, ut constat ex professione fidei edita à Mohammedo filio Mohammedi patre Hamedi, cognomine Algazelo, ubi agens de Voluntate Dei asserit: فلا يجرى في الملك والملكوت قليل ولا كثير صغير او كبير خير او شر نفع او ضر ايمان او كفر عرفان او نكر فوز او خسر زيادة او نقصان طاعة او عصيان الا بقضايه وقدره وحكمه ومشيته: *Non evenire in regno terrestri, & Cælesti parum, aut multum; exiguum, aut magnum: bonum, aut malum; utile, aut noxium; fidem, aut infidelitatem: scientiam, aut inscitiam; salutem, aut perditionem; augmentum, aut defectum: obedientiam, aut inobedientiam, nisi per determinationem Dei, & decretum ejus, & sententiam, seu judicium ejus, & voluntatem ejus.*

سورة

سورة الاحزاب مدنية ثلاث وسبعون آية

SURA XXXIII.
CONJURATI.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM, & SEPTUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها النبي اتق الله ولا تطع الكافرين والمنافقين إن الله كان عليما حكيما
2 واتبع ما يوحي إليك من ربك إن الله كان بما تعملون خبيرا 3 وتوكل على الله
وكفى بالله وكيلا 4 ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفه وما جعل أزواجكم اللائي
تظاهرون منهن أمهاتكم وما جعل أدعياءكم أبناءكم ذلكم قولكم بأفواهكم والله
يقول الحق وهو يهدي السبيل 5 ادعوهم لآبائهم هو أقسط عند الله فإن لم تعلموا آباءهم
فإخوانكم في الدين ومواليكم وليس عليكم جناح فيما أخطأتم به ولكن ما تعمدت
قلوبكم وكان الله غفورا رحيما 6 النبي أولى بالمؤمنين من أنفسهم وأزواجه أمهاتهم
وأولوا الأرحام بعضهم أولى ببعض في كتاب الله من المؤمنين والمهاجرين إلا أن تفعلوا إلى
أوليائكم معروفا كان ذلك في الكتاب مسطورا 7 وإذ أخذنا من النبيين ميثاقهم
ومنك ومن نوح وإبراهيم وموسى وعيسى ابن مريم وأخذنا منهم ميثاقا غليظا 8 ليسأل
الصادقين عن صدقهم وأعد للكافرين عذابا أليما 9 يا أيها الذين آمنوا اذكروا نعمة
الله عليكم إذ جاءتكم جنود فأرسلنا عليهم ريحا وجنودا لم تروها وكان الله بما تعملون
بصيرا 10 إذ جاؤكم من فوقكم ومن أسفل منكم وإذ زاغت الأبصار وبلغت القلوب
الحناجر وتظنون بالله الظنونا 11 هنالك ابتلي المؤمنون وزلزلوا زلزالا شديدا 12 وإذ
يقول المنافقون والذين في قلوبهم مرض ما وعدنا الله ورسوله إلا غرورا 13 وإذ قالت طائفة
منهم يا أهل يثرب لا مقام لكم فارجعوا ويستأذن فريق منهم النبي يقولون إن بيوتنا عورة

وما

وما هي بعورة إن يريدون إلا فرارا ۝ 14 ولو دخلت عليهم من أقطارها ثم سئلوا الفتنة
لآتوها وما تلبثوا بها إلا يسيرا ۝ 15 ولقد كانوا عاهدوا الله من قبل لا يولون الأدبار
وكان عهد الله مسؤولا ۝ 16 قل لن ينفعكم الفرار إن فررتم من الموت أو القتل وإذا
لا تمتعون إلا قليلا ۝ 17 قل من ذا الذي يعصمكم من الله إن أراد بكم سوءا أو أراد
بكم رحمة ولا يجدون لهم من دون الله وليا ولا نصيرا ۝ 18 قد يعلم الله المعوقين منكم
والقائلين لإخوانهم هلم إلينا ولا يأتون البأس إلا قليلا ۝ 19 أشحة عليكم فإذا جاء الخوف
رأيتهم ينظرون إليك تدور أعينهم كالذي يغشى عليه من الموت فإذا ذهب الخوف سلقوكم
بألسنة حداد أشحة على الخير أولائك لم يؤمنوا فأحبط الله أعمالهم وكان ذلك على الله
يسيرا ۝ 20 يحسبون الأحزاب لم يذهبوا وإن يأت الأحزاب يودوا لو أنهم بادون في الأعراب
يسألون عن أنبائكم ولو كانوا فيكم ما قاتلوا إلا قليلا ۝ 21 لقد كان لكم في رسول الله
أسوة حسنة لمن كان يرجو الله واليوم الآخر وذكر الله كثيرا ۝ 22 ولما رأى المؤمنون
الأحزاب قالوا هذا ما وعدنا الله ورسوله وصدق الله ورسوله وما زادهم إلا إيمانا وتسليما ۝ 23 من
المؤمنين رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه فمنهم من قضى نحبه ومنهم من ينتظر وما بدلوا
تبديلا ۝ 24 ليجزي الله الصادقين بصدقهم ويعذب المنافقين إن شاء أو يتوب عليهم إن الله
كان غفورا رحيما ۝ 25 ورد الله الذين كفروا بغيظهم لم ينالوا خيرا وكفى الله المؤمنين
القتال وكان الله قويا عزيزا ۝ 26 وأنزل الذين ظاهروهم من أهل الكتاب من صياصيهم
وقذف في قلوبهم الرعب فريقا تقتلون وتأسرون فريقا وأورثكم أرضهم وديارهم وأموالهم وأرضا
لم تطؤوها وكان الله على كل شيء قديرا ۝ 27 يا أيها النبي قل لأزواجك إن كنتن
تردن الحيوة الدنيا وزينتها فتعالين أمتعكن وأسرحكن سراحا جميلا ۝ 28 وإن كنتن
تردن الله ورسوله والدار الآخرة فإن الله أعد للمحسنات منكن أجرا عظيما ۝ 29 يا نساء
النبي من يأت منكن بفاحشة مبينة يضاعف لها العذاب ضعفين وكان ذلك على
الله يسيرا ۝ 30 ومن يقنت منكن لله ورسوله وتعمل صالحا نؤتها أجرها مرتين وأعتدنا لها
رزقا كريما ۝ 31 يا نساء النبي لستن كأحد من النساء إن اتقيتن فلا تخضعن بالقول
فيطمع الذي في قلبه مرض وقلن قولا معروفا ۝ 32 وقرن في بيوتكن ولا تبرجن تبرج
الجاهلية الأولى وأقمن الصلوة وآتين الزكوة وأطعن الله ورسوله إنما يريد الله ليذهب عنكم
الرجس أهل البيت ويطهركم تطهيرا ۝ 33 واذكرن ما يتلى في بيوتكن من آيات الله
والحكمة إن الله كان لطيفا خبيرا ۝ 34 إن المسلمين والمسلمات والمؤمنين والمؤمنات والقانتين
والقانتات والصادقين والصادقات والصابرين والصابرات والخاشعين والخاشعات والمتصدقين والمتصدقات
والصائمين

والصائمين والصائمات والحافظين فروجهم والحافظات والذاكرين الله كثيرا والذاكرات أعد الله
لهم مغفرة وأجرا عظيما ۞ 35 وما كان لمؤمن ولا مؤمنة إذا قضى الله ورسوله أمرا أن
تكون لهم الخيرة من أمرهم ومن يعص الله ورسوله فقد ضل ضلالا مبينا ۞ 36 وإذ تقول
للذي أنعم الله عليه وأنعمت عليه أمسك عليك زوجك واتق الله وتخفي في نفسك ما الله مبديه
وتخشى الناس والله أحق أن تخشاه فلما قضى زيد منها وطرا زوجناكها لكيلا يكون
على المؤمنين حرج في أزواج أدعيائهم إذا قضوا منهن وطرا وكان أمر الله مفعولا ۞
37 ما كان على النبي من حرج فيما فرض الله له سنة الله في الذين خلوا من قبل
وكان أمر الله قدرا مقدورا ۞ 38 الذين يبلغون رسالات الله ويخشونه ولا يخشون أحدا إلا
الله وكفى بالله حسيبا ۞ 39 ما كان محمد أبا أحد من رجالكم ولكن رسول الله
وخاتم النبيين وكان الله بكل شيء عليما ۞ 40 يا أيها الذين آمنوا اذكروا الله
ذكرا كثيرا وسبحوه بكرة وأصيلا ۞ 41 هو الذي يصلي عليكم وملائكته
ليخرجكم من الظلمات إلى النور وكان بالمؤمنين رحيما ۞ 42 تحيتهم يوم يلقونه سلام وأعد
لهم أجرا كريما ۞ 43 يا أيها النبي إنا أرسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا وداعيا إلى الله بإذنه
وسراجا منيرا ۞ 44 وبشر المؤمنين بأن لهم من الله فضلا كبيرا ۞ 45 ولا تطع الكافرين
والمنافقين ودع أذاهم وتوكل على الله وكفى بالله وكيلا ۞ 46 يا أيها الذين آمنوا
إذا نكحتم المؤمنات ثم طلقتموهن من قبل أن تمسوهن فما لكم عليهن من عدة
تعتدونها فمتعوهن وسرحوهن سراحا جميلا ۞ 47 يا أيها النبي إنا أحللنا لك أزواجك اللاتي
آتيت أجورهن وما ملكت يمينك مما أفاء الله عليك وبنات عمك وبنات عماتك وبنات خالك
وبنات خالاتك اللاتي هاجرن معك وامرأة مؤمنة إن وهبت نفسها للنبي إن أراد النبي أن
يستنكحها خالصة لك من دون المؤمنين قد علمنا ما فرضنا عليهم في أزواجهم وما ملكت
أيمانهم لكيلا يكون عليك حرج وكان الله غفورا رحيما ۞ 48 ترجي من تشاء منهن وتؤوي
إليك من تشاء ومن ابتغيت ممن عزلت فلا جناح عليك ذلك أدنى أن تقر أعينهن ولا يحزن
ويرضين بما آتيتهن كلهن والله يعلم ما في قلوبكم وكان الله عليما حليما ۞ 49 لا تحل
لك النساء من بعد ولا أن تبدل بهن من أزواج ولو أعجبك حسنهن إلا ما ملكت يمينك
وكان الله على كل شيء رقيبا ۞ 50 يا أيها الذين آمنوا لا تدخلوا بيوت النبي إلا أن
يؤذن لكم إلى طعام غير ناظرين إناه ولكن إذا دعيتم فادخلوا فإذا طعمتم فانتشروا ولا مستأنسين
لحديث إن ذلكم كان يؤذي النبي فيستحيي منكم والله لا يستحيي من الحق وإذا
سألتموهن متاعا فاسألوهن من وراء حجاب ذلكم أطهر لقلوبكم وقلوبهن وما كان لكم أن

تؤذوا رسول الله ولا أن تنكحوا أزواجه من بعده أبدا إن ذلكم كان عند الله عظيما ۞
51 إن تبدوا شيئا أو تخفوه فإن الله كان بكل شيء عليما ۞ 52 لا جناح عليهن في آبائهن
ولا أبنائهن ولا إخوانهن ولا أبناء إخوانهن ولا أبناء أخواتهن ولا نسائهن ولا ما ملكت أيمانهن
واتقين الله إن الله كان على كل شيء شهيدا ۞ 53 إن الله وملائكته يصلون على النبي
يا أيها الذين آمنوا صلوا عليه وسلموا تسليما ۞ 54 إن الذين يؤذون الله ورسوله لعنهم الله
في الدنيا والآخرة وأعد لهم عذابا مهينا ۞ 55 والذين يؤذون المؤمنين والمؤمنات بغير ما
اكتسبوا فقد احتملوا بهتانا وإثما مبينا ۞ 56 يا أيها النبي قل لأزواجك وبناتك ونساء
المؤمنين يدنين عليهن من جلابيبهن ذلك أدنى أن يعرفن فلا يؤذين وكان الله غفورا
رحيما ۞ 57 لئن لم ينته المنافقون والذين في قلوبهم مرض والمرجفون في المدينة لنغرينك بهم
ثم لا يجاورونك فيها إلا قليلا ۞ 58 ملعونين أينما ثقفوا أخذوا وقتلوا تقتيلا ۞
59 سنة الله في الذين خلوا من قبل ولن تجد لسنة الله تبديلا ۞ 60 يسألك الناس عن
الساعة قل إنما علمها عند الله وما يدريك لعل الساعة تكون قريبا ۞ 61 إن الله لعن
الكافرين وأعد لهم سعيرا ۞ 62 خالدين فيها أبدا لا يجدون وليا ولا نصيرا ۞ 63 يوم
تقلب وجوههم في النار يقولون يا ليتنا أطعنا الله وأطعنا الرسول ۞ 64 وقالوا ربنا إنا أطعنا
سادتنا وكبراءنا فأضلونا السبيل ۞ 65 ربنا آتهم ضعفين من العذاب والعنهم لعنا كثيرا ۞
66 يا أيها الذين آمنوا لا تكونوا كالذين آذوا موسى فبرأه الله مما قالوا وكان عند
الله وجيها ۞ 67 يا أيها الذين آمنوا اتقوا الله وقولوا قولا سديدا ۞ 68 يصلح لكم
أعمالكم ويغفر لكم ذنوبكم ومن يطع الله ورسوله فقد فاز فوزا عظيما ۞ 69 إنا عرضنا
الأمانة على السماوات والأرض والجبال فأبين أن يحملنها وأشفقن منها وحملها الإنسان إنه كان
ظلوما جهولا ۞ 70 ليعذب الله المنافقين والمنافقات والمشركين والمشركات ويتوب الله على
المؤمنين والمؤمنات وكان الله غفورا رحيما ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Propheta; time Deum, & ne obedias infidelibus, & impiis: quippè Deus est sciens, sapiens. 2. Et sequere id, quod revelatur tibi à Domino tuo: nam Deus est de eo, quod facitis, *perfectè* instructus. 3. Et innitere super Deum; nam sufficiens est in Deo procurator. 4. Non dedit Deus viro duo corda in interiori ejus: neque fecit uxores vestras (quarum *a* aliquibus dicitis; Tu es apud me, sicut dorsum matris meæ) matres vestras: *ita, ut non possitis eas repudiare*: neque fecit filios vestros adscititios, filios vestros *veros*. Hoc dictum vestrum in oribus vestris: Sed Deus dicit veritatem, & ipse dirigit viam *ad illam*. 5. Revocate eos (*idest adscititios*) ad patres eorum: hoc *est* justius apud Deum. Quòdsi non noveritis patres eorum: *sint* fratres vestri: neque erit super vos piaculum in eo, quod erraveritis circa

a aliquas vocatis dorsum matrum vestrarum.

circa hoc: Sed in eo, quod intenderint corda vestra (*idest in eo, quod non per errorem, sed mala intentione feceritis*) & est Deus Indulgens, Misericors. 6. Propheta (*idest Mahumetus*) propinquior est fidelibus, quàm animæ eorum (*idest, quàm sint sibi ipsis*) & uxores *ejus* sunt matres eorum, & consanguinei, alii eorum *sunt* propinquiores aliis in libro Dei, quàm sint Fideles, & transmigratores. Verùm, quòd faciatis erga propinquos vestros justum, erit hoc in Libro scriptum (*idest in Tabula custodita*). 7. Et *memento*, cùm accepimus à Prophetis pactum eorum, & à te, & à Noe, & Abraham, & Moyse, & Jesu filio Mariæ, & accepimus ab eis pactum crassum (*idest inivimus cum illis fœdus firmissimum*). 8. Ut interroget *Deus* veraces de veracitate eorum, & præparavit infidelibus pœnam discruciantem. 9. O, qui credidistis, mementote gratiæ Dei erga vos, quandò venerunt ad vos exercitus *infidelium*, & misimus contra eos ventum, & exercitus *Angelorum*, quos non videbatis, & erat Deus in id, quod faciebatis, inspiciens. 10. Cùm venerunt ad vos à parte superiori vestrum, & à parte, quæ erat inferior vobis, & quandò avertebantur aspectus *vestri ab omni alia re, intenti tantummodò ad hostes*, & perveniebant corda *vestra ob timorem* usque ad guttura, & cogitabatis de Deo cogitationes *varias*. 11. Ibi tentati sunt fideles, & exagitati sunt agitatione vehementi. 12. Et, cùm dicerent impii, & quorum in cordibus *erat* morbus *infidelitatis*: Non promisit nobis Deus, & legatus ejus, nisi fallaciam. 13. Et, cùm dixit pars ex illis: O familia Jathreb (*idest Medinenses*) non *erit* locus stabilis *hic* vobis: itaque revertemini. Et petierunt facultatem *redeundi* pars ex eis à Propheta, *a* dicentes: Sanè domus nostræ sunt debiles: Sed non *b* erant debiles: Si volebant *aliud*, nisi fugere *à prælio*. 14. Quòdsi intratum fuisset ad eos ab extremis partibus ejus, (*nempè Medinæ*) & rogati fuissent, *ut amplecterentur* schisma: Certè accessissent ad illud; Sed non permansissent in eadem *Medina*, nisi modicum *tempus* (*quia scilicet Deus perdidisset eos*). 15. Et jam quidem promiserant Deo anteà, *quòd* non retroverterent terga, & est promissio *facta* Deo exigenda (*idest reddenda erit ratio de ea*). 16. Dic: Nullatenùs proderit vobis fuga. Si fugieritis à morte, vel à cęde: nihilominùs non fruemini *in hoc mundo*, nisi parùm. 17. Dic: Quis *est* ille, qui tueatur vos à Deo, si voluerit *inferre* vobis malum, aut voluerit *uti* vobiscum misericordia? Et non invenient sibi, præter Deum, Patronum, neque defensorem. 18. Jam novit Deus impedientes ex vobis *alios, ne eant ad prælium*, & dicentes fratribus suis: Venite ad nos (*idest ad partem nostram*) neque veniunt ad certamen, nisi pauci. 19. Avari erga vos. Cùm verò venerit timor; videbis eos respicientes ad te: circumvolvuntur oculi eorum veluti illius, super quem venit obtenebratio ex morte. Cùm verò abscesserit timor; proscindunt vos linguis acutis: avari (*idest cupidi*) super id, quod melius *est in spoliis, & prędis*. Hi non crediderunt: ideò inutilia reddidit Deus opera eorum, & fuit hoc apud Deum facile. 20. Existimant, Conjuratos non ivisse *ad Meccam ob timorem ipsorum*. Quòd si venerint Conjurati *alia vice*, desiderabunt ipsi esse incolæ deserti inter Arabas *scenitas, ne cogantur pugnare contra eos*. Interrogabunt, *requirendo*, nuncia de vobis. Quòd si fuerint vobiscum, non pugnabunt, nisi *c* parùm. 21. Jam quidem fuit vobis in Legato Dei exemplum pulchrum ei, qui speraverit in Deum, & diem novissimum, & meminerit Dei plurimùm. 22. Cùm autem vidissent Fideles Conjuratos, dixerunt: Hoc *est*, quod promiserat nobis Deus, & Legatus ejus. Et non auxit eis *hoc*, nisi fidem, & firmitatem. 23. Ex fidelibus viri *quidam* veraces fuerunt in *observando*, quod promiserant Deo, & ex ipsis *d* quidam absolverunt metam suam (*idest mortui, vel occisi sunt*) & ex ipsis *e* quidam expectant *hoc idem*, & non commutaverunt commutando *promissionem suam*. 24. Ut remuneret Deus veraces ob veracitatem ipsorum, & puniat impios, si voluerit, vel propitietur eis: nam Deus est Indultor, Misericors. 25. Et repulit Deus eos, qui fuerunt infideles (*nempè Conjuratos*) cum furore suo non obtinuerunt bonum *ullum*, & sufficiens fuit Deus Fidelibus ad prælium: nam est Deus Fortis, Præpotens.

a dixerunt.
b ipsę.
c pauci.
d aliquis absolvit.
e aliquis expectat.

a familia libris.

26. Et descendere fecit eos, qui adjuverant eos ex *a* Scripturalibus, ex arcibus suis (*nempe Coraidenses*) & conjecit in cordibus eorum terrorem: partem *eorum* occidistis, & captivastis partem *eorum*, & hæreditare fecit vos *Deus* terram eorum, & habitacula eorum, & facultates eorum, & terram, quam nunquam calcaveratis: Nam est Deus ad omnem rem Potens. 27. O Propheta, dic uxoribus tuis: Si vultis vitam mundanam, & ornamentum ejus; venite, dabo vobis utensilia, *quæ vultis*; & dimittam vos dimissione pulchra (*idest repudiabo vos honestè, & sine vi*). 28. Sed, si vultis Deum, & Legatum ejus, & Palatium novissimum (*idest Paradisum*) certè Deus præparavit benefacientibus ex vobis mercedem magnam. 29. O uxores Prophetæ, quæcunque perpetraverit ex vobis flagitium manifestum: duplicabitur illi pœna duabus duplicationibus, & erit hoc apud Deum facile. 30. Quæ autem devoverit se ex vobis Deo, & Legato ejus, & operata fuerit rectum: dabimus illi mercedem ejus duabus vicibus, & præparavimus illi proventum honorificum *in Paradiso*. 31. O Uxores Prophetæ, non estis, sicut una ex *reliquis* mulieribus. Si timetis *Deum*, ne molliores sitis in verbis, ne speret *expugnare vos* is, in cujus corde *est* morbus *amoris*: Sed dicite dictum conveniens (*idest humaniter, sed non nimis blandè respondeatis*). 32. Et residete in Domibus vestris; & ne adornetis vos ornatu ignorantiæ prioris (*idest, quo utebamini tempore idololatriæ*) & persolvite orationem, & facite eleemosynam; & obedite Deo, & Legato ejus: utique vult Deus removere à vobis abominationem (*idest vanitatem ornamentorum*) *cùm sitis* familia Domus (*idest è Domo Prophetæ*) & purificare vos purificando. 33. Et mementote illius, quod legitur in domibus vestris de signis Dei, & sapientia (*idest de Alcorano, & Sonna*) quippe Deus est Perspicax, perfectè instructus. 34. Certè Moslemi; & Moslemæ, & Fideles *viri*, & fideles *mulieres*, & devoti, & devotæ, & veridici, & veridicæ, & patientes *viri*, & patientes *fœminæ*, & qui se humiliter demittunt, & quæ se humiliter demittunt, & eleemosynarii, & eleemosynariæ, & jejunatores, & jejunatrices, & custodientes mentulas suas, & custodientes *cunnos suos ab illicito coitu*, & qui mentionem faciunt Dei plurimam, & quæ mentionem faciunt *Dei plurimam*: præparavit illis Deus indulgentiam, & mercedem magnam. 35. Et non est *conveniens viro* fideli, neque *mulieri* fideli, ubi decreverit Deus, & Legatus ejus rem aliquam, ut sit ipsis electio ullius rei suæ *diversa ab eo, quod illi decreverint*. Et, qui contumax fuerit Deo, & Legato ejus, jam porrò errabit errore manifesto. 36. Et *memento*, cùm dixisti *Zeido filio Harethæ*, in quem beneficus fuerat Deus; & *tu quoque* beneficia contuleras in eum: Tene tibi uxorem tuam, & time Deum *in ea repudianda*; Et *tu*, *ò Mahumete*, abscondebas in animo tuo id, quod Deus *erat* manifestaturus (*idest amorem tuum erga illam, ob quem duxisses eam in uxorem, si Zeidus eam repudiasset*) sed timebas homines, *ne obloquerentur de te propter hoc*: At Deum justius *erat*, ut timeret. Postquam autem decrevit Zeidus de ea intentum (*idest id, quod volebat, repudiando scilicet eam*) copulavimus tibi eam; ne esset apud fideles piaculum in *accipiendis* uxoribus adoptivorum suorum, cùm decreverint de ipsis intentum (*idest, cùm repudiaverint eas.*) Est autem præceptum Dei exequendum. 37. Non fuit super Prophetam ullum piaculum *in faciendo* id, quod statuit Deus illi, *conforme* statuto Dei erga illos, qui præcesserunt anteà; est enim præceptum Dei mensura mensurata (*idest omninò justum*). 38. Qui (*nempe Prophetæ præcedentes*) prædicabant mandata Dei, & timebant eum, & non timebant ullum, nisi Deum, & sufficiens est in Deo computator (*idest sufficit, ut Deus aliquid probet*). 39. Non est Mahumetus pater ullius ex viris vestris, *itaut non possit ducere uxorem illius*: Sed *est* Legatus Dei, & sigillum Prophetarum, & est Deus in omni re Sciens. 40. O, qui crediderunt, mementote Dei memoria plurima, & laudate eum mane, & vespere. 41. Ipse *est*, qui orat super vos, & Angeli ejus *idem faciunt*: ut educat vos de tenebris in lucem, & est erga Fideles Misericors. 42. Salutatio eorum, die, *qua* occurrent ei (*idest die resurrectionis*) *erit* Pax, & præparavit illis mercedem honorificam. 43. O Propheta, certè nos misimus

الجزء الثاني والعشرون
Pars Vigesima secunda.

ſimus te teſtem, & fauſta annunciantem, & infauſta comminantem, & advocantem ad Deum per voluntatem ejus, & lucernam illuminantem. 44. Annuncia ergo Fidelibus, quòd ipſis *erit* à Deo abundantia magna *(ideſt Paradiſus)*. 45. Et ne obedias infidelibus, & impiis, & omitte nocere eis, & innitere ſuper Deum, ſufficiens eſt cum Deo *(ideſt Deus)* procurator. 46. O, qui crediderunt, cùm nupſeritis *fœminis* fidelibus, deindè repudiaveritis eas, antequam tetigeritis eas: non *erit* vobis ſuper eas ex meta perſcripta, *quòd* transgrediamini illam *(ideſt non licebit vobis eas retinere ultra terminum à lege perſcriptum retentioni earum poſt repudium.)* Itaque date eis utenſilia *(ideſt, quod debetis dare juxta legem)* & dimittite eas dimiſſione pulchra *(ideſt honorificè, & ſine noxa, aut vi*. 47. O Propheta, nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas, quibus dediſti mercedes *(ideſt dotes)* earum; Et *licitas etiam fecimus ancillas*, quas poſſedit dextera tua ex eo, quod conceſſit Deus tibi *(ideſt ex præda hoſtium)* & filias patrui tui, & filias amitarum tuarum; & filias avunculi tui; & filias materterarum tuarum, quæ transmigraverunt tecum *è Mecca*, & *quamlibet* mulierem fidelem, ſi donaverit ſe ipſam Prophetæ, dummodò voluerit Propheta ducere eam in uxorem. *Hoc eſt* privilegium *conceſſum* tibi præter cæteros Fideles. Jam novimus, quid ſanxerimus iiſdem *Fidelibus* circa uxores eorum, & id, quod poſſederunt dexteræ eorum *(ideſt circa ancillas eorum)* ne ſit ſuper te piaculum *(ideſt ne ſcrupulis angaris in eo, quod conceſſimus tibi)* & eſt Deus Indultor, Miſericors. 48. Expectare facies, quam volueris ex iiſdem *uxoribus tuis, amplexus tuos*; & recipies ad te, quam volueris, & quam concupieris ex iis, quas rejeceris *anteà à concubitu tuo*: neque *erit id* piaculum ſuper te. Hoc *erit* magis idoneum ad hoc, ut exhilarentur oculi earum, & *ipſæ* non triſtentur, ſed contentæ ſint eo, quod contuleris eis, unaquæque earum; Et Deus ſcit id, quod *eſt* in cordibus veſtris: nam eſt Deus ſciens, ſolers. 49. Non *a* erit licitum tibi *accipere* uxores poſthac, *præter novem, quas habes*: neque commutare *licebit tibi* cum illis *alias* uxores, etiam ſi placuerit tibi pulchritudo earum: præter eas, quas poſſedit dextera tua *(ideſt præter captivas, ſeu ancillas)* eſt autem Deus ſuper omnem rem Obſervator. 50. O, qui crediderunt, ne ingrediamini domos Prophetæ, niſi annuatur vobis, ad *ſumendum* cibum, non expectantes tempus illi opportunum: Sed, cùm vocati fueritis, ingredimini. Cùm verò cibum ſumpſeritis, diſcedite ſeparatim: neque *moremini* familiariter miſcentes inter vos confabulationem: nam hoc offenderet Prophetam: etenim verecundatur ex vobis *(ideſt ex modeſtia veretur vos ejicere)* ſed Deus non verecundatur de *manifeſtanda vobis* veritate. Cùm autem petieritis ab eis *(ideſt ab uxoribus Prophetæ)* aliquid ad uſum *veſtrum*, petite ab eis de poſt velamen. Hoc erit purius *(ideſt ſecurius ad puritatem ſervandam)* cordibus veſtris, & cordibus earum, neque *expediens* eſt vobis, ut lædatis Legatum Dei, neque, ut nubatis uxoribus ejus poſt eum *(ideſt poſt mortem ejus, ſeu poſtquam ipſe accepit eas)* unquam: nam hoc eſſet apud Deum *ſcelus* magnum. 51. Si propalaveritis quidpiam, aut celaveritis illud: profectò Deus eſt in omni re ſciens. 52. Non erit piaculum ſuper eaſdem *uxores, ſi videri ſinant ſe, & loquantur ſublato velamine* cum patribus ſuis, neque filiis ſuis, neque fratribus ſuis, neque filiis fratrum ſuorum, neque filiis ſororum ſuarum, neque fœminis ſuis *fidelibus*, neque iis, quos poſſederint dexteræ earum *(ideſt cum ſervis, & ancillis)* Et timete Deum, *ò uxores Prophetæ*: nam Deus eſt ſuper omnem rem teſtis. 53. Certè Deus, & Angeli ejus orant ſuper Prophetam. O, qui crediderunt, orate *etiam vos* ſuper eum, & ſalutate *eum* ſalutem apprecando. 54. Porrò, qui offenderint Deum, & legatum ejus, maledicet illis Deus in hoc Mundo, & in altero ſæculo, & præparavit illis pœnam ignominioſam. 55. Et, qui læſerint *viros* Fideles, & *fœminas* fideles abſque eo, quod id commeruerint: jam certè portabunt mendacium, & delictum manifeſtum. 56. O Propheta, dic uxoribus tuis, & filiabus tuis, & mulieribus Fidelium, ut laxent ſuper ſe ex palliis ſuis *(ideſt demittant partem eorum ſuper faciem, quandò exeunt foràs, relicto tantùm foramine pro uno oculo)* hoc *erit* facilius, ut cognoſcantur *eſſe nobiles, & ingenuæ*: & non offendantur *actibus, & verbis minùs honeſtis*. Eſt autem Deus indultor, Mi-

a Non erunt licitæ tibi.

Misericors. 57. Certè, si non abstinuerint *ab impietate sua* impii, & quorum in cordibus est morbus *lasciviæ*, & multum excitantes in Medina: Profectò incitabimus te contra eos, *ut reprimas illos*: hinc non cohabitabunt tecum in ea, nisi parùm. 58. Maledicti *erunt*: ubicunque deprehensi fuerint, capientur, & occidentur internecione. 59. Statutum Dei *fuit hoc* contra eos, qui præcesserunt antea, & nequaquam invenies statuto Dei immutationem. 60. Interrogabunt te homines *Meccani* de Hora (*idest de die judicii*). Responde: Profectò scientia ejus *est* penes Deum; & non sinit, te scire, utrum Hora sit propinqua. 61. Porrò Deus maledixit infidelibus, & præparavit illis ignem vehementem. 62. Perennaturis in eo semper: non invenient patronum, neque adjutorem. 63. Die, *qua* revolventur facies eorum in igne, dicent; O utinam nos obedissemus Deo, & obedissemus Legato. 64. Et dicent: Domine noster, certè nos obedivimus Principibus nostris, & Magnatibus nostris, & errare fecerunt à via *recta*. 65. Domine noster da illis duplum de pœna *nostra*, & maledic illis maledictione gravi. 66. O, qui crediderunt, ne sitis sicut illi, qui læserunt Moysem, *detrahendo illi*: Sed purgavit eum Deus ab eo, quod dixerant *contra illum*, & fuit apud Deum illustris. 67. O, qui crediderunt, timete Deum, & dicite dictum solidum (*idest loquimini recta, ac vera*). 68. *Ut* prosperet vobis *Deus* opera vestra, & condonet vobis peccata vestra. Et, qui obedierit Deo, & Legato ejus, jam porrò felicitabitur felicitate magna. 69. Nos sanè proposuimus fidem Cœlis, & terræ, & montibus: sed renuerunt portare eam, & formidaverunt ab ea, & portavit eam homo: atqui ipse fuit iniquus, stultus. 70. Ut puniat Deus impios, & impias, & associatores, & associatrices, & propitius sit Deus super *fideles* viros, & *fideles mulieres*: est enim Deus Indultor, Misericors.

N O T Æ.

Nscriptio Suræ desumitur ab eo, quod Mahumetus contra quosdam è suis, qui adversum se conjuraverant, revelatum sibi fuisse confingit: quamvis hoc non ex professo, sed obiter, & quasi per transennam in ea tractetur. Gelal, & Jahias faciunt hanc Suram Medinensem. Meccanam ponit Hottingerus: sed fides ejus nihili facienda. Versus communiter tres supra septuaginta numerantur: sed numerus à me positus verior videtur. De præmio lectoris hæc habe. من قراء سورة الاحزاب وعلّمها اهله وما ملكت يمينه أعطى الامان من عذاب القبر. *Qui legerit Suram Conjuratorum, & docuerit eam domesticos suos, & servos suos, habebit securitatem à tormento sepulchri*: De quo alibi vide à me dicta.

IV. *Non dedit Deus viro duo corda.*] Si credimus Gelal; dictum fuit hoc ردا على من قال من الكفار ان له قلبين يعقل بكل منهما افضل من عقل محمد: *ad respondendum cuidam ex infidelibus, qui asserebat se habere duo corda, quorum quolibet intelligebat meliùs, quàm intelligeret Mahumetus.*

Neque fecit uxores vestras.] Tempore Idololatriæ ante Mahumetum, cùm quis nollet uxorem suam repudiare, vel impedire, ne consanguinei sui eam jam dimissam ducerent, dicebat ei (inquit Gelal: انت على كظهر امى *Tu es apud me, sicut dorsum matris meæ*. Per quod profitebatur, se habere uxorem in eodem gradu, quo matrem suam. Hoc autem nunc Mahumetus abrogat: quemadmodum etiam abrogat alium usum, quo filii adscititii, seu adoptivi habebantur, tamquam veri filii, & ex eorum adoptione oriebatur impedimentum dirimens matrimonium. Huic Mahumeticæ Sanctioni dedit occasionem, quòd, ut ait Gelal, اليهود والمنافقون قالوا لما تزوج النبى زينب بنت جحش التى كانت امراة زيد بن حارثة الذى تبنه قالوا تزوج محمد امراة ابنه فكذبهم الله فى ذلك. *Judæi, & impii Mahumetani, cùm Mahumetus duxisset in uxorem Zeinebam filiam Giahhsci, quæ erat uxor Zeidi filii Harethæ, quem Zeidum adoptaverat Mahumetus ex liberto in filium: cæperunt obloqui de Propheta, ac dicere: Mahumetus duxit in uxorem conjugem filii sui. Verùm mendacii redarguit eos Deus hoc loco.*

V. *Revocate eos ad patres eorum.*] Idest, restituite adoptatos à vobis patribus eorum naturalibus. Quòd si eos non inveneritis: habete illos, ut fratres, & propinquos in religione tantùm: itaut nullum inferant matrimonio impedimentum.

VI. *Propheta propinquior est Fidelibus.*] Hanc majorem Mahumeti propinquitatem ponit Gelal: فيما دعاهم ودعتهم انفسهم الى خلافه; *in eo, quòd vocavit eos ad fidem, & ipsi spontè amplexi sunt sequelam illius.* Itaut hæc propinquitas non impediret eum, quin posset ducere in uxores, quas vellet ex asseclis suis. Contra verò, cùm dicit, uxores suas esse matres fidelium, explicat idem Auctor, cum significare حمرة نكاحهن عليهم *prohibitionem conjugii earum cum iisdem*. Sensus verò verborum illorum: *& consanguinei, alii eorum sunt propinquiores*, est: Hereditates

tes spectant ad propinquos consanguinitatis, cuique juxta gradum suum: non autem ad propinquos in fide ex Religione. Per hoc autem abrogatur id, quod statutum erat in Sacra octava de manubiis: quòd nimirùm in hæreditatibus, & legatis non haberetur ratio consanguineorum; nisi eorum, qui crediderant, & è Mecca emigraverant. Ita Gelal, Jahias, & alii expositores.

VII. *Et memento, cùm accepimus à Prophetis.*] Videtur Mahumetus fuisse in errore Thalmudistarum, quòd nimirùm Prophetæ omnes, & ipse etiam, fuerint in monte Synai unà cum Moyse; ubi acceperint à Deo munus propheticum, quod hìc pactum appellatur. Attamen Gelal mavult, hujusmodi pactum initum fuisse cum Prophetis omnibus: حين اخرجوا من صلب ادم كالذر وهى اصغر النمل: *cum simul egressi sunt ex lumbis Adæ tamquam formiculæ minutissimæ.*

IX. *Quandò venerunt ad vos exercitus.*] Evenit hoc, si credimus, Gelal: فى ايــــام حفر الخندق *in diebus, seu prælio Foveæ Candanensis.* Vide, quæ dicta sunt in Vita Mahumeti. Idem censet Zamchascerius: Sed Jahias id refert ad bellum Bedrense.

XIII. *O familia Jathreb.*] Idest ò Medinenses. Est enim يثرب *Jathreb* regio, seu territorium Medinæ.

XX. *Exemplum pulchrum.*] Hujusmodi exemplum Mahumetus exhibuit in strenuè, constanterque pugnando. Ita censet Gelal.

XXXV. *Et non est conveniens viro fideli.*] Causam hujus versiculi affert Gelal his verbis نزلت فى عبد الله بن جحش واخته زينب خطبها النبى وعنــــى لزيد بن حارثة فكرها ذلك حين علمه لظنهما قبل ان النبى خطبها لنفسه. *Dicta sunt hæc pro Abdallah filio Giahsci, & Zeinaba sorore ejus, quam sibi uxorem arripuerat Mahumetus, & significaverat Zeido filio Haresthæ: & ambo molestè hoc acceperunt, eo tempore, quo ipse agnovit, quòd ambo putabant, antequam Propheta duceret eam in uxorem.* Nolebat itaque Mahumetus Abdallah, & Zeidum sibi adversari in conjugio Zainebæ, seu Zenobiæ.

XXXVI. *At Deum justiùs erat, ut timeres.*] Quia scilicet Deus præceperat ei, ut illam duceret: Deoque debebat obedire, neque hominum dicta curare. Ita Gelal: qui etiam refert, Mahumetum, cùm sibi Zeinebam desponsasset دخل عليها بغير اذن واشبع المسلمين خبزا ولحمــــا; *ingressum fuisse ad eam sine facultate* (idest absque eo, quod Zeidus id concederet) *& pane, & carne Moslemos satiasse.*

XXXIX. *Et sigillum Prophetarum.*] Ita vocatur Mahumetus apud Arabes, seque ipsum Mahumetus vocat, quia credunt, fuisse ultimum Prophetarum: Quamobrem scribit hìc Gelal: فلم يكن له ابـــن رجــــل بعده يكون نبيا فكان خاتم النبيين اى ختموا بــه وكان الله بكل شى عليما بان لا بنبــى بعده واذا نزل السيد عيسى يحكم بشريعتـــه. *——Propterea nullum habuit filium masculum post obitum suum, qui esset Propheta. Unde ipse fuit sigillum Prophetarum, quia per eum sigillati sunt quodammodò Prophetæ. Dicitur verò hic, Deum omnia scire, nimirùm pertinentia ad Mahumetum: quòd, scilicet nullus foret Propheta post eum. Cùm autem è Cælo descenderit Dominus Jesus, judicabit juxta legem ejus.*

XLI. *Ipse est, qui orat super vos.*] Explicat Gelal: يرحمكـــــم *miseretur vestri.* Verùm, cùm hoc idem dicatur de Angelis, immò de ipsis Mahumetanis respectu Mahumeti; non videtur admitti posse significatio miserendi. Certè verbum hoc صلى propriè, ac legitimè significat *orare*. Sed expositores ad Mahumeti inscitiam excusandam, voluerunt respectu Angelorum, laudare, seu benedicere; respectu verò hominum orare, seu benè precari.

XLVIII. *Expectare facies, quam volueris.*] Nempe, ut exponit Gelal: عن نوبتها *à vice sua*: itaut, etiamsi nox concubitus debeatur uni, possis tamen illa rejecta, admittere aliam ad libitum tuum, quamvis eidem anteà negaveris nocturnos congressus ipsi debitos. Hoc autem magis idoneum putavit ad omnes illas in pace continendas: ne qua earum putaret sibi fieri injuriam, si à Propheta suo rejiceretur.

XLIX. *Non erit licitum tibi accipere uxores posthac.*] Versus iste penitùs destruit versum quadragesimum septimum præcedentem. Quamobrem Expositores reponunt hos duos versus inter eos, qui dicuntur الناسخ *Abrogans*, & المنسوخ *Abrogatus*. Et ita recenset eos Abul-kasem Habat-Allah in hac Sura, his verbis: الاية الثانية قوله تعلى لا يحل لك النسآ مــن بعد ولا ان تبدل بهن مــــن ازواج وهى من اعجايــب المنسوخ نسخها الله باية قبلها فى النظم وهى قولــه يا ايها النبى انا احللنا لك ازواجـــك. *Secundus versus*, qui abrogatur in hac Sura: *Non erit licitum tibi accipere uxores posthac, &c. Est ex iis, qui inter abrogatos afferunt majorem admirationem: abrogatur enim per versiculum in ordine præcedentem, nempe: O Propheta, nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas.*

LXVI. *Sicut illi, qui læserunt Moysen.*] Comminiscuntur hic expositores satis lepidam fabellam, quàm ita refert Gelal: اذوا موسى بقولهم مثلا ما يمنعــه ان يغتسل معنا الا انه آدر وتبراءه الله مما قالوا بان وضع ثوبه على حجر ليغتسل ففر الحجر به حتــى وقف به بين ملاء من بنى اسراييل فادركه موســى فاخذ ثوبه واستتر به فراوه لا ادرة به وهى نفخة فى الخصية ، ومما اوذى به نبينا انه قسم قسما فقال رجل هذه قسمة لم يرد بها وجه الله فغضب النبى مـــن ذلك وقال يرحم الله اخى موسى لقــد اوذى باكثر مــن هذا فصبر رواه البخارى. *Læserunt Moysen, proverbiantes eum, ac dicentes; Non retinet eum, ne lavet se nobiscum* (lavabat enim se separatim à cæteris) *nisi, quia herniosus est. Deus autem liberavit eum ab hoc probro: quia, cùm lavaturus se, posuisset vestimenta sua supra quamdam petram, petra capit fugere; auferens secum vestimenta Moysis: & cucurrit cum illis, donec pervenit in medium populi Israelitarum. Moyses etiam cucurrit post eam, donec assecutus est eam: & acceptis vestibus suis* (non advertens, se nudum esse in medio populi) *vestivit se. Viderunt itaque omnes, illum non esse herniosum. Inter ea autem,*

ill

in quibus læsus fuit Propheta noster, illud est, quod, cùm partiretur quamdam prædam, vir quidam (dolens, sibi obtigisse partem nimis exiguam) *dixit: Hac portione non quærit Mahumetus faciem Dei* (idest placere Deo). *Quamebrem iratus Mahumetus dixit: Deus misereatur Moysis fratris mei: jam quidem majorem læsionem accepit, quàm sit hæc, & ita patienter sustinuit. Refert hoc Albocharius.*

LXIX. *Nos sanè proposuimus fidem Cœlis.*] Nomine fidei intelligit hic Gelal orationem, & alia opera, quibus, si fiant, acquiritur præmium; sin autem omittantur, pœna. Ideò autem dicitur Deus proposuisse hæc Cœlis, terræ, & montibus بان خلق فيها فهما ونطقا, *quia creaverat in eis intelligentiam, & locutionem.* Cùm autem renuissent ob timorem ea suscipere; proposuit ea Adæ, qui, cùm illa acceptasset, postcà dereliquit, nec pro debito adimplevit: ideò sibiipsi iniquus fuisse dicitur.

REFUTATIONES.

I. INter alia, quæ manifestè demonstrant, Alcoranum non esse à Deo, illud est præcipuum, quòd in eo Mahumetus omnia ferè ad commodum suum metitur: id, quod in hac sura maximè apparet, in qua legem alioqui laude, & imitatione dignam, naturæque valdè congruam, de non ducendis in matrimonium uxoribus adoptivorum, ea tantummodò ex causa abrogat, quia Zeinabam, seu Zenobiam uxorem Zeidi adoptivi sui, quam insanè deperibat, cum scandalo totius populi, & non sine magna ipsius Zeidi offensione, matrimonio sibi copulaverat. Id verò, quod sine horrore audiri non potest, fingebat, Deum suum esse lenonem, effrenatæque libidinis suæ patrocinatorem. Quia, namque Zeidus nolebat Zeinabam dimittere, eo, quòd juxta morem laudabilem, qui tunc vigebat, se tamquam matrem illam habiturum, semperque retenturum promiserat: bonus iste Propheta, consuetudinem hujusmodi reprobat, quò unicuique liberiùs uxoris suæ repudium faciat, ut illa, cuicunque voluerit, possit se prostituere, atque novæ hujus legis authorem facit Deum. Uxores tamen suas satis cautè custodit, atque in tuto collocat, dùm eas Mahumetanorum omnium matres constituit, itaut nullus unquam, etiam eo defuncto, posset illas in uxores accipere. Probant hæc omnia, Mahumetum, non Prophetam, sed ganeonem magnum fuisse, legemque suam ad libidinem propriam explendam direxisse. De conjugio autem cum Zeinaba aliàs redibit sermo.

II. Non semel in Alcorano commemoratur pactum illud chimericum, quod Deus cum Prophetis omnibus inivit. Jam verò notavimus, esse hoc commentum Rabbinicum, quod tamen Expositores Moslemi novo commento commiscent, ut in Notis apparet. Vide circa hoc commentum Rabbinicum eruditissimum P. Raymundum Martinum Ordinis Prædicatorum in Pugione fidei p. 3. dist. 1. c. 4.

III. Miraculum illud, quo Mahumetani pugnantes in prælio Chandacensi, seu Bedrensi (nam non conveniunt in eo Expositores) adjuti sunt exercitu Angelorum, inter pueriles nenias computari potest. Angelos enim illos à nullo homine visos fuisse Alcoranus ipse testatur. Porrò, si de bello Bedrensi loquamur, Angelorum opem superfluam prorsùs fuisse, jam vidimus alibi. In prælio autem Chandacensi, seu Foveæ, vel Lacunæ ita res se habuerunt, ut impertinens fuerit Angelorum auxilium. Primò enim conflictu victoria stetit pro hostibus, ex quibus tres tantùm cecidere, Mahumetanis sex interfectis. Deindè nihil aliud gestum legimus in eo prælio. Vide Vitam Mahumeti. Ex ipsis autem Alcorani verbis manifestè apparet, Mahumetanos nihil in eo certamine præclarè gessisse, sed tantùm in animi consternatione, ac trepidatione fuisse. Illud verò, quod versu vigesimo sexto de victoria ex Coraidensibus relata innuitur, subsecutum est ad Bellum Chandacense: neque aliud in eo factum fuit, nisi, quòd Mahumetus per dies viginti quinque Coraidenses obsedit. Cùm verò illi sese dedidissent, essentque inermes, ab armatis hostibus trucidati sunt ad sexcentos, vel septingentos: fœminis, ac pueris ductis in captivitatem. Ad quid autem hic Angelorum exercitus?

IIII. *In iis legibus, quas Mahumetus uxoribus suis præscribit, quilibet, qui eas attentè perpendat, agnoscere potest, illum avaritiæ* potiùs, ac Zelotypiæ suæ, quàm earum pudicitiæ, & honestati consuluisse.

V. Plus nimio indulget sibi, suæque libidini liberalis est, dùm fingit, concessam sibi esse à Deo libertatem accipiendi quascunque vellet in uxores, nulla consanguinitatis, vel affinitatis, vel alieni thori violandi habita ratione. Hanc tantam in re venerea licentiam, quam sibi uni à Deo concessam fuisse mentitur, non solùm Prophetico muneri, sed etiam omnibus legibus Temperantiæ, Modestiæ, atque hone-
statis repugnare, quis non videt? Putabit ali-
quis, Mahumetum ipsum conscientia stimula-
tum hac in re sententiam mutasse: quia vide-
licet ferè immediatè post prædictam concessio-
nem, inducit Deum prohibentem sibi, ne im-
posterum uxores alias, *præter novem*, quas
habebat, acciperet, vel easdem in alias com-
mutaret: *ancillis exceptis*, quarum nullus ei
numerus præscribebatur. Hoc ipsum satis esse
poterat ad effrænatam cujuslibet prostibularii
libidinem exsaturandam. Nihilominùs opposi-
tum contigit: nam versus hic posterior revo-
catur, & abrogatur per versum priorem, quod
meritò *Abulcasem*, tanquam monstrum admi-
ratur. Quis enim legislator, nisi vacuus om-
ninò cerebro sit, legem abrogat, quam non-
dùm tulit, & deindè laturus est? Neque di-
cant Moslemi, in Alcorano ordinem versiculo-
rum ordini temporum non respondere. Quæ-
dam enim priùs in eo scribuntur, quæ poste-
riùs facta sunt; & quædam posteriùs referun-
tur, quæ anteà contigere. Nulla enim hic per-
versionis hujus causa apparet, vel potest ra-
tionabiliter assignari: cùm ferè immediatè ver-
sum anteriorem posterior subsequatur. Zam-
chasce-

chaſcerius licèt admittat abrogationem hìc eſſe præpoſteram: conatur tamen, Alcoranum à contradictione ſalvare, imò nullam hìc abrogationem eſſe demonſtrare: Ait enim: وقيل لا تحل لك النساء من بعد النساء التي نصي احلالهن لك من الاجناس الاربعة من الاعرابيات * والغريب او من الكتابيات او من الاماء بالنكاح: وقيل في تحريم التبديل هو من البدل الذي كان في الجاهلية كان يقول الرجل للرجل بادلني بامراتك وابادلك بامراتي * فيتول كل واحد منهما عن امراته لصاحبه: وعن عايشة رضي الله عنها ما مات رسول الله صلعم حتي احل له النساء يعني انه الاية قد نسخت ولا يخلو نسخها اما ان يكون بالسنة واما بقوله انا احللنا لك ازواجك وترتيب النزول ليس على ترتيب المصحف. *Quidam dicunt, ſignificationem ſecundi verſus eſſe hanc; Non erit tibi licitum poſthàc accipere uxores, neque commutare cum illis alias; præter eas, quarum conceſſio tibi ſpecialiter facta eſt intra quatuor genera: nimirum, Arabicarum, peregrinarum, Scripturalium, & ancillarum. In eo verò, quod attinet ad prohibitionem commutationis uxorum, dicunt hìc intelligendum eſſe de commutatione, quæ fieri conſueverat tempore idololatriæ, quo aliquis vir dicebat alii viro: Commuta mecum uxorem tuam, & ego commutabo tecum uxorem meam, & ita alter eorum cedebat alteri uxorem ſuam. Verùm ex dicto Aiſæ fel: mem: hæc habemus: Non mortuus eſt Legatus Dei fauſtæ mem: donec conceſſa fuit illi facultas libera circa mulieres matrimonio ſibi jungendas. Per quod ſignificavit, abrogatum fuiſſe verſiculum illum, quo ipſi hæc facultas adimebatur. Abrogatio verò, vel eſt in Sonna, vel in verbis illis: Nos certè licitas fecimus tibi uxores tuas. Ordo verò, quo traditi ſunt à Deo hi verſus, non convenit cum ordine, quo diſpoſiti ſunt in Alcorano.* Sed quocunque ſe vertant Moslemi in hujus loci explicatione; ſemper Mahumeti laſcivia, & effrænata libido ſe prodit maniſeſtè.

* an الغرايب

* an ينزل vel فيقول

VI. Illud verò tolerari minimè poteſt, quòd Mahumetus inducat Deum in negotio muliebri pædagogum ſuum; qui nimirùm non modò alienas uxores ſibi concedat, verùm etiam ipſum doceat nullum ordinem in congreſſu cum uxoribus ſervare, ſed ad libidinem ſuam noctes illis impertiri, quantumvis vel debitum, vel promiſſio aliud requirat. Quod verò ſine riſu audiri non poteſt, hac ratione ſe illas hilares, & contentas facturum eſſe ſibi pollicetur.

VII. Non deſinit novus Epicurus commodis, ac deliciis ſuis omni ratione conſulere. Hinc præcipit aſſeclis, ne moleſti ſibi ſint, importunè ipſum interpellando: ne prandio ſecum abſoluto, domi ſuæ ad confabulandum commorentnr: ne ſibi meridianam quietem perturbent: ne, ſi quid ab uxoribus ſuis petendum ſit, niſi intermedio velamine, quod mutuum impediat aſpectum, id faciant: ne ſe ulla in re lædant; & ſuper omnia caveant, tamquam maximum piaculum, uxores ſuas etiam poſt mortem ſuam attingere; & alia hujuſmodi, quæ libro tàm ſancto, qualem jactat Alcoranum, &, qui non ad unius hominis commoda, & delicias, ſed creaturarum omnium bonum datus fingitur à Deo, indigna omninò exiſtimanda ſunt.

VIII. Quamvis Alcoranus tantummodò innuat fabulam illam de hernia Moyſis: nihilominùs, cùm Expoſitores conveniant, eam ab illo comprobari: patet, quantæ fidei ſit liber ille, qui hujuſmodi commenta pro ſacris hiſtoriis recenſet.

IX. Poſtremò riſu dignum eſt illud, quod dicitur, Deum propoſuiſſe Cœlis, terræ, ac montibus fidem, ſeu, ut explicat Gelal, exercitia Religionis, tamquam ratione, ac locutione præditis: quo nihil inſulſius dici potuit: Non ignoro, aliquos Expoſitores hæc allegoricè accipere: Sed Mahumetani Orthodoxi allegorias ab Alcorano tamquam hæreſim rejiciunt.

سورة سبا مكية وهي اربع وخمسون آية

SURA XXXIV.

SABA.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي له ما في السموات وما في الأرض وله الحمد في الآخرة وهو الحكيم الخبير ۞
2 يعلم ما يلج في الأرض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو الرحيم
الغفور ۞ 3 وقال الذين كفروا لا تأتينا الساعة قل بلي وربي لتأتينكم عالم الغيب لا يعزب
عنه مثقال ذرة في السموات ولا في الأرض ولا أصغر من ذلك ولا أكبر الا في كتاب مبين ۞
4 ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات أولائك لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 5 والذين سعوا في
آياتنا معاجزين أولائك لهم عذاب من رجز أليم ۞ 6 ويري الذين أوتوا العلم الذي أنزل إليك
من ربك هو الحق ويهدي إلي صراط العزيز الحميد ۞ 7 وقال الذين كفروا هل ندلكم علي
رجل ينبئكم إذا مزقتم كل ممزق إنكم لفي خلق جديد ۞ 8 أفتري علي الله كذبا
أم به جنة بل الذين لا يؤمنون بالآخرة في العذاب والضلال البعيد ۞ 9 أفلم يروا إلي
ما بين أيديهم وما خلفهم من السماء والأرض إن نشأ نخسف بهم الأرض أو نسقط عليهم كسفا
من السماء إن في ذلك لآية لكل عبد منيب ۞ 10 ولقد آتينا داود منا فضلا يا جبال أوبي
معه والطير وألنا له الحديد ۞ 11 أن اعمل سابغات وقدر في السرد واعملوا صالحا إني بما
تعملون بصير ۞ 12 ولسليمان الريح غدوها شهر ورواحها شهر وأسلنا له عين القطر ومن الجن
من يعمل بين يديه بإذن ربه ومن يزغ منهم عن أمرنا نذقه من عذاب السعير ۞ 13 يعملون
له ما يشاء من محاريب وتماثيل وجفان كالجواب وقدور راسيات اعملوا آل داود شكرا
وقليل من عبادي الشكور ۞ 14 فلما قضينا عليه الموت ما دلهم علي موته الا دابة

الأرض

الأَرْضِ تَأْكُلُ مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الجِنُّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي العَذَابِ
المُهِينِ ۞ 15 لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسَاكِنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِنْ
رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ ۞ 16 فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ العَرِمِ
وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَيْ أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِنْ سِدْرٍ قَلِيلٍ ۞ 17 ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ
بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الكَفُورَ ۞ 18 وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ القُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا
قُرًى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سِيرُوا فِيهَا لَيَالِيَ وَأَيَّامًا آمِنِينَ ۞ 19 فَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا
وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ ۞
20 وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا فَرِيقًا مِنَ المُؤْمِنِينَ ۞ 21 وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ
سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يُؤْمِنُ بِالآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ ۞
22 قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ فِي السَّمَوَاتِ وَلَا فِي الأَرْضِ
وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مِنْ ظَهِيرٍ ۞ 23 وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ
حَتَّى إِذَا فُزِّعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الحَقَّ وَهُوَ العَلِيُّ الكَبِيرُ ۞ 24 قُلْ مَنْ
يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَوَاتِ وَالأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَى هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۞
25 قُلْ لَا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَمْنَا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ ۞ 26 قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ
يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالحَقِّ وَهُوَ الفَتَّاحُ العَلِيمُ ۞ 27 قُلْ أَرُونِيَ الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا
بَلْ هُوَ اللَّهُ العَزِيزُ الحَكِيمُ ۞ 28 وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَافَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ
النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۞ 29 وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۞ 30 قُلْ لَكُمْ
مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَقْدِمُونَ ۞ 31 وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا
القُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْقُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يَرْجِعُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ القَوْلَ
يَقُولُ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ ۞ 32 وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا
لِلَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الهُدَى بَعْدَ إِذْ جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مُجْرِمِينَ ۞
33 وَقَالَ الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ تَأْمُرُونَنَا أَنْ نَكْفُرَ
بِاللَّهِ وَنَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسَرُّوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا العَذَابَ وَجَعَلْنَا الأَغْلَالَ فِي أَعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا
هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ۞ 34 وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا
أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ ۞ 35 وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ۞ 36 قُلْ
إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ۞ 37 وَمَا أَمْوَالُكُمْ
وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِالَّتِي تُقَرِّبُكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَى إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضِّعْفِ بِمَا
عَمِلُوا وَهُمْ فِي الغُرُفَاتِ آمِنُونَ ۞ 38 وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ فِي العَذَابِ
مُحْضَرُونَ ۞

سورة سبا مكية وهي اربع وخمسون آية

SURA XXXIV.

SABA.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله الذي له ما في السموات وما في الارض وله الحمد في الآخرة وهو الحكيم الخبير ۞
2 يعلم ما يلج في الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو الرحيم
الغفور ۞ 3 وقال الذين كفروا لا تاتينا الساعة قل بلى وربي لتاتينكم عالم الغيب لا يعزب
عنه مثقال ذرة في السموات ولا في الارض ولا اصغر من ذلك ولا اكبر الا في كتاب مبين ۞
4 ليجزي الذين آمنوا وعملوا الصالحات اولائك لهم مغفرة ورزق كريم ۞ 5 والذين سعوا في
آياتنا معاجزين اولائك لهم عذاب من رجز اليم ۞ 6 ويرى الذين اوتوا العلم الذي انزل اليك
من ربك هو الحق ويهدي الى صراط العزيز الحميد ۞ 7 وقال الذين كفروا هل ندلكم على
رجل ينبئكم اذا مزقتم كل ممزق انكم لفي خلق جديد ۞ 8 افترى على الله كذبا
ام به جنة بل الذين لا يؤمنون بالآخرة في العذاب والضلال البعيد ۞ 9 افلم يروا الى
ما بين ايديهم وما خلفهم من السماء والارض ان نشا نخسف بهم الارض او نسقط عليهم كسفا
من السماء ان في ذلك لآية لكل عبد منيب ۞ 10 ولقد آتينا داود منا فضلا يا جبال اوبي
معه والطير والنا له الحديد ۞ 11 ان اعمل سابغات وقدر في السرد واعملوا صالحا اني بما
تعملون بصير ۞ 12 ولسليمان الريح غدوها شهر ورواحها شهر واسلنا له عين القطر ومن الجن
من يعمل بين يديه باذن ربه ومن يزغ منهم عن امرنا نذقه من عذاب السعير ۞ 13 يعملون
له ما يشاء من محاريب وتماثيل وجفان كالجواب وقدور راسيات اعملوا آل داود شكرا
وقليل من عبادي الشكور ۞ 14 فلما قضينا عليه الموت ما دلهم على موته الا دابة

الارض

الأرض تأكل منسأته فلما خرّ تبينت الجن أن لو كانوا يعلمون الغيب ما لبثوا في العذاب
المهين ۞ 15 لقد كان لسبإ في مساكنهم آية جنتان عن يمين وشمال كلوا من
رزق ربكم واشكروا له بلدة طيبة ورب غفور ۞ 16 فأعرضوا فأرسلنا عليهم سيل العرم
وبدلناهم بجنتيهم جنتين ذواتي أكل خمط وأثل وشيء من سدر قليل ۞ 17 ذلك جزيناهم
بما كفروا وهل نجازي إلا الكفور ۞ 18 وجعلنا بينهم وبين القرى التي باركنا فيها
قرى ظاهرة وقدرنا فيها السير سيروا فيها ليالي وأياما آمنين ۞ 19 فقالوا ربنا باعد بين أسفارنا
وظلموا أنفسهم فجعلناهم أحاديث ومزقناهم كل ممزق إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞
20 ولقد صدق عليهم إبليس ظنه فاتبعوه إلا فريقا من المومنين ۞ 21 وما كان له عليهم من
سلطان إلا لنعلم من يومن بالآخرة ممن هو منها في شك وربك على كل شيء حفيظ ۞
22 قل ادعوا الذين زعمتم من دون الله لا يملكون مثقال ذرة في السموات ولا في الأرض
وما لهم فيهما من شرك وما له منهم من ظهير ۞ 23 ولا تنفع الشفاعة عنده إلا لمن أذن له
حتى إذا فزع عن قلوبهم قالوا ماذا قال ربكم قالوا الحق وهو العلي الكبير ۞ 24 قل من
يرزقكم من السموات والأرض قل الله وإنا أو إياكم لعلى هدى أو في ضلال مبين ۞
25 قل لا تسألون عما أجرمنا ولا نسأل عما تعملون ۞ 26 قل يجمع بيننا ربنا ثم
يفتح بيننا بالحق وهو الفتاح العليم ۞ 27 قل أروني الذين ألحقتم به شركاء كلا
بل هو الله العزيز الحكيم ۞ 28 وما أرسلناك إلا كافة للناس بشيرا ونذيرا ولكن أكثر
الناس لا يعلمون ۞ 29 ويقولون متى هذا الوعد إن كنتم صادقين ۞ 30 قل لكم
ميعاد يوم لا تستأخرون عنه ساعة ولا تستقدمون ۞ 31 وقال الذين كفروا لن نومن بهذا
القرآن ولا بالذي بين يديه ولو ترى إذ الظالمون موقوفون عند ربهم يرجع بعضهم إلى بعض القول
يقول الذين استضعفوا للذين استكبروا لولا أنتم لكنا مومنين ۞ 32 وقال الذين استكبروا
للذين استضعفوا أنحن صددناكم عن الهدى بعد إذ جاءكم بل كنتم مجرمين ۞
33 وقال الذين استضعفوا للذين استكبروا بل مكر الليل والنهار إذ تأمروننا أن نكفر
بالله ونجعل له أندادا وأسروا الندامة لما رأوا العذاب وجعلنا الأغلال في أعناق الذين كفروا
هل يجزون إلا ما كانوا يعملون ۞ 34 وما أرسلنا في قرية من نذير إلا قال مترفوها إنا بما
أرسلتم به كافرون ۞ 35 وقالوا نحن أكثر أموالا وأولادا وما نحن بمعذبين ۞ 36 قل
إن ربي يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 37 وما أموالكم
ولا أولادكم بالتي تقربكم عندنا زلفى إلا من آمن وعمل صالحا فأولائك لهم جزاء الضعف بما
عملوا وهم في الغرفات آمنون ۞ 38 والذين يسعون في آياتنا معاجزين أولائك في العذاب
محضرون ۞

محضرون ۞ 39 قل إن ربي يبسط الرزق لمن يشاء من عباده ويقدر له وما أنفقتم من شيء
فهو يخلفه وهو خير الرازقين ۞ 40 ويوم نحشرهم جميعا ثم نقول للملائكة أهؤلاء إياكم
كانوا يعبدون ۞ 41 قالوا سبحانك أنت ولينا من دونهم بل كانوا يعبدون الجن أكثرهم
بهم مؤمنون ۞ 42 فاليوم لا يملك بعضكم لبعض نفعا ولا ضرا ونقول للذين ظلموا ذوقوا
عذاب النار التي كنتم بها تكذبون ۞ 43 وإذا تتلى عليهم آياتنا بينات قالوا ما هذا إلا
رجل يريد أن يصدكم عما كان يعبد آباؤكم وقالوا ما هذا إلا إفك مفترى وقال الذين
كفروا للحق لما جاءهم إن هذا إلا سحر مبين ۞ 44 وما آتيناهم من كتب يدرسونها وما
أرسلنا إليهم قبلك من نذير ۞ 45 وكذب الذين من قبلهم وما بلغوا معشار ما آتيناهم فكذبوا
رسلي فكيف كان نكير ۞ 46 قل إنما أعظكم بواحدة أن تقوموا لله مثنى وفرادى ثم
تتفكروا ما بصاحبكم من جنة إن هو إلا نذير لكم بين يدي عذاب شديد ۞ 47 قل
ما سألتكم من أجر فهو لكم إن أجري إلا على الله وهو على كل شيء شهيد ۞
48 قل إن ربي يقذف بالحق علام الغيوب ۞ 49 قل جاء الحق وما يبدئ الباطل وما
يعيد ۞ 50 قل إن ضللت فإنما أضل على نفسي وإن اهتديت فبما يوحي إلي ربي إنه
سميع قريب ۞ 51 ولو ترى إذ فزعوا فلا فوت وأخذوا من مكان قريب وقالوا آمنا به وأنى
لهم التناوش من مكان بعيد ۞ 52 وقد كفروا به من قبل ويقذفون بالغيب من مكان
بعيد ۞ 53 وحيل بينهم وبين ما يشتهون ۞ 54 كما فعل بأشياعهم من قبل إنهم كانوا
في شك مريب ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAus Deo, cujus *est* id, quod *est* in Cœlis, & id, quod in terra, & ipsi laus in novissimo sæculo, & ipse *est* Sapiens, Peritus. 2. Scit *id*, quod intrat in terram, & *id*, quod egreditur ex ea, & *id*, quod descendit è Cœlo, & *id*, quod ascendit ad illud, & ipse *est* Misericors, Indultor. 3. Et dicunt, qui sunt infideles: Non veniet ad nos Hora. Responde: Immò per Dominum meum certissimè veniet ad vos, cognitor occulti; non abscondetur ab eo pondus *unius* formiculæ in Cœlis, neque in terra: neque *est* aliquid minutius hoc, neque grandius, nisi *scriptum sit* in libro manifesto. 4. Ut mercedem rependat illis, qui crediderunt, & operati sunt recta: his erit indulgentia, & proventus honorificus. 5. Qui verò studuerint in signis nostris infirmantes (*idest vanum, & infirmum ostendere Alcoranum*) his erit pœna supplicii dolorifici. 6. Et vident ii, quibus data est scientia (*idest Scripturales*) id, quod demissum fuit ad te à Domino tuo, esse veritatem, & dirigere ad viam Præpotentis, Laudati. 7. Et dicunt, qui sunt infideles, *ad invicem cum irrisione*: An ostendemus vobis virum, *qui* vaticinatur vobis, *quòd*, postquàm comminuti fueritis omni comminutione (*idest in pulverem redacti*) vos certè *reducendi estis* in creaturam novam? 8. Confinxit de Deo mendacium; vel in eo *est* mania. Verùm, qui non credunt in novissimum sæculum, *erunt* in supplicio, & *sunt* in errore longinquo *à veritate*. 9. An ergo non

inspe-

inspexerunt in id, quod *est* ante eos, &, quod est post eos de Cœlo, & terra (*idest in Cœlum supra se, & in terram sub se*). Si voluerimus dehiscere faciemus sub eis terram, aut cadere faciemus super eos frustum Cęli: Certè in hoc erit sanè signum omni servo se convertenti *ad Deum*. 10. Et jam quidem dedimus Davidi ex nobis excellentiam (*idest Prophetiam, & Psalterium, & diximus:*) O montes reciprocate voces laudis cum eo, & ad hoc etiam *advocavimus* volucres. Et molle fecimus ei ferrum, *& diximus*. 11. Fac *ex eo* loricas longas, ac latas; & dispone *illud ad conjunctionem annulorum* in loricis, & *vos domestici ejus* operamini rectè: nam ego in id, quod facitis *sum* intuens. 12. Et Salomoni *subjecimus* ventum. Matutinum ejus (*idest venti*) mensis, & vespertinum ejus, mensis (*idest flabat per mensem mane, & per mensem vespere.*) Et fluere fecimus ei fontem æris. Et ex geniis quidam opera exercebant coram eo per voluntatem Domini sui, &, qui declinabat ex eis à præcepto nostro, *nolens ei obedire, vel opus suum negligens*, gustare faciebamus eum de pœna incendii. 13. Faciebant ei id, quod volebat de habitaculis excelsis, & statuis, & paropsidibus amplis, sicut piscinis magnis, & ollis firmatis *super pedes suos, & diximus*: Operamini familia David cum gratiarum actione: nam pauci sunt *ex* servis meis grati. 14. Cùm autem decrevissemus super eum mortem, *& jam mortuus esset*, non ostendit eis mortem ejus, nisi vermis terræ (*idest terredo*) *qui* rosit baculum ejus, *super quem corpus ejus mortuum innitebatur*. Cùm verò *cadaver ejus* cecidisset, cognoverunt Genii, quòd, si scivissent arcanum, non morati fuissent in pœna vili (*idest in opere servili*). 15. Jam quidem fuit *genti* Sabæ in habitatione ipsorum signum: *nimirùm* duo horti ad dexteram, & sinistram *cujusdam torrentis, dictumque fuit illis*: Comedite de proventu Domini vestri, & gratias agite illi. Regio *est* bona, & Dominus indulgens. 16. At *illi* longè recesserunt *à gratitudine, & fide*. Quamobrem immisimus contra eos impetum aquarum collectarum *ex eo torrente, quæ submerserunt duos hortos*, & commutavimus eis duos hortos eorum in duos hortos *alios* afferentes cibum amarissimum, & tamaricas, & quidpiam de loto * parum. 17. Hoc rependimus eis eo, quòd ingrati fuerunt. An verò remuneramus *hoc modo*, nisi ingratos? 18. Et posuimus inter eosdem *Sabęos*, & inter civitates *Syriæ*, quibus benediximus, civitates *alias* notas, & disposuimus per eas iter, *& diximus*: Ambulate per eas noctibus, & diebus securi. 19. Et dixerunt: Domine noster pone distantiam *majorem* inter itinera nostra. Et iniqui fuerunt in se ipsos; & posuimus eos in fabulas, & dispersimus eos omni dispersione. Certè in hoc *sunt* sanè signa omni patienti, grato. 20. Et jam quidem veram comprobavit de eis diabolus opinionem suam: secutique sunt eum, excepta parte ex Fidelibus. 21. Neque fuit illi super eos *à nobis* aliquid potestatis, nisi, ut sciremus quis crederet in novissimum sæculum, *& discerneremus eum* ab eo, qui *esset* de illo in dubitatione; Et Dominus tuus *est* super omnem rem observator. 22. Dic *Meccanis*: Invocate eos, quos existimatis *esse Deos* præter Deum. *a* Non possunt *juvare, vel nocere quantum est* pondus unius formiculæ in Cœlis, neque in terra: neque est illis in his (*nempe Cœlis, & terra*) ulla participatio. Neque est illi (*idest Deo*) ab eis (*idest Diis*) ullus adjutor. 23. Neque proderit intercessio apud eum, nisi cui *ipse* annuerit. Quandò sublatus fuerit timor à cordibus eorum *eo, quòd Deus annuerit intercessioni pro eis*, dicent *ad invicem gratulantes*: Quid dixit Dominus vester? respondebunt: Veritatem, & ipse *est* Excelsus, Magnus. 24. Dic: Quis alit vos de Cœlis, & terra? Responde Deus. Et certè nos, aut vos sanè *sumus* in directione, vel in errore manifesto. 25. Dic: Non interrogabimini de eo, quod *nos* deliquerimus: neque interrogabimur de eo, quod *vos* feceritis. 26. Dic: Congregabit nos Dominus noster: deindè judicabit inter nos cum veritate, & ipse est Judicator, Cognitor. 27. Dic: Ostendite mihi illos, quos apposuistis ei socios. Vah! quin potius ipse *est* Deus Præpotens, Sapiens. 28. Et non misimus te, nisi communiter hominibus *faustorum* nunciatorem, & *pœnarum* comminatorem: Sed plerique hominum nesciunt. 29. Et dicunt: Quandò *complebitur* hæc promissio *pœna à Deo infligendæ*, si estis veraces. 30.

* est arbor, quæ gignit fructus suaves.

a Non possident.

Responde: Vobis *stat* certa promissio diei, quem non differetis unam horam
neque prævenietis. 31. Et dicunt, qui sunt infideles: Nunquam credemus
in hunc Alcoranum, neque in illud, quod *traditum fuit* ante illum (*idest in*
Pentateuchum, *& Euangelium*) At si videres, cum iniqui sistendi erunt ante
Dominum suum! regerent alii eorum in alios sermonem. Dicent illi, qui
fuerunt imbecilles (*idest homines viles*, *& ignari*) illis, qui in superbiam efferebantur
(*idest Magistris errorum*, *qui ipsos deceperant*) *decepissetis nos*, certè fuissemus
fideles. 32. Respondebunt illi, qui in superbiam se extulerant illis, qui
imbecilles æstimati fuerant: An nos avertimus vos à directione unquam, quandò
illa venit ad vos? Atqui fuistis scelesti *per vos ipsos*. 33. Et dicent ii, qui
imbecilles habiti erant illis, qui cum fastu se gesserant: Immò dolosa machinatio
noctis, & diei, *qua vos studebatis nos decipere*. *fuit causa nostri mali*: cùm præciperetis
nobis, ut non crederemus in Deum, & poneremus illi similes *ipsi*. Et celabunt
pœnitentiam (*idest neutri volent ostendere se pænitere facti sui*, *ne alteri alteris*
causam mali improperent) postquàm videbunt pœnam *instare*. Et conjiciemus catenas
in colla eorum, qui fuerunt infideles. An retribuetur eis, nisi, quod fuerint
operati? 34. Et non misimus in *ullam* Civitatem aliquem comminatorem, quin
dicerent Opulenti ejus: Nos certè in id, pro quo missi estis, *non sumus* credentes.
35. Et dixerunt: Nos copiosiores sumus opibus, & filiis: neque nos *sumus*
puniendi *pœna*, *quam comminamini*. 36. Responde: Profectò Dominus meus ampliabit
proventum, cui voluerit, & arctabit *illum*, *cui voluerit*: Sed plerique hominum
nesciunt. 37. Et non *sunt* opes vestræ, neque filii vestri ex *rebus*, quæ propinquos
faciant vos apud nos ulla vicinitate. Verùm, qui crediderit, & operatus
fuerit rectum, his porrò *erit* merces dupli pro eo, quod operati sunt, & ipsi in
cœnaculis *Paradisi erunt* securi. 38. Qui autem conati fuerint in signis nostris infirmantes
(*idest infirmare Alcoranum*) hi ad supplicium *Gebennæ sunt* præsentandi.
39. Dic; Certè Dominus meus ampliabit proventum, *cui voluerit de servis suis*,
& arctabit *eum* illi, & quidquid erogaveritis ex rebus *vestris pro Deo*: ipse sane
rependet illud, & ipse *est* Optimus providentium victualia. 40. Et die quadam
congregabit eos universos. Tùm dicet Angelis: Isti ne vos coluerunt. 41. Respondebunt
Angeli: Laus tua: tu es herus noster sine istis. Verùm adoraverunt
Genios: plerique eorum in eos *erant* credentes. *Tunc dicet Deus*: 42. Hodie porrò
non poterit afferre alter vestrum alteri juvamen, neque noxam. Et dicemus illis,
qui iniqui fuerunt; Gustate pœnam ignis, quam inficiabamini. 43. Cùm autem
leguntur illis signa nostra evidentia, dicunt: Non *est* hic, nisi vir, *qui* vult abducere
vos ab eo, quod coluerunt Patres vestri. Et dicunt *de Alcorano*: Non *est*,
nisi mendacium blasphemè confictum. Et dicunt, qui sunt infideles, veritati
(*idest Alcorano*) postquàm venit ad eos: Si hæc *est*, nisi præstigium manifestum.
a ex libris quos. 44. At non dedimus eis *a* ullum librum, *quem* studiosè legerent: neque misimus
ad eos ante te ullum Prædicatorem: *quo ergo testimonio probant*, *te esse mendacem*?
45. Et mendacii insimulaverunt *Prophetas suos* ii, qui fuerunt *ante* eos, & *isti* non
pervenerunt ad decimam partem illius, quod dederamus illis, & mendacii insimulaverunt
Legatos meos, & quomodò fuit punitio mea? (*idest*, *quàm vehemens*.
40. Dic; Certè adhortor vos ad unum: *nimirùm*, ut stetis coram Deo bini, &
b Si. singuli; deindè recogitetis non *esse* in socio vestro *Mahumeto* ullam maniam: *b* non
est ille, nisi comminator vobis ante *quam adveniat* supplicium terribile. 47. Dic:
Non petii à vobis *pro prædicatione mea* aliquid mercedis. *Sit* porrò ipsa *merces* vobis
c Si. (*idest habetote illam vobis*) *c* non *est* merces mea, nisi apud Deum, & ipse *est*
super omnem rem testis. 48. Dic: Certè Dominus meus mittit veritatem *ad Prophetas suos*:
cognitor arcanorum. 49. Dic: Venit Veritas, & *ultra* non apparet
vanitas, & *deindè* non revertetur. 50. Dic: Si erravero, profectò errabo contra
animam meam: si autem directus fuero, certè *id erit* ob id, quod revelat mihi
Dominus meus: quippe ipse *est* audiens, propinquus. 51. Et si videres: quandò *infideles*
contremiscere fient, neque *erit illis* effugium, & tollentur de loco vicino (*idest de sepulcbris*)
& dicent: Credimus in eum (*idest Mahumetum*, *seu Alcoranum*)
Sed unde nam *esse poterit* ipsis appropinquatio *ad fidem* è loco longinquo (*quia*
scilicet

scilicet fides est in hoc mundo, & ipsi tunc erunt in altero sæculo). 52. Et jam abnegaverant eum *(idest Mahumetum, seu Alcoranum anteà)* & irridebant Arcanum *(idest Mysteria fidei)* de loco longinquo. 53. Et posita erit distantia inter eos, & inter id, quod desiderabunt *(idest fidem)*. 54. Quemadmodùm factum fuit cum similibus eorum anteà; *ita fiet cum eis*; quippe ipsi fuerunt in dubitatione hæsitare faciente *eos*.

N O T Æ.

Aba est Regio, seu Tribus quædam in Arabia felici, unde venit Regina Balcaisa ad Salomonem. Hinc sortita est hæc Sura epigraphen, quia scilicet de Saba mentio fit versu decimoquinto. Censetur autem Meccana: quamvis Gelal, & alii versum sextum, qui incipit: *Et vident ii, quibus data est scientia*: velint esse Medinensem. De numero versuum non videtur esse controversia. Nonnulli tamen unum addunt supra jam enumeratos. Præmium lectoris erit, quod لم يبق رسول ولا نبي الا كان له يوم القيمة رفيقا ومصافحا: *nullus erit Legatus, neque Propheta, qui in die resurrectionis non sit futurus illi socius, & propitius.*

X. *O montes reciprocate voces laudis cum eo.*] idest, alternatim canite laudes Dei cum David, seu velut echo facta repetite voces laudis illius. Ita communiter Interpretes, & præsertim Zamchascerius, qui hic subdit: ومعنى تسبيح الجبال ان الله يخلق فيها تسبيحا كما خلق الكلام في الشجرة فيسمع منها ما يسمع من التسبيح معجزة لداود وكانت الجبال تسعده على نوحه باصدايها والطير باصواتها: *Et per laudationem montium significatur, Deum creasse in illis voces laudis, quemadmodùm creavit sermonem in arboribus: itaut audiretur ex his id, quod audiebatur de laudatione Dei cum admiratione ipsius David. Itaque montes adjuvabant illum, dùm psalleret, echo sua, & aves cantibus suis.*

Et mollefecimus ei ferrum.] Zamchascerius: جعلنا له لينا كالطين والعجين والشمع يصرفه كما يشاء من غير نار ولا ضرب بالمطرقة: وقيل لان الحديد في يده لما اوتي من شدة القوة: *Reddidimus ei illud molle, sicut lutum, aut pastam, sive ceram: itaut versaret illud, quemadmodùm vellet sine ope ignis, aut mallei. Quidam verò dicunt, molle factum fuisse in manu ejus, ob magnum robur, quo præditus erat.*

XII. *Matutinum ejus, mensis.*] Audi expositionem Gelalis: غدوها سيرها من الغدوة بمعنى الصباح الى الزوال شهر ورواحها من الزوال الى الغروب شهر اى مسيرته: *Matutinum ejus, idest spiratio ejus ab aurora usque ad declinationem diei, erat per unum mensem: & vespertinum ejus, seu spiratio à declinatione diei usque ad occasum Solis, item erat per cursum unius mensis.* Itaut uno mense spiraret à mane usque ad meridiem: altero verò à meridie usque ad occasum solis, seu usque ad noctem.

Et fluere fecimus ei fontem æris.] Zamchascerius. وقيل كان يسيل في الشهر ثلثة ايام باذن ربه: *Dicitur, hunc fontem fluxisse tres dies per menses singulos ex voluntate Domini sui.* Eodem modo Gelal.

Gustare faciebamus eum de pœna inferni.] Gelal: duplicem affert duplicationem: نذقه النار في الاخرة وقيل في الدنيا بان يضربه ملك بسوط ضربة تحرقه: *Gustare facturi eramus eum ignem Gehennæ in futuro sæculo: vel gustare faciebamus eum in mundo incendium per verbera, quæ Angelus scutica infligebat illi.*

XIII. *Faciebant ei id, quod volebat.*] Exponit Gelal hæc omnia opera, quæ Genii Salomoni conficiebant: محاريب ابنية مرتفعة يصعد اليها بدرج تماثيل اى صورا من نحاس وزجاج ورخام ولم يكن اتخاذ الصور حراما في شريعته وجفان كالجوابى هى حوض كبير يجتمع على الجفنة الف رجل ياكلون منها وقدور راسيات ثابتات لها قوايم لا تحرك عن اماكنها تتخذ من الجبال باليمن يصعد اليها بالسلاليم: *Habitacula excelsa, erant quædam ædificia sublimia, ad quæ per gradus ascendebatur. Statuæ autem erant figuræ ex ære, vel vitro, vel marmore candido. Non erant autem figuræ ex genere earum, quæ à lege prohibebantur. Paropsides verò erant velut piscinæ, vel amplissima vasa aquarum, quarum singulæ erant tàm amplæ, ut mille homines ex unaquaque cibum simul sumerent. Ollæ verò firmatæ erant super pedes, ne moveri possent è loco suo: & erant excisæ è montibus Arabiæ Felicis, & ad eas per scalas ascendebatur.*

XIV. *Cùm autem decrevissemus super eum mortem.*] Gelal: اى مات ومكث قايما على عصاه حولا ميتا والجن تعمل تلك الاعمال الشاقة على عادتها لا تشعر بموته حتى اكلت الارضة عصاه فخر ميتا: *Mortuus est Salomon, & remansit stans innixus super baculum suum ita mortuus per annum: & interim Genii faciebant opera illa difficilia, ut consueverant: nec cognoverunt, illum esse mortuum, donec teredo corrosit baculum ejus, & ita cecidit mortuus.*

XV. *Regio est bona.*] Nimirùm, utscribit Gel. ليس فيها سباخ ولا بعوضة ولا ذبابة ولا برغوث ولا عقرب ولا حية ويمر الغريب بها وفي ثيابه قمل فيموت لطيب هواها. *Non reperitur in hac regione terra salsuginosa, neque culices, neque muscæ, neque pulices, neque scorpiones, neque serpentes. Si peregrinus per eam transeat, & habeat in vestibus pediculos, statim moriuntur ob aeris fragrantiam.*

XVI. *Et tamaricas, & quidpiam de loto parum.*] Idest,

Ideft, & paucas arbores Loti. Eft autem tamarica, feu myrica arbor falfuginofa, gignitque fructus ingrati faporis, & vocatur hic Arabicè أثــل *Athlus*. Lotus autem (pro quo exponitur hoc loco à quibufdam vox Arabica سدر *Sedrus*, gignit fructus dulces, ac fuaves: propterea inter arbores Paradifi collocatur. Homerus etiam fingit, Lotum Deorum voluptati infervire.

XVIII. *Et difpofuimus per eas iter.*] Gelal: حيث يقيلون في واحدة ويبيتون في اخرى الى انتها سفرهم ولا يحتاجون فيه الى حمل زاد وماء: *Ut in una tempore meridiano requiefcerent: & in alia nocte dormirent ufque ad terminum itineris fui: neque cogerentur ferre fecum in itinere viaticum, & aquam.* Per quod notatur non multa diftantia harum urbium inter fe ad commoditatem itinerantium. Quamobrem indigenæ voluiffent, has urbes inter fe magis diftare ex motivo avaritiæ, ut quælibet earum poffet majus lucrum à viatoribus accipere.

XX. *Veram comprobavit de iis Diabolus opinionem fuam.*] Quia fcilicet, ut ait Gelal, Diabolus arbitratus fuerat, ipfos ingratos fore Deo, & fe fecuturos.

REFUTATIONES.

I. NOn ceffat Impoftor mentiri, dùm afferit, Scripturales (Judæos fcilicet, & Chriftianos) agnofcere, ac fateri, Alcoranum continere veritatem, & dirigere ad viam falutis. Et quamvis Expofitores tribuant hoc aliquibus tantùm Scripturalibus: hoc ipfum nihilominùs falfum exiftimandum eft, nifi Scripturales illi craffiffima infcitia laboraverint; vel impiè mentiri, ut Mahumeto affentarentur, voluerint.

II. Redit ad puerilem errorem fuum, quo fibi perfuadet, poffe Cœlum in frufta confractum cadere fuper terram: non fecus, ac fi ex vitro, vel creta confectum effet, & violenter, contraque propriam naturam fupra terram fuftineretur.

III. Quod fabulatur de montibus, ac volucribus Divinas laudes alternatim cum Davide canentibus, quòd Deus eidem Davidi ferrum ad faciendas loricas, quafi hic ferrariam exerceret, mollefecerit, quòd Salomoni ventos fubegerit, atque æris fontem effluere fecerit, & Geniorum operam præftiterit, quòd idem Salomon, licèt mortuus effet, per annum tamen integrum baculo fuo innixus fteterit, non fecus, ac fi viveret, neque id Genii unquam fenferint, neque hominum ullus animadverterit, & aliæ hujufmodi nugæ, feu veriùs monftra; adeò per fe vana funt, & abfurda, ut nullius confutationis indigeant. Sunt autem hæc ferè omnia eruta ex Thalmud, ut alibi indicavimus. Porrò jam fuprà oftendimus, non fine magna Salomonis injuria dici de eo, quòd Geniorum, ideft Dæmonum opera, & ope ufus fuerit, & affiduam cum illis confuetudinem habuerit.

IV. Non eft prætereundum, Gelalem concedere ftatuas, feu fimulacra, quæ Genii fabricabant Salomoni, non fuiffe ex prohibitis à lege. Sed quare? Nihil aliud refpondere poterit, nifi quia non fiebant, ut cultus illis tanquam diis exhiberetur, fed vel ad ornamentum, vel ad memoriam Majorum confervandam, vel ad alium honeftum finem. Hoc autem probat ufum fimulacrorum, vel imaginum non effe per fe illicitum, nifi ex pravo fine talis reddatur.

سورة الملايكة مكية وهي خمس واربعون آية

SURA XXXV.
ANGELI.
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحمد لله فاطر السموات والارض جاعل الملايكة رسلا اولي اجنحة مثني وثلاث ورباع يزيد
في الخلق ما يشاء ان الله علي كل شيء قدير ۞ 2 ما يفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك
لها وما يمسك فلا مرسل له من بعده وهو العزيز الحكيم ۞ 3 يا ايها الناس اذكروا
نعمة الله عليكم هل من خالق غير الله يرزقكم من السماء والارض لا اله الا هو فاني
تؤفكون ۞ 4 وان يكذبوك فقد كذبت رسل من قبلك والي الله ترجع الامور ۞
5 يا ايها الناس ان وعد الله حق فلا تغرنكم الحيوة الدنيا ولا يغرنكم بالله الغرور ۞
6 ان الشيطان لكم عدو فاتخذوه عدوا انما يدعو حزبه ليكونوا من اصحاب السعير ۞
7 الذين كفروا لهم عذاب شديد والذين امنوا وعملوا الصالحات لهم مغفرة واجر كبير ۞
8 افمن زين له سوء عمله فراه حسنا فان الله يضل من يشاء ويهدي من يشاء فلا تذهب
نفسك عليهم حسرات ان الله عليم بما يصنعون ۞ 9 والله الذي ارسل الرياح فتثير سحابا
فسقناه الي بلد ميت فاحيينا به الارض بعد موتها كذلك النشور ۞ 10 من كان يريد
العزة فلله العزة جميعا اليه يصعد الكلم الطيب والعمل الصالح يرفعه والذين يمكرون
السيات لهم عذاب شديد ومكر اولايك هو يبور ۞ 11 والله خلقكم من تراب ثم من
نطفة ثم جعلكم ازواجا وما تحمل من انثي ولا تضع الا بعلمه وما يعمر من معمر ولا ينقص
من عمره الا في كتاب ان ذلك علي الله يسير ۞ 12 وما يستوي البحران هذا عذب
فرات سايغ شرابه وهذا ملح اجاج ومن كل تاكلون لحما طريا وتستخرجون حلية تلبسونها وتري

الفلك فيه مواخر لتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 13 يولج الليل في النهار ويولج
النهار في الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى ذلكم الله ربكم له الملك
والذين تدعون من دونه ما يملكون من قطمير ۞ 14 إن تدعوهم لا يسمعوا دعاءكم ولو سمعوا
ما استجابوا لكم ويوم القيمة يكفرون بشرككم ولا ينبيك مثل خبير ۞ 15 يا أيها
الناس أنتم الفقراء إلى الله والله هو الغني الحميد ۞ 16 إن يشأ يذهبكم ويأت بخلق
جديد ۞ 17 وما ذلك على الله بعزيز ۞ 18 ولا تزر وازرة وزر أخرى وإن تدع مثقلة
إلى حملها لا يحمل منه شيء ولو كان ذا قربى إنما تنذر الذين يخشون ربهم بالغيب وأقاموا
الصلوة ومن تزكى فإنما يتزكى لنفسه وإلى الله المصير ۞ 19 وما يستوي الأعمى والبصير ۞
20 ولا الظلمات ولا النور ۞ 21 ولا الظل ولا الحرور ۞ 22 وما يستوي الأحياء ولا الأموات إن الله
يسمع من يشاء وما أنت بمسمع من في القبور ۞ 23 إن أنت إلا نذير ۞ 24 إنا أرسلناك
بالحق بشيرا ونذيرا وإن من أمة إلا خلا فيها نذير ۞ 25 وإن يكذبوك فقد كذب الذين
من قبلهم جاءتهم رسلهم بالبينات وبالزبر وبالكتاب المنير ۞ 26 ثم أخذت الذين
كفروا فكيف كان نكير ۞ 27 ألم تر أن الله أنزل من السماء ماء فأخرجنا به
ثمرات مختلفا ألوانها ومن الجبال جدد بيض وحمر مختلف ألوانها وغرابيب سود ۞ 28 ومن
الناس والدواب والأنعام مختلف ألوانه كذلك إنما يخشى الله من عباده العلماء إن الله عزيز
غفور ۞ 29 إن الذين يتلون كتاب الله وأقاموا الصلوة وأنفقوا مما رزقناهم سرا وعلانية يرجون
تجارة لن تبور ۞ 30 ليوفيهم أجورهم ويزيدهم من فضله إنه غفور شكور ۞ 31 والذي
أوحينا إليك من الكتاب هو الحق مصدقا لما بين يديه إن الله بعباده لخبير بصير ۞ 32 ثم
أورثنا الكتاب الذين اصطفينا من عبادنا فمنهم ظالم لنفسه ومنهم سابق بالخيرات بإذن الله
ذلك هو الفضل الكبير ۞ 33 جنات عدن يدخلونها يحلون فيها من أساور من ذهب
ولؤلؤا ولباسهم فيها حرير ۞ 34 وقالوا الحمد لله الذي أذهب عنا الحزن إن ربنا لغفور
شكور ۞ 35 الذي أحلنا دار المقامة من فضله لا يمسنا فيها نصب ولا يمسنا فيها لغوب ۞
36 والذين كفروا لهم نار جهنم لا يقضى عليهم فيموتوا ولا يخفف عنهم من عذابها كذلك
نجزي كل كفور ۞ 37 وهم يصطرخون فيها ربنا أخرجنا نعمل صالحا غير الذي كنا
نعمل أولم نعمركم ما يتذكر فيه من تذكر وجاءكم النذير فذوقوا فما للظالمين من
نصير ۞ 38 إن الله عالم غيب السموات والأرض إنه عليم بذات الصدور ۞ 39 هو الذي
جعلكم خلائف في الأرض فمن كفر فعليه كفره ولا يزيد الكافرين كفرهم عند ربهم
إلا مقتا ولا يزيد الكافرين كفرهم إلا خسارا ۞ 40 قل أرأيتم شركاءكم الذين

تدعون

تدعون من دون الله اروني ماذا خلقوا من الارض ام لهم شرك في السموات ام اتيناهم كتابا
فهم على بينات منه بل ان يعد الظالمون بعضهم بعضا الا غرورا ۞ 41 ان الله يمسك السموات
والارض ان تزولا ولين زالتا ان امسكهما من احد من بعده انه كان حليما غفورا ۞ 42 واقسموا
بالله جهد ايمانهم لين جاءهم نذير ليكونن اهدى من احدى الامم فلما جاءهم نذير ما زادهم
الا نفورا ۞ 43 استكبارا في الارض ومكر السيء ولا يحيق المكر السيء الا باهله فهل
ينظرون الا سنة الاولين فلن تجد لسنة الله تبديلا ۞ 44 ولن تجد لسنة الله
تحويلا ۞ 45 اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من قبلهم كانوا
اشد منهم قوة وما كان الله ليعجزه من شيء في السموات ولا في الارض انه كان عليما
قديرا ۞ 46 ولو يواخذ الله الناس بما كسبوا ما ترك على ظهرها من دابة ولكن يوخرهم
الى اجل مسمى فاذا جاء اجلهم فان الله كان بعباده بصيرا ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAus Deo conditori Cœlorum, & terræ, facienti Angelos Legatos *suos*, præditos alis binis, & ternis, & quaternis. Augebit in creatura, quod voluerit: nam Deus *est* ad omnem rem Potens. 2. Quod aperit Deus hominibus de misericordia, non *est* retinens illud, &, quod retinet, non est mittens illud post eum (*idest nullus impedire potest Deum, si voluerit benefacere alicui: neque ullus potest ea beneficia alicui obtinere, quæ ipse noluerit*) & ipse *est* Præpotens, Sapiens. 3. O homines; mementote gratiæ Dei erga vos. An *est* ullus creans præter Deum, *qui* alat vos è Cœlo, & terra? Non *est* Deus, nisi ipse: quomodò ergo avertimini *à veritate*? 4. Quòd si mendacii arguerint te: jam porrò mendacii insimulati sunt Legati ante te. Sed ad Deum reducentur res. 5. O homines certè promissio Dei vera *est*: ne ergo decipiat vos vita mundana, neque decipiat vos circa Deum (*idest circa misericordiam, & justitiam ejus*) Deceptor (*idest Satanas*). 6. Quippè Satanas *est* vobis hostis: itaque habetote eum hostem. Profectò invitat asseclas suos, ut sint ex habitatoribus Tartari. 7. Qui infideles fuerint, *erit* ipsis pœna vehemens. Qui verò crediderint, & fecerint recta: *erit* ipsis indulgentia, & merces grandis. 8. An ergo ille, cui adornatum fuerit malum operis sui, & propterea visum fuerit illi speciosum, *erit sicut ille, quem Deus direxerit*? Profectò Deus errare faciet, quem voluerit, & diriget, quem voluerit. Ne ergo abeat anima tua pro eis in suspiria (*idest te affligas propter incredulitatem eorum*) nam Deus *est* Cognitor illius, quod faciunt. 9. Et Deus *est*, qui mittit ventos, & agitat nubes, & adducimus eas ad regionem mortuam (*idest aridam, & sterilem*) & vivificamus illis terram post mortem ejus, sic *erit* Resurrectio. 10. Qui desideraverint excellentiam: Dei *est* excellentia omnis. Ad eum ascendit sermo bonus, & opus bonum *ipse* exaltat. Qui verò dolosè machinantur mala, ipsis *erit* pœna vehemens, & dolus eorum erit irritus. 11. Et Deus creavit vos è pulvere: deindè ex spermate: deindè fecit vos conjuges (*idest masculos, & feminas.*) Et non gestat *in utero* ulla fœmina, neque parit, nisi cum scientia ejus. Neque *a* producitur in ætate ullus, cui in longum vita protrahatur, neque minuitur aliquid de ætate ejus, nisi *scriptum sit* in libro, *qui est apud Deum*. Porrò hoc apud Deum *est* facile. 12. Et non coæquabuntur duo maria: *b* alterum dulce, admodùm suave, facilis potus ejus: *c* alterum verò salsum, valdè amarum. Ex *d* utroque comeditis carnem recentem (*idest pisces*) & extrahitis margaritas, quibus adornamini. Et videbis

a prorogatur ætate ullus longævus. *b* hoc *c* hoc *d* omni.

debis naves in eo *utroque* currentes, ut exquiratis *per mercaturam* de abundantia ejus (*ideſt Dei*) ut vos grati ſitis. 13. Immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem, & ſervire facit gratis Solem, & Lunam. Quodlibet *ex his duobus* currit ad metam determinatam. Hic *eſt* Deus, Dominus veſter: Ipſius *eſt* Regnum. Illi autem, quos invocatis præter eum *a*, non habent poteſtatem *ne putaminis* quidem unius dactyli. 14. Si invocaveritis eos, non audient invocationem veſtram, & etiamſi audirent, non exaudirent vos: & die reſurrectionis negabunt aſſociationem veſtram (*ideſt ſe cultos fuiſſe à vobis, tamquam ſocios Dei*) & non enarrabit tibi *ullus res futuri ſæculi*, ſicut peritus (*ideſt ſicut Deus*). 15. O homines, vos *eſtis* pauperes penes Deum; Deus autem eſt Dives, Laudatus. 16. Si voluerit, auferet vos, & producet creaturam novam. 17. Neque *erit* hoc apud Deum *aliquid* arduum. 18. Et non portabit *anima* portans *iniquitatem ſuam* pondus alterius. Quod ſi invocaverit *ea, quæ eſt* gravata, *aliam* ad *portandum* onus ſuum, non portabitur de eo quidquam, etiamſi ſit habens cognationem *cum ea*. *Tu* porrò commonebis eos, qui timent Dominum ſuum in occulto (*ideſt abſque eo, quòd alii videant eum*) & perſolvunt orationem, &, qui eleemoſynam erogaverit, utique eleemoſynam erogabit ſibi ipſi. Et ad Deum *erit* profectio (*ideſt reditus in die Judicii*). 19. Et non æquiparabitur cæcus *b*, & videns. 20. Neque tenebræ, neque lux. 21. Neque umbra, neque jubar ſolis. 22. Neque æquiparabuntur vivi, neque mortui. Porrò Deus audire faciet, quem voluerit: neque tu audire facturus es eos, qui *ſunt* in ſepulchris. 23. *c* Non *es* tu, niſi commonitor. 24. Nos certè miſimus te cum veritate annunciatorem *boni*, & comminatorem *mali*. Et *d* non *eſt* gens ulla, quin præceſſerit in ea Prædicator. 25. Quòdſi mendacii inſimulaverint te, jam porrò, ut mendaces redarguerunt *Legatos ſuos* ii, qui *fuerunt* ante eos. Venerunt ad eos Legati eorum cum demonſtrationibus *miraculorum*, & cum codicibus, *præſertim Abrahæ*, & cum libro illuminante (*ideſt Pentateucho, & Evangelio*). 26. Deindè ſuſtuli eos, qui erant infideles, & cujuſmodi fuit punitio mea (*ideſt, quàm magna*). 27. An non conſideraſti, quòd Deus demittat è Cœlo aquam: tum educamus per eam fructus, quorum varii ſunt colores? Et in montibus *ſunt* tramites albi, & rubri differentibus coloribus eorum. Corui verò ſunt nigri *toti*. 28. Et in hominibus, & beſtiis, & pectoribus varii *ſunt* colores eorum eodem modo. Profectò timent Deum è ſervis ejus ſcientia præditi. Quippe Deus *eſt* Præpotens, Indultor. 29. Certè, qui legunt librum Dei, & perſolvunt orationem, & erogant in eleemoſynam ex eo, quod in proventum dedimus eis, occultè, & palam ſperant mercaturam, *quæ* nunquam peribit (*ideſt Paradiſum*). 30. Ut rependat illis *Deus* mercedes eorum, & augeat eos de liberalitate ſua: quippe ipſe eſt indulgens, gratus. 31. Illud autem, quod revelavimus tibi de libro *Alcorani*, eſt veritas confirmans id, quod *traditum fuit à Deo* ante illum: quippe Deus in ſervis ſuis *eſt* ſanè inſtructus, intuens. 32. Deindè in hæreditatem dedimus librum *Alcorani* illis, quos elegimus de ſervis noſtris. Porrò ex his *eſt* iniquè agens in animam ſuam: & ex his *eſt* benè plerumque operans, & ex his *eſt* præveniens in bonis *operibus alios* per voluntatem Dei. Hæc eſt *e* abundantia magna. 33. Horti Eden: Introducentur in eos: ornabuntur in illis armillis ex auro, & margaritis, & amictus eorum in illis *erit* ſericum. 34. Et dicent: Laus Deo, qui abſtulit à nobis mœrorem: profectò Dominus noſter verè *eſt* indulgens, gratus. 35. Qui collocavit nos in palatio ſtabilitatis ex liberalitate ſua: non tanget nos in eo labor: neque tanget nos in eo laſſitudo. 36. Qui autem infideles fuerint, ipſis *erit* ignis gehennæ: non ponetur finis ſuper eos, itaut moriantur: neque alleviabitur ab eis *quidquam* de pœna illius. Ita *f* remunerabitur omnis infidelis. 37. Et ipſi validè clamabunt in eadem *gehenna*, Domine noſter, educ nos *hinc*: operabimur rectè diverſimodè ab eo, quod operati ſumus. *Sed reſpondebitur illis*: Nonne protraximus ætatem vobis, quantum *opus erat*, *ut* commonefieret in ea, qui commonefaciendus erat, & venit ad vos Prædicator? Guſtate ergo *ignem*, neque *erit* iniquis ullus adjutor. 38. Profe-

a non poſſident putamen unius dactyli.

b neque.

c Si.

d Si.

e excellentia.

يُجْزَى al. نَجْزِي *f* remunerabimus.

Profectò Deus *est* cognitor arcani Cœlornm, & terræ: quippè ipse *est* cognitor essentiæ pectorum *(idest illius, quod latet in cordibus)*. 39. Ipse est, qui posuit vos successores *alios aliis* in terra. Porrò, qui infidelis fuerit, super ipsum *erit* infidelitas ejus: neque augebit infidelibus infidelitas sua apud Dominum suum, nisi indignationem: neque augebit infidelibus infidelitas sua, nisi ruinam. 40. Dic: Quid vobis videtur de sociis vestris *(idest de diis vestris)* quos invocatis præter Deum? Ostendite mihi, quid creaverint *a* in terra. An *fuit* illis participatio *cum Deo* in Cœlis *creandis*? An tradidimus ipsis librum ita, ut ipsi *b* habeant probationem *opinionis suæ* ex eo? Atqui *c* non promittunt iniqui, alii eorum aliis, nisi fallaciam. 41. Certè Deus tenet firmiter Cœlos, & terram, ne deficiant. Et profectò, si deficerent *(idest corruerent)* *d* non retineret ipsos ullus post eum *(idest præter eum)*: quippe ipse est Clemens, Indulgens. 42. Et juraverunt per Deum toto conatu juramentorum suorum, quòd certè, si venisset ad eos prædicator, omninò forent directiores, quàm ulla gentium. Sed, postquàm venit ad eos prædicator *(idest Mahumetus)* non auxit illis, nisi fugam; 43. *Propter* superbiam *eorum* in terra, & dolosam machinationem mali. Sed non circundabit dolosa machinatio mali, nisi authorem suum. An verò expectant, nisi statutum Priorum *(idest pœnam statutam à Deo Prioribus infidelibus?)* Nullatenùs autem invenies statuto Dei immutationem. 44. Nequaquam, *inquam*, invenies statuto Dei variationem. 45. An nondum peragraverunt terram, & viderunt, cujusmodi fuerit exitus eorum, qui *fuerunt* ante eos? & fuerunt valentiores illis robore. Sed non est Deus *talis*, ut imbecillitet eum ulla res in Cœlis, neque in terra: quippè ipse est Sciens, Potens. 46. Quodsi puniret Deus homines ob id, quod operati sunt, non relinqueret super dorsum ejus *(idest terræ)* ullam bestiam. Verùm differet eos ad metam determinatam. Cùm autem venerit meta eorum, profectò Deus erit in servos suos intuens.

a ex terra [*i. ex rebus terræ*]
b sint in probatione
c Si.
d Si.

NOTÆ.

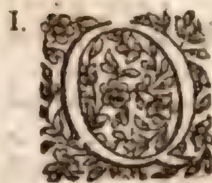

Uplicem habet Sura hæc epigraphen, utramque ex primo illius versu desumptam: alteram الملايكة *Angeli*: alteram الفاطر *Conditor*. Meccæ traditam fuisse, omnes consentiunt. Versus alii quinque, alii sex supra quadraginta recensent. Lectoris præmium: من قراء سورة الفاطر تفتح لـه ثمانية ابواب الجنة يدخلها بياي يشاء منها *Illi, qui legerit Suram Conditoris, aperientur octo portæ Paradisi, & ingredietur, per quam voluerit ex eis*. Vel, ut habet Zamchascerius: دعته ثمانية ابواب الجنة ان ادخل من اى باب شيت: *Invitabunt eum octo portæ Paradisi, dicentes ei: Ingredere, per quam portam volueris.*

XIX. *Et non æquiparabitur cæcus, ut videns.*] Antitheses quatuor positæ in his versiculis applicantur ab expositoribus infidelitati, & fidei: vel infidelibus, & fidelibus.

XXXII. *Plerumque bene operans.*] Vox Arabica مقتصد exponitur à Gelale: من يعمل به في اغلب الاوقات: *Qui operatur illud* (scilicet bonum opus) *plerumque*. Alii explicant: *Qui mediocriter se habet in bono opere exercendo*. Sed simpliciùs videtur exponi posse: Qui bona intentione operatur, seu opus rectum intendit, & aggreditur.

XL. *An tradidimus ipsis librum?*] Refertur hoc non ad socios, vel ad deos, sed ad homines cultores eorum.

REFUTATIONES.

I.
Uamvis in Sacris litteris non semel Angelis alæ tribuantur: non tamen censendum est, illos revera alas habere. Cùm enim sint purissimi spiritus, ac simplicissimę intelligentiæ, non possunt illis materiales hujusmodi res convenire. Sed ideò alæ illis tribuuntur, quia in corporibus aereis assumptis alati aliquandò apparuisse in Sacris literis leguntur: unde etiam veteres Idololatræ Genios suos alatos effingebant. Ideò autem Beatis illis Spiritibus, aut etiam Dæmonibus alæ tribuuntur, ut per eas eorumdem velocitas, & agilitas exprimatur. At Mahumetus, & Mahumetani, erratica Thalmudistarum disciplina imbuti, veras, ac materiales alas Angelis attribuunt: quemadmodùm etiam ex loco Alcorani manifestè apparet.

II. Adeò effricta fronte est Mahumetus, ut non semel, sed multotiès (velut etiam in hac Sura) affirmet, Alcoranum suum conformem esse Sacris libris à Deo traditis, nempè Pentateucho, & Euangelio, seu veteri, novoque Testamento. Id verò impudentissimum esse mendacium, & jam ostendimus, & per se res ipsa demonstrat.

III. Hic etiam protestatur Mahumetus, se non esse nisi prædicatorem, & commonitorem: quia scilicet nondùm viribus pollebat ad cogendos homines, ut susciperent sectam suam.

IV. Comparatione præcedentium Prophetarum, qui mendaces à populis suis habebantur; vellet ipse etiam propheta censeri. Sed illi habebantur mendaces, cùm tales non essent: at Mahumetus, & habebatur, & erat mendax.

سورة يس مكية ثلاث وثمانون آية

SURA XXXVI.

JAS.

MECCANA:

COMMATUM OCTOGINTA TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يس ۞ 2 والقران الحكيم ۞ 3 انك لمن المرسلين ۞ 4 على صراط مستقيم ۞
5 تنزيل العزيز الرحيم 6 لتنذر قوما ما انذر اباوهم فهم غافلون ۞ 7 لقد حق القول
على اكثرهم فهم لا يومنون ۞ 8 انا جعلنا في اعناقهم اغلالا فهي الى الاذقان فهم مقمحون ۞
9 وجعلنا من بين ايديهم سدا ومن خلفهم سدا فاغشيناهم فهم لا يبصرون ۞ 10 وسواء عليهم
انذرتهم ام لم تنذرهم لا يومنون ۞ 11 انما تنذر من اتبع الذكر وخشي الرحمن بالغيب
فبشره بمغفرة واجر كريم ۞ 12 انا نحن نحيي الموتى ونكتب ما قدموا واثارهم وكل
شيء احصيناه في امام مبين ۞ 13 واضرب لهم مثلا اصحاب القرية اذ جاءها المرسلون ۞ 14 اذ
ارسلنا اليهم اثنين فكذبوهما فعززنا بثالث فقالوا انا اليكم مرسلون ۞ 15 قالوا ما انتم
الا بشر مثلنا وما انزل الرحمن من شيء ان انتم الا تكذبون ۞ 16 قالوا ربنا يعلم انا
اليكم لمرسلون ۞ 17 وما علينا الا البلاغ المبين ۞ 18 قالوا انا تطيرنا بكم لئن لم تنتهوا
لنرجمنكم وليمسنكم منا عذاب اليم ۞ 19 قالوا طائركم معكم اين ذكرتم بل
انتم قوم مسرفون ۞ 20 وجاء من اقصا المدينة رجل يسعى قال يا قوم اتبعوا المرسلين ۞
21 اتبعوا من لا يسالكم اجرا وهم مهتدون ۞ 22 وما لي لا اعبد الذي فطرني واليه
ترجعون ۞ 23 أأتخذ من دونه الهة ان يردن الرحمن بضر لا تغن عني شفاعتهم شيا ولا ينقذون ۞
24 اني اذا لفي ضلال مبين ۞ 25 اني امنت بربكم فاسمعون ۞ 26 قيل ادخل الجنة
قال يا ليت قومي يعلمون بما غفر لي ربي وجعلني من المكرمين ۞ 27 وما انزلنا

على

على قومه من بعده من جند من السماء وما كنا منزلين ۞ 28 ان كانت الا صيحة واحدة
فاذا هم خامدون ۞ 29 يا حسرة على العباد ما ياتيهم من رسول الا كانوا به يستهزؤون ۞
30 الم يروا كم اهلكنا قبلهم من القرون انهم اليهم لا يرجعون ۞ 31 وان كل لما
جميع لدينا محضرون ۞ 32 واية لهم الارض الميتة احييناها واخرجنا منها حبا فمنه
ياكلون ۞ 33 وجعلنا فيها جنات من نخيل واعناب وفجرنا فيها من العيون ۞ 34 لياكلوا
من ثمره وما عملته ايديهم افلا يشكرون ۞ 35 سبحان الذي خلق الازواج كلها مما تنبت
الارض ومن انفسهم ومما لا يعلمون ۞ 36 واية لهم الليل نسلخ منه النهار فاذا هم مظلمون ۞
37 والشمس تجري لمستقر لها ذلك تقدير العزيز العليم ۞ 38 والقمر قدرناه منازل حتى
عاد كالعرجون القديم ۞ 39 لا الشمس ينبغي لها ان تدرك القمر ولا الليل سابق النهار
وكل في فلك يسبحون ۞ 40 واية لهم انا حملنا ذريتهم في الفلك المشحون ۞ 41 وخلقنا
لهم من مثله ما يركبون ۞ 42 وان نشا نغرقهم فلا صريخ لهم ولا هم ينقذون ۞ 43 الا رحمة
منا ومتاعا الى حين ۞ 44 واذا قيل لهم اتقوا ما بين ايديكم وما خلفكم لعلكم
ترحمون ۞ 45 وما تاتيهم من اية من ايات ربهم الا كانوا عنها معرضين ۞ 46 واذا قيل لهم
انفقوا مما رزقكم الله قال الذين كفروا للذين امنوا انطعم من لو يشاء الله اطعمه ان انتم
الا في ضلال مبين ۞ 47 ويقولون متى هذا الوعد ان كنتم صادقين ۞ 48 ما ينظرون الا
صيحة واحدة تاخذهم وهم يخصمون ۞ 49 فلا يستطيعون توصية ولا الى اهلهم يرجعون ۞
50 ونفخ في الصور فاذا هم من الاجداث الى ربهم ينسلون ۞ 51 قالوا يا ويلنا من بعثنا من
مرقدنا هذا ما وعد الرحمن وصدق المرسلون ۞ 52 ان كانت الا صيحة واحدة فاذا هم جميع
لدينا محضرون ۞ 53 فاليوم لا تظلم نفس شيا ولا تجزون الا ما كنتم تعملون ۞ 54 ان
اصحاب الجنة اليوم في شغل فاكهون ۞ 55 هم وازواجهم في ظلال على الارايك متكيون ۞
56 لهم فيها فاكهة ولهم ما يدعون ۞ 57 سلام قولا من رب رحيم ۞ 58 وامتازوا
اليوم ايها المجرمون ۞ 59 الم اعهد اليكم يا بني ادم ان لا تعبدوا الشيطان انه لكم
عدو مبين ۞ 60 وان اعبدوني هذا صراط مستقيم ۞ 61 ولقد اضل منكم جبلا كثيرا
افلم تكونوا تعقلون ۞ 62 هذه جهنم التي كنتم توعدون ۞ 63 اصلوها اليوم بما كنتم
تكفرون ۞ 64 اليوم نختم على افواههم وتكلمنا ايديهم وتشهد ارجلهم بما كانوا
يكسبون ۞ 65 ولو نشاء لطمسنا على اعينهم فاستبقوا الصراط فاني يبصرون ۞ 66 ولو نشاء
لمسخناهم على مكانتهم فما استطاعوا مضيا ولا يرجعون ۞ 67 ومن نعمره ننكسه في الخلق
افلا يعقلون ۞ 68 وما علمناه الشعر وما ينبغي له ان هو الا ذكر وقران مبين ۞

69 لينذر

لينذر من كان حيا ويحق القول على الكافرين ۞ 70 أولم يروا أنا خلقنا لهم مما
عملت أيدينا أنعاما فهم لها مالكون ۞ 71 وذللناها لهم فمنها ركوبهم ومنها يأكلون ۞
72 ولهم فيها منافع ومشارب أفلا يشكرون ۞ 73 واتخذوا من دون الله آلهة لعلهم
ينصرون ۞ 74 لا يستطيعون نصرهم وهم لهم جند محضرون ۞ 75 فلا يحزنك قولهم إنا نعلم
ما يسرون ۞ 76 وما يعلنون ۞ 77 أولم ير الإنسان أنا خلقناه من نطفة فإذا هو خصيم
مبين ۞ 78 وضرب لنا مثلا ونسي خلقه قال من يحيي العظام وهي رميم ۞ 79 قل
يحييها الذي أنشأها أول مرة وهو بكل خلق عليم ۞ 80 الذي جعل لكم من الشجر
الأخضر نارا فإذا أنتم منه توقدون ۞ 81 أوليس الذي خلق السموات والأرض بقادر على أن
يخلق مثلهم بلى وهو الخلاق العليم ۞ 82 إنما أمره إذا أراد شيئا أن يقول له كن
فيكون ۞ 83 فسبحان الذي بيده ملكوت كل شيء وإليه ترجعون

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. IA. S. 2. Per Alcoranum sapientem *juro*. 3. Quòd tu certè *es* ex Missis *à Deo*, *&* *es*. 4. In via recta. 5. *Et demissio hujus Alcorani est* Præpotentis, Misericordis. 6. Ut commoneas homines *de eo*, *de quo* non fuerunt commoniti Patres eorum, & ipsi *sunt* in socordia viventes. 7. Jam quidem competit dictum *nostrum de punitione infidelium a* plerisque eorum: ideò ipsi non credunt. 8. Nos porrò posuimus in collis eorum catenas, & ipsæ *pertingunt* usque ad barbas: ipsi verò conantes *sunt* caput erigere, *nec possunt*. 9. Et posuimus ante eos repagulum, & post eos repagulum, *ne moveri possint*, & cooperuimus eos, atque ideò ipsi non videbunt. 10. Et *b* unum, idemque *est* apud eos, sive prædicaveris illis, sive non prædicaveris illis: non credent. 11. Porrò prædicabis ei, qui sectatus fuerit commonitionem *(idest Alcoranum)* & timuerit Miseratorem in occulto (*idest*, *quamvis non videat eum*.) Annuncia sanè huic indulgentiam, & mercedem honorificam. 12. Nos sanè vivificabimus mortuos, & scribemus id, quod præmiserunt, *dùm viverent bonorum operum*, & vestigia eorum, & omnem rem computavimus eam in libro manifesto. 13. Et propone illis in parabolam cives urbis *Antiochiæ*, cùm venerunt ad eam Legati, *Discipuli Jesu*. 14. Cùm misimus ad eos duos ex illis, sed mendacii insimulaverunt utrumque: atqui roboravimus *eos* per tertium. Dixerunt itaque: Nos certè ad vos missi *sumus*. 15. Responderunt *Cives*: Vos non estis, *nisi* homines, sicut nos: neque demisit Miserator quidquam (*idest nihil vobis Deus revelavit*) *c* sed vos tantummodò mentimini. 16. Dixerunt *Legati*: Dominus noster scit, quòd nos ad vos sanè missi *sumus*. 17. Et non *spectat* ad nos, nisi prædicatio manifesta. 18. Responderunt *cives*: Nos certè *malum* auguramur vobis. Profectò, si non abstinueritis *à prædicando*, omninò lapidabimus vos, & certè tanget vos à nobis pœna dolorifica. 19. Dixerunt *Legati*: Augurium vestrum *sit* vobiscum. An verò, si commoniti fueritis, *perseverabitis in errore vestro*? Atqui vos *estis* homines exorbitantes. 20. Venit autem ab extremis partibus civitatis vir quidam *d* currens, *qui* dixit: O popule meus, sequimini Legatos. 21. Sequimini eum, qui non petit à vobis *ullam* mercedem; nam hi sunt *directi*. 22. Neque mihi est *ulla ratio*, ut non colam eum, qui creavit me, & ad eum reducemini. 23. An suscipiam præter eum deos *alios*? Si voluerit mihi Miserator nocere, non proderit mihi intercessio eorum quidquam, neque liberabunt *me*. 24. Ego igitur sanè *essem* in errore

a contra plerosque.

b æquale.

c si vos non nisi.

d qui currebat.

re manifesto, *si illos adorarem*. 25. Certè ego credidi in Dominum vestrum: itaque audite me. *At illi lapidaverunt eum, & dùm moreretur*. 26. Dictum fuit *illi à Deo*: Ingredere in Paradisum. *Ille verò* dixit: O utinam gens mea sciret, quid indulserit mihi Dominus meus! Nam constituit me inter Honoratos. 27. Et non demisimus super gentem ejus post eum (*idest post mortem ejus*) ullum exercitum è Cœlo, *ut perderemus eos*: neque fuimus demittentes (*idest consueti demittere*). 28. Non *a* fuit *pœna eorum*, nisi vociferatio una *Gabrielis è Cœlo*, & ecce ipsi *ceciderunt* extincti. 29. O exitium super servos (*idest ò infelicitas hominum?*) Non venit ad eos ullus Legatus, nisi sint de eo risum captantes. 30. Nonne viderunt, quot perdiderimus ante eos ex generationibus? certè ipsæ ad eos non revertentur. 31. Et quidem omnes profectò universi coram nobis *sunt* præsentandi. 32. Et signum (*idest argumentum resurrectionis*) *est* ipsis terra mortua: vivificavimus eam *pluvia*, & eduximus ex ea granum, & ex eo comedunt. 33. Et posuimus in ea hortos ex palmis, & vitibus, & erumpere fecimus in ea *b* fontes. 34. Ut comedant ex fructibus ejus, & quod operatæ sunt manus eorum. An ergo non agent gratias? 35: Laus illi, qui creavit species omnes ex eo, quod producit terra, & ex animabus earum (*idest masculos, & fœminas*) & ex eo, quod *ipsi* non noverunt. 36. Et signum *divinæ potentię est* ipsis nox; subtrahimus ex ea diem, & ecce ipsi *remanent* obtenebrati. 37. Et sol currit ad locum quietis sibi *assignatum*. Hæc *est* dispositio Præpotentis, Scientis. 38. Et lunam disposuimus eam in mansiones *viginti, & octo*, donec redeat sicut spadix palmarum vetustus. 39. Non est sol, *ut* competat ei, ut assequatur lunam *in cursu suo*: neque nox *est* præveniens diem; & omnia *hæc* in gyrum decurrunt. 40 Et signum est ipsis, quòd nos portaverimus progeniem eorum in Arca plena: 41. Et creaverimus eis *c* aliquid simile ipsi (*idest naves*) quod conscenderent *ad navigandum*. 42. Quòd si voluerimus, demergemus eos, neque *erit* adjuvans eos: neque ipsi liberabuntur. 43. Nisi per misericordiam ex nobis, & ad fruendum *vita* usque ad tempus *destinatum*. 44. Cùm verò dicitur illis: Timete id, quod est ante vos, & id, quod est post vos (*idest pœnam præsentis, & futuri sæculi*) ut vos misericordiam consequamini: *terga vertunt, & longiùs recedunt*. 45. Et non afferes eis ullum signum ex signis Domini sui, nisi sint ab eo longè recedentes. 46. Et, cùm dicitur illis: Erogate eleemosynam ex eo, quo ditavit vos Deus: respondent ii, qui sunt infideles, illis, qui credunt: An cibabimus eum, quem si voluerit, Deus cibabit illum? *d* Vos non *estis*, nisi in errore manifesto. 47. Et dicunt: Quandò *complebitur* hæc promissio *de resurrectione*, si estis veraces? 48. Non expectant, *dùm ita loquuntur*, nisi clamorem unum (*idest primum sonitum tubæ Asraphelis*) *qui* è medio tollat eos, & ipsi *interim* inter se disceptant (*idest otiosè confabulantur*). 49. Et non poterunt *concedere* testamentum: neque ad familiam suam revertentur. 50. Et insuflabitur in tubam *secundam*, & ecce ipsi è sepulchris ad Dominum suum properantes egredientur. 51. Dicent: O væh nobis quis excitavit nos à cubili nostro? hoc *est*, quod promisit Miserator, & veraces fuerunt *in hoc* Legati. 52. Non *e* erit, nisi clamor unicus, *qui excitabit eos*, & ecce ipsi omnes ante nos præsentandi. 53. Hodie ergo non tractabitur injustè anima in ulla re: neque rependetur vobis, nisi, quod fueritis operati. 54. Porrò habitatores Paradisi hodie *erunt* in occupatione *voluptuosa* sese deliciantes. 55. Ipsi, & uxores eorum *morabuntur* in umbraculis super lectulos recumbentes. 56. Ipsis *erunt* in eis poma, & *ipsis erit*, quod postulabunt. 57. Pax: dictum (*idest dicetur illis*) à Domino Misericordi. 58. Et *dicetur peccatoribus*) separamini hodie ò scelerati *à piis*. 59. Nonne contestatus sum vos, ò filii Adam, ne coleretis Satanan; quippe ipse *est* vobis hostis manifestus? 60. Et *dixi*: Colite me: hæc *est* via recta. 61. Et jam quidem *Satanas* seduxit ex vobis turbam multam: An ergo non intellexistis? 62. Hæc *est* Gehenna, quę vobis promittebatur. 63. Ingredimini comburendi illam hodie, propterea, quòd fuistis increduli. 64. Hodie sigillum imprimemus super ora eorum, *ne possint se excusare*, & alloquentur nos manus eorum, & testificabuntur pedes

الجزء الثالث والعشرون Pars vigesima tertia.

a Si.

b de fontibus.

c de similitudine ejus.

d Si vos.

e Si.

eorum illud, quod perpetraverunt. 65. Quòd si vellemus, certè deleremus oculos eorum. Et quidem properantes currerent per viam. Sed quomodò viderent? 66. Et, si vellemus, certè transformaremus eos *in simias, sues, aut lapides* in locis eorum: neque possent abire, neque reverterentur. 67. Cui autem longam concessimus vitam, inclinabimus eum in creatione (*idest ad senium, & imbecillem ætatem reducemus.*) An ergo non intelligunt? 68. Neque docuimus

a Si. eum (*idest Mahumetum*) artem versificatoriam: neque competebat ei *hæc*. Non est id, *quod prædicat*, nisi commonitio, & lectio manifesta. 69. Ut commonefaciat eum, qui est vivus (*idest fidelis*) & justè competat Dictum (*idest condemnatio*) infidelibus. 70. Nonne vident, quòd nos creavimus illis, inter ea, quæ fecerunt manus nostræ, pecora, & ipsi illa possidentes *sunt*. 71. Et subjecimus ea illis, & ex eis *quædam sunt ad* æquitationem eorum, & ex eis quibusdam vescuntur. 72. Et ipsis in eis *sunt* utilitates *vellerum*, & potationes *lactis*: An ergo non erunt grati? 73. Et acceperunt præter Deum *alios* deos, ut ipsi adjuventur *ab illis*. 74. Non poterunt adjuvare eos, & ipsis (*nempè diis*) sunt exercitus præsentandi *simul cum illis in Gehennam*. 75. Ne ergo contristet te dictum eorum: nos quippe scimus id, quod occultant 76. Et id, quod manifestant. 77. An nondùm cognovit homo, quòd nos creaverimus illum ex spermate? Et ecce ipse *est* disceptator manifestus, *negando resurrectionem*: 78. Et proponit nobis similitudinem (*idest objicit argumentum in contrarium*) & obliviscitur

b Et ipse. creationis suæ. Dicit: Quis vivificabit ossa, *b* cùm sint pulvis comminutus? 79. Responde: Vivificabit ea, qui produxit ea prima vice, & ipse *est* in omni creatione sciens: 80. Qui posuit vobis ex arbore viridi ignem, & ecce vos ex ea ignem excipitis. 81. An etiam non erit, qui creavit Cœlos, & terram, potens ad hoc, ut creet simile ipsis (*idest alios homines similes ipsis?*) Utique *erit potens*: nam ipse *est* Creator, Sciens. 82. Porrò imperium ejus, cùm voluerit aliquid *efficere*, *est*, ut dicat ei: Esto, & fuit. 83. Laus ergo illi, cujus in manu *est* Regnum omnis rei, & ad eum *in die Judicii* reducemini.

NOTÆ.

Compendium duorum primorum characterum يس IAS, dedit Suræ titulum. Quid autem hi significent, incertum, ut alii similes; nisi, quòd ex traditione Ebn-Abbasi, ut scribit Zamchascerius, exponunt nonnulli, يا انسان *O homo*. Sed ineptè: prima enim Suræ verba diriguntur ad Mahumetum, non ad hominem. Versus illius tres supra octoginta à plerisque enumerantur: Meccana censetur. Vocabatur hæc Sura à Mahumeto قلب القران *Cor Alcorani*. Utuntur ea Mahumetani maximè in funere suorum mortuorum: quamobrem Zamchascerius agens de præmio illam legentis, ita scribit: من قراء يس يريد بها وجه الله غفر الله له واعطى له من الاجر كانما قرء القران اثنى وعشرين مرة وانما مسلم قرى عنده اذا نزل به ملك الموت سورة يس نزل بكل حرف منها عشرة املاك يقومون بين يديه صفوفا يصلون عليه ويستغفرون ويشهدون غسله ويتبعون جنازته ويصلون عليه ويشهدون دفنه وانما مسلم قراء يس وهو فى سكرات الموت لم يقبض ملك الموت روحه حتى يجيئه رضوان خازن الجنة بشربة من شراب الجنة فشربها وهو على فراشه فيقبض ملك الموت روحه وهو ريان ويمكث فى قبره لا يحتاج الى حوض من حياض الانبياء حتى يدخل الجنة وهو ريان: وقال عليه السلام ان فى القران سورة تشفع قارئها ويغفر لمستمعها الا وهى سورة يس.

Qui legerit Suram Jas, exquirens per eam vultum Dei: Deus parcet illi peccata, & dabit illi mercedem, ac si legisset Alcoranum viginti duabus vicibus. Verò Moslemus, cui lecta fuerit Sura hæc in adventu ad eum Angeli mortis, pro qualibet littera ejus, descendent decem Angeli, qui stabunt dispositi in ordine ante eum, orantes pro eo, & veniam pro illo deprecantes, & assistent lotioni cadaveris ejus, & prosequentur funus ejus, & orabunt pro eo, & assistent sepelitioni ejus. Porrò, si Moslemus legerit Suram Jas, cùm erit in angustiis mortis, non accipiet Angelus mortis animam ejus, donec vivificet eum beverario tum Custodis Paradisi cum potione ex potionibus Paradisi. Ipse verò bibet illam stans super stratum suum, & tunc Angelus mortis accipiet animam ejus, & ipse erit satur bibendo, & morabitur in sepulchro suo, & non indigebit piscina ulla ex piscinis Prophetarum, ut ingrediatur Paradisum: jam enim potu expletus erit. Et dixit Mahumetus: Non est in Alcorano Sura alia, quæ intercedat pro lectore suo, & ignoscat peccata auditori suo, nisi Sura Jas.

XIV. *Cùm misimus ad eos duos ex illis.*] Totam hanc historiam, seu fabulam refert Author quidam Mahumetanus ex authoritate Amrui, Alambari, Alsaddii, & aliorum in libello Arabico, qui apud me

me manuscriptus asservatur, his verbis, quæ ex Arabicis fideliter transtuli: *Misit Jesus filius Mariæ felicis memoriæ, Paulum, & Bicam ad urbem Antiochiam, ut ibi prædicarent. Verùm Antiocheni eos comprehensos, & cruciatos carceri incluserunt, & raserunt medietatem capitis eorum. Cùm hoc audisset Jesus, misit eò Simonem Cepham, qui ignotus urbem ingressus est: cœpitque intrare in Delubra deorum, quos colebant, & ea verrere, & expolire Idola eorum, & orare in iisdem Delubris. Putabant illi, eum precari idola sua: Sed preces ejus dirigebantur ad Deum. Cùm autem viderent, eum adeò pium esse, ac religiosum, significaverunt id Regi, qui vocavit eum. At ille laudavit religionem ipsius, & amorem ejus erga eam: itaut Rex admiratus dixerit ei, se habere duos viros carceri inclusos, quia voluissent prædicare ei aliam religionem meliorem sua: seque de illis occidendis cogitasse. Tunc Simon: Voca, inquit, utrumque, ut videamus, utrùm velint resipiscere. Jussit igitur Rex, eos adduci ante se. Miserat autem anteà Simon ad Paulum, & Bicam in carcere nuncium, qui præmoneret eos, ne ostenderent se illum agnoscere, vel ab eo se ipsos cognosci. Cùm autem coram Rege uterque adesset, dixit illis Simon Cepha: Quam religionem prædicatis? at illi dixerunt: Religionem Jesu filii Mariæ. At verò Simon eos redarguens, dixit: Quam probationem affertis hujus vestræ Religionis? At illi dixerunt: Habemus nobiscum collyrium, quo si cæcum liniverimus, statim videbit. Hoc audito, extimuit Rex cum hominibus, qui aderant, & ait illis: Si demonstraveritis aliquid, cui nihil simile apud nos reperiatur, sequemur vos. Cùm autem cæcum advocassent, & eum linivissent, statim vidit. Quod cum vidisset Rex, & adstantes, timuerunt. Dixit autem illi Simon Cepha: Ne te terreat hoc: ego tibi aliquid simile huic ostendam. Advocatumque alium cæcum linivit, qui eodem modo vidit. Admiratus autem Rex, magis confirmatus in Secta sua, & valde honorans Simonem, voluit occidere Paulum, Bicam. Cui Simon: Ne occidas, inquit, eos, fortasse enim resipiscent, & convertentur. Restituit igitur utrumque Rex carceri: cumque iterùm eos advocasset ad se, dixit eis: Vos nihil fecistis, quod etiam apud nos non fiat. At illi responderunt: Nos curabimus leprosos. Adductum igitur leprosum medicamine suo mundaverunt. Tunc Simon ait Regi: Ego quoque idem faciam. Adduxerunt igitur alium leprosum, quem Simon medicatum emundavit. Decrevit itaque Rex occidere Saulum, & Bicam, nisi ad Sectam suam conversi fuissent. Sed illi hoc recusaverunt: suasu tamen Simonis, cum spe resipiscentiæ, carceri restituti sunt. Simon verò crevit in æstimatione apud Regem, & populum. Deinde, cùm Rex iterum eos advocasset, dixit illis Simon: Usquequò persistitis in obstinatione vestra? Nisi aliquod miraculum diversum ab iis, quæ fecistis, efficiatis; Rex interficiet vos. Illi verò responderunt: Nos suscitabimus mortuos. Tunc Simon: Si prodigium hoc feceritis, juro, me fore primum, qui vos sequatur. Rex etiam promisit, se idem facturum, & ad exemplum Regis etiam cæteri. Fortè autem fortuna viderunt hominem mortuum deferri ad sepulturam, super quem cum invocassent Deum in nomine Jesu, statim surrexit vivus. Tunc Simon accepta bipenni cucurrit ad Idola, quæ colebant, & confregit ea, & populus in hoc secutus est eum. Dixit Alsaddius: Prima civitas, quæ amplexa est Religionem Jesu, fuit Antiochia, sed civitas illa, ad quam dicitur in Alcorano Deum misisse duos, & roborasse eos tertio, non fuit Antiochia, sed alia civitas. Nam Antiocheni crediderunt: illa autem civitas ob incredulitatem suam punita fuit à Deo.* Hactenùs Fabula Authoris Mahumetani, ex qua Alcorani verba faciliùs intelliguntur. Eadem ferè habet Zamchascerius: Sed contra Alsaddium, vult, urbem fuisse Antiochiam (ut etiam vult Jahias). Et illius objectioni respondet: Non civitatem totam, sed eos tantùm, qui credere noluerunt, Gabrielis voce extinctos fuisse.

XX. *Venit autem ab extremis partibus civitatis vir quidam.*] Gelal: هو حبيب النجار كان قد امن بالرسل ومنزلة باقصى البلد; *Hic vocabatur Habib faber lignarius: jamque crediderat in Legatos. Habitabat autem in extremis partibus civitatis.* De hoc plura Zamchascerius. Tertium autem illum, quo Deus duos Legatos roborasse fingitur, idem Author Simonem Cepham fuisse pronunciat.

XXXVIII. *Donec redeat sicut spadix palmarum vetustus*]. Quia scilicet, ut ait Gelal, hujusmodi spadix, seu ramus, اذا عتق فانه يدق ويتقوس ويصفر *ubi ad vetustatem perveneris, attenuatur, & in arcum curvatus flavescit.*

XLIX. *Et insufflabitur in tubam secundam*]. Notat hìc, ut etiam alibi, Gelal بين النفختين اربعون سنة *inter utrumque tubarum sonitum intercessurum spatium quadraginta annorum.* Videtur Mahumetus duplicem hanc tubam ad supremum judicium vocantem, ex verbis S. Pauli Epist. 1. c. 15. ad Cor. & in Epist. 1. ad Thessal. desumpsisse: quibus in locis de sonitu tubæ, & de novissima tuba, qua mortui è sepulcris excitandi sunt, fit mentio. Verùm Mahumetani nimis crasse, & materialiter Apostoli verba accipiunt, & sexcentis fabulis permiscent.

L. *Quis non excitavit a cubili nostro*]? Gelal: لانهم كانوا بين النفختين نايمين لم يعذبوا: *quia ipsi eo tempore, quod intercedet inter sonum utriusque tubæ, semper dormient: neque pœna ulla afficientur.*

LXXVII. *Et ipse est in omni creatione sciens*]. Idest, scit omnia creare: vel, ut explicat Gelal: novit quidquid pertinet ad creaturas, tàm ante, quàm post creationem earum.

REFUTATIONES.

I. Est omninò risu dignum, quòd Deus juret per Alcoranum, Mahumetum esse Prophetam, & Alcoranum ipsum à se missum fuisse. Quis enim adeò hebes est, ut juret, rem aliquam veram esse, per ipsam rem, quam jurat? Prætereà nemo convenienter jurat per id, quod est se inferius. Atque ideò in sacris litteris non legimus, Deum jurare, nisi per semetipsum, quia scilicet nullum habet se ipso majorem, per quem juret; & ipse, utpote summa, & infallibilis Veritas, est sufficiens testis omnis veritatis. Quòd si quis objiciat locum illum Hamos. cap. 8. *Juravit Dominus per superbiam Jacob*; vel juxta Vulgatam: *in superbiam*, ubi videtur Deus jurare per creaturam: Respondeo, ibi superbiam accipi pro celsitudine, seu amplitudine, & significare ipsam Divinam Majestatem, juxta consuetum Sacrarum Scripturarum morem, quo Deus appellatur Gloria, Honor, & Celsitudo populi sui. Sed de hoc, & aliis juramentis Dei in sequentibus Suris vide, quæ dixi in Prodr. p. 4. cap. ult. pag. 76. Et dicam infra suis locis. Cæterùm etiam apud scriptores profanos *superbia*, & *superbus* in hoc significatu accipiuntur. Vel dicendum est,

est, si propriè accipiatur, superbiam Jacob ibi à Deo detestari, idem esse, ac contra superbiam.

II. Quòd hîc, quemadmodùm alibi, dicat Mahumetus, quosdam non recipere fidem, quia ita Deus decrevit, qui posuit catenas in collis eorum, ne possint caput erigere, neque se movere, additis ante, & retro repagulis, seu obstaculis, & undique tenebris offusis, ne possint videre: confirmat errorem suum, & suorum, dùm credunt, homines ex necessitate peccare, & impossibile esse illis fidem suscipere.

III. Falsum prorsùs est, Christum Dominum misisse Legatos ullos Antiochiam, vel in aliam idololatrarum civitatem. Quandiù enim vixit, nullis, nisi Israelitis, vel unius Dei cultoribus Legem suam promulgavit. Adde, S. Paulum, nonnisi post Christi ad Cœlos ascensum, fuisse illius asseclam, & Apostolum, Bitam verò nunquam, & nusquam apud nos Christi discipulum repertum fuisse. Nec minùs falsæ censendæ sunt collusiones illæ Simonis Cephæ cum Rege, & duobus Discipulis Christi, quibus se non solùm ridiculum, sed etiam impium ostendisset: nemo enim sanè mentis probabit, posse sine summa impietate exteriùs Idololatriam, falsamque religionem simulari, dùm in corde fides vera retineatur, etiamsi id bona cum intentione, & cum animo veræ Religionis propagandæ fiat. Quamobrem si Alcorani verba illud significent, quod Expositores ejus affirmant: falsus est Alcoranus; insanus, & impius Mahumetus. Sed non est hìc dissimulanda Impostoris malitia: nam ita omnia enarrat, ut non possit intelligi, quibus personis, locis, vel temporibus conveniant. Hac enim ratione in tuto se ponit, ne possit mendacis, vel falsarii à quoquam redargui. Id etiam alibi facit in Alcorano, ut in eo, quod refert de mortuis suscitatis ab Ezechiel: de morte, & suscitatione Nehemiæ, vel Ezræ; de Bicorni, seu Alexandro magno, & aliis. Hinc etiam factum puto, ut vera nomina plerumque corrumpat, appellans v. g. Henoch; Edris: Jethro, Scioaib: Saul, Talut: Goliam, Gialut: Jesum, Isa, &c. Ut, si quid in referendis horum rebus erraret, vel mentitus fuisset; semper posset se defendere per mutationem personæ. In hoc autem multum debemus Alcorani expositoribus, qui (sive ariolentur, sive vera, ac certa depromant) Pseudoprophetæ sui hallucinationes, seu veriùs mendacia nobis manifestant. Aliàs, quid dicere potuissemus contra eum, vel in hac, vel in aliis hujusmodi ambiguis, & versatilibus narrationibus, quæ velut Proteus, possunt in sexcentas formas mutari?

IV. Si Alcorani Author ganeam aliquam, vel meretriciam domum describere voluisset, aptioribus verbis uti non poterat, quàm iis, quibus hic Paradisum suum describit; dùm illius incolis nullam aliam, quàm cum fœminis luxuriandi, & inter mensas deliciandi occupationem assignat. *Philosophi ipsi Ethnici, naturæ lumine ducti*, agnoverunt, non posse *in corporeis voluptatibus hominis felicitatem*, præsertim summam consistere, sed *in spiritualibus* animæ operationibus esse collocandam. Sed vide, quæ alibi diximus, & dicemus.

سورة الصافات مكية مائة واثنان وثمانون آية

SURA XXXVII.

ORDINATRICES.

MECCANA:

COMMATUM CENTUM OCTOGINTA DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والصافات صفا ❁ 2 فالزاجرات زجرا ❁ 3 فالتاليات ذكرا ❁ 4 ان الهكم لواحد ❁
5 رب السموات والارض وما بينهما ورب المشارق ❁ 6 انا زينا السماء الدنيا بزينة
الكواكب ❁ 7 وحفظا من كل شيطان مارد ❁ 8 لا يسمعون الى الملاء الاعلى ويقذفون
من كل جانب دحورا ❁ 9 ولهم عذاب واصب ❁ 10 الا من خطف الخطفة فاتبعه
شهاب ثاقب ❁ 11 فاستفتهم اهم اشد خلقا ام من خلقنا انا خلقناهم من طين لازب ❁
12 بل عجبت ويسخرون ❁ 13 واذا ذكروا لا يذكرون ❁ 14 واذا راوا اية يستسخرون ❁
15 وقالوا ان هذا الا سحر مبين ❁ 16 اذا متنا وكنا ترابا وعظاما ❁ 17 انا لمبعوثون ❁
18 او اباونا الاولون ❁ 19 قل نعم وانتم داخرون ❁ 20 فانما هي زجرة واحدة فاذا هم
ينظرون ❁ 21 وقالوا يا ويلنا هذا يوم الدين ❁ 22 هذا يوم الفصل الذي كنتم به
تكذبون ❁ 23 احشروا الذين ظلموا وازواجهم وما كانوا يعبدون من دون الله فاهدوهم الى
صراط الجحيم ❁ 24 وقفوهم انهم مسولون ❁ 25 ما لكم لا تناصرون ❁ 26 بل هم اليوم
مستسلمون ❁ 27 واقبل بعضهم على بعض يتساءلون ❁ 28 قالوا انكم كنتم تاتوننا عن
اليمين ❁ 29 قالوا بل لم تكونوا مومنين ❁ 30 وما كان لنا عليكم من سلطان ❁ 31 بل
كنتم قوما طاغين ❁ 32 فحق علينا قول ربنا انا لذايقون ❁ 33 فاغويناكم انا كنا
غاوين ❁ 34 فانهم يوميذ في العذاب مشتركون ❁ 35 انا كذلك نفعل بالمجرمين ❁
36 انهم كانوا اذا قيل لهم لا اله الا الله يستكبرون ❁ 37 ويقولون اينا لتاركوا

آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَجْنُونٍ ۞ 38 بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَّقَ الْمُرْسَلِينَ ۞ 39 إِنَّكُمْ لَذَائِقُوا الْعَذَابِ
الْأَلِيمِ ۞ 40 وَمَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۞ 41 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ۞ 42 أُولَائِكَ
لَهُمْ رِزْقٌ مَعْلُومٌ ۞ 43 فَوَاكِهُ وَهُمْ مُكْرَمُونَ ۞ 44 فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ ۞ 45 عَلَى
سُرُرٍ مُتَقَابِلِينَ ۞ 46 يُطَافُ عَلَيْهِمْ بِكَأْسٍ مِنْ مَعِينٍ ۞ 47 بَيْضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ ۞
48 لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ ۞ 49 وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عِينٌ ۞ 50 كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ
مَكْنُونٌ ۞ 51 فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ ۞ 52 قَالَ قَائِلٌ مِنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي
قَرِينٌ ۞ 53 يَقُولُ أَئِنَّكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ ۞ 54 أَئِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَئِنَّا لَمَدِينُونَ ۞
55 قَالَ هَلْ أَنْتُمْ مُطَّلِعُونَ ۞ 56 فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ ۞ 57 قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ
لَتُرْدِينِ ۞ 58 وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ ۞ 59 أَفَمَا نَحْنُ بِمَيِّتِينَ ۞ 60 إِلَّا
مَوْتَتَنَا الْأُولَى وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ ۞ 61 إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ۞ 62 لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ
الْعَامِلُونَ ۞ 63 أَذَلِكَ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ ۞ 64 إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ ۞
65 إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ ۞ 66 طَلْعُهَا كَأَنَّهُ رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ ۞ 67 فَإِنَّهُمْ
لَآكِلُونَ مِنْهَا فَمَالِئُونَ مِنْهَا الْبُطُونَ ۞ 68 ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَوْبًا مِنْ حَمِيمٍ ۞ 69 ثُمَّ
إِنَّ مَرْجِعَهُمْ لَإِلَى الْجَحِيمِ ۞ 70 إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ ۞ 71 فَهُمْ عَلَى آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ ۞
72 وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ ۞ 73 وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُنْذِرِينَ ۞ 74 فَانْظُرْ كَيْفَ
كَانَ عَاقِبَةُ الْمُنْذَرِينَ ۞ 75 إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ ۞ 76 وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَنِعْمَ الْمُجِيبُونَ ۞
77 وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ ۞ 78 وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ ۞ 79 وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ
فِي الْآخِرِينَ ۞ 80 سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ ۞ 81 إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ۞
82 إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ ۞ 83 ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخَرِينَ ۞ 84 وَإِنَّ مِنْ شِيعَتِهِ لَإِبْرَاهِيمَ ۞
85 إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ ۞ 86 إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ ۞ 87 أَئِفْكًا آلِهَةً
دُونَ اللَّهِ تُرِيدُونَ ۞ 88 فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ ۞ 89 فَنَظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ ۞ 90 فَقَالَ
إِنِّي سَقِيمٌ ۞ 91 فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ ۞ 92 فَرَاغَ إِلَى آلِهَتِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ ۞ 93 مَا
لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ ۞ 94 فَرَاغَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا بِالْيَمِينِ ۞ 95 فَأَقْبَلُوا إِلَيْهِ يَزِفُّونَ ۞ 96 قَالَ
أَتَعْبُدُونَ مَا تَنْحِتُونَ ۞ 97 وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ ۞ 98 قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْقُوهُ فِي
الْجَحِيمِ ۞ 99 فَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ ۞ 100 وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَى رَبِّي
سَيَهْدِينِ ۞ 101 رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ ۞ 102 فَبَشَّرْنَاهُ بِغُلَامٍ حَلِيمٍ ۞ 103 فَلَمَّا بَلَغَ
مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانْظُرْ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا
تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ ۞ 104 فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ ۞ 105 وَنَادَيْنَاهُ
أَنْ

أن يا إبرهيم ۞ 106 قد صدقت الرؤيا إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 107 إن هذا لهو
البلاء المبين ۞ 108 وفديناه بذبح عظيم ۞ 109 وتركنا عليه في الآخرين ۞ 110 سلام
على ابراهيم كذلك نجزي المحسنين ۞ 111 إنه من عبادنا المؤمنين ۞ 112 وبشرناه
باسحاق نبيا من الصالحين ۞ 113 وباركنا عليه وعلى إسحاق ومن ذريتهما محسن وظالم
لنفسه مبين ۞ 114 ولقد مننا على موسى وهرون ۞ 115 ونجيناهما وقومهما من الكرب
العظيم ۞ 116 ونصرناهم فكانوا هم الغالبين ۞ 117 وآتيناهما الكتاب المستبين ۞
118 وهديناهما الصراط المستقيم ۞ 119 وتركنا عليهما في الآخرين ۞ 120 سلام على موسى
وهارون ۞ 121 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 122 إنهما من عبادنا المؤمنين ۞ 123 وإن
إلياس لمن المرسلين ۞ 124 إذ قال لقومه ألا تتقون ۞ 125 أتدعون بعلا وتذرون أحسن
الخالقين ۞ 126 الله ربكم ورب آبائكم الأولين ۞ 127 فكذبوه فإنهم لمحضرون ۞
128 إلا عباد الله المخلصين ۞ 129 وتركنا عليه في الآخرين ۞ 130 سلام على إلياسين ۞
131 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞ 132 إنه من عبادنا المؤمنين ۞ 133 وإن لوطا لمن
المرسلين ۞ 134 إذ نجيناه وأهله أجمعين ۞ 135 إلا عجوزا في الغابرين ۞ 136 ثم
دمرنا الآخرين ۞ 137 وإنكم لتمرون عليهم مصبحين ۞ 138 وبالليل أفلا تعقلون ۞
139 وإن يونس لمن المرسلين ۞ 140 إذ أبق إلى الفلك المشحون ۞ 141 فساهم فكان من
المدحضين ۞ 142 فالتقمه الحوت وهو مليم ۞ 143 فلولا أنه كان من المسبحين ۞
144 للبث في بطنه إلى يوم يبعثون ۞ 145 فنبذناه بالعراء وهو سقيم ۞ 146 وأنبتنا عليه
شجرة من يقطين ۞ 147 وأرسلناه إلى مائة ألف أو يزيدون ۞ 148 فآمنوا فمتعناهم إلى
حين ۞ 149 فاستفتهم ألربك البنات ولهم البنون ۞ 150 أم خلقنا الملائكة إناثا وهم
شاهدون ۞ 151 ألا إنهم من إفكهم ليقولون ۞ 152 ولد الله وإنهم لكاذبون ۞ 153 أصطفى
البنات على البنين ۞ 154 ما لكم كيف تحكمون ۞ 155 أفلا تذكرون ۞
156 أم لكم سلطان مبين ۞ 157 فأتوا بكتابكم إن كنتم صادقين ۞ 158 وجعلوا بينه
وبين الجنة نسبا ولقد علمت الجنة إنهم لمحضرون ۞ 159 سبحان الله عما يصفون ۞ 160 إلا
عباد الله المخلصين ۞ 161 فإنكم وما تعبدون ۞ 162 ما أنتم عليه بفاتنين ۞ 163 إلا من
هو صال الجحيم ۞ 164 وما منا إلا له مقام معلوم ۞ 165 وإنا لنحن الصافون ۞
166 وإنا لنحن المسبحون ۞ 167 وإن كانوا ليقولون لو أن عندنا ذكرا من الأولين ۞
168 لكنا عباد الله المخلصين ۞ 169 فكفروا به فسوف يعلمون ۞ 170 ولقد سبقت
كلمتنا لعبادنا المرسلين ۞ 171 إنهم لهم المنصورون ۞ 172 وإن جندنا لهم الغالبون ۞

173 فتول

173 فتولى عنهم حتى حين ✿ 174 وابصرهم فسوف يبصرون ✿ 175 افبعذابنا يستعجلون ✿
176 فاذا نزل بساحتهم فساء صباح المنذرين ✿ 177 وتولى عنهم حتى حين ✿ 178 وابصر
فسوف يبصرون ✿ 179 سبحان ربك رب العزة عما يصفون ✿ 180 وسلام على المرسلين ✿
181 والحمد لله رب العالمين ✿

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

a Ordinatrices. b Agitatrices. c Lectrices.

1. PEr *a* Ordinantes ordinando. 2. Et *b* Agitantes agitando. 3. Et *c* Legentes commonendo. 4. Certè Deus vester sanè *est* unus. 5. Dominus Cœlorum, & terræ, & illius, quod inter hæc duo, & Dominus Orientium. 6. Nos certè adornavimus Cœlum propinquum ornamento stellarum. 7. Et custodiam *posuimus in eo, ut securum sit* ab omni Satana rebelli. 8. Non audient *Satanæ* Proceres excelsos (*idest collocutionem Angelorum*:) nam appetuntur *flammis* ab omni latere, repulsione (*idest quibus repelluntur ab Orbibus Cælestibus*). 9. Et ipsis *erit* pœna perseverans *in Gehenna*. 10. Præter illum, qui subripuit subreptionem (*idest furtim audivit voces Angelorum*:) sed secuta est eum flamma penetrans, *& ideò statim fugit*. 11. Interroga igitur *Meccanos*, utrum ipsi *sint* valentiores natura: an ii, quos creavimus (*idest Angeli, & Cæli*.) Certè nos creavimus illos ex luto tenaci. 12. Atqui *tu* admiraris *perfidiam eorum*, & *ipsi* irrident *admirationem tuam*. 13. Cùm verò commoniti fuerint *d*, commonitionem non recipient. 14. Et, cùm viderint *aliquod signum*, *subsannabunt illud*. 15. Et dicent; Si hoc *est*, nisi præstigium manifestum. 16. An, postquàm mortui erimus, & fuerimus pulvis, & ossa. 17. An utique nos *sumus* verè suscitandi? 18. An etiam Patres nostri priores? 19. Responde: Ita, & vos *estis* humiliandi. 20. Et profectò hæc *erit* vociferatio una, & ecce ipsi videbunt *se suscitari*. 21. Et dicent: O væh nobis? hæc *est* dies judicii. 22. Hæc *est* dies divisionis, quam ut falsam negabatis. 23. Congregate eos, qui iniqui fuerunt, & conjunctos eorum (*idest diabolos*) & quos coluerunt præter Deum, & dirigite eos in viam Inferni. 24. Et sistite eos: quippe ipsi *sunt* examinandi. 25. Quid *est* vobis, *quòd* non defenditis vos mutuò? 26. Atqui ipsi hodie humiliati adducti *sunt*. 27. Et accedent alii eorum ad alios, inter se verbis disceptantes. 28. Dicent *Seducti Seductoribus suis*: Vos certè veniebatis ad nos à parte dextera (*idest ostentantes veritatem, quam porrecta dextera jurabatis*). 29. Respondebunt *seductores*: Atqui non eratis *verè* credentes. 30. Neque erat nobis super vos ulla potestas *ad vos cogendos*. 31. Verùm eratis homines transgressores, *sicut nos*. 32. Quamobrem justè competit super *nos omnes* dictum Domini nostri, *quo destinavit nos ad pœnam, quam* certè nos sanè gustaturi *sumus*. 33. Porrò in errorem induximus vos: *Sed* nos certè eramus errantes. 34. Utique *omnes* hi die *illa* in pœna *sunt* associandi. 35. Certè nos ita agimus cum sceleratis. 36. Quippe ipsi, cùm dicitur illis: Non *est* Deus, nisi Deus: in superbiam efferuntur. 37. Et dicunt: An verò nos *erimus* desertores deorum nostrorum propter Poetam demoniacum? 38. Atqui *hic* venit cum veritate, & confirmavit Legatos (*idest id, quod prædicaverant Legati anteriores*). 39. Vos sanè gustaturi *estis* pœnam dolorificam. 40. Neque retribuetur vobis, nisi, quod fueritis operati. 41. Sed servi Dei sinceri *diverso modo remunerabuntur*. 42. His erit cibus constitutus (*mane, & vespere in Paradiso*. 43. Poma, & ipsi honorati *erunt*. 44. In hortis voluptatis. 45. Super lectulos sese invicem respicientes. 46. Circumferetur illis calix ex fonte. 47. Limpidus *e* ad voluptatem bibentium. 48. Non *erit* in eo offuscatio intellectus: neque ipsi inebriabuntur. 49. Et juxta eos *accubabunt puellæ* cohibentes obtutum, *ne alios respiciant, quàm amasios suos*; amplis oculis prædi-tæ.

d non commonefient.

e Albus.

tæ. 50. Quasi ipsæ *sint* ovum coopertum. 51. Et convertentur alii eorum ad alios, & sese mutuò interrogabunt. 52. Dicet dicens ex illis: Equidem fuit mihi *in Mundo quidam* conjunctus. 53. Dicebat *mihi*: An verò tu *es* ex astruentibus veritatem *resurrectionis*? 54. An, postquam obierimus, & fuerimus pulvis, & ossa, & an certè nos sanè judicandi *sumus*? 55. *Tunc* dicet *sociis*: Num vos *vultis mecum venire* prospecturi *illum in Gebenna*? 56. Sed, *recusantibus illis*, prospiciet *ipse solus è fenestra quadam Paradisi*, & videbit eum in medio Inferni. 57. Dicet *illi*: Per Deum propè fuisti, ut in ruinam traheres me. 58. Et, nisi *fuisset* gratia Domini mei: certè fuissem ex præsentatis *Gebennæ*. 59. *Dicent habitatores Paradisi*: An ergo nos non sumus mortui? 60. *Sumus sanè*: sed mors nostra fuit *mors* prima (*idest naturalis*) neque nos *sumus in Gebenna* cruciandi. 61. Sanè hæc *est* certè beatitudo magna. 62. Propter hujusmodi *felicitatem* operentur sanè operantes. 63. Utrum hoc, *quod diximus*, melius *est* ad hospitandum, an arbor Zacum? 64. Nos certè posuimus eam (*idest mentionem fecimus de ea in Alcorano*) ad contentionem iniquorum. 65. Porrò ipsa *est* arbor, *quæ* egreditur in imo Inferni. 66. Productio (*idest fructus*) ejus *sunt* veluti capita Diabolorum. 67. Porrò ipsi (*idest damnati*) certè comesturi *sunt* ex eis, & impleturi ex eis ventres. 68. Deindè sanè *dabitur* illis super eos (*idest post comestionem eorum*) *a* potus ex aqua ferventissima. 69. Tùm certè reditus eorum *erit* sanè in Infernum. 70. Profectò ipsi invenient patres suos, *qui fuerunt* errantes. 71. Ipsi verò super vestigia eorum ad currendum incitabuntur. 72. Et jam quidem erraverunt ante eos plerique Primorum. 73. Et jam quidem misimus inter eos commonitores. 74. Vide porrò, cujusmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt commoniti. 75. Præter servos Dei sinceros. 76. Et jam quidem invocavit nos Noe, & sanè euge exauditores (*idest promptè exaudivimus illum*). 77. Et liberavimus eum, & familiam ejus ex angustia magna. 78. Et posuimus generationem ejus, *ut* ipsi *essent* ressidui. 79. Et reliquimus super eum *celebrem famam* apud *b* posteros. 80. Pax super Noe in *omnibus c* sæculis. 81. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 82. Quippe ipse *fuit* ex servis nostris fidelibus. 83. Deindè demersimus reliquos. 84. Et quidem è Secta ejus sanè *fuit* Abraham. 85. Cùm accessit ad Dominum suum cum corde perfecto. 86. Cùm dixit Patri suo, & genti suæ: Quid *est*, *quod* colitis? 87. An mendaciter deos præter Deum vultis? 88. Quæ porrò *est* opinio vestra de Domino *d* sæculorum? 89. Aspexit intuitu in stellas. 90. Et dixit *suis*: Certè ego *sum* infirmus (*idest cognosco ex aspectu stellarum mox me ægrotaturum*: *quare non possum venire ad sacrificia vestra*). 91. At *illi* discesserunt ab eo terga vertentes, *profecturi ad festivitatem quamdam*. 92. *Abraham* verò perrexit clam ad Deos eorum, *ante quos erat mensa cum cibis*, & dicebat *illis per jocum*. An non comeditis? 93. Quid *est* vobis, quòd non loquimini? 94. Et insiluit in eos verberando *manu* dextera. 95. Et reversi sunt ad eum festinantes *post festum suum*. 96. Dixit *illis Abraham*: An ne colitis id, quod sculpitis? 97. Deus verò creavit vos, & id, quod *sculpendo* facitis. 98. Dixerunt *illi inter se*, *cùm vidissent idola sua ab eo confracta*. Construite illi ædificium (*idest fornacem*) & projicite eum in Infernum (*idest in ignem profundum*). 99. Voluerunt igitur in eum struere dolum: Sed *nos* posuimus eos infirmos (*idest victos*, *& confusos*) *liberando Abraham ab igne*. 100. Et dixit illis Abraham: Ego sanè *e* abibo ad Dominum meum, *qui* diriget me. 101. Domine mi, da mihi *filium*, *qui sit* ex Probis. 102. Annuntiavimus igitur ei adolescentem prudentem. 103. Cùm igitur pervenisset cum eo ad *ætatem*, *cui competit operandi* studium; Dixit *ei Pater*: O filiole mi, certè ego videbam in somnio, quòd ego sacrificarem te. Vide ergo, quid sentias. Respondit: O Pater mi, fac, quod jussus es. Invenies me, si voluerit Deus, ex patientibus. 104. Cùm autem ambo subjecissent se *Divino imperio*, & prostravit eum *pater* in frontem (*idest fronte ad terram conversa*, *eum sacrificaturus*); 105. Et clamavimus ad eum, ò Abraham. 106. Jam verificasti visionem. Nos sanè ita remuneramus benefacientes. 107. Certè hæc sanè fuit tentatio manifesta. 108. Et redemimus eum

a certè potus impurus.
b ultimos.
c Mundis.
d Mundorũ.
e vadens.

173 فتول عنهم حتى حين ۞ 174 وابصرهم فسوف يبصرون ۞ 175 افبعذابنا يستعجلون ۞
176 فاذا نزل بساحتهم فساء صباح المنذرين ۞ 177 وتول عنهم حتى حين ۞ 178 وابصر
فسوف يبصرون ۞ 179 سبحان ربك رب العزة عما يصفون ۞ 180 وسلام على المرسلين ۞
181 والحمد لله رب العالمين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

a Ordinatrices. b Agitatrices. c Lectrices. d non commonefient. e Albus.

1. PEr *a* Ordinantes ordinando. 2. Et *b* Agitantes agitando. 3. Et *c* Legentes commonendo. 4. Certè Deus vester sanè *est* unus. 5. Dominus Cœlorum, & terræ, & illius, quod inter hæc duo, & Dominus Orientium. 6. Nos certè adornavimus Cœlum propinquum ornamento stellarum. 7. Et custodiam *posuimus in eo, ut securum sit* ab omni Satana rebelli. 8. Non audient *Satanæ* Proceres excelsos (*idest collocutionem Angelorum:*) nam appetuntur *flammis* ab omni latere, repulsione (*idest quibus repelluntur ab Orbibus Cælestibus*). 9. Et ipsis *erit* pœna perseverans *in Gehenna*. 10. Præter illum, qui subripuit subreptionem (*idest furtim audivit voces Angelorum:*) sed secuta est eum flamma penetrans, *& ideò statim fugit*. 11. Interroga igitur *Meccanos*, utrum ipsi *sint* valentiores natura: an ii, quos creavimus (*idest Angeli, & Cœli.*) Certè nos creavimus illos ex luto tenaci. 12. Atqui *tu* admiraris *perfidiam eorum*, & *ipsi* irrident *admirationem tuam*. 13. Cùm verò commoniti fuerint *d*, commonitionem non recipient. 14. Et, cùm viderint *aliquod* signum, subsannabunt *illud*. 15. Et dicent; Si hoc *est*, nisi præstigium manifestum. 16. An, postquàm mortui erimus, & fuerimus pulvis, & ossa. 17. An utique nos *sumus* verè suscitandi? 18. An etiam Patres nostri priores? 19. Responde: Ita, & vos *estis* humiliandi. 20. Et profectò hæc *erit* vociferatio una, & ecce ipsi videbunt *se suscitari*. 21. Et dicent: O væh nobis? hæc *est* dies judicii. 22. Hæc *est* dies divisionis, quam ut falsam negabatis. 23. Congregate eos, qui iniqui fuerunt, & conjunctos eorum (*idest diabolos*) & quos coluerunt præter Deum, & dirigite eos in viam Inferni. 24. Et sistite eos: quippe ipsi *sunt* examinandi. 25. Quid *est* vobis, *quòd* non defenditis vos mutuò? 26. Atqui ipsi hodie humiliati adducti *sunt*. 27. Et accedent alii eorum ad alios, inter se verbis disceptantes. 28. Dicent *Seducti Seductoribus suis*: Vos certè veniebatis ad nos à parte dextera (*idest ostentantes veritatem, quam porrecta dextera jurabatis*). 29. Respondebunt *seductores*: Atqui non eratis *verè* credentes. 30. Neque erat nobis super vos ulla potestas *ad vos cogendos*. 31. Verùm eratis homines transgressores, *sicut nos*. 32. Quamobrem justè competit super nos *omnes* dictum Domini nostri, *quo destinavit nos ad pœnam, quam* certè nos sanè gustaturi *sumus*. 33. Porrò in errorem induximus vos: *Sed* nos certè eramus errantes. 34. Utique *omnes* hi die illa in pœna *sunt* associandi. 35. Certè nos ita agimus cum sceleratis. 36. Quippe ipsi, cùm dicitur illis: Non *est* Deus, nisi Deus: in superbiam efferuntur. 37. Et dicunt: An verò nos *erimus* desertores deorum nostrorum propter Poetam demoniacum? 38. Atqui *hic* venit cum veritate, & confirmavit Legatos (*idest id, quod prædicaverant Legati anteriores*). 39. Vos sanè gustaturi *estis* pœnam dolorificam. 40. Neque retribuetur vobis, nisi, quod fueritis operati. 41. Sed servi Dei sinceri *diverso modo remunerabuntur*. 42. His erit cibus constitutus (*mane, & vespere in Paradiso*. 43. Poma, & ipsi honorati *erunt*. 44. In hortis voluptatis. 45. Super lectulos sese invicem respicientes. 46. Circumferetur illis calix ex fonte. 47. Limpidus *e* ad voluptatem bibentium. 48. Non *erit* in eo offuscatio intellectus: neque ipsi inebriabuntur. 49. Et juxta eos *accubabunt puellæ* cohibentes obtutum, *ne alios respiciant, quàm amasios suos*; amplis oculis præditæ.

tæ. 50. Quasi ipsæ *sint* ovum coopertum. 51. Et convertentur alii eorum ad alios, & sese mutuò interrogabunt. 52. Dicet dicens ex illis: Equidem fuit mihi *in Mundo quidam* conjunctus. 53. Dicebat *mihi*: An verò tu *es* ex astruentibus veritatem *resurrectionis*? 54. An, postquam obierimus, & fuerimus pulvis, & ossa, & an certè nos sanè judicandi *sumus*? 55. *Tunc* dicet *sociis*: Num vos *vultis mecum venire* prospecturi *illum in Gebenna*? 56. Sed, *recusantibus illis*, prospiciet *ipse solus è fenestra quadam Paradisi*, & videbit eum in medio Inferni. 57. Dicet *illi*: Per Deum propè fuisti, ut in ruinam traheres me. 58. Et, nisi *fuisset* gratia Domini mei: certè fuissem ex præsentatis *Gebennæ*. 59. *Dicent habitatores Paradisi*: An ergo nos non sumus mortui? 60. *Sumus sanè*: sed mors nostra fuit *mors* prima (*idest naturalis*) neque nos *sumus in Gebenna* cruciandi. 61. Sanè hæc *est* certè beatitudo magna. 62. Propter hujusmodi *felicitatem* operentur sanè operantes. 63. Utrum hoc, *quod diximus*, melius *est* ad hospitandum, an arbor Zacum? 64. Nos certè posuimus eam (*idest mentionem fecimus de ea in Alcorano*) ad contentionem iniquorum. 65. Porrò ipsa *est* arbor, *quæ* egreditur in imo Inferni. 66. Productio (*idest fructus*) ejus *sunt* veluti capita Diabolorum. 67. Porrò ipsi (*idest damnati*) certè comesturi *sunt* ex eis, & impleturi ex eis ventres. 68. Deindè sanè *dabitur* illis super eos (*idest post comestionem eorum*) *a* potus ex aqua ferventissima. 69. Tùm certè reditus eorum *erit* sanè in Infernum. 70. Profectò ipsi invenient patres suos, *qui fuerunt* errantes. 71. Ipsi verò super vestigia eorum ad currendum incitabuntur. 72. Et jam quidem erraverunt ante eos plerique Primorum. 73. Et jam quidem misimus inter eos commonitores. 74. Vide porrò, cujusmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt commoniti. 75. Præter servos Dei sinceros. 76. Et jam quidem invocavit nos Noe, & sanè euge exauditores (*idest promptè exaudivimus illum*). 77. Et liberavimus eum, & familiam ejus ex angustia magna. 78. Et posuimus generationem ejus, *ut* ipsi *essent* ressidui. 79. Et reliquimus super eum *celebrem famam* apud *b* posteros. 80. Pax super Noe in *omnibus c* sæculis. 81. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 82. Quippe ipse *fuit* ex servis nostris fidelibus. 83. Deindè demersimus reliquos. 84. Et quidem è Secta ejus sanè *fuit* Abraham. 85. Cùm accessit ad Dominum suum cum corde perfecto. 86. Cùm dixit Patri suo, & genti suæ: Quid *est*, *quod* colitis? 87. An mendaciter deos præter Deum vultis? 88. Quæ porrò *est* opinio vestra de Domino *d* sæculorum? 89. Aspexit intuitu in stellas. 90. Et dixit *suis*: Certè ego *sum* infirmus (*idest cognosco ex aspectu stellarum mox me ægrotaturum: quare non possum venire ad sacrificia vestra*). 91. At *illi* discesserunt ab eo terga vertentes, *profecturi ad festivitatem quamdam*. 92. *Abraham* verò perrexit clam ad Deos eorum, *ante quos erat mensa cum cibis*, & dicebat *illis per jocum*. An non comeditis? 93. Quid *est* vobis, quòd non loquimini? 94. Et insiluit in eos verberando *manu* dextera. 95. Et reversi sunt ad eum festinantes *post festum suum*. 96. Dixit *illis Abraham*: An ne colitis id, quod sculpitis? 97. Deus verò creavit vos, & id, quod *sculpendo* facitis. 98. Dixerunt *illi inter se, cùm vidissent idola sua ab eo confracta*. Construite illi ædificium (*idest fornacem*) & projicite eum in Infernum (*idest in ignem profundum*). 99. Voluerunt igitur in eum struere dolum: Sed *nos* posuimus eos infirmos (*idest victos, & confusos*) *liberando Abraham ab igne*. 100. Et dixit illis Abraham: Ego sanè *e* abibo ad Dominum meum, *qui* diriget me. 101. Domine mi, da mihi *filium*, *qui sit* ex Probis. 102. Annuntiavimus igitur ei adolescentem prudentem. 103. Cùm igitur pervenisset cum eo ad *ætatem*, *cui competit operandi* studium; Dixit *ei Pater*: O filiole mi, certè ego videbam in somnio, quòd ego sacrificarem te. Vide ergo, quid sentias. Respondit: O Pater mi, fac, quod jussus es. Invenies me, si voluerit Deus, ex patientibus. 104. Cùm autem ambo subjecissent se *Divino imperio*, & prostravit eum *pater* in frontem (*idest fronte ad terram conversa, cum sacrificaturus*); 105. Et clamavimus ad eum, ò Abraham. 106. Jam verificasti visionem. Nos sanè ita remuneramus benefacientes. 107. Certè hæc sanè fuit tentatio manifesta. 108. Et redemimus eum

a certè potus impurus.

b ultimos.

c Mundis.

d Mundorū.

e vadens.

cum (*nempè Ismael, sive Isaac*) hostia magna. 109. Et reliquimus super eum apud *a* posteros *nomen celebre*. 110. Pax super Abraham. Ita remuneramus benefacientes. 111. Quippe ipse *fuit* ex servis nostris fidelibus. 112. Et annuntiavimus ei Isaac Prophetam ex Probis. 113. Et benediximus super eum, & super Isaac, & ex progenie utriusque *fuit* benefaciens, & malefaciens animæ suæ manifestus. 114. Et jam quidem benefici fuimus erga Moysen, & Aaron. 115. Et liberavimus utrumque, & populum utriusque ab angustia magna. 116. Et adjuvimus eos *contra Ægyptios*, itaut fuerint ipsi victores. 117. Et dedimus utrique librum apertissimè manifestantem Divinas leges. 118. Et direximus utrumque in viam rectam. 119. Et reliquimus utrique apud posteros *gloriam*. 120. Pax super Moysem, & Aaron. 121. Nos sanè ita remuneramus benefacientes. 122. Quippè ambo fuerunt ex servis nostris fidelibus. 123. Et quidem Elias certè *fuit* ex missis *à nobis*. 124. Cùm dixit genti suæ: An non timebitis *Deum*? 125. An invocatis Baal, & relinquitis optimum creantium? 126. Deus *est* Dominus vêster, & Dominus patrum vestrorum primorum. 127. Et mendacii insimulaverunt eum: quippe ipsi *erant* sanè præsentandi *in Gebennam*. 128. Præter servos Dei sinceros. 129. Et reliquimus super eum apud posteros *gloriam*. 130. Pax super Elias (*idest super Eliam, & similes illi*). 131. Nos certè ita remuneramus benefacientes. 132. Quippe ipse *fuit* ex servis nostris fidelibus. 133. Et profectò Lot *fuit* sanè ex missis *à nobis*. 134. Cùm liberavimus eum, & familiam ejus universam. 135. Præter Vetulam: *quæ periit* cum remanentibus *ad pœnam*. 136. Deindè perdidimus cæteros. 137. Et vos certè transitis per eos (*idest per regiones eorum*) mane proficiscentes. 138. Et in nocte: An ergo non intelligitis? 139. Et quidem Jonas sanè *fuit* ex missis *à nobis*. 140. Cùm fugit ad navem plenam. 141. Et ejecerunt *Nautæ* sortes, & fuit ex *b* victis *per sortem*. 142. Et deglutivit eum piscis: nam ipse *erat* reus. 143. Quodsi ipse non *fuisset* ex laudantibus Deum. 144. Profectò mansisset in ventre ejus usque ad diem, *qua homines* suscitabuntur. 145. Et ejecimus eum *è ventre piscis* in littus, & ipse *erat* malè vexatus. 146. Et produximus super eam plantam ex cucurbita. 147. Et misimus eum ad centies mille *homines Ninivitarum*, aut etiam erant plures. 148. Crediderunt igitur: propterea vitam fruendam dedimus eis usque ad tempus. 149. Pete porrò ab illis (*idest Meccanis*) an Domino tuo *sint* filiæ, ipsis verò filii: *dicunt enim, Angelos esse filias Dei*. 150. An ne creavimus Angelos fœminas; & ipsi *sunt hujus rei* testes. 151. Nonne ipsi ex mendacio suo sanè dicunt. 152. Genuit Deus, & profectò sanè *sunt* mendaces. 153. An elegit *Deus* filias præ filiis? 154. Non est vobis *ratio*, cur *ita* judicetis. 155. An ergo non commonefietis (*idest non agnoscetis hanc veritatem*). 156. An *est* vobis *aliqua* authoritas manifesta *de eo, quod dicitis*? 157. Afferte ergo librum vestrum, si estis veraces. 158. Et posuerunt inter eum (*idest Deum*) & inter Genios (*idest Angelos*) affinitatem, & jam quidem norunt Genii, quòd ii, *qui hæc dicunt*, sanè præsentandi *sunt in Gebennam*. 159. Laus Deo (*idest procul abest Deus*) ab eo, quod prædicant *de illo*. 160. Præter servos Dei sinceros. 161. Vos porrò, & id, quod colitis. 162. Nequaquam vos ad illud *colendum* estis seducturi. 163. Nisi eum, qui *est* comburendus in Inferno. 164. Et non *est* ex nobis *ullus*, nisi ipsi *sit* locus destinatus *in Cælo*. 165. Et nos sanè certè nos *sumus* Ordinantes *Choros Cœlestes ad laudandum Deum*. 166. Et nos sanè nos certè *sumus* laudantes *Deum*. 167. Et quidem sanè dicebant *anteà Meccani*. 168. Si quidem *fuisset* apud nos commonitio ex Prioribus (*idest liber datus à Deo Patribus nostris*). 169. Certè fuissemus servi Dei sinceri. *At datus fuit illis Alcoranus*. 170. Verùm noluerunt credere in illum. Sed mox scient, *quid sibi propterea eventurum sit*. 171. Et jam quidem præcessit dictum nostrum ad servos nostros missos *à nobis*. 172. Quòd ipsi sanè *c* forent adjuvandi *à nobis contra infideles*. 173. Et, quòd certè exercitus nostri sanè *d* forent victores. 174. Recede ergo ab eis usque ad tempus. 175. Et aspice eos: mox porrò aspicient *ipsi, quid mali sit sibi eventurum*. 176. An ergo *e* pœnam nostram cupiunt *sibi* accelerari.

a ultimos.
b rejectis;
c ipsi.
d ipsi:
e in pena nostra cupiunt accelerationem.

ri. 177. Atqui, cùm descenderit in atria eorum, mala sanè erit aurora commonefactis. 178. Sed recede ab eis usque ad tempus. 179. Et aspice: mox porrò *ipsi* aspicient, *quid sibi eventurum sit*. 180. Laus Domino tuo, Domino potentiæ *(idest procul abest)* ab eo, quod prædicant *falsò de illo*. 181. Et pax super Legatos. 182. Et laus Deo Domino sæculorum.

N O T Æ.

INscribitur Sura Arabicè à prima sui dictione الصافات *Ordinatrices*, seu *Ordinantes* in genere fœmineo. Perperam Hoctingerus vertit *Ordines*. Est Meccana. Versus habet, juxta communiorem computum, centum octoginta tres, omnes ferè brevissimos. Mihi unus defuit, vel non adverti. De Lectoris præmio hæc habe: من قرأ سورة الصافات اعطى عشر حسنات بعدد كل جنى وشيطان وتباعدت عنه مردة الشياطين وبرى من الشرك وشهد له حافظاه يوم القيمة انه كان مومنا بالمرسلين. *Qui legerit Suram Ordinantium, dabuntur ei decem bona juxta numerum omnis genii, & Satanæ, & elongabitur ab eo rebellio Satanarum, & purus servabitur à polytheia: & testes erunt ei duo custodes ejus die resurrectionis, quòd ipse crediderit in legatos.*

I. *Per ordinantes.*] Gelal: الملايكة تصف نفوسها في العبادة او اجنحتها في الهوى تنتظر ما تومر به; *Per Angelos, qui ordinant seipsos in cultu Dei: vel qui disponunt alas suas in aere, expectantes, quid sibi à Deo præcipiatur.*

II. *Et agitantes.*] Gelal: الملايكة تزجر السحاب اى تسوقه, *Per Angelos, qui agitant nubes: idest agunt, seu adducunt eas.*

III. *Per legentes.*] Gelal: جماعة قرّاء القران تتلوه: *Per cœtum Angelorum, qui legunt Alcoranum.* Jahias الملايكة تتلوا الوحى الذى تاتى به الانبياء *Per Angelos, qui legunt [idest audiunt à Deo] revelationem, quam communicant Prophetis.*

V. *Dominus Orientium.*] Jahias juxta expositionem Cottadæ. هو ثلاثة ماية وستون مشرقا وثلاثة ماية وستون مغربا: *Orientes sunt trecenti sexaginta: & totidem Occidentes.* Errat in pluralitate Mundorum cum suo Propheta.

VII. *Et custodiam posuimus in eo.*] Vide, quæ de hoc figmento fusius alibi dixi. Fingunt scilicet Moslemi, ita docente Alcorano, ante Mahumeti adventum dæmonas consuevisse in orbibus cœlestibus assidere, unde, auriculis ad Cœlorum foramina admotis, furtivè excipiebant, quæ vel Deus Angelis revelaret, vel Angeli ipsi inter se colloquerentur: & hæc deindè Magis, ariolis, ac Divinis manifestabant; ut ea ratione faciliùs homines deciperent. Exorto autem Mahumeto, Deus, flammis injectis, dæmonas curiosiùs Angelorum sermones auribus excipientes à tergo invasit, atque à cœlestibus Orbibus eliminavit.

X. *Præter illum, qui subripuit subreptionem.*] Explicat Gelal: اى لا يسمع الا الشيطان الذى سمع الكلمة من الملايكة فاخذها بسرعة, Idest, *non audient Angelicos sermones, nisi Satanas, qui audivit nescio quid ex colloquio Angelorum, & excepit illud cum velocitate.* Idem igitur est, *subripuit subreptionem*, ac furtivè semel festinanter audivit. Hic obiter repeto, quod alibi ex professo dixi; nempè Mahumetanos putare flammas illas, quibus dæmones à Cœlis arcentur, esse stellas, seu exhalationes ignitas, quas sæpè videmus in aere cum summa velocitate discurrere.

XIV. *Et cùm viderint aliquod signum.*] Accipit hic Gelal *signum* pro miraculo: & putat hujusmodi miraculum fuisse انشقاق القمر *scissionem lunæ*, de qua fit mentio in Alcorano. Verùm manifestè patet ex contextu, non agi hìc de ullo miraculo, sed de signis, seu versiculis Alcorani.

XX. *Vociferatio una.*] Erit hæc vociferatio juxta Jahiam النفخة الاخرة *ultimus clangor* tubæ vocantis ad judicium.

XLIII. *Poma.*] Hæc scilicet erunt cibus illis constitutus ad prandium, & cœnam: de quibus ita Gelal: وهو ما يوكل تلذذا لا لحفظ صحة لان اهل الجنة مستغنون عن حفظها لخلق اجسادهم للابد; *Hæc autem comedent ad delectationem, non ad conservandam sanitatem. Nam habitatores Paradisi non indigebunt præservativis ad sanitatem, cùm habeant corpora æterna, & immortalia.*

XLV. *Sese invicem respicientes.*] Itaut, juxta Gelal: لا يرى بعضهم قفا بعض *non videant alii occipitia aliorum*: seu non vertant sibi terga.

XLVI. *Circumferetur illis calix ex fonte.*] Notat Gelal acumine Epicureo, hujusmodi fontem fore: من خمر تجرى على وجه الارض كانهار الماء *ex vino, defluente super faciem terræ, veluti flumina aquarum.*

XLVII. *Limpidus.*] Arabicè بيضاء *candidus*. Gel. اشد بيضا من اللبن *magis candidus, quàm sit lac.* Zamchascerius videtur referre ad calicem, non ad fontem.

L. *Quasi ipsæ sint ovum coopertum.*] Gelal: كانهن في اللون ببيض النعام مستور بريشه لا يصل اليه غبار ولونه وهو البياض في صفرة احسن الوان النسا. *Quasi ipsæ in colore sint ovum struthionis coopertum plumis ejus; itaut non perveniat ad eum pulvis: & color ejus est albus mixtus flavedine, qui est color in fœminis laudatissimus.*

LXIII. *Utrum hoc melius est ad hospitandum.*] Fit hic comparatio inter cibos, seu xenia hospitalia Paradisi, & Gehennæ, in qua damnati vescuntur fructibus arboris الزقوم *Zacum*, quæ, ut ait Gelal:

المعدّه

المعدة لاهل النار وهى من اخبث الشجر المر بتهامة ينبتها الله فى الجحيم كما سياتى : *præparata est damnatis, pessima omnium arborum Deserti ob amaritudinem: quam Deus nasci fecit in Tartaro, ut mox sequitur in Alcorano.*

LXIV. *Ad contentionem iniquorum.* Idest, ut de ea inter se contenderent, ac disceptarent Infideles. Gel. اذ قالوا النار تحرق الشجر فكيف تنبته : *dùm dicebant: Ignis comburit arbores: quomodò ergo nasci potest arbor in illo?*

LVI. *Veluti capita Diabolorum.*] Gelal: اى الحيات القبيحة المنظر, *Idest serpentes, turpissimi aspectu.*

LIX. *Tùm certè reditus eorum.*] Gelal: يفيد انهم يخرجون منها لشرب الحميم . *Proderit ipsis, quòd egredientur ex Gehenna ad bibendam aquam ferventem.*

LXXV. *Præter servos Dei sinceros.*] Nimirùm, horum finis, seu successus erit diversus. Quidam hìc, & alibi legunt المخلَصين *Salvates:* quidam verò المخلِصين *Sinceros;* sed utrumque recidit in idem.

CIV. *Et prostravit eum pater in frontem.*]Videlicet super struem lignorum facie ad terram conversa: deindè inquit Gelal: امر السكين على حلقه فلم يعمل شيا بمنع من القدرة الالهية *applicuit gladium gutturi ejus: sed nihil potuit efficere, impediente eum divina potentia.*

CVIII. *Et redemimus eum hostiæ magna.*] Loquens Gelal de hoc Abrahæ facto, ita habet وهو اسمعيل او اسحق : قولان : بذبح عظيم بكبش من الجنة وهو الذى قربه هابيل جاء به جبرائيل فذبحه المبيد ابراهيم مكبرا . *Ille:* quem voluit offerre Abraham, *fuit Ismael, vel Isaac: nam duplex est sententia. Hostia verò magna fuit aries Paradisi, quem obtulerat Habel Deo. Adduxit autem eum Gabriel, & Dominus Abraham immolavit eum, magnificans Deum.* Suspicor, Mahumetum usum hìc fuisse ea forma loquendi, quam audiebat à Christianis usurpari; scilicet Isaac redemptum fuisse hostia magna, nempè Christo: sed nihil tale hominem insanum cogitasse.

* videtur corrigendum بالعراء?

CXII. *Et annuntiavimus ei Isaac.*] Notanda explicatio Gelalis, qua clarè asseritur error Mahumeti, & Mahumetanorum استدل بذلك على ان الذبيح غيره : *Voluit* (inquit) *per hoc ostendere, eum, qui immolari jussus fuerat, fuisse alium ab Isaac:* nempè Ismaelem. Quia scilicet post commemoratam immolationem ponitur annunciatio nativitatis Isaac. Verùm hoc ipsum ostendit oscitantiam, seu errorem Mahumeti, & falsitatem Alcorani.

CXXIII. *Et quidem Elias.*] Ita excutiunt sapientes Moslemi in rebus etiam notissimis, ut de Elia ita scribat Gelal: قيل هو ابن اخى هرون اخى موسى وقيل غيره ارسل الى قوم ببعلبك ونواحيها . *Dicitur fuisse filius fratris Aaron, fratris Mosis: alii tamen aliter sentiunt. Missus fuit ad populos, qui erant in Baalbac* (est regio Mesopotamiæ) *& viciniis ejus.*

CXLIII. *Quòd si ipse non fuisset ex laudantibus.*] Gelal: بقوله كثيرا فى بطن الحوت لا اله الا انت سبحانك انى كنت من الظالمين : *Sæpè enim; dùm esset in ventre piscis, dicebat: Non est alius Deus præter te. Laus tibi. Certè ego iniquè egi.*

CXLVI. *Et produximus super eum plantam ex cucurbita.*] Jahias: تظله بورقها ويشرب من لبنها فاظلته فنام واستيقظ وقد يبست فحزن عليها فاوحى الله اليه : *Umbra foliorum suorum tegebat eum; & bibebat de lacte ejus: cùmque sub umbra ejus quiesceret, obdormivit. Sed, cùm evigilasset, vidit eam exaruisse. Cùmque propterea tristaretur, dixit ei Deus per revelationem, &c.* In eo, quod scribit Jahias, illum bibisse de lacte cucurbitæ, videtur addendum id, quod habet Gelal: وكانت تاتيه وعلة صباحا ومساء يشرب من لبنها حتى قوى : *& veniebat ad eum capra silvestris mane, & vespere, & bibebat de lacte ejus, donec convalesceret, ac vires resumeret.* Cùm autem dicat Alcoranus, piscem eromuisse Jonam in nudo, vel in nuditate, Arabicè بالعرى, quod communiter exponitur, *in littore*, Jahias tamen vult Alcorani sensum esse, quòd Jonas nudus à pisce ejectus fuerit: Ita enim scribit: قد بكر لحمه وكل شى منه مثل صبى المولود وهو سقيم يريد الصبى المولود وقال محمد هو المكان الخالى وانما قيل له عراء لانه لا شجر فيه ولا شى يغطيه وكانه عرا من الشى . *Innovata est caro ejus, &, quidquid erat in eo, erat veluti pueri recenter nati: & hoc significat, in nudo; Sed Mahumed vult significare locum vacuum, qui ideò dicitur nudus, quia in eo nulla erat arbor, vel alia res, quæ cooperiret eum: quasi ipse nudus esset ab omni re.* Notandum autem, Alcoranum ponere cucurbitam pro hedera, ex versione septuaginta Interpretum, qua Christiani in Orientali Ecclesia utebantur.

CLXXV. *Et aspice eòs.*] Idest attende finem illorum. Ita infrà v. 179.

CLXXVII. *Atqui cùm descenderit.*] Nimirùm, cùm flagellum Dei advenerit super domos eorum, miserum experientur illum diem, de quo anteà commonefacti fuerant.

REFUTATIONES.

I. INducitur hìc statim primis verbis Deus ter jurare per tres ordines Angelorum, se esse Deum unum. Ignosci potest antiquis Poetis, si asserebant, Jovem, ac cæteros deos, per stygiam paludem, & per inferna flumina, juramenta sua concipere: quandoquidem Mahumeteus tàm frequenter Deum per res creatas jurare confingit; quantumvis absurdissimum sit, alium præter Summam Veritatem in testimonium veri per juramentum adducere. De quo jam suprà. Illud verò mirabile, seu potiùs ridiculum est, Deum ad lectionem

ctionem Alcorani Angelorum ordinem destinasse.

II. Figmentum illud de ejectione Dæmonum ab orbibus Cælestibus post adventum Mahumeti, ne porrectis auriculis Angelorum sermocinationes, & Cœlicolarum arcana curiosiùs exciperent, jam superiùs explosum est, præsertim quoad eam partem, in qua hujusmodi ejectionis, seu expulsionis non alii testes, quàm stellæ, seu flammæ illæ volantes, quas sæpè per Cœlum aereum discurrere videmus, adducuntur.

III. Crambem recoquit, dùm asseclis suis Paradisi loco cauponam, seu veriùs ganeam proponit, in qua aliud nihil, quàm de epulando, crapulando, & scortando cogitetur. Modestiùs certè Homerus lib. 1. iliad. inducit deos in Cœlo scyphos, quos Vulcanus singulis mero spumantes porrigebat, exhaurientes, & in profusos risus erumpentes. Mirum verò, quòd, cùm Mahumetus vinum, utpote Diaboli inventum, & rem abominabilem prędicet, atque adeò suis rigidè interdicat: illud nihilominùs in Paradiso suo adeò largiter, benignèque concedat. At enim vinum illud neque inebriabit, neque mentem perturbabit. Esto: sed neque hìc quodlibet vinum inebriat, vel mentem perturbat: quædam enim vina sunt suavissima quidem, sed nullam in mente, vel cerebro perturbationem gignunt. Quin & ea ipsa, quæ generosiora sunt, si moderatè, temperatèque sumantur, corpus, & animum recreant, non lædunt. Non solùm autem in vino, sed etiam, multòque magis, in venere excessus nocet, quemadmodùm in qualibet alia re, quamvis optima. Debebat igitur Mahumetus non vinum, sed immoderatum illius usum prohibere, quantumvis illum non prohibuerit in fœminis: quas nescio cur singulas singulis Mahumetanis in Paradiso conjuges assignet. Cùm enim nunquam eas parituras, aut prolem edituras apud Mahumetanos indubitatum sit, ad solam libidinem, & suam, & alienam explendam deservient. Hìc verò notandum est, fœminas hasce Paradisi ibidem creatas fuisse. Quamobrem uxores, quas hìc in terris Mahumetani habuerunt, vel à Paradiso excludentur, vel in eo morabuntur quidem, sed perpetuò viduæ, & cum assidua Zelotypia, ac rabie, dùm videbunt antiquos maritos suos, singulos cum sua puella deliciari, & seipsas minimè curare. Si hæc mulieres Mahumetanę attentiùs animadverterent, non dubito, quin Prophetæ suo quantocyùs vel Vale, vel Male dicerent.

IV. Quantum se in suo Paradiso spurcum; tantum in Inferno suo ridiculum se Mahumetus ostendit: dùm, & in eo arbores verè germinare, & earum fructus Diabolorum capitibus similes esse pronunciat: potum verò aquæ servidæ damnatis præbendum extra Gehennam: cibum autem ex fructibus arboris Zacum intra ipsam Gehennam ministrandum fabulatur. Quæ si metaphoricè, vel allegoricè dicerentur, aliquo modo possent excusari. Verùm, ut jam monuimus, hæreticum est apud Mahumetanos, ea, quæ in Alcorano dicuntur, non litteraliter, &, ut verba sonant, sed mysticè, figuratèque intelligere.

V. Ea, quæ de Abraham nugatur, cum risu explodenda lectori relinquo. Omnia olent Thalmudica Figmenta. Non possum tamen dissimulare inscitiam tàm crassam Mahumeti, & Mahumetanorum, dùm non solùm dubitant, uter filiorum Abrahæ, Ismael ne scilicet, an Isaac, ad sacrificium destinatus fuerit: sed in Ismaelem plerique propendent: quasi verò de hoc in Pentateucho dubium vel minimum esse possit. Porrò ex Alcorano manifestè colligitur, ut notat etiam Gelal, Mahumetum in hoc errore fuisse, dùm ponit ortum Isaac post historiam sacrificii. Illud verò prorsùs novum, & incredibile: Angelum Gabrielem adduxisse è Paradiso, ubi in pascuis spatiabatur, arietem, quem olim Habel immolaverat; ut Abraham illum pro filio suo sacrificaret. Ita explicant Mahumetani verba illa Alcorani, *Hostiam magnam*. Et nihilominùs certò credunt Mahumetani, hunc arietem, sicut etiam camelam Mahumeti, & camelam Saleh, & asinam Christi, & canem septem Dormientium hodie quoque in Paradiso reperiri. Et profectò non erat, cur Mahumetus communem arietem hostiam magnam vocaret: nec dubitandum est, quin novum aliquid, ac mirabile innuere voluerit: nisi fortè, ut in Notis indicavi, cùm Christianis, quid diceret ignorans, loqui voluerit.

VI. Postremò notandum est hìc, & alibi, quanta sit Mahumeti calliditas: dùm, ut se Prophetam venditet, infligendam à Deo Meccanis pœnam prędicit. Illud scilicet prędicebat, quod ipse animo moliebatur: Et non solùm sperabat, sed ferè certò eventurum sciebat, cùm quotidie partes suas augeri, & Mahumetanorum imminui videret.

سورة ص مكية ثمان وثمانون آية

SURA XXXVIII.

SAD.

MECCANA:

COMMATUM OCTO SUPRA OCTOGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ص ۞ 2 والقرآن ذي الذكر ۞ 3 بل الذين كفروا في عزة وشقاق ۞ 4 كم اهلكنا
من قبلهم من قرن فنادوا ولات حين مناص ۞ 5 وعجبوا ان جاءهم منذر منهم وقال الكافرون
هذا ساحر كذاب ۞ 6 اجعل الآلهة الها واحدا ان هذا لشيء عجاب ۞ 7 وانطلق
الملأ منهم ان امشوا واصبروا على آلهتكم ان هذا لشيء يراد ۞ 8 ما سمعنا بهذا في الملة
الآخرة ان هذا الا اختلاق ۞ 9 أأنزل عليه الذكر من بيننا بل هم في شك من ذكري بل
لما يذوقوا عذاب ۞ 10 ام عندهم خزائن رحمة ربك العزيز الوهاب ۞ 11 ام لهم ملك
السماوات والارض وما بينهما فليرتقوا في الاسباب ۞ 12 جند ما هنالك مهزوم من الاحزاب ۞
13 كذبت قبلهم قوم نوح وعاد وفرعون ذو الاوتاد ۞ 14 وثمود وقوم لوط واصحاب الايكة
اولئك الاحزاب ۞ 15 ان كل الا كذب الرسل فحق عقاب ۞ 16 وما ينظر هؤلاء الا
صيحة واحدة ما لها من فواق ۞ 17 وقالوا ربنا عجل لنا قطنا قبل الحساب ۞ 18 اصبر على
ما يقولون واذكر عبدنا داود ذا الايد انه اواب ۞ 19 انا سخرنا الجبال معه يسبحن
بالعشي والاشراق ۞ 20 والطير محشورة كل له اواب ۞ 21 وشددنا ملكه وآتيناه الحكمة
وفصل الخطاب ۞ 22 وهل اتاك نبأ الخصم اذ تسوروا المحراب ۞ 23 اذ دخلوا على
داود ففزع منهم قالوا لا تخف خصمان ۞ 24 بغى بعضنا على بعض فاحكم بيننا بالحق ولا تشطط
واهدنا الى سواء الصراط ۞ 25 ان هذا اخي له تسع وتسعون نعجة ولي نعجة واحدة فقال
اكفلنيها وعزني في الخطاب ۞ 26 قال لقد ظلمك بسؤال نعجتك الى نعاجه وان كثيرا
من

من الخلطاء ليبغي بعضهم على بعض الا الذين آمنوا وعملوا الصالحات وقليل ما هم وظن
داود انما فتناه فاستغفر ربه وخر راكعا واناب ۞ 27 فغفرنا له ذلك وان له عندنا لزلفي
وحسن ماب ۞ 28 يا داود انا جعلناك خليفة في الارض فاحكم بين الناس بالحق ولا تتبع
الهوي فيضلك عن سبيل الله ان الذين يضلون عن سبيل الله لهم عذاب شديد بما نسوا يوم
الحساب ۞ 29 وما خلقنا السماء والارض وما بينهما باطلا ذلك ظن الذين كفروا فويل للذين
كفروا من النار ۞ 30 ام نجعل الذين آمنوا وعملوا الصالحات كالمفسدين في الارض ام
نجعل المتقين كالفجار ۞ 31 كتاب انزلناه اليك مبارك ليدبروا آياته وليتذكر اولوا
الالباب ۞ 32 ووهبنا لداود سليمان نعم العبد انه اواب ۞ 33 اذ عرض عليه بالعشي
الصافنات الجياد ۞ 34 فقال اني احببت حب الخير عن ذكر ربي حتي توارت بالحجاب ۞
35 ردوها علي فطفق مسحا بالسوق والاعناق ۞ 36 ولقد فتنا سليمان والقينا علي كرسيه
جسدا ثم اناب ۞ 37 قال رب اغفر لي وهب لي ملكا لا ينبغي لاحد من بعدي انك
انت الوهاب ۞ 38 فسخرنا له الريح تجري بامره رخاء حيث اصاب ۞ 39 والشياطين
كل بناء وغواص ۞ 40 وآخرين مقرنين في الاصفاد ۞ 41 هذا عطاؤنا فامنن او امسك
بغير حساب ۞ 42 وان له عندنا لزلفي وحسن ماب ۞ 43 واذكر عبدنا ايوب اذ نادي ربه
اني مسني الشيطان بنصب وعذاب ۞ 44 اركض برجلك هذا مغتسل بارد وشراب ۞
45 ووهبنا له اهله ومثلهم معهم رحمة منا وذكري لاولي الالباب ۞ 46 وخذ بيدك ضغثا
فاضرب به ولا تحنث انا وجدناه صابرا نعم العبد انه اواب ۞ 47 واذكر عبادنا ابرهيم
واسحاق ويعقوب اولي الايدي والابصار ۞ 48 انا اخلصناهم بخالصة ذكري الدار ۞
49 وانهم عندنا لمن المصطفين الاخيار ۞ 50 واذكر اسمعيل واليسع وذا الكفل
وكل من الاخيار ۞ 51 هذا ذكر وان للمتقين لحسن ماب ۞ 52 جنات عدن مفتحة
لهم الابواب ۞ 53 متكئين فيها يدعون فيها بفاكهة كثيرة وشراب ۞ 54 وعندهم
قاصرات الطرف اتراب ۞ 55 هذا ما توعدون ليوم الحساب ۞ 56 ان هذا لرزقنا ما له من
نفاد ۞ 57 هذا وان للطاغين لشر ماب ۞ 58 جهنم يصلونها فبئس المهاد ۞ 59 هذا
فليذوقوه حميم وغساق ۞ 60 وآخر من شكله ازواج ۞ 61 هذا فوج مقتحم معكم لا مرحبا
بهم انهم صالوا النار ۞ 62 قالوا بل انتم لا مرحبا بكم انتم قدمتموه لنا فبئس
القرار ۞ 63 قالوا ربنا من قدم لنا هذا فزده عذابا ضعفا في النار ۞ 64 وقالوا ما لنا لا
نري رجالا كنا نعدهم من الاشرار ۞ 65 اتخذناهم سخريا ام زاغت عنهم الابصار ۞ 66 ان
ذلك لحق تخاصم اهل النار ۞ 67 قل انما انا منذر وما من اله الا الله الواحد القهار ۞

67 رب السموات والارض وما بينهما العزيز الغفار ۞ 68 قل هو نبؤ عظيم ۞ 69 انتم عنه
معرضون ۞ 70 ما كان لي من علم بالملإ الاعلى اذ يختصمون ۞ 71 ان يوحي الي الا انما
انا نذير مبين ۞ 72 اذ قال ربك للملائكة اني خالق بشرا من طين ۞ 73 فاذا سويته
ونفخت فيه من روحي فقعوا له ساجدين ۞ 74 فسجد الملائكة كلهم اجمعون ۞
75 الا ابليس استكبر وكان من الكافرين ۞ 76 قال يا ابليس ما منعك ان تسجد لما
خلقت بيدي استكبرت ام كنت من العالين ۞ 77 قال انا خير منه خلقتني من نار
وخلقته من طين ۞ 78 قال فاخرج فانك رجيم ۞ 79 وان عليك لعنتي الى يوم الدين ۞
80 قال رب فانظرني الى يوم يبعثون ۞ 81 قال فانك من المنظرين ۞ 82 الى يوم الوقت
المعلوم ۞ 83 قال فبعزتك لاغوينهم اجمعين ۞ 84 الا عبادك منهم المخلصين ۞ 85 قال
فالحق والحق اقول لاملان جهنم منك وممن تبعك منهم اجمعين ۞ 86 قل ما اسئلكم
عليه من اجر وما انا من المتكلفين ۞ 87 ان هو الا ذكر للعالمين ۞ 88 ولتعلمن
نبأه بعد حين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

2. SAD. 2. Per Alcoranum continentem commonitionem. 3. At verò *Meccani*, qui sunt increduli, *vivunt* cum fastu, & schismate *contra Mahumetum*. 4. Quot perdidimus ante eos ex generationibus, & inclamaverunt *petentes auxilium*; sed non fuit tempus fugæ *ab ira Dei*. 5. Et admirati sunt *Meccani*, quòd venerit ad eos commonitor ex ipsis, & dixerunt infideles: Hic *est* mendaciorum architectus. 6. An facit deos Deum unum? certè hæc *est* sanè res mirabilis. 7. Et abierunt Primates ex illis, *dicentes mutuò*: Pergite, & constantes estote erga deos vestros. Profectò hæc sanè est res, quæ intenditur *ab illo (nempè, ut relinquatis Deos vestros, & adoretis Deum unum)*. 8. Nihil audivimus de hoc in religione ultima (*idest in Evangelio.*) *a* Non est hoc, nisi commentum. 9. An demissa est super eum commonitio inter nos? Atqui ipsi *sunt* in dubitatione de commonitione mea: Sed nondùm gustaverunt pœnam meam. 10. An *sunt* apud eos promptuaria misericordiæ Domini tui, Præpotentis, Donatoris? 11. An *est* ipsis Regnum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ sunt inter hæc duo? Ascendant porrò per funes *in Cœlum*. 12. Exercitus eorum, quicunque *sit*, ibi dissipandus est ex conjuratis (*idest sicut exercitus conjuratorum*). 13. Mendacii insimulaverunt ante eos *Legatos suos* populus Noe, & *Adæi*, & Pharao Author paxillorum. 14. Et Themudæi, & populus Lot, & habitatores *Alaicæ* (*idest Madianitæ.*) Hi *fuerunt* conjurati *contra Legatos suos*. 15. Omnes *b isti* nonnisi mendacii incusaverunt Legatos: quamobrem justè competiit *illis* pœna mea. 16. Et non expectant hi *Meccani*, nisi clamorem unum *novissimæ tubæ c* nullum erit ab eo effugium. 17. Et dixerunt *Meccani*: Domine noster, accelera nobis portionem nostram ante diem Rationis (*idest supremi judicii.*) *18. Patiens esto super id, quod dicunt, & memento servi nostri David præditi *d* virtute; quippe ipse *erat* sæpè convertens se *ad Deum*. 19. Nos sanè adegimus montes, *ut* cum illo laudes canerent vespere, & mane. 20. Et aves congregatas *cum eo ad laudandum Deum*. Omnia *hæc* ad ipsum *erant* se frequenter convertentia, *ut ei obsequerentur*. 21. Et roboravimus Regnum ejus, & dedimus ei sapientiam, & distinctionem sermonis, *ut sapienter loqui posset de omni re*. 22. An verò pervenit ad te (*idest*

a Si.

b si omnes.

c non erit ab eo ullum.

* notat Gel. hæc per irrisionem dicta fuisse.

d manibus.

est ad notitiam tuam) historia Litigantium, cùm ascenderunt per murum in Oratorium *David*. * 23. Cùm intraverunt ad David, & *ipse* extimuit ab eis. Dixerunt *ei*: Ne timeas: *sumus* duo Litigantes. 24. Injustè insurrexit alter nostrum adversus alterum. Judica ergo inter nos cum veritate: & ne iniquè agas: & dirige nos in æquitatem viæ *(idest decerne, quid conveniat unicuique nostrum.)* 25. Porrò huic fratri meo erant novem, ac nonaginta oves: mihi verò ovis unica: & dixit *mihi*: Da mihi eam custodiendam, & prævaluit contra me in sermone. 26. Respondit *David*: Jam porrò iniquus fuit erga te in petitione ovis tuæ, , *ut adjungeret eam* ad oves suas. Et quidem multi ex ineuntibus societatem in negotiis, sanè violenter agunt alii eorum adversus alios, qui crediderunt, & operantur recta. Sed quàm pauci *sunt* hi! Et censuit David *(idest cognovit)* quòd profectò *nos* tentaveramus eum *per uxorem Uriæ*: & veniam petiit à Domino suo; & procidit in genua provolutus, & reversus est *ad Deum*. 27. Ignovimus itaque illi hoc: & quidem *fuit* illi apud nos sanè argumentum bonorum *temporalium*; & pulchritudo reditus *(idest felicitas Paradisi.)* 28. O David: nos sanè constituimus te *a* Imperatorem in terra: judica ergo inter homines cum veritate: & ne sequaris concupiscentiam, ne errare faciat te à via Dei: nam qui erraverint à via Dei, ipsis *erit* pœna vehemens, eo quòd obliti fuerint diem passionis. 29. Et non creavimus Cœlum, & terram, & quæ *sunt* inter hęc duo, frustrà. Hæc *est* opinio eorum, qui non credunt. Sed væh illis, qui non credunt, ab Igne. 30. An tractabimus eos, qui crediderint, & operati fuerint, sicut corrumpentes in terra? Aut tractabimus Pios, sicut scelestos? 31. *b* Librum misimus ad te *c* benedictum; ut sedulò pertractent signa ejus: & ut commonefiant præditi cordibus. 32. Et donavimus David Salomonem. Euge servum! *(idest probum servum nostrum)* quippè ipse *erat* sæpè se convertens *ad laudandum Deum*. 33. Cùm expositi fuissent coram eo vespere equi, qui stantes supra tres pedes, extrema quarti pedis ungula terram tangebant, cursu velocissimi. 34. Dixit: Certè ego amavi amorem boni *terreni (idest equos)* plusquàm memoriam Domini mei, *non prosequendo orationem vespertinam*, donec absconderetur *sol* in velamine *noctis*, *ut curiosiùs equos inspicerem*. 35. Reducite eosdem *equos* ad me. *Cùmque reducti fuissent*, cœpit præcidere crura, & colla *eorum*. 36. Et jam quidem tentavimus Salomonem, & posuimus supra thronum ejus corpus *(idest Dæmonem sub figura corporea)*. Deindè convertit se *ad Deum*. 37. Dixit: Domine mi, parce mihi, & da mihi Regnum, *quod* non competat ulli post me: tu quippe tu *es* Donator. 38. Et subegimus illi ventum, *qui* currebat ad imperium ejus leniter, quocunque *ipse Salomon* impulisset. 39. Et *subegimus illi* Satanas *ad* omne ædificium *construendum*, & piscationem *margaritarum in mari*. 40. Et alios *ex illis tradidimus ei* vinctos in compedibus. 41. *Et diximus ei*: Hoc *est* donum nostrum: elargire ergo, vel retine: sine supputatione *(idest quantum tibi placuerit)*. 42. Et quidem *fuit* illi apud nos sanè incrementum *bonorum mundanorum*, & pulchritudo regressus *(idest Paradisus)*. 43. Et memento servi nostri Job, cùm invocavit Dominum suum, *dicens*: Equidem tetigit me Satanas calamitate, & pœna. 44. *Respondit illi Deus*: Percute pede tuo *terram, & emanabit fons*: hic erit in lavacrum refrigeratorium, & potum. 45. Et donavimus ei familiam suam, & sicut ipsam cum ea *(idest restituimus ei duplicatos domesticos ejus)* per misericordiam ex nobis, & ad commonitionem eorum, *d* qui præditi sunt cordibus. 46. Et *diximus ei*: Cape manu tua fasciculum *virgarum*, & percute eo *uxorem tuam*, & ne violes jusjurandum. Certè nos invenimus eum patientem. Euge servum *(idest ò bonum servum!)* Quippe ipse *erat* sæpè convertens se *ad nos*. 47. Memento etiam servorum nostrorum Abraham, & Isaac, & Jacob, præditorum manibus, & oculis *(idest bonis operibus, & prudentia)*. 48. Nos certè puros fecimus eos cum sincera *religione per e* commonitionem Domus *(idest Paradisi)*. 49. Et quidem ipsi apud nos *fuerunt* sanè ex Electis Optimis. 50. Et memento Ismaelis, & Elisei, & Dulkephli. Omnes *hi fuerunt* ex Optimis. 51. Hæc est memoria *eorum in hoc mundo*, & quidem timentibus *Deum erit* sanè pulchritudo regressus *(idest Paradisus)*. 52. Horti Eden,

* Notat Gel. eos ascēdisse per murum, quia prohibebātur intrare per januam in Oratoriū, ne exturbarent David orātem.

a successorē

b Liber, quē. *c* Est benedictus.

d habētium corda.

e recordationem.

quorum aperiendæ *ſunt* illis portæ. 53. Diſcumbentes in illis poſcent in iis poma multa, & potum, & juxta illos *puellæ* continentes *a* oculos, *ne reſpiciant alios, quàm amaſios ſuos*; coævæ illis (*ideſt triginta, ac trium annorum*). 54. Hoc *eſt*, quod vobis promittitur ad diem Rationis. 55. Certè hoc *eſt* ſanè alimentum noſtrum (*ideſt id, quo alemus illos*) non *erit* illi ullus finis. 56. Hoc *erit pro piis*. Sed profectò iniquis *erit* ſanè peſſimum regreſſus (*ideſt peſſimus finis*). 57. Gehenna: deſcendent comburendi in illam, & miſerum erit cubile. 58. Hoc *erit alimentum eorum*) (guſtent porrò illud:) aqua fervens, & ſanies. 59. Et alia ex genere hujus varia. 60. Hæc caterva detrudenda *eſt* vobiſcum *in Gehennam*: non *erit* benigna exceptio * erga eos: Quippe ipſi ingredientur comburendi in Ignem. 61. Dicent *ſeducti ſeductoribus*: Imò non *convenit* benigna exceptio vobis. Vos præiviſtis in eo (*ſcilicet errore*) nobis. Atqui infelix erit habitatio *veſtra, & noſtra*. 62. Dicent: Domine noſter, qui præivit nobis in hoc (*ideſt in peccato infidelitatis*) auge illi pœnam duplicatam in igne. 63. Et dicent *Meccani infideles in Gebenna*: Quid *eſt* nobis, quòd non videmus viros, *quos* numerabamus inter malos, *cùm tamen verè eſſent boni*? 64. Excipiebamus eos cum deriſu. An aberrarunt ab eis oculi *noſtri*? 65. Certè hæc ſanè *eſt veritas: nempè* diſceptatio habitatorum Ignis. 66. Dic *Meccanis*: Profectò ego *ſum* commonitor, & non *eſt* ullus Deus præter Deum Unum, Victorem. 67. Dominum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ *ſunt* inter hæc duo: Prævalentem, Indultorem. 68. Dic: Hæc *eſt* narratio magna (*ideſt hic Alcoranus*). 69. Vos *autem eſtis* ab ea longè recedentes. 70. Non erat mihi ulla ſcientia de Proceribus excelſis (*ideſt de Angelis*) quandò diſceptaverunt *inter ſe de creatione Adæ*. 71. *b* Non fuit revelatum mihi, niſi, quòd ego certè *ſum* Prædicator manifeſtus. 72. *Memento*, cùm dixit Dominus tuus Angelis: Ego ſanè creaturus *ſum* hominem de luto. 73. Cùm ergo conformavero eum, & inſufflavero in eum de ſpiritu meo, procidite illum adorantes. 74. Adoraverunt ergo *eum* Angeli omnes ipſi univerſi. 75. Sed Eblis (*ideſt Diabolus*) in ſuperbiam elatus eſt *nolens eum adorare*, & fuit ex infidelibus. 76. Dixit *illi Deus*: O Eblis, quid prohibuit te, ne adorares id, quod creaveram manibus meis? an ſuperbè dedignatus es *illum adorare*? an fuiſti (*ideſt putaſti te eſſe* ex excelſis)? 77. Reſpondit: Ego *ſum* præſtantior illo: creaſti *enim* me ex igne, & creaſti eum ex luto. 78. Dixit *illi Deus*: Egredere ergo ex eo (*ideſt Paradiſo, vel Cœlo*) nam tu profectò *eris* lapidatus (*ideſt ejectus hinc, vel maledictus*). 79. Et quidem ſuper te *erit* maledictio mea uſque ad diem judicii. 80. Reſpondit *ille*: Domine mi. Expecta porrò me uſque ad diem, *in qua homines* ſuſcitabuntur. 81. Dixit *illi Deus*: Utique tu *eris* ex expectandis. 82. Uſque ad diem temporis determinati (*ideſt uſque ad ſonitum primę tubę*). 83. Reſpondit *Eblis*: Atqui per potentiam tuam *juro, quòd* certè decipiam illos univerſos. 84. Præter ſervos tuos ex ipſis ſinceros. 85. Dixit *illi Deus*: *Ego* autem *ſum* Veritas, & veritatem dico, *quòd* certè implebo Gehennam ex te, & ex iis, qui ſecuti fuerint te ex illis univerſis. 86. Dic, *ò Mahumete, Meccanis*: Non peto à vobis pro eo, *quod vobis prædico*, ullam mercedem: nam non ego *ſum* ex ſtudioſè laborantibus (*ideſt non prædico aliquid comparatum ex labore, & induſtria ingenii mei*). 87. *c* Non eſt hic *Alcoranus*, niſi commonitio *d* ad omnes creaturas. 88. Et ſanè cognoſcetis, narrationem ejus *eſſe veram* poſt *aliquid* tempus.

a obtutum.

* Italicè: Non ſarà detto il ben-venuto.

b Si.

c Si.

d Mundis.

N O T Æ.

Haracter ſolitarius Surę præfixus, nempè ص *Sad*, qui eſt in Arabico Alphabeto decimus quartus, & reſpondet τῷ צ Hebraico, dedit titulum ipſi Suræ, quæ Meccana eſt, & verſiculis octoginta, & octo conſtare communiter cenſetur. Quid autem Character hujuſmodi ſignificet, Interpretes doctiores ſe neſcire fatentur. Quidam divinant, ſignificare صدق, *Veritates*, alii الصادات, *Reſiſtentias*. Sed abſque ullo fundamento. Qui Suram hanc legerit, كان لـه من الاجر بوزن كل جبـل سخر الله لداوود عشر حسنات وعصمه الله ان يصبر علـى ذنب كبير او صغير: *habebit pro mercede, juxta pondus uniuſcujuſque montis, quem Deus Davidis imperio ſubegit, decem bona: & cuſtodiet eum Deus*

Deus, ne incidat in peccatum magnum, vel parvum.

II. *Per Alcoranum.*] Jurat Deus per Alcoranum: sed nescitur, quid juret. Gelal supplet ex suo cerebro . وجواب هذا القسم محذوف اى لا الامر كمـــا قال كفّار مكّة من تعدد الالهـــة . *Pars responsiva hujus juramenti tacetur. Sed subauditur non est ita, sicut dicunt infideles Meccani, quòd scilicet sint plures Dei*. Jahias, & Zamchascerius conantur Prophetæ sui oscitantiam sexcentis ineptiis defendere.

XIII. *Et Pharao author paxillorum.*] Gelal: كان يتد لكل من يغضب عليه اربعة او تاد يشد اليـه يديه ورجليه ويعذبـــه . *Figebat Pharao, si quandò alicui iratus fuisset, quatuor paxillos in terra: & alligabat illis manus, & pedes ejus, & ita eum discruciabat.*

XVIII. *Præditi virtute.*] Arabicè ذا الايد : potest & verti *habentis manus*. Explicat Gelal: اى القوة فى العبادة كان يصوم يومًا ويفطر يومًا ويقوم نصـف الليل وينام ثلثــــه . *Idest virtutem, & constantiam in operibus piis. Jejunabat enim alternis diebus: & stabat per medietatem noctis, & dormiebat tertiam partem ejus.*

XXII. *Historia Litigantium.*] Ita pervertit, & figmentis permiscet nequlo Sacram Historiam, quæ habetur lib. 2. Regum cap. 11. & 12. Dilucidat Gelal verba Alcorani, & auget figmentum: وهما ملاكان جاءا فى صورة خاصمين وقع لهما ما ذكر على سبيـل العرض لينتبه داود على ما وقع منه وكان له تسع وتسعون امراة وطلب امراة شخص ليس له غيرهـا وتزوجهـــا ودخل بهـــا : *Erant autem hi duo litigantes duo Angeli, qui venerunt ad David in hujusmodi figura, fingentes sibi accidisse id, quod hìc narratur per modum parabolæ: ut excitaretur David ad pœnitentiam pro peccato suo. Cùm enim haberet nonaginta novem uxores, appetivit uxorem cujusdam viri, qui habebat eam solam, & concubuit cum ea, postquam sibi in uxorem copulasset.* Imò verò prius concubuit, & deindè uxorem accepit.

XXVIII. *Constituimus te Imperatorem.*] Arabicè خليفة, quæ vox propriè significat *Successorem*: & hoc nomine appellati sunt Principes, qui Mahumeto in imperio successerunt, quos etiam nos vulgò *Chaliphas* vocamus.

XXXIII. *Cùm expositi fuissent coram eo.*] Idest, coram Salomone, ut exponunt Jahias, & Zamchascerius, qui hæc habet: وروى ان سليمن غزا اهـــل دمشق ونصيبين واصاب الف فرس وقيل ورثها مـــن ابيه واصابها ابوه مـــن العمالقة وقيل خرجت مـــن البحر لها اجنحة فقعد يومًا بعد ما صلى الاولى على كرسيه واستعرضها فلم يزل تعرض عليه حتـــى غربت الشمس وغفل عن العصر او عن ورد بـــن الذكر كان له وقت العشى وتهيبوه فلـــم يعلموه فاغتم لما فاته واستردها وعقرها مقرّبا لله وبقى مايـــة فما فى ايدى الناس من الجياد فمن نسلها وقيل لمـــا عقرهـــا ابدله الله خيرًا منها وهو الريح تجرى بامره . *Ferunt, Salomonem, expugnata Damasco, & Nisibi, retulisse inde mille equos. Alii dicunt, illum accepisse eos à Patre suo, qui ceperat eos ab Amalecitis. Alii volunt, eos è mari egressos fuisse alis præditos. Sedens igitur die quadam Salomon in throno suo post orationem matutinam jussit eos equos traduci in cursu coram se: nec cessavit transitus eorum, donec occubuit Sol, & neglexit Orationem vespertinam, seu preces, quas vespere persolvere solebat, neque de hoc commonuerunt eum. Id igitur ægrè ferens, jussit equos illos, qui jam transierant in cursu, coram se reduci, & immolavit eos Deo. Remanserunt autem centum ex generosissimis eorum equorum. Deus verò compensavit eum majori bono, quàm essent equi illi, quos immolaverat, dum illius imperio ventos subegit.*

XXXVI. *Et jam quidem tentavimus Salomonem.*] Paucis verbis longam fabulam innuit, quæ apud Mahumetanos hoc præsertim loco fusiùs refertur, & magna ex parte ex Thalmud in libro עין יעקב parte 2. Tractatu ניטן cap. פרק שאחוז : & in libro ילקוט super libros Regum cap. 182. desumpta est.

Ego illam prout apud Ismaelem filium Aly, & alios expositores Arabicè legitur, hìc latinè fideliter referam. *Habebat (inquit) Salomon puellam, cui tradebat anulum suum, cùm ingrediebatur in secessum, seu, ut alii dicunt, in balneum. Tradiditque illi die quadam, & ingressus est in latrinam. Venit autem ad eam Dæmon quidam, seu Genius nomine Sacar in figura Salomonis: & accepit ab ea anulum, projecitque eum in mare. Et sedit Sachar super sedem Salomonis, assumpta figura ejus, & mutata sunt statuta, ac judicia ejus super filios Israel. Porrò Salomon exiit quærens anulum suum (in eo quippe sita erat stabilitas Regni ejus) & non invenit eum. Et cognovit, quòd Deus Excelsus ipsum punire voluisset: cæpitque circumire terram, ac dicere: Ego sum Salomon. At ipsi negabant, eum esse, usquequo dies quadraginta (alii majus spatium ponunt) pertransisset: & ipse intereà non comedit quidquam. Deinde transiens, incidit in quosdam piscatores, & petiit ab eis cibum. Illi verò piscem dederunt: cujus ventrem cùm aperuisset, invenit in eo anulum suum. Recuperato igitur hoc modo Regno, comprehendit Dæmonem Sacar, & alligatum eum magno lapide projecit in lacum Tyberiadis.* Hactenùs Ismael in suo Chronico.

Alii fabulam corollariis augent, quæ non est hìc operæ pretium referre. Solùm noto causam, ob quam Deus ita Salomonem Regno privavit, hanc afferri à Gelale لتزوجه بامراة هواهـــا وكانت تعبد الصنم فى داره من غير علمه وكان ملكه فى خاتمه فنزعه مرّة عند ارادة الخلاء ووضعه عند امراته المسماة بالامينة على عادته فجاءها جنّى فى صورة سليمـــان فاخذه منهـــا : *quia nupserat cum quadam muliere à se concupita, quæ colebat Idola in Palatio Salomonis, ipso inscio. Erat autem Regnum alligatum anulo prædicto, quem quondam digito detractum eo, quod vellet in latrinam intrare, dedit servandum uni ex fæminis suis, nomine Alaminæ, ut aliàs consueverat. Venit autem ad eam Genius quidam in figura Salomonis, & recepit illum ab ea.* Vult autem Jahias, Sacar

Vide in Prodromo par. 4. cap. ult. pag. 116.

ear sedisse pro Salomone in Throno ejus dies quadraginta.

XL. *Vinctos in compedibus*.] Addit Gelal : بجمع ايديهم الى اعناقهم *alligatis manibus junctis ad colla eorum*.

XLVI. *Cape manu tua fasciculum virgarum*.] Dictionem ضغثا Exponit Gelal : حزمة مــن حشيش او قضبان *fasciculum stipularum, seu virgarum*. Suprà autem posuerat ramum palmarum; ubi etiam dixit, Job jurasse, se inflicturum uxori suæ centum ictus, ob culpam ab ea admissam: &, ut servaret jusjurandum, ubi convaluit, semel tantùm percussit (ita Deo consulente) ramo palmæ, in quo erant centum folia: vel, ut hic scribitur fasciculum centum virgarum مــن الاذخر او غيره *ex junco odorato, vel alia re*. Causam autem, ob quam Job ita juraverit, ait Gelal, fuisse لابطائها عليه يومــا *quia per diem unam, aliis rebus occupata, morata fuisset ad eum venire*. Jahias autem ex Alhasan causam affert, quia امراة ايوب كانت قربت الشيطــان فى بعض الامر ودعت ايوب الى قاربتــه *uxor Job in quibusdam rebus adhærebat Satanæ, & hortata est maritum, ut ipse etiam illi adhæreret*.

XLVIII. *Nos certè puros fecimus eos*.] Locus perobscurus. Arabicè legitur: انا اخلصناهم بخالصــة ذكرى الدار ; Verior interpretatio videtur esse: *Nos peculiarizavimus eos peculiari* gratia, nimirùm, *monimento*, idest dono, *domus*; idest Paradisi. Ita videtur probare Gelal, qui ذكرى الدار accepit tanquam appositionem ad خالصــة. Zamchascerius: معناه اخلصناهم بسبب هذه لخلصة و بانهم من اهلهــا او اخلصناهم بتوفيقهم لها واللطف بهم فى اختيارها. *Sensus est: peculiarizavimus, seu sincerizavimus: propter hoc, ut scilicet ipsi essent ex habitatoribus ejus (nempè Paradisi.) Vel purificavimus eos aptando illos ad eum, & benignè agendo cum eis, ut eligerent illam*.

L. *Et Elisei*.] Arabicè اليسع ; *Aliesa*. Gelal: هو نبى واللام زايدة. *Hic fuit Propheta: & littera lam est superflua*. Nimirùm legendum est juxta eum, *Aiasa*. Zamchascerius habet similia. Sed puto, utrumque falli: & hìc agi de Propheta Eliseo. Alioqui erit propheta aliquis fictus.

LX. *Hæc caterva detrudenda est vobiscum*.] Hæc verba, juxta Gelal, dicuntur magistris errorum in ingressu Gehennæ, quia cum ipsis detruditur in eam etiam discipulorum eorum caterva.

LXXX. *Ego autem sum Veritas, & veri dico*.] Arabicè legitur فالحــق والحق اقول : *Et Veritas, & Veritatem dico*. Quidam legunt utrobique cum rapho: *Et Veritas, & Veritas dico*: Alii cum Nasbo: *& Veritatem, & veritatem dico*, quæ videtur esse vera lectio; quemadmodùm etiam in Euangelio Arabicè sæpè legimus الحق الحق اقول لكــم *Veritatem, Veritatem* (seu Amen, Amen) *dico vobis*.

LXXX. *Post aliquod tempus*.] Arabicè بعد حين: Gelal: اى يوم القيامــة : *idest die resurrectionis*. Sed potiùs videtur significare post breve tempus.

REFUTATIONES.

I. IMpiè inducit Deum jurantem per Alcoranum: ridiculè verò obliviscitur commemorare, quid juret. Deum itaque, seu potiùs se ipsum eodem tempore, & impium, & stolidum, stultumque facit Mahumetus.

II. Iterum redit ad fabulas de subjectione, & obedientia montium, & avium imperio Davidis. Et prætereà fabulas miscet mendaciis, & perversa historiarum sacrarum narratione. Cùm enim ex Sacris literis lib. 2. Regum cap. 12. habeamus, Deum misisse Nathan Prophetam, ut commoneret Regem David de peccato suo, proposita parabola duorum virorum: alterius divitis, qui habebat oves, & boves plurimos: alterius, qui nihil habebat præter unam ovem: quam dives, ut exhiberet convivium cuidam hospiti, parcens sumere de ovibus, & de bobus suis, à paupere rapuit, & mactavit, ut hospiti comedendam apponeret: fingit nebulo impudentissimum commentum; duos scilicet Angelos, litigantium hominum forma assumpta, introisse per fenestras conscenso muro in Oratorio David, eumque de peccato suo commonuisse.

III. Fingit novum commentum, nullius veritatis, aut verisimilitudinis. Refert, Salomonem immolasse Deo nongentos equos, eo, quòd, ut in cursu transeuntes illos aspiceret, vespertinas preces neglexisset. Erant equi juxta Divinam legem, animalia immunda: nec licebat Salomoni ea offerre Deo, neque pauperibus in cibum eorum carnes distribuere, quemadmodùm illum distribuisse refert Gelal. Quòd verò hujusmodi equos duxerit Salomon in prædam, expugnata Damasco: vel iidem equi alis præditi, velut totidem Pegasi è mari prodierint, quemadmodùm referunt expositores, inter ineptissimas nugas reponendum est: præsertim, quia Salomon fuit Rex pacificus, nec ullum bellum contra Damascum, vel alias urbes gessisse legitur.

IV. *Illud*, quod Mahumetus tantummodò innuit obscurioribus verbis; Expositores verò Alcorani diffusiùs referunt: nimirùm Salomonem à Deo spoliatum Regno fuisse, eo, quòd annulum, cui Regia illius potestas, ac Dignitas alligata erat, amisisset, & interim dùm Salomon exul, & mendicus vagabatur, Dæmonem vices *illius* in administrando Regno explevisse, & alia hujusmodi monstra: totum, ut diximus è Thalmudica cloaca erutum est: neque in Sacris literis ullum, vel levissimum vestigium illius apparet. Quamobrem non est, quòd in hujusmodi ineptiis confutandis tempus teramus, quemadmodùm neque in aliis, quæ addit, de traditis à Deo Dæmonibus Salomoni in fabros, urinatores, & mancipia manicis, & compedibus alligata. Vid. prod. p. 4. c. ult. pag.

V. Ea

V. Ea etiam, quæ de Job commemorat, ferè omnia fabulosa sunt, neque ullum in Sacris litteris habent fundamentum. Illud verò insignem Dei injuriam continet, & quodammodò illum versipellem, ac nugatorem facit, dùm fingitur præcepisse eidem Job, ut ad complendum jusjurandum, quo is juraverat, se inflicturum uxori centum ictus, seu plagas, ob culpam nescio quàm ab ea admissam, si convaluisset: præcepisse, inquam, ei ut stipularum fasciculo, vel ramo palmæ centum stipulas, seu centum folia continente, uxorem semel tantum verberaret. Hoccine est juramentum complere? An non est hoc ridiculum subterfugium, & scurrilis æquivocatio, &, quod Esopicæ fabulæ persimile videatur; in qua rusticus pauper, cui unicus bos erat, ægrotans, vovit Jovi Hecatomben, idest centum boves, si convalesceret? Ubi verò convaluit, centum exiguos boves è creta compactos, eidem Jovi obtulit, ac per hoc se voto satisfecisse sibi persuasit.

VI. Iterùm Paradisum suum in scenam reducit, qualem toties hactenùs repræsentavit: nimirùm, cujus summa felicitas in conviviis, ac libidinibus sita sit. Vide, quæ suprà dicta sunt.

VII. Concludit Suram obsoleto, putidoque figmento, toties decantato, de creatione Adę, & de Angelorum adoratione, qua illum Dei jussu venerati sunt: itemque de Eblisi, seu Diaboli protervia, dùm eumdem adorare recusavit: quæ omnia se per specialissimam Dei revelationem cognovisse (quippe anteà tàm arcani misterii infantissimus erat) affirmat. Vide, quę de hujusmodi commento dicta sunt in Sura 2.

car sedisse pro Salomone in Throno ejus dies quadraginta.

XL. *Vinctos in compedibus.*] Addit Gelal : بجمع ايديهم الى اعناقهم *alligatis manibus junctis ad colla eorum.*

XLVI. *Cape manu tua fasciculum virgarum.*] Dictionem ضغثا Exponit Gelal : حزمة مـن حشيش او قضبان *fasciculum stipularum, seu virgarum.* Suprà autem posuerat ramum palmarum : ubi etiam dixit, Job jurasse, se inflicturum uxori suæ centum ictus, ob culpam ab ea admissam : &, ut servaret jusjurandum, ubi convaluit, semel tantùm percussit (ita Deo consulente) ramo palmæ, in quo erant centum folia : vel, ut hic scribitur fasciculum centum virgarum مـن الاذخر او غيره *ex junco odorato, vel alia re.* Causam autem, ob quam Job ita juraverit, ait Gelal, fuisse لابطايها عليه يومـا *quia per diem unam, aliis rebus occupata, morata fuisset ad eum venire.* Jahias autem ex Alhasan causam affert, quia امراة ايوب كانت قربت الشيطـان فى بعض الامر ودعت ايوب الى قاربتـه *uxor Job in quibusdam rebus adhærebat Satanæ, & hortata est maritum, ut ipse etiam illi adhæreret.*

XLVIII. *Nos certè puros fecimus eos.*] Locus perobscurus. Arabicè legitur : انا اخلصناهم بخالصـة ذكرى الدار ; Verior interpretatio videtur esse : *Nos peculiarizavimus eos peculiari* gratia, nimirùm, *monimento*, idest dono, *domus*; idest Paradisi. Ita videtur probare Gelal, qui ذكرى الدار accepit tanquam appositionem ad خالصـة. Zamchascerius : معناه اخلصناهم بسبب هذه الخلصة و بانهم من اهلهـا او اخلصناهم بتوفيقهم لها واللطف بهم فى اختيارها. *Sensus est : peculiarizavimus, seu sincerizavimus propter hoc, ut scilicet ipsi essent ex habitatoribus ejus (nempè Paradisi.) Vel purificavimus eos aptando illos ad eum, & benignè agendo cum eis, ut eligerent illum.*

L. *Et Elisei.*] Arabicè اليسع : *Aliasea.* Gelal : هو نبى واللام زايدة. *Hic fuit Propheta : & litera lam est superflua.* Nimirùm legendum est juxta eum, *Aiasa.* Zamchascerius habet similia. Sed puto, utrumque falli : & hic agi de Propheta Eliseo. Aliòqui erit propheta aliquis fictus.

LX. *Hæc caterva detrudenda est vobiscum.*] Hæc verba, juxtà Gelal, dicuntur magistris errorum in ingressu Gehennæ, quia cum ipsis detrudatur in eam etiam discipulorum eorum caterva.

LXXX. *Ego autem sum Veritas, & verè dico.*] Arabicè legitur فالحـق والحق اقول : *Et Veritas, & Veritatem dico.* Quidam legunt utrobique cum rapho : *Et Veritas, & Veritas dico* : Alii cum Nasbo : *& Veritatem, & veritatem dico*, quæ videtur esse vera lectio; quemadmodùm etiam in Evangelio Arabicè sæpè legimus الحق الحق اقول لكـم *Veritatem, Veritatem (seu Amen, Amen) dico vobis.*

LXXX. *Post aliquod tempus.*] Arabicè بعد حين : Gelal : اى يوم القيامـة : *idest die resurrectionis.* Sed potiùs videtur significare post breve tempus.

REFUTATIONES.

I. IMpiè inducit Deum jurantem per Alcoranum : ridiculè verò obliviscitur commemorare, quid juret. Deum itaque, seu potiùs se ipsum eodem tempore, & impium, & stolidum, stultumque facit Mahumetus.

II. Iterum redit ad fabulas de subjectione, & obedientia montium, & avium imperio Davidis. Et præterea fabulas miscet mendaciis, & perversa historiarum sacrarum narratione. Cùm enim ex Sacris literis lib. 2. Regum cap. 12. habeamus, Deum misisse Nathan Prophetam, ut commoneret Regem David de peccato suo, proposita parabola duorum virorum : alterius divitis, qui habebat oves, & boves plurimos : alterius, qui nihil habebat præter unam ovem : quam dives, ut exhiberet convivium cuidam hospiti, parcens sumere de ovibus, & de bobus suis, à paupere rapuit, & mactavit, ut hospiti comedendam apponeret : fingit nebulo impudentissimum commentum; duos scilicet Angelos, litigantium hominum forma assumpta, introisse per fenestras conscenso muro in Oratorio David, eumque de peccato suo commonuisse.

III. Fingit novum commentum, nullius veritatis, aut verisimilitudinis. Refert, Salomonem immolasse Deo nongentos equos, eo, quòd, ut in cursu transeuntes illos aspiceret, vespertinas preces neglexisset. Erant equi juxta Divinam legem, animalia immunda : nec licebat Salomoni ea offerre Deo, neque pauperibus in cibum eorum carnes distribuere, quemadmodùm illum distribuisse refert Gelal. Quòd verò hujusmodi equos duxerit Salomon in prædam, expugnata Damasco : vel iidem equi alis præditi, velut totidem Pegasi è mari prodierint, quemadmodùm referunt expositores, inter ineptissimas nugas reponendum est : præsertim, quia Salomon fuit Rex pacificus, nec ullum bellum contra Damascum, vel alias urbes gessisse legitur.

IV. *Illud*, quod Mahumetus tantummodò innuit obscurioribus verbis; Expositores verò Alcorani diffusiùs referunt : nimirùm Salomonem à Deo spoliatum Regno fuisse, eo, quòd annulum, cui Regia illius potestas, ac Dignitas alligata erat, amisisset, & interim dùm Salomon exul, & mendicus vagabatur, Dæmonem vices illius in administrando Regno explevisse, & alia hujusmodi monstra : totum, ut diximus è Thalmudica cloaca erutum est : neque in Sacris literis ullum, vel levissimum vestigium illius apparet. Quamobrem non est, quòd in hujusmodi ineptiis confutandis tempus teramus, quemadmodùm neque in aliis, quæ addit, de traditis à Deo Dæmonibus Salomoni in fabros, urinatores, & mancipia manicis, & compedibus alligata. Vid. prod. p. 4. c. ult. pag.

V. Et

V. Ea etiam, quæ de Job commemorat, ferè omnia fabulosa sunt, neque ullum in Sacris litteris habent fundamentum. Illud verò insignem Dei injuriam continet, & quodammodò illum versipellem, ac nugatorem facit, dùm fingitur præcepisse eidem Job, ut ad complendum jusjurandum, quo is juraverat, se inflicturum uxori centum ictus, seu plagas, ob culpam nescio quàm ab ea admissam, si convaluisset: præcepisse, inquam, ei ut stipularum fasciculo, vel ramo palmæ centum stipulas, seu centum folia continente, uxorem semel tantum verberaret. Hoccine est juramentum complere? An non est hoc ridiculum subterfugium, & scurrilis æquivocatio, &, quod Esopicæ fabulæ persimile videatur; in qua rusticus pauper, cui unicus bos erat, ægrotans, vovit Jovi Hecatomben, idest centum boves, si convalesceret? Ubi verò convaluit, centum exiguos boves è creta compactos, eidem Jovi obtulit, ac per hoc se voto satisfecisse sibi persuasit.

VI. Iterùm Paradisum suum in scenam reducit, qualem toties hactenùs repræsentavit: nimirùm, cujus summa felicitas in conviviis, ac libidinibus sita sit. Vide, quæ suprà dicta sunt.

VII. Concludit Suram obsoleto, putidoque figmento, toties decantato, de creatione Adę, & de Angelorum adoratione, qua illum Dei jussu venerati sunt: itemque de Eblisi, seu Diaboli protervia, dùm eumdem adorare recusavit: quæ omnia se per specialissimam Dei revelationem cognovisse (quippe anteà tàm arcani misterii infantissimus erat) affirmat. Vide, quę de hujusmodi commento dicta sunt in Sura 2.

سورة الزمر مكية وهي خمس وسبعون آية

SURA XXXIX.

CATERVÆ.

MECCANA:

COMMATUM SEPTUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۞ 2 إنا أنزلنا إليك الكتاب بالحق فاعبد
الله مخلصا له الدين ۞ 3 ألا لله الدين الخالص والذين اتخذوا من دونه أولياء ما نعبدهم
إلا ليقربونا إلى الله زلفى إن الله يحكم بينهم في ما هم فيه يختلفون ۞ 4 إن الله لا
يهدي من هو كاذب كفار ۞ 5 لو أراد الله أن يتخذ ولدا لاصطفى مما يخلق ما يشاء
سبحانه هو الله الواحد القهار ۞ 6 خلق السموات والأرض بالحق يكور الليل على النهار
ويكور النهار على الليل وسخر الشمس والقمر كل يجري لأجل مسمى ألا هو العزيز
الغفار ۞ 7 خلقكم من نفس واحدة ثم جعل منها زوجها وأنزل لكم من الأنعام
ثمانية أزواج يخلقكم في بطون أمهاتكم خلقا من بعد خلق في ظلمات ثلث ذلكم الله
ربكم له الملك لا إله إلا هو فأنى تصرفون ۞ 8 إن تكفروا فإن الله غني عنكم ولا
يرضى لعباده الكفر وإن تشكروا يرضه لكم ولا تزر وازرة أخرى ثم إلى ربكم
مرجعكم فينبئكم بما كنتم تعملون ۞ 9 وإنه عليم بذات الصدور ۞ 10 وإذا مس
الإنسان ضر دعا ربه منيبا إليه ثم إذا خوله نعمة منه نسي ما كان يدعوا إليه من قبل
وجعل لله أندادا ليضل عن سبيله قل تمتع بكفرك قليلا إنك من أصحاب النار ۞
11 أمن هو قانت آناء الليل ساجدا وقائما يحذر الآخرة ويرجو رحمة ربه قل هل يستوي
الذين يعلمون والذين لا يعلمون إنما يتذكر أولوا الألباب ۞ 12 قل يا عباد الذين
آمنوا اتقوا ربكم للذين أحسنوا في هذه الدنيا حسنة وأرض الله واسعة إنما يوفى الصابرون
أجرهم

أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ ۞ 13 قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ ٱللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ ٱلدِّينَ ۞ 14 وَأُمِرْتُ لِأَنْ
أَكُونَ أَوَّلَ ٱلْمُسْلِمِينَ ۞ 15 قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ ۞
16 قُلِ ٱللَّهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي فَٱعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ ٱلْخَاسِرِينَ ٱلَّذِينَ خَسِرُوا
أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ أَلَا ذٰلِكَ هُوَ ٱلْخُسْرَانُ ٱلْمُبِينُ ۞ 17 لَهُمْ مِنْ فَوْقِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ ٱلنَّارِ وَمِنْ
تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذٰلِكَ يُخَوِّفُ ٱللَّهُ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَٱتَّقُونِ ۞ 18 وَٱلَّذِينَ ٱجْتَنَبُوا ٱلطَّاغُوتَ أَنْ
يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى ٱللَّهِ لَهُمُ ٱلْبُشْرَى فَبَشِّرْ عِبَادِي ٱلَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ ٱلْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ
أُولَايِكَ ٱلَّذِينَ هَدٰيهُمُ ٱللَّهُ وَأُولَايِكَ هُمْ أُولُوا ٱلْأَلْبَابِ ۞ 19 أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ ٱلْعَذَابِ أَفَأَنْتَ
تُنْقِذُ مَنْ فِي ٱلنَّارِ ۞ 20 لٰكِنِ ٱلَّذِينَ ٱتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ غُرَفٌ مِنْ فَوْقِهَا غُرَفٌ مَبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِنْ
تَحْتِهَا ٱلْأَنْهَارُ وَعْدَ ٱللَّهِ لَا يُخْلِفُ ٱللَّهُ ٱلْمِيعَادَ ۞ 21 أَلَمْ تَرَ أَنَّ ٱللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ ٱلسَّمَاءِ مَاءً
فَسَلَكَهُ يَنَابِيعَ فِي ٱلْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَيهُ
مُصْفَرًّا ثُمَّ يَجْعَلُهُ حُطَامًا إِنَّ فِي ذٰلِكَ لَذِكْرَى لِأُولِي ٱلْأَلْبَابِ ۞ 22 أَفَمَنْ شَرَحَ ٱللَّهُ صَدْرَهُ
لِلْإِسْلَامِ فَهُوَ عَلَى نُورٍ مِنْ رَبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ مِنْ ذِكْرِ ٱللَّهِ أُولَايِكَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ ۞
23 ٱللَّهُ نَزَّلَ أَحْسَنَ ٱلْحَدِيثِ كِتَابًا مُتَشَابِهًا مَثَانِيَ تَقْشَعِرُّ مِنْهُ جُلُودُ ٱلَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ ثُمَّ
تَلِينُ جُلُودُهُمْ وَقُلُوبُهُمْ إِلَى ذِكْرِ ٱللَّهِ ذٰلِكَ هُدَى ٱللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ
فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ ۞ 24 أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ ٱلْعَذَابِ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا
كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ ۞ 25 كَذَّبَ ٱلَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَأَتَيٰهُمُ ٱلْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ ۞
26 فَأَذَاقَهُمُ ٱللَّهُ ٱلْخِزْيَ فِي ٱلْحَيٰوةِ ٱلدُّنْيَا وَلَعَذَابُ ٱلْآخِرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ ۞ 27 وَلَقَدْ
ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هٰذَا ٱلْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ ۞ 28 قُرْآنًا عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ
لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ ۞ 29 ضَرَبَ ٱللَّهُ مَثَلًا رَجُلًا فِيهِ شُرَكَاءُ مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَالِمًا
لِرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا ٱلْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ ۞ 30 إِنَّكَ مَيِّتٌ وَإِنَّهُمْ
مَيِّتُونَ ۞ 31 ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ ٱلْقِيٰمَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ ۞ 32 فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ
كَذَبَ عَلَى ٱللَّهِ وَكَذَّبَ بِٱلصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِلْكَافِرِينَ ۞
33 وَٱلَّذِي جَاءَ بِٱلصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَايِكَ هُمُ ٱلْمُتَّقُونَ ۞ 34 لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذٰلِكَ جَزَاءُ
ٱلْمُحْسِنِينَ ۞ 35 لِيُكَفِّرَ ٱللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ ٱلَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ ٱلَّذِي كَانُوا
يَعْمَلُونَ ۞ 36 أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِٱلَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُ
مِنْ هَادٍ ۞ 37 وَمَنْ يَهْدِ ٱللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ ٱللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي ٱنْتِقَامٍ ۞ 38 وَلَئِنْ
سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ ٱلسَّمٰوَاتِ وَٱلْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ ٱللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ ٱللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ
ٱللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ

ٱللَّهُ

الله عليه فليتوكل المتوكلون ۞ 39 قل يا قوم اعملوا علي مكانتكم اني عامل
فسوف تعلمون ۞ 40 من ياتيه عذاب يخزيه ويحل عليه عذاب مقيم ۞ 41 انا انزلنا
عليك الكتاب للناس بالحق فمن اهتدي فلنفسه ومن ضل فانما يضل عليها وما انت عليهم
بوكيل ۞ 42 الله يتوفي الانفس حين موتها والتي لم تمت في منامها فيمسك التي
قضي عليها الموت ويرسل الاخري الي اجل مسمي ان في ذلك لايات لقوم يتفكرون ۞ 43 ام
اتخذوا من دون الله شفعاء قل اولو كانوا لا يملكون شيا ولا يعقلون ۞ 44 قل لله
الشفاعة جميعا له ملك السموات والارض ثم اليه ترجعون ۞ 45 واذا ذكر الله وحده
اشمازت قلوب الذين لا يومنون بالاخرة واذا ذكر الذين من دونه اذا هم يستبشرون ۞
46 قل اللهم فاطر السموات والارض عالم الغيب والشهادة انت تحكم بين عبادك في ما كانوا
فيه يختلفون ۞ 47 ولو ان للذين ظلموا ما في الارض جميعا ومثله معه لافتدوا به من
سوء العذاب يوم القيمة وبدا لهم من الله ما لم يكونوا يحتسبون ۞ 48 وبدا لهم سيات
ما كسبوا وحاق بهم ما كانوا به يستهزون ۞ 49 فاذا مس الانسان ضر دعانا ثم اذا خولناه
نعمة منا قال انما اوتيته علي علم بل هي فتنة ولكن اكثرهم لا يعلمون ۞ 50 قد قالها
الذين من قبلهم فما اغني عنهم ما كانوا يكسبون ۞ 51 فاصابهم سيات ما كسبوا والذين
ظلموا من هولاء سيصيبهم سيات ما كسبوا وما هم بمعجزين ۞ 52 اولم يعلموا ان الله يبسط
الرزق لمن يشاء ويقدر ان في ذلك لايات لقوم يومنون ۞ 53 قل يا عبادي الذين اسرفوا
علي انفسهم لا تقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو الغفور الرحيم ۞
54 وانيبوا الي ربكم واسلموا له من قبل ان ياتيكم العذاب ثم لا تنصرون ۞ 55 واتبعوا
احسن ما انزل اليكم من ربكم من قبل ان ياتيكم العذاب بغتة وانتم لا تشعرون ۞
56 ان تقول نفس يا حسرتي علي ما فرطت في جنب الله وان كنت لمن الساخرين ۞
57 او تقول لو ان الله هديني لكنت من المتقين ۞ 58 او تقول حين تري العذاب لو ان لي
كرة فاكون من المحسنين ۞ 59 بلي قد جاءتك اياتي فكذبت بها واستكبرت
وكنت من الكافرين ۞ 60 ويوم القيمة تري الذين كذبوا علي الله وجوههم مسودة
اليس في جهنم مثوي للمتكبرين ۞ 61 وينجي الله الذين اتقوا بمفازتهم لا يمسهم السوء ولا
هم يحزنون ۞ 62 الله خالق كل شيء وهو علي كل شيء وكيل ۞ 63 له
مقاليد السموات والارض والذين كفروا بايات الله اولايك هم الخاسرون ۞ 64 قل افغير الله
تامروني اعبد ايها الجاهلون ۞ 65 ولقد اوحي اليك والي الذين من قبلك لين اشركت
ليحبطن عملك ولتكونن من الخاسرين ۞ 66 بل الله فاعبد وكن من الشاكرين ۞

67 وما

67 وما قدروا الله حق قدره والارض جميعا قبضته يوم القيمة والسموات مطويات بيمينه سبحانه
وتعالى عما يشركون ۞ 68 ونفخ في الصور فصعق من في السموات ومن في الارض الا من
شاء الله ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون ۞ 69 واشرقت الارض بنور ربها ووضع
الكتاب وجيء بالنبيين والشهداء وقضي بينهم بالحق وهم لا يظلمون ۞ 70 ووفيت كل
نفس ما عملت وهو اعلم بما يفعلون ۞ 71 وسيق الذين كفروا الى جهنم زمرا حتى اذا
جاؤها فتحت ابوابها وقال لهم خزنتها الم ياتكم رسل منكم يتلون عليكم ايات ربكم
وينذرونكم لقاء يومكم هذا قالوا بلى ولكن حقت كلمة العذاب على الكافرين ۞
72 قيل ادخلوا ابواب جهنم خالدين فيها فبيس مثوى المتكبرين ۞ 73 وسيق الذين اتقوا
ربهم الى الجنة زمرا حتى اذا جاؤها وفتحت ابوابها وقال لهم خزنتها سلام عليكم طبتم
فادخلوها خالدين ۞ 74 وقالوا الحمد لله الذي صدقنا وعده واورثنا الارض نتبوا من الجنة
حيث نشاء فنعم اجر العاملين ۞ 75 وترى الملائكة حافين من حول العرش يسبحون بحمد
ربهم وقضي بينهم بالحق وقيل الحمد لله رب العالمين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. DEmissio Libri *hujus est* à Deo Præpotente, Sapiente. 2. Nos quidem demisimus ad te *hunc* librum cum veritate: itaque cole Deum, purè exhibens illi religionem. 3. Nonne *competit* Deo religio sincera? Sed, qui acceperunt præter eum patronos, *dicentes*: Non colimus illos, nisi ut appropinquare faciant nos ad Deum cum incremento (*idest propiùs*) certè Deus judicabit inter eos, *& inter Fideles* circa id, in quo ipsi fuerunt discrepantes. 4. Profectò Deus non diriget eum, qui fuerit mendax, infidelis. 5. Si voluisset Deus habere prolem: profectò elegisset ex eo, quod creat, id, quod voluisset. Laus ejus. Ipse est Deus Unus, Prædominator. 6. Creavit Cœlos, & terram cum veritate. Immittit noctem in diem, & immittit diem in noctem (*idest succedere facit alteram alteri per vices*) & servire facit Solem, & lunam: quodlibet *horum* currit ad metam determinatam. An non ipse *est* Præpotens, Indultor? 7. Creavit vos ex anima una (*idest ex Adam*) deindè fecit ex ea conjugem ejus (*idest Hevam*) & demisit vobis ex pecudibus octo paria. Creat vos in uteris matrum vestrarum, creatione post creationem (*idest in varias formas commutando, ut in molam, carnem &c.*) in tenebris tribus (*idest in ventre, in matrice, & in secundinis.*) Iste *est* Deus, Dominus vester: ipsius *est* Regnum: non *est* Deus, nisi ipse. Quomodò ergo avertimini *à servitute ejus*? 8. Si ingrati fueritis, certè Deus *est* dives sine vobis: Sed non placet illi in servis suis ingratitudo. Si autem grati fueritis, complacebit sibi de vobis, & non portabit portatrix onus alterius (*idest una anima non punietur pro peccato alterius.*) Deindè ad Dominum vestrum *erit* reditus vester, & enarrabit vobis id, quod fueritis operati. 9. Ipse enim *est* Cognitor essentiæ pectorum (*idest arcanorum animi*). 10. Cùm autem tetigerit hominem *aliquod* damnum, invocabit Dominum suum reversus ad eum. Deindè ubi compotem fecerit eum *alicujus* beneficii ex se: obliviscetur illius, quem precatus fuerat anteà, & ponet Deo *alios Deos* similes, ut errare faciat *homines* à semita ejus. Dic *homini hujusmodi*: Fruere in infidelitate tua modicum; namque tu *eris* ex habitatoribus Ignis. 11. An qui est sedulò devotus in horis noctis, adorans, & stans, & metuit novissimum

ſæculum, & ſperat miſericordiam Domini ſui, *æſtimabitur apud Deum ſicut ille, qui eſt infidelis, & tranſgreſſor?* Dic: an adæquabuntur, qui ſciunt, & qui neſciunt? Profectò commonefient præditi cordibus. 12. Dic: O ſervi mei, qui credidiſtis, timete Dominum veſtrum. Illis, qui benefecerint in hoc mundo, *erit* bonum, & terra Dei *eſt* ſpatioſa. Profectò retribuetur patienter ſuſtinentibus merces eorum ſine computatione (*ideſt ſine menſura*). 13. Dic: Equidem juſſus ſum colere Deum, puram exhibens illi religionem. 14. Et juſſus ſum eſſe primus Moslemorum. 15. Dic: Equidem timeo, ſi inobediens fuero Domino meo, pœnam diei magnæ. 16. Dic: Deum colo, puram exhibens illi religionem meam. Colite porrò, quod vultis præter eum. Dic: Certè pereuntes, qui perdunt animas ſuas, & familias ſuas in die reſurrectionis: nonne hæc eſt perditio manifeſta? 17. His *erunt* deſuper ipſos umbracula ex igne; & deſubtus ipſos umbracula *ex igne*. Per hoc deterrebit Deus ſervos ſuos, *dicens*: O ſerui mei, timete ergo me. 18. Qui autem declinaverint Idola, ne colant ea, & converſi fuerint ad Deum; his *erit* fauſtum nuncium. Euangeliza ergo ſervis meis: Qui obedierint dicto meo, & ſecuti fuerint optimum ejus, hi *ſunt*, quos direxit Deus, & hi ſunt præditi cordibus. 19. An ergo, cui juſtè competit verbum pœnæ (*ideſt damnatio in Gehennam*) an, *inquam*, tu liberabis eum, qui *eſt* in Igne *Gehennæ*? 20. Verùm, qui timuerit Dominum ſuum, ipſis *erunt* cœnacula, ſupra quæ *erunt alia* cœnacula fabricata; current ſubtus ipſa fluvii: promiſſio Dei; non adverſabitur Deus promiſſioni *ſuæ*. 21. Nonne vides, quòd Deus demittit è Cœlo aquam, & immittit eam per rivos in terram: deindè educit per eam ſemen diverſum coloribus ſuis? Deindè areſacit *illud*; quamobrem videbis illud flaveſactum: Deinde redigit illud in fruſta. Profectò in hoc certè *eſt* eruditio præditis cordibus. 22. An ergo ille, cujus dilataverit Deus pectus ad religionem Eslamiticam, ac proinde ipſe *fuerit* ſuper lucem à Domino ſuo: *erit ſicut ille, cujus induratum eſt cor?* atqui væh duris cordibus ſuis à memoria Dei: hi *ſunt* in errore manifeſto. 23. Deus demiſit pulcherrimum narrationis (*ideſt Alcoranum*) librum inter ſe ſimilem (*ideſt, in quo omnia ſibi optimè reſpondent, & conveniunt*) iterata continentem. Horrore percelluntur ex eo, *dum legitur*, pelles eorum, qui timent Dominum ſuum. Deindè molleſcunt pelles eorum, & corda eorum ad commemorationem Dei. Hæc *eſt* directio Dei; diriget per eam, quem voluerit: quem autem errare fecerit Deus, non *erit* ei ullus director. 24. An ergo, qui timuerit in facie ſua malum pœnæ in die reſurrectionis, *erit ſicut ille, qui ſecurus fuerit ab eodem malo?* Et dicetur iniquis: Guſtate, quod fuiſtis lucrati. 25. Mendacii arguerunt *Legatos ſuos* ii, qui *fuerunt* ante eos (*ſcilicet Meccani*) quamobrem venit ad eos pœna de unde non animadvertebant. 26. Et guſtare fecit eos Deus ignominiam in vita mundana; Sed certè pœna alterius vitæ *erit* gravior. Si ſcirent *hoc, non ita agerent*. 27. Et jam quidem propoſuimus hominibus in hoc Alcorano de omni ſimilitudine, ut ipſi commonefiant. 28. Lectione Arabica, non habente diſtorſionem (*ideſt ſine errore, vel contrarietate*) ut ipſi timeant *Deum*. 29. Propoſuit Deus parabolam: virum, cui *ſint* ſocii (*ideſt plures Domini*) inter ſe diſſidentes, & virum addictum *uni tantùm* viro (*ideſt uni Domino*.) An æquabuntur *hi duo* in ſimilitudine? Laus Deo. Verùm plerique eorum neſciunt. 30. Profectò tu moriturus *es*, & illi ſanè morituri *ſunt*. 31. Deindè vos ſanè die reſurrectionis apud Dominum veſtrum

الجزو الرابع والعشرون
Pars vigeſima quarta.

diſceptabitis. 32. Quis porrò *eſt* iniquior, quàm, qui mendacium profert de Deo, & mendacii redarguit veritatem cum venit ad eum? nonne eſt in Gehenna receptaculum infidelibus? 33. Qui autem venit cum veritate, & credit in eam: hi ſunt timorati. 33. Ipſis *erit*, quod voluerint apud Dominum ſuum. Hæc *erit* retributio benefacientium. 35. Ut expiet Deus ab eis peſſimum, quod fecerunt, & rependat eis mercedem eorum propter optimum, quod fuerint operati. 36. Nonne & Deus ſufficiens ſervo ſuo? Sed perterrebunt te metu eorum, qui *ſunt* præter eum (*ideſt deorum ſuorum*.) Et quem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus director. 37. Quem verò direxerit Deus, non *erit* illi ullus errare faciens eum. An non eſt Deus Præpotens, habens vim ulciſcendi? 38. Et profectò, ſi

inter-

interrogaveris eos, quis creaverit Cœlos, & terram, certè respondebunt: Deus. Dic: An ergo putatis, *ea Numina*, quæ invocatis præter Deum, si voluerit mihi Deus nocere: utrum ipsa relevatura *sint* nocumentum ejus? vel, *si* voluerit mihi misereri, utrum ipsa impeditura *sint* misericordiam ejus? Dic: sufficientia mea Deus: super eum confidant Confidentes. 39. Dic: O popule meus, operamini secundum statum vestrum: certè ego operaturus *sum juxta statum meum*: mox porrò scietis. 40. Ad quem veniat pœna ignominia persundens eum, & descendat super eum pœna stabilis (*idest Gehennæ*). 41. Nos certè demisimus super te librum ad *commonendos* homines cum veritate. Porrò, qui directus fuerit, sibi ipsi *erit directus*. Qui verò erraverit: utique errabit contra se ipsum. Neque tu *es* super eos procurator. 42. Deus fato fungi faciet animas tempore mortis earum, & quæ nondum mortuæ sunt, *fato fungi faciet eas* in somno earum, & *a* recipiet *ad se*, quas decrevit super eas mortem, & mittet alias ad metam determinatam (*idest relinquet eas in corpore usque ad veram mortem.*) Certè in hoc *sunt* sanè signa (*idest argumenta resurrectionis*) hominibus, *qui* recogitant. 43. An susceperunt præter Deum intercessores? Dic: An *fecistis hoc*, etiamsi non *b* possint obtinere quidquam, neque intelligant? 44. Dic: Deo *competit* intercessio universa (*idest concedere aliis facultatem intercedendi.*) Ipsius est Regnum Cœlorum, ac terræ. Deindè ad eum reducemini. 45. Cùm verò commemoratus fuerit Deus unus ipse, coarctantur ob horrorem corda eorum, qui non credunt in alterum sæculum. Cùm verò commemorantur ii, qui *sunt* præter eum; ecce ipsi lætitia perfunduntur. 46. Dic: O Deus Conditor Cœlorum, & terræ, Cognitor Arcani, & manifesti: tu judicabis inter servos tuos circa id, in quo erant inter se diffidentes. 47. Quòdsi porrò iis, qui sunt iniqui, *esset* id, quod est in terra totum, & tantumdem cum eo: profectò redimerent seipsos eo à malo pœnæ die resurrectionis, & apparebit illis à Deo id, quod nunquam fuerant opinati. 48. Et apparebunt illis mala illius, quod fuerint operati; & circundabit eos id, quod irridebant. 49. Cùm autem tetigerit hominem damnum, invocabit nos. Deindè, cùm compotem fecerimus eum *alicujus* beneficii ex nobis, dicet: Profectò datum fuit mihi hoc propter scientiam (*idest, quia Deus sciebat, me esse dignum eo*). Verùm hæc *est* tentatio, *qua Deus homines experitur*: verumtamen plerique eorum nesciunt. 50. Jam dixerunt hoc illi, qui fuerunt ante eos: Sed non profuit illis id, quod fuerunt lucrati. 51. Inciderunt itaque eis mala illius, quod operati fuerant. Qui autem iniquè egerint ex illis (*idest Meccanis*) incident illis mala illius, quod operati fuerint: Neque ipsi *erunt* infirmantes *Deum, ne puniat illos*. 52. An nondùm noverunt, quòd Deus dilatat opes, cui vult, & coarctat? certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* credunt. 53. Dic: O servi mei, qui prævaricati *c* estis contra animas *d* vestras, ne desperetis de misericordia Dei: quippe Deus ignoscit delictis omnibus: Nam ipse est Indultor, Misericors. 54. Et revertimini ad Dominum vestrum, & tradite vos illi, antequam adveniat vobis pœna: deindè non adjuvabimini. 55. Et sectamini optimum illius, quod demissum est ad vos à Domino vestro (*idest Alcoranum*) antequam adveniat vobis pœna repentè, & vos animadvertatis. 56. *Et e ante* quàm dicat anima: O dolor, pro eo, quod negligens fui in latere Dei (*idest in obediendo ei, quasi ejus lateri assistens*) & profectò fuisti sanè ex illudentibus. 57. Vel dicat: Si quidem Deus direxisset me, certè fuissem ex timoratis. 58. Vel dicat, cùm videbit pœnam: Si porrò mihi *foret* reditus *in mundum*, essem ex benefacientibus. 60. Atqui jam venerunt ad te signa mea (*idest Alcoranus*) &, ut mendacia insimulasti ea, & in superbiam elatus es, *ne crederes in ea*, & fuisti ex infidelibus. 60. Et die resurrectionis videbis eos, qui mendacium protulerunt de Deo: facies eorum nigræ. An non erit in gehenna receptaculum efferentibus sese in superbiam? 61. Et liberabit Deus eos, qui timorati fuerint, *ponetque eos* in loco felicitatis eorum: non tanget eos malum, neque ipsi contristabuntur. 62. Deus *est* creator omnis rei, & ipse super omnem rem *est* procurator. 63. Ipsius sunt claves Cœlorum, & terræ: qui autem

a retinebit.
b possideat.
c sunt.
d suas.
e ne dicat anima.

tem non crediderint in signa Dei, hi erunt pereuntes. 64. Dic: An ergo præter Deum præcipitis mihi, ut colam *alios Deos*, ò stulti? 65. Et jam quidem dictum fuit per revelationem ad te, & ad eos, qui *fuerunt* ante te: Certè si associaveris *Deo alios deos*, erit omninò inutile, ac vanum opus tuum, & omninò eris ex pereuntibus. 66. Quin imò Deum cole, & esto ex agentibus gratias. 67. Sed non mensuraverunt Deum veritate mensuræ ejus, & terra universa *erit* pugillus ejus in die resurrectionis: & Cœli *erunt* convoluti in dextera ejus. Laus ejus; & exaltetur ab eo, quod associant *illi*. 68. Et insufflabitur in tubam *prima vice*, & *a* corruent exanimes, qui *sunt* in Cœlis, & qui *sunt* in terra, præter eos, quos voluerit Deus. Deinde insufflabitur in eam secunda *vice*, & ecce ipsi, *qui erant mortui*, surgentes aspicient, *expectantes*, *quid futurum sit*. 69. Et coruscabit terra ex luce Domini sui, & ponetur Liber, & adducentur Prophetæ, & martyres testes, & judicabitur inter eos cum veritate, & ipsi non tractabuntur iniquè. 70. Et satisfiet omni animæ pro eo, quod operata fuerit, & ipse *erit* scientissimus de eo, quod fecerint. 71. Et ducentur, qui infideles fuerint in gehennam per catervas, donec, ubi pervenerint ad eam, aperiantur portæ ejus. Et dicent illis Custodes illius: Nonne venerunt ad vos Legati ex vobis, *qui* recitabant vobis signa Domini vestri, & comminabantur vobis adventum diei hujus? Respondebunt: Utique: Sed competit verbum pœnæ (*idest prædestinatio ad Gehennam*) super infideles. 72. Dicetur *illis*: Ingredimini portas gehennæ perpetuò commoraturi in ea. Miserum porrò erit receptaculum sese superbè efferentium. 73. Et ducentur illi, qui timuerint Dominum suum, in Paradisum per catervas, donec perveniant ad eum, & aperientur portæ ejus, & dicent illis custodes ejus, Pax super vos: felices estis: ingredimini ergo in eum, perpetuò commoraturi. 74. Et respondebunt: Laus Deo, qui verificavit nobis promissionem suam, & tradidit nobis in hæreditatem terram, *ut* habitemus in Paradiso, ubi voluerimus. Et euge merces operantium. 75. Et videbis Angelos nudatos pedibus in circuitu Throni, celebrantes laudem Domini sui, & decisum erit inter eos (*scilicet homines*) cum veritate, & dicetur: Laus Deo Domino *a* sæculorum.

a cadent mortui.

b Mundorum.

N O T Æ.

Nscribitur Sura Arabicè الزّمر *Catervæ*; quia versu 70. & 72. inducuntur impii in Gehennam, Pii autem in Paradisum catervatim introire. Meccanam facit Gelal, præter versum 52. qui incipit: *Dic: O servi mei*; cui nonnulli addunt duos subsequentes. Cur verò hos præ cæteris? Casu hæc mihi, ac temerè videntur à Moslemis asseri. Certè Jahias notat: وهى مكية كلها: *& hæc est tota Meccana*. Cuinam fides habenda? Versus septuaginta quinque vulgò ponuntur; alii pauciores enumerant. Nihil in hoc certum, aut constans. Præmium Lectoris: من قراء سورة الزمر لم يقطع الله رجاه يوم القيمة واعطاه الله ثواب الخايفين وعنه انه عليه السلام كان يقرء كل ليلة بنى اسرايل والزمّر: *Qui legerit Suram Catervarum, non præcidet Deus spem ejus in die resurrectionis, & dabit illi præmium Timoratorum. Refertur autem, Mahumetum consuevisse singulis noctibus legere Suram, quæ inscribitur Filii Israel, & hanc de Catervis.*

VII. *Et demisit vobis ex pecudibus octo paria.*] Ita explicat hæc verba Zamchascerius: قيل خلقها فى الجنة ثم انزلها ثمانية ازواج ذكرا وانثى من الابل والبقر والضان والمعز والزوج اسم الواحد معه اخر واذا انفرد فهو فرد ووتر: *Dicitur Deus creasse eas in Paradiso, deinde descendere fecisse earundem octo paria, masculum, & fœminam: nimirùm par Camelorum, par boum, par ovium, & par caprarum: itaut hic, par dicat singula, quatenùs accipiuntur cum alio pari, seu referuntur ad illud, cùm alioqui sint singularia, & individua.* Nimirùm, ut sint octo relativè conjuncta, seu conjugata.

XXIII. *Iterata continente.*] Arabicè مثانى est numeri pluralis, & significat *Iterata*, seu duplicata, vel sæpiùs repetita. Hoc autem nomine vocatur Alcoranus, ut ait Gelal, quia ثنى فيه الوعد ولوعيد وغيرهما *repetuntur sæpè in eo, promissa, & minæ, & alia, quæ in eo continentur*. Nullo alio nomine aptiùs appellatur putidissimus Alcorani liber, quàm hoc. Toties enim in eo repetuntur, ac recoquuntur, quæ semel dicta sunt, ut vomitum, nedum nauseam excitent legentibus. Alioquin, si ea, quæ Alcoranus continet, semel tantùm dicerentur, vix tres, aut quatuor pagellas implerent.

XXIV. *An ergo, qui timuerit in facie sua malum.*] Gelal: اى اشده بان يلقى بوجهه فى النار مغلولة يداه الى عنقه: *Idest summam illius vehementiam, eo quod projiciendus sit obversa facie in ignem, manibus ad collum alligatis.*

XLVII.

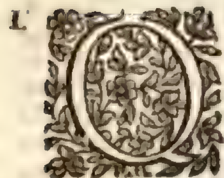
XLVII. *Profectò redimerent seipsos.*] Est argumentum ab impossibili: impossibilis enim est proposita conditio.

LVI. *Et profectò fuisti ex illudentibus.*] Notanda hìc subita, & inepta mutatio personæ primæ in secundam: quasi verò hæc ultima verba exprobrentur homini à Deo, vel ab Angelis: vel ab ipso homine animæ suæ.

LXIX. *Præter eos, quos voluerit Deus.*] Gelal: من الحور و الولدان وغيرهما *præter puellas nigriculas, pueros, & alios hujusmodi.* Jahias: تفسير الحسن استثنى طوايف اهل السماء يموتون بين النفختين: قال يحيى وبلغنى ان اخر من يبقى منهم جبريل وميكايل واسرافيل وملك الموت ثم يموت جبرايل وميكايل واسرافيل ثم يقول الله لملك الموت مت فيموت ثم نفخ فيه اخرى فاذا هم قيام ينظرون وبين النفختين اربعون يوما: *Expositio Alhasani: Excipit quosdam ex Cœlitibus, qui morientur inter spatium soni utriusque tubæ. Dixit Jahias: Et pervenit ad meam notitiam, remansuros vivos ex eis, Gabrielem, Michaelem, Asraphelem, & Angelum mortis. Deindè morientur Gabriel, & Michael, & Asraphel. Tùm dicet Deus Angelo mortis: Morere: & morietur. Deindè dabitur secundum signum tubæ, & resurgent. Erit autem inter utrumque sonum spatium quadraginta dierum.*

LXXIX. *Et ponetur liber, & adducentur Prophetæ, & testes.*] Hic liber intelligitur ab expositoribus esse ille, in quo cujusque opera descripta erunt. Ponitur autem in manu uniuscujusque liber suus. Quod autem dicitur adducendos esse Prophetas, & testes: videntur nomine testium intelligendi esse Legati. Porrò vox Arabica شهداء & testes, & Martyres significat.

REFUTATIONES.

I. QUòd toties Deus affirmet, se authorem esse Alcorani, ut hìc in principio hujus Suræ; & hoc præthereà juret per eundem Alcoranum: nimis suspiciosum est. Ne viro quidem bono convenit fidem suam præsertim cum juramento in eadem re sæpius exhibere: quanto minus Deo, qui de seipso ait: *semel juravi in sancto meo*, vel per *sanctitatem meam?* Si Deo semel juranti non credimus; neque si millies juret, credemus. Nullos magis mendaces, aut perjuros experimur, quàm eos, qui asserta, ac juramenta sua nimis frequenter, atque importunè ingerunt. Puerorum hoc, & muliercularum vitium est; quæ cùm maximè mentiuntur, maximè jurant, se vera proferre.

II. Incusat eos, qui patronos præter Deum accipiunt ad hoc, ut sese apud ipsum Deum adjuvent intercessionibus suis. Sed jam suprà ostendi, nullum esse errorem, quòd aliquis intercessione Sanctorum Virorum, tamquàm patronorum apud Deum, utatur. Hoc fecerunt fideles Israelitæ ante Christum, hoc faciunt Christiani: hoc Mahumetani ipsi facere consueverunt. In eo situs est error, quòd quis patronos malos, vel ineptos adhibeat, & in hoc Meccani revera errabant. Quòd verò deindè pronunciet, Deo intercessionem omnem convenire: insulsè, ne dicam blasphemè, impièque loquitur. Deo enim repugnat pro aliquo intercedere, cùm nullum habeat superiorem, quem meditatione sua pro aliquo possit interpellare. Hanc Prophetæ sui crassitiem agnoscens Gelal, violenta interpretatione, ut vidimus, nititur excusare. Sed faciem Æthiopis lavat.

III. Sæpissimè asseritur in Alcorano, & præsertim hìc versu quarto, Deum non dirigere infideles, aliosque homines malos. Quòd, quàm falsum sit, experientia ipsa perpetuò docuit. Quoquot enim inter mortales à Deo directi sunt, plerique anteà fuere infideles, vel mali. Mahumetus ipse fatetur, se infidelem, & errantem, à Deo directum fuisse. Quòd si respondeant Moslemi, infideles non dirigi à Deo, dùm in infidelitate sua obstinatè perseverant: frivola prorsùs, & ridicula erit responsio. Et nihilominùs Moslemi ipsi referunt non paucos infideles, Mahumeto infensissimos, etiam dùm illum vellent occidere, à Deo mutatos, directosque ad illius Sectam fuisse.

IV. Dùm affirmat Mahumetus, Deum, si filium habere voluisset, electurum ex creaturis suis eum, qui sibi magis placuisset, apertè ostendit inscitiam, stultitiamque suam. Si enim putabat, Christianos, dùm credebant, Deum habere filium, intelligere de filio naturali, ut revera intelligebant, quomodò poterat Deus eligere illum ex creaturis, cùm filius naturalis esse non possit, nisi ex substantia, & natura patris? Si verò de filio electivo, vel adoptivo loquebatur, quis ignorat, justos omnes, ac Sanctos viros dici posse, & esse filios Dei electivos? Immò, dùm Mahumetani non audent negare, Christum in Euangelio sæpissimè filium Dei appellari; fatentur quidem illum esse filium Dei, sed electum in filium per specialem gratiam, & adoptionem. Sed adeò vecors erat Mahumetus, ut crederet Deum, si filium naturalem habiturus esset, posse quidem illum habere, sed nonnisi per congressum cum aliqua fœmina à se creata; ut de Jove, suisque Diis fabulantur Poetæ. Ideò enim negat alibi in Alcorano Deum habere filium naturalem, quia nullam hactenùs habuit sociam, seu uxorem, ex qua illum suscipere potuerit.

V. Delirium Mahumeti censendum est id, quod asseritur, Deum demisisse ad homines ex terrestri Paradiso octo paria pecudum: hoc enim nullum habet neque in scripturis, neque in hominum fide, vel traditione fundamentum. Nescio verò, quid Zamchascerium moverit, ut crederet, ista octo paria fuisse par Camelorum, par boum, par Ovium, & par caprarum. Jam enim non essent octo, sed quatuor tantùm paria: quamvis ipse violenter explicans verba Alcorani, velit octo paria idem significare, ac octo pecudes, partim mares, partim fœminas in quatuor speciebus: ita ut pro octo paribus intelligi

telligi debeant octo pecudes conjugatæ, unaquæque in specie sua. Verùm, ut ridiculam hanc Zamchascerii expositionem admitteremus: esset tamen nobis ab eo quærendum, cur inter has pecudes, non etiam asinos, & equos Deus è Paradiso demiserit, cùm hi quoque inter

الانعام comprahendantur? Hujusmodi enim vox

pecudes omnes, quæ pascuntur, homini subjectas in Arabico idiomate significat.

VI. Quod suprà non semel asseruit, hìc repetit, nimirùm, se esse primum Moslemorum. In hoc autem, ut jam vidimus, ridiculè sibi contradicit. Non enim tantummodò Abraham, sed omnes etiam Prophetas, imò & Apostolos, & qui ante ipsum in religione Christiana sancti fuerunt, Moslemos fuisse, tam ipse, quàm Mahumetani contendunt. Quomodò ergo jactat nebulo, se fuisse primum Moslemorum?

VII. Si, quæ in Alcorano de Paradiso, vel Gehenna dicuntur, figuratam loquutionem admitterent, possent aliquo modo tolerari. Sed omnia illa propriè, & ut sonant, intelligenda esse Moslemi Orthodoxi contendunt, allegorias omnes, ac metaphoras hæreseos in Alcorano condemnantes. Quamobrem verè in Cœlo cænacula supra cænacula constructa reperiri credendum est, in quibus Beati lætos dies inter pocula transigant. Atqui adeòne angusta sunt supremi Cœli spatia, ut ad habitatorum commodum, cænacula supra cænacula construenda sint, quasi verò nequeant omnes in paribus ædibus sub eodem tecto commorari?

VIII. Duplici nomine, vel titulo exornat Author Alcoranum suum. Asserit primò, illum

esse متشابها idest *inter se similem*. Explicat

Jahias: يشبه بعضه بعضا في نوره وصدقه وعدله

Cujus una pars similis est alteri in claritate, veritate, & rectitudine. Gelal: يشبه

بعضه بعضا في النظم وغيره: *Cujus quæque pars*

similis est alteri in structura sermonis, & rebus cæteris. Eodem modo Zamchascerius, & alii, quos vidi. Ultrò concedi potest Moslemis, Alcoranum esse semper sibi similem in fabulis, nugis, mendaciis, & absurdis. Cæterùm adeò sibi ipsi dissimilis, discors, & contrarius est Alcoranus, ut nihil in eo æquale, nihil consonum, nihil ulla ex parte compaginatum liceat reperire. Res per se patet. Satis est Alcoranum ipsum legisse. Æquiori jure tribuitur Alcorano

nomen مثاني *Iterata*, seu Repetita. Adeò enim omnia in eo repetuntur, refricantur, ac retruduntur, ut jam dixi, ut eadem res decies, vicies, quinquagies, ac centies in scenam redeat. Nonnulla exempli causa referam. Historiam Abrahæ novies circiter repetit. Adæ creationem cum Angelorum adoratione, & ejusdem lapsu, supra septies. Historiam Noe, & Diluvii, supra duodecies. Prædicationem Lot, & incendium Sodomæ circiter decies. Totidem vicibus gesta David, & Salomonis; & legationem Hud, Themud, & Saleh. Moysis verò, & Pharaonis historiam supra vicies. Paradisi pecuinam felicitatem supra quinquagies. Fabulosum Gehennæ figmentum circiter trigesies. Judicium finale multis fabulis admixtum supra septuagies. Nihil dico de Epithetis illis, quæ Deo tribuit, *Miserator, Misericors: Sciens, Sapiens: Indultor, Condonator: Super omnia Potens: Ultor: Inspector pectorum*, & aliis hujusmodi: his enim ad rythmi consonantiam omnes ferè Alcorani versiculi opportunè, importunè, ad rem, extra rem concluduntur. Nihil etiam de sententiis quibusdam, qualis est illa: *Deus dirigit, quem vult; & errare facit, quem vult*, quibus pleræque Alcorani paginæ resperlæ sunt. Respondebunt Mahumetani, etiam in Sacris litteris, & præsertim in libro Psalmorum, inveniri earumdem rerum repetitionem, & sæpè eosdem versus iterari. Verùm Sacræ Scripturæ continent varios libros scriptos à diversis Authoribus, diversisque temporibus: Quamobrem non mirum, si in uno libro, vel Authore inveniantur aliqua scripta ab alio Autore; ut contingit in libris Regum, & paralipomenon: in libris primo, & secundo Machabæorum, & in quatuor Euangeliis. In nullo tamen libro, vel Authore sacro invenies ineptissimam hanc Alcorani tautologiam. In libro Psalmorum sæpè repetuntur laudes Dei iisdem, vel similibus verbis: Sed hoc fit rationabiliter, & *usu ab omnibus nationibus* recepto tàm *Christianis, quàm Mahumetanis. Adde, non omnes psalmos censeri à multis esse* ejusdem Authoris. Quòd verò *in illis* idem versus sæpiùs repetatur, pertinet ad venustatem Sacræ poeseos, & dicitur figura Intercalaris, quæ etiam à poetis antiquis græcis, & latinis magna cum laude usurpatur. Hoc fit in Psalmis. Job 135. Et aliis nonnullis; & etiam in quibusdem Prophetis. Quin, & Mahumetus in Alcorano sura. 55. *Miserator*, & aliis, voluit simiam Davidi agere: utens hujusmodi intercalatione: sed adeò insulsè, & ineptè, ut risum Heraclito ipsi posset excitare.

IX. Quàm falsò autem, & quanto cum mendacio asseratur, Alcoranum non solùm continere omne genus similitudinum, & carere omni distorsione, errore, & contrarietate; non est, quod hìc iterùm ostendamus; cùm, & per se pateat, & nos suprà evidenter probaverimus.

X. *Illud* verò sine risu audiri non potest, nimirùm, post sonitum primæ tubæ morituros omnes, qui sunt in Cœlo, & in Terra, præter nonnullos, quos voluerit Deus vivos servare: inter quos ponit Gelal puellas nigrioculas, & pueros Paradisi cum nescio quibus aliis. Jahias verò Gabrielem, Michaelem, Asraphelem, & Angelum mortis. Hos tamen omnes ante sonum secundæ tubæ morituros esse pronunciat. Quis, oro, somniavit unquam Angelos mori? Sed Mahumetus, & Mahumetani adeò pecuini sunt ingenii, ut nullo modo intelligant, Spiritus mori non posse, præsertim, quia Angelos ex igne à Deo creatos esse credunt, & fortassè etiam ex anima, & corpore compositos esse opinantur. Non negamus sanè etiam nos, Angelos de potentia Dei absoluta

destrui,

destrui, atque deficere omninò posse: nihil enim est creatum, quod Deus omnipotentia sua ad nihilum redigere nequeat. Verùm, naturaliter loquendo, cùm Angeli sint puri spiritus, nec habeant in se qualitates contrarias, ut homines, nullo modo mori, vel deficere possunt.

XI. Ex hactenùs dictis potest unusquisque etiam tenuis ingenii intelligere, Utrum Alcoranus sit, quemadmodùm jactat Mahumetus, demissus à Deo: Utrum puram contineat, ac doceat religionem: Utrum ad veritatem agnoscendam lucem mentibus infundat; & ad veram, æternamque felicitatem homines dirigat. At enim ex lectione ejus, *Sacro horrore percellebantur* (ita enim scribitur hic versu 23.) *pelles eorum, qui timebant Dominum suum: deindè mollescebant pelles eorum, & corda eorum ad commemorationem Domini sui*. Sed nugæ sunt hæ, quæ à Mahumeto callidè confinguntur. Esto verò aliqui è simplicioribus, ac rudioribus, audiendo ea, quæ de Gehenna, vel de Judicii supremi die, vel de Paradiso, quantumvis sexcentis fabulis admixta, Alcoranus habet, aliquantisper commoverentur; non tamen hoc probat, illum esse librum à Deo traditum. Nam hujusmodi mysteria ante Alcoranum in Sacris Christianorum libris legebantur; Et talia sunt, ut in quocunque Authore etiam impio, & damnato, referantur, meliùs fortassè, quàm in Alcorano, possint audientium, vel legentium animos, & pelles etiam percellere, atque ad horrorem, vel delectationem permovere. Id quotidie experientia docet, nec magnis opus est argumentis, ut probetur. Immò hujusmodi artificio errorum Magistri simplicioribus suum virus propinant.

سورة المؤمن مكية خمس وثمانون آية

SURA XL.

FIDELIS.

MECCANA:

COMMATUM OCTOGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز العليم ۞ 3 غافر الذنب وقابل التوب
شديد العقاب ۞ 4 ذي الطول لا اله الا هو اليه المصير ۞ 5 ما يجادل في آيات الله الا
الذين كفروا فلا يغررك تقلبهم في البلاد ۞ 6 كذبت قبلهم قوم نوح والاحزاب من
بعدهم وهمت كل امة برسولهم لياخذوه وجادلوا بالباطل ليدحضوا به الحق فاخذتهم فكيف
كان عقاب ۞ 7 وكذلك حقت كلمة ربك على الذين كفروا انهم اصحاب النار ۞
8 الذين يحملون العرش ومن حوله يسبحون بحمد ربهم ويؤمنون به ويستغفرون للذين
آمنوا ربنا وسعت كل شيء رحمة وعلما فاغفر للذين تابوا واتبعوا سبيلك وقهم عذاب الجحيم ۞
9 ربنا وادخلهم جنات عدن التي وعدتهم ومن صلح من آبائهم وازواجهم وذرياتهم انك انت العزيز
الحكيم ۞ 10 وقهم السيئات ومن تق السيئات يومئذ فقد رحمته وذلك هو الفوز العظيم ۞
11 ان الذين كفروا ينادون لمقت الله اكبر من مقتكم انفسكم اذ تدعون الى الايمان
فتكفرون ۞ 12 قالوا ربنا امتنا اثنتين واحييتنا اثنتين فاعترفنا بذنوبنا فهل الى خروج من
سبيل ۞ 13 ذلكم بانه اذا دعي الله وحده كفرتم وان يشرك به تؤمنوا فالحكم لله
العلي الكبير ۞ 14 هو الذي يريكم آياته وينزل لكم من السماء رزقا وما يتذكر الا
من ينيب ۞ 15 فادعوا الله مخلصين له الدين ولو كره الكافرون ۞ 16 رفيع الدرجات
ذو العرش يلقي الروح من امره على من يشاء من عباده لينذر يوم التلاق ۞ 17 يوم هم
بارزون لا يخفى على الله منهم شيء لمن الملك اليوم لله الواحد القهار ۞ 18 اليوم تجزى
كل

كل نفس بما كسبت لا ظلم اليوم ان الله سريع الحساب ۞ 19 وانذرهم يوم الآزفة اذ
القلوب لدى الحناجر كاظمين ۞ 20 ما للظالمين من حميم ولا شفيع يطاع يعلم خائنة الاعين
وما تخفي الصدور ۞ 21 والله يقضي بالحق والذين يدعون من دونه لا يقضون بشيء ان الله
هو السميع البصير ۞ 22 اولم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين كانوا
من قبلهم كانوا هم اشد منهم قوة وآثارا في الارض فاخذهم الله بذنوبهم وما كان لهم
من الله من واق ۞ 23 ذلك بانهم كانت تاتيهم رسلهم بالبينات فكفروا فاخذهم الله
انه قوي شديد العقاب ۞ 24 ولقد ارسلنا موسي بآياتنا وسلطان مبين ۞ 25 الي فرعون
وهامان وقارون فقالوا ساحر كذاب ۞ 26 فلما جاءهم بالحق من عندنا قالوا اقتلوا ابناء الذين
آمنوا معه واستحيوا نساءهم وما كيد الكافرين الا في ضلال ۞ 27 وقال فرعون ذروني
اقتل موسي وليدع ربه اني اخاف ان يبدل دينكم وان يظهر في الارض الفساد ۞ 28 وقال
موسي اني عذت بربي وربكم من كل متكبر لا يومن بيوم الحساب ۞ 29 وقال رجل
مومن من آل فرعون يكتم ايمانه اتقتلون رجلا ان يقول ربي الله وقد جاءكم بالبينات من
ربكم وان يك كاذبا فعليه كذبه وان يك صادقا يصبكم بعض الذي يعدكم ان الله
لا يهدي من هو مسرف كذاب ۞ 30 يا قوم لكم الملك اليوم ظاهرين في الارض
فمن ينصرنا من باس الله ان جاءنا قال فرعون ما اريكم الا ما اري وما اهديكم الا سبيل
الرشاد ۞ 31 وقال الذي آمن يا قوم اني اخاف عليكم مثل يوم الاحزاب ۞ 32 مثل
داب قوم نوح وعاد وثمود والذين من بعدهم وما الله يريد ظلما للعباد ۞ 33 ويا قوم اني
اخاف عليكم يوم التناد ۞ 34 يوم تولون مدبرين ما لكم من الله من عاصم ومن يضلل الله
فما له من هاد ۞ 35 ولقد جاءكم يوسف من قبل بالبينات فما زلتم في شك مما
جاءكم به حتي اذا هلك قلتم لن يبعث الله من بعده رسولا ۞ 36 كذلك يضل الله
من هو مسرف مرتاب ۞ 37 الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان اتاهم كبر مقتا
عند الله وعند الذين آمنوا كذلك يطبع الله علي كل قلب متكبر جبار ۞ 38 وقال
فرعون يا هامان ابن لي صرحا لعلي ابلغ الاسباب اسباب السموات فاطلع الي اله موسي واني
لاظنه كاذبا وكذلك زين لفرعون سوء عمله وصد عن السبيل وما كيد فرعون الا في
تباب ۞ 39 وقال الذي آمن يا قوم اتبعون اهدكم سبيل الرشاد ۞ 40 يا قوم انما
هذه الحيوة الدنيا متاع وان الآخرة هي دار القرار ۞ 41 من عمل سيئة فلا يجزي الا مثلها
ومن عمل صالحا من ذكر او انثي وهو مومن فاولئك يدخلون الجنة يرزقون فيها بغير
حساب ۞ 42 ويا قوم ما لي ادعوكم الي النجوة وتدعونني الي النار ۞ 43 تدعونني لاكفر
بالله

بالله وأشرك به ما ليس لي به علم وأنا أدعوكم إلى العزيز الغفار ۞ 44 لا جرم أنما
تدعونني إليه ليس له دعوة في الدنيا ولا في الآخرة وأن مردنا إلى الله وأن المسرفين هم
أصحاب النار ۞ 45 فستذكرون ما أقول لكم وأفوض أمري إلى الله إن الله بصير بالعباد ۞
46 فوقيه الله سيئات ما مكروا وحاق بآل فرعون سوء العذاب ۞ 47 النار يعرضون عليها غدوا
وعشيا ويوم تقوم الساعة أدخلوا آل فرعون أشد العذاب ۞ 48 وإذ يتحاجون في النار فيقول
الضعفاء للذين استكبروا إنا كنا لكم تبعا فهل أنتم مغنون عنا نصيبا من النار ۞ 49 قال
الذين استكبروا إنا كل فيها إن الله قد حكم بين العباد ۞ 50 وقال الذين في النار
لخزنة جهنم ادعوا ربكم يخفف عنا يوما من العذاب ۞ 51 قالوا أولم تك تأتيكم رسلكم
بالبينات ۞ 52 قالوا بلى قالوا فادعوا وما دعاء الكافرين إلا في ضلال ۞ 53 إنا لننصر
رسلنا والذين آمنوا في الحيوة الدنيا ويوم يقوم الأشهاد ۞ 54 يوم لا ينفع الظالمين معذرتهم
ولهم اللعنة ولهم سوء الدار ۞ 55 ولقد آتينا موسى الهدى وأورثنا بني إسرائيل الكتاب
هدى وذكرى لأولي الألباب ۞ 56 فاصبر إن وعد الله حق واستغفر لذنبك وسبح بحمد
ربك بالعشي والإبكار ۞ 57 إن الذين يجادلون في آيات الله بغير سلطان أتاهم إن في
صدورهم إلا كبر ما هم ببالغيه فاستعذ بالله إنه هو السميع البصير ۞ 58 لخلق السموات
والأرض أكبر من خلق الناس ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۞ 59 وما يستوي الأعمى
والبصير والذين آمنوا وعملوا الصالحات ولا المسيء قليلا ما يتذكرون ۞ 60 إن الساعة لآتية
لا ريب فيها ولكن أكثر الناس لا يؤمنون ۞ 62 وقال ربكم ادعوني أستجب لكم إن
الذين يستكبرون عن عبادتي سيدخلون جهنم داخرين ۞ 63 الله الذي جعل لكم
الليل لتسكنوا فيه والنهار مبصرا إن الله لذو فضل على الناس ولكن أكثر الناس لا
يشكرون ۞ 64 ذلكم الله ربكم خالق كل شيء لا إله إلا هو فأنى تؤفكون كذلك
يؤفك الذين كانوا بآيات الله يجحدون ۞ 65 الله الذي جعل لكم الأرض قرارا
والسماء بناء وصوركم فأحسن صوركم ورزقكم من الطيبات ذلكم الله ربكم فتبارك الله
رب العالمين ۞ 66 هو الحي لا إله إلا هو فادعوه مخلصين له الدين ۞ 67 الحمد لله
رب العالمين ۞ 68 قل إني نهيت أن أعبد الذين تدعون من دون الله لما جاءني البينات
من ربي وأمرت أن أسلم لرب العالمين ۞ 69 هو الذي خلقكم من تراب ثم من نطفة
ثم من علقة ثم يخرجكم طفلا ثم لتبلغوا أشدكم ثم لتكونوا شيوخا ومنكم من يتوفى
من قبل ولتبلغوا أجلا مسمى ولعلكم تعقلون ۞ 70 هو الذي يحيي ويميت فإذا
قضى أمرا فإنما يقول له كن فيكون ۞ 71 ألم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله

أنى

أنى يصرفون ۞ 72 الذين كذبوا بالكتاب وبما أرسلنا به رسلنا فسوف يعلمون ۞ 73 إذ
الأغلال في أعناقهم والسلاسل يسحبون في الحميم ۞ 74 ثم في النار يسجرون ۞ 75 ثم
قيل لهم أينما كنتم تشركون من دون الله قالوا ضلوا عنا بل لم نكن ندعوا من قبل
شيا كذلك يضل الله الكافرين ۞ 76 ذلكم بما كنتم تفرحون في الأرض بغير الحق
وبما كنتم تمرحون ۞ 77 ادخلوا أبواب جهنم خالدين فيها فبيس مثوى المتكبرين ۞
78 فاصبر إن وعد الله حق فإما نرينك بعض الذي نعدهم أو نتوفينك فإلينا يرجعون ۞
79 ولقد أرسلنا رسلا من قبلك منهم من قصصنا عليك ومنهم من لم نقصص عليك وما كان
لرسول أن يأتي بآية إلا بإذن الله فإذا جاء أمر الله قضي بالحق وخسر هنالك المبطلون ۞
80 الله الذي جعل لكم الأنعام لتركبوا منها ومنها تأكلون ۞ 81 ولكم فيها منافع
ولتبلغوا عليها حاجة في صدوركم وعليها وعلى الفلك تحملون ۞ 82 ويريكم آياته فأي آيات
الله تنكرون ۞ 83 أفلم يسيروا في الأرض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من
قبلهم كانوا أكثر منهم وأشد قوة وآثارا في الأرض فما أغنى عنهم ما كانوا يكسبون ۞
84 فلما جاءتهم رسلهم بالبينات فرحوا بما عندهم من العلم وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۞
85 فلما رأوا بأسنا قالوا آمنا بالله وحده وكفرنا بما كنا به مشركين ۞ 86 فلم يك
ينفعهم إيمانهم لما رأوا بأسنا سنة الله التي قد خلت في عباده وخسر هنالك الكافرون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. HM. 2. Demissio Libri *bujus est* à Deo Præpotente, Sciente. 3. Condonante delictum, & acceptante pœnitentiam, vehementi in puniendo. 4. Habente longitudinem (*idest amplitudinem beneficentiæ.*) Non *est* Deus, nisi ipse: ad eum *erit* reditus *in die Judicii*. 5. Non disceptant de signis Dei (*idest de Alcorano*) nisi, qui sunt infideles: Atqui, ne despiciat te revolutio eorum per Regionem (*idest, quòd discurrant per Emporia cum prospera negotiatione*). 6. Mendacii arguerunt *Legatos suos* ante hos populus Noe, & Sectæ, *quæ fuerunt* post eos, & animo agitavit quælibet gens contra Legatum suum, ut tollerent eum *è medio*, & disceptaverunt cum vanitate, ut exploderent eum ea veritatem. Quamobrem sustuli eos *è medio*, & cujusmodi fuit punitio mea? 7. Atque ita justè convenit verbum (*idest prædestinatio ad Gehennam*) Domini tui super eos, qui fuerunt increduli: quippe ipsi *facti sunt* habitatores Ignis. 8. Qui portant Thronum, & qui *sunt* circa eum, concinunt laudem Domini sui, & credunt in eum, & veniam precantur pro iis, qui crediderunt, *dicentes*: Domine noster complecteris omnem rem misericordia, & scientia: ignosce ergo illis, qui conversi sunt, & sectati sunt semitam tuam, & libera eos à pęna inferni. 9. Domine noster, etiam introduc eos in hortos Eden, quos promisisti eis, & ei, qui rectè egerit ex patribus eorum, & conjugibus eorum, & prolibus eorum: Quippe tu es Præpotens, Sapiens. 10. Et libera eos à malis: Nam, quem liberaveris à malis die illa, jam porrò misertus eris ejus, & hæc erit Salus magna. 11. Porrò, qui infideles fuerint, inclamabitur eis: Profectò odium Dei *contra vos*, gravius est, quàm odium vestrum contra vos ipsos; cùm vocabamini ad fidem, & credere noluistis. 12. Respon-

Respondebunt: Domine noster, mori fecisti nos bis; & vivificasti nos bis, & confessi sumus delicta nostra. An ergo ad exitum *ab hoc igne erit* ulla semita? 13. Hoc *evenit* vobis, quia, cùm prædicaretur *vobis* Deus unus, increduli fuistis. Quòd si associatum fuisset in eo *(idest plures dii prædicati fuissent vobis)* credidissetis. Itaque judicium *est nunc contra vos* Deo excelso, Magno. 14. Ipse *est*, qui ostendit vobis signa sua, & demittit vobis è Cœlo alimoniam: Sed non commonefiet, nisi qui conversus fuerit. 15. Invocate ergo Deum, puram exhibentes illi religionem, quamtumvis ægrè ferant infideles 16. Excelsus gradibus *a* residens in Throno, mittit spiritum *(idest revelationem)* per imperium suum, super quem voluerit de servis suis, ut prædicet diem Occursus *(idest Judicii)*. 17. Diem, *in qua* ipsi certatim properantes *erunt exeuntes è sepulchris*. Non abscondetur Deo ex illis quidquam. Cujus *est* Regnum hodie? Dei unius Dominatoris. 18. Hodie retribuetur omni animæ id, quod lucrata fuerit. Non *fiet ulli* injustitia hodie. Porrò Deus velox *erit* in computando *opera hominum*. 19. Et comminare illis diem Appropinquantis *(idest supremi Judicii)* cum corda *subsilientia* usque ad guttura oppressura *sunt homines*. 20. Non *erit* iniquis ullus carus amicus, neque intercessor, qui exaudiatur. Sciet *Deus* fraudolentiam oculorum, & quid celaverint pectora. 21. Et Deus judicabit cum veritate: illi verò, quos *homines* invocant præter eum, non judicabunt quidquam: quippe Deus *est* Auditor, inspector. 22. An non ambulaverunt per terram, & viderunt, cujusmodi fuerit finis eorum, qui fuerunt ante ipsos? Erant illi valentiores, quàm hi robore, & vestigiis *(idest monimentis, & ædificiis)* in terra: sustulit tamen eos Deus in peccatis eorum, & non fuit illis à Deo ullus eripiens *(idest ullus, qui eriperet eos à Deo)*. 23. Hoc *evenit illis*, quia venerant ad eos Legati eorum cum evidentibus argumentis, & increduli fuerant: sustulit itaque eos Deus: quippe *est* Fortis, Validus in puniendo. 24. Et jam quidem misimus Moysen cum signis nostris, & potestate manifesta. 25. Ad Pharaonem, & Haman, & Chore, & *dixerunt*: *Hic est* magus, mentitor. 26. Cùm autem venisset ad eos cum veritate de apud nos, dixerunt: Occidite filios eorum, qui crediderunt cum eo, & vivas reservate mulieres eorum. Sed non *fuit* astus infidelium, nisi in errore *(idest inanis, & cassus)*. 27. Et dixit Pharao: Sinite me, occidam Moysen: invocet porrò Dominum suum. Certè ego timeo, ne immutet religionem vestram; vel ne apparere faciat in terra corruptionem *(idest, ne devastet terram cædibus, & rapinis)*. 28. Dixit autem Moyses *genti suæ*: Certè ego confugio ad Dominum meum, & Dominum vestrum, *ut liberet me* ab omni arrogante, *qui non* credit in diem Rationis. 29. Et dixit vir *quidam* fidelis de familia Pharaonis, *qui* occultabat fidem suam: An occidetis virum, eo quòd dicat: Dominus meus *est* Deus? Et jam veni ad vos cum argumentis evidentibus à Domino vestro. Quòd si fuerit mendax, super ipsum *erit* mendacium ejus. Si autem fuerat verax, incidet vobis aliquid eorum, quæ comminatur vobis. Porrò Deus non diriget eum, qui fuerit prævaricator, mentitor. 30. O popule meus, vobis *est* Regnum hodie conspicuis in terra. Quis verò defensabit nos à flagello Dei, si venerit ad nos? Dixit Pharao: Non ostendo vobis, nisi, quod video, *esse justum*: neque dirigo vos, nisi in semitam rectæ institutionis. 31. Dixit autem ille, qui crediderat: O popule meus, certè ego timeo super vos similitudinem diei Sectarum *(idest pœnam inflictam à Deo sectis infidelibus)*. 32. Similitudinem status gentis Noæ, & Adæorum, & Themudæorum, & eorum, qui fuerunt post eos: neque Deus vult oppressionem servorum *(idest, ut injuste tractentur homines)*. 33. Et ò popule meus, certè ego timeo super vos diem mutuæ alloquutionis *(idest supremi judicii)*. 34. Diem, in qua repellemini terga versi *in Gehennam*: non *erit* vobis à Deo *(i. ab ira ejus)* ullus defensor. Quem autem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus director. 35. Et jam quidem venit ad vos Joseph anteà cum evidentibus argumentis: sed non destitistis à dubitando de eo, cum quo venit ad vos *(idest de prædicatione ejus)* donec, postquam periit, dixistis: Nunquam mittet Deus post eum, *alium* Legatum. 36. Ita errare facit

a possessor Throni.

Deus

Deus eum, qui est prævaricator, dubitator *de veritate*. 37. Qui disceptant de signis Dei, sine authoritate, *quæ a* data sit eis, grave erit odio *(idest odiosissimum erit hoc)* apud Deum, & apud eos, qui crediderunt. Ita sigillum imprimit Deus super omne cor arrogantis, superbi. 38. Et dixit Pharao: O Haman, ædifica mihi turrim excelsam, ut ego perveniam ad vias, vias Cœlorum, & superior aspiciam Deum Moysi: etiamsi ego sanè existimem eum mendacem, *dum deblaterat alium Deum præter me*. Et ita adornatum fuit Pharaoni malum operis sui, & aversus est à semita *recta*: neque *fuit* astus Pharaonis, nisi in perditionem *ipsius*. 39. Et dixit ille, qui crediderat: O popule meus, sequimini me, dirigam vos per semitam rectæ institutionis. 40. O popule meus, profectò hæc vita mundana *est b* res ad usum, & quidem altera vita est palatium permanentię. 41. Qui operatus fuerit malum, non remunerabitur, nisi juxta illud. Qui autem operatus fuerit bonum, sive masculus, sive fœmina, & is *fuerit* fidelis; hujusmodi profectò ingredientur Paradisum: alentur in illo sine supputatione *(idest copiosissimè)*. 42. Et, ò popule, quid mihi, *quod* advoco vos ad salutem, & *vos* advocatis me ad Ignem? 43. Invitatis me, ut abnegem Deum *unum*, & associem in eo id, de quo non est mihi scientia: ego verò invito vos ad Præpotentem, Condonatorem. 44. Non est dubium, quòd illud, ad quod me invitatis, non sit illi precatio *(idest exaudio precationis)* in *hoc* mundo, neque in altera vita, & quòd reditus noster *futurus sit* ad Deum, & quòd prævaricatores ipsi futuri sint habitatores Ignis. 45. Porrò reminiscemini, *quandò puniemini* id, quod dico vobis. Sed committo negotium meum Deo: nam Deus *est* intuens in servos. 46. Eripuit igitur eum Deus à malis illius, quod dolosè machinati fuerant, & circumdedit familiam Pharaonis malum pœnæ. 47. Ignis ante quem præsentantur *adducendi* manè, & vesperè. Et die, qua stabit hora *(idest die Judicii) dicetur illis*: Ingredimini familia Pharaonis in terribilissimum supplicii *(idest in Gehennam)*. 48. Et *memento*, cùm *infideles* simul colloquentur in Igne, & dicent imbecilles iis, qui sese tumidè efferebant *(idest homines vulgares seducti magistris suis, qui eos seduxerunt)*. Nos certè fuimus vobis asseclæ: An ergo vos prohibituri estis à nobis *aliquam* partem ex Igne? 49. Respondebunt, qui sese tumidè extulerunt: Nos certè omnes *sumus* in eo: quippe Deus jam judicavit inter servos. 50. Et dicent, qui *erunt* in igne Custodibus Gehennæ: Precamini Dominum vestrum, *ut* alleviet à nobis *unum* diem ex pœna. 51. Respondebunt *Custodes*: An verò non venerunt ad vos Legati vestri cum claris argumentis? 52. Respondebunt *illi*; Utique. Dicent *eis Custodes*: Precamini ergo *vos per vos ipsos*. Sed non *erit* precatio infidelium, nisi in errore *(idest inanis)*. 53. Nos certè adjuvabimus sanè Legatos nostros, & eos, qui crediderunt, in vita mundana; & in die, *qua* stabunt testes *(idest die Resurrectionis)*. 54. Die, *qua* non proderit iniquis excusatio illorum, & ipsis *erit* maledictio, & ipsis *erit* malum Domus *(idest pœna Gehennæ)*. 55. Et jam quidem dedimus Moysi Directionem, & hæreditare fecimus filios Israel Librum *Pentateuchi*. 56. *Ad* Directionem, & commonitionem præditorum cordibus. 57. Patienter igitur sustine, nam promissio Dei est vera, & veniam precare pro peccato tuo, & celebra laudem Domini tui vespere, & mane. 58. Profectò, qui disputant de signis Dei *(idest de Alcorano)* sine authoritate, *quæ* venerit eis, *c* non *est* in pectoribus eorum, nisi superbia. Non ipsi pervenient ad hoc. Confugito ergo ad Deum: quippe ipse *est* Auditor, Inspector. 59. Certè creatio Cœlorum. & terræ major *est*, quàm creatio hominum. Veruntamen plerique hominum *hoc* nesciunt. 60. Et non adæquabitur cæcus, ac videns, & qui crediderint, & fecerint recta *d*, neque male agens *(idest, & qui male operatus fuerit)*. Quàm pauci *sunt*, *qui hæc* mente revolvant! 61. Certè Hora sanè ventura *est*: non *est* dubitandum de ea. Sed plerique hominum non credunt. 62. Et dixit Dominus vester: Invocate me: exaudiam vos. Porrò, qui superbè dedignantur servitutem meam: ingredientur Gehennam vilificati. 63. Deus *est*, qui posuit vobis noctem, ut quiesceretis in ea, & diem *e* facientem videre, *quid acturi sitis*: porrò Deus *est* sanè præditus liberalitate erga homines: Sed plerique hominum non agunt gratias. 64. Hic *est* Deus Dominus

a venerit ad eos.

b utensile.

c Si.

d Et.

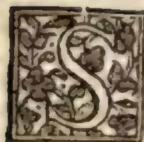
e conspicuũ

a firmiter standum. *b* dedit vobis in alimentum. *c* Mūdorum. *d* Mundorū. *e* Mundorū.

vester; Creator omnis rei: non *est* Deus præter eum: quomodò ergo avertimini *ab eo?* ita avertuntur, qui signa Dei inficiantur. 65. Deus *est*, qui posuit vobis terram ad *a* quiescendum (*idest in pavimentum*) & Cœlum in ædificium (*idest in tectum*) & formavit vos, & pulchras fecit formas vestras; & *b* aluit vos ex rebus bonis. Iste *est* Deus Dominus vester. Benedictus sit ergo Deus Dominus *c* sæculorum. 66. Ipse est Vivens: non *est* Deus, nisi ipse. Invocate ergo eum, puram exhibentes illi religionem. 67. Laus Deo Domino *d* sæculorum. 68. Dic: Ego sanè prohibitus sum, ne colam, quos invocatis præter Deum, postquàm venerunt ad me evidentia argumenta *Divinæ unitatis* à Domino meo, & præceptum est mihi, ut tradam me Domino *e* sæculorum. 69. Ipse *est*, qui creavit vos ex pulvere: deinde ex spermate: deindè ex sanguine coagulato: deindè eduxit vos infantes. Posteà *dedit vobis*, ut perveniretis ad firmam ætatem vestram: posteà, ut essetis senes. Sed ex vobis aliquis defungitur anteà, & ut perveniretis ad metam constitutam (*idest ad mortem*). Et *hoc fecit*, ut vos intelligatis *ejus unitatem*. 70. Ipse *est*, qui vivificat, & mortificat. Et, cùm decreverit *facere* rem *aliquam*: profectò dicet ei: Esto, & erit. 71. An non respexisti ad eos, qui disceptant de signis Dei (*idest de Alcorano*) quomodò avertuntur *à fide?* 72. Qui mendacii insimulaverunt Librum *Alcorani*, & id, cum quo misimus Legatos nostros: mox scient, *quâ pœna puniendi sint*. 73. Cùm *injecta fuerint* vincula in colla eorum, & catenæ, *quibus* trahentur in Tartarum. 74. Deindè in igne incendentur. 75. Deindè dicetur illis: Ubi *sunt*, quos associabatis præter Deum? respondebunt: Absconderunt se à nobis. Verùm non invocavimus anteà quidquam. Ita errare facit Deus infideles. 76. Hoc *evenit vobis* ob id, de quo lætabamini in terra sine veritate, & ob id, de quo exultabatis. 77. Ingredimini portas Gehennæ, perennaturi in ea. Miserum verò erit receptaculum protervorum. 78. Patienter itaque sustine, nam promissio Dei est vera. Porrò *sive* fecerimus te videre partem illius, quod comminamur illis: sive fato fungi te fecerimus *anteà*: *nihilominùs* ad nos *universi* reducentur. 79. Et jam quidem misimus Legatos ante te: ex his aliquos narravimus tibi, & ex his *aliquos* non narravimus tibi. Et non fuit Legati *ullius*, ut veniret cum *aliquo* signo, nisi per nutum Dei. Cùm ergo venerit imperium Dei (*idest flagellum ab eo comminatum*) decidetur *lis inter Legatos, & infideles*, cum veritate, & peribunt ibi, vanitatis arguentes *signa Dei*. 80. Deus *est*, qui dedit vobis pecudes, ut conscendatis *ad iter habendum*, *quasdam* ex ipsis, & ex ipsis *quasdam* comedatis. 81. Et *sunt* vobis in illis utilitates *aliæ*, & ut perveniatis *advecti* super eas ad opus necessarium, *destinatum* in pectoribus vestris, & super eas, & super naves vehimini. 82. Et ostendit vobis signa sua: quodnam ergo signorum Dei inficiabimini? 83. An ergo non perambulaverunt in terra, & inspexerunt, cujusmodi fuerit exitus eorum, qui *fuerunt* ante ipsos? Erant *hi* plures ipsis, & valentiores robore, & monimentis *ædificiorum* in terra. At non profuit eis id, quod sibi comparaverant. 84. Cùm ergo venissent ad eos legati eorum cum evidentibus argumentis, lætati sunt ob id, quod *erat* penes eosdem *legatos*, de scientia (*idest irriserunt eam*). Sed comprehendit eos id, quod irridebant (*idest pœna à Deo comminata*). 85. Postquàm verò experti sunt flagellum nostrum, dixerunt: Credimus in Deum unum, & abnegamus id, quod fuimus cum eo associantes. 86. Sed non profuit illis fides sua, postquàm senserunt flagellum nostrum. Statutum Dei, quod jam præcessit in servis suis, & perierunt illic infideles.

NOTÆ.

NOTÆ.

Sortita est hæc Sura titulum *Fidelis*, à viro quodam fideli, qui Moysi crediderat, eratque è familia Pharaonis, immò juxtà nonnullos, patruelis ipsius Pharaonis: & de eo agitur à versu 29. & deinceps. Inscribitur à quibusdam سورة الغافر *Sura Condonans*, quæ est prima dictio versus tertii. Ab aliis verò سورة الطول *Sura Longitudo*: quæ vox legitur in quarto versu. Tribuuntur illi quinque supra octoginta versiculi. Quidam tamen pauciores enumerant, sed mihi unus abundat. Jahias facit مكية كلها Meccanam totam. Gelal excipit duos versus, nempè trigesimum septimum, & quinquagesimum octavum, quorum uterque incipit: *Qui disceptant de signis Dei*. Præmium legentis hanc Suram, erit, quòd لم يبق روح نبي ولا صديق ولا شهيد ولا مومن الا صلى عليه واستغفر له: *Non remanebit anima ullius Prophetæ, neque justi, neque martyris, neque fidelis, quin oret pro eo, & veniam precetur pro eo.*

XII. *Mori fecisti nos bis.*] Explicat Gelal: لانهم نطفا اموات فاحيوا ثم اميتوا ثم احيوا للبعث: *quia ipsi fuerunt mortui in spermate; deindè vivificati sunt: tum secundò verè mortui; ad vitam revocati sunt in Resurrectione.* Ænigma prorsus ficulneum: cùm nullo modo dici possit homo mortuus in spermate, in quo vita nulla præcessit, nisi virtualis tantùm, quæ tamen non deficit, sed perfecta est per actualem.

XVI. *Diem Occursus.*] Videtur Mahumetus alludere ad verba S. Pauli à Christianis audita: Ephes. 4. *donec occurramus omnes in unitatem fidei, & agnitionis filii Dei, in virum perfectum, in mensuram ætatis, plenitudinis Christi.* Et Philipp. 3. *Si quomodò occurram ad resurrectionem, quæ est ex mortuis.* Et 1. Thessalon. 4. *Simul rapiemur cum illis in nubibus obviam Christo in aera.* Cur autem dies Resurrectionis appelletur Dies Occursus, Arabicè يوم التلاقي rationem reddit Gelal: لتلاقي اهل السماء والارض والعابد والمعبود والظالم والمظلوم فيه: *Quia in eo occurrent sibi mutuò Cœlicolæ, & Terrigenæ: Servus, & Dominus* (seu Colens, & Cultus: nimirùm Idololatra, & Dæmon ab eo adoratus) *Opprimens injustè, & oppressus.*

XXXIII. *Diem mutuæ alloqutionis.*] Arabicè يوم التنادي est propriè actus, quo aliqui mutuis interrogationibus, ac responsionibus in conventu sese interpellant. Ideò autem dies Resurrectionis ita appellatur juxta Gelalem, quia يكثر فيه نداء اصحاب الجنة اصحاب النار وبالعكس والنداء بالسعادة لاهلها والشقاوة لاهلها وغير ذلك: *multiplicabitur allocutio habitatorum Paradisi ad habitatores Gehennæ, & è converso. Erit autem collocutio de horum felicitate, & illorum infelicitate, & aliis rebus.*

L. *Custodibus Gehennæ.*] De his Custodibus, quos Angelos bonos, & septem numero esse credunt Arabes, alibi in Alcorano redibit sermo.

LIV. *Et ipsis erit malum Domus.*] Vox Arabica الدار: Domum amplam, vel Palatium significat: & in Alcorano præsertim accipitur pro Paradiso, vel Gehenna: quasi hæ sint propriæ domus hominum.

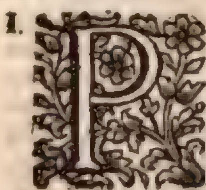
LVIII. *Sine authoritate, quæ venerit eis.*] Vox Arabica سلطان significat propriè potestatem, vel imperium: sed sæpiùs accipitur pro ipso Imperatore, vel Principe supremo. In Alcorano verò non rarò sumitur pro certo, & evidenti argumento, seu probatione ex Divina authoritate desumpta: veluti in hoc loco: in quo verba illa: *Non ipsi pervenient ad hoc*, indigent, juxta Gelalis expositionem, additamento ان يعلوا عليك, *ut superiores sint te.* Sed fortè veriùs exponeretur, *ut certam inveniant authoritatem contra Alcoranum.*

LXIII. *Et diem facientem videre.*] Arabicè مُبصِرًا, significat tam eum, qui facit videre, quàm, qui videt: & in hac secunda significatione accipit Gelal, quasi dùm homines vident beneficio diei, dies ipse videat per homines.

LXXVIII. *Misimus Legatos antè.*] Circa numerum Legatorum, & Prophetarum, hæc habet Gelal: وروي انه تعالى بعث ثمانية الاف نبي اربعة الاف نبي من بني اسرايل واربعة الاف من ساير الامم: *habetur ex traditione, Deum misisse octo millia Prophetarum: quatuor millia ex filiis Israel: & quatuor millia ex reliquis hominibus.*

LXXXV. *Statutum Dei, quod jam præcessit in servis suis.*] Idest hanc morem semper observavit Deus erga homines infideles.

REFUTATIONES.

I.

Præmittuntur suræ duo characteres ignoti, de quorum sensu nihil adhuc Doctores Moslemi certi aliquid statuere potuerunt, nec statuent in posterum. Idem de his, quod de aliis similibus judicium esto: Vanos scilicet, & inutiles, Divinoque magisterio indignos esse, dùm ad hominum eruditionem, ac documentum nihil inserviunt. Sed de hoc alibi jam dixi.

II. Quod Alcoranus per omnes ferè paginas testimonium de se ipso perhibeat, seque à Deo traditum esse affirmet: nullam meretur fidem, ut superiùs etiam probatum est; quippe nullus à Deo Liber recenter prodire credendus est, qui vel à præteritis Sacris libris, vel ab apertis, certisque miraculis testimonium non habeat, vel saltem doctrinam jam à Deo in sacris scripturis traditam non contineat. Nullum autem hujusmodi testimonium Alcoranum pro se habere, jam evidentissimè demonstratum est.

III. Cum timeret Mahumetus, ne, si Alcoranus suus ad examen revocaretur, ejusdem mendacia, atque imposturæ detegerentur, infideles, atque incredulos pronunciat eos, qui de illius veritate disceptant. Immò cum videret ab iis, qui illum attentiùs legebant, ac discu-

diſcutiebant mendacia ſua, atque ineptias, propalari, ſeque ut nebulonem, ac deceptorem vulgò derideri, & contemni: fingit impudenter idem ſibi evenire, quod præteritis Legatis, ac Prophetis, qui Veritatis, religionis prædicandæ cauſa, impoſtores, ac mendaces ab infidelibus habiti fuiſſent.

IV. Nihil frequentiùs in Alcorano, quàm temporum, ac perſonarum confuſio, ac perverſio. Id præſertim in hac Sura conſpicitur, in qua Pharaonem, Haman, & Core, ejuſdem facit ætatis: cùm Pharao plura ſæcula vixerit ante Haman, qui fuit Regis Aſſueri præcipuus miniſter; Core etiam à Pharaone ſejunctus tempore fuerit. Et quamvis non adeò ab eodem remotus, non tamen Moyſen Legatum ſuum habuit: erat quippe unus è populo Iſraelitico, ſimulque cum Moyſe vitam traduxit in Ægypto, & in deſerto.

V. Recoquit crambem, dùm fabulatur, Pharaonem exegiſſe ab Haman, ut ædificaret Turrim adeò excelſam, ut ab ejus cacumine poſſet ingredi Cœlorum ſemitas, & per eas aſcendere ſupra Deum Moyſi in locum, ex quo eumdem ſe inferiorem videret. Niſi Pharao erat omninò fatuus, fatuiſſimus; non poterat hęc ab Haman exigere. Quomodò enim ſibi perſuaderet, turrim tàm ſublimem conſtrui poſſe, quę vel ad infimum Cœlum perveniret? Ut verò poſſibile hoc exiſtimaret, quomodò non intelligebat multas annorum centurias, atque immenſas opes ad eam conſtruendam eſſe neceſſarias? At enim non novum eſt, Reges magnos, ac Monarchas, qualis erat Pharao, ita inſanire. Eſto, ſed cæterorum inſaniæ nullum ſucceſſum habere potuerunt. At verò Alcorani Expoſitores audacter affirmant, turrim illam ab Haman conſtructam fuiſſe, & Pharaonem ex illius cacumine contra Deum Moyſi ſagittam conjeciſſe. Sed nemo eſt, qui non videat, Mahumetum Babelicam turrim cum iſta; quam Haman extruxiſſe fingitur, confundiſſe. Vide quæ ſuperiùs dicta ſunt: tædet enim, ac pudet toties eaſdem ineptias refutare.

VI. Id, quod refertur de Fideli illo ex familia Pharaonis, qui Moyſem defendere ſtudebat, quamvis nullam habeat repugnantiam: nihilominùs, ſi verum fuiſſet, non videtur illud Moyſes in hiſtoria ſua prætermiſſurus fuiſſe. Adde, ea, quæ fidelis iſte genti ſuæ prædicabat, excedere capacitatem Ægyptiorum illius ætatis. Quid enim noverant illi de die ſupremi judicii, de Noe, de Themud, & aliis hujuſmodi, quę habentur hìc in Alcorano.

VII. Dum Mahumetus exponit animas Pharaonis, & Ægyptiorum, manè, & veſpere uſtulandos coram igne Gehennæ, & tantummodò poſt diem judicii intra gehennam detrudendas, atque in ipſo igne diſcruciandas pronunciat; videtur hauſiſſe errorem hæreticorum quorumdam, qui eo quoque tempore vivebant, nimirùm neque animas Juſtorum in Paradiſum, neque peccatorum in Gehennam admittendas eſſe, niſi poſt diem Judicii jam corpori ſuo conjunctas. Et certè ex hujuſmodi hæreticorum erroribus, admixtis Thalmudiſtarum figmentis, Alcoranum pene totum conſarciminatum eſſe nemo non videt.

VIII. Dum fingit Mahumetus, præcipi ſibi à Deo, ut veniam precetur pro peccato ſuo: fatetur manifeſtè, ſe fuiſſe, & eſſe peccatorem. Hoc etiam alibi, ut videbimus, & quidem apertiùs affirmat: Neque valdè laborandum eſt in indagando, quænam fuerint illius peccata, cum certum ſit, illum majori vitæ ſuę tempore idola coluiſſe, ut alibi probavimus: atque etiam poſt acceptum (ut ipſe mentitur) propheticum munus, graviſſima ſcelera, ac flagitia perpetraſſe. En igitur qualem prophetam, & legislatorem habeant infelices Mahumetani, qui tamen uno ore fatentur, Chriſtum Dominum, ejuſque matrem Virginem Mariam, ab omni, vel leviſſimi peccati etiam originalis labe ſemper immunes fuiſſe.

IX. Jugulat ſeipſum Mahumetus verſu 71. dum ita fingit ſibi dici à Deo: الم تر إلى الذين يجادلون في آيات الله انى يصرفون :

Nonne vidiſti eos, qui diſputant de ſignis Dei, (Explicat Gelal في القرآن *de Alcorano*) *quomodo avertuntur* nempe, ut exponit Gelal: عن الايمان, *à credendo?* ſcilicet, in illum. Ita prorsùs eſt. Si quis attentiùs legerit, rectèque diſcuſſerit, atque examinaverit Alcoranum, non poterit non averti à credendo in illum. Refert Sanctus Eulogius *Epiſcopus Toletanus*, & Martyr in opere, cui titulus eſt: *Memoria Sanctorum*: eo tempore, quo Hiſpania Mauris ſubjecta erat, juvenem Cordubenſem Mahumetanum ſępè rogatum eſſe ab Amita Chriſtiana, ut Chriſtianam Fidem amplecteretur: ejus autem conſanguineos Mahumetanos ſollicitè curaſſe, ut linguam Arabicam addiſceret. Quod cùm ille feliciter præſtitiſſet, legiſſe Alcoranum, & ex ejus lectione clarè cognoviſſe ſectam Mahumetanam falſam, & inventionem hominum eſſe, & idcircò illam ex intimo cordis affectu execratum fuiſſe: Chriſtianam Religionem cum Baptiſmo ſuſcepiſſe, & eam palam profeſſum fuiſſe, & ob eam cauſam illuſtre martyrium ſubiiſſe à Mauris, qui illum crudeliter trucidarunt, quia cum eſſet à parente Mahumetano genitus, à religione parentis diſceſſerat. Addit itaque Sanctus Eulogius, *ſi aliquis Catholicus velit falſitatem ſectæ Mahumetanæ clarè deprehendere, nullo alio opus ipſi eſſe, quàm cum ſapientioribus Mahumetanorum ſermones de Religione miſcere, & ab iis interrogare, quid credant: eis enim auditis, quæ ipſorum lex docet, ſtatim cognoſcet, illam eſſe mendacem, & Deo authore indignam.* Placuit hoc exemplum referre ex parte ſecunda lib. 2. cap. 9. Manuductionis ad converſionem Mahumetanorum Reverendiſſimi Patris Thyrſi Gonzalez de Santalla è Societate Jeſu, olim in Salmaticenſi Academia Sac: Theologiæ Primarii Anteceſſoris emeriti: nunc Societatis ſuæ digniſſimi Præpoſiti Generalis: quo nullus alius hactenùs magis eruditè, majorique cum fundamento ſcripſit in hac materia: itaut pręclariſſimum illius opus univerſam Mahumetanicam ſectam radicitùs evellat, & à fundamentis evertat, & huic meo operi lucem magnam poſſit afferre.

سورة

سورة فصلت مكية اربع وخمسون آية

SURA XLI.

DISTINCTA SUNT.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 حم ۞ 2 تنزيل من الرحمن الرحيم ۞ 3 كتاب فصلت آياته قرآنا عربيا لقوم
يعلمون ۞ 4 بشيرا ونذيرا فأعرض أكثرهم فهم لا يسمعون ۞ 5 وقالوا قلوبنا في أكنة مما
تدعونا إليه وفي آذاننا وقر ومن بيننا وبينك حجاب فاعمل إننا عاملون ۞ 6 قل إنما
أنا بشر مثلكم يوحى إلي أنما إلهكم إله واحد فاستقيموا إليه واستغفروه وويل للمشركين ۞
7 الذين لا يؤتون الزكوة وهم بالآخرة هم كافرون ۞ 8 إن الذين آمنوا وعملوا الصالحات
لهم أجر غير ممنون ۞ 9 قل أئنكم لتكفرون بالذي خلق الأرض في يومين
وتجعلون له أندادا ذلك رب العالمين ۞ 10 وجعل فيها رواسي من فوقها وبارك فيها وقدر
فيها أقواتها في أربعة أيام سواء للسائلين ۞ 11 ثم استوى إلى السماء وهي دخان فقال لها
وللأرض ائتيا طوعا أو كرها قالتا أتينا طائعين ۞ 12 فقضاهن سبع سموات في يومين وأوحى
في كل سماء أمرها وزينا السماء الدنيا بمصابيح وحفظا ذلك تقدير العزيز العليم ۞ 13 فإن
أعرضوا فقل أنذرتكم صاعقة مثل صاعقة عاد وثمود ۞ 14 إذ جاءتهم الرسل من بين أيديهم ومن
خلفهم ألا تعبدوا إلا الله قالوا لو شاء ربنا لأنزل ملائكة فإنا بما أرسلتم به كافرون ۞
15 فأما عاد فاستكبروا في الأرض بغير الحق وقالوا من أشد منا قوة أولم يروا أن الله الذي
خلقهم هو أشد منهم قوة وكانوا بآياتنا يجحدون ۞ 16 فأرسلنا عليهم ريحا صرصرا في أيام
نحسات لنذيقهم عذاب الخزي في الحيوة الدنيا ولعذاب الآخرة أخزى وهم لا ينصرون ۞
17 وأما ثمود فهديناهم فاستحبوا العمى على الهدى فأخذتهم صاعقة العذاب الهون بما كانوا
يكسبون ۞

يكسبون ۞ 18 ونجينا الذين امنوا وكانوا يتقون ۞ 19 ويوم يحشر اعداء الله الى النار
فهم يوزعون ۞ 20 حتى اذا ما جاءوها شهد عليهم سمعهم وابصارهم وجلودهم بما كانوا
يعملون ۞ 21 وقالوا لجلودهم لم شهدتم علينا قالوا انطقنا الله الذي انطق كل شيء وهو
خلقكم اول مرة واليه ترجعون ۞ 22 وما كنتم تستترون ان يشهد عليكم سمعكم ولا
ابصاركم ولا جلودكم ولكن ظننتم ان الله لا يعلم كثيرا مما تعملون ۞ 23 وذلكم
ظنكم الذي ظننتم بربكم اردىكم فاصبحتم من الخاسرين ۞ 24 فان يصبروا فالنار مثوى
لهم وان يستعتبوا فما هم من المعتبين ۞ 25 وقيضنا لهم قرناء فزينوا لهم ما بين ايديهم وما
خلفهم وحق عليهم القول في امم قد خلت من قبلهم من الجن والانس انهم كانوا خاسرين ۞
26 وقال الذين كفروا لا تسمعوا لهذا القران والغوا فيه لعلكم تغلبون ۞ 27 فلنذيقن
الذين كفروا عذابا شديدا ولنجزينهم اسوء الذي كانوا يعملون ۞ 28 ذلك جزاء اعداء الله
النار لهم فيها دار الخلد جزاء بما كانوا باياتنا يجحدون ۞ 29 وقال الذين كفروا ربنا
ارنا الذين اضلانا من الجن والانس نجعلهما تحت اقدامنا ليكونا من الاسفلين ۞ 30 ان
الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا تتنزل عليهم الملائكة لا تخافوا ولا تحزنوا وابشروا بالجنة
التي كنتم توعدون ۞ 31 نحن اولياؤكم في الحيوة الدنيا وفي الاخرة ولكم فيها ما
تشتهي انفسكم ولكم فيها ما تدعون نزلا من غفور رحيم ۞ 32 ومن احسن
قولا ممن دعا الى الله وعمل صالحا وقال انني من المسلمين ۞ 33 ولا تستوي الحسنة ولا السيئة
ادفع بالتي هي احسن فاذا الذي بينك وبينه عداوة كانه ولي حميم ۞ 34 وما يلقيها الا
الذين صبروا وما يلقيها الا ذو حظ عظيم ۞ 35 واما ينزغنك من الشيطان نزغ فاستعذ بالله
انه هو السميع العليم ۞ 36 ومن اياته الليل والنهار والشمس والقمر لا تسجدوا للشمس ولا
للقمر واسجدوا لله الذي خلقهن ان كنتم اياه تعبدون ۞ 37 فان استكبروا فالذين عند
ربك يسبحون له بالليل والنهار وهم لا يسامون ۞ 38 ومن اياته انك ترى الارض خاشعة
فاذا انزلنا عليها الماء اهتزت وربت ان الذي احياها لمحيي الموتى انه على كل شيء قدير ۞
39 ان الذين يلحدون في اياتنا لا يخفون علينا افمن يلقى في النار خير ام من ياتي
امنا يوم القيمة اعملوا ما شئتم انه بما تعملون بصير ۞ 40 ان الذين كفروا بالذكر لما جاءهم
وانه لكتاب عزيز ۞ 41 لا ياتيه الباطل من بين يديه ولا من خلفه تنزيل من حكيم حميد ۞
42 ما يقال لك الا ما قد قيل للرسل من قبلك ان ربك لذو مغفرة وذو عقاب اليم ۞
43 ولو جعلناه قرانا اعجميا لقالوا لولا فصلت اياته أأعجمي وعربي قل هو للذين امنوا
هدى وشفاء ۞ 44 والذين لا يؤمنون في اذانهم وقر وهو عليهم عمى اولئك ينادون من مكان
بعيد ۞

بعيد ۞ 45 ولقد آتينا موسي الكتاب فاختلف فيه ولولا كلمة سبقت من ربك لقضي
بينهم وإنهم لفي شك منه مريب ۞ 46 من عمل صالحا فلنفسه ومن أساء فعليها وما ربك بظلام
للعبيد ۞ 47 إليه يرد علم الساعة وما تخرج من ثمرات من أكمامها وما تحمل من أنثي
ولا تضع إلا بعلمه ويوم يناديهم أين شركائي قالوا آذناك ما منا من شهيد ۞ 48 وضل عنهم ما
كانوا يدعون من قبل وظنوا ما لهم من محيص ۞ 49 لا يسأم الإنسان من دعاء الخير وإن مسه
الشر فيئوس قنوط ۞ 50 ولئن أذقناه رحمة منا من بعد ضراء مسته ليقولن هذا لي وما أظن
الساعة قائمة ولئن رجعت إلي ربي إن لي عنده للحسني فلننبئن الذين كفروا بما عملوا
ولنذيقنهم من عذاب غليظ ۞ 51 وإذا أنعمنا علي الإنسان أعرض ونأي بجانبه وإذا مسه الشر فذو
دعاء عريض ۞ 52 قل أرأيتم إن كان من عند الله ثم كفرتم به من أضل ممن
هو في شقاق بعيد ۞ 53 سنريهم آياتنا في الآفاق وفي أنفسهم حتي يتبين لهم أنه الحق أولم
يكف بربك أنه علي كل شيء شهيد ۞ 54 ألا إنهم في مرية من لقاء ربهم ألا إنه
بكل شيء محيط ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

HM. 2. Demissio à Miseratore, Misericorde: 3. Liber; distincta sunt signa ejus (*idest materies ejus in Judicia, Historias, & Paræneses*) lectione arabica hominibus, *qui* sciunt. 4. Annunciator *faustorum*, & comminator *pœnarum*. Sed longè recesserunt plerique eorum, & ipsi non audiunt. 5. Et dixerunt *per jocum*: Corda nostra *sunt* in operimento (*idest obdurata*) *a* circa id, ad quod nos vocas: & in auribus nostris gravedo, & inter nos, & inter te velamen: itaque operare *tu*, *ut tibi placet*: nam nos operaturi *sumus*, *ut nobis placuerit*. 6. Dic: Certè ego *sum* homo sicut vos: revelatur mihi, quòd profectò Deus vester Deus unus est. Recti igitur estote erga eum; & veniam precamini ab eo, & væh Associantibus. 7. Qui non dant eleemosynam statutam, & ipsi in alteram vitam sunt increduli. 8. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta; ipsis *erit* merces immensurabilis. 9. Dic: An verè vos sanè non creditis in eum, qui creavit terram duobus diebus, & ponitis illi similes? Hic est Dominus *b* sæculorum. 10. Et posuit in ea montes stabiles de supra eam, & benedixit in ea; & disposuit in ea victualia ejus in quatuor diebus *pro hominibus, & bestiis*, æqualiter *fruenda* petentibus *ea*. 11. Deindè adæquatus est (*idest mentem direxit*) in Cœlum, & ipsum *erat* fumus. Dixitque ei, & terræ: Venite spontè, vel invitò. Responderunt: Venimus obedientes. 12. Et effecit eos septem Cœlos in duobus diebus, & *c* revelavit unicuique Cœlo negotium ejus (*idest officium, & munus ejus.*) Et adornavimus Cœlum propinquum luminaribus, & custodia *Angelorum, & flammarum*. Hæc *fuit* dispositio Præpotentis, Scientis. 13. Quòd si *Meccani ad hæc* longè recesserint, dic: Comminor vobis supplicium, velut supplicium Ad, & Themud. 14. Cùm venissent ad eos Legati ante eos, & post eos, *dicentes illis*: Ne colatis, nisi Deum: responderunt: Si voluisset Dominus noster *mittere Legatos*, certè misisset Angelos. Porrò nos in id, pro quo missi estis, non *sumus* credentes. 15. Itaque Adæi superbè se gesserunt in terra, sine veritate, & dixerunt: Quis *est* valentior, quàm nos robore? An verò non videbant, quòd Deus, qui creaverat eos ipse *erat* valen-

a ab eo.

b Mundorum.

c & inspiravit.

lentior, quàm robore? Et ſigna noſtra abnegaverunt. 16. Proptereà miſimus
ſuper eos ventum vehementem in diebus infauſtis, ut faceremus guſtare eos
pœnam ignominiæ in vita mundana: Sed ſanè pœna alterius vitæ *erit* igno-
miniosior, & ipſi non adjuvabuntur. 17. Porrò Themudæi, direximus illos;
a ſupra. Sed dilexerunt cæcitatem, *a* pluſquam directionem. Proptereà ſuſtulit eos ſup-
b vilis. plicium pœnæ *b* ignominioſæ propter id, quod fuerant operati. 18. Et libe-
ravimus eos, qui crediderant, & timebant *Deum*. 19. Et *memento* diei, quo
congregabuntur inimici Dei ad Ignem, & ipſi violenter ducentur *ad illum*. 20.
Donec, ubi pervenerint ad eum, teſtificabuntur contra eos aures eorum, &
oculi eorum, & pelles eorum de eo, quod fuerint operati. 21. Et dicent
pellibus ſuis: Quare teſtificamini contra nos? Reſpondebunt: Loqui facit nos
Deus, qui loquelam dedit omni rei, & ipſe creavit vos prima vice, & ad
eum reducemini. 22. Et non abſcondebatis vos, *quandò peccabatis*, ne eſſent teſtes
c neque. contra vos aures veſtræ *c*, & oculi veſtri, *d* & pelles veſtræ: Sed exiſtimabatis,
d neque. quòd Deus neſciret multa ex iis, quæ faciebatis. 23. Hæc autem opinio veſtra,
quam opinabamini de Domino veſtro, perdidit vos, & facti eſtis ex pereunti-
bus. 24. Sive autem ſuſtinuerint, ignis tamen *erit* receptaculum eorum: ſive in-
dulgentiam petierint, non tamen ipſi *erunt* ex indulgentiam conſequentibus. 25.
Et adjunximus illis ſocios *dæmones*, & *hi* adornaverunt eis id, quod erat antè
eos, & id, quod erat poſt eos (*ideſt deceperunt eos in falſa repræſentatione vitæ
præſentis, & futuræ*) & juſtè convenit eis dictum de gentibus, *quæ* jam præceſſe-
rant ante eos ex Geniis, & hominibus (*ideſt id, quod prædixerat Deus de pœna
hujuſmodi gentium*) quippe ipſi fuerunt perditi. 26. Et dixerunt, qui erant infide-
les: Ne aures præbeatis huic Alcorano: Sed ſcurrilia verba loquimini de eo,
dùm legit eum Mahumetus: ut vos *jocis, & cachinnis veſtris* vincatis *vocem illius le-
gentis*. 27. Atqui certiſſimè faciemus guſtare eos, *qui ſunt infideles*, pœnam ve-
hementem, & profectò rependemus eis malum illius, *quod fuerint operati*. 28.
Hæc *erit* retributio inimicorum Dei: Ignis, *erit* ipſis in eo domus *æternitatis*: re-
muneratio ob id, quod ſigna noſtra abnegaverunt. 29. Et dicent, qui fuerunt
infideles, *quandò erunt in Gehenna*: Domine noſter, oſtende nobis eos duos,
qui errare fecerunt nos ex Geniis, & hominibus (*nimirùm diabolum, & Cain*)
ut ponamus eos ſub pedibus noſtris, ut ſint ex infimis. 30. Porrò, qui di-
xerint: Dominus noſter *eſt* Deus, & recti fuerint *in religione*: deſcendent ſu-
per eos Angeli *in morte eorum, & dicent illis*: Ne timeatis, neque contriſte-
e de. mini, ſed lætamini *e* in Paradiſo, qui promiſſus fuit vobis. 31. Nos *fuimus*
protectores veſtri in vita mundana, & *erimus* in altera vita, & vobis *erit* in
ea id, quod deſideraverint animæ veſtræ, & *erit* vobis in ea, quod poſtu-
laveritis xenium *præparatum vobis* ab Indultore, Miſericorde. 32. Quis verò
melior eſt in ſermone, quàm, qui vocat ad Deum, & operatur rectum, &
f neque. dicit: Ego *ſum* ex Moſlemis. 33. Et non adæquabitur bonum, & *f* malum:
Rejice *malum* per id, quod eſt optimum. Et ecce, qui, inter te, & inter
g calidus. eum *erat* inimicitia, *fiet*, quaſi ipſe *eſſet* amicus *g* cariſſimus. 34. Sed non nan-
ciſcentur hoc, niſi qui patientes fuerint: neque aſſequetur hoc, niſi præditus
felicitate magna. 35. Quòdſi excitata fuerit *tibi* à Satana ſugeſtio *mala*: con-
fuge ad Deum: ipſe enim eſt Auditor, Cognitor. 36. Et inter ſigna *potentiæ*
ejus, ſunt nox, & dies, & Sol, & Luna. Ne adoretis Solem, neque Lu-
nam: Sed adorate Deum, qui creavit ea, ſi eum colitis. 37. Quòdſi ſuper-
bè renuerint *hoc facere*: certè illi, qui ſunt apud Dominum tuum, laudant
illum nocte, & die, neque ipſi tædio afficiuntur. 38. Et inter ſigna ejus *eſt*,
quòd tu ſanè videas terram humilem (*ideſt aridam, & ſterilem*.) Ubi verò de-
miſerimus ſuper eam aquam, commovetur, & turgeſcit. Porrò, qui vivifica-
vit illam, ſanè vivificaturus *eſt* mortuos; quipppè ipſe *eſt* ad omnem rem Po-
tens. 39. Certè, qui malignantur in ſignis noſtris (*ideſt, qui obloquuntur de
Alcorano*) non latent nos. An ergo, qui projicietur in ignem, melior *erit*, an
qui venerit ſecurus die reſurrectionis? Operamini, quod vultis, quippe ipſe
in id, quod operamini, *eſt* intuens. 40. Certè, qui non credunt in commoni-
tio-

tionem (*ideſt Alcoranum*) poſtquàm venit ad eos, & quidem ipſe *eſt* ſanè liber excellens. 41. Non venit ad eum vanitas ante ipſum, neque poſt ipſum (*ideſt à nullo ſacro libro anteriori, vel poſteriori, vanitatis, vel mendacii convincitur*) demiſſio à Sapiente, Laudato (*ideſt demiſſus à Deo*). 42. Non dicitur tibi *ab infidelibus*, niſi, quod jam dictum fuit Legatis ante te. Porrò Dominus tuus *eſt* ſanè præditus indulgentia, & præditus punitione dolorifica. 43. Et, ſi feciſſemus eum (*ideſt Alcoranum*) in lectione (*ideſt idiomate*) barbara certè dixiſſent: Niſi diſtincta fuerint ſigna ejus (*ideſt, niſi ſcriptus ſit idiomate nobis noto, & ita diſtinctè, ut intelligamus illum) non recipiemus eum*. An barbarus *eſt liber*, & Arabs *eſt Author ejus*? Reſponde: Ipſe *eſt* illis, qui crediderunt, directio, & ſanitas. 44. Qui autem non credunt: in auribus eorum *eſt* gravedo; & eſt ſuper eos cæcitas: his inclamatur de loco longinquo (*ideſt non audient*). 45. Et jam quidem dedimus Moyſi Librum; Sed diſſenſio orta eſt circa eum. Quòdſi non verbum præceſſiſſet à Domino tuo (*ideſt, ſi Deus aliter non decreviſſet*) certè deciſum fuiſſet inter eos, & quidem illi *ſunt* ſanè in dubitatione de eo (*ideſt Pentateucho*) ſuſpicioſa. 46. Qui fecerit rectum, *faciet illud* animæ ſuæ, qui autem malè egerit, *id erit* contra eam. Et non *eſt* Dominus tuus injuſtus erga ſervos. 47. Ad Deum reducitur ſcientia Horæ, & non egredietur ullus ex fructibus à folliculis ſuis: neque geſtabit *utero* ulla fœmina, neque deponet *fœtum*, niſi cum ſcientia ejus. Et die, qua advocabit eos, *dicens*: Ubi ſunt ſocii mei (*ideſt dii, quos mihi aſſociabatis*)? Reſpondebunt: Indicavimus tibi: Non *eſt* ex nobis ullus teſtis *hujus rei*. 48. Et abſcondet ſe ab eis id, quod invocabant anteà (*ideſt nullum deorum ſuorum videbunt*) & exiſtimabunt non *eſſe* ſibi ullum effugium *ab igne Gehennæ*. 49. Non afficitur tædio homo à petendo bonum *mundanum*: Si verò tetigerit eum malum, *evadit* deſperatus, diffidens. 50. Si porrò guſtare fecerimus eum miſericordiam ex nobis poſt nocumentum, *quod* tetigit eum: profectò dicet: Hoc mihi *debitum eſt*; & non puto Horam *eſſe a* venturam. Quòdſi ſanè reductus fuero ad Dominum meum, certè mihi apud eum *erit* ſanè optimum (*ideſt Paradiſus*). Sed profectò *tunc* enarrabimus iis, qui fuerint infideles, id, quod operati fuerint, & proculdubio guſtare faciemus eos de pœna atrociſſima. 51. Ubi verò beneficia contulerimus homini: longè recedet, & diſcedet cum latere ſuo (*ideſt latus obvertet nobis*). Cùm autem tetigerit eum malum, *erit* habens precem prolixam. 52. Dic: Quid vobis videtur? Si fuerit *hic Alcoranus* de apud Deum: tùm non credideritis in eum: quis *erit* errantior, quàm, qui fuerit in ſchiſmate longinquo *à veritate*? 53. Mox oſtendemus eis ſigna noſtra in extremis terminis *Cœli, & terræ*, & in animabus eorum: donec notum fiat illis, quòd hic *Alcoranus eſt* veritas *b*. An non ſatis fuit *illis ad credendum* in Dominum tuum, quòd ipſe *eſt* ſuper omnem rem teſtis (*ideſt, quòd nihil eum latet*)? 54. An non ipſi certè *ſunt* in dubitatione de *c* adventu Domini ſui? An non certè ipſe *eſt* omnem rem circumdans (*ideſt comprehendens ſcientia ſua*)?

الجزوُ الخامس والعشرون Pars vigeſima quinta.

a ſtaturam.

b An nõn ſatis eſt in Domino tuo [*i. pro parte Domini tui*?

c occurſu.

N O T Æ.

INſcribitur à nonnullis hæc Sura السجدة, Adoratio, ea fortaſsè de cauſa, quòd verſu trigeſimo ſexto moneantur infideles, ut, ſolis, ac lunæ cultu rejecto, unum Deum adorent. Verùm, quia Sura trigeſima ſecunda titulus idem præſcribitur: ideò à pleriſque huic præponitur epigraphe فُصِّلَتْ, *diſtincta ſunt*, quæ dictio in tertio verſu continetur. In nonnullis codicibus reperio titulum hujus مصابيح, *Luminaria*, quæ dictio verſu duodecimo legitur. Perperam Hottingerus Exemplari Spahanenſi innixus inſcribit سورة غافر *Suram ignoſcens*: quamvis ipſe inſulſiſſimè interpretetur *Caput de Explicatione*. Hujuſmodi, ſcilicet Arabicæ linguæ Doctores habent Novatores Tigurini. Hanc tamen epigraphen quidam, ut notavimus, tribuunt Suræ Superiori. Verſus hic quidam tres, quidam quatuor ſupra quinquaginta enumerant. Alii plures, alii pauciores faciunt. Meccanam eſſe Suram omnes conveniunt. Lectoris præmium erit: بكل حرف عشر حسنات: *pro ſingulis characteribus, decem bona*.

IX. *Creavit terram duobus diebus*.] Nempè, ut ait Gelal: الاحد والاثنين *die prima*, ſeu Dominica, *& feria ſecunda*.

X. *In quatuor diebus æqualiter petentibus*.] Communior explicatio, & quidem juxta Alcoranum vera eſt, Deum duobus primis diebus terram creaſſe. Feria verò tertia, & quarta creaſſe ea, quæ opus erant ad victum hominibus, & beſtiis, æqualiter petentibus, ideſt omnibus æqualiter, juxta cujuſque

indi-

indigentiam, & prout appetiisset. Nonnulli referunt سواء *æqualiter*, ad quatuor dies: ut sensus sit, quatuor diebus perfectis, & integris Deum creasse ea, quæ ante dixi.

XI. *Adæquatus est.*] Hoc propriè significat verbum Arabicum استوى : quod hoc loco communiter exponitur قصد, animum applicuit, seu intendit, nempè ad creandum Cœlum, quod ante erat tantùm fumus, seu vapor fumeus. Sed libet audire Zamchascerium ثم دعا داعي الحكمة الى خلق السما بعد خلق الارض وما فيها من غير صارف يصرفه عن ذلك قيل كان عرشه قبل خلق السموات والارض الماء فاخرج من الماء دخانا فارتفع فوق الماء وعلى عليه فيبس الماء فجعله ارضا واحدة ثم فتقها فجعلها ارضين ثم خلق السما من الدخان المرتفع .

Deindè advocavit advocans Sapientiam ad creandum Cœlum post creationem terræ, & eorum, quæ sunt in ea, absque eo, quod esset aliquid, quod diverteret eum ab hoc. Dicitur ante creationem Cœlorum, & terræ, Thronum Dei fuisse aquam. Produxit autem ex aqua hac fumum, qui elevatus est, & ascendit super aquam: & exsiccata est aqua. Fecitque eam terram unam, quam deinde diffidit, ac divisit in terras multas. Deinde creavit Cœlum ex illo fumo, qui in sublime elatus fuerat.

XII. *Et effecit eos septem cœlos in duobus diebus.*] Gelal: منه الخميس والجمعة فرغ منها في اخر ساعة وفيها خلق ادم عم ولذلك لم يقل هنا سواء ووافق ايات خلق السموات والارض في ستة ايام :

Feria quinta, & sexta; in cujus ultima hora absolvit eos: & in illa (scilicet hora) *creavit Adam felicis memoriæ. Et ideò non dicitur hic, æqualiter* (idest duobus diebus integris, & perfectis, ut dixerat supra in creatione terræ: quia in his præter Cœlos, creavit etiam Adam, ac proinde creatio Cœli non occupavit duos dies integros.) *Et consonat hoc cum aliis locis Alcorani, in quibus dicitur, Deum creasse Cœlos, & terram sex diebus.* Quod autem additur hìc, *Deum adorasse Cœlum propinquum luminaribus, & custodiam*, partim repugnat veritati, partim ipsi Alcorano. Veritati quidem, quia luminaria, nempe stellæ, ut explicat Gelal, non sunt creata à Deo in Cœlo propinquo, nempe ultimo, & proximo terris, in quo creata fuit tantummodò luna: nam السما الدنيا *Cœlum propinquum* dicitur Cœlum lunæ. Alcorano autem repugnat, quia custodia illa Angelorum flammas ejaculantium (de hac enim est sermo) non fuit posita in Cœlis, juxta eundem, & Mahumetanos, nisi quandò natus est Mahumetus. Quòd verò agatur hic de hujusmodi, & non alia custodia, patet ex ipsa Gelalis glossa ان حفظناها عن استراق الشياطين السمع بالشهب : *idest custodia munivimus eos, ne Satanæ furtim audirent colloquia Angelorum, mediantibus flammis.*

XV. *Quis est valentior, quàm nos robore.*] Hoc dicebant, quia, ut ait Gelal: كان احدهم يقلع الصخرة العظيمة من الجبال يجعلها حيث يشاء *unus ex illis evellebat saxum magnum è montibus; & ponebat illud ubicunque volebat.*

XXIX. *Ostende nobis eos duos.*] Consentiunt Expositores, hos duos fuisse ابليس وقابيل *Eblisum*, seu Diabolum, *& Cain*: nam hi duo, ut ait Gelal: سنا الكفر والقتل *fuerunt authores infidelitatis, & homicidii.*

XXXI. *Et erimus in altera vita.*] Pro الاخرة, nempe *altera vita*, seu *novissimo sæculo*, intelligitur in Alcorano totum illud, quod morti succedit: nempè tam spatium temporis à morte ad resurrectionem; quàm ipsa resurrectio, & æternitas post resurrectionem, sive in Paradiso, sive in Gehenna. Hoc loco accipitur pro spatio post mortem usque ad resurrectionem: in quo quia juxta errorem Mahumetanorum, animæ justorum non ingrediuntur in Paradisum, retineat Angelorum suorum custodiam. Quamobrem explicat hic Gelal: نكون معكم فيها حتى تدخلوا الجنة : *erimus vobiscum in eo* (nempè spatio temporis, seu sepulchro) *donec ingrediamini Paradisum.* Eo autem tempore morantur animæ cum corporibus intra eorum sepulcra. In hoc etiam Hebræi consentiunt, nisi quòd ad certum tantùm tempus volunt animas cum corporibus in sepulcris commorari.

XL. *Certè, qui non credunt in Commonitionem,*] Non est pars respondens: id quod sæpissimè evenit in Alcorano; hanc autem verius oscitantiam, quàm Aposiopesin, seu Reticentiam dixeris. Supplet hic Gelal: لجازيهم اللـه *certè Deus puniet eos*, seu retribuet eis.

LIII. *Mox ostendemus eis signa.*] Hæc signa enumerat Gelal: من النيران والنبات والاشجار ومن لطيف الصنعة وبديع الحكمة : *ex luminibus*, seu stellis: *ex germinibus, & arboribus: ex ingeniosis artibus: & ex inventore Sapientiæ*, seu scientiarum. Hæc enim omnia signa sunt, & argumenta potentiæ, & Sapientiæ Dei.

REFUTATIONES.

I. Cum intelligeret Mahumetus, neminem fore, qui, si Alcoranum ipsius solerter discuteret, plura in eo falsa, & absurda non inveniret; fidem eidem conciliare nititur ex authoritate Divina, protestatione ita frequenti in principio Surarum, illum esse librum à Deo cœlitùs demissum: ut per hoc simpliciores quæcunque in eo sunt, bona fide, & absque ulla erroris suspicione deglutirent. Verùm quæ in Surarum decursu sequuntur, ostendunt manifestè, non à Deo, sed à Diabolo hujusmodi librum compositum, traditumque fuisse.

II. Toto aberrat Cœlo, totaque terra Author Alcorani, dùm primò Terram duobus diebus creatam fuisse: deindè res ad victum hominibus, brutisque animalibus necessarias, duobus aliis diebus subsequentibus productas: demum duobus postremis diebus Cœlum unà cum homine creatum fuisse, veluti ex tripode pronunciat. Adversantur hæc omninò Pentateucho, ut alibi etiam notavimus. Ex eo enim liquidò constat, prima die Cœlum, Terramque

que una cum aquis, itemque lucem Deum creasse; & lucem à tenebris divisisse. Secunda verò die Firmamentum condidisse, & aquas, quæ sub ipso erant, ab iis, quæ super ipsum residebant, separasse. Tertia autem aquas, quæ terram operiebant, in unum locum redegisse: itaut terræ pars aquis denudata, siccaque appareret: in qua eadem die herbas, arboresque produxit. Quarta autem die Solem, ac Lunam creasse; ac Stellas in Firmamento collocasse. Quinta verò die pisces, & aves produxisse. Sexta denique die animalia terrestria una cum homine condidisse. Confer hunc Pentateuchi ordinem cum Alcoranica syntaxi; & nulla ex parte inter se convenire reperies. Omitto disquirere, quo fundamento asserat Mahumetus, Cœlum ex fumo creatum fuisse: itemque in septem orbes fuisse distinctum. Certum porrò est apud peritos Astrologos, esse plusquam septem Orbes Cœlestes, & Saltem octo reperiri.

III. Jam in Notis indicavi, Mahumetum nec veritati, nec sibi ipsi constare, dùm scribit, stellas positas à Deo fuisse in Cœlo lunę: atque ibidem custodiam volantium flammarum, ad arcendos inde Satanas, ne Angelorum colloquia furtivis auribus exciperent, appositam fuisse. Constat enim, stellas non in Cœlo lunæ, sed in Firmamento supra septem Planetarum orbes reperiri, quod etiam Pentateuchus testatur. Prætereà ex Alcorano, omniumque Mahumetanorum authoritate, seu potiùs figmento, habetur, custodiam illam volantium flammarum, nonnisi post Mahumeti adventum in omnibus Cœlis, & non in Cœlo lunæ tantùm appositam fuisse: cùm anteà Satanæ, seu Dæmones impunè, liberèque in Orbibus Cœlestibus residerent, & admotis ad eorum foramina, seu rimas auriculis, Angelorum colloquia, atque arcana Cœlestia, quæ deindè Magis, & Ariolis patefaciebant, furtivè exciperent:

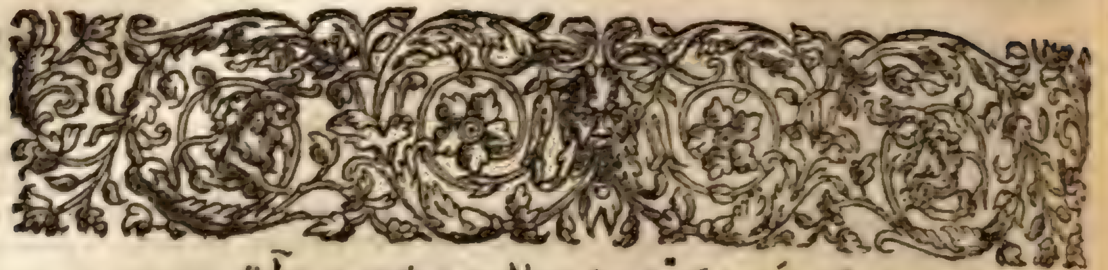
IV. Non est dissimulandus valdè crassus Mahumeti, & Mahumetanorum error, dum credunt, Angelos apponi custodes hominibus non solùm in hac vita mortali; sed etiam post mortem ipsam usque ad diem resurrectionis. Pro certo: quippe habent, animas defunctorum remanere unà cum corporibus in sepulchris suis: atque ideò tutelaris Angeli custodiam ibidem retinere. Hoc verò sine ullo fundamento asseritur, cùm certum sit ex sacris scripturis animas à corpore in morte separatas ad loca sibi in altera vita præparata proficisci, non autem in sepulchris remanere. Unde Salomon in Ecclesiaste cap. 12. *Ibit homo in domum æternitatis suæ, & revertatur pulvis in terram suam, & spiritus redeat ad Deum, qui dedit illum*

V. Impudenter asserit versu 41. à nullo ex sacris Libris, sive ante ipsum, sive post ipsum à Deo traditis, Alcoranum vanitatis, idest falsitatis, atque erroris posse convinci: cùm vix ulla pagina in eo reperiatur, in qua non plura sint, quæ vel ex Pentateucho, vel ex Euangelio, aliisque Veteris, ac Novi Testamenti libris, manifestissimi mendacii convincantur.

VI. Ad probandam Alcorani veritatem, fingitur Deus ipse Versu 53. afferre pro argumento ea, quæ creavit in Cœlo, & in terra, & in ipsis hominibus: nempe, ut exponit Gelal; stellas, germina, arbores, acumen ingenii ad artes exercendas, Novasque scientias inveniendas. Sed quàm stramineum sit hoc argumentum, & quàm nihil probet, nemo non videt. Quæ enim consequentia est: Deus creavit stellas, & germina, & arbores, & indidit hominibus ingenium, & acumen ad artes, & scientias inveniendas, & exercendas: ergo Alcoranus Mahumeti continet veritatem? eadem ratione argumentari liceret; Deus creavit bestias, & pisces, & volucres: ergo Mahumetus est lapis. Verum tamen est, facilius, Mahumetum lapidem esse posse, quàm Alcoranum continere veritatem, cùm à calce ad caput totum scateat mendaciis.

0 5

سورة الشوري مكية وهي ثلاث وخمسون آية

SURA XLII.

CONSULTATIO.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم ❁

1 حم عسق ❁ 2 كذلك يوحي اليك والي الذين من قبلك الله العزيز
الحكيم ❁ 3 له ما في السموات وما في الارض وهو العلي العظيم ❁ 4 تكاد السموات
يتفطرن من فوقهن والملايكة يسبحون بحمد ربهم ويستغفرون لمن في الارض الا ان الله هو
الغفور الرحيم ❁ 5 والذين اتخذوا من دونه اولياء الله حفيظ عليهم وما انت عليهم
بوكيل ❁ 6 وكذلك اوحينا اليك قرانا عربيا لتنذر ام القري ومن حولها وتنذر يوم الجمع
لا ريب فيه فريق في الجنة وفريق في السعير ❁ 7 ولو شاء الله لجعلهم امة واحدة ولكن
يدخل من يشاء في رحمته والظالمون ما لهم من ولي ولا نصير ❁ 8 ام اتخذوا من دونه اولياء
فالله هو الولي وهو يحيي الموتي وهو علي كل شيء قدير ❁ 9 وما اختلفتم فيه من شيء
فحكمه الي الله ذلكم الله ربي عليه توكلت واليه انيب ❁ 10 فاطر السموات والارض
جعل لكم من انفسكم ازواجا ومن الانعام ازواجا يذروكم فيه ليس كمثله شيء وهو السميع
البصير ❁ 11 له مقاليد السموات والارض يبسط الرزق لمن يشاء ويقدر انه بكل شيء
عليم ❁ 12 شرع لكم من الدين ما وصي به نوحا والذي اوحينا اليك وما وصينا به
ابراهيم وموسي وعيسي ان اقيموا الدين ولا تتفرقوا فيه كبر علي المشركين ❁ 13 ما تدعوهم
اليه الله يجتبي اليه من يشاء ويهدي اليه من ينيب ❁ 14 وما تفرقوا الا من بعد ما جاءهم
العلم بغيا بينهم ولولا كلمة سبقت من ربك الي اجل مسمي لقضي بينهم وان الذين اورثوا
الكتاب من بعدهم لفي شك منه مريب ❁ 15 فلذلك فادع واستقم كما امرت ولا تتبع
اهواءهم

أهوائهم وقل آمنت بما أنزل الله من كتاب وأمرت لأعدل بينكم الله ربنا وربكم لنا
أعمالنا ولكم أعمالكم لا حجة بيننا وبينكم الله يجمع بيننا وإليه المصير ۞ 16 والذين
يحاجون في الله من بعد ما استجيب له حجتهم داحضة عند ربهم وعليهم غضب ولهم عذاب
شديد ۞ 17 الله الذي أنزل الكتاب بالحق والميزان وما يدريك لعل الساعة قريب ۞
18 يستعجل بها الذين لا يؤمنون بها والذين آمنوا مشفقون منها ويعلمون أنها الحق ألا إن
الذين يمارون في الساعة لفي ضلال بعيد ۞ 19 الله لطيف بعباده يرزق من يشاء وهو القوي
العزيز ۞ 20 من كان يريد حرث الآخرة نزد له في حرثه ومن كان يريد حرث الدنيا نؤته
منها وما له في الآخرة من نصيب ۞ 21 أم لهم شركاء شرعوا لهم من الدين ما لم يأذن
به الله ولولا كلمة الفصل لقضي بينهم وإن الظالمين لهم عذاب أليم ۞ 22 ترى الظالمين
مشفقين مما كسبوا وهو واقع بهم والذين آمنوا وعملوا الصالحات في روضات الجنات لهم
ما يشاؤون عند ربهم ذلك هو الفضل الكبير ۞ 23 ذلك الذي يبشر الله عباده الذين آمنوا
وعملوا الصالحات قل لا أسألكم عليه أجرا إلا المودة في القربى ومن يقترف حسنة نزد له
فيها حسنا إن الله غفور شكور ۞ 24 أم يقولون افترى علي الله كذبا فإن يشإ الله
يختم علي قلبك ويمح الله الباطل ويحق الحق بكلماته إنه عليم بذات الصدور ۞ 25 وهو
الذي يقبل التوبة عن عباده ويعفوا عن السيئات ويعلم ما يفعلون ۞ 26 ويستجيب الذين آمنوا
وعملوا الصالحات ويزيدهم من فضله والكافرون لهم عذاب شديد ۞ 27 ولو بسط الله الرزق
لعباده لبغوا في الأرض ولكن ينزل بقدر ما يشاء إنه بعباده خبير بصير ۞ 28 وهو الذي ينزل
الغيث من بعد ما قنطوا وينشر رحمته وهو الولي الحميد ۞ 29 ومن آياته خلق السموات والأرض
وما بث فيهما من دابة وهو علي جمعهم إذا يشاء قدير ۞ 30 وما أصابكم من مصيبة فبما
كسبت أيديكم ويعفوا عن كثير ۞ 31 وما أنتم بمعجزين في الأرض وما لكم من دون
الله من ولي ولا نصير ۞ 32 ومن آياته الجوار في البحر كالأعلام إن يشأ يسكن الريح
فيظللن رواكد علي ظهره إن في ذلك لآيات لكل صبار شكور ۞ 33 أو يوبقهن بما
كسبوا ويعف عن كثير ۞ 34 ويعلم الذين يجادلون في آياتنا ما لهم من محيص ۞
35 فما أوتيتم من شيء فمتاع الحيوة الدنيا وما عند الله خير وأبقى للذين آمنوا وعلي ربهم
يتوكلون ۞ 36 والذين يجتنبون كبائر الإثم والفواحش وإذا ما غضبوا هم يغفرون ۞
37 والذين استجابوا لربهم وأقاموا الصلوة وأمرهم شوري بينهم ومما رزقناهم ينفقون ۞
38 والذين إذا أصابهم البغي هم ينتصرون ۞ 39 وجزاء سيئة سيئة مثلها فمن عفا وأصلح
فأجره علي الله إنه لا يحب الظالمين ۞ 40 ولمن انتصر بعد ظلمه فأولئك ما عليهم من سبيل ۞

41 انما السبيل على الذين يظلمون الناس ويبغون في الارض بغير الحق اولئك لهم عذاب
اليم ۞ 42 ولمن صبر وغفر ان ذلك لمن عزم الامور ۞ 43 ومن يضلل الله فما له من
ولي من بعده وترى الظالمين لما راوا العذاب يقولون هل الى مرد من سبيل ۞ 44 وتراهم
يعرضون عليها خاشعين من الذل ينظرون من طرف خفي وقال الذين امنوا ان الخاسرين الذين
خسروا انفسهم واهليهم يوم القيامة الا ان الظالمين في عذاب مقيم ۞ 45 وما كان لهم من اولياء
ينصرونهم من دون الله ومن يضلل الله فما له من سبيل ۞ 46 استجيبوا لربكم من قبل
ان ياتي يوم لا مرد له من الله ما لكم من ملجا يومئذ وما لكم من نكير ۞ 74 فان
اعرضوا فما ارسلناك عليهم حفيظا ان عليك الا البلاغ وانا اذا اذقنا الانسان منا رحمة فرح بها
وان تصبهم سيئة بما قدمت ايديهم فان الانسان كفور ۞ 48 لله ملك السموات والارض
يخلق ما يشاء يهب لمن يشاء اناثا ويهب لمن يشاء الذكور ۞ 49 او يزوجهم ذكرانا واناثا
ويجعل من يشاء عقيما انه عليم قدير ۞ 50 وما كان لبشر ان يكلمه الله الا وحيا او من
وراء حجاب ۞ 51 او يرسل رسولا فيوحي باذنه ما يشاء انه علي حكيم ۞
52 وكذلك اوحينا اليك روحا من امرنا ما كنت تدري ما الكتاب ولا الايمان ولكن
جعلناه نورا نهدي به من نشاء من عبادنا وانك لتهدي الى صراط مستقيم ۞ 53 صراط الله
الذي له ما في السموات وما في الارض الا الى الله تصير الامور ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. HM. A. S. Q. 2. Ita revelat tibi, & illis, qui *fuerunt* ante te, Deus Præpotens, Sapiens. 3. Ipsius *est* id, quod in Cœlis, & quod in Terra *reperitur*, & ipse *est* Excelsus, Magnus. 4. Parùm abest, *quin* Cœli scindantur desuper se, *præ Majestate ejus*: Angeli verò decantant laudem Domini sui, & indulgentiam precantur pro iis, qui *sunt* in terra. Nonne autem Deus est Indultor, Misericors? 5. Verùm, qui acceperunt præter eum alios *Deos* in patronos, Deus *erit* observator super eos: neque tu *es* super eos in procuratorem. 6. Et ita revelavimus tibi Coranum Arabicum, ut commoneas Metropolin (*idest Meccam*) & eos, qui *sunt* circa eam, & commineris diem Congregationis (*idest supremi Judicii*) non *est* dubium de eo. Pars *hominum die illa collocabitur* in Paradiso, & pars in Tartaro. 7. Quòdsi voluisset Deus, certè fecisset eos gentem unam (*idest unius religionis*.) Sed introducit, quem vult in misericordiam suam. Iniqui verò, non *erit* illis ullus patronus, neque adjutor. 8. An acceperunt præter eum patronos? Atqui Deus ipse *est* Patronus, & ipse vivificat mortuos, & ipse *est* super omnem rem Potens. 9. Et [a] quod discordes fueritis in eo circa aliquid (*idest, & id, quod erit, in quo cum fidelibus discordes fueritis*) judicium ejus *spectabit* ad Deum. Ille *est* Deus, Dominus meus: super eum innitor, & ad eum revertar. 10. Conditor Cœlorum, & Terræ: posuit vobis ex vobis ipsis conjuges, & ex pecudibus conjuges, *masculum, fœminam*. Disseminat (*idest multiplicat*) vos per hoc *conjugium*. Non est sicut ille res *ulla*, & ipse *est* Auditor, Inspector. 11. Ipsi sunt claves Cœlorum, & Terræ: ampliat opem, cui vult, & coarctat, *cui vult*: quippe ipse est in Omni re Cognitor. 12. Sanxit vobis de religione, quod præceperat τῷ Noe,

[a] & in quo discordes fueritis.

a,

&, quod revelavimus tibi, & quod præcepimus Abrahæ, & Moysi, & Jesu, *dicentes*: Rectè custodite Religionem, & ne dividamini in ea. Grave erit super Associantes (*idest ægrè ferent Idololatræ, si hoc feceritis*). 13. Id, ad quod vocas eos, Deus eliget ad illud, quem voluerit, & diriget ad illud eum, qui conuersus fuerit *ad se*. 14. Et non diviserunt se, *qui erant unius religionis, in sectas*, nisi postquàm venit ad eos scientia *de unitate Dei, ob* æmulationem inter se. Et nisi verbum (*idest Decretum*) præcessisset à Domino tuo *de dilatione Judicii* usque ad terminum præfinitum; certè decisa fuisset *lis* inter eos. Et quidem illi, qui hæreditaverunt Librum post eos (*idest Judæi, & Christiani*) certè *sunt* in dubitatione de eo (*idest de Mahumeto*) suspiciosa. 15. Ad hoc ergo advoca *homines* (*idest ad hanc unitatem Dei*) & rectus esto *in eo*, quemadmodum jussus es: & ne sequaris desideria eorum, & dic: Credidi in id, quod demisit Deus de Libro (*idest Sacrarum Scripturarum*) & præceptum est mihi, ut justè judicem inter vos. Deus *est* Dominus noster, & Dominus vester. Nobis sunt opera nostra, & vobis opera vestra. Ne *sit* disceptatio inter nos, & inter vos. Deus congregabit (*idest litem componet*) inter nos, & ad eum erit reditus. 16. Qui verò disceptabunt de Deo (*idest de Religione*) postquàm responsum fuit illi (*idest Mahumeto de Religione manifestanda*) disceptatio eorum *erit* vana apud Dominum suum, & super eos *adveniet* ira, & ipsis *erit* pœna vehemens. 17. Deus *est*, qui demisit Librum *Alcorani* cum veritate; & stateram (*justum judicium.*) Quid verò scire faciet te, utrum Hora *sit* propinqua? 18: Accelerare cupiunt eam, qui non credunt in eam. Qui verò crediderunt, *sunt* formidantes de ea, & sciunt, quòd ipsa *est* veritas. Nonne porrò, qui disputant de Hora, sanè *sunt* in errore longinquo? (*idest errant toto Cœlo*). 19. Deus benignus *est* in servos suos: opes largitur, cui vult, & ipse *est* Fortis, Præpotens. 20. Qui voluerit agrum sativum lucrum alterius vitæ, augebimus illi in lucro suo. Qui autem voluerit lucrum Mundi, dabimus ei ex eo (*Mundo*) sed non *erit* illi in altera vita ulla pars. 21. An *sunt* illis (*idest Meccanis*) socii (*idest Dii*), *qui* sanciverint illis de religione id, quod non approbavit Deus? At, si non dictum Divisionis (*idest, si non obstasset decretum Dei, de differenda mercede uniuscujusque usque ad Diem Judicii, quo dividentur boni à malis*) certè decisa fuisset lis inter eos. Sed profectò iniquis erit pœna dolorifica. 22. Videbis *die Judicii* iniquos timentes ob id, quod perpetraverunt, & ipse (*nempe Dies judicii, vel timor ejus*) *erit* cadens super eos. Qui verò crediderint, & fecerint recta, *collocabuntur* in viridariis Paradisorum: *erit* ipsis id, quod voluerint apud Dominum suum. Hæc *erit* excellentia magna. 23. Hoc *est* quod annunciat Deus servis suis, qui crediderunt, & fecerunt recta. Dic: Non peto à vobis pro hoc, *quod vobis prædico*, mercedem *ullam*, nisi charitatem erga propinquos. Qui autem acquisierit *unum* bonum, augebimus illi in eo *aliud* bonum: nam Deus *est* Indulgens, Gratus. 24. An dicent: *Mahumetus* blasphemè commentus est de Deo mendacium? Porrò, si voluerit Deus, imprimet sigillum super cor tuum (*idest muniet te patientia in contumeliis eorum*). Et abolebit Deus vanitatem, & confirmabit veritatem in verbis suis: quippe ipse *est* cognoscens essentiam pectorum. 25. Et ipse *est*, qui suscipit pœnitentiam à servis suis, & indulget malis (*idest peccatis*) & scit id, quod operamini. 26. Et exaudiet eos, qui crediderint, & operati fuerint recta, & augebit eos ex liberalitate sua: infideles autem, ipsis *erit* pœna vehemens. 27. Quòd si ampliasset Deus opes servis suis: certè intemperanter se gererent in terra. Verùm demittit (*idest tribuit unicuique*) in mensura, quod vult: quippe ipse *est* in servis suis plenè instructus, inspector (*idest perfectè novit, quid unicuique homini conveniat*). 28. Et ipse *est*, qui demittit pluviam, posteaquam desperaverunt *homines de illa*, & expandit misericordiam suam, & ipse *est* Patronus, Laudatus. 29. Et inter signa *potentiæ* ejus *est* creatio Cœlorum, & Terræ, & id, quod dispersit in utrisque de animantibus, & ipse ad congregandos eos, ubi voluerit, *est* Potens. 30. Et id, quod incidit vobis de infortunio, *est* propter id, quod operatæ sunt manus

 vestræ,

vestræ, & *tamen* condonat *vobis* multa. 31. Neque vos imbecillem reddetis *Deum* in terra: neque *erit* vobis præter Deum Patronus, neque adjutor. 32. Et inter signa ejus, *sunt* naves in mari, sicut montes alti. Si voluerit, cessare faciet ventum, & *illæ* residebunt immobiles supra dorsum ejus. Certè in hoc *sunt* sanè signa omni patienter sustinenti, grato. 33. Vel demerget eas propter id, quod patraverunt (*idest peccaverunt homines, qui sunt in illis*) & tamen condonabit multa. 34. Et scient, qui disceptant de signis nostris, non *fore* sibi ullum effugium *è manibus nostris*. 35. Quod datum est vobis de rebus, *est* utensile vitæ mundanæ, & id, quod *est* apud Deum, *est* melius, & permanentius pro illis, qui crediderunt, & super Dominum suum innituntur. 36. Et, qui declinant gravia iniquitatis (*idest peccata gravia*) & flagitia: & si quandò irati fuerint eis (*idest idololatris*) *tamen* condonant *illis*. 37. Et, qui obediunt Domino suo, & persolvunt preces; & negotium eorum consultatio (*idest, & consultant inter se negotia sua, nihilque agunt sine consilio*) & ex eo, quo ditavimus eos, dilargiuntur *in eleemosynam*. 38. Et, qui, cùm inciderit eis injuria *ab aliquo*, ipsi sese ulciscuntur *paria reddendo*. 39. Compensatio autem mali, *quod infertur, debet esse* malum, sicut illud, *quod illatum est (idest par pari reddendum.)* Porrò, qui condonaverit *injuriam*, & reconciliatus fuerit *inimico*, merces ejus *erit* apud Deum; quippe ipse non amat iniqua agentes. 40. Et sanè, qui vindicaverit se post injuriam suam (*idest sibi illatam*) hi, non est super eos ulla semita (*idest nulla lex propter hoc punit eos*). 41. Profectò semita *est* super eos, qui iniquè tractant homines, & insolescunt in terra sine justitia: his erit pœna dolorifica. 42. Et quidem, qui patienter sustinuerit, & condonaverit *injuriam*, certè hoc *erit* sanè ex decreto rerum (*idest juxta statuta legis*). 43. Quem autem errare fecerit Deus, non *erit* illi ullus Patronus,
a post hæc, (nempe Dei) post *a* hoc, *qui dirigat eum*. Et videbis iniquos, *qui*, postquàm aspexerint pœnam *Gehennæ*, dicent: An *est* ad regressum *in vitam* aliqua semita? 44. Et videbis eos, dum præsentabuntur ante illam (*idest ante pœnam ignis Gehennæ*) humiles ob ignominiam: aspicient *ignem* obtutu obliquo, furtivo, *utpote inviti*. Et dicent, qui crediderunt: Certè pereuntes erunt, qui perdiderunt animas suas, & familias suas, die resurrectionis. Nonne porrò iniqui *cruciabuntur* in supplicio permanenti. 45. Et non erunt ipsis ulli patroni, qui adjuvent eos præter Deum. Quem verò errare fecerit Deus, non erit ei ulla semita, *per quam dirigatur ad veritatem*. 46. Obaudite Domino vestro, antequàm veniat dies, cujus non *est* repulsio à Deo (*idest, quem nemo potest impedire, quin Deus adducat illum.*) Non *erit* vobis ullum refugium die illa: neque *erit* vobis ulla negatio (*idest nullatenùs negare poteritis peccata vestra*). 47. Quòdsi *infideles hæc audientes* tergiversati fuerint: profectò non misimus te super eos custodem.
b Si. Non *b spectat* ad te, nisi prædicatio. Et nos quidem, ubi gustare fecerimus hominem ex nobis misericordiam, lætabitur de ea. Si autem inciderit illis malum, propter id, quod præmiserunt manus eorum (*idest propter peccata antecedentia*) profectò homo *fiet* ingratus. 48. Dei *est* Regnum Cœlorum, & Terræ: creat id, quod vult, donat cui vult fœminas, & largitur cui vult masculos. 49. Aut conjunctim tribuit illis masculos, & fœminas, & efficit, quem vult, sterilem: quippe ipse *est* sciens, Potens. 50. Et non est homini (*idest in potestate hominis*) ut alloquatur eum Deus, nisi per revelationem, aut de post velamen (*idest itaut tantùm audiat, sed non videat illum*). Aut mittat Legatum (*idest Angelum*) qui revelet *homini* per voluntatem ejus (*idest Dei*) id, quod voluerit: quippe ipse *est* Sublimis, Sapiens. 52. Et ita revelavimus tibi spiritum (*idest Alcoranum, qui est spiritus, seu vita animarum*) ex mandato nostro. Non intelligebas *anteà*, quid esset Liber *Alcorani*: neque, *quid esset* fides. Verùm dedimus illum ad lucem; *ut* dirigeremus per eum, quem voluissemus de servis nostris. Et tu quidem sanè diriges *per eum alios* ad viam rectam, 53. Viam Dei, cujus est id, quod in Cœlis, & id, quod in terra. Nonne ad Deum revertuntur res *universæ*?

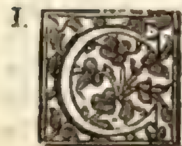
NOTÆ.

NOTÆ.

Nihil in hac Sura, tamquam novum, notandum occurrit (nam pleraque in ea contenta, in superioribus Suris habentur) nisi, epigraphen illius duplicem reperiri. Alteram شورى *Consultatio*, quæ dictio versu 37. legitur: alteram حم عسق *Ham-Asac*, continentem quinque characteres Alphabeti Arabici singulares, seu solitarios, qui, ut in linguam Latinam conversi, ita in Arabica nullam habent significationem; similes fictæ à Logicis voci, *Blitri*. Hujusmodi characteres soli Deo noti, primum Suræ versum constituunt. Hæc verò Meccana tota est. Sed Gelal excipit versum, seu partem versus 24. *Dic: Non peto à vobis, &c.* cum tribus versiculis sequentibus. Hujusmodi autem versiculorum numerus in tota Sura ad tres, & quinquaginta à plerisque protrahitur: quamvis alii plures enumerent. Qui hanc Suram legerit كان ممن يصلى عليه الملايكة ويستغفرون له ويرحمون له: *erit ex illis, pro quibus orabunt Angeli, & veniam precabuntur pro illo, & miserebuntur illius.*

REFUTATIONES.

I.

Constat, ut vidimus, primus Suræ hujus versus quinque characteribus Arabicis solitariis, &, qui nullam inter se connexionem habent, nullamque lectori exhibent significationem. Mox verò subditur sequenti versu: *Ita revelat tibi, & iis, qui fuerunt ante te, Deus Præpotens, Sapiens.* Quòd ita Deus Mahumeto revelaverit, sibi habeat. Nobis tamen certum est, non Deum, sed Diabolum hujusmodi superstitiosis, Magicisque characteribus fucum Mahumeto fecisse. Quòd verò Deus per similes solitarios characteres Sacris Scriptoribus præcedentibus aliquid revelaverit, impudentissimum mendacium est. Ostendant nobis Mahumetus, & Mahumetani aliquem Prophetam, cui hoc revelationis genus à Deo factum sit. Afferent fortasse pro se Ezechielem, apud quem cap. 9. legimus, Deum jussisse, Angelum scribere, seu signare characterem Hebraicum *Thau* super frontes quorumdam justorum, ad eos ab injustis separandos. Verùm nihil hoc ad rem facit. Primò enim non fuit ille character solitarius ת: sed תו, quæ est dictio significans *signum*, & ideo septuaginta Interpretes, qui apud Mahumetanos plurimæ sunt auctoritatis, verterunt, σημεῖον *signum*. Quodcunque autem fuerit illud signum, parùm refert; satis erat, ut distingueret bonos à malis. Deindè etiamsi fuisset simplex character ת, hujusmodi character erat apud Hebræos signum salutis; quemadmodum apud Græcos litera Θ erat nota damnationis: Quamobrem hujusmodi character, quamvis solitarius, claram habuisset significationem. Postremò non agitur de revelatione facta Ezechieli per characteres singulares proponendos hominibus ad eorum eruditionem: sed de præcepto, quo Deus jussit, Angelum scribere, vel notare in frontibus justorum unum characterem, vel signum, quod, sive intelligeretur, sive non, satis erat ad distinguendos illos à malis. Afferent etiam authoritatem S. Joannis Apostoli in Apocalipsi cap. 1. Ubi Christus, vel Deus asserit, se esse A. & Ω; qui sunt duo characteres Græci solitarii, qui per se nihil significant. Sed facilè respondetur, cùm A. sit primus character, at verò Ω. postremus in Alphabeto Græco, unumquemque, vel rudis ingenii cognoscere posse, per hos characteres significari, Deum esse principium, & finem omnium rerum, quemadmodùm Deus ipse se explicat, dicens: *Ego sum A. & Ω. Principium, & finis: primus, & novissimus.* Postremò proferent id, quod habetur in eadem Apocalipsi cap. 13. ubi scribitur, nomen Antichristi formaturum characteribus suis numerum sexcenta sexaginta sex. Sed respondemus, nihil hìc à Deo Prophetæ revelari per singulares characteres: sed tantummodò illum edoceri, nomen Antichristi per suos characteres numerum illum efformaturum. Quia enim plures adventuri erant (inter quos Mahumetus primariò recensendus) qui ob suam impietatem potentiæ adjunctam, Antichristi credi possent: ut faciliùs homines illius ætatis illum agnoscere possent, voluit Deus, illos præmoneri per hoc signum, nempe per numerum, quem characteres nominis ejus essent effecturi. Hoc autem cognosci non poterit (neque enim expedit, vel est utile, vel necessarium) nisi cum Antichristus advenerit. Notandum autem est hic, licèt nomen Antichristi hunc numerum sit formaturum, non tamen sequi, si cujus nomen eundem numerum efficiat, hunc fore Antichristum, nisi etiam cætera Antichristi signa illi conveniant.

II. Modus ille loquendi, quo hìc, & alibi utitur Mahumetus: *Si Deus voluisset, fecisset homines gentem unam, seu unius Religionis, & fidei*: etiamsi, ut alibi notavimus, possit aliquo modo tolerari, loquendo de voluntate Dei absoluta; repugnat tamen modo consueto loquendi Sacrarum Scripturarum, ex quibus habemus, Deum velle, omnes homines salvos fieri, & quantum est ex parte sua, conferre illis auxilia omnia ad hoc necessaria. Non tamen vult in hoc homines cogere: Sed relinquit illis liberam voluntatem, ita ut, si velint, possint omnes veram Religionem sibi propositam amplecti, sicut eamdem etiam rejicere. Quamobrem homines non errant in hoc, quia Deus ita velit: sed quia ita ipsi volunt: neque per illum stat, quin omnes veram Religionem amplectantur, æternamque salutem consequantur. Porrò modus ille loquendi Alcoranicus videtur causam in Deum refundere, quòd omnes homines non rectè credant: immò ansam iisdem præbere putandi, se non peccare, si non credant, quia Deus non vult, eos credere, & quodamodò cogit illos ad infidelitatem.

III. Vix credi poteſt, tàm effrictæ frontis eſſe Mahumetum, ut fidenter affirmet, Alcoranum ſuum eadem continere, quæ Noe, Abrahæ, & Jeſu revelata ſunt. Ut enim de Noe, & Abraham nihil dicam, ſi Pentateuchum Moyſi, & Euangelium Jeſu cum Alcorano componamus, manifeſtè videbimus, nihil propè huic cum illis eſſe commune: immò plerumque illis adverſari; nec poſſe illis, niſi ut lutum auro, tenebras luci comparari.

IV. Nullo modo intelligi poteſt id, quod aſſerit Mahumetus hìc, & alibi: nimirum profeſſores unius, verèque Religionis, cujuſmodi erant omnes homines, vel ſaltem Judæi, & Chriſtiani, non diviſiſſe ſeſe in varias ſectas, niſi poſtquam venit ad eos ſcientia de unitate Dei: ſupponitur enim omnes, antequam haberent hujuſmodi ſcientiam, unius Dei cultum profeſſos fuiſſe. Alioquin, ſi fuiſſent inter eos, qui plures Deos colerent, diviſi fuiſſent à ſe mutuò, antequam hæc ſcientia ad eos perveniret: quod ex ſuppoſitione prorſus repugnat. Porrò, ſi omnes unum Deum credebant, & colebant: ad quid adventus illius ſcientiæ de unitate Dei? Nemo enim indiget ſcientia, vel cognitione illius rei, quam jam ſcit, & cognoſcit. Pernicioſa igitur fuit hominibus nova illa ſcientia veritatis circa Religionem, quæ eoſdem à vera Religione in varias ſectas, & errores diſtraxit. Vide alibi dicta.

V. Illud porrò ſine riſu audiri non poteſt, quòd hæredes Sacrarum Scripturarum, nempè Judæi, & Chriſtiani in aliqua dubitatione, vel ſuſpicione de Mahumeto fuiſſe referuntur: ita ut aliqua ex parte crederent, illum eſſe Prophetam in Sacris Scripturis prænunciatum. Quomodò enim poſſet illis hujuſmodi dubitatio ſuboriri, cùm in jiſdem Sacris Scripturis, ne minimum quidem de illo veſtigium reperiatur? Quòd verò non pauci tàm Judæorum, quàm Chriſtianorum tunc ad Mahumetiſmum tranſirent, vel etiam nunc tranſeant: non fit, quia de Mahumeti impoſtura tantillum dubitent: vel quia illum verum eſſe Prophetam ſuſpicentur, ſed quia libertinam vitam amant, & auſteriorem veræ Religionis diſciplinam refugiunt.

VI. Dum Mahumetus oſtendit, ſe à commodis propriis alienum, verbis illis, quæ non ſemel in Alcorano leguntur: *Non peto à vobis pro hoc* (nempe pro prædicatione mea) *ullam mercedem*: obliquè rem ſuam aſtutiſſimè curat addendo, *niſi charitatem erga propinquos*: quod ſic explicat Gelal: لكن اسالكم ان تودوا قرابتي التي هي قرابتكم ايضا فان له في كل بطن قريش قرابة: *Sed peto à vobis, ut charitatem exhibeatis erga cognationem meam, quæ eſt etiam cognatio veſtra. Habebat enim in unaquaque familia Coraiſitarum cognatos.* Hoc profectò nihil aliud eſt, quàm verbis ludere, & illudere. Qui enim pro cognatis petit, pro ſe etiam petere cenſetur, præſertim, ſi, qui petit, cognatus ſit eorum, à quibus petit. Quamobrem malignè apponit Gelal pronomen, *meam*, quaſi Mahumetus ſe excluderet, dum pro cognatis petebat.

VII. Reponit inter actus egregiæ virtutis, magnique apud Deum meriti ultionem ſumptam ex iis, à quibus lædimur par pari reddendo. Verùm non modò ex doctrina Chriſti, & Apoſtolorum; ſed etiam ex Ethnicorum Sapientum placito, privata ultio, etiam, cùm quis iniuſtè læditur, ab actu virtutis excluditur, immò inter ignobiliora vitia recenſetur. Quin Mahumetus ipſe, conſcientia victus, laudat hic, & alibi eos, qui ultione poſthabita, inimicis ultro ignoſcunt, vel etiam illis benefaciunt. Quamvis expoſitores aſſerant, hunc verſum de condonatione fuiſſe abrogatum. Porrò, ſi inimico ignoſcere, & injuriam patienter ſuſtinere eſt, ut ipſe ait, *ex decreto rerum*: nimirum, quemadmodum explicat Gelal, معزوما بمعنى المطلوبات شرعا *intenta*, ſeu connexa *cum iiſdem* rebus: *nempe requiſita à legibus*: oppoſitum facere erit contra eaſdem leges. Et profectò ſtatutum Legis Divinæ Levit. cap. 19. eſt: *Non queras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum*. Et tàm in Pentateucho, & Prophetis, quàm in Euangelio, & libris Apoſtolorum vindicta improbatur. Vide ſuperiùs dicta.

VIII. Cùm habeamus in hac Sura, quemadmodum etiam in aliis ex teſtimonio ipſius Mahumeti, illum, antequam Alcoranum acciperet, ignoraſſe, quid eſſet Fides; conſtat manifeſtè, eumdem per quadraginta annos infidelem, Ethnicumque fuiſſe. Non enim accepit Alcoranum, niſi poſt annum ætatis ſuæ quadrageſimum: immo nonniſi extremo vitæ ſuæ anno, nempe ſexageſimo tertio, totum illum, integrumque accepiſſe, Moslemi omnes fatentur. Quid ergo tot de Mahumeto puero, vel juvene, religionis, & Sanctitatis prodigia Mahumetani jactant? Mirum eſt, quantùm in hoc Alcorani loco, aliiſque ſimilibus, torqueant ſe, ac diſtorqueant Interpretes, ac Doctores Mahumetani. Sed Alcorani verba adeò clara, & apertæ ſunt, ut nullum relinquant interpretationi locum. Fuſiùs hìc argumentum iſtud pertractarem, niſi in Vita Mahumeti in Digreſſione cap. 8. de illo ſatis prolixè diſſeruiſſem. Vide, quæ ibi à me dicta ſunt.

سورة الزخرف مكية تسع وثمانون آية

SURA XLIII.
ORNAMENTUM.
MECCANA:
COMMATUM OCTOGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 والكتاب المبين ۞ 3 إنا جعلناه قرآنا عربيا لعلكم تعقلون ۞
4 وإنه في أم الكتاب لدينا لعلي حكيم ۞ 5 أفنضرب عنكم الذكر صفحا أن كنتم
قوما مسرفين ۞ 6 وكم أرسلنا من نبي في الأولين ۞ 7 وما يأتيهم من نبي إلا كانوا به
يستهزءون ۞ 8 فأهلكنا أشد منهم بطشا ومضى مثل الأولين ۞ 9 ولئن سألتهم من خلق
السماوات والأرض ليقولن خلقهن العزيز العليم ۞ 10 الذي جعل لكم الأرض مهدا
وجعل لكم فيها سبلا لعلكم تهتدون ۞ 11 والذي نزل من السماء ماء بقدر فأنشرنا به
بلدة ميتا كذلك تخرجون ۞ 12 والذي خلق الأزواج كلها وجعل لكم من الفلك
والأنعام ما تركبون ۞ 13 لتستووا على ظهوره ثم تذكروا نعمة ربكم إذا استويتم
عليه وتقولوا سبحان الذي سخر لنا هذا وما كنا له مقرنين ۞ 14 وإنا إلى ربنا لمنقلبون ۞
15 وجعلوا له من عباده جزء إن الإنسان لكفور مبين ۞ 16 أم اتخذ مما يخلق بنات
وأصفاكم بالبنين ۞ 17 وإذا بشر أحدهم بما ضرب للرحمن مثلا ظل وجهه مسودا وهو
كظيم ۞ 18 أومن ينشأ في الحلية وهو في الخصام غير مبين ۞ 19 وجعلوا الملائكة
الذين هم عباد الرحمن إناثا أشهدوا خلقهم ستكتب شهادتهم ويسألون ۞ 20 وقالوا لو شاء
الرحمن ما عبدناهم ما لهم بذلك من علم إن هم إلا يخرصون ۞ 21 أم آتيناهم كتابا من
قبله فهم به مستمسكون ۞ 22 بل قالوا إنا وجدنا آباءنا على أمة وإنا على آثارهم
مهتدون ۞ 23 وكذلك ما أرسلنا من قبلك في قرية من نذير إلا قال مترفوها إنا وجدنا

آباءنا

ابآءنا علي امة وانا علي اثارهم مقتدون ۞ 23 قل اولو جيتكم باهدي مما وجدتم
عليه اباءكم قالوا انا بما ارسلتم به كافرون ۞ 24 فانتقمنا فانظر كيف كان عاقبة
المكذبين ۞ 25 واذ قال ابراهيم لابيه وقومه انني بري مما تعبدون ۞ 26 الا الذي فطرني
فانه سيهدين ۞ 27 وجعلها كلمة باقية في عقبه لعلهم يرجعون ۞ 28 بل متعت
هولاء واباءهم حتي جاءهم الحق ورسول مبين ۞ 29 ولما جاءهم الحق قالوا هذا سحر وانا به
كافرون ۞ 30 وقالوا لولا نزل هذا القران علي رجل من القريتين عظيم ۞ 31 اهم
يقسمون رحمة ربك نحن قسمنا بينهم معيشتهم في الحيوة الدنيا ورفعنا بعضهم
فوق بعض درجات ليتخذ بعضهم بعضا سخريا ورحمة ربك خير مما يجمعون ۞ 32 ولولا ان
يكون الناس امة واحدة لجعلنا لمن يكفر بالرحمن لبيوتهم سقفا من فضة ومعارج عليها
يظهرون ولبيوتهم ابوابا وسررا عليها يتكيون ۞ 33 وزخرفا وان كل ذلك لما متاع
الحيوة الدنيا والاخرة عند ربك للمتقين ۞ 34 ومن يعش عن ذكر الرحمن نقيض له شيطانا
فهو له قرين ۞ 35 وانهم ليصدونهم عن السبيل ويحسبون انهم مهتدون ۞ 36 حتي اذا
جاءنا قال يا ليت بيني وبينك بعد المشرقين فبيس القرين ۞ 37 ولن ينفعكم اليوم اذ ظلمتم
انكم في العذاب مشتركون ۞ 38 افانت تسمع الصم او تهدي العمي ومن كان في ضلال
مبين ۞ 39 فاما نذهبن بك فانا منهم منتقمون ۞ 40 او نرينك الذي وعدناهم فانا عليهم
مقتدرون ۞ 41 فاستمسك بالذي اوحي اليك انك علي صراط مستقيم ۞ 42 وانه لذكر
لك ولقومك وسوف تسالون ۞ 43 وسل من ارسلنا من قبلك من رسلنا اجعلنا من دون
الرحمن الهة يعبدون ۞ 44 ولقد ارسلنا موسي باياتنا الي فرعون وملايه فقال اني رسول رب
العالمين ۞ 45 فلما جاءهم باياتنا اذا هم منها يضحكون ۞ 46 وما نريهم من اية الا هي
اكبر من اختها واخذناهم بالعذاب لعلهم يرجعون ۞ 47 وقالوا يا ايه الساحر ادع لنا ربك
بما عهد عندك اننا لمهتدون ۞ 48 فلما كشفنا عنهم العذاب اذا هم ينكثون
49 ونادي فرعون في قومه قال يا قوم اليس لي ملك مصر وهذه الانهار تجري من تحتي افلا
تبصرون ۞ 50 ام انا خير من هذا الذي هو مهين ۞ 51 ولا يكاد يبين ۞ 52 فلولا
القي عليه اسورة من ذهب او جاء معه الملايكة مقترنين ۞ 53 فاستخف قومه فاطاعوه انهم
كانوا قوما فاسقين ۞ 54 فلما اسفونا انتقمنا منهم فاغرقناهم اجمعين ۞ 55 فجعلناهم
سلفا ومثلا للاخرين ۞ 56 ولما ضرب ابن مريم مثلا اذا قومك منه يصدون ۞ 57 وقالوا
االهتنا خير ام هو ما ضربوه لك الا جدلا بل هم قوم خصمون ۞ 58 ان هو الا عبد
انعمنا عليه وجعلناه مثلا لبني اسراييل ولو نشاء لجعلنا منكم ملايكة في الارض
يخلفون ۞

يختلفون ۞ 59 وانه لعلم للساعة فلا تمترن بها واتبعون هذا صراط مستقيم ۞ 60 ولا
يصدنكم الشيطان انه لكم عدو مبين ۞ 61 ولما جاء عيسى بالبينات قال قد جيتكم
بالحكمة ولابين لكم بعض الذي تختلفون فيه فاتقوا الله واطيعون ۞ 62 ان الله هو ربي
وربكم فاعبدوه هذا صراط مستقيم ۞ 63 فاختلف الاحزاب من بينهم فويل للذين ظلموا من
عذاب يوم اليم ۞ 64 هل ينظرون الا الساعة ان تاتيهم بغتة وهم لا يشعرون ۞
65 الاخلاء يوميذ بعضهم لبعض عدو الا المتقين ۞ 66 يا عبادي لا خوف عليكم اليوم
ولا انتم تحزنون ۞ 67 الذين امنوا باياتنا وكانوا مسلمين ۞ 68 ادخلوا الجنة انتم
وازواجكم تحبرون ۞ 69 يطاف عليهم بصحاف من ذهب واكواب وفيها ما تشتهيه الانفس
وتلذ الاعين وانتم فيها خالدون ۞ 70 وتلك الجنة التي اورثتموها بما كنتم تعملون ۞
71 لكم فيها فاكهة كثيرة منها تاكلون ۞ 72 ان المجرمين في عذاب جهنم
خالدون ۞ 73 لا يفتر عنهم وهم فيه مبلسون ۞ 74 وما ظلمناهم ولكن كانوا هم
الظالمين ۞ 75 ونادوا يا مالك ليقض علينا ربك قال انكم ماكثون ۞ 76 لقد
جيناكم بالحق ولكن اكثركم للحق كارهون ۞ 77 ام ابرموا امرا فانا مبرمون ۞
78 ام يحسبون انا لا نسمع سرهم ونجويهم بلى ورسلنا لديهم يكتبون ۞ 79 قل ان
كان للرحمن ولد فانا اول العابدين ۞ 80 سبحان رب السموات والارض رب العرش عما
يصفون ۞ 81 فذرهم يخوضوا ويلعبوا حتى يلاقوا يومهم الذي يوعدون ۞ 82 وهو الذي في
السماء اله وفي الارض اله وهو الحكيم العليم ۞ 83 وتبارك الذي له ملك السموات
والارض وما بينهما وعنده علم الساعة واليه ترجعون ۞ 84 ولا يملك الذين يدعون من دونه
الشفاعة الا من شهد بالحق وهم يعلمون ۞ 85 ولين سالتهم من خلقهم ليقولن الله فاني
يوفكون ۞ 86 وقيله يا رب ان هولاء قوم لا يومنون ۞ 87 فاصفح عنهم وقل سلام
فسوف يعلمون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. HM. 2. Per Librum *Alcorani* manifestum. 3. Nos certè fecimus eum lectionem Arabicam, ut vos intelligeretis. 4. Et certè ipse *est* in matre Libri (*idest in Tabula custodita*) apud nos sanè sublimis, sapiens. 5. An ergo retinebimus à vobis Commonitionem (*idest Alcoranum*) avertendo *eam à vobis*, eo quòd sitis homines prævaricatores? 6. Et quot misimus Prophetas in primis *sæculis*? 7. At non veniebat ad eos ullus Propheta, nisi illum deriderent. 8. Itaque perdidimus potentiores, quàm hos *Meccanos* robore, & præcessit exemplum Primorum. 9. Et quidem si interrogaveris eos, quis creaverit cœlos, & terram: certè respondebunt: Creavit eos Præpotens, sciens. 10. Qui posuit vobis terram, *tanquam* cunabulum, & fecit vobis in ea semitas, ut vos dirigeremini. 11. Et, qui demittit è Cœlo aquam in mensura, & vegetamus per eam regionem mortuam: ita educemini *è sepulchris*. 12. Et, qui creavit species *rerum* universas, & posuit vobis è navibus, & jumentis, quod

quod conscenderetis. 13. Ut considatis supra dorsa ejus: tùm recordaremini beneficentiæ Domini vestri, quandò consederetis super illud, & diceretis; Laus illi, qui subegit *ad serviendum* nobis hoc: nam non eramus illud *nostris viribus* assecuturi. 14. Et nos sanè ad Dominum nostrum certè revolvendi *sumus*. 15. Et statuerunt ei è servis ejus partem (*idest prolem*) profectò homo *est* sanè ingratus manifestus. 16. An accepit ex eo, quod creavit, filias (*nempe Angelos*) & elegit vos ad filios? 17. Cum autem annunciatum fuerit alicui eorum id, quod tribuit Miseratori in similitudinem (*idest simile illi, quod sibi annunciatur, nempe fœmina*) apparet facies ejus tetra, & ipse *est* mœrore oppressus (*quia scilicet annunciata est ei nativitas fœminæ.*) 18. An verò *tribuunt Deo prolem fœmineam*, quæ adolescit inter ornamenta, & ipsa *est* in litigio non manifesto (*idest irascitur, & rixatur sine ulla causa*) & fecerunt Angelos, qui sunt servi Miseratoris, fœminas: An fuerunt præsentes creationi eorum? Scribetur testimonium eorum *de visu*: & interrogabuntur *de eo in die Judicii*. 19. Et dixerunt: Si voluisset Miserator, non coluissemus eos (*idest*

a si ipsi nònnisi. *Angelos.*) Non *est* illis in hoc ulla scientia: *a* ipsi tantummodò mentiuntur. 20. An dedimus illis *aliquem* librum ante hunc *Alcoranum*, & ipsi illum penes se *sunt* retinentes? 21. Sed dicunt: Nos sanè invenimus Patres nostros super *hanc* sectam, & nos sanè super vestigia eorum directi *sumus*. 22. Atque ita non misimus de ante te in *ullam* urbem *aliquem* Prædicatorem, quin dicerent Proceres ejus: Nos sanè invenimus Patres nostros in *hac* secta, & nos certè vestigia eorum *sumus* imitaturi. 23. Respondit *illis prædicator*: An *sequemini eos*, etiamsi attulero vobis aliquid rectius, quàm id, in quo invenistis Patres vestros? Dixerunt: Nos certè id, ad quod *prædicandum* missi estis, *sumus abnegantes*. 24. Itaque ultionem cepimus de illis. Vide porrò, cujusmodi fuerit exitus insimulantium mendacii *Legatos nostros*. 25. Et *memento*, cùm dixit Abraham Patri suo, & genti suæ: Certè ego *immunis sum* ab eo, quod colitis.

b præter cū. 26. *Et non colo*, *b* nisi eum, qui creavit me: quippe ipse diriget me. 27. Et statuit hoc, dictum permanens in posteris suis, ut ipsi converterentur *ab errore ad veritatem*. 28. Verùm prosperè vivere sivi illos, & Patres eorum, donec veniret ad eos Veritas, & Legatus manifestus (*idest Alcoranus, & Mahumetus*). 29. Postquam autem venit ad eos Veritas, dixerunt: Hoc *est* præstigium, & nos sanè in illud non *sumus* credituri. 30. Et dixerunt: Nisi demissus fuerit hic Alcoranus super virum ex duabus urbibus magnum, *non recipiemus eum*. 31. An ipsi distribuunt misericordiam Domini tui? Nos distribuimus inter eos victualia eorum in vita mundana, & extulimus alios eorum super alios gradibus, ut accipiant alii eorum alios ad serviendum *sibi*, & misericordia Domini tui melior *est*, quàm id, quod congregant *divitiarum*. 32. Quòdsi non futuri essent homines gens una (*idest, nisi periculum foret, ne omnes fierent unius Sectæ infidelis*) profectò dedissemus illis, qui non credunt in Miseratorem, domibus eorum tecta ex argento, & scalas *argenteas*, per quas ascenderent, & domibus eorum portas *argenteas*, & lectulos *argenteos*, super quos discumberent. 33. Et ornamentum *ex auro*. Et quidem totum hoc *esset* sanè supellex vitæ mundanæ, & altera vita *erit* apud Dominum tuum pro timentibus *eum*. 34. Qui autem averterit se à commonitione Miseratoris (*idest Alcorano*) adjungemus ei Satanam; & ipse *erit* ei socius individuus. 35. Et quidem ipsi (*idest Dæmones, seu Satanæ*) avertent certè eos à via *veritatis*, & *tamen* existimabunt, se *esse* directos. 36. Donec, ubi venerit ad nos *die Resurrectionis cum Satana socio suo*, dicat illi: O utinam inter me, & inter te *fuisset* distantia duorum Orientium (*idest, quanta*

c & infelix erit socius. *est inter Orientem, & Occidentem.*) *c* O sane infelicem socium! 37. Sed nequaquam proderit vobis hodie *pœnitentia*, cùm iniqui fueritis, ne vos in pœna *sitis* associandi. 38. An ergo tu audire facies surdos, aut diriges cæcos, & eum, qui fuerit in errore manifestus? 39. Porrò, sive abstulerimus te *per mortem*, nos certè ex eis ultionem sumpturi *sumus*. 40. Sive fecerimus, ut tu videas id, quod comminati sumus eis: nos certè super eos *sumus* potentes (*idest possumus eos punire*). 41. Firmiter ergo tene id, quod revelatum fuit tibi,

tibi, tu quippe *es* in via recta. 42. Et quidem illud *est* sanè monimentum tibi, & genti tuæ, & posteà interrogabimini (*idest, ratio exigetur à vobis de observantia ejus*). 43. Interroga autem, quos misimus ante te ex Legatis nostris, utrum constituerimus præter Miseratorem, deos, *quos* colerent. 44. Et jam quidem misimus Moysen cum signis nostris ad Pharaonem, & Proceres ejus, & dixit: Ego sanè sum Legatus Domini *a* sæculorum. 45. Cùm autem venisset ad eos cum signis nostris, ecce ipsi de illis risum captabant. 46. Neque ostendebamus eis ullum signum, nisi esset majus sorore sua (*idest signo præcedenti.*) Et sustulimus eos per pœnam, ut ipsi converterentur. 47. Et dixerunt *Moysi, dum punirentur*: Heus, ò Mage, deprecare pro nobis Dominum tuum secundum id, quod pepigit tecum (*idest, ut liberet nos*) nam nos certè *erimus* directi. 48. Cùm autem relevassemus ab eis pœnam, ecce ipsi promissa infregerunt. 49. Et edixit Pharao in populo suo. Dixit: O popule meus, nonne est mihi Regnum Aegypti, & hæc flumina, *quæ* currunt sub me (*idest sub Palatium meum?*) An ergo non videtis? 50. Nonne *b* ego melior *sum*, quàm hic *Moyses*, qui est contemptibilis? 51. Et vix potest explicare *verba ob linguæ blesitatem*. 52. An ergo conjectæ sunt super eum armillæ ex auro: aut venerunt cum eo Angeli sese conjunctim sequentes? 53. Et levitatis redarguit *Pharao* populum suum: quamobrem obedierunt ei: quippe ipsi erant homines pravi. 54. Cùm verò provocassent nos ad iram, vindictam sumpsimus de illis, & demersimus eos universos. 55. Et posuimus eos præcessores *in pœna*, & *in* exemplum aliis. 56. Cùm autem propositus fuisset filius Mariæ *in* exemplum: ecce gens tua propter eum vociferata est *præ lætitia*. 57. Et dixerunt: An dii nostri *sunt* meliores, an hic (*idest Jesus?*) Non proposuerunt hoc tibi, nisi ad disceptationem. Atqui ipsi *sunt* homines litigiosi. 58. Non *a* est hic (*idest Jesus*) nisi servus; beneficia contulimus ei, & posuimus eum *in* exemplum filiis Israel. Quòd, si voluerimus, certè ponemus ex vobis (*idest loco vestri*) Angelos in terra, *qui* succedant *vobis*. 59. Et quidem ipse *Jesus erit* sanè scientia ad Horam (*idest, reditus ejus in Mundum erit signum, ut sciant homines propinquum esse diem Judicii.*) Ne ergo dubites de ea. Et sequimini me: hæc *est* via recta. 60. Et, ne avertat vos *ab ea* Satanas: quippe ipse *est* vobis hostis manifestus. 61. Et, cùm venisset Jesus cum claris argumentis *miraculorum*, dixit: Jam veni ad vos cum sapientia; & ut declarem vobis partem illius, in quo estis discordes: Timete ergo Deum, & obedite mihi. 62. Certè Deus est Dominus meus, & Dominus vester: colite ergo illum: hæc *est* via recta. 63. Sed discordes fuerunt Sectæ inter se. Veh porrò illis, qui iniquè egerint à pœna diei dolorificæ. 64. An expectant *infideles*, nisi Horam, ut veniat ad eos repentè, & ipsi non animadvertant? 65. Amici sinceri, die illa alii eorum *erunt* aliis inimici, præter timentes *Deum*. 66. O servi mei, ne *sit* timor super vos hodie; neque vos contristabimini. 67. Qui crediderunt in signa nostra, & fuerunt Moslemi, 68. Ingredimini Paradisum vos, & conjuges vestræ: exhilarabimini. 69. Circumferrentur eis paropsides ex auro, & calices sine ansis, *ut qui bibit, bibat, ex qua parte ipsi lubet*, & in eo (*idest Paradiso*) erit quidquid desiderabunt animæ, & delectabuntur oculi, & vos in eo *estis* perpetuò moraturi. 70. Et hic *est* Paradisus, quem hæreditatis ob id, quod operati fuistis. 71. *Erunt* vobis in eo poma multa: ex eis comedetis. 72. At verò peccatores *erunt* in supplicio Gehennæ perpetuò commoraturi. 73. Non interpolabitur ab eis (*idest, nunquam cessabit, vel alleviabitur*) & ipsi in eo mæstè silentes *erunt*. 74. Neque *nos* iniquè tractavimus eos: sed fuerunt ipsi iniquè agentes. 75. Et advocabunt *Custodem Gehennæ dicentes*: O Malec, *precare*: ut definiat super nos (*idest, annihilet nos*) Dominus tuus. Respondebit *ille post mille annos*: Certè vos permansuri *estis hìc semper*. 76. Jam quidem venimus ad vos, *ò Meccani*, cum veritate: Sed plerique vestrum *sunt* à veritate abhorrentes. 77. An machinati sunt negotium (*idest, struxerunt dolum contra Mahumetum*)? At nos *etiam* certè machinaturi *sumus contra eos*. 78. An existimant, quòd nos non audiamus secretum eorum, & colloquium eorum? Utique *audimus*, & Legati nostri (*idest Angeli custodes*) apud eos scribunt *illa*. 80. Dic

a Mundorũ

b An.

a Si.

Si

Si esset Miseratori proles: Ego certè *essem* primus colentium *illam*. 81. Laus Domino Cœlorum, & Terræ, Domino Throni (*idest longè abest*) ab eo, quod de *illo* prædicant (*i. quòd habeat prolem*). 82. Sine igitur eos, *ut* inaniter disceptent, & ludant, donec perveniant ad diem suum, qui promittitur eis. 83. Et ipse *est*, qui in Cælo est Deus, & in Terra Deus: & ipse *est* Sapiens, Sciens. 84. Et benedictus sit ille, cui est Regnum Cœlorum, & Terræ, & id, quod *est* inter hæc duo, & apud eum *est* scientia Horæ, & ad eum reducemini. 85. Et non habent ii, quos invocant præter eum, facultatem intercedendi: Sed *habet illam*, qui testificatus fuerit veritatem, & ipsi scierint (*idest, qui professus fuerit unitatem Dei, & crediderit in corde suo*). 86. Quòdsi porrò interrogaveris eos, quis creaverit ipsos: certè respondebunt: Deus. Quomodò ergo seducuntur *à veritate sequenda*? 87. Et dictum ejus (*idest, & dixit Mahumetus.*) O Domine mi, certè isti *sunt* homines, *qui* non credunt. *Et respondebit Deus*: 88. Longè igitur recede ab eis, & dic: Pax. 89. At postmodùm scient, *quid mali sit illis eventurum.*

NOTÆ.

EX Arabica dictione الزخرف, quæ *Ornamentum*, & propriè ex auro, significat; prorsusque extra rem, & fortuitò in versu trigesimo tertio legitur: epigraphen suam hæc Sura desumpsit. Ex quo, ut alibi diximus, agnoscere licet Alcorani futilitatem, præsertim in eo, quod spectat Surarum inscriptiones. Nonne enim ridiculus haberetur, qui primum Geneseos caput inscriberet, *Herba*, vel *Reptile*, quia in eo hæ dictiones leguntur? Neque suffragatur hujusmodi Moslemorum levitati, quòd Hebræi ex prima librorum Pentateuchi dictione, libros ipsos inscribant: prima enim dictio est veluti clavis totius libri, atque ideò non injuria eidem præponitur. Quod attinet ad locum traditionis hujus Suræ, Meccæ Mahumeto datam fuisse omnes conveniunt. Nonnulli tamen excipiunt versum quadragesimum tertium; qui incipit: *Interroga autem*. Enumerant communiter in ea versus novem supra octoginta. Qui legerit hanc Suram, erit ممن يقال له يوم القيمة يا عبادى لا خوف عليكم اليوم ولا انتم تحزنون ادخلوا الجنة بغير حساب *ex illis, quibus dicetur in die Resurrectionis: O servi mei, non erit super vos timor hodie, neque vos contristabimini. Ingredimini in Paradisum sine redditione rationis.*

II. *Librum manifestum*. Arabica vox مبين, modò activè, modò passivè accipitur: itaut tàm *manifestum*, quàm *manifestantem* significet. Ubi verò de Alcorano, vel alio libro dicitur, activè plerumque melius redditur: quia scilicet manifestet veritatem, & falsitatem: licita, & illicita. Nihilominùs, cùm id, quod manifestum est, manifestet seipsum, & id, quod in se continet: ideò sive manifestum, sive manifestantem reddas, in idem recidet.

IV. *In matre libri*.] idest in libro illo, in quo omnia scribuntur, & vocatur اللوح المحفوظ *Tabula custodita*, semperque manet apud Deum: de qua Mahumetani mira fabulantur, quemadmodùm alibi dictum est. Videtur Alcoranus alludere ad verba illa Psalmi 138. *In libro tuo omnes* (vel omnia) *scribentur.*

XXX. *Super virum ex duabus urbibus*.] Explicat Gelal: اى الوليد بن المغيرة بمكة او عروة بن مسعود الثقفى بالطايف: idest *super Validum filium Mogheire in Mecca: vel supra Oruam filium Masaudi Thecaphiensem in Taipho*. Eodem modo exponit Jahias ex Cottada: sed pro عروة *Orua*, habet ابو سفيان *Abu-Sophian*. Erant scilicet hi duo viri Magni, ac potentes in suis urbibus, & summæ authoritatis apud concives suos.

LII. *An verò conjectæ sunt super eum armillæ ex auro?*] Explicat Gelal: كعادتهم فيمن يسودون ان يلبسوا اسورة من ذهب ويطوقون طوق ذهب: *Juxta consuetudinem eorum circa eos, quos Principes constituebant: ornabant quippe illos armillis aureis, & torquem auream circumdabant eis.*

LVI. *Cùm autem propositus fuisset filius Mariæ.*] Lucem dat his, & sequentibus verbis expositio Gelalis: حين نزل قوله تعالى انكم وما تعبدون من دون الله حصب جهنم فقال المشركون رضينا ان تكون الهتنا مع عيسى لانه عبد من دون الله. اذا قومك المشركون من المثل يضجون فرحا بما سمعوا وقالوا ءالهتنا خير ام عيسى فنرضى ان تكون الهتنا معه: ما ضربوه اى المثل لك الا جدلا خصومة بالباطل لعلمهم ان ما لغير العاقل فلا يتناول عيسى عليه السلام: *Cùm* [illegible] *fuissent verba illa Alcorani: Certè vos, & c., quæ colitis præter Deum, eritis pabulum ignis in Gehenna: dixerunt infideles: Contenti sumus, ut dii nostri sint unà cum Jesu* (in Inferno) *nam etiam ipse colitur præter Deum: Ecce populus idololatra ex hoc exemplo præ lætitia exclamavit ob id, quod audierat, & dixit: Suntne dii nostri meliores, an Jesus? Nam* (*si ipse* melior est) *contenti sumus, ut dii nostri sint cum illo. Non proposuerunt tibi hanc comparationem, nisi ad inane litigium: cùm scirent hujus rei ineptitudinem esse hominis intellectu carentis: neque Jesum comprehendi* (inter eos, de quibus loquitur Alcoranus)

LV. *Jam veni ad vos cum sapientia, &c.*] Exponit Gelal: بالنبوة وشرائع الانجيل ولابين لكم بعض الاحكام فى التوراة من امر الدين وغيره: *cum prophetia, & legibus Evangelii, & ut declarem vobis, quædam spectantia ad sanctiones Pentateuchi in materia Religionis, & aliis rebus.*

LVII. *Sed discordes fuerunt sectæ.*] Nimirùm, ut ait Gelal: فى عيسى اهو الله او ابن الله او ثالث ثلاثة

: ثلاثة *circa Jesum, utrum ipse esset Deus: an filius Dei, an verò tertius trium*: idest una ex tribus Personis Trinitatis.

LXXIII. *O Malec.*] Hoc nomine, quod Regnantem, vel Possessorem significat, Gehennæ custodem appellari Arabes fabulantur.

LXXXII. *Et non habent ii, quos invocant præter eum, facultatem intercedendi.*] Hi, qui habebunt jus intercedendi, etiamsi tanquam dii adorati fuerint, erunt, juxta expositionem Gelalis: عيسى وعزير والملايكة فانهم يشفعون للمومنين. *Jesus, & Ozair* (idest Ezra) *& Angeli: hi enim pro Fidelibus intercedent.*

REFUTATIONES.

I. Non sine nova impietate, ac blasphemia inducit Deum jurantem per Alcoranum. Quid verò tandem jurat? Alcoranũ lingua Arabica scriptum esse. Exigebatur scilicet ad id, quod omnibus notissimum erat, Dei juramentum. Rationem reddit, cur Liber hic Arabicè scriptus fuerit: ut nimirùm Meccani possent eum intelligere. Verũ, cùm non semel asserat Mahumetus, Alcoranum non pro solis Meccanis, aut Arabibus, sed pro العالمين, idest omnibus creaturis, nempe hominibus, dæmonibus, & Angelis universis à Deo traditum fuisse, parùm ad rem erat Arabico idiomate illum scribi, sed alio magis communi, & hominibus noto vulgandus erat: quemadmodùm Euangelium, quod pro omnibus gentibus traditum fuerat, communissima, notissimaque omnibus lingua, Græca scilicet scriptum fuit: cùm Pentateuchus, qui pro solis Hebræis observandum erat, Hebraica lingua scriptus fuerit. Jurat præstereà, eumdem Alcoranum in matre Librorum apud se, tanquam librum prorsùs sublimem, ac sapientem descriptum reperiri. Hoc verò juramentum ad quisquilias non pertinet. Sed operæ pretium est nosse, quæ sit hęc Mater Librorum. Fingunt Mahumetani, esse tabulam quamdam immensę prope magnitudinis, in qua rerum omnium series à Deo per scripturam digeratur: atque in ea Alcoranum primo, pręcipuoque in loco descriptum esse. Sed fabulæ, nugæque hæ sunt: neque otium est eas refutare. Quòdsi pro Matre librorum intelligant Moslemi mentem, seu scientiam Divinam, nullum peculiare Alcorani privilegium est in ea reperiri, cùm omnia, vel minima à Deo cognoscantur.

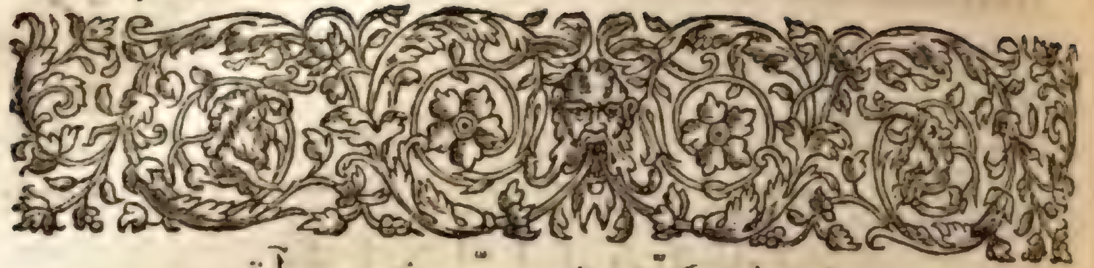
II. Si verum est, quod habet hìc, & alibi Alcoranus, persuasisse sibi Meccanos, Angelos fuisse filias Dei ab eo genitas, atq; adeò iisdem Divinum cultum tribuisse: meritò contra illos invehitur, tamquam stultos, & impios. Sed non minùs stultum seipsum ostendit, cùm ad eos mendacii convincendos, interrogat, utrum pręsentes, ac testes fuerint creationi, vel generationi eorum. Quasi verò oculorum testimonium exigendum sit, ut alicui in rebus Divinis fides possit adhiberi. Poterant sanè Meccani argumentum contra Mahumetum retorquere, interrogando, an ipse etiam Angelorum creationi testis, pręsensq; fuisset, itaut posset è tripode pronunciare, illos non fęminas, sed masculos fuisse.

III. Redarguit Meccanos inscitiæ, ac mendacii, eo quod circa Angelorum cultum se excusarent illis verbis: *Si voluisset Deus, non voluissemus eos*, sed pari, immò majori ratione (quippe Meccanorum Magister, & Propheta) inscius, & mendax dicendus est ipse, qui non semel, sed multoties hunc loquendi modum usurpat in Alcorano, nempè: Si voluisset Deus, homines fuissent infideles. In quo ergo alios judicat, seipsum condemnat.

IV. Dùm Jesum, non esse, nisi servum, seu hominem affirmat: more suo loquitur: ejus quippe Divinitatem, cum Arianis sentiens, semper impiè negavit. Benè tamen habet, quòd quantumvis impius, de eodem Jesu admodùm honorificè sentiat, & loquatur. Verùm in hoc ipso fraudem suam prodit, putat nimirùm, se ita faciliùs simpliciores posse decipere.

V. Recoquit crambem, dùm Paradisum suum in scenam reponit. Ingressuros in eum Moslemos pios cum conjugibus suis pollicetur. Sed, ad quid conjuges in Paradiso, ubi singulis Moslemis singulę puellæ in eodem Paradiso creatæ in conjuges tradentur? Necesse sanè erit, ut quas in Mundo habuerunt, solitariæ in Paradiso commorentur: immò in perpetua vivant Zelotypia ex aspectu puellarum, quæ maritis suis obvenere. Qua de re jam superiùs disserui. Gelal, ut hanc difficultatem effugiat, ita distinguit verba Alcorani, ut primò dicatur viris: *Ingredimini Paradisum.* Deindè incipiat alia pars versiculi: *Vos, & conjuges vestræ exhillarabimini*: itaut sermo sit de conjugibus, seu puellis in Paradiso habendis; non de iis, quas viventes habuere. Per hoc verò, vel excludit Gelal has fœminas à Paradiso, vel includit. Si primum, nimis rigidum, & impium erga illas se ostendit. Si secundum, ad perpetuam eas viduitatem, & cruciatum ex aspectu puellarum rivalium in ipso Paradiso condemnat. In hac verò Paradisi descriptione maximè notanda est circumgyratio illa scyphorum, seu calicum ansis destitutorum. Quamobrem verò hi calices ansas non habeant? Admirandum, prorsùsque Epicureum Gelalis acumen: ليشرب الشارب من حيث شاء, *ut qui bibit, bibere possit ex quacunque parte calicis sine impedimento ansarum.* Id verò Silenicam in bibendo indicat intemperantiam: quasi nimia sit ingluviei mora, quòd manus in quærendis, vel captandis scyphi ansis, tempus insumat. At nonne commodiùs esset, si totum rictum porcino more in craterem immergerent? Ita nimirùm, & manui laborem adimerent, & bibendi libidinem celeriùs explerent. En in quo tandem Paradisi Mahumetici felicitas sita sit; in effusè bibendo, & in pomis diversi generis ad satietatem comedendis, & in venere ad voluptatem tantùm perpetuò exercenda. Quàm amabo, felicitatem, quàm hujus generis, potuisset Deus pecudibus dare, si illas, pro ministerio hominibus exhibito remunerare voluisset.

VI. Profitetur Mahumetus, si Deus haberet prolem, se primùm futurum esse, qui adoraret illam. Concedat igitur nobis, qui certissimè scimus, Deum ab æterno prolem genuisse, ex testimonio irrefragabili Sacrarum Scripturarum, quas ipse etiam divinitùs traditas fatetur, ut eamdem adoremus: seque impium fateatur, qui in hoc Dei testimonio nolit acquiescere.

سورة الدخان مكية وهي ست وخمسون آية

SURA XLIV.

FUMUS.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 والكتاب المبين ۞ 3 إنا أنزلناه في ليلة مباركة إنا كنا منذرين ۞
4 فيها يفرق كل أمر حكيم ۞ 5 أمرا من عندنا إنا كنا مرسلين ۞ 6 رحمة من
ربك إنه هو السميع العليم ۞ 7 رب السموات والأرض وما بينهما إن كنتم موقنين ۞ 8 لا
إله إلا هو يحيي ويميت ربكم ورب آبائكم الأولين ۞ 9 بل هم في شك يلعبون ۞
10 فارتقب يوم تأتي السماء بدخان مبين ۞ 11 يغشي الناس هذا عذاب أليم ۞ 12 ربنا
اكشف عنا العذاب إنا مؤمنون ۞ 13 أني لهم الذكري وقد جاءهم رسول مبين ۞ 14 ثم
تولوا عنه وقالوا معلم مجنون ۞ 15 إنا كاشفوا العذاب قليلا إنكم عائدون ۞ 16 يوم نبطش
البطشة الكبري إنا منتقمون ۞ 17 ولقد فتنا قبلهم قوم فرعون وجاءهم رسول كريم ۞
18 أن أدوا إلي عباد الله إني لكم رسول أمين ۞ 19 وأن لا تعلوا علي الله إني آتيكم
بسلطان مبين ۞ 20 وإني عذت بربي وربكم أن ترجمون ۞ 21 وإن لم تؤمنوا لي
فاعتزلون ۞ 22 فدعا ربه أن هؤلاء قوم مجرمون ۞ 23 فأسر بعبادي ليلا إنكم متبعون ۞
24 واترك البحر رهوا إنهم جند مغرقون ۞ 25 كم تركوا من جنات وعيون ۞ 26 وزروع
ومقام كريم ۞ 27 ونعمة كانوا فيها فاكهين ۞ 28 كذلك وأورثناها قوما آخرين ۞
29 فما بكت عليهم السماء والأرض وما كانوا منظرين ۞ 30 ولقد نجينا بني إسرائيل من
العذاب المهين ۞ 31 من فرعون إنه كان عاليا من المسرفين ۞ 32 ولقد اخترناهم علي علم
علي العالمين ۞ 33 وآتيناهم من الآيات ما فيه بلاء مبين ۞ 34 إن هؤلاء ليقولون

إن

إن هي الا موتتنا الاولى وما نحن بمنشرين ۞ 35 فاتوا بآبائنا ان كنتم صادقين ۞ 36 اهم
خير ام قوم تبع والذين من قبلهم اهلكناهم انهم كانوا مجرمين ۞ 37 وما خلقنا السموات
والارض وما بينهما لاعبين ۞ 38 ما خلقناهما الا بالحق ولكن اكثرهم لا يعلمون ۞ 39 ان
يوم الفصل ميقاتهم اجمعين ۞ 40 يوم لا يغني مولى عن مولى شيا ولا هم ينصرون ۞ 41 الا من
رحم الله انه هو العزيز الرحيم ۞ 42 ان شجرة الزقوم طعام الاثيم ۞ 43 كالمهل
تغلي في البطون ۞ 44 كغلي الحميم ۞ 45 خذوه فاعتلوه الى سواء الجحيم ۞ 46 ثم
صبوا فوق راسه من عذاب الحميم ۞ 47 ذق انك انت العزيز الكريم ۞ 48 ان هذا ما
كنتم به تمترون ۞ 49 ان المتقين في مقام امين ۞ 50 في جنات وعيون ۞ 51 يلبسون
من سندس واستبرق متقابلين ۞ 52 كذلك وزوجناهم بحور عين ۞ 53 يدعون فيها بكل
فاكهة آمنين ۞ 54 لا يذوقون فيها الموت الا الموتة الاولى ووقاهم عذاب الجحيم ۞ 55 فضلا
من ربك هو الفوز العظيم ۞ 56 فانما يسرناه بلسانك لعلهم يتذكرون ۞ 57 فارتقب
انهم مرتقبون

In Nomine *Dei Miseratoris, Misericordis*.

1. HM. 2. Per Librum *hunc* manifestum. 3. Certè nos demisimus eum in nocte benedicta: certè nos fuimus commonentes (*idest commonere voluimus homines per eum*). 4. In eadem *nocte* distinguitur omnis res sapiens (*idest sapienter omnia disponuntur*). 5. Per imperium de apud nos (*idest per imperium nostrum*). Certè nos fuimus mittentes *Legatos*. 6. Per misericordiam à Domino tuo: quippe ipse est Auditor, Cognitor. 7. Domino Cœlorum, & Terræ, & eorum, quæ *sunt* inter hæc duo: Si estis firmiter credentes. 8. Non *est* Deus, nisi ipse: vivificat, & mortificat: Dominus vester, & Dominus Patrum vestrorum primorum. 9. Atqui ipsi in dubitatione ludunt (*idest irrident hæc de iis dubitantes*). 10. Sed observa *eos* die, *qua* veniet Cœlum cum fumo manifesto. 11. Cooperiet homines: hæc *erit* pœna dolorifica. 12. *Dicent*: Domine noster, releva à nobis *hanc* pœnam: Certè nos *sumus* credentes. 13. Quomodò *erit* ipsis commonitio (*idest quomodò poterunt resipiscere*) & jam venit ad eos Legatus manifestus (*idest Mahumetus*)? 14. Et averterunt se ab eo, & dixerunt: Edoctus: Dæmoniacus (*idest edoctus fuit aliis in scribendo Alcorano, & Dæmon exagitat eum*). 15. Nos sanè relevaturi *sumus* pœnam parumper: *Sed* vos certè *ad infidelitatem estis* reversuri. 16. Die, *qua* strenuè aggrediemur opus strenuum, maximum; certè nos ultionem sumpturi *sumus*. 17. Et jam quidem afflximus ante eos gentem Pharaonis, & venit ad eos Legatus honorabilis *Moyses, qui dixit illis*. 18. Obtemperate mihi, servi Dei: quippe ego *sum* vobis Legatus fidelis. 19. Et ne elevetis vos adversus Deum: Ego enim venio ad vos cum potestate manifesta. 20. Et quidem ego confugio ad Dominum meum, & Dominum vestrum, ne lapidetis me (*nam voluerunt eum lapidare*). 21. Quòd si non creditis mihi: saltem separamini à me. 22. Invocavit igitur Dominum suum, eo, quòd *essent* illi homines scelerati. 23. *Dixit autem illi Deus*: Perge nocturnus cum servis meis noctu: quippe vos *ab Ægyptiis* insequendi *estis*. 24. Et relinque mare quietum (*idest divisum, & sine, ut Ægyptii illud ingrediantur*: quippe ipsi *sunt* exercitus demergendi. 25. Quot reliquerunt de hortis, & fontibus: 26. Et satis, habi-

tationibus honorificis. 27. Et deliciis, fuerant in his ſeſe oblectantes. 28.
Ita *ſe habuit res*: & in hæreditatem dedimus ea gentibus aliis. 29. Neque
flevit ſuper eos Cœlum, & Terra: neque fuerunt expectati *ad pœnitentiam*.
30. Et jam quidem liberavimus filios Iſrael à pœna ignominioſa. 31. A
Pharaone: ipſe enim erat elatus, ex exorbitantibus *in impietate*. 32. Et jam
a Mundos. quidem elegimus eos per ſcientiam (*ideſt in præſcientia noſtra*) ſuper *a* omnes
gentes. 33. Et demonſtravimus eis ex ſignis id, in quo erat probatio ma-
nifeſta (*ideſt fecimus pro eis miracula in manifeſtum beneficium eorum*). 34. Pro-
b Si. ſectò iſti *infideles Meccani* ſanè dicunt: Non *b* eſt, niſi mors noſtra prima: Ne-
que nos *ſumus* reſuſcitandi. 35. Adducite porrò patres noſtros *jam mortuos*,
ſi eſtis veraces. 36. *Sunt* ne hi *Meccani* præſtantiores, an populus Tobai, &
illi, qui *fuerunt* ante eos? Perdidimus eos, quia ipſi erant ſceleſta patrantes.
37. Et non creavimus Cœlos, & Terram, & id, quod *eſt* inter hæc duo,
ludentes (*ideſt temerè, & caſu*). 38. Non creavimus hæc duo, niſi cum veri-
tate: Sed plerique eorum *hoc* ignorant. 39. Certè dies diviſionis (*ideſt Judi-
cii*) *erit* terminus temporis præſtitutus eorum omnium. 40. Die *quadam non*
c Socius, ſocio. proderit *c* herus hero quidquam; neque ipſi adjuvabuntur. 41. Præter eum,
cujus miſertus fuerit Deus: quippe ipſe *eſt* Præpotens, Miſericors. 42. Cer-
tè arbor Zachum *erit* cibus Iniqui. 43 Sicut amurca nigerrima ebulliet in
ventribus. 44. Juxta ebullitionem aquæ ferventiſſimæ. 45. *Dicetur Miniſtris Tar-
tari*: 46. Capite eum, & pertrahite eum in medium Inferni. 47. Deinde ef-
fundite ſuper caput ejus de tormento aquæ ferventis. 48. *Et dicite illi*: Gu-
ſta: quippe tu es *ille* præpotens, venerabilis. 49. Certè hoc *eſt* illud, de quo
dubitabatis. 50. Porrò timorati *collocabuntur* in loco ſecuro. 51. in hortis,
& fontibus. 52. Induentur ex Sandice, & veſte ſerica craſſiori, ſe ſe mu-
tuò reſpicientes, *ita ut nunquam ſibi terga vertant*. 53. Ita erit. Et conjuga-
bimus eos cum puellis albis, amplis oculis præditis. 54. *Patent in eo* (*ideſt*
d niſi. *Paradiſo*) omne genus pomorum ſecuri. 55. Non guſtabunt *in eo mortem d*
poſt mortem primam *in hoc mundo*: & liberabit eos *Deus* à pœna Inferni. 56.
Per liberalem benignitatem à Domino tuo. Hæc erit felicitas magna. 57.
Porrò facilitavimus eum (*ideſt Alcoranum*) per linguam tuam *Arabicam*, ut ipſi
faciliùs commonefierent. 58. Porro expecta *tu perditionem eorum*: quandoqui-
dem ipſi *ſunt* expectantes *ruinam tuam*.

NOTÆ.

EPigraphe hujus Suræ eſt الدخان *Fumus*, quæ dictio in verſu decimo reperitur, de quo mox dicemus. Hæc ſanè vera eſſet Surarum omnium, immò Alcorani ipſius inſcriptio: omnia enim in eo fumus ſunt, & fucus. Meccana tota cenſetur. Excipiunt nonnulli verſum decimum quintum, qui incipit: *Nos ſanè relevaturi ſumus*. Circa numerum eorumdem verſuum magna eſt inter Authores varietas: nam alii ſex, alii ſeptem, alii novem ſupra quinquaginta enumerant. Ego quinquaginta, & octo omninò reperio. De lectoris præmio, hæc habet Zamchaſcerius: عن النبى صلعم من قراء حم الدخان فى ليلة اصبح يستغفر له سبعون الف ملك : وعنه عليه السلام من قراء حم التى يذكر فيها الدخان فى ليلة جمعة اصبح مغفورا له . *Habetur ex traditione, dixiſſe Prophetam Mahumetum: Qui legerit Suram Fumi in nocte: cùm mane ſurrexerit, orabunt veniam peccatorum pro eo ſeptuaginta millia Angelorum. Præterea fertur idem dixiſſe: Qui legerit Suram in qua fit mentio de Fumo, in nocte Veneris, ſeu Feriæ ſextæ, mane ſurget expiatus à peccatis.*

III. *In nocte benedicta.*] De hac nocte, ita ſcribit Gelal: هى ليلة القدر او ليلة النصف من شعبان نزل فيها القرآن على الاول من ام الكتاب من السماء السابعة الى سماء الدنيا . *Hæc fuit nox Alcadar, vel nox, quæ eſt in medio Menſis Sciaban, in qua primùm demiſſus fuit Alcoranus ex Tabula cuſtodita à ſeptimo Cœlo ad Cœlum lunæ*. De eadem nocte, quæ eo anno incidit in Menſem jejunii Ramadan, mox ſubdit idem Author. فيها يفصل كل امر محكم الارزاق والآجال وغيرهما التى تكون فى سنة الى مثل تلك الليلة : *In ea diſtinctè diſponuntur, & ordinantur à Deo univerſa ſpectantia ad vitam, & mortem hominum, & ad alia, quæ futura ſunt eo anno, uſque ad aliam noctem Alcadar ſequentis anni.*

X. *Veniet Cœlum cum fumo manifeſto.*] Non ſatis convenit inter expoſitores de hoc fumo. Exponit Gelal: فاجدبت الارض واشتد بهم الجوع الى ان راوا من شدته كهيئة الدخان بين السما والارض يغشى الناس: *Sterilis*

Sterilis facta est Terra, & gravissima fames inde secuta est eis, adeò, ut præ illius vehementia viderent veluti speciem fumi inter Cœlum, & Terram, qui homines cooperiebat. Ita etiam Jajas. Sed Zamchascerius ex traditione Aly filii Abutaleb, qui fuit Gener Mahumeti, à quo hæc audivit Alhasan illius filius hoc modo exponit: انه دخان ياتى من السما قبل يوم القيمة تدخل فى اسماع الكفرة حتى يكون راس الواحد كراس الحنيذ ويقرى المومن كهيية الزكام وتكون الارض كلها كبيت اوقد فيه ليس فيه خصاص : وعن رسّ اول الايات الدخان ونزول عيسى ونار تخرج من قعر عدن ابين تسوق الناس الى المحشر : قال حذيفة يا رسول الله ما الدخان فتلى رسول الله الاية وقال يملا ما بين المشرق والمغرب يمكث اربعين يوما وليلة اما المومن فيصيبه كهيية الزكام واما الكافر فهو كالسكران يخرج من منخريه واذنيه ودبره : *Veniet Fumus è Cœlo ante diem Resurrectionis, qui ingredietur in aures infidelium, itaut caput unius eorum fiat, sicut caput ovis assæ. Fideles verò incedent in eo, sicut in nube circumglobata. Erit autem terra tota, sicut domus, in qua sit incendium sine ullo spiraculo, seu foramine, per quod evaporet. Habetur autem ex relatione, Mahumetum ipsum dixisse, prima signa diei Judicii futura esse Fumum: descensum Jesu è Cœlo, & ignem, qui egredietur ex profundo Eden Amin* (est Urbs in Arabia Felici) *& adducet homines ad locum Judicii. Dixit Kodeipha: O Legate Dei, quid est fumus? Ille verò legit hunc versiculum, & addidit: Replebit totum spatium inter Orientem, & Occidentem, & perseverabit quadraginta dies, ac noctes. Erit autem Fidelibus instar nubis circumglomeratæ: infideles verò quodammodò inebriabuntur illo, & egredietur ex naribus, auribus, & obscœnis partibus eorum.* Hactenùs Zamchascerius, qui refert etiam expositionem Masaudi in hæc verba: ان قريشا لما استعصت على رسول الله دعا عليهم فقال اللهم اشدد وطاتك على مضر واجعلها عليهم سنين كسنى يوسف فاصابهم الجهد حتى اكلوا الجيف والعلهز وكان الرجل يرى ما بين السما والارض وكان يحدث الرجل فيسمع كلامه ولا يراه من الدخان فمشى اليه ابو سفيان ونفر معه وناشدوه الله والرحم وواعدوه ان دعا لهم وكشف ان يومنوا فلما كشف عنهم رجعوا الى شركهم : *Cùm Coraisitæ contumaces se ostendissent contra Mahumetum, hic maledixit illis dicens: O Deus aggrava plantam pedis tui super Modhar* (idest Coraisitas prognatos à Modhar) *& pone eam super eos tot annos, quot fuerunt anni Joseph* (septem, scilicet annos sterilitatis.) *Invasit ergo eos penuria, itaut manducarent cadavera, & alias res corruptas. Videbant autem homines totum spatium inter Cœlum, & Terram fumo repletum. Cùmque inter se loquerentur, audiebat alter vocem alterius, sed non videbat eum præ fumo. Venit autem ad Mahumetum Abu-Sophian, & alii cum eo: & obtestati sunt eum per Deum, & consanguinitatem, quæ erat inter ipsos; promittentes, se credituros in eum, si precibus suis ipsos ab ea calamitate liberasset. Cùm verò liberati fuissent, redierunt nihilominùs ad infidelitatem suam.*

XVI. *Die, qua strenuè aggrediemur opus strenuum, maximum.*] Putat Gelal, hoc opus fuisse bellum Bedrense, toties in Alcorano recantatum. Consentit Zamchascerius.

XXVIII. *Et in hæreditatem dedimus ea gentibus aliis.*] Has alias gentes censet Gelal hic, quemadmodùm etiam superiùs, fuisse ipsos filios Israel. Ita etiam Zamchascerius: وهم بنوا اسرائيل متسخرين مستعبدين فى ايديهم فاهلكهم الله على ايديهم وارثهم ملكهم وديارهم . *Hi fuerunt filii Israel, qui oppressi fuerant servitute ab illis: perdiditque eos Deus, & in hæreditatem dedit his regnum eorum, & domos eorum.* Eodem modo Jahias, & alii, quos vidi.

XXXII. *Super omnes gentes.*] Aliàs, ni fallor, notavimus, dictionem Arabicam العالمين, exponendam esse juxta exigentiam sententiæ. Significat propriè Mundos: existimavit, scilicet Author Alcorani, plures esse *Mundos*: quemadmodùm in Notis primæ Suræ demonstravimus. Accipiunt communiter Interpretes pro omnibus creaturis intellectualibus, nempe Angelis, Dæmonibus, & hominibus. Hoc loco intelliguntur omnes gentes illius ætatis. Cæterùm, ubi aliud non obstat, *sæcula*, vel Mundos juxta linguæ Hebraicæ proprietatem, quæ eadem voce utitur, propriissimè convertas.

XXXIV. *Mors nostra prima.*] Prò hac morte prima, intelligit Gelal tempus illud, quo homo erat velut mortuus in fœtu, antequam animaretur. Sed cùm in hac eadem Sura num. 55. mors prima manifestè intelligatur vera mors naturalis: credibile est, Mahumetum, ex Christianorum documento, nomine mortis secundæ, æternam mortem, seu damnationem intelligere voluisse.

XXXVI. *An populus Tobbai.*] Autumat Gelal fuisse hunc Prophetam aliquem, vel Virum Sanctum. Erat autem hoc nomen تبّع *Tobbaus*, commune omnibus Regibus Arabiæ Felicis; ex quibus fortasse erat iste, qui hoc loco commemoratur.

XL. *Non proderit herus hero.*] Arabica vox مولا, non solùm herum, seu dominum, sed etiam vicinum, socium, & asseclam significat, & fortè meliùs vertas, *socius socio*.

XLII. *Erit cibus Iniqui.*] Nomine Iniqui intelligitur hic juxta Gelal: ابو جهل واصحابه *Abu-Gehel, & asseclæ ejus.* Ita mordet Mahumetus inimicum suum, quamvis esset eidem sanguine conjunctus.

LII. *Induentur ex Sandyce.*] Vox Arabica سندس *Sondos*, præfert similitudinem Græcè σάνδυξ *Sandyx*, & puto etiam eandem habere significationem. Sed Arabes interpretantur ما رق من الديباج *Vestis Serica subtilior*: quemadmodùm ex opposito vox استبرق Exponitur ab iisdem ما غلظ من الديباج, *Vestis Serica crassior.* Alteram Italicè *Ormesino*; alteram velluto, vel *damasco*, diceremus.

REFUTATIONES.

I. Jurat iterùm Deus per Alcoranum, se misisse eumdem Alcoranum in nocte Alcadar, in qua ipsemet omnia, in libro digerit, ac disponit, quæ sequenti anno in Mundo futura sunt. De hujusmodi Juramento, jam suprà diximus, nonnisi per summam impietatem Deo illud tribui: nemo enim jurare potest, nisi per aliquid majus se: Deus verò, cùm nihil majus se habeat, per semetipsum jurare in Sacris Litteris asseritur, quemadmodùm juravit Abrahæ. Quamobrem S. Paulus in Epist. ad Heb. cap. 6. scripsit: *Abrahæ namque promittens Deus, quoniam neminem habuit, per quem juraret, majorem; juravit per semetipsum. Homines enim per majorem sui jurant.* Sed objicit fortè aliquis, homines etiam aliquandò jurare per aliquid minus se: quemadmodùm cùm jurant per Librum Euangelii, vel per Altare, & alia etiam his inferiora. Verùm facile respondetur, homines per hæc jurare, quatenùs in illis Divina Majestas elucet. Cùm enim homo Deum non videat, nec agnoscat, nisi à posteriori, nempe per creaturas, jurat per Deum, quatenùs in illis sibi innotescit speciali modo. Neque verò per quamlibet rem creatam licet Deum in testem Jurejurando adducere, sed tantùm per eas, quæ illum, vel aliquod illis attributum, tamquam Divinæ Majestatis vicariæ repræsentant. Deus verò, qui sibiipsi præsentissimus est, seque perfectè intuetur, non indiget aliquo repræsentativo sui, ad hoc, ut per illud juret: quemadmodùm præsente Rege, non exhibetur illius Vicario honor, qui Regi debetur; cùm tamen Rege absente illi exhibeatur. Neque Rex ipse præsens Vicarii opera, & authoritate utitur in iis, quę respiciunt Personam Regis. Verùm quid tandem jurat hìc Deus? Se misisse Alcoranum à Throno suo è septimo Cœlo ad Cœlum lunæ. Verùm quid intererat, utrum Alcoranus esset in septimo, an verò in infimo Cœlo, si nonnisi per versiculos Mauhumeto à Gabriele tradebatur? Ommitto inquirere de nocte illa Alcadar, in qua Deus disponit, & quasi sortitur, quæcunque eo anno in Mundo eventura sunt. Quis enim non apertè agnoscat, magnum hoc esse figmentum? Deus quippe omnia ab æterno disposuit, nec novi quidquam in Divinam illius mentem cadere potest. Quòd, si aliquandò Deum aliquid de novo decernere, vel cognoscere, vel recordari in Sacris literis dicitur: non propriè, sed metaphoricè, & juxta nostrum intelligendi modum accipiendum est. Alcoranus verò, quemadmodùm aliàs sæpè monuimus propriè, & prout verba sonant, juxta Moslemorum sententiam, explicandus, & intelligendus est.

II. Varietas Expositorum circa Fumum illum, à quo Sura hæc denominatur, persuadet nobis, quàm dubiæ fidei sint ea, quæ in Alcorano continentur. Sive enim ad diem Judicii: sive ad sterilitatem illam, quam Mahumeti imprecatio in Meccanos invexit, referatur, merum redolet figmentum.

III. Vocatur opus Dei maximum, strenuissimum, juxta communem Expositorum sensum, bellum Bedrense, quod, ut sæpè vidimus, nec victoriæ pro Moslemis, nec belli nomen pro adversariis meretur.

IV. Affirmat iterùm, habitationes Ægyptiorum in Mare demersorum; eorumque opes, ac delicias, Israelitis in hæreditatem, ac possesionem cesisse. Quamvis verò hìc Israelitas non exprimat, superiùs tamen manifestè expressit: quamobrem Expositores omnes conveniunt, hoc etiam loco Israelitas dessignari. At verò hoc falsum esse, Sacroque Pentateuchi libro prorsùs repugnare quilibet intelligit, & nos superiùs evidenter probavimus.

V. Dùm Mahumetus, juxta Alcorani Expositores, inimicum suum Abugehel hìc proscindit, & rabie plusquam canina mordet, ac lacerat: Satyram scribit, non legem: lex enim, & legislator privata commoda, vel incommoda non respiciunt, sed quid universę communitati Civium utile sit, animadvertunt. Prętereà pietatem non mediocriter lædit, cùm hominem sanguine sibi conjunctum, ita palam traducit, omniumque ludibrio exponit: quod non hìc solùm, sed alibi sæpè in Alcorano facit.

VI. *Spurcissimum Paradisum suum in scenam reponit: additque de novo tunicas, & pallia habitatoribus illius ex serico leviori*, vel crassiori. Quid, oro, Paradisi *incolis subtilitas*, vel crassitudo vestium: cùm nullus ibi vestium usus futurus sit? Hæ enim, vel ad frigus, & calorem arcendum: vel ad honestatem tuendam requiruntur. At ibi neque frigus erit, neque calor, neque nuditas honestati erit detrimento, quemadmodùm non erat in statu Innocentiæ: erunt enim omnes, ut dixit Christus in Euangelio, sicut Angeli Dei.

VII. Ridicula prorsùs est in Alcorano rerum syntaxis ubique, sed præsertim in hac Sura, ubi post Paradisi descriptionem, aliarumque rerum confusissimam farraginem, saltat importunè extra chorum illis verbis versu 57. *Porrò facilitavimus eum per linguam tuam*: neque verò divinaret quispiam, ad quid referretur pronomen, *eum*; nisi assererent Interpretes ad Alcoranum, de quo tamen nulla anteà facta est mentio, *referri*.

VIII. *Postremò non benè convenit*, quòd Deus Alcoranum Arabico idiomate scriptum tradiderit, quò facilius Meccani illum intelligerent, ac per hoc veram fidem amplecterentur, ac salutem æternam consequerentur, cum eo, quod immediatè præcipitur Mauhumeto, ut perditionem eorum expectet, quandoquidem ipsi illius ruinam expectarent. Repugnat etiam hoc veræ charitati boni legislatoris, & Prophetę, ut docent exempla Moysi, & Christi Domini: quorum alter Deum contra populum suum iratum etiam cum propriæ vitæ, & salutis discrimine placare studuit: alter pro Judæis, qui in Crucem sublatum opprobriis incessebant, Patrem exoravit.

سورة الجاثية مكية سبع وثلثون آية

SURA XLV.
GENUFLEXA.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۞ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۞ 3 إن في السموات والارض
لآيات للمؤمنين ۞ 4 وفي خلقكم وما يبث من دابة آيات لقوم يوقنون ۞ 5 واختلاف الليل
والنهار وما انزل الله من السماء من رزق فاحيا به الارض بعد موتها وتصريف الرياح آيات لقوم
يعقلون ۞ 6 تلك آيات الله نتلوها عليك بالحق فباي حديث بعد الله وآياته يومنون ۞ 7 ويل
لكل افاك اثيم ۞ 8 يسمع آيات الله تتلى عليه ثم يصر مستكبرا كان لم يسمعها فبشره بعذاب
اليم ۞ 9 واذا علم من آياتنا شيا اتخذها هزوا اولايك لهم عذاب مهين ۞ 10 من ورايهم جهنم
ولا يغني عنهم ما كسبوا شيا ولا ما اتخذوا من دون الله اولياء ولهم عذاب عظيم ۞ 11 هذا
هدي والذين كفروا بآيات ربهم لهم عذاب من رجز اليم ۞ الله الذي سخر لكم البحر
لتجري الفلك فيه بامره ولتبتغوا من فضله ولعلكم تشكرون ۞ 13 وسخر لكم ما في
السموات وما في الارض جميعا منه إن في ذلك لآيات لقوم يتفكرون ۞ 14 قل للذين
آمنوا يغفروا للذين لا يرجون ايام الله ليجزي قوما بما كانوا يكسبون ۞ 15 من عمل صالحا
فلنفسه ومن اساء فعليها ثم الى ربكم ترجعون ۞ 16 ولقد آتينا بني اسرائيل الكتاب
والحكم والنبوة ورزقناهم من الطيبات وفضلناهم على العالمين ۞ 17 وآتيناهم بينات من الامر
فما اختلفوا الا من بعد ما جاءهم العلم بغيا بينهم ان ربك يقضي بينهم يوم القيامة فيما كانوا
فيه يختلفون ۞ 18 ثم جعلناك على شريعة من الامر فاتبعها ولا تتبع اهواء الذين لا يعلمون ۞
19 انهم لن يغنوا عنك من الله شيا وان الظالمين بعضهم اولياء بعض والله ولي المتقين ۞

20 هذا

20 هذا بصائر للناس وهدى ورحمة لقوم يوقنون ۝ 21 أم حسب الذين اجترحوا السيئات أن
نجعلهم كالذين آمنوا وعملوا الصالحات سواء محياهم ومماتهم ساء ما يحكمون ۝ 22 وخلق
الله السموات والأرض بالحق ولتجزي كل نفس بما كسبت وهم لا يظلمون ۝ 23 أفرأيت من
اتخذ الهه هويه وأضله الله على علم وختم على سمعه وقلبه وجعل على بصره غشاوة فمن يهديه
من بعد الله أفلا تذكرون ۝ 24 وقالوا ما هي الا حياتنا الدنيا نموت ونحيا وما يهلكنا الا
الدهر وما لهم بذلك من علم ان هم الا يظنون ۝ 25 واذا تتلى عليهم آياتنا بينات ما كان
حجتهم الا أن قالوا ايتوا بآبائنا ان كنتم صادقين ۝ 26 قل الله يحييكم ثم يميتكم
ثم يجمعكم الى يوم القيامة لا ريب فيه ولكن أكثر الناس لا يعلمون ۝ 27 ولله ملك
السموات والأرض ويوم تقوم الساعة يومئذ يخسر المبطلون ۝ 28 وترى كل أمة جاثية كل أمة
تدعى الى كتابها اليوم تجزون ما كنتم تعملون ۝ 29 هذا كتابنا ينطق عليكم بالحق
انا كنا نستنسخ ما كنتم تعملون ۝ 30 فأما الذين آمنوا وعملوا الصالحات فيدخلهم ربهم
في رحمته ذلك هو الفوز المبين ۝ 31 وأما الذين كفروا أفلم تكن آياتي تتلى عليكم
فاستكبرتم وكنتم قوما مجرمين ۝ 32 واذا قيل ان وعد الله حق والساعة لا ريب فيها
قلتم ما ندري ما الساعة ان نظن الا ظنا وما نحن بمستيقنين ۝ 33 وبدا لهم سيئات ما عملوا
وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۝ 34 وقيل اليوم ننسيكم كما نسيتم لقاء يومكم
هذا ومأويكم النار وما لكم من ناصرين ۝ 35 ذلكم بأنكم اتخذتم آيات الله هزوا
وغرتكم الحيوة الدنيا فاليوم لا يخرجون منها ولا هم يستعتبون ۝ 36 فلله الحمد رب السموات
ورب الأرض رب العالمين ۝ 37 وله الكبرياء في السموات والأرض وهو العزيز الحكيم ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

Hæc centies recantat.

1. HM. 2. Demiſſio Libri *bujus eſt* à Deo Prępotente, Sapiente. 3. Profectò in Cœlis, & Terrra *ſunt* ſanè ſigna *Divinæ potentiæ* pro Fidelibus. 4. Et in creatione veſtra, & illius, quod diſperditur *ſuper terram* de beſtiis, *ſunt* ſigna hominibus, *qui* firmiter credunt. 5. Et *in* varietate noctis, & diei, *& in eo*, quod demittit Deus è Cœlo de alimonia (*ideſt pluviam*) & vivificat per illud terram poſt mortem ejus: in commutatione ventorum, *ſunt* ſigna hominibus, *qui* intelligunt. 6. Hæc *ſunt* ſigna Dei: recitamus ea tibi cum veritate. In quam ergo narrationem poſt Deum, & ſigna ejus credent? (*ideſt, niſi credant Deo, & Alcorano ab eo tradito.*) 7. Væh omni mendaci, iniquo. 8. Audit ſigna Dei, *quæ* leguntur illi: deindè obſtinatus periſiſtit, ſuperbè ſe efferens, quaſi non audiſſet illa. Annuntia ergo illi pœnam dolorificam. 9. Ubi verò ſciverit de ſignis noſtris quidpiam, accipit ea in deriſum. His erit pœna ignominioſa. 10. Ante eos *erit* Gehenna: neque proderit eis id, quod lucrati fuerint, quidquam: neque quos acceperint præter Deum in Patronos: & ipſis *erit* pœna magna. 11. Hæc *eſt* directio. Qui verò increduli fuerint in ſigna Domini ſui, ipſis *erit* pœna ex ſupplicio dolorifico. 12.

Deus

Deus est, qui subegit vobis Mare, ut currant naves in eo ad imperium ipsius; & ut exquiratis de munificentia ejus *lucrum per mercaturam*; & ut vos gratias agatis. 13. Et subegit vobis id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in terra universum *factum* à se. Certè in hoc *sunt* sanè signa hominibus, *qui* recogitant. 14. Dic illis, qui credunt, *ut* ignoscant illis, qui non sperant dies Dei (*idest non timent flagella ab eo immittenda*) ut retribuat hominibus juxta id, quod operati fuerint. 15. Qui fecerit bonum, porrò *faciet* animæ suæ: qui verò malum operatus fuerit; porrò *operabitur* contra eam: deindè ad Dominum vestrum reducemini. 16. Et jam quidem dedimus filiis Israel Librum *Pentateuchi*, & Jurisprudentiam, & Prophetiam: & aluimus eos ex rebus bonis (*idest ex manna, & coturnicibus*) excellentes fecimus eos super *a* omnes gentes. 17. Et dedimus eis claras sanctiones circa negotium *Religionis*: neque fuerunt discordes *circa Mahumetum*, nisi postquam venit ad eos scientia, ob invidiam inter se. *b* Sed Dominus tuus decidet litem inter eos die Resurrectionis circa id, in quo fuerunt discordes. 18. Deindè constituimus te super legem circa negotium *Religionis*. Sequere ergo eam: neque sequaris desideria eorum, qui nesciunt. 19. Profectò ipsi non proderunt tibi à Deo quidquam (*idest non proderunt tibi, si Deus voluerit te punire*) & quidem *c* iniquorum alii patroni *sunt* aliorum: Deus Patronus *est* Timoratorum. 20. Hic Alcoranus *est* evidentiæ (*idest continet præcepta clara*) hominibus: & directio, & misericordia gentibus, *quæ* firmiter credunt. 21. An existimant illi, qui perpetrant mala, quòd tractaturi simus ipsos, sicut illos, qui credunt, & operantur bona? *Itaut* æquale *futurum sit* vivere, eorum, & mori eorum? Malum est (*idest falsum*) id, quod judicant. 22. Et creavit Deus Cœlos, & terram cum veritate; & ut retribuatur omni animæ juxta id, quod operata est: & ipsi non tractabuntur iniquè. 23. Quid tibi videtur? Qui accepit in Deum suum desiderium suum, & errare fecit eum Deus super scientiam (*idest in cognitione sui*) & sigillum impressit super aures ejus, & cor ejus; & posuit super oculos ejus operimentum: quisnam diriget eum post Deum (*idest postquam Deus dereliquit eum*)? An ergo non commonefietis? 24. Et dixerunt: Non est *alia vita*, præter vitam nostram mundanam: morimur, & vivimus: & non perdit nos, nisi ætas. Sed non *est* illis in hoc aliquid scientiæ: *d* ipsi tantummodò opinantur. 25. Cùm verò recitantur illis signa nostra manifesta; non est argumentum eorum *responsivum*, nisi quod dicunt: Adducite *vivos* patres nostros *jam mortuos*, si estis veraces. 26. Dic: Deus vivificat vos, deindè mori facit vos: deindè congregabit vos in die Resurrectionis: non *est* dubium de eo: sed plerique hominum nesciunt. 27. Et Dei *est* Regnum Cœlorum, & Terræ: & die, *qua* stabit Hora, die illa peribunt vanitatis arguentes *Alcoranum*. 28. Et videbis omnem gentem genuflexam: unaquæque gens vocabitur ad librum suum, *in quo scripta sunt opera ejus, & dicetur illis*: Hodie rependetur vobis id, quod fuistis operati. 29. Hic liber noster loquetur super vos cum veritate. Nos porrò transcripsimus *in eum* id, quod fuistis operati. 30. Verùm, qui crediderint, & fecerint recta, introducet eos Dominus eorum in misericordiam suam: hæc erit felicitas manifesta. 31. Sed, qui infideles fuerint, *dicetur illis*: An ergo signa nostra non legebantur vobis? At vos in superbiam efferebamini: & fuistis homines scelerati. 32. Et, cùm diceretur *vobis*: Certè promissio Dei *est* vera, & Hora, non *est* dubitatio de ea; respondebatis: Nescimus, quid sit Hora: *e* non opinionem *vestram hanc esse*: neque nos firmiter credentes *sumus illam*. 33. Sed *in die Judicii* apparebunt illis mala illius, quod fecerunt: & incidet in eos, quod irridebant. 34. Et dicetur *illis*: Hodie obliviscemur vestri, quemadmodùm obliti fuistis diei hujus: & receptaculum vestrum *erit* ignis: neque *erit* vobis *ullus* ex adjuvantibus. 35. Hoc: quia vos accepistis signa Dei in derisum, & decepit vos vita mundana. Hodie igitur non educentur ex eo (*idest igne*) & non requiretur ab ipsis, ut gratificentur *Deo, quia non poterunt ei placere*. 36. Deo itaque laus, Domino Cœlorum, & Dimino Terræ, Domi-

a Mundos.

b Certè.

c iniqui, alii eorum.

d Si ipsi, nonnisi.

e Si.

a Mundorum. Domino *a* Sæculorum. 37. Et ipsi magnificentia in Cœlis, & Terra: & ipse *est* Præpotens, Sapiens.

N O T Æ.

Itulus Suræ temerè, ut in aliis Suris, apponitur desumptus ex versu decimo octavo, estque الجاثية *Genuflexa*, quam dictionem quidam interpretantur المجتمعة *Congregata*. Tota est Meccana: quidam excipiunt versum 14. qui incipit: *Dic illis, qui credunt*. De numero versuum nulla videtur esse difficultas. Qui hanc Suram legerit; ستر الله عورته ومكن روعته يوم الحساب: *cooperiet Deus pudenda ejus, & sedabit metum ejus in die judicii*.

XXI. *Æquale erit vivere eorum, & mori eorum.*] *Æquale* Arabicè سواءٌ in rhapho, seu casu recto: & سواءً in nasbo, seu casu accusandi. Si sit in recto, exponitur à Jahia: Fideles moriuntur fideles, quales vixerunt: Infideles similiter infideles moriuntur, ut vixerunt: & ita æquale erit vivere, & mori eorum, seu mors cum vita conveniet tàm fidelis, quàm infidelis. Si autem sit in nasbo, putat Jahias, hæc connectenda cum superioribus ita: An existimant illi, qui perpetrant mala, quòd tractaturi simus illos, sicut eos, qui credunt, & operantur bona, ita ut æquale futurum sit vivere eorum, & mori eorum? Hæc secunda explicatio videtur magis naturalis, quàm ego per interrogationem expressi. Potest fortassè addi tertia explicatio hoc modo: An putant mali, & infideles, se tractandos esse in futuro sæculo, sicut fideles, & bonos, eo quòd tractati sint æqualiter ab eo in hoc Mundo in vita, & in morte? Verùm plus nimio Mahumetum honoramus, dùm in illius ineptiis, iisque, quæ per oscitantiam effutivit, mysteria expiscamur.

R E F U T A T I O N E S.

I. VT Alcorano suo Mahumetus fidem apud simpliciores conciliet, non cessat Divinam illi authoritatem tribuere, atque illis, qui in eum non credunt, vel parvipendunt, in hoc Mundo, & in futuro sæculo atrocia tormenta comminari. Hæc verò est perpetua illius cantio in toto ferè Alcorano. Neque aliud per hoc intendit, quàm rem suam: nimirùm sub Religionis, ac pietatis specie ab asseclis suis pecunias emungere, eosdemque ad bellum pro Religione à se efficta, ut hac larva regnandi libidinem cohonestaret, faciliùs posset allicere. Hinc mundanarum rerum contemptum sæpè suadet sub spe, nescio cujus Paradisi meretricii, ut Arabes suis se rebus spoliarent, quibus ipse mox ditesceret: ut res ipsa demonstravit. Hic est unicus, si benè consideretur, totius Alcorani scopus.

II. Cùm Mahumetus mortuorum resurrectionem Meccanis prædicaret: atque illi eam non credentes, perpetuò instarent, ut resuscitando aliquem mortuum, eam confirmaret: nunquam valuit hujusmodi miraculum efficere: sed respondit, Deum, qui dederat illis vitam, eosdem post mortem esse suscitaturum. Quid verò aliud erat hoc, quàm miseris illudere? Hujus enim rei testimonium quærebant per miraculum resurrectionis alicujus mortui.

III. Mirum est, quàm audacter asserat, Judæos nunquam circa Mahumetum, quòd verus esset Propheta, & à Deo missus, inter se discordes fuisse, nisi postquam venit ad eos scientia, ob invidiam, & pravam æmulationem inter se: seu, ut exponit Gelal: لبغي حدث بينهم حسدا له *ob iniquam æmulationem ortam inter ipsos, ex invidia erga illum*, nempè Mahumetum. Nam absurdissimum est, Judæos potuisse aliquandò in Mahumeti legatione, ac prophetia convenire, antequam aliquam de illo scientiam haberent: nemo enim convenit cum alio de re utrique ignota. Porrò, si nomine scientiæ intelligant Moslemi Mahumeti ipsius adventum jam secutum: ut nimirùm Judæi discordes fuerint inter se circa illum, quandò jam præsentem agnoverunt: interrogabo, unde hæc discordia orta fuerit: nec poterunt respondere, nisi emanasse ex invidia Judæorum erga illum: ita enim apertè colligitur ex Alcorano. Et, quia ii, qui hoc morbo laborabant, erant Primates, & cæterorum Doctores: contra infimæ conditionis homines, qui in Mahumetum credebant, illique adhærebant, graviter indignabantur, eosque redarguebant: atque ita discordes erant inter se: Sed mirum valdè est, quòd Judæi cæteris præstantiores, ac sapientiores, si sciebant, Mahumetum esse Prophetam illum, quem tamdiù expectaverant, tamque uniformi studio desideraverant, ita in illum invidia exagitatos fuisse. Quòdsi objicias, idem contigisse Christo Domino, qui tamdiù à Judæis expectatus, ac desideratus, nihilominùs tam malè ab illis exceptus fuit: respondemus, Judæos Christum insectatos fuisse, quia non benè eum agnoscebant: & existimabant, illum se falsò pro Christo venditare. *Si enim utique cognovissent*, ut scribit D. Paulus ad Rom. *nunquam Dominum gloriæ crucifixissent*. At Judæi supponuntur Mahumetum benè cognovisse, venerat enim ad eos de illo scientia: & nihilominùs odio, atque invidia adversus illum commovebantur. Quam enim invidiam concipere poterant contra eum, quem non verum Prophetam, quem expectaverant, sed nebulonem, mendacem, & omninò ab eo diversum existimarent? Vide, quæ suprà dixi in 2. Sura.

سورة الاحقاف مكية وهي خامس وثلثون آية

SURA XLVI.

ALAHKAPH.

MECCANA:

COMMATUM TRIGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 حم ۝ 2 تنزيل الكتاب من الله العزيز الحكيم ۝ 3 ما خلقنا السموات والارض
وما بينهما الا بالحق واجل مسمي والذين كفروا عما انذروا معرضون ۝ 4 قل ارايتم ما
تدعون من دون الله اروني ماذا خلقوا من الارض ام لهم شرك في السموات ايتوني بكتاب
من قبل هذا او اثارة من علم ان كنتم صادقين ۝ 5 ومن اضل ممن يدعو من دون الله
من لا يستجيب له الي يوم القيمة وهم عن دعايهم غافلون ۝ 6 واذا حشر الناس كانوا لهم اعدآء
وكانوا بعبادتهم كافرين ۝ 7 واذا تتلي عليهم اياتنا بينات قال الذين كفروا للحق لما
جاهم هذا سحر مبين ۝ 8 ام يقولون افتريه قل ان افتريته فلا تملكون لي من الله شيا
هو اعلم بما تفيضون فيه كفي به شهيدا بيني وبينكم وهو الغفور الرحيم ۝ 9 قل ما
كنت بدعا من الرسل وما ادري ما يفعل بي ولا بكم ان اتبع الا ما يوحي الي وما انا الا
نذير مبين ۝ 10 قل ارايتم ان كان من عند الله وكفرتم به وشهد شاهد من بني اسرايل
علي مثله فامن واستكبرتم ان الله لا يهدي القوم الظالمين ۝ 11 وقال الذين كفروا للذين
امنوا لو كان خيرا ما سبقونا اليه واذ لم يهتدوا به فسيقولون هذا افك قديم ۝ 12 ومن
قبله كتاب موسي اماما ورحمة وهذا كتاب مصدق لسانا عربيا لينذر الذين ظلموا وبشري
للمحسنين ۝ 13 ان الذين قالوا ربنا الله ثم استقاموا فلا خوف عليهم ولا هم يحزنون ۝
14 اولايك اصحاب الجنة خالدين فيها جزآء بما كانوا يعملون ۝ 15 ووصينا الانسان بوالديه
حسنا حملته امه كرها ووضعته كرها وحمله وفصاله ثلاثون شهرا حتي اذا بلغ اشده وبلغ

اربعين

اربعين سنة قال رب اوزعني ان اشكر نعمتك التي انعمت علي وعلي والدي وان اعمل صالحا
ترضيه واصلح لي في ذريتي اني تبت اليك واني من المسلمين ۝ 16 اولايك الذين نتقبل عنهم
احسن ما عملوا ونتجاوز عن سياتهم في اصحاب الجنة وعد الصدق الذي كانوا يوعدون ۝
١٧ والذي قال لوالديه اف لكما اتعدانني ان اخرج وقد خلت القرون من قبلي وهما
يستغيثان الله ويلك امن ان وعد الله حق فيقول ما هذا الا اساطير الاولين ۝ 18 اولايك الذين
حق عليهم القول في امم قد خلت من قبلهم من الجن والانس انهم كانوا خاسرين ۝
١٩ ولكل درجات مما عملوا وليوفيهم اعمالهم وهم لا يظلمون ۝ ٢٠ ويوم يعرض الذين
كفروا علي النار اذهبتم طيباتكم في حياتكم الدنيا واستمتعتم بها فاليوم تجزون عذاب
الهون بما كنتم تستكبرون في الارض بغير الحق وبما كنتم تفسقون ۝ ٢١ واذكر اخا عاد
اذ انذر قومه بالاحقاف وقد خلت النذر من بين يديه ومن خلفه الا تعبدوا الا الله اني اخاف
عليكم عذاب يوم عظيم ۝ ٢٢ قالوا اجيتنا لتافكنا عن الهتنا فاتنا بما تعدنا ان كنت
من الصادقين ۝ ٢٣ قال انما العلم عند الله وابلغكم ما ارسلت به ولكني اريكم قوما
تجهلون ۝ ٢٤ فلما راوه عارضا مستقبل اوديتهم قالوا هذا عارض ممطرنا بل هو ما
استعجلتم به ريح فيها عذاب اليم ۝ ٢٥ تدمر كل شيء بامر ربها فاصبحوا لا تري الا
مساكنهم كذلك نجزي القوم المجرمين ۝ 26 ولقد مكناهم فيما ان مكناكم فيه
وجعلنا لهم سمعا وابصارا وافيدة فما اغني عنهم سمعهم ولا ابصارهم ولا افيدتهم من شيء اذ كانوا
يجحدون بايات الله وحاق بهم ما كانوا به يستهزءون ۝ 27 ولقد اهلكنا ما حولكم
من القري وصرفنا الايات لعلهم يرجعون ۝ 28 فلولا نصرهم الذين اتخذوا من دون الله قربانا
الهة بل ضلوا عنهم وذلك افكهم وما كانوا يفترون ۝ ٢٩ واذ صرفنا اليك نفرا من الجن
يستمعون القران فلما حضروه قالوا انصتوا فلما قضي ولوا الي قومهم منذرين ۝ 30 قالوا يا قومنا
انا سمعنا كتابا انزل من بعد موسي مصدقا لما بين يديه يهدي الي الحق والي طريق مستقيم ۝
٣١ يا قومنا اجيبوا داعي الله وامنوا به يغفر لكم من ذنوبكم ويجركم من عذاب اليم ۝
٣٢ ومن لا يجب داعي الله فليس بمعجز في الارض وليس له من دونه اوليآء اولايك في ضلال
مبين ۝ 33 اولم يروا ان الله الذي خلق السماوات والارض ولم يعي بخلقهن بقادر علي ان
يحيي الموتي بلي انه علي كل شيء قدير ۝ 34 ويوم يعرض الذين كفروا علي النار اليس
هذا بالحق قالوا بلي وربنا قال فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون ۝ 35 فاصبر كما صبر اولوا
العزم من الرسل ولا تستعجل لهم كانهم يوم يرون ما يوعدون لم يلبثوا الا ساعة من نهار بلاغ
فهل يهلك الا القوم الفاسقون ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. HM. 2. Demissio Libri *hujus est* à Deo Præpotente, Sapiente. 3. Non creavimus Cœlos, & Terram, & quæ *sunt* inter hæc duo, nisi cum veritate, & meta determinata *consumptioni eorum*. Qui verò infideles sunt, ab eo, quod ipsis prædicatur *ex Alcorano*, *sunt* longè recedentes. 4. Dic: Quid vobis videtur? Quos invocatis præter Deum, ostendite mihi quidnam creaverint ex *iis, quæ sunt in* terra? An *fuit* ipsis participatio in Cęlis *creandis cum Deo*? Afferte mihi librum *traditum à Deo* ante hunc *Alcoranum*, vel vestigium scientiæ *habitæ ab antiquis de cultu deorum vestrorum*, si estis veraces. 5. Quis verò *est* errantior, quàm qui invocat præter Deum *alium*, qui non responsurus sit illi usque ad diem resurrectionis *(idest nunquam)*? Ipsi verò *dii, quos invocant*, de invocatione eorum non *sunt* curantes. 6. Cùm verò congregati fuerint homines *in die Judicii*: *Dii eorum* erunt ipsis hostes; & erunt cultum eorum ingratè abnegantes. 7. Et, cùm leguntur illis signa nostra manifesta *ex Alcorano*: dicunt, qui sunt increduli, Veritati (*idest Alcorano*) postquàm venit ad eos: Hoc *est* præstigium manifestum. 8. An dicent: Confinxit eum? responde: Si confinxi eum, profectò non obtinebitis mihi à Deo quidquam *indulgentiæ*, *quandò voluerit me propter hoc punire*. Ipse Scientissimus *est* de eo, quod blateratis de illo (*idest Alcorano*) *a* ipse est sufficiens testis inter me, & inter vos: & ipse *est* Indultor, Misericors. 9. Dic: non sum primus ex legatis: & nescio, quid acturus sit *Deus* de me, neque de vobis. *b* Non sequor, nisi quod revelatur mihi; neque ego *sum*, nisi monitor manifestus. 10. Dic: An vobis videtur: si fuerit *hic Alcoranus* à Deo, & non credideritis in eum: & testificatus fuerit testis ex filiis Israel de *c* hujusmodi re, ac proindè crediderit *in eum*, *vos* verò superbè resilieritis *à credendo*: *nonne eritis iniqui*? Certè Deus non diriget homines iniquos. 11. Et dicunt, qui sunt increduli, iis, qui crediderunt. Si esset melius *credere in Alcoranum*: non prævenissent nos in hoc *filii Israel*. Cùm verò, *qui hoc dicunt*, non fuerint directi per illum (*idest Alcoranum*) dicunt: Hic *Alcoranus est* mendacium antiquum. 12. Et ante eum *traditus fuit* liber Moysi in ducem, & misericordiam: & *posteà datus fuit* hic liber *Alcorani* confirmans *eum* lingua Arabica, ut comminetur illis, qui iniquè agunt, & *sit* faustum nuncium benè agentibus. 13. Certè illi, qui dixerint: Dominus noster est Deus: deindè rectè sese gesserint: non *erit* timor super eos, neque ipsi contristabuntur. 14. Hi *erunt* habitatores Paradisi, perpetuò commoraturi in eo, in retributionem ob id, quod operati sunt. 15. Et præcepimus homini erga parentes suos beneficentiam. Gestavit eum *utero* mater ejus cum molestia: & peperit eum cum molestia: & gestatio ejus *in ulnis matris*, & ablactatio ejus *fuit usque ad* trigesimum mensem, donec perveniret ad ætatem suam firmam *triginta circiter annorum*: & perveniret *deindè* ad quadraginta annos. Dixit *Abubacar*: Domine mi, inspiratione tua doce me, ut gratus sim beneficiis tuis, quibus beneficus fuisti erga me, & erga parentes meos: & ut operer rectum, *quod* placeat tibi: & felicita me in progenie mea: quippè ego conversus sum ad te, & sanè ego *sum* ex Moslemis. 16. Hi *sunt illi*, à quibus acceptabimus optimum, quod operati fuerint, & ignoscemus malis eorum, *& erunt* inter habitatores Paradisi: promissio veritatis, quæ promissa fuerat illis. 17. Qui verò dixerit parentibus suis: Vah uterque vestrum. An promittitis mihi, quòd educendus sim *vivus è sepulchro*? & jam præterierunt generationes ante me, *neque surrexerunt è sepulchris*: uterque verò *parens* imploraverit auxilium Dei, *& dixerit filio*: Væh tibi: crede: quippè promissio Dei *est* vera: at *ille* responderit; Non *est* hoc, nisi fabulę Priorum. 18. Hi *sunt*, quibus justè competit dictum (*idest pœna exercita à Deo*) in gentibus, *quæ* jam præterierunt ante eos, ex Geniis, & hominibus. Certè ipsi *d* erunt pereuntes.

الجزء السادس والعشرون Pars vigesima sexta.

a sufficiens est in eo.

b Si.

c similitudine ejus (*idest de qualitate ejus*).

d fuerunt.

euntes. 19. Et unicuique *erunt* gradus *in Paradiso*, *seu Gebenna*, *præmii*, *vel pœnæ* juxta id, quod operati fuerint: & ut satisfaciat illis *Deus* pro operibus eorum: & ipsi non tractabuntur iniquè. 20. Et die *quadam* præsentabuntur, qui fuerunt infideles, ante ignem *Gebennę*, *& dicetur illis*: Dilapidastis bona vestra in vita vestra mundana, & perfruiti estis in ea: at hodie recipietis pro mercede pœnam ignominiæ, eo, quòd superbè vos gesseritis in terra sine justitia, & eo, quòd prævaricati fuistis. 21. Et memento *Hud* fratris Adæorum, cùm prædicavit genti suæ in Alahkaph, (& jam præcesserant Prædicatores ante eum, & post eum) *& dixit illis*: Ne colatis, nisi Deum. Equidem timeo super vos pœnam diei magnæ. 22. Responderunt: Venisti ne ad nos, ut averteres nos à diis nostris? Ostende porrò nobis id, quod comminaris nobis, si es ex veracibus. 23. Dixit *Hud*: Profectò scientia *est* apud Deum: *ego* verò annuncio vobis id, pro quo missus sum. Sed ego video vos homines, *qui* ignorantia laboratis. 24. Postquàm autem viderunt illud, *quod comminatus fuerat eis*, *nempè* nubem extensam pertingentem ad valles eorum, dixerunt: Hæc *est* nubes demissura nobis pluviam. Atqui hoc *est*, quod accelerari optavistis: ventus *est* in ea, pœna dolorifica. 25. Perdet omnem rem per imperium Domini sui, & ad mane pervenerunt, *&* non apparuerunt, nisi habitacula eorum: *nam omnes ipsi perierant*. Ita remuneramus homines scelesta patrantes. 26. Et quidem jam collocaveramus illos in eo *statu rerum*, in quo collocavimus vos, *ò Meccani*: & dederamus eis aures, & oculos, & corda: nec tamen profuerunt illis aures eorum, neque oculi eorum, neque corda eorum ulla in re, cùm negavissent signa Dei: & incidit in eos id, quod irridebant. 27. Et quidem jam perdidimus, quod *erat* circa vos urbium: & diversimodè proposuimus signa, ut ipsi reverterentur *ab impietate sua*. 28. Et an adjuverunt eos illi, quos acceperant præter Deum, *ad appropinquandum magis ipsi Deo*, in Deos? Immò absconderunt se ab eis: & hoc fuit mendacium eorum, & id, quod blasphemè confinxerant. 29. Et *memento*, cùm divertimus ad te quosdam ex Geniis, *ut* audirent Alcoranum. Cùm autem præsentes fuissent illi (*idest incæpissent audire illum*) dixerunt *alter alteri*: Attenti estote. Cùmque absolutus fuisset, reversi sunt ad gentem suam, *quæ erat Judaica*, prædicaturi *id, quod audierant*. 30. Dixerunt: O popule noster, nos certè audivimus librum, *qui* demissus est post Moysen; confirmantem id, quod *traditum fuit Sacrorum librorum* ante eum. Dirigit ad veritatem, & ad viam rectam. 31. O popule noster obedite Prædicatori Dei, & credite in eum, *ut* ignoscat vobis de peccatis vestris, & eruat vos à pœna discruciante. 32. Qui verò non obedierit Prædicatori Dei: non tamen erit imbecillitans *Deum*, *ne puniat eum* in terra: neque erunt ipsi præter eum patroni. Hi *erunt* in errore manifesto. 33. An non cognoscunt, quòd *Deus*, qui creavit Cœlos, & Terram, & non est defatigatus in creatione eorum; potens *est* ad hoc, ut vivificet mortuos? utique *est Potens*: quippè ipse *est* ad omnem rem Potens. 34. Et die *quadam* exponentur, qui infideles fuerunt, coram Igne, *& dicetur illis*: Nonne est hic *Ignis* in veritate? respondebunt: Utique per Dominum nostrum. Dicet *illis Deus*: Gustate ergo pœnam eo, quòd fuistis increduli. 35. Patienter itaque sustine *injurias gentis tuæ*, sicut sustinuerunt præditi constantia, ex legatis: neque optes, ut acceleretur illis *pœna*. Quasi ipsi die, *qua* videbunt id, quod promittitur eis (*idest pœna*) non morati fuissent, nisi horam *unam* ex *uno* die, *ita erit in opinione eorum*. Notificatio. (*idest notifico, & prædico hæc vobis*). An ergo peribunt, nisi homines prævaricantes?

NOTÆ.

NOTÆ.

EPigraphe الاحقاف *AlahKaph* significat propriè cumulos, seu tumulos arenæ: sed hoc loco est nomen proprium loci, seu regionis Adæorum, de quo fit mentio versu 21. Sura est Meccana. Quidam tamen excipiunt versus 10. *Dic: An videtur vobis*, & 15. *Et præcepimus homini*. Et 35. *Patienter itaque sustine*: quos volunt esse Medinenses. In numero versuum videntur plerique convenire. Qui hanc Suram legerit; كتب له عشر حسنات كعدد كل رملة في الدنيا *scribentur ei decem bona juxta numerum cujuslibet grani arenæ in Mundo*.

X. *Testis ex filiis Israel*.] Fuit hic Judæus quidam nomine Abdallah filius Salam, qui religione sua abjurata, Mahumeticam amplexus fuerat. Hujus exemplo conabatur Mahumetus inducere Meccanos ad Sectam suam sequendam. Illi verò ex hoc ipso illam rejiciendam esse non malè arguebant, quòd eam Judæi amplecterentur.

XV. *Dixit Abubacar*.] Divinant hìc temerè Expositores, neque enim apparet, quanam ex parte prosiliat hìc in scenam Abubacar: & nihilominùs pronunciat ex tripode Gelal: نزل في ابي بكر الصديق لما بلغ اربعين سنة بعد سنتين من مبعث النبي ﷺ امن به ثم امن ابواه ثم ابنه عبد الرحمن وابن عبد الرحمن ابو عتيق. *Revelata sunt hæc pro Abubacar Justo, qui, cùm esset quadraginta annorum, biennio post missionem Mahumeti, credidit in eum: deindè crediderunt parentes ejus: deindè filius ejus Abdalrahman, & filius Abdalrahman Abu-Oteik*. Zamcascerius etiam refert hanc opinionem: sed nihilominùs videtur magis probare, hæc verba dici, vel dicenda esse ab homine quolibet in genere, quandò pervenit ad usum rationis, vel ad ætatem virilem.

XVII. *Vah uterque vestrum*.] Particula Arabica اف est vox contemptus, fastidii, & nauseæ; ut latina Vah, apage, &c. Quamobrem explicat Gelal, نتنا وقبحا لكما اتضجر منكما: *fœtor, & fœditas utrique vestrum. Tædio, nauseaque me afficitis*.

XVIII. *Ex Geniis, & hominibus*.] Arabes constituunt populos, ac nationes non solùm ex hominibus, sed etiam ex Geniis, quos, quædam communia cum Angelis, quædam cum hominibus, ex Thalmudistarum doctrina, habere fabulantur. Vide, quę alibi dicta sunt.

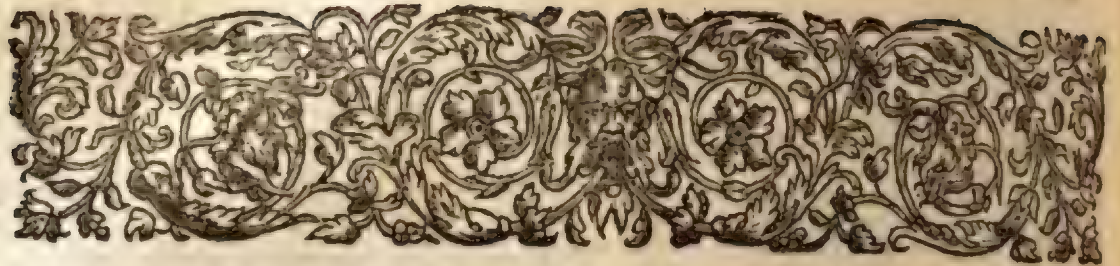
XXV. *Perdet omnem rem*.] Rem ita evenisse affirmat Gelal his verbis: واهلكت رجالهم ونساءهم وصغارهم وكبارهم واموالهم بان طارت بذلك بين السماء والارض ومزقته وبقي هود ومن امن معه: *Et perdidit viros eorum, & fœminas, & pupillos, & magnos, & opes eorum: volitans per hoc inter Cælum, & Terram, & comminuens: & remansit Hud, & qui crediderant cum eo*.

XXIX. *Divertimus ad te quosdam ex Geniis*.] Erant hi, si credimus Gelali: جن نصيبين او اليمن او جن نينوى وكانوا سبعة او تسعة وكان ﷺ ببطن نخلة يصلي باصحابه الفجر: *Genii ex regione Nisibina, vel Arabiæ Felici, vel ex Ninive. Erant autem septem, vel novem. Mahumetus porrò legebat Alcoranum in concavo trunci cujusdam Palmæ, tempore orationis in Aurora: eratque cum sociis suis*. Addit, hos Genios fuisse sectæ Judaicæ professores.

REFUTATIONES.

I. NUllius momenti est argumentum, quo Mahumetus putat, se convincere posse Meccanos, ad hoc, ut credant, verè Alcoranum suum à Deo traditum fuisse (quod etiam hìc in principio Suræa affirmat) atque adeò illum amplectantur. Judæus aliquis, nescio quis, credidit in illum: ergo Meccani etiam debent illi credere: quasi verò levitas, & fatuitas unius Judæi, fidem Divinam conciliare posset Alcorano. Non negamus, Judæos aliquot, tùm vivente Mahumeto, quàm post ejus obitum, Synagoga rejecta, Mahumetanicæ Sectæ adhæsisse. Verùm id fecerunt, vel metu, vel paupertate, vel fraude, ac dolo adducti, vel apparenti veritate decepti: quidam etiam suorum odio, vel desperatione adacti. Id faciunt quotidie non solùm Judæi, sed & Christiani non pauci. An verò probatur hinc, Alcoranum traditum fuisse à Deo? Solidiùs, ac nervosiùs videtur esse argumentum responsivum Meccanorum: Si Alcoranus boni, seu veri aliquid contineret, nequaquam Judæi omnium primi illum recepissent, cùm sint homines pravi, atque à Deo rejecti, veritatis hostes, & ad malum tantummodò proclives.

II. Novum sanè est, & monstro simile, Genios, seu Dæmones, qui primò Judaicam Sectam fuerant professi, à Deo, ut à Mahumeto Alcoranum audirent, missos fuisse: & ex illius lectione instructos, ad alios Dæmones, ut iisdem Mahumetismum prædicarent, sese contulisse. Hujusmodi figmenta non argumentis refutanda, sed risu contemnenda sunt.

سورة القتال مدنية وهي ثمان وثلاثون آية

SURA XLVII.
BELLUM.
MEDINÆA:
COMMATUM TRIGINTA OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله اضل اعمالهم ۞ 2 والذين امنوا وعملوا الصالحات
وامنوا بما نزل علي محمد وهو الحق من ربهم كفر عنهم سياتهم واصلح بالهم ۞ 3 ذلك بان
الذين كفروا اتبعوا الباطل وان الذين امنوا اتبعوا الحق من ربهم كذلك يضرب الله للناس
امثالهم ۞ 4 فاذا لقيتم الذين كفروا فضرب الرقاب حتي اذا اثخنتموهم فشدوا الوثاق فاما منا
بعد واما فداء حتي تضع الحرب اوزارها ۞ 5 ذلك ولو يشاء الله لانتصر منهم ولكن ليبلوا
بعضكم ببعض والذين قتلوا في سبيل الله فلن يضل اعمالهم ۞ 6 سيهديهم ويصلح بالهم ۞
7 ويدخلهم الجنة عرفها لهم ۞ 8 يا ايها الذين امنوا ان تنصروا الله ينصركم ويثبت
اقدامكم ۞ 9 والذين كفروا فتعسا لهم واضل اعمالهم ۞ 10 ذلك بانهم كرهوا ما
انزل الله فاحبط اعمالهم ۞ 11 افلم يسيروا في الارض فينظروا كيف كان عاقبة الذين من
قبلهم دمر الله عليهم وللكافرين امثالها ۞ 12 ذلك بان الله مولي الذين امنوا وان
الكافرين لا مولي لهم ۞ 13 ان الله يدخل الذين امنوا وعملوا الصالحات جنات تجري من
تحتها الانهار والذين كفروا يتمتعون وياكلون كما تاكل الانعام والنار مثوي لهم ۞
14 وكاين من قرية هي اشد قوة من قريتك التي اخرجتك اهلكناهم فلا ناصر لهم ۞
15 افمن كان علي بينة من ربه كمن زين له سوء عمله واتبعوا اهواءهم ۞ 16 مثل
الجنة التي وعد المتقون فيها انهار من ماء غير اسن وانهار من لبن لم يتغير طعمه وانهار من
خمر لذة للشاربين وانهار من عسل مصفي ولهم فيها من كل الثمرات ومغفرة من ربهم كمن

هو

هو خالد في النار وسقوا ماء حميما فقطع امعاءهم ۞ 17 ومنهم من يستمع اليك حتي اذا
خرجوا من عندك قالوا للذين اوتوا العلم ماذا قال انفا اولايك الذين طبع الله علي قلوبهم
واتبعوا اهواءهم ۞ 18 والذين اهتدوا زادهم هدي واتيهم تقويهم ۞ 19 فهل ينظرون الا
الساعة ان تاتيهم بغتة فقد جاء اشراطها فاني لهم اذا جاءتهم ذكريهم ۞ 20 فاعلم انه لا اله
الا الله واستغفر لذنبك وللمومنين والمومنات والله يعلم متقلبكم ومثويكم ۞ 21 ويقول الذين
امنوا لولا انزلت سورة فاذا انزلت سورة محكمة وذكر فيها القتال رايت الذين في قلوبهم مرض
ينظرون اليك نظر المغشي عليه من الموت فاولي لهم طاعة وقول معروف فاذا عزم الامر
فلو صدقوا الله لكان خيرا لهم ۞ 22 فهل عسيتم ان توليتم ان تفسدوا في الارض وتقطعوا
ارحامكم ۞ 23 اولايك الذين لعنهم الله فاصمهم واعمي ابصارهم ۞ 24 افلا يتدبرون القران
ام علي قلوب اقفالها ۞ 25 ان الذين ارتدوا علي ادبارهم من بعد ما تبين لهم الهدي
الشيطان سول لهم واملي لهم ۞ 26 ذلك بانهم قالوا للذين كرهوا ما انزل الله سنطيعكم
في بعض الامر والله يعلم اسرارهم ۞ 27 فكيف اذا توفتهم الملايكة يضربون وجوههم
وادبارهم ۞ 28 ذلك بانهم اتبعوا ما اسخط الله وكرهوا رضوانه فاحبط اعمالهم ۞ 29 ام
حسب الذين في قلوبهم مرض ان لن يخرج الله اضغانهم ۞ 30 ولو نشاء لارينكهم فلعرفتهم
بسيماهم ولتعرفنهم في لحن القول والله يعلم اعمالكم ۞ 31 ولنبلونكم حتي نعلم المجاهدين
منكم والصابرين ونبلوا اخباركم ۞ 32 ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل الله وشاقوا
الرسول من بعد ما تبين لهم الهدي لن يضروا الله شيا وسيحبط اعمالهم ۞ 33 يا ايها الذين
امنوا اطيعوا الله واطيعوا الرسول ولا تبطلوا اعمالكم ۞ 34 ان الذين كفروا وصدوا عن سبيل
الله ثم ماتوا وهم كفار فلن يغفر الله لهم ۞ 35 فلا تهنوا وتدعوا الي السلم وانتم
الاعلون والله معكم ولن يتركم اعمالكم ۞ 36 انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وان تومنوا
وتتقوا يوتكم اجوركم ولا يسالكم اموالكم ۞ 37 ان يسالكموها فيحفكم تبخلوا ويخرج
اضغانكم ۞ 38 ها انتم هولاء تدعون لتنفقوا في سبيل الله فمنكم من يبخل ومن يبخل
فانما يبخل عن نفسه والله الغني وانتم الفقراء وان تتولوا يستبدل قوما غيركم ثم لا
يكونوا امثالكم ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. QUi infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei; errare faciet *Deus* opera eorum (*idest inutilia reddet*). 2. Qui verò fideles fuerint, & fecerint recta, & crediderint in id, quod demissum fuit super Mahumetum (& ipsum est veritas à Domino eorum) expiabit ab eis mala eorum, & rectificabit *a* intentionem eorum. 3. Hoc *eveniet*, eo quòd, qui infideles fuerunt,

a prosperabit.

runt, secuti sunt vanitatem: & quia, qui fideles fuerunt, secuti sunt veritatem à Domino suo. Ita proponit Deus hominibus similitudines eorum (idest fidelium, & infidelium). 4. Cùm ego repereritis eos, qui sunt infideles, percussio cervicum (idest percutite cervices eorum) donec feceritis stragem malam eorum. Tùm roborate vinculum (idest alligate vinculis, & captivos ducite aliquos). Porrò sive gratuita dimissio posteà; sive redemptio (idest, sive liberos gratis dimittetis: sive pretium pro redemptione eorum capietis) donec deponat bellum onera sua (idest donec hostes arma deponant, & vel fidem, vel pactum, seu tributum impositum accipiant). 5. Hoc servabitis. Quòdsi vellet Deus, certè ultionem sumeret ex illis sine opera vestra. Sed id vult, ut probet alios vestrum per alios (idest fideles per infideles). Illi porrò, qui occisi fuerint pro via Dei, nullo modo aberrare faciet Deus opera eorum (idest, relinquet eos sine mercede). 6. Diriget eos, & rectificabit intentionem eorum. 7. Et introducet eos in Paradisum, quem notificaverat eis. 8. O qui *a* credidistis, si adjuveritis Deum, pugnando pro fide illius: adjuvabit vos: & firmabit pedes vestros. 9. Qui verò infideles fuerint, exitium erit eis: & aberrare faciet Deus opera eorum. 10. Hoc eveniet eis, quia ipsi abhorruerunt id, quod demisit Deus (idest præceptum pugnandi pro fide) propterea inutilia facta sunt opera eorum. 11. An ergo non peragraverunt terram, & inspexerunt, cujusmodi fuerit cultus eorum, qui fuerunt ante ipsos? Disperdidit Deus illos. Infidelibus autem convenient similitudines ejus (idest similis exitus malus). 12. Hoc erit, eo quòd Deus sit patronus eorum, qui crediderunt: & quòd incredulis, non sit patronus eis. 13. Profectò Deus introducet eos, qui crediderint, & operati fuerint recta, in hortos, currunt de sub ipsis flumina. Qui verò infideles fuerint, deliciis indulgebunt, & comedent, sicut comedunt pecudes: & ignis erit receptaculum eorum. 14. Quæ verò ex urbibus erant valentiores robore, quàm sit Mecca urbs tua, quæ ejecit te: & tamen perdidimus eas: & non fuit adjutor illis? 15. An ergo, qui fuerit super declarationem à Domino suo (idest, qui illuminatus fuerit à Deo in fide) erit, sicut ille, cui adornatum fuit malum operis sui (idest, speciosum apparere factum fuerit à Dæmone) & secuti sunt desideria sua? 16. Similitudo Paradisi, qui promissus est timoratis: in eo sunt flumina aquæ incorruptibilis: & flumina ex lacte; cujus non immutatur gustus, & flumina ex vino suavi bibentibus: & flumina ex melle defæcato: & ipsis in eo erit copia ex omnibus fructibus: & indulgentia à Domino suo. An verò, qui hujusmodi felicitate fruetur, erit, sicut ille, qui est perpetuò moraturus in igne; & potabuntur aqua ferventissima, itaut discindat viscera eorum? 17. Et ex ipsis (idest infidelibus) quidam aures præbent tibi, donec ubi egressi fuerint à te, dicunt illis, quibus data est scientia: Quid est, quod dixit nunc? Hi sunt, quorum impressit sigillum Deus super corda eorum, & sectati sunt concupiscentias suas. 18. Qui verò directi fuerint, augebit illis Deus directionem, & dabit illis timorem eorum de igne Gehennæ. 19. An verò expectant infideles, nisi Horam, ut superveniat illis repentè? Jam verò venerunt conditiones (idest signa illius). Quomodò verò erit ipsis, postquam advenerit illis commonitio eorum? (idest, quomodò poterunt tunc commonefieri, & resipiscere. 20. Scito ergo, quòd non est Deus præter Deum: & indulgentiam postula pro delicto tuo, & pro fidelibus viris, & fidelibus feminis. Et Deus scit *b* occupationem vestram (idest exercitia, & labores vestros diurnos) & receptaculum vestrum (idest, quò vos recipiatis serò ad quietem). 21. Et dicunt, qui crediderunt: Nisi demissa fuerit Sura aliqua, qua præcipiatur nobis bellum; non exibimus ad pugnam. Ubi verò demissa fuerit Sura stabiliter disposita (idest non obnoxia abrogationi, sicut cæteræ) & commemoratum fuerit in ea bellum: videbis eos, quorum in cordibus est morbus (idest infidelitas) aspicient ad te aspectu ejus, qui coopertus sit à morte (idest tristi, ac veluti moribundi). Atqui meliùs esset illis obedientia, & dictum conveniens, quo se promptos ad bellum exhiberent. Ubi verò firmatum fuerit præceptum de prælio: si fideles fuerint Deo, certè meliùs erit illis. 22. An ergo in promptu fuistis, si defeci-

vissetis

a crediderũt

b conversationem.

vissetis ab obedientia, ut corrumperetis Terram *per latrocinia*, & rescinderetis (*i. violaretis*) consanguinitates vestras? 23. Hi *sunt*, quibus maledixit Deus, & surdos reddidit eos, & excæcavit oculos eorum. 24. An ergo non perpendunt Alcoranum? An super corda sunt seræ eorum (*idest cordium*)? 25. Certè, qui retroversi fuerint super terga sua, postquam innotuit eis directio: Satanas adornabit ipsis *malum*, *quod fecerunt*, & implebit eos *opibus ad eos decipiendos*. 26. Hoc *eveniet eis*, quia ipsi dixerunt *secretò* iis, qui abhorrebant id, quod demiserat Deus (*idest præceptum de prælio*). Obediemus vobis in parte præcepti. At Deus novit secreta eorum. 27. Quomodò ergo *se habebunt*, cùm morti tradent eos Angeli, & percutient facies eorum, & terga eorum *uncis ferreis*? 28. Hoc *eveniet illis*, eo quòd ipsi secuti fuerint id, quod ad iram provocabat Deum, & aversati sunt beneplacitum ejus: proptereà inutilia reddidit opera eorum. 29. An existimant illi, quorum in cordibus *est* morbus, quòd non manifestaturus sit Deus simultates eorum *contra fideles*? 30. Quòd, si vellemus, certè ostenderemus tibi eos, itaut certè cognosceres eos ex signis eorum: sed certè cognosces eos ex *a* sono vocis: & Deus novit opera vestra. 31. Et quidem tentabimus vos, donec cognoscamus strenuè certantes ex vobis, & constanter sustinentes, & probemus nuncia vestra (*idest opera vestra, seu quomodò vos geratis in bello*). 32. Porrò, qui infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei, & schisma fecerint contra Legatum (*idest Mahumetum*) postquam innotuit ipsis directio: non nocebunt Deo quidquam: & *ipse* vana reddet opera eorum. 33. E qui *b* credidistis, obedite Deo, & obedite Legato: & ne vana reddatis opera vestra. 34. Profectò, qui infideles fuerint, & averterint *alios* à via Dei: deindè mortui fuerint, & ipsi infideles (*idest in infidelitate*) nunquam ignoscet Deus illis. Ne ergo molles efficiamini *erga hostes vestros*, neque invitetis *eos* ad concordiam, dum vos *sitis* superiores. Deus enim *erit* vobiscum, & non imminuet vobis opera vestra. 36. Certè vita mundana *est* ludus, & jocus: si verò credideritis, & timueritis *Deum*, dabit vobis mercedes vestras. Neque exigit à vobis facultates vestras *omnes*, *sed tantùm partem earum*. 37. Si requireret à vobis eas, itaut instanter exigerent à vobis: avari fieretis, & produceret odia vestra *contra Religionem*, *quæ talia præcipit*. 38. Ecce vos *estis* illi, *qui* invitamini, ut expendatis *aliquam partem rerum vestrarum* pro via Dei: & tamen ex vobis quidam sunt avari. Sed, qui avarus fuerit certè avarus erit contra animam suam. Et Deus *est* dives: vos autem pauperes. Quòd si tergiversati fueritis, substituet *alios* homines præter vos, *qui* deindè non sint similes vestri.

a parva pronunciatione sermonis.

b crediderũt

N O T Æ.

Duplex titulus huic Suræ præfigitur; alter القتال *Bellum*: quia in ea contra Meccanos, & alios infideles bellum indicitur. Alter محمد *Mohammad*, seu Mahumetus: eo quòd is in secundo versu nominetur. Est autem Sura Medinensis: quidam tamen excipiunt versum decimum quartum: *Quot verò ex urbibus*. Immò nonnulli faciunt totam Meccanam: tanta est inter Expositores Moslemos de rebus Alcorani incertitudo. Versus enumerantur octo supra triginta. Quidam unum superaddunt. Qui hanc Suram legerit,

كان حقا علىى الله ان يسقيه من انهار الجنة

debitum erit Deo, ut potet eum ex fluminibus Paradisi.

XVI. *Similitudo Paradisi.*] Quia Mahumetani propriè, & litteraliter tenentur credere ea, quæ in Alcorano de Paradiso dicuntur: ideò Gelal, dictionem مثل quæ propriè *similitudinem* significat, exponit صفة, *Prædicatum*, seu Epitheton.

XVII. *Illis, quibus data est scientia.*] Gelal: العلما من الصحابة منهم ابن مسعود وابن عباس استهزاء وسخرية ماذا قال انفا اى الساعة : اى لا نرجع اليه: *Doctiores ex societate Mahumeti: inter quos erant Ebno-Masaud, & Ebno-Abas. Irridentes, ac ludificantes dicebant hi impii: Quid est, quod dicit nunc? idest non revertemur ad illum.* Videtur accipere, *nunc*, sejunctim ab antecedentibus, ac si dicerent: Quid est, quod dicit? Nunc audiamus illum: sed deindè non ultrà redeamus.

XIX. *Conditiones illius.*] Inter hæc signa ponit Gelal: بعث النبى محمد وانشقاق القمر والدخان : *missionem Mahumeti ad prophetandum: scissionem Lunæ: & Fumum*, de quo supra dictum est.

XX. *Et indulgentiam postula pro delicto tuo.*] Gelal:

قيل له ذلك مع عصمته ليستن به امته وقد فعله

قال صلى انى لاستغفر الله فى كل يوم مائة مرة :

Dictum fuit hoc illi, non obstante custodia, quam Deus promiserat illi, ut esset per hoc norma genti suæ. Jam verò Mahumetus hoc fecit: ipse enim dixit de se: Ego sanè indulgentiam peccatorum peto à Deo, centies in singulos dies.

XXVII. *Cùm morti tradent eos Angeli.*] Alludit ad tormentum sepulchri, de quo alibi loquuti sumus.

RE-

REFUTATIONES.

I. Larvam deponit in hac Sura, sicut etiam in Nona, ut vidimus, Mahumetus: nam ubi anteà in omnibus ferè Suris, patientiam, mansuetudinem, tolerantiam, & indulgentiam erga infideles à Deo præcipi sibi, & commendari confinxit: in his duabus ex abrupto bellum, cædes, captivitates, sævitiem omnem, atque barbariem sibi adversus eosdem imperata fuisse pronunciat. Causa tam subitæ mutationis fuit, quia, cùm antea Meccæ detineretur, concivium suorum potentiam, iramque metuebat, nec sibi vires ad eis resistendum suppetere agnoscebat. Ubi verò Meccam aufugiens, Medinam cum suis asseclis se transtulit, ibique armis se, sociisque munivit, ac potentiorem adversariis suis vidit: bellum sibi contra eosdem à Deo præcipi simulavit in his Suris, quibus centum viginti quatuor versus Alcorani abrogavit. Alibi sanè præceperat suis congeronibus, ut si ab adversariis lacesserentur, sese defensarent, ac vindicarent, parique par rependerent. Hic verò jubet, eos absolutè, & absque ulla prævia causa, ubicunque infideles (fidei pallio scelus tegit) nacti fuerint, ferro invadere, ac trucidare, vel captivos abducere, vel durissimas illis servitutis conditiones imponere, nulla pacis, vel induciarum conditione admissa, cunctisque humanitatis legibus rejectis, nisi hostes sese, tanquam pecudes ipsis dedidissent, eorumque arbitrio se subjecissent. Eo verò major Mahumeti impietas, ac barbaries apparet, quòd hæc omnia contra gentem suam, & præsertim contra Meccanos, concives, cognatosque suos, exercere aggreditur, ut oppressione Patriæ tyrannidi suæ fundamenta jaciat. Vide, quæ fusè dicta sunt in Prodromo p. 4. cap. 23. pag. 59. Et quæ suprà notavi in refutatione Suræ 9. Pœnitentia.

II. Ut verò socios ad bellum acriùs ineundum excitet, crambem recoquit, Paradisi sui delicias pollicendo, cum appendice fluminum, non solùm aquæ, ut alibi: sed etiam lactis, vini, & mellis. Mirum verò, quòd cum non semel asseruerit, vinum rem esse abominandam, & inventum Diaboli, illud in Paradiso ponat. Sed respondent Moslemi, vinum hoc Paradisiacum, neque inebriare, neque incommoda alia, quæ in terrestri vino reperiuntur, afferre. Esto. Vinum nihilominùs est: & apud nos etiam vina adeò lenia, quamvis sana reperiri non dubito, ut quamvis ad satietatem sumantur, nulla tamen gignant in bibentibus ebrietatem. Porrò ebrietas, mentisque perturbatio non tàm vino, quàm hominis intemperantiæ tribuendę sunt, ut quotidiano experimento comprobatur. Quòd si dicant, vinum illud, ita vocari tantùm denominativè, & æquivocè; sed revera non esse vinum; respondebimus, imprudenter Mahumetum vocasse potionem Paradisi nomine rei abominabilis, & quæ est ex opere Satanæ non secùs, ac si etiam aliquem Paradisi nomine الخرء idest *stercoris humani* appellasset. Hic verò obiter notandum, quamvis hanc Paradisi similitudinem esse pronunciet; propriè tamen loqui, ut jam ex Gelale ostendimus. Neque novum est in Alcorano similitudinis nomine, proprietatem significari.

III. Benè est, quòd Mahumetus fateatur, se esse peccatorem, dum fingit imponi sibi Divinum *præceptum deprecandi pro peccatis suis*. Dedecet tamen *Prophetam tantum*, & de quo *Mahumetani tàm mira jactant*, & *quem Prophetis omnibus anteponunt*, *esse peccatorem*: cùm nulla major sit *excellentia*, *majorque laus* apud Deum, quàm immunitas ab omni peccato, qualis fuit in Christo, quemadmodùm Mahumetani ipsi fatentur. Quòd verò Mahumetus ipse dixerit, se centies in singulos dies indulgentiam peccatorum à Deo postulasse, quamvis figmentum esse dubitandum non sit; id tamen meritò fecisset, cùm tantus esset peccator, quamvis absque ullo fructu, utpote in peccato obstinatus, peccatorum veniam postulasset.

IV. De illo Sepulchri tormento vide, quæ suprà dicta sunt, sed sive de eo, sive de morte ipsa infidelium loquatur, figmentum redolet percussio illa Angelorum facta uncis ferreis in faciebus, & dorsis infidelium, præsertim ad extrahendas animas à corporibus eorum.

سورة الفتح مدنية تسع وعشرون آية

SURA XLVIII.
APERITIO.
MEDINENSIS:
COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۝

1 إنا فتحنا لك فتحا مبينا ۝ 2 ليغفر لك الله ما تقدم من ذنبك وما تأخر ويتم نعمته
عليك ويهديك صراطا مستقيما ۝ 3 وينصرك الله نصرا عزيزا ۝ 4 هو الذي أنزل السكينة
في قلوب المؤمنين ليزدادوا إيمانا مع إيمانهم ولله جنود السموات والأرض وكان الله عليما
حكيما ۝ 5 ليدخل المؤمنين والمؤمنات جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها
أبدا ويكفر عنهم سيئاتهم وكان ذلك عند الله فوزا عظيما ۝ 6 ويعذب المنافقين والمنافقات
والمشركين والمشركات الظانين بالله ظن السوء عليهم دائرة السوء وغضب الله عليهم ولعنهم
وأعد لهم جهنم وساءت مصيرا ۝ 7 ولله جنود السموات والأرض وكان الله عزيزا حكيما ۝
8 إنا أرسلناك شاهدا ومبشرا ونذيرا ۝ 9 لتؤمنوا بالله ورسوله وتعزروه وتوقروه وتسبحوه
بكرة وأصيلا ۝ 10 إن الذين يبايعونك إنما يبايعون الله يد الله فوق أيديهم فمن نكث فإنما
ينكث على نفسه ومن أوفى بما عاهد عليه الله فسيؤتيه أجرا عظيما ۝ 11 سيقول لك
المخلفون من الأعراب شغلتنا أموالنا وأهلونا فاستغفر لنا يقولون بألسنتهم ما ليس في قلوبهم قل
فمن يملك لكم من الله شيئا إن أراد بكم ضرا أو أراد بكم نفعا بل كان الله بما تعملون
خبيرا ۝ 12 بل ظننتم أن لن ينقلب الرسول والمؤمنون إلى أهليهم أبدا وزين ذلك في
قلوبكم وظننتم ظن السوء وكنتم قوما بورا ۝ 13 ومن لم يؤمن بالله ورسوله فإنا أعتدنا
للكافرين سعيرا ۝ 14 ولله ملك السموات والأرض يغفر لمن يشاء ويعذب من يشاء وكان الله
غفورا رحيما ۝ 15 سيقول المخلفون إذا انطلقتم إلى مغانم لتأخذوها ذرونا نتبعكم يريدون أن

يبدلوا

يبدلوا كلام الله قل لن تتبعونا كذلك قال الله من قبل فسيقولون بل تحسدوننا
بل كانوا لا يفقهون الا قليلا ۞ 16 قل للمخلفين من الاعراب ستدعون الى قوم اولي باس
شديد تقاتلونهم او يسلمون فان تطيعوا يوتكم الله اجرا حسنا وان تتولوا كما توليتم من قبل
يعذبكم عذابا اليما ۞ 17 ليس على الاعمي حرج ولا على الاعرج حرج ولا على
المريض حرج ومن يطع الله ورسوله يدخله جنات تجري من تحتها الانهار ومن يتول يعذبه عذابا
اليما ۞ 18 لقد رضي الله عن المومنين اذ يبايعونك تحت الشجرة فعلم ما في قلوبهم فانزل
السكينة عليهم واثابهم فتحا قريبا ۞ 19 ومغانم كثيرة ياخذونها وكان الله عزيزا حكيما ۞
20 وعدكم الله مغانم كثيرة تاخذونها فعجل لكم هذه وكف ايدي الناس عنكم
ولتكون اية للمومنين ويهديكم صراطا مستقيما ۞ 21 واخرى لم تقدروا عليها قد احاط الله
بها وكان الله على كل شيء قديرا ۞ 22 ولو قاتلكم الذين كفروا لولوا الادبار ثم
لا يجدون وليا ولا نصيرا ۞ 23 سنة الله التي قد خلت من قبل ولن تجد لسنة الله
تبديلا ۞ 24 وهو الذي كف ايديهم عنكم وايديكم عنهم ببطن مكة من بعد ان
اظفركم عليهم وكان الله بما يعملون بصيرا ۞ 25 هم الذين كفروا وصدوكم عن المسجد
الحرام والهدي معكوفا ان يبلغ محله ولولا رجال مومنون ونساء مومنات لم تعلموهم ان تطوهم
فتصيبكم منهم معرة بغير علم ليدخل الله في رحمته من يشاء لو تزيلوا لعذبنا الذين كفروا
منهم عذابا اليما ۞ 26 اذ جعل الذين كفروا في قلوبهم الحمية حمية الجاهلية فانزل الله
سكينته على رسوله وعلى المومنين والزمهم كلمة التقوي وكانوا احق بها واهلها وكان الله
بكل شيء عليما ۞ 27 لقد صدق الله رسوله الرويا بالحق لتدخلن المسجد الحرام ان شاء الله
امنين محلقين روسكم ومقصرين لا تخافون فعلم ما لم تعلموا فجعل من دون ذلك فتحا
قريبا ۞ 28 هو الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره على الدين كله وكفي
بالله شهيدا ۞ 29 محمد رسول الله والذين معه اشداء على الكفار رحماء بينهم تريهم ركعا
سجدا يبتغون فضلا من الله ورضوانا سيماهم في وجوههم من اثر السجود ذلك مثلهم في التورية
ومثلهم في الانجيل كزرع اخرج شطاه فازره فاستغلظ فاستوي على سوقه يعجب الزراع
ليغيظ بهم الكفار وعد الله الذين امنوا وعملوا الصالحات منهم مغفرة واجرا عظيما ۞

In Nomine *Dei Miseratoris, Misericordis.*

1. NOs certè aperuimus tibi aperitionem manifestam (*idest concessimus tibi victoriam illustrem de Meccanis*) . 2. Ut ignoscat tibi Deus id, quod præcessit de delicto tuo , & quod subsecutum est : & perficiat gratiam suam super te , & dirigat te via recta . 3. Et adjuvet te adjutorio excellenti . 4. Ipse est , qui demisit quietem securam in cordibus fidelium , ut augeren-tur

tur fide cum fide sua *(i. ad fidem, quam anteà habebant)* & Dei *sunt* exercitus Cœlorum, & terræ: & est Deus Sciens, Sapiens. 5. Ut introducat fideles *viros*, & fideles *mulieres* in hortos: currunt de sub illis flumina; perpetuò commoraturos in illis: & expiet ab eis mala eorum: & erit hæc apud Deum felicitas magna. 6. Et puniat impios, & impias *ex Mahumetanis*: & Associatores, & Associatrices, opinantes de Deo opinionem mali. Super ipsos *erit* circulus mali *(idest pœna perseverans)* & iratus est Deus contra eos, & maledixit illis, & præparavit illis Gehennam: *& hæc* mala est abitione *(i. infelices sunt, qui abeunt in illam)*. 7. Et Dei *sunt* exercitus Cœlorum, & Terræ: & est Deus Præpotens, Sapiens. 8. Certè nos misimus te testem *contra gentem tuam in die Judicii*: & annunciatorem *Paradisi*, & comminatorem *Gehennæ*. 9. Ut credatis in Deum, & Legatum ejus; & suppetias feratis illi, & honoretis eum, & laudetis eum mane, & vespere. 10. Certè, qui fidelitatem jurabunt tibi, profectò jurabunt fidelitatem Deo: manus Dei *erit* super manus eorum. Qui verò juramentum violaverit, utique perjurus erit contra animam suam. Qui autem compleverit id, quod pepigit cum Deo, mox dabit illi *Deus* mercedem magnam. 11. Dicent tibi resides ex Arabibus *(idest, qui remanentes domi noluerunt proficisci ad prælium)*. Impedimento fuerunt nobis facultates nostræ, & familiæ nostræ, *ne egrederemur tecum ad bellum*: precare igitur indulgentiam nobis. Dicunt linguis suis id, quod non est in cordibus eorum. Responde: Quis porrò obtinebit vobis à Deo quidquam, si voluerit vobis nocere, aut voluerit vobis prodesse? Atqui est Deus de eo, quod facitis, plenè instructus. 12. Quinimmò existimastis, quòd non esset reversurus Legatus, & Fideles ad familias suas unquam: & adornatum fuit hoc in cordibus vestris: sed opinati estis opinionem mali *(idest falsam)* & fuistis homines perditi. 13. Et, qui non crediderit in Deum, & Legatum ejus, certè nos præparavimus infidelibus ignem æstuantem. 14. Et Dei *est* Regnum Cœlorum, & Terræ: parcet, cui voluerit, & puniet, quem voluerit: & est Deus Indultor, Misericors. 15. Dicent resides, *(idest, qui domi remanserunt, nec profecti sunt ad prælium)* cùm perrexeritis ad prædas, ut capiatis eas; finite nos, *ut* sequamur vos. Volunt immutare sermonem Dei *(idest leges à Deo præscriptas circa spolia inimicorum)*. Dic *illis*: Nequaquam sequemini nos: ita dixit Deus anteà. Respondebunt: Atqui invidetis nobis. Sed non intelligunt *quidquam circa Religionem*, nisi pauci. 16. Dic residibus ex Arabibus: Vocabimini ad *pugnandum contra* gentem præditam virtute bellica valida: pugnabitis contra eos, aut fient Moslemi *(idest, donec Mahumetanam Sectam amplectantur)* Quòd si obedieritis, dabit vobis Deus mercedem pulchram. Si verò tergiversati fueritis, quemadmodùm tergiversati fuistis anteà: puniet vos pœna discruciante. 17. Non erit super cæcum piaculum, neque super claudum piaculum, neque super ægrotum piaculum, *si non proficiscantur ad bellum*. Qui autem obedierit Deo, & Legato ejus: introducet eum in hortos, currunt de sub ipsis flumina. Qui verò tergiversatus fuerit: puniet eum pœna dolorifica. 18. Jam quidem complacuit sibi Deus in Fidelibus, cùm jurarent fidelitatem tibi sub arbore; & cognovit, quid *esset* in cordibus eorum: propterea demisit securam quietem super eos, & remuneravit eos victoria propinqua *in Chaiber*. 19. Et prædis multis, quas acceperunt: & est Deus Præpotens, Sapiens. 20. Promisit vobis Deus prædas multas, quas acciperetis: sed acceleravit vobis has *Chaiberenses* (& cohibuit manus hominum à vobis) & ut essent signum *Divini auxilii* Fidelibus: & dirigeret vos in viam rectam. 21. Et alias *prædas*, nondùm potuistis *capere* eas: jam circumdedit Deus illas *(idest tenet eas paratas pro vobis)* & est Deus super omnem rem Potens. 22. Quòd si pugnassent contra vos illi, qui erant infideles *in Hadibia*: profectò vertissent terga: deindè non invenissent patronum, neque defensorem. 23. Statutum Dei *est hoc*, quod jam præcessit anteà: & nunquam invenies statuto Dei immutationem. 24. Et ipse *est*, qui cohibuit manus eorum à vobis, & manus vestras ab eis in ventre Meccæ *(idest in Hadibia)* postquàm triumphare fecerat vos super eos. Et est Deus in id, quod facitis intuens.

25. Hi

25. Hi *sunt*, qui infideles fuerunt, & prohibuerunt vos ab Oratorio Meccæ: & *impedierunt* munus clausum, ne perveniret ad locum suum. Quòd si non *fuissent* viri fideles, & mulieres fideles, quos non cognoscebatis, *cùm essent admixti infidelibus*, ne conculcaretis eos (*idest, ne occideretis eos*) ac proindè incideret vobis ex eis (*idest ex eorum cæde*) peccatum sine *vestra* scientia: *certè concessisset vobis victoriam. Sed tunc voluit vobis ob hanc causam concedere*, ut introduceret Deus in misericordiam suam, quem vellet. Si distincti fuissent *Fideles ab infidelibus*: certè punivissemus eos, qui erant infideles inter ipsos, pœna dolorifica. 26. Cùm posuissent, qui erant infideles in cordibus suis, indignationem, indignationem Ignorantiæ (*i. propriam Ethnicorum*) demisit Deus quietem suam super Legatum suum, & super fideles, & impressit illis verbum pietatis (*idest fidem unitatis Dei, seu formulam illam: Non est Deus, nisi Deus*) & fuerunt digniores eodem *verbo*, & meritiores illius, *quàm infideles*. Et est Deus in omni re Sciens. 27. Jam quidem confirmavit Deus Legato suo visionem cum veritate, *qua dixit ei per somnium*: Certissimè ingrediemini Oratorium Meccæ, si voluerit Deus, securi abrasi capita vestra, & attonsi comas, non timebitis. Novit porrò *Deus* id, quod non nostis *vos*: & decrevit præter hoc, *vobis victoriam* vicinam de *Choaiberensibus*. 28. Ipse est, qui misit legatum suum cum directione, & religione vera, ut extollat eam super religionem universam: & sufficiens est cum Deo testis (*idest sufficit Deus testis hujus rei*). 29. Mahumetus *est* legatus Dei: qui verò sunt cum eo, feroces *sunt* contra infideles; misericordes inter se. Videbis eos sese incurvantes, adorantes, ut exquirant abundantiam à Deo, & beneplacitum. Signa eorum *sunt* in faciebus eorum ex vestigiis adorationis (*quia scilicet facie terram tangunt, dùm orant*). Hæc *est* similitudo eorum (*idest descriptio*) in Pentateucho. Et similitudo eorum in Euangelio *est*, sicut semen, quod produxit culmum suum: deindè corroboravit illum: tùm crassius effectum est, & *adæquatum est* super crura sua (*idest assurrexit super truncum suum*) voluptatem affert agricolæ. *Tales voluit Deus esse Mahumeti asseclas*, ut ad iram excitarentur per eos Infideles. Promisit Deus iis, qui crediderint, & operati fuerint recta ex ipsis, indulgentiam, & mercedem magnam.

N O T Æ.

Nscriptio Suræ est, الفتح, quæ dictio légitur in primo ejus versu, & significat propriè *aperitionem*, metaphoricè autem *victoriam*: quasi aperuerit Deus portas Meccæ, & aliarum urbium, seu arcium, quas Mahumetus cum suis asseclis expugnavit. Est Medinensis: & tradita fingitur Mahumeto, cùm rediret ex Hadibia. Versus ejus novem suprà viginti communiter enumerantur. Nullam hìc Beidavius ponit lectoribus mercedem: fortassè, quia in ultimis Suræ verbis promittitur ab Alcorano. Zamchasceerius tamen illam his verbis assignat: من قراء سورة الفتح كانما كان ممن شهد مع محمد. *Qui legerit Suram Aperitionis, erit, ac si præsens fuisset cum iis, qui pugnaverunt cum Mahumeto*, quandò scilicet Meccam expugnavit. Primos quatuor Suræ hujus versus ponunt Mahumetani in Vexillis suis militaribus ad faustum Victoriæ augurium capiendum. Vidimus ex his multa capta nuper à nostris in bello contra Turcas; & præsertim unum valdè insigne ablatum iisdem, dùm à Viennæ obsidione repellerentur, quod à Joanne Tertio Rege Poloniæ ad Sanctissimum Pontificem Dominum nostrum Innocentium Undecimum, qui tunc feliciter regnabat, transmissum fuit. Hujus historiam, & interpretationem prædictorum versuum, & aliorum lemmatum Arabicorum à me factam, in lucem edidit Eruditissimus Vir Antonius Bulifonius Neapolitanus, cùm Romæ primò ex Typographia S. Collegii de Propaganda fide prodiisset.

I. *Aperuimus tibi aperitionem manifestam.*] Communis Moslemorum sententia est, promitti hìc Mahumeto à Deo Meccæ expugnationem. Aliqui tamen aliter sentiunt. Sed præstat audire Zamchascerium: هو فتح مكة وقد نزلت مرجع رسول الله صلى الله عليه وسلم عن مكة عام الحديبية عدة له بالفتح وجيء به على لفظ الماضي على عادة رب العزة سبحانه في اخباره لانها في تحققها وفي تيقنها بمنزلة الكاينة الموجودة وفي ذلك من الفخامة والدلالة على علو شان المخبر على ما لا يخفى . . . وقيل فتح الحديبية ولم يكن فيه قتال شديد . . . وقيل هو فتح خيبر وقيل فتح الروم وقيل فتح الله له بالاسلام والنبوة والدعوة بالحجة والسيف ولا فتح ابين منه وقيل معناه قضينا لك قضاء بينا على اهل مكة ان تدخلها انت واصحابك من قابل :

II.

Hæc fuit victoria, ſeu expugnatio Meccæ. Revelata autem fuerant hæc verba, dum reverteretur Propheta Mahumetus ex Mecca anno, quo victa fuit Hadibia: per modum promiſſionis illi facta de hujuſmodi expugnatione. Poſitum autem fuit Verbum temporis præteriti juxta conſuetudinem, quam Deus ſervare conſuevit in promiſſionibus ſuis ad indicandam certitudinem, & veritatem earum, tamquàm, ſi res promiſſæ, jam eſſent præſentes, & exiſterent: & in hoc oſtenditur magnificentia, & amplitudo annunciantis id, quod ipſum non latet. Alii volunt hìc agi de victoria relata in bello Hadibiæ, in quo tamen non fuit magni momenti concertatio. Alii volunt, ſermonem eſſe de victoria Choaiberenſi. Alii verò de victoria relata ex Romæis. Nonnulli verbum aperiendi propriè accipientes, volunt hic exprimi actum, quo Deus aperuit, ſeu manifeſtavit Mahumeto religionem Eslam, & Prophetiam, & prædicationem peregrinationis, & belli: & non fuit victoria præclarior iſta. Alii exponunt: Decrevimus tibi decreto manifeſto contra Urbem Meccam, ut ingrediaris eam tu, & ſocii tui, qui tecum pugnabunt.

II. *Ut ignoſcat tibi Deus.*] Nimirùm labor, & incommodum militiæ meritura erant Mahumeto veniam peccatorum, & alia, quæ ſequuntur. Ita Gelal, Zamchaſcerius, & alii. Quòd autem fuerit peccatum hoc Mahumeti, quod præceſſit, & quod ſubſecutum fuit, non omnes eodem modo exponunt, ut patet ex his Zamchaſcerii verbis: ما تقدم من ذنبك وما تاخر يريد جميع ما فرط منك وعن مقاتل مـــا تقدم فى الجاهلية وما بعده وقيل ما تقدم من حديث مارية وما تاخر مـــن امراة زيد : *Id, quod præceſſit de delicto tuo, & id, quod ſubſecutum eſt. Senſus eſt: Omnia, quæ perperam facta ſunt à te. Explicat Mocatel: Id, quod præceſſit tempore ignorantiæ* (ideſt Idololatriæ) *& id, quod ſecutum eſt poſt illud. Alii exponunt: Id, quod præceſſit circa factum Mariæ: & id, quod ſubſecutum eſt, circa uxorem Zeidi.* Hinc patet, Mahumetum per quadraginta ferè annos, ut in ejus Vita oſtendimus, Idola coluiſſe: ad quæ etiam, poſtquam propheticum munus ſibi arrogavit, & unius Dei cultorem ſe eſſe vulgavit, peccatorem fuiſſe. Quod pertinet ad factum Mariæ, & uxoris Zeidi, ſuis in locis, & in vita Mahumeti videri poterit. Hìc tantummodò breviter indicabo. Erat Mahumeto Ancilla quædam nomine Maria, natione Ægyptia, cum qua libidine victus, in cubili Haphſæ Uxoris ſuæ Ingenuæ concubuit. Interim Haphſa repentè superveniens, illum in flagitio deprehendit. Quamobrem in furias propemodùm acta eſt: at Mahumetus, ut eam placaret, ſanctè juravit, ſe numquam in poſterum cum Maria rem habiturum. Atque, ut magis eam deliniret: legem ſtatim promulgavit, quam univerſis commercium carnale cum Ancillis ſuis, ſeveriſſimè prohibebat. At verò, cùm homo nefarius non poſſet à Mariæ concubitu ſe cohibere: finxit, ſe à Deo repræhenſum, quòd legem illam, tàm iniquam in gratiam Haphſæ condidiſſet, & ab eodem à juramento abſolutum fuiſſe. Quamobrem liberiùs cum Maria cœpit fræna luxuriæ ſuæ laxare. Vide Suram ſexageſimam ſextam, quæ inſcribitur التحريم *Prohibitio.* Quod ſpectat ad uxorem Zeidi liberti ſui, & filii adoptivi; hæc vocabatur Zeineba, ſeu Zenobia, quam Mahumetus ipſe à fratre ejus Abdallah eidem obtinuerat. At verò bonus Propheta, ubi vidit Zeinebam valdè ſpecioſam, tanto illius amore incenſus eſt, ut omnes agnoſcerent illum ad ejus amplexus aſpirare. Id ſentiens Zeidus, ut Domini ſui genio obſequeretur, Zeinebæ faſtidium cœpit præferre, eamque ſe repudiare velle ſimulavit, ut eam Mahumetus ſine ſcrupulo poſſet accipere. Homo verſutus oſtendit primò ſe alienum à Zeinebæ conjugio, hortatuſque eſt, ſed valdè frigidè libertum ſuum, ut illam ſibi retineret. Sed tandem libidine victus, eam à Zeido non illibenter accepit. Id verò univerſum populum vehementer offendit, tùm, quia omnes Prophetæ ſui verſutias, & technas agnoverant, tùm, quia viderant eum cum uxore filii ſui adoptivi matrimonium contrahere; id, quod prorſùs nefas exiſtimabant. At Mahumetus, ut populi querelis, ſcandaloque ſatisfaceret, finxit, ſibi à Deo præceptum fuiſſe, ut Zeinebam ſine ullius piaculi timore duceret in uxorem. Vide Suram trigeſimam tertiam, quæ inſcribitur الاخزاب *Conjurati*,

X. *Certè, qui fidelitatem jurabunt tibi.*] Verbum Arabicum بايـــع, propriè ſignificat inaugurare aliquem in Principem, fidemque illi, & obedientiam ſub Sacramento promittere id, quod manibus, ut teſtatur Gelal, fieri conſueverat: & hoc innuunt verba ſequentia: *Manus ejus ſuper manus eorum:* quæ ita explicat idem Gelal: هو تعالى مطلع على مبايعتهم فيجازيهـــم عليهـــــا : *Ipſe enim Deus proſpicit tamquam è ſublimi, juramentum fidelitatis eorum; mercedem illis pro eo redditurus.*

XI. *Dicent tibi reſides ex Arabibus.*] Explicat Gelal: اى الذين خلّفهم الله عن صحبتك لما طلبتهم ليخرجوا معك الى مكة خوفا من تعرض قريش لك عام الحديبية اذا رجعت منهـــــا : *Ideſt illi, quos Deus remanere fecit, ne ſequerentur te comites, cùm poſtulaſſes ab eis, ut egrederentur tecum ad Meccam, ob timorem, ne Coraiſitæ ſeſe ſibi opponerent, anno, quo regreſſus es ex Hadibia.*

Quis porrò obtinebit vobis à Deo quidquam.] Hic loquendi modus ſæpè occurrit in Alcorano: idemque valet, ac ſi dicas: Quis poterit Deum, vel tantillum impedire, ne vos puniat, aut vobis parcat, ſi voluerit.

XVI. *Gentem præditam virtute bellica.*] Hanc gentem, ut ſcribit Gelal, quidam volunt fuiſſe: بنى حنيفة اصحاب اليمامة وقيل فارس والروم : *Honaiphenſes habitatores Iemame: alii verò Perſas: alii Romanos*, ſeu Romæos.

XVIII. *Cùm jurarent tibi fidelitatem ſub arbore.*] De hac re ita ſcribit Gel. هى سمرة وهم الف وثلثماية اوا كثر ثم بايعهم على ان يناجزون قريشـــا وان لا يفروا وعلى الموت : *Erat hæc arbor ſpina Ægyptiaca. Fuerunt autem mille, ac trecenti, vel plures viri, è quibus jusjurandum accepit, decertaturos ſe contra Coraiſitas, nec fugituros, ſed uſque ad necem reſtituros.*

XX. *Et cohibuit à vobis manus hominum.*] Erant hi Judæi auxiliares Mahumetanorum, qui in profectione Choaiberenſi decreverant inſurgere contra ipſos Mahumetanos: ſed Deus immiſit timorem in corda eorum, eoſque abſterruit à conſilio ſuo. Ita fingunt.

XXIV. *Cohibuit manus eorum à vobis.*] Rem ita refert Gelal: فان ثمانين منهم بعسكركم ليصيبوا منكم فاخذوا واوتى بهم الى رسول الله ص فعفـــى عنهم وخلى سبيلهم فكان ذلــــك سبب الصلح : *Nam octoginta ex infidelibus circuierunt caſtra veſtra, ut interficerent aliquot ex vobis. Sed capti ſunt, & adducti ad Mahumetum, qui pepercit eis, & dimiſit eos liberos. Hoc autem fuit cauſa pacis, & concordiæ.*

XXV. *Et impedierunt munus clauſum.*] Erat hoc munus, ut alibi dixi, ovis, quam ducebant ad immolandum in Meccam tempore Peregrinationis. Hanc autem illi detinuerunt, domique clauſerunt, ne poſſet reperiri, & duci ad ſacrificandum in locum ſuum, nempè in Meccam, ubi ſolemni ritu mactabatur.

Quòd ſi non fuiſſent viri fideles.] Senſus hujus perturbatæ periodi eſt: Non permiſit vobis Deus Meccam expugnare, quia, cùm ibi multi eſſent fideles infidelibus admixti, vobiſque ignoti; occidiſſetis eos ignoranter, ſed non ſine culpa.

XXVII. *Viſionem cum veritate.*] Hanc viſionem, ita refert Gelal: راى ص فى النوم عام الحديبية قبـــل خروجه

خروجه انه يدخل مكة هو واصحابه آمنين و يحلقون ويقصرون فاخبر بذلك اصحابه ففرحوا فلما خرجوا معه وصدهم الكفار بالحديبية رجعوا وشق عليهم ذلك : *Vidit Mahumetus anno prælii Hadibiensis, antequàm egrederetur ad expugnandam Meccam; se in somnis ingredi Meccam cum sociis suis securis, & abrasis capitibus, & attonsis comis. Cùmque hoc somnium sociis enarrasset, illi læti sunt. Cùm verò egressi fuissent cum eo, & detinuissent eos infideles in Hadibia, & regredi cogerentur, graviter id, molestéque tulerunt.*

REFUTATIONES.

I. Jactant Moslemi Prophetæ sui veracitatem ex hoc, quòd promissa ipsi à Deo Meccæ expugnatione, & de suis concivibus victoria; totum adamussim evenerit. Verùm ridiculum prorsùs est ibi prophetiam agnoscere, ubi de re futura vix ulla potest esse dubitatio. Videbat Mahumetus, se jam viribus Meccanis superiorem: habebat florentissimum exercitum paratum: Meccanos inopinantes, & imparatos sciebat: quid magnùm, aut mirabile fuit, sibi de illis victoriam rectam polliceri, & ibi revelationes fingere, ubi nullo modo dubitabat rem esse eventuram? Quilibet nebulo possit hac ratione se Prophetam venditare. Hùc accedit, non omnes expositores, ut vidimus, convenire, verba illa Alcorani in primo versu, esse vaticinium de expugnatione Meccæ. Hic enim fuit semper astus Mahumeti ita confusè, & obscurè res omnes exponere, ut, quamvis nunquam veritatem continerent, raró tamen possent de manifesta falsitate convinci. Porrò somnium illud, de quo fit mentio in versu 27. non probat Mahumetum fuisse prophetam, sæpè enim ea somniamus, quæ maximè optamus, nec raró eadem eveniunt, quæ somniavimus. Sed vide, quæ circa hoc dixi in Prodromo p. 2. c. 5. pag. 25.

II. Confirmat iterùm Mahumetus, se magnum esse peccatorem, qui præteritis sceleribus alia in futurum adjungat. Sed illud mirum, seu prorsùs ridiculum, quòd tàm præteritorum, quàm futurorum scelerum per militarem laborem in expugnanda patria, cognatisque opprimendis, veniam sibi à Deo polliceatur. Vide, quæ suprà diximus in Notis.

III. Ex eadem verò ratione, qua ostenditur vaticinium, seu somnium de victoria Meccana ad prophetiam minimè pertinere: patet cætera etiam promissa de aliis victoriis, ac prælis, nihil propheticum continere. Id enim promittebat Mahumetus, quod quilibet alius, qui talem exercitum haberet, & hostium vires adeò inferiores nosset, sibi posset polliceri.

IV. Sed instant Mahumetani, nullo modo negari posse, Mahumetum verè fuisse Prophetam, quod hìc, & alibi prædixerit, Religionem suam supra Religiones omnes eminentem fore: cùm id naturaliter præscire non potuerit, & tamen factum esse videamus. Verùm nullam hìc prophetiam agnoscendam esse, jam superiùs demonstravimus. Nam, etiamsi ex numero professorum religionis dignitatem velimus metiri: certum est, Christianos per totum Terrarum orbem diffusos (quamvis inter eos, quemadmodùm inter Moslemos, hæretici plures, ac Schismatici sint) numero Mahumetanos superare. Sed vera Religio ex legum sanctitate, non ex sectatorum multitudine dignoscenda est. Alioquin Romanorum, aliorumque Ethnicorum superstitio, vera Religio censenda fuisset, Judæorum autem vera Religio, quia illi paucissimi erant, inanis superstitio reputanda: cùm illi totum ferè terrarum orbem occuparent. Vide, quæ alibi circa hoc vaticinium dicta sunt in Prodromo par. 2. cap. 5. pag. 24. ubi verissimè notavi, non solùm Dæmonem potuisse præscire (saltem permittente Deo) sed etiam Mahumetum ipsum sibi ferè certò polliceri ea, quæ hìc prædicuntur: talem quippè legem evulgabat, quam ob suam laxitatem, & libertatem facilè omnes amplecterentur; præsertim in ea rerum confusione, in qua tunc temporis terrarum Orbis reperiebatur.

V. Inter signa, quibus asseclas suos vult Mahumetus esse dignoscendos, quædam vera sunt: quædam falsa: quædam inania, ac ridicula. Verum est, eos contra *hostes*, & præsertim Christianos, *barbaros*, ac *feroces* esse: quamvis hoc tempore *Christianorum Principum* armis edomiti, ac *perterriti*, *didicerint* esse mitiores in *eosdem*, atque humaniores. Falsum est, Mahumeti asseclas esse, vel saltem olim fuisse inter se misericordes, ac pios. Confestim enim post illius mortem ita immanes, & crudeles per civilia bella inter se apparuerunt: ut non homines, sed feras fuisse existimares. Semperque, quandiù Arabes imperium obtinuerunt, atrocissima invicem prælia exercuere, ut eorum historias legentibus manifestè patet. Hodie verò, si quam Mahumetani pacem, vel charitatem mutuam habere videntur, ex eo fit, quòd sub Othomanico jugo ade opprimantur, ut vix mutire, vel respirare illis fas sit. Neque tamen sævitiæ, atque immanitatis à natura sibi inditæ, inter se obliviscuntur. Illud verò inane, ac ridiculum, quod de signis in fronte ex frequenti adoratione impressis jactat; neque enim hujusmodi signa quisquam animadvertit: neque puto eos tamdiù, vel tanta vi, cùm orant, frontes humi affricare, ut vestigia in iis, vel stigmata aliqua imprimantur.

VI. Sed admiranda est, & prorsus incredibilis hominis impudentia, qui commemoratum jam asseclarum suorum signa in Pentateucho descripta esse non vereatur affirmare. Hæc tàm insigne mendacium, cujus ab universo Terrarum orbe convinci potest, satis est ad Alcoranum totum damnandum, penitùsque proscribendum. Huic simile est illud, quod tàm fidenter asserit, etiam in Euangelio, sub nescio qua seminis, vel frumenti parabola (quam nullibi est in Euangelio reperire) eosdem Mahumetanos fuisse designatos. Quid ad hæc Mahume-

humetani? Erant, inquiunt, hujusmodi testimonia in Pentateucho, & Euangelio: sed Judæi, & Christiani illa abraserunt. Miserum prorsùs effugium, quod toties illis argumentis manifestissimis præclusimus. Cur enim, vel quandò, vel quomodò hujusmodi fraudem Judæi, vel Christiani perpetravere? Torqueant se, ac distorqueant Mahumetani, quantum possunt, nunquam fraudis hujus rationem, aut modum, aut tempus invenient, itaut Alcoranum, ac Prophetam suum ab apertissimo mendacio possint vindicare.

VII. Postremò non est prætermittenda impietas, perfidia, & barbaries Mahumeti in patria sua Mecca armis opprimenda, suisque civibus, contribulibus, & cognatis miseræ servitutis jugo gravissimo subigendis. Breviter hoc loco referam, quæ præcipui rerum Mahumeticarum scriptores de hoc memoriæ tradiderunt. Anno sexto Hegiræ egressus est Mahumetus Medina cum mille quadringentis viris Meccam versus sub specie sacræ peregrinationis obeundæ. *Verùm illius asseclæ* (inquit Ismael Ebn-Aly) *cùm egressi sunt Medina, non dubitabant, quin expugnanda esset Mecca propter visionem, quam viderat Mahumetus* (de qua jam dictum est). At Meccanorum Principes Corasini, audito ejus adventu, miserunt ad eum legatos rogantes, ut ab ingressu urbis cum tot armatis abstineret. Ille verò, se nonnisi, ut loca sacra inviseret, statimque, recederet, venisse affirmavit. Nihilominus Corasini de fide hominis dubitantes miserunt ad eum unum è suis nomine Soheilum, qui cum illo pacis, & concordiæ conditiones formaret, inter quas fuere. Ut per decennium fierent induciæ: & unicuique libertas circa religionem concederetur: & ne Corasini ferrent opem alicui contra Mahumetum, neque contra confœderatos illius. Ita regressus est cum suis Medinam. At homo nefarius jam animo conceperat patriam invadere, eamque sibi armis subjicere. Cùm autem nullam tanti sceleris patrandi causam haberet: hanc ei obtulit casus. Nam, cùm quidam ex Bacrensibus (qui etiam Cananenses dicebantur) qui Corasinis fœdere juncti erant, carmina quædam satyrica contra Mahumetum recitarent: alius nescio quis ex Chazaensibus cum Mahumeto fœderatis graviter eum percussit. Ille verò gentis suæ auxilium imploravit, quæ contra Chazaenses prævaluit, eorumque injuriam à sociis suis, Corasinis adjuvantibus, coercuit; statimque Corasini legatos ad Mahumetum miserunt, inter quos erat Abu-Sophian socer ipsius, ut de eo, quod evenerat, ipsum certiorem facerent: Rixam illam inter paucos subitò exortam esse: nihil ex præmeditato consilio factum: se socios suos nequaquam contra illum adjuvisse: sed tantùm officium suum impendisse, ut ab eis adversariorum vim, & injuriam propulsarent. Cæterùm paratos se Mahumeto, si quid ex parte ipsorum peccatum fuisse existimaret, etiam ultra quam postulasset, satisfacere. At homo perfidus, qui cum lupo Æsopico non ex ratione, sed ex propria esurie, & ingluvie agnum judicare volebat: ne responso quidem, neque aspectu, nisi truculento legatos, socerumque suum dignatus est. Ommohabiba quoque filia ejus, Mahumeti uxor, cæterique magnates illum cum spretu rejecerunt: interim Mahumetus cum decem millibus militibus Medina egressus Meccam ex improviso adorsus expugnavit, atque in potestatem suam armis redegit. Et, quamvis nonnulli scribant illum suis interdixisse, ut à cæde civium abstinerent: verius tamen, ac probabilius est, quod referunt alii, nonnisi cum multa sanguinis effusione patriam ab eo occupatam fuisse: omnesque conveniunt, illum plures è Meccanis sibi infensos occidi jussisse. Verùm, quidquid sit; patriam propriam invadere, atque armis opprimere, tàm immane scelus est, ut nulla ratione possit in quoquam probari. Hic est, semperque fuit omnium mortalium sensus, spiritus sancti oraculo comprobatus. Nam in lib. 2. Machab. cap. 5. summoperè vituperatur Jason patriæ suæ oppressor: de quo hæc verba signanter habentur: *Nec cogitabat prosperitatem adversum cognatos malum esse maximum, arbitrans hostium, & non civium trophæa capturum*. At enim Meccani, eorumque principes Corasini, graviter Mahumetum læserant, illum ex urbe ejiciendo. Nihilominùs non potest homo perfidus excusari. Primò enim pax composita fuerat inter ipsum, & Meccanos. Deindè meminisse debebat Mahumetus præcepti illius Divini Levit. cap. 19. *Non quæras ultionem, nec memor eris injuriæ civium tuorum*. Debebat saltem præ oculis habere exempla penè innumera præclarorum Virorum, qui lumine naturæ ducti, etiamsi gravissimè à patria, & civibus læsi fuissent, omnem tamen injuriam condonare maluerunt, quàm suorum oppressione sese vindicare. Aristides ab Atheniensibus: Epaminondas à Thebanis: Lucius Camillus à Romanis (suis scilicet concivibus) malè, & injustè vexati, & exilio, atque etiam pœna capitis damnati, cùm possent armis se defendere, injuriam condonare maluere. Nulla scilicet unquam esse potest justa, vel probabilis causa patriam opprimendi: ut enim sapientissimè Herodes pronunciavit: *Patria est velut alter quidam Deus, & primus, maximusque parens. Præferenda est igitur omninò patria, non solùm parentibus, sed absolutè rebus aliis omnibus post Deos*. Videant igitur Mahumetani, quem Prophetam, & legislatorem habeant; qui scilicet ea, & docuit, & fecit, quæ mortales omnes, divinæque ipsæ leges damnant, & execrantur.

سورة الحجرات مدنية ثماني عشرة آية

SURA XLIX.
CONCLAVIA.
MEDINENSIS:
COMMATUM DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها الذين آمنوا لا تقدموا بين يدي الله ورسوله واتقوا الله إن الله سميع عليم ۞
2 يا أيها الذين آمنوا لا ترفعوا أصواتكم فوق صوت النبي ولا تجهروا له بالقول كجهر
بعضكم لبعض أن تحبط أعمالكم وأنتم لا تشعرون ۞ 3 إن الذين يغضون أصواتهم عند رسول
الله أولائك الذين امتحن الله قلوبهم للتقوي لهم مغفرة وأجر عظيم ۞ 4 إن الذين
ينادونك من وراء الحجرات أكثرهم لا يعقلون ۞ 5 ولو أنهم صبروا حتي تخرج إليهم
لكان خيرا لهم والله غفور رحيم ۞ 6 يا أيها الذين آمنوا إن جاءكم فاسق بنبإ
فتبينوا أن تصيبوا قوما بجهالة فتصبحوا علي ما فعلتم نادمين ۞ 6 واعلموا أن فيكم رسول
الله لو يطيعكم في كثير من الأمر لعنتم ولكن الله حبب إليكم الإيمان وزينه في قلوبكم
وكره إليكم الكفر والفسوق والعصيان أولائك هم الراشدون ۞ 8 فضلا من الله ونعمة والله
عليم حكيم ۞ 9 وإن طائفتان من المؤمنين اقتتلوا فأصلحوا بينهما فإن بغت إحديهما علي
الأخري فقاتلوا التي تبغي حتي تفيء إلي أمر الله فإن فاءت فأصلحوا بينهما بالعدل وأقسطوا إن
الله يحب المقسطين ۞ 10 إنما المؤمنون إخوة فأصلحوا بين أخويكم واتقوا الله لعلكم
ترحمون ۞ 11 يا أيها الذين آمنوا لا يسخر قوم من قوم عسي أن يكونوا خيرا منهم ولا
نساء من نساء عسي أن يكن خيرا منهن ولا تلمزوا أنفسكم ولا تنابزوا بالألقاب بئس الاسم
الفسوق بعد الإيمان ومن لم يتب فأولائك هم الظالمون ۞ 12 يا أيها الذين آمنوا اجتنبوا
كثيرا من الظن إن بعض الظن إثم ولا تجسسوا ولا يغتب بعضكم بعضا أيحب أحدكم أن
يأكل

يأكل لحم اخيه ميتا فكرهتموه واتقوا الله ان الله تواب رحيم ۞ 13 يا ايها الناس انا
خلقناكم من ذكر وانثى وجعلناكم شعوبا وقبايل لتعارفوا ان اكرمكم عند الله اتقكم ان
الله عليم خبير ۞ 14 قالت الاعراب امنا قل لم تومنوا ولكن قولوا اسلمنا ولما يدخل الايمان
في قلوبكم وان تطيعوا الله ورسوله لا يلتكم من اعمالكم شيا ان الله غفور رحيم ۞
15 انما المومنون الذين امنوا بالله ورسوله ثم لم يرتابوا وجاهدوا باموالهم وانفسهم في سبيل
الله اولايك هم الصادقون ۞ 16 قل اتعلمون الله بدينكم والله يعلم ما في السموات وما
في الارض والله بكل شيء عليم ۞ 17 يمنون عليك ان اسلموا قل لا تمنوا علي اسلامكم
بل الله يمن عليكم ان هديكم للايمان ان كنتم صادقين ۞ 18 ان الله يعلم غيب
السموات والارض والله بصير بما تعملون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Qui crediderunt, ne præveniatis *aliquid loquendo, vel agendo* ante Deum, & legatum ejus (*idest expectate nutum, & facultatem eorum*) & timete Deum; nam Deus *est* audiens, Sciens. 2. O qui crediderunt, ne extollatis voces vestras supra vocem Prophetæ, *dùm loquimini cum illo*: neque apertiores sitis cum eo in loquendo (*idest ne liberiùs cum eo loquamini*) juxta aperturam alterius vestri cum altero (*idest, sicut invicem liberè agitis in loquendo*) ne inutilia sint opera vestra: & vos *hoc* non animadvertitis. 3. Certè, qui deprimunt voces suas apud legatum Dei, illi *sunt*, quorum probavit Deus corda eorum ad pietatem. Ipsis *erit* indulgentia, & merces magna. 4. Porrò, qui advocant te *stantes* post conclavia: plerique eorum non intelligunt, *quæ tibi reverentia debeatur*. 5. Quòd si ipsi patienter expectaverint, donec egrediaris ad eos: certè erit melius illis: & Deus *est* Indulgens, Misericors. 6. O, qui crediderunt, si venerit ad vos *aliquis* Sycophanta cum nuntio (*idest, ut nuntiet vobis malum aliquod de alio*) rectè distinguite, *utrum verax sit, an mendax*; ne noceatis alicui per ignorantiam: & posteà efficiamini pro eo, quod fecistis, pœnitentes. 7. Et scitote, quòd inter vos *est* legatus Dei. Si obsequeretur vobis in multis rebus: certè delinqueretis, *quia causa essetis, ut in multis sine culpa sua erraret*. Sed Deus amorem immisit in vos fidei, & adornavit eam in cordibus vestris: & exosam reddidit vobis infidelitatem, & iniquitatem, & inobedientiam. Hi sunt recta via insistentes. 8. Per benignitatem à Deo, & gratiam: & Deus est Sciens, Sapiens. 9. Quòd si duæ factiones ex fidelibus rixatæ fuerint inter se: concordiam ponite inter utramque. Quòd si iniquè assurgat una earum adversus alteram: pugnate contra eam, quæ violenter se gesserit, donec redeat ad præceptum Dei. Quòd si redierit, pacem curate inter utramque cum æquitate; & justè vos gerite *in hoc*: nam Deus amat justè agentes. 10. Profectò Fideles *sunt* fratres: itaque pacem curate inter fratres vestros: & timete Deum, ut vos misericordiam consequamini. 11. O qui crediderunt: ne risum captent alii de aliis. Facile erit, ut, *qui irridentur*, meliores sint illis, *qui eos irrident*. Neque mulieres *jocum captent* de mulieribus: fortè eveniet, ut *quas irrident*, sint meliores ipsis. Neque diffametis vos ipsos *mutuò*: neque cognominetis vos ipsos invicem cognominibus *vilibus, aut probrosis*. Pessimum est nomen, improbitas post fidem (*idest, quòd aliquis post susceptam fidem improbus vulgò habeatur, & vocetur*). Qui autem non resipuerint *ab hoc peccato*, illi erunt iniqui. 12. O qui crediderunt, cavete multum ab opinione (*idest à malè suspicando de aliis*): quippe quædam opinionum

sunt iniquitas. Neque curiosiùs exploretis *res alienas*: neque obloquatur in absentia alius vestrum de alio. An desiderabit aliquis vestrum manducare carnem fratris sui mortui? Certè hoc abhorretis. Et timete Deum: quippe Deus *est* placabilis, misericors. 13. O homines, nos sanè creavimus vos ex masculo, & fœminâ, & posuimus vos in populos, & tribus; ut cognosceretis vos invicem (*idest*, *ut humaniter*, *& demissè inter vos ageretis*). Certè honoratior vestrum apud Deum *est* timoratior vestrum. Porrò Deus *est* Sciens, plenè instructus. 14. Dicunt Arabes: Credidimus. Responde *illis*: Nondum credidistis: verumtamen dicite: Moslemi sumus (*idest fidem exteriùs tantùm profitemur*). Et nondum ingressa est fides in corda vestra. Quòd si obedieritis Deo, & Legato ejus, non diminuet vobis de operibus vestris quidquam *mercedis*: quippe Deus *est* Indultor, Misericors. 15. Profectò Fideles, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus, neque posteà dubitaverunt: & decertaverunt cum facultatibus suis, & personis suis pro via Dei: illi sunt veraces. 16. Dic: An docebitis Deum de Religione vestra? At Deus scit id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in Terra: & Deus *est* in omni re sciens. 17. Exprobrant tibi, quòd Moslemi facti sunt *spontè*, *& non coactè*, *sicut cæteri*. Responde: Ne exprobretis mihi Eslamismum vestrum. Quin potius Deus exprobrabit vobis, quòd direxerit vos ad fidem, si estis veraces (*idest*, *si verè fidem tenetis*.) 18. Porrò Deus novit arcanum Cœlorum, & Terræ: & Deus est intuens in id, quod operamini.

N O T Æ.

Ox Arabica الحجرات, quæ habetur in quarto versiculo, & præfigitur titulus huic Suræ, significat Conclavia, seu habitationes secretiores Domus: in quibus scilicet Mahumetus post negotia, quietis causa commorabatur. Sura est Medinensis: & communiter decem, atque octo versus illi tribuuntur. Qui eam legerit اعطى من الاجر بعدد من اطاع الله ومن عصاه *dabitur ei merces juxta numerum eorum, qui obedierint Deo; & eorum etiam, qui non obedierint ei.*

II. *O qui crediderunt, ne extollatis voces vestras.*] Occasionem dedit huic versui, si credimus Gelali: مجادلة ابى بكر وعمر رضى الله عنهما على النبى صلعم فى تامير الاقرع بن حابس او القعقاع بن معبد ونزل فى من رفع صوته عند النبى صلى الله عليه وسلم: *disceptatio Abubacri, & Omaris felicis memoriæ, coram Propheta Mahumeto circa Præfecturam Acrai filii Habesi: vel Caacai filii Moabedi. Et hæc revelata sunt contra eum, qui extulit vocem coram Propheta Mahumeto.*

Neque apertiores sitis.] Requirit à suis, ut non loquantur secum cum ea libertate, & familiaritate, qua uti consueverant inter sese: & hoc, ut ait Gelal: اجلالا له *ob honorem, & reverentiam illi debitam.*

IV. *Porrò, qui advocant te stantes post conclavia.*] Dictio Arabica وراء, significat, tàm *post*, quàm *ante*. Potest itaque hic utroque modo commodè exponi. Hæc autem verba, inquit Gelal: نزل فى قوم جاوا وقت الظهيرة والنبى صلعم فى منزله فنادوه من وراء حجرات نسائه صلعم كان كل واحد منهم نادى من حجرة لانهم لم يعلموه فى ايها مناداة الاعراب بغلظة وجفاء: *dicta sunt, propter quosdam, qui venerant tempore meridiano, dum Propheta Mahumetus esset in habitatione sua: vocaveruntque eum stantes post conclavia uxorum illius. Et, cùm nescirent in quo earum conclavi esset, singuli eorum post singula conclavia vocabant eum, sed vocibus propriis Arabum sylvestrium, nempè rustica, & prorsus agresti.*

VI. *Si venerit ad vos aliquis Sycophanta.*] Juxta Gelalis expositionem نزل فى الوليد بن عقبة وقد بعثه صلعم الى بنى المصطلق مصدقا فخافهم لترة كانت بينه وبينهم فى الجاهلية فرجع وقال انهم منعوا الصدقة وهموا بقتله فهم النبى صلعم بغزوهم فجاوا منكرين ما قاله عنهم: *dicta sunt hæc propter Validum filium Ocbæ, quem Propheta Mahumetus miserat ad MostalKitas, ut colligeret ab iis eleemosynas. Ille verò timens eos ob inimicitias, quas cum illis exercuerat tempore paganismi; reversus est affirmans, eos prohibuisse Eleemosynas, & voluisse ipsum occidere. Quo audito Mahumetus cogitavit expeditionem facere contra eos. Sed illi, cùm venissent, negaverunt, verum, esse id, quod dixerat Validus de ipsis.* Extra tamen, cùm Mahumetus post illorum regressum, misisset ad eos Chaledum, reperit eos prorsus obsequentes sibi, ac fideles.

IX. *Quòd si duæ factiones.*] Gelal: نزلت فى قضية هى ان النبى صلعم ركب حمارا ومر على ابن ابى فبال الحمار فسد ابن ابى انفه فقال ابن رواحة والله لبول حماره اطيب ريحا من مسكك فكان بين قوميهما

قومهما ضرب بالايدى والنعـــــــل والشعـــــف . *Hæc dicta sunt ob quoddam accidens. Nam cum Propheta Mahumetus asino insidens iter ageret, transivit per quemdam locum, in quo erat filius Obaii. Cùm autem asinus ejus minxisset, obturavit filius Obaii nares suas. Dixitque illi filius Ruahæ: Per Deum, lotium asini ejus, suavius est odore musci tui. Orta igitur inter utramque partem rixa, cœperunt se percutere manibus, & crepidis, & ramis palmarum*. Exigebatur scilicet ad hujusmodi quisquilias Oraculum divinum.

XIV. *Nondùm credidistis: verumtamen dicite, Moslemi sumus.*] Discrimen, quod assignant Mahumetani inter الايمان *fidem*, seu *credere*, & الاسلام *Eslamismum*, seu esse Moslemum, est, quòd primum spectet tantùm ad cor, seu credulitatem internam: secundùm autem ad professionem fidei per opera externa religionis.

XVI. *An docebitis Deum de religione vestra?*] Sensus est: Deus optimè novit, utrum in vobis sit fides: neque indiget in hoc documento vestro: neque potestis eum decipere verbis vestris.

REFUTATIONES.

I. EST prorsùs contra omnem consuetudinem, & rationem, quòd Nomothetæ in legibus condendis, non Reipublicæ bonum, sed privata commoda sua tantummodò curare videantur. At Mahumetus in toto ferè Alcorano, nihil aliud agit, quàm, ut vulgò dicitur, ut ad pistrinum suum aquam deducat. Hoc apparet præcipuè in hac Sura, in qua, cùm animadvertisset, ab suis Arabibus, præsertim campestribus, non exhiberi sibi honorem illum, & reverentiam, quam studiosè nimis, ambitiosèque affectabat: peculiares leges condit de cultu, atque honorificentia sui ipsius, decernens, ne quis coram se aliquid diceret, aut faceret, in quo ipsius nutum prævenire velle videretur, ne vocem se præsente efferret, sed submissè, humiliterque loqueretur: ne secum communi ratione, & ut homines cæteri inter se consueverunt, ageret; sed majestatis suæ rationem haberet, seque, ut aliquod Numen revereretur: ne proprio Mahumeti nomine, sed vel Prophetæ, vel Legati Dei ipsum apellaret: ne denique, cùm in Conclavi cum mulierculis suis lasciviret, ac deliciaretur, eum interpellaret; sed ante fores expectaret, donec libidine exsaturata, foras prodiret. Hæccine statuta sunt tanto Propheta digna? Quandònam Moyses in Pentateucho, vel Christus in Euangelio aliquid tale decrevit, quo cultum, ac venerationem hanc extrinsecam à populis exigeret? Quandònam conquestus est vel Moyses, vel Christus, se ab asseclis suis non honorificè tractari, nisi fortè propter honorem Dei? Quandònam recusavit proprio nomine appellari? Quandònam intra conclavia ad proprias delicias à vulgi consuetudine, & commercio se seduxit? Et tamen tàm Moysi, quàm Christi Mahumetus se successorem, & imitatorem jactavit.

II. Persuadere vult suis Mahumetus, ne facilè fidem habeant cuilibet, qui de alio criminosi aliquid enunciet. Benè res se habet. Verùm, dum hoc facit, ne per aliorum fraudem, vel errorem ipse decipiatur (quemadmodùm deceptus fuit in eo, quod Validus falso de Mostalekitis detulerat) non solùm se malum Prophetam esse ostendit, sed etiam malum judicem, qui tàm facilem unico testi fidem præstiterit.

III. Ridiculum est, prorsusque indignum, quòd gravissimæ Alcorani leges asinino lotio inquinentur. Quomodò verò Mahumetus legem de hujusmodi nugis sibi à Deo traditam fuisse, asserere non erubescit? Fuit jamdiù in proverbio, *lis de umbra asini*: ridicula sanè. Verùm lis Mahumeti, *de urina asini*, in Alcorano proposita, ac decisa, obscæna etiam est, malèque olens, itaut mereatur, ut quisquis illam legit, vel audit, non solùm nares, sed aures etiam præcludat.

Sed parùm referret, quòd ob tam frivolam occasionem Mahumetus legem sanxisset, si alioqui bona esset, & utilis. At majoris potiùs mali causa esse videtur. Nam, cùm duæ factiones inter se rixantur, vix invenietur tertia, quæ ipsas componat: quamvis enim multi tertii adsint; attamen experientia docet, omnes in his casibus cum alterutra factione juxta varios affectus convenire, eique patrocinari. Quis igitur erit judex pro utra parte stet justitia? Decidetur sanè res non per rationem, sed per potentiam; per studia partium, non per justitiam causæ; & ita remedium ipso malo pejus invenietur.

سورة ق مكية خمس واربعون آية

SURA L.

Q.

MECCANA:

COMMATUM QUADRAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ق ۞ 2 والقرآن المجيد ۞ 3 بل عجبوا أن جاءهم منذر منهم فقال الكافرون هذا شيء
عجيب ۞ 4 أإذا متنا وكنا ترابا ذلك رجع بعيد ۞ 5 قد علمنا ما تنقص الأرض منهم
وعندنا كتاب حفيظ ۞ 6 بل كذبوا بالحق لما جاءهم فهم في أمر مريج ۞ 7 أفلم
ينظروا إلى السماء فوقهم كيف بنيناها وزيناها وما لها من فروج والأرض مددناها وألقينا
فيها رواسي وأنبتنا فيها من كل زوج بهيج ۞ 8 تبصرة وذكرى لكل عبد منيب
ونزلنا من السماء ماء مباركا فأنبتنا به جنات وحب الحصيد ۞ 9 والنخل باسقات لها
طلع نضيد رزقا للعباد ۞ 10 وأحيينا به بلدة ميتا كذلك الخروج ۞ 11 كذبت قبلهم قوم
نوح وأصحاب الرس وثمود ۞ 12 وعاد وفرعون وإخوان لوط ۞ 13 وأصحاب الأيكة وقوم
تبع كل كذب الرسل فحق وعيد ۞ 14 أفعيينا بالخلق الأول بل هم في لبس
من خلق جديد ۞ 15 ولقد خلقنا الإنسان ونعلم ما توسوس به نفسه ونحن أقرب إليه من
حبل الوريد ۞ 16 إذ يتلقى المتلقيان عن اليمين وعن الشمال قعيد ۞ 17 ما يلفظ من قول
إلا لديه رقيب عتيد ۞ 18 وجاءت سكرة الموت بالحق ذلك ما كنت منه تحيد ۞
19 ونفخ في الصور ذلك يوم الوعيد ۞ 20 وجاءت كل نفس معها سائق وشهيد ۞ 21 لقد
كنت في غفلة من هذا فكشفنا عنك غطاءك فبصرك اليوم حديد ۞ 22 وقال قرينه هذا ما
لدي عتيد ۞ 23 ألقيا في جهنم كل كفار عنيد ۞ 24 مناع للخير معتد مريب ۞
25 الذي جعل مع الله إلها آخر فألقياه في العذاب الشديد ۞ 26 قال قرينه ربنا ما أطغيته

ولكن

ولكن كان في ضلال بعيد ۝ 26 قال لا تختصموا لدي وقد قدمت اليكم بالوعيد ۝
27 ما يبدل القول لدي وما انا بظلام العبيد ۝ 28 يوم نقول لجهنم هل امتلأت وتقول
هل من مزيد ۝ 29 وازلفت الجنة للمتقين غير بعيد ۝ 30 هذا ما توعدون لكل
اواب حفيظ ۝ 31 من خشي الرحمن بالغيب وجاء بقلب منيب ۝ 32 ادخلوها بسلام ذلك
يوم الخلود ۝ 33 لهم ما يشاون فيها ولدينا مزيد ۝ 34 وكم اهلكنا قبلهم من قرن
هم اشد منهم بطشا فنقبوا في البلاد هل من محيص ۝ 35 ان في ذلك لذكري لمن كان له
قلب او القي السمع وهو شهيد ۝ 36 ولقد خلقنا السموات والارض وما بينهما في ستة ايام وما
مسنا من لغوب ۝ 37 فاصبر علي ما يقولون ۝ 38 وسبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس وقبل
الغروب ۝ 39 ومن الليل فسبحه وادبار السجود ۝ 40 واستمع يوم يناد المنادي من مكان
قريب ۝ 41 يوم يسمعون الصيحة بالحق ذلك يوم الخروج ۝ 42 انا نحن نحيي ونميت والينا
المصير ۝ 43 يوم تشقق الارض عنهم سراعا ذلك حشر علينا يسير ۝ 44 نحن اعلم بما يقولون وما
انت عليهم بجبار ۝ 45 فذكر بالقران من يخاف وعيد ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Q. 2. Per Alcoranum gloriosum. 3. Quinimò mirati sunt, quòd venerit ad se Prædicator ex ipsis. Dixeruntque infideles: Hæc est *res mirabilis*. 4. An postquam mortui erimus, & fuerimus pulvis, *redituri sumus in vitam*? Hic reditus *est* longè remotus *à veritate*. 5. Jam novimus, quid imminuat terra ex ipsis (*idest*, *quid devoret*, *& consumat ex hominibus*) & apud nos est liber custoditus. 6. Atqui mendacium affinxerunt Veritati (*idest Alcorano*) postquam venit ad ipsos: quamobrem ipsi *versantur* in negotio perturbato. 7. An ergo non respexerunt ad Cœlum supra se, quomodò fabricaverimus illud, & ornaverimus illud: & non *sunt* ei *ullæ* rimę? Et terram extendimus: & conjecimus in ea montes stabiles: & germinare fecimus in ea de omni specie pulchra. 8. Ad prospectum, & commonitionem omni servo convertenti se *ad nos*. Et demisimus è Cœlo aquam benedictam, & germinare fecimus per eam hortos, & granum messis. 9. Et palmas sublimes: ipsis *sunt* spathæ congestæ aliæ super alias, ad alimentum servorum. 10. Et vivificavimus per eam (*idest aquam*) regionem mortuam: ita *erit* egressus *mortuorum è sepulcbris*. 11. Mendacii insimulaverunt *Legatos suos* ante hos *Meccanos*, populus Noe, & possessores Rassi, & Themudęi. 12. Et Adæi, & Pharao, & fratres Loth. 13. Et habitatores Aleicæ, & populus Tobbai. Omnes *hi* mendacii insimulaverunt Legatos: quamobrem justè convenit *illis* comminatio mea (*idest pœna à me comminata*). 14. An ergo defessi sumus in creatione prima? Attamen ipsi *sunt* in dubitatione de creatione nova (*idest de resurrectione*). 15. Et jam quidem creavimus hominem; & scimus, quid insusurret in eo anima ejus (*idest*, *quid cogitet*) & nos viciniores *sumus* illi, quàm vena cardiaca. 16. *Memento*, quandò occurrent sibi duo occurrentes (*idest duo Angeli*) à dextra, & à sinistra. Sedens (*i. homo jacens*, *& moribundus*). 17. Non proferet ullum verbum, nisi apud ipsum *sit* custos paratus (*idest*, *quin hi duo Angeli notent illud*). 18. Et veniet angustia mortis cum veritate: *& dicetur illi ab Angelis*: Hoc *est* à quo declinabas. 19. Et insufflabitur in Tubam: hæc *erit* dies comminationis (*idest an-*

tea

teà comminata) . 20. Et veniet omnis anima: cum ea *erit Angelus* ducens *eam*, & testis *contra eam* . 21. *Et dicetur infideli* . Jam quidem fuisti in negligentia hujus *diei*; atqui discooperuimus à te operimentum tuum: proindè visus tuus hodie *erit* acutus *(ideſt videbis, quod anteà non videbas)*. 22. Et dicet *Angelus* socius ejus; Hoc *eſt*, quod apud me *fuit* paratum *(ideſt ego fui teſtis ejus, quod hic fecit)* . 23. *Tunc dicet Deus duobus Angelis* : Projicite in Gehennam omnem infidelem, refractarium. 24. Prohibitorem boni, transgressorem, dubium *in fide* . 25. Qui posuit cum Deo deum alium: projicite, inquam, illum in supplicium atrocissimum. Dicet sociennus ejus (*ideſt, Satanas)* Domine noster, non feci prævaricari eum *ego* : sed *ipſemet* fuit in errore longinquo (*ideſt, longè remoto à veritate)* . 26. Dicet *illis Deus* : Ne litigetis coram me: & jam præveni vos cum comminatione. 27. Non immutatur dictum apud me: neque ego *ſum* iniquè tractans servos. 28. Die *illa* dicemus Gehennæ: An repleta es? & dicet: An *ſupereſt* aliquid augendum? 29. Et approximabitur Paradisus Piis non longinquus *ab illis* : *& dicetur eis* . 30. Hoc *eſt*, quod promittebatur vobis, cuilibet convertenti *ſe ad Deum*, custodienti mandata *ejus*: 31. Qui timuit Miseratorem in absentia *(ideſt, licèt non videret eum)* Et venit *ad eum* cum corde converso. 32. Ingredimini illum (*ideſt Paradiſum*) cum pace. Hæc *eſt* dies æternitatis. 33. Vobis *erit* id, quod volueritis in eo: & apud nos *erit* augumentum *(ideſt addemus alia, quæ non poſtulatis)* . 34. Quot verò perdidimus ante eos (*ideſt Meccanos*) de generationibus, quæ *erant* valentiores his, robore? Exquirite porrò in regionibus, an *fuerit* ullum effugium *illis ab ira noſtra* . 35. Profectò in hoc *eſt* sanè commonitio illi, cui est cor, vel porrexerit aures, & ipse *fuerit* testis (*ideſt inſpector)* . 36. Et jam quidem creavimus Cœlos, & terram, & quod *eſt* inter hæc duo in sex diebus: neque tetigit nos ulla defatigatio. 37. Sustine igitur patienter super id, quod dicunt *contra te* . 38. Et celebra laudem Domini tui ante ortum solis, & ante occasum. 39. Et *in parte* ex nocte *(ideſt in principio noctis)* lauda illum: & *comple* postremas partes adorationis. 40. Et præbe auditum ad diem, *quo* advocabit Præco (*ideſt Angelus Aſraphel*) *homines ad judicium è* loco propinquo. 41. Diem, *qua* audient clamorem (*ideſt ſonum Tubæ*) cum veritate. Ille *erit* dies exitus *mortuorum è ſepulchris*. 42. Nos quippè vivificamus, & mortificamus: & ad nos erit reditus *omnium creaturarum* . 43. Diem, *qua* discindetur terra ipsis, *ut exeant è ſepulchris* velociter. Hæc congregatio *erit* apud nos facilis. 44. Nos scientissimi *ſumus* de eo, quod dicunt *infideles Meccani* : neque tu *eris* super eos violentus coactor *ad fidem*. 45. Itaque commonefac per Alcoranum eum, qui timet comminationem meam.

N O T Æ.

Haracter vigesimus primus Alphabeti Arabici, qui appellatur قاف *Quaph*, est epigraphe, & primus versus hujus Suræ, quæ juxta Jahiam, & alios est مكية كلها tota Meccana: Quamvis Gelal excipiat versum decimum quintum: *Et jam quidem creavimus*, &c. immò relinquat in dubio, Meccana ne sit, an Medinensis. versus recensentur in ea quadraginta quinque, quamvis non omnes eodem modo illos distinguant. Qui hanc legerit, mercedis loco, هون الله عليه تارات الموت وسكراته *facilitabit illi Deus impetus mortis, & anguſtias ejus.*

I. *Q.*] Quid character iste solitarius significet, incertum prorsùs est apud Arabes: & Gelal more suo fatetur, Deum tantummodò scire significationem, & mysteria illius. Jahias hæc habet: تفسير بعضهم هو جبل محيط بالدنيا : قال محمد وروى عن بن عباس انه قال هو جبل اخضر مــــن زمرد خضر السماء منــه : *Exponunt quidam, hunc eſſe montem, qui circumdat Orbem terræ. Dixit Mohamed: Et habetur ex relatione, quod dixerit Ebn-Abas, hunc eſſe montem viridem factum ex ſmaragdis, ex quo Cœlum etiam contrahit virorem;* Aliqui exponunt, قضي الامر : *deciſa eſt res*: nempè, supplicium Meccanorum. Sed omnes temerè divinant.

II. *Per Alcoranum glorioſum.*] Iterum jurat Deus per Alcoranum. Quid verò juret, prorsùs ignoratur. Putant quidam, juramentum cadere supra id, quod continetur in significatione characteris illius solitarii. Sed Gelal refert ad aliquid subsequens, quod per aposiopesim reticetur: & putat subintelligi ما امن كفار مكة بمحمد *non crediderunt infideles Meccæ in Mahumetum* . Sed nihil ad hoc opus erat juramento Dei.

VI. *Versantur in negotio perturbato.*] Quia nimirùm de Alcorano, ejusque authore Mahumeto diversimodè loquebantur, nescientes aliquid certi affirmare. Ut enim scribit Gelal: قالوا مرّة ساحر وسحر ومرّة شاعر وشعر ومرّة كاهن وكهانة : *aliquandò dicebant, Mahumetum esse Magum, & Alcoranum magiam; aliquandò, hunc esse Poetam, illum poesin: aliquandò tandem hunc vocabant Ariolum, illum verò ariolationem.*

IX. *Ipsis sunt spathæ congestæ.*] Vox Arabica طلع, non solùm spathas palmarum congestas, sed etiam flores, & fructus, vel foliculos palmarum significat.

XI. *Possessores Rassi.*] Jam suprà vidimus ex Gelalis explicatione, Rassum fuisse puteum quemdam, juxta quem consistebant indigenæ cum pecoribus suis. Colebant autem Idola: & Prophetam eorum dicunt quidam fuisse Handhaham filium Sephuani: alii alium.

XIII. *Habitatores Aleicæ, & populus Tobbai.* Vide suprà, ubi diximus, Aleicam silvam esse in Madian, ubi prædicavit Scioaib, seu Jethro. Tobbaus verò fuit Rex in Arabia Felici, de quo asserit hìc Gelal, اسلم ودعا قومه الى الاسلام فكذبوه; *fuisse Moslemum, & vocasse gentem suam ad sectam Mahumetanam, seu Eslamismum: sed à suis tamquam mendacem rejectum fuisse.*

XV. *Vena cardiaca.*] Arabicè ; حبل الوريد ; est juxta Gelalem vena in cervicis latere, seu planitie.

XVI. *Sedens.*] debet conjungi cum versu sequenti.

XXVIII. *An superest aliquid augendum?*] Arabicè هل من مزيد : *An de augmento?* Sensus est, juxta Gelal: Jam plena sum: & ad hoc, ut alios capere possim, debet augeri spatium meum. Sed fortasse legitima explicatio esset, ut responderet Gehenna se nondùm esse plenam, & posse alios capere, si adderentur. Notandum autem est, quosdam codices habere تقول, *dicet:* nempè Gehenna: ita ut hæc sit responsio Gehennæ. Alii autem habent نقول *Dicemus,* nempè Deus Gehennæ. Sed prima lectio videtur verior.

XXXVI. *Neque tetigit nos ulla defatigatio.*] Gelal: نزل ردا على اليهود فى قولهم ان اللـه استراح يوم السبت وانتفاء التعب عنه : *Dicta sunt hæc contra Judæos, qui dicebant, Deum requievisse die Sabbathi: ad negandum laborem, vel fatigationem de Deo.* Sed non est credibile, Judæos ita crassos fuisse, ut putarent, Deum in creando Cœlum, & terram defatigatum fuisse, quamvis Moyses asserat, illum die septimo requievisse ab opere suo. Hæc enim requies Dei non fuit ex labore, vel defatigatione, sed ex cessatione ab aliis operibus creandis.

XXXIX. *Et comple postremas partes adorationis.*] Erant hæ duæ adorationes, seu incurvationes spontaneæ, quæ non præcipiebantur à lege: & fiebant post alias incurvationes præceptas in Oratione vespertina, vel matutina: sive, ut alii dicunt, post quamcunque orationem de præcepto.

XL. *E loco propinquo.*] Explicat Gelal: قريب من السماء وهو صخرة بيت المقدس اقرب موضع من الارض الى السماء . *E loco, qui est vicinior Cœlo; quàm alius locus Terræ, & est saxum, seu rupes Domus Sanctæ:* idest Jerusalem, seu Templi. Ex hoc, scilicet loco advocabit Asraphel mortuos ad judicium.

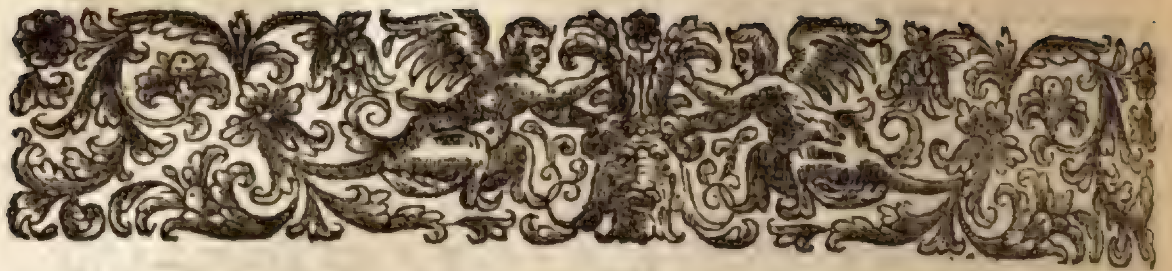
REFUTATIONES.

I. Quæ in hac Sura refutationem exigerent, jam supra non semel refutata sunt. Quamobrem, ne sæpius eadem cum lectoris nausea, contra Alcoranum, & Mahumetum regeram: ab iis deinceps consutandis plerumque abstinebo, quæ in superioribus Suris satis, superque rejecta sunt.

Illud unum hìc notandum occurrit: Mahumetum, ut impietati suæ religionis personam inducat, ac perfidiæ suæ fidem conciliet, Divini judicii tàm particularis, quàm generalis ob oculos aliorum spectaculum ponere, quasi ipse etiam illud præ oculis suis haberet. Ita scilicet simpliciores, ac rudiores faciliùs fallere se posse sperabat. Sed hoc ipsum tot nugis, ac fabulis immiscet, ut imposturas, ac fraudes suas celare non possit.

سورة

سورة الذاريات مكية ستون آية

SURA LI.
SPARGENTES.
MECCANA:
COMMATUM SEXAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والذاريات ذروا ۞ 2 فالحاملات وقرا ۞ 3 فالجاريات يسرا ۞ 4 فالمقسمات أمرا ۞ 5 إن ما
توعدون لصادق ۞ 6 وإن الدين لواقع ۞ 7 والسماء ذات الحبك ۞ 8 إنكم لفي قول
مختلف ۞ 9 يؤفك عنه من أفك ۞ 10 قتل الخراصون ۞ 11 الذين هم في غمرة ساهون ۞
12 يسألون أيان يوم الدين ۞ 13 يوم هم على النار يفتنون ۞ 14 ذوقوا فتنتكم هذا الذي
كنتم به تستعجلون ۞ 15 إن المتقين في جنات وعيون ۞ 16 آخذين ما آتاهم ربهم
إنهم كانوا قبل ذلك محسنين ۞ 17 كانوا قليلا من الليل ما يهجعون ۞ 18 وبالأسحار هم
يستغفرون ۞ 19 وفي أموالهم حق للسائل والمحروم ۞ 20 وفي الأرض آيات للموقنين ۞
21 وفي أنفسكم أفلا تبصرون ۞ 22 وفي السماء رزقكم وما توعدون ۞ 23 فورب السماء والأرض
إنه لحق مثل ما أنكم تنطقون ۞ 24 هل أتاك حديث ضيف إبراهيم المكرمين ۞
25 إذ دخلوا عليه فقالوا سلاما قال سلام منكرون ۞ 26 فراغ إلى أهله فجاء بعجل سمين ۞
27 فقربه إليهم قال ألا تأكلون ۞ 28 فأوجس منهم خيفة قالوا لا تخف وبشروه بغلام
عليم ۞ 29 فأقبلت امرأته في صرة فصكت وجهها وقالت عجوز عقيم ۞ 30 قالوا
كذلك قال ربك إنه هو الحكيم العليم ۞ 31 قال فما خطبكم أيها المرسلون ۞ 32 قالوا
إنا أرسلنا إلى قوم مجرمين ۞ 33 لنرسل عليهم حجارة من طين ۞ 34 مسومة عند ربك
للمسرفين ۞ 35 فأخرجنا من كان فيها من المؤمنين ۞ 36 فما وجدنا فيها غير بيت من
المسلمين ۞ 37 وتركنا فيها آية للذين يخافون العذاب الأليم ۞ 38 وفي موسى إذ أرسلناه

إلى

الى فرعون بسلطان مبين ۞ 39 فتولى بركنه وقال ساحر او مجنون ۞ 40 فاخذناه وجنوده
فنبذناهم في اليم وهو مليم ۞ 41 وفي عاد اذ ارسلنا عليهم الريح العقيم ۞ 42 ما تذر
من شيء اتت عليه الا جعلته كالرميم ۞ 43 وفي ثمود اذ قيل لهم تمتعوا حتى حين ۞
44 فعتوا عن امر ربهم فاخذتهم الصاعقة وهم ينظرون ۞ 45 فما استطاعوا من قيام وما كانوا
منتصرين ۞ 46 وقوم نوح من قبل انهم كانوا قوما فاسقين ۞ 47 والسماء بنيناها بايد وانا
لموسعون ۞ 48 والارض فرشناها فنعم الماهدون ۞ 49 ومن كل شيء خلقنا زوجين لعلكم
تذكرون ۞ 50 ففروا الى الله اني لكم منه نذير مبين ۞ 51 ولا تجعلوا مع الله الها
آخر اني لكم منه نذير مبين ۞ 52 كذلك ما اتى الذين من قبلهم من رسول الا قالوا
ساحر او مجنون ۞ 53 اتواصوا به بل هم قوم طاغون ۞ 54 فتول عنهم فما انت بملوم ۞
55 وذكر فان الذكرى تنفع المؤمنين ۞ 56 وما خلقت الجن والانس الا ليعبدون ۞
57 ما اريد منهم من رزق وما اريد ان يطعمون ۞ 58 ان الله هو الرزاق ذو القوة المتين ۞
59 فان للذين ظلموا ذنوبا مثل ذنوب اصحابهم فلا يستعجلون ۞ 60 فويل للذين كفروا
من يومهم الذي يوعدون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Spargentes sparsione. 2. Perque portantes onus. 3. Et currentes faciliter. 4. Et dispertientes rem. 5. Profectò, quod vobis promittitur, *est* sanè verum. 6. Et certè Judicium sanè *est* eventurum. 7. Per Cœlum habens strias (*idest semitas velut strias in arenis*). 8. Certè vos, *ò Meccani*, sanè *estis* in dicto discordi (*idest discordes estis inter vos circa Mahumetum*, *&* *Alcoranum*). 9. Avertetur ab eo (*idest Alcorano*, *vel Mahumeto*) qui aversus fuerit *jam à Deo in præscientia ipsius*. 10. Occisi sunt mentitores (*occidantur*). 11. Qui *sunt* in abysso aquarum (*idest ignorantia laborant*) negligentes *res futuri sæculi*. 12. Interrogant *Meccani Mahumetum per jocum*: Quandonam *erit* dies Judicii? 13. *Erit* die, *qua* ipsi super ignem discruciabuntur. 14. *Et dicetur illis*: Gustate tormentum vestrum: hoc *est*, quod *vos in Mundo ludentes* accelerari cupiebatis. 15. Porrò Pii *morabuntur* in hortis, & fontibus. 16. Accipientes id, quod dederit eis Dominus eorum: quippe ipsi fuerunt ante hoc benefacientes. 17. Erat exiguum ex nocte id, quod dormiebant. 18. Et in matutinis ipsi *peccatorum suorum* veniam postulabant. 19. Et ex facultatibus suis debita portio *dabatur* mendicanti, & prohibito *ob pudorem à mendicando*. 20. Et in terra *sunt* signa *Divinæ potentiæ* firmiter credentibus. 21. Et *sunt etiam signa* in animabus vestris (*in creatione vestra*) an ergo non aspicitis? 22. Et in Cœlo *est* alimentum vestrum *per pluviam*; & id, quod promittitur vobis *circa præmium*, *&* *pœnam*, *scriptum est in eo*. 23. Itaque per Dominum Cœli, & Terræ *juro*, quòd *hæc est* sanè veritas juxta id, quod vos certè loquimini. 24. An venit ad te narratio hospitum Abrahæ honorificorum? 25. Cùm ingressi sunt ad eum, & dixerunt: Pax. Respondit: Pax. *Tunc dixit intra se*: *Hi sunt* homines ignoti. 26. Et declinavit ad uxorem suam *Saram*: & adduxit vitulum saginatum. 27. Obtulitque eum illis. *Cùm autem non comederent*, dixit: An non comeditis? 28. Concepitque ex eis timorem. Dixerunt: Ne timeas: Et annunciaverunt ei adolescentem scientem (*idest pro-*

miserunt ei Isaac, qui fuit præditus magna scientia). 29. Advenit autem uxor ejus cum clamore, & palmis cædebat faciem suam, & dicebat: *Ego sum*

الجزو السابع والعشرون Pars vigesima septima. vetula sterilis. 30. Dixerunt *ei Angeli*: Ita dixit Dominus tuus: certè ipse est Sapiens, Sciens. 31. Dixit *illis Abraham*: Quodnam porrò est negotium vestrum, ò Legati? 32. Responderunt: Nos sanè missi sumus ad homines sceleratos (*idest ad gentem Sodomæ*). 33. Ut mittamus super eos lapides ex luto (*idest lateres*). 34. Signatos apud Dominum tuum prævaricatoribus (*idest impressos nomine eorum, super quos projiciendi sunt*). 35. Eduximus ergo, qui erant in ea *urbe* ex fidelibus. 36. Et non invenimus in ea, nisi *unam domum* ex Moslemis. 37. *Et subvertimus eam*, & reliquimus in ea signum *ruinæ illius* pro iis, qui timent pœnam dolorificam. 38. In Moyse quoque *fuit signum potentiæ nostræ*, cùm misimus eum ad Pharaonem cum potestate manifesta. 39. At *ille* tergiversatus est cum exercitu suo, & dixit: *Hic est* magus, aut dæmoniacus. 40. Itaque sustulimus eum, & exercitus ejus, & projecimus eos in mare, & ipse *erat* reus. 41. Et in Adæis *etiam fuit signum*, cùm misimus contra eos ventum sterilem. 42. Non attingebat rem ullam, supra quam advenisset, quin redderet eam veluti rem putridam, & comminutam. 43. Etiam in Themudæis *fuit signum*, quandò dictum fuit illis: Fruimini usque ad tempus. 44. *Illi* verò superbè transgressi sunt præceptum Domini sui: quamobrem sustulit eos clamor *Gabrielis è Cœlo*: & ipsi viderunt (*idest perierunt tempore diurno*). 45. Neque potuerunt stare: neque fuerunt sese defendentes. 46. Et gentem Noe anteà *perdideramus*: quippe ipsi erant homines prævaricantes. 47. Et Cœlum, ædificavimus illud cum potenti virtute: & nos sanè *fuimus* ampliantes *illud*. 48. Et Terram substravimus *illi*: & euge complanantes (*idest sapientissimè illam in modum lectuli complanavimus*). 49. Et ex omni re creavimus duas species, ut vos erudiremini. 50. Confugite itaque ad Deum: certè ego *sum* vobis *missus* ab eo commonitor manifestus. 51. Et ne ponatis cum Deo Deum alium: certè ego *sum* vobis *missus* ab eo commonitor manifestus. 52. Ita non venit ad eos, qui *fuerunt* ante hos ullus Legatus; quin dicerent: Magus *est*, aut dæmoniacus. 53. An ex testamento successivè reliquerunt sibi hoc? Atqui ipsi sunt homines exorbitantes (*idest Meccani superant eos in impietate*). 54. Recede ergo ab eis: neque ideò tu *eris* culpabilis, *cùm jam satis commonueris eos*. 55. Et commonefac (*idest, & tamen ne cesses legere Alcoranum*) nam *hæc* commonitio proderit Fidelibus. 56. Et non creavi Genium, & Hominem, nisi ut servirent mihi. 57. Non volo ab eis quidquam alimenti: neque volo, ut cibent me. 58. Quippe Deus est Altor, habens virtutem firmam. 59. Porrò illis, qui iniquè egerint, *debitur* portio *pœnæ*, sicut portio sociorum suorum (*idest similium ipsis in impietate*) neque expetent accelerari *eam*, *sicut modò expetunt id irrisoriè*. 60. Vah autem iis, qui non credunt, à die eorum (*idest à die Judicii, vel supplicii*) qui ipsis comminatur.

N O T Æ.

Nscribitur Sura à prima illius dictione: & conveniunt communiter Authores esse Meccanam, & versibus sexaginta constare. Promittuntur lectori, عشر حسنات بعدد كل ريح هبت وجرت, *decem bona, juxta numerum cujuslibet venti spirantis, & currentis*.

I. *Per spargentes sparsionem*.] Tam hoc loco, quàm in tribus sequentibus versiculis Arabicè ponuntur omnia in genere fœminino. Et per *spargentes* intelligunt communiter Interpretes ventos, qui pulverem, & alia leviora dispergunt. Per *Portantes onus*: nubes, quæ portant aquam. Per *Currentes faciliter*: naves, quæ per mare decurrunt. Per *Dispertientem rem*: Angelos, qui distribuunt singulis victum. Nimirùm per quatuor hæc jurat Deus, verum esse, quod in Alcorano promittitur de die Judicii, & mortuorum resurrectione: quemadmodum [illegible] per Cœlum, Meccanos discordes esse [illegible] ca Alcoranum, & Mahumetum.

X. *Occisi sunt*.] Arabicè قتل exponit Gelal: لعن *maledicti sunt*. Puto accipiendum, more Arabico, imperativè, seu per modum imprecationis, *[illegible]tur*, vel *maledicantur*.

XXIII. *Hæc est veritas, juxta id, quod vos [illegible]quimini*.] Explicat Jahias: هذا القران لحق: *Hic Alcoranus est sanè veritas*. Atqui Meccani, [illegible] confessione Mahumeti, numquam dixerunt, Alcoranum esse veritatem; immò id semper [illegible] negaverunt. Exponunt Gelal: مثل نطقكم في حقيقة

حقيقته اى معلوميته عندكم ضرورة صدوره عنكم : *juxta loquutionem*, seu ratiocinationem *vestram de veritate ejus, idest cognoscibilitate ejus apud vos; quæ necessariò provenit à vobis*: quasi non possent non illam verbis testari. Sed hoc etiam repugnat toties dictis in Alcorano.

XX. Hospitum Abrahæ.] Gel. وهم ملائكة أثنى عشرة أو عشرة او ثلاثة منهم جبرايل. *Erant hi Angeli duodecim, vel decem, vel tres: ex quibus unus erat Gabriel.*

XLIX. *Et ex omni re creavimus duas species.*] Dictio Arabica زوجين significat propriè *duos conjuges*, seu duo conjugata. Hic significat duo inter se relativè, vel alio modo opposita: quare exemplificat Gelal: كالذكر والانثى والسماء والارض والشمس والقمر والنور والظلمة والسهل والجبل والصيف والشتا والحلو والحامض : *exempli causa, masculum, & fœminam: Cœlum, & Terram: Solem, & Lunam, lucem, & tenebras: planitiem, & montes: æstatem, & hyemem: dulce, & amarum.* Verùm in multis non est hoc conjugium reperire.

REFUTATIONES.

I. NOn satis fuit Mahumeto, Deum per Alcoranum, per Angelos, per Cœlum jurantem inducere: per ventos etiam, per naves, per nubes, & alia viliora illum jurare facit, per quæ jusjurandum concipere nullus homo, nisi vel insanus, vel impius auderet. Si enim, quia in his Dei potentia, vel aliud attributum aliquo modo elucet, fas est per ea jurare: licebit etiam idem facere per formicas, muscas, culices, & pediculos: cùm in his fortasè non minùs, quàm in ventis, navibus, & nubibus Divina potentia, & sapientia suo modo refulgeat. At quis, nisi insanissimus hoc admittat, præsertim in juramento, quod ab ipso Deo concipiatur, nisi fortè expressè juramentum cadat super attributum Dei, quod in tali creatura elucescat. Sed vide, quæ de hoc fusiùs in Prodromo p. 4. cap. ult. pag. 113. & sequentibus disseruimus.

II. Illas strias, seu semitas illis similes, quas in arenis, vel aquis ventus efformat, gratis omninò, & absque ullo fundamento in Cœlis Mahumetus confingit. Neque enim hujuscemodi striæ ad stellarum itinera, ut falsò putant Arabes, exiguntur. Nam stellæ Firmamenti fixæ sunt, & immobiles. Errantia verò sydera, quæ in reliquis orbibus reperiuntur, non egent striis, vel semitis ad cursum suum peragendum, cùm juxta veriorem sententiam ab Intelligentiis moveantur: & prætereà Cęli sint omninò plani, ac leves, & per quamlibet eorum partem possit esse syderibus iter expeditum. At enim, ne errarent in cursu, striis illis eguerunt. Mirùm quin Deus singulis syderibus etiam anteambulonem addiderit, cùm oculis careant, & cæco modo per Cęlum vagentur.

III. Conjugium illud, quod Alcoranus fingit in cunctis rebus, est prorsùs falsum. Nam, si sermo sit de substantia rerum, quodnam conjugium habet lapis, lignum, aurum, frumentum, nisi fortè, quia variæ, ac multiplices eorum species inveniuntur? Sed hoc non est esse زوجين *duos conjuges*, seu duas tantùm species. Si autem sermo sit de qualitatibus, seu aliis accidentibus, vel de qualibet alia oppositione: tùm verò valdè frivolum erit hujusmodi conjugium: ita enim stipula, & plumbum dici poterunt conjuges: quia hæc levis, illud grave: hæc clara, illud obscurum: hæc calidæ, vel siccæ qualitatis, illud frigidę, vel humidæ: hæc igne comburitur, illud liquescit.

IV. Non est prætereundum, cùm tàm vanum, quàm falsum juramentum suapte natura illicitum sit: utrumque tamen Deo hìc tribui. Primum, cùm jurat per Cœlum, Meccanos inter se discordes esse in judicio de Alcorano: quæ res erat per se adeò nota, ut nullo opus esset jurejurando, præsertim Divino ad eam persuadendam. Secundum, cùm jurat per Dominum Cęli, & Terræ, nempe per seipsum, Meccanos fateri Alcoranum esse veritatem: quod falsum prorsùs erat, ut constat ex perpetuo Alcorani ipsius testimonio.

V. In historia hospitum Abrahæ, duo præcipuè peccat Alcoranus. Primum, quòd hospites illi appositas dapes comedere renuerent, cùm ex Pentateucho oppositum habeatur. Secundum, quòd Sara audita promissione hospitum de conceptu filii, tanquam fanatica exierit è tabernaculo insanè vociferans, manibusque faciem verberans; non secùs, ac si ab Angelis insignem aliquam injuriam accepisset. Videamus, utrum in hoc Alcoranus cum Pentateucho conveniat. En verba Pentateuchi Gen. cap. 18. *Quo audito, Sara risit post ostium tabernaculi occultè dicens: Postquàm consenui, & Dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo?* Ubi hìc vociferationes illę Alcorani? Ubi percussio faciei? Figmenta hæc sunt, & deliria Mahumeti; quemadmodùm lapides illi, seu lateres signati nomine eorum, super quos in Sodomis erant projiciendi;

سورة الطور مكية تسع واربعون آية

SURA LII.

MONS.

MECCANA:

COMMATUM QUADRAGINTA NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 والطور ۞ 2 وكتاب مسطور ۞ 3 في رق منشور ۞ 4 والبيت المعمور ۞ 5 والسقف
المرفوع ۞ 6 والبحر المسجور ۞ 7 ان عذاب ربك لواقع ۞ 8 ما له من دافع ۞
9 يوم تمور السماء مورا ۞ 10 وتسير الجبال سيرا ۞ 11 فويل يومئذ للمكذبين ۞
12 الذين هم في خوض يلعبون ۞ 13 يوم يدعون الى نار جهنم دعا ۞ 14 هذه النار
التي كنتم بها تكذبون ۞ 15 افسحر هذا ام انتم لا تبصرون ۞ 16 اصلوها فاصبروا او
لا تصبروا سواء عليكم انما تجزون ما كنتم تعملون ۞ 17 ان المتقين في جنات ونعيم ۞
18 فاكهين بما آتاهم ربهم ووقاهم ربهم عذاب الجحيم ۞ 19 كلوا واشربوا هنيئا بما كنتم
تعملون ۞ 20 متكئين على سرر مصفوفة وزوجناهم بحور عين ۞ 21 والذين آمنوا
واتبعتهم ذريتهم بايمان الحقنا بهم ذريتهم وما التناهم من عملهم من شيء كل امرئ بما كسب
رهين ۞ 22 وامددناهم بفاكهة ولحم مما يشتهون ۞ 23 يتنازعون فيها كاسا لا لغو فيها
ولا تاثيم ۞ 24 ويطوف عليهم غلمان لهم كانهم لؤلؤ مكنون ۞ 25 واقبل بعضهم على
بعض يتساءلون ۞ 26 قالوا انا كنا قبل في اهلنا مشفقين ۞ 27 فمن الله علينا ووقانا
عذاب السموم ۞ 28 انا كنا من قبل ندعوه انه هو البر الرحيم ۞ 29 فذكر فما انت
بنعمت ربك بكاهن ولا مجنون ۞ 30 ام يقولون شاعر نتربص به ريب المنون ۞ 31 قل
تربصوا فاني معكم من المتربصين ۞ 32 ام تامرهم احلامهم بهذا ام هم قوم طاغون ۞
33 ام يقولون تقوله بل لا يؤمنون ۞ 34 فلياتوا بحديث مثله ان كانوا صادقين ۞

35 ام

35 أم خلقوا من غير شيء أم هم الخالقون ۞ 56 أم خلقوا السموات والأرض بـــل يوقنون ۞
57 أم عندهم خزاين ربك أم هم المصيطرون ۞ 58 أم لهم سلم يستمعون فيه فليأت
مستمعهم بسلطان مبين ۞ 39 أم له البنات ولكم البنون ۞ 40 أم تسلهم أجرا فهم من
مغرم مثقلون ۞ 41 أم عندهم الغيب فهم يكتبون ۞ 42 أم يريدون كيدا فالذين كفروا
هم المكيدون ۞ 43 أم لهم إله غير الله سبحان الله عما يشركون ۞ 44 وإن يروا
كسفا من السماء ساقطا يقولوا سحاب مركوم ۞ 45 فذرهم حتى يلاقوا يومهم الذي فيه
يصعقون ۞ 46 يوم لا يغني عنهم كيدهم شيا ولا هم ينصرون ۞ 47 وإن للذين ظلموا عذابا
دون ذلك ولكن أكثرهم لا يعلمون ۞ 48 واصبر لحكم ربك فإنك بأعيننا وسبح بحمد
ربك حين تقوم ۞ 49 ومن الليل فسبحه وإدبار النجوم ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Montem 2. Et librum deſcriptum. 3. In membrana expanſa. 4. Et Domum viſitatam. 5. Et Tectum elevatum (*ideſt Cœlum*). 6. Et Mare plenum. 7. Certè pœna Domini tui ſanè eſt ventura. 8. Non *erit* illi ullus repellens (*ideſt impediens eam*). 9. Die, *qua* undequaque commovebitur Cœlum hinc illinc ſe agitando. 10. Et ambulabunt montes ambulando. 11. Væh autem die illa mendacii inſimulantibus *Legatos*. 12. Qui in pervadando ludebant (*ideſt in vanis diſceptationibus circa Alcoranum tamquam in vado ludentes tempus terebant*). 13. Die, *qua* propellentur in ignem Gehennæ propulſione. 14. *Et dicetur illis*: Hic *eſt* ignis, quem tamquam fictum negabatis. 15. An ergo præſtigium *eſt* hoc? An vos non aſpicitis? 16. Ingredimini aſſandi in eum. Porrò ſive patienter feratis, ſive non patienter feratis, æquale *erit* vobis (*ideſt unum, atque idem erit*). Profectò recipietis mercedem illius, quod fuiſtis operati. 17. Porrò Pii *verſabuntur* in hortis, & deliciis. 18. Oblectantes ſeſe in eo, quod dederit illis Dominus eorum: & liberabit eos Dominus eorum à pœna Inferni. 19. *Et dicetur illis*: Comedite, & bibite jucundè ob id, quod fuiſtis operati. 20. Accumbentes ſuper lectulos in ſeriem diſpoſitos. Et conjugabimus eos cum puellis amplos, pulchroſque oculos habentibus. 21. Qui autem fideles fuerint, & ſecuta fuerit eos progenies eorum in fide; adjungemus eis *in Paradiſo* progeniem eorum; & non imminuemus eis de opere eorum quidquam *mercedis*. Omnis homo pro eo, quod acquiſierit *eſt* pignori dandus (*ideſt recipiet pœnam, vel premium*). 22. Et amplè præbebimus eis poma, & carnem ex eo, quod deſiderabunt. 23. Præbebunt ſibi invicem in eo (*ideſt Paradiſo*) calicem *vini*: non *erit* ſermo futilis in eo, *quamvis multùm bibant*: neque impulſio ad ullum flagitium. 24. Ibunt autem in gyrum circa illos adoleſcentes illis *deſtinati*, *ita pulchri*, ac ſi ipſi eſſent margaritæ *in chonchis* cuſtoditæ. 25. Et accedent alii eorum ad alios, & ſeſe mutuò interrogabunt. 26. Dicent: Nos certè fuimus anteà *in Mundo* de familia noſtra ſolliciti. 27. Propterea beneficus fuit Deus ſuper nos, & liberavit nos à pœna ignis ardentis. 28. Certè nos anteà invocabamus eum: quippe ipſe eſt Beneficus, Miſericors. 29. Commonefac ergo, *ò Mahumete*, *Infideles*. Porrò tu non *es* per gratiam Domini tui, ariolus, neque dæmoniacus. 30. An dicent: *Eſt* poeta? Expectabimus anxiè in eo neceſſitatem ævi. 31. Dic *illis*: Anxiè expectate *interitum meum*: quippè ego quoque *ero* vobiſcum ex anxiè expectantibus *interitum veſtrum*. 32. An præcipiunt illis ſomnia eorum hoc, *quod loquuntur contra te*? An

ipſi *ſunt* homines exorbitantes? 33. An dicent: Ingenioſè confinxit eum? *a* propterea. (*ideſt Alcoranum*?) *a* Atqui non credunt. 34. Afferant porrò narrationem ſic ut hanc (*ideſt Alcoranum ſimilem huic*) ſi ſunt veraces. 35. An creati ſunt ex nihilo? An ipſi *ſunt* creatores *ſuiipſorum*? 36. An creaverunt Cœlos, & *b* propterea. Terram? *b* Atqui non credunt firmiter, *Deum creaſſe illos*. 37. An apud eos *ſunt* promptuaria Domini tui? An ipſi ſupremo imperio *ſunt* præditi? 38. An *eſt* illis ſcala, *ut* audiant *aſcendentes in Cœlum* per eam *colloquia Angelorum*? Veniat porrò audiens eorum (*ideſt ille, qui dicat, ſe audiviſſe*) cum poteſtate manifeſta (*ideſt cum argumentis claris hujus rei*). 39. An *ſunt* illi (*ideſt Dei*) filiæ: vobis autem filii? 40. An petes ab eis mercedem *prædicationis tuæ*? Atqui ipſi ex ære alieno *ſunt* gravati, *& debitores tibi*. 41. An *eſt* apud eos Arcanum (*ideſt Scientia rerum arcanarum*)? Atqui ipſi ſcribunt. 42. An volent technas ſtruere *contra te*? At, qui infideles fuerint, ipſi ſuperandi ſunt. 43. An *eſt* illis Deus *aliquis* præter Deum? Laus Deo (*ideſt procul abeſt Deus*) ab eo, quod aſſociant *illi*. 44. Quòd ſi viderent fruſtum è Cœlo decidens (*ideſt aliquam partem Cœli cadere ſupra ſe*) dicerent: *Hæc eſt* nubes conglomerata, *neque propterea crederent*. 45. Relinque ergo eos, donec incidant in diem illam, in qua pereant. 46. Diem, in qua non proderit illis techna ſua quidquam: neque ipſi adjuvabuntur. 47. Et quidem illis, qui iniquè egerint, *erit* pœna alia præter hanc (*nempè fames, vel bellum*) verùm plerique eorum neſciunt. 48. Sed patienter ſuſtine judicium Domini tui *circa eos*: tu ſanè *es* in oculis noſtris: & celebra laudem Domini tui, quandò manè conſurgis. 49. Et ex nocte (*ideſt in parte, ſeu principio noctis*) lauda eum, & in poſtremitatibus ſtellarum (*ideſt in occaſu earum, circa Auroram*).

N O T Æ.

HÆc item Sura, ut aliæ quædam à prima ſui dictione titulum ſortitur. Meccanam omnes faciunt. Verſus novem ſupra quadraginta communiter in ea enumerantur. Præmium lectoris hoc ponit Zamchaſcerius: مـــن قرأ سورة والطور كان حقا على الله ان يومنه من عذابـــه وان يـنعمه فى جنتـــه . *Qui legerit Suram, per Montem; debitum erit Deo, ut ſecurum reddat eum à pœna ſua, & frui faciat illum in Paradiſo ſuo.*

I. *Per Montem.*] Exponit Gelal: اى جبل الذى كلم الله عليـــه موسى عم *ideſt per Montem, ſuper quem Deus allocutus eſt Moyſen, cui ſit pax*: nempè Synai. Eodem modo Zamchaſcerius, qui addit, hunc montem ſitum eſſe in Madian. Jahias putat, intelligi Montes in genere. Vox autem طور Tur, Syriaca eſt, non Arabica, & communiter accipitur pro Synai, quaſi per Antonomaſiam. Hodie etiam Tabor hoc nomine appellatur.

II. *Et Librum deſcritpum.*] Exponit Gelal: التوراة او القران : *Pentateuchum, vel Alcoranum*. Jahias intelligit ſolum Alcoranum. Zamchaſcerius: الكتاب الذى تكتب فيه الاعمال ليوم القيمة وقيل هو مـــا كتبه الله لموسى وهو يسمع صرير القلم وقيـــل اللوح المحفوظ وقيـــل القران : *Librum illum, in quo ſcribuntur opera hominum, proferendum in die Reſurrectionis. Alii dicunt, eſſe librum, in quo Deus ſcripſit legem Moyſi audiente ipſo Moyſe ſtriderem calami, quo Deus ſcribebat. Alii dicunt eſſe Tabulam cuſtoditam: Alii Alcoranum.* Sed hunc ultimum negat Zamchaſc.

IV. *Et domum viſitatam.*] De hac domo, ita Gelal: هو فى السماء الثالثة او السادسة او السابعة بحيال الكعبة يزوره كل يوم سبعون الف ملـــك بالطواف والصلاة لا يعودون اليـــه ابدا . *Hæc eſt in tertio, vel ſexto, vel ſeptimo Cœlo è regione Templi Meccani, quam inviſunt quotidie ſeptuaginta millia Angelorum, circumeuntes eam, & orantes in illa: & nunquam redeunt ad eam ampliùs.* Jahias limitat hunc numerum حتى تقوم الساعة *uſque ad diem Judicii*. Et addit, hanc Domum vocari الصراح *Sarah*, ideſt puram, vel *omnibus patentem*. Deindè refert hæc ex Corrada: قال الله عز وجل لادم يا ادم اهبط معك بيتـــى يطاف حوله كما يطاف حول عرشى فحج ادم ومـــن بعده من المومنيـــن فلما كان زمان الطوفان رفعه الله وطهره من ان تكبيه عقوبة اهـــل الارض فصار معمور السماء فتتبع ابراهيم الاساس فبناه علـــى الاساس قديـــم كان قبلـــه : *Dixit Deus Fortis, & Glorioſus ad Adam: O Adam, deſcendere facio tecum Domum meam, ut ſupplicatio fiat circa illam, quemadmodùm fit in circuitu Throni mei. Inviſit itaque eam Adam, & poſteri ejus fideles peregrinantes ad illam. Adveniente autem diluvio, elevavit eam Deus, & purificavit eam, ne in ruina extrema habitatores Terræ*

Terræ periret. Facta est igitur Domus visitata in Cælo. Abraham verò fundamenta ejus perscrutatus, ædificavit super ea domum similem antiquæ.

V. *Et Tectum elevatum.*] Jam notavimus, per hoc intelligi Cœlum, quod supra Terram eminet. Quantum autem Cœlum distet à Terra, ita pronunciat, sed absque ullo fundamento. Jahias: بينها وبين الارض خمسماية عام : *A terra ad Cælum est spatium viæ quingentorum annorum.*

VI. *Et mare plenum.*] Asserit Jahias, haberi ex traditione, dixisse Aly generum Mahumeti, hoc mare plenum non esse in terra, sed in Celo.

XX. *Accumbentes super lectulos in seriem dispositos.*] Explicat Gelal: بعضها الى جنب بعض : *posito uno juxta alium.* Notat hìc Jahias, haberi ex celeberrima traditione, Mahumetum dixisse: لرجل من اهل الجنة ليتنعم فى تكاة واحدة سبعين عاما فيناديه ايها منها واحمل من غرفة اخرى اما ان لنا منك دولة بعد فيلتفت اليها فيقول من انت فتقول انا من اللاتى قال الله فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قرة اعين جزاء بما كانوا يعملون فيتحول اليها فيتنعم معها فى تكاة واحدة سبعين عاما فهم كذلك يدورون : *Illi, qui Paradisum obtinuerit, dabitur deliciari in uno accubitu septuaginta annos. Deinde audiet dicentem sibi: Eus surge hinc, & transfer te in aliud Cænaculum, nam tecum temporis circulum expletura sum. Ille verò ad loquentem conversus, rogabit, quænam sit. Respondebit illa: Ego sum ex illis puellis, de quibus dixit Deus, non posse quemquam comprehendere quantam voluptatem allaturæ sint viris, qui bona egerunt, in Paradiso. Tunc ille applicabit se ad eam, & deliciabitur cum illa in uno accubitu per septuaginta annos. Et ita per gyrum mutabunt accubitus in Paradiso:* ac proindè etiam puellas.

XXX. *Necessitatem ævi.*] Arabicè ريب المنون, explicatur à Gelale; حوادث الدهر فيهلك كغيره من الشعراء : *accidentia temporis, vel ævi: nam malè peribit, sicut cæteri Poetæ.* Propriè significat, *incertum ævi, vel temporis diuturni.*

XL. *At ipsi scribunt.*] Nimirùm, ut explicat Gelal: يكتبون ذلك حتى يمكنهم منازعة النبى فى البعث وامر الاخرة بزعمهم : *scribunt hoc* (idest arcanum) *ut possint disputare cum Mahumeto de Resurrectione, & rebus futuri sæculi juxta propriam opinionem.* Nimirùm, si hæc arcana scirent, non egerent scriptione eorum.

XLIV. *Frustum è Cælo.*] Ad eos scilicet feriendos, ut explicat Gelal.

REFUTATIONES.

I.

Quid facias cum illo, qui *chorda semper oberrat eadem*; nisi ut ei eundem semper exprobres errorem? Juramenta nimis frequentia, vel otiosa in homnibus vitiosa, & culpabilia esse, nemo unquam dubitavit. Quantò magis in Deo? præsertim facta per res levissimas, & Majestate Divina prorsùs indignas. Sed esto, sæpè juret Deus ad diversa testanda: nonne otiosum, ac stultum est ad unicam rem confirmandam, tot juramenta congerere? Nimirùm, per Montem Synai, per librum scriptum, per Domum habitatam, per Tectum elevatum, per Mare plenum? nonne, si hominem tot juramenta, pro una re asserenda proferentem audiremus: insanum illum, vel impium existimaremus? Muliercularum est, & puerorum, qui mendaciis delectantur, ita jurejuranda conglobare, ut saltem multitudine juramentorum, mendaciis suis fidem aliquam acquirant. Si semel Deum in testem veritatis vocasse non satis est ad faciendam fidem: neque, si millies advocetur, satis erit. Porrò tàm in veteri Testamento, quàm in novo, frequentia juramenti Divina authoritate damnatur. Quamobrem in Ecclesiastico cap. 23. legimus: *Vir multum jurans, implebitur iniquitate, & non discedet à domo illius plaga.* Et: *Jurationi non assuescat os tuum, multi enim casus in illa.* Et cap. 17. *Loquela multum jurans, horripilationem capiti statuet: Et irreverentia illius obturatio aurium.* Christus etiam non solùm frequentiam jurandi, sed etiam juramentum extra necessitatem omninò improbavit. Quamobrem Matthæi cap. 5. legimus hæc illius verba: *Ego autem dico vobis non jurare omninò, neque per Cælum, quia Thronus Dei est: neque per Terram, quia scabellum est pedum ejus: neque per Jerosolymam, quia Civitas est Magni Regis: neque per caput tuum juraveris, quia non potes unum capillum album facere, aut nigrum.* Eadem propè verba habet Sanctus Jacobus in Epistola sua cap. 5. Videtur autem per hoc damnari abusus jurandi per aliud, quàm per Deum, aut nomen ejus, per quod tantùm præcepit Deus juramenta fieri in Deuter. cap. 6. *Dominum Deum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*, & profectò nunquam in sacris literis legimus, homines fideles jurasse, nisi per Deum, aut per nomen ejus. Nam per creaturas jurare est res valdè suspiciosa: quamvis enim in illis reluceat aliquod Dei attributum, videtur tamen tribui illis aliqua Divinitas: quamobrem hujusmodi juramenta ab infidelibus, ut plurimùm usurpari consueverunt. Hinc poterit unusquisque cognoscere, quàm conformis sit Alcoranus, & Mahumeti doctrina Pentateucho, & Euangelio: id, quod tàm sæpè jactat Impostor.

II. Redit in scenam Paradisus Mahumeti, in quo semper aliquid novi est animadvertere. Etenim hìc præter lectulos, puellas, poma, vina, aliaque hujusmodi oblectamenta, & illecebras: carnes etiam mensis apponuntur. Verùm quasnam, aut undenam in Paradiso Beati carnes habebunt? erunt ne ibi greges ovium, & caprarum, & armenta boum, vel laniones, qui ea possint mactare? Atqui etiam stabula, & pastores, & Coqui, & popinæ ibidem reperientur.

entur. Immò, & ad exonerandos ventres latrinæ erunt necessariæ. Sed facilè hæc omnia Mahumetani concedent, cùm videant, ex Alcorano Paradisum à Cauponis, & macellis non differre.

III. Ut probet Mahumetus, Meccanis Alcoranum non esse aliquid à se, vel ab alio consarcinatum, sed à Deo traditum; provocat eos iterùm ad aliquid par, vel simile conficiendum: quasi verò hoc illis prorsùs impossibile esset futurum. Hoc argumento tamquam omnium maximo, penitusque ineluctabili utuntur Moslemi ad Alcorani miraculum asserendum, & Mahumeti propheticum munus demonstrandum. Verùm, quàm leve, frivolum, & stramineum hujusmodi argumentum sit, jam suprà sępiùs demonstravimus. Sed quid ad hoc probandum rationibus opus est? Satis est, Alcoranum ipsum legere, & illius ineptias, fabulas, mendacia, perturbatum ordinem, elumbatas, mancasque periodos, frequentissimas contradictiones, nullam rerum, aut verborum connexionem, earumdem rerum assiduam cantilenam, commata perpetuò inæqualia, & alia hujusmodi animadvertere, ut nulli dubium esse possit, utrum Alcoranus sit liber Dei, an verò Mahumeti, vel alicujus nebulonis figmentum.

IV. Jactant Mahumetus, se esse in oculis Dei: nimirùm, ab eo se semper videri, & tamquam pupillam oculi custodiri, quemadmodùm Mahumetani Doctores exponunt. Verùm nescio, quàm benè vidit, & custodivit eum Deus suus, cùm in bello Ohod excussi fuerunt illi duo dentes, & enormiter sauciata, ac fœdata facies ejus: & cùm in ovis harmo à fœmina Judæa sibi tradito (quippe hujusmodi harmorum assorum avidissimus erat) venenum illud incautus hausit, quo non post longum tempus miserè interiit. Neque reponant Moslemi, Christum etiam, & Prophetas, qui in oculis Dei erant, hujusmodi infortunia fuisse. Nam Christus spontè, & pro humano genere salvando passus est: nullus verò Prophetarum pro ingluvie, vel libidine explenda, vel pro imperio armis dilatando vulnera, aut necem subiit, quemadmodùm Mahumetus, sed pro veritate, justitia, & Religione asserenda? pro quibus pœnas, vel mortem pati, gloriosissimum semper ab omnibus existimatum est. Neque ullus magis esse potest in oculis Dei, quàm, qui pro illius gloria, sanguinem spontè, vitamque profundit.

سورة

سورة النجم مكية اثنتان وستون آية

SURA LIII.

STELLA.

MECCANA:

COMMATUM SEXAGINTA DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 والنجم إذا هوي ۞ 2 ما ضل صاحبكم وما غوي ۞ 3 وما ينطق عن الهوي ۞ 4 إن
هو إلا وحي يوحي ۞ 5 علمه شديد القوي ۞ 6 ذو مرة فاستوي ۞ 7 وهو بالأفق الأعلي ۞
8 ثم دنا فتدلي ۞ 9 فكان قاب قوسين أو أدني ۞ 10 فأوحي إلي عبده ما أوحي ۞
11 ما كذب الفؤاد ما رأي ۞ 12 أفتمارونه علي ما يري ۞ 13 ولقد رآه نزلة أخري ۞
14 عند سدرة المنتهي ۞ 15 عندها جنة المأوي ۞ 16 إذ يغشي السدرة ما يغشي ۞
17 ما زاغ البصر وما طغي ۞ 18 لقد رأي من آيات ربه الكبري ۞ 19 أفرأيتم اللات
والعزي ۞ 20 ومناة الثالثة الأخري ۞ 21 ألكم الذكر وله الأنثي ۞ 22 تلك إذا
قسمة ضيزي ۞ 23 إن هي إلا أسماء ۞ 24 سميتموها أنتم وآباؤكم ما أنزل الله بها من
سلطان إن يتبعون إلا الظن وما تهوي ۞ 25 الأنفس ولقد جاءهم من ربهم الهدي ۞
26 أم للإنسان ما تمني ۞ 27 فلله الآخرة والأولي ۞ 28 وكم من ملك في السموات لا
تغني شفاعتهم شيئا إلا من بعد أن يأذن الله لمن يشاء ويرضي ۞ 29 إن الذين لا يؤمنون
بالآخرة ليسمون الملائكة تسمية الأنثي ۞ 30 وما لهم به من علم إن يتبعون إلا الظن وإن
الظن لا يغني من الحق شيئا فأعرض عن من تولي عن ذكرنا ولم يرد إلا الحيوة الدنيا ذلك
مبلغهم من العلم إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله وهو أعلم بمن اهتدي ۞ 31 ولله ما
في السموات وما في الأرض ليجزي الذين أساؤا بما عملوا ويجزي الذين أحسنوا بالحسني ۞
32 الذين يجتنبون كبائر الإثم والفواحش إلا اللمم إن ربك واسع المغفرة هو أعلم بكم
إذ

إذ أنشأكم من الأرض وإذ أنتم أجنة في بطون أمهاتكم فلا تزكوا أنفسكم هو أعلم بمن
اتقى ۞ 33 أفرأيت الذي تولى ۞ 34 وأعطى قليلا وأكدى ۞ 35 أعنده علم الغيب
فهو يرى ۞ 36 أم لم ينبأ بما في صحف موسى ۞ 37 وإبراهيم الذي وفى ۞ 38 ألا تزر وازرة
وزر أخرى ۞ 39 وأن ليس للإنسان إلا ما سعى ۞ 40 وأن سعيه سوف يرى ۞ 41 ثم
يجزيه الجزاء الأوفى ۞ 42 وأن إلى ربك المنتهى ۞ 43 وأنه هو أضحك وأبكى ۞
44 وأنه هو أمات وأحيا ۞ 45 وأنه خلق الزوجين الذكر والأنثى ۞ 46 من نطفة إذا
تمنى ۞ 47 وأن عليه النشأة الأخرى ۞ 48 وأنه هو أغنى وأقنى ۞ 49 وأنه هو رب
الشعرى ۞ 50 وأنه أهلك عادا الأولى ۞ 51 وثمودا فما أبقى ۞ 52 وقوم نوح من قبل إنهم
كانوا هم أظلم وأطغى ۞ 53 والمؤتفكة أهوى ۞ 54 فغشاها ما غشى ۞ 55 فبأي آلاء ربك
تتمارى ۞ 56 هذا نذير من النذر الأولى ۞ 57 أزفت الآزفة ۞ 58 ليس لها من دون
الله كاشفة ۞ 59 أفمن هذا الحديث تعجبون ۞ 60 وتضحكون ۞ 61 ولا تبكون ۞
62 وأنتم سامدون ۞ 63 فاسجدوا لله واعبدوا ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Stellam, cùm occubuerit. 2. Non erravit *Mahumetus* socius vester,
a Si. neque deceptus est. 3. Neque loquitur ex *sensu proprio*. 4. *a* Non
est id, *quod loquitur*, nisi revelatio, quæ revelatur ei. 5. Docuit eum Ga-
briel, validus robore. 6. Præditus viribus: tùm consedit adæquatè. 7. Et
ipse in horizonte altissimo *stabat*. 8. Deindè appropinquavit *ad eum*: tùm pro-
piùs accessit. 9. Tùm fuit *vicinus* per intervallum duorum arcuum, aut vi-
cinior *hoc*. 10. Revelavitque servo suo id, quod revelavit. 11. Non finxit
cor *Mahumeti* id, quod vidit. 12. An ergo disceptabitis cum illo de eo,
quod vidit? 13. Et jam quidem vidit eumdem *Gabrielem* vice altera. 14. Jux-
ta Lotum Termini. 15. Juxta eam (*idest Lotum*) *est* hortus receptaculi.
16. Cùm cooperiret Lotum id, quod cooperiebat. 17. Non declinavit aspe-
ctus *illius*, neque digressus est. 18. Jam quidem vidit de signis Domini sui
maximis. 19. Quid vobis videtur de Allata, & Aloza. 20. Et Manata ter-
tia alia. 21. Numquid vobis *est* masculus, & illi (*idest Deo*) fœminæ? 22. Ista
b Si. utique *est* partitio injusta. 23. *b* Non *sunt* hæc *Numina*, *quæ colitis*, nisi no-
mina. 24. Nominastis ea vos, & patres vestri. Non demisit Deus pro il-
c Si. lis *colendis* ullam potestatem. *c* Non sequuntur, nisi opinionem, & quod de-
siderant. 25. Animæ (*idest desideria sua*). Et jam quidem venit ad eos à
Domino suo directio. 26. An homini *erit* id, quod desiderat. 27. Atqui
Dei *est* Sæculum novissimum, & primum. 28. Et quotquot Angeli sunt in
Cœlis, non proderit intercessio eorum quidquam, nisi posteaquam annuerit
Deus ei, cui voluerit, ipsique placuerit. 29. Porrò, qui non credunt in no-
vissimum Sæculum, certè nominant Angelos nominatione fœminæ. 30. Et
d Si. non *est* illis in hoc ulla scientia: *d* non sequuntur, nisi opinionem: sed cer-
tè opinio non acquiret de veritate quidquam. Recede ergo ab eo, qui se
averterit à commonitione nostra, & non voluerit, nisi vitam præsentem. Hæc
est assecutio eorum de scientia (*idest hoc est summum scientiæ, ad quod perve-
niunt, nempè scire solùm mundana*). Certè Dominus tuus est Scientissimus de
illo, qui erraverit à semita sua: & est scientissimus de illo, qui directus
fuerit.

fuerit. 31. Et Dei *eſt* id, quod in Cęlis, & id, quod in terra *reperitur*; ut retribuat iis, qui malè egerint ſecundum id, quod operati fuerint: & retribuat iis, qui benè egerint, Optimum (*i. Paradiſum*). 32. Qui evitant gravia iniquitatis, & flagitiorum, *& non committunt*, niſi peccata levia: certè Dominus tuus *erit illis* amplus indulgentia. Ipſe erat Scientiſſimus in vobis (*ideſt optimè vos norat*) cùm produxit vos è terra, & cùm vos *eſſetis* embriones in uteris matrum veſtrarum. Ne ergo juſtificetis animas (*ideſt ne gloriemini tamquam juſti*). Ipſe *eſt* Scientiſſimus de eo, qui timoratus eſt. 33. Quid tibi videtur de eo, qui averterit ſeſe *à fide*. 34. Et dederit pauxillum *facultatum ſuarum*; & avarè retinuerit *reliqua*? 35. *Eſt* ne apud eum ſcientia Arcani (*ideſt futuri Sæculi*) itaut ipſe videat (*ideſt cognoſcat, quid ſibi eventurum ſit*)? 36. An non narratum fuit illi id, quod *eſt* in Codicibus Moyſi. 37. Et Abrahæ, qui complevit *præceptum Dei*. 38. Quod *ſcilicet* non portabit *anima* portans, pondus alterius (*ideſt nullus pro alieno peccato punietur*). 39. Et quod non *erit* homini, niſi quod ſtudioſè egerit. 40. Et quod certè opus ejus mox apparebit. 41. Deindè remunerabitur pro eo remuneratione cumulatiſſima. 42. Et quòd ſanè ad Dominum tuum *erit* terminus *omnium*. 43. Et quòd certè ipſe ridere facit, & flere facit. 44. Et quòd ſanè mortificat, & vivificat. 45. Et quòd certè ipſe *a* creat duos conjuges, maſcu- *a creavit.*
lum, & fœminam. 46. Ex ſpermate cùm ſeminatum fuerit. 47. Et quòd certè ad ipſum *ſpectat* creatio altera (*ideſt Reſurrectio, vel incrementum corporis*). 48. Et quòd ipſe certè ditat, & poſſidere facit. 49. Et quòd ipſe certè *eſt* Dominus Caniculæ. 50. Et quòd ipſe ſanè perdidit Adæos priores. 51. Et Themudęos: & non reliquit *ullum ex eis*. 52. Et Gentem Noe anteà: quippe ipſi erant iniquiſſimi, & ſceleſtiſſimi. 53. Et *Urbes* ſubverſas diruit (*ideſt Sodomam, &c.*). 54. Et operuit eas id, quod operuit (*ideſt lapides, ſeu lateres igniti miſſi è Cælo ſuper eas*). 55. Quodnam ergo beneficiorum Domini tui, *ò homo*, revocabis in dubium? 56. Hic (*ideſt Mahumetus*) eſt Prædicator ex Prædicatoribus primis (*ideſt ſimilis illis*). 57. Appropinquavit Appropinquans (*ideſt Dies Judicii*). 58. Non eſt illi præter Deum revelatrix (*ideſt nulla creatura novit punctum ejus præter Deum*). 59. An ergo de hac narratione (*ideſt de Alcorano*) admiramini? 60. Et ridetis. 61. Et non *potiùs* fletis. 62. Et vos *eſtis* ſegniter ludentes? Adorate ergo Deum, & colite.

N O T Æ.

Irca titulum, & locum Suræ nulla eſt controverſia. In numero verſuum non omnes conveniunt, quamvis plerique duos ſupra ſexaginta enumerent. Prę- mium Lectoris, erunt عشر حسنات
بعدد مــــن صدق بمحمد وجحد به بمكـــة :
decem bona juxta numerum tàm eorum, qui crediderant, quàm eorum, qui credere noluerunt in Mahumetum in Mecca.

1. *Per Stellam.*] Gelal, & Zamchaſcerius volunt hic ſignificari الثريا *Plejades*. Jahias: تفسير ابـــن
عباس قال يقول والوحى اذا أنزل وتفسير الحســـن
يعنى الكواكب اذا انتثرت والنجـم عنده جماعة
النجوم : *Expoſitio Ebn-abbas eſt: Per revelationem, quandò à Deo facta fuerit. Sed expoſitio Alhaſan eſt: Per Stellas, quandò ſparſæ fuerint. Itaut apud eum Stella accipiatur genericè pro omnibus ſtellis.* Nonnulli putant, eſſe hic prædictionem de diſperſione Stellarum in die Judicii. Ita infelices Moslemi diſtillant ingenia in Prophetæ ſui nugis ad ſenſum aliquem ſerium reducendis, quem ille, ne ſomniavit quidem.

V. *Docuit eum.*] Longa eſt fabula chimericę hujus revelationis, ſeu apparitionis, quam breviter innuit Gelal in ſua expoſitione his verbis: علمه اياه
ملك شديد القوى ذو مرة قوة وشدة او منظر حسن
اى جبراييل عم فاستوى استقر وهو بالافق الاعلــى
افق الشمس اى عند مطلعها على صورة التى خلق
عليها فراه النبى صم فخر مغشيا عليـــه وكان قد
ساله ان يريه نفسه على صورته التى خلق عليهـــا
فواعده فنزل جبراييـــل عم فى صورة الادميين ثم دنا
قرب منــه فتدلـــى : *Docuit eum revelationem illam Angelus validus viribus, præditus robore, virtute, & fortitudine; ſeu pulcher aſpectu (ideſt Gabriel, cui ſit pax) Conſedit enim* (ideſt firmus conſtitit) *& erat in horizonte, ſeu in plaga Cæli, in qua Sol oriebatur in forma, qua creatus fuerat. Viditque eum Propheta Mahumetus, & deliquium paſſus corruit. Jam*

vero

verò petierat à Gabriele, ut seipsi manifestaret in ea forma, in qua creatus fuerat. Promisitque ei Gabriel: & descendit ad eum in forma humana. Tunc accessit prope ad eum, & vicinior factus est.

VII. *In horizonte.*] Vox Arabica الافق significat tàm horizontem, quàm partem quamlibet Cœli, vel Mundi: immò, & ipsum Mundum.

IX. *Duorum arcuum.*] Exponunt quidam ذراعين *duorum cubitorum*: Et quidem قوس tàm arcum, quàm cubitum significat.

X. *Revelavitque servo suo id, quod revelavit.*] Exponunt nonnulli: Revelavitque Deus Gabrieli servo suo id, quod Gabriel revelavit Mahumeto. Sed modus loquendi Arabicus videtur exigere, ut utrumque, *revelavit* ad Mahumetum referatur.

XIII. *Vidit eumdem vice altera.*] Nimirùm, ut exponit Gelal: لما أسرى بــــه الى السموات: *cum nocturno tempore translatus est in Cælum.*

XIV. *Juxta Locum Termini.*] Lotus, Arabicè سدرة *Sedra* est juxta Gelalem: شجرة نبق عــــن يمين العرش لا يتجاوز احد مــن الملائكة وغيرهــم: *arbor Nebec, sita à dextris Throni Dei, ultra quam nulli Angelorum, vel aliorum Cœligenarum, transire fas est.* Ideò appellatur Lotus Termini. Alii tamen sentiunt ita appellari, quia ad eam scientia omnis Primorum, & novissimorum terminatur. Porrò Sedra est species arboris Loti. Sed puto, hìc esse nomen proprium arboris Paradisi.

XV. *Hortus receptaculi.*] Ita appellatur hìc hortus, seu Paradisus, quia, ut ait Gelal: تأوي اليها الملائكة او ارواح الشهدا والمتقيــن: *recipiuntur in eum Angeli, seu animæ Martyrum, & Piorum.*

XVI. *Id, quod operiebat.*] Nimirùm, ut exponit Gelal: مــن طير وغيره *volucres, & alia animalia,* quæ super arborem Sedra considebant.

XVIII. *De signis Domini sui maximis.*] Hæc signa ita refert Gelal: رأى من عجائب الملكوت رفرفــا خضرا سد افق السمآ وجبرائيل له ستمايــة جناح: *Vidit autem inter res mirabiles Regni Cælestis tapetem viride, quod cooperuerat horizontem Cœli: & Gabrielem, qui habebat sexcentas alas.*

XIX. *Allata, & Aloza, & Manata.*] Erant hæc tria Idola Meccanorum, de quibus alibi dictum est.

XXIII. *An erit homini id, quod desiderat?*] Nimirùm, ut explicat Gelal: من ان الاصنام تشفع لهــم عند اللــه: *ut Idola intercedant pro eis apud Deum.*

XLVI. *Dominus Caniculæ.*] Vox Arabica الشعرى *Canicula*: exponitur à Gelal: كوكب خلف الجوزا كانت تعبد في الجاهليـــة: *Stella, quæ est à tergo Geminorum, & quæ colebatur tempore Idololatriæ.*

XLVII. *Adæos priores.*] Nam, ut notat Gelal, alii fuerunt tempore Hud Prophetæ: alii verò posteriores, tempore Saleh.

REFUTATIONES.

I. Iterùm propalat Mahumetus stultitiam suam. Asserebant Meccani, illum in errore versari: à Dæmone, vel nebulone aliquo deceptum fuisse: Alcoranum esse cerebri illius figmentum: nullo modo Deum res tam ineptas, atque absurdas ei revelare detulisse. Quid ille? Divinum jusjurandum interponit ad causam suam tuendam. Jurat Deus Meccanis per stellam, cum jam occubuerit, eosdem toto Cœlo errare in iis, quæ de Propheta suo deblaterabant. Nihil dico de tam impio Juramento. Unum illud inquirò, utrum Meccani Deum jurantem audierint: an verò Mahumetus solus. Primum dici non potest. Fides igitur hujus Juramenti erat penes Mahumetum: nimirùm ipse de se testimonium perhibebat, nulloque certo, vel probabili argumento utebatur, quo adversariis persuaderetur, verum esse id, quod ipse affirmabat, nullam igitur majorem rationem habebant Meccani credendi, Deum aliquid Mahumeto revelasse, quàm illud idem ipsi jurasse. Hoc verò nihil aliud erat, quàm rudibus illis hominibus illudere.

II. Eamdem notam merentur, quæ de visione Gabrielis sive in horizonte, sive in Paradiso juxta arborem Loti commemorat. Hæc enim nullum testem habebant præter ipsum Mahumetum, qui ea se vidisse affirmabat: at nullo argumento, vel testimonio, cui credi posset, confirmabat. Nihil verò impostoribus facilius est, vel usitatius, quàm Divinas visiones, ac revelationes confingere, sed objicient Mahumetani, hoc idem de veris, ac Sanctis Prophetis dici posse. At falsum est hoc: nam hi talia veracitatis revelationis à Deo sibi factæ argumenta ostendebant, ut nullo modo posset de ea, nisi temere dubitari. Hoc autem Mahumeto nullo modo convenit. Deinde tàm nos, quàm Mahumetani firmissimè credimus, nihil in Prophetis falsum esse, sed omnia divinam continere veritatem. Absit autem, ut nos hoc ipsum de Mahumeto credamus nos, quòd si ii credunt, nullum solidum credendi habent fundamentum.

سورة القمر مكية خمس وخمسون آية

SURA LIV.

LUNA.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقتربت الساعة وانشق القمر ۞ 2 وان يروا آية يعرضوا ويقولوا سحر مستمر ۞ 3 وكذبوا
واتبعوا اهواءهم وكل امر مستقر ۞ 4 ولقد جاءهم من الانباء ما فيه مزدجر ۞ 5 حكمة
بالغة فما تغني النذر ۞ 6 فتول عنهم يوم يدع الداع الى شيء نكر ۞ 7 خشعا ابصارهم
يخرجون من الاجداث كانهم جراد منتشر ۞ 8 مهطعين الى الداع يقول الكافرون هذا يوم
عسر ۞ 9 كذبت قبلهم قوم نوح فكذبوا عبدنا وقالوا مجنون وازدجر ۞ 10 فدعا ربه
اني مغلوب فانتصر ۞ 11 ففتحنا ابواب السماء بماء منهمر ۞ 12 وفجرنا الارض عيونا
فالتقى الماء على امر قد قدر ۞ 12 وحملناه على ذات الواح ودسر ۞ 14 تجري
باعيننا جزاء لمن كان كفر ۞ 15 ولقد تركناها آية فهل من مدكر ۞ 16 فكيف
كان عذابي ونذر ۞ 17 ولقد يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر ۞ 18 كذبت
عاد فكيف كان عذابي ونذر ۞ 19 انا ارسلنا عليهم ريحا صرصرا في يوم نحس مستمر ۞
20 تنزع الناس كانهم اعجاز نخل منقعر ۞ 21 فكيف كان عذابي ونذر ۞ 22 ولقد
يسرنا القرآن للذكر فهل من مدكر ۞ 23 كذبت ثمود بالنذر ۞ 34 فقالوا ابشرا
منا واحدا نتبعه انا اذا لفي ضلال وسعر ۞ 25 القي الذكر عليه من بيننا بل هو كذاب
اشر ۞ 26 سيعلمون غدا من الكذاب الاشر ۞ 27 انا مرسلوا الناقة فتنة لهم فارتقبهم
واصطبر ۞ 28 ونبئهم ان الماء قسمة بينهم كل شرب محتضر ۞ 29 فنادوا صاحبهم فتعاطى
فعقر ۞ 30 فكيف كان عذابي ونذر ۞ 31 انا ارسلنا عليهم صيحة واحدة فكانوا

كهشيم المحتظر ۞ 31 ولقد يسرنا القران للذكر فهل من مدكر ۞ 32 كذبت
قوم لوط بالنذر ۞ 33 إنا أرسلنا عليهم حاصبا الا آل لوط نجيناهم بسحر ۞ 34 نعمة من
عندنا كذلك نجزي من شكر ۞ 35 ولقد انذرهم بطشتنا فتماروا بالنذر ۞ 36 ولقد
راودوه عن ضيفه فطمسنا اعينهم فذوقوا عذابي ونذر ۞ 37 ولقد صبحهم بكرة عذاب
مستقر ۞ 38 فذوقوا عذابي ونذر ۞ 39 ولقد يسرنا القران للذكر فهل من مدكر ۞
40 ولقد جاء آل فرعون النذر ۞ 41 كذبوا بآياتنا كلها فاخذناهم اخذ عزيز مقتدر ۞
42 أكفاركم خير من اولائكم أم لكم براءة في الزبر ۞ 43 أم يقولون نحن جميع
منتصر ۞ 44 سيهزم الجمع ويولون الدبر ۞ 45 بل الساعة موعدهم والساعة ادهى
وأمر ۞ 46 إن المجرمين في ضلال وسعر ۞ 47 يوم يسحبون في النار على وجوههم ذوقوا
مس سقر ۞ 48 إنا كل شيء خلقناه بقدر ۞ 49 وما امرنا الا واحدة كلمح بالبصر ۞
50 ولقد اهلكنا اشياعكم فهل من مدكر ۞ 51 وكل شيء فعلوه في الزبر ۞ 52 وكل
صغير وكبير مستطر ۞ 53 إن المتقين في جنات ونهر ۞ 54 في مقعد صدق ۞ 55 عند
مليك مقتدر ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. APpropinquavit Hora : & scissa est Luna : 2. Quod si *Infideles* viderint aliquod signum, longè recedent, & dicent : Præstigium potentissimum. 3. Et mendacii insimulaverunt *Mahumetum*: & secuti sunt concupiscentias suas. Sed omnis res est stabiliter permansura. 4. Et jam quidem venit ad eos de historiis illud *notitiæ*, in quo *potest esse illis sufficiens* inhibitio, *ut recedant ab errore suo*. 5. Sapientia consummata *possunt esse illis hæc exempla*: sed non prosunt *eis* commonitores. 6. Recede ergo ab eis. Die, qua vocabit Vocans ad rem arduam (*idest Asraphel ad Judicium*). 7. Dejectis oculis suis exibunt *homines* ex monumentis, quasi ipsi essent locustæ sparsim diffusæ. 8. Accurrentes projecta cervice ad Vocantem. Dicent Infideles: Hæc est dies difficilis. 9. Mendacii redarguerunt ante eos (*idest Meccanos*) gentes Noe; mendacii, inquam, redarguerunt *ipsum Noe* servum nostrum; & dixerunt: *Hic est* dæmoniacus. Et cum increpatione rejectus est. 10. Invocavit igitur Dominum suum, *dicens*: Ego sanè sum victus (*idest hi prævalent contra me*) vindica igitur me. 11. Itaque aperuimus portas Cœli cum aqua copiosè affluente. 12. Et erumpere fecimus terram in fontes: itaut occurreret sibi aqua *è Cœlo, & è terra*, juxta decretum, quod jam statutum fuerat *à nobis*. 13. Et portavimus eum super *arcam* constantem tabulis, & compaginamentis. 14. Currebat in oculis nostris; in remunerationem illius, qui fuerat ingratè rejectus (*idest Noe*). 15. Et jam quidem reliquimus eam in signum. An verò est ullus propterea commonefactus? 16. Quomodò verò fuit pœna mea, & comminatio mea? 17. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: sed estne ullus commonefactus? 18. Mendacium imposuerunt Adi *Prophetæ suo Hud*. At quomodò fuit pœna mea, & comminatio mea? 19. Certè nos misimus super eos ventum perstrepentem in die infaustitatis perseverantis. 20. Elevabat homines, quasi ipsi essent trunci palmæ evulsæ. 21. Et quomodò fuit pœna mea, & comminatio mea! 22. Et jam quidem facili-

facilitavimus Alcoranum ad commonitionem. An verò fuit ullus commonefactus? 23. Mendacii incusaverunt Themudæi Prædicatores *suos (idest Saleh, & socios ejus)*. 24. Dixerunt enim: An hominem ex nobis unum sequemur eum? Certè nos propterea essemus sanè in errore, & amentia. 25. An conjecta est prædicatio super eum inter nos? Quin potiùs ipse est mentitor, jactator. 26. *Dixit Deus ad Saleh*; Scient porrò cras, quis sit mentitor, jactator. 27. Nos quippe missuri sumus Camelam ad probationem eorum. At *tu* observa eos, & patienter sustine. 28. Et edic eis, quòd aqua erit partitio inter eos cuilibet potationi est assistendum. 29. Advocaverunt ergo socium suum *Codar, ut occideret eam*: & apprehendit *gladium*, & occidit *eam*. 30. Quomodò verò fuit pœna mea, & comminatio mea! Quippe nos misimus super eos vociferationem unam, & fuerunt veluti materies arida ad stabula instructa. 31. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: an verò est ullus commonefactus? 32. Mendacii insimulavit populus Lot prædicationem *ejus*. 33. Nos verò misimus super eos *ventum* glareas ejaculantem, *quo omnes perierunt* præter familiam Lot: liberavimus eos *(idest familiam Lot)* in tempore matutino. 34. Per gratiam ex nobis. Ita remuneramus eum, qui gratus fuerit. 35. Et jam quidem comminatus fuerat illis *Lot* vehementiam nostram *in puniendo*: *at illi* disputaverunt inter se de comminatione *illius*. 36. Et jam quidem requisierunt eum pro hospitibus ipsius, *ut eos sibi concederet ad usum nefarium*: sed delevimus oculos eorum, *itaut locus oculorum cum reliqua carne complanaretur*: *& diximus eis*: Gustate ergo pœnam meam, & comminationem meam. 37. Et jam quidem manicavit ad eos diluculò pœna perseverans *(idest manè mortui sunt, & descenderunt in Gebennam)*. 38. Gustate ergo pœnam meam, & comminationem meam. 39. Et jam quidem facilitavimus Alcoranum ad commonitionem: an verò est ullus commonefactus? 40. Et jam quidem venit ad familiam Pharaonis comminatio. 41. Mendacium confinxerunt in signis nostris omnibus. Quamobrem sustulimus eos sublatione valida, potenti. 42. An Infideles vestri, *ò Meccani*, meliores sunt, quàm *fuerint* isti? An *promittitur* vobis immunitas *ab ira Dei* in Sacris voluminibus? 43. An dicent: Nos sumus congregatio prævalitura *contra Mahumetum*? 44. Mox dissipabitur *hæc* congregatio, & retrò vertent terga. 45. Atqui Hora *(idest Dies Judicii)* est tempus constitutum promissioni eorum *(idest pœnæ illis promissæ.)* Et Hora erit calamitosior, & amarior, *quàm pœna hujus Sæculi*. 46. Certè scelerati sunt in errore *in hoc sæculo*: & in igne ardenti *erunt in futuro*. 47. Die, qua trahentur per ignem super facies suas: *& dicetur illis*: Gustate tactum Tartari. 48. Certè nos omnem rem creavimus cum provida dispositione. 49. Et non est imperium nostrum, nisi unicum *verbum Esto*, ad instar ictus oculi. 50. Et jam quidem perdidimus *populos* similes vobis; an verò propterea est ullus commonefactus? 51. Omnis autem res, quam fecerint, scribetur in Libris. 52. Et omne *opus* parvum, & magnum describendum est in Tabula asservata. 53. Porrò Pii erunt in hortis, & fluminibus. 54. In consessu veritatis. 55. Apud Regem potentissimum.

NOTÆ.

Nscribitur hæc Sura القمر *Luna*, quia in primo ejus versu fit mentio de prodigiosa Lunæ scissura, de qua mox dicendum. Aliqui inscribitur اقتربت *Appropinquavit*, à prima ejusdem versus dictione. Est tota Meccana, juxta Jahiam. Sed Gelal excipit versum 44. qui incipit: *Mox dissipabitur*. Tribuuntur illi communiter commata quinque supra quinquaginta. De præmio Lectoris hæc habet Zamchascerius: من قراء سورة القمر في كل غــــب بعثه الله في يوم القيمة ووجهه مثل القمر ليلة القمر *Qui legerit Suram Lunæ in omni luce* (idest in omni ortu Lunæ, vel Solis) *suscitabit eum Deus die Resurrectionis, & habebit faciem similem Lunæ in nocte Lunæ* (idest in plenilunio.)

I. *Et scissa est Luna.*] Duplex est hìc Moslemorum expositio. Nonnulli enim putant, indicari hoc loco miraculum à Mahumeto patratum, dùm Lunam discidit in duas partes. Nonnulli verò sentiunt, nihil tale hìc esse intelligendum: sed tantummodò significari, propinquam esse horam, seu diem Judicii, cujus unum signum erat scissio Lunæ: itaut tempus præteritum, *scissa est*; more prophetico accipi debebat pro futuro, *scindetur*; sed audiamus Zamchascerium. انشاق القمر مــن ايات رسول اللـــه

ومعجزاته عـن انس ابن مالك ان الكفار سألوا رسول الله اية وانشق القمر فرقتين وكذا عن ابـن عباس وابن مسعد : قال ابن عباس إنفلق فلقتين فلقة ذهبت وفلقة بقيت : وقال ابن مسعود رايـت حراء بين فلقى القمر وعن بعض الناس ان معناه ينشق يوم القيمة : وفى قراة حذيفة وقد انشق القمر اى اقتربـت الساعة وقد حصـل من ايات اقترابها انـه القمر قد انشق : *Scissio Lunæ fuit unum ex signis Legati Dei, & miraculis ejus illustribus. Habetur ex Anas filio Malec, infideles postulasse à Legato Dei aliquod signum: & discissa est Luna in duas partes. Et ita habetur ex Ebn-Abbas, & Ebnomasaud. Dixit Ebn-abbas: Divisa est Luna in duas partes, quarum una abiit, & altera remansit. Dixit verò Ebnomasaud: Vidi Montem Hara positum inter duas partes Lunæ divisas. Quidam verò volunt significationem horum verborum esse: Discindetur Luna in die Resurrectionis. Legit Hodeipha: Etiam scissa est Luna: idest; appropinquavit dies Judicii: jam enim apparuit unum ex signis appropinquationis ejus quandòquidem jam Luna scissa est.* Beidavius celeberrimus Alcorani Interpres hæc habet روى ان الكفار سألوا رسول الله اية فانشق القمر وقيل معناه سينشق يوم القيمـة : *Fertur, Infideles postulasse à Legato Dei signum: & scissa est Luna. Alii dicunt significari per hæc verba, scindendam esse Lunam in die Resurrectionis.*

II. *Potentissimum.*] Vox Arabica مستمر exponitur à quibusdam hoc loco دايم *perpetuum*, seu *continuatum*. Quasi dicerent: Mahumetus perpetuò nos prestigiis suis illudit. Potest etiam exponi, *transiens*: quasi nihil habeat firmi, & stabilis; sed merum sit spectrum.

III. *Sed omnis res est stabiliter permansura.*] Idest, juxta Moslemorum explicationem, omnis res sive bona, sive mala perseverabit quoad premium, vel penam cum authoribus suis, sive in Paradiso, sive in Gehenna.

V. *Commonitores.*] Vox Arabica النذر, al-nodr, accipitur pluraliter à singulari نذير *commonitor*, & *comminator*, quemadmodum in hoc loco: aliquando singulariter pro *commonitione*, vel *comminatione*, ut sæpe infrà.

XIII. *Et compaginamentis.*] Nempè ad tabulas nectendas.

XIV. *In oculis nostris.*] Idest à nobis custodita ad servandum Noe, ita meritum à diluvio.

XVII. *Facilitavimus Alcoranum ad comminationem.*] Explicat Gelal: سهلناه للحفظ او هيائاه للذكر; *planum, ac facilem fecimus eum, & facilius posse custodiri, seu mandari memoriæ: vel, ut melius possent homines eo erudiri, & commonefieri.* Itaut الذكر duplicem hic habeat significationem, memoriæ scilicet, & commonitionis.

XIX. *In die infaustitatis perseverantis.*] Vox Arabica مستمر duplicem habet apud Gelalem expositionem دايم الشوم *perpetuæ, seu perseverantis in infelicitate* & قوية *fortis, seu validæ*, nimirùm in calamitate, & infortunio. Posset enim exponi, *transeuntis*, sensu contrario. Jahias: وكان ذلك يوم الاربعـــا الى الاربعا. *Fuit autem dies hæc feria quarta, seu Mercurii, & perseveravit infortunium usque ad feriam quartam sequentem.*

XXVII. *Nos quippe missuri sumus Camelam.*] De hac Camela, itemque de Adæis, & Themudæis, & hujusmodi nugis sexcenties decantatis, vide, quæ alibi dicta sunt.

XXVIII. *Et edic eis, quòd aqua erit partitio inter eos.*] Sensus totius versiculi est: Aqua fluminis ita destinabitur, ut una die bibat ex eo Camela tantùm cum pullo suo: altera autem populus tantùm: & tàm, quandò bibit Camela, & pullus, quàm, quandò bibit populus, sint præsentes, ne hic ordo intervertatur. Illa autem verba كل شرب محتضر, quæ ad verbum minus latinè verterentur: *Omnis bibitio præsentianda*, seu præsentiam habitura; exponuntur à Gelàle: يحضرة القوم بيومهم والناقة بيومها *Præsens erit illi populus in die suo: & Camela in die suo.* Sed expositio jam allata videtur esse verior, & magis legitima.

REFUTATIONES.

I. Iam tandem post tot repulsas Meccanorum postulationibus à Mahumeto factas, postque tot protestationes, se missum non esse ad miracula patranda, quæ alioqui forent illis prorsùs inutilia: eorundem importunitate compulsus, patrat miraculum Mahumetus, & coram multis Lunam in duas partes discindit. Hoc scilicet, post innumeras vestigationes, toto ingenii conatu adhibito, expiscati sunt Moslemi acutiores Prophetæ sui prodigium in Alcorano. Verùm nullum hìc miraculum indicari, asserunt plures ex Mahumetanis, ut suprà vidimus, ex testimonio Zamchascerii, & Beidavii. Volunt enim hi, agi in hoc loco tantummodò de die Judicii supremi, & de uno signorum illam præcedentibus: itaut sensus sit: Appropinquavit dies Judicii: quamobrem scindetur Luna ad illius propinquitatem indicandam. Hoc apertè ostendit particula ف in verbo فانشق: quæ particula dicitur consecutionis: ac si dicat: Appropinquavit dies Judicii, & consequenter scindetur Luna. Quòd si dicas cum quibusdam Expositoribus, Mahumetum loqui de scissione Lunæ jam à se facta, ut sensus sit: Appropinquavit dies Judicii, jam enim scissa est Luna, quod est signum proximi illius adventus: Respondeo, valdè arroganter tribuere sibi Mahumetum miraculum illud, quod ex Divina præordinatione jam statutum erat ad indicandum omnibus diem Judicii. Præterea mendacem se, vel deceptum manifestè ostenderet, assignando pro signo proximo diei Judicii scissionem Lunæ à se factam, postquam transierunt jam plusquam mille anni, nec tamen dies Judicii advenit, neque ullum illius vestigium certum apparet. Dices fortassè, et

jam

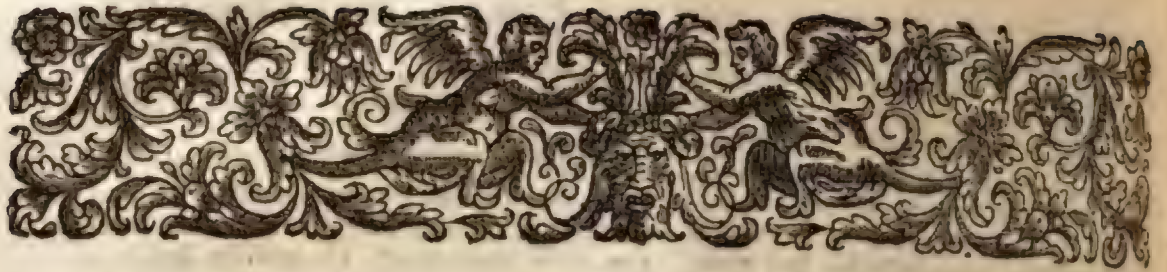
iam sanctum Gregorium Magnum, qui vixit paucis annis ante Mahumetum, existimasse, diem Judicii jam esse proximam, putando, calamitates sui temporis, & præsertim pestes, ac bella esse signa illius. Respondeo, Sanctum Gregorium, tamquam hominem locutum fuisse, non ex Divina revelatione, sed ex propria opinione. At Mahumetus ex Divino Oraculo se loqui profitetur: quamobrem, vel ipse mendax est; vel mendacium Deus illi revelavit. Huc accedit, scissionem Lunæ nusquam, & nunquam in sacris litteris supremi Judicii signum nobis assignari. Nihilominùs, quòd Mahumetus signum aliquod, vel prodigium in Luna, vel per Lunam Meccanis suis ostenderit, non est prorsùs improbabile. Nihil solemnius Magis; Veneficis, ac Præstigiatoribus, quàm hujusmodi monstra per Lunam ostentare. Quamobrem Virgilius Ecl. 4. scripsit de hujusmodi præstigiis, seu excantationibus.

Carmina vel Cœlo possunt deducere Lunam. Quæ verba exponens illius interpres: *E cunctis* (inquit) *astris Luna veteribus ita credebatur subdita esse Veneficarum cantionibus, ut quoties bis liberet, ea è Cælo, vel invita deduceretur.* Sed de fictitio hoc Mahumeti miraculo, quod etiam apud nostros joci gratia commemoratur, vide, quæ alibi à nobis dicta sunt, præsertim in Prodromo par. 2. cap. 4. pag. 16.

II. Populum Lot, Sodomitas scilicet, punitum fuisse à Deo per lateres, seu lapides coctos missos è cœlo, & per subversionem Urbium ejus, supra sæpiùs asseruit. Hìc verò per حاصبا, *ventum*, scilicet, *glareas*, seu lapillos *ejaculantem* (quemadmodùm Interpretes omnes, & Lexica Arabica exponunt) perditum fuisse pronunciat. Ut verò in hoc inconstantem se ostendit Mahumetus; ita fide indignum se facit, dùm Sodomitas ita excæcatos fuisse significat, ut sedes oculorum cum reliqua facie complanaretur: hoc enim nullum habet in sacris litteris fundamentum, in quibus legimus, Sodomitas tantummodò excæcatos fuisse, ità ut Domum Lot invenire non possent.

III. Pluriès hìc intercalari versu inducit Mahumetus Deum affirmantem se facilem, ac planum fecisse Alcoranum, ut omnes possent illum capere, ac memoria tenere, perque illum commonefieri. Hoc verò manifestè pugnat cum eo, quod de Divina Alcorani eloquentia, stylique incomparabili sublimitate, non solùm Doctores Moslemi, sed Alcoranus ipse testatur: ex quorum etiam sententia, nonnisi Deus, & quem Deus voluerit, potest Alcorani sensum percipere. Cæterùm liber iste adeò obscurus, confusus, & ambiguus est, ut Doctissimi Mahumetanorum in illius sensu assequendo, & multum, & frustra sæpè desudent.

سورة الرحمن مكية ثمان وسبعون آية

SURA LV.

MISERATOR.

MECCANA:

COMMATUM SEPTUAGINTA OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الرحمن ۝ 2 علم القران ۝ 3 خلق الانسان ۝ 4 علمه البيان ۝ 5 الشمس والقمر
بحسبان ۝ 6 والنجم والشجر يسجدان ۝ 7 والسماء رفعها ووضع الميزان ۝ 8 الا تطغوا في
الميزان ۝ 9 واقيموا الوزن بالقسط ولا تخسروا الميزان ۝ 10 والارض وضعها للانام ۝
11 فيها فاكهة والنخل ذات الاكمام ۝ 12 والحب ذو العصف والريحان ۝ 13 فبأي الاء
ربكما تكذبان ۝ 14 خلق الانسان من صلصال كالفخار ۝ 15 وخلق الجان من مارج
من نار ۝ 16 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 17 رب المشرقين ورب المغربين ۝ 18 فبأي
الاء ربكما تكذبان ۝ 19 مرج البحرين يلتقيان ۝ 20 بينهما برزخ لا يبغيان ۝
21 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 22 يخرج منهما اللولو والمرجان ۝ 23 فبأي الاء
ربكما تكذبان ۝ 24 وله الجوار المنشآت في البحر كالاعلام ۝ 25 فبأي الاء ربكما
تكذبان ۝ 26 كل من عليها فان ۝ 27 ويبقى وجه ربك ذو الجلال والاكرام ۝
28 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 29 يسأله من في السموات والارض كل يوم هو في شأن ۝
30 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 31 سنفرغ لكم ايه الثقلان ۝ 32 فبأي الاء ربكما
تكذبان ۝ 33 يا معشر الجن والانس ان استطعتم ان تنفذوا من اقطار السموات والارض
فانفذوا لا تنفذون الا بسلطان ۝ 34 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 35 يرسل عليكما
شواظ من نار ونحاس فلا تنتصران ۝ 36 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 37 فاذا انشقت
السماء فكانت وردة كالدهان ۝ 38 فبأي الاء ربكما تكذبان ۝ 39 فيومئذ لا يسأل

عن

عن ذنبه إنس ولا جان ۞ 40 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 41 يعرف المجرمون بسيماهم
فيوخذ بالنواصي والاقدام ۞ 42 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 43 هذه جهنم التي
يكذب بها المجرمون ۞ 44 يطوفون بينها وبين حميم آن ۞ 45 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 46 ولمن خاف مقام ربه جنتان ۞ 47 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
48 ذواتا افنان ۞ 49 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 50 فيهما عينان تجريان ۞ 51 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 52 فيهما من كل فاكهة زوجان ۞ 53 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 54 متكئين على فرش بطائنها من استبرق وجنى الجنتين دان ۞ 55 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 56 فيهن قاصرات الطرف لم يطمثهن انس قبلهم ولا جان ۞
57 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 58 كأنهن الياقوت والمرجان ۞ 59 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 60 هل جزاء الاحسان الا الاحسان ۞ 61 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
62 ومن دونهما جنتان ۞ 63 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 64 مدهامتان ۞ 65 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 66 فيهما عينان نضاختان ۞ 67 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞
68 فيهما فاكهة ونخل ورمان ۞ 69 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 70 فيهن خيرات
حسان ۞ 71 فبأي آلاء ربكما تكذبان ۞ 72 حور مقصورات في الخيام ۞ 73 فبأي
آلاء ربكما تكذبان ۞ 74 لم يطمثهن انس قبلهم ولا جان ۞ 75 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 76 متكئين على رفرف خضر وعبقري حسان ۞ 77 فبأي آلاء ربكما
تكذبان ۞ 78 تبارك اسم ربك ذي الجلال والاكرام ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Miserator 2. Docuit Alcoranum. 3. Creavit hominem. 4. Docuit cum distinctionem (*idest distinctam locutionem*) 5. Sol, & Luna *currunt* cum computo (*idest certa regula*). 6. Et germina sedentaria, & arbores adorant *Deum*. 7. Et Cœlum exaltavit, & posuit trutinam. 8. Ut non prævaricemini in trutina (*idest in justitia servanda*). 9. Et servate pondus cum justitia: & ne imminuatis trutinam. 10. Terram verò posuit creaturis. 11. In ea *sunt* poma, & palmæ habentes florum involucra. 12. Et granum habens paleam, & frondes. 13. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini. 14. Creavit hominem ex luto arido velut testa. 15. Et creavit Genium ex puro ignis. 16. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 17. Dominus Orientium, & Dominus Occidentium. 18. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 19. Liberè dimisit duo Maria, *dulce*, *& Salsum*, ut sibi invicem occurrerent. 20. Inter utrumque *posuit* repagulum, *propter quod* non appetent sese mutuò (*idest non miscebuntur inter se*). 21. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 22. Egrediuntur ex utroque uniones, & margaritæ exiguiores. 23. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 24. Et ipsius *opus sunt* naves constructæ in Mari ad instar montium. 25. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 26. Omnis, qui *est* super eam (*idest Terram*) defecturus *est*.

est. 27. Et remanebit facies Domini tui prædita gloria, & honorificentia. 28. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 29. Rogat eum, is, qui *est* in Cœlis, & Terra: omni die ipse *est* in opere. 30. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 31. Vacabimus vobis, ò duo pondera (*idest ò Genii, & homines*). 32. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 33. O cœtus Geniorum, & hominum, si potestis exire ex finibus Cœlorum, & Terræ: exite. Non exibitis, nisi cum potestate (*idest cum facultate nostra*). 34. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 35. Mittetur supra vos flamma ignis carens fumo, & fumus carens flamma: neque defendetis vos *ab eo*. 36. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 37. Quandò verò discissum fuerit Cœlum, & fuerit *rubrum, sicut* rosa, veluti pellis rubra: *quantus erit terror vester?* 38. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 39. Die autem illa non exigetur ratio de peccato suo ab ullo homine, neque Genio. 40. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 41. Cognoscentur scelerati ex signis suis (*nempè ex nigra facie, & oculis cæsiis*) & arripientur per comas frontis, & pedes, *& projicientur in Tartarum*. 42. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 43. Hæc est Gehenna, quam negabant scelerati. Circuibunt inter eam, & inter aquam fervidam calidissimam. 44. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 45. Ei autem, qui timuerit præsentiam Domini sui, *erunt* duo horti. 46. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 47. Ornati ramis (*idest arboribus*). 48. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 49. In illis utrisque *erunt* duo fontes, *qui* current. 50. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 51. In horum utroque ex omni pomo *erunt* duo genera. 52. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 53. Accumbentes *erunt* super lectos, quorum intrinsecæ partes *erunt* ex serico crassiori auro intertexto: fructus verò duorum hortorum *erit* vicinus. 54. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 55. In iisdem *hortis erunt puellæ* cohibentes aspectum: non defloravit eas ullus homo ante illos, *quibus tradentur*, neque ullus Genius. 56. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 57. Quasi ipsæ essent hyacinthus, & Margarita. 58. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 59. An *erit* merces beneficentiæ, nisi beneficentia? 60. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 61. Et præter duos *hortos erunt alii* duo horti. 62. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 63. Intensè virentes *erunt hujusmodi horti*. 64. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 65. In utroque eorum *erunt* duo fontes. 66. Copiosis aquis jugiter manantes. 67. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 68. In utroque *erunt poma*, & palmæ, & mala punica. 69. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 70. In iisdem erunt *puellæ* optimæ, pulcherrimæ. 71. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 72. Oculis amplis, atque impensè nigris, & candidis præditæ, custoditæ in tabernaculis. 73. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 74. Non defloravit eas homo ante illos, *quibus tradentur*, neque Genius. 75. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 76. Accumbentes *erunt mariti earum* super stragula viridia, & tapetes pulcherrimos. 77. Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini? 78. Benedictum sit nomen Domini tui præditi gloria, & honorificentia.

NOTÆ.

X prima dictione, quæ primum comma constituit, inscribitur Sura الرحمن *Miserator*. Hanc Jahias Meccanam totam facit: Gelal excipit versum 39. qui incipit: *Die autem illa non interrogabitur.* Verùm tàm Gelal, quàm alii Expositores revocant in dubium, utrum hæc Sura sit, مكية او مدنية او مبعضة *Meccana, an Medinensis, an verò partim Medinensis, partim Meccana.* Ex quò apparet, quàm incerta sit expositio Alcorani à Moslemis facta, cum plerumque hæc dependeat à loco, in quo Sura illa tradita est. Versus habet octo supra septuaginta. Inter hos est decimus tertius, qui vicibus triginta, & una ineptissimè intercalatur, seu repetitur.

Qui hanc Suram legerit, ادى شكرما انعم اللـه عليـه : *satisfaciet gratiarum actioni pro beneficiis*

neficiis à Deo acceptis, illi debitæ.

IV. *Distinctionem.*] Vox Arabica البيان, propriè est distinctio, seu declaratio. Interpretatur hoc loco Gelal: النطـق *loquelam rationalem*; Jahias: الكلام *sermonem*. Zamchascerius: النطق الفصيح *locutionem claram, & distinctam.*

VI. *Germina sedentaria.*] Vox Arabica النجـم, exponitur à Gelale: ما لاساق له مـن النبات *illud ex germinibus, quod non habet culmum, sive caulem.*

XIII. *Quodnam ergo beneficiorum.*] Dirigitur hic versus ad duas auditorum species, nimirùm ad homines, & ad Genios, quamobrem est in eo numerus dualis, & ponitur intercalariter, ut diximus, vicibus triginta, & una. Ridiculè vero hoc in loco Gelal: روى الحاكم عن جابر قال قرا علينا رسول الله سورة الرحمن حتى ختمها ثم قال ما لي اراكـم سكوتا : للجن كانوا احسن منكم ردا : مـا قرات عليهم هذه الايـة مرة فباى الاء ربكمـا تكذبان الا قالوا ولا بشى من نعمك نكذبه فلـك الحمد : *Refert AlhaKem ex Giaber dicens: Legit nobis Legatus Dei Suram Miseratoris: cumque eam absolvisset, dixit. Quid est, quod video vos tacentes? Certè Genii sunt meliores in respondendo. Non legi illis unquam hunc versiculum: Quodnam ergo beneficiorum Domini vestri inficiabimini: quin responderent: Nullum beneficium tuum inficiamur. Sit ergo tibi laus.*

XXIX. *Omni die est in opere.*] Arabicè في شان; *in negotio*, vel in statu aliquid faciendi. Gelal: يظهره على وفق ما قدره في الازل من احياء واماتـة واعزاز واذلال واغناء واعدام واجابة داع واعطاء سايل وغير ذلك : *Ostendit hoc in executione eorum, quæ decrevit in æternitate, vitam dando, & mortem inferendo: exaltando, & deprimendo: opes tribuendo, & eas auferendo: exaudiendo precantem, & dando petenti: & alia hujusmodi faciendo.*

XXXI. *Vocabimus vobis, ò duo pondera.*] Explicat Gelal: سنقصد لحسابكم يا ايهـا الانس والجـــن *Intendemus animum ad rationem à vobis exigendam, ò homines, & Genii.* Cur autem homines, & Genii dicantur الثقلان *duo pondera*, multæ ab Expositoribus rationes redduntur: sed nulla ad rem.

XXXIX. *Die autem illa non exigetur ratio.*]Gelal: ويسألون في وقت اخر : *Sed exigetur ab eis ratio alio tempore.*

LI. *Duo genera.*] nempè, ut exponit Gelal: رطب ويابس *recentia, & arida.*

LIII. *Fructus verò duorum hortorum erit vicinus.*] Acutè satis hic Gel. يناله القايم والقاعد والمضطجع : *ut capere possit illum faciliùs, sive stet, sive sedeat, sive jaceat.*

REFUTATIONES.

I. AFfirmat Mahumetus, hominem creatū fuisse à Deo من صلصال كالفخار nimirùm, ut interpretatur Gel: طين يابس يسمع له صلصلة اي صوت اذا نقر *ex luto, seu argilla sicca, ex qua audiatur sonitus, cùm pulsatur*, cujusmodi est testa cocta, quæ Arabicè dicitur الفخار, ut habetur hìc in Alcorano, ut alibi diximus. Fingunt enim Mahumetani ex Prophetæ traditione, Deum, cùm vellet hominem creare, formasse primùm statuam ex argilla, eamque inanimem per quadraginta annos radiis solis expositam, ut siccaretur, reliquisse: accedente interim ad eam identidem Satana, pedibusque pulsante. Verùm hæc omnia figmenta esse, & sacris literis repugnare, manifestum est. Deus enim die sexta hominem creavit, non ex arido luto, vel ex testa cocta, sed ex limo Terræ, statimque animavit, neque quadraginta annos expectavit, dùm à sole concoqueretur.

II. Illud, quod hìc asseritur, ex duobus maribus dulci, ac salso oriri uniones, ac margaritas, negant Expositores ipsi Moslemi: & præsertim Gelal, qui ait: الصادق باحدهما وهو الملح *Hoc verum est de uno eorum, nempe de dulci.* Hoc tamen excusant ex quadam loquendi figura.

III. Totus est Mahumetus in dispartiendis hortis, & fontibus, & arboribus, ac pomis Paradisi sui habitatoribus: itaut singulis quatuor hortos, totidemque fontes assignet: pomorum verò tàm recentium, quàm aridorum tantam copiam, quanta ne in silvis quidem Calabrorum reperiatur. Ut verò faciliùs his vesci possint, minimoque cum labore, ita propè à terra è ramis pendere affirmat, ut etiamsi quis supinum in morem jaceat, ore decerpere possit. Si de summa felicitate non dico agricolarum, aut rusticorum, sed pecorum, ac jumentorum ageretur: nihil carius, vel optabilius dici poterat.

IV. Revocat in scenam puellas Paradisi sui; de quibus quamvis jam multa dicta sint, semper tamen novi aliquid occurrit dicendum. Puellas hasce scribit Gelal, vel in Paradiso genitas, vel è Terra desumptas, singulas singulis Beatis in uxores esse tradendas. Hoc sanè Euangelio repugnat toto Cœlo: in quo Christus nulla in altero sæculo conjugia, nullas nuptias futuras esse pronunciat. Cæterùm tradendæ ne sunt hæ puellæ in conjuges Beatis ad prolem suscipiendam; an verò ad libidinem tantummodò explendam? Primum nullus Mahumetanorum hactenùs dixit, quantum rescire mihi licuit. Secundum verò, nemo non videt, quantam turpitudinem, & obscænitatem contineat. Quòd si dicant, ad solam socialis vitæ oblectationem, has puellas inservituras: cur puellæ istæ ita in tabernaculis clausæ, sicut Margaritæ in conchis: ita oculis demissis, atque in conjugem suum tantummodò defixis introducuntur? Nonne Cœlicolæ omnes sociatim, familiariterque versaturi sunt? Erit ne inter illos mulierum causa zelotypia? An verò mulieres ipsæ timebunt, ne in amorem suum alienos conjuges alliciant, vel ipsæ in amorem eorum alliciantur, si eos licentiùs aspiciant, vel in ipsos oculos conjiciant? Miror verò, quòd, cùm Mahumetus existimaverit, se sine numeroso mulierculiarum grege in hac vita beatum vivere non posse: unam tantùm fœminam asseclis suis in Paradiso polliceatur. Denique, si in mulierum, scyphorum, pomorum, carnium, viridariorum, & hujusmodi rerum oblectamentis futuram beatitudinem Mahumetus reponit: illi erunt feliciores, qui in ganeis, prostibulis, cauponis, macellis, & popinis unctioribus frequentiùs versabuntur.

V. In versiculo illo intercalari, quo fortassè Davidem imitari voluit, ita se ridiculum, ineptumque ostendit, ut, dùm prophetam simulat, simiam se tantummodò demonstret.

سورة الواقعة مكية ست وتسعون آية

SURA LVI.
CASURA.
MECCANA:
COMMATUM NONAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا وقعت الواقعة ۞ 2 ليس لوقعتها كاذبة ۞ 3 خافضة رافعة ۞ 4 إذا رجت الأرض رجا ۞
5 وبست الجبال بسا ۞ 6 فكانت هباء منبثا ۞ 7 وكنتم أزواجا ثلثة ۞ 8 فأصحاب
الميمنة ۞ 9 ما أصحاب الميمنة ۞ 10 وأصحاب المشأمة ۞ 11 ما أصحاب المشأمة ۞ 12 والسابقون
السابقون ۞ 13 أولائك المقربون ۞ 14 في جنات النعيم ۞ 15 ثلة من الأولين ۞
16 وقليل من الآخرين ۞ 17 على سرر موضونة متكئين ۞ 18 عليها متقابلين ۞
19 يطوف عليهم ولدان مخلدون ۞ 20 بأكواب وأباريق وكأس من معين ۞ 21 لا يصدعون
عنها ولا ينزفون ۞ 22 وفاكهة مما يتخيرون ۞ 23 ولحم طير مما يشتهون ۞ 24 وحور
عين ۞ 25 كأمثال اللؤلؤ المكنون ۞ 26 جزاء بما كانوا يعملون ۞ 27 لا يسمعون فيها لغوا ولا
تأثيما ۞ 28 إلا قيلا سلاما سلاما ۞ 29 وأصحاب اليمين ۞ 30 ما أصحاب اليمين ۞
31 في سدر مخضود ۞ 32 وطلح منضود ۞ 33 وظل ممدود ۞ 34 وماء مسكوب ۞
35 وفاكهة كثيرة لا مقطوعة ولا ممنوعة ۞ 36 وفرش مرفوعة ۞ 37 إنا أنشأناهن
إنشاء ۞ 38 فجعلناهن أبكارا عربا أترابا ۞ 39 لأصحاب اليمين ۞ 40 ثلة من
الأولين ۞ 41 وثلة من الآخرين ۞ 42 وأصحاب الشمال ۞ 43 ما أصحاب الشمال ۞ 44 في سموم
وحميم ۞ 45 وظل من يحموم ۞ 46 لا بارد ولا كريم ۞ 47 إنهم كانوا قبل ذلك
مترفين ۞ 48 وكانوا يصرون على الحنث العظيم ۞ 49 وكانوا يقولون أئذا متنا وكنا
ترابا وعظاما إنا لمبعوثون ۞ 50 أو آباؤنا الأولون ۞ 51 قل إن الأولين والآخرين ۞

52

52 لمجموعون الى ميقات يوم معلوم ۞ 53 ثم انكم ايها الضالون المكذبون ۞ 54 لآكلون
من شجر من زقوم ۞ 55 فمالئون منها البطون ۞ 56 فشاربون عليه من الحميم ۞
57 فشاربون شرب الهيم ۞ 58 هذا نزلهم يوم الدين ۞ 59 نحن خلقناكم فلولا تصدقون ۞
60 افرايتم ما تمنون ۞ 61 انتم تخلقونه ام نحن الخالقون ۞ 62 نحن قدرنا بينكم الموت
وما نحن بمسبوقين ۞ 63 على ان نبدل امثالكم وننشئكم في ما لا تعلمون ۞
64 ولقد علمتم النشأة الاولى فلولا تذكرون ۞ 65 افرايتم ما تحرثون ۞ 66 انتم تزرعونه
ام نحن الزارعون ۞ 67 لو نشاء لجعلناه حطاما فظلتم تفكهون ۞ 68 انا لمغرمون ۞
69 بل نحن محرومون ۞ 70 افرايتم الماء الذي تشربون ۞ 71 انتم انزلتموه من المزن ام
نحن المنزلون ۞ 72 لو نشاء جعلناه اجاجا فلولا تشكرون ۞ 73 افرايتم النار التي تورون ۞
74 انتم انشاتم شجرتها ام نحن المنشئون ۞ 75 نحن جعلناها تذكرة ومتاعا للمقوين ۞
76 فسبح باسم ربك العظيم ۞ 77 فلا اقسم بمواقع النجوم ۞ 78 وانه لقسم لو تعلمون
عظيم انه لقرآن كريم ۞ 79 في كتاب مكنون ۞ 80 لا يمسه الا المطهرون ۞
81 تنزيل من رب العالمين ۞ 82 افبهذا الحديث انتم مدهنون ۞ 83 وتجعلون رزقكم
انكم تكذبون ۞ 84 فلولا اذا بلغت الحلقوم ۞ 85 وانتم حينئذ تنظرون ۞ 86 ونحن
اقرب اليه منكم ولكن لا تبصرون ۞ 87 فلولا ان كنتم غير مدينين ۞ 88 ترجعونها
ان كنتم صادقين ۞ 89 فاما ان كان من المقربين ۞ 90 فروح وريحان وجنت نعيم ۞
91 واما ان كان من اصحاب اليمين ۞ 92 فسلام لك من اصحاب اليمين ۞ 93 واما ان كان
من المكذبين الضالين ۞ 94 فنزل من حميم ۞ وتصلية جحيم ۞ 95 ان هذا لهو
حق اليقين ۞ 96 فسبح باسم ربك العظيم ۞

In Nomine *Dei Miſeratoris, Miſericordis.*

1. CUm inciderit Caſura *(ideſt advenerit dies Judicii)*. 2. Non erit *creatura ulla* caſum ejus inficians. 3. Depreſſura *eſt malos*: exaltatura *bonos*. 4. Cùm concuſſa fuerit terra motu vehementi. 5. Et comminuti fuerint montes in fruſta, 6. Et fuerint pulvis tenuis diſperſus. 7. Et *vos diviſi* fueritis in ſpecies tres. 8. Tunc ſocii dexteræ. 9. Quid *erunt* ſocii dexteræ? 10. Et ſocii ſiniſtræ. 11. Quid *erunt* ſocii ſiniſtrę? 12. Et pręcedentes, pręcedentes. 13. Hi *erunt* approximati. 14. In hortis voluptatis. 15. Multitudo ex Primis. 16. Et pauci ex Noviſſimis. 17. Et ſuper lectulos auro, gemmiſque contextos diſcumbentes. 18. Super eos ſeſe mutuò reſpicientes *erunt*. 19. Circuibunt circa eos adoleſcentes perpetuandi *in juventute*. 20. Cum ſcyphis ſine anſis, & ſcyphis anſatis; & calice ex vino jugiter fluente. 21. Non lędentur in capite propter illud, neque mente turbabuntur. 22. Et *cum* pomis ex eo, quod elegerint. 23. Et carne avium ex eo, quod appetiverint. 24. Et *erunt cum eis* puellæ nigrioculæ, amplioculæ. 25. Quaſi ſimilitudines margaritæ abſconditæ *in concha* 26. In remunerationem ob id, quod fuerint operati,

27.

27. Non audient ibi sermonem futilem, neque incitationem ad peccatum. 28. Sed tantumodò dictum: Pax, Pax. 29. Et socii dexteræ. 31. In lotis spinis carentes. 32. Et Arbores Mauz pulchrè dispositas inter se. 33. Et in umbra protensa. 34. Et *juxta* aquam jugiter fluentem. 35. Et *cum pomis* multis non defecturis, neque impediendis, *ne semper liberè capere possint*. 36. Et lectis excelsis. 37. Nos certè produximus has *puellas* producendo. 38. Et fecimus eas virgines conjugibus suis dilectas, *illisq;* coætaneas, *quas tradimus* 39. Sociis dexteræ. 40. Multitudo ex Primis. 41. Et multitudo ex Novissimis. 42. Et socii sinistræ. 43. Quid *erunt* socii sinistræ? 44. In vento urente, & aqua fervente *morabuntur*. 45. Et umbra ex fumo nigerrimo. 46. Non frigida, neque pulchra. 47. Quippe hi fuerunt ante hoc deliciis fruentes in *Mundo*. 48. Et obstinatè perstiterunt in perfidia magna. 49. Et dicebant: An postquam mortui fuerimus, & fuerimus pulvis, & ossa, an nos verè *sumus* resuscitandi? 50. An etiam Patres nostri primi *sunt suscitandi*? 51. Dic: Certè primi, & Novissimi. 52. Profectò congregandi sunt ad tempus præfixum diei determinatæ *(idest Resurrectionis)*. 53. Tùm certè vos, ò errantes, mendacii insimulantes *signa nostra*, 54. Certè comesturi *estis* de arbore ex Zacum. 55. Et impleturi *estis* ex ea ventres. 56. Et bibituri super illam de aqua serventi. 57. Et bibituri bibitione (*idest more*) Cameli sitientis. 58. Hoc *erit* hospitium eorum die Judicii 59. Nos creavimus vos: an ergo non credetis, *quod suscitabimus vos?* 60. Quid vobis videtur? Id, quod spermatizatis. 61. An vos creatis illud (*idest formatis illud in corpus humanum*) an nos *sumus* creantes *illud*? 62. Nos decrevimus inter vos mortem: neque nos *sumus* præveniendi (*idest impediendi*). 63. Ne substituamus similes vobis, & *iterum* producamus vos in id, quod nescitis. 64. Et jam quidem nostis productionem primam (*qua scilicet vos primò creavimus*) an ergo non commonefietis, *ut credatis secundam per resurrectionem*. 65. Quid vobis videtur? Id quod aratis. 66. An vos seminatis illud (*idest facitis illud germinare*) an nos *sumus* seminantes? 67. Si vellemus, certè redderemus illud germen *aridum*, & infœcundum: *vos verò* non cessaretis admirari, *dicentes*: 68. Nos certè sanè alieno aere gravati *sumus*, *ut semen emeremus*. 69. At verò nos *nunc* sumus prohibiti *fructum colligere*. 70. Quid vobis videtur? Aquam, quam bibitis. 71. Vos ne demisistis eam è nubibus, an nos *fuimus* demittentes: 72. Si voluissemus, effecissemus eam salsam, & amaram. An ergo non agetis gratias? 73. Quid vobis videtur? Ignem, quem, elicitis *ex arboribus viridibus*. 74. Vos ne produxistis arborem ejus, an nos *sumus* producentes? 75. Nos fecimus illum ad reminiscentiam *ignis Gebennæ*, & ad usum itinerantium per deserta. 76. Lauda ergo nomen Domini tui Magni. 77. Porrò non jurabo per occasus stellarum: 78. Et quidem hoc *est* sanè juramentum, *si* sciatis, magnum: Quòd hic *est* sanè Coranus venerandus. 79. *Scriptus* in libro Custodito: 80. Non tangent illum nisi purificati. 81. Demissio (*idest demissus*) à Domino *a* Sæculorum. 82. An ergo hanc narrationem (*idest hunc librum Alcorani*) vos *eritis* vilipendentes? 83. Et ponetis alimoniam vestram, ut vos inficiemini *eam*. Nonne, porrò cùm pervenerunt *animæ morientium* ad guttura. 84. Et vos tunc aspicitis *eum*, *qui moritur*. 85. Et nos viciniores *sumus* illi, quàm vos; sed non videtis *nos*. Nonne, inquam, si estis sine mercede remansuri; 87. Reduceretis eam (*idest animam*) à *gutture in corpus*, si estis veraces? Porrò sive *ille*, *qui moritur*, fuerit ex approximandis Deo: 89. Erit sanè *illi* requies, & alimentum optimum, & hortus deliciarum. 90. Sive fuerit ex sociis dexteræ. 91. *Dicetur illi*: Pax tibi à sociis dexteræ. 92. Si autem fuerit ex abnegatoribus, errantibus. 93. Hospitium *ejus erit* ex aqua ferventi. 94. Et conjectio (*idest conjicietur*) ad ustulandum in Infernum. 95. Profectò hæc *est* sanè veritas certitudinis. 96. Lauda ergo nomen Domini tui Magni.

a Mundorũ.

NOTÆ.

NOTÆ.

Uræ inscriptio الواقعة *Casura*, desumitur ex primo ejusdem versiculo: & de ea mox dicemus. Meccæ traditam fuisse, communis est sententia. Excipit Gelal versum 83. *An ergo hanc narrationem, &c.* Et versum 15, *Multitudo ex primis.* Commata non eodem modo ab omnibus enumerantur. Plerique sex supra nonaginta: alii septem, octo, vel novem recensent. De premio Lectoris hæc habe: من قرا سورة الواقعة ابدا في كل ليلة لم يصبه فاقة ابدا: *Qui legerit Suram Casuræ assiduè singulis noctibus, nunquam accidet ei paupertas, aut indigentia.*

I. *Cùm inciderit Casura.*] Arabicè اذا وقعت الواقعة: meliùs sententiam exprimeret, si verteretur: *cùm irruerit Irruitura*; significatur enim dies supremi Judicii, quæ cum repentino impetu mortalibus superveniet.

VII. *In species tres.*] Arabicè ازواجا, propriè *conjugia* significat. Sed hoc loco *species*, seu rectiùs classes, aut ordines verti potest: nimirùm, Socii dexteræ: Socii sinistræ: & Præcedentes: de quibus mox.

VIII. *Socii dexteræ.*] Hi erunt juxta Gelal, الذين يوتون كتابهم بايمانهم: *quibus tradetur liber eorum in dextris ipsorum*: nimirùm liber, in quo scripta erunt bona opera eorum.

IX. *Quid erunt Socii dexteræ.*] Hoc dicitur per modum admirationis; nempè, ut explicat Gelal: تعظيما لشانهم, *ad ostendendam magnitudinem status, & conditionis eorum*: ac si diceretur: O quàm magna erit gloria, & felicitas status eorum. Eodem modo, sed ex opposito explicanda sunt, quæ mox subjiciuntur de sociis sinistræ; nimirùm reprobis, ac damnatis.

XII. *Et præcedentes, præcedentes.*] Exponit Gelal: والسابقون الى الخير وهم الانبياء مبتدا السابقون تاكيد لتعظيم شانهم: & *qui præcesserunt alios ad bona opera, nempè Prophetæ: & repetitur, præcedentes, ad ostendendam magnitudinem, & amplitudinem status eorum*, ac si diceretur: Et præcedentes: ò quàm gloriosi erunt præcedentes. Quamobrem mox subditur de illis: *Hi erunt approximati*: nempè, propiores Deo.

XV. *Multitudo ex primis, &c.*] Sensus est juxta Gelalem: جماعة من الامم الماضية وقليل من الاخرين من امة محمد صلعم وهم السابقون من الامم الماضية وهذه الامة على سرر: *Multitudo ex gentibus præcedentibus: & paucitas ex novissimis, ex gente Mahumeti faustæ memoriæ. Et ipsi præcedentes, ex gentibus præteritis ante Mahumetum; & hæc gens Mahumeti, super lectulos discumbens, &c.* Præcedentes enim multi erunt, quia fuerunt ex multis gentibus: Novissimi autem pauci, quia fuerunt ex una gente Mahumeti, nempè Arabibus. Jahias accipit *Præcedentes* primo loco, pro iis, qui fuerunt ante Mahumetum: at verò *Præcedentes* secundo loco pro gente Mahumeti, quæ etiam præcessit respectu supremi Judicii: & concludit: يعني ان سابقي جميع الامم اكثر من سابقي امة محمد صلعم: *significatur præcedentes ex omnibus gentibus plures futuros, quàm præcedentes ex gente Mahumeti faustæ memoriæ.*

XX. *Ex vino jugiter fluente.*] Vox Arabica معين, exponitur à Gelale: خمر جارية من منبع لا ينقطع ابدا: *vinum fluens ex fonte, qui nunquam manare cessabit.*

XXIII. *Et carne avium.*] Ridiculè hìc Jahias, vel potius Author ab eo allegatus: قال سعيد بن راشد بلغني ان الطير يصف بين يدي الرجل فاذا اشتهى احدها اضطرب ثم صار بين يديه نضيجا. *Dixit Sahid filius Rasced: Pervenit ad notitiam meam, quòd aves ordinatim sese statuent ante unumquemque: cùmque aliquis quampiam ex iis appetierit, illa commovebit sese, deinde apparebit ante eum cocta.*

XXXI. *Inter lotos.*] De his arboribus suprà dixi. Appellatur autem hæc arbor سدرة, *Sedras* (nomine cedrum imitante) & etiam نبق *Nebac*. Sunt autem secundum Jahiam hæ arbores perpetuò virides, & umbræ perennis. Abu-Emama asseruit ارتفاعها من الارض قدر ماية سنة: *eas elevari in altum à terra per spatium, quod non posset mensurari, nisi cursu centum annorum.*

XXXII. *Mauz.*] Arabicè hæc arbor vocatur موز, *Mauz*, & طلح *Talah*. Est autem magna, & spinosa: quamobrem nescio, cur inter Paradisi delicias eam reponant, nisi fortè, quia umbrifera est, & fructus dulces parit.

XXXIX. *Et fecimus eas Virgines.*] Gelal: كلما اتاهن ازواجهن وجدوهن عذارى, *Quotiescumque accedent coituri ad eas mariti earum, invenient eas Virgines.* Et addit eas futuras من غير ولادة ولا وجع, *sine partu prolis, & sine sensu doloris*, nimirùm, quem experiuntur Virgines in coitu. Eadem habet Zamchas.

XLI. *Multitudo ex primis, &c.*] Est hìc manifesta contradictio illi, quod superius dixerat: Multitudo ex primis, & pauci ex Novissimis.

LXIV. *Ne substituamus similes vobis, & iterùm producamus vos in id, quod nescitis.*] Pro امثالكم *similes vobis*, explicat Gelal: مكانكم loco vestri. Eos verò, quos substituturum se minatur Deus, putat esse من الصور كالقردة والخنازير *figuras Simiarum, & porcorum, & hujusmodi.* In quo videtur tribuere Alcorano opinionem transmigrationis Pythagoricæ, nempè transitus animarum humanarum in bruta animalia, vel in alia corpora.

LXXIV. *Ignem, quem elicitis ex arboribus viridibus.*] Verbum Arabicum ورى videtur hìc simpliciter significare, *accendere*, vel *elicere*, sed Gelal addit, من الشجر الاخضر *ex arboribus viridibus*, ex eo, quod mox sequitur in versu sequenti.

LXXVIII. *Porrò non jurabo.*] Conveniunt expositores, particulam لا *non* hoc loco esse superfluam: itaut vertendum sit: *Porrò jurabo*, vel *juro*, Quidam putant, لا *non*, referri ad aliquid præcedens occultum, in quo errarent Meccani, ac si dicat, *Non est ita, ut*

ta, ut dicitis. Et deindè incipiat nova clausula: *Juro, &c.* nempè non esse id, quod dicitis. Quam verò fidem Alcorano habeamus, in quo pro eodem habetur negatio, & affirmatio, neque hæc ab illa distinguitur; itaut in eo eveniat, quod de quadam Italiæ civitate cecinit Dantes celeberrimus Poeta in Cantu 21. de Inferno: *Del nò per li denar vi si fà ita*. Hæc autem incertitudo affirmationis, & negationis alibi etiam in Alcorano reperitur.

LXXXIV. *Et ponetis alimoniam vestram, &c.*] Sensus est: Et negabitis, vos accepisse à Deo alimoniam vestram per pluviam vobis concessam, ne illi gratias agatis.

LXXXV. *Nonne porrò, cùm pervenerunt, &c.*] Obscurissima verba. Gelal: وهى فلا ترجعونها ان نبه البعث صادقين في نعيه اي لا ينتفي عن محلهما الموت والبعث . *Sensus est: Nonne reduceretis illas* (idest studeretis reducere illas, *nempe animas*) *si negatis resurrectionem, ut estis veraces in negatione ejus? Nimirùm non possunt revertere, statu suo mors, & resurrectio*. Ac si dicat: Vos negatis resurrectionem, quasi possetis eam impedire: in quo, si veraces essetis, impediretis etiam, ne anima per mortem egrederetur à corpore. Inepta omnia, & insulsa.

REFUTATIONES.

I. Manifestè sibi contradicit, dùm primò, multos fore ex primis, & paucos ex novissimis affirmat: deindè verò tàm ex primis, quàm ex novissimis, multos futuros esse pronunciat. Sed fortasse, cùm animadvertisset Mahumetus, se non parùm detrahere religioni suæ, dùm paucos in illa salvandos (cùm in præteritis religionibus, nempè Judaica, & Christiana ingens multitudo salutem esset consecuta) affirmabat: palinodiam recantavit, maluitque sibi contradicere, quàm veridicus apparere: quamquam neque sic veridicus fuisset, quandoquidem, neque multi, neque pauci in superstitiosa illius secta salutem consequentur.

II. Retrudit, atque obtrudit Paradisum suum cum pueris, puellis, lectulis, scyphis, crateribus, arboribus, pomis, ac fontibus. Semper tamen aliquid novi ad evitandam nauseam producit. Ponit nimirùm puellas illas nigrioculas, grandioculas, albioculas, etiam virgines perpetuò futuras: nempè, juxta Moslemorum explicationem, quotiescumque Amasii earum cum iis coire voluerint, semper illas virgines reperient: neque ex coitu dolor ullus, aut partus consequetur. Itaque, licèt millies, & millies cum iis venereum actum exerceant, nunquam tamen matres fient, sed semper post coitum virginitatem recuperabunt; ad unicam oblectationem Amasiis suis destinatæ. Proh monstra libidinis! Quis hæc audiens non exhorrescat! Ergone summa Cœlicolarum felicitas, in perpetuo stupro ab Alcorano collocatur? Et quod gentium omnium etiam barbararum legibus, ut nefarium in terris damnatur, in cœlo, & licitum, & justum, & honestum existimabitur?

III. Non satis fuit Mahumeto Paradisi sui habitatores virginum stupratores facere, nisi etiam faceret helluones: tales nimirùm, qualis ipse erat. Cùm enim superiùs in Paradisiacis mensis carnes apposuisset; speciatim hic avium carnes commemorat, utpotè cæteris suaviores. Et ne venatoribus, coquis, & popinis opus esset, ipsæ aves, si Alcorani expositoribus fides habenda est, ante Cœlicolarum oculos per agmina volitabunt: & ad cujusque nutum, illa sese coctam in manibus ejus offeret, quam gula illius appetierit. Quem alium, quàm hunc Sardanapalus, vel Epicurus Paradisum exposuissent?

IV. Ex eo, quòd habetur hic versu 62. & expositione sapientum Moslemorum, patet manifestè, Mahumetum credidisse μετεμψύχωσιν, nempè animarum transmigrationem, qua anima unius hominis non solùm in aliud corpus humanum transit: sed etiam in brutorum corpora transfertur. Hanc certè opinionem, cujus Pythagoras primus author fuisse creditur, hodie Mahumetanorum, atque Hebræorum maxima pars, ut certissimam amplectitur. Sed quàm falsa, absurda, & impia sit, non est, quòd hoc loco demonstremus. Validissimè eam impugnavit Princeps Philosophorum lib. 1. de Anima tom. 53. aliique doctissimi Philosophi, ac Sancti Patres Græci, & Latini. Ego verò tàm Hebræis, quàm Mahumetanis unico tantùm argumento, ex ipsorum principiis desumpto, illius falsitatem, & absurditatem demonstrabo. Cùm enim tàm hi, quàm illi certissimè credant, singulos homines cum suis corporibus, & animabus in die Judicii supremi resurrecturos: hoc nullo modo esse poterit, si una anima habuerit successivè plura corpora. Ponamus enim, verum esse, quod fingunt Hebræi (& refert eruditissimus Bartoloccius in sua Bibliotheca Magna Rabinica tom. 1. pag. 79.) animam Adami transisse in Abrahamum, & ex Abrahaam in David, & ex David transituram esse in Messiam; quæro, utrum Adam, & Abrahaam, & David in novissimo die suscitandi sint, necne. Negare id non possunt. Sed cum qua anima, si hæc erit in Messia unitum? Erunt igitur horum corpora inanimata, & non dissimilia à statua, vel simulacro ligneo, vel lapideo. Idem argumentum fieri poterit Mahumetanis, dùm asserunt, animam Phinees filii Eleazari transisse in Eliam, & ex Elia in Alchedrum, seu Sanctum Georgium. Hoc verò argumentum saltem juxta doctrinam Mahumetanorum militat etiam in transmigrationem animarum rationalium in corpora brutorum: nam ipsi certò credunt (ut alibi diximus) non solùm homines, sed bestias etiam omnes cum suis corporibus, & animabus in die Judicii esse resuscitandas.

سورة الحديد مكية تسع وعشرون آية

SURA LVII.

FERRUM.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح لله ما في السموات والارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 له ملك السموات والارض يحيي
ويميت وهو علي كل شيء قدير ۞ 3 هو الاول والآخر والظاهر والباطن وهو بكل شيء
عليم ۞ 4 هو الذي خلق السموات والارض في ستة ايام ثم استوي علي العرش يعلم
ما يلج في الارض وما يخرج منها وما ينزل من السماء وما يعرج فيها وهو معكم اين ما كنتم
والله بما تعملون بصير ۞ 5 له ملك السموات والارض والي الله ترجع الامور ۞ 6 يولج
الليل في النهار ويولج النهار في الليل وهو عليم بذات الصدور ۞ 7 آمنوا بالله ورسوله
وانفقوا مما جعلكم مستخلفين فيه فالذين آمنوا منكم وانفقوا لهم اجر كبير ۞ 8 وما
لكم لا تومنون بالله والرسول يدعوكم لتومنوا بربكم وقد اخذ ميثاقكم ان كنتم
مومنون ۞ 9 هو الذي ينزل علي عبده آيات بينات ليخرجكم من الظلمات الي النور وان
الله بكم لروف رحيم ۞ 10 وما لكم الا تنفقوا في سبيل الله ولله ميراث السموات
والارض لا يستوي منكم من انفق من قبل الفتح وقاتل اولائك اعظم درجة من الذين انفقوا من
بعد وقاتلوا وكلا وعد الله الحسني والله بما تعملون خبير ۞ 11 من ذا الذي يقرض الله
قرضا حسنا فيضاعفه له وله اجر كريم ۞ 12 يوم تري المومنين والمومنات يسعي نورهم بين ايديهم
وبايمانهم بشريكم اليوم جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ذلك هو الفوز العظيم ۞
13 يوم يقول المنافقون والمنافقات للذين آمنوا انظرونا نقتبس من نوركم قيل ارجعوا وراءكم
فالتمسوا نورا فضرب بينهم بسور له باب باطنه فيه الرحمة وظاهره من قبله العذاب ينادونهم الم

ألم نكن معكم قالوا بلي ولكنكم فتنتم انفسكم وتربصتم وارتبتم وغرتكم الاماني حتي
جاء امر الله وغركم بالله الغرور ۞ 14 فاليوم لا يوخذ منكم فدية ولا من الذين كفروا
ماواكم النار هي مولاكم وبيس المصير ۞ 15 الم يان للذين امنوا ان تخشع قلوبهم
لذكر الله وما نزل من الحق ولا يكونوا كالذين اوتوا الكتاب من قبل فطال عليهم الامد
فقست قلوبهم وكثير منهم فاسقون ۞ 16 اعلموا ان الله يحيي الارض بعد موتها قد بينا
لكم الايات لعلكم تعقلون ۞ 17 ان المتصدقين والمتصدقات واقرضوا الله قرضا حسنا يضاعف
لهم ولهم اجر كريم ۞ 18 والذين امنوا بالله ورسله اوليك هم الصديقون والشهداء
عند ربهم لهم اجرهم ونورهم والذين كفروا وكذبوا باياتنا اوليك اصحاب الجحيم ۞
19 اعلموا انما الحيوة الدنيا لعب ولهو وزينة وتفاخر بينكم وتكاثر في الاموال والاولاد كمثل
غيث اعجب الكفار نباته ثم يهيج فتريه مصفرا ثم يكون حطاما وفي الاخرة عذاب
شديد ۞ 20 ومغفرة من الله ورضوان وما الحيوة الدنيا الا متاع الغرور ۞ 21 سابقوا الي مغفرة من
ربكم وجنة عرضها كعرض السماء والارض اعدت للذين امنوا بالله ورسله ذلك فضل الله يوتيه
من يشاء والله ذو الفضل العظيم ۞ 22 ما اصاب من مصيبة في الارض ولا في انفسكم الا
في كتاب من قبل ان نبراها ان ذلك علي الله يسير ۞ 23 لكيلا تاسوا علي ما فاتكم
ولا تفرحوا بما اتاكم والله لا يحب كل مختال فخور ۞ 24 الذين يبخلون ويامرون
الناس بالبخل ومن يتول فان الله هو الغني الحميد ۞ 25 لقد ارسلنا رسلنا بالبينات وانزلنا
معهم الكتاب والميزان ليقوم الناس بالقسط وانزلنا الحديد فيه باس شديد ومنافع للناس
وليعلم الله من ينصره ورسله بالغيب ان الله قوي عزيز ۞ 26 ولقد ارسلنا نوحا وابراهيم وجعلنا
في ذريتهما النبوة والكتاب فمنهم مهتد وكثير منهم فاسقون ۞ 27 ثم قفينا علي اثارهم
برسلنا وقفينا بعيسي ابن مريم واتيناه الانجيل وجعلنا في قلوب الذين اتبعوه رافة ورحمة
ورهبانية ابتدعوها ما كتبناها عليهم الا ابتغاء رضوان الله فما رعوها حق رعايتها فاتينا الذين
امنوا منهم اجرهم وكثير منهم فاسقون ۞ 28 يا ايها الذين امنوا اتقوا الله وامنوا
برسوله يوتكم كفلين من رحمته ويجعل لكم نورا تمشون به ويغفر لكم والله غفور
رحيم ۞ 29 لييلا يعلم اهل الكتاب الا يقدرون علي شيء من فضل الله وان الفضل
بيد الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Laudat Deum, quod *est* in Cęlis, & Terra; & ipse est præcellens, & Sapiens. 2. Ipsius *est* Regnum Cœlorum, & Terræ; vivificat, & mortificat; & ipse *est* ad omnem rem potens, 3. Ipse *est* Primus, & Novissimus;

ſimus ; & Apparens , & Occultus ; & ipſe eſt in omni re ſciens . 4. Ipſe *eſt* , qui creavit Cœlos , & Terram in ſex diebus ; deinde conſedit ſuper Thronum . Novit, quid ingrediatur in Terram , & quid egrediatur ex ea ; & quid deſcendat è Cœlo , & quid aſcendat ad illud : & ipſe *eſt* vobiſcum ubicunque fueritis : & Deus in id, quod facitis, *eſt* inſpiciens . 5. Ipſius *eſt* Regnum Cœlorum , & Terræ , & ad Deum reducentur res *omnes* . 6. Immittit noctem in diem , & immittit diem in noctem : & ipſe *eſt* ſciens eſſentiam pectorum . 7. Credite in Deum , & Legatum ejus : & erogate ex eo , in quo poſuit vos ſucceſſores (*ideſt hæredes*) . Porrò, qui crediderint ex vobis , & erogaverint , *erit* illis merces grandis . 8. Et quid vobis *eſt* , quòd non credatis in Deum, cùm Legatus hortetur vos , ut credatis in Dominum veſtrum ? Et jam accepit pactum veſtrum *de credendo* , ſi eſtis fideles . 9. Ipſe eſt, qui demittit ſuper ſervum ſuum ſigna evidentia, (*ideſt Alcoranum*) ut educat vos de tenebris in lucem . Et profectò Deus *eſt in hoc* vobiſcum ſanè pius , Miſericors . 10. Et quid vobis *eſt* , ut non erogetis *facultates veſtras* pro via Dei ? Et Dei *eſt* hæreditas Cęlorum , & Terræ . Non adæquabuntur ex vobis , qui erogaverit ante victoriam , & pugnaverit : *& qui hoc fecerit poſt victoriam*. Hi erunt majores gradu, quàm, qui erogaverint poſteà, & pugnaverint ; ſed *tamen* omnibus (*ideſt utriſque*) promiſit Deus Optimum (*ideſt Paradiſum*) & Deus de eo, quod facitis, *eſt* plenè inſtructus. 11. Quis *eſt* ille , qui fœneretur Deo fęnus pulchrum , *expendendo facultates ſuas pro eo*: & duplicabit illud ei : & ipſi *erit* merces honorifica ? 12. Die *quadam* videbis fideles *viros* , ac fideles *mulieres* : diſcurret lux eorum ante eos , & in dextris eorum : *& dicetur illis* : Fauſtum nuncium vobis hodie : horti , ſub quibus currunt flumina : perpetuò commoraturi *eſtis* in illis . Hęc erit felicitas magna . 13. Die *quadam* dicent impii , & impiæ iis, qui crediderunt : Expectate nos , ut accendamus lumen de lumine veſtro . Reſpondebitur *illis* : Revertimini retrò veſtri *in mundum* , & exquirite lumen . Et firmabitur inter eos murus altus , cui *erit* porta ; in interiori parte cujus *erit* miſericordia : & interior pars illius ante ſe habebit pœnam . Inclamabunt ad eos (*ideſt impii ad Fideles* :) Nonne fuimus vobiſcum? Reſpondebunt *illi*: Utique : ſed vos ſeduxiſtis animas veſtras; & cum deſiderio expectaſtis *malum noſtrum* : & dubii fuiſtis *in fide* : & deceperunt vos concupiſcentiæ , donec advenit imperium Dei (*ideſt mors*) & decepit vos circa Deum (*ideſt circa ejus miſericordiam, & juſtitiam*) Deceptor (*ideſt Satanas*) . 14. Hodie igitur non ſuſcipietur à vobis pretium redemptionis , neque ab illis , qui fuerunt infideles . Receptaculum veſtrum *erit* Ignis : ipſe *erit* Patronus veſter : & infelix erit profectio *ad illum* . 15. An nondùm tempus advenit illis , qui crediderunt , ut humiliter ſubjiciant corda ſua commonitioni Dei , illi, quod deſcendit de veritate (*ideſt Alcorano*) & ne ſint, ſicut illi , quibus datus fuit liber anteà (*ideſt Judęi , & Chriſtiani*) prolongatumque fuit ſuper eos tempus ; ſed obdurata ſunt corda eorum : & multi ex eis *fuerunt* prævaricantes . 16. Scitote , quòd Deus vivificat terram poſt mortem ejus . Jam diſtinximus clarè vobis ſigna , ut vos intelligatis . 17. Certè eleemoſynarii , & eleemoſynariæ , & *qui* fęnerati ſunt Deo fœnus pulchrum , duplicabitur illis *id* , *quod elargiti fuerint* : & ipſis *erit* merces honorifica. 18. Et, qui crediderint in Deum , & Legatum ejus , hi erunt veraces , & teſtes apud Dominum ſuum *contra infideles*: ipſis *erit* merces eorum , & lux eorum . Qui verò increduli fuerint , & inficiati fuerint ſigna noſtra , hi *erunt* ſocii Inferni . 19. Scitote , quòd vita mundana *eſt* ludus , & jocus : ornamentum verò , & ſtudium gloriæ in vos , & ęmulatio multiplicationis in divitiis , & filiis *eſt*, ſicut pluvia : delectat agricolam germen ejus (*ideſt ortum propter eam*) deinde areſcit, ita, ut videas illud flaveſcens : deinde erit ſtipula arida . Et in noviſſimo Sæculo *erit* pœna vehemens *illis* , *qui hæc ſectati fuerint* . 20. Et indulgentia à Deo , & beneplacitum *erit his*, *qui ea deſpexerint* . Et non *eſt* vita mundana , niſi ſupellex deceptionis (*ideſt ad decipiendum*) . 21. Prævenite vos invicem ad indulgentiam à Domino veſtro , & paradiſum , cujus amplitudo *eſt*, ſicut amplitudo Cœli, & Ter-

& Terræ: præparatus fuit illis, qui crediderunt in Deum, & Legatos ejus. Hæc *erit* munificentia Dei: tribuet eam illi, cui voluerit: & Deus est præditus munificentia magna. 22. Non accidit quidquam *a* infortunii in terra, neque in personis vestris, nisi *scriptum fuerit* in libro, antequam creemus illud. Porrò hoc apud Deum *est* facile. 23. Ne fortè contristemini ob id, quod aufertur vobis, neque gaudeatis ob id, quod advenit vobis. Deus autem non amat omnem superbum, gloriabundum. 24. Qui avari sunt, & præcipiunt hominibus avaritiam, & qui avertit se *ab erogando id, quod convenit*: profectò Deus *est* Dives, Laudatus. 25. Jam quidem misimus Legatos nostros cum evidentibus argumentis: & demisimus cum eis Librum, & stateram (*idest legem justam*) ut starent homines cum justitia: & demisimus Ferrum (*idest docuimus artem illud effodiendi*) in eo *est* virtus ad pugnandum valida, & utilitates hominibus: & ut cognoscat Deus, quis adjuvet eum, *pugnando pro ejus Religione*, & Legatos ipsius in absentia *eorum*: quippe Deus est fortis, præpotens. 26. Et jam quidem misimus Noe, & Abraham: & posuimus in progenie utriusque prophetiam, & Librum: & ex ipsis *quispiam fuit* directus: sed multi ex illis *fuerunt* prævaricatores. 27. Tùm subsequi fecimus per vestigia eorum Legatos nostros: & subsequi fecimus Jesum filium Mariæ, & dedimus ei Euangelium: & posuimus in cordibus eorum, qui secuti sunt eum, pietatem, & misericordiam, & Monachismum: instituerunt eum *ipsi*: non præscripsimus eum illis: nonnisi ob desiderium placendi Deo. Sed non observaverunt eum veritate observationis illius. Dedimus autem illis, qui crediderunt ex ipsis, mercedem suam; sed multi ex eis *fuerunt* prævaricantes. 28. O qui crediderunt *in Jesum*: timete Deum, & credite in Legatum ejus, *Mahumetum*: dabit vobis duas portiones de misericordia sua: & ponet vobis lumen, in quo ambuletis, & parcet vobis: nam Deus *est* indultor, Misericors. 29. Ne fortè nesciat familia Libri (*idest Judæi, & Christiani*) quòd non possunt rem ullam de liberalitate Dei: & quòd liberalitas *est* in manu Dei. Confert illam, cui voluerit: nam Deus est præditus liberalitate magna: *doce illos hanc veritatem*.

a accidentis.

NOTÆ.

Epigraphe desumitur ex versu 25. ubi de Ferro obiter fit mentio. Jahias facit hanc Suram مدنية كلها *Medinensem totam*. Gelal: مكية او مدنية *Meccanam, aut Medinensem*. Nimirùm incertum est, ubi tradita fuerit: cùm tamen ex loco Surarum, ut alibi notavimus, pendeat ferè tota earumdem legitima expositio. De numero versuum non invenio inter Amanuenses discrimen: ubique enim novem supra viginti video computari. Quod ad Lectoris mercedem attinet: من قراء سورة الحديد كتب من الذين امنوا بالله ورسوله: *Qui legerit suram Ferri, describetur inter eos, qui crediderunt in Deum, & Legatum ejus.*

I. *Laudat Deum.*] Arabicè سبح *laudavit* tempore præterito: quod tamen puto hic pro præsenti accipiendum: vel pro imperativo, *laudet*. Nam non rarò tertia præteriti persona, imperativè, vel deprecativè desumitur.

VI. *Immittit noctem in diem, &c.*] Primum facit augendum diem, & noctem imminuendo: secundum verò ex opposito. Ita Gelal. Sed videtur simpliciter exponendo: Succedere facit noctem diei, & diem nocti. Centies hæc recantat.

XII. *Lux eorum ante eos, & in dextris eorum.*] lux, ut explicat Jahias, ante eos erit veluti dux viæ in Paradisum: in dextris verò orietur alia lux ex libro illis tradito, de quo suprà dictum est.

XXV. *Demisimus Librum, & stateram.*] Zamchascerius putat agi hic de statera materiali, quæ à Deo tradita fuit Noe: sic enim habet: روي ان جبرايل نزل بالميزان فدفعه الى نوح فقال مر قومك يزنوا به: *habetur ex relatione, Gabrielem descendisse è Cœlo cum statera, eamque tradidisse Noe, ac dixisse illi: Præcipe genti tuæ, ut utantur ea ad res ponderandas.*

Demisimus Ferrum.] Explicat Gelal: اخرجناه من المعادن *Eruimus illud ex fodinis*; Ita etiam Jahias: nec dissentit Zamchascerius, sed addit fabulas dicens: قيل نزل ادم من الجنة ومعه خمسة اشياء من الحديد السندان والكلبتان والميقعة والمطرقة والابرة وروى ومعه المر والمسحاة: وعن النبي صلعم ان الله تعالى انزل اربع بركات من السما الى الارض انزل الحديد والنار والما والملح: وعن الحسن وانزلنا الحديد خلقناه: *Dicitur Adam detulisse secum ex Paradiso quinque res ex ferro confectas; incudem, forcipem, malleum majorem, malleum minorem, & acum. Alii addunt, eum detulisse secum palam ferream majorem, & minorem.*

rem: Fertur præterea dixisse Prophetam Mahumetum: Deus demisit è Cœlo in terram quatuor benedictiones: ferrum, ignem, aquam, & sal. Sed Alhasan exponit: Demisimus ferrum, idest creavimus illud.

XXVI. *Prophetiam, & Librum.*] Explicat Gelal: يعني الكتب الاربعة التوراة والانجيـــل والزبور والفرقان: *Idest quatuor libros: Pentateuchum, Euangelium, Psalterium, & Phorcanum*, idest Alcoranum.

XXVII. *Monachismum.*] Arabicè رهبانية: definitur à Gelale: رفض النساء واتخاذ الصوامـــع: *Rejectio feminarum* (idest votum castitatis) *& habitatio in Monasteriis*. Quidam post *misericordiam* incipiunt novam sententiam, hoc modo: Monachismum verò adinvenerunt ipsi, &c. Zamchascerius probat utrumque Jahias: قال الحسن فرضها الله عليهم حين ابتدعوهـــا: *Dixit Alhasan: Confirmavit illis eum Deus decreto suo, postquam ipsi adinvenerunt eum.* Quod autem additur: *Sed non observaverunt illum*: explicat Gelal: اذ كثير منهم تركوها وكفروا بديـــن عيسى ودخلوا في دين ملكهم وبقي على دين عيسى كثير منهـــم فامنوا بنبينا; *quia multi eorum deseruerunt illum, & abnegaverunt religionem Jesu, & amplexi sunt religionem Imperatoris sui. Multi tamen ex illis permanserunt in religione Jesu, & crediderunt in Prophetam nostrum.* Zamchascerius aliquantò modestiùs, لم يحفظوا نذرهـــــم *non observaverunt vota sua.*

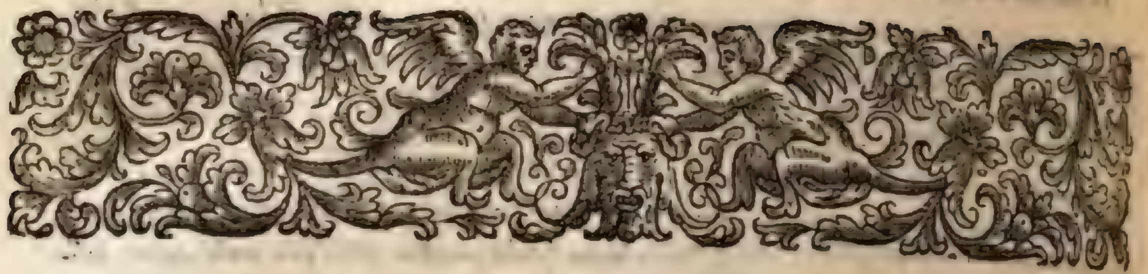
REFUTATIONES.

I. Mirum est Mahumeti ingenium ad pecuniarum aucupium. Primò enim captat popularem auram ex laudibus Dei: ut ex concepta de illius pietate opinione, nemo posse in illo fraudem suspicari. At quemadmodùm sues caudam, ita Mahumetus stylum semper ad eundem scopum revolvit. Ampullosę Dei laudes in proprium lucrum tandem dissolvuntur, & evanescunt. Stipem de more à suis emendicat. Increpitat eos, quòd pecunias suas avidiùs retineant, neque eas sibi dilargiantur pro via Dei, nimirùm pro bello contra Patriam, & Concives suos, ac cognatos gerendo, expendendas. Concludit tandem epiphonemate, idem esse Mahumeti marsupium implere, ac Deo fœnus pulchrum, idest cum maxima honestate, & utilitate fœnerari. Quoniam verò Arabes, quantumvis agrestes, non erant adeò bardocuculli, ut propter hujusmodi verba, pecuniarum suarum jacturam facere vellent: addit homo vaferrimus consueta supremi judicii terriculamenta, nec cessat interim Paradisi sui merces exponere, nec artem ullam prætermittit, qua miserorum hominum marsupia possit emungere.

II. Thrasonicum in morem Paradisi sui dilatat fimbrias, dùm illius amplitudinem tantam esse, quanta Cœli totius, & terræ est, pronunciat. Atqui certissimum est apud Mahumetanos, Paradisum in septimo Cęlo situm esse, & partem tantùm illius occupare. Quomodò ergo & Cœlum, & terram potest latitudine, & amplitudine æquare, nisi extra Cœlum, & terram in spaciis imaginariis collocetur?

III. Quod asserat, Monachismum fuisse laudabile Christianorum inventum, quo Deo magis placerent, non autem institutum aliquod à Deo præscriptum, ac præceptum: potest ex parte tolerari. Re enim vera Christus monasticam, seu religiosam vitam non præcepit, sed liberam reliquit. Nihilominùs dici non potest absolutè ab hominibus Christi asseclis adinventam fuisse: nam Christus ipse in Euangelio illam exemplo suo, & Apostolorum docuit, quantum pertinet ad substantiam illius, licèt modum illum in cænobiis, cum trium votorum solemnium professione vivendi, qui nunc etiam est maximè in usu, non immediatè à Christo Domino, sed ab Apostolis, eorumque successoribus, non tamen sine Dei afflatu institutum fuisse probabiliùs censeatur. Ex parte etiam verax est Mahumetus, alioqui mendacissimus, dùm Christianos Monacos institutum suum malè observasse pronunciat. Hoc tamen de aliquibus tantùm, vel etiam de multis verum est. Sed humanæ hoc imbecillitati tribuendum: in omnibus enim institutis, quantumvis optimis, & sanctissimis usu venit, ut temporum decursu in deterius prolabantur, vel à suis principiis non parùm degenerent, ac devient. Cæterùm semper fuerunt, hodieque sunt inter Christianos, monasticæ, seu regulares familiæ, in quibus exactissima morum norma, pietatis studium, vitæ austeritas, & sanctimonia, omniumque virtutum forma conspiciatur. Ex hoc loco Alcorani manifestè patet, Mahumetum approbare tanquam bonam, & veram religionem à Christo institutam; in qua propterea sola possit ęterna salus reperiri. Quod verò vel Mahumetus ipse, vel Moslemi respondeant, Christianos religionem à Christo institutam mutasse, vel corrupisse, apertissimum est mendacium, ut in Prodr. par. 3. cap. 1. & 2. demonstravimus.

IV. Cùm in Alcorano verbum انزل *demittere*, perpetuò dicatur de iis rebus, quæ è cælo, vel aere in terram à Deo mittuntur: & hoc loco dicere fingatur Deus, انزلنا الحديد *demisimus ferrum*: manifestè patet, Mahumetum credidisse, ferrum non è terra erutum, sed vel è Cœlo, vel è Paradiso à Deo in terras demissum fuisse: quemadmodùm Mahumetanos, etiam ex Mahumeti testimonio existimavisse, non negat doctissimus Interpres Zamchascerius,

سورة المجادلة مدنية اثنتان وعشرون آية

SURA LVIII.
DISCEPTATRIX.
MEDINENSIS:
COMMATUM VIGINTI DUORUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قد سمع الله قول التي تجادلك في زوجها وتشتكي إلى الله والله يسمع تحاوركما إن الله
سميع بصير ۞ 2 الذين يظاهرون منكم من نسائهم ما هن أمهاتهم إن أمهاتهم إلا اللائي ولدنهم
وإنهم ليقولون منكرا من القول وزورا وإن الله لعفو غفور ۞ 3 والذين يظاهرون من نسائهم
ثم يعودون لما قالوا فتحرير رقبة من قبل أن يتماسا ذلكم توعظون به والله بما تعملون خبير ۞
4 فمن لم يجد فصيام شهرين متتابعين من قبل أن يتماسا فمن لم يستطع فإطعام ستين
مسكينا ذلك لتؤمنوا بالله ورسوله وتلك حدود الله وللكافرين عذاب أليم ۞ 5 إن الذين
يحادون الله ورسوله كبتوا كما كبت الذين من قبلهم وقد أنزلنا آيات بينات وللكافرين
عذاب مهين ۞ 6 يوم يبعثهم الله جميعا فينبئهم بما عملوا أحصاه الله ونسوه والله على كل
شيء شهيد ۞ 7 ألم تر أن الله يعلم ما في السموات وما في الأرض ما يكون من نجوى
ثلثة إلا هو رابعهم ولا خمسة إلا هو سادسهم ولا أدنى من ذلك ولا أكثر إلا هو معهم أين ما
كانوا ثم ينبئهم بما عملوا يوم القيمة إن الله بكل شيء عليم ۞ 8 ألم تر إلى الذين
نهوا عن النجوى ثم يعودون لما نهوا عنه ويتناجون بالإثم والعدوان ومعصية الرسول وإذا جاؤك
حيوك بما لم يحيك به الله ويقولون في أنفسهم لولا يعذبنا الله بما نقول حسبهم جهنم
يصلونها فبئس المصير ۞ 9 يا أيها الذين آمنوا إذا تناجيتم فلا تتناجوا بالإثم والعدوان
ومعصية الرسول وتناجوا بالبر والتقوى واتقوا الله الذي إليه تحشرون ۞ 10 إنما النجوى من
الشيطان ليحزن الذين آمنوا وليس بضارهم شيئا إلا بإذن الله وعلى الله فليتوكل المؤمنون ۞

11 يا أيها الذين آمنوا إذا قيل لكم تفسحوا في المجالس فافسحوا يفسح الله لكم
وإذا قيل انشزوا فانشزوا يرفع الله الذين آمنوا منكم والذين أوتوا العلم درجات والله بما
تعملون خبير ۞ 12 يا أيها الذين آمنوا إذا ناجيتم الرسول فقدموا بين يدي نجويكم
صدقة ذلك خير لكم وأطهر فإن لم تجدوا فإن الله غفور رحيم ۞ 13 أأشفقتم أن
تقدموا بين يدي نجويكم صدقات فإذ لم تفعلوا وتاب الله عليكم فأقيموا الصلوة وآتوا
الزكوة وأطيعوا الله ورسوله والله خبير بما تعملون ۞ 14 ألم تر إلى الذين تولوا قوما
غضب الله عليهم ما هم منكم ولا منهم ويحلفون على الكذب وهم يعلمون ۞ 15 أعد
الله لهم عذابا شديدا إنهم ساء ما كانوا يعملون ۞ 16 اتخذوا أيمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله
فلهم عذاب مهين ۞ 17 لن تغني عنهم أموالهم ولا أولادهم من الله شيئا أولئك أصحاب
النار هم فيها خالدون ۞ 18 يوم يبعثهم الله جميعا فيحلفون له كما يحلفون لكم
ويحسبون أنهم على شيء ألا إنهم هم الكاذبون ۞ 19 استحوذ عليهم الشيطان فأنسيهم ذكر
الله أولئك حزب الشيطان ألا إن حزب الشيطان هم الخاسرون ۞ 20 إن الذين يحادون الله
ورسوله أولئك في الأذلين ۞ 21 كتب الله لأغلبن أنا ورسلي إن الله قوي عزيز ۞
22 لا تجد قوما يؤمنون بالله واليوم الآخر يوادون من حاد الله ورسوله ولو كانوا آباءهم أو
أبناءهم أو إخوانهم أو عشيرتهم أولئك كتب في قلوبهم الإيمان وأيدهم بروح منه ويدخلهم
جنات تجري من تحتها الأنهار خالدين فيها رضي الله عنهم ورضوا عنه أولئك حزب الله
ألا إن حزب الله هم المفلحون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

الجزو الثامن والعشرون Pars vigesima octava.

1. JAm audivit Deus dictum illius, quæ disceptat tecum de conjuge suo, & conqueritur apud Deum: & Deus audit dialogismum utriusque vestrum: quippe Deus *est* auditor, inspector. 2. Qui vocant dorsum *matris suæ* ex vobis *aliquam* ex uxoribus suis, *sciant*, non esse eas matres ipsorum. *a* Non *sunt* matres eorum, nisi quę genuerunt eos: & quidem ipsi, *dùm vocant uxores dorsum matris suæ*, certè dicunt dictum iniquum, & mendacium: & quidem Deus sanè *est* indultor, condonator. 3. Qui autem vocant dorsum *matris suæ aliquam* ex uxoribus suis: deinde pœnitet eos ejus, quod dixerunt: *pœna eorum erit* liberatio cervicis (*idest unius captivi*) antequam sese mutuò attingant *per actum conjugalem*. Hoc *est*, de quo commonemini: Deus autem de eo, quod facitis, *est* plenè instructus. 4. Qui verò non invenit *captivum*, *quem redimat*: *imponatur illi* jejunium duorum mensium sese insequentium (*idest continuatorum*) antequam sese mutuò attingant. Qui verò non potuerit *jejunare*: *imponatur illi* cibatio sexaginta pauperum. Hoc *indulgetur vobis*, ut credatis in Deum, & Legatum ejus. Hi autem *sunt* termini (*idest statuta*) Dei: & incredulis *erit* pœna dolorifica. 5. Certè, qui adversabuntur Deo, & Legato ejus, deprimentur, sicut depressi sunt, qui *fuerunt* ante eos. Et jam demisimus signa manifesta. Incredulis verò *erit* pœna ignominiosa. 6. Die, *qua* resuscitabit eos Deus universos, & enarrabit illis id, quod fuerint operati.

a Si.

Compu-

Computavit illud Deus : & *ipsi* obliti ſunt ejus : & Deus ſuper omnem rem
eſt teſtis (*ideſt præſens eſt omnibus rebus*) . 7. An non noſti, quòd Deus ſcit,
quod *eſt* in Cœlis , & quod *eſt* in terra ? Non eſt ulla collocutio trium , ni-
ſi ipſe *ſit* quartus eorum : neque quinque , niſi ipſe *ſit* ſextus eorum : neque
minor hoc *numero* , neque major , niſi ipſe *ſit* cum eis , ubicunque fuerint.
Deinde enarrabit eis id , quod fecerint in die Reſurrectionis : quippè Deus
in omni re *eſt* Sciens . 8. Nonne conſideraſti eos, qui prohibiti ſunt à collo-
cutione clandeſtina : deinde redeunt ad id , à quo prohibiti ſunt , & clam
colloquuntur inter ſe de iniquitate , & hoſtilitate , & inobedientia erga Le-
gatum ? Cùm autem venerint ad te , ſalutant te eo *modo ſalutationis* , quo
nunquam ſalutavit te Deus : & dicunt inter ſeipſos *per jocum* : Nonne puniet
nos Deus ob id , quod dicimus ? Sufficientia eorum (*ideſt pœna , quæ illis
ſufficiat*) *erit* Gehenna : deſcendent comburendi in illam : & infelix erit pro-
a credidê-runt. fectio *ad eam* . 9. O , qui credidiſtis *a* , cùm clam colloquemini , ne collo-
quamini de iniquitate , & hoſtilitate , & inobedientia erga Legatum : ſed col-
loquimini de juſtitia , & pietate : & timete Deum , ad quem congregabimini
in die Judicii . 10. Profectò clandeſtina collocutio *de rebus iniquis eſt* à Satana,
ut contriſtet eos, qui crediderunt : ſed non erit *ullus* nocens eis ulla in re ,
niſi ex conceſſione Dei : ſuper Deum itaque innitantur Fideles . 11. O , qui
b credidê-runt. *b* credidiſtis , cùm dicetur vobis : Dilatamini in conſeſſibus (*ideſt recedite
hinc inde , dantes locum Mahumeto , ut ſedeat*) dilatamini : amplum ſpatium con-
cedet Deus vobis . Et , cùm dicetur vobis : Aſſurgite : aſſurgite . Exaltabit
Deus eos , qui crediderunt ex vobis , & eos , quibus data eſt ſcientia , gra-
dibus *honoris in Paradiſo* : & Deus de eo , quod facitis, *eſt* plenè inſtructus.
12. O , qui credidiſtis , cùm allocuturi eritis Legatum , præferte ante allo-
cutionem veſtram eleemoſynam : hoc *erit* melius vobis , & purius (*ideſt
aptius ad purganda peccata veſtra*) . Quod ſi non inveneritis, *quid offeratis* : pro-
fectò Deus *erit vobis* indulgens , miſericors . 13. *An timetis* , ne præferatis
ante allocutionem veſtram eleemoſynas , *ob metum paupertatis* ? *Atqui*, ſi non
feceritis *hoc* , & ignoverit Deus vobis : ſaltem obſervate orationem , & præ-
bete ſtatutum cenſum , & obedite Deo , & Legato ejus : & Deus commoni-
tus *eſt* de eo, quod operamini. 14. An non reſpexiſti ad eos, qui acceperunt
in ſocios homines , contra quos iratus eſt Deus ? (*ideſt Judæos*) non *ſunt*
ipſi ex vobis , neque ex illis : & jurant ſuper mendacium , & ipſi ſciunt.
15. Præparavit Deus illis pœnam vehementem : quippe ipſi peſſimum eſt id,
quod faciunt . 16. Aſſumpſerunt juramenta ſua in tegumentum (*ideſt ad te-
gendos ſe ipſos , & facultates ſuas*) & ideò averterunt *Fideles* à via Dei : quam-
obrem *erit* ipſis pœna ignominioſa . 17. Non proderunt illis facultates eorum,
neque filii eorum apud Deum quidquam . Hi *erunt* habitatores Ignis , ipſi
in eo perpetuò commoraturi . 18. Die *quadam* ſuſcitabit eos Deus omnes : tunc
jurabunt ei , *ſe eſſe Fideles*, quemadmodùm jurant vobis: & exiſtimabunt, ſe fo-
re ſuper aliquam rem (*ideſt ſibi hoc ad aliquid profuturum*) . Nonne ſanè ipſi
ſunt mentientes ? 19. Prævaluit ſuper eos Satanas , & oblivisci fecit eos me-
moriam Dei . Hi *ſunt* aſſeclæ Satanæ . Nonne porrò aſſeclæ Satanæ ipſi ſunt
perdendi ? 20. Certè, qui adverſantur Deo , & Legato ejus : hi erunt inter
viliſſimos . 21. Scripſit Deus : Certè vincam ego, & Legati mei : quippè Deus
eſt fortis , Præpotens . 22. Non invenies homines , qui credunt in Deum , &
diem noviſſimum , quòd ament eum , qui adverſatur Deo , & Legato ejus,
etiam ſi ſint patres eorum , aut filii eorum , aut fratres eorum , aut contri-
bules eorum . Horum ſcripſit *Deus* in cordibus fidem , & roboravit eos Spi-
ritu ex ſe (*ideſt ſuo*) & introducet eos in hortos ; current de ſub ipſis flumi-
na , perpetuò commoraturos in illis . Complacuit ſibi Deus in illis , & ipſi
complacuerunt ſibi in eo . Hi ſunt aſſeclæ Dei ; nonne porrò aſſeclæ Dei
ſunt felicitatem conſecuturi ?

NOTÆ.

NOTÆ.

INscribitur hæc Sura المجادلة *Disceptatrix*; non à disceptatione, seu contentione Mahumeti cum Arabibus, ut ineptè pronunciat Hottingerus: sed ex disceptatione, seu dialogismo Mahumeti cum Chaula filia Thoalebæ: de qua mox in scholio primi versus. Medinensem in omnibus exemplaribus invenio. Hottingerus tamen prædictus asserit, se invenisse etiam Meccanam. Beidavius facit مدنية وقيل العشر الاول مكية والثاني مدنية: *Medinensem: & secundum aliquos in prima Decade Meccanam: in secunda verò* Medinensem. Versus duo supra viginti illi communiter tribuuntur. Qui eam legerit كتب من حزب اللـه يوم القيمة: *scribetur inter asseclas, seu factionarios Dei die resurrectionis*.

I. *Quæ disceptat secum de conjuge suo.*] Gelal: كان قال لها انت علي كظهر امي وقد سالت النبي عن ذلك فاجابها بانها حرمت عليه علـى ما هو المعهود عندهم من ان الظهار موجوبة فرقـة موبدة وهي خولة بنت ثعلبة وهو اوس بـن الصامت: *Dixerat ei* (nempè Chaulæ maritus ejus) *Tu es apud me, sicut dorsum matris meæ* (quæ, ut diximus, erat formula repudii.) *Illa verò consuluerat de hoc Prophetam* (Mahumetum) *qui respondit, ipsi jam prohibitum esse illius conjugium, propterea quod tale esset pactum apud eos receptum, quod hujusmodi forma loquendi importaret necessariò perpetuam separationem. Vocabatur autem mulier Chaula filia Thoalebæ: & maritus ejus Ausus filius Alsameti*. Addit Jahias, cùm Mahumetus de hac re à Chaula consuleretur, respondisse: ما امرت فيك بشي ارجعي الى بيتك فان ياتي شي اعلمتك فلما خرجت مـن عنده رفعت يدهـا تدعوا الله وانزل الله قـد سمع اللـه: *Nihil mihi à Deo præceptum est circa te. Regredere in domum tuam. Si quid mihi revelabitur, notificabo tibi. Cùm autem illa ab eo discessisset, elevavit manum suam, & precata est Deum, qui tunc revelavit Mahumeto ea verba: Jam audivit Deus, &c.*

II. *Qui vocant dorsum matris suæ.*] Arabicè الذين يظاهرون Latino verbo vix exprimi potest, nisi barbarè dicamus, *dorsizant, vel tergizant*. Jam innui, fuisse in more Arabum Ethnicorum, si quandò vellent uxorem repudiare, dicere illi: Tu es apud me, velut dorsum matris meæ. Qua forma loquendi profitebantur, se illas jam non ut uxores, sed ut matres agnoscere, cum quibus semper deinde conjugium illicitum foret. Cur autem dorsum, & non aliam partem usurparent, non facile divinarem. Fortassè, viliorem partem corporis accipiendo, ostendere volebant, vilem sibi, & exosam esse uxorem, quam repudiabant; Mahumetus, ut patet ex dictis, consuetudinem hanc à principio probavit; deinde verò, ut perniciosam, impiamque damnavit.

VIII. *Qui prohibiti sunt à collocutione clandestina*] Erant hi Judæi, ut ait Gelal, qui clam inter se contra Mahumetum seditiosa consilia inibant; ac propterea interdixit ea illis Mahumetus. Hi autem per contemptum salutabant eum: nam pro eo ut dicerent السلام عليك Assalam aleica, idest *Pax super te*: detracta una littera, dicebant السام عليك Assam aleica, idest *Pestis, seu mors super te*: qua salutatione nondùm à Deo se salutatum fuisse affirmat, quia Deus nondùm volebat eum mori.

XIV. *An non respexisti ad eos?*] Erant hi Mahumetani quidem, sed impii, ac perfidi, qui amicos habebant eos, quibus Deus iratus fuit, idest Judæos, ut explicat Gelal: Et cum illis clandestina contra Mahumetum, & cæteros Mahumetanos consilia inibant: & neque Mahumetani erant, neque Judæi: & nihilominùs se Mahumetanos esse mendaciter jurabant.

REFUTATIONES.

I. NImis levem, & inconstantem se Mahumetus ostendit, dùm illud idem, quod in Chaula uxore Ausi approbaverat, justumque esse pronunciaverat: mox damnat, & tamquam magnum crimen, gravi pœna puniendum statuit. Respondebunt fortassè Mahumetani, ipsum post id, quod contra Chaulam pro Auso definierat, novam legem decreto suo contrariam à Deo accepisse. Esto. Verùm non sine gravi nota Prophetæ tanti, qui Prophetarum omnium lumen, & prudentiam, juxta Moslemos, obtinebat, dici potest illum id justum censuisse, quod Deus, ut injustum, atque illicitum damnavit. Puto tamen, hominem æquè luxuriosum, ac versutum eam legem, qua uxores semel repudiatæ, tanquam matres, cum quibus semper nefarium est filiorum conjugium, censebantur, datam sibi à Deo mentitum fuisse; ut ipse posset pro libito, ac libidine uxores repudiare, iterùmque recipere.

II. Cùm Legislatorum partes sint Reipublicæ commoda, communeque bonum in ferendis legibus tantummodò respicere: Mahumetus in Alcorano sibiipsi perpetuò consulit, & rem suam sedulò curat. Nam, quia (utpotè Tyrannus) cum perpetua de suis Arabibus, præsertim Judæis, suspicione vivebat: ne clam quidem eos simul colloqui patiebatur, ne quid contra se mali molirentur. Deindè se nimis ambitiosum, propriæque gloriæ studiosum ostendit, cùm, se adveniente, omnes jubet assurgere, seque in latera removere, amplumque spatium ad illius sessionem relinquere. Æquum est hæc honoris specimina populum Principi exhibere: dedecet tamen modestum Principem hæc eadem à populo per leges ambitiosiùs exigere.

III. Illud verò, quod singularis avaritiæ Mahumetum condemnat, est, quòd jubeat omnes ad se venientes, secum collocuturos, stipem sibi anteà offerre, quæ sanè, non ad publicum, sed ad privatum commodum exigebatur: nam ea, quæ ad utilitatem publicam spectabant, الزكاة, idest census sacer, ab omnibus solvebatur. Refert Svetonius Tranquillus in Vita Caligulæ c. 42. hunc Imperatorem, *nata sibi filia, collationes in alimoniam, & dotem puellæ facere cœpisse, atque edixisse, ineunte anno se strenas recepturum, atque in vestibulo ædium Kalendis Januarii stetisse ad capiendas stipes, quas plenis ante eum manibus, & sinu omnis generis turba fundebat*. Superavit Mahumetus Caligulam avaritia sua: nam, quod ille fecit semel, hic perpetua lege sancivit.

سورة الحشر مدنية اربع وعشرون اية

SURA LIX.

CONGREGATIO.

MEDINENSIS:

COMMATUM VIGINTI QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح لله ما في السموات وما في الارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 هو الذي اخرج الذين
كفروا من اهل الكتاب من ديارهم لاول الحشر ما ظننتم ان يخرجوا وظنوا انهم مانعتهم
حصونهم من الله فاتيهم الله من حيث لم يحتسبوا وقذف في قلوبهم الرعب يخربون بيوتهم
بايديهم وايدي المومنين فاعتبروا يا اولي الابصار ۞ 3 ولولا ان كتب الله عليهم الجلاء
لعذبهم في الدنيا ولهم في الاخرة عذاب النار ۞ 4 ذلك بانهم شاقوا الله ورسوله ومن يشاق الله
فان الله شديد العقاب ۞ 5 ما قطعتم من لينة او تركتموها قايمة على اصولها فباذن الله
وليخزي الفاسقين ۞ 6 وما افاء الله على رسوله منهم فما اوجفتم عليه من خيل ولا ركاب
ولكن الله يسلط رسله على من يشاء والله على كل شيء قدير ۞ 7 ما افاء الله على
رسوله من اهل القرى فلله وللرسول ولذي القربى واليتامى والمساكين وابن السبيل كيلا
يكون دولة بين الاغنياء منكم وما اتيكم الرسول فخذوه وما نهيكم عنه فانتهوا واتقوا الله
ان الله شديد العقاب ۞ 8 للفقراء المهاجرين الذين اخرجوا من ديارهم واموالهم يبتغون فضلا
من الله ورضوانا وينصرون الله ورسوله اولايك هم الصادقون ۞ 9 والذين تبوو الدار والايمان
من قبلهم يحبون من هاجر اليهم ولا يجدون في صدورهم حاجة مما اوتوا ويوثرون على انفسهم
ولو كان بهم خصاصة ومن يوق شح نفسه فاولايك هم المفلحون ۞ 10 والذين جاوا من بعدهم
يقولون ربنا اغفر لنا ولاخواننا الذين سبقونا بالايمان ولا تجعل في قلوبنا غلا للذين امنوا ربنا
انك رووف رحيم ۞ 11 الم تر الى الذين نافقوا يقولون لاخوانهم الذين كفروا من اهل
الكتاب

الكتاب لئن أخرجتم لنخرجن معكم ولا نطيع فيكم أحدا أبدا وإن قوتلتم لننصرنك
والله يشهد إنهم لكاذبون ۞ 12 لئن أخرجوا لا يخرجون معهم ولئن قوتلوا لا ينصرونـ
ولئن نصروهم ليولن الأدبار ثم لا ينصرون ۞ 13 لأنتم أشد رهبة في صدورهم من الله ذلـ
بأنهم قوم لا يفقهون ۞ 14 لا يقاتلونكم جميعا إلا في قرى محصنة أو من وراء جدار بأسـ
بينهم شديد تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى ذلك بأنهم قوم لا يعقلون ۞ 15 كمثل الذين من
قبلهم قريبا ذاقوا وبال أمرهم ولهم عذاب أليم ۞ 16 كمثل الشيطان إذ قال للإنسان
اكفر فلما كفر قال إني بريء منك إني أخاف الله رب العالمين ۞ 17 فكان عاقبتهمـ
أنهما في النار خالدين فيها وذلك جزاء الظالمين ۞ 18 يا أيها الذين آمنوا اتقوا الـ
ولتنظر نفس ما قدمت لغد واتقوا الله إن الله خبير بما تعملون ۞ 19 ولا تكونوا كالذين
نسوا الله فأنسيهم أنفسهم أولائك هم الفاسقون ۞ 20 لا يستوي أصحاب النار وأصحاب الجنـ
أصحاب الجنة هم الفائزون ۞ 21 لو أنزلنا هذا القرآن على جبل لرأيته خاشعا متصدعا مـ
خشية الله وتلك الأمثال نضربها للناس لعلهم يتفكرون ۞ 22 هو الله الذي لا إله إلا هـ
عالم الغيب والشهادة هو الرحمن الرحيم ۞ 23 هو الله الذي لا إله إلا هو الملك القدوس
السلام المؤمن المهيمن العزيز الجبار المتكبر سبحان الله عما يشركون ۞ 24 هو الله الخالـ
البارئ المصور له الأسماء الحسنى يسبح له ما في السموات والأرض وهو العزيز الحكيم ۞

In Nomine *Dei Miseratoris, Misericordis.*

LAudat Deum id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in terra: & ipse est Præpotens, Sapiens. 2. Ipse est, qui ejecit eos, qui fuerunt ncreduli de familia Libri (*Judæos scilicet Nodeirenses*) è domibus suis ad priam congregationem *eorum in Syriam*. Non putabatis, quòd egressuri essent *ex Arabia*: *& ipsi* existimabant, quòd defensuræ *essent* ipsos arces eorum à Deo. t venit ad eos Deus, de unde non existimaverant: & conjecit in corda eoım terrorem. Diruebant domos suas manibus suis, & manibus Fidelium *s oppugnantium*. Exemplum ergo capite *hinc* ò præditi oculis. 3. Et, nisi ripsisset Deus super eos transmigrationem *(idest, nisi decrevisset eos ex Arabia in riam ejicendos)* certè punivisset eos in hoc Mundo: & ipsis in futuro sæculo *it* tormentum Ignis. 4. Hoc, quia ipsi schisma fecerunt adversus Deum, Legatum ejus. Qui autem schisma fecerit adversus Deum, utique Deus *erit ga eum* vehemens punitione. 5. Quod excidistis de palmis, vel reliquistis ils stantes super truncos suos, *fuit* porrò per voluntatem Dei, & ut ignoinia afficeret prævaricatores *Judæos, qui eas possidebant*. 6. Et id, quod conessit in prædam Deus Legato suo ex illis, non impulistis super illud ulos equos, neque Camelos (*idest non acquisistis illud ope equorum, aut caelorum*) sed Deus prævalere facit Legatos suos, super quem vult: nam eus *est* super omnem rem Potens. 7. Id, quod concessit in prædam Deus egato suo ex familia urbium, *debetur* Deo, & Legato, & habenti consanuinitatem *cum eo*, & orphanis, & pauperibus, & filio semitæ *(idest dento, seu obsesso in itinere suo)* ut non sit in circulum *perpetuum felicitatis* iner divites ex vobis. Quod verò dederit vobis Legatus, porrò accipite illud. uod verò negaverit vobis, abstinete *ab eo affectando*. Et timete Deum;

quippè Deus *est* Vehemens in punitione. 8. *Debetur etiam* pauperibus emigrantibus *è Mecca in Medinam*, qui ejecti sunt è domibus suis, & facultatibus suis, *&* exquirunt abundantiam à Deo, & beneplacitum *ejus*, & adjuvent Deum, & Legatum ejus. Hi sunt veraces. 9. Qui autem incoluerunt Domum *Medinæ*, & fidem *receperunt* ante eos, amant illum, qui emigraverit ad ipsos, & non inveniunt in pectoribus suis necessitatem (*idest invidiam*) ex eo, quod datur illis *de præda à Mahumeto*; & præferunt *eos* sibi ipsis, etiamsi sit in se necessitas *earum rerum*, *in quibus eos sibi præferunt*. Qui autem custoditus fuerit ab avaritia animæ suæ, hi certè erunt felices. 10. Et, qui venerint post eos, dicent: Domine noster, parce nobis, & fratribus nostris, qui præcesserunt nos in fide: & ne ponas in cordibus nostris malevolentiam erga eos, qui crediderunt. Domine noster tu certè es Pius, Misericors. 11. An non respexisti ad eos, qui in impietatem prolapsi sunt? Dicunt fratribus suis, qui sunt infideles ex familia Libri (*idest Judæis Nodeirensibus*); Certè, si ejecti fueritis *ex Medina*, profectò egrediemur vobiscum; & non obediemus inter vos ulli unquam *præter vos*. Et, si oppugnati fueritis, certè adjuvabimus vos. At Deus testis est, quòd ipsi sunt sanè mentientes. 12. Profectò, si ejecti fuerint, non egredientur cum illis; & certè, si oppugnati fuerint, non auxiliabuntur eis; & certè, si auxiliati fuerint eis, sanè retrò vertent terga: deindè non adjuvabuntur. 13. Certè vos *fuistis* robustiores *illis* ob metum *immissum* in pectora eorum à Deo. Hoc, quia ipsi *sunt* homines, *qui* non sapiunt. 14. Non pugnabunt contra vos *Judæi* omnes simul, nisi in oppidis munitis, vel de post muros. Vis militaris eorum inter se *est* valida: æstimabis eos omnes simul (*idest simul unitos*) sed corda eorum *sunt* divisa. Hoc, quia ipsi *sunt* homines, *qui* non intelligunt. 15. Juxta similitudinem eorum, qui *fuerunt* ante ipsos nuper; gustaverunt gravitatem *pœnæ* negotii sui: & ipsis *erit* supplicium dolorificum *in sæculo futuro*. 16. Juxta similitudinem Satanæ, cùm dixit homini; Esto infidelis. Cùmque infidelis fuisset, dixit *illi*: Certè ego immunis *sum* à te (*idest à peccato tuo*)
a Mundorum. quippè ego timeo Deum Dominum *a* Sæculorum. 17. Erit *nihilominùs* exitus utriusque, quòd ambo in Ignem *conjiciendi sint*, perpetuò commoraturi in eo: & hæc *erit* retributio Iniquorum. 18. O, qui crediderunt, timete Deum:
b anima. & inspiciat *b* unusquisque, quid præmittat *bonorum operum* ad diem crastinum: & timete Deum, quippè Deus *est* perfectè instructus de eo, quod facitis. 19. Et nescitis, sicut illi, qui obliti sunt Dei; & oblivisci fecit eos *Deus* animarum suarum. Hi sunt Prævaricantes. 20. Non adæquabuntur habitatores Ignis, & habitatores Paradisi. Habitatores Paradisi ipsi erunt felices. 21. Si demisissemus hunc Alcoranum super montem: certè vidisses eum sese humiliantem, scindentem sese ex timore Dei. Has autem similitudines proponimus hominibus, ut ipsi *eas* mente revolvant. 22. Ipse *est* Deus, qui non est Deus, nisi ipse: Cognitor occulti, & manifesti: ipse est Miserator, Misericors. 23. Ipse est Deus, qui non est Deus, nisi ipse: Rex, Sanctus, Pax, Fidelis, Custos, Præpotens, Gigas, Excelsus, Laus Deo ab eo, quod associant (*idest absit, ut habeat deos socios*). 24. Ipse est Deus, Creator, Conditor, Formator. Ipsi sunt nomina pulcherrima. Laudat eum id, quod *est* in Cœlis, & Terra; & ipse *est* Præpotens, Sapiens.

NOTÆ.

Uræ titulus Arabicè الحشر, quæ vox primariò *congregationem* significat: agitur enim in ea de Judæis è Medina in Syriam à Mahumeto expulsis, & in eadem Syria congregatis. Exponit Gel. جلاء, *transmigrationem*: alii vertunt *expulsionem*: alii *dispersionem*. Est autem Sura Medinensis; & commata quatuor supra viginti illi tribuuntur. Qui eam legerit غفر الله له ما تقدم من ذنبه وما تاخر *ignoscet ei Deus peccata omnia antecedentia, & subsequentia*.

II. *Ad primam congregationem eorum in Syriam.*] Hi nempè Judæi, qui dicebantur بنوا النضير *filii*, seu posteri *Aldodeiri*, bis ejecti sunt è Medina, in qua arces quasdam obtinebant. Primò, cùm adversus Mahumetum una cum quibusdam perfidis Mahumetanis conspirassent: tunc enim ab eodem Mahumeto victi, depulsique sunt in Syriam. Secundò, cùm regressi iidem, vel alii, qui remanserant, iterùm nova moliti sunt, & tunc, ut scribit Gelal: جلاهم عمر فى خلافته الى خيبر, *ejecit eos Omar in Imperio suo in regionem Chaiber*.

V.

V. *Quod excidistis de palmis.*] Mahumetani scillicet pugnantes contra Judæos prædictos exciderant hostilem in morem palmeta quædam eorum: quædam verò intacta reliquerant.

VI. *Et id, quod concessit in prædam Deus Legato suo.*] Ac, si diceret, inquit Gelal: فلا حق لكم فيه ويختص به النبي ومن ذكر معه من الاصناف الاربعة على ما كان يقسمه من ان لكل منهم خمس الخمس وله عم الباقي يفعل فيه ما يشاء فاعطى منه المهاجرين وثلاثة من الانصار لفقرهم : *Propterea nullum vobis jus est in ea, sed peculiari jure debetur Prophetæ, & illis quatuor hominum generibus, qui suprà commemorati sunt: itaut horum unicuique generi danda sit quinta quintæ: reliqua verò conveniant Prophetæ, ut facias de illis, quod volueris. Dedit tamen partem eorum iis, qui Meccâ emigraverant: & tribus ex Auxiliatoribus ob paupertatem eorum.*

VII. *Ut non sit in circulum.*] Sententia est, has prædas ex urbibus devictis relatas distribuendas esse pauperibus, non divitibus: ne ad hos semper redeat fortuna cum suis opibus.

XV. *Eorum, qui fuerunt ante ipsos nuper.*] Gelal: وهم اهل بدر من المشركين : *hi fuerunt Bedrenses Idololatræ*, quos Mahumetus paulò ante devicerat.

XVI. *Cùm dixit homini.*] Possunt hæc intelligi pro aliquo casu præterito, nempè pro Adam, vel alio homine: vel pro re, quæ quotidiè evenire consuevit, itaut præteritum pro præsenti sit accipiendum.

XXII. *Qui non est Deus, nisi ipse.*] Retinui hìc modum loquendi Arabicum, æquivalentem huic: *Præterquam nullus alius est Deus.*

XXIII. *Gigas.*] Arabicè الجبار. Hoc titulo utuntur etiam Christiani Syri loquentes de Deo, vel Christo. Sed hæc vox apud Arabes significat etiam *superbum, ac tyrannum*. De his, aliisque Dei nominibus apud Arabes, vide, quæ suprà dicta sunt.

REFUTATIONES.

I. Mira est Mahumeti sagacitas. Ut se Prophetam, ac Dei amicum venditet; omnia, quæ per vim, fraudem, ac scelus ipse molitur, Divino tribuit miraculo, præsertim prælia, ac victorias; seu veriùs rapinas, ac latrocinia, Et, quæ omninò eventura esse ex quadam naturali necessitate, vel conjectura agnoscit: divinare se, ac vaticinari confingit. Quædam etiam scientia illa, quam mediam, seu conditionatam vocant, quæ tamen nunquam erant futura, neque esse poterant, prædicendo, simulat se scire, quod prorsùs ignorabat: cujusmodi est illud: Si Alcoranus super montem aliquem à Deo demissus fuisset; mons ille sese humiliter depressisset, ac per medium scidisset ob timorem Dei. Sed poterat hoc Mahumetus experimento probare, si Alcoranum ipsum supra montem aliquem collocasset, at hoc non fecit, ne mendax deprehenderetur: nisi fortè illius mens erat, non à se, sed à Deo, quemadmodùm ad convertendos Arabes, ita ad convertendum montem, Alcoranum supra illum mittendum fuisse.

II. Non sine magna calliditate, ac vafricie victorias suas Deo tribuit Mahumetus. Volebat homo astutus prædas totas sibi arripere, militum labori mercedis nihil, aut præmii tribuendo. Itaque prædam totam sibi, suisque cognatis deberi pronunciat; suum deindè fore, aliquid ex ea pauperibus, Orphanis, & viatoribus obsessis, seu peregrinis impertiri. Videtur Gelal sentire, Mahumetum quinque partes ex præda fecisse, quarum unam sibi retineret: cæteras verò pro rata cognatis suis, pauperibus, orphanis, & viatoribus, seu peregrinis distribueret. Sed excusare vult Gelal Prophetæ sui avaritiam: patet enim ex ipsis Alcorani verbis, illum prædas omnes sibi retinuisse: ad libitum verò suum cæteris impertitum fuisse. Illud verò non est prætereundum, nolle Mahumetum ex prædis aliquid divitibus dari, ne felicis fortunæ circulus perpetuus illis obtingat. Ob hanc verò rationem, ne ipsis quidem, neque cognatis ejus aliquid dandum erat, cùm essent omnium ditissimi, & opulentissimi.

سورة الممتحنة مدنية

SURA LX.
PROBATA.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

يا أيها الذين آمنوا لا تتخذوا عدوي وعدوكم أولياء تلقون إليهم بالمودة وقد كفروا بما
جاءكم من الحق يخرجون الرسول وإياكم أن تؤمنوا بالله ربكم إن كنتم خرجتم جهادا في
سبيلي وابتغاء مرضاتي تسرون إليهم بالمودة وأنا أعلم بما أخفيتم وما أعلنتم ومن يفعله منكم
فقد ضل سواء السبيل ۞ 2 إن يثقفوكم يكونوا لكم أعداء ويبسطوا إليكم أيديهم وألسنتهم
بالسوء وودوا لو تكفرون ۞ 3 لن تنفعكم أرحامكم ولا أولادكم يوم القيامة يفصل
بينكم والله بما تعملون بصير ۞ 4 قد كانت لكم أسوة حسنة في إبراهيم والذين معه
إذ قالوا لقومهم إنا برآء منكم ومما تعبدون من دون الله كفرنا بكم وبدا بيننا وبينكم
العداوة والبغضاء أبدا حتى تؤمنوا بالله وحده إلا قول إبراهيم لأبيه لأستغفرن لك وما أملك لك
من الله من شيء ربنا عليك توكلنا وإليك أنبنا وإليك المصير ۞ 5 ربنا لا تجعلنا فتنة
للذين كفروا واغفر لنا ربنا إنك أنت العزيز الحكيم ۞ 6 لقد كان لكم فيهم أسوة حسنة
لمن كان يرجو الله واليوم الآخر ومن يتول فإن الله هو الغني الحميد ۞ 7 عسى الله أن
يجعل بينكم وبين الذين عاديتم منهم مودة والله قدير والله غفور رحيم ۞ 8 لا ينهيكم
الله عن الذين لم يقاتلوكم في الدين ولم يخرجوكم من دياركم أن تبروهم وتقسطوا إليهم
إن الله يحب المقسطين ۞ 9 إنما ينهيكم الله عن الذين قاتلوكم في الدين وأخرجوكم
من دياركم وظاهروا على إخراجكم أن تولوهم ومن يتولهم فأولائك هم الظالمون ۞
10 يا أيها الذين آمنوا إذا جاءكم المؤمنات مهاجرات فامتحنوهن الله أعلم بإيمانهن فإن
علمتموهن

علمتموهن مومنات فلا ترجعوهن الى الكفار لا هن حل لهم ولا هم يحلون لهن واتوهم ما
انفقوا ولا جناح عليكم ان تنكحوهن اذا اتيتموهن اجورهن ولا تمسكوا بعصم الكوافر
وسالوا ما انفقتم وليسالوا ما انفقوا ذلكم حكم الله يحكم بينكم والله عليم حكيم ۞
١١ وان فاتكم شيء من ازواجكم الى الكفار فعاقبتم فاتوا الذين ذهبت ازواجهم مثل
ما انفقوا واتقوا الله الذي انتم به مومنون ۞ ١٢ يا ايها النبي اذا جاءك المومنات يبايعنك
على ان لا يشركن بالله شيا ولا يسرقن ولا يزنين ولا يقتلن اولادهن ولا ياتين ببهتان
يفترينه بين ايديهن وارجلهن ولا يعصينك في معروف فبايعهن واستغفر لهن الله ان الله غفور
رحيم ۞ ١٣ يا ايها الذين امنوا لا تتولوا قوما غضب الله عليهم قد يئسوا من الاخرة
كما يئس الكفار من اصحاب القبور ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O, qui crediderunt: ne accipiatis hostem meum, & hostem vestrum in socios, *a* ostendentes erga eos benevolentiam, cùm increduli fuerint in id, quod venit ad vos de veritate *(idest in Alcorano)* *b* ejicientes Legatum, & vos *è Mecca*, eo, quòd crederetis in Deum, Dominum vestrum: si egressi fueritis ad præliandum pro via mea, & ob desiderium beneplaciti mei, *c* celantes erga eos benevolentiam *vestram*: & ego scientissimus *sum* de eo, quod occultaveritis, & quod propalaveritis. Qui autem fecerit hoc ex vobis, jam erravit ab æquitate viæ. 2. Si habuerint vos in potestate, erunt vobis hostes, & extendent contra vos manus suas, & linguas suas cum malo: & cupient, ut evadatis infideles. 3. Nullatenùs proderunt vobis consanguinitates vestræ, & filii vestri die resurrectionis: ponat divisionem inter vos. Et Deus in id, quod facitis, *est* intuens. 4. Jam fuit vobis exemplum pulchrum in Abraham, & iis, qui fuerunt cum eo, cùm dixerunt genti suę: Nos certè immunes *sumus* à vobis, & ab eo, quod colitis præter Deum. Abnegavimus vos: & incępta inter nos, & inter vos est inimicitia, & odium in perpetuum, donec credatis in Deum unicum. Verumtamen dictum Abrahę ad patrem suum *fuit*: Profectò indulgentiam præcabor pro te: sed non potero obtinere tibi à Deo quidquam. Domine noster, super te innixi sumus, & ad te conversi sumus: & ad te *erit* reditus *noster*. 5. Domine noster, ne ponas nos ad tentationem iis, qui sunt infideles: & parce nobis Domine noster: tu quippè es Præpotens, Sapiens. 6. Certè jam fuit vobis in illis exemplum pulchrum ei, qui sperat in Deum, & diem novissimum. Qui autem tergiversatus fuerit: certè Deus *est* dives, Laudatus. 7. Fortè eveniet, ut Deus ponat inter vos, & inter eos, quos hostes habetis ex eis, benevolentiam: nam Deus *est* potens: & Deus est indultor, misericors. 8. Non vetat vobis Deus quoad eos, qui non pugnaverunt contra vos circa Religionem, neque ejecerunt vos è domibus vestris, ne beneficè agatis cum illis, & justè vos geratis erga eos: quippè Deus amat justè agentes. 9. Sed vetat vobis Deus quoad eos, qui pugnaverunt contra vos circa Religionem, & exturbaverunt vos ex habitaculis vestris, & auxilium dederunt ad exturbandos vos, ne amicitiam ineatis cum illis: qui autem acceperint eos in amicos, hi erunt iniqui. 10. O, qui crediderunt, cùm venerint ad vos *mulieres* fideles transmigrantes *ab infidelibus*: probate illas. Deus scientissimus *est* de fide illarum. Quòd si cognoveritis, eas esse fideles, ne remittatis eas ad infideles. Non *sunt* ipsæ licitæ illis *ad conjugium*; neque ipsi sunt liciti illis:

a ita ut ostēdatis.
b dum ejiciebant.
c ita ut celetis.

& date illis (*ideſt maritis earum infidelibus*) id, quod expenderunt *in dotem earum*. Neque *erit* piaculum vobis, ſi nubatis cum eis, dummodò dederitis eis mercedes earum (*ideſt convenientem dotem*). Et ne retineatis patrocinium *uxorum veſtrarum* infidelium: ſed repetite id, quod expenderitis *in dotes earum*: & repetant *omnes ab hujuſmodi fœminis* id, quod expenderunt *pro eis*: *& remittant eas ad maritos ſuos infideles*. Hoc *eſt* judicium Dei, *quo* judicat inter vos: & Deus *eſt* Sciens, Sapiens. 11. Quòd ſi fugerit à vobis aliqua ex uxoribus veſtris ad infideles, deindè deprædati fueritis *eos*, date illis, quorum fugerint uxores, juxta id, quod expenderant *in dotes earum*: & timete Deum, in quem vos *eſtis* credentes. 12. O Propheta: cùm venerint ad te Fideles *mulieres transfugæ ab infidelibus* jurejurando promittentes tibi, quòd *in-poſterùm* non aſſociabunt cum Deo quidquam, neque furabuntur, neque fornicabuntur, neque occident filios ſuos, neque venient cum mendacio, quod confingant inter manus ſuas, & pedes ſuos: neque inobedientes erunt tibi in eo, quod eſt juſtum: tùm fidem tuam promitte illis, & veniam precare illis à Deo: quippè Deus *eſt* indultor, miſericors. 13. O, qui crediderunt: ne ſocietatem ineatis cum hominibus, ſuper quos iratus eſt Deus (*ideſt Judæis*). Jam deſperaverunt de futuro ſæculo, ſicut deſperaverunt infideles ex habitatoribus ſepulchrorum.

NOTÆ.

EPigraphe Arabica الممتحنة, verti poteſt *Probata*, & *Probanda*: eſtque generis fœminei ſingularis numeri. Jubet enim hic Mahumetus probari fœminas, quæ ab infidelibus transfugæ, ſe jam fideles eſſe affirmabant. De loco, & numero verſuum hujus Suræ, non eſt inter Expoſitores diſcrepantia. Qui eamdem legerit كان لـه المومنون والمومنات شفعاء يوم القيمة: *habebit pro ſe interceſſores in die reſurrectionis omnes fideles tam viros, quàm mulieres*.

I. *Hoſtem meum, & hoſtem veſtrum*.] Exponit Gelal, Meccanos infideles.

Si egreſſi fueritis ad præliandum.] Putat Gelal, eſſe hic apoſiopeſin, & ſubintelligi reſponſivam فلا تتخذوهم اولياء: *ne accipiatis eos in amicos, celantes benevolentiam, &c.* Sed videtur benè currere poſſe ſententia ſine hujuſmodi reſponſiva, ſi dicamus in ſequenti, *& qui fecerit hoc*, abundare particulam, *&*. Vel connectendo, *ſi egreſſi fueritis*, cum ſuperioribus: *Ne accipiatis hoſtem meum, &c.* Et tunc conveniet cum expoſitione Gelalis.

II. *Cum malo*.] Ideſt, ut exponit Gelal, verberantes, & occidentes vos manibus: & convitia linguis ingerentes.

V. *Ne ponas nos ad tentationem*.] Exponit Gelal: لا تظهرهم علينا فيظنوا انهم على الحق فيفتنوا بنا: *ne facias eos evadere ſuperiores nobis, ne proptereà exiſtiment, ſe eſſe in vera religione, ideòque divexent, aut ſeducant nos in errorem*.

VI. *Qui autem tergiverſatus fuerit*.] Arabicè يتول, ſignificat etiam accipere aliquos in ſocios, vel amicos, ut patet in hac eadem Sura. Sed, cùm hoc loco abſolutè ponatur, vertendum cenſeo *tergiverſari*.

X. *Cùm venerint ad vos mulieres fideles*.] Hujuſmodi fœminæ aſſerebant, ſe eſſe velle Mahumetanas, ac proptereà transfugiſſe, ac tranſmigraſſe ad Mahumetanos à gente ſua infideli. Quamobrem Mahumetus jubet, earum fidem explorari, ac probari, inquit Gelal: بالحلف انهن ما خرجن الا رغبة في الاسلام لا بغضا في ازواجهن الكفار ولا عشقا لرجل من المسلمين كذا كان صلعم يحلفهن *juramento, quo aſſerant, ſe non fuiſſe egreſſas à gente ſua, niſi ob deſiderium ſuſcipiendæ veræ Religionis: non ex odio conjugum ſuorum infidelium, neque ex amore erga aliquem Moſlemorum, quem deperirent. Hoc modo cogebat illas jurare Mahumetus*.

XI. *Aliqua ex uxoribus veſtris*.] Arabicè شيء من ازواجكم: *res aliqua de uxoribus veſtris*. Poteſt juxta Gelal, explicari شيء من مهورهن بالذهاب اليهم: *aliquid de dote illis tradita ob fugam ad infideles*. Porrò verbum Arabicum فعاقبتم, exponitur ab eodem فغزوتم وغنمتم, *& prælianntes prædam retuleritis*, nempè ex illis iiſdem, ad quos fœminæ tranſfugerant, ut ego puto.

XII. *Quod confingant inter manus ſuas, & pedes ſuos*.] Exponit Gelal: اى دولد ملقوط ينسبنه الى الزوج ووصف بصفة الولد الحقيقي فان الام اذا وضعته سقط بين يديها ورجليها: *nimirùm mentiendo, prolem ſpuriam veram eſſe, & legitimam ex ſuo marito. Quia ſcilicet, dùm mulier parit, cadit fœtus inter manus, & pedes illius*.

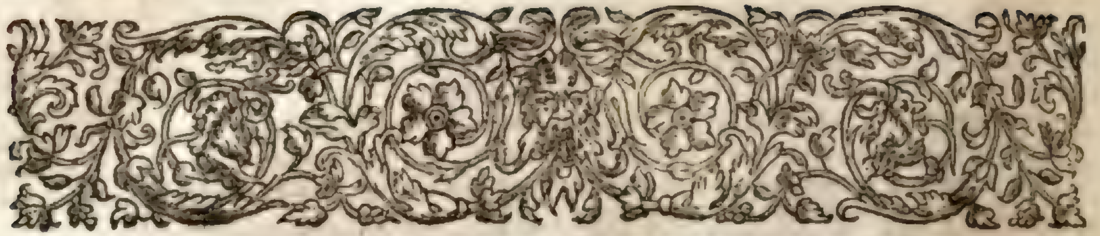
XIII. *Infideles ex habitatoribus ſepulchrorum*.] Exponit Gelal: اذ يعرض عليهم مقاعدهم من الجنة لو كانوا امنوا وما يصيرون اليه من النار. *Cùm oſtenditur illis ſedes eorum, quam in Paradiſo obtinuiſſent, ſi fuiſſent fideles: & ignis ille, ad quem profecturi ſunt*. Hæc ſcilicet cauſa eſt deſperationis eorum, cùm adhuc in ſepulchro detinentur.

REFUTATIONES.

I. Nihil hìc refutandum occurrit, nisi intestinum odium, quod ingerere nititur asseclis suis adversus Meccanos communes concives, & cognatos; quod duplici titulo cohonestare se putat, Primò, quòd in Alcoranum credere noluissent: Secundò, quòd se, & socios suos novç Religionis sectatores è Mecca ejecissent. Verùm, benevolentiam alicui denegare, immo hostili odio illum prosequi, quòd fidem, & Religionem, præsertim novam amplecti nolit, est manifestè contra charitatem, & contra ipsius Alcorani leges, quibus statuitur, nullam in religione vim, aut coactionem esse debere. Patriam verò, & Concives, ac Cognatos odio insectari, etiamsi ab his injuria aliqua accepta fuerit, pietati manifestè, atque humanitati adversatur, ut paulò superiùs demonstravimus.

Præterea vel Mahumetus concivium, cognatorumque suorum infidelium perniciem exoptabat, vel salutem. Si primum, impium se, ut dixi, improbumque ostendebat. Si secundum: benevolentia potiùs, humanitate, & clementia, quàm odiis, & simultatibus uti par erat: præsertim, cùm Mahumetus ipse fateretur, facile fore, ut Deus poneret inter asseclas suos, & hostes Meccanos benevolentiam; quippè non solùm potens ad hoc, sed etiam suapte natura Indultor, Misericors; quam indulgentiam, ac misericordiam æquum erat ipsum imitari.

سورة الصفّ مكية

SURA LXI.

ORDO.

MECCANA:

COMMATUM QUATUOR, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم ۞

1 سبّح لله ما في السموات وما في الارض وهو العزيز الحكيم ۞ 2 يا ايها الذين امنوا
لم تقولون ما لا تفعلون ۞ 3 كبر مقتا عند الله ان تقولوا ما لا تفعلون ۞ 4 ان الله
يحب الذين يقاتلون في سبيله صفا كانهم بنيان مرصوص ۞ 5 واذ قال موسي لقومه يا قوم لم
تؤذونني وقد تعلمون اني رسول الله اليكم فلما زاغوا ازاغ الله قلوبهم والله لا يهدي القوم
الفاسقين ۞ 6 واذ قال عيسي ابن مريم يا بني اسرائيل اني رسول الله اليكم مصدقا لما بين
يدي من التورية ومبشرا برسول ياتي من بعدي اسمه احمد فلما جاءهم بالبينات قالوا هذا سحر
مبين ۞ 7 ومن اظلم ممن افتري علي الله الكذب وهو يدعي الي الاسلام والله لا يهدي
القوم الظالمين ۞ 8 يريدون ليطفئوا نور الله بافواههم والله متم نوره ولو كره الكافرون ۞
9 هو الذي ارسل رسوله بالهدي ودين الحق ليظهره علي الدين كله ولو كره المشركون ۞
10 يا ايها الذين امنوا هل ادلكم علي تجارة تنجيكم من عذاب اليم ۞
11 تؤمنون بالله ورسوله وتجاهدون في سبيل الله باموالكم وانفسكم ذلكم خير لكم ان
كنتم تعلمون ۞ 12 يغفر لكم ذنوبكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الانهار ومساكن
طيبة في جنات عدن ذلك الفوز العظيم ۞ 13 واخري تحبونها نصر من الله وفتح قريب وبشر
المؤمنين ۞ 14 يا ايها الذين امنوا كونوا انصار الله كما قال عيسي ابن مريم للحواريين من
انصاري الي الله قال الحواريون نحن انصار الله فامنت طائفة من بني اسرائيل وكفرت طائفة
فايدنا الذين امنوا علي عدوهم فاصبحوا ظاهرين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAudat id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in terra: & ipse *est* Præpotens, Sapiens. 2. O, qui crediderunt, quare dicitis id, quod non facitis (*idest cur dicitis vos pugnaturos, & deindè fugitis in bello*)? 3. Grave *est* odio (*idest odiosissimum est*) apud Deum, quòd dicatis id, quod non facitis. 4. Certè Deus amat illos, qui pugnant pro via ejus cum ordine, ac si ipsi *essent* ædificium firmiter dispositum. 5. Et cùm dixit Moyses populo suo. O popule meus, quare læditis me? Et jam scitis, me certè esse Legatum Dei ad vos. Postquàm autem deviaverunt *à veritate*, deviare fecit Deus corda eorum *à directione*: nam Deus non dirigit homines prævaricantes. 6. Et cùm dixit Jesus filius Mariæ; O filii Israel, certè ego *sum* Legatus Dei ad vos, confirmaturus id, quod *traditum fuit* ante me de Pentateucho: & annunciaturus Legatum, *qui* veniet post me; nomen ejus Ahmad. Postquàm autem *hic* venit ad eos cum evidentibus argumentis; dixerunt: Hoc est præstigium manifestum. 7. Quis autem *est* iniquior, quàm qui confingit de Deo mendacium; & ipse vocatur ad *Religionem* Eslam? Et Deus non dirigit gentes iniquas. 8. Volunt extinguere lumen Dei oribus suis; sed Deus perfecturus *est* lumen suum, etiamsi renuant infideles. 9. Ipse *est*, qui misit Legatum suum cum directione, & Religione veritatis, ut apparere faciat eam super Religionem omnem *illi contrariam*, etiam si renuant Associantes. 10. O, qui crediderunt, an ostendam vobis mercimonium, *quod* liberet vos à pœna discruciante. 11. *a* Credatis in Deum, & Legatum ejus: & *b* decertetis pro via Dei cum facultatibus vestris, & animabus vestris. Hoc *erit* melius vobis, si scieritis. 12. Parcet vobis peccata vestra, & introducet vos in hortos, de sub quibus currunt flumina; & habitationes bonas in hortis Eden. Hæc *erit* felicitas magna. 13. Et *dabit vobis* alia, *quæ* desideratis. Auxilium à Deo, & victoria propinqua. Et Evangeliza Fidelibus. 14. O, qui crediderunt, estote adjutores Dei, quemadmodùm dixit Jesus filius Mariæ Apostolis: Quinam *erunt* adjutores mei ad Deum (*idest ad propagandam Religionem Dei*)? responderunt Apostoli: Nos *erimus* adjutores Dei. Credidit ergo pars ex filiis Israel: & pars incredula fuit. Et roboravimus eos, qui crediderunt, super hostem eorum (*idest super incredulos*) quamobrem evaserunt superiores *in bello contra eos*.

a credentes. *b* decertantes.

NOTÆ.

INscribitur hæc Sura الصف, idest *Ordo*, ab eadem voce, quæ habetur versu quarto, in quo præcipitur Mahumetanis ordinem in exercitu, ac prælio servare: seu, ut explicat Gelal, bipartito ordine procedere. Idem Author, & alii nonnulli dubium relinquunt, Meccana ne sit, an Medinensis. Jahias tamen totam vult esse Medinensem. In numero versuum ferè omnes conveniunt. De premio lectoris hæc habentur مـــن قرء سورة الصف كان عيسى مصلّيا عليه ومستغفرا له ما دام فى الدنيا وهو يوم القيمـــة رفيقـــه. *Qui legerit Suram Ordinis, orabit Jesus pro eo, & veniam precabitur pro eo, quandiù fuerit in hoc mundo: in die autem resurrectionis erit illi fidus socius.*

V. *Quare læditis me?*] Lædebant Israelitæ Moysen, quia, ut ait Jahias, زعموا انه ادر: *deblaterabant eum hernia laborare*. Vide, quæ de hac Fabula superiùs dicta sunt.

VI. *Nomen ejus Ahmad.*] Duplici nomine vocabatur Mahumetus: احمد *Ahmad*, & محمد *Mohammad*, cum eadem ferè significatione. Primum enim *Laudatissimum*, secundum verò *Laudatum* significat. Sed neutrum homini scelestissimo, ac mortalium omnium vituperabilissimo convenit. Existimo Græculum aliquem apostatam persuasisse Mahumeto, Spiritum Sanctum, quem Christus promisit, nuncupatum ab eodem fuisse non παράκλητος *Paracletum*, idest *Advocatum*, seu *Consolatorem*: sed περίκλυτος *Periclytum*, idest *valde inclitum, ac celebrem*: quod satis convenit cum nomine Ahmad, *Laudatissimum*.

XVI. *Credidit ergo pars ex filiis Israel.*] Satis insulsè Gelal: امنت طايفة بعيسى وقالوا انه عبـــد الله رفع الى السما وكفرت طايفة لقولهم ابن اللـــه رفعه اليه فاقتتلت الطايفتـــان; *Credidit pars in Jesum, dicentes, illum esse servum Dei, & Assumptum in Cœlum. Pars incredula fuit, & infidelis, asserendo, illum esse filium Dei, ab eodem in Cœlum sublatum. Commiserunt igitur hæ duæ factiones pugnam inter se, &c.*

REFU-

REFUTATIONES.

I. Moysen non semel, sed sæpiùs ab Israelitis læsum fuisse, apertissimè habetur ex Pentateucho. Quòd verò totam hanc læsionem velit Alcoranus, juxta Expositorum sententiam, in eo sitam fuisse, quòd illum herniæ morbo laborare populus affirmaret: ridiculum prorsùs est. Neque enim hoc erat tantum malum, ut ex illius vulgatione Moyses adeò se læsum fuisse conquereretur. Sed figmenta sunt hæc, quæ jam suprà refutavimus.

II. Ea, quæ habet hìc Alcoranus de Christo, & Apostolis, & de prædicatione facta ab ipso Christo de Mahumeto, ejusque nomine, ficta prorsùs, & falsa esse patet: nullibi enim apud Euangelistas, aut Sacros Scriptores reperiuntur. Quòd si dicant Mahumetani, hæc vel à Christianis ex Euangelio sublata fuisse, vel ab Euangelistis prætermissa, & à Deo Mahumeto revelata: jam alibi ostendimus, primum esse omninò impossibile. Secundum verò gratis prorsùs asseritur. Neque enim credi, nisi stultissimè potest, rem tanti momenti, qualis erat novi Prophetæ, ac legislatoris, novæque Religionis promissio à Christo Israelitis facta, ita in oblivionem abjisse, & tàm alto silentio opressam fuisse, ut ne Apostoli quidem de ea quidquam resciverint, nec Euangelistæ aliquid meminerint: & Ahmadi nomen à Christo prædictum nunquam in notitiam ullius per tot sæcula devenisse. Vide Prodromi par. 1. cap. 6. pag. 26.

III. Falsò, & prorsùs Thrasonicè jactat Mahumetus, se Religionem, seu potiùs superstitionem suam Religionibus universis superiorem effecturum. Nunquam fecit hoc, neque faciet: semper enim Christiana Religio & Mahumetana, & cæteris Sectis erit superior: quemadmodùm alibi demonstravimus. Vide Prodromi par. 2. cap. 5. pag. 24. & par. prim. in proœ. pag. 2. & alibi.

IV. Prætereunda non est consueta Mahumeti fraudulentia, dùm à Dei laude exordiens statim scenam immutat, & ad exercitus suos in bello ordinandos, & instruendos transgreditur. Hæc scilicet est malorum Principum ars, ambitionem, & impietatem suam religione, & pietate, ad faciliùs populos fallendos cohonestare. Omitto, quàm importunè, & penitùs extra rem, à choro, ut ita dicam, ad castra; à bello ad Moysen; ab Israelitis ad Jesum, & Apostolos; ab his ad superstitionem suam Eslamiticam transiliat. Sed hoc perpetuum est vitium in Alcorano, in quo una tantùm constans est inconstantia.

V. Dùm Mahumetus affirmat hìc juxta Mahumetanorum expositionem, asseclas Christi post ejus mortem, seu assumptionem in cœlum, in duas factiones divisos fuisse: alii quippè asserebant, eum esse purum hominem, alii verò etiam Deum, seu filium Dei: ac propterea inter se armis decertasse: Deum verò primos adjuvisse, ut de secundis victoriam referrent, illisque superiores evaderent; manifestissimi mendacii testimonio omnium antiquorum Scriptorum, atque etiam Sacrarum Scripturarum, quas Mahumetus, & Mahumetani infallibilis veritatis esse credunt, convincitur: Nam in Actis Apostolorum cap. 5. scribitur de omnibus Christi asseclis: *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una*: Nec usquam legimus, fuisse inter eos hujusmodi scissuras circa Christi humanitatem, & divinitatem; & multo minùs, inter sese ob hanc caussam armis decertasse, & eos, qui contendebant Christum esse purum hominem, illis, qui etiam divinitatem ei tribuebant, superiores in bello fuisse. Fabulæ hæc omnia sunt, & mendacia. Vide, quæ dixi in Prodromo par. 3. cap. 16. pag. 27. quibus similia sunt ea, quæ scribit Ahmed Ebn-Edris relatus ab Hottingero in Historia sua Orientali pag. mihi 345. nimirùm D. Paulum, cùm ex persecutore Christianorum divinis flagellis admonitus Christo nomen dedisset, sese intra sacellum occlusisse, ubi celestibus revelationibus fruebatur. Nullum autem unquam admittere ad colloquium voluit, nisi post multos dies: tùm verò quatuor tantùm admisit: nempè يعقوب *Jacob*, qui fuit Author Jacobitarum: نسطور *Nestur* (seu Nestorium) à quo Nestoriani orti sunt: ملكون *MelKun*, à quo dicti sunt MelKitæ: & المومن *Elmumen*, idest *Fidelis*, quia scilicet hic solus veram fidem profitebatur. Cùm autem quatuor his viris S. Paulus Christi divinitatem, & humanitatem manifestasset: tres primi, quamvis cum aliqua inter se differentia, crediderunt. Elmumen autem obstinatè perstitit in sententia sua asserens, Christum non esse, nisi purum hominem. Quamobrem S. Paulus invitavit tres primos, & eorum asseclas ad præliandum contra Elmumen, eosque, qui illi adhærebant. At Elmumen profligavit illos: fugeruntque in Syriam. Hactenùs Ahmed Ebn-Edris. Porrò Zamchaserius refert expositionem cujusdam Zeidi Ebn-Aly, qui ab aliquo, ut puto, Christiano admonitus, agnovit clarissimum Prophetæ sui, ejusque Expositorum errorem: utque illum aliquo modo purgaret, voluit Alcoranum loqui non de prælio aliquo materiali inter asseclas Christi, sed de الحجة, nempè de concertatione illa, quæ fit per disputationes, & argumenta inter adversarios in rebus fidei, vel religionis. Sed in hoc discedit Author iste à communi suorum sententia: neque omninò eximit Mahumetum à falsitate, cùm nullæ hujusmodi concertationes fuerint inter primos illos asseclas Christi.

سورة الجمعة مدنية احدى عشرة آية

SURA LXII.

CONVENTUS.

MEDINENSIS:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسبح لله ما في السموات وما في الارض الملك القدوس العزيز الحكيم 2 هو الذي
بعث في الاميين رسولا منهم يتلو عليهم اياته ويزكيهم ويعلمهم الكتاب والحكمة وان كانوا
من قبل لفي ضلال مبين 3 واخرين منهم لما يلحقوا بهم وهو العزيز الحكيم 4 ذلك
فضل الله يوتيه من يشاء والله ذو الفضل العظيم 5 مثل الذين حملوا التورية ثم لم
يحملوها كمثل الحمار يحمل اسفارا بيس مثل القوم الذين كذبوا بايات الله والله لا يهدي
القوم الظالمين 6 قل يا الذين هادوا ان زعمتم انكم اولياء لله من دون الناس
فتمنوا الموت ان كنتم صادقين 7 ولا يتمنونه ابدا بما قدمت ايديهم والله عليم بالظالمين
8 قل ان الموت الذي تفرون منه فانه ملاقيكم ثم تردون الى عالم الغيب والشهادة فينبيكم
بما كنتم تعملون 9 يا ايها الذين امنوا اذا نودي للصلوة من يوم الجمعة فاسعوا الى
ذكر الله وذروا البيع ذلكم خير لكم ان كنتم تعلمون 10 فاذا قضيت الصلوة
فانتشروا في الارض وابتغوا من فضل الله واذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون 11 واذا
راوا تجارة او لهوا انفضوا اليها وتركوك قايما قل ما عند الله خير من اللهو ومن التجارة والله
خير الرازقين

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAudat Deum id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in terra: Regem, Sanctum, Præpotentem, Sapientem. 2. Ipse *est*, qui suscitavit inter Idiotas (*idest Arabes*) Legatum ex ipsis, *qui* recitaret eis signa sua (*idest Alcoranum*) & purificaret eos, & doceret eos Librum, & Sapientiam (*idest*

(*idest Alcoranum*, *& quæ in eo ſapienter diſponuntur*) & quidem fuerunt anteà ſanè in errore manifeſto. 3. Alii verò ex illis nondùm aſſecuti ſunt eos *in Religione*, *& fide*: & ipſe *eſt* Præpotens, Sapiens. 4. Hæc *eſt* liberalis gratia Dei: dabit illam, cui voluerit: & Deus præditus eſt liberalitate magna. 5. Similitudo eorum, quibus datus eſt ad portandum (*idest obſervandum*) Pentateuchus; ſed non portaverunt illum, *eſt* ſicut ſimilitudo aſini, *qui* portat libros. O miſeram ſimilitudinem hominum, qui mendacii inſimulaverunt ſigna Dei! Et Deus non dirigit gentes iniquas. 6. Dic: O, qui ſunt Judæi, ſi exiſtimatis, vos eſſe amicos Dei præter *cæteros* homines: exoptate mortem, ſi eſtis veraces. 7. Sed non exoptabunt eam unquam ob id, quod præmiſerunt manus eorum (*idest propter peccata ſua præterita*) & Deus *eſt* Cognitor iniquorum. 8. Dic: Profectò mors, à qua refugitis, utique ipſa occurſura *eſt* vobis: deindè adducemini ad Cognitorem arcani, & manifeſti: enarrabitque vobis id, quod fueritis operati. 9. O, qui crediderunt, quandò vocatum fuerit ad Orationem diei Conventus (*idest feria ſexta*) feſtinate ad commemorationem Dei, & relinquite mercaturam. Hoc *erit* melius vobis, ſi ſcieritis. 10. Cùm verò abſoluta fuerit oratio, tunc diſpergimini per terram (*idest pergite, quò vultis*) & exquirite *per negotiationem* de liberalitate Dei; & mementote Dei plurimùm, ut vos felices ſitis. 11. Sed, cùm viderint mercaturam, aut ludicrum, effundent ſe ad ea, & relinquent te ſtantem. Dic: Id, quod *eſt* apud Deum, præſtantius *eſt*, quàm ludicrum, & quàm creatura; & Deus *eſt* Optimus victualia præſtantium.

NOTÆ.

INſcribitur Sura الجمعة, *Conventus*, ſeu Congregatio, quæ vox habetur verſu nono, & accipitur apud Mahumetanos pro feria ſexta, ſeu die Veneris, in qua, utpotè apud ipſos feſtiva, conveniunt in Meſchitis ſuis ad publicas preces. Medinenſis à pleriſque exiſtimatur: non deſunt tamen, qui Meccanam eſſe malint. Qui legerit hanc Suram أعطي من الاجر عشر حسنات بعدد من اتى الجمعة وبعدد من لم ياتها في امصار المسلمين: *Donabitur decem bonis juxta numerum eorum, qui venerint, & eorum etiam, qui non venerint ad preces feriæ ſextæ in regionibus Moſlemorum.*

V. *Similitudo eorum, quibus, &c.*] Quia nimirùm, ſicut aſinus portat libros ad utilitatem aliorum, abſque eo, quòd ipſe eos intelligat, vel iis utatur, ita Judæi habent libros Sacros, non ad ſuam, ſed aliorum utilitatem: nam vaticinia, quæ ſunt in illis de Mahumeto, vel ipſi non intelligunt, vel nolunt intelligere, quamvis à Mahumetanis optimè intelligantur; ut ipſi ſibi perſuadent.

VI *O, qui ſunt Judæi.*] Refugiebant ſcilicet Judæi pugnare cum Mahumeto pro tuenda (ut ipſe mentiebatur) Religione Dei, cujus tamen ſe amicos jactabant, ne in bello occiderentur, & mortem ſubirent, quam tamen, ſi erant verè amici Dei, appetere debebant, præſertim cùm illam alioquì non eſſent effugituri.

XI. *Sed, cùm viderint mercaturam.*] Hæc dicuntur, quia, ut ait Gelal: كان من يخطب يوم جمعة فقدمت عير وضربت لقدومها الطبل على العادة فخرج لها الناس من المسجد غير اثنا عشر رجلا: *concionabatur Mahumetus quadam die Veneris, veneruntque eo tempore mercatores, & pulſatum fuit de more tympanum ad adventum eorum. Exierunt autem ad eos videndos omnes, qui erant in Meſchita, præter duodecim.*

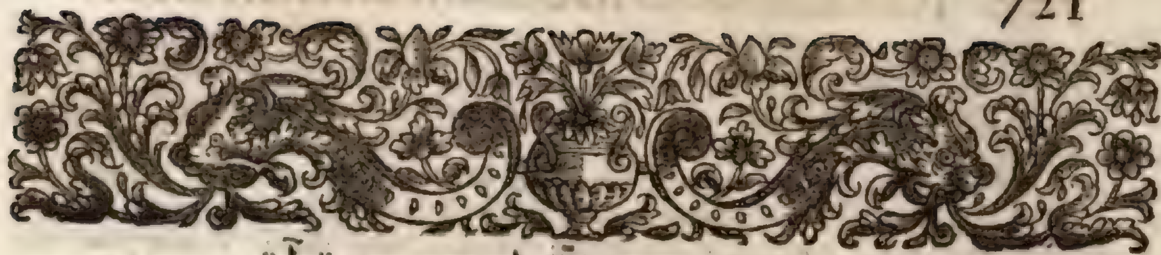
REFUTATIONES.

I.

PRoſilit Mahumetus à laudibus Dei ad laudes ſuas. Jactat miſſum ſe Legatum ad Idiotas, Arabes ſcilicet contribules, & cognatos ſuos, ut eos per Alcoranum erudiret, ac ſapientes efficeret. Verùm, cùm ipſe quoque eſſet idiota (nam inter ejus nomina præcipuum eſt النبي الامي, Propheta Idiota) quomodò poterat alios Idiotas eruditos, ac ſapientes efficere? Hoc nimirùm nihil aliud erat, quàm aſinum aſinos docere. At enim Alcorani libro ad inſcitiæ ſuæ ſubſidium utebatur. Dignum certè patella operculum, talis quippè eſt Liber Alcorani, ut ejus lectione poſſet ſtultos potiùs, quàm doctos, aut ſapientes Idiotas, efficere.

II. Injuſta prorſùs eſt contumelia, qua Mahumetus afficit Judæos. Eſto enim alio ex capite conveniat illis ſimilitudo aſinorum libros portantium, quà etiam S. Auguſtinus, ni fallor, uſus eſt: nulla tamen ratione illi convenit, quòd in ſacris libris, quos habent, vaticinia de Mahumeto non agnoſcant, immò prorſùs negent, & mendaciſſimum illum proclament. Quamobrem ab hac Mahumeti calumnia ſunt omninò Judæi abſolvendi.

III. Iterum in miſeros Judæos invehitur, eò, quòd nollent ſecum contra ipſius hoſtes pugnare. Nihil peccabant illi in hoc: immò juſtè, prudenterque ſe gerebant, cùm hominem prædonem in latrociniis, ac rapinis adjuvare recuſarent. Neque eos, vel tantillum movebant frivolæ hominis rationes. Nam, etiamſi amici Dei non eſſent, quales ſe faciebant; agnoſcebant tamen, ne amicos quidem Dei debere ſe temerè, & pro iniuſta cauſa tuenda, morti exponere, quamvis aliquandò tandem ex neceſſitate naturæ moriendum ſit.

سورة المنافقون مدنية احدي عشرة آية

SURA LXIII.

IMPII.

MEDINENSIS:

COMMATUM UNIUS, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا جاءك المنافقون قالوا نشهد انك لرسول الله والله يعلم انك لرسوله والله يشهد ان المنافقين
لكاذبون ۝ 2 اتخذوا ايمانهم جنة فصدوا عن سبيل الله انهم ساء ما كانوا يعملون ۝
3 ذلك بانهم امنوا ثم كفروا فطبع على قلوبهم فهم لا يفقهون ۝ 4 واذا رايتهم تعجبك
اجسامهم وان يقولوا تسمع لقولهم كانهم خشب مسندة يحسبون كل صيحة عليهم هم العدو
فاحذرهم قاتلهم الله انى يوفكون ۝ 5 واذا قيل لهم تعالوا يستغفر لكم رسول الله لووا
روسهم ورايتهم يصدون وهم مستكبرون ۝ 6 سواء عليهم استغفرت لهم ام لم تستغفر لهم
لن يغفر الله لهم ان الله لا يهدي القوم الفاسقين ۝ 7 هم الذين يقولون لا تنفقوا علي
من عند رسول الله حتي ينفضوا ولله خزاين السماوات والارض ولكن المنافقين لا يفقهون ۝
8 يقولون لين رجعنا الى المدينة ليخرجن الاعز منها الاذل ولله العزة ولرسوله وللمومنين
ولكن المنافقين لا يعلمون ۝ 9 يا ايها الذين امنوا لا تلهكم اموالكم ولا اولادكم
عن ذكر الله ومن يفعل ذلك فاولايك هم الخاسرون ۝ 10 وانفقوا من ما رزقناكم من قبل
ان ياتي احدكم الموت فيقول رب لولا اخرتني الى اجل قريب فاصدق واكن من الصالحين ۝
11 ولن يوخر الله نفسا اذا جاء اجلها والله خبير بما تعملون ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm venerint ad te Impii, dicent: Testificamur, te certè *esse* Legatum Dei. Et Deus scit, te certè *esse* Legatum suum: sed Deus testificatur, impios sanè *esse* mendaces. 2. Acceperunt juramenta sua ad tegumentum (*idest ad tuendos se, & facultates suas*) & averterunt *alios* à via Dei. Certè ipsi malum est, quod fecerunt. 3. Hoc, quia ipsi crediderunt, deindè infideles facti

sunt: & sigillum impressum est super corda eorum: ideò ipsi non sapiunt. 4. Cùm autem videris eos, placebunt tibi corpora eorum. Si locuti fuerint, audies *libenter* dictum eorum. *Apparent exteriùs* quasi ipsi essent trabes innixæ *parietibus*. Existimant omnem clamorem, *qui excitatur in castris*, esse *a* super

a contra.

se (*idest in malum suum, ob timorem, qui est in cordibus eorum*). Ipsi sunt hostes: cave igitur illos. Pugnet contra eos Deus (*idest perdat eos*). Quomodò avertuntur *à fide*. 5. Cùm autem dictum fuerit illis: Venite, *ut* veniam precetur pro vobis Legatus Dei: inflectent capita sua: & videbis eos procul recedere, & ipsos se superbè efferentes. 6. Æquale *est* apud eos, sive deprecatus fueris pro eis, sive non fueris deprecatus pro eis: nunquam parcet Deus illis: nam Deus non dirigit homines prævaricantes. 7. Ipsi sunt, qui dicunt *commilitonibus suis*: Ne expendatis pro iis, qui *sunt* apud Legatum Dei, *b* ut recedant *ab eo*. At Dei *sunt* promptuaria Cælorum, & Terræ. Sed Impii non sapiunt. 8. Dicunt: Profectò, si regrederemur in Medinam, certè ejicerent *illi, qui sunt* potentiores, ex ea *eos, qui sunt* abjectiores. Sed Dei *est* potentia, & Legati ejus, & Fidelium. Verùm Impii nesciunt *hoc*. 9. O, qui crediderunt, ne distineant vos facultates vestræ, neque filii vestri à memoria Dei: & qui fecerint hoc, profectò hi sunt perituri. 10. Et erogate in eleemosynam ex eo, quod præbuimus vobis, antequàm veniat ad aliquem vestrum mors: ne dicat: Domine mi, nonne *c* proferes mihi tempus usque ad terminum vicinum (*idest spatium exiguum*) ut faciam eleemosynam, & sim ex rectè agentibus? 11. Sed nullo modo *d* prorogabit tempus Deus alicui, postquàm venerit terminus ejus. Et Deus plenè instructus *est* de eo, quod operamini.

b donec.

c differens me.

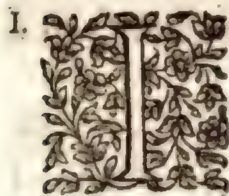
d differet Deus anim

N O T Æ.

Epigraphe المنافقون, *Impii*, desumitur ex primo versu. Horum autem nomine intelliguntur in Alcorano mali, perfidique Mahumetani, qui cum Judæis, & aliis Mahumeti hostibus clandestinas amicitias, & consilia perniciosa fovebant: & vel bella detrectabant, vel in illis seditiones excitabant, & cæteris Mahumetanis erant in scandalum. Contra hos præcipuè agitur in hac Sura, quæ communiter esse Medinensis, & undecim versibus constare censetur. Nihil aliud peculiari nota dignum in ea occurrit, nisi præmium Lectori promissum: nimirùm: مـن قراء سورة المنافقيـن برى من النفاق: *Qui legerit Suram Impiorum: immunis erit ab impietate.*

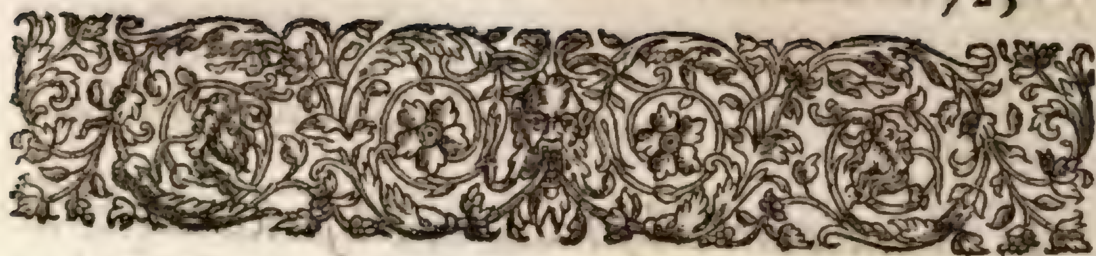
R E F U T A T I O N E S.

I.

Invehitur sæpè in Alcorano, & præsertim in hac Sura Mahumetus contra Impios, nimirùm Mahumetanos illos, qui sectam suam ad tegumentum, defensionem scilicet, & conservationem sui, rerumque suarum, & propriæ tantùm utilitatis, & commodi gratia, susceperant. Hujusmodi, homines ipso Mahumeto vivente, ac vidente, plures fuisse certum est, & nunc etiam innumeri reperiuntur: qui exteriùs Moslemi, interiùs Athei, nulliusque sunt Religionis. Quamvis enim Mahumetica Secta magnam orbis terrarum partem occupaverit, non tamen ideò vera Religio censenda est: nam omnes ferè, qui ex Christianis, aut Judæis, vel etiam Ethnicis ad eam transeunt, ex libertinæ tantummodò vitæ cupiditate, & ad majori licentia fruendum id faciunt: vel saltem, ut incommoda, & vexationes, quibus sub Mahumetanorum captivitate premuntur, effugiant. Hoc idem Meccanos, Judæos, & alios ex Arabia sub Mahumeto fecisse non dubito, nam illo mortuo, omnes ferè Arabes ab ejus secta resilierunt: ut in illius vita diximus. At verò non ita facilè reperias, qui ad Christianam Religionem ex alio, quàm pietatis, & sanctioris vitæ sequendæ motivo se transferat. Quia verò hoc naturæ humanæ ad licentiam proclivi non parùm adversatur: ideò plures ad Saracenicam superstitionem, quàm ad Christianam Religionem transire videmus: quod veritatis, & sanctitatis illius manifestissimum est argumentum.

II. Quod asseratur, hujusmodi Impiorum desperatam prorsùs esse salutem: itaut sive Mahumetus pro illis deprecaretur, sive non deprecaretur; unum, idemque foret: nunquam enim Deus illis ignoturum, neque illos capaces esse Divinæ gratiæ, vel misericordiæ, eo, quòd Deus sigillum impresserit, vel occluserit ... corda eorum: & prætereà eo, quòd Deus non dirigat, idest non illuminet, neque adjuvet suis afflatibus homines prævaricantes: hæc omnia Divinæ bonitati manifestè repugnant, & Sacrarum scripturarum testimoniis adversantur: apertissimèque ostendunt, Mahumetum in ea sententia fuisse, ut homines ex necessitate peccarent, & Deus cogeret illos ad peccatum. Vide, quæ alibi diximus de his modis loquendi in Alcorano

III. Quamvis Mahumetus in hujusmodi perfidos Mahumetanos invehi se ostendat ob desertæ ab ipsis Religionis scelus: re tamen vera non Religionis zelus, sed pecuniarum cupiditas illum ad hoc incitabat. Hujusmodi enim homines, ut hìc legimus, cæteros avertebant, ne Mahumeti militibus nummos ad prælium dilargirentur, ut hac arte iidem milites prælium detrectarent, atque à castris aufugerent. Quamobrem hortatur omnes, ut in facultatatibus suis ad bellum sustentandum erogandis profusi sint, promittens illis copiosissimam à Deo mercedem: & pœnam intentans æternæ perditionis, nisi hoc faciant. Ita homo versutus simpliciores ad proprium commodum eludit.

سورة التغابن مكية ثماني عشرة آية

SURA LXIV.

MUTUA FRAUDATIO.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يسبح لله ما في السموات وما في الارض له الملك وله الحمد وهو على كل شيء قدير
2 هو الذي خلقكم فمنكم كافر ومنكم مومن والله بما تعملون بصير 3 خلق
السموات والارض بالحق وصوركم فاحسن صوركم واليه المصير 4 يعلم ما في السموات
والارض ويعلم ما تسرون 5 والله عليم بذات الصدور 6 الم ياتكم نبا الذين
كفروا من قبل فذاقوا وبال امرهم ولهم عذاب اليم 7 ذلك بانه كانت تاتيهم رسلهم
بالبينات فقالوا ابشر يهدوننا فكفروا وتولوا واستغنى الله والله غني حميد 8 زعم الذين
كفروا ان لن يبعثوا قل بلى وربي لتبعثن ثم لتنبؤن بما عملتم وذلك على الله يسير
9 فامنوا بالله ورسوله والنور الذي انزلنا والله بما تعملون خبير 10 يوم يجمعكم ليوم
الجمع ذلك يوم التغابن ومن يومن بالله ويعمل صالحا يكفر عنه سياته ويدخله جنات تجري
من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا ذلك الفوز العظيم 11 والذين كفروا وكذبوا
باياتنا اولايك اصحاب النار خالدين فيها وبيس المصير 12 ما اصاب من مصيبة الا باذن الله
ومن يومن بالله يهد قلبه والله بكل شيء عليم 13 واطيعوا الله واطيعوا الرسول فان توليتم فانما
على رسولنا البلاغ المبين 14 الله لا اله الا هو وعلى الله فليتوكل المومنون
15 يا ايها الذين امنوا ان من ازواجكم واولادكم عدوا لكم فاحذروهم وان تعفوا
وتصفحوا وتغفروا فان الله غفور رحيم 16 انما اموالكم واولادكم فتنة والله عنده اجر
عظيم 17 فاتقوا الله ما استطعتم واسمعوا واطيعوا وانفقوا خيرا لانفسكم ومن يوق شح

نفسه فاولائك هم المفلحون ۞ 18 إن تقرضوا الله قرضا حسنا يضاعفه لكم ويغفر لكم والله
شكور حليم عالم الغيب والشهادة العزيز الحكيم ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. LAudat Deum id, quod *est* in Cœlis, & id, quod *est* in Terra: ipsi Regnum, & ipsi laus: & ipse *est* super omnem rem Potens. 2. Ipse *est*, qui creavit vos: & ex vobis *quispiam est* infidelis, & ex vobis *quispiam est* fidelis: & Deus in id, quod facitis, *est* inspiciens. 3. Creavit Cœlos, & Terram cum veritate: & formavit vos, & bonas fecit formas vestras: & ad eum *erit omnium* reditus. 4. Scit id, quod *est* in Cœlis, & Terra: & scit id, quod occultatis, & id, quod propalatis. 5. Et Deus est cognitor essentiæ pectorum. 6. An non venit ad vos narratio *de iis*, qui infideles fuerunt anteà, atque adeò gustaverunt pœnam facti sui; & ipsis *erit in futuro sæculo* supplicium dolorificum. 7. Hoc ex eo, quod venerunt ad eos Legati eorum cum evidentibus argumentis; & *ipsi* dixerunt: An homines dirigent nos? atque ideò increduli fuerunt, & tergiversati sunt. Sed nullius indiget Deus: nam Deus est dives, laudatus. 8. Existimaverunt, qui sunt infideles, quòd non sint suscitandi. Dic; Utique per Dominum meum certè suscitabimini: deindè sanè narrabitur vobis id, quod fueritis operati: hoc autem apud Deum *est* facile. 9. Credite ergo in Deum, & Legatum ejus, & lumen, quod demisimus (*idest Alcoranum*) & Deus de eo, quod facitis, *est* plenè instructus. 10. Die *quadam* congregabit vos ad diem Congregationis (*idest supremi Judicii.*) Ille *erit* dies mutuæ fraudationis: & *qui crediderit in Deum*, & operatus fuerit rectum, expiabit ab eo mala ejus, & introducet eum in hortos: current de sub ipsis flumina, perennaturos in eis semper. Hæc *erit felicitas magna*: 11. Qui verò infideles fuerint, & mendacii insimulaverint signa nostra (*idest Alcoranum*) illi *erunt* habitatores Ignis, perpetuò moraturi in eo; & *a* ò misera erit profectio. 12. Non accidit *b* de accidente, nisi per voluntatem Dei. Et qui crediderit in Deum, diriget cor ejus. Et Deum in omni re *est* Cognitor. 13. Et obedite Deo, & obedite Legato. Quòd si tergiversati fueritis, profectò ad Legatum nostrum *spectat tantummodò* prædicatio manifesta. 14. Deus: non *est* Deus, nisi ipse: itaque super Deum innitantur fideles. 15. O qui crediderunt: certè ex uxoribus vestris, & filiis vestris *est* hostis vobis: itaque cavete eos. Quòd si indulgeatis, & obsequamini, & parcatis illis, profectò Deus *c* est indulgens, misericors (*& ignoscet vobis hoc.*) 16. Certè facultates vestræ, & filii vestri *sunt* tentatio; *quia retinent vos affectu suo, ne proficiscamini ad bellum*. Et Deus apud eum *est* merces magna. 17. Timete ergo Deum, quantùm potestis, & audite, & obedite, & erogate *facultates vestras* in bonum animarum vestrarum. Et, qui liberatus fuerit ab avaritia animæ suæ, hi erunt felices. 18. Si fœneremini Deo fœnus pulchrum, duplicabit illud vobis, & parcet vobis: & Deus *est* gratus, benignus: Cognitor arcani, & manifesti: Præpotens, Sapiens.

a misera erit profectio.
b ullum accidens.
c erit.

NOTÆ.

Ox Arabica التغابن, desumpta ex versu decimo, à qua inscribitur Sura, significat *Fraudationem mutuam*. Eamdem Suram quidam Meccanam, quidam verò Medinensem esse contendunt: de quo hæc in antiquo quodam Codice scripta reperio: سورة التغابن مكية وقال قتادة كلها مدنية وقيل خمس ايات من اخرها مدنية: *Sura Mutuæ fraudationis est Meccana. Sed Cettada totam asserit esse Medinensem. Aliqui dicunt, quinque postremos versus illius esse Medinenses.* Numerantur communiter versus decem, & octo. Sed videntur esse decem, ac novem: & totidem meus Codex enumerat aureorum punctorum distinctione, bipartiendo ultimum versum in duos: itaut primus desinat in *Benignus*: secundus verò incipiat in *Cognitor*. De Lectoris præmio hæc reperio: من قرا سورة التغابن دفع عنه موت الفجاءة: *Qui legerit*

geris Suram Mutuæ Fraudationis, liberabitur à subitanea, & improvisa morte.

X. *Ille erit Dies fraudationis mutuæ.*] Quia scilicet, ut ait Gelal: يغبن المومنون الكافرين باخذ منازلهم واهلهم فى الجنة لو امنوا: *fraudabunt fideles infideles, accipiendo sedes, & familiam eorum in Paradiso, quas ipsi habuissent, si credidissent.* Verùm hæc fraudatio non est mutua. Exponit Jahias: ذلك يوم التغابن فى المنازل عند الله فريق فى الجنة وفريق فى السعير: *Ille erit Dies mutuæ fraudationis in habitaculis apud Deum; dùm pars in Paradiso collocabitur, pars in Tartarum detrudetur.* In hoc porrò videtur sita esse hæc fraudatio mutua: quòd boni fraudabunt malos, quia mali sperabant, se habituros bonos, præsertim cognatos, & amicos, socios, vel adjutores in futuro sæculo: mali verò fraudabunt bonos, quia boni sperabant idem de malis: atque ita mutuæ spei erit mutua fraudatio.

XV. *O, qui credidistis, certè ex uxoribus vestris, &c.*] Quia scilicet uxores, & filii retinebant eos, ne proficiscerentur ad bellum. Jubet ergo ab iis caveri: ita tamen, ut indulgeatur, &n igoscatur illis in hoc, ut ait Gelal, eo quòd sunt: معتلين بمشقة فراقهم عليهم: *ægri, maleque affecti ob afflictionem, & dolorem seperationis eorum ab ipsis.*

REFUTATIONES.

I. Perpetuò cantat Mahumetus eamdem fabulam, ut pecunias in bellum ab Arabibus suis emungat. Ut verò eosdem facilius decipiat, & omnia alia agere videatur, semper à principio cantionis larvam pietatis, & Religionis præfert. Quia verò Arabes facultatum, uxorum, & filiorum amore detinebantur, ne insani hominis cupiditatibus obsequerentur, neque eum vita, & pecuniis in bello adjuvarent; præteritorum infidelium Legatis suis contumacium pœnis; diei Judicii formidine; Gehennæ metu deterret: Paradisi spe allicit: nihilque intentatum relinquit, ut eos ad intentum suum pertrahat, Euangelicam denique perfectionem simulat: in uxorum, filiorum, & divitiarum possessione, & amore tentationem, ac periculum esse pronunciat: quamobrem hæc omnia parvi facienda, ac spernenda suadet. Idem docuit Christus, sed ob finem prorsùs diversum. Christus hæc contemnenda, & relinquenda non sibi, neque suis, sed pauperibus: non ad exercitus sustentandos, neque ad aliena Regna invadenda: sed ad Regnum Cœlorum comparandum docuit. Ex opposito Mahumetus; nam hic alios divitias, & uxores contemnere volebat, ut eas sibi arriperet, & libidini suæ, regnandique cupidini satisfaceret.

سورة الطلاق مدنية ثلث عشرة آية

SURA LXV.
REPUDIUM.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها النبي إذا طلقتم النسآء فطلقوهن لعدتهن وأحصوا العدة واتقوا الله ربكم لا
تخرجوهن من بيوتهن ولا يخرجن إلا أن يأتين بفاحشة مبينة وتلك حدود الله ومن يتعد حدود
الله فقد ظلم نفسه لا تدري لعل الله يحدث بعد ذلك أمرا ۞ 2 فإذا بلغن أجلهن
فأمسكوهن بمعروف أو فارقوهن بمعروف وأشهدوا ذوي عدل منكم وأقيموا الشهادة لله ذلكم
يوعظ به من كان يؤمن بالله واليوم الآخر ومن يتق الله يجعل له مخرجا ۞ 3 ويرزقه من
حيث لا يحتسب ومن يتوكل على الله فهو حسبه إن الله بالغ أمره قد جعل الله لكل
شيء قدرا ۞ 4 واللائي يئسن من المحيض من نسائكم إن ارتبتم فعدتهن ثلثة أشهر واللائي
لم يحضن وأولات الأحمال أجلهن أن يضعن حملهن ومن يتق الله يجعل له من أمره يسرا ۞
5 ذلك أمر الله أنزله إليكم ومن يتق الله يكفر عنه سيئاته ويعظم له أجرا ۞ 6 أسكنوهن
من حيث سكنتم من وجدكم ولا تضاروهن لتضيقوا عليهن وإن كن أولات حمل فأنفقوا
عليهن حتى يضعن حملهن فإن أرضعن لكم فآتوهن أجورهن وأتمروا بينكم بمعروف وإن
تعاسرتم فسترضع له أخرى لينفق ذو سعة من سعته ومن قدر عليه رزقه فلينفق مما آتاه الله
لا يكلف الله نفسا إلا ما آتيها سيجعل الله بعد عسر يسرا ۞ 7 وكأين من قرية عتت
عن أمر ربها ورسله فحاسبناها حسابا شديدا ۞ 8 وعذبناها عذابا نكرا ۞ 9 فذاقت وبال
أمرها وكان عاقبة أمرها خسرا ۞ 10 أعد الله لهم عذابا شديدا ۞ 11 فاتقوا الله يا أولي
الألباب ۞ 12 الذين آمنوا قد أنزل الله إليكم ذكرا رسولا يتلوا عليكم آيات الله
مبينات

مبينات ليخرج الذين امنوا وعملوا الصالحات من الظلمات الى النور ومن يومن بالله ويعمل صالحا
يدخله جنات تجري من تحتها الانهار خالدين فيها ابدا قد احسن الله له رزقا ۞ 13 الله
الذي خلق سبع سموات ومن في الارض مثلهن يتنزل الامر بينهن لتعلموا ان الله على كل شيء
قدير وان الله قد احاط بكل شيء علما ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. O Propheta: cùm repudiabitis uxores, repudiate eas in termino earum (*ideſt poſt numerum dierum illarum dimiſſioni prꝫſcriptorum*) & computate terminum: & timete Deum Dominum veſtrum. Ne egredi faciatis eas è domibus ſuis, neque egrediantur *ex illis ante prædictum terminum*, niſi perpetraverint flagitium (*ideſt adulterium*) clarè probatum: & hæc *ſunt* ſtatuta Dei. Qui autem tranſgreſſus fuerit ſtatuta Dei, jam iniquus erit contra animam ſuam. Non noſti, utrum Deus oriri facturus ſit poſt hoc rem *aliquam novam*. 2. Cùm autem pervenerint ad terminum ſuum, aut retinete eas convenienter (*ideſt ſine vi, vel coactione*) aut ſeparamini ab eis convenienter (*ideſt juxta legum præſcriptum*) & adhibete teſtes prꝫditos æquitate ex vobis: & ſtare facite teſtimonium Deo (*ideſt advocate etiam Deum in teſtem.*) De hoc commonetur is, qui credit in Deum, & diem noviſſimum. Et, qui timuerit Deum, concedet illi *Deus* exitum *ab anguſtiis hujus mundi, & ſæculi futuri*. 3. Et opes tribuet ei de unde non reputat (*ideſt unde non ſperat*) &, qui innixus fuerit ſuper Deum, ipſe erit ſufficientia ejus: quippè Deus perventurus eſt ad Imperium ſuum (*ideſt faciet id, quod voluerit.*) Jam conſtituit Deus unicuique rei fatum (*ideſt determinatum effectum*). 4. Quæ autem deſperaverint menſtruum ex uxoribus veſtris: ſi dubitaveritis *de hoc*; terminus earum *erunt* tres menſes (*ideſt expectentur per tres menſes, antequàm dimittantur.*) Et *eodem modo agatur cum illis*, quæ nondùm menſtrua paſſæ ſunt *ob defectum ætatis*. Quæ verò ſunt prægnantes, terminus earum *ſit*, a donec deponant fœtum ſuum (*ideſt uſque ad partum.*) Et, qui timuerit Deum, concedet illi in negotio ipſius facilitatem (*ideſt expediet illum à difficultatibus vitæ præſentis, & futuræ.*) 5. Hoc *eſt* præceptum Dei: demiſit illud ad vos. Et, qui timuerit Deum, expiabit ab eo mala ipſius, & magnificabit ei mercedem. 6. Habitare facite eas (*ideſt repudiandas*) *in aliqua parte*) ubi habitaveritis ex poſſeſſione veſtra (*ideſt, quantum fert capacitas domorum, quas poſſidetis*) neque vim inferatis illis, ut in anguſtias redigatis eas, *quoad habitationem*. Quòd ſi fuerint prægnantes: expendite in eas, *quod opus eſt*, donec deponant fꝫtum ſuum. Si autem lactaverint vobis (*ideſt filios ex vobis ſuſceptos*) præbete illis mercedes earum *pro lactatione*: & convenite inter vos *circa hoc* cum æquitate. Quòd ſi difficultatem experiamini *in hoc*, itaut lactet illi alia (*ideſt, itaut pater cogatur adhibere filio aliam nutricem*) expendat habens capacitatem ex capacitate ſua (*ideſt quantum fert facultas ejus in uxores repudiandas, & nutrices.*) Is verò, cujus anguſtus fuerit cenſus: expendat de eo, quod dedit illi Deus (*ideſt illud, quod potuerit.*) Non coget præſtare Deus animam, niſi quantum dederit ei. Faciet Deus poſt difficultatem facilitatem (*ideſt poſt paupertatem dabit divitias.*) 7. Quot verò ex urbibus deſciverunt à præcepto Domini ſui, & Legatorum ejus: ideòque judicavimus eas judicio vehementi? 8. Et punivimus eas pœna graviſſima? 9. Et guſtaverunt pœnam negotii ſui (*ideſt infidelitatis ſuæ*) & fuit finis negotii earum perditio. 10. Præparavit Deus illis ſupplicium vehemens. 11. Itaque timete Deum ò præditi cordibus. 12. Qui crediderunt, jam demiſit Deus ad vos commonitionem: *nempè* Legatum, qui recitat vobis ſigna Dei clarè expoſita: ut educat eos, qui crediderint, & fecerint recta, ex tenebris in lucem. Et, qui crediderit in Deum, & operatus fuerit rectum, introducet eum in hortos, currunt de

a quòd.

de sub ipsis flumina; perpetuò mansuros in eis semper, Jam bonam fecit Deus illi provisionem. 13. Deus *est*, qui creavit septem Cœlos, & ex terra sicut illos (*idest & totidem terras.*) Demittitur imperium inter eos (*idest revelatio Dei inter septem Cœlos, & septem terras*) ut sciatis, quòd Deus *est* ad omnem rem Potens: & quòd Deus jam complexus est omnem rem scientia *sua*.

N O T Æ.

INscribitur Sura الطلاق, idest *Repudium*: quia leges, quædam circa repudiandas uxores in ea præscribuntur, de quibus etiam alibi, & præsertim Sura secunda plura pertractantur. Medinensis communiter censetur, & tredecim versus illi tribuuntur. Alii tamen pauciores enumerant: alii verò plures. Sed nihil hoc ad rem. Quicunque eam legerit, مات على سنة رسول الله: *morietur in lege Legati Dei*. Vel, ut alii vertunt, *morietur more Legati Dei*.

I. *Nescis, utrum Deus viri facturus sit post hoc aliquid novi.*] Sensus est; Elapso termino, dimittite repudiatas: nescitis enim, utrum Deus, postquam dimissæ sunt, facturus erit, ut aliquid novi succedat, ob quod iterùm redeatis in gratiam, iterùmque eas ad conjugium recipiatis. Ita Gelal.

II. *Convenienter.*] Arabicè بمعروف, *cum cognito*, vel *cum noto*: idest ea ratione, quam exigit justitia, convenientia, & legum præscriptum.

XII. *Jam bonam fecit Deus illi provisionem.*] Nomen Arabicum رزق, significat quidquid ad vitæ sustentationem requiritur, & præcipuè ad alimentum. Ego provisionis nomine, potiùs juxta vulgarem acceptionem, quàm latinæ vocis proprietatem interpretatus sum.

XIII. *Septem Cœlos, & ex terra, sicut illos.*] De his septem Cœlis, & septem terris, itemque septem maribus mira sunt, quæ Mahumetani Scriptores fabulantur. Satis sint nunc hæc pauca ex Zamchascerio: وقيل بين كل سما معيرة خمسماية عام وغلظ كل سما كذلك والارضون مثل السموات يتنزل الامر بينهن اى يجرى امر الله وحكمه بينهن وملكه ينفذ فيهن وعن قتادة فى كل سما وفى كل ارض خلق من خلقه وامر من امره وقضا من قضايه وقيل هو ما يدبر فيهن من عجايب تدبيره.

Dicitur inter singulos Cœlos esse spatium itineris quingentorum annorum: & crassitiem cujuslibet Cœli esse ejusdem spatii: & terras esse, sicut Cœlos. Demittitur imperium inter eos: idest currit imperium Dei, & judicium ejus inter eos, & Regnum ejus penetrat in illis. Et Auctore Cottada, in omni Cœlo, & in omni terra creavit de creaturis suis, & imperavit de imperio suo, & judicavit de judicio suo. Alii dicunt, hoc esse, quod disponit in illis de mirabilibus gubernationis suæ, &c.

REFUTATIONES.

I. CUm Mahumetus toties in Alcorano protestetur, se missum fuisse ad confirmandum Euangelium, ejusque veritates asserendas: nescio, qua fronte præscribat hic leges Repudii, quod Christus in Euangelio apertissimis verbis improbavit, atque, ut illicitum rejecit: neque in Pentateucho præcipiebatur, aut probabatur, sed pro duritie cordis Hebræorum à Deo permittebatur (vel potiùs dissimulabatur) quemadmodùm Christus idem affirmavit. Quamobrem non est, quòd Mahumetus sese Pentateuchi clypeo tueatur contra apertissimam Euangelii veritatem.

II. Non est hic prætereundum, totum ferè Alcoranum circa mulieres, & arma versari. Nimirùm hæc duo Mahumeto maximè cordi erant, qui nulla alia in re studebat, nisi in libidine, ac lascivia explenda, & in Imperio, seu potiùs tyrannide dilatanda.

III. Tàm in numero Cœlorum, quàm Terrarum, errat toto Cœlo, totaque terra Mahumetus. Cœlos plusquam septem esse peritissimi Astrologi manifestè demonstrant. Terram verò unicam tantùm esse ex Sacrarum Scripturarum authoritate, & communi omnium ferè mortalium sensu, & consensu cognovimus. Jam innui, innumera ferè monstra de his Cœlis, & terris, adjunctisque illis Maribus, & ambienti aeris intercapedine Mahumetanos confingere. Quæ, si referre vellem, volumen integrum exigerent. Pauca tantummodò attingam desumpta ex libro M. S. pervetusto Arabico, cui titulus كتاب السبعيات للشيخ عبد الرحمان الهمداني: *Liber Hebdomadum* (seu septenariorum) *Doctoris Abdalrahman Hamdaniensis*. Videtur tamen hæc esse diversi Authoris, cùm scripta sint diverso charactere, nec ullam habeant connexionem cum libro prædicto. Introducitur itaque ibi quidam Abdallah ita loqui cum امير المومنين *Emir Almumenina*, idest *Imperatore Fidelium*; seu Principe Mahumetanorum. Erat hic عثمان بن عفان *Othman filius Aphan*, regnavit Anno Christi 644. *Pervenit ad manus meas liber quidam Danielis, cui sit pax, in quo reperi scriptum, quid creaverit Deus, & quid disposuerit circa omnes creaturas. Porrò hic Mundus, & amplitudo in Regno Dei, & respectu reliquarum creaturarum ejus, est velut stella minima inter stellas Cœli. Inveni in hoc libro, Deum creasse aerem, Aerem tàm spatiosum, ut in longitudine haberet iter millies millies mille annorum* (idest decies centena millia millium, seu mille milliones annorum) *& tantundem in latitudine. Deindè creavit super eum Mare, cujus longitudo habebat inter mille millionum annorum. Deindè*

creavit

creavit ad latus illius Maris dexterum mille milliones urbium, & totidem ad sinistram: & implevit eas creaturis suis, & constituit illis noctem, & diem, & solem, & Lunam, & misit inter eos Legatos suos, & descendere fecit super eos è Cælo libros, & constituit illis Sacrorum ritus, quibus uterentur: & inter eos alii boni sunt, alii mali, & habent Paradisum, & gehennam ad puniendos malos, & remunerandos bonos: Et hi judicabuntur judicio diverso à nostro, neque in resurrectione congregabuntur nobiscum. Unaquæque Urbs habet viginti millia prata: & in singulis pratis sunt viginti millia viridaria. In singulis viridariis sunt viginti millia hortorum. In singulis hortis sunt viginti millia arborum, In singulis arboribus viginti millia poma, quorum singula habent viginti millia foliorum variarum specierum. Sub quarum singulis sunt mille bestiæ, quæ comedunt, & bibunt ex eo, quod cadit ex foliis arborum: minima verò ex mensis harum bestiarum est tantæ capacitatis, quanta est totius nostri mundi. Ipsæ verò bestiæ, seu pecora sunt cibus illarum gentium, quas commemoravi tibi, ò Imperator Fidelium. Deindè cooperuit illud Mare per longitudinem, & latitudinem ejus, & creavit super illud terram ex ferro: & posuit inter terram, & Mare hujusmodi spatium itineris millies mille annorum. Posuitque in eo Mari pisces grandes, quorum singuli erant trecentorum .... & discurrebant per omnem partem ab Oriente ad Occidentem. Deindè creavit in hac terra animalia bruta, & posuit in ea Civitates, & prata, & jumenta ad equitandum: implevitque eam creaturis, & divisit in varias partes, quarum singulæ æquabant totum hunc Mundum nostrum; fecitque in ea Mare, & aridam, & planities, & montes. Et emollivit Deus illis ferrum, ut possent in eo arare, & serere arbores, super quas sunt aves grandes, sicut Cameli. Porrò ex habitatoribus ejus sunt boni, & mali, & Prophetæ, & sapientes, & Doctores. Qui autem inter eos sunt meliores, dividunt dies in quatuor partes. In una faciunt opera recta: in altera flent ob id, quod illis promissum est: in tertia rationem ineunt secum ipsis, & in quarta curant ea, quæ ad victum pertinent. Non judicabuntur à Deo nobiscum: neque scient aliquid de nobis. Deindè creavit Deus super hanc terram aerem longitudinis itineris millies, millies mille annorum (idest mille millionum) *ejusdemque latitudinis. Super hunc verò aerem creavit quater millies millies, millies mille Civitates ex auro flavo* (numera tu Lector, si potes.) *Unaquæque Civitas habet portas decem mille: Et inter habitatores earum sunt inimicitiæ, & prælia: Et excubant in singulis portis tria millia hominum per vices. Et ipsi ita perseverabunt usque ad diem resurrectionis.* Tædet diutiùs in his portentis nugarum immorari, quas tamen miseri illi bardocuculli non nugas, sed Divinas revelationes primùm Adamo factas à Deo, deindè à Daniele Propheta ex monumentis ab Adamo in tabulis ex creta, seu argilla confectis, & in spelunca, quæ erat in India reconditis, exscriptas in tabulis æneis constantissimè credunt. Vide Prodromi par. 4. cap. 27. pag. 76. ubi hoc Arabicè etiam leges, & quæ diximus in Sura prima.

سورة التحريم مدنية اثنتان وعشر آية

SURA LXVI.

PROHIBITIO.

MEDINENSIS:

COMMATUM DUORUM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها النبي لم تحرم ما احل الله لك تبتغي مرضات ازواجك والله غفور رحيم ۞
2 قد فرض الله لكم تحلة ايمانكم والله مولىكم وهو العليم الحكيم ۞ 3 واذ اسر
النبي الى بعض ازواجه حديثا فلما نبات به واظهره الله عليه عرف بعضه واعرض عن بعض
فلما نباها به قالت من انباك هذا قال نباني العليم الخبير ۞ 4 ان تتوبا الى الله فقد صغت
قلوبكما وان تظاهرا عليه فان الله هو مولىه وجبريل وصالح المومنين والملايكة بعد ذلك
ظهير ۞ 5 عسي ربه ان طلقكن ان يبدله ازواجا خيرا منكن مسلمات مومنات
قانتات تايبات عابدات سايحات ثيبات وابكارا ۞ 6 يا ايها الذين امنوا قوا انفسكم
واهليكم نارا وقودها الناس والحجارة عليها ملايكة غلاظ شداد لا يعصون الله ما امرهم
ويفعلون ما يومرون ۞ 7 يا ايها الذين كفروا لا تعتذروا اليوم انما تجزون ما كنتم
تعملون ۞ 8 يا ايها الذين امنوا توبوا الى الله توبة نصوحا عسي ربكم ان يكفر عنكم
سياتكم ويدخلكم جنات تجري من تحتها الانهار يوم لا يخزي الله النبي والذين امنوا معه
نورهم يسعي بين ايديهم وبايمانهم يقولون ربنا اتمم لنا نورنا واغفر لنا انك علي كل شي
قدير ۞ 9 يا ايها النبي جاهد الكفار والمنافقين واغلظ عليهم وماويهم جهنم وبيس
المصير ۞ 10 ضرب الله مثلا للذين كفروا امراة نوح وامراة لوط كانتا تحت عبدين
من عبادنا صالحين فخانتاهما فلم يغنيا عنهما من الله شيا وقيل ادخلا النار مع الداخلين ۞
11 وضرب الله مثلا للذين امنوا امراة فرعون اذ قالت رب ابن لي عندك بيتا في الجنة

ونجني

وَنَجِّنِي مِنْ فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِنَ ٱلْقَوْمِ ٱلظَّالِمِينَ ۝ ١٢ وَمَرْيَمَ ٱبْنَةَ عِمْرَانَ ٱلَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتُبِهِ وَكَانَتْ مِنَ ٱلْقَانِتِينَ ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Propheta: quare prohibes id, quod concessit Deus tibi, *dùm* desideras placere uxoribus tuis? & Deus *est* indulgens, Misericors. 2. Jam sanxit Deus vobis dissolutionem juramentorum vestrorum: & Deus *est* patronus vester, & ipse *est* Sciens, Sapiens. 3. Et *memento*, cùm occultè manifestavit Propheta (*idest Mahumetus*) cuidam uxorum suarum (*idest Hapbsæ*) novum accidens (*idest juramentum suum de non coeundo cum Maria.*) Cùmque *illa* narrasset *hoc Aisæ*; & manifestasset hoc Deus illi (*idest Mahumeto*) notificavit *ille Hapbsæ* partem illius, *quod locuta fuerat cum Aisa*: & reticuit partem *ejus, ne eam offenderet*. Cùm autem *Mahumetus* retulisset eidem *Hapbsæ* hoc, dixit *illa*: Quis narravit tibi hoc? Respondit *Mahumetus*: Narravit mihi Sciens, Peritus. 4. Si conversæ fueritis ad Deum, *ò Hapbsa, & ò Aisa, pœnitentiam agentes pro peccato vestro*: jam enim declinaverunt corda vestra: *parcet vobis Deus*. Si autem adversatæ fueritis ei (*idest Mahumeto*) profectò Deus erit patronus ejus: & Gabriel, & probus *quisque* Fidelium, & Angeli post hoc *erunt* adjutores *illius*. 5. Fortassè eveniet, *ut* Dominus ejus, si dimiserit vos, commutet illi uxores meliores vobis, Moslemas, Fideles, obedientes, devotas, pias, jejunio, & peregrinationi addictas, cognitas aliis viris, & virgines. 6. O, qui crediderunt, eripite animas vestras, & domesticos vestros ab igne, cujus fomes *sunt* homines, & lapides. Super eum *constituti sunt* Angeli feroces, terribiles. Non sunt inobedientes Deo in eo, quod præcepit eis, & faciunt id, quod jubentur. 7. O, qui infideles fuerunt, ne excusetis vos hodie: profectò rependetur vobis id, quod fuistis operati. 8. O, qui crediderunt, convertimini ad Deum conversione vera. Fortassè eveniet, ut Dominus vester expiet à vobis mala vestra, & introducat vos in hortos, de sub quibus currunt flumina, die, *qua* non confundet Deus Prophetam, & eos, qui crediderunt cum eo. Lux eorum discurret ante eos, & in dextris eorum. Dicent: Domine noster, perfice nobis lucem nostram, & parce nobis: quippe tu *es* ad omnem rem potens. 9. O Propheta, decerta contra infideles, & impios: & ferox esto contra eos; & receptaculum eorum *erit* Gehenna: & infelix erit profectio *ad illam*. 10. Proposuit Deus in exemplar iis, qui sunt infideles, uxorem Noe, & uxorem Lot. Fuerunt ambæ sub duobus servis ex servis nostris probis. 11. Et deceperunt eos: neque *illi* profuerunt eis apud Deum quidquam. Et dictum fuit *utrique earum*: Ingredimini in ignem cum *cæteris* ingredientibus. 12. Et proposuit Deus in exemplar iis, qui crediderunt, uxorem Pharaonis, cùm dixit. Domine mi, ædifica mihi apud te domum in Paradiso, & libera me à Pharaone, & opere ejus: & libera me ab hominibus iniquis. 13. Et Mariam filiam Amran, quæ custodivit *a* virginitatem suam: & insuflavimus in eam de spiritu nostro, & credidit in verba Domini sui, & libros, & fuit ex obedientibus *illi*.

a verenda sua.

NOTÆ.

Abet Sura hæc Epigraphen التحريم *Prohibitio*: non quia in ea prohibeat Mahumetus usum mellis, ut insulsè more suo scribit Hottingerus ex Zamchascerio, cùm hic de melle mentio nulla fiat: sed, quia revocatur à Deo prohibitio facta sibiipsi à Mahumeto cum juramento circa usum conjugii cum quadam ancilla sua, ut mox ostendemus. Est autem Sura Medinensis, versuum duodecim, quamvis ego tredecim reperiam.

De præmio eam legentis hæc habe من قرا سورة التحريم اتاه الله توبة نصوحة: *Qui legerit Suram Prohibitionis, concedet ei Deus pœnitentiam veram.*

I. *O Propheta, quare prohibes.*] Explicat clarius Gelal: لما تحرم ما احل لك الله من امتك مارية القبطية

القبطية لما واقعها فى بيت حفصة وكانت غايبة وشق
عليها ذلك فى بيتها وعلى فراشها حين قلت هى
علىّ حرام . *Quare prohibes tamquam illicitum id, quod concessit tibi Deus circa Ancillam tuam Mariam Ægyptiam?* (quia scilicet Mahumetus *concubuerat cum ea in domo Haphsæ* uxoris suæ ingenuæ, *dùm illa abesset. Cùmque regressa esset, molestissimè tulit hoc fieri in domo sua, & in lecto suo*) *dùm dicis: Hoc mihi illicitum est*. Gelali consentit Jahias : ذلك ان
حفصة زارت اباها فرجعت فوجدت رسول الله مع
مارية ام ابراهيم فى البيت فلما خرجت مارية دخلت
حفصة على رسول الله فقالت اما انى قد رايت
من كان معك فى البيت فقال والله لارضينك والله
لا اطيها ابدا فلا تخبرى بهذا احدا فانطلقت حفصة
الى عايشة فاخبرتها فانزل الله يا ايها النبى الى قوله
قد فرض الله لكم تحلة ايمانكم بقوله فى سورة
المايدة . *Hoc dicitur, quia Haphsa profecta fuerat ad visitandum patrem suum: & reversa invenit Legatum Dei cum Maria Matre Ebrahimi in domo sua. Egressa autem Maria, Intravit Haphsa ad Legatum Dei, & dixit: Nonne ego vidi, quænam esset tecum in domo mea? Cui Legatus Dei: Per Deum juro, me complaciturum tibi: per Deum juro, me nunquam imposterùm concubiturum cum ea. Quæso te, ne hoc dicas ulli. Sed Haphsa pergens ad Aisan retulit ei hoc totum. Quamobrem revelavit Deus hæc verba: O Propheta, &c. usque ad ea: Jam sanxit Deus vobis dissolutionem juramentorum vestrorum. Hoc autem sanxit in Sura Mensæ*. Paulò aliter Zamchascerius : روى ان
رسول الله صلعم خلا بمارية فى يوم عايشة وعلمت
بذلك حفصة فقال لها اكتمى علىّ وقد حرمت
على نفسى فابشرك ان ابابكر وعمر يملكان بعدى
امر امتى واخبرت به عايشة وكانتا متصادقتين
وقيل خلا بها فى يوم حفصة فارضاها بذلك
واستكتمها فلم تكتم فطلقها واعتزل نساءه ومكث
تسعا وعشرين ليلة فى بيت مارية وروى ان عمر قال
لها لو كان فى آل الخطاب خير لما طلقك : فنزل
جبرائيل وقال راجعها فانها صوامة وانه لمن نسايك
فى الجنة : وروى انه شرب عسلا فى بيت زينب بنت
جحش فتواطت عايشة وحفصة فقالتا له انا نشم
منك ريح المغافير وكان يكره رسول الله التفل فحرم
العسل ومعناه لما تحرم ما احل الله لك من ملك
اليمين او من العسل : *Fertur, Legatum Dei commercium habuisse cum Maria in die Aisæ destinato Cùmque hoc Haphsa rescivisset, dixit ei Mahumetus Ne cui hoc dixeris: jam enim interdixi mihi commercium cum Maria: & prænuncio tibi, Abubachrum, & Omarem imperaturos post me in gente mea. Sed Haphsa retulit hoc Aisæ: erant autem ambæ amicæ veraces inter se. Alii dicunt, Mahumetum rem habuisse cum Maria in die Haphsæ destinato: & propterea in hoc ei complacuisse, eamque rogasse, ut hoc reticeret. Sed illa non reticuit: propterea repudiavit eam, & separavit se ab uxoribus suis, & per mensem commoratus est in domo Mariæ. Fertur autem, Omarem dixisse Haphsæ* (Erat Omar filius Chottabi, pater Haphsæ) *Si fuisset in familia Chottabi opulentia, certè non dimisisset te* (nota scilicet erat cupiditas, & avaritia Mahumeti apud suos.) *Sed descendit Gabriel, & dixit Mahumeto: Reduc Haphsam ad te: est enim fæmina jejuniis, & orationibus dedita: & quidem ipsa erit ex uxoribus tuis in Paradiso. Alii dicunt, Mahumetum comedisse mel in domo Zeinebæ* (seu Zenobiæ) *filiæ Giahsi: &, cùm convenissent inter se Aisa, & Haphsa, dixerunt ei: Certè nos percepimus ex te odorem gummæ mellitæ. Mahumetus autem abhorrebat à melle crassiori: propterea usum mellis interdixit. Sensus igitur verborum Alcorani est: Quare prohibes id, quod concessit tibi Deus circa Ancillas, vel circa mel:* Hactenus Zamchascerius. Ex horum Authorum explicatione facilè intelligentur quædam in prima hujus Suræ parte obscuriora.

IV. *Jam enim declinaverunt corda vestra.*] Explicat Gelal: مالت قلوبكما الى تحريم مارية اى سركما
ذلك مع كراهة النبى وذلك ذنب
Inclinaverunt corda vestra ad prohibitionem Mariæ: nimirùm hoc vobis lætitia attulerat, licet displiceret Prophetæ: & hoc fuit peccatum.

VI. *Angeli feroces.*] Alibi de his Angelis præfectis Gehennæ ad torquendos malos fit mentio in Alcorano: & dicuntur esse decem, ac novem. Vide ibi dicta.

VII. *Ne excusetis vos hodie.*] Finguntur hæc dici infidelibus, cùm ingressuri sunt Gehennam. Ita Gelal.

XI. *Et deceperunt eos.*] Quomodò hæ duæ fœminæ viros suos deceperint, & quænam hæ fuerint, ita explicat Gelal: خانتا هما فى الدين اذ كفرتا
وكانت امراة نوح واسمها واهلة تقول لقومه انه
مجنون وامراة لوط واسمها واعلة تدل قومه على
اضيافه اذ نزلوا به ليلا بايقاد النار ونهارا
بالتدخين : *Deceperunt eos in Religione, sectantes infidelitatem. Erat autem nomen uxoris Noe Vahela: & dicebat populo ejus, maritum suum esse maniacum. Uxor autem Lot, nomine Vaela, ostendebat genti ejus* (nempè Sodomitis) *hospites, qui divertebant ad eum: noctu signo ignis; die verò indicio fumi.*

XII. *Uxorem Pharaonis.*] De hac multa fabulantur Expositores: Sufficiat nunc audisse Gelalem, cujus hæc sunt verba : آمنت بموسى واسمها آسية
فعذبها فرعون بان اوتد يديها ورجليها والقى على
صدرها رحا عظيمة واستقبل بها الشمس فكانت
اذا تفرق عنها من وكل بها ظللتها الملايكة واذ
قالت رب ابن عندك لى بيتا فى الجنة فكشف لها
فراته فسهل عليها التعذيب فقبض الله روحها
وقال ابن كيسان رفعت الى الجنة حية فهى تاكل
وتشرب : *Credidit in Moysen: & nomen ejus erat Asia. Crucia-*

Cruciavitque eam Pharao, alligans manus ejus, & pedes ejus ad quatuor paxillos terræ infixos, & ponens super pectus illius molam grandem, expositam vultu solaribus radiis relinquens. Sed, ubi discedebat ab ea is, qui illi custos appositus erat, Angeli umbram faciebant ei. Cum autem dixisset: Domine mi, ædifica mihi apud te domum in Paradiso: ostensa fuit illi eadem domus, quamobrem levius factum est illi tormentum. Mox Deus recepit spiritum ejus. Et juxta Ebnocaisan elevata est in Paradisum viva, ubi comedit, & bibit. Eadem ferè habet Zamchascerius.

XIII. *Quæ custodivit virginitatem suam.*] Vox Arabica الفرج, propriè significat *cunnum muliebrem*; hoc tamen loco honestiùs virginitatem, seu verenda vertas. Quidam tamen Expositores, ut notat Zamchascerius, accipiunt pro apertura indusii ad collum, quam virgo custodivit, seu retinuit, & constrinxit, ne Gabriel insuflaret in eam. Gabriel enim, ut ait Gelal: نفخ فى جيب درعها بخلق الله تعالى فعلـه الواصل الى فرجهـا فحملـت بعيسـى: *insuflavit in aperturam indusii ejus ad collum, creante interim Deo opus suum, quod pervenit ad matricem ejus, ex quo concepit Jesum.*

REFUTATIONES.

I. Agna, prorsùsque belluina Mahumeti hìc apparet lascivia, dùm in ea adeò impotens sui fuit, ut contra fas, & morem in aliena domo, ac lecto, cum insigni ingenuæ uxoris injuria, ancillam comprimere non erubuerit. Si hæc Mahumetus ipse non fateretur, vix credi possent,

II. Huic tàm effrenatæ libidini non minor impietas, animique levitas adjungitur. Jurat Haphsæ (ut aliqua ex parte injuriæ ipsi illatæ satisfaciat) se ancillam Ægyptiam prorsùs rejecturum. Ipsam rogat, ne cui facinus hoc suum propalet: utque ejus iras leniat, prænunciat, Omarem ipsius patrem summum imperium post se adepturum. Quid porrò erat, cur Mahumetus hoc tàm anxio studio celatum vellet, nisi, quia se graviter peccasse cognoscebat? Quia verò Haphsa id Aisæ manifestavit, eam statim repudio facto à se rejecit. Adeò ne deliquerat Haphsa mulier ingenua, quamvis suapte natura parùm & linguæ, & secreti tenax, ut, quia cum amicissima sua (cui etiam insignis injuria à Mahumeto facta fuerat, dùm noctem sibi destinatam ancillæ concesserat) dolorem suum communicaverat, ut ab eo repudii libellum mereretur? Meritò de hoc conquestus est Omar Haphsæ pater, simulque Mahumetum cupiditatis, & avaritiæ insimulavit, asserens, non dimissurum ipsum filiam suam, si è domo opulenta fuisset. Verùm, cùm vesanus homo in Ancillam rabido libidinis impetu ferretur; ne cum ipsa rursùs congrediendo, perfidus, & perjurus appareret: fingit, Deum sibi subiratum, quòd rem illicitam cum juramento Haphsæ promisisset: quamobrem non teneri ipsum ad servandam Haphsæ fidem, liberumque esse à jurejurando. Itaque ancillam rursùs recipit, nihil Haphsæ injuriam, nihil cæterarum uxorum querelas curans. Nec pudet scelestissimum hominem facere Deum authorem, & patronum perjuriorum, ac libidinum suarum. Porrò in hoc malum se Prophetam ostendit, quia jurejurando promiserit id, quod Deus erat improbaturus, non aliam ob causam, quàm, ut iratam sibi fœminam deliniret. Quod verò quidam velint hìc agi de prohibitione mellis facta à Mahumeto in gratiam uxorum suarum, licèt ego non probem; si tamen verum esset, summam in illo levitatem argueret.

III. Contra omnium Sacrarum Scripturarum authoritatem est; torquendis peccatoribus in Gehenna Angelos bonos, Deoque obedientes, felices, & ab omni pœna immunes fuisse præpositos, eo, quòd, ut Mahumetani ajunt, qui alium torquet, non debeat ipse torqueri. Nullos enim Gehennam habitaturos esse præter malos Dæmones, & peccatores homines ex Sacris literis cognovimus,

IV. Ea, quæ hìc habentur de uxoribus Noe, Lot, & Pharaonis, præsertim cum expositorum appendicibus, tamquam fabulosa, & ex Thalmudica officina accepta, nullam fidem merentur. Et profectò, si ea, quæ de Asja Pharaonis uxore referuntur, vera essent, nunquam sacræ literę reticuissent.

V. Rursùs confundit Mariam Christi Matrem, cum Maria sorore Moysis, & Aaron, dùm eam filiam Amran appellat. Sed de hoc crassissimo illius errore jam superiùs fusè disseruimus,

سورة الملك مكية ثلاثون آية

SURA LXVII.

REGNUM.

MECCANA:

COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تبارك الذي بيده الملك وهو على كل شيء قدير ۝ 2 الذي خلق الموت والحيوة
ليبلوكم ايكم احسن عملا وهو العزيز الغفور ۝ 3 الذي خلق سبع سموات طباقا ما ترى
في خلق الرحمن من تفاوت فارجع البصر هل ترى من فطور ۝ 3 ثم ارجع البصر كرتين
ينقلب اليك البصر خاسئا وهو حسير ۝ 5 ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما
للشياطين واعتدنا لهم عذاب السعير ۝ 6 وللذين كفروا بربهم عذاب جهنم وبيس المصير ۝
7 اذا القوا فيها سمعوا لها شهيقا وهي تفور ۝ 8 تكاد تميز من الغيظ كلما القي فيها فوج
سالهم خزنتها الم ياتكم نذير ۝ 9 قالوا بلى قد جاءنا نذير فكذبنا وقلنا ما نزل الله
من شيء ان انتم الا في ضلال كبير ۝ 10 وقالوا لو كنا نسمع او نعقل ما كنا في
اصحاب السعير ۝ 11 فاعترفوا بذنبهم فسحقا لاصحاب السعير ۝ 12 ان الذين يخشون ربهم
بالغيب لهم مغفرة واجر كبير ۝ 13 واسروا قولكم او اجهروا به انه عليم بذات
الصدور ۝ 14 الا يعلم من خلق وهو اللطيف الخبير ۝ 15 هو الذي جعل لكم الارض
ذلولا فامشوا في مناكبها وكلوا من رزقه واليه النشور ۝ 16 أامنتم من في السماء ان
يخسف بكم الارض فاذا هي تمور ۝ 17 ام امنتم من في السماء ان يرسل عليكم حاصبا
فستعلمون كيف نذير ۝ 18 ولقد كذب الذين من قبلهم فكيف كان نكير ۝
19 اولم يروا الى الطير فوقهم صافات ويقبضن ما يمسكهن الا الرحمن انه بكل شيء بصير ۝
20 امن هذا الذي هو جند لكم ينصركم من دون الرحمن ان الكافرون الا في غرور ۝

21 امن

21 أمن هذا الذي يرزقكم إن أمسك رزقه بل لجوا في عتو ونفور ۞ 22 أفمن يمشي
مكبا علي وجهه أهدي أمن يمشي سويا علي صراط مستقيم ۞ 23 قل هو الذي أنشأكم
وجعل لكم السمع والأبصار والأفئدة قليلا ما تشكرون ۞ 24 قل هو الذي ذرأكم
في الأرض وإليه تحشرون ۞ 25 ويقولون متي هذا الوعد إن كنتم صادقين ۞ 26 قل
إنما العلم عند الله وإنما أنا نذير مبين ۞ 27 فلما رأوه زلفة سيئت وجوه الذين كفروا
وقيل هذا الذي كنتم به تدعون ۞ 28 قل أرأيتم إن أهلكني الله ومن معي
أو رحمنا فمن يجير الكافرين من عذاب أليم ۞ 29 قل هو الرحمن آمنا به وعليه
توكلنا فستعلمون من هو في ضلال مبين ۞ 30 قل أرأيتم إن أصبح ماؤكم غورا
فمن يأتيكم بماء معين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Benedictus sit ille, cujus in manu *est* Regnum: & ipse *est* ad omnem rem potens. 2. Qui creavit mortem, & vitam, ut probaret vos, quisnam vestrum *esset* melior in opere: & ipse *est* Præpotens, Indulgens. 3. Qui creavit septem Cœlos involutim (*idest aliud supra aliud cum distantia inter se.*) Non videbis in creatura Miseratoris aliquid disjunctionis. Porrò revolve aspectum; an videas ullam fissuram: 4. Deinde repete visum duabus vicibus: revolvetur ad te aspectus humilis (*idest oculus bebetatus*) & ipse *erit* defatigatus. 5. Et jam quidem ornavimus Cœlum propinquum *terræ* cum lampadibus, & posuimus eas ad lapidationem (*idest expulsionem*) Satanarum; & præparavimus ipsis supplicium Phlegetontis. 6. Et illis, qui non crediderint in Dominum suum, *erit* tormentum Gehennæ: & infelix erit profectio *ad illam*. 7. Cùm projecti fuerint in eam, audient ex ea vocem ruditus asinini: & ipsa æstuabit. 8. Parùm aberit, quin dissecet sese ob furorem *contra infideles*. Quotiescumque projicietur in eam *aliqua* turba *eorum*, interrogabunt eos custodes ejus (*idest Angeli præfecti illius.*) An non venit ad vos commonitor? 9. Respondebunt: utique jam venit ad nos commonitor: sed mendacii insimulavimus *eum*, & diximus *ei*: Non demisit Deus quidquam (*idest nihil Deus revelavit eorum, quæ prædicas.*) *a* Vos non *estis* nisi in errore magno. 10. Dicent autem *infideles inter se*: Si audissemus, vel intellexissemus *verba commonentium*, non essemus inter habitatores Tartari. 11. Et confitebuntur peccatum suum: sed procul *à misericordia Dei b* habitatoribus Tartari. 12. Porrò, qui timuerint Dominum suum in occulto (*idest etiamsi nullus hominum eos videat*) ipsis *erit* indulgentia, & merces magna. 13. Et abscondite sermonem vestrum, vel manifestate illum: certè ipse est Cognoscens essentiam pectorum. 14. An non sciet *omnia*, qui creavit *ea*, cùm ipse *sit* perspicax, peritus? 15. Ipse est, qui posuit vobis terram subjectam: ambulate igitur per partes habitabiles ejus, & comedite de alimento ejus (*idest Dei*) & ad eum *erit* suscitatio *è sepulchris*. 16. An securi estis, ne, qui *est* in Cœlo, subruat vobiscum terram? & ecce illa superior *remanebit*. 17. An securi estis, ne, qui *est* in Cœlo, mittat contra vos ventum glareas ejaculantem? & tunc scietis, cujusmodi sit cominatio mea. 18. Et quidem jam mendacii insimulaverunt *Legatos suos* ii, qui *fuerunt* ante hos: & quomodò *fuit* punitio mea? 19. An verò non viderunt aves supra se extendentes alas, & retrahentes *eas*? non retinet eas, *ne cadant*, nisi Miserator: quippe ipse in omnem rem *est* intuens. 20. Quisnam *est* ille, qui *sit loco*

الجزء التاسع والعشرون
Pars vigesima nona.

a Si vos.

b habitatores.

exercitus vobis, & adjuvet vos, præter Miseratorem? Non *a* *sunt* infideles, nisi in deceptione. 21. Quisnam *est* ille, qui nutriat vos, si *ipse* retineat alimentum suum? Nihilominus obstinatè persistunt in perfidia, & fuga *à veritate*. 22. An ergo qui incedit pronus super faciem suam est directior, an qui incedit æqualis *(idest non curvus)* per viam rectam? 23. Dic: Ipse *est*, qui produxit vos, & dedit auditum, & visus, & corda: quam pauci gratias agitis! 24. Dic: Ipse *est*, qui seminavit vos in terra: & ad eum congregabimini. 25. Et dicunt: Quando *complebitur* hæc promissio, si estis veraces? 26. Responde: Certè scientia *hujus rei est* apud Deum: & quidem ego sum commonitor manifestus. 27. Cùm verò viderint illum *(idest Tartarum)* cominùs, tristitia perfundentur vultus eorum, qui fuerunt infideles: & dicetur *illis à Præfectis ejus*: Hoc *est* illud, quod accersebatis. 28. Dic *b*: Quid censetis? Sive perdiderit me Deus, & eos, qui sunt mecum, sive misertus fuerit nostri: quis opem feret infidelibus, *ut liberentur* à supplicio dolorifico? 29. Dic: Ipse *est* Miserator: credidimus in eum, & super eum innixi sumus: postmodum scietis, quis fuerit in errore manifesto. 30. Dic *c*: Quid vobis videtur? Si manè appareat aqua vestra absorpta terræ hiatu: quis porrò dabit vobis aquam purè scaturientem?

a Dicite mihi.

b Dicite mihi.

NOTÆ.

VOx الملك *Regnum*, quæ est in primo versiculo, est etiam titulus Suræ; quam Meccanam esse, & ter denis versibus constare, omnes, quos vidi, consentiunt. Quidam appellant eam الواقية المنجية, *Custodientem, Liberantem*: لانها تقي تنجي قاريها من عذاب القبر: *quia ipsa custodiet, & liberabit Lectorem suum à tormento sepulchri*: de quo alibi dictum est. Huic aliud additur premium, nimirùm: من قراء سورة الملك كانما احيى ليلة القدر: *Qui legerit Suram Regni, erit, ac si vivificatus fuisset* (idest animatus in utero fuisset) *nocte Alcadar*: in qua descendit Alcoranus è Cœlo; & Deus disponit, quæ eventura sunt per totum annum.

III. *Aliquid disjunctionis.*] Idest aliquid inordinatè dispositum, vel non benè, aptèque cohærens. Refertur autem ad septem Cœlos, in quos jubetur Mahumetus defigere aspectum semel, bis, & ter, ut videat nullas in eis fissuras esse, vel rimas.

V. *Facibus.*] Arabicè مصابيح: Exponunt communiter النجوم *Stellis*: de quo mox in refutationibus.

IX. *Vos non estis, nisi in errore magno.*] Dubium est inter Expositores, utrum hæc sint verba infidelium ad Legatos prædicantes: an verò Custodum Gehennæ ad infideles in eam projiciendos.

XXII *An ergo, qui incedit.*] Comparatio respicit fidelem, & infidelem juxta expositores.

XXX. *Si manè appareat aqua vestra absorpta terræ hiatu.*] Si nimirùm terra dehiscens absorbeat aquas vestras, itaut ipsa superior remaneat. Refert hic Gelal fabellam his verbis: وتليت هذه الاية عند بعض المتجبرين فقال تاتي بها الفوس والمعاول فذهب ماء عينه وعمي. *Legebatur coram quodam superbo, & arroganti hic versus: Quis dabit vobis aquam, &c. Ille verò dixit: Dabit eam bipennis, & ligo effodiendo terram. Et abiit humor oculorum ejus, & cæcus factus est.*

REFUTATIONES.

I. QUamvis in hac Sura minùs, quàm in aliis Mahumetus insaniat: est tamen hæc tota straminea, & sine succo, nihilque continet, nisi fucos verborum absque ullo ordine, vel compagine: atque ea tantùm repetit, quæ sexcenties in Alcorano decantantur.

II. Perstat in opinione falsa septenarii numeri Cœlorum. Addit verò illud mirabile in eorumdem orbibus, quòd nullam in illis rimam, vel fissuram sit reperire. Atque, ut id verum esse probet, jubet Deus, Mahumetum semel, bis, ter oculos in Cœlos defigere, quò apertè cognoscat, nulla in parte eosdem fissos esse, vel rimosos. At quis adeò hebes, ac stolidus est, ut non intelligat, etiamsi sexcentæ essent in Cœlis rimæ, eæque amplissimæ, impossibile esse, ut ab homine in terris posito, etiamsi Lynceus esset, aut Argus, in adeò immensa distantia videantur? Quot ope tubi optici apparent in Luna maculæ, raritates, cavitates, quas nullus vel acutissimi visus oculus attingit? Quomodò ergo poterat Mahumetus in orbibus Cœlestibus immenso spatio à terra distantibus rimas, vel fissuram agnoscere?

III. Recoquit crambem. Affirmat, Deum ornasse facibus Cœlum propinquum, quo nomine Cœlum Lunæ apud Arabes intelligitur. Hujusmodi verò faces pro stellis ab Expositoribus accipi, jam vidimus. At stellas non in Cœlo Lunæ, sed in Firmamento sitas esse, vel rudissimi sciunt. Video tamen, hìc Mahumetum non de veris stellis loqui, sed de flammis illis volantibus, quas sæpè videmus supra nos discurrere. Verùm hæ non in Cœlo Lunæ ad illius ornamentum stabiliter positæ sunt, sed in secunda aeris regione subitò apparent, statimque evanescunt. Credere verò, hujusmodi flammis, seu ignitis exhalationibus expelli Dæmones à Deo ex orbibus Cœlestibus, ne ex illis audire possint colloquia Angelorum, quemadmodùm non semel fieri affirmat Mahumetus in Alcorano, insanissimæ dementiæ est, & ridiculæ stoliditatis, ut alibi fusiùs demonstravimus.

سورة القلم مكية اثنتان وخمسون آية

SURA LXVIII.
CALAMUS.
MECCANA:
COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ن ۞ 2 والقلم وما يسطرون ۞ 3 ما أنت بنعمة ربك بمجنون ۞ 4 وإن لك لأجرا غير
ممنون ۞ 5 وإنك لعلي خلق عظيم ۞ 6 فستبصر ويبصرون ۞ 7 بأيكم المفتون ۞
8 إن ربك هو أعلم بمن ضل عن سبيله وهو أعلم بالمهتدين ۞ 9 فلا تطع المكذبين ۞
10 ودوا لو تدهن فيدهنون ۞ 11 ولا تطع كل حلاف مهين ۞ 12 هماز مشاء بنميم ۞
13 مناع للخير معتد أثيم ۞ 14 عتل بعد ذلك زنيم ۞ 15 أن كان ذا مال وبنين ۞
16 إذا تتلي عليه آياتنا قال أساطير الأولين ۞ 17 سنسمه علي الخرطوم ۞ 18 إنا بلوناهم
كما بلونا أصحاب الجنة إذ أقسموا ليصرمنها مصبحين ۞ 19 ولا يستثنون ۞ 20 فطاف
عليها طائف من ربك وهم نائمون ۞ 21 فأصبحت كالصريم ۞ 22 فتنادوا مصبحين ۞
23 أن اغدوا علي حرثكم إن كنتم صارمين ۞ 24 فانطلقوا وهم يتخافتون ۞ 25 أن
لا يدخلنها اليوم عليكم مسكين ۞ 26 وغدوا علي حرد قادرين ۞ 27 فلما رأوها
قالوا إنا لضالون ۞ 28 بل نحن محرومون ۞ 29 قال أوسطهم ألم أقل لكم
لولا تسبحون ۞ 30 قالوا سبحان ربنا إنا كنا ظالمين ۞ 31 فأقبل بعضهم علي بعض
يتلاومون ۞ 32 قالوا يا ويلنا إنا كنا طاغين ۞ 33 عسي ربنا أن يبدلنا خيرا منها إنا
إلي ربنا راغبون ۞ 34 كذلك العذاب ولعذاب الآخرة أكبر لو كانوا يعلمون ۞ 35 إن
للمتقين عند ربهم جنات النعيم ۞ 36 أفنجعل المسلمين كالمجرمين ۞ 37 ما لكم
كيف تحكمون ۞ 38 أم لكم كتاب فيه تدرسون ۞ 39 إن لكم فيه لما تخيرون ۞

40 أم لكم أيمان علينا بالغة إلى يوم القيامة إن لكم لما تحكمون ۞ 41 سلهم أيهم بذلك
زعيم ۞ 42 أم لهم شركاء فليأتوا بشركائهم إن كانوا صادقين ۞ 43 يوم يكشف
عن ساق ويدعون إلى السجود فلا يستطيعون ۞ 44 خاشعة أبصارهم ترهقهم ذلة وقد كانوا
يدعون إلى السجود وهم سالمون ۞ 45 فذرني ومن يكذب بهذا الحديث سنستدرجهم من
حيث لا يعلمون ۞ 46 وأملي لهم إن كيدي متين ۞ 47 أم تسألهم أجرا فهم من مغرم
مثقلون ۞ 48 أم عندهم الغيب فهم يكتبون ۞ 49 فاصبر لحكم ربك ولا تكن
كصاحب الحوت إذ نادى وهو مكظوم ۞ 50 لولا أن تداركه نعمة من ربه لنبذ بالعراء
وهو مذموم ۞ 51 فاجتباه ربه فجعله من الصالحين ۞ 52 وإن يكاد الذين كفروا
ليزلقونك بأبصارهم لما سمعوا الذكر ويقولون إنه لمجنون وما هو إلا ذكر للعالمين ۞

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. N. 2. Per Calamum, & id, quod ſcribunt *illo Angeli in Tabula cuſtodita*. 3. Non *es* tu, *ò Mahumete*, per gratiam Domini tui dęmoniacus. 4. Et certè *erit* tibi ſanè merces interminabilis. 5. Et profectò tu ſanè *es* in [a] religione magna. 6. Mox videbis *tu*, & videbunt *illi*. 7. [b] Quis veſtrum fuerit ſeductus. 8. Certè Dominus tuus eſt ſcientiſſimus, quiſnam erret à via ſua, & eſt ſcientiſſimus in directis (*ideſt optimè novit, quinam ſint directi.*) 9. Ne ergo obedias mendacii inſimulantibus *ſigna noſtra*. 10. Deſiderant, ut leniter agas *ſecum*: ideò leniter agunt *tecum*. 11. Et ne obſequaris omni juratori, vili. 12. Detractori, incedenti cum obtrectatione. 13. Prohibenti bonum, transgreſſori, iniquo. 14. Feroci, prætereà ſpurio. 15. Etiamſi ſit poſſeſſor opum, & filiorum. 16. Cùm recitantur ei ſigna noſtra, dicit: Fabulæ Priorum. 17. Notam inuremus ei ſuper naſum. 18. Nos certè caſtigavimus eos (*ideſt Meccanos*) ſicut caſtigavimus poſſeſſores horti, cùm juraviſſent, quòd exciderent illum ad matutinum tempus pervenientes. 19. Et non appoſuerunt exceptionem, *dicendo, ſi Deus voluerit*. 20. Circumdedit itaque illum *hortum ignis* circumdans *immiſſus* à Domino tuo, *& combuſſit eum*: & ipſi *erant* dormientes. 21. Et apparuit manè *combuſtus*, veluti nox tenebricoſa. 22. Vocaverunt ergo ſeſe mutuò mane ſurgentes: *& dixerunt*. 23. Manicate ad ſatum veſtrum, ſi eſtis *illud* exciſuri. 24. Perrexerunt igitur: & ipſi ſecretò colloquebantur. 25. Nullo modo ingredietur illud (*ideſt Satum*) hodie ad vos ullus pauper. 26. Et manicaverunt cum propoſito *hujuſmodi putantes, ſe eſſe ad hoc* potentes *futuros*. 27. Cùm autem vidiſſent illud, dixerunt: Nos certè fuimus ſanè errantes, *dùm credebamus hunc eſſe hortum noſtrum*. 28. Atqui nos privandi eramus *fructibus ejus*. 29. Dixit juſtior eorum: Nonne dixi vobis: an non laudabitis *Deum*? 30. Reſponderunt: Laus Domino noſtro: nos certè fuimus iniqui. 31. Acceſſit igitur alter eorum ad alterum: ſeſe mutuò incuſabant. 32. Dixerunt: O væh nobis: nos certè fuimus exorbitantes. 33. Fortaſsè eveniet, ut Dominus noſter commutet (*ideſt concedat*) nobis meliorem *hortum*, quàm hunc: Nos certè à Domino noſtro *hoc ſumus* avidè expetentes. 34. Juxta hanc *erit* pęna *Meccanorum*: & quidem pęna futuri ſęculi *erit* gravior: ſi ſciant. 35. Certè Piis *erunt* apud Dominum ſuum horti voluptatis. 36. An verò tractabimus Divino cultui addictos, ſicut ſceleratos? 37. Quid vobis *eſt*, cur *ita* judicetis? 38. Utrum *eſt* vobis liber, in quo *hæc* legatis? 39. Certè *erit* vobis in illo ſanè, quod eligatis (*ideſt poteritis tenere id, quod in eo legitis.*)

[a] conſtitutione. [b] in quo veſtrum,

tis.) 40. An *sunt* vobis juramenta, super nos perventura usque ad diem resurrectionis (*idest, an juramentum, vel pactum aliquod circa hoc fecimus vobis, quod sit robur habiturum usque ad diem resurrectionis?*?) Certè, *si ita est*, erit vobis sanè *ratio illius*, quod judicatis. 41. Interroga eos, quis eorum *sit* in hoc fidejussor. 42. An *sunt* illis *fidejussores* Associati (*idest dii, quos colunt?*) Adducant porrò associatos suos, si sunt veraces. 43. Die *quadam* discooperietur crus, & vocabuntur ad adorandum: sed non poterunt. 44. Dejecti *erunt* aspectus eorum: cooperiet eos ignominia. Et jam vocabantur ad adorandum, & ipsi *erant* incolumes: *& ire nolebant*. 45. Sine ergo me, & eum, qui mendacii insimulat hanc novam narrationem (*idest Alcoranum:*) sensim per gradus ducemus eos *ad ruinam* deunde nesciunt. 46. Et quietam vitam prorogabo eis: quippè dolus meus est validus. 47. An petes ab eis mercedem *pro prædicatione tua*? Atqui ipsi sunt ex ære alieno gravati. 48. An *est* penes ipsos Arcanum? Atqui ipsi scribunt. 49. Patienter igitur sustine judicium Domini tui: & ne sis, sicut habitator Piscis (*idest Jonas*) cùm clamavit *ad Deum*; & ipse *erat* afflictus. 50. Nisi excepisset eum gratia à Domino suo, certè projectus fuisset in terram desertam, & ipse *fuisset* ignominia notatus. 51. Sed elegit eum Dominus suus, & fecit eum ex Probis. 52. Et quidem parùm aberit, quin illi, qui sunt infideles, dimoveant te (*idest dejiciant te è loco tuo*) aspectibus suis, postquàm audierint commonitionem (*idest Alcoranum*) & dicunt: Certè ipse *est* sanè demoniacus. Sed non *est* hìc *Alcoranus*, nisi commonitio ad *a* omnes creaturas. *a* Mundos.

NOTÆ.

DUplicem habet hæc Sura Epigraphen. Quidam enim inscribunt القلم, *Calamus*: quidam verò ن *Nun*, quæ est vigesima quinta littera Alphabeti Arabici, & respondet nostræ N. Desumitur autem utraque inscriptio ex ipso principio Suræ, quæ Meccana est, & duos, vel tres supra quinquaginta versiculos continet. Præmium Lectori promissum est hujusmodi: مــن قراه سورة القلم اعطاه الله ثواب الذين احسن الله اخلاقهـــم. *Qui legerit Suram Calami, dabit illi Deus præmium eorum, quorum indolem optimam constituit in creatione eorum.*

I. *N.*] Quidam conjungunt characterem hunc singularem cum primo versu: quidam verò ipsum pro primo versu constituunt. Quid autem significet, incertum est apud Expositores. Plerique mysterium illius in Divinam scientiam refundunt, inter quos est Gelal. Zamchascerius tres refert opiniones. Primam eorum, qui dicunt, hunc characterem significare الدواة *Atramentarium*: non aliam, ut puto, ob caussam, nisi quia calamus sine Atramentario, & atramento esset prorsùs inutilis: & secundum hos Deus jurat hìc per Atramentarium, & Calamum. Secundam eorum, qui volunt, simplicem characterem ن *N*, poni pro illius nomine نون *Nun*, quod in lingua hebraica Piscem significat. Tertiam eorum, qui volunt, significari اللوح من نور وذهب, *tabulam, ex luce, & auro*, illam scilicet, in qua à Deo omnia scribuntur calamo, qui hìc commemoratur. Non desunt etiam, qui asserant, significari النهر في الجنة, *fluvium in Paradiso*. Jahias refert opinionem quorumdam, qui putant, innui الحوت الذى عليه قرار الارضين: *piscem illum magnum, super quem innituntur Terræ, seu consistit septuplex terrarum orbis.* Beidavius addit: قيل اسم الحوت والمراد به الجنس او البهموت. *Quidam dicunt, intelligendum esse hic piscem in genere: quidam verò putant, indicari signatim piscem Behemot*: de quo Job cap. 40. facit mentionem, & Thalmudistæ innumera fabulantur.

II. *Per Calamum.*] Quamvis nonnulli calamum hoc loco genericè accipiant: communior tamen sententia est, intelligi debere calamum illum, quo Angeli in Tabula Custodita exarant decreta Dei.

V. *In Religione magna.*] Arabicam vocem خلق, quidam exponunt *Religionem*: quidam verò *indolem*, seu naturam: quod sanè magis arridet.

XI. *Et ne obsequaris omni juratori.*] In hoc, ac sequentibus versibus acriter pungit, ut sentit Gelal, الوليد بن المغيرة: *Validum filium Mogheiræ* hostem suum infensissimum, quem per summam contumeliam spurium appellat.

XVII. *Notam inuremus ei super nasum.*] Omnibus scilicet patentem: nasus enim pars est magis prominens, & conspicua totius faciei. Putat Gelal, hoc fuisse vaticinium, scribit enim: فخطم انفه بالسيف يوم بدر: *& discissus fuit nasus ejus gladio in bello Bedrensi.*

XVIII. *Sicut castigavimus possessores horti.*] Refert, seu potiùs fingit Gelal, hos fuisse quosdam filios familias, quorum pater ex fructibus horti ab ipsis hæreditandi, pauperibus abundanter dilargiebatur. Id ægrè ferentes filii, decreverunt hortum radicitùs extirpare valdè manè, ne pauperes persentiscerent. Sed manè profecti, hortum combustum invenerunt.

XXVII. *Nos certè fuimus sanè errantes.*] Sensus horum duorum versuum, juxta Gelal, hic est. Videntes juvenes hortum ita combustum, putaverunt, esse alium hortum à suo. Verùm, cùm cognovissent verè esse suum, sed combustum, dixerunt: Quid ad nos? Nihilominùs nos privandi eramus fructibus ejus; nam non perveniebant ad nos, sed dabantur pauperibus.

XLIII. *Discooperietur crus.*] Explicat Gelal: هو عبارة عـــن شدة الامر يوم القيمة للحساب والجزاء يقال كشفت الحرب عـــن ساق اذا اشتد الامر فيهـــا:

alie-

allegoria, qua significatur terribilitas diei judicii ob rationem in eo reddendam, & pœnam, seu præmium recipiendum. Dicitur enim: Discooperuit bellum crus, cùm bellum vehementer deſævit, & aggravatum eſt. Quod verò addit, impios vocandos eſſe ad adorandum, ideſt ad ſeſe incurvandos, ſed non fore potentes ad hoc: reddit rationem Gelal, quia تصير ظهورهم طبقًا واحدًا: *Fient dorſa eorum ſuperficies unica*: ideſt tota ſolida, & continuata, & ſine ulla flexibilitate.

XLV. *Sine ergo me, & eum.*] Ideſt ſine, ut ego cum illo rem decernam: itaut controverſia decidatur quaſi per monomachiam inter nos duos. Quod verò ſubditur, ſenſim per gradus ducemus eos, Arabicè سنستدرجهم: explicat Gelal: ناخذهم قليلاً قليلاً *comprehendemus, ſeu puniemus illos ſenſim, ac pedetentim.* Alii exponunt: *Gradu excidere faciemus eos.*

XLVIII. *An eſt penes ipſos Arcanum?*] Senſus eſt: Non habent penes ſe tabulam Arcanorum Dei, in qua ſcripta ſunt omnia: alioquin non eſſet, cur ipſimet ſcriberent ea, quæ dicturi ſunt. Ita Gelal. Vide ſuprà.

XLIX. *Habitator Piſcis.*] Ita vocatur Jonas apud Arabes, qui plurima de eo fabulantur. Non ſemel de illo ſuprà mentio facta eſt. Vide, quæ ibi dicta ſunt.

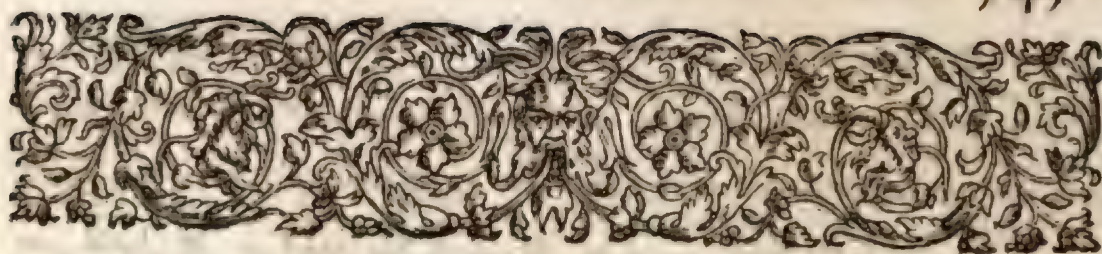
REFUTATIONES.

I. INcipit Sura per characterem ſingularem, nullius ſignificationis. Id verò & inutile, & ridiculum prorſus eſt, quemadmodùm alibi probavimus. Quòd verò Deus per hujuſmodi characterem, & per calamum, & per id, quod calamo ſcibitur, juret Mahumeto, ipſum non eſſe dæmoniacum: ſummam redolet impietatem, & amentiam. Prætereà non obſcurè arguit, Mahumetum ſibi certiſſimè perſuaſiſſe, ſe eſſe dæmoniacum, cui nonniſi per Dei juramentum poſſet oppoſitum perſuaderi. Si enim certus fuiſſet, ſe dæmonium non habere, ſicut certus erat, ſe non eſſe ligneum, vel lapideum, quæ cauſa fuiſſet, cur Deus juramento ſuo illum de hoc certum faceret? Debebat potiùs hoc jurari à Deo Meccanis, ſi ipſi credebant, illum eſſe dæmoniacum.

II. Magnum Deo mendacium tribuit Alcoranus, dùm inducit illum polliceri Mahumeto *mercedem interminabilem*: & aſſerere illum eſſe *in Religione magna*, vel, ut alii explicant, *indolis magnæ*. Si quam enim mercedem habuit, tota illa terrena fuit, & paucorum annorum circulo infeliciter terminata. Poſt mortem verò, cùm tàm ſceleſtè, ac nefariè vixerit, nullam aliam mercedem habere potuit, quàm ignis æterni. Quod verò in magna Religione fuerit, falſum prorſus eſt, niſi fortè novam ab eo inventam ſuperſtitionem ſexcentis erroribus, figmentis, ac mendaciis refertam, & Pentateucho, atque Evangelio oppoſitam, magnam religionem dicere velimus. Neque demùm magnæ illum indolis fuiſſe quiſquam dixerit, niſi magnæ indolis nomine ingenium ad omnia ſcelera, flagitia, latrocinia, & fraudes promptum, paratumque intelligat.

III. Inſulſa prorſus, ac ridicula eſt illa poſſeſſorum horti parabola, ſeu hiſtoria, ſive fabella. Nam, cùm horti illius fructus alendis pauperibus inſumerentur à patre familias, ac proptereà filii id moleſtè ferentes vellent illud manè excidere, ratio exigebat, ut Deus illos puniret, utpote pauperibus, & paternæ pietati injurios: non autem igne præveniret, quod ferro erant filii facturi, & hortum noctu combureret, quem ipſi manè erant exciſuri: præſertim cùm hujuſmodi combuſtio nullum filiis, magnum verò Patri, & pauperibus detrimentum afferret. Quomodò verò hoc exemplum quadret in pœnam Meccanis à Deo inferendam, vix intelligi poteſt.

سورة الحاقة مكية اثنتان وخمسون آية

SURA LXIX.

FATALIS.

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الحاقة ۞ 2 ما الحاقة ۞ 3 وما ادريك ما الحاقة ۞ 4 كذبت ثمود وعاد بالقارعة ۞
5 فاما ثمود فاهلكوا بالطاغية ۞ 6 واما عاد فاهلكوا بريح صرصر عاتية ۞ 7 سخرها عليهم
سبع ليال وثمانية ايام حسوما فترى القوم فيها صرعى كانهم اعجاز نخل خاوية ۞
8 فهل ترى لهم من باقية ۞ 9 وجاء فرعون ومن قبله والمؤتفكات بالخاطئة ۞ 10 فعصوا
رسول ربهم فاخذهم اخذة رابية ۞ 11 انا لما طغى الماء حملناكم في الجارية ۞
12 لنجعلها لكم تذكرة وتعيها اذن واعية ۞ 13 فاذا نفخ في الصور نفخة واحدة ۞
14 وحملت الارض والجبال فدكتا دكة واحدة ۞ 15 فيومئذ وقعت الواقعة ۞ 16 وانشقت
السماء فهي يومئذ واهية ۞ 17 والملك على ارجائها ويحمل عرش ربك فوقهم يومئذ
ثمانية ۞ 18 يومئذ تعرضون لا تخفى منكم خافية ۞ 19 فاما من اوتي كتابه بيمينه
فيقول هاؤم اقرؤا كتابيه ۞ 20 اني ظننت اني ملاق حسابيه ۞ 21 فهو في عيشة
22 في جنة عالية ۞ 23 قطوفها دانية ۞ 24 كلوا واشربوا هنيئا بما اسلفتم في الايام
الخالية ۞ 25 واما من اوتي كتابه بشماله فيقول يا ليتني لم اوت كتابيه ۞
26 ولم ادر ما حسابيه ۞ 27 يا ليتها كانت القاضية ۞ 28 ما اغنى ماليه ۞
29 هلك عني سلطانيه ۞ 30 خذوه فغلوه ۞ 31 ثم الجحيم صلوه ۞ 32 ثم في
سلسلة ذرعها سبعون ذراعا فاسلكوه ۞ 33 انه كان لا يؤمن بالله العظيم ۞ 34 ولا
يحض على طعام المسكين ۞ 35 فليس له اليوم هاهنا حميم ۞ 36 ولا طعام الا

من

من غسلين ۞ 37 لا يأكله الا الخاطئون ۞ 38 فلا اقسم بما تبصرون ۞ 39 وما لا
تبصرون ۞ 40 انه لقول رسول كريم ۞ 41 وما هو بقول شاعر قليلا ما تؤمنون ۞
ولا بقول كاهن قليلا ما تذكرون ۞ 43 تنزيل من رب العالمين ۞ 44 ولو تقول علينا
بعض الاقاويل ۞ 45 لاخذنا منه باليمين ۞ 46 ثم لقطعنا منه الوتين ۞ 47 فما
منكم من احد عنه حاجزين ۞ 48 وانه لتذكرة للمتقين ۞ 49 وانا لنعلم ان منكم
مكذبين ۞ 50 وانه لحسرة على الكافرين ۞ 51 وانه لحق اليقين ۞ 52 فسبح
باسم ربك العظيم ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. FAtalis (*ideſt Dies Judicii.)* 2. Quid *eſt* Fatalis? 3. Et quid intelligere faciet te, quid *ſit* Fatalis? 4. Negaverunt, ut falſam Themudæi, & Adæi Pulſatricem (*ideſt diem Judicii, quæ terrore ſuo corda pulſabit.)* 5. Porrò Themudæi perditi ſunt clamore vehementiſſimo. 6. At verò Adæi perditi ſunt vento perſtrepente, exorbitante. 7. Violenter immiſit eum *Deus* ſuper eos per ſeptem noctes, & octo dies ſeſe conſequentes. Porrò vidiſſes homines in illis proſtratos, quaſi ipſi *eſſent* trunci palmarum inanium. 8. An verò vidiſſes illorum quidquam reſſidui? (*ideſt nullum ex eis reſſiduum vidiſſes.)* 9. Venit autem Pharao, & qui *fuerunt* ante illum; & *urbes Pentapolis* ſubverſæ cum peccatrice. 10. Et contumaces fuerunt Legato Domini ſui: ideò punivit eos pœna cumulata. 11. Nos ſanè, cùm excreviſſet aqua *diluvii*, portavimus vos in currenti (*ideſt in Arca.)* 12. Ut poneremus eam vobis in monumentum: & conſervaret eam auris cuſtodiens, 13. Cùm autem inſufflatum fuerit in Tubam inſufflatione una (*ideſt prima.)* 14. Et aſportata fuerit terra, & montes, & *hæc, & illi* comminuti fuerint comminutione una. 15. Et die illa ingruerit Ingruens (*ideſt ſubitò advenerit hora Judicii.)* 16. Et diſciſſum fuerit Cœlum, & ipſum die illa *fuerit* luxatum. 17. Et Angelus in lateribus ejus *conſtiterit*: & portaverit Thronum Domini tui ſupra ſeipſos: die illa *erunt* octo *Angeli portantes Thronum*. 18. Illa die præſentabimini: non abſcondetur ex vobis *quidquam* latens. 19. Porrò ille, cui traditus fuerit Liber ſuus in dextera ipſius, dicet: Accipite, legite Librum meum hunc. 20. Ego ſanè exiſtimavi, me adfuturum examini meo huic. 21. Hic igitur *conſtituetur* in vita placente *ſibi*. 22. In horto ſublimi. 23. Fructus ejus erunt vicini *manibus carpentium.* 24. Comedite, & bibite ſuaviter ob id, quod præmiſiſtis *bonorum operum* in diebus præteritis. 25. At verò, cui traditus fuerit liber ſuus in ſiniſtra ipſius, dicet: O utinam mihi non fuiſſet traditus liber meus hic. 26. Et neſciviſſem, *quid eſſet* examen meum hoc. 27. O utinam ipſa eſſet Decidens (*ideſt, utinam mors adeſſet mihi.)* 28. Quid profuerunt mihi divitiæ meæ illæ? 29. Periit à me potentia mea illa. 30. Arripite eum, & alligate eum. 31. Deindè *in* Tartarum projicite eum comburendum. 32. Tùm in catena, cujus menſura *ſit* ſeptuaginta cubitorum, vincite illum. 33. Quia ipſe non credidit in Deum magnum. 34. Neque ſolicitus fuit de cibatione pauperis. 35. Propterea non erit illi hodie hic *ullus* ſtudioſus amicus. 36. Neque cibus, niſi ex ſanie *fluente è corpore damnatorum*. 37. Non comedent illum, niſi peccatores. 38. Non autem jurabo per id, quod videtis. 39. Et id, quod non videtis. 40. Quod hic *Alcoranus* ſanè *eſt* ſermo Legati venerandi. 41. Et non eſt ſermo Poetæ. quàm pauci creditis *hoc*! 42. Neque *eſt* ſermo Arioli. Quàm pauci commoneſitis! 43. Demiſſio (*ideſt demiſſus fuit*) à Domino *a* ſæculorum. 44. Quòd ſi confinxiſſet de nobis aliquid *horum* ſermonum: 45. Certè arripuiſſemus eum dextra.

a mundorum.

dextra. 46. Deindè abscidissemus ab eo venam cardiacam, *itaut statim moreretur*. 47. Neque *fuissent* ex vobis ulli ab eo *puniendo nos* impedientes. 48. Et profectò hic *Alcoranus est* sanè commonitio timentibus *Deum*. 49. Et certè nos sanè scimus, quòd *sunt* ex vobis mendacii insimulantes *illum*. 50. Et certè ipse *est* sanè suspirium dolorosum *a* pro infidelibus. 51. Et certè ipse *est* sanè veritas *b* constantis fidei. 52. Lauda igitur in nomine Domini tui Magni.

a super infideles.
b certæ.

NOTÆ.

PRima Suræ vox est etiam titulus illius; nempè *Fatalis*, Arabicè الحاقة, generis fœminei, subintelligitur enim dies; videlicet supremi judicii, vel resurrectionis. Porrò verbum Arabicum حق, ex quo deducitur participium الحاقة, propriè significat debitum, fixumque esse, vel infallibiliter contingere: vel etiam significari, vel manifestum esse. Quamobrem prædictam vocem الحاقة, exponit Gelal: يوم القيمة التى يحق فيها ما أنكر من البعث والحساب والجزاء *diem resurrectionis, in qua verum esse apparebit id, quod negabatur de suscitatione mortuorum, & operum examine, & eorum premio, vel pena.* Ego verti *Fatalis*, nempè infallibiliter, & necessariò eventura, quia nulla alia vox meliùs, quàm hæc Arabicæ mihi videtur energiam exprimere. Meccana est hæc Sura: & duo suprà quinquaginta versus à plerisque illi tribuuntur. De præmio Lectoris hæc habe: من قراء سورة الحاقة حاسبه الله حسابا يسيرا: *Qui legerit Suram Fatalis, exiget Deus ab eo in judicio facilem rationem*, idest lenis erit cum eò in judicio.

Quid est Fatalis?] Dictum censet Gelal per modum amplificationis, nimirùm, quàm magna, & formidabilis erit hujusmodi dies.

IX. *Subversæ cum peccatrice.*] Arabicè بالخاطية; exponitur à Gelale: بالفعلات ذات الخطاء, *propter opera peccaminosa*. Suspicor alludi hìc ad uxorem Lot, quæ extincta est cum habitatoribus Sodomæ. Sive autem vertas *cum peccatrice*, vel *propter peccatricem*, recidit in idem.

XXXVIII. *Non autem jurabo.*] Arabicè فلا اقسم verti etiam potest: *Non ergo juro*. Vide suprà.

XLI. *Quàm pauci creditis!*] Arabicè قليلا مـــا تومنون: verbatim vertas: *Parum, quod creditis*. Similis loquendi modus in sequenti versiculo, & alibi occurrit in Alcorano. Gelal putat, particulam ما, *quod*, esse superfluam: itaut vertendum sit: *Parum creditis: parum commonesimini*. Rationem reddit idem Gelal, انهـــم امنوا باشياء يسيرة, *quia ipsi credebant in rebus paucis*. Propriè vertendum videtur: *Quàm parum creditis, &c.* Sed omnia recidunt in idem.

REFUTATIONES.

I.

NUllus in hac Sura ordo: nulla rerum connexio. Perturbata, tantummodò in ea sexcentarum ineptiarum farrago. Rectè dixeris eam chaos illud Ovidianum; nempe rudem, indigestamque molem, & malè junctarum discordia semina rerum. Incipit à die resurrectionis; transit ad Themudæos, & Adæos: progreditur ad Pharaonem: transgreditur ad Pentapolim: transilit ad Arcam, & diluvium; regreditur ad supremam Mundi diem, Divinique judicii signa, & ad judicii ipsius scenam. Mox ad Alcoranum, & Mahumetum importunè digreditur. Quid confusiùs? Et hunc à Deo conscriptum, & traditum librum esse dicemus, tantæque elegantiæ, ac tàm venusti ordinis, miræque connexionis, ut, si homines universi, ac Dæmones convenirent, totoque simul conniterentur ingenio, nihil tàm lepidum, ac pulchrum conscribere possent?

II. Asserit à Deo fuisse perditos Adæos vento contra illos immisso per septem noctes, & octo dies sese subsequentes, seu continuos: ita enim explicant حسوما communiter Interpretes, inter quos ita Jahias حسوما اي تباعـــا ليس فيها تفتير كان ذلـــك من يوم الاربعا الي يوم الاخر الاربعا والليالي سبع من ليلة الخميس الي ليلة الاربعـــا: *ita ut se subsequerentur sine ulla interpolatione. Dies verò inceperunt à feria quarta usque ad feriam quartam sequentem: noctes autem à feria quinta usque ad feriam quartam sequentem.* At, cùm Alcoranus primo loco ponat septem noctes, & deindè octo dies, impossibile est, has noctes, & hos dies sese mutuò consecutos fuisse sine ulla interpolatione, saltem unius noctis præcedentis octavum diem. Sed respondebunt Moslemi esse hìc figuram illam, quam vocant ὕστερον πρότερον, in qua primo loco ponitur id, quod secundo ponendum erat. Ego verò in hujusmodi quisquiliis nolo illis adversari.

III.

III. Si ea, quæ de Throno, libris, & aliis ad diem judicii ſpectantibus dicuntur, myſticè ab Alcorano proponerentur, tolerari aliquo modo poſſent. Sed, ut alibi advertimus, hæreſim Moslemi Orthodoxi exiſtimant ea, quæ in Alcorano dicuntur, non ad verbum, & prout ſonant, ſed figuratè, vel metaphoricè intelligere. Quamobrem, cùm juſtorum bonis operibus nulla hìc merces alia tribuatur, quàm hortus ſublimis cum arboribus pomiferis, quarum fructus ita propè à terra pendebunt, ut facilè, & ſine labore manibus decerpi poſſint: itaut tota felicitas, totumque præmium ſit ſuaviter comedere, & bibere; hoc totum ita revera futurum eſſe miſeri homines certiſſimè credant.

IV. Jurat Deus per id, quod videtur, & per id, quod non videtur, Alcoranum non eſſe commentum poeticum, vel magicum, ſed verbum Dei Mahumeto revelatum; qui, ſi quid hujuſmodi confinxiſſet, ſubita à ſe morte punitus fuiſſet. Vaniſſimum, imò impiiſſimum Juramentum; nam, ſi Deus jurat per id, quod videtur, & non videtur, jurabit etiam per diabolum, & malos genios; per aſinos, per muſcas, vermes, & quidquid vile, & immundum reperitur. Utrum verò Alcoranus ſit verbum Dei, commonitio Piorum, veritas certæ fidei, quemadmodùm hìc aſſeritur, quilibet illum legens agnoſcere poteſt.

سورة المعارج مكية اربع واربعون اية

SURA LXIX.
GRADUS.
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سال سايل ۞ 2 بعذاب واقع ۞ 3 للكافرين ليس له دافع ۞ 4 من الله ذي المعارج ۞
5 تعرج الملايكة والروح اليه في يوم كان مقداره خمسين الف سنة ۞ فاصبر صبرا جميلا ۞
6 انهم يرونه بعيدا ۞ 7 ونريه قريبا ۞ 8 يوم تكون السما كالمهل ۞ 9 وتكون
الجبال كالعهن ۞ 10 ولا يسل حميم حميما ۞ 11 يبصرونهم يود المجرم لو يفتدي من
عذاب يوميذ ببنيه ۞ 12 وصاحبته واخيه ۞ 12 وفصيلته التي تويه ۞ 14 ومن في الارض
جميعا ۞ 15 ثم ينجيه ۞ 16 كلا انها لظى ۞ 17 نزاعة للشوى ۞ 18 تدعوا من ادبر
وتولى ۞ 19 وجمع فاوعى ۞ 20 ان الانسان خلق هلوعا ۞ 21 اذا مسه الشر جزوعا ۞
22 واذا مسه الخير منوعا ۞ 22 الا المصلين الذين هم على صلاتهم دايمون ۞
24 والذين في اموالهم حق معلوم ۞ 25 للسايل والمحروم ۞ 26 والذين يصدقون بيوم
الدين ۞ 27 والذين هم من عذاب ربهم مشفقون ۞ 28 ان عذاب ربهم غير مامون ۞
29 والذين هم لفروجهم حافظون ۞ 30 الا على ازواجهم او ما ملكت ايمانهم فانهم غير
ملومين ۞ 31 فمن ابتغى ورا ذلك فاوليك هم العادون ۞ 32 والذين هم لاماناتهم
وعهدهم راعون ۞ 33 والذين هم بشهاداتهم قايمون ۞ 34 والذين هم على صلاتهم
يحافظون ۞ 35 اوليك في جنات مكرمون ۞ 36 فمال الذين كفروا قبلك مهطعين ۞
37 عن اليمين وعن الشمال عزين ۞ 38 ايطمع كل امري منهم ان يدخل جنة نعيم ۞
39 كلا انا خلقناهم مما يعلمون ۞ 40 فلا اقسم برب المشارق والمغارب انا لقادرون ۞

41 علي أن نبدل خيرا منهم وما نحن بمسبوقين ۝ 42 فذرهم يخوضوا ويلعبوا حتي يلاقوا
يومهم الذي يوعدون ۝ 43 يوم يخرجون من الأجداث سراعا كأنهم إلى نصب يوفضون ۝
44 خاشعة أبصارهم ترهقهم ذلة ذلك اليوم الذي كانوا يوعدون ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. INterrogavit *quidam* interrogans *Mahumetum*. 2. De pena superventura 3. Infidelibus: non erit illam repellens. 4. *Ne infligatur illis* à Deo habente Gradus (*idest Orbes Cœlestes.*) 5. Ascendent *per eos* Angeli, & Spiritus (*idest Gabriel*) ad eum in die *Judicii*, cujus erit spatium quinquaginta millium annorum. Sustine igitur cum patientia speciosa (*idest præferente vultus serenitatem.*) 6. Certè ipsi vident eam (*idest pœnam*) remotam (*idest putant, seriùs adventuram.*) 7. Sed *nos* videmus illam propinquam. 8. Die, *qua* erit Cœlum, velut argentum liquescens. 9. Et erunt montes, sicut lana vento agitata. 10. Neque interrogabit amicus amicum. 11. Videbunt *tamen* eos (*idest amici amicos.*) Desiderabit scelestus redimere se à pena die illa filiis suis. 12. Et uxore sua, & fratre suo. 13. Et cognatione sua, quæ suscipiebat eum. 14. Et iis, qui *sunt* in terra universis. 15. Deindè liberare eum (*idest eos, nempe filios, uxorem, &c.*) 16. Nequaquam *id poterit*: nam Tartarus. 17. Attrahendo *eos* per cutem capitis. 18. Accerset *ad se* eum, qui terga verterit, & refugerit *à fide*. 19. Et congregaverit *opes*, & avarè retinuerit *eas*. 20. Porrò homo creatus est admodùm impatiens. 21. Cùm tetigerit eum, malum, *fit* timidus. 22. Cùm verò tetigerit eum bonum, *fit* tenax, avarus. 23. Sed orantes, qui sunt in oratione sua perseverantes. 24. Et ii, quorum in facultatibus *est* debita portio conveniens. 25. Mendicanti, & prohibito *ob verecundiam à mendicando*. 26. Et, qui fideliter confitentur diem judicii. 27. Et, qui sunt à pena Domini sui solicitè sibi caventes. 28. Quippè à pena Domini ipsorum non *est ullus* securus. 29. Et, qui sunt mentulas suas *pudicè* custodientes. 30. Præterquàm erga uxores suas, aut id, quod possederunt dexteræ eorum (*idest ancillas suas*) hi enim *in hoc erunt* inculpabiles. 31. Qui verò appetierint *aliquid* præter hoc, hi erunt transgressores. 32. Et, qui sunt vadimonia sua, & pactum suum servantes. 33. Et, qui sunt in testificationibus suis *firmiter* stantes. 34. Et, qui orationem suam sedulò custodiunt. 35. Hi erunt in hortis honorati. 36. Quid porrò *est* illis, qui sunt increduli, *dùm* ante te dejecto vultu properè *sunt* obambulantes? 37. A dextris, & à sinistris *divisi* in cœtus. 38. An sperat omnis vir ex eis, quòd ingressurus sit hortum voluptatis? 39. Nequaquàm. Nos sanè creavimus eos ex eo, quod sciunt (*idest ex spermate.*) 40. Porrò non juro per Dominum Orientium, & Occidentium, quòd nos sanè *sumus* potentes. 41. Ad hoc, ut substituamus meliores ipsis: neque nos *essemus* præveniendi (*idest impediendi, ne hoc faceremus.*) 42. Sine ergo ipsi inaniter disceptent, & ludant, donec occurrant diei suo, qui promittitur illis. 43. Die, *qua* egredientur è sepulchris festinantes, quasi ipsi ad vexillum militare properarent. 44. Timidè dejecti erunt oculi eorum: cooperiet eos vilitas. Hic *est* dies, qui promissus fuerat eis.

N O T Æ.

INscribitur Sura Arabicè المعارج, idest *Gradus* pluralis numeri, quæ vox legitur in versu quarto. Sed æquè recepta inscriptio est سائل Interrogavit, à qua dictione primus incipit versus. Est Meccana, & quatuor suprà quadraginta à plerisque illi versus tribuuntur. Merces legentis e-

sit eadem cum mercede eorum الذين هم لأماناتهم وعهدهم راعون: *qui promissa sua, pactaque custodiunt.*

1. *Interrogavit quidam interrogans.*] Quisnam iste fuerit, qui Mahumetum interrogavit, his verbis indicat

dicat Zamchafcerius : وعن ابن عباس هو النضر بن حارث قال ان كان هذا هو الحق من عندك اللهم فامطر حجارة من السماء او اتينا بعذاب اليم : *Habetur ex Ebn-Abbas, hunc fuiſſe Alnodar filium Hhareth, qui dixit: O Deus, ſi hoc, quod dicit Mahumetus, eſt veritas à te revelata, mitte è Cęlo pluviam lapidum, vel inflige nobis pęnam dolorificam.*

IV. *Habentem gradus.*] Pro his gradibus Gelal, & alii intelligunt orbes Cęleſtes, per quos aſcendunt Angeli ad Deum, ut illius imperia ad homines deferenda excipiant. Verùm, cùm dicatur hìc Angelos, & Gabrielem aſcenſuros per eos ad Deum in die reſurrectionis, & judicii, in quo Deus præſens futurus eſt in terra omnium judex: nonniſi ineptè dicuntur Angeli cum Gabriele ad eum aſcenſuri per orbes Cęleſtes. Commodiùs, ut puto, per gradus expoſuiſſent Interpretes gradus Throni, ſuper quem ſeſſurus eſt Deus in ſupremo judicio. Sed ea eſt Alcorani infelicitas, ut, cum ſit ipſe per ſe ineptus, & abſurdus, ineptiorem, & abſurdiorem illum reddant Interpretes ſui.

V. *Cujus erit ſpatium quinquaginta millium annorum.*] Alibi conſtanter aſſerunt Moslemi, ſupremum judicium dimidię dięi ſpatio abſolvendum. Ne autem videantur Prophetæ ſuo adverſari: vel potiùs, ne ipſe adverſari ſibi convincatur; cenſet Gelal hoc tàm prolixum tot annorum ſpatium intelligendum eſſe بالنسبة الى الكافر لما يلقى فيه من الشدايد واما المومن فيكون عليه اخف . *reſpectu infidelium ob anguſtias, quas ea die experientur. Fideles autem leviorem ſentient eamdem diem.* Jahias aliter exponit juxta litteram Alcorani كان مقداره خمسين الف سنة يقول هذا من مقداره * لوكانتم فيه حساب الخلايق والقضاء بينهم وهو تبارك تعالى يفرغ منه فى مقدار نصف يوم من ايام الدنيا . *Erit ſpatium ejus quinquaginta millium annorum. Nimirùm hoc toto tempore abſolvetur examen, & redditio rationis inter ipſas creaturas. Sed Deus abſolvet judicium dimidio diei communis.* Zamchaſcerius ſic explicat : اما ان يكون استطالة له لشدته على الكفار واما لانه على الحقيقة كذلك قيل فيه خمسون موطنا كل موطن الف سنة وما قدر ذلك على المومن الا كما بين الظهر والعصر . *Hoc dicitur, vel quia talis erit longitudo ejus infidelibus ob anguſtiam, & afflictionem in illo: vel quia revera tantum temporis ſpatium occupabit. Dicitur enim judicandas fore in illo quinquaginta nationes, quarum ſingularum diſquiſitioni mille anni deputabuntur. Verùm Fidelibus non erit ſpatium temporis ad examen prolixius, quàm ſit ſpatium à meridie ad veſperam.*

X. *Neque interrogabit amicus amicum.*] Quia ſcilicet unuſquiſque propria curabit, ſibique timebit.

XV. *Deinde liberare eum.*] Ideſt omnia ſua offerent ſceleſti pro ſeipſis redimendis, cum intentione omnia recuperandi, ubi ſeipſos redemerint.

XXXI. *Qui verò appetierint aliquid præter hoc.*] Ideſt, qui alias fœminas præter proprias uxores, & ancillas carnaliter cognoverint.

XL. *Porrò non juro.*] Hic etiam volunt Expoſitores, ſuperfluam eſſe particulam negativam *non*.

XLII. *Inaniter diſceptent.*] Arabicè eſt يخوضوا; quæ vox propriè ſignificat *natare in piſcina*; ſed in Alcorano ſignificat, inanibus diſputationibus tempus terere.

* videtur mendum ſcripturæ pro لكى يتم

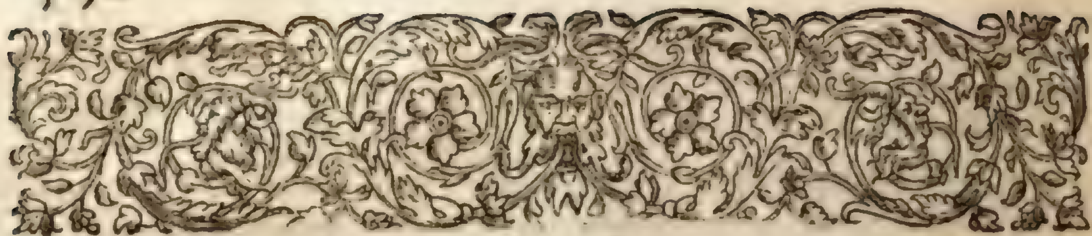
REFUTATIONES.

I. SI Alcorani verba, juxta Moslemorum theologiam, prout ſonant, accipienda ſunt, non poteſt Mahumetus excuſari à contradictione, dùm affirmat hìc, Divinum judicium quinquaginta millium annorum ſpatio peragendum, cùm tamen alibi dimidiam tantùm diei partem duraturum disertè pronunciaverit. Utrumque verò à veritate, & ratione alienum prorsùs eſſe quis non videat? Verùm quidem eſt, judicium illud breviſſimo tempore per Divinam potentiam tranſigendum eſſe. Sed dimidiam diem illi conſtituere, omni prorsùs caret fundamento: multoque magis per quinquaginta millia annorum illud extendere ad hoc, ut unaquęque gens poſſit Divinum examen ſubire.

II. Quòd Alcoranus præter uxores, concedat viris liberam cum ancillis coeundi licentiam, etiam ſi non ſint uxores, repugnat Euangelio, ipſiſque rectæ naturæ legibus: ut alibi probatum eſt. Vide Prodromo par. 4. cap. 26. pag. 71.

III. Ridiculum eſt, quòd in oratione perſeverantibus: facultates ſuas mendicis impartientibus; Deum, ejuſque judicium timentibus: conjugia caſtè ſervantibus: vadimonia, pacta, & teſtimonia obſervantibus: nihil aliud Mahumetus pro mercede polliceatur, quàm honorificam hortorum poſſeſſionem. Nec minùs vanum eſt, quòd inducat Deum ipſum ſanctè jurare per Dominum Orientium, & Occidentium, ſe poſſe ſubſtituere alios homines aliis meliores, neque in hoc ab ullo poſſe impediri. Quis enim eſt tàm hebes, ac bardus, qui hoc ignoret? Vanum igitur, & otioſum Deo juramentum tribuit Mahumetus.

IV. Quòd Orientes plures, & Occidentes Alcoranus commemoret, innuit craſſum Mahumeti errorem, qui plures eſſe terrarum orbes exiſtimavit: de quo vide ſuprà.

سورة نوح مكية ثمان وعشرون آية

SURA LXXI.

NOE.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إنا أرسلنا نوحا إلى قومه أن أنذر قومك من قبل أن يأتيهم عذاب أليم ۞ 2 قال يا قوم
إني لكم نذير مبين ۞ 3 أن اعبدوا الله واتقوه وأطيعون ۞ 4 يغفر لكم من ذنوبكم
ويؤخركم إلى أجل مسمى إن أجل الله إذا جاء لا يؤخر لو كنتم تعلمون ۞ 5 قال رب
إني دعوت قومي ليلا ونهارا ۞ 6 فلم يزدهم دعاي إلا فرارا ۞ 7 وإني كلما دعوتهم
لتغفر لهم جعلوا أصابعهم في آذانهم واستغشوا ثيابهم وأصروا واستكبروا استكبارا ۞ 8 ثم إني
دعوتهم جهارا ۞ 9 ثم إني أعلنت لهم وأسررت لهم إسرارا ۞ 10 فقلت استغفروا ربكم
إنه كان غفارا ۞ 11 يرسل السماء عليكم مدرارا ۞ 12 ويمددكم بأموال وبنين
ويجعل لكم جنات ويجعل لكم أنهارا ۞ 13 ما لكم لا ترجون لله وقارا ۞ 14 وقد
خلقكم أطوارا ۞ 15 ألم تروا كيف خلق الله سبع سماوات طباقا ۞ 16 وجعل
القمر فيهن نورا وجعل الشمس سراجا ۞ 17 والله أنبتكم من الأرض نباتا ۞ 18 ثم
يعيدكم فيها ويخرجكم إخراجا ۞ 19 والله جعل لكم الأرض بساطا ۞ 20 لتسلكوا
منها سبلا فجاجا ۞ 21 قال نوح رب إنهم عصوني واتبعوا من لم يزده ماله وولده إلا
خسارا ۞ 22 ومكروا مكرا كبارا ۞ 23 وقالوا لا تذرن آلهتكم ولا تذرن ودا ولا
سواعا ۞ 24 ولا يغوث ويعوق ونسرا وقد أضلوا كثيرا ولا تزد الظالمين إلا ضلالا ۞
25 مما خطيئاتهم أغرقوا فأدخلوا نارا ۞ 62 فلم يجدوا لهم من دون الله أنصارا ۞ 27 وقال نوح
رب لا تذر على الأرض من الكافرين ديارا ۞ 28 إنك إن تذرهم يضلوا عبادك ولا يلدوا
إلا فاجرا كفارا ۞ 29 رب اغفر لي ولوالدي ولمن دخل بيتي مؤمنا وللمؤمنين والمؤمنات
ولا تزد المومنين إلا تبارا

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. NOs sanè misimus Noe ad gentem suam, *dicentes ei*; Comminare genti tuæ, antequam adveniat eis pœna dolorifica. 2. Dixit *illis Noe*: O popule meus, certè ego *sum* vobis commonitor manifestus. 3. Servite Deo, & timete eum, & obedite mihi. 4. Dimittet vobis de peccatis vestris, & differet vos (*idest differet à vobis pœnam*) usque ad metam determinatam (*idest mortem.*) Porrò meta Dei (*idest præfixa à Deo*) cùm venerit, non differetur: Si sciretis *hoc*, *certè crederetis*. 5. Dixit *Noe*: Domine mi, certè ego vocavi gentem meam nocte, ac die. 6. Sed non auxit eis vocatio mea, nisi fugam *à fide*. 7. Et certè ego, quotiescunque vocavi eos, ut parceres eis, posuerunt digitos suos in auribus suis; & operuerunt se vestimentis suis, *ne viderent me*, & obstinatè perstiterunt, & superbè resilierunt cum protervia. 8. Tùm sanè ego vocavi eos manifestè. 9. Deinde ego certè palam locutus sum eis, & occultè lucutus sum eis clam loquendo. 10. Et dixi: Veniam precamini à Domino vestro: ipse quippè est indultor. 11. Mittet Cœlum super vos copiosè pluviam effundens. 12. Et augebit vos opibus, & filiis: & dabit vobis hortos, & dabit vobis fluvios. 13. Quid *est* vobis, quòd non speretis in Deo benignitatem? 14. Et jam creavit vos multiformiter. 15. An non videtis, quomodò creaverit Deus septem Cœlos involutim (*idest unum supra aliud?*) 16. Et posuit Lunam in eis ad lumen, & posuit solem ad lucernam? 17. Et Deus germinare fecit vos è terra germinando. 18. Deinde redire faciet vos in eam, & educet vos *ex ea* educendo (*idest resuscitando.*) 19. Et Deus posuit vobis terram in stratum. 20. Ut incedatis in ea per vias spatiosas. 21. Dixit Noe: Domine mi, certè ipsi noluerunt obedire mihi: & sectati sunt eum, cui non addunt opes ejus, & filii ejus, nisi perfidiam (*idest adhæserunt ditioribus, & potentioribus, qui sunt obstinati.*) 22. Et dolosè moliti sunt *contra Noe* technam maximam. 23. Et dixerunt *potentiores plebi*: Nullo modo relinquatis Deos vestros: neque deseratis Vaddum, neque Savaum. 24. Neque Jaguthum, & Jaucum, & Nasrum. Et jam seduxerunt multos. Et non addes iniquis *prædicatione tua*, nisi errorem: 25. Ex eo, quòd *ita commeruerint* peccata eorum, submersi sunt, & conjecti sunt in ignem *Gebennæ*. 26. Et non invenerunt sibi extra Deum adjutores. 27. Et dixit Noe: Domine mi, ne relinquas super terram ex infidelibus domos. 28. Nam, si tu reliqueris eos, seducent servos tuos, & non progignent, nisi *sobolem* flagitiosam, infidelem. 29. Domine mi, parce mihi, & parentibus meis, & cuicumque ingressus fuerit domum meam fidelis: & fidelibus *viris*, & fidelibus *mulieribus*: & ne addas iniquis, nisi ruinam.

N O T Æ.

REspóndet titulus Suræ (id, quod in Alcorano rarissimum est) materiæ, de qua in eadem agitur: nempè de precatione Noe. Meccana communiter censetur. Versus octo suprà viginti plerique illi tribuunt: alii tamen meliùs viginti, ac novem, sive etiam triginta enumerant.

Qui eam legerit: كان من المومنين الذين تدركهم دعوة نوح: *Erit ex illis fidelibus, qui fuerunt tempore prædicationis Noe*. Quamvis in Bedavio pro Noe legatur النبي عم: *Propheta, cui sit pax*, nimirùm Mahumeti.

XIV. *Creavit vos multiformiter.*] Arabicè est اطوارا: quam dictionem explicat Gelal, atque etiam Jahias: احوالا, *in variis statibus*, nimirùm primò spermatis, deindè coaguli, tùm molæ, posteà ossium, & carnis, postremò perfecti corporis humani.

XXIII. *Neque deseratis Vaddum.*] Erant hæc Idola illius ætatis, quemadmodùm scribit Zamchascerius, qui etiam addit, Vaddum fuisse Cęlum, æternum principem, & figuram ejus fuisse hominis. Savaum verò exhibuisse figuram mulieris; Jaguthum Leonis: Jaucum equi, & Nasrum aquilæ. Refert etiam opinionem quorumdam, qui censuerunt, hæc esse nomina virorum virtute, ac probitate excellentium.

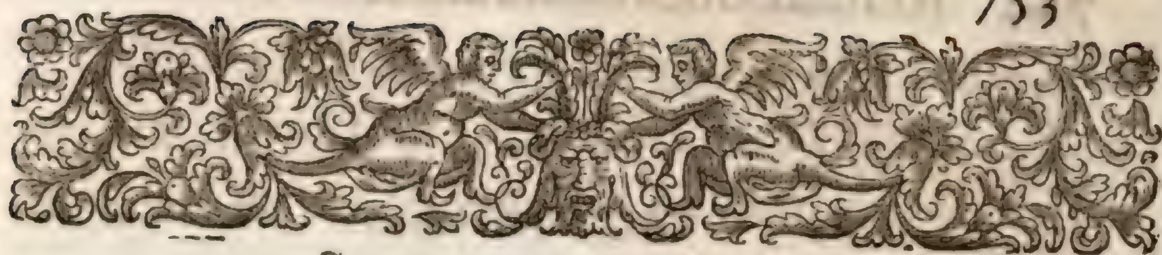
REFUTATIONES.

I. CUm in Alcorano dicitur aliquis missus à Deo Propheta, vel Legatus ad gentem suam, semper intelligitur de gente aliqua particulari, in qua ortus sit Propheta ille, vel Legatus. Hinc manifestè apparet crassissimus Mahumeti error, dùm asserit, Noe missum fuisse à Deo Commonitorem, seu Legatum ad gentem suam; quasi verò Noe ad populum aliquem peculiarem missus fuerit ad eum commonendum, cùm universo hominum generi, quod tunc nondùm in varias nationes divisum fuerat, neque dici poterat peculiaris illius populus, pœnitentiam prædicaverit. Constat enim, nonnisi post diluvium, homines in varias gentes divisos fuisse.

II. Non minùs hallucinatur, & errat Mahumetus, supponendo fuisse in mundo ante diluvium Idolorum cultum. Hoc idem jam superiùs, ut apertè falsum rejeci. Conveniunt scilicet Chronologi omnes, Idola, seu plures deos nonnisi post diluvium in humanum genus invectos fuisse. Neque Mahumetani ipsi aliter sentire possunt, si sacrarum literarum veritatem, non Alcorani deliria sequi velint. Certè non solùm Moyses, sed Christus peccata humani generis ante diluvium non ad Idolorum cultum, sed ad luxuriam, ac libidinem tantummodò revocant. Porrò, si hæc duo vitia ad Idololatriæ scelus comparentur, levia omninò, licèt alioqui gravissima, censenda sunt. Quamobrem illud, non hæc, tamquam diluvii causa adducenda erant. Quemadmodùm, si quis patriæ, vel Regis sui proditor esset, simulque fur, vel scortator; & ad extremum supplicium damnaretur: nonnisi ineptè damnationis illius causa, sola scortatio, vel furtum, omissa proditione, lesæque Majestatis reatu, à Judice publicaretur. Porrò necessarium prorsùs erat, ut ad sceleris omnium maximi, cujusmodi Idololatriæ est, detestationem, scirent omnes propter illud præcipuè à Deo humanum genus universum aquis submersum fuisse. Postremò non solùm Christiani, sed etiam Hebræi plurium deorum cultum, nonnisi post diluvium à posteris Cham ortum habuisse, certissimè tenent. Vide R. Moysen Ægyptium, vulgò Rambam in More Nebuchim.

سورة

سورة الجن مكية ثمان وعشرون آية

SURA LXXII.

GENII

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل أوحي إلي أنه استمع نفر من الجن فقالوا إنا سمعنا قرآنا عجبا ۞ 2 يهدي إلى
الرشد فآمنا به ولن نشرك بربنا أحدا ۞ 3 وأنه تعالى جد ربنا ما اتخذ صاحبة ولا
ولدا ۞ 4 وأنه كان يقول سفيهنا على الله شططا ۞ 5 وإنا ظننا أن لن تقول الإنس
والجن على الله كذبا ۞ 6 وأنه كان رجال من الإنس يعوذون برجال من الجن فزادوهم
رهقا ۞ 7 وأنهم ظنوا كما ظننتم أن لن يبعث الله أحدا ۞ 8 وإنا لمسنا السماء
فوجدناها ملئت حرسا شديدا وشهبا ۞ 9 وإنا كنا نقعد منها مقاعد للسمع فمن يستمع
الآن يجد له شهابا رصدا ۞ 10 وإنا لا ندري أشر أريد بمن في الأرض أم أراد بهم ربهم
رشدا ۞ 11 وإنا منا الصالحون ومنا دون ذلك كنا طرائق قددا ۞ 12 وإنا ظننا أن
لن نعجز الله في الأرض ولن نعجزه هربا ۞ 13 وإنا لما سمعنا الهدى آمنا به فمن يؤمن
بربه فلا يخاف بخسا ولا رهقا ۞ 14 وإنا منا المسلمون ومنا القاسطون فمن أسلم فأولئك
تحروا رشدا ۞ 15 وأما القاسطون فكانوا لجهنم حطبا ۞ 16 وأن لو استقاموا على
الطريقة لأسقيناهم ماء غدقا ۞ 17 لنفتنهم فيه ومن يعرض عن ذكر ربه يسلكه عذابا صعدا ۞
18 وأن المساجد لله فلا تدعوا مع الله أحدا ۞ 19 وإنه لما قام عبد الله يدعوه كادوا
يكونون عليه لبدا ۞ 20 قل إنما أدعوا ربي ولا أشرك به أحدا ۞ 21 قل إني لا
أملك لكم ضرا ولا رشدا ۞ 22 قل إني لن يجيرني من الله أحد ولن أجد من دونه
ملتحدا ۞ 23 إلا بلاغا من الله ورسالاته ومن يعص الله ورسوله فإن له نار جهنم خالدين
فيها أبدا ۞ 24 حتى إذا رأوا ما يوعدون فسيعلمون من أضعف ناصرا وأقل عددا ۞

25

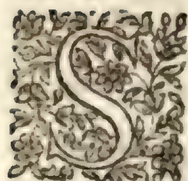
25 قُل إن أدري أقريبٌ ما توعدون أم يجعل ربّي أمدا ۝ 26 عالم الغيب فلا يظهر على
غيبه أحدا ۝ 27 إلّا من ارتضى من رسول فإنّه يسلك من بين يديه ومن خلفه رصدا ۝
28 ليعلم أن قد أبلغوا رسالات ربّهم وأحاط بما لديهم وأحصى كلّ شيء عددا ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. DIc, *ò Mahumete*: Revelatum fuit mihi, quòd attentè audivit cętus ex Geniis *me legentem Alcoranum*, & dixerunt: nos certè audivimus lectionem mirabilem. 2. Dirigit ad rectam institutionem: itaque credidimus in eam: & nullo modo associabimus *posthàc* cum Domino nostro ullum. 3. Et profectò exaltetur Majestas Domini nostri. Non accepit uxorem, neque *habuit* prolem. 4. Et quidem dicebat fatuus nostrum de Deo exorbitantiam (*idest quidam fatui ex nobis asserebant, Deum habere uxorem, & filios.*) 5. Sed nos certè
a viri. putavimus, quòd nullatenùs dicturus esset homo, & Genius de Deo menda-
b viros. cium. 6. Et fuerunt *a* quidam ex hominibus, *qui* confugerent ad *b* quosdam ex Geniis *ad discendam veritatem*: Sed *Genii* auxerunt illis errorem. 7. Et quidem ipsi *Genii* existimaverunt, quemadmodùm existimastis *vos, ò homines*, quòd non suscitaturus esset Deus ullum. 8. Et nos quidem attrectavimus Cęlum (*idest tentavimus ascendere ad illud, ut audiremus sermones Angelorum.*) Sed invenimus illud plenum esse custodia valida *Angelorum*, & flammis scintillantibus. 9. Et sanè nos sedebamus in eo in sedilibus ad audiendum: At verò, qui tentaverit audire nunc, inveniet sibi flammam *oppositam* ad custodiam. 10. Et nos porrò nescimus, an *hoc sit ad* malum, *quod* intentum *sit à Deo* in eos, qui *sunt* in terra: an velit in eis Dominus eorum directionem. 11. Et quidem inter nos *sunt* boni, & inter nos *sunt* citra hoc (*idest mali*) sumus viæ diversæ (*idest divisi in diversas sectas.*) 12. Et nos quidem existimavimus, quòd non essemus infirmaturi Deum in terra; & nullo modo infirmaturi essemus eum per fugam (*idest, quòd non possemus evadere potentiam ejus, & vim in puniendo, sive commoremur in terra, sive fugiamus in Cœlum.*) 13. Et nos sanè, postquàm audivimus directionem (*idest Alcoranum*) credidimus in eum. Qui porrò crediderit in Dominum suum; non timebit imminutionem mercedis *bonorum operum suorum*, neque injustitiam *à Deo*. 14. Et quidem ex nobis *aliqui sunt* Moslemi (*idest rectam religionem profitentes*) & ex nobis *aliqui sunt* à justitia deflectentes (*idest infideles.*) Porrò, qui sunt Moslemi, illi exquirunt rectam institutionem. 15. At verò à justitia deflectentes, erunt Gehennæ fomes ad incendium. 16. Et quidem, si *Meccani* rectè steterint in via (*idest in religione Alcoranica*) sanè potabimus eos aqua copiosa (*idest largam pluviam concedemus post septem annos siccitatis.*) 17. Ut probemus eos per eam, *utrum grati sint*. Qui autem longè recesserit à commonitione Domini sui (*idest ab Alcorano:*) ingredi faciet eum in supplicium atrox. 18. Et quidem Oratoria *dicata sunt* Deo: ne ergo invocetis cum Deo ullum. 19. Et sanè, cùm stetisset servus Dei (*idest Mahumetus*) *ut* invocaret eum *intra truncum Palmæ concavum*, prope fuit, ut essent *Genii* super eum cum oppressione mutua (*insiliendo unum supra alium, seque mutuò urgendo, ut eum audirent legentem Alcoranum.*) 20. Dic, *ò Mahumete, infidelibus*: Certè *ego* invoco Dominum meum: & non associo cum eo ullum. 21. Dic: Ego quidem non possum afferre vobis damnum, neque rectam institutionem. 22. Dic: Equidem nunquam defendet me à Deo ullus: & nunquam inveniam præter eum effugium. 23. Præter prædicationem *mihi commissam* à Deo, & Legationem ejus, *nihil possum conferre vobis boni, aut mali*. Qui autem contumax fuerit Deo, & Legato ejus, profectò illi *erit* ignis Gehennæ: perennaturi *sunt* in ea semper. 24. Donec viderint id, quod intentatur; illis *pœnæ, non recedent ab infidelitate sua*. Tunc verò scient, quis fuerit infirmior

firmior adjutore, & paucior numero (*ideſt, quis habuerit imbecilliorem adjutorem, & minora præſidia.*) 25. Dic: *a* Neſcio, an propinquum *ſit* id, quod intentatur vobis *ſupplicii*: an poſiturus ſit illi Dominus meus extremum terminum (*ideſt dilaturus ſit illud uſque ad mortem.*) 26. *Ipſe eſt* Cognitor Arcani; neque manifeſtabit Arcanum ſuum ulli. 27. Niſi, cui ſibi complacuerit ex Legatis: ipſe quippe incedere faciet ante eum (*nempè Legatum*) & poſt eum cuſtodiam *Angelorum*. 28. Ut ſciat, quòd jam pervenire fecerint *Legati ad homines* mandata Domini ipſorum. Et complexus eſt *ſcientia ſua* id, quod *eſt* apud eoſdem *Legatos*, & computavit omnem rem numerando. *a* Si Scio

NOTÆ.

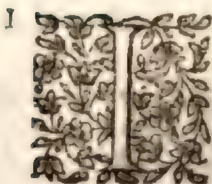

Uræ inſcriptio eſt الجن, ideſt *Genius*, nomen collectivum, ſeu genericum. Agitur enim in illa de quibuſdam Geniis ad Mahumetiſmum ex Alcorani lectione converſis. Octo ſuprà viginti verſus illi tribuuntur. Meccanam ubique reperio. Qui eam legerit كان له بعدد كل جنى صدق محمدا وكذب به عتق رقبة. *imputabitur illi, ac ſi tot captivos liberaſſet, quot fuerunt Genii, tàm, qui crediderunt in Mahumetum, quàm, qui noluerunt credere in illum.*

I. *Cætus ex Geniis.*] Tàm Hebræi, quàm Arabes agnoſcunt Genios diſtinctos ab hominibus, & Angelis: qui in quibuſdam rebus cum hominibus, in quibuſdam verò cum Angelis conveniant. Inter ea verò, quæ cum hominibus habent communia, eſt, quòd poſſint benè, vel malè agere, & converti ad fidem, vel ad pœnitentiam. De his aliàs egi: ideò hìc non repeto. Genii porrò iſti Alcoraniſtæ erant juxta Gelal: جن نصيبين, Genii Niſibienſes, nimirùm ex Niſibi celebri Civitate. Venerunt autem ad Mahumetum, ut idem ſcribit, في صلاة الصبح ببطن نخلة موضع بين مكة والطائف: *dùm vacaret precibus ſuis in Auroræ intra concavum cujuſdam Palmæ, quodam in loco inter Meccam, & Taiphum.*

III. *Exaltetur Majeſtas.*] Arabicè تعالى, cùm ſit præteriti temporis, verti poteſt: *exaltata eſt.* Sed videtur habere vim imperativi, ſeu optativi temporis, nempè exaltetur; quemadmodùm etiam تبارك: & utrumque uſurpatur ad deteſtationem alicujus rei, quæ impiè Deo tribuatur, & præſertim pluralitatis perſonarum, ſeu Deorum, ac ſi diceretur: *procul abſit*, vel *longè abeſt à Deo hoc, quod de illo dicitur*. idem dicendum de سبحان الله, *laus Dei*, & ſimilibus formulis.

VIII. *Attrectavimus Cœlum.*] Vide, quæ de hoc ſuperiùs dicta ſunt.

REFUTATIONES.

I
Uxta principia falſa Mahumetanorum, itemque Hebræorum, poſſet hìc aliqualiter Mahumetus in eo, quod de Geniis habet, excuſari. Verùm, cùm ex Sacris literis, tàm veteris, quàm novi Teſtamenti nihil de hujuſmodi Geniis habeamus, dicendum eſt, totum, quod hìc de illis refertur, figmentum eſſe, ac mendacium. Conſtat enim ex utroque Teſtamento, præter Angelos, & homines, nullam aliam rationalem, ſeu intellectualem creaturam à Deo conditam fuiſſe. Certum item eſt, ex Angelis quoſdam eſſe beatos, Cœloque addictos: quoſdam verò è Cœlo dejectos, & æternis cruciatibus in Gehennæ damnatos; qui communiter Dæmones, Satanæ, vel Diaboli appellantur: licèt re vera caput, ſeu Princeps eorum tantummodò Diabolus, & Satanas ſaltem per antonomaſiam nuncupetur. Tàm autem ex Angelis bonis, quàm ex malis plures in terris, aliiſque elementis commorantur. Ex his malos eos eſſe putamus, qui homines obſident, vel domos, aliave loca infeſtant, & multimodis ludibriis miſeros mortales illudunt. Hos ſacræ literæ univerſos iiſdem nominibus Satanæ, vel Dæmonis, vel Diaboli, vel Spiritus immundi, vel ſpiritus nequam, vel Angeli mali, vel hujuſmodi conſueverunt appellare. Veteres Ethnici genios vocavere, voce Arabicæ conſimili. Neque verò Hebræi, neque Arabes poſſunt ullam legitimam hujuſmodi Geniorum, quales ipſi fingunt, originem oſtendere. Communis Arabum opinio eſt, illos ex Eblis, ſeu Diabolo natos fuiſſe. Verùm uxorem, ex qua eos ſuſceperit, non aſſignant. Audivi à quodam Arabe, eſſe inter eos opinionem, ex ejuſdem Diaboli coxis, ſeu inguinibus utroque ſexu præditis, illos ortos fuiſſe. Sed fabulam tàm abſurdam ab Arabibus fide dignam haberi, vix mihi poſſum perſuadere. Ut verò ad Hebræos veniam, hi hujuſmodi Genios שדים vocant: nimirum vaſtatores, ac perditores: & quidem meritò: nam, cùm ſint ſpiritus Deo rebelles, & hominibus hoſtes, nihil aliud ſatagunt, quàm eoſdem in æternum perdere. Thalmudiſtæ ſex proprietates illis tribuunt: alas, volatum ab una extremitate Mundi ad alteram, & futurorum ſcientiam: in his cum Angelis conveniunt. Tum comedere, & bibere, gignere, & multiplicari, & mori; in quibus hominibus aſſimilantur. Hæc Thalmudiſtæ omninò è cerebro ſuo; ex quo etiam confingunt, eoſdem Adami filios fuiſſe. Docent enim per centum, ac triginta primos annos, quibus Adam à Deo rejectus, atque, ut ita dicam, excommunicatus, vixit ſeparatus ab Heva, genuiſſe ſpiritus, Dæmones, & ſpectra nocturna. Adiicit

ficit R. Salomon, Dæmones iſtos ex gonorrhea, ſeu pollutione Adæ tempore nocturno genitos fuiſſe, dum eſſet ſub anathemate ab Heva disjunctus. R. Simon autumat, centum illis, ac triginta annis Addam generaſſe hos Genios, ex aliis Geniis fœmininis: Hevam verò item alios genuiſſe ex aliis Geniis maſculis. Verùm quærendum erit, undenam eruperint Genii illi maſculi, & fœminæ, ex quibus Adam, & Heva alios Genios procreavere. Nullus, qui non ſit prorsùs ſtipes, aut fungus, non videt hæc eſſe deliria, meraſque inæptias. Certum igitur eſt, nullos alios Genios, ſeu ſpiritus reperiri, quàm ſpiritus illos, ſeu dæmones, qui Cœlo dejecti ad ignem æternum ſunt deſtinati, licèt interim plures ex illis in terris commorentur, nihil aliud curantes, aut ſatagentes, quàm homines decipere, vexare, ſecumque in æternam ruinam pertrahere. Tales nobis eos Sacræ literæ repræſentant: nec quidquam de his, quæ Mahumetani, & Hebræi confingunt, præſertim de comeſtione, generatione, pœnitentia, morte, & hujuſmodi inſaniis, in illis reperimus, quamobrem manifeſtiſſimè apparet vanitas eorum, quæ refert Impoſtor de Geniis illis Niſibienſibus, qui ad Alcorani ſui lectionem converſi ſunt ad ipſius ſectam.

II. De furtiva illa eorundem Geniorum auditione, dùm in orbibus Cœleſtibus aſſidentes, clanculum Angelorum colloquia, admotis auriculis excipiebant: & de tota illa fabula ejectionis eorumdem è Cœlis per flammarum jaculationem poſt adventum Mahumeti; vide, quæ alibi dicta ſunt. Hic unum ſupereſt à Mahumetanis exquirendum: quomodò nimirum tàm acuti auditus hi Genii fuerint, vel tàm longas auriculas habuerint, ut ab imo Orbe Cœleſti Angelorum, qui ſupremo in Cœlo morantur, colloquia, vel voces audire potuerint. Conſtat enim inter Sapientiores Aſtrologos, ab uno Orbe Cœleſti ad alium multas milliariorum myriades eſſe: & ab imo ad ſummum immenſum penè ſpatium intercedere. Porrò ſive conſideremus Genios, ut homines, ſive ut Angelos: tàm homo, quàm Angelus habet ſphæram limitatam ſuarum operationum: quamobrem impoſſibile eſt, auditum Geniorum ab ultimo Cœlo ad ſupremum ſeſe extendere. Neque dicas, hos Genios per ſupremi orbis rimas arcana Angelorum colloquia audire tentaſſe: nam in aliis etiam inferioribus Cœlis eos ad hoc idem reſediſſe fatentur iidem Genii apud Ahmedum Abulchaſanum, vulgò Albacharium in libro الانوار, *Splendorum*, parte ſexta. Audi illos loquentes: لقد كنا نصعد الي السموات السبع ونسترق السمع الي ان بعث المسيح ابن مريم فطردنا من اربع سموات فلما كان في هذه الايام طردنا من السموات كلها: *Jam quidem aſcendebamus ad ſeptem Cœlos ad furtivam auditionem excipiendam, donec miſſus fuit Chriſtus Filius Mariæ: tunc enim ex quatuor Cœlis depulſi ſumus. His verò diebus, in quibus ſumus, ejecti fuimus ab omnibus Cœlis.* Sermo eſt de diebus, quibus natus eſt Mahumetus.

III. *Notandæ ſunt in hac Sura inſulſæ, importunæque tranſitiones à Geniis ad Meccanos, ab his ad Oratoria: ab Oratoriis iterùm ad Genios: à Geniis iterùm ad Meccanos. Quo teneam vultus mutantem Protea modo?*

سورة

سورة المزمل مكية تسع عشرة آية

SURA LXXIII.
INVOLUTUS.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا أيها المزمل قم الليل إلا قليلا ۞ 2 نصفه أو انقص منه قليلا ۞ 3 أو زد عليه
ورتل القرآن ترتيلا ۞ 4 إنا سنلقي عليك قولا ثقيلا ۞ 5 إن ناشئة الليل هي أشد وطاء
وأقوم قيلا ۞ 6 إن لك في النهار سبحا طويلا ۞ 7 واذكر اسم ربك وتبتل إليه تبتيلا ۞
8 رب المشرق والمغرب لا إله إلا هو فاتخذه وكيلا ۞ 9 واصبر على ما يقولون واهجرهم
هجرا جميلا ۞ 10 وذرني والمكذبين أولي النعمة ومهلهم قليلا ۞ 11 إن لدينا أنكالا
وجحيما ۞ 12 وطعاما ذا غصة وعذابا أليما ۞ 13 يوم ترجف الأرض والجبال وكانت الجبال
كثيبا مهيلا ۞ 14 إنا أرسلنا إليكم رسولا شاهدا عليكم كما أرسلنا إلى فرعون رسولا ۞
15 فعصى فرعون الرسول فأخذناه أخذا وبيلا ۞ 16 فكيف تتقون إن كفرتم يوما يجعل
الولدان شيبا ۞ 17 السماء منفطر به كان وعده مفعولا ۞ 18 إن هذه تذكرة فمن
شاء اتخذ إلى ربه سبيلا ۞ 19 إن ربك يعلم أنك تقوم أدنى من ثلثي الليل ونصفه وثلثه
وطائفة من الذين معك والله يقدر الليل والنهار علم أن لن تحصوه فتاب عليكم فاقرؤوا ما
تيسر من القرآن علم أن سيكون منكم مرضى وآخرون في الأرض يبتغون من فضل الله
وآخرون يقاتلون في سبيل الله فاقرؤوا ما تيسر منه وأقيموا الصلوة وآتوا الزكوة وأقرضوا الله قرضا
حسنا وما تقدموا لأنفسكم من خير تجدوه عند الله هو خيرا وأعظم أجرا واستغفروا الله
إن الله غفور رحيم

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Involute vestibus, sta *in oratione* nocte, præter paucum *tempus illius*. 2. Dimidium *scilicet* ejus: aut diminue ex eo aliquantulum. 3. Aut

adde

adde ſuper illud : & pſalle Alcoranum pſallendo . 4. Nos ſanè conjiciemus ſuper te dictum grave . 5. Certè exordium noctis fortius eſt ad premendum, & rectius ad dicendum . 6. Porrò tibi in die *eſt* occupatio longa *in negotiis* . 7. Et memento nominis Domini tui : & ſepara te *à cæteris* , *ut vaces illi*, ſeparando te . 8. Dominus Orientis , & Occidentis : non *eſt* Deus , niſi ipſe . Accipe igitur eum in procuratorem . 9. Et patiens eſto ſuper id, quod dicunt *contra te infideles* : & ſepara te ab eis ſeparatione ſpecioſa (*ideſt nullum oſtendens ex eis timorem*) . 10. Et relinque me , & eos , qui mendacii inſimulant *Alcoranum* , prædìtos opulentia : *ego enim ſatis ero pro te adverſus illos* : & ſine eos , quietè vivere aliquantulùm . 11. Porrò apud nos *ſunt* compedes graves , & ignis ardens 12. Et cibus afferens gutturi anguſtiam : & ſupplicium dolorificum . 13. Die *quadam* commovebitur terra , & montes : & erunt montes pulvis conglomeratus , diſſipatus . 14. Nos certè miſimus ad vos Legatum , teſtem *futurum* contra vos *in die Judicii* ; quemadmodùm miſimus ad Pharaonem Legatum . 15. Sed contumax fuit Pharao Legato : propterea punivimus eum pœna vehementi . 16. Quomodò ergo evitabitis , ſi fueritis infideles , diem , *quæ* inducet pueris canos , *ob magnitudinem timoris* ? 17 Cœlum diſcindendum *eſt* in eo : eſt promiſſio ejus complenda 18. Certè hæc *eſt* commonitio : qui ergo voluerit , capiet ad Dominum ſuum viam . 19. Porrò Dominus tuus ſcit, quòd tu ſtas *ad orandum* minùs , quàm duas tertias partes noctis , & per dimidium ejus , & per tertiam partem ejus . Et quidam ex eis , qui *ſunt* tecum , *faciunt idem* . Deus autem menſurat noctem , & diem : & novit , quòd nequaquam computabitis eam (*ideſt non poteſtis ſervare computum horarum ejus.*) Propterea benigniùs agit vobiſcum . Legite ergo id , quod levius fuerit *vobis* ex Alcorano . Scit , quòd erunt ex vobis infirmi : & alii peragraturi ſunt terram , ut procurent *ſibi victualia* ex liberalitate Dei : & alii pugnaturi ſunt pro via Dei . Legite ergo , quod levius fuerit *vobis* ex eodem *Alcorano* . Et ſtare facite orationem, & perſolvite ſtatutum cenſum: & fœneramini Deo fœnus pulchrum . Nam , quod præmiſeritis animabus veſtris boni *operis* , invenietis illud apud Deum : hoc erit melius , & majus in mercede . Petite verò indulgentiam à Deo : nam Deus eſt indultor, miſericors .

N O T Æ.

Rabica dictio المزّمل , à qua inſcribitur Sura , & quæ habetur in primo verſu, ſignificat propriè involutum propriis veſtibus, cenſentque Expoſitores, ſcriptum eſſe المزّمل pro المتزمل : Meccana à pleriſque inſcribitur : quidam tamen malunt, eſſe Medinenſem : Alii ultimum tantummodò verſum, qui incipit : *Porrò Dominus tuus* , Medinæ traditum fuiſſe. In verſibus enumerandis inſignis varietas reperitur : quidam enim octo ſuprà decem : quidam decem, ac novem : quidam viginti : quidam ſeptem ſuprà viginti enumerant . Sed numerus à me ſervatus eſt communior . Qui hanc Suram legerit رفع اللّه العسر عنه فى الدنيا والاخرة : *auferet Deus ab eo omnem difficultatem in hoc Mundo, & in ſæculo futuro.*

I. *O involute veſtibus* .] Nimirùm, ò Mahumete. Hic enim, ut ait Gelal: تلفف بثيابه حين مجى الوحى له خوفا منه لهيبته : *involverat ſe veſtibus ſuis eo tempore , quo venerat ei revelatio , ob timorem ex ea conceptum , & reverentiam ipſius* . Sed Zamchaſcerius aliter rem narrat كان رسول اللّه من نايما بالليل متزملا فى قطيفة فنبه ونودى بما يهجن اليه الحالة التى كان عليها من التزميل فى قطيفة كما يفعل من لا يهتمه امر . *Erat Propterea Mahumetus noctu dormiens veſtibus involutus ſuper culcitram holoſericam : & excitatus eſt , & audivit vocem exprobrantem ſibi delicias illas dormiendi ſuper culcitram holoſericam adeò otioſe , ac ſi nihil ſibi eſſet negotii* . Idem tamen aliter rem ita narrat قيل كان متزملا فى مرط لعايشة يصلى فهو على هذا ليس بتهجين بل هو ثنا عليه : وعن عايشة انها سيلت ما كان تزميله قالت كان مرطا طوله اربع عشرة دراعا نصفه على وانا نايمة وهو يصلى : *Fertur , cùm Mahumetus involutus eſſet in ſtragulo Aiſæ, oraſſe . Qua in re non reprehenſionem , ſed potiùs laudem meretur . Ipſa autem Aiſa interrogata , quidnam eſſet id , quo Mahumetus involvebatur, reſpondit, fuiſſe ſtragulum longitudinis quatuordecim cubitorum, cujus medietate ipſa ſe cooperiebat , ut dormiret, dum ille precibus vacabat.*

II. *Aut diminue* .] Autumat Gelal, hanc diminutionem è dimidio importare الى الثلث , *uſque ad tertiam partem noctis* . Additionem verò الى الثلثين *uſque*

usque ad duas tertias partes noctis.

IV. *Dictum grave.*] Exponit Gelal: قرآنا مهيبا او شديدا لما فيه من التكاليف: *Sententias Alcorani terribiles, seu vehementes, ob res difficiles, & graves, quæ in illis continebantur.*

V. *Certè exordium noctis fortius est.*] Explicat Gelal: ناشية الليل القيام بعد النوم هي اشد وطاء موافقة السمع للقلب على تفهم القرآن واقوم قيلا ابين قولا: *Exordium noctis est surrectio ad orandum post somnum, quæ fortior est ad premendum, nimirùm ad consensum aurium cum corde pro intelligendo Alcorano: & rectior ad dicendum; idest ad melius distinguendum, & clariùs proferendum id, quod dicitur*: nempè ad meliùs mente, & ore orandum. Ita piè exponunt Moslemi Impostoris sui nugas, & ineptias, cùm magis legitima versiculi hujus expositio esset: *Certè in principio noctis majus robur, & vim habet homo ad fœminas premendas, & subagitandas, & ad clarioribus verbis amores suos propalandos.* Plus scilicet urgebat Mahumetum negocium mulierum, quàm orationis, & priùs libidini satisfaciendum erat, quàm pietati.

XII. *Et cibus afferens gutturi angustiam.*] Arabicè طعاما ذو غصة: *cibus habens oppressionem gutturis.* De hujusmodi cibo, ita Gelal: يغص به في الحلق وهو الزقوم او الضريع او الغسلين او شوك من نار لا يخرج ولا ينزل: *Præfocatur eo guttur: & hic est fructus arboris Zachum, vel Dharib; vel Gaslin: vel sunt spinæ ex igne, quæ neque sursum à gutture exeunt: neque deorsum descendunt.* Infixæ nimirùm in gutture manent.

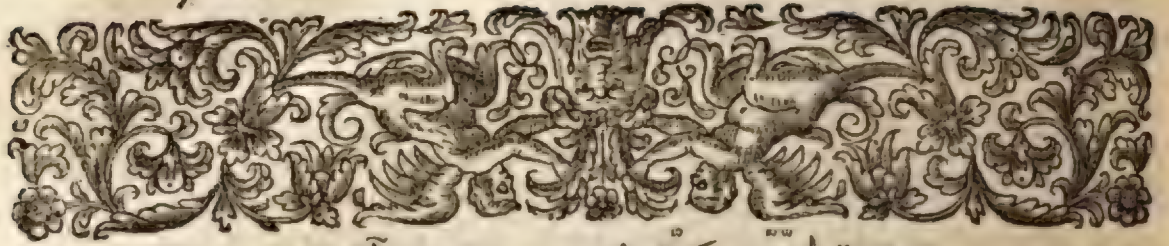
XIX. *Deus autem mensurat.*] Tota versiculi hujus vis in eo sita esse videtur, ut Mahumetus, & socii ejus à prolixioribus precibus, & à sollicitudine computandarum horarum noctis eximantur. Nam, ut refert Gelal: منهم من كان لا يدري كم صلى من الليل وكم بقي منه فكان يقوم الليل كله احتياطا فقاموا حتى انتفخت اقدامهم سنة او اكثر فخفف عنهم: *quidam ex ipsis nescientes, quotam partem noctis precibus impenderent, & quotam quieti, stabant noctem totam circumeuntes; adeò, ut intumescerent pedes eorum per annum, aut plus. Propterea allevantur hìc ab hujusmodi onere.* Credat Judæus apella: non ego.

REFUTATIONES.

I. AD impietatem, & nequitiam suam cohonestandam, & ad rudiores, ac simpliciores faciliùs decipiendos, fingit Mahumetus, se precibus sacris nocturnas horas insumere, etiam ultra debitum, itaut aliqualis moderationis diuinitùs præscriptæ indigeat. Hic nimirùm mos est sceleſtiſſimorum Principum, sceleribus, flagitiisque suis larvam alicujus pietatis, ac religionis inducere, ne, quales reverà sunt, appareant, sed, quales non sunt, à populo existimentur. Utinam & aliquibus ex Christianis (saltem nomine) Principibus hoc vitium non inhæreret.

II. Sed, dùm se pium, religiosumque ostentare impiissimus impostor satagit, ridiculum nugatorem detegit. Primò enim fingit, præcipi sibi à Deo preces per totam noctem: deindè exiguam illius partem somno condonari. At quænam erit hæc pars exigua? dimidium noctis, vel duæ tertiæ partes illius. Ridiculum caput. Ergone dimidium rei, vel duæ tertiæ partes, sunt قليل, *parum*, vel *exiguum* illius? atqui majora etiam laxantur somno spatia in fine Suræ, ubi leviora ex Alcorano, pro solvendis precibus præcipiuntur, quæ nimirum ad citissimam orationem explendam sufficiant. Hoc nimirum est totam noctem orare: vel exigua illius parte quiescere.

III. Illud verò, quod addit Gelal, quosdam ex Mahumeti asseclis, nescientes quotam partis noctem precibus, quotam verò somno impenderent, vel impendissent: noctem totam circumeundo transegisse, eodemque tempore stando orasse: ac propterea tàm enormiter pedes eorum intumuisse, quis, nisi insanus, credat! At hæc non Alcorani, sed expositoris illius vitio tribuenda sunt, quemadmodùm etiam, quòd Mahumetus ita laxo in cubili dormiret, ut illius stragulum cubitos quatuordecim occuparet. Stabulo scilicet indigebat homo pecuinus, non cubili.

سورة المدثر مكية خمس وخمسون آية

SURA LXXIV.

COOPERTUS.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 يا ايها المدثر ۞ 2 قم فانذر ۞ 3 وربك فكبر ۞ 4 وثيابك فطهر ۞ 5 والرجز
فاهجر ۞ 6 ولا تمنن تستكثر ۞ 7 ولربك فاصبر ۞ 8 فاذا نقر في الناقور ۞ 9 فذلك
يومئذ يوم عسير ۞ 10 على الكافرين غير يسير ۞ 11 ذرني ومن خلقت وحيدا ۞
12 وجعلت له مالا ممدودا ۞ 13 وبنين شهودا ۞ 14 ومهدت له تمهيدا ۞ 15 ثم
يطمع ان ازيد ۞ 16 كلا انه كان لاياتنا عنيدا ۞ 17 سارهقه صعودا ۞ 18 انه فكر
وقدر ۞ 19 فقتل كيف قدر ۞ 20 ثم قتل كيف قدر ۞ 21 ثم نظر ۞ 22 ثم
عبس وبسر ۞ 23 ثم ادبر واستكبر ۞ 24 فقال ان هذا الا سحر يوثر ۞ 25 ان هذا
الا قول البشر ۞ 26 ساصليه سقر ۞ 27 وما ادراك ما سقر ۞ 28 لا تبقي ولا تذر ۞
29 لواحة للبشر ۞ 30 عليها تسعة عشر ۞ 31 وما جعلنا اصحاب النار الا ملائكة وما
جعلنا عدتهم الا فتنة للذين كفروا ليستيقن الذين اوتوا الكتاب ويزداد الذين امنوا ايمانا
ولا يرتاب الذين اوتوا الكتاب والمومنون وليقول الذين في قلوبهم مرض والكافرون ماذا اراد
الله بهذا مثلا كذلك يضل الله من يشاء ويهدي من يشاء وما يعلم جنود ربك الا هو
وما هي الا ذكرى للبشر ۞ 32 كلا والقمر ۞ 33 والليل اذ ادبر ۞ 34 والصبح اذا
اسفر ۞ 35 انها لاحدى الكبر ۞ 36 نذيرا للبشر ۞ 37 لمن شاء منكم ان يتقدم او
يتاخر ۞ 38 كل نفس بما كسبت رهينة ۞ 39 الا اصحاب اليمين ۞ 40 في جنات
يتساءلون عن المجرمين ۞ 41 ما سلككم في سقر ۞ 42 قالوا لم نك من المصلين ۞
43 ولم نك نطعم المسكين ۞ 44 وكنا نخوض مع الخائضين ۞ 45 وكنا نكذب

بيوم

بيوم الدين ۞ 46 حتى أتانا اليقين ۞ 47 فما تنفعهم شفاعة الشافعين ۞ 48 فما لهم
عن التذكرة معرضين ۞ 49 كأنهم حمر مستنفرة ۞ 50 فرت من قسورة ۞ 51 بل
يريد كل امرئ منهم أن يؤتى صحفا منشرة ۞ 52 كلا بل لا يخافون الآخرة ۞
53 كلا إنه تذكرة ۞ 54 فمن شاء ذكره ۞ 55 وما يذكرون إلا أن يشاء الله هو
أهل التقوى وأهل المغفرة *

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. O Cooperte : 2. Surge, & prædica. 3. Et Dominum tuum magnifica. 4. Et vestimenta tua purifica. 5. Et abominationem fuge. 6. Et ne beneficus sis, *ut* multiplices, *plus recipiendo, quàm dedisti*. 7. Et Dominum tuum patienter expecta. 8. Cum porrò insonitum fuerit Tuba. 9. Ille tunc temporis *erit* dies difficilis. 10. Super infideles nequaquam facilis. 11. Sine me, & illum, quem creavi, solum. 12. Et tribui illi opes amplas. 13. Et filios testes (*idest, quorum testimonia cum plausu admittuntur*). 14. Et planitiem substravi illi complanando (*idest in cunctis felicem feci illum*). 15. Insuper sperat, quòd aucturus sim *illi felicitatem*. 16. Nequaquam *tamen hoc erit* : quippè ipse est signis nostris contrarius. 17. Mox adigam illum ad ascendendum *montem ignis*. 18. Quippè ipse excogitavit, & disposuit, *quæ diceret contra Alcoranum*. 19. Sed occisus fuit (*idest maledictus sunt*) quemadmodùm disposuit. 20. Tùm occisus fuit, quemadmodùm disposuit. 21. Deinde respexit *præcipuos gentis suæ*. 22. Tùm vultum corrugavit, & tristitiam præsetulit. 23. Deindè terga vertit, & in superbiam elatus est. 24. Et dixit : *a* Non *est* hic *Alcoranus*, nisi prestigium aliundè acceptum. 25. *b* Non *est* hic, nisi dictum hominis. 26. Detrudam eum comburendum in Tartarum. 27. Et quid intelligere faciet te, quid *sit* Tartarus? 28. Nihil relinquit, & nihil dimittit, *quin absumat illud*. 29. Comburens *c* carnes hominum. 30. Super eum *constituti sunt Angeli* novemdecim. 31. Et non posuimus Præfectos Ignis, nisi Angelos : & non constituimus numerum eorum, nisi ad *gignendum* schisma inter eos, qui sunt infideles : ut certi essent ii, quibus datus fuit Liber (*idest Judæi*) de veritate *Mahumeti* : & augerentur ii, qui crediderunt, fide, & ne dubitarent *amplius de hoc* illi, quibus datus fuit Liber, & Fideles : & ut dicerent illi, quorum in cordibus est morbus, & Infideles : Quidnam voluit Deus in hoc *numero d* mysticè significare? Ita errare facit Deus, quem vult : & dirigit, quem vult. Et non novit exercitus Domini tui (*idest robur, & numerum præfectorum Gehennæ*) nisi ipse : & non est hic (*nempe Tartarus*) nisi commonitio hominibus 32. Ita est. Per Lunam. 33 Et noctem, quandò retrocedit. 34. Et Auroram, quandò rutilat. 35. *Juro*, quòd hic *Tartarus* est sanè una rerum gravissimarum. 36. Commonefaciens homines. 37. *Sive* eum, qui voluerit ex vobis præire *ad præmium*, sive *eum, qui voluerit* retrò remanere *ad pœnam*. 38. Omnis anima pro eo, quod operata fuit, oppigneranda est *in Gehenna*. 39. Sed socii dexteræ (*idest boni*) in hortis interrogando exquirent à peccatoribus. 41. Quid induxit vos in Tartarum? 42. Respondebunt : Non fuimus ex orantibus. 43. Et non cibavimus pauperem. 44. Et inaniter disceptavimus cum futilia pertractantibus. 45. Et negavimus, ut falsum diem Judicii. 46. Donec supervenit nobis certitudo (*idest mors*). 47. Neque verò proderit illis intercessio intercedentium. 48. Quid porrò *est* ipsis, *quòd* à commonitione *sunt* longè recedentes. 49. Quasi ipsi *essent* asini silvestres. 50. *Qui* fugiunt à leone. 51. Atqui vellet quilibet vir ex ipsis, ut darentur sibi codices aperti *à Deo*, quibus *ipsis præciperet, ut sequerentur* Mahu-

a Si

b Si

c homines

d parabolica

Mahumetum. 52. Minimè *erit hoc*. Atqui non timent sæculum futurum. 53. Minimè, *inquam, erit hoc*: quippè hic *Alcoranus est* commonitio *sufficiens*. 54. Qui ergo voluerit *commoneri*, commonefaciet eum. 55. Sed non commonefient, nisi voluerit Deus. Ipse dignus *est* timore: & dignus *est* indulgentia (*idest ipsi convenit hominibus indulgere*).

NOTÆ.

Nscriptio ex primo versu desumpta, est المدثر pro المتدثر, idest *Coopertus*, seu *involutus vestibus exterioribus*: * nam الدثار, juxta Zamchascerium est ما فوق الشعار, *quod supra interiores vestes induitur*. Sura Meccana censetur: & versus quinque suprà quinquaginta illi à plerisque tribuuntur. Zamchascerius, aliique non inferioris notæ Authores, asserunt, hanc fuisse primam Suram, quæ revelata fuerit Mahumeto: communis tamen sententia adversatur, ut constat ex his Jahiæ verbis: قال جابر بن عبد الله هذه اول اية نزلت على النبي ص قال يحيى والعامة على ان اول ما نزل اقراء باسم ربك الذي خلق: *Dixit Giaber filius Abdalah: Hi fuerunt primi versus Prophetæ Mahumeto revelati. Dixit Jahias: communis sententia est, prima verba revelata Mahumeto fuisse illa: Lege in nomine Domini tui, qui creavit*. Quæ verba infrà occurrent. Premium Lectoris erit من قراء سورة المدثر اعطاه الله عشر حسنات بعدد من صدقه وكذبه: *Qui legerit Suram Cooperti: dabit illi Deus decem bona pro numero eorum, qui, ut veraci, Mahameto crediderunt, & eorum, qui, ut mendacem rejecerunt eum*.

*Ineptè more suo Hottingerus: *Coopertus floreis*.

I. *O Coopert.e*] Quam ob causam ita se appellet Mahumetus, exponit Zamchascerius ipsius Mahumeti verbis, qui fertur dixisse: كنت على جبل حراء فنوديت يا محمد انك رسول الله فنظرت عن يميني ويساري فلم ار شيا فنظرت فوقي فرايت شيا وفي رواية عايشة فنظرت فوقي فاذا بـه قاعد على عرش بين السماء والارض يعني الملك الذي ناداه فرعبت ورجعت الى خديجة فقلت دثروني دثروني فنزل جبرايل وقال يا ايها المدثر قم فانذر وربك فكبر: *Eram supra montem Hera, & audivi dicentem mihi: O Mahumete, certè tu es Legatus Dei. Et respexi ad dexteram meam, & ad sinistram meam, & nihil vidi. Et aspexi supra me, & vidi nescio quid (Vel, ut habetur ex relatione Aisæ) & vidi sedentem super Thronum inter Cœlum, & terram (hic erat Angelus, qui vocaverat eum) & tremefactus reversus sum ad Chadigen, & dixi: Cooperite me; cooperite me* (Aliqui addunt: وصبوا علي ماء باردا & *effundite super me aquam frigidam*). *Et tunc descendit Gabriel, & dixit ei: O Cooperte*, &c. Ex aliorum verò relatione hæc habet idem Author: وقيل سمع من قريش ما كرهه فاغتم فتغطى بثوبه مفكرا كما يفعل المغموم فامر ان لا تدع انذارهم: *Dicunt alii, illum audivisse à Coraishitis contra se verba, quæ ipsi valdè displicuerunt, quamobrem tristitia oppressus cooperuit se pallio suo, eoque involutus sedebat cogitabundus, in morem hominis solicitudine, ac mœrore pleni. Tunc verò Gabriel præcepit ei, ut surgeret, & Coraishitis minitabundus prædicaret*. Verum hæc omnia figmenta sunt ad rei veritatem obscurandam, & fabulis involvendam. Constat enim, Mahumetum epileptico morbo, vel vi dæmoniaca corripi consuevisse: & tunc temporis jubebat, se vestibus, seu stragulis cooperiri; simulans sibi à Gabriele arcana cœlestia revelari. Hoc semper fuit apud omnes, tàm veteres, quàm recentes mortales ceteros, & traditum, & creditum, quidquid Moslemi nugentur.

V. *Et abominationem fuge*.] Vox Arabica الرجز, idest *abominatio*, exponitur hic communiter à Moslemis pro *Idolorum cultu*: ita enim ferunt, Mahumetum ipsum exposuisse, Gelal: فسر النبي ص بالاوثان: *Exposuit eam Propheta Mahumetus pro Idolis*. Jahias: الرجز فاهجر الاوثان لا تعبدها: *Abominationem fuge: idest, Idola ne colito*. Eodem modo Zamchascerius, & cæteri, quos videre licuit.

XI. *Sine me, & illum, quem creavi solum*.] Idest, sine, ut veniat ad me in judicium solus, & omnibus opibus, filiisque suis spoliatus. Putant Zamchascerius, & alii, hìc Mahumetum mordere الوليد ابن المغيرة, *Validum filium Megheiræ* hostem suum infensissimum, cum quo perpetuas habuit simultates, & qui ob magnam felicitatem vocabatur à suis الوحيد *Unicus*, seu *Solus*.

XIX. *Sed occisus est, quemadmodum disposuit*.] Verbum Arabicum قتل *occisus est*, exponitur à Gelale; لعن وعذب: *maledictus, & punitus fuit*. Sed fortasse meliùs accipiemus præteritum tempus pro imperativo execratorio, ut aliàs moris est: *occidatur*, seu *maledicatur, ac puniatur*. Illud verò, quod additur: *quemadmodum disposuit*, exponitur ab eodem Authore: *juxta malitiam pravæ cogitationis suæ contra Alcoranum, & Mahumetum*.

XXIV. *Aliundè acceptum*.] Nempè ab aliis Magis, & Præstigiatoribus, vel potiùs à Judæis, & Christianis.

XXXI. *Et certi essent ii, quibus datus fuit Liber*.] Explicat Gelal: اي اليهود صدق النبي كونهم موافقا عشر الموافق لما في كتابهم: *Nimirùm Judæi certi essent de veracitate Mahumeti, dùm asserebat, Angelos præfectos Gehennæ esse septemdecim, cum hoc ipsum conformare esset illi, quod in Sacris ipsorum libris continebatur*.

NOTÆ.

REFUTATIONES.

I. Dissimulant Moslemi veram causam, cur Mahumetus frequenter vestibus se, ac stragulis cooperiri, atque aqua perfundi juberet. Neque enim erat cur ob id, quod in monte Hora se vidisse fingebat, vel ob contumelias à Coraisitis acceptas, hoc exigeret; sed, ut jam dixi, ita epileptico morbo, vel mania frequenter laborabat, ut ad deformes vultus, totiusque corporis motus celandos, hujusmodi vestium, ac stragulorum remediis uteretur. Hoc idem faciunt hodie illi, qui inter Mahumetanos religiosiores, ac sanctiores habentur, dùm post longam corporis agitationem in terram prolapsi, à spiritu nescio quo prophetiæ corripi se fingunt. Prophetam scilicet suum imitantur.

II. Ex suo ipsius testimonio ostendit, qualis fuerit hoc tempore Mahumetus, cui opus fuerit præcipi à Deo, ut Idolorum cultum, quem meritò abominationem vocat, refugeret; quippè qui adhuc Idololatriam sequeretur. Conatur Gelal Prophetam suum ab hoc scelere vindicare, accipiendo اهجر *fuge*, pro دم في هجره *persevera in fuga illius*, nempè Idololatriæ. Aliud enim est aliquid facere; & aliud perseverare in eo faciendo. Porrò Mahumetum usque ad quadragesimum circiter ætatis annum, quo, dùm esset in monte Hora, finxit se ad prophetiæ, & Apostolatus munus vocari, Idola coluisse, apertè in illius vita, *in digressione §. octavi*, demonstravimus, vide ibi plura. Hinc fortassè quidam magnæ authoritatis Authores inter Moslemos censent hanc fuisse primam Suram Mahumeto traditam, quandò scilicet à plurium deorum cultu se recessisse vulgavit.

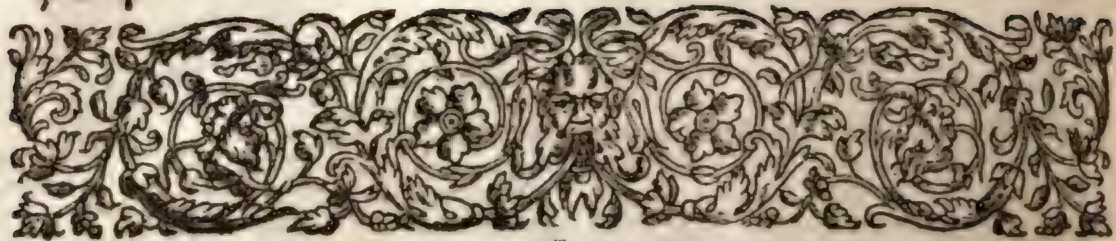
III. Dedecet omninò Legislatorem, qualem se facit Mahumetus, Satyrici personam induere, & scommatibus inimicos suos privatos, suppresso nomine, appetere. Id tamen facit Mahumetus hìc, & alibi contra Validum filium Mogheiræ, & alios ex Meccanis sibi infensos.

IV. Iterùm obtrudit commentum de Angelis Gehennæ præfectis, quod jam suprà rejecimus: nullum quippè de hujusmodi Angelis, eorumque numero in Sacris literis verbum reperitur. Et nihilominùs adeò impudens est Mahumetus, ut non vereatur, testes insaniæ suæ Judæos accersere, quasi ipsi cum eo vellent insanire. Sed nunquam mihi persuadebo, Judeos in hoc illi testimonium suum commodaturos: nisi fortè, ut eidem assententur, velint impudenter mentiri.

V. Iterùm Deo impium, ac superstitiosum tribuit juramentum. Quis enim impietatis, ac superstitionis non condemnet eum; quem per noctis recessum, vel per Auroræ crepusculum jurantem audiat, præsertim, si hic in re minimè dubia, cunctisque notissima, qualis est, Tartarum, seu Gehennam rem esse gravissimam, juramentum adhibeat?

VI. Justè exigebant Judæi, vel Meccani Divinum aliquem librum, ob cujus authoritatem sequi deberent Mahumetum, & credere in Alcoranum. Atqui is nullus erat: quamobrem meritò utrumque reiciebant. Christus certè, ejusque Euangelium fidem sibi comparaverunt etiam ex librorum à Deo traditorum, Pentateuchi scilicet, & Prophetarum testimonio: quod nec Mahumeto convenit, nec Alcorano, ut sæpè demonstravimus. Quòd si Moslemi objiciant, Pentateuchum, ac Moysen, nullius præcedentis libri divinitùs revelati testimonium habuisse: facilè respondebimus, Deum ipsum inauditis prodigiis, ac portentis, fidem illis Divinam sufficienter conciliasse, ut nullus posset rationabiliter eorum veritatem, veracitatemque negare. Hoc verò neque de Alcorano, neque de Mahumeto quisquam sine manifestissimo mendacio affirmaverit.

VII. Cùm instaret Mahumetus, credendum esse Alcorano suo, eo, quòd sine ullius Divini libri testimonio, satis ex seipso fidem mereretur, & sufficiens esset ad homines commonendos, & in religione recta instruendos: ex alia verò parte obstinatam Arabum contradictionem videret: concludit, neminem posse ab Alcorano commonefieri, nisi voluerit Deus. Circa quem loquendi modum vide, quæ alibi fusè disseruimus.

سورة القيمة مكية اربعون آية

SURA LXXV.
RESURRECTIO.
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لا اقسم بيوم القيمة ۞ 2 ولا اقسم بالنفس اللوامة ۞ 3 ايحسب الانسان الن نجمع عظامه ۞
4 بلي قادرين علي ان نسوي بنانه ۞ 5 بل يريد الانسان ليفجر امامه ۞ 6 يسل ايان
يوم القيمة ۞ 7 فاذا برق البصر ۞ 8 وخسف القمر ۞ 9 وجمع الشمس والقمر ۞ 10 يقول
الانسان يومئذ اين المفر ۞ 11 كلا لا وزر ۞ 12 الي ربك يومئذ المستقر ۞ 13 ينبا الانسان
يومئذ بما قدم ۞ 14 واخر ۞ 15 بل الانسان علي نفسه بصيرة ۞ 16 ولو القي معاذيره ۞
17 لا تحرك به لسانك لتعجل به ان علينا جمعه وقرانه ۞ 18 فاذا قراناه فاتبع
قرانه ۞ 19 ثم ان علينا بيانه ۞ 20 كلا بل تحبون العاجلة ۞ 21 وتذرون الاخرة ۞
22 وجوه يومئذ ناضرة ۞ 23 الي ربها ناظرة ۞ 24 ووجوه يومئذ باسرة ۞ 25 تظن ان
يفعل بها فاقرة ۞ 26 كلا اذا بلغت التراقي ۞ 27 وقيل من راق ۞ 28 وظن انه
الفراق ۞ 29 والتفت الساق بالساق ۞ 30 الي ربك يومئذ المساق ۞ 31 فلا صدق ولا
صلي ۞ 32 ولكن كذب وتولي ۞ 33 ثم ذهب الي اهله يتمطي ۞ 34 اولي
لك فاولي ۞ 35 ثم اولي لك فاولي ۞ 36 ايحسب الانسان ان يترك سدي ۞ 37 الم
يك نطفة من مني يمني ۞ 38 ثم كان علقة فخلق فسوي ۞ 39 فجعل منه الزوجين
الذكر والانثي ۞ 40 اليس ذلك بقادر علي ان يحيي الموتي ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. NOn juro per diem Resurrectionis. 2. Et non juro per animam culpantem seipsam, *quamvis benefaciat*. 3. An existimat homo, quòd non collecturi simus ossa ejus (*idest simul unituri ea*)? 4. Utique *colligemus*; potentes ad hoc, ut coæquemus digitos ejus (*idest restituamus eos cum æqua pro-*

por-

portione). 5. Atqui vult homo negare *id*, *quod est* coram se. 6. Interrogat: Quandonam *erit* dies Resurrectionis? 7. Porrò, cùm perstrictus fuerit oculus, *intuens id*, *quod negabat*. 8. Et eclypsata fuerit Luna. 9. Et simul conjuncti fuerint Sol, & Luna: 10. Dicet homo die illa: Ubi erit effugium? 11. Nequaquam: non erit effugium illum. 12. Ad Dominum tuum die illa erit consistentia (*idest omnes stabunt ante illum*). 13. Enarrabitur homini die illa id, quod præmiserit. 14. *Et id*, *quod* posteà fecerit (*idest opera ejus prima*, *&* *novissima*). 15. Immò homo *erit* contra animam suam testis oculatus. 16. Et licèt opponat excusationes suas, *non admittentur*. 17. Ne moveas in eo linguam tuam, ut acceleres in eo (*idest*, *ne nimis acceleres linguam in legendo Alcorano*) quippè nostrum erit colligere illum *in pectore tuo*; & legere illum (*idest dare vim linguæ tuæ legendi illum*). 18. Cùm autem legerimus illum *tibi per Gabrielem*, sectare lectionem ejus. 19. Deindè porrò nostrum erit declarare eum *tibi*. 20. Ita est. Sed *vos* diligitis *vitam mundanam* celeriter transeuntem. 21. Et relinquitis vitam novissimam. 22. Vultus *aliquorum erunt* die illa venustè micantes. 23. Ad Dominum suum respicientes. 24. Vultus verò *aliorum erunt* die illa mœstè corrugati. 25. * Putabunt, quòd faciendum sit contra se magnum malum. 26. Ita *erit*. Cùm pervenerit *anima* ad fauces. 27. Et dicetur *à circumstantibus*; quis *erit a* fascinum afferens (*idest potionem incantatam*, *ut convalescat*)? 28. Et existimaverit, illam esse separationem *ab hoc Mundo*. 29. Et conjunxerit se crus cum crure. 30. Ad Dominum tuum die illa *erit* perductio *animæ*. 31. Porrò non credidit *homo*, neque oravit. 32. Sed mendacii insimulavit *Alcoranum*, & avertit se *à fide*. 33. Tùm abiit ad familiam suam, cum fastu incedebat. 34. Proximum *est* tibi *id*, *quod non velles*: proximum, *inquam*, *est*. 35. Iterum *dico*, proximum *est* tibi, proximum, *inquam*, *est*. 36. An existimat homo, quòd relinquendus sit liber, *ac solutus*, *sine ullis legibus*. 37. Nonne fuit *homo* exiguus humor ex spermate, *quod* spermatizatur (*idest effunditur in vulvam*)? 38. Deindè fuit sanguis coagulatus: creavitque *Deus ex eo hominem*, & conformavit æqualiter (*idest cum justa proportione*). 39. Et posuit ex eo duos conjuges; masculum, & fœminam. 40. Nonne ille, *qui fecit hæc*, potens *est* ad hoc, ut vivificet mortuos?

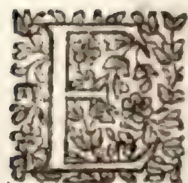
Inepta transitio.

nulla connexio.

* Potest etiã verti: *Putares, quòd faciendũ esset contra ipsos magnũ malum*

a pharmacum.

N O T Æ.

Epigraphe est القيمة, *Resurrectio*, quæ vox habetur in primo versu, & respondet materiæ, de qua hìc agitur, nempè de Resurrectione mortuorum, quamvis alia etiam extra rem propositam intermisceantur. Sura Meccana est, illique versus quadraginta communiter tribuuntur: quamvis nonnulli pauciores recenseant. Præmium lectori promittit Mahumetus his verbis: من قراء سورة القيمة شهدت له انا وجبرابيل يوم القيمة انه كان مومنا به. *Qui legerit Suram Resurrectionis, testis ero ego unà cum Gabriele illi in die Resurrectionis, quòd ipse crediderit in eum*; videlicet diem Resurrectionis, ut habet Zamchascerius

IV. *Potentes ad hoc, ut coæquemus digitos ejus.*] Idest, cùm potentiam habeamus ad restituendos digitos ejus, sicut ante fuerant: multòque magis ad majora membra restituenda. Ita Gelal.

V. *Id, quod est coram se.*] Idest id, quod illi evidenter ostenditur.

IX. *Et simul conjuncti fuerint Sol, & Luna.*] Itaut quemadmodùm credunt Moslemi, Sol oriatur ab Occidente: Luna verò ab Oriente.

XVII. *Ne moveas in eo linguam tuam.*] Explicat Gelal: لا تحرك بالقران قبل فراغ جبرايبل منـــه لسانك لتعجل بـــه خوف ان ينفلت منـــك ان علينا جمعه فى صدرك وقراتك اياه اى جريانه علـــى لسانك فاذا قراناه عليك بقراة جبرابيل فاتبـــع قراته اى استمع قراته فكان رسول الله من يستمـــع ثم يقروه. *Ne moveas in Alcorano* legendo, seu repetendo, *linguam tuam*, *antequàm absolverit Gabriel verba ejus*, *ut acceleres eum*, *ob timorem*, *ne ille avolet à te*: *nam nostrum erit colligere eum in pectore tuo* (idest redigere eum tibi totum in memoriam) *& legere eum tibi*; *idest facere*, *ut lingua tua facile proferat eum*. *Cùm autem legerimus eum tibi per Gabrielem*, *sequere lectionem ejus*: *idest attentè priùs audi*, *quod ipse legit* (ut scilicet rectè repetas illud.) *Itaque Mahummetus audiebat priùs* lectionem Gabrielis: *deindè recitabat*, seu repetebat *illam*. Nimirùm, sicut puer sub pedagogo, repetebat verba lecta à Gabriele: & timens, ne Gabriel abscederet, antequàm ipse totum repetiisset, ac propterea aliquid memoria excideret, nimis accelerabat linguam, & confundebat verba sua cum verbis Gabrielis. Vah nugas! Admirare porrò hìc lector divinam illam, quam adeò jactant Moslemi, Alcorani connexionem. Quid, oro, hæc cum præcedentibus, & sequentibus?

XXIX. *Et conjunxerit se crus cum crure.*] Notat actum naturalem morientium, dùm crura extendunt, simulque conjungunt.

XXXI. *Porrò non credidit.*] Quæ Gelal putat hìc dici de homine malo, & impio in communi: Jahias, & alii censent, esse scommata, & sarcasmata in Abugehelum infensissimum Mahumeto, quantumvis sanguine conjunctum.

REFU-

REFUTATIONES.

I. QUòd Deus juret per diem Resurrectionis est contra omnem rationem, ut alibi ostendimus, in hujusmodi juramentis, quæ Deo impiè in Alcorano tribuuntur. Multò verò magis absurdum est, Deum jurare per animam اللوامة, idest *vehementer culpantem, ac reprehendentem seipsam*: ut plerique exponunt, quamvis in bene faciendo sese studiosè exerceat, ut glossat Gelal: Sive per animam fidelem, quę in die Judicii culpabit, & redarguet infidelem: sive per animam Adæ, quæ seipsam assiduè culpabat, ac reprehendebat ob admissam primam culpam, ut exponit Zamchascerius. Nefarium enim est vel cogitare, quòd Deus juret per animam, etiam innocentem, nedùm peccatis, & culpis maculatam; juraret enim Deus per creaturam suam. Qui verò non rideat, cùm audiat Deum jurare per diem Resurrectionis, futurum esse diem Resurrectionis? Nemo quippè jurat, nisi ad asserendam aliquam rem dubiam, & incertam, per aliquid, quod sit saltem magis evidens, & certum eo, quod juratur. Jurare verò per diem Resurrectionis, futurum esse diem Resurrectionis, est jurare idem per idem, & incertum per incertum, non secus, ac si, cùm dubitarem, utrum aliquod esset os Divi Petri: juraret mihi alius per hoc os Divi Petri, hoc esse os Divi Petri.

II. Introducitur Deus probare potentem se esse ad simul colligenda, & unienda ossa hominis mortui, quia potens est ad coæquandos, sive in integrum restituendos, digitos ejus. Si enim, inquit Gelal, exigua digitorum ossa potest Deus restituere: multò magis grandiora corporis ossa poterit redintegrare. Quantum valeat hoc argumentum, nemo non videt: idem enim est; ac si dicas: Potest quis pingere in tabula exigua parvam imaginem: ergo multò magis poterit pingere magnam in magna. Mihi verò humano modo loquendo videtur aliqua major potentia requiri ad restituenda, & carne vestienda ossa majorum membrorum, ut crurium, brachiorum, & capitis, quàm digitorum; à Deo verò utrumque eodem modo facile esse certum est.

III. Jam suprà notavi importunam, ac ridiculam transitionem, seu digressionem à versu 16. ad 17 itemque à 19. ad 20. & à 21. ad 22. itaut insani alicujus, & amentis sermones appareant: & ita inter se hæreant, ut ligna, & lapides, vel ferrum, & stupa. Illud verò risum movet, quod de Mahumeto Gabrielis lectionem, tamquam puero Pædagogi, repetente refertur. Hinc apparet, Mahumetum nullum Alcoranum apud se habuisse.

IV. Postremò, si Mahumetus à trigesimo primo versu, juxta explicationem Gelalis, & aliorum, Abugechelum cognatum suum, quamvis sibi infensum, mordet, ac lacerat; consanguinitatis leges prorsùs transgreditur; &, ut suprà notavi, Satyristam se, non Legislatorem demonstrat.

سورة

سورة الانسان مكية احدى وثلثون آية

SURA LXXVI.
HOMO.
MECCANA:
COMMATUM UNIUS, & TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 هل اتى على الانسان حين من الدهر لم يكن شيا مذكورا ۞ 2 انا خلقنا
الانسان من نطفة امشاج نبتليه فجعلناه سميعا بصيرا ۞ 3 انا هديناه السبيل اما شاكرا
واما كفورا ۞ 4 انا اعتدنا للكافرين سلاسلا واغلالا وسعيرا ۞ 5 ان الابرار يشربون من
كاس كان مزاجها كافورا ۞ 6 عينا يشرب بها عباد الله يفجرونها تفجيرا ۞ 7 يوفون بالنذر
ويخافون يوما كان شره مستطيرا ۞ 8 ويطعمون الطعام على حبه مسكينا ويتيما واسيرا ۞
9 انما نطعمكم لوجه الله لا نريد منكم جزاء ولا شكورا ۞ 10 انا نخاف من ربنا
يوما عبوسا قمطريرا ۞ 11 فوقاهم الله شر ذلك اليوم ولقاهم نضرة وسرورا ۞ 12 وجزاهم بما
صبروا جنة وحريرا ۞ 13 متكئين فيها على الارايك لا يرون فيها شمسا ولا زمهريرا ۞
14 ودانية عليهم ظلالها وذللت قطوفها تذليلا ۞ 15 ويطاف عليهم بانية من فضة واكواب
كانت قواريرا ۞ 16 قوارير من فضة قدروها تقديرا ۞ 17 ويسقون فيها كاسا كان
مزاجها زنجبيلا ۞ 18 عينا فيها تسمى سلسبيلا ۞ 19 ويطوف عليهم ولدان مخلدون اذا
رايتهم حسبتهم لولوا منثورا ۞ 20 واذا رايت ثم رايت نعيما وملكا كبيرا ۞ 21 عاليهم
ثياب سندس خضر واستبرق وحلوا اساور من فضة وسقاهم ربهم شرابا طهورا ۞ 22 ان هذا
كان لكم جزاء وكان سعيكم مشكورا ۞ 23 انا نحن نزلنا عليك القران تنزيلا ۞
24 فاصبر لحكم ربك ولا تطع منهم اثما او كفورا ۞ 25 واذكر اسم ربك بكرة
واصيلا ۞ 26 ومن الليل فاسجد له وسبحه ليلا طويلا ۞ 27 ان هولاء يحبون العاجلة

ويذرون

ويذرون وراءهم يوما ثقيلا ۞ 28 نحن خلقناهم وشددنا أسرهم وإذا شئنا بدلنا أمثالهم
تبديلا ۞ 29 إن هذه تذكرة فمن شاء اتخذ إلى ربه سبيلا ۞ 30 وما تشاءون إلا أن
يشاء الله إن الله كان عليما حكيما ۞ 31 يدخل من يشاء في رحمته والظالمين
أعد لهم عذابا أليما ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. AN venit super Hominem tempus ex sæculo (*idest longum tempus*) necdum fuit *circa eum facta* res memorabilis? 2. Nos certè creavimus hominem ex spermate commixto *viri*, *& fœminæ*, *ut* probaremus illum *utraque fortuna*: & fecimus eum audientem, videntem. 3. Nos certè direximus eum in viam *rectam*, sive gratum, sive ingratum *futurum*. 4. Nos certè præparavimus Infidelibus catenas, & vincula collo inserenda, & ignem ardentem. 5. Porrò Justi bibent ex calice *vini*, erit commixtio ejus *ex aqua* Caphur. 6. Fontis, ex quo bibent servi Dei: fluere facient eum, fluere faciendo (*idest deducendo, quocunque placuerit*). 7. Complebant, *dum viverent*, vota: & timebant diem, cujus malum erat latè spargendum (*idest diem Judicii*). 8. Et cibabant cibo super amore ejus (*idest, qui ipsis erat gratus*) pauperem, & orphanum, & vinctum. 9. *Dicentes*: Certè cibamus vos propter faciem Dei (*idest pro spe præmii à Deo*) nolumus à vobis retributionem, neque gratiarum actionem. 10. Nòs certè timemus à Domino nostro diem corrugantem facies, calamitosam. 11. Propterea liberavit eos Deus à malo illius diei; & conjecit in eos lucem decoram vultus, & disparitatem. 12. Et retribuit eis eo, quòd patientes fuerint, hortum, & vestem sericam. 13. Discumbentes *erunt* in eo super lectulos sponsales: non videbunt in eo Solem, neque Lunam (*idest non experientur calorem, neque frigus*). 14. Et vicinæ *erunt* super eos umbræ *arborum* illius: & demittentur poma earum demittendo (*idest demittent sese rami, ut faciliùs poma carpantur*). 15. Et circumferentur illis vasa ex argento, & crateres sine ansis, qui erunt, *sicut* cyathi vitrei. 16. Cyathi vitrei ex argento: mensurabunt eos mensurando *ea mensura, quæ placuerit bibentibus*. 17. Et potabuntur in eodem *horto* calice *vini*: erit mixtio ejus Zangebil, *qui est*. 18. Fons in eo, *qui* nominatur Salsabil. 19. Et ibunt in girum circa illos pueri perpetuandi *in flore ætatis*. Cùm videris eos, existimabis eos margaritas sparsas.
a deindè. 20. Et, cùm videris, *a* ibi videbis delicias. 21. Et Regnum magnum. 22. Super eos *erunt* vestes serici viridis subtilioris, & serici crassioris: & ornabuntur armillis ex argento: & potabit eos Dominus ipsorum potu purissimo. 23. Certè hoc est vobis ad remunerationem: & est studium vestrum gratitudine compensatum. 24. Profectò nos demisimus super te Alcoranum, demittendo *illum per partes, non totum simul*. Patienter ergo expecta judicium Domini tui, & ne obedias *ulli* ex eis iniquo, infideli. 25. Et memento nominis Domini tui manè, & vespere. 26. Et ex nocte adora eum, & lauda eum per noctem longam (*idest per longam partem ejus*). 27. Certè illi diligunt *vitam* citò transeuntem: & relinquunt post se diem gravem (*idest diem Judicii*). 28. Nos creavimus eos, & roboravimus compages eorum: &, cùm voluerimus, substituemus *alios b* sicut illos substituendo. 29. Certè hæc est commonitio. Qui ergo voluerit, arripiet ad Dominum suum viam. 30. Sed non voletis, nisi voluerit Deus: quippè Deus est Sciens, Sapiens. 31. Introducet, quem voluerit, in misericordiam suam: sed iniquis præparavit pœnam discruciantem.

b similes illis.

NOTÆ.

NOTÆ.

Nscribitur à plerisque hæc Sura الانسان, *Homo*, à nonnullis الدهر, *Sæculum*: ab aliis هل اتى, *An venit*: quæ omnes dictiones in primo versu continentur. Quidam volunt, esse Meccanam: quidam Medinensem. Gelal ponit مكية او مدنية, *Meccanam, aut Medinensem*. Ita Expositores sunt inter se dissiti, ac dissuti. Quomodò verò ita è tripode pronunciant, talem versum traditum fuisse ante talem, vel post eum: vel datum fuisse in tali eventu, vel casu; si nesciunt quidem, ubi, vel quandò Sura tradita fuerit. Versus communiter triginta, & unus asseruntur: sed nullus Codex cum alio in eorum distinctione, vel enumeratione consentit. De pręmio lectoris hæc habe: من قراء سورة هل اتى كان جزوه حقا عليى الله جنة وحريرا. *Qui legerit Suram An venit, erit pręmium ejus illi debitum à Deo, hortus, & vestis serica.*

I. *An venit super hominem.*] Exponit Gelal: هل قد اتى على الانسان ادم حين من الدهر اربعون سنة لم يكن فيه شيا مذكورا كان فيه مصورا من طين لم يذكر: او المراد بالانسان الجنس والحين مدة الحمل. *An jam venerat super hominem, idest super Adam tempus ex Sæculo, nempè quadraginta anni, neque apparuerat in eo, quidquam memoria dignum: erat enim figmentum formatum ex luto, de quo nulla mentio fiebat. Vel sermo est de homine in genere: & pro tempore ex sæculo, seu diuturno tempore, intelligitur totum illud spatium, quo in utero materno gestatur.*

V. *Caphur.*] Arabicè كافور, est, ut hìc ibidem habetur, unus ex fontibus Paradisi, & , ut scribit Gelal: تمزج الخمر بماءها *aqua illius vinum à Beatis commiscetur*, vel temperatur.

VI. *Fluere facient eum.*] Gelal: يقودونها حيث شاوا من منازلهم: *Deducent eum, quò voluerint ad domicilia sua.*

XIII. *Neque Lunam.*] Vox Arabica زمهرير, propriè significat magnum frigus. Hic tamen pro Luna à quibusdam exponitur, quippè quæ frigoris causa habeatur.

XVI. *Zangebil.*] Vulgò Zinziber, vel Zingiber. Ita vocatur hic fons, quia sapor aquæ ejus est similis Zinziber. Hinc Gelal: ان ماءها كالزنجبيل الذى يستلذ به العرب سهل المساغ فى الحلق: *Aqua ejus est velut Zangebil, quo Arabes maximè delectantur, quia facilè fluit per guttur*, idest facilitat cursum iis, quæ comeduntur, vel bibuntur per guttur. Cur autem hic fons vocetur سلسبيل, *Salsabil*: fortè causa est vehemens impetus illius: interpretatur enim Jahias hanc vocem الشديدة الجرى *vehemens cursu*.

XIV. *Ibi.*] Quidam legunt ثَمَّ *ibi*: quidam ثُمَّ, *tùm, deindè*,

XX. *Vestes serici coloris.*] Arabicè سندس, exponitur vestis serica levior, quæ defertur suprà استبرق, quæ est vestis item serica contexta auro, sed crassior; Et hæc subter illam induitur. Alii tamen oppositum sentiunt. Gelal: استبرق ما غلظ من الديباج فهو البطاين والسندس الظهاير: *Estebrac est vestis crassior* (fortè broccato) *& defertur interiùs; Sondos autem defertur exteriùs.*

REFUTATIONES.

I. SI standum sit expositioni Gelalis, quę communis est cęteris Sapientibus Moslemis, & à Mahumetanis indubitanter tenetur: nimirùm, limum illum, ex quo Deus Adam formavit, in humanam figuram redactum, & ad solis radios excoctum, & exsiccatum; per quadraginta annorum spatium sine spiritu, vitaque relictum fuisse: deprehendetur in Alcorano apertissimum mendacium. Statim enim ac Deus limum illum in corpus humanum conformavit, inspiravit in illud spiraculum vitæ, quemadmodùm habetur in Pentateucho, & factus est homo in animam viventem. Hoc verò totum eadem die, nempe feria sexta factum fuisse, ex eodem Pentateucho apertissimè constat. Porrò, qui ad Alcoranum excusandum, verba illius ad tempus, in quo infans est in utero matris, detorquent, nullo modo admitti possunt, nam حين من الدهر longissimum tempus significat, quod certè dici non potest esse spatium novem mensium, in quibus homo intra materna viscera continetur.

II. Quis non rideat, dùm legit in Alcorano, hominibus justis nullam aliam bonorum operum mercedem in futuro sęculo, quàm hortum, & sericam vestem esse reddendam? Atqui alia etiam pręter hęc mox adduntur; nempè mensæ, calices, pueri, umbræ arborum, fontes, aquæ ad vinum temperandum, sericę vestes subtiliores, & crassiores, & hujusmodi quisquiliæ; in quibus tamen nullus cordatus veram aliquam reponet unquam felicitatem. Unum tantùm à Moslemis hic libet requirere: cur nimirùm, si superiùs non semel dixit Mahumetus, vina Paradisi, neque caput lædere, neque mentem perturbare; velit ibi esse fontes aquæ, nempè Caphur, & Zangebil, seu Salsabil, ad eadem vina diluenda, ac temperanda. Respondebunt, opinor, aquas illas habere, nescio quid odoris, vel saporis, ex quo vina gratiora, ac suaviora reddantur. Sapit Mahumetus. Verùm, cùm poma ex arboribus Paradisi sese ultrò demittant, itaut Beati possint illa carpere etiam sedentes, ac jacentes, ad quodlibet vel minimum in commodum in iis colligendis evitandum: & ob hanc eamdem causam aves per aera volitantes in eorum manibus se coctas reponant, si quandò

ab

ab ipsis appetantur; ne in iisdem venandis, deplumandis, & coquendis laborem insumere cogantur: & demùm cyathi sine ansis illis apponantur, ut liberiùs, & sine labore apprehendendarum ansarum, ex quacunque parte libeat, bibere possint: cur non poterant illis exhiberi vina cum omni illo sapore, & odore, quem vellent (qualem fuisse Hebræorum mannam in deserto ex scripturis habemus) ne in haurienda aqua è fontibus Caphur, & Salsabil, eaque cum vino commiscenda laborare cogerentur? Respondebunt, ut puto, fontes ipsos ad eorum nutum venire, & in calicibus unà cum vino aquam suam pro voluntate bibentium immiscere. At nihilominùs contra Philosophorum effatum, frustra fiet per plura, quod per pauciora fieri poterat. Essent etiam multa perquirenda circa vestes illas sericas leviores, ac subtiliores, & crassiores. Utrùm scilicet in Paradiso æstivi calores, & hiberna frigora aliquam vestium mutationem requirant: an verò simul ad ornatum utraque veste utantur: Certè apud nos ridiculum esset, si, quis crassiori tunica indutus pallium tenuissimum superindueret. Sed hæc joci causâ dicta sint.

III. Quod dicitur: Eum, qui voluerit, arrepturum esse viam ad Dominum suum: rectè omninò dicitur. Unusquisque enim liberum habet arbitrium, quo possit benè operari, & ad Deum se convertere, si velit. Sed quod additur: neminem voliturum hoc, nisi Deus velit, licèt possit sano modo explicari; juxta doctrinam tamen Mahumeti, & Mahumetanorum, manifestum continet errorem. Ponit enim necessitatem, immò coactionem in voluntate hominis, itaut non sit liber ad operandum, sed cogatur operari, quod Deus voluerit. Et, quamvis non omnes Mahumetani in hoc conveniant: importunum tamen videtur, quòd, dùm Mahumetus asserit, posse homines benè operari, si velint, attamen non possint ipsi velle, si Deus non velit. Possunt enim ex hoc rudiores ansam arripere malè operandi, quòd Deus nolit, eos benè operari: nam, si Deus hoc vellet, ipsi quoque vellent, & consequenter benè operarentur. Porrò ex Sacris literis habemus, Deum semper esse paratum ad nos gratia sua adjuvandos, & velle omnes homines salvos fieri: & perditionem hominis non esse ex Deo, *sed ex ipso homine*. Nec, nisi fallor, unquam in sacris literis reperiemus hujusmodi loquendi modum, quo Mahumetus utitur in Alcorano.

سورة المرسلات مكية خمسون آية

SURA LXXVII.

MISSÆ.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والمرسلات عرفا ۞ 2 فالعاصفات عصفا ۞ 3 والناشرات نشرا ۞ 4 فالفارقات فرقا ۞
5 فالملقيات ذكرا ۞ 6 عذرا او نذرا ۞ 7 إن ما توعدون لواقع ۞ 8 فإذا النجوم طمست ۞
9 وإذا السماء فرجت ۞ 10 وإذا الجبال نسفت ۞ 11 وإذا الرسل أقتت ۞ 12 لأي يوم
أجلت ۞ 13 ليوم الفصل ۞ 14 وما أدريك ما يوم الفصل ۞ 15 ويل يومئذ للمكذبين ۞
16 ألم نهلك الأولين ۞ 17 ثم نتبعهم الآخرين ۞ 18 كذلك نفعل بالمجرمين ۞
19 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 20 ألم نخلقكم من ماء مهين ۞ 21 فجعلناه في قرار
مكين ۞ 22 إلى قدر معلوم ۞ 23 فقدرنا فنعم القادرون ۞ 24 ويل يومئذ للمكذبين ۞
25 ألم نجعل الأرض كفاتا ۞ 26 أحياء وأمواتا ۞ 27 وجعلنا فيها رواسي شامخات
وأسقيناكم ماء فراتا ۞ 28 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 29 إنطلقوا إلى ما كنتم به
تكذبون ۞ 30 إنطلقوا إلى ظل ذي ثلاث شعب ۞ 31 لا ظليل ولا يغني من اللهب ۞
32 إنها ترمي بشرر ۞ 33 كالقصر ۞ 34 كأنه جمالة صفر ۞ 35 ويل يومئذ
للمكذبين ۞ 36 هذا يوم لا ينطقون ولا يؤذن لهم فيعتذرون ۞ 37 ويل يومئذ للمكذبين ۞
38 هذا يوم الفصل جمعناكم والأولين ۞ 39 فإن كان لكم كيد فكيدون ۞
40 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 41 إن المتقين في ظلال وعيون ۞ 42 وفواكه مما
يشتهون ۞ 43 كلوا واشربوا هنيا بما كنتم تعملون ۞ 44 إنا كذلك نجزي المحسنين ۞
45 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 46 كلوا وتمتعوا قليلا إنكم مجرمون ۞ 47 ويل يومئذ
للمكذبين ۞ 48 وإذا قيل لهم اركعوا لا يركعون ۞ 49 ويل يومئذ للمكذبين ۞
50 فبأي حديث بعده يؤمنون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Missas, sese invicem consequentes. 2. Et Spirantes validè impetuosè spirando. 3. Per Spargentes spargendo. 4. Et Separantes separando. 5. Et Immittentes monitionem. 6. Excusationem, aut comminationem. 7. Certè id, quod intentatur vobis, procul dubio eventurum *est*. 8. Cùm ergo Stellæ obliteratæ fuerint. 9. Et cùm Cœlum discissum fuerit. 10. Et cùm montes minutim dispersi fuerint. 11. Et cùm Legati ad tempus præfixum convenerint: 12. Ad quam diem (*idest quàm horribilem, & magnam*) congregabuntur! 13. Ad diem Divisionis *inter bonos, & malos*. 14. Quid verò intelligere faciet te, quid *sit* dies Divisionis? 15. Væh die illa insimulantibus mendacii *Prophetas, & Legatos*. 16. Nonnè perdidimus Primos? 17. Tùm faciemus, ut subsequantur eos postremi. 18. Ita facimus cum scelestè agentibus. 19. Væh die illa insimulantibus mendacii. 20. Nonnè creavimus vos ex aqua vili (*idest humano semine*)? 21. Et posuimus illam in loco ad consistendum securo (*idest in matrice*). 22. Usque ad mensuram *temporis* determinatam (*idest usque ad nativitatem*). 23. Et *a* potuimus *hoc facere*: & euge *b* potentes (*idest facilè hoc facere potuimus: vel providè mensuravimus*). 24. Væh dia illa insimulantibus mendacii. 25. Nonnè posuimus terram ad continendum? 26. Vivos, & mortuos. 27. Et posuimus in ea montes stabiles sublimes: & potavimus vos aqua dulci. 28. Væh die illa insimulantibus mendacii. 29. Ite ad *supplicium*, quod ut falsum negabatis. 30. Ite in umbram habentem tres ramos. 31. Non *erit* obumbrans *à calore*: neque proderit contra flammam: 32. Quippè ipsa (*idest flamma*) jaculabitur scintillas. 33. Velut arx *erit umbra illa in altitudine*. 34. Quasi ipsa esset Camelus subfulvus, *ita erit tetri coloris*. 35. Væh die illa insimulantibus mendacii. 36. Hæc erit dies, in qua non loquentur, neque annuetur illis, ut sese excusent. 37. Væh die illa insimulantibus mendacii. 38. Hæc erit dies Divisionis: congregabimus vos, & Primos, *qui fuerunt ante vos*. 39. Quòd si est vobis astus: astu utimini contra me. 40. Væh die illa insimulantibus mendacii. 41. Porrò Pii *morabuntur* in umbris, & fontibus. 42. Et pomis ex iis, quos concupierint. 43. Comedite, & bibite suaviter ob id, quod fuistis operati. 44. Nos quippè ita remuneramus benefacientes. 45. Væh die illa insimulantibus mendacii. 46. Comedite, & fruimini exiguo *tempore*, ò *Infideles, in hoc Mundo*: certè vos *estis* scelesti. 47. Væh die illa insimulantibus mendacii. 48. Et, cùm dicitur illis: Incurvate vos (*idest orate*) non se incurvant. 49. Væh die illa insimulantibus mendacii. 50. In quam verò novam narrationem post hanc credent? (*idest in quem alium Sacrum librum credent revelandum post Alcoranum*)?

a mensuravimus eam. *b* mensurantes.

N O T Æ.

INscribitur Sura الْمُرْسَلَاتِ, cum phatha supra literam س, itaut sit participium passivum femineum numeri pluralis, significans *Missas*, in quo deceptus fuit Hottingerus, qui vertit, *Mittentes*, tamquam scriptum esset الْمُرْسِلَاتِ, cum Kesra sub س in forma activa. Invenio ubique Meccanam. Versus quinquaginta communiter illi tribuuntur, quos tamen non omnes eodem modo distinguunt. De præmio lectoris hæc Zamchascerius: من قرأ سورة المرسلات كتب له انه ليس من المشركين: *Qui legeris Suram Missarum, scribetur ei in libro Dei, quod ipse non fuerit ex Associantibus.*

I. *Per Missas.*] Nimirùm per intelligentias, seu Angelos, qui mittuntur à Deo. Ita Zamchascerius, qui exponit طوايف من الملايكة ارسلهن الله باوامره *Ordines Angelorum, quos mittit Deus cum mandatis suis.* Alii explicant ايات القران, *versus Alcorani*, eo, quòd mitterentur à Deo. Gelal, & Jahias accipiunt pro الرياح متتابعة, *ventis sese invicem insequentibus*, seu quorum unus ingruit post alium.

II. *Et spirantes.*] Explicant Gelal, & Jahias الرياح الشديدة: *ventos vehementes*, sed Zamchascerius intelligit Angelos, quia velociter moventur in suo cursu in morem ventorum impetuosè spirantium.

III.

III. *Per Spargentes.*] Gelal: يعنى الرياح تنشر المطر *significantur venti, qui spargunt pluviam.* Zamchascerius, طوايف منهم تنشر اجنحتهن فى الجو ; *Ordines eorumdem* Angelorum, *qui expandunt alas suas in aere.*

IV. *Et Separantes.*] Gelal: اى ايات القران تفرق بين الحق والباطل والحلال والحرام: *idest signa, seu versus Alcorani, qui separant, seu distinguunt vera à falsis, & licita ab illicitis.* Jahias, & Zamchascerius referunt ad Angelos, qui hoc idem munus exercent cum iis, quibus se manifestant.

V. *Et immittentes monitionem.*] Conveniunt omnes cum Gelal, intelligi hìc, الملايكة تنزل بالوحى الى الانبياء والرسل يلقون الوحي الى الامم : *Angelos, qui descendunt cum revelatione ad Prophetas, & legatos, ut annuncient eamdem revelationem gentibus.*

VI. *Excusationem, aut comminationem.*] Exponit Zamchascerius: عذرا للذين يعتذرون الى الله بتوبتهم واستغفارهم : *ad excusationem eorum, qui per pœnitentiam, & petitionem veniæ excusant sese apud Deum,* idest merentur ab eo excusari; Ad comminationem verò cæterorum.

XXX. *In umbram habentem tres ramos.*] Exponit Gelal: هو دخان جهنم اذا ارتفع افترق ثلاث فرق لعظمته : *hic est fumus Gehennæ, qui, cùm in altum elatus fuerit, dividit se in tres partes ob suam magnitudinem.*

XXXIV. *Camelus subfulvus.*] Arabicè جمالة صفر, *Cameli subfulvi*, in numero multitudinis: sed per singularem numerum clarior est interpretatio. Significatur autem color teter, ac piceus, qualis est color hujusmodi Camelorum, quemadmodùm explicat Gelal.

REFUTATIONES.

I. BOnorum omnium vituperationem mereretur, si quis inter homines ita in juramentis frequens esset, quemadmodum Mahumetus fingit, esse Deum. Quid porrò dicemus, si hujusmodi juramenta non solùm vana, sed etiam impia esse existimentur. Vanum certè est illud juramentum, quod pro eadem re asserenda, quinquies eodem tempore iteratur, quemadmodum in hac Sura fieri videmus. Impium verò, quod per alias res, quàm per Deum usurpatur, præsertim ab ipso Deo. Quid enim tàm impium, quàm per ventos, atque etiam per Angelos, Deum jurare?

II. Retrudit Mahumetus Paradisi sui pecuinas felicitates: quippè in comedendo, & bibendo universæ sitæ sunt. Cùmque poma tantùm, & aqua illius mensis hìc apponantur; majores fortassè deliciæ in rusticorum mensis reperientur.

III. Petit Mahumetus, in quemnam librum credituri sint homines post Alcoranum traditum, si in ipsum Alcoranum credere recusent. Respondebimus, in quemlibet alium librum eos minus nefariè credituros, quàm in Alcoranum: adeò hic omnes alios libros impietate excedit, quantumvis prophanos, scelestos, ac detestabiles.

سورة النبإ مكية أربعون آية

SURA LXXVIII.

NUNCIUM.

MECCANA:

COMMATUM QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 عمّ يتساءلون ۝ 2 عن النبإ العظيم الذي هم فيه مختلفون ۝ 3 كلّا سيعلمون ۝
4 ثم كلا سيعلمون ۝ 5 ألم نجعل الأرض مهادا ۝ 6 والجبال أوتادا ۝ 7 وخلقناكم
أزواجا ۝ 8 وجعلنا نومكم سباتا ۝ 9 وجعلنا الليل لباسا ۝ 10 وجعلنا النهار معاشا ۝
11 وبنينا فوقكم سبعا شدادا ۝ 12 وجعلنا سراجا وهاجا ۝ 13 وأنزلنا من المعصرات ماء
ثجاجا ۝ 14 لنخرج به حبا ونباتا ۝ 15 وجنات ألفافا ۝ 16 إن يوم الفصل كان
ميقاتا ۝ 17 يوم ينفخ في الصور فتأتون أفواجا ۝ 18 وفتحت السماء فكانت أبوابا ۝
19 وسيرت الجبال فكانت سرابا ۝ 20 إن جهنم كانت مرصادا ۝ 21 للطاغين مآبا ۝
22 لابثين فيها أحقابا ۝ 23 لا يذوقون فيها بردا ولا شرابا ۝ 24 إلا حميما وغساقا ۝
25 جزاء وفاقا ۝ 26 إنهم كانوا لا يرجون حسابا ۝ 27 وكذبوا بآياتنا كذابا ۝ 28 وكل
شيء أحصيناه كتابا ۝ 29 فذوقوا فلن نزيدكم إلا عذابا ۝ 30 إن للمتقين مفازا ۝
31 حدائق وأعنابا ۝ 32 وكواعب أترابا ۝ 33 وكأسا دهاقا ۝ 34 لا يسمعون فيها لغوا ولا
كذابا ۝ 35 جزاء من ربك عطاء حسابا ۝ 36 رب السموات والأرض وما بينهما الرحمن لا
يملكون منه خطابا ۝ 37 يوم يقوم الروح والملائكة صفا لا يتكلمون إلا من أذن له الرحمن
وقال صوابا ۝ 38 ذلك اليوم الحق فمن شاء اتخذ إلى ربه مآبا ۝ 39 إنا أنذرناكم
عذابا قريبا ۝ 40 يوم ينظر المرء ما قدمت يداه ويقول الكافر يا ليتني كنت ترابا ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

الجزء الثلاثون Pars trigesima.

1. DE quanam re *Coraisitæ* sese mutuò interrogant? 2. De Nuncio magno *Resurrectionis*, in quo ipsi *sunt* diffidentes. 3. Omninò scient verita-

tem

tem illius. 4. *a* Omninò, inquam, scient: 5. Nonne posuimus terram in stratum? 6. Et montes in paxillos *ad eam fulciendam*? 7. Et creavimus vos conjuges (*idest marem, & feminam*). 8. Et posuimus somnum vestrum ad saporem (*idest ad quietem corporum*). 9. Et posuimus noctem vestimentum (*idest ad cooperiendam terram tenebris*). 10. Et posuimus diem ad victualia *curanda*. 11. Et ædificavimus supra vos septem *Cœlos* solidos, 12. Et posuimus lucernam accensam (*idest Solem*). 13. Et demisimus ex exprimentibus (*idest ex nubibus, quæ exprimunt pluviam*) aquam copiosè effluentem. 14. Ut educeremus per eam granum, & germen, 15. Et hortos involutos (*idest implexos arboribus*). 16. Porrò dies Divisionis est tempus statutum *præmio, & pœnæ*. 17. Dies, *qua* insufflabitur in tubam, & venietis *ad nos* turmatim. 18. Et aperietur Cœlum, & erit *apertum in multas* portas *ad descensum Angelorum*. 19. Et ambulare fient montes, & erunt *velut* gluma. 20. Porrò Gehenna erit ad insidias. 21. Prævaricatoribus ad excipiendum *illos intra se*. 22. Permansuros in ea in sæcula. 23. Non gustabunt in ea somnum, neque potionem: 24. Præter aquam ferventissimam, & saniem. 25. Retributionem convenientem. 26. Quippè ipsi non sperabant redditionem rationis. 27. Et mendacii insimulabant signa nostra, (*idest Alcoranum*) falsitatis redarguendo. 28. Sed omnem rem computavimus scribendo. 29. Gustate ergo: porrò non adjiciemus vobis, nisi pœnam. 30. At verò Piis *erit* locus felicitatis. 31. Horti arboribus consiti, & uvæ (*idest vineæ*). 32. Et puellæ coetaneæ præditæ uberibus turgidis, ac sororiantibus. 33. Et calix plenus *vino*. 34. Non audient ibi dictum futile, neque mendacium. 35. Retributio à Domino tuo: donum sufficiens: 36. Domino Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ *sunt* inter hæc duo: Miseratore: non obtinebunt ab eo collocutionem (*idest, ut loquantur cum eo præ timore, vel ut ipse respondeat eis præ majestate*. 37. Die, *qua* stabit Spiritus (*idest Gabriel*) & Angeli ordinatim non loquentur nisi his, cui annuerit Miserator; & dicet rectum (*idest loquetur tantummodò, quæ recta, & justa sunt*). 38. Hæc dies vera. Qui ergo voluerit, arripiet ad Dominum suum conversionem (*idest convertet se ad eum*). 39. Nos sanè interminati sumus vobis pœnam vicinam. 40. Die, *qua* aspiciet homo id, quod præmiserunt *boni, vel mali operis* manus ejus: & dicet infidelis: O utinam ego essem pulvis.

a Deindè omninò.

NOTÆ.

Vox Arabica النبأ, quæ est Suræ inscriptio, & habetur in versu secundo illius, significat *nuncium*, vel id, quod alicui nunciatur, vel exponitur, præsertim per Divinam revelationem, vel prophetiam. In quibusdam Codicibus invenitur epigraphe التساول, *Mutua interrogatio*. In aliis etiam, عم يتساولون: *De quanam re sese mutuò interrogant*: quæ sunt prima verba ejusdem Suræ. Hæc autem Meccana censetur, omniumque consensu quadraginta illi versus tribuuntur. Qui eam legerit, loco præmii, سقاه الله برد الشراب يوم القيمة *Potabit illum Deus potione frigida in die Resurrectionis*. Præmium verè frigidum.

III. *Omninò*.] Vox Arabica كلّا, aliquandò significat negativè, *minimè, nequaquam*. Aliquandò affirmativè; *ita, omninò*. Aliqandò est vox repudiantis: *apagè, phy*. In quo sensu videntur hoc loco eam accipere Gelal, & Zamchascerius: & tunc ita distinguendus est versus: *Apagè: scient veritatem illius*, vel, ut explicat Gelal, *scient id, quod eventurum est illis*.

XXIII. *Somnum*.] Arabicè est برد, quæ vox propriè *frigus* significat: sed hoc loco Gelal interpretatur نوم, *somnum*. Fortassè meliùs verteremus refrigerium.

REFUTATIONES.

I. Apparet manifestè Mahumeti crassities, dùm putat, Cœlum portas habere, quas necesse sit Angelis aperiri, ut in terras ad diem Judicii descendere possint. Cùm enim Angeli sint spiritualis naturæ, quodlibet corpus, quantumvis densum, solidumque sit, possunt penetrare. Sed, cùm tribuant Moslemi Angelis aliquam corporeitatem, poterit aliqualiter eorum Propheta excusari.

II. Redit Mahumetus tamquam sus ad lutum Paradisi sui, in quo præter arbores, & vineas; etiam cauponas, & ganeas reponit, ut in his puellis coętaneis, ac lascivientibus, & in illis calicibus mero spumantibus possint libidini, gulæque liberiùs fræna laxari; satis verò se modestiæ, ac temperantiæ consulere putat, si inde futilia verba, ac mendacia removeat. Non satis est verborum obscęnitatem removere, si factorum obscęnitas non amendetur. Adde, inter scorta, & vina, effrænem semper esse consuevisse verborum licentiam.

سورة النازعات مكية ست واربعون آية

SURA LXXIX.
ABSTRAHENTES.
MECCANA:
COMMATUM QUADRAGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 وَٱلنَّازِعَاتِ غَرْقًا ۞ 2 وَٱلنَّاشِطَاتِ نَشْطًا ۞ 3 وَٱلسَّابِحَاتِ سَبْحًا ۞ 4 فَٱلسَّابِقَاتِ سَبْقًا ۞
5 فَٱلْمُدَبِّرَاتِ أَمْرًا ۞ 6 يَوْمَ تَرْجُفُ ٱلرَّاجِفَةُ ۞ 7 تَتْبَعُهَا ٱلرَّادِفَةُ ۞ 8 قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ ۞
9 أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ ۞ 10 يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي ٱلْحَافِرَةِ ۞ 11 أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَخِرَةً ۞
12 قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ ۞ 13 فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ ۞ 14 فَإِذَا هُمْ بِٱلسَّاهِرَةِ ۞
15 هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى ۞ 16 إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِٱلْوَادِ ٱلْمُقَدَّسِ طُوًى ۞ 17 ٱذْهَبْ إِلَى
فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى ۞ 18 فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَى أَنْ تَزَكَّى ۞ 19 وَأَهْدِيَكَ إِلَى رَبِّكَ فَتَخْشَى ۞
20 فَأَرَاهُ ٱلْآيَةَ ٱلْكُبْرَى ۞ 21 فَكَذَّبَ وَعَصَى ۞ 22 ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى ۞ 23 فَحَشَرَ فَنَادَى ۞
24 فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ ٱلْأَعْلَى ۞ 25 فَأَخَذَهُ ٱللَّهُ نَكَالَ ٱلْآخِرَةِ وَٱلْأُولَى ۞ 26 إِنَّ فِي ذَلِكَ
لَعِبْرَةً لِمَنْ يَخْشَى ۞ 27 أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ ٱلسَّمَاءُ بَنَاهَا ۞ 28 رَفَعَ سَمْكَهَا فَسَوَّاهَا ۞
29 وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا ۞ 30 وَٱلْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا ۞ 31 أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا
وَمَرْعَاهَا ۞ 32 وَٱلْجِبَالَ أَرْسَاهَا مَتَاعًا لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ ۞ 33 فَإِذَا جَاءَتِ ٱلطَّامَّةُ ٱلْكُبْرَى ۞
34 يَوْمَ يَتَذَكَّرُ ٱلْإِنْسَانُ مَا سَعَى ۞ 35 وَبُرِّزَتِ ٱلْجَحِيمُ لِمَنْ يَرَى ۞ 36 فَأَمَّا مَنْ طَغَى ۞
37 وَآثَرَ ٱلْحَيَاةَ ٱلدُّنْيَا ۞ 38 فَإِنَّ ٱلْجَحِيمَ هِيَ ٱلْمَأْوَى ۞ 30 وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى ۞
40 ٱلنَّفْسَ عَنِ ٱلْهَوَى ۞ 41 فَإِنَّ ٱلْجَنَّةَ هِيَ ٱلْمَأْوَى ۞ 42 يَسْأَلُونَكَ عَنِ ٱلسَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا ۞
43 فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذِكْرَاهَا ۞ 44 إِلَى رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا ۞ 45 إِنَّمَا أَنْتَ مُنْذِرُ مَنْ يَخْشَاهَا ۞
46 كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا ۞

In Nomine Dei *Miseratoris, Misericordis.*

1. PEr Abstrahentes cum violentia. 2. Per leviter trahentes cum facili tractione. 3. Per Natantes natando. 4. Et Præcedentes præcedendo. 5. Et Moderantes rem (*idest res hujus mundi*). 6. Die, *qua* conturbabit Conturbatrix. 7. Sequetur eam Subsecutrix. 8. Corda die illa *sunt* perturbanda. 9. Aspectus eorum humiliter demittendus. 10. Dicunt: An nos certè *post mortem* restituendi sumus in pristinum statum? 11. An *etiam*, postquam fuerimus ossa cariosa? 12. Dixerunt: Hic sanè reditus *est* falsus. 13. Atqui profectò erit sonitus unus (*idest primæ tubæ*). 14. Et ecce ipsi *apparebunt* in superficie terræ. 15. An pervenit ad te historia Moysis? 16. Cùm inclamavit ad eum Dominus suus in valle Sancta Tua. 17. Vade ad Pharaonem, quippè ipse exorbitanter se gerit. 18. Et dic: An *possibile est* tibi, ut mundus evadas? 19. Et dirigam te ad Dominum tuum, ut timeas *eum*. 20. Ostendit autem ei signum maximum. 21. At *ille* mendacii insimulavit *eum*, & contumax fuit. 22. Tùm terga vertit, & properavit ad *impietatem*. 23. Congregavitque *Magos*, & advocavit *eos*. 24. Et dixit: Ego sum Dominus vester Supremus. 25. Quamobrem punivit eum Deus pœna novissimæ, & primæ *culparum illius*. 26. Certè in hoc *est* sanè exemplum illi, qui timet *Deum*. 27. An vos estis validiores creatione (*idest natura*) an Cœlum, quod ędificavit *Deus*? 28. Exaltavit sublimitatem ejus, & perfectè conformavit illud; 29. Et obtenebravit noctem ejus, & eduxit splendorem ejus (*idest Solem*), 30. Et terram posteà expandit. 31. Eduxit ex ea aquam ejus, & pabulum ejus. 32. Et montes stabilivit *in ea* ad usum vobis, & pecoribus vestris. 33. Cùm autem venerit Victrix Maxima (*idest dies Judicii*). 34. Die *illa* reminiscetur homo illius, quod studiosè egerit. 35. Et manifestabitur Infernus ei, qui videt (*idest omnibus videntibus*). 36. Porrò, qui fuerit prævaricator. 37. Et prætulerit vitam mundanam *vitæ futuræ*. 38. Certè Infernus erit receptaculum *ejus*. 39. Qui autem timuerit statum Domini sui; (*idest standum sibi esse ante Dominum suum*) & cohibuerit. 40. Animam *suam* à concupiscentia; 41. Profectò Paradisus erit receptaculum *ejus*. 42. Interrogabunt te de Hora, quandonam futurum sit tempus fixum ejus. 43. Sed in qua re *es* tu de commemoratione ejus? (*idest quamnam scientiam habes tu de ea, ut possis hoc eis dicere*). 44. Ad Dominum tuum *spectat scire* terminum ejus. 45. Porrò tu *es* Commonitor ejus, qui timet eam. 46. Quasi ipsi, die, *qua* videbunt eam, non morati fuissent, nisi tempus vespertinum, aut matutinum ejus.

N O T Æ.

Itulus desumitur à prima dictione Suræ, nempè النازعات *Abstrahentes*, fęminini generis. Circa locum ejusdem Suræ, & numerum versuum illius, non reperio discrimen inter Authores: Meccana enim est, & sex supra quadraginta versus continet. Qui eam legerit, quemadmodum scribit Zamchascerius, كان ممن حبسه الله في القبر والقيمة حتى يدخل الجنة قدر صلاة مكتوبة: *Erit ex iis, quos retinebit Deus in sepulchro, & Resurrectione, donec ingrediatur Paradisum spatio orationis præscriptę.* Vix assequor sensum, & suspicor de mendo in scriptura.

I. *Per Abstrahentes.*] Omnia hæc, per quæ jurare fingitur Deus, Arabicè sunt generis fęminei; referuntur enim ad الملايكة *Angelos*, qui in plurali numero ejusdem generis censentur. Omnium igitur horum versuum, nimirùm à primò usque ad quintum inclusivè, sensus continet quinque Dei juramenta ad Resurrectionem asserendam: primum per Angelos, qui violenter extrahunt in morte è corporibus animas peccatorum. Secundum per eos, qui placidè, & leniter educunt è corporibus animas justorum. Tertium per eos, qui in morem Natantium è Cęlo in terram Divina mandata ferentes descendunt. Quartum per eos, qui præeunt animas justorum in Paradisum ascendentes. Quintum per eos, qui mundanas res ad Dei nutum gubernant. Ita exponunt insulsissima hæc ænigmata Gelal, Zamchascerius, cæterique Expositores.

VI. *Die, qua conturbabit Conturbatrix.*] Per Conturbatricem intelligit Gelal: النفخة الاولى *Primum sonitum* tubæ vocantis ad judicium: quia بها يرجف كل شىء, *per eum omnia perturbabuntur*. Per Subsecutricem autem النفخة الثانية *Sonitum secundum* tubæ, qui fiet quadraginta annis post primum.

XXV. *Pœna novissimæ, & primæ.*] Jam posui explicationem Gelalis, qui refert hæc ad prima, & ultima peccata Pharaonis. Sed fortassè melius referemus ad præsentem vitam, & novissimum sæculum.

XXX. *Et terram posteà expandit.*] Hoc dicitur, quia juxta Gelalem, terra كانت مخلوقة قبل السماء من غير دحو; *creata fuerat ante Cælum, sed sine expansione:*

XXXII. *Victrix maxima.*] Ita vocatur dies Judicii, quia omnibus prævalebit, omniaque devastabit.

XLVI. *Quasi ipsi.*] Sensus horum verborum est: Quandò homines videbunt diem Judicii, existimabunt se non commoratos fuisse in sepulchris, sive in Mundo, nisi per unicum mane, vel vespere.

REFUTATIONES.

I. Mirum, quantum in persuadenda Meccanis veritate Resurrectionis adlaboret Mahumetus, non quidem ex motivo pietatis, vel alienæ salutis: sed quia intelligebat, si tantum mysterium persuaderet, posse se rudes illos homines vel spe æternarum deliciarum, vel timore æternorum suppliciorum, ad quamcunque rem, quam voluisset, & consequenter ad iniquissimam, impiissimamque legem suam pertrahere. Et, quia videbat, si illis Paradisi felicitatem talem, qualis reverà est, nempe spiritualem, & à terrenis rebus longissimè distantem proposuisset, eosdem, utpotè rerum divinarum, & Spiritualium minimè capaces, nullo modo esse suis verbis permovendos: quidquid ad Resurrectionem, vel Paradisum pertinet, ita proponit, ut à terrena, & carnali felicitate, nihil differat, nisi in majori copia, & libertate: ut non diversa, sed meliora, & majora habituri sint in Paradiso eadem, quæ hìc habebant, vel habere poterant.

II. Quinquies inducit Deum jurantem de re eadem, nempè de veritate Resurrectionis, per quinque Angelorum species, quas ridiculis, insulsisque ænigmatibus designat. Cùm verò juramentum unum eamdem vim habeat, quam aliud (omnia enim sunt per Angelos) constat, quatuor juramenta esse prorsùs otiosa. Immò quælibet Juramenti repetitio, præsertim supra eamdem rem, per quidquid tandem fiat, otiosa, immò vitiosa censenda est, tàm ex parte jurantis, quàm ex parte illius, per quem juratur. Cui enim semel juranti non creditur; neque, si millies juret, credetur. Si verò is, per quem juratur, sit tantæ dignitatis, ut de illius auctoritate, & veracitate non possit dubitari: superfluum est per alium jurare. Si verò talis non sit, impium est etiam per illum jurare. Quamobrem juramentum, etiamsi fiat per aliquam rem creatam, respicit tamen solùm Summam Veritatem, scilicet Deum, qui in ea re peculiariter elucet. Sufficit verò, si Summa Veritas in testem alicujus rei semel adducatur. Pluries verò adducere, videtur esse de illius testimonio, vel justitia, aut veritate dubitare. Ignosce, Lector, si iisdem insaniis semper eadem responsa cogor adhibere.

III. Nimis crassum se Mahumetus ostendit, dùm putat peccatorum animas ferreis uncis ab Angelis ab eorumdem corporibus abstrahi: justorum verò animas molliter, leniterque ab iisdem trahi, atque educi. Animæ enim, cùm sint spirituales, prorsùsque immateriales, non possunt hoc modo abstrahi, vel trahi: sed ex naturali necessitate superveniente morte corpora relinquunt. Et, quamvis in hoc violentiam sæpè homines experiantur, non tamen hæc fit ex abstractione, vel extrinseca vi Angelorum, sed ex naturali difficultate, qua animæ à corporibus separantur.

IV. Non est pertranseunda importuna, atque inepta transitio à mortuorum resurrectione ad historiam Moysis: & ab hac ad alias ineptias absque ullo ordine, vel connexione. Hoc autem vitium, cùm perpetuum sit in Alcorano, non video, quomodò possit à Sapientibus Moslemis excusari, nisi dicant, ejusdem Alcorani Collectores plurima in eo temerè congessisse, quæ nullam habent inter se connexionem: neque solùm in eo *Suras*, *sed etiam versiculos præposterè, ac perturbatè fuisse collocatos*: quemadmodùm in *Tractatu de Alcorano* re vera evenisse demonstravimus. Quid ergo mirum, si in illo sermo ita diffitus sit, ut plerumque periodi, vel versus non majorem habeant inter se nexum, quàm juxta vulgatum adagium: *cothurnus cum clava*, & *lecythus cum strophio*. Hiccine verò est liber ille tantæ excellentiæ, & dignitatis, ut, nonnisi Deus, ejus author esse potuerit, in cujus throno, atque etiam essentia ab æterno contineatur, & conservetur?

Sed regerent contra nos Doctores Mahumetani, etiam in sacris utriusque Testamenti libris hoc idem evenire. Nam Psalmi sine ullo temporum, vel rerum ordine præposterè in unum volumen congesti sunt, ut patet ex eorum titulis. Psalmus enim 33. (e. g.) ponitur post Psalmos 3. & 7. & tamen hi tempore longè posteriori Scripti sunt, ut indicant eorumdem epigraphæ. Prætereà neque Evangelia, neque Epistolæ S. Pauli, & aliæ canonicæ, neque omnes libri veteris Testamenti eo ordine collocantur, quem tempus, in quo scripti sunt, requireret. Postremò, si contextus Sermonis, & connexio sententiarum attendatur, agnoscetur fortassè minor dissonantia, & magis congrua sensuum syntaxis in Alcorano, quàm in aliquibus Sacrarum Scripturarum capitibus, vel versiculis.

Videtur hæc objectio vim magnam habere: Sed est prorsùs straminea, frivola, nulliusque momenti. Nam, quocumque ordine libri Sacrarum Scripturarum collocentur, nihil propterea veritati, vel religioni oritur incommodi, vel detrimenti. Atque idem dicendum de Psalmorum dispositione, quæ non sine justissimis causis, & Spiritus Sancti impulsu ab ipso Davide, vel ab Esra

Ezra facta esse existimatur. Non ita in Alcorano, ubi, & historiæ veritati, & religionis, fideique certitudini præpostera hujusmodi collocatio plurimùm nocet, & totam propè Mahumeti sectam pervertit. Cùm enim (v. g.) sæpè in Alcorano tanquam vera, & bona Christiana religio admittatur, atque in ea quemlibet æternam Salutem consequi posse asseratur: aliquandò verò in sola Eslamitica religione posse homines salvari, affirmetur; itaut per unum assertum aliud destruatur, & abrogetur: ex alia verò parte ignoretur, quęnam fuerit Mahumeti circa hoc Suprema decisio: nam in Alcorano, ut jam diximus, omnia ferè præposterè habentur: neque sciri potest, utrum, quod priùs ponitur, traditum sit posteriùs: incertum remanebit apud Mahumetanos, quænam ex duabus religionibus vera sit, Eslamitica, an Christiana: nam utraque vera esse non potest. Vide, quæ circa hoc diximus in Prodromo, parte 3. capitulo primo per totum.

Ad illud, quod postremo loco objiciebant circa dissonantiam, quæ in aliquibus Sacris Scripturis contra legitimam sermonis, ac sententię Syntaxin, major fortassè, quàm in Alcorano reperitur; respondemus, Moslemos toto Cœlo in hoc errare, & hallucinari. Quamvis enim in divinis Eloquiis plurima interdùm obscuritas appareat, nihil tamen in iis dissonum, nihil dissutum, nihil inter se non optimè cohærens, & connexum invenitur, neque potest inveniri: Nam juxta illud Davidis, Psal. 11. *Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum*. Cui consonat Salomon in Prover, cap. 30. *Omnis sermo Dei ignitus* (idest purissimus, ac perfectissimus) *ne addas quidquam verbis illius, & arguaris, inveniarisque mendax*. Ita scilicet perfectus, atque omni ex parte sermo divinus completus est, ut nihil ei addi possit, quo perfectior fiat. Hæc Moslemi ipsi negare non possunt, qui hujusmodi David, & Salomonis testimonia tanquam divinæ authoritatis admittunt. Porrò, si non ita facilè patet in Sacris literis rerum, vel sententiarum inter se connexio; & quandoque inter se nullatenùs, vel parum cohærere videntur: id sapientissima Spiritus Sancti dispositione factum est, ad majorem divinis verbis majestatem, & reverentiam conciliandam. Nam etiam apud homines magnorum Sapientum effata obscuritate teguntur, atque enigmatibus, & allegoriis, mysticisque sensis involvuntur. Prætereà, ut homines in divinarum Scripturarum sedula, atque assidua meditatione exercerentur, ad latentia in iis mysteria cognoscenda, quemadmodùm innumeris Doctoribus tàm Hebræis antiquis, quàm Christianis omnis ætatis feliciter successit: & alias ob causas, quas non est hìc otium referre. Affectavit quidem Sacrarum Scripturarum stylum Mahumetus in Alcorano, ut Propheta à simplicioribus posset haberi. Verùm evenit illi, quod asino Æsopico, qui, dùm pelle leonina tectus verum leonem simulat; à proprio ruditu asinus detectus, cęteris animantibus ridiculum fuit. Nimirùm, dùm prava divinorum verborum imitatione Propheta vult credi: stultum, fatuum, atque insanum, ut revera erat, sese universis propalavit. Sub formulis loquendi ambiguis, & ineptis, sub importunis aposiopesibus; sub transitionibus prorsùs dissitis, & disruptis: sub obscuro ignotorum verborum involucro, persuasit sibi posse se prophetici muneris gloriam consequi, tanquam in his nugis mysteria latere homines essent credituri, sed fumo periit, qui fumum vendidit.

V. Manifestissimè Mahumetus non solùm Sacris Scripturis, sed sibiipsi contradicit, nam, cùm in Sura quadragesima prima asseruisset, Deum priùs creasse terram duobus diebus, & posuisse in ea montes, & creasse quatuor diebus in ea, quæ necessaria erant ad victum hominum, ac bestiarum: deindè intendisse animum ad creandum Cœlum, qui erat fumus, & duorum dierum spatio divisisse illud in septem Cœlos; & adornasse illud luminaribus, nempè Sole, & stellis: hic suiipsius oblitus priùs ponit creationem Cęli, & Solis, ac stellarum, & deindè terræ, & eorum, quæ in ea reperiuntur, nempè montium, fontium, arborum, & herbarum. Frivola verò est Gelalis excusatio, quòd scilicet terra creata quidem fuerit ante Cœlum, sed sine expansione. Quidquid enim sit de hujusmodi expansione, nullo modo tollitur contradictio, dùm post creationem Cœli, Solis, & Stellarum, creata fuerit terra cum montibus, fontibus, & consequenter cum maribus, ex quibus fontes proveniunt, itemque cum herbis, & arboribus, & cæteris ad victum hominis, cęterorumque animalium necessariis. Neque intelligi potest, in quo consistat hęc expansio terrę, & quid eidem terrę contulerit, vel addiderit,

سورة عبس مكية إثنتان وأربعون آية

SURA LXXX.
CORRUGAVIT.
MECCANA:
COMMATUM DUORUM, & QUADRAGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 عبس وتولى ۞ 2 أن جاءه الأعمى ۞ 3 وما يدريك لعله يزكى ۞ 4 أو يذكر فتنفعه
الذكرى ۞ 5 أما من استغنى ۞ 6 فأنت له تصدى ۞ 7 وما عليك ألا يزكى ۞ 8 وأما
من جاءك يسعى ۞ 9 وهو يخشى ۞ 10 فأنت عنه تلهى ۞ 11 كلا إنها تذكرة ۞
12 فمن شاء ذكره في صحف مكرمة ۞ 13 مرفوعة مطهرة ۞ 14 بأيدي سفرة ۞
15 كرام بررة ۞ 16 قتل الإنسان ما أكفره ۞ 17 من أي شيء خلقه ۞ 18 من نطفة
خلقه ۞ 19 فقدره ۞ 20 ثم السبيل يسره ۞ 21 ثم أماته ۞ 22 فأقبره ۞ 23 ثم إذا
شاء أنشره ۞ 24 كلا لما يقض ما أمره ۞ 25 فلينظر الإنسان إلى طعامه ۞ 26 أنا صببنا
الماء صبا ۞ 27 ثم شققنا الأرض شقا ۞ 28 فأنبتنا فيها حبا ۞ 29 وعنبا وقضبا
وزيتونا ونخلا ۞ 30 وحدائق غلبا ۞ 31 وفاكهة وأبا ۞ 32 متاعا لكم ولأنعامكم ۞
33 فإذا جاءت الصاخة ۞ 34 يوم يفر المرء من أخيه ۞ 35 وأمه وأبيه ۞ 36 وصاحبته
وبنيه ۞ 37 لكل امرئ منهم يومئذ شأن يغنيه ۞ 38 وجوه يومئذ مسفرة ۞ 39 ضاحكة
مستبشرة ۞ 40 ووجوه يومئذ عليها غبرة ۞ 41 ترهقها قترة ۞ 42 أولئك هم الكفرة
الفجرة

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CORRUGAVIT faciem, & avertit se *Mahumetus*. 2. Eo, quòd venerit ad eum Cæcus. 3. Et quid certum reddebat te, utrum ipse justificandus esset. 4. Vel commonefaciendus esset, & profutura esset illi commonitio? 5. Porrò, qui divitiis abundat. 6. Tu illum honorificè excipis. 7. Neque tibi curæ est, quòd non justificetur. 8. At verò, qui venit ad te, & studiosè

diosè curat *salutem suam*. 9. Et ipse timet *Deum*. 10. Tu ab eo averteris. 11. Minimè *id facere debes*. Porrò hæc *Sura* est commonitio. 12. (Qui porrò voluerit, memoria tenebit hoc) in voluminibus honoratis. 13. Exaltatis, purificatis, *scripta*. 14. Per manus Scribarum. 15. Honoratorum, justorum. 16. Pereat homo: quid adduxit illum ad infidelitatem? 17. Ex qua re creavit illum *Deus*? 18. Ex spermate creavit illum. 19. Deindè conformavit eum. 20. Tùm semitam *ad egressum ex utero* facilitavit ei. 21. Deindè morti tradet eum. 22. Et tumulabit eum. 23. Posteà, cùm voluerit, suscitabit eum. 24. Prorsùs ita erit. Nondùm perfecit *homo* id, quod præcepit ei *Deus*. 25. Aspiciat porrò homo ad cibum suum. 26. Nos certè effudimus aquam effundendo *è nubibus*. 27. Deindè fidimus terram findendo, *ut germinarent plantæ*. 28. Tùm germinare fecimus in ea granum. 29. Et uvas, & herbam virentem, & oleam, & palmam. 30. Et hortos confertos arboribus. 31. Et poma, & pascua herbarum. 32. Ad usum vestrum, & pecorum vestrorum. 33. Cùm ergo venerit Resonans cum strepitu (*idest Tuba secunda*). 34. Die, qua fugiet vir à fratre suo, 35. Et Matre sua, & Patre suo, 36. Et conjuge sua, & filiis. 37. Unicuique viro ex ipsis die illa erit negotium, *quod satis erit illi*, *ne aliena curet*. 38. Facies *quorumdam* die illa *erunt* hilares. 39. Ridentes, jucundæ. 40. Et facies *quorumdam* die illa super eas *erit* pulvis. 41. Cooperiet eas obscuritas. 42. Hi *erunt* infideles, scelerati.

NOTÆ.

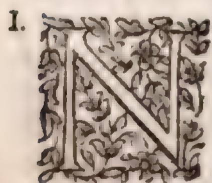
PRima vox عبس, *Congregavit faciem*, dedit titulum Suræ, quæ Meccana est, & juxta Gelalem duos supra quadraginta versus habet. Alii tamen unum demunt: Alii triginta tantùm enumerant. Crebra quippè Rythmi mutatio valdè incertum eorum numerorum reddit. De lectoris præmio hæc feruntur: من قراء سورة عبس جاء يوم القيمة ووجهه ضاحــق مستبشر: *Qui legerit Suram Corrugavit faciem: veniet in die Resurrectionis cum vultu ridenti, & jucundo.*

I. *Corrugavit faciem.*] Fabellam quamdam confingunt hìc Expositores, quam ita refert Gelal: جاءه الاعمى عبد الله بن أم مكتوم فقطعه عمـا هو مشغول بــه ممن يرجو اسلامه مــن اشراف قريش الذى هو حريص على اسلامهم ولــم يدر الاعمى انه مشغول بذلك فناداه علّمنى ممّا علمك الله فانصرف النبــى الى بيته فعوتب فى تلك السورة فكان بعد ذلــك يقول له اذا جاء الى بيته مرحبا بمن عاتبنى فيــه ربى ويبسط له رداه. *Venit ad eum Cæcus, nomine Abdalah, filius Ommomactum, & interpellavit eum, dùm esset occupatus circa quemdam ex Primoribus Coraisitarum, quem sperabat se posse perducere ad suam Religionem, &, qui erat studiosus conversionis eorumdem Coraisitarum. Sed non attendit Cæco Mahumetus, totus intentus in eo, quod tunc agebat. Cæcus verò inclamavit eum dicens: Doce me aliquid eorum, quæ docuit te Deus. At Mahumetus avertit se, & regressus est in domum suam: qua de re reprehenditur in hac Sura. Posteà verò, cùm venisset Cæcus in domum ejus, dixit ei Mahumetus: Benè venerit ille, cujus gratia redarguit me Dominus meus. Et extendit ad eum pallium suum.* Finguntur igitur hæc dicta fuisse à Deo ad Mahumetum redarguendum, quòd Cæcum illum neglexisset, ut diviti Coraisitæ operam impenderet. O vulpem!

XII. *In voluminibus honoratis.*] Refertur ad *commonitionem*, iuxta Zamchascerium: انها مثبتة فى صحف منتسخة من اللوح المحفوظ مكرمة عند الله مرفوعة فى السماء مطهرة منزهة من ايدى الشياطين لا يمسها الا ايدى ملايكــة مطهرين سفرة كتبة ينتسخون الكتب مــن اللوح بررة اتقياء وقيل من صحف الانبياء: *quia ipsa scripta est in voluminibus, transcripta ex Tabula asservata; honoratis apud Deum, exaltatis in Cælo, purificatis, idest custoditis à manibus Dæmonum: non enim attigerunt illa, nisi manus Angelorum purissimorum scribarum, qui transcribunt libros ex eadem Tabula puros, & sinceros. Hujusmodi autem volumina dicuntur esse libri Prophetarum.* Nomine autem commonitionis intelligunt quidam hanc ipsam Suram, tamquam privatam commonitionem factam Mahumeto à Deo: quidam verò totum Alcoranum, tanquam admonitionem ad universas creaturas.

XVI. *Pereat.*] Arabicè est قُتِــلَ *occidatur*. Explicat Gelal: لُعِــنَ: *maledictus sit*; quamvis enim exprimatur per præteritum: nihilominùs exigit significationem imperativi imprecatorii, seu execratorii.

REFUTATIONES.

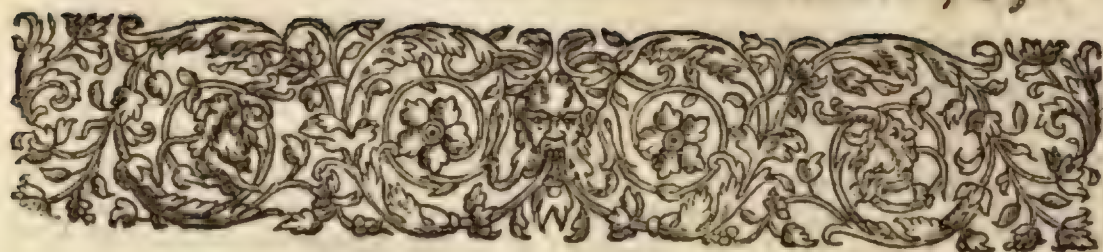
I.

NOtanda hìc, & alibi est vulpina Mahumeti calliditas, qui, ut se veridicum, candidum, sincerumque ostenderet, ac proindè sibi apud suos fidem in iis, quæ blasphemè mentiebatur, conciliaret: fingit, se identidem à Deo de aliquo peccato, vel errore reprehendi: quemadmodùm hoc loco, ubi inducit ipsum Deum se redarguentem, quòd, ut diviti, ac potenti operam navaret, Cæcum salutis suæ sollicitum fastidiosè rejecisset. Qui enim ita candidè peccata sua fateretur, quomodò non eidem in cæteris, quæ diceret, fides esset habenda?

II. Notanda porrò est culpa ipsa, de qua hic

hic Impostor fingit, se reprehendi, quæ sanè ostendit, illum non Prophetam, sed nebulonem magnum fuisse. Nam quomodò Propheta censendus est, qui missus à Deo ad homines in viam salutis dirigendos; eos, qui illam requirunt, à se rejicit, ut divitis, potentisque obsequiis, operam suam impendat? At enim hujus quoque salutem ipse curabat, eumque ad fidem pertrahere ob majus bonum studebat: nempè, quia (utpotè inter suos magnæ authoritatis) si ipse credidisset, alios plures ad Mahumeti sequelam traxisset. Ita fingit Gelal.: sed Alcorani verba illi manifestè contradicunt, dùm asserunt, Mahumetum nihil de divitis illius fide, vel salute curasse. Zamchasceerius valdè malitiosè ita explicat verba Alcorani: وليس عليك بأس في ان لا يتزكى بالاسلام ان عليك الا البلاغ, *& non spectat ad te decertare eo, quòd ille non justificetur per fidem: sed solùm munus tuum est fidem illi annunciare*. Verùm nulla hìc erat decertatio, seu pugna necessaria, sed satis erat tantùm benigna allocutio ad alliciendum hominem illum ad Religionem: & hoc sanè non erat reprehendendum. Atqui, etiamsi cum aliquo vehementiori studio id Mahumetus egisset, non poterat culpari. Neque enim ita fides prædicanda est, ut nullum in ea persuadenda studium, & energia, contentio nulla adhibenda sit: alioquin Mahumetus sibi adversaretur, qui in Alcorano tot ad sectam suam ingerendam motiva, tot argumenta, licèt frivola, congerit: Neque malum ullum fuisset, pro lucrando divite illo, ac potente cum spe majoris boni (præsertim, quia se Mahumeticæ Religionis cupidum, ejusque aliis persuadendæ studiosum ostendebat) aliquem alium tunc temporis posthabere. Noto hìc obiter, Zamchasceerium velle, Mahumetum eo tempore non uni tantùm, sed aliis etiam ex Coraisitarum Principibus sectam suam prædicasse: ita enim scribit: وعنده صناديد قريش عتبة وشيبة ابنا ربيعة وابو جهل بن هشام والعباس بن عبد المطلب وامية بن الخلف والوليد بن مغيرة يدعوهم الي الاسلام رجاء ان يسلم باسلامهم غيرهم. *Erant apud eum Primates Coraisitarum, Otba, & Sceiba filii Rabiæ: & Abugehel filius Hasciam: & Abbas filius Abdalmotalleb: & Ommia filius Chalphi, & Validus filius Mogheiræ: & prædicabat eis invitans ad Religionem suam, sperans, si ipsi credidissent, alios quoque eorum exemplo credituros*. Sed in Alcorano unius tantùm mentio habetur: & manifestè asseritur, nullam de ejus salute Mahumeto curam fuisse, sed tantùm de illius divitiis, quas potiùs captabat, quàm illius fidem. Verùm, si, ut vult Zamchasceerius, tùm multis Mahumetus publicè, & palam legem suam prædicabat: cur Cæcus ille exigebat ab eo, ut sibi eam prædicaret? nonnè satis illi erat attendere iis, quæ tunc temporis cæteros docebat, si tamen non ita aurium, sicut oculorum morbo laborabat?

III. Asserit Mahumetus, vel Deus Mahumeti, hanc Suram, seu, ut alii explicant, totum Alcoranum transcriptum ab Angelis ex Tabula asservata in volumina honorata, exaltata, & purificata, seu custodita à contactu Dæmonum. Hæc autem volumina volunt Moslemi, esse libros Prophetarum. At in nullius Prophetę libris, neque in ullis aliis hujusmodi Codicibus, vel hæc Sura, vel Alcoranus reperietur. Quamobrem manifesti mendacii arguitur. Hùc accedit, valdè ridiculum esse, quòd aliquis apud Deum liber reperiatur, ex quo Angeli exscribant, quę in Prophetarum libris reperiuntur. Ipsi enim Prophetæ per se, vel per amanuenses ea scribebant, quæ sibi à Deo revelabantur. Assignent igitur Moslemi, quinam sint, & ubinam sint hi codices, transcripti per manus Angelorum è Tabula asservata, honorati apud Deum, exaltati in Cœlo, vel juxta aliam expositionem Zamchasceerii, مرفوعة في المقدار, *exaltati in mensura, seu quantitate*, & purificati, seu intacti à manibus, & contactu dæmonum. Sunt ne in Cœlo, an in terra? Si in Cœlo, ad quid, oro, ibi deserviunt? Est ne in Cęlo Bibliotheca aliqua voluminum, in quorum lectione Angeli, ac Beati sese exerceant? Si autem in terra existunt: teneantur Mahumetani ea nobis ostendere, ut Alcorani veritatem comprobemus. Respondebunt, ea jam periisse. Sed peto, an ante Mahumetum, an verò post illum perierint. Si ante illum, testes mortuos adhibet veritatis sui Alcorani. Post illum verò perjisse, nullo modo probari potest. Hùc accedit, repugnare Divinæ providentiæ, ut sineret perire libros illos, quos, & honoratos apud Deum, & exaltatos in Cœlo, & à manibus, tactuque Dęmonum illibatos Alcoranus pronunciat. Dicent, hos libros esse Pentateuchum, Euangelium, & cęteros Sacros Codices, quos habent apud se, & legunt Scripturales, Judæi scilicet, & Christiani? At in his, ut jam dixi, neque Alcoranus, neque ulla ejus Sura reperitur.

سورة التكوير مكية تسع وعشرون آية

SURA LXXXI.
INVOLUTIO.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا الشمس كورت ۞ 2 وإذا النجوم انكدرت ۞ 3 وإذا الجبال سيرت ۞ 4 وإذا
العشار عطلت ۞ 5 وإذا الوحوش حشرت ۞ 6 وإذا البحار سجرت ۞ 7 وإذا النفوس
زوجت ۞ 8 وإذا الموودة سيلت ۞ 9 بأي ذنب قتلت ۞ 10 وإذا الصحف نشرت ۞
11 وإذا السماء كشطت ۞ 12 وإذا الجحيم سعرت ۞ 13 وإذا الجنة ازلفت ۞ 14 علمت
نفس ما احضرت ۞ 15 فلا اقسم بالخنس الجوار الكنس ۞ 16 والليل إذا عسعس ۞
17 والصبح إذا تنفس ۞ 18 إنه لقول رسول كريم ۞ 19 ذي قوة عند ذي العرش
مكين ۞ 20 مطاع ثم أمين ۞ 21 وما صاحبكم بمجنون ۞ 22 ولقد راه بالأفق
المبين ۞ 23 وما هو على الغيب بظنين ۞ 24 وما هو بقول شيطان رجيم ۞ 25 فاين
تذهبون ۞ 26 إن هو إلا ذكر للعالمين ۞ 27 لمن شاء منكم أن يستقيم ۞ 28 وما
تشاؤن إلا أن يشاء الله رب العالمين ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm Sol involutus fuerit *tenebris*. 2. Et, cùm Stellæ ceciderint *super terram*. 3. Et, cùm montes ambulare facti fuerint (*ideſt ſublati fuerint, & in pulverem redacti*). 4. Et, cùm Camelæ prægnantes deſtitutæ fuerint *lacte, vel paſtore*. 5. Et, cùm feræ congregatæ fuerint. 6. Et, cùm maria ſuccenſa fuerint. 7. Et, cùm Animæ conjunctæ fuerint *corporibus*. 8. Et, cùm puella ſepulta viva interrogabitur: 9. Propter quod delictum occiſa fuerit. 10. Et, cùm libri expanſi fuerint. 11. Et, cùm Cœlum pelle ſpoliatum fuerit. 12. Et, cùm Infernus vehementiùs exarſerit. 13. Et, cùm Paradiſus propiùs admotus fuerit. 14. Sciet anima, quid præſentaverit (*ideſt operata fuerit*). 15. Porrò non juro per quinque Planetas currentes ſeſe occultantes. 16. Et noctem, quandò venit cum tenebris, & recedit.

cedit. 17. Et Auroram, cùm aspiraverit. 18 Quòd hic *Alcoranus* est sanè sermo Legati venerandi (*idest Gabrielis*). 19. Præditi virtute apud possessorem Throni; stabilis *in gradu suo apud Deum*. 20. Obediti *ab Angelis* ibi, (*idest in cælo*) fidelis. 21. Et non est socius vester (*idest Mahumetus*) dęmoniacus. 22. Et quidem jam vidit illum (*idest Gabrielem*) in Horizonte claro. 23. Neque ipse *est* super Arcanum tenax (*idest non occultat Mahumetus Arcana sibi revelata*). 24. Neque hic (*idest Alcoranus*) *est* sermo Satanæ lapidati. 25. Quò
a Si. ergo abitis *cogitationibus vestris*? 26. *a* Non est hic *Alcoranus*, nisi commonitio
b Mundis. *b* omnibus creaturis. 27. Ei, qui voluerit ex vobis recta via incedere.
c Mundorū. 28. Sed non voletis *hoc*. 29. Nisi voluerit Deus Dominus *c* sæculorum.

N O T Æ.

IN nonnullis codicibus inscribitur Sura إِذَا ٱلشَّمْسُ كُوِّرَتْ, *Cùm Sol involutus fuerit*, quæ sunt verba primi versus. Communis tamen inscriptio est التكوير, *Involutio*. Impropriè Hottingerus, *Rotatio*: nam كور, exponitur à Gelale, & aliis لف, *Involvit*, & quasi fasciis circumdedit. Meccæ traditam fuisse, & novem supra viginti versibus constare, asserunt communiter Expositores. De præmio lectoris hæc reperio: من قراء سورة التكوير اعاده الله من ان يفضحه حين ينشر صحيفته: *Qui legerit Suram Involutionis, liberabit eum Deus ab ignominia, cùm aperietur liber ejus*: nimirùm in die Judicii.

V. *Et, cùm feræ congregatæ fuerint.*] Hæc ferarum congregatio fiet, quemadmodùm putat Gelal: ليقتص لبعض من بعض ثم تصير ترابا: *ut sumatur vindicta aliorum ab aliis: & posteà redigantur eædem feræ in pulverem*, Jahias: ليقتص لبعضها من بعض ثم يقال لها كوني ترابا. *Ut judicium fiat uni de alia: posteà dicetur ei, esto pulvis.*

VIII. *Et, cùm puella sepulta viva.*] Erat enim barbara consuetudo inter Arabes, vivas sepeliendi puellas statim natas, خوف العار والحاجة, *ob timorem ignominiæ, & indigentiæ*. Quia scilicet dedecori sibi putabant esse sexum fęmineum, vel, quia illegitimè illas susceperant: seu ob metum paupertatis, eo, quòd non possent eas sustentare, vel in matrimonio collocare.

XI. *Pelle spoliabitur.*] Explicat Gelal: تنزع عن اماكنها: *removebitur, & quasi avelletur à sedibus suis.* Videtur alludere ad verba illa Psalmi 103. *Extendens Cælum, sicut pellem.*

XV. *Porrò non juro per quinque Planetas.*] Præter id, quod superiùs notavi de particula negativa superflue addita Juramento; addo, hos Planetas esse juxta Gelalem, النجوم الخمسة زحل والمشترى والمريخ والزهرة وعطارد ترجع فى مجراها وتغيب فى المواضع التى تغيب فيها: *quinque Stellas*, seu sydera, quę dicuntur *Mars, Mercurius, Juppiter, Venus, & Saturnus; quæ redeunt in cursu suo, & abscondunt sese in locis, ubi se abscondere consueverunt.*

XIX. *Stabilis.*] Refertur ad Gabrielem, qui stabiliter permanet in gradu suo apud Deum.

XX. *Obediti ab Angelis.*] Ut exprimerem meliùs participium Arabicum مطاع, verti minùs latinè, *obediti*, pro *cui obeditur*. Ut enim habet Jahias ex authoritate Hasan: امر الله اهل السماء بطاعة جبرايل كما امر اهل الارض ان يطيع محمدا: *Præcepit Deus Cęlicolis, ut obedirent Gabrieli, quemadmodùm præcepit Terrigenis, ut obedirent Mahumeto.*

R E F U T A T I O N E S.

I. INter signa, seu potius eventus diei Resurrectionis, enumerat Mahumetus destitutionem Camelarum prægnantium à pastoribus, vel lacte: & congregationem ferarum, ut judicium feratur de una contra aliam; vel aliæ ex aliis capiant vindictam. In altero se ridiculum ostendit: in altero verò prorsùs stultum, & insanum. Videtur enim signum nimis leve, & diei illius, judiciique majestate, ac terrore prorsùs indignum, quòd Camelæ prægnantes pastore, vel lacte destituantur. Summa verò insania putare, etiam bestiarum causas ea die esse decidendas, ac propterea easdem bestias resuscitandas, atque in unum congregandas: ac postquàm earum causæ decisæ fuerint, & aliæ de aliis vindictam sumpserint, in pulverem esse redigendas. Cùm enim animalia non liberè, sed ex naturali necessitate operentur, ac propterea moralis culpæ sint incapaces, pœnam nullam à Deo merentur. Et, cùm anima constent prorsùs materiali, quæ simul cum corpore perit, prorsùsque extinguitur, nulla subest ratio, propter quam sint à Deo resuscitandæ. Duo objici possunt ad hunc Mahumeti errorem tuendum. Primum, quòd sicut Deus corpora materialia hominum resuscitabit: ita etiam materiales brutorum animas poterit resuscitare. Secundum, quia in lib. Genesis cap. 9. dixit Deus ad Noe, & filios ejus: *Sanguinem animarum vestrarum requiram de manu cunctarum bestiarum.* Sed, quidquid sit de primo, respondemus ad secundum, sensum illorum verborum esse, Deum tanto odio prosequi injustam humani sanguinis effusionem, ut, si fieri posset, bestias hominem aliquem injustè, & culpabiliter occidere, Deus illas severissimè puniret: Immò in lib. Exodi cap. 21. ita

21. ita statuit: *Si bos cornu percusserit virum, aut mulierem, & mortui fuerint, lapidibus obruetur, & non comedent carnes ejus, dominus quoque bovis innocens erit.* Hac ratione verissimum est, Deum requirere sanguinem hominum de manu bestiarum, ad detestationem homicidii ab homine culpabiliter perpetrati, dum in ipsis bestiis etiam sine culpa commissi adeo severè puniri jubet.

II. Adeo persuasum erat Meccanis, Mahumetum esse dæmoniacum; ejusque Alcoranum præstigium esse, ac figmentum diabolicum; ut Mahumetus ipse, cùm alia ratione non posset, inducat Deum trino perjurio, & ipsum, & Alcoranum contra Meccanorum dicta tuentem. Atqui verissima sentiebant, & loquebantur Meccani: & ridiculum prorsùs erat, quod Mahumetus in causa propria Deum jurantem, quem nullus, nisi ipse audierat, produceret. Quo modò enim credere poterant Meccani Divino juramento, præsertim per res tàm frivolas, & indignas, cujus nullus alius testis erat, nisi ille idem, quem totum mendaciis consutum cognoscerent?

سورة الانفطار مكية تسع وعشر آية

SURA LXXXII.

DIFFISSIO.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا السماء انفطرت ۝ 2 وإذا الكواكب انتثرت ۝ 3 وإذا البحار فجرت ۝ 4 وإذا
القبور بعثرت ۝ 5 علمت نفس ما قدمت وأخرت ۝ 6 يا أيها الإنسان ما غرك بربك الكريم
الذي خلقك ۝ 7 فسويك فعدلك ۝ 8 في أي صورة ما شاء ركبك ۝ 9 كلا بل
تكذبون بالدين ۝ 10 وإن عليكم لحافظين ۝ 11 كراما كاتبين ۝ 12 يعلمون ما
تفعلون ۝ 13 إن الأبرار لفي نعيم ۝ 14 وإن الفجار لفي جحيم ۝ 15 يصلونها يوم
الدين ۝ 16 وما هم عنها بغائبين ۝ 17 وما أدريك ما يوم الدين ۝ 18 ثم ما أدريك
ما يوم الدين ۝ 19 يوم لا تملك نفس لنفس شيئا والأمر يومئذ لله

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm Cœlum diffissum fuerit. 2. Et, cùm Stellæ dispersæ fuerint.
3. Et, cùm maria sese commiscuerint. 4. Et, cùm sepulchra susque,
deque eversa fuerint. 5. Sciet anima, quid *operum* præmiserit, & postpo-
suerit. 6 O homo, quid seduxit te contra Dominum tuum venerandum,
qui creavit te? 7. Et conformavit te, & justè disposuit te. 8. In quam fi-
guram voluit, composuit te. 9. Ita est. Sed mendacii insimulatis *diem* Judicii.
10. Et quidem supra vos sanè sunt Custodes *Angeli*. 11. Honorati, scriben-
tes *opera vestra*. 12. Sciunt id, quod facitis. 13. Porrò Justi certè *erunt* in
loco voluptatis. 14. Et certè scelesti sanè *erunt* in Inferno. 15. Ingredien-
tur comburendi in eum die Judicii. 16. Neque ipsi ab eo *unquam* erunt ab-
sentes. 17. Quid verò fecit *(idest faciet)* te intelligere, quid *sit* dies Judicii?
18. Quid, inquam, fecit te intelligere, quid *sit* dies Judicii? 19. Die *illa*
non poterit anima pro anima quidquam: & imperium die illa *erit* Dei.

NOTÆ.

Epigraphe الانفطار *diffiſſio*, deſumitur ex primo verſu, quem nonnulli pro ipſa Epigraphe ponunt. Sura Meccana eſt, & decem, ac novem verſibus conſtat. Lectoris pręmium, ita ponit Zamchaſcerius ex dicto ipſius Mahumeti: من قرا سورة اذا السماء انفطرت كتب الله له بعدد كل قطرة من السماء حسنة وبعدد كل قبر حسنة; *Qui legeris Suram, cùm Cœlum diffindetur; ſcribet Deus illi pro unaquaque gutta è Cœlo cadente unum bonum; itemque pro unoquoque ſepulchro unum bonum.*

V. *Quid præmiſerit, & poſtpoſuerit.*] Ideſt, quid boni, vel mali patraverit: & quid boni diſtulerit, vel omiſerit efficere.

REFUTATIONES.

I. Miraculi loco habendum eſt, quòd in hac Sura nihil ſit manifeſti erroris, vel abſurdi, vel ſaltem, quod non poſſit aliquo modo defendi, vel excuſari. Nam, quod videtur innui hic, & alibi, neque bonos Paradiſum, neque malos Gehennam ingreſſuros eſſe, niſi poſt diem Judicii, in ſano ſenſu poteſt explicari, nempè cum animabus corpori unitis; quamvis Mahumetani ad mentem Alcorani non ſanè accipiant; negantes etiam animabus ſeparatis tàm in Paradiſum, quàm in gehennam ingreſſum uſque ad diem Judicii: in quo aliqui etiam ex Chriſtianis errarunt.

سورة التطفيف مكية ست وثلثون آية

SURA LXXXIII.
MENSURA INJUSTA.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ويل للمطففين ۞ 2 الذين اذا اكتالوا على الناس يستوفون ۞ 3 واذا كالوهم او وزنوهم
يخسرون ۞ 4 الا يظن اولائك انهم مبعوثون ۞ 5 ليوم عظيم ۞ 6 يوم يقوم الناس لرب
العالمين ۞ 7 كلا ان كتاب الفجار لفي سجين ۞ 8 وما ادريك ما سجين ۞ 9 كتاب
مرقوم ۞ 10 ويل يومئذ للمكذبين ۞ 11 الذين يكذبون بيوم الدين ۞ 12 وما يكذب
به الا كل معتد اثيم ۞ 13 اذا تتلى عليه اياتنا قال اساطير الاولين ۞ 14 كلا بل ران
على قلوبهم ما كانوا يكسبون ۞ 15 كلا انهم عن ربهم يومئذ لمحجوبون ۞ 16 ثم
انهم لصالوا الجحيم ۞ 17 ثم يقال هذا الذي كنتم به تكذبون ۞ 18 كلا ان
كتاب الابرار لفي عليين ۞ 19 وما ادريك ما عليون ۞ 20 كتاب مرقوم ۞ 21 يشهده
المقربون ۞ 22 ان الابرار لفي نعيم ۞ 23 على الارائك ينظرون ۞ 24 تعرف في وجوههم
نضرة النعيم ۞ 25 يسقون من رحيق مختوم ختامه مسك ۞ 26 وفي ذلك فليتنافس
المتنافسون ۞

المتنافسون ✿ 27 ومزاجه من تسنيم ✿ 28 عينا يشرب بها المقربون ✿ 29 ان الذين اجرموا
كانوا من الذين امنوا يضحكون ✿ 30 واذا مروا بهم يتغامزون ✿ 31 واذا انقلبوا الى
اهلهم انقلبوا فكهين ✿ 32 واذا راوهم قالوا ان هولاء لضالون ✿ 33 وما ارسلوا عليهم
حافظين ✿ 34 فاليوم الذين امنوا من الكفار يضحكون ✿ 35 على الارايك ينظرون ✿
36 هل ثوب الكفار ما كانوا يفعلون ✿

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. VÆh injustè mensurantibus. 2. Quibus, cùm mensuratur ab hominibus, exigunt mensuram *ad plenum*. 3. At, cùm mensurant illis, aut trutinant illis; imminuunt *mensuram, aut pondus*. 4. An non existimant hi, se esse resuscitandos, 5. Ad diem magnam? 6. Diem, *qua* stabunt homines coram Domino [a] Sæculorum. 7. Ita est. Porrò liber scelestorum *erit* sanè in Seggin. 8. Quid autem intelligere faciet te, quid *sit* Seggin? 9. Liber delineatus. 10. Væh die illa insimulantibus mendacii. 11. Qui mendacii insimulant diem Judicii. 12. Et non insimulat mendacii illum, nisi omnis transgressor, iniquus. 13. Cùm leguntur illi signa nostra, dicit: Fabulę Priorum. 14. Ita est. Atqui prævaluit super corda eorum id, quod perpetraverunt (*idest prava opera eorum obduraverunt corda eorum*). 15. Ita est. Certè ipsi à Domino suo die illa sanè velandi sunt, *ne videant illum*. 16. Tùm certè ipsi sanè descensuri sunt comburendi in Infernum. 17. Tùm dicetur *illis*: Hoc est, quod vos, ut falsum negabatis. 18. Ita est. Porrò liber Justorum certè erit in Alliin. 19. Quid verò faciet te intelligere, quid *sit* Alliin? 20. Liber delineatus. 21. Testes adsunt illi Approximati (*idest Angeli Deo proximi*). 22. Certè Justi erunt sanè in deliciis. 23. Super lectulos sponsales aspicient. 24. Cognosces in vultibus eorum nitorem jucunditatis. 25. Potabuntur ex vino purissimo sigillato. Sigillum ejus *erit* muscus. 26. Et ad hoc aspirent aspirantes *ad felicitatem*. 27. Et commixtio ejus *erit* ex Tasnim 28. Fonte, ex quo bibunt Approximati. 29. Porrò illi, qui sceleste agunt, de iis, qui crediderunt, risum captant. 30. Et, cùm transeunt juxta illos; oculorum nutibus contemnunt *eos*. 31. Cùm verò regrediuntur ad domesticos suos; regrediuntur petulanter jocantes *de illis*. 32. Et, cùm vident illos, dicunt: Profectò hi *sunt* sanè errantes 33. Sed non missi sunt super eos custodes. 34. At verò die *illa*, qui crediderunt, de infidelibus risum captabunt. 35. Super lectulos sponsales aspicient *infideles in Gehenna*. 36. An remunerati sunt Infideles pro eo, quod fuerunt operati?

[a] Mundorũ.

NOTÆ.

HIc etiam ex primò versu desumitur Inscriptio, nempè: التطفيف *Injusta mensura*, seu *mensuratio*. Inscribunt nonnulli, المطففون, *Injustè mensurantes*. Propria scilicet Arabum est fraus, & furacitas. De loco, in quo tradita est Sura, non conveniunt Expositores: quidam enim Meccanam, quidam Medinensem illam esse volunt. In versibus etiam enumerandis non omnes consentiunt, licèt plerique sex supra triginta enumerent. Qui hanc Suram legerit, ex Mahumeti promissione, سقاه الله من الرحيق المختوم يوم القيمة: *Potabit eum Deus vino purissimo ex cadis sigillatis in die Resurrectionis*.

VII. *Seggin*.] Arabicè سجين: Vocis hujus significatio videtur esse *Carcer*. Gelal ita exponit ad mentem aliorum, قيل هو كتاب جامع لاعمال الشياطين والكافرة وقيل هو مكان اسفل الارض السابعة وهو محل ابليس وجنوده. *Dicunt nonnulli, hunc esse librum continentem simul opera Dæmonum, & infidelium. Alii verò dicunt, esse locum in imo terræ septimæ: ibique esse residentiam Diaboli, & exercituum ejus*. Verùm miror, Interpretes tàm sui fidentes reperiri, qui velint Seggin esse locum, cùm Alcoranus apertè affirmet, esse librum.

IX. *Delineatus*.] Arabicè مرقوم, à verbo رقم

racama, delineavit, notavit, vel descripsit: unde forte desumpta est vox Italica *ricamo*, e *ricamare*.

XVIII. *Alliin*.] Arabicè عليين in casu obliquo plurali: nam in recto est عليون *Alliun*: videtur propriè significare *Sublimes*, vel *Excelsos*. Gelal: قيل هو كتاب جامع لاعمال الخير الملائكة ومومنى الثقلين وقيل هو مكان فى السماء السابعة تحت العرش: *Dicunt aliqui, hunc esse librum continentem opera bona Angelorum, & Fidelium hominum, ac Geniorum. Alii verò volunt esse locum in Cœlo septimo sub Throno Dei*. Hi quoque adversantur Alcorano.

XXI. *Testes adsunt illi*.] Idest, subscribunt se tamquam testes in illo.

XXV. *Vino purissimo sigillato*.] Arabicè رقيق مختوم; Quia nimirùm, ut ait Gelal, habebunt illud repositum على انائها لا يفك ختمه الا هم: *in vasis sigillo obsignatis, quod nullus solvet, vel auferet, nisi ipsi*.

XXVI. *Sigillum ejus erit muscus*.] Gelal, اخر شربه يفوح منه رائحة المسك: Idest *extremitas bibitionis ejus* (seu ultimus haustus) *efflabit odorem musci*. Sed simpliciùs videtur exponendum: Sigillum vini in cado erit ex musco.

XXVII. *Tasnim*.] Arabicè تسنيم: patet ex ipsis verbis Alcorani esse fontem in Paradiso, ita dictum ab altitudine, ac sublimitate ejus.

XXXIII. *Sed non missi sunt super eos custodes*.] Finguntur, hæc dici à Deo contra infideles, qui Fideles erroris insimulabant: ac, si diceretur: Non sunt ipsi deputati ad Fideles custodiendos, vel corrigendos.

XXXVI. *An remunerati sunt infideles?*] Videntur hæc dici à Justis in Cœlo contra infideles detrusos in Gehennam per jocum, ac ludibrium: & *an* videtur stare pro *nonne*.

REFUTATIONES.

I. Moslemi ipsi agnoscentes insulsum loquendi modum in Alcorano, quo asseritur, librum scelestorum esse, vel fore in Seggin: librum verò Justorum in Alliin; & tàm Seggin, quàm Alliin esse libros scriptos; itaut libri sint in libris: maluerunt nomina illa necromantica esse nomina locorum, nihil curantes Alcorani ipsius explicationem, utpotè ineptam, ac ridiculam. Nec minùs insulsum se ostendit Mahumetus, dùm tàm Seggin, in quo est liber scelestorum, quàm Alliin, in quo est liber Justorum, tamquam magnum aliquod, & inauditum arcanum, explicat كتاب مرقوم *librum scriptum*, seu lineatum. Quasi verò novum sit libros esse scriptos; & ejusdem æstimationis sit liber scelestorum, & liber Justorum, nisi, quòd hic ab Angelis testibus subscriptus sit.

II. Hìc etiam in scenam retrudit Mahumetus Paradisum suum. Atqui mirabile est illius ingenium, quòd, cùm toties illum in Alcorano proponat, ad evitandam tamen legentium, vel audientium nauseam, semper aliquid novi facetè adjungat. Alibi vinum; hìc purissimum: alibi in cyathis, aut cantharis; hìc in cadis, vel doliis obsignatis exhibet. Piget has nugas toties refricare: libet nihilominus illud à Moslemis curiosiùs exquirere, cur scilicet vinum in cadis obsignatis Cœlites habeant, quos resignare nulli liceat, nisi ipsis. An ne ad vina ipsa incorrupta servanda, ne evanescant, aut acescant? an verò ad eadem à furacibus ministrorum manibus, gulaque custodienda? Neutrum puto dicere volent. Dicant saltem, Prophetam suum magnum esse nebulonem, qui tàm futilia, ac ridicula in Paradiso reperiri, vel sibi, vel aliis persuadere conetur. Non possum hìc dissimulare admirationem meam, cur Mahumetus, cùm alibi vinum, ut rem illicitam, atque immundam, diabolique inventum damnaverit, hìc tamen adeò illud commendet, ut cellaris in Paradiso, cadosque sigillo munitos ad vinum servandum reponat: atque ad illius potum aspirare jubeat eum, qui ad veram felicitatem aspirat. Respondebunt Moslemi, vinum Paradisi non esse ejusdem generis, ac nostrum. Verùm non negabunt esse vinum. Quòd si negent, dicantque esse nescio quam aliam speciem, seu genus potionis: fatebuntur stultum, & impium fuisse Mahumetum, qui nomen rei immundæ, illicitæ, & à diabolo inventæ, rebus Paradisi imponat.

سورة الانشقاق مكية ثلث وعشرون آية

SURA LXXXIV.

SCISSIO.

MECCANA:

COMMATUM VIGINTI TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إذا السماء انشقت ۞ 2 وأذنت لربها وحقت ۞ 3 وإذا الأرض مدت ۞ 4 وألقت ما فيها
وتخلت ۞ 5 وأذنت لربها وحقت ۞ 6 يا أيها الإنسان إنك كادح إلى ربك كدحا
فملاقيه ۞ 7 فأما من أوتي كتابه بيمينه ۞ 8 فسوف يحاسب حسابا يسيرا ۞ 9 وينقلب
إلى أهله مسرورا ۞ 10 وأما من أوتي كتابه وراء ظهره فسوف يدعوا ثبورا ۞ 11 ويصلى
سعيرا ۞ 12 إنه كان في أهله مسرورا ۞ 13 إنه ظن أن لن يحور بلى إن ربه
كان به بصيرا ۞ 14 فلا أقسم بالشفق ۞ 15 والليل وما وسق ۞ 16 والقمر إذا اتسق ۞
17 لتركبن طبقا عن طبق ۞ 18 فما لهم لا يؤمنون ۞ 19 وإذا قرئ عليهم القرآن لا
يسجدون ۞ 20 بل الذين كفروا يكذبون ۞ 21 والله أعلم بما يوعون ۞ 22 فبشرهم
بعذاب أليم ۞ 23 إلا الذين آمنوا وعملوا الصالحات لهم أجر غير ممنون ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm Cęlum scissum fuerit. 2. Et obtemperaverit Domino suo, & ex debito adactum fuerit *ad hoc*. 3. Et, cùm terra extensa fuerit. 4. Et ejecerit, quod *est* in ipsa (*nempè mortuos*) & vacua remanserit. 5. Et obtemperavit Domino suo, & ex debito adacta fuerit *ad hoc*. 6. O homo, certè tu festinaturus *es* ad Dominum tuum festinando, & occursurus *es* illi. 7. Porrò ille, cui datus fuerit liber suus in dextra sua. 8. Mox judicabitur judicio facili. 9. Et proficiscetur ad familiam suam *in Paradisum* hilaritate perfusus. 10. At verò, cui datus fuerit liber suus post tergum suum: mox invocabit perditionem *ex desperatione*. 11. Et descendet comburendus in Tartarum. 12. Quippè ipse fuit in familia sua, *dum viveret* insolens. 13. Ipse namque existimavit, se nunquam rediturum *ad Dominum suum*. Utique *erat rediturus*. Porrò Dominus ejus erat in eum intuens. 14. Itaque non juro per rube-

rubedinem relictam à Sole in Horizonte post occasum suum. 15. Et noctem, & quod congregat *nox animantium*. 16. Et Lunam, cùm collecta fuerit (*idest plenam*). 17. Quod vos certè feremini *a* in statum à statu. 18. Quid porrò *est* illis, quòd non credunt? 19. Et, cùm legitur illis Alcoranus, non adorant? 20. Quin potius, qui sunt infideles, mendacii insimulant *illum*. 21. Sed Deus Scientissimus de eo, quod congerunt *impietatis in libris suis*. 22. Annuncia ergo illis pœnam dolorificam. 23. Veruntamen, qui crediderint, & operati fuerint recta, ipsis *erit* merces indeficiens.

a in coopertoriū à coopertorio.

NOTÆ.

EX primo Suræ versu desumitur inscriptio الإنشقاق, *Scissio*. Hanc verò plerique Meccanam, aliqui Medinensem faciunt. Illius versus alii tres, alii quinque supra viginti enumerant. De premio lectoris hæc habet Zamchascerius ex ipso Mahumeto: من قراء سورة انشقت اعاذه الله ان يعطيه كتابه وراء ظهره. *Qui legerit Suram Scissionis, liberabit eum Deus, ne detur illi liber suus post tergum suum.*

III. *Et, cùm terra extensa fuerit.*] Explicat Gelal: زيد فى سعتها كما يمد الاديم ولم يبق عليها بناء ولا جبل. *Cùm aucta fuerit in latitudine sua in morem pellis, quandò extenditur: nec remanserit in ea ædificium ullum, aut mons ullus.*

VI. *Certè tu festinaturus es.*] Videntur hæc accipienda, tamquam responsiva superioribus: nempè, cùm evenerint supradicta, homo festinanter iturus est ad Deum, ut ab eo judicetur. Sed Gelal putat, nullam hic esse responsionem, sed subintelligi لقى الانسان عمله *inveniet homo id, quod operatus fuerit*. Verba verò sequentia, *O homo*, ita explicat: يا ايها الانسان انك جاهد فى عملك الى لقى ربك وهو الموت فملقيه اى ملاق عملك المذكور من خير او شر يوم القيمة. *O homo, si tu studiosè operatus fueris ad occurrendum Domino tuo in morte: invenies opera tua bona, vel mala in die Resurrectionis.* Neque negari potest, Arabicum verbum كدح propriè significare, *studiosè operari*. Quamobrem potest Gelalis, & aliorum Expositorum sententia probari. Neque enim novum est in Alcorano sententias truncas esse, & sæpè præmissis nihil respondere: quod sanè maximæ oscitantiæ manifestum est argumentum.

X. *Liber suus post tergum suum.*] Ideò non in dextera, sed à tergo in sinistra tradetur Infideli liber suus, quia, ut scribit Gelal: تغل يمناه الى عنقه وتجعل يسراه وراء ظهره فياخذ بها كتابه. *Alligabitur dextera ejus ad collum ejus, & ponetur sinistra ejus post tergum, & ita accipiet ille librum suum.*

XII. *Insolens.*] Arabicè مسرورا, quæ dictio superiùs habetur de Justo, qui salvabitur, ibique hilarem, seu hilaritate perfusum ex vi suæ originis significat. Hic verò dissolutum potiùs, ac præ nimia lætitia insolescentem notat.

XIV. *Itaque non juro.*] Vide, quæ suprà dicta sunt.

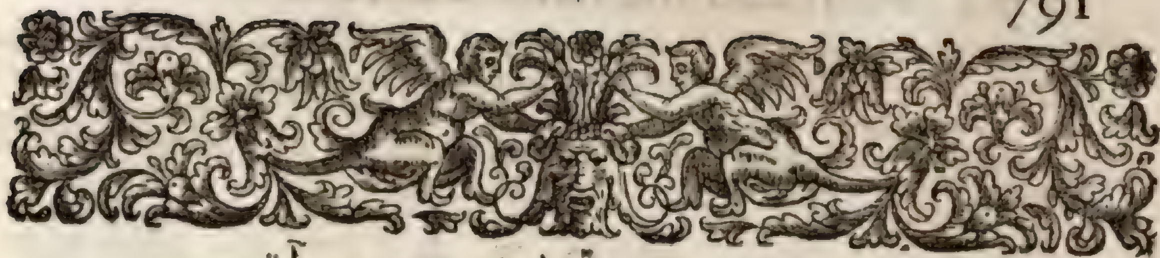
XVII. *Feremini in statum à statu.*] Arabicè تركبن طبقا عن طبق *Equitabitis, vel navigabitis in coopertorium à coopertorio: seu à contignatione in contignationem*. Nimirum, ut explicat Gelal, trasferemini à vita in mortem, & à morte in resurrectionem.

REFUTATIONES.

I. QUòd in die Judicii tradendus sit unicuique libellus operum suorum, Justis quidem in dextera, iniquis autem in sinistra post tergum, eo, quòd dexteram habeant ad collum alligatam, ineptiæ, & fabulæ prorsùs censendæ sunt, si litteraliter, ac materialiter, prout verba sonant, & prout Moslemi certissimè tenent, accipiantur. Nam, si mysticè, vel allegoricè sumerentur, possent aliquo modo excusari, vel tolerari.

II. Hìc etiam Deum per res levissimas jurantem inducit; per quas, si jurantem aliquem hominem audiremus, apertissimæ illum impietatis damnaremus. Horret sanè animus, dùm audit tàm impia, tàmque frivola juramenta Deo tribui à Mahumeto: mirumque est, quòd Moslemi ex his Alcorani imposturam non agnoscant.

سورة البروج مكية اثنتان وعشرون آية

SURA LXXXV.

TURRES.

MECCANA:

COMMATUM DUORUM, & VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والسماء ذات البروج ۞ 2 واليوم الموعود ۞ 3 وشاهد ومشهود ۞ 4 قتل اصحاب
الاخدود ۞ 5 النار ذات الوقود ۞ 6 اذ هم عليها قعود ۞ 7 وهم على ما يفعلون بالمومنين
شهود ۞ 8 وما نقموا منهم الا ان يومنوا بالله العزيز الحميد ۞ 9 الذي له ملك السموات
والارض والله على كل شيء شهيد ۞ 10 ان الذين فتنوا المومنين والمومنات ثم لم يتوبوا
فلهم عذاب جهنم ولهم عذاب الحريق ۞ 11 ان الذين امنوا وعملوا الصالحات لهم جنات
تجري من تحتها الانهار ذلك الفوز الكبير ۞ 12 ان بطش ربك لشديد ۞ 13 انه هو
يبدي ويعيد ۞ 14 وهو الغفور الودود ۞ 15 ذو العرش المجيد ۞ 16 فعال لما يريد ۞
17 هل اتيك حديث الجنود ۞ 18 فرعون وثمود ۞ 19 بل الذين كفروا في تكذيب
20 والله من ورائهم محيط ۞ 21 بل هو قران مجيد ۞ 22 في لوح محفوظ ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Cęlum habens Turres. 2. Per Diem promissum. 3. Per testificantem, & testificatum. 4 Occisi sunt socii Foveæ 5. Ignis habentis materiem ad comburendum. 6. Dum ipsi *essent* circa eum sedentes. 7. Et ipsi circa eum in eo, quod faciebant contra Fideles, *erant* testes (*idest pręsentes*). 8. Neque ulti sunt de illis (*idest cruciaverunt eos*) nisi, quia credebant in Deum Præpotentem, Laudatum. 9. Cui *est* Regnum Cœlorum, & Terræ: & Deus super omnem rem *est* testis. 10. Certè, qui *hoc modo* torserunt Fideles *viros*, ac fideles *mulieres*, deindè non egerunt pęnitentiam: ipsis *erit* pęna Gehennæ, & ipsis pęna combustionis. 11. Porrò, qui crediderint, & fecerint recta, ipsis *erunt* horti, current de sub illis flumina: hæc *erit* felicitas magna. 12. Certè vehementia Domini tui *in puniendo* sanè *est* valida. 13. Ipse quidem producit, & reducit. 14. Et ipse *est* Indultor, Amator. 15. Possessor Throni gloriosi. 16. Operator illius, quod vult. 17. An

perve-

pervenit ad te historia exercituum 18. Pharaonis, & Themud. 19. Sed, qui nolunt credere, *sunt* in insimulatione mendacii (*idest negant, ut falsum*, id, *quod illis prædicatur*). 20. Et Deus à tergo eorum *est* circumdans eos, *ne possint effugere*. 21. Atqui hic est Coranus gloriosus. 22. *Scriptus* in Tabula custodita.

NOTÆ.

Itulus est البروج, *Turres*, atque ex primo versu desumitur. De loco Suræ, & numero versuum, non invenio inter Authores dissidium. Premium lectoris erit: من قراء سورة البروج اعطاه الله بعدد كل يوم جمعة ويوم عرفة يكون في الدنيا عشر حسنات. *Qui legerit Suram Turrium, dabit illi Deus pro numero singulorum dierum Veneris* (seu feriæ sextæ) *& omnium dierum* visitationis montis *Araphat*, *quamdiu vixerit in hoc Mundo, decem bona.*

I. *Per Cœlum habens Turres.*] Intelliguntur hic juxta Gelalem, & alios communiter nomine Turrium duodecim signa Zodiaci. Sed, ut scribit Jahias: قيل البروج النجوم العظام وقيل هو قصور في السماء; *quidam volunt, has Turres esse Stellas majores: aliqui verò, esse veras turres, seu palatia in Cœlo.*

II. *Et diem promissam.*] Intelligunt communiter diem Resurrectionis.

III. *Et testificantem, & testificatum.*] Gelal: شاهد يوم الجمعة و مشهود يوم عرفة. *Testificans est dies Congregationis* (idest dies Veneris) *& Testificatus est dies* Visitationis Montis *Araphat*. Jahias: وقيل الشاهد محمد ص والمشهود يوم القيمة: *Dicunt aliqui, Testificantem esse Mahumetum faustæ memoriæ: Testificatum autem esse diem Resurrectionis.*

IV. *Occisi sunt.*] Arabicè قتل. Explicat Gelal: لعن, *maledicti sunt*, seu *maledicti sint.*

Socii Foveæ.] اصحاب الاخدود: Non obscurè innuit historiam Sanctorum Martyrum, qui in Arabia sub Dunaan tyranno Judæo pro Christi fide passi sunt, conjecti in foveam succensis lignis plenam. Ita autem rem narrat hoc loco Jahias: قال محمد ابن اسحق هم اهل نجران كانوا على دين عيسى ع م خيرهم الملك دين اليهود والقتل فاختاروا القتل فشق لهم الاخدود القى فيها النيران وقتل فيهم. قال الحسن كان اصحاب الاخدود ثمانين بين رجل وامراة فاخذهم المشركون فخدوا لهم اخدودا في الارض ثم اوقدوا لهم نارا ثم امتحنوهم فجعلوا يقولون للرجل والمراة اما ان تترك دينك واما ان نقذفك في النار فيقول ما انا بتارك ديني لشي فيقذف فيها فيحرق وبقيت امراة ومعها صبي فتهيبت فقال لها الصبي امضي ولا تنافقي فمضت فاحترقت قال يحيى كان صغيرا لم يتكلم قبل ذلك وقال مجاهد وذلك بنجران وقيل ان الذين حفروا النار كانوا فوق الخد فقال الله عز وجل اذ هم عليها قعود وهم على ما يفعلون بالمومنين شهود من تخويفهم اياهم النار فارسل الله النار عليهم فاحرقتهم ونجى المومنين. *Dixit Mohamad filius Isaac: Hi habitatores Nageran, & profitebantur Religionem Jesu, cui sit pax, dedit que illis Rex optionem, ut, vel Judaismum, vel mortem eligerent, at illi elegerunt mortem. Tunc jussit Rex aperiri foveam, atque igne repleri, in eamque conjectos occidi. Dixit Hasan: fuerunt Socii Foveæ octoginta, partim viri, partim mulieres. Cumque infideles eos apprehendissent, effoderunt illis foveam in terra, in qua ignem succensum illis ostenderunt. Deinde cœperunt eos tentare, ac dicere singulis viris, ac mulieribus: Aut relinque Religionem tuam: aut conjiciemus te in ignem. Singuli autem respondebant: Ego propter nullam rem deseram Religionem meam. Quamobrem in ignem conjecti comburebantur. Remansit autem mulier una, quæ habebat secum infantulum. Cùm autem hæc timorem ostenderet, dixit ei infantulus: Vade, & ne impiam te ostendas. Tunc illa abiit, & combusta est. Dixit Jahias: Erat hic parvulus, nec unquam anteà locutus fuerat. Dixit Mugiahed: fuerunt hæc in Nageran. Fertur autem eos, qui foderunt foveam, implentes igne, stetisse supra eam: quamobrem dicitur in Alcorano: Cum essent supra illam sedentes: & ipsi super id, quod faciebant contra fideles, erant testes; cùm scilicet eos ignis aspectu terrebant. Sed Deus immisit ignem super eos, & combussit eos, liberavitque Fideles.* Notandum hic obiter, primò, Authorem hunc pro Sociis Foveæ, intelligere Christianos Fideles, qui in fovea illa combusti sunt: cum Gelal, & alii intelligant infideles, qui foveam fecerunt, & in ea Fideles combusserunt. Secundò, apparere in hac narratione manifestam contradictionem, dum primò asseritur, Fideles combustos fuisse in fovea: deindè dicitur, Deum misisse ignem super infideles, eosque combussisse: quod, juxta Gelal, fatdatur in illis verbis v. 10. *& ipsis pœna combustionis*, & Fideles liberasse. Tertiò, verba illa Alcorani: اذ هم عليها قعود: quæ ego verti; *dùm ipsi essent circa eum* (idest ignem) *sedentes*: exponi hic ab Authore: *dùm ipsi essent super eam* (idest foveam) *sedentes*. Nam particula Arabica على, æquè benè significat *supra*, ac *circa*.

XIII. *Et ipse quidem producit, & reducit.*] Explicat Jahias: يخلق ويبعث في يوم القيمة: *creat homines, & resuscitabit eos in die resurrectionis.*

XXI. *Coranus.*] Scribitur Arabicè القران *Alcoranus* cum articulo: Italicè *Il Corano*: & قران *Coranus*, sine articulo.

XX. *In tabula custodita.*] De hac Tabula, ita Gelal: هو في الهوا فوق السما السابعة محفوظ من الشياطين ومن تغيير شي منه طوله ما بين السما والارض وعرضه ما بين المشرق والمغرب وهو من درة بيضا قاله ابن عباس; *Hæc est in aere supra septimum Cœlum, custodita à Dæmonibus, & ab omnimoda mutatione, seu alteratione eorum, quæ in ea scripta sunt. Longitudo ejus tanta est, quanta à terra ad Cœlum: & latitudo, quanta ab Oriente ad Occidentem: & facta est ex unica margarita candida. Ita refert Ebnabbas.* Alia multa fabulantur Arabes de hac Tabula custodita.

REFU-

REFUTATIONES.

I. Hic etiam triplici juramento introducitur Deus sese obstringere, adductis in testes veritatis rebus prorsùs incongruis: neque tamen, quid juret, satis intelligitur. Non enim Divino juramento opus erat, ut crederent homines mortem, ac maledictionem commeruisse eos, qui Christianos igne combusserant, eo, quòd Religionem suam abnegare noluissent. Quamobrem non nisi impium, ac vanum hujusmodi jusjurandum existimandum est.

II. Et nihilominùs ex hoc ipso, quod asseratur Deus jurare, Maledictionem, ac mortem commeruisse Judæos, qui Christianos ad fidem propriam abnegandam, & ad Judaicam sectam amplectendam per ignis tormentum compellere tentaverunt: & Christianos ipsos, quòd pro Religione sua retinenda mortem atrocissimam subiere, commendet, concurrens etiam ad eamdem confirmandam miraculo infantis loquentis: patet manifestè, Christianam Religionem veram, sanctamque esse, & à Deo institutam, nec potuisse, saltem in iis, quæ ad æternas illius veritates spectant, à Mahumeto immutari. Respondent quidam ex Moslemis, Christianos illius temporis diversam habuisse Religionem ab ea, quam sequentium temporum Christiani professi sunt. Atqui hoc erat probandum. Nos verò alibi manifestè ostendimus, Christianam Religionem semper eamdem fuisse, præsertim quoad illa Mysteria, quę Alcoranus negat, & Mahumetani rejiciunt.

III. Notanda hìc obiter ineptissima transitio ab historia Martyrum Nageranensium ad exercitus Pharaonis, & Themud: & ab his ad Alcoranum, & ad Tabulam custoditam: dum interea non obliviscitur Mahumetus hortorum, & fluminum Paradisi sui.

سورة الطارق مكية سبع عشرة آية

SURA LXXXVI.
NOCTU VENIENS.
MECCANA:
COMMATUM SEPTEM, & DECEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والسماء والطارق ۞ 2 وما ادريك ما الطارق ۞ 3 النجم الثاقب ۞ 4 إن كل نفس لما
عليها حافظ ۞ 5 فلينظر الانسان مم خلق ۞ 6 خلق من ماء دافق ۞ 7 يخرج من بين
الصلب والترائب ۞ 8 انه على رجعه لقادر ۞ 9 يوم تبلى السرائر ۞ 10 فما له من قوة
ولا ناصر ۞ 11 والسماء ذات الرجع ۞ 12 والارض ذات الصدع ۞ 13 انه لقول فصل ۞
14 وما هو بالهزل ۞ 15 انهم يكيدون كيدا ۞ 16 واكيد كيدا ۞ 17 فمهل
الكافرين امهلهم رويدا ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Per Cœlum, & Noctu venientem. 2. Quid autem intelligere faciat te, quid sit Noctu veniens? 3. Stella penetrans. 4. Si omnis anima certè non *est* super eam custos. 5. Videat ergo homo, ex qua re creatus sit. 6. Creatus

tus est ex aqua effusa (*ideſt ex ſpermate*) . 7. *Quæ* egreditur ex lumbis , & oſſibus pectoris . 8. Certè ipſe ad reducendum eum *in vitam poſt mortem* , ſanè *eſt* potens . 9. Dic , qua explorabuntur ſecreta . 10. Neque erit illi ulla vis , neque adjutor . 11. Per Cœlum habens reditum . 12. Per Terram habentem fiſſuras. 13. Certè hic *Alcoranus eſt* ſanè ſermo diſtinguens *vera à falſis* . 14. Neque eſt cum futilitate . 15. Certè ipſi *infideles* doloſè ſtruunt *tibi* technam . 16. Et *ego quoque* doloſè ſtruo technam *illis* . 17. Patienter igitur ſuſtine infideles : ſine vivere eos quietè paululum .

NOTÆ.

Ox Arabica الطارق, ſignificat quidquid noctu venit, & præſertim Stellas . Ab hac inſcribitur Sura , quæ eſt Meccana, & conſtat ſeptemdecim verſibus. De Lectoris præmio hæc ſcribit Zamchaſcerius: من قراء سورة الطارق اعطاه الله بعدد كل نجوم في السما عشر حسنات :

Qui legerit Suram Noctu venientis , dabit illi Deus pro numero ſingularum Stellarum Cæli, decem bona .

I. *Et noctu venientem* .] Explicat Gelal : النجوم لطلوعها ليلاً : *Stellas , quandò noctu oriuntur* .

Quidam volunt ſignificare *Phoſphorum* , ſeu Luciferum : alii *Plejadas* . Verùm Alcoranus ipſe explicat verſu ſequenti, quid ſit :

III. *Stella penetrans* .] Arabicè النجم الثاقب : Obſcurum per obſcurum. Clarè Gelal : اي الثريا او كل نجم الثاقب المضى لثقبه الظلام بضوه :

Ideſt Pleiades , vel omnis ſtella , quæ penetrat , & illuminat penetrans tenebras ſplendore ſuo. Verùm hæc facilè eſt cuilibet, vel rudiſſimo intelligere : quis enim ignorat, ſtellas noctu venire ?

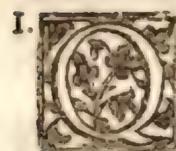
IV. *Si omnis anima* .] Particula إن *ſi* : habet apud Arabes, ſicut etiam apud Hebræos , vim juramenti negativi in affirmatione, & affirmativi in negatione: ut hoc loco , in quo ita explicanda eſt ſententia: *Juro, omni animæ* , vel homini , præpoſitum eſſe cuſtodem, ſcilicet Angelum.

VII. *Ex lumbis , & oſſibus pectoris* .] Ex lumbis, ſcilicet viri: & oſſibus pectoris fœminæ. Ita Gelal.

XI. *Per Cælum habens reditum* .] Gelal : المطر لعوده كل حين : *quia facit redire pluviam ſuis temporibus*. Ita Gelal.

XII. *Habentem fiſſuras* .] Gelal : الشق عن النبات *rimas ad educenda germina* .

REFUTATIONES.

I.

Uod Deus juret , unumquemque hominum habere cuſtodem Angelum , ſuperfluum omninò videtur ; nam & hoc quidam ex Philoſophis Ethnicis agnovere . Quòd verò hoc juret per Cœlum , & Stellas , non minùs ridiculum, quàm impium exiſtimandum eſt .

II. Nugari manifeſtè videtur Mahumetus , & Scurram agere ; dum tanto apparatu Deum proponentem inducit , quàm arduum , ac difficile ſit ſcire, quid ſit illud , quod noctu venit : & mox reſpondentem facit , eſſe ſtellam , vel ſtellas . Nonnè riſum nobis excitaret , ſiquis tamquam re ardua propoſita, quid ſit illud, quod habeat cornua , reſponderet eſſe bovem ; vel arietem ? Hujuſmodi nugæ , ac divinamenta ridicula aliàs in Alcorano reperiuntur.

III. Non ſatis fuit Mahumeto , Deum vana , & per vana jurantem inducere : etiam falſa impio perjurio affirmantem facit , cum ſcilicet idem Deus per Cœlum , terramque jurat , Alcoranum vera à falſis diſtinguere: neque aliquid in eo reperiri futile , vanum , aut otioſum . Alcoranus ipſe tantum , tàmque impium perjurium patefacere poterit .

IV. Videat porrò lector , quàm diſſitæ inter ſe , ac dilutæ ſint in hac Sura ſententiæ , itaut nec pes , nec caput , nec ullum ex illius membris , uni reddatur formæ . Verùm hoc morbo totus laborat Alcoranus . Vide , quæ paulò antè diximus .

سورة الاعلى مكية تسع عشرة آية

SURA LXXXVII.

ALTISSIMUS.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 سبح اسم ربك الاعلى ۞ 2 الذي خلق فسوى ۞ 3 والذي قدر فهدى ۞ 4 والذي
اخرج المرعى ۞ 5 فجعله غثاء احوى ۞ 6 سنقرئك فلا تنسى ۞ 7 الا ما شاء الله انه يعلم
الجهر وما يخفى ۞ 8 ونيسرك لليسرى ۞ 9 فذكر ان نفعت الذكرى ۞ 10 سيذكر
من يخشى ۞ 11 ويتجنبها الاشقى ۞ 12 الذي يصلى النار الكبرى ۞ 13 ثم لا يموت
فيها ولا يحيى ۞ 14 قد افلح من تزكى ۞ 15 وذكر اسم ربه فصلى ۞ 16 بل تؤثرون
الحيوة الدنيا ۞ 17 والآخرة خير وابقى ۞ 18 ان هذا لفي الصحف الاولى ۞ 19 صحف
ابراهيم وموسى

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

LAuda nomen Domini tui Altissimi. 2. Qui creavit, deindè conformavit *creatum*. 3. Et qui decrevit, deindè direxit *decretum*. 4. Et qui eduxit pascuum *pecoribus*. 5. Deindè reddidit illud fœnum aridum. 6. Faciemus te legere, neque oblivisceris. 7. Nisi, quod voluerit Deus: quippè ipse novit manifestum, & id, quod latet. 8. Et facilitabimus tibi *viam* ad facillimum. 9. Itaque commonefac: quippè utilis erit commonitio. 10. Commonefiet *per eam*, qui timet *Deum*. 11. Et aversabitur eam infelicissimus. 12. Qui conjicietur comburendus in Ignem majorem. 13. Tùm non morietur in eo, neque vivet. 14. Jam felicitatem adeptus est, qui purificatus fuit *per fidem*. 15. Et commemoravit nomen Domini sui, & oravit. 16. Sed *vos, ò infideles*, præfertis vitam mundanam *æternæ*. 17. Vita autem altera est melior, & permanentior. 18. Profectò hoc sanè *scriptum est* in codicibus prioribus. 19. Codicibus Abrahæ, & Moysi.

N O T Æ.

APud plerosque epigraphe est الاعلى, Altissimus. Quidam tamen codices habent سبح, *Lauda*. Utraque dictio in primo versu reperitur. Sura Meccana est, ac novemdecim versus complectitur. Qui eam legerit اعطاه الله عشر حسنات بعدد كل حرف انزله الله على ابراهيم وموسى ومحمد :

Dabit ei Deus decem bona pro unaquaque littera scripta in codicibus missis à Deo ad Abraham, Moysen, & Mahumetum.

II. *Confirmavit.*] Arabicè سوّى, ęquavit, seu ęquale fecit, ideſt numeris omnibus abſolvit.

III. *Decrevit.*] Arabicè قدّر; Uſurpatur in Alcorano pro ſignificanda Divina prædeſtinatione, ad quam ſequitur directio per media ad illam à Deo ordinata: non quòd tantùm ſapuerit homo impius, & idiota; ſed quòd aliorum lingua, tanquam pſittacus loquebatur.

VI. *Faciemus te legere.*] Ideſt repetere verba Alcorani, dùm legitur tibi à Gabriele. Gelal: وكان من يجهر بالقراة مــــع قراة جبرايبل خوف النسيان فكانّه قيل له لا تعجل بها انك لا تنسا ولا تتعب نفسك بالجهر بهـــا; *Recitabat Mahumetus Alcoranum elata voce ſequens lectionem Gabrielis* (& in hoc linguam accelerabat) *ob timorem oblivionis. Quaſi igitur hic dicitur illi: Ne acceleres lectionem, quia non obliviſceris illius: neque defatiges teipſum elata voce legendo.*

VIII. *Ad facillimum.*] Explicat Gelal: للشريعة السهلة وهى الاسلام; *Ad legem facilem, nempè Eslamiticam.*

XII. *In Ignem majorem.*] Explicat Gelal: *in Ignem Gehennæ, qui major eſt, & vehementior igne Mundi hujus.*

REFUTATIONES.

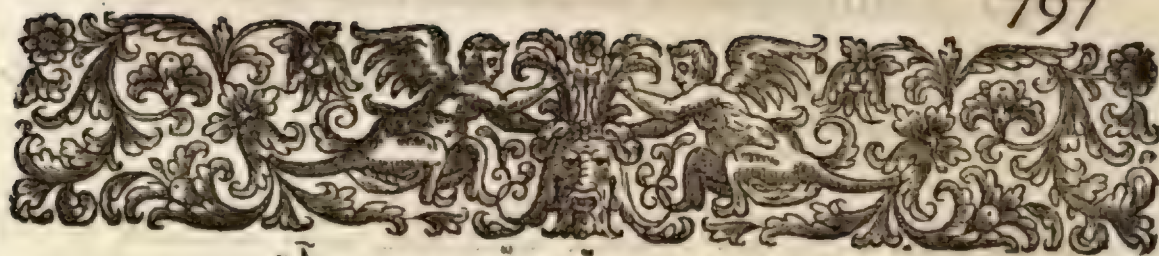
I. Nimis pueriliter introducitur Mahumetus veluti ſub Pædagogo repetere ea, quæ Gabriel illi legebat ex Alcorano; quorum, ne quid pronunciando tranſiliret, vel obliviſceretur, vocis contentione, & linguæ feſtinatione ſeipſum enecabat: Quamobrem neceſſe fuit, ut Deus illum conſolaretur, ſimulque admoneret, ut ſubmiſſiori voce, minorique acceleratione Gabrielis verba repetendo ſequeretur. Nonnè ſatis erat, Mahumetum attentis auribus Gabrielem legentem audire? Quid opus erat, ea, quæ legebat, lingua iterare? Neſcio verò, quomodò conſiſtere poſſit id, quod certiſſimè credunt Mahumetani, Alcoranum non niſi per viginti trium annorum ſpatium per verſiculos revelatum fuiſſe Mahumeto, cum hac quotidiana lectione, qua caput illi obtundebat Gabriel tenens præ manibus Alcoranum ſuum, ne aliquid prætermitteret ex lapſu memoriæ, quem etiam ſemel in anno totum eidem Mahumeto oſtendebat, quò pro ſuo libito illum, & videre, & legere poſſet. Huc accedit ex vita Mahumeti, & ex ipſo Alcorano conſtare, Mahumetum ipſum ſemper apud ſe Alcorani librum habuiſſe, illumque legiſſe aliis, ac tradidiſſe. Vide, quæ diximus in Tractatu de Alcorano, & alibi.

II. Appellat Mahumetus facillimam legem Eslamiticam: nempè, quam ipſe docebat, & profitebatur. Et revera talis eſt lex Alcoranica, quæ libidinibus omnibus laxat fręna: & quamvis nonnulla aliquantò difficilia præcipiat, ea tamen, niſi pœnæ timor occurrat, facilè negliguntur.

III. Utitur impoſtor conſueta ſibi fallendi arte. Mundanam vitam, ac temporaneam felicitatem Cęleſti, atque æternæ præferendam monet: Quis non credat, Mahumetum è *Thebaide*, vel è *Laura* prodiiſſe, qui tantum terrenarum rerum contemptum oſtentet? & tamen mundaniſſimus ipſe, ac terreniſſimus erat. Sed cupiditates ſuas tàm pia, modeſtaque larva tegere nitebatur.

IV. Allegat Mahumetus Codices antiquos Abrahæ, & Moyſi, aſſeritque in illis ſcriptum reperiri id, quod in hac Sura continetur. Codices Abrahæ, cùm nullibi ſint, nec fortè unquam extiterint, fruſtrà in teſtes adducuntur. In codicibus Moyſi, ſcilicet Pentateucho, ſi quis hanc Alcorani Suram reperiat, erit mihi magnus Apollo.

سورة الغاشية مكية ست وعشرون آية

SURA LXXXVIII.
OPERIENS.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 هل أتيك حديث الغاشية ۞ 2 وجوه يومئذ خاشعة ۞ 3 عاملة ناصبة ۞ 4 تصلى
نارا حامية ۞ 5 تسقى من عين آنية ۞ 6 ليس لهم طعام إلا من ضريع ۞ 7 لا يسمن
ولا يغني من جوع ۞ 8 وجوه يومئذ ناعمة ۞ 9 لسعيها راضية ۞ 10 في جنة عالية ۞
11 لا تسمع فيها لاغية ۞ 12 فيها عين جارية ۞ 13 فيها سرر مرفوعة ۞ 14 وأكواب
موضوعة ۞ 15 ونمارق مصفوفة ۞ 16 وزرابي مبثوثة ۞ 17 أفلا ينظرون إلى الإبل كيف
خلقت ۞ 18 وإلى السماء كيف رفعت ۞ 19 وإلى الجبال كيف نصبت ۞ 20 وإلى
الأرض كيف سطحت ۞ 21 فذكر إنما أنت مذكر ۞ 22 لست عليهم بمصيطر ۞
23 إلا من تولى وكفر ۞ 24 فيعذبه الله العذاب الأكبر ۞ 25 إن إلينا إيابهم ۞
26 ثم إن علينا حسابهم *

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. AN pervenit ad te * narratio Operientis ? 2. Vultus *aliquorum* die illa *erunt* demissi. 3. *Velut* operantes, laborantes (*idest labore fatigati*). 4. Ingredientur ustulandi in ignem ardentem. 5. Potabuntur ex fonte ferventissimo. 6. Non erit illis cibus, *nisi* ex Dharih. 7. *Qui* non pinguefaciet, neque depellet famem. 8. Vultus *verò aliquorum erunt* die illa jucundi. 9. De studio suo *in operibus bonis* contenti. 10. In horto sublimi *collocabuntur*. 11. Non audietur *in* eo futilia loquens. 12. In eo *erit* fons currens. 13. In eo *erunt* lectuli excelsi. 14. Et crateres appositi *ad bibendum*. 15. Et pulvinaria ordinatim disposita. 16. Et tapetes expansi. 17. An ergo non respiciunt ad camelum, quomodò creatus sit. 18. Et ad Cœlum, quomodò elevatum sit. 19. Et ad montes, quomodò plantati sint. 20. Et ad terram, quomodò expansa sit. 21. Itaque commonefac *illos*, quippè tu es *tantummodò* commonitor. 22. Non es super eos violenter imperaturus. 23. Verùm, qui tergiversatus

* Italicè la novella.

Saltat extra chorum nimis ineptè.

Insulsa conclusio.

fuerit, & noluerit credere, 24. Puniet eum Deus pęna majori (*idest Gehenna*). 25. Certè ad nos *erit* reditus eorum. 26. Tùm sanè nostrum erit exigere rationem ab eis,

NOTÆ.

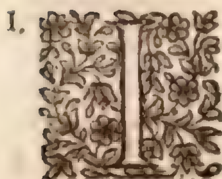
Nscriptio Arabicè الغاشية, *Operiens*, desumitur ex primo versu, quemadmodùm in multis præcedentibus, & in plerisque sequentibus Suris. De loco hujus *Suræ*, & de numero versuum illius, nulla videtur esse controversia. Qui eam legerit حاسبه الله حسابا يسيرا: *benignum, ac facilem experietur Deum in reddenda ratione.*

I. *Operientis.*] Arabicè est generis fęminei, quemadmodùm alia hujuscemodi epitheta, quæ ad diem Resurrectionis referuntur. Ita autem appellatur hæc dies, quia, ut ait Gelal: تغشى الخلايق باهولها: *Operiet creaturas terroribus suis.*

VI. *Nisi ex Dharib.*] Vox Arabica ضريع, significat debilitatem, maciem, ac flaccidinem. Hic intelligitur esse species arboris spinosæ, ac virulentæ.

XI. *Futilia loquens.*] Arabicè لاغية generis fęminei, fortassè, quia proprium est fęminarum vana, ac futilia loqui. Quidam codices habent تسمع gen. fęm. *audies*: & pro لاغية habent لاغية *futilia loquentem*: & tunc verbum *audies* refertur ad نفس, *animam*, seu personam. Alii legunt لا تسمع *non audies*, nempè, *tu Mahumete* لاغية *futilia loquentem*.

REFUTATIONES.

I. Am propè sexcenties diei Resurrectionis in Alcorano facta est mentio. Quamobrem nonnisi ineptissimè interrogatur hìc Mahumetus, utrum audierit unquam حديث narrationem novam, atque anteà inauditam ejusdem diei.

II. Ea, quæ hìc habentur de cibo, potuque damnatorum, possunt aliquo modo tolerari, saltem, si parabolicè accipiantur: quamvis Moslemi propriè intelligant. Quæ verò de hortis, fontibus, lectulis, crateribus, pulvinaribus, & tapetibus Beatorum confinguntur, jam superiùs tamquam summæ felicitati minimè convenientia rejecta sunt.

III. Inepta prorsùs, & ridicula est hic à die Resurrectionis, & pęnis Gehennæ, ac felicitate Paradisi, ad Camelum transitio; à Camelo autem ad Cœlum, ad montes, & ad terram, non minùs inepta. Verùm, quid non ineptum, & inconcinnum in Alcorano, quem tamen Moslemi ita sapienter compactum, ac dispositum jactant, ut nullus, nisi Deus illius author esse potuerit?

IV. Fingit hìc, ut alibi, præcipi à Deo, ne durè agat cum infidelibus, neque violenter eos trahat ad religionem, sed solùm eos commoneat; hoc enim tantummodò ad eum pertinebat. Verùm quantociùs hæc per suram gladii retractavit, atque abrogavit. Sed satis de hac re alibi diximus.

سورة الفجر مكية ثلاثون آية

SURA LXXXIX.
AURORA.
MECCANA:
COMMATUM TRIGINTA.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والفجر ۝ 2 وليال عشر ۝ 3 والشفع والوتر ۝ 4 والليل اذا يسر ۝ 5 هل في ذلك
قسم لذي حجر ۝ 6 الم تر كيف فعل ربك بعاد ۝ 7 ارم ذات العماد ۝ 8 التي
لم يخلق مثلها في البلاد ۝ 9 وثمود الذين جابوا الصخر بالواد ۝ 10 وفرعون ذي الاوتاد ۝
11 الذين طغوا في البلاد ۝ 12 فاكثروا فيها الفساد ۝ 13 فصب عليهم ربك سوط عذاب ۝
14 ان

14 إن ربك لبالمرصاد ۞ 15 فأما الإنسان إذا ما ابتليه ربه ۞ 16 فأكرمه ونعمه فيقول ربي
أكرمن ۞ 17 وأما إذا ابتليه فقدر عليه رزقه فيقول ربي أهانن ۞ 18 كلا بل لا
تكرمون اليتيم ۞ 19 ولا تحاضون على طعام المسكين ۞ 20 وتأكلون التراث أكلا
لما ۞ 21 وتحبون المال حبا جما ۞ 22 كلا إذا دكت الأرض دكا دكا ۞
23 وجاء ربك والملك صفا صفا ۞ 24 وجيء يومئذ بجهنم يومئذ يتذكر الإنسان وأنى له
الذكرى ۞ 25 يقول يا ليتني قدمت لحياتي ۞ 26 فيومئذ لا يعذب عذابه أحد ۞
27 ولا يوثق وثاقه أحد ۞ 28 يا أيها النفس المطمئنة ۞ 29 ارجعي إلى ربك راضية
مرضية ۞ 30 فادخلي في عبادي وادخلي جنتي

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Auroram: 2. Et noctes decem. 3. Et conjunctionem, & separationem. 4. Et noctem, quandò accedit, & recedit. 5. An in hoc *non est* juramentum prædito intelligentia? 6. Nonnè animadvertisti, quomodò se gesserit Dominus tuus cum Adæis. 7. Eramæis, habentibus columnas. 8. Quibus non fuit creatum simile ipsis in regionibus. 9. Et Themudæis, qui excavaverant rupes in Valle. 10. Et Pharaone, authore paxillorum. 11. Qui exorbitanter se gerebant in regionibus. 12. Et multiplicaverant in illis corruptionem. 13. Quamobrem effudit super eos Dominus tuus flagellum pœnæ. 14. Quippè Dominus tuus sanè *est* in observatione (*idest observat omnia opera hominum*). 15. Porrò homo, ubi experimentum fecerit ejus Dominus illius *rebus secundis*, 16. Et honoraverit eum, & beneficaverit eum. 17. Dicit: Dominus meus honoravit me. 18. At verò, ubi probaverit eum *rebus sinistris*, & arctaverit super eum proventum suum. 19. Dicit: Dominus meus despexit me. 20. Nequaquam ita est; sed *vos* non honoratis orphanum. 21. Neque excitatis *vos* ad cibandum pauperem. 22. Et comeditis hæreditatem *mulierum*, & *puerorum* comestione valida (*idest aviditate magna*). 23. Et diligitis opes dilectione vehementi. 24. Ita est. Cùm comminuta fuerit terra minutatim. 25. Et venerit Dominus tuus, & Angelus (*idest Angeli*) ordinatim (*idest in acies dispositi*). 26. Et adducta fuerit die illa Gehenna: die illa recordabitur homo *malorum suorum præteritorum*. 27. Sed unde *erit* ei recordatio? 28. Dicet: O utinam ego præmisissem *bona opera* vitæ meæ. Sed die illa non puniet pœna ejus ullus: & non ligabit vinculo ejus ullus. 29. O anima fiduciam habens, revertere ad Dominum tuum contenta, accepta (*mihi*). 30. Et intra inter servos meos, & ingredere Paradisum meum.

NOTÆ.

EX primò versu desumitur Inscriptio الفجر *Auroræ*. Dubium porrò est inter Expositores, utrum Sura Meccana sit, an verò Medinensis. Jahias ponit مكية كلها *Meccanam totam*. Gelal: مكية أو مدنية, *Meccanam, vel Medinensem*. In enumerandis etiam versibus non conveniunt: quidam enim triginta: quidam novem, ac viginti: quidam duos supra viginti recensent. Sed primus computus est communior. De premio Lectoris hæc habent: من قراء سورة الفجر في الليالي العشر غفر له ومن قراها في سائر الايام كان له نورا يوم القيمة. *Qui legeris Suram Auroræ in noctibus decem, remittentur ei peccata. Qui autem legeris eam cæteris diebus, erit ei lux in die Resurrectionis*.

II. *Et noctes decem.*] Explicat Gelal: عشر ذي الحجة; *decem noctes mensis Dhulhoggiat*, idest Peregrinationis: seu potiùs decimam noctem ejusdem mensis: vel, ut alii malunt: tres noctes illius, decimam scilicet,

undecimam, ac duodecimam. Est autem hic mensis Sacer apud Arabes.

III. *Et conjunctionem, & separationem.*] Arabicè والشفع والوتر. Diversimodè exponunt Moslemi has duas voces, ut patet ex Zamchascerio, cujus hæc sunt verba: الشفع والوتر اما الاشيا كلها شفعها ووترها واما شفع هذه الليالى ووترها : ويجوز ان يكون شفعها يوم النحر ووترها يوم عرفة لانه تاسع ايامها وذاك عاشرها : وقد روى عن النبى صلعم انه فسر ما بذلك وقد اكثروا فى الشفع والوتر. *Conjunctio, & separatio, vel significat res omnes, ex quibus aliæ sunt conjunctæ, aliæ separatæ: Vel conjunctionem prædictarum noctium: & separationem earum* (nempè omnes simul conjunctas, & singillatim acceptas). *Potest etiam dici conjunctionem earum esse diem mactationis ovium: separationem verò diem Araphat* (qua scilicet peregrini visitant montem Araphat) *quia hic est nonus dierum ejus, & ille decimus. Habetur autem ex traditione, Mahumetum ipsum ita declarasse hæc verba. Jam verò multiplicatæ sunt expositiones conjunctionis, & separationis.* Jahias affert aliam expositionem ex Cottada: الشفع الخلق والوتر الله: *Conjunctio sunt creaturæ: separatio autem* (seu singularitas) *est Deus*. Quidam exponunt: *par, & impar*. Gelal: * الزوج والفرد *Conjugatum, & separatum*.

* Italicè, Pari, e Casso.

V. *An in hoc non est juramentum?*] Sensus est: Nonne juramentum factum per omnia supradicta; vel per hoc ultimum, est gravissimum apud viros prudentes, & cordatos? Vah nebulo.

VII. *Eramæis.*] Arabicè إرم: est appositum Adæis, ad significandum عاد الاولى, *Adæos priores*: nam fuerunt alii posteriores, ut aliàs dictum est. Dicuntur autem hi Adæi ذات العماد *præditi columnis*, vel *habentes columnas*, quia eorum statura erat in morem columnarum. Ut enim scribit Gelal: كان طول الطويل منهم اربع مائة ذراع: *Altitudo grandioris staturæ inter eos erat quadringentorum cubitorum*. Hui.

IX. *Excavabant rupes in Valle.*] Nimirùm excidebant rupes, ut ex iis sibi domos efficerent. Hoc autem dicitur factum fuisse in Valle, quæ, ut notat Gelal, eadem est, ac وادى القرى, *Vallis urbium*, nomen proprium loci.

X. *Authore paxillorum.*] Vide, quæ superiùs dicta sunt de hoc genere supplicii à Pharaone inventi.

XXVI. *Et adducta fuerit die illa Gehenna.*] Adeò litteraliter, ac materialiter accipiunt Moslemi Orthodoxi dicta Alcorani, ut putent, Gehennam, non secus, ac pecudem aliquam adducendam esse in locum supremi Judicii. Quamobrem scribit hic Gelal: تقاد بسبعين الف زمام كل زمام بايدى سبعين الف ملك لها زفير وتغيظ. *Ducetur Gehenna septuaginta millibus habenis: & unaquæque habena trahetur à septuaginta millibus Angelis. Ipsa verò indignata, atque irata mugiet.*

XXVIII. *Sed die illa non puniet pœna ejus ullus.*] Verba perobscura expositio Gelalis ita dilucidat: لا يعذب احد مثل تعذيبه ولا يوثق مثل ايثاقه. *Nullus puniet* (idest poterit unquam cruciare alium) *pœna, quæ sit similis punitioni illius* (nempè Dei, vel diei Judicii) *neque alligabit vinculis, eo modo, quo ipse alligabit.*

XXIX. *Contenta, accepta.*] Arabicè راضية مرضية: vix potest latinè reddi, nisi vertamus: *complacens tibi ipsi, & complacita Deo*, seu, & in qua Deus sibi complaceat.

REFUTATIONES.

I. Terùm quater Deum per quatuor res vanissimas jurare confingit: & nihilominùs, hujuscemodi juramenta à viris sapientibus, ac prudentibus gravissima existimari contendit. Quod verò mirum est, subticetur, quid Deus juret, neque ex antecedentibus, neque ex subsequentibus divinari potest. Gelal, Zamchascerius, & alii putant substituendum: لتعذبن يا كفار مكة: *Certè puniemini, ò infideles Meccani*. Ita explent Moslemi Sapientes hiatus, & replent lacunas Alcorani; adeò, ut dimidium illius ad Mahumetum, dimidium ad Expositores pertineat: &, si purus legatur, vix ullus ex eo sensus integer elici possit.

II. Quamvis de Adæorum Eramæorum monstrosa statura obscuriùs loquatur Alcoranus, neque in verborum illius expositione omnes conveniant, celebriores tamen Expositores, & præsertim Gelal, & Jahias admittunt eorum staturam pervenisse usque ad altitudinem quadringentorum cubitorum. Quis verò sanè mentis sibi persuadeat, hujusmodi monstra in rerum natura unquam reperta fuisse? Sed non mirum, quòd Mahumetani etiam sapientiores hoc credant, cùm iidem, tamquam certum, & indubitatum tradant, Og Regem Basan viginti trium millium, & triginta, ac trium cubitorum altitudinem habuisse. Et mirabimur deindè, hujusmodi hominum genus Alcoranicis mendaciis tantam fidem habere, qui tàm absurdis, tàmque ridiculis fabulis fidem habeant?

III. Notanda hìc Mahumeti hypocrisis, ac versutia, dùm ita Orphanorum, ac pauperum curam commendat: & mulierum, puerorumque hæreditatem invadentes, atque opes ardentiori studio affectantes vituperat; cùm tamen ipse in his iisdem rebus esset vituperabilissimus.

IV. Novum ex Alcorano portentum habemus: adducendam scilicet Gehennam in die Resurrectionis. Et ne, quis fortè putaret, hanc esse loquendi formam metaphoricam, tradunt Expositores, ut vidimus in Notis, verè adducendam esse alligatam septuaginta millibus habenis, quarum unaquæque à septuaginta millibus Angelis trahenda sit: ipsam verò indignatam, atque iratam, mugitus edituram. Putant scilicet Moslemi immanem aliquam beluam, vel monstrum esse Gehennam.

سورة البلد مكية عشرون آية

SURA CX.
REGIO.
MECCANA:
COMMATUM VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لا أقسم بهذا البلد ❀ 2 وأنت حل بهذا البلد ❀ 3 ووالد وما ولد ❀ 4 ولقد خلقنا
الانسان في كبد ❀ 5 أيحسب أن لن يقدر عليه أحد ❀ 6 يقول أهلكت مالا لبدا ❀
7 أيحسب أن لم يره أحد ❀ 8 ألم نجعل له عينين ❀ 9 ولسانا وشفتين ❀ 10 وهديناه
النجدين ❀ 11 فلا اقتحم العقبة ❀ 12 وما أدراك ما العقبة ❀ 13 فك رقبة ❀ 14 أو
إطعام في يوم ذي مسغبة ❀ 15 يتيما ذا مقربة ❀ 16 أو مسكينا ذا متربة ❀ 17 ثم كان
من الذين آمنوا وتواصوا بالصبر ❀ 18 وتواصوا بالمرحمة ❀ 19 أولائك أصحاب الميمنة ❀ 20 والذين
كفروا بآياتنا هم أصحاب المشأمة عليهم نار مؤصدة

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. NOn juro per hanc regionem. 2. (Et tu *es* residens in hac regione). 3. Et *per* generantem, & quod genuit *generans*. 4. Jam quidem creavimus hominem in ærumna. 5. An existimat, quòd non habiturus sit potestatem supra se ullus? 6. Dicit: Pessumdedi divitias copiosas. 7. An existimat, quòd non viderit ipsum ullus? 8. Nonnè fecimus illi duos oculos? 9. Et linguam, & duo labia? 10. Et direximus eum per duas vias (*nempè boni, & mali*). 11. At verò non transcendit clivositatem. 12. Quid autem faciet te intelligere, quid *sit* clivositas? 13. Solutio cervicis (*idest redemptio captivi*). 14. Aut cibare in die habente famem (*idest tempore famis*). 15. Orphanum habentem propinquitatem (*idest consanguineum*). 16. Aut pauperem habentem stratum terrenum (*idest humi dormientem*). 17. Deindè fuit ex iis, qui crediderunt, & commendaverunt sibi mutuò patientiam. 18. Et commendaverunt sibi mutuò misericordiam. 19. Hi *erunt* socii dexteræ. 20. Qui autem increduli fuerint in signa nostra, hi *erunt* socii sinistrę: super eos *erit* ignis fornicatus (*idest ambiens eos in modum fornicis*).

NOTÆ.

NOTÆ.

E Suræ inscriptione, & loco: & de numero versuum illius, nihil occurrit, quod peculiari nota dignum sit. De premio Lectoris ita Zamchascerius: من قراء سورة البلد اعطاه الله الامان مــن غضبه يوم القيمــة: *Qui legerit Suram Regionis, dabit illi Deus securitatem ab ira sua in die Resurrectionis.*

I. *Non juro per hanc Regionem.*] Omnes conveniunt, Regionem hanc esse Meccam, in qua Mahumetus indigena residebat. Hìc etiam adverto, particulam negativam لا *non*, existimari ab expositoribus superfluam.

III. *Et per generantem, & quod generavit.*] Nempè, per genitorem, & genitum, seu genitos. Explicat Gelal: ادم وذريتـــه *Adam, & generationem ejus*, seu genitos ab eo, vel posteros ejus. Zamchascerius pro generante intelligit etiam ipsum Mahumetum, vel Ismaelem, aut Abraham. Alii simpliciter volunt, hìc intelligi omne generans, & omne genitum.

V. *An existimat.*] Sugillat hìc juxta Gelalem superbiam, & jactantiam cujusdam nobilis Coraisitæ nomine ابو الاشدين *Abul-Asciaddain*. Alii tamen juxta Zamchascerium, volunt notari الوليد ابـــن المغيرة, *Validum filium Mogheirę*. Horum alteruter gloriabatur, se divitias pessumdedisse pro sustinendis contra Mahumetum inimicitiis.

XI. *At verò non transcendis clivositatem.*] Arabicè: فلا اقتحم العقبـــة, locus obscurior. Porrò عقبة est *jugum montis*, seu pars montis, quæ difficilius ascenditur. Hìc satis ineptè explicatur à Mahumeto pro *liberatione cervicis, seu captivi:* Porrò Gelal exponit per interrogationem فهلا *Nonne*, ironicè, ut alibi notavimus, in sensu negandi. Verbum autem اقتحم interpretatur جاوز *pertransiit*. Sensus igitur est: *Non redemis captivum*.

XIV. *Aut cibare in die habente famem.*] Nimirum per *clivositatem*, intelligit etiam *cibare pauperem in die habente famem*, idest, tempore famis.

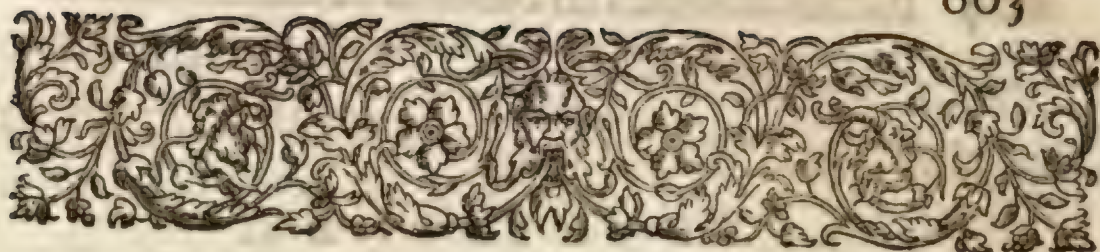
XVII. *Deinde fuit ex iis, qui crediderant.*] Jahias: ثم كان الذي فعل ذلـــك من الذين امنوا *Deinde fuit ille, qui hęc fecit* (nempè, qui redemit captivum, cibavit pauperem, &c.) *ex iis, qui crediderunt, &c.* Sed Gelal, & Zamchascerius connectunt cum اقتحم, itaut hìc etiam operetur particula negativa فـــلا, & sensus sit, *Deinde non fuit ex iis, qui crediderunt, &c.* Adeò confusus, & obscurus est Alcoranus in suis sententiis, ut Moslemi ipsi in iis explicandis incerti sint, an aliquid affirmet, an verò neget.

REFUTATIONES.

I.

Urat Deus per Regionem Meccanam, & per generantem, & genitum, seu per patrem, & filium, se creasse hominem in ærumnis, miseriis, & laboribus: nam ita exponunt Doctores Moslemi dictionem كبد, & Interpres Gallicus propriè expressit, *dans la misere*. Hujusmodi autem juramentum non solùm vanum est, & impium, ut cætera superiora: sed etiam falsum, ita, ut perjurium Deo tribuatur. Ipse enim Deus non in ærumnis, miseriis, ac laboribus, sed in maxima felicitate naturali hominem creavit. Homo verò deindè per peccatum sese in miserias, ærumnasque conjecit.

II. Proponere fingitur Deus Mahumeto, quid sit العقبة *clivositas*: tamquam res intellectu difficillima. Respondetque ipse Deus, hanc esse redemptionem captivi. Quis credat, Deum hujusmodi quisquilias, ac nugas alicui proponere? Est ne res adeò cognitu difficilis, & ardua, redemptio captivi, ut existimandus sit *nodus dignus vindice Deo*? Ego tamen, ut ingenuè fatear, suspicor, hoc loco juramentum nullam habere responsionem: quemadmodùm alia superiùs: sed id, quod fingitur Deus jurare, in cerebro, vel in calamo Mahumeti remansisse. Illa verò, *Solutio cervicis*, & quæ sequuntur, constituere sententiam per se à superiori penitùs sejunctam. Commiseranda prorsùs Mahumeti, & Alcorani sors; qui, cùm per se inepti sint, Expositores tamen Moslemi ineptiores illos faciunt.

سورة الشمس مكية خمس وعشرة آية

SURA XCI.

SOL.

MECCANA:

COMMATUM QUINDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والشمس وضحيها ۞ 2 والقمر اذا تليها ۞ 3 والنهار اذا جليها ۞ 4 والليل اذا يغشيها ۞
5 والسماء وما بنيها ۞ 6 والارض وما طحيها ۞ 7 ونفس وما سويها ۞ 8 فالهمها فجورها
وتقويها ۞ 9 قد افلح من زكيها ۞ 10 وقد خاب من دسيها ۞ 11 كذبت ثمود بطغويها ۞
12 اذ انبعث اشقيها ۞ 13 فقال لهم رسول الله ناقة الله وسقيها ۞ 14 فكذبوه فعقروها
فدمدم عليهم ربهم بذنبهم فسويها ۞ 15 ولا يخاف عقبيها ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Solem, & splendorem ejus. 2. Per Lunam, cùm subsequitur illum. 3. Per diem, cùm fulgentiorem ostendit illum. 4. Per noctem, cùm cooperit illum. 5. Per Cœlum, & qui fabricavit illud. 6. Per Terram, & qui expandit illam. 7. Per animam, & qui coęquavit eam. 8. Et dedit ei instinctum malitiæ suæ, & pietatis suæ (*idest inclinationem ad bonum, & malum*). 9. Jam felix est, qui purificavit eam (*idest Animam*). 10. Et jam perditus est, qui abscondit eam *sub peccatis*. 11. Mendacii insimulaverunt Themudæi *Prophetam suum Saleh* ob excessum pravitatis suæ. 12. Cùm accurrit miserrimus eorum *Cedar ad occidendam Camelam*. 13. Dixitque eis Legatus Dei: *Hæc est* Camela Dei; & *hic est* potus illius. 14. Atqui mendacii insimulaverunt eum; & peremerunt eam. Propterea obruit eos Dominus eorum *pęna* ob peccatum eorum; Et ęqualem fecit eam *omnibus*. 15. Et non timebit *Deus ab eis* redditionem vicis ejus (*idest pęnę*).

NOTÆ.

DE Suræ titulo, ac loco; deque numero versuum illius nihil occurrit peculiariter notandum. De Lectoris premio hæc habet ex ipso Mahumeto Zamchascerius: من قراء سورة الشمس فكانما تصدق بكل شى طلعت عليه الشمس والقمر: *Qui legerit Suram Solis, erit, ac si dedisset in eleemosynam universa, quæ Sol, & Luna collustrant.*

III. *Cùm fulgentiorem ostendit illum.*] Hoc evenit in meridie.

VII. *Coæquavit eam.*] Arabicè: سويها: nimirùm rectè conformavit, & disposuit partes ejus. Hoc autem

ſem propriè dicitur de corpore: ſed hìc *anima* pro toto homine accipi poteſt ex modo loquendi Arabum, & Hebræorum.

VIII. *Et inſtinctum dedit ei.*] Arabicè: فالهمها; *Inſpiravit*, ſeu clandeſtino inſtinctu docuit.

XI. *Themudæi.*] Jam ſuprà de Themudæis, eorumque Propheta Saleh, & de tota Fabula Camelæ ſatis dictum eſt.

XV. *Et non timebit.*] Nimirùm non timuit Deus, ne Themudæi ſibi vicem redderent pœnæ à ſe illatæ iiſdem.

REFUTATIONES.

I. SEpties hìc jurat Deus per creaturas ſuas, felices eſſe eos, qui animam ſuam purificaverint: infelices verò, ac perditos eos, qui eamdem peccatis obruerint. Atqui non erat hæc res adeò intellectu, credituque difficilis, ut tot Dei juramenta, quò capi poſſet, exigeret. Sed Mahumetus adeò immundus erat animo, ac tot, tantiſque ſceleribus oneratus, ut nonniſi per iterata Dei juramenta, hanc ſibi veritatem poſſet perſuadere.

II. Non carent errore verba illa verſus octavi: *Et dedit ei inſtinctum malitiæ ſuæ, & pietatis ſuæ.* Arabicè والهمها فجورها وتقواها. Quaſi verò Deus indiderit homini propenſionem, & inclinationem ad malum, quæ non ex Dei inſtinctu, ſed ex originali culpa in homine provenit. Deus enim hominem rectum creavit, quemadmodùm Mahumetus ipſe videtur hìc verſu ſeptimo fateri. Verum quidem eſt, bonum, ac malum illi propoſuiſſe cum libero arbitrio amplectendi, utrum vellet. At hoc non fuit dare illi inſtinctum, & inclinationem ad malum, ſeu malitiam illi inſpirare, prout Arabica verba ſonant.

III. Importunè omninò, & extra rem, ingerit hìc Mahumetus fabulam, toties decantatam Saleh, Themudæorum. Verùm, quid non importunum, & extra rem reperitur in Alcorano? Vide dicta ſuperiùs.

سورة الليل مكية احدي وعشرون آية

SURA XCII.
NOX.
MECCANA:
COMMATUM UNIUS, & VIGINTI.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والليل اذا يغشي ۞ 2 والنهار اذا تجلي ۞ 3 وما خلق الذكر والانثي ۞ 4 إن
سعيكم لشتا ۞ 5 فاما من اعطي واتقي ۞ 6 وصدق بالحسني ۞ 7 فسنيسره لليسري ۞
7 واما من بخل واستغني ۞ 9 وكذب بالحسني ۞ 10 فسنيسره للعسري ۞ 11 وما يغني
عنه ماله اذا تردي ۞ 12 ان علينا للهدي ۞ 13 وان لنا للاخرة والاولى ۞ 14 فانذرتكم
نارا تلظي ۞ 15 لا يصليها الا الاشقي ۞ 16 الذي كذب وتولى ۞ 17 وسيجنبها الاتقي ۞
18 الذي يوتي ماله يتزكي ۞ 19 وما لاحد عنده من نعمة تجزي ۞ 20 الا ابتغاء وجه
ربه الاعلي ۞ 21 ولسوف يرضي

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. PEr Noctem, cùm obruerit *tenebris Orbem*. 2. Per diem, cùm clarior apparuerit. 3. Per eum, qui creavit maſculum, & fœminam. 4. Certè ſtudium veſtrum eſt ſanè *a* diſſimile. 5. Porrò qui dederit *Deo id*, *quod*

a diverſum.

quod debet, & timuerit *eum*. 6. Et professus fuerit optimam *religionem*. 7. Facilitavimus ei *viam* ad Facillimum (*ideſt ad Paradiſum*). 8. At verò, qui avarus fuerit, & divitias cumulare ſtuduerit. 9. Et, ut falſum negaverit *id*, *quod eſt* optimum (*nempè unitatem Dei*). 10. Facilitavimus ei *viam* ad *id*, *quod eſt* difficillimum (*ideſt Gebennam*). 11. Et non proderunt ei divitiæ ejus, cùm præceps dejectus fuerit *in ignem*. 12. Certè ad nos *pertinet* ſanè directio *hominum*. 13. Et profectò nobis *eſt* Noviſſima, & Prima (*ideſt ad nos ſpectat diſponere de futura vita, & de preſenti*). 14. Porrò comminatus ſum vobis ignem, *qui* vehementer ardet. 15. Non deſcendet comburendus in illum, niſi infeliciſſimus. 16. Qui mendacii inſimulaverit *Mahumetum*, & tergiverſatus fuerit *à credendo in eum*. 17. Sed elongabitur ab eo (*ideſt igne*) Piiſſimus. 18. Qui dedit facultates ſuas, *ut* purus fieret 19. Et non *eſt* ulli apud eum (*ideſt ab eo*) aliquod beneficium, *quod* remunerandum ſit. 20. Sed *beneficia confert* ex deſiderio faciei Domini ſui Altiſſimi (*ideſt ob ſpem remunerationis à Deo*). 21. Et quidem poſteà ſibi complacebit *in eadem remuneratione*.

NOTÆ.

De Suræ epigraphe, ac loco, deque verſuum ejus numero nihil hìc ſpecialiter notandum occurrit. De Lectoris premio hæc habentur: من قراء سورة الليل اعطاه الله حتى يرضى وعافاه مـن العسر وييسر له اليسر: *Dabit ei Deus tantum, quanto ipſe contentus ſit: & liberabit eum à rebus difficilibus: & facilitabit illi facilitatem*. Ideſt omnia ei facilia concedet.

IV. *Certè ſtudium veſtrum eſt ſanè diſſimile.*] Quia ſcilicet alii benè, alii malè operantur: alii fideles ſunt, alii infideles.

XVII. *Piiſſimus.*] Putat Gelal per hunc Piiſſimum notari Abubacrum, cognomine الصديق, *Veracem*, ſeu *Juſtum*: ita enim habet: وهذا نزل فى الصديق رضى الله عنه لما اشترى بلالا المعذب على ايمانـه واعتقه فقال الكفار انما فعل ذلك ليد كانت لـه عنده فنزل, *&c. Hæc dicta ſunt pro Veraci fauſtæ memoriæ. Nam, cùm is emiſſet Belalum, qui pro fide ſua torquebatur ab infidelibus, & liberaſſet eum, dixerunt infideles: Certè hæc fecit ob utilitatem, ſeu lucrum, quod ſperavit ab eo*, ad verbum; *propter manum, quæ erat illi apud eum*. Quamobrem dicitur hìc de eo: *Et non eſt ulli ab eo aliquod beneficium, quod remuneretur*, ideſt nulli benefacit ob ſpem remunerationis ab eo: ſed tantùm ob ſpem premii à Deo recipiendi.

REFUTATIONES.

I.

Trino juramento per res ſatis diſparatas, nempè per noctem, quandò eſt obſcurior, per diem, quandò eſt clarior, & per creatorem maſculi, & fœminæ, utitur Deus, ut homines credant, ſe eſſe inter ſe diſſimiles in ſtudiis ſuis. Verùm, quis, niſi inſanus, poſſit hac de re dubitare? Frivolum igitur, atque otioſum eſt hujuſmodi juramentum, quod etiam per res frivolas, & inanes, ac ſuperſtitioſas aſſumitur. Licèt enim tertia vice Deus in teſtem videatur adhiberi: non tamen intelligi poteſt, cur Deus ille advocetur in teſtem, qui creavit maſculum, & fœminam, non verò is, qui univerſa creavit.

II. Immeritò Alcorani expoſitores cenſent, non eſſe in Gehennam detrudendos, niſi qui mendacii Mahumetum inſimulaverint, & in eum credere recuſaverint. Qua enim ratione quis credat in eum, vel veracem illum putet, qui in ſuo Alcorano tot mendaciorum, atque errorum reus deprehenditur?

III. Si Piiſſimus ille, cujus fit hìc mentio, & cujus laudes adeò celebrantur, juxta Expoſitores, intelligitur eſſe Abubacer, evincitur manifeſtè, Mahumetum Prophetam non fuiſſe, qui non prævideret, Abubacrum contra fas omne, & jus poſt mortem ſuam ſummum ſibi imperium uſurpaturum, in quo ipſemet ſucceſſorem ſuum toties Alym deſtinaverat.

سورة الضحى مكية احدى عشرة آية

SURA XCIII.

ELEVATIO SOLIS.

MECCANA:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والضحى 2 والليل اذا سجى 3 ما ودعك ربك وما قلى 4 وللآخرة خير لك من
الاولى 5 ولسوف يعطيك ربك فترضى 6 الم يجدك يتيما فآوى 7 ووجدك ضالا
فهدى 8 ووجدك عايلا فاغنى 9 فاما اليتيم فلا تقهر 10 واما السايل فلا تنهر
11 واما بنعمة ربك فحدث

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Elevationem Solis. 2. Et Noctem, cùm intempesta fuerit. 3. Non dereliquit te Dominus tuus, neque odit. 4. Et certè vita novissima melior *erit* tibi, quàm prima. 5. Et postmodùm sanè dabit tibi Dominus tuus id, quo contentus sis. 6. Nonnè invenit te orphanum, & suscepit *te?* 7. Et invenit te pauperem, & ditavit *te*. 9. Porrò orphanum ne violenter tractes *usurpando ejus bona*. 10. Mendicantem verò ne increpes *ob importunitatem*. 11. Beneficentiam autem Domini *erga te* enarra.

NOTÆ.

E Suræ hujus inscriptione, & loco, itemque de numero versuum, nihil occurrit peculiariter notandum. De Lectoris præmio, hæc traduntur: من قراء سورة الضحى اعطاه الله عشر حسنات بعدد كل يتيم وسايل: *Qui legerit Suram elevationis Solis, recipiet à Deo decem bona pro numero singulorum orphanorum, & pauperum mendicantium.*

I. *Per elevationem Solis.*] Vox Arabica الضحى, exponitur à Gelale: اول النهار او كلها. *Principium diei, aut totus dies.* Jahias verò: ضوء النهار وقيل ساعة من ساعات النهار وقال الفرى الضحى النهار كله: *Jubar diei; vel, ut alii malunt, una ex horis diei; & juxta Alpharà, dies totus.* Beidavius exponit: وقت ارتفاع الشمس وتخصيص لان النهار يقوى فيه او لان فيه كلم موسى ربه والقى سحرة سجدا: *Tempus elevationis Solis: & speciatim signatur hoc tempus, quia in illo dies roboratur: vel quia in illo Moyses loquutus est cum Deo; & Magi Pharaonis procidentes adoraverunt Deum.*

III. *Non dereliquit te.*] Gelal: نزل هذا لما قال الكفار عند تاخر الوحي عنه خمسة عشر يوما ان ربه ودعه وقلاه: *Hæc revelata sunt, cùm infideles videntes, Mahumetum caruisse revelatione divina per quindecim dies, dixerunt: Dominus ejus dereliquit eum, & odit illum.*

IV *Et certè vita novissima.*] Nempè vita futuri seculi erit tibi felicior, quàm fuerit in hoc Mundo.

VII. *Et invenit te errantem, & direxit te.*] Gelal, & Jahias exponunt: ضالا عما انت الآن عليه من الشريعة: *Errantem ab ea lege, in qua nunc reperiris.* Zamchascerius præter hanc expositionem, quæ videtur esse communis, refert sententiam aliquorum, qui dicunt, Mahumetum errasse, dum esset puer per quemdam montem Meccæ: vel in itinere, quandò puer profectus est cum Abutalebo in Syriam.

REFU-

REFUTATIONES.

I. EN iterùm ineptiæ juramentorum. Jurat Deus per elevationem Solis, & noctem intempestam, se neque dereliquisse, neque odio habere Mahumetum. Verùm quid opus erat hujusmodi juramento, vel potiùs perjurio? Infideles Meccani (inquit Gelal) cùm cognovissent Mahumetum per quindecim dies Divina revelatione caruisse, affirmabant, illum à Deo derelictum fuisse, atque in ejus odium incurrisse. Hæc scilicet curabant Meccani: vel hæc credebant, qui Mahumetum nebulonem, insanum, dæmoniacum, seductorem, atque hominum pessimum agnoscebant, ac prædicabant. Erat ne verò adeò fungus Mahumetus, ut magis Meccanis, quàm sibi ipsi crederet, se à Deo derelictum esse, & illius odium commeruisse? Quomodò verò resciverant Meccani, Mahumetum per quindecim dies revelationibus caruisse? Hoc certè nonnisi ex ipsius confessione cognoscere potuerant: ex quo manifestè deprehenditur, vanissimum hominem fictitias revelationes suas per populum deblaterare consuevisse.

II. Fatetur Mahumetus, se errantem, à Deo directum fuisse. Hunc errorem non circa aliquod iter ipsius, cùm esset puer: sed circa Religionem, & agnitionem Dei per spatium quadraginta annorum, quibus Idola coluit, versatum fuisse ex testimonio ipsorum Mahumetanorum apertè colligitur. Vide, quæ pro hac veritate in vita Mahumeti, in digressione §. octavi, fusè disseruimus.

III. Nulla magna laus est Mahumeti, quòd, cùm esset pauper, immò pauperrimus, opulentus factus fuerit. Hoc plerisque scelestissimis feliciter successit. At enim à Deo divitiis cumulatus est. Eadem scilicet ratione, qua prædones, piratæ, ac sicarii per cædes, furta, & rapinas ditantur. Satis est illius vitam legere. Quàm dissimili via incessit Mahumetus à Christo. Hic enim, cùm dives esset, propter ditandos homines egenus spontè factus est. Ille verò, cùm esset mendicissimus, alios injustè spoliando, atque ad inopiam extremam redigendo, ditissimus evasit. Quomodò verò Mahumetanis credamus, dùm Mahumetum non semel in extrema rerum necessitate fuisse: & ne tantum quidem cibi vilioris, quo famem sedaret, habuisse, tamquam in illius laudem decantant: dùm ipsemet se eodem tempore, à Deo opibus, ac divitiis cumulatum affirmet? Et qua fronte, tanquam pauper, ut suprà vidimus, stipem emendicabat, & exigebat à suis? Et quidem tunc erat in Medina (ut vidimus in sura 58.) jam potens; cùm hæc fingantur dicta ipsi à Deo, cùm adhuc esset in Mecca, adhuc homo privatus.

سورة الشرح مكيّة ثمان ايات

SURA XCIV.
DILATATIO.
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الم نشرح لك صدرك 2 ووضعنا عنك وزرك 3 الذي انقض ظهرك 4 ورفعنا لك ذكرك 5 فان مع العسر يسرا 6 ان مع العسر يسرا 7 فاذا فرغت فانصب 8 والى ربك فارغب

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. NOnnè dilatavimus tibi pectus tuum? 2. Et deposuimus à te pondus tuum. 3. Quod aggravaverat dorsum tuum. 4. Et exaltavimus tibi memoriam tuam. 5. Profectò cum difficultate *erit* facilitas. 6. Utique cum difficultate *erit* facilitas. 7. Cùm autem absolveris *preces*; adlabora *in prædicando*. 8. Et Dominum tuum supplex precare.

NOTÆ.

NOTÆ.

TRiplicem invenio Suræ hujus Epigraphen ex primo versu illius desumptam ; الم : نشرح ; *Nonne dilatavimus ?* الشرح *Dilatatio :* الانشرح idem. De loco ejus, numeroque versuum non est controversia. Premium Lectori ipsemet Mahumetus constituit his verbis : من قراء سورة الم نشرح فكانما جاءنى وانا مغتم ففرج عنى : *Qui legeris Suram, Nonne dilatavimus : erit, ac si veniret ad me oppressum mœrore ; & à tristitia sublevaret me.*

I. *Dilatavimus tibi pectus tuum.*] Exponit Gelal : بالنبوة وغيرها, *per prophetiam, & alia* : nimirùm per prædicationem, scientiam, sapientiam, & prudentiam, ut exponit Zamchascerius ; vel etiam juxta eumdem, أزلنا عنه الضيق والحرج الذى مع العمى والجهل : *liberavimus eum ab angustiis, & delictis, quæ sunt cum cæcitate, & ignorantia.* Jhi as exponit بالايمان, *per fidem*, & addit fabellam : ويروى ان الملك شق بطنه ثم وغسل قلبه وملى حكمة وايمانا : *& habetur ex relatione, Angelum scidisse corpus Mahumeti, & lavisse cor ejus, & implevisse sapientia, & fide.* Vide hoc figmentum in Vita Mahumeti §. quarto, cùm adhuc esset puer.

II. *Et deposuimus à te pondus tuum.*] Ponderis hujus nomine intelligunt communiter Interpretes peccata Mahumeti. Gelal : وضعنا عنك وزرك حططنا عنك ذنبك *deposuimus à te pondus tuum* (*idest dejecimus à te peccatum tuum.*) Jahias : وزرك هى الذنوب التى كانت عليه فى الجاهلية : *pondus tuum, idest peccata ejus, quæ commiserat tempore ignorantiæ*, idest idololatriæ. Zamchascerius etiam, وزرك exponit, فرطاتك : excessus tuos. Vide, quæ alibi diximus.

V. *Cùm difficultate erit facilitas.*] Idest, post adversa prospera advenient : &, ut exponit *Gelal*, post vexationes illatas tibi ab infidelibus succedet tibi victoria contra eos.

REFUTATIONES.

I. SI historias, seu veriùs fabulas Moslemorum legamus, qui de Mahumeti rebus gestis scripserunt, inveniemus eum ab ipsa infantia, vel in ipso utero matris, innocentiæ, ac sanctitatis miraculum fuisse. Hìc verò Mahumetus ipse fatetur, magnum se peccatorem fuisse ita, ut magnæ pietatis argumentum agnoscat, quòd Deus gravissimo peccatorum pondere dorsum suum sublevaverit. Videant igitur Mahumetani, quem Prophetam habeant, ac venerentur : & quàm ingens commentum sit, quod de illo communiter referunt, & hìc non obscurè innuitur : nempè, cùm adhuc septennis esset, à duobus Angelis illius pectus discissum fuisse, & cor extractum, itemque dissectum ; & extractam ab eo guttulam nigram, quæ erat portio, quam habebat Satanas in corpore ejus : nempè inclinatio, seu fomes ad malum, & peccatum.

سورة التين مكية ثمان ايات

SURA XCV.
FICUS.
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والتين والزيتون ۞ 2 وطور سينين ۞ 3 وهذا البلد الامين ۞ 4 لقد خلقنا الانسان
فى احسن تقويم ۞ 5 ثم رددناه اسفل سافلين ۞ 6 الا الذين امنوا وعملوا الصالحات فلهم
اجر غير ممنون ۞ 7 فما يكذبك بعد بالدين ۞ 8 اليس الله باحكم الحاكمين ۞

In No-

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Ficum, & Oleam. 2. Et Montem Synai. 3. Et hanc regionem securam. 4. Jam quidem creavimus hominem in optimo constitutionis. 5. Deindè reddidimus eum infimum inferiorum. 6. Sed, qui crediderint, & operati fuerint recta, illis porrò *erit* merces interminabilis. 7. Quid * ergo faciet te negare, ut falsum post hæc Diem judicii? 8. An non est Deus Justissimus judicantium?

* insulsa consequentia.

NOTÆ.

DUpliciter inscribitur hæc Sura: nempè, التين *Ficus*, & الزيتون *Olea*. Utraque vox est in primo versu. Quidam volunt esse Medinensem: quidam verò Meccanam: quamobrem in nonnullis codicibus scribitur, مختلف فيها, *Variatum in ea*, idest variæ sunt de illa sententiæ, circa locum, in quo tradita fuit. Præmium Lectoris est: من قراء سورة التين اعطاه الله العافية واليقين ما دام حيا واذا مات اعطاه الله من الاجر بعدد من قراء هذه السورة: *Qui legerit Suram Ficus, dabit illi Deus indulgentiam, & firmam fidem, quamdiu vixerit. Cum autem mortuus fuerit, dabit ei mercedem pro numero eorum, qui hanc Suram legerint.*

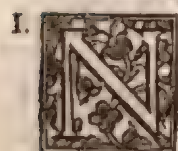
I. *Per Ficum, & Oleam.*] Gelal exponit: المأكولين او جبلين بالشام ينبتان المأكولين: *vel ipsos ficus, & oleas, quæ comeduntur: vel duos Montes in Syria horum arborum feraces.* Jahias ex Cottada accipit pro duobus Montibus hujus nominis. Sed libet hic referre ineptias Zamchascerii: اقسم بهما لانهما عجيبتان من بين اصناف الاشجار المثمرة روى انه أهدى لرسول الله صلى الله عليه وسلم طبق من تين فاكل منه وقال لاصحابه كُلوا فلو قلتُ ان فاكهة نزلت من الجنة لقلتُ هذه لان فاكهة الجنة بلا عجم فكلوها فانها تقطع البواسير وتنفع من النقرس ومرّ معاذ بن جبل بشجرة الزيتون فاخذ منها قضيبا فاستاك به وقال سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول نعم السواك الزيتون من الشجرة المباركة يطيب الفم ويذهب بالحفرة وسمعته يقول هي سواكي وسواك الانبياء قبلي . وعن ابن عباس رضي الله عنه هو تينكم هذا وزيتونكم : وقيل جبلان من الارض المقدسة يقال لهما بالسريانية طور زيتا لانهما منبتا التين والزيتون: *Jurat Deus per has duas arbores, quia hæ inter fructiferas cæteris præstant arboribus. Habetur ex relatione, oblatum fuisse Prophetæ Mahumeto calathum ficorum, ex quibus cùm comedisset, jussit etiam socios comedere, dicens: Certè, si dixero fructus aliquos descendisse è Paradiso, dicam esse ficus: nam fructus Paradisi sunt sine ossiculis. Comedite igitur ex his, nam auferunt condylomata, seu hæmorroides, & tubercula in naso, & digitis pedum, ac manuum, & juvant contra morbum arteticum, & podagram, & chiragram. Transivit autem Moadh filius Habal juxta arborem Oleæ, & decerpsit ex ea ramusculum; cœpitque eo confricare dentes suos, & dixit: Audivi Prophetam Mahumetum dicentem: Optimum est dentifricium ex Olea arbore benedicta: nam bonum odorem confert ori, & aufert dentium putredinem. Audivi etiam eumdem dicentem. Hoc est dentifricium meum, & dentifricium Prophetarum, qui fuerunt ante me. Ex traditione autem habetur, Ebn-Abbas felicis memoriæ dixisse, hic intelligi de Ficu, & Olea arboribus. Alii tamen volunt esse duos montes in terra Sancta, quorum uterque appellatur Syriacè Turzinan; quia in utroque nascuntur Ficus, & Oleæ,*

III. *Et hanc regionem securam.*] nempè Meccam, quæ quare appelletur secura, alibi dictum est.

IV. *Jam quidem creavimus hominem, &c.*] Communis explicatio est, hominem post vegetum, ac floridum juventutis, meliorumque annorum statum, redigi, sic Deo disponente, ad miserrimum extremæ senectutis, ac decrepitatis terminum. Verùm, cùm hìc sermo sit de homine in genere, minimè aptatur huic loco hujusmodi expositio, cùm paucorum sit hominum ad decrepitatem pervenire, neque omnium florida, vegetaque juventute, ac virilitate gaudere. Necessariò igitur ita debent exponi Alcorani verba: Homo creatus est à Deo in Adam perfectissimæ constitutionis, & in maxima naturali felicitate: sed deindè ad summam miseriam, & infelicitatem ob peccatum originale devenit. Hoc ipsum fatetur non semel Alcoranus, cùm de creatione Adæ, ejusque è Paradisi felicitate ob perpetratam culpam in terrenas miserias dejectione, mentionem facit.

VIII. *Justissimus judicantium.*] Arabica verba أحكم الحاكمين, vix possunt latinè reddi: sed sententia est, Deum esse Judicem omnium Judicum justissimum.

REFUTATIONES.

I.

NEmo sanus non existimaret insanum hominem illum, qui ea juramenta proferret, quæ hìc Mahumetus ponere non veretur in ore Dei, præsertim per Ficum, & Oleam: quæ sive arbores sint, sive montes earumdem arborum feraces, nihil ad rem pertinet. Si enim per hæc jurare fas sit, præsertim Deo: per quid jurare non licebit? At enim Ficus utilis est ad hæmorroides, tubercula, podagram, & chiragram sanandas. Lignum verò Oleæ ad dentes confricandos, ac scalpendos, ad quem usum etiam Prophetæ illo utebantur. Ita Zamchascerius ex ore

Mahumeti. Verùm, quænam ex rebus creatis etiam vilissima non utilis est ad multa in usum hominum? Miror verò, virum alioqui apud suos Doctum, ac sapientem hujusmodi ineptiis, tanquam solidis argumentis uti ad Prophetæ sui stultitiam, impietatemque tuendam. Sed insurgent contra nos Doctores Moslemi authoritate Sacrarum Scripturarum. Nam in libro Cantici Canticorum non semel *adjurantur Filiæ Jerusalem per capreas, cervosque camporum*, cap. 2. & 3. Et quidem is, qui adjurat, est ipse Deus. Exigit igitur Deus juramentum à Filiabus Jerusalem per feras campestres. Quidni ergo, & per montes, & arbores liceat jurare, immò juret ipse Deus? Sed facile respondetur, librum hunc totum esse ænigmaticum, & mysticum: nec posse ullo modo, prout verba illius sonant, intelligi. In hoc, non solùm Christiani omnes, sed etiam Judæi conveniunt. Sub ænigmate igitur unius pastoris, qui puellam ovium custodem depereat, introducitur idem pastor adjurare, nempè obsecrare, & obtestari alias socias puellas per capreas, & cervos, ne suscitent è somno dilectam suam. Ideò autem per hæc animalia eas obtestatur, quia puellæ rusticæ hæc in deliciis habent, & amore. Et unusquisque consuevit obtestari, & obsecrare aliquem per id, quod maximè diligit. Nihil ergo hìc, prout verba sonant, intelligendum est; quamobrem frustra Mahumetani ad Prophetæ sui impietatem tuendam, hoc effugium requirerent.

II. Non minùs vanum, & otiosum est Dei juramentum respectu illius, quod jurat, quàm earum rerum, per quas jurat: nullum enim alium scopum habet, quàm efficiendi, ut credant homines, se post florem, ac decorem juvenilis ætatis, ad miserias, & ærumnas extremæ senectutis perventuros. Tàm verò arduum creditu est hoc, ut quadruplici Dei juramento, quò credi possit, indigeat? Huc accedit, non semper verificari de homine hoc, quod Deus hìc jurat, itaut præcipua conditio, quæ est veritas, desit, vel manca sit in hoc juramento. Si verò Alcorani verba referantur non ad juventutem, & senectutem hominis, sed ad primam illius creationem in naturali felicitate, & ad miserrimam conditionem, ad quam propter peccatum devenit: manifestè sibi contradicit Alcoranus. Suprà enim Sura nonagesima, versu quarto introduxerat Deum dicentem: Jam quidem creavimus hominem in ærumna: hìc autem ex opposito facit, ut dicat: Jam quidem creavimus hominem in optimo constitutionis; idest in statu perfectissimo, ac felicissimo.

III. Dùm fingitur, Deum satis importunè, & inconsequenter dicere Mahumeto; *Quid ergo faciet, ut posthac tu neges, ut falsum, diem Judicii?* Ostendit manifestè, anteà illum in Diem Judicii nequaquam credidisse. Sed respondebunt Mahumetani, hæc verba non Mahumeto, *sed homini infideli* à Deo dicta esse. Et quidem ita respondet Zamchascerius, aliique Expositores. Sed non video, qua ratione possint hæc verba ad alium, quàm ad Mahumetum referri, cùm ad illum tota Sura dirigatur, nec aliquis alius in illa commemoretur. Nihilominùs in Alcorano exponendo, ubi verba ipsius manifestè non repugnent, nolo cum Moslemis obstinatè digladiari.

سورة العلق مكية تسع عشرة آية

SURA XCVI.

SANGUIS COAGULATUS.

MECCANA:

COMMATUM DECEM, & NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اقرأ باسم ربك الذي خلق ۞ 2 خلق الانسان من علق ۞ 3 اقرأ وربك الاكرم ۞
4 الذي علم بالقلم ۞ 5 علم الانسان ما لم يعلم ۞ 6 كلا ان الانسان ليطغى ۞ 7 ان
راه استغنى ۞ 8 ان الى ربك الرجعى ۞ 9 ارايت الذي ينهى ۞ 10 عبدا اذا صلى ۞
11 ارايت ان كان على الهدى ۞ 12 او امر بالتقوى ۞ 13 ارايت ان كذب وتولى ۞
14 الم يعلم بان الله يرى ۞ 15 كلا لئن لم ينته لنسفعا بالناصية ۞ 16 ناصية كاذبة
خاطئة ۞ 17 فليدع ناديه ۞ 18 سندع الزبانية ۞ 19 كلا لا تطعه واسجد واقترب ۞

In No-

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Lege in nomine Domini tui, qui creavit: 2. Creavit hominem ex sanguine coagulato. 3. Lege: & Dominus tuus honoratissimus, 4. Qui docuit *scripturam* per calamum. 5. Docuit hominem id, quod nesciebat. 6. Ita est. Porrò homo sanè exorbitat. 7. Quia videt se divitiis abundasse. 8. Certè ad Dominum tuum *erit* reditus. 9. Quid tibi videtur? Qui prohibet 10. Servum *Dei*, cùm orat. 11. Quid tibi videtur, si sit super directionem, 12. Vel precipiat pietatem? 13. Quid tibi videtur: si mendacii insimulet, & tergiverfetur? 14. An ignorat, Deum videre? 15. Certè *videt*. Sanè se non abstineat, certè attrahemus *eum* per comas capitis. 16. Comas capitis mendaces, peccatrices. 17. Advocet sanè conventum suum. 18. Advocabimus *nos etiam* truculentos. 19. Ita erit, Ne obedias ei; sed adora *Deum*, appropinqua *ad illum*:

NOTÆ.

Duplex est hìc epigraphe. Prima communior العلق: *Sanguis coagulatus*. Secunda اقرء: *Lege*. Hæc ex primo, illa ex secundo versu desumpta. Consentiunt omnes ferè Moslemi, hanc fuisse primam Mahumeto traditam Suram. Gelal: صدرها الى ما لم يعلم اول ما نزل من القران وذلك بغار حراء. *Prima pars hujus Suræ usque ad finem quinti versus* (ad literam *usque ad id, quod nesciebat*, *fuit primò tradita Mahumeto in spelunca Montis Hara*. Jahias censet, octo primos versus primo loco traditos fuisse. Zamchascerius ita scribit: من ابن عباس ومجاهد هى اول سورة نزل واكثر المفسرين على ان الفاتحة اول ما نزل ثم سورة القلم. *Autheribus Ebn-Abbas, & Magiahed, hæc fuit prima Sura tradita Mahumeto. Sed plerique Expositores sentiunt primò revelatam fuisse Suram, Aperiens*, quæ est in Alcorano prima: & *post eam traditam fuisse Suram, Calamus*, quæ est in Alcorano sexagesima octava. Ex quo patet, quanta fides habenda sit Moslemis, tàm fidenter asserentibus, hoc traditum fuisse ante, hoc post, hoc tali loco, hoc tali: hoc tali occasione, hoc tali, cùm ne sciant quidem, quænam prima, vel media, vel ultima sit Sura tradita in Alcorano. De premio lectoris hæc habet Zamchascerius: من قراء سورة العلق اعطى من الاجر كانما قرء المفصل كله; *Qui legerit Suram Sanguinis coagulati, habebit mercedem, ac, si legisset Alcoranum totum.*

II. *Creavit hominem ex sanguine coagulato.*] Exponit Jahias: خلق الناس كلهم من دم خاثر الا ادم وحوا وعيسى; *Creavit omnes homines ex sanguine crasso, ac denso, præter Adam, Hevam, & Jesum.*

IV. *Qui docuit scripturam per calamum.*] Gelal: واول من خط به ادريس عليه السلام. *Et primus, qui scripsit calamo, fuit Edris, cui sit pax.* Edris autem apud Arabes idem est, ac Henoch.

VI. *Porrò homo sanè exorbitat.*] Hæc, quæ sequuntur usque ad finem Suræ, juxta Gelalem; نزلت فى ابى جهل: *revelata sunt contra Abugehel*, qui erat vir primarius inter Meccanos, & contribulis, cognatusque Mahumeti, sed hostis illius infensissimus, qui videns, se esse ditissimum, ac potentissimum, superbè, insolenterque se gerebat contra Mahumetum, impediens illum, ne preces suas persolveret: & mendacem illum, seductoremque proclamabat, ab illius secta alienum se prorsùs ostendens. Huic Mahumetus comminatur judicium, & pęnam à Deo, nisi desistat ab impietate sua.

VIII. *Ad Dominum tuum erit reditus.*] Nimirùm in die Judicii omnes convenient ad reddendam rationem.

X. *Servum Dei, cùm oraverit.*] Idest Mahumetum, cùm voluerit persolvere preces suas.

XI. *Si sit super directionem, &c.*] Nimirùm: si Mahumetus sit in recta Religione, & præcipiat pia opera: at verò Abugehel, tamquàm falsum Prophetam, eum incuset, atque ab illius doctrina refugiat.

XIV. *An ignorat, Deum videre?*] Idest: an ignorat Abugehel, Deum videre mala opera ejus?

XV. *Attrahemus eum.*] Nimirùm in ignem Gehennæ; ut explicat Gelal.

XVII. *Conventum suum.*] Vox Arabica النادى propria est, *Vocans*, sed hìc accipitur pro conventu. Ita enim vocabatur, teste Gelale, locus in Mecca, ubi conveniebant, & confabulabantur, vel consilia inibant Meccani, quorum pars potior Abugehelo adhærebat.

XVIII. *Advocabimus nos etiam truculentos.*] Nempè Angelos nostros, qui eum severè puniant. Ita communiter Expositores.

REFUTATIONES.

I. Nonnisi ineptè, & impropriè dicitur hìc Deus creasse hominem ex sanguine coagulato, cùm certum sit ex Sacris literis, hominem creatum fuisse à Deo ex limo terræ, non autem ex sanguine coagulato, ex quo homo non quidem creat, sed gignit alium hominem per viam naturalem.

II. Abutitur Mahumetus officio Legislatoris, dùm pro legibus satyras condit, præsertim hoc loco contra Abugehelum cognatum suum, quem, contra jura pietatis, miseris modis dilacerat. Et quidem ille nihil peccaverat, nebulonem, atque impostorem, qualis erat Mahumetus, coercendo, & castigando, præsertim, cùm res novas in Patriæ perniciem, sub religionis prætextu moliretur. In eo etiam malum se Nomothetam ostendit; quòd leges non ferantur in homines particulares, sed in omnes generatim, tàm præsentes, quàm futuros: ipse ad particulares, & præsentes carpendos legibus suis toties abutitur.

سُورَةُ ٱلْقَدْرِ مَكِّيَّةٌ خمس ايات

SURA XCVII.
ALKADAR.
MECCANA:
COMMATUM QUINQUE.

بِسْمِ ٱللّٰهِ ٱلرَّحْمٰنِ ٱلرَّحِيمِ

1 إِنَّا أَنزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ ٱلْقَدْرِ ۞ 2 وَمَا أَدْرَيكَ مَا لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ ۞ 3 لَيْلَةُ ٱلْقَدْرِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ
شَهْرٍ ۞ 4 تَنَزَّلُ ٱلْمَلَائِكَةُ وَٱلرُّوحُ فِيهَا بِإِذْنِ رَبِّهِم مِنْ كُلِّ أَمْرٍ ۞ 5 سَلَامٌ هِيَ حَتَّى
مَطْلَعِ ٱلْفَجْرِ

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CErtè nos demisimus illum in nocte Alkadar. 2. Et quid faciet te intelligere, quid sit nox Alkadar. 3. Nox Alkadar melior *est*, quàm mille menses. 4. Descendunt Angeli, & Spiritus in ea per nutum Domini sui, *cum decretis Divinis* de omni re. 5. Pax ipsa *nox est*, usque ad ortum Auroræ.

NOTÆ.

REliqui in Epigraphe Arabicam vocem القدر AlKadar ob multiplicem illius significationem, de qua mox dicemus. Suram Meccæ traditam fuisse plerique volunt. Quidam tamen Medinensem faciunt. Qui eam legerit أعطى من الاجر كمن صام رمضان واحيى ليلة القدر: *habebit mercedem jejunantis mensem Rhomadhan; & vivificabitur in nocte AlKadar.*

1. *Demisimus eum.*] Nempè Alcoranum juxta omnes Expositores. Cur autem expressè non nominetur, tribuit Zamchascerius excellentiæ, ac dignitati ipsius Alcorani. Sed veriùs tribuisset oscitantiæ, & stoliditati Mahumeti. Quasi verò non nominasset illum toties, ubi opus non erat.

* *Alkadar.*] Exponitur à Gelal. الشرف والعظم: *Nobilitas*, seu Sublimitas, & *magnitudo*. Zamchascerius: معنى ليلة القدر ليلة تقدير الامور وقضايها
من قوله فيها يفرق كل امر حكيم وقيل سميت
بذلك لخطرها وشرفها على ساير الليالى: *Nox Alkadar significat noctem illam, qua Deus disponit, ac decernit res omnes (futuri anni). Quare dicitur in Alcorano: In ea distinguitur omnis res cum sapienti dispositione. Alii volunt, ita dictam esse ob dignitatem, & excellentiam ejus supra cæteras noctes.* In hac igitur nocte fingitur, Deum descendere fecisse Alcoranum è Cœlo totum simul; cum tamen ad Mahumetum, nonnisi per partes pervenerit. Quod quomodo factum sit, ita refert Zamchascerius: وروى انه أنزل
جملة واحدة فى ليلة القدر من اللوح المحفوظ الى
السما الدنيا وامله جبراييل على السفرة ثم كان
ينزله على رسول الله من نجوما فى ثلث وعشرين
سنة وعن الشبعى المعنى انا ابتدانا انزاله فى ليلة
القدر واختلف فى وقتها فاكثرهم على انها فى شهر
رمضان فى العشر الاواخر فى اوتارها واكثر القول
انها السابعة منها. *Habetur ex traditione, Alcoranum*

num demissum fuisse in unica summa (idest totum simul) *in nocte AlKadar ex Tabula custodita* (in septimo Cœlo) *ad Cælum terræ proximum* (idest Cœlum Lunæ) *& Gabrielem collegisse eum in unum volumen: tùm demisisse eum* (paulatim, & per partes) *super Mahumetum spatio viginti trium ferè annorum. Sed Sciabiensis explicat verba Alcorani: Certè nos demisimus, &c. Certè nos demittere cœpimus in nocte AlKadar. Dissentiunt autem Expositores circa tempus hujus noctis. Plerique existimant, eam fuisse unam ex ultimis decem noctibus mensis Rhamadhan. Celebris etiam est opinio, fuisse septimam noctem ejusdem mensis.*

IV. *Descendunt Angeli, & Spiritus.*] Arabicè الروح *Spiritus* est numeri singularis, & accipiunt absque controversia pro Gabriele, qui cum Angelis descendit è Cœlo in terram, ad exequendum, seu notificandum id, quod Deus decrevit in nocte AlKadar pro toto illo anno, usque ad principium anni futuri.

V. *Pax ipsa.*] Quia nimirùm in ea nocte Angeli, ut ait Gelal: لا تمر بمومن ولا بمومنة الا سلمت عليه: *non transeunt juxta virum ullum, aut mulierem fidelem, quin annuncient ei pacem salutantes eum.*

REFUTATIONES.

I. Cum, ut non semel præmonui, in Alcorano sæpissimè mentio fiat ipsius Alcorani, tamquam libri integri, & absoluti, qui extabat apud Mahumetum, & ab eodem Meccanis, aliisque Arabibus legebatur, & ostendebatur; & quidem in primis annis, quibus Sectam suam cœpit evulgare: mirum est, quomodò Moslemi, immò Alcoranus ipse affirmet, Mahumetum recepisse illum per Suras, & versus ex revelatione Gabrielis spatio viginti trium circiter annorum. Ut autem sese ab hac difficultate extricarent, fabulam excogitaverunt, Alcoranum quidem totum, & integrum demissum fuisse à Deo ex Tabula in septimo Cœlo asservata usque ad Cœlum Lunę: indè verò per Suras, & versiculos viginti trium annorum spatio, à Gabriele communicatum fuisse Mahumeto. At hic non Alcoranum, qui erat in Cœlo Lunæ, sed eum, quem apud se habebat, legebat, ostendebat, atque omnibus prædicabat. Quid verò opus erat demittere Alcoranum à septimo Cœlo ad Cęlum Lunę, ut inde paulatim, & per partes illum Gabriel Mahumeto revelaret? An non æquè benè poterat Gabriel è septimo Cęlo eumdem revelare? Sed de hoc vide, quæ in Vita Mahumeti, & alibi disserui.

II. Nihil insulsius, & fabulosius excogitari poterat nocte illa Alkadar, in qua Deus quotannis res ad Mundi gubernationem pro toto futuro anno spectantes decernit, ac disponit, & ad eas hominibus notificandas, vel exequendas, Gabrielem cum Angelis è Cœlo descendere jubet in terras. Decreta quippè Dei æterna sunt, nec aliquid nuperum decernit, aut disponit. Quamvis verò in Sacris Literis aliquandò legamus, aliquid Deum de novo statuere, vel deliberare: id tamen dicitur juxta nostrum intelligendi modum, quatenùs ea, quæ de novo fiunt, concipimus à Deo de novo decerni. Cæterùm ex innumeris Sacrarum literarum testimoniis apertissimè constat, Deum universa ab æterno ordinasse, ac decrevisse, & in consiliis, decretisque suis esse immutabilem. Sed Moslemi volunt, Alcorani verba intelligenda esse, prout sonant, & Deum reverà in nocte Alkadar decernere, ac disponere omnia illa, quæ futuro anno in terris eventura sunt. Negandum tamen non est, in professione fidei Mahumetanorum Sonnitarum, qui inter eos censentur esse Ortodoxi, quę vulgata fuit ab Algazelo, seu Algazalio Tusino, haberi expressè, Deum omnia, quę de novo eveniunt in tempore, voluisse, & decrevisse ab æterno in mente sua. Quamobrem potest hìc benignè explicari Alcoranus dicendo, quòd Deus in nocte Alkadar decreta sua ęterna manifestet Gabrieli, & Angelis, quò ea deferant, & notificent in terra pro œconomia rerum futuri anni. Verùm hocquoque figmentum censendum est.

سورة البيّنة مكيّة ثمان آية

SURA XCVIII.
EVIDENTIA.
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لم يكن الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين منفكّين حتي تاتيهم البيّنة ۞
2 رسول من الله يتلوا صحفا مطهّرة فيها كتب قيّمة ۞ 3 وما تفرّق الذين اوتوا الكتاب
الّا من بعد ما جاءتهم البيّنة ۞ 4 وما امروا الّا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء ويقيموا
الصلوة ويوتوا الزكوة وذلك دين القيّمة ۞ 5 انّ الذين كفروا من اهل الكتاب والمشركين في
نار جهنّم خالدين فيها ابدا اولايك هم شرّ البريّة ۞ 6 انّ الذين امنوا وعملوا الصالحات اولايك
هم خير البريّة ۞ 7 جزاؤهم عند ربّهم جنّات عدن تجري من تحتها الانهار خالدين فيها
ابدا ۞ 8 رضي الله عنهم ورضوا عنه ذلك لمن خشي ربّه

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. NOn fuerunt, qui erant increduli ex Scripturalibus, & Associantibus, recedentes; donec advenit eis Evidentia. 2. Legatus à Deo, *qui* legit Codices depuratos. In illis sunt scripturæ rectæ. 3. Neque diviserunt se illi, quibus datus fuit liber, nisi postquam advenit eis Evidentia. 4. Neque jussi sunt, nisi, ut servirent Deo, puram exibentes illi religionem, Orthodoxi: & observarent orationem, & persolverent sacrum censum: & hæc *est* religio recta. 5. Porrò, qui increduli sunt ex Scripturalibus, & Associantibus, *conjicientur* in ignem Gehennæ, perpetuò commoraturi in eo. Hi sunt pessimi creaturarum. 6. At verò, qui crediderint, & fecerint recta: hi sunt optimi creaturarum. 7. Merces eorum apud Dominum suum *erunt* horti Eden,
a cōplacuit. currunt sub ipsis flumina; permansuri *sunt* in iis semper. 8. *a* Complacebit
b complacuerit. sibi Deus in illis; & *b* complacebunt sibi *illi* in eo. Hoc *dabitur* ei, qui timuerit Dominum suum.

NOTÆ.

Duplex hìc est inscriptio, nempè البينة, *Evidentia*, seu res clara, & manifesta: & لـم يكـن, *Non fuerunt*, quæ sunt prima verba Suræ, quam nonnulli Meccanam, nonnulli verò Medinensem esse contendunt. Octo illi versus communiter tribuuntur; quidam tamen novem recensent, Qui eam legerit كان يوم القيمة مع خير البريـة *erit in die Resurrectionis cum optimis creaturis*.

I. *Evidentia*.] Explicat Gelal: الحجة الواضحـة وهي محمد من والقران: *demonstratio clara, & hæc fuit Mahumetus ipse, & Alcoranus*. Nimirum post horum adventum Christiani, & Judæi, immò, & Idololatræ Meccani discesserunt ab ea fide, in qua erant antea: quia, ut exponit idem Gelal: مـن قبل مجيئه من كانوا مجتمعون على الايمان به اذ جاء فحسده من كفر به منهـم: *Ante adventum Mahumeti erant omnes uniti in fide erga eum, cùm venisses* (idest asserebant, se omnes credituros in eum.) *At inviderunt ei illi, qui noluerunt ex ipsis credere in eum*. Jahias: لم يكن الذين كفروا مـن اهل الكتاب والمشركين منفكين منتهين عن كفرهم: قال العرا لم يكونوا تاركين ما هو عندهم من ذكر النبى عم حتى ظهر وهو قوله حتى تاتيهم البينـة رسول من الله وهو محمد ص: *Non fuerunt Scripturales, & Idololatræ, qui erant increduli recedentes, idest abstinentes ab incredulitate sua. Dixit Alborâ: Non reliquerunt id, quod erat penes ipsos de memoria* (idest oraculis Sacrarum Scripturarum, vel fide) *Prophetæ Mahumeti, donec ipse apparuit. Et hoc significat: Donec advenit eis evidentia; legatus Dei*, nempè *Mahumetus*. Sed audiamus Zamchascerium. كان الكفار من الفريقين اهل الكتاب وعبدة الاصنام فيقولون قبل مبعث النبى من ننفك مما نحن عليه من ديننا ولا نتركه حتى يبعث النبـى الموعود الذى هو مكتوب فى التورية والانجيل وهو محمـد من فحكى الله تعالى ما كانوا يقولونه ثم قال وما تفرق الذين اوتوا الكتاب يعنى انهم كانوا يعدون اجتماع الكلمة والاتفاق على الحق اذا جاءهـم الرسول ثم ما فرقهم عن الحق ولا اقرهم على الكفر والباطـل الا مجىء الرسول. *Erant ii, qui nolebant credere, ex duabus sectis: nempè ex Scripturalibus, & Idolorum cultoribus. Dicebant autem, antequam mitteretur Propheta Mahumetus: Non recedemus a religione, in qua sumus, neque derelinquemus eam, donec mittatur Propheta promissus, de quo scribitur in Pentateucho, & Evangelio: nimirùm Mahumetus. Refert igitur hìc Deus ea, quæ ipsi dicebant: deinde subdit: Neque diviserunt se Scripturales, &c. innuens per hoc, ipsos promisisse unionem inter se in eo, quod dicebant, & communem assensum in sequenda veritate, quandocunque venisset Legatus Mahumetus. Atqui non separavit illos à veritate, neque firmavit illos in infidelitate, & falsa religione, nisi adventus ejusdem Legati*.

II. *Legens Codices depuratos*.] Gelal: مطهرة مـن الباطل فيه كتب احكام مكتوبة قيمـة اى يعلو مضمون ذلـك وهو القران، *Depuratos ab erroribus, in quibus sunt scripturæ, idest sanctiones scriptæ, rectæ; quarum legis* (Mahumetus) *contentum, idest Alcoranum*. Jahias: صحفا اى القران مطهرة مـن الشرك والكفر فيها كتب قيمة لا عوج فيها يعنـى التى جاءت بها الانبياء، *Codices* (nempè *Alcoranum*) *depuratos à polytheja, & infidelitate: in quibus sunt scripturæ rectæ, sine depravatione; idest ea, quæ scripserunt, & tradiderunt Prophetæ*. Eodem ferè modo Zamchascerius.

III. *Neque diviserunt se*.] Zamchascerius: والمراد تفرقهم تفرقهم عن الحق او تفرقهم فرقا فمنهم مـن امن ومنهم من انكر وقال ليس به ومنهم من عرفه وعند. فان قلت لـم جمع بين اهل الكتاب والمشركين اولا ثم افرد اهل الكتاب فى قوله وما تفرق الذين اوتوا الكتاب قلت لانهم كانوا على علـم به لوجوده فى كتبهـم، *Intelligitur hìc divisio, seu separatio à veritate: vel divisio eorum in partes: quidam enim ex illis veritatem confessi sunt: quidam verò negaverunt, dicentes, non esse eam in illo* (nempè Mahumeto, vel Alcorano, vel non esse in Sacris Scripturis, quæ ab eodem asserebantur) *& quidam eorum, cùm cognovissent veritatem, resilierunt ab ea. Quòd si dicas: Quare conjunxit primò Scripturales, & Idololatras: & deinde singulariter posuit Scripturales dicens; Neque divisi sunt ii, quibus datus fuit liber. Respondeo, quia ipsi habebant scientiam de illo, eo, quòd reperissent vaticinia de eo in libris suis*. Jahias: يعنى ما تفرقوا فى مللهم وكفرهم بالنبى عم الا من بعد ان تبيـن انه الذى وعدوا به فى التوراة والانجيل، *Idest non diviserunt se in sectis suis, & in abnegando Prophetam Mahumetum, nisi postquam manifestè innotuit eis, ipsum esse illum, qui promittebatur eis in Pentateucho, & Evangelio*. Gelal: ومـا تفرق فى الايمان بمحمـد الا بعد ما جاءهـم البينة اى هو محمد او القران وقبل مجيه كانوا مجمعين علـى الايمان بـه: *Neque divisi sunt in fide erga Mahumetum, donec advenit eis evidentia; idest Mahumetus ipse, vel Alcoranus; nam ante adventum ejus erant uniti in fide erga eum*: Idest asserebant omnes concorditer, se credituros in eum.

IV. *Neque jussi sunt*.] Gelal: امروا بذلـك فى التوراة والانجيـل; *Hæc jussio facta est illis in Pentateucho, & Evangelio*. Eodem modo Zamchascerius, qui addit, ipsos delevisse, aut immutasse hujusmodi jussionem.

* *Orthodoxi*.] Gelal: مستقيمين على دين ابراهيم وديـن محمد اذا جاء; *rectè observantes religionem Abrahæ, & religionem Mahumeti, cùm venisset*. Ita exponunt cæteri vocem Arabicam حنيف, quæ propriè respondet voci Græcæ ὀρθόδοξος, *Orthodoxus*.

REFU-

REFUTATIONES.

I. NIhil magis falsum, atque absurdum dici poterat, quàm Judęos, Christianos, & Idololatras credidisse ex eo 1, quòd in Sacris Scripturis Pentateuchi, & Euangelii legerant, Mahumetum esse à Deo mittendum: simulque conspirasse se, ubi venisset, illius religionem amplexuros. Ubi verò advenit, & Judæos, & Christianos, & Idololatras illius legem rejecisse ob invidiam erga illum: & testimonia, quæ de eo in Pentateucho, & Euangelio extabant, vel immutasse, vel delevisse. Jam suprà magnum hoc commentum refutavi. Quamobrem nihil hìc de illo addendum puto.

II. Jactat se Mahumetus legere libros ab erroribus, & falsitatibus depuratos: nempè Alcoranum, in quo continentur purè, & fideliter scripta ea, quæ in Sacris Pentateuchi, & Euangelii Codicibus corrupta, ac depravata fuerant. Contra hoc tàm insigne mendacium vide, quæ alibi, & præsertim in prima parte Prodromi rursùm editi fusissimè disseruntur.

III. Mentitur manifestè, dùm asserit, Judæos in Pentateucho, & Christianos in Euangelio jussos esse observare ritus Mahumetanicos, quos ipse vocat Religionem Abrahæ Orthodoxam. Extat Pentateuchus, extat Euangelium: nihil in illis hujusmodi continetur.

IV. Nimis tenuem mercedem pollicetur asseclis suis in Paradiso Mahumetus, dùm hortos tantummodò, & flumina illis promittit, quamvis addat tanquam appendicem, & quid secundarium, quòd Deus sibi in ipsis complaciturus sit, & ipsi in Deo. Nam hoc etiam in vita mortali, quamvis non in eodem perfectionis gradu, justis, piisque hominibus conceditur. Hi enim semper sibi in Deo complacent, eidemque placere per vitæ innocentiam, ac bona opera conantur: neque hoc est pręmium, sed medium, quo pręmium consequantur.

سورة الزلزلة مدنية ثمان ايات

SURA XCIX.

TERRÆMOTUS. MEDINENSIS: COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا زلزلت الارض زلزالها ۞ 2 واخرجت الارض اثقالها ۞ 3 وقال الانسان ما لها ۞
4 يومئذ تحدث اخبارها ۞ 5 بان ربك اوحي لها ۞ 6 يومئذ يصدر الناس اشتاتا ليروا
اعمالهم ۞ 7 فمن يعمل مثقال ذرة خيرا يره ۞ 8 ومن يعمل مثقال ذرة شرا يره ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm commota fuerit terra commotione sua. 2. Et ejecerit terra pondera sua. 3. Et dixerit homo: Quid *est* illi (*idest terra*). 4. Die illa ennarrabit *terra* nuncia sua. 5. Eo, quòd Dominus tuus revelabit *hæc* illi. 6. Die illa procedent homines turmatim, ut videant opera sua. 7. Porrò, qui fecerit, *quantum est* pondus *unius* formiculæ, bonum: videbit illud. 8. Qui verò fecerit, *quantum est* pondus *unius* formiculæ, malum: videbit illud.

NOTÆ.

Pigraphe est, الزلزلة, vel الزلزال; *Terræmotus*, seu *Terræ* subsaltatio; atque ex primo versu desumitur. Suram autem quidam Medinensem, quidam Meccanam faciunt: quamobrem apponunt illi Expositores: مختلف فيها *variæ sunt sententię circa illam*; utrum scilicet Meccæ, an Medinæ tradita sit. De pręmio Lectoris hæc habe: من قرا سورة الزلزلة اربع مرات كمن قرا القران كله: *Qui legerit Suram Terræmotus quatuer vicibus, perinde erit, ac, si legisset totum Alcoranum.*

1 Cum

I. *Cùm commota fuerit terra.*] Hunc terręmotum, seu quassationem, proximum supremæ diei signum fore putant Moslemi: & juxta Zamchascerium fiet عند النفخة الثانية *prope sonum secundæ tubæ.*

II. *Pondera sua.*] Exponit Gelal cum aliis: كنوزها *thesauros suos*, ومونتاها *& mortuos suos.*

IV. *Enarrabit nuncia sua.*] Ideſt exponet homini interroganti causas commotionis suæ.

V. *Revelabit hęc illi.*] Ideſt movebit eam ad illa manifestanda.

VII. *Videbit illud.*] Gelal: ير ثوابه وعذابه: *Videbit*, seu recipiet *pręmium, vel pęnam illius.*

REFUTATIONES.

I. Nihil hìc esset refutatione dignum, nisi Moslemi Alcorani verba literaliter, & prout sonant accipientes, crederent, terram hominibus de ipsius motu sciscitantibus, humanis vocibus responsuram. Hoc verò figmentum merum censendum est. Zamchascerius docet, hanc terræ loquutionem metaphoricè esse accipiendam: refert tamen, nec rejicit etiam eorum sententiam, qui literaliter, & propriè eam accipiunt.

سورة العاديات مكية احدي عشرة آية

SURA C.

EQUI CONCITATI.

MECCANA:

COMMATUM UNDECIM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والعاديات ضبحا 2 فالموريات قدحا 3 فالمغيرات صبحا 4 فاثرن به نقعا
5 فوسطن به جمعا 6 ان الانسان لربه لكنود 7 وانه علي ذلك لشهيد 8 وانه
لحب الخير لشديد 9 افلا يعلم اذا بعثر ما في القبور 10 وحصل ما في الصدور
11 ان ربهم بهم يومئذ لخبير

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr Equos concitatos cum fremitu anhelanti. 2. Et *per equos* incutientes *pedes ad silices* cum excussione ignis. 3. Et *per equos* ad æmulationem incitantes *sese in cursu* primo mane. 4. Ideòque excitant in eo pulverem. 5. Et transeunt in eo per medium turbæ *hostilis*. 6. Certè homo Domino suo sanè *est* ingratus. 7. Et certè ipse de hoc *est* profectò testis. 8. Et certè ipse ad amorem boni (*ideſt divitiarum*) sanè *est* vehemens. 9. An ergo ignorat, quandò explorabitur id, quod *est* in sepulchris (*ideſt, quandò mortui suscitabuntur*)? 10. Et producetur id, quod *est* in pectoribns. 11. Certè Dominum suum de ipsis die illa *fore* procul dubio plenè instructum?

NOTÆ.

Dubium est, sitne hæc Sura Meccana; an Medinæa: ideò in explicatione ejus ponunt authores مختلف فيها: *Variæ sunt sententiæ circa illam.* Circa præmium lectoris ita Zamchascerius ex traditione Majorum: من قرا سورة العاديات اعطي من الاجر عشر حسنات بعدد من بات المزدلفة وشهد جمعا. *Qui legerit Suram, quæ inscribitur, Equi concitati: recipiet mercedem decem bonorum, pro numero eorum, qui venerint in Mozdalephas* (locum Sacrum in Mecca) *& præsentes fuerint alicui conventui*: in quo scilicet preces funduntur, vel Sacra peraguntur.

I. Per

I. *Per Equos concitatos.*] Arabicè est : والعاديات : *Per transgredientes*, nempè per Equos, vel, ut alii malunt, Camelos ultrà, quàm opus sit, transeuntes, eo, quòd contra hostes ad prælium incitentur. Zamchascerius sic explicat: اقسم بخيل الغزاة تعدوا فتضبح والضبح صوت انفاسها اذا يعدون وعن ابن عباس انه حكاه فقال اخ اخ : *Juro per Equos bellatores, qui cursu præservidi anhelant. Est autem anhelitus vox, seu sonus respirationis eorum, cùm currunt cursu concitato : &, quemadmodùm explicat Ben-Abbas, sonat veluti ach, ach.* Jahias ex authoritate Ali, qui fuit gener Mahumeti, censet esse hìc sermonem de Camelis, non verò de equis : ait enim : هى الابل تذهب الى وقعة بدر : *Hi fuerunt cameli, qui ierunt in conflictum Bedrensem.* Communis tamen expositio est, quòd hìc ubique de Equis, non de camelis agatur.

III. *Primo Mane.*] Quia scilicet tunc equi sunt vegetiores.

REFUTATIONES.

I. Semper se magis impium, ac stultum ostendit Mahumetus in juramentis Deo tribuendis. Quid enim Majestatem Divinam magis dedecet, quàm per equos, vel camelos jurare, per quos, ne homines quidem rudes, ac barbari, & falsorum Numinum cultores unquam jurasse reperiuntur ? Quid verò jurat hìc Deus ? Hominem beneficiis suis esse ingratum. Verùm, quid opus erat hoc per equos, vel camelos jurare, cùm esset res notissima, &, quemadmodùm hìc asseritur, homo ipse esset ingratitudinis suæ cognitor, & testis ? Et cur jam non liceat hominibus per quaslibet quisquilias apertissima quæque, & omnibus nota jurare ?

سورة القارعة مكية ثمان ايات

SURA CI.
PULSATRIX.
MECCANA:
COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم ۝

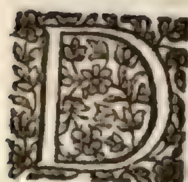
1 القارعة ما القارعة ۝ 2 وما ادراك ما القارعة ۝ 3 يوم يكون الناس كالفراش
المبثوث ۝ 4 وتكون الجبال كالعهن المنفوش ۝ 5 فاما من ثقلت موازينه فهو في
عيشة راضية ۝ 6 واما من خفت موازينه فامه هاوية ۝ 7 وما ادراك ما هيه ۝
8 نار حامية ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Pulsatrix : quid *est* pulsatrix ? 2. Et quid intelligere faciet te, quid *sit* pulsatrix ? 3. Die, *qua* erunt homines, sicut locustæ sparsim diffusæ. 4. Et erunt montes sicut lana diversicolor discriminata. 5. Porrò, cujus graves fuerint *bonis operibus* bilances ejus ; ipse *erit* in vita sibi placente. 6. At verò, cujus leves fuerint bilances ejus: mater ejus (*idest habitatio ejus*) *erit* Barathrum. 7. Quid verò intelligere faciet te, quid *sit* Barathrum ? 8. *Est* ignis ardentissimus.

NOTÆ.

NOTÆ.

E Suræ inscriptione, & loco, in quo data est, non video, esse controversiam. Versus illius communiter octo recensentur. Quidam decem, alii undecim enumerant. Qui eam legerit: ثقل الله بها ميزانه يوم القيمة gravem reddet per eam bonis operibus Deus stateram illius in die Resurrectionis.

I. *Pulsatrix.*] Arabicè القارعة: intelligitur dies esse supremi judicii: quippè, ut explicat Gelal: تقرع القلوب باهوالها: *pulsabis corda terroribus suis.* Illi autem modi loquendi: *quid est*: vel, *quid facies te intelligere, quid sit*, sunt per modum admirationis: ac, si diceretur: quàm magna, & terribilis est, vel sit.

VII. *Quid sit Barathrum.*] Arabicè ما هية, pro ما هاوية, ut notat Gelal.

REFUTATIONES.

I. Nihil hìc refutandum est, nisi quod pertinet ad bilances, seu stateras, ad bona, vel mala opera libranda in die Judicii: Sed de hoc vide, quæ alibi dicta sunt.

سورة التكاثر مكية ثمان ايات

SURA CII.

CONTENTIO Multiplicandi:

MECCANA:

COMMATUM OCTO.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 الهيكم التكاثر 2 حتي زرتم المقابر 3 كلا سوف تعلمون 4 ثم كلا سوف
تعلمون 5 كلا لو تعلمون علم اليقين 6 لترون الجحيم 7 ثم لترونها
عين اليقين 8 ثم لتسلن يومئذ عن النعيم

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Occupavit vos contentio multiplicandi. 2. Donec visitaveritis sepulchra. 3. Vah! posteà scietis. 4. Iterùm Vah! posteà scietis. 5. Vah! si sciretis scientia certitudinis. 6. Certè visuri estis Infernum. 7. Iterùm *dico*: Certè visuri estis eum oculo certitudinis (*idest clarè, & manifestè*). 8. Deindè certè reddetis rationem die illa de deliciis.

NOTÆ.

Æc est una ex Suris, quæ notantur ab Expositoribus formula illa: مختلف فيها *Variæ sententiæ sunt de ea*: nimirùm Meccana ne sit, an Medinensis. Aliqui inscribunt eam الهيكم *occupavit vos*. Qui eam legerit: لم يحاسبه الله بالنعيم الذي انعم به عليه في دار الدنيا واعطي من الاجر كانما قرا الف اية: *non exiget Deus ab eo rationem de beneficiis, quæ in eum contulit in hoc mundo: & habebis mercedem, ac si legisset mille versus Alcorani.*

I. *Occupavit vos contentio multiplicandi.*] explicat Jahias: التكاثر في الدنيا عن الاخرة وهو التكاثر

في المال والولد والقدمات حتى زرتم المقابر اى حتى متتم . *Contentio multiplicandi in hoc mundo, neglecto futuro sæculo, in opibus, filiis, & honoribus, donec visitaveritis sepulchra, idest, donec mortui fueritis;* vel usque ad mortem. Gelal: شغلكم عن طاعة الله التكاثر اى التفاخر بالاموال والاولاد والرجال حتى زرتم المقابر اى بان متم و دفنتم فيها او عددتم الموتى تكاثرا , *Occupavit vos, ac distinuit à servitio Dei studium multiplicandi; idest gloriam acquirendi ex multitudine divitiarum, filiorum, & virorum, donec visitaveritis sepulchra, idest, usquequò moriamini, & sepeliamini. Explicant alii: itaut mortuos etiam numeretis, ut plures numero aliis appareatis.* Hanc ultimam explicationem confirmat Zamchascerius his verbis. روى ان بنى عبد مناف وبنى سهم تفاخروا ايها اكثر عددا فاكثرهم بنوا عبد مناف فقالت بنوا سهم ان البغى اهلكنا فى الجاهلية فعادونا بالاحيا والاموات فاكثرهم بنوا سهم . *Fertur posteros Abdomenaphi, & posteros Sahemi glorianter contendisse inter se, utri eorum essent plures numero. Inventi sunt autem plures esse posteri Abdomenaphi. Dixeruntque posteri Sahemi: Invidia, & iniquitas perdidit nos, dum essemus Idololatræ. Sed numeremus nosipsos cum vivis, & mortuis. Quo facto, inventi sunt plures esse posteri Sahemi.*

II. *Donec visitaveritis Sepulchra.*] Arabicè: حتى زرتم المقابر, Potest etiam verti: *Itaut visitetis Sepulchra*. Et, ut patet ex superioribus explicationibus, duplex potest esse sententia. Prima: ita occupavit vos contentio multiplicandi opes, filios, & cætera bona temporalia, ut non destituri sitis ab hoc, nisi quandò jam mortui sitis sepeliendi. Secunda: Ita inter vos contenditis ob inanem gloriam de multitudine, ac numero familiarum vestrarum, ut etiam mortuos computetis, quò plures numero appareatis.

III. *Posteà scietis.*] Nimirùm, ut subintelligendum putat Gelal: سوء عاقبة تفاخرهم : *Malum finem contentionis vestræ pro gloria multitudinis.* ....

V. *Si sciretis scientia certitudinis.*] Est hic aposiopesis, & subintelligitur juxta Gelal: عاقبة التفاخر ما اشتغلتم به ; *Finem hujus contentionis vestræ de gloria multitudinis, non occuparemini in ea,*

VIII. *De deliciis.*] Arabicè النعيم: Voluptas, vel locus voluptatis. Gelal, & Zamchascerius exponunt: De vita deliciosa, & luxuriosa in hoc mundo peracta. Alii tamen exponunt: De beneficiis Dei,

REFUTATIONES.

I. Idetur hæc Sura esse prorsùs innocens: non tamen innocens censendus est Mahumetus: immò tantò magis reus apparet, quantò illa in se probat, quæ in aliis condemnat. Quis enim magis avidus multiplicandi opes, & familiam, & augendi imperium, & deliciosè, ac luxuriosè vivendi, quàm Mahumetus? In quo ergo alios judicat, & reprehendit, seipsum condemnat.

سورة العصر مكية

SURA CIII.

POMERIDIANUM.

MECCANA:

COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 والعصر 2 ان الانسان لفي خسر 3 الا الذين امنوا وعملوا الصالحات وتواصوا بالحق وتواصوا بالصبر

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. PEr tempus pomeridianum. 2. Certè homo sanè *erit* in jactura. 3. Præter eos, qui crediderint, & fecerint recta, & mutuò sibi commendaverint veritatem, & mutuò sibi commendaverint patientiam.

NOTÆ.

NOTÆ.

Dissensio est circa locum Suræ, Meccana ne sit, an Medinæa: quamobrem in ejus expositione addunt Authores مختلف فيها: *Variatum est in ea*. Lectori illius غفر الله وكان ممن تواصى بالحق وتواصى بالصبر: *Ignoscet Deus peccata: & erit ex illis, qui sibi mutuo veritatem, & patientiam commendaverunt.*

I. *Pomeridianum.*] Gelal: الدهر او ما بعد الزوال الى الغروب او صلاة العصر: *Seculum: vel tempus id, quod intercedit à declinatione Solis usque ad occasum illius: vel preces pomeridianę*, seu vespertinæ.

II. *Erit in jactura.*] Arabicè خسر: Zamchascerius: خسران من تجارتهم, *jactura mercaturę suę*. Jahiasi خسر من الجنة, *jactura*, seu amissione, *Paradisi*.

REFUTATIONES.

I. Tædet toties easdem ineptias refutare. Jurat Deus homines omnes perituros, propriæque salutis jacturam facturos pręter eos, qui cum fide opera recta conjunxerint: & veritatis, ac patientiæ fuerint amantes. Quis, nisi stolidus, & amens hoc ignorat? Quid ergo Divino juramento ad hoc persuadendum opus erat? Vanum igitur est ex hoc capite Dei jusjurandum. Impium verò ex eo, quod fiat per tempus pomeridianum: nihil enim est in hoc tempore, quod à Deo in testem veracitatis suę advocari mereatur.

سورة الهمزة مكية تسع ايات

SURA CIV.
DETRACTOR.
MECCANA:
COMMATUM NOVEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ويل لكل همزة لمزة ۞ 2 الذي جمع مالا وعدده ۞ 3 يحسب أن ما له اخلده ۞
4 كلا لينبذن في الحطمة ۞ 5 وما أدريك ما الحطمة ۞ 6 نار الله الموقدة ۞ 7 التي
تطلع على الافئدة ۞ 8 إنها عليهم موصدة ۞ 9 في عمد ممددة ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Væh omni detractori, diffamatori. 2. Qui congregavit divitias, & præparavit eas *in tempus futurum*. 3. Existimat, quòd divitiæ suæ æternaturæ sint ipsum. 4. *a* Vah. Certè projicietur in Confractorium. *a* Phy. 5. Quid verò intelligere faciet te, quid *sit* Confractorium? 6. *Est* ignis Dei succensus. 7. Qui elevatur super corda. 8. Porrò ipse super ea *erit* in modum fornicis sublatus. 9. Cum columnis protensis,

NOTÆ.

Neq; in locô traditiônis Surę, neq; in numero commatum ejus omnes conveniut. Quidam enim Meccanam, & novem versuum faciunt: quidam verò Medinensem, & septem, vel quinque versuum esse volunt. Illius Lectori اعطاه الله عشر حسنات بعدد من استهزى بمحمد واصحابه, *dabit Deus decem bona pro numero eorum, qui irriserunt Mahumetum, & socios ejus.*

I. *Veh omni detractori.*] Zamchascerius: نزل في الاخنس بن شريق وقيل في أمية بن خلف وقيل في الوليد بن المغيرة. *Hęc revelata sunt contra Achnas filium Seric. Alii dicunt contra Omiam filium Chalphi. Alii contra Valid filium Mogheirę.* Eodem modo alii Expositores.

IV. *Confractorium.*] Ita vocant Gehennam, quia, ut ait Gelal, تحطم كلما ألقى فيها. *Confringit, & comminuit, quidquid conjicitur in illam.*

REFUTATIONES.

Quod suprà non semel notavimus, Mahumetus legem laturus pro Statutis ad Reipublicæ, vel Religionis cummune bonum spectantibus, satyras proponit, in quibus pus, atque venenum evomit contra inimicos suos: quemadmodùm hic contra Achnas, Omiam, & Valid, juxta communem Expositorum sententiam. Hoc verò nullo modo convenit bono Legislatori, ut jam diximus.

سورة الفيل مكّية خمس ايات

SURA CV.

ELEPHANTES.

MECCANA:

COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 ألم تر كيف فعل ربك بأصحاب الفيل ۝ 2 ألم يجعل كيدهم في تضليل ۝
3 وأرسل عليهم طيرا أبابيل ۝ 4 ترميهم بحجارة من سجيل ۝ 5 فجعلهم كعصف مأكول ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. AN non nosti, quomodò fecerit Dominus tuus cum ductoribus Elephantium. 2. An non posuit astum eorum in *a* errorem (*idest in perniciem ipsorum, dùm decepti sunt, & erraverunt in eo?*) 3. Et misit super eos aves turmatim volantes. 4. *Quæ* jaciebant in eos lapides ex argilla cocta. 5. Posuitque eos velut folia segetis depastæ.

a deceptionem.

NOTÆ.

Nihil hìc peculiare occurrit, nisi premium Lectoris. Nimirùm: من قرأ سورة الفيل اعفاه الله ايام حياته الخسف والمسخ. *Qui legerit Suram Elephantium, custodiet eum Deus, quandiù vixerit, ab hiatu terræ, ne ab ea absorbeatur, & à transmutatione in aliam formam.* Quisquiliæ.

1. *Cum ductoribus Elephantium.*] Totam fabulam ita breviter recenset Gelal: ابرهة ملك اليمن وحبشة بنا بصنعا كنيسة ليصرف اليها الحاج عن مكة فاحدث رجل من كنانة ولطخ قبلتها بالعذرة احتقارا بها : فحلف ابرهة ليهدمن الكعبة فجاء مكة بجيشه على افيال مقدمها محمود : فحين توجهوا لهدم الكعبة ارسل الله عليهم طيرا جماعات جماعات ترميهم بحجارة من طين مطبوخ واهلكهم الله تعالى كل واحد بحجره المكتوب عليه اسمه وهو اكبر من العدسة واصغر من الحمصة يخرق البيضة والرجل والفيل ويصل الى الارض : وكان هذا عام مولد النبي صلى الله عليه وسلم : *Abraha Rex Arabiæ Felicis, & Ethiopiæ ædificaverat in Sanaa Ecclesiam, ut diverteret ad eam peregrinantes ad Meccam. Quidam verò ex Canana, exonerato ventre, inquinavit stercore anteriorem partem ejus in contemptum ejusdem. Quamobrem juravit Abraha, se funditus eversurum esse Delubrum Meccanum. Venit itaque Meccam cum exercitu suo, super Elephantes, quos præcedebat Mahmud. Cùmque tenderent ad destruendum Delubrum, misit Deus super eos multas turmas avium, quæ cœperunt jaculari contra eos lapides ex luto cocto. Perdidit itaque Deus singulos lapide suo, in quo uniuscujusque nomen scriptum erat. Hujusmodi autem lapis erat major lente, & minor cicere, & comburebat galeas, & homines, & Elephantes, & perveniebat usque ad terram. Contigit autem hoc eo anno, quo natus est Propheta Dei Mahumetus.* Ismael filius Aly scribit,

ſcribit Mahmud, fuiſſe Camelum, quo Rex Abraha vehebatur, & addit: ولما قارب ابرهة الى مكة وتهيا لدخولها بقى كلما قبل فيله مكة ويرمى نفسه الى الارض وينام فاذا قبلوه غير مكة قام بهرويل و بينما هم كذلك اذ راوا طيرا عظيما اقبل من ناحيـــة البحر لا تحصا كثرته امثال الخطاطيف مع كـل طير ثلثة احجار فى مناقره ورجليه . فقذفتهم بها وهى مثل الحمص والعدس فلم تصب احدا منهم الا هلك ثم ارسل الله سيلا والقاهم فى البحر والذى سلم ولى هاربا الى اليمين مع ابرهة وصاروا يتساقطون بكل منهل فاصيب ابرهة فى جسده فسقطت اعضاوها ووصل الى صنعا ومات. *Cùmque Abraha Meccæ propior eſſet, ſeque ad ingreſſum in illam præpararet, Elephas illius ſubſiſtebat, quoties verſus Meccam illum impellebat; projiciensque ſe in terram obdormiebat. Cùm autem impelleret eum aliò præter Meccam, ſurgebat celeriter, promptèque incedebat. Cùmque in hoc ſtatu res eſſent, ecce viderunt aves magnas è regione maris advolantes, erantque innumerabiles, ſimiles hirundinibus: unaquæque earum geſtabat tres lapides in roſtro, & in duobus pedibus, quibus jaculabatur in eos: erantque hi lapides ciceri, & lenti ſimiles: neque percuſſus fuit ullus ex eis, qui non periret. Deindè miſit Deus torrentem, qui aſportavit illos in mare. Qui autem evaſerunt, terga vertentes fugerunt cum Abraha in Arabiam Felicem; & cadebant in omni loco aquoſo. Percuſſus eſt quoque Abraha in corpore, & defluxerunt membra ejus, perveniſque in hoc ſtatu in Sanaa, ubi mortuus eſt.* Ex his dilucidantur cætera, quæ in hac Sura continentur.

REFUTATIONES.

I. Oc totum, quod hìc ab Alcorano, ejuſque Expoſitoribus refertur, aut fabulam eſſe, aut præſtigium res ipſa perſuadet. Solemne certè eſt Moslemis hujuſmodi portenta confingere. Quòd ſi etiam hoc verè factum fuiſſe concedamus, quis dubitet ex malorum Geniorum opera, aſtuque contigiſſe? Erat eo tempore Delubrum illud Meccanum Idolis plenum, atque in eo eorum cultus à Meccanis, cæteriſque Arabibus ſacrilegis ritibus in Supremi Numinis contumeliam exercebatur. Ex oppoſito autem in Eccleſia illa, quam Abraha Rex Arabiæ Felicis ædificaverat, verus Deus colebatur, veraque Religio exercebatur: erat enim Rex ille Chriſtianus: & Chriſtiana Religio eo tempore erat vera, & Sancta, ut fatentur etiam Mahumetani: inter quos Ahmed filius Abdolhalim in ſua apologia contra Chriſtianam Religionem hæc habet: وكان جيران البيـــت مشركين يعبدون الاوثان ودين النصارى خير من دينهـم. *Erant autem cultores Delubri Meccani Idololatræ, adorantes Simulacra: & Religio Chiſtianorum melior erat religione eorum.* Quomodò ergo fieri potuit, ut Deus Optimus Maximus miraculo tàm inſigni concurrerit ad defendendum locum, in quo Dæmones colebantur; & gentem falsę, impięque ſuperſtitioni addictam, contra Chriſtianam Religionem, & Regem Chriſtianum, qui pro eadem Religione, verique Numinis cultu pugnabat? Reſpondet Apologiſta prædictus, id factum fuiſſe in gratiam Mahumeti, qui eo anno erat naſciturus: vel ſaltem in gratiam Abrahæ, & Iſmaelis, qui Fanum illud Meccanum ædificaverant. Verùm nulla dictat ratio, quòd debeat Deus in gratiam cujuſvis Prophetæ Idola, eorumque cultores, & Delubra miraculis tueri, præſertim contra Religionis ſuæ propugnatores. Quòd Abraham, & Iſmael Fanum illud ædificaverint, falſum prorsùs eſſe alibi demonſtravimus. Quòd ſi etiam verùm eſſet, cùm tamen quodlibet Templum propter veri Dei cultum tantummodò venerationem mereatur, hoc ceſſante, vel in ſuperſtitioſum, & illicitum mutato, nullam videtur mereri æſtimationem. Quamobrem Templum illud Jeroſolimitanum, quamvis à Davide, & Salomone conſtructum, ubi idololatriæ ſordibus inquinatum fuit, nullo modo à Deo contra Chaldęos ſervatum eſt, quinpotiùs everſum, & in maceriem lapidum redactum. Vel igitur hoc, quod hìc de Elephantium ductoribus refertur, fabula eſt: vel Dæmonum præſtigium fuit. Neque verò novum, & inauditum eſt, Dæmonas Delubrorum, vel Simulacrorum, vel Sacrorum ſuorum injurias, Deo ita permittente, vindicare conſueviſſe. Sexcenta ſunt hujus rei exempla, quæ omnia impoſſibile videtur à tot Scriptoribus tùm Græcis, tùm Latinis confictà fuiſſe. Unicum mihi producere ſatis erit huic, quod à Mahumetanis refertur, ſimillimum: & à Cicerone lib. 1. de Divinatione narratur his verbis: *Objiciuntur etiam ſepè formæ, quæ reipſa nullæ ſunt, ſpeciem autem efferunt: quod contigiſſe Brenno dicitur, ejuſque Gallicis copiis, cùm Fano Apollinis Delphici nefarium bellum intuliſſet. Tunc enim ferunt ex Oraculo, hæc fatam eſſe pythiam: Ego providebo rem iſtam, & albæ virgines. Ex quo factum, ut, & viderentur virgines ferre arma contra; & nive Gallorum obrueretur exercitus.* Addit Valerius Maximus lib. 1. cap. 2. *Brennus Gallorum Dux Delphis Apollinis Templum ingreſſus, Dei voluntate in ſe manus vertit.* Jurares ex hoc facto, Mahumetanos, & Alcoranum fabulam ſuam de Elephantibus omninò confarcinaſſe, & confinxiſſe: in qua, ſi attentè eam expendas, tot ineptias reperies, quot verba: ſed non eſt mihi otium ſingula adamuſſim expendere. Vide, quę de hoc Scripſi in Prodromo p. 2. c. 4. pag. 14.

سورة قريش مكية اربع ايات

SURA CVI.
CORAISITÆ.
MECCANA:
COMMATUM QUATUOR.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ ۝ 2 إِيلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ ۝ 3 فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ 4 الَّذِي أَطْعَمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَآمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

a societatem. b societatem. 1. AD a Unionem Coraisitarum. 2. b Unionem eorum *ad* profectionem mercatoriam hyemis, & æstatis. 3. Serviant Domino hujus Domus (*idest Templi Meccani*). 4. Qui cibavit eos in fame, & securos fecit eos à timore.

NOTÆ.

Quidam tribuunt huic Suræ quinque versus, constituentes pro quinto; *Et securos fecit eos à timore*. Qui eam legerit: اعطاه الله عشر حسنات بعدد من طاف بالكعبة واعتكف بها: *dabit ei Deus decem bona pro numero eorum, qui Templum Meccanum visitaverint, ibique devotè commorati fuerint.*

I. *Ad Unionem Coraisitarum.*] Arabicè لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ. Coraisitæ, seu Corasini ita dicti sunt à قريش Corais filio Nadhar, filii Cananæ oriundi ab Ismaele. Erant autem Coraisitæ familia, seu Tribus inter Arabes nobilissima, ex qua etiam ortus est ipse Mahumetus. Ad hos igitur spectat hæc Sura, & præcipuè ad eos, qui ex eadem familia erant custodes, seu æditui Delubri Meccani. Quidam Expositores connectunt prima verba hujus Suræ cum extremis præcedentis, hoc modo: *Posuitque eos* (nempè ductores Elephantium) *velut folia segetis depastæ, ad unionem Coraisitarum*: Idest ad uniendas duas cohortes mercatorias eorum, quarum altera hyeme in Jeman, altera æstate in Syriam quotannis ad mercaturam proficiscebatur pro Templi Meccani ministeriis, seu expensis. Ita Gelal, Zamchascerius, & alii.

II. *Profectione mercatoria.*] Arabicè رحلة, vulgò *Caravana* appellatur, nempè societas, seu cohors virorum, qui mercaturæ exercendæ causâ in exteras regiones simul proficiscuntur.

III. *Serviant.*] Arabicè فليعبدوا. Putant quidam abundare litteram ف: itaut sensus sit: *Ut serviant*. Nempè Deus ita disposuit per cladem ducentium Elephantes unionem duarum cohortium Coraisitarum, ut meliùs serviant in ministeriis Templi Meccani.

IV. *In fame, & à timore.*] Gelal: وكان يصيبهم الجوع لعدم الزرع بمكة وخافوا جيش الفيل: *Quia oppresserat eos fames ob defectum rei frumentariæ in Mecca, & timuerant ob exercitum Elephantium.*

REFUTATIONES.

I.

Coraisitæ, seu Corasini erant idololatræ, & ex emolumentis mercaturæ suæ Delubri Meccani expensas sustentabant, & præsertim, quæ in sacrificia deorum suorum fieri consueverant. Quomodò ergo poterat Mahumetus sine magno piaculo horum studium in mercatura probare, quod in Dei contemptum manifestè vergebat? Nec satis est, quòd eos hortetur, *ut serviant Domino illius domus*: immò, quòd ipsimet Dominum illum diis suis Ellatæ, Alozæ, & Mana-

natæ associarent. Primò enim incertum relinquebat, quisnam esset ille dominus: Deus ne suus, an aliquis Deus eorum. Deindè omninò detestandus est cultus ille, in quo Deus verus diis falsis admiscetur.

II. Hic tàm benignus agendi modus Mahumeti cum Corasinis contribulibus suis, eo præsertim tempore, cùm illos odio Vatiniano prosequebatur, nec minùs ipsi eum oderant, maleque vexabant: prorsùs vulpinam in eo malitiam, ac fraudem erga eosdem apertissimè ostendit: quæ, nisi facto ipso comprobaretur, vix credi posset. Nolebat scilicet Corasinos à mercatura diverti, quò per illam opibus auctos posset ipse cum majori suo emolumento spoliare, ut revera paulò post spoliavit. Cùm enim audisset, redire è Syria cum magnis mercibus quadraginta ex his mercatoribus Corasinis: ne præda tàm opulenta sibi effugeret, egressus est contra illos cum multis peditibus, & equitibus, eorumque merces in morem hostilem deprædatus est. Vide, quæ dixi in Vita Mahumeti, cap. 15. Non fuerit hoc factum à Mahumeto ex præmeditata fraude in hac Sura: sed prompta occasio illum ad miseros hos mercatores deprædandos induxerit: debuitne illos iis opibus spoliare, ad quas comparandas illos hortatus fuerat, ut domino Delubri Meccani iisdem inservirent?

سورة الماعون مكية سبع ايات

SURA CVII.
UTENSILIA.
MECCANA:
COMMATUM SEPTEM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 أرأيت الذي يكذب بالدين ۞ 2 فذلك الذي يدع اليتيم ۞ 3 ولا يحض على طعام
المسكين ۞ 4 فويل للمصلين ۞ 5 الذين هم عن صلاتهم ساهون ۞ 6 الذين هم يراءون ۞
7 ويمنعون الماعون

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Vidisti ne illum, qui negat, ut falsum, diem Judicii? 2. Ille porrò *est*, qui deturbat *à jure suo* orphanum. 3. Neque excitat *se*, *aut alios* ad cibandum pauperem. 4. Væh autem orantibus. 5. Qui sunt circa orationem suam negligentes. 6. Qui ipsi videntur *(idest videri se faciunt, dùm orant, ob hypocrisin)*. 7. Et negant utensilia *(idest necessaria ad usum aliis)*.

NOTÆ.

Triplicem habet epigraphen hæc Sura. Prima, & communior est الماعون: *Utensile*, vel *Utensilia*, & desumitur ex ultimo versu. Secunda الدين, *Dies Judicii*, Tertia ارايت, *Vidistine*: & utraque desumitur ex primo versu. De loco, in quo Sura tradita est مختلف فيها *diversæ, contrariæque sunt sententiæ*: quidam enim Meccanam, quidam Medinensem: quidam verò partim Meccanam, partim Medinensem faciunt. In numero etiam versuum non omnes conveniunt. De lectoris præmio hæc Zamchascerius: من قرا سورة ارايت غفر له ان كان الزكاة موديا. *Qui legerit Suram, Vidistine: dimittentur ei peccata, si persolverit Sacrum censum*, vel eleemosynam constitutam.

I. *Vidistine illum.*] Quisnam ille sit, non constat ex Alcorano, sed per conjecturam habetur ab Expositoribus. Gelal: نزلت في العاص بن وايل او الوليد بن المغيرة. *Dicta sunt hæc contra Alas filium Vail: vel contra Valid filium Mogdeiræ*. Alii volunt esse contra ابى جهل او ابى سفيان او عبد مناف; *Abugehel, vel Abusophian: vel Abdemenaph*.

VII. *Utensilia.*] Arabicè الماعن, singularis numeri, quam vocem quidam Exponunt الزكاة, *Sacrum censum*.

cenſum. Quidam الصدقة, *eleemoſynam*. Quidam verò quidquid attinet ad uſum hominum: cujuſmodi ſunt, inquit Gelal: الابرة والفلس والقدر والقصعة; *acus*, *& ſecuris*, *& olla*, *& patina*. Addit Jahias: الدلو والرحى: *ſitulam*, *& molam*: Zamchaſcerius, القدحة, *ignitabulum*; & ex traditione Aiſæ uxoris Mahumeti, النار والماء والملح: *ignem*, *& aquam*, *& ſal*.

REFUTATIONES.

I. HIc etiam pro lege ſatyram condit Mahumetus, &, quamvis nullum nominet, ita tamen illum deſcribit, ut omnes agnoſcere poſſint, quem ſale, acetoque conſpergat: neque in eo divinando Expoſitores multùm deſudarunt.

II. Semper rem ſuam curat Mahumetus: neque enim, cùm queritur, Alaſum, vel Validum, vel quemvis alium deturbare orphanum à bonis, & à jure ſuo, de alio intelligit, quàm de ſeipſo, quem omnes orphanum fuiſſe norant. Ne verò, cùm alimenta pauperum, & utenſilium commodationem impedientes redarguit, ipſum commoda ſua curare quiſpiam ſuſpicaretur, attentam in orando ſolicitudinem, & hypocriſis fugam aſlutè, ſed importunè intermiſcet.

سورة الكوثر مكية تلث ايات

SURA CVIII. KAUTHER. MECCANA: COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 إنا أعطيناك الكوثر 2 فصل لربك وانحر 3 إن شانئك هو الابتر

In Nomine Dei Miſeratoris, Miſericordis.

1. NOs certè dedimus tibi Kauther. 2. Ora ergo ad Dominum tuum, & jugula. 3. Porrò odio habens te, ipſe erit exciſus.

NOTÆ.

Uamvis Sura Meccana ponatur: multi tamen volunt, eſſe Medinenſem. Lectori premium hujuſmodi promittitur: مـــن قراء سورة الكوثر سقاه الله من كل نهر له في الجنة ونكعب له عشر حسنات بعدد كل قربان قربه العباد في يوم النحر: *Qui legerit Suram Kauther, potabit illum Deus ex omnibus fluviis, quos habet in Paradiſo, & adſcribentur illi decem bona pro numero ſingularum oblationum, quæ fient à fidelibus in die jugulationis*, ſeu mactationis pecorum, quæ fit decima die Menſis Dulhoggiæ.

I. *Kauther*.] Expoſitores longas contexunt nugas circa hoc nomen, expiſcantes in Prophetæ ſui ineptiis myſteria. Gelal putat, Kauther eſſe, نهـــر في الجنة هو حوضه ترد عليـــه امته والكوثر الخير الكثير مـن النبوة والقران والشفاعة ونحوهـــا *fluvium in Paradiſo, qui efficit piſcinam Mahumeti, ad quam deſcendet bibitura gens ejus*. Et addit: *Significat etiam hæc vox Kauther bonum multum, nempè prophetiam, Alcoranum, officium interceſſoris, & alia hujuſmodi* à Deo Mahumeto collata. Beidavius ex traditione ipſius Mahumeti eodem modo affirmat, Kauther eſſe نهر في الجنة فيه خير كثير احلى من العسل وابيض من اللبن وابرد من الثلج والين مـــن الزبد حافتاه الزبرجد واوانيه من فضة لا يظما من شرب منهـــا وقيل حوض فيها وقيل اولاده واتباعه او علماء امتـــه او القران: *fluvium in Paradiſo, in quo eſt bonum multum; dulciorem melle, candidiorem lacte, frigidiorem nive, & molliorem ſpuma: cujus oræ ſunt chryſolithus: vaſa verò ejus* (in quibus ſcilicet bibent Paradiſicolæ ejus aquam) *ex argento* (Addit Zamchaſcerius, hæc vaſa, ſeu cyathos tot fore, quot نجوم السماء *ſtellas Cœli*) *Non ſitiet, qui biberit ex eo*.

10. *Alii dicunt, esse piscinam in Paradiso: alii filios Mahumeti, & asseclas ejus, vel Doctores gentis ejus, vel Alcoranum*, Vah ineptias!

II. *Jugula*.] Nimirùm oves, seu pecudes illas, quas immolare solent, qui ad Meccam peregrini proficiscuntur in valle Mina die constituto. De quo ritu vide alibi, quæ scripsi. Significat autem نحر, non solùm *jugulare*; sed etiam erectum stare, & manus elevare, seu dextram super sinistram componere in orando.

III. *Porrò odio habens te*.] Gelal: نزل في العاص بن وايل سمى النبى ص ابتر عند موت ابنه القاسم ع: *dictum fuit hoc contra Alas filium Vail, qui, cùm mortuus esset Alcasem filius Mahumeti, vocaverat eundem Mahumetum excisum*; nempè filiis, & posteritate orbatum. Quod malum nunc eidem Alaso ariolatur, ut par pari rependat.

REFUTATIONES.

I. Cum communis Expositorum Mahumetanorum sensus sit, Kauther esse fluvium, vel piscinam, quam Deus in Paradiso Mahumeto donavit: manifestè patet, quàm hebes, & quodammodò pecuinus fuerit Mahumetus, qui non aliam sibi in futuro sæculo felicitatem proposuerit, quàm piscinam aquarum, quamvis mele dulciorum, lacte candidiorum, nive frigidiorum, & spuma molliorum: quamvis hujusmodi piscina pretiosis lapidibus ambiatur, quamvis tot habeat argentea vasa ad usum bibentium, quot stellæ in Cœlo reperiuntur; nihil enim horum ad æternam, ac Summam felicitatem, & ne ad temporalem quidem, & mediocrem potest pertinere.

II. Dùm fingit, juberi se à Deo, pecudes jugulare: lanionem se esse tantummodò profitetur. Etenim ovium illam stragem, quam in Valle Mina peregrini faciunt tempore peregrinationis Meccanæ, nequaquam sacrificium esse, Mahumetani ipsi fatentur. Vide Prodromum p. 4. cap. 17. pag. 41. Quòd si etiam verum sacrificium esse vellent, Mosaicos ritus à Christo sublatos, nonnisi superstitiosè, atque inaniter revocarent.

3. Vix Sura aliqua reperitur, in qua Mahumetus aliquem adversariorum suorum non laceret, aut mordeat: quemadmodùm hic Alasum, cui contumeliam pro contumelia rependit.

سورة الكافرون مكية ست ايات

SURA CIX.
INFIDELES.
MECCANA:
COMMATUM SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل يا ايها الكافرون 2 لا اعبد ما تعبدون 3 ولا انتم عابدون ما اعبد 4 ولا انا عابد ما عبدتم 5 ولا انتم عابدون ما اعبد 6 لكم دينكم ولي دين

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Dic. O Infideles. 2. Non colam, quod colitis. 3. Neque vos colentes, quod colo. 4. Neque ego colens, quod coluistis. 5. Neque vos colentes, quod colo. 6. Vobis Religio vestra, & mihi Religio mea.

NOTÆ.

Meccanam esse Suram omnium consensu asserit Hottingerus. Sed fallitur in hoc, ut in cæteris plerumque. Nam Gelal habet: مكية او مدنية: *Meccana, aut Medinensis*. Qui eam legerit, inquit Zamchascerius: فكانما قراء ربع القران وتباعدت منه مردة الشياطين وبرى من الشرك ويعافى من الفزع الاكبر: *erit, ac, si legisset quartam partem Alcorani; & elongabitur ab eo contumacia Dæmonum; & immunis erit ab Idololatria: & liberabitur à timore majori.*

I. *O Infideles*.] Gelal: نزلت لما قال رهط من المشركين

المشركين للنبى من تعبد الهتنا سنة ونعبد الهك سنة : *Revelata est hæc Sura Mahumeto, postquam dixerunt illi quidam ex Idololatris: Tu cole per unum annum deos nostros: & nos colemus per unum annum Deum tuum.*

II. *Non colam.*] Gelal contra Zamchascerium, & regulas grammatices, contendit esse hìc tempus præsens, ut vertendum sit: *non colo.*

III. *Neque vos colentes.*] Stare hìc participium pro præsenti, vult Gelal: ut vertendum sit: *Neque vos colitis.*

IV. *Neque ego colens.*] Hìc verò participium vult idem Gelal stare pro futuro: ut vertendum sit: *Neque ego colam.* Zamchascerius autem contendit, poni pro præterito, & explicat: وما كنت عابدا قسط فيما سلف ما عبدتم: *Neque colui unquam tempore præterito id, quod vos coluistis.* Eodem modo Jahias. Sed uterque malitiosè, ad purgandum Prophetam suum à scelere Idololatriæ, in qua supra quadraginta annos perseveravit.

V. *Neque vos colentes.*] Hìc etiam futurum tempus esse, scilicet, *neque vos coletis*, affirmat Gelal.

REFUTATIONES.

I. NEscio, qua fronte scribat hìc Jahias: الي اخر السورة ليس بتكرير: *usque ad finem Suræ non est receptio*, seu tautologia: est enim tota hæc Sura insulsissima ejusdem rei recantatio. Et certè tertius versiculus iisdem prorsùs verbis constat, quibus quintus.

II. Contra Charitatem, & Religionem peccat procul dubio Mahumetus; dùm liberam relinquit Meccanis religionem ipsorum, nempè Idololatricam; contentus, se unius Dei cultum tenere. Non fuit hoc officium Prophetæ, & Legati, qui missus fuerat, ut Cives suos ab impietate, avitaque superstitione revocaret. Debuit saltem protestari, Religionem suam veram esse; ipsosque in errore versari; alioquin modus ille loquendi quædam fuit idololatriæ approbatio.

سورة النصر مدنية ثلاث ايات

SURA CX.
AUXILIUM.
MEDINENSIS:
COMMATUM TRIUM.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 اذا جاء نصر الله والفتح 2 ورايت الناس يدخلون في دين الله افواجا 3 فسبح بحمد ربك واستغفره انه كان توابا

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. CUm venerit auxilium Dei, & victoria. 2. Et videris homines, dùm ingredientes in religionem Dei turmatim. 3. Celebra laudem Domini tui, & veniam precare ab eo, quia ipse est propitiabilis.

NOTÆ.

Ommunis epigraphe est النصر, *Auxilium.* Aliqui inscribunt الفتح, *Victoria*, confundentes cum Sura 48. Alii اذا جاء, *Cùm venerit.* Omnia ex primo versiculo. Meccanam quidam censent Suram: sed Authores meliores faciunt Medinensem: & quidem jure: nam ex ipsa Sura patet, Mahumetum eo tempore non fuisse Meccæ, cujus expugnationem brevi futuram fingit sibi à Deo promitti. Ex vita etiam Mahumeti habemus, illum, quandò hanc Suram accepit, Meccam commoratum fuisse. De præmio Lectoris hæc Zamchascerius: من قراء سورة اذا جاء نصر الله اعطى من الاجر كمن شهد مع محمد فتح مكة: *Qui legerit Suram, Cùm venerit auxilium Dei; habebit mercedem illius, qui præsens fuit cum Mahumeto expugnationi Meccæ.*

I. *Victoria.*] Conveniunt plerique, quantum vidi,

di, esse hìc promissionem victoriæ Mahumeti contra Meccanos, ob quam plures timore perterriti, superstitionem illius inviti amplexi sunt.

III. *Celebra laudem.*] Gelal: وكان من بعد نزول هذه السورة يكثر من قول سبحان الله وبحمده واستغفر الله ويتوب اليه وعلم بها انه قد اقترب اجله . وكان فتح مكة في رمضان سنة ثمان وتوفي من في ربيع الاول سنة عشر . *Erat Mahumetus post revelationem hujus Suræ frequentior in laudando Deum: & petebat veniam ab eo, convertebatque se ad eum. Cognovit enim per hanc, appropinquare finem vitæ suæ. Nam Mecca expugnata fuit anno octavo Hegiræ in Mense Romadan: ipse verò occubuit in Mense primo Verno Anni decimi.*

REFUTATIONES.

I. Fingit hìc Mahumetus, revelatum fuisse sibi à Deo, quòd nulla indigebat revelatione. Ipse enim jam destinaverat Meccam ex improviso adoriri, jamque ad hoc quadraginta millia militum in promptu habebat: optiméque sciebat, Meccanos imparatos, & nihil à se mali suspicantes in potestatem suam esse venturos, & vi, metuque coactos, sectam suam esse amplexuros non dubitabat. Neque etiam revelatione indigebat, ut sciret, proximam esse mortem suam; nam hoc præsentiebat ex veneno à fœmina Judæa sibi in ovis harmo propinato.

II. Duplici ex capite Mahumeti apparet impietas. Primò, quia in Mense Romadan, jejunio, pietati, ac pœnitentiæ à se destinato, & in quo, vel contra hostes arma ferre nefas erat, patriam, & concives suos proditorium in morem bello injustissimo oppressit, causa prorsùs frivola emendicata, quòd Coraisitæ contribules sui fœdus secum initum infregissent. Sed falsum hoc erat: nam Coraisitæ opem tantummodò tulerant Baharensibus confœderatis suis à Chazaensibus Mahumeto fœdere junctis bello lacessitis. Cur verò non adjuvarent Coraisitæ socios suos, injustè, ut putabant, à confœderatis cum Mahumeto vexatis, quantumvis ipsi essent cum illo fœdere alligati? Et nihilominùs statim Coraisitæ miserunt ad Mahumetum Legatum Abusophianum generum ipsius, quippè filiam ejus habebat uxorem, ut apud illum sese purgarent, &, si quid in amicis adjuvandis contra socios ipsius peccassent, quantum opus esset, satisfacerent. Et, quamvis Abusophianus partes suas sedulò expleret primò apud filiam suam Mahumeti uxorem: deindè apud ipsum Mahumetum, & postremò apud omnes Principes, & socios illius; nullus tamen ex his verbo illum dignatus est; immò filia ipsa eum contumeliosè à se rejecit. Quamobrem coactus est ad suos, re prorsùs infecta, redire. Quænam igitur erat causa, cur Mahumetus Patriam, Cives, & Cognatos suos armis invaderet, & opprimeret? Secundò apparet Mahumeti impietas, quia, cùm se morti proximum agnosceret, non ex revelatione Gabrielis, ut ipse fingit: sed ex vi veneni à se imprudenter hausti, quo paulatim se absumi sentiebat: non tamen abstinuit ab injusta Patriæ suæ invasione, & expugnatione: quod omnes etiam barbari semper horruerunt, & execrati sunt. Sed vide su[...]s dicta.

سورة ابي لهب مكية خمس ايات

SURA CXI.
ABU-LAHEB.
MECCANA:
COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ ۞ 2 مَا أَغْنَى عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ ۞ 3 سَيَصْلَى نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ ۞
4 وَامْرَأَتُهُ حَمَّالَةَ الْحَطَبِ ۞ 5 فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِنْ مَسَدٍ

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. Perierunt manus Abu-laheb: & perjit *ipsemet*. 2. Non profuerunt ei divitiæ ejus, & id, quod acquisivit. 3. Descendet comburendus in ignem habentem flammam. 4. Et *descendet cum eo*, uxor ejus gestans lignum. 5. In collo ejus (*idest Uxoris*) *erit* funis *contextus* ex fibris caudicis palmæ contortis.

NOTÆ.

NOTÆ.

Uatuor huic Suræ inscriptiones præpositas reperio: Prima est تبت: *Perierunt*. Secunda ابى لهب *Abi-laheb*, seu *Abu-laheb* in casu recto: & utraque est desumpta ex primo versu. Tertia لهب, *Flamma*, quæ est in tertio versu. Quarta مسد, *Fibræ contortæ candicis palmæ*, in quinto versu. Præmium Lectori promittit ipse Mahumetus his verbis: مـــن قرا سورة ابى لهب رجوت ان لا يجمع الله بينه وبين ابى لهب فى دار واحدة: *Qui legerit hanc Suram; spero, quod Deus non uniet illum cum Abu-laheb in eadem domo.*

I. Perierunt manus Abu-laheb.] Occasionem dedit huic Suræ id, quod sequitur ex Gelal: لما دعـا من عمه وقال انى نذير لكم بين يدى عذاب شديد قال له عمه ابو لهب تبا لك الهذا دعوتنـــا ونزل تبت يدا ابى لهب اى جملته وعبر عنها باليديـــن تجوزا معازا لان اكثر الافعال تزاول بهمـــا. *convocasset Mahumetus populum, dixit ei: Ego commonitor vobis magnam pœnam, quam video vobis inferre. Quod, cùm audisset Abu-laheb patruus ejus, dixit ei: Dii te perdant: propter hoc ergo advocasti nos? Tunc revelata fuit Mahumeto hæc Sura: Perierunt manus Abu-laheb. Posuit autem manus per figuram, pro omnibus rebus ejus: quia manibus omnia fiunt, ac pertractantur.*

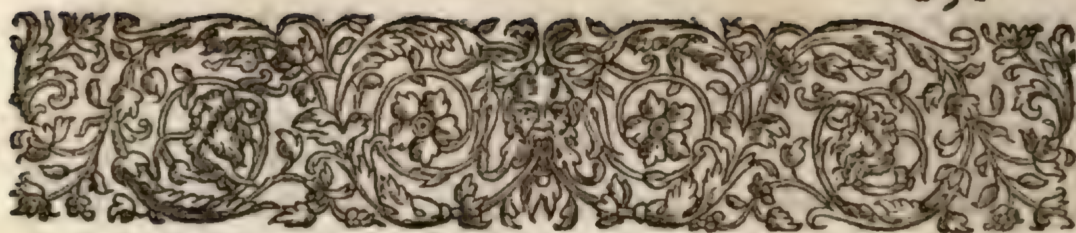
IV. *Et Uxor ejus.*] Vocabatur hæc ام جميل, *Ommogemil*, idest mater pulchri: quemadmodùm Maritus ejus ابو لهب, *Abu-laheb*, idest *Pater flammæ*: quæ videntur potiùs fuisse cognomina, quàm nomina propria. Affirmat autem, hanc cum marito in Gehennam descensuram oneratam ligno, vel sarcina lignorum: quia, ut ait Gelal: تلقى الشوك والسعدان فى طريق النبى من. *Ponebat in via, per quam transiturus erat Mahumetus, ligna spinosa, & fruticosa: ut nimirùm incideret pedibus in illa, & vel caderet, vel pungeretur.*

REFUTATIONES.

I. Ota hæc Sura Satyra meræ est felle scatens, ac veneno contra Abu-laheb, & Uxorem ejus Ommogemil. Hinc agnosci potest, quàm impius, & vindictæ cupidus fuerit Mahumetus, qui Patruum suum, & [illegible] ob levissimas, vel saltem non [illegible] injurias acceptas, tàm graviter [illegible] neque tantummodò temporalia illis damna cum bonorum omnium jactura, sed etiam æternas Gehennæ pœnas imprecetur. Hoc certè Christus neque docuit, neque fecit: immò & pro inimicis orandum, illisque benefaciendum docuit, & pro illis ipsis, à quibus atrocissimas pœnas, & mortem patiebatur, oravit, eorumque culpam apud Patrem excusavit. Vide, quàm longè distet Mahumetus à Christo, & ab Evangelio Alcoranus.

سورة التوحيد مكية اربع ايات

SURA CXII.
UNIFICATIO.
MECCANA:
COMMATUM QUATUOR.

بِسْمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحْمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ

1 قُلْ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ 2 ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ 3 لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ 4 وَلَمْ يَكُن لَّهُ كُفُوًا أَحَدٌ

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. DIc. Est Deus unus. 2. Deus Sempiternus. 3. Non genuit, & non est genitus. 4. Et non fuit illi par ullus.

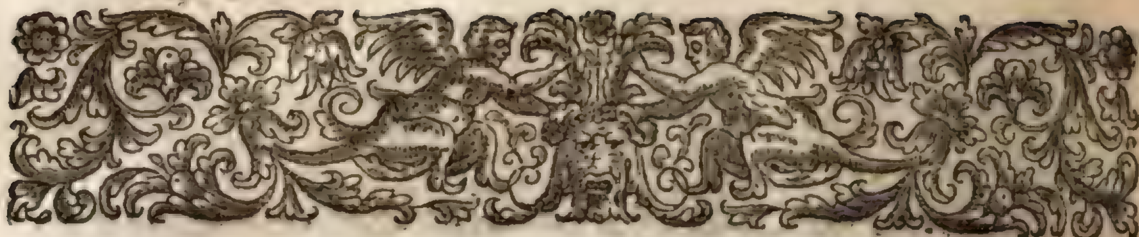
NOTÆ.

INscribitur etiam hæc Sura الاخلاص *Sincerificatio*, in qua scilicet sinceræ fidei, & religionis professio continetur: quemadmodum etiam dicitur التوحيد: *Unificatio*, quia unius Dei Majestate asserta, plurium deorum cultus in illa excluditur, itaut etiam Personarum pluralitas ab ea rejiciatur. Beidavius asserit: انها تعدل ثلث القران *illam æquivalere tertiæ parti Alcorani*. Meccana ne sit, an Medinensis, Moslemi certant, & adhuc sub judice lis est. De præmio Lectoris hæc scribit Zamchascerius: عن رسول الله صلعم انه سمع رجلا يقرا قل هو الله احد فقال وجبت قيل يا رسول الله وما وجبت قال وجبت له الجنة. *Cùm Mahumetus audisses quendam legentem hanc Suram, dixit: Meruit. Dictum fuit illi: Quid meruit, O Legate Dei? Respondit; Meruit illi Paradisum.*

I. *Est Deus unus.*] Gelal: سيل رسول الله عن ربه فنزل هو الله احد. *Interrogatus fuit Mahumetus de Domino suo: & respondit: est Deus unus.*

REFUTATIONES.

I. SI generare, & generari accipiantur in eo sensu, quem intelligit Mahumetus; certum est, Deum nec generare, nec generari. Ipse enim, utpotè crassissimus, putat, non posse Deum habere filium, nisi ex copula cum aliqua femina. Ita enim loquitur in Sura 6. quæ inscribitur الانعام *Pecora*, versu 96. بديع السموات والارض انى يكون له ولد ولا تكون له صاحبة *Conditor Cælorum, & terræ: quomodò habebit filium, cùm non habebat uxorem?* Verùm si generari accipiatur in Deo eo modo, quem Christiana fides docet, ne Mahumetani quidem negare eam possunt, ut nos in secunda parte Prodromi fusissimè contra eosdem Mahumetanos probavimus. Credere verò non posse fieri generationem, nisi per copulam carnalem maris cum femina, hominis est nimis stolidi, & prorsùs pecuini, cùm non pauca animalia sine commercio maris, & feminæ generentur.

سورة الفلق مكية خمس ايات

SURA CXIII.
DILUCULUM.
MECCANA:
COMMATUM QUINQUE.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل أعوذ برب الفلق ۞ 2 من شر ما خلق ۞ 3 ومن شر غاسق إذا وقب ۞ 4 ومن شر النفاثات في العقد ۞ 5 ومن شر حاسد إذا حسد ۞

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. DIc. Confugio ad Dominum Diluculi, *ut liberet me*. 2. A malo *illius*, quod creavit. 3. Et à malo Lunæ, quandò latuerit. 4. Et à malo *feminarum* insufflantium in nodos. 5. Et à malo invidentis, cùm inviderit.

NOTÆ.

SUra est ex iis, التى مختلف فيها, *de quibus discors est sententia*, ubinam traditæ sint; Meccæ ne, an Medinæ. De præmio lectoris ita pronunciavit Mahumetus; من قراء سورة المعوذتين فكانما قراء الكتب كلها التى انزله الله تعالى: *Qui legerit duas Suras, quæ incipiunt per verbum, Confugio, erit, ac si legisset libros omnes traditos à Deo*. Sunt autem hæ Suræ duæ extremæ in Alcorano.

I. *Confugio*.] Præbuit occasionem huic Suræ id, quod à Gelale, aliisque Expositoribus refertur his verbis: نزلت هذه والتي بعدها لما سحر لبيد اليهودى للنبى من فى وتر به احدى عشر عقدة واعلمه الله بذلك وبمحله فاحضر بين يديه من وامر بالتعوذ بالسورتين وكان كلما قراء اية منها انحلت عقدة ويجد خفة حتى انحلت العقد كلها وقام كانما أنشط من عقال. *Tradita fuit hæc Sura cum alia, quæ subsequitur, cùm Lebeidus Judæus magicis artibus alligasset Mahumetum chorda undecim nodorum. Notificavit autem hoc illi Deus unà cum modo solvendi incantationem, fecitque, ut compareret chorda illa coram eo: & præcepit ei, ut confugeret ad opem Dei, tradens illi has duas Suras. Quoties autem legebat unum versum ex illis, solvebatur unus nodus, & sentiebat se alleviari, donec soluti sunt omnes nodi. Tunc autem surrexit Mahumetus eo modo, quo quis alacriter exilit solutus à vinculo.*

* *Diluculi*.] Arabicè الفلق: exponitur communiter الصبح, *Aurora*, vel *Diluculum*. Jahias, & Zamchascerius volunt etiam hìc significari واد جهنم او سجن فيها; *Torrentem Gehennæ, aut carcerem in illa.*

II. *A malo illius, quod creavit*.] Nempe à variis malis, quæ proveniunt hominibus è rebus creatis, tàm animatis, quàm inanimatis. Gelal: من حيوان مكلف وغير مكلف وجماد كالسم وغير ذلك; *Ab animantibus domesticis, ac feris; & ab inanimatis, ut à veneno, & aliis hujusmodi.*

III. *A malo Lunæ, quandò latuerit*.] Arabicè غاسق, diversimodè exponitur. Alii Lunam, alii Noctem: alii hyades occidentes: alii Eclypsin lunæ interpretantur. Gelal: الليل اذا اظلم والقمر اذا غاب. *Nox, cùm tenebris omnia effundit: & luna, cùm latet*. Eodem modo Jahias; Zamchascerius exponit etiam

etiam القمر اذا امتلا, *luna, cùm plena fuerit.*

IV. *Insufflantium in nodos.*] Innuit veneficas, quę, ut ait Gelal: تنفث فى العقد التى تعقدها فى الخيط تنفخ فيها بشى تقوله من غير ريق وقال الزمخشرى معه : كبنات لبيـد المذكور. *Insufflabant in nodos, quos nectebant in funiculo, & insufflabant in eos, proferentes nescio quæ verba: non tamen spuebant in eos; quamvis Zamchascerius contrarium sentiat. Tales erant filiæ Lebeidi prædicti.* Hæc scilicet Mahumetum hujusmodi nodis alligaverunt. Alludit ad hoc veneficii genus Virgilius in Pharmaceutria Ecl. 6. dùm Alphesibæum ita canentem inducit.

Terna sibi hæc primùm triplici diversa colore
Licia circumdo, & mox
Necte tribus nodis ternos, Amarylli, colores
Necte, Amarylli, modo; & Veneris, dic, vincula necto;

REFUTATIONES.

I. MIrum sanè est, Prophetam tàm magnum, qualem Mahumetum faciunt Moslemi, & qui in aliorum rebus tàm oculatus fuisse fingitur, in suis adeò cæcum fuisse, ut Lobeidi Judæi, & filiarum ejus astum non prævideril, quo ipsum funiculo septem nodis nexo magicis cantionibus ita implicuere, ut infantulus fasciis involutus videretur: nec alio modo se posset extricare, quàm totidem versiculos, quot nodis implicabatur, recitando. De quonam Propheta legimus, à Dæmone ita fuisse ludificatum, tàmque imbecillum, ac plumbeum contra illius technas fuisse? At enim Dęmon Christum in deserto tentavit, & arreptum detulit supra montem, & supra culmen Templi. Respondeo, in hoc Christum ludificasse Dæmonem, non verò ab eo ludificatum fuisse. Nihil enim operabatur Dęmon, quod Christus non præsciret, eique permitteret. Gerebat enim se cum illo, sicut vir aliquis fortissimus cum puero, à quo sinit se teneri, vel percuti, fingens se non posse resistere, vel etiam dolorem, aut gemitūs simulans, tantummodò ad jocum captandum. At verò hoc in Mahumeto non contigit, sed prorsùs oppositum.

II. Quòd si Moslemi reponant, Deum voluisse per hoc Mahumeti patientiam experiri, quemadmodùm cum multis sanctissimis viris consuevit, & præsertim cum Job; quem tot modis permisit à Satana vexari: Nos illis hoc, ad hominem, ut dicitur, concedemus, quamvis revera ob hanc causam factum fuisse, non credamus: sed petemus ab eis, cur indignum putent, atque ideò negent; Christum à Judęis ea passum fuisse, quæ Euangelistæ narrant: non verò indignum putent, Prophetam suum, quem Christo superiorem credunt, à fœminis Judæis filiabus Lobeidi ita Magicis artibus ludificatum fuisse; & ab alia fęmina Judęa, veneno in ovillo harmo propinato, è vivis sublatum? Quæ Christus à Judæis pertulit, ultrò passus est: cùm enim ea prævidisset, poterat, si vellet, effugere; at pati voluit, ut Mundum redimeret. Mahumetus verò, quæ ab iisdem pertulit, nec prævidit, nec potuit effugere, sed invitus passus est,

سورة الناس مكية ست آيات

SURA CXIV.
HOMINES.
MECCANA:
COMMATUM SEX.

بسم الله الرحمن الرحيم

1 قل أعوذ برب الناس ۝ 2 ملك الناس ۝ 3 إله الناس ۝ 4 من شر الوسواس الخناس ۝
5 الذي يوسوس في صدور الناس ۝ 6 من الجنة والناس ۝

In Nomine Dei Miseratoris, Misericordis.

1. DIc: Confugio ad Dominum hominum. 2. Regem hominum. 3. Deum hominum, *ut liberet me*. 4. A malo Insusurratoris sese subtrahentis.
5. Qui insusurrat in pectora hominum. 6. A Geniis, & hominibus.

NOTÆ.

Irca locum, in quo tradita fuit hæc Sura; & premium legentis illam, idem sentiunt Expositores, quod de præcedenti: censetur enim connexa esse, & unicam constituere cum illa, atque undecim versibus constare, ad quorum singulorum prolationem Mahumetus singulis nodis, quibus à filiabus Lobeidi alligatus fuerat, exsolvebatur.

IV. *A malo Insusurratoris sese subtrahentis.*] Arabicè الوسواس *Insusurrator* exponitur communiter الوسواس الشيطان *Satanas*. Jahias; الوسواس هو الشيطان جاثم على قلب ابن ادم فاذا ذكر الله خنس: *Insusurrator est Satanas, qui insidet cordi hominis: &, ubi mentio facta fuerit Dei, subtrahit sese, & fugit.* Zamchascerius putat الوسواس, esse pro الوسوسة, *Insusurratio*: كانه وسوسة في نفسه لانها صنيعته وشغله الذى هو عاكف عليه. *Quasi ipse sit insusurratio in anima ejus* (hominis) *quia ipsa opprimit, & occupat eum, in quo ille residet.* & mox subdit: واذا ذكر الانسان ربه خنس الشيطان وولى واذا غفل وسوس اليه: *Cùmque meminerit homo Domini sui, subtrahit se Satan, & recedit. Cùm autem negligens fuerit in hoc, insusurrat in illum.* Eodem ferè modo Gelal.

VI. *A Geniis, & Hominibus.*] Putat Gelal, esse hæc بيان الشيطان الموسوس جني وانساني: *declarationem Satanæ insusurrantis; quia ipse est genius, & homo.* Nimirùm; tàm homines, quàm Genii sunt Satanæ hominibus, cùm utrique provocent eos ad malum. Itaque clariùs hic ostenditur, quinam intelligantur nomine Satanæ, qui insusurrat in pectora hominum: nempe Genii, & homines, quibus, ut ait Zamchascerius, utitur Satanas ad insusurrandum in pectore hominum.

Addo hìc parergi loco, appellari has duas Suras المعوذتين, quasi dicas, *duas Confugiarias*; eo, quòd utraque incipiat per اعوذ *Confugio*, & de his ita scribit Zamchascerius; عن رسول الله ص لقد انزلت علي سورتان ما أنزل مثلهما وانك لن تقرء سورتين احب ولا ارضى عند الله منهما وتقال للمعوذتين المقشقشتان. *Dixit Legatus Dei Mahumetus: Jam quidem missæ sunt ad me duæ suræ, quibus nulla alia similis missa est: neque tu leges unquam alias duas Suras, quæ Deo magis gratæ sint, & acceptæ. Hæ autem, quæ dicuntur Confugiariæ; appellantur etiam Sanantes: quia*

quia scilicet sanaverunt Mahumetum à veneficio. Concludam has ineptias verbis Jahiæ: وقد رويت عن عايشة ان النبي من كان اذا اوى الى فراشه جمع كفيه ثم نفث بعنى بصق فيهما وقرا قل هو الله احد والمعوذتين ثم مسح بهما ما استطاع من جسده يتداخل راسه متحول الى ما نال من بدنه يفعل ذلك ثلاثا. *Ex relatione Aisæ habetur, quòd, cùm Propheta Mahumetus recipiebat se somni causâ ad stratum suum; conjungebat ambas palmas manuum suarum; deindè expuebat in eas, & legebat Suram: Dic: Est Deus unus; & duas Suras Confugiarias: deindè confricabat utraque palma id, quod poterat de corpore suo, inclinans caput, & convertens illud ad eam partem, quam attrectabat de corpore suo, & hoc ter faciebat.*

REFUTATIONES.

I. Benè est, quòd, cùm Alcoranus à bestiis, nempè à *Vacca* incœperit, desinat in *Homines*: & post tot insanias, aliquem tandem sani habere videatur. Verùm, ne in extremis quidem verbis insania caret, dùm Genios à Satanis, seu Diabolis, & hominibus distinguit, cùm, ut alibi ostendimus, & ex Sacris litteris manifestè probavimus, Genii, ac Satanæ iidem sint, nec ullo modo inter se distinguantur.

FINIS.

CON-

CONCLUSIO AD LECTOREM.

Lcoranum ex Arabico idiomate in Latinum, qua maxima potui fide à me translatum, & ad Mahumetanorum Doctorum mentem expositum, ob oculos tuos, Lector, posui, & ad fidem meam magis probandam textui ipsum Arabico exactissimè impresso latinam versionem subjeci. Quæ contra illum dicenda habui, non quidem omnia (nam in immensum opus excrevisset) sed precipua tantùm tibi proposui. Judicium tuum jam expecto. A meo, nisi fallor, non multum distabit. Videtur ne tibi hic liber ille, quem se ipse facit, & quem Moslemi jactant? Nimirùm è Cęlo, à Throno Dei, qui ejus est auctor, delapsus: directio, & lux omnium creaturarum: via veritatis, ac salutis non solùm hominibus, sed etiam Dæmonibus: tantò Pentateucho, & Euangelio excellentior, quantò Sol meridianus Auroræ, orientisque diei crepusculis clarior: miraculum perpetuum, & miraculorum omnium maximum: librorum omnium Divinorum dignissimum, ac perfectissium; hujus elegantia, eloquentia, venustas, excellentia, sive verba, sive sententias, sive ordinem, ac texturam, sive res, quas tractat, spectes, tanta est: ut, si universum genus humanum, adjuvantibus etiam ingenio suo, quo pollent, Dæmonibus, conveniret, ut unam tantummodò Suram, vel sectionem, non quidem parem, sed similem Suris illius componeret, sudaret multùm, sed frustrà laboraret. Alcoranus quippè opus Divinum est: &, quemadmodùm Deus solus illum efficere potuit, ita solus illius mysteria, sensusque arcanos valet intelligere. Possent hęc pecudibus, vel stipitibus dici; vel iis hominibus, qui Alcoranum nunquam legerunt, aut viderunt: nam ea fortaſsè crederent. Apud nos verò, qui illum præ manibus habemus, qui inspicimus, qui legimus, ac relegimus; impossibile est, ut hujusmodi ineptiarum portenta fidem ullam inveniant: immò, ut risum, stomachum, ac bilem nobis non moveant. At enim maxima Orbis terrarum pars in Alcoranum juravit. Quidni, si stultorum infinitus est numerus, & plerique mortalium semper ad pejora dilabuntur? An non totus ferè Mundus lapides, ligna, metalla pro Diis habuit, & coluit? Quin, & bruta animantia, & arbores, & fluvios; immò, & alia, & cępe, & porros in Numinum numerum recensuit. Sed hæc postrema Ægyptii tantummodò. Jovem adulterum, ac stupratorem; Martem sanguinarium, Mercurium furem; Venerem meretricem, atque hujuscemodi scelerum, ac flagitiorum monstra, doctissimi Athenienses, prudentissimi Lacedæmones, Sapientissimi Romani, cæteræ omnes gentes Græcæ, Barbaræque divinis honoribus excepere. Et miramur, Alcoranum, qui, licèt innumeris nugis, insaniis, mendaciis, ac blasphemiis scateat, aliquandò tamen pietatis, ac veritatis larvam induit; tàm multos mortales ad sui venerationem pertraxisse?

Cur verò librum, ac legem tàm absurdam, & impiam tot nationes amplexæ sint, & quotidie amplectantur, non est difficile divinare. Nam vel hę Religionem veram, nempè Christianam profitebantur: vel adhuc in Idololatriæ tenebris versabantur. Si de secundis loquamur, hæ veluti jumenta insi-

pien-

pientia, quibus non est intellectus ad quaslibet herbas, quæ primò occurrerint, etiamsi noxiæ illis futuræ sint, rapiuntur: neque arduum est illis à superstitione in superstitionem, à brutali vita in aliam brutalem transire. Sive enim plures deos colant, sive unum, parum illis negotii facessit. Satis est eis, si consueta vivendi licentia, si uxorum turba, si conscientiæ libertas ad flagitia quæque, & scelera perpetranda non auferatur. Cæterùm, si nihil aliud ab illis exigatur ad æternam fęlicitatem in tuto ponendam, quàm ut profiteantur لا اله الا الله محمد رسول الله; *non esse Deum, nisi deum, & Mahumetum esse Legatum Dei* (nam sola πολυθεία, nempè *plurium deorum cultus*, Arabicè الشرك *consortium*, in secta, & sententia Mahumetanorum à Cęlesti beatitudine excludit: neque tamen hæc, ut sapientiores putant, æternis est pęnis punienda): cur à lege tàm facili, ac molli suscipienda refugiant? immò, cur illam obviis ulnis non amplexentur? At enim Alcoranus furta, rapinas, adulteria, perjuria, homicidia, cætera vitia damnat; ac pœna digna censet. Ita est; sed his temporaneam tantummodò pęnam statuit, quam quisque ab humano judicio per fraudem, fugam, aut pecuniam facilè declinare possit: à Divino autem posse se facillimè evadere credat per lectionem unius Suræ Alcoranicæ, vel per formulam illam لا اله الا الله محمد رسول الله: *Non est deus, nisi Deus: Mahumetus Legatus Dei*: vel per lotionem corporis, vel per alias hujusmodi quisquilias, quibus putant plenissimam peccatorum suorum indulgentiam se obtinere. Cæterùm sit aliquis, quantumvis scelestus, quantumvis flagitiosus, quantumvis nefarius: furetur, rapiat, occidat, pejeret, męchetur, naturæ leges omnes, si ita libido suadeat, transgrediatur; dummodò Deum unum, & Mahumetum ejus Legatum costanter credat, & diem Resurrectionis cum cęteris, quę de futuro Sęculo docet Alcoranus, non neget: æternam salutem consequetur: & in supremo judicio Mahumetus omnes hujusmodi asseclas suos ab igne Gehennæ liberatos in Paradisum secum deducet. Hic est unus, & præcipuus ex fidei Mahumetanæ articulis, ut de eo nullo modo possit dubitari. Audi, si libet, verba professionis fidei Mahumetanicæ ab Algazelo Tusino relata: ويومن باخراج الموحدين من النار بعد الانتقام حتي لا يبقى فى جهنم موحّد بفضل الله ويومن بشفاعة الانبياء ثم العلماء ثم الشهدا ثم ساير المومنين ومن لم يكن له شفيع اخرج بفضل الله فلا يخلد فى النار مومن بل يخرج منها من كان في قلبه مثقال ذرة من الايمان. *Credere etiam debet* (Moslemus), *eos, qui unum Deum coluerunt, exituros tandem esse ab igne Gehennæ, postquàm pęnas delictorum luerint: itaut ex Divina benignitate, nullus, qui unum Deum crediderit, & coluerit, in Gehenna sit permansurus. Credere etiam debet in intercessionem primò Prophetarum, deindè Doctorum, deindè Martyrum, deindè cæterorum Fidelium, uniuscujusque juxta præstantiam, & gradum suum. Qui autem remanserint ex Fidelibus sine intercessore* (credunt tamen Moslemi Mahumetum intercessurum pro omnibus) *educentur nihilominùs ex Gehenna per gratiam Dei: itaut nullus fidelis in ea perennaturus sit, sed exiturus ab ea, etiamsi in ejus corde non fuerit fides, nisi quantum pondus unius atomi*, vel unius formiculæ. Quis ergo ex Ethnicæ superstitionis cultoribus Religionem tàm benignam, ac legem tàm suavem suscipere renuat, in qua, si credat tantummodò, unum esse Deum, & Mahumetum esse Legatum ejus, sine ullis bonis operibus, immò cum omnibus flagitiis, ac sceleribus, (quamvis temporalibus pęnis, vel in hoc Mundo, vel in Gehenna luendis, à qui-

bus

bus tamen se possit facillimè liberare); æternam tandem felicitatem in Paradiso consecuturus sit, & præsertim beatitudinem illam pecuinam, quam in Alcorano suo promittit Mahumetus, à qua carnales homines, ejusmodi sunt Idololatræ, adeò alliciuntur, & attrahuntur?

Si verò de Christianæ Religionis professoribus, qui ad Alcoranicam sectam transierunt, vel transeunt, sermo sit: hi sanè non ignorantiæ, aut erroris, sed aut malitiæ, aut timoris incusandi sunt; vel enim Christianæ, & Euangelicæ legis severiorem disciplinam perosi, & libertinæ vitæ cupidi, sponte Saracenicam Sectam amplectuntur: vel durissimum Mahumetanorum jugum, ac barbaram sævitiem ulterius ferre non valentes, ex desperatione Christo renunciant, & inter Mahumeti asseclas recenseri se patiuntur. Neutri tamen aut Mahumetum, aut Alcoranum ex animo probant, vel quidquam in illis veritatis esse existimant.

Jam audisti, Lector, causas, ob'quas Alcorani librum tàm absurdum, tàm spurcum, tàm impium; tot mendaciis, fabulis, & ineptiis refertum, tanta, mortalium turba suscipiat, & pro Sacro, Divinoque veneretur. Sed de hoc argumento alibi fusiùs tracto. Tu interim vale: & ut omnes gentes Alcorani vanitatem, & Euangelii veritatem agnoscant, ac Mahumetismo, cæterisque profanis sectis abjuratis, Christianam tantùm Religionem sequantur, Deum enixè precare.

F I N I S.

INDEX RERUM,

Quæ in hoc opere continentur.

Primus numerus indicat paginam. Secundus columnam paginæ, ubi hæc dividitur in columnas. Tres characteres a. b. c. principium, medium, & finem paginæ, vel columnę.

A

Adæi puniti sunt à Deo, quia rejecerunt Hud Prophetam missum illis. pag. 688. c. Erant portentosæ staturæ. 282. b. 2. & 800. a. 2. Vide Hud.
Aaron. Vide Moyses.
Aaron Rascidus Chalipha quomodò convertit ad sectam suam adolescentem Christianum. 118. a. b. 2.
Abdallah magister Judæorum adhæret Mahumeto. 653. a. 1. & 290. b. 1.
Abraham ædificat Templum Meccæ simul cum Ismaele. 51. c. professus est religionem Mahumeti. 121. a. Tentatur à Deo, & quomodò. 52. b. 1. Quomodò cognovit Deum unum. 254. b. c. & 258. b. 1. Redarguit patrem suum, & gentem suam idola colentem. 432. a. b. & 254. b. c. & 531. c. & 499. c. Confringit idola suorum. 452. b. c. Liberatur divinitùs ab igne fornacis, in quam conjectus fuerat. 454. c. & 456. b. 2. Jubetur à Deo immolare filium suum. 587. c. & 590. c. 1. Noluit orare pro patre suo mortuo in infidelitate. 317. c. Excipit Angelos hospitio. 345. c. & 383. b. & 675. c. Sacrificium animalium ab eo oblatum Gen. c. 15. vertitur ab Alcorano in fabulam. 95. c. & 97. b. 1. c. 2. Laudatur ipse, & illius religio. 165. b. & 399. a. Quælibet Secta hodie trahit illum ad partes suas. 122. c.
Abubacar fraudulenter occupat imperium post mortem Mahumeti. 29. c. 2.
Abrogata à Deo in Alcorano. 46. c. 1. vide Alcoranus.
Adam creatur à Deo, & adoratur ab Angelis. 21. c. d. & 22. d. 1. 383. a. & 265. a. & 409. c. & 422. c. & 695. b. c. Antequam animaretur à Deo, permansit testa arida per quadraginta annos. 769. b. c. 1. Figmenta Alcorani, & expositorum de illo, & Heva. 22. d. 1. Erat staturæ giganteæ. 270. c. 2. Peccat per fraudem dęmonis comedendo cum Heva pomum vetitum: & uterque ejicitur è Paradiso. 21. d. & 446. a. & 268. b. Pęnitentiam agit. 21. d. Peccat peccato infidelitatis unà cum Heva exhibendo cultum diabolo. 289. b. c. & 291. a. 2. Portavit secum è Paradiso res quinque è ferro confectas. 704. c. 2.
Adæi. Vide Aadæi.
Adoptivi nullam contrahunt cognationem, aut impedimentum matrimonialem cum adoptantibus. 560. c. 1. 2.
Adulterarum pęna. 145. c.
Æsopus. Vide Locman.
Ahmed, idest Mahumetus, promittitur à Christo. 719. b. c. 2.
Aisa uxor dilecta præ aliis Mahumeto, suspecta de adulterio. 484. c. 2.
Alaraph, paries medius inter Paradisum, & Gehennam. 271. c. 1.
Alborac, jumentum, quod Mahumetum portavit in Jerusalem. 412. b. 1.
Alchedrus idem, ac Phinees, Elias, ac S. Georgius per transmigrationem ejusdem animæ. 426. a. 1.
Alcoranus traditus à Gabriele Mahumeto non totus simul, sed paulatim per partes. 490. c. & 306. a. 2.
Dirigit ad viam rectam omnes creaturas, etiam dęmones. 255. a. b. & alibi sexcenties.
Nullo testimonio innititur, nisi sui ipsius. 250. c. 2. & 617. c. 1. mendacia illius contra Pentateuchum, & alios sacros libros. 39. c. 1. & 448. a. b. 1. & 435. c. 1. & 231. b. 1. & 251. a. 2. & 41. c. 2. & 348. c. 1. 2. & alibi sine numero.
sibi ipsi contradicit. 132. b. 2. & 779. b. 2. Et alibi sępissimè.
Importunæ illius transitiones, saltus inepti, & sine ulla connexione. 778. b. 2. & 79. c. 2. & 766. b. 2. & per totum ferè Alcoranū.
Achronismi illius. 618. a. 1. & alibi pluries.
Non confictus à Mahumeto, sed traditus à Deo. 328. c. & alibi frequenter.
Custoditur à Deo ab omni alteratione, & corruptela. 382. b. & 385. b. c.
Illius lectio sufficit ad cognoscendam ejusdem falsitatem. 618. a. 2. nulla est in eo contradictio. 162. c.
Factus à Mahumeto cum auxilio aliorum. 489. c. & alibi.
Missus in mense Romadan. 67. a. Et in nocte Alcadar. 812. b. c.
In eo multa Deus abrogavit. 46. c. 1. & 48. a. 1. & alibi.
Illius excellentia Thrasonica. 712. c.
De illius veritate disputare illicitum. 617. c. 2.
Ferè totus versatur circa arma, & mulieres. 730. c. 1.
Semper eadem repetit. 606. c. 2. & 608. c. 1. & alibi millies.
Mahumetus præcipit, illum observari cum Pentateucho, & Euangelio. 232. b. c. & alibi sæpè.
Nihil illi simile fieri potest ab hominibus, neque à dæmonibus. 338. a. & 18. 2. & 410. c. & alibi.
Scriptus fuit lingua Arabica, & commemoratus in Pentateucho, & Euangelio. 501. c.
Facilis esse asseritur. 691. b. 2.
Illius unicus scopus est, imperium Tyrannicum sub religionis larva Mahumeto comparare. 167. c. 1.
Illius vanitas, & indignitas. 682. a. 1. & 18. 2.
Mendax etiam in rebus naturalibus. 677. c. 1.
Deus sæpè jurat, se esse authorem illius. 607. b. 1. &c.
Falsitas illius convincitur. 166. c. 2.
Aleæ ludus prohibetur à Mahumeto. 235. a. & 81. c. & 87. c. 1.
Alcadar, nox insignis apud Mahumetanos, quia in ea missus fuit Alcoranus à Throno Dei: & in ea Deus disponit res anni futuri. 818. c. 2. & alibi.
Alexander Magnus sub nomine Bicornis: fabulæ insignes de illo. 424. a.
Alphetra tempus inter Christum, & Mahumetum, in quo nulli missi fuerunt à Deo Legati. 229. a. 1.
Amicitia cum Judæis, & Christianis vetatur. 226. c.
Amran accipitur ab Alcorano pro S. Joachim patre B. Virginis. 106. b. 1.
Ancillarum coitum liberum facit Mahumetus. 749. c. 1. & 476. b. 1. earundem prostitutio improbatur. 482. b. c.
Angelus custos cuique à Deo assignatus. 793. c. & 248. a. & 368. a. scribit peccata illius. 322. c.
Angeli adoraverunt Adam. 268. & alibi. Morientur omnes in die Judicii. 607. a. 1. Extrahunt vi animas infidelium in morte. 255. b. c. & 299. a.
Habent multas alas. 573. b. & 575. b. c. 1.
Mittuntur in auxilium Mahumetanórum. 131. c. 1.
Apparent Abrahæ. 532. a. & 675. c. & 345. c.
Puniunt Sodomitas, & adjuvant Lot. 532.
Apparent hominibus in forma humana. 245. c.
Meccani putabant, Angelos esse fęminas, & filias Dei. 588. c. & 684. c. & 166. b. 1.
Anima, seu Spiritus, quid sit. 410. c.
Animarum transmigratio Pythagorica docetur ab Alcorano, & tenetur à Mahumetanis, & Judæis. 700. b. 2. vide Metempsicosis.
Animæ omnes in die Judicii exibunt è tuba Asraphelis, velut examen apum. 447. bc. 2.
Animarum examen particulare post mortem in sepulchro. 67. c. 2. & alibi.
Remanent in sepulchris post mortem cum corporibus, & Angelis custodibus. 625. c. 2.
Animæ morientium in bello pro religione vivunt in Paradiso intra guttura avium. 139. b. 1. & 67. b. 1.
Animalia quædam translata sunt in Paradisum, ubi nunc reperiuntur. 591. c. 1.
Anna mater Sanctissimæ Virginis. 112. c. 2.
Antichristi bestia quædam portentosa. 513. b. 1.

INDEX.

Antiochiæ prædicant discipuli Christi. 578. c. & 581. a. 1.
Apes laudantur. 396. c.
Apostoli Christi quinam fuerint. 114. c. 2.
Apostoli fuerunt adjutores Dei unà cum Christo. 719. b.
Apostoli, Prophetæ, cæterique sancti fuerunt Moslemi, seu professores sectæ Mahumeticæ. 238. a, b. 2. & 240. c. 2.
Arabes homines pessimi. 62. c. 1, &c.
Laudantur ab Alcorano. 178. c. & 132. a. 2.
Vocantur antonomasticè Idiotæ. 721. c. & 107. a. 2.
Arabes campestres, seu Scennitæ vituperantur. 315. a. 2.
Arabia olim floruit religione Christi. 29. 2.
Araphat mons sacer in Mecca. 77. a. 2.
Arca fęderis, & fabulæ de ea. 92. a. 2.
Arca Noe, & fabulæ de ea. 340. b. c. 2.
Aries Habelis missus è Paradiso immolatur ab Abraham. 590. c. 1. & 591. b. 2.
Asia Uxor Pharaonis laudatur. 733. c.
Cruciatur à Pharaone, eo quòd credidisset Moysi. 734. c.
Associatores. Vide Idololatræ.

B

BAlcaisæ Reginæ Sabæ, & Salomonis fabulosa historia. 508. b. & 512. c. 1.
Beati. Vide Paradisus.
Becca. Vide Mecca.
Bellum contra Infideles inculcatur à Mahumeto. 157. b. c. & alibi millies.
Leges, & Sanctiones multæ circa illud. 163. & alibi.
Præcipua Mahumeti cura fuit de bello. 656. a. &c.
Bestia, quæ præcurret Antichristum, describitur. 513. b. 1.
Bestiæ resuscitabuntur in die Judicii. 784. c. 1.
Bestias non distinguit Alcoranus ab hominibus. 251. b. 2.
Bestias in Paradiso ponunt Mahumetani. 427. b. 1.
Bicornis. Vide Alexander Magnus.
Bilances. Vide Statera.

C

CAaba. Vide Templum Meccanum.
Caelum. Vide Cęlum
Cain, & Habel fabulosa historia. 232. a. 1. & 225. b. c. & 229. c. 1.
Calamus, quo scribunt Angeli. 740. b.
Calumniantium honestas fęminas pęna. 481. a. c.
Camela prodigiosa producta è petra à Saleh propheta. 283. a. 2. & alibi sæpè.
Camelorum utilitas. 464. a.
Canaan quartus filius Noe periit in diluvio. 339. b. c.
Characteres singulares in Alcorano otiosi. 13. a. 1.
Christus infans loquitur. 431. c.
Fuit sine ullo peccato etiam originali. 112. a. 1.
Dicitur ab Alcorano Verbum, & Spiritus Dei. 116. b. 2.
Liberatur à Deo ab insidiis Judæorum. 111. b.
Dispensavit in quibusdam cibis vetitis. 113. b. 2.
Rediturus est in Mundum ante diem Judicii. 114. b. 2.
Descendere fecit ad Apostolos mensam è cęlo. 236. b. 1. & 238. b. 2. ubi plura fabulosa.
Non fuit crucifixus, nec passus est pęnas, aut mortem à Judæis, sed elevatus est vivus à Deo in cęlum, & alius quidam passus, & crucifixus fuit pro eo. 113. b. 2. & 171. c.
Christi divinitatem negat Alcoranus. 117. b. c. & 194. a. & 228. a. & alibi sæpè.
Christi divinitas asseritur contra Alcoranum à pag. 195. usque ad pag. 221. ejusdem etiam passio, & mors probatur à pag. 173. & deinceps.
Christus miracula operatur. 111. b.
Omnes credituri sunt in eum ante mortem (dubium an illius, an sui ipsorum.) 171. c. & 172. a. 2. & 175. b. 2.
Christus eligit duodecim Apostolos. 111. b.
Cur dicatur in Alcorano Christus filius Mariæ. 112. c. 2.
Asserit Mahumetus se prædictum fuisse à Christo. 719. b. 2.
Christus, & Mater ejus, miraculum. 473. c. Utriusque felicitas in cęlo. Ibidem.
Christiani, seu Christi asseclæ laudantur à Mahumeto. 228. b. c. 704. b. Qui boni fuerint, salvabuntur. 132. b. 2.
Obliti sunt partis Euangelii, ideò puniti à Deo mutuis discordiis perpetuis. 194. a.
Christiani debent judicare juxta Euangelium. 226. c.
Christiani primi divisi in duas factiones pugnant inter se, hi pro ejus divinitate, illi pro pura ejus humanitate, & ultimi vincunt primos. 720. c. 1.
Christianæ religionis veritas. 793. a. 1. 2.
Cibos à Deo prohibitos Hebræis licitos fecit Christus. 195. c. 1.
Cibi prohibiti sunt à Deo, non quia in se mali, sed ex aliis causis. 195. a. 1.
Cibi prohibiti ab Alcoranò Mahumetanis. 193. a b. & 198. c. & 70. b. 1. 2. & 66. a.
Claves Arcani quinque. 249. c. 2. & alibi.
Cœlum creatum ex fumo. 621. c.
Creatum spatio duorum dierum. 621. c. & 624. c. 2.
Cœli sunt septem, ac totidem terræ. 730. a. 2.
Cœli, ac terrę creatio perversè posita ab Alcorano. 624. c. 2. & alibi.
Conjugium illicitum cum infidelibus. 81. c.
Conjugis leges. 146. a. b. & 486. b. 1.
Conjugii impedimenta. Vide Matrimonium.
Conjugii usum pręposterum, spurcum, ac belluinum præscribit Alcoranus. 88. b. 1. & 82. a. & 84. a. 1
Conjuges discordes quomodò inter se conciliandi. 155. b. c.
Consanguinitates custodiendę. 144. b.
Core adversarius Moysi ditissimus: fabulę de eo. 523. b. c. &c.

D

DÆmones creati ex igne. 382. c. & alibi.
Pelluntur ab orbibus cœlestibus per stellas volantes in ortu Christi, & Mahumeti. 386. a. 2. & 536. a. & 589. c. 1.
Mittuntur à Deo ad audiendam lectionem Alcorani. 652. b. & 653. b. 2.
Famulantur Salomoni. 508. c. sed illum decipiunt, & spoliant regno. 43. b. 2. & alibi. Vide Genii.
Damnati in Gehenna inter se verbis digladiantur, alii alios culpantes. 615. b. c. & alibi.
Damnatorum cibus in Gehenna. 596. a. V. Gehenna.
David accipit à Deo scientiam, & prophetiæ donum. 507. c.
Imperat montibus, & volucribus, & est author loricarum. 567. a. & 569. b. 1. & 594. c.
Illius excellentia. 91. c.
Accipit à Deo librum Psalmorum. 409. b. & al.
Occidit Goliam. 91. c.
Commonetur ab Angelis, non à Nathan, de peccato suo. 595. a. & 597. b. 1.
Davidis, & Salomonis judicium in causa damni dati. 454. c. & 456. c. 2. V. Salomon.
Debitorum contractus præscribitur. 100. a. b.
Detractio, præsertim de fœminis honestis, damnatur. 481. a.
Deus est unus. 65. b. & ferè per totum Alcoranum.
Argumenta potentiæ, ac providentiæ ejus. 65. b. & alibi millies.
Decidet lites circa religiones in die judicii. 330. c. & alibi sæpè.
Impedit Meccanos, ne intelligant Alcoranum. 423. a.
Creator omnium rerum. 255. c. & alibi millies.
Omnia gubernat. 367. c. & omnia novit. 368. a. hæc ad nauseam repetit.
Unicuique speciosam apparere fecit sectam propriam. 259. b. 1.
Non dirigit infideles, & malos. 607. c. & alibi ad nauseam.
Laudes, & Epitheta illius. 95. b. 702. c. & alibi plures.
Ejus opera naturalia, & beneficia, ac misericordia erga homines, præsertim peccatores. 483. a. & 394. b. & 605. c. & alibi frequenter.
Non habet filium, neque socium, aut consortem in divinitate, & non gignit, neque gignitur. 55. c. 1. & alibi sæpè.
Socium illi, aut filium tribuere, peccatum irremissibile. 156. b.
Deus errare facit, quem vult, & dirigit, quem vult. 369. a. & alibi frequentissimè.
Deus struit dolos, & omnium dolosorum est dolosissimus. 359. c. & alibi sæpè.
Illusorem facit illum Mahumetus. 599. a. 1. ejusdemque bonitati, & ęquitati injuriam facit. 552. a. 1. mutabilem etiam, & levem circa religionem. 372. a. 2. 337. c.
Dei Thronus super aquas.
Dei nomina nonaginta novem 414. a. 1. sed in Alcorano nunquam nominatur Dominus absolutè. ibid. 109. b. c.
Deus nullum gravat supra vires.
Deus peccati author. 552. a. 1. prædestinat homines ad malum. 324. b. 2. ex illius voluntate pendet fides, & infidelitas hominis. 258. c. 2.
Disponit res totius anni in Nocte Alcadar. V. Alcadar. Habet claves Arcani, & omnia etiam minima novit. 247. c.
Deum frequentissimè jurantem, ac pejerantem res frivolas, ac falsas, per alias res leves, ridiculas, & indignas inducit

ducit Alcoranus. 820. c. & 675. b. 677. b. 2. & alibi pluries.
Diabolus cùm eſſet Angelus, quia jubente Deo noluit adorare Adam, excidit à ſtatu Angelico, ac reprobatus, & damnatus eſt, 21. d. 268. a. & 383. a. & alibi. V. Eblis. Dæmon, Satanas.
Dies Judicii ſupremi. 163. a. b. & alibi ſæpiſſimè. V. Judicium, Reſurrectio.
Diluvium ſub Noe. 339. a. b. V. Noe.
Diſputationes de Religione evitandæ. 532. c. V. Religio.
Domus viſitata in ſeptimo cœlo. 412. c. 2. & 680. b. 2.
Dormientium ſeptem Sanctorum hiſtoria fabuloſa. V. Septem.
Dulkephlus quis fuerit. 457. c. 1.

E

EBlis, cùm eſſet Angelus, reprobatus fuit à Deo, quia noluit adorare Adam. 590. c. & alibi ſæpè. V. Diabolus.
Edris. V. Henoch.
Eleemoſyna laudatur. 128. a. & 95. b. & alibi ſæpè.
Quomodò facienda. 96. a. 155. c.
Quibus facienda. 312. b.
Ex quibus rebus facienda. 81. c.
Eleemoſynam ſæpè commendat Mahumetus ad propriam utilitatem propter expenſas in bellum. 703. c. & 705. b. 1. & alibi ſæpè.
Elephantium miraculum fabuloſum. 822. b. c.
Elias laudatur. 588. b.
Enac filia Adæ, mater gigantum. 231. c. 2.
Eslam, religionis Mahumeticæ nomen. 167. c. 1. & 168. c. 2. V. Mahumetus, & Mahumetiſmus.
Euangelium laudatur. 226. c.
Scriptum fuit à quatuór Euangeliſtis. 15. & 16.
Euangelium quintum de infantia Salvatoris rejicitur etiam à Mahumetanis. 16. d. 1. Vide Sacræ Scripturæ. Pentateuchus Scripturæ.
Euchariſtiæ myſterium vertitur ab Alcorano in fabulam ſatis honeſtam. 238. b. 2.
Examen mortuórum in ſepulchro. 30. b. 1. V. ſepulchrum.
Ezechielis viſio cap. 37. in fabulam vertitur. 92. a. 1.
Ezra, ſeu Nehemia fabuloſè introducitur in Alcorano. 95. c. 97. a. 1. & 98. a. 1.
Adoratur à Judæis, ut filius Dei naturalis. 307. b. 1. & 53. b. 1. 125. b. 1.

F

FAtum ſuum cuilibet homini collo appenditur in nativitate. 413. b. 1.
Felicitas, & longa vita malorum ab Alcorano improbatur, tanquam ad majus ipſorum malum. 369. b. & 473. c. & 140. c. 1. & alibi ſæpiùs.
Ferrum laudatur tanquam magnum Dei donum. 704. b. 2.
Fides conjungenda cum bonis operibus. 338. b. & al. ſæpiſſimè.
Fideles vocat Alcoranus, & Mahumetus ſuos profeſſores ad imitationem Chriſtianorum. 44. c. 2. & paſſim alibi.
Fideles veri quinam cenſeantur in Alcorano. 472. b.
Filius Dei. V. Chriſtus. Trinitas. Deus.
Flammæ fictitiæ in orbibus cœleſt. 625. c. 1. & al.
Fœminarum honeſtas præcipitur. 482. a. & 485. c. 1.
Formicæ agnoſcunt Salomonem, earum Regina hortatur eas ad cavendum ſibi ab exercitu ejus. 508. a.
Fòrnicatio fugienda. 408. c.
Fornicatorum pœna. 480. c. & 484. c. 1.
Furum pœna. 225. c. 229. b. 2.

G

GAbriel apparet Mahumeto. 684. b. & 685. c.
Gabriel apud Mahumetanos eſt ſpiritus Sanctus. 39. b. 2.
Eſt hoſtis Judæorum, & amicus Mahumeti. 43. b. 1.
Gehennæ cuſtodes ſeptem Angeli. 617. a. 2. & 763. c. 1.
Illius tormenta, & cruciatus. 387. b. & alibi ſæpè.
Illius ignis pro infidelibus. 156. c.
Illius pœna erit æterna. 347. b. & ita ſæpiſſimè aſſeritur in Alcorano.
Duratio illius juxta doctrinam Hebræorum. 39. a. 1.
Pœnarum illius executores ſunt Angeli boni. 735. c. 2.
Habet ſeptem portas. 383. b.
Omnes tàm boni, quàm mali deſcenſuri ſunt in eam. 433. a.
Cibus, & potus damnatorum in Gehenna. 797. c.
Gehenna adducenda eſt in Judicium ligata ſeptuaginta millibus habenis. 800. b. 2.
Genii quinam ſint apud Mahumetanos, & Hebræos. 257. c. a. & 755. a.
Genios, & homines hortatur Mahumetus ad gratitudinem erga beneficia Dei. 694. a.
Genii convertuntur ad fidem ob auditum Alcoranum, dùm à Mahumeto legeretur. 754. a.
Illorum alii ſunt fideles, alii infideles. 754. b. c.
Depulſi ſunt ab orbibus cæleſtibus, ne furtivè audirent colloquia Angelorum. 754. b. c. V. Dæmones: nam idem ſunt apud Mahumetanos.
Georgius Martyr in ſumma veneratione apud Mahumetanos. 426. c.
Habuit animam Eliæ, quæ anteà fuerat Phinees. ibid.
Gigantes in terra Chanaam. 231. c. 1.
Gog, & Magog. 424. b. 426. c. 2. 455. c.
Goliat gigas devaſtat Judæos in vindictam mortis Zachariæ patris S. Jo: Baptiſtæ. 412. c. 2. V. David.

H

HAbel. V. Cain.
Hæreditates. V. Legata.
Haman conſiliarius Pharaonis. 521. c.
Harut, & Marut duo Angeli puniti à Deo própter incontinentiam. 44. c. 1. V. Angeli.
Heber idem ac Hud, magnus Propheta. 282. c. 1.
Hebræi adorant Vitulum. 281. a.
Eorum geſta in Ægypto, & in Deſerto. 280. a. &c.
Convertuntur à David in ſimias ob ſabbatum violatum. 282. a.
Henoch, & fabulæ de eo. 432. b. & 435. b. 1.
Heva. V. Adam.
Homo creatus ex argilla ſicca, & luto nigro. 382. c.
Illius formationis modus. 472. c.
Illius libertatem tollit Alcoranus. 770. a. 2.
Homicidium damnatur. 408. c.
Illius pœnæ. 163. b.
Honeſtas in viris, & fæminis præcipitur. 482. a.
Hud propheta prædicat Aadæis. 652. a. & 473. b. & 77. c. 2.
Fabulæ de eo, & Aadæis. 500. c. & al. ſæpè.

I

JAcob vovit abſtinentiam à carne, & lacte cameli, ut liberaretur à ſciatica. 130. b. 1. & 132. a. 1.
Jacobitarum author, & origo fabuloſa. 720. b. 2.
Idola contumelioſè tractari vetat Mahumetus. 259. a. 1.
Eorum vanitas. 289. c. & alibi.
Illorum cultum oppugnat Alcoranus. 328. b. & al. millies.
Idololatria non fuit niſi poſt diluvium, contra Alcoranum. 285. c. & 476. c. 1. 752. b.
Idololatria eſt peccatum irremiſſibile. 156. b. & alibi.
Jejunium Menſis Romadan. 68. b.
Jejunii Mahumetici modus, & ſanctiones. 66. c. 67. a. 71. a. 2.
Jeſus in Alcorano dicitur Iſa, & cum honore, & laude commemoratur. 91. c. & 111. a. & 38. c. & alibi ſæpè. V. Chriſtus.
Jethro ſocer Moyſi in Alcorano dicitur Scioaib, mittitur à Deo ad Madianitas, quibus prædicat ſine fructu. 278. c. 346. b. & 532. b. & alibi.
Imaginum ſacrarum cultus defenditur contra Mahumetanos. 17. & deinceps.
Impii in Alcorano quinam dicantur. 515. a. 1.
Infernus. V. Gehenna.
Infideles, niſi reſipiſcant, perpetuò damnabuntur. 65. b.
Infideles occidi jubet Mahumetus. 656. a.
Eorum amicitia fugienda. 129. a. & al.
Eorum pæna in Gehenna. 825. & al.
Invidia damnatur. 155. b.
Joannes Baptiſta Chriſti præcurſor immunis ab omni peccato. 434. a. 1.
Ejus parentes, nativitas, & laus. 431. b. 110. c.
Job, & hiſtoria rerum ejus fabuloſa. 198. a. 1. & 455. a. & 457. a. 1. 595. c.
Jonas propheta, & fabulæ de eo. 330. b. & 332. b. 1. & 455. a. & 588. b. 590. a. 2.
Joſeph filii Jacob hiſtoria plena fabulis, ac mendaciis à pag. 354. uſque ad 359.
Iſmael homo malus fuit. 28. a.
Legatus Dei, & propheta dicitur in Alcorano. 432. b. 436. a. 1.
Ipſum, non autem Iſaac juſſum immolari vult Alcoranus, & Mahumetani. 590. c. 1. & 591. a. 2.
Iſraelitæ regreſſi in Ægyptum poſt ſubmerſionem Ægyptiorum illius terram, & opes occupaverunt. 503. c. 1.
Bis peccaverunt in terra Chanaam, occidendo Zachariam, & Joannem Baptiſtam filium ejus, & ideò bis puniti ſunt

per Goliam, & Nabuchodnosor. 407. c.
Adorant Vitulum. 445.a. V. Hebræi.
Judæi, ut corruptores facratum fcripturarum, arguuntur à Mahumeto. 194. a. & alibi fexcenties.
Similes funt afinis portantibus libros. 722. a.
Sunt omnium mortalium timidiffimi mortis. 722. a.
Salutant Mahumetum irriforiè verbis æquivocis. 709. b. 2.
Eorum focietas fugienda. 716. b.
Prohibita funt illis à Deo quædam animalia in pœnam peccati. 171. c. & 175. c. 2.
Puniti funt à Deo propter rejectum Chriftum, & calumniatam matrem ejus Virginem. 171. c.
Converfi funt à David in fimias, & à Chrifto in porcos. 229. c. 2.
Ubique gentium viles funt, & abjecti. 128. c. V. Scripturales.
Judicii fupremi dies. 51. b. & alibi per totum ferè Alcoranum.
Judicium fupremum fiet in fpatio dimidiæ diei. 76. a. 2.
In Alcorano dicitur Occurfus. 617. c. 1. & al.
Durabit per mille annos. 551. a.
Illius figna levia, ac futilia ponit Alcoranus. 784. c. 1.
In eo morientur omnes homines, & Angeli. 607. a. 1.
Ejus dies foli Deo nota. 289. b.
Durabit per fpatium quinquaginta millium annorum. 748. b. 1. Ita inconftans eft Alcoranus.
Judicium particulare animæ in morte. 672. a. fed utrumque judicium permifcet Alcoranus cum multis fabulis, & ineptiis.
Juramentum, & abfurdæ circa illud fanctiones. 82. a.
Juramenta multa, vana, & impia, tribuit Deo Mahumetus in Alcorano. V. Deus.
Juramenta vana, & temeraria abfolvit Alcoranus ab omni culpa. 88. a. 2. 228. c.

L

LAzari, & Epulonis relatam à Chrifto narrationem imitatur Alcoranus. 703. b.
Legata in morte quæ, & quibus facienda. 66. c. & 145. a. & 177. c.
Lex Mahumeti facillima juxta dictum ipfius. 796. b. 2. & alibi.
Libertatem arbitrii adimit Alcoranus homini. 17. a. 1. & alibi.
Libri facri plures ficti ab Alcorano. 59. c. & 125. a. 2.
Librorum facrorum Authores. 177. a.
Locman producitur ab Alcorano tanquam homo fapiens, ac fanctus. 547. a. 1.
Oftenditur, illum fuiffe eundem cum Æfopo. 546. a.
Vixit ætatem feptem aquilarum. 283. a. 1.
Fuit coætaneus David. 547. a. 1.
Lot mittitur à Deo legatus ad Sodomitas. 275. b.
Prædicat, ac redarguit Sodomitas. 509 b. & 532. a.
Quid ipfi cum Sodomitis evenerit. 501. a. & 345. c. & 383. c.
Fuit jurifperitus. 454. c.
Uxoris illius perfidia. 733. & 734. b.
Punita à Deo, & quomodò. 283. c. 2. & 349. a. 1.
Luna fcinditur à Mahumeto in duas partes. 688. b. & 689. c. 2.
Luna expofita eft veneficarum præftigiis. 691. b. 1.

M

MAgi Pharaonis converfi funt à Moyfe, & martyres mortui funt. 279. c.
Eorundem gefta cum Moyfe. 499. a. & alibi fexcenties.
Madianitæ puniti à Deo, & cur. 501. & alibi. Vide Jethro.
Mahumetus primus Moslemus, feu profeffor religionis Eslamiticæ, quam tenuit Abrahaam. 246. a. & 604. a.
Afferit fe folùm miffum à Deo ad prædicandum, & commonendos homines, & dæmones. 289. b. & alibi fæpè.
Sibi ipfi fæpè contradicit. 240. b. 1. & 167. c. 2. & alibi.
Afferit fe prædictum fuiffe in Pentateucho, & Evangelio, fed Judæos, & Chriftianos prædictiones deleviffe, vel occultaffe. 121. c. & 181. c. & alibi fexcenties.
Frequenter incitat fuos ad bellum contra infideles. 311. a. &c.
Mendax in allegandis pro fe, præfertim Pentateucho, & Evangelio. 263. c. 2. &c. In aliis quoque rebus mendax, & ftultus. 203. a. 2. &c.
Semper fuit peccator, etiam ex confeffione propria. 660. c. & 664. c. 1. & 108. b. 1.
Coluit idola ufque ad annum quadragefimum ætatis. 763. b. 1.
Epilepfia correptus cooperiri volebat, ad occultandos motus corporis deformes. 762. a. 2. & 763. a. 1.
Laxitatis amicus in lege fua. 102. a. 1.
Afferit fe effe prædicatorem, non miraculorum patratorem. 338. a. & alibi fæpius.
Non petit mercedem pro prædicatione Alcorani. 255. a. & al.
Totus deditus fœminis. 371. a. 1. & commodis, ac deliciis fuis. 563. b.
Sibi ipfi contradicit. 700. b. 1.
Repugnantia præcipit. 13. c. 1.
Cur toties Refurrectionis, Judicii, Gehennæ, & Paradifi mentionem faciat. 773. a. 1.
Superftitiofus in prohibitione quorundam ciborum. 70. b. 1.
Alligatur per fafcinum quatuordecim nodis à mulierculis Judæis. 832. c. 1.
Illuditur æquivocis verbis à Judæis. 43. a. & 44. c. 2.
Depravat nomina propria in facris Scripturis. 285. c. 2.
Difceptat cum quadam muliercula. 707. c. & 709. a. 1.
Fuit pronus ad vindictam privatam. 830. b. 1.
Facit Deum lenonem fuum. 563. a. 2.
Vocat fe figillum Prophetarum. 561. c. 1. & Prophetam prælii, & Bellatorem. 29. 1.
Fingit fe reprehendi à Deo, quòd præveniat Gabrielem in lectione Alcorani. 766. b. 2. & 796. c. 1.
In legibus Alcoranicis ferendis femper rem fuam curat. 826. a. 1.
Aftutus, ac vulpinus in aucupandis pecuniis à fuis pro bellis gerendis. 727. b. 1. præfertim fub larva religionis, ac pietatis. 703. b. & hic eft fcopus totius Alcorani.
Violat turpiter juramentum fuum. 733. a. &c.
Vulneratur præfertim in vultu cum excuffione aliquot dentium in prælio Ohod. 131. b. 1.
Laudat ficus, & oleas. 809. a. 2.
Jactat fectam fuam, tanquam omnibus fuperiorem. 307. c. 1.
Credit fe effe obfeffum à dæmone. 742. a. 1.
Perjurus, injuftus, effrænatæque libidinis, ex fua ipfius confeffione. 735. b. 1.
Credit fe derelictum à Deo. 807. a. 1.
Præcipit cultum idololatricum Saphæ, & Mervæ montium Meccæ. 69. b.
Laudat feipfum, & comminatur Gehennam obloquentibus de fe, feque fpernentibus. 312. c.
Utitur opera Judæorum, & Chriftianorum in componendo Alcorano. 398. b. & 400. c.
Retractat, & irritat omnia, quæ in Alcorano ftatuerat ad favorem eorum, qui non fequebantur fectam fuam. 304. a. & 306. c. 1. & alibi.
Negabat fe effe poetam. 580. a.
Habitus à fuis pro Mago, & Malefico. 321. c. & alibi.
Impius in expugnatione patriæ. 79. a. 1.
Malus Judex, & pejor propheta. 669. b. 2.
Peccat contra religionem, & charitatem. 821. a. 1.
Ducit in Uxorem Zenobiam uxorem Zeidi filii fui adoptivi contra leges. 558. c. & 561. b. 1. & 562. b. 1.
Rejicit à fua fecta vitam Monafticam Chriftianorum. 230. b. 2.
Amplectitur omnes religiones, ut bonas. 121. c.
Non vult appellari à fuis proprio nomine Mahumeti, fed folùm Prophetæ, vel Legati. 484. b. & 486. a. 1.
Amicus afinorum. 29. 2.
Favet idololatris mercatoribus propter proprium lucrum; fed poftea prodit, ac fpoliat eos. 824. c. 2.
Orabat ftans fuper unum pedem. 446. c. 2.
Legit Alcoranum dæmonibus, & convertit eos ad fidem. 754. a. b.
Helluo, ac gyrovagus, & præftigiis illufus. 492. a.
Totus eft in curandis fuis commodis, & honore proprio. 669. b. 1.
Fingit fe reprehendi à Deo, quòd cæcum volentem ab eo inftrui in religione rejecerit, & divites magni fecerit. 781. b. 1.
Satyras in fuos particulares inimicos fcribit pro legibus in Alcorano. 806. a. 1. & alibi. 79. b.
Superftitiofus in imitandis ritibus Ethnicorum. 81. c. 2.
Fovet morbum amoris lafcivi in uxorem alienam. 165. a. & 166. c. 1.
Turpiter hallucinatur in judicio. 29. a. 2.
Delirat in morte. 107. b 2. 109. c. 2.
Jubet duos Judæos adulteros lapidari. 29. a. 1.
Declarat Aly fucceflorem fuum in Imperio.
Deceptus à Diabolo erumpit in blafphemiam coram populo. 466. c. 2. 139. a. 1.
Sufpectus de furto apud fuos.
Antequàm Alcoranum à Gabriele acciperet, legere, ac fcribere prorfus nefciebat. 533. a. 111. c. 1.
Fuit malus legiflator.
Illius ridicula hypocrifis, dùm fingit fe à Deo reprehendi, quòd noctu nimis oraret. 758. a. 759. b. 1. 663. b. 1.
Duo illius peccata graviffima. 709. c. 1.
Ejus conftantia circa repudium. 715. c.
Avaritia illius in partitionem prædarum.
Concubitus illius cum Maria Cophta ancilla cum cæterarum ejus

ejus uxorum ingenuarum injuria. 733. a. &c.
Illius supina crassities. 738. c. 1. 545. a. 548. a. 2.
Solventes tributum, seq; ipsi subjicientes non cogit ad suam religionem sequendam. 304. 305. a.
Superbia illius insignis. 486. c. 2.
Obscurè, & ambiguè refert Sacras historias, ne mendax deprehendi possit. 582. a.
Illius leges quedam iniquæ, insulsæ, & vanæ. 486. b.
Ambitio illius, & avaritia. 708. b. 709. c. 2.
Illius cubile enormiter laxum. 758. c. 2. 759. c. 2.
Illius adventum avidè expectabant Judæi, Christiani, & Ethnici. 815. a. 1.
Vulpina illius hypocrisis, dùm fingit, se à Deo de aliquibus culpis reprehendi. 781. c. 1.
Effrænata illius libido, ac luxuries. 562. c. 2. 733. 735. a. 1.
Stulta illius sanctio circa venationem. 240. c. 1.
Sagacitas illius, ac vafricies. 133. b. 1. 438. a. 2.
Lex ejus injusta de homicidio fortuito. 167. b. 1.
Asserit suum nomen esse in sacris literis. 26. 2.
Visio illius fabulosa, qua raptus est in Cœlum. 407. b. 412. a. 1.
Concedit omnem libertatem concubitus, etiam præposteri cum uxoribus. 559. b. c.
Exprobrant illi Judæi nimiam cum fœminis intemperantiam. 158. b. 2.
Asserit, concessam sibi fuisse à Deo libertatem ducendi in uxores, quascunque voluerit, etiam cognatas. 559. b.
Mahumetani certò credunt, illum esse Paraclitum promissum à Christo. 30. 1.
Vaticinia illius futilia, & falsa. 233. a. 1. 829. a. 1. 541. c. 1.
Miracula illius. V. Miracula.
Mahumetani duplici nomine se appellant. 44. c. 2.
Mendacissimi sunt in suis historiis. 57. c. 2.
Eos in Pentateucho, & Euangelio prænunciatos fuisse asseritur in Alcorano. 666. b. 664. c. 2.
Mahumetana religio licèt falsa, primâ facie apparet bona. 49. c. 1.
Falsò jactat Mahumetus, illam superare omnes religiones. 719. b.
In illa plura Schismata, & sectæ sunt, quàm in Christiana. 476. b. 2.
Illius fundamenta quinque. 25. a.
Plerique omnes eam amplectuntur fictè, & ob humanos fines, non quia veram agnoscant. 722. c. 1. V. Religio.
Manna, & coturnices in deserto. 281. c.
Maria Virgo Deipara laudatur. 175. c. 455. b.
Ex Alcorano apparet, illam non contraxisse peccatum originale. 112. a. 1.
Mahumetus confundit illam cum Maria filia Amram sorore Moysi, & Aaron. 107. c. 1. 115. b. 1. 434. b. 2.
Illius parentes, ortus, & educatio. 110. b.
Educatur in Templo à Zacharia, & invisitur ab Angelis. 112. a. 2. 434. a. 1.
Angeli annunciant ei conceptionem filii. 431. b.
Concipit ex afflatu Gabrielis, & parit Christum. 111. a. 431. b. 434. c. 1. 34. a. 2.
Arguitur à Judæis, ut scortatrix. 431. c. 171. c.
Fuit Verax. 228. a.
Martyrum Nageranensium historia. 792. a. 2.
Matrimonii impedimenta. 146. a.
Matrimonium cum Judæis, & Christianis conceditur Mahumetanis. 193. b. V. Coniugium.
Mecca expugnatur à Mahumeto. 665. a. 1.
Meccana peregrinatio, & Visitatio. 75. b. 463. c.
Meccani spernunt Mahumetum, & Alcoranum. 452. c.
Meccanorum Dii. 166. b. 1.
Meccanum Templum. V. Templum.
Melkitæ, & eorum origo. 720. b. 2.
Mensa delata ab Angelis è cœlo ad preces Christi. 236. c.
Menses duodecim, & inter eos quatuor sacri. 238. c. 311. a. 314. c. 1.
Menstruum, res mala, & immunda. 82. a.
Prohibetur in eo copula conjugalis. 87. a. 1.
Metempsychosis. V. Animarum transmigratio.
Miracula facere recusat Mahumetus. 533. a.
Sæpè fatetur, se miracula facere non posse, neque se missum fuisse ad miracula facienda, sed ad prædicandum. 51. a. 503. a. 1. 371. b. 1. 409. c. 54. a. 2. 411. a. 246. c. & al. Sæpè.
Miracula multa tribuunt Mahumetani Mahumeto: Sed omnia vana, & ficta sunt. 54. c. 2. 297. c. 1. 562. c. 1. & al.
Monachi Christiani laudantur. 228. c. 704. b.
MonKir, & NaKir, Angeli, qui examinant mortuos in sepulchris. 67. c. 2. 300. b. 1.
Monogamia. V. Polygamia. Uxores. Conjugium.
Mors infidelium misera. 255. b.
Mortui amittunt memoriam præteritorum. 240. b. 2.
Mortuorum examen in sepulchro. 300. b. 1.
Moslemi, cur ita appellent se Mahumetani. 44. c. 2.
Moyses, ejus nativitas, educatio, & alia ad ipsius gesta cum Pharaone spectantia. 520. a.
Fugit in Madian, ibique uxorem ducit. 521. a.
Redit in Ægyptum, ibique agit cum Pharaone. ibidem
Ejus acta fabulosa. 284. b.
Mittitur à Deo ad gentem suam. 375. c.
Legatur cum Aaron fratre suo à Deo ad Pharaonem, & Ægyptios. 330. a. 471. c. 614. b.
Gesta illius cum Pharaone, & Magis. 498. b. 441. b. 279. b.
Item cum Haman, & Core. 614. b. & alibi sexcenties.
Videt rubum ardentem. 507. c.
Ejus acta in Monte Syna, ubi legem accepit. 280. c. 444. c.
Ejusdem acta in Deserto cum Israelitis. 280. b.
Mittit Exploratores in Terram Chanaan. 225. 2.
Fabulosa quædam narratio de illo. 243. b.
Miracula novem ab eo patrata. 411. b. 413. c. 2.
Educit aquam de petra. 281. c.
Fuit lingua impeditus, & quare. 447. c. 1.
Falsò creditus fuit ab Israelitis herniosus, & hermaphroditus. 32. 2. & 561. c. 2. & 719. a.
Mulierum Ethnicarum accedentium ad Mahumetismum fides probanda. 715. c.
Mulierum honestas, & modestia commendatur. 559. b.
Mulieres subditę sunt viris. 155. b. Vide Uxores.
Mundi septem cum suis cęlis, terris, ac maribus, & habitatoribus. 730. & 731.
Mundana felicitas fallax, ac vana. 422. b.

N

NAbuchodonosor devastat Judęos propter mortem ab ipsis illatam S. Joanni Baptistę. 412. c. 2.
Nageranensium Martyrum historia. 792. c. 1. De his Martyr. Romanum die 24. Octobris.
Nemrod disputat cum Abraham de Deo. 97. c. 1.
Turrim ędificat. 199. c. 2.
Nestorianorum origo. 720. b. 2.
Noe laudatur. 587. b.
Prędicat genti suę. 751. a. & 500. b.
Historia illius Arcę, & Diluvii. 338. c. & 331. b. 688. c. & 277. b. & 329. c. & alibi sępè.
Quot annos vixerit. 531. a. 1.
Uxoris illius perfidia. 733. c. & 734. b.
Uxor illius, & Chanaan filius ejus in diluvio periere. 476. c. 1.

O

OBedientia debetur Deo, & Superioribus. 156. c.
Og gigas, & fabulę portentosę de illo. 231. b. 2.
Opera mala portabuntur ab authoribus suis post mortem. 249. c. 1.
Oratio quomodò facienda. 156. a.
Orationis tempora. 347. c.
Orationes quinque prescriptę à Deo Mahumetanis. 412. c. 2.
Orationis prospectus, seu pars mundi, ad quam convertere faciem debent Mahumetani, dùm orant. 49. c. 2. & 60. a. & 66. b.
Orphanorum cura. 144. b. & 145. a. & 147. a. 1. & 81. c.
Orthodoxus quis intelligatur esse in secta Mahumeti. 122. c.

P

PAradisus Eden. 368. c. & al. sępè.
Paradisus Adę, & Hevę ponitur à Mahumetanis in septimò cęlo. 23. a. 2.
Paradisi amplitudo hyperbolica. 703. c. & 705. c. 1.
Paradisus non obtinetur, nisi tribulationibus. 76. c.
Paradisi, & Gehennę habitatorum colloquia. 269. b.
Paradisus Mahumeticus plenus lasciviis, & voluptatibus belluinis. 18. & 236. c. & 247. & 376. c. & 421. c. & 463. b. & 490. b. 586. c. & 596. a. & 698. a. & 775. b. & alibi usque ad nauseam.
Parentes honorandi sunt. 408. b. & 651. c.
Non est obediendum illis in rebus malis. 531. a.
Paulus Apostolus author mysterii Trinitatis, & divinitatis Christi,

fti, & fabulæ Mahumetanorum de eo. 189. b. 2. & 720. b. 2.
Peccata quædam gravia, quædam levia. 684. c.
Peccata gravia, quæ fint. 157. c. 2. & hæc fugienda. 155. a.
Peccatum etiam negandi fidem, & Deum excufat à culpa coactio, fi non interveniat affenfus internus. 398. b. & 401. a. 2.
Peccandi neceffitatem ponit Alcoranus in homine. 552. a. 1. & 263. c. 1.
Pentateuchus eft directio, & lux hominum. 226. b. & al.
Pentateuchus, & Euangelium funt libri illuminantes. 139. c.
Pentateuchus depravatur, falsòque allegatur ab Alcorano. 677. c. 2. & alibi frequentiffimè. Vide Scripturæ Sacræ.
Peregrinatio Meccana, ejufque ritus, & fanctiones. 75. b. & 192. c. & 463. c.
Perjuri pęna. 228. c.
Petra, quæ fequebatur filios Ifrael, fabulis admixta. 32. a.
Petri, & Pauli Apoftolorum prędicatio fabulofa Antiochiæ. 581. a. 1.
Pharao, & ejus acta cum Moyfe. 279. b. & alibi fexcenties.
Pharaonis crudelitas. 597. a. 1.
Ædificat turrim pertingentem ad cęlum, ut ex ea pugnet cum Deo. 521. c. & 615. a. & 618. a. 1.
Illius uxor Afia Sancta, & martyr, & fabulæ de ea. 733. c. & 735. a. 1.
Pharao præcedet populum fuum ad Gehennam. 346. c.
Credidit in Deum, dùm mergeretur, fed non profuit illi. 230. c.
Phinees filius Eleazari fuit magifter Moyfi. 426. a. 1.
Poetæ mali improbantur. 502. a.
Pœnitentia neceffaria ad falutem. 129. c.
Pœnitentia dilata in mortem inutilis. 145. c.
Polygamia conceffa à Mahumeto impugnatur. 148. b.
Presbyteri Chriftiani laudantur. 228. c.
Prophetæ omnes egreffi funt tanquam formicæ è lumbis Adæ. 561. a. 1.
Eorum numerus apud Mahumetanos. 178. a. 1. & 617. c. 2. & 467. b. 2.
Eorundem pactum cum Deo. 121. c.
Prophetæ fuerunt bellatores. 130. b.
Omnes decepti funt à Diabolo in lectione facrarum fcripturarum. 464. c. & 466. c. 2.
Prophetiæ de Mahumeto fictę in facris Scripturis. 26. a. & al.
Propheticum munus cum Venere malè conjungit Mahumetus. 371. c. 2.
Profperitates conceduntur malis. 436. a. 2.
Purificationes Mahumetanorum ante orationem. 159. b. 1. & 593. b.

R

Rationalitas eft in omnibus rebus creatis. 563. c. 2.
Regina Saba. Vide Balcaifa.
Religio vera quomodò cognofci poffit. 664. c. 1.
Religio habet quædam fubftantialia, & immutabilia, quædam verò accidentalia, & mutabilia. 61. b. 1.
Religio vera non eft cenfenda ex numero. 307. c. 1.
Una tantùm poteft effe vera religio. 48. b. 2. & illa tantum ducit ad falutem. 49. a. 1.
Nullus ad religionem eft cogendus. 95. b. & 96. c.
Religio vera femper perfectior. 61. b. 2.
Religio vera perpetua. 396. a. & 401. b. 1.
Religio quælibet judicare debet res fuas. 124. c. 2.
Religio quælibet bona eft ad falutem. 227. c.
Et quælibet eft à Deo inftituta. 226. c.
Religiones omnes divifæ in varias fectas. 48. c. 2.
Religiones omnes confundit, & approbat Mahumetus in Alcorano. 33. c. 2. & 232. b. 2. & 227. c.
Religio vera femper fuit omnibus una, ufque ad miffionem prophetarum. 324. c. 1. ufque ad traditionem facrorum librorum. 76. b. ufquequo eam difciderunt Judęi, & Chriftiani. 473. c.
De religione fua difputationes vetat Mahumetus. 251. a. 1.
Et illam violenter compellit alios amplecti. 304. a.
Mahumetana religio nihil habet ardui. 465. c. & 468. a. 2.
Præfefert quandam bonitatem moralem aliquandò, plufquàm vera religio; fed totum apparenter. 49. c. 1.
Repudium approbat Mahumetus contra Euangelium, atque etiam Pentateuchum. 88. c. 2. & 173. c. 1. & 745. c.
Repudii fanctiones. 729. a. & 82. b.
Refurrectio mortuorum, & dies Judicii. 95. c. & 246. c. & 688. c. & 409. b. & alibi fæpiffimè in Alcorano, admixtis fexcentis fabulis.
Romadan menfis facer, jejunio deftinatus. 67. a.
Romani victi à Perfis. 538. c. & 541. a. 1.

S

Saba regio Arabię, ejufque felicitas. 569. a. 1.
Sabę Regina. Vide Balcaifa.
Sabaitæ, feu Sabęi, & eorum religio. 33. 1.
Sabbatum, & ejus inftitutio. 399. a. & 400. c. 2. & 402. a. 2.
Illius trangreffores mutantur à David in fimias. 33. 2.
Sacræ Scripturæ. Vide Scripturæ Sacræ.
Sagittarum fortilegium prohibetur. 194. c. 1.
Saleh propheta legatur à Deo ad Themudæos. 271.
Producit è rupe camelam prodigiofam, & aliæ fabulæ de illo. 345. b. & alibi frequenter.
Salomon hęres Davidis in fcientia, & prophetia. 507. c.
Intelligit loquelam volucrum. 507. c. & 511. a.
Habuit tres exercitus, dæmonum, hominum, & volucrum. 508. a.
Agnofcitur, & fugitur à Regina formicarum. ibid.
Indignatur, & magnum habet diffidium cum upupa: & mittit eam nunciam fuam cum epiftola ad Reginam Æthiopiæ. 508. a.
Reginæ Sabæ, & Salomonis fabulofa hiftoria. 508. b.
Salomon peccat peccato curiofitatis, & agit pęnitentiam. 595. b.
Offert Deo carnes equorum. 598. c. 1.
Obediunt illi venti, & dæmones, quorum opera utitur ad res plurimas. 455. a. 508. c. & 595. b.
Mors illius admirabilis. 567. b. & 569. b. 2.
Privatur regno arte dæmonis, fed poftea illi reftituitur. 595. b. & 597. b. 2.
A dæmonibus denigratur ejus fama poft mortem. 45. b. 45. a. 1. V. David.
Samuelis, & Saulis hiftoria adulterata. 91. a.
Sapha, & Merva montes facri in Mecca. 65. b. & 69. b.
Satanas feducit homines, & eft manifeftus hoftis eorum. 165. a. 409. c. & al. fæpè.
Renuit Adorare Adam, & feducit illum, & Hevam. 446. a. V. Diabolus.
Saul. V. Samuel.
Scaccorum, feu latrunculorum ludus prohibetur. 237. a. 1.
Scioaib. V. *Jethro. Madianitæ.*
Scortator. V. Fornicator.
Scripturarum facrarum integritas probatur contra Alcoranum. 13. & 14. &c.
Ante Mahumetum incorruptas fuiffe patet ex ipfo Alcorano. 41. c. 1.
Incorruptas etiam nunc effe, Mahumetani fatentur. 26. 1.
Scripturas facras omnes pari cultu fufcipiendas præcipit Mahumetus. 62. a. 1. V. Pentateuchus. Euangelium.
Scripturales, nempè Judæi, & Chriftiani, cognofcunt Mahumetum effe prophetam miffum à Deo, ut cognofcunt filios fuos. 246. b.
Adorant, ut deos, Pontifices, & Monachos fuos. 123. c. 1.
Corrumpunt, vel abfcondunt facrarum fcripturarum vaticinia de Mahumeto. 122. c. 2. & al. fexcenties.
Scripturales quidam laudantur ab Alcorano, & falus æterna illis promittitur. 128. c.
Scripturalium amicitia, & focietas vitanda. 226. c.
Scripturales jubet Mahumetus confuli à fuis circa veritatem Alcorani. 452. c. & 456. b. 1.
Scripturalium nomine quofnam intelligat Alcoranus. 122. b.
Non cenfet eos inter Affociantes, feu idololatras. 140. c. 2.
Sectariorum, & fectatorum mutuæ contentiones ante Deum in die Judicii, & in Gehenna. 65. c. & al. fæpè.
Sedrus termini, arbor Paradifi in feptimo cœlo. 412. c. 2.
Sem filius Noe refufcitatur à Chrifto. 113. a. 2.
Sepulchrum Mahumeti in Medina defcribitur. 30. &c.
Sepulchri tormentum fabulofum. 658. c. 2.
Septem Sanctorum Dormientium hiftoria fabulofa. 450.
Sodomitarum fcelus, & pœna à Deo illis inflicta. 345. c. 615. b. & alibi. 145. c. & 147. a. 2.
Sodomiæ pœna in Alcorano. 82. a. 87. b. 2. V. Iot.
Sodomia cum uxoribus licita. 424. a.
Sol occidit in fonte luti nigri.
Spiritus. V. Anima.
Statera fabulofa in die Judicii ad opera trutinanda. 268. a. & 270. c. 1.
Statera traditur τῷ Noe à Gabriele. 704. c. 2.
Stellæ creatæ à Deo in cœlo lunæ. 625. b. 1.
Stellę volantes, & error Mahumeti circa illas. 738. c. 2.

Tabula

INDEX.

T

Tabula custodita in cœlo, in qua omnia scribuntur ab Angelis. 792. c. 2.
Tabulę legis quot, & ex qua materia fuerint. 285. a. 2.
Talionis lex lata à Mahumeto. 66. b.
Talionis pœna concessa à Mahumeto damnatur. 70. 71. a. 1.
Illam condonare meliùs esse fatetur Alcoranus. 226. b.
Templi Meccani origo, & fabulæ, 52. a. 2. & 128. a. Ejus descriptio. 53. b. 1.
Templa, seu Oratoria tàm sua, quàm Judæorum, & Christianorum probat Mahumetus. 464. b. 467. b. 1.
Templi Meccani portenta. 132. b. 1. & privilegia. 130. c. 1.
Terra creata fuit spatio duorum dierum. 621. c. 624. c. 2.
Terræ septem, sicut septem cœli, creatæ sunt à Deo. 730. a. 2.
Terræ promissionis fructus prodigiosi. 232. a. 2.
Testamenti in morte sanctiones Alcoranicæ. 236. a.
V. Legatum.
Testes quales esse debeant. 170. b.
Thalmud, & Rabbinorum deliria. 57. c. 2.
Themudæi puniuntur à Deo. 689. a. V. Saleh.
Thronus Dei materialis. 324. a. 1. & al. sæpè.
Tormentum foveæ, seu sepulchri. 300. b. 1. 378. c. 1.
Trinitas negatur in Deo, & quomodò. 178. b. 228. a.
Illius mysterium pravè explicatur à Mahumetanis. 178.
Propugnatur contra eosdem ejus veritas. 176. b. 1.
Tuba, quæ in die Judicii resonabit. 581. b. 2. & 250. a. 2. & 606. a. 475. a.
Duplex erit, prima, & novissima. 581. b. 2.
Tuba arbor in Paradiso. 370. a. 2.

V

Vacca rufa immolata à Moyse in fabulam vertitur. 34. 36.
Vaticinia ficta de Mahumeto in sacris literis. 26. 2. Vid Prophetiæ. Mahumetus.
Venatio prohibita in locis sacris Meccæ. 235. b. & 238. b. 1.
Viduarum relictarum nova conjugia, quid circa ea sanciat Alcoranus. 85. a.
Vinum laudatur. 396. c.
Illud primò concessit Mahumetus. 87. b. 1.
Deindè illud prohibuit. 81. c. & 235. a. & 237. a. 1.
Cur vinum Mahumetus prohibuerit. 86. a. 1.
Vinum bibitur in Paradiso. 658. c. 1.
Vini usus approbatur contra Alcoranum. 86. a. 1. 239. c. 1.
Vita mundana ludus, & jocus. 533. c. & al. sæpè.
Vitulus adoratur ab Israelitis, & fabulæ de eo. 445. a. 26. a. 2. & 285. a. 2.
Upupa in exercitu Salomonis. 508. V. Salomon.
Usura damnatur. 129. c. & 99. b.
Uxorum pluralitas. V. Polygamia.
Sanctiones Alcoranicæ circa uxores. 170. a.
Earum numerus præscribitur. 144. b. & 147. a. 1.
Uxores proprias accusantes de adulterio, quomodò à Judicibus audiendi sint. 481. a.

Z

Zacharias, pater S. Joannis. 431. a. 434. a. 1. 455. b.
Zacum arbor in gehenna ad cibum damnatorum. 587. b. & 590. a. 1. & 413. c. 1.
Zamzam puteus in Mecca. 306. b. 2.
Zeidi filii adoptivi sui Mahumetus libidine victus accipit sibi uxorem. 558. c. & 561. b. 1.
Zodiaci signa defendit Deus à dæmonibus. 382. c. & 384. b. 2.

ERRO-

ERRORUM CORRECTIONES.

PAg. 9. num. 9. *lege* crediderunt. nu. 25. Et ipsis erunt. p. 10. n. 26. illum. n. 28. Et fuistis mortui. p. 28. n. 86. elegerunt. p. 40. nu. 89. noluerunt. pag. 41. nu. 96. invenies. p. 46. nu. 115. & his in novissimo. p. 60. 150. ad meliora: ubicunque. ibid. adducet. p. 65. n. 161. maledicet illis Deus. p. 66. n. 173. non audit. n. 179. aliquam partem. n. 184. ut timeatis. p. 82. n. 225. inter homines. n. 230. transgressus fuerit. p. 96. n. 262. duplicabit. p. 99. n. 276. At concessit. p. 105. n. 7. assimilatum ex his. p. 111. n. 56. At verò. p. 121. n. 76. idest vendiderint. p. 128. n. 109. reducentur res. p. 129. n. 117. pessumdedit illud. ibid. tractabant. p. 138. n. 196. Deus, apud eum. p. 144. n. 3. & sequentibus liter. hoc est; literaliter. p. 145. n. 11. quæ legaveritis. ibid. vir. p. 155. n. 38. cognoscens eos. p. 157. n. 67. hi erunt. p. 163. n. 88. venerint ad vos. p. 164. n. 96. in quo. 165. 116. nisi Satanam. 170. 130. præcipimus. n. 139. dele *namque*. n. 152. dele *&*. p. 171. in *margine*: Qua occiderunt. 193. 9. Justè agite: hoc. n. 19. *Adde*: Et Dei est Regnum Cœlorum, & terræ, & eorum, quæ sunt inter hæc duo: creat, quod vult: & Deus est ad omnem rem potens. 226. 54. confirmantem. n. 73. accenderint. p. 236. 117. testimonii. 246. 21. non prosperabuntur. n. 30. portabunt. n. 33. Legati ante te. p. 247. n. 43. lætati. n. 51. in *margine*: est super eos. n. 56. Si est. ibid. in *marg.* non rectè. p. 248. n. 61. reducentur. n. 67. in *marg.* nutent. natent. p. 254. n. 84. est sapiens, sciens. 256. 112. Satanas. 261. n. 141. Et palmas, & sementem. 262. 148. Et dicet. p. 267. 4. vel dùm ipsi essent in meridie dormientes. 268. 24. tractavimus. n. 25. in terra. p. 277. 63. *dele* Epistolas. ibid. Quod nescitis. n. 68. non est in me stultitia. n. 71. an venisti. p. 279. 122. Credimus in Dominum. 280. 132. apud Deum. 281. 149. factus. n. 150. absfuit. p. 288. n. 173. Certè nos fuimus. 289. 190. aptè. n. 202. illud. p. 295. 28. possessor. 311. 45. dimisisti. 312. 63. Credit ea, dic. n. 65. *in marg.* mansuro. n. 67. Et Legato. p. 313. 85. & petierint. ibid. ullum. 314. 96. dedit nobis. 321. 4. moderaretur. 322. 13. hominem. n. 14. Legati eorum, cum argumentis claris, nec tamen fuit, ut crederent. n. 16. immuta illum. p. 328. 31. dominium. 329. 61. & non eris. 251. 107. Erit animæ. 338. 23. in altero sæculo. n. 30. Domino. 339. 41. in nomine. nu. 43. Et pertransiit. n. 46. liberationem. p. 345. 65. promissio. 347. 117. præditi reliquiis. n. 119. inter se discordes. p. 355. 26. aut infligatur. n. 31. Civitatem. n. 45. dimittite. p. 357. 49. complucntur. n. 63. ut mensuretur. p. 359. 100. & fratres ejus. 368. 18. Dic: Deus est creator. 395. 24. respondent. n. 40. *dele* rei. 397. 85. viderint ii. 398. 95. *in marg.* pactum. n. 116. illicitum. p. 399. 127. Et patienter sustine, & non erit patientia tua. p. 407. n. 8. revertemur. 408. 16. exterminando. 409. 57. *adde*: & timeat pœnam ejus. n. 58. punituri eam. p. 411. 100. An non noverunt. p. 420. 5. in hanc novam. 422. 54. invenient. 424. 89. puniemus. 433. 88. protulistis. 441. 41. Respondit. 446. 123. congregabimus. n. 125. Evenit. p. 453. 45. Et Patribus. 454. 43 nos veniemus. 462. 6. Et quia. 463. 7. suscitabit. n. 29. nomen Dei. p. 464. 48. retractabit. 465. 79. nominavit vos. 473. 36. Eritis prorsus. 482. 37. exaltaretur. ibid. commemoraretur. p. 489. 5. non creant. 492. 70. *adde* & crediderit. 503. 49. bonificabant, idest redintegrabant. 510. 81. nos posuimus. n. 88. qui sunt in Cœlis, & qui sunt in terra. p. 521. 36. roborabimus. 523. 81. hesterna. 531. 8. & tunc. n. 10. timet eam. p. 532. 39. Haman. 539. 28. quo ditavimus. 545. 22. & ad Deum. n. 23. enarrabimus. 546. 32. undæ. 550. 3. à Domino tuo. n. 28. decisio. n. 29. infideles. p. 556. 5. fratres vestri, *adde* in fide, & propinqui vestri. 557. 22. Et verax fuit Deus, & legatus ejus. n. 25. furore suo: non. p. 558. 36. ut timeres. 559. 44. & sufficiens. 568. 31. Nisi vos decipissetis nos. n. 43. non est hoc, nisi. p. 579. 3. Ex animabus eorum. n. 49. condere. 580. Esto, & erit. 587. 99. infimos. 588. 146. super eum. 594. 5. Hic est magus. 595. 26. adversus alios exceptis iis. n. 26. augmentum. n. 28. diem rationis. n. 20. & operati fuerint, *adde* recta. p. 604. 25. Meccanos. n. 36. Nonne est. 605. non animadvertatis. 613. 5. decipiat. 614. 29. venit. ibid. fuerit. 615. 42. popule meus. n. 47. adurendi. p. 622. 15. quàm ipsi robore. 623. 47. ad eum. 629. 20. agrum sativum, lucrum: *alterutrum intellige, utrumque enim significat* حرث. p. 630. 53. revertentur. 636. 13. viribus. n. 38. manifesto. 637. 70. hæreditastis. 641. 14. ab aliis. n. 26. Et habitationibus. 642. 54. petent. 646. 4. dispergitur. n. 5. Et in commutatione. 647. 16. & excellentes. n. 19. & Deus Patronus. n. 32. non existimamus, nisi opinionem. nu. 34. adventus diei hujus. 656. 11. exitus. 657. 37. exigeret. 660. 3. adjuvat te Deus. 662. 25. tunc noluit. 675. 10. idest occidantur. 676. 40. projecimus. 698. 29. Et socii dexteræ: *adde* Quid erunt socii dexteræ? n. 31. interlotos. p. 703. 13. & exterior pars. n. 19. inter vos. p. 712. 8. adjuvant. n. 19. Et ne sitis. 715. 3. ponet. 719. 1. Laudat Deum id. 722. 11. quàm mercatura. 726. 12. Et Deus. 765. 11. ullum. 768. 11. hilaritatem. 775. 8. soporem. n. 37. is. p. 805. n. 7. & 10. facilitabimus. 816. 6. ut videant: cùm Arabicè communiter legatur ليروا vertendum erat, ut ostendant, vel, ut videre faciant.

COR-

ELENCHUS CORRECTIONUM
TEXTUS ARABICI.

Primus numerus Paginam, secundus versum significat.

Pag. 8. ver. 13. *lege* آمنوا. 9. 22. جعل لكم. 31. 54. فاخذتكم.
ibid. v. 59. آستسقى. v. 60. وقثاءها. v. 65. لنا. pag. 35. v. 71.
تشير. 37. 85. إخراجهم. 40. 89. & 91. لنا. 42. 100. عاهدوا. v.
102. ولبيس. pag. 50. v. 123. آلعالمين. pa. 58. v. 143. ما وليهم.
63. 158. إنا لله وإنا. ibid. v. 166. المسخر بين. pag. 74. v. 201.
آلدنيا. v. 204. ويتقهن. v. 213. جاءتهم. v. 215. تفعلوا. p. 80.
v. 222. مومن. ibid. v. 232. آنزل. p. 81. v. 234. تكلف. ibid. مثل.
v. 238. تغفوا. p. 94. v. 258. آلنار. v. 259. أناه. v. 264. حليم.
v. 268. تيمموا. v. 269. وفضلا. pag. 99. v. 283. آكتسبوا. p. 104.
v. 10. إن آلذين. v. 21. النبيين. v. 24. تمسنا. v. 28. تقية. v.
31. يحببكم. p. 109. v. 35. فتقبل. v. 38. طيبة. v. 45. عيسى.
p. 110. v. 55. ناصرين. p. 119. v. 63. بيننا وبينكم. v. 65. فيما.
v. 67. للذين. v. 71. أمنوا. p. 120. v. 78. تعلمون. v. 80. أقررتم.
p. 125. v. 111. يولوكم. v. 120. يضركم. v. 140. وليمحص.
v. 144. أفاين. p. 133. v. 154. فاثابكم. v. 155. نعاسا. p. 135.
v. 181. ميتوقون. v. 189. بمفازة. v. 195. تخزنا. pag. 143. v. 11.
ولد. ibid. حليم. v. 12. جنات. v. 21. حرمت. ibid. وامهاتهم.
ibid. واخواتهم. v. 22. المحصنات. pag. 152. v. 32. عقدت. v. 33.
قوامون. pag. 154. v. 65. لاتيناهم. v. 70. ليبطين. pag. 160. v.
82. لاتبعتم. 161. v. 102. كتابا موقوتا. 162. 117. لاتخذن.
v. 118. ولاضلنهم. pag. 168. v. 123. أمنوا بالله. pag. 169. v. 141.
يخادعون. v. 142. مذبذبين. p. 192. v. 13. لاكفرن. pag. 221. v.
34. إلى. v. 39. إجزاء. ibid. ويسعون. pag. 222. v. 47. سماعون. v.
49. أكالون. pag. 223. v. 65. حزب. v. 74. ولادخلناهم. v. 75.
عليهم انفسكم. pag. 224. v. 80. الا. pag. 234. v. 114. لاكلوا.
ibid. أمنوا. pag. 342. رجلا وللبسنا. 343. v. 30. جاءتهم. v. 33.
كذبت. Sic كذبوا. v. 34. نكونن. p. 244. v. 58. *adde* ولا رطب.

v. 59. جرحتم. v. 63. منها. pag. 250. v. 77. جن. ibid. أجب.
p. 252. v. 81. كلا. v. 92. خوضهم. v. 95. جيتمونا. pag. 253.
v. 114. اليكم. v. 121. ليجادلوكم, pag. 254. v. 125. ضيقا. v.
126. فصلنا. v. 128. يحشرهم. v. 123. إن. v. 132. ما توعدون.
pag. 259. v. 138. وانعام. pag. 260. v. 143. & 244. الذكرين. v.
145. فى ما اوحى. ibid. ولا عاد فان. v. 147. ذو رحمة. v. 148.
شاء. v. 150. والذين لا يومنون. pag. 261. v. 157. أياتنا. v. 160.
ومن جاء. v. 164. تختلفون. pag. 265. v. 17. وعن ايمانهم. v. 20.
شيتما. v. 21. ما نهيكما. v. 23. انهكما. ibid. لكما عدو. v.
26. *adde* فيها تحيون. v. 27. ولباس. v. 39. اداركوا. ib. قال لكل.
v. 41. واستكبروا عنها. v. 42. نجزى. pag. 267. v. 44. بما كنتم.
v. 55. الا له. pag. 274. v. 90. وسع ربنا. v. 104. ظلموا بها. pag.
275. v. 106. ببينة. v. 124. امنتم. v. 128. ويذرك. v. 133. مهما.
v. 137. يستضعفون. pag. 276. v. 142. وواعدنا. pag. 277. v. 161.
خطياتكم. v. 162. وظللنا عليهم آلغمام وانزلنا عليهم. ib. عشرة
v. 165. لم. ibid. أو معذبهم عذابا. pag. 287. v. 170. الحق. v. 180.
ينصرون. v. 187. حفى. v. 189. تغشيها. pa. 288. v. 195. كيدون, &
تنظرون. v. 198. يسمعوا. pag. 292. v. 5. بيتك. v. 14. لقيتم.
pag. 293. v. 16. بلاء. v. 18. نعد ولن. v. 22. لاسمعهم. v. 36.
إن الذين. v. 42. لاختلفتم. pag. 294. v. 47. إذا لقيتم. pag.
298. v. 70. ان يكون. pag. 302. v. 2. فسحوا. v. 6. وخذوهم;
pag. 303. v. 18. مساجد. v. 31. يضاهيون. pag. 304. v. 36. فتكوى.
v. 38. آلتمى. pag. 308. v. 55. كنتم قوما. v. 59. يجمحون. pag.
309. v. 65. من يحادد. v. 67. واياته ورسوله. v. 72. ياتهم نبو.
v. 76. ولقد. pag. 310. v. 88. نكن. v. 93. لا يجدون. pag. 316.
v. 116. إن ابرهيم. v. 122. *adde* لعلهم. v. 126. زادته. pag. 320.
v. 59. الله. v. 70. إلى. pag. 336. يحسبون. v. 16. pag.
345.

343.72. لشيء. v. 87. لانت. v. 89. شقاقي يجرمنكم. v. 94. يخزيه.
ver. 96. يغنوا. pa. 344. v. 101. *adde* منها. v. 110. يعبد. v. 115.
بدا لهم. v. 36. فاذلى. pag. 350. v. 20. يضيع. v. 116. يذهبوا.
v. 38. *adde* نبائكما. p. 352. v. 45. فارسلون. v. 51. خطبكن.
v. 64. امنكم. p. 353. v. 68. *deest* ابوهم. Sic v. 74. قالوا. v. 80.
ابرح. ibid. *adde* لى. v. 84. اسفى. v. 87. تيسوا من روح. pag.
354. v. 96. ان جاء. pag. 365. v. 6. اذا. v. 12. امر. pag. 366.
v. 29. اناب. v. 34. ييبس. pag. 367. عاقاب. v. 36. صدوا. v. 43.
يروا. p. 377. v. 9. ان. 374. v. 13. ولا نصبرن على ما اذيتمونا و.
v. 15. وعيد. p. 381. v. 29. ونفخت. v. 64. فامر. v. 67. فى ذلك.
p. 389. جمال. p. 390. v. 42. يتوكلون. p. 392. v. 76. يوجهه. v.
85. ينظرون. p. 403. احسنتم احسنتم. p. 404. v. 40. افاصفيكم.
405. v. 50. انا. 406. v. 77. خلافك. v. 93. زخرف. p. 407. v. 104.
لفيفا. pag. 416. v. 2. الصلات. v. 15. مرفقا. p. 417. 39. اشرك.
p. 418. v. 52. الصليا. pag. 419. v. 74. انك. v. 79. لاتخذت.
v. 88. فيهما. v. 94. فهل نجعل لك خرجا على ان تجعل بيننا.
p. 429. v. 53. *adde* والزكوة. v. 56. خروا. p. 430. v. 62. تعلم له.
v. 92. ان. p. 437. v. 18. عليها. pag. 438. v. 68. فلاقطعن : &
ولاصلبنكم. v. 69. فطرنا. pag. 439. v. 84. فقذفناها. pag. 440.
v. 129. غروبها. pag. 451. v. 36. انت. v. 82. يغوصون. p. 459.
v. 14. عمل. pag. 461. v. 47. الصدور. pag. 470. v. 66. تنصرون. p.
471. v. 89. & 91. لله. pag. 477. v. 11. عصبة. pag. 479. v. 52.
يقولوا. pag. 480. v. 59. يبلغوا. v. 63. فاذن. pag. 487. v. 3. من
دونه. v. 8. الا ان معون. pag. 488. v. 43. من اضل. v. 49. بشرا.
pag. 489. v. 53. مرج. 494. v. 21. فغررت. p. 495. هم الغالبين.
p. 504. v. 9. ان بورك. 505. v. 22. او لاذبحنه. v. 24. الخب. pag.
506. v. 61. & sequentibus امن. pag. 507. v. 85. ولم تحيطوا.
v. 93. انما انا. pag. 517. v. 33. برهانان. pag. 528. v. 10. انا

كنا معكم. pag. 529. v. 25. يكفر. 530. v. 67. هم يكفرون.
pag. 538. v. 53. بهادى. v. 58. جيبهم. pag. 554. 2. 17. سوء. p.
556. v. 56. جلابيبهن. p. 564. v. 12. يعمل. p. 565. v. 14. منساته.
v. 31. يرجع. يقول. v. 37. عندنا زلفى. p. 566. v. 46. من جنة.
p. 572. v. 32. لنفسه ومنهم مقتصد. 576. 23. اتخذون من دونه.
p. 577. v. 38. عاد كالعرجون. v. 48. تاخذهم. pag. 584. v. 76.
نديننا. p. 583. v. 141. المدحضين. v. 158. الجنة. p. 592. v. 9. انزل.
p. 593. v. 41. عطاون. p. 594. 78. فاخرج منها. pag. 600. v. 8.
وازرة وزر اخرى. v. 10. جوله. p. 602. v. 55. انزل. p. 603. v.
71. بلى. p. 611. v. 27. او ان. v. 38. صد. p. 612. v. 53. لننصر.
p. 623. v. 86. الكافرون. p. 618. v. 14. الا تعبدوا. v. 16. نحسات.
pag. 620. v. 34. حظ. v. 44. اذانهم. p. 627. v. 32. فيظللن. v.
39. سيئة سيئة. p. 634. 24. فانتقمنا منهم. p. 635. 61. واطيعون.
p. 641. v. 40. ينصرون. v. 53. امين. p. 645. v. 18. فاتبعها.
p. 655. v. 37. فيحفكم. p. 667. v. 13. وقبايل, & اتقيكم. pag.
670. v. 3. اذا. v. 18. تحيد. v. 23. عتيد. p. 674. v. 25. فقالوا.
& قوم منكرون. v. 28. فاوجس. p. 675. v. 40. وجنوده. p. 678.
v. 21. واتبعتهم ذرياتهم بايمان الحقنا بهم ذرياتهم. p. 679. v. 36.
لا يوقنون. v. 45. يصعقون. v. 46. ينصرون. p. 687. v. 22. بصرنا.
p. 688. v. 50. فهل من مذكر. p. 693. v. 48. افنان. v. 54. بطاينها.
p. 697. v. 63. *dele* فى. p. 701. فيضاعفه له وله. p. 702. v. 15. بان.
p. 710. v. 2. يخربون. p. 711. v. 24. المصور. p. 715. v. 11. ازوجهم.
v. 12. يقتلن. pag. 725. v. 5. *adde* وما تعلنون. pag. 737. v. 28.
فمن يجير رحمنا. v. 30. غورا. p. 743. v. 21. *adde* راسها. v. 28.
اغنى عنى. p. 747. v. 35. مكرمون. p. 750. v. 6. دعائى الا فرارا.
v. 7. استكبارا. v. 29. لا تزد الظالمين. p. 757. 19. اخرون يضربون.
p. 771. v. 32. بشرر. p. 774. v. 37. يتكلمون. p. 780. v. 31. وابا.
v. 54. اخيه. p. 806. v. 10. تنهر. p. 824. v. 2. ايلافهم. p. 827.
v. 6. براون.

IN NOTIS, & REFUTATIONIBUS.

PAg. 2. col. 2. *lege* Domino Mundorum. pag. 3. col. 2. & non errantium. pag. 5. col. 1. lin. 5. Christianam perfectiorem. ibid. col. 2. وصبا. p. 6. col. 2. l. 1. Constantium. p. 19. col. 2. l. 19. نظروا. lin. 26. الله. pag. 20. c. 1. l. 27. Sacrosanctæ. pag. 22. c. 1. حسابا. p. 25. c. 1. l. 39. دنيها فحيى. p. 36. c. 2. كل عام. p. 39. c. 2. l. 7. فاذا. l. 9. idem ac. l. 21. Core. p. 41. c. 1. l. 14. nunc extant. p. 44. c. 1. l. 30. فزجرا. c. 2. فمروا. pag. 49. c. 1. lin. ult. اخاف أن. c. 2. l. 6. التشديد. p. 47. c. 1. فلم يثبت فى. p. 52. c. 1. l. 9. حججنا. p. 53. c. 1. l. 4. القريبين. ibi. ذهب. p. 56. c. 2. l. 7. بالمحدثين. p. 68. c. 1. l. 25. جواب. l. 32. يرجى. p. 69. c. 1. l. 34. Oppositos. l. 42. cognoscerent. c. 2. l. 11. نسخا. l. 29. تحرجوا. p. 71. c. 1. noctem jejunii. p. 79. c. 1. الهدايا. p. 84. c. 1. l. 31. ولده. c. 2. li. 19. مجاز. p. 85. c. 2. ne, si non dimittat. p. 87. c. 1. li. 17. الخمر. 107. c. 2. فرجما فغضبوا. p. 112. c. 2. فكان. p. 114. c. 2. à voce. 115. c. 1. يجدون مالا ولا اهلا. c. 2. l. 11. ثمانى مائة سنة. l. 17. امراة. l. 26. بنته. p. 117. c. 1. ut perveniret. pag. 118. c. 1. وكلمته. p. 122. c. 1. *adde* اليهود. c. 2. *adde* الحق. p. 123. c. 1. l. 1. *adde*: sensus est: non. c. 2. يتخذونه. c. 2. l. ult. نستحل. p. 124. l. 5. ويجرون. p. 130. c. 2. l. 17. quodammodò. p. 131. c. 2. l. 17. وشج. p. 138. c. 2. l. 2. فكانوا. p. 139. c. 1. ورد. p. 147. c. 2. *dele* الى. ibid. والتوبة. p. 148. c. 2. l. 8. ويغربن. p. 149. c. 1. l. 6. septies. c. 2. l. 1. cadere. p. 150. c. 2. Erit corpus. p. 157. c. 2. l. 2. كالقتل. بينت. p. 158. c. 2. واتيا. p. 166. c. 1. ومناة. p. 167. c. 1. والزنا. c. 2. فلانا. p. 178. c. 1. l. 7. واربعة. c. 2. l. ult. Alcoranum. p. 187. c. 2. l. 7. الا نفصال. p. 189. c. 1. l. 9. ينزل. l. 13. آمنين. pag. 196. c. 1. l. 24. etiam divinitati. p. 207. c. 1. l. 3. اية. p. 208. c. 1. errent. p. 220. c. 1. θεωθρέπως. c. 2. inintelligibile. p. 229. c. 2. l. 19. وبينت. l. 28. sed, qui resipuerit. ibid. فلا. l. 30. de abscissione. p. 223. c. 1. asserit autem. p. 237. اعرض. ibid. Aphani, Abu-horeira, Ebn-Emrano. l. 4. وحاملها. l. 24. vendens. l. 30. singulis. l. 42. admisisse. p. 238. c. 1. l. 1. caprea. l. 39. الحرم. pa. 288. c. 2. l. 2. اليك. p. 249. c. 2. quæ non. p. 250. c. 1. l. 7. ineundo. p. 258. c. 2. l. 2. فاته. p. 271. c. 2. αὐδεύγγελοι. ibid. insertis. ibid. l. ult. decennio. p. 283. c. 1. فانتقلوا. p. 284. c. 1. l. 16. علما. ibid. Asiæ. p. 285. c. 2. appositionem. p. 286. c. 2. l. 23. pœnitudine. p. 291. c. 2. l. 1. فسمته عبد الحرث فمات. p. 332. c. 2. l. 22. rejiciat. ibid. ولزمهم. p. 339. c. 2. l. 14. revelatum. ibid. Aly, cui. p. 361. c. 2. l. 4. جعل. p. 362. c. 2. l. 4. من ذهب. p. 379. c. 1. in regione. p. 386. c. 2. بابصارهم. ibid. كذلك. p. 387. c. 1. l. 4. الاخبار. p. 413. fatum. p. 414. الباسط. ibid. الخبير. p. 415. c. 1. l. 12. Zachariam. p. 426. c. 1. l. 16. S. Georgium. c. 2. in fine ex Japheth. p. 446. c. 2. in fine * verò. p. 447. c. 1. بجمرة. c. 2. يقرع. p. 485. c. 1. & c. 2. المرة. ibid. الكسب. p. 513. c. 1. وصفها فى. c. 2. l. 11. اذا. p. 525. c. 2. بغلالة. ibid. تطيعك. p. 546. c. 1. l. 21. الا الكتفى. p. 560. c. 2. حرمه. 561. c. 1. l. 4. Sura. p. 563. c. 1. l. 15. احللنا. p. 591. c. 2. l. ult. Meccanorum. p. 608. c. 2. in Psalmis 106. p. 624. c. 1. adornasse. c. 2. الضعة. p. 639. c. 1. coluissemus. ibid. non fuissent infideles. p. 642. c. 2. l. 2. من ام. p. 643. c. 1. l. 8. اساع. ibid. وكشف عنهم. p. 653. c. 2. l. 4. نتنا. l. 17. pusillos. 663. c. 2. منهم طافوا. p. 664. c. 1. l. 14. certam. 686. c. 2. خلف. c. 1. deseruisse. 690. c. 1. l. 1. معجزاته. البرة. 695. c. 1. l. 10. Vacabimus. 730. c. 2. l. ult. iter. 772. c. 2. باوامره. 781. c. 1. corrugavit. 815. c. 1. لا تنفك. 828. c. 1. l. 15. repetitio. ibid. c. 2. extra Meccam. ibid. شهد مع محمد يوم فتح. 803. c. 1. l. 15. من قومه. 835. l. 4. نقب يعنى بصق. l. 6. بدنه.

BENIGNO LECTORI.

NE mirum tibi, Benigne Lector, videatur, si præter ea, quorum emendationem hic apposuimus, alia non pauca quidem, sed tamen vel levis, vel nullius momenti corrigenda occurrerint. Primò enim Auctor, cujus una virtus, atque perfecta Arabicæ linguæ cognitio lapsus omnes evitare potuisset, longè à nobis aberat, dùm opus hoc typis mandaremus: & Arabica exemplaria, quibus in hujus operis editione usi necessariò sumus (cùm alia nulla præ manibus haberemus) punctationibus depravatis, variisque lectionibus referta sunt, quas, cùm Correctori, quippè qui unus, atque aliò nunquam non distractus, neque perpendere, neque conferre cum Latina Versione semper vacaverit, auferre omninò non potuimus. Deindè puncta litterarum necessaria, vel ex eorumdem tenuitate in ipsa impressione exciderunt, vel, quòd leviùs sint impressa, alicubi non apparent, & alibi contra puncta, quæ non requiruntur, ex prava columdem amputatione sub prælo decursu operæ resultarunt, quæ, antequàm typi prælo subderentur, non conspiciebantur. Demùm non minùs Typographus, quàm Corrector Tyrocinium suum Arabicæ linguæ in hoc opere posuit, ut uterque venia tua indignus omninò sibi non videatur, si quid & illis culpæ tribuendum sit: præcipuè verò, cùm nulli sint in toto hoc opere lapsus, quos scientia tua, quantacunque ea sit, latinæ Versionis præsidio evitare, Candide Lector, non possi. Vale.